

Funding
for the
restoration
of this volume
was provided
by
Our Sunday Visitor

CUA

THE CATHOLIC UNIVERSITY OF AMERICA
LIBRARY

CATHOLIC UNIVERSITY
OF AMERICA LIBRARIES
Washington, DC

ad usu(m) v. f. di Fabij Maria

2695

Canon Law
BV
154
1605
Vol 1

ERVDITO benignoque Lectori.

REI literariæ peritis, bonarumque artium cultoribus arbitramur patere, iam per longiſsimum tempus eam geſſiſſe Iuntas curam ſuæ Typographiæ, ſemperque id proſpexiſſe, vt qui in ea excuderentur libri, approbatiores expetibilioreſque eorum induſtria haberentur. Quod quidem parari efficique ſolet duplici via, ſiue dum libri emendatiores, vitijſque expurgatiores eduntur, ſiue dum quibuſdam annotationibus additionibuſve ornantur, quæ ipſis rebus, quæ in illis traduntur, modo claritatem, modo comprobationem, modo correctionem adhibeant. Vtrunque autem Iuntæa Typographia præſtare ſemper conata eſt: neque enim expenſis vnquam præmijſve pepercit, quibus doctiores clarioreſque homines inuitati, ſuis ingenijs doctriniſque nobis adminicula conferrent, vt Iuntæis Typis perpoliti, decorati, atque illuſtrati libri exirent, ex quibus plures qui iiſdem Typis ſelectiores celebrioreſque ſunt effecti, præterire nil refert; vſibus enim patent ſtudioſorum. Nunc tantum in conſpectum proponimus Textus, quos vocant Canonicos, deque noſtra in illis exornandis cura admonitum volumus Lectorem. Nam prætterquàm quòd eos ad cenſuram normamque, vt par erat, Romani exemplaris diligenter redegimus, Indiceque auximus pleniſſimo, Margarita nuncupato, inſuper luculentis inſignium virorum Ebolitanorum Additionibus locupletauimus. Iccirco Decretales, eæque ſolæ ab Excellentiſſimo D. Auguſtino Carauita ſuas omnes, vt putamus, acceperunt enucleationes: Decreto autem cæteriſque partibus eas inſeruimus, quas D. Proſper Carauita admodum perite elucubrauerat. Omnibus enim in locis, qui potiori aliqua

* 2 vide-

videbantur explanatione indigere, ſiue in textu, ſiue in gloſſis, vtiliſſimas illi viri concinnarunt Additiones. Codices alij Ciuilium legum omnes, eorumque inſignium virorum, qui eas interpretati ſunt, ſuas retinent Additiones pręclaras, quibus etiam pluris æſtimantur. Nonne indecens iniquumque prorſus videbatur, ſi eiuſmodi Additionibus ipſi Canonici Textus caruiſſent? Eas itaque illis nunc primum adiunximus Doctorum hominum iudicio approbatas, qui ſcilicet Carauitarum nomen, quo illæ commendantur, plurimi faciendum cenſent. Tu igitur erudite Lector ſimiliter eas agnoſcendo, cupide potes, alacriterque complecti, ſtudijſque tuis ſocias adhibere, fructus non mediocres te confidens ex eis eſſe percepturum, cuius rei gratia nos etiam in primis eaſdem curauimus euulgandas.

DECRETVM GRATIANI,

EMENDATVM, ET NOTATIONIBVS ILLVSTRATVM;

Vnà cum gloſſis;

GREGORII XIII. PONT. MAX.

IVSSV EDITVM.

Ad exemplar Romanum diligenter recognitum.

CVM ADDITIONIBVS AD DECRETALES
Præclariſs. Iuriſconſ. D. Auguſtini Carauitæ Patritij Ebolitani,
& in Sacro Regio Conſ. Neapolit. Conſiliarij.

NVNC RECENS AD ALIA VOLVMINA ACCESSERVNT
Additiones D. Proſperi Carauitæ Patritij Ebolitani, & Iuriſconſ. celeberrimi.

Cum Indice locupletiſſimo, MARGARITA nuncupato.

VENETIIS, *Apud Iuntas,* MDCV.

2695
Canon law
BV
154
1605
v.1

DECRETVM ABBREVIATVM SIGILLATIM CVNCTA ATTINGENS.

LIBER DECRETI DIVISVS EST IN TRES PARTES.

Quarum prima eſt de diſtinctionibus. Secunda de cauſis Tertia de conſecratione. Prima pars diſtincta eſt in diſtinctiones centum & vnam.

PRIMA diſtinctio
tractat de iure na-
turali & humano,
ius ipſum naturali-
ter eiuſque ſpecies
omnes diffiniens,
& inter ius ſcriptũ,
& non ſcriptum differentiam po-
nens 1
ij. de iure Quiritum ſiue Roma-
norum, ipſum per ſpecies diffi-
niens. 6.
iij. iuris canonici varia nomina di-
ſtinguit, breuiterque exponit 7
iiij. ad quid leges inuentæ ſunt, &
quid ſacri canones mandent 9
v. quomodo ius naturale eſt immo-
bile, nec obſtat quod ibi ponitur.
12.
vi. an illuſiones nocturnę ad pecca-
tum imputentur, & circa finem
proſequitur de iuris naturalis di-
gnitate. 14.
vii. ponit legiſlatores, oſtendendo
qualiter ius inceperit. 18.
viij. ponit differentiam inter ius na-
turale & conſuetudinem. 19.
ix. auctoritate & exẽplo probat con
ſtitutiones hominum iuri naturali
cedere.
x. oſtendit quod leges Imperatorum
vincuntur a canonibus. 27
xi. dicit conſuetudinem legibus ap-
probatis cedere. 33.
xii. habet laudabilem cõſuetudinem
eſſe ſeruandam, quæ nec canonib.
ſacris, nec ueritati, nec bonis mori
bus obuiet. 38
xiii. vult quod contra ius naturale
non admittatur diſpenſatio, niſi in
fuga maioris mali 44
xiiij. quod quis non debet minus
peccatum committere, vt aliud
malus euitare poſsit. 47
xv. notat de tempore quo ſacri cano
nes, librique & conciila celebrata
fuerunt: & quæ opuſcula ſunt ad-
mittenda 48
xvj. ponit quod canones Apoſtolo-
rum ſunt recipiendi, poſtea oſten-
dit quo tempore & quo reſidente
in papatu vel Imperio quodlibet
concilium eſt celebratum. 54
xvii. dicit non concilia, ſed conuenti-
cula celebrati ſine papa 62.
xviij. oſtendit quod prouincialia con
cilia nihil generaliter poſſunt con-
ſtituere, ideo conſequenter decla-
rat ad quid ſint vtilia, & quoties
in anno, & quo tempore anni, &
cuius auctoritate ſunt celebranda,
& quod metropolitanus nihil de-
bet exigere ab epiſcopis ad conci-
lium conuenientib. Addit de pę-
na epiſcopi, qui vocatus ad ſyno-
dum non venit 66
xix. vim decretalium oſtendẽs dicit
mandata eccleſiaſtica deuote ſer-
uanda.
xx. Dicit quod in cauſis diffiniendis
ſacri canones, in exponenda uero
ſacra ſcriptura ſancti doctores at-
tenduntur. 81
xxi. Tractat de diuerſis ordinibus, &
gradibus miniſtrorum, docendo
qui ſunt executores ſiue miniſtri
canonum a maiori vſque ad infi-
mum. Et differentias miniſtro-
rum locorum aſsignat, probans
quod maior à minori non debet
iudicari. 84
xxii. de dignitate Romanæ Eccleſiæ,
& quorundam aliarum 91
xxiii. de ordinatione miniſtrorum in
cipiens a Romano Pontifice, & de-
ſcendens vſque ad oſtiarium. 96.
xxiiii. de examinatione ordinando-
rum. 108
xxv. de officijs clericorum, incipien-
do ab oſtiario, & aſcẽdendo vſque
ad epiſcopum. Circa medium di-
ſtinctionis inchoat xiii præcepta
regulæ apoſtolicæ, ut proſequi
tur ibi, Oportet epiſcopum eſſe
ſine crimine. Et inde nacta occa-
ſione ponit varias ſignificationes
huius nominis, crimine. Et oſten-
dit ſit mortale, & quod venia-
le. 111
xxvi. exequitur ſecundum pręceptum
Apoſtolicæ regulæ. Oportet epm eſ
ſe vnius vxoris virum. 118
xxvii probat quod nolentes vouere
continentiam, ad ſacros ordines
promouendi non ſunt, aſsignans
differentiam inter ſolenne & ſim
plex votum. 122
xxviii. probat quod clericis habere
vxores non licet in eccleſia occi-
dentali, addens de ſubdiaconatu,
qui olim prohibitus non erat. 125
xxix. oſtendit quædam capitula tra-
dita eſſe ex cauſa, quædam ex cã,
quædam ex tempore, quædam ex
loco, quædam ex perſona 133.
xxx. quia dictum fuit xxviii. diſ. ſu-
pra, quod ſacerdotes non debent a
ſe abijcere uxores ſuas prætextu re
ligionis: hic dicit quod ex cauſa
fuit hoc ſtatutum, ſcilicet propter
quoſdam hæreticos, qui coniugia
deteſtabantur. 134
xxii. probat & ponit exempla in ter-
minis, qualiter clerici continere
debent, & quod ab omnib eſt ſer-
uanda continentia, niſi ab orienta-
libus. 139
xxxii. adhuc proſequitur de conti-
nentia clericorum, & dicit quod
conſtituti in quatuor ſacris ordi-
nib. tenentur continere, & ſi ha-
bent publicas concubinas, nullus
eorum Miſſam audiat 145
xxxiii. oſtendit quod bigami, corpo-
re vitiati, vſurarii publice tenen-
tes, luſores in ſcena ludentes, fu-
rioſi, arreptitii, accipientes mere-
trices in vxores, & concubinas
habentes promoueri non poſſunt,
153
xxxiv. ponit quod oportet epiſcopũ
vitare nimiam familiaritatem do-
meſticarum perſonarum, & etiam
conſanguineorum, & quod venari
non licet. 157
xxxv. agit de tertio capitulo apoſto-
licæ regulæ, oportet ordinandum

non eſſe vinolentum. 164.

xxxvi exponendo illud, prudentem dicit quod clerici debent habere peritiam litterarum ſacrarum. 168

xxxvii. oſtendit quod clerici non debent libros gentilium, reſpicere, peritiam tamē ſecularium debent habere. 170

xxxviii. probat quod litteris debet eſſe eruditus ſacerdos, & canones ignorare non debet ignorantia enim ipſi eſt periculoſa. 177

xxxix. oſtendit quod oportet epiſcopum eſſe prudentem in negotii ſæcularibus, vt ſua cautela reddantur eccleſiæ indemnes. 182

xl. proſequitur quintum capitulum Apoſtolicæ regulæ, Oportet epiſcopum eſſe ornatum. Et primo de ornatu interiori, qui conſiſtit in virtutibus. 182

xli. tractat de ornatu, qui conſiſtit in grauitate, in ceſſu, habitu, & tēperantia potus & cibi. 188

xlii. declarat illud, hoſpitalem. 181

xliii. illa duo, pudicum, & doctorem. 193

xliiii. illud non vinolentum: quod eſt pars eius, quod diximus ſupra xxxv. diſt. 198

xlv illud, non percuſſorem. 202

xlvi. illud; non litigioſum. 210

xlvii. illud nō cupidum, domui ſuæ bene præpoſitum. 213

xlviii. illud non neophytum. 218

xlix. prædicta præcepta apoſtolicæ regulæ ſub compendio, & breuiter recapitulat. & ponit cauſas & rationes quare criminoſi & vitioſi non debent in epiſcopos promoueri. 220

l. agit de lapſu, & reparatione clericorum 223

li. de curialibus ſiue officiarii ratiociniis obligatis: iudicibus, & aduocatis ordinandis vel non. 254

lii. de præpoſteratione ſacrorum ordinum, ſiue de clerico per ſaltū promoto 258

liii. de curiæ annexis in clero, vel monaſterio recipiendis vel non. Et ibi probat quare curiales, & aliter obligati ordinandi non ſunt. 258

liiii. de ſeruis à non dominis manumiſsis non promouendis, niſi libertatem ſint conſecuti. 259

lv. de corpore vitiatis, bigamis, illiteratis, publice pœnitentibus ordinandis uel non. 270

lvi. de filiis presbyterorum, & natis de fornicatione, & adulterio non ordinandis 275

lvii de baptizatis in ægritudine an ordinentur. 281

lviii. de monachis non ordinandis ſine licentia abbatis. 282

lix. de laicis litteratis non ſubito ordinandis. 282

lx. oſtendit ex quibus ordinibus aliquis eligendus ſit in præpoſitum, uel decanum, uel archipresbyterum uel epiſcopum. 284

lxi. oſtendit quod laici non ſunt eligendi in epiſcopos: ſed poſtulandi. 286

lxii. oſtendit quod clericorum eſt eligere, & populi conſentire. 295

lxiii. probat quod nullo modo laici debent ſe ingerere electioni epiſcoporum. 296

lxiiii. ponit quo tempore, & quibus præſentibus debent epiſcopi conſecrari. 314

lxv. dicit quod præſentibus omnibus epiſcopis comprouincialibus vel ſe excuſantibus debet epiſcopus conſecrari ab archiepiſcopo. Et ibi dicit, quod ſi cœteris ordinationi epiſcoporum conſentientibus duo uel tres contradicunt, obtineat plurimorum ſententia. 317

lxvi. de promotione archiepiſcopi, qui ab omnibus epiſcopis comprouincialibus eſt ordinandus, & non eſt conſecrandus: & à paucioribus quam à tribus 322

lxvii. de promotione ſiue ordinatione presbyterorum. 323

lxviii. dicit quod illi qui ſunt ordinati ab illis, quos non conſtat eſſe epiſcopos iterum ſunt ordinandi. Siue determinat de ordinatione non iteranda, & de epiſcopis. 323

lxix. quod prima cenſura clerici de manu abbatis poteſt ſuſcipi. Vel dic quod determinat de non ordinatis, ne in eccleſia Dei miniſtrēt. 327

lxx. tractat ne quis ordinetur ſine titulo. 328

lxxi. ne quis ordinetur à non ſuo epiſcopo 329.

lxxii. ne ignotus clericus ſine litteris dimiſſoriis ſiue commendatiis recipiatur 332

lxxiii. oſtendit qualiter litteræ formatæ & dimiſſoriæ ſiunt. 333

lxxiv. tractat an inuitis ordines conferantur. 335

lxxv. de tempore & die conſecrationis epiſcoporum, necnon de temporibus ordinationum aliorum clericorum 340

lxxvi. de ieiuniis quattuor temporum, & quare ſunt ieiunanda. 343

lxxvii. ponit qualiter clerici ſunt per gradus ordinandi, & etiam tractat de interſtitiis temporum. 349

lxxviii. in qua ætate ſunt ſacerdotes ordinandi. 354

lxxix. reperit de ordinatione ſummi Pontificis, quæ à ſolis Cardinalibus fieri debet. 355

lxxx. in quibus locis ſunt ponendi epiſcopi uel archiepiſcopi. 359

lxxxi. epilogando docet, quod ordinandus in epiſcopum debet eſſe ſine crimine, nec clericum mulieribus cohabitare debeat. 362

lxxxii. docet quod epiſcopus his qui ſuis manibus laborare non poſſunt, prouidere debet. Et addit ꝙ ſi quis miniſtrorum fornicationem committat, & agat pœnitentiam, ex diſpenſatione poteſt in ordibus remanere. 372

lxxxiii. docetur quod prælatus non ſolum a peccato immunis eſse debet: ſed etiam peccatis aliorum cōſentire non debet. 377

lxxxiiii. vult quod prælatus ſit vigilans circa defenſionem pauperum, releuationem oppreſſorum, & cautionem monaſteriorum. 379

lxxxv. tractat de hoſpitalitate clericorum, quæ epiſcopis eſt neceſsaria. 382

lxxxvi. probat quod oportet epiſcopum eſse doctorem ut ſciat ſubditos corrigere: item liberalem circa patientes neceſſitatem, non circa hiſtriones 384

lxxxvii. probat quod viduis, orphanis & oppreſsis epiſcopus debet dare ſubſidium. 393

lxxxviii dicit quod clerici cupiditatis cauſa negotiatores eſse non debent: ſed pietatis cauſa coram orphanis & viduis impendere. 396

lxxxix. dicit quod oportet epiſcopū eſse domui ſuæ bene præpoſitum, vt ſciat in diſpenſatione rerum eccleſiæ regulam eſse obſeruandam 401

xc. docetur qualiter litigioſi corripiendi ſunt, & non ordinandi, tractans de licitis & honeſtis operibus. 405

xci. de modo cantandi in eccleſia, etiam de electi poteſtate dicit etiam quod ſi clericis ſua beneficia non ſufficiant: poſſunt ſibi neceſſaria quærere artificio licito. 408

xcii. dicit quod magis corde, quàm vocibus cantandum eſt. 410

xciii. de obedientia minorum erga maiores, & quod nullus debet communicare inimicis Romanæ Eccleſiæ. 414

xciiii. Legato Romani Pontificii qui impediendus non eſt. Et impedientes ſunt excommunicandi. Probat etiam quod maior in officio minori vices ſuas committere poteſt. Et de præſumptione archidiaconorum. 428

xcv. dicit quod etiam præſentibus epiſcopis presbyteri quamuis ſubditi poſsunt ſacra myſteria celebrare, & prædicare. 240

xcvi. dicit quod laicis (etiam imperatoribus) non licet aliquem ordinare, vel de rebus eccleſiarum iudicare 435

xcvii dicit quod precibus eccleſiæ Imperator & ceteri principes poſſunt eam iuuare: ſubiiciens, eccleſiam Romanam legationem undecunque ſine ſignatis apicibus non recipere. 447

xcviii. dicit quod clerici peregrini & vltramarini ſine teſtimonio quinque epiſcoporum recipiendi non

di non ſunt.450.
cix. docet de primatibus, & poteſtate eorũ qualiter nullus eſt appellandus vniuerſalis.451
c. Tractat de pallio, & vſu eius.454.
ci. & vltima dicit vnam prouinciam in duas non diuidendam.450.

SECVNDA PARS. *quæ eſt de Cauſis, diſtincta eſt in cauſas triginta ſex, quarum quælibet plures ſub ſe quæſtiones continet.*

Prima Cauſa quæſtiones habet VII.

prima quærit vtrum vendere ſpiritualia ſit peccatum. Solutio. ſic. 461.
ii. an pro ingreſſu eccleſiæ vel monaſterij pecunia ſit exigenda, vel perſoluenda. Sol. non. 529.
iii. vtrum præbendas eccleſiæ emere ſit ſimonia. Solu. ſic. 535.
iiii. vtrum ille reus criminis ſit cuius pater pro eo ignorante ſimoniam commiſit. Sol. ignorantia facti nõ iuris excuſat eum. 545.
v. vtrum liceat ei retinere, quod pater pro eo ſimonia acquiſiuit, Sol. de rigore iuris non, de miſericordia ſecus. 553.
vi. vtrum ignoranter à ſimoniaco ordinati ſint abiiciendi, vel non. So. probata ignorantia miſericorditer tolerantur 556.
vii. utrum renuntians ſuæ hæreſi in epiſcopali dignitate ſit ſuſcipiendus. So. rigor uult eum deponi: ſed diſpenſatio ſuſtineri. 557.

Secunda cauſa habet VIII. *quæſtiones, & in ea quinta præcedit quartam.*

prima quærit utrum in manifeſtis ordo iuris ſeruandus. Sic, niſi ſint notoria. 575.
ii. utrum ſpoliatus ab aliquo ſit iudicandus. non, ante reſtitutionem. 591.
iii. qua pœna ſint feriendi in accuſatione deficientes. Talione. 592.
iiii. utrum accuſatore deficiente reus ſit cogendus ad purgationem. non, niſi infamia publica laboret. 599.
v an duorum teſtimonio epiſcopus ſit condemnandus. 612.
vi. quo remedio cauſa ſubleuatur, Appellatione, quæ tamen ei danda non eſt, qui cauſa dilationis appellat. 614.
vii. an laici, uel monachi, uel quilibet inferiorum ordinum ſint admittendi in accuſatione maiorũ. non de iure nouo. 640.
viii. qualiter accuſatio fieri debeat, Sol. in ſcriptis. 667.

Tertia Cauſa quæſtiones XI. *complectitur.*

prima vtrum reſtitutio ſit facienda quibuslibet ſpoliatis. Sol. ſic, niſi in certis caſibus, nam infamatus apoſtata, iuſte ſpoliatus, præciſus, & ſuſpectus non ſunt reſtituendi. 670.
ii. quærit de induciis quo ſpatio ſint dandæ: an poſt reſtitutionem tantum, an poſt uocationem ad cauſam quibuslibet concedendæ ſint Sol. ad arbitrium iudicis. 673.
iii. quo ſpatio menſium ſint utriq. concedendæ. So. ut prius 676.
iiii. utrum infames ſint recipiendi ad teſtimonium. Sol. non, niſi cõtra ſui ſimiles. 860.
v. an teſtes domeſtici uel inimici ſint producendi. So. non. 683
vi. utrum reus extra prouinciam ſit producendus. So non 689.
vii. utrum criminoſus poſſit eſſe iudex. Sol. ſi ab eccleſia toleratur. 697.
viii. vtrum epiſcopus poſſit ab vno iudicari. Sol. non, niſi à xii epiſcopis: reſeruata ſententia ſummo pontifici. 704.
ix. vtrum accuſatores teſtes in abſentem vocem accuſationis vel teſtificationis exhibere valeant. Sol. non 705.
x. utrum deficientes in uno capitulo ſint admittendi ad ſequentia. So. non 712.
xi. utrum accuſatus in accuſatorem poſſit conuertere accuſationem. So. non, niſi in maiori crimine. 713

Quarta Cauſa habet VI. *quæſtiones.*

prima an in excommunicatione cõſtitutus alium accuſare valeat. So. non. 717.
ii. an infra duodecim annos in criminali cauſa quis teſtificari poſſit. Sol. non 718.
iii. an ab accuſatione prohibitus poſſit eſſe teſtis. Sol. non. 718.
iiii. an idem poſſit eſſe accuſator, & teſtis. Sol. non. 725.
v. an ſi vocatus ad cauſam non ueniat ſit excommunicandus. Sol. ſic. niſi iuſtam abſentiæ cauſam probauerit. 727.
vi. an calumniator in propria cauſa ſit audiendus. ſol. ſic, ſi cauſa non ſit criminalis. 729.

Quinta Cauſa habet VI. *quæſtiones.*

prima qua pœna ſit feriendus, qui famoſum libellum ſcribit. ſolu. anathemate, niſi ſcriptura probauerit. 730.
ii. quoties quis ſit ad cauſam vocandus antequam excommunicetur. Sol non tantum ſemel: ſed bis. 732
iii. an per procuratorem quis cauſam agere valeat criminalem. Solu. non, niſi ſit perſona illuſtris. Cauſam vero iniuriarum ciuilem ſic 734
iiii. an abſque ſynodali audientia epiſcopus ſit damnandus. Sol. non 736
v. an ſit habendus pro inimico, qui aliquem accuſat. Sol. non, ſi hoc faciat ex charitate 737
vi. qua pœna ſit plectendus, qui non probat obiecta. Sol. talione. 740.

Sexta Cauſa quæſtiones V. *continet.*

Prima vtrum criminoſi, vel infames religioſum epiſcopum poſſint accuſare de ſimonia. Non. 743
ii. ſi epiſcopus accuſationem in accuſantem cõuertere voluerit: an eius verbo ſimplici fides adhibenda ſit Non. 753
iii. an liceat petere iudicium epiſcopi alterius prouinciæ. Non niſi in cauſa damnationis 755
iiii. cuius iudicium ſit expetendum cum epiſcopi prouinciæ in ſua ſententia diſcordant, archiepiſcoporum, & epiſcoporum vicinæ prouinciæ. 757
v. an accuſatore deficiente reus ſit ad probationem cogendus. Non, ſed bene ad purgationem ſi laboret in famia. 756

Septima Cauſa habet II. *quæſtiones.*

Prima vtrũ viuẽte epiſcopo alius poterit in eadem eccleſia ordinari. Non, niſi transferatur vel cadat. Tamen pro infirmitate, vel ſenectute datur ſibi coadiutor. 761
ii. vtrum hi qui ceſſerunt cauſa infirmitatis, ſanitate recepta poſſent cathedram repetere. Non. 790

Octaua Cauſa quæſtiones V. *colligit.*

Prima vtrũ liceat epiſcopo ſibi ſucceſſorem eligere Non. 791
ii. an amicorum patrocinia in electione valeat. Non. 802
iii. an ſit ſimonia poſt electionẽ pro indemnitate eccleſiæ iuramentũ præſtare. Sic. ſi pactum ſuper hoc præceſſerit 803
iiii. an liceat clericis declinare iudicia epiſcopi de crimine accuſati ante ſententiæ tempus. Non ante condemnationem, niſi per appellationem. 805

v. an accuſatus coram Apoſtolico: ſine eius literis debeat reuerti Nō. 805.

Nona Cauſa habet III. quæſtiones.

Prima an ordinatus ab excommunicato eiiciendus ſit. Non. ſi ignorauit illum eſſe excommunicatum 806.
ij. an liceat archiepiſcopo vel epiſcopo clericos alterius ordinare. Nō. ſine literis proprii epiſcopi, 809.
iij. an liceat archiepiſcopo clericos ſui ſuffraganei abſoluere vel damnare. Non, niſi data negligentia vel appellatione interpoſita. 813.

Decima Cauſa tribus quæſtionibus eſt contenta.

Prima an eccleſia cum omni dote ad epiſcopum pertineat vel ad eius ordinationes. Sol. ſic. 822.
ij. an liceat epiſcopo res eccleſiæ diſtrahere. Sol. non, niſi certis caſibus 827.
iij. quid à ſingulis eccleſijs nomine cathedratici valeat exigere. Sol. duos ſolidos. 834.

Vndecima Cauſa habet III. quæſtiones.

Prima an clericus ante ciuilem iudicem ſit trahendus. Non. 840.
ij. qua pęna dignus ſit qui clericum ad ſæcularem iudicem traxit. Excommunicatione 859.
iij. qua pœna dignus ſit qui ſententiam epiſcopi non ſeruauerit. De poſitione 859.

Duodecima Cauſa quæſtiones continet V.

Prima an liceat clericis proprium habere. Non, regularibus. 902.
ij. an res eccleſiæ poſſint dare. Non, niſi in caſibus 916.
iij. vtrum clerici acquiſita de rebus eccleſiæ poſſint relinquere quibus voluerint. Non, niſi eccleſię. 951.
iiij. quibus poſſunt clerici relinquere quæ de ſuis, & eccleſiæ rebus prouenerunt. Partim eccleſiæ, partim hæredibus. 953.
v. an liceat clericis teſtamentum facere. Sic, de propriis rebus. 954.

Decimatertia Cauſa habet II. quæſtiones.

prima vtrum decimæ ſint dandæ ratione territorii vel perſonæ. Sol. ratione vtriuſque 958.
ii. an ius percipiendi, & ſoluendi decimas tollatur ratione temporis. Sol. ſic 961.

Decimaquarta Cauſa habet VI. quæſtiones.

prima an liceat clericis in iudicio ſua repetere. Sic. 978.
ii. an ſuper reb. eccleſiæ teſtes eiuſdem ſint audiendi. Sic 980.
iii. an præter ſortem aliquid accipere ſit vſura. Sic. 982.
iiii. an liceat clericis vel laicis vſuras accipere. Non. 984.
v. an eleemoſynæ ſint de vſuris faciēdæ. Non. 987.
vi. an vſurarii poſſint pœnitentiam agere. Non, ſi habeant vnde poſſint reſtituere 992.

Decimaquinta Cauſa habet VIII. quæſtiones.

prima an ea quæ fiunt ab ignorantibus vel mente alienatis ſint eis imputanda. Non, niſi culpa ſua ad ignorantiam deuenerint. 995.
ii. an pro impenſis patrocinii liceat clericis munera exigere. Sic. 1003.
iii. an per confeſſionem mulieris cū qua peccauit ſacerdos ſit condemnandus Non. 1004.
iiii. an die Dominico debeant epiſcopi cauſas audire. Non. 1008.
v. an neganti crimen purgatio ſit indicenda. Sic. ſi laborat infamia. 1009.
vi. an in criminibus confeſſio ſit extorquenda. Non. 1011.
vii. an ſolus epiſcopus diaconum: vel presbyterum deponere poſſit, Non 1015.
viii. ſi confeſſus vel conuictus de his quæ ante ordinationem commiſit, valeat miniſtrare. Non 1017.

Decimaſexta Cauſa habet VII. quæſtiones. Et in ea quinta quæſtio poni tur in tertio loco.

prima an liceat monachis officium celebrare Sol. ſic cum permiſſione epi, & licentia abbatis. 1021.
ii. an liceat eis in cappellis ſuis ſacer dotes inſtituere. So. ſic ſi quas poſſideant pleno iure. 1056.
v. an epiſcopus vel abbas iure territorii capellam valeant vendicare. So. non. 1060.
iii. an iura eccleſiæ per præſcriptionem tollantur. Sol. ſic. 1061
iiii an eccleſia contra eccleſiam vel monaſterium poſſit præſcribere. Sol. ſic. 1076
vi. ſi qs in rē eccleſiæ ab aliquo detētā ſua auctoritate irrepſerit: an cadat à can. So. ſic, ſed non eccleſia. 1077.
vii. an liceat alicui eccleſiam de manu laici recipere, Sol. non, niſi eccleſia vel monaſterium habeat ius patronatus. 1002.

Decimaſeptima Cauſa habet IIII. quæſtiones.

prima an reus ſit voti qui à propoſito ſui cordis recedit. Solut. non; quantum ad eccleſiam: niſi ore pronunciauerit, 1098.
ii. an beneficia ei reddenda ſit qui eis in infirmitate renunciauit. Sol. ſic, ſi non erat ſui compos. 1100.
iii. an liceat illi qui ſe monaſterio tradidit poſtea ad propria redire. Sol. non. 1101.
iiii. an diſcedens de monaſterio ſine ſui abbatis licentia, poſſit ſua vendicare. Sol. non. 1102.

Decimaoctaua Cauſa habet II. quæſtiones.

prima an abbas factus epiſcopus acquirat eccleſiæ vel monaſterio. Solu. dum fuit abbas, acquiſiuit monaſterio, ſed factus epiſcopus eccleſiæ 1119.
ii. an per epiſcopum ſit eligēdus vel inſtituendus. Sol. ab epiſcopo eſt ordinandus, à fratribus vero eligendus. 1120.

Decimanona Cauſa continet III. quæſtiones.

prima an epiſcopus debeat permittere clericos tranſire ad monaſterium. Sol ſic. 1133.
ii. ſi voluerit, an liceat eo inuito trāſire. Sol. ſic. 1134.
iii. an liceat canonicis regularibus tranſire ad monaſterium monachorum. Sol. non ſine licentia prælati. 1135.

Viceſima Cauſa quæſtiones IIII. comprehendit.

prima vtrum pueri traditi monaſteriis ſint cogendi ibi manere Non, niſi poſtquam venerint ad annos diſcretionis 1140.
ii. ſi præter voluntatem parentum intrauerint monaſterium, an per eos inde poſſint extrahi. Sic, j. annum, & diem: ſi ſint j. annos diſcretioni. 1145.
iii. an qui inuitus cucullam induit cogat eam retinere. non, niſi poſt conſenſerit. 1147.
iiii. an liceat ab vno monaſterio ad aliud tranſire. Sic. 1150.

Viceſimaprima Cauſa habet V. quæſtiones.

prima an clericus poſſit induab. eccleſiis inſcribi. Solutio, non. 1152.
ii. an liceat clericis à ſua Eccleſia ad aliam tranſire. So. non ſine literis vel

vel licentia ſui prælati. 1155.

iii. an liceat clericis ſuſcipere procu rationem ſæcularium negotiorũ. Sol non, niſi cauſa pietatis. 1157.

iiii. an liceat clericis veſtibus fulgidis ornari. Sol. non. 1159.

v. qua pœna ſint puniendi clerici ad iudicium ſeculare fugientes. Sol. excommunicationis 1161.

Vigeſimaſecunda Cauſa gerit quæſtiones V.

prima an iuramentum ſit præſtandum. Sic, cauſa neceſſitatis. 1163.

ii. an ſit periurus q iurat falſum, & credit verum. Sic p͞p intentionem fallendi, tamen poſtea dicitur cõtrarium. 1171.

iii. an liceat clericis denegare epiſcopo conſuetam obedientiam. non ante condemnationem. 1183.

iiii. an iuramentum illicitum ſit ſeruandum. non. 1183.

v. an periurus ſit qui alium peierare cogit. Sol. ſic. 1193.

Vigeſimatertia Cauſa habet VIII. *queſtiones.*

prima an militare ſit peccatum. non ſi iuſte fit. 1202.

ii. quid ſit bellum iuſtum. So. quod fit edicto ſuperioris repetendarũ rerum, aut propulſandarum iniuriarum cauſa. 1207.

iii. an iniuria ſociorum ſit armis ꝓpulſanda. Sic. 1209.

iiii. an vindicta ſit inferenda. Sic, ab eo cuius intereſt. 1213.

v. an ſit peccatum iudici, vel miniſtro reos occidere. non, cauſa iuſtitiæ. 1250.

vi. an mali ſint ad bonum cogendi. Sol Sic. 1272.

vii. an hæretici ſint ſpoliandi ſuis, & eccleſiæ ſuæ bonis. Sic. 1275.

viii. an liceat clericis arma mouere. non, manu propria, niſi cauſa neceſſitatis. 1278.

Vigeſimaquarta Cauſa habet III. *quæſtiones.*

prima an hæreticus aliquem poſſit excommunicare. non. 1295.

ii. an poſt mortem poſſit aliquis excommunicari. Sic, pro hæreſi. 1320.

iii. an pro peccato domini, eius familia poſſit excommunicari. non, ſed interdicto ſupponi. 1325.

Vicesimaquinta Cauſa habet II. *quæſtiones.*

prima an auctoritate priuilegii quis contra ius commune valeat ſe tueri, Sol. ſic. 1346.

ii. an ſequentia priuilegia derogent prioribus. Solutio. Sic, ſi ex certa ſcientia fuerint conceſſa. 1352.

Vigeſimaſexta Cauſa quæſtiones VII. contingit.

Prima an ſint ſortilegi, qui ſub ficto religionis nomine futura promittunt. Sol. ſic, 1363

ii. an ſit peccatum eſſe ſortilegum. Sol. ſic. 1363

iij. à quibus genus diuinationis ſumpſit exordium. Solutio, à Perſis. 1367

iiii. quot ſunt genera diuinationis. Sol. quatuor ſecundũ numerum: duo ſecundum formam: quod videre potes. 1367

v. an ſortilegi ſint excommunicandi. Sol. ſic. 1370

vi. an excommunicatus ab epiſcopo poſſit reconciliari à presbytero. Solu. non, epiſcopo inconſulto, niſi in neceſſitatis articulo. 1378

vij. an morientib. ſit pœnitentia imponenda. Sol non, tamen eſt eis innoteſcenda. 5383

Vigeſimaſeptima Cauſa habet quæſtiones II.

Prima, an coniugium poſſit eſſe inter vouentes. Sol. non, ſi votum ſit ſolennizatum, ſecus ſi ſimplex fuerit. 1390

ij. an liceat ſponſo à ſua ſponſa recedere. Solu. non, ſi deſponſatio ſit de præſenti. 1411

Vigeſimaoctaua gerit quæſtiones III.

Prima, an coniugium ſit inter infideles. Sic. 1434

iii. an liceat conuerſo ad fidem ducere aliam viuente priore. Sic, ſi ſit diuiſus ab ipſa infideli. 1449

iiii. an bigamus ſit qui ante baptiſmum vnam vxorem, & poſt aliam habuit. Sic. 1459

Vigeſimanona Cauſa habet II. quæſtiones.

Prima, an ſit coniugiũ inter ſeruum & ingenuam. Sol. ſic: niſi error impediat. 1451

ii. ſi prius putabat hunc eſſe liberum & poſtea deprehenderit ipſum eſſe ſeruum: an poſſit eum deſerere. Sol. ſic. 1454

Trigeſima Cauſa habet V. quæſtiones.

Prima, an liceat reddere debitum vxori, quæ filium de ſacro fonte leuauit Sic, niſi ex conſenſu vtriuſque ſit factum. 1458.

ii. an ſponſalia contrahantur inter infantes Non 1464

iii. an ſpirituales, vel adoptiui filij poſſint naturalibus copulari. Non. 1464

iiii an liceat alicui commatrem vxoris ſuæ ducere in vxorem. Sic mortua vxor, ſi commaternibus matrimonium præceſſerit. 1458

v an clandeſtina deſponſatio manifeſtæ præiudicet. Non apud eccleſiam. 1470

Trigeſimaprima cauſa habet III. *quæſtiones.*

Prima an poſſit duci in vxorem quæ prius fuit polluta per adulterium. Solut. ſic, niſi adulter dederit ei fidem viuente viro, vel machinatus ſit in mortem eius. 1477

ii. an filia ſit inuita alicui in vxorem tradenda. Solutio. non. 1483.

iii. an poſt patris ſponſionem poſſit alii nubere. Sol. ſic, ſi non conſenſerit. 1486.

Trigeſimaſecunda Cauſa habet VIII. *quæſtiones.*

Prima an liceat ducere meretricem in vxorem. Sic. 1488

ii. an ſit vxor appellanda, quæ ducitur incontinentiæ cauſæ. Non 1495

iii. an mulier ſequatur arbitrium an liberti, an patris ſerui. Aui. 1504

iiii. an viuente vxore liceat aliqui ex ancilla filios querere. Non 1504

v. an ea quæ patiatur inuita, pudicitiam perdat. Non. 1514.

vi. an dulter adulterum dimittere poſſit. Non. 1523.

vii. an viuente dimiſſa aliam accipere poſſit. Non. 1525.

viii. ſi in hoc ſaltem infidelem ducere poſſit ea conditione, vt ad fidẽ conuertatur. Non. 1536

Trigeſimatertia Cauſa habet V. quæſtiones.

Prima an propter impotentiam coeundi ſit aliqua a viro ſeparanda. Sol. ſic. 1537

ii. an ſeparata poſſit ei nubere cum quo prius eſt fornicata. Solutio. ſic pœnitentia peracta 2540

iii. an ſola cordis contritione poſſit peccatum deleri. Solut. ſic, vbi facultas confitendi, non ſuppetit. 1552

NOTANDVM HIC quòd ratione huius tertiæ quæſtionis mota agitur de Pęnitentia, cuius tractatus per diſtinct. VII. eſt diſtinctus.

Prima quærit, an ſola cordis contritio deleat peccatum. Sic, ſi confitenti facultas deſit 1552

ij. an charitas ſemel habita poſſit amitti. Sol. ſic, in via. ſecus tamen in patria. 1603.

iij. an pęnitentia poſſit reiterari. Solu. ſic, præter ſolennem 1633

iiij. an peccata ſemel dimiſſa redeant Sol. non ſimpliciter. 1652.

v. quis modus debeat obſeruari in imponenda & accipienda pęnitẽtia. Sol. ad arbitrium proprij ſacerdotis diſcreti. 1677

vi. cui quis confiteri debeat. Solut. proprio ſacerdoti, ſi ſit diſcretus, alioqui alteri de eius licentia. 1683

vij. an pœnitentia timore mortis accepta ſit fructuoſa Sol. ſic. 1686

iiij quæſtio cauſæ ſupra proximæ eſt, an actus coniugalis ſit prohibitus tempore orationis. Sol. ſic. 1686

v. an vir ſine conſenſu vxoris. & ecõuerſo uouere poſſit continentiã. Sol. Non. 1693

Trigeſimaquarta Cauſa habet II. quæſtiones.

Primà an rea ſit adulterij quę credens maritum mortuum nupſit alteri Sol. non. 1702

ij. an redeunte priore cogenda ſit recedere à ſecunda, & ad priorem redire. Sol. ſic. 1702

Trigeſimaquinta Cauſa habet X. quæſtiones.

Prima an liceat aliquam ducere de propria cognatione Sol. non. 1708

ii. an liceat aliquam ducere de cognatione vxoris ſuæ Sol. Non. 1711

iij. vſque ad quem gradum debeat quis abſtinere à conſanguineis ſuis, & vxoris ſuæ. Sol. olim vſque ad 7. hodie vſque ad 4 1711

iiii. quare vſq; ad 7. gradum computatur conſauguinitas. Sol. ad inſtar ſeptem ætatum mundi. 1718.

v. quomdo gradus conſanguinitatis ſunt computandi Sol. ſicut oſtenditur in arbore, 1718

vi. qui iuſiurandum de propinquitate firmare debent. Sol. propinqui & vicini. 1731

vii an inceſtuoſi filii, reputentur. Sol. Non. 1736.

vii. ſi conſanguinei ignoranter coniuncti ſimul poſſint remanere. Solu. non, niſi ex diſpenſatione Papæ in quinto gradu vel ſupra. 1736

ix an matrimonium per falſos teſtes ſeparatum: ſi poſtea apparuerit eccleſiam fuiſſe deceptam, ſit reintegrandum. Sol. ſic. 1739.

x. ſi relicta alicuius in ſecundas nuptias tranſierit. an proles ex eius ſcepta poterit copulari conſanguineis prioris viri. Sol. Non. 3743

Trigeſimaſexta & vltima Cauſa habet II. quæſtiones.

Prima an virginem opprimens raptum committat. Sic. 1745.

ij. an rapta raptori nubere poſſit, vtique. 1747

TERTIA PARS EST de Conſecratione, quæ quinque diſtinctiones duntaxat complectitur.

Prima agit de conſuetudine eccleſiarum & miſſarum celebratione. 1752

ij de ſacramento Euchariſtiæ. 1776.

iij. de feſtiuitatibus per anni circulum celebrandis. 1826

iiii. de baptiſmi ſacramento. 1835.

v. de confirmatione & ieiunio. 1892

DECRE-

DECRETI TOTALIS MATERIA PER METRA NOTATVR SEQVENTIA.

DECRETVM DOMINI GRATIANI TRES habet partes principales. Prima eſt de diſtinctionibus, quæ ſunt vna ſupra centum. Et ſingulas diſtinctiones ſinguli verſus ſequentes luculenter aperiunt.

1 PRIMO legat quiſque diuinum ius,hominiſque. pagina 1
2 Altera dat textum, quo noſces iura Quiritum. 6
3 Canonico varia iuri dat nomina terna. 7
4 Quarta docet legum quæ cauſa, moduſque ſtatuit. 9
5 Ius naturale probat immutabile quinta. 12
6 Sexta notat vitium diſtinctio ludificantum. 18
7 Septima ſignat eos, qui leges compoſuere. 18
8 Parte octaua mores, naturaque pugnant. 19
9 Nona ſtatuta tenet naturæ cedere iuri. 24
10 In decima regum leges canon ſuperabit. 27
11 Canonis & ſecli, ſuperatur legibus vſus. 33
12 Id quod Roma tenet, diſcretio ſæpe relinquit. 38
13 Si perplexum te reddunt mala : tunc minus imple. 44
14 Non facias leuia, quo quis vitet grauiora. 47
15 Canonis hæc ortum dabit, apocryphoſque libellos. 48
16 Suadet Apoſtolici vim canonis iſta teneri. 54
17 Auctor ſit Papa, ſi concilium celebratur. 62
18 Dicitur hic quod bis ſynodus celebretur in anno. 66
Pri.c.apo ſtolicæ re- gulę & ij. 19 Hæc Decretalis referat quid epiſtola poſſit. 73
20 Biſdena Papæ ſanctorum dogma cedunt. 81
21 Inferior ſummum non iudicat hac prohibente. 84
22 Iſta locos diſtinguit, & ordinat eccleſiarum. 92
23 Ordinat hæc omnes maiores ſiue minores. 96
24 Poſt examen honos ordini eſt attribuendus. 108
25 Optat Apoſtolus hic,quod ſit ſine crimine præſul. 111
26 Si poſt baptiſma contentus coniuge ſola. 118
27 Nullus poſt factum præſumat nubere votum. 122
28 Iſta ſacratorum connubia pagina damnat. 125
29 Hac locus, & cauſa, tempus, perſona notantur. 133
30 Connubium ter dena probat contra Manichæos. 134
31 Tangitur hic quod contineant offerre volentes. 139
32 Deſere presbyterum,qui ſcorta palam retinebit. 145
33 Luſori bigamove ſacer non traditur ordo. 154
34 Fœmina Pontifici perſona domeſtica non ſit. 157
iij.ca.iiij. 35 Non vinolentus præſul, ſed ſobrius eſto. 164
cap.v.ca- pit. 36 Inſtruit hæc prudens quod debeat eſſe ſacrandus. 168
37 Hæc prohibet legere gentilia metra ſacratum. 170
38 Scripturas ſacras ſacrandus ſcire iubetur. 177
39 Vult hæc Pontifices callere negotia ſęcli. 182
40 Internis pars dena quater virtutibus ornat. 182

Sit mo-

m

	41	Sit modus ingreſſu,cunctis,verboq́ue,ciboq́ue.	188
	42	Clericus hoſpitijs peregrinos collocet omnis.	191
	43	Factis & verbis doctor ſis, atque pudicus.	193
	44	Vites ingluuiem, conuiuia, ſiue tabernas.	198
	45	Atque caue quenquam palma lingua ve ferire.	202
vi. c.vij.	46	Reſpuit hæc hominem diſtinctio litigioſum.	210
& viij.	47	Non bene præpoſitos domui, cupidoſq́ue repelle.	213
	48	Abijcitur ſacrandus in hac, ſi neophytus ſit.	218
ix.c. x.c.	49	Crimina non delet reliquorum, crimine vinctus.	220
xi. & xij.	50	An reparetur habet pars quinquageſima lapſus.	223
xiij.cap.	51	Sacrari vetat hæc homines, quos pondera ſtringunt.	254
	52	Præpoſitus primo datur hic præpoſterus ordò.	258
	53	Eſt ratione ne quis annexos ordinet vllos.	258
	54	Hæc prohibet ſeruos ſine libertate ſacrari.	259
	55	Cæſos iſta viros reijcit, membriſq́ue carentes.	270
	56	Condemnatur in hac generatio presbyterorum.	275
	57	Qui baptizatur æger, manet ordinis expers.	281
	58	Hæc vetat abbate monachos nolente ſacrari.	282
	59	Officium negat hæc: niſi ſit bene quiſque probatus.	282
	60	In ſacris præſul vult ſexageſima quòd ſit.	284
	61	Non Pontifices laicos aſſumere debes.	286
	62	Clerus,plebs,princeps: hic eligit,hæc petit,hic vult.	295
	63	Vſurpans laicus id vt eligat, audiat iſtam.	296
	64	Pars hæc Pontifices iubet à tribus eſſe ſacrandos.	314
	65	Cum diſſenſio fit, à pluribus edita ſtabunt.	317
	66	Vt ſacretur ab omnibus archiepiſcopus, hæc vult.	322
	67	Presbyter inſtitui valet hic à præſule ſolo.	323
	68	Si dubius præſul quos ordinet, hi reſacrentur.	323
	69	Si benedictus erit, lectoratum, dabit abbas.	327
	70	Expertes tituli pars ſeptuageſima pellit.	328
	71	Reſpice dicta patrum, ne promoueas alienum.	329
	72	Vlli non detur miſſoria, ni rogitetur.	332
	73	Illius hæc nobis formam diſtinctio præbet.	333
	64	Inuitus nullus erit ad ſacra trahendus.	335
	75	Diſtinguit tempus hæc in quo promoueatur.	340
	76	Temporibus vult hæc nos ieiunare quaternis.	343
	77	Rectos indicat hęc modulos interſtitiorum.	349
	78	Iſta dat annorum numerum, quo promouearis.	354
	79	Ad cardinales ſpectat delectio Papæ.	355
	80	Vrbes præſulibus pars octogeſima tradit.	359
	81	Crimine quòd careat ſacrandus, in hac replicatur.	372
	82	Præſul pauperibus dabis, & lapſos reparabis.	372
	83	Nunquam peccatis conſenſum des alienis.	377
	84	Sollicitus quod ſis, & monogamus, iubet iſta.	379
	85	Non præſul fides, hoſpites niſi noſceris eſſe.	382
	86	Corrigito,doceas: ſed non turpibus vllis.	384
	87	Libertos, inopes, viduas defendere debes.	393
	88	Reſpuitur clerus opus exercens, & auarus.	396
	89	Iſta beneficia te diſpenſare docebit.	401
	90	Placat diſcordes pars nonageſima fratres.	406
	91	Arte parabis opes: niſi ſit ſatis eccleſiæ res.	408
	92	Hæc plus corde probat domino quàm voce cauendum.	410
	93	cHæ dat obedire maioribus inferiores.	414
	94	Sub leuita vices Papæ geſtare valebit.	428

95 Presbyteris præſente licent hinc præſule multa. 429
96 Hic ſecli princeps non ordinet eccleſiæ res. 435
97 Eccleſiæ precibus huic princeps auxilietur. 447
98 Vult ius muniri peregrinos quinque ſigillis. 450
99 Vniuerſalem nullum ſinit iſte vocari. 451
100 Pallia prælatis donat centeſima multis. 454
101 Abſit vt vna duos habeat prouincia patres. 459

Decreti ſecunda pars principalis eſt de cauſis. quæ eſt XXXVI.

Prima cauſa.

Cauſa prior labem condemnat ſimonialem.

Septem quæſtiones primæ Cauſæ.

1 Delinquit qui res mercatur ſpirituales. 461
2 Eccleſias intrans non cogatur dare nummos. 529
3 Si pro præbendis dederis quid: dicere ſimon. 535
4 Ignaros maculant natos delicta paterna. 545
5 Vult rigor vt linquat natus ſibi quæ pater emit. 553
6 Ordinet ignaros ſi quos ſimon, tolerantur. 556
7 Abiurans hæreſim præſul poterit tolerari. 557

Secunda cauſa.

Accuſare docet, ac appellare ſecunda.

Octo quæſtiones ſecundæ Cauſæ: & in ea quinta præcedit quartam.

1 Si ſit cauſa patens, iuris non quæritur ordo. 575
2 Nemo ſuis rebus dijudicet expoliatum. 591
3 Talio punit eos, qui falſo crimina ponunt. 592
4 Si cadit accuſans, ſe non purget reus Inde. 599
5 Per teſtes binos præſul conuincitur aptos. 912
6 Qui cauſas differt appellans reijciatur. 614
7 Arguit inferior maiorem crimine vinctum. 640
8 Mandato legis datur accuſatio ſcriptis. 667

Tertia cauſa.

Tertia reſtituens tempus dabit induciarum.

Vndecim queſtiones tertię cauſæ.

1 Singula reſtituit ius omnibus expoliatis.
2 Inducias debet varias ſpoliatus habere. 670
3 Inducijs varium dat tertia quæſtio tempus. 673
4 Accuſare nequit hominem vir turpis honeſtum. 676
5 Ipſa domeſtica vox nulli nocet, aut inimica. 680
6 Sub ſenſore rerum proprio producere debes. 683
7 Hic non condemnet, ſimilis quem culpa remordet. 689
8 Solus Pontificem iudex non iudicet vnquam. 697
9 Pellitur accuſans abſentem, teſtificanſque. 704
10 Submouet a reliquis teſtem defectus in vno. 705
11 Mutua numquam ſit delatio iure vetante. 712

Quarta cauſa.

Quarta quis accuſet, quis poſſit teſtificari.

Sexta quæſtiones quintæ Cauſæ.

1 Accuſare nequit aliquos anathemate vinctus. 717
2 Impubes teſtis in cauſa criminis haud eſt. 718
3 Qui nequit accuſare, nequibit teſtificari. 718
4 Teſtis, & accuſans nemo ſimul eſſe valebit. 725
5 Non eſt ſtringendus anathemate, qui nequit eſſe. 727
6 Pontificis delator agit ciuilia tantum. 729

Quinta cauſa.

Quinta vocare docet, delatoremque ferire.

Sex quæſtiones quintæ Cauſæ.

1 Mulctant ſcriptorem famoſi flagra libelli. 730
2 Eſt condemnandus ſemel, & bis vterque vocandus. 732
3 Nemo procuret crimen, ciuilia curet. 724
4 Præſulis in ſynodo ſit condemnatio ſola. 736
5 Celans crimen obeſt multo plus quàm manifeſtans. 737
6 Aut caput, aut lingua delatori capuletur. 740

Sexta Cauſa.

Sexta dat infames, delatos atque forenſes.

Quinque quæſtiones ſextæ Cauſæ.

1 Non accuſabunt infames ſimonialem. 743
2 Accuſans verbo non vincit ſimplice Præſul. 753
3 Quære iudicium nunquam debes alienum. 755
4 Externi veniant, ſi ſit ſententia diſcors. 757
5 Si cadit accuſator, erit reus & exoneratus. 759

Septima Cauſa.

Septima Pontificem tangit catedram repetentem.

Duæ quæſtiones ſeptimæ Cauſæ.

1 Præſule viuente nullus det Pontificatum repetentem. 761
2 Nec Cathedram repetit præſul, quam ſponte relinquit. 790

Octaua Cauſa.

Octaua legitur deſertio Pontificalis.

Quinquæ quæſtiones Octauæ Cauſæ.

1 Vult ius ne ſtatuat ſucceſſorem ſibi præſul. 791

Nullus

2 Nullus amicorum mihi poſſit vt eligar inde. 802
3 Detur ab electo vitandi cautio damni. 803
4 Linquendus non eſt (niſi ſit ſententia) Præſul. 805
5 Ad dimiſſa redire ne quis papæ ſine ſcriptis. 805

Nona cauſa.

Soluere nona vetat alienos atque ligare.

Tres quæſtiones nonæ cauſæ.

1 Bannitus pręſul nequit ordinis eſſe miniſter. 806
2 Alterius patriæ clerum tendere vetamus. 809
3 Pontificis clerum primas non ordinet vllum. 813

Decima cauſa.

Dena dat, in ſacra quid ſumat epiſcopus ęde.

Tres quæſtiones decimæ cauſæ.

1 Baſilicæ iuri ſubduntur pontificali. 822
2 Nullus eccleſiæ præſul fructus alienet. 827
3 Nihil præter ſolidos pręſumat quærere binos. 834

Vndecima cauſa.

Præfigens vndena forum ligat atque relaxat.

Tres quæſtiones vndecimæ cauſæ.

1 Non coram laico clericus producitur vllus. 840
2 Officij punit tales ſuſpenſio culpas. 859
3 Seu bona, ſeu mala ſit ſententia dic timendam. 859

Duodecima cauſa.

Eccleſię res ac propria biſſena docebit.

Quinque quæſtiones vndecimæ cauſæ.

1 Clericus hic aliquid proprium prohibetur habere. 902
2 Accipiens vel emens res eccleſiæ ſibi reddat. 916
3 Linquas eccleſiæ totum quod habebis ab illa. 951
4 Ex re communi quęſitas diuide terras. 953
5 Si fortaſſe voles teſtari, de proprio des. 954

Tertiadecima cauſa.

Tertia poſt decimam decimas, & funera tractat.

Duæ quæſtiones tertiadecimæ cauſæ.

1 Eccleſiæ dandæ baptiſmali decimæ ſunt. 958
2 Tempora longa trahunt ius funeris, & decimarum. 961

Decimaquarta cauſa.

Improbat vſuras poſt denam quarta voraces.

Sex quæſtiones decimæquartæ Cauſæ.

1 Quiſque poteſt licite ſua quærere, dummodo non plus. 978
2 Pro propria valet eccleſia quis teſtificari. 980
3 Si tulerit plus quam dederit quis fœnus habetur. 982
4 Non petat vſuras laicus, vel clericus vllas. 984
5 Ex male quæſitis eleemoſyna non fit egenis. 987
6 Si male parta tenet, & digne non pœnitet vllus. 992

Decimaquinta Cauſa.

In dena quinta furor, & mulier memorantur.

Octo quæſtiones decimæquintæ Cauſæ.

1 In furia pœnam non des, nam ſat furor urget. 995
2 Pro patrociniis non quęrat munera clerus. 1003
3 Sola voce ne quis condemnari mulieris. 1004
4 Nullas luce Dei cauſas tractare ualemus. 1008
5 Infami detur purgatio probra neganti. 1011
6 Extorquenda rei pęnis confeſſio non eſt. 1015
7 Solus non tollit pręſul quem præſtat honorem. 1015
8 Ordine non ſumpto tua te probra facta repellant. 1017

Decimaſexta cauſa.

In ſextadecima prębent monachi ſacramenta.

Septem quæſtiones decimęſextæ Cauſæ. Et in ea quinta quæſtio tertium locum occupat.

1 Dantur in hac monachi paſtores eccleſiarum. 1021
2 Pleno poſſeſſas dabit abbas iure capellas. 1059
3 Eccleſias iure terræ non vindicat abbas. 1060
4 Temporis eccleſiæ tollit pręſcriptio iura. 1061
5 Hęc quadragena dabit dominus ius religioſus. 1076
6 Vſurpans ſine iudicio rem, decidet a re. 2077
7 Si dedit eccleſiam laicus, non hanc retinebis. 2082

Decimaſeptima Cauſa.

Septima poſt decimam prohibet diſſoluere vota.

Quattuor quæſtiones cauſæ decimæſeptimæ.

1 Nulli facta Deo liceat dimittere vota. 1098
2 Gonſaldus tenuit ſua quæ dimiſerat æger. 1180
3 Abbas ad propria monachum nunquam ſinat ire. 1101
4 Dum reddit illicite, quæ contulit illa manebunt. 1102

Decimaoctaua cauſa.

Fratribus abbatem bis nona dat inſtituendum.

Duæ quæſtiones decimæoctauæ Cauſæ.

1 Si monachus fiat præſul.bona parta bipartit. 1119
2 Inſtituit præſul abbates a grege lectos. 1120

Decimanona Cauſa.

Dat decimanona præſul clero monachatum.

Tres quæſtiones decimænonæ Cauſæ.

1 Pontifices clerum non impediant monachandum. 1133
2 Præſule nolente clauſtrum bene clericus intrat. 1134
3 Multus canonicos canon prohibet monachari. 1136

Vigeſima Cauſa.

Biſdena pueri traduntur religioni.

Quatuor quæſtiones vigeſimæ Cauſæ.

1 Quem pater offert,ſi placet exit cum ſit adultus. 1140
2 Extrahit clauſtræ puerum pater illico, ſi vult. 1145
3 Cogitur inuitus nemo retinere cucullam. 1147
4 Strictius ad clauſtrum monacho tranſire licebit. 1150

Vigeſimaprima Cauſa.

Ter ſeptima docet veſtes geſtare decntes.

Quinque quæſtiones vigeſimæprimæ cauſæ.

1 Prima ſit in titulo,ſit commendata ſecunda. 1152
2 Præſulis eccleſiam ſine ſcriptis nemo relinquat. 1155
3 Hæc prohibet clero tractare negotia ſecli. 1159
5 Si proprium linquas cenſorem;ſis anathema. 1161

Vigeſimatertia cauſa.

Iurantes falſum damnat biſdena ſecunda.

Quinque quæſtiones vigeſimæſecundæ cauſæ.

1 Peccat periurans,non iurans quando neceſſe. 1161
2 Non eſt periurus iurans veluti putat eſſe. 1171
3 Pare maiori quanquam malus eſſe putetur. 1183
4 Debent iurata mutari,turpia ſi ſint. 1183
5 Si periurare cogis,periurus haberis. 1193

Vigeſimaſecunda cauſa.

Biſdena terna tractantur bellica geſta.

Octo quæſtiones vigeſimætertiæ cauſæ.

1 Ex iuſta cauſa multis licet arma mouere. 1202
2 Pro rebus licite bellum geritur repetendis. 1207
3 Ius eſt dum læſis ſociis ſuccurritur armis. 1309
4 Inferri uindicta valet, quæ crimine purget. 1213
5 Occidens iudex peruerſos,inde meretur. 1250
6 Ad bona præcipiunt compelli iura malignos. 1272
7 Eccleſiæ rebus ſunt hæretici ſpoliandi. 1275
8 Si ſis de clero,tu nunquam belliger eſto. 1278

Vigeſi-

Vigeſimaquarta Cauſa.

Hæreſiarcharum dat nomina bis duodena.

Tres quæſtiones vigeſimaquartæ cauſæ.

1 Si ſis hæreticus, tua ſit ſententia nulla. 1295

2 Sunt poſt facta mali nonnunquam corripiendi. 1320

3 Ob domini labem non damnetur domus eius. 1325

Vigeſimaquinta cauſa.

Biſdena quinta iuut priuilegia tacta.

Duæ quæſtiones vigeſimæquintæ cauſæ.

1 Tuta ſit eccleſia, quam lex priuata tuetur. 1346

2 Et ſi ſubſequitur lex altera derogat illi. 1352

Vigeſimaſexta cauſa.

Biſdena ſexta ſunt ſortilegi reprobati.

Septem quæſtiones vigeſimæſecundæ cauſæ.

1 Qui ventura ſciunt per ſortes ſortilegi ſunt. 1363

2 Peccat qui ſcriptis vel ſortibus abdita quærit. 1363

3 A perſis reprobæ ſumunt exordia ſortes. 1367

4 Quattuor hic genera Varro fert ſortibus eſſe. 1367

5 Ceſſent ſortilegi, ne ſint anathemate ſtricti. 1370

6 Quando neceſſe ſubeſt, vinctos a præſule ſoluens. 1378

7 Aegris non dentur pœnæ, ſed not ficentur. 1383

Vigeſimaſeptima cauſa.

Edocet an ſponſas ducant ter nona uouentes:

Duæ quæſtiones vigeſimaſeptimæ cauſæ.

1 Si ſit ſolenne, dirimit connubia votum. 1390

2 Sponſum ſponſa, virum non vxor deſerit umquam. 1411

Vigeſimaoctaua cauſa.

Biſdena octaua gentiles nubere noſces.

Tres quæſtiones vigeſimaoctauæ cauſæ.

1 Inter gentiles connubia dicimus eſſe. 1424

2 Deſerat vxorem vir Chriſtum deſpicientem. 1449

3 Vir poſt baptiſma reliquam ducens, bigamus ſit. 1450

Vigeſimanona Cauſa.

Coniugium ſeruile tenet vigeſimanona.

Duæ quæſtiones vigeſimanonæ cauſæ.

1 Connubii vires perſonæ diſſipat error. 1451

2 Inſcia, cui nupſit dimittat libera ſeruum. 1454

Trigeſima cauſa.

Terdena claret cognatio ſpiritualis.

Quinque quæſtiones trigeſimæ cauſæ.

1 Fonte leuans proprium puerum non vincula ſoluit. 1458

2 Infantes prohibet ius coniugium celebrare. 1464

3 Tu naturalem non iungito ſpirituali. 1464

4 Vxor compatris vxoris non mihi nubat. 1468

5 Fœdera non fiant clandeſtina coniugiorum. 1470

Trigeſimaprima cauſa.

Terdena prima mœcho polluta negatur.

Tres quæſtiones trigeſimæprimæ cauſæ.

1 Ni certis cauſis mœcham bene ducit adulter. 1477

2 Inuitam ſponſo non det natam pater ulli. 1483

3 Tunc niſi conſenſum dederit, reliquo bene nubit. 1486

Trigeſimaſecunda cauſa.

An meretrix nubat, tangit terdena ſecunda.

Octo quæſtiones trigeſimæ ſecundæ Cauſæ.

1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem. 1488
2 Obſtat coniugio ſacro complenda libido 1495
3 Liber auus neptem ſponſat ſeruo patre natam. 1504
4 Illicito prolem coitu quærat ſibi nullus. 1504
5 Non ſine mente caro fertur violata puellæ. 1514
6 Non valet vxorem mœchus vir linquere mœcham. 1523
7 Non aliam ducas, vxore ſuperſtite prima. 1536
8 Non duc gentilem ſi ſpondeat eſſe fidelem.

Trigeſimatertia Cauſa.

Terdena terna friget, compunctio, votum.

Quinque quæſtiones trigeſimatertiæ Cauſæ.

1 Si vir ſit gelidus, ab eo ſeiungitur vxor. 1537
2 Nubere mœcha poteſt mœcho ſeiuncto marito. 1540
3 Quæritur an crimen purget contritio ſola.

Tractatus de pœnitentia habens ſeptem diſtinctiones hic inſeritur.

1 GRatia diuina contritis crimina delet. 1552
2 Perditur hic diuinus amor: non in Paradiſo. 1540
3 Pœnam peccator bene pro vitijs iterabit. 1633
4 Iſta probat dimiſſa ſemel peccata redire. 1662
5 Vt purus fias pro crimine plurima voluas. 1677
6 Crimina presbytero proprio dic qui ſapiens ſit. 2683
7 Tandem lętus erit, qui continue gemet iſtic. 2686

Redeamus ad quartam quæſtionem trigeſimatertiæ Cauſæ.

4 Reddito temporibus poſcenti debita ſacris. 1689
5 Mens vtriuſque niſi ſit, non bene continet alter. 1693

Trigeſimaquarta Cauſa.

Terdenæ quarta nubit viuente marito.

Duæ quæſtiones trigeſimaquartæ Cauſæ.

1 Morte viri dubia quæ nupſit, adultera non ſit. 1702
2 Reddatur primo coniux hæc nupta ſecundo. 1702

Trigeſimaquinta Cauſa.

Cognatibus numerat trigeſimaquinta.

Decem quæſtiones trigeſimaquintæ Cauſæ.

1 Cognatam ducat propriam pro coniuge nemo. 1718
2 Omnes vxoris conſanguineas reprobabis. 1711
3 Copula ſeptennis gradibus, talis prohibetur. 1718

4 Hic graduum numerus ætates reſpicit vrbis. 1718
5 Truncus ponitur hic cum ramis, vt docet arbor. 1718
6 Edocet in teſtes aſſumi ſexta parentes. 1731
7 Filius eſſe nequit, inceſtu qui genitus ſit. 1726
8 Diſpenſat ſolus cum iunctis ſanguine Papa. 1736
9 Non bene ſeiuncta conubia priſca reformes. 1739
10 Non conſanguineis prolem viduæ dato primi. 1743

Trigeſimaſexta Cauſa.

Vltima de raptis tractabit cauſa puellis.

Duæ quæſtiones Trigeſimaſextæ Cauſæ.

1 Raptus committes per vim rapiendo puellam. 1745
2 Hæc tibi iungetur, purgato crimine raptus. 1747

DEcreto tertia pars adiungitur, quæ eſt de conſecratione, quinque diſtinctiones continent.

1 Conſecrat eccleſias, miſſaſque canit tibi prima 1752
2 Sacrati tractat panis ſacramenta ſecunda. 1776
3 Tertia dat ferias, & poſt ieiunia ponit. 1826
4 Tempora baptiſmi diſtinctio quarta notauit. 1835
5 Frontes confirmans dabit vltima pneuma beatum. 1892

Expliciunt verſus peculiares, quibus ſatis clarè vniuerſalis materia Decreti compræhenditur.

Quæſtio centuplex, & ſeptuageſima duplex.
Eſt in cauſatum tractatu rite notata.

Quot quæſtiones habeat quælibet cauſa, oſtenditur per quinque carmina ſequentia, in quibus ſunt tot dictiones, quot ſunt cauſæ, ſcilicet xxxvj. Et quælibet dictio cauſam vnam repræſentat. Prima dictio primam cauſam, ſecunda ſecundam, &c. Item quot ſunt literæ in qualibet dictione, tot ſunt quæſtiones ſub illa cauſa, per illam dictionem repræſentatæ. Verbi gratia, prima dictio, ſcilicet diſcere, quæ primam cauſam repræſentat, ſeptem habet literas: & hoc ſignificat primam cauſam ſeptem quæſtiones continere. Secunda dictio eſt, cauſarũ: vbi ſunt octo literæ ad denotandũ, q̃ ſecunda cauſa habet octo quæſtiones, & ſic de alijs. Aduerte tamen, quòd ſuperior numerus ſignificat cauſas: & inferior quæſtiones. Verſus.

Prima cauſa ij iij iiij v.
vij vj xj vj vj
Diſcere cauſam quarumlibet ordine membra.
vj vij viij ix x xj xij xiij xiiij
v ij v iij iij iij v ii vj
Opter vt doceo, ſed non ſis deſes, & anceps.
xv xvj xvij xviij xix. xx xxj xxij.
viij vij iiij ij iij iiii v v
Inſtanti dabitur, quod tu vis, quod petis illud.
xxiij xxiiij xxv xxvj xxvij xxiij xxix xxx
viij iij ij vij ij iij ij v
Efficies. Res id famatum te dat ad omnes.
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxj
iij viij v ij x ij
Vſu doctrinæ totum ſi conſtituas te.

Car-

Crimina ſubiecta eadem prorſus materiam complectuntur, neque ſunt ſententiæ ſalubris ex partia.

Tempora labuntur venerantibus indita formis.
Diues te lædit res tua, nam miſe res.
Sperne fluentia reſpice: cras ea non tibi ſumes.
Multa recondis, cur? vt moriens ea des.
Da celer. eſt ſi quidem tutum da præueniens te.

Dominus Baptiſta de ſancto Blaſio in repetitione primi tituli Decreti dicit canones eſſe ter mille & nonaginta, ponens tale verſus.

Si numeres caute ter mille capitula lector.
Atque decem nouies, decretum continent ſe.

Cauſæ Decreti ſunt triginta ſex:

Sub magni longa decreti parte ſecunda.
Sex & triginta cauſas reperire licebit.

Cauſæ ipſæ xxxvi. patent per xxxvi. vocabula in ſeptem ſubiectis verſibus poſita, ex quibus non tantum numerum, ſed etiam principalem materiam cuiuslibet facile cognoſcens. Quilibet quinque vocabula complectitur, dempto vltimo, qui ſex habet.

j ij iij iiij v
Simon à appelat b ſpoliatus c teſte d libello e.
vj vij viij ix x
Infames f viuens g ſucceſſor h ſolue i legendo K.
xj xij xiij xiiij xv
Cenſuram l teſtator m funus n fœnus o furioſus p.
xvj xvij xviij xix xx
Monachus q occidit r abbates ſ clauſtra t volentes u.
xxj xxij xxiij xxiiij xxv
Comendax x iurans y pugnans z hæreſis a violatas b:
xxvj xxvij xxviij xxix xxx
Sortilegus c ſponſis d infidelis e ſeruiat f infans g.
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj
Mœcha h Coit i à mente K dubitans l gradibus m rapiente n.

SECVNDA PARS DECRETI VBI TRACTANTVR

Cauſæ, quia longe prolixior, & difficilior eſt reliquis: ideo diligentius pro eius cognitione elaborandum eſt. Illius profecto obſcuritatem paucis elucidatam conſpiciet quiſquis hic impreſſa diligenter annotauerit.

SImon. Simoniacus eſt, & peccatū cōmittit, qui ſpiritualia vēdit. Damnantur epiſcopi, p pecuniam facientes ordinationes, & tunc leprā non officium conferre dicū tur Simoniacorum ſacramenta effectū gratiæ non habent. Sacerdotes digniores facilius quā reliqui à Deo exaudiunt, Et ibi de dignitate verbi Chriſti, quod eius corpori æquiparatur. c. 1. interrego. Et in fine de crimine concuſſionis tractatur.

ii. Simonia committitur, ſi pro ingreſſu monaſterij pecunia exigatur, vel exacta perſoluatur. Eccleſiaſtica ſtipendia accipere non debet, qui bonis patrimonialibus ſuſtentari poteſt. clericos.

iij. Simonia an cōmittatur, ſi prebendæ emantur. nuestitura eccleſiæ a laicis fieri prohibetur. c ſaluator.

iiij. Simonia paterna an ſit ignoranti filio nociua. Et ibi tractatur, an pro crimine vnius alter pœnā patiatur.

v. Simoniace acquiſita eccleſia per patrem, an poſſit per filium licite obtineri. Item an poſſit filius fungi ordinatione, quam paterna pecunia eſt aſſecutus.

vi. Simoniacus eſt, qui peccatum largitur, vt eligatur.

vij. Simoniaci in ordine male accepto pœnitentiam agere non poſſunt. Et ibi principaliter tractatur an ab hęreſi redeuntes ſint in ſuis ordinibus, & dignitatibus recipiendi, & quod decreta poſſunt temperari, & canones quandoque relaxari.

b **Appellat.** Appellare non eſt opus à ſententia à non ſuo iudice lata: quia talis ſententia nulla eſt. c. in primis circa fi. Et in prima quæſtione huius ſecundæ cauſæ principaliter tractatur an ordo iudiciarius ſit in manifeſtis obſeruandus, & quod excommunicatio non eſt ferenda, antequam cauſa fuerit examinata. c. nemo. Et iudex peccatum ſibi ſoli notum damnare non debet. c. ſi peccaueri.

ii. Appellare poſſet ſpoliatus, ſi ante reſtitutionem ſibi factam accuſatori reſpondere cogatur. Nullus enim debet accuſari dum ſuis rebus fuerit ſpoliatus.

iii. Appellandus eſt calumniator, qui ſcienter falſa crimina intendit. Præuaricator, qui vera crimina abſcondit. Tergiuerſator, qui in vniuerſum ab accuſatione deſiſtit § notandum.

Et in hac tertia q principaliter tractatur, qua pœna feriendi ſunt, qui in accuſatione deficiunt.

iiii. Appellatur purgatio quædam vulgaris, quædam canonica, & ibi tractatur an deficientibus accuſatoribus reus ſit ad purgationem cogendus.

v. Appellatur teſtimonium ſufficiens, quod ore duorū vel trium firmatur. Et ibi tractatur principaliter quot teſtes requiruntur non tantum ad conuicendum epiſcopum, ſed etiam contra quemlibet clericum.

vi. Appellatio eſt remedium contra cauſas vitiatas. Appellatio intra decendium debet interponi c anteriorum. Et ibi de libellis dimiſſorijs, & de iudicibus à quibus appellare non licet.

vii. Appellatur quis altero maior non ratione dignitatis, ſed vitæ. c. quamquam. Dignitas enim non facit epiſcopum, ſed vita cap non omnes epiſcopum. Et ibi tractatur principaliter an laici poſſint epiſcopum accuſare. Chriſtiani per infideles accuſare nō poſſunt nec ſacerdotes per eos, qui ad ſacerdotium prohibentur eligi.

viii. Appellatur, & dicitur accuſatio rite facta, quando fit in ſcriptis. Et regulariter accuſator ſe debet inſcribere ad pęnam talionis, præterquam in ſex caſibus in ſumma poſitis.

c **Spoliatus.** Spoliatus, & eiectus ante omnia venit reintegrādus. cap. reintegranda. Boni à malis ſemper moleſtantur.

ii. Spoliatus & eiectus poſtquam fuerit reſtitutus quas inducias debet habere antequam cogatur in iudicio reſpondere, & ibi in ſumma Videas de multiplicitate induciarum.

iii. Spoliatis epiſcopis & alijs ad iudicium venientibus inducię ſunt præſtandæ.

iiii. Spoliati communione eccleſiæ, & anathematizati infames, inceſtuoſi, ſacrilegi, detractores, & multi alij ſunt ab accuſatione repellendi. Et ibi dicitur quod anathema differt ab excommunicatione. ca Engeltrudam.

v. Spoliatis, & alijs quibuſcunque inimici iudices eſſe non poſſunt, nec accuſatores, nec teſtes Vxor enim inimicorum contra nullos eſt audienda. Dicitur etiam ibi, quod teſtes familiares & domeſtici, & etiam conſanguinei non ſunt contra extraneos producendi.

vi. Spoliatus & quilibet alius q aduerſarium vult conuenire, ipſius forum ſeq debet c placuit. Nec epiſcopi damnati, nec concilia celebrari poſſunt ſine Papa.

vii. Spoliati & alij volentes litigare non debent aduerſarios ſuos coram inimicis trahere. quoniam tales ſcilicet infames, & criminoſi, non poſſunt eſſe iudices. Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in ſe habet reprehenſibile. c. iudices.

viii Spoliationem vel aliud reatum committes epiſcopus, à quot epiſcopis eſt iudicandus.

ix. Spoliatorum, & aliorum teſtes teſtimonium dicant de his tantum, quæ præſentialiter & veraciter nouerunt. Nec contra abſentes ſunt producendi. Abſentes enim non debent iudicari nec accuſari.

x. Spoliatorum & aliorum teſtes in vno deficientes, an ſint in alijs admittendi Et accuſans de pluribus criminibus ſi in vno deficiat, an in alijs admitti debeat.

xi. Spoliati accuſantes ſuos ſpoliatores & inuaſores ab eis accuſari non poſſunt, quoniam accuſati niſi prius ſe purgauerint, alios accuſare non poſſunt.

d **Teſtes.** Teſtes iuris diſpoſitione excommunicati non poſſunt ad accuſationem admitti.

ii. Teſtis eſſe non poteſt, qui ad xiiii. annum nondum peruenit.

iii. Teſtificantis perſonam aſſumere non poteſt, qui ab accuſatione prohibitus eſt.

iiii. Teſtis, accuſator, & iudex aliquis ſimul eſſe non poteſt.

v. Teſtantur iura illum non eſſe à communione repellendum, qui die ſtatuta ad cauſam venire non potuit.

vi. Teſtis eſt iuris diſpoſitio deficientem in epiſcoporū accuſatione non poſſe decreto agere, niſi in ciuili, & proprio duntaxat negotio.

e **Libello.** Libello famoſo vtentes, & ipſum contra aliquem ſcribentes, qualiter puniēdi ſunt.

ii. Libellum diffamatorium ſcribens, aut aliter reus:

tribus citationibus. debet in ius vocari. Et pſcripta nullius accuſatio debet ſuſcipi.

iii. Libelli famoſi ſcriptor, aut aliter criminoſus, an admittatur in iudicio per procuratorem.

iiii. Libellus accuſatorius ſi in epiſcopum datur, ideſt, ſi epiſcopus accuſetur: eius cauſa à xij. epiſcopis audiatur.

v. Libellum famoſum ſcribentes, aut aliorum crimina ſponte confitentes, non debent ad accuſationem admitti. capi. illi. Et ibi habetur, quod nec qui parcit, eſt amicus: nec qui verberat, eſt inimicus, cap. non probetur.

vi. Libellum famoſum in alterum ſcribens, aut alteri crimen inferens, qua pœna feriatur, ſi crimen illatũ non probetur.

f **Infames.** Infames, excommunicatos, & criminoſos à ſacerdotum accuſatione ius repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames, c. infames.

ii. Infamis eſt quodammodo epiſcopus, & reprehendendus, qui ſibi ſoli dicit aliquem crimen ſuum fuiſſe confeſſum. Et ibi dicitur, quod epiſcopis alios accuſantibus non creditur niſi probent quod obiiciunt.

iii. Infamem quodammodo dicimus, & reprehendendum qui ponit falcem in meſſem alienam, c. 1. Et ibi dicitur, quod alicui alterius parochianum iudicare non licet. Et quot ciuitates vnaquæque prouincia habere debeat, c. ſcitote. Et quod epiſcopus iudicio primatis, & non aliorum ſe ſubiicere debet.

iiii. Infamia aut criminalis accuſatio, ſi imponatur epiſcopo, ideſt, ſi epiſcopus criminaliter accuſetur, & epiſcopi comprouinciales de cauſa cognoſcentes ſint in ſententia ferenda diſcordes: quid iuris.

v. Infamis eſſet quodammodo, & reprehendendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum accuſatore in probationibꝰ deficiente: quia negatiua per rerum naturam eſt improbabilis, c. accuſator.

g **Viuens.** Viuens ſi adhuc ſit epiſcopus, alius ſibi ſuccedere non valet, nec in eius locum ſubrogari: quod verum eſt, niſi eſſet depoſitus, vel de licentia papæ renunciaſſet, aut per ambitionem ſe ad aliam eccleſiam tranſtuliſſet. Epiſcopo autem ægrotanti aut nimia ſenectute grauato, dandus eſt coadiutor. Epiſcopus eccleſiam ſuã deſerere non debet, c. ſi vir. Nec etiam eſt à ſuis ſubditis relinquendus, cap. denique. Prælati duo in vna eccleſia eſſe non debent, c. in apibus. Beatus Auguſti. acceſſit, & non ſucceſſit Valerio Hypponenſi epiſcopo, c. non autem.

ii. Viuens epiſcopus aut ſacerdos, qui pro ęgritudine à miſſarum celebratione abſtinuit: an poſſit celebrare, recuperata ſanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h **Succeſſor.** Succeſſor an poſſit eligi ab epiſcopo viuente hoc eſt an ſucceſſorẽ ſibi poſſit epiſcopus eligere. Et ibi habetur quod locus regiminis eſt fugientibus offerendus. Et epiſcopari poteſt, qui prodeſſe deſiderat, e- qui epiſcopatum.

ii. Succeſſor epiſcopi mortui non eſt eligendus munerum datione, aut amicorum patrociniis.

iii. Succeſſor epiſcopi an poſt electionem teneatur iuramentum præſtare pro indemnitate eccleſiæ.

iiii. Succeſſus ſeu proſper euentus denegatur clericis qui ante ſententiam ſuſpenſionis vel depoſitionis à ſuo epiſcopo diſcedere præſumunt. In tales enim ferenda eſt cenſura.

v. Succeſſus non continget epiſcopo à ſede Apoſtolica uocato, ſi ad propria reuertatur, niſi prius fuerit purgatus, & apoſtolicis literis munitus.

i **Solue.** Solue, & ſolui procura ... ò prælate excommunicate: alias no poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

ii. Soluti ſunt clerici vnius prouinciæ à prælato alterius; ideo quod archiepiſcopus, primas, vel patriarcha clericos alterius prouincię non poteſt ordinare.

iiii. Soluere vel damnare ſubditos ſuffraganei non licet archiepiſcopo illo inconſulto. Soluit Papa ab aliis excommunicatos: cuiuslibet eccleſiæ clericos poteſt ordinare. Eſt enim ordinarius ordinariorum c. cuncta per mundum ibidem.

K **Regendo.** Regendo vnamquamq; parochiã, & res ipſius diſponendo facit epiſcopus quod debet, c. regenda, &c. nouerint. Regendi ſunt ſubditi per epiſcopos viſitantes, vt c. placuit.

ii. Regendi officium epiſcopus tranſgreditur, ſi bona eccleſiarum vſurpare nititur, quamuis de illis precarias facere poſſit.

iii. Regendi ſunt ſubditi ſine exactionibus. Et ibi de cathedratico quantum nomine ipſius valeat epiſcopus habere.

l **Cenſuram.** Cenſuram formidare debent, qui clericos ad iudices ſæculares trahunt, c. inſolita, & c. placuit. Et ibi de coniuratoribus, & eorum punitione.

ii. Cenſura ligatus, ideſt, excommunicatus vel ſuſpenſus celebrans eſt depoſitione dignus.

iii. Cenſura ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda. Cenſura ligati ſunt vitandi pluſquam pagani, c. ad mẽſam. Cenſura eccleſiaſtica feriri debet, & ore dæmonum diſcerpi, qui ſuo epiſcopo eſt inobediens, capi. abſit. Cenſuram ex ira proferens grauiter delinquit, c. ita, & c. cum apud. Cenſura ſiue ſententia vel iudicium quatuor modis peruertitur, c. quatuor modis. Cenſura feriendi ſunt, & Iudæ proditori cõparandi, qui veritatem negant, & occultant, cap. quiſquis, & cap. abiit Iudas. Cenſura ſiue ſententia iniuſte prolata, viribus caret. Epiſcoporum præceptis non ſemper obediendum eſt. Cenſuræ ſeu anathematis forma habetur in c. debent.

m **Teſtor.** Teſtari ſeu teſtamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis cauſas agere non licet, capitulo duo ſunt genera Chriſtianorum.

ii. Teſtamenta condentes clerici, an poſſint quibus voluerint ea relinquere, quæ de bonis eccleſiæ acquiſiuerint. Teſtatur multiplex canon illos eſſe grauiter puniendos, qui res, & prædia eccleſiaſtica inuadunt. De bonis eccleſiæ quatuor ſunt portiones faciendæ, c. quatuor. Et ipſarum rerum alienatio an ſit permiſſa, c. ſine exceptione, & c. terrulas. Liberti eccleſiæ an poſſint ab ea diſcedere. Res ſacræ ex quibus cauſis alienari valeant, c. aurum habet eccleſia. Pauperibus eſt prouidendum, c. gloria epiſcopi.

iii. Teſtamentum an facere poſſint illi, qui prius nihil habentes, tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquiſiuerunt: & quid iuris de talibus bonis.

iiii. Teſtamenta an facere poſſint clerici de bonis ſuis, & rebus eccleſiæ quæſitis.

v. Teſtamenta facere de rebus eccleſiæ an ſit permiſſum ſacerdotibus. Et quis ſuccedat eis ab inteſtato.

r **Funus.** Funere, & exequias ſuas celebrare, & decimas ſoluere vbi debent illi, qui ſe de vna diœceſi aut parochia ad aliam tranſtulerunt.

ii. Funerandi iura an poſſint præſcribi. Funera, id eſt, corpora mortuorum vbi debeant ſepeliri. Et an pro ſepultura aliquid poſſit exigi. Funerum, id eſt, mortuorum animæ quatuor modis ſoluuntur, c. animæ. Funera, idem, corpora mortuorum deflenda non ſunt, c. quæ præpoſterum.

ſ **Fœnus.** Fœnus ſiue vſuram quodammodo committit, & peccat, qui vltra debitum

 exigit

exigit cap. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an clerici poſſint ſua repetere, & pro illis litigare.

ii. Fæneraria cauſa ſiue criminali aut etiam ciuili an poſſint produci teſtes domeſtici. Et an clerici poſſint pro ſua eccleſia teſtificari.

iii. Fænus ſeu vſura committitur, ſi præter ſortem aliquid exigitur.

iiii. Fœnera ſeu vſuras nec clericis nec laicis licet exercere.

v. Fęnera ſeu vſuræ an ſint aptæ, vt inde fiant eleemoſynæ.

vi. Fęneratores, & vſurarij veram pœnitentiam agere non poſſunt niſi reſtituant, quæ rapuerunt.

p **Furioſos.** Furioſos punire non decet ex his quæ faciunt, cum ſint mente alienati. & ibi habetur de Loth, & aliis ebrioſis.

ii. Furioſis clerici quodammodo comparandi eſſent, ſi pro patrociniis impenſis munera exigere vellent.

iii. Furioſo iudex comparari poſſet, qui ex mulieris cõfeſſione clericum condemnare vellet. Regulariter enim mulieres contra clericos teſtimonium ferre non poſſunt.

iiii. Furioſi quodammodo ſunt eccleſiæ miniſtri, q̃ diebus Dominicis, & ferriatis cauſas tractare volunt.

v. Furioſo ſimilis dici poſſet iudex, qui neganti purgationem, indiceret: niſi infamia laboraret.

vi. Furoris quodammodo plena res eſſet, ſi à miniſtris & ſubditis confeſſio cruciatibus extorqueretur Iuramenta, quædam ſunt irritanda, quædam relaxanda cap. auctoritate, & ca. alius, in quo cap. habetur, quod ſolus Romanus Pontifex regem Franciæ, tamquam inutilem depoſuit. Excommunicatis fidelitas ſeruanda non eſt.

vii. Furioſe procederetur, ſi diaconus vel presbyter ſine concilii examinatione deiiceretur.

viii Furore quodam plenus cenſetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapſus eſt in iudicio, confeſſus vel conuictus, poſtea præſumitur offerre, & in ordine ſuſcepto miniſtrare, quod verum eſt de crimine depoſitionem inducente.

q **Monachus.** Monachus an poſſit licite officia populis celebrare, & pœnitentiam dare, & baptizare. Decimæ de conſenſu epiſcopi ſacerdotibus dari debent, c. reuertimini.

ii. Monachi an poſſint in ſuis capellis presbyteros inſtituere.

iii Monachorum, & eccleſiarum iura, an per præſcriptionem tolli poſſint.

iiii. Monachi an poſſint præſcribere contra eccleſias, & prælatos ſæculares.

v. Monachi, & prælati res eccleſiæ ſua auctoritate repetere non valent.

vi. Monachi-epiſcopi, & alii prælati ſi ſua auctoritate vſurpant, quæ ad ſe pertinere putant, an cadant à cauſa.

vii. Monachi, & abbates an poſſint retinere eccleſias, decimas, & iura patronatus de manib' laicorum ſibi conceſſa ſine epiſcopi conſenſu. Et ibi habetur, quod epiſcopus habet diſpoſitionem omnium eccleſiarum, quæ in ſua diœceſi conſtitutæ ſunt, capitul. omnes baſilicæ, & etiam ibi plene de iure patronatus capitul. quicumque, capitul. filiis, capitul. decernimus.

r **Occidit.** Occidit ſeipſum ſpiritualiter, qui à voto reſilit.

ii Occidit quodammodo temporaliter ſeipſum, qui ſuum reſignat beneficium, ſed ſi infirmitate reſignauit, an ſit ei reſtituendum poſtquam conualuerit, & ibi habetur quod ante probationem triennii nullus in monaſterio debet ſuſcipi.

iii. Occidit animam ſuam monachus ad propria rediens poſtquam ſe & ſua monaſterio tradidit.

iiii. Occidens vel percutiens clericos diabolo ſuadente, eſt excommunicatus ipſo ipſo iure, capitul. ſi quis ſuadente diabolo, & ibi habetur, quod eccleſia conceſſa non ſunt reuocanda, & qui talia aufert, ſacrilegium committit: & eccleſiæ immunitas non eſt violanda.

ſ **Abbates.** Abbates aut monachos factos epiſcopos ius obligat ad relinquendum, quod ante habuerunt, monaſterio: quod poſt eccleſiæ propriæ cap. ſtatutum.

ii. Abbates ſunt à propriis fratribus eligendi, & non ab epiſcopis, Abbates expellere non eſt permiſſum monachis, neque commatres facere. Abbates, & monachos poſſunt epiſcopi viſitare, & conditiones exigere tempore dedicationis conſtitutas. Abbas, & monachi cum ſanctimonialibus habitare non debent: quia ſexuum commiſtiò eſt periculoſa, c. diffinimus.

t **Clauſtra.** Clauſtra ſiue religionem intrare volentibus clericis non eſt à ſuo epiſcopo denegandus ingreſſus.

ii. Clauſtrum ingredi clericis permittitur etiam epiſcopo inuito.

iii. Clauſtrum vnum petere altero derelicto, an ſit permiſſum monachis, & regularibus canonicis ſine permiſſione abbatum.

u **Volentes.** Volentes, & ſpontaneos monaſterium intrantes pueros, an cogant iura religionis propoſitum tenere. Voluntarie puellæ virginitatis propoſitum ſuſcipientes nuptias eligere non poſſunt.

ii Voluntate patris ſpreta, ſi filius religionem ingreditur, an à patre reuocari poſſit?

iii Voluntarie habitum religionis ſuſcipientes, illum deſerere non poſſunt, ſed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.

iiij Volentes religioſi ad arctius monaſterium tranſire, non ſunt impediendi.

x **Commendat.** Commendatam vnam eccleſiam poteſt habere clericus in altera intitulatus. Commendandi ſunt clerici, qui in vna, & non in pluribus eccleſijs volunt conſcribi. Et ibi habetur, quod duos epiſcopatus poteſt quandoque quis habere. c. relatio.

ij. Commendandi non ſunt clerici, qui ſine litteris dimiſſorijs de vna eccleſia tranſeunt ad alteram. Matrimonium ſpirituale contrahitur inter curatum & eccleſiam ſuam, quæ non debet eſſe ſcortum, ca. ſicut.

iij. Commendatio nulla, ſed potius vituperium eſt clericis, qui ſæcularium negotiorum procuratores eſſe volunt.

iiij Commendandi ſunt clerici, qui veſtibus ſibi congruentibus vtuntur, vnguenta & fulgida veſtimenta fugientes.

v. Commendare non debemus clericum, quia ſuo epiſcopo depoſitus Imperatorem, aut iudicem ſæcularem adit.

y **Iurans.** Iurans verum non peccat: ſed ſecus ſi peierat, & per creaturas iurare non licet.

ii. Iurans falſum, quod putat verum, an ſit periurus, Quot comites habeat iuramentum, & quot ſunt genera mendacij.

iij. Periurum prælatum & criminoſum ante ſententiam diffinitiuam derelinquere non licet.

iiij. Iuramenta illicita an ſint ſeruanda.

v. Peierare & contra iuramentum ſuum venire, qui cogit aliquem, licet periurus non ſit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur iurare. Et ibi ponitur forma iuramenti fidelitatis. c. de forma.

Pugnas

a **Pugnas.** Pugnas committere ſeu militare an ſit peccatum.

ii. Pugna ſiue bellum quod dicatur iuſtum.

iii. Pugna an debeat committi pro repellenda ſociorum iniuria.

iiii. Pugna non ſemper eſt exercenda contra malos. Mali enim ſunt à bonis quãdoque tolerandi, & non abijciendi. Quædam tamen mala ſunt repellenda & punienda, quædam toleranda. Mali ſunt medicinali ſeueritate ad bonum cogendi, vt Nabuchodonoſor. Et hæretici etiam inuiti ſunt ad ſalutem trahendi. Pugnis, & bellis ſunt coercendi eccleſiaſticæ religionis inimici.

v. Pugnas ſeu bella qui Deo auctore geſſerunt, præcepta non occidendi minime tranſgreſſi ſunt. Et ibi an mali ſint occidendi. Habens gladij poteſtatem poteſt occidere, ſi hoc faciat amore iuſtitiæ.

vj. Pugna, & coactio eſt exercenda in malos, vt teneant bonum iam ſuſceptum. Non autem ſunt ipſi ad bonũ non ſuſceptum cogendi.

vij. Pugna ſi iuſta ſit, poſſunt hæretici & omnes hoſtes licite ſuis rebus ſpoliari.

viij. Pugna ſeu bellum an poſſit per clericos committi, & an poſſint clerici arma ſumere. Qui ſacramenta Dei tractant, iudicium ſanguinis agitare nõ debent.

a **Hæreſis** Hæreſis quælibet ab eccleſia Romana deſtruitur.

Hæreticus an poſſit alium excõicare priuare, vel ſententia notare Excommunicatus alium excommunicare non poteſt. Hæreticorum conſortia & eorum ſacrificia ſunt à catholicis fugienda.

ii Hæretici etiam poſt mortem ſunt excommunicandi. Eccleſia viuentes & non mortuos an ligare poſſit, vel ſoluere.

iiii. Hæreticus ſi dominus eſt, aut in crimine irretitus an poſſit excommunicatio ferri in familiam ſuam pro delicto ipſius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi ſunt, qui corrigi nolunt, & etiam illi, qui duas vxores habent: teſtes falſi, homicidæ, & multi alij, Hæreticorum tandem variæ ſpecies ponuntur.

b **Violatas.** Violatas Romanorum Pontificum cenſuras à nullo decet eſſe.

Violantes ſacros canones in ſpiritum ſanctum blaſphemant. Violanda non ſunt, ſed ſeruanda ſanctorum ſtatuta, & eorum regulæ in ſynodo conſtitutæ.

ii. Violari non debent priuilegia eccleſiarum, nec archiepiſcoporum. Violans ciuitas & occidens ſuos præſules, epiſcopali dignitate priuatur. cap. ita nos.

c **Sortilegus.** Sortilegus quis ſit, ſiue qui dicantur ſortilegi.

ii. Sortilegium eſſe an ſit peccatum Sortibus an ſit credendum.

iii. Sortes ſiue diuinationes à quibus exordium, ſumpſerunt.

iiii. Et de multiplici genere diuinationis. & quot modis dæmones futura prænoſcunt.

v. Sortilegi, vel diuinatores an ſint excõicandi, ſi ceſſare voluerint. Sortilegia & magicam artẽ debẽt epi eliminare Sortilegijs vel maleficiis nullo pacto debent ſacerdotes operam dare, alias abijciendi ſunt.

vii. Sortilegus vel alius ab epiſcopo excommunicatus an per alium ipſo inconſulto poſſit abſolui, & an presbyteri poſſint conciliare pœnitentes. Pænitentia morientibus non eſt deneganda, etiam à ſimplici ſacerdote.

vii Sortilegis & aliis morientibus non eſt pœnitentia imponenda, ſed bene innoteſcenda. In pœnitentiis imponendis multa ſunt conſideranda. Melius eſt ſacerdotem pœnitentiam imponentem eſſe nimis miſericordem, quam nimis ſeuerum, Sortilegi ſunt & excommunicati, qui dies, menſes, & annos paganorum more obſeruant.

d **Sponſis.** Sponſis Dei ſe Deo dedicantibus, & virginitatem vouentibus nuptias contrahere non licet.

Sponſalia de præſenti, ſiue matrimonia per vouentes ſolenniter contracta non tenent.

ii. Sponſa vnius an poſſit à ſponſo ſuo recedere, & alii nubere.

Sponſa ſine conſenſu ſponſi & econtra, religioſam veſtem ſuſcipere nõ poteſt poſt copulam carnalem, ſecus ante. Sponſalia. vera an fuerint inter Ioſeph, & Mariam. Sponſam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de raptu.

o **Infidis.** Infidis ſeu infidelibus coniugium contrahere licet, & inter eos dicit eſſe matrimonium, licet nõ ſit ratum. Infidelis vxor virum cogens ad malum licite dimittitur. Infidelium vt Iudæorum conuiuia, & etiam coniugia ſunt à Chriſticolis vitanda.

ii. Infidelium vnus ſi conuertatur ad fidem altero remanente in infidelitate, an poſſit ad fidem conuerſus aliis ſe copulare.

iii. Infidelis qui ante baptiſmum vnam vxorem habuit, & poſt baptiſmum aliam, bigamus eſt cenſendus, nec poteſt eſſe epiſcopus ca. acutius. ibidem.

f **Seruiat.** Seruire adſtrictus, vt puta ſeruus ſi cõtrahat cum libera: quæ per errorem eum putabat liberum, non eſt inter eos coniugium: quia error perſonæ, & conditionis impediunt, & dirimunt: ſecus autem eſt de errore fortunæ, & qualitatis.

ii. Seruum ſcienter acceptum in maritum non poteſt mulier dimittere: ſecus ſi ignoranter. Serui poſſunt matrimonia contrahere.

g **Infans.** Infans proprius ſi teneatur à patre in ſacro baptiſmate: licet ꝑ tale factum ſuæ vxori cõpater efficiatur; nõ propter hoc ab ipſa vxore ſeparabitur: niſi ad ſeruandam continentiam poſſit induci.

ii. Infantes ſponſalia contrahere nequeunt: quia in illa ætate conſentire non poſſunt.

iii. Infantes ſiue filii ſpirituales uel adoptiui, an poſſint naturalibus per matrimonium coniungi.

iiii. Infantem ſiue filium aliquem non debet vxor ſimul cum viro ſuo in baptiſmate ſuſcipere. c. ſi. quia eſſet eius commater. Et ibi dicitur, quod non poteſt quis ducere in vxorem relictam cõpatris ſuæ vxoris: nec etiam duas commatres.

v. Infantibus ſi conceditur nuptias cõtrahere, ipſorum, & quorumcunque aliorum nuptiæ ſeu matrimonia non debent clam fieri, ſed publice. & ſic non debent eſſe clandeſtina. Tandẽ inſtituuntur iudices ad cuncta rimandum.

h **Mœcha.** Mœcha ſiue adultera, & ab aliquo per adulterium polluta an poſſit per cum duci in vxorem. Et ibi matrimonia ſecunda conceduntur. cap. quod ſi dormierit.

ii. Mœcham ſæpe mulierem efficit coactio; & ideo nulla mulier eſt cogenda nubere: quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere. Non licet uiro vxorem deſerere, vt fecit Lotharius.

iii. Mœchiæ notam an dicantur incurrere filii, & filiæ, qui poſt ſponſionem parentum cum aliis contrahunt, hoc eſt an filii: & filiæ poſt promiſſionem & ſponſionem parentum ſuorum poſſint licite cũ aliis contrahere.

Coit. Coire ſolita (vt eſt meretrix) poteſt in uxorem duci, ſi de eius correctione ſpes haberetur. Coitus ſiue fornicationis cauſa poteſt vxor dimitti.

ii. Coitus ſiue incontinentiæ cauſa ducta, an ſit coniunx appellanda. Abortum procurantes an ſint homicidæ.

iii. coitui ſiue copulæ coniugali apta puella, ſi habet patrem & ſeruum & auum liberum: in matrimonio contrahendo ſequitur de honeſtate arbitrium aui, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cum ſit ſeruus.

iiii coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere. viuente enim vxore ex quacumque cauſa, neque ex ancilla, neque ex alia licet prolem procreare.

Mœchiæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur & meretrices,

v. coitu coacta, & per violentiam accepta, an perdat pudicitiã & virginitatem. Carnis virginitas non ſeruatur ſi mens corrumpitur. Viri uxorem extra fornicationis cauſam derelinquere non licet.

vi. Coiens vir cum alia, & ſic adulter, vxorem adulteram dimittere non poteſt.

vii. Coitus ſeu fornicationis cauſa dimittens vxorem ea viuente aliam ducere non poteſt. Coitus contra naturam, & cum perſonis coniunctis eſt grauiſſimum peccatum.

viii. Coitum ſeu incontinentiam incurrere non debet aliquis, vt aliqua ad fidem conuertatur. Et ſic non licet ducere vxorem infidelem ſub ea conditione vt conuertatur, & fidelis efficiatur.

x Mente. Mente ſeu voluntate mulier cupit vt fiat mater, & habeat liberos: tamen eius vir eſt frigidus & maleficiatus: an propter hoc ſit ab eo ſeparanda.

ii. Mens & voluntas eſt mulieri poſt mortem uiri cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an poſſit. Viro vxorem dimittere propria auctoritate, & ſine iudicio eccleſiæ non licet, neque eam occidere. c. admonere.

iii. Mentis ſeu cordis ſola contritione abſque oris confeſſione an poſſint peccata deleri: & vtrum poſſimus Deo ſatisfacere. Iſtam quaſtionem prolixe tractat Gracianus, eius occaſione interſerens tractatum de pœnitentia, ſeptem diſtinctiones continentem.

iiii. Mentis ſcrupulo ceſſante, an poſſit maritus tempore orationis & pœnitentiæ vxori debitum reddere? Et ibi habetur, quod tempore quadrageſimali nuptias celebrare non licet.

v. Mens & uoluntas eſt viro continentiam uouere. Non poteſt hoc facere ſine conſenſu uxoris tacito uel expreſſo, niſi ſit ſponſa nondum cognita. Mulier uiro debebit ſubeſſe, cum uir ſit caput mulieris capit. hęc imago.

l Dubitans. Dubitans vxor de morte mariti, & credens illum eſſe mortuum, ſi contrahat cum alio, an dicatur rea adulterii.

i Dubitans mulier de morte mariti, ſi cum alio contraxit, & poſtea maritus eius rediit, an ſit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.

m Gradibus. Gradibus conſanguinitatis nobis contingentes mulieres non poſſumus ducere in vxores. Quare conſtitutum fuit ne conſanguineæ ducantur.

ii. Gradu conſanguinitatis uxori contingente non licet vxorem ducere.

iii. Gradus conſanguinitatis & affinitatis, ſecũdũ decreta vſq; ad ſeptimã generationẽ habent prohibitionem hoc eſt, ꝙ ratione conſanguinitatis & affinitatis prohibitum eſt matrimonium vſque ad ſeptimum gradum.

iiii. Gradus ſextus conſanguinitatis quare prohibitus eſt ſecundum Canones.

v. Gradus cõſanguinitatis, quomodo computãdi ſunt.

vi. Gradu prohibito coniuncti ad quorum accuſationem vel teſtificationem ſunt ſeparandi. Et ibi de iuramento ſeparationis & reconciliationis. Et de iuramento eorum, qui conſanguinitatem probat. cap. de parentela.

vii. Gradu prohibito coniuncti, ſi adinuicem carnaliter commiſceantur, filij ex tali inceſtuoſo coitu procreati, non ſunt filii appellandi.

viii Gradus conſanguinitatis & affinitatis quis dicatur eſſe diſpenſabilis. id eſt, quo gradu poſſit diſpenſari cum conſanguineis & affinibus.

ix. Gradu prohibito coniuncti (licet forte ſententia pro matrimonio fuerit lata) poſſunt ſeparari. Sententia enim pro matrimonio uel contra ipſum lata poteſt retractari ueritate comperta; quia talis ſententia nullo curſu temporis tranſit in rem iudicatam. Et ibi dicitur ſententiam etiam Romani Pontificis in melius poſſe mutari. c. ſententiam.

x. Gradus affinitatis, ſiue ipſa affinitas in ſuperſtite nõ deletur. Itẽ ſoboles ex ſecundis ſuſcepta nuptijs conſanguineis prioris uiri copulari non debet, ſecũdũ decreta: ſed hoc corrigitur per cap. non debet. de conſanguin. & affin.

n Rapiente. Rapiente uirginem per uim aliquo raptus committi dicitur.

ii. Rapiens uiolenter puellam, poteſt illam per acta pœnitentia in uxorem ducere. Et ſic rapta raptori de iure canonico nubere poteſt. c. denique & melius extra de rapto. cap. cum cauſa, cum ſimilibus.

DECRE-

DECRTI TOTIVS CANONES HIC SECVNDVM ORDINEM ALPHABETI IMPRIMVNTVR.

Quod præter cæteras vtilitates multimodæ correctionis eſt adiumento non mediocri.

De litera A.

AB accuſato, 3. q.11. Gratianus 713
Ab antiqua.de cō-ſe.d.4. Greg.1856
Abbas, 18.q.2.Gregorius 1120
Abbas, 18.q.2.Mogunt.concil. 1123
Abbati vel,d.54.Octaua ſyno. 269
Abbatem, 18.q.2.Greg. 1120
Abbatem, 18.q.2.Pelagius papa.1121
Abbates, 18.q.2.Aurelianen. conc.1. 1126
Abbatibus, 11.q 2.Aurel.conc.3.935
Abbatibus, 18.q.2. Paſchalis 2. 1127
Ab eo 2.q.6.Theodoſianæ leges.623
Ab epiſcopis,d.50.Grat. 328
Ab exordio,d.35.Hier. 165
Ab excommunicatis,9.q.1.Vrban.2. 607
Abiit Iudas,11.q.3.Beda 889
Ab illo,14.q.4 Ambro. 986
Ab imperatoribus,23.q.3. Carthag. concil.5 1213
Ab infirmis,26.q.7.Theodor. in pœnitentiali 1383
Ab iſto die,35.q.6.Innocen papa 2. 1735
Ab iſto die,ea.cauſa, & q.Alexan.2. 1735
Abſens i.3.q.9.Zepherinus pap. 708
Abſens ii.3.q.9.Felix papa 711
Abſente i.3.q.9.Calixtus papa 706
Abſente ii.3.q.9.Felix papa 708
Abſit,d.50.Aug. 235
Abſit,11.q.3.Anterius papa 866
Abſque ſynodali, 15.q.7.Grat. 1015
Accedens d.50.Greg. 227
Accuſatio i.2.q 7.Anacletus 643
Accuſatio ii.2.q.7.Sixtus papa. 646
Accuſationes,3.q.5.Hadrianus papa in ſynod.Romana 686
Accuſator,6 q.5.Codex 760
Accuſatores, d.49.Carthag.concil.4. 212
Acuuſatores i.3.q.5. Anacletus papa 684
Accuſatores ii.3.q.5.Stephanus 686
Accuſatores iii.3.q.7 Calixtus papa 687
Accuſatores, 3.q.8 Zepherinus. 704
Accuſatori, 3. q.9.Theleſphor. papa. 706
accuſatoribus, 3.q.5.Symmachus papa 684
Accuſatum, 3.q 6.Syluester pa. 1605
Accuſatus, 2.q 5.Sixtus papa 2. 691
Accepiſti i. de conſe.d.4.Ambroſius 1868
Accepiſti ii. de conſe.d.4.Ambroſius 1869
Acceſſerunt de conſ.d.2.Auguſtinus 1824
Accipite, de conſe.d.2.Hieronymus 1823
Achab rex, de pœn.diſtin.3. Hiero. 1645
Achatius i.24.q.1.Gelaſius 1295
Achatius ii.24.q.3.Felix papa 1296
Acolytus, d.23.Carthagin.concil.4. 106
Actione 22.q.4.Eliberitanum conci. 1187
Acutius,d.26.Aug. 119
Acutius,d.28.q.3.Aug. 1451
Adam,d.40.Greg. 187
Adam,de pę.d.1.Ambr. 1589
Adam, 33.q.5.Ambro. 1071
Ad Deum,32.q.5.Aug. 1517
Addidiſtis,20 q.1.Greg. 1141
Additur,27.q.2.Hiero. 1416
Ad eius vero,d.5.Greg. 13
Ad epiſcopos, 17.quæſtio.4.Gelaſius 1106
Ad fidem,23.q.5.Aug. 1262
Ad hæc,13.q.2.Grat. 961
Ad hoc, d.89.Greg & Bonifa. 404
Ad hoc,16.q.Greg. 1052
Ad hoc de conſecra.d.4. Auguſtinus 1887
adhuc inſtant perfidi, de pęnite.d.3. Aug. 1647
adiicimus,16.q.Leo papa 128
ad liminia, 30 q 1. Ioannes papa 8. 1462
ad menſam, 11.q.3.Io.Chryſo. 870
admittuntur,d.54.Leo papa 268
adminiſtratores, 23.q.5.Ioannes 8. 1261
admoneant,26.q 7.Aug. 1388
admonemus, 16.q.1.Vrbanus papa palea 1058
admonendo,2.q.7.Greg. 665
admonere,16.q.1.Greg. 1026
admonere,33.q 2.Stephanus papa 5. 1543
ad nuptiarum,de conſe d.1.Aurelianen.conc. 1766
ad reatum,diſ.81.Carthag.concil.4. 372
adrianus i.d.63.Octaua ſyn 297
adrianus ii.ea.d.Hiſtor eccleſiaſtica 305
ad Romanam i.2. q.6.Marcellus papa 616
ad Romanam ii,Zepherin.papa,617
Ad ſedem Apoſtolicam,35.q.9.Alexander 2 1718
aduerſitas,7.q.1.Greg. 787
adulterii,32.q 7.Aug. 1529
adulterio,32.q.7 Grat. 1477
aduocauit,24.q 1.Ambro. 1306
affectum,29.quæſt.7.Octaua ſynod. 1386
afros,d.98.Greg. 450
agatho,d.63. Ex geſtis Romanorum 304
agathoſa 27.q 2.greg. 1420
agapito.16.q.1,greg. 1026
agap tus de conſecra.diſt.1 gregorius 1761
agite,de pœn.d. 2.Aug. 1569
agnouimus,26.q.6.Cœleſtinus papa 1382
agunt homines, de conſe.d.4.Augu. 1870
ait Cœleſtinus,24.quæſt.1.Nic papa 1315
a iudicibus,2.q 6.Mileuitanum cōc. 632
aliud eſt,de conſecr.d.4. Auguſtinus 1851
aliud quidem,11.q.1.Leo papa. 851
aliud quidem, de pęn d.1. Leo papa 1583
alius item, 15.q.6.greg. 1014
aliorum hominum,9.q.3. Symmachus 819
alia cauſa,16.q.1.Hiero. 1023
alienationes, 12.q.2.Vrbanus papa 933
alienati,2.q.7.Dionyſius papa 647
alieni,3.q 4.Iginus papa 680
alienum,d.50.Leo papa 253
alienum,19 q.2.Leo 1134
alienus,d.90.Octaua ſyn. 406
alienus,24.q 1.Cyprianus 1304
aliter legitimum, 30.q.5. Euariſtus papa 1471
aliter ſe orientalium, d.31. Stephanus papa in conc. 145
aliquando,32.q.2.Aug. 1498
aliquanti,26.quæſ.5.Agathen.conc. 1372
aliquantos,d.51.Innoc. 255
aliquos,15 q.1.Aug. 1000
alligant,26 q.7.Ioan.Chryſ. 1386
altare.1.q 3.Paſchalis 2. 544
altaris palla,de conſ.d.1.Clemens papa 1765
altaria i.de conſ.d.1.Epaunenſe cōc. 1763
altaria ii.de conſ.d.1.Agathenſe concil. 1763
a malis,23.q.4.Aug. 1216

Ampu-

Amputato, 25.q.2.Iulius papa 1355
Ananias, 17.q 5 Greg. in regeſt. 1099
Anaſtaſius ſecundus, diſt.19. Ex Pontificali 80
Ancillam 32.q.2.Leo 1501
Animaduertendum, 22.q 2. Hieronymus 1172
Animæ defunctorum, 13.q.2. Gregorius papa 2. 973
Annis ſingulis, diſt.18. Bylon cõc. 73
An non diſtricta. 24. q. 3. Nicolaus papa 1336
An putatis, diſt. 86. Ambroſius 388
An quod in ſubditos, 33.q.2. Ambroſius 1501
Anteceſſor, 11.q.2. Bonifacius martyr. 898
Anteriorum, 2.quæſt.6. Iuſtinian. in nouel. 625
Ante baptiſmum, de conſe. diſt 4. Rabanus 1859
Ante benedictionem, de conſe. diſt. 2. Ambroſius 1795
Ante omnia, diſtinct.35. Agathenſe conc. 168
Ante omnia, diſt.40. Auguſtinus 185
Ante triennium, diſt.31. Gregor. 139
Ante viginti. de conſe. diſt. 4 Bracharen. conc.2. 1859
antiqui, 33.q.2. Tolet. conc.6. 1551
antiquo, 10.q.1. Aurelian. conc. 1. 824
antiquis, 9. quæſt. 3. athanaſius patriar. 818
antiquitus, 2.q 2. Ioan, papa j. 593
a paruulo, de conſe. diſt.4. Auguſtinus 1885
aperte inquit, 24.q.1. Nicolaus 1315
aperiant, 31.q.. Hieronymus 1482
apoſtolica, diſt.56. Alexandri 2. 180
apoſtolica, 8.q.1. Innocentius 2. 703
apoſtolica, de conſe. diſ.1. Anaſtaſius epiſcopus 1774
apoſtolicæ, 24.q.3. Pelag papa 1334
apoſtolicæ, 35.q.9 Gregorius 1741
apoſtolicis, 16 q 1. Hieronymus 1055
apoſtolicos, 12.q 2. Octaua ſyno 921
apoſtolorum vero canones, diſt. 16. Gratianus 54
apoſtolicus. diſt. 79 Gratianus 355
apoſtolus, diſt 81 Auguſtinus 362
apoſtolus, 32.q 7 Auguſtinus 1526
apoſtolus. de pœ diſt 2. Auguſt. 1627
apoſtolus, 33.q.4 Auguſtinus 1 93
appellantem, 2.q.6. Fabia. papa 615
apud miſericordem, 32.q 5 Gregorius 1492
apud nos, 32.q.5. Hieronymus 1522
apud omnipotentem, 36.q 2. Greg. 1749
apud veros, 23.q.1. Auguſtinus 1207
aquam ſale, de conſe. diſt. 3. Alexander v. à Petro 1831
a quibus ordinibus, diſt.45. Gratianus 164
a quibus, 26.q.3. & 4. gratianus 1367
a quodam Iudęo, de conſe. diſt.4. Nicolaus 1843
archidiaconũ, diſt.81. Gregorius 371
archidiaconum Florentinum, diſt. 84. Gregorius 382
archiepiſcopus, diſt 66 gratian. 322
archiepiſcopus, diſt.66. Anicetus papa 322
archiepiſcopus, 9. quæſt.3. anicetus papa 816
a recta ergo, 24.q.1. Luci⁹ papa 1300
arguta, 2.q.6. Nicolaus papa 619
arianorum, de pœ. diſt.1. grego. 1760
arianos 1.q.1. Innocentius 498
araldus, 8.q.3. Vrbanus papa 2. 804
a ſanctis patribus, 25.q.1. Chalcedon. conc. 1360
aſſumi aliquem, diſt.23. arelatenſe. conc.2. 128
a ſubdiacono, diſt 93. Synodus Romana, S. Silueſtri 417
atho, 27.q.1. Ioannes 8. 1432
attendendum, 17.q. 4. Vrbanus papa 1106
auctoritatem, 15.q. 6 Nicolaus papa 1012
audacter, 8.q.1. hieronymus 799
auditum eſt, 1.q.5. Sixtus & Leo 607
audite chariſſimi, diſtin 54. auguſtinus, palea 359
audiuimus, 1.q.3. gregorius 536
audiuim⁹, 3.q.2. Euariſtus papa 674
audiuimus, 24 q.1. alexãder 2. 1299
audiuimus, 33.q 1. Leo papa 1549
audi denique, 11. q. 3. hieronymus pag. 868
audite epiſcopũ, diſt 25. Clemẽs 114
augurijs, 26.q.5. Carthaginen. concil.4. 1373
auguſtino, 12.q 2. Pelagius 917
aurelius, 2.q 6 Carth. conc.2. 1379
aurum eccleſia habet, 12.q.2. ambroſius 948
aut facta, de pœn. diſt.1. Digeſt. 1558

B

Baptiſmus de conſec. diſt.4. auguſtinus 1844
Baptiſmi vicem, de conſe. diſt.4. auguſtinus 2848
Baptizantur, de pœ. diſt.3. greg. 1633
Baptizari, diſt.4 gregorius 13
Baptizandi de conſ diſt 4. gela. 1842
Baptizandi, de conſ. diſ.4. Carthaginien. conc.4 1860
Baptizandis, 1.q.1. gelaſius papa 516
Baptizandos, de conſ. diſt. 4. Laodicen. conc. 1860
Baſilicas, de conſec. diſtin.1 gelaſius papa 1755
Beata Maria, 27.q.2. aug. 1413
Beati Petrus & Paulus, 2.q.7. ambroſius 655
Beatus Paulus, 22.q.2. gelaſius papa pag. 1173
Beatus Petrus, 6.q.1. Clemens papa 745
Beatus prædeceſſor, 3.q.4. anacletus papa 680
Benedictio. 1.q. 1 gregorius 1. 463
Benedictus, de pœn. diſtin 4. paulus apoſt. 1668
Bene nouit. diſt 61 gregorius 294
Bene quidẽ, diſt 96 Symmachus 436
Bene valet, diſtin. 50. auguſtinus, palea. 234
Biduum, 2.q.6. Digeſtis 627
Bonæ rei, 12. q. 2. Toletanum concil. 9. 959
Boni principis, diſt. 96. Marcellus papa 447
Bonorum auctori, diſt.47. gregorius pag. 216
Breuiter quæ diſt. 23 gratianus 96
Breuiter monſtratum, diſt.62. gratianus 295

C

Calumniator, 2.q.3. Damaſus papa 594
Canon, diſt. 3. Iſidorus 8
canones, diſt.15. Conſtitutiones eccleſiaſticæ Sanctorum patrum 48
canones, diſt.16. Iſidorus 54
canones, diſt.50. Innocentius 250
canonum ſtatutis, 14. q 4. Tarracon. conc. 984
canonica ſanctorum, 3.q.5. pelagius papa 2. 685
canonica inſtituta, 11.q.3. arauſicum conc. 900
canonici cauſa, 14. gratianus 978
canonicos, 19. q.3. gratianus 1135
cantantes diſ.92. hieronymus 410
carnem, de conſe. diſt.5. Fructuoſus epiſcopus 1900
caſellas, 10.q.2. agathenſe conc. 827
catholicus, 2.q.6. Carthaginien concil 4. 631
catholica eccleſia, diſt. 11. auguſtinus 36
catholiciſſimi, de conſ. diſ.4. Nicolaus papa 1859
catechumenum, de conſe. diſ.4 auguſtinus 1850
catinenſis, diſ.61 pelagius papa 294
caue, 28.q.1. ambroſius 1481
cauete, 32.q.5. ambroſius 1200
caueant iudices, 3.q.9. Eleuterius papa 706
cauendum eſt. 1.q.7. Meldenſe conc. pag. 560
cauendum eſt. 10.3. Cabilonenſe concil. 2. 837
cauendum nobis, de pœn. diſtinct.3. greg. 1660
cauſa vero, diſt.4. gratianus 9
cęterum Dei traditio, diſ.86. ambroſius 393
celebritatem de conſe diſt 3. Victor papa 12. à petro 1832
cellulas, 17.q.2. agathenſe conc. 1125
cœnomanenſem, diſt.6. Vrbanus papa 2. 280
cœpiſti habere, 11. q. 3. auguſtinus pag. 878
Cœpit Ermigildus, 24. q.1. gregor. papa 1319
certe ego, 12.q.1. auguſtinus 912
certis de cauſis, 15 q 3. Digeſtis 1005
certum eſt diſ. 10. Felix papa 29
certum eſt, diſ. 10. gelaſius papa 32
certum eſt, 11. q. 3. Triburienſe concil. 877
certũ eſt 24.q.3. Quinta ſynod. 1332
certum eſt, de conſec. diſt.1. gelaſius papa 1755
charitas quæ, de pœ. diſ 2. auguſtinus 1604
charitas eſt, de pęn. diſt.2. proſper & auguſtinus 1604
charitas numquam, de pęn. diſtin.2. paulus apoſt. 1607
charitas eſt aqua de pęn. diſt.2. auguſtinus 1609
charitas in quibuſdam, de pęn. diſt. 2. auguſtinus 1513
charitatem tuam, 12. q.2. gregorius 936
chartæ quas dedit, 3. q. 9. pelagius pag. 711
chorepi, diſt.68. Damaſus papa 326
Chri-

Chriſtus quid fecit,1.q.1. Auguſtin. 507
Chriſtianis,11.q.1 gelaſius papa.843
Chriſtiana,32.q.5.Innoc. 1523
Chriſtus panis,de conſ.d.3. Auguſt. 1805
Chriſtiano,d.34.Iſido. 159
Chriſtiano,33.q.4.Aug. 1690
Cyprianus,21.q.3.Cyprianus 1158
circumciſio,de pę.d.2.Paulus Apoſt. 1615
circumcelliones,23.q.5.Auguſtinus. 1250
cito turpem,1.q.1.ambr. 468
citius ad hoc,de pęn.d.2. gregorius. 1628
Clemens,8.q.1.Petrus Apoſt. 797
Clementis librum,diſt.16. Leo papa 55
Cleri plebis,d.63.Celeſtinus 308
cleros, & clericos,d.21.Iſidorus 85
clericus profeſſionem,d.41. Cartha. conc.4 190
clericus 1.d.46. Carthagin.concil.4. 212
clericus 2.Carthag con.4 212
clericus 3.Carthag.conc 4 212
clericus ſolus, diſt.81.Lucius papa. 368
clericus 1.diſt 91. Carthag. concil.4. 409
clericus 2.diſt.91. Carthag.concil.4. 410
clericus ab inſtanti, 21.q.1. Septima ſynod. 1152
clericus aduerſus, 1.q. Siluester papa in conc.Romano 643
clericus vero, 3.q.4. Stephanus papa 682
clericus ſiue laicus,11.q.Hadr.papa 858
clericus qui,11.q.3.Carthag.conc.4 874
clericus qui,11.q.1.Hiero. 405
clericus , 24.q.3.Carthag.concil.4. 1338
clerici,d.23 Agathen.conc. 107
clerici,d.33.Nico.papa 156
clerici,d. 44. Carthaginien.concil.4. 200
clerici vel continentes , d.81.Africa. conc. 371
clerici vero,d.91.Aurelianenſe,con cil.1. 410
clerici omnes, 1.q.2.Agathen.conc. 535
clerici 13.q.2.Agathen.conc. 968
clerici aut ab indignis, 15.q.4 gelaſius papa 983
clerici,16.q.3.Agathen conc. 1068
clerici qui,19.q.1.Tolet.con.4 1154
clerici 23 q.Tole.conc.4 1280
clerici iacientes,d 50.Vrba.2. 243
clericum ſeruilem, d.46.Carthagi. conc 4 212
clericum qui.diſt.50. Nicolaus papa 225
clericum alienum,d.71.Carthag cõcil.3 333
clericum cuiuslibet,11.q.1.Marcellinus papa 841
clericum nullus , 11.q.1. Agathenſe concil. 845
clericum nullus,1. Agathen. concil. 858
clericum, 21.q.1.Chalcedon.concil. 1153
clericum,22.q.1.carthagin.concil.4 1166
clericos autem,1.q.2.Hiero. 533
clericos aut laicos,2.q.7. Calcedon. concil. 663
clericos in ſuis, d.71.Chalced.conc. 330
clericos nihil,12.q.1.grat. 902
clericos qui, de conſe.d.1. Sexta ſyn. 1764
cogitatio,de pę.d.1.grat. 1560
cogitationis, de pęn.diſt.1.Digeſtis, 1556
cognoui ex dilecto,1.q.7.Cyril. 568
cognouimus,12.q.2.greg. 930
cognouimus 16.q.6.greg. 1080
cognouimus,18.q.2 greg. 1127
cognoſcamus, d.34 ambro. 162
comeſſationes,d.44.aug. 199
commendauit, de conſ.d.2. Auguſt. 1807
communis filius,d.23.greg. 104
communiter diffinimus , d.33 Pius papa 155
comperimus,14.q.5.greg. 993
comperimus,14.q.3.Greg. 1328
comperimus,de conſec.d.2.gelaſius 1782
comprouinciales,d.64.Anicetus.314
comprouincialium,diſt 65.gratianus 1782
concedimus,de conſ.d.1. Triburien. concil. 1763
conceſſo,12.q.2.gelaſius 929
concilia ſacerdotum,d.17.Symachus papa 65
concubinæ, 32.q.2.Aug. 1497
concubuiſti, 32.q.7.Zacharias papa 1534
concuſſionis,1 q.1.Digeſt. 528
confirmandum eſt, d.50.Carthagin. conc.5 253
confidimus,25.q.1.gelaſius 1346
congregato,16.q.7.Vrbanus 2. palea 1083
congregatio,16.q.7.Tole.conc.1098
coniunx 27.q.2.Aug. 1415
coniuges,27.q.2.Iſidorus 1414
coniunctiones,35.q.3.& 4. Calixtus 1711
coniurationum,11.q.1.Calc.con.847
connubia,32.q 2.Hiero. 1497
conqueſtus eſt,9.q 3.Nico.papa. 817
conſanguinitas,35.q.4.Iſido. 1718
conſanguinei,3.q 5.Calix papa.684
conſanguineorum , 3.q.4. Calixtus papa 681
conſanguineos,35.q.6.Fabia. 1731
conſecrationem,de conſ.d.1.Felix.4 1752
conſentire,d.83 grego. 378
conſequens,d.2.Nicol.papa 1. 33
conſequens eſt,diſ.88.Gelaſius papa 397
conſiderandum nobis d. 50. Gregor. 248
conſiderandum, 16.q.7 greg. 1095
conſidera.22 q.2.Hiero. 1166
conſideratio,16.q.1.Gelaſius 1026
conſideranda,d.86 Ambro. 389
conſuecit,de pœn.d.5. Auguſtinus. 1677
conſpirationum , 11.q 1. Calixtus papa 847
conſpiratores,3.q.4.calixtus 681
conſtantinus,1.d 96.palea 443
conſtantinus,2.d.96.palea 443
conſtantinopolitanæ,d.22.conſtantinopo.ſynodus 1. 94
conſtat autem,d.2.Grat. 6
conſtat baptiſma,de conſ.d.4.Iſido. 1842
conſtat multos,1.q.1.Inno. 521
conſtat ex dictis,de pœ.d. 4. Grego. 1663
conſtitutio,d.3.Iſidorus 6
conſtitutio,d.63.Leo 4. 311
conſtituimus,d.76.Moguntinum cõcil.1 344
conſtituimus, 3.q.5.Euſeb.papa.686
conſtitutum eſt, 7.q.1.carth.conc.5. 775
conſtitutum eſt,16.q.1.Tolet.conc.3 1050
conſtituit ſane, 16.q.7.Mogunt.concil. 1097
conſtituit, 17.q.4.Tole.conc.4. 1112
conſtituit,20.q.3. Mogunt.con.1150
conſtitutiones,d.10.Grat. 27
conſtitutiones, d.10.in capitula Hadria. 29
conſtitutiones,16. q.7. paſchalis papa 2 1089
conſuetudo autem,d.1.Iſido. 3
conſuetudo,d.8.cyprianus 23
conſuetudo,d.12.codex 40
conſuetudo, 16.q.6 Grego. 1078
conſuetudinis,d.11.codex 33
conſuetudinem,d.11 pius papa. 136
conſuluiſti, 2.q.5.Stephanus 5. 609
conſuluit,d.74 Gelaſius 339
conſulto omnium,de conſ.d.1.Euſebius,& Siluester papa 1767
conſulendum,d.28.Nicolaus 133
continua, 11.q.1.Cod.Theod. 541
contra idolorum,26.q.5.Greg. 1372
contra morem,d.100.Greg. 457
contrarium,4.q.4.Nicolaus 727
contra ſanctorũ,16.q.7.Leo 4 1093
contra ſtatuta,25.q.1.Zozimus 1348
contradicimus,35.q.2.& 3.cabilon. concil. 1717
contrarium eſt,de pęn.d.5.Leo papa 1681
contraria,de conſecr.d.5. ambroſius 1897
contumaces clerici,d.50.agath.cõc. 233
conuenit,de conſ.d.5.agath. concil. 1895
conuenior,23 q.8 Greg. 1236
conuenientibus,1.q.7. Septima ſyn. 460
conuertimini,de pę.d.1.Ioel 1565
conuiuia,d.44 Greg. 200
corpus, & ſanguinem,de conſe.d.2. auguſt. 1807
corpus Chriſti,de conſ.d.2. Hilarius 1818
corpore vero vitiati,d.55.Gratianus 270
corpore ſanctorum,de conſ.d.1.Moguntinien.conc 1 1764
corporalia,1 q.1 aug. 490
corporeum,de conſe.d.2. ambroſius 1824
corrumpantur,24.q.4 aug. 1334
credo,21.q.3.Nicaſius Epiſco. 1158

credere

Credere in Ieſum, de conſec. diſt.8. Aug. 1806
crimen vel pœna 5.q.4.Digeſt. 546
criminationes.2.q.7.Igin⁹ Papa.664
crucis Domini, de conſe.diſt.5.Euſebius papa. 1831
cuius rei, 29.q 2.Gregorius 1456
cui eſt illata, 11.q 3.Gelaſi papa 878
cui portio, 12 q.1 Ambroſius 905
cui autem, de pœ.diſt.6.Gratia.1683
cum autem vinolentus, diſt.44.Gratianus 198
cum autem ad eccleſiam diſt.92.Gratianus 410
cum à Iudæis, 23.q.8.Innoc. 1279
cum accuſatus, 3.q.3. Felix 2. 676
cum ad celebrandas, de conſe.diſt.1. Aurelianenſe conc.1. 1774
cum ad verum, diſt.96. Nicolaus papa 439
cum Hadrianus, diſtin.63.Gregorius pag. 310
cum apud Theſſalonicā, 11.q 3.Ruffin. eccl. hiſt. 885
cum aliquis 11.q.3. Arauſi conc.900
cum aliquis, 24.q.3.Origenes 1331
cum baptizat, de conſe.diſt.4. Auguſtinus 1844
cum beatus, diſt.45. Bracharen. concil.3. 205
cum beatiſſimus, 24. q.1. Leo papa 1302
cum caput, 33.q.5.Hier. 1700
cum de quorundam, diſt.84 Carthaginenſe conc.5. 381
cum deuotiſſimā, 12.q.2.Greg. 919
cum eccleſiæ, 3.q 2.Pelag.papa 673
cum enixa, diſt.5. Gregorius 13
cum ergo, 24.q.3. Hieron. 1332
cum ergo, 22 q.3 Gratianus 1183
cum exaudiero, diſt.50.Hieron. 233
cum excōicato, 11.q.3.Iſidor. 867
cum frangitur, de conſ.diſt.3.auguſtinus 1894
cum grauia, 13.q.2.Gregorius 971
cum homo, 23.q.5.Aug. 1258
cum humilitatis, 22.q.2.Aug. 1176
cum igitur, 35 q.1.Aug. 1708
cum in captiuitate, 34.q 1.& 2.Innocentius papa 1703
cum in præterito, diſt 84 Carthaginienſe conc.2. 380
cum in lege 23.q 4. Greg. 1220
cum initiatur, 27.q.2.Ambro. 1414
cum initiatur, 27.q 2.Ambro. 1427
cum ita puniatur, de pœn.diſt.4.Hieron.10. 1676
cum itaque, 32 q.8. Grat. 1536
cum itaque, diſt.38.Gratianus 177
cum itaque, de conſe.diſt.4. Leo papa 1873
cum liqueat, 1.q.1.Greg. 467
cū longe, diſt.63.Tolet.conc 12.307
cum maiores, 6 q.1. Gratianus 757
cum multa, diſt.86 Greg. 386
cū multæ, 15.q.8.Tolet.conc.9 1019
cum miniſter 23.q 5.Aug. 1243
cum omnis auaritia, 1.q.1.Greg.471
cum omnes crimen.de conſe.diſt 2. Iulius papa 1779
cum omnibus diſt.81.Carthag.concil.3. 378
cum ordinaretur, 1.q 1 Ambroſi 468
cum paſtoris, 2.q 7.Gregorius 665
cum Paulus, 1.q.1. Gregorius 479
Cum per bellicam, 34.q.1. & 2.Leo papa 1702
cum percuſſio, 7.q 1.Grego. 762
cum pix, 25.q 2.Gregor. 1355
cum pro vtilitate, 6.q.1. Ilerd.concil. 1034
cum pro paruulis, de conſ.diſt.4. Auguſtinus 1865
cum quibus, 24.q.3.Gelaſius 1340
cum quiſque, 23.q.4.Aug. 1222
cum renuntiatur, 32.q. 1.Amb. 1491
cum redemptor 12.q.2.Greg. 946
cum ſancti, 24.q.3.Greg. 1333
cum ſanctam de pœn.diſt.2. Gregorius 1610
cum ſcriptura, 1.q.1. Ambro. 502
cum ſimus 9.q.3.ſeptima, Synod.815
cum ſocietas, 27.q 2.Leo papa 1417
cum tantum, de conſ.diſt.4. Auguſtinus 1857
cūctis fidelib.16.q.1. Clemens 1040
cuncta per mundum, 9.q.3.Gelaſius papa 820
cuncta per mundum, 9.q.3.Gelaſius 820
curandum ergo, diſt.34.Hilarius papa in ſynod.Romana 161
curiæ ſit omnibus, 11.q 3. Honorius papa 867
curiales autem, diſt.55.Gratia. 258
cuſtodi intus, 11.q.3.Augu. 810

D

Daibertū, 1.q.7.Vrbanus 2. 572
Damnationis, 24.q 2.Leo papa 1323
De abiectione, diſt.61.Arauſican.cōcil.1. 315
De accuſationibus, 3.q.5.Euſeb. 685
De accuſatoribus, 3 q.9.Gratia. 705
De accuſatione vero, 2. q.8. Gratia. pag. 667
De affinitate, 35.q.2.& 3.Greg.1711
De aliena, diſt.71.Innocentius 330
De Arianis, de conſec.diſt.4.Arelatenſe conc. 1. 1872
De Benedicto, 32 q.1.Pelagius papa pag. 1490
Debet homo, 23.q 4.aug. 1249
Debent duodecim, 11.q.2.Zacharias papa 900
De Capitulis, diſt.10.Leo 4. 31
De capellis, 16.q.2.Gratianus 1056
De cathecumenis, de conſec.diſt.4. Gerundenſe conc. 1842
De cetero, 1.q 1.Nicolaus Iunior & Alex. 521
Deceſſorum, 25.q.2.Gelaſius 1359
Decernimus vt dum diſt.18.Toletanum conci. 75
Decernimus, d.28.Innocētius, 2 126
Decernimus, 3 q.9. Bonifacius papa pag. 707
Decernimus, 16.q.7. Tolet. conc.9. 1094
Decēter oīb.diſt 80.Tol.cōc.10.404
Decimæ, 16.q.1. Aug. 1054
Decimas à populo, 16.q.1.Paſchalis, 2. 1041
Decimas 1 16.q.7. Gregorius 7.in cōcil.Lateranen. 1082
Decimas 2. 16. q. 7. Moguntinenſe conc. 1084
Decimas 3.16.q.7.Mogunt cō 1085
Decimas 4. 16. q.7. Vrbanus papa 2. pag. 1097
De clericis vero, diſt. 71.Grat. 329
De concilijs diſt.18. Leo 1. 67
De cōione, 24.q.2. Leo papa 1310
De Conſtantinopolitana, diſtin.22. Gregorius 93
De coniugali 27. q. 2. Syricius papa 1433
De conſanguinitate, 35.q.2.& 3.Nicolaus 2. 1715
Decreuit ſancta ſynodus, diſ.88.Melchiades papa 395
Decreuit, 22.q.5.In conc.apud 8.Medardum. 1199
Decreuimus 10.q.1.Tarracō.con.825
Decreto noſtro, 2.q.6.greg. 618
Decretis ergo diſt.21 grat. 84
Decreta, 27.q.2.gregorius in regeſto, pag. 1423
Decretum eſt, 2.q.7.Mog.conc. 648
Decretum eſt, 10.q.1.Cabilon.concil.2. 823
Decretales itaque, diſt.20.grat. 81
De crimine, 15.q.3.Codex. 1005
De crimine, 15.q.5.Stephanus 1009
De decimis, 16.q.1.Leo papa 4. 1041
Dedit baptiſmum, 1.q 1 Aug. 488
De diuerſis, 11.q.1.Carth.con.3.856
De ea vero, 35.q 10. grat. 1743
De eccleſiaſticis, 25.q.2.greg. 1355
De eo autem, diſt.50.Cyprianus 242
De eo autem 14.q.2.grat. 980
De eo quod, 30.q.1. Moguntinenſe conc. 1461
De epiſcopis, 23.q.8 grat. 1278
De epiſtolis, diſt.18 grat. 73
De eſu carnium, de conſe.diſt.3.Leo papa 4. 1828
De eulogijs, diſt.18.Leo 4. 70
De excommunicationis, 24.q.3.gregorius 1334
De fabrica de conſe. diſt.1. Vigilius pag. 1791
Defenſionis, diſt.87.gelaſius 394
De filia, 27.q.1.Martinus Bracharenſis in conc. 1402
Deficientibus, 2.q.1.grat. 599
De forma, 22.q.5. Fulbertus epiſcopus 1199
De gradibus vero, 35.q.5.grat. 1718
De gradibus vero 35.q 8.gregorius in regeſto 1736
De hac quidem, de conſ.diſt.2. Hieronymus 1867
De hymnis, de conſ. diſt.1. Toletanum conc.4. 1770
De hinc iterum de conſec.diſt.4.Rabanus 1861
De his clericis diſt.50. Nicolaus papa 225
De his clericis, diſt 50.Iler.conc.243
De his quæ, 10.q 1.Aure.conc.1.824
De ijs qui contra, diſt.12. Tolet.concil.11. 43
De his qui, 30.q.1 Nicola, papa 1461
De his qui, 31.q.1.Neo cæſarien.concil. 1480
De his qui, de pœn diſt.5. Aurelianenſe conc. 1. 1682
De his qui, 35.q.2. & 3. Ilerdenſe conc. 1714
De ijs quos, diſt.28 Toletanum concil.2. 127
De his vero, diſt.50 Rabanus 241
De his vero, 20.q.2 gratianus 1145
de his vero, 26.q.6.Nicęnū con.1350

De his vero,26.quæſt.7.Nicolaus Papa 1384
De his vero,33.quæſtio.2.Syricius Papa 1548
De his vero,35.q.8.Gratianus 1739
De his vero, de conſ.diſt.5. Melchiades Papa 1893
De homine, de conſe. diſt 4. Gregor.19. 1894
De ieiunio, diſtinct. 76. Saleguſtan. conc. 344
De illicita,24 q.3.Pariſi.conc. 1329
De illo clerico,diſt.32.Grego. 147
De illis autem,6.q.3.Meldenſe cōc. palea. 757
De illis presbyteris, 11. q.3. Ioan.18. pag. 901
De illis 24.q.3.Augu. 1331
De inceſtis, 35. q. 2.& 3. Agathen. conc. 1713
Deinde à ſacerdote, de conſ. diſt.4. Rabanus. 1862
Deinde ponitur,diſt 26. Innoc. 120
De inducijs,3.q 2. Gratian. 673
De inducijs,3 q 3.Felix 2. 677
De Iudæis,diſt.45.Tolet.conc.3.204
Delator,5.q.6.Eliberitan conc. 742
Delatori,5.q.6 Hadrianus Papa 742
De laicis,12.quæſt.2. Vrbanus Papa conc. 936
De lapſis, 16.q.6.Gregorius 1080
De libellis,diſt.20 Leo Papa 4. 82
De libertis,12 q.2.Con.Tolet.3.944
Deliciæ qualibet, diſt.41. Auguſtinus 188
De Liguribus,13.q.4. Pelagius Papa pag. 1266
De locorum,de conſ d.1.Gelaſ.1754
De manifeſta,2.quæſt.1.Stephanus, papa 5. 589
De monachis,16.q.1.Innocent 1022
De monachis,18.q.2.Agathenſe cōc. pag. 1125
Dæmonium,26 q 7.Hierony. 1386
De neptis,31.q 2.Vrbanus 2. 1484
Denique ſacerdotes, diſtinct.4.Gregorius 11
Denique ſi in epiſtola,diſt.21.Nicolaus Papa 50
Deniq; hi di.96. Nicolaus Papa 439
Denique,6.q 3. Nicolaus Papa 756
Denique,7.q.1 Cyprianus 765
Denique,14.5.Ambroſius 989
Denique,31.q.1. Auguſtinus 1477
Deniq; & puellæ,36.q.2.Amb.1749
De nominibus,de conſ.diſt.1.Innocentius 1776
Denuntiamus,25.q.2. Simplicius Papa 1360
De obſeruatione,de conſ.diſ.3. Arelaten. concilium 1. 1833
De occidendis,23.q.9. Augu. 1254
De ordinationibus, 1.q.1 Greg. 524
De parētela,35.q.6.Vrba.Papa 1733
De parentela,35.q.6.Inno.2. 1735
De pœnitentibus,de conſ.diſt.3.Innocentius Papa 1830
De pertuſo, de pœni. diſt.4.Gregorius Papa 1674
De perſona,diſt.65.Leo Papa 318
De perſona,11.q.1.Greg. 853
De Petro,diſt.Gregorius 215
De precarijs,10.q.2. Carthag. conc. palea. 833
De præſentib.19.q.1. Pelagius 1028
De presbyterorum, 17 q.7 Nicolaus Papa 1109
De primatibus,diſt.99.Gratia. 451
De prima quæſtione,10.q.1. Gratianus 822
De prima quæſt.4 q.1.Gratia. 717
De prima,5.q 1 Gratianus 730
De propinquis,35.q. 3. & 4. Fabianus, 1712
De pudicitia,32.q.5. Auguſt. 1516
De puellis,36.q.2.Cabilonenſe concil.pap. 1748
De quarta vero, 4. q. 4. Gratianus pag. 725
De quinta vero,4.q.5 Gratian. 727
De quibus,di.20.Inno. Papa 83
De quibuſdam, diſt. 37. Eugenius Papa 2. 175
De quotidianis,de pę.d.3.Aug.1639
De raptoribus, 36.q. 1. Aurelianen. conc. 1746
De rebus vero, diſt. 54 Toletanum conc palea. 252
De rebus,12.q.2.Nicolaus Papa 927
De redditibus,12.q.2. Simplicius Papa. 930
De ſeruorum ordinatione, diſt. 54. Toletanum conc. palea. 261
De Syracuſanæ,d.28.Pelagius 130
Deſignata ſunt,diſt.51.Inno. 255
De ſpiritu,de conſe.diſt.5. Epheſinū conc. 1903
Deſponſatam,27.q. 2. Euſebius Papa, 1423
Deſponſata, 27. q. 2. Ancryanum conc. 1432
Deteriores,6.q.1.Anacletus 749
Detractores,3.q 4.Zepherinus Papa pag. 782
Detrahe verbum,1.q.1 Aug. 491
De tempore,26 q.7 Gratianus 1383
De tertia, 32.q.Gratianus 1504
De trina merſione,de conſec.diſt.4. Greg. 1866
De vltima,15.q.8 Gratianus 1017
De viduis,27.q.2.Tolet.conc.4 1394
De viduis,27.q.1.Gelaſius 1410
De viro nefando, 12. q. 2. Nicolaus papa 923
Deuotam,27.q.1.Tole.con.1. 1402
Deuotis,20.q.1 Gelaſius 1144
Deus diffinitionem,de pę.diſ.1.Ambroſius 4589
Deus ergo,3.q.1.Fabianus papa 672
Deus maſculum,31.q.1.Aug. 1483
Deus quando,24.q.3.Vrbanus 1341
Deus omnipotens,2.q. 1. Euariſtus papa 590
Diaconus, d.23 Carthag.con 4 104
Diaconus,diſt.27.Mart Brach. 123
Diaconus,diſt.93.Barth.conc.4 420
Diaconi eccleſiæ,diſt.93. Cle. 417
Diaconi ita, diſt. 63. Carthaginen. conc.4. 420
Diaconi qui.diſt.93.Euariſtus 418
Diaconi quicunque, diſt.28. Ancyrana ſynod. 128
Diaconi ſeptem, diſt. 93. Neocæſarien.conc. 418
Diaconi ſunt d.93. Hierony. 322
Diaconi vel presbyteri,12.q.2.Agathenſe conc. 932
Diaconum vero,d.89.Grg. 402
Diaconos propriam,d.93. Gelaſius papa 419
Diaconiſſam,27.q.1.Cal.conc.1401
Dicat aliquis,23.q.5. Ambroſ. 1261
Dicat aliquis,32.q.4.Ambroſ. 1511
Dicenti,25.q.2 pelagius 1356
Dictum eſt nobis diſt. 81. Mogunt. conc. 365
Dictū eſt,d 54.Cabilonēſe cōc.429
Dictum eſt, 1.q.1. Auguſt. 509
Dictū eſt, 1.q.1. Triburienſe con.519
Dictum eſt,29.q.2. Cabilonenſe cōcil.2 1458
Dictum eſt, 30.quæſt.1.Cabilonenſe conc.2. 1461
Dictum eſt nobis,de conſe.d. 5.Tarraconenſe conc. 1894
Didici à diligendo,1.q.7. Cyril. 567
Didicimus,24.q.1. Cyprianus 1311
Didicimus,de conſe.d.2. Sexta ſynodus 1779
Differt autem,diſt.8.Gratianus 19
Diffinitio,22.q.4 Eliberitanū conc. pag. 1187
Diffinimus,d.22. Octaua ſynod. 96
Diffinimus,4.q.1.Carth.conc.7.717
Diffinimus,18.q.2.Septima ſy.1128
Diffiniuit,17.q.1.Tole.conc.12.1114
Dignum eſt, 3.q.9. Toletanum concil. 6. 707
Dilectio tua,16 q.3.Celaſius 1066
Dilectionis tuæ,d.76.pelagius 348
Dilectiſſimi,8.q 2 Gregorius 802
Dilectiſſimis,13.q.1 Clemens 903
Dimiſſorias vero,d.72. Gratian. 332
Diſciplina diſt.45. Greg. 206
Diſcipulos,de conſ.d.5.Ex d. Apolloni 1898
Diſcordantes,d.90. Carthaginienſe conci. 4. 405
Diſcatere,3.q 6.Damaſus papa 691
diſſidentes epiſcopos,di.90. Carthaginenſe conci.4. 407
Diſpar.23.q.8.Alexander 2. 1382
Diſpenſatio,d.43 Nicolaus 197
Diſpenſationes,1 q.7.Cyrillus 568
Diſplicet,23.q.4.Auguſt. 1238
Diuina clementia,de pęn.d.4.Gelas. papa 1646
Diuinæ retributionis, d. 89. Gelaſius 394
Diuinis præceptis,25.q.Leo 1346
Diuortium, de pęn. diſt. 1.& Dige. pag. 1550
Diuturni mores, 12. Iuſtinianus inſtitu. 405
Dixit Apoſtolus,24.q 3.Aug. 1338
Dixit dominus,13.q.5.Aug. 990
Dixit dominus, 32.q.1.Hiero. 1488
Dixit dominus,de pę.d.4.Aug 1663
dixit Sara 32.q 4 Ambroſius 1408
Dixit confitebor, de pę. d.1. Ambr. & Dauid 1554
Doctos,16.q.1.Ambroſius 1029
Doctorem autem,d.86 Gratia. 384
Docendus eſt,d.62.Cęleſtinus 295
Domeſticarum,d.34 Gratianus 157
Dominus ad illud,32.quæſt.7. Auguſtinus 1527
Dominus declarauit,1.q.1.Aug.505
Dominus noſter, d.56 Hieron. 278
dominus noſter,d.93.Cyprian. 426
dominus noſter,23 q.Aug. 1208
dominus non vult,d.86.Amb. 389
domino ſancto,d.50.Iſidorus 246
domini quoque d.89.Gratianus 401
donare res ſuas,d.86.Auguſt. 387

Do-

Donatum autem, 1.q.7.Leo 570
Dudum, 3.q.6. Iulius Papa 692
Dudum, 18.q 2. Grego. 1139
Duæ ſunt eleemoſynæ, diſt.45. Aug. 208
Duæ ſunt, 19.q.2.Vrbanus ij. 1124
Duo iſta, 23 q.4. Auguſt. 1236
Duo mala, diſt.13. Toletanum concil. viij. 45
Duo ſunt quippe, diſt.56.Gelaſi. 44
Duo ſunt genera, 12.q.1. Hieron 405
Duo tpa de conſ. d.4.Leo Papa. 1839
Duobus modis, 27.q.2. Aug. 1433
duodecim, 5.q 4 Zepherin⁹ papa. 736
Dupliciter de conſ. di.2. Hiero. 1801

E

EA enim; 10 q 2 Codex 828
Ea quę à ſāctis, 1.q.3.Vrban.ij. in concil placentino 537
ea vindicta, 23 q.4. Aug. 1248
eadem lege, 1.q.1.Digeſt. 529
ebron 13.q.2 Hieron. 963
ecce à quibus, diſ.49.gratianus 220
ecce autem, 24.q.3.proſper 1335
ecce dico, 22.q.5.Augu. 1196
ecce ego dico, diſ 95 Hieron. 432
ecce in præfatione diſ.99.grego. 453
ecce inquiunt, 23 q.4 Aug. 1215
ecce nunc tempus, de pœn.di.1.Ambroſius 1568
ecce oſtenſum, diſ.28 gratian. 125
ecce oſtenſum eſt, di.60.grat. 284
ecce plenarie diſ.39. grat. 182
ecce quibus diſ.41. gratian. 188
ecce quòd criminoſi, diſ.51.grat 254
ecce quod iſta. 32.q 6 gratian. 1523
ecce quod in ſacris, diſt.33 grat, 154
eccleſia, 1.q.4. gregorius 348
eccleſia, 16.q.1.Hieron 1024
eccleſia Chriſti, de pęn diſ.1.Ecce B. Hieronymo. 1586
eccleſia de conſecr. diſt. 1. Nicolaus papa 1756
eccleſia de conſ diſ.4.Aug. 1857
eccleſiæ antiquitus, 16, q 1. Cabilonenſe conc. 1041
Eccleſiæ charitas, de conſ. diſt. 4. Auguſtinus 1886
eccleſiæ meæ, diſt.97.Bonifacius epiſcopus 447
eccleſiæ principes diſ.35.Hiero. 166
eccleſiæ vel altaria, de conſe. diſt.1. Meldenſe conc. 1759
eccleſiam j. de conſ diſ.1.Aurelianēſe conc. 1762
eccleſiam ij de conſec.diſt.1. Agrip. conc. 1762
eccleſiarum ſeruos, 12.q.2.Toletanū conc. iij. 947
eccleſijs ſemel, diſt.68.Nicænū concilium 325
eccleſijs ſemel, de conſ.diſt.1.Nicænum conc. 1760
eccleſijs, 13.q.1.Dionyſius papa 958
eccleſias, 16.q.7. Clemens 1093
eccleſias, de conſ.1.diſ Clemēs 1757
eccleſias, de conſ.diſt.1.Ioannes papa 1760
eccleſiaſtica diſ.23.Bracharen.conc. iij. 103
eccleſiaſtica diſ.38. Hieron. 181
eccleſiaſticæ 25.q.2.grego. 1355
eccleſiaſticis, 12.q.2 grego. 646
eccleſiaſticarum diſt.11.Baſilius 34
ego autem 1.q.6.gregor. 559
ego Berēgarius, de cōſ. diſ.2 ex actis ſyn. Rom ſub Nicolao ij. 1796
ego dixi 34.q.1.& 2. Hermes 1706
ego Lodouicus, diſ 63.gregor. 310
ego ſolis, diſ 9. Aug 25
egreſſus itaque, 27.q.2. Hiero. 1429
ægrotantes. de conſec.diſ.4.Cartha. conc.iiij. 1864
eiectis, 3.q.2.gaius 674
electionem vero.diſtin.89. anacletus papa 359
eijciens Dominus, diſt.88. Ioannes Chryſoſtomus 359
ei qui appellat, 2 q 6.in authen. Conſtituitur 636
eleemoſyna, 14 q.5 gregorius 988
eleutherius, diſ 91 pelagius 409
eleutherius, 18.q.2.pelagius 1132
emendari, 1.q.2.Eliberit.conc. 518
emerſiti. de conſec. diſt.4. Ambroſius 1868
engeltrudam, 3.quęſ.4.Ioannes papa viij. 683
enimuero, diſ.19.Stephanus papa 76
eodem modo, de conſe.diſ.4. Hieronymus 1866
eos ad ſacrificia, diſ.31.Innocentius j pag. 141
eos autem, 27.q.1.grego. 1403
eos etiam diſt 81. alexand.ij. 368
eos qui poſt diſ.32. Vrbanus papa ij. pag. 251
eos qui ad eccleſiam, diſt.87.arauſicanum conc.j. 394
eos qui per pecunias, 1.q.1. Tharaſius Conſtan.epiſcopus 472
eos qui, 1.q.5.Vrbanus 554
eos qui, 3.q.10. arelatēſe conc.ij. 711
eos qui, 20.q.3.Chalcedonenſe concil. 1148
eos qui, 36.q 2. Chalcedonenſe concil. 1747
eos quos, de conſec.diſt.4. Felix papa 1875
eos ſacerdotes, 7. q. Damaſus papa pag. 782
eos vero, diſ.5.ancyranum conc 245
Eorum qui accuſantur, 11.q.3. Damaſus 887
eorum qui pauperes diſt.90.Carthaginenſe conc.iiij. 407
epheſius, diſt.4. grego. 197
epiphanium, 5.q 6. gregor. 741
epiſcopus ad ſynodum, diſ.18.Carthaginen.conc.iiij. 70
epiſcopus aut presbyter, diſ.35.Canon apoſt. 165
epiſcopus aut presbyter, diſ 47. Canon apoſtolorum 213
epiſcopus aut presbyter, diſ.88. Canon apoſt. 397
epiſcopus autem diſ.100. gratianus 454
epiſcopus benedictionem, diſtin.77. agathenſe conc. 351
epiſcopus cum ordinatur, diſ.23. Carthaginenſe conc.iiij. 103
epiſcopus de loco, 7.q.1. Carthaginenſe conc. iiij. 780
epiſcopus Deo, de conſ diſ.1.anacletos papa 1772
epiſcopus dum fuerit, diſt.61. Gregorius 293
epiſcopus eccleſiaſticarum, 12. q.1. antiochenum conc. 904
epiſcopus gentilium, diſt.37.Carthaginenſe conc. iiij. 239
epiſcopus gubernationem, diſtin.88. Carthaginenſe conc.iiij. 398
epiſcopus habeat, 10.q 2.Mart.Brachar. ex conc. 833
epiſcopus in eccleſia, diſ.95.Carthaginenſe conc. iiij. 435
epiſcopus in qualibet.diſ 95. Carthaginenſe conc. 4. 435
Ep̄s ī dięceſim 7.q.1. Anacletus 776
epiſcopus in ſynodo 35.q. 6. Eutychianus Papa 1734
ep̄s nec, 14 q.1. Carthag conc.4. 979
epiſcopus ſecundum, diſt.17.Gregorius 66
epiſcopus non debet, diſt.18.Turon. conc. 71
epiſcopus non eſt. diſt.65. Antioch. conc. 318
epiſcopus nullius, 15.q.7.Carth.concil. 4. 1017
epiſcopus nullum, de conſ.diſ.1.Carthaginenſe conc.4. 1774
epiſcopus nullam. diſ. 88. Carthaginen. conc 4. 398
epiſcopus pauperibus. diſ.82. Aurelianenſe. conc.1. 378
epiſcopus presbyter 11.q.3.Maguntinenſe conc. 883
epiſcopus qui filios, 12.q 2. Agathenſe conc. 912
epiſcopus qui inuitum, diſ.47. Aurelianenſe conc. 3. 335
epiſcopus qui mancipium, 12. q 2. Toletanum conc.4. 941
epiſcopus ſacerdotibus, diſ.67.Hiſpalenſe conc.2. 223
epiſcopus ſacerdotibus, 15. q.7. Hiſpalenſe conc. 2. 1017
epiſcopus ſi clerico, 6.q.2.Carthaginenſe conc.4. 753
epiſcopus ſi infirmitate, de conſ.diſ. 3.Aurelianenſe conc. 1. 1827
epiſcopus ſi tertiam. 12.q.3. Toletanum conc. 9. 953
epiſcopus ſine concilio diſt.25.Carthaginenſe conc. 100
epiſcopus ſubiecto, d. 72. Leo papa 331
epiſcopus tuitionem, diſ.88.Carthaginenſe conc.4. 398
ep̄s vilem, diſt. 41.Carth conc 4 190
epiſcopi ab omnibus, diſt.64. Nicænum conc. 1. 315
ep̄i de rebus, 12.q.1.Agath conc 912
epiſcopi eorumque miniſtri, 26.q.5. Anquirenſe conc. 1373
ep̄i iudicio, d.24. Laudicēſe cōc 110
Ep̄i lectiōi, 2 q.7.Paſchalis papa 666
epiſcopi non in caſtellis, diſt.80.anacletus 360
ep̄i p̄sbiteri, 21.q.4.Zucha.papa 1161
epiſcopi qui, 9.q.2.Conſtantinop.ſynod.1. 812
epiſcopi ſi à proprijs, 3.q.1. Fabianus pag. 671
epiſcopi ſi ſacerdotali, 11. q. 3. agathenſe conc. 873
epiſcopi vel presbyteri, 7.q.1.Carthaginenſe conc. 4. 780
epiſcopo non licere, 1.8.q.1.antioch. conc. 792
epiſcopo non liceat, ii.8.q.1.Martinus Barchar. ex conc. 783

Epiſcopo

Epiſcopo non licet,15.q.6. Mogunt. concil. 1081
Epiſcopo ſcribit,9.q.3. Beda. 828
Epiſcopum aut presbyterum,diſ.45. Canon Apoſtolorum 205
Epiſcopum de diœceſi,7.q.1. antiochenum conc. 776
Epiſcopum non oportet,d.61.Leodiceníe conc. 288
Epiſcopum non debere,9.q.2.Antiochenum conc. 811
Epiſcopum oportet,d.64.Ex concil. Martini Bracha. 317
Epiſcopum per cunctas, 10.q.1.Toletanum,conc.4. 825
Epiſcopum presbyterum,d.34. Aureliauenſe conc.4. 158
Epiſcoporum etiam, d.74.agath.cócil. 336
Epiſcoporum igitur,d.18.Gratianus 66
Epiſcopos autem diſ.100.Gratianus 454
Epiſcopos per armiliam,d.63. Nicolaus Papa 301
Epiſcopos presbyteres,d.31.Carthaginen.conc.2 140
Epiſcopus ſecundum,d.17.Grego. 1. 69
Epiſcopis ſuis,3.q.1.Gaius Papa 670
Æqualiter, 35.q.2. & 3. Iulius Papa 1715
Erga eum,26 q 7 Octaua ſyno. 1386
Erga ſimoniacos,1.q.1.Nicol.iunior. 521
Erit autem d.4.Iſidorus 9
Error cui non reſiſtitur, d. 83.Innoc. 378
Erubeſcant,d.32.Vrbanus 2. 152
Eſau venator,d.86.Hiero. 388
Eſt aliud,24.q.1.ambroſius 1300
Eſt etiam contra,22.q.4 ambr. 1183
Eſt iniuſta,23.q.4.ambroſius 1235
Eſt ordo 33.q.5.auguſtinus 1608
Eſto ſubiectus,d.93.Hiero. 434
Eſtote ergo,1.q.1.Greg. 525
Eſt probanda,d.86 ambroſius 386
Eſt vnitas,de conſ d.4.auguſt. 1858
Et dixi dominus,de conſ.d. 2. Aug. 1788
Et hoc attendendum, de conſe.d.1. aug. 1769
Et hoc diximus,16.q.7.Orige. 1085
Et hoc quoque, 35.q.2. & 3. Iulius Papa 1714
Etiam corde,1.q.1.auguſtinus 489
Et iurabunt,22.q.1.Hiero. 1166
Et purgabit,d.50.Hiero. 230
Et qui emendat,d.45.aug. 208
Et quia aliquos,27.q.1.Greg. 1406
Et ſi ad tempus,11.q.3.aug. 880
Et ſi illa,1.q.7.Gelaſius Papa 571
Et ſi illi,12.q.2.Tolet conc 4. 934
Et ſi Iudæorum d. 54.Tolet.conc.12 palea 261
Et ſi non frequentius,de conſ.diſt 2. Fabianus Papa 1784
Et ſacrorum,12.q.2.Greg. 922
Et ſancta,de conſ.d.2.aug. 1808
Et temporis, 16.q.1.Greg. 1043
Et venit de pę.d.1.Hiero. 1569
Eum qui aſſeuerat,d.50.Codex. 246
Eum qui 7.q 1.Greg. 781
Eunuchus, d.55.Cano.apoſtolorum 273
Euphemiam,2.q.3. Greg. 595
ex antiquis,d.54.Gelaſius 262
ex auctoritate,16.q.1.Greg. 1030
ex catholica,1.q.1.Aug. 482
excellentiſſimus,11.q.3.Nicolaus Papa 897
excommunicati,9 q.1. Gregor.palea 867
excommunicatos, 11.q.3. Calixtus Papa 867
excõicatorum,23.q.5.Vrba.2. 1269
exemplum domini,12.q.1.auguſtinus 909
ex eo ꝙ ꝓhibet,15.q.3 Digeſt.1005
ex epiſtola, d. 23. hiſpalenſe concil. 105
ex his aũt,12. q.1.Canones apoſt.913
ex hinc iam,de conſ.d 4.Raba. 1860
exiſtimant quidã,11.q.3 Hier. 890
exigunt cauſæ,1.q.7 Leo 569
ex merito,9.q 1.anterus Papa 748
ex multis temporibus, 1.q.3.alexan. 2. 541
exorciſtæ,d.23.Carth.conc.4. 106
ex pœnitentibus,40 d.Cartha.conc. 4 248
expedit,12.q.1.proſper. 909
experientiæ,11.q.1.pelagius 845
expræmiſſis,d.50.Gratianus 223
ex quo inſtituta de conſ.d.4. auguſt. 1837.
extra catholicam.1.q.1.aug. 498
extra conſcientiam,d.64 Inno.Papa 316
extra prouinciam,3.q.6.Grat. 689
extraneo clerico,d.71.Calced.conc. 332
extra ordinaria, 35.q.2. & 3. Vrbanus 2. 1714

F

Faciat homo,22.q.2.aug. 1178
Facientes,d.86.inno.8 384
facilius de pę d 1.proſper. 1564
factus eſt,7.q.1.Cyprianus 763
facta ſubditorum, 9.q. 3.anterus Papa 820
factæ ſunt,d.4.Iſidorus 9
facultates,12.q.2.Gelaſius papa.962
falſas pœnitentias,de pœ.d.5.Greg. 7 1682
fatendum eſt,13.q.2.aug. 976
felix epiſcopus,15.q.7.Cartha.conc. 2 1016
felix epiſcopus,16.q.1.Carth.conc.2. 1044
feminæ,30.q.3.Iſidorus 1474
feminas,d 81.Syricius papa 371
ferrum de terra,d 50.Greg. 232
fertur ſimoniaca,1.q.1.Greg. 480
ficta charitas,de pęn.d.2.ambroſius 1608
fidelis femina,32.q.7.Eliberit, conc. 1528
fidelior factus,d.50.ambroſ. 248
fieri poteſt,32.q.7.aug. 1528
filius Dei de conſ.d.4.aug. 1838
filium veſtrum,1.q.1.Greg. 526
filijs vel nepotib.16.q.7.Conc.Tol. 3 1093
firma autem,20.q 1.Nona ſynodus, 1140
firmum Dei,de pęn.d.2. hieronym. 1615
firmiſſime.1.q.1.aug. 492
firmiſſime,15.q 1.aug. 998
firmiſſime,de conſe.d.4. auguſtinus 1856
fixum ab hinc,12.q 5.hiſpalenſe cõcil. 956
flagitia,32.q.7.aug. 1530
fleat pro te.de pę d.ambro. 1589
florentinum archidiaconum,diſ.85. Greg, 382
forte aliquis,15.q.5.aug. 588
forte dicas,de conſ.d.2.ambr. 1757
forte in populo,23.q.4 aug. 1217
forte nata,de pę.d.2.aug. 1613
fornicari omnibus,d.88.aug. 399
fortitudo,23.q.3 ambr. 1212
frater,& coepiſcopus,17.q.4.Gelaſ. 1105
frater noſter,16.q.1.Grego. 1045
fra ter veſter,d.50.Codex palea 246
fratris,& coepiſcopi,11.q.1. Grego. 854
fratrem noſtrum d.86.Greg. 386
fratres noſtros de pœn.d.5.Innoc.2. 1682
fratses non ſolum,33.q.4.amb.1690
fratres quos, 9.q.3.Sixtus papa.2.820
fraternitatis, 12.q.2.Greg. 920
fraternitatis tuæ,d.34.pelagius papa 160
fratern itatis veſtræ,35.q.10. Grego. 1943
fraternitatem tuam,d 71.Greg. 331
fraternitatem tuam, d.80.Gregorius 361
fraternitatem veſtram,d 54.Gregor. 266
frequens,d.54 Gelaſius 263
frigentius,16.q.7.Gelaſius 1092
fruſtra,d.9 aug 22
fucare,de conſ.d. 5.aug. 1903
fuerunt autem,d 7 Iſidorus 19
fugitiui,12.q.2.agathenſe conc. 909
fuit ſemper,9.q.3. athanaſins papa. 818
fur autem,14.q.6.Hiero. 994
fures,13.q.2.Moguntinenſe conc.palea 977
futuram,12.quæſt.1. Melchiades papa 910

G

Generalis.d.54.Gelaſius 264
Generali,25.q.1 had.papa.1349
generalia concilia,diſ.17. gratianus. 62
generaliter etiam,d.82.gratia. 372
generaliter ſancimus, 16.q.1. Codex 1038
genuit Ioſeph.27 q.2.hiero. 1429
geſta quæ nobis,d.74.grego. 335
gloria epiſcopi,12.q.2 hiero. 948
gonſaldus,17.q 2.gratianus 1100
gratia ſi non gratis, 1.q.1. Leo papa 462
gratia quæ per Chriſtum, de conſ.d. 4.auguſt. 1887
gratiam,1.q. 1.ambro. 468
graue non,35.q.9 Innoc. 1742
graue ſatis,11.q.3 greg. 887
gregorius,35 q.9 Ex põtificali. 1743
guiſarius,23.quæſt.4.Siluerius papa 1232

H

Habeo librum d.16.petrus epiſcopus Nicomediæ 56
habet hoc proprium,2.q.5.greg. 601
habemus,22.q.1.hieron. 1167

Habent forſitan, 13. q. 2. Anaſtaſius papa 975
habuiſſe te, d. 33. Greg. 157
habeat dominus, 12. q. 1. Aug. 911
habita dinumeratione, 2. q. 6. Codex Theo. 623
habetur quoque, 3. q. 9. Damaſus. 707
habeatur ſemel, d. 18. Nicænum conc. 67
hac conſona. 25. q. 1. Greg. 1349
hic ratione, 31. q. 1. Io. Chryſ. 1480
Hadrianus papa, d. 63. Octaua ſyno. 297
Hadrianus, d. 63. ex hiſtor. eccle. 105
hanc conſuetudinem. 10 q. 1. Damaſus papa 827
hanc ergo, 7. q. 4. Greg pal. 1117
hanc regulam, 1. q. 1. Leo 493
hanc ſocietatem, de pę. d. 4. Gratian. 1671
hæc autem ſcripſimus, d. 30. Gangrenſe conc. 137
hæc autem verba, de pę. d. 1. Digeſtorum 1558
hæc autem vita, 23. q. 4. Greg. 1219
hæc de charitate, de pęn. d. 3. Gratia. 1653
hæc de ordinandis, d. 81. Grat. 362
hæc eſt fides, 24. q. 1. Hiero. 1301
hæc huius placiti, 12. q. 3. Ilerden. concil. 933
hæc imago, 33 q. 5. Aug. 1699
hæc quæ de priuilegijs, d. 2. Gratian. 12
hæc ſalubriter, 35. q. 8. Greg in regeſto 1737
hæc quippe, 3. q. 9. Io. papa 693
hæreſis 24. q. 3. Hiero. 1338
hæreticus, 24. q. Augu. 1338
hæretici cum a fide, 24. q. 1. Inno. papa 1311
hæretici non, de pę. d. 4. Hieronymo. 1676
hæ vero, 27. q. Innoc. papa 1395
hic ergo, de conſecr. diſt. 1. Clemens 1758
hi de quibus, de conſe. d 4 Leo papa 1851
hi duo ſolummodo, de conſ. d. 1. Leo 9 1771
hi ergo, 27. q. 1. Tribur. conc. 1397
hic conſiderandum, d. 64. Gratianus 314
hinc eſt etiam, 16. q. 1. Greg. 1036
hinc etenim, d. 49. Greg. 221
hi qui arbores, d. 50. Nicolaus papa, 246
hi qui altario, d. 50. Ilerdenſe conci. 247
hi qui altario, 15. q. 8 Ilerdenſe concil. 1018
hi qui baptiſmum, 1. q. 1. Leo 590
hi qui de paginis, 26. q. 2. Aug. 1346
hi qui epiſcopos, 3. q. 4. Alexan. papa 1682
hi qui furtis, 14. q. 6. Greg. 994
hi qui eccleſia, 21. q. 3. Cypr. 1159
hi qui intrant, de conſ. d. 2. Tole concil. 1. 1785
hi qui matrimonium, 32. q. 7. Nicol. 1534
hi qui poſt ſanctam, d. 50. Arelaten. concil. 2 254
hi qui ſe carnali, d. 55. Arelaten. concil. 2 271
hi quoſcunque, 1. q. 1. Hiero. 487
hi a quibus, 23. q. 8. Toletanum concil. 2 1292
his breuiter, de pę. d. 1. Grat. 1552
his igitur, d. 23. Iſidorus 100
his poteſtatis, de pœ. d. 1. Amb. 1575
his qui tempore neceſſitatis, 26. q. 6. Leo epiſcopus 1381
his qui diuerſorum, 26. q. 7. Laodic. concil. 1384
his temporibus, d. 77. Grat. 349
hiſtoria, 33. q. 2 Nicolaus 1541
hi vero qui vxores, 32. q. 7. Gregorius
hi vero hæretici, de conſ. d. 4. Grego. 1867
hoc ad nos, d. 59. Greg. 285
hoc capitulo, d. 17. Grat. 497
hoc eſt quod dicimus, de conſec. d. 2. Augu. 1800
hoc etiam placuit, 2. q. 6. Cartha. concil. 3 634
hoc habet, d. 46. Greg. 217
hoc ipſum, 33 q. 2. Iſido. 1544
hoc nequaquam, 7. q. 1. Eugenius hoſtienſis epiſcopus 784
hoc nobis, de pę. d. 4. Greg. 1674
hoc quoque, de conſe. d. 1. Soter papa 1773
hoc ſacramentum, de conſ. d. 2. Aug. 1807
hoc ſanctum, 32. q. 2. Tolet. concil 3 1503
hoc ſi in iudicio, 26. q. 7. Octaua ſyn. 1385
hoc ſolum, 33. q. 5. hieron. 1697
hoc tantum, 28. q. 2. Toleta. concil. 4 1120
hoc tamen, 23. q. 9. Auguſtin. palea. 1252
hoc veſtræ, d. 11. Leo Papa 37
hoc videtur, 22. q 5. Aug. 1195
homo Chriſtianus, d. 40. Chryſoſto. 184
homini, 1. q. 4. Greg. 547
homines, 22. q. 2 Aug. 1172
homicidium, de pę. d. 4. Auguſtinus 1563
homicidiorum, de pœ. d. 1. Clemens 1561
homicidas, 23. q. 5. Hiero. 1262
honeſtum, 22. q 5 Cornel. papa 1199
honoratus, d. 74. Greg. 338
honorantur, 32. q. 2. Ambr. 1520
horrendus, 32. q. 5. Ambro. 1521
hortatu. 3 q. 9. pelagius 711
hortamur, d. 71. Aug. 532
hortamur, 25. q. 8. Alicuius 1282
hoſpitalia, vero, d 85. Grat. 382
hoſpitalem, d. 42. Grat. 191
hoſpitiolum, d. 32. hiero. 153
huic ſoli, d. 16. Damaſus papa 116
huiuſmodi beneficii, 10. q. 2. Codex palea 831
huius obſeruantiæ, diſt. 76. Leo papa 345
humanum genus, d. 1. Grat. 1
humanæ, 22. q. Greg. 1196

I

IAcobus frater, de conſ. d. 1. Sexta ſynodus 1767
iam itaque, 2. q. 4 Aug. 547
iam nunc, 28. q. 1. Aug. 1439
iam vero, 23. q. 6 Greg. 1274
ibi adunati, 7. q. 1. Greg. 879
ibi ſemper, 3. q. 5. Fabia. papa 6[illegible]
idcirco frater, de pę. d. 7. Aug. 16[illegible]
id conſtituimus, 17. q. 4. Aurelianenſe conc. 1 11[illegible]
ideo diuina, 24. q. 3. Aug. 1345
ideo huic ſanctæ, 2. q. 6. Iulius papa 617
ideo huic ſanctæ, 2. q. 6. Iul. papa 6[illegible]
ideo permittente, 25. q. 1. Leo papa, 40 1350
ideo prohiberetur, d. 37 Iſido. 175
idololatria, 28. q. 1. Aug. 1437
id ſemper, de conſ. d. 5. Gerundenſe conc. 189[illegible]
ieiunium, d. 76. Calixtus papa 348
ieiunium quarti, d. 76. hiero. 345
ieiunium, de conſec. d. 3. Melchiades papa 1829
ieiunium, de conſe. d. 5. Auguſtinus. 1878
ieiunia de conſe. d. 3. Ex dictis ſancti Apollonii 1830
ieiunia. de conſe. d. 5. Euſebius papa, 1896
Ieſus, d 50. hiero. 233
legitur cum ſæpe. 23. quæſt. 8. Leo. 4. 1280
legitur genus, 26. q. 3. & 4. Aug. 1367
igitur poſt ſanctæ, d. 76. Leo pa. 345
igitur ſecundum ſanctorum, 25. q. 2. Leo 1354
ignis ſ[illegible]cenſus, de pęn. d. 3. Auguſti. 165
ignora[illegible]ia, d. 38. Toletanum conc. 4 178
illa an[illegible]a, de pęn. d. 2. Amb. 1617
illa au[illegible]n, d. 12. Aug. 42
illa ca[illegible]nda, 15. q. 1. Ambro. 1000
illa p[illegible]oſitorum, 11. q 3. Greg. 885
illæ a[illegible]m, 32. q. 5. Leo papa 1520
ille gl[illegible]ium, 23. q. 4. Aug. 1236
ille p[illegible]tentiam, de pę. d. 3. Smaragnus 1637
ille proculdubio, d. 93. Anacletus papa 418
ille qui, 22 q. 5. Aug. 1194
ille rex, de pę. d. 3. Ambro. 1642
illi autem, 12. q 1. proſper. 915
illi offic[illegible]unt, 1. q. 1 Hiero. 495
illi qu[illegible]aut, 5. q. 5 Euſebius papa. 739
illi q[illegible]regrinos, 24. q. 3. Nico. 1337
illitera[illegible]os, d. 36. Gelaſius papa. 168
illos p[illegible]actarios, 26. q. 2. Aug. 1366
illud a[illegible]tem d. 30. Grat. [illegible]34
illud a[illegible]em, d. 40. Ambro. 186
illud a[illegible]em, d. 93. Greg. 422
illud a[illegible]em, d. 96. Grat. 435
illud a[illegible]em 20. q. 1. Marcellus papa. 114[illegible]
illud b[illegible]uiter, d. 12. Hiero. 39
illud diuini, 7. q. 1. Toletanum conc. 11 770
illud etiam, 13. q. 2. Gelaſius pa. 965
illud etiam, 23. q 4. Inno. 1245
illud etiam, 30. q. 3 Tribu. cōc. 1467
illud generaliter, d. 94 Nicænum concil. 1 317
illud i[illegible]ferendum, 8. q. 1 Hiero. 800
illud magnitudinē, 10. q. 3. palea. 839
illud nos, d. 77. Gaius papa 349
illud perſcrutari, de conſ. d. 4. Augu. 183[illegible]
illud plane, 11. q. 3. Aug. 891
illud quidem, 8. q. 2. Greg. 802
illud quod, 12. q. 2. Innoc. 2. 933

Illud

Illud quod 26.q.2.Aug. 1365
illud quoque diſtin.50. Syricius papa
illud quoque d.71. Ianuar. epſ. 130
illud quoque 21.q.i.Greg. 1154
illud relatum 15.q i Digeſt. 967
illud ſacramentum 35.qō.6. Ordo Rom. 1733
illud ſane d.80.Leo papa 361
Illud ſane 24.q.3.Leo papa 1339
illud ſtatuendum di.21. Carthag. conc.3. 101
illud ſtatuendum 16 q.6 Gel. 1081
illud ſuperfluum d.95.Inn. 431
illud te volumus 10 q.3 pel. 836
illud vero 4.q.6.Cart.conc.4. 729
Illud vero 31.qō.i.in conc.apud Altheum. 1477
illud uero de pœ d.3.Amb. 1644
imitare Petrum 6.q 1.Amb. 747
immolans 14.q.5.Aug. 987
impœnitentia de pœn.diſt.5. Gratianus. 1677
imperium veſtium diſtin. 10. Nicol. papa 29
imperiali 25.q.2.gre.in regeſt. 1356
imperatores,d.9 Aug. 24
imperatores 11.q.3.Augu. 895
importuna,de pœn.d hier. 1578
impudicas 27.q.i.Tribu. conc. 1396
in actione de pœn.d.i.aug. 1592
in adoleſcẽtia 33 q.2.Leo papa 1549
in altari de conſ.d 2. Vrbicum concilium 1825
inanis eſt de pœn.d.3.aug. 1637
in antiquis 12.q.2.Io. papa j. 919
in apibus 7.q.i.hier. 781
in baptiſmate.de conſ.di.4.Moguntin.conc. 1871
in calicem de conſ.d 2.Amb. 1821
in canonicis d.19.aug. 77
in canonibus 16.q.i.Simmachus in ſynod,6.Rom.
incaute ſunt 2.q.2.Greg. 1177
in cathechiſmo de conſ.d.4. iginus papa 1871
Incaſſum de pœn.d.4 Greg. 1538
in capite quadrageſimæ diſ.50.Agathenſe conc. 252
inceſtuoſi 23.q.5.Turronẽ.cō.3 1260
inceſtuoſi 35.q 8.Aurelia,conc. 1738
in cœna domini de conſ.diſ.2.Soter papa 1784
in Chriſto pater de conſ.di.2.Hilarius 1819
in Chriſto ſemel de conſe.d.2.Ambroſius 1802
in clericorũ 11.q.i Had.papa 859
incommutabilis 22.q 4.Tolet conc. 8. 185
in coniugio 32.quæſ.i.Hieronymus 1489
in copulatione 35.q.2.& 3.Vuormacien.conc. 1716
in criminalibus 5.qō.3. Hadr. papa 735
in cunctis 11.q 3.Greg. 879
in decima actione 18.q.2.Hiſpalen.conc.2. 1129
indicas 3.q.9.Nicolaus papa 708
indicatum eſt d.89.Greg. 403
in die de conſec.diſt 5.Gregorius,7. 1895
indignum diſt.38.Gregorius, 181
Indigne 12.q.2.Symmachus in ſynodo ſexta 826
indignatur 32.q 6.Aug. 1525
in dolo 22.q.2.Aug. 1171
in dominicis diebus 9 q.2.Nannetẽſe conc. 810
in domo patris de pœn.di.4.Auguſtinus 1669
in duabus 21.q.i.Grat. 1152
induciæ 3.q 3.Eleuther.pape 677
induciæ 3.q.3 Damaſus palea 677
in ea ſynodo diſt.180.Greg. 456
inebriauerunt Lot 15.q. 1.Auguſtinus 1001
in eccleſia 1.q.1.Leo 496
in eccleſia de conſecra.di.4.Auguſtinus 1883
in eccleſiaſtico 13.q.2.Tribu.cō 970
in eo 32.q.4.Hieronymus 1512
in eum, qui 1.q.1.Digeſt.lib.3. 328
infans 20 q.1.Theodo.in pœn. 1142
infamis perſona 3.q.7.Roma.ſyno.
in capitular.Hadriani 697
infames 3.q.7.Digeſt. 658
infames 6.q.1.Stephanus 749
inferior ſedes diſ.21. Nicol.papa 89
inferiorum diſt.86.Leo epiſc. 384
infideles 23.q 4.Auguſtin. 1221
in Galliarum 25 q.2.Gregorius 1353
in grauibus 3 q.7.Greg. 702
in his rebus diſt.11.Auguſt. 36
in illo ſacramento de conſe.diſt. 2. Ambroſius 1822
in illis vero di.80.Clemẽs papa 360
in iſtis tẽporalibus diſt.4.Aug. 10
in ipſarum 22.q 2.Auguſtinus 1174
iniquum eſt 32 q.6 Aug. 1525
iniuſtum iudicium 11.q.3. Calixtus papa 892
iniuſtum uidetur 12.q.i.Tonſiacum conc. 940
in lectum 34.q.1.& 2.Triburien.cōcil. 1706
in legib.12.q.2.Euſebius papa 920
in libro 2.q.5.Gregorius 610
in loco 5.q.4.Tolet conc. xj. 737
in malis, 22.q.4.Iſido. 1184
in mandatis diſ.41.Clemens 195
in memoriã di.19.Capit. Caroli 76
in neceſſitate de cōſ.diſ 4.Aug. 1843
Innocens 22 q 4.Ambroſius 1190
in noua actione, 16.q.7.Hiſpal.concil.ii. 1091
in nouo teſtamento diſ.21.Anac. 88
in nouo teſtamẽto 22.q.1,Aug. 1165
innouamus di.60.Innoc.ii. 285
in nomine domini diſt.23.Nicol.papa ii. 97
in nomine patris diſt.73.littera formata 333
in nullo 17.q.2 Greg.in reg. 1128
innolita 11.q.1.Mileuii conc. 855
in omni 27.q.2.Ambro. 1427
in omnib.diſ 81.ſeptima ſyno. 370
in omnibus, de conſec.diſ.5. Capitul.lib.v. 1901
in oratorio diſt.42.Auguſt. 193
iu ordinatione diſt.61. Ex regul. B. Benedicti palea 292
in parochia.16.q.1.pelag.papa 1033
in præſenti 12.q.2.Hierony. 972
in primis 2.q 1.Grego. 577
in qualibet ciuitate 23.q. 8. Codex Theodoſianus 1288
inquit apoſtolus de conſ.di.1.Auguſtin. 1818
in quib.22.q. 2.Aug. 1274
in quib.de conſ.diſ.2.Leo 1794
in ſabbato de conſec.diſ.4.Capitul.lib.6. 1856
in ſacerdotibus diſ.91.Hormiſda papa 286
in ſacramento de conſec.diſt.2. Carthaginen.conc.3. 1779
in ſacramentorum de conſ.diſtin. 2. Alexan. 1776
in ſacris 16.q.1.Anaſtaſ. 1047
in ſalicib de pœn.diſ 3.Amb. 1653
in ſancta Romana diſ 62 Greg 411
in ſancta apoſtolica, de conſe.diſ 1. Sixtus papa 1766
in ſancta Nicæ.2.q 7.Iulius papa 641
in ſcripturis diſt. 69. Nicolaus papa 441
in ſcripturis 2.q 2 Euſebius 592
in ſcripturis 8.q i Greg. 795
in ſede 24.q.1.Euſebius papa 1300
in ſingulis diſt.77.Zozimus 349
in ſingulis diſt.86 Ambr. 390
in ſynodo diſt.63 Leo papa 305
in ſynodo de conſ diſ 4.Zacha. 1867
inſolitum eſt 11.q.2.Codex 648
inſtitutio eſt 27.q.2 Aug. 1428
inſtitutionis 25.q 2 Greg. 1354
inſtitutio miſſarum de conſ. diſ. 2. Gerundenſe conc. 1789
in tantum diſt.28.Nicol.papa 91
intantum hominum de pœn.diſt.3. Auguſt. 1649
integritas 32 q.1.Ambroſius 1494
intelligi 26.q.2.Auguſt. 1365
inter cetera 10.q.3.Tole.cōc.vii. 838
inter cetera 22.q 4.Aug. 1189
interdixit diſt.32.Nicœn.conc. 153
interdicimꝰ 16.q.1.Calixtus ii. 1025
interfectores 33.q 2.Nico pap. 543
inter hæc 33.q 2 Nicol.papæ 2543
inter hæc de pœn.di 4.1 Greg. 1614
inter hæc hircũ de pœn.diſtin.3.Adamantius 1650
inter hæc hircum de pœn.diſt.3. Iſychius 1652
inter hæreſim 24.q.3.Hieron. 1337
inter memoratos 16. q.3. Innocentius papa 1065
intermittentes de pœn.diſ.4. Paulus Apoſtolus 1674
internos diſ.63.Leo iiii. 311
inter querelas 23.q.4.Gre. 1230
interrogo.1.q 1 Aug. 508
interrogatum eſt 2.q.5. Saleguſtan. conc. 612
interueniente 32.q.7 Aug. 1525
inter uerba 11.q.3.Grego. 880
intra catholicam 1.q.1.Aug 500
in tuis litteris 1.q 2.Alex.ii. 790
in uenditionibus 17.quæſt. 4. Agathen.conc. 1116
inuenta eſt 27.q.2.Origenes 1430
inuenimus de conſec. diſtinct.1 pelagius ii. 1775
inuentum eſt 16.q.7.Cabilonen.concil.ii. 1096
in ueteri lege di.77.Tole.cōc.iv. 352
inuitat dominus de conſ.diſt 2.Auguſtinus 1811
inuito uero 19.q 2.Gratianus 1134
in una autem diſ.101.Gratia. 419

Inutile di. 18 Gregorius. 398
Ioannes Chryſoſtomus, di. 50. Martinus Papa i. 228
ipſa pietas 23.q.4. Aug. 1227
ipſe ligandi, 11.q.3. Gregorius. 882
ipſi apoſtoli, 2 q.7. Fab. 636
ipſi ſacerdotes, 1.q 1 Alexander. 568
ipſi ſunt canones, 9 q.3. Gelaſius papa. 820
Ira ſæpe, 11.q.3. Ambroſius, 885
irreligioſum, diſt. 87 Gelaſius, 394
irreligioſa, de conſec. diſ. Tolet. cōc. iii. 1827
irriſor eſt, de pę. d.3. Iſidorus, 1637
irritam eſſe 3.q.6. Felix papa i. 694
irritam eſſe, 11.q.3. Carth. cōc. 4. 875
is autem, 22.q.2 Aug. 1172
Iſmael. di. 56. Auguſt. 279
is qui pœnitentiam, 26. q 6. Carth. conc 4. 1390
is qui non habet, diſt. 34. Tolet. concil. i. 159
iſte Abrahæ, 32.q 4. Aug. 1505
Iſtud eſt. 11 q.1 Greg 847
Ita corporis, 11 3 Nicol papa. 1094
ita diligere, 30. q 3. Nicol papa 1465
ita dominus, d iſt 19 Leo papa i. 78
ita ergo, 22.q.1. Aug. 1165
ita fit verbum, 1 q1. Aug. 502
ita ne, 32.q 5. Aug. 1515
ita nos Scyllacenorum, 25.q.2. Gelaſius. 1361
ita plane, 23.q 4 Auguſt. 1216
itaq; cēſuimus, 24 q.3. Agat. cō. 1336
item aduerſus, di. 13. Gratianus, 44
item aduerſus, di 61 Gratianus. 286
item ex monachali, di. 58. Gratianus 282
Itē qui eccleſiaſticis, d. 59. Grat. 282
itē qui in ægritudine, d. 57. Grat. 281
Iteratur quotidie, de conſ. diſt 2. Paſchaſius. 1812
iubemus, 1.q.1. Codex lib. ix. 528
iubemus eos qui. 16 q.3. codex. 1074
iubemus, de conſec. d.1. Lucius papa 1773
iudas, 17.q.4 gelaſius, 1113
iudas pęnituit, de pę. d. 3. Io. Chryſoſtomus, 1653
iudex criminoſum, 2.q.1. Conſtantinus Imperator. 575
iudex non eſt, 23 q 5. Hierony 1262
Iudæi baptizati, 1. qō. 4. Tolet. conc. iiii. 547
iudæi, 28 q 1. Tolet. conc. 4. 1445
iudæi quorum, de conſ diſ. 4. Agath. concilium. 1869
Iudęorum, 28.q 1. Tolet, conc. 1446
iudicare, 11.q.3 Greg. 882
Iudicantem. 30.q.5. Eleuth. 1475
iudices autem, 11.q.1. Nicœnum cō cil. 841
iudices inquit, 1.q.1. Hieronym. 476
iudicet ille, 3.q.7. Ambr. 702
iudicet ſeipſum, de pœn. diſt. 1. Aug. 1593
iudicem vero, 6.q 3. Grat. 755
iulianus, 11 q.3 Amb. 893
iuramenti, 22 q.5. Chromatius, 1197
iurauit Dauid, 22. qō. 4. Auguſtinus 1184.
Iuratos, 15.q.6 Vrb ii. 1014
ius generale, d.1. Iſidorus, 2
Ius autem, diſt. 1, Iſidorus, 4
Ius naturale d.1. Iſidorus, 4
ius ciuile, d.1. Iſid. 5
ius gentium d.j. Iſid. 5
ius militare, d.1. Iſidorus, 5
ius publicum, d.1. Iſid. 5
ius Quiritum, d j. Iſid. 5
iuſtitiæ, 25.q.1 grat. 18
iuſtitię, 25.q.1. Greg. 1350
iuſtū eſt bellū 23.q.2. iſidorus, 1208
iuſtum eſt principem, di. 9. Iſidorus, 24
iuſtum eſt vt qui 23 quęſ. 3. Calixtus 1213
iuuenculas, 20.q.1. Greg. in re. geſt. 1144
iuxta Chalcedonenſis, 16.q.1. Alex. ii. 1025
iuxta ſanctorum, d. 93. Anacletus & Zacharias papæ. 416

L

LAcrimę, de pęn d. 1. Ambroſius, 1533
Laici in accuſatione, 2 q.6. Anacletus, 643
laici uero nullo m odo, d. 63. gratianus, 296
laici presbyteros, 16.q.6. Moguntin. conc. 1096
laici qui, d. 33. Innoc. i. 156
laico non licet, 2.q.7. Marcellinus papa 641
laicos non accuſare, 1.q.7. Euſebius 641
laicis quamuis, 16.q.7. Eulalius epiſcopus 1091
lator Nemeſion, 2.q.7 Greg. 660
lator præſentium diſt 55. Stephanus 273
lator præſentium, 16.q.5 greg. 1061
latorem præſentium, 1.q.1 greg. 526
Latorem præſentium, 33 q 2. Nicolaus papa 1550
lauamini, de pęn. d.3 Greg. 1638
lector cum ordinatus, d. 23. Carthag. conc. 4 160
lector ſi uiduam, d. 34 Martinus Bracharem. 163
lectores cum ad annos, d. 32. Carthagin conc. 3 151
lectis ſagacitatis d. 63. Leo 4. 303
legatur: 24.q.2. Gelaſius papa, 1320
legant epiſcopi, di. 3. Hieronymus, papa 171
lege imperatorum, d. 10. Nicolaus papa 28
lege Iulia, 1 q.1. Digeſt. li. 3. pale. 526
legem quam piiſſimus, di. 53. gregorius, 259
leges eccleſiæ, 3.q.6. Anac. papa 695
legi epiſtolam, 16.q.1. Aug. 1034
legi Syromaſten 23 q.8. Hier. 1282
legitur quod beatus, d. 81. greg. 370
legimus aliqua, d. 37. Amb. 174
legimus de beato d. 37 Rabanus, 172
legimus in Eſaia, d. 93 Hiero. 424
legimus quoſdam, de conſ. di. 5. Hieronymus, 1900
legum eccleſiaſticarum, 2.q.j. Hincmarus ex cōc. apud Medardū, 582
lex continentiæ, d. 31. Leo papa 142
lex diuinæ, 27.q.2. Benedictus papa palea, 1417
lex eſt, d.1. iſidorus, 3
lex eſt, d 2. iſidorus, 6
Lex æterna, 23.q.5. Auguſtin. 1248
Lex illa, 27 q.2. Gelaſius papa, 1411
lex illa, 36.q.1. gelaſiusr 1745
libenter ignoſco, de pęn. d.1. Ambroſius 1571
liberorum, 32.q 4. Hier. 1511
liberi d. 87. Toletanum, conc. 4 395
liberi dicti, 32.q 4. iſidorus, 1543
liberti eccleſiæ, 12. q.2. Toletanum conc. 4 913
liberti, 12.q.2. Toletanū cōc 4 945
libertos, d. 87. Agathenſe conc. 395
licet aliquid, 26.q.2. Amb. 1367
liceat appellatori, 2 q.6. Fabianus papa, 614
licet ergo, 8.q.1. Hieronymus 791
licet in regulis, 16.q.3 gelaſius, 1064
licet nonnumquam, d. 45. Leo papa, 204
licet omnibus, d. 87 gelaſius, 393
licet plerumque d 45 grego. 4 203
licet etiam, 2.q.6 Fabianus, 622
licite dimittitur, 32.q.7. Aug. 1526
ligna eccleſiæ de conſ diſ. 1. Hyginus papa 1764
liquido, de conſ d.1. Auguſti, 1803
litigioſus, di. 90 grat. 405
litteras charitatis, d. 63. Pelagius papa 302
litteris veſtris, de conſe. di. 3. Fabianus papa 1830
loca vero in quibus, d. 85. gra. 359
loci noſtri, 35. q.9 Stephanus v. 1739
locutio diuinare, 12.q Tole. cō. 6. 941
lōginquitate, 2 q 2. Tole. cōc 6. 945
loquitur Dñs, 24 q.1. Cypria. 1303
lotharius, 32. q 2. Nicolaus, 1485
lugdunēſis, 9 q.2. Vrba. papa, 813
luminoſo, 18.q 2. Gregorius, 1121
luxuriam facit, d. 35. Proſper. 166
luxurioſa res, d. 35. Heronym. 165

M

MAgnus epiſcopus, d. 54. Carth. conc 1. palea, 260
Magna pietas, de pœn. diſ. 1. Auguſtinus 1554
Magnum quidem, 11.q.1. Ambroſius 849
Magnæ ſapientiæ, 22.q.4. Aug. 1186
magis, 32.q.5 aug. 1717
Maiores, 16.q 6 aug 1085
Maiores, 24.q.1. Gelaſius 1295
Maiorum quiſpiam, 2.q.7. Zepherinus papa 643
Mala conſuetudo, d. 8. nicolaus papa 21
Maledicam, 1.q.1. Hieronymus 500
Mali ſunt, 23.q 4. aug. 1249
Mancipia Chriſtiana, d. 54 Gre. 265
Mandamus, 10 q.3. Vrbanus 2. 1135
Mandaſtis, 1.q 5. Sixtus papa 3. 604
Manet ergo, 24 q 1 Leo papa 1293
Manifeſta, 2 q 1. ambroſius 585
Manifeſta, 12 qō.1. Mart. Brachar in concilium 913
Manifeſtum eſt, 1.q.1. Leo 496
Manifeſtum eſt, 33.q 5 aug. 1691
Manus impoſitio, 1.q.1 auguſ. 499
Manus quoque, de conſe. di. 5. Euſebius papa 1893
Marchion, & Baſilides, 1.q 1. Hieronimus 495
Maritum duarum, diſtin. 33. Gregorius 155

Ma-

Mater eccleſia, de conſ. diſt. 4. Auguſtinus. 1886
Matrimonium, 27. q. 1. Iſidorus. 1412
maximianus, diſt. 81. Innoc 364
maximianus 23. q. 1. Auguſt. 1211
maximum quoque, 1. q. 7. Leo. 570
medicina, de pœn. diſt. 1. Ambr. 1588
medicamentũ, de pœ. diſ. 1. Chry. 1588
meliore, 27. q. 1. Auguſtinus ii. 1400
memoriam. 24. q. 1. Sixt. papa ii. 1300
mennam, 2. q. 5. Gregorius, 602
menſuram autem, de pœn. diſt. 1. Hieronymus. 1593
meretrices eſſe, 32. q. 4. Auguſt. 1502
merito quæritur, 15. q. 1. Auguſt. 997
merito, 32 q 2. Auguſtinus, 1503
metropolitano, diſt. 63. Leo i. 304
metropolitanum, 2. q 7. Greg. 661
metuentes, 17. q. 4. Gelaſius. 1112
mihi autem 22. q. 2. Auguſtinus. 1117
miles 23 q. 5 Auguſtinus. 1257
militare, 23. q. 1. Auguſtinus. 1206
miniſtri altaris, diſt. 81. Lucius papa. 368
miniſtri 14. q. 4. Arelatẽſe cõc. i. 984
miniſtrum, diſ 23. Laodicen. cõc 107
miniſtrare, 26. q. 6. Agathenſe conc. 1378
miramur tantum, diſt 61 Leo. 287
miramur, 24. q. 2. Nicolaus, 1315
miratus valde 93. diſt Gregor. 415
mirandũ eſt de pœn. diſt. 2. Aug. 1628
miror aut, de pœn. d ſt. 1. Cypr 1577
miror minus, diſt 50. Ioan viii. 225
miror quomodo 17. q. 4 Aug. 1104
miſerum eſt, diſt. 61 Innoc. 287
miſſas die, de conſ. diſt. i. agathenſe concil. 1774
miſſarum ſolennia, de conſ. diſt. 1. Triburienſe conc. 1757
moderamine, 16. q. 1. Gregor. 1030
modo quæritur, 15. q. 4 gratia, 1718
Moyſes, diſt. 7. Iſidorus, 18
moyſes 8. q. i. Hieronymus. 793
moyſes, 32. q. 2. Auguſtinus, 1500
mollitiis, 21. q. 3. Cyprianus. 1159
monachus vero, d. 77 gelaſius papa. 352
monachus 16 q. 1. Hieronym. 1023
monachi i. 16 q. i. Agathẽſe cõc. 1033
monachi ii. 16. q. 1. Tarrac. cõc. 1034
monachi tibi, de conſ. diſt. 4 Capitularium liber. 1871
monacho 20. q. 4. Baſilius, 1151
monacho 27. q 1. Aurelia, cõc. i. 1404
monachũ 20. q. i. Tolet conc. 4. 1141
monachũ 20 q 4. Agathẽſe cõc. 1151
monachos quoque, 16. q 1. Syricius Papa. 1032
monaſterium 16. q. 7. Eugenius ii. & Leo 4. 1095
monaſteria 18. q. 2. Arelatenſe, vel Aurenen. conc. 1126
monaſteria, 18. q. 2. Agathenſe conc. pag. 1129
monaſteriis 19. q. 3 Gregorius, 1137
monemus 12. q. 3 Gregorius, 1137
monemus 12. q. 2. Leo 4 in conc. 924
monomachiã, 2. q. 5. Nicolaus papa. 611
mos antiquus, diſt. 55. Nicenũ concil. 319
mos eſt, diſt. i. Iſidorus, 3
mos eſt, 12. q. 2. Gregorius. 930
monette 21. q. i. Auguſtinus. 1169
mulier debet, 33. q. 5. Ambr. 1701
mulier quamuis diſt. 23. Cartaginenſe conc. 4. 108
mulier quamuis, de conſ. diſt. 4. Carthaginenſe conc. 4. 1834
mulier quæ acceſſerit. 15. q. i. Auguſtinus, 999
mulier ſi fide, 22. q. 4. Auguſt. 1189
mulier ſi quidpiam, 32. q 2. Ambroſius. 1503
mulier ſi ſine, 33 q. 5. Ex concilio apud Compendium, 1694
mulierem cõſtat, 33. q. 5. augu. 1700
mulieres, diſt 32. Laodic. conc 154
mulieres, 27. q. i. Eugen. papa. 1404
multum ſtupeo, 3. q 6 Leo. 692
multi bene, pe pœ. diſt 2. Greg. 1628
multi corriguntur 2 i. Auguſt. 587
multi ſacerdotes, diſt 40. Ioan. Chryſoſtomus. 187
multi ſæcularium, 1 q 1. Gregor. 503
multi ſine, 14 q. 5. Hieronym. 988
multi ſunt, de conſe. diſt. 4. Pelagius papa. 1866
multiplex, de pœn. diſt. i. Leo. 1572
multipliciter multiſq; i. q. 1. Taraſius epiſcopus Conſtant. 474
multorũ relatione, diſt. 32 Greg. 146
multorum relatione, 27. q. 2. Gregorius. 1419
multorum auctoritatibus, i. q. 2 gratianus 535
multorũ relatione, diſt. 32. Greg. 146
multorum relatione, 27. q. 2 Gregorius, 349
multorum relatione, 35 q 6. Alexander ii. 1735
multis concilijs, 16. q. i. africanum conc. 1044
multis denuo. d. 17. Pelag. papa ii. 64
moltos de eccleſiaſtica, diſt. 54. Gregorius 269
multæ autem operationes, i. q. i. auguſtinus 484
mutationes. 7. q i anterus papa. 778

N

NAbuchodonoſor, 23. q 4. Auguſtinus. 1223
Nam qui Deo 16. q. 2. Ambroſius pelea. 1059
Nam ſicut diſt. 31. Innocentius i. palea. 141
Nam ſi cõſenſerimus, diſt. 27. pal. 125
naſci de adulterio, diſtinct. 56. Hieronymus. 277
naum prophetam de pœn. diſt. 3. Hieronymus. 1046
ne amiſſo, 23. q. 4 Auguſtinus. 1236
nec aliqud, 27 q. 1. Cyprianus, 1393
nec artificio ſo. 22. q. 2. Auguſt. 1177
nec damnoſa, 25 q 2 Codex. 1714
nec extra 3. q 9. Damaſus, pelea. 707
nec emeritis, diſ. 61. Celeſtinus, 291
nec fortis, i. q. 1. Auguſtinus, 483
nec hoc quoq;, 14 q 4 Leo. Papa 985
nec illud 30. q. 5. Ambroſius, 1474
nec illud 33. q. 5. Ambroſius, 1701
nec is q 5 inuitus 15. q. 1. Ambr. 1001
nec licuit, diſt. 17. Greg. al. Pelag. 63
nec mirum. 26 q 5. Auguſtinus. 137
nec Moyſes de conſ. diſt. 2 Hier. 182
nec nouum, 8. q. 1. Gregor. 799
nec numerus, 10. q. 3. Gelaſius. 836
nec quemquam, de conſe. diſt 4. Cyprianus, 1873
nec quiſquam, 24. q. 2. Gelaſius papa pag. 1322
nec ſolo, 22. q. 5. Auguſtinus, 1519
nec ſufficere, 8 q. 1. Beda, 802
nec vxorem, 33. q 4. Nicolaus, papa, 1693
neceſſe eſt, diſt. 29 Hierony. 134
neceſſe eſt, 1 q. 1. Gregorius 508
neceſſe eſt, 3. q. 9 Nicolaus papa 711
neceſſe eſt, 22 q 4. Tolet conc. 1189
neceſſe eſt, de conſec. diſt. i. Leo papa 1769
neceſſarium eſt, de conſec. diſt. 4. Auguſtinus. 1835
neceſſaria, 1. q 7. Gelaſius, 564
neceſſaria, 18. q. i. Eug. ii. & Leo iiii. 904
neceſſario, de conſ. diſt. 2. ex Epheſino ſymbolo. 1818
ne forte, de pœn diſt. 1. Hier. 1587
ne forte, de pœn. diſt. 4. O ſec. 1676
neganda i. 3. q. 11. Stephanus papa. 713
neganda ii. 3. q 11. Codex. 714
negare non poſſum, diſt. 9. Auguſtinus. 25
negotium de pœn. diſt. 5. Gregorius, 1682
negotiatorem clericum, diſt, 88. Hieronymus, 399
negligere 2. q 7 Eleuterins papa 665
nemo ad ſacrum, diſt 32 Vrbanus ſecundus. in Melphien Syn. 152
nemo contemnat, 11. q. i. Ioan. Chry. pag. 874
nemo blandiatur, 32. q. 4. Ambroſius, 1508
nemo de annorum, 16. q. 3. Io. viii. 1075
nemo deſperandus, de pœn. diſtin. 7. Leo papa 1686
nemo eccleſiam de conſ. diſt. 1. Aurelianen. conc. 1756
nemo epiſcopus, 2. q. i. Conſtit. apud Iulian anteceſ. 582
nemo epiſcoporum, 11 q. 3. Melden. conc. 877
nemo iudicabit, 9 q 3 Innoc. 819
nemo peritorum 11 q 3 Auguſtinus 889
nemo per ignorantiã, de conſ. diſt. 1. Clemens papa 1765
nemo poteſt, 16. q 1. Gregorius. 1012
nemo poteſt, de pœn diſt. 1 Ambroſ. 1573
nemo presbyter diſ 78. Auth. de ſan. epiſcopis 354
nemo quippe diſt. 83 Gregor 377
nemo qui rapit, 14. q. 5. Hieronym. palea. 988
nemo recte, diſt. 81. Symmachus papa, 363
nemo tollit, de cõſecratio, diſt 4. Auguſtinus, 1887
nemo uel in foro, de pœn. diſt. i. Codex 1555
nemo vmquam, 11 q. i. Caius papa pag. 840
nemini eſt, 17. q. 4. Nicolaus. 1112
nemini præterquam, 15. q. 3 Iulius papa 1008
nemini regnũ, 16. q. 7 Siluester. 1097

Neminem abſolutè, diſt.70. Chalcedonenſe conc. 285
neminem exire, 3.q.6. Romana ſyn. in capitular. Hadriani. 696
neminem putes de pæ. diſt.1. Auguſtinus, 1569
neminem quiſquam, diſt.45. Romanum conc. ſub Silueſt. 202
neophytus, diſt 91. Ambroſius, 290
neophyti de conſ. diſt. 5. Carthaginenſe. conc. iiii. 1895
ne pro cuiuslibet, 16.q.1. Greg. 1035
neque ad Cain. diſt. 90. Cyprianus, 406
neq; apud altare, diſ 88. Cypr. 401
neque decenii, 16. quæſt.4. Iuſtinian. Nouel. 1077
neque enim, 14.q.5 Auguſt. 988
neq; furioſus 32.q 7. Fabian. 1535
neque in homine, 1.q.1 Auguſt. 483
neque poteſt, 1.q.1. Auguſt. 509
neque quorumlibet, diſt.9. Auguſtinus, 27
neque viduas, 27.q 1. Grat. 1393
ne quis arbitretur, 22.q 2 Aug. 1177
ne quis ieiunet, de conſ. diſt. 3 Cæſar. Auguſt conc. 1829
ne quod abſit, de conſ. diſt. 4 Gregorius, 1870
nerui teſticulorum, diſt. 32. Greg. 45
ne tales, de conſe. diſt. 5. Hieronymos, 2899
nicœna ſynodus, diſtin. 31. Hiſtoria Tripart. 143
nihil contra, 2.q.1. Eleutherius epiſcopus, 575
nihil contra, 7.q.1. Toletanum conc. vii. 700
nihil enim prodeſt, de conſe diſt 5. Pius papa. 1897
nihil enim, de conſe. diſt 5. Ioannes Chryſoſt palea. 1899
nihil eſt aliud, de conſ. diſt.4 Auguſtinus. 1865
nihil illo, diſt. 83. Anaclet' papa, 378
nihil iniquius 32.q.6. Auguſt. 1524
nihil in ſacrificiis de conſec. diſt. 2. Alexander v. ā 10. 1781
nihil Iudæ, de pæn. diſt. 3 Hier. 1654
nihil prodeſt, de pæn. diſtin. 3. Pius papa 1640
nihil ſic debet. 11 q.3. Auguſt. 874
nihilominus quoque, 3.q 9. Leo 710
nimium certe, 2.q.8. Ioannes papa viii. 1279
nimium ſunt, q.5. Auguſt. 1237
niſi aut in cœnobiis, diſ.56 Vrbanus, 280
niſi bella, 23 q.1. Gregorius, 1203
nobis dominus, diſt.63. Leo 3. 303
nobilis homo, 2.q.5. Tribunenſe conc. palea. 605
nobiliſſimus vir. diſtin.97. Nicolaus papa, 446
nocte ſancta. de conſec diſt 1. Theleſphorus papa 1768
noli exiſtimare, 23.q.1. Auguſt. 1205
noli frater, diſt.9 Auguſt. 26
noli meis litteris, diſt. Auguſt. 42
noli putare de pæn. diſtinct 1. Auguſtinus, 1562
noli te errare, diſt. 11 Iulius papa. 33
nolite vos exiſtimare, diſt.21, Nicolaus papa. 90
nolite recedere, 11.3. Hierony. 866
nolite timere, 11.q.3. Ioannes Chryſoſtomus. 891
nolite velle, 14.q.5. Auguſt. 987
nolo vt aliquis, 12.q.1. Auguſt. 907
noluit itaque 33.q.5. Auguſt. 1700
nomen presbyteri, 2.q. Auguſt. 582
non afferamus, 24 q.1. Auguſt. 1305
non autem, 7.q.1. Auguſt. 767
non confidat, diſt. 50. Gelaſius. 250
non cogantur, diſt.41. Auguſt. 189
non debet diſt.65. Martinus in concil. 318
non debet, 11.q.3. Gregorius, 883
nō debet 30.q.1 Cæleſtin papa. 1463
non debere, diſ.30. Laodic. conc. 361
non decet diſ.12. Calixtus papa 1. 38
non dico, de conſec. diſt.4. Hieronymus, 1891
non dicatis, 12.q.1 Aug. 908
non dubito, de conſe. diſt.4. Auguſtinus. 1889
non enim, 32.q.1. Auguſt. 1493
non eſt à plebe, 2.q 7. Euariſtus. 641
non eſt aqua, de conſec. diſt.4. Auguſtinus. 1858
non eſt credendum, 3 q.11. Hadrianus papa. 714
non eſt crudelis 23. quæſt. 5. Hieronymus, 1262
non eſt contra 22.q Auguſt. 1164
non eſt contra 22.q.1 Iſidorus, 1169
non eſt culpandus. 32.q.1. Hieronymus 1494
non eſt dubium, 27.q 2 Aug. 1417
non eſt facile, diſt.40 Hieron. 183
non eſt innocentiæ, 23 q.5. Auguſtinus, 1264
non eſt iniquitatis, 23.q.5. Auguſtinus, 1258
non eſt noſtrum, 23.q.5 Hier. 1257
non eſt obſeruandum, 22.q.4. Iſidorus, 1186
non eſt peccatum, diſtinct 5. Iſidorus, 17
non eſt permittendum, diſt 93 Laodicen conc. 299
non eſt putanda 1.q 1 Gregor. 479
non eſt quod cuiquam, 15.q.1. Ambroſius 1001
non eſt tam iniuſtus, de pæn diſt 2. Hieronymus. 1616
non æſtimemus, 13 q.2 Auguſt 972
non erit turpis. 32.q.1 Auguſt. 1491
non exemplo, 26 q.2. Beda. 1364
non ex quo. de conſe. diſt.4. Auguſtinus, 1887
non fidelibus, 32.q.5. Auguſt. 1516
non fruſtra. 23.q.5 Auguſt. 1258
non furtem, 7 q 1. Leo iiii. 766
non habenti, 12. quæſt.2. africanum conc 938
non hoc corpus de conſec. diſt. 3. Auguſtinus. 1798
non illud, de conſec diſt 4. Auguſtinus, 1847
non imputantur, 1 q.4. Auguſt. 548
non iſte panis, de conſec. diſt. 2 Ambroſius 1805
non inueniuntur, 23. quæſtio 4. Auguſtinus 1242
non inuitati, 6.q. 2. Conſtantinop. ſynod 1. 812
non in perpetuum, 24 quæſtio. 3. Rabanus, 131
non in inferenda, 23.q.5. Ambroſius 1212
non in uobis, de conſec. diſt.4. Auguſtinus 186
non ita, 2.q.6. Eutychianus papa 611
non ita 22.q.2. Auguſtinus, 1177
non licet, diſ 10 Symmach. papa 29
non licet, diſt 46. Laodic. conc. 212
non licet, diſt 63. Martinus papa ex conc. 299
non licet, 11.q 3. Auguſt. 886
non licet, 26. quæſt.7. Martinus Bracharen. 1387
non licet, 33.q 4. Martinus Brachar. in conc. 1692
non licet, i. de conſ. diſt 4. Antiſſiodoren conc. 1871
non licet ii. de conſe diſt 4. Carthaginenſe conc. iii. 1872
non liceat, diſt. 86 Agathenſe conc. 392
non liceat, 1 diſtin.23. Bracharenſe conc. 108
non liceat ii diſt.23. apud Martinum Brachar epiſcopum 108
non liceat, diſt.44 Martinus Bracharenſis ex conc. 202
non liceat, diſt.92. Martinus Bracharenſis ex conc. 412
non liceat, 1.q.1 Martinus, Brachar. ex conc. 496
non liceat, 3.q.6. Innoc. papa. 605
non liceat, 12 q 2. Symmachus papa. 925
non liceat, 12.q.2. Chalcedonenſis, conc. 935
non liceat, 12. quæſt. 2. Innocentius papa ii. 937
nō liceat, 19.q.1. nouella cxxiii. 1139
non liceat, 26.q.6 Mar. Brac. in concil. 1371
nō liceat, de conſec. diſt. 3. Martinus, Bracharenſis, in conc. 1827
non liceat, de conſe diſt.4. Martinus Bracharenſis, in conc. 1860
non loca diſt 40. Gregor. 184
non mœchaberis, 32.q.5 Iſidor. 1521
non mœchaberis 32.q.6. Aug. 1525
non mediocriter, de conſ. diſt. 5. Hieronymus, 1897
non multū diſt. 100. Greg pale. 457
non nocet, 1.q.1. Gregorius 507
non negamus, diſt 61. Hormiſda papa 287
nonne vobis, diſt. 37. Hierony. 171
nonne directa, 8. q 4. Symmachus papa 805
nonne Sodomitæ, 1 q.1. Auguſt. 483
nonne vobis, diſt. 37 Hierony. 17
nonnulli diaconi, diſt 93. Tolet. concil. iiii. 4210
nonnulli. de pæn. diſt. 1. Ambr. 1579
non nocet, 1.q.1. Gregor. 507
non nos beatū diſ.40 Symmach. 183
non obſeruetis, 26.q.7 Auguſt. 1388
non omnis, diſt. 37. Auguſt. 177
non omnis 5.q.5 Auguſt. 138
non omnes, 2.q 7. Hierony. 658
non omnis, 32.q.2 Leo papa 1501
non omnis, de conſec. diſt.2. Auguſtinus. 1807
non omnis, qui. 2.q 7. Auguſt. 652
non oportet, diſt, 18. Laodic. conc 68

non

Non oportet,1.d 23.Laodicen.conc. 107
non oportet,2.d.23.Laodicen.conc. 108
non oportet,3.di.23.Agathen.conc. 108
non oportet,1.d.42.Laodicen.conc. 193
non oportet,2.d.42.Laodicen.conc. 193
non oportet,1.d.44.Laodicen.conc. 199
non oportet,11.d.44. Laodicen.concil. 201
non oportet,diſ.96. Laodicen.conc. 328
non oportet,diſ.81. Laodicen.conc. 371
non oportet,d.93.laodicen.con 420
non oportet,diſ 93.laodicenſe conc. 420
non oportet,di 95.laodicenſe conc. 434
non oportet,1.q.1 laod.conc. 495
non oportet,3.q 9. Marcellus 707
non oportet,7.q.1.Nicæn.conc. 774
non oportet,26.q.5.laod.conc. 1371
nõ oportet,28.q.1.Agath.conc. 1448
non oportet, 30.qõ. 3. Zacharias & Deuſdedit. 1466
non oportet,33.q.4.laodicenſe concil. 1692
non oportet 33 q.4.Ilerd.conc. 1691
non oportet,de conſ.di.1. Martinus Bracha in conc. 1763
non oportet,de conſ.diſt.2. Martinus Bracha in conc. 1778
non oportet,de conſ.d.3. laodicenſe concilium 1828
non oportet,de conſ.d.5.laodicenſe concilium, 1901
non oportet,de conſ.d.5.laodicenſe conc. 1502
non oſculatur. 5.q.5.Amb. 738
nõ peierabis,22.q.4 In leuitico 1187
non pila,23.q.8.Ambr. 1279
nõ placuit,16.q.7.Symmachus 1091
non plures, de conſe diſt.4.leo. papa 1871
non poteſt,2.q.7.Tolet conc.4. 647
non poteſt,23 q 4.Aug. 1234
non poteſt,32.q.5.Iſidorus 1517
non poteſt,de pœn.d.1.Amb. 1567
non poteſt de pę.d.1.Ioannes Chryſoſtomus 1568
non poteſt de conſ.d.4.Ioãnes Chryſoſtomus 1837
non prohibeat,de con ſe.diſ. 2.Auguſtinus 1809
non putes, 23.q.5.Aug. 1264
non quales, 1.q.1.Nic. 505
non ratione, de conſe diſ.9.Syricius papa 1839
non regenerabantur,de conſ. diſt.4. Auguſ. 1885
non reuertebantur, de pęn.d.2.Gregorius 1608
Non ſanat, 1.q.1.Ambr. 490
non ſane,14 q.5.Aug. 991
non ſatis,d.86.Ambroſius 388
non ſatis,34.q.1.& 2.Hier. 1703
non ſemper, 18.q.2.Aur conc. 1131
non ſemper,11.q 3 Aug. 893
nõ ſemper,22.q.4.Amphroſius 1186
Non ſolent,2.q.6.Vlpianus 629
non ſolum,1.q Beda. 543
nõ ſolum,11.q 3.Synodus 7. 877
non ſolum ii.11.q.3.Aug. 890
non ſolum,22.q.4 Beda 1184
non ſolum,23.q.5 Hier. 1261
non ſolum,28.q.1.Aug. 1438
non ſolum,32.q.7.Iſid. 1530
non ſolum,31.q.8.Aug. 1536
non ſufficit,de pœn.d.1.Aug. 1583
non ſunt audiendi,11 q.3.Aug. 881
non ſtatim,26.q 2.Hier. 1364
non turbatur,24 q.1.Amb. 1299
non vos hominũ,23.q 5.Pelag. 1265
non vos iudicetis,5.q.4.Aug. 737
nos ad fidem, d.96. Chalcedo. conc. 439
Nos autem de conſ.d.2.Aug. 1795
nos conſecrationẽ,9.q.1.Greg. 807
nos conſuetudinem,d.12,Greg. 41
nos in hominem 9.q.1.Greg. 809
nos in quemquam,2.q 1. Aug. 576
nos volumus,17.q 2 Aug. 1100
nos qui præſumus,d.40.Greg. 183
nos ſacramentum,2.q.5. Corn.papa & Tribur conc. 600
nos ſanctorum,2.q.5.Cornelius papa & Tribur conc. 600
nos ſanctorum,15.q.6.Greg.7. 1014
nos ſequentes 6.q.1.Eleb.papa 750
nos ſi in competenter,2. q. 7. leo 4. 658 648
noſſe credo,d.67.Amb. 348
noſſe deſideras,30.q.1.Nicolaus Papa 1460
noſſe tuam,d 63.Stephanus 301
noſse uos,de conſ.3.Pius Papa 1832
noſtrates,30.q.5.Nic. 1472
noſtri, 23.q.3.aug. 1211
notandum eſt,23.q.2.Aug. 1209
notandum eſt,24 q.3.Vrbanus 1340
notificaſti,33.q.5 Alex 2. 1694
notificamus,35.q 6.Vrbanus 1732
notum ſit,2 q 1.Nic.Papa 582
nouatianus,7.q.1.Cyprianus 764
nouerint 10.q 1.Tolet.conc.4. 824
nouiſſime,de conſ.d.5. Raba. 1893
nouit Deus de pœ.di.4. Auguſtinus 1668
nouit dñs,de pę.d.1.Amb. 1583
nouit fraternitas,d.12 Greg. 41
nouit ſanctitas,d.100.greg. 459
nubendi,27.q.1.Aug. 1400
nullus abbas,1.1.q 2.Vrb.papa 531
nullus abbas,19.q.3.Educenſe conc. ſub Greg.7. 1135
nullus acolythorum,di.24.Silueſter papa 109
nullus ad eccleſiaſticum,d.68.Gregorius, 282
nullus aliqua,d.98.Silueſter Papa in conc.generali. 450
nullus,alterius,9.q.2. Calixtus 809
nullus anathematizatorũ, 3 q 4 Stephanus papa 681
nullus autem,de conſ.d 4.Aug. 1851
nullus clericus,11.q.1.Silueſter papa 851
nullus clericus,11.q.1.Matiſcon.cõc. 1 palea. 842
nullus clericorum,14 q.4 Carthag. conc.3. 985
nullus clericorum, 17. q.4.Ilerdenſe conc. 1107
Nullius crimen,1.q.4.Aug. 545
nullus debitę,de pœn.d.1.Aug. 1561
nullus decimas,16.q.2.Leo papa palea. 1059
nullus ducat,31.q.1.Leo 1477
nullus eorũ,21.q.4.Sexta ſyn. 1160
nullus eorũ 18.q.1.Sexta ſyno. 1446
nullus epiſcoporum,de pœn. diſt.2. Hieronymus 1519
nullus epiſcopus d.38.Clemens papa 181
nullus eps,di 60.Vrbanus in concilio celebrato Auerniæ, 284
nullus epiſcopus,1.q.1.Gelaſius ex vi ſynod. 516
nullus eps,1.q. .Greg.7. 527
nullus eps,5.q 4. Iulius papa 735
nullus epiſcopus,11.q.1.Bonifac. 842
nullus eps,15.q.4.Had papa 1009
nullus eps,22.q.5 Vrbanus 2. 1202
nullus epiſcopus,de conſ.d.1.Zacharias papa 1772
nullus epiſcoporum,d. 54.Leo 259
nullus epõrũ 2.q 2.Steph papa 592
nullus epiſcoporum,15.q 4. Tarraconenſe conc. 1008
nullus ex eccleſiaſtico,22.q.5. Rhemenſe conc. 1201
nullus eſt à plebe,2.q.7.Euariſtus papa 903
nullus expectet,de pę d 7.Aug 1688
nullus fidelis,30.q.5. Hormiſda papa 1481
nullus in epiſcopum, d.62.Calixtus papa 1471
nullus in epiſcopum,di 62.Calixtus papa 296
nullus in epiſcoporum,di.60.Vrbanus papa 285
nullus in præpoſitum, d.60 Calixtus papa 285
nullus inuitis,d.61.Cæleſtinus 291
nullus introducatur,4.q.4. Damaſus papa 726
nullus itaque,1.q.1.Symmachus 525
nullus iudicium, 11.q.1. Caius papa palea, 840
nullus laicus,2.q 7.Silueſter pa. 641
nullus laicorum,d.63.Hadrianus papa in 8.ſyn. 296
nullus laicorum 16.q.7.paſc.2. 1066
nullus miniſtrorũ, de conſ.d.4. Arauſicanum conc. 1877
nullus miſſam,d.32 Nicolaus 147
nullus monachus,2. q 7. Pelagius 2. 664
nullus monachus,18.q.Aurel.conc. 1. 1129
nullus neque, 36.q.2.Pariſienſe concil. 1748
nullus mortuus 13 q 2.Mogun.conc. 1. 971
nullus omnino,6.q 1.Codex 752
nullus oĩno,16.q.7.Cal.papa 1087
nullus ordinet,d.24.Car cõ. 3. 109
nullus patriarcharũ,d 99.pelagius 2 452
nullus pœnitentem,d.55 Arelatenſe conc 3 272
nullus pontifice,d. 79. Bonifacius 3. ex conc. 358
nullus poteſt,2.q 2.Iulius papa 593
nullus presbyter,9.q 2. Nannetenſe conc. 810

Nullus presbyter, de conſe.d.i.Silueſter papa 1758
Nullus presbyter, de conſ. diſ.j.Hormiſda papa 1761
nullus presbyterorum, d.44.Nannet concilium 200
nullus presbyterorum de conſe.diſt. 5.Nannetenſe conc. 1902
Nullus primas, 9.q.2.Calixtus 810
nullus primas, 9.q.3.Calixtus 816
nullus res eccleſiæ, 17.q 4. Carthaginenſe, conc. 1115
nullus ſacerdotum, 11 q.3. Aruen.cōcilium, 877
nullus ſeruus, 3.q.5.pelix pa.2. 686
nullus vmquam, d.79. Stephanus papa 3.ex conc. 357
nullus vmquam, 4.q.4.Fab. 726
nullius crimen, 1.q 4.Aug. 767
nulli archiepiſcopi, diſ.99.Anicetus 452
nulli ciuium, de conſ.d.3. Aur.conc. 1. 1827
nulli clerico, d 44 Sexta ſynod. 199
nulli de ſeruili, diſt.54 Tribur conc. 260
nulli dubium, 1.q.1 Alexander papa 672
nulli dubium, 12 q.5. Greg. 955
nulli epi, d.42.Carth conc.3 193
nulli eporum, 3.q Paſchalis 687
nulli eporum, 12 q.1 Romana ſynodi habita ab Eugenio 2. 915
nulli epiſcoporum, 16. q i. Leo papa 4 in conc. 1051
nulli, eſt de conſ.d.4.Aug. 1883
nulli ex propinquitate, 35. q.2.& 3. Lugdunenſe, conc. 1716
nulli fas, diſt.19 Greg.4. 77
nulli fas ſit, 25.quæſ.1. Hilarius papa 1347
nulli liceat, 12.q.2.Bonifacius papa 918
nulli ſacerdotum, di.38. Cœleſtinus 178
nulli vmquam, 3.q.4.Eutychianus papa 1. 182
nulli ædificia, 12.q.1. Nicolaus papa 905
nulla officia, d.54 Tolet.conc 4. 266
nulla præter, de conſ.d.4 Auguſtinus 1887
nulla ratio d.62.Leo papa 295
nulla ratione d.93.ex conc Pariſienſi. 418
nullā damnationē, 2 q 4.Leo 3. 613
nullam poteſtatem, 18.q.2. Pelagius papa 1123
nullum abſque forma d 71. Antiochenum conc. 332
nullū ſante, 30.q.5.Euariſt.papa 1475
nullum epiſcoporū 9.q.2.Antiochenum conc. 810
nullum facere di 28.Greg. 126
nullum in vtroq; 33.q.2.& 3. Iulius papa 1712
nullum ſine dote, 30.q.5. Arelaten. conc. 1473
nunc autem, d.21.Nicol papa 90
nunc autem, 1.q.7.Gratia, 557
nunc autem, 23.q 7 Grat. 1275
nunc autem, de conſ.d.4 Auguſtinus 1857
nunc autem, 32.q.7.Grat. 1525
nunc autem quæritur, 5.q.5.gra. 737
nunc ergo, 1.q.4.gra. 545
nunc quæritur, 12 q 2 grat. 916
nunc quæritur, 12.q.3.grat. 951
nunc quæritur, 35.q.6.grat. 1731
nunc quæritur, 36.q 2.grat. 1747
nunc vero, 9.q 3 Stephanus epiſ. 521
nuntiatum eſt, d.84.Greg. 380
nunquam aquæ, de conſ.di.4.Chromatius 1839
numquam de manu de conſ. diſt.5. Hieronymus 1901
numquam de pontificibus, d.96.Gelaſius 443
numquam de vitijs, d.56. Chryſoſtomus 277
numquā diuinatio, 1.q.1. Hiero. 478
numquid Cain, de pœn di.1. Cyprianus, 1562
numquid non erunt, 28.q.1.Innocētius 1435
numquid non omnia, de conſe.di 5. Stephanus v. 1894
nup foro populēſis, 7.q.2 Gelaſ. 790
nuptiæ terram impleſit, 32.q.1.Ambroſius, 1493
Nuptiarum bonum, 27.q.1.Au. 1407

O

OBedientiam, d 93.grat. 414
Obeūtibus, d 63 Inn. In ſin 313
Obitum victoris d.61.greg. 293
obitum, 13.q 5 greg. 955
obiiciuntur, 32.q 4 Aug. 1510
oblationes diſſidentium, di.90.Carthag conc 4 405
obſeruandum quoque, 15.q.2. Tarraconenſe conc. 1004
obtineri, 23.q.4.greg. 1223
Occidit Phinees, 23.q.8. Io. Chryſoſtomus, 1282
octaua diſcuſſio, 12.q.2.Hiſpalen.cōcilium, 943
odi & proieci, 24.q.1. Hieronymus 1310
odio habeatur, d.86.Leo epiſ. 384
odit Deus, 1.q.5.Hier. 495
offerebat, 32.q.7.Ambr. 1530
officii noſtri, 24.q.1.Iulius papa 1301
officia, 23.q 5 Aug. 1458
olim idem erat, d.95 Hier. 432
olim iuſſus, 8.q.1.Auguſt. 794
omnis autem, di.3.Iſidorus 8
omnis Chriſtianus, 11.q.3 Aug 874
omnis Chriſtianus, de conſec.diſt.1. Greg.8 in ſyn Rom. 1774
omnis cuiuslibet, 1.q.1.Leo 522
omnis electio, d.63.Septima ſynod. quæ eſt ſecunda Nicæna, 299
omnis ętas, 12.q.Tole.conc.3. 902
omnis homo de conſe.d.2 Eliberitanum conc. 1785
omnis iactantia, 21. q.4.Septima ſyno. 1160
omnis iniquitas, de pœn d.1. Hieronymus 1562
omnis oppreſſus, 2.q.6 Anacletus papa 615
omnis presbyter, de conſ.d.4. Ilerdēſe conc. 1872
omnis qui aliis, 5.q.6.Hadrianus papa 740
omnis qui gemebat, 7.q.1.pelag. 779
omnis qui iam, de conſ.d.4.Auguſtinus 1870
Omnis qui iuſte d.45.Iſidorus 207
omnis qui non diligit, de pœn.d.1. Ioannes 1567
omnis qui recedit, 24.q.1.Beda 1307
omnis res 27.q.1.Ioannes Chryſoſtomus palea. 1413
omnes cauſationes, 32.q.7.Hieronymus 1527
omnes baſilicæ, 16.q 7.Aurelianenſe conc.1. 1087
omnes baſilicæ, de conſe.d.1.Iginus papa 1754
omnes decimæ, 16.q.7. Rothomagēſe conc. 1084
omnes deinceps, 28. q.1. Agathenſe concilium, 1446
oēs eccleſiæ, 17.q 4.Lucius epiſ. 1103
omnes epi, 2.q.6.Syxtus papa 616
omnes fœminæ, 27.q.1. Tolet.conc. x. 1405
omnes fideles, de conſ. diſt.1 canon Apoſtolorum 1772
omnes fideles, de conſ.di 5.Vrbanus papa 1892
omnes hæ ſpecies, d.3 grat. 7
omnes huius, d.47.greg. 214
omnes illi, 6 q.1.Fab. 745
omnes itaque, 11.q.1.Codex Theodoſianus 851
omnes leges d.1.Iſidorus 2
omnes leges 2.q.2.Nicola.papa 592
omnes presbyteri, 17.q.4. Triburienſe conc palea, 1110
omnes pſallentes, d.38. ex dictis Auguſtini 179
omnes qui aduerſus, 3.q.5. pelagius papa 2 687
omnes qui in peregrinatione, d. 98 concilium, Eliberitanum, 451
omnes quos, 3.q.4 Fabia.papa 682
omnes quos, 30.q.1. Symmachus papa 1463
omnes quos, de conſ.d.3.Ang. 1834
omnes ſiue patriarchis, diſ.22.Nicolaus papa 2 92
oēs vero, 6.q.1 Hadr.papa 744
omne genus, 22.q 2.Iſidorus 1179
omne itaque, 17.q.2.Aug. 1415
omne quod, 22.q.1 Tole cō.8. 1164
omne qđ, 25 q.1.Marcelli, papa 1348
omne, vim, diſt.37 Had. papa palea 72
omnino confitemur, d 31.Leo ix. 43
omnino puniendus eſt, 2 q.6.Theodoſiana lex. 624
omni die, de conſ d.5.Carthaginenſe conc. 4 1895
omni timore, 23.q. 8.Leo papa 1281
omni tempore, de cōſ.di.4.Martinus Bracharen.in conc. 1877
omnium ſacerdotum, di.32 Leo papa 145
omnium veſtrum, 27.q.5.Nico 1269
omnia decretalia, 25. q. i. Damaſus papa 1349
omnia quæ aduerſus, 3.q.9.Cornelius papa 706
omnia quæcumque de conſ.d 2. Ambroſius 1816
omnia ſacramenta 1.q 1.Aug. 501
omnia talia, diſ.12.Aug. 44
oībus cōſideratis 24 q 1.Aug. 1305
omnibus modis, 35.q 9.Greg. 1739
oībus nobis, 29.q.2.Iulius papa 1455

omni-

Omnibus quibus,4.q.6.Carth.conc. vii. 729
Omnibus ſeruis,diſt 34.Extra de cle. ven.c.2.palea. 158
Omnibus vobis,2.q.5 Leo. 607
oportet epiſcopum,28.q.3.[Hierony mus 1450
oportet eum 8.q.1.Petrus Apoſt. 799
oportet infantes,20.q.2.]Nona ſyn. pag. 1147
oportet etiam ordinandum,diſt.36. Gratianus 168
oportet quoque,diſt.40 Grat. 182
oportet ſacerdotes,diſ.81.Greg. 369
oportet vt primum,3.q.2.Stephanus papa v. 174
oportebat, diſt. 79. Stephanus papa iii. 357
o propheta,1.q.1.Hierony. 501
optatum tibi,diſ.100.Ioan.epiſ. 456
oratorium,diſt.42.[ex dictis Benedicti 193
ordinatos,diſt.49.Cæleſtinus 248
ordinationes,diſt.64 Anacletus 315
ordinationes,diſ.75.Anacl.papa 340
ordinationes,diſt.75. Zepherinus papa 341
ordinationes,diſt.75.Gelaſius 343
ordinationes,1.q.1.Greg.vii. 522
ordinationes,9.q.1.Vrba.in ſyn. 808
origo.32.q 4.Hieronymus 1509
oſius epiſcopus,6.q.4. Sardicẽſe concilium 290
oſius epiſcopus,6.q.4. Sardicẽſe concilium 795
oſius papa,di.96.Damaſus papa 276
oſtendit propheta,23.q.Aug. 1213
oſtenſum eſt,19.q 4.Gratianus 1076
oſtenditur illos,de conſe.diſt 4.Auguſtinus 1848
oſtiarius,diſt.23.Carthaginen.conc. iiii. 160
oues paſtorem,6.q.1.Pius papa 746
oues,quæ,2.q.7 Euſebius papa 643

P

Pacem igitur,de conſe.diſt 2. Innoc.papa 1781
Pagani,2 q 7.Caius papa 648
palam eſt,diſt.11.Auguſtinus 37
pallium tibi,diſt.100.Greg. 457
pallium vobis,diſt.100.Greg. 459
panis[eſt de conſe.diſt.2.Ambr 1803
panis & calix,de cõſ.di.2.Amb. 1795
panem cæleſtem,de conſ.diſt.2. Auguſtinus 1808
paratus,23.q.1.Auguſtinus 1204
parentelæ.35.q.5.Zacharias 1721
parſimoniam, diſtin.41. Gangrenſe conc. 190
paruuli,22.q.5.Capitular. 1198
paruuli,de conſ diſt.4.Iſidor. 1864
paruuli,de conſe. diſtinct.4.[Gregorius 1872
paruuli,de conſec.diſtin.4.Auguſtinus 1886
paſce fame, diſt. 86.Ambroſius 390
paſchæ ſolennitas,de conſecr.diſt.3, Carthaginen.conc.iiii. 1832
paſtor eccleſiæ,1.q.2.Proſper. 533
paſtoralis officii,7.q.1.Greg. 782
pater profecto,9.quæſt.3.q.Nicolaus papa 818
pater ſimoniacos,1.q.quæſt.7.Paſchalis papa 574
paternarum,24.q.3.Vrba.papa 1336
patrem,32 q.3.Pelagius 1504
paulus Dyaclinæ, 2.q.7. Gregorius pag. 660
paulus dicit,1.q.7.Gregorius 681
paulus petrum,2.quæſt.7. Hieronymus 654
paulum itaque,2.3.Gregorips 595
paulianiſtæ, 1.q.3.Innocentius 491
pauper,11.q 3.Iſidorus 886
peccatum,de pęn.diſt.4.Auguſtinus 1664
pecunia 17.q.4.Theod. in pœnitentiali 1107
pęna illorum,23.q.5. Auguſt. 1251
pęnale,14.q.5.Auguſtinus 990
pęne ſicut,de pæn.diſtinct.1.Digeſt. pag. 1558
pænitentia de pęn.diſt.1. Leo. 1583
pænitentia,de pæn.diſtinct.3.Auguſtinus 1635
pænitentiam agere, de pæn. diſt. 3. Gregorius 1636
pænitentiam,33.q.4.Arelatenſe concilium 1693
pænitentia, de pæn.diſt.3. Ambroſius 1634
pænitentem,26.q.7. Octaua ſynod. pag. 1385
pænitentes,diſt.50.Agath.conc. 251
pęnitentes,diſt.55.Hilarius in conc. Romano 271
pęnitentes,de pęn.diſt.3.Aug. 1637
pęnitentibus,16.q.7.Carthaginenſe conc.iii. 1385
pennata de pæn.diſt.2. Greg. 1607
per adoptionẽ,30.q.3.paſch.ii. 1467
per aquã,de conſ.diſt.4.Ambr. 1838
peracta de conſ.diſt.2.[Anacletus pa papa 1782
per baptiſmum,de conſec.diſt.4.Auſtinus 1836
per Eſaiam,1.q.1. Auguſtinus 515
per illicitã,1.q.7 Damaſus papa 573
per illicitam, 9.q. 1. Damaſus papa palea. 807
perlatum ad nos,de conſ.diſt 3. Gregorius 1833
perlatum eſt,diſt.88.Gregor. 397
perlatũ eſt,diſt.90.Victor papa 408
perlatum eſt,19.q.3.Gregor. 1138
perlatum eſt,29.q.2.Tribur.conc. 14
perlectis,diſt.25.Iſidorus 111
per laicos,16.q.7.Alexand.ii. 1090
per principalem.1.q.1.Nic.papa 526
per principalẽ,9.q.3.Nicola,papa 21
per ſcripta,2.q 8.Stephan papa 668
per ſingulas 1 q.3. Martinus Bracharenſis in conc. 813
per ſingulas ii.q.3.Antioch.cõc. 814
per ſingulas,16.q.3.Chalced.conc.& Gelaſius papa,& Tolet,conc. 1062
peregrina[iudicia, 3.q.6. Sixtus papa iii. 693
perfecta pænitentia deipæn. diſt. 2. Ioan.Chryſoſt. 1636
perfecta pænitentia,[de pæn. diſt. 3. Ioan.Chryſoſt. 1568
pernicioſe,de pæn.diſt.1.Aug 1561
pernicioſam,18.q 2.Innoc.ii. 1129
peruenit ad nos 18.q.2.Greg. 1127
peruenit ad nos,2.q.7.Greg. 666
peruenit ad nos,7.q.1.Greg. 774
peruenit ad nos diſt.50.Greg. 227
peruenit ad nos,diſt.101.Chalcedonenſe conc. 459
peruenit ad nos,16.q 7.Gre.vii. 1083
peruenit ad nos,1 q.3 Greg.vii. 544
peruenit ad nos,30. q.1.Deuſdedit. S.R.E.epiſcopus 1456
peruenit ad nos,18.q.2.Greg. 1172
peruenit ad nos,26.q 5 Greg. 1372
peruenit ad nos, 16.quęſt.1.paſchalis ii. 1024
peruenit ad nos,diſt 84.Greg. 397
peruenit ad nos,27.q.1 Greg. 1398
peruenit ad nos diſt.93.Greg. 421
peruenit ad nos,11.q.1.Greg. 853
peruenit ad noſtras,diſtinctione,18, Chalced.conc. 68
peruenit ad notitiam,de conſ.diſt.2. Rhemenſe conc. 1789
peruenit ad ſanctum,diſ.93.Nicenũ conc. 419
peruenit ad ſanctam,diſt.86. Calcedonenſe conc. 393
peruenit ad me.18.q.2.Greg. 1130
perueni ad me,de conſ.di gre. 1828
peruenit in ſancta 21.q 3.Nicaſi epĩſcop.palea. 1158
peruenit quoque,diſt.95.Greg 42
peſſimam,23.q 8.Innocentius 1293
petimus,ii.q 1. Chart.conc iii. 846
petiiſti,7.q 1.Zacharias papa 772
petrus Simoni,1.q.1.Ambr. 471
petrus diaconus,diſt.39 Greg. 182
petrus doluit,de pæn.diſt.1.Ambroſius 1553
petrus poteſtatem,2.q.7.Greg. 657
petrus qui Thabitã,33.q.8 greg. 1285
piæ mẽtis,17.q 7.gelaſius papa 1092
pium eſt,de pæn.diſt.3.Auguſt. 1660
pictacium,30.q 3 Zacharias 1465
placet omnibus,diſt.55.[Carthagin. conc.ii. 319
placuit communi,16 q.1. Eugenius papa 1024
placuit de Infantibus, 1.q.4. Africs conc. 546
placuit de infantibus,de conſ.diſ.4. Carthag.conc.v. 1873
placuit epiſcopos,diſt 32.[Catthaginenſe conc.v. 152
placuit eorũ,2.q.7.Hadr.papa 664
placuit etiam,diſt.90.Agathen.cõcilium 407
placuit huic ſanctæ, diſtinct.16.Sexta ſynod. 55
placuit huic ſanctæ,19.q 3 gela. 1066
placuit igitur,de conſ diſt.4. Mileuitanum conc. 1891
placuit omnibus,diſt.12 Bracharenſe,conc. 44
placuit omnibus,10 q.1. Bracharenſe conc.ii. 825
placuit orb.19.q 1.Nicæna ſyn. 1022
placuit per omnia,13.q 2.[Melchiades papa 966
placuit pro communi,6. q.3. Concilium apud Compendium 759
placuit ſancto conuentui,4.q 2.& 3. Mat cenſe concilium 719
placuit vniuerſo,ii.quæſt.3. Africanum conc. 864
placuit vt altaria,de conſ.diſt.1. Africanum conc. 864
placuit ut a nullo,7.q.1.Cartaginenſe,conc.iii. 776

placuit vt quibuſcunque, 1.quæſt 6. Iulius papa 617
placuit vt ante,20.q.1. Carthag. concil iii. 1144
placuit vt clericus,21.q 5.Agat concilium 1161
placuit vt deinceps,9.q 2.Vrban. palea 810
placuit deinceps,de pæn.diſt.6.Vrbanus papa ii. 1686
placuit vt dies,de conſ.diſt.3.Carth. conc. 1831
placuit vt ii.q.5.Brachar.conc. 1775
placuit vt hi,36.q 2.Aquiſgranenſe conc. 1750
placuit vt nullus,1.q 1.Brachar.concilium ii. 518
placuit vt nullus,10.q.5 Bracharenſe conc.ii. 834
placuit vt vnuſquiſque, 1.q.1. Bracharenſe conc ii. 518
placuit vt conſeruato,diſt.18. Cabilon.conc. 67
placuit vt quicunque,de conſ diſt.4. Mileuitanum conc. 1981
placuit vt quicunque,diſt.72. Mileuitanum conc. 333
placuit vt quicunque,diſt.74.Carthaginenſ.conc. 336
placuit vt quicunque,de conſ.diſt.4. Mileuitanum conc. 1892
placuit vt qui,23. quæſt.5.Brachar. conc i. 1257
placuit vt quicunque,16.q 6 Mileu. conc. 1078
placuit vt quicunque, 11.q.1 Carthaginenſ.conc.viii. 843
placuit vt quicunque,16.q.3. Africa. conc. 1070
placuit vt omnes,de conſ.diſ 3.Agathenſe conc. 1828
placuit vt dies venerabilis, de conſ. diſt.3.Carth conc. v. 1833
placuit vt poſtquam, de conſ. diſt.3. Bracharenſe.conc.ii. 1833
placuit vt ante,diſt.77. Carthag con cilium iii. 351
placuit vt nemini, 7.q.1. Carthagin. conc.v. 774
placuit vt ordinandis,diſt.38 Carthaginenſe conc.iii. 379
placui vt quiſquis,11.q.1. Carthag. conc.iii. 856
placuit vt presbyteri, 2.q.6. Mileuit. conc. 632
placuit vt presbyteri,12.q.2.Carthaginenſ.conc.vnicum 938
placuit vt quoties,1.q.2.Brach.concilium ii. 530
placuit vt quotieſcunque,diſ.18. Carthag.conc.v. 71
placuit vt quotieſcunque,3.q.10.Cartag.conc.vii. 712
placuit de infantibus,q.4. African. conc. 546
placuit vt ſi qs,2 q.4.Brac cōc.2.613
placuit vt ſi quis,21.q.2 Hiſpal.concilium ii. 1155
placuit vt pænitentes,diſt.50.Toler. conc.1. 254
placuit vt de ordinatione, 1.q.1 Brachar conc.ii. 475
placuit,vt epiſcopi,12.q.Carthagin. conc,iii. 952
placuit vt epiſcopi,21.q. 3. Carthag. conc.iii. 1158
placuit vt ſi,6 q.9.Afric.conc. 754
placuit vt ſi 33.quæſt.2. Toletanum conc.i. 1546
placuit vt ſecundum,32.q.7.Mileui. conc. 1527
placita ſæcularia, 13.q.4. Ex conc. apud Erphesfurt 1009
plebs Diottenſis, di.63.Gelaſius 301
plebiſcita,diſt.2.Iſidorus 6
plerique,8.q.1 Hilarius papa 791
plerique 14 q 3.Ambroſius 983
plerique de conſe.diſt 4.Toletanum conc.iii. 1866
plerunque boni,1.q 7. Auguſt. 649
plerunque contingit,11.q.3.Gregorius 892
pluit dominus,de pæn.diſt.3.Gregorius 1656
plures,16 q 1.Pelagius 1045
plurimos ſacerdotes,diſ.82.Syricius papa 374
ponderet,diſt Calixtus i. 229
pontifices,7 q.1.Nicolaus papa 763
pontifices, 12.q.3 Agath conc. 952
porro de affinitate,35.q.5 Greg.1721
porro duorum 35.q 2.2.& 3. Paſchalis ii. 1717
porro & Hieroſolymitanus,diſt.66. Anacletus 322
porro cuius,6 q 4 Gratianus 757
porro gloria,de cōſ di.1.Nicol.1771
porro illi,de pæn. diſt 2 Proſper.1561
porro Moyſi,diſ.84 Anaclet. 382
porro ſcias,diſt 63.Nicolaus i. 298
porro ſi,16.q.3.Ioannes papa 8.1070
poſſeſſio,16 q.5.Tolet.conc.4.1061
poſſeſſiones,16 quæſt.1 Symmachus papa 1051
poſſeſſiones,16.q 4.Vrban.ii. 1076
poſt appellationē,2.q.6 Digeſt. 630
poſt baptiſmum,de conſe.diſt.4 Rabanus 1869
poſt paſcha,diſt.76 Iſidorus 348
poſt quingentos,16.q 3.Gelaſius papa 1067
poſt ſuſceptū,30 q.3.Paſchal.ii.1467
poſt vxori,3 q 4.paſchalis ii. 1457
poſtea ſignatur,de conſec.diſt. 4. rabanus 1860
poſtea tanguntur, de conſ.diſt.4. rabanus 1851
poſtea quàm,25.q.2 pelagius 1389
poſtquam aſcenderis de conſ.diſt.4. rabanus 1868
poſtquam hoſtilis,16.q 1.Greg.1044
poſtquam pretio,13.q.2 Hier. 669
poſtquā quemquā,diſ.50 Greg. 228
poſtquam ſe , de conſec diſt 4. rabanus 1860
poſtquam vos credere,de conſ.di 4. Auguſtinus 1865
poſtulatus,3 q.7.Beda 703
poteſt diſcurſus de pæn.diſt.2. Gregorius 1608
poteſt fieri,de pœn.diſ.1.Ambr. 1573
præcariæ i.10 q.2.Medioma cōc.832
præcariæ ii.10.q.2.Beluacenſe conc. palea. 832
præcariæ, 12.quæſt.2. Mediomatric. conc. 935
præceptum, 2.q.2. Zephirinus papa 593
præceptum,32.q.5. Toletanum concilium xii. 1522
præcepta canonum,diſt.55. Gelaſius papa 274
præcepta ſynodalia, de conſ. diſt. 1. Gelaſius 1754
præceptis,32 q.5.Hierony. 1522
præceptis apoſtolicis, diſt. 12. Greg. papa iiii. 39
præcipimus,diſt.34 Gregor. 131
præcipimus,diſt.90. Innoc ii. 408
præcipimus,diſt 93.Sexta ſyn. 427
præcipimus,12.q.1.Can.Apoſt. 914
præcipimus, 16.q.1. Gregorius iunior 1046
præcipimus,16.quæſt.2 Nicolaus ii. palea. 1058
præcipimus,21.quæſtio.2 Innocentius ii. 1157
præcipimus,21.q.4 Innoc.ii. 1161
præcipua,ii.q.3.Nicolaus papa 860
præcipiendum eſt.13.quæſt.2. Varenſe conc. 970
prædia,12.q 2.Pius papa 918
prædixerat,de pæn,diſt.1. Hieronymus 1587
prædicator,16.quæſt.1. Septima ſyn. 1052
prædicandum eſt 22.q 1. Euthycianus papa 1170
præſumunt,2.q.7 Auguſt. 646
præſul non damnabitur,2.q.4,Syluefter papa 913
præſulum,16.q.3.Gelaſius 1063
præſens,20.q 3 Nicolaus papa 1148
præſeyti concilio,diſt.54. Matiſcon. conc.i. 267
præſenti decreto,5.q.2.Silueſt. 732
præſente præsbytero,diſt.93.Cartha. conc.iiii. 420
præſentium latoris 7.q.1.Greg. 762
præſentium potiorem, 1. q.5. Vrbanus ii. 555
presbyter ante,diſt. 78. Neocæſarienſe conc. 254
presbyter aut diaconus, diſt. 81. Canon Apoſtolorum 266
presbyter aut diaconus, 15.q. Nicolaus 1010
prebyter cum ordinatur,diſt.13. Carthaginenſe conc iii. 103
presbyter dum diæce ſi,12.q 4. Agathenſe conc. 954
presbyter Euchariſtiam, de conſ diſ. 2 Vuormacienſe conc. 1824
prebyter inconſulto i.26 q.6. Carthaginenſe conc iii. 1378
presbyter inconſulto ii.26.q. 1812
presbyter 26.q.9 Euariſt. papa 1379
presbyter mane, diſt.91.Nannetenſe conc. 409
presbyter præſente,diſt.65 Martinus Brachar.in conc. 434
presbyter quidā,diſ,32.Greg. 154
presbyter ſi vxorem,diſ.26 Neocæſarienſe conc. 281
presbyter ſi fornicationem, diſt.82. Hybernenſe conc. 357
presbyter ſi per pecuniam, 1.q.1. Ex regeſto Greg. 463
presbyter ſi a plebe,2.q.5. Ilerdenſe conc. 604
presbyter uel quilibet,2.q.5.Gregor. papa iii. 601

presby-

Presbyteri bapatizatos, de conſe.diſ. 4.Gregorius in regeſt. 1877
presbyteri diaconi, diſ. 24. Gelaſius papa 109
presbyteri diaconi,diſt.34.Agathenſe conc. 163
presbyteri diaconi,11.q.3.Mileuitanum conc. 874
presbyteri de occultis,76.q.6.Euariſtus papa 1379
presbyteri ruris in eccleſia, diſ. 65. Neocæſarienſe conc. 453
presbyteri qui diœceſanas,de cõſ di. 4 Ex conc.apud Valentias 1877
presbyteri qui per diœceſes,diſt.93. Carthaginen conc iv. 431
presbyteri quos diſ.68 Greg.iij 324
presbyteri vero,diſ.67.gratian. 323
presbyterum,diſ. 28. Sexta ſynodus in Trullo. 132
presbyterum,diſ.50.Gregorius 224
presbyterorum etiam,di 56.Gratianus 275
presbyterorum filios,diſt.56. Vrbanus ij. 275
presbyteros,diſt 50.Ancyranum cõcilium 240
presbyteros,diſ.95.Gratianus 430
presbyteros. 16.q.1 Gregorius 1036
pſbyteris,di.27.Calixtus pap ij. 125
presbyteri,de conſe.diſ.4. Innocen. 1878
præter hoc,diſt.32.Alexander ij.147
præterea deuotionis,23.q.8. Ioannes viij. 1282
præterea frequẽter,diſ.51.Inno. 266
præterea placuit,diſ 28. Arclatenſe conc.ij. 128
præterea ſciſcitatis,diſ.23 Nicolaus papa 104
pridẽ præcidimus,18.q.2.Greg.1121
primus homo,de pę. diſ. 2. ambroſius 1617
prima actione,16. q. 3. Hiſpalenſe conc.ij. 1069
prima adnotatio,diſt.16.Beda 69
prima autem,diſt.16.Beda 60
prima conſolatio,de pœ.di.3.Amb. 1656
prima igi͞t,de conſ.diſ.4. Aug. 1863
prima q.18.q j Gratianus 1119
prima quidem,de conſi di.2. auguſtinus 1797
prima ſalus 25.q. j. Hormiſda papa pa. 1348
prima eſt,22.q.2.Auguſtinus 1175
primũ itaq; diſ.25.Hieronimus 118
primum interrogatur, de conſe.diſ. 4.Rabanus 1870
primæ ſedis,diſ.99. Africanum concilium 452
primo gradu,35.q.5.Iſidorus 1721
primo ſemper,2.q.j. Melchiades Papa 583
primatus epiſcopus,diſt.71. Cathaginenſe conc.j. 331
primates,2.q.1.Felix papa j. 577
principatus,j q.j. Leo epiſcopus 479
prĩceps vitiorũ,de pę.diſ.2.Ang.1617
principes,23 q.5.Auguſtinus 1259
principali,diſt.63.Pelagius 302
principium,de pę.di.2. Greg. 1631
priſca conſuetudo,diſt.100.Gregorius 455
priſcis igitur,diſt.55.Gelaſius 270
priſcis quidem,10. q. 3. Emerienſe concil. 834
priuilegium,11.q 3.Gregorius 883
priuilegia,diſt.3.Iſidorus 8
priuilegia j.25.q.2.Anacletus 1352
priuilegia ij 25.q.2.Leo Papa 1353
priuilegia iij.25.q.2.Leo papa 1358
prius ergo,3.q.2.Euſebius papa 674
prius eſt,3.q.11. Codex 734
priuſquam,diſt.28.Gregorius 126
priuſquam conueniret, 27.q 2.Ioannes Chryſoſtomu 1429
probinum,16 q.j.Pelagius 1027
procliuis,20.q 3.Tolera.cõc.6.1147
prodeſt, 23.q.5.Auguſtinus 1252
pro dilectione,de conſ.diſ.2.Cyprianus 1825
productior eſt,de pę.di.3.Aug.1636
progeniẽ ſuam,35.q 2 &3.Gre 1715
prohibẽdũ,diſ.54.Eliberit. cõc. 270
prohibentur,diſ.48.Gratianus 218
prohibentur, diſ.88.Gratianus 396
prohibentur,2.q.1. Digeſtis 584
ꝓhibere,diſ.23.Anicetus papa 107
pro impẽſis,15.q.2.Gratianus 1003
pro mẽbris,13.q.3.Auguſtinus 1212
pronuntiandum,de conſ.diſ. 3. Ludinen conc. 1825
ꝓbeũt ib.11.q.2.Gre.papa 2.973
propter eccleſiaſticas,diſt.18. Antioch.conc. 56
propter eccleſiaſticas,diſ.18.Conc. Martini papæ Brachar.epiſc. 72
propter eos,7.q j.Chalced.cõc. 776
propter gloriam,de conſ.diſ.4 ambroſius 1861
propter ſuperfluam,2. q. 6. Theod. leg. 623
propter totius,diſ.19.Cõſtan.ſyn.82
propter vitandum,de conſe.diſt.4. Toletanum,conc. iv. 1867
proprie,de conſ diſ.4 Leo pap.1480
propherauit, 1 q.1 Auguſtinus 501
propoſitum,20 q 3 Leo papa 1147
propoſito,32.q 5.auguſtinus 1515
propoſuiſſ diſ.82.Innocentius 362
pro qualitate.26.q.7.Octaua ſynodus 1385
ꝓ reuerẽtia, diſ 44.Tolet cõc.3.201
prouidendũ quoq; di.83 Gra. 1377
ꝓuinciç di.99.Anacletus papa 451
pſalmiſta diſ.23.Carthag.concil.iv. 196
pudenda 24.q.j.Pelagius papa 1312
pudicus diſt.43.Gratianus 193
pudor eſt 32.q.2.ambroſius 1495
pueri ad ſacros,j.q.1.Gregorius 525
puer ante annos,22.q. 8. Eliberitanum conc. 1198
puella,20.q.2 Triburienſe conc 1149
puellæ,20.q.1. Leo 1142
pulchra etiã,diſ.85. Ambroſius 389
pulſatus,3.q.6.Fabianus 691
pura & ſimplex,3.q 9 Amb. 710
purgationẽ.15.q.5.Gratianus 1009
puto Chriſtianum,32.q 5. Aug.1521
puto ꝙ ſine,1.q.7.auguſtinus 654
putãt qdã,14.q.3.Hieronymus 983

Q

QVa autem, 2.q.3. Gratianus 553
Quacũq;arte, 22.q.5 Iſid.1196
Quadrageſima,diſt.4. Ambroſius 11
Quadrageſima de cõſe.d.5 Gre..896
qualis cõdẽnatio 2.q.7.Clemẽ.1642
qualis debeat 30.q.5.Leo papa 1472
qualis.n.8.q.1.Hieronymus 801
qualis hinc, diſ.25. Gregorius 117
qualis nos,23 q.5.pelagius 1267
qualiter epiſcopus,diſ. 24 Grat. 101
qualiter ordinati,7.q.1 Greg. 768
qualiter vero, diſ.74.Gratianus 333
qualitas lucri,de pęn.diſ.5. Leo papa 1680
quã magnum,23.q.4. Auguſt. 1217
quamobrem,de pœn.diſt.1. Hieronymus 1584
quã periculoſum,7.q.j.Cypria.1217
quam pro mentis,1.q.2.Bonifacius papa 530
Quã prępoſterũ,12.q 2 Cypria.975
quã in neceſſariũ,18 q 2.Gre. 1121
quamuis caute,de pę diſt.3,Auguſt. 1640
quãuis chorepis,diſt.68.Leo j. 325
quamuis dictum,22 q.1.Aug 1186
quamuis errare,diſt.38. Aug 180
quãuis liceat 3.q 6 Eleutherius 692
q̃uis plenitudo,de pę.di.1 Leo 1601
quãuis triſte,7 q.1.Gregorius 769
quamuis vera, 11 q.3. Aug. 180
quãuis vniuerſæ,diſ 21.Gelaus 88
quamuis vnum,de conſe.diſ.4 Auguſtinus 1845
quamquam omnes,diſ.23..Toletanum conc.xi. 102
quamquam ſacerdotum,4. q 2.Eug. ij.in ſyno habita Romæ 981
quamquam ſecundum honorũ,2.q. 7. Auguſtinus 664
quando ab Hieroſolymis,de conſe. di 4 Auguſtinus 1889
quando Adam,de pę.diſt 2 ambroſius 1617
quando autem, diſt.44 Nannetenſe concilium 201
quando autem,de conſe.diſ.1. Cyprianus 1775
quando epiſcopus, diſt.24 Nannetẽſe conc. 110
quãdo ergo,ij q.3.Hieronymus 870
quando & ebi,diſ. 75. Ordo Romanus 343
quando neceſſitas, diſ. 86 Auguſt. 385
quando presbyteri,diſ 18.Tole.con ci iv. 116
quando presbyteri, diſ. 38. Toletanum conc.iv. 178
quando presbyteri, diſt.44.Nannetẽſe con c. 201
quando quis,de conſe.diſt 4.Ioann. Chryſoſtomus 1880
quod vult Deus,23 q.4 augu. 1240
quãto à nobis, 2.q.5 Gregorius 603
quanto Apoſtolica,diſ.63.gre. 300
quanto tempore,3 q.2. Ioannes papa pigna 673
q̃tũ dicit,diſt. 50 gelaſius papa 246
quantumlibet,diſ.47. Auguſt. 218
quantus 23.q 4.Auguſt. 1216
quantuſlibet,de pę d.ſ.1 Amb.1574
quapropter,2.q 7.gelaſius 962
quapropter,27.q.11.Hierony. 1427
qua traditione,diſt.22.gelaſius papa j. 55
quatuor autem,12 q 11 gelaſius 929
quatuor modis 11.q p grego. 888

qua

quę vero ętate,di.78.Gratianus 354
Quæ ad perpetuam,25.q.1. Leo papa 1347
quę Chriſto,27.q.j.Innoc. 1396
quæ circa ordinandos,diſ.98.Gratianus 450
quæ contra mores,diſ.8. Aug. 21
quæ de cauſa,2.q.5 Gregorius 603
quæ dignior,24.q.j ambroſius 300
quę ipſis ſacerdotib.diſ.37.Aug.178
quę Lotharius,2.q.j.Nico.pap. 585
quæ ſemel ſunt 19.q 3.Chalced.concilium 1136
quęcunq; contentiones,11.q.j.Marcellinus papa palea. 842
quæcunq; enim.de pęn.diſ.4. Beda 1663
quæcunq; à parentib. 25.q.2.ex Codice Theodoſiana 1359
quæcunque mulier diſt. 30.Gangrēſe conc. 135
quæcunque res,10.q.1.Antioch.cōcilium 832
quædam capitula,diſ. 96. Chalced. conc in vi actione 439
quædam cum fratre,32.q.7.Conciliū quodam,ſiue Capitular.1533
quædam etiam,diſt.2.Iſidorus 6
quædam lex terrena,35.qō.2. & 3. Greg. 1716
quęlibet occulta,diſ 40 Greg. 186
quē pęnitet,de pęn.diſ.1 Aug.1599
quem progenitores 20.q 1. Triburiēſe conc. 1142
quemadmodum,diſ 12. Greg. 41
quemadmodum,23.q 7.Aug. 1277
quemadmodum,32.q.7 Aug. 1529
quærat hic aliquis de pęn.diſ.3 Hieronymus 1658
quęrēdum eſt,2.q.7.Calix.pap. 645
quęrēdū eſt,de pę.diſ. 2 Beda 1606
quæris a me,de conſe.diſt 4. Auguſtinus 1880
quęrit̄ de his,diſ.74 Gratianus 335
quærit̄ de illis diſ.68 Gratianus 323
quæritur pater 2.q.7.Auguſt. 655
quæritur,22.q.2.Auguſtinus 1181
quæro ergo,6.q 1. auguſtinus 751
quæſitū eſt,j.q 3.Vrban.ex cōc. 536
quæſitū eſt,13 q.2.Mogu.cōc.ij.977
quæſitū eſt 23.q.4.Innocentius 245
quę ſemel,19.q.3.Calced.cōc. 1609
quęſta eſt nobis,13 q.2.Greg. 698
quæſti ſunt,16.q.1.Mogūt.cōc.1042
quæſti nobis ſunt,17.q 4 Greg.1117
quæſtionem,12.q 2.Codex 942
qui abſtulerit,12.q.2.Anacletus 918
qui accuſare,3 q.9 Damaſus 707
qui admiſſa j de pęn.diſt.3.Gregorius 1638
qui admiſſa ij.de pęn.diſt.3.Gregorius 1638
qui admiſit,15.q.8.Neçcæſarien.cōcil.j. 1018
qui aliorū,24.q.3.Tiban'papa 1336
qui ambulat,5.q.5.Prouerb.c.2.736
qui apud,1.q 4 Africa.conc. 546
qui aūt,de pę.diſ.6 gratianus 1683
qui autem,diſ.91.Gratianus 408
qui autem,5.q.6.Gratianus 746
qui bona agunt,17.q.1.Gregorius in regeſ. 1059
qui bis ignoranter,de conſe.diſt.4. Theodorus in pęnitentiali 1875
qui bene,de conſe.diſt.2.Arelatenſe conc. 1845
qui calumnia,5 q.6.Gregor. 740
qui cathedrā,diſ.93.Cyprianus 416
qui Chriſti,12.q.2 Stephan pap.917
qui clementiā, diſ.86.Hierony.291
qui communicauerit,11.q.3.Carthaginenſe concilium iv. 1867
qui cōpulſus 22.q.5.Pius papa 193
qui conſentit,11.q.Iſidorus 896
qui cōtra,24.q.1.Liberius pap.1312
qui contempta diſ.8.Auguſtinus 22
qui crimen,2.q Sixtus iij. 668
qui crimen,3.q 6. Hadrianus papa in capitular. 697
qui crimen,6.q.1.Hadria.papa in capitul. 745
qui de mēſa,diſ.37.Hieronym.174
qui deſponſatam,27.q 2 Greg.1416
qui die ſolenni,de conſe.diſ.1.Carth.conc.iv. 1774
qui diſcordat,de cōſ.di.2.Aug 1808
qui diuina,13.q 2.Toletanum,concilium,iij. 976
qui diuinationes,26. q. 5. Ancyra. conc. 1370
qui diuini,de pęn.diſ.4.Aug. 1663
qui dormierit,27.q.2.Aurelianenſe conc. 1425
qui dormierit,32.q.7.Mog cō.1533
qui ea q̄ Dei ſunt,diſ.38.Greg 180
qui eccleſiaſticis,diſt.37. Zozimus papa 168
qui eccleſiaſticis,diſt.69. Zozimus papa 283
qui egerit pęnitentiam,de pęn.diſ.7.Auguſtinus 1678
qui epiſcopus,di.23.Carth cōc. 99
qui epiſcopatum deſiderat 8.q.1.Auguſtinus 796
quieſcamus,diſ.42.Ioannes Chryſoſtomus 192
quieſcite,9.q j.Felix ij' 748
qui ex diuinis,12.q.2 gelaſius 928
qui ex familiis,diſt.54.Tolet.concilium ix. 261
qui exigit,22.q.5.Auguſtinus 1194
qui habetis,14.q.5.Auguſt. 990
qui in caſtigatione,33.q.4 Io.Chryſoſtomus 1690
qui in maternis de cōſ.d 4.Iſi.1875
qui in aliud,diſ.25.Auguſt. 118
qui in aliquo,di.51.Tol c.cō. 4.257
qui in qualibet,1.q 7.Felix pap.566
qui in eccleſia,24.q.3.Auguſt. 1338
qui in alterius, 5.q.1.Hadrianus papa in capitular. 730
qui iubēte,11.q.3.Ilerden.cōn.876
qui iuſtus eſt,11.q.3. Aug. 892
quilibet fratrum,8.q.5.Sixtus papa j. 805
qui malos,23.q 5.Hieronymus 1262
qui manducat,de conſe.diſ.2.Aug. 1817
qui manducat,de conſe.diſt.2. Auguſtinus 1085
qui merito,11.q.3.Cartha.conciliū ij. 873
qui natus eſt,de pœ.diſ.1.Ioā.Euange. 1567
qui nec regiminis,2.q.7.Aug. 633
qui negligit,24.q.3 Hierony. 1328
qui non probauerit,2.q 3.Hadrianus papa 594
qui oblationes 13.q 2.Carth.conc.iv. 968
qui oblationes ij.Taſenſe con.j 968
qui occiderit,17.q.4.Capitularium lib.6. 1111
qui omnipotentem,11.q.3.Fabianus papa 894
qui partem,diſt.55.Innocen. 271
qui peccat,23 q.4.Auguſtinus 1241
qui peierat,22.q.5.Piu papa 1193
q̄ peierare,22.q.5 Chromatius 1197
qui per pecunias,j.q.j.Octaua ſynodus 466
qui perfectionem,j q.j.Inno. 469
qui plures,21.q.1.Leo iv. 1151
qui poteſt,23.q 3.Anaſtaſius & Damaſus papæ 1213
qui presbyterum,17.q.4.Mogun.cōcilium 1110
qui propinquam,35.q 3. & 4. Fab. papa 1712
qui rapit,17.q.4.Anacletus 1107
qui recte iudicat,11.q.3 Greg. 884
qui recedit,de pæ.di.4.proſper.1675
q̄ recedit,26.q.6.Arauſicū cō.1380
qui religioſis,18.q.2.Carth.concil. iiij. 1115
qui reſiſtit,11.q.3.Auguſtinus 894
qui ſaccum,diſ.50.ff.tit.de fur.245
qui ſanctus,de pœn.diſt.1. Hieronymus 1563
qui ſacramentum,32.q.4.Ilerden. concilium 1186
qui ſcelerate,de conſe.diſ.2. Iſidorus 1786
qui ſecundum carnem,23.q 4.Hieronymus 1219
qui ſe ſcit,2.q 6.Vigilius papa 619
qui ſe ſcit,2.q.6. Leo papa 620
q̄ ſemel di.50 Martinus papa j.214
qui ſincera,diſ.45.Gregorius 205
qui ſine peccato eſt 3.q.7.Greg.701
qui ſine crimine diſ.26.Amb. 122
q̄ ſine Saluatore, 25 q 2.Aug.1366
qui ſint,26.q.1.gratianns 1363
qui ſitit,33.q.5.Hieronymus 1697
q̄ ſpiritualē,30.q.4.Tribu.cō.1469
qui ſtudet,1.q.1.Gregorius Nazianzenus 466
qui ſub gradu,diſt.50.Baſilius 239
qui ſubdiaconum,17.q 4.Capitulali.2. 1111
qui ſuis epiſc.diſ 93.Clemens 418
qui uenatoribus i.diſ.86. Aug. 387
qui venatorib.ij diſ.86.Aug. 387
qui vero 16 q.1.Chalced.cōc. 1025
qui vero,diſ.50.Maticen.conc.j.244
qui vero,diſ.52 Gratianus 258
qui uero,11 q 3.Gelaſius palea.876
qui uero,21.q 2 gratianus 1155
qui viderit,32.q.5.Gregorius 1520
qui virijs.23.q.5.Auguſti. 1294
qui vos ſpernit,8.q.1.Hierony. 797
qui vult confiteri,de pœn.diſ.6.Auguſtinus 1683
q̄ vult facere de pæn.diſ 2 Aug.1618
qui vult ordinare,de pœn.diſ.3.Auguſtinus 1639
qui uxorem ſuam.33.q.5.Rhemenſe conc. 1967
quia Agatho,27.q.2.Greg. 1422
quia alii 13.q.2.amb. 974
quia aliq̄,i.diſ 82.Syricius papa 375
quia aūt,20.q.j.Greg.in regeſ. 1142

quia

quia cognouimus,10.q.3. Toletanũ concil.iii. 837
quia corpus,de conſe.di.2. Euſebius Emiſſenus 1791
quia dies,de conſe.di.5.Gregor.vii. 1900
quia diuinitatis,de pœ. d.1. Hieron. 1587
quia ea,3.q.2.Pelagius papa 676
quia epiſcopus,5.q.3.Anacletus papa 735
quia ergo,35.q.2.& 3.Grat. 1711
quia ergo,d.22.grat. 92
quia ex ſola,24.q.1.Greg. 1306
quia frater,7.q.1.Pelagius papa 772
quia igitur,d.63.Greg. 299
quia ingredientib.19.q.3.Greg.1138
quia in quibuſdam,di.89. Chalcedonenſe conc. 303
quia Ioannes,12.q.Greg. 955
quia iuxta,5.q.6.Gre.in regeſto 740
quia iuxta,16.q.1.Capit.Caroli, & Ludouici 1049
quia morte,de conſ.d.2.Amb. 1801
quia paſſus eſt.de cõſ.d.2.Aug.1592
quia per ambitiones,di.64.Gelaſius 316
quia præſulatus,1.q.4 Leo iv. 546
quia radix,de pœ di.2.Aug. 1609
quia res,11.q.1.Gelaſius papa 859
quia ſacerdotes,10.q.1.Hier. 826
quia ſancta,di.63.Stephanus 308
quia ſanctitas,di.50.Greg. 331
quia ſimplicitei,d.56.Vrbanus 281
quia ſunt,d.28.Greg. 129
quia te quaſi,d.50 Steph.v. 243
quia tua fraternitas,12.q.1.Gre. 906
quia uero,de pœ.d.2.Grat. 1603
quia vero,de pœ.d.4.Grat. 1662
quia vero d.6.Grat. 44
quia epiſcopi 11.q.3.Vrban. 873
quibus peccata,13.q.2.Aug. 971
quibuſdam narrantibus,1.q.1.Greg. 524
quibus temporibus,d.76.Grat. 343
quicquid 1.q.1 Tolet.conc xi. 517
quicquid,12.q.2.Agatheſe conc.932
quicquid,32.q.2 Aug. 1896
quicquid,32.q.5 Nicol.papa 1523
quicquid,pe conſ di.5.Hier. 1899
quicunque,d.31.Grangrenſe cõc.142
quicumque,d.50.Hier. 289
quicumque,d 50 Syricius papa 249
quicumque,d.54 Tolet.con.iv. 261
quicumque,d.77 Syricius papa 350
quicumque di 81.Nicenũ conc. 464
quicumque 1.q.1.Greg. 462
quicunque,ſacros,1.q.1.Greg. 467
quicunque,1.q.5. Vrba.in conc.554
quicunque,2.q.6.Theodoſ.lex 623
quicumque,6.q.1.Fabian.papa 750
quicunque,11.q.1.Codex Theo 852
quicumque,11.b.Petrus Apoſt. 865
quicumque,11.q 3.Gelaſius 875
quicumque,11.q.5. Hier. 889
quicumque,12.q.5.Tribur.con. 957
quicumque,12.q.Greg.vii. 918
quicumque,12.q.2.Tole.cõc iii.949
quicumque,12.q.3.Tole.cõc.ix. 953
quicumque,12.q.5. Bracharenſe concil.iii. 954
quicumque,14 q 4.Iulius papa 986
quicumque,16.q.1.Vuormacien.concil. 1041
quicũque,16.q.3.Tolet.cõc.iv. 1073
quicumque,16.q.7.Amb. 1084
quicũq.16 q.7.Tolet.conc.iv. 1093
quicumque,17.q 4.Symmach. 1102
quicumque,7.q 4.Aug. 1118
quicumque,20 q.1.Iſidor. 1141
quicumque,23.q.7.Aug. 1275
quicumque,23.q.8.Melden.cõ.1280
quicumque,23.q.8.Triburienſe concil. 1280
quicumque,23.q.8.Aug. 1294
quicumque 24.q.1 Beda 1310
quicumque,24.q.5. Toletan.concil. xiii. 1384
Quicumque,27.q.2.Iſid palea 1414
Quicumque, 33.q.2 Pius papa 1543
Quicũque,de pæ.d.1.Codex 1555
Quicumque,de conſe.d.4.Martinus papa iii. 1843
Quid autem,d.45 Greg. 202
Quid autem,8.q.1.Ambr. 801
Quid autem,24.q.3 Leo papa 1338
Quid crudelius,23.q.4.Aug. 1244
Quid culpatur,23.q.1.Aug. 1206
Quid dicam,14.q 4.Aug. 986
Quid enim prodeſt,di.83. Pius papa 378
Quid ergo,11.q.3.Greg. 895
Quid ergo,23.q.4 Aug. 1214
Quid ergo 23 q 5.Hier. 1253
Quid ergo,de pæ.d.3.Ioan.Chryſoſt. 1660
Quid eſt aliud,d.88.Caſſiod. 400
Quid eſt Chriſtum,de conſe.di.2.Auguſt. 17 9
Quid eſt hoc,d.30.Greg. 232
Quid eſt maius,d.78.Leo Papa 354
Quid eſt quicumque,35.q.7.Auguſt. 1736
quid eſt quod dicitur,de pę.d.4.Gregorius 1673
Quid faciet,23.q.4.Aug. 1229
Quid in omnib.32.q.7.clem. 1531
Quid obeſt,11.q 3.Aug. 879
Quid prodeſt,ieiunare,d.76. Ambr. 388
Quid proderit,d 61.Cæleſt. 289
Quid ſit ſanguinis,de conſ.di.2.Gregor papa 1814
Quid uero,1.q.6.Grat. 556
Quid vero,10 q.Grat. 834
Quidam autem hæretici,24.q.3. Iſidorus 1341
Quidam uero econtrario, 23.qu.4. Aug. 1221
Quidam clerici d.81.Toletanum concil.iv. 371
Quidam Deo,de pæ.d.1.Theopotus archiepiſcopus Gantuar. 1602
Quidam deſponſauit,27 q.1. Triburienſe conc. 1486
Quidam fornicatus,34.qu.1.Triburienſe conc. 1707
quidam maligni,5.q.Greg. 731
Quidam monachi,19.q.1. Calcedonenſe conc. 1027
Quidam monachorum,18.q 2.Chalcedonenſe conc.iv. 1124
Quidam nubentes,d.27.Aug. 123
Quilibet fratrum,8.q.5.Sixtus papa 805
Quinque modis,de conſ.di.4. Greg. 1897
Quis aliquando,de pæn.d.1. Ioannes Chryſoſtomus
Quis autem leges,d.54.gelaſius 264
Quis autem,d.10.gelaſius 32
Quis autem de conſ.d.4.Aug. 1887
Quis dubitet,d.96.Greg.vii. 441
Quis enim noſtrũ,22.q 5.Aug. 1269
Qui æſtimaret,25.q 7.Aug. 1388
Quis ignorat,32.q.4 Hier. 1710
Quis locus,1.q.4.Aug. 545
Quis neſciat,d.9.Aug. 26
Quis neſciat,d.11.Innoc.i. 37
Quis nos,23.q.4.Augu. 1244
Quiſquis Chriſtianũ 23.q.4.Aug.1249
Quiſquis clericus d.84.Syricus papa 381
Quiſquis cum militibus, de pæ.d.1. Codex 1555
Quiſquis dixerit, de conſe.d.4.Mileuitanum conc.
Quiſquis ep̃s,12.q.2.vii.Syn. 924
quiſquis epiſcoporum,4.q.5.Carthaginenſe conc.iii. 728
Quiſquis ex concupiſcentia, de conſe.d.4.Aug. 1886
Quiſquis ille 2.q,8.Eutychian.papa 668
Quiſquis inuentus 17 q.4.Ioan.papa viii. 1108
Quiſquis merus, 11.q.3.Aug. 889
Quiſquis in negotii, d.87 Gela. 394
Quiſquis per pecuniã,1.q.1.Gre 1463
Quiſquis per dolum,24.q.3. Grego. papa 1336
Quiſquis præceptis.14.q.4 Aug. 980
Quiſquis probatus,2.q 6.Mileuitan. conc. 622
Quiſquis pro aliquo,24 q.1.Au.1317
Quiſquis rebus,d.41.Aug. 188
Quiſquis uel,23 q 4 Aug. 1215
Quo auſu,23.q.8.gelaſius 1291
Quo iure,d.8.Aug. 19
Quod autem.di.9.Grat. 24
Quod autem d.27.Greg. 122
Quod autem,d.47.Grat. 213
Quod autem,di.95 Grat. 429
Quod autem,1.q.1.Grat. 461
Quod autem,2.q.1.Grat. 575
quod autem,2.q.2 Grat. 591
quod autem,3.q.8 Grat. 705
quod autem,4.q.1.Nicolaus 717
quod autem,5.q.3 Grat. 734
quod autem,61.q 4.Greg. 736
quod autem,6 q 1.Grat. 643
quod autem,6.q.2 Grat. 753
quod autem,4 q.5 Grat. 759
quod autem,6.q 5.Greg. 760
quod autem,7.q 1 Grat. 761
quod autem,7.q.2.Grat. 790
quod autem,8.q.1.grat. 791
quod autem,8.q.2.grat. 802
quod autem,8.q.4.grat. 803
quod autem,8.q.4.grat. 805
quod autem,9.q.3.grat. 809
quod autem,9.q.3.grat. 813
quod autem,12.q.4 grat. 953
quod autem,14.q 1 grat. 978
quod autem,14.q.3.grat. 972
quod autem,15.q.1.grat. 995
quod autem,16 q.3 grat. 1051
quod autem,16.q.6.grat. 1077
quod autem,16 q 7.grat. 1082
quod autem,17.q.3.Grat. 1101
quod autem,20.q.3 grat. 1147
quod autem 21.q.3.grat. 1157

quod autem 22.q.q.2.Greg. 1171
quod autem,22.q.2.Aug. 1179
quod autem,22.q 4.Grat. 1183
quod autem,22.q 5.grat. 1193
quod autem,23.q.3.grat. 1213
quod autem,23.q.4 grat. 1213
quod autem,23.q.5.grat. 1250
quod autem,23.q 6.grat. 1292
quod autem,33.q 5 Aug. 1277
quod autem,14.q.i.grat. 1295
quod autem,24.q.11.grat. 1320
quod autem,24.q.3.grat. 1325
quod autem,25.q.11.grat. 1352
quod autem,25 q 11.grat. 1352
quod autem,26.q.ii grat. 1363
quod autem,26.q.5.grat. 1370
quod autem,26.q 6.Grat. 1378
quod autem,37.q ii Greg. 1424
quod autem, 28.q.1.Grat. 1434
quod autem,29 q.1.Grat. 1451
quod autem,30 q.4 Grat. 1458
quod autem,30.q 2.Grat. 1464
quod autem, 30.q.4.Vrban.2. 1470
quod autem,31.q.2.Grat. 1483
quod autem,3i.q.3.grat. 1486
quod autem,31.q.1.Grat. 1488
quod autem,32.q 1.Aug.: 1490
Quod autem,32 q 2.Grat. 1495
Quod autem,32.q.4.Grat. 1504
Quod autem,32.q.5.Grat. 1514
Quod autem,33 q 1.Grat. 1231
Quod autem,33.q 1.Greg. 1531
Quod autem.33 q.2 Grat. 1540
quod autem,33.q 4 grat. 1689
quod autem,33.q 5.Grat. 1693
quod autem,35 q 1 Grat. 1708
quod autem,35.q Alexander 2. 1721
quod autem 35.q.7.Grat. 1736
quod autem 36.q.1.Gratianus 1645
quod autem de conſe.diſt.4.Greg.
1837
quod a patribus, diſt.57.Leo epiſco
pus 341
quod a uoto, 17.q 1.Grat. 1098
quod abſque,diſt 12.Grat. 38
quod ad nos,diſt.47.Cyprianus.2: 8
quodam loco, 26.q.3.& 4.Auguſti-
nus. 1370
quod ait Sodomitis,diſt.13.Auguſti
nus 47
quod bene,6 q.4.Nicolaus papa759
quod Chriſtus,23.qu.4.Ambroſius
pagina 1229
quod clericus,15.q i.Gratianus 840
quod conditio,27 q.prima Iſidorus
palea. 1414
quodcunque.24 q i.Aug. 1299
quod Dauid,22.q.4.Auguſt. 1184
quod debetur,14.q 1.Aug. 979
quod Deo pati,33.q.5.Aug. 1695
quod dicit dominus diſt 41 Au.189
quod dicitis,di.16.Nicola papa 62
quod die Dominico,di.75 Leo 342
quod eps,19.q.1.Grat. 1133
quod errauerat,23.q.6.Aug. 1273
quod interrogaui,diſt 27. Nicolaus
papa 124
quod intra, 20.q.i.Gratianus 1140
quod iudex,3 q.7.grat. 697
quod iuramentum,22.q i.grat.1163
quod militare,23 q.1.grat. 1202
quod monachi,16.q.1.gratia 1021
quod nullus,diſt.25 grat. 111
quod ordinario,9.q.1.grat. 809
quod prædeceſſor,q.11.q 3 Zacha-
rias papa 899
quod priori,13 q 1.Gratianus 958
quod pro remedio,1.q.7. Innocen-
tius papa 564
quod pro neceſſitate,1.q.1.Innocen
tius 486
quod propoſuiſti,32.q,7.Greg.1532
quod quidam i.q.5.Aug. 410
quod quis commiſit,35.q.9.Hilarius
in conc. 1740
quod reſtitutio,3.q.1.grat. 670
quod ſi accuſatorum,4.q 6.Gadria
nus Papa in c. 729
quod ſi dormierit,31.q 8.Aug.1483
quod ſi pœnitentiam,27.q 1.Cypria
nus 1394
quod ſuſpecti,3 q.5.Nicol.papa688
quod vero,diſt 11 grat. 33
quod vero, 1.q 5 grat. 533
quod vero,2.q 4 grat. 612
quod uero,2 q 7 grat. 640
quod uero, 3.q 3 grat. 676
quod vero,13.q 4 grat. 680
quod vero,3.q.5 grat. 683
quod uero,3.q.10 grat. 712
quod vero,11.q.2.grat. 559
quod uero,4 q 2.grat. 984
quod vero,14 q 5 grat. 987
quod uero, 14.q.6 grat. 992
quod uero.15.q.4 grat. 1008
quod uero,15 q 6.grat: 1011
quod vero,20 q.4 grat. 1150
quod vero,21.q 4.grat. 1159
quod vero, 22.q.3 grat. 1209
quod uero,25.q i grat. 1346
quod uero,25 q.2 gregorius 1355
quod uero,28.q.2 grat. 1449
quod vero, 31.q.2.Auguſtinus 1499
quod uouentes,27.q 1.grat. 1390
quomodo exaudit,de conſe. diſt 4.
Auguſt. 1835
quomodo renouari,de pæ.diſt.2.Au
guſt. 1617
quomodo ſacerdos,11.q.3.Hier.877
quomodo uirginibus,31.q.1 Hiero
nymus 1482
quoniam a quibuſdam, 19.q 3.Se-
ptima ſynod. 1137
quoniam de iure,diſt 15 gratia. 48
quoniam diuerſarum,23.2.ſexta ſy
nodus 1155
quoniam Feſtus,diſt 61 greg. 295
quoniã idẽ,diſt.x. Nicolaus Papa 30
quoniam inueſtituras,16.q 7.grego.
vii. 1088
quoniam in quibuſdã diſt. 32. Chal
cedon.conc. 153
quoniã in quibuſdam,16.q 7 Chal-
cedonſe conc. 1080
quoniam in Romani,diſt.31. Sexta
ſynodus 144
quoniam mos,diſt.65 Nicænum cõ
cilium 319
quoniam multi,diſtin 47.Nicænum
concilium 313
cũ multi, 15.q 4.Nicænũ cõc. 985
quoniam multos,11.q.3 gre.ui.897
quoniam multa,diſt.48 Nicænũ con
cil. 219
quoniam non cognoui,diſtin.88.Ex
verbis auguſt. 400
quoniam quidem diſt.18.Septima ſy
nodus. 609
quoniam quicquid,1.qu.7. Hilarius
papa 563.
quoniam quicquid,19.q.1.Hierony-
mus 1055
quoniam quidam,diſt.75.Chalcedo
nenſe conc. 341
quoniam quidam, diſt.100.Pelagius
papa 454
quoniam ſanctæ,diſt.19.Sexta ſyno
dus 57
quoniam ſunt de conſe.diſt.4.Nicæ
num conc. 1828
quoniam.Velint 12.q i.greg. 910
quoniam vetuſto,24.q 1. Hierony-
mus 1308
quoniam uidemus ,diſt.69.Septima
ſynod. 317
quorum uices,diſt.68.Vrba.2. 326
quorundam,clericorum diſt.23.To
let.conſ.& Hiſpalen. 105
quorundam, diſt.34 Nicol.Papa 157
quorundam, diſt.74.greg. 337
quos a paganis,de conſe. diſt.4.gre
gorius 1859
quos rconſtiterit,1.q.i.gelaſius 464
quos Deus coniunxit,33.q.2. Iſido-
rus. 1551
quoties a populis,1.q 7.Inno. 567
quoties 24.q.1.Inn.Papa 1300
quoties 1 q 7 greg. 565
quoties epiſcopi,2 q.6 Felix 2. 620
Quoties,2 q 5.Innocentius 606
Quoties,22.q.5 Hieron. 1201
quoties poſt,2.q.6.Theodoſiana lex
623
Quotieſcunque 33.q.4.Aug. 1690
Quotquot,27 q 1,Ancyra ſyn.1401
Quotidie.de conſe.diſt.2.Auguſtin.
1783

R

RAdicata eſt,de pæn.diſt.1.Augu
ſtinus 1604
raptor,17.q.2 Capitular 1426
rapinam emere,14.q.5.Ambr. 988
raptore igitur,59.qu 2.Symmachus
pa. 1748
raptus eſt,27.q.2. Iſidorus 1432
raptus quoque.36.q 1. Iſidorus 1745
ratio nulla,17.q.4.Greg. 1102
rationis ordo.diſt 100.Greg. 358
rationis 16 q 7 Greg. 1095
reatina eccleſia,di.63.leo 4. 303
rebaptizare,de conſ. diſ 4.Aug.1872
recurrat, 32.q.4 Auguſt. 1505
recedite,diſt 45.Hieron. 209
recedite,23.q 4 Aug. 121
redintegrãda,3.q.i.Ioãnes papa 6727
redintegranda,3.q.i.Eleb. 672
regũ officiũ,23.q.5.Hieron. 1260
regula diſ.3.Iſidorus 8
regula veſtra,diſ.17.Iulius Papa i.63
regulæ ſanctorum,diſt.29.Greg. 134
regenda eſt, 10.q i leo papa iiii 823
regenerante.de conſ.diſt 4.Aug 1885
relatum nobis,diſt.37.Clemens Pa-
pa i. 176
relatum eſt, 35.q.1.Triburien.conc.
pa. 1478
relatum eſt de conſecr.diſ 2.Toleta.
conc.xii. 1942
relatum eſt,10 q.3.Greg. 839
relatum,11 q.1 Alexander 844
relatum eſt,5.q.2.Damaſus 733
relatio, 21.q 1.Greg. 1154

relata eſt, x.q.1.Toletanū conc. 1824
relegentes, 23.q.5.Pelagius 1267
reliqui ſacerdotes, diſt 67.Anacl. 323
religioſam, 12.q.2 Gregorius 951
relictam, 30.q.4.Gratianus 1468
remittuntur, 25.q.5.Ambroſius 1170
remiſſionem, 1.q.1.Auguſtinus 484
remoto, 7.q.1.Hilarius papa 777
renouantes, diſt.22.Sexta ſynod. 96
reos ſanguinis, 23.q.5.Grego. 1253
reperiuntur, 1.q.1.Ambroſius 464
reperiuntur, de pæn.diſtin.3.Ambroſius 1634
reprehenſibile, 23 q.8 Nicolaus 1285
requiſiſti, 32.q.1 Gregorius 1538
requiritis, 1.q.7.Leo 4. 563
res autem, 23 q.5.Leo papa 1260
res eccleſiæ, 1.q.3, Vrbanus papa 543
res eccleſiæ 21.q.1.Vrbanus papa 915
res in ēpatu 12 q.2 Gregorius 921
reſponſa, diſt.2.Iſidorus 9
reſecandæ, 24 q.3.Hieronymus 1434
reſuſcitatus, de pæn diſt.1 Aug. 1566
reſcripta, 25.q.2 ex Codice 1356
retulerunt. de conſe diſt.4.Zacharias Papa 1867
reū eccleſiam, 17 q 4.Capit.v. 1005
reuertimini, 16.q.1.Hieronymus 1053
reuertat, de pæn.diſt.4.Beda 1663
reuera, de conſe.diſt 4.Amb. 1809
reuera, 3.q 9 Nicolaus papa 708
reuera, 23.q 5.Ambroſius 1515
Rex debet, 23.q 5.Cyprian. 1265
rhodiæ, d.2.Iſidorus 7
ridiculum eſt, diſt 12.Nicolaus papa pag. 40
ridiculum eſt 11.q.3.Aug. 878
rogo hortor & moneo, 11.q.3.Gregorius 872
rogamus uos, 24.q.1. Marcellus papa pag. 1391
rogationes, de conſe.diſt. Aurelianenſe conc. 1. 1827
Romanus, d 81.Pelagius papa 365
Romanus pontifex, de conſe.d.4 Iſidorus 1843
rurſus 11.q.3.Carthag conc.2. 875

S

SAbbato, de conſe.d.3.Innocen.papa 1982
Sacerdos 26.q.7. Carthag conc.4.pagina 1385
ſacerdos, 3.q.7.Aug. 703
ſacerdos de conſe.diſt.2. Hieronym. pag. 1823
ſacerdos, 1.q.2.proſper 534
ſacerdos, de pœn.d.6 Greg. 1685
ſacerdos, d.81.Eugen.papa 364
ſacerdos, d.50.Aug.pal. 234
ſacerdote, de conſe.d.1.Carthaginenſe conc.iv. 1774
ſacerdotes, de conſe.d.4 Greg. 1861
ſacerdotes, d.38.Hieron. 171
ſacerdotes, 6.q.1.Teleſphorus 746
ſacerdotes 2.q.8.Clemens 642
ſacerdotes, 12.q.4. Toletanum conci. ix. 953
ſacerdotes, 1.q.1.Hieron. 507
ſacerdotes, d.49.Hier. 213
ſacerdotes uero, diſt.93. Clemens pagina 417
ſacerdotes, di.50. Nicolaus papa pagina 241
ſacerdotes, 2.q.7.Damaſ.papa 663
ſacerdotum, de conſec.d.2. Clemens papa 1789
ſacerdotum, 21.q.3. Cyprianus 1159
ſacerdotibus, 11.q.1.Greg. 854
ſacerdotibus, diſt.31.Beda 140
ſacerdotibus, de conſe.d 3. Aurelianenſe conc 1. 1827
ſacerdotale officium, diſt.61. Gregorius 286
ſacratas d.23.Soter papa 107
ſacramentum hactenus, 2.q.5.Cornelius 600
ſacramenta, 1.q.1.Aug. 483
ſacramenta altaris, de conſe.d.1.Africanum conc. 1768
ſacrificium, de pæ.d.1. Ambr.ex Dauid 1553
ſacrificium, de conſe d.2.Aug. 1760
ſacrilegium, 17.q 4 Greg. 1103
ſacroſancta religio, 1 q.1 Gelaſi. 508
ſacroſancta Romana d.22. Anacletus 93
ſacrorum canonum, d.63. Ex capitular. Carol. Imper. 312
ſacrorum canonum 12.q.2.Greg 922
ſal cæleſtis, de conſe.d.4.Beda 1861
ſaluator, 1.q.1.Vrbanus ij. 539
ſaluator, de conſe.d.5.Didym. 1904
ſalomon. 32.q.3 Greg. 1513
ſalonitanæ, d.43.Greg. 366
ſaluo in omnib.9. q.3.Higinus 815
ſaluberrimum, 1.q.7 Leo 571
ſancimus, 12.q 2.Tolet.conc. 931
ſancimus, 1.q.7.Cod. 537
ſancitum eſt, 23 q.8. Vuormacen. concil. 1290
ſancitum eſt vt, 7 q.1.Rothomo concil. 777
ſancta Romana, d.15.Gelaſius 51
ſancta octo, d.16.Ex diuturno li.&c. pag 54
ſancta quippe, 2.q.7 Hier. 665
ſanctum eſt, de conſec di.4. Auguſt. 1849
ſanctiſſimo in Chriſto, d.73. Epiſtola formata 334
ſanctimoniales, 20.q.1. Carthaginenſe conc.3. 1144
ſanctimonialis, d.23. Carthaginenſe conc.4. 107
ſanctus, quippe, 11.q.3.Vrba.ij. 901
ſanctorum canonum, d.70. Vrbanus ii.ex conc. 328
ſanctorum patrum, 10.q 1.Calix.paſ. ii. 826
ſanctorum patrum, 1. q. 1. Calixtus papa 446
ſana quippe d.9.Aug. 27
ſane cauendum, de pæn.d.3 Auguſt. 1638
ſane conſanguinitatis, 35 q.2. Iſidorus 1715
ſane dicimus, 15.q.1.Ambroſius pagina 1000
ſane percuſſor, d.45. Anacletus papa pag. 210
ſane profertur, 24 q.1. Quinta ſyno. pag. 1323
ſane quia 16.q 2.Vrbanus ii. 1859
ſane quiſquis. 15 q 3.Codex. 1806
ſane quod ſuper 24 q.2.Vrbanus ii. pag. 1321
ſane ſi communi, diſt.65. Nicœnum concil. 317
ſane ſi ex conſenſu, 1.q.6.Carthaginenſe concil.iii. 632
ſane Theſſalonicenſes, 16.q 7. Anaſtaſius bibliotheo 1088
ſapiens non eſt, 6.qu.1. Lucius papa pag. 748
ſapiens nunquam, de pœn.d.2.Ambroſius 1618
ſatagendum, 25.q.1.Pelag.papa 1349
ſatyra, d 2.Iſidorus 7
ſatis euidenter, d.96. Nicolaus Papa pag. 440
ſatis hinc apparet 33.q.5.Aug 1699
ſatis oſtendimus, de conſe.d.4. Aug. 1858
ſatis peruerſum, d.5 .Greg. 278
ſatisfactio pœnitentiæ, de pæn.d.3. Aug. 1635
ſcelus 2.q.1.Nicolaus papa 591
ſceleratior omnibus, de pœ.d.3.Leo papa 1655
ſcenicis, de conſe.d.3.Carthaginenſe conc.iii. 1825
ſcit ſancta d.12 Leo ix. 39
ſcitote, 6.q.3 pelagius papa ii. 755
ſciant cuncti, 2.q 8 Codex 667
ſcias frater, 7.q.1.pelagius papa 778
ſciatis fratres, 33.q.4 Hier. 1689
ſcire debet, di 76.Ambroſius 347
ſcire debes, 7 q.1.Cyprianus 765
ſcire uos oportet, 23 q 8 Leo 1281
ſcimus autem, d.43. Anacletus 197
ſcimus uos non ignorare, 12. q.1.Vrbanus papa 907
ſciendum, 8.q 1.Greg. 796
ſciendum, 26.q.3.& 4 Aug. 1368
ſciendum eſt, 27.q.1 arelaten.conc. pag. 1406
ſciendum, de poe di.2 Greg 1614
ſciendum, di.29. Iſidorus 133
ſcindite corda de pœn.diſt.1. Ioelis 1564
ſciſcitaris, 7.q 1.Nicolaus papa 786
ſciſcitatur, 30.q.4.Nicol. papa 1468
ſciſcitantibus 15.q 8.Nicolaus papa pag. 1019
ſchiſma 24 q.1.Pelagius 1313
ſchiſmatici. 23.q 6 Aug. 1272
ſcriptura dicit de conſec.diſt.2. Cyprianus 1778
ſcripſit mihi, 7.q.1.Greg. 761
ſcripſit nobis 27.q 2 Nicolaus 1422
ſcriptum eſt, 6.q.3 Greg. 755
ſcriptum eſt 15.q 5 Greg. 989
ſcriptorum ueſtrorum, d.100. Grego. 459
ſæculares, 31.q.5.Carth.conc. 1541
ſæculares, de conſe.diſt.2.agathenſe concil. 1785
ſecunda autem, 4 q.2.& 2.Grat. 718
ſecunda q, 29 q.2.Grat. 1458
ſecunda, de pæn d.1. Hier. 1587
ſecundam, 18 q.2.Grat. 1120
ſecundum canonicam, 13.qu.8.pariſien.conc. 1289
ſecundum catholicā, 11.q.3.Aug 878
ſecundum eccleſiæ, di.19.Anaſtaſius ii. 79
ſecundum uerba, 33 q.5.Auguſtinus pag. 1695
ſecuri ſunt, 2.q 7.Beda 652
ſed adhuc, 1.q 3.Grat. 535
ſed cum in epiſcoporum, x.q.2 Gratianus 827

Sed continuo, de pæn. diſt. 2. Ambroſius pag. 1570
sed & illud. 26 q 2. Hieronymus 1367
sed illud, diſt 45. Origenes. 210
sed nec Adam, de pæn. diſti. Ambroſius. 1618
sed notandum. diſt. 29. Gratianus 133
sed penſandum, diſt. 6 Gregorius. 16
sed ponatur, 11 q. 3. Gratianus. 859
sed quæritur, diſt. 37 Gratianus 170
sed ſi forte, diſt. 81. Lucius papa 369
ſeditionarios, diſ 46. Carthaginenſe conci 4. 212
Sedulo monendi, diſt. 38. Auguſtinus pagina. 180
ſemel Chriſtus. de conſe. diſ. 2. Auguſtinus. 1801
ſemel immolatus, de conſe. diſ. 2. Auguſtinus 1801
ſententia Cham, 2. q. 7. Anacletus Papa. 643
ſētētia paſtoris, 11 q. 3. Gregorius 860
ſententiam Romanæ, 35. q. 9. Nicolaus Papa. 1742
ſenatuſconſultum, diſt. 2. Iſidorus. 6
ſenti, 11 q 3. Auguſtinus. 879
ſæpe contingit, diſt. 50. Vuormacienſe conc. 247
ſæpe contingit, 2 q 5. Vuormacienſe concil. 611
ſæpe fit, 12 q. 2. Tolet. conc. vi. 949
ſæpe malorum, 28 q. 1. Toletanum concil 4. 1446
ſæpe principes, 23 q. 8. Toletanum concil 4. 1262
ſæpe ſe utitia, diſt. 41. Gregorius 190
ſeptuaginta, diſt. 16. Athanaſius 61
ſepties cadit, de pæ. diſt. 3 Hieronymus 1641
ſequitur in utraque, diſt. 26. Gratianus 118
ſequitur non percuſſorem, diſti 45. Gratianus. 202
ſequitur non litigioſum, diſ. 46. Gratianus 210
ſequitur ſecta, 1. q 1. Gratianus 529
ſeqtur ſecūda, 27. q. 2. Gratianus 1411
ſequitur ſexta 2. q 6. Gratianus 614
ſeruatis priuilegiis, 25. q. 1. Hormiſda papa 1354
ſeruanda eſt, diſt 82. Gratianus 145
ſeruetur, 11 q. 3. Nicænum conc. 886
ſerui autem diſt. 54. Gratianus 259
ſeruitium, 18 q 2. Vrbanus 2. 1132
ſeries conſanguinitatis, 35. q 5. Iſidorus 1718
ſeriatim, diſt. 32 Leo ix. 152
ſerpens decepit, de pe. diſt. 1. Ambroſius. 1571
ſex differentię, 23. q. 3. auguſt. 1210
ſexaginta, diſt. 16 Zepherinus 55
ſexto die, diſt. 35. ambroſius 166
ſexta actione, 15. q. 7. Hiſpalen. concil 2. 1015
ſexta ſynodus, diſt. 16. Beda. 58
ſexta vero, 4. q. . Gratianus. 729
ſextā ſanctam de conſe. diſti. 3. Gadrianus Papa 1834
ſextam ſynodum, diſt. 16. Hadrianus papa 56
ſi accuſatorū. 3. q. 10. Gelix papa pa. 713
ſi accuſatorum, 4. q 6. Felix papa 729
ſi ad ſcripturas, diſt. 6. auguſtinus 26
Si ad peccatum, 22. q 4. auguſt. 1188
ſi ad maritis de cōie. diſ 4. aug 1874
ſi agimus, de pæn. diſti 1 Hieronymus 1584
ſi aliquid, 22 q. 4 Beda 1184
ſi aliquid, 22 q. 4 Soterus papa 1187
ſi aliquis, 26. q. Epaunen conc. 1381
ſi aliqua cauſa, 22. q. 1. Ioannes Chryſoſtomus 1167
ſi apoſtolus, de pæ. diſt. 3. augu. 1635
ſi apud 23. q 5. Hieronymus 1260
ſi audieris, 23. q. 5 Cyprianus 1262
ſi auerterit, de pæn diſtinct. 4. Dominus per Ezechielem. 1674
ſi autem aliquis, 9. q. 3. anicetus, papa 816
ſi autem necdum, 36. q. ca. Meldenſe concil. 1749
ſi autem presbyteri, 15. q. 7. Carthaginenſe conc 3. 1016
ſi autem prouocatum, 2. q. 6. africanum concil. 635
ſi autem ſine, 17. q. 4 Gratianus 1102
ſi autem vobis, 11 q 3. Clemens 865
ſi baptizata eſt de conſe. diſt. 4. auguſtinus 1884
ſi cauſa, 33. q. 4. ambroſius 1690
ſi clericus, 11. q. 1. Chacedonenſe concil. 857
ſi Clerici 11 q. 1. Toletanū cunc 848
ſi clericatus 16. q. 1. Hieronym. 1031
ſi concupiſcentia 15. 1. auguſt. 1001
ſi conſuetudinem, diſt. 8. Gregor. 22
ſi credas, de conſ. di4 2. Ambr 1823
ſi non ſunt de conſ. diſtin. 2. Hilarius epiſcopus 1784
ſic autem, 1. q. 1. auguſtinus 482
ſic decet, 25. q 2. Siluerius papa 1380
ſic enim, 28. q. 1. auguſt. 1440
ſic non ſunt, 32 q 4. auguſtin. 1511
ſic in ſantificando, de conſec. diſt. 2. Cyprianus 1777
ſic omnes diſt. 19. agatho papa 76
ſic populus, 1. q. 1. Hieronymus 494
ſic quidam, 10. q. 1, Toletanum conc. 3. 822
ſic quippe. 27. q. 2. Gregorius 1531
ſic viue, 16. q 1. Hieronymus 1031
ſicubi, 12. q. 5 Tarraconenſe, con 957
ſi cui etiam, de pæn diſt. 1. aug. 1563
ſi cuius patruus, 35. qu. 10. Innocentius pag. 1644
ſi cuius uxorem, diſti. 34. Neocæſar. concil. 161
ſi cupis. 16. q Hieronymus 1023
ſi cuſtos, 27. q. 1 Gregorius 1399
ſicut apoſtoli, 11. q. 3. Fabianus epiſcopus 166
ſicut achab de pæn. diſt. 3. Greg. 1646
ſicut ait, de pæ. di 3. Hierouim. 1646
ſicut alterius, 7 q 1. Calixus papa 760
ſicut antiquitus, 17. q. 4 Nicolaus 1104
ſicut bonum, 17. q. 1. Carthaginenſe conci. 4 1390
ſicut Chriſtus, 1 q. 1 Hieronymus 409
ſicut crudelis, 32. q. 1. Ioannes Chryſoſtomus 1488
ſicut diœceſim, 16. qu. 3. Toletanum concil 4. 1063
ſicut domini, 16. q 7. paſchalis 2.
ſicut eccleſia, 12. q. 1 Gregorius 937
ſicut enim, 11. q 1. Clemens 850
ſicut enim, 32. q 5. Ioannes Chryſoſtomus 1517
ſicum epiſcopum, 1 q. 2 Grego. 531
ſicut ergo. 35. q 9 Gratianus 1742
ſicut eunuchus, 1 q 1 auguſtinus 481
ſicut excellētiam, 23. q 4. Greg. 1246
ſicut ficti, 1 q. 1. auguſtinus 483
ſicut ii. qui, diſt 47. ambroſius 661
ſicut inquit, 2. q. 7 Gregorius 661
ſicut in ſacramentis, de conſe. diſ 4. auguſtinus 1890
ſicut in unaquaque, 21. q. 2 Rhemenſe conc. 1157
ſicut Iudas, de conſe, diſti. 2. auguſtinus. 1819
ſicut is, 1. q. 6. Gregorius 557
ſicut neophytus, diſ 48. Gregor. 220
ſicut non alii de conſe. diſtinc. 1. Felix 1757
ſicut non eſt, 33. q 4 auguſtinus 1221
ſicut non omnis, 32. qu. 2. Hieronymus 1495
ſicut non ſuo, diſt. 46 Leo papa 211
ſicut noſtris, de conſec. diſt 4. auguſtinus 1860
ſicut omnino, 12. q 4 Gregorius 921
ſicut primi, de pœn. diſt. 1. auguſt. 1591
ſicut quædam, diſt. 14 Leo papa 48
ſicut quamuis, diſt 96 Gelaſius 444
ſicut qui, 17. q 4 pius papa 1106
ſicut qui monaſteria. 20. q. 1. Eugenius ii. in ſynodo 1143
ſicut ſacerdotes, 2. q. 7. Fabianus 642
ſicut ſancti, diſt. 15 Gregorius 50
ſicut latius, 32. q. 4. Auguſtinus 1411
ſicut ſemel, diſt 68 Gregorius 234
ſicut femina, 32 q. 2 Hieronim. 1500
ſicut fera, de pæ. di 2 Auguſtinus 1611
ſicut ſine, 2. q 1. Gregorius 576
ſicut ſtellas, diſt. 38 Zepherinus, papa 179
ſicut tribus, de pæ. di. 2. Auguſt. 1613
ſicut uotus, de conſe. diſt. 2. Ambroſius 1822
ſicut vir 7 q. 1. Euariſtus papa 760
ſicut uiri, diſt. 40. Iſidorus 189
ſicut urgeri, 1. q. 1. Auguſtinus 489
ſi de area. 26 q. 2. Auguſtinus 1367
ſi decreta, diſti. 20. Nicolaus 1. 83
ſi de rebus, 23 q. 7. Auguſtinus 1276
ſi diaconus, diſt. 81. Aurelianenſe concil. 366
ſi dicat vir. 13. q. 5. Auguſtinus 1693
ſi dominus, 11, q 3. Hieronymus 893
ſi ducturi, 32. q. 6. Auguſtinus 1514
ſi duo forte diſt. 79. Honorius Auguſtinus 358
ſi duo fratres, diſt 50. Triburienſe concil. 247
ſi duo vel, 35. qu. 6. Vrbanus in concil. 1738
ſi ea de quibqs, 23. q. 4. auguſt. 1248
ſi ea deſtruerem, 25 q. 2 Gregor. 1354
ſi ea eccleſia 23. q 4 Auguſtinus 1241
ſi ægrotans, 5. q 3. Romana ſyn. temuote Hadriani 734
ſi enim, 27. q. 2. Ioan. Chriſoſt. 1140
ſi enim inquit, de pæn. diſt 2. Hieronymus 1620
ſi eos de quibus, de conſe. diſt 4 Auguſti. 1819
ſi epiſcopus, diſt. 50. Agath. cōc 226
ſi epiſcopus ante, 11. qu. 3. Sardicenſe concil. 861
ſi epiſcopus, 11. q 3 Epaun. conc. 876
ſi epiſcopus, 3 q. 2. Felix 1. 675

ſi epiſcopus,19.q. 3. Aurelianenſe, concil.1. 1069
ſi epiſcop 12.q.2.Tolet.cōc.iii.550
ſi epiſcopus metropolita nus,di 18. Conci. Agath. 72
ſi epiſcopus,11.q.5 Agath.cōc. 956
ſi epiſcopo 2.q.5.Vuormac cōc.612
ſi epiſcopū,16.q 6.Gregorius 1079
ſi epiſcoporū,21 q 5.Gregorius 1163
ſi ergo,8.q 1.Orig n ex lib Nu.799
ſi euangelica diſt.55.Pelagius 274
ſi ex bono de pœn.diſ.4.Augu 1665
ſi ex laicis,10 q 1.Illerdēs.cōc.822
ſi expoſitus diſ 87.Arelat.cōc.ij.396
ſi femina,29 q.2.In conc. apud Vermeriam. 1456
ſi feneraueris,14.q.3.Auguſtin.982
ſi forte,diſt.63.Leo Papa 314
ſi forte,de pœn diſt.1.Codex 1555
ſi forte,17 q.4 Clemens 1106
ſi forte,diſ 65 Sardicēſe cōcilio 320
ſi forte,21.q 5.Arelatenſe,cōc.1162
ſi fortaſſis,16 q.6.Leo iiij. 1081
ſi fur aut latro,13.q.2.Aurel.concil. palea. 977
ſi gens Anglorum,diſt. 56. Bonifacius martyrus 279
ſignificaſtis,1.q 1.Fabianus 505
ſignum eſt,de cōſe.diſ.2.Aug.1790
ſi habes,24.q 3.Auguſtinus 1326
ſi hereticus,2.q 7.Nouel.Cōſt.apud Iul. 648
ſi homo 35.q.2.& 3. In concilio apud Vermerias. 1712
ſi homo 27.q.1.Gregorius 1400
ſi homicidiū,22.q.5.Auguſt. 1265
ſi igitur,24.q.3.Hieronymus 1322
ſi ille q,diſ.50.Hormiſda papa 250
ſi illic 23.q 4 Gelaſius 1231
ſi Impera tor,diſ.96. Ioā papa 442
ſi in adiutorium,diſt.10.Auguſt. 30
ſi infidelis,28 q.2 Gregorius 1449
ſi infidelis,28.q 1.Ambroſius 1438
ſi in laicis,diſt.38.Leo papa 178
ſi inimicus eſt, diſt. 93.Petrus in ordinatione Clementis 415
ſi inimicus,11.q.3.Petrus Apoſt.866
ſi in morte,23.q 8.Gregorius 1285
ſi in plebius,diſt.63. Iſidorus 304
ſi in qualibet,20.q.2.Tolet.cōc 1145
ſi inter bonos,de conſe.diſt.4 auguſtinus 1544
ſi inter epiſcopos,6.q. 4 Bonifacius papa 758
ſi is qui præeſt,11 q.3.Iſidorus 896
ſi is qui,23.q.4.Gregorius 1231
ſi iubet,26 q 6.Carthag cōc.2.1378
ſi Iudas,de pœ.diſtinctione,4.auguſtinus 1663
ſi iuſtus,1.q.1.auguſtinus 482
ſi iuxta apoſtolorum,diſt 38.& Hieronymus 180
ſi laicus,diſ.31.Hieronymus 141
ſi laici vxor, diſt. 34. Martynus Bracha in conc. 162
ſi lapſis,50 Gregorius 224
ſi legitimi,2.q.5 agathēſe,cōc. 604
ſiluester,11 q 1.Gelaſius papa 844
ſi mala fama 2.q 5. Hincmarus epiſcopus 606
ſi metropolitanos,6 q.4.alexander palea. 758
ſimiliter,3.q.5.Iulius Papa 687
ſimiliter, 16. q. prima Symmachus in 6.ſynodo 1049
ſimili mō 28.q.prima Eutychianus pagina 1436
ſimulem Dei de pœnitentia, diſt.2. ambroſius 1618
ſi monachus,16.q.1.Inn.Papa 1026
ſi motum fuerit,de conſ.diſt 1.Iginus Papa 1759
ſi mulier,diſt.5.Gregorius 13
ſine exceptione,12.q ſecunda , Leo papa 939
ſine litteris, 8.q.5.Gratianus 805
ſine ornatu,21.q.4.Leo iv. 1161
ſine pœnitentia,de conſe.diſt.4.ambroſius 1870
ſi non ſunt,de conſec.diſt.2.Hilar. epiſcopus 1784
ſi non ſanctificatus,de conſ. diſt.4. auguſtinus 1862
ſi nō,ex fidei 23.q.4.Gregorius 1246
ſi non licet, 23.q.5 auguſtinus
ſi nulla,23 q.8.Nicolaus papa 1282
ſi nulla de cōſ diſ 4.Leo papa 1874
ſinguli accipiunt de conſe.diſ.2 Hieronymus. 1817
ſingula eccleſiaſtici,diſ. 89. Gregorius 401
ſi nupſerit,diſ.26.Hieronymus 124
ſint manifeſtæ,12 q. prima Canon, apoſto. 913
ſint tibi quotidiana,de conſe. diſ.5. Hieronymus 1895
ſint tibi ieiunia,de conſe.diſ.4 Hieronymus 1897
ſi officia,diſt.58 Zozimus 281
ſi omnia in hoc ſeculo, 6.q.1. anacletus 746
ſi papa,diſtinctione,40.Ex dictis Bonifacii 184
ſi pater,30.q.4.Chalcedonenſe cōcilio 1468
ſi Paulus,32.q.5.hieronymus 1518
ſi peccatum eſſet,22.q.prima auguſtinus 1168
ſi peccatum Dauid, de pœn. diſt. 1. Gregorius 1591
ſi peccauerit,2. q.1.auguſtinus 582
ſi per ebrietatem, de conſ.diſ.ſecunda,Beda. 1789
ſi per ordinationem,diſt.63.Pariſiēſe conci.j. 259
ſi p ſortiarias,33 q.prima ,hincmarus Rhemen.epiſcopus 1540
ſi per negligentiam,de conſ.diſt 2. Pius papa 1789
ſi Petrus, 24.q.1 ambroſius 1302
ſi Petrus,9.q prima, Ioannes iiij.792
ſi plures,16.q.7.Tribur.conc. 1095
ſi poſt ordinationem,diſ.50.Martinus papa j. 228
ſi presbyteri, j.q.j. extra de presby. non bap.palea 494
ſi presbyter,26.q,6.Iulius 1382
ſi primates,5.q.2.Felix papa ij. 733
ſi priuatum 12.q.j. auguſtinus 916
ſi propterea,23.q.5 auguſtinus 1263
ſi propterea,de pœn.diſt prima,auguſtinus 1563
ſi publicis,22.q.4. Tolet. concilio, 8.pagina 1183
ſi qua de rebus,12.q.2.ancyra,ſyno, pagina 935
ſi qua femina,diſt.90.Eliberit,concilio 245
ſi qua fuerit,81.b.1.Eliberitan.concilio 1479
ſi qua monacharum,37 q.1.Gregorius 1403
ſi qua mulier,35.q.10. Romana ſyno pagina 1745
ſi qua mulier,31.q j Ex concilio apud Vermerias, palea 1479
ſi qua mulier,diſt.30.Gangrenſe,cōcilio 135
ſi qua mulier ſuo,diſ.30.Gangrenſe conc. 136
ſi qua mulier,de conſe.di.4 Ex cōc. Mar.Bracha. 1875
ſi qua mulier,35.q x.Inn. 1745
ſi qua mulier,35.q.x. Hyginus papa pagina 1745
ſi qua mulier,19.q.3 authen. 1138
ſi qua uidua,diſt.28.Martinus Brach.in conci. 130
ſi qua virgo 27.q.1.Chalcedon.concilio 1401
ſi quando videris,de pœn.diſ.3 hieronymus 1660
ſi quādo,2.q 6 hadrianus papa 636
ſi quandoque a ſacerdotibus, 15. q. 7.alexander papa 1011
ſi quatuor,23.q.8.In concilio apud Vermerias. 1294
ſi quæ cauſæ,11.q.j.Innocentius papa 848
ſi quælibet,22.q.2.Gregorius 1179
ſi quē à clericatu.16.q j Greg. 1033
ſi quē forte,13.q.j. Auguſtinus 1318
ſi quem pœnituerit,2.q 3. Capitularium liber. 597
ſi qui apud,de conſe.diſt.4 auguſtinus 1849
ſi qui à ſimoniacis,j.q.j.Vrbanus papa 520
ſi qui clerici,diſt. 74. Carthaginen. concilio 356
ſi qui clerici.11.q j.Chalce,cōc.847
ſi qui clerici,j.q j.Leo 484
ſi qui clericorum,11.q.j aurelianē. concilium iij. 848
ſi quis epiſcopi,25.q.2.Leo 1350
ſi quis epiſcopi j.q.j.Leo 487
ſi qui epiſcopi,diſt.92.ancyran.concilium 413
ſi qui ex fratrib 11 q.j.Clemnes.841
ſi qui filij diſ 30.Cangren.conc 134
ſi qui inuenti,5. q. j. Eliberitanum concilium 731
ſi quilibet,diſ.54.Gregor.palea 267
ſi qui neceſſitate,de conſec. diſt. 4. Leo papa 1845
ſi qui parentes,31 q 3 Eliberit, concilium 1487
ſi q presbyteri, j.q.7.Cyprianus 557
ſi qui ſine examinatione,diſ.81. Nicænum,conci. 363
ſi qui ſunt vituperatores,2 q.7.Euariſtus papa 645
ſi qui ſunt,diſ.81.Gregorius vij 366
ſi qui vel temeritate,j q.7.Gelaſius pagina 568
ſi qui voluerint,j.q.7 conc.Nicænū pag. 564
ſi qui vero 7.q 1.Nicęn.conc. 775
ſi qui vero,de pœn.diſ. 5. Nicænum concilium 1681
ſi qui vero,diſt.32 Gregorius 146
ſi quidqd de cōſe.diſ 4 augu. 1849

ſi quid de quocunque, 15.q.7. Gregorius 1016
ſi q̃d in eccleſia, 2.q.7. Gelaſius 663
ſi q̃d inueniſti, 14.q.5. Auguſt. 988
ſi quid veri, diſt. 37. Auguſtinus 175
ſi quid vero, diſt. 86. Gregorius 391
ſi quis abbas, 18.q.2. Triburien. concilium 1826
ſi quis ab epiſcopo, 2.q.7. Aurelianenſe concilium j. 646
ſi quis abſcidit, diſ. 55. Canon. apoſtolorum 871
ſi quis accepit, 33.q.1. In concil. apud Compendium 1539
ſi quis à catholica, 23.q.4. Auguſtinus 1216
ſi quis ad te, 22.q.2. Auguſt. 1179
ſi quis à medicis, diſ. 2.55. Nicenum concilium 271
ſi quis apoſtolicæ, diſ. 79. Nicolaus Papa ij. 355
ſi quis à proprio, 11.q.3. Antiochenum concilium 860
ſi quis à proprio, 21.q.5. Antiochenum concilium 2162
ſi quis à modo, diſ. 81. Alexāder ij. pagina 367
ſi quis ancillā, 29.q.2. Iul. Papa 1455
ſi quis ariolos, 26.q.5. Gregorius Iunior. 1370
ſi quis artē, diſ 37. Hieronymus 174
ſi quis auſus, diſ. 71. Nicænum concilium 830
ſi quis autem, de conſe. diſ. 4. Leo papa 1841
ſi quis autem diſ. 18. Arelaten. concilium ij. 72
ſi quis autē, 1.q.9 Symmachus 536
ſi quis autem, diſ. 94. Alexan. j. 428
ſi quis autem, de pœn. diſ. 7. Auguſtinus 1687
ſi quis autem, de pœn diſ. 3. Auguſtinus 1661
ſi quis baſilicam. de cōſec. diſ. 1. Bracharen. conci. ij. 1756
ſi quis calendas 26.q.7. Zacharias papa 1387
ſi quis carnem, diſt. 30. Gangrenſe concilium 137
ſi quis circa, 2.q.3. Caius papa 594
ſi quis clericus, diſ. 81. Aurelianēſe, ſynod. iij. 365
ſi quis clericus, 16.q 7. Paſchalis ij. pagina 1089
ſi quis clericus, 14.q.4. Tarraconen. concilium 985
ſi quis clericus, 17 q 4. Ex pœnitentiali Romano 1107
ſi quis clericus, 36.q.5 Aurelianen. concilium 1. 1372
ſi quis clericus, 3.q.6. Sixtus 696
ſi quis clericus, 11.q.1. Silueſter 743
ſi quis clericorum, diſt. 47. Eliberitanum concil. 215
ſi quis coactus 22.q.5. Theodorus in pœnitentiali. 1194
ſi quis confugerit, 1.q 1. Nicœn. cōcilium 491
ſi quis coniugatus, 87.q.2. Octaua ſynod. 1431
ſi quis contumax 17.q.4. Triburien. concil. 1107
ſi quis contriſtatus, diſt 90. Fabianus papa.
ſi quis conuictus, 12.q 5. Mariſc. cōcil. 1 1194
ſi quis cum clerico. 11.q.1. Carthagin. conc. iij. 857
ſi quis cū duab. 33.q.2. Nico. 1550
ſi quis cum duabus, 34.q.1. & ij. Triburien. conc. 1706
ſi quis cum matre 33.q.2. Nico. 1551
ſi quis cum matre, 34.q.1. & 2. Ex conci. Triburien. 1707
ſi quis cum matre, 35.q.2. & 3. In cōcilio apud Vermer 1811
ſi q̃s cū militib. 6.q.1.1. Codex. 752
ſi quis cum nouercā, 32.q.7. Triburien conc. 1434
ſi quis cuiuslibet, 21.q.1. Carthaginen. conc. v. 1162
ſi quis dator, 1.q.3. Gregorius 530
ſi quis de alio de conſ. diſ. 4. Lugdū. conc. 1877
ſi quis de alterius, diſt. 58. Carthagin. conc. v. 282
ſi quis de clericis, 12. quæſt. 2. Agath. conc. 931
ſi quis de clericis, 12.q.2. Aurelianēſe conc. 934
ſi q̃s de corpore, 26.q.6. Mart. Brac. in conc. 1379
ſi q̃s dederit 24.q.j. Iulius papa 1318
ſi quis deinceps, 17.q.4. Alexander ij pag. 1109
ſi q̃s deinceps, 16.q.6. Greg. vij. 1687
ſi quis de ordine, 7.q.1. Meldenſe concil. 777
ſi quis de laicis, diſt. 34. Aurelian. concil. 161
ſi quis de potentibus, 24.q 3. Toletan. conc. 5. 1336
ſi quis dereliquerit, diſ. 30 Gangrēſe conc. 137
ſi quis de religioſo, diſ. 77. Gelaſius papa 352
ſi quis deſpicit, diſt. 42. Gangrenſe concil. 192
ſi quis deſponſata 27.q.2. Amb. 1428
ſi quis deſponſauerit, 27.q.2. Iulius papa 1417
ſi quis deſponſauerit, 27.q.2. in canon pag. 1415
ſi quis diaconus, diſt. 50. Iſidorus, Hormiſda papa 138
ſi quis diſcernit, diſt. 28. Gangrenſe concil. 132
ſi q̃s diuinis 30.q.5. ī Nouellis 1474
ſi q̃s dixerit, 11.q.q.3. Hierony. 881
ſi q̃s docet, di. 30. Gāgrenſe cō. 137
ſi quis docuerit, diſ. 28. Canon apoſtolorum 132
ſi quis dogmata, 25.q.2 Nicolaus papa 1358
ſi quis eccleſiam 17.q.4. Iginus papa, palea 1106
ſi quis eorum, diſt. 30. Gangrenſe cōcilium 136
ſi quis eorum, diſ. 31. Sexta ſynodus pagina 150
ſi quis epiſcopus, diſ. 16. Agathenſe concilium 72
ſi quis epiſcopus 87.4.1. Sexta ſynodus in Trullo 1394
ſi quis epiſcopus ordinatus, diſ. 92. antiochenum concil. 412
ſi quis epiſcopus, diſt. 81. Canon apoſtolorum 366
ſi quis epiſcopus, 26.q.5. Tolet. concil. iiij. 1371
ſi quis epiſcopus, 23.q.8. antiochenum concilium 1291
ſi quis epiſc. 1.q.3. Gregorius 536
ſi quis epiſcopus, diſt. 83. Gregorius vij. 377
ſi quis epiſcopus, 46.q.7. Canō apoſtolorum 1081
ſi quis epiſcopus, 7.q.1. Leo epiſcopus 777
ſi quis epiſcopus, 1.q.7. Martinus Bracha ex concil. 571
ſi quis epiſcopus, 11.q.3. Martinus Bracha ex concil. 886
ſi quis epiſcopus damnatus, 11.q.3. antiochenum concil. 861
ſi quis epiſcopus, 11.q.3. Eutychianus papa 891
ſi quis epiſcopus, 6.q.4. Martinus Bracharenſis in concil. 775
ſi quis epiſcopus, 2.q.6. Sardicenſe concilium 631
ſi q̃s epiſc. 2.q.7. Romana ſyno 663
ſi quis epiſcopus per manus diſ. 92. Antiochenum concilium 413
ſi quis eps, diſ. 92. antioch. cōc. 413
ſi quis epiſcopus vacans, diſ. 92. antioch. concilium 413
ſi quis epiſcopus, 6.q 4. antioch cōcilium 751
ſi quis epiſcopus, 6 q 4. antioch. cōcileum 775
ſi quis epiſcopus, 10. q. 2. Martinus Bracha in concil. 833
ſi quis epiſcopus, 1.q.1 Chalcedonenſe concilium 465
ſi quis epiſcopus, 21.q.5. Martinus Bracha in concil. 1162
ſi q̃s ep̄m. 2.q.3. Damaſus papa 594
ſi quis epiſcopum, 16.q.5. Nicolaus papa 1060
ſi quis epiſcoporū, 3.q.6 Fabia 690
ſi quis epiſcoporum diſt. 18. Tarracen. concilium 71
ſi quis erga, 2.q.7. Alexander 644
ſi quis etiam, de conſec diſ. 1. Agathen concilium 1764
ſi quis ex clericis, diſt. 23. Gregorius ij. 107
ſi quis ex epiſcopis, diſt. 79. Stephanus papa iij. 357
ſi quis ex ſacerdotib. Leo papa iiij. ex concilio 257
ſi quis extra eccleſiam, di. 30. Gangrenſe concilium 137
ſi quis ex uno, 30.q 4. Inno. 1469
ſi quis falſū, 5.q 6. Octaua ſyno. 742
ſi quis filiaſtrum, 30.q.1. Ex conc. apud Vermerias 1460
ſi quis fortitudinem, 23.q.3. Hieronymus 1212
ſi quis frater, 11.q.3. Syn. Octaua 873
ſi quis fuerit, 32.q.7. Martinus Brach. in conci. 1528
ſi quis gentilis, 28.q.1. Eutychia papa pagina 1436
ſi quis habuerit 28.q.2. Meldenſ. cōcilium 1449
ſi quis hæreticæ, 1.q 1 Leo 486
ſi quis hominē, 11.q. Hierony. 882
ſi quis homicidium diſ. 50. Laticen. concilium palea 244
ſi quis iā, 21.q.2. Chalced. conc. 1156

ſi quis in atrio, 17. q. 4. Triburienſe concilium. 1104
ſi qs ĩ clero. 7. q. 1. Agathẽ. cõcil 776
ſi qs incognitus. 17. q. 2. Bonif. 1101
ſi qs in ægritudine, diſt. 57. Neocæſarienſe concilium. 281
ſi quis ingenuus. 29. q. 2. In conc. apud Vermeriam. 456
ſi quis in infirmitate, diſt. 55. Ilerden. concil. 275
ſi quis in metropolitana. diſ. 56. Tarraconen. concil. 320
ſi quis inquit, 1. q. 1. Cyprianus. 496
ſi qs iratus. 2. q. 3. Fabian. papa. 594
ſi quis iratus, de pœn. diſt. 1. In canonibus. 1561
ſi quis iraſcitur, 13. q. 3. Auguſt. 967
ſi quis inſaniẽs. 15. q. 1. Theod. 1002
ſi quis in tanta 1. q. 4. Codex. 553
ſi quis intrat, de conſec. diſt. 2 Martinus Brach. in conc. 1784
ſi quis iudaicæ, 28. q. 1. Vrbanen. concil. 1448
ſi quis iudicẽ, 2. q. 6. Fabia. papa. 622
ſi quis laicus, 16. q. 1. Mogunt. concil. 1040
ſi quis laicus, 11 q. 3. Tole. cõc. 1. 872
ſi quis laicus, 22. q. 5. Auguſt. 1200
ſi quis liber, 29. q. 2. Zacharias. 1455
ſi quis membrorum, 23 q. 8. Eutychinus papa. 1292
ſi quis monachus, diſt. 90. Octaua ſynod. 496
ſi qs monach. 16. q 1. Gelaſius. 1032
ſi quis necandi, de pæniten. diſtin. 1. Codex. 1555
ſi quis neceſſitate, 34. q. 1. & 2. Ex concil. apud Vermerias. 1705
ſi quis neque, 1. q 1. Grego. 523
ſi quis nõ dicã, 36 q. 2. Codex. 1554
ſi quis non dicam, de pœn. diſ. 1. Codex. 1748
ſi qs non iratus, 15. q. 1 Hieron. 1002
ſi quis non recto, 4 q. 3. Hiero. 1328
ſi quis nuptias, diſtin. 30. Gangrenſe concil. 137
ſi quis obiecerit. 1. q. 3. Paſchalis papa. 538
ſi quis obligatus, diſt. 54. Martinus Bracharen. ex concil. 262
ſi quis oblitus, 14. q. 4. Martinus Bracharen. ex concil. 984
ſi quis oẽm, 1. q. 7. Septima. ſyn. 558
ſi quis ordinatus, diſt. 92. Marti. Bracharen in concil. 412
ſi quis papa, diſtin. 79. Symmachus papa. 356
ſi quis pecunia, diſt. 79. Nicolaus papa ſecundus. 358
ſi quis peierauerit. 22. q. 5. Gelaſius papa. 1194
ſi quis per capillum, 22. q. 1. Pius papa. 1167
ſi quis per ignorantiam. 1. q. 1. Iſidorus. 494
ſi quis per ſuperbiam, diſt. 30. Gangrenſe concil. 136
ſi quis per vetus 22 q. 2. Greg. 1179
ſi qſpiã. di. 81. Eugenius papa, 369
ſi qs poſt, di. 33. Canon. Apoſt. 154
ſi qs poſitus, de pæ. di. 7. Aug. 1686
ſi quis poſt baptiſmum, diſt. 51. Tolet concil. 256
ſi qs poſt remiſſionẽ. di. 50. Inn. 251
ſi quis poteſtatẽ. 23. q. 4. Ambr. 1233
ſi qs præbendas 1. q. 3. Innoc. ii. 544
ſi quis præpropera, diſt. 50. Cyprianus. 236
ſi quis presbyter. di. 24. Brach. conc. Martini. 1111
ſi quis presbyter. de conſec. diſt. Canones Apoſtolorum. 1865
ſi quis presbyter, 7. q. 1. Antiochen. concil. 775
ſi qs presbyter, 2 q. 5. Greg. iiii 600
ſi quis presbyter, diſt. 30. Ex concil. Martini Brach. 138
ſi quis presbyter, diſt. 50. Martinus Brach. 234
ſi quis presbyter, diſt. 92. Martinus Brach. in concil. 414
ſi quis presbyter, 15 q. 8. Martinus Bracha. ex concil. 1019
ſi quis presbyter, 11. q 3. Cartha. concil. ii. 862
ſi quis præuentus, 22. q. 4 Iſido. 1188
ſi quis principũ. 16. q. 7. Calixtus papa. 1091
ſi quis propter, 1. q 2. Proſper. 533
ſi quis propter Deum, diſt. 30. Gangren. concil. 135
ſi quis pro ægritudine, diſt. 55. Ex Martino Brach. 273
ſi quis pulſatus, de pæn. diſtin. . Digeſtis. 1556
ſi quis putauerit, 2 q. 6. Victor. 617
ſi quis putauerit, 2. q. 6. Sixtus papa ii. 620
ſi quis qualibet, 12. q. 2. Agathen. concil. 940
ſi quiſquam, 11. q. 3. Pelagius. 845
Si quis rapuerit, 27. q. 1. Nouella Iuſtiniani Imperatoris. 1403
ſi quis dereliquerit. di. 30. Gangrenſe concil. 137
ſi quis romipetas, 24. q. 3. Calixtus papa. 1336
ſi quis ſacerdos, 30. q. 1 Cæleſti. 1463
ſi qs ſacerdotũ, di. 81. Alex. ii. 367
ſi qs ſacerdotũ. 11. q. 1. Pius pap. 846
ſi quis ſacro, 27. q. 1. Aurelianen. concil. 1398
ſi quis ſeruum, 17. q 4. Gangren. concil. 1115
ſi qs ſeruũ, 17 q. 4 Mart. Brach. 1115
ſi quis ſemel, de pœn. diſt. 2 Octaua ſynod. 1603
ſi quis ſponſam, 27. q. 2. Triburienſe concil. 1426
ſi quis ſuadente, 17. q. 4. Innoc 1111
ſi quis ſuper his, 2. q. 7. Gregor. 660
ſi quis tam fœminam, de pœn. diſt. 1. Digeſt. 1556
ſi quis tãquã, di. 30. Gangr. con. 136
ſi quis triginta, diſt. 78. Bonifacius papa. 354
ſi quis tumidus, 15. q. 7. Carthag. cõcil. i. 1016
ſi quis vel virginitatem. di. 30 Gangrenſe concil. 135
ſi quis veſtrũ, 2. q. 6. Sixtus papa. 616
ſi quis vero. 3. q 4. Pius papa. 681
ſi quis vero, 11. q. 3. Ambroſius. 865
ſi quis vero, 11. q. 3. Ambroſius. 865
ſi quis viduam, diſtin. 50. Ex Martino Bracharenſi. 226
ſi quis viduam, diſtin. 34. Innocent. papa. 162
ſi quis viduam, diſt. 34. Canones Apoſtolorum. 163
ſi quis viduam, 32. q. 7. Moguntin. concil. 1533
ſi quis virginem, 36. q 2. Greg. 1748
ſi quis virorum, diſtin. 30. Gangrenſe concil. 137
ſi quis vituperat, diſtin. 31. Gangrenſe concil. 142
ſi quis viuente, 31 q. 1. Triburienſe concilium. 1478
ſi quis voluntarie, diſtin. 50. Martinus Brach. ex capitulis. 245
ſi quis voluerit, de conſecra. di 4. Ex concilio apud Belluacum. 1877
ſi quis votũ, 27. q. 1. Theodorus. 1410
ſi quis vſuram, 14 q. 4. Ambro. 986
ſi quis vult 16 q 7. Bonifacius. 1097
ſi quis vult, di. 36 Hieronymus. 170
ſi quis vxorem, 32. q. 1 Ioann. Chryſoſtom. 1489
ſi quis vxorẽ, 32. q 1. Theodorus in pœniten. 1490
ſi quis vxorẽ, 27. q 2. Gregorius. 1416
ſi qđ verius, 33. q. 2 Auguſtin. 1546
ſi quos de ſeruis, 12. q. 2. Agathenſe concil. 940
ſi quos, 23. q. 4 Gregorius. 1245
ſi quotieſcumque de conſecr. diſt. 1. Ambroſius. 1784
ſi refuglentes, de pœn. diſt. 4. Petrus Apoſt. 1674
ſi res aliena, 14 q. 6. Auguſtinus. 992
ſi reuera, de conſecr. diſt. 4. Pelagius papa, 1845
ſi rector, diſt. 43. Gregorius. 194
ſi Romanorum, diſtin. 19. Nicolaus papa. 74
ſi ſacerdos, 6. q 1. Anacletus pap. 743
ſi ſacerdos, de pæni. diſt. 1. Hieronymus. 1578
ſi ſacerdotes, 16 quæſt. 3. Tolet concil. ix. 1068
ſi ſæculi, 12. q. 1. Gregorius. 920
ſi ſe cuiquam, diſt 28. Aurelianenſe concil i. 130
ſi ſermo meus, de pœn. di. 2. Auguſtinus. 1613
ſi ſeruus, diſ. 54. Aurelienen. conc. 1. pag. 267
ſi ſeruus, di. 54. Iuſtin. authẽ. de ſan. epiſc. 267
ſi ſolus, diſt. 8. Cyprianus. 23
ſi ſubdiaconus, diſ. 34. Martinus Bracharen. 163
ſi tantum epiſcopus, 6. q 2. Vaſenſe concil. i. 754
ſi teſtes omnes, 4. q 2 & 3. Digeſ. 719
ſi tranſitus, diſt. 79. Symmachus papa. 359
ſit retor diſcretus, diſt 43. Greg. 194
ſit tributum, 11. q. 1. Ambroſins 849
ſi triginta annorum, diſt. 78. Zacharias. 355
ſi tu abſtines, 17. q. 2. Io. Chryſ. 1472
ſiue de coniugii, 33. q 2. Nicolaus papa. 1542
ſiue hæreticus, de conſecr. diſtin 4. Beda. 1858
ſiue paruuli, de conſec. diſt. 4 Cæleſtinus papa. 1859
ſi vero qui diſtin. 50. Geruden. concil. 249
ſi verum, 31. q. 2. Vrbanus. 1484

ſi vir ſimplex di 27. Theodorus. 144
ſi vir & vxor. 35. q 2. & 3. Augu. 1715
ſi vir & vxor 27. q. 2. Eugenius Papa in ſynod.
ſi virgo 34 q. 1. & 2. Auguſtinus. 1705
ſi vos contra. 23. q 5. Auguſt. 1263
ſi vobis fratres 23. quæ. tio. 8. Oſius epiſcopus. 1291
ſi vxorem, 32. q. 5. Auguſtinus. 1521
Solet quæri, 32. q 6. Auguſtinus. 1498
Solet etiam, de conſe. diſt 4. Auguſtinus. 1846
ſolent plures, de conſe. diſt. 1. Cabilonen. conc. 1768
ſolennitates, de conſe. diſt. 1. Felix Papa. 1758
ſolennitates, de conſecr diſt. 1. Gregorius. 1759
ſolicitum quoque. di 48. Gratia. 359
ſollicitudo. di. 52 Alexander ii. 258
ſollicitatores, de pœn diſt. 1 Digeſtis pag. 1536
ſors nō aliquid 26. q 2 Auguſt 1364
ſortes 26. q 5. Leo iiii. 1372
ſortilegi ſunt, 26. q 1. Iſidorus. 1363
Species & ſimilitudo, de conſe. diſt. 2. Gregorius. 1790
Spiritus ſanctus, 1. q. 1. Auguſt. 493
ſpiritus ſanctus, de conſecratione. diſt 5. Melchiades Papa. 1892
ſponſus ille, diſt 56. Auguſtinus. 278
ſponſus & ſponſa, diſt. 23. Carthaginenſe concilio. iiii. 108
ſponſus & ſponſa, 30 q 5. Carthaginenſe concilio 4. 1473
ſponſalia, 30. q 2 Gratianus. 1454
Statuit quoque, 2. q. 5. Saleguſt. Concil. 612
ſtatuimus 16. q. 1. Anaſtaſius. 1047
ſtatuimus 19 q 3. Vrban. ii. 1136
ſtatuimus, 20. q. 2. Eutychianus Papa pag. 1146
ſtatuimus, di. 4. Teleſporus. Papa 10
ſtatuimus 12 q. 2. Agath concil. 931
ſtatuimus, diſtinctio 61 Leo. 298
ſtatuimus, 11. q 1 Fabian Papa. 850
ſtatuimus, etiam di. 76. Vrbanus. 345
ſtatuimus, decretum, 1 q 1. Nicolaus papa ii. 519
ſtatuimus vt ſicut. 1. q. 1. Cabilon concilio. 519
ſtatutis, 2 q. 1. Codex. 581
ſtatutū eſt, 27. q. 2. Tolet concil 1427
ſtatutum eſt, 2. q. 6. Carthaginen cō cilio quinto. 634
ſtatutum eſt, 8 q. 1. In concilio apud Alteum. 1119
ſtudendum eſt, diſt. 90. Carthaginenſe concilio. iiii. 457
ſtatuendum nobis, 16. q. 2. Fauen. cō cilio. 1059
ſtudeat ſanctitas, diſt. 50. Nicolaus Papa, 244
ſtudii veſtri, diſt. 61. Gregorius. 293
Subdiaconus, diſ. 17. Sexta ſyno. 35
ſubdiaconus, diſtinctio 23. Carthaginenſe concilio. iiii. 105
ſubdiaconus. 24. q. 1. Auguſt. 1317
ſubdiacono etiam, di. 94. Gratia 428
ſubdiaconis tuis diſt 32. Grego. 151
ſubmittitur, diſt 21. Nicol Papa. 91
ſufficit pœnitenti, de pœn diſt. 1. Leo Papa. 1583
ſufficit ſacerdoti, de conſec. diſtin. 1. Alexander ſecundus. 1769
ſufficiat, 27. q. 2. Nicolaus Papa, 1412
ſuggeſtum nobis eſt, 7. q. 1. Libertus Papa. 785
ſuggero, 3. q. 8. Felix epiſcopus in Carthag concilio ſecundo. 705
ſumma iniquitas, 6 q. 1. Alexander Papa. 749
ſumma militiæ. 23. q. 1. Grego. 1207
ſummopere 11. q. 3. Gregorius. 816
ſunt in eccleſia, 8. q 1. Auguſt. 800
ſunt namque, diſ. 45. Gregorius. 209
ſunt nonnulli, 16. q 1. Bonifacius Papa. 1030
ſunt nonnulli, 1. q. 1 Gregorius. 523
ſunt nonnulli. diſ. 46. Gregorius. 211
ſunt nōnulli, 2 q. 7. Euariſtus, Papa. pag. 646
ſunt plures, de pœn. diſt. 3. Aug. 1617
ſunt plurimi, 6. q. 1. Gregorius papa pag. 747
ſunt quædam, 17. q 1. Auguſt. 1098
ſunt quædam, 23. q. 5. Haym. 1264
ſunt qui arbitrantur, de pœniten. diſt. 1. Ambroſius. 1575
ſunt q dicūt, 27 q 2. Gregorius. 1418
ſunt q opes 17. q. 4. Ambroſius. 1102
ſunt quidam, 1. q. 1. Paſchalis ii. 527
ſunt q dā, 25. q. 1. Vrbanus papa. 1347
ſuper cauſa, 2. q. 5. Alexander. 604
ſuper quibus, 30. q 3. Vrbanus 1466
ſuper tribus, de pœnitentia. diſtin. 2. Hieronymus. 1586
ſuper tribus, de pœnitentia diſtin 2. Hieronymus. 1614
ſup prudētia. 14. q. 2. Paſchalis ij. 981
ſuperueniente, 1. q. 1. Gregorius 498
ſuppliciter gloriæ veſtræ, 23. q. 8. Gregorius. 1284
ſuſcipitis ne, di 10. Greg. Nazian 30
ſuſpectos, 3. q. 5. Pontianus papa. 685
ſuum vere. 21. q 4 Gratianus. 1161
Symbolum de conſecratione diſt 4. Agathen concilium. 1859
ſynodum epiſcoporum. diſtinct. 17. Marcellus papa. 63

T

TAbernaculum, de conſecratione. diſtinctio 1. Felix. iiii. 1752
talis mihi, de pœn tentia diſtinct. 3. Ioannes Chryſoſtomus. 1645
tali cōiugio, 1. q. 7. Meldēſe cōc. 569
tales ad miniſterium, diſtinct. 23. Clemens. 101
tales & ſi. 16. q 5. Gratianus. 1060
talia q dem 8. q. 3 Pelagius papa 803
talibus Deus, de pœnitentia, diſt. 2. Hieronymus. 1615
tam ſacerdotes, 24. q. 3. Anacletus papa. 1333
tantum valet. 32. q 7. Auguſt. 1535
tantis Daniel. di. 81. Cæleſtinus. 363
tanta nequitia 1. q 7. Gregorius. 566
tanta nequitia, di 86. Gregorius. 391
tamdiu 3. q 2. Felix ſecundus. 674
tempus quod inter, 13, q. 2. Auguſtinus. 973
tempus autem, diſt 79. Gratian. 340
tempus quoque. diſt 31. Gratia. 139
tempus vero, de pœn, di. 7. Gra. 1686
temporis qualitas 7. q 1. Greg. 783
tempora pœnitudinis. 26. q. 7. Leo papa. 1384
temerarium 11. q 3 Auguſtinus. 879
tenere debet. diſt. 31. Innocent. i. 141
teneamus 1. q. 1 Auguſtinus. 492
te quidem, 11. q. 1. Clemens. 849
tertio quæritur. 15. q. 5 Gratian. 1004
terrulas 12. q. 2. Agathenſe con. 939
teſtamentum diſt. 6 Gregorius. 15
teſtamenta vero. 12 q 5. Gratia. 954
teſtes per quamcumque, 3. q. 9. Calixtus papa. 709
teſtes abſq 2 q. 7. Damaſus pap. 656
teſtes autem, 4. q 2. & 3. Carthaginēſe concil. vij. 718
teſtimonium, 11. q. 1. Silueſter. 482
teugualdum. 11. q. 3 Nicol. papa. 864
tibi Domino, diſt. 51. Leo. iiii. 312
timorem, de conſecratione. diſtin. 2. Baſilius epiſcopus. 1787
tolle charitatem, de pœniten. diſt. 2. Auguſtinus. 1616
tolerandi ſunt. 23 q 4. Auguſt. 1214
tolerabilius, 32 q 5. Ambroſi. 1514
tonſura vero, diſt. 69 Gratianus. 327
totum, 1. q. 3 Auguſtinus. 538
totam pœnitentiam, de pœn. diſt 3. Hieronymus. 1641
tranſmarinos, diſtin. 98. Anaſtaſius j pag. 450
trāſtulit, 24 q. 3 Hieronymus. 1339
tres perſonas, 23. q 4 Auguſt. 1218
tres ſunt autem, de pœnitentia. diſ. 1. Auguſtinus. 1589
tria legitima, 36. q. 2. Hierony. 1749
tria ſunt genera, diſtin. 45. Albinus & Alcuinus. 208
trib. ex cauſis, de cōſ. di. 1. Aug 1764
tribus gradibus, de conſecrat. diſt. 2. Clemens papa. 1786
tributum, 23. q. 8. Vrbanus. 1281
triforme eſt de conſecratione. diſ 2. Sergius papa. 1785
tua ſanctitas. 31 q 2. Hormiſda papa palea. 1484
tu bonus, 23. q. 4 Auguſtinus. 1214
tu dixiſti, 23. q 5. Auguſtinus. 1237
tu malum, 22 q. 1 Auguſtinus. 1166
tūc ſaluabitur, 33. q. 5 Hieron. 1696
tunc vera 11. q 3. Gregorius. 882
tunc eis, de conſ di. 2. Auguſt. 1824
tunc valere, de conſ diſt. 4. Aug 1856
turbat acumen, diſt. 37. Beda. 173
turbatur nauicula, 1. q 4. Amb. 551

V

VAlet interdum, 81. di. Iſidor 365
Valentinianus, diſtin. 63. Hiſtoria Tripar. 297
valentino clerico. diſt. 34. Pelagius papa. 164
valida eſt, de pœn di. 1 Gregor. 1604
valde neceſſarium di. 94 Greg. 428
vaſa in quibus, de conſecratione. diſt. 1. Triburienſe concilio. 1766
vaſis iſtæ, 23. q. 4. Auguſtinus. 1224
vbi iſta didiciſti, diſtinctio 74. Simplicius papa. 337
vbi nō eſt, 30. q 2. Nicol. papa. 1464
vbi ſana, 24. q. 1. Auguſtinus. 1310
vbi pars eſt, de cōſ diſt 2 Hilar. 1817
vbi nā legiſtis, di 95. Nicolaus. 439
vbicūque. 16. q. 1. Tribur. conc. 1026
vbicūq; 13 di. 2. Tribur. concil. 965
vbicumq; 11. q 2. Io. Chryſoſt. 975
væ eis, de pœn. diſt. 4. Oſee. 1675
væ qui dicitis, 11. q. 3. Eſaias. 881
venit ſacerdos, de cōſ. di. 4 Am. 1861

Veni-

Veniſti ad fontem de conſec. diſt.4. Ambr. 1868
Veniam nunc 35.q.9.Innoc. 1741
Ventum eſt.1.q.1.Innoc. 470
Vendentes 1.q.3. Gregorius 543
Venerabiles, de conſ.diſt.3 Septima ſynodus. 1834
venerabilis.de conſe.diſt.4 Gelaſius papa 1842
venter mero,diſt.35.Hierony. 166
verbum Dei,de pæ.diſ.1.Amb. 1573
vetus baptiſmus,de conſe.diſt.4 Proſper. 1890
veritate, diſt.8.Auguſt. 21
vera iuſtitia,diſt.45.Gregor. 209
Vereor 8 q Hieronymus 801
verum hoc,diſt.14.Gratianus 47
veſtrã flagitamus, diſ.10.Leo.iiii. 32
veſtimenta eccleſiæ. de conſ. diſt.1. Stephanus 1766
victor Honorius. diſt. 97. Honorius ad Bonif papam. 448
vide benignũ,de pę.di.1.Hier. 1585
vide quantum.1.q Hierony. 495
vides fili diſt.10.Ioan.viii. 32
vides vt opinor.23 q. 6.Aug. 1273
vident homines,diſt 86. Auguſt. 387
Videntes autem 12.q.1. Vrbanus papa 911
videtur nobis.15 q 6. Cæleſt. papa. palea. 1731
vidua 27.q.1.Nicolaus 1405
vidua eſt,diſt.34 Hieronymus. 163
vidua 20.q.1.Tolet.conc.x. 1145
viduæ 27.q.1.Auguſt. 1045
viduæ q.diſ.81.Carth conc.iii. 372
viduæ,27.q.1.Arelat cõc.palea. 1406
viduas 27.q.1.Gregorius 1392
viduas autem 27.q.1.Martin. Brach. in conc. 1395
viduas honora.1.q.2.Paulus Apoſtolus. 532
viduas 27.q 1.Aurelian.conc. 1398
viduis autem diſt.87.Gratianus 393
viduitatis,27.q.1.Arauſic.cic. 1405
viginti tantum. diſtin.16 Stephanus papa 62
viliſſimus,1.q.1 Symachus 488
vino inebriantur,diſt.37.Hiero. 171
Vinolentum ſacerdotem,diſ.35.Hieronymus. 166
violatores,25.q.1.Damaſ.papa 1347
vir cum propria 33.q 4 Greg. 1691
virum catholicum. diſt.47. Leo papa. 215
virginem 27.q 1.Tribur.conc. 1397
virgines non velentur. 20.q.1. Pius papa 1144
virgines,27.q.1.Eliberitanum conc. pag. 1401
virgines quæ.diſt.47.Hieron. 125
virgines ſacræ 20.q.4.Trib.cõc. 1150
virginibus 27.q.1.Tribur.conc. 1397
viſum præterea de conſ.diſt.1. Cabi. conc.ii. 1775
viſis litteris 16.q.2.Ioan papa 1057
viſitandi 18.q.2.Gregorius. 1131
vltra prouinciarum, 3.q.5 Steph 691
vltima voluntas 13.q.2.Greg. 694
vnus ex vobis,2.q 1.Auguſt. 577
vnaquæque mulier 13 q.2.Aug. 693
vnaquæque,3.q 6.Anacletus. 696
vna tantum,diſt 26.Ambroſius 122
vna ſola 33.q.5.Auguſtinus. 1696
vnctio inuiſibilis,de pæn.diſt.2.Auguſtinus 1607
vnde quæritur,35.q 9.Gratian. 1739
vnde ipſe 8.q.1.Clemens palea. 792
vndecunque diſt 56 Auguſt. 276
vnio noſtræ 19 q. 3.Tolet.cõc.16. 835
vnius vxoris,diſt.26.Hieron. 119
vnicuiq; ii.q.3.Pelag papa ii. 889
vnicuique fidelium de conſec.diſ 1. Aurelianenſe conc. 1764
vnũ abbatẽ 21.q.1.Agath.conſ. 1154
vnum orarium.di.25.Tolet.cõc.iii. pag. 114
vnum ſolum 23.q.5.Auguſt. 1251
vnuſquiſque 22.q.4.Ambr. 1185
vobis enim 12.q.2.Gelaſius 927
vocatio autem 5.q.2.Gratianus 732
vocatio ad ſyn.5.q.2. Dam. 731
volumus vt frater diſt. 89.Greg. 402
volumus, 16 q 4.Gregorius 1077
volumus diſt 81.Gregor. 370
volumus 11 q 1.Codex 853
voluiſſent de pæn.diſ.1.Greg. 1587
vos ante omnia,de conſ.diſ.4.Auguſtinus 1872
vos autem 16 q.1.Auguſt. 1032
vota ciuium diſt.63 Leo 1. 306
volentibus diſt.27.Hieron. 124
vouentibus 17 q.1.Hieron. 1099
vrbes & Loca. diſt. 80. Lucius papa 360
vſque adeo 32.q.7.Auguſt. 1535
vſq; adeo diſ.33 Gelaſius papa 156
vſus auctoritati.diſt.11.Iſidor. 33
vſus naturalis 32 q.7.Auguſt. 1530
vſura eſt. 14.q 3. Agath.conc. 984
vt calix domini.de conſe.diſt.1 Rhemen.conc. 1767
vt cognouerunt. de pęn.diſt.2. Ambroſius 1618
vt conſtitueretur,diſt.50. Aug. 234
vt epiſcopi de conſe.diſt.5. Melden. conc. 1894
vt euidenter.1.q.1.Auguſt. 502
vtilem 22.q.2.Hierony. 1180
vt ieiuni.de conſec.diſt.5. Aurelian. conc. 1894
vt illud de conſ.diſt.1. Soter. 1772
vtinam omni tempore.diſ.76.Hieronymus 348
vt lex.27 q.1.Innoc ii. 1406
vt noueritis 22.q.1.Auguſt. 1165
vt oſtenderet, de conſe diſt.4. Auguſtinus 1884
vt pridem 23.q 8.Greg. 1283
vt presbyteri 17.q.4 Tribur.conc.palea. 1110
vt quid paras de conſec.diſt.2.Auguſtinus 1799
vtraque quæſtio.34.q.1.& 2 Gratianus 1702
vtrum vero 28.q.3 Gratianus 1450
vtrum ſola de pæn.diſt.1. Gratianus pag. 1552
vtrum ſub figura.de conſ.diſt.2. Auguſtinus. 1813
vt veterum,diſt.9.Auguſt. 25
vulgaris, de pęnit diſtinct.1. ex Digeſt. 1557
vulteranæ 12 q.2.Gelaſius 928
vxor a viro 32.q 7 Ambr. 1531
vxor Felicis 17.q.4.Gelaſi. 1113
vxor legitima 26.q.1.Auguſt. 1436

FINIS.

NOTATV DIGNA IN GLOSSIS
& nouis notationibus.

AArō ſacrificauit hircum, & ignis egreſſus a domino deuorauit holocauſtū, pag. 1650
Abbas in aliquibus diſpenſat. 1151
Abbas an minores ordines hodie cōferre poſſit. 327
Abbas monachum excōmunicatum abſoluere poteſt. 407
Abbas in epiſcopum quandoq; non eligitur. 1036
Abbas quē ordinē dēt habere. 227
Abbas nihil proprij habet. 269
Abbas factus epiſcopus cui eccleſiæ acquirit. 1119
Abbas non conſecratur. 933
Abbas an poſſit donare. 935
Abbatem ab abbatia poteſt ſolus epiſcopus deponere. 1126
Abbates tenentur ad concilium epiſcopi venire. 72
Abbates & chorepiſcopi minores ordines conferunt. 106
Abbates non exerceant epiſcopalia, pag 1205
Abbatiſſa dēt eſſe ſexagenaria 1144
* Abiurandæ hæreſis modus ex vii. ſynodo. 562
Abolitio fit tripliciter. 584
* Abortium. 1950
Abraham, Paulus, & Iehu, an fuerint mendacii expertes. 1177
Abraham an ſit mentitus. 1181
Abrogare. 10
abſens an poſſit condemnari. 705
abſens in criminali poteſt in bonis puniri. 705
abſens an poſſit excommunicari, & abſolui. 586
abſens non eſt feſtina ſententia condemnandus. 762
abſenti vtrum ſubueniatur. 628
abſentes vnde vocantur ad electionem. 300
abſentes an ſint ad electionem vocandi. 673. & 1379
abſentes poſſunt per litteras conſentire. 315
abſolutio ex cauſa differri poteſt 72
abſolutus ſemel in duobus caſibus accuſari poteſt. 602
abſtinere a licitis quandoque debemus. 370
abſtinere a venialibus difficillimum eſt. 1889
abſtinentia Chriſti & Ioannis Baptiſtæ diuerſa fuit. 189
abſtinendum eſt quandoque ab vxore. 1678
abſtinendum eſt ab omni ſpecie mali. 518
acephali. 1344
acephalitæ. 1342
actor & procurator, & ſyndicus, differunt. 645
actor libellum offerens, duplicem cautionem præſtare debet. 679
actoris punitio reum ad iudicē non ſuum trahentis. 855
actori denegantur induciæ. 678
actore non probante reus abſoluitur regulariter. 760
actio propter culpā remittſcit. 1888
actio perpetuatur litis conteſtatione pag. 173
actio ſecundum canones, non eſt de neceſſitate proponenda. 619
actio vtrum ſit proponenda de iure canonico. 20
actio nō datur ex improbitate. 1188
actiones, ſed non paſſiones, communicantur inter coniuges. 1469
actiones plures habens an vna electa perdat alias. 936
actiones ſeu pactiones interuenire pōt in ſpiritualiū donatione 456
actiones quattuor ex contractu infamant. 701
accuſans vxorem adulteram qualiter conuincitur de adulterio. 1524
accuſatus lite pendente promotus an ſit deponendus. 363
accuſatus quandoque dat expenſas accuſatori. 660
accuſatoribus quandoque præmium datur. 356
accuſare ſe poſſunt mutuo vir & vxor de adulterio. 1492
accuſare prohibitus, an a teſtimonio repellatur. 718
accuſare ſimul plures, an liceat vni. pag. 584
accuſare an quis cogatur. 1167
accuſare prohibentur aliqui. 729
accuſare quis quandoq; cogitur. 662
accuſare non pōt de crimine conuictus in modum exceptionis. 656
accuſare cogitur aliquis quandoque pag. 718
accuſari poteſt quis poſt mortē. 401
accuſari quis nō poteſt ſimul de pluribus criminibus. 630
accuſari poſſunt plures ſimul. 364
accuſari poteſt quis de crimine per pœnitentiam purgato. 1544
acquiſita de bonis eccleſiæ, & de bonis clericorum, ad quos pertinebunt. 954
accuſari poſt mortem an poſſit aliquis. 1320
accuſator calūnioſus cogitur ſe purgare. 608
accuſator an, & quando poteſt deſiſtere. 742
accuſator pendente accuſatione, poteſt deſiſtere. 407
accuſator, & iudex, poteſt idem eſſe, pag. 1734
accuſator, & teſtis, idē eſſe non poteſt in cauſa matrimoniali. 1731
accuſator deficiens in vno an admittatur. 712
accuſator in quinq. peccare pōt. 593
accuſator non ſemper cogitur ſe ad pœnam talionis inſcribere. 667
accuſatori an dādæ ſint induciæ 595
accuſatori in cauſa ſanguinis licet pecuniam dare. 584
accuſato abſente poteſt dari libellus. 668
accuſati punitio. 667
accuſatio præſumitur ſemper inuidiæ cauſa fieri. 618
accuſatio ex charitate debet prouenire. 663
accuſatus an pendente accuſatione poſſit ſuum accuſare. 713
accuſatio, denuntiatio, & infamatio diuerſa ſunt. 667
accuſatio adulterij poſt quinquennium non auditur. 1544
accuſatio epiſcoporum præſumitur ex odio fieri. 413
accuſationem admonitio debet præcedere. 542
accuſationem deſerens qualiter punitur. 597
in accuſationibus non cogitur quis diē cōmiſſi criminis ponere. 1358
* accuſationem deſerenti quomodo B Gregorius veniam dederit. 595
accuſatur ne quis de diuerſis criminibus. 1268
Adam & Eua confeſſi ſunt. 1571
adam ante peccatum habuit duplicem ſtatum. 1616
adam ſi non peccaſſet ſemper iuuenis fuiſſet. 1891
adam erat immortalis. 1891
adam ſi non peccaſſet nulla in coitu voluptas eſſet. 1495
adam ante peccatū erat nudus. 1570
adam ſi viueret, vxorem habere non poſſet. 1708
adamiani. 1348
admonitio quandoq. eſt neceſſaria, quandoque non. 685
admonitio præcedat denuntiationem. 644
admonitio ſemper vindictam præcedat. 925
adoptio & arrogatio differunt. 926
aduerſarius an debeat aduerſario aperire quæ dicit. 1444
aduocatos, an poſſit operas ſuas locare. 886
aduocatus idem ius ſæpius allegare poteſt. 1278
aduocatus an teneatur ad decimas de patrocinio. 1055
aduocati militant. 1207
aduocati ſunt audiendi. 1748
aduocato quandoque ſilentium imponendum eſt. 693
aduocato qualiter fit ſatisfactio 699
adulatio tripliciter fit. 115
adulterium non fit ſine dolo. 1706
adulterium, & periurium ſolo animo committuntur. 1720

Adulte-

adulterium, & ſimonia poſſunt eſſe ex parte vnius. 1516
adulterium quãdoque cum propria vxore committitur. 1401
adulterium non committitur ſi cõiugata ignorãter cognoſcitur. 1706
adulterium cum ſponſa non committitur. 1426
adulterio polluta, an poſſit a ſuo corruptore duci. 1477
adulterio multa ſunt grauiora. 1531
adultera etiam poſt pœnitentiam accuſari poteſt. 1491
adultera licet interficiatur, dos tñ ad eius filios deuoluitur. 1544
¶ Æmulor varia ſignificata hẽt. 197
aetiani. 1343
aer eſt communis. 903
aetiani. 1343
aetas virilis diuerſimode interpretatur. 352
aetas in honoribus, & multis alijs neceſſaria eſt. 351
aetatis probatio cui incumbit. 354
ætatis ratio in pænitentiis eſt habenda. 252
¶ Affectus, & effectus non æqualiter puniuntur. 1557
affectus ſine effectu punitur. 539
affinitas ſpiritualis maior eſt carnali. 1425
affinitas tantum per carnis commiſtionem contrahitur. 1712
affinitas non naſcitur ſine carnis cõmiſtione. 1714
affinitatis genus per quam regulam cognoſcitur. 1728
affinitas per coitum nefarium contrahitur. 1728
affinitatis definitio. 1728
affinitatis gradus computantur ſicut gradus conſanguinitatis. 1729
affinitatis arboris formatio. 1729
affinitatis prohibitio inter aſcendentes, & deſcẽdentes eſt ꝑpetua. 1730
affinitas per notabilia declarat. 1729
affirmatiua in negatiuam reſoluitur. pag. 373
afflictio quandoque datur afflictis. pag. 13. & 762
¶ Ager, & manſus, differunt. 1289
agilitas eſt dos corp. glorioſi. 1778
¶ Agonitæ. 1344
¶ Alabaſtri fractio q d ſignificet. 1575
* Alaricum ex variis libris uolumen ſuum collegiſſe, & vſum eſſe epiſcoporum opera. 622
alienatio facta ab eccleſia quandoque tenet, quandoque non. 938
alienatio quid comprehendit. 917
alimentorum nomine comprehenduntur veſtes, & habitatio. 833
aliud eſt in uia, aliud in inuio. 1674
alogii. 1342
altare quando eſt reconſecrandum. pag. 1759
altaris myſterium eſt incomprehenſibile. 503
altaria ante conſecrationem erigi poſſunt. 325
¶ Ambiguitas eſt triplex. 157
* Ambroſium electum a Synodo, nõ ab imperatore. 290
* Ambroſii librum de alendis pauperibus deſiderari. 391
amicos facere de mammona iniquitatis, quid ſit. 903
amittit quis quod nunq̃ habuit. 105
amuſſis. 658
* Anaſtaſius Papa immerito reprehẽſus a Gratiano. 79
anathema. 683
ancilla contrahere permiſſa eripitur in libertatem. 1511
ancilla cum domino contrahens, libera efficitur. 163
ancillam ignoranter ductam etiam poſt manumiſſionem poteſt liber dimittere. 1456
angaria, perangaria. 527
angelici. 1342
angeli non fuerunt ex traduce. 1630
Anianus interpres Pauli. 1721. & 1721
¶ Anima ſine uirtutib. corruit. 502
anima pro homine ponitur. 470
anima plus ſimilitudinis habet cum Deo quam corpus. 1648
anima maribus citius infunditur quam fęminis. 12
anima noſtra unde procedit. 1499
animæ infirmitas eſt duplex. 995
animę unius perditio eſt grauior quã mille corporum. 1194
animæ uis eſt duplex. 995
animalia immunda quæ dicebantur eſſe. 1493
animatum, & non animatum interficiens qualiter punitur. 1500
animoſitas quandoque in bonam, qñdoq; in malã par. ſumitur. 394
animus, & opinio præfertur veritati, & facto. 1173
annus qñque a Martio incępit. 343
annus quo pater filium a religione reuocare poteſt, quando incipit currere. 1146
annus quot dies habet. 271. & 1896
annus biſextilis duos dies fecit haberi pro uno. 271
annus in æſtatem, & hyemem diuiditur. 343
anni excurſus aliqua facit. 945
annulus nuptæ quid notat. 1472
annuli datio, facit præſumi pro matrimonio. 1473
annotatio quid ſit. 1356
antiquitas non dat priuilegiũ. 422
antidicomaritæ. 1343
anthropomorphitæ. 1342
anaiochus multa facinora perpetrauit. 481
aphoriſmus vnde dicatur. 1899
¶ Apoſtolus uſus eſt poeticis ſententiis. 173
Apoſtoli utrum potuiſſent conficere in triduo. 1787
Apoſtoli de continentia nihil conſtituerunt, ſed ſolo exemplo illam docuerunt. 374
Apoſtoli de Paſſione Domini doluerunt. 1679
Apoſtoli vtrum omnes fuerint epiſcopi. 322
Apoſtoli uindictam deſiderantes, an peccauerunt. 1229
Apoſtoli qñ fuerunt conſecrati. 88
Apoſtolici. 1342
Apoſtolos non petens intra tempus, vt renunciare appellationi. 630
apoſtolorum locum tenent viri eccleſiaſtici diuerſimode. 911
* Apoſtolicam ſedem in tribus locis eſſe vnam. 87
apoſtata quilibet, an ſit excommunicatus. 107
apoſtatæ qui dicuntur. 254
apocriſarius. 560
apologia. 347
apellitæ. 1342
appollinariſtæ. 1343
* appellatio a iudicibus ex cõſenſu partium electis, an detur. in c ſane ſi ex conſenſu. 2. q 6. 632
appellat qui ad ſuperiorem iter arripit. 1515
appellat cõiunctus pro cõiuncto. 629
appellatur de epiſcopis prouinciæ ad metropolitanum. 65
appellat ad Papã omiſſo medio. 616
appellatur a iudice ſæculari ad eccleſiaſticum. 615
appellare tertio nõ licet. 615. & 1486
appellare ante ſententiam ſecundum leges non licet. 451
appellare a iudice communiter electo, an licitum ſit. 632
appellare nõ licet a cõꝓmiſſario. 633
appellare, aut iudicem recuſare non ſemper licet. 629
appellare ante ſententiam utrum liceat. 621
appellari non licet a maiori ad minorem. 626
appellari non poteſt in tributis, & decimis. 639
appellari non poteſt ab excommunicatione. 874
appellãdũ ne eſt, iudice præſẽte. 628
appellãdũ nõ eſt omiſſo medio. 755
appellans fruſtratorie iudicem offendit. 236
appellans per calumniam, ad quid punitur. 620
appellans ſecundo multis in caſibus non auditur. 626
appellans a delegato, ad quem appellare debet. 614
appellans abſente iudice quid debet facere. 631
appellans a grauamine iuſte appellat. 628
appellantis iniuſte punitio. 624
appellanti diuerſa tempora dantur ad proſequendum. 636
appellanti impedito, quomodo ſuccurritur. 625
appellatio, & nuntiatio noui operis differunt. 631
appellatio plurium. 631
appellatio ab executore facit fructus ſequeſtrari. 634
appellatio poteſt ad Papam, omiſſo medio, interponi. 96
appellatio in multis caſibus non admittitur. 615
appellationis tempus poteſt iudex moderari. 615
appellationis cauſa eſt eadem cum principali. 635
appellationis cauſa non eſt ad iudicem a quo remittenda. 632
appellatiõis terminus eſt triplex. 636

appellationis cauſa vtrum ſit aſſignāda 621
appellationis tempus, an ſit vtile, an continuum 624
appellationis dies cōputat̃ in decennio, qđ datur ad appellandū. 614
appellationis diffinitio 614
appellationem pro me factam, an teneat ratificare 929
appellationes friuolas recipiens punitur 639
¶ Apulia eſt patrimonium beati Petri 1137
¶ Aqua an ſit de neceſſitate conſecrationis 1777
aqua baptiſmi an ſit ſacramētū. 492
aqua quæ fluxit de latere Chriſti, an fuerit vera aqua 1777
aqua de petra fuit ſignum ſanguinis Chriſti 1818
aqua in baptiſmo eſt ſacramentum, id eſt, ablutio cum aqua 1835
aqua multipliciter accipitur 1780
aqua de petra populum per deſertū ſecuta eſt 1821
aquarii 1342
¶ Arabici 1344
arboris cōſāguinitatis formatio. 1724
arbitros eligere quandoque coguntur litigantes 857
arbitriū liberū, ad quid ualeat. 1892
arbitrium inimici an ſit tolerandum pag. 1278
arbitrorum duo ſunt genera 632
archiepiſcopus, an ſit iudex ordinarius totius prouinciæ 814
archiepiſcopus ſolus cauſam epiſcopi audire poteſt 158
archiepiſcopus in confirmatione nō tenetur primatem conſulere 318
archiepiſcopus de cauſis ſubiectorū epiſcopi cognoſcere non pōt 817
archiepiſcopus quot habeat ſuffraganeos 86
archiepiſcopus non conuocat ſynodum ante palii ſuſceptionem 457
archiepiſcopus cōſecratur a ſuis ſuffraganeis 459
archiepiſcopus a quibus eſt conſecrādus 257
archiepiſcopi pallium non petentis negligentiā qui ſupplere dēt. 454
archiepiſcopi ſubſūt Patriarchis. 817
archiepiſcopū negligentē circa pallii petitiones, quis monere debet. 455
¶ Archidiaconus, an habeat iuriſdictionem delegatam 429
archidiacon⁹, an poſſit īſtituere 2087
archidiaconus inſtituendos examinare debet 110
archidiaconi sūt oculi epiſcopi. 417
archidiaconi multare poſſunt. 429
archidiaconatum quis conferre poteſt 285
¶ Archimandrita 568
archontiaci 1342
archiuium 1459
archiflamines 360
* Arelatenſem archiepiſcopum pertinere non ad Narbonenſem, ſed ad Viennenſem 804
aranæ non ſunt ſine cœmento ligandæ 384
argumentum ab ordine verborū ſumitur 196
argumentum a contrario ſenſu eſt fortiſſimum 629
argumentum ſumi poteſt ex rubricis 1558
argumentum a contrario eſt in iure fortiſſimum 24
argumentantur quandoque ex iure abrogato 19
argumentamur in iure uariis modis 1311
* Arrianos ſolitos fuiſſe rebaptizare 1873
Arriani 1343
Artotyritæ 1342
articulus ſuper quo eccleſia eſt fundata 78
articulos fidi oēs ſcire tenemur. 1314
* Aſchiſis quid ſit apud Græcos patres 135
aſcriptitii dupliciter fiunt 264
¶ Aſinæ quam Dominus equitauit feſtum non eſt celebrandum. 1831
aſſecla 487
aſſeſſoris officium 1245
aſſiduitas facit, aliquid eſſe peccatū pag. 1166
aſſiſterium quid ſit 1403
aſtronomia nō eſt reprehēdēda. 1371
atrium eſt cœmeterium 1403
attētatio ſola, & ſolus conatus, quādoque puniuntur 1556
* Auguſtini opuſcula de communi vita clericorū ſæpius ſub diuerſis titulis haberi 385
* Auguſtino quæ atribuantur eſſe apud Paſchaſium 500
* Auguſtini ſententiā de veritate ſacramentorum ēt in hæreticis eſſe certiſſimam, licet eam Gratianus tanquam dubiam proponat 515
* Auguſtini epiſtolam ad Iulianum Comitem in recentioribus editionibus haberi ſub titulo de ſalutaribus documentis 703
Auguſtinus qnq. dormitauit 1409
Auguſtinum diſputationes, Hieronymum translationes, & Gregorium moralia commendant 26
¶ Auarus eſt inſatiabilis 216
Auari non dant peccatorum remiſſionem 485
auaritia promouendum impedit. 383
auaritia eſt fornicatio 1437
auaritia eſt idolorum ſeruitus. 471
auctoritas canonis eſt maior auctoritate ſanctorum 82
auctoritas ſanctorum quandoque Papali præfertur auctoritati 82
auctoritas maioris in omnibus pactis eſt excepta 21
authentica ſcriptura, quot modis dicatur 1358
audientia eſt multis deneganda. 98
aures male intelligentibus euellendæ 171
aurum pro ſapientia ponitur 1628
auturgia 925
Azahel fuit rex Damaſci 1586

B

Babylonia eſt in Chaldæa regione 1519
Babylonii per quos reges fuerunt in captiuitate 1518
Balthaſar vaſis Dñi abuſus eſt. 176
balnea multis periculoſa eſt 371
¶ Baptiſmus fit in nomine, & non in nominibus patris, &c. 1859
baptiſmus qñ fuit inſtitutus. 1837
baptiſmus ē ſacramētorū fidei. 1865
baptiſmus non vitiatur precum vitio 1863
baptiſmus, an poſſit conferri furioſo 1845
baptiſmus paſſionem Chriſti ſignat, pag. 1623
baptiſmus utrū tollat infamiā. 558
baptiſmus, an poſſit dari in nomine Chriſti 1866
baptiſmus eſt prima tabula 1572
baptiſmus, & pœnitentia miniſtrantur tempore interdicti 1587
baptiſmus eſt efficatior pœnitentia. pag. 1871
baptiſmus an poſſit dari p laic. 1850
baptiſmus Ioannis non fuit proprie baptiſmus 1837
baptiſmus Ioannis non conferebat peccatorum remiſſionem 488
baptiſmus, an tollat irregularitatem pag. 281
baptiſmus adultorum, an valeat ſine ſatisfactione 1870
baptiſmus Ioannis non fuit remiſſionis operatiuus 1851
baptiſmus tollit infamiam præcedentem 121
baptiſmus ſolennis bis tantū in anno celebratur 1870
baptiſmus in maris littore factus, nō conſecrat totum mare 492
baptiſmus an præſumatur eſſe in aliquo 1889
baptiſmus vtrum ante paſſionem fuit inſtitutus 1851
baptiſmus, an ficte accedenti dandus eſt, & vide notata ex B. Thoma in glo. in uer. ficti 483
baptiſmus triplex eſt 999
baptiſmus ante Chriſti paſſionē nulli erat neceſſarius 488
baptiſmus omnem peccati maculam tollit 451
baptiſmus delet actualia cum originali 1888
baptiſmus eſt omnium ſacramentorum ianua 350
baptiſmus effectus 1835
baptiſmi forma dēt eſſe ſimpla. 1833 & pag. 1835
baptiſmi definitio 1835
baptiſmi forma corrupte prolata, nō vitiat ipſum 1858
baptiſmi tria ſunt genera 1835
baptiſmi forma, an vitiet̃ ſi aliquid ſuperfluū apponat̃, aut interponatur, aut ſi ipſius ordo mutet̃. 1863
baptiſmi forma apud Græcos, & Latinos eſt eadem 1866
baptiſmi ſacramentum, etiam imperfectum, non iteratur 494
baptiſmi forma 1835
baptiſmi uis, qñ data fuit aquę. 1840
baptiſmi ſeptem ſunt dona 1459
baptiſmo, an fiat iniuria per reiterationem 401
baptiſmo carens neque corpus Domini ſumat, neque prædicet. 1861

¶ Ba-

¶ Baptizare ſeipſum nemo põt. 516 & 1848
* Baptizatum in lecto non conſueuiſſe Romæ in alericũ aſſumi. 282
* Baptizari quid ſignificet apud B. Cyprianum. 1880
Baptizare poteſt paganus. 1149
Baptizare ſolenniter laicus non poteſt. 240
Baptizare in nomine Genitoris, &c. an valeat. 1867
baptizãdus, te debet immergi. 1865
baptizandi ius nõ habent laici. 511.
baptizando, an ſit opus totũ corpus immergere. 1890
baptizando non ſufficit habere bonam conſcientiam. 1890
baptizans debet habere intentionẽ baptizandi. 1847
baptizatur quis in noĩe Chriſti, non autem in nomine Trinitatis. 1843
baptizatus in ægritudine nõ eſt promouendus. 281
baptizatus, vel ordinatus pluries, an plures recipiat characteres. 324
baptizatus iocoſe, non eſt baptizatus. 493
baptizatus ſola voluntate, an poſſit cum Chriſtiana contrahere. 1448
baptizati a Ioanne, an debuerint rebaptizari baptiſmo Chriſti. 488
baptizatum ſe dicenti creditur. 324
baſilius a Symmacho rogatus interfuit electioni Papæ. 364
baſilidiani. 1341
* baſilij regulæ citantur nomine octauæ ſyn. 1385
¶ beati immaculati, continet 22. diſ. pag. 1656
beemoth, qualiter interpretaẽ. 1631
bella an ſint permiſſa, & quib. 1202
bellum poteſt indici a iudice eccleſiaſtico. 1013
bellum dicitur quinque modis iniuſtum. 1208
beneficium conferens indigno pp amorem, ſimoniacus eſt. 524
beneficium quandoq; permittitur, & non officium. 367
beneficium poteſt auferre Papa. 821
beneficiũ conferri poteſt inuito. 377
bñficiũ coniugatis interdicitẽ. 420
beneficium inuito confertur. 208
beneficium iuris ſpernens, ſibi debet imputare. 1113
beneficium per timorem obtinens, peccat mortaliter. 556
beneficij ſpe ordinem reſpiciens, nõ peccat. 291
beneficij renuntiatio, ut alij detur, non eſt ſemper ſimoniaca. 522
beneficij collatori reuerentia debetur. 802
beneficij fructus, an uendi poſſint. pag. 933
beneficio ſine culpa ſua nemo priuari debet. 1096
beneficio priuatur, qui priuatur officio. 535
beneficio quis priuari nõ debet, niſi ſecundum ordinem iuris. 605
beneficia ſub conditione non dantur. 782
beneficiatus in diœceſibus duorũ epiſcoporũ ab vtroq. iudicatur. 1155
beneficiatus, ſuis cõſanguineis ſubueuire poteſt. 143
bñficiatus tranſiens de vna eccleſia ad aliã, an ſtatim ꝑdat primã. 1156
benemeritus quis dicitur. 940
* bibliothecæ, ideſt Bibliorum prologus primus B. Hieronymi. 665
bigamus. 122
bigamus eſt cum corrupta etiã ignoranter contrahens. 152
bigamus propter quattuor rationes promoueri non poteſt. 118
¶ blandiri poſſumus infidelib. 531
¶ bonus & malus quis ſimul eſſe nõ poteſt. 1491
bonus non eſt, qui malos non tolerat. 788
bono mortificata per pœnitentiam reuiuiſcunt. 1674
bona ſeipſos interimentum, quãdo fiſco applicentur, 1239
bona in peccato facta, quo ad aliqua proſunt. 1669
bona prima per ſequẽtia mala mortificantur. 1616
bona inſtanter ſunt facienda. 1578
bona deuouentis ſe religioni, ad quos deuoluuntur. 1394
bona mortificata reuiuiſcunt, ſed non mortua. 1660
bonũ facere, vtrũ quis cogatur. 1272
bonũ quodlibet deſurſum eſt. 1666
bonum facere nemo cogitur. 1237
bonum prouenit ex malo. 1268
* Bonifacij nomine ea interdũ referri, quæ habeãtur in nouellis apud Iulianum anteceſſorem. 392
* Bonifacij archiepiſcopi Mogũtini & Marty. verba de Pontifi. Romano ex collectione Deus dedit 184
* Bonifacii nomine qui citantur plerumque habentur apud Iulianum anteceſſorem. 841
bonoſiani. 1343
brephotrophium quid. 1289
Britania eſt duplex. 1354
¶ Bulgari qui ſunt. 133
Bulgari cur haberent presbyterum coniugatum. 133
buſtum rogus & pyra differũt. 1286

C

CAiphas prophetauit. 484
Camani. 1342
Calix, an poſſit eſſe ligneus, aut vitreus. 1767
Calumniator non ſemper punitur talione. 594
Calumniator. 593
Calix qualiter ſumitur. 1625
Candor munditiam ſignat. 1869
candelabrum, qualiter ſumitur. 1624
Cana deliberatio. 626
* Canones ſynodi, quæ in Trullo, quo tempore ſint editi, & quam vim habeant ex Theophane, Humberto, Anaſtaſio. 57
Canones præferuntur legibus. 28
Canon canoni, an præiudicet. 237
Canon dicitur regula. 1901
Canone non definiente, diffinire nõ licet. 1483
Canones Apoſtolorum, vtrum ſint recipiendi. 54
Canonicus pro canonico teſtificari poteſt. 981
canonicus de communi iure nõ poteſt duas præbendas habere. 458
canonicus de gremio p̄fertur extraneo. 383
canonici contra ep̃m agentes, procuratorem conſtituere poſſunt. 736
captus in bello, an licite poſſit aufugere. 9
capitulum non poteſt licentiare clericum ſede uacante. 331
capitulum uacante ſede non confert præbendas. 109
capitulum eligendo indignũ, quandoque diſpenſat. 1024
* capitum numerum interdum citari, ut eſt in codice canonum. 662
capellæ olim nõ erãt eccleſiæ. 1763
cardinali noto ſine litteris credi poteſt. 449
cardinales, an ſuppleant defectum mortui Papæ. 358
cardinales presbyteri dicuntur maiores diaconis. 357
* Cardinalem & Cardinalem conſtituere, quid ſignificet. 331
carmina ſingularia circa Euchariſtię ſacramentum. 1801
* caro peccati uocatur interdũ quæ habet tantum ſimilitudinem carnis peccati. 1838
carnem Chriſti non manducat, qui ab eo diſcordat. 1808
carnes hędinę ꝓuocãt dęmones. 791
carnes comedere die ſabbathi, utrũ ſit licitum. 1823
* caroli magni modeſtia in cauſis eccleſiaſticis. 608
carpocratiani. 1342
* Carthaginenſis unica ſynodus, quæ ſit. 83
caſtitas eſt inter coniugatos. 1493
* carthaginenſis viii. nomine uideri ſignificat Mileuitanum. 843
caſtrati, an poſſit matrimonium cõtrahere. 1535
caſtaldiam emere peccatum eſt. 465
caſtaldus. 540
caſtigatio quibuſdã cõmittitur. 1117
caſſanda ſunt facta ab intruſis. 81
caſus fortuiti nõ poſsũt ꝓuideri. 247
caſula nõ fiat d̄ veſte domecillę 1766
cathari. 1342
cathedra non facit magiſtrum. 801
cathedratici nomine, quid exigendum ſit. 834
cataclyſmus eſt diluuium. 1482
cataphriges. 1342
* cataphriges eſſe baptizandos cum ad catholicam confugiunt. 491
catechumenus ſi moriaẽ ſine baptiſmo, an ſit ĩputãdũ p̄sbytero. 2842
catechumeni quandoq; ſunt de eccleſia expellendi. 1713
¶ cautio iuratoria, an poſſit peti ab eligendo, uel electo. 803
cautio idonea, quæ eſt. 1864
cautionis nomen per ſe ꝑpoſitũ nudam promiſſione deſignat. 1450
cautela ad obligandas mulieres. 629
cauſa inter clericum & epiſcopum coram quo debet tractari. 816
cauſa quęlibet eccleſiaſtica p Papa

laico committi poteſt. 437
Cauſa pendente ſuper matrimonio non eſt denegandū debitum. 1737
Cauſa pauperis eſt tractanda prius quam diuitis. 578
cauſa reconuentionis eſt eadem cum principali. 704
cauſa eſt duplex. 840
cauſa ſęcularis eſt duplex. 840
cauſa criminalis ſecundum canones delegatur. 1292
cauſa eadem diuerſos effectus non operatur. 121
cauſa ſanguinis multos impedit promoueri. 255
cauſæ matrimoniales, an ſint legib. decidendæ. 31
cauſas mediocres tractant epi. 1045
¶ Cæcus cæco ducatum præſtare nō debet. 514
cæteri, & alij quandoque ponuntur improprie. 120
Cœli portam, quæ eſt Chriſtus, ingredimur. 1611
¶ Celebrare nullus debet ante digeſtionem. 771
celebrare pranſo non licet. 771
celebrare qnq; licet ſub dio. 1757
cedoniani. 1342
cæremoniæ. 203
ceſſante cauſa ceſſat conſtitutio ex ea orta. 564
*Cephas, quot modis exponatur 94
*Chriſtum quid ſignificet. 241
character hodie ſine miſſa non confertur. 352
character non amittitur. 511
*Chryſoſtomi, ideſt, auctoris operis imperfecti in Matthęum (qui vere Chryſoſtomus nō eſt) multas ſententias partim reiiciendas, partim pie interpretandas. 400
¶ Charitas ſemel habita poteſt amitti. 1603. & 1627
charitas, & odium ſunt immediate contraria. 1616
charitas perfecta multa facit. 1610
charitas in Maria erat per gratiam confirmata. 1615
charitas in infinitū creſcere pt. 1569
charitas per pœnitentiam recuperatur. 1615
Charitatem habet qui pro Chriſto ſuſtinere paratus eſt. 1612
charitatem ſe habere an poſſit aliquis cognoſcere. 1619
charitatem habens, multa pōt. 1604
chaldæi ignē pro Deo colebāt. 1710
cerinthiani. 1342
*Chirotheſia interdum ſignificat benedictionē, nō ordinationem. 564
chorepiſcopi aliquid habebant vltra presbyteros. 325
chorepiſcopi an fuerit ab Apoſtolis inſtituti. 326
¶ Chriſtus in eccleſia habitat. 1309
Chriſtus ſeipſum cōmunicauit 1802
Chriſtus eſt mihi viuere, &c. quid ſibi vult. 1612
Chriſtus nemini fuit ſubiectus. 849
Chriſtus quare poſt cœnam corpus ſuum dedit. 1803
Chriſtus qualiter nos dilexit. 1813
Chriſtus tres ſuſcitauit, 1613
Chriſtus fecit nos corpus ſuum. 179
Chriſtus officium ſacerdotis, & Imperatoris geſſit. 440
Chriſtus manducatur duobus modis. 1799
Chriſtus quædam vt Imperator & Rex geſſit. 440
Chriſtus pro dęmonibus, & angelis non eſt paſſus. 1822
Chriſtus fuit Imperator & Sacerdos. pag. 30
Chriſtus eſt in nobis & nos ſumus in Chriſto. 1820
Chriſtus poſt dies 40. aſcendit in cœlum. 347
Chriſtus qua ætate baptizat' eſt. 354
Chriſtus quare baptizatus fuit. 1823
Chriſtus induitur in baptiſmo. 1545
Chriſtus tributum ſoluit. 880
Chriſtus nō eſt filius adoptiuus Dei. pag. 1792
Chriſtus ſeipſum comedit. 1823
Chriſtus pro omnibus mortuus eſt. pag. 1802
Chriſtus eccleſiæ Romanæ primatū dedit. 693
Chriſtus eſt aliquid, ſecundū quod homo eſt. 1301
Chriſtus vtrum Iudam prodiderit. pag. 1780
Chriſtus bis in carne transfiguratus eſt. 514
Chriſtus nunquid reuelauit crimen Iudæ. 589
Chriſtus non pingatur figura agni. pag. 1834
Chriſtus eſt nobiſcum vnum. 1820
Xps humilitate ſua nos erexit. 440
Chriſti humanitas magna veneratione eſt adoranda. 1824
Chriſti patres fuerunt duplices. 794
Chriſtum negat qui mortaliter peccat. 1876
Chriſtum negās etiam ſolo ore, peccat. 890
chriſtianum occidere an grauius ſit quàm paganum. 187
chriſma vendi non poteſt. 518
chuſarſaton, quid repræſentat. 1585
¶ cibaria omnia ſunt in neceſſitate communia. 390
* Cinctus iudex. 851
circumciſio non fuit facta in deſerto. 1367
circumciſio quare fiebat. 165
circūciſio & baptiſmus, differūt. 165
circūſtātiæ peccata aggrauantes. 124
circumcelliones. 1343
citatio nulla arctat citatum. 842
citatio peremptoria, an poſſit a quocunque iudice mitti. 133
citatio multis caſibus non ualet, nec aſtringit citatum. 675
citatio de iure debet eſſe trinia. 728
citatio peremptoria quantum tempus continere debet. 133
citandæ ſunt partes in appellationis cauſa. 637
citatus impeditus, an mittere teneatur. 70
citatus die feriato, an debeat comparere. 1009
*citādi modus Gratiano uſitat'. 581
citati multis cauſis excuſantur. 69
ciuitas pro delicto perſonarum puniri poteſt. 1261
ciuitatis appellatione eius territoria non comprehenduntur. 311
ciuitate tota excōmunicata, qui naſcuntur, quando ſunt excommunicati. 1328
ciuitates ſex deſtruxit Dominus iuxta Iordanem. 1570
ciuitates refugij erant tres. 1009
cyprianus ſemel tantum immergebat. 1866
citharistę & alij varijs vtentes inſtrumentis, an peccent. 387
¶ claudus an poſſit promoueri. 273
clauis ſacerdotalis, an ſit una, an plures. 82
clemens noluit eſſe Papa ſtatim poſt Petrum. 798
* clemens vir arma ſumens nō ęque punitur ac ſeditioſus. 1560
clericus duas hn̄s eccleſias, vnā contra alterā ſuſtinere non debet 558
clericus coram ſæculari quandoque conuenitur. 845
*clerica ordinatio. 1159
clericus Ciuitatenſi ſeſt extraneo pręferendus. 328
clericus an poſſit reconueniri corā iudice ſæculari. 704
clericus infęlix eſurit in plateis. 328
clericus laico præfertur. 353
clericus a laico citatus venire nō tenetur. 1287
clericus de crimine conuictus, qualiter punitur. 676
clericus laicū accuſare non pōt. 642
clericus perdit adminiſtrationē per diutinam abſentiam. 1902
clericus tutor eſſe poteſt, ſi vult. 394
clericos locare per totam diem operas ſuas non poteſt. 409
clericus qui uxorē accepit, an ſtatī ſit ſuſpendendus. 367
clericus ſtans cōtra eccleſiam illius beneficium perdit. 441
clericus an de omni crimine poſſit iudicare. 753
clericus legem de interficiendo poteſt exponere. 1293
clericus amplectens mulierem præſumitur bene agere. 866
clericus, p p cuius conqueſtionē laicus occiſus eſt, an teneatur. 1211
clericus habēs pauperē eccleſiā quærat victum artificio honeſto. 1153
clericus ſtatim traditur curiæ ſæculari in aliquibus caſibus. 846
clericus iniuriam eccleſiæ factā, remittere non poteſt. 644
clericus coniugatus, an teneatur ferre tonſuram. 1148
clericus, inuito epiſcopo, non fit epiſcopus, ſed bene monachus. 796
clericus arma ferens, an perdat priuilegium. 1107
clericus eccleſiam mutat quinque cauſis. 773
clericus an poſſit foro renūtiare 695
clericus proprijs manibus ſibi victū quærere poteſt. 408
clericus poteſt relegari. 205
clericus ſine ſui prælati licentia, nō eſt transferendus. 282

Clericus ſæcularis eſt dignior monacho. 417
clericus per quem caſtigandus eſt epiſcopo iubente. 392
clericus ſolenniter non poteſt pœnitere. 129
clericus depoſitus non ſemper eſt curiæ ſæculari tradendus. 645
clericus ſub pœna ſe poteſt obligare. 103
clericus coniugatus, non gaudet priuilegio clericali. 107
clericus tabernam habere pōt. 399
clericus, an poſſit furem tradere iudici. 993
clericus, an poſſit per epiſcopum cogi tranſire ad maiorē eccleſiā. 780
clericus, an poſſit fideiubere. 849
clericus, an poſſit verberari. 202
clericus contrahens cum corrupta pdit oē priuilegium clericale 382
clerici maiores aliter puniuntur, quā minores. 233
clerici non coguntur teſtificari 982
clerici cum mulierib conſanguineis habitare poſſunt. 370
clerici non ſunt æqualiter uerberandi. 205
clericus dat decimas de propriis prædiis. 1040
clerici clericos accuſare poſſunt 641
clerici, an obedire teneantur epiſcopo qui ciuitatē ſuam amittit 330
clerici incorrigibiles poſſunt a iudice ſæculari corrigi. 1250
clerici pñt pecuniáliter puniri. 70
clerici de diœceſi ſunt extraneis præferendi. 332
clerici poſſunt hēre proprium. 902
clerici numquam fuerunt de iuriſdictione ſæculari. 443
clerici debent eſſe deuotiores quam laici. 1785
clerici ſæculares principatus habere poſſunt. 1148
clerici, an poſſint aduocare. 1003
clerici qūo appellantur Dii. 440
clerici, an poſſint pro teſtimonio torqueri. 739
clerici in tabernis poſſunt quoque comedere. 193
clerici percuſſionem ratificās, an ſit excommunicatus. 1103
clerici non debent laico fidelitatem iurare. 298
clerici, an libros Gentilium reſpicere poſſint. 170
clerici ſunt a munerib. ciuilib. exempti 947
clerici cōiter viuentes, & monachi habent idem priuilegium. 1042
clerici, an poſſint eſſe tutores 1159
clerici, an poſſint in iudicē nō ſuum conſentire 855
clerici quandoq. licite iurant. 600
clerici nihil poſſunt dare in ultima uoluntate. 912
clerici ſine litteris ſuorum epōrum non ſunt recipiendi. 450
clerici ludere aut luſores ſpectare nō debent. 165
clerici, an poſſint emere, & uendere. 139
clerici duo ad minus debent eſse in eccleſia. 1759
clerici ſoli ad reparationem fabricæ compellantur. 930
clerici, an poſſint ſua repetere. 978
clerici ī ſua eccleſia morari dēnt 530
clerici ſæculares nō eligūtur ad prælaturas regulares. 1036
clerici in quattuor ſacris ordinib cōſtituti continere tenentur. 145
clerici quæ bona habent. 915
clerici, an poſſit negotia ſæcularia exercere. 1157
clerici non ſunt perſonæ priuatæ. 11
clerici inſecutor, an incidat in canonem. 1556
clerico excōmunicato eſt ſubtrahendum beneficium. 148
clerico crimino ſo quis pænitentiam imponit. 1015
clericum percutiens non ſemper incurrit excommunicationem 1111
clericum depoſitum uerberans incidit in canonem. 365
clericis continentiam quis primo indixit. 373
clericis indigentib. eſt prouidendum pag. 534
clericorum arma quę ſunt. 549
clericorum bona, an præſumantur eſſe de bonis eccleſiæ. 913
¶Coactio in ordinibus excuſat. 521
coactio eſt duplex 204.1012. & 1876
coacto ſubuenitur. 1272
coactio impedit obligationem 1147
coadiutor debet habere liberā adminiſtrationem. 762
¶Cogitatio ſola punitur. 214
cogitatio ad conſenſum perueniens eſt mortalis. 1556
cognatio eſt triplex 1464
¶Coitus coniugalis, an careat peccato. 45
coitus carnalis ſine peccato exerceri poteſt. 1497
¶Collationumeri ad numerum, &c. eſt in electione facienda. 314
*Collegium apud B. Cyprianū ſenſu non ita uſitato 764
collegium, populus, grex, ex quot fiunt. 822
collegiū nunquid iurare poſſit. 374
columba quæ deſcēdit in baptiſmo Chriſti, uera fuit. 1835
columba in aquam deſcenderat antequam Chrs baptizaretur 1852
columba deſcendit ſuper Ieſum, dū baptizaretur, & manſit ſuper ipſum. 1606
colluthiani 1343
¶Comitatus. 452
commendatio ſui ipſius quandoque permittitur 1215
commendare eſt deponere 1153
commendare pōt aliqs ſeipſum 141
commiſſum eſt ſceleratius quod punitur durius 468
communicare quis nō cogitur 138
communitas diſcordiam parit. 330
* Communionem neque in fine dari in aliquot canonibus concilii Elliberitani. 594
Communio, an ſemper detur in fine uitæ. 742
compagi 421
cōpaternitas, an contrahatur ſi Chriſtianus filiū Iudæi de fonte ſacro ſuſcipiat 1459
compaternitas contrahitur per catechiſmum 1871
compaternitas, an per fornicarium coitum contrahatur. 1499
cōpaternitas uiri porrigitur ad uxorem 1469
compaternitas utrum cōtrahatur ex his quę baptiſmū præcedunt 1549
compaternitas, an contrahatur per ſacramentum pœnitentiæ 1463
comedere poſſumus ad menſam Saracenorum 1282
comedere ante horam peccatū mortale 116
comedens plus quam debeat, mortaliter non peccat. 1447
cōpenſatio in pænitentiali foro non admittitur. 48
competentes qui dicuntur 1859
compitum. 923
¶Conatus ſolus quandoque punitur. 1748
¶Concedenda ſunt quædam cum inſtantia. 332
conceſso aliquo, eius cohærens conceditur. 500
conceſsa intelliguntur, quæ prohibīta non ſunt. 610
concilium prouinciale, an poſſit de archiepiſcopo cognoſcere 662
concilium eſt multiplex 63
conciliū facit ut quis puniatur 226
concilium quomodo contra Apoſtolum diſpenſet. 376
concubinam, an licuerit olim habere 1512
concubinarii, an ſint in officio fugiēdi. 147
Concubinarum duplex genus, in quorum uno permittebatur habētibus communicare. 159
concubinarium promouēs, an uideatur cum ipſo diſpenſare 257
concuſſoris pæna. 1207
concuſſionis pęna 403
concutere quid ſit. 1205
¶Cōdemnatus de crimine, an poſſit accuſare 714
condemnati & iuſte & iniuſte, ſunt ab eccleſia iuuandi 1254
condemnatur aliquando ſine accuſatore 586
conditio l. ſi quis in tantam, non hēt locum in rebus eccleſiæ. 1078
conditio affirmatiua, & negatiua diuerſimode exponuntur. 731
conditiones in matrimoniis appoſitæ ſunt in multiplici differentia. pag. 1498
conditiones aliquæ ſunt in iuramentis intelligendæ 1536
confeſſio non eſt diuidenda. 1680
confeſſio extra ius quandoque ualet. arg. 709
confeſſio latronis contra latronem auditur. 1008
confeſſio cui facienda eſt. 1683
confeſſio confitenti non nocet, niſi multa interueniant. 576
confeſſio eſt maxima pars pænitentiæ. pagi. 1394

con-

confeſſio oris neceſſaria eſt. 1597
confeſſio eiuſdem peccati quandoque debet iterari. 1595
confeſſio & ſatiſfactio mūdāt 1567
confeſſio eſt præcepti. 1569
confeſſio eſt duplex. 1567
confeſſio facta in inſtrumento, an præiudicet. 1485
confeſſio contra aliquem extorta nō præiudicat illi. 1694
confeſſio vnius, an alteri noceat 1612
confeſſio quando facienda eſt 1677
confeſſio vnius qñq. nocet alteri 293
confeſſio vbi inſtituta. 284
confeſſio, an debeat fieri de uenialibus, pag. 1568
confeſſioni metu tormentorum factæ non ſtatur. 576
confeſſus de crimine, an habeatur pro conuicto. 110
confeſſionē reuelantis punitur. 703
conficere non licet in ſexta feria ante Paſcha. 1776
conficere, an poſſit pranſus. 1803
confirmatio papæ tria operat. 1106
cōfirmatio a ſolis epis confert. 1892
confirmationis papalis effectus. 38
confirmatus quãque deponitur. 455
confitens extraneo ſacerdoti nō conſequitur remiſſionem. 89
confitere primo Deo, de hinc ſacerdoti. 1565
confiteri pluribus utile eſt. 1600
¶Coniugatus in papam electus, an debitum reddere debeat. 339
cōiugatus promoueri pōt, licet vxor religionem non ingrediatur. 129
coniugatis, an poſſint ꝓmoueri. 352
coniugalis prohibitio in recta linea perpetua. 1725
coniugale debitum non eſt in eccleſia reddendum. 1693
coniuges, an commiſcendo mereantur. 1419
coniuges infideles ſi efficiātur Chriſtiani, utrum teneantur ſe mutuo recipere. 1436
coniuges quantum ad uotum continentiæ non ſunt pares. 1098
coniugia impaxia dicuntur trib modis. 1451
coniugium infidelium ſi alter conuertatur ad fidem, an poſſit cum infideli habitare. 1434
coniugium ſeparatio non fit ſine eccleſiæ auctoritate. 1422
coniux ne eſt quæ cauſa incontinentiæ ducitur. 1495
coniuratio an ſit licita. 848
¶Connexorum eſt idem ius. 20
¶Conſanguinei præferuntur extraneis quando ſuper matrimonio eſt queſt. 1731
cōſanguinitas elidit ſuſpicionē. 833
cōſanguinei & affines, quo iure prohibentur coniungi. 1730
conſanguinitas vſque ad quotū gradum impedit matrimoniū. 1708
conſanguinitatis diffinitio. 1724
conſanguinitas non probatur per cō iuges, niſi fama concurrat. 1732
¶Cōſcientia dupliciter ſumit 1643
conſcientia ſola damnandos accuſabit. 239
conſcientia ſola non ſufficit. 1773
¶Conſecratio fit in minuanti. 1795
conſecratio altaris eſt ſacramentum large ſumptum. 545
conſecratio rei animatæ, & inanimatæ eſt diuerſa. 263
conſecratio rei inanimatæ tollit dominum, ſecus in re animata. 993
conſecratio, an poſſit fieri interueniente promiſſione. 548
conſecratio eccleſiæ in quo cōſiſtit. pag. 1760
conſecratio epiſcopi, & archiepiſcopi differunt. 322
conſecratio eccleſiæ, & altaris eſt diuerſa. 1769
conſecratio epiſcoporum quandoq. differtur vltra annum. 290
conſecratione facta ſubſtātia panis non eſt. 1796
conſecrare, quid eſt. 103
conſecrans eſt ſuperior cōſecrato. 98
conſecrandus, an ſit ante examinandus pag. 99
conſentit quis tripliciter. 582
cōſenſus maioris patris præiudicat. pag. 318
conſenſus matrimonii, an ſit uoluntarius. 1412
conſenſus in electionibus, & alienationibus debet interuenire. 473
conſenſus clericorum nō ſufficit in contractibus rerum eccleſiaſticarum, pag. 436
conſenſus parētum, an ſit in matrimonio requirendus. 1413
conſenſus plebis eſt in electione requirendus. 295
conſequitur quis ex alterius perſona, quod non habet ex ſua. 427
conſiliarii quandoque plus puniuntur, quam facientes. 392
¶Conſobrini, qui ſunt. 1713
conſulere ſibi poteſt quis cum alterius iniuria. 1175
conſilio bono eſt acquieſcendū. 379
conſilium neminem obligat. 1577
conſilium facit, ut qs punietur. 226
conſilium facit quem puniri. 1371
¶Conſtantini tempore multi epiſcopi fuerunt in exilium miſſi. 1306
* Conſtantinopolitani primi concilii canon quintus ſero a Romana ſede receptus. 94
* Conſtantinopolitani primi concilii canonem ſextum & etiam cæteros diu in eccleſia Romana habitos non fuiſſe. 718
Conſtantinopolitani cōcilii canon 6. de excōmunicatis, & ſchiſmaticis ponderatus. 718
cōſtitutio & edictum diuerſa ſunt. 6
conſtitutio a qua Moyſes cæpit iudicia ſua. 18
conſtitutio ſecūda an reuocet priorē de illa mentione non facta. 69
conſtitutio publica promulgatā intra quod tempus ligat. 374
conſtitutionis cauſa ceſſante, an ceſſet ipſa conſtitutio. 290
conſtitutionem præuenientia non ſunt iteranda. 1508
¶Conſuetudo debet eſſe rationabilis, & præſcripta. 434
conſuetudo, an poſſit annuas præſtationes inducere. 1133
conſuetudo quam ſcholares & peregrini debent ſequi. 21
conſuetudo gñralis eſt ſequēda 426
conſuetudo antiqua nō excuſat. 375
cōſuetudo, an poſſit inducere, ut aliquid recipiatur in ſpiritualib. 309
cōſuetudo nō excuſat ſimoniā. 545
conſuetudo in multis præiudicat iuri. pag. 22
conſuetudo vtrum vincat legem. 34
conſuetudo illicitum non facit licitum. 21
conſuetudo eccleſiarum non poteſt eſſe uniformis. 451
conſuetudo utrum præiudicet iuri ſcripto. 3
cōſuetudo in electione attendit 41
conſuetudo quot uicibus inducitur. pagi. 3.& 1361
conſuetudo quandoque excuſat a crimine. 1510
conſuetudo eſt obſeruanda in matrimonio. 152
conſuetudo duplex eſt. 33
conſuetudo multa tribuit. 817
cōſuetudo, an excuſet in delictis 11
cōſuetudo particularis, a excuſet 36
conſuetudo a Cain, conſtitutio a Moyſe cæpit. 18
conſuetudo Romana nō ſemper eſt ſeruanda. 33
conſuetudo rei debet a iudice ſeruari pagi. 40
conſuetudo præſumitur iuſta. 41
conſuetudo & præſcriptio differūt. pagi. 1133
conſuetudo attenditur quandoque circa ordinandos. 254
conſuetudo, an egeat inſtitutione. 3
conſuetudinis multæ ſunt conditiones. 23
conſuetudinis traſgreſſor punitur, vt tranſgreſſor legis. 36
cōſuetudini præceptū Dei pfert. 21
conſuetudine ſolam nunquam ius aliquod quæritur. 1131
cōſuetudo pſcripta & præſcriptio quomodo differuntur. 1133
ad conſuetudinem probādam multa requiruntur: 1131
conſuetudo ueterum in ſignum repudii. 1577
conſuetudinem in uſu veſtiū debemus obſeruare. 136
conſuluere ſibi poteſt quis cum alterius iniuria. 1175
¶Cōtinuum dicitur quod etiam interuallum habet. 1896
contractus duo ſunt gratuiti. 981
cōtradicere poteſt unus multis. 144
contrahentes ſe frequēter decipiūt. pagi. 1681
contraria duo quandoque ſunt bona pagi. 153
cōtraria allegans audiri nō dēt. 316
contraria poſſunt proponi agendo uel excipiendo. 1475
contraria contrariis curantur. 1356
cōtraria contrariis opponūtur. 462
cōtrahere licet ī quadrageſima. 478
contra rationem communem pro religione iudicatur. 91

con-

contritio virtus. 1563
cõtritio ſola, an tollat peccatũ. 1553
contritio præcedit remiſſionẽ. 1565
contritio, dilectio, iuſtificatio, & remiſſio ſimul ſunt. 1554
* contritio vera includit propoſitũ confitendi. In notatione marginali. 1552
continentia difficilior eſt virginib. quam viduis. 1392
continentia per cõiuges promiſſa, ſi alter fornicetur, an poſſit reliquus ab eo debitum petere. 1461
continentia eſt duplex. 1517
continentia ratione delicti quãdoq; imperatur. 1494
continentia nil melius. 1348
continere difficile eſt. 231
continuum dicitur quod etiam interuallum habet. 1896
contumax quo ordine punitur. 339
contumax non appellat. 1330
contumacia tanto maior eſt quanto ex re minori conſurgit. 442
contumacia prima, an faciat aliquẽ puniri. 338
¶ Cõuertimini ad me, & ego cõuertar ad vos, qualiter ĩtelligit. 1565
conuerſus, an intelligatur proprijs renuntiaſſe. 1406
conuerſum verberans incidit in canonem. 906
conuentus fit cautus circa ſpoliationem opponendam. 592
conuiuia reprobata. 198
cõuincitur quis quadrupliciter. 576
¶ Corpus Chriſti ſumere volẽs, quale propoſitum debet habere. 1783
corpus Chriſti ſaltem ſemel in anno ſuſcipiatur in laicis. 1782
corpus Domini, an poſſit ab amentibus recipi. 1380
corpus eſt animæ veſtimẽtum. 1622
corpus Cr̃i quotidie ſumimus. 1812
corpus Chriſti ſumitur cum diuinitate, & anima. 1799
corpus Chriſti dupliciter dr̃. 1813
corpus Chriſti ſub alia ſpecie ſumitur triplicatione. 1797
corpus Chriſti ſuſcipere volens, tria debet habere. 1787
corpus Chriſti ſine ſanguine nõ ſumitũ, nec ſanguis ſine corpore 1782
corpus Chriſti nunquid erat totum ante fractionem ſub qualibet parte hoſtiæ. 1794
corpus Chriſti a mure non ſumitur pag. 1825
corpus Chriſti, an circunſcribatur loco. 18 7
corpus glorificatũ lædi nõ põt. 1806
corpus eſt iumentum. 167
corpus Chriſti excedit alia ſacramẽta quo ad reuerentiam. 504
corpus non eſt homo. 1605
corpus Chriſti & ſanguis, an cõſecrẽtur ſeparatim. 1780
corpus Chriſti non conſecratur, nec etiam panis. 504
corpus Chriſti non digeritur, ut cæteri cibi. 1805
corpus liberum æſtimationem non recipit. 1293
corpus Chriſti poſſumus quotidie facile comedere. 1806
corpus Domini, an poſſit etiã in fine quibuſdam denegari. 1545
corpus Dñi non datur paruulis. 1845
corpus Chriſti partes quid ſignant. pag. 1786
corporis Chriſti ſumptio q̃d ſignat. pag. 419
corporalia debent eſſe linea certa ratione. 1767
corpore uitiati ſunt a promotione repellendi. 270
cor omne Deo patet. 422
cordis deuotione magis quam vocis iubilatione cantandum eſt. 411
correctio fraterna, an ſit de præcepto pag. 589
correctio occulta eſt præcepti. 1236
corona non debet eſſe magna. 106
corrigẽs debet multa attendere. 202
corruptus in epiſcopum conſecrari poteſt, ſed non corrupta inter virgines. 119
¶ Credit parũ, q̃ incipit credere. 611
creditor aliquando oneratur. 829
credulus non debet quis eſſe nimis. pag. 236
¶ Crimen quodlibet eſt eccleſiaſticum, pag. 395
crimen quadrupliciter dicitur. 114
crimen ſuum in ordinatione, vel in iure, an teneatur quis ꝓdere. 249
crimen ciuiliter probatum depoſitionem inducit. 219
crimen indicans nõ ſemper dicitur maleuolus. 737
crimen quodlibet infamat. 749
crimẽ ante ordinationẽ cõmiſſum, an impediat frui officio. 1017
crimen alterius nocet innocẽti 480
crimen falſi qua pœna punitur. 741
crimen fraudatæ annonæ. 584
crimen publicum quod dicitur. 736
crimen concuſſionis. 528
crimen ſacrilegij, & læſæ maieſtatis quando comparantur. 580
criminis probatio, an ſemper remoueat promotum. 578
crimina quę ſunt depoſitione digna pag. 1018
crimina leuia non impediunt celebrationem. 17
crimina ſunt deflenda. 1679
crimina facta palã ſunt occultis grauiora. 1509
crimina quædam nullis ſacrificijs mundabantur. 1653
crimina occulta uindictam non habent, pag. 441
crimina quædam matrimonium impediunt, ſed non dirimunt. 1397
crimina digna depoſitione quæ ſũt, pag. 362
criminoſus etiam a minimo ordine prohibetur. 362
criminoſus poſt pęnitentiam, an poſſit admitti in teſtem. 1523
criminoſus occultus, an debeat uitari a ſciẽtibus ipſum eſſe talẽ. 754
criminoſus ubi debet puniri. 690
criminoſus quandoque poteſt accuſare. 731
criminoſum ſe dicenti, an ſit credẽdum. 336
criminoſi in exceptis criminibus teſtificari poſſunt. 743
criminalis cauſa, an poſſit delegari, pag. 1245
¶ Crucis ſignaculum in quibus mẽbris debet fieri. 34
¶ Culpa leuis eſt quæ temporaliter punitur. 1659
culpa de latere, & gratia de latere, pag. 1821
culpa lata in lege Cornelia non uenit. 246
culpa, & dolus purgãtur tẽpore 468
culpa eſt ſubiectionis cauſa. 95
cupidus deuiat a ueritate. 215
curator datur cauſa cognita dicenti ſe dementem. 1824
curiales qui dicuntur. 255
curiales triplici ratione nõ poſſunt promoueri. 255

D

DAmaſi nomine citari ea, quę in Pontificali etiã poſt ipſius mortem ſumpti ſunt. 276
damnum dediſſe uidetur, qui occaſionem damni dat. 518
damni dans cauſam, damnum feciſſe uidetur. 1422. & 1485
damni dans occaſionem, nõ ſemper damnum dediſſe uidetur. 1255
dantis affectum cõſiderat Dominus pag 1310
Daniel, & ſocij ſui. 174
dare turpibus, an ſit permiſſum. 387
dare, an poteſt quis quod nõ habet, pag. 1843
dari aliquid pro rebus ſpiritualibus incorporalibus, an liceat. 462
Dauid peccatum multipliciter accuſatur. 1641
Dauid prohibitus eſt ædificare. 229
Dauid etiam poſt pęnitentiam non eſt permiſſus ædificare templum, pag. 558
Dauid quare fuit prohibitus tẽplum ædificare. 1753
Dauid ꝓ plebe morti ſe obtulit 1644
Dauid Vrias, & Berſabee qualiter interpretatur. 1480
de Babylonica captiuitate. 501
debitum petens impendat, quod debet. 1525
debitor non cogitur ſeruire creditori. 1746
deceptio quãdoq; permittitur. 1208
deceptus ſemel, cautius ſibi cauet. pag. 1680
decretalis epiſtola. 7
decretales canonibus ęquipollẽt. 73
decretales ſunt duplices. 74
decretum non ligat ignorantes. 374
decretum fuit editum anno milleſimo cẽteſimo quinquageſimo. 631
decretum. 7
decimarum quantitati utrum poſſit præſcribi. 1084
decimum numquid poteſt dari laico, pag. 544
decimæ pecorũ ubi ſunt dandę. 900
decimæ qua actione peti poſſunt, pag. 1030
decimæ cui eccleſiæ ſunt dãdæ. 958
decimæ, an ſint de illicite acquiſitis dandæ. 2055

decimæ

Decimæ olim dabātur quattuor modis 959
decimæ an poſſint cōcedi laicis 1056
decimæ an poſſint præſcribi per laicos 1074
decimæ ſunt ſoluēdæ eccleſiis baptiſmalibus, & non capellis. 1041
decimæ quo tpe ſunt dandæ 1053
decimæ ſunt tributa egentium 1054
decimæ cui eccleſiæ ſunt ſoluendæ. pag. 1047
decimæ ſunt a colonis partiariis dandæ. 1042
decimæ an poſſint præſcribi. 962
decimas ſoluere pauper non tenetur 907
decimarum dominium eſt penes eccleſiam 1030
de circuncisione Domini 483
decus eccleſiæ hodie creuit. 1153
defenſio cuilibet eſt permiſſa 1209
defunctus de quibuſdam criminib. poteſt accuſari. 105
defuncti utrum ſciant quæ hic aguntur. 976
defuncti uoluntas, an ſit ſemper ſeruanda. 964
degradatum percutiens incurrit excommunicationem 227
de igne Hieremiæ. 481
delegatus nō habet plus iuriſdictionis quam delegans. 428
delegatus utrum criminales cauſas audire poſſit. 1045
delegatus epi, an poſſit citare. 854
delegatus etiam papæ poteſt recuſari. 428
delegatus mandatum ſine litteris probare poteſt. 749
delegati inferiorum ſuas ſententias exequi non poſſunt. 622
deleri de libro uitę, quid ſit 1668
delicta iam dimiſſa, an redeāt. 1635
delicta excuſantur auctoritate maioris. 990
delicta commiſſa in Deum remittere non poſſumus. 236
delicta paria pari pœna ſunt punienda. 1749
delicta maiorū alios corrumpūt 378
delictum ſuperueniens non uitiat legitime factum. 554
delictorum quadruplex eſt generatio. 548
delictorū memoria, an ſit bona 365
delinquens in alterius territorio, an teneatur ibi crimē confiteri 1022
delinquens publice, publice arguendus eſt. 210
delinquens pluries, pluries pæniteat. 747
delinquentes quandoq. ſunt patienter expectandi 1233
dęmon quare nos perſequitur 187
dæmones, an futura prędicere poſſint 1369
dæmones malis prælatis dominantur 652
dæmoniacorum promotorum & promouendorum diſtinctio. 155
* Denominari ad eccleſiam, quid ſignificet. 1093
denuntiatio alia euangelica, alia canonica, 1195
denuntiatio canonica omnibus præcipitur 1228
denuntiatio. 667
denuntiati punitio. 667
Deo nihil nocet. 1053
Deo p.p. Deum eſt ſeruiendum 339
depoſitio eſt perpetua 224
deprehenſus in crimine poteſt per xx. horas detineri. 242
deprehenſio ſola in crimine, an ſufficiat ad aliquē condemnādum 238
derogare. 10
deſertor, quis ſit. 1278
deſidia nimia in prælato caſum inducit depoſitionis. 1399
deſperandum eſt de nemine 406
detrahe uerbum ab aqua, &c. quid ſignificat ibi uerbum. 491
detrahere quid ſit. 1562
detractores dicūtur homicidæ 1562
detruſus in monaſteriū, an cogatur ibi perpetuo eſſe. 365
Deus quomodo ſolus peccata dimittat, in notatione marginali 1552
Deus membra non habet. 1310
Deus a quo poteſt uideri. 1577
Deus nō iudicat bis in idipſum, qualiter intelligitur 1655
Deus eſt non ſolum miſericors, ſed etiam iuſtus. 1569
Deus quomodo dicatur tradere hominem peccato 1224
Deus uendi non poteſt. 890
Deus nullum ſine cauſa punit. 1562
Deus non eſt auctor mali. 1224
Deus qualiter abſtulit peccatum Dauid. 1642
Deus tripliciter loquitur. 1185
Deus præſumitur plus diligere illos quib. plus perfectionis tribuit 1631
Deus quæ a ſe dicta reuocet. 1185
Deum nemo uidit unquam 793
Dei ſerui ſumus omnes. 1298
¶ Diabolus morte Chriſti eſt in inferno religatus. 1616
diabolus a Chrō fuit deceptus 1181
diabolus, an ſit auctor omnis peccati. 1621
diabolus dicitur oriens uerus 1308
diabolus crucem timet 1860
diabolus perdit uires per baptiſmū. pag. 1879
diabolus dr̄ mundi princeps 1495
diabolus dicitur tranſiens. 1519
diabolus, an habuerit charitatē 1632
diabolus quo pater dicitur. 422
diabolus intrat in homines per duas portas. 1621
diabolus eſt pater mendacii 462
diabolus quomodo bonum operetur 1622
diaboli utrum cognouerunt Chriſtū eſſe filium Dei. 176
diabolum multa latent, & quotidie diſcit 1495
diaconus poteſt baptizare, & corpus Chriſti ægris erogare. 419
diaconi ſeptem debent eſſe in eccleſia Epiſcopali. 418
diaconi Cardinales utrū præponantur omnibus presbyteris 425
* Diaconus in Latina eccleſia nunquam fuiſſe permiſſum uſum coniugii. 151
dico, præceptiue & admonitiue ponitur 1443
dicto plurium ſtatur. 655
dies & anni non ſunt obſeruandi, pag. 1387
dies quando incipit. 1826
dies pro anno ponitur. 141
dies pro anno inuenitur. 313
die dominico incæpit dominus mūdum facere 167
difficile dupliciter ſumitur 628
dignitas aggrauat peccatum 1018
dignitas. 11
dignitas, an compenſetur cum numero 77
dignitas augmentat utilitatem 458
dignitati regię defertur. 72
dignitate pręditus, minus punitur quam aliter. 668
dignitates & matrimonia non debent eſſe uenalia. 574
dignitates conferantur, ſecundum merita 929
dignitatū electio ad quos ſpectat 86
dilatione in cauſis dandæ 667
diligens in ſuis debet, & in alienis ſimiliter facere. 1238
diligere proximum ſicut ſeipſum, quid ſit 1606
diluuium aquarum 490
Dina filia Iacob fuit a Sichē oppreſſa. 1680
diæceſis pro regione ponitur, & ecōtra. 812
diæceſes fuerunt a Dionyſio diſtinctæ. 836
Dionyſius per prędicationem Pauli fuit conuerſus. 173
* Diptyca. 1325
diſcendum eſt ſemper 1327
diſciplina eccleſiæ non eſt deferenda. 1269
diſcordia eſt in pluralitate 1303
diſcretione maiore in maiorib. opus eſt. 192
diſſimulatio eſt multiplex 1301
diſſimulare, an liceat. 1482
diſpar habitus quandoq. eſſe poteſt in eodem choro 1136
diſpenſare. 564
diſpenſare cum ſimoniaco quis poteſt. 542
diſpenſari utrum poſſit cum occulto peccatore 248
diſpenſari quandoq. non poteſt 563
diſpenſatur qñque in uno matrimonio, & non in ſecundo p 1551
diſpenſatur cum bigamo facilius, quam cum pænitente. 254
diſpenſatur facilius in ſumpto quā in ſuſcipiendo ordine 249
diſpenſatur quādoque in beneficio, non in officio. 244
diſpenſationes quædam mutilandæ ſunt. 572
diſpenſandū eſt certis ex cauſis 572
diſpenſatio 563
diſpenſatio circa matrimonia inducitur propter tria 1736
diſpenſatio utrum poſſit cum bigamo fieri 163
diſpenſatio quandoque fit. 564
diſpenſatio quandoque eſt debita, pag. 235. & 565

diſputari utrum poſſit de fide catholica. 439
diues aut pauper fieri nemo appetat, pag. 721
diuites aliqui boni ſunt. 138
diuitiæ facilius in ciuitate quam extra congregantur 1153
diuitiæ an bonæ ſunt. 1153
diuitias hr̃e peccatum non eſt. 905
diuinatio an poſſit eſſe ꝓphetia 478
diuinus a deitate & a diuinatione dicitur. 1153
diuortio facto non debetur mutua ſeruitos 1529
diuortiũ & repudium differũt 1425
diuortiũ quid proprie ſignificet 1415
diuortium vnde dicitur. 1525
docere ſe uelle, promittens, Deo obligatur 230
docilis & docibilis differunt 99
doctores reprehendẽdi ñ ſunt. 1814
doctorib. bona dona dãda ſunt 699
doctrina eſt ab omnibus accipiẽda. pag. 479
doctrina epi in quo conſiſtit 384
dogma & doma, differunt. 440
dogma. 7
dolus in hoſtem bonus eſt 1180
dolus quando bonus 197
doli capax. 451
dolus an poſſit in perpetuum conueniri. 671
domeſtici qui dicantur. 684
dominus non poteſt in ſeruum ſæuire. 245
dominus vobiſcũ, vñ ſumitur. 1773
dominus eſt iudex in cauſa ſerui ſui, pag. 644
dominus miſcuit aquã cũ vino 1779
domina adultera an poſſit a ſeruo ſuo accuſari. 942
dominium an transferatur in uſurarium. 689
dominium non ita facile perditur vt poſſeſſio 1412
dominica & ieiunium ſimul cõcurrere non poſſunt 344
domus, et pro familia et pro eccleſia accipitur 402
domui ſuæ bene præpoſitus quis dicatur 117
donatio in aliquibus tenet, quam maritus uxoris facit 1903
donare et dare differunt 1274
donatiſtæ 1343
dona quæ contrahuntur per cathechiſmum, ad quid proſunt 1460
dormiendum non eſt in ſcholis 1577
doti non renuntiat quæ a uiro legatum recipit 1155
drachma eſt ſiclus 1749
dubitatio facit uitioſa tolerari 869
dubitationis ratione fiũt aliqua 972
dubitandum non eſt de fide 440
dulia fit ſeruo: debetur latria Chriſto 1833
duplicitas reprobatur 930

E

Ebionitæ 1343
Ebrietas quandoque eſt mortalis, pag. 116
ebrietatis mala 167
eccleſia poteſt ſine Miſſa conſecrari 340
eccleſia qualibet poteſt ſibi ius ſtatuere 66
eccleſia in ſex caſibus eſt reconſecranda 1759
eccleſia fugientes ad ſe tueatur 1105
eccleſia non iudicat de occultis 152
eccleſia eſt vox clerici 1703
eccleſia ſine dote conſecrata, a quo debet dotari 1756
eccleſia iudicat aliquãdo de his quę ſunt foris 1446
eccleſia de manu laici non poteſt recipi 1056
eccleſia poteſt pęnam pecuniariam infligere 1047
eccleſia ſucceſſiue reparata, non eſt reconſecranda 1761
eccleſia eſt duplex 1309
eccleſia multipliciter dicitur 765
eccleſia eſt mater noſtra 1506
eccleſia pro derelicto habita an poſſit repetire integra 783
eccleſia euicta an poſſit agi cõtra epiſcopum, qui illam contulit 763
eccleſia ab hæreticis conſecrata an ſit reconſecranda 1760
eccleſia præſens dicitur area 1507
eccleſia ſæcularis poteſt conuerti in monaſterium ſed non econtra, pagina 950
eccleſia pro infidelibus orat 1621
eccleſia an nullũ cogat cõtinere 127
eccleſia tota deficere non põt 623
eccleſia habet carcerem 1106
eccleſia eſt Chriſti ſponſa, & non uxor 278
eccleſia in prædio tributario fundata, an teneatur pro illo ad tributa 1290
eccleſia in limite diœceſis poſita cuius eſt 1065
eccleſia ſemper aliquos bonos habet 539
eccleſia ignorat quis ad prædeſtinationem pertineat 2572
eccleſia eſt mater, uxor, & filia 327
eccleſia quandoq; cogit ad eleemoſynam dandam 216
eccleſia an poſſit petere rem ſuam cum augmento 921
eccleſia non ſubiicitur legibus 1286
eccleſia de his quæ foris ſunt quandoque iudicat 1112
eccleſia quare permittit Iudęos mortaliter peccare 203
eccleſia non ſemper uicem defuncti ſuſtinet 316
eccleſia parochialis an poteſt conferri exiſtenti in minoribus 285
eccleſia magnam habet iuriſdictionem in laicos 306
eccleſia quanto tempore poteſt rem priuati præſcribere 1067
eccleſia non iudicat de occultis 152
eccleſia quod tenet, hoc credendum eſt ab Apoſtolis et inſtitutũ 1203
eccleſia abundãs, per epiſcopum in plures diuidi poteſt 1157
eccleſia dote ſua non tenetur ad tributa 1289
eccleſia nunquam moritur 270
eccleſia cum eccleſia permutari poteſt 1097
eccleſia an poſſit pro oĩb. orare 972
eccleſia potentibus laborare nõ debet prouidere 372
eccleſia põt in duos cõſentire 293
eccleſia non poteſt errare, de qua eccleſia intelligitur 2300
eccleſia ſuum quandoque cum augmento repetit 404
eccleſia qualiter poteſt ligare 1328
eccleſia non diſpenſat in aliquibus caſibus 557
eccleſia ex pluribus adunatur 1793
eccleſia quatuor genera hominum continet 1586
eccleſia ſi ab uno ſuũ ius conſecuta eſt, an poſſit alium cõuenire 924
eccleſia & nou corpus Chriſti protegit malefactorem 978
eccleſiæ res non confiſcantur 1080
eccleſiæ ſæculari offerens ſe & ſua, an poſſit poſtea contrahere 1406
eccleſiæ prædia de quib. tributum non ſoluitur an poſſint ab Imperatore uendicari 849
eccleſiæ imunitatem uiolans qualiter punitur 1108
eccleſiæ immunitate nõ omnes malefactores potiuntur 994
eccleſiæ ſtipendia non ſunt diuitib. danda 533
eccleſię ingreſſus an ſit alicui ꝓ peccato mortali prohibendus 1691
eccleſiæ ſeruire ſpe ſtipendiorum licet 289
eccleſiæ dare aliqua pro ſua ſuſtentatione non licet 534
eccleſiæ bona cum qua ſolennitate ſunt alienanda 917
eccleſiæ & clericorum bona eodem potiuntur priuilegio 1049
eccleſię concedens aliquid, an poſſit illud ab epiſcopi adminiſtratione eripere 823
eccleſiæ data, cum epiſcopo diuiduntur 952
eccleſiæ res confiſcari non p̃nt 1043
eccleſiæ ingreſſus quibus eſt interdicendus 1584
eccleſiæ res aliquando nullo modo poſſunt alienare 828
eccleſiæ immunitate multi priuantur 1104
eccleſiæ uariis modis uniũtur 1043
eccleſiam recipiens a laico, utrum ſit ſuſpenſus 1088
eccleſiam etiam pauperem tenetur clericus officiare 410
eccleſiam ſuam quilibet defendere tenetur 1672
eccleſiam pauperem quam dicemus eſſe 1153
eccleſiam Romanam nõ permittet Deus errare 1299
eccleſiam recipiens a laico, eſt excõmunicandus 298
eccleſiam a patre emptam vtrũ quis poſſit tenere 553
eccleſiarum maiorum ordo 92
eccleſias plures in ſex caſib. habere licet 1153
eccleſias duas non poteſt quis habere in titulum 334
eccleſiaſtes & eccleſiaſticus 982
Eccleſiaſticum citari nomine Salomonis 36

ec-

eccleſiaſticæ res ſunt pauperum 1056
eccleſiaſticæ res in quatuor caſib. licite alienantur 917
eccleſiaſticæ res facilius poſſunt alienari hodie quam olim 911
eccleſiaſticam vnitatem impugnare grauiſſimum eſt 1579
eccleſiaſticarum rerum prælati ſunt procuratores, & non domini 1277
eccleſiaſticarum rerum dominium apud quem eſt 909
eccleſiaſticas res male alienans qualiter punitur 922
Aedificium de pecunia eccleſiæ factum an acquiratur ipſi eccleſiæ, pag 922
Editio facienda eſt ſine die & conſule 1358
edictum ligat tantum eos ad quos peruenit 1182
effectus vini eſt duplex 167
effractor 1559
effatio duo notat 1054
electus ſemel approbatus, an poſſit poſtea reprobari 803
electus per quæ verba conſentire debet 796
electus a maiori parte capituli dicitur electus ab eccleſia 500
electus quod ius habet 500
electus in archiepiſcopum, & confirmatus electos in epiſcopos confirmat 455
electus ante confirmationem non adminiſtrat 98
electus ſuo ſuperiori multa cum iuramento promittit 102
electus confirmatus a quo debet conſecrari 314
electo ius acquiritur per conſenſum eligentium 300
electum ſalutans electioni eius præbet conſenſum 310
electum laici poſſunt accuſare 102
electio facta per Cardinales ſi dicatur contra fas eſſe, quis erit iudex 358
electio uel poſtulatio de clerico alteri ſubdito facta an ualeat 302
electio papæ habet aliqua ſpecialia. pag. 355
electio an fieri debeat intra tres menſes 228
electio ſit communis, conſonas & canonica 295
electio facta de bono an ualeat ubi melior eſt 798
electio an poſſit fieri de eo qui non eſt de gremio 292
electio facit quem præſumi meliorem, pag. 288
electio debet fieri in trimeſtre 341
electio eſt periculo eligentium 298
electio principii præſentāda eſt 1121
electio quæ fit in loco non determinato, nulla 98
electio ſola non facit verum Imperatorem 425
electio ad clamorem populi non debet fieri 799
electio vtriuſque electi caſſatur timore ſcandali 314
electio ex cauſa poteſt differri 294
electio canonicorum ad quos ſpectat 84
electio facta ſine decreto tenet 291
electio imperatoris qui credebatur periurus, an debeat caſſari 1741
electio ad quē ſpectat de iure cõi 298
electioni an poſſit populus contradicere 798
electioni nullus laicus debet intereſſe 896
electioni abbatis quis conſentire debet 322
electioni epiſcopi qui debent intereſſe 301
electioni pñt laici contradicere 100
electioni qualiter cõſentiēdū eſt 795
electionē tractatus præcedere dēt 97
electione dicitur quis tripliciter excludi 313
electis duobus æqualiter, quis alteri præferatur 314
eleemoſyna redimit peccata 1588
eleemoſyna danda eſt anathematizato 531
eleemoſyna quibus eſt danda 192
eleemoſyne liberat a morte 1574
eleemoſyna de male acquiſitis fieri non debet 479. & 987
eleemoſyna an poſſit fieri per uxorē ſine licentia uiri 1655
eleemoſyna utrum fieri poſſit de illicite acquiſitis 987
eleemoſyna in peccato facta non eſt proprie eleemoſyna 1639
eleemoſyna magna 208
eleemoſyna de eleemoſynis eſt facienda 390
eleemoſyna unde dicitur 1639
eleemoſynæ dator poteſt uenialiter peccare 208
eleemoſynæ defunctis proſunt 974
eleemoſynæ fieri poſſunt de bonis ꝑ oppreſſionem quaſitis 405
eleemoſynam ſibi primo quiſque facere debet 1256
eleemoſynam primo nobis faciamus 1588
eligi ſeipſum nemo 131
eligi non debet in epiſcopum hābēs uxorem & filios 133
eligere ſeipſum nemo poteſt 797
eligendus an potius eſt qui peccauit & pœnituit, quam qui nunquam peccauit 248
eligendus eſt magis exercitatus 287
eligendus an debeat eſſe de gremio eccleſiæ 98
eligēdus in quo ordine dēt eſſe 284
eligens vnum renuntiat alteri 367
eligentes an uariare poſſunt 130
emanſor quis dicitur 1559
emere adminiſtrationem rei eccleſiaſticæ ſimoniacum eſt 150
emptio adminiſtrationis eccleſiaſticæ eſt ſimoniaca 535
emptor inter præſcribendum ſi percipiat uenditorem non fuiſſe dominum, quid faciet 1705
emphyteuta non ſoluens canonem expellitur 830
emunitas eccleſiæ quæ eſt 919
Emunitas 1104
Enchiridion eſt liber manualis 1638
encratitæ 1342
energumeni 106
energumeni qui ſunt 1895
* Engeldrudam viuere potuiſſe longis tempore 613
epilepticus an poſſit celebrare 759
epimenides Thebanus ſacerdos malus fuit 506
epiphania & theophania idem 1826
epiſcopus poteſt dare quinquageſimam vel centeſimam 950
epiſcopus eccleſiam a ſe totaliter nō poteſt eximere 1011
epiſcopus an poſſit clericum infamatum cogere ad purgationem 1010
epiſcopus quandoque peccat ſi non diſpenſat 237
epiſcopus, nec per ſe nec per laicum verberet clericos [illegible]
epiſcopus iurans non tenetur ſacra tangere 143
epiſcopus ſemel monaſterium ingreſſus an poſſit iterum redire ad epiſcopatum 784
ēps ſine diacono non celebret 428
epiſcopus in ſua eccleſia nouam conſuetudinem inducere poteſt circa officia 403
ēps ſuperintendens dicitur 356
epiſcopus diſpenſat in inceſtu 1357
epiſcopus non corrigens ſubditū eſt ſuſpendendus [illegible]
epiſcopus an poſſit diſpēſare in ſimonia ordinis uel beneficii 355
epiſcopus ſeruum eccleſiæ an poſſit manumittere 934
epiſcopus duarum eccleſiarū an poſſit aliquis eſſe 782
epiſcopus poteſt ſuorum ſubditorū factum promittere 403
epiſcopus œconomum corrigere poteſt 403
epiſcopus an poſſit ſemper diſpenſare 224
epiſcopus dieb dominicis debet eſſe in eccleſia ſua 1827
epiſcopus quandoque ſumit & quandoque deponit mitram, & baculum non ſine cauſa 207
epiſcopus non debet eſſe ſolus 361
epiſcopus an maior ſit presbytero cardinali 654
epiſcopus nullam ſecum habeat mulierem 370
epiſcopus an poſſit aliquem pro propria iniuria excommunicare 645
epiſcopus iurans non debet tangere librum 563
epiſcopus non poteſt ſanctum canonizare 1826
epiſcopus in multis caſibus diſpenſare non poteſt 285
epiſcopus non erubeſcat a ſubdito doceri 1327
epiſcopus deponitur & reſtituitur a ſolo papa 883
epiſcopus debet eſſe prudens in negotiis ſæcularibus 188
epiſcopus prædicans habeat mitram, & baculum 1773
ēps etiam hæreticus confert ordinē, ſed non ordinis executionem 224
epiſcopus paruæ ciuitatis contemnitur ab idiotis 426
epiſcopus non plus poteſt petere ab eccleſiis quam quod ex canonibus ſibi deberi probat 1120

epi-

epiſcopus quando uiſitet monaſteria, pag. 1131
epiſcopus clericum alienū recipiens eſt puniendus. 1155
epiſcopus procurator dicitur eccleſiaſticarum rerum, ideo illarum conditionem deteriorem facere non poteſt 1231
epiſcopus iniuriantem ſibi non põt excommunicare. 1230
epiſcopus inter ordinandū dẽt obſeruare interſtitia temporum. 340
epiſcopus ſolus beneficia cõferre nõ poteſt ceſſante conſuetudine. 323
epiſcopus beneficio priuare nõ põt clericum, cuius parentes ipſum offenderunt. 546
epiſcopus excommunicat ꝓpter conuitium ſibi factum 646
epiſcopus an poſſit ſolus delinquentem condemnare 1017
epiſcopus an poſſit uni auferre, & alteri dare. 1041
epiſcopus an poſſit iniuriam ſibi factam remittere. 307
epiſcopus patri, & eccleſia filio cõparatur. 327
epiſcopus cõuertens eccleſiã ſæcularem in regularẽ quorū clericorū conſenſum requirere debeat, 950
epiſcopus poteſt aliquos uerberib. caſtigare 1373
epiſcopus clericum alienum recipiens eſt puniendus. 1155
epiſcopus in quib. criminib. diſpenſat. 224
epiſcopus aliorum doctrina non debet egere 169
epiſcopus a ſuis familiaribus ñ poteſt accuſari. 715
epiſcopus demandat tam ea quę ſũt ordinis, quam ea quæ ſunt iuriſdictionis 430
epiſcopus clericum alterius epiſcopi non ordinet. 809
epiſcopus debet habere capituli cõſenſum in multis 111
epiſcopus ſolus conſecrare non poteſt epiſcopum 130
epiſcopus quid iuris habeat in eccleſia quam fundauit 1060
epiſcopus in cauſa inquiſitionis quos debet conuocare. 391
epiſcopus in hæreſi diſpenſat. 234
epiſcopus an inuitis poſſit dari. 292
epiſcopus eſt iudex corporū & animarum. 168
epiſcopus utrum ſit iudex omnium clericorum ſuæ diœceſis. 252
epiſcopus per laicum non verberet clericum. 168
epiſcopi ſubditos debent fratres appellare. 434
epiſcopi an poſſin circa beneficiorum pluralitatem diſpẽſare. 1156
epiſcopi conſenſus cum canonicis ſufficit in rei alienatione. 831
epiſcopi duo quandoque poſſunt eſſe, pag. 768
epiſcopi dãnari nõ poſſunt ſine auctoritate Romani pontificis 577
epiſcopi inſcio metropolitano cõſecrati quid facere debent. 380
epiſcopi poſsũt cõdere canones. 1827
epiſcopi morientis bona cui ſunt reſeruanda. 587
epiſcopi præceptum enim difficile adimplendum. 1207
epiſcopi litteratos ſecū habeãt 434
epiſcopi cauſa a q b. eſt audiẽda 704
epiſcopi clericos ſine examinatione ordinantis punitio. 363
epi an pnſſunt intereſſe bellus 1281
epi vtrū hodie poſſint circa bñficiorium pluritatem diſpenſare. 328
epiſcopi cum multis diſpẽſant. 563
epiſcopi an citius propinquis quam aliis dant. 404
epiſcopi donatio ſine ſubſcriptione non valet. 456
epiſcopi & archiepiſcopi a quo ſunt conſecrandi. 257
epiſcopi duo in uno epiſcopatu eſſe non poſſunt. 1311
epiſcopi & monachi nõ poſſunt eſſe tutores 1038
epi petitio eſt ꝑ canones lĩtata 1355
epiſcopi ſibi mutuum debent præſtare auxilium. 408
epiſcopi an olim erãt pauperes. 824
epiſcopi dicuntur ſummi. 1893
epi epm deponere non poſſunt. 614
epiſcopi non ſint tantum cuſtodes chartarum. 1281
epiſcopi litteras habeat, qui peregrinari uolet. 1902
epiſcopo viuente an poſſit alius ſubrogari. 761
epiſcopo debet ſynodus prouidere, qui ad eccleſiam ſuam nõ audet eccedere. 412
epiſcopo viſitanti dandum eſt lac ad bibendnm. 816
epiſcopo inuito an poſſint ĩ ſua diœceſi nouus epiſcopatus fieri. 1045
epiſcopum dãnare quis poteſt. 577
epiſcoporum conſecratio fit hora tertia. 340
epiſcopum conſecrare quid ſit. 95
epiſcoporum conſecratio fit tantū die Dominico. 342
epiſcopis an liceat leges audire. 170
epiſcopatus ſunt diſtinguendi interuallo conuenienti. 362
epiſcopatus eſt ordo. 419
epiſcopatum ſuſcipere poteſt quis cogi. 294
epatum deſiderare an poſſimus 797
epiſcopatum deſiderare eſt valde periculoſum. 186
epitimium quid ſignificat. 1160
Eremita an ſit pſona religioſa. 1423
eremitæ habent proprium. 1138
eremita licite tranſit ad monachatum. 1032
eremitæ ſubſunt epo. 418. & 1025
eremitæ ſubſunt epiſcopis, & poſſunt ad prælaturã vocari. 1025
errare. 178
errans in meliori conditione an poſſit matrimonium dirimere. 1454
error pelagianorum. 1565
*Error ſynodi quæ in Trullo Cypriani ſynodum probantis. 58
error qualitatis diſſoluit matrimonium ſpirituale. 337
error a multis corrigi poteſt. 1740
error qñq; eſt peccatū mortale. 881
*Error in inſcriptionib. ſæpe oritur ex interpoſitione palearum. 1479
error Monothelitarum. 1856
error Baſilidis hæretici. 495
error Sabellianorum. 490
error pauliniſtarum. 491
error perſonæ non facile committitur. 1452
error aliorum non eſt defendendus, pag. 1395
error eſt contrarius conſenſui. 1454
errores petiliani. 509
eruca. 1054
Aerugo. 1054
Aequum, & ius, differunt. 2
Aeſopus. 224
Eua quare d̃ coſta Adæ facta ẽ. 1701
Euchariſtia etiam ſuſpendendis in patibulo nõ eſt deneganda. 1379
euchariſtia gladiatorib. non eſt danda. 611
euchariſtia non eſt danda exiſtenti in crimine notorio. 1825
euchariſtiæ ſacramentum nõ eſt ab hæretico accipiendum. 1318
euchariſtiæ ſacramẽtum a quo fuit inſtitutum. 1777
euchariſtiæ ſacramẽto tria continẽtur. 1777
euchariſtiam infirmus euomens punitur. 1380
euenientia de nouo per quem ſunt diuidenda. 423
eulogia. 839
eulogiæ. 70
eunuchi ſunt triplices. 1528
Eunomiani. 1343
*Euſtathiani & Bogom l c quid ſẽſerint de pfecta vitæ ratione. 136
eutychiani. 1344
excedendū eſt potius circa miſericordiã, quã circa crudelitatẽ 230
exceſſus modicus nõ attendit 1809
exceptio iudicis recuſatoria eſt dilatoria. 679
exceptio in teſtem quando eſt obiicienda. 579
exceptio ſpoliationis ẽ dilatoria. 592
exceptio reuocandi domum. 732
exceptionẽ unum opponens, ad aliam tranſire poteſt. 1074
exceptiones ſunt multiplices, & variis temporibus opponendæ. 690
excipiendo conſequimur quod nõ conſequimur agendo. 1524
excõmunicare poteſt ſimplex preſbyter. 583
excommunicare ſeipſum nemo poteſt. 565 & 896
excommunicare nõ poteſt hæreticus hæreticum. 1259
excommunicari nẽquit eccleſia vel ciuitas. 767
excommunicari poteſt abſens per ſcripturam. 681
excommunicari, & abſolui poteſt quis per litteras. 603
excommunicari poſſunt qui decimas non ſoluunt. 148
excommunicari poteſt quis ſub cõditione. 306
excõmunicatur quis a mortuo. 307
excõmunicandus maxime hæreticus, quoties admoneri debet. 1266

Excom-

excommunicandus quis nõ eſt pro minimis cauſis, 442
excommunicandus eſt populus ſuũ non recipiens epiſcopum. 413
excommunicatus an poteſt recõuenire, & excipere, & cõpenſare. 716
excommunicatus nihil poteſt poſſidere nomine eccleſiæ. 776
excommunicati beneficium cui eſt aſſignandum. 410
excommunicatus an poſſit abſolui non præmiſſa ſatisfactione. 1110
excommunicatus an poſſit abſolui aduerſario ignorante. 867
excõmunicatus cõquerẽs metropolitano, an poſſit ab eo abſolui 861
excommunicatus a quo eſt abſoluẽdus. 866
excommunicatus eligere nõ poteſt, pagi. 859
excommunicatus matrimonium poteſt contrahere. 430
excommunicatus vitandus eſt. 872
excommunicatus non intret Eccleſiam. 866
excommunicatus perpetuo tripliciter exponitur. 465
excõmunicatus utrũ quis poſſit eſſe in una eccleſia, & non in alia. 71
excommunicatus ratione ſocietatis toleratur. 188
excommunicatus iniuſte celebrans an ſit puniendus. 883
excommunicatus excommunicari non poteſt. 1297
excommunicatus an ſimplici uerbo poſſit abſolui. 900
excommunicatus an poſſit poſt abſolutionem accuſare. 716
excommunicatus prælatus an poſſit ordines conferre. 806
excommunicatus eſt qui communicat excommunicato a canone, ẽt ante denuntiationem. 1322
excommunicato an debeat fieri ſolutio. 1014
excommunicato communicans, a quo abſolui debet. 873
excommunicatum celebrantem nõ abſoluit epiſcopus. 863
excommunicatum ab epiſcopo non abſoluit archiepiſcopus. 816
excõmunicatio duashẽt ſpecies 865
excommunicatio an pro ſola contumacia feratur. 863
excommunicatio an feratur per hęc uerba, præcipio ſub pęna excommunicationis. 307
excommunicatio pro modica iniuria non eſt ferenda. 580
excommunicatio dicitur mero epiſcopi. 133
excõmunicatio eſt ꝓxima pęna 583
excommunicatio lata ſub conditione tenet. 627
excommunicatio Domini non liberat uaſallum a ſacramento. 894
excommunicatio & abſolutio ſolo uerbo fieri poſſunt. 1328
excõmunicatio an poſſit poſt mortem in aliquem ferri. 1323
excommunicatio nõ eſt pro quolibet mortali peccato ferẽda. 1410
excõmunicationis ſententia in duobus caſibus non eſt timenda. 860
excommunicationis duo ſunt effectus, pagi. 683
excommunicationem incurrit quãdoque iuſte impeditur. 728
excommunicationem opponere niſi uxor non poteſt. 898
excommunicatis ſine periculo communicat eorum familia. 898
excõmunicatis communicare non poſſumus, ſed bene paganis. 870
excommunico te, & abſoluo te, an liget uel ſoluat. 897
excuſanur ne hi ad quos a poſtolorum prædicatio non peruenit. 177
executio an poſſit recuſari, & ab eo appellari. 639
executor an poſſit de incidentibus quæſtionibus cognoſcere. 1357
executori & nuntio creditur. 722
executio eſt duplex. 1357
Exhedræ. 970
exempti delinquẽtes in diœceſi epiſcopi, an poſſint ab eo puniri. 756
exempti ſimpliciter, an eximat uniuerſaliter. 1045
exemplis quibus eſt utendum. 84
exẽplaria correctoria quæ ſunt. 26
ex, & de, ſignificãt deformitatẽ. 1312
exiliũ eſt tẽporale, & ꝑpetuũ. 1291
exorciſta. 352
exorcizare quid ſit. 1859
exorciſmi fiunt tribus diebus. 1861
exorciſmi effectus. 1859
expenſæ circa infantem expoſitum an poſſint repeti. 396
expẽſæ ſemper ſunt deducẽdæ. 927
expenſarum materia. 579
expediunt non omnia. 1583
expilare quid ſit. 1559
exponens filium uel ſeruum an poſſit illum recoligere. 396
*Ex pręsbyteri nomine apud B Gregorium. 228
extra eccleſiam eſt qui cum epiſcopo non eſt. 416
Ezechiæ commendatio. 309

F

Fabulas poetarum prædicando moraliter exponere non multum laudatur. 386
facere amicos de mammona iniquitatis quid ſit. 480
faciat quilibet quæ ſuæ conueniunt conditioni. 1260
facies humana nõ ẽ deturpãda. 1861
facti cauſa eſt inquirenda. 1282
factis mentimur ſicut uerbis. 1200
facto quandoque licet quod non licet uerbo. 1176
facto proprio poteſt quis contrauenire. 912
facta publica debent ab omnibus ſciri. 62
facta per intruſos non ualent. 1758
facta ab inuitis an ſint imputãda. 14
facta tenent multa, quæ fieri prohibentur. 32
factum non dicitur, quod non perſeuerat. 1561
factum legitime irritatur delicto ſſu peruenientes. 558
falcidia eſt triplex. 6
fallere & falli quandoq; parum diſferunt. 1174
falli uitium eſt. 1023
fama per ſe nihil probat. 723
fama an probet. 558
fama non probat. 1550
fama. 584
fama bona cum conſcientia requiritur. 879
fama ſola non ſufficit ut excommunicatus uitari debeat. 415
fama ſola non ſufficit ad depoſitionem, pag. 591
famæ diffinitio. 700
familia an pro delicto domini ſit excommunicanda. 1325
familia pro domini delicto non eſt excommunicanda. 868
familiæ delictum, an dominũ obliget. 3[illegible]
familiaritas nimia parit contemptũ pag. 385
familiaritas in cibo eſt maior quam in colloquio. 1446
familiares inimici ſunt peſtiferi. 415
famis neceſſitas multas licere facit, pagina. 1511
fatuus eſt qui fatua loquitur. 424
femina uentiloqua Paulum ſæpe ſecuta eſt. 1366
femina calore excuſatur. 1551
femina an poſſit eſſe iudex 1004
feminis non committi cauſas purgationis presbyterorum. quod ui debatur colligi ex capi. Mennam 2 q. 5 & auctori gloſſæ admirationem attulerat. 602
feriatis dieb an poſſit litigari. 1008
ferię legitimæ ſunt tres. 376. & 1193
feſtiuitates martyrum habentur loco ſacramentorum. 1826
feudum poteſt auferri excommunicato. 1522
feudum de nouo conceſſum non dicitur nouum ſi prius fuerat conceſſum. 3359
fictio intẽtionis, & fictio operis. 14
fides uera habetur ſine charitate, ſed non uera fidei uirtus. 1546
fides multipliciter dicitur. 1153
fides eſt fundamentum omnium bonorum. 495
fides an ſit exemplo adhibẽda. 1314
fides mala defuncti an noceat ſucceſſori. 578
fides hoſti ſeruãda eſt. 1205. & 1530
fides inter coniuges eſt duplex. 1414
fides recta in principe ſplendet. 451
fidei quæſtio eſt referenda ad ſedem petri. 360
fidei diſputatio cũ hæreticis eſt prohibita. 1340
fidem ſuſcipere nemo cogitur. 201
fidei iubere debenti an ſufficiat dare pignora. 678
fidelis quilibet debet eſſe rex & ſacerdos. 1869
fideles ſunt domus Dei. 548
fideles ſunt in eccleſia, & ipſa in ipſis, pagi. 1886
fideles dicuntur aquilæ. 1794
fideles oẽs ſunt proximi noſtri. 359
filacteria. 1371
filia nubere poteſt ſine parentũ uoluntate. 1503

filius

Filius in diuinis quidquid habet, à patre habet. 1904
Filius temporalis eſt à lege incognitus. pag. 1498
filius patrem conuenire poteſt. 655
filius quandoque poteſt dici maior patre. 1698
filius pro patre poteſt donationem patris reuocare. 1118
filius ambulans ſuper terram, teſtatur patris incontinentiam. 373
filius matrem quandoque poteſt exhæredare. 684
filius contra patrem, & econuerſo agere poteſt. 1243
filius qui ſe mimis ſociat, exhæredari poteſt. 1825
filius egētē patrem cogitur alere. 4
filius patrē corrigere nō debet. 441
filius non eſt qui bonus nō eſt. 1736
filius in tribus patrē ſequitur. 1919
filius ſacerdotis eccleſiam paternā habere non poteſt. 793
filius Dei quare dicitur verbū. 1573
filius quandoque facit quem præiumi maiorem. 294
filius monialis ex monacho genitus cui monaſterio applicabit. 1396
filius apoſtatæ eſt baptizandus inuito patre. 1884
filius familias teſtari nō poteſt 1138
filii vtrū poſt parētū ſuſpēſionē poſſint cū aliis parētū cōtrahere. 1487
filii ſacerdotum an ſint ſerui eccleſiæ, pag. 278
filii Dei erimus ſecundum animam & corpus. 1672
filii Iudæorum baptizati ſunt a parentibus ſeparandi. 1870
filii presbyterorū duplices ſunt. 275
filii ſunt quadruplices. 1513
filii Iacob ex ancilla geniti, cum aliis ei ſucceſſerunt. 1501
filii Dei & filii hominum qui dicuntur. 1710
filium religionem ingreſſum an poſſit pater reuocare. 1145
filium de ſacro fonte leuās, & multi alii pdūt ius debiti exigēdi. 1461
filii ex matrimonio illicito nati poſſunt eſſe legitimi. 1736
filiorum appellatione nepotes continentur. 275
Phinees Hebræum occidit. 1234
fiſci intereſt ſubiectos habere locupletes. 538
flamines. 360
floriani. 1343
fluuius etiam quandoque areſcens dicitur perennis. 347
formatæ ſiue dimiſſoriæ. 325
* Formula viſitata in epiſtolis Pontificum reſtituta. 274
fornicatio vxoris maculat corpus viri. 1527
* formata & pacifica. 332. & 334
fornicatio eſt crimē canonicū. 1509
fornicatio ſimplex nō eſt digna depoſitione. 660
fornicatio ſeparat coniuges. 767
fornicationis cauſa hodie nemo eſt deponendus. 376
fornicationis ſuſpicio an ſufficiat ad vxorem dimittendam. 1489
fornicationem pauci euitant. 1018
fornicariam abiurans, an cum illa contrahere poſſit. 1740
fornicantur aliqui citius quam furentur. 1605
Forū ſortitur qs multis modis. 688
forum rei ſequi debet actor. 660
forum mutare an alicui liceat. 966
frangenti fidem fides frangatur eidem. 434
frater an ex ſorore in caſu poſſet prolem ſuſcitare. 1709
fraus eſt genus idoli. 362
frigidus naturaliter nullus eſt ſecundum Cardinalem. 1697
frigiditas quandoque mutari non poteſt. 1538
fructus an ab omni poſſeſſore ſint reſtituendi. 925
fructus diu expectatus gratiſſimus eſt. pag. 1428
fructus in ſtipulatione rei quandoque veniunt quādoque non. 1443
fructuarius non præſcribit, 910
funiculus quid ſit. 905
furari intendens quādoque furtum non committit. 988
fur & communicator differunt. 512
fur ad pœnam dupli, vel quadrupli poteſt conueniri. 979
furtum committitur ratione acceſſionis. 245
furtum committens quandoque furti tenetur. 1702
furtum an ſæpius committatur ſi ſæpius eadem res contrectetur. 1517
furtum in duobus cōmittitur. 1747
furtum ſæpe committitur: & tamen furti actio non naſcitur. 1557
furtum nō fit ſola cogitatione. 1557
furtum ſui ipſius quis cōmittit. 267
furti agitur pro modico. 994
furem tenetur quis indicare. 513
furem nocturnum, ſed nō diurnum licet occidere. 1259
fures nocturni acerbiꝰ puniūt. 1559
furor ſatis punit. 708
furioſus conſenſu caret. 1535
futurum pro præterito ponitur. 266

G

Gallia eſt triplex. 1353
Gazophylacium quid ſit. 266
Gerontocomium. 1289
* Gloſſæ error in c. Noli frater, qđ eſt Beati Auguſtini. 27
* Gloſſæ error in c. De capitulis qđ eſt Leonis iiii. Vnde occaſionem ſumpſerit, & ibi locus reſtituendus ex coniectura. 31
* Gloſſæ & fortaſſe Gratiani error in cap. de Conſtinopolitana. 95
* Gloſſæ error in c. Fatendum 13. q. 2. ex textu deprauato. 977
* Gloſſæ error putantis Papam minori teſtium numero condemnati, q̄ eos q̄ ſunt in minorib. or. 613
Gnoſtici. 1341
* Gradus aſcendendi ad Pontificatum ex Stephano iii. 356
Gloſſas Ioannes ſuppleuit in multis Bartholomæus Brix. 1
Gradus altior agrauat delictum. 525
Gradatim aſcenditur ad honores. 285
Gradus deſcriptio. 1724
* gratiani mos citandi cauſas 785
gratianus quādoq deceptus fuit. 599
gratia omnibus in baptiſmo confertur. 1879
gratiam primam nemo mereri pōt. pag. 1643
gratia confertur in collatione ſacramenti. 340
gratia datur in baptiſmo omnibus æqualiter. 1858
gratia in ſepultura non cōfertur. 517
* græcis poſtquam ad ſacros ordines aſcendiſſent, non licuiſſe contrahere matrimonium. 145
græci in ſacris ordinibus non poſſunt contrahere. 150
græci non obediunt Papæ. 1302
græci conficiunt in panibus fermentatis. 1778
Gunebo pigni cogebant paruulos iurare. 1198
Gregorio interdum tribui qđ eſt Ioannis Diaconi. 741
Gregorii vii. ſententiæ de caſtitate ab iis qui ſunt ſacris ordinibus initiati, ſeruanda. 367
gemmæ ſunt nodi virgarum. 1901
Gennadius auctor libri de eccleſiaſticis dogmatibus. 1764
gerens ſe pro milite qui non eſt, punitur. 1762
germani vnde dicuntur. 157
gerulum quid. 1288
gladius materialis ſpiritualem adiuuare debet. 1400

H

Habere dupliciter ſumitur. 1277
Habenti dare eſt perdere. 390
Habitus ſolus non ſolennizat votū. pag. 1391
habitus eſt triplex. 1391
Hadriani capitula indicari ſynodi Romanæ nomine. 686
hebræi vnde dicuntur. 1710
Helias Iezabel fugiens quibus verbis vſus eſt ad populum. 223
Heluidiani. 1344
heptateuchum interdum à latinis vocatur Heptaticum. 54
Heptateuchum quid dicitur. 769
hæreditas. 4
hæreditas parētū debetur filiis. 1052
hæres non adimplens defuncti voluntatem qualiter punitur. 844
hæres an teneatur ex maleficio defuncti. 1080
hæres onera defuncti ſuſtineat 932
hermaphroditus an poſſit eſſe teſtis in teſtō & vtrū poſſit ordinari. 722
hermogeniani. 1342
hæreticus omnis eſt excommunicatus. 1295
hæreticus eſt qui in fide titubat 1315
hæreticus quādo eſt vitandus. 1338
hæreticus nunquam accuſat. 648
hæretici ignem accendunt in eccleſia. 1652
hæretici baptizare poſſunt. 1858
hæretici diuerſimode ab eccleſia recipiuntur. 1856
hæretici vario modo poſſunt ab eccleſia puniri. 1263
hæretici qualiter ſunt in ſymbolo nobilcum. 1856

Hæretici nullu m poſſunt excommunicare. 1317
hæretici pñt acqrere eccleſiæ 1506
hæretici non conferunt effectum ſacramenti. 489
hæretici ſunt duplices. 1294
hæretici & ſimoniaci eqparant. 516
hæreticum recōciliare poteſt epiſcopus hodie ſine concilio. 242
hæreticus reſiſtendum eſt. 1241
hæreſis, & ſchiſma differunt. 1317
*hæreſis de cōmunione vxorū. 904
hæreticorū ſacramēta ſunt vera. 482
hæreticorū bona cui applicant 1275
hierarchitæ. 1343
hierobaal vnde dicatur. 503
*hieronymi nomine ſæpe citari ſcripta Origenis. 170
*hieronymi locus in c ſicut Chrs.i. q 1.§ Sed hoc, explicatus. 500
*hieronymū citari pro Origene. 789
hieruſalem quando fuit capta. 346
hieruſalem varia habet noīa. 319
hircus pro peccato principis oblatus nō fuit à filiis Aarō comeſtis. 1650
hirci oblati hiſtoria quid repræſentet. pag. 1650
*hiſtoria de rebus eccleſiæ non aliunde ex capitulis Gallicis manuſcriptis. 1039
hiſtriones à promotione prohibentur. 389
hoc eſt enim, &c. quid demonſtrat ly hoc. 787
holocauſtum. 491
homo in alia vita apparebit quod eſt filius Dei. 1672
homo non habet natiuitatē a Chriſto. 1820
homo liber verberari non dēt. 1204
homo eſt imago Dei. 1699
homo ratione carens non eſt homo pag. 1400
homo liber an poſſit obligari. 1284
homo ē digniſſima creaturarū. 1841
hominis dies ſunt cxx anni. 1587
hominū genera quattuor ſunt. 574
hominum duo ſunt genera. 1505
homicida eſt ēt q non occidit. 1294
homicida & adulter an conficere poſſint. 500
homicida ante baptiſmum, an promoueri poſſit. 226
homicida n̄ admittit ad ſacra. 1753
homicidium clerici eſt grauius quā laici. 1106
homicidiū vtrū impediat ꝓmouendos, & deiiciat iā promotos. 225
homicidium tres, periurium duos offendit. 45
homicidium quid ſit. 1562
homicidiū grauius ē adulterio. 1546
honor an peti poſſit. 557
honores non ſunt inuitis dandi. 335
honores mutant mores, 501
hoſtem æquiuocando deludere an licet. 1181
hoſpitale ſine licentia epiſcopi conſtitui non poteſt. 1124
*humberti reſponſionē tribui Leoni nono, & librum Ennodii Symmacho, & orationē Petri Damiani Nicolao ſecundo 142
humilitas Deum placat, in rex. 1375
humilitas nimia prælatorum contemnitur. 453
*hyperbertæus menſis non idem apud omnes. 68
hypocrita plus peccat quam manifeſte delinquens. 912
hypocritæ non habent Spiritum ſanctum. 1331
hypocritæ videntur deaurati. 1628
hypocritæ ſunt iuncis ſimiles. 1626

I

Iacobus frater Domini nuncupatur. 322
iacobus fuit primus archiepiſcopus pag 322
iacobus dicebatur frater Dñi. 1767
ioannes & mambres magi tria fecerunt miracula. 492
idem incipit & deſinit in eodem inſtanti. 492
ieiunare per alium vtrum aliquis poſſit. 635
ieiunare ſemper nō reprobatur. 1829
ieiunari poteſt per alium. 376
ieiunia quattuor temporum. 344
ieiunium plus prodeſt viuis quā defunctis. 973
ieiunium eſt duplex. 1827
ieiunium quadrageſimale eſt decima dierum. 1796
ieiunandum eſt in vigiliis Apoſtolorum. 347
ieiunandum non eſt inter Paſcha, & pentecoſten. 1827
ieiunus quis dicitur. 1768
ieiuno ſtomaco cōficiendū eſt. 1768
ieiunat nihil, qui per vnum diem deficit. 1827
ieiunantes, in veſpere comedere debent. 376
iezabel ꝑcipitata fuit de turri. 1645
ignis alienus quis dicebatur. 1787
ignis diu occultari miraculoſa inuētio. 481
ignominia ſatis punit. 247
ignorātia iuris qñque excuſat. 1319
ignorantia facti eſt multiplex. 177
ignorātia iuris quattuor genera per ſonarum excuſat. 552
ignorantia iuris eſt duplex. 552
ignorantia iuris eſt multiplex. 177
ignorantia iuris facilius diſpenſari facit, 375
ignorantia probatur dupliciter. 928
ignorantia iuramento ꝓbatur. 1706
ignorantia eſt triplex. 996
ignorantia eſt duplex, ſcilicet facti, & iuris. 552
ignorantia non excuſat illum qui ſcire potuit per ſe vel per aliū. 379
ignorantia quomodo probatur. 374
ignorantiam probare quis cogitur propter præſumptionem. 374
ignorantiam allegans, illam probare debet. 808
ignorantiam allegans, eam probare tenetur. 520
ignoti ſunt examinādi & nō alii. 109
illegitimi ſunt poſtulandi. 280
*ille, antiquam eſſe notam. 565
imago eſt triplex. 1579
imago pœnitentiæ. 478
impedimentum non præſtat quod nihil eſt. 470
impedimētū legationis quale ē 170
impeditus per aliū expedire poteſt officium ſuum. 415
imperator inferior eſt epiſcopo. 29
imperacor imperii res alienare pōt. pag. 311
imperator an aliquem debeat habere ordinem. 258
imperator vtrum habet iuriſdictionem à papa. 443
imperator pro quo peccato deponi poteſt. 185
imperator iurat papæ. 1199
imperator ab epiſcopo excommunicari poteſt. 1213
imperator lepra percutitur ſi officium ſacerdotale vſurpat. 29
imperator verus quis eſt. 442
imperator imperium diuinitus conſecutus eſt. 442
imperator poteſt à papa deponi 10
imperator quare dicat Auguſt⁹. 295
imperator poteſt ab epiſcopo excōmunicari. 258. & 845
imperium & ſacerdotium ab eodē procedunt. 29
imperium tranſtulit eccleſia Romana. 782
imperii mari eſt de criminibus cognoſcere. 64
imperium non poteſt ſacerdotium impugnare. 445
imperiū Franci primo, Deinde Theutonici habuerunt. 31
imperium manus eſt ſacerdotio. 44
imperatores duo eodem tempore fuerunt. 51
imperatores multa perdiderunt priuilegia. 326
imperare ſibi nemo poteſt. 571
imperitia non facit quē deponi 1
imperitia culpa adnumeratur. 1265
imperitus non poteſt eſſe iudex eccleſiaſticus. 8
imperfecta duo nō cōſtituunt vnum perfectum. 105
imperfecta duo faciunt vnum perfectum. 77
impenitentia finalis capitur duobus modis. 1580
imperator lepra percutitur ſi officiū ſacerdotale vſurpat. 29
impœnitentia finalis eſt peccatum in Spiritum ſanctum. 50
impoſtor quis dicitur. 1637
impoſitio manus eſt multiplex. 499
impoſſibile multipliciter dicit̄. 294
impoſſibilitas coeūdi ē triplex. 1573
impuberes an poſſint iurare. 1189
impuberes teſtificari nō poſſunt. 719
imputatur mihi quod mea culpa accidit. 1880
imputantur multa propter vnum delictum. 215
imputandum non eſt ei per quem non ſtat. 197
incendiarius an ſit ipſo iure excommunicatus. 919
incendiarii qualiter ſunt puniendi pag. 1295
inceſtuoſus an poſſit matrimonium contrahere. 1550
inceſtuoſi quantum ad aliqua ſunt ipſo iure ſuſpenſi. 1713

Incitatio

Incitatio optima ad dicendum. 182
In corporalia dicũtur quandoq. poſſideri. 382
Indebitum per errorem ſolutum an poſſit repeti. 553
Indignus minoribus ad maiora non promoueatur. 335
Indignari & dedignari, differũt. 209
Induciæ non dantur ob aduocati abſentiam. 677
Induciæ ſunt arbitrariæ. 675
Induciarum quinq; ſunt genera. 678
Indulgentia an ſit eius. 1543
Inermes non poſſunt inimicis reſiſtere. 593
Infamis ne eſt in adulterio deprehẽſus. 1020
Infamis an poſſit accuſare. 681
Infamis an poſſit eſſe ꝓcurator. 697
Infamis infamem regulariter accuſare non poteſt 684
infamis poteſt eſſe procurator. 228
infamis eſt de bello publico fugiẽs, pag. 511
infamis arbiter eſſe poteſt. 697
infames quandoque poſſunt poſtulare. 698
infames efficiuntur qui mortali peccato aſperguntur. 1832
infamia aboletur in baptiſmo. 1836
infamia ſequitur depoſitum. 555
Infamia irrogat dignitatẽ petẽti. 525
infamia canonis tollitur pœn. 744
infamia an poſſit per pœnitentiam purgari. 744
infamia eſt duplex. 700
infamiã põt epiſcopus tollere. 237
infamiam tollit epiſcopus. 596
infamatus ſuper crimine non eſt ſtatim ſuſpendus. 605
infernus & paradiſus vbi ſunt. 1219
infideles poſtulare nõ poſſunt. 1555
infideles qui dicuntur. 1690
infideles pñt eſſe in eccleſia vſq; ad miſſam cathecumenorum 1869
infirmitas ſæpe nos armat cõtra diabolum. 1574
infirmitas non repellit ab officio diuino. 790
ingenium, & alia tempus ſupplere poſſunt. 353
iniuria an poſſit repelli, & a qb. 1202
iniuria ſociorum an ſit armis repellenda. 1209
iniuria duob. modis remittitur. 1231
iniuriam nobis factã an teneamus remittere. 1231
iniuriam eccleſiæ illatam an poſſit epiſcopus remittere. 1231
inimici ſunt diligendi. 1787
inimicitiæ repellunt ab accuſando, & teſtificando. 684
inimicorũ amicus eſt ſuſpectus. 415
iniquitas omnia præcipitat. 286
initium quandoque ſumitur a tormentis. 943
initium ſpectandum eſt. 479
inobediens prælato, eſt ei inimicus, pag. 238
inobedientia an ſit capite punienda. 866
innocens pro ſtulto quandoque ſumitur. 1191
innocentiæ tres ſunt gradus. 385
inofficioſa quæ dicuntur. 26
inquirens, quod teſtes amittere debeat. 590
inquiſiti punitio. 667
inquiſitio. 667
inquiſitio an poſſit fieri contra volentem ſe purgare. 601
inquiſitio quando fieri debet. 601
in quo quis deliquid, in eo puniri debet. 487
* inſeruitus. 1456
inſtructio reſpondentis. 489
inſtrumentũ pro parte verum & pro parte falſum eſſe poteſt. 522
inſtrumentum quare ſit. 1359
inſtrumẽtum multa habere dẽt. 669
inſtrumẽtum an curruat totũ aliquibus neceſſarijs deficientibus. 456
inſtrumẽta poſſunt pro parte approbari, & pro parte reprobari. 175
intentio quandoque approbatur, & factum reprobatur. 1533
intentio bona malũ factũ excu. 1508
interrogans non confitetur. 1181
interrogationes a quibus poſſunt fieri. 1476
interrogans ponit. 1483
interemptores ſunt proxenetæ. 410
interpretatio eſt triplex. 850
inter leprã & leprã vnde dicatur 82
interdictum. 7
interiora dinoſcũt ꝑ exteriora. 1393
interruptio fit tripliciter. 1072
intereſſe conſecutus in bello, vtrum poſſit adhuc de hoc agere in iudicio. 1208
intruſus an recipiat quæ Eccleſiæ contulit. 414
in via & in inuio differunt. 547
ioannes dicitur filius tonitrui. 425
ioſeph fuit pater putatiuus Domini, pag. 1428
ioſeph venditio. 481
ioſeph tempore paſſionis viuebat: & a Virgine ſeperatus fuerat. 1430
ioſeph in ſepulchro maiorum ſepultus fuit certa ratione. 964
iouinianiſtæ. 1344
ipſo facto multa fiunt. 890
ira duos habet effectus. 594
irregularitas tollitur per monachatum. 1039
irregularitas per pœnitentiam non aboletur. 470
* iterari non eſt contra rõnem ſacramenti illius qd characterem non imprimit in notatione marg. 1634
* Iſidori præfatio in conciliorũ collectionem alia a vulgata, & prope contraria. 54
iube domine benedicere. 350
iudas an motus ſit ante Xpm. 1655
iudas quare ſe ſuſpendit. 961
iudas vendens Chriſtum commiſit ſimonia & plagium. 467
iudæ Machabæi ſomnium. 1579
iudæi filios ſuos ad eccleſiam cõuerſos exhæredare non poſſunt. 546
iudæi vtrum conſtitutionibus humanis regantur. 23
iudæi peiores fuerũt Sodomitis. 483
iudæi tenentur ad decimas perſonales. 1055
iudæi an mortaliter peccaſsẽt Chriſtum non crucifiſſent. 44
iudæi & gentilis ſubſunt Imperio. 5
iudæi lingua ſolum Chriſtum crucifixerunt. 1561
iudæi facilius fallunt animas quam Pagani. 1435
iudæorum ſacra fuerunt vera. 483
iudæorum filij non ſunt per vim baptizandi. 1346
iudæis & Saracenis ſua auferre non debemus. 1276
iudæis non licebat interficere quem quẽ, qualiter intelligitr hoc. 1561
iudex ſit amator æquitatis & miſericordiæ. 203
iudex an poſſit quandoq; propriam ſententiam impugnare. 700
iudex appellationis an poſſit de principali cognoſcere. 641. & 663
iudex mediocritatem ſequatur. 206
iudex eccleſiaſticus an de cauſa ſanguinis ſe intromittat. 9
iudex an poſſit ſuis iuris dicere. 700
iudex vſque ad quam horam expectare debet. 627
iudæi ſuſpectꝰ dupliciter deſerit. 621
iudex iudicando an loci conſuetudinem ſeruare debeat. 40
iudex opinionem ſuam potius, quã aliorum ſequi debet. 702
iudex corrũpitur multis modis. 889
iudex, aduocatus aſſeſſor & executor non poſſunt eſſe teſtes in cauſa appellationis. 635
iudex pœnam arctare, & ampliare poteſt. 598
iudex ſecundũ allegata iudicet 1475
iudex delegatus an poſſit abſoluere quem excommunicauit. 1400
iudex de quo poteſt ſupplere. 1476
iudex qualiter poteſt habere rigorẽ & miſericordiam. 207
iudex ex offic. pt aliqd obijcere. 215
iudex per quæ iura debet iudicare. 3
iudex ordinarius recuſari poteſt. 688
iudex a quo reſcribere debet iudici ad quem. 709
iudex citans peremptorie, hoc debet exprimere. 732
iudex de ſubditis iuſtitiam nõ exhibens poteſt conueniri. 701
iudex lacrymis flecti non dẽt. 1235
iudex qñque de facto ſupplet. 127
iudex eccleſiaſticus poteſt virga punire. 737
iudex male iudicans qualiter punitur. 78
iudex an poſſit inter partes componere. 733
iudex etiam delegatus die feriato ꝓcedere non debet. 1008
iudex non ſit iuris ignarus. 1685
iudex facilius repellitur, q̃ teſtis 787
iudex ad cõcordiã laborare dẽt. 405
iudex ã poſſit dari ad arbitriũ rei. 841
iudex falſus non eſt iudex. 209
iudex non iudicet ſecundum conſcientiam ſuam. 1809
iudex male iudicãs facit litẽ ſuã. 128
iudex parte non petẽte multa poteſt facere. 647
iudex an ſecundum conſcientiã debeat iudicare. 886
iudex non condemnat, ſed lex. 2

Iudex eccleſiaſticus cauſam ſanguinis alij committere poteſt. 305
Iudex eccleſiæ poteſt in exiliū mittere. 682
Iudicis male iudicantis punitio. 634
Iudicis inſtrō, & dicto creditur. 634
iudici qualiter fit contumelia. 856
iudici dans pecuniam vt iuſte iudicet peccat. 884
iudicem duo faciunt. 845
iudicij principium non ſemper conſideratur. 626
iudice Eccleſiaſtico negligente non recurritur ad ſæcularem. 843
iudice recuſato quid fiet. 854
iudices plures ſi in ſententia diſcordant, quid iuris. 638
*Iulij Pauli ſententię citantur noīe Theodoſianarum legum. 622
iumēto noſtro adhibeamus ſecum, paleam & flagellum. 1605
iura vario modo poſsūt exponi. 232
iurare per creaturas non licet. 1166
iurare coguntur presbyteri in ſex caſibus. 565
iurare quid ſit. 1164
iurare nolēs eſt hñdus hęretic⁹ 1165
iuramentum contra bonos mores non obligat. 29
iuramentum non eſt iniquitatis vinculum. 46
iurm̄, quod Iudæi Gabaonitis præſtiterunt, non fuit ſeruandum. 1190
iuramentum filij an poſſit a patre reuocari. 1503
iurm̄ de calumnia præſeraata a condemnatione expenſarum. 579
iuramentum virum infament. 750
iuramentum non ſemper, eſt adimplendum. 1104
iuramentum an poſſit retractari 759
iuramentum per vim extortum, vtrū obliget. 1012
iuramentum per coactionē extortū non tenet in quattuor caſib. 1190
iuramentum illicitum an propria auctoritate poſſit infringi. 1191
iuramentum tripliciter dicitur illicitum. 1191
iuramentum expurgationis non dēt clericus præſtare coram laico 1201
iuramentum de re illicita factū non infamat. 1187
iurm̄ nō eſt recipiendū ab illo quem ſcimus falſum iuramentum. 1168
iuramentum duplici cauſa eſt inſtitutum. 1164
iuramentum an ſemper ſit mortale peccatum. 116
iuramētum plus operatur, quam triplex promiſſio. 1197
iuramentum ſex modis dicitur illicitum. 1183
iuramenta ſunt & oneris & honoris. pag. 1198
iuramenta qualiter ſunt intelligenda. 1195
iuramenti differentia ſecundum tria tempora. 1164
iuramenti forma. 1164
iuratur propter vtilitatem. 1166
iurandum ne eſt de indemnitate eccleſiæ ante electionem. 309
iurans ad epiſcopatum nō accedere, an ſit ab epatu repellendus 383
iurans de cętero nō cognoſcere concubinā, ſi cum illa contrahit, periurium non incurrit. 1478
iurans nunquam mulierem cognoſcere, an poſſit poſtea matrimoniū contrahere. 1410
iurans per Deum an plus obligetur quam iurans per Euangeliū. 1167
iurās p Deos falſos an peccet. 1169
iurans ſoluere certo tempore, ſi poſt ſoluat, non eſt periurus. 1492
iure cuius non eſt auctor, vtrū poſſimus vti. 210
iure ſuo multis modis qs priuat 95
iuri ſuo renuntians, illud repetere non poteſt. 765
iuris abrogati notitia eſt neceſſaria, pag. 75
iuriſdictio epiſcopi ſine cauſa non poteſt declinari. 661
iuriſdictio archidiaconi eſt ordinaria. 112
ius aliquod eſt nec æquum nec iuſtum. 4
ius ciuile quadrupliciter dicitur. 4
ius eligendi in pt vno remanere. 320
ius patronatus quadrupliciter tranſfertur. 1092
ius patronatus quid eſt. 1092
ius patronatus ad quos hæredes tranſit. 1094
ius patronatus qualiter diuiditur inter hæredes. 1096
ius patronatus tranſire facit nouus hæres. 1092
ius naturale in quattuor differt ab aliis. 12
ius naturale dicitur multipliciter. 4
ius naturale reliquis antiquus eſt. 4
ius multa fingit. 232
ius idē eſt in toto quod in parte. 536
ius commune propter perſonam nō eſt relinquendum 288
ius ignorare quibus pmittitur. 1192
ius canonicū ē excellēti⁹ ciuili. 1725
ius commune propter tumultum populi non eſt uiolandum. 287
ius primogenituræ an ſit ſpūala. 765
ius vniuerſitatis penes vnū ſtat. 315
ius vnde incępit. 1632
ius ſpirituale an poſſit redimi. 1085
Iuſtiniani pater. 56
iuſtus ſeipſum accuſat. 1807
iuſtorū pces facilius exaudiunt 485
iuſtitiam ſitiens, beatus eſt. 1009

L

LAbor eſt remunerandus. 789
Laicus in epiſcopū poſtulari poteſt. 286
Laicus quandoq; poteſt clericos ſuſpendere & excōmunicare 149
Laicus nunquam eſt eligendus. 290
Laicus nō conuenit corā iudice eccleſiaſtico, niſi in quinq. caſibus 840
Laicus ſi in neceſſitate peccata mulieris audiuit, an cum ea poſtea cō trahere poſſit. 1463
Laicus etiam in exceptis criminib. nō admittitur contra clericū. 644
Laicus an poſſit ordinari a non ſuo epiſcopo. 331
Laicus in epiſcopū poſtulatur. 1970
Laicus an poſſit de rebus eccleſiæ iudicare. 358
Laicus poteſt decimas petere quibus ſpoliatus eſt. 979
Laicus an epi auctoritate poſſit in eccleſia aliquid conſtituere. 438
laicus contra clericum teſtificari nequit. 366
Laicus vtrū rem eccleſiæ poſſit præſcribere. 437
Laicus poteſt excōmunicare ex Papæ delegatione. 437
Laici an poſſint ī eccleſia cātare. 412
Laici coram iudice eccleſiaſtico poſſunt quandoque conueniri. 303
Laici iuris peritiā debē. habere. 177
Laici quandoque in clericos habet iuriſdictionem. 1259
laici an poſſint clericos accuſare. 641 & pag. 663
Laici eccleſias aut decimas habere non poſſunt. 1082
Laici ad aliqua ſpiritualia inuitantur. 297
Laici vtrum poſſint aliquando clericos punire. 64
Laici ſuper clericos quandoque iuriſdictionem habent. 446
Laici de rebus eccleſiæ nihil poſsūt conſtituere. 435
Laici an poſſint ſine peccato decimas percipere. 1082
Laici ā poſſint clericos accuſare. 647
Lamech punitio. 1482
Lamech plus peccauit q̄ Cain. 1482
Lamech fuit venator. 165
Lapſorum reparatio tribus regulis declaratur. 223
Lardum an comprehendatur nomine carnis. 1545
Laſciuia & violētia diuerſa sūt. 1559
latronem inſidiantem in itinere licet cuilibet occidere. 1259
latro bonus an fuerit martyr. 1578
latrones occidi poſſunt. 1212
latronum punitio. 1212
latria & dulia quid exigunt. 1833
laus ciuilis ſapientiæ. 543
laudis ſpconiū ſuperbire facit. 424
legatus an poſſit clericos epiſcopi loci iudicare. 1353
legatus utrū poſſit cōciliū facere. 8
legatus quam ptātem habeat. 1354
legat⁹ poſterior ā reuocet priorē. 1353
legatus an uirtute generalis mandati diſpenſare potuit. 601
legato ſine litteris ſuæ legationis credendum non eſt. 449
legata eccleſię ā poſsīt defalcari 933
leges ſæculares eccleſiam non attringunt. 28
leges ubi debent legi. 361
leges allegari poſſunt in cauſis matrimonialibus. 1424
leges poſteriores trahunt ad ſe priores. 1832
leges licet allegare in ſpūalib. 440
leges an habeant locum in matrimonio. 1455
legis auctoritas excuſat a pctō. 1168
legi fit fraus quadrupliciter. 965
legis duodecim tabularū origo. 18
legibus an ſit utendum in cauſis ſpiritualibus. 440
legitimatus a principe nō eſt quo ad eccle-

eccleſiam legitimatus. 283
Legitimatus quo ad temporalia nõ cenſetur quo ad ſpiritualia. 28
legum contemptor an peccet. 32
legitimus deficientibus aſſumuntur minus legitimi. 270
lenocinium multipliciter committi tur. 1492
* leonis iiii.in capitulo. veſtram.petitio exaudita. 41
*leonis ix nomine citatur Humbertus eius legatus. 55
* leonis tertii purgatio quam caute facta ſit. 606
*leonis noni caput in vulgaris Gratiani codicibus omiſſum. 967
lepræ genera ſunt quattuor. 1581
leues qui dicuntur. 608
leuita à leui dicitur. 352
leuitæ officium. 352
lex diuina an recipiat mutationem. pag. 17
lex diocœſana & iuriſdictionis in quo conſiſtunt. 822
lex tripliciter ſumitur. 471
lex vetus vim euangelicam obtinet in moralibus. 1749
libellus eſt in cauſa appellationis porrigendus. 635
libellus repudii quare fuit permiſſus. 1480
* libellus de duodecim gradibus abuſionem ab aliquibus tribuitur Cypriano, 1264
libellum famoſum componens,qua actione punitur. 730
liber qui ignoranter cum ancilla cõtraxit, an ſine iudicio eccleſiæ illam dimittere poſſit. 1456
libri Iudæorum ſunt legendi ex præcepto. 1203
liberorum numerus ad quid ꝓdeſt. pag. 8
* liber de eccleſiaſticis dogmatibus cui auctori adſcribebatur. 156
liberalis ĩ neceſſitatæ eſt uemo. 1697
libera quæ ignorãter cũ ſeruo cõtraxit,an ab eo recedere poſſit. 1454
libertus propriis ſumptibus præſtare debet operas patrono. 1032
libertus contra patronum non teſtificatur. 721
libertus dominis poterit ſeruire duobus. 1701
libertus an teneatur ad operas. 943
libertus propter ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem. 944
libertus patronum quandoque alere tenetur. 390
liberti patronum in ius ſine venia vocantis ruſticitati parcendũ non eſt. 552
liberti eccleſiæ differunt à libertis priuatorum. 932
libertorum eccleſiæ filii ſunt eccleſię obnoxij. 944
licet poſt,quod non licet ante, 531
licitum dupliciter dicitur. 1690
licentia coacta nulla eſt. 1694
limes diœceſis eſt impręſcriptibilis. pag. 1064
lineæ definitio, & eius multiplicitas pag. 1724
litigioſus duplici ratione ordinari non debet. 211
litigioſa res quæ dicitur. 859
litigioſa res certis in caſibus alienari poteſt, 859
litteræ dicuntur falſæ multipliciter pag. 76
litteras eſſe à quocũque ſignatas an ſufficiat. 449
litteris epiſcopi an ſit credendũ. 877
litteratura ęquipollet dignitati 113
locus facit pſumi cõtra aliquẽ 1704
locus non ſanctificat. 276
locus non ſanctificat hominẽ. 1514
loci intemperies excuſat. 104
* lotharii capitulare compoſitum ex canone Eugenis & Leonis. 735
lot etiam ebrius peccauit. 1101
lotio Mediolanenſium. 519
luciferiani. 1343
lucretia adulterium commiſit 1516
ludo perditum an repeti poſſit. 1615
lupanaria caſtitatẽ nõ infamãt 1571
luxuria quandoque plus iuris habet quàm caſtitas. 160
luxuria, & immũditia differũt. 1513
luxuriæ ſedes vbi eſt. 1626

M

MAcedoniani. 1343
magiſter pro docendo an poſſit collectam facere. 175
magiſter perhibet teſtimonium de diſcipulo. 902
magiſter & pater clericum verberantes non incidunt in canonem 1251
* magiſter diuinorum officiorũ imperatoris. 853
magiſtri debent gratis docere. 70
magiſtro plusquam diſcipulis credẽdum eſt. 346
maior eſt dignitas in quibuſdam eccleſiis. 402
maioris auctoritas non ſemper excuſat. 427
maiori licet quod licet minori. 431
maiores in minoribus in electione præferuntur. 383
maius nõ licet cui nõ licet min⁹. 810
maledictũ dicit multipliciter. 1507
male meriti debent egere. 769
maledicẽs an ſemper puniri debeat. pag. 1333
malefici qui ſunt. 686
maleficium nullum ſecundum aliquos eſt perpetuum. 1540
in maleficiis voluntatẽ magis quam exitum ſpectari. 1560
*maledictio mulieris ſterili nõ inuenitur expreſſe in ſcriptura. 1508
mali ſunt bonis miſti. 1858
mali hic proſperantur, & boni patiuntur. 1660
mali dicuntur paleæ, 1854
malum vnde prouenit. 1630
malum minus permittitur, vt maius euitetur. 1364
malum propter bonum non eſt faciendum. 988
malos nõ corrigere,an ſit pecca. 666
mammona iniquitatis quid ſit 1512
mãcipium dicitur nouum quod per annum non ſeruiuit. 1737
mandatum. 7
mandatũ & pceptũ diuerſa ſũt. 980
manducat Chriſtus dupliciter. 1800
mambres & Iamnes magi, tria fecerunt miracula. 980
manichæi. 1342
manifeſtum. 585
manſiones multæ paratæ ſunt in domo domini. 1669
manumiſſi ab eccleſia vbi ſunt conueniendi. 395
mappullæ quid ſignent. 421
maranacha. 1233
marcus Craſſus, Iulius Cęſar,& Põpeius fuerunt contemporanei. 512
marcus ſibi pollicem abſcidit. 272
Marcus, Petrus, & Clemens fuerunt contemporanei. 425
marcioniſtæ. 1342
Maria & Ioannes Apoſtolus peccare non potuerunt. 1836
Maria vnicum genuit, 1429
Maria continentiam non vouerat abſolute. 1313
maritus ab vxore,per ſententiam ſeparatus,ſi poſtea adulteretur, an ſit ei reſtituendus. 1526
maritus ab accuſatione adulterii repellitur in caſibus ſeptem. 1523
maritus q vxorem pp fornicationẽ dimiſit,an aliã ducere poſſit. 1525
maritus permittens vxorem velari, an teneatur continere. 1698
maritus ab vxore, quæ ſimulacrum facit, debet recedere. 1438
marit⁹ an poſſit religionẽ intrare ſolo cõſẽſu vxoris iteruenięte. 1420
maritus qñq; abſtinere põt ab vxore ẽt contra præceptũ epiſcopi. 497
maritus ſine metu bigamię an vxori debitum reddere poſſit, pendente accuſatione adulterii. 161
maritus religioſus ab vxore repetitus an poſſit debitũ exigere. 1421
maritus an poſſit vxorem criminoſam relinquerę, vel an debeat eã accuſare. 1488
maritus duplici iure poteſt vxorem accuſare. 727
marit⁹ vxorẽ caſtigare pt 116.& 170
marit⁹ ꝓpriũ filiũ de fonte ſuſcipiẽs nõ ob hoc eſt ab vxore ſeparãd⁹. 458
maritus continentiam ſine conſenſu vxoris vouere non poteſt. 1693
maritus qui inuita vxore vouit religionem, an poſt eius mortem continere debeat. 1694
maritus exactus ſemper tenetur reddere debitum. 1689
maritus vxorem caſtigare poteſt. 116
maritus vſque quo poteſt vxorem ſuam reuocare, quæ ſine eius conſenſu religionem ingreſſa eſt. 1695
maritus an poſſit dimitti propter opus Sodomiticum. 1528
maritum leproſum an teneatur mulier ſequi. 1522
*martini papæ concilium appellantur capitula Martini Bracharenſis epiſcopi. 73
martyr dicitur confitens. 1848
martyrium nõ ſemper prodeſt ad ſalutem æternam. 494
martinus dr̃ canonum renouator. 72
mater & pater quandoque pro filio teſtificari poſſunt. 723
mater pro filio agere nõ poteſt. 629

mater non poteſt filiũ religioni tradere, 1146
mater non reuocat à religione filiũ á patre oblatum, 1146
matrimonium an contrahã ſi dicã; iuro ꝙ te pro vxore habebo. 1474
matrimonium vnde dicitur. 1389
matrimonium non poteſt contrahi per inceſtuoſos. 1409
matrimonium eſt antiquius & communius aliis ſacramentis. 1389
matrimonium an ſit inter ſponſum & ſponſam. 1412
matrimonium poteſt eſſe inter ſeruum & liberam, 1455
matrimonium ſoluitur voto, ſed nõ iuramento. 1410
matrimonium a vouente contradictum vtrum teneat. 1390
matrimonium inter abſentes contrahi poteſt. 1417. & 1474
matrimonium vtrum per coactionem impediatur. 1189
matrimoniũ nõ tenet, ſi mulier inuita alicui tradita ſtatim fugerit. 521
matrimoniũ ẽ res ſacratiſſima. 1414
matrimonium quandoque fuit de præcepto. 1495
matrimonium infidelium bene diſſoluitur. 1412
matrimonium ſine dote tenet. 1472
matrimoniũ multipliciter impedit ſine conſtitutione eccleſię. 1709
matrimonium ſerui an poſſit ad teſtimonia ſeruorum diſſolui. 1732
matrimonium nouum eſt quod non excedit annum. 1831
matrimonium inter paucas perſonas olim fuit prohibitum. 1708
matrimonium vtrum errore impediatur. 452
matrimonium ſpirituale timore paterno impeditur. 1149
matrimonium coacte factum non tenet. 997
matrimonium vtrum poſſit ſucceſſiue contrahi cum duabus commatribus. 1408
matrimonium per procuratorẽ contrahi poteſt. 1502
matrimonium fideliũ ob duplicem fornicationem ſeparatur. 1437
matrimoniũ claudicare nõ põt. 1450
matrimonium raptoris & raptæ tenet. 569 & 1427
matrimoniũ an ſit inter ĩfideles. 1435
matrimonio tria sũt neceſſaria. 1404
matrimonium vbi & per quæ verba fuit inſtitutum. 1389
matrimonium verum fuit inter Mariam, & Ioſeph. 1429
matrimonium ad tempus non contrahitur. 1415
matrimonium vtrum impediatur ob delicti enormitatem. 1476
matrimonium quantum ad diuerſos ſoluitur & non ſoluitur. 223
matrimonium fuit inter Dauid & Bethſabee. 1479
matrimonium quandoque ex vna parte tantum tenet. 1499
matrimonium inter liberam & ſeruum contractum poteſt etiam à ſeruo diſſolui, 1456
matrimonium tenet inter raptam & raptorem. 569
matrimonii non contrahendi cauſæ multiplices. 1389
matrimonium inter abſentes cõtrahitur. 1474
matrimonium verum inter aliquos præſumi. 1471
matrimoniũ põt eſſe ſine dote. 1472
matrimoniũ ꝑ quid perficitur. 1427
matrimonium poteſt à ſenibus contrahi, ſed non à ſpadonibus aut frigidis. 147
matrimonii contrahendi cauſæ multiplices. 1389
matrimonii bona sũt tria, quicquid dicat Gandulphus. 1415
matrimonii impedimenta. 1490
matrimonio accuſato poteſt vxor petere vt detur libertati ſuæ. 1542
matrimonio tria sũt neceſſaria, 1464
matrimonio propter conſanguinitatem ſeparato, an filii prius nati ſint legitimi. 1703
matrimonia clandeſtina quæ ſunt, & vtrum teneant. 1470
matrimonialis cauſa eſt miſta. 1731
matrimonialis cauſa ad epiſcopum pertinet. 1541
*maximum de quo in capit. Propter totius, nõ fuiſſe epiſcopum, ideoque ordinatos ab eo non recepiſſe ordinis characterem. 81
mauſoleum quid ſit. 436
medicus pro ſanitate cõferenda poteſt pecuniam recipere. 465
medicus poteſt promoueri. 272
mediocres cauſę quę ſunt. 1045
medium ſeruare difficile eſt. 1610
media via eſt tenenda. 269
melancholia triſtitiã inducit. 1898
melchiſedech vinum lymphatum obtulit. 1821
melchiſedechiani. 1342
* melchiadi cur tribuatur ſcriptum de primitiua eccleſia. 397
mẽbra in ſacra Euchariſtia non ſunt miſta. 1818
membra poteſt quis quandoque diminuere vt Hier. & Iſaias. 272
menandrini. 1341
mendacium eſt triplex, nec eſt ſemper mortale. 1177
mendacium ſaluans aliquem à morte an ſit mortale. 44
mendacio quomodo dicitur quis ad æternam ſalutem. 1175
mẽs potius ꝙ̃ verba attẽdi dẽt. 1190
mẽſura doloris eſt cõſiderãda. 1382
menſtrui tempore an coniugale debitum debeat reddi. 14
mente alienato an ſit imputandum quod facit. 995
mentiens nihil dicit. 1173
mentiri Deo poſſumus, ſed non ipſum fallere. 493
mentitur quis operibus & ore. 557
meretur nullus niſi in corpore. 1879
meretrix. 163
meretrix poteſt duci. 1488
meretricis diffinitio. 1512
meretricibus ſine peccato dari nequiti. 387
metangiſmonitæ. 1343
metropolitanus an poſſit circa ordinem diſpenſare. 286
metropolitanus an poſſit abſoluere ſuffraganei ſubditum, quia ad ipſum non appellauit. 1378
metropolitanus clericos ſuffraganei iudicare non poteſt. 813
metropolitanus à ſuffraganeis reprehendi poteſt. 816
metropolitanus neminẽ contemnat cum ſuffraganeũ conſecrat. 315
metropolitanus & ſui ſuffraganei ſi diſſentiant in conſecratione epiſcopi, quis præfertur. 317
metropolitanus in propria ciuitate eſt conſecrandus. 257
metropolitanus de cauſa criminali epiſcopi cognoſcere poteſt. 628
metropolitanus ſuffraganeos excõmunicat. 44
metropolitanus delinquens in alienã diœceſi, an poſſit ibi puniri. 690
metropolitani vtrum poſſint canones condere. 7
metropolitani iuriſdictio. 452
metropolitanos confirmare ad quẽ pertinet. 300
metus attenuat peccatum. 1876
metus deſperationis plerunque retrahit à peccato. 1624
metus qñq. attenuat peccatum. 578
metus verborum excuſat. 19
metus cãdens in conſtantem virum qualis eſt. 1011
metus ꝓbatur ꝑ proteſtatione. 1486
meũ amplius meũ eſſe nõ põt. 1288
meum & tuum turbant humanum otium. 963
miles eſſe non poteſt qui caret teſticulis. 274
miles poteſt eſſe clericus. 1148
milites an promoueri poſſint. 256
militari manu poteſt quandoque alicui res auferri. 846
millenarii. 1342
miniſtri ſacramẽtorum debent eſſe boni, 1844
minor agere & conueniri nõ poteſt niſi in certis caſibus. 1006
minor læſus contra quem habet actionem. 394
minor quieſcit præſente maiore. 90
minor xxv. anni, cur non debeat eſſe prælatus. 1049
minor ſeruire debet maiori. 417
minores annis dicuntur multis modis. 1390
minores non poſſunt quod maioribus eſt denegatum. 1518
minus malum de duobus eſt faciendum. 47
miraculum eſt qđ raro accidit. 426
miracula bonis & malis ſunt communia. 493
miſericordia qñque eſt iniuſta. 390
miſericordia eſt rigori anteponẽda, pag. 569
miſericordia eſt rigori ꝑferẽda. 569
miſericordia eſt debita. 127
miſericordia eſt ꝑferẽda rigori. 1387
miſſa per vnum inchoata, an poſſit per alterum terminari. 771
miſſa an ſit de conſecrationis ſubſtantia. 1752

Miſſa triplex in natiuitate Domini poteſt cantari. 1767
Miſſa in die dominico eſt de præcepto. 1774
Miſſa a ſolo cantari poteſt. 1773
Miſſa vna an tantum proſit omnib. quantum vni. 1898
Miſſio in poſſeſſionem nō eſt ſtatim facienda. 638
Moabitæ, & Amonitæ fuerunt idololatræ. 397
Moſes fuit ſacerdos. 84
Moſes petit deleri. 207
Moſes fuit de tribu Leui. 793
Moſes fuit maior Aaron. 95
Moſis oratio pro populo in quo fuit exaudita. 207
Moſem filia Pharaonis in filiū adoptauit. 1618
Moli debem' inter duas malas. 1571
Monachus ſæpius peccans qualiter punitur. 1394
Monachus ius ſuccedendi non dat monaſterio. 1119
Monachus an poſſit conueniri. 877
Monachus abbati potius quā epiſcopo obedire debet 894
Monachus factus epiſcopus propriū habere non poteſt. 906
Monachus plus ſubeſt abbati quam vxor viro. 1700
Monachus non poteſt eſſe ſæcularis canonicus. 337
Monachus albus an poſſit habere locum inter nigros. 1091
Monachus vtrum poſſit præfici eccleſiæ parochiali. 1021
Monachus an poſſit eleemoſynam facere. 1023
Monachus abbati potius quā epiſcopo obedire debet. 894
Monachus poteſt in eccleſia ſæculari eſſe prælatus. 282
Monachus factus papa ſine licentia abbatis redire debet. 1121
Monachus pōt eſſe procurator. 1034
Monachus an poſſit eſſe iudex vel aduocatus. 1019
Monachus ad clericalem vitam tranſire permittitur. 1034
Monachus epiſcopus carnes non comedat. 1900
monachi olim non erant clerici. 417
monachi nō tenent ad decimas. 907
monachi an teneant ad decimas 959
monachi ac vſare poſſunt. 666
monachi an poſſint ad vitam ſtrictiorem copelli. 1494
monachi fugitiui cui eccleſiæ acquirunt. 1126
monachi latent. 268
monachi ſubſunt epiſcopo. 1027
monachi ſunt ad ſucceſſionem admittendi. 1149
monachi leuando cōpatres fieri nō poſſunt, ſed bene baptizādo 1127
monachi quo ad renuntiationē proprietatis tenēt locum Apoſt. 1893
monachi an faciant publicam pœnitentiam. 1147
monachi quid iuris habent in ſuis capellis. 1057
monachi tenent locum Apoſtolorū, pag. 1893
monachi poſſunt terras ad firmā habere. 392
monachi an teneantur ad decimas de agris ſuis. 1040
monacho malo nil deterius. 1594
monachum pluries exeuntem tenet abbas pluries recipere. 1393
monachum a patruo præſentatum, debet epiſcopus inſtituere. 1033
monachum inuito abbate ſibi poteſt epiſcopus ſociare. 666
monachorum laus. 218
monachorum coertio ad quem ſpectat. 1120
monachis inuitis an diſtrictior vita poſſit imponi. 336
monaſterium ſæpe arguitur negligentiæ. 1403
monaſterium intranti an ſit pœnitentia imponenda. 1594
monaſteriū intrāte vno coniugiū an poſſit alter ī ſęculo remanere 1[illegible]
monaſteriū ingreſſus ante perfectā ætatem an poſſit poſtea exire. 1140
monaſterium poteſt eſſe ſub iuriſdictione archidiaconi. 1023
monaſterium intrare an poſſit alter coniugum poſt copulam altero cōſentiente. 1421
monaſteriū cogitur quis intrare propter delictum. 1143
monaſterio deſtructo poſſunt licite ligna comburi. 1137
monaſteria ſunt exempta a lege diœceſana. 838
monaſteria a lege diœceſana nō ſunt prorſus exempta. 1132
monaſteriorum regimen, ad quem ſpectat. 44
monialis publice nubēs nunquā poteſt recipere corpus Chriſti. 1402
monialis delinquēs in uno monaſterio, cum ſit ad aliud cū ſuis bonis transferenda, an primo præiudicet. 1404
monialem corrumpens, triplex peccatum committit. 1397
moniales vinum non bibant. 1900
moniales velle non habent. 1748
moniales viſitare non licet. 1128
moniales otioſæ eſſe nō debent. 372
montani. 1343
*monomachiam in qua cauſa prohibuerit Nicolaus papa. 611
*monophyſiæ. 1857
mora poteſt purgari. 398
morbo caduco laborantes an miniſtrare poſſint. 155
moriuntur boni & mali. 863
mors Chriſti ſufficit ad omnia peccata delenda. 1623
mors eſt duplex. 1884
mors & aliæ pœnalitates pro peccato originali ſunt inflictę. 1592
mortale quodlibet eſt dignum excōmunicatione. 1734
mortali in peccato tria attēdūt 1568
mortem timere, naturale eſt. 891
morticinū tāgere quis dicitur. 1879
mortuus ſi ſuſcitatur, an debeat iterum baptizari, & vxorem & bona recipere. 1526
mortuus etiā ſine pœnitentia admittitur ad eccleſiæ orationes. 125
mortui ſemel ſemper uiuimus. 1[illegible]
mortuum tangens erat ſeptem diebus immundus. 16[illegible]
mos & mores differunt. 3
motus primi nō ſunt puniendi. 1333
motus primi non ſunt in noſtra poteſtate. 1614
mox uaria tēpora complectitur. 1146
mulier an poſſit eſſe teſtis. 1004
mulier nubens intra tempus luctus, non infamatur. 593
mulier ſi credit maritum mortuum, an poſſit alii nubere. 1702
mulier an poſſit teſtificari in crimine contra clericum. 1004
mulier ad fidem conuerſa debet virum infidelem relinquere, ſed nō e conuerſo. 1445
mulier ſi dicat ſe incognitam, & vir cōtrarium, cuius probatio admittetur. 1474
mulier prægnans, an baptizari poſſit pag. 1874
mulier prægnans mortua vbi eſt ſepelienda. 1762
mulier, an teneatur ſequi virum vagabundum. 1705
mulier quare dēt caput uelare. 1701
mulier dat dotem, & vir donationē facit. 1426
mulier in plures ſimul conſentiens, nihil agit. 1481
mulier intra tp̄s luctus certis ex cauſis contrahere prohibetur. 1415
mulier poſt conceptum deberet continere. 1510
mulier ſumitur diuerſimode. 1503
mulier infidelis an poſſit duci ſub ea conditione vt conuertatur. 1536
mulier uacans eſt, quæ virum non habet. 413
mulier quę ſcienter cū frigido cōtraxit, an ſeparationē petere poſſit. 1540
mulieris viol. p q̄d cognoſcit. 1699
mulieri quare permittitur coma 251
mulieri intercedenti, ſed non danti ſubuenitur. 404
mulieres prædicare poſſunt. 1028
mulieres enixæ non tenentur hodie ab ingreſſu eccleſiæ abſtinere. 13
mulieres ad quid producuntur. 277
mulieres quæ Pharaoni promiſerunt omnes mares interficere, bis ſunt mentitæ. 1180
mulieres filios adoptare poterant ſecundum legem Moyſi. 278
mulieres ordinari non poſſunt, nec characterem recipiunt. 1401
mulieres & pro clerico, & cōtra clericum poſſunt teſtificari. 1129
mulierum cum clericis contrahentium punitio. 371
multi & pauci. 567
multitudo eſt reprobata. 101
multitudo nō excuſat a delicto. 416
multitudini eſt parcendum. 567
multitudine creſcēte multa fiūt 452
multitudine excreſcente an poſſit eccleſia in alterius parochia ſine ipſius conſenſu conſtrui. 452
multitudinem fidelium fecit Deus vnum ſecum. 1744
multiplex Papæ mutatio. 97
munus fraudulentum. 524

Mutaſter baptizare poteſt. 491
Munda animalia cur ingreſſa ſunt arcam in pari numero. 1494
Mutus, & ſurdus teſtificari pñt. 709

N

NAbuchodonoſor. 346
Nabuchodonoſor vidit ſomniũ pag. 1584
Natales qui dicuntur. 1692
Natura nihil permittit eſſe in pendenti. 1394
* Narbonenſem Archiepiſcopum ad Toletanas ſynodos aliquando cõueniri ſolitum. 838
Naues ſunt duplices. 1309
Nazaræi. 1342
Necat qui non alit. 1190
Neceſſitas. 335
Neceſſitas quandoque excuſat, quandoque non. 219
Neceſſitatis occaſione, multa licent, pag. 1319
Neceſſitate vrgẽte multa licent, quæ alias non licerent. 1899
Neceſſitates publicæ ſunt ab omnib. ſupportandæ 1355
Negatiua eſt triplex. 760
Negatiua teſtis depoſitio eſt benigne interpretanda. 804
Negligentia quandoque dolo comparatur. 365
Negligentia prælati ſuppletur per ſubditos. 402
Negotio maiora an excuſent a iuramento. 1177
Negotia multa ſunt, quę vix ſine peccato ſunt. 117
Negotiatio vix poteſt eſſe ſine peccato. 1055
Negotiationes per clericos quacunque cauſa exerceri nõ debent. 397
Nemo dat duod non habet. 462
Nemo ſe opponat illi a quo beneficium recipit. 427
Neophitus. 219
Neſcio vos, ideſt no approbo. 1680
Neſcire quædam melius eſt, quam ſcire. 1372
Neſcire dicitur qs multipliciter 997
Neſtoriani. 1344
* Nicænum concilium integrum in Armenia. 61
* Nicenæ ſynodi can. eſſe ex Arabico in Latinũ ſermonẽ cõuerſos 5418
Nicolaitæ. 1341
* Nicolai factum a Rheginone recitatum. 864
Nidor quid ſignificat. 1899
Nihil mihi conſcius ſum, qualiter exponitur. 1648
Nobiles an ſint maiori pœna afficiẽdi quam ignobiles. 1312
Nobiles aliter quam ignobilis punitur. 1559
Nobilium, & ignobilium pœna non eſt æqua. 189
nobilitas in electionibus non eſt attendenda. 1308
nobilitatis ratione pro aliquo præſumitur. 187
noctis quattuor ſunt partes. 498
noetiani. 1343
nomen amittitur ex virtute vel peccato. 1507
nomen clericorum quandoque reſtringitur. 313
nomen aufertur a malitia. 654
nomina aliquorum non ſunt in Miſſa exprimenda. 1776
nominatio an tribuat aliquid iuris nominato. 309
non omni verbo credendum. 497
nota quærere licet. 112
Notoria & notaria. 1251
notarius an pro ſcriptura poſſit ab ordinato aliquid recipere. 532
notiſſimum põt amplius ꝓbari. 1313
notorius non conuincitur teſtibus, nec appellare poteſt. 639
notorium eſt triplex. 585
notorium, & fama per duos teſtes probari poſſunt. 591
notus non examinatur. 210
normanni feroces ſunt. 273
normanni bibunt fortiter, ne eorum anima in ſicco habitet. 1500
nouatiani. 1343
nouellę locus illuſtratus, qui Gratiano negotium dedit. 1007
nouum. 39
nubere de cetero non poſſunt ſancti monialibus copulati. 1397
nubere non eſt aliqua cogenda. 1583
nubere expedit, & non expedit. 1441
nubens poſt votum peior eſt adpluero. 124
Nubẽs ſecundo nõ benedicitur. 1398
numerus minor non excludit maiorem. 1711
numeri verbum militare quid ſignificat. 259
nuntij miſſio an habeatur pro appellatione. 650
nuptiarum opera non ſunt mortalia. 1513
nyctages. 1344

O

OBedientia in tribus conſiſtit. 415
Obedientia eſt ſumme neceſſaria. 895
Obedientiæ commendatio. 1135
Obediendum eſt etiã in dubiis. 1206
Obediendum non eſt alicui in malo. 307
Oblatio Cain grata non fuit. 1823
Oblationes an ſint debitæ a parochianis. 1775
Oblationes etiam voluntarias in collationes ordinam interdici. 517
Oblationes facere multus eſt vetitum. 405
Obligare ſe poteſt aliquis ſub pœna beneficij. 600
Obligatio nõ inducitur tẽpore. 737
Obligatio non contrahitur in turpibus. 1188
Obligatio extincta nõ renaſcit. 1881
Obligatur ne qui rem vitioſam commendat. 1134
Obligatur & ſoluitur quis eodẽ momento. 1855
Obligant parentes in baptiſmo; ſed non in uoto. 1141
Obligatus ad aliquid faciendũ non impeditur ingredi monaſteriũ. 256
Obligatus per alium, per alium liberari poteſt. 1864
Obtemperans caſu fatali nõ videtur obtemperare. 1271
Obtẽta per ſurreptionem abſente aduerſatio retractantur. 1741
Occidere ſeipſum nemini eſt permiſſum. 1257
Occidere vtrum liceat clerico in neceſſitate. 243
Occidere an ſit alicui permiſsũ. 1250
Occidẽs in ludo an ſit puniẽdus. 246
Occidens hominem qua lege tenetur. 610
Octaua dies proferri ſolita nomine multitudinis, ideſt, octauæ. 54
Oculis multa ſubijciuntur. 1724
Occultare licet ex cauſa. 1410
Oculus, & auris quos in eccleſia ſignificant 402
Oculos quos culpa claudit pœna aperit. 1615
Oeconomus debet eſſe clericus. 540
Oeconomus, & procurator diuerſimode iurant. 312
Oeconomus a quo eligatur. 1090
Oeconomus quid. 815
Omega, & alpha, quid ſignent. 969
Offendens in vno factus eſt omnium reus. 1678
Offenſa prima dẽt eẽ impunita. 414
Offerentes qui dicuntur. 368
Officium quandoq; eſt damnoſum. pag. 775. & 1254
Officio ſubtracto, ſubtrahi debet beneficium. 335
Officioſa & inofficioſa, quæ dicuntur. 26
Officio priuatus, beneficio priuari debet. 362
Officioſa quæ dicuntur. 26
Officia virilia ſunt mulieribus interdicta. 1706
Officia matutina & veſpertina. 414
Officiales ſolum notoria denuntiare debent. 737
Oleo quę membra ſunt vngenda. 34
Omnia proceſſerunt ab Adam. 1699
Omnia ſunt communia iure naturali. 2
Omnia licent, ſed non omnia expediunt. 851
Operi coniugali an liceat tempore orationis uacare. 1689
opera mortificata vtrum remunerentur a Deo. 1574
opera Trinitas qualiter ſunt inſeparabilia. 1441. & 1707
opera ſunt duplicia. 1904
ophitæ. 1342
opinio publica non eſt fallenda. 370
opinio cõis multum operatur. 697
opinio præfertur veritati. 1173
opinio mutari poteſt. 1273
oportet, non ſemper eſt verbum neceſſitatis. 1346
oppoſitio. 528
oppreſſis debet prælatus patrocinari. 391
optatus malus fuit catholicus. 506
opus coniugale an poſſit ſine peccato exerceri. 1691
opus per ſe laudabile, & ratione temporis reprobatur. 518
opus duplex fuit in Xpi paſſione. 408
orare publice, quam clam, melius eſt. 190

Orare

orare nō deſinit, qui bene facit 1690
orandum eſt uerſus orientem 34
orandum ne eſt pro his, qui in mortali peccato deceſſerunt 973
orarium, quid ſignificat 1404
oratio pro defunctis fiat in omni miſſa 1776
oratio ſit aſſidua 1587
oratio breuis debet eſſe 44
oratio quæ poſt conſecrationem dicitur, ſuperflua non eſt 183
oratione ſpeciali pro hæreticis orare licet 893
orationes malorum noceant 702
ordinari nequit, qui baptizatus non eſt 491
ordinati a papa ſubſunt epis 526
ordinandus eſt qui inuitus ſuadente utilitate, aut neceſſitate 335
ordinandi de quibus ſunt examinandi 110
ordinatus ſine titulo, deponi debet, pag. 328
ordinatus a ſimoniaco occulto, an recipiat ordinis executionē 520
ordinatus ſemel an poſſit iterum ordinari 324
ordinatus prius alii præfertur 343
ordinatus coacte an ordinem recipiat, & continere debeat 337
ordinatus a maiore, maioris eſt dignitatis 427
ordinatus ordinem quem habet, cōfert papa delegante 1893
ordinatus a ſimoniaco caret executione 808
ordinatio clericorum facilius fit, quam depoſitio 116
ordinato quandoque non tenetur epiſcopos prouidere 276
ordinantis iniuſte punitio 168
ordinantium indignos punitio 487
ordo ſit in honorib. gerendus 525
ordo iuris eſt duplex 575
ordo inter beneficiatos 66
ordo præfertur ſciæ & militiæ 268
ordo purgat infamiam 198
ordo ſeruandus in plurib. quæſtionibus 714
ordo noīm multum operatur 1820
ordinis ſuſceptio obligat ad continendum 433
ordinem recipere cogitur quis 285
ordinem ſuſcipere non poteſt qui baptizatus non eſt 479
ordine quem pater emit, an quis poſſit fungi 553
ordines conferendi ſunt tantum die ſabbati 342
ordines minores an ſimul conferri poſſint 350
ordinum emptores, & uenditores qualiter pœnitere debent 563
ordinarius, an poſſit eſſe arbiter 700
ordinarius, & delegatus poſſunt eſſe arbitri 632
orientales ab occidentalibus differunt 128
origenes ſe Eunuchum fecit 272
origeniani 1343
originarius filium non habet in poteſtate 1504
originarii qui ſunt 264 & 1487
* Originarii fundis, & poſſeſſionib, addicti, vnde emendatus eſt locus in c. Gener di. 54 265
originalia ſecundum aliquos ſunt plura 1691
ornatus exterior clericorum 188
orphanotrophium quid ſit 289
othoniel fuit filius Senem 1586
oua & caſei æquiparantur ſagimini ſeu lardo 376

P

PActum ſuper futura iniuria non ualet 1887
pactio in ſpiritualibus, an interueni re poſſit 839
pactio quandoque licite fit in ſpiritualibus 1249
pactio an in ſpiritualibus interuenire poſſit 1132
pactiones interuenire poſſunt in ſpiritualium donatione 456
pagani & Iudæi ēt in exceptis criminibus non ſunt audiendi 648
pagani citius trahuntur ad fidē quā Iudæi 1445
paganum interficere an ſit grauius quam Chriſtianum 1327
palla quid ſit 1765
pallium quid confert, & quando peti debet 454
panem ſubtrahens, alium occidit, pag. 390
panes propoſitionis 827
panis ad conficiendum debet eſſe ex frumento 1778
panis ante conſecrationem non eſt ſacramentum 1804
panis conuertitur in corpus, ſed nō fit corpus 1792
pannis rubeis & uiridib. clerici non utantur 1160
Papa papam inducit in teſtem 808
papa iudicatur a nemine 84. & 184
papa per ſuum mandatum an iuri alterius derogare uelit 453
papa an de ſuo ſucceſſore poſſit cum cardinalibus deliberare 359
papa de homicidio uel adulterio accuſari nequit 183
papa an poſſit eſſe quis nonidoneus pag. 98
papa ſolus condēnat epiſcopos 39
papa an de crimine accuſari poſſit, pag. 185
papa ſiue Apoſtolicus ſemper præſumitur bonus 183
papa dat gladii poteſtatem 306
papa habens utrumq. gladium tranſtulit Imperium 92
papa in abſentem, an ſentētiam ferre poſſit 891
papa delinquens debet ſine venia puniri 819
papa ſeipſum deponere poteſt 658
papa utrū poſſit in primo, uel ſecundo gradu diſpenſare 1465
papa a quibus & quando eſt eligendus 355
papa an omnia iura habeat in pectore ſuo 104
papa bene diffinitū reſcindere non poteſt 1743
papa ſibi alios pręponit 448
papa an poſſit in iuramētum diſpenſare 1013
papa iudex eſſe non debet in cauſa propria 1078
papa communicans cum excommunicato non ſoluit 415
papa vtrū poſſit delegare ſimplici ſacerdoti ut in fronte chriſmet 430
papa quandoque nimium papaliter diſpenſat 602
papa diſpenſare poteſt cum ſimoniace ordinato, licet ordini male ſuſcepto non renunciet 523
papa an habeat utrūq. gladium 31
papa dicitur ſeruus ſeruorum 565
papa utrum poſſit contra Apoſtolū diſpenſare, uide quæ ibi notantur 1348
papa ſolus cum ſolenniter depoſito diſpenſat 234
papa an quandoque ſubeſt Imperatori 1343
papa tranſtulit imperium 343
papa in aliquib non diſpenſat 1347
papa papam ligari poteſt 1295
papa utrum poſſit accuſari de ſimonia 358
papa non diſpenſat in duobus caſibus 541
papa neminem odio habeat 415
papa laico cauſam ſpiritualem committere poteſt 423
papa an poſſit abſoluere a licito iuramento 1184
papa confeſſori ſuo parere dēt 819
papa ſolus an clericum depoſitum reſtituat 61
papa ligat in cælo per approbationem 1299
papæ duo non poſſunt eſſe 768
papæ ſtatutis non obediens, an ſit hæreticus 77
papę ſententiæ præfertur ſententiæ omnium epiſcoporum 10
papæ electio olim per triduum differebatur 311
papæ ſoli competens generali mandato non transfertur 63
papæ eſt terminare quæſtionem de fide motam 1301
papæ mentiens, ſacrilegus eſt 1571
papam nullus mortalium iudicare poteſt 915
papam imitari debemus 64
papal s confirmationis uires 76
papatus eſt primus locus 186
par in parem quandoque imperium habet 320
par pari poteſt cām delegare 757
Paritatem non induci epiſcopi Romani & Alexandrini ex ca. Mos antiquus di. 65 319
paradiſus eſt duplex 1857
parentes an poſſint iurare qui filios & filias ad inuidem nuptu dabunt 1464
Parochiæ nomē cur ſit retentū 109
pars continetur in toto 426
pars eſt turpis, quæ toti ſuo non cohæret 130
parſimonia 190
partes nō fiūt de corpore Chri 1796
partiarii coloni qui ſint 1042
parius eſt pars uiſcermus 547
paruulus non confirmatus minorē habebit gloriam 1849

pa-

paruuli poſſunt in omni tempore baptizari 1842
paruuli ſine charitate in actu uadūt in patriam 1865
paſcha citra quod & ultra quod tēpus debet eſſe 1838
paſchaſii & Rabani idem fere opus eſt inſcriptum de ſacramento altaris 1814
paſſio ſupplet defectū baptiſmi 1848
paſſus quid ſit 1104
paſtinare 961
pater eſt in filio, qualiter intelligitur 1820
pater tenetur dotare filiam, quæ eo inuito nupſit 1747
pater ſpiritualis licite copulatur lotori filiæ ſpiritualis 1467
pater ſine cauſa filium exheredare non poteſt. 967
pater in cauſa filii poteſt teſtificari, pag. 613
pater etiam impius eſt paſcēdus 390
pater loquitur de filio, quid ſignificat pag. 1914
pater & mater filium denegare non præſumuntur 396
pater malus an ſit extraneo bono præferendus 135
pater carnalis an plus ſit diligendus quam ſpiritualis 1466
pater filiam [ſed non maritus uxorem] turpiter coeuntem poteſt occidere pag. 1543
pater mundus immundum producit, pag. 1884
peterniani 1344
patri infideli an potius ſubueniendum ſit, quam extraneo fideli 388
patrini filios inſtruere debent 1871
patris delictum etiam grauiſſimum non tollit filio beneficium. pagina. 278
patris delictum an noceat filio 277
patris iniquitas non reſpicit filium, pag. 1663
patria ſi tenuis ſit potius iuuanda quam ſpolianda 1052
patria poteſtas ſoluit adueniente adulta ætate quo ad matrimonium & iuramentum 1505
patricidæ punitio 1559
patritiani 1343
patripaſſiani 1343
patronus tribus cauſis efficitur 1092
patronus an poſſit iuri ſuo renuntiare 1195
patrocinium a libertis debitum an poſſit remitti 641
patronus a liberto non poteſt conueniri 942
patronus ſacerdotem accuſat 1094
patronus tria cōſequitur ex iure patronus 1092
patronus plures præſētare poteſt ad unam eccleſiam 1060
patronus prælatum de lapidatione accuſare poteſt 364
patronus utrum inſtituere poſſit 303
patronus laicus an poſſit clericum de lapidatione criminaliter accuſare 1051
patronus quæ iura poteſt libertis remittere 261
patrono pauperi debet ab eccleſia ſubueniri 1093
patrono debetur honor, onus, & emolumentum 1092
patroni non exigant xenia ab eccleſia pag. 1756
patronis diſcordantibus, quid faciēdum eſt 1096
paulus prædicās nihil accipiebat, pagi. 144
paulus & Barnabas epiſcopi fuerunt pag. 343
paulus Primus Eremita inteſtatus mortuus eſt 1138
pauli charitas magna fuit 654
pauliani 1342
pauper parce uiuendo non meretur, pag. 1624
paupertas in delictis nō excuſat 921
paupertas quandoque repellit a teſtimonio 584
paupertas non facit mulierem abiectam 426
pauperibus quandoque ſufficit bonis cedere 992
pax non datur in Miſſa defunctorū nec inter monachos 1781
pax uobis, dicitur primo ab epiſcopo, pagi. 1773
peccare uter magis dicitur, an occulte an manifeſte delinquens 368
peccare grauius eſt in mortuum, quam in uiuum 1324
peccatur vario modo in patrem & filium & ſpiritum ſanctum 117
peccatum comparatur ſalici, & organum orationi 1654
peccatum & peccati pœna diuerſa ſunt 996
peccatum iteratum eſt grauius puniendum 1394
peccatum mortale & non ueniale prohibitum 1433
peccatum in ſpiritum ſanctū quod dicitur, & quot ſunt eius ſpecies, pag. 1579
peccatum contra naturam peſtilentias inducit 1530
peccatū diuerſimode accipitur 1591
peccatum originale quando contrahitur 188
peccatum quare dimittitur 1601
peccatum in ſpiritum ſanctum eſt irremiſſibile 1575
peccatum mortale non ſemper delicit iam promotum 213
peccatum ducit ad non eſſe 1566
peccatum ueniale dicitur multifariam 1571
peccatum qn̄ dicitur donati] 1643
peccatum nullum eſt in corpore tantum 1657
peccatum vitam abbreuiat 904
peccatum originale dimiſſum nō redit 1673
peccatum originale diuerſos habet effectus in hominibus. 1663
peccatum originale non tenemur confiteri 1677
peccatū dicitur large & ſtricte 1644
peccatum unum committens, multa committit 1176
peccatum ignorātis minus eſt quam ſcientis, 751
peccatum per pœnitentiam purgatum an poſſit in accuſationem deduci, pagi. 1231
peccatum futurum Deus non indulget. 448
peccatum & delictum an ſint idem pag. 1591
peccatum quo tempore pœnitentiæ remittitur 1598
peccatum diaboli fuit irremediabile, ſed hominis remediabile 1581
peccatum mortale an priuet quemlibet ab introitu eccleſiæ 467
peccati occaſiones ſunt fugiēdæ 1635
peccati originalis pœna quadruplex pag. 1836
peccati dimiſſio & eiuſdē remiſſio ſimul fiunt 1663
peccati cōſcius an poſſit propria auctoritate a communione abſtinere, pag. 1583
peccat qui de minimis ambitioſe loquitur 187
peccat mortaliter qui alium cogit peierare 1193
peccator an tamdiu debeat pœnitere quamdiu fuit malus 214
peccator quilibet occultus eſt ſuſpēſus 464
peccator habet duo remedia 1171
peccatorem ſe dicens, vtrum peccet pag. 1176
peccatores ſunt cauendi & recipiendi 1386
peccamus quotidie. 1770
peccamus plus ergo patres ſpirituales quam carnales 642
peccatorum uenia eſt triplex 1646
peccans in multo grauius peccat, pagi. 428
peccantibus uoluntarie non relinquitur hoſtia pro peccato, qualiter exponitur 1635
peccata adulti an dimittantur per fidem ante baptiſmum 1431
peccata quis reſecat tripliciter 1656
peccata vtrum deleantur ſola contritione 1552
peccata quædam teguntur 1653
peccata ſina charitate non delentur pagi. 1568
peccata ſemel dimiſſa an redeant, ſunt opiniones 1662
peccata non ſunt a Deo creata 1646
peccata actualia, & originalia differunt 1889
peccata per quos remittuntur 1854
peccata nos faciunt miſeros 1793
peccata cardinalia ſunt ſeptem 1531
peccata in patrem & in filium 1614
peccata quædam in baptiſmo ñ ita delenē vt non relinquant aliquod impedimenti 1479
peccare ſolius uoluntatis, ſeu uoluntate deleri non poſſunt 1500
peccata publice puniri intereſt 1639
peccata grauia grauiter ſunt punienda 1659
pecunia ſimoniaca cui eſt reſtituenda 536
pecunia pro ſpiritualibus interuenire poteſt in quinque caſibus 462
pecunia quid continet 538
pecuniæ interuentu non uitiatur matri-

trimonium. 1502
pecuniam ſeruare, vtrum ſit licitum pagi. 906
pecuniam dans iudici, vt iuſte iudicet, an illam repetere poſſit. 992
peculatum committitur in re ſacra vel religioſa. 1214
peculium ſerui. 262
peculium ſeruus habere põt, ſed nõ liber homo. 395
peculium manumiſſis inter viuos videtur conceſſum. 947
pecus occidi iubetur, cum quo peccauit mulier. 1788
pedes pro affectionib. accipiuntur, pagi. 1577
pedes in litteris ſacris, ſignificant affectiones. 519
pelagiani. 1344
*pelagii integra epiſtola apud Anſelmum. 847
pellices unde dicuntur. 1624
pænitet me feciſſe hominem, qualiter exponitur. 1635
pænitere per alium quis nõ poterit, pagi. 1406
pęnitendi tempus. 1577
pęnitẽtes vti nõ poſsũt armis. 1205
pænitẽtes ſolenniter, extra eccleſiã quanto tẽpore debeant eſſe. 252
pœnitens eſt interrogandus ſpecialiter. 1685
pænitens ſolenniter, an poſtea ad honorem redire poſſit. 1549
pænitens uere poteſt digne Chriſti corpus ſumere. 1574
pænitens ſolenniter, an poſtea poſſit matrimonium contrahere. 1548
pænitens uere quis dicitur. 1538
pænitentia quare pro peccato imponitur. 1592
pænitentia an poſſit ab hæreticis recipi. 150
pænitentia nouum hominem parturit. 1589
pænitentia non impedit accuſationem. 745
pænitentia ſolemnis nõ de facili iuuenibus imponitur. 1549
pænitentia in mortis articulo iniuncta vtrum ſit utilis. 1686
pænitentia licet ſacramentum ſit, bene iteratur. 1847
pænitentia eſt arbitrio ſacerdotis iniungenda. 1383
pænitentia non tollit pęnam ciuilẽ pagi. 1601
pænitentia nõ uale ad ſalutem niſi perſeueret vſque in finem. 524
pænitentia eſt arbitraria. 407
pænitentia ſolemnis tantum pro notorio imponitur. 1394
pænitentia publica nõ eſt uiolatoribus uoti ſimplici imponẽda. 1392
pænitẽtia ex cauſa minuitur vel augetur. 1186
pænitẽtia ſeptẽnis debetur pro quolibet mortali. 1170
pænitẽtia impoſita, auctoritate propria mutari non poteſt. 376
pænitentia a ſacerdotibus imponenda. 1652
pænitentia ſit longa ſi longa fuerit culpa. 1636
pęnitentia perſeueranti in peccato an ſit utilis. 1661
pænitentia non eſt morientib. iniũgenda. 1383
pænitentia minor an liberet pænitẽtem. 1591
pęnitentia eſt iteranda. 1633
pænitentia interiori & exteriori dolendum eſt. 1678
pęnitẽtia ſolemnis an poſſit agi per ſanctimonialem. 1890
pænitentia unius peccati nõ prodeſt ad ſalutem in altero exiſtẽti. 1396
pænitentia an poſſit agi in peccato, pagi. 1501
pænitentia ſacerdotis filiam ſpiritualem cognoſcentis. 1463
pænitentia trib. modis agitur. 1589
pænitentia an ſit imponenda illi, q tempore oportuno ſegetẽ ſecuit, & illa relicta diſceſſit. 1557
pænitentia poſt baptiſmum ſæpius eſt utilis. 1649
pænitentia eſt utilis, licet ſequatur offenſa. 1643
pænitentiã in trib. continetur. 1575
pænitentia fortificat. 231
pænitentia publica utrum per ſacerdotem agi poſſit. 1463
pęnitentia ſeptenuis cuilibet mortali debetur. 1957
pænitentia ſolemnis impedit clericatum. 251
pænitentia ſuper uno peccato non eſt deneganda. 1640
pænitentia pfectiſſima quę eſt. 1634
pænitentia uera quæ eſt. 1646
pænitẽtia ſolemnis nõ iteratur. 251
pænitentia infirmis non eſt imponenda. 250
pænitentia an faciat, ut quis reuertatur ad priorem ſtatum. 230
pænitentia puerorum & adultorum debet eſſe diuerſa. 1876
pænitentia publica imponitur raptori. 1750
pænitentia peracta an ſit licitũ ad ſæcularem militiam redire. 1681
pænitentia circa multa eſt attendenda. 1552
pænitentia inceſtorum. 1738
pęnitentia ſepiennis eſt pro mortali imponenda. 1547
pænitentiæ ſunt arbitrariæ. 1547
pænitentiæ effectus quis eſt. 1634
pænitentiæ ordo. 1593
pænitentiæ omnes ſunt arbitrariæ, pagi. 1384
pænitentiæ menſura per canones non ponitur. 1548
pænitentię tractatus ſeptem diſtinctiones continet. 1553
pænitentia iniungens debet eſſe ſine peccato. 1684
pænitentiam a Papa impoſitam, poteſt epiſcopus ex cauſa relaxare, pagi. 1550
pænitentiam ſibimet nullus poteſt iniungere. 1572
pænitentiã ſeptẽnem agens, an ſingulis annis in cæna domini dẽat in eccleſia introduci. 1830
pænitentiam facere compellitur qs pagi. 1543
pænitentiam an dare poteſt laicus in neceſſitate. 1022
pæna vna in aliam commutatur, pagina. 1191
pæna infligatur ſecundum delictum pagi. 487
pæna ſapientem facit. 380
pæna ſapientiorem efficit. 1392
pæna corporalis ab eccleſia poteſt infligi. 950
pæna legis Corneliæ. 528
pæna eſt triplex. 545
pæna unius non debet eſſe præmiũ alterius. 275
pęna in dubio intelligitur de minori. 1558
pæna eſt imponenda ſine mora. 319
pæna an poſſit peti cum re. 1359
pæna corporalis eſt duplex. 545
pæna pecuniaria an poſſit infligi ab eccleſia. 919
pæna quare infligitur a Deo. 1636
pęna ſpiritualis eſt quadruplex. 545
pæna an poſſit excedere quadruplũ, pagi. 919
pęnam & præmium conſequatus qs ex eodem facto. 1180
pænam quadrupli quandoq; poteſt iudex excedere. 1109
pænarum mutatio eſt permiſſa. 376
pæna fugientis in bello. 5
pænæ legatos impedientis. 5
pænæ in ſpiritualibus commutari poſſunt. 189
pæna periurij. 1154
percuſſio eſt duplex. 292
perdere uerba leue eſt. 525
perdit quis quod nunquam habuit pagina. 740
perfectus non cito quis fit. 218
perfectio non eſt præcepti. 1697
perfectum amplius perficitur. 899
peribit qui in eccleſia nõ inuenitur pagi. 1308
periculum ad tutorẽ ſpectat ubi ſcit ſe tutorem, licet ſimpliciter ſciat pagina. 1335
periurus quandoque punitur capite pagi. 1265
periurio non eſt credendum. 719
periuri teſtimonium nõ eſt amplius recipiendum. 1284
periurium quattuor modis committitur. 1171
permiſſio fit tripliciter. 8
permiſſio comparatiua. 9
pernoctantes. 347
perpetuum dicitꝰ multipliciter. 829
perplexitatis uarietas. 44
perſeuerantia laudatur. 1666
perſecutio eſt duplex. 787
perſecutiones propter peccata mittuntur. 736
perſona loquentis nõ includitur in generali ſermone. 1175
perſona loquẽtis, an in generali ſermone comprehendatur. 121
perſonæ deteſtatio, an faciat illius dicta reprobari. 484
perſonæ quæ poſſunt corrigere. 205
perſonarum coniunctarum ſperatio dura eſt. 371
perſonarum acceptio non debet eſſe in iudicio. 726

pes

pes. 1104
pes & naſus an ſint in Euchariſtia coniuncti. 1817
petendum nihil eſt pro ingreſſu monaſterii. 529
petendi inſtantia prodeſt, 455
petra qualiter ſequebat filios Iſrael pagi. 1810
petrus nõ dicitur cecidiſſe qui ſtatim ſurrexit. 1623
petrus propter Chriſtum abnegauit ſeipſum. 533
petrus noluit & voluit pedes ſuos a Chriſto lauari. 1174
petrus quando peccauit, herba non fuit. 1611
petrus præfuit aliis in iuriſdictione pagi. 1300
petrus Malchi aurem abſcidit 1302
petrus cecidit non ſine cauſa 209
petrus per quæ uerba fuit factus papa. 248
petrus in adminiſtratione maior aliis fuit. 88
petrus & Paulus eodem die paſſi ſũt pagi. 89
petrus ſe uocat presbyterum. 425
petrus vtendo gladio peccauit. 1212
petrus poſt paſſionẽ fuit paſtor creatus. 87
pharao Regem Medorum oppugnauit. 1626
philoſophicum temperamẽtum. 541
phinees Hebræum occidit. 1233
photiniani. 1443
phutifar gener Fharaonis in ſacerdotio fuit exectus. 481
piaculare flagitium. 463
pietas multa facit. 565
pignus pratorium & conuentionale, pagi. 671
pinguius ius habent monachi in eccleſiis quam laici. 1059
piper frumento additum non tranſit in corpus. 1779
piſcatio non prohibetur. 388
pitacium quid ſit. 1465
plebis nomine qui cenſetur. 308
plurale in ſingulare reſoluitur. 2
plures unũ accuſare nõ poſſunt. 592
plures eccleſiæ ab eodem quib caſibus haberi poſſint. 1152
plures præbendæ an poſſint alicui conferri. 329
plus punitur conuictus quam cõfeſſus. 225
pollicitatio nuda quandoque obligat, pagi. 907
pollutio nocturna an ſit peccatum pagi. 15
pollutio tripliciter accidit. 15
pollutio nocturna turpem cogitatio nem ſequens imputatur. 15
pomerio interdicto interdicitur ciuitas. 1550
pontifex debet eſſe humilis. 287
populus utrum legem poſſit conſtituere. 6
populus tantum habet iuriſdictionem, pagi. 1213
porro quandoque copulatiue tenetur, pagi. 1676
portiones quatuor nõ ſolum de decimis fiũt, ſed etiam de penſionibus & aliis reditibus. 1052
poſſeſſio ſine cauſa poſſidendi non ſufficit ad præſcriptionem. 837
poſſeſſio ubi eccleſia eſt fundata, debetur ipſi eccleſiæ. 1757
poſſeſſio an ſit de iure diuino an humano. 19
poſſeſſio momentanea. 640
poſſeſſori titulum probare debet q n que caſibus. 599
poſſeſſor lite pendente fructibus vtitur. 694
poſſidens rem eccleſiæ ſiue ſuo iure alieno nomine an ſemper ſit conueniendus. 918
poſſidens ab Imperatore, nõ eſt ſemper tutus. 918
poſterior in duobus caſibus eſt priori præferendus. 336
poſtliminium. 4
poſtliminii diffinitio. 1069
poſtulare. 698
poſtulare quid eſt. 689
poſtulatio qualiter ſit. 290
poſtulatus poteſt poſtulantes conuenire ut ſibi prouideant. 291
potentia ad multa refertur. 1178
poteſt quis per alium quod non poteſt per ſe. 398
poteſtas papę & epiſcoporum diuerſa eſt. 33
poteſtas ligandi & ſoluendi ſolis eſt ſacerdotibus tradita. 1573
potius quandoque prius ſignificat, pagi. 1243
pragmatica ſanctio. 459
pragmaticum ſacrum. 460
præbenda dicitur dupliciter. 535
præbendã poteſt quis habere, & tamen non erit canonicus. 1153
precariæ, precaria, & precarium differunt. 832
preces quandoque ſimoniam inducunt. 522
preces iuſtæ ſunt exaudiendæ. 316
preces pro digno, ſimonia non inducunt. 1741
preces dignas pro ſe poteſt quis offerre. 526
preces carnales pro digno porrectæ ſimoniam non faciunt. 525
preces an inducant ſimoniam. 793
pretium in emptione debet eſſe in numerata pecunia. 472
præceptum in morte expirat ſicut mandatum. 1131
præceptum peccauerit, an ad omnes pertineat. 1264
præcepta etiam moralia quædam ſunt per eccleſiam mutabilia. 346
præcepta decalogi continebantur in duabus tabulis. 1531
præcipere & imperare differũt. 979
præceptio unius cõtrarii eſt alterius prohibitio. 1
præcipitans ſe an mortalis peccet, pagi. 47
præcedentia per ſequentia præſumũtur. 69
præcedentia determinant ſequentia pag. 1527
præda publica eſt domini ſub quo militatur. 1261
p̃deſtinatio eſt Deus p̃deſtinãs 1225
prædeſtinati quodã ſigno diſtinguũtur a damnandis. 1615
prædium eſt duplex. 437
prędia monaſterii inconſulto epiſcopo non poſſunt alienari. 1116
prædicare eſt officiũ ſacerdotis. 355
prædicare nemo p̃t niſi mittatur. 82
prædicatores quandoque dicuntur angeli. 317
prædicatio eſt quo ad aliquid efficacior corpore Chriſti. 508
prædicant & veri & falſi prædicatores. 1028
præiudicium eſt prauum iudicium. pagi. 502
prælatus an ſit recipiẽdus qui ad eccleſiam dimiſſam redit. 413
prælatus a ſubditis aurum vel argẽtum non exigat. 1052
prælatus negligentia ſua tenetur, pagina. 542
prælatus ſententialiter depoſitus ſi appellauit an interim poſſit ſubſidium excommunicare. 805
prælatus negligens eſt deponendus pagi. 1126
prælatus quid facere debet. 1222
prælatus quandoque ſuſpenditur a ſubdito ſuo. 774
prælatus modum excedens in correctione an debeat a ſubditis ueniã petere. 385. & 1242
prælatus columbam imitetur. 170
prælatus nolentibus non eſt dandus pag. 88
prælatus utrum pro propria iniuria poſſit punire. 208
prælatus qui poteſt remoueri a teſtimonio, an poſſit repelli a iudicio pagi. 1316
prælatus quid debet facere de re, quam ſcit non eſſe eccleſiæ ſuæ, pagi. 265
prælatus propter prædicationẽ non deſerat prædicationem. 197
prælatus an poſſit criminoſus repellere. 1215
prælatus quilibet presbyter eſſe debet. 355
pręlatus quandoque debet mortem ſubire. 1286
prælatus tenetur acquirere eccleſiæ ſuæ. 954
prælatus an propter perſecutionem licite poſſit eccleſiã deſerere 787
prælati in multis excedunt. 487
prælati criminoſi ante ſententiã derelinqui poſſunt. 642
prælati tacere non debent. 184
prælati delictum an redundet in eccleſiæ damnum. 1361
prælati non ſunt tutoribus comparandi. 736
p̃lati cõfeſſio an noceat eccleſię 95
prælati pręceptum etiam iniuſtum eſt faciendum. 457
prælati dicuntur procuratores rerum eccleſiaſticarum. 916
prælati negligentia aufert capitulo ius eligendi. 455
prælato negligenti auferatur iuriſdictio. 821
prælato, qui fecit quod in ſe eſt, imputari non debet. 1410

præ-

prælatorũ exempla mala alios corrumpunt 652
prælatorum eccleſias negligẽtium ponitio 233
prælatio quælibet poſt iudicium ceſſabit 405
prælatio inter miniſtros eccleſiæ ad quid facta fuit 425
præordinatio Dei duos habet effectus 1670
præpoſitus & œconom⁹ differũt 540
presbyter ſimplex an poſſit benedicere epiſcopo præſente 432
presbyter pauper pro celebratione miſſæ accipere poteſt 477
presbyter an pro ſimplici fornicatione ſit deponendus 364
presbyter fornicans quõ plus punitur quã legitime contrahens 129
presbyter in adulterio deprehenſus quanto tpe detineri poſſit 366
presbyteris non imponebatur pœnitentia more laicorum 139
presbyteræ vel præſidentes mulieres 153
presbyter an ſine miniſtro poſſit celebrare 181
presbyter excommunicatus tenetur ad horas dicendas 133
presbyter an poſſit ab inferiori epiſcopo iudicari 853
presbyter ſimplex, an poſſit aliquẽ reconciliare eccleſiæ 1378
presbyter malus, coruo æquiparatur 652
presbyteri plus in decimis habeãt quam diacones 339
presbyteri conductitii qui dicũtur. pag. 1157
presbyterum uerberans plus peccat quam uerberans ſimplicem clericum 1193
præſciẽtiæ duplex eſt effectus 1664
præſcribere non poſſunt aliquæ perſonæ 1069
præſcriptio dupliciter interrumpitur 1062
præſcriptio utrum poſſit currere contra Ro. eccleſiam 1076
præſcriptio non defendit inualidum 1695
præſcriptio an currat contra Ciſtercienſes 1077
præſcriptio quæ & quotuplex eſt, pag. 1062
præſcriptio interrumpitur dupliciter 1062
præſcriptio non habet locũ in multis rebus 1069
præſcriptio non currit in aliquibus caſibus 1070
præſcriptio ad quid eſt inuẽta 1063
præſcriptionis effectus 1062
præſcriptionem probans, an debeat docere de continua poſſeſſ. 1077
præſcriptione cõpleta ſi ſuperueniat mala fides an debeat reſtitui 982
præſcribi poteſt res epiſcopi 1076
præſcribi quid poteſt in alterius diœceſi 1063
præſcribi non poſſunt aliqua 422
præſcribi non poteſt procuratio 825
præſcribitur quandoque triennio iure epiſcopali 170
præſens, & abſens, qui dñtur 1072
præſens pro futuro quandoque ponitur 1828
præſentari dicitur quis per litteras 318
præſentatus eſt admittendus 1095
præſentia non exhibetur per alium pag. 428
præſumptio contra aliquem & pro aliquo ex multis ſumitur 1128
præſumptio ex ſignis colligitur, pag. 1874
præſumptio an ſemper ſit pro matrimonio 159
præſumptio eſt triplex 746
præſumptio præcedat tormenta, pagina 722
præſumptio uario modo contra aliquem ſumitur 201
præſumptio ſumitur ex ſolitudine & ſocietate 138
præſumptio ſumitur ratione nume ri loci, temporis, & perſonæ 370
præſumitur in multis contra tacentem 321
præſumitur ex præſenti circa præteritum 1703
præſumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio 634
præſumitur plus pro illo qui plura habet ſtipendia 283
præſumitur ex præſentib. circa futura 375
præſumitur contra aliquos 646
prætor contra legem neminem tuetur 1440
præuaricator 553
primas & Patriarcha idem 360
primas in concilio archiepiſcopi, non debet intereſſe 67
primatis iuriſdictio 452
primitiæ ut decimæ ſoluendæ ſunt pag. 959
princeps habet omnia iura 1357
princeps etiam ab epiſcopo poteſt excommunicari 442
principis mandato contradicere licet 798
principis cõſenſus eſt electione celebrata requirendus 303
principis ſunt omnia 5
principes eccleſias tueri dẽnt 1240
principium, medium, & finis, an unum trahat aliud 129
principio malo inchoata non conualeſcunt 413
priſcillianiſtæ 1343
priuati dupliciter dicuntur 8
priuata lex in tribus caſib. videtur præiudicare publicæ 1135
priuati qui ſunt 1312
priuilegium dari non poteſt rei, quæ non eſt 1499
priuilegium a quib. põt dari 1352
priuilegium qñque perſonæ, quandoque rei datur ibid.
priuilegium multis ex cauſis perditur 883
priuilegium exemplatum exhibere utrum ſufficiat 457
priuilegia quædam, licet perſonalia tranſeunt ad ſucceſſores 459
priuilegium a conſuetudine inducitur 310
priuilegium poteſt concedi a primate 1079
priuilegium & confirmatio, differunt 1352
priuilegia unde dicantur 1351
priuilegium contra ius diuinũ, an concedi poteſt 1042
priuilegiũ dẽt eſſe manſurũ 1355
priuilegium unius ad alterum non extenditur 1037
priuilegium, priuilegio quandoque derogat 1352
priuilegium lædens an poſſint tolerari 1356
priuilegium ceſſat ceſſante ipſius cauſa 1362
priuilegii tenor, eſt attendendus, pag. 1354
priuilegio & iuri communi, licet quandoque inniti 458
priuilegiorum uerba cauſaliter ponenda ſunt 8
Priuilegiũ Romanæ eccleſię datum a Conſtantino, & lectionis uarietate ex Balſamone Græco 445
prius quandoque non notat ordinem 1429
probare tenetur qui dicit ſe non citatum 374
probari quis quanto tempore debet 259
probatio per obſtetrices facta, eſt inualida 1393
probatio quæ fit per ſuum contrarium eſt optima 796
probatio quid dicitur 87
probatio quandoque fit ex abundanti 586
probatio non auditur contra iuris præſumptionem 1539
probatio quandoque reo incumbit 263
probatio utrum cõtra præſumptionem admittatur 233. & 266
probatio admittitur contra uiolentam præſumptionem 1714
probatio incumbit actori 1459
probato uno cõiunctorũ probatur reliquum 141
proceſſiones Rogationum 278
procotrophium 1287
procurator in animam domini iurare debet 1113
procurator quandoque cauſam criminalem poteſt tractare 694
procurator in cauſa populari non poteſt dari 734
procurator reuocatus ſi aliqua fecit an teneant 312
procurator in cauſa liberali interuenit 263
procurator in cauſis criminalibus interuenit quandoque 636
procuratoris conſtituendi forma quadam reprobata 1154
procuratorem nõ tenetur mittere hẽns iuſtam cãm abſentiæ 732
procuratores poſſunt eſſe plures, pag. 631
procuratio non ſemper eſt debita epiſcopo 1131
prodere eſt in publico dicere, pagina 249
proditor 891

pro-

proditor multipliciter dicitur 212
profeſſio facta ante 14. annos an ſtatim poſt obliget 1143
* profeſſio fidei quando quis in Romanum Pontificem promouebatur in collectione Deuſdedit Cardinalis 58
profeſſio religionis impedit matrimonium 1390
prohibitio & permiſſio contraria non ſunt 2
prohibitum videtur quod conceſſum non oſtenditur 421
promiſſ[illegible] ob reuerentiam non ligāt pag. 1185
promiſſiones negatiuæ ad duo obligant 1201
promoueri vtrum poſſit ille, qui ſemel peccauit 118
promoueri non poſſunt rebaptizati etiam ignoranter 1875
pronuntiatio ordinandi facta per Archidiaconum 328
promouendus crimen ſuum confiteri debet 796
prompti ad loquendum ſunt arguēdi 198
præpoſiti nomine quid ſignificetur apud B. Auguſtinum. 541
propinqui præferuntur aliis in certis caſibus 1731
proreta eſt nauis rector 786
proſperitas in hoc ſæculo eſt periculoſa 1180
proteſtatio an ualeat 123
protoflamines 360
prouerbiorum locum uarie legi 739
prouerbiorum uomine non ſemper ſignificatur liber prouerbiorum, pag. 1203
prouinciæ quo tempore fuerunt diſtinctæ 451
proximi qui ſint 1030
pſalmi tres & lectiones totidem, dicuntur in hebdomada paſchæ & pentecoſtes 1895
pſalmi dicuntur ſoliloquia 1637
pſalmiſtatus eſt primus ordo 349
prochotrophium quid ſit 1289
Prochium 1125
pubertas quando finitur 350
publice factis nemo contradicere poteſt 260
pudicitia an poſſit per violentiam auferri 1514
puella nata patre ſeruo & auo libero, cuius conſenſum requirere debet, pag. 1504
puer nouennis nutricem grauidauit pag. 1140
puer quid ſignificat 352
puer in ſacris ordinatus characterē recipit 525
pueri beneficia, ſed non prælaturas habere poſſunt 127
pueri qui ſunt 525
pueri ſeptennes poſſint mentiri, & verum dicere 1864
pueri dicuntur fideles 1800
pueros in baptiſmo tenere non pñt qui Chriſtiani non ſunt 1872
puniatur qs in eo in quo peccat 428
punitur temporaliter unus pro alio, papi. 549
punitur quis & meretur ex eodem facto 155
punitur ne aliquis in purgatorio p mortali peccato 116
punitur in futuro qui hic non pænitet pro peccato 1571
puniri nō debet alter pro altero 989
pupillus 393
pupillus vbi debet educari 902
purgatorium non ſentiet qui uere pœnituit. 1687
purgatorii pæna eſt acerbior omni mundana 150
purgatio eſt duplex 599
purgatorii duo ſunt ignes 5396
purgans ſe quid debet aſſerere 607
pictacium quid ſit 1465

Q

QVæſtio circa homicidium 1299
Quæſtio duplex circa matrimonium 1475
quæſtio in quibus cauſis fit. 629
Quæſtionum ordo cur a Gratiano mutatus 599
quæ ad alium uſum conuerti non poſſint 1136
quinquageſima hodie non ſeruatur pag. 10
qui nihil habet, nihil dat 573
quinimo dupliciter ponatur 598
qui non habet in ære, an ſit puniendus in corpore 388
quod approbo, non reprobo 725
quod in uno negotio ſtatuitur, ad omnia extenditur 1065
quodcunque legaueris, &c. qualiter intelligitur 1321
quod minus plene fit, eſt iterādum, pag. 573
quod non eſt, non pōt diſſolui 125
quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari 439
quod per ſuperabundantiam dicitur uni ſoli conuenir 304
quod uix fit, fieri dicitur 416

R

RAncorē dimittere, tenemur 1208 rancorem, ſed non iniuriam, an tenemur dimittere 408
rapere rem etiam propriam, non licet 5
rapere aliena dicitur, qui ultra neceſſitatem ſibi retinet 138
raptor raptam bene ducit 1747
raptum in ſponſam ſuam quis non committit 1745
rapta nubens raptori punitur ſecundum leges 1748
ratio multorum eſt habenda in pænitentia imponenda 1348
ratihabitio quando comparetur mādato 1104
recedens ab eccleſia an perdat illam 774
recipere licet quæ non licet exigere pag. 530
reconciliatio eſt duplex 1378
reconciliatio, ſiue manus impoſitio qualiter fit 1851
recōuentio ceſſet in certis caſib 794
recuſari poteſt quis, non tamē ab eo appellati 635
recuſatur iudex, facilius quam teſtis pag. 889
recurritur quandoque de ſimilibus ad ſimilia. 174
reditus eorum qui ſunt in eadem eccleſia, debent eſſe pares 1083
redemptio quandoque eſt neceſſaria, pag. 923
redemptus ab eccleſia illi ſeruiat p quinquennium 923
rediens ab hæreſi an poſſit ordinari, pag. 41
regem Francorum papa deponere poteſt 442
regem imitantur ſubditi 748
reges eligendi ſunt 793
regis filius rex uocari debet 1319
regi an metropolitano potius dēat obedire epiſcopus 1285
regula linea rectæ 1725
regula collateralium 1725
regula canonica pro collateralibus in linea æquali 1725
regula ciuilis pro collateralibus in linea æquali 1725
regula canonica in linea inæquali, pag. 1725
regula ciuilis in linea inæquali 1726
regula magiſtralis gradus affinitatis, & genus manifeſtans 1729
regula apoſtolica habet 13. capitula 114
regulæ diffinitio 8
regularis pro culpa leui remouetur, pag. 1097
regum Hiſpaniæ reprehenſio 569
regum filii debent eſſe reges 765
rei venalis commendatio an ſit licita 541
religio intrarur dupliciter 1138
religio utrum ſoluat uinculum iuramenti 1423
religio fidei non impedit matrimonio uti 1449
religio in quo habitu probari dēt, pag. 1101
religio multa ſoluit 1544
religionis aſperitas in quo habitu probanda eſt 259
religionis ingreſſus morti æquiparatur 1024
religionem quandoque cogitur qs intrare 161
religioſus etiam in ueſte proprietatem non habet 909
religioſi poſſunt ītrare balnea 1307
religioſorum cōſenſus ſit in epiſcoporum electione requirendus, pagina 313
religioſa veſtis poteſt in domo accipi 1394
remiſſio peccatorum per quid hētur 1855
remoti qui dicuntur 416
renunciatio illicita non præiudicat, pag. 1100
renunciatio illicita an teneat 756
reprehenſio eſt triplex 88
reprobare non poſſum pro me inductum 74
reprobātur, multa ne ſint exemplo pernicioſa. 479
reputamur nos feciſſe quod alter mandato noſtro fecit 1193
requieſcere ſuper dominum quis dicitur 476

re-

Res deſideratã tãto amplius cupit, quãto amplius ſubtrahitur 1669
res eccleſiæ res publica appellatur, pagi. 1214
res eſt nomen generale. 539
res inanimata conſecrata Domino non eſt reſtituenda. 776
res inter alios acta, aliis regulariter non nocet. 481
res iudicata veritati non præiudicat, pagi. 1740
res eccleſiæ omnibus ſunt communicandæ. 1084
res permutata, donatio, venditioq; pagi. 1092
Res ſacræ an poſſunt uendi. 462
Res ſua quæ dicitur. 723
res ſpirituales emi nõ poſſunt. 538
reſcriptum contra ius eſt reiiciendũ pagi. 1378
reſcriptum quantum ad uerba quãdoque non ſeruatur. 898
reſcripto nõ poteſt quis trahi extra ſuam prouinciam. 696
reſcripta apoſtolica nihil reprehenſibile contineant. 1741
reſtitutio petitur quatuor auxiliis, pagi. 670
reſtitutionem quandoque petit qui poſſidere nequit. 978
reſurrectio negabatur a Sadducæis, pagi. 1483
reuertens in breui non diuertit, pagina. 1570
reuocãtur facta cõtra uiolenter detentum. 70
reus innocentia purgatur. 801
reus in duobus caſibus tenetur edere inſtrumenta. 724
reus eſt omnium, qui in uno offendit. 1311
rex deſinit eſſe rex ſi monachus efficiatur. 1422
rex præbendas dare non poteſt. 64
rigor quandoque præfertur æquitati. 3
rigor, diſpẽſatio, & ius differũt 235
riuales qui dicuntur. 1522
rogo, qualiter ponitur. 872
romana ciuitas non eſt Imperatoris, ſed papæ. 1280
romulus Remum interfecit. 781
rubus ardens qui non comburebatur, quid repræſentabat. 1577
ruſticitas dupliciter ſumitur. 1266

S

Sabelliani. 1143
Sacerdos proprius propter imperitiã põt deſeri, & alius dari. 1686
Sacerdos præciſus conficere poteſt, pagina. 506
Sacerdos melior pro confeſſione eſt eligendus 1683
ſacerdos debet eſſe hoſpitalis. 191
ſacerdos tempore pęnitentię an poſſit ſuum officium exercere. 242
ſacerdos quilibet infirmum, ſed nõ mortuum abſoluit. 1381
ſacerdos emẽs aliq d, cui acq rit. 952
ſacerdos malus conficit. 501
ſacerdos quilibet pro mortali peccato ſuſpenſus eſt quo ad ſe. 508
ſacerdos parochialis cui dabit cenſum. 1059
ſacerdos poteſt excõmunicare. 1316
ſacerdos tam bonus quã malus gaudet priuilegio clericali. 427
ſacerdos grauius punitur quam epiſcopus. 517
ſacerdos ſimplex pſalmiſtarum conferre poteſt. 86
ſacerdos præconis officium ſuſcipit pagi. 1761
ſacerdos quis non efficitur ſine aliis ordinis. 258
ſacerdos non efficiatur qui vinum bibere non poteſt. 657
ſacerdotibus & diaconis ſemper apud Latinos fuiſſe interdictum vſum coniugii. 139
ſacerdos ſi peccauerit, quis orabit pro eo? an hęc ſententia habeatur in ſcriptura. 253. & 1979
ſacerdotibus in eccleſia Latina nũquam licuiſſe uti coniugio. 281
ſacerdos plenam poteſtatem hẽt circa canones pęnitentiales. 243
ſacerdos poteſt quandoque publicã pænitentiam facere. 243
ſacerdotis fornicarii pænitẽtia. 376
ſacerdotis ſolius eſt prædicare. 471
ſacerdotis imperitia eſt inexcuſabilis. 168
ſacerdotes iubentur litigare per procuratores. 736
ſacerdotes dicuntur medici. 1565
ſacerdotes comedũt peccata populi pagi. 508
ſacerdotium quemlibet orpinem eccleſiaſticum comprehendit. 466
ſacramẽtalia epiſcopalia an poſſint epiſcopo concedente per ſimplicem presbyterum conferri. 1877
ſacramenta non præſumuntur excepto matrimonio. 324
ſacramenta omnia in uirtute Spiritus ſancti perficiuntur. 1903
ſacramenta neceſſitatis ſunt quinq. pagi. 485
ſacramenta triplici ratione fuerunt inſtituta. 1789
ſacramenta ſunt duplicia. 482
ſacramenta dignitatis. 485
ſacramenta conferri poſſunt poſt comeſtionem. 343
ſacramentorum ueritas an ſit apud hæreticos. 79
ſacramentum altaris poteſt dici ſacramenta. 1804
ſacramentum fuit inter Chriſtum, & ſynagogam. 1710
ſacramentum quadruplex eſt circa cauſas matrimoniales. 1733
ſacramentum uni eſt ſalutiferum, alii mortiferum. 1783
ſacramentum unum eſt altero dignius quatuor modis. 1780
ſacramentum unum dicitur altero maius multifariam. 432
ſacramẽtũ omne ſalutẽ cõfert. 1460
ſacramẽtum duplex eſt in matrimonio deſignatum. 117
ſacramentum quodlibet ſemper habet ſuum effectum. 1854
ſacramentum gratię dat Deus etiã per malos. 489
ſacramentum male acceptum duplici caret effectu, 485
ſacramenti effectus non eſt apud infideles & hæreticos. 497
ſacramenti vulgata definitio ex quibus B. Auguſtini locis colligatur, pagi. 1790
ſacramento cadẽte an cadat corpus Chriſti. 1789
Sacra lectio. 464
ſacrificiũ Deo offerimus non in forma carnis, neque ſanguinis. 1818
ſacrilegus triplici pęna punit. 1109
ſacrilegi an ſint ipſo iure excommunicati. 900. & 1103
ſacrilegi pæna. 1103
ſacrilegi, homicidæ, & uenefici capite puniuntur. 1262
ſacrilegium eſt depoſitione dignũ, pagi. 1329
ſacrilegium tripliciter committitur pagi. 1103
ſacrilegii diffinitio. 1103
ſagimen & lardum die Veneris comedere licet. 376
ſal miſcetur cum aqua benedicta pagi. 1831
ſalomoni bis fuit Deus reuelatus, pagina. 1625
ſalua apoſtolica auctoritate. 570
ſalus æterna non omnibus dabitur, pagina. 1324
ſamuel unxit Dauid. 340
ſancta malis obſunt. 1808
ſanctio. 8
ſanctimonialibus pauperib. debet prouidere epiſcopus. 372
ſanctificabor in his, &c. qualiter exponitur. 1652
ſanguis pro peccato accipitur. 1652
ſanguis Chriſti non eſt ſeruandus, pag. 1825
ſanguis Chriſti vtrum poſſit ex vino ſine aqua confici. 1778
ſanguis ſubditorum requiretur de manibus prælatorum. 508
ſanguinis ſumptio quid repræſentat pagi. 419
ſanitatis cauſa multa tolerãda ſunt pagi. 1679
ſapientia eſt ſoror mea, dicit Salomon pag. 605
ſara perſequebatur ancillam. 1243
ſaraceni & Iudæi ſunt a nobis diligendi. 1606
ſardicenſis concilij canones a Latinis Latine, à Græcis Græce ſcriptos fuiſſe. 321
ſardicenſis concilii capit. xviij non haberi græce. 330
ſatiandi uox apud B. Cyprianũ qua notione vſurpetur. 766
ſaul adorauit dæmonem. 1453
ſaul prophetauit. 1619
ſcholares quibus confiteri debent, pagi. 1686
ſcãdali rõne tolerantur crimina. 11
ſcandali ratione aliqua tolerantur, pag. 255
ſcenophegię feſtiuitas q̃ erat. 1587
ſcientia prelati ſit ſaltem ſufficiens pag. 488
ſciẽtia aliqua an ſit a diabolo. 1366
ſcientia aliaqua dicitur mala. 180
ſcientia mediocris ſufficit. 168
ſcientia unde eſt. 1366

ſcien-

ſcientiæ ſæculares non ſatiant. 172
ſcientiam ignorans ignorat Chriſtum.pagi. 180
ſcire debet quiſque ad alios pertinere quod ſuum non eſt. 423
ſchiſma eſt grauiſſimum peccatum pagi. 1306
ſchiſma eſt non habere caput Romanam Eccleſiam. 1266
ſchiſma an ſit maius peccatum quã hęreſis. 1306
ſchiſma committit qui ſe a bonis ſeparat. 789
ſchiſmaticus oĩs eſt hęreticus 1311
ſchiſmatici ſunt in duplici differentia, pagi. 1314
ſcriptura non mentitur. 25
ſcripta ſanctorum an ſunt ad unguẽ obſeruanda. 25
ſcriptura diuina quadrupliciter exponi poteſt. 347
ſcripturæ lapidis creditur. 1321
ſcripturæ canonicæ an ſint in eadẽ veneratione. 77
ſcripturas concordabis, ſi tempora concordent 1244
ſculta. 1284
ſcoto topici. 1343
ſecretorum proditor capite punitur pagi. 1199
ſecretarium. 108
ſedes transfertur propter malitiam plebis. 1764
ſede uacante an poſſint clerici de rebus eccleſiæ diſponere. 935
ſeminiuerbius quis dicatur. 196
ſcribi in libro uitæ ſecundum præſcientiam, & prædeſtinationem quid ſit. 1667
ſennacherib fuit Rex Aſſyriorum, pagi. 1270
ſenecæ dictum aureum. 997
ſenectus impedit promouendũ. 83
ſenectuti & ſimplicitati parcẽdum eſt. 592
ſenes nõ debẽt erubeſcere a iuuenibus diſcere. 95
ſenes caleſcere poteſt. 1407
ſeniores in multis ſunt iuniorib. anteponendi. 291
ſenſus ſpiritualis abſconditur indignis, 1365
ſenſus contrarius non eſt ſemper ꝓ lege ſuſcipiendus. 521
ſenſualitas eſt lex. 1518
ſenſualitas rationi repugnat. 1568
ſententia contra ius litigatoris lata ualet. 638
ſententia potius quam verba attendi debet. 181
ſentẽtia lata contra eum ad qẽ citatio non peruenit an valeat. 706
ſẽtẽtia nulla an poſſit retractari 577
ſententia principis an poſſit retractari. 1741
ſententia ſuper crimine in clericum lata in cauſa reconuentionis per iudicem ſæcularem, an ipſum infamet. 587
ſententia triplici modo retractatur, pag. 1739
ſententia a qua nõ eſt appellatũm, non eſt retractanda. 1739
ſentenia principis etiam nõ ſcripta facit ius. 1354
ſentẽtia poteſt in pariete ſcribi 703
ſententia dictari debet ſecundũ petitionis formam. 537
ſententia lata contra electores prę iudicat electo. 693
ſententia interlocutoria vtrum obſit, pag. 695
ſententia ſuper crimine lata ſtatim mandatur executioni, præterquã in caſibus quinque. 885
ſententia non dat nouum ius. 878
ſententia per pecuniam data, eſt nulla. pag. 543
ſententia eſt duplex. 637
ſentẽtia in dubio fertur ꝓ reo. 708
ſententia in confeſſum ferenda eſt, pag. 566
ſententia poteſt pro parte tenere, & pro parte non. 630
ſententia abſolutionem aut condẽnationem continere debet. 627
ſententia eſt triplex. 575
ſentẽtia pro reo ferenda eſt data paritate probationũ, niſi ĩ quattuor caſibus. 720
ſentẽtia dicitur iuſta uel iniuſta tripliciter. 860
ſententia contra res prius iudicatas quandoque valet. 637
ſentẽtia nulla an poſſit ratihabitione confirmari. 809
ſententia eſt multiplex. 860
ſẽtẽtia multipliciter retractat. 1739
ſententia pro matrimonio vel contra ipſum lata retractari poteſt. 1739
ſententia an poſſit corrigi. 1739
ſententia non eſt ſub conditione ferenda. 1741
ſẽtẽtia ſit cõiũcta miſericordiæ 203
ſentẽtia intra quod tempus mandatur executioni. 885
ſententia lata contra unum aliquãdo alteri præiudicat. 363
ſententia legis eſt præferende ipſius verbis. 1512
ſententia miſſionis in poſſeſſionem requirit ſemiplenam cauſę cognitionem. 575
ſententia poteſt moderari. 1740
ſeparatio a corpore Chriſti eſt quædam damnatio. 1680
ſepeliri poſſunt ſuſpenſi. 977
ſepeliantur corpora in eccleſiis aut cæmeteriis. 971
ſepultura denegatur mortuis in ſorneamentis. 1280
ſepultura an poſſit vendi. 968
ſepultura quando contrito denegatur. 1257
ſepulturæ electio vnicuique libera eſt pagi. 961
ſepulturam an poſſit aliquis ſibi eligere. 966
ſepties, id eſt omnibus modis. 1641
ſequeſtratio fit in aliquibus caſibus pagi. 630
ſeruus hærede habere nõ poteſt 965
ſeruus poteſt agere contra dominũ, pagi. 1243
ſeruus ab eccleſiæ ſacramentis non eſt amouendus. 1454
ſeruus non canonice ordinatus an gaudeat priuilegio clericali. 190
ſeruus priuati ſine libertate non poteſt promoueri. 259
ſerui inutiles ſumus. 1621
ſerui ſine libertate ordinati an ſint in ſeruitutem reuocandi. 262
ſerui Iudæorum ſi volũt baptizari, an eripiantur ſtatim in libertatẽ. pagi. 265
ſerui ordinati poſſunt quandoque propter ingratitudinem in ſeruitutem reuocari. 261
ſeruos manumittere eſt opus miſericordiæ. 269
ſeſcuplum. 213
ſeſcuplæ & ſeſquialteræ uſuræ quæ eſſent. 214
ſethiani. 1342
ſeueriani. 1341
ſeueritati an propter multitudinem uel paucitatem detrahatur. 199
ſica quid ſignat. 1555
ſicera. 1544
ſicilia eſt de patrimonio Petri. 428
ſi Deus præuidit aliquid, neceſſario illud euenit, habet duplicem ſenſum, pagi. 1225
ſigilla nõ ſtatim ſunt recipiẽda. 457
ſigillis ignotis fides non eſt adhibẽda. 450
ſiloe eſt fons. 1859
ſimilago eſt flos farinæ. 515
ſimonia an inducatur per amicorũ patrocinia. 802
ſimonia non fit in modico. 594
ſimonia utrum committatur ſi quis emat ſeipſum ut ꝓmoueatur. 265
ſimonia dicitur hęreſis. 358
ſimonia, & crimen læſæ maieſtatis non omnino conueniunt. 1006
ſimonia eſt dare pecuniam pro hoſpitali. 559
ſimonia an in modico committatur pagi. 583
ſimonia quomodo deletur. 463
ſimonia quattuor exemplis eſt deteſtabilis. 466
ſimonia dicitur a ſimone mago. 461
ſimonia in omni ſacramento committitur. 101
ſimonia eſt emere, uel uendere res corporales eccleſiæ. 539
ſimonia committitur & circa ordinem, & circa beneficium. 466
ſimonia & crimen læſę maieſtatis æquiparantur. 463
ſimon a trib modis cõtrahitur 456
ſimoniæ diffinitio. 461
ſimoniæ crimen dicitur cæteris grauius. 574
ſimoniam nunquid committit dãs pecuniam pro ſpiritualibus ſicut accipiens. 637
ſimoniam non committit qui cum Deo contrahit. 376
ſimoniacus non ſemper eſt qui pro beneficio ſeruit. 524
ſimoniacus furi comparatur. 523
ſimoniacus an ſit ipſo iure excommunicatus. 464
ſimoniacus an ſocium accuſare poſſit, pagi. 336
ſimoniacus & fornicator tripliciter differunt. 149
ſimoniacus prælatus ſi vult ſubdita inui-

inuitum ordinare, quid iuris. 520
ſimoniachus an quis fiat ſola voluntate. 463
ſimoniachus fit dupliciter. 463
ſimoniachus duobus modis poteſt conuinci. 463
ſimoniachus an ſit ſuſpenſus. 149
ſimoniachus ex ſola voluntate non eſt excommunicandus. 466
ſimoniaci. 1341
ſimoniaci dicuntur ſacrilegi. 527
ſimoniacum eſt emere officium pulſandi campanas. 335
ſimoniacũ quilibet põt accuſare 461
ſimoniace ordinatus ordinatorem ſuum conuenire nequit. 752
ſimoniaci quadruplex pœna imponitur. 461
* ſimoniacorum ſacerdotium quomodo dicatur non ſubſiſtere. 469
ſimplicitas eſt duplex. 182. & 1023
ſimplicitas ꝓmouẽdũ impedit. 336
ſimplicitati parcendum eſt. 272
ſimulatio fit ex cauſa duplici. 124
ſimultas. 67
ſi non ſemper conditionẽ notat. 456
ſi peccauerit in te, &c. de quo peccato debet intelligi. 588
ſi vinco vincentem, vinco te quãdoque fallit. 816
ſi vinco vincentẽ te, vinco te. 1302
Socius in crimine non ſemper repellitur a teſtimonio. 742
ſocii mei ſocius non eſt meus ſocius pag. 370
* ſocietas inter bonum, & malum trahi poteſt. 1495
Solennitas non eſt de eſſentia ſacramenti. In notatione marg. 1468
ſolennitas actus quandoque probãda eſt. 1485
ſolennitas non eſt de ſubſtantia matrimonij. 1409
ſoliloquium eſt pſalmus. 646
ſolicitudo nimia eſt prohibita. 912
ſol, pro labore ponitur. 1607
ſolui poteſt reo accuſato. 805
ſolutio an poſſit fieri ante tp̃s. 1768
ſolutio patrisnõ liberat pignus. 1657
ſonus eſt duplex. 492
ſors in electionibus eſt reprobata. pag. 85
ſortes ſunt in duplici differentia. pag. 1363
ſortilegos conſulentes, & ipſi ſortilegi qualiter puniuntur. 1363
Specialitas an ſit generalitati præferenda. 102
ſpecies ſacramentales an deſcendant in ſtomacum. 1786
ſpes vitium inducat ſimoniam. 283
Spiritus Sanctus quando deſcendit in Apoſtolos. 1894
Spiritus ſanctus a patre & filio procedit. 1903
ſpiritus ſanctus olim viſibiliter, nũc inuiſibiliter operatur. 503
Spiritus ſanctus extingui non poteſt pag. 1421
ſpiritus ſanctus per tres partes non datur. 1879
ſpiritualis iudicat omnia. 1191
Spiritualia tribus modis dicuntur pag. 462
Spoliatus à ſpoliatore recõueniri poteſt. 671
ſpoliatus eſt ſemper reſtituẽdus regulariter. 669
ſpoliatus per vim vel metũ, agit ad quadruplum. 671
ſpoliatus reſpondere non tenetur. pag. 674
ſpoliatus reſtitutus an recipiat fructus medii temporis. 604
ſpoliato in multis caſibus denegatur reſtitutio. 669
ſpoliato à ſpoliatore nullum crimen poteſt obijci. 593
ſpoliator an poſſit ſpoliatum poſt reſtitutionem accuſare. 671
ſpoliationis ratione quis conueniatur. 582
ſponſus ſi religionem ingrediatur quanto tempore expectabit ſponſa. 1423
ſponſa vtrum cogatur ſtare cũ ſponſo. 143
ſponſa non eſt vxor. 1415
ſponſa fornicata an erat olim lapidanda. 1430
ſponſalia & matrimonium denotãt duplex ſacramentum. 1474
ſponſalia quæ ſunt nulla, impediũt matrimonia. 1417
ſponſalia ſoluuntur multis caſibus pag. 1432
ſponſalia ante ætatem legitimam cõtracta, an ſola taciturnitate poſt aptã ætatem confirmentur. 1465
ſponſalia an inter infantes contrahi poſſunt. 1464
ſponſalium definitio. 1412
ſportula. 172
ſportulæ iudicibus debitæ. 679
ſpurius ſuccedit matri. 1019
Statuta uniuerſalis cõcilii per quem poſſunt interpretari. 64
ſtatuti cauſa eſt aſſignanda. 43
ſtatus ſaluandorum eſt triplex. 1569
ſtatus humanus eſt inſtabilis. 405
ſtipulatio intercedit in baptiſmo, ꝑ quam obligantur paruuli. 1863
ſtrena. 172
Stultitia per verba & ſigna perpendi tur. 211
ſtultus unde dicitur. 97
ſtuprum in quibus perſonis committitur. 1746
ſtuprum in multis cõmittitur. 1509
Subdiaconus an de licẽtię papę poſſit contrahere. 147
ſubdiaconus an olim poterat coniugari. 1420
ſubdiaconus in epiſcopũ poteſt eligi. 244
ſubditus an ſemper teneatur obedire prælato. 46
ſubditum laxare non cogitur quis pag. 383
ſubditi non debet plus eſſe ſubditi, quam expediat. 1123
* Subdiaconos etiam ante legem Beati Gregorii in pleriſque eccleſiis abſtinuiſſe ab vxoribus, nontamẽ in omnibus. 146
ſubſtantię tres non ſunt in trinitate contra Arianos. 1819
ſubſtitutio mortuo an poſſit q renũtiauit, ab eccleſia repeti. 785
Subtilitas reprobatur. 1333
ſucceſſor factum anteceſſoris confirmare tenetur. 276
ſucceſſorum ſibi inſtituere nulli licet. 791
ſucceſſores prædeceſſorum ſtatuta mutare poſſunt. 309
ſuffragii quandoque ſupplent defectum archiepiſcopi. 633
ſumma minima. 625
ſumme malus, aut ſumme bonus qs eſſe non poteſt. 1645
ſumme malus an nullus poteſt eſſe vide quod ibi notatur. 214
ſuperius infinitatum efficitur pars inferioris infinitatis. 1564
ſupplicium patietur æternum qui tẽporale non ſubijt. 1563
ſuſcipiendus non eſt aliquis vltra facultates eccleſiæ. 532
ſuſpectus an poſſit ab omnibus accuſari. 676
ſuſpectus quis eſt. 676
ſuſpenſus quid interim exercere poterit. 1297
ſuſpenſus in vna eccleſia, eſt in omnibus ſuſpenſus. 728
ſuſpicio eſt triplex. 583
Symbolum. 69
* ſymmachi nomine indicari libellum Ennodii. 183
* Synodum nullam abſque præcepto ſummi pontificis debere generalem uocari, ex dictatu Gregorij vii. 54
Synodi prouinciales quomodo probantur. 64
* Synodus beneuentana tempore Victoris 3. 285
* Synodi octauę nomine ſignificari regulas Beati Baſilii. 170
* ſynodi nomine ſignificari Beati Baſilij libellum de inſtitutis Monachorum interprete Ruffino. 406
* Synodi Conſtantinop ſub Ioan 8. locos Græcos, & noua cum verſione. 784
* Synodus octaua duplex. 873
* Synodo octauæ multa tribui, quę habentur in ſcriptis ad monachos pertinentibus. 873
* Syromaſtes. 1282

T

Tabernaculum.
Tabula qua nauigamus in hoc ſæculo, eſt duplex. 1381
Tacens non conſentit. 1865
Tacens an conſentiat. 103
Tatiani. 1342
Taciturnitas quandoque non obſtat. 649
Taciturnitas in prelatis eſt peccatũ mortale 116
Taciturnitas in non puniendo ſimoniacum nocet 463
Telum quid comprehendit. 1555
* Talamalcus. 201
* Taraſii, epiſtola ad Hadrianum grece & noua conuerſione ex qua apparet flagitioſum mẽdum in impreſſa verſione Balſamonis. 474
Templum Hieruſalem ter conſecratum fuit. 1759

Templarii & hoſpitalarii non ſunt laici 108
Tempus feriatum utrum impediat & dirimat matrimonium. 1692
tempus non eſt modus tollendæ obligationis. 527
tempus vnum pro altero ſæpe ponitur. 1819
tempore neceſſitatis omnia ſunt cõmunicanda. 4
temporum interſtitia ſunt in ordibus obſeruanda. 349
Tempora quattuor ieiuniorum in concilio Moguntino non recte accipi, pagin. 344
temporaliter remunerantur aliqui, vt puniatur æternaliter. 1523
tentare non eſt facere. 1305
tergiuerſator. 593
terminus primus an poſſit eſſe peremptorius. 728
territorium quid ſit. 1060
tertia oblationum an pertineat ad epiſcopum. 835
Tertullianiſtæ. 1344
Teſſareſcedecatitæ. 1344
teſtamentum vtrum per ingreſſum monaſterii rumpatur. 1139
teſtamentum imperfectum nullum eſt. 1638
Teſtamentum ſecundum an reuocet primum. 69
teſtamenta coram quo ſunt aperienda. 398
teſtes an ſint de tempore interrogandi. 723
teſtes quinque capitula iurare debẽt pag. 614
teſtes an poſſunt produci poſt publicationem. 725
Teſtes ſi contradicunt inſtrumento quid iuris. 720
teſtes in criminib. exceptis, qui debeant admitti. 465
Teſtes præferendi ſunt qui ꝓ eo deponunt. 372
teſtes deponere poſſunt de actu continuo diuerſis horis viſo. 710
teſtes cõtra quodlibet inſtrumẽtum admitti poſſunt. 720
teſtes noui publicatis atteſtationib. quãdoque poſſunt admitti. 1149
teſtes duo ęq̃pollẽt tabellioni 1073
teſtes ſæpius poſſũt ĩterrogari. 1742
teſtes an debeant eſſe rogati. 709
Teſtes lite non conteſtata poſſunt quandoque recipi. 705
teſtes contra matrimonium deponẽtes quid tenetur facere. 1734
Teſtes ſynodales quid iurant. 1733
Teſtes uiles poſſunt torqueri. 739
Teſtes multi ſub una dilatione poſſunt produci. 677
Teſtes coram utraque parte iurare debent, ſed non deponere. 592
Teſtes in cauſa criminali debent eſſe præſentes. 705
teſtibus eſt præſtanda ſecuritas. 711
Teſtificari quis cogitur. 556
Teſtificari poſſunt quandoque domeſtici. 980
Teſtificari multi prohibentur. 684
teſtificari contra collaterales nemo cogitur, 684
Teſtificari licet de his quæ uiſa ſunt ætate pupillari. 1874
Teſtificari poteſt quis de eo quod vidit in ętate puerili. 176
Teſtimonium de auditu vtrum valeat. pag. 1195
teſtimonium per litteras poteſt exhiberi. 733
teſtimonium uiſus quandoque fallitur. 1393
Teſtimonium de auditu admittitur in matrimonio. 1733
teſtimonium de auditu ſæpe admittitur. 709
teſtimonium de auditu quandoque proprie ſit. 1195
Teſtimonium patris pro filio admittitur aliquando. 1149
teſtimonio unius creditur in baptiſmo, & in cõſecrat. eccleſiæ. 1873
teſtimonia cõiunctorum an faciant fidẽ in cauſa matrimoniali. 1475
teſti ſoli quandoque creditur. 724
teſtis nõ eſt talione puniẽdus. 1700
teſtis qui ſemel contra aliquem depoſuit, an iterum contra eumdem teſtificari poſſit. 719
teſtis an deponere dẽat de die. 669
teſtis & accuſator an poſſit quis ſimul eſſe. 725
teſtis præſumitur nolle pierare. 574
teſtis rationem ſui dicti aſſignare debet. 1327
teſtis an ſit repellendus propter crimen ſibi obiectum. 656
teſtis repellitur probato crimine cõtra ipſum. 745
teſtis obſcurus eſt ſuſpectus. 723
Teſtis an teneatur dicere cauſam ſuæ depoſitionis. 724
teſtis quandoque unus ſufficit, quãdoque plures duob. requirunt 613
Teſtis eſt de ſua conuerſione examinandus. 645
Teſtium depoſitiones contrariæ an fidem faciant. 719
teſtiũ dignitas, an ſit attendẽda. 720
Theodoſiani. 1344
Theologi & decretiſtæ docentes, an poſſunt aliquid accipere. 543
Theſaurus inuentus cuius eſt. 988
Thymelici qui ſunt. 1902
Thymele. 1902
Timotheus fuit circunciſus. 1742
timor tollit meritum. 1263
timor eſt duplex. 232
timor initialis quis eſt. 1613
timor charitatem introducit. 1612
titulus quid ſit. 1062
Titulum patrimonii ad quem quis ordinetur non haberi in capitulo neminem diſtinctio. 70. 328
toletanũ 4 uocari uniuerſale. 945
tonſura prima eſt ordo. 86
tonſura quandoque tres minores ordines comprehendit. 327
tonſuram ferre non tenetur, qui in minoribus contrahit. 254
tormenta non ſunt ſine pręſumptione infligenda. 465
torquere poteſt iudex aliquas perſonas. 1011
tot aſcendent ad gloriam, quot ceciderunt, 1771
Tractoria & tractatoria.
tragœdi vnde dicuntur. 411
tranſactio in ſpiritualibus interuenire non poteſt, ſed bene amicabilis compoſitio. 537
tranſcriptum an valeat ſine originali. 345
tranſigi licet in aliquibus criminibus pag. 598
tranſire per agrum alienum multis in caſibus licet. 2
tranſitus ad religionem arctiorem permiſſus eſt, non ad parem. 1134
tranſubſtantiatio fit ad uocem ſacerdotis. 1815
tremiſſis eſt media pars ſolidi. 518
tres dicuntur multi. 323
tres regulę notabiles. 458
tribulatus agere dẽt gratias Deo. pagi. 1163
tributum eſt ſignum ſubiectionis. Pag. 1288
Trifaria. 54
Triſmegiſtu. 18
triſtitiæ cauſa permittuntur aliqua pag, 1374
tritheitę. 1344
tropologia. 1586
tropologia eſt moralitas. 1586
turpitudinẽ allegans, audiri non debet, 1485
tutela eſt triplex. 393
Tutelam non tenentur clerici recipere. 393
tutor teſtamentarius nõ tenetur ſatiſdare. 811
tutor pupilli nomine non debet vſuras exigere. 213
tutor an teneatur da leuiſſima culpa. pag. 393
tutiorem in partem interpretandũ eſt ubi periculum uertitur. 1471
tutoris dolus pupillo nõ obeſt. 1181

V

VAlentiani. 1342
Vaſallus eccleſiæ cui dẽt fidelitatis iuramentum præſtare. 312
vaſallus dominum ſuo accuſat 1199
vaſallus an teneatur contra omnes dominum ſuum iuuare. ibi.
vaſallus poteſt ſeruire quandoque per ſubſtitutum. 1550
vectigalia noua a ſolo principe induci poſſunt. 1336
velum quibus diebus imponi dẽt. pag. 1144
verum eſt quadruplex. 1143
venatio eſt multiplex. 387
venatio prohibetur, ſed non piſcatio. pag. 388
Vendere quandoque quis compellitur. pag. 472
vendere quandoque quis cogitur rem ſuam. 266
vendens duobus ſucceſſiue, & tradens poſteriori ipſum efficit potiorem. pag. 1453
venditio hominis liberi tenet, qñque interuenien, ibus. 1457
venditio tripliciter reſcinditur. 1454
venditio non eſt, ubi in materia erratur. 1453
venditor non tenetur de partu euicto, 1859

ve-

Veneti patriarcham, & epiſcopum habent. 360
Veniam vnius peccati non pōt quis obtinere, niſi de omnibus ſatisfaciat. 1655
Veniale ſine mortali non remittitur. 1684
Veniale poteſt ne quis committere, vt alter euitet mortale. 48
Venialia delentur ſacrificijs. 1931
Venialia triplicia ſunt. 115
venialia remittunt varijs modis. 115
venire poteſt quis coram factum ſuum pag. 270
verbum vnius temporis ſæpe pro alio ponitur. 1518
verbum indefinite prolatum, eſt generaliter intelligendum. 1256
verbum generale omnia debet comprehendere. 75
verba bona quandoq; mala intentione proferuntur. 1196
verba rebus deſeruiunt. 495
verba an ſint ſemp attendēda. 1173
verba ad qđ inſtituta fuerint. 1811
verba in ſacramentis ſunt neceſſaria. 482
verba in contrahendo matrimonio an ſint de neceſſitate. 195
veritas a quocunque dicatur, eſt omnibus præferenda. 25
veritas, figura, & res ſacramenti ſunt in altaris ſacramento. 1813
veritas conſcientiæ a furto excuſat. pag 1171
veritas diſciplinæ quandoque poteſt deſeri. 1222
veritas præiudicat opinioni. 21
verſus circa materiam baptiſm. 1861
veſtes ferantur ſecundum regionis conſuetudinem. 1160
veſtis dñi indiuiſa remanſit. 1313
vetus ius manet ſimul cum nouo niſi expreſſe corrigatur. 1156
vexationem redimere vtrum licitum ſit. 527
via paradiſi eſt arcta. 1629
viæ Domini miſericordia, & veritas. 1322
vicarij conductitii presbyteri dici poſſunt. 1157
vice dñs quis dicatur. 403. & 1090
vicinorum facta præſumitur ſcire. pag. 1205
victimæ impiorum abominabiles dicuntur. 1788
victus & veſtitus ſufficit clerico. 198
victus nomine comprehenditur veſtitus. 143
vidua. 347
vidua non benedicitur. 1410
viduæ poſſunt indiſtincte contrahere. 1482
viduæ ſunt ſumptibus eccleſiæ ſuſtentandæ. 532
viduæ, & pupilli ſunt circa forum priuilegiati. 393
vigilia Pentecoſtes eſt neceſſario ſeiunanda. 347
vigilantibus iura ſcripta ſunt. 380
vilitas eſt fugienda. 251
vim vi repellere licet. 316
vim faciens non ſemper vi poſſidet pag. 1641
vindicta infertur duplici ex cā. 1214
vindicta ratione multitudinis relaxatur. 1234
vinum, & aqua vtrum tranſeant in ſanguinem tantum, & vide quod ibi notatur. 1778
vinum tranſubſtantiatur in corpus: hæc propoſitio concedenda non eſt, nec iſta panis tranſubſtantiatur in ſanguinem. 1783
violētia infertur pſonis & reb. 1205
vir & vxor erunt duo in carne una qualiter exponitur. 1419
vir nō ſit vxoris ardēs amator. 1510
vir pro dote nō tenet fide iubere. 914
vir vtrum puniebatur talione in veteri lege. 1699
vir & vxor tenentur duplici ſeruitute. 1450
vir & mulier non debent iudicari ad imparia. 1522
vir debitum vxori non ſemper, nec vbique reddere tenetur. 144
vir quandoque habetur ab vxore, & non habet eam. 1531
vir non pōt eſſe curator vxoris. 1701
vir cur miſceatur vxori cauſæ quattuor. 1497
viro non licet adulterum interficere. 1193
virgo dici poteſt etiam corrupta. 778
virgo velata repræſentat eccleſiam. pag. 1398
virgo beata, & ſanctus Ioannes fuerunt in vtero ſanctificati. 115
virginitas ſoror eſt angelorum. 1498
virginitas æquiuocatur. 1697
virginitatis laudes. 1408
virginitatem Deus reſtituere non poteſt. 1518
Virgilium putare eſſe Platonem eſt impoſſibile. 1452
virtus omnia percunctatur. 1329
virtus non eſt ſine fide, & charitate pag. 1447
virtus qualibet intenditur & remittitur. 1610
virtutis diffinitio. 1516
virtutem ingreditur, qui malitiam egreditur. 1229
virtutes omnes habet, qui vnam habet. 1846
virtutes omnes ab vno vitio detrimentum patiuntur. 423
viſitator an ius habeat in electione. pag. 293
viſitatorē quis conſtituere pōt. 295
viſitatio quoties fieri debet. 825
viſitans ſit contentus euictionibus a iure taxatis. 838
vita an ſit pecunia redimenda. 376
vita actiua non eſt contemplatiuæ præferenda. 666
vita hominis eſt peregrinatio. 1507
vita præſens ſine venialibus non ducitur. 1808
vitæ præſentis tempus breue dicitur eſſe. 424
vitæ mutatio non eſt facilis. 1635
vitam hominum corrigi bonum eſt. 384
vitis reſiſtere eſt verum poſſe. 1633
vnctio extrema poteſt iterari. 430
vnctio extrema an poſſit fieri ſine oleo. 430
vngere an poſſit quis ſine oleo non conſecrato. 430
vnguntur variis varia membra. 430
vngūtur infirmi pp duas cauſas. 430
vnitas perfecta eſt inter nos & Chriſtum. 1819
vnius dicto quandoque creditur. 392
vniuerſitas delinquere poteſt. 761
vniuerſitas an poſſit accuſari. 941
* vniuerſale concilium vocari interdum ipſius Africæ. 729
vniuerſalis ex indefinita colligit. 541
* vniuerſalis Papæ nomen qua notione Romano conueniat. 453
vnus an puniatur pro alio. 545
vnus vicem plurium ſupplere non poteſt. 401
vocatis ad munera quot dies dentur ad ſe excuſandum. 628
vocem aptare ad clarius cantandum non eſt peccatum. 411
voci vnius quandoque creditur. 449
voci viuæ magis credendū eſt, quam mortuæ. 450
voluntas uerbo aut facto declarari poteſt. 1416
voluntas etiam in bonis non operatur pro facto. 1554
voluntas potius quàm factum attendi debet. 738
voluntas ſola non punitur. 752
voluntas manifeſtatur ſignis, & voce, & pag. 335
volūtas ſine effectu nō punitur. 1558
voluntas an ſit magis attendenda, quam perſeuerantia. 1560
voluntas bona ſufficit. 388
voluntas nuda eſt quandoque plectenda. 546
volūtas ſola an facit ſimoniacū. 462
voluntate delinquēdi efficitur quis reus. 1563
voluntates duæ fuerunt in Chriſto, pag. 56
voluptas eſt ſpernenda teſtimonio Horatii. 1900
votum de præſenti plus obligat quā uotum de futuro. 1644
votum continentiæ tribus modis ſolennizatur. 1391
votum quodlibet aliquas conditiones continet. 1173
votum ſolemnizatur tripliciter. 124
votum quoddā eſt expreſſum: quoddam tacitum. 1413
votum ſimplex frangens an ſit adultero peior. 1041
votum an impediat, & dirimat matrimonium. 1390
votū an pro opere ſit reputādū. 1554
votum diuerſa ſorti vocabula. 1393
votum ſolemne poteſt fieri coram priuata perſona. 1145
votū vxoris pt maritus impedire. 893
votum emittens an ſemper teneatur illud ſeruare. 1103
votum deſerere vtrū ſit permiſſum. pag. 1098
votū ſolēne, quod dicemus eſſe. 1390
voti ſimulatio obligat. 1392
voto nemo obligatur ante legitimā ætatem. 1140
vouere nō oībus eſt permiſſum. 1099

Vouere religionem & vouere continentiam differunt. 1391
Vouentes ſimpliciter an poſſint ad inuicem contrahere. 1410
Vouentes contrahendo, & contrahere volendo peccant. 1408
Vouens ſimpliciter qui contraxit, an mortua vxore continere teneatur. pag. 1409
Vox pconia paucis innoteſcit. 1182
* vrbani II. decretum ex codice manuſcripto de loco vbi dandæ ſint decimæ. 1042
vrbani II. capitula duo ex uetuſtis Gratiani codicibus relata. 969
vſucapio quid ſit: & quot in ea exigantur. 1062
vſucapio non currit contra creditores. 1072
vſucapio. 6
vſus quattuor ſpecies. 1493
vſucapi nequeunt res aliquæ. 1075
vſusfructus an tollatur per ingreſſum religionis: vel an quæratur monaſterio. 1139
vſusfructus eccleſiæ relictus durat centum annis. 1051. & 1076
vſura quandoq; nō fit licet pro quattuor quinque ſoluantur. 986
vſura centeſima. 828
vſura aliquando non committitur licet vltra ſortē quid accipiatur. pag. 982
vſurarij, & alii multi non poſſunt promoueri. 154
vſurario poſt mortem non eſt communicandum. 1322
vſuræ cauſa damni vitandi poſſunt peti. 985
vſuræ etiam ſecundū leges non ſunt dandæ. 486
vſurpare quis dicitur. 588
vt, dupliciter ponitur. 635
vt, eſt conſecutiuum. 463
vtile per inutile quandoque vitiatur. 711
vtile non debet per inutile vitiari. pag. 1863
vtilitas quando eſt fugienda. 251
vtilitas. 335
vtilitatem ſuam an poſſit quis præferre publicæ. 779
vulnerans occidiſſe dicitur. 1292
* vuirigeldum. 1106 & 1110
vxor quæ a viro diſceſſit, in tribus caſibus ſibi non reſtituitur. pagina. 1540
vxor inconſulte dimiſſa eſt reſtituēda. 1421
vxor adultera perdit dotem. 1544
vxor, & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt. 244
vxor clerici eſt de foro eccleſiæ. 151
vxor a viro ſeparata, ſub qua cautione, eſt ei reſtituenda. 1490
vxor dans viro licentiam promouendi vouere uidetur. 1420
vxor duplicem ſeruitutem viro debet. 1695
vxor quæ plures viros habuit, cum quo ſepelietur. 964
vxor ſequitur forum viri. 841
vxor an teneatur ſequi virum vagantem. 963
vxor uiro leproſo an debitum reddere teneatur. 470
vxor promoti an matrimonium contrahere poſſit. 552
vxor poteſt accuſare virum de adulterio. 1523
vxori virum impotentem alleganti vtrum ſit credendum. 1539
vxori virum petenti non ſemper fit reſtitutio. 436
vxore adulterante, an perdat vir ius exigendi. 1489
vxorem occidere grauius eſt quam matrem. 1545
vxorem habens, nauiganti in periculis comparatur. 1101
vxorem cognoſcens, cum qua votū emiſit, inceſtum committit. 368
vxores a uiris per dominos nō ſeparentur. 1458
vxores plures ſimul habere nō licet. pag. 1481
vxores quare debent eſſe uiris ſubditę. 1700
vxores ordinandorum quid uouere debeant. 130
vxores viris ſubſunt. 1402
vxores clericorum ſi peccent: quid iuris. 1546

X

Xenodochium. 1289

Z

Zelus domus tuæ comedit me, qualiter exponitur 1241
Zelum bonum quidam ex Iudæis habuerunt. 996
Zizania eſt a tritico ſeparanda. 505

F I N I S.

EA DE QVIBVS LECTOREM principio viſum eſt admonere, hæc ſunt.

De codice canonum.

IN Eccleſia Romana omnium eccleſiarum magiſtra ſolitos eſſe aſſeruari conciliorum canones, & Pontificum decreta, ac cæteris eccleſiis communicari plane compertum eſt. Atque in vſu præcipue videtur fuiſſe collectio illa, quam Nicolaus Papa in cap. ſi Romanor. diſtinct. 19. Codicem canonum nominat; in quo continebantur canones, & regulæ illæ, quæ recenſentur a Leone IIII. cap. de libellis. diſtin. 20. Huius codicis tria manuſcripta exemplaria Romę habentur in Vaticana bibliotheca. Extat etiam impreſſus Maguntiæ Ann. Salu. 1525. Repertus eſt autem in vetuſtiſſimo Cardinal. Vercellenſis codice Creſconii ad epiſcopum Liberinum quidam quaſi nomocanon; in quo, cum pluribus cauſarum titulis propoſitis, exponatur deinde, quibus ſynodorum, ac Decretalium epiſtolarum locis cauſæ illæ tractentur, capitibus Maguntini codicis, & numeri numeris optime reſpondent: Quæ quidem a Creſconio adhibita diligentia ſatis indicat frequentiſſimum fuiſſe huius collectionis vſum, & hæc ea eſt, quæ in notationibus, quæ nunc eduntur, abſolute Codex canonum vocatur.

De collatione Iſidori.

Ceterum inter priuatos collectores, qui multo plura congerere ſtuduerunt, perantiquus eſt Iſidorus: cuius collectio protenditur a canonibus Apoſtolorum uſque ad conciliorum Hiſpalenſe ſecundum, habeturque in duobus codicibus Vaticanæ bibliothecæ, & vno monaſterii Dominicani Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam; extat autem impreſſa in editionibus concilium, in antiquioribus quidem purior, in recentioribus autem, multis aliis conciliis, ſcriptiſque admiſta. Iſidorum hunc Igmarus archiepiſcopus Rhemenſis in libro de ſynodis celeberrimus illum Hiſpalenſem fuiſſe affirmat, a quo teſtatur etiam Trittemius librum Decretorum eſſe conſcriptum: ac certe multa verba, quæ in præfatione huius collectionis leguntur, ſunt in libro quinto Ethymologiarum. In codice autem Dominicanæ bibliothecæ initio præfationis ita legitur, *Iſidorus mercator ſuus Chriſti lectori cõſeruo ſuo &c.* nec multo ſecus in Vaticanis; quo loco in impreſſis eſt. *Iſidorus peccator ſeruus Chriſti, &c.*

Burch. Iuo.

Secutus deinde eſt [vt de ijs primum quorum opera typis excuſa ſunt, ſequamur] Burchardus Vuormacienſis epiſcopus Othonis III. & Henrici II. Bauari Imperatorum ętate: qui non ordinem temporum, & prouinciarum, vt Iſidorus, ſed rerum, & cauſarum ſibi ſequendum putauit. Iiſdem ueſtigiis inſtitit non ita multo poſt Iuo Carnotenſis epiſcopus; ſed exorta interim Berengarii hæreſi multa ad illam confutandam pertinentia addidit, ac multa etiam prætera ex Pandectis, & codice: dum de laicorum quoque officiis ſibi agendum putat, quod Burchardo minus neceſſarium viſum fuerat. Extant autem duo volumina Iuonis nomine inſcripta, eandemque habentia præfationem, quorum vnum, quod Pannormia, alterius, quod abſolute decretum inſcribitur, quaſi epitome quędam eſt.

Pannorm. Decre. Creſconius. Anſelm. Deuſdedit Cardina. Grego. presbyter auctor Polic. Grat.

Verum in hoc eodem campo alii etiam grauiſſimi uiri (quorum libri partim in publicis, partim in priuatis bibliothecis manuſcripti habentur) Creſconius, Anſelmus, Deuſdedit Cardinalis, Gregorius presbyter qui volumen ſuum Polycarpum inſcripſit, aliique nonnulli præclare ſe exercuerunt, ſuamque operam probauerunt. Nouiſſimus iſtorum omnium pręter auctorem Pannormiæ (nam is recentior fortaſſe eſt) Gratianus monachus Benedictinus non tantum decretis colligendis, quod ſuperiores fecerant, operam dedit: ſed Iuonis fortaſſe præfatione excitatus eo potiſſimum incubuit, ut certis quæſtionibus propoſitis, quid in utramque partem ex canonibus, qui inter ſe nonnunquam pugnare videbantur, dici poſſet, ipſe & afferret & explicaret, omninoque eorum varietatem, quę ſpeciem diſſenſionis habebat, ad concordiam reuocaret. Ceterum in longo, ac perdifficili opere multa a parum æquis hominibus exagitabantur: nonnulla pij etiam & verecundi interdum deſiderabant. Quamobrem ne huiuſce utiliſſimi, & grauiſſimi codicis uacillaret auctoritas, placuit primum Pio IIII. ac ſubinde Pio V. & Gregorio XIII. (apud quem etiam huius perfecti operis, quemadmodum & aliarum maximarum rerum, laus fuit,) ut illi corrigendo ſumma opera daretur, menda librariorum tollerentur, ſi qua etiam in re Gra-

tianus,

tianus, vt homo minus vidiſſet, modeſte notaretur, ipſaque omnino capita ſuis auctoribus quam diligentiſſime reſtituerentur. Itaque & Romę Vaticana bibliotheca, & monaſterii dominicani ſupra Mineruam, aliæ quæ non paucæ exceſſæ ſunt, & ex aliis vrbibus, atque regionibus inuitati doctiſſimi homines, qui idem facerent, & ſi quid inueniſſent, quod ad hãc rem pertineret, pro ſua pietate libenter communicarent, atque ad Pontificem mitterent. Qua diligentia illud factum eſt, vt cum iam magnam partem ſuum vnicuique tributum ſit, ac propterea intelligi plerumque poſſit, quæ ſynodorum generalium, quæ ſummorum Pontificum, quæ prouincialium conciliorum, quę patrum decreta, ac ſententiæ, atque inter hæc quæ tandem ſanctæ Romanæ ſedi probata ſint quæ minime, vix quiſquam errare, atque incerta pro certis ſequi, certa uero pro incertis ſuſpecta habere poſt hac queat.

De citationibus. Quod ad citationes auctorum pertinet, vbi error euidens erat, aut nonnulla Gratiani exemplaria cum veriore, atque ab aliis collectoribus allata citatione conſentiebant, ſublatis falſis inſcriptionibus veræ ſunt reſtitutæ. Vbi vero, quamuis caput apud alium auctorem eſſet inuentum, fieri tamen poterat, vt illius quoque eſſet, quem Gratianus citaret, (ſunt enim haud raro decreta tralatitia, & ſententiæ ſimiles in bonis auctoribus) retenta Gratiani citatione ſatis viſum eſt locum, vbi hodie habeatur, indicare. Et quoniam interdum aut capitis aliqua quidem pars illius auctoris eſt qui citatur, aliqua vero minime, aut verba valde ſunt mutata, id quoque eſt indicatum, adſcriptumque pręterea in margine, quo loco idem caput in gloſſa Bibliorum ordinaria, in libris ſententiarum, & apud cęteros collectores habeatur, eos præſertim, qui in huius operis emendatione magno vſui fuerunt. Animaduerſum vero eſt multa olim fuiſſe (quorum nonnulla hodie etiam habentur) homiliarum ex uariis auctoribus collectarum volumina, quibus homiliis nomen auctoris aut non eſſet præpoſitum, aut etiam mutatum, quod decretorum collectoribus, qui fontes adire in illa librorum penuria plerumque non poterant, errandi interdum dederit occaſionem. Sępe etiam Gratianus multas Patrum ſententias ſimul colligit, atque in vnum caput concludit (quamuis in vulgatis codicibus plerumque in diuerſa capita ſint diſtractæ, ſed fere ſine rubrica,) idque cũ facit, non ipſa prorſus auctorum verba affert: ſed arbitratu ſuo mutat, addit, imminuit, ſummatim complectitur, quod etiam Burchardus, & Iuo faciunt, cum citant hoc modo, *Ex dictis Auguſtini, Ex dictis Hieronymi.*

De emendatione text. In emendando textu, primum initia capitum ob vſitatas doctorum citationes non ſunt mutata: ſed vbi ab originali diſcrepabant: in margine, aut in notatione eſt iudicata germana lectio. Deinde hæc gloſſæ ipſius habita ratio eſt, ut nihil in textu ſit mutatum, vbi mutatio ipſa impeditura erat, quo minus quid ſibi auctor gloſsæ uoluiſſet, animaduerti poſset, ſed eodem modo aut in margine, aut in notatione mendum eſt indicatum. Vbi vero hæc non obſtabant, hæc fere ſeruata corrigendi ratio eſt, vt ſi videretur voluiſse Gratianus auctorum, quos citaret, ipſa prorſus verba referre, ea ex ipſo originali emendarẽtur, & interdum etiam non leui propoſita vtilitate, aliqua adderentur: niſi ſicubi vulgate lectio uiſa eſt melior: nam tunc illa retenta notatum eſt, quomodo originale ipſum habeat. Sinautem Gratianus non eadem prorſus verba afferre uoluerat, ſed aut in ſummam quamdam ipſe redigere, aut ab aliis redacta, ut ab auctore gloſſæ ordinariæ, ab Iuone, & aliis collectoribus referre: tunc nihil fere emendatum, vel additum eſt, niſi forte Patris illius, unde collector acceperat, reſtituta lectio magnam afferre uiſa eſset utilitatem, multiſque locis id notatum eſt, & verba ipſius originalis allata, ut lector identidem in memoriam huius adhibitæ cautionis reuocaretur, & labore ad originalia adeundi leuaretur. Quod ſi idem caput ex pluribus uicinis alicuius patris locis confectum eſt; (nam quæ multum diſtabant, ſatis plerumque fuit in margine indicare) adiectę ſunt in textu particulę illæ, *& ſupra, & infra*: Scilicet, vbi ſeriem & nexum collectionis impeditura non erant. Vbi vero Gratianus ipſe loquitur, ex manuſcriptis huius libri exemplaribus pura, germanaque lectio eſt reſtituta.

De uerſionibus. In codice canonum capita, quæ ex Græcis ſynodis recitantur, ſunt a Dionyſio Exiguo in linguam latinam conuerſa, cuius præfatio manuſcriptis ipſius codicis exemplaribus præpoſita legitur. Iſidorus autem partim hac ipſa Dionyſii uerſione, quamquam raro, partim fortaſse priſca illa, cuius mentionem in præfatione ſua Dionyſius facit, vſus eſt aut integris, aut aliquantulum immutatis, partim etiam aliis, quæ tunc, vt ipſemet Iſidorus teſtatur, extabant hodie, pręterquam apud iſtos decretorũ collectores non extant. Quo circa mirandum magnopere non eſt, ſi cęteri collectores, & omnium fere poſtremus Gratianus, qui &

codicem

codicem illum canonum, & Iſidori collectionem,& alias etiam habebant,eundem canonem non ſemper ex eadem verſione recitent.Qua de re ſæpe in notationibus lector eſt admonitus,& vbi neceſſarium viſum eſt, græca canonicis verba cum verſione noua ſunt allata; idemque in ceteris patrum græcorum ſententiis factum eſt. De nomine Paleæ ſunt variæ doctorum hominum ſententiæ. Multi ea capita, in quibus res inanes ac leues continerentur,hoc nomine appellari cenſuerunt;alii quaſi *τὰπαλαιά*, id eſt antiqua:alii quaſi additiones quaſdam deriuata,aut potius deprauata uoce ab aduerbio *πάλιν*, id eſt,rurſum, quo ſcriptores etiam Latini tempore Gratiani vterentur.Verum Ioan.And.in addition.ad Specul.titu.de diſputation.& allegation.prope finem [quem Imola in rub. de verbo. obligati. Alexandrinus in proœmio Decreta.Iaſon in rubri.tit.de action.& alii ſunt ſecuti] puta quē dam Brotopaleam,quem Iaſon addit Cardinalem fuiſſe,collectioni Gratiani capita hęc adiunxiſſe.Atque ut in re tam incerta aliquid elici coniectura poſſit,exponetur, quid in collatis exemplaribus obſeruatum fuerit.In tribus,quæ ſunt antiquiſſima,& uidētur ſcripta paulo poſt Gratiani ætatem,pauciſſima ex huiuſmodi capitibus habentur.In uno ualde emendato ſunt appoſita in margine ſine ulla nota,ſed non omnia quę in impreſſis,quamuis viciſſim in illo additiones aliquæ ſint,quæ in his non habentur. *De paleis.*

In alio litteris perantiquis deſcripto,Paleæ ipſæ recentiori ſcriptura toti uolumini præponuntur.In cæteris habentur,aut omnes,aut pleræque,& partim quidem cum paleæ nomine,partim vero ſine vllo a cæteris capitibus diſcrimine. Ex qua obſeruatione illud videtur poſſe colligi,has paleas eſſe additiones non eodem tempore factas ad primam collectionē Gratiani,in margine primum adſcriptas,ac nonnullas fortaſſe ab ipſomet Gratiano, ut fit, inter componendum,aut relegendam, quas deinde librariorum quidam omiſerint, quidam in contextu poſuerint,interdum coniuncte cum prioribus capitibus,interdum cum aliquo diſcrimine. Falſam vero eſſe illorum opinionem,qui eas contemnendas putant, ex eo conſtat, quòd multæ & in Decretalibus, & apud vetuſtiores Gratiano collectores habentur, quod ſuis locis indicabitur. *De titulo.*

In plериſque vetuſtis huius collectionis exemplaribus hæc tanquam inſcriptio rubris litteris poſita eſt, *Concordia diſcordantium canonum*, addita in quibuſdam dictione, *incipit*, ſine ulla Gratiani mentione Verū in.Vaticano illo vetuſtiſſimo,cui uoluminis ipſius initio recentiori ſcriptura paleas eſſe præpoſitas dictum eſt,ante ipſas paleas eſt hic titulus, *Decretum Gratiani monachi S. Felicis Bononienſis, ordinis S. Benedicti, compilatum in dicto monaſterio Anno Domini Milleſimo centeſimo quinquageſimo primo,tempooe Eugenij Papæ tertij* In aliis uero duobus codicibus,in extremo eſt. *Explicit Decretum compilatum a Gratiano monacho monaſterij.S.Felicis de Bononia*. In chronico, quod inſcribitur. *Pomarium Eccleſiæ Rhauennatis*,qui liber in Bibliotheca Vaticana ſeruatur,hæc de Gratiano leguntur: *Anno Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo primo Gratianus monachus de Claſſa † ciuitate Thuſciæ natus decretum compoſuit apud Bononiam in monaſterio S.Felicis*.Idem teſtatur Hugutio vetuſtiſſimus huius codicis interpres ſecunda quæſtione ſexta,capi.poſt appellationem & Vincentius in libro Hiſtoriarum bis,ſemel libro vigeſimotertio,cap.trigeſimoprimo,loquens de Iſidoro,& iterum lib.vigeſimoquinto c.octuageſimoquarto,agens de Iuone,& aliis decretorum collectoribus: & S. Antonius parte iii. hiſtor.tit.18.c.6.Trittemius uero in lib.de ſcriptoribus Eccleſiaſticis Gratianum agnoſcit huius collectionis auctorem,itemque in lib.2.de viris illuſtribus ordinis S.Benedicti: quo tamen loco addit(ipſam fortaſſe operis inceptionem ſpectans) fuiſſe ab eo compoſitum Anno Domini Milleſimo centeſimo vigeſimoſeptimo. Hanc collectionem Innocentius III. in epiſtola ad Archiepiſcopum Compoſtellanum vocat corpus Decretum. Ob has igitur auctoritates, & receptam apud omnes opinionem in prima huius voluminis pagina præpoſitus eſt titulus nomine Gratiani.

† Alij, Cluſio, alij Ginſa.

Quod ad gloſſas pertinet,quæ pios & catholicos auctores habuerunt,quæ in illis errata paulo maioris ponderis pro humani ingenii infirmitate obrepſerunt,ea in margine ſunt notata,& quid catholice ſentiendum ſit,oſtenſum eſt. Hæ autem notę,quibus aſteriſcus affixus eſt neceſſario poſt hac in omnibus impreſſionibus apponendæ erunt. *De notationib. in gloſſas.*

INDEX

INDEX LIBRORVM QVI VARIIS EX LOCIS SVNT HABITI.

A

AMbroſij ſermones aliquot, qui adhuc non extant impreſſi, ex bibliothecis Vaticana, & monaſterij Mediol. San. A...

Anſelmi collectio canonũ ex Vaticana, & Hieronymi Pariſetti.

Alexãdi ij epiſtolæ aliquot, partim miſſæ ab Antonio Auguſtino archiepõ Tarraconẽſi, partim ex bibliothecis. vaticana, Nicolai Ormanetti epĩ Patauini Michaelis Thomaſij Epiſcopi Ilerdenſis.

Anaſtaſij bibliothecarij chronicon, & verſio ſeptimę ſynodi, & octauæ ſub Hadriano ex Vaticana, & Cardinalis Sirleti.

B

Bonifacij Papæ concilium ex Hiſpania ex vetuſto codice monaſterij Populeti.

Bonifacii martyris epiſtola ex bibliotheca monaſterij B. Mariæ ſuper Mineruam.

C

Creſconij Nomocanon ex bibliotheca Cardinalis Vercellenſis.

Capitula aliquot Pontificum ex eodem codice monaſterij populeti.

Capitulariũ liber ſeptimus & capitularia adiecta, miſſa a Iacobo Amioto epõ Antiſſiodorenſi ex bibliotheca eccleſiæ Belluacenſis.

Collectio decretorum Romanorum Pontificum ab Auguſtino archiepiſcopo Tarraconenſi.

Codex canonum, qui apud veteres Põtifices in vſu fuit, ex Vaticana, Dñicana, & Cardinalis Sirleti.

Collectio canonum incerti auctoris ex Vaticaua.

Collectio canonum ex bibliotheca eccleſiæ Mutinenſis.

Collectio canonũ pęnitentialium incerti auctoris ex bibliotheca Michaelis Thomaſij epĩ Ilerdenſis.

Conciliorũ Hiſpalẽſium, & Carthaginẽſiũ uarietates lectioniſ ex bibliothecis Regis Catholici, Lucẽſi & Soriẽſi a Cardinali Quiroga.

Centii Camerarii liber de formis iuramentorũ ex bibliotheca Achillis Stathii.

Concilii alicuius fragmenta quædã poſt Anſelmi collectionem in codice Hieronymi Pariſetti.

Cypriani operum exemplaria ex vaticana, & monaſterio S. Saluatoris Bononienſi.

D

Decreti huius vndeuiginti exemplaria manuſcripta, partim ſine gloſſis partium cũ gloſſis, duodecim qdẽ ex vaticana, reliqua uero ex bibliotheca Marcelli Papæ ii Cardinalium vercellenſis, & Sirleti, Michaelis Thomaſii epiſcopi Ilerdenſis, Achillis Stathii.

Decretorũ excerpta ex bibliotheca S. Trudonis ab Alberto Leonino nomine vniuerſitatis Louaniẽſis.

Deuſdedit Cardinalis collectio canonum, & libri quatuor de rebus eccleſiaſticis ex Vaticana.

E

Eugenii ii. cõcilium ex Vaticana, et tertii ex Vaticana, & ex Gallia.

Emeritẽſe cõciliũ a Cardi. Quiroga

Epheſini concilii primi antiqua verſio ex Vaticana.

F

Fulberti epiſcopi epiſtola deſcripta ex uetuſto codice eccleſiæ Belluacenſis a Iacobo Amioto epiſcopo Antiſſiodorenſi.

G

Gregorii III epiſtola ex bibliotheca monaſterii ſupra Mineruam.

Gelaſii ſcriptura q̃dã, & aliorũ Pontificum epiſtolæ ex Vaticana.

Gelaſii epiſtola ab Antonio Auguſtino arch epiſcopo Tarraconenſi.

Gregorii I. epiſtolæ manuſcriptę ex vaticana, & epiſcopi Ilerdenſis.

Gregorii vii. regeſtum ex vaticana, & multis priuatis.

Gregorii iv. epiſtola ad vniuerſos epiſcopos per Galliã &c. ex bibliotheca monaſterii ſupra Mineruã.

Gregorii x. epiſt ad Regẽ Armenorũ ex bibliotheca Cardin. Sirlet.

Gręcorum patruum commẽtarii in ſacrã ſcripturã, aliaq; eorumdẽ ſcripta, & concilia ex vaticana.

H

Hũberti legati Leonis ix. ad libellũ Nicetæ contra Latinos reſponſio ex monaſterio S Mariæ nouæ.

I

Iſidori Hiſpalenſis operum codex ex Monaſterio Neapolitano ſancti Auguſtini in Carbonaria.

Iſidori collectio canonũ ex uaticana, & Dñicana ſupra Mineruam.

Ioannis 8. epiſtolæ ex uaticana.

Iſidori collectionis canonum pręfatio alia a vulgata miſſa ab archiepiſc. Tarraconẽſi, & Aluaro Gomez ex bibliotheca Eccleſ. Tolet.

Iſidori epiſtola ad Lantredum ex bibliotheca ſupra Mineruam.

Innocẽtii ii. conſilium ex Vaticana, Iſidori Hiſpalenſis regula monachorum ex Hiſpania.

L

Leonis iv. epiſtolę duę una ex bibliotheca M. Antonii Mureti, altera ex bibliotheca Frãciſci Turriani.

Leonis ii, epiſ. a Cardin. Quiroga ex vetuſto codice regię bibliothecę.

Leonis iv. concilium ex vaticana.

N

Nicolai primi plures epiſtolę ex bibliotheca ſupra Mineruam.

Nicolai conciliũ aduerſus Ioannẽ Rauennæ archiepiſcopũ ex bibliotheca eccleſiæ Mutinenſis.

Nicolaus ad conſulta Bulgatorũ ex vaticana.

pontificalia manuſcripta ex uaticana, & Cardinalis Sirleti.

polycarpus, ideſt collectio canonũ Gregorii presbyteri ex uaticana.

petri Damiani oratio de priuilegio Sedis Apoſtolicæ, & diſceptatio inter regium aduocatum, & Romanæ Eccleſiæ defenſorem ex bibliotheca Cardin. Sirleti.

paſchalis primi epiſtola, & decreta ex bibliotheca Ormanetti epĩ patauini, & fragmentum conciliĩ apud Guardaſtallũ ex uaticana.

Rhemenſe concilium in pago Troſleiano habitum miſſum, ab epiſcopo Antiſſiodorenſi.

S

Scriptum de moribus, uita & morte Agapiti ex vaticana.

Stephani v. epiſtola ĩ collectione canonũ incerti auctoris ex vaticana

Sanctorum uitæ ex bibliotheca, S. Mariæ maioris.

Stephani iv. conciliũ in collectione Deuſdedit Cardinalis ex vaticana.

Synodus octaua ex bibliotheca Cardinalis Sirleti, & uaticana.

T

Ticinẽſe concilium a Iacobo Amioto Epiſcopo Antiſſiodorenſi.

Teodulphi capitula ex bibliotheca M. Antonii Mureti.

Theophanis chronicõ ex vaticana.

Toletanæ eccleſiæ priuilegiorum liber ex Hiſpania.

Toletana cõcilia 24. 25. 26. 27. a Cardinali Quiroga, & 26. etiã a Petro Pontio epiſcopo Placentino.

V

Vrbani ii cõciliũ Placẽtinũ, & fragmẽtũ alterius cõcilii, & epiſtola L. ppoſito S. Iuentii ex vaticana ſynodus apud Melphiã ex uaticana, & a iacobo pãmelio canonico Brugẽſi, & cõcilii Claremõteſis, apud Aluernia ſũmæ capitũ à Frãciſco Riccardotto epõ Arrebatẽſi ex uetuſto codice Lãberti epĩ Atrebatenſis, eiuſdemq; conciliĩ fragmenta a Iacobo Pammelio.

Z

Zozimi, & epiſcoporum Africanorũ ad ipſum epiſtolę ex vaticana.

Zacharię decreta ex bibliotheca Ormanetti epĩ patauini, Synod⁹ Romana ex uaticana, Frãcia ex Dominicana ſupra Mineruam.

Hæc ſunt, quorum nunc memoria ſuppetit. Ceterum & alia aliunde habita, & omnium fere librorum, quorum in hoc opere mentio fit, editiones cum manuſcriptis codicibus vaticanæ, & aliarum bibliothecarum diligenter collatæ ſunt.

Quoniam

[...]oſſas Ioã-[...]s ſupple-[...]t in mul-[...]s. Bartho.[...]x.

QVONIAM nouis ſuperuenientibus cauſis, nouis eſt remediis ſuccurrendum: idcirco ego Bartholomæus Brixienſis confidens de magnificentia Creatoris, apparatum Decretorum duxi in melius reformandum, non detrahendo alicui, nec attribuendo mihi glosſas, quas nõ feci: ſed ſupplendo defectum ſolummõ, vbi correctio neceſſaria videbatur, vel pp ſubtractionem decretalium, & diminutionem earundem, vel propter iura, quæ ſuperuenerunt de nouo. Interdum etiam ſolutiones interpoſui, quæ prætermiſſæ fuerant a Ioanne. Hoc feci ad honorem omnipotentis Dei, & Eccleſiæ Romanæ, & ad communem vtilitatem omnium ſtudentium in iure canonico. Bar.

Humanum genus.] Hęc diſtinctio diuiditur in duas partes. In prima probat per quatuor canones, quod humanum genus regitur duobus, ſcilicet iuribus, & conſuetudinibus.] In ſecunda parte, quæ incidit ibi. [Eſt & alia,] ponit ſeptẽ dr̃ias iurium. Ioan. de Fan. & Pet.

GREGORIVS PAPA XIII.

Vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

EMendationem Decretorum, locorumque a Gratiano collectorum, (erat enim is liber mendis, & teſtimoniorum deprauationib. pleniſſimus) a nonnullis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris optimo conſilio ſuſceptam, ſelectiſque ad id negotium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & alijs eruditiſſimis viris adhibitis commiſſam, multis autem, varijſque impedimentis hactenus retardatam, nunc tãdem, vetuſtiſſimis codicibus vndique conquiſitis, auctoribuſque ipſis, quorũ teſtimonijs erat, Gratianus, vſus perlectis, quæq; perperam poſita erant ſuis locis reſtitutis, magna cum diligentia abſolutam, atque perfectam, edi mandauimus. In quo magna ratio habita eſt operis ipſius dignitatis, & publicæ eorum præſertim, qui in hoc ſtudio verſantur, vtilitatis. Iubemus igitur, vt quæ emẽdata, & repoſita ſunt, omnia quam diligentiſſime retineantur, ita vt nihil addatur mutetur, aut imminuatur.

De hoc titulo dictum eſt in præfatione.

CONCORDIA DISCORDANTIVM CANONVM,

Ac primo a de iure diuinæ, & humanæ conſtitutionis.

DISTINCTIO PRIMA.

1 ps *HVmanũ genus* [a] *duob.* [b] *regitur, naturali* [c] *uidelicet iure, et morib.* [d] *Ius naturale eſt, quod in lege et Euãgelio cõtinetur: quo quiſq; iubetur alij facere, qđ ſibi vult* [e] *fieri: et ꝓhibetur* [f]

CASVS. Iſte ſic ponitur. Dr̃ hic, ꝙ duo ſunt inſtrumẽta, per quę genus humanũ regit̃, & gubernatur, .ſ. ius naturale, & cõſuetudo ſiue mos. Ius naturale eſt, qđ in lege & in Euangelio cõtinetur: quo iure quiſque iubetur alii facere, quod ſibi vult fieri: & quo ꝓhibet̃ alii inferre, quod ſibi nolit fieri: & hoc probatur auctoritate Chriſti dicentis. Omnia quæcunque, &c.

a ¶ Humanũ genus.] Tractaturus dominus Gratianus de iure canonico, primo incipit a ſimplicioribus. ſcđm naturã. ſ. a iure naturali, qđ antiquus & dignius eſt 1 Cępit em̃ ab ipſa rõnali creatura, vt Iñſt de re diui §. commodius. Aſſignat ergo multas dr̃ias iuris naturalis ad alia iura, vſque ad 15. d. in qua aggredit̃ principale propoſitũ de iure canonico, originem eius aſſignans.

b ¶ Duob.] Signatur cõtrariũ infra 96. di. duo. ſed illis duob. regit̃ tanq̃ auctorib. iſtis tanquam inſtrumentis 11. q. 1. c. ſicut enim. §. ex his.

c ¶ Naturali.] ideſt, diuino 2.

d Moribus.] i. conſuetudinario iure, vel etiam iure humano, ſiue ſcripto. ſiue non ſcripto. 25, quæ 2. inſtitutionis.

e ¶ Vult.] Sed nonne ego volo, qđ alter det mihi rẽ ſuã, non tñ ego volo ei dare rẽ meam? Expone ergo, vult, ideſt dẽt velle, & ſic exponitur ibi, Habe charitatem, & fac quod uis & ſic exponitur lex. ff de ſolu. l. 1. vel expone iubet̃, ideſt conſulitur 3 ſic econuerſo verbũ rogãdi ꝓ verbo p̃cipiendi ponit̃ 11. q. 3. rogo.

f ¶ Prohibetur.] Nunq̃ inuenimus expreſſe prohibitum in lege, vel in Euangelio, niſi per quandã conſequentiã. Nã vbi vnũ cõtrariorũ p̃cipitur, ꝑ cõſequẽs aliud ꝓhibetur: ſic vbi aliquid iudicatur meũ eſſe, per cõſequens indicatur tuum non eſſe. ff. de procul. Pomponius. § 2.

Ius naturale reliquis antiquius eſt.

1 Vt 5. d. c. 1. in prin.

2 Idẽ Alex. de Imo. in l. militis. C. de teſt. milita.

Volo, ideſt velle debeo.

3 Conſulitur, & male: quia . oĩno præceptum eſt: ſed expone, vult ex eodem naturali dictamine, non autẽ ex perturbatione concupiſcentiæ.

a ¶ Inferre] Sed nonne iudex vult inferre mortem reo, ſed tñ non vult vt ſibi mors inferatur? Sed dic ꝙ iudex non infligit mortem, ſed lex, vt 23.q.5. homicidas, &c. cum homo. Vel intelligas hæc omnia de operibus miſericordiæ, ad q̃ quilibet tenetur, vt 86.diſt. nõ ſatis. Io.

Iudex non cõdemnat, ſed lex.

b In Euangelio] Matthei 7.

c ¶ Vultis.] ideſt, debetis velle.

d ¶ Hæc eſt.n.] ideſt, in his cõſiſtit, ſic ponitur ibi, Deum time, & mãdata eius obſerua: hoc eſt omnis homo, Eccleſiaſtici 12. de pæ. diſt. 2. charitas.

e ¶ Hinc] ad probandum diuiſionem ſupradictam.

citum eſt comedere vuas in agro alterius, ſed non exportare conterere ſpicas & comedere licitũ eſt 6.q.3 c. 1. ſed non mittere falcẽ, vt infra de conſe. diſt. 5 diſcipulos. ſed licet ſit æquum iure diuino, tamen non eſt ius id eſt, ius non dat ciuilem actionẽ Vbi enim aliquid mihi prodeſt

alij inferre [a], *quod ſibi nollet fieri. Vnde Chriſtus in Euãgelio:* [b] *[Oĩa quæcumq; vultis vt faciãt vobis homines, & vos eadem facite illis. Hæc eſt enim* [d] *lex & ꝓphetæ.* Math. 7.

Hinc [e] *Iſidorus in quinto lib. etymologicarum, c. 2. ait.*

NOT. α ¶ Ac primum.) *Hoc loco in manuſcriptis codicibus magna eſt varietas. Nam partim nulla eſt hoc loco inſcriptio: partim vero legitur,* De iure ſcripto, & non ſcripto, & quod cui præponatur, & legum auctoribus, & duorum malorum electione, ſiue diſpenſatione. *Aut,* Ac primum de iure conſtitutionis naturæ diuinæ, & humanę. *Aut,* De iure naturę, & humanę conſtitutionis, *quam Dominicus de Geminiano agnoſcit, & extat in nonnullis antiquioribus editionibus. Aut,* De iure naturę, & conſtitutionis: *quæ inſcriptio maxime videtur conuenire tractationi Gratiani, qui ſæpe ad hæc capita reuertitur, vt initio diſtinct. 5. 7. 8. 15. & 11. quæſt. 1. c. ſi quæ cauſa. hunc totũ locum indicãs ſcribit,* Require in principio, ubi differentia ſignatur inter ius naturale, & ius cõſtitutionis. *Verumtamen in hac tanta varietate, quæ vt alij conſectura mitantur, argumẽto eſſe poteſt, nullã hic a Gratiano ipſo poſitã eſſe rubricã, ſatis viſum eſt retẽta vulgata lectione cæteras ĩdicare.*

¶ Diuinæ leges natura, humanæ moribus conſtant. Cap. I.

OMnes leges [f] aut diuinæ ſunt, aut humanæ. Diuinæ natura humanę moribus cõſtant, ideoque hęc diſcrepant [g], quoniam aliæ alijs [h] gentibus placẽt. ¶ Fas lex diuina eſt, ius lex humana. ¶ Tranſire per † agrum alienum [i] fas eſt [k], ius non eſt.

†per alienum) in l. ſid. manuſc.

Ex verbis huius auctoritatis euidẽter datur intelligi, in quo differant inter ſe lex diuina & humana: cum omne quod eſt fas, noĩe diuinę uel naturalis legis accipiatur, noĩe vero legis humanæ, mores iure conſcripti, & traditi intelligantur. Eſt autem ius generale, nomen multas ſub ſe continens ſpecies. Vnde in eo. lib. Etymol. c. 3. Iſidorus ait.

¶ Ius genus, lex autem ſpecies eſt Cap. II.

IVs generale [l] nomẽ eſt; lex autẽ iuris eſt ſpecies Ius au

OMnes leges.] CASVS. Capitulum iſtud diuiditur in tres partes. In prima parte dr̃, ꝙ legum aliæ ſunt diuinæ, aliæ humanæ. diuinæ natura, humanæ autem moribus conſtant, & quia mores hominũ ſunt diuerſi, ꝑ ꝑ quos humanæ leges ſtatuuntur. ideo humanæ leges diſcrepant: qm̃ aliæ alijs placent, & aliæ alijs. In ſecunda parte dr̃ ꝙ hoc nomine fas, lex diuina: hoc nomine, ius, lex humana continetur. In tertia parte dr̃, ꝙ trãſire per agrum alienum fas eſt, id eſt iure diuino permittitur. ius autem non eſt, id eſt, nõ permittitur iure humano Scd̃a pars ĩcipit ibi,] Fas,] Tertia ibi [Tranſire.]

Plurale in ſingulare ſoluitur.

f ¶ Omnes leges.] id eſt, omnis lex & ponitur plurale pro ſingulari. ſi enim demõſtrares duas leges, vnam diuinam, & aliam humanam, non poteſt vere dici: iſtæ leges, aut ſunt diuinæ aut humanę. Et valet talis interpretatio in reſcriptis quandoque, cum ita ſcribitur ſi iſta vera ſunt, id eſt ſi hoc verum eſt, & ſi illud verum eſt: ſic extra de appel. ſignificauit, in fin. & extra de præben. cum iam dudum & extra de reſcr. ex parte ſic. inf. 2. q. 1. in primis. 1 & ff. de condi. & demon. falſa & ff. de ſtatu homi. ſumma.

1 Ibi, ſi alij accuratores &c.

g ¶ Diſcrepant.] Non tamen ſunt contrariæ. nam tranſire per agrum alienum diuina lex permittit, humana prohibet: ſed prohibitio, & permiſſio non ſunt contraria. nam Dominus permittit vxorem infidelem dimitti, Apoſtolus prohibet, vt 28. q. 1. iam nunc.

h ¶ Alijs.] vt inf. 12. diſt. illa & inf. 32. diſt. placuit.

i ¶ Alienum.] Sed nonne iure naturali omnia ſunt communia, vt inf. cap. ius naturale. & inf. diſt. 8. quo iure, non ergo aliquis ager alienus eſt, ideo expone, alienum ideſt qui eſt alienus modo.

Omnia ſunt cõmunia iure naturali.

k ¶ Fas eſt.] ideſt, ęquum eſt 2. cum ſubeſt cauſa, & innoxius eſt trãſitus, vt 23. q. 2. c. vlt. Item iure diuino li-

2 Vel dic, ideſt licitũ

prodeſt, & tibi non nocet: æquum eſt, vt mihi non prohibeas, licet ius ibi deficiat, vt ff. de aqua plu. arcen. in ſumma. 1. §. item Varus. Tranſire tñ per agrum alienum licet in caſibus, ſcilicet, ſi ſeruitutem debeat, vt C. de ſerui. per agrum. Item ſi theſaurum ſuum quis vult effodere ff. ad exhibit. theſaurus in f. Item ſi glans mea decidit in agrum tuum. ff. de glan. legen. l. vnica. & dum quæro hominem fugitiuum. ff. de ſer. fugi. diuus. & in alio caſu. 23. q. 2. c. vlt. Item dum via publica deſtructa eſt, vt ff. quemadmodo ſer. amit ſi locus §. vlt. Io.

EX VERBIS, CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradicto cap. differentiam eſſe inter legem diuinam, & legem humanam: cum omne quod fas eſt, nomine diuinæ uel naturalis legis intelligatur: nomen vero legis humanæ mores conſcripti, & traditi intelligantur. In fine dicit, quod ius eſt generale nomen multas continens ſpecies. & hoc probat per ſequentia.

IVs generale.] Caſus trium capitulorum ſequentium planus eſt: & per te videbis.

l ¶ Ius generale] quia iuſtum eſt: nec iudex dr̃ niſi iuſtus

tem eſt dictnm: quia iuſtum eſt. Omne autem ius legibus, & moribus conſtat.

Iſid. eod. l. c. 3.

¶ Quid ſit lex. Cap. III.

LEx eſt [a] conſtitutro ſcripta.

Iſid. ibidem. Iuo p. 4. c. 200. †tantundem.] in ori manuſc. & aliquot Gratiani.

¶ Quid ſit mos. Cap. IIII.

MOs eſt longa [b] conſuetudo de moribus [c] tantummodo † tracta.

¶ *Apud Iſidorum hæc antecedunt.* Mos eſt vetuſtate probata conſuetudo, ſiue lex non ſcripta. Nam lex a legendo vocata eſt, quia ſcripta eſt. Mos autem longa conſuetudo eſt.

Iſid ibidem. Iuo ibidem. Pann. l. 2. c. 161. Tertullianus in lib. de corona militis.

¶ Quid ſit conſuetudo. Cap. V.

COnſuetudo autem eſt ius quoddã moribus inſtitutum [d]; quod ꝓ lege ſuſcipitur, cũ deficit lex [e]. ¶Nec differt, an ſcriptura, an ratione conſiſtat, quando & legẽ

ſtus ſit, vt 23. q. 2. c. 1. Quandoque eſt aliquod ius quod non eſt ęquum nec iuſtum, vt ſi alicuius vxor adulteratur, ꝙ ille non poſſit promoueri, vt 34. diſt. ſi cuius, qđ intelligo ſi ille poſtea cognouerit eam 1. qu. ſine culpa ſua puniri non debet, vt 19. q. 7. inuentum. Itẽ æquũ & iu-

& iuſtum eſt, vt nemo cum alterins iactura locupletetur, vt extra de pœnis, ſuam & ff. de cond. ind. nam hoc. & tamen contra illam æquitatem inducta eſt vſucapio ſiue præſcriptio. Item iniquum eſt vt vnus puniatur pro alio: quia non debet vltra progredi pęna quam reperiatur delictum, vt extra de his quæ fiunt a ma. par. cap. q̃ſiuit. tamen contra hanc æquitatem multa iura loquũtur, vt 1. q. 4. ecclesia. §. item ex peccato Achor. & 6. q. 1. ſunt plurimi. §. verum. & extra de ſpõ. non eſt vobis Sed dic ꝙ in omnibus caſibus ex cauſa, & pro bono pacis vel publico inducitur quandoque rigor contra naturalem æquitatem: quãdoq; tantũ ſine ratione inducitur rigor cõtra æquitatẽ: & hoc ſolũ pro ratione ſufficit, ꝙ ita ſcriptum eſt, vt ff. qui & a qui manu. libe. non fi. l. proſpexit.

...gat q̃.q; ...ntur ę- ...atı.

a LEx eſt, &c.] iuſtum præcipiens, & contrarium prohibens. 23. q. 4. ſi ecclesia. in fi. & dicitur lex eo ꝙ legitime ligat 2. diſt. omnis. Archi.

Conſuetudo quot uicibus inducitur.

b MOs eſt longa.] Quam conſuetudinem dicis eſſe longam, vel quot vices dicis inducere conſuetudinẽ? nunquid illud quod bis factum eſt, vt 25. q. 2. ita nos. Vel illam, quæ ter facta eſt, vt extra de elect. venerabilem in fin. Vel illam, quæ ſæpius quam ter eſt facta, vt extra de cauſa poſ. & proprie. cum ecclesia Sutrina. Vel illam, quæ decies facta eſt: ſicut longa præſcriptio dicitur quæ eſt x. annorum, vt C. de præſcrip. lon. temp. per totum. Vel illam cuius non extat memoria, vt 3. q. 6. hæc quippe ff. de aqua quoti hoc iure §. ductus aquæ? Dici conſueuit ꝙ in criminalibus duæ vices inducunt conſuetudinem: ſed in alijs tres non ſufficiunt. C. de epi. aud l. 4. in fi. Io. Hoc teneas pro certo, ꝙ ſecundum ius canonicum non valet conſuetudo, niſi præſcripta ſit & rationabilis, vt extra de conſue. ca. vlt. videtur tamen hic ꝙ quaternarius actus inducat cnnſuetudinem. C. de ſer. l. vlt. Bar. Brix.

Mos & mores differũt.

c ¶ De moribus.] Hæc deſcriptio dupliciter videtur inconueniens, & quia idem ponitur in deſcriptione quod in deſcripto: quia idẽ ponitur pro ſpecie, & genete. Sed dic, ꝙ aliter ſumitur hic hoc nomen, mos; & aliter hoc nomen moribus; & aliter hoc nomen, conſuetudo. Nam mos ſumitur pro iure non ſcripto, conſuetudo ſumitur generaliter pro iure ſcripto & non ſcripto, vt infra cap. proxi. ſed hoc nomen moribus, ſumitur hic pro frequentibus actibus hominum. Ioan.

COnſuetudo] CASVS. Capitulum iſtud diuiditur in tres partes. in prima parte ponitur diffinitio conſuetudinis, q̃ talis eſt [Conſuetudo eſt ius quoddã, &c.] In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Nec differt.] dicitur ꝙ non refert vtrum conſuetudo ſit ſcripta, an ſola ratione, i deſt ſine ſcriptura conſtet; quoniam & legem ratio commendat. In tertia parte quæ incipit ibi. [Porro] dicitur ꝙ lex eſt ratio: quia rationem habet: & conſuetudo erit lex, ideſt, ſeruabitur pro lege, quæ rationem habet, dummodo religioni congruat, diſciplinæ cõueniat, ſaluti proficiat, & dicitur conſuetudo, quia in vſu communi eſt.

Conſuetudo an egeat iſtitutione.

d ¶ Inſtitutum.] Videtur hic manifeſte, ꝙ plures vices non ſufficiant ad hoc vt aliquid dicatur conſuetudo: niſi inſtitutũ ſit. ꝙ illud ꝓ conſuetudine amodo ſeruetur. nam poteſt eſſe ꝙ ex gratia, vel tolerãtia hoc ſępius pmiſſum ſit, vt extra de ver. ſig. abbate. & 10. q. 2. qa cognouimus. vñ licet aliquid ſæpius factũ ſit: niſi eo animo factum ſit, vt in poſterum fieret: etiam ſi ſuo iure id faceret, talis vſus non dicitur vſus, vt ff. de itine. actuq; priua. l. 1. §. Iulianus recte ait. & l. vlt. Item alia ratione patet, ꝙ ſolæ vices non inducunt conſuetudinem: quia licet pluribus vicibus aliquid iudicatum ſit: non ideo in poſterum ita iudicandum eſt: quia non exemplis, ſed legibus eſt iudicandum, vt C. de ſen. & inter. nemo, ſed ſecundum conſuetudinem bene iudicatur 2, vt extra de eo qui mit. in poſ. cum veniſſent. 12. diſt. illa. & 32. diſt. placuit. Item multa alia requiruntur ad hoc, vt aliqd dicatᷓ conſuetudo, vt dicemus infrà. diſt. 8. fruſtra.

2 Arg. extra de teſtibus Raynucius. § dictus ver. pcedit. de hoc no. 12. diſtin. illud. in glo. arg. cõtra ibi uideas.

e ¶ Cum deficit lex.] Hic videtur ꝙ tunc demum recurrendum eſt ad conſuetudinem, cum lex deficit. Et ſic eſt arg. ꝙ nũquam ſcđm cõſuetudinẽ eſt iudicandum, ſi ius contrariũ p̃cipiat, & arg. infra 11. diſt. conſuetudinis. & cap. conſequens. & infra diſt. 8. ſi conſuetudinem, & cap. conſuetudo, & extra de ſen. & re iud. cum cauſa. & extra de foro comp quod clericis. Rñdetur, ꝙ non ſecũdum conſuetudinem, ſed ſecũdum iura eſt iudicandum, vt ff. de ſepul. vio. l. 3. §. diuus. ſecundum hoc multa occurrũt cõtraria, vt infra diſt. 32. placuit. & extra de eo q̃ mit. in poſ. cũ veniſſent. & extra de cog. ſpi. ſuper eo. & extra de arbi. dilecti & extra de conſue. ca. 2. & extra de teſta. cap. ad hæc. Ex iſtis omnib. habetur, quòd conſuetudini ſtatur contra ius ſcriptum. Solutionem aũt illius quandò conſuetudo p̃iudicet iuri, dicemus infra 8. diſt. cap. fruſtra. Ioan Hoc tene, ꝙ conſuetudo rationabilis & præſcripta iuri ſcripto præiudicat. ita mihi videtur, vt extra de conſue. c. vlt. etiam ſi alia non interueniant, de quibus facit mentionem Ioan. in illo cap. fruſtra. B.

Conſuetudo vtrum pręiudicet iuri ſcripto.

Sed ad quam conſuetudinem dicis recurrendum? an ad conſuetudinem terrę: an ad Romanam conſuetudinem: an ad conſuetudinem loci ubi contractum fuit: an ad conſuetudinem vicinarum prouinciarum? Videtur ꝙ ad conſuetudinẽ Romanam, ut infra 11. diſt. c. vlt. inſti. de ſatiſd. §. vlt. Econtra videtur, ꝙ ad conſuetudinem loci, ut 12. diſt. illa. & C. de adi. priua. an in totum, & iura prælleg. ad hoc inducas. Ad hoc dico, ꝙ iudex maxime delegatus primo ſecundũ canones iudicabit; deficientibus canonibus iudicet ſecundum leges 3, vt extra de nou. oper. nũc. intelleximus. & infra diſt. 10. ſi in adiutoriũ. deficiente omni iure procedat ad generalem conſuetudinem 4, vel etiam particularem, cum defuerit generalis. licet quidam tunc dicant recurrendum ad cõſuetudinem Romanam: deficiente iure & conſuetudine procedat de ſimilibus ad ſimilia, ut 20. diſt. de quibus. ff. de legib. l. nõ poſſunt. oĩbus deficiẽtibus ad Romanã

Iudex per q̃ iura debet iudicare.

3 De hoc 15. qu. 3. §. cum autẽ. uerſi. ſed ſicut.

4 Adde Bal. in l. aduerſus. C. ſi aduer. rem iud. & Alexan. de Imo. in l. ſolet. ff de iuriſ. om iu dic. circa princ.

cōſuetudinē ꝓcedat, vt ff. de leg. & conſt. de quibus, in prin. licet ſit arg. ꝙ ad conſuetudinem vicinarum prouinciarum ſit recurrendum, vt extra de cen. ſuper eo.

a ¶ Ratione.] Arg. ꝙ deficiente lege uel canone poteſt allegari ratio, ut 19. diſt. ſi Romanorū, & diſt. 8. fruſtra.

vel ius gentiū. ſecundum hoc ius canonicum dicitur ius ciuile, ſcđm ꝙ hic ſumitur. Scđo mō dr̄ ius ciuile omne illud qđ non eſt canonicū ius. Tertio modo ius ciuile dr̄ lex xij. tab. ff. de orig. iur. l. 2. §. exactis. Quarto modo dicitur ius ciuile ad differentiam iuris prætorij. Io.

Ius ci[...] quadrup[...] ter dicit.

b ¶ Quod religioni cōueniat] multa em̄ ſunt cōtra rationē *, tamen congruunt religioni. vt virginem peperiſſe.

* *Proprie nō ſunt contra rōnem, ſed ſupra rationem.*

c ¶ Quod diſciplinę congruat.] quia licet ꝑlatus de rōne poſſit coercere ſubditū delinquentē: tamen diſciplinate tenet ipm̄ coercere, vt proficiat ei ad ſalutem, vt 45. diſt. cum beatus.

d ¶ Quod ſaluti ꝓficiat.] licet rō * ſit ꝙ homo debeat perſequi inimicum: tamē non proficit hoc ad ſalutem.

* *Eſt rō vel depravata, vel infirma, cū non proficit ad ſalutem.*

ratio commendat. ¶ Porro ſi ratione [a] lex conſtat: lex erit omne iam quod ratione conſtiterit; duntaxat quod religioni conueniat [b], quod diſciplinæ congruat [c], quod ſaluti proficiat [d]. Vocatur autem conſuetudo, quia incommuni eſt vſu.

Cum itaque dicitur, non differt vtrum conſuetudo ſcriptura, vel ratione conſiſtat: apparet, quòd conſuetudo eſt partim redacta in ſcriptis, partim moribus tantū vtentium eſt reſeruata. Quæ in ſcriptis redacta eſt, conſtitutio ſiue ius vocatur † : quæ vero in ſcriptis redacta non eſt, generali nomine, conſuetudo videlicet appellatur. Eſt autem & alia diuiſio iuris, vt in eodem lib. 5. c. 4. teſtatur Iſidorus ita dicens.

† Quan[...] ita ſimpli[...] ter, ut [...] nunc ſta[...] tur ſed [...] ſuetudo [...] blica au[...] ritate in ſ[...] ptis redig[...] & auct[...] tur, ne d[...] terur, & al[...] probatio[...] opus ſit, [...] hilominu[...] con[...] eſt.

¶ Quæ ſint ſpecies iuris. Cap. VI.

IVs † autem, aut naturale eſt, aut ciuile, aut gentium *.

† *Ius aut naturale.*] orig. & aliquot Gratiani codices.

* Con[...] tex. in § [...] ius ſtudi[...] uerſ[...] dum. In[...] de iu. & [...]

¶ Quid ſit ius naturale. Cap. VII.

IVs naturale [e] eſt commune omnium nationum, eo ꝙ vbique inſtinctu naturæ, non conſtitutione aliqua habetur: vt viri, & fęminę coniunctio [f], liberorum ſucceſſio [g], & educatio [h], communis omnium [i] poſſeſſio, & omnium vna libertas, acquiſitio eorum, quę cœlo, terra, marique capiuntur [k]: item depoſitæ [l] rei, vel commendatę † [m] pecunię reſtitutio, violentię per vim [n] repulſio. ¶ Nam hoc aut ſi quid huic ſimile eſt, numquam iniuſtum, ſed naturale ęquumque habetur.

Iſid. eo. l. c. 5.

† *al. commodata reſtitutio.*

a ¶ Succeſſio.) *In tribus codicibus manuſcriptis Iſidori, & aliquos Gratiani legitur,* liberorum, ſuſceptio. & educatio; *quæ lectio conuenit cum l. 1 ff. de iuſt. & iur. verſ. hinc deſcendit.*

CVM ITAQVE, CASVS. Infert ex ſupradicto capi. cōſuetudo, dicens, cū non refert, an ſcripta ſit conſuetudo, uel non ſit ſcripta, apparet ꝙ quædam conſuetudo eſt tradita in ſcriptis: quædā moribus utētium reſeruatur, quæ autem ſcripta eſt, cōſtitutio ſiue ius uocatur: q̄ ſcripta non eſt, conſuetudo uocatur. Et dicit etiam ꝙ eſt alia diuiſio iuris, & ad hoc inducit ſequens capitulum, exempla ponendo de quolibet membro diuiſionis.

IVs autem CASVS. Capitulū iſtud diuidit in tres partes. In prima diuidit Iſidorus ius trifariam, in ius naturale, in ius ciuile. & in ius gentiū. In ſcđa parte, quę incipit. [Ius naturale] dr̄ ꝙ ius naturale eſt cōe omnium nationu, eo ꝙ inſtinctu naturæ ꝓcedit, & non ex conſtitutione aliqua. In tertia quæ incipit ibi, [Vt viri,] ponit viij. quæ ex naturali iure ꝓcedūt, ut uiri & fęminę cōiunctio, &c. nā iſta aut his ſimilia de iure naturali ꝓcedunt.

Ius naturale dicit mul tipliciter.

e IVs naturale.] Ad intelligentiam iſtorū nota, ꝙ natura multis modis dr̄, q̄nq; dicitur natura uis inſita rebus ſimilia de ſimilibus procreans. Secundo modo dicitur natura quidā ſtimulus, ſeu inſtinctus creaturæ ex ſenſualitate proueniens ad appetendum, uel ad procreādū, uel ad educandū, 32 q. 5. horrendus ff. de uen. inſpi. l. 1. §. ius naturale, Inſti. de iure na. gen. & ciui. in prin. Tertio modo dr̄ inſtinctus naturæ ex rōne ꝓueniens, & ius ex tali natura proueniēs dr̄ naturalis æquitas, & cōmunia, ſcđm hoc ius naturæ, dn̄r oīa, ideſt, cōicanda tpe neceſſitatis, ut 47. diſt. ſicut. Quarto modo dicitur ius naturale præcepta naturalia hoc eſt: Non furtum facies: Non mœchaberis. 32. q. 7. quod adulterio. Inſt. de obl. quæ ex delic. naſ. circa prin. & omne ius diuinū * dr̄ naturale ius, & ſecundū iſtud ius ſimiliter oīa dn̄r cōia. i. cōicanda: bene enim fuit aliquid proprium * de iure diuino. nam ipſi Adæ fuit dictum. In ſudore uultus tui ueſceris pane tuo, & alibi: Non concupiſces rē ꝓximi tui. 47. diſt. uirum Similiter ius ciuile dicitur uarijs modis. Q̄nq; dicitur ius ciuile. Illud ius, quod non eſt naturale,

* *Declaratur infra diſtin. 6. c. nō eſt peccatū. § his itaq:*

* *Vide B. Tho. 2. 2. q. 57. ar. 3.*

f ¶ Coniunctio.] ſi intelligas de cōiunctione corporum, ſecundū hoc eſt ius naturale proueniens ex ſenſualitate. Si intelligas de cōiunctione animorum 1, eſt ius naturale ex ratione proueniens, extra de biga. debitum.

1 Sub ō c[...] coniuncti[...] ne eſt in[...] ligēdum [...] cūdum B[...]

g ¶ Succeſſio.] Non intelligas de ſucceſſione quæ fit per hæreditatem, cum illa nō ſit naturalis: ſed de ſucceſſione per carnis propaginem. Vel etiam intelligi poteſt de illa qua liberi iure naturæ ſuccedunt parentibus ff. unde lib. l. 1. & l. ſcripto. §. non ſic.

h ¶ Educatio.] Patres enim theſaurizant filijs, non filij parentibus. vt 16. q. 1. prædicator ſimiliter filius patrem egentem cogitur alere. 22. q. 4. inter. & C. de alend. lib. l. 1. & 2. & in caſu mater filium, & libertus patronū, ut ff. de lib. agnoſ. ſi quis. §. ibidem in liberis & §. ſolet.

Filius egen[...] tem pa[...] cogit ale[...]

i ¶ Cōis omnium] ideſt, nihil erat propriū alicui iure diuino 2. Vel dic cōis i. cōicanda tpe neceſſitatis, ut 74. diſt. ſicut. nam etiam ſecundū legem Rhod. tpe periculi cibaria maxime erant communia, ut ff. ad le. Rhod. l. 2. §. cum in eadem naue in fi. 12. q. 1. dilectiſſimis.

2 Conce[...] text in l. ex hoc iure. c[...] ibi no. ff. de iuſt. & iur. Tpe nece[...] tatis om[...] cōicanda.

K ¶ Capiuntur.] Hæc enim & alia, quæ in nullius bonis ſunt, cedunt occupanti, ut inſti de re. diui. §. ferre.

l ¶ Itē depoſitę] Fallit in duobus caſibus, ut infra 22. q. 2. c. ne quis, & ſi dominus & deponens ſimul petunt rē potius reſtituitur domino, ut ff. depo. bona fides.

m ¶ Commendatæ] commendare idem eſt quod deponere ut ff. depo. Lucius Titius.

n ¶ Per uim] quod cuilibet licet, ut ff. de iuſt. & iur. vt uim, in fi. extra de ſent. excom. c. 3. §. ſi uero. tn̄ fi. De illa materia habes not. 23. q. 1. in ſumma. Ioan.

IVs ciuile.] CASVS. Dicitur hic ius ciuile, quod populus, vel ciuitas ſibi proprium conſtituit cauſa Dei, vel hominum.
a ¶Vel quæq; ciuitas.] Sic aliqua eccleſia ius ſibi ſtatuit, vt j.d.11.catholica.& de cõſec.d.3.pronunciãdum.
b ¶Di-

f ¶Legatorum.] Si quis legatum, vel amicorum, vel hoſtium impedit, ſm canones excommunicatur, 94.diſt. ſi quis.24.q.3.ſi quis ſm leges traditur hoſtibus, vt ſit ſeruus illorum.ff.de lega.l.vlt.Ioannes Theutonicus.
g ¶Alienigenas.] Vt 28.q.1.caue.& cap. ſeq.

Iſid.eo.l.c.5.

¶Quid ſit ius ciuile. Cap. VIII.

IVs ciuile eſt, quod quiſque populus, vel quæque ciuitas [a] ſibi proprium diuina [b], humanaque cauſa conſtituit †.

† Concord. tex.in §.ius autem ciui. Iſt.Ind.de iu re nat. gent. & ciui.

Iſid.eod.l.c.6.

¶Quid ſit ius gentium. Cap. IX.

IVs gentium eſt ſediũ [c] occupatio, ædificatio, munitio, bella, captiuitates, ſeruitutes [d], poſtliminia [e], fœdera, paces, induciæ †, legatorum [f] non violandorum religio, connubia inter alienigenas [g] prohibita. Hoc † inde ius gentium appellatur, quia eo iure oẽs fere gentes vtũtur.

† Concord. tex.in §.ius autem gentium. cum gloſ.in verb. bella. Inſtit. de iure nat. gent & ciui.

† *Et inde ius gentium, quia eo*] ori.

Iſid.eo.l.c.7.

¶Quid ſit ius militare. Cap. X.

IVs militare eſt belli inferendi ſolemnitas, fœderis [h] faciẽdi nexus, ſigno dato egreſſio in hoſtem, vel pugnę commiſſio, item ſigno dato receptio, item flagitij militaris diſciplina, ſi locus deſeratur [i], item ſtipendiorum modus [k], dignitatum [l] gradus, præmiorum honor, veluti cũ corona [m], vel torques [n] donantur, item prædæ deciſio, & pro perſonarum qualitatibus & laboribus † iuſta diuiſio, ac principis portio [o].

† *Laboris*] orig.

Iſid.eo.l.c. 8.l.1. §. Ius publicum.ff. de iuſt.& iur.

¶Quid ſit ius publicum. Cap. XI.

IVs publicum eſt [p] in ſacris, & in ſacerdotibus, & in magiſtratibus.

Iſid.ibi.c.9.

¶Quid ſit ius Quiritum. Cap. XII.

IVs Quiritum [q] eſt proprie Romanorum, quod nulli [r]

IVs militare.] CASVS. Hic oſtendit Iſidorus quę ſpectãt ad ius militare: videlicet belli inferendi ſolemnitates, fœderis faciendi nexus, &c.
h ¶Fœderis.] Ideſt, pacis componendæ.
i ¶Deſeratur.] Secũdum canones, q fugit in bello publico, infamis eſt, vt 6.q.1. infames. ſecundum leges capite punitur, vt ff de re mili. omne.§.qui acie. Ioannes Theutonicus.
K ¶Modus.] inf.12. q.2. Vulterranę.& infra.16.q.vlt.c.1.& c. contra.
l ¶Dignitatũ.] Quia ſit dignior, vel ſuperior alio.
m ¶Cum corona.] ideſt, maius munus.
n ¶Vel torques.] Ideſt, minus munus.
o ¶Ac principis portio.] Non ergo omnia, quæ capiuntur in bello, ſunt principis: & ſic eſt contra 23.quaſt.5.dicat.vbi dicitur, quod regis ſunt omnia. Sed dic, quod principis ſunt

Pœnæ fugientis in bello.

b ¶Diuina humanaque.] Ideſt contemplatione Dei de cõnſec.d.3.& hominum, vt ff.de fer.l.1.

IVs gentium.] CASVS. Hic enumerantur 11.quæ procedunt a iure gentiũ, ſcilicet ſedium occupatio, &c. & dicitur ius gentium: quia fere omnes gentes indifferenter vtuntur eo.
c ¶Sedium.] ſ.hoſtium, vt 23.q.7, ſi de rebus & q.5.dicat aliquis.Inſt.de re.di. §.item quæ ex hoſtib.ff.de acq. re.do naturalem.§ fi. Vel dic, ſedium vacantiũ, quæ occupanti cõcedunt, vt Inſt.de rer.diuiſ.§.ferę. Alioquin ſi propria auctoritate raperet etiam rem ſuam, cadit a dominio 1, vt inf.16.q 6.placuit.ff.quod met.cau.extat. C.vnde vi.ſi quis in tantã.niſi forte alio modo nõ poſſet eam conſequi per iudicem, vt 23.q.2.c.1. & 2. & ff. quæ in frau.cre.ait prætor.§.ſi debitorem Ioan.
d ¶Seruitutes.] Alibi dicitur, ꝙ ſeruitus ſit inducta per ebrietatẽ.35.d. ſexto die. alibi videtur inducta ex præſcriptione ſeptennij, vt dicam inf.diſt.7.§. ius autẽ, in ſumma.in glo.quæ incipit, a iudicijs. ſuper illo ver. iuſtificationibus.ſed dicitur inducta de iure gẽtium: quia ius gentium eam approbat: non ꝙ eam primo inuenerit. Si ergo bellum iuſtum eſt, qui capitur, fit ſeruus capientis: vt 23.q.5. dicat ſecundum hoc peccat taliter captus, ſi recedat a domino ſuo, vt 17.q.4.ſi quis ſeruum, ſed ſi bellum non eſt iuſtum, licitum eſt ei fugere dum poteſt, vt ff.de cap.nihil intereſt. Ioan.
e ¶Poſtliminia.] Poſtliminium eſt ius, quo reſtituitur alicui res, quam per captiuitatem amiſerat, vt 16.q. 3. prima actione.& 34.q.1. cum per bellicam.niſi ſint arma, quæ non reſtituuntur, quia illa turpiter amiſit, vt ff. de capti.l.2.

1 Ad huius dicti declarationem, vide qđ nota. extra de cauſa poſſeſ. & proprie. paſtoralis. in gl. ſed nunquid. & in gl.ſed ſi non potuit.

Captus in bello an licite poſſit aufugere.

omnia quo ad tuitionem: ſed ipſe tenetur ea diuidere ſecundum merita perſonarum. 12. q.2. Vulterranæ, & cap.conceſſo.

IVs publicum.] CASVS. Ius publicum conſiſtit in ſacris, ſacerdotibus, & magiſtratibus, quia ſi aliquis iſtos, vel alias publicas perſonas offendit; ius publicum eſt, & contra publicum facit, cum hæ perſonæ principaliter ad ſtatum Reipublicæ ſpectent.
p ¶Ius publicum eſt.] Vnde qui lædit ſacerdotes, vel res ſacras, ab omnibus tanquam pro publico crimine poteſt accuſari.arg.2.q.1.in primis.

IVs Quiritum.] CASVS. Hoc cap.diuiditur in duas partes in prima dicitur, ꝙ ius Quiritum eſt proprie Romanorum, quod nulli habent, niſi Romani, vel eis ſubiecti. in ſecunda parte dicitur, ꝙ iure Romanorum agitur de legitimis hæreditatibus, de cretionibus, & tutelis, & de vſucapionibus: quæ omnia tãtum Romanis competunt. Secunda pars ibi. [in quo.]
q ¶Ius Quiritum.] a Quirino, ideſt, Romulo.
r ¶Quod nulli.] Contra C.de Iudęis.c. Iudæi.vbi dicitur, ꝙ Iudęi vtũtur Romano iure. Sed ibi oẽs vocantur Romani ſubiecti Romano Imperio: prout dicitur, Proprium Romanorum eſt habere filios in poteſtate: ꝙput etiam gentiles ſunt ſub Romano Imperio. nam Imperator eſt princeps totius mundi, vt 7. q.1. in apibus. ſed in diuerſis prouincijs diuerſi reges ſub eo conſtituti ſunt. 6. q.3. ſcitote.& ff. ad legem Rhod. de iac. qui leuandæ.& l.deprecatio. Qui ergo non vult eſſe ſub Romano Imperio, nec hæreditatem habere poteſt, nec alia quæ hic de iure Romano enumerantur. argum. 8. diſtin. quo iure.

a ¶De legitimis hæreditatibus.] Ab inteſtato, vel ex teſtamento delatis. Et hæreditas eſt ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, vel quod ſupereſt deducto ære alieno.

b ¶De vſucapionibus.] Vſucapio eſt acquiſitio dominij per continuationem poſſeſſionis tēporis lege diffiniti. ff. de vſu. l. 3. 1.

electi æquitatis arbitri, qui reſponſiones ſuas ediderunt in ſcriptis, quibus diſſidentium lites ſopiebant.

h ¶Reſponſa.] Olim * licuit cuilibet totā hæreditatem ſuam relinquere alteri: ſed Falcidius ſtatuit, ꝙ quarta pars hæreditatis deberet relinqui legitimis hæredibus. Eſt

* *Hæc gloſſa eſt tranſpoſita: pertinet enim ad cap proxime ſeq.*

tinent, niſi Quirites, ideſt Romani †. ¶In quo agitur de legitimis hæreditatibus [a], decretionibus [α], de tutelis, de vſucapionibus [b], quæ iura apud nullum alium populum reperiuntur, ſed propria ſunt Romanorum, & in eoſdem ſolos conſtituta.

† Tex. eſt ſimi. in §. ſed ius quidem ciuile. cum glo. in ver. ius Quiritū, & in verſic. a Quirino. Inſti. de iure nat. gen. & ciui.

α ¶Cretionibus.] *Ante legebatur,* vel curationibus, vel de contractibus. E*mendatum eſt ex codicibus* I*ſidori tam impreſſis, quam manuſcriptis. Quid autē ſit cretio, declarat* V*lpianus in ſuis titulis, c. 22. & ipſemet* I*ſidorus eo. lib. 5. Etymol. c. 24.*

Alciatus 3. diſpunct. c. 7.

QVAESTIO II.

C*Onſtat* [c] *autem ius Quiritum ex legibus, & plebiſcitis, & ſenatuſconſultis, & conſtitutionib. principum, & edictis †, ſiue reſponſis prudentum.*

Ex Iſid. ibid.
† antea legebatur, *ex edictis ſenatorum.*

¶Quid ſit lex. Cap. I.

LEx eſt conſtitutio populi [d], qua maiores natu [e] ſimul cum plebibus aliquid ſanxerunt.

Iſid. eo. l. c. 10.

¶Quid ſit plebiſcitum. Cap II.

PLebiſcita ſunt [f], quæ plebes tantum conſtituunt, & vocantur † plebiſcita, quòd ea plebs ſciat, vel quòd ſciſcitatur, & rogat, vt fiant

Iſid. eo. l. c. 10.
† *vocata ſcita*] orig.

¶Quid ſenatuſconſultum. Cap. III.

SEnatuſconſultum eſt, quod tantum ſenatores populis conſulendo decernunt †.

Iſid. eo. l. c. 12.

¶Quid ſit conſtitutio, vel edictum. Cap. IIII.

COnſtitutio, vel edictum eſt, [g] quod Rex, vel Imperator conſtituit, vel edicit.

Iſid. eo. l. c. 13.
† antea legebatur, *edidit.*

¶Quæ ſint reſponſa prudentum. Cap. V.

REſponſa [h] prudentum ſunt, quæ Iuriſconſulti reſpondere dicuntur conſulentibus, vnde & reſpōſa Pauli dicta. Fuerunt enim quidam prudentes, & arbitri æquitatis, qui inſtitutiones † ciuilis iuris compoſitas ediderunt, quibus diſſidentium lites, contentioneſque ſopirent [i].

Iſid. eo. l. c. 14.
† *al. conſtitutiones*

† Concord. tex. in §. cōſtat autem. verſic. ſenatuſconſultū. cum glo. in ver. ſenatus. inſti. de iur. nat. gen. & ciui.

¶Quæ ſint tribunitiæ, vel conſulares leges. Cap. VI

QVædā etiā leges dicuntur ab ijs, qui condiderunt,

Iſid. ibi. c. 15.

1 De hoc dic, vt plene no. 16. q. 1. in prin.

C Onſtat autē.] Hęc diſtinctio diuidit in duas partes. In prima parte ponit quinq; differentias ſęcularium legū. Secūda ibi, [Quædā.] Ioa. de Fant.

CASVS. In ſuperiori diſtinct. facta fuit mentio de iure Quiritum. iō Gratianus annectit ſecundam diſtinctionē, in qua oſtendit, ꝙ ius Quiritum conſtet ex legibus, plebiſcitis, & ſenatuſconſultis, cōſtitutionibus principum edictis ſenatorum, & prudentum reſponſis. Interſerit etiam de quibuſdā legibus, quæ a nominib. cōditorū nominantur, vt cōſulares, & tribunitiæ. &c. Et exēpla ponit de ſingulis. Quatuor autē ſequentia capitula plana ſunt, & per te videbis.

c ¶Conſtat] In hac ſecunda diſtinctione agit quæ ſint partes ſiue ſpēs Romani iuris: agit ēt quare leges cōſulares, vel tribunitiæ, vel aliæ ſic ſint appellatæ, &c.

d LEx eſt.] Populi. olim populus ſtatuit leges: ſed hodie nō: quia tranſtulit hanc poteſtatē in Imperatorē 2, vt Inſtit. de iure nat. §. ſed quod principi. Vel dic, quod populus hodie poteſt, & quod dicitur ibi, tranſtulit, ideſt, conceſſit.

2 Adde an poſſit facere ſtatutum, & ſi pūt: an principe exiſtente in ciuitate non conſentiente, not. Bal. in l. hominum. C. de lega.

e aQua maiores natu.] Maiores natu dicuntur nobilitate, & antiquitate dignitate, ſcientia, vt 2. q. 7. quærendum, & c. criminationes.

f PLebiſcita ſunt.] plebiſcita primo facta fuerūt propter diſcordiā, quę fuit inter nobiles & plebeios, vt ff de origine iuris. l. 2. §. eiſdem temporibus.

g COnſtitutio, vel edictum eſt.] proprie dicuntur conſtitutiones, principum, & edicta prætorū 3. Dicitur etiam edictum iudicis, vt eſt citatio 24. q. 3. de illicita. ff, de re iudi. contumacia.

3 De hoc nota. ff. de ędil. edic. per totum. Laur.

REſponſa.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ reſponſa ſunt, q̄ Iuriſconſulti interrogantib. reſpondebant, vt fuerunt reſponſa Pauli. Fuerunt enim quidam prudentes

Eſt autē triplex Falcidia. Vna eſt debita iure naturæ, q̄ competit legitimo hæredi. Alia eſt debita iure inſtitutionis, quam poteſt iure hæres inſtitutus petere cū tota hæreditas eſt exhauſta. Io. Et iſtas duas poteſt hodie habere filius inſtitutus extra de teſt. Raynaldus. & ita ceſſat opi. dominorum. C. ad leg. Fal. quamq̄, B Tertia quæ dicitur quarta Trebellianica 4. & competit hæredi inſtituto, qui rogatus eſt hæreditatem alteri reſtituere, vt legitur extra de teſt. Raynutius Ioannes.

4 Adde an appel. Falc. veniat Trebellianica. not. in l. 2. ſi quis ali. teſta prohi. & in l. 1. ff. de iure cod.

i ¶Sopirent] Nec enim licet iudici ab eorum reſponſis deuiare, vt inſt. de iure natu. §. reſponſa.

QVædam etiam] hæc eſt ſecunda pars diſtinctionis in qua ponit quaſdam leges denominatas a conditoribus. Io. de Fan.

CASVS. Hic enumerantur ſeptem leges denominatæ a no-

nominibus conditorum, quorum quatuor Octauianum Cæſarem præceſſerunt: tres autem fuerunt ſub Octauiano Cæſare. ſcilicet Papius, & Poppæus, qui leges condiderunt, præmia pro ſuſcipiendis, ideſt, ſuſceptis liberis continentes, & Falcidius tribunus plebis, qui parentibus

b SAtyra.] De hac ſatyra nihil habemus: ſed tangitur in C. de lati. lib l. vnica. in prin. & in proœmio digeſtorum §. & antea, in fin. 2.

c RHodiæ.] Iniquiſſima eſt illa lex: ſcilicet ꝙ patientibus naufragium inhabitatores oĩa auferant, vt ff eo. Modeſtinus. Sed hodie lex illa correcta eſt. C. de. fur. Auth. nauigia. & extra de conſue. c. fin. i mmortales ſunt excõmunicati ipſo iure vt extra de rap. ex communicationi.

2 Dr̃ enim hæc lex de latina libertate eſſe, q̃ quaſi per ſatyram fuit introducta ſecundum Hugo.

vt Conſulares, Tribunitiæ, Iuliæ, Corneliæ. Nam & ſub Octauiano Cæſare ſuffecti cõſules Papius α, & Poppęus legem tulerunt, quę a nominibus eorũ appellatur Papia Poppęa, continens patrum pręmia [a] pro ſuſcipiendis liberis. Sub eodem quoq; Imperatore Falcidius Tribunus plebis legem fecit, nequis plus extraneis β in teſtamento legaret, quàm vt quarta pars ſupereſſet hæredibus, ex cuius nomine lex Falcidia nuncupata eſt.

α ¶ Papius. *Antea legebatur* Papius, & Pompeius, *& paulo poſt*, Papia, & Pompeia. *Emendatum eſt ex manuſcriptis exemplaribus Iſidori. Nam in impreſſis notauerat errorẽ Alciatus lib. 3. diſp. c. 3. In tabulis autẽ Capitolinis anno vrbis DCCLXI. ex Kal. Iul. ſuffecti conſules numerantur M. Papius, Q. Poppæus.*

β ¶ Extraneis. *Hac dictio non eſt in Chronico Euſebij à B. Hieronymo latinitate donato, ac locupletato (vnde hoc videtur ſumpſiſſe Iſidorus) neque in l. 1. § 2. ff. ad l. Falcid. vbi referuntur propria verba ipſius legis. Eſt tamen apud Iſidorum etiam in codicibus manuſcriptis.*

¶ Quæ ſit lex Satyra. Cap. VII.

Iſid. ibid. c 16.
† al. *Satura.*

SAtyra † α [b] vero lex eſt, quæ de pluribus ſimul rebus loquitur, dicta à copia rerum, & quaſi à ſaturitate, vnde & ſatyram ſcribere eſt poemata varia condere, vt Horatij Iuuenalis, & Perſij.

α ¶ Satyra.] *In aliquot Gratiani manuſcriptis codicibus & vno Iſidori legitur.* Satura, *de qua ita Feſtus:* Satura eſt cibi genus ex varijs rebus conditum, & eſt lex multis alijs conferta legibus. Itaq; in ſanctione legum adſcribitur; neve per ſaturã abrogato, aut derogato. *& alia quadam in hanc ſententiam.*

¶ Quæ ſint Rhodiæ leges. Cap. VIII.

Iſid. ibid. c. 17.

RHodiæ [c] leges naualium commerciorum ſunt, ab inſula Rhodo cognominatæ, in qua antiquitus mercatorum vſus fuit.

DISTINCTIO III.

1 ps *OMnes [d] hæ ſpecies ſecularium legum partes ſunt. Sed quia cõſtitutio alia eſt ciuilis, alia eccleſiaſtica: ciuilis vero forenſe, vel ciuile ius appellatur, quo nomine eccleſiaſtica cõſtitutio appelletur, videamus. Eccleſiaſtica conſtitutio, canonis nomine cenſetur.*

Quid autem ſit canon, Iſidorus in lib. 6. Etymologiæ. c. 16 declarat, dicens.

OMnes hę.] Hæc diſtin. diuiditur in tres partes. In prima probat quid ſit canon. Secunda ibi. [Porro.] Tertia, ibi, [Officium.] Ioan. de Fan.

CASVS. Ab illo cap. Ius autem naturale. aſſignauit partes legum ſecularium: ſed quia conſtitutio alia eſt ciuilis, quæ ius ciuile, vel forenſe appellatur: alia eccleſiaſtica, de qua principaliter intẽdit tractare ideo ſupponit diſt. 3. in qua oſtendit quo nomine lex eccleſiaſtica cenſeatur, & dicit ꝙ nomine canonis cenſetur. Interſerit etiã quid ſit priuilegiũ, & qđ ſit officiũ legis. Caſus autem ſequentis cap. patet per ſe.

d ¶ Omnes.] Sed qa ſup. tractauit de ſpeciebus ſæculariũ legum modo vult tractare de eccleſiaſticis conſtitutionib. q̃ varijs nominib. appellãtur. qñq; illud appellatur canõ, qñque decretũ, qñque decretalis epiſtola. Canõ dicitur id qđ ſtatuitur in vniuerſali cõcilio. extra de biga, altercationis. Decretum dicitur, qđ Papa ſtatuit de conſilio Cardinaliũ ſuorum ad nullius conſultationem. Decretalis epiſtola dicitur quam ſtatuit Papa vel ſolus, vel cum Cardinalibus ad conſultationem alicuius. 59. diſt. hoc ad nos. 19. diſt. ſi Romanorum. Item adhuc alias inuenimus appellationes canonicæ conſtitutionis, vt dogma, mandatum, interdictum, ſanctio, vt 25 q. 2. ſi quis dogmata. Dogma eſt, quod conſiſtit in doctrina fidei Chriſtianæ. 23. diſt. qui epiſcopus. Mandatum, quod conſiſtit in doctrina de moribus 13. diſt. his igitur. Interdictum, in quo nulla pœna adijcitur 32. diſt. interdixit. Sanctio, vbi pęna adijcitur, 36. diſt. c. 2.

bus permiſit facere de ſua ſubſtantia quicquid vellent, & extraneis relinquere, præter quartam quam ſuis hæredibus relinquere tenentur iure naturæ. Caſus autem duorum ſeq. cap. planus eſt, & per te pone.

a ¶ Præmia.] Hæc fuerunt præmia, quod ſi quis haberet Romæ tres filios, in Italia quatuor, in prouincia quinque, non poterat vocari ad onus tutelæ, 1 Inſti. de excuſa. cu. in prin. Vel aliter conſtitutum eſt, ꝙ ſi quis habet minus q̃ xxv. an. excluditur ab honoribus: tñ ſi eſſet xx. an. & hęret quinq; filios, numerus filiorũ ſupplebat numerũ annorũ ff. de mu. & ho. ad rem. & ff. de mino. l. 2.

1 Et habere pręmiũ. C. qui morbo ſe excu.

a CAnon.] Habet autem canon ſub ſe quatuor ſpeciens, vt 25. q. 2. ſi quis dogmata.

REgula.] CASVS Regula dicta eſt, eo ꝙ rectè ducit: nec aliorſum nos trahit, ꝗ ad rectitudinem. Alij dixerunt regulam eſſe eo ꝙ regat, vel quod normam viuendi præbeat, vel prauum corrigat.

b ¶ Aliorſum.] Ergo ſi regula nuuquam trahit aliorſum, omnis regula eſt ius: male ergo dicit lex, quæ ita diffinit regulam. Regula eſt quę rem breuiter enarrat, non vt ex ea ius fiat. ff. de reg. iur. l. 1. Ad hoc dicas, ꝙ ſi illud appellas regulam, in quo aliquid gñaliter ſtatuitur nõ adiunctis exceptionibus, ſecũdum hoc ex regula non ſumitur ius: & ita loquitur lex, ſed ſi appellas regulam id quod includit ĩ ſe ſuas exceptiones, ſcd̃m hoc regula nunquam fallit: & ita ſumitẽ hic.

PORRO. Hæc eſt ij. pars di. in qua diſtinguitur inter concilia prouincialia, & generalia, & priuilegia. Ioan. de Fan.

CASVS. Facit hic Gra. quandam diſt. ſcilicet, canonũ alij ſunt decreta Põtificum, alij ſunt ſtatuta conciliorum vniuerſalium, alij ſunt ſtatuta prouincialiũ conciliorũ, quæ qñque fiunt auctoritate Papę vel patriarcharum, vel archiepiſcoporum: & hęc quidẽ generales regulæ dicuntur. Sunt autem quædam priuatæ leges quæ priuilegia appellantur. & ad hoc inducit ſequ. cap. cuius caſus planus eſt.

Legatus vtrum poſſit conciliũ facere.

c ¶ Legato.] Ad hoc ſpecialiter deſtinato, licet enim aliquis ſit generalis legatus, non tamen poteſt facere generale, vel etiam prouinciale concilium: quia ea quæ ſpecialiter Romano Pontifici conceduntur, mandata generali iuriſdictione, non transferuntur, vt extra de of. leg. ꝙ translationem, & mandata generali iuriſdictione, concilium non poteſt exercere is cui mandatur, vt ff. de off. eius cui mand. eſt iu. l. 2. Sed nunquid Metropolitani in ſuis concilijs, poſſunt cõndere canones? Non videtur, vt inf. 17. diſt. nec licuit. &c. ſeq. Arg. contra inf. 11. diſt. catholica, & de conſe. di. 3. c. 1. Dicas 1, ꝙ de paruis negotijs, & de his quæ ſpectant ad onus, poſſunt cõdere canones de magnis rebus non poſſunt vt 17. diſt. multi. & 24. q. 1. quotiens.

Metropolitani vtrum poſſint canones condere.

1 Haac ſententiam hic tenet Hugo. no. 18. di. in ſum.

ADDITIO. Et de hoc not. 18. diſt. in ſumma. & hanc ſequitur de verbo. ad verbum. Ioan.

d PRiuilegia.] Priuatorum.] Priuati dicuntur proprie qui non ſunt conſtituti in aliqua dignitate, vt 24. quæſt. 1. qui contra. Sed hic priuati dicuntur omnes exempli à iure communi: ſiue ſit collegium, ſiue aliqua ſpecialis perſona. 7. q. 1. petiſti. Hic patet ratio quare verba poſita in priuilegijs potius ponuntur cauſaliter quàm conditionaliter, cum dr̃, ſicut iuſte poſſides, ſi illud verbum inuenis in priuilegio, exponas, ſicut, pro quia: & hac ratione, quia cum priuilegium ſit lex, & lex debet eſſe certa, vt inf. diſ. proxi. c. erit. & verba priuilegij debent eſſe certa 2, hanc rationem aſſignat Innocen. extra de verb. ſign. abbate. & ſuper. verb. præteriti temporis moram.

Priuati dupliciter dicuntur.

Priuilegiorum verba cauſaliter ponenda ſunt.

2 Alias inutile eſſet priuilegium. extra de priui. in his. arg. ff. de lega. l. ſi quando. lo.

e ¶ In priuato.] Ideſt, in priuatis.

OFFICIVM. Hæc eſt iij. pars in qua dicit quid ſit officium legis Ioan. de Fran.

CASVS. Dicitur quòd officium legis eſt præcipuè neceſſarium; prohibere mala, permittere licita, & quãdoq; illicita, ne grauiora fiant.

OMnis autem] CASVS. Dicitur hic ꝙ quadruplex eſt officium legis: aut enim permittit aliquid, vt ſi vir fortis præmium petat aut vetat, vt monialium, petere nuptias, aut punit, vt qui cædem fecerit capite plectatur; aut præcipit, vt diliges dominum Deum tuum.

f ¶ Permittit.] Tribus modis dicitur aliquid permitti. Vno modo quod nullo iure prohibetur, vt ſcdas nuptias contrahere, vt 31. q. 1. hac rõne, Secundo mõ quod contra cõſtitutiones humanas indulgeť, vt cõtrahere in quinto gradu, vt 35. q. 3. quędam. & eſt hæc vera permiſſio &

Promiſſio eſt tripliciter.

Quid ſit canon. Cap. I.

CAnon [a] græcè, latinè regula nuncupatur.

¶ Vnde dicatur regula. Cap. II.

REgula dicta eſt eo, quod rectè ducit, nec aliquando aliorſum [b] trahit. Alij dixerũt regulam dictam, vel quòd regat, vel quòd normam rectè viuendi præbeat, vel quòd diſtortum, prauumque † corrigat.

Iſidor. ibidem

† prauumque quia] orig.

2 *Porro canonum alij ſunt decreta Pontificum, alij ſtatuta cõciliorum. Conciliorum vero alia ſunt vniuerſalia, alia prouincialia. Prouincialium alia celebrantur auctoritate Pontificis Romani; præſente videlicet legato [c] ſanctæ Romanæ eccleſiæ: alia vero auctoritate patriarcharũ, vel primatuũ, vel metropolitanorum eiuſdẽ prouinciæ. Hæc quidem de generalibus regulis intelligenda ſunt. Sunt autem quædam priuatæ leges tam eccleſiaſticæ, quam ſæculares, quæ priuilegia appellantur.*

De quibus. 5. lib. etymolog. c. 16. Iſidorus ait.

¶ Quid ſit priuilegium. Cap. III.

PRiuilegia ſunt leges priuatorum [d], quaſi priuatę leges. Nam priuilegium α inde dictum eſt, quòd in priuato [e] feratur.

α ¶ Priuilegium.] *Cicero 3. lib. de legibus hæc habet:* Maiores noſtri in priuatos homines leges ferri noluerũt; ideſt enim priuilegium. *Verum non ſemper eadem notione hanc vocem vſurpari ſolitam fuiſſe Budæus, & alij notarunt.*

3 *Officium vero ſæcularium, ſiue eccleſiaſticarum legũ eſt, præcipere ꝙ neceſſe eſt fieri β, aut prohibere quod malũ eſt fieri, vel permittere licita, vt præmium petere; vel etiam quædam illicita, vt dare libellum repudij, ne fiant grauiora. Vnde in eod. lib. c. 19. Iſidorus ſcribit dicens.*

β ¶ Fieri.] *Quæ ſequuntur, in aliquot vetuſtis codicibus ſic habent,* prohibere, quod malum eſt fieri; permittere vel licita, vt præmium petere, vel etiam quædam, &c.

¶ Quod ſit officium legis. Cap. IV.

OMnis autem lex aut permittit [f] aliquid, vt vir fortis

ſio: & dr̃ abſoluta permiſſio. Tertio modo dicit illicitum permitti, ut magis illicitum vitetur, vt commeſſationes die Dominico, ut diſt. 4. denique. & permittitur adulterium ne fiat homicidium, vt 33. q. 2. ſi quod uerius, & permittitur ſubdiacono habere vnam fœminam ne pec-

g ¶Cauſa.] Hic intitulatur 4. diſt. in qua oſtēdit qualiter leges ſint inuentæ Secundò oſtendit quę ſint conſideranda in conſtituendis legib. Vltimo oſtendit quaſdā leges eſſe abrogatas per contrariam conſuetudinē.

F Actæ. CASVS. Quæſitum fuit ab Iſido. quare leges ſint factæ & inſtitutæ: & reſpōdet, quod triplici de cauſa factæ ſint. Vna, vt earum metu humana audacia coerceatur. Secunda, vt tuta ſit inter improbos innocentia. Tertio, vt vnius ſupplicio aliorum facultas nocendi refrænetur.

h ¶Coerceatur.] nā per leges nemo cogitur bene facere, ſed male facere prohibetur, vt 23 q. 5. ad fidē.

i ¶Tuta que.] idest, vt boni inter malos quietè viuant, vt 23. q. 5 non fruſtra. Ioā.

PRAETEREA. Hæc eſt ij pars diſt. in qua ponit viij. quæ ſunt ſeruanda in legibus promulgandis. Ioan. de Fran.

CASVS. Modo dicit Gra quæ ſint illa, q̃ in lege conſtituenda cōſiderantur, vt contineat, &c. & ad hoc inducit c ſeq.

E Rit.] CASVS. In hoc cap enumerat Iſidorus x. quæ lex in ſe continere debet, ita quòd hæc, ſcilicet patriæ, loco, tempori uerè conueniens, pro uno ponantur, ſcilicet honeſta, iuſta, poſſibilis, &c.

petat præmium; aut vetat, vt ſacrarum virginum nuptias nulli petere liceat, aut punit, vt qui cædem [a] fecerit [b] capite plectatur: eius [c] enim præmio [d], aut pœna vita moderatur [e] humana, diuina α autem præcipit [f], vt [Diliges Dominum Deum tuum.]

α ¶Diuina.] *Hinc vſque ad finem non ſunt in codicibus Iſidori, neque in aliquot exemplaribus Vaticanis Gratiani. In alijs uero omiſſa uoce,* diuinā, *legitur,* aut præcipit, vt diliges Dominum Deum tuum.

Deus. cap.

DISTINCTIO IIII.

1 C *Auſa [g] vero conſtitutionis legum eſt, humanam coercere audaciam, & nocendi facultatem refrænare: ſicut in eod. lib. c. 20. Iſidorus teſtatur dicens.*

¶Quare leges factæ ſint. Cap. I.

c. 21. & li. 2. c. 10.

F Actę ſunt autem leges, vt earum metu humana coerceatur [h] audacia, tutaque [i] ſit inter improbos innocentia, & in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur nocendi facultas.

Iuo p. 4. c. 168. Pann. li. 2. c. 142.

2 *Præterea in ipſa conſtitutione legum, maxime qualitas conſtituendarum obſeruanda, ut contineant in ſe honeſtatem, iuſtitiam, poſſibilitatem, conuenientiam, & cætera, quæ in eod. lib. Iſidorus enumerat dicens.*

¶Qualis debeat eſſe lex. Cap. II.

E Rit autem lex honeſta [k], iuſta [l] poſſibilis [m] ſecundum naturā [n], ſecundū patriæ conſuetudinē [o], loco [p] temporique [q] conueniens, neceſſaria [r], vtilis [s], manifeſta [t]

Permiſſio cōparatiua. I De hoc loquitur 26. q. 2. hi qui.

ne peccet cum pluribus, ut extra qui cler. vel vo. ſignificauit. & hæc dicitur comparatiua permiſſio. i. ſed potius appellatur tolerantia, quam permiſſio, & ſecundū hanc permiſſionem dicit canō, q̄ ea, quę permittimus, non approbamus, ut 31. q. 1. hac ratione ſecundum hāc permiſſionem dicit decre. quòd multa toleramus, quæ ſi in iudicium deduceremus, caſſarentur, ut extra de præben. cum iam dudum.

Iudex eccleſiaſticus an de cauſa ſanguinis ſe intromittat.

a ¶Vt qui cædem.] Sed nunquid iudex eccleſiaſticus poteſt taliter dictare ſententiā in cauſa ſanguinis: cum nec cauſis ſanguinū poſſit intereſſe, ut 23. q. 8. his à quibus? Sed dic quod iudex eccleſiaſticus poteſt dicere ius interroganti: ſed nō poteſt illud præcipere vel conſulere ſic 5. q. vlt. declaratori 23 q. vlt peſſimā. Ioan. ſed videtur. hudie correctum de exceſ. præla. ex literis. B.

b ¶Fecerit.] V. de pœnit. diſt. ſi quis cum telo.

c ¶Eius.] ideſt, legis.

d ¶Præmio.] ideſt permiſſione.

e ¶Moderatur.] Paſſiuè.

f ¶Diuina autem præcipit.] Hoc reſpicit ſuperiora.

C Auſa.] Hæc diuiditur in quatuor partes. In prima quæritur quare ſint factę leges. Secunda ibi [Præterea.] Tertia ibi [Ideo aūt.] Quarta ib [Hæc etſi,] Io. de Franc. CASVS. Dixit ſupra quod ſit legis officiū. in hac 4. d. oſtendit ad quid ſit lex inſtituta, & quid in ea contineatur, & quando inſtituitur: & quod etiam quædam capitula ſunt abrogata.

K ¶Honeſta.] quia in iure non tam deſideratur iuſtitia, quàm honeſtas. 35. q. 3. porro.

l ¶Iuſta.] Aliter enim non eſt ius. niſi ſit iuſtum, ut ſu. diſt. 1. ius generale.

m ¶Poſſibilis.] Quia ſi de impoſſibilitate legis quis tranſgreditur, fruſtra imputaretur ei ad pœnam, ut 15 q. 1. non eſt 23 q. 4 Nabuchodonoſor. & ff. quando appella. ſit l. 1. §. dies autem iſtos.

n ¶Secundum naturam.] ideſt naturalem rationem. ſup. diſt. 1. conſuetudo. Ioan.

o ¶Secundum patriæ conſuetudinem.] Quia ſi eſt contra conſuetudinem inhabitantiū, per contrariam conſuetudinem abrogatur, ut inf. eo. §. leges. & cap. ſtatuimus. Item quia conſuetudo interpretatur legum, ut extra de uerb. ſign abbate. ff. de legib. cum de conſuetudine & l. ſi de interpretatione.

p ¶Loco.] Quia in aliquibus locis aliqua ſtatuuntur, quæ alibi non reciperentur, ut 31. diſt ante. & c. aliter. Item in iure conſtituendo conſideranda eſt vicinitas locorum, vel remotio. ut 63 diſt cum longe.

q ¶Temporiq.] Omnia enim debent conuenire ſuis temporibus, ut 23. q. 4 ſi eccleſia & 2. q. 1. ſi peccauerit.

r ¶Neceſſaria.] Quia non niſi inſtante neceſſitate ius ſtatui debet, ut 29 diſt. regulæ.

ſ ¶Vtilis.] Quia inutilis eſſet abijcienda 68. d. choriepiſcopi. [illegible] omnia.

t ¶Manifeſta.] 4 q. 3. non in teſtibus.

a ¶Cap[illegible]

1 Vide q̃ no. 14.q.3. pleriſque & ff. de le. contra lege Io. de Fran.

a ¶Captionem.] ne aliquis captioſe poſſit eam interpretari, vel etiam ne alicui laqueus paretur per eam 1, 27.q.1 de viduis. Ioan.
b ¶Priuato.] Tunc enim eſſet priuilegium.
IDEO AVTEM. Hæc eſt iij. pars diſt. in qua ponit, ꝙ leges per deſuetudinẽ abrogantur, & per conſuetudinem confirmãtur, & hoc probatur per iiij. auctoritates. Ioan.

cum non poſſit condere canonem? maxime ex quo tota poteſtas tranſlata eſt in principem. ff. de conſtitutionibus principum. l. 1. Sed dic, quod non poteſt abrogare niſi per expreſſum conſenſum Papę: ut extra de præben. cum iam dudum. licet quidam dixerint, quod ſufficere: lius audiretur primo quã poſtea ad hoc arg. 31. diſt. Nicęna. nam multa impediũt promouendum, & ca. 15. q. 1. c. fi. ſecũdum Lau.

quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionẽ α [a] contineat, nullo priuato [b] cõmodo, ſed pro communi ciuiũ vtilitate conſcripta.

α ¶In captionem.] *Antea legebatur,* incautum captione. *Reſtituta eſt uera lectio ex codicibus Iſidori manuſcriptis, lib. 5. c. 21. & ex impreſſis etiam lib. 2. cap. 10. ubi eadem ſcribuntur, partimque ex antiquis Gratiani exemplaribus à quibus abeſt dictio,* cautum. *Simili uero locutione vtitur Paulus lib. 5. ſent. tit. 33. c. 2.* Ne quis, inquit, in captionem verborum in cauendo incidat.

3 *Ideo autem in ipſa conſtitutione iſta cõſideranda ſunt, quia cum leges institutæ fuerint, non erit liberum iudicare de ipſis: ſed oportebit iudicare ſecundum ipſas.*

Vnde Auguſtinus ait in libro de uera religione, c. 31.

¶De legibus tunc eſt iudicandum, cum inſtituuntur, non cum inſtitutæ ſunt. Cap. III.

IN iſtis temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent [c] cum eas inſtituunt, tamen cum fuerint inſtitutæ & firmatæ, non licebit [d] iudici de ipſis iudicare, ſed ſecundum ipſas. Iuo p.4. c.169. Pann. l.2. c.148.

Leges inſtituuntur, cum promulgantur, firmantur, cũ moribus utentium approbãtur. Sicut enim moribus utentium incõtrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ [e] ſunt, ita moribus utentium ipſæ leges confirmantur. Vnde illud Teleſphori Papæ, (qui decreuit, vt generaliter clerici à quinquageſima β *a carnibus, & delitijs ieiunent) quia moribus vtentium approbatum non eſt: aliter agentes, tranſgreſſionis reos non arguit.*

Teleſphorus vrbis Romæ epiſcopus omnibus epiſcopis, epiſt. 1.

β ¶Quinquageſima.] *Poſt hoc verbum in codicibus impreſſis ſequebatur,* ieiunandi propoſitum ſuſciperẽt, & a carnibus, & delitijs abſtinerent: *ſed omnes ferè manuſcripti habent eo modo, quo reſtitutum eſt.*

¶Septem hebdomadibus a carne, & delitijs ante Paſcha clerici abſtineant. Cap. IIII.

STatuimus, vt ſeptẽ [f] hebdomadas plenas ante ſanctũ Paſcha oẽs clerici in ſortem Domini vocati à carne † Iuo p.4. c.25. Pann. l.2. c.174. † *al. carne, & delicijs.*

CASVS. Dicit Grat. ꝙ ideo iſta in lege cõſiderantur ſtatuẽda: quia cum inſtitutæ fuerint, non erit liberum de ipſis iudicare: ſed poſtquam inſtitutę fuerint, minori iudici non licebit iudicare de ipſis: ſed ſecundũ ipſas. & ad hoc inducit cap. ſeq.

IN iſtis.] CASVS. Dicit Aug. ꝙ quando leges inſtituũtur poteſt quis de ipſis iudicare: ſed poſtquã inſtitutę fuerint, minori iudici non licebit de ipſis iudicare ſed ſecundum ipſas.

c ¶Iudicent.] cum ergo Papa vult condere canones, epiſcopi pñt contradicere, & dicere; canon iſte non cõuenit cõſuetudini regionis noſtræ, ut ſupra, capit. proxi. Sed nunquid potius ſtabitur ſententiæ Apoſtolicæ, vel omniũ epõrum? videt̃ ꝙ omniũ epiſcoporum: quia orbis maior eſt urbe, ut 93. diſt. leg. inus. Arg. ꝙ ſententia Papæ præualet. 35. q. 9 veniam. nã etiã error principis ius facit, ut ff. de ſup. leg. l. 3. in fi. Dicas, ꝙ ſententiæ Papę ſtabitur cõtra omnes. 9. q. 3. nemo, & c. cuncta niſi contra fidem diceret, 25. q. 1. ſunt q̃dã.

Papæ ſententia pręfertur ſentẽtiæ omniũ epiſcoporum.

d ¶Non licebit.] argum. quod ſemel eſt approbatum, amodo non poteſt reprobari, ut 8. q. 2. dilectiſſimi, & c. licet. & 32. q. 5. horrendus 2. Ioan. Niſi ex noua cauſa. extra de offi deleg. cap. inſinuante.

2 Vnde dicas, ꝙ hæc litera loquitur de ĩferiori iudice: nã ſi inferior iudex vellet aliquid proponere, quare lex illa non deberet condi. faci-

LEGES CASVS. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod leges inſtituuntur, cum promulgantur; & confirmantur, cum moribus utentiũ approbantur. In ſecunda parte, quæ incipit ibi. [Sicut.] dicitur, quod ſicut leges moribus utentium confirmantur: ita quædam leges ſunt per deſuetudinem abrogatæ: ſicut, & illud Theleſphori abrogatur, quod dixi de propoſito ieiunando ſuſcipiendo a clericis a quinquageſima, & ad hoc inducit ſeq. cap.

e ¶Abrogatæ.] Abrogare eſt in totũ tollere legem. derogare eſt pro parte detrahere legi, vt ff. de uerb. ſigni. derogatur, ſed qualiter poteſt populus abrogare canonem, ceret ſola ſcientia Papæ. Io. Sed credo, ꝙ conſuetudo rationabilis & præſcripta tollat leges, ut extra de conſue. cap. ult. etiam ſine ſcientia principis difficile enim eſſet eum omnes conſuetudines quæ ſeruantur, ſcire. B.

STatuimus.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima dr̃, quod clerici dẽnt incipere ieiunium à quinquageſima: vt clericorum uita a laicali diſcernatur. In ſecunda parte, q̃ incipit ibi, [Has ergo] dr̃, ꝙ per ſeptẽ hebdomadas ante Paſcha clerici ieiunando hymnis, vigilijs, & orationibus inſiſtere dẽnt die noctuque.

f ¶Statuimus vt ſeptẽ.] Illis duobus cap. ob inf. de conſec. diſt. 3 a ſacerdotibus. ubi quadrageſima præcipitur ſeruari. Sed dic, ꝙ illud c. non tenet, quia hodie quinquageſima non ſeruat̃, cũ ipſa celebretur poſt Paſcha. Io.

Quinquageſima hodie nõ ſeruatur.

f ¶Statuimus.] idest, abrogamus: vel ponitur ſtatuimus pro conſulimus.

a ¶Cleri-

a ¶Clericorum.] aliàs viles reputentur. 1.quæſt 1.viliſſimus.

QVadrageſima.] CASVS. iſtius cap. patet per ſe Et hæc duo cap. abrogata ſunt ſicut, & ſeq. c in princ. & hoc dicit ſequens. §. quod ſimiliter. Denique.

in fi.cap. quærebatur: an vino ſit vtendum, & reſpondet, ꝙ ſic, vt tamen ebrietatem vitemus.

b ¶Dignitas.] Hic habes, ꝙ quilibet ordo eccleſiaſticus dicitur dignitas vel honor, vt 1 quæſt.1. reperiuntur quandoque ſæculares poteſtates dicuntur dignitates. 23 q.5. adminiſtratores quandoque conſtantes homines dñr habere dignitatem, ſecundum, quòd ſerui dñr habere digni tatẽ, vt ff. de vſufru. ſed, & ſi quid. §.1. Et ex hoc patet clericos nõ eſſe priuatas perſonas: cum illæ ſolæ dicãtur priuatæ perſonæ, quæ non habent dignitatem, vt 24 q.1. qui contra.

c ¶Ad penſum.] id eſt, ad quantitatem 1, vt ſint duæ partes.

d ¶Sicut loco.] Id eſt, dignitate. Et eſt hic arg ꝙ q̃ pręcedit aliũ dignitate, debet ẽt pręcedere in alijs, vt 1.q.1. viliſſimus lo.

e ¶Dominica.] carniſpriuij.

f ¶Hęſitamus.] non quid iuris ſit, ſed q̃d ſtatuendum ſit, ne ſcandalum oriatur. C. de teſta. l. omniũ. 1.q.2. quam pio.

g ¶Et ſæculares.] & pro ideſt.

h ¶Conſuetudine.] argu. ꝙ conſuetudo excuſat in delictis, vt hic, & 32 q 4. obijciuntur, & extra de tẽp ord. ſane. 2. Sed contra, conſuetudo non minuit peccatũ ſed auget, vt 24.q 1. ſchiſma 32 q.7. flagitia. extra de ſi. non ſatis 3, immo cõſuetudo veniale peccatũ, facit mortale, vt 25.d. vnum orariũ. §. criminis Sol. conſuetudo excuſat à pęna temporali, ſed nõ a gehennali.

ieiunent: quia ſicut diſcreta debet eſſe vita clericorum [a] a laicorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet eſſe diſcretio. *& infra.* ¶Has ergo ſeptem hebdomadas oẽs clerici a carne, & delicijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs, atq; orationibus Domino inhærere die noctuque ſtudeant.

Item Ambroſius in lib. ſermonum [a].

a ¶Sermonum.] *Inuenti ſunt Romæ in bibliotheca Vaticana, & Mediolani in bibliotheca monaſterij* S. Ambroſii *ſermones aliquot manuſcripti, Ambroſii nomen præferentes: inter quos eſt ſermo de ſexageſima, cuius initium eſt;* Adeſt tempus. *vnde hoc caput ſumptum eſt.*

¶Septimam hebdomadam Teleſphorus quadrageſimæ addidit. Cap. V.

QVadrageſima ſex ſeptimanas habet, cui addidit Theleſphorus Pontifex ſeptimam hebdomadam, & vocatum eſt hoc tempus quinquageſima.

Quod ſimiliter de eo capitulo eſt intelligendũ, quod B. Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo ſcribit dicens.

¶A quinquageſima ieiunandi propoſitum ſumant, quos eccleſiaſtici gradus dignitas exornat. Cap. VI.

o p.4.c.29.

DEnique ſacerdotes, & diaconi, & reliqui oẽs, quos dignitas [b] eccleſiaſtici gradus exornat, a quinquageſima propoſitũ ieiunandi ſuſcipiant: quo & aliquid ad pẽſum [c] ſanctæ inſtitutionis adijciant, & eorũ, qui in laicali ordine conſiſtunt, obſeruantiã, ſicut loco, [d] ita religione præcellãt. ¶De ipſa vero die Dominica [e] hęſitamus [f], quidnam dicendũ ſit, cum oẽs laici, & ſæculares [g] illa die plus ſolito ceteris dieb. accuratius cibos carnium appetant, & niſi noua quadã auiditate vſq; ad medias noctes ſe ingurgitent; non aliter ſe huius ſacri temporis obſeruationẽ ſuſcipere putant, quod vtiq; non rõni, ſed voluptati, immo cuidam mentis cæcitati adſcribendum eſt, vnde nec a tali conſuetudine [h] auerti poſſunt, & ideo cum venia [i] ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne forte peiores [k] exiſtant †, ſi a tali conſuetudine prohibeantur. Vt enim ait Salomon: [Qui multum emũgit, elicit ſanguinem [l].] *& poſt pauca.* ¶Par [m]

Prouerbio. 30.

† Adde fere ſimile per Iaſonem in l. cunctos col. ... C. de ſumma Trin.

r Siue menſuram, ſiue inſtructionẽ

Conſuetudo an excuſet ĩ delictis.

2 Vbi plerè de hoc, & J. d.8. mala.

3 Extra de conſue. cum tanto.

DEnique.] CASVS. Iſtud c. diuiditur in quinque partes. In prima parte quærebat Aug a Grego. an clerici incipere debeant ieiunium a quinquageſima, & rñd. ꝙ ſic: vt ſicut loco præcellunt laicos, ita & religione præcellant. In ſcd̃a parte, quæ incipit ibi,] De ipſa vero. [quærebatur an laici, qui in dieb dñicis conſueuerint ſolẽnius epulari, debeant a tali conſuetudine remoueri? & rñd. & nõ, ne deteriores fiãt, & hoc ꝓbatur auctoritate Salo. dicentis, ꝙ qui nimis emũgit, elicit ſanguinẽ. In tertia parte, q̃ incipit ibi, [Et poſt pauca.] quęrebat: an tp̃e ieiuniorũ ſit abſtinendum ab ouis, caſeo, & lacte & rñdet Greg. ꝙ ſic, q̃a ſicut a carnib ita ab omnibus, quę trahunt ſementinã originẽ carnis, eſt abſtinendum. In quarta parte, q̃ incipit ibi, [Et poſt pauca. Ceterum.] quærebatur an piſcibus in quadrageſima ſit vtendum, reſpon. ꝙ ſic, ad infirmitatis ſolatium, & non ad luxuriam, & non magnis piſcibus, ſed paruis. Quinto loco

i ¶Venia.] Quid eſt ergo quod dicitur alibi nunquam eſſe veniam datam impęnitenti, vt 24.q.2. legatur, ideo intelligas de venia pœnæ, non de venia culpæ: tolerat ergo Grego. crimen tale propter periculum ſchiſmatis vel ſcandali. Vnde non eſt dicendum, quòd ignoſcatur eis: licet non puniat eos propter multitudinem, vel ſcandalum. ſuſtinenda enim ſunt crimina ratione ſcandali, vel ſchiſmatis, vt 23. quæſtio. 4. non poteſt, & ratione multitudinis, vt 50. diſtinctio. vt conſtitueretur. hodie non toleratur, vt extra de vita, & honeſta. clerico. a crapula.

K ¶Ne forte peiores.] Hæc eſt comparatiua permiſſio.

l ¶Sanguinem.] Sic qui multum corrigit, offendit, vt 45. diſt. cum beatus, & alibi dicitur. Noli eſſe nimium iuſtus, vt de pęn. diſtinct. 1. ſerpens 2.q.7. cap. plerunque. §. de his.

m ¶Par.] Ideſt, æquum, & iuſtum.

Scandali ratione tolerãtur crimina.

¶ Ab

a ¶ Ab omnibus.] q.d. ex quo caro prohibetur: ergo & omnia, quæ de carne procedunt.
b ¶ Sementinam.] Ideſt, ſemen.
c ¶ Sumptuoſiora.] Sed paruos piſciculos poteſt homo comedere, vt inf. 82. d. presbyter.

lam patitur immutationem. Inſtu. de iure natu. §. pen. nam ſi quid eſt contrarium iuri naturali, illud iniquum eſt ſup. diſt. 1. ius naturale. in fi. Item amplitudine, quia iure naturali omnia ſunt communia: ſed hoc non eſt alio iure. Item ſententiæ rigore: quia contra ius naturale nulla

autem eſt, vt quibus diebus a carne animaliū abſtinemus, ab omnibus [a] quoque, quæ ſementinam †[b] carnis trahūt originem, ieiunemus. a lacte videlicet, & caſeo, & ouis. *Et poſt pauca.* ¶ Cęterum piſcium eſus ita Chriſtiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis ſolatium, non luxurię pariat incendium. Denique qui a carne abſtinet, ne quaquā ſumptuoſiora [c] marinarum beluarum conuiuia præparet. Vinum quoque ita bibere permittitur †, vt ebrietatem omnino fugiamus: alioqui [d] reſtat, vt omnia, quæ corpori libent, ſimiliter faciamus.

† *al. ſementiuam.*

† *al. permittimur.*

4 *Hæc etſi legibus conſtituta ſunt, tamen quia communi vſu approbata non ſunt, ſe non obſeruantes tranſgreſſionis reos non arguunt: alioquin his non obedientes proprio priuarentur honore, cum illi, qui ſacris neſciunt obedire canonibus, penitus officio iubeantur carere ſuſcepto: niſi forte quis dicat hæc non decernendo eſſe ſtatuta, ſed exhortando conſcripta [e]. Decretum vero neceſſitatem facit: exhortatio autem liberam voluntatem excitat.*

Ex Greg inf. 25. q. 1 hac contona.

QVÆSTIO V.

Haec, quæ [f] de priuilegijs, & cæteris infra poſitis ſcripta ſunt, tam ſæcularibus, quā eccleſiaſticis legibus conueniunt. Nunc ad differentiam naturalis iuris, & cæterorū reuertamur. Naturale ius inter omnia primatum obtinet tempore, & dignitate. Cœpit [g] enim ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore, ſed immutabile [h] permanet. 2 Sed cum naturales [i] ius in lege, & Euangelio ſupra dicatur eſſe comprehenſum, quædam autem contraria his, quæ in lege ſtatuta ſunt, nunc inueniantur conceſſa, non videtur ius naturale immutabile permanere. In lege namq; præcipiebatur, vt mulier, ſi maſculum pareret, quadraginta [k]: ſi vero fœminam, octuaginta diebus a templi ceſſaret ingreſſu: nunc autem ſtatim poſt partū eccleſiam ingredi non prohibetur. Item mulier quæ menſtrua patitur, ex

Leuit. 12.

Ibid. 15.

d ¶ Alioqui.] Argu. ex quo vnum conceditur: ergo omnia ſimilia intelliguntur eſſe conceſſa, vt inf. diſt. proxi. ad eius, & 27. diſt. quod interrogaſti. 22. q. 2. ſi qs per teſtamentum 1. HAECETSI. Hæc ē 4. pars diſtin. in qua ſoluit ſupradicta. Archid.

1 Ad hoc facit nō le. & [illegible] lud. ī gl. arg. omnia, &c.

CASVS. Dicit Grat. ꝙ hæc tria cap. ſupra dicta ſunt abrogata & ideo qui nō obſeruant ea, non dicunt̄ tranſgreſſores: ſed ſi nō eſſent abrogata, nō obediētes eis ꝓprio priuarentur honore: niſi fortè quis velit dicere, ꝙ hęc ſupradicta cap. loquātur de conſilio, & non de præcepto.

e ¶ Cōſcripta.] Nam qui exortat̄, mandatoris opera nō fungitur, ff. de his q no. infa ob. hæc verba.

HAec q̄] Hęc diſtin. diuidit̄ in duas partes. In prima probat ꝙ naturale ius non mutat̄. Secunda ibi, [Sed cū naturale.] CASVS. Continuat magiſter dicta ab illo. c. priuilegia. hucuſq; dicētis, & dicit ꝙ illa omnia conueniunt tā ſęcularibus q̄ eccleſiaſticis legibus. Nunc autem in hac 5. d. reuertit̄ ad ius naturale, aſſignādo dr̄iam iuris naturalis ad alia iura: nā iſtud ius primatum obtinet inter alia iura tempore, & dignitate. tpe, quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ: dignitate, quia non variatur. Sed cum ius naturale dicatur ſupra comprehenſum lege, & Euangelio, quædam autem contraria legi nunc inueniantur conceſſa apparet, ꝙ ius naturale mutabile. * eſt, & variatur, & hoc probatur exemplo mulieris, quæ ſtatim poſt partum, & menſtruum poteſt nnnc ingredi eccleſiam: licèt aliter eſſet ſecundum legem, & puer ſtatim cum natus eſt, poteſt baptizari, & ad hoc inducit cap. ſeq.

* *Declaratur inf. d. 6. c. nō eſt peccatum, §. his itaque.* Ius naturale in 4. differt ab alijs.

f ¶ Hæc quæ.] In hac 5. diſt. incipit aſſignare dr̄iam iuris naturalis ad alia iura. Notandum ergo, ꝙ ius naturale in 4 differt ab alijs iuribus, in origine, dignitate, amplitudine, & ſnīæ rigore. In origine differt, quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ, vt inſti. de rer. diuina. §. commodus, ſed alia iura ortum hēnt ab inuentione hominū 2, inf. d. 6. c. vlt. Dignitate differt, quia hoc ius nulla fit diſpenſatio, ſed aduerſus alia iura ſæpe.

2 Vt in fi. pcedentis, §. & inf. d pro xi. §. his itaque.

g ¶ Cępit.] Per intelligentiam, non per eſſentiam: imò verius poſſet dici, ꝙ cœpit quo ad vſum 3, quia ius naturale, ideſt naturalis æquitas ab æterno fuit: niſi velis intelligere de iure diuino, illud enim prius fuit, quam eſſet redactum in ſcriptis.

3 Et exercitium: nam tunc creaturę cęperunt eo vti. Archid.

h ¶ Sed immutabile.] Quoad præcepta, & ꝓhibitiones, vt d 6. §. vlt.

i ¶ Sed cum naturale.] Hæc eſt 2. pars diſt. in qua obijcit cōtra id qd̄ dicit, ꝙ ius naturale nō mutat̄, & ꝓbat per tria ſeq. cap. ꝙ mutetur. Sol. ponet inf. d. proxi. §. His itaq; Et eſt talis obiectio magr̄i. Puerpera, & menſtruata vſq; ad certum tp̄s prohibebantur intrare eccleſiam: ſed modo neutra prohibetur, & hæc prohibitio eſt de iure naturali: ergo reſtat, ꝙ ius naturale ſit variatum.

K ¶ Quadraginta.] Quia tot diebus mortuus eſt partus ante infuſionem animæ: ſed fœtus fœmineus 80. diebus.

Anima maribus citius infunditur q̄ fęminis.

diebus ſecundum hoc videtur, quod tempore quo concepit, dēt abſtinere: ſed ratione dubitationis ſecus eſt: quia neſcitur quo tempore concipit: item quia neſcit vtrum maſculum vel fœminam pariat Io.

SI mulier.] CASVS. Mulier ſtatim poſt partum poteſt

b ¶ Pondere peccati.] Sed nōnne in burchardo legitur in pœnitentiali Theodori, ꝙ fœmina poſt partum maſculi abſtinebit xxxiij. diebus ab ingreſſu eccleſiæ: ſed poſt partum fœminæ lxvj. & ſi ante intrabit, tot diebus pęnitebit In pane & aqua, quot diebus ante intrauit eccleſiam: & qui illis diebus commiſcetur ei, x. diebus pœnitebit in pane & aqua: Item conſuetudo eſt cōtraria illis c. Gre. Sed illud Theodori intelligas de ea, quæ nō ex deuotione intrat: vel de illa quæ ſine neceſſitate intrat: Sed veri⁹ credo, quòd poteſt intrare ſiue ſit neceſſitas, ſiue non, vt extra de pur. poſt partum. volens. conſuetudo tamen in contrarium ſe habet. io.

Mulieres enixæ non tenentur hodie ab ingreſſu eccleſiç abſtinere

lege immunda eſſe reputabatur: nunc autem nec ſtatim intrare eccleſiam nec ſacrę communionis myſteria percipere; ſicut nec illa, quæ parit, vel illud, quod gignitur, ſtatim poſt partum baptizari prohibetur. Vnde eidem Auguſtino Anglorum epiſcopo Gregorius ſcribit dicens.

α ¶ Nunc ad differentiam.] *In vulgatis legebatur*, Nunc autem ad doctrinam, *Emendatum eſt ex uetuſtis codicibus, & ex principio diſt. 15. vbi hoc repetitur.*

PALEA β Cap. I.

c. 10. ad interrogata Auguſt. Anglorum Epiſcopi.

CVm enixa fuerit mulier, poſt quot dies intrare Eccleſiam debeat, teſtamenti veteris præceptione didiciſti: quia pro maſculo xxxiij. pro fœmina vero lxvj. diebus debet abſtinere; quod tamen ſciendum, quia in myſterio accipitur.

β ¶ Palea.] *De paleis uniuerſe in præfatione dictum eſt. Hoc uero, cui primum præponitur nomen* Palea, *habetur etiam in manuſcriptis exemplaribus (exceptis duobus Vaticanis;) & in quatuor coniunctum eſt cum ſequenti capite*, Si mulier: *addita ad illius initium voce*, Nam; *quemadmodum eſt apud Gregorium.*

Gregorius ibidem continenter. Beda l. 1. de hiſt. Angl. c. 27. Nicolaus ad conſulta Bulgarorum. c. 68.

¶ Mulier enixa gratias actura Eccleſiam intrare hora eadem non prohibetur. Cap. II.

SI mulier [a] eadem hora, qua genuerit, actura gratias intrat Eccleſiam; nullo pondere peccati [b] grauatur: voluptas etenim carnis, non dolor in culpa eſt. In carnis autem cōmiſtione voluptas eſt; in† prolis uero partu dolor & gemitus. Vnde & ipſi primæ matri omniū dicitur; [In doloribus paries.] Si itaq; enixam mulierē prohibemus intrare Eccleſiā, ipſam ei pęnā [c] ſuā, in culpā deputamus.

† nā in prolis prolatione gemitus.] orig.

Idem ad eundem.

Greg. ibid. continenter. Burch. l. 4. c. 32. Iuo par. 1. c. 62.

¶ Mulierem enixam, vel quod ab ea genitum fuerit, eadem hora nihil prohibet baptizari. Cap. III.

BAptizari aūt, vel enixam mulierem, uel hoc quod genuerit, ſi periculo mortis urgetur, uel ipſa hora eadē quæ gignit, uel hoc quod gignitur, eadem qua natū eſt, nullo modo prohibetur, quia α ſicut ſancti myſterij gratia videntibus, atq; diſcernentibus cum magna diſcretione prouidenda eſt; ita quibus mors imminet, ſine vlla dilatione offerenda eſt; ne, dum adhuc tempus ad præbendū redemptionis myſterium quæritur, interueniente paululum mora [d], inueniri non valeat, qui redimatur.

α ¶ Quia ſicut.] *Hinc vſque ad uer.* Ne dum, *addita ſunt ex Beato Gregorio.*

Item.

Greg. ibid. continenter. Nicolaus ad conſulta Bulg c. 68. Beda lib. 1. de hiſt. Angl. c. 27. Iuo par. 8. c. 88.

¶ Antequam puer ablactetur, vel mater purificetur ad eius concubitum vir non accedat. C. IIII.

AD eius vero concubitū vir ſuus accedere nō debet,

c ¶ Pœnam.] Afflictis enim non debet afflictio addi. vt 7. q. 1. cū percuſſio. iſtud tamen fallit: quia corrupta per violentiam non conſecrat. infra 26. diſtin. Acutius. & 32. quæſt. 5. ille autem, & mutilati mēbris non promouentur, vt 55. diſtinctio. per totum 1.

Afflictio afflictis quandoq; datur.

BAptizari.] CASVS. Mulier vel quod ex ipſa natum eſt, ſtatim in periculo mortis baptizari poteſt, ne parua mora imminente inueniri nō poſſit quod redimatur.

i De hoc not. inf. ead. ad eius. in glo. hoc eſt Archid.

d ¶ Mora.] argu. ꝙ mora eſt uitāda vbi timetur periculum, vt 28. diſt. de Syracuſanæ. de conſec. diſt. 4. ne quod abſit. argumen. contra. ff. de iud ſi debitori. & ff. de ſolu. l. quod dicimus. Solu. illud in contractibus: iſtud in periculo animæ. Ioan.

AD eius.] CASVS. Tria dicit præſens cap. Primo, quod vir nō debet dormire cū vxore ſua tempore purgationis antequam puer ablactetur: nec alij debet tradi ad

teſt eccleſiam ingredi: nam ex hoc nullo peccato grauatur: quia uoluptas carnis in culpa eſt, non dolor: alioquin dolorem partus ſibi uerteremus, in culpam. h. d.

a ¶ Si mulier.] quidam libri habent, cum enixa: ſed illud eſt palea uſque ad hunc locum.

nutriendum cauſa incontinentiæ. Secundo: ibi, [Quæ tamen] dicit quod mulier tēpore purgationis poteſt eccleſiam ingredi: quia ſuperfluitas non debet culpæ adſcribi. Tertio ibi. [Sancta quoque.] dicit quod mulier tempore partus non eſt arcenda a corpore Chriſti: ſi tamen

ttamen abſtinet ex deuotione, lauanda eſt.

a ¶Ablactetur.] Tempus ablactationis hic appellatur empus poſt partum, quando mulier nimis abundat lacte: & niſi extraheretur per pueru, oporteret ipſam infirmari: ideo autem prohibetur illis temporibus cōmiſceri cum eis, quia ex tali coitu naſcuntur morboſi, & leproſi. ſed quid ſi mulier petat debitū a uiro tpe menſtrui, vel tēpore purgationis? Dico, ꝙ nō reddet debitum ei, niſi timeret fornicatio eius: 13. d. duo mala. Itē ſi vir petit debitum tempore menſtrui a muliere: mulier negabit, & exponit ei cauſam quare nō poteſt. ff. de ſol. l. quod dicimus.

b ¶Prohibeantur.] ideſt, ſub forma prohibitionis diſſuadeātur. ſic exponūt quidam.

c ¶Inuita.] Hoc eſt regulare, vt quod qs inuitus patitur, non afferat ei præiudicium, vt hic, & 50. diſt. pſbyteros. & C. de inſti. & ſub. l. 1. & C. qui pe. tut. l. cum a matrib⁹. C. de app. præſes. Argu. contra. inf. 55. diſt. c. vlt. 49. diſt. c. vlt. C de cōdi. inſer. legatum. Item argu. ꝙ quæ fiunt ab inuitis, & nolētibus eis imputari non debent 1. vt de conſec. diſt. 5. diſcipulos. 15. q. 1. aliquos. & q. 6. c. 1. & 31. q. 2. Lotharius. Io. Sol. ſi aliqs cogit coactione abſoluta aliqd facere cōtra Deum, nō imputatur ei quo ad Deū. ſecus ſi conditionali coactione, vt ext. qđ me. cau. ſacris. 50. diſtin. pſbyteros. In cōtractib. ſi aliqs cogit per metū, qui debuerit cadere in cōſtātē virū, non imputatur ei, ut ibi, & qđ metca u. ad audientiā niſi culpa ſua incideret in talem metum, vt ff. quod me. cau. ſi mulier. Sed in ordinibus ſecus: nam ſi quis per vim mutiletur, promoueri non poteſt, vt extra de cor. vi. expoſuiſti. etiam corrupta per vim non conſecrabitur inter virgines; ut 32. q. 5. ille. & hoc fit propter reuerentiam ſacramentorum & defectum myſterij. ſic mihi Bart. Brix. uidetur breuiter diſtinguendum.

d ¶Quod uni perſonæ.] Arg. ꝙ vni conceditur, per cōſequens uidetur alijs eſſe cōceſſum. ſic ſup. diſt. 4. denique. & hoc uerū eſt ſi de iure cōmuni aliquid conceditur. ſecus ſi ex priuilegio, ut 16. q. 1. hinc eſt. & 7. q. 1. petiſti.

e ¶Agnoſcere.] Arg. contra. inf. 22. q. 2. cum humilitatis. Dic quòd quilibet poteſt dicere ſe peccatorē, dummtamen non credat contrarium de pœn. diſt 3. ad hæc.

f ¶Sine culpa.] Arg. ꝙ non ſemper imputatur factum vbi culpa præcedit. 15. q. 1 ſane.

Menſtrui tēpore coniugale debitū, an debeat reddi.

quouſq; qui gignitur, ablactetur [a]. Praua autem in cōiugatorum moribus cōſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire cōtemnāt, eoſque alijs mulieribus ad nutriendū tradant: qđ videlicet ex ſola cauſa † incontinentiæ videtur inuentū; quia dum ſe continere nolunt; deſpiciunt lactate quos giguūt. Hæ itaq;, quæ filios ſuos ex praua cōſuetudine alijs ad nutriendum tradunt, niſi purgationis tempus prius tranſierit †, viris ſuis nō debēt admiſceri: quippe cum & ſine partus cauſa, cum in cōſuetis mēſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibeanť [b]: ita vt morte lex ſacra feriat, ſi quis vir ad menſtruatā mulierem accedat. Quæ tamen mulier, dum ex cōſuetudine menſtrua patitur, prohiberi Eccleſiam intrare nō debet; quia ei naturę ſuperfluitas in culpam nō valet imputari: & per hoc quod inuita [c] patitur, iuſtū nō eſt, vt Eccleſiæ ingreſſu priuetur. Nouimus nāque, ꝙ mulier quę ſanguinis fluxū patiebatur, poſt tergum Domini veniens †, veſtimenti eius fimbriā tetigit, atque ſtatim ab ea ſua infirmitas receſſit. Si ergo in fluxu ſanguinis poſita, laudabiliter potuit Domini veſtimentū tangere; cur quæ menſtruum ſanguinis patitur, ei non liceat Domini Eccleſiā intrare? *& infra.* ¶Si igitur bene præſumpſit, quę veſtimentū Domini in languore poſita, tetigit; quod vni perſonę [d] infirmanti conceditur; cur nō cōcedatur cunctis mulieribus, quæ naturæ ſuæ vitio infirmantur? ¶Sanctæ aūt communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere nō præſumit; laudanda eſt: ſed ſi percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium eſt ibi etiam [aliquo † modo] culpas ſuas agnoſcere [e], vbi culpa non eſt: quia ſæpe ſine culpa agitur quod uenit ex culpa. Vnde etiam cum eſurimus, ſine culpa [f] comedimus; quibus ex culpa primi hominis factum eſt, vt eſuriremus.

† *al. carnis incontinentia.*

† *trāſierunt*] ori. *Leuit.* 15.

Matth. 9.

† *al. humiliter ueniens.*

Facta ab inuitis an ſint imputanda.

1 Nec talia poſſunt, vt patet in eo quod legi. & *no. inf.* 13. q. 2. quam præpoſterum.

† additæ ſūt iſtę duæ uoces ex B. Greg. & Beda.

DISTINCTIO VI.

Q Via uero [g] de naturæ ſuperfluitate ſermo cœpit haberi, quæritur, an poſt illuſionem, quæ per ſomniū ſolet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat; vel ſi ſacerdos ſit, ſacra myſteria celebrare. De his ita ſcribit B. Gregorius Auguſt. Anglorū epo, reſp. 11.

Ex 11. interrogatione Auguſt. Anglorū Epiſcopi.

Bēda lib. 1. hiſtor. Ang. c. 27.

Q Via vero.] CASVS. Grat. quærit an poſt nocturnam pollutionem, vel illuſionem valeat quis ſumere corpus Chriſti: & an ſacerdos Miſſam valeat celebrare? & de hoc quid iuris ſit, in cap. ſeq. diſtinguitur.

¶ ¶Quia uero.] Hic intitulatur. diſtin. 6. in qua, quia feceiat mentionem de ſuperfluitate naturæ, digreditur a principali propoſito agens de nocturna polluti one, oſten-

oſtendit ergo auctoritate Greg. quibus modis, & ex quibus cauſis contingit, & qn̄ ſit peccatum, & qn̄ nō: poſtea rn̄det obiectioni factæ in præmiſſa d. in illo, §. his itaq; Et not. ſm quoſdam, ꝙ nocturna pollutio, & illuſio, q̄ procedit ex infirmitate, nō eſt peccatū, et veniale, maxime

liquias prioris voluntatis, ff. de his qui ſui, vel alie. iuris ſunt l. patre furioſo. Imputetur ergo mihi ſaltem ſi initialiter turpiter cogitaui.

Teſtamentum.] CASVS. Capitulum iſtud diuiditur in tres partes. In prima parte dr̄, ꝙ ſi qs pollutus fuerit pollutione nocturna, niſi aqua lot⁹ fuerit, ei vſq; ad veſperā intrare Eccleſiā non concedit. In ſcd̄a parte q̄ incipit, ibi. [Qd tñ] dicit Greg. ꝙ hoc pōt intelligi ſpiritualiter, ſ. de illo, qui in mente prauis cogitationib. eſt pollutus, qui aqua pnīę lauandus eſt, & niſi prius ignis tentationis receſſerit, ſe reum vſq; ad veſperam cognoſcat. In tertia par. q̄ incipit ibi, [Sed eſt] dr̄, ꝙ pollutio tripliciter accidit. Aliquā do. n. accidit ex ſuꝑfluitate naturę, vel ī firmitate, aliqñ ex crapula, aliqñ ex pręcedenti turpi cogitatione. Cū ex ſuꝑfluitate, vel infirmitate naturę ꝓcedit. pollutio, nō imputat̄ alicui, q̄a potius eſt pęna q̄ peccatū. Cum vero ꝓcedit ex crapula, talis pollutio hēt aliquē reatū, verumtamen, ſi neceſſitas adeſt, ꝑꝑ hoc ſacerdos non prohibet a celebratione miſſarum: ſed ſi alij ſacerdotes adſint, celebrare non debet, ſed a corpore Chriſti non prohibetur, maxime, ſi dormientem turpi imaginatione non concuſſerit pollutio. Cum autem ex turpi cogitatione præcedenti procedit, abſtinere debet ab vtroque, quia animo patet reatus ſuus, quia quod cogitauit ſciens, pertulit neſciens.

Pollutio tripliciter accidit.

¶De multiplici genere illuſionis. Cap. I.

Burch. l. 5. c. 43.
Iuo p. 2. c. 52.
Pann l. 1. c. 160.
Poly. l. 3. tit. 16
† paulo aliter in orig. & apud cæteros collectores.

Teſtamentum [a] veteris legis hunc [b] pollutum Dn̄o dicit, & niſi lotum aqua, etiam vſq; ad veſperā † intrare Eccleſiam non concedit. Quod † tamen aliter intelligens populus ſpiritualis, quaſi per ſomnium enim illud reputat, qui tentatus immunditia [c], veris & imaginibus [d] in cogitatione inquinat̄. Sed lauandus eſt aqua [e], vt culpam cogitationis lacrymis abluat: & niſi prius ignis tentationis receſſerit, reum ſe quaſi vſque ad veſperam [f] cognoſcat. ¶Sed eſt in eadem illuſione valde neceſſaria diſcretio: qua † ſubtiliter penſari debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate euenerit, omnimodo hæc illuſio non eſt timenda, quia hanc animus neſciens pertuliſſe [g] magis dolendus eſt, quàm feciſſe. Cum vero vltra modum appetitus gulæ in ſumendis alimentis rapitur: atq; idcirco humorum receptacula grauantur, habet exinde animus aliquem reatum [h], non tamen vſq; ad prohibitionem percipiendi ſacri myſterij, vel miſſarum ſolemnia celebrandi: cum fortaſſe, aut feſtus dies exigit, aut exhibere † myſterium pro eo, quòd ſacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas [i] compellit. Nam ſi adſint alij, qui implere myſterium valeant, illuſio per crapulam facta, a perceptione ſacri myſterij prohibere non debet: ſed ab immolatione ſacri myſterij abſtinere †, vt arbitror, humiliter [k] de-

† al. quia.
Iuo p. 9. c. 111.
† al. exhiberi.
† al. abſtineri.

xime cū ſit pœna, vt inf. c. proxi. ibi, oīno hæc pollutio, vel illuſio non eſt timēda, q̄a aīus, &c. illa vero, q̄ procedit ex crapula, eſt veniale peccatū, vt inf. c. ꝓxi. ibi, hēt exinde animus aliquē reatū. ſimiliter illa q̄ prouenit ex cogitatione ꝑcedente, peccatū eſt, ſed diſtinguitur, quia ſi illa cogitatio nō proceſſit ad cōſenſum, veniale peccatum eſt 1 pollutio ex ipſa ꝓueniens. Si vero ꝓceſſit, tūc eſt mortale 2 ſm iſtorum opi. accidit, ꝙ aliqs neſciens peccat mortaliter, & venialiter 3 operat̄ bonū, & etiā meretur vitam æternam, quia ſi corpus dormit aīa vigilat. Vnde illud. Cor meum vigilat ad te Deus. Idem in furioſo dicūt, ſi culpa ſua deuenit ad furorē arg. 15. q. 1. ſi quis in fi. immo neſciens peccat 32. q. 7. queadmodū. Arg. cōtra. ff. de act. & oblig. ex maleficio, §. ſi qs abſens, vbi dr̄, ꝙ neſciēs nō peccat. Alij dīt, ꝙ dormientes nō peccant. 15. q. 1. ſi cōcupiſcētia & c aliquos. dormiens. n. furioſo cōparat̄, ff. de acq. poſ. l. 1. §. adipiſcimur, & ita nō peccat. Si ergo in nocturna pollutione homo nō venit ad conſenſum, nullo modo peccat: ſi vero peruenit, peccat mortaliter ſm iſtos, niſi forte imaginetur cum vxore ꝓpria, quia tunc dirigit affectum in vxorē, & non peccat mortaliter hāc opi. fouet H. & ꝓbat̄ inf. ead. diſt. non eſt. ibi: luxuriæ, &c. Sed hoc nō eſt verū, quia nullo modo peccat, vt inf. c. ꝓxi. & 15. q. 1. aliquos. Sed contra priorē opi. obijcitur, q. d. ſi cogitaui turpiter, ſed antequā dormiui, ſtatim pęnitui, poſt polluor in ſomno, peccaui, vel non? & vr̄ ꝙ ſic. Reſp. licet contritus ſim: tñ veſtigia remanent, & reliquiæ ſicut in liberto veſtigia ſeruitutis, vnde patronus ei ſuccedit inſtit. de ſucc. lib. §. ſed noſtra. ſic matrimonium in furioſis manet propter re-

1 Sicut, & ipſa cogitatio ex qua procedit.
2 Sub ſicut innuit infra in fi. c. ſeq. & in palea, ſed penſandum.
3 Hoc inſpicit dictū antecedens, ibi ſed cogitatio, &c.

Pollutio nocturna turpē cogitationē ſequens imputatur.

a ¶Teſtamentum.] in Leuitico legitur Dn̄m dixiſſe, ſi fuerit homo pollutus nocturno ſemine, egrediatur extra caſtra, & nō reuertat̄ vſq; ad veſperā donec lauetur, & poſt ſolis occaſum reuertatur ad caſtra hoc Greg. exponit hic, & retorquetur ad illos, qui polluuntur mente.

b ¶Hunc.] talem morē, de quo quęris, adhuc Romani ſeruant 4. vt 33. q. 4. vir cum propria vxore.

c ¶Immunditia.] ideſt, immunda cogitatione.

d ¶Veris imaginibus.] cum videt mulierem, & delectatur in ea.

e ¶Aqua.] ideſt pęnitentia.

f ¶Ad veſperā.] i. quouſq; receſſit ignis tentationis. ADDITIO. ideſt, prauæ cogitationis. i. quouſq; cedat illa cogitatio reatu: licet. n. peccatum tranſeat actu, remanet tamen reatu 22. q. 7. non ſolum. de conſec. d. 4. non ex quo. Vel dic ad veſperam, ideſt, pęnitentiam, quia veſpera, ideſt finis eſt peccati, & idem ſenſus eſt. Hu.

g ¶Pertuliſſe.] q. d. potius intelligitur tunc pati, quam facere.

h ¶Reatum.] ideſt veniale peccatum; & ideo non prohibet a ſumptione Euchariſtiæ, ſed prohibet vel diſſuadet a confectione, niſi ſit neceſſitas.

i ¶Neceſſitas.] quæ legē non habet. de conſe. d. 1. ſicut.

K ¶Humiliter.] ergo eſt conſilium bene. n. poteſt celebrare,

4 Sub. Iudæi a contractu mortui in pollutis. de conſecr. d. 4. nec quenq̄. Hug.

bet: ſi β tamen [a] dormientem turpi imaginatione illuſio non concuſſerit [b]. Nam ſunt, quibus ita plerumq; illuſio naſcitur, vt eorum animus etiam in ſomno corporis poſitus non fœdetur turpibus imaginationibus. ¶Qua in re vnum ibi oſtenditur, quòd ipſa mens rea [c] non ſit tunc γ: ſed ſuo iudicio penitus libera [d] cum ſe, etſi dormiẽti corpore nihil meminit vidiſſe, tñ in vigilijs corporis meminit in ingluuiem cecidiſſe. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio in mente dormientis, patet aĩo ſuus reatus. Videt.n.a qua radice [e] inquinatio illa proceſſerit; quia†, qđ cogitauit ſciẽs, hoc pertulit neſciẽs: & δ pp talẽ pollutionem a ſacro myſterio ea die abſtinere oportet. † al.qui.

brare, ſi vult nam ꝑ leuibus criminibus non abſtinebit ſacerdos a celebratione miſſarum, ſed pro talibus abſtinebit, pro quibus poſſet excõmunicari, vt de conſe. diſt. 2. ſi non ſunt & c. quotidie. tamen pro quolibet mortali peccato quilibet eſt ſuſpenſus quo ad ſe, vt extra de coha. cler. & muli. c. vlt. niſi peregerit pęnitentiam, vt extra de tẽpo. ord. quæſitũ Hu.
a ¶ Tamen.] ideſt, maxime.
b ¶ Non concuſſerit.] pollutio ipſa.
c ¶ Rea.] quaſi dicat, nec mens eſt rea in ſomno, nec eſt rea poſt ſomnum, cũ eſt libera in ſuo iudicio ſed tunc fuit rea qñ ſe ingurgitauit, vnde ſatis patet hic, ꝙ homo in ſomno nõ peccat.
d ¶ Libera.] ſupple. ſed prius pęccauit.
e ¶ Radice.] ideſt, mala cogitationę.
Non

α ¶Veris.] *In pleriſque codicibus B. Gregorij, & apud Bedam, & in collectione Conciliorum Coloniæ* 1530. *impreſſa, legitur*, vanis; *in aliquibus vero B. Gregorij codicibus* varijs; *ſed ob Gloſſam non eſt mutatum.*

β ¶Si tamen.] *In codicibus B. Gregorij, & apud Bedam eſt*, ſi tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concuſſerit. *In collectione vero Iſidori etiam manuſcripta*, ſi tamen animum dormientis turpes imaginationes concuſſerunt: *quem ſenſum retinet etiam lectio Panormiæ: nam Burchardus, & Iuo parum ab originali diſcrepant.*

γ ¶Non ſit tunc: ſed ſuo.] *Omnia fere Gratiani manuſcripta exemplaria habent*, vel ſuo: *cæterum magna hoc loco eſt inter cæteros collectores, & Bedam, & B. Gregorij codices varietas. In collectione Iſidori etiam manuſcripta eſt*, qua in re vnum ibi oſtenditur, ipſa mens non rea, nec tamẽ ſuo iudicio libera. *Verum ob codicum varietatem nihil eſt in contextu mutatum.*

δ ¶Et propter.] *Hæc vſque ad finem, neque in codicibus B. Gregorij, neque apud Bedam, neque in tribus vetuſtis Gratiani exemplaribus habentur. Sunt tamen apud Burchardum, & Iuonem, & Pannormiam, & Polycarpum.*

¶Peccatum non dicitur perpetratum cogitatione ſolum, ſed delectatione, & conſenſu. PALEA. α Cap. II.

SEd penſandũ eſt, ipſa cogitatio, verũ in ſuggeſtione, an delectatione, vel (quod maius eſt) peccati conſenſu acciderit. Tribus .n. modis impletur omne peccatũ, videlicet ſuggeſtione, delectatione, conſenſu: ſuggeſtio quippe fit per diabolũ, delectatio per carnem, conſenſus per ſpiritũ, quia & †primo culpam ſerpens ſuggeſſit, Eua velut caro delectata eſt, Adam velut ſpiritus conſenſit. Et neceſſaria eſt magna diſcretio, vt inter ſuggeſtionem β, delectationem, & conſenſum iudex ſui animus præſideat. Cum enim malignus ſpiritus peccatum ſuggerit in mente: ſi nulla peccati delectatio ſequatur, peccatum omnimodo perpetratum non eſt: cum vero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit naſci: ſi autem etiam ad conſenſionem ex deliberatione deſcendit, tunc peccatum cognoſcitur perfici. In ſuggeſtione igitur peccati ſemen eſt: in delectatione fit nutrimentum; in conſenſu perfectio. Et ſæpe contingit, vt hoc, quod malignus ſpiritus ſeminat in cogitatione, caro in delectationem trahat; nec tamen animus eidem delectationi conſentiat. Et cum caro ſine anima delectari nequeat; ipſe tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, vt ei ex ratione contradicat, nec conſentiat, & tamen delectatione ligatus ſit; ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat. Vnde & ille cœleſtis exercitus pręcipuus miles gemebat dicens: [Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ; & captiuum me ducentem in lege † peccati, quæ eſt in mẽbris meis.] Si autem γ captiuus erat, minime repugnabat: quapropter, & captiuus erat, & repugnabat. Igit legi mentis eius lex, quæ in mẽbris eſt, repugnabat

Beda. ibidem. Burch. l. 5. c. 43. Iuo p. 2. c. 52.
† al. cum primam.
Rom. 7.
† al. legem.

pugnabat

pugnabat:ſi autem repugnabat,captiuus non erat. Ecce itaque homo eſt (vt ita dixerim) captiuus, & liber; liber ex iuſtitia,quam diligit; captiuus ex delectatione, quam portat inuitus.

α ¶Palea.] *Abeſt hac palea non ſolum a primo & decimo Vaticinis,verum & alijs,quæ aliquot paleas habent.Rubrica autem abeſt ab omnibus. In quibus enim caput hoc reperitur, coniunctè ponitur cum ſuperiore, quemadmodum etiam apud Burchardum,& Iuonem.*

β ¶Suggeſtionem.]*Sic emendatum eſt ex originali,a quo parum diſcrepat Iuo: ante legebatur,* & neceſſaria eſt magna diſcretio inter ſuggeſtionem & delectationem; & inter delectationem atq; conſenſum,iudicē ſui faciat animum præſidem,*Burchardus,*iudicem ſui præſidere animum,*Reliqua fere,vt Gratianus. Apud Bedam verò,*& inter ſuggeſtionem atque delectationem; inter delectationem & conſenſum, iudex ſui animus præſideat. *In collectione Iſidori,* & neceſſariū eſt magna diſcretione inter ſuggeſtionem & delectationem, atque conſenſum iudicem ſui prodere animum.

γ ¶Si autem.] *Magna etiam hoc loco iudicum varietas eſt:breuiſſima,& ſatis integra lectio eſt in codice epiſtolarum B. Gregorij olim Lutetiæ impreſſo.* Si autem captiuus erat minime pugnabat,ſed pugnabat,quapropter captiuus non erat.Ecce itaqne,&c.

Item Iſid.lib.3 ſententiarum de ſummo bono.c.6.

¶Quando ſit peccatum nocturnis imaginibus illudi. Cap. III.

Iuo p.9.cap.112.

NOn eſt peccatum, quando nolentes imaginib. nocturnis illudimur,ſed tunc eſt peccatum; ſi, antequam illudamur,cogitationis affectibus præuenimur.Luxuriæ quippe imagines, quas in veritate geſſimus, ſæpe dormientibus in animo apparent:ſed innoxiæ,ſi non cōcupiſcendo [a] occurrunt. Qui nocturna illuſione polluitur,quamuis extra memoriam turpium cogitationum ſeſe perſentiat inquinatum; tamen hoc vt tentaretur,culpæ ſuæ tribuat, ſuamque immunditiam ſtatim fletibus tergat. † al. ita.

His itaque † [b] *reſpondetur. In lege & in Euangelio naturale ius continetur, non tamen quæcumque in lege & Euangelio inueniuntur, naturali iuri cohærere probantur. Sunt enim in lege quædam moralia præcepta, vt non occides:quædam myſtica, vtpote ſacrificiorum præcepta,vt de agno,& alia ſimilia his. Moralia mandata ad naturale ius ſpectant;atque ideo nullam mutabilitatem recepiſſe monſtrantur. Myſtica verò quantum ad ſuperficiem a naturali iure reprobantur ſibi annexa; ac per hoc, & ſi ſecundum ſuperficiem videantur eſſe mutata; tamen ſecundum moralem intelligen-*

NOn eſt.] CASVS. Quæſitum fuit ab Iſidoro,an peccet homo cum dormiens nocturna illuditur pollutione? & reſpondet,q non;niſi adſit concupiſcentia: ſed tunc peccat cum vigilans luxuriam prouocat: ſed tamen quocunque modo accidit pollutio,ſuæ culpæ attribuere debet.

a ¶Non concupiſcendo.] Ideſt abſque libidine præcedentis ardoris.

HISITAQVE CASVS. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima parte ſoluit Gratianus qõnem quam fecit ſu. in illo.c.hæc quæ,de priuilegiis.in 5.d.de mutabilitate,& variatione iuris naturalis dicens, q̄ ius naturale in lege, & in Euangelio continetur; ſed tñ non oīa quæ ſunt in lege,& in Euangelio cohærēt iuri naturali q̃tū ad ſuperficiem.Sunt.in lege q̄dam præcepta moralia,vt non occides,&c.Iſta nō mutātur, nec ius naturale in eis:quædam myſtica præcepta,vt de agno ſacrificādo,& his ſimilia iſta mutātur quantū ad ſuperficiē,& non q̃tum ad moralē intelligentiā:& q̃tū ad hoc ius naturale immobile pſeuerāt, & permanet, ſicut fuit ab exordio rōnalis creaturæ.In ſecunda parte, q̄ incipit ibi, [Ius vero cōſuetudinis.]dr̄ q̄ ius cōſuetudinis cępit poſt legē naturalē: ex quo hoīes cæperūt ſimul habitare, qđ credit̄ factum eo tp̄e quo Cain legit̄ ædificaſſe ciuitatē:quod ius cum fere eſſet extinctū propter diluuiū, fuit reparatū a Nembroth ſiue potius immutatum; quia cœpit opprimere homines.& hoc probatur auctoritate Ge.ibi. [CępitNēbroth,&c.

b ¶His itaq;.] Hic ponit Magiſter ſol. obiectionis, q̄ fecerat in præcedēti di. Nos ergo cum ipſo plenius diſtinguamus,q̄ eorū,q̄ continent̄ in lege,alia sūt moralia alia myſtica:moralia sūt q̄ mores informant,& ſic ſunt intelligenda,vt ipſa verba ſonāt, vt diliges Deū:nō occides.honora patrem, de quib.notatur 32. q.7.quid in oīb. myſtica ſunt figuralia, quæ aliud ſignificāt præter id quod litera ſonat:horum alia ſunt ſacramentalia, alia ſunt cęremonialia. Sacramentalia ſunt de quib. ratio reddi poteſt quare ad literam ſic fuerunt præcepta, vt de circunciſione, & obſeruatione ſabbati, de quib.habes extra de bapt maiores. & extra de conſt. translato. Cæremonialia ſunt de quib. rō reddi non pōt quare ad literam ſic mādata.vt non arabis in boue, & aſino, vt 16.q.7.in in noua. nō feres veſtem de lana,& lino contextā,nō ſeres agrū diuerſo ſemine, Lex ergo quantum ad moralia

tiam mutabilitatem neſcire probantur. Naturale ergo ius ab exordio rationalis creaturæ incipiens, vt ſupra dictum eſt, manet immobile. Ius [a] verò conſuetudinis poſt naturalem legem exordium habuit; ex quo homines conuenientes in vnum cœperunt ſimul habitare, quod ex eo tempore factum creditur; ex quo Cain ciuitatẽ ædificaſſe legitur: quod cum diluuio propter hominum raritatem fere videatur extinctum [b], poſteà a tempore Nembroth reparatum, ſiue potius immutatum exiſtimatur; cum ipſe ſimul cum alijs alios cœpit opprimere, alij ſua imbecillitate eius ditioni cœperunt eſſe ſubiecti, vnde in Geneſi legitur de eo: (Cœpit Nembroth robuſtus venator eſſe coram Domino [c]) ideſt α hominum oppreſſor, & extinctor, quos etiam ad turrim ædificandam allexit.

Gen.4.

Gen.7.

Gen.10.

α ¶Ideſt.] *Gloſſa ordinaria ad iſtum locum ex Alcuino ita habet,* ideſt hominum oppreſſor & extinctor: quos allexit, vt turrim contra Deum conſtruerent.

DISTINCTIO VII.

IVS autem [d] conſtitutionis cœpit a iuſtificationibus [e] quas [f] Dominus tradidit Moyſi dicens: (Si emeris ſeruum Hebræum, &c.) Exod.21.

Vnde Iſidorus in lib.5. Etymol.c.5.1.ait.

¶De conditoribus legum. Cap. I.

MOyſes gentis Hebreæ primus omnium diuinas leges ſacris literis explicauit. Phoronæus Rex primus leges, iudiciaq; conſtituit. Mercurius Triſmegiſtus [g] primus leges Aegyptijs tradidit Solõ primus leges Athenienſibus dedit. Licurgus primus Lacedæmonijs iura ex Apollinis auctoritate confinxit. Numa Pompilius, qui Romulo ſucceſſit in regno, primus [h] leges Romanis edidit. Deinde, cum populus ſeditioſos † magiſtratus ferre non poſſet; Decemuiros [i] legibus ſcribendis creauit, qui leges ex libris Solonis in latinum ſermonem translatas xij. tabulis expoſuerunt.

† *al. ſeditioſus.*

non recipit immutationem, ſed quantum ad ſacramentalia, & cæremonialia mutatur quantum ad ſuperficiem literæ, ſed non ob hoc dicitur eſſe mutatum ius naturale: quia in his non conſiſtebat ius naturale, quo ad ſuperficiem literæ, ſecundum quam hæc ſunt mutata: ſed quo ad myſticam intelligentiam, ſecundum quã nõ ſunt mutata: ſed myſticus eorum intellectus nõ eſt mutatus, vnde lex non dicitur mutata, 1.q.1. Marchion.

a ¶Ius] Nunc oſtẽdit a quo tẽpore cœpit ius cõſueutdinarium, & conſtitutionis, & dicit, ꝙ a tẽpore Cain cępit ius conſuetudinarium. qui primo ædificauit ciuitatem, quam ex nomine filij ſui vocauit Enoch: ſed ius conſtitutionis a Moyſe 1.Io.

b ¶Extinctum.] Ius ergo non terminat. i. non finitur in vij. ſicut nec incipere poteſt a vij. quia ad minus x. debent facere plebem, vt inf. 10.q.3. vnio.

1 Hoc non debet hic eſſe, quia hoc dicitur in ſequen. di. nec hoc ponit Hugo, nec Lau. nec ẽt ponit in antiqua gl. Io.

c ¶Corã Domino.] ideſt eorũ, qui ſunt Domini, vel permittẽte Domino, quidquid enim fit iudicio Dei fit, vt 26. q. 5. nec mirum.

IVs autẽ.] Hæc diſtinctio diuiditur in duas partes, 2. ibi. [Paulatim.] CASVS. ſupra oſtenſum eſt, quo tẽpore ius naturale, & ius conſuetudinis incęperunt. Nunc autem oſtẽdit in hac 7. diſ. quo tẽpore incœpit ius conſtitutionis, & dicit Grat. quòd primo incœpit a Moyſe, & poſtea ab aliis, vt dicitur in ſeq. cap.

d ¶Ius autem.] In hac vij. diſt. oſtendit quando, & a quib cœperunt conſtitutiones humanæ tam Eccleſiaſticę, quam ſæculares. Eccleſiaſticæ cœperunt a Moyſe & tempore Moyſi: Sæculares a diuerſis, & tempore diuerſo cœperunt, vt patet in ſeq. cap.

e ¶A iuſtificationibus.] .i. a iudicijs: Legitur in Exod. ꝙ Dominus dixit filiis Iſrael ꝑ Moyſen. Si emeris ſeruum Hebræũ. ſ. qui ante ſeruus non fuit, 6. an. ſeruiat tibi, niſi annus Iubilæus interueniat in 7. an. egrediatur liber & gratis, cum quali veſte intrauit, ſi habuit prius vxorem cum filiis, cum vxore & liberis exeat: ſi Dominus dedit ei vxorem, mulier cum filiis erit domini: ſed ſi elegerit ſeruus manere cum domino amore domini, vel vxoris, & filiorum, offeret eum dominus diis i. ſacerdotib. & applicabit ad oſtium tabernaculi, & perforabit aurem eius cum ſubula in ſignum perpetuæ ſeruitutis 2, & eius erit ſeruus vſq; dum viuet, vel vſque ad annum Iubilæum: Ab hac conſtitutione cępit Moyſes iudicia ſua, vt dicitur in Exod. Ioan.

2 Et ita hic inducitur ſeruitutis ex p̄ſcriptione ſeptennii, vt not. t. diſ. ius gentium.

f ¶Quas.] Nam & à diuinis ſcripturis ornatus omnis ſciæ ſumpſit initium, vt inf di. 37. legimus, §. hinc etiã.

MOyſes.] CASVS. In prima parte huius enumerantur ſeptem perſonæ quæ primo leges aliis ediderunt, vt Moyſes. Phoronæus, Mercurius, &c: In ſecunda parte, quæ eſt ibi, [Deinde] dicitur, ꝙ populus Romanus ordinauit 10. viros q leges ex libris Solonis 10. tab. tranſtulerunt in latinum ſermonem, & eas poſtea exponentes duas tabulas addiderunt.

g ¶Triſmegiſtus.] Propter tres potentias. ſ. eloquentiã, ſcientia & virtutem, de quibus habes 37. diſt. relatum, & 16. q. ſic viue, C. de profeſ. l magiſtros.

h ¶Primus.] Immo prius Romulus tradidit: ſed pauca s. ff. de orig. iur. l. 2. & quia paucas: ideo dicitur iſte primus edidit 3.

3 Vt ff. de orig. iur. l. 2. Laur.

i ¶Decemuiros.] Cum enim leges ꝑꝑ diſcordiam plebeiorum cum nobilibus fere per 30. annos in deſuetudinem abiiſſent, creati ſunt 10. viri, qui de Gręcis ciuitatibus leges collectas trãſtulerũt ĩ latinũ, & eas in tabulis eburneis ſcripſerunt poſtea iidem 10. viri accepta ꝑtãte corrigendi, & interpretandi legęs, uidentes multa deeſſe tabulis 10. poſtea duas tabulas ſuperaddiderũt: & appellatæ ſunt illæ leges 12. tabularum: qui autẽ fuerunt illi 10. viri ſtatim determinat Iſidorus dicens ſeq. cap.

Fue-

FVerunt.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur nomina x. virorum, qui leges primo tranſtulerunt, & dicitur etiam, ꝙ Pompeius primus Conſul, & Cæſar leges cōdere voluerunt, ſed nō potuerunt perficere. In ſecunda parte dicitur, ꝙ leges propter

ria non vt probentur, ſed vt reprobentur maledicta, vt 37 diſt. legimus. & c. qui de menſa.
c ¶ Vocauit.] Hunc tamen immutauit poſtea Iuſtinianus, & fecit vnum codicem ex tribus. C. de nou. cod. com. verſus princ. Ioan. Theutonicus.

¶ Nomina eorum, qui leges xij. tabularum expoſuerunt. Cap. II.

Iſidorus ibidē continentur.

†Adde text. ſm. in l. 2. § iuris ciuilis. cum §. ſe. ff. de origi. iuris.

FVerunt autem hi †, Ap. Cladius, T. Genutius, P. Seſtius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Poſtumius. Hi Decemuiri legum conſcribendarum electi ſunt. Leges autem redigere in libris † primus Conſul Pompeius inſtituere voluit: ſed non perſeuerauit obtrectatorum metu [a]. Deinde Cæſar cœpit id facere; ſed ante interfectus eſt; Paulatim autem antiquæ leges vetuſtate, atq; incuria abſoluerūt †; quarum etſi nullus iam vſus eſt, notitia tamē neceſſaria [b] videtur. † ¶ Nouæ leges à Conſtantino Cęſare cœperūt; & reliquis ſuccedentibus: erantque permixtæ, & inordinatæ. Poſtea Theodoſius minor † Auguſtus ad ſimilitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicem factum conſtitutionum à Cōſtantini temporibus ſub proprio cuiuſque Imperatoris titulo diſpoſuit; quem à ſuo nomine Theodoſianus vocauit [c].

† al. libros.

† exoleuerūt] ori. Iuo. p. 4. c. 170. Pann. l. 2. c. 144.

† Adde an lex abrogata ſit abroganda. no. C. de lat. lib. tol. l. 1. & C. de nou. cod. an. 6.

† al. iunior.

DISTINCTIO VIII.

† al. naturę.

1 ps

DIffert autem [d] ius naturale † à conſuetudine, & conſtitutione. Nam iure naturali omnia ſunt cōia omnibus: quod non ſolū inter eos [e] ſeruatū creditur, de quibus legitur: (Multitudinis autē credētiū erat cor vnum, & anima una, &c.) uerum etiam præcedenti tempore à philoſophis traditum inuenitur. Vnde apud Platonem illa ciuitas iuſtiſſime ordinata traditur; in qua quiſque proprios neſcit [f] affectus. Iure uero conſuetudinis, uel conſtitutionis hoc meum eſt, illud alterius.

Act. 4.

Vnde Auguſtinus ait tract. 6. ad c. 1. Ioannis.

¶ Iure diuino omnia ſunt communia omnibus: iure vero conſtitutionis hoc meum, illud alterius eſt. Cap. I.

Anſel. 12. c. 62. Iuo p. 3. c. 194. Pann. l. 2. c. 63.

QVo iure defendis [g] villas eccleſiæ? diuino, an humano? diuinum ius in ſcripturis hēmus; humanū ius in legibus Regum. Vñ quiſq; poſſidet, quod poſſidet? nonne iure humano? Nā iure [h] diuino, (Domini eſt terra,

Pſal 23.

DIffert autem. Hęc d. diuidit̄ in duas partes, in quarū prima probat, ꝙ de iure naturali oīa ſunt communia. Secūda, ibi. [Dignitate.] CASVS. Supra in 3. diſtin. aſſignata fuit differentia iuris naturalis ad alia iura ī origine, & dignitate. nunc autem aſſignat drīam iuris naturalis ad alia iura in amplitudine: quia hoc iure omnia ſunt cōia: ſed non alio iure. Repetit etiam de dignitate. Dr̄ ergo in hoc § ꝙ hoc ius naturale differt à conſuetudine, & conſtitutione: nam iure naturali omnia ſunt cōmunia & hoc probatur auctoritate noui teſt. & auctoritate platonis: ſed iure cōſuetudinis dicit̄ hoc meum, illud tuum: & ad hoc inducitur ſeq cap.

d ¶ Differt autem.] In hac 8. diſt. oſtēdit magiſter, qualiter ius naturale excellat alia iura amplitudine; quia ſecundum hoc ius omnia ſunt communia.

e ¶ Inter eos.] i. Apoſtolos. 12. q. 1. dilectiſſimis.

f ¶ Neſcit.] Quiſque enim tantum diligit alium, vt ſe 1, finxit enim Plato quādam Rēpublicam, in qua omnia ſunt communia 12 q. quæſt. 1. cap. 2.

1 Vt de pœniten. diſt. 2. charitas eſt iuxta ſi

propter vetuſtatem ab vſu ceciderunt, quarum notitia eſt neceſſaria, etſi in vſu non ſint. In tertia parte dr̄, ꝙ nouæ a Conſtantino, & eius ſucceſſoribus cœperunt: ſed quia permixtæ, & confuſæ erant Theodoſius minor ad ſimilitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicis, compoſuit codicem ex conſtitutionibus Imperatorum, quem Theodoſianum vocauit. Secunda pars incipit ibi. [Paulatim.] Tertia ibi: [Nouæ.]

a ¶ Metu.] Arg. ꝙ metus verborum excuſat arg. inf. 23. q. 8. conuenior. ibi, dic aliquod verbum in Deum, & morere. & arg. ff. de acquir. hære. l. 6. in fi. arg. contra, extra quod met. cau. ſacris.

b ¶ Neceſſaria.] Sed ſi nullus eſt earum vſus, ut quid membranas occupant. 19 diſt. ſi Romanorum? ſed ideo notitia eſt neceſſaria, vt ſciatur cauſa quare tollantur, Vt C. de cad. tol. l. vna, quia & ipſe Papa argumentatur ex abrogato iure, ut extra de iud. nouit, Vel eſt neceſſa-

QVo iure.] CASVS. Quidam hæretici conquerebantur ſe iniuſtè expoliatos rebus quas nomine eccleſiæ poſſidebant, contra quos inuehitur Auguſt. dicens eos non poſſe conqueri: nam aut poſſident iure diuino, aut iure humano, ſi iure diuino omnia ſunt communia, & ita res eccleſiæ poſſidere non poſſunt: ſi iure humano; ſed iura humana ſunt leges Imperatorum, quæ ſtatuunt, vt hæretici nil nomine eccleſiæ poſſiderent. ſi ergo renunciant legibus Imperatorum, per conſequens & poſſeſſionibus; ſiue noīe eccleſiæ, uel ꝓprio noīe velint poſſidere: cum Apoſtolus Reges p̄ceperit honorari.

g ¶ Defendis.] i. petis, vel defendendo retines.

h ¶ Nam iure diuino.] Ex hoc vr̄, ꝙ tantum iure humano aliqua poſſideātur, & nō diuino, & ſic ob. inf. 23. q. 7. c. 1. vbi dr̄, ꝙ iure diuino aliqd poſſidet̄. Sed non eſt contrarium: quia dr̄ ibi. ꝙ iuſtorum ſunt omnia cōia

Poſſeſſio an ſit de iure diuino an humano.

& plenitudo eius.] Pauperes & diuites Deus de vno limo fecit: & pauperes & diuites vna terra ſupportat. Iure tamē humano dicit† ; hæc villa mea eſt; hæc domus mea, hic ſeruus meus eſt[a]. Iura† autem humana, iura Imperatorum ſunt: quare? Quia ipſa iura humana per imperatores, & reges ſæculi Deus diſtribuit generi humano. *Item ibidem paulo inferius.* ¶ Tolle β iura Imperatorum; & quis audet dicere, mea eſt illa villa, aut meus eſt ille ſeruus, aut domus hæc mea eſt†; ſi autem, vt teneantur iſta ab hominibus, regum iura fecerūt, vultis, vt reticeamus leges, vt gaudeatis[b]? *Item ibid paucis interiectis.* ¶ Legantur leges[c], vbi manifeſtè præceperunt Imperatores, eos†, q præter eccleſiæ catholicæ communionem vſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine eccleſiæ audeant poſſidere[d]. Sed quid nobis & Imperatori? Sed iam dixit, de iure humano agitur, & tamen Apoſtolus voluit ſeruiri regibus, voluit honorari reges, & dixit [Reges reueremini] Nolite dicere[e], quid mihi, & regi? Quid tibi ergo & poſſeſſioni? Per iura regum poſſidentur poſſeſſiones. Dixiſti, quid mihi & regi? Noli dicere poſſeſſiones tuas: quia ipſa† iura humana renunciaſti, quibus poſſidentur poſſeſſiones.

Gen. 2.

†*dicit*] orig. †*Iure ergo humano, iure Imperatorum: quaret*] orig.

† Correct. text. in l. cū hoc iure. cū ibi non ſi. de iuſt. & iur.

Cod lib. 1. tit. 5. cap. 4 & Cod. Theod. lib. 16 ti. 5. c. 4; 52. 54.

† *al. vt.*

1 Pet. 2.

† *ad. ipſa*] orig. & Iuo.

α ¶ Eccleſiæ] *Hæc dictio non eſt apud B. Auguſtinum: Nam ibi agit contra Donatiſtas, qui legibus Imperatorum villas ſibi adēptas, & Eccleſiæ catholicæ atributas eſſe q̄rebātur: Quare, cum Donatiſtæ dicerent,* villas noſtras tulerunt: fundos noſtros tulerunt, *vt eos ipſe cōuincat nullum ius in illis habuiſſe, aut habere, quibuſdā præpoſitis addit iſta.* Quo iure defendis villas? diuino &c. E*t infra* 11. q. 1. c. *ſi quæ cauſa, vbi gratianus citat initium huius capitis, iſta dictio,* Eccleſiæ, *non habetur, eſt tamen apud Anſelmum, Iuonem & in Pannomia locis indicatis.*

β ¶ Tolle] *Quoniam gloſſa obſtitit, ne omnia emendarētur, aut adderentur, quæcunque addenda videantur, placuit integrum apponere locū B. Auguſtini Apud ipſum igitur poſt ver.* humano *antecedentis paragraphi, hæc ſequntur,* Vultis legamus leges Iuriſperitorum? & ſecundum ipſas agamus de villis? Si iure humano vultis poſſidere; recitemus leges Imperatorum: videamus, ſi aliquid voluerunt ab hæreticis poſſideri: Sed qd mihi eſt Imperator? ſecundum ius ipſius poſſides terrā. Aut tolle iura Imperatorū, & quis audet dicere, mea eſt illa villa, aut meus eſt ille ſeruus, aut domus hæc mea eſt? Si autē vt teneantur iſta ab omnibus, iura acceperunt regum, vultis recitemus leges, vt gaudeatis, quia vel unum horum habeatis, & non imputetis niſi manſuetudini columbæ, quia vel ibi uobis permittitur permanere? leguntur enim leges manifeſtæ, vbi præceperunt Imperatores, &c.

2 *Dignitate*[f] *vero ius naturale ſimiliter prævalet cōſuetu*

iure diuino, & bene poteſt eſſe, quod iure diuino aliqd ſit proprium: ſed ideo dicit hic, q iure humano poſſidentur poſſeſſiones: quia iura humana potiſſimè tractāt de poſſeſſionibus: ſed ius canonicum principaliter de decimis, vel primitijs. Vel dic, q ibi ius diuinum ſtrictè ſumitur pro iure canonico: ſed hic ius canonicum comprehēditur ſub iure humano, & hinc 1 habes, q petenti reſtitutionem obſtat exceptio hæreſis. Hæretico. n. nihil eſt licitū poſſidere, vt 23. q. 5. ſi vos. & q. 8. c. 1 & 2. Item hic eſt arg q à petēte reſtitutionē poſſumus quærere quo iure petat: an p interdictum vel iudicis officio. Itē q cauſam petendi tenetur explicare: & q ſecūdum iura canonica actio ſit proponēda: habes extra de iudi. examinata. & extra de libe. obla dilecti. nec obſtat extra de iudi. dilecti. 2 Ioan. Sol. ego credo, q cauſa, & modus agendi eſt proponendus, vt ſecundum illum modum iudex ferat ſententiam, extra de ſimo. licèt Heli. licèt nō cogatur actionē proponere; quia etiā ſecundum leges ſola cauſa ſufficit, vt C. de edict. diui Adri. tol. l. 3. Bar.

a ¶ Meus eſt.] Hæc verba meum, & ſuū ſpectāt ad dominū, non ad bonæ fidei poſſeſſorem, vt ff. de re. & ſump. ſu. l. 2 §. j

b ¶ Gaudeatis.] Retinendo poſſeſſiones, vel eas recuperādo.

c ¶ Leges.] Cōſtitutiones Imperatorū ſuper rebus eccleſiaſticis, non valuiſēt, niſi poſtea cōfirmatæ fuiſſent ab eccleſia, vt 96. diſt. bene.

d ¶ Poſſidere] Hoc canones præcipiunt, vt 23. q. 7. c. 1. & 2.

e ¶ Dicere.] Arg. eſt hic, q qui vnū dicit, dicit, & omnia, quę ſequuntur ex illo, vt 11. q 3. ęſtimāt &c. ſeq & extra de do. & contum. cum dilectus filius. & ff quod met. cau. l. 1. Item arg. q idem iuris eſt in vno connexorum, quod in reliquo, vt 1. q. 3. ſi quis obiecerit. & 3 q. 6. hæc quippe. Item argu. q qui renunciat vni, renunciat omnibus, quæ ſequuntur ex illo. & etiam omnibus cohærentibus, vt 8 1. diſtinct. ſi. quis ſacerdotum, & prima. quæſt. prima, ſi quis epiſcopus. & 9. quæſt. 2 nullus primas.

1 Illud hic elicitur ſecūdū illam expōnē. quę fit ſup ea. in ver. defendis. i. petis, ſecundū Io. de Fant.

2 Vbi de hoc & 2. q. 6. decreto.

DIGNITATE. CASVS. Oſtendit, q differt dignitate ab alijs ius naturale: quia ſi conſtitutio, vel conſuetudo aliqua ſit huic contraria, irritatur & hoc probatur ſeq. cap.

f ¶ Dignitate.] Hic incipit 2. pars diſt. in qua oſtendit quare ius naturale ſit dignius q̄ alia iura: nā quæcunq; conſti-

conſtitutio, vel conſuetudo eſt contra illud ius, eſt irrita, & ad hoc inducuntur omnia, c. ſeq.

QVę contra.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ flagitia, quæ ſunt contra mores hominum vitari debent: ita, vt pactū hominum, vel conſuetudo ciuitatis ſeruetur, res tenentur ſequi conſuetudinē illorū inter quos commorantur? Ar. vr̄ hic, ꝙ ſic 1. & 12. d. illa, & 41. diſt. c. 2. Arg. contra quia vitatores non ſortiunt̄ forū illius loci ꝑ quē tranſeunt, vt ff. de iud. hæres, §. 2. Et eſt arg. quod ſoli perpetuo habitantes obligantur legi ciuitatis, vt ff. de pi. debitor.

dini, & conſtitutioni. Quæcunque enim, vel morib. recepta ſunt, vel ſcriptis comprehenſa: ſi naturali iuri fuerint aduerſa, vana & irrita habenda ſunt.

Unde Auguſtinus ait, lib. 3. confeſſ. c. 8.

¶Aduerſus naturale ius, nulli quidquam agere licet. Cap. II.

Iuo p. 4. c. 178.

QVæ contra mores [a] hominum ſunt flagitia [b], pro morum diuerſitate [c] vitanda ſunt, vt pactum inter ſe ciuitatis, aut gentis conſuetudine, vel lege firmatum, nulla ciuis, aut peregrini [d] libidine violetur. Turpis enim omnis pars eſt ſuo vniuerſo non congruens. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorumlibet iubet; etſi nunquam ibi factum eſt, faciendum eſt: & ſi omiſſum, inſtaurandum eſt: & ſi inſtitutum non erat, inſtituendum eſt. Si enim regi licet in ciuitate, cui † regnat, iubere aliquid, quod neque ante illum quiſquam, nec ipſe vnquā iuſſerat; & non contra ſocietatem ciuitatis eius obtemperatur, imò [e] contra ſocietatem non obtemperatur (Generale [f] quippe pactum eſt ſocietatis humanæ obedire regibus ſuis) quanto magis Deo regnatori vniuerſæ creaturæ ſuæ, ad ea quę iuſſerit, ſine dubitatione ſeruiendum eſt? ſicut [g] enim in poteſtatibus ſocietatis humanæ maior [h] poteſtas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus.

† *al. in qua.*

Item Nicolaus Papa Igmaro Remenſi archiepiſcopo.

¶*Caput hoc eſt ex epiſtola Nicolai, quæ incipit,* Epiſtola beatitudinis tuæ, *extatque una cum alijs eiuſdem, & aliorum Pontificum epiſtolis manuſcriptis Romæ in Bibliotecha Monaſterij Dominicanorum, ex qua hoc caput emendatum eſt.*

¶Radicitus eſt euelleuda pernicioſa conſuetudo. Cap. III.

Iuo p. 4. c. 203. Pann. l. 2. c. 28.

MAla conſuetudo [i], quæ non minus [k] quam pernicioſa corruptela † vitanda eſt, niſi citius radicitus euertatur, in priuilegiorum ius ab improbis aſſumitur: & incipiunt præuaricationes, & variæ † præſumptiones celerrime non compreſſæ, pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuo celebrari.

† Concord. tex in Auth. habita. cum in gl in uer. peruerſa cōſuetudine. C. ne fil. pro pat. & in c. Meſſana, de elect.

† *al. vana.*

Item Auguſtinus li. de baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 6.

Sub perſona Liboſi Vagenſis. Iuo p. 4. c. 208. Pann. l. 2. c. 165. inf. ea. c. qui contempta ibid. c. 8. ſub perſona Fœlicis a Buslacenſis.

¶Veritati & rationi conſuetudo eſt poſtponenda. Cap. IIII.

VEritate [l] manifeſtata [m] cedat conſuetudo ueritati: plane rn̄deo, qs dubitet [n] veritati manifeſtatę debere cōſuetudinē cedere? *Item.* Nemo cōſuetudinē rōni,

c ¶Immo.] q. d. non eſt contra pactū humanæ ſocietatis ei obtemperare: immo ſm̄ pactū: quia in oī pacto ſemper intelligit̄ excepta maioris auctoritas, vt extra de iu. iur. venientes.

f ¶Generale.] Ideſt generalis lex.

g ¶Sicut.] In hoc facit ad propoſitū: q̄a id q̄d Deus præcipit cū ſit de iure naturali, præfertur conſuetudini, vel conſtitutioni.

h ¶Maior.] Ergo magis obedit Monachus epiſcopo quā Abbati [2]: quod falſum eſt, vt 58. diſt. ca 1. & 2. ſed de hoc dic, vt not. 11. q. 3. qui reſiſtit.

MAla.] CASVS. Quædam praua conſcetudo inoleuit in Archiep̄atu Remeñ. quare Papa præcipit. Igmaro Remeñ. archiep̄o, vt illā cōſuetudinem tollat: quia niſi illa conſuetudo radicit⁹ euellatur; ab impijs in ius aſſumet̄, & pſūptiones incipiēt pro legibus venerari.

i ¶Mala conſuetudo.] Argum. quod id quod alias eſt illicitum, ratione conſuetudinis nō fit licitū. Ar. cōtra, ſu. d. 4. deniq; ar. cōtra, ext. de cōſue. c. vl. ēt minus rōnabilis cōſuetudo inducit ius. extra de in integ reſt. reſtitutus. Itē hic eſt. ar. ꝙ honeſta conſuetudo īducit priuilegiū, vt 9. q. 3. conqueſtus. & 82. diſt. plurimus.

K ¶Nō minus.] Hæc vij. c. de mala cōſuetudine loquuntur. CASVS. aūt ſequentis cap. planus eſt, & per ſe patet.

1 Et eſt hic arg. ꝙ cōſuetudo loci attendenda eſt in ſcacorum ludo ſecundū Lau. ſed argu. contra 41. diſ. illud in fine.

2 Ad hoc facit quod no. 2. qō. 7. cum paſtoralis, contra, 18. q. 3. in fi. Archid.

tur, nec ab aliquo violetur: ſed perpetua gaudet firmitate: Si tamen Deus iubet aliquid fieri contra pactum, vel conſuetudinem, ei eſt obtemperandum: nam ſi regi eſt obtemperandū in regno, vel ciuitate ſua, multo fortius regi vniuerſæ creaturæ eſt obediendum.

a ¶Mores] Bonos.

b ¶Flagitia.] ideſt quaſi flagitia, 32. q. 7. flagitia.

c ¶Diuerſitate.] ideſt aduerſitate. Io.

d ¶Aut peregrini.] Nunquid ergo peregrini, & ſcholares tenentur ſequi conſuetudinē ...

l VEritate.] Argum. ꝙ veritas præiudicat opinioni, vt hic. & 81. d. quicunq; & extra de big. nup. extra q. fi. ſint legi. ꝑ tuas, & ex de pur. vul. ſignificantibus, & extra de frig. & ma fraternitatis. ar. contra inf. 3. q. 7. infamis, §. tria & ex d̄ iure pa. cōſultationib. & C. de reſ. l. j.

m ¶Manifeſtata.] Per doctrinam, & reuelationem.

n ¶Dubitet.] Quandoque tamen conſuetudo præualet legi. extra de conſue. c. vlt.

& veritati præponat: quia conſuetudinem ratio & veritas ſemper excludit:

Item Gregorius α VVimundo † *Auerſano Epiſcopo.* † *al. Guitmundo.*

α ¶[Gregorius.] *In aliquot manuſcriptis, & apud Iuonem, eſt* G. egorius VII. *Et in huius* Pontificatu *Guitmundus Auerſanus epiſcopus ſcripſit de corpore & ſanguine Domini contra Berengarium qui liber extat.*

¶Quælibet conſuetudo veritati eſt poſtponenda. Cap. V.

SI conſuetudinem fortaſſis opponas; aduertendum eſt, quòd Dominus dicit [a]: [Ego ſum veritas, & vita.] Nō dixit, Ego ſum conſuetudo; ſed, veritas. Et certe (vt beati Cypriani vtamur ſententia) quælibet conſuetudo, quantumuis vetuſta [b], quantumuis vulgata, veritati omnino eſt poſtponenda; & vſus qui veritati eſt contrarius, abolendus.

Iuo p. 4. c. 233. Panu l. 2. c. 116. *Ioan.* 14. Cyprianus in toto illo ſuo concilio.

Item Aug. lib. 3. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 5.

Sub perſona Caſti Siccenſis.

¶Veritate reuelata, conſuetudinem ſibi cedere oportet. Cap. VI.

QVi contempta veritate præſumit conſuetudinem ſequi; aut circa fratres inuidus eſt & malignus, quibus veritas reuelatur; aut circa Deum ingratus eſt, cuius inſpiratione eccleſia eius inſtruitur, *& infra.* In Euangelio Dominus, Ego ſum, inquit, veritas: non dixit, ego ſum conſuetudo. Itaque veritate manifeſtata, cedat conſuetudo veritati. *& infra.* ¶Reuelatione facta veritatis, cedat conſuetudo β veritati: quia & Petrus, qui prius circumcidebat [c], ceſſit Paulo veritatem prædicanti. *& infra.* Cum Chriſtus veritas ſit; magis veritatem, quam conſuetudinem ſequi debemus: quia λ conſuetudinem ratio & veritas ſemper excludit.

Iuo p. 4. c. 234. Ibi. c. 6. ſub perſona Liboſi Vagenſis. Ioan. 14. ſup. ea. c. veritate. Ibi c. 7. ſub perſona Zozimi a Tharaſſa. Gal. 2. ibi ca. 9. ſub perſona Honorati a Tucca. ſup. ea. c. veritate.

β ¶[Cedat conſuetudo.] *Apud* B. *Auguſtinum, & Iuonem, & in Pannormia legitur,* cedat error. *Sed vere B. Auguſtinus ex ipſiuſmet Zozimi verbis colligit, quod illi errorem appellabant, fuiſſe conſuetudinem. Ita enim reſpondet.* Noluit quidem iſte dicere, conſuetudinem, ſed errorem: Veruntamen cum dicit, quia & Petrus, qui prius circumcidebat, ceſſit Paulo veritatem prædicanti, ſatis indicat, quòd aliud etiam de baptiſmo fieri ſolebat.

γ ¶[Quia conſuetudinem.] *Verba hæc vſque ad finem, apud Iuonem, & Gratianum ſatis commode hic nectuntur, repetita ex verbis Fœlicis, quæ referuntur ſup. c. veritate.*

Idem in lib. 4. de baptiſmo contra Donatiſtas, c. 3.

¶Conſuetudo rationi fruſtra opponitur. Cap. VII.

FRuſtra, inquit, quidam qui ratione vincuntur, conſuetudinem [d] nobis obijciunt: quaſi conſuetudo maior ſit veritate: aut non id ſit in ſpiritualibus ſequendum, quod in melius fuerit a Spiritu ſancto reuelatum. ¶Hoc plane verum eſt quia ratio & veritas conſuetudini præponenda eſt. Sed cum conſuetudini veritas ſuffragatur, nihil oportet firmius retineri.

Hic refert B. Auguſtinus uerba B. Cypriani in epiſt. ad Iubaia. Iuo p. 2. c. 94. & par. 4. c. 235. Hic B. Auguſtinus reſpondet.

SI conſuetudinem.] CASVS. Quidam epiſcopus habebat quandam prauam conſuetudinem. ſcribit ei Greg. & mandat, vt illam aboleat, & quod hoc facere debeat, probat auctoritate Chriſti, qui dixit: Ego ſū veritas, & non dixit: Ego ſum conſuetudo. & ſententia Cypriani. qui dixit, quod quantumcumq; ſit vetuſta conſuetudo veritati contraria, eſt abolenda.

a ¶Dicit arg. quod verbis eſt inhærendum. extra de deci. ad audientiam.

b ¶Vetuſta.] 1. q. 3. ſi quis præbendas. arg. contra. ff. de leg. de quib. §. inueterata cōia prædi. l. venditor. §. ſi cōſtat. & extra de conſuetu. cum dilectus. & extra de iurepa. cura paſtoralis, in his propter diuturnitatem tēporis ſuſtinetur, id quod eſt minus rōnabile. dic quod vetuſta, eſt ſeruāda, ſi poteſt ſine ſcādalo ſeruari. contra diſt. 4. denique.

QVi contempta.] CASVS Quidā contempta veritate conſuetudinem ſequebantur, quos dicit Aug. facere cōtra fratres, & contra Deum qui dixit: Ego ſū veritas, & non dixit: ego ſū cōſuetudo. & hoc ēt probat exēplo Petri qui ceſſit Paulo veritatē prædicanti. Ratio igitur & veritas conſuetudinem excludit.

c ¶Circuncidebat.] Et cibos diſcernebat propter, quod Paulus ei reſtitit in faciem, 2. q. 7. ca. Paulus Petrum. 27. q. 1. ſicut enim. ver. ecce.

FRuſtra.] CASVS. Quidam contra ſacramenta, & alia ſpiritualia conſuetudinem veritati prop̄onebant, quare quæſitū fuit ab Auguſtino, quid iuris eſſet: Et rñdet Auguſtinus, quod fruſtra obijciūt conſuetudinem veritati, ſi tamen conſuetudini veritas ſuffragatur, nil oportet firmius retineri.

d ¶Conſuetudinē.] Ex his omnibus ca. videtur, quòd ſemper ius præiudicet conſuetudini. Videamus ergo quando conſuetudo præiudicet iuri. Ecce inuenio in electione conſuetudinem prædicare iuri. nam perſona, quæ alias eſt ineligibilis, ratione conſuetudinis fit eligibilis, vt inf. 12. diſt. nos conſuetudinem. Item rōne conſuetudinis coguntur aliqui eligere de aliena Eccleſia, vt extra

Conſuetudo in multis iudicat iura

extra de conſuetu. cum dilectus.in fi. Item ratione conſuetudinis poteſt eps eligi in præpoſitum. extra de conceſ. præb cum noſtris. Item ratione conſuetudinis eligit minor eccleſia cum cathedrali. extra de cauſa poſſeſ. & proprie. cum eccleſia. extra de conceſ. præb. & eccl. non

tra de præb. cum ſiam dudũ. Item ꝙ nõ per errorẽ ſit inducta. ff. de leg ꝙ non rõne. inf. ea. cõſuetudo. Itẽ ꝙ maior pars populi cõſueuerit. illa cõſuetudine vti: quia ſicut maior pars populi non poſſet inducere legem: ſic nec conſuetudinem. Quidam tamen dicunt, ꝙ illa cõſuetudo præiudicat iuri, quę excedit hominũ memoriam. Illud n. loco cõſtituti hẽtur, vt ff. de aqua quot. & æſti. hoc iure. § ductus aquæ. & 3. q. 6. hæc quippe. Io. Hoc breuiter teneas, qđ ſufficit ſecundum canones, quòd ſit rationabilis, & pſcripta, vt extra de conſue. c. vlt Bar. Brix.

Item Cyprianus in epiſtola ad Pompeium contra epiſtolam Stephani.

¶ Rationem conſuetudo impedire non debet. C. VIII.

CONſuetudo[a], quæ apud quoſdam obrepſerat, impedire non debet, quominus veritas præualeat, & vincat. Nam conſuetudo ſine veritate, vetuſtas erroris eſt: propter quod relicto errore ſequamur veritatem, ſcientes, quia & apud Eſdram,[b] veritas vicit, ſicut ſcriptum eſt: [Veritas manet, & inualeſcit in æternum, & viuit, & obtinet in ſæcula ſæculorum.] *Idem in epiſt. ad Iubaianum, circa med.*

Eſdræ 3.4.

Ignoſci *a* poteſt ſimpliciter erranti, ſicut de ſeipſo dicit Apoſtolus Paulus [Qui primo, *inquit*, fui blaſphemus, & perſecutor, & iniurioſus: ſed miſericordiam merui; quia ignorans [c] feci.] Poſt inſpirationem vero, & reuelationem factam, qui in eo, quod errauerat, perſeuerat, prudens & ſciens ſine venia ignorantiæ peccat: præſumptione enim atque obſtinatione quadam nititur, cũ ratione ſuperetur.

1. Tim. 1.

a ¶ Ignoſci.] *Apud B. Cyprianum legitur*, Ignoſci enim poteſt, *& his antecedunt ea, quæ leguntur ſupra, cap fruſtra. vſque ad ver.* reuelatum.

Idem lib. 2. epiſt. 3. ad Cæcilium.

¶ Dei veritatem, non hominum conſuetudinem ſequi oportet. Cap. IX.

SI ſolus [d] Chriſtus audiendus eſt, non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendum putauerit; ſed quid, qui ante omnes eſt, Chriſtus, prior fecerit. Neque enim hominis conſuetudinem ſequi oportet; ſed Dei veritatem, cum per Eſaiam prophetam Deus loquatur, & dicat, [Sine cauſa autem colunt me, mãdata & doctrinas hominum [e] docentes.]

Anſel. l. 9. c. 6.
Matth. 17.
Hic eſt filius meus, &c.
Eſa 29.
Matth. 15.

Liquido igitur apparet, quod conſuetudo naturali iuri poſtponitur.

CONſuetudo.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dr̃, ꝙ cõſuetudo praua, q̃ apud quoſdã obrepſerat, præiudicare non dẽt veritati & rationi. & hoc probatur exemplo Eſdræ, qui dicit; veritas valet, & inualeſcit. In ſecũda parte, quæ incipit ibi, [Idem. Ignoſci.] dr̃ ꝙ ſimpliciter erranti poteſt & dẽt ignoſci: & hoc probatur exẽplo Pauli dicẽtis: Miſericordiã merui: qa ignorans feci: ſed q ſcienter facit, veniã non meretur.

a ¶ Conſuetudo.] Pone caſum, vt inf. de conſ diſt. 3. c 2. & 3.

b ¶ Eſdram.] Qñ ꝓhibuit Iudęis ne alienigenas ducerẽt vxores, niſi eſſent de tribu ſua: ipſi autẽ duxerũt alienigenas de filijs Chananæorũ, vt 28 q 1. §. 1. Vel tãgit qualiter bibliotheca et pſalterium à Babylonijs deſtructa, per Eſdram reparata ſit. Vel aliter quæſitum eſt quæ virtus eſſet maior? Reſpondet quidam mulieris, alius regis, alius viri, alius vini, alius veritatis. hanc approbauit Eſdras.

c ¶ Quia ignorans.] Arg. ꝙ ignorantia iuris excuſat, vt hic, & 30. q. 1. de his, & 2. q. 3. ſi quem. § notandum 2. & 24. q. 1. ſi quis dederit. & 28. diſt presbyterum[l].

SI ſolus.] CASVS. Dicit Cyprianus in hoc cap. ꝙ non omnis conſuetudo imitanda eſt, ſed Chriſti veritas: & illud quod ipſe fecerit, qui prior eſt ante omnes. Et hoc probatur auctoritate Eſaiæ reprehendentis Iudæos, qui veritatem non ſequebantur.

d ¶ Si ſolus.] Ideſt, nullus ei contrarius ſic infra 8. q. 1. ſciendum. in fi.

e ¶ Hominum.] Ergo Iudæi reguntur humanis conſtitutionibus, & ſic econtra. inf. 12. diſt. omnia. vbi dicitur ꝙ Iudæi tantum diuinis conſtitutionibus reguntur: ſed verum eſt, ꝙ olim regebantur conſtitutionibus humanis, ſcilicet ſcribarum & Phariſæorum, vt hic dicit. ſed hodie non, vt ibi.

ſit nno. q. dic ut plenè not. extra de conſue. in prin. ibi videas. & eo. tit. c. vlt. in glo. arg. cõtra, quia, & c. quã gl. quidam habent ſignatam ad tit. ex parte. De hoc etiã not. 3. diſt. c. in iſtis. §: leges. ibi videas. Arch.

non vac cum noſtris. &c. literas. Item ratione conſuetudinis ſolus abbas ſine conſenſu fratrũ confert ſtipendia, vt extra de his, quæ fi. à pla. ſine conſ. c. ea noſcit. Item in ſacro baptiſmi pualet conſuetudo, vt inf. de conſec. diſt. 4 de trina. Item in matrimonio reſpicitur conſuetudo extra de cog. ſpi. ſuper eo. Item in continentia clericorum 84. diſt. cum de quondam. Item in alijs caſibus, quos not. ſup. 1 diſt. c conſuetudo. Scias ergo, ꝙ ad hoc ꝙ conſuetudo piudicet iuri, requiritur, ꝙ ſit præſcripta, vt extra de cã poſ. cũ eccleſia. & extra de conſue c. vlt. Item ꝙ obtinuerit in contradictorio iudicio populi, vt extra de verb. ſig. abbate. ff. de leg. cum de conſuetudine. Itẽ ꝙ eo aĩo fiat, vt credant ſe ius hr̃e, & in poſterum illud intendant facere. alioquin talis vſus non dr̃ vſus, vt ff de iti. actuq; pri. l. 1. §. Iulianus rectè ait. Item vt res illa ſit pſcriptibilis, vt 93. diſt. c. illud. Item ꝙ poſſit dici antiqua & approbata, vt extra de poſtula. pla. bonæ 2. circa fi. Item continere debet naturalẽ æquitatem. extra de do. & contu. c. 1. extra de conſue ex parte. Item ꝙ ſit de ſcientia Principis inducta, nõ tñ de tolerãtia [1], vt ex

Conſuetudinis multę ſunt conditiones.

[1] Idem ſen-

[2] Not. etiam 58. diſtin. in princ. de cõſecr. diſt. 2. cap. 3.

Iudæi vtrũ conſtitutionibus regãtur.

DISTINCTIO IX.

Vod autem [a] & conſtitutio naturali iuri cedat, multiplici auctoritate probatur.

Ait enim Auguſtinus ad Bonifacium comitem, epiſt. 50.

¶ Leges principum naturali iuri præualere non debent.

PALEA: α Cap. I.

IMperatores quando pro falſitate contra veritatem cōſtituunt malas leges, probantur bene credentes, & coronantur perſeuerantes: quan do autem pro veritate cōtra falſitatem conſtituunt bonas leges, terrentur ſæuientes, & corriguntur intelligentes.

Quicunque β [b] ergo legibus [c] Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande ſupplicium. Quicunq; vero legibus Imperatorum, quæ contra veritatem Dei feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præminm.

Iuo p. 4. c. 84.
Pann. l. 2. c. 154.

Nam & temporibus prophetarum omnes reges; qui in populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt, quæ contra Dei præcepta fuerant inſtituta, culpantur: & qui prohibuerunt, & euerterunt, ſuper aliorum merita laudantur. Et rex Nabuchodonoſor, cum ſeruus eſſet idolorum, conſtituit ſacrilegam legem, vt ſimulachrum adoraretur: ſed eius impiæ conſtitutioni qui obedire noluerunt, pie fideliterque fecerunt. Idem tamen rex diuino correctus miraculo, piam, & laudabilem legem pro veritate conſtituit, vt quicumq; diceret blaſphemiam in Deum † Sidrac, Miſac, & Abdenago, cum domo ſua penitus interiret.

Dan. 3.
Ibid.
† *Deum verum*] orig.

α ¶ Palea.] *In exemplaribus antiquis Gratiani, in quibus aut nullæ, aut paucæ ſunt paleæ, hoc loco habetur tantum à verſ.* Quicunque *vſque ad verſ.* Nam & temporibus. *In alijs autē in quibus ſunt, habetur integrum hoc caput, & ſine nota Paleę. Eſt autem totum in eodem B. Auguſtini loco.*

β ¶ Quicunque.] *Commutatus etiam apud Iuonem, & in Pannormia eſt ordo verborum Beati Auguſtini, apud quem qui meretur præmium, priore, qui ſupplicium, poſteriore loco ponitur.*

Item ex uerbis Iſidori, lib. 3. ſententiarum de ſummo bono, cap. 52.

¶ Principes tenentur, & ipſi viuere legibus ſuis.

Cap. II.

IVſtum eſt principem legibus obtemperare ſuis. Tunc enim iura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, quando ipſe illis reuerētiam prębet. Principes legibus teneri ſuis nec in ſe conuenit † poſſe damnare iura, quæ in ſubiectis conſtituunt. Iuſta eſt enim vocis eorum auctoritas, ſi quod populis prohibent, ſibi licere non patiantur.

Burc. l. 15. c. 41.
Iuo. p. 16. c. 43.
† *conuenit fruſtrare iura*] orig.

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc non habetur, in alijs vero coniunctum eſt ſuperiori, & non habet rubricam.*

Item Auguſtinus in prologo libri tertij de Trinitate.

¶ Scripturis canonicis tractatorum literæ deſeruiunt. Cap. III.

NOLI MEIS

Iuo p. 4 c. 71.
Pann. l. 2. c. 120.

QVod aūt.] Hæc diſtinctio diuiditur in duas partes. In prima probatur ꝙ nō valet cōſuetudo cōtra Deū. In ſecunda ibi [Noli.] probatur per ix. cap. quòd commēta Sanctorum nō præiudicant nouꝰ & veteri teſta. Io. de Fan. CASVS. In ſuperiori diſt. oſtenſum eſt, ꝙ ius naturale præponitur cōſuetudini, in hac 9. diſt. oſtēdit ꝙ ius naturale præponitur cōſtitutioni: & hoc ꝓbatur ꝑ ſequētia c. & intellige hoc de iure naturali, qđ cōſiſtit in pręceptis & prohibitionibus.

a ¶ Quod autē.] ſup. in proxi. diſt. 8 oſtēdit qualiter ius naturale præualet cōſuetudini. In hac 9. diſt. oſtēdit qualiter ius naturale præiudicat & præualet conſtitutioni hominum: & ſumitur per totam hanc diſtin ius naturale ꝓ iure diuino, quod continetur in lege & in Euāgelio. Item per totam hāc diſtin. vocat canonicam ſcripturam, nouum & vetus teſtamentum.

IMperatores.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ qui bonis legibus, & q̄ ꝓ veritate latæ ſunt, non obtemperat, puniri dēt: q vero malis legib & q̄ contra Dei voluntatē latę ſunt, non obtemperat, remunerari debet.

b ¶ Quicunque.] Hic incipit cap. aliud eſt palea. & habes idem 23. quæſt. 4. non inuenitur.

Argumentū a contrario, eſt in iure fortiſſimū.

c ¶ Ergo legibus.] Not. arg. à cōtrarijs, vt 15. q. 3. de crimine. & 24. q. prima. quodcunque ligaueris. & ea. cauſa. quęſtio. 2. ſanè 35 diſt. qualis & fortiſſimū eſt argu. à contrarijs 1. ff. de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. l. 1. & 11. q. 3. Imperatores.

1 De hoc legi. & not. 3. q. 1. ſciendum. iuxta finem.

NOli meis.] CASVS.

CASVS. Quærebant quidam ab Auguſt. vtrum ſcriptis eius eſſet fides adhibenda tanquam ſcripturis canonicis noui & vete. teſtam. & reſpondet, ꝙ non In ſcripturis.n. canonicis quod inuenitur, incunctanter credendum eſt, in ſcripturis autem Auguſtini quod reperitur, non poſtea retractauit 1. vt 29. q. 6. vides. 12. q. 1. certè. & 26. q. 4, quodam loco.

1 Ad idem 28. q. 4. c. vlt.

EGo ſolis] CASVS Quæſiuit Hiero. ab Aug. an credat ſcriptores vete. & noui teſta. erraſſe in ſcribendo. Et reſpondet Aug. q non: ſeu ſi aliquid in illis ſcriptis mendacij inueni tur, dicendũ eſt codicem eſſe mẽdoſum, vel interpretem non bene de Græco in Latinum tranſtuliſſe, aut dicam me nõ intelligere quod ſcriptum eſt. Alijs autem ſcriptoribus nõ eſt credendum, & ſi ſancti ſint: niſi quod ſcripſerint probauerint per canonicas auctoritates.

d Scriptorum.] id eſt, ſcriptoribus.

e ¶Erraſſe.] Nefas enim eſt dicere, ꝙ ſcriptura mẽtiatur, vt 23. q. 5. quid ergo. immo qđ in eis dr̄, defendere dẽmus vſque ad ſanguinis effuſionem vt 25. q. 1. ſunt quidam.

f ¶Quãtalibet.] Arg. ꝙ nõ eſt cõſiderãdũ qs dicat, vt 19. diſt. ſi m. & eſt arg. pro dictis quorũdã teſtiũ, ꝙ non eſt credẽdũ magis honorabiliori perſonæ q̃ alij: quia veritas à quocunque prolata ſ p præferenda eſt, vt 2. q. 7. quæritur, & infra, eo ſ neq, ff. de ſup. leg. l. Labeo Eis.n. magis creditur, qui rei aptiora dicũt, vt 4. q. 3. § itẽ in criminali. verſi. ſi teſtes. Nec ſanctitas perſonæ prodeſt, vt citius credatur. 50. d. ſi quis ꝑpoſtera. & arg. ad idem 1. q. 1. teneamus. 6 queſt. 2. placuit. & 3 q. 9 c. vlt. Arg. cõtra 2. 11. q. 1. quacunq; 97. d. nobiliſſimus. & 8. q. 3. c. 1. & 41. diſt. ca. 1. & 11. q. 3. abſit.

Scriptura nõ mentitur.

Veritas a quocunque dicat, omnibus eſt præferenda.

2 Iſta contraria omnia quæ ſequũtur, aut nullo modo cõtradicũt, aut uilia ſũt cõtraria: Vel dic. q in hoc ſũt cõtraria: quia uni ſoli q̃q; creditur, ut illa iura probãt ꝑ dignitatẽ perſonæ ſm Ioan. de Fan.

literis, quaſi canonicis [a] ſcripturis inſeruire. Sed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede: in iſtis [b] autem quod certum † non habebas: niſi certum intellexeris, noli firmum † tenere.

† al. certum habeas. exemp.]

† al. firmiter retinere.]orig.

Idem ad Vincentium Victorem, lib. 4. de anima, & eius origine, cap. 1.

¶In tractatorum opuſculis multa corrigenda inueniuntur. Cap. IIII.

Iuo par. 4 c. 73.

† moribus] orig. & Iuo.

NEgare [c] non poſſum, nec debeo, ſicut in ipſis maioribus †, ita multa eſſe in tã multis opuſculis meis, quæ poſſint iuſto iudicio, & nulla temeritate damnari.

Idem ad Hieronymum, epiſt. 19.

¶In ſcriptis canonicis mendacia non admittuntur. Cap. V.

Iuo par. 4. c. 74. Pann li. 2 c. 119.

† ſcripturarũ libris] ori. & Pann.

† eorum auctorem inſcribẽdo aliquid erraſſe firmiſſime credam] ori. Iuo, & Pann.

† præpolleãt] orig.

EGo ſolis eis ſcriptorum † [d], qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremq; deferre, vt nullum eorũ † ſcribendo erraſſe [e] audeã credere: ac ſi aliquid in eis offendero, quod videatur cõtrarium veritati, nihil aliud quàm vel mendoſum eſſe codicem, vel interpretem non aſſecutũ eſſe quod dictum eſt, vel me minimè intellexiſſe non ambigam. Alios autem ita lego, ut quantalibet [f] ſanctitate, doctrinaq; polleant †, non ideò uerũ putem, quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia mihi per alios α auctores, vel canonicas, vel probabiles [g] rationes, quod à vero non abhorreat, perſuadere potuerunt.

α ¶Mihi per alios.] *Sic etiam in manuſcriptis, & in gloſſa. Apud Beatum Auguſtinum eſt*, mihi uel per illos auctores canonicos, vel probabili ratione. *Nec multo ſecus apud Iuonem. Alias uero nonnullas uarietates ſatis uiſum eſt in margine indicare.*

Idem β.

β ¶Idem.] *Verba huius capitis ſunt B. Hieronymi ad Luciniũ Bæticum, epiſt. 28. ſed mutata non eſt inſcriptio ob gloſſam. in ver. Græci.*

† Adde Iac. Butr. & etiã aliquid per Bar. in l. inſtantum, §. ſi ea lege ſeq. ff. de rer. di. & Alexã. de Imo. in l. bene ad cogni tionẽ col. 9. ff. ſi cer. pet.

† Hoc in c. ult. inſcr. de epiſtola B. Leonis ad Flauianũ.

¶Libris veterum Hebræa volumina, nouis Græca auctoritatem impendunt. Cap. VI.

VT veterum [h] librorum † fides de Hebræis voluminibus examinanda eſt, ita nouorum Græci [i] ſermonon eſt habendum pro firmo, niſi certum appareat.

a ¶Canonicis.] Quia de canonicis ſcripturis non poſſumus diſputare an iuſtæ ſint, uel non. ut infra ea quis neſciat.

b ¶In iſtis] Loquitur hic ſecundum illa tpa cum adhuc ſcripta Auguſt. & aliorum ſanctorum Patrum non erant authentica, ſed hodie ſtul ẽtur * omnia teneri uſque ad ultimum iota, ut inf 15 diſt. c. vlt. Vel hoc ideò dicit, ut oſtendat ꝙ maior ſit auctoritas ueteris teſtamẽti, quàm ſanctorum Patrum, vt 10 diſt. in canonicis.

NEgare] CASVS. Vinc. reprehendebat opuſcula Augu. dicens ibi eſſe multa mendacia. Et certe non eſt mirum dicit Auguſt. ſi ſua opuſcula culpanda ſunt, cum maiorum opuſcula reprehendantur.

c ¶Negare.] Iuſto iudicio. Vnde Auguſt. multa opera

g ¶Probabiles.] Argu. ꝙ ratio æquiualet canoni, ut ſupra, diſt. 1 conſuetudo. & infra, c. ſanè. Ioan.

VT veterum] CASVS. Dr̄ in hoc cap. ꝙ ſicut recurrendum eſt ad volumina Hebræorum, ſi dubitatio aliqua oriatur de ueteri teſtamento: ſic ſi dubitatur ſuper libris noui teſt recurrendũ eſt ad Græcorũ ſcripta.

h ¶Veterum.] id eſt, ueteris teſtamenti.

i ¶Græci.] Hieron. in ſcđo prologo Bibliæ contra ait, dicens, ꝙ emendatiora ſunt exemplaria latina, quàm græca, & græca quàm hebræa. Sed Augu. ad primitiuam eccleſiam reſpicit, qñ exemplaria græca & hebræa non erant corrupta: ſed procedente tempore cum populus Chriſtianus multũ eſſet auctus, & hæreſes multæ eſſent factæ inter Græcos, in inuidiam Chriſtianorum Iudæi & Græci ſua exemplaria corruperunt; & ſic factũ eſt, ꝙ exem-

exemplaria eorum magis corrupta ſunt quàm latinorum, ad quod tempus reſpicit Hiero. Vel reſpicit ad latina exemplaria à fidelibus interpretibus trãſlata. Aug. reſpicit ad exemplaria latina à non fidelibus, & falſatoribus tranſlata: in quibus ſi quid falſitatis videatur, dicit eundũ eſſe ad originalia. Vel dic, ꝙ in hoc magis credendũ eſt Hieronymo, quã Auguſt. quia inter iſtos tres Aug. Hieronym. & Greg. Auguſtino magis credendũ eſt in diſputationibus, Hieronymo in hiſtorijs, & tranſlationibus: Gregorius in moralibus præponitur, quia non oẽs in omnibus, ſed certi ꝑ certa, &c. C. de uete.iu.enu. l.1.ibi, qa nõ oẽs. Et eſt hic arg. ꝙ quantũcunq; authenticum ſit aliquod inſtrm: ſi tamẽ de ipſo aliquid ĩ dubium reuocatur, ſemper exhibendum ſit illud a quo originẽ ducit, vt 76. diſt. c. ieiuniũ. in prin. & inf. 25. q. 2. ſancimus. & optime extra de ſenten. & re iud. cum inter. Et hoc cõtra dominum Alberic. qui dicit, ꝙ ſi una publica charta originẽ ducit ab alia publica charta, nõ eſt neceſſe exhibere originale. arg. in Authen. ut fratrum filij. §. quia vero. coll. vlt. ſecus in priuata. Authẽ. ut ſpõ. larg. § & hoc inſuper coll. 8. arg. pro ipſo 19. diſt ſi Romanorũ. Quid iuris ſit de hoc, dixi inf. 100. diſt. contra morem. falſitatis reperiatur in inſtrumento, ꝙ totum redditur ſuſpectum: nec ei creditur, vt ff. de fide inſtr. l. 2. in fi. & hoc notaui in quæſtionibus. Bart Brixien.

d ¶Pondere.] ideſt, auctoritate.

Quis neſciat ſanctam.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ qui-

(Auguſtinũ diſpenſationes, Hieronymũ tranſlationes, & Gregorium moralia cõmendant.)

nis [a] normam deſiderat.

Item Auguſtinus ad Hieronymum, epiſt. 9.

¶Nihil auctoritatis canonicis remanebit ſcripturis, ſi ad eas mendacia fuerint admiſſa. Cap. VII.

SI ad ſcripturas ſanctas admiſſa fuerint, vel †officioſa [b] mendacia; quid in eis [c] remanebit auctoritatis? Quæ tandẽ de ſcripturis illis ſententia proferetur; cuius pondere [d] contentioſæ falſitatis obteretur † improbitas? Iuo p. 4. c. 215. † *al. uelut officioſa*] orig. *al. fuerint officioſa.* † *al. ſubruatur.*

Idem de Baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 2. c. 3.

¶Literis omnium epiſcoporum ſacra præponitur ſcriptura. Cap. VIII.

QVis neſciat ſanctam ſcripturam canonicam tam veteris, quàm noui teſtamenti certis ſuis terminis [e] contineri, eamq; omnibus poſterioribus epiſcoporum literis ita præponi, vt de illa omnino dubitari, & diſceptari [f] non poſſit, vtrum verum vel vtrum rectũ ſit quidquid in ea ſcriptũ eſſe conſtiterit? Epiſcoporũ autem literas, quæ poſt cõfirmatum canonem vel ſcriptę ſunt, vel ſcribuntur per ſermonẽ forte ſapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris, & per aliorũ epiſcoporum grauiorẽ auctoritatem, doctioremq; † prudentiam, & per concilia licere reprehendi, ſi quid in eis forte à veritate deuiatum eſt? Iuo p. 4. c. 227. Polyc. li. 3. tit. 21. † *al. doctiorumq;.*

Idem ad Vincentium epiſt. 48. contra Donatiſtas.

¶Ex dictis quorumlibet epiſcoporum contra diuina mandata calumniæ non colligantur. Cap. IX.

NOli frater cõtra diuina tam multa, tã clara, tam indubitata teſtimonia colligere velle calũnias [g] ex epiſcoporum ſcriptis, ſiue noſtrorũ, ſicut Hilarij, ſiue a (antequam pars Donati [h] ſepararetur) ipſius vnitatis, ſicut Cypriani, & Agrippini: primo, quia hoc genus literarum ab auctoritate canonis diſtinguendum eſt: non enim Deus dedit p. 2. Anſel. li. 4. c. 58. Iuo p. 4. c. 236.

a ¶Sermonis.] Totum enim nouum teſtamentum ſcriptum eſt græcè præter Euangelium Matthæi, & epiſtolam Pauli ad Roma. quæ eſt ſcripta latinè. Ioan.

SI ad.] CASVS. Dicit Aug. ꝙ ſi in ſacris ſcripturis inueniatur mendacium etiam officioſum, nihil auctoritatis remanebit in eis: nec ex illis põt ſententia ferri.

b ¶Officioſa.] Officioſa dicuntur quæ continent pietatem, quæ nulli obſunt, & alicui proſunt: ſicut inofficioſum dicitur teſtamentum, quod eſt contra officium pietatis, ut ff. de inoff. teſtam. l. 3.

c ¶Quid in eis.] Argu. ꝙ ſi inſtrumenta, vel atteſtationes pro parte inueniuntur falſæ, ꝙ in totum reprobantur, ut inf. 16 d. canones, & 3. q. 9. puta. & inf. de conſ. d. 3. non liceat & ff. de ædil. edic eiuſdem. Arg. contra 37. diſt. qui de menſa. 12. q. 2. ſi quis, & de conſecr. diſt. 4. ſi non ſanctificatur. & 17. q. 4. queſti ſunt. & extra de arbit. cum tempore. & de præb. dilectus & C. de tranſac. ſi ex falſis Sol. ſi plura cap. ſibi cõnexa ſunt, vel unũ eſt acceſſoriũ alteri, vno caſſato, cõnexa & acceſſoria caſſantur: ſecus ſi diuerſa & ſeparata ſunt ff. de mi ẽt. §. fi. & ff de neg. geſt cum actum. & 2. quæſt. 6 diffinitiua. ver. eſt autem qñque circa fi. Vel diſtingue, vt diſtinguitur extra de fide inſtr. ex literis 1. Ioan. ego dico, quod ſi aliquid quilibet debet ſcire ſcripturã ueteris & noui teſta. præponi ſcripturis epiſcoporum: & nemo debet dubitare de ea utrum verum vel ſit rectum quod in ea continetur: ſcripta uero aliorum poſſunt reprehendi per homines peritiores & diligentiores, & qui ſunt maioris auctoritatis.

(Officioſa q̃ dicantur. Inofficioſa quæ dicant. 1 Scilicet ſuper diuerſis articulis ſ ſi ille articul⁹ nõ eſt uitioſus, in quo tota eſt vis quæſtionis, ut in hac decre. ex literis. & ſic intelligitur. C. de teſtam. ſi vnus & ff. de fide inſtru. l. 2. ſecundum Io. de Fan.)

e ¶Terminis] ideſt, libris.

f ¶Diſceptari.] Ita vt in dubium reuocentur quæ ibi ſtatuta ſunt. Sed diſputare licet de eis ad maiorem intelligentiam, non reprobando. 96. diſt. ſatis.

NOli.] CASVS: Vincen. Donatiſta reprehendebat ſcripta noui & vete. teſta. quia in ſcriptis quorundam epiſcoporum quædam reprehendenda inueniebantur. Sed eum reprehendit Auguſt. quia illa reprehendenda non ſunt: hæc uero ſic: quia ab auctoritate canonum diſtinguuntur, vnde reprehendi poſſunt, ſi contra veritatem ſcripta ſunt. Et hoc probatur auctoritate Pauli: Et ſi quid aliter ſapitis, &c.

g ¶Calumnias.] Verba enim iuris non ſunt calumnianda. inf. 37. diſt. relatum. & ff. ad exhib. l pen.

h ¶Donati.] Donatus primo fuit catholicus: ſed poſtea eſt in hæreſim lapſus; cuius hæreſi adhæſerunt Cyprianus, & Agrippinus.

Neque.]

NEque]CASVS. Aug.reprrhendebat dicta quorundam peritorũ, de quo Fortunatus eũ reprehendebat. Nunc autem ei reſcribit, & dicit ꝙ non vult adhibere tantam fidem illis ſcripturis quantam adhibet canonicis, & licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere ſi quid inuenerit in eis corrigendum. Idem vult fieri de ſuis ſcripturis.

a ¶Diſputationes.] Ideſt, expoſitiones, non.n ex ipſo læditur fama alicuius per id quod reprobatur teſtimoniũ ſuum, vt extra de excep. denique.

b ¶Eorum ſcriptis] Argu. quod quiſq; iuris in alterum ſtatuit, &c lic.2.q 6. qui ſe ſcit.22.q 5. de forma.ff. quod quiſque iur. l. 1. extra de conſt. cum omnes.

SAna.] CASVS. Quæſitum fuit ab Aug. vtrum ratio iuris naturalis ſit exemplis anteponenda? Et reſpondet, quod ſic, ſed nõ illis, quæ cum ratione concordant.

c ¶Sana.] Aliàs ſanè.

d ¶Cui.] Rationi.

e ¶Concordant.] Quandoque.

f ¶Sed illa f exempla.] Hoc ideo dicit. Quia non ſemper imitanda ſunt exempla C. de ſen nemo. ſed exemplum Papę eſt ſequendu, vt 16. quæſt 3. licet. extra de ſent. & re iud. in cauſis

g ¶Excellentiora.] Non eſt tale exemplum Lucretiæ 1 32 q.5 propoſito, verſ. Lucretiam

h ¶Pietate.] Argu. pro miſericordia a iudice impetranda, vt 45 diſt. n. licet plerumque 26. diſt. vlt. alligant. 50. diſ. ponderent. 1 queſt. 7. diſpenſationes, &c. exigunt. 86. diſtinc. non ſatis. 35. queſt. 9 veniam. de pęn. diſt. 1. quia diuinitatis 2. Arg. contra 50. diſt. abſit 23. q. 4 eſt iniuſta. 35. q. 9. loci. contra 45 diſt. ſed illud extra de ſortileg. ex tenore.

i. ¶Cum ergo.] Infert ex ſupradictis, vel continuat ad inferiora hoc modo. cum in iure naturali nihil pręcipiatur, vel vetetur, q̃ quod Deus vult fieri, vel ñ fieri. & in canonica * ſcriptura nihil aliud q̃ quod in diuinis legibus inueniatur: diuinę vero leges natura cõſiſtãt: patet, ꝙ quę contraria diuinæ ſeu canonicæ legi inueniunt, iuri naturali cõtraria ſunt, & iuri naturali poſtponuntur. Et facit hic correlationem iuris naturalis ad canonicã ſcripturam, & diuinas leges.

ſic leguntur, tanquam ita ex eis teſtimonium proferatur, vt contra ſentire non liceat, ſic vbi forte aliter ſapuerint, quam veritas poſtulat. In eo quippe numero ſumus, vt non dedigneimur etiam nobis dictum ab Apoſtolo accipere. [Et ſi quid aliter ſapitis, id quoque Deus vobis reuelauit β.]

Philipp. 3.

α ¶Siue antequã.] *Antea legebatur*, ſiue Cypriani & Agrippini, antequã pars Donati ſepararetur. *Reſtituta eſt vera lectio ex B. Auguſtino, & aliquot exemplarib. Gratiani, & Iuone. Cyprianus enim, & Agrippinus multo ante Donati ſchiſma in Eccleſiæ vnitate deceſſerunt qua in re errauit auctor gloſſæ.*

β ¶Reuelauit.] *Ita etiam originale, & Iuo, & aliquot editiones noui teſtamenti. Sed idem B. Auguſtinus in Ioannem, tract. 5. 45 53. & 93 & alibi fere ſemper legit*, reuelabit, *& explanat. Græcè eſt* ἀποκαλύψει.

Item ad Fortunatianum Epiſt. 112.

¶Non debetur par auctoritas canonicis ſcripturis, & expoſitionibus earum. Cap. X.

Iuo p. 4. c. 237.

NEque quorumlibet diſputationes [a], quãuis catholicorũ, & laudatorum hoium, velut ſcripturas canonicas habere debemus; vt nobis nõ liceat ſalua honorificẽtia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorũ ſcriptis [b] improbare, atq; reſpuere; ſi forte inuenerimus, ꝙ aliter ſenſerint, quàm veritas habet, diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel a nobis. Talis † ego ſum in ſcriptis aliorum, quales † volo eſſe intellectores meorum.

† *al. Qualis*] orig. Antu.
† *al. tales.*]

Idem ad Marcellinum de ciuitate Dei, lib. 1. c. 23.

¶Exemplis ratio ſana præfertur. Cap. XI.

Poly. cap. 1 tit 26.

SAna [c] quippe ratio ẽt exemplis anteponenda eſt: cui [d] quidem, & exempla concordant [e]; ſed illa [f], quæ tanto digniora ſunt imitatione quanto excellentiora [g] pietate [h].

Cum ergo [i] *in naturali iure nihil aliud præcipiatur, q̃ quod Deus vult fieri; nihilq; vetetur, quàm quod Deus prohibet fieri; denique cum in canonica ſcriptura nihil aliud, quã in diuinis legibus inueniatur: diuinæ vero leges natura conſiſtant, patet, ꝙ quæcumq; diuinæ voluntati, ſeu canonicæ ſcripturæ contraria probantur: eadẽ, & naturali iuri inueniuntur aduerſa. Vnde quęcunq; diuinæ voluntati, ſeu canonicæ ſcripturæ, ſeu diuinis legibus poſtponenda cenſentur, eiſdem naturale ius pręferri oportet. Conſtitutiones ergo, vel eccleſiaſticæ, vel ſæculares, ſi naturali iuri contrariæ probantur, penitus ſunt excludendæ.*

1 Sed in ratione, q. d. vbi exemplũ non concordat rõni, nõ eſt ſequendũ. nã illud exemplũ Lucretiæ non concordat rõni. Archid.

2 Et extra d̃ ſortil. c. 2. in parte deciſa.

* *Vide ſup. diſ. 6. c. non eſt peccatũ, §. his itaq;*

DISTINCTIO. X.

C*ONSTITV-*

COnſtitutiones.] Hæc diſt. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per quinq; capitula, quod leges principum non præiudicant canonibus. Secunda ibi, [Ecce.] Io. de Fan.

CASVS.

CASVS. Oſtenſum eſt ſupra, quod ius naturale præfert conſuetudini, & conſtitutioni tam eccleſiaſticæ, quàm ſæculari. In hac vero 10.d. oſtenditur, ꝙ conſtitutio eccleſiaſtica præfertur ſæculari conſtitutioni, & ad hoc inducuntur ſequentia c.

a ¶Conſtitutiones.] in hac 10.d oſtendit magiſter, ꝙ ſecularis conſtitutio cedit eccleſiaſticæ, quia ſacræ leges non dedignantur ſequi ſacros canones, vt 2.q.3.§. hinc colligitur. extra de iud. clerici 1.

Imperator legē condere, vt 96.d.bene.2. niſi hoc eccleſia petat. vt 17.d.§.hinc etiam, & niſi in eccleſia priuilegium ſtatuat aliquid, vt 16.q.1 gñaliter, & q 3 nemo.lo. d ¶Diuiſiones] Arg. ꝙ eps inuito plebano non poteſt diuidere parochiam eius: nec Papa inuito epiſcopo diuidere

Canones p̄feruntur legibus. 1

1 Concord. tex in l.1.leges ſacratiſſimæ. cū concor.. vulg. C. de epi. & cle.

Iates eccleſiam non adſtringunt.

2 Vide quod notab.5.q.6 presbyteri & 22.q.8 cōuenior. igl. eccleſia .n. &c.

tiones a vero principum eccleſiaſticis conſtitutionibus nō præeminent, ſed obſequuntur.

Vnde Nicolaus Papa ſcribit epiſcopis in concilio apud Conuicinum congregatis.

¶Lex Imperatorum eccleſiaſtica iura diſſoluere non poteſt. Cap. I

Iuo p 4.c.87. Pann.l.2.c.138. Anſ.l.1.c.97. Poly.l.1.tit.27 † *al. Idem.* in c.adiectis.c.17. Burc.l.15.c.10. Iuo p.16.c.11. Pann.l.2.c.139.

L Ege.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte quærebatur a Nicolao, an legib. Imperatorum ſit in omnibus controuerſijs eccleſiaſticis vtendū. Et rn̄det, ꝙ nō, vbi leges videtur canonib. obuiare. In ſecunda parte quæ incipit ibi [Itē, &c.] quærebatur an lex imperatoris præſit diuinæ, vt ꝑ eam iura eccleſiaſtica diſſoluantur. Et reſpondet, ꝙ non. & hoc ꝓbatur duorum auctoritate, ſcilicet Innocētij, & Gregorii. Dicit n. Innocentius, ꝙ in vna prouincia nō debet eſſe niſi vnus Metropolitanus: cū eccleſia hoc ſtatuat. Vnde ſi Imperator diuidat vnam prouinciā in duas, non propter hoc erunt ibi duo Metropolitani. Item ſtatutum eſt ab eccleſia, vt dicit Gregorius, vt poſt carnalem commixtionem alter cōiugum non poſſit ad religionem tranſire ſine conſenſu alterius: ſed lex ſæcularis ſtatuit contrariū. ſed ſtatutum eccleſiæ præualet, quia etſi lex humana conceſſit, lex tn̄ diuina prohibuit. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Non ꝙ.] Circa fi. dicitur, ꝙ bene vti poſſumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

LEge a Imperatorum nō in omnib. Eccleſiaſticis controuerſijs vtendū eſt, præſertim cum inueniatur euāgelicæ, ac canonicæ ſanctioni aliquotiēs obuiare β. *Itē.* ¶Lex Imperatorum non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus. Imperiali iudicio non poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. Ad quod oſtendendum duorum horum †, ſcilicet Innocētij, & Gregorij ſatis ſufficiunt teſtimonia. Sanctus quidē Innocentius in decretali epiſtola ſua ad Alexandrum Antiochenum epiſcopum ait: [Nam quod ſciſcitaris, vtrū diuiſis Im̄piali iudicio prouincijs, b vt duę Metropoles fiāt; ſic duo Metropolitani epiſcopi debeant nominari; non viſum † eſt ad mobilitatem neceſſitatum mundanarum Dei eccleſiam c commutari, honoresq;, aut diuiſiones d perpeti; quas ꝓ ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator.] Beatus autem Gregorius ſcribens ad Theoctiſtam patritiā, inter cætera: [Si inquit, religionis cauſa cōiugia debere diſſolui dicantur: ſciendū eſt, quia etſi hoc lex humana e conceſſit, lex tamen diuina prohibuit.] Ecce quemadmodum imperiali iudicio non poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. Ecce qualiter, quod lex humana conceſſit, diuina lex prohibuit. ¶Non quod Imperatorum leges (quibus ſæpe eccleſia vtitur contra hæreticos f, ſæpe contra tyrannos, atque contra prauos quoſq; defenditur) dicamus penitus renuendas; ſed quod eas euangelicis, apoſtolicis, atque canonicis decretis (quibus poſtponenda ſunt) nullum poſſe inferre præiudicium aſſeramus.

Innoc.1.epiſ.18.c.2

† *vere viſum*] ori.

Lib.9.reg.epi.39.

Iuo p.4.c.187. Pann.l.2.ca.140. ex c.adiectis, c.17.

α ¶Lege.] *Caput hoc ſumptum eſt ex Epiſtola Nicolai, quæ extat in codice bibliothecæ Dominicanæ: de quo dictum eſt ſupra*

b ¶Diuiſis imperiali iudicio prouincijs.] Imperator diuidit prouincias, vt ff. de off aſſeſ. ſi eadem, & Papa epiſcopatus diuidit, & vnit epiſcopus eccleſias, vt extra de exceſ. prælat. ſicut vnire. Quid autem iuris ſit dum vniuntur, vel diuiduntur, not. 16.q.1. poſtquam, &c. & temporis. Licet ergo Imperator diuidat vnam prouinciam in duas, non ideo erunt duæ Metropoles, vt hic, & 101. diſ. peruenit. Et eſt hic arg. ꝙ ſi princeps legitimat aliquem in temporalibus, non ideo eſt legitimatus in ſpiritualib. extra qui filij ſint legit. per venerabilē. niſi vbi princeps reſtituat aliquem, qui fuit infamis ratione paterni criminis, vt 6.q.1.§. verum.

c ¶Eccleſiam.] Eccleſia non adſtringitur mundanis legibus, 33.q.2. inter. nec etiam de reb. eccleſiaſticis pōt

Legitimatus quo ad temporalia non cēſetur quo ad ſpiritualia.

Leges ſæcu-

videre epatum, vt 16.q.1. multis, quod enim eſt vnum diuidi non poteſt, vt 24. q.3. loquitur, & cap. ſchiſma Io. Sed credo, ꝙ Papa hoc poſſit facere ex cauſa, & etiā epiſcopus 3, vt in ea. Decre. ſicut vnire. Bart.

e ¶Lex humana.] Vt habes 27.q.2. ſunt qui dicūt. Sed mirum eſt cum Iuſtinianus fuerit valde catholicus Imperator, qualiter illud ſtatuerit cōtra legē Dn̄i: cū Dn̄s dixerit, ꝙ ob ſolā cauſam fornicationis mulier poſſit ſeparari a viro, vt 33.q.2. quos Deus Sed dic (vt q̄dā dicūt) ꝙ ignoranter fecit, & ideo veniā meruit, vt ſup. 8.d. conſuetudo. Vel errauit ſicut Hiero. vt 26.d.c.1. Vel ideo permiſit 4, hoc, vt grauia vitarentur, ſicut vſuras permiſit, vt vitarentur rapinæ, & coniugia permiſit diſſolui vt vitaretur vxoricidium, vt 33.q.2 ſi quid verius.

f ¶Contra hæreticos] Et ſic vtor pro me quo non vtor contra me, inf. 37.d. ſi quid verius, & 2 q.7. ſi hęreticus, & ſic eſt contra 19.d. ſi Romanorum. in fi. 4 q.3 c. ſi teſtes. §. item ſi quis teſtibus,

3 Sub, & hoc eſt verum cū nulli ſit p̄ iudicium: alias ſecus. 2. q.6. q ſe ſcit Io. de Fan.

4 De comparatiua permiſſione, de qua not. 3.d. c.vlt.

Non

a NOn licèt.] Caſum præſentis capituli pone per te ipſum.

¶Non licèt.] Arg. contra illas leges, quæ permittunt vſuras exigere. arg. 1. q. 1. quicunq; litem. & 9. diſtin. c. 1. ver. quicunq;. & 96. diſt. bene 11. q. 3. qui omnipotentẽ. 15. q. 1.

Certum.] CASVS. Imperator uolebat præeſſe rebus eccleſiaſticis; & prælatis eccleſiarum obedire nolebat: immo quod plus eſt, eis dñari uolebat, & iura pfigere, quẽ Fœlix Papa docet eccleſiæ debere colla ſubmittere, & non uelle eius ſacerdotibus dominari ne ſi contra fiat, eatur in contumeliam creatoris.

diſt. 8. c. mala, Titulus autem epiſtolæ hic eſt, Nicolaus ſeruus ſeruorũ Dei, Reuerendiſsimis, ac ſanctiſsimis confratribus noſtris metropolitanis epiſcopis, & cæteris diuerſarũ prouinciarum, ac vrbium præſulibus, qui in Conuicinum villam publicam ſecus ciuitatẽ Siluanectis conueniſtis. *Eadẽ epiſtola nuper impreſſa eſt in appendice bibliothecæ ſanctorum Patrum.*

β ¶Obuiare.] *Apud Nicolaum ſequitur continenter,* ad quod oſtendendum &c. *Quæ autẽ apud Gratianum ſunt interiecta, non ſunt hoc loco in epiſtola, neq; in Polycarpo, neq; apud Anſelmum: ſed uerba illa,* Lex Imperatorum non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus, *a Burchardo, & Iuone citantur ex decretis Pij Papæ, c. 3. habentur autẽ in capitularibus adiectis, c. 17. reliqua autẽ habentur infra in hoc eodẽ capite §. ecce quemadmodum.*

Item Symmachus † Papa in ſexta ſynodo Romana tempore Theodorici Regis.

¶Nihil quod euangelicis regulis obuiet, Imperatori agere licet. Cap. II.

NOn licet [a] Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti aliquid contra diuina mandata præſumere, nec quidquam quod euangelicis, propheticis, aut apoſtolicis regulis obuiet, agere.

Item † Fœlix Papa.

¶In eccleſiaſticis cauſis Regia voluntas ſacerdotibus eſt poſtponenda. Cap. III.

CErtum eſt [b] hoc rebus veſtris eſſe ſalutare, ut cũ de cauſis Dei agitur, iuxta ipſius conſtitutionẽ, regiam voluntatem ſacerdotibus Chriſti ſtudeatis ſubdere, non præferre; & ſacroſancta [c] per eorũ præſules potius diſcere, quàm docere; eccleſiaſticam † formam ſequi, nõ huic humanitus ſequenda iura præfigere; neq; eius ſanctionibus velle dominari, cuius [d] clemẽtię Deus uoluit tuę piæ deuotionis colla ſubmittere [e]: ne, dum menſura [f] cęleſtis diſpoſitionis † exceditur, eatur in cõtumeliã diſponentis.

Item †.

¶Bonis moribus & decretis Romanorum Pontificũ conſtitutiones contraire non poſſunt. Cap. IIII.

COnſtitutiones [g] cõtra canones, & decreta pſulũ Romanorũ, vel bonos mores [h] nullius ſunt † momenti.

Item Nicolaus Papa I. in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, cuius initium eſt, [Propoſueramus.]

¶Quæ ſacerdotum ſunt, Regibus vſurpare non licet. Cap. V.

IMperium veſtrum ſuis publicæ rei quotidianis adminiſtrationibus [i] debet eſſe contentum; non vſurpare quæ ſacerdotibus Domini ſolum conueniunt.

Item Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues Nazianzenos angoris plenos, & Magiſtratum iratum.

b ¶Certũ eſt.] Hoc cap. & c. ſuſcipitis. & c. quoniam, loquuntur quaſi de eadem materia.

c ¶Et ſacroſancta.] ideſt, præcepta.

d ¶Cuius.] Scilicet eccleſiæ.

e ¶Submittere.] Imperator .n. filius eſt eccleſiæ, non præſul. vt 96 d ſi Imperator. & inclinabit caput ſuum epĩs, ut 63. diſ. Valẽtinianus. & excõmunicari põt ab epiſcopo, ut 18. diſt. quoniam quidem. & 96 diſt. duo.

f ¶Menſura.] ideſt, Imperator excedit menſuram ſuam.

g COnſtitutiones. Nunquid ergo legibus ſemper derogatur per canones? Abſit, niſi quò ad cãs ſpũales, & hoc eſt qd̃ dr̃ de cõſecr. diſt. 3. celebritatẽ. ibi alia eſt ratio cauſarum ſecularium, alia diuinarũ. arg. ſup. eo. c. 1. utrumque enim ſuo modo rationabiliter cõſtitutũ eſt, ſed diuerſo modo. arg ſup. ea. certũ Nec Papa põt leges tollere, niſi quò ad ſuum forum. Imperium .n. & ſacerdotium ex eodem principio prodierunt, ut in authẽtica quomodo oporteat epiſcopos. in prin. coll. 1 arg. inf. eadẽ diſt. quoniam. ſed hoc non credo, ut extra de præſcriptio. quoniã omne.

h ¶Mores] Nec iuramentũ obligat cõtra bonos mores, ut ext. de iureiu. quemadmodum. & ff. de leg. 1. ſi quis inquilinos. § ult.

i IMperium.] ¶Adminiſtrationibus.] Diſtincta eſt enim poteſtas ſua à poteſtate Põtificali, vt inf. ea quoniam. & 96. diſt. cum ad uerum. Alioquin ſi uſurpat eorum officia, lepra percutitur, ut Ozias. 2. q. 7. §. item Dauid

Imperator inferior eſt epiſcopo.

Caſus duorũ iſtorum capitulorũ planus eſt.

Imperiũ & ſacerdotiũ ex eodẽ procedunt.

Iuramentũ cõtra bonos mores non obligat.

Imperator lepra percutitur, ſi officium ſacerdotale vſurpat.

& Calix[illegible] epiſt 1. [illegible] Marcelli[illegible] in extre[illegible] epiſt. 2. [illegible] in capitu[illegible] Hadriani, ca. 76 ex [illegible] citant [illegible]rchar. & [illegible] p. 16. c. 9.

Deuſd p. 1. & 3. Burch. li. 15. c 8. Iuo p. 4. c. 131. & par. 16. c. 9. Pann. li. 2. c. 141.

† In exemplari Veronenſi eſt] *Felix iij.*

† Anſel. li 4 c. 11. Polyc. lib. 1. c. 18.

† *al. eccleſiæ.*

† *al. diſpenſationis.*

† antea legebatur.] *Idem.* Habetur in ca. Hadriani, nu 39. Deuſdedit p. 1. & 3. Anſel. li. 3. c. 88. Burch. li. 15. c. 9. Iuo par. 5. cap. 38. & par. 16. c. 10. Polyc. li. 1. c. ſi.

ſint] orig.

[illegible] Sed illud [illegible] pmiſſio[illegible] eccleſiæ.

15. q. 1. omne quod. & c. nulli. & c. generali. 23 quæſt. 8. conueniot. arg. contra diſt. 63. cap. Hadrianus 2. 1.

tamen

tamen inuenitur, ꝙ Reges conferunt decanatus, ut extrā de conſuet.cum inter,in parte deciſa.Ioan.

SVſcipitis.] CASVS. Imperatores Conſtantinopolitani volebant ſuas conſtitutiones præferri eccleſiaſticis:contra quos inuehitur Gregorius Nazianzenus, & dicit ꝙ maiorē principatum dedit Chriſtus pręſulibus eccleſiarū & perfectiorē, quàm ipſis Imperatoribus. vñ ſi legem ſuſcipiunt Ieſu Chriſti, poteſtati eccleſię ſubijci debent: cum ſpiritus carni præferatur, & lex diuina pręferatur humanæ.

i ¶Dei & hominum.]ideſt, diuinæ & humanæ naturę. de conſec.diſt.2.in Chriſto patet.

K ¶Sic actibus.].ſ.ipſorum officiorum. Quadam enim fecit tanquam Imperator, cum vendentes & ementes flagellādo de templo eiecit. 1.quæſt 3.ex multis 3. &c. vendentes. Quædam ut ſacerdos, cum ſeipſum obtulit hoſtiám diſcipulis ſuis dicens: Hoc eſt corpus meū, &c. de conſec.diſtin.2.ſacerdos. Sed contrarium probatur per auctoritatem iſtam .ſ. ꝙ Deus noluit ea eſſe diſtincta, cum per ſeipſum vtriuſque poteſtatis actus exercuit. Reſpon. hoc ideo fecit, ut oſtenderet, ꝙ utraq; poteſtas ab eo Proceſſit 4. non quòd una perſona illa duo officia exerceat, uel gerere debeat. hæc enim duo dona, Imperium & Sacerdotium ab eodem principio ſunt, ut in Authen.quomodo oporteat epiſcopos, in princip. colla.1.

l ¶Diſcreuit.] Cum ergo poteſtates iſtæ ſint diſtinctæ eſt hic

Chriſtus fuit Imperator & Sacerdos.

3. c. accuſatores 2.q.7.

¶Tribunalia Regum ſacerdotali ſunt poteſtati ſubiecta. Cap. VI.

SVſcipitis ne libertatem [a] verbi? licenter accipitis [b], ꝙ lex Chriſti ſacerdotali ſubijcit poteſtati, atque iſtis tribunalibus ſubdit? Dedit enim & nobis poteſtatem: dedit & principatum multo perfectiorem [c] principatibus veſtris. Aut nunquid iuſtum vobis videtur, ſi cedat ſpiritus [d] carni [e]; ſi à terrenis cœleſtia ſuperentur; ſi diuinis præferantur humana?

2 *Ecce quòd conſtitutiones principum eccleſiaſticis legibus poſtponendæ ſunt. Vbi autem euangelicis, atque canonicis decretis non obuiauerint; omni reuerentia dignæ habeantur. Vnde Auguſtinus ait in dialogo, ideſt lib.2. contra literas Petiliani, c.58.*

¶Leges Imperatorum; in adiutorium eccleſiæ α licet aſſumere. † Cap. VII.

SI in adiutorium [f] veſtrū etiam terreni Imperij leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. ¶Fecit hoc Paulus, cum aduerſus iniurioſos ciuem [g] Romanum ſe eſſe teſtatus eſt.

† *al. aſſumi.*

Iuo p.4. c.183.

Pann. li.2.c.153.

Act.22.

α ¶Eccleſiæ.] *Auctor huius rubricæ caput hoc ita accepit, quaſi hic agatur de legibus* Imperatorum *in fauorē eccleſiæ latis, cum ibi B.* Auguſtinus *Petiliano, & Donatiſtis hæreticis concedat, legibus* Imperatorum *ipſos in adiutorium ſuum uti poſſe; modo id fallaciter non facerent; quod eos feciſſe conuincit.*

Item β Nicolaus Papa I. in epiſtola 7. ad Michaelem Imperatorem.

β ¶*Huic capiti in codicibus impreſſis erat præpoſitus hic titulus,* Cyprianus Iuliano Imperatori. *quod eſt contra omnem temporum rationem. In manuſcriptis omnibus, excepto vndecimo Vaticano abeſt dictio,* Imperatori, *quemadmodum et apud Iuonem. Nouum autē habet.* Iuliano epiſcopo *aliud peruetuſtum,* Iuliano. *Cæterum integrum hoc caput eſt in epiſtola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit,* Propoſueramus, *ex quo refertur infra diſt.96.c.cum ad uerum. una cum alijs uerbis eiuſdem epiſtolæ, ex quibus hæc pendent. Et ſumptum eſt ex Gelaſio in tomo de Anathematis uinculo.*

¶Reges pontificibus pro æternis, & pontifices regibus pro temporalibus indigent. Cap. VIII.

QVoniam [h] idem mediator Dei, & hominum [i] homo Chriſtus Ieſus, ſic actibus [k] proprijs & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſq; diſcreuit [l] propterea α,

Iuo p.4. c.188.

inf.d. 96.c. cum ad verum.

1.Tim.2.

a ¶Libertatem.] id eſt, verbum prædicationis.

b ¶Accipitis.] ideſt, accipere debetis.

c ¶Perfectiore.] Vt 95.diſt.duo ſunt.

d ¶Spiritus.] i. eccleſiaſtica conſtitutio.

e ¶Carni.] .i. ſæculari conſtitutioni.

ECCE. Hęc eſt ij. pars diſt.in qua probatur per vij. cap. ꝙ quando leges nō cōtradicūt canonibus, amplectendæ ſunt. Archid.

CASVS. § per ſe patet, & ad probandum iſtud quod dicitur in §. inducit Grat.ſeq.cap.

SI in adiutorium.] CASVS. Petilianus defendebat ſe legibus contra Auguſt. & alios catholicos. Auguſt. de hoc ipſum non reprehendit, quoniam & Paulus hoc fecit, cū teſtatur ſe eſſe ciuem Romanum.

f ¶Si in adiutoriū.] Hoc ideo dicit, quia non ſunt allegandę 1. leges, niſi in defectum canonū, vt extra de no.ope.nunc. intelleximus.

1 Ideſt, in cauſis eccleſiaſticis recipiendæ.

g ¶Ciuem.] Ciuem Romanum appellat ſe: quia pater eius ſocietatem cōtraxerat cum Romanis, & in ſignum fuit data ei penula 2.

QVoniam.] CASVS. Iulianus Imperator uendicabat ſibi Imperium & Pontificatum: quod locum habuit in ueteri teſtamento. Sed dicit Cyprianus, quòd poſtquam Chriſtus uenit, ſic officia utriuſq; poteſtatis diſcreuit, ut Imperator terrenis, Pontifex cœleſtibus præſideret: ne propter duplicem poteſtatem homo ſuperbiens rurſum ad inferna demergatur: ſed cum opus eſt, altera poteſtas uiciſſim alteram ſubleuaret. Idem caſus eſt 96.diſt.cum ad uerum.

h ¶Quoniam.] Hoc cap. eſt pars illius 95. diſt. cum ad verum.

2 Ad horū intelligētiā ſcias ꝙ glo. 2.tit.3 dicit ſic: Penula veſtis erat Conſularis, qua induebantur Conſules ingredietes curiā.

4 Ad hoc 23.q.4.quæſitum.

…in ha- …rumque …gladiũ.

eſt hic argu. ꝙ Imperium non habetur a Papa, & quòd Papa non habet vtrumque gladium nam exercitus facit Imperatorem, vt 93. diſt. legimus, & Imperium a ſolo Deo habetur, vt 23. q. 4. quæſitum alioquin ſi ab ipſo haberetur, licite appellaretur in temporalibus ad ipſum,

extra qui filij ſint legi. cauſam 1. & c. lator. Item Eccleſiæ ſoluuntur tributum Imperatori, vt 11. q. 1. magnum. Sed contra, & cęleſtis, & terreni Imperij iura ſunt ei conceſſa, vt 22. diſtin. c. 1. Item Imperator iura Papæ, vt 63. diſt. tibi domino, & Papa deponit Imperatorem, vt 15. q. 6. alius: Item ipſe tranſtulit imperium de Oriente in Occidentẽ. extra de elec. venerabilẽ. Ego credo poteſtates eſſe diſtinctas, licet Papa qñq; vtrumq; poteſtatem ſibi aſſumat; ſcilicet cũ legitimat aliquem in ſpiritualib. & temporalibus vt extra qui fil. ſint legi. per venerabilẽ, ſed illud fuit ad petitionẽ Regis, q hoc ipsũ feciſſe potuit, vt ibi dr̃. Nec ob, ꝙ a ſæculari iudice appellatur ad Papam, quia hoc fit propter defectum iudicis ſæcularis, vt exprimit extra de foro cõp. licet, ſed facit ad petitionem Regis. Nam etiam vacante imperio ſupplet defectũ imperij, vt extra de fo. comp. licet.

1. 2. vbi de hoc in gl. ſic patet, & de iud. nouit. in gl. 2.

volens medicinali humilitate hominum corda ſurſum efferri, non humana ſuperbia rurſus in inferna demergi, vt & Chriſtiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro curſu [a] temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus vterentur, quatenus ſpiritalis actio a carnalib. diſtaret incurſibus; & † ideo militans Deo minime ſe negotijs ſæcularib. implicaret; ac viciſſim non † ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet negotijs ſæcularibus implicatus.

† al. militans.
† al. ne.

α ¶Propria.] *In originali eſt*, propriam volens medicinali humilitate ſurſum efferri. *Iuo habet vt Gratianus hic in pleriſq; codicibus. In nonnullis tamen eſt*, propria volẽs medicinali humilitate ſurſum efferri, *quemadmodum etiam inf. d. 96. c. cũ ad verum. Apud Gelaſium loco indicato legitur*, ſic actionibus proprijs, dignitatibusq; diſtinctis officia poteſtatis vtriuſq; diſcreuit ſuos volens medicinali humilitate ſaluari, non humana ſuperbia rurſus intercipi, vt & Chriſtiani, &c.

Item Leo IV. Lothario Auguſto.

¶Leges Imperatorum cuſtodiri oportet. Cap. IX.

Iuo p. 4 c. 176.
Pann. l. 2. c. 149

DE capitulis, vel præceptis Imperialib. veſtris, veſtrorumq; β pontificum [b] prædeceſſorum irrefragabiliter cuſtodiendis, & conſeruandis, quãtum valuimus, & valemus Chriſto propitio, & nunc & in æuum † nos conſeruaturos modis omnibus profitemur. Et ſi fortaſſe quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, ſciatis eum pro certo mendacem [c].

† al. æternum.

β ¶Veſtrorumque.] *Epiſtola hæc non eſt inuenta, & in iſtis verbis videtur ſubeſſe mendum; ex quo auctor gloſſæ errandi occaſionem ſumpſerit; qui Chriſtrianis Imperatorib. cuiuſmodi fuerãt prædeceſſores Lotharij attribuat illud, qđ Iſidorus de ethnicis dicit, nimirũ Imperatores ſolitos fuiſſe appellari põtifices de qua re optimo Gelaſius in tomo de Anathematis vinculo, & inf. d. 21. c. cleros. Apud Iuonẽ legitur*, veſtris, noſtrorum ẽt pontificum prædeceſſorum. *in Pannormia,* noſtris noſtrorumqne pontificum; & prædeceſſorum. *Sed fortaſſe cætera quidem recte apud Gratianum habent: tãtummodo ante dictionẽ*, prædeceſſorum, *eſt addenda coniunctio*, &, *quẽadmodum eſt in Pannormia. Nã hoc ſignificabitur, Imperatores illos ſolitos fuiſſe edere capitula adhibitis in conſilium pontificibus Regni, quod veriſſimum eſt. Omnino hæc quæ a Leone ſcribuntur, ſpectare videntur ad capitula Caroli, & Ludouici, quæ Lotharius in vniuerſa Italia ſeruari mandauerat. Nam in legibus Longobardicis, libro tertio, titulo 35 Lotharius ita conſtituiſſe traditur.* Placuit nobis, vt capitula, quæ excerpiſimus de capitulari bonæ memor. glorioſiſſimi Domini noſtri Caroli, & genitoris noſtri Ludouici Imperatoris Inuictiſſimi, his omnib. & fidelib. noſtris, & ſanctæ Eccleſiæ in Regno Italiæ conſiſtentib. per legẽ tenean-

a ¶Pro curſu.] Arg. ꝙ in matrimonio & cæteris cauſis ſpiritualibus nõ ſit vtendũ legib. Imperialibus ſed contra 35. q. 5. ad ſedem. Dic ergo, quòd illud tantummodo determinat illud verbum, temporaliũ: ſed non illud verbum vterentur, vt ſicut ſpirituales cauſæ ad iudicẽ ſæcularẽ non pertinent, ſic nec cauſa ſanguinis ad eccleſiaſticum, vt inf. 23. q. 8. ſæpe principes, & c. his a quibus.

Cauſæ matrimoniales, an ſint legibus decidendæ.

DE capitulis.] CASVS. Lotharius audiuerat, quod Leo Papa nolebat leges ſeruare imperiales, vnde interrogauit de hoc Papã, an eſſet verũ, quare Leo ſcribit ei, & dicit, ꝙ ipſe vult leges obſeruare irrefragabiliter, & q aliter dicit mẽdax eſt.

b ¶Pontificũ.] Imperatores .n. olim pontifices appellabant, vt 21. d. cleros.

c ¶Mendacem.] ex magna humilitate hic loquitur, ſicut alibi, inf. 3. q. 7. nos ſi in competenter,

ſum, quod prohibet Alexan. & dicit, ꝙ illa non contingunt ſuam iuriſdictionem extra de app. ſi duobus, &

Vides

VIdes.] CASVS. Duorum ſequentium c. planus eſt. a ¶ Diſſolui.] inf. 5. q. 2. Imperiali hæc regula ſuppletur per aliã regulam, ꝙ principali deſtructo deſtruiť acceſſorium, & omne q ſequiť ex eo. 1. vt extra de fi. inſtr. inter dilectos. in fi. ſed hæc regula multas recipit pa ſcribit Lothario, & rogat eum, vt faciat leges obſeruari ſicut ſunt hactenus obſeruatæ.

e ¶ Et pro nullius.] Quia in nullius perſona omittendũ eſt, quod ſtatutis generalib. continetur, vt 61. d. miramur.

f ¶ Reminiſcitur.] Paſſiue.

Quod

tur, & ſeruentur: & quicunque horum capitulorum cõtemptor extiterit, ſexaginta ſolidis cõponatur. *Id populo Romano, qui iure antiquo Romanorum vti prohiberetur, valde diſplicuit: ſicut c. fi. inf. eadem d. colligi poteſt: diſſeminatusq; etiam rumor fuit eandem eſſe Pontificis ac populi ſententiam. De qua re Leo hac ſe epiſtola videtur purgare voluiſſe, & tamen poſtea pro conſeruanda iure ciuili Romanorum, cum eodem Lothario iterum diligentius egit, quod apparet dicto c. fi.*

Item Ioannes 8. Ludouico Imperatori.

¶ Legis auctoritate diſſoluitur quod contra eam fit. Cap. X.

VIdes fili chariſſime, quia quod contra leges accipitur, per leges diſſolui [a] meretur. Iuo p. 4.

Item Gelaſius Rufino, & Aprili Epiſcopis.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet. Cap. XI.

QVis autem † leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas † dicat debere contẽni [b]: niſi qui impunitum ſibi tantum æſtimet tranſire cõmiſſum? inf. d. 54. c. quis aut. Iuo p. 4 c. 179. Pann. l. 2. c. 151. † *al. aut* † *al. monitas.*

Item Theodorico regi.

¶ Leges Romanorum principum ſeruandæ ſunt ab omnibus. Cap. XII.

CErtum eſt magnificentiam veſtram leges Romanorum principum, quas [c] in negotijs [d] hominum cuſtodiendas eſſe præcepit, multo magis circa † reuerentiã beati Petri Apoſtoli pro ſuæ fœlicitatis augmento velle ſeruari. Iuo p. 4. c. 180. Pann. l. 2. c. 151. † *al. propter.*

Item Leo 4. Lothario Auguſto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi. Cap. XIII

VEſtram [a] flagitamus clementiam, vt ſicut hactenus Romana lex viguit abſq; aduerſis procellis, & pro nullius [e] perſona hominis reminiſcitur [f] eſſe corrupta; ita nunc ſuum robur, propriumque vigorem obtineat. Iuo p. 4. c. 181. Pann. l. 2. c. 152.

a ¶ Veſtram.] *Videtur Lotharius populo Romano, quod hic Leo petijt conceſſiſſe. Nam in legibus Longobardicis, lib. 11. tit. 57 ſic habetur*, vt interrogetur populus Romanus, qua lege vult viuere, *& ſequitur conſtitutio.*

Lotharius Imperator.

¶ Volumus, vt cunctus populus Romanus interrogetur, qua lege vult viuere, vt tali lege, quali lege viuere profeſſi ſunt viuant: illiſque denuncietur, vt hoc vnuſquiſque tam iudices, quàm duces, vel reliquus populus ſciat, quòd ſi offenſionem contra eandem legem fecerint: eidem legi, qua profitentur viuere per diſpenſationem Pontificis, & noſtrã, ſubiacebunt.

---

inſtantias. contra legem. n. ſit ſi contrahitur poſt ſimplex votum, tñ cõtractus tenet, vt 27 q. 1 nuptiarum. Itẽ prohibetur ne ſnĩa feratur ſub conditione, tñ ſi lata fuerit tenet, vt 2. q. 6. §. biduum, circa prin. Item prohibetur ne eps conſecret alterius eccleſiã, tamẽ ſi conſecrauerit, tenet conſecratio, vt 7 qõ. 1. eps in Diocęſi. Sed dic, ꝙ hæc regula intelligitur de talib. vbi eſt perpetua cauſa prohibitionis 2. ſ. ne filius contrahat cum matre. Vel dic, ꝙ merentur diſſolui, niſi vbi per cõſtitutionem aliam tolerarẽtur. ar. contra. 45. di. de Iudęis: ſed hoc in fauorem fidei. ff. de relig. & ſump. fun. ſunt perſonæ.

1 Ad hoc l. nõ dubium, & ibi no C. de leg & l. eius, C. d̃ vſu. & inſt de pupil. ſubſt. §. ſi libertus.

Facta tenent multa quæ fieri prohibentur.

2 De hoc ſatis no. extra de ſpon. duo. tuas. ubi hęc ſolutio approbatur p Vinc. Tan. Gof. & Ber. hoc latius vide per Arch.

QVis autem. ¶ Cõtemni.] Qui cõtemnit leges, peccat, non tñ omnis peccat, qui non paret legibus vbi de cõſilio loquũtur, vt 14. q. 1. quiſquis, & ſic aliud eſt contemnere 3, aliud eſt non parere. Ioan.

Legum contemptor an peccet.

3 Ad huius declarationẽ vide, qđ not 2. qõ. 7. Metropolitanum in gl. c. ex contemptu.

CErtum eſt.] CASVS. Quidã nolebant ſeruare leges in negotijs clericorum ſed in negotijs laicorum bene ſeruabant de hoc ſcribit Papa Regi Theodorico, ꝙ ſi leges ſeruantur in negotijs laicorum, multo fortius debẽt ſeruari in negotijs clericorum.

c ¶ Quas.] ideſt, quia eas.

d ¶ In negotijs.] Hoc vult dicere, ꝙ ex quo leges ſeruanť in negotijs laicorum multo fortius ſunt ſeruãdæ in negotiis clericorũ, niſi obuiẽt canonicis inſtitutis.

VEſtrã.] CASVS. Quidã nolebant leges ſeruare, vt poſſent alios licentius offendere. Quare Pa-

QVod verò.] Hæc diſt. diuiditur in duas partes. In prima probat Gra. quod conſuetudo cedit legi. ſecunda ibi, [Cum verò.] Io. de Fan. CASVS. Supra in 8. diſt. dictum eſt, ꝙ conſuetudo cedit iuri naturali; nunc autem dicit, quòd legis vigorem, vt inf. ead. diſ. catho[illegible] niſi ſit onerosa, vt 12. diſt. omnia. 86. diſtin. chorepiſcopi. vel niſi [illegible] occaſionem malignandi; tunc enim reijcitur. [illegible] diſt. nos conſuetudinem. Olim enim Donatiſtæ de facili recipiebantur, & de conſuetudine ad primariam promouebantur: & qđ abolitũ eſt: quia hæretica grauitas inde minus cauebatur, vel niſi ſit contraria conſtitutioni 1, vt J. eod. c. 2. & 3. Et niſi cõſuetudo ſit prodita ex illis cauſis, vt inf. 29. d. ſciendum, vel niſi princeps cõſentiat. vel niſi ſit ſuper tali articulo, qui indifferẽs eſt, vt inf. proxi. diſt. illa. Hug. Sed melius diſtingue. vt dixi ſup. 8. d. fruſtra. Io.

DISTINCTIO XI.

In ſynonimis, c. 16. ꝙ malis iuſſionibus non ſit obtemperandum. Iuo p. 4. c. 207. Pann. l. 2. c. 165.

1 ps QVod verò legibus conſuetudo cedat, Iſidorus teſtatur dicens in ſynonimis, lib. 2.

¶Prauus vſus ratione ſuperatur, & lege. Cap. I.

VSus [b] auctoritati [c] cedat; prauum vſum lex & ratio vincat [d].

Item Nicolaus Papa I. Michaeli Imperatori.

Snĩa elicitur ex epi cuius initium. *Propoſueramus.* Iuo p. 4. c. 211.

¶Non poteſt ſtatutis pontificum conſuetudo cuiuſquam refragari. Cap. II.

COnſequens eſt [e], vt quod ab huius ſedis rectoribus plena [f] auctoritate ſancitur, nullius conſuetudinis [g] præpediente occaſione, proprias tantum ſequendo voluntates, remoueatur: ſed firmiter, atque inconcuſſe teneatur.

Item Iulius Papa ad epiſcopos Orientales, epiſt. 1.

¶A conſuetudine Romanæ eccleſiæ membris diſſentire non licet. Cap. III.

Anſ. l. 1. c. 8. Poly. l. 1. tit. 17. *Hebr. 13.*

NOlite errare fratres mei chariſſimi: Doctrinis varijs, & extraneis nolite abduci. En, inſtituta Apoſtolorum & Apoſtolicorum virorum, canoneſque habetis: his fruimini, his circũdamini α, his delectamini, his armamini; ut his freti, circundati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula perſiſtere valeatis. Satis enim indignum eſt, quemquam vel pontificum, vel ordinum ſubſequentium, hanc regulam refutare, quam beati Petri ſedẽ & ſequi videat, & docere [h]. Multum enim conuenit, vt totum corpus eccleſiæ in hac ſibimet obſeruatione concordet, quæ inde auctoritatem habet, vbi Dominus eccleſiæ totius poſuit principatum.

Anſ. l. 5. c. 4. Poly. l. 3. tit. 3.

α ¶His circundamini.] *Locupletatus eſt hic locus ex originali, & Anſelmo.*

Item Imperator Conſtantin. Aug. ad Proculum, lib. 8. Cod. tit. Quæ ſit longa conſuetudo.

tit. 53 leg.

¶Non poteſt vſus & conſuetudo legem & rationem vincere. Cap. IIII.

Iuo p. 4. c. 202. Pann. l. 2. c. 163.

COnſuetudinis, vſusq; longæui non uilis auctoritas eſt, verũ non vſque adeo ſui valitura momento, ut

1 Ad hoc cõcor. Placen. dicens cõſuetudinẽ leg s contrariã nõ tollere ius cõe ĩ eo municipio ubĩ obtinet: niſi de conſenſu principis, ar. ff. de ſepult. viol. l. 3. § diuus.

b VSus.] Malus.
c ¶Auctoritati.] Scriptæ.
d ¶Et ratio vincat.] vt ſup. diſt. 8. veritate Io.

COnſequens.] CASVS. Ignatius Patriarcha Conſtantinopo. iniuſte fuit a ſuis ſuffraganeis depoſitus fauore Michaelis Imperatoris & auctoritate. ſed Nicolaus Papa eũ reprehẽdit ſe propter cõſuetudinem excuſantẽ. Dicit ergo Nicolaus in hoc cap. ꝙ nulla cõſuetudo põt impedire, quĩ illud, qđ ſtatuitur a Papa, inconcuſſe ſeruetur.
e ¶Conſequẽs eſt.] Ideſt, conueniens.
f ¶Plena.] Papæ auctoritas plena eſt, aliorum epõrum ſemiplena eſt: quia ipſi ſunt in partẽ ſolicitudinis vocati nõ in plenitudinẽ poteſtatis, vt 2 q. 7. decreto, &c. qui ſeſcit.
g ¶Conſuetudinis.] Niſi talis ſit conſuetudo, quæ poſſit præiudicare iuri, vt not. ſup. 8. d. fruſtra. Io.

Poteſtas Papæ, & epõrũ diuerſa.

quòd conſuetudo cedit diuinæ & humanæ cõſtitutioni. & ad hoc inducit c. ſeq. quorum primum planum eſt, & intelliguntur. c. vſque ad §. [Cum verò] de praua conſuetudine, reliqua vſque ad finem de bona.

Conſuetudo duplex eſt.

a ¶Quod verò.] Hic intitulatur 11. d. in qua dr̃, ꝙ conſuetudo praua cedit legi tam eccleſiaſticę, quã ſeculari. Sed no. ꝙ conſuetudo quædam eſt generalis. quædã eſt ſpecialis. Specialis, vt inf. c. catholica. & 12. diſt. illa. Gñalis eſt, quæ vniuerſaliter conſenſu omnium eſt approbata. & omnes adſtringit, & hæc tanquam canon. vel tãquam lex eſt obſeruanda, vt inf. c. eccleſiaſticarum, &c. quis neſciat. Specialis ſiue particularis eſt illa, quæ homines alicuius loci adſtringit, ꝙ in eodem loco habet

NOlite.] CASVS. Quidam epiſcopi deſerentes regulam Rom. ec. varijs doctrinis, & conſuetudinibus multum extraneis abducebantur: quos Iulianus Papa reprehendit dicens eos ſeruare debere regulam, quam Sedem B. Petri ſequi videant & docere, vt inde auctoritatem habeant vbi Dominus poſuit principium.
h ¶Et docere.] Patet hic, ꝙ non ſemper conſuetudinẽ Rom. eccl. tenemur ſequi: niſi ipſa præcipiat eam eſſe ſeruandã, vt in f. ea. c. vult. mult. enim ſeruat Ro. ec. quæ aliæ non ſeruant, vt 31. aliter. & de conſec. d. 4. de trina. & d. 1. de hymnis.

Conſuetudo Romana nõ ſemper eſt ſeruanda.

COnſuetudinis.] CASVS. Dicitur hac lege, quod magna eſt auctoritas conſuetudinis; & non niſi verum-

verum tamen non eſt tantæ auctoritatis, vt generaliter vincat rõnem, aut legẽ, ſed tm̃ in eo loco in quo obſeruat vincit. Quidam tñ intelligunt primam partẽ de bona conſuetudine, & ſecundũ de mala: quod non credo.

Conſuetudo vtrũ vincat legem.

a ¶Vincat.] Arg. ꝙ conſuetudo nunquam tollit legem. vt ſup. 1. d. conſuetudo. Sed obijcitur hæc lex aut loquitur de bona conſuetudine, aut de mala: ſi de bona, illam nulla ratio vincet; ſi de mala, de illa non poteſt dici, ꝙ non ſit vilis eius auctoritas. Ad hoc dicũt quidam, ꝙ principium loquitur de bona, finis autem de mala conſuetudine, ſed ille intellectus ineptus eſt, qui ſeparat caudam a capite, qđ non licet. ex. de bap. maiores. Alii fere omnes ita exponũt, quod hic dicitur nõ vincit 1, legẽ, ſupple generalem. ſed in eo municipio bene vincit vbi ſeruatur. Sed certe de hoc nunq̃ aliquis dubitauit, ꝙ conſuetudo particularis non debeat vincere legẽ in omnib. alijs locis: ideo exponas de cõſuetudine particulari, q̃ licet bona ſit, tamen non vincit legem etiam in illo loco, niſi adſint ila, quæ dixi 2. ſupra d. 8 fruſtra.

1 Sub. immo æquiparatur ei. ſu. e. i his.

2 Idem ſentit Io. de Fã. his.

m ¶Latura.] Ideſt, paſſura.
n ¶Intente.] Ideſt, mente.
o ¶Scriptura.] Veteris, vel no. te. non. n. ſcriptura vete. vel no. te. hoc docuit, ſed docet canonica in fronte, & in alijs membris ſignaculum crucis debere fieri de conſ. diſt. 4.

Crucis ſignaculũ in quibus membris debeat fieri

aut rationem vincat [a], aut legem.

2 *Cum verò [b] nec ſacris canonibus, nec humanis legib.[c] conſuetudo obuiare monſtratur, inconcuſſa ſeruanda eſt. Vnde ex dictis & Baſilij.*

¶Inuiolabilis eſt conſuetudo; quæ nec humanis legibus, nec ſacris canonibus obuiare monſtratur. Cap. V.

Baſilius in li. de Spiritu ſancto, c. 27.

Burc. l. 3 c. 117. Iuo p 4. c. 69. Pann. l. 2. c. 159.

ECcleſiaſticarum inſtitutionum quaſdam ſcipturis, quaſdam verò Apoſtolica traditione [d] per ſucceſſiones in miniſterio [e] confirmatas accepimus; quaſdam verò conſuetudine [f] roboratas approbauit vſus, quibus par ritus, & idem vtriſque pietatis debetur affectus: Vnde [g] quis, vel [h] aliquantulum ſacrarum expertus ſcripturarum hæſitauerit [i]? Si enim attentauerimus conſuetudines eccleſiæ non per ſcripturas [k] a Patribus traditas nihil æſtimare, [l] quantum religio detrimenti ſit latura [m], intente [n] inſpicientibus liquido conſtabit. ¶ Quæ enim (vt inde ordiamur) ſcriptura [o] ſalutiferæ crucis ſignaculo fideles docuit inſigniri; vel quæ trifariã [p] digeſta ſuper panem & calicem prolixæ orationis, vel conſecrationis verba commendauit? Nã non modo, quod in Euangelio continetur, vel ab Apoſtolo inſertũ eſt, in ſecretis dicimus; ſed & alia plura [q] adijcimus magnam quaſi vim cõmendantia † myſterijs. Quæ orientẽ verſus [r] nos orare literarũ forma docuit; Benedicimus fontẽ baptiſmatis oleo vnctionis. Huc accedit, quòd ter oleo [s] inungimus, quos

† *al. conſumandis accomodantia.*] Burch.

b ¶Cum vero.] Hæc eſt ſecunda pars, in qua probat per vij. c. ꝙ conſuetudo bona eſt amplectenda Io. de Fan.

CASVS. Ab hoc loco tractat de bona conſuetudine vſque in finem.

c ¶Legibus.] 25. q. 2. ideo. Arch.

ECcleſiaſticarum.] CASVS. Quidam nolebant vti conſuetudine, niſi quæ in ſcriptis eſſet redacta a Patſibus quos reprehendit Aug. in hoc c. oſtendens tria genera inſtitutionum eſſe in eccleſia, quaſdam ſcilicet in ſcripturis, quaſdam ab Apoſtolis traditas, & per ſucceſſores in miniſterio confirmatas: quaſdam vero ſola conſuetudine roboratas: quibus omnibus par ritus, & affectus debetur. Alioquin niſi conſuetudines in eccleſia ſeruarentur, Chriſtiana religio multum detrimenti pateretur: & hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Quæ enim] probat quòd hæc ſupradicta in eccleſia ſeruari debent. & hoc probatur ſex exemplis, Primum eſt de crucis ſignaculo. Secuadum eſt de verbis trifariam digeſtis, ideſt, ter repetitis ſuper panem, & calicem. Tertium de oratione, quæ fit verſus orientem. Quartum de benedictione baptiſmatis cum oleo. Quintum de olei vnctione, quæ fit in baptizato. Sextum de abrenunciatione ſatanæ, & angelorum eius.

¶Caſus ſeq. c. per ſe patet.
d ¶Traditione.] Sine ſcriptis.
e ¶In miniſterio.] Diuino.
f ¶Conſuetudine.] Non ab Apoſtolis, ſed neſcit a quo.
ADDITIO. Scilicet ritu. i. obſeruantia. Hug.
g ¶Vnde.] Ideſt, de quo ritu, vel obſeruantia.
h ¶Vel.] Ideſt, etiam.
i ¶Hæſitauerit.] q. d. nemo etiam inſcius hic dubitat.
k ¶Non per ſcripturas.] Sed per conſuetudinem.
l ¶Aeſtimare.] Ideſt, valere.

diſtinct. 4 poſtea ſignatur. & diſt. 5. nunquid 3. verum tamen videtur ſignum crucis traxiſſe originem ex vet. teſtam 4. quia cum Angelus deberet occidere primogenita Aegypti, præceptum eſt filijs Iſrael vtrumq; poſtem linire de ſanguine agni ad modum thau literæ, quæ eſt ad modum crucis, & dicitur, ꝙ Iacob cancellatis manibus ſuis benedixit filiis Ioſeph, ſcilicet Effraim, & in Manaſſe. Item in Ezechiele legitur, ꝙ cum apparuiſſent ei ſex viri vaſa habentes in manibus, & quidam vir apparuiſſet in medio eorum habens atramentarium ad renes, Dominus dixit ad eum; ſigna thau in frontibus dolentium, & gementium; ſed illud fuit tantum in figura præceptum, 32. q. 2. gloria.

3 Iſte cõco[...] nõ erãt ſc[...] ptę tẽe Au[...] & iõ ipſe [...] loquitur: [...] hod. e ſec[...] fin Io. de F[...]

4 Vel *ut* no[...] in prædict[...] ca. nunqui[...] Ezech. 8.

p ¶Trifariam.] Trifaria dicuntur verba: quia eadem tertio repetuntur in ſecretis, ſcilicet hoſtiam ſanctam, hoſtiam puram, hoſtiam immaculatam. Hic ordo nec in veteri teſtam. nec in nouo eſt præfixus: ſed a ſanctis Patribus vſualiter traditus: vel ideo dicuntur trifaria quaſi ſub triplici ſilentio fiant. primum vſque ad ſanctus. ſecundum vſque ad Dominicam orationem. tertium vſque ad agnus Dei.

q ¶Alia plura.] Hæc habes extra de celebr. Miſſarum cum Matthę.

r ¶Quæ orientem verſus.] Scilicet noui & vet. teſt. Sed tamen legitur, ꝙ Daniel in Babylonica captiuitate orabat verſus templum, & Iudæi ſimiliter. templum autem erat verſus orientem, & in Salomone legitur: mane ad ſolem orabis. ſed dic, quod illa faciebant in veneratione templi.

Orãdum e[ſt] verſus orientem.

ADDITIO. Poteſt tamen dici ſecundum Io. Damaſ. ꝙ octo ſunt cauſæ quare eccleſiæ ſic ſunt ordinatæ, ꝙ fideles orent verſus orientem, quæ habentur in Archid. hoc loco.

Oleo q̃ membra ſunt vnguenda.

ſ ¶Oleo] Oleo in ſcapulis, & pectore, vt de conſecrat. diſt. 4.

diſtin 4. deinde. tertio in vertice fit vnctio: ſed hoc fit criſmate, vt de conſec. diſtinct. 4. poſtquam aſcendit. ſed larga acceptione hic appellatur oleum criſma. ſicut econuerſo. infr. 65. diſtin. Illud ſuperfluum. Ioan.

baptizamus: verbis abrenunciare Satanę & Angelis eius informamus. Vnde hęc, & alia in hunc modum non pauca, niſi quia tacita & myſtica traditione à Patribus eccleſiaſtico more, reuerentiori diligentia ſunt in monaſteriis obſeruata ſilentio, quam publicata ſcripto?

α ¶ Ex dictis.] *Hoc caput antea citabatur* ex Auguſtino in lib. ex dictis Baſilij, *in codice Vercellenſi eſt*: vnde Auguſtinus ait; vel ex dictis Baſilij, & *retenta eſt poſterior pars huius diſiuncti, quoniam ita citant Burchar. & auctor* Pannormię, *Iuo autem citat ex lib. Baſilij de ſpirituſancto, c. 27. quomodo in margine eſt indicatum Caterum, quoniam multis locis gloſſa obſtitit, ne emendaretur, neceſſarium viſum eſt integrum B. Baſilij locum & græce & latine aſſerre.*

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα, ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅς τις γε κἂν κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται. εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς οὐ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιϊστῶντες τὸ κήρυγμα. οἷον, ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινοτάτου πρῶτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχήν, ποῖον ἐδίδαξεν ἡμᾶς γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος, ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες; εὐλογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; τί δὲ αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρῖσιν τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, πόθεν; ἄλλα δὲ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐστὶ γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπεριεργάστῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν; καλῶς ἐκεῖνοι δεδιδαγμένοι τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι.

.i. Dogmatum, & inſtitutorum, quæ in eccleſia ſeruata ſunt, alia quidem habemus ex doctrina, quæ literis conſignata eſt; alia vero ex Apoſtolorum traditione ad nos tranſmiſſa, in miſterio recepimus, Quæ utraque eandem uim ad pietatem habent: atque his nemo ſane contradixerit, qui uel exigua legum eccleſiaſticarum peritia ſit pręditus. Nam ſi aggrediamur ea, quæ non ſcripto, ſed tantum conſuetudine conſtant, repudiare, imprudentes Euangelio & quidem in præcipuis ipſius patribus efficiemus: uel potius ipſamet inſtituta ad inane quoddam nomen redigemus. Exempli cauſa (vt quod primum, maximeque commune eſt, primo loco commemorem) eos, qui in Domini noſtri Ieſu Chriſti nomine ſpē poſuerunt, figura crucis ſignari, ecquis ſcripto docuit? dum oramus ad orientem ſolem, ecquæ nos literæ docuerunt? Verba inuocationis, cum panis Euchariſtiæ & calix benedictionis offertur, quis ex ſanctis Patribus ſcripta nobis reliquit? Non enim ijs contenti ſumus, quorum Apoſtolus, & Euangelium mentionem fecerunt; ſed alia quoque cum antea, tum poſt dicimus, vt pote quæ magnum momentum ad ipſum myſterium habeant, doctrina non ſcripta, ſed tradita eruditi. Benedicimus aquam baptiſmatis, & oleum vnctionis, atq; illum ipſum præterea, qui baptizatur, ex qua ſcriptura? nonne occulta, & myſtica traditione? Quid? ipſam olei unctionem quis ſermo ſcriptus docuit? Quòd homo ter mergendus ſit, unde accepimus? Abrenunciare Satanæ, atque Angelis eius, & reliqua omnia quæcumque in baptiſmo obſeruamus, quæ ſcri-

Conſuetudinem.] CASVS. huius cap. per ſe patet. a ¶ conſuetudinem.] inf.d. 12.cap. nos conſuetudinem, & inf diſt.prox.omnia.contra ibi enim dicitur, ꝙ quamuis conſuetudo non ſit contra fidem, tamen eſt repellenda. Sol. hic de tolerabili, ibi de ſuperſtitioſa & intolerabili conſuetudine: & omnes auctoritates intelligendæ ſunt, quæ contra illud c. reclamare videntur.

e ¶ Particularis.] Sed contra infra. ca.diſt.100. contra morem, vbi dicitur, ꝙ particularis conſuetudo non excuſat, ſed tantum generalis. Sed hoc uerum eſt in illis, quæ tantum ex priuilegio poſſunt haberi, vbi non valet conſuetudo, niſi vniuerſalis ſit.

Cōſu... partic... an ca...

Sed

ptura iuſſit? Annon hæc ipſa minime vulgata, ſed ſecreta doctrina, quam quieto, minimeque curioſo ſilentio Patres noſtri cuſtodierunt; probe quidem illi intelligentes, myſteriorum maieſtatem taciturnitate ſeruari?

Item Pius Papa .i. in decretis, decreto ſeptimo.

¶ Laudabilis eſt conſuetudo, quæ nihil fieri contrarium vſurpat. Cap. VI.

Conſuetudinem[a] laudamus, quæ tamen contra fidē[b] catholicam nihil vſurpare dignoſcitur.

Burc.l.3.c.124. Anſ.l.4.c.42. Iuo p.4.c.65. Pann.l.2.c.157. Poly.l.3.tit.23.

¶ *Verba huius capitis, quæ antea tribuebantur B Auguſtino, leguntur in editione conciliorum Colonienſi tribus tomis inter decreta Pij.I decreto ſeptimo, & in epiſtola eiuſdem Pij ex codice ſexdecim librorum, lib.3.cap.19 quam etiam citant Burchardus, Iuo, & auctor Pannormiæ: cuius tamen epiſtolæ omnia fere verba habentur 1.lib.regeſti B. Gregorij (qui citantur in Polycarpo (epiſt.75. & ea, quæ ad hoc caput pertinent, referuntur infra.diſt.13.c.nos conſuetudinem.*

Item B. Auguſtinus ad Caſulanum, epiſt.86.

Anſel.l.4.c.42. Burc.l.3.c.126. Iuo p 4.c.58. Pann.l.2 c.128. Poly.l.3.tit.23. c.fin.

¶ Vbi auctoritas deficit, mos populi, & maiorum inſtituta pro lege ſeruantur. Cap. VII.

IN his rebus, de quibus nihil certi ſtatuit diuina ſcriptura; mos populi Dei, & inſtituta maiorum pro lege[c] tenenda ſunt. Et ſicut α præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores eccleſiaſticarum conſuetudinum[d] coercendi ſunt.

α Et ſicut.] *Hinc vſque ad finem non ſunt in epiſtola indicata: ſed à Burchardo etiam & Iuone, & in pannormia referuntur.*

Item in libro de fide Chriſtiana.

¶ *Hodie inter opera B. Augu. nullum extat hoc titulo. In epiſtola vero ad Ianuarium, quæ eſt 118.cap.1. & 2. hæc eadem ſententia copioſe exponitur.*

¶ Auctoritate & traditione generali, vel ſpeciali eccleſia regitur. Cap. VIII.

CAtholica eccleſia per orbem terrarum diffuſa trib. modis probatur exiſtere. Quidquid enim in ea tenetur, aut auctoritas eſt ſcripturarū, aut traditio vniuerſalis, aut certe propria & particularis[e] inſtitutio. Sed auctoritate[f] tota[g] conſtringitur, vniuerſali traditione maiorum, nihilominus tota: priuatis vero conſtitutionibus, & proprijs informationibus vnaquæq; pro locorum varietate, prout cuique viſum eſt ſubſiſtit, & regitur[h].

Item in libro contra Manicheos.

b ¶ Contra fidem.] id eſt, contra bonos mores, & ꝙ ita * ſit exponendum; habes de conſecra.diſt.4.ſi nō ſanctificatur. vbi ex neceſſitate oportet facere eādem expoſitionem.

**Longe rectius exponitur ibi in glo.c.ſi non ſanctificatur.de conſec. diſt. 4. Vide Turrecre.ſuper hoc cap.*

IN his.] CASVS. Quærebat Caſulanus ab Augu. vtrum conſuetudines eſſent ſeruandæ, vbi nihil ſtatuit diuina ſcriptura certum? Et reſpondet, quòd ſic: & tūc ꝓ lege ſeruādæ ſūt; & ſicut transgreſſores legum ponūtur, ita & contemptores eccleſiaſticarū cōſuetudinū puniri dēnt.

c ¶ Pro lege.] Semper diuturni mores pro lege ſeruantur, vt in fr.diu.proxi. diuturni, ſic ſu.ead.diſt. cōſuetudinis.

d Cōſuetudinū.] no. ꝙ æq; punit trāgreſſor conſuetudinis vt tranſgreſſor legis, vt 1.q.7.ſi quis omnē. & ſup.ea.eccleſiaſticarum.vnde ſicut canonice non licet obuiare legi ſine licentia Papæ, ſic nec conſuetudini 1, vt dicitur in hoc eo.c. & tñ de communi cōſenſu poſſunt venire cōtra conſuetudinem etiam iuramento firmatam. ſi cauſa ſubeſt, vt extra de his q̄ fi.à ma.par.cap.cum in cunctis: ſed contrarium eſt in ſtatutis.15.q.6. auctoritatem.Ioan 2.

Conſuetudinis trāſgreſſor punitur vt tranſgreſſor legis.

1 Antiquæ conſuetudinis ordo ſub decreto mādatur obſeruari, vt 10. q.1.decernimus.in pri.

2 Ad idē ex. de iureiur. ſicut noſtrū. Archid.

CAtholica eccleſia. CASVS. Tria ſunt quibus eccleſia per orbem diffuſa regitur, & ſubſiſtit.ſ. ſcriptura ue.& no.te. & traditio patrū, & vniuerſalis & particularis inſtitutio, vel cōſuetudo. Primis duobus modis vniuerſaliter tota regit̄ eccleſia: particularis vero inſtitutione, vel conſuetudine nō tota, ſed pro locorū varietate regitur, & gubernatur, prout vnicuiq; viſum eſt.

f ¶ Sed auctoritate.] Scilicet ſcripturæ.

g ¶ Tota.] Eccleſia.

h ¶ Regitur.] Quia quælibet prouincia abundat in ſuo ſenſu, vt 76.diſt.vtinam.& extra de ſepul. ca.certificari.

Palam.]

PAlam.] CASVS. Manichæi dicebant, ꝙ auctoritas Rom. eccl. in re dubia non debat introduci ad fidẽ faciendã. Contra quos inuehitur Aug. dicẽ, quod auctoritas Rom. eccl. ad fidem faciendam valet, cum ſit ab ipſis Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus confirmata. a ¶Pa- vt 20. diſt. de libellis, & ſic ſeruandæ ſunt leges Apoſtolicæ, ſicut leges Petri. 19. d. ſic omnes.

d ¶Et tot.] arg. ꝙ priuilegium, quod a pluribus epiſcopis datur præualet illi quod à paucioribus datur, & argu. 19. diſt. in canonicis 1.

¶Valet ad fidem catholicæ auctoritas eccleſiæ. Cap. IX.

PAlam eſt [a], quòd in re dubia, ad fidem [b] valeat auctoritas eccleſiæ catholicæ [c], quæ ab ipſis fundatiſſimis ſedibus Apoſtolorum vſq; ad hodiernum diem ſuccedentium ſibimet epiſcoporum ſerie, & tot [d] populorum cõſenſione firmatur.

¶*Apud B. Auguſtinum lib. 11. contra Fauſtum Manichæum cap. 2. legitur.* Et vides in hac re (de fide exemplarium loquitur) quid eccleſiæ catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipſis, &c. *Hanc verò epiſcoporum ſucceſſionem potiſſimum in ſede Petri, & in libro contra epiſtolam Fundamenti, & in epiſt. 165. de ſchiſmate* Donatiſtarum, *merito certiſſimum putauit eccleſiæ catholicæ indicium.*

Item Leo Papa ad epiſcopos per Siciliam conſtitutos, epiſt. 4. c 6.

¶Ab Apoſtolicis inſtitutis non licet recedere. C. X.

Anſel.l.1.c.45. Poly.l.1.tit.17.

HOc veſtræ indicimus charitati, vt ab Apoſtolis inſtitutis nullo vlterius recedatur exceſſu, quia inultum poſt hoc [e] eſſe non poterit, ſi quiſquam Apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Item Innocentius I. ad Decentium [f] epiſcopum Eugubinum, epiſt. 1.

¶Ab omnibus ſeruari debet, quod Romana ſeruat eccleſia. Cap. XI.

Burc.l 3.c. 125. Anſ.l.1.c.41. Iuo p.4.c.67. Poly.l.1.ti.17.& l.3. tit. 24.

† *al. auctoritatem debeat aliunde accipere, vel exemplum.*

QVis neſciat, aut non aduertat, id quod a principe Apoſtolorum Petro Romanæ Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc vſque cuſtoditur, ab omnibus debere ſeruari? nec ſuperinduci, aut introduci aliquid, quod aut † auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interiacentes, nullum inſtituiſſe eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus [g], aut eius ſucceſſores conſtituerunt ſacerdotes: aut legant, ſi in iſtis prouincijs alius [h] Apoſtolorum inuenitur, aut legitur docuiſſe. Quòd ſi non legunt, quia nuſquam inuenitur, oportet eos hoc ſequi, quod eccleſia Romana cuſtodit, a qua eos principium accepiſſe non dubium eſt, ne dum peregrinis ſermonibus † ſtudent, caput inſtitutionum videantur omittere. † Sæpe dilectionem tuam ad vrbem veniſſe, ac nobiſcum in eccleſia conueniſſe, & quem morem [i], vel in conſecrandis myſterijs, vel in cæteris agendis arcanis teneat [k], cognouiſſe α. Quod ſufficere arbitraremur ad informationem eccleſiæ tuę, vel reformationẽ,

† *al. aſſertionibus.*
† *al. amittere.*

HOc veſtræ. CASVS. Quidam epi ũolebant recedere ab inſtitutis, & cõſuetudine Ro. ec. ſed Leo Papa ꝑcipit ne hoc faciãt, qa de cætero non poterit inultum remanere.

e ¶Poſt hoc.] Arg. ꝙ grauius punitur delictum iteratum, vt 15. q. 8. hi qui.

f ¶Ad Decentium.] Iſte, fuit electus in epiſcopũ, & licet ſciret conſuetudines Rom. eccl. tamen petijt a Papa, vt ſcribat eas pp maiorẽ auctoritatem. 23. di. quamquam.

QVis neſciat.] CASVS Quidã cui nota erat inſtitutio, & conſuetudo Rom. ecc. electus in epm in ciuitate quadam vbi erant hoĩes qui ſuperinducebãt aliter inſtitutiones, & conſuetudines, q̃ B. Petrus docuit, & ſucceſſores ipſius, quod patefaciẽs epiſcopus dño Papę ſupplicauit, vt ſibi inſtitutiones Ro. Ec. ſcriberet, quibus ſuum populum erudire volebat. Cui Papa reſpondet, dicẽs: Licet noueris conſuetudinẽ noſtram. in qua toties interfuiſti, vt ſufficiat ad informationẽ eccleſiæ tuæ: quia tamen auctoritate noſtra tuum vis populũ informare: faciemus, qđ petiſti, vt populũm tuũ inſtruas, & errãtes cõmoneas, aut nobis indices, vt qui ſint ſcire valeamus.

g ¶ Petrus Apoſtolus.] vel aliq̃s ex eiꝰ mãdato, vt Paulꝰ: nã Petrus Paulo dedit licentiam prędicãdi auctoritate Dñi dũ dicit: Segrega emihi Paulum & Barnabã vt 75. diſt. quod die.

1 Arg. contra text. de pœni. & remiſ. lib. 6. c. indulgentiæ

2 Non vr. hęc bona ex poſitiuo quia nullus Apoſtolus fuit Petro contrarius: & ideo alii ſubaudiunt primo ex xii. nulluſ niſi Petrus, vel ab eo cõmiſſus. Arc.

a ¶Palam eſt.] In his tribus c. loquitur de generali conſuetudine Rom. eccl. quam etiam in alijs eccleſiis ſtatuit obſeruandam.

b ¶Ad fidem.] Scilicet. adſtruendam.

c ¶Catholicæ.] ſ. Romanæ, ad quã recurrit in dubijs,

h ¶Alius.] ideſt contrarius. 2. ſic ponitur 11. q. 3. c. 2.

i ¶Morem.] Sic conſtrue, ſatis certum haberemus dilectionem tuam agnouiſſe quẽ morẽ in celebrandis, &c.

K ¶Teneat.] Scilicet Rom. Eccl. vel teneat, ideſt, tenere debeat dilectio tua.

a ¶ Haberemus] ſcilicet tuam dilectionem.
b ¶ Duxiſſet.] dilectio tua.
c ¶ Ignorare.] hic indicat eum ſcire, & neſcire: ſed vulgariter loquitur: quaſi dicat, ſatis crederetur te ſcire, niſi à me quæreres.

tione deuiare non debemus: ſed cum ratione poſſumus quod probat per duo. cap. proxi. à contrario ſenſu. Ioan.
ADDITIO. Et male. Nam non eſt in eo argumentandum à contrario ſenſu, ſecundum Lau. ſed contra hoc dictum

d ¶ Auctoritate.] cū iſte epiſcopus hoc ſua auctoritate poterat facere, & per confirmationem Papæ nihil noui iuris datur 1, vt inf. diſt. proxi. præceptis, qui enim confirmat, nihil donat; vt extra de fid inſtr. inter dilectos: in quo eſt ergo maioris auctoritatis? Dicunt quidā, ꝙ ſolet plus timeri, & c. vt 23. d. quāquam. immo dico, quod auctoritas Papæ, vel eius confirmatio id qđ min' fuit validū facit validum, vt extra de trāſac. c. 1. Itē quia nulli præter auctoritatem Roman. Pōt. licet illud reuocare, vt extra de confir. vti. vel inut c. 2. 2.
e ¶ Nouitates.] inf. 33. di. & hęc aūt ſcripſimus. & ff. de conſti. prin. ī rebus ſup. 4. diſ. erit autem lex.
f ¶ Alterius] ſcillicet contrariæ bonis moribus, ſic ſoluitur cōtra. inf d. prox. noluit. contra ſic Inſt. de ſatiſda. §. vlt.

1 Ad hoc 25. q. 2. non tam nouū. & no. ſup. ea. q. in ſumma. ibi videas. Arch.

Confirmationis Papalis effectus.

2 De hoc ēt legiť, & no. 17. q. 4. frater. & extra de tranſa venieš. ibi' videas. & de conſti. c. pe. & per Inn. extra de deci. dudum.

ſi prædeceſſores tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, & ſatis certum, haberemus [a], niſi de aliqnibus conſulendos nos eſſe duxiſſet[b]: quibus idcirco reſpondemus, non quòd te aliqua ignorare,[c] credamus; ſed vt maiori auctoritate [d] tuos inſtituas: vel ſi qui à Romanę eccleſię inſtitutionibus aberrant, aut cōmoneas, aut nobis indicare non differas: vt ſcire valeamus, qui ſint, qui aut nouitates [e] inducunt, aut alterius [f] eccleſiæ quam Romanæ, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſeruandam.

α ¶ Cognouiſſe.] *Locus hic in originali concilij quatuor tomorum inſerto ſic habet*, cognouiſſe non dubium eſt. Quod ſufficere ad informationem eccleſiæ tuæ, vel reformationē, (ſi prædeceſſores tui minus aliquid, aut aliter tenuerunt) ſatis certum haberem: niſi de aliquibus conſulendos nos eſſe duxiſſes. *Sed ob gloſſam præcipue in ver. morem non eſt mutatum.*

DISTINCTIO XII.

Quod [g] abſque diſcretione iuſtitiæ nulli agere licet.

Vnde Calixtus Papa primus omnibus epiſcopis ait in epiſtola prima ad Benedictum epiſcopum.

¶ Nulli agere licet ſine diſcretione iuſtitię contra diſciplinam Romanæ eccleſiæ. Cap. I.

Anſ. l. 1. c. 12.
Poly. l. 1. c. 17.

NOn decet à capite membra [h] diſcedere: ſed iuxta ſacræ ſcripturæ teſtimonium omnia membra caput ſequantur. Nulli vero dubium eſt, quòd Apoſtolica eccleſia mater eſt omnium [i] eccleſiarum, à cuius vos regulis nullatenus conuenit deuiare. Et ſicut Dei filius venit facere voluntatem patris; ſic & vos voluntatem veſtrę impleatis matris, quæ eſt eccleſia: cuius caput, vt prædictū eſt, Romana exiſtit eccleſia. Quidquid ergo ſine diſcretione [k] iuſtitiæ contra huius diſciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit.

Item Gregorius β Papa quartus.

β ¶ Gregorius.] I*ntegrum hoc caput inuenitur in epiſtola Gregorij quarti vniuerſis epiſcopis per Galliam, Germaniā, Europā, & vniuerſas prouincias conſtitutis: quæ eſt in codice ſupra cita-*

QVod abſq;. Hæc diſtinctio diuiditur in tres partes. In quarum prima ꝓbat ꝙ bona cōſuetudo ſeruāda eſt ſcđa ibi, [Hoc aūt] tertia ibi, [De his.] CASVS. in ſuperiori di. oſtendit, ꝙ cōſuetudo Rom. Ec. eſt ſeruāda Nūc. vero oſtēdit, quod à conſuetudine Rom. ec. non eſt recedēdū ſine cauſa, & ſine diſcretione. Et ad hoc ꝓbandum inducit prima duo cap. à contrario ſenſu. Addit etiam, ꝙ bona conſuetudo eſt ſeruanda, mala vero reſecanda: & quòd conſuetudo metropolit. eccleſiæ eſt ſeruanda in prouincia, exceptis monaſterijs.
g ¶ Quod.] ideſt, vt noua conſuetudo teneatur. In hác 12. diſtin. magiſter proſequitur materiam præcedentis diſtin. ſcilicet, quod conſuetudo ſit ſeruanda, quæ non eſt contraria iuri naturali, vel cōſtitutioni. In fine dicit, quod omnes eccleſiæ debeant ſeruare conſuetudinem Metropolitanæ eccleſię, vt inf. ead. diſt. de his: niſi ſint monaſteria, vt ibi dicitur. Ponit autem in principio duo c. per quæ vult interpretari vlt. c. præcedentis diſtin. vbi dicitur, quòd à conſuetudine Rom. Ecc. deuiare nō debemus: & ſic intelligit, quòd ſine diſcre-

dictum Lau. eſt 56. diſt. c. 2. in fi. Hu. tenet contra.
NOn decet.] CASVS. quidam epiſcopi deuiabant à regulis Rom. Ecc. quare Calixtus Papa ſcripſit omnibus epiſcopis, vt ipſi tanquam membra Roma. Eccl. quæ eſt caput, non diſcedant ſine diſcretione: ſed voluntatem eius faciant velut ſuæ matris: ſicut Chriſtus venit facere voluntatem patris.
h ¶ Membra.] ſic inf. de conſec. diſt. 3. celebritatem, & in auth de eccle. titu in princip. 3. Et eſt hic ar. idem iuris eſſe in toto, quod in parte 4, vt 1. q. 3. ſi quis epiſcopus vbi idem hoc.
i ¶ Omnium.] ergo & Græcorum, vt 24. q. 1. rogamus.
K ¶ Diſcretione.] nunquid ergo cum diſcretione licitum eſt contra illam agere? certe non, vt 17. q. 4. §. qui autem. vnde hic vacat arg. à contrario ſenſu.

3 Lauren.
4 Nā quod ius eſt in toto quo ad totū: eſt in parte quo ad partē. ff. de adm. tuto ī duo. & de verſu. qui ſcit in prin. ſecundum lo. de Fant.

Præ-

PRæceptis.] CASVS. Quidam Patriarchæ, vel archiepiſcopi contra ſtatuta Ro. eccleſiæ faciebant epos ſine ſnia ſedis Apoſt. alios deponendo: quos Greg. reprehendit, dicens, ꝙ accuſatio epiſcoporum, & depoſitio ſicut quæſtio fidei tm̄ ad ſedē Apoſtolicam ſpectant: ſicut antiqua ſtatuta declarāt, quæ Greg. in hoc c. confirmat, nihil nouum circa hoc ſtatuendo: quare præcipit eis Greg. ne caput ſuum omittant, vnde normam aſſumere debent, & qui contra hoc fecerit, deponatur.

a ¶ Non dura.] Quamuis graue, & intolerabile ſit, tn̄ adimplendum eſt; vt 19. diſt. in memoriā. & 100. d i. contra morem. vel aſſignetur rō quare adimpleri nō poſſit, vt extr. de reſcrip. ſi quando.

b ¶ Non nouum.] arg. ꝙ non dr̄ nouū, quod qñque ſtatutū fuit: licet modo renouetur 1, vt 24. q. 1. Achatius, & 24. q. 1. non ſatis. vnde ſi epiſcopus iurauit, ꝙ nō alienabit nouū feudum, tn̄ feudum de nouo vacans poteſt licite alienare, vt extra de feu. ex parte. Item habes hic, ꝙ per cōfirmationē Papæ non datur ius nouum, vt extra de confir. vti. vel inuti. cum dicta. Quid iuris ſit, dixi de hoc p diſt. prox. c. vlt.

1 Et eſt arg. contra illos, qui innouatas quæſtiones vilipendunt 22. diſ. renouantes. 10. q. 1. antiquos. Lau.

c ¶ Cauſatio epiſcoporum.] Solus enim Papa poteſt cōdemnare epm, licet ab alio poſſit abſolui, vt 3. q. 4. quamuis &c. dudū. & 5. q. 4. duodecim. Item ſolus Papa reſtituit eum, vt 2. q. 6. ideo 1. Item ſolus agit de eorum renunciatione, vt 6. q. 3. denique. & de eorum mutatione, vt 7. q. 1. mutationes, & de eorum exemptione, vt 16. q. 1. frater.

Papa ſolus condemnat epiſcopos.

te, Bibliotheca monaſterij Dominicanorum. Initium vero eſt etiam in epiſtola Anaſtaſii II. ad Anaſtaſium Auguſtum, c. 6.

¶ Apoſtolicis præceptis nullus ſuperbè reſiſtat. C. II.

Anſel. l. 5. c. 20. Polyc. l. 1. tit. 17. †abeſt ab ori. & aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus.

PRæceptis Apoſtolicis non dura[a] ſuperbia reſiſtatur, ſed per obedientiā, quæ a ſancta Romana [eccleſia†], & Apoſtolica auctoritate iuſſa ſunt, ſalutiferè impleantur, ſi eiuſdē ſanctæ Dei eccleſiæ, quæ eſt caput veſtrū, communionem habere deſideratis. *& poſt multa.* ¶Non nouum[b] aliquid præſenti iuſſione præcipimus; ſed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus: cum nulli dubiū ſit, ꝙ non ſolum Pontificalis cauſatio †[c], ſed omnis ſanctæ α religionis relatio ad ſedem Apoſtolicam, quaſi ad caput eccleſiarum debeat referri, & inde normā ſumere, vnde ſumpſit exordium; ne caput inſtitutionis videatur omittere. Cuius auctoritatis ſanctionem omnes teneant ſacerdotes, qui nolunt ab Apoſtolicæ petræ, ſuper quam Chriſtus vniuerſalem fundauit eccleſiam, ſoliditate diuelli. Si quis hæc † Apoſtolicæ ſedis præcepta non obſeruauerit, percepti honoris eſſe hoſtis non dubitetur.

† *al. accuſatio.*

† *al. hoc præcepto ſedis Apoſtolicæ præcepta*] orig.

α¶Sanctæ religionis.] *Sic emendatum eſt ex ipſa epiſtola, & aliquot manuſcriptis Gratiani codicibus, inductis his vocibus,* ſpei Romanæ eccleſiæ.

Item Leo ix. Michaeli epiſcopo Conſtantinopolitano, epiſt. 1. c. 29. & Nicolaus 1. epiſt. 2. ad Photium.

¶ Non eſt reſiſtendum conſuetudini, cui canonica non obſtat auctoritas. Cap. III.

Iuo p. 4. c. 233. & par. 5. c. 44. Pann l. 2. c. 155.

SCit ſancta Romana eccleſia, quòd nihil obſunt ſaluti credentium diuerſæ pro loco & tempore conſuetudines[d]; ſi illis canonica non obſiſtat auctoritas, pro qua eis obuiare debeamus: vnde nil iudicamus eis debere, vel poſſe reſiſtere †.

† *al. reſiſti.*

¶ *Caput hoc confectum eſt ex duobus longe diuerſis locis. Nam vſque ad ver.* ſi illis, *ſumptum eſt ex prima epiſtola, ſeu libello Leonis ix. aduerſus inauditas præſumptiones Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Acridani epiſcoporum, c. 29. vbi loquens de Romana eccleſia ait:* Scit namque, quia nihil obſint ſaluti credentium diuerſæ pro loco & tempore conſuetudines, quando vna fides per dilectionem operās bona, quæ poteſt, vni Deo commendat omnes. *& hæc fere ab Iuone, & in Pannormi. referuntur. Altera vero pars accepta eſt ex epiſtola ſecunda Nicolai ad Photium quæ incipit,* Poſtquam B. Petro. *Ibi enim habentur hæc:* De conſuetudinibus, quas nobis opponere uiſi eſtis, ſcribentes per diuerſas eccleſias diuerſas eſſe conſuetudines: ſi illis canonica non obſiſtat auctoritas, pro qua obuiare debeamus: nihil iudicamus, vel eis reſiſtimus.

SCit ſctā.] CASVS. Reuertitur modo Gratianus ad propoſitū ſuum, oſtendens ꝙ conſuetudo quæ non obuiat iuri naturali, vel conſtitutioni, eſt ſeruanda. Dr̄ ergo in hoc c. ꝙ bene poſſunt diuerſæ conſuetudines p locis & tpibus obſeruari, dūmodo illis canonica auctoritas nō obſtaret, nec obeſt ſaluti credentiū.

d ¶Conſuetudines.] vt 31. di. aliter. & de conſe. diſ. 4. de trina. & de conſecr. diſt. 2. quotidie.

ADDITIO. Ad idem infra, ea. diſt. illa.

Item Hieronymus ad Lucinium, epiſt. 28.

¶Conſuetudines, quę fidei non officiunt, vt à maioribus traditæ ſunt, obſeruentur. Cap. IIII.

ILlud breuiter te admonendum puto, traditio-

ILlud.] CASVS Lucinius inueniebat varias

variis conſuetudines, & diuerſa, vnde dubitabat vtrum altera deberet alteri præiudicare & de hoc Hieron. conſulebat, qui reſpondit dicens, ꝙ conſuetudines à ſanctis patribus traditæ obſeruari debent quæ fidei non obſtant nec vnius loci conſuetudo alterius loci conſuetudine debet ſubuerti. Tria aũt ſequẽtia capitula plana ſunt.

a ¶ Traditiones.] i. cõſuetudines. 8. diſt. quæ contra mores.

b ¶ Præſertim.] i. tantum. ſic ponitur 11. q. 3. ſi quis epiſcopus dãnatus, & 16. q. 3. per ſingulas. 7. q. 1. ſi quis presbyter & 27. q. 2. multorũ. Et dic non officiant. id eſt, quæ fidei nõ aduerſẽtur vel moribus bonis, vt inta ea oĩa

c ¶ Contrario more.] arg. eſt hic contra epiſcopos qui ſic argumentantur contra eccleſiam aliquam: ex quo aliæ eccleſiæ hoc; vel illud faciunt: ergo & iſta idem faciet. Reſpõdeatur ergo eis, ꝙ conſuetudo vnius eccleſiæ non ſubuertitur pp contrarias conſuetudines aliarũ. ar tñ eſt pro eis, 100. diſt. contra morẽ extra de cenſi. ex parte i. arg: cõtra extra de ca. mo. dilectus circa fi. 1o. Sol. q̃libet eccleſia faciat id qđ aliæ faciũt de iure cõi. 61. diſt miramur niſi preſcripſerit, vt extra de præſcri. auditis. vel niſi habeat priuilegiũ 16. q. 1. hinc ẽt. B. Ex his duobus c. vr̃ ꝙ iudex delegatus iudicabit ſecundũ conſuetudinem loci, vt inf ea. d. illa. & ſup. d. 8. c. q̃ cõtra mores, vbi dicitur, nulla ciues, vel peregrini. & extra de conſue. cum olim. in fi. & de cog. ſpiri. ſuper eo. & optime extra de eo, q mit. in poſſ. cum veniſſet. & C. de ædi pri an in totum, vbi dr̃, ꝙ iudex ſeruabit 2, ea quæ in oppido frequẽter ſeruata ſunt 3 Et legatus ſeruabit conſuetudinem prouinciæ: nam magnum exiſtimant ꝓuinciales ſibi ſeruari cõſuetudines ſuas. ff. de offi. procon. obſeruare. Item lex præcipit, ꝙ iudex ſeruet conſuetudinẽ ꝓuinciæ. ff. de teſta. l. 3. in fi. E contra ꝓbat. ꝙ iudicabit ſcđm ius Romanum. vt ſup. d. proxi. c. vlt. & c. conſuetudinis, & in ſatiſdatione dicit lex ſeruãdã conſuetudinem vrbis Romanæ, vt inſti. de ſatiſd. §. vlt extra de ſen. & re iud. in cauſis &c. cum cauſa. & 25. q. 2. ſeruatis in fi. Itẽ qa delegatus non ſua, ſed delegãtis vice fungitur 4. vt 93. diſt. vlt. extra de offi. dele. ſane 2 ff de offi. eius cui mãda. eſt iuriſdictio. l. 1. & 3. Itẽ magnum ſequeretur incõueniẽs ſi ſcđm conſuetudinem loci iudicaretur, quia ſi illa loca haberent diuerſas conſuetudines in quibus iudicatur iã ſequeretur ꝙ eadem cauſa regereẽ ſcđm conſuetudines cõtrarias. 12. q. 2. monemus. Itẽ vr̃, ꝙ ſcđm cõſuetudinem rei ſit iudicãdũ: tũ qa actor ſp ſequitur forũ rei, vt 11. q. 1. experiẽtiæ. tũ qa fauorabiliores rei ſunt, q̃ actores. ff. de reg. iur. fauorabiliores. Ad hoc dicunt quidam, ꝙ ſi aliqui ſe ſponte ſubiciant iudicio alicuius, vel ſponte petant iudices delegatos, ꝙ ſemper ſecundum conſuetudinem delegantis iudicandũ ſit. Si autem inuitis datus ſit iudex: tunc iudicabitur ſecundum conſuetudinem litigantium, & potius ſcđm conſuetudinẽ rei, q̃ actoris, vt in d. l. fauorabiliores. Melius p̃t diſtingui, aut appellatur ad Papam aut non: ſi propter appellationem obtinetur iudex, dico tunc delegatum dẽre ſequi conſuetudines illius loci a quo eſt appellatum, qa iudex appellationis tenetur ſequi legem prioris ſñiæ, vt in authen. coll. 8. vt cum de ap. cog. in princ argu. ad hoc extra de teſt. Raynutius. vbi iudex ap. ſequitur conſuetudinem loci à quo fuit appellatũ. Sed ſi ſine ap. impetretur iudex: tunc tenetur ſequi conſuetudinem delegantis. arg. ad hoc ff de cond. & dem. quæ conditio. in fi. Io. Ego credo, ꝙ iudex iudicabit ſecundum conſuetudinem rei, cum actor forum rei ſequatur: vt extra de for. compe. cum ſit generale. niſi ratione cõtractus. vel maleficij factus ſit de foro alterius: quia tunc ſeruabitur conſuetudo loci vbi contraxit, vel vbi deliquit. vt 8. d. quæ contra mores & extra de for. compe. c. vlt. con.

c ¶ Contrario more.] C. de temp. in integ. reſt. l. vlt. contra ubi dicitur, ꝙ abſurdum eſt ex locorum differentia aliquod induci diſcrimen Sol. verum eſt, quod propter loca diuerſa non debet induci ius diuerſum: niſi alia ratio ſubſit 29. diſt. ſciendum.

d Ridiculum eſt.] ff. de interdictis, & relegatis, l. relegatorum. § ultimo.

Diuturni. Hoc dicitur Inſti. de iure naturali. §. ex non ſcripto.

f Conſuetudo] ubi non eſt contraria iuri ſcripto.

g ¶ Contra longam.] Sed longum eſt illud quod eſt x. uel xx. annorum, ut C. de preſcri. long. temp. per totum. Non ergo requiritur, ꝙ conſuetudo excedat hominum memoriam, ut dicunt quidam uel etiam, ꝙ ſit præſcripta. Sed illud uerum eſt, ubi conſuetudo non eſt contraria, uel quando eſt uetuſta: ita ut excedat memoriam hominum ff. de aqua plu. arcen. in ſumma §. item parus. quia tunc habetur loco conſtitutionis. ut l. hoc iure. §.

1 Et c. ſopire vbi de hoc, &c. ſuper eo. vbi de hoc. extra de offi. archi. ca. fi. vbi plene đ hoc p Inn. & facit ad hoc quod not. extra đ decimis, quoniã. Iudex iudicando an loci conſuetudinem ſeruare dẽat.

2 In iudicãdo.

3 Scilicet in ſimili genere controuerſiarum. Archid.

4 Idem Bal. in l. aduerſus. C. ſi ad uer. rem iu. & Alex. de Imo. in l. ſolet. ff. de iuriſ. om. iu. circa prin.

---

nes[a] eccleſiaſticas, præſertim[b] quæ fidei non officiunt, ita obſeruandas, vt à maioribus traditæ ſunt, nec aliorũ conſuetudinem, aliorum contrario more[c] ſubuerti.

Item Nicolaus Hincmaro archiepiſcopo.

¶ Traditiones à Patribus inſtitutæ non ſunt infringendæ Cap. V.

Ridiculum eſt[d], & ſatis abominabile dedecus, vt temporibus noſtris vel falſo inſimulari ſanctam Dei eccleſiam permittamus, vel eas traditiones, quas antiquitus à Patribus ſuſcepimus; pro libitu ſemper errantium infringi patiamur. Iuo p. 4. c. 212. Pann. l. 2. c. 156.

¶ Habetur in epiſtola ſcripta Hincmaro, & cæteris archiepiſcopis & epiſcopis in regno Caroli eccleſias regentibus, quæ extra in codice iã memorato Bibliothecæ Dominicanorũ, & ex ea caput hoc locupletatum eſt. Nam antea breuius erat, vt etiam apud Iuonem & in Panormita.

Item Iuſtinianus Inſtitutionum lib. 1. tit. 2.

¶ Diuturni mores pro lege ſunt habendi. Cap. VI. Iuo. p. 4. c. 164. Pann. l. 2. c. 160.

Diuturni[e] mores conſenſu vtentium approbati legem imitantur.

Item Cod. lib. 8. tit. quæ ſit longa conſuetudo. l. 1.

¶ Quidquid contra longam conſuitudinem fit, reuocari oportet. Cap. VII.

Conſuetudo[f] præcedens, ratio, quæ conſuetudinẽ ſuaſit, tenẽda eſt. Et quidquid contra longã[g] con- Iuo p. 4. c. 202. Pann. l. 2. 162.

C õſuetudo rei ſeruanda …

in e.§.ductus aquæ. ff de aquâ quoti. & æſti.ubi autem eſt iuri contraria,requirunt ea, q̄ no.ſ.8. diſt. fruſtra. 1

NOs conſuetudinem.] CASVS. In Numidia erant multi Donatiſtæ,quos cum ad eccleſiam redibant archiepiſcopi,|& primates de cõſuetudine in epiſcopos pro-

ſionis & proprie. Item eſt hic argu. quòd perſona, quæ aliàs eſt ineligibilis ratione conſuetudinis fiat eligibilis.& ſic extra de clericis coniug.cũ olim 2. & ff. de decu.non tantum.in fi.arg contra, extra de conſuet. cum venerabilis. Item habes hic, quòd diſpenſatur in uno

1 Sub.& tūc ſequitur: uel quæ eſt uetuſtate ſua, ꝓ excedit memoriam hominum. ff. de aqua plu. ar. l.in ſumma. §. Caſſius. Tunc aut lo co con ſtitu- tion s h obe. tur. ut d. l. hoc iure §. ductus aquę. Laur.

ſuetudinem fiet,ad ſolicitudinem ſuam reuocabit præſes prouinciæ.

α ¶Quidquid.) *In originali eſt*, & ne quid contra longam conſuetudinem fiat, *ſed quoniam rubrica videtur magis conuenire lectioni Gratiani,quæ eſt etiam apud Iuonem,& in Panormita; non eſt mutatum.*

Itē Gregorius vniuerſis epiſcopis Numidiæ,li.epi 75.

¶Immota permaneat conſuetudo, quæ contra fidem catholicam nihil vſurpare dignoſcitur. Cap. VIII.

ſupra.diſt.11.c.con ſuetudinem.
Iuo p.4.c.204.

NOs conſuetudinem, quæ tamen contra fidē catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, immotam [a] permanere concedimus,ſiue de primatibus [b] conſtituendis, ſiue de cæteris capitulis, exceptis ijs, qui ex Donatiſtis ad epiſcopatum perueniunt: quos prouehi ad primatus dignitatem(etiam cum [c] ordo [d] clericorum β eos ad locū eundem deferat)modis omnibus prohibemus [e]. Sufficiat autem illis commiſſæ ſibi plebis † curam gerere,non autem etiam illos antiſtites, quos catholica fides in eccleſiæ ſinu & edocuit,& genuit,ad obtinendum culmen primatus anteire.

† *tantum modo*] orig.

β ¶Ordo clericorum.] *Sic etiam legitur in aliquot uetuſtis Gratiani,& in aliquibus B.Gregorij codicibus: ſed auctor gloſſæ non videtur habuiſſe verbum* clericorum : *quemadmodum neque Iuo,neque pleraque Gratiani manuſcripta exemplaria, neque aliqua etiam B.Gregorij operum editiones.*

Idem Gregorius ad Maximum Salonitanum epiſcopum lib.7.reg.epiſt.81.

¶Non negantur quæ conſuetudinis ſunt. Cap. IX.

QVemadmodum illicita perpetrari non patimur, ſic [f] quæ ſunt conſuetudinis non negamus.

Idem Gregorius ad Auguſtinum Anglorum epiſcopum,reſp.3.

¶Non locus conſuetudinem, ſed conſuetudo locum commendat. Cap. X.

Iuo p.2.c.80.

NOuit fraternitas tua Romanę eccleſię cõſuetudinē, in qua ſe meminit enutritā. Sed mihi placet, vt ſiue in Romana,ſiue in Gallicorū † [g], ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotēti Deo poſſit placere, ſolicite eligas, & in Anglorum eccleſia, quæ adhuc in

† *Gallicanorum*] orig.

† *Gallicana.*] Iuo.

ordine cum aliquo, qui tamen non poteſt ꝓmoueri ad ſuperiorem ordinē, ut 34. diſt. lector & 1. q.5.c.1.& q.7. ſaluberrimum.ꝓ poteſt.n. aliquis habere minorem honorem, qui non poteſt habę re maiorem,vt ff. de interd.& rele. relegatorum.§. vlt.& 15. quæſt.vlt.c.1.
c ¶Etiā cū.].i.quis.
d ¶Ordo.]Licet ſint talis ordinis, ꝙ poſſint eſſe primates.
e ¶Prohibemus.] 23.q.4.ipſa pietas 3. ver.item ſi contra.1. q.1.ſi quis hæreticę. 1.q.1.cap.1.& c con uenientibus contra. Sol.de iure communi eſt, ꝙ nullus rediens ab hæreſi poteſt ordinari. 1. q.7. c. 1.ſed diſpenſatur cum eis multipliciter. Diſpenſat enim cum eis quandoque ſemiplene,quādo ad minores ordines ꝓmouentur, vt 1.q.1. ſi quis hæreticæ,plena eſt,qn̄ poteſt fieri ſacerdos, & non ultra 1.q.7 cõueniētibus.plenior quādo pōt fieri epiſcopus: ſed non primas, vt hic, pleniſſima quando ad omnes ordines, & dignitates promouetur.23.q.4. ipſa pietas.1o.

QVemadmodū.] CASVS. huius capit. per ſe patet.
f ¶Sic.]ſimilis comparatio eſt. 2 quæſt. prima,ſicut ſine. lo.

NOuit.] CASVS. Gregorius miſit Auguſtinum monachū ſuū ad pdicādū

2 Pōt dici id quod dicit in hac decr. plus fieri ꝑ ſcandalū vitandum: q̄ propter conſuetudinē: vt in hoc c. nos conſuetudinem.

Hoc cap. potius eſt cõcordātia cū hoc, & ibi tales permittātur epāli, ſm Hugo. Rediens ab hæreſi an poſſit ordinari.

promouebant: cum hæc conſuetudo eſſet contra eccleſiaſticas conſtitutiones. Dicit ergo Papa in cæteris articulis conſuetudinem eſſe ſeruandam. In promotione vero Donatiſtarum ſeruari non debet, licet in dignitatibus ex diſpenſatione tolerentur, cum in quibuſdam antea conſiſtebant.
a ¶Immotam.]Contra extra de conſue. cum uenerabilis, ſed ibi de conſuetudine circa ſtatuta canonum, ut 22.q.1.& iurabunt.
b ¶De primatibus.] ar. eſt hic,ꝙ cõſuetudo attenditur in electione,ut 24.q.1.pudenda,in fi. & extra de elect. cum inter uniuerſas, & c.cum eccleſia. de cauſa poſſeſ-

Anglicis,qui fuit,& conuertit eos, & factus eſt ibi epiſcopus. Vnde quæſiuit à Gregorio, an ſcd̄m conſuetudinem Romanæ eccleſiæ,quam Aug.bene nouit, deberet Angliam informare? Et reſpondet Greg. ꝙ ubicunque inueniret bonas conſuetudines, illas aſſumat,quibus in unū collectis Anglicorū mores informet. nec debet ꝑ loci dignitatē conſuetudinem approbare quia nō res ꝑ loca,ſed loca ꝑ res,& conſuetudines ſunt amanda.
g ¶Siue in Gallicorum.]ſup.proxi diſt.c.vlt.contra.Sed ibi de generali conſuetudine. Vel ibi de illa,quæ conſiſtit in ordine.54.diſt.ex antiquis, hic de illa,quæ conſiſtit in obſequijs.

Cõſuetudo in electione attenditur.

a ¶Res.]

a ¶Res.] id est conſuetudines, quaſi dicat non ideo eſt [illegible] conſuetudo mala, quia bonus locus eſt. 40.diſt. non loca.

ADDITIO. Nec bona conſuetudo repellenda eſt, ideo quia locus ſit vilis ac ignobilis, ſecundum Hug.

e ¶Liberas.] Hic dicit Aug. quod liberum eſt Sabbato ieiunare quantum ad extraneos, non quantum ad illos vbi talis cōſuetudo ſeruata eſt. Sed contrariū dicit Inn. 3. de conſecr. diſt. 3. Sabbato. Sed ibi loquitur de conſilio. Vel ſpecialiter illud præcipitur Romanis. 75. diſt. vt. [illegible]

f ¶So-

fide noua eſt, inſtitutione præcipua, quæ de multis eccleſijs colligere poteris †, infundas. Nō enim pro locis res[a], ſed pro rebus † loca amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque eccleſijs quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt, elige: & hæc quaſi in faſciculum collecta apud Anglorū mentes in conſuetudinem depone.

† *potuiſti*] orig.
† *bonis rebus*] ori.

Item Auguſtinus ad Ianuarium, epiſt. 118. c. 1.

¶Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores eſſe conuincitur, indifferenter eſt habendum. Cap. XI.

ILla autem, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quę quidem toto terrarum orbe obſeruantur, datur intelligi[b] vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenarijs concilijs, quorū eſt in eccleſia ſaluberrima auctoritas, commendata[c], atq; ſtatuta retineri[d]: ſicuti quod Domini paſsio, & reſurrectio, & aſcenſio in cœlū, & aduentus de cœlo Spiritus ſancti, anniuerſaria ſolennitate celebrantur: & ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſeruetur ab vniuerſa, quacumq; ſe diffundit, eccleſia. ¶Alia vero, quæ per loca terrarū, regioneſq; variantur, ſicuti eſt quòd alij ieiunant Sabbato, alij vero non; alij quotidie communicāt corpori & ſanguini dominico, alij certis diebus accipiūt; alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur, alibi Sabbato tantū & dominico, alibi tantū dominico; & ſi quid aliud huiuſmodi animaduerti poteſt; totum hoc genus rerū liberas[e] habet obſeruationes. Nec diſciplina vlla eſt in his melior graui, prudentiq; Chriſtiano, quam vt eo modo agat, quo agere viderit eccleſiā, ad quamcunque forte deuenerit. Quod enim neq; contra fidem, neq; contra bonos mores iniungitur †, indifferēter eſt habendū; & pro eorum inter quos viuitur, ſocietate[f] ſeruandū eſt. Mater mea a Mediolanū me conſecuta inuenit eccleſiam Sabbato non ieiunantē: cęperat fluctuare quid ageret. Tūc ego cōſului de hac re beatiſsimæ memoriæ virū Ambroſium. At ille ait, cū Romam venio, ieiuno Sabbato; cū Mediolani ſum, non ieiuno. Sic etiā tu, ad quam forte eccleſiam veneris[g], eius morē ſerua, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quẽquam tibi. Hoc, cū matri renunciaſſem, libenter amplexa eſt[h].

ibidem c. 2.

ſere idem epiſt. 119 cap. 18.
† *al. eſſe conuincitur.*

a ¶Mater mea.] *In hoc capite, quemadmodū & in ſequenti, multa*

ILla autem.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte quærebat Ianuarius ab Auguſtino, quare gnaliter per totū orbem ſeruētur paſſio Dñi, reſurrectio, & aſcenſio: & his ſimilia: cū non inueniatur in auctoritate, quod illa ſeruari pcipiat? Et rñdet Augu. quod iō ſeruantur, quia intelligere debemus, & credere hoc eſſe traditum ab Apoſtolis vel a cōcilijs ſtatutum: vnde debent ab vniuerſis ſeruari. In ſcda parte, quæ incipit ibi, [Alia uero.] dr, quod particulares conſuetudines liberam habēt obſeruantiā: nec ad alios q ibi non habitant, pertinēt: ſicut eſt de ieiunio Sabbati, & de quotidiana ſumptiōe corporis Chri, & de his ſimilibus, & hic probatur exēplo Ambroſij. Nam cū mater Auguſtini iuiſſet Mediolanū, & dubitaret utrum deberet ieiunare die Sabbati: cum ibi eccleſia nō ieiunaret, Aug. conſuluit Ambroſium ſuper hoc, qui reſpondit: Cum ſum Romæ, Sabbato ieiunio: cum ſum Mediolani, nō ieiuno, & tu Auguſtine ad quā cumq; eccleſiam veneris, eius morē ſerua: ne ſcandalum generetur alicui ppter te. Hoc cum Au. renūciaſſet mri, libēter amplexa eſt.

Cōſuetudo præſumitur iuſta.

b ¶Intelligi] argu. quòd præſumēdum eſt conſuetudinē eſſe iuſtam, & ex iuſta cauſa proceſſiſſe, niſi probetur contrarium arg. contra, intra eadem diſt. omnia, & 68 diſt. choriepiſcopi. & extra de cenſi peruenit, ubi habes, quod licet ordo choriepiſcoporum diu ſeruatus ab omnibus fuerit: tamen aboletur, quia cauſa inſtitutionis ignoratur 1. Sed illa conſuetudo mala fuit & oneroſa, & ideo fuit extirpata. Hic autem loquitur de bona conſuetudine, & non oneroſa, ut in Auth. de referen. §. fi. Item eſt hic argu. quòd ex tempore præſumitur aliquid eſſe debitum, ut 18. q. 2. ſeruitium.

1 Poteſt dici ſecūdum Laur. quod ibi non negat Damaſus eos in concilijs inſtitutos fuiſſe: ſed cauſam inſtitutionis dicit ſe negare.

c ¶Commendata.] eſſe.

d ¶Retineri.] id eſt, ut retineantur.

f ¶Societate.] arg. quod quilibet tenetur viuere ſecundum conſuetudinem illorum inter quos verſatur, ut ſupra 8. diſtinct. quæ contra. & 41 diſtinct. quiſquis. F. Vnde verſus.

Si fueris Romæ, Romano viuito more:
Et ſi ſis alibi, viuito ſicut ibi.

g ¶Veneris.] arg. quod viatores tenentur ſequi conſuetudinem loci ad quem veniunt, ut hic. & ſup. di. 8. quæ cōtra arg. contra. ff de iud. hæres abſens. Sol. ut in diſtinct. 100. quæ contra: quia refert an ſint moraturi, an cito receſſuri, vel an ſit conſuetudo apparens uel latens.

h ¶Amplexa eſt.] ſed fortè non libenter ieiunauit.

HOC

HOC AVTEM Hæc eſt ſecunda pars, in qua dr̃, ꝙ licet conſuetudo non ſit contra fidem, ſi tamen arguat, remouenda eſt ſi pōt fieri. ſine ſcandalo. Io. de Fan.
CASVS Hic aſſignat Gratianus, ꝙ ſupradicta cap. loquuntur de generali cōſuetudine, vel particulari rationabili, quæ omnino ſeruari debent, & ſi malæ, vel onerosæ conſuetudines ſint, reſecari debent opportunitate inuenta. & ad hoc probandum inducit capitulum ſequens.

a ¶ Hoc autem.] quod ſupra dictum eſt de conſuetudine ſeruanda.

OMnia.] CASVS. Quædam conſuetudines onerosæ inueniebantur, quæ nec auctoritatibus ſcripturarum, nec in concilijs epiſcoporum; nec conſuetudine vniuerſali roboratæ erant, & vix ratio poterat inueniri quare eſſent inuentæ. Vnde Ianuarius ab Auguſtino quæſiuit, an tolerandæ eſſent? Et reſpōdet, ꝙ nō immo reſecandæ cum ſe facultas obtulerit, quia Deus voluit religionem Chriſtianam liberam eſſe in pauciſſimis ſacramentis: nec eam voluit ſeruilibus oneribus premi, quæ hodie in tantum eccleſiam premunt, vt tolerabilior ſit conditio Iudæorum quam noſtra qui licet legē Chriſti non ſuſceperint, legalibus tamen ſacramentis, non præſumptionibus ſubijciuntur humanis.

ſunt emendata ex B. Aug. ac nonnulla etiam addita. Ad hoc tamen loco vſque ad finem, quoniam verba B. Auguſtini apte erāt in epitomen redacta, nihil additum eſt.

2 *Hoc autem*[a] *de conſuetudine illa intelligendum eſt, quæ vel vniuerſalis eccleſiæ vſu, vel temporis prolixitate roboratur. Cæterum ſi pro varietate temporum, vel animorum, vel locorum, variæ conſuetudines introducātur, inuenta opportunitate reſecandæ ſunt potius, quam obſeruandæ.*

Vnde Auguſtinus ſcribit ad inquiſitiones Ianuarij, epiſt. 119. c. 19.

¶ Reſecanda ſunt quæ neque auctoritate, neque moribus Vniuerſitatis comprobantur. Cap. XII.

Iuo p. 4. c. 206. pann. l. 2. c. 168

OMnia talia,[b] quæ neq; ſanctorum ſcripturarū auctoritatibus continentur, nec in concilijs epiſcoporū ſtatuta inueniuntur, nec conſuetudine vniuerſalis † eccleſiæ roborata ſunt, ſed diuerſorum locorum diuerſis moribus innumerabiliter variantur, ita vt vix, aut omnino nūquam inueniri poſſint cauſæ[c], quas in eis inſtituendis homines ſecuti ſunt, vbi facultas[d] tribuitur, ſine vlla dubitatione reſecanda exiſtimo. Quamuis. n. neque hoc inueniri poſſit, quomodo contra fidem ſint; ipſam tamen religionem[e], quam pauciſſimis[f], & manifeſtiſſimis[g] celebrationum ſacramētis miſericordia Dei eſſe liberam voluit, ſeruilibus oneribus † premunt, vt tolerabilior ſit conditio Iudæorum qui etiam ſi tempus libertatis non agnouerint, legalibus tamen ſacramentis †, non humanis præſumptionibus ſubijciuntur.

† vniuerſæ.] orig. Iuo, Fann.
† al. adeo ſeruilib.
† ſarcinis.]

Item ex Concilio Toletano 11. c. 3.

¶ Omnes prouinciæ eundem in pſallendo modum teneant, quem metropolitanam ſedem † habere cognouerint. Cap. XIII.

† al. prouinciales.
† al. eccleſiam.

3 DE ijs, qui contra Apoſtoli voluntatem[h] circumferuntur omni vento doctrinæ, placuit huic ſancto concilio, vt metropolitanæ ſedis auctoritate coacti vniuſcuiuſq; prouinciæ & ciues[i], rectoreſq; eccleſiarum vnum eundemq; in pſallendo teneant modum, quem in † metropolitana ſede cognouerint inſtitutum, nec aliqua diuer-

Ephes. 4.
† al. à

b ¶ Omnia talia.] loquit̃ de cōſuetudine irrōnabili, ne ſit contra ſup. eo. illud.

c ¶ Cauſæ.] ar. ꝙ nō ſufficit dicere ita ſtatutum eſt, niſi cauſa ſtatuti aſſignetur, vt extra de cenſi. peruenit int 2. q. 5. conſuluiſti inf. de cōſe. diſ. 1. placuit. inf. 68. d. choriepiſcopi. ar. contra ff. de leg. non omnium 1.

Statuti cauſa eſt aſſignāda.

d ¶ Facultas.] ideſt, vbi poteſt fieri ſine ſcandalo, vt 50. d. vt conſtitueretur.

1 De hoc extra de reſcr. ſi qñ. 23. q. 4 Nabuchodonoſor. i prin.

e ¶ Religionem.] Chriſtianam.

f ¶ Quam pauciſſimis.] arg. cōtra illos qui nimias fundunt orationes, ff. qđ met. cau. l. 1. quia gaudēt breuitate Moderni, vt not. ff. eo. tit. l. 1.

g ¶ Manifeſtiſſimis.] ſup. d. 4 erit.

DE ijs.] Hæc eſt tertia pars, in qua dr̃, ꝙ cōſuetudo ĩ celebrādis officijs, quā obtinet metropolitana eccleſia dēt obſeruari in omnib. eccleſijs, exceptis monaſterijs in quib. celebrātur officia ſecundum regulā beati Benedicti. Hug.
CASVS. Quidā erāt ep̃i, qui nō ſeruabāt ordinē in diuinis officijs, quē ſeruabat metropolitana eccleſia, quare ſtatutum fuit ĩ cōcilio Tolet. vt oẽs ep̃i eundem modū in officijs ſeruent, qui in eccleſia metropolitana ſeruat̃. abbates vero officia publica. i. veſperas, matutinas, & miſſas celebrent ſicut in eccleſia principali celebrantur, alia vero officia dicant ſicut in eorū regula continetur. Et hæc in prima parte. In ſecunda parte quæ incipit ibi. [Quiſquis.] dr̃, ꝙ ſi quis contra hoc fecerit. 6 menſib excōicationi ſubdatur. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Sub iſta.] dr̃, ꝙ metropolitani debent epiſcopos prouinciæ cogere ſupra dictum modum ſeruare, & epiſcopi ſibi ſubiectos rectores ſupradictam regulam ſeruare compellant.

h ¶ Voluntatem.] ſ. doctrinis variis nolite abduci, vt ſu. d. proxi. nolite.

i ¶ Ciues.] ciues ergo cantant 1 cum clericis, & dicunt amen, 38. d. ſeduło.

1 Ideſt, reſpondent.

a ¶ Sui

Monaſteriorum regimē ad quem ſpectet.

a ¶ Sui epiſcopi.] Arg. ꝙ regimen oīum monaſteriorum ſpectat ad epm 1 vt 9.q.3.ꝑ ſingulas,& 16.q.1.q vere. & 61.diſt.obitum.Sed nonne monaſteria monachorum potius ſunt ſm abbatem regenda, ad quem tota poteſtas monaſterij ſpectat.18.q.2.c.nullā ? Sed illud verum eſt de regulis viuēdi nō de regulis cātādi 12.q.1. non dicatis. b ¶ Publica.] Scilicet clericorum ſæcularium, quorum officia publica ſunt, cum ipſi populum habeant:ſed monachi non ſemper habent populum, vnde ipſi non faciunt publica officia, vt 19.q.1.interdicimus. c ¶ Adſtringat.] Argu.metropolitanum poſſe ſuſpēdere,& excōicare ſuum ſuffraganeum, vt inf. 18 d. placuit, & cap.ſi epiſcopus.inf.10 q 3 qa cognouimus .1 1.q.3 ſi quis epiſcopus.

1 Dicit Hug. ꝙ hoc non colligit hic, & eſt Senſus ſm voluntatem ſui epiſcopi, qa epiſcopus, hoc etiam velle debet: nō ꝙ eis formam huius rei dare dēat. Arc. inf.16. q. 1. Agapitus.

Metropolitanus ſuffraganeos excommunicat.

dæi qui crucifixerunt Chriſtum, peccauerunt mortaliter.de pœn.d.1.periculoſe, & ſi non occidiſſent, ſimiliter peccaſſent mortaliter, quia feciſſent cōtra cōſciētiā, q̄ dictabat eis contrariū, qa dictū erat eis. Quicunq; fecerit ſe filiū Dei, morte moriatur, & oē qđ fit cōtra conſcientiam

Perplexitatis va[illegible]

ſitate cuiuſque ordinis, vel officij a metropolitana ſe patiātur ſede diſiungi.Sic enim iuſtum eſt, vt inde vnuſquiſque ſumat regulas magiſterij, vnde honoris cōſecrationē accipit, vt iuxta maiorum decreta, ſedes, quæ vnicuiq; ſacerdotalis dignitatis eſt mater, ſit eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Abbatibus ſane, indultis officijs, quæ iuxta volūtatem ſui epiſcopi[a] regulariter illis implenda ſunt, cętera officia publica [b], ideſt veſperas, matutinum, ſiue miſſam aliter quàm in principali eccleſia celebrare non liceat. ¶Quiſquis autem horum decretorum violator extiterit, ſex menſibus communione priuatus apud metropolitanū ſub pęnitentiæ cenſura permaneat corrigēdus; quatenus apud illum, & præteritæ tranſgreſſionis culpā lachrymis diluat, & neceſſariam officiorum doctrinam ſtudioſe addiſcat. ¶Sub iſta regula diſciplinæ, non ſolū metropolitanus totius ſuę prouincię pōtifices, vel ſacerdotes adſtringat [c]; ſed etiam cæteri epiſcopi ſubiectos ſibi eccleſiarū rectores obtemperare his inſtitutionibus cogant.

α ¶Prouinciæ ciues.] *In codice Lucenſi peruetuſto bibliotheca Regis catholici, & in concilijs impreſſis, in margine legitur,* prouinciæ pontifices: *quę dictio in fine huius capitis repetita oſtendit hanc eſſe veram lectionem. Verum in omnibus conciliorum editionibus in textu, & duobus codicib. Vaticanis legitur,* ciues.

P Lacuit.] CASVS. huius, capituli planus eſt, q de eadē materia loquitur cū ſuperiori.

d ¶Placuit inf. de cō ſec.d.5 cōuenit. iſtis tamen capitulis derogatur per cōtrariā conſuetudinem 2.

Item ex concilio Bracarenſi 1.c.19.

¶Ordo ſeruetur in matutinis, & veſpertinis officijs vnus, & idem. Cap. XIV.

Sentētia habetur ēt in Toletano 4.c.2.

PLacuit [d] omnibus communi conſenſu, vt vnus atque idem pſallendi ordo in matutinis, vel veſpertinis officijs teneatur, & non diuerſæ, ac priuatæ, neque monaſteriorum β conſuetudines cum eccleſiaſtica regula ſint permiſtæ.

β ¶Neq; monaſteriorum.) *In concilio ipſo poſtremo Coloniæ excuſo, abeſt vox,* neque. *In cæteris autem editionib. ſic legitur,* priuatæ monaſteriorum conſuetudines cōtra eccleſiaſticas regulas ſint permixtæ.

DISTINCTIO XIII.

I Tem aduerſus.] Hæc diſtin. diuiditur in duas partes, ſecūda, ibi, [Eſt tamen.] CASVS. Supra in 5. diſt. oſtendit Gratianus ius naturale pręferri alijs in origine, & dignitate, & ſup. in 8.d.oſtēdit, quod præfertur amplitudine. In hac vero 13. diſtin. oſtendit, quod præfertur in ſententię rigore, quia nulla diſpēſatio admittitur cōtra ius naturale in ꝑceptis, & ꝓhibitionibus, niſi duo forte mala ita vrgeāt vt neceſſe ſit alterū eligi, & ad hoc probandum inducit ſequentia.

ITem aduerſus [e] naturale ius nulla diſpenſatio admittitur, niſi forte duo mala ita vrgeant vt alterum eorum neceſſe ſit eligi.

Vnde in concilio Toletano 8.c.2.legitur.

e ¶ Itē aduerſus.] Aſſignauit magiſter differentiam iuris naturalis ad alia iura in origine, & dignitate, & amplitudine: nunc aſſignat differentiam eiuſdem iuris ad alia iura in ſniæ rigore 3 nam contra alia iura admittitur diſpenſatio 25. quæſt.1.c.ſi.3.ſed contra ius naturale, quod conſiſtit in præceptis, & prohibitionibus nunquam: magiſter tamē excipit, vnum caſum de ꝑplexitate, & male. Videamus ergo quid iuris ſit de perplexitate. Dicunt quidam, ꝙ aliquis poteſt eſſe perplexus inter duo mortalia, vt Iuſcientiam, ædificat ad gehennā.28.q.1.c.1.§. ex his.extra de præſcrip.qm̄. Itē vt dicunt, poteſt aliquis eſſe perplexus* inter mortale, & veniale, vt cum aliquis q̄rit ali quē inimicū ſuum, quem ſcio eſſe in loco aliquo, ſi dico quærenti illū eſſe in loco illo, pecco mortaliter 4. quia prodo eū ſi nego eū eſſe, ibi, pecco ſaltem venialiter, vel ēt mortaliter ſi ſum perfectus, vt 22.q 2.ne q̄s. ſi taceo, ex taciturnitate mea præſumitur eum eſſe in loco illo. Itē in alio exemplo. ſi vxor petit debitum a viro, & vir negat,

3 Vt inf.diſ. prox.§.conſuetudinis & e ſeq.

* Vide D. Tho.3.ſen. d.38 q.1 quarium.

Mendacium ſaluans aliquē a morte an ſit mortale.

4 27.q.2.ſi tu 35.q.5.ſi dicat.

negat, peccat mortaliter ſi reddit, vr̃ peccare venialiter; quia delectatio carnis non pōt eſſe ſine ueniali pc̃tō, vt vr̃ 33.q 4.vir cum propria, & ſic eſt perplexus 1. Similiter videtur, ꝙ aliquis poteſt eſſe perplexus inter duo venialia, vt ſi aliquis ſimplici verbo promiſit ſe bibere plus

le opinetur vtrumque eſſe malum.
b ¶Neceſſitas.] ideſt cauſas, vel refertur ad opi. ſtultam.
c ¶Reſoluere.] ideſt facere.
d ¶Quod minori] Secundum ꝙ ipſe opinatur, cum alterum illorum non obligat ipſum.

…eſt ne… …ſitate ad …ud ma… …perpe… …um, ſe …Laur.

Iuo p.12.q.17.
Pann.li.8.c.119.
† *al. tentare*] *al. temperare*] *al. temerare.*
† *obligati*] orig. Iuo, Pan. & Grat.
† *al pia*] *al. pio*] *al pietatis acumine.*]
† *al. Illinc*] Grat.
† *percutiamur*] orig.
† *al hinc*] Grat.

¶Minus malum de duobus eligendum eſt. Cap. I.

DVo mala [a], licet ſint omnino cautiſſime pręcauenda, tamen ſi periculi neceſſitas [b] ex his vnū perpetrare† compulerit; id debemus reſoluere [c], quod minori [d] nexu noſcitur obligare †. ¶ Quid autem ex his leuius, quid ve ſit grauius, puræ † rationis acumine inueſtigemus. Et enim dum peierare [e] compellimur, creatorē quidē offendimus; & nos tantummodo maculamus. Cū vero noxia promiſſa complemus, & Dei iuſſa ſuperbe contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nos ipſos crudeliori gladio trucidamus. Illic [f] enim duplici [g] culparum telo perimimur †, hic † [h] tripliciter iugulamur.

¶ *In ipſo concilij capite multa antecedunt, & ſequuntur quæ perlegenda ſunt.*

…b.40.

Item Gregorius in moralibus, in c.40. Iob. lib.32. cap. 18.19. & 20.

† *al. per ſuggeſtionum.*
† *al. inuĕtionibus*] orig.

¶De eodem. Cap. II.

NErui [i] teſticulorū [k] Leuiathan [l] ꝑplexi ſunt [m] q al ſuggeſtionū † illius argumenta implicatis [n] inuĕtis. † [o]

e ¶Peierare.] Secus dum ꝙ talis opinatur non enim peierat, licet nō ſeruet tale iuramentum, vt 22.q.4. ſi aliquid.
f ¶Illic.] ideſt iuramento.
g ¶Duplici.] Non intelligas, ꝙ in homicidio tria peccata cōmittant 3. & in piurio duo: ſed ibi dicit, ꝙ in homicidio tres offenduntur: in periurio duo. Et eſt hic ar. quòd qui plures offendit, plus peccat 94.di. ſi quis aūt legationem, & 11.q. 3. præcipue. Item eſt hic ar ꝙ pro illo potius eſt iudicādū pro quo plures rationes faciūt, ut ext. de proba. licet, in fi. & q potiora iura oſtenderit obtinebit. 21. d. 1. & C. de edi. diui Hadr. tol. l. ult. Sic & deterior eſt cauſa illius, contra quē plura faciunt. vt 28. diſt. de Syracuſanæ Item contrariū hic ſignatur. 22.q.5. ille qui. vbi dr̃, ꝙ periurium ſit maius homicidio: ſed ibi ſoluit.
h ¶Hic] Scilicet in homicidio.

Homicidiū tres, piuriū duos oſtendit.
3 Sub. Sed vnū tantum ſed hoc dicitur ad exaggerationem. arg. 23. q.5. relegentes ſecundū Lau.

plus quā poſſit: ſi plus bibat peccat uenialiter. 25. d. vnū orarium. §. criminis. ſi cōtra uerbum ſuum facit, peccat venialiter, vt 22.q.2. primū. Sed dicēdū eſt, ꝙ nullus pōt eſſe perplexus inter duo mala, qa ſm hoc ſequeretur, ꝙ aliquis ex neceſſitate teneret̄ facere malū: ſed dicit canō, ꝙ Deus nunq̄ redderet interitū, niſi ſpōtaneū reperiretur homo habere delictū, vt 23.q 4. Nabuchodonoſor ver. vaſis iræ. Præterea ſi ex neceſſitate teneremur aliqd mali facere, lex q̄ illud ꝓhibet, eſſet impoſſibilis; cum tn̄ omnis lex debeat eſſe poſſibilis 2. ut s̄. d. 4. erit. perplexio ergo quantū ad rē nihil eſt: ſed quantū ad animū, & ad ſtultā opin. alicuius perplexio aliqua eſt: vnde Iudæi non erant perplexi niſi quantū ad animū, & ideo debuiſſent conſulere peritiores, vt Apoſtolos, vel ſacras ſcripturas. In alio exemplo dr̃, ꝙ ille, q interrogatur debet tacere: nec hoc ei nocet, ſi alter ex taciturnitate ſua aliquid præſumat. Abſit. n. ꝙ ea quæ, &c. vt 23, q.5. de occidendis, præterea nō ſemper ſequitur, ꝙ qui tacet cōſentiat, vt 86. d. tanta. Quod aūt obijcit de vxore, nō credo ꝙ talis delectatio ſit aliquod peccatū, vt 32.q.2. qd quid. Si tamen uis tenere, ꝙ ſit ibi veniale peccatum, dicas cum H. vir debet mulierem petentem debitum prudenter eludere, promittendo ſe poſtea facturū donec ipſa efferueat: & ſi nec ſic illa deſiſteret, tunc vir det ei copiam corporis ſui, vt quàm cito mulier expleuerit libidinem ſuam, ſtatim vir ſecedat, nec procedat ad actum.

…Item q ex …ceſſitate …ccat, pœ… …m nō me…ur, quia …luntarios …s, &c.15. …1. illa.

…oitus con…galis, an …eat pec…o,

DVo mala.] CASVS. Statutū fuit in cōcilio Tolet. ꝙ quoties duo mala inſtant, ita ꝙ alterum eligi ſit neceſſe: illud debet eligi, quod minus grauat: & illud vitari, quod magis, & hoc in prima parte. In ſcd̃a q̄ incipit ibi, [Quid autē.] oſtenditur qđ grauius, & quod leuius. Nam ſi iuraui hominē interficere, magis pecco interficiendo, quam deierando; quia occidendo tripliciter pecco, deierando tantum dupliciter, & ideo eligendum.
a ¶ Duo mala.] Intellige quantum ad fatuā illius op. qui ſe credit perplexū; & ſic intelligas omnia verba hic poſita; non enim vtrumque illorum malum eſt: licet il-

NErui teſticulorū.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte oſtenditur, ꝙ perplexitas ꝓuenit ex ſuggeſtione diaboli. In ſecunda parte, quæ incipit ibi: [Quid melius,] ponuntur tria exēpla ꝑplexitatis. Vnum eſt de illo, qui iurat ſe celare oīa ſecreta ſocij ſui, quē ſcit velle interficere maritū adulteræ ſuæ; ſed timet eum propter iuramentū, qđ fecit, manifeſtare. Secundū de eo, qui malo p̄lato obedientiā fecit, timens ſi nō obediat ei ēt in malo, propter obedientiam quam ei fecit. Tertiū exemplū eſt de eo, qui per ſimoniā prælaturā acquiſiuit, qui timet peccare ſi gregē ſibi cōmiſſū derelinquat. In tertia parte, quæ incipit ibi. [Eſt tamē.] datur conſiliū quid in huiuſmodi perplexitatibus ſit faciendum. Nam dicitur, ꝙ de duobus malis minus malū eſt eligendum, & hoc probatur exemplo Pauli, qui conceſſit minima, ideſt matrimonia, & coitum cōiugalem cauſa incontinentiæ, ut maiora, & grauiora vitentur, ſcilicet fornicationes.
i ¶Nerui] ideſt ſuggeſtiones diaboli neruoſæ, ideſt callidæ, & illaqueantes.
K ¶Teſticulorum.] Teſticuli dicuntur ſuggeſtiones eius quia ſicut teſticuli ſunt miniſtri, & inſtrumenta humanæ generationis, & in ſe contiuent omne incentiuum libidinis 4 ita ſuggeſtiones diaboli generant in hominibus vitia, & ad omnia illicita accedunt. ſup. 8. diſt. ſed penſandum.
l ¶Leuiathan.] ideſt, diaboli.
m ¶Perplexi ſunt.] ideſt, perplectentes, & ſic omnia verba intelligas actiue.
ADDITIO. Perplectentes dicit, quòd reddunt hominem perplexum, in ueritate tamen perplexio nihil eſt. Archid.
n ¶Implicatis.] ideſt, implicantibus.
o ¶Inuentis.] ideſt, inuentionibus.

4 Ad hoc 44. diſt. §. 1.

a ¶Par-

illigantur, vt pleroſq; ita peccare faciant, quatenus ſi fortaſſe fugere peccatũ appetant, hoc ſine aliquo peccati laqueo non euadant, & culpã faciant, dũ vitant, ac nequam ſe ab vna valeant ſoluere, niſi in alia cõſentiant ſe ligari. ¶Quod melius oſtẽdimus, ſi qua ex cõuerſatione hominum illigationis huius exempla proferamus † *et nonnullis interiectis.* ¶Ecce quidã, dum mundi huius amicitias appetit, cuilibet alteri ſimilẽ ſibi vitã ducenti, quòd ſecreta illius omni ſilentio contegat, ſe iureiurando conſtringit. ſed is, cui iuratum eſt, adulterium perpetrare cognoſcit, ita vt etiam maritum adulteræ occidere conetur. Is aũt, qui iuſiurandũ præbuit ad mentẽ reuertitur, & diuerſis hinc inde cogitationibus impugnatur, atq; hoc ſilere formidat, ne ſilẽtio † adulterij ſimul & homicidij particeps [a] fiat, & prodere trepidat, ne reatu ſe periurij obſtringat. Perplexis ergo teſticulorum neruis ligatus eſt, quia in quãlibet partem declinet, metuit, ne à tranſgreſſionis cõtagione [b] liber nõ ſit. ¶Alius cuncta, quæ mundi ſunt, deſerens, atq; per oĩa frangere proprias voluntates quærens, alieno ſe ſubdere regimini appetit, ſed eũ qui ſibi apud Deũ præeſſe debeat, minus cauta inquiſitione diſcernit: cui fortaſſe is, q̃ ſine iudicio eligit, cũ præeſſe iã cœperit, agere †, q̃ Dei, ſunt, prohibet; q̃ mundi ſunt, iubet. Pẽſans itaq; ſubditus, vel q̃ ſit culpa inobediẽtiæ, vel qđ cõtagiũ ſæcularis vitæ, & obedire trepidat, & nõ obedire, formidat [c], ne aut obediẽs, Deũ ĩ ſuis p̃ceptis deſerat; aut rurſus nõ obediẽs, Deũ in electo priore contẽnat. *et inf.* ¶Alius pẽſare põdus honoris eccleſiaſtici negligẽs, ad locũ regiminis pręmijs aſcendit. Sed quia oẽ quod hic eminet, plus mœroribus afficit, q̃ honoribus gaudet, dũ cor tribulationibus premitur, ad memoriam culpa reuocat, doletq;, ſe ad laborẽ cũ culpa perueniſſe, & q̃ ſit iniquũ quod admiſerit, ex ipſa fractus † difficultate cognoſcit: Reum igitur ſe cum impenſis pręmijs agnoſcens, vult adeptæ ſublimitatis locum deſerere: ſed timet, ne grauius delictum ſit ſuſcepti gregis cuſtodiã reliquiſſe; vult ſuſcepti [d] regis curam gerere, ſed formidat, ne deterior culpa ſit, regimina paſtoralis gratiæ † empta poſſidere. Per honoris ergo ambitum, ligatum culpa hinc inde ſe cõſpicit. Eſſe quippe ſine reatu criminis neutrũ videt, ſi aut ſuſceptus ſemel grex relinquatur, aut rurſum ſacra actio ſæculariter empta teneatur. Vndiq; metuit, & ſuſpectus latus omne pertimeſcit, ne aut ſtans in empto regimine non digne lugeat, quod non etiam deſerens emendat α, aut certe regimen deſerẽs, dũ aliud flere nititur, rurſus aliud de ipſa gregis deſtitutione committat. *& infra.*

2 ¶Eſt tamẽ quod ad deſtituẽdas Beemoth verſutias ſubtiliter †, vt dũ mens inter minora, & maxima peccata conſtringitur, ſi omnino nullus ſine peccato euadendi aditus patet, minora ſemper eligantur: quia & qui murorũ vndique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi ſe in fugam

Ibid. c.17.

† *al. conferamus*] orig.

† *al. ſilendo.*

† *agi*] orig.

† *fructus*] orig.

† *al. gregis.*

Ibid. c.20.

† *vtiliter*] orig. vt infra.

a ¶Participes.] ſm opinionem eorũ ſtultã ſp intelligas.
b ¶A tranſgreſſionis contagione.] Iſte admonebit illum ne faciat, vt 2.q.1. ſi peccauerit. Si nolit ceſſare, faciat qđ dr̃ 22.q.5. hoc vĩ, & ſic liberauit ſe, q̃a ſacramenta non fuit inuentũ, ut eſſet vinculũ iniquitatis. 22.q 4. inter cætera, vnde ſi quis iurauit alium non accuſare, tamen poteſt denũciare crimen eius, vt ext. de iureiur. quemadmodu in fi. cum aũt nõ poteſt probare, debet tacere, vt 2.q.7. plerique. Si autem poteſt probare, faciat quod dicitur 2. q 1. ſi peccauerit. Vel dicat alij ſic: frater ſcias, quod quidã te vult occidere; nõ tamen nominãdo aliquem. extra de offi. iudi. ordina ſi ſacerdos. Contra tamen eſt extra de fur. qui cum fure. ſed nõ eſt contra: quia fur non manifeſtauerat furtum indicanti.

Iuramẽtum non eſt iniq̃tatis vinculum.

c ¶Formidat.] Quid ſi ſubditus credit, ꝙ præceptu prælati ſit contra Deum? ſecure non obediat: quia licet generaliter iurauerit ei obedire in omnibus, nõ tamen eſt intelligendũ niſi de licitis & iuſtis & honeſtis 1. vt 11.q.3. non ſemper. & ca. ſi dominus & c. Iulianus, & ext. de iureiuran. ad noſtrã 2. & c. venientes. ff. de pig. obligatione, generali. Sed ſi dubitet an ſit contra Deũ, obedire debet, vt 23.q.1. q̃d culpat in fi. Vtrũ autẽ teneatur recipere ordines ab eo quẽ ſcit ſimoniacum eſſet, no. 1.q.1. ſi quis à ſimoniacis.

Subditus an ſemp̃ teneatur obedire prælato.

1 Ad hoc extra lib 6. de iureiur. contingit.

d ¶Suſcepti.] Iſte ſi vult ſaluari, dimittat locũ, & ſit in p̃petua pęnitentia, vt 1.q.1. ſi q̃s neq; & q. 7. requiritis. & extra de ſimo. Matthæus. non tamen dimittat ſine auctoritate Papę 2. vt 7.q.1. mutationes. & cap ſuggeſtum. Sed credo, vt Ioã. de Fan. dicit, ꝙ bene poteſt dimittere ſine licẽtia Papę, quia rem habet furtiuam: vnde ipſam tenetur ſtatim reſtituere; aliter nõ pęnitet. 14.q.6. ſi res aliena & fur ſemper eſt in mora; vt ff. de cõd. fur. ſi ꝓ fure. §. vlt. Sed ar. contra extra de renun. c. niſi & c. poſt tranſlationẽ. Sed illa intelligũtur in his qui non per hoſtiũ intrauerunt, vt 1.q.1. ordinationes.

2 Iſta etiam fuit ſententia Hug quã 1. quit Laur. Ad hoc 6 q. 3. denique. Archid.

EST TAMEN. Hæc eſt ſecunda pars diſtinct. in qua con-

conſulit quid in prædictis perplexitatib. faciendum ſit. Arch.

a ¶Præcipitat.] Quid ſi præcipitet ſe in fugam, & moritur, vtrum peccet mortaliter, quæritur? Et diſtinguendum eſt 1, ꝙ ſi non ita eſſet altus murus, quē bñ pręſumebat ſe euadere, non peccat mortaliter: aliter ſic. Arg. pro primo. 23. q. 5. de occidendis. pro ſecundo arg. 23 q. 5. ſi non licet & c. non eſt noſtrum, & maxime ſi ex honeſta cauſa ſe præcipitaſſet, vt extra de ſepult. ex parte 2.

b ¶Conceſſit.] i. conceſſum oſtendit, ſicut alibi exponitur da. i. datum pronuncia, vt 23. q. 5. remittuntur, §. hinc notandum.

c ¶Minima.] ideſt, matrimonia. 2.

d ¶Maiora.] ideſt, fornicationem. Vel minima appellat immoderatam exactionē debiti coniugalis, & illud potius permiſit Apoſtolus, quam fornicationem, vt 22. q. 1. 2 quidquid, & ſecundum hoc proprie ponitur conceſſit ſecundum priorem intellectum. ponitur conceſſit, ideſt, conceſſum oſtendit.

e ¶Et quia] Argu. contra H. qui dicit, ꝙ vir nunquam poteſt cognoſcere vxorem ſine peccato, vt not. 33. q. 4. vir cum propria.

f ¶Sed pro ſuſcipienda.] Et cauſa reddendi debitum, vt not. 32. q. 2. quidquid.

g ¶Minimus.] Quoties enim ſine captione nihil fieri poteſt, id faciendum eſt qđ minus captioſum eſt vt ff. de reg. iur. quoties, & l. ſemper.

h ¶Sine venia.] Simile dř alibi. Quod permittimus, nolentes præcipimus, vt 31. q. 1. hac ratione.

præcipitat[a], vbi breuior murus inuenit. Hinc Paulus, cū quoſdam in eccleſia incontinentes aſpiceret, conceſſit[b] minima[c], vt maiora[d] declinarent, dicens. [Propter fornicationem autem vnuſquiſque vxorem ſuam habeat.] Et quia[e] tunc ſolum coniuges in admiſtione ſine culpa ſunt, cum non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda[f] prole miſcentur, vt hoc ēt, quod cōceſſerat, ſine culpa (quàmuis minima) non eſſe monſtraret, illico adiunxit: [Hoc aūt dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperiū.] Non enim eſt ſine vitio, quod ignoſcitur, non præcipit. Peccatum profecto vidit quod poſſe indulgeri præuidit. Sed cum in dubijs conſtringimur, vtiliter minimis[g] ſubdimur, ne in magnis ſine venia[h] peccemus. ¶Itaq; plerūque neruorū Beemoth iſtius perplexitas ſoluitur, dum ad virtutes maximas per commiſſa minora tranſitur.

1. Cor. 7.

Ibidem 6.

a ¶Emendat.] *Hoc loco in originali videtur conſtructio verborū perturbata, & reſtituenda ex Gratiano.*

DISTINCTIO XIV.

Verum[i] hoc in vna eademq; perſona intelligitur. Cæterum an in diuerſis eadem diſpenſatio locum habeat, videlicet, vt committamus minora, ne alij grauioribus implicentur, merito quæritur.

De his ita ſcribit Auguſtinus li. Quæſt. ſuper Gen. c. 42.

¶Non ſunt a nobis aliqua committenda delicta, ne alij grauiora committant. Cap. I.

Iuo p. 9. c. 117.
Gen. 19.

Quod ait[k] Sodomitis Loth: [Sunt mihi duæ filię, quę nondum nouerūt viros: producam illas ad vos, vtimini illis quomodo placuerit vobis, tātum in viros iſtos ne faciatis iniquum:] quoniam proſtituere volebat filias ſuas hac compenſatione, vt viri hoſpites eius nihil a Sodomitis tale paterentur, vtrum admittenda ſit compenſatio flagitiorum, vel quorumcumque peccatorum, vt nos faciamus mali aliquid, ne alius grauius malum faciat; an potius perturbationi Loth, non conſilio tribuendum ſit,

Verum.] Hæc d. diuidit in duas partes, ī quarū prima, ꝑbat, ꝙ nullus debet peccare minus, vt maior ſiue grauior alius nō peccet. Secunda ibi, [Conſuetudinis] CASVS. Hoc dicit Gr. ꝙ illud quod dictum eſt in ſuperiori diſ. de minori malo eligendo, intelligendum eſt cū duo mala circa eandem perſonam contingunt, ſed ſi circa diuerſas contingant, vtrū minus malum ſit eligēdum, & faciendum, vt alius vitet maius, quæritur in hac diſt. & probatur qđ nō, ꝑ capitulū ſequens, dř ēt, ꝙ ius conſuetudinis, vel ꝯſtitutionis relaxatur qñq;.

i ¶Verum.] In hac d. 14. quęritur, an aliquis debeat minus malum committere vt alter euitet grauiꝰ malum? Et dicēdum eſt ꝙ non, vt inf. c. ꝑxi. & cōtiteatur iſte, §. ad id qđ. dixerat ī ſuperiori diſ. ſ. quod cū duo mala nobis inſtant. minus eſt eligendum: ſed hoc non eſt verum circa diuerſas perſonas.

Minus malū de duobꝰ eſt faciendum.

Quod ait Sodomitis.] CASVS. Legitur in Geneſi, ꝙ miſit Dñs duos Angelos in ſpecie iuuenū ad Sodomam ſubuertendam, & cū hoſpitarent in domo Loth, venerunt Sodomitæ ad domum eius volentes eis abuti: Loth autem ne illi violarentur, obtulit eis duas ſuas filias, vt illi Sodomitæ potius cum illis fornicarentur, q̃ hoſpites aliquid paterentur. ſ. opus Sodomiticum. Modo quærit Augu. an talis compenſatio ſit admittenda ſ. an Loth potius debuit conſentire fornicationi filiarum, quam vt illi cum hoſpitibus opus Sodomiticū facerent. Et reſpondet ꝙ talis compenſatio periculoſa eſt, & hoc eſt attribuendum perturbationi Loth.

K ¶Qđ ait.]. Verba sūt Aug. & incipit ibi, merito q̃rit.

a ¶Peri-

[...]pitans [...]n morta[...] [...]r peccet. Hęc fuit [...]

[...] Sub. quæ [...] minima [...]ſpectu con[...]entiæ. 17. [...] nuptia[...]m.

quia hoc dixerit, merito quæritur. Et nimirum periculoſiſſime [a] admittitur hæc compenſatio [b]. Si autem perturbationi humanæ tribuitur, & menti tanto malo permotę, nullo modo imitanda eſt.

2 *Conſuetudinis autem, vel conſtitutionis rigor nonnunquam relaxatur.*

Vnde Leo Papa ait ad Ruſticum Narbonenſem epiſcopum, epiſt. 90. ante caput 1.

¶Quæ conſtitutiones valeant temperari, vel quæ non. Cap II.

SIcut quædam ſunt [c], quæ nulla poſſunt ratione cõuelli; ita multa ſunt, quæ aut pro neceſſitate temporũ [d], aut pro conſideratione ætatum [e] oporteat temperari: illa conſideratio † [f] ſemper ſeruata, vt in ijs, quæ vel dubia [g] fuerint aut obſcura, id nouerimus ſequendum, quod nec præceptis Euangelicis contrarium; nec decretis ſanctorum Patrum inueniatur aduerſum.

Pann. in prolo. c. 12. Ordo verborum nõ reſtitutus ob gloſsã † *conditione*] ori.

DISTINCTIO. XV.

QVoniam de iure naturali [h], & conſtitutione, vel cõſuetudine haſtenus diſſeruimus, differentiam, qua inuicem diſcernuntur, aſſignantes; nunc ad eccleſiaſticas conſtitutiones ſtylum vertamus, earum originem & auctoritatem, prout ex libris ſanctorum Patrum colligere poſſumus breuiter aſſignantes.

¶Quo tempore cœperint canones generalium conciliorum. Cap. I.

CAnones generaliũ cõciliorum (vt Iſidorus ait lib. 6. Pann. l. 2. c. 104.

a ¶Periculoſiſſime.] Hic dicit Aug. ꝙ nemo debet minus malum committere, vt alter euitet maius malum: & intelligunt hoc quidã, quòd nemo debet minus mortale committere, vt alius euitet maius mortale, ſed veniale debet committere, vt alter euitet mortale nam etiam animam quis debet ponere pro ꝓximo 1, & ſic mortẽ temporalẽ poteſt aliquis ſubire, ne alter incurrat pęnam ęternam. de pœn. diſt. 2. charitas. §. & proxi. ſed pro veniali debetur tantũ pœna temporalis 2, ꝓ mortali æterna, 13. q. 1. nemo. ergo aliquis poteſt peccare venialiter, ne alter peccet mortaliter. Itẽ quia Apoſtolus dicit: Orabam eſſe anathema pro fratrib. meis: ſed nemo anathematizatur niſi pro mortali, vt 11. q. 3. nemo. Itẽ cum virtus, & vitiũ ſint contraria, nec ſe compatiantur, vt 32 q. 1. cum renunciatur, ſed venialia ſimul cum virtutibus inſunt homini. non ergo proprie dicuntur vitia, vt de pœn. diſt. 3. ſepties. Alij dicunt, quòd nullum peccatum debet homo facere, vel pro ſuo bono, vel alterius, vt 23. q. 5. cũ homo. ver. quid ſi alius non enim Deus vult tale dãnũ cũ tali lucro cõpẽſari, vt 33. q. 5. ſi dicat. non enim debet quis crimen ſuum alienis commodis impendere, vt 46. d. ſicut non ſuo. Præterea neq; pro ſalute alterius temporali, vel æternali debet quis peccare venialiter. quia nullus perducendus eſt ad ſalutem 3 opitulãte mẽdacio, vt 22 q. 2. c. faciat, & c. primum. Io. Sed quare redarguitur hic Loth. ab Aug. cum alibi commẽdetur ab Ambroſio, vt 32. q. 7. offerrebas? Sed Ambroſius conſiderauit pietatem quam habuit ad hoſpites. Aug vero delictum filiarum, 26. d. c. 1. & 2.

Veniale pñ ne quis committere, vt alter euitet mortale.

1 De pe. d. 2. qui vult. & ſeq.

2 25. d. peccata.

Ad Rom. 9.

3 De hac materia not. ex ne. cler. vel mo. c. 3. in gl. argu ꝙ, &c. Arch.

b ¶Hoc compenſatio.] Arg. ꝙ non eſt admittenda compẽſatio in malis, vt 24. q. 5. forte, & 23. q. 5 c. 1. & 32. q. 8 non ſolum, & 1 q. 1. non eſt putanda. admittitur tamen compenſatio in criminibus, vel excipiendo, vel replicando, vt 32. q. 6. nihil, & ff. ſolu matr. viro. verũ eſt in iudicijs admittitur compenſatio, non in foro pœnitentiali. 34. q. 5. quod Deo.

Cõpenſatio in pñiali foro nõ admittitur.

CONSVETVDINIS Hæc eſt ſecunda pars huius diſtinctionis: in qua dicitur quando rigor eſt relaxandus, & quando non. Io. de Fan.

CASVS. Iſte §. continuatur ad illud, quod dictum fuit ſupra in principio 13. d. vbi dictum fuit, ꝙ aduerſus ius naturale non admittitur diſpenſatio: ſed hic dicitur, ꝙ conſuetudinis, vel conſtitutionis rigor relaxatur, quandoque etiam hoc probatur in ſeq c.

SIcut.] CASVS. Quæſitum fuit a Leone Papa, vtrum contra conſuetudinem, & conſtitutiones poſſit diſpenſari, qui reſpondit, dicens, ꝙ ſicut ſunt quædã cõtra quæ diſpenſari non poteſt, vt ius naturale; ſic quædam ſunt, vt conſuetudines, & conſtitutiones, contra quas ratione temporum, & ætatum poteſt diſpenſari: hac habita diſcretione, vt in dubijs nihil contra Euangelium, vel decreta fiat Patrum.

c ¶Sicut quædã ſunt.] Vt præcepta decalogi, & forma 4 baptiſmi, & forma conficiendi 5 corpus Chriſti, de conſec. d. 4 proprie, & d. 2. accipite.

4 Ext... bap...

5 De con... d. 2. c. 2.

d ¶Temporum.] Vt 1. q 7. quod pro remedio, & 81. diſ. presbyter, & 34. d. fraternitatis.

e ¶Aetatũ.] Vt j. 33. q. 2. in adoleſcẽtia 6. & 86. d. tanta.

f ¶Conſideratione.] inf. 19. d ſciendum.

g ¶Vel dubia.] Extra de ſponſ. iuuenis.

QVoniam de iure.] Hæc diſ. diuiditur in duas partes. In prima quæritur, & probat ex quo tempore habuerunt concilia ortum. Secunda ibi, [Quintum vero.]

CASVS. Supra de naturali iure, conſuetudine, & conſtitutione dixit Gratianus, inter iſta differentiam aſſignando. In hac vero d. reuertitur ad conſtitutiones eccleſiaſticas: & earum originem, & auctoritatem breuiter oſtendit.

h ¶Quoniam de iure naturali.] Hactenus tractauit magiſter de naturali 7 iure: hic incipit tractare de iure canonico. aſſignat itaq; rationem, & originẽ ipſius, & oſtendit quæ opuſcula recipiantur ab eccleſia, & quæ non.

CAnones.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In 1 parte oſtenditur, ꝙ a tpe Conſtantini canones generaliũ cõciliorũ inceperunt: Ipſe. n. primo dedit auctoritatẽ Chriſtianis libere congregandi: cum eccleſia antea fuiſſet paſſa perſecutionem. In 2. parte, quæ incipit ibi, [Inter cætera.] dr̃, ꝙ ſub quatuor Imperatorib. ſunt quatuor concilia vniuerſalia celebrata. ſ. ſub Cõſtantino Theodoſio ſeniore, Theodoſio iuniore, & Martiano, & oſten-

6 Hoc... tur de... nili... ſed... concor... tur de... ad hoc... q. 7. tẽp... & c. hoc.

7 Sub... diuerſion... & di... cætera... multiplic... aſſignans... cõpetent... ad tractand... de iure can... nico deb... deret nu... ad, &c. H...

oſtendit q in .. is fuerit reprobatū: & quod iſta quatuor concili. & his ſimilia debent inuiolata ſeruari. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Synodus.] ponit etymologias iſtorum nominum. ſ. ſynodus concilium, & cœtus.

a ¶Conſtantini.] infra. 16. diſt. Iſidorus. contra. ibi dicitur a tempore Clem..tis fuerunt celebrata concilia. Reſpon. quod ante ..runt celebrata: ſed non ita generaliter 1: & ita hoc verbū .. gñaliter, ſoluit contrarium.

b ¶Apoſtolos.] Apoſtoli enim fecerunt primū ſymbolum, ſ. Credo in Deum Patrem ſed Nicæna ſynodus fecit, Credo in vnum Deum 2. & dr̃ aſyn, qđ eſt cum, & bolos: quod eſt morſellus: quia quilibet Apoſtolorum de ſuo morſello aliquid appoſuit:

c ¶Cccxviij.] Alibi dicitur de ccc. epiſcopis, vt 10. q. 1. hanc. Sed dic quòd minor numerus non excludit maiorem. ff. de iniuſt. iuran. cum furti.

d ¶Quam de inæqualitate.] Dicebat. n. patrem maiorẽ filio, & filium maiorem ſpiritu ſancto. 24. q. 3. quidam. ver. Agriani. Hug.

etymol. c. 16.) a temporibus Conſtantini [a] cœperunt. In præcedentibus namque annis perſecutione feruente, docendarum plebium minime dabatur facultas: inde Chriſtianitas in diuerſa hæreſes ſciſſa eſt; quia non erat licentia epiſcopis in vnum conueniendi, niſi tempore ſupradicti Imperatoris: Ipſe enim dedit facultatem Chriſtianis libere congregari. Sub hoc etiam ſancti patres in concilio Nicæno de omni orbe terrarum conuenientes iuxta fidem Euangelicam, & Apoſtolicam, ſecundum poſt Apoſtolos [b] ſymbolum tradiderunt. ¶Inter cætera autem cōcilia, quatuor eſſe ſcimus venerabiles ſynodos, quæ totā principaliter fidem complectuntur, quaſi quatuor Euangelia, vel totidem paradiſi flumina. ¶Harum prima Nicæna ſynodus cccxviij. [c] epiſcoporum Conſtantino Auguſto imperante peracta eſt: in qua Arrianæ perfidiæ condemnata blaſphemia, quam de inæqualitate [d] ſanctæ Trinitatis idem Arrius aſſerebat, conſubſtantialem Deo patri Deum filium eadem ſancta ſynodus per ſymbolum definiuit. ¶Secunda ſynodus cl. Patrum ſub Theodoſio ſeniore Conſtantinopoli [e] congregata eſt, quæ Macedonium [f] ſpiritum ſanctum Deum eſſe negantem condemnans, cōſubſtantialem patri & filio ſpiritū ſanctum demōſtrauit, dans ſymboli formam, quam tota [g] Græcorum & Latinorum confeſſio in eccleſijs prædicat. ¶Tertia ſynodus Epheſina [h] prima cc. epiſcoporum ſub iuniore Theodoſio Auguſto edita eſt, quæ Neſtorium duas perſonas [i] in Chriſto aſſerentem, iuſto anathemate condemnauit, oſtendens manere α in duab. naturis vnam [k] Domini noſtri Ieſu Chriſti perſonam. ¶Quarta ſynodus Chalcedonenſis. dcxx. ſacerdotum ſub Martiano principe habita eſt; in qua Eutychem [l] Conſtantinopolitanum abbatem verbi Dei & carnis vnam naturam renunciantem, & eius defenſorem [m] Dioſcorum; quondam Alexandrinum epiſcopū & ipſū rurſus Neſtorium cū reliquis hęreticis vna Patrum ſnīa damnauit, prædicans eadem ſynodus Chriſtum Dominum de Virgine ſic natum, vt in eo ſubſtantiā diuinæ & humanæ confiteamur naturæ. ¶Hæ ſunt quatuor ſynodi principales, fidei [n] doctrinā pleniſſimè prædicantes. Sed, & ſi qua ſunt concilia, quæ ſancti patres ſpiritu Dei pleni ſanxerunt, poſt iſtorum quatuor auctoritatẽ omni manẽt ſtabilita vigore; quorum geſta in hoc opere [o] condita continentur. ¶Synodus aūt ex græco interpretatur comitatus, vel cœtus. Concilij β verò nomẽ tractum eſt ex more Romano. Tempore enim quo cauſę agebantur, cōueniebant omnes in vnum, communiq; intẽtione tractabant. Vnde concilium a cōi intentione dictum

e ¶Conſtantinopolis.] ſup. ca. ſicut.

f ¶Macedonium.] qui dixit ſpiritum ſanctum ſeruum patris & filij, vt 1. q. 1. eos qui. 24. q. vl. quidam, ver. Macedoniani.

g ¶Quā tota] Hoc nō habemus: qa nō habemus niſi Apoſtolorū, & Nicęnū, & Athanaſii, Quicunque vult.

h ¶Epheſina.] Hoc dicit ad drĩam ſecūdæ, q̃ fuit reprobata, vt infra 16. d. quoniam ſanctæ.

i ¶Perſona.] Verbi & hominis.

K ¶Vnā.] Vna eſt ꝑſona: ſed hẽt duas naturas, ſ. diuinā & humanā. inf. c. ſicut. ver. quintum.

l ¶Euthychẽ.] Qui poſt reſurrectionem Chr̃m habuiſſe vnā naturā dixit, ſ. diuinam. 16. diſ. c. 6. ver. quarta.

ADDITIO. Habet. n. vtrāq; ext. de hæreticis, cū Chr̃s. vbi notat Ala. ꝙ ante illam diffinitionẽ, de qua loqtur ipſa decre. contrariū dicere licebat, cū ꝓhibitū nō eſſet: ſed poſt, nequāq̃ ergo, qđ prius non fuit fidei articulus, poſt conſecrationem factus eſt fidei articulus. Archid.

m ¶Defenſorẽ.] Peccabat ergo ĩ fidẽ, ex quo erat defenſor hęreticorū, vt 24. q. 1. c. 1. q. 3. qui aliorum. & extra de hær. vrgentis 3. ſicut dicit lex de latrone. C. de his qui latr. occ. l. 1. Sed cōtra 21. d. in tm̃. & 24. q. 2. ſane profert. verſ. item Romanorum, ibi. n. dicitur, ꝙ Dioſcorus non peccauit in fide. ſed expone, non peccauit in fide, id eſt non peccauit in fide tantum: quia in hoc peccauit, quod auſus fuit Papam Leonem excommunicare 21. diſt. in tantum.

n ¶Fidei.] Articulos.

o ¶In hoc opere.] Iſidori: ne ſit contra 19. diſt. ſi Romanorum verſ. præſertim.

1 Quid di.. litera, generaliter in.. t ſolutio ..m. Hugo. ..ur. & Ar..id.

2 Notandū ꝙ Damaſus papa conſti.., ut ſymbolū cantaretur in Miſſa ex decreto ſanctæ ſynodi vniuerſalis apud Cōſtantinopolim celebratæ Arch.

3 Parum aut nihil facit, ſed melius eod. tit. ſicut & c. excommunicamus § credentes. Pet.

quaſi conſilium;conſilium,quaſi conſidum,d. in l.literam tranſeunte: vel concilium dictum eſt a communi intentione,eo quod in vnum dirigant omnem mentis obtutũ. Cilia enim oculorum ſunt: vnde qui ſibimet diſſentiunt, nou agunt concilium: quia non conſentiunt in vnum. Cœtus verò conuentus eſt,vel congregatio,a coeundo, ideſt a conueniendo in vnum.Hinc etiam conuentus eſt, nuncupatus, eo quòd ibi homines conueniunt in vnum; ſicut a conuentu cœtus dicitur,ſic & concilium a societas multorum in vnum.

¶ *Caput hoc habetur etiam in conciliorum collectione Iſidori ante ipſius præfationem,non autem in codice bibliothecæ Dominicanæ: in quo tamen vſque ad verſiculum* , Inter cætera . *ponitur etiam(quemadmodum & in aliis)ante initium concilii* Nicæni.

α ¶Manere.) *In pleriſque antiquis Gratiani exemplaribus,* & *Iſidori codice impreſſo legitur,vt eſt emendatum.Sed in aliis eorundem manuſcriptis , & impreſſis Gratiani legitur,* manere in Chriſto duas naturas,& unam Domini noſtri Ieſu Chriſti perſonam.

β ¶Concilij uerò.] *Apud Iſidorũ in lib.*Etymol.*locus hic mendosè legitur. Verum in præfatione eiuſdem Iſidori editioni Pariſienſi conciliorum præpoſita, quæ cum aliquot vetuſtis codicibus collata eſt;ſic legitur* ; Concilij uerò nomen tractum ex cõi intentione, eo quòd in unum dirigant oẽs mentis obtutũ Cilia enim oculorum ſunt.unde & qui ſibimet diſſentiunt, non agunt concilium,quia non ſentiunt unum.Cætus uerò conuentus eſt,uel congregatio a coeundo, i. conueniendo in vnum, unde & conuentus eſt nuncupatus , quòd ibi homines conueniant.Sicut conuentus,cœtus,uel concilium a ſocietate dicitur multorum in unum.*In Gratiani codicibus ſunt multæ varietates, ex quibus ea lectio retenta eſt,quæ viſa eſt melior,quamuis adhuc aliquid fortaſſe deſideretur.*

De quatuor vero † *concilijs ſcribit , B.Gregorius ita dicens,lib.* 1.*Regiſti,Epiſt.* 24. † *al.quoque.*

¶De auctoritate quatuor conciliorum. Cap. II.

SIcut S.Euangelij quatuor libros,ſic quatuor concilia ſuſcipere,& venerari me fateor;Nicænum ſcilicet,in quo peruerſum Arij dogma deſtruitur.Conſtantinopolitanum quoque,in quo Eunomij & Macedonij error cõuincitur,Epheſinum etiam primũ,in quo Neſtorij impietas iudicatur.Chalcedonenſe vero,in quo Eutychis,Dioſcorique prauitas reprobatur,tota deuotione complector , integerrima approbatione cuſtodio: quia in his velut in quadrato lapide,ſanctæ fidei ſtructura conſurgit,& cuiuslibet α vitæ, atque actionis norma conſiſtit.¶Quintum quoque cõcilium pariter veneror, in quo epiſtola,quæ Ibæ dicitur [a],erroris plena reprobatur,in quo Theodorus perſonam mediatoris [b] Dei & hominum in duab. ſubſtantijs [c] ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe conuincitur,& in quo ſcripta quoq; Theodoriti,per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda concilia perſonas reſpuunt, reſpuo;quas venerantur,amplector:dum vniuerſali ſunt conſenſu conſtituta; ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit [d] aut ſoluere, quos religant †; aut ligare †,quos ſoluunt. † *al.ligans,* † *al.religare.*

α ¶Cuiuslibet.) *Apud B.Gregorium legitur.* Et cuiuslibet uitæ,atque actionis exiſtat,quiſquis eorum ſoliditatem non tenet, etiam ſi lapis eſſe cernitur , tamen extra ædificium iacet.Quintum,&c.*& in ſequentibus ſignificantur tria capitula,quorum occaſione nonnulli quintam ſynodum non recipiebant.*

De iiſdem etiam Gelaſius in concilio habito Romæ cum lxx. epiſcopis ſcribit dicens.

SIcut ſancti Euangelij.] CASVS.In prima parte huius c. dicit Greg. quòd ita vult ſeruare quatuor concilia ſicut quatuor Euãgelii libros: & oſtendit in vtroque iſtorũ quid fuerit reprobatũ. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Quintũ] dicit Greg.ꝙ quintũ conciliũ vult venerari, in quo tria sũt reprobata.ſ.epiſtola erroris plena,q̃ Ibę dicebatur , & opinio Theodori, qui perſonam Chriſti mediatoris Dei & hominũ in duabus ſubſtantiis ſeparabat , ideſt perſonis,dicẽs Chriſtũ duas hr̃e perſonas: & ſcripta Theodoriti,q vitã B. Cyrilli, & fidẽ reprehẽdebat: & qui ſupradicta cõcilia nõ obſeruat, ſeipsũ deſtruit.

a ¶Ibę dicitur.] Ab inuentore.

b ¶Mediatoris.] i. Chriſti. Ioan.

c ¶Subſtãtiis.] Scilicet perſonis.

d ¶Preſumit.] Vr̃ ergo, ꝙ Papa nõ poſſit deſtruere ſtatuta cõcilii: qa orbis maior ẽ vrbe 93.d.legim⁹. circa med.vnde req̃rit Papa cõſensũ cõci-

† al. Quas ſcripturas.
Iuo.c.l.3.c.210.
Iuo p.4.cap.64.
Pann.l.2.c.91.
Polyc.l 3.titu.20.

¶Quæ † concilia ſancta Romana Eccleſia ſuſcipiat. Cap. III.

SAncta Romana Eccleſia poſt illas veteris teſtamenti & noui ſcripturas, quas regulariter ſuſcipimus, etiam has ſuſcipi non prohibet: Sanctam ſynodum Nicenam cccxviij. patrum, mediante Conſtantino Maximo Auguſto, in qua Arrius hæreticus condemnatus eſt: Sanctam ſynodum Conſtantinopolitanam, mediante Theodoſio ſeniore Auguſto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: Sanctam ſynodum Epheſinam, in qua Neſtorius damnatus eſt conſenſu beatiſſimi Papæ Cæleſtini, mediante Cyrillo Alexandrinæ ſedis antiſtite, & Arcadio epiſcopo ab Italia deſtinato: Sanctam ſynodum Chalcedonenſem, mediante Martiano Auguſto, & Anatolio Conſtantinopolitano epiſcopo, in qua Neſtoriana, & Eutychiana hæreſes ſimul cum Dioſcoro, eiuſque complicibus damnatæ ſunt: ſed & ſi qua ſunt concilia à ſanctis patribus hactenus inſtituta, poſt † iſtorum quatuor auctoritatem & cuſtodienda, & recipienda decernimus, & mandamus a. ¶ Iam nunc ſubijciendum eſt de opuſculis ſanctorum patrum, quæ in eccleſia catholica recipiuntur. ¶ Opuſcula beati Cypriani martyris, & Carthaginienſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Athanaſij Alexandrini epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Gregorij Nazianzeni epiſcopi. Item opuſcula beati Baſilij Cappadociæ epiſcopi. Item opuſcula beati Ioannis Conſtantinopolitani epiſcopi. ¶ Item opuſcula Theophili Alexandrini epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Cyrilli Alexandrini epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Hilarij Pictauienſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula B. Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula B. Auguſtini Hipponenſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula B. Hieronymi presbyteri. ¶ Item opuſcula B. Proſperi viri religioſiſſimi. ¶ Item epiſtolam beati Leonis Papæ ad Flauianum Conſtantinopolitanum epiſcopum deſtinatam: cuius textum quiſpiam ſi vſq; ad vnum iota diſputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit; anathema ſit. ¶ Item opuſcula, atque tractatus omnium patrum orthodoxorum, qui in nullo à ſanctæ Romanæ eccleſiæ conſortio deuiauerunt, nec ab eius fideli † prædicatione ſeiuncti ſunt, ſed communionis ipſius, gratia Dei, vſque ad vltimum diem vitæ ſuæ participes fuerunt, legenda decernimus. ¶ Item decretales epiſtolæ, quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Romana pro diuerſorum Patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendæ ſunt. ¶ Item geſta β ſanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant. Quis ita † eſſe catholicorum dubitet. & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adiutorio vniuerſa tolerāſſe? Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem ſingulari cautela in ſancta Romana eccleſia non leguntur: quia & eorum, qui conſcripſere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis † ſuperflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur: ſicut cuiuſdam Quirici †, & Iulitæ; ſicut Gregorii, aliorumq; huiuſmodi paſſiones, quæ ab hęreticis perhibentur conſcriptæ. Propter quod, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſannandi oriretur occaſio, in ſancta Romana eccleſia non leguntur. Nos tamen cum prædicta eccleſia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis quam hominibus noti ſunt, omni deuotione veneramur. ¶ Item vitas patrum, Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium Heremitarū, quas tamen vir beatiſſimus ſcripſit Hieronymus, cum omni honore ſuſcipimus. ¶ Item Actus B. Silueſtri Apoſtolicæ ſedis præſulis, licet eius, qui conſcripſit, nomen ignoremus; à multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vſu multæ hoc imitantur eccleſię. ¶ Item ſcripta de inuentione ſanctæ Crucis Dominicæ, & alia ſcripta de inuentione capitis B. Ioannis Baptiſtæ, nouellæ quidem † reuelationes ſunt, & nonnulli eas catholici legunt: Sed cum ad catholicorum manus peruenerint, B. Pauli Apoſtoli ſententia procedat, [Omnia probate, quod bonum eſt, tenete.] ¶ Item Ruffinus vir religioſus, plurimos eccleſiaſtici operis edidit libros: nonnullas etiam ſcripturas interpretatus eſt: ſed quoniā B. Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus: & non ſolum de Ruffino, ſed etiam de vniuerſis †, quos vir ſæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione † reprehendit. ¶ Item Origenis nonnulla opuſcula, quæ uir beatiſſimus Hieronymus

Margin notes:
† al. præter.
Anſel. l.6.c.193.
† fide, vel prædicatione.] ori. & Burch.
Nicolaus in epiſtola impreſſa ad epiſcopos Gal-
† al. iſta.
† al. dictis.
† al. Cyricii
† quadam reuelationes] ori. 1. Theſ. 5.
† al diuerſis] orih.
† al. religioſe.

Gloss:
cili. 19. diſtin. Anaſtaſius. arg. cōtra. 17. di. §. hinc etiā & extra de electio. ſignificaſti. vbi dr̄ ꝙ conciliū nō pōt Papę legē imponere. & 35. q. 9. veniam. Sed intellige, quod hįc dicitur, circa articulos fidei. 25. q. 1. ſunt quidam.

liæ cuius initium. [Quamuis.]

SAncta Romana Eccleſia.] CASVS. In hoc cap. ponūtur fere eadē, quæ dicta ſunt in illo cap. canones. & ī c. ſicut. Dicit .n. Gelaſius, ꝙ ſupra dicta quatuor concilia vult venerari & ſi qua alia fuerunt a ſānctis Patrib. inſtituta: & oſtendit q̄ opuſcula ſanctorum Patrū in eccleſia recipiantr. a ¶ Cy-

ronymus

a ¶ Cyrici.] al. Quirici.

ADDITIO. Apocryphum dicitur occultum & ſecretum ab apo, quod eſt de ; & cryſis, quod eſt ſecretum. inde liber dicitur apocryphus, id eſt, occultus & ſecretus: ſcilicet cuius auctor ignoratur: non tñ ab eccleſia recipitur, ſed reprobatur. quaſi dicatq́, non in eccleſia, ſed remote & ſecrete ab eccleſia eſt legẽdus, ſecũdum Hug. Vñ dic apocrypha

† al. Chronica] orig.

ronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. ¶ Item Chronicon † Euſebij Cæſarienſis, atq; eiuſdem hiſtoriæ eccleſiaſticæ libros, quamuis in primo narrationis ſuæ libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atq; excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum cõſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quę ad inſtructionem pertinet, vſquequaque non dicimus renuendos. ¶ Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſariam aduerſus Paganorum calumnias ordinauit hiſtoriam, miraque breuitate contexuit. ¶ Item venerabilis viri Sedulij paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus, inſigni laude proferimus†. ¶ Item Iuuenci ɣ nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur. Cæterum, quæ ab hæreticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica eccleſia Romana. ¶ E quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. In primis Ariminenſem ſynodum à Conſtantino Cæſare Conſtantini filio congregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc, & nunc, & vſque in æternum confitemur eſſe damnatam. Item Itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis lib. viii. apocryphum. Actus nomine Andreæ apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Petri apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ apoſtoli, apocryphi. Euangelium nominę Thadæi, apocryphum. Euangelium nomine Thomæ apoſtoli, quo vtuntur Manichæi, apocryphum. Euangelium nomine Barnabæ, apocryhum. Euangelium nomine Bartholomæi apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreæ apoſtoli, apocryphum. Euangelia, quæ falſauit Lucianus, apocrypha. Euangelia, quæ falſauit Hyrcius †, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris apocryphus. Liber de natiuitate Saluatoris, & de S. ♪ Maria, & de obſtetrice Saluatoris, apocryphus. Liber, qui appellatur Paſtoris, apochryphus. Libri omnes, quos fecit Lenticius † diſcipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur theſaurus, apocryphus. Liber, qui appellatur de filiabus Adæ [vel † Geneſeos, apocryphus. Centimetrum de Chriſto Virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. Liber, qui appellatur Actus Teclę, & Pauli apoſtoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber prouerbiorum, qui ab hæreticis conſcriptus, & S. Xiſti † nomine ſignatus eſt, apocryphus. Reuelatio, quæ appellatur Pauli apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Thomę apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur tranſitus † S. Mariæ, apocryphus. Liber qui appellatur pœnitentię Adę, apocryphus. Liber Ogię nomine gigantis, qui ab hereticis cum dracone poſt diluuium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber qui appellatur teſtamentum Iacob †, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia S. Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Iamnis, & Mambrę, apocryphus. Liber, qui appellatur, ſortes Apoſtolorum † apocryphus. Liber Luſanę apocryphus. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus. Liber Phyſiologus, qui ab hęreticis conſcriptus eſt, & B. Ambroſij nomine pręſignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebii Pamphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani †, ſiue Africani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani, & Galli, apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillę, & Maximillę, apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichęi, apocrypha †. Opuſcula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha †. Opuſcula Caſſiani preſbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victoriani Pictauienſis † apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum, apocrypha. Opuſcula Frumentii †, apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Agabarum regem, apocrypha. Paſſio Georgii, apocrypha. Paſſio Cyrici [a], & Iulitę, apocryphia. Scriptura; quę appellatur contradictio Salomonis, apocrypha. Philacteria omnia, quę non Angelorum, vt illi confingunt, ſed dœmonum magis arte conſcripta ſunt, apocrypha. ¶ Hęc, & omnia his ſimilia, quę Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Appollinaris, Valentinus, ſiue Manichęus, Fauſtus †, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cœleſtius †, Donatus, Euſtathius, Iouinianus, Pelagius, Iulia-

† al. præferimus] orig.

Burch. l. 3. c. 221.
Iuo par. 4. c. 65.
Pann. l. 2. c. 123.

† decem] ori.

† al. Eſitini] al. Heſychius.

† al. Lentius] al. Lentins.

† Abel] orig.

† al. Sixti

† tranſitus idest aſſumptio] orig.

† al. Iob] o.

† qui appellatur, laus Apoſtolorũ] orig.

† Tertulliani apocrypha. Opuſcula Lactantij apocrypha. Opuſcula Africani apocrypha] orig.

† Opuſcula Commodiani apocrypha] orig.

† Opuſcula Tatij, Cypriani apocrypha. Opuſcula Arnobij apocrypha. Opuſcula Tyconij apocrypha] ori.

† al. Pictabienſis.

† al. Frumentiæ c.] orig.

† Africanus] orig.

† al. Caliſtus.

Ioannes Cuſmienſis. Cæleſtinus, & c. orig. Priſciano de Hiſpania Valerius Cõſtantinopolitanus, Maximus Vnicus, Lampetius. † *Hæreticorumque diſcip.*] ori. Burc. lib. 3. c. 222. Iuo p. 4. c. 67 Pann. lib. 2. c. 90.

Iulianus, & † Latienſis Cœleſtinus, Maximinus, Priſcianus † ab Hiſpania, Lampedius, Dioſcorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus, equibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit, Acacius Conſtantinopolitanus cum conſortibus ſuis, nec nõ omnes hæreſes, quas ipſi, eorumque diſcipuli, ſiue ſchiſmatici docuerunt, vel cõſcripſerunt: quorum nomina minime retinentur, non ſolum repudiata, verum etiam ab omni Romana, & Apoſtolica eccleſia eliminata, atq; cum ſuis auctoribus, auctorumque ſequacibus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata. ¶Cæterum, qui libri in eccleſiaſticis officiis per anni circulum a nonnullis legantur, quòd ritum illum Apoſtolica non reprobat, ſed ſequitur eccleſia, pro fidelium ædificatione adnotandum cẽſuimus. Quidam, quòd in ſeptuageſima ponunt Pentateuchum vſq. in 15. diem ante Paſcha, 15. die ponunt Hieremiam vſque in cœnam Dñi. In cœna Domini legunt tres lectiones de lamentatione Hieremiæ. [Quomodo ſedet ſola ciuitas, &c.] & tres de tractatu Sancti Auguſtini in pſalmum 54. ([Exaudi Deus orationem meam, & ne deſpexeris.] & tres de Apoſtolo, vbi ait in epiſtola ad Corinth. [Conuenientibus vobis in vnum.] Secunda lectio incipit: [Similiter & calicem poſtquam cœnauit,] Tertia. [de ſpiritalibus autem nolumus vos ignorare fratres. In Paraſceue tres lectiones de lamentatione Hieremiæ, & tres de tractatu ſancti Auguſtini in pſalmum. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. [& tres de Apoſtolo, vbi ait in Epiſtola ad Hebræos, [Feſtinemus ingredi in illam requiem, &c.] Secunda lectio, [Omnis namque pontifex.] Tertia. [De quo grandis nobis ſermo.] In Sabbato ſancto tres lectiones de lamentatione Hieremiæ prophetæ, & tres de tractatu ſancti Auguſtini in eundem pſal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apoſtolo, vbi ait in Epiſtola ad Hebræos, [Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bonorum.] Secunda lectio, [Vbi enim teſtamentum eſt.] Tertia, Vmbram enim habens lex futurorum bonorum. [In Paſcha Domini homilias ad ipſum diem pertinentes, infra hebdomadam homilias. In octauis) † Paſchæ ponunt actus Apoſtolorum, & epiſtolas canonicas, & Apoclypſim vſque in octauas † Pentecoſtes: In octauis Pentecoſtes ponunt libros Regum, & Paralipomenon vſque in Kalend. Auguſti. In Dominica prima menſis Auguſti ponunt Salomonem vſque in Kalendas Septembris. In Dominica 1. Septemb. ponunt Iob, Tobiam †, Heſter, Eſdram vſque in Kalen. Octobris. In Dominica prima menſis Octobris ponunt librum † Machabæorum vſque in kalendas Nouembr. In Dñica prima menſis Nouembris ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prophetas vſque in kalendas Decemb. In Dominica prima menſis Decembris ponunt Eſaiam prophetam vſque ad † Natiuitatem Domini. In Natali † Domini legunt primum de Eſaia tres lectiones. Prima lectio, [Primo tempore alleuiata eſt terra Zabulon, &c.] Secunda, [Conſolamini, conſolamini.] Tertia, [Conſurge, conſurge.] Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes. In Natali S. Stephani homilia de ipſo die. In Natali S. Ioannis ſimiliter. In Natali Innocentium ſimiliter. In Natali S. Silueſtri ſimiliter. In octaua Natalis Domini homilia de ipſo die. In Dominica prima poſt Natiuitatem Domini ponunt epiſtolas Pauli vſque in Septuageſimam. In Epiphan. lectiones tres de Eſaia. Prima lectio incipit, [Omnes ſitientes.] Secunda, [Surge, illuminare Hieruſalẽ.] Tertia, [Gaudens gaudebo in Domino.] Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes.

Margin: Treni. 1. — 1. Cor. 11. — 1. Cor. 10. — Heb. 3. — Heb. 5. — Heb. 9. — Heb. 10. — † *al. octaua.* — † *al. octauã.*

Margin: pha Grece, Latine ſecreta. Et quia in cameris ſolẽt virgines abſcondi, & ſecrete morati, ſecundum Io. de Fan. inde eſt, ꝙ virgo in Hebræo alma, in Græco apocrypha, Latine dicitur ſecreta.

Margin: † *Iudith. Heſter.*] Iuo. † *libros.*] Iuo. † *al. in natalem.* † *al. in vigilia natalis Domini*] Bur. & Iuo. & ordo Romanus. *Eſa. 9. Eſa. 40. Eſa. 51. Eſa. 55. Eſa 60. Eſa 61.*

α ¶Mandamus.] *Poſt hoc verbum in Decreto Gelaſii ſequitur continenter.* Item opuſcula beati Cypriani, &c. *Sed Burchardus, & Iuo, & Pannormia habent vt Gratianus. Ac certe in toto hoc capite tot modis diſcrepant collectiones ab originali, vt ſatis certo ſtatui non poſſit, quæ vera, & pura ſit Gelaſii lectio; nec magnopere ſit mirandum, ſi nonnulla ſint, quæ difficultatem faciunt. Quamobrem, quæ auxilio codicum tuto emẽdari poterant, ea ſunt emendata: cæteris locis partim indicatæ varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuiſſet, labor hic ad libros audiendi accurato lectori eſt relictus.*

β ¶Item geſta.) *Hinc vſque ad finem capitis omnia abſunt a pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus; quod etiam Archidiaconus adnotauit. Sunt tamen eiuſdem Gelaſii vſque ad verſ.* Cæterum qui libri, *& apud Burchardum, & Iuonem referuntur proximè poſt ſuperiora.*

γ ¶Iuuenci.) *Antea legebatur;* Item Vincentij. *reſtituta eſt vera lectio ex Gelaſio, Burchardo, & Iuone. De quo Iuuenco meminit B. Hiero. in Cathalogo.*

ð ¶De S.Maria.]*In collectione Iſidori legitur,*& de Maria obſtetrice. *Apud Burchardum,*& de Maria vel obſtetrice. *Apud Iuonem uero,*& de ſancta Maria,vel de obſtetrice Saluatoris.

e ¶Cæterum.] *Hinc vſque ad finem neque in collectione Iſidori neque in vllo veteri codice Gratiani eorum, quę collata ſunt, inueniuntur. A verbo tamen,*in Septuageſima ponunt,*referuntur a Burchardo,& Iuone ſine auctoris nomine, in Pannormia ex Gelaſio ipſo cum lxx.epiſcopis.Fere autem omnia habentur ſparſim in libro,qui ordo Romanus nuncupatur.*

ζ ¶Pentateuchum.)*Apud Iuonem legitur,*Heptateucum,*vt vltra quinque libros comprehendat librum Ioſue, & Iudicum, qua voce,ac librorum coniunctione Beatus Hieronymus ad Lucinum ſcribens vtitur.Alij verò Heptaticum appellant,vt ſanctus* Gregorius,*lib.7.in l.2.epiſt.48.& li.10.epi.21.& alibi,& Rabanus in prefatione in Hieremiam,& ordo Romanus,c. de Septuageſima.*

η ¶In Pſalmum 54.)*Sic etiam apud Iuonem. In ordine Romano,c.de officijs diuinis a Cœna Domini vſque in octauas Penteco ſtes,& apud Burchardum legitur.*in pſalmum 63.)*ideſt,*Exaudi Deus orationem meam,cum deprecor.*Itemque in c.de ordine in nocte Paraſceues,*Tres tractatus de Auguſt.pſal.63.

θ ¶In octauis.)*Ipſam diem octauam ſolitam fuiſſe proferri nomine multitudinis,ideſt octauas, notabitur infra de conſec. d.3. cap.pronunciandum.*

ι ¶In Natali Domini.) *Burchardus, & Iuo habent in* Vigilia Natalis Domini,*& ita in ordine Romano,c.quod inſcribitur,* In Chriſti nomine, incipit ordo catholicorum librorum,qui in Eccleſia Romana ponuntur. *Pannormia autem habet,vt Gratianus.*

DISTINCTIO XVI.

APoſtolorum [a] *verò canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, ſicut quidam aſſerunt, dicuntur eſſe translati* α *ſunt quinquaginta.*

α ¶Translati.)*In titulo qui præponitur canonibus Apoſtolorum in collectione Iſidori,& in concilio Stephani Papæ iiij.(cuius magnam partem Deus dedit Cardinalis in ſua canonum collectione refert) pro voce,* translati,*habetur,* prolati, *Dionyſius certe Exiguus,nullam huius verſionis mentionem facit,& aliqui ſcriptores ſolent epiſtolas Clementis hoc modo citare,*Ex dictis Petri Apoſtoli per Clementẽ prolatis, *vt auctor Polycarpi,& alii.*

Hos non recipiendos, ſed inter apocrypha deputatos Iſidorus ſcribit dicens.

¶Apoſtolorum canones Apoſtolica reijciuntur auctoritate. Cap. I.

CAnones [b] dicuntur Apoſtolorum, ſeu quia eoſdem nec ſedes apoſtolica recepit, nec ſancti Patres illis aſſenſum præbuerunt, pro eo quòd ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorum compoſiti dignoſcuntur, quamuis in eis vtilia [c] inueniantur, tamen ab auctoritate canonica, atque Apoſtolica eorum geſta conſtat eſſe remota, atque inter [d] apocrypha deputata.

¶*Caput hoc eſt in præfatione Iſidori ad collectionem conciliorũ, quæ ex bibliotheca eccleſiæ Toletanæ deſcripta Romã miſſa eſt. Nam in illa,quæ vulgatæ Iſidori collectioni,de qua initio dictum eſt,præponitur,contrarium potius videtur dici,& refertur infra c.Placuit,hac eadem diſt.ſi modo idem eſt Iſidorus.*

APoſtolorũ.] Hæc diſtinctio diuiditur in duas partes. Secũda ibi,] Et ſoluta.] CASVS.In hac 16.diſtin.oſtendit Gratianus canones Apoſtolorum eſſe recipiendos: primo tamẽ ponit quandam cõtrarietatẽ de canonib. apoſtolorum primo de non recipiendis, & poſtea de recipiẽdis,& eam ſoluit

a ¶ Apoſtolorum.] Hic intitulatur. 16. d.in qua ꝓbat,ꝙ canones Apoſtolorum ſunt recipiendi: poſtea oſtendit quo tẽpore, & quo reſidente in papatu,vel Imperio qđlibet concilium eſt celebratum. Et nota, ꝙ Gratianꝰ ponit quandam contrarietatem de canonibus Apoſtolorum, & eam nõ ſoluit, ꝓbat enim auctoritate Iſidori,ꝙ canones Apoſtolorum non ſunt recipiendi, qa ſunt apocryphi: poſtea probat auctoritate Zephirini, & Leonis, quòd ſunt recipiendi, & non ſunt apocryphi.Sol. breuis eſt, qa illi canones ſunt recipiendi, qa veris Apoſtolis ſunt editi: ſed illi,non quia pſeudo apoſtolis ſunt editi ſu.prox.di.ver. item geſta.

CAnones.] CASVS. Quærebatur ab Iſidoro an canones,qui dñr Apoſtolorum,ſint approbandi: & reſpondet quoniã ab hæreticis ſub noĩe apoſtolorũ ſunt compoſiti, nec Rom.ecc. nec ſancti Patres eos approbauerunt,quãuis in eis multa vtilia inueniãtur,tamen apochryphi reputantur.

b ¶Canones.] Sic cõſtrue:quamuis in eis canonibus,qui canones dicuntur Apoſtolorum.

c ¶Vtilis.] Argu. ꝙ vtile vitiatur ꝑ inutile 1,vt no.ſup. di.9. ſi ad ſcripturas.

1 Ad idem 3.q. 9. pura Archid.

d ¶ Atque inter

Apocrypha.] id eſt, ſine certo auctore*, vt ſapientia Salomonis: liber Ieſu filij Sirach. qui dicitur eccleſiaſticus: & liber Iudicum, & Tobiæ: & liber Machabæorum: hi apocryphi dicuntur, & tamen leguntur, ſed fortè non generaliter.

d ¶ Orthodoxæ.] Id eſt, rectę: orthos, rectum; doxa, gloria. Inde dicitur fides orthodoxa, id eſt, catholica recta, ſcilicet in qua rectè gloriamur. Ioan. de Fan.

e Placuit.] Ex his tribus cap. ſurgit contrarietas, quam Gratianus non ſoluit, nec ponit: ſexta ſynodus dicit lxxxv. capitula canonũ Apoſtolorum eſſe ſeruanda: Zepherinus lx. & Leo quinquaginta. quidã 2. ita ſoluunt, ꝙ ſexta ſynodus fuit ante Zepherinũ, & Zepherinus añ Leonem, & obſeruabantur lxxxv. canones, prout dicit ſexta ſynodus, ſed poſtea in deſuetudinem abierunt xxv. & remanſerant lx. vt dicit Zepherinus. procedente vero tempore x. ex illis perierunt, & ſic remanſerunt cautum 10. vt dicit Leo. Sed hæc ſolutio ſtare non poteſt: nam Zepherinus pceſſit. vj. ſynodus fuit celebrata tempore Agathonis, vt inf. ea. diſtin. cap. ſexta. qui longo tẽpore fuit poſt Zepherinũ, vt ex chronicis apparet. Omiſſis alijs ſolutionibus, dic ꝙ non contradicũt ſibi: qa dicebat ſynodus lxxxv. fuiſſe capitula: Leo dicebat quinquaginta fuiſſe capitula: Zepherinus nõ dicit de capitulis, ſed de ſententijs: & poteſt eſſe, quod in vno capitulo ſint ſententiæ plures.

1 ius mũdi, i. de nobis in hoc mundo remanentibus. quid ſ. facere debeamus. Io. de Fan. & Hu.

2 Vt Goffredus.

Sexa.

Zepherinus autem econtra ſcribit epiſcopis per Siciliam conſtitutis, epiſt. 1.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 105. Poly. l. 3. tit. 20.

¶ Apoſtolorum canones ſunt recipiendi. Cap. II.

Sexaginta α ſententias Apoſtoli præſcripſerunt † cum alijs plurimis epiſcopis, & ſeruandas cenſuerunt.

† al. præfixerunt.] orig.

α ¶ Sexaginta] *Iuo etiam, & auctor Pannormiæ habent,* Sexaginta *Itemque originale in margine. Sed in textu,* Septuaginta. *Polycarpus,* Quinquaginta.

Item Leo β Papa nonus contra epiſtolam Nicetæ abbatis.

¶ Exceptis quinquaginta capitulis, canones Apoſtolorum inter apocrypha deputantur. Cap. III.

Iuo p. 4. c. 105. Pann. l. 2. c 124.

Clementis [a] librũ, id eſt Petri Apoſtoli itinerarium [b] & Apoſtolorũ canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis [c] quinquaginta capitulis, quæ decreuerunt orthodoxæ † [d] fidei adiungenda.

† al. regulis orthodoxis.] al. regulis orthodoxæ.]

β ¶ Item Leo.] *Hoc caput ſumptum eſt ex reſponſione Humberti legati Leonis noni ad libellum Nicetæ presbyteri, & Monachi cõtra Latinos editum: quæ Romæ in Nonaſterio S. Mariæ nouæ, & in multis priuatis bibliothecis extat manuſcripta. Merito autẽ potuit citari Leo ix. quod eius auctoritate, & iuſſione Humbertus legatus ſedis Apoſtolicæ ea ſcripſerit.*

Item vi. ſynodus, cap. 2.

Cap. IIII.

Iuo p. 4. c. 106. Pann. l. 2. c. 125.

Placuit [e] huic ſanctæ ſynodo, vt amodo confirmata & rata ſint canonum Apoſtolorum lxxxv. capitula.

Epiſtola α Iſidori in capite canonum.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 125.

Iſidorus β ſeruus Chriſti lectori ſuo conſeruo. ¶ Propter eorum auctoritatem cęteris concilijs pręponimus [f] canones, qui dicuntur Apoſtolorum, licet à quibuſdam apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiũt, & ſancti Patres eorum ſententias ſynodali auctoritate roborauerunt, & inter canonicas poſuerunt conſtitutiones. *Itẽ infra.* ¶ Primo quidem ordo, vt prędictũ eſt, de celebrando concilio inſertus habetur; & poſtmodum canonum Apoſtolorum, ac primorum apoſtolicorũ (id eſt à Sancto Clemente vſque ad Sanctum Syluestrum) decretorum,

ISIDORVS, CASVS. Probat Iſidorus in hoc c. canones Apoſtolorum eſſe recipiendos tribus rationibus. Primo, qa plures eos receperũt. Secũdo, quia Sancti Patres eorum ſententias confirmauerũt, & eas inter canonicas conſtitutiones poſuerunt. Tertio, quia poſiti ſunt & inſerti in Breuiario, in quo decreta diuerſorum conciliorum poſita ſunt: quod factum fuit a Clemente vſque ad Silueſtrum. Quę autem ſequuntur, plana ſunt.

Sexaginta.] CASVS. Tria ſequentia capitula plana ſunt.

a Clementis.] Id eſt, qui ſub nomine Clementis compoſitus eſt ab hæreticis.

b ¶ Itinerarium.] Qui actus Petri continet, quos per orbem itinerando peregit 1.

c ¶ Exceptis.] Impropria videtur hæc exceptio: quia aut excipitur à veris canonibus, aut à falſis. Non de falſis: quia nullus ex illis obſeruatur. Item non de veris: quia nullus eorum eſt apocryphus. Vel dic, ꝙ hoc nomen, canones, ſumitur large, tam pro veris, quàm pro falſis canonibus, vt ponitur infra 32. diſt. §. verum.

1 Vel dic, ꝙ ideo itinerarium appellatur, quia ibi agitur de itinere, i. de actione hu-

f ¶ Præponimus.] Argumen. quòd illi qui ſunt maioris auctoritatis, debent habere priorem vocem in electione. 19. diſtinctio. in canonicis 3. vnde licèt Ancyrana ſynodus fuerit prior Nicæna, tamen propter maiorem auctoritatem Nicæna præponitur, vt infra ead. diſtinct. cap. ſexta. ibi. [Prima adnotatio, &c.] argum. extra de reſcript. ab excommunicato.

3 Ad idem ff. de pact. l. maiorẽ. Archid.

atque diuerſorum conciliorum breuiarium interpolatur ſequens ordinem ſuum.

α ¶ Epiſtola.] *Hęc epiſtola ab Iuone vocatur præfatio in opus canonum, & eſt ea, quæ Iſidori nomine eſt præpoſita tomis conciliorum, licet in vetuſtiore editione, in qua purior eſt Iſidori collectio nonnulla verba deſiderentur. Eſt autem confectum hoc caput ex duobus locis illius prefationis. Nam verba illa,* Propter eorum auctoritatem, &c. *vſque ad uer.* conſtitutiones, *non longe abſunt ab initio. Reliqua uero ſunt in extremo.*

β ¶ Iſidorus ſeruus.] *In pãnormia eſt eodem modo atque apud Gratianum. Apud Iuonem, & in manuſcriptis collectionis illius codicibus eſt,* Iſidorus Mercator ſeruus Chriſti cõſeruo ſuo, & parenti fidei † in Domino ſalutem. *In vulgatis autem conciliorum editionibus*, Iſidorus peccator, ſeruus, &c.

Item cum Hadrianus Papa ſextam ſynodum recipiat cum omnibus canonibus ſuis, cum etiam ſancta octo vniuerſalia concilia profeſſione Romani Pontificis ſint roborata in ſexta † autem ſynodo ſiue in ſeptimo concilio Apoſtolorum canones ſint recepti & approbati: patet, quòd non ſunt inter apocrypha deputandi: Vnde ſcribit Hadrianus Papa Tharaſio Patriarchæ.

¶ Sexta ſynodus auctoritate Hadriani corroboratur. Cap. V.

SExtam α ſynodum ſanctam recipio cum omnibus canonibus ſuis.

α ¶ Sextam.] *Hoc habetur in ſecunda actione ſeptimæ ſynodi in epiſtola Hadriani ad Tharaſium. Sed eo in loco Hadrianus refert uerba ſynodicæ epiſtolæ à* Tharaſio *ad ſe miſſę. Et hic* Gratianus *non refert, propriè eius epiſtolæ uerba. In uerſione.n. Anaſtaſij bibliothecarij ſic legitur,* Inuenimus autẽ in prędicta ſynodica epiſtola ſanctitatis veſtrę, poſt plenitudinem fidei, & confeſſionem ſacri ſymboli, & omnium ſanctarum ſex ſynodorũ, & de ſacris venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione digniſſimum cõtinens. Quare & eaſdem ſanctas ſex ſynodos ſuſcipio cum omnibus regulis, quę iure, ac diuinitus ab ipſis promulgatę ſunt. *Et hæc quidem poſtrema uerba ſunt etiam in illa ipſa Tharaſij epiſtola, quod ex concilio* Græco, *& noua interpretatione clarè apparet.*

Sed dubitatur de ea, an canones conſcripſerit: quod ex quarta actione ſextæ β ſynodi facile abſoluitur.

β Sextę.] *in ſecundo & xij. Vaticanis, eſt,* ſextę alias ſeptimę, *& uere ſeptima eſt, ſed ob gloſam nihil eſt mutatum.*

Ait enim Petrus epiſcopus Nicomediæ.

Sexta ſynodus canones conſcripſit. Cap. VI.

HAbeo librum α continentem canones ſanctæ ſextæ ſynodi. Patriarcha dixit: ¶ Quidam ſcandalizantur per ignorantiam pro canonibus iſtis, dicẽtes; nunquid ſexta ſynodus canones fecit? Sciant ergo, quoniam ſancta ſynodus ſexta ſub Conſtantino congregata eſt, contra eos, qui dicebant vnam operationẽ, & vnã voluntatẽ[b] eſſe in Chriſto: in qua ſancti Patres illos, vt hęreticos anathematizauerunt, & orthodoxam fidem explanauerunt. 2 ¶ Et ſoluta ſynodus eſt Conſtantini[c] xiiij. anno. Poſt quatuor vero,

SExtam.] Sed dubitatur.
CASVS. Probat Gratianus, quod ſexta ſynodus canones fecit: & hoc probat per ſeq. cap.
a ¶ Sextæ ſynodi.] falſa eſt littera, quia debet ibi eſſe ſeptimæ 1 ſynodi. qualiter.n. dubitaret ſexta ſynodus de eo quod ipſa fecerat.
HAbeo.] CASVS Dicitur in hoc cap. quod ſexta ſynodus canones fecit, quæ congregata fuit ſub Conſtãtino Imperatore, reprobãs perfidiam hæreticorum quorũdam dicẽtium, Chriſtum fuiſſe tãtũ operatum ſcd'm opera humanitatis, vt comedere & ambulare: alia vero virtutis opera. vt reſuſcitare mortuos, & ambulare ſuper aquas, phantaſtica fuerunt, & non vera. & hoc in prima parte. In ſecũda parte quæ incipit ibi,] Et ſoluta.] dicit, quod hæc ſexta ſynodus fuit poſtea cõgregata ſub Iuſtiniano filio Conſtantini: in qua ijdẽ plures eoſdem canones condiderunt, qui primo fuerant conditi in eadem ſexta ſynodo. In tertia parte quæ ĩcipit ibi, [Eadem ſancta.] repetit fere, quæ dicta erãt in ſecũda parte. ¶ Caſus §. Planus eſt.
b Voluntatem.] Quidam dicebant tantũ vnam fuiſſe voluntatem in Chriſto. Sed dicẽdum eſt, quod duæ fuerunt voluntates in eo, quod homo fuit, una ſenſualitatis, ſecundum quam ipſe dixit: Pater ſi. fieri poteſt trãſeat à me, &c. alia rationis, ſecundum quam ipſe dicit: uerum tamen non ſicut ego uolo: ſed ſicut tu vis.
e ¶ Conſtantini.] Nõ illius magni Cõſtantini, qui fuit tempore Silueſtri: ſub eo.n. fuit Nicænum concilium. tempore Silueſtri.
c ¶ Cõſtãtini.] cõtra

1 Tu dic, quod in c. ſextam ſynodum. facit mentionẽ de ſexta ſynodo congregata, quę debet ſeptima dici: ſed propter eos patres, qui in vtraque fuerunt, non mutat nomen, & per hoc. patet quod illa litera ſeptimę, &c. eſt falſa, & illa textę eſt vera, ſecundum Io. de Fant. Arch.

Voluntates duę fuerunt in Chriſto.

† al. fideli.

† al. ſeptima ſynodo. ſiue concilio.] al. ſexta ſynodo ſiue in ſexto cõcilio.

Iuo p. 4. c. 121.

Ex actione quarta ſeptimæ ſynodi. Iuo. p. 4. c. 121.

aut quinque annos ijdem ſancti Patres congregati ſunt ſub Iuſtiniano [a] filio Conſtantini, & prædictos canones promulgauerunt: de quibus nullus dubitet. Qui enim ſub Conſtantino in ſynodo fuerunt, ijdem ipſi epiſcopi ſub Iuſtiniano iſtis canonibus ſubſcripſerunt. Oportebat enim vt ſynodus vniuerſalis canones eccleſiaſticos promulgaret. *Item.* ¶Sancta ſexta ſynodus poſt promulgatam ab ea diffinitionem contra Monothelitas, Conſtantino Imperatore, qui eam congregauerat, non multo poſt defuncto, & Iuſtiniano eius filio regnante pro eo. ¶Eadem [b] ſancta Synodus diuinitus inſpirata, iterum Conſtantinopoli quarto, aut quinto anno congregata eſt, & canones numero cij. ad correctionem eccleſiæ promulgauit.

Ex ſexta actione ſeptimæ ſynodi.

a ¶Habeo librum] *Verba ſunt* Petri *epiſcopi Nicomediæ, ac Tharaſij Patriarchæ Conſtantinopolitani actione quarta ſeptimæ ſynodi: quæ quidem ipſi decentum, ac duobus canonibus dixerunt, qui in Trullo tempore Iuſtiniani Rhinotmeti ſecundo anno ſuæ reuocationis ad Imperium, editi ſunt. Verum ex his ipſis verbis Tharaſij apparet, eos canones non eſſe proprios ſextæ ſynodi; quia fatetur poſt annos quatuor, aut quinque, quàm ea ſynodus fuerat abſoluta, canones illos fuiſſe editos; quo tempore certiſſimum eſt neque eundē Romanum* Pontificem, *neque eoſdem epiſcopos fuiſſe. Quamquàm in hac ratione temporis potius credendum eſt diligentiſſimis chronologis, Theophani, (cuius etiam verba quæ ad hunc locum pertinent ex originali Græco; quod in bibliotheca Vaticana extat, ſatis fideliter translata leguntur apud Franciſcum* Turrianum *libro 6. 7. & octaua ſynodo) & Anaſtaſio, &* Georgio *Cedreno, quam Tharaſio. Illi enim non quatuor, aut quinque, vt Tharaſius, ſed viginti ſeptem annos, a fine ſextæ ſynodi tempore Agathonis habitæ, vſque ad hanc huiuſmodi Decretorum editionem aſſerunt interceſſiſſe: Epiſcopos vero, qui hos ediderunt, noluiſſe ipſos edere tanquam canones ſextæ ſynodi, ſed voluiſſe ſupplere, quod videbatur in quinta, ac ſexta ſynodo deeſſe, ipſamet illorum ad Imperatorem allocutio teſtatur. Itaque noua dicenda eſt hæc epiſcoporum ratio, ideoque Græci illam, ut ſcribit Balſamon πενθέκτην, ideſt quintam ſextam ſynodum appellant. Cæterum non fuiſſe omnes illos canones à Romana eccleſia receptos, duo viri rerum eccleſiaſticarū peritiſſimi, Anaſtaſius Bibliothecarius, & Humbertus Leonis ix. Legatus aperte teſtantur Humbertus quidem his verbis;* Non autē miror, & Agathoni Papæ, & ſanctis Patribus ſextę ſynodi ueſtra imputetis deliramenta, & quę aut corrupiſtis, aut finxiſtis capitula: cum & ipſi Domino Ieſu, & Apoſtolis eius imputetis figmenta. Vnde nos ſcientes ſextam ſynodum ad deſtruendam hæreſim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas conſtitutiones congregatam, capitula, quę nobis ſub eius auctoritate apponitis, omnino refutamus; quia prima & Apoſtolica ſedes nec aliquando ea accepit, nec obſeruat hactenus. *Anaſtaſius vero in præfatione in ſeptimam ſynodum ad Ioannem viij. Romanum Pontificem ita ſcripſit:* Ergo regulas, quę Grȩci in ſexta ſynodo perhibent editas, ita in hac ſeptima ſynodo principalis ſedes admittit, ut nullatenus ex his illę recipiantur, quę prioribus canonibus, uel decretis ſanctorum ſedis huius Pontificum, aut certe bonis moribus inueniuntur aduerſę. quamuis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitę, quia nec interpretatę. Sed nec in cęterarum Patriarchalium ſedium, licet Grȩca utantur lingua, reperiūtur in archiuijs: nimirum, quia nulla caium, cum ederentur, aut promulgans, aut conſentiens, aut ſaltem pręſens inuenta eſt. Quamquam eoſdem Patres illas Grȩci promulgaſſe perhibeant, qui in ſexta ſynodo ſunt inuenti: ſed nullis certis probare poſſunt indicijs.

Ex his ergo colligitur, quòd ſexta ſynodus bis congregata eſt, primo ſub Conſtantino, & nullos canones conſtituit: ſecundo ſub Iuſtiniano filio eius, & præfatos canones promulgauit.

Vnde ſancti Patres in eadem ſynodo ſecundo congregati dixerunt.

¶Conſtitutiones ſynodi ſextæ.
Cap. VIII.

QVoniam a ſanctæ [c], & vniuerſales ſynodi, quinta ſub Iuſtiniano Auguſto, ſexta ſub Conſtantino patre tuo Auguſto, de myſterio ß fidei pleniſſime diſputātes, canones nō fecerūt, ſicut cæterę quatuor vniuerſales

Inſti. de do. §. eſt & aliud. Inſti qui. non eſt pot. fa. te. § ſec[?]. ubi Iuſtinianus uocat patrem ſuum Iuſtinum. Sed loquitur hic de alio Iuſtiniano, ſub quo ſexta ſynodus celebrata fuit tempore Agathonis Papæ, vt inf. ea cap. ſexta. Sub Iuſtiniano autem, cuius leges leguntur, celebrata eſt quinta ſynodus, ut inf. eo. c. ſexta.

a ¶Sub Iuſtiniano.] Sed certe nec ſic ceſſat cōtrarietas: quia tā Leo quàm ſynodus loquitur de cap. Tu diſtingue tempora, & concordabis ſcripturas. 2. q. 1. multi.

b ¶Eadem.] Not. quòd eadem dicitur ſynodus, quia ijdē patres illuc conuenerunt. ſimile 7. q. 1. deinde. & ff de iud. proponebatur Et eſt hic argum. quòd eadem ſit cauſa 1. appellationis, cū cauſa principali. 2. q. 6. ſi quis in quacumque.

c QVoniam ſanctæ.] CASVS.

1 Idē Spec. & Io. Andr. in tit. de iuram. calum. §. ſequitur verſi. quod de cauſa & plene p Cy. & Salic. in l. inuitus C. de procu. & per Alex. de Imol. in l. ita demum. col 3. eo. tit.

Iuo ſeptima uoca Iuo p. 4 c. 123.
In oratione allocutoria Patrũ, q in Trullo conuenerant ad Iuſtinianũ Imperatorẽ.

Dicitur in hoc cap. quod quinta, & ſexta ſynodus non ita plenè canones fecerunt, ſicut cæterę ſynodi, & ideo ſancti patres eiuſdẽ ſextę ſynodi conuenerunt apud Conſtantinopolim, ut canones conderent in eadem ſexta ſynodo ſub Iuſtiniano congregata ſuper quo iam primo fuerant congregati, & dicitur quinta primo cõgregata ſub Iuſtiniano propter maiorem auctoritatem, quia in ea confirmati fuerunt canones facti ſub Conſtantino, quæ etiam ſexta fuit. Sequentia capitula pia lia ſunt vſque ad c. quod dicitis.

c 2. eius ſynodi.
ſup. ea. cap. placuit.
Iuo par. 3. c. 106.
Iuo par. 4. c. 134.
Pann. l. 2. c. 117.

a SAncta.] viij. hæc concilia dicuntur octo; quia octies ſunt celebrata, vt hic dicuntur, & quatuor locis celebrata, vt ſup. diſt. proxi ſicut.

b SExta ſynodus, &c.

ſales ſynodi; propterea nos conuenientes in hanc imperialem vrbem, ſacros canones conſcripſimus. *Item*. ¶ Placuit huic ſanctæ ſynodo, vt amodo confirmata, & rata ſint canonum Apoſtolorum lxxxv. capitula. *Item*. ¶Confirmamus γ & cæteros ſanctorum canones & ſynodos, ideſt Nicænam, Ancyranam, Neocæſarienſem, Gangrenſem, Antiochenam, Laodicenſem, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, Chalcedonenſem, Sardicenſem, & Carthaginienſem δ, & opuſcula Theophili Alexandrini epiſcopi, & Dionyſij ε Alexādrini epiſcopi, & Petri Alexandrini epiſcopi & martyris, Gregorij Thaumaturgi Neocæſarienſis epiſcopi, Athanaſij epiſcopi Alexandrini, Baſilij Cæſareæ Cappadociæ epiſcopi, Gregorij Nyſſeni epiſcopi, Gregorij Theologi, Amphilochij Iconienſis epiſcopi, Timothæi Alexandrini epiſcopi, Gennadij † Conſtantinopolitani epiſcopi, Cyrilli Alexandrini epiſcopi, Cypriani Carthaginienſis epiſcopi, & ſynodum ζ ſuam.

† *al. Germani.*

α ¶Quoniam.] *Emendata ſunt multa in hoc capite ex canone ſecundo eorum, qui ſextæ ſynodo tribuuntur, in quo indicantur concilia, & auctores canonum, quibus Græci vtebantur. Sunt autem uerba illius canonis apud Gratianum, & Iuonem in ſummam redacta.*

β ¶De myſterio.] Græcè eſt, *τὸ περὶ τῆς πίστεως πατρικῶς διατρανῶς ἀσαμυστήριον*, ideſt fidei myſterium paternè declarantes.

γ ¶Confirmamus.] *Iuo habet*, confirmamus ſanctorum Patrum canones, & ſynodos, &c. *Græcè eſt*, *ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων πατέρων ἡμων ἐκτεθέντας του, ἐστιν τῶν ἐν νικαίᾳ συναθροισθέντων*, &c. ideſt obſignando autem confirmamus & cæteros omnes ſacros canones, qui à Sanctis, & Beatis Patribus noſtris ſunt editi; ideſt ab ijs, qui Nicææ conuenerunt, &c.

δ ¶Carthaginienſem.) *Apud Iuonem ſequitur*, Conſtantinopolitanam ſub Nectario, & opuſcula Theodoſij, al. Theophili, &c. *Græcè autem eſt*. *καὶ τῶν αὖθις ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ, καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως προέδρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου ἀλεξανδρεία ἀρχιεπισκόπου*, *ideſt*, & eorum, qui rurſus in hac à Deo cuſtodita, & imperiali urbe conuenerunt ſub Nectario imperialis huius ciuitatis pręſide, & Theophilo, qui Alexādrię fuit archiepiſcopus.

ε ¶Et Dionyſij.) *In canone Græco vulgato fere eſt, quemadmodum antea apud Gratianum*, Dionyſij Alexandrini epiſcopi, & martyris. *Sed apud Balſamonem, & Iuonem legitur, quemadmodum reſtitutum eſt*, Dionyſij Archiepiſcopi Alexandrinorum megalopolis, & Petri Alexandriæ archiepiſcopi, & martyris. *Reliquas varietates per ſe accuratus lector notabit.*

ζ ¶Et ſynodum.) *In iſto canonis loco eſt error; quia illa ſynodus Cypriani reprobatur in, qua ipſe cum multis alijs Africæ epiſcopis putauit baptizatos ab hæreticis verum baptiſma non recepiſſe: cum tamen B. Auguſtinus aſſerat aliam extitiſſe traditionem Apoſtolorum, & ipſam Cypriani ſententiam plenario totius orbis concilio excluſam fuiſſe teſtetur,*

Item ex diurno η libro profeſſio Romani Pontificis.

¶Auctoritate Romani Pontificis ſancta octo concilia roborantur.
Cap. VIII.

SAncta [a] octo vniuerſalia concilia, ideſt, primum Nicænum, ſecundum Conſtantinopolitanum, tertium Epheſinum, quartum Chalcedonenſe, item V. Conſtantinopolitanum, & VI. Item Nicænum VII. Octauum quoque Conſtantinopolitanum vſque ad vnum apicem immutilata ſeruare, & pari honore, & veneratione digna habere, & quæ prædicauerunt & ſtatuerunt modis † omnibus ſequi, & prædicare; quæque condemnauerunt, ore & corde condemnare profiteor.

Iuo p. 4. cap. 132.
† *al. omnimodis*] Iuo.

η ¶Item ex diurno.) *Integram profeſſionem fidei, quando quis in Romanum Pontificem promouebatur, refert Deus dedit Cardinalis in collectione canonũ, quæ ſeruatur in bibliotheca Vaticana.*

Quo autem tempore ſexta ſynodus, & prima, ſecunda, tertia, quarta, & quinta congregatæ ſunt, Beda in libro de temporibus, cap. 65. ſcripſit, dicens.

¶De temporibus conciliorum. C. IX.

SExta ſynodus [b] vniuerſalis Conſtantinopoli

Iuo cap. 4. 125.
Pann. li. 2. c. 113.

poli celebrata eſt, & Græco ſermone conſcripta temporibus Papæ Agathonis, exequente ac reſidente piiſſimo principe Conſtantino intra palatium ſuum ſimulq; legatis Apoſtolicæ ſedis, & epiſcopis cl. reſidentibus. ¶Prima enim vniuerſalis ſynodus in Nicæa congregata eſt contra Arrium cccxviij. Patrum, temporibus Iulij α Papæ ſub Conſtantino principe. ¶Secunda in Conſtantinopoli cl. Patrum contra Macedonium, & Eudoxium temporibus Damaſi Papæ, & Gratiani principis; quando Nectarius eidem vrbi eſt ordinatus epiſcopus. ¶Tertia in Epheſo ducentorum Patrum contra Neſtorium Auguſtæ vrbis epiſcopum ſub Theodoſio magno principe, & Papa Cœleſtino. ¶Quarta in Calcedone DCXXX. Patrum ſub Leone Papa, temporibus Martiani principis contra Eutychem nefandiſſimorum præſulem monachorum. ¶Quinta item Conſtantinopoli temporibus Vigilij Papæ ſub Iuſtiniano principe contra Theodorum, & omnes hæreticos.

Pann. l. 2. ca. 111.

CAP. X.

α ¶Iulij.] *Certum eſt ſynodum* Nicænam *primam celebratam eſſe tempore Silueſtri. Sed in illa temporum obſcuritate mirandum non eſt Bedam, & alios erraſſe.*

Anſ. in prologom. In principio collectionis conciliorum.

PRima β autem ſynodus in Nicæa cccxviij. Patrum contra Arrium Alexandrinum presbyterum, qui tres gradus in Trinitate aſſerebat, patrem ſcilicet maiorem, filium minorem, Spiritum ſanctum creaturam temporibus Conſtantini principis, & Silueſtri Papę Romani, Macharij Hieroſolimitani, Alexandri γ Alexandrini, qui condemnata eadem hæreſi ſtatuerunt canones viginti; quorum auctor maximè præfatus † Alexander epiſcopus fuit. ¶Secunda in Conſtantinopoli contra Macedonium, Conſtantinopolitanum epiſcopum, qui negabat Spiritum ſanctum Deum eſſe, temporibus Gratiani, & Theodoſij principum, Damaſi Papæ Romani, Cyrilli Hieroſolymitani, [Nectarij δ † Conſtantinopolitani; qui condemnata præfata hæreſi ſtatuerunt canones tres: quorum maximè auctor Nectarius Conſtantinopolitanus fuit. ¶Tertia in Epheſo ducentorum Patrum contra Neſtorium Conſtantinopolitanum epiſcopum, qui dicebat beatam Virginem Mariam non Dei, ſed hominis tantummodo genetricem, vt aliam perſonam carnis, aliam faceret deitatis, temporibus Theodoſij principis † iunioris, Cœleſtini Papæ Romani, Iuuenalis Conſtantinopolitani epiſcopi, Cyrilli epiſcopi Alexandrini: qui duodecim capitula contra Neſtorij blaſphemiarum totidem capitula auctore eodem ſancto Cyrillo anathematizando conſcripſerunt. ¶Quarta in Chalcedone ſexcentorum triginta Patrum, contra Eutychem Conſtantinopolitanum abbatem, qui aſſerebat Chriſtum poſt humanam aſſumptionem non ex duabus naturis exiſtere, ſed ſolam in eo diuinam naturam permanere, temporibus Martiani principis, Leonis Papę Romani, Iuuenalis Hieroſolymitani, Anatolij Conſtantinopolitani; qui condemnata præſcripta hæreſi ſtatuerunt canones vigintiſeptem: quorum auctor maxime idem ſanctus Anatolius Conſtantinopolitanus epiſcopus fuit. ¶Quinta in Conſtantinopoli contra Theodorum Mopſueſtenum, & omnes hæreticos; qui Theodorus dicebat aliud † eſſe Dei verbum, & aliud Chriſtum, & ſacram Virginem Mariam negabat Dei genitricem fuiſſe, temporibus Iuſtiniani principis, Vigilij Papę Romani, Domnini † Antiocheni, Eutychij Conſtantinopolitani, qui quatuordecim capitula anathematizando ſcripſerunt contra Theodori, & ſociorum eius blaſphemias. ¶Sexta in Conſtantinopoli cl. Patrum contra Macharium Antiochenum epiſcopum, & ſocios eius, qui vnam voluntatem, & operationem in Chriſto falſa ſuſpitione aſſerebant, temporibus Conſtantini principis, Agathonis Papæ Romani, Georgij Conſtantinopolitani: qui condemnata hæreſi præfata, anathematizando ſcripſerunt nouem ε capitula inferius annexa.

† Sanctus Alexãder) orig.

† deeſt in) orig.

† *Magni principis*] orig.

† *al. alium Deum eſſe verbum, & alium* Chri*ſtum.*

† *al. Domini.*

β ¶Prima.] *Caput hoc inuenitur, & in recentioribus editionibus conciliorum, & in vetuſtiore Colonienſi Ann. MDXXX. & in manuſcripta collectione, quam dictum eſt aſſeruari in bibliotheca Vaticana: ſed non in collectione, quæ eſt in bibliotheca Monaſterij Dominicanorum. Ponitur autem ante præfationem, quæ nomen Iſidori, mercatoris quidem in manuſcriptis, peccatoris autem in impreſſis præfert. Et ſane in illa præfatione tantum quatuor generalium ſynodorum mentio fit; ſexta vero poſt Iſidori Hiſpalenſis ætatem eſt habita.*

γ ¶Alexandri.] A*pud* An*ſelmum eſt, vt apud* Gratianum*. In originali,* Alexandri Conſtantinopolitani*. Sed integra videtur lectio, ſi vtraque coniugatur. Nam, & epiſcopus* Conſtantino*polis, & epiſcopus* Alexandri*æ, tempore illius ſynodi,*

PRima adnotatio.]

a ¶Maiorē.] Arg ꝙ non qui prior eſt tēpore prior eſt iure, ſed melior pſerēdus eſt 1 quia nō gradus elegantior, ſed vitæ melior actio cōprobat, vt 23. q. 4. ſicut & 40. d. nō loca. & c. multi. in fi. in Auth. de monachis. §. ordinatione honeſtioribus n. honores debētur, arg. j. 25. d. ca. 1. in fi. & ff. de mune. & hono honores Arg. cōtra, C. de off. mag. officiorū nemo agētium, & 41. d. miramur. & arg. cōtra 65 d. c. pen & vlt. vbi de hoc ī fi. & not. ā hoc 67. diſt. eps. Archid.

1 De hoc ēt no. inf. 74. d. epōrum, & facit ad hoc quod dixiſu. eo. qm ī ver. ſexta. ibi videas: Arch.

a ¶Se-

ſynodi, Alexandri nomine vocabantur.

δ ¶Nectarij.) *Antea legebatur quemadmodum etiam apud Anſelmum,* Nectarij Alexandrini. *Emendatum eſt ex originali. Sed fortaſſe, & hoc loco integra lectio hæc eſt,* Nectarij Conſtantinopolitani, & Timothei Alexandrini.

ε ¶Nouem.) *In loco citato ex collectione Iſidori legitur,* ſcripſerunt octo capitula, *&* *verba illa,* inferius annexa, *ibi non habentur. In concilijs deinde Coloniæ impreſſis poſt actionem ſexte ſynodi ex vetuſto codice monaſterij S. Bauonis referuntur nouem capitula, & ante primum capitulum ſunt hæc verba,* ſcripſerunt nomen capitula inferius annexa, *quæ apud Anſelmum quoque habentur.*

CAP. XI.

Deus dedit Cardinalis Anſelmus ī proleg. Ante eadem Iſidori collectionem.

† *In Græco vulgato, & apud Balſamonem ſunt xv.*

† *ibidē ſunt xxv.*

† *al. Zalamitanus.*

† *al. xxx.*

PRima α adnotatio Ancyranæ ſynodi, quæ ante Nicænam fertur fuiſſe, ſed propter auctoritatē maiorē [a] poſtponitur: in qua Patres xxviij. ſtatuerunt canones xxiiij. † quorum auctor maximè Vitalis Antiochenus eps. extitit. ¶Secunda Neocæſarienſis, quæ poſt Ancyranam, & ante Nicænam β legitur fuiſſe, in qua Patres ſexdecim, ſtatuerunt canones xiiij. † quorum auctor maxime Vitalis epiſcopus Salaminius † extitit. ¶Tertia Gangrenſis, quæ poſt Nicænam legitur fuiſſe, in qua Patres xvj ſtatuerunt canones xx. propter quaſdam neceſſitates eccleſiaſticas: maxime contra Euſtathium, qui dicebat, quod nullus in coniugali ordine poſitus, nec vllus fidelis, qui non omnibus renunciaret quæ poſſideret, ſpem apud Dominum haberet: & multa alia venenoſa, quæ enumerare longum eſt. ¶Quarta Sardicenſis, in qua Patres ſexaginta γ ſtatuerunt canones xxj. quorum auctor maxime Oſius Cordubenſis epiſcopus, & Vincentius Capuanus epiſcopus, & Ianuarius δ Beneuentanus, & Calepodius Neapolitanus S. R. E. legati extiterunt. ¶Quinta Antiochena, in qua Patres xxix. † ſtatuerunt canones xxv. quorum maxime auctor Euſebius Paleſtinenſis epiſcopus extitit. ¶Sexta Leodicenſis, in qua Patres xxxii. ſtatuerunt lix. quorum auctor maxime Theodoſius epiſcopus extitit. ¶Septima Carthaginienſis, in qua Patres cccxii. † ſtatuerunt canones xxxiii. quorum auctor maxime Aurelius Carthaginienſis epiſcopus extitit. Etiam ſanctus Auguſtinus Hypponenſis epiſcopus in eadem ſynodo legitur fuiſſe, temporibus Honorii Auguſti. ¶Octaua Africana ſub Theodoſio minore Auguſto, in qua Patres cxvii. recitauerunt, & firmauerunt canones cv. qui per diuerſas concilia Africanæ prouinciæ temporibus Aurelii Carthaginienſis epiſcopi leguntur eſſe conſcripti. ¶Nona Arelatenſis, in qua Patres cc. † ſtatuerunt canones quatuor: quorum auctores maxime Silueſter vrbis Romæ epiſcopus, Sanctus Martinus Arelatenſis epiſcopus extiterunt temporibus Conſtantini Auguſti, ſicut quidam aſſerunt. ¶Decima item Arelatenſis, in qua Patres xix. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Sanctus Cæſarius Arelatenſis epiſcopus extitit. ¶Vndecima itē Arelatenſis, in qua Patres xvi. ſtatuerunt canones. ¶Duodecima item Arelatenſis in Vico Hortenſii †, in qua Patres xi. ſtatuerunt canones: quorum maxime auctor ſanctus Cæſarius Arelatenſis epiſcopus extitit. Tertia decima item Arelatenſis, in qua Patres xix. ſtatuerunt canones; quorum auctor maxime Sarpidius † Arelatenſis epiſcopus extitit. ¶Quartadecima Arauicenſis, in qua Patres xvi. † ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Hilarius epiſcopus extitit. ¶Quintadecima Epaunenſis ζ, in qua Patres xxvi. ſtatuerunt canones xxxix. quorum auctor maxime Cæſarius epiſcopus extitit. ¶Sextadecima Agathenſis, in qua Patres xxix. † ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Cæſarius epiſcopus extitit. ¶Septimadecima η Aurelianenſis, in qua Patres lxxii. ſtatuerunt canones, quorum auctor maxime Aurelius Arelatenſis epiſcopus extitit, temporibus Clodouei Regis. ¶Octauadecima item Aurelianenſis, in qua Patres xxxi. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Melanius Rhedoneus epiſcopus extitit. ¶Nonadecima item Aurelianenſis, in qua Patres xxx. ſtatuerunt canones; quorum auctor maxime ſanctus Albinus Andegauenſis epiſcopus extitit. ¶Vigeſima Aruernenſis, in qua Patres xv. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Honoratus Breutenſis † epiſcopus extitit. ¶Vigeſimaprima Maticenſis †, in qua Patres xxi. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Priſcus Lugdunenſis epiſcopus extitit.

† *al. cccxviij*

† *Abeſt numerus a collectione ēt Vaticana.*

† *al.* Hortiſico.

† *al. Sapaudus) al. Sapidius.*

† *al. xxvi.*

† *al. xxxiiij.*

Hactenus in collectione Iſidori impreſſa.

† *Brinatiſis) al. Biriceñſis.*

† *al. Maiſcenſis.*

¶Vi-

…ſtenus in …ctione …ſidori Vaticana.

¶Vigeſimaſecunda item Maticenſis, in qua Patres lxxxvj. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime idem Priſcus Lugdunenſis epiſcopus extitit. ¶Vigeſimatertia Lugdunenſis, in qua Patres xviij. ſtatuerunt canones: quorũ auctor maxime Philippus Viennenſis epiſcopus extitit. ¶Vigeſimaquarta item Lugdunenſis, in qua patres xx. conſtituerunt canones: quorum auctor maxime idem Priſcus Lugdunenſis epiſcopus extitit.

α ¶Prima.] *Maior pars huius capitis, ideſt vſque ad finem verſiculi.* Nonadecima *habetur in collectione Iſidori impreſſa, ante præfationem ipſius Iſidori: In Vaticana autem vſque ad finem verſ.* Vigeſimaprima *Deus dedit, & Anſelmus integrum ante ſuas collectiones habent. Neque uero ſummula hæc eiuſdem Iſidori eſſe poteſt: nam neque præfationi ipſius, neque collectioni reſpondet; in qua, vt cæteræ mittantur varietates, multa referuntur concilia Hiſpaniæ, quorum hic nulla mentio.*

β Ante Nicænam.] *Sic eſt emendatum ex Anſelmo, & Deus dedit, & Vaticana collectione. Nam ante legebatur,* Antiochenam: *In collectione autẽ Iſidori impreſſa legitur quidem,* Nicænam, *ſed deeſt vox,* ante. *Sic autem legendum eſſe, quemadmodum eſt emendatum, oſtendunt verba, quæ ipſum Neocæſarienſe concilium antecedunt.* οἵτινες δ' εὕ- τεροι μὲν εἰσὶ τῶν ἐν ἀγκύρᾳ, τῶν δ' ἐν νικαίᾳ προ- γενέστεροι, *ideſt,* qui canones poſteriores quidem Ancyranis, anteriores autem Nicænis ſunt, *quo loco in collectione Iſidori impreſſa mendosè eſt:* Et hi quidem canones ſecundi ſunt eorum, qui in Ancyra, & Cęſarea expoſiti ſunt, *redũdat enim illud,* & Cæſarea: *quare in recentioribus editionibus conciliorum omiſſum eſt. Similis error eſt in codice canonum Moguntino.*

γ ¶Sexaginta.] *In codice canonum xl. epiſcopi reperiuntur ſubſcripſiſſe, ſed poſtea additur:* & cęteri, & ſubſcripſerunt omnes epiſcopi diuerſarum prouinciarum, uel ciuitatum, nu. cxxi. *Socrates lib. 2. ca. 16. in eo concilio ex occidentis partibus epiſcopos circiter ccc. conueniſſe dicit, ex orientis verò lxxvj. qui etiam ſeceſſionem fecerunt. Idem Nicephorus lib. 9. cap. 12. & Tripartita Theodoritus autem lib. 2. c. 7. docet ex antiquis narrationibus, epiſcopos. ccl. conueniſſe. Omnino & in his. & Patrum, & canonum numeris multa ſunt emendata. Sed in multis etiam ſatis viſum eſt indicare varietates; nonnulla autem lectoris diligentiæ ſunt reſeruata.*

δ ¶Et Ianuarius.] *Anſelmus hẽt vt Gratianus. In collectione indicata eſt,* & Vincentius Capuanus epiſcopus, & S. R. E. Legatus extiterunt. *In concilio ipſo cap. 18. nominatur Ianuarius ẽps. In ſubſcriptione uero in codice canonum, non nominatur, ſed tantum Vincentius Capuanus S. R. E. Legatus, & Calipodius Depolitanus legatus S. R. E.*

ε ¶Septima.] *Hic numeratur tantummodo vnica ſynodus Carthaginiẽſis, quæ habetur in codice canonum, de qua inferius xx. diſtin. c. de libellis. dicetur.*

ζ ¶Epaunenſis.] *Ita emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & collectione Iſidori Vaticana; Nam antea legebatur.* Empanenſis. *Verumtamẽ in concilio Epaunenſi impreſſo nullus Cæſarius nominatur; ſed Auiti primum eſt mẽtio.*

η ¶Septimadecima.] *Hic numerantur tria concilia Aurelianenſia [quorum hæc in concilijs impreſſis indicia inueniuntur. In quinto Aurelianenſi, ſubſcribit primo loco Aurelius Arelatenſis. In primo inter alios legitur nomen Melanij Rhedonenſis. In tertio ſubſcribit quarto loco Albinus epiſcopus Andegauenſis.*

a Septuaginta.] Sed contra 21. diſt in nouo. 68. diſt. choriepiſcopi. ibi. n. dicitur, ꝙ diſcipuli fuerunt lxxij ſecundum Hug. Dic, ꝙ minor numerus nõ excludit maiorem. art. 10. q. 1. hanc. ſic no. ſup 15. diſtin. cap. 1. ver harum.

Sed quòd Nicæna ſynodus xx. canones ſupra ſtatuiſſe dicitur, contrarium videtur ei, quod in epiſtola Athanaſij inuenitur.

Scribit enim Athanaſius Alexandrinus epiſcopus Marco Papæ ita dicens.

In epiſtola Athanaſij, & vniuerſorum Aegypti ẽporum ad Marcum Papam: ſed copioſius, quam hic. Iuo par. 4. c. 108. Pann. li. 2. c. 106. Anſel. l. 1. c. 59. Polyc. lib. 3. tit. 20. Ibidem paulo ſuperius.

¶Epiſtola Athanaſij poſtulantis capitula Nicæni concilij. Cap. XII.

SEptuaginta θ a Nicæni concilij capitula, quæ de præfata ſynodo, iubente domino meo Alexandro, decreto omnium epiſcoporum attuli, quæ ſunt igne combuſta, optamus, vt à veſtrę ſanctæ ſedis auctoritate percipere per præſentes legatos mereamur. *Item.* ¶Præſentibus nobis octoginta capitula in memorata ſynodo tractata ſunt; quadraginta à Græcis, gręca edita lingua, & quadraginta à Latinis ſimiliter latina edita lingua. Sed viſum eſt cccxviij. epiſcopis † Spiritu ſancto repletis, & maxime iam dicto Alexandro, & Apoſtolicæ ſedis Apocryſarijs, vt decem capitula adunarentur alijs, atque congruis locis insererentur, & ad formam lxx. diſcipulorum, vel totius orbis terrę linguarum, & ſeptuaginta tanti & tam excellentis concilij fierent capitula; quæ omnem Chriſtianorum informarent orbem.

† *Patribus*] orig.

θ ¶Septuaginta.] *Ex his Athanaſij verbis conſtat, non omnes Nicænæ ſynodi canones aut græcè, aut latinè nunc haberi; Et Iulius Papa ad orientales, & Innocentius Victricio, & alij, multos ex illa canones citant, qui non ſunt in his viginti, qui in manibus omnium verſantur. De qua re ſcribit Iſidorus in præfatione conciliorum tomis inſerta. Et ex epiſtola quadam Gregorij decimi ad*

Regem

Regẽ Armeniorum, cum concilium Lugdunẽſe indixiſſet, (quam manuſcriptã habet Cardinalis Sirletus) intelligitur integrum Nicænum concilium in lingua Armeniorum eo tempore extitiſſe. Sic enim ſcribit: Quia uerò multipliciter expedit, ut in eiuſdem celebratione concilij, antiquorum conciliorum copiam habeamus, celſitudinem regiam rogamus, & hortamur attente: quatenus integrum Nicænum concilium, & alia concilia, quæ habere diceris in Armenica litera, cum aliquibus peritis interpretibus, nobis cum ea qua poteris celeritate transmittas. *Tuneti quoque & Alexandriæ inuenti ſunt octoginta canones Arabicè ſcripti ſub nomine huius cõcilij, qui Romæ in Arabica & Armenica lingua ſcripti penes eundem Cardinalem Sirletum ſunt, & nuper etiam in latinã linguam conuerſi ſunt, & impreſſi.*

Quomodo ergo viginti tantum capitula in Nicæna ſynodo ſtatuta dicuntur, cum ſeptuaginta capitula (vt Athanaſius ſcribit) in ea ſtatuta monſtrentur? ¶ His ita reſpondetur: Capitulorum Nicænæ ſynodi quædam in deſuetudinem abierunt: viginti tantum in Romana eccleſia habentur.

Vnde Stephanus Papa ſcribit dicens Luythobio Archiepiſcopo Moguntino.

¶ Nicæni concilij viginti tantum capitula habentur. Cap. XIII.

Viginti [a] tantum capitula Nicæni ſynodi in ſancta Romana eccleſia habentur, ſed quo neglectu alia defecerint, ambiguum eſt. Plurimi arbitrantur ea Antiocheno concilio eſſe inſerta. Iuo p 4. c 232. Pann. li. 2. c. 107.

¶ *Apud Iuonem parte quarta, ca. 232. habetur magis integrum hoc caput:* Capitula Nicæni concilij teſtimonio Athanaſij ſeptuaginta, in figuram ſeptuaginta diſcipulorum ſcripta non dubitamus, e quibus viginti tantum in eccleſia ſancta Romana, & quæ ſequuntur.

Sardicenſe quoque concilium auctoritate Nicolai Papæ recipitur.

Vnde idem ſcribit clero † Conſtantinopolitano.

¶ Auctoritate Apoſtolica Sardicenſe concilium recipitur. Cap. XIIII.

Qvod dicitis neq; Sardicenſe concilium, neque decreta † alia uos habere ſanctorum Pontificum, nõ facilè nobis facultas credendi tribuitur maxime cũ Sardicenſe concilium, quod penes vos in veſtris regionibus [b] actum eſt, & omnis eccleſia recipit, qua ratione cõuenerit †, vt hoc ſancta Conſtantinopolitana eccleſia abijceret; &, vt dignum eſt, non retineret?

Habetur in epiſtola 6. quæ prima ad Photium eſt. Iuo p 4 c. 235. Pann. l. 2. c. 117. ver. Quod dicitis. † al. conuenerat. † decreta vos.

DISTINCTIO XVII.

Generalia concilia, [c] quorum tempore celebrata ſint, vel quorum auctoritate cæteris præemineãt, ſanctorum auctoritatibus ſupra monſtratum eſt. Auctoritas vero congregandorum conciliorum penes Apoſtolicam ſedem eſt.

---

a ¶ Viginti.] à Sardicenſi.

Qvod dicitis.] CASVS. Clerici Conſtantinopolitani, dicebant ſe non habere ſtatuta cõcilij Sardicenſis, vel ſanctorum Patrũ, nõ recipere: ſed Papa redarguit eos dicens, non eſſe facile credẽdum eos nõ habere ſtatuta illa, cum publicè penes eos facta fuerint, & cum tota eccleſia ea recipiat, Conſtãtinopolitana ea recipere debet.

b ¶ Regionibus.] Hic eſt duplex arg. vnum tale: ex quo oẽs alij hoc faciunt ergo, & tu obſeruabis hoc, vt no ſ 12. d. illud. & c. quemadmodũ. Itẽ argu. quòd nulli licet ignorare ea, q̃ publicè facta ſunt. 12. q. 2. qui & humanis. 8. q 1. licet. 11. q. 3. curæ 20. diſt. ſi decreta. 87. diſt. c. vlt. 33. q. 1. paratus. ff. de inſtitoria ac. ſed & ſi. §. præſcribere. C. de lib. cau ſi filia extra de poſtu. præl. ad hanc 1. argu. contra. 82. diſt. propoſuiſti. & 1. q. 1 ſi qui à ſimoniacis. & 24. q. 1. ſi quis dederit primũ regulare, ſm caſuale pp caſum ignorantis. extra qui. ma ac. poſſ. cum in tua.

Facta publica debẽt ab omnib. ſciri.

1 Ibi de hoc & extra. de cõſtit. cognoſcentes in gl. vlt.

Generalia. Hęc diſt. diuidit in tres partes. In quarũ prima magiſter intẽdit ꝓbare, ꝙ nullũ robur hẽt cõcilium gñale ſine licentia Papæ celebratũ. Secũda: ibi, [Quapropter.] Tertia ibi, [Hinc etiã.] CASVS. Supra diſt. 15. c. 1. & 16. c. ſexto. oſtẽſum eſt quo tp̃e generalia concilia celebrata fuerunt, & quorũ auctoritate cęteris pẽminebãt eſt ſimiliter oſtenſum. In hac uero 17. d oſtẽdit, ꝙ tm̃ auctoritate ſedis Apoſtolicę poſſunt congregari, & hoc ꝓbat p̃ c. ſeq. [Generalia.]

c ¶ Concilia.] In hac 17. diſt.

17.diſtin. oſtenditur qui poſſunt facere concilia. Sunt autem conciliorum quædam vniuerſalia, quædã particularia, ſiue prouincialia, quædam epãlia. Vniuerſale eſt quod a Papa, vel eius Legato cum omnibus epiſcopis ſtatuitur I. particulare, ſiue prouinciale eſt, quod Metropo-

Vniuerſa-
n cõciliũ
te auctori
te Papæ,
eius lega
celebrari
on poteſt.
ſ.c.1.& 2.
.d.3.§.por
.Archid.

neralem ſynodum ad condendum canones congregare: ſed Marcellus dicit, quod non poteſt ſine licentia Papæ, quamuis poſſit particularem ſynodum facere.

a ¶Synodum.] Scilicet generalem.

ADDITIO. Vel etiam prouincialem ad aliquid generaliter ſtatuendum. Archid.

Vnde Marcellus Papa ſcribit Maxentio α.

α ¶Maxentio.] *Antea legebatur,* Maxentio Epiſcopo, *In tomis autem conciliorum in Epiſtolæ inſcriptione eſt, ad* Mauentium tyrannum. *ſed in principio Epiſtolæ ipſius eſt,* Marcellus Maxentio. *quæ lectio viſa eſt retinenda.*

¶Abſque Romani Pontificis auctoritate ſynodus congregari non debet. Cap. I.

Anſ.l.2.c.60.
Iuo p.4.c.240.
Poly.l.1.c.al.tit.13.

SYnodum [a] epiſcoporum abſque huius ſanctæ ſedis auctoritate, (quamquam quoſdam epiſcopos poſſitis cõgregare [b]) non poteſtis regulariter facere. Neq; β vllum epiſcopum, qui ad hanc appellauerit. Apoſtolicam ſedẽ, damnare; antequam hinc ſententia definitiua procedat. Nam ſi ſæculares in publicis iudicijs libellis vtũtur appellatorijs, quanto magis ſacerdotib. hæc eadem agere licet, qui ſup illos ſunt. De quib. dictũ eſt, [Ego dixi, Dij eſtis.]

Pſal.81.

β ¶Neque vllum epiſcopum.] *Hęc vſque ad finem non habentur in aliquot manuſcriptis* Gratiani *exemplaribus.*

Item Iulius Papa prius, in reſcripto contra orientales pro Athanaſio, c.29.

¶Non eſt ratum concilium, quod auctoritate Romanæ Eccleſiæ fultum non fuerit. Cap. II.

Anſ.l.2.c.47.
Poly.l.1.c.13.
† *al.legatio.*

REgula veſtra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam nec ab orthodoxis epiſcopis hoc cõciliũ actum eſt, nec Romanæ Eccleſiæ legatus † [c] interfuit; canonibus præcipientibus, ſine eius auctotitate concilia fieri non debere. Nec vllum ratum eſt [d], aut vnquam concilium, quod non fultum fuerit eius auctoritate.

Item Damaſus Papa I. ad Stephanum, epiſt.3.

¶Nullus vſurpet conceſſa Romanæ Eccleſiæ. Cap. III.

Anſ.l.1.c.55.
Poly.l.1.c.17.
† *ſanctæ.*

HVic ſoli † ſedi conceſſa [e] nullus vſurpare ſine eius conſultu præſumat, qui non vult honore eccleſiaſtico indignus, vel contemptor, iudicari.

Item Gregorius. † α

† *al. Pelagius Papa Valeriano Patritio.*

¶Abſque Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſynodum particularem contra vniuerſalem aliquibus congregare non licet. Cap. IV.

Iuo p.4.c.239.
Anſ.l.12.c.43.
Poly.l.1.c.14.

NEc licuit alicui aliquãdo, nec licebit, particularem [f]

b ¶Cõgregare.] Cũ conueniunt epi ad examinandum cãm criminalem alicuius clerici in ſacris, & ſecũdum hoc eſt arg. quod talis congregatio epiſcoporum nõ dicitur ſynodus generalis.

REgula.] CASVS Orietales epi facti hæretici multas fecerunt facto concilio cõſtitutiones; cui concilio, nec Papa, nec eius legatus ĩterfuit Et iõ Iulius Papa dicit illud nullas vires habere, vel qđ in eo eſt ſtatutum, & hoc ꝓbat auctoritate canonum dicentium, cõcilium ſine auctoritate ſed. Ap. fieri non debere.

CASVS. ſeq. cap. patet,

c ¶Legatus. Ad hoc ſpãliter deſtinatus: aliàs nõ poſſet legatus facere conciliũ, vt not. ſup. diſt.3. c. regula. §. porro. & extra de off. leg quòd translationem.

d ¶Ratũ eſt.] Argu. ꝙ id, quod nullũ eſt non poteſt ratũ haberi, vt not.9. q.2. c. nullius alterius. ext. de elect. auditis.

e HVic ſoli ſedi cõceſſa.] Hic expreſſe hr̃, ꝙ illud ꝙ ſoli Papę cõpetit, nõ transfertur gñali mandato: niſi ſpecialiter mandet, vt ext. de offic. legat. quod translationem, quæ autem illa ſint, dixi. 12. diſt. præceptis, & alia habes extra, de off. leg. quod translationem.

Papæ ſoli cõpetens generali mãdato non transfertur.

tropolitanus, vel primas facit cum ſuffraganeis ſuis, vt 18. d. c. 1. 92. d ſi quis eps. Sed vniuerſale non debet fieri ſine auctoritate Papæ, vt hic, nec particulare ſine auctoritate Metropolitani, vel primatis, nec epãle ſine auctoritate epi: Metropolitanus tñ poteſt facere concilium ſine auctoritate primatis, vt 92. d. ſi quis eps: ſimiliter eps ſine auctoritate Metropolitani, vt 38 d. quãdo. 12. q. 2. placuit. Nec ob. quod legitur inf. d. proxi. c. propter. in fi. & c pen. quia illud eſt intelligendum de prouincialibus conciliis, vel intellige illud de canonibus conſtituendis Ioan.

SYnodum.] CASVS, Maxẽtius epiſcopus volebat ge-

NEc licuit.] CASVS. Celebrato concilio quinto apud Conſtãtinopolim, epiſcopi Venetiæ, Hiſtriæ, & Liguriæ volentes recipere ſtatuta illius concilij, conuenerunt ad examinandum, an illa ſtatuta eſſent bona, vel mala, contra quos inuehitur Gregorius dicens, ꝙ ſi aliqua dubitatio emerſerit de ſtatutis in eo concilio, mittere debebant ad ſedem Apoſtolicã. Si vero fuerint cõtumaces, ab eccleſia ſunt coercendi, & ſi per eccleſiã non poſſunt, per ſæcularem debent comprimi poteſtatem.

f ¶Particularẽ.] Ad aliquid generaliter, ſtatuendum 2, vel ad reuocandum illud, quod in vniuerſalibus concilijs eſt ſtatutum, vt iſti epiſcopi, qui volebãt retractare ſtatuta

2 Vel dic, ꝙ particularẽ dicit ꝓpter illos, qui parte faciunt, ſ. hæreticos, quib. nullo modo licet conciliũ celebrare, ſecũdum Laur.

ſtatuta Conſtantinopolitanæ ſynodi, videtur hic, ꝙ ad ſolum Papam ſpectat interpretari ſtatuta vniuerſalis concilij, vt extra de conceſ. præb.& eccle. non vacan. dilectus, Arg. cõtra, ꝙ ab oĩbus epiſcopus, vel a ſeniori parte eorum, qui interfuerunt, põt fieri interpretatio, quia ab eo iudice prodire debet interpretatio. qui ius ſtatuit. extra de ſentẽt. excom. inter. de iud. cum veniſſent.

Statuta vniuerſalis concilij per quẽ poſſint interpretari.

chiepiſcopi, vel patriarchæ, & ſi ibi non poteſt terminari, reſeruetur ad ſynodum epiſcoporum, difficilior res vero quæſtiones ad ſedem Apoſtolicam reſeruantur.

c ¶ Hortatu.] Arg. ꝙ auctoritas ſuperioris non excuſat, vt 12. q. cum q; militũ arg. contra 12. q. 2. de reb. 63. diſt. Salo-

ſynodum β congregare: ſed quoties aliqua de vniuerſali ſynodo aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendum[a] de eo, quod non intelligunt, rationem, aut ſponte ij, qui ſalutem animæ ſuæ deſiderant; ad Apoſtolicam† ſedem pro recipienda † ratione conueniant: aut ſi forte (ſicut de talibus † ſcriptum eſt; [Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit]) ita obſtinati, & contumaces extiterint, vt doceri non velint; eos ab eiſdem Apoſtolicis ſedibus aut attrahi ad ſalutem quoquomodo neceſſe eſt, aut (ne aliorum perditio eſſe poſſint) ſecundum canones per ſæculares [b] comprimi † poteſtates.

† *Apoſtolicas ſedes* Iuo.

Prou. 18

† *al. percipienda.*

† *al. quibuſdam.*

† *al. opprimi.*

α ¶ Gregorius.] *Hoc proculdubio eſt* Pelagij, *ſicut ab* Anſelmo, *&* Iuone *citatur. Sunt autem apud* Gratianum *multa capita ex* Pelagio *huius argumenti, ad* Apoſtolicã *ſedẽ recurrendum eſſe, cum aliqua vniuerſali ſynodo eſſet conſtitutum, & valde illos condemnandos, qui Apoſtolicis ſedibus non communicant, vt 23. q. 5. c. non vos, &c. de* Liguribus *Ex hoc autem capite, nec licuit, & capite, iſtud* 11. *q. 1. habetur integra epiſtola* Pelagij, *quemadmodum ab Anſelmo refertur. Verum in* Polycarpo *citatur ex* Gregorio, *& in margine eſt additũ,* ad epiſcopos Mauritianæ Atq; *in ſummarijs capitum dictatus ipſius* Papæ, *qui habetur lib. 2. Regeſti* Gregorii *ſeptimi; inter cætera hoc eſt,* quod nulla ſynodus abſq; præcepto ſummi Pont. dẽat generalis uocari

β ¶ Synodum.] *Apud Anſelmum,* Iuonem, *& in* Polycarpo *additur hæc,* ad iudicandum uniuerſalem ſynodum. *Hoc. n. eſt, ꝙ prohibetur hic a* Pelagio. *Multi. n. eo tempore aut ignorantia, aut animi peruerſitate adducti, nolebant quintum concilium recipere, (Qua de re* B. Gregorius, *lib. 7. epiſt. 53. & alibi ſæpe) & particularem ſynodum vniuerſali, ac ſedium* Apoſtolicarum *auctoritati præferebant. Itaque hoc capite non prohibet* Pelagius, *ſiue* Grogorius, *ne epiſcopi poſſint* Diocœſanas, *&* Metropolitã *prouinciales ſynodos conuocare, ſed ne ipſas ad iudicandum vniuerſalem ſynodum congregent, atque ita eſt in rubrica emendatum.*

Item Pelagius II. Epiſcopis, qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Conſtantinopolitani, Epiſt. 1. cap. 1.

¶ Non eſt concilium, ſed conuenticulum, quod ſine ſedis Apoſtolicæ auctoritate celebratur. Cap. V.

MVltis denuo Apoſtolicis, & canonicis, atq; eccleſiaſticis inſtruimur regulis, non debere abſq; ſententia Romani Pontificis concilia celebrari. ¶ Quapropter, vt iam dictum eſt, recte non concilium, ſed veſtrũ conuenticulum, vel conciliabulum caſſatur, & quidquid eo actũ eſt, irritum habetur, & vacuum. Vos quoq; deinceps videte, vt nullius hortatu [c] talia præſumatis, ſi Apoſtolicæ ſedis communione carere non vultis. *& infra.* ¶ Si vero.

Anſ. l. 2. c. 36.
Poly. l. 1. c. 14.

Cap. 3.

a ¶ Ad recipiendã.] Eo ipſo, ꝙ qs errat, non dicitur hæreticus, ſi paratus ẽ corrigi, vt 24. q. 1. hæc eſt fides. Sed ſi dubitat de fide, hereticus dicitur, vt extra de hære. c. 1.

b ¶ Per ſæculares.] Poſſunt ergo laici coercere 1 clericos ẽt non depoſitos in caſib. vt not. 23. q. 5. principes. aliàs autẽ etiam depoſitũ non poteſt laicus punire: niſi ĩcorrigibilis ſit, vt extra de iud. cum nõ ab homine nunquã. n. clericus quantumcunq; ſit criminoſus, tradendus eſt curiæ ſæculari, dummodo poſſit corrigi per eccleſiaſticã poteſtatẽ, vt 81. diſt. dictũ, extra de iud. at ſi clerici, niſi ĩ crimine falſi literarũ apoſtolicarum, vt extra de crim. fal. ad falſariorum. Item habes hic, ꝙ vbicunq; deficit eccleſiaſtica poteſtas, ſemper recurritur ad brachiũ ſæculare, 11. q. 1. petimus, & 23. q. 5. de Liguribus.

Laici vtrum poſſint aliquando clericos punire

1 Hic videas quod legit, & notat 17. q. 4. de preſbyterorum. Archid.

ADDITIO. Ad idẽ ead. q. adminiſtratores.

MVltis.] CASVS. Hoc ca. diuidit ĩ duas partes. In prima parte dr̃, ꝙ Conſtantinopolitani e̅pi celebrauerũt cõciliũ ad uocationem Ioãnis, q tunc erat patriarcha, qđ factum fuit abſq; ſedis Apoſtolicę licẽtia quare Papa cõciliũ illud euacuat, & caſſat, & qđqđ ĩ eo fuit cõſtitutũ, & prohibet ne de cætero talia fiãt. In 2. parte, quæ incipit ibi, [Si vero.] dicitur, quòd ſi epiſcopi cęperũt ſuper aliquo diſcrepare negotio, referatur quæſtio ad ſedem Ar-

Salonitanæ 2 Tu dic, quòd in leuibus excuſat aliàs nõ.

a ¶ Ad

2 Vbi de hoc & 86. diſ. an putabis Arc.

a ¶Ad maiorem.] Ideſt, ad metro[illegible] appellatur ab omnibus epiſcopis prouinciæ 93 metropolitanum, videtur, quod metropolitanus ſolus maior ſit omnibus epiſcopis prouinciæ, quia de pari ad parem nō licet appellare, 2.q.6.c. anteriorū. ver. illo videlicet Item

[illegible]] CASVS. Quidam epiſcopi ſingulis annis ſine ſede Apoſtolica concilia faciebant: quare Symmachus Papa ea caſſat, cum non inueniatur aliquid conſtitutum ſine auctoritate ſedis apoſtolicæ, immo ſemper ei maiora negotia referuantur.

Appellatur [a] epiſcopis [pro]uinciæ [a]d metropo[lit]anum.

in qualibet prouincia ortæ fuerint quæſtiones, & inter ipſius prouinciæ epiſcopos diſcrepare cœperit ratio, atque inter ipſos diſſidentes non conueniat; ad maiorem [a] tunc ſedem referantur. Et ſi illic facile, & iuſte nō diſcernuntur, vbi fuerit ſynodus regulariter congregata, canonice, & iuſte iudicentur. Maiores [b] verò & difficiliores † quæſtiones (vt ſancta ſynodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit) ad ſedem Apoſtolicam ſemper referantur.

† al. difficiles.

c ¶Sacerdotum.] Ideſt epiſcoporum.

d ¶ Perdiderunt.] Not. ꝙ aliquis dicit perdere quod nunquā habuit. ſic 5.q.6. quia iuxta. 23.q.4. Guiliſarius. 23. diſt. quorundā 2, ſic 33. q. 2 quod verò, &c. Moyſes.

2 Vbi de hoc. Arch.

HINC ETIAM. Hęc eſt 2. pars diſt. in qua ponitur quid iuris ſit de ſynodis.

Item Symmachus Papa.

¶Prouincialia concilia ſine Romani Pontificis præſentia pondere carent. Cap. VI.

In lib. Enno. pro defenſione 4. & 5. ſyn. ſub Sym. Anſ. l.2.c.56. Polyc. l.1. tit.7.

Concilia ſacerdotum [c] eccleſiaſticis legib. quotannis decreta per prouincias, quia præſentiam Papæ non habent, valitudinem perdiderunt [α] [d] Legiſtis † inſaniſſimi, aliquādo in illis præter Apoſtolici apicis ſanctionem aliquid conſtitutum; & non de maiorib. negotiis ad conſultationem †, quid occurrerit, præfatæ ſedis arbitrio fuiſſe ſeruatum?

† al. Leg[iſtis].

† collationē] orig.

α ¶Perdiderunt.] *Hic in libello Ennodij in recentioribus editionibus eſt nota interrogationis. Sunt enim verba inimicorum Symmachi hoc tanquam abſurdum quidpiam obÿcientium. Quibus Ennodius in ſequentibus verbis reſpondet,* Legite, &c.

CASVS. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ Symmachus Papa erat de quibuſdam criminibus diffamatus: Vnde Theodoricus Rex veniēs Romam, concilium cōgregauit, vt examinarentur ea quæ obiiciebātur Papæ: Tunc ſurgentes epiſcopi Liguriæ & Aemiliæ & Venetiæ dixerunt Imperatori, ꝙ ad Papam ſpectabat cōuocare concilium: Imperator ad hoc benigne rñdit oĩa eſſe in poteſtate ſynodi cōmittēs negotium auctoritati Pontificum, dūmodo pax in ciuitate Romana ſeruet. In ſecūda parte, quæ incipit ibi, [Epi verò.] dicit, ꝙ Epi ibi congregati auctoritate eiuſdē Symmachi īteruenięnte abſoluerūt ipſū ab humano iudicio, a ſolo Deo iudicādū, & reſtituā dos clericos, q receſſerant a Symmacho Papa in ſuis officiis decreuerūt: dummodo primo Symmacho ſatisfaciāt. Cui ſtatuto primo ſubſcripſit Laurentius eps eccleſiæ Mediolanenſis, ſecundo Rauennas, & poſtea lxxv. epi. Omnia quæ poſtea ſequuntur, plana ſunt vſque ad d.18.

2 [*Hinc etiam cum auctoritas Theodorici regis ex diuerſis prouincÿs ad vrbem Romam ſacerdotes conuenire præcepiſſet* [e], *vt ſanctum concilium iudicaret de ÿs, quæ venerabili Papæ Symmacho præſuli Apoſtolicæ ſedis ab aduerſarÿs ipſius dicebantur impingi, Liguriæ, & Aemiliæ, ſeu Venetiarum epiſcopi ſuggeſſerunt ipſū, qui dicebatur, impetitus debere ſynodum conuocare, ſciētes, quia eius ſedi primum Petri Apoſtoli meritū, deinde ſecuta iuſſione † Domini* [f], *conciliorum venerandorū auctoritas ſingularem in eccleſÿs tradidit poteſtatem, nec antedictæ ſedis antiſtitem minorū ſubiacuiſſe iudicio.*] *& infra.* [¶*Ad hæc sereniſſimus Rex, Deo adſpirante reſpondit ſynodalis eſſe arbitrÿ in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe præter reuerentiam* [g] *de eccleſiaſticis negotiis pertinere, committens etiam poteſtati Pontificum, vt ſiue propoſitum vellent audire, ne-*

Verba oĩa ſumpta ſunt ex quarta ſynodo Romana ſub Symmacho.

† iuſſionem.] Varic. eod. & Nicolaus ad Michaelem Impe. pag. 501.

Item hic appellatur a metropolitano ad concilium metropolitanum. inf. 2.q.6. omnis. & ſic conciliū eſt maius 1 ipſo metropolitano. & ſic appellatur ab aliquo ad ſeipſum cum aliis, & eſt ſimile. ff. quando appell. ſit l. 1. §. ſolent. Sed quid eſt, qđ hic dicitur, ꝙ ſi diſſentiunt epi, recurratur ad ſuperiorem, quare non ſtatur hic ſententiæ plurium 65. diſt. ſane? Intelligunt quidā, qđ hoc dicitur in cauſa criminali epiſcopi, vbi oportet omnes epiſcopos conſentire, vt 6.q.4.c.1. & 2. Sed poteſt intelligi in eo caſu, quando in prouincia dubitatur de negotio aliquo inter epiſcopos: tunc recurritur ad ſedem ſuperiorem. Vel intelligas in eo caſu etiam quando diſſentiunt epiſcopi in ſententia, non quòd ſententiam aliquam proferant, ſed videtur quibuſdam vno modo ſententia, aliis alio modo.

b ¶Maiores.] Vt de fide, vt 24 q.1. quoties.

1 Ex hoc dicto videtur, ꝙ cōcilium poſſet cognoſcere de cauſis delictorum metropolitani, de hoc dicā 11.q.1. ſi clericus ibi videas Arch.

e ¶Præcepiſſet.] Iſti epi uenerunt ad citationem Regis non, ꝙ venire tenerentur, ſed vt reuocarent eum ab errore ſuo. Simile ad hoc extra de exceptionibus, olim.

f ¶Iuſſione Domini.] Habet ergo Romana eccleſia auctoritatem a Concilus, ſed Imperator a populo, vt 93. d. legimus. in fi. Contrarium huic ſignatur 21. d. quamuis & 22. d. omnes. vbi dicitur. ꝙ Romana eccleſia habet primatū a Domino, & nō a cōciliis. Sed dic principaliter habuit a Domino. ſecundario * a concilis.

g ¶Reuerētiā.] Debet imperator reuerentiam eccleſiæ: ſed de rebus eccleſiæ nihil poteſt diſpenſare, vt 96 diſt. bene, vnde nec dignitates, nec præbendas dare pōt 3. vt

* *Concilio proprie non dederūt primatum Romanæ eccleſiæ, ſed explicarūt datum a Domino.*

3 Cōtra no. 10. d. Imperium ibi dixi. Archid.

vt 16.q.7.ſi quis deinceps.arg.contra extra de conſuetu. cum inter in parte deciſa.vbi dicitur Rex conferre decanatum:ſed hoc forte ex conſuetudine,& ex priuilegio. 16 q.1.hinc etiam.

a ¶Immunis.]inf.2.q.7.§.item cum Balaam.in fi.contra,ibi dicitur, ꝙ ſimoniac⁹ poſt reſtitutionē tenetur reſpōdere accuſatoribus. Sed dic,quod primo fuit accuſatus de hęreſi. ſed cum appareret calumnia accuſātis,poſtea fuit abſolutus,vt hic dicit̄.

in anno, & quo tempore anni, & cuius auctoritate ſint celebranda 3,& ꝙ metropolitanus nihil debet exigere ab epiſcopis conuenientibus ad cōcilium addit de pœna epiſcopi, qui vocatus ad ſynodum non venit. In fine dicit, ꝙ intra ſex menſes debet epiſcopus indicare ſuis

3 Vt inf. & ca.1.2. & 3. ca. peruenit & c.quoniā.

gotium ſiue nollent, quod magis putarent vtile deliberarent,dummodo venerandi prouiſione concilij pax in ciuitate Romana daretur †: epiſcopi verò in ſynodo reſiſtentes congregata auctoritate eiuſdem Symmachi dixerunt: Symmachus Papa ſedis Apoſtolicæ præſul ab huiuſmodi oppoſitionibus † impetitus, quantum ad homines reſpicit ſit immunis [a]*, & liber,cuius cauſam totam Dei iudicio reſeruamus.]& infra. ¶De clericis vero memorati Papæ, qui ab epiſcopo ſuo ante tempus* [b] *contra regulas diſceſſerunt,& ſchiſma fecerunt;hoc fieri decernimus,vt † illi ſatiſfacientes epiſcopo ſuo miſericordiam conſequantur,et officijs eccleſiaſticis ſe gaudeāt reſtitui.] Ibidem infra.¶[Laurentius eccleſiæ Mediolanenſis epiſcopus huic ſtatuto noſtro, in quo totam cauſam Dei iudicio commiſimus,ſubſcripſit. Petrus eccleſiæ Rauennatis epiſcopus ſub eiſdem uerbis ſubſcripſit,& poſt eū ſeptuaginta quinque epiſcopi.]Illud de clericis pro pace in vrbe reformādā miſericorditer & diſpenſatiue factum dignoſcitur.¶Hoc quoque notandum eſt,quòd in hoc concilio, & in alia ſynodo* [c] *Symmachi Papæ, ante Rauennatem epiſcopum, Mediolanenſē ſubſcripſiſſe, & reſpondiſſe legitur: ex quo ſedis prærogatiuam ante eum habere colligitur.*

† Chriſtianis omnibus redderetur] orig.
Ibidem infra.
† al.propoſitionib.] orig.

† vt eos ſatiſfacientes epiſcopo ſuo miſericordia ſubſequatur] orig.

Ait enim Gregorius primus lib.7.reg.epiſt.122. Syagrio epiſcopo Auguſtudunenſi.

CAP. VII.

EPiſcopos ſecundum ordinationis ſuæ tempus [d], ſiue ad conſidendum in concilio,ſiue ad ſubſcribendum,vel in qualibet alia re ſua attēdere loca decernimus, & ſuorum ſibi prærogatiuam ordinum vendicare. Anſel.l.6.c.134.

Verum tempus ordinationis non ad eccleſias, ſed ad perſonas refertur, ſicut ex conſuetudine Cardinalium ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & epiſcoporum vniuſcuiuſque prouinciæ euidenter apparet.

DISTINCTIO XVIII.

EPiſcoporū [e] *igitur concilia,vt ex præmiſſis apparet,ſunt inualida ad definiendum,& conſtituēdum* [f]*,non autem ad corrigendū. Sunt enim neceſſaria epiſcoporum cōcilia ad exhortationem, & correctionem, quæ etſi non habēt vim conſtitutionis †;habent tamen auctoritatem imponendi, & indicendi, quod alias ſtatutum*

† al. conſtituendi.

b ¶Ante tempus.] quod fieri non debuit,vt 8.q.4. nōne.§.illud

c ¶Synodo.] vt 96.d.bene.

Ordo inter beneficiatos

d ¶Epiſcopus.] Tēpus { Generale eſt, quod qui prius dignitatem receperunt, præferēdi ſunt aliis 1, vt 74 d. epiſcoporum.& 75. di. cap. vlt. & extra de maio.& obed.cap.1. quoniam ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior & ſtipendia lōgiora fecerunt anteire, vt C. de offic. ma.offi l.nemo,niſi aliquis receperit dignitatē a principe: ille enim præponit̄ aliis, vt extra de maio.& obed.ꝑ tuas & ff.de albo ſcrib.l. 2. & niſi ſint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis,q licet ſint poſterius ordinati, tamen præponuntur aliis,vt hic in Palea, placuit, diſt. proxi.

1 Contra 16. d.6.ſynodus ver. prima adornatio, vbi de hoc Archid.

e ¶Epiſcoporū.]Hęc diſtictio diuidit̄ ī tres partes: in prima ꝓbat,[1] ꝙ concilia epiſcoporum debēt fieri bis in anno;& hoc probat per ſex canones quod tñ correctum eſt.Scda ibi,[Quoniam quidem.]Tertia ibi,[Singuli.] CASVS. Dictum eſt ſupra & oſtenſum, ꝙ epiſcopi non poſſunt celebrare concilia ſine licentia Romanæ ſedis, in quibus aliquid generaliter definiant, vel ſtatuant:ad correctionem tamen cōcilia celebrare, & indicere quæ iam ſtatuta ſunt generaliter, vel ſpecialiter, poſſunt.

a ſup. diſt. prox c.concilia. ſecundum Hugonem.

e ¶Epiſcoporum.] Hic intitulatur 18.diſt. In proxima diſtin. magiſter oſtendit 2, quod prouincialia concilia nihil generaliter poſſunt conſtituere: ideo conſequenter oſtendit ad quid ſint vtilia, addit etiam quoties

ſuis ſubditis ea,quæ in concilio acta ſunt.

f ¶Conſtituendum.] illud non eſt verū, quia epi bene poſſunt condere canones epales, & archiepiſcopus prouinciales. quia quilibet populus, & quælibet eccleſia ſibi poteſt ſtatuere aliquod ius,vt ſup.diſt.1.ius ciuile.& 9.d.quę contra.& 11.d.catholica.& 12.d.illa.& de conſecra.d.3.c.1.& extra de fer. conqueſtus.ſed de maioribus negotiis non poſſunt aliquid ſtatuere,vt hic,& 12. diſt:præceptis, vbi de hoc.

Eccleſia quælibet poteſt ſibi ius ſtatuere.

De

DE conciliis.] CASVS. In hoc ca. ſtatuit Leo, vt cõcilia epiſcoporum fiãt bis in anno, & ibi clericorũ quæſtiones dirimantur: & ſi ibi dirimi non poſſunt, referantur ad primatem. & ſi nec ibi poterunt terminari, ad ſedem Apoſtolicam referantur.

eſt, & generaliter ſeu ſpecialiter obſeruari præceptum.]*Ex concilio Cabilonenſi, c.6.*]

¶ *In peruetuſto Gratiani codice palea hæc eſt in extremo præcedentis diſtinctionis, conuenitque cum ultimo illius capit*, epiſcopos, *Ex Cabilonenſi autem citant etiam cæteri collectores, extat uero in Bracarenſi primo, c.24. & concordat cum c.13. concilij Mileuitani, & ca.53. concilij Africani.*

PALEA. Cap. I.

Burch. l.1.c.55.
Iuo. p.5. ca.165.
Pann. l.4.c.10.
† *al. ſedendi deferat.*

PLacuit, vt conſeruato metropolitani primatu cæteri epiſcopi ſecundum ſuæ ordinationis tempus alius alij deferat † locum.

Vnde Leo primus, epiſt. 82. c.7. Anaſtaſio Theſſalonicenſi epiſcopo.

¶ Bini conuentus per ſingulos annos ab epiſcopis celebrentur. Cap. II.

Burch. l.1.c.43.
Iuo p.4.c.241.
Pann. l.3. tit 19.
Poly. l.3. tit 16.
Poly. l.1. tit.15.

DE conciliis autẽ epiſcopalibus nõ aliud indicimus, quàm ſancti Patres ſalubriter ordinarunt, vt ſcilicet bini [a] conuentus per annos ſingulos habeantur, in quibus de omnibus [b] querelis, quæ inter diuerſos eccleſiæ ordines [c] naſci aſſolent, iudicetur. At ſi forte inter ipſos, q̃ præſunt, de maioribus (quod abſit) peccatis cauſa naſcatur, quæ ꝓuinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate metropolitanus [d] curabit inſtruere [e], & ſi coram poſitis partibus nec tuo fuerit res ſopita iudicio, ad noſtram cognitionem quidquid illud eſt, transferatur.

Item ex Nicæno concilio, c.5.

¶ Quo tempore concilia epiſcoporum ſint celebranda. Cap. III.

Poly. l.3. tit.19.

HAbeatur ſemel concilium ante dies Quadrageſimæ [f], vt omnibus, ſi quę ſunt, ſimultatibus [g] amputatis, mundum α ieiunium, & ſolenne Deo poſſit offerri: ſecundum vero agatur circa tempora [h] autumni.

α ¶ Mundum..] *Caput hoc eſt ex uerſione; qua uſus eſt Iſidorus. In ea tamen hoc loco eſt,* mundum ſolenne Deo munus; *quemadmodum & in Polycarpo, & in aliquibus Gratiani codicibus eſt,* mundum, & ſolemne Deo munus. *Græcè eſt,* ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀναιρουμένης τὸ δῶρον προσφέρηται τῷ θεῷ, id eſt, vt omni ſublata animi anguſtia munus purum Deo offeratur.

Item ex Antiocheno concilio, c.20.

¶ Ad morum correctionem, & controuerſiarum diſſolutionem bis in anno epiſcopale concilium fiat. Cap. IIII.

Burch. l.1 c.44.
Iuo p.5.c.154.
Pann. l.1.c.15.
Polyc. l.3. ti.19.

PRopter eccleſiaſticas cauſas, & quæ exiſtunt, controuerſias diſſoluendas, ſufficere viſum eſt bis in anno ꝑ ſingulas prouincias epiſcoporum concilium fieri, ſemel quidem poſt tertiam hebdomadam Paſchalis feſtiuitatis ita vt in quarta hebdomada, quæ conſequitur, id eſt media α Pentecoſte, concilium compleatur β, Admoneant, [i]

a ¶ Bini.] Hoc corrigitur infra eod. quoniam. & extra de acuſ. ſicut olim.

b ¶ De omnibus.] Ad eos ſpectãtibus.

c ¶ Ordines.] Id eſt, laicos vel clericos. loquitur Primati vel Patriarchę.

d ¶ Metropolitanꝰ.] Not. ꝙ in magnis negotijs ſemper conſulet archiepẽs ſuũ Primatem, vt hic, & 65. diſtinct. de perſona. & 6.q 4. ſi inter epiſcopos. Item habes hic, ꝙ Primas nõ debet intereſſe concilio Metropolitani, & 92. diſtin. c pen. & 11. quęſt. 1. ſi clericus aduerſus.

e ¶ Inſtruere.] Ergo iudex à quo appellatur, poteſt inſtruere iudicem ad quem appellatur, & eius cauſam quare non recipit eiꝰ appellationẽ, & exemplũ ſibi reddere debet, vt ff de appella. recipi. l. ſciẽdum. non tamen tã quam teſtis, vt 2.q. 6. ſtatuendum.

HAbeatur.] Caſus triũ ſequentium capitulorum plani ſunt.

f ¶ Dies Quadrageſimæ.] In ſeq. cap. dicitur, quòd poſt tertiam hebdomadam Paſchæ: ſed iſte canon præiudicat illi: quia iſte canon eſt Nicæni cõcilij 1. vel loquitur ſecundum diuerſas conſuetudines. 16. diſt. ca. ſexta ver. primo.

ADDITIO. Arg 76. diſt. vtinam. Archidiaconus.

g ¶ Simultatibus.] Simultas eſt odium priuatum 65. diſ. ca. tertio.

h ¶ Circa tempora.] Idibus Octobris, vt infra. cap. ſeq.

i PRopter.] ¶ Admoneant.] Id eſt conuocent, vel ꝓpriè, & ſic eſt argu. quod mora poteſt purgari, licèt certus dies ſit appoſitus 2, alias quare admoneretur?

Primas in concilio archiepiſcopi non debet intereſſe.

1 Sub. ꝙ inter alia primatum obtinet. 15. diſt. c.1. & 2.

2 Id eſt, adiectio diei nõ facit aliquem eſſe in mora. Lau.

returt ſic inf.ea.diſ.qm̃ & extra de conceſ.prębẽ. & eccle.nõ va.quia diuerſitatem.& ff.de peri. & cõm. rei vẽ. l.1.§ licèt autem. Arg.contra extra de elect.cũ in cũctis arg contra 7.q.1:pręſentium, & 20.q.2.puella. & C de contrah. ſtip. magnam. & extra de dolo & contuma. cumdilecti. Solu. vbi dies præfigitur à canone, mora poteſt purgari: ſecus ſi ab homine præfigitur dies. argu ff.de arb. ſi cum dies.§ vlt. & l Celſus. Io. Sed hoc nõ eſt verum, vt extra de ſup. neg. præ. licet. ibi dici vr̃, ꝙ mora purgari non poſſit. ſed certe noua decre dicit, quod in ſolutione penſionis mora itra breue tp̃s poſſit purgari, vt extra de loc. c. vel. ſed illa loquitur in alio caſu quàm decret. licet Vel d c, quod illa corrigit decret. licet B.

a ¶ Idibus.] Hoc falſũ vr̃: qa idus ſemper eſt i xiij. die uel xv. ſecundum quod nonę pręcedũt: ſi n menſis habet quatuor nonas, sũt idus ĩ xiij. die. ſi vero ſex nonas ſunt ĩ xv. die. Et ita idus nunquã ſunt in x. die. verum eſt apud nos ſed apud Gręcos bene eſt in x. die. Dicunt quidam 1. quod idus qñque dr̃ large, vt hic, ſcilicet totum illud tempus ex quo poſt nonas ſtatim incipiunt cõputari, vt cũ dr̃ viij. idus. vij. idus & ſic deinceps, nã in principio menſis dr̃ Kalẽdæ, deinde iiij. vel vj. nonas, deinde terminatis nonis dr̃ viij. idus. vij. idus quare ergo dr̃, ꝙ ſit decimus? Sed dicas ꝙ hic vocat hoc nomine, idus, quẽlibet diẽ, qui eſt ĩter illos dies, q dñr idus, nõ vltimum diem iſtorum, qui propriè & abſolutè dicit idus. Alia expoſitio, quæ fit hic, non valet.

1 Vt Laurentius.

b ¶ Hypberetæi mẽſis] id eſt, Octobris.

c ¶ Et omnes.] Et, pro, i. alias ſi omnes debent conuenire de prouincia, quare epiſcopus reſeruaret eis omnia ea quæ fierent 2 in ſynodo, vt inf. c. decernimus.

2 De hoc iſ. eo. ca. pen Laur.

d ¶ Concilia.] Prouincialia, quia quilibet epiſcopus irrequiſito metropolitano poteſt facere concilia epiſcopalia, vt 38. d ſt. quando.

ADDITIO. Sic legitur & no, inf. ea. di, c. pen. in fi. Arch.

e ¶ Cauſis conſtat.] Quæ ad ſtatum prouincię ſpectant.

f ¶ Non oportet.] ¶ Doceri.] Licèt enim non debeant indigere doctrina, vt 1. q. 7. conuenientibus 3. tamen diſcere debent. 24. q. 3. ſi habes. Laur.

g ¶ Accuſare.] Id eſt, debent excommunicari, vt 2. q. 6.

3 Ad idem 36. diſtin. § cccc.

autem comprouinciales epiſcopos ij, qui in amplioribus, id eſt in metropolitanis ciuitatibus degunt. ¶ Secundum vero cõcilium Idibus [a] Octobris habeatur, q dies apud Gręcos hyperberetæi † menſis [b], decimus γ inuenitur. In ipſius autem concilijs, & presbyteros, & diaconos pręſentes eſſe oportet, & omnes [c] quotquot ſe læſos exiſtimant, & ſynodicam expectare ſententiam. Nec liceat aliquibus apud ſemetipſos concilia [d] ſine metropolitanorũ eſpicoporum conſcientia facere, quibus de omnibus cauſis conſtat [e] permiſſum eſſe iudicium.

† Vide in hunc locum Io. Bap. F. adnotationum poſteriorũ. c 65 Kalendæ, nonæ, & idus.

α ¶ Id eſt media.] *Antea legebatur*, & in medio temporis inter Paſcha, & Pentecoſten. *nec multo aliter apud Iuonem*, id eſt medio temporis, &c. *Sed poſita eſt hęc lectio, ex pleriſque Gratiani exemplaribus, & collectione Iſidori, in qua eſt hęc eadem verſio, Nam cęteri collectores ſecuti potius videntur verſionem Dionyſii, qua eſt in codice canonum: quamuis & Burchardus, & Pannormia hoc loco habeant*, id eſt medio Pentecoſtes, *vel*, in medio Pentecoſte, *vbi in verſione Dioniſii eſt*, ita vt quarta ſeptima Pentecoſtes. *verbum planè è verbo, Gracè enim eſt*, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς π.

β ¶ Compleatur.] *Vocem*, ἐπιτελεῖσθαι *Dionyſius vertit* conueniat.

γ ¶ Decimus,] *Prorſus ex Gręco. Dionyſius autem quem Burchardus, & Iuo ſequuuntur, habet*, Idibus Octobris, id eſt, quintodecimo die menſis Octobris, quem hyperberetæum Græci cognominant. *In canone autem Apoſtolorum. 37. legitur ſecundam anni ſynodum celebrandam eſſe* ὑπερβερεταίου δωδεκάτῃ, *id eſt*, duodecimo die hyperberetæi. *Non conuenire autem omnino Latinorum menſes cum Gręcorum ſatis conſtat. Suidas quidem ſcribit apud Macedonas hyperberetæum eũdem eſſe q October, Galenus autẽ Pergami eundẽ qui September.*

Item ex Concilio Laodicen. c. 40.

¶ Semetipſos accuſant, qui vocati ad ſynodum venire contemnunt. Cap. V.

Burc. l. 1. ca. 47. Iuo p. 5. c. 157. † *al. abire.*

NOn oportet vocatos epiſcopos ad ſynodum, contẽnere, ſed adire † debere, & aut docere, aut doceri [f] quę ſunt ad eccleſiæ cæterorumque correctionem vtilia: quòd ſi contempſerint, ſeipſos videntur accuſare [g], niſi forte prę infirmitate ire non poſſint.

Item ex concilio Chalcedonenſi. c. 19.

¶ Corripiantur epiſcopi, qui ad concilium vocati, venire contemnunt. Cap. VI.

Anſe. l. 6. c. 199. Iuo p. 4. c. 243.

PEruenit ad noſtras aures, quòd in prouincijs cõſtituta epiſcoporũ cõcilia minimè celebrent. Hoc α ex eo

6. quiſquis probatus.

PEruenit CASVS. Quidam erant epiſcopi, qui concilia non celebrabant, quod apparebat ex eo, quod correctione egebant multæ res eccleſiaſticæ quæ iam neglectę fuerant. Quare ſtatutum fuit in ſynodo, vt bis in anno epõrũ concilia celebrarentur ad correctionẽ eorum, quæ fuerunt emendanda. Statuit enim quòd omnes epiſcopi prouincię interſint: niſi neceſſitate aliqua

præcedentia per ſequētia præſumuntur.

aliqua excuſentur, alioquin corripiantur.

a ¶Multæ.] Arg. ꝙ per ſequentia intelliguntur, & præſumuntur præcedentia: nā ſi quis ab hæreticis per violentiam tractus fuerit, & per menſem ſteterit cum eis, præſumitur non tractus, vt 1.q.1.conſtat item arg. contra diuinis mandatis: & ꝙ metropolitanus non habeat licentiam petendi aliquid ab epiſcopis venientibus ad ſynodum, & ſi conuictus fuerit aliquid exigiſſe, in quadruplum reſtituet.

probatur, quòd multæ [a], quæ correctione opus habent, eccleſiaſticæ res negligantur. Statuit ergo hæc ſancta ſynodus, ſecundum regulas Patrum bis in anno vnum conuenire per ſingulas prouincias epiſcopos, vbi ſingula β quæ emerſerint, corrigantur. Qui vero noluerint conuenire epiſcopi, conſtituti in ſuis ciuitatibus, & hoc maxime, cum ſui corporis ſanitate conſiſtentes, etiam ab omnibus aliis urgentibus [neceſſitatibus † [b], & inexcuſabilibus negotijs liberi ſunt, licere eos fraternæ charitatis admonitionibus corripi.

† abeſt, a collectione Iſidori, & Iuone.

α ¶Hoc ex eo.] *In collectione Iſidori, vbi alioquin eadem videtur eſſe verſio, legitur*, ex hoc probatur, quòd multæ, &c. *item que apud* Iuonem, *addita tamen particula*, &, *Gracè eſt:* καὶ ἐκ τούτου πολλὰ, παραμελεῖται τῶν διορθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.: & propterea multæ ex rebus eccleſiaſticis, quæ correctionis egent, negliguntur.

β ¶Vbi ſingula.] *Ita in collectione* Iſidori *& apud* Iuonem, *&* *Anſelmum. Gracè eſt:* ἔνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος δοκιμάσει, καὶ διορθοῦν ἕκαστα τὰ ἀνακύπτοντα *qua Dionyſius ſic vertit:* Quò metropolitanus antiſtes probauerit, & corrigere ſingula, ſi qua fortaſſis emerſerint.

Item ex ſeptima ſynodo, c.6.

Ex verſione Anaſtaſij.

¶Canonicis ſubiaceat pœnis metropolitanus, qui ſaltem ſemel in anno celebrare concilium negligit.

Cap. VII.

In concilio Nicæno. c.5. & Antiocheno. c.29. Iuo p.5.c.373.ſu.ea. c.habeatur. & c.propter. *Cap.9.*

2 QVoniam quidem regula [c] eſt, quę dicit, bis in anno per ſingulas prouincias oportere fieri ꝑ cōuentū epõrum regulares inquiſitiones; ꝑp fatigationē, & vt opportunè α habeātur ad iter agēdū hi, qui cōgregādi ſunt definierūt ſextę ſynodi ſancti Patres, omni excuſatione [d]

c ¶Quoniam quidem regula.] Illud not ꝙ cū hæc ſynodus 2, velit corrigere antiquam cōſtitutionem, facit mētionem de ipſa & ſic eſt arg. ꝙ vna conſtitutio non reuocetur per aliam, niſi faciat mētionem illius: ſic eſt in reſcriptis: qa aliter non videtur Papa ex certa ſcientia contrarium conſtituere. Sed hoc nō dico verum: & licet in reſcriptis & priuilegiis requirit quod fiat mētio priorum ad hoc, vt priora reuocentur 3, non tamen eſt ita in conſtitutionibus: & hoc ideo quia conſtitutio procedit ex libero motu domini Papæ: & quia omnia iura habet ī ſcrinio ſui pectoris, vt C de teſta omnium. Item & eſt arg. ad hoc extra de cog ſpi.c.4. Similiter in teſtamentis nō requiritur, ꝙ fiat mentio prioris: quia teſtamentū pro lege ſeruatur 13.q.2.c.vlt. niſi in duobus caſibus, vt ſi ſit teſtamentum factum inter liberos 4, vt C.de teſt. l hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. & Auth. hoc inter liberos. & niſi ipſe teſtator legē ſibi teſtā di' dixerit; cum dixerit: ſi fecero aliud teſtamentum, nō valet quia tunc faciendum ſecundum, oportet ꝙ faciat mentionē de primo: vt ff.de leg.3.ſi quis in prin. in concilijs autem antiquus obtinet, ſi eſt potioris auctoritatis, vt 50.diſt. dño ſancto. in fi. Ioan. Verum eſt, ꝙ in reſcriptis continetur: ſed omnium factorum habere memoriā, potius eſt diuinitatis quam humanitatis. C. de vete. iur. enu. l.2.§. ſi quis. nec præſumitur Papa ex certa ſcientia indulgere per ſecundum reſcriptum poſt primum ſuper eodē: ſed ꝑſumitur, ꝙ hoc faciat immemor prioris. extra de offic. deleg. ex parte 1. Ipſum enim fallit obliuio. 23.diſt. præterea, ſed vt tangitur in gl. Ioan. ipſe habet, vel præſumitur habere omnia iura in ſcrinio pectoris ſui In legibus & conſtitutionibus continentur iura: & poſterior tollit priorē, licet non faciat mentionē de ipſa. ff. de legibus. nō eſt nouū. In teſtamentis aūt alia eſt ratio, ne libertas ſupremi iudicii infringat: qđ eſſe non debet. ff. pro ſocio. cū duobus. §. idē rñdit: quia nihil eſt, qđ magis hominibus debeatur, quam qđ ſupremæ voluntatis liber ſit ſtylus: & liberum qđ iterum non redet arbitrium. C de ſacroſan. eccl. l.1. in fi ſed in duobus caſibus ſup. not. in gl. Ioan. eſt ſpeciale. Bar.

ADDITIO. Et 33.quæſt.2. hoc ipſum in fin. Archidiaconus.

Conſtitutio ſeda an reuocet priorem de illa mētione nō facta.

2 Scilicet, ſeptima, ſecundū Hug. Io. de Fant.

3 Extra de præſcrip. veniens, & de reſcri. ordinem. Arch.

Teſtamentū ſm an reuocet primum.

4 Item & ſi primum derogatorium eſt ſcđo. ff. de leg. 1. ſi mihi & tibi. §. vlt. Archid.

contra prælatos ex vitiis ſubditorum, & contra magiſtros ex vitiis diſcipulorum, vt 28. diſt. priuſquam. & 22.q.2. quod autem ait. 53.diſt. legem. 12.q.2 quatuor. 44.diſt. multis 34.q.1. cum per bellicam. & C. de adul. ſi qui.

b ¶Neceſſitatibus.] Quæ neceſſitas excuſet, habes de conſec. diſt. 4. hi qui. 1. Item ſi quis propter tempeſtatem, vel flumen. vel quia vocatus eſt ad teſtimoniū, vel ad dignitatē, vel ſi incipit abeſſe cauſa Reipublicæ, vel ſi domeſtico funere impedit, vel ſi maius negotium ipſum trahit, excuſatur, vt ff. ſi quis cau. l.2.§.1. & 2. & l 4. & ff. ex quibus cau. maiores, item hi. vel ſi ad maius tribunal vocatus eſt, vt ff. de re iudi. contra pupillum. §. is qui. Item timor hoſtium extra de app. ex parte.

Citati multis cauſis excuſantur.

1 Et 23.diſt. cum omnis filius. vbi de hoc in glo. no. quod Archid.

QVoniam quidem.] Hęc eſt ſecunda pars huius di. in qua probat, ꝙ ſufficit, ꝙ ſemel in anno fiat prouinciale cōcilium Ioan. de Fan. & ꝙ ſingulis annis concilium prouinciale debeat celebrari, ponitur ſub præcepto. Archidiaconus.

CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ antiqua regula præcipiebat ſynodum bis in anno celebrari? Sed quia hoc difficile erat, ideo ſexta ſynodus ſtatuit ſemel in anno fieri. Princeps vero, qui hoc prohibuerit, excommunicetur, & metropolitanus, qui cōcilium neglexerit celebrare, canonice puniet. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Dum autem.] dicitur, ꝙ donec ſynodus agitur, epī debent eſſe intenti

d ¶Excuſatione.] Friuola: nā rationabiles exceptiones ſemper admittuntur 5, vt extra de offic. deleg. ex parte.

5 Supra eo. c. proxi. inf. ead. ſi eps. Archid.

remota, omnibus modis ſemel in anno fieri, & deprauata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renouamus: & ſi quiſquam princeps inuentus fuerit hoc prohibere; communione [a] priuatur: ſi quis verò metropolitanorum hoc neglexerit agere abſq; neceſſitate, vel vi [b], ſeu aliqua rationabili occaſione; canonicis pœnis ſubiaceat. Dum autem ſynodus agitur ſuper canonicis, & euangelicis negotijs; oportet congregatos epiſcopos in meditatione, & ſolicitudine fieri cuſtodiendorum diuinorum, & viuificorum Domini mandatorum: *& poſt pauca.* ¶Porro non habeat metropolitanus licentiam ex his, quæ defert epiſcopus ſecum, ſiue iumentum, ſiue aliam ſpeciem expetendi. Quòd ſi hoc egiſſe cõuictus fuerit, ſoluat quadruplum [c].

α ¶Et vt opportunè.] *Græcè eſt, κὰι τὸ ἐνδεῶς ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν, ideſt:* Et quod non bene parati ſunt ad iter faciendum.

Item Leo iiij. ad epiſcopos Britanniæ, c. 3.

¶Non cogantur presbyteri ad ſacra concilia eulogias deferre. Cap. VIII.

DE eulogijs [d] ad ſacra concilia deferendis nihil inuenimus a maioribus terminatum, ſed ſicut vnicuiq; presbytero placuerit. Nam ſi conſtitutum fuerit in illo tẽpore benedictiones afferri, forſitan minus [e] libenter ad ſynodos occurrent, & magis venire obtrectabunt. Quæ, vt arbitror, non ſunt rationabiliter quærendæ; nec vltro delatæ, reſpuendæ [f].

¶*Habetur hæc epiſtola Romæ manuſcripta, ut in indice dictum eſt.*

Item ex concilio Carthaginienſi. 4. c. 21.

¶Sine graui neceſſitate epiſcopus ad ſynodũm ire non tardet. Cap. IX.

EPiſcopus ad ſynodum ire non tardet, niſi ſatis graui neceſſitate inhibeatur, ſic tamen, vt in perſona ſua legatum [g] mittat, ſuſcepturus ſalua fidei veritate, quidquid ſynodus ſtatuerit. Anſ. l. 7. c. 191.

¶*Similem ſententiam, & pœnè eadem uerba referunt Burch. l. cap. 51. & Polycar. l. 2. tit. 16. ex Fœlice.*

Item ex concilio Carthaginienſi 5. c. 10.

a ¶Communione.] Not. principes poſſe excommunicari, quod verum eſt etiam a ſacerdotibus, vt inf. d. 96. duo ſunt. 11. q. 3. ſi autem vobis, & C. vbi de crimi. agi opor. Authen. quia in prouincia.

Reuocantur facta contra violenter detentum.

b ¶Vel vi.] Videtur ergo, ꝙ ſi aliquis per vim detineatur ab aliquo, & aliquid interim fiat cõtra ipſum, quòd retractari poſſit illud. Idẽ eſt ſi per dolum alterius non veniat, vt extra de integr. reſtit. ex literis. Sed contrarium legitur. ſi quis cau. l. 2. §. vlt. & ff. de eo per quem factum erit. l. vlt. vbi dicitur, ꝙ ſi per dolum, aut per vim alicuius aliquis non venerit ad iudicẽ, non reuocatur id quod factum eſt, ſed datur actio contra ipſum impedientem. Sed dic, quod non reuocatur ipſo iure: ſed per in integrum reſtitutionem 1, vel in eo caſu reuocatᷓ qñ detentor non eſt ſoluendo. extra de reſtitu. ſpo. olim.

1 ff. de eo per quẽ factum eſt. l. vit. §. 1. Archid.

Clerici poſſunt pecuniariter puniri.

c ¶Quadruplum.] Argu. ꝙ clerici poſſunt pecuniariter puniri & punire, vt 23. diſt. quamquam. in fine. & 17. q. 4. definiuit. & ca. ſi quis deinceps. & 23. q. 5. de Liguribus. Arg. contra, extra de pęn. licet 2. Sed dic, ꝙ vbi pęna ſpiritualis eſt in iure ſtatuta, non debet infligi pecuniaria: alias ſecus. extra vt lit non conteſta. quoniam. in fi. ideo autem punitur in quadruplũ: quia crimẽ cõcuſſionis 3. commiſit quod punitur pęna quadrupli. 1. q. 1. quidam. & q. 7. ſancimus in fine. & tam laicus, q̃ clericus punitur pœna concuſſionis, vt 23. q. 1. militare hic ſignatur contrarium 12. q. 2. fraternitas, vbi dicitur, quod eccleſia non debet ſuum cum augmento recipere. Sed dic, ꝙ hic non recipit nomine eccleſiæ, ſed proprio nomine. 16 q 6. ſi epiſcopum.

2 Dic vt no. inf. 23. e. 5. ſi vos Arch.

3 Aget iſte a quo accepit contra eum ſuperiorem. 11. q. 1. ſi clericus. Archid.

DE eulogijs.] CASVS. Quærebat quidã epiſcopus a Papa, vtrum presbyteri tempore ſynodi deberent afferre eulogias, ideſt, munuſcula epiſcopis? Et reſpondet Papa, nil ſe inueniſſe a maioribus definitum: ſed eſt in arbitrio cuiuslibet presbyteri qui voluerit exhibere. Nam ſi definitum eſſet aliquid tempore ſynodi a presbyteris dandum, minus libenter vnirent ad ſynodum. Vnde eulogiæ ab aliquo peti non debent: nec delatæ reſpui.

d ¶Eulogiis.] Eulogiæ dicuntur munera, quæ deferunt ſubditi ſuis prælatis.

Magiſtri debent gratis docere.

e ¶Minus.] Argu. quòd magiſtri non petant collectam à ſcholaribus, vt libentius veniant ad ſcholas. ſic 1 q. 1. baptizandis & cap. placuit, vt vnuſquiſque 1. quæſt. 2. vendentes.

f ¶Reſpuendæ.] Arg. ꝙ quædam licitè poſſumus recipere, quæ tamen petere prohibemur, vt 1. q. 2. placuit. ea. quæſtio. quam pio. 13. q. 2. queſta.

ADDITIO Ad idem ff. de orig. iur. l. 2. iuxta finem. §. diuus. vbi de hoc. Archidiaconus.

EPiſcopus.] CASVS. Dicitur, hic, quòd epiſcopus vocatus debet ire ad ſynodum, niſi graui neceſſitate fuerit impeditus: & tunc mittat per legatum, qui ſuſcipiat quæ in ſynodo ſtatuentur.

Citatus impeditus an mittere teneatur procuratorem.

g ¶Legatum.] Arg. quòd licet citatus ad iudicium venire non poſſit: nihilominus tenetur mittere procuratorem. 4. quæſtione 3. ſi ægrotans. & extra de appellat. conſtitutus. Argumen. contra extra de procurato. querelam. De hac materia quæras 5. quæſtione 3. ſi ægrotans. ſed illud cap. querelam, loquitur in ardua cauſa.

Placuit.]

PLacuit.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q episcopi niſi fuerint impediti, ſemper debent ad ſynodum ire: & ſi ire non potuerint, ſuas excuſationes in literis mittant: q ſi neglexerint ad Primatem mittere, communione fratrum priuentur, & eccleſia ſua tantū ſit contenti. Idem fere eſt caſus trium cap. ſequentium: vt per te videbis. Additur tamen ibi, quod priuātur cōmunione fratrū vſque ad ſequentem ſynodum.

¶ Excuſatorias literas dirigant, qui grauati ad ſynodum ire non poſſunt. Cap. X.

Anſel.l.7.c.188.

PLacuit, vt quotieſcunque congregandum eſt conciliū, epiſcopi, qui neque ætate, neque ægritudine [a], neque alia grauiori neceſſitate impediuntur, competēter occurrant. *& infra.* ¶ Quòd ſi non potuerint occurrere, excuſationes ſuas literatoriè α [b] conſcribant: niſi autē β rationem [c] impedimenti ſui apud Primatem ſuū reddiderint, eccleſiæ ſuæ communione [d] debent eſſe contenti.

α Literatoriè.] *In concilijs impreſſis legitur,* in tractatoria. *Dubitatum fuit; an legendum eſſet,* in tractatoria. *Nam epiſtolæ, quibus Imperatores, vel Reges ſuos præſides vocabant, uel euectionem aliquam concedebant, tractoriæ dicebantur. Sic in* Codice *Theodoſiano lib. 8. titulus ſextus eſt,* de tractorijs & ſtatiuis. *& ſic uidetur emendandum in lib. Cod. 12. quamuis in impreſſis legatur,* de tractorijs, *quam vocem* tractoriam, *eadem ſignificatione Carolus Magnus in ſuis capitularibus vſurpauit lib. 4. c. 30 & 69. & eadem notione eſt in concilio Meldenſi, c. 71* Sanctus *quoq; Auguſtinus in lib. poſt collationē contra Donatiſtas, c. 24. tractoriam pro epiſtola uocatoria uſurpat, his uerbis;* Sic autem a primate ſuo per tractoriam fuerunt euocati. *Atque in hoc canone, ubi de uocandis epiſcopis ad concilium agitur, uox iſta eſſet aptiſſima. Nam in concilio* Africano *inſerto in* Codice *canonum, c. 43. ubi hoc idem reperitur, & ca. 57. §. Lucianus, & §. Alypius. in uetuſtis codicibus ſemper legitur,* tractoria, *ubi in impreſſis eſt,* tractatoria. *& in* Carthaginienſi *græco, c. 91. eſt* ἠ συνοδικὴ. *Verum idem B,* Aug. *utitur dictione,* tractatoria. *in eam, quæ nunc ſubijcietur ſententiam. Loquens enim de epiſcopis, ſi uocati noluiſſent uenire ad conciliū, & ibi obiecta crimina purgare, epiſt. 162. ait:* Quod ſi non fecerint, ibi etiam eorū prauitas, & peruerſitas innoteſcet. miſſaq; tractatoria ſuper eorum nomine per totum orbem terrarum, quacumq; iam Chriſti eccleſia dilatata eſt, ab omnibus eccleſijs, eorum cōmunio præcidetur. *In concione quoque ſecunda in Pſa. 36. eadem uox quater inuenitur: & epiſtola Syricij, quæ recitatur in concilio Teleptenſi, ibi uocatur tractatoria* Cuius *mentionem faciens* Innocentius *in epiſtola ad* Exuperium *Toloſanum, c. 1. ait:* De his, & beatæ recordationis, viri Syricij epiſcopi monita euidentia commearunt: *quibus uerbis uidetur indicare non ad ſolos Africæ epiſcopos, ſed ad omnes prouincias miſſam fuiſſe illam Syricij tractatoriam.* Ita *Leo Papa ſecundus, poſtquam ſextum uniuerſale concilium finem habuerat, breuem eius concilij ſummam ad Hiſpaniæ epiſcopos, vt ei ſubſcriberent, miſit: quam tractatoriam uocat: quæ Leonis ij. epiſtolæ manuſcriptæ ex Hiſpania Romam ſunt miſſæ.*

β ¶ Niſi autem.] *In originali eſt,* vel ſi poſt aduentum tractatoriæ aliquæ neceſſitates repente forſitan ortæ fuerint, niſi rationem impedimenti ſui apud ſuum Primatem reddiderint, ab eccleſiæ communione debere eſſe contemptos. *In Africano c. 43. reliqua eodem modo. Sed in extremo eſt fere vt apud* Gratianum: eccleſiæ ſuæ communione debere eſſe cōtentos. *Itemque in Carthaginenſi græco:* Ὀφείλειν τοὺς τοιούτους τῇ κοινωνίᾳ, τῆς ἰδίας αὐτόν ἀρκεῖσθαι ἐκκλησίας *Similis quædam pœna imponitur in eodē cōcilio, infra diſt. 58. c. finali.*

Item ex concilio Turonenſi. c. 2.

a ¶ Neqne ægritudine.] Graui, vt infra ead. ſi quis epiſcoporum. non enim excuſat leuis febricula, vel vetus quartana, vt ff. de ædil. edic. l. 1. §. ſed ſciendum.

ADDITIO. Arg. cōtra. 7. q. 1. præſentiū. & extra de procu. q̄dam vbi de hoc. Archidiaconus.

b ¶ Literatoriè.] vel etiam per certum nuncium 1, cui credi poſſit, vt 97. diſt. nobiliſſimus. extra de offic. deleg. prudētiam. extra de reſcript. ex parte, & c. ſciſcitatus.

1 Tenet hoc idem Hugo.

c ¶ Rationē.] No. q non ſufficit dicere ſe non poſſe venire, niſi rationē impedimēti aſſignet: ſic extra de offi. & po. iu. deleg. prudētiam. & de reſcript. ſciſcitatus. & illam cauſam probabit: vt 4. q. 5. quiſquis in fi. & per vnū teſtem eam poteſt probare, vt extra de procura. ex inſinuatione licet ſit argu. cōtra, extra de ī integ. reſti. ex literis 2, Ioan. Sed certè credo hoc eſſe ſpeciale, vt vni teſti credatur cum ſuo iuramento.

2 Vbi de hoc & extra de teſti. veniēs 1. ibi videas.

d ¶ Communione.] Videtur quod aliquis poteſt eſſe excommunicatus in vna eccleſia, & non in altera, vt hic, & 58. diſtin. ſi quis de alterius. & ſic eſt contra 4. q. 5. quiſquis. Sed dic, quod iſte non eſt excommunicatus: ſed cum alijs epiſcopis non communicabit: quia non venit ad negotia ipſorum, vel ad conſecrandum epiſcopum cum alijs.

Excōicatus vtrum quis poſſit eſſe in vna eccleſia, & nō in alia.

a E Piſcopus.] ¶ Abbatem.] Hoc r, intelligi poteſt de abbatibus Ciſtercien. ordinis, vt extra de ſtatu mo n. c. 1. niſi pro crimine enormi. 11. q. 3 priuilegiū. Argu. extra de priuilegiatorum. ſed alij abbates debent venire ad concilium, vt 18. q. 2. abbates, & inf. eo. decernimus. & hanc paleam habes 18. q. 2. §. vlt.

1 Hanc glo. quidam nō habent, ſed illa eſt ī antiquo apparatu Io. Abbates tenentur ad conciliū epiſcopi venire.

cilium congregare omnes epōs prouinciæ conuocando ad quod etiam conuenire debent ſacerdotes vel diaconi, vel omnes, qui ſe læſos exiſtimant: & qui in aliquo delicto inuenti fuerint, ſecundum rationē excommunicentur. In fine capituli dicitur ꝙ nullus eps poteſt concilium

PALEA Cap. XI.

Burch. l. 8. c. 73. Iuo p. 7. c. 91.

EPiſcopus non debet abbatem [a] cogere ad ſynodum ire, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat.

¶ *Hæc Palea abeſt ab illis tantum exemplaribus, in quibus pauciſſima reperiuntur, & refertur infra 18. q. 2. poſt cap. fin. à Gratiano ex eodem Turonico, quemadmodum & à Burchardo, & Iuone.*

Item ex concilio Arelatenſi. 2. c. 19.

¶ A communione ſit alienus, qui ſynodo adeſſe contempſerit. Cap. XII.

Burch. l. 1. c. 50. Polyc. l. 2. ti. 15. Iuo p. 5. c. 160. ex concilio Hispalenſi, vt Burch.

j SI quis autem ſynodo adeſſe neglexerit, vel cœtum fratrum, antequam [b] diſſoluatur concilium, crediderit deſerendum, alienum ſe à fratrum communione cognoſcat: nec eum recipi liceat, niſi in ſequenti ſynodo [c] fuerit abſolutus.

Item ex concilio Agathenſi, c. 35.

¶ Vſque ad proximam ſynodum à cōmunione abſtineat, qui à metropolitano vocatus, abſque graui neceſſitate ſynodo adeſſe neglexerit. Cap. XIII.

Burch. l. 1. c. 49. Iuo p. 5. ca. 159. Pann. l. 4. c. 17.

SI Epiſcopus metropolitanus ad cōprouinciales epiſcopos epiſtolas direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem ſummi Pontificis [d], aut ad ſynodum inuitet, poſtpoſitis omnibus (excepta graui infirmitate corporis aut præceptione [e] regia [f] ad conſtitutū diem adeſſe non differant. Quòd ſi defuerint (ſicut priſca canonum præcepit auctoritas) vſque ad proximam ſynodum à charitate fratrum, & eccleſiæ communione priuentur.

Item ex concilio Tarraconenſi, c. 6.

¶ A communione priuetur epiſcopus, qui à metropolitano vocatus ad ſynodum, venire contemnit. Cap. XIV.

Simile in Pannormia l. 4. ca. 18. ex Auernenſi.

ij SI quis epiſcoporum commonitus à metropolitano ad ſynodū nulla graui intercedente neceſſitate corporali venire contempſerit, ſicut ſtatuta Patrum ſanxerunt †, vſque ad futurum concilium cunctorum epiſcoporum charitatis communione priuetur.

† *al. cenſuerunt.*

Item ex concilio Martini Papæ.

¶ Presbyteri, & diaconi, & cuncti, qui ſe læſos exiſtimāt, ad metropolitanam ſynodum conueniant. Cap. XV.

Apud Martinū Bracarenſem epm in c. ſynod. græc. c. 18. Polyc. l. 3. ti. 17.

PRopter eccleſiaſticas cauſas [g], & altercationū ſolutiones, bene placuit per ſingulas prouincias bis in anno concilium fieri, conuocante metropolitano epiſcopo omnes prouinciales epiſcopos, ita vt ad concilium veniant †omnes presbyteri, & diaconi, vel hi β [h], qui ſe læſos exiſtimant, vt in concilio cauſæ examinatæ ad iuſtum iudicium perducantur. Et ſi qui manifeſte epiſcopi, vel

† *præcedentes* orig.

b SI quis autem.] ¶ Antequā.] ſic intra de conſec. diſt. 1. omnis 2. 11. q. 3. eorum.

c ¶ Niſi in ſequenti ſynodo.] Sic ergo quādoque differtur abſolutio, vt maior rubor ſit ei abſolui coram multitudine: ſimiliter ī ſacrilego differtur, vt diutius confundatur. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. ſic differtur abſolutio illius qui multum deliquit. vt 11. q. 3. qui iubente, vnde licet ante voluerit abſolui, nō auditur, alias regulariter non debet differri, vt extra de appell. qua fronte.

2 Cum tribus c. ſeq. ibidem.

d SI Epiſcopus.] ¶ Summi Pontificis.] Id eſt, epi, vt 2. q. 7. c. accuſatio. vel audire de eis, q̄ ordinauerit ſummus Pontifex.

e ¶ Præceptione.] Licet epiſcopus ſuo metropolitano tanquam maiori teneatur obedire, vt ſup. diſtin. 8. quæ contra mores, tamen hic defertur regiæ dignitati 3, vt 12. q. 2. de rebus 63 diſtinct. Salonitanæ. Item in hac ſynodali citatione, vnica citatio ſufficit vt hic, & ſimile inf. 4. & 5. quiſquis. ſed in iudiciali trina requiritur, vt 24. q. 3. de illicita.

3 Arg. contra 36. q. 2. nullus. vbi de hoc. Archid.

f ¶ Regia.] 23 q. vlt. ſi vobis, & c. ſi quis epſ. cōtra. ſed hic loquit de ijs qui hēnt feudum 4, ibi non: immo & quilibet deberet venire, ſi vocaretur propter negotium regni. vel illud intelligitur cum eps relicto eccleſiaſtico iudicio pergit ad Imperatorem, petens ibi iuſtitiam: quod nullus clericus debet facere. 11. q. 1. placuit.

4 Et videas quod leg. & no. extra de appella. cū parati in gl. arg. qd, &c. Archidiac.

SI quis epiſcoporum. Nihil notatur.

PRopter eccleſiaſticas cauſas. CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ metropolitanus bis in anno debet concilium celebrare, niſi fuerit metropolitanus.

g ¶ Propter eccleſiaſticas cauſas.] Martinus, qui fuit ſolicitus pro Republica, renouauit canones, vnde dicitur renouator canonum.

h ¶ Vel hi.] quaſi dicat, vel omnes veniant, vel ſaltem

presbyteri, aut diaconi inuēti fuerint in offenſa, ſecundū rationem excommunicentur, quamdiu communi cōſenſu [a] de his placuerit dare ſententiam [b]. Nulli autem epiſcopo liceat propria apud ſemetipſum concilia [c] facere, præter eos, quibus metropoles ſunt creditæ.

α ¶Martini.] *Gratianus hoc primum citat nomine Martini Papæ, deinceps eodem nomine multa citaturus, quæ omnia ſumpta ſunt ex libro capitulorum Græcarum ſynodorum Martini epiſcopi Bracarenſis, (antiquitus enim Epiſcopi Papæ dicebantur) Hic enim, cum eſſet Græcus, ad vtilitatem eccleſiarū Hiſpaniæ, vbi epiſcopatum obtinebat, ea capitula latina fecit, & in nonnullis quædā addidit. in alijs vero aliqua detraxit, quemadmodum in hoc capite, quod ſumpſit ex Concilio Antiocheno, cap. 20. ſup. ead. c. propter. Aliqua etiam ex Toletanis concilijs in eum libellum retulit.*

β ¶Vel hi.] *In aliquot conciliorum editionibus legitur*, vt eorum, qui ſe læſos exiſtimant, in concilio cauſæ, &c.

[Item ex concilio Bylon.

PALEA γ Cap. XVI.

Annis ſingulis epiſcopus in ſua diœceſi ſynodum faciat de ſuis clericis, necnon abbatibus [e], & diſcutiat alteros clericos, & monachos.

3 *Singuli vero epiſcoporum ſuis eccleſijs notificare ſtudeant, quæ in concilijs ſtatuuntur.*

γ ¶Palea.] *In nullo collatorum exemplarium habetur, ſed uerſiculus* ſinguli. *coniunctus eſt præcedenti capiti:* Propter eccleſiaſticas *ſuntque uerba Gratiani.*

Vnde in concilio Toletano, 16. c. 6.

¶Quæ in concilijs ſtatuuntur, ſinguli epiſcoporum ſuis eccleſijs notificent. Cap. XVII.

Decernimus, vt dum [d] in qualibet prouincia conciliū agitatur, vnuſquiſq; epiſcoporum admonitionibus ſuis intra ſex menſium ſpatia omnes abbates [e], presbyteros, diaconos, atq; clericos, ſeu etiam omnem conuentū ciuitatis ipſius, vbi præeſſe dignoſcitur, necnon & cunctā Diœceſis ſuæ plebem aggregare nequaquam moretē, quatenus δ coram eis pleniſſime omnia refert, quæ eodē anno in concilio acta, vel definita eſſe noſcuntur. *& inf.* ¶Quòd ſi quiſpiam hæc parui pendenda crediderit, ſententia excommunicationis [f] duorum menſium curiculo perſiſtat vſquequaque mulctatus.

δ ¶Quatenus.] *In duobus exemplaribus huius decimi ſexti concilij Toletani, locus hic ita legitur:* quatenus coram eis publice omnia reſerata, de his, quæ eodem anno in concilio acta, vel definita extiterint, pleniſſime notiores efficiantur.

DISTINCTIO XIX.

De epiſtolis [g] uero decretalibus quæritur, an vim auctoritatis obtineant, cum in corpore canonum non inueniantur. De his ita ſcribit Nicolaus Papa archiepiſcopis, & epiſcopis per Gallias conſtitutis.

ſaltē hi qui ſunt læſi. 1 non enim oēs tenentur venire, vt inf. ea. c. proxi.

1 Vt ſupra, ea. cap propter. ubi de hoc.

a ¶Communi conſenſu.] Epiſcoporū, Ioan.

b ¶Sententiam.] Abſolutionis.

c ¶Concilia.] Prouincialia .ſ. cū alijs epiſcopis, ſed epiſcopale 2 poteſt, vt 38. diſt. c. quando. 12. c. q. 2. c. placuit.

2 Vel dic, vt ſup. ead. in ſumma, in fine.

SINGVLI VERO. Hæc eſt 3. pars diſt. in qua dicitur, ꝙ ſinguli epiſcopi eccleſijs ſuis notificare debeant quæ in concilijs ſtatuuntur.

Decernimus, vt dum.] CASVS. In hoc ca. dr̄, ꝙ eps̄ poſtquam redierit à cōcilio archiepiſcopi, intra ſex menſes dēt omnes ſuos ſubditos conuocare, & eis indicare q̄ ſunt in ſynodo acta: qđ ſi non fecerit, duobus menſibus excommunicetur.

d ¶Vt dum.] ideſt, poſtquam.

e ¶Abbates.] Immo abbates non uocabit ad ſynodum, vt ſup. ea. in illa palea, Epiſcopos.

f ¶Excommunicationis.] ideſt, ſuſpenſiōis ab officio duorum mēſium ſic 86. diſt. tanta. & 10. q. 3. unio in fi.

De epiſtolis.] Hęc diſt. diuiditur in duas partes. In prima dicitur quod dictū eſt, ſ. ꝙ decretales uim habent canonum. P. Secunda ibi, [Sit ergo.]

CASVS. Supra tractauit Gratianus de auctoritate canonū, & conſtitutionibus ſanctorum in diſt. 18. In hac vero 19. diſt. tractat de epiſtolis, quæ emanant à Papa: & oſtendit, ꝙ decretales epiſtolæ eandem vim habēt & auctoritatē, quam & canones. & hoc per ſequen. c. patet.

Decretales canonibus æquipollēt.

g ¶De epiſtolis.] ſu. in prox. diſt. tractauit

1 Subaudi & conſtitutionibus Sāctorum, vt 25.diſt. Decretales ſūt duplices.

2 Hanc ſententiam hic ſequiť Hug. & Laur.

uit magiſter de auctoritate canonum 1. Hic agitur de auctoritate decretaliū: & oſtendit hic, ꝙ eiuſdē ſint auctoritatis decretales, & canones. Sciēdum itaq; ꝙ quædam decretalis epiſtola eſt generalis: quædam ſpecialis. Gñalis 2. eſt, quæ ad omnes dirigiť, vt 2.q.5. omnibus. Specialis eſt, quæ ſpecialiter ad aliquos mittitur, vt 35.q.3. ꝙ ſcripſit.7.q.1.petiiti. ſiue ſit gñalis, ſiue ſit ſpecialis: dūmodo aliqd definiatur ꝑ eam, pro iure generali habēda eſt, vt 16.q.3.licet. ext. de ſent. & re iud. in cauſis. niſi ſit tradita ex tempore, ex loco, & ex cauſa, vt 29. diſt. ſciendum. Sed ſi dubiū eſt an ſit decretalis, recurrendū eſt ad regiſtrum, vt ſup. d.9. vt veterum. Pręſumitur tamē ꝙ ſit decretalis, ſi reperitur inter alias decretales, ad inſtar illius, quæ reperiť inter alias moniales, q̄ præſumiť ex hoc monialis. arg. 20.q.1. quem progenitores. Vel ſi plures eam tenent tenenda eſt, vt 16. diſt. Iſidorus. diſtingue prout diciť extra de fide inſtru. paſtoralis.

Job.40.

SI Romanorum.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte Nicolaus reprehēdit quoſdam, qui nolebant recipere decretales epiſtolas, quia in corpore canonū, quod Iſidorus fecit, non habentur inſertæ: & facit hoc Nicolaus tribus rationibus. Prima eſt: quia cū Papa præſtet auctoritatē opuſculis aliorum, multo fortius ſuis. Secunda ratio eſt: quia ipſi recipiunt eas cum pro ſe faciunt: ergo & cum contra eos faciunt, recipere debent. Tertia ratio eſt, ſi ideo non admittunt eas, quia in corpore canonum non habenť, ergo eadem ratione non debent admitti ſcripturæ B. Gregorij, & aliorum multorum, qui ante ipſum & poſt ipſum fuerunt, & nouum & vetus teſtamentum in corpore canonum nō inueniuntur. Prima ratio eſt in principio cap. Secūda incipit ibi, [Cum & ipſi.] Tertia ibi, [Item ſi ideo.] In ſecunda parte, quæ incipit ibi. [Sed rñſuri ſunt.] continetur rñſio illorum dicentium, quòd etſi nouum & uetus teſtamentum in corpore canonum non inueniantur: tamen ea admittimus, quia unum c. Innocentij utrumque teſtamentum approbat, & dicit eſſe recipiēdum: etſi nullum eorum in corpore canonū ſit inſertum: quibus Nicolaus reſpondet dicens, ꝙ eadem ratione debent recipere decretales epiſtolas: quia vnum cap. Leonis Papæ præcipit omnes decretales epiſtolas cuſtodiri, vt ſi quis in illas commiſerit, puniatur. & ad hoc inducit cap. Gelaſij. In tertia parte, quæ incipit ibi: [His itaque.] concludit ex ſupradicto decreto, tales epiſtolas ſicut canones eſſe recipiendas, breuiter recapitulando ſupradicta.

¶Decretales epiſtolæ vim auctoritatis habent. Cap. I.

SI Romanorum Pontificum decreto, cęterorū opuſcula tractatorū approbantur, vel reprobantur [a]; ita vt, quod ſedes Apoſtolica probauit, hodie teneatur acceptū; & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quāto [b] potius, quæ ipſa pro catholica fide, ꝓ ſanis dogmatibus, ꝓ varijs, & multifarijs eccleſiæ neceſſitatibus, & fideliū moribus diuerſo tempore ſcripſit; omni debent honore præferri, & ab omnib. prorſus in quibuslibet opportunitatibus diſcretione, vel diſpēſatione magiſtra reuerenter aſſumi? quamquam quidam veſtrum ſcripſerint, haud illa decretalia priſcorū Pontificum in toto canonum codicis corpore cōtineri deſcripta†; cū ipſi α, vbi hęc ſuæ intentioni ſuffragari [c] cōſpiciunt, illis indifferēter vtātur, & ſolū nunc ad imminutionem ſedis Apoſtolicæ ꝑtātis, & ad ſuorū augmentū priuilegiorū, minus accepta eſſe perhibeant. *Item infra.* ¶Si ideo non eſſe decretales epiſtolas priſcorū † Pontificū Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum nō habentur adſcriptę, ergo nec Sancti Gregorij, nec vllius alterius, q ante vel poſt ipſū fuit, eſt aliquod inſtitutū, uel ſcriptum recipiendum, eo ꝙ in codice canonū non habeatur adſcriptum. Ergo doctrinā eorū, & ſanctiones, quæ ab oī lingua venerantur, quia in codice canonū non habentur adſcriptæ, de codicibus ſuis eradant. Vt quid vel mēbranas [d] occupant, poſtquam non habentur acceptæ? Sed quare multū immoramur, cum nec ipſas diuinas ſcripturas veteris & noui teſtamenti iam recipiemus, ſi iſtos dixerimus audiendos? Etenim† neutrū horū in codice canonū eccleſiaſticorum habetur inſertū. Sed reſponſuri ſunt iſti, qui non ad obediendū potius, quàm ad reſiſtendum ſemper ſunt parati, dicentes †, quod inter canones inueniatur capitulū Sancti Papæ Innocentij, cuius auctoritate doceatur à nobis vtrumq; teſtamentū eſſe recipiēdum, quamquàm in ipſis paternis canonis nullum eorū ex toto cōtineatur inſertum. Quibus ad hæc aſſerendū † eſt; quoniam ſi vetus, no-

Iuo p.5.c.33.

‡ Concord. ab hoſtibus. § ſed ꝙ ſimpliciter eſt. ex quib cau. ma & ff de offi. præſid. l.3.

† *al. ſanctorum.*

† *al. etiam.*

† *al. aientes.*

Innocen. Papa 1. ad Exuperium epiſt. 3. cap. vlt.

† *al. referendum.*

a ¶Reprobantur.] Argu. ꝙ illud, quod Papa approbat, vel reprobat, & nos approbare vel reprobare debemus, vt 24.q.1. hæc eſt fides & 35.q.9. veniam.

Papam imitari debemus.

b ¶Quanto.] Satis enim abſurdum eſt aliquem alij opitulari, & non ſibi, vt C. de natura. liberis, l. nuper. in fin.

c ¶Suffragari.] Argu ꝙ illud quod pro ſe quis inducit, etiam contra ipſum inductum non debet reprobare, vt inſtrumenta, & ſi qua ſimilia ſunt. arg. diſt. 9. neque quorumlibet. & 4.q.3. placuit. §. item in criminali. ver. ſi quis teſtibus, & 4.q.8. cuius in agendo. extra de cen. cum olim. Argu. contra 2.q.7. ſi hæreticus. contra, diſt. 38. ſi quid ueri. & ſupra, diſt. 19. lege primum regulare. ſecundum ſpeciale in odium hæreticorum, & fauorem fidei & religionis. arg. ad hoc extra de foro competenti, cum ſit generale.

Reprobare non poſſum pro me inductum.

d ¶Mēbranas.] Licèt leges abrogatas, non teneamus, tamen

uumq; teſtamentum recipienda ſunt,non quòd codici canonum ex toto habeantur annexa,ſed ꝙ de his recipiendis ſancti Papæ Innocentij prolata videatur eſſe ſententia; reſtat [a] nimirum,quòd decretales epiſtolæ Romanorum Pontificum ſunt recipiendæ,etiam ſi non ſint codici canonum compaginatæ : quoniam inter ipſos canones vnum B.Leonis capitulum [b] conſtat eſſe permixtum,quo ita omnia decretalia conſtituta ſedis Apoſtolicæ cuſtodiri mandantur, vt ſi quis in illa commiſerit, nouerit ſibi veniam denegari. Ait enim cap.decimo † ſuarum decretalium : [Ne quid vero ſit, quod prætermiſſum a nobis forte credatur, omnia decretalia conſtituta tam beatæ recordationis Innocentij, quam omnium deceſſorum noſtrorum,quæ de eccleſiaſticis ordinibus,& canonum promulgata † ſunt diſciplinis, ita a veſtra dilectione cuſtodiri mandamus,vt ſi quis in illa commiſerit,veniam ſibi deinceps nouerit denegari.] Dicendo [c] vero, [omnia decretalia conſtituta,] nullum de decretalibus conſtitutis prætermiſit,quod non mandauerit eſſe cuſtodiendum.Et rurſus aſſerendo,[omnium deceſſorum noſtrorum,]nullum Pontificum Romanorum, qui ante ſe fuerunt,excepit, cuius ita non præceperit decretalia conſtituta ab omnibus cuſtodiri ; vt ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi decinceps nouerit denegari.Itaq; nihil refert,vtrum ſint omnia nec ne decretalia ſedis Apoſtolicæ conſtituta, inter canones conciliorum immixta;cv omnia in vno corpore compaginari non poſſint,& illa ęis interſint,quę firmitatem his,quæ deſunt [d] & vigorem ſuum aſſignent,prę ſertim cum ſynodalia geſta,inter quę ipſi canones ſtatuti ſunt,in codice canonum non habeantur, ſed a nobis omni cultu debito venerentur. Conſonat autem huic beatiſſimo Papæ Leoni, ſanctus & facundiſſimus in decretis ſuis Papa Gelaſius, ita inquiens : [Decretales epiſtolas, quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma pro diuerſorum Patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendas decernimus.] In quo notandum eſt, quia non dixit, [decretales epiſtolas, quæ inter canones habentur;]nec tantum,[quas moderni Pontifices ediderunt,]nec tantum,[quas moderni Pontifices ediderunt] ſed,[quas beatiſſimi Papæ diuerſis [e] temporibus ab vrbe Roma dederunt.]Dictis autem [diuerſis temporibus]ēt illa tempora vir ſanctus comprehendit,quæ crebreſcentibus paganorum perſecutionibus, ad ſedem Apoſtolicā deferri cauſas epiſcoporum difficillime permittebāt. His ita diuina fauente gratia prælibatis, oſtendimus nullam differentiam eſſe inter illa decreta,quæ in codice † canonum habentur,ſedis Apoſtolicæ præſulum,& ea,quæ prę multitudine vix per ſingula voluminum corpora reperiuntur: cum omnia,& omnium deceſſorum ſuorum decretalia conſtituta,atq; decretales epiſtolas,quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma dederunt, venerabiliter fore ſuſcipiendas,& cuſtodiendas,eximios præſules,Leonem.ſ.& Gelaſium mandaſſe probauimus.

Leo PP.2.epi.1.i ſi.

† *al.quinto fuerũ decr.*

† *al.ordinata.*

Gelaſius Papa 1. cũ 70.epiſcopis.Habetur ſup. 15.d.c. ſanctæ Romana. §. itē decretales.

† *al.corpore.*

α ¶Cum ipſi.] *Locus fuit emẽdatus ex ipſa epiſtola Nicolai,quę Romæ manuſcripta habetur & nuper impreſſa eſt in appẽdice Bibliotheca ſanctorum Patrum , vt dictum eſt, ſupra d.*10*.c.leges*

tamen notitia earũ eſt neceſſaria. ſup.d. 7.fuerunt, & eſt hic argu ꝙ nullum verbũ poſitũ in aliqua ſcriptura debet vacare, vel ſuꝑflue poni, vt 28.quæſt.1. ſic enim, & extra de mai.& obed. ſolitæ. 1 & ff.de vſuris.l.4. arg.cõtra. C. de fide iuſſoribus. nõ recte.

a ¶Reſtat.]Quaſi diceret, quod obtinet in vno, debet obtinere in omnibus ſimilibus,vt 4.d deni que.in ſi. & 26.d.de inde.

b ¶Capitulum]Illud cap. eſt 25. q. 1. omnia vbi tamen attribuit̃ Damaſo Papæ, & poteſt eſſe,ꝙ vterq; fecerit illud & eſt ſimile 1.q.1.de cætero.& de conſec. d.1.conſulto.

c ¶Dicendo.]Arg.ꝙ verbo generali omnia debent comprehẽdi,vt hic,& 1.q.1. ſunt nõnulli, & 14. q.3.putãt.& 12.q.1. dilectiſſimis, & 13. q.2. nõ æſtimemus. Contra de conſecr. d.2.reuera.& inf.75 d.quod die.

d ¶Deſunt.]Eſt hic arg. ꝙ ſi Papa in aliquo priuilegio, vel reſcripto confirmat alicui eccleſiæ priuilegia exẽptionis, vel alterius rei, quam habet in priuilegijs ſuis,ꝙ eo ipſo robur hẽant illa priuilegia 2 licet non poſſint exhiberi : dr̃ .n. hic, quod decretales ſint recipiẽdę cũ capitulũ Leonis,quod eſt in corpore canonũ,de hoc dicat, q̃uis illæ non ſint in corpore canonum . De hoc dixi ſup.d. 9.vt veterum.

e ¶Diuerſis.]Not. quod verbum indefinite prolatum,generaliter eſt intelligendum,vt 1.q.3. ſaluator, & 15.q.1. nec his. 28.q.1.idololatria.31.q.1 ꝙ dormierit.ar. contra.1.q.1. ſunt nonnulli.

ADDITIO. Pro prima parte habet extra de priuilegia circa. & extra de teſta. relatum

Iuris arrogãti notitia eſt neceſſaria.

1 Vltra medium capituli verſ.ſin autem. vbi de hoc Archid.

Verbum generale oĩa d̃t comprehendere.

2 Cum iſta glo. concor. not.per Bal. Ang. & Io.d̃ Imol.l.ſciendũ. in princ. ff. de verbo. oblig.& quę notantur ꝑ Bal.in auth. ſi quis in aliquo, ĩ 2.col. C. de eden. & per Ang. in §. hoc in ſup in 3 col. in authen.vt ſponſal.larg. & per Alex. de imo.in l. admonendi. ff.de iureiur.

relatum,2.in princ.vbi de hoc. Archidiaconus.

SIc omnes.] CASVS.huius cap.planus eſt.

a ¶Petri.] Nam Papa ſanctitatem recipit a cathedra,vt 40.d.non nos Io.

prium,vt extra de appel.ſignificauit. Item dr̃ falſa ſi eſt contraria alteri ex eadẽ parte prolatæ, vt extra de fide iſt.imputari,& C.de fide inſtr.ſcriptura. Item dñr falſæ literæ Papæ pp falſam grammaticam. extra de reſcrip. ad audientiam. Item dicuntur falſæ,ſi ſint ſuſpectæ, & eis

fic, & ſi ſe purget,& d-ceptorẽ exhibeat, C. ad leg. Cor. de fal.l. maiorẽ.ff. eod. tit. l. diuus. Sed contra extra de crimi.fal ad falſariorum. Sed ibi cum ignorãtia eſt ſupina, vel cum non exhibet deceptorem ſecũdum Lau.

IN memoriam.] CASVS. Hoc cap.diuiditur in duas partes. In prima parte dr̃,ꝙ Romana eccleſia ob reuerentiã B. Petri intãtum debet honorari, vt ſi ẽt vix ferendum præcipiat,tñ tolerari debet. In ſecunda parte, quæ incipit ibi.[Si vero.]dicitur quod ſi quis presbyter, vel diaconus arguatur ab Apoſtolica ſede, falſam epiſtolam detuliſſe: licentia ſit epõ tenere eũ in carcere, vel alia cuſtodia, donec conſulat Papam per literas, vel legatos, quid de hoc voluerit definire,vt is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

b ¶Iugum.]Vt 100. diſt. contra morem 11.q.3.quid ergo. idẽ eſt in alijs prælatis, vt 2.q.7.ſacerdotes.

Literæ dicũtur falſæ multipliciter.

c ¶Falſam.]Dicitur charta falſa ex dicto vel tacito, & in tali falſo diſtinguitur,vt extra de reſcri.ſuper literis, & talis dr̃ bene falſarius, vt ff.de fal. ſi qs obrepſerit. Itẽ dicitur falſa ſcriptura, vt cum ſcribitur,omnes vel maiorem partem fratrum fuiſſe præſentẽ, quæ nõ fuit vere præſens vt extra de his quæ fiunt a præla. ſine cõſen.ca quanto, & talis falſarius ſuſpẽditur ab officio,&bñficio,vt extra de teſti. tam literis, in fine. Itẽ ipſo facto dr̃ falſarius, vt ſi charta apparet raſa,vel immutata 1 & talis falſarius deponitr̃,vt extra de crimi. fal. ad audiẽtiam. Qui aũt falſam chartã fabricat de nouo, non ſolum deponitur, ſed & curiæ traditur 2 vt extra de fal.ad falſariorum. Pœna falſitatis ſecundum leges eſt depoſitio, & omnium bonorum confiſcatio in libero:in ſeruo mors.ff.de fal.l.1. Dicitur etiã falſa charta, quæ non habet teſtes inſcriptos, vt extra de procur.1. Item dr̃ falſa quæ habet ſubſcriptiones varijs manibus notatas;& quæ non eſt perfecta eadem manu,vt extra de priuile.c.cum olim in fin. niſi ex hoc ſit ibi diuerſitas, ꝙ ſit ibi calami, vel atramenti mutatio, vt in auth.de fide inſtru & cau. in princip.coll.6. Item dr̃ falſa ſi eſt alieno ſigillo ſigillata,dummodo ille habuit proprium,vel niſi dixerit, ꝙ tunc non habuit pro-

1 Extra de fide inſtru. cap.3. extra de fal.c.fin. extra de priuileg. cum olim. Arch.

2 Sed quid ſi ille, qui vtitur falſo inſtrumẽto, vult ſe purgare, quod ignorauit, ẽ audiẽdus? Reſpondeo

ets non imponitur fides,vt C.de proba.iubemus. Item dicitur falſa charta,ſi ſigillum eſt fractum,vel ſi non eſt annus indictionis appoſitus, vt extra de fide inſt.inter. Item ſi filium eſt ruptum,vt extra de crimine fal.licet. Item ſi ſunt impetratæ literæ pendente appellatione, vt extra de teſti.cauſam. Item ſi ſunt impetratæ ſine mandato domini,vt extra de reſcri.nonnulli.

d ¶In carcerem.] Si certum eſt eum eſſe falſatorem 3, 50.d ſi epiſcopus, & extra de crimi.fal.ad falſariorum, ſed vbi eſt dubium,fit quod hic dicitur.

3 Forſã ſpeciale eſt in falſario literarum dñi Papæ Arch.

ENimuero.] Caſus iſtius capituli planus eſt.

e ¶In ſpeculum.] Speculum per doctrinam: exemplum

in qua epiſtola multa alia habentur ad epiſtolas decretales etiã antiquiſſima pertinentia.

Item Agatho Papa omnibus epiſcopis.

¶Omnes ſanctiones Apoſtolicæ ſedis irrefragabiliter ſunt obſeruandæ. Cap. II.

SIc omnes Apoſtolicę ſedis ſanctiones accipiẽdę ſunt, tanquam ipſius diuini Petri [a] voce firmatæ ſint.

Deus Dedit p.3. Iuly.l.1.c.17. Iuo p.4.c.238.

Item ex capitulis α Caroli Imperatoris.

¶Tolerandum eſt iugum, quod a ſancta ſede imponitur, licet importabile videatur. Cap. III.

IN memoriam beati Petri Apoſtoli honoremus ſanctã Romanam,& Apoſtolicam ſedem; vt quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis,eſſe debeat eccleſiaſticę magiſtra rationis. Quare ſeruanda eſt cũ manſuetudine humilitas, vt licet vix ferendum ab illa ſancta ſede imponatur iugum [b], tamen feramus,& pia deuotione toleremus. Si vero(quod nõ decet) quilibet,ſiue ſit presbyter,ſiue diaconus,aliquam perturbationẽ machinando, & noſtro miniſterio inſidiando,redarguatur falſam ab Apoſtolica † ſe de detuliſſe epiſtolam,vel aliud quid,quod inde nõ venerit †; ſalua fide β,& integra circa Apoſtolicũ humilitate, penes epiſcopi ſit poteſtas, vtrum eum in carcerem [d],aut aliam detrudat cuſtodiam,vſquequo per epiſtolã,aut per idoneos ſuæ partis legatos Apoſtolicam interpellet ſublimitatem,vt potiſſimum ſua ſancta legatione dignetur decernere,quid de talibus iuſto ordine lex Romana ſtatuet definire,vt & is corrigatur,& cæteris modus imponatur.

Extra in concilio Triburienſi, c.30. Burc.l.1.c.220. Iuo p.5.c.30.

† al. Apoſtolica ſede tuliſſe.

† al. conuenerit.

α ¶Capitulis.] *Sic emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis,& Iuone. Ac Nauclerus volu.2.Gen.28.narrat hoc eſſe vnum ex uigintitribus legum capitulis, quæ Carolus Magnus ad omnes ſuas prouincias miſit. Burchardus autem citat ex concilio Triburienſi,c.30.ubi etiam extat.*

β ¶Salua fide] *Apud Burchardũ eſt.* falſa fide,& nõ integra.

Item Stephanus † Papa.

† al.Stephanus 5.

¶Quidquid Romana eccleſia ſtatuit,vel ordinat,ab omnibus obſeruandum eſt. Cap. IV.

ENimuero,quia in ſpeculum [e],& exẽplum ſancta Romana eccleſia,cui nos Chriſtus præeſſe voluit, propoſita † eſt,ab omnibus quidquid ſtatuit,quidquid ordinat,perpetuo,& irrefragabiliter obſeruandum eſt.

† al. poſita eſt omnibus, quidquid.

plum

plum per bonam operationem. 16 quæſt. 1. prædicator. & cap. nulli 7. q. 1. ſuggeſtum 8. q. 1. ſi ergo. 25. quæſt. 2. inſtitutionis. & 1. q. 1. nulli. & c. omnia. Lau. 12. diſtin. ſcit ſancta. Archid.

NVlli.] CASVS, Quidam erant epiſcopi erigentes calcaneum contra Romanam eccleſiam, & nolentes ſedis Apoſtolicæ pręcepta obſeruare, ſed Gręcos reprehēdit, & hortatur eoſdem ne ab Eccle. Romana recedant: alioquin deponentur. & eorum ſentētiæ inutiles erunt: quia quanto maiora eis committuntur, tanto magis puniri debent.

Item Gregorius iiij.

¶A Pontificalibus ſit alienus officijs; qui Apoſtolicis nō vult obedire præceptis. Cap. V.

Polyc. li. 1. ti. 17. Anſel. li. 2. c. 21. Iuo p. 5. c. 11. & 349.

NVlli fas eſt vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ ſedis pręcepta, nec noſtrę diſpēſationis miniſterium; quod veſtram ſequi oportet charitatē. 2. ¶Sit ergo ruinæ ſuæ dolore proſtratus [a] quiſquis Apoſtolicis voluerit cōtraire decretis, nec locū deinceps inter ſacerdotes habeat, ſed extorris à ſancto miniſterio fiat; nec de eius iudicio [b] quiſquā poſtea curam habeat, quoniam iam dānatus a ſancta & Apoſtolica eccleſia, ac auctoritate ſua de inobedientia, atq; præſumptione à quoquam eſſe nō dubitatur: quia maioris [c] excommunicationis deiectione eſt abijciendus †, cui ſanctæ Eccleſiæ cōmiſſa fuerit diſciplina qui non ſolum præfatæ ſanctæ eccleſiæ iuſſionibus parere debuit, ſed etiam alijs [d], ne præterirent, inſinuare. Sitq; alienus à diuinis, & pontificalibus officijs, qui noluit præceptis Apoſtolicis obtemperare †.

† *al. eixgendus.*

al. obedire.

¶*Caput hoc eſt in eadem epiſtola Gregorij iiij. ex qua ſumptum eſt cap. decreto noſtro. infra 3. q 6. Extat autem in codice ſæpe memorato bibliothecę Dominicanæ.*

Item Auguſtinus de doctrina Chriſtiana, lib. 2. c. 8.

¶Inter canonicas ſcripturas Decretales epiſtolę connumerantur. Cap. VI.

Poly. l. 1. tit. 25. Anſel. li. 3. c. ult. & li. 6. c. 212.

IN Canonicis ſcripturis eccleſiarum catholicorū quā plurimū diuinarum ſcripturarū ſolertiſsimus indagator auctoritatē ſequatur, inter quas [e] ſane illę ſint, quas Apoſtolica ſedes habere [f], & ab ea alij meruerunt accipere epiſtolas. Tenebit igitur hunc modū in ſcripturis canonicis, vt eas, quæ ab omnibus recipiunt eccleſijs præponat [g] eis quas quædā nō accipiunt. In eis vero, quę nō accipiuntur ab omnibus præponat eas; quas plures [h], grauioresq; accipiūt eis, quas pauciores, minoriſq; auctoritatis eccleſię tenēt. Si aūt alias inuenerit à pluribus, alias

1 Papæ ſtatutis nō obediens, an ſit hæreticus.

2 Intelligetē determinatione ei' quā legitur in no. extra de reſcrip ſi quā. & dicit Hug. quod canon iſte pōt intelligi eſſe latæ ſentētiæ, & pro hoc faciūt illa verba, proſtratus. & ibi iā damnatus. Archid.

a ¶Proſtratus.] 1 Hic videtur, quod omnis, qui nō obedit ſtatutis Romanæ ſedis ſit hæreticus: & varios modos hæreſis notaui 24. q. 3. §. quia vero &c quidā Sed intelligas, quod hic dr̄, quod qui dicit Romanam eccleſiam non eſſe caput, nec poſſe cōdere canones, iſte eſt hæreticus, vt 22. diſtin c. 1. & 25. q. 1. violatores. & q. 2. ſi quis dogmata. Sed ſi quis alias tranſgreditur eius mandata, nō propterea eſt hæreticus, licet peccet. extra de reſcrip. ſi quando. Io. 2.

b ¶Iudicio.] Sed contra 24. q. 1. ſubdiaconus. Sed ibi non admittit damnatū ab hæreticis: ſed ſi vult penitere, admittit eum; ſed hoc non eſt ideo, quia hæreticus eum damnauit: ſed quia aliàs malus eſt.

c ¶Maioris.] Arg. quod quanto aliquis delinquens eſt maior, tanto magis eſt puniendus, vt 40 d. homo Chriſtianus. 11. q. 3. præcipue. 25. q. 1. nulli fas.

d ¶Sed etiā alijs.] Arg. quod qui tenetur aliquē defendere contra alios, multo fortius cōtra ſe vt 16. q. 1. ī canonib. & ff. ſi ſer. ven. alius. 3.

IN canonicis.] CASVS. Hoc ca. diuidit in duas partes: In prima parte dr̄ quod bonus indagator diuinarū ſcripturarū debet ſequi auctoritatem catholicarum eccleſiarū in ſcriptu ris recipiendis & pponēdis: inter quas ſcripturas præponēdæ erūt ſcripturæ ſedis Apoſtolicę. In ſecūda parte, quę incipit ibi,] Tenebit igitur.] Dr̄, quod illæ ſcripturæ, quę recipiuntur ab oībus, ſunt pponendæ illis, quas non recipiunt quidam: inter illas vero quæ non recipiunt ab oībus, pręponendas eas, quas plures & grauiores recipiūt eis, quas pauciores & minoris auctoritatis recipiūt. Sed ſi alię a grauiorib. alię à plurib. recipiūtur, ęqualis erūt auctoritatis licet hoc de facili inueniri non poſſit.

3 Arg extra de natis ex lib. ven. c 2. l. altius. in glo. alle. ff. de cond. indeb. frater a fratre, ff. de pact. cum in eo.

e ¶Inter quas.] Canonicę ſcripturę sūt epiſtolæ.

f ¶Habere.] Meruit ab alia eccleſia.

g ¶Præponat.] Arg. quod ſemper præſumit pro multitudine, vt 61. diſt. nullus inuitis. Itē arg. quod a pluribus recipit maioris eſt auctoritatis q̄ quod à paucioribus 4. vt s̄ 16. diſt. Iſidorus. & 2 q. 7. puto. 63. diſt. c. ult. Sed qualiter ſtare poteſt quod hic dicitur? Nonne omnes canonicæ ſcripturæ æqualiter ſunt recipiendæ. arg. 15. diſtinct. ſancta Romana? Quomodo ergo una præponitur alijs? Reſpondeo poteſt eſſe quod omnes recipiantur, non tamē quod omnes in eadem veneratione habeantur. Vel intelligas iſtud de localibus canonibus, vt ille præponatur alijs qui à pluribus tenetur: & ſic poteſt intelligi 50. diſtin. Domino ſancto. in fi. ubi de hoc in glo. nonne.

4 inf. di. px. de quib. extra de offic. leg. prudentiam. 65. di. c, 2. & 3. Archid.

Scripturæ canonicę nō ſunt in eadē veneratione

h ¶Plures.] Nota quod hic dignitas perſonarum compenſatur cum numero, ſimiliter in teſtibus, ut extra de teſt in noſtra ſimiliter in creditoribus, ut ff. de pactis, maiorem. Sed in electione ſemper par numerus præiudicat, licet maior ſit dignitas ex parte altera, & maius meritum perſonæ, ut extra de elect. dudum 1. licet ſit argum contra 63. diſtin. c. ult. & 76. diſt. ieiunium. §. non autem. 5.

Dignitas an compēſetur cū numero.

5 Iuxta finē, ibi æquales eorū, &c. Archid.

AD-

ADDITIO. Non eſt contra: ibi enim erant ęquales in numero, non in meritis. Cyn.

a ¶Inueniri.] Arg. ꝙ iura aptantur ad ea, quæ raro accidunt. de conſec. diſt 4. ſanctum eſt. & ff. ſi pars hæred. pe. antiqui. Arg. contra 28. diſt. de Syracuſanæ. 14. q. 5. deniq;. ff. de leg. nā ad ea.

K ¶A veteribus.] Arg. ꝙ di[illegible] ueterum ſunt ſequenda, vt 37. diſt. relatuum. 24. q. 3. transferunt. & infra diſtin. proxi. de quibus.

HOC AVTEM. CASVS. Dictum & probatum eſt ſupra, quod decretales epiſtolæ vim habeant aucto-

à grauioribus haberi, (quamquā hoc inueniri [a] vix poſſit) æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto.

¶*Caput hoc apud B. Auguſtinū loco indicato ſic habet:* In canonicis aūt ſcripturis eccleſiarum catholicarum quampluriū auctoritatem ſequatur: inter quas ſanè illæ ſunt, quę Apoſtolicas ſedes habere, & epiſtolas accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modū in ſcripturis canonicis, vt eas, quæ ab omnibus accipiuntur eccleſijs, præponat eis, quas quædam non accipiunt. In eis uero, quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas, quas plures, grauioreſq; accipiūt, eis, quas pauciores, minoreſq; auctoritatis eccleſiæ tenēt. Si autem alias inuenerit a pluribus, alias a grauioribus haberi, (quamquam hoc † inuenire non poſſit) æqualis tamē auctoritatis eas habendas puto. *Quæ quidem B. Auguſtini ſententia non ad decretales Romanorum Pontificum, ſed ad canonicas, & ſacras ſcripturas referenda eſt.* † facile] *orig. Antuerp.*

Item Leo Papa I. ad epiſcopos Viennenſes, epiſt. 87. † *Miſterij.*

¶Miniſterij † diuini ſe exortem intelligat, qui à ſoliditate Petri recedit. Cap. VII.

ITa Dominus noſter Ieſus Chriſtus humani generis ſaluator inſtituit, ut veritas, quæ antea legis & ꝓphetarum præconio continebatur, per Apoſtolicam tubam in ſalutem vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum eſt: [In oēm terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.] Sed huius muneris ſacramentum [b] ita Dominus ad oīum Apoſtolorum officiū pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro Apoſtolorum omniū ſummo, principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodā capite dona ſua, velut in corpus omne diffunderet, vt exortē ſe myſterij †, intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere. Hunc [c] enim in conſortiū indiuiduę [d] vnitatis aſſumptum, id quod ipſe erat [e], voluit nominari, dicēdo, [Tu es Petrus, & ſuper hanc petrā [f] ædificabo eccleſiam meam: vt æterni ædificatio templi mirabili munere gratiæ Dei Petri ſoliditate conſiſteret, hac eccleſiam ſuam firmitate corroborans, vt illam nec humana temeritas poſſet appetere [g], nec portæ [h] contra illā inferi præualerent. Verū hanc petræ iſtius ſacratiſsimam firmitatem Domino, vt diximus, ædificante conſtructam, nimis impia vult præſumptione violare; quiſquis eius poteſtatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus [i] ſuis, & id quod accepit à veteribus [k], non ſequendo.

Iuo p. 5. c. 6. — Pſal. 18. — † al. miniſterij. — Matth. 16.

Hoc autē [l] intelligendum eſt de illis ſanctionibus, vel

ADDITIO. Ad idē in Auth. de conſul. coll 4. in Auth. vt ſine prohib. ma. & circa med. coll. 7. Archidiaconus.

ITa Dñs.] CASVS. Quidam epiſcopi contra eccleſiā Romanam erigebāt cernicem, ei obedire nolentes: nec volebant ſequi doctrinam, quàm à ueteribus receperunt cōtra quos inuehitur Leo, probans, quòd ab eccleſia Romana non debent recedere: q̄ ita eſt cōfirmata à Dño & corroborata in Petri ſoliditate, ꝙ nec temeritas hominū nec portæ inferi aduerſus eam præualebunt: oſtēdit etiam ꝙ à principio ſic voluit Dominus Euangelicam prędicationem ab Apoſtolis & alijs prædicaturibus per vniuerſum orbē diffundi, vt Petrus cuius vice Papa fungit eſſet quaſi quoddam caput illius prędicationis: & quicūque a Petri ſoliditate recedere uoluerit deponatur.

b ¶Sacramentum.] ideſt, hoc ſanctum munus 1.

c ¶Hunc.] ideſt, Petrum.

d ¶Indiuiduæ.] Scilicet eccleſiæ.

e ¶Erat.] ideſt, ab eo quod ipſe Dominus erat, ſ. petra: voluit eū vocari dominus Petrū. de conſe. diſt. 2. reuera.

f ¶Et ſuper hanc petram.] Per hanc dictionem non credo Dominū aliud demonſtraſſe, quam hæc verba, q̄ Petrus reſpondit Domino cum Dixit: Tu es Chriſtus filius Dei viui: quia ſuper illo articulo fidei fundata eſt Eccleſia [ergo ſuper ſeipſo fundauit Deus eccleſiam.]

1 Scilicet p̄dicandi, qđ eſt Petro cōceſſum. 11. diſtin. c. vlt. Sed id ideo dicit ſacramentū, quia oīa habebāt in figura. 43. diſt. ſit rector. Archi.

g ¶Appetere] ideſt laceſſere & calumniari.

h ¶Nec portæ.] ideſt, vitia uel etiam hæreſes: quia eccleſia non poteſt errare, vt 24 q. 1. à recta. Nec eccleſia poteſt eſſe nulla, vt 24. q 1. pudenda, quia ipſe Dominus rogauit pro ea, vt non deficeret, vt 21. diſt. c. 1. in fi.

a ¶Cupiditatibus.] ideſt, voluntatibus.

auctoritatis: quod uerum eſt (ſicut dicit Gratianus) de decretalibus, quæ decretis patrum & ſcripturis Euangelicis non contradicunt. Vnde quia Anaſtaſius Papa fauore Anaſtaſij Imperatoris ordinatos ab Acacio hæretico decreuit rite & de iure communi poſſe ſuis officijs fungi: ideo Romana eccleſia eius decretum repudiauit.

l ¶Hoc autem.] Scilicet quod decretales epiſtolæ ſint paris auctoritatis cum canonibus.

a ¶Aca-

a ¶Acacius.] Hæreticus, & excommunicatus. 24. q. 1. Acacius 1 fuit enim excommunicatus propter hæreſim a Gelaſio, & a Fœlice Papa, vt ibi dicitur.

Secundum ibid.

SEcundum.] CASVS. Acacius hæreticus baptizauit, & ordinauit multos tempore ſuæ hæreſis, quos dicebat

de radijs ſolis, qui & ſi tranſeant per loca fœtida, tamē non coinquinantur, idem eſt de ſacramentis per malos miniſtratis. Tertia eſt de Iuda, qui licet malus fuiſſet, multa tamen fecit, quæ rata ſunt habita. Quarta eſt de auctoritate Domini, qui pcepit verba Scribarū, & Phariſęorum ſeruāda, &

decretalibus epiſtolis, in quibus nec præcedētium Patrū decretis, nec Euangelicis præceptis aliquid contrarium inuenitur. Anaſtaſius a *n. ſecundus fauore Anaſtaſii Imperatoris, quos Acacius* [a] *poſt ſententiam in ſe prolatam ſacerdotes, vel leuitas ordinauerat, rite fungi acceptis officijs debere decreuit: ita inquiens.*

a ¶Anaſtaſius.] *Maxime verum eſt ſenſiſſe Anaſtaſium, ordinatos ab Acacio poſt latam in ipſum ſententiam, rite fungi acceptis officijs potuiſſe. Hoc. n. duntaxat inquit in capite ſequenti, firmam eſſe ſacramenti gratiam ab Acacio traditam: quod veriſſimum eſt, ſicut & aliæ omnes ſententiæ, quas in ea epiſtola ex B. Aug. Anaſtaſius accepit, veræ ſunt. Habetur aūt hæc eadem Anaſtaſii Papæ ij. epiſtola in corpore canonum, quod Romana eccleſia ſemper approbauit, vt inf. d. 20. c. de libellis. eſt adnotatū. Itaq; ſine cauſa reprehenditur hoc loco Anaſtaſius a Gratiano.*

Anaſtaſius II. Ad Anaſtaſium Auguſtum, epiſ. 1. c. 7. & 8.

¶Nulla læſionis portio attingit eum, qui ab hæreticis iam damnatis ordinatur. Cap. VIII.

In eodice canonum fol. 159. Poly. l. 3. tit. 10 Anſel l. 9 c. 62. Iuo p. 1. c. 151.

SEcundum ecclesiæ catholicę conſuetudinem ſacratiſſimum ſerenitatis tuæ pectus agnoſcat, q nullum de his, quos baptizauit Acacius, vel quos ſacerdotes, ſiue leuitas ſecūdum canones ordinauit, vlla ex nomine Acacij portio læſionis attingat, quo forſitan per iniquū tradita ſacramenti gratia minus firma videatur. Nā, & baptiſma (quod pcul ſit ab eccleſia) ſiue ab adultero, vel a fure datum fuerit, ad percipientem munus [d] peruenit illibatum: quia vox [e] illa, quæ ſonuit per columbam [f], omnem maculam humanæ pollutionis excluſit, qua declaratur, ac dicitur: [Hic eſt qui baptizat in ſpiritu ſancto, & igne [g].] Nam ſi viſibilis [h] ſolis iſtius radij, cū per loca fœtidiſſima tranſeunt, nulla contactus inquinatione maculantur; multo magis illius, qui iſtum viſibilem fecit, virtus, nulla miniſtri indignitate conſtringitur. Nam, & Iudas, cum fuerit, ſacrilegus, atq; fur, quidquid egit inter Apoſtolos pro dignitate commiſſa, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt, declarante hoc ipſum Domino manifeſtiſſima voce: [Scribæ, inquit; & Phariſæi ſuper cathedram Moyſi ſedent, quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim, & nō faciunt.] Quidquid ergo ad hominum profectum quilibet in eccleſia miniſter pro officio ſuo videtur operari: hoc totum contineri [i] implente † diuinitatis effectu [k]: ita ille, per quem loquitur

Nicolaus ad conſulta Bulg. c. 15.

Ioan. 1.

Ioan. 12.

Matth. 13.

† *al implendo diuinitatis effectū.*

impleda. Quinta ratio eſt, q oē bonum a quocunque fiat, ſit a Deo. Sexta ratio eſt qa in ſacramētis nō eſt attendendum qualis, vel quis cōferat, ſed quid cōferatur, quia incremētū ſolus Deus prębet, & neq; qui plātat neq; qui rigat eſt aliqd: ſed qui incrementū, &c. Poſtea cōcludit ex ſup. dictis, q ſacra eius ſeruari dēnt

b ¶Secūdū.] Varijs modis ponitur caſus huius ca. G. inducit quaſi ſit abrogatum, & Melendus ſentit cum eo, & omnes qui dicunt veritatē ſacrorum non eſſe apud hrticos, vt 24. q. 1. ſchiſma, & 1. q. 1 extra eccleſiā. H. dicit, q nec capitulum eſt reprobatū, nec auctor pijs, q hic cōtinentur dānatus fuit: quia nihil hic continetur qd nō canonice dicatur; ſed iō fuit iſte damnatus: quia cōicauit Photino hæretico, & quia voluit reuocare Acaciū hæreticū poſt mortē, & ideo iſte Anaſtaſius fuit dānatus, vt inf. c. Anaſtaſius. Alij dicunt, q hoc c. cū auctore reprobatū eſt; quia voluit dicere q ordinati ab hrtico ſine omni diſpenſatione de iure poſsūt ſua officia exercere dicit. n H. q hæretici habent veritatem ſacrorum, ſed nō habent executionē eorū, vt de conſe d. 4 ſicut in ſcris, &c. non ī vobis, vt no. 1. q. 1 q perfectionē. &c. dñs.

Sacramentorum vertias an ſit apud hæreticos.

c ¶Baptizauit.] in forma eccleſiæ.

d ¶Munus.] ideſt, baptiſma.

bat quidam non poſſe ſua officia de iure communi exequi: quare Anaſtaſius Imperator de hoc dubitans quæſiuit a Papa, qui reſpondit eos poſſe de iure communi ſuis officijs fungi; nec per malitiam Acacij lædi poſſe. Nam baptiſmata, & ordines a malo collata, per ipſius malitiam non impediuntur. Et probatur hoc 6. rationibus. Prima ratio eſt, quia in ſacramentis virtus Chriſti operatur, quæ omnem maculam repellit. Secunda eſt

e ¶Quia vox.] Hic eſt qui baptizat. de conſec. d. 4. baptiſmus in fi.

f ¶Per columbam.] ideſt, per ſpiritum ſanctum in ſpecie columbæ. Hu

g ¶Et igne.] ideſt charitate.

h ¶Nam ſi viſibilis.] 1. q. 1. ſi fuerit.

i ¶Contineri.] ideſt, perfici.

K ¶Implēte diuinitatis effectu.] ideſt, Deo cooperante.

a ¶Plan-

a ¶Plantauit.] Prædicando.
b ¶Apollo.] Diſcipulus Pauli.
c ¶Rigauit.] Baptizando.
d ¶Incrementum.] i. gratiã, & remiſſionẽ peccatorũ 1.
e ¶Vel qualis.] Hoc intellige de toleratis. alias bñ q̃ritur, vt 24. diſ. quieſcamus. nã nemo poteſt p̄dicare niſi mittat, vt 16. q. 1. adijcimus & extra de hære. cũ ex iniũcto. Vel loq̃t̃ ſm antiqua t̄pa, q̃n oẽs poterãt p̄dicare.
f ¶Prædicet.] Sed quæ prædicet.
g ¶Vt inuidos.] i. pſeudo apoſtolos. 2.
h ¶Affirmet.] Et hoc ĩ epiſtola ad Philippẽſes, cũ dicit, ſiue p veritatẽ ſiue alio modo Xp̃s p̄dicet, i hoc gaudeo, & gaudebo.
i ¶Hoc.] i. inuidiã.
k ¶Et hic.] Scilicet Acacius.
l ¶Alijs.] Scilicet ignorantibus.
m ¶Suæ virtutis.] Quoad veritatem ſacramenti.
n ¶Generaliter.] i. in omni ſacramẽto.
o ¶Vt imaginẽtur.] ſcilicet Acacium.
p ¶Metuere.] ſ. ſm ſuã opinionẽ falſam Nam in veritate ſuſceperũt ordinẽ, ſed nõ executionẽ. 1. q. 1. ordinationes. 1. q. 7. Daibertum 3.

tur, & tunc ſynodus * maior eſt Papa, vt 15. d. ſicut. in fi. arg. ad hoc 93. d. legimus.
ſ ¶Qui communicauerat.] contra 11. q. 3. quoniã, vbi dr̃ ꝙ excõmunicatio non tranſit in tertiam perſonam: ſed communicauit ei in maleficio, vnde potuit tranſire ad tertiam

1 23. q. 5. c. vlt. Arch.

2 Sub. qui ex inuidia bonorum, & cã lucri Chriſtũ prædicabãt. 28. q. 1. iam nunc in fin. Arch.

* Synodus ſimul cũ Papa (de quo nunc glo. loquitur) eſt maior Papa ſolo, extenſiue, non intenſiue. Vide Caietanum Apologia par. 2. c. 13. ad Tertium. ſumma de eccl. lib. 3. c. 64. Hoc textu citati, ſi ſaciunt aliud conſi. dunt.

Chriſtus, Paulus affirmat, (Ego plantaui [a], Apollo [b] rigauit [c]: ſed Deus incrementum [d] dedit. Itaq; neq; qui plantat eſt aliquid, neq; qui rigat; ſed qui incrementũ dat Deus.) Adeo autem non quęritur, quis, vel qualis [e] prædicet [f], ſed quid † prædicet, vt inuidos [g] ẽt bene Chriſtum prædicare affirmet [h]: quo malo ipſe diabolus deiectus eſt, & hoc [i] ipſe † prædicare non deſinit. Ideo ergo & hic [k], cuius nomen dicimus reticendum, male bona miniſtrando ſibi tantum nocuit. Nam inuiolabile ſacramentum, quod per illum datum eſt alijs [l], perfectionem ſuę virtutis [m] obtinuit. Quod † quidem generaliter [n] verum eſt, niſi aliquorũ in tantum ſe extenderet curioſa ſuſpicio, vt imaginentur [o] prolato a Fęlice Papa iudicio, poſtea inefficaciter in ſacramentis, quæ Acacius vſurpauit, egiſſe; ac proinde eos metuere [p], qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria † tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur.

1. Cor. 3.
† al. quem.
Philip. 1.
† al. ipſo.
Cap. 8.
† *Quod cum ita ſit, aliquorum in tantum ſe extendit curioſa*] orig.
† al. miniſteria.

Quia ergo illicite, & non canonice, ſed contra decreta prædeceſſorum, & ſucceſſorum ſuorum hæc reſcripta dedit (vt probat Fœlix, & Gelaſius, qui Acaciũ ante Anaſtaſium excommunicauerunt, & Hormiſda, qui ab ipſo Anaſtaſio tertius eundem Acacium poſtea damnauit) ideo ab eccleſia Romana repudiatur, & a Deo percuſſus legitur fuiſſe hoc modo.

3 Quia concludit Grat. ſm opi. forte ſuã. ſ. qua aſſerit veritatẽ ſacramentorum non eſſe apud hęreticos: qđ falſum eſt. Io. de Fan.

QVIA ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex ſu. dictis & dr̃, ꝙ q̃a Anaſtaſius ita decreuit, ideo Fęlix. & Gelaſ⁹ & Hormiſda eũ excõicauerũt: ſed Acaciũ prius

¶Anaſtaſius a Deo reprobatus, nutu diuino percuſſus eſt. Cap. IX.

ANaſtaſius [α] ſecundus, natione Romanus, fuit temporib. Theodorici regis. Eodem tempore multi clerici, & presbyteri ſe a cõmunione ipſius abegerunt [q], eo ꝙ communicaſſet ſine concilio [r] epiſcoporum, vel preſbyterorum, & cleri cunctæ eccleſiæ catholicæ, diacono Theſalonicenſi, nomine Photino, qui communicauerat [s] Acacio, & quia voluit occulte [t] reuocare Acacium, & nõ põtuit, nutu diuino [u] percuſſus eſt.

Ex libro] (vt in corpore conciliorum citatur) Pontificali. Iuo p. 14. c. 40.

ANaſtaſius.] CASVS. Photinus diaconus Theſſalonicen. cõicauit Acacio in hęreſi. Poſt mortẽ vero Acacij Anaſtaſius Papa cõicauit Photino ſine cõcilio clericorũ, & occulte voluit reuocare Acaciũ defunctũ in hr̃ſi vt orõnes ꝓ eo in eccleſia fierent, & iõ multi clerici receſſerũt ab obediẽtia ei⁹ & lepra percuſſus ẽ. ¶CASVS. aũt ſequẽtis §. planus eſt.
q ¶Abegerũt.] i. remouerũt. 32 d. c. p̄ter hoc §. verũ. Sed cõtra 6. q. 4. õne. vbi dr̃, ꝙ ante t̄ps ſententiæ nõ poſſunt clerici recedere ab ep̃o. Sed hic non receſſerunt ante ſnĩam, quia inciderunt in hæreſim iam damnatam, vt 24. q. 1. c. r. 2. & 3. 4.
r ¶Concilio.] Videtur ergo, ꝙ Papa tenetur requirere concilium epiſcoporum, quod verũ eſt vbi de fide agitur

4 Hic videas quod not. 2. q. 7. ſacerdotes.

α ¶Anaſtaſius.] *Caput hoc habetur quidem tomo ſecundo conciliorum in vita Anaſtaſij; ſed eſſe omnino confictum, cum ex multis alijs argumentis, tum ex hoc manifeſte oſtenditur, quòd Acacius (ſicut Nicephorus, lib. 16. c. 12. & Euagrius, lib. 3. c. 17. & ſequen. & clariſſimè Anaſtaſius bibliothecarius in chronologia teſtantur) tempore Fœlicis iij. obijt, cui ſucceſſit Gelaſius, & Gelaſio Anaſtaſius, qui initio epiſtola ſua, & c. 1. ad Anaſtaſium Imperatorem, Acacium mortuum iam, & ante iudicem Chriſtum vnà cum Fœlice ad ſtare ſcripſit, vt Gelaſius quoq; ante ipſum ſcripſerat, & habetur inf. 24. q. 2. c. nec quiſquam, quomodo ergo potuit Anaſtaſius de eo reuocando tractare, qui iam obierat?*

tertiam perſonam, vt extra de ſent. excom. nuper.
t ¶Occulte.] Magis inde præſumitur cõtra ipſũ, vt extra, vt eccl. benefi. vt noſtrũ extra de offi. deleg. cõſuluit. ff. de ritu nup. palam ff de admi. tut. non exiſtimo. Lau.
u ¶Diuino.] Quia dum aſſellaret, emiſit inteſtina, ignominioſe lapſus.

a ¶ Propter

Hinc etiam de M... epiſc... Conſtantinopolitana ſynodo ſtatutum eſt ſub Damaſo Papa.

¶Quæ circa indiſciplinatos prælatos, vel ab eis geruntur, in irritum reuocentur. Cap. X.

PRopter totius indiſciplinationis eius doctrinam, quę Conſtantinopoli orta eſt, ſtatutum eſt, ne Maximus fuiſſe, aut eſſe iam putetur epiſcopus, neque hi, qui ab eo ſunt ordinati qualemcunque gradum clericatus obtineant [a], omnibus, ſcilicet, quę circa eum [b], vel ab eo geſta ſunt, in irritum, reuocatis.

α ¶De maximo.] *Ex verbis huius canonis, præſertim Græcis, & interpretatione Balſamonis, ac vita Gregorij Theologi per Gregorium presbyterum deſcripta, et alijs ex locis (tametſi Theodoretus videtur parum diligenter hoc tractaſſe) apparent hunc Maximum nunquam fuiſſe epiſcopum, ac propterea recte ſtatui nullum ab eo potuiſſe imprimi ordinis characterem, quod non erat de Acacio aſſerēdum. Verba Græca huius canonis hæc ſunt:* Περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης, ὥστε μήτε Μάξιμον ἐπίσκοπον ἢ γενέσθαι, ἢ εἶναι. μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδή ποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων, i. De Maximo cynico, de quæ ijs, rebus, quæ nullo ordine circa ipſum Conſtantinopoli geſta ſunt. Neque Maximum aut fuiſſe, aut eſſe epiſcopum, neque eos, qui ab ipſo ſunt ordinati, in vllo cleri gradu cenſendos: omnibus, quæ & in ipſo, & ab ipſo facta ſunt, infirmatis. *Ac de eodem Maximo, quòd nunquam fuerit epiſcopus, eſt locupletiſſimum teſtimonium in epiſtola Hadriani Papæ ſcripta Baſilio Imperatori, quæ habetur actione prima octauæ ſynodi manuſcriptæ, quæ eſt penes Cardinalem Sirletum. Citant enim Leonem primum ait:* Dicit enim altiſona tuba, ſanctus videlicet ſedis Apoſtolicæ Papa Leo, cuius ſententiam, quidquid vbique catholicum eſt velut cœleſte miraculum celebrat, & veneratur oraculū, cum ſæpe quæſtio de male accepto honore naſcitur, quis ambigat nequaquam iſtis eſſe tribuendum, quod non docetur fuiſſe collatum? Neque enim inter Photium mœchum, & Maximum Cynicum ſynodo ſecunda damnatum, vel inter ordinationes huius, & illius, diſtinctionis aliquid eſſe conuicimus.

DISTINCTIO XX.

ps 1 *DEcretales [c] itaque epiſtolæ canonib. conciliorum pari iure exæquantur. Nunc autem quæretur de expoſitionibus † ſacræ ſcripturæ, an exæquentur, an ſubijciantur eis. Quo enim quiſque magis ratione nititur, eo maioris auctoritatis eius verba eſſe videntur. Plurimi autem tractatorum ſicut pleniori gratia ſancti Spiritus, ita ampliori ſcientia alijs præcellentes, rationi magis adhæſiſſe probantur. Vnde nonnullorum Pontificum conſtitutis, Auguſtini, Hieronymi, atque aliorum tractatorum dicta videntur eſſe præferenda.*

2 ¶*Sed aliud eſt cauſis terminum imponere: aliud ſacras ſcripturas diligenter exponere. In negotijs definiendis*

† al. expoſitoribus] exemp.

1 PRopter.] ¶Obtineant.] Quia præter formā eccleſię contulit. 1. q. 1. extra eccleſiam.

b ¶Quæ circa eum] Arg. quòd quidquid fit ab intruſis, vel vitioſe electis, totum caſſatur, vt 12. q. 2. alienationes 25. omne. Arg. cōtra. 3. q. 7. c. infamis. §. veruntamen. in prin. & C. de ſacroſ. eccl. l. decernimus 5, ſed hic fauor tutorum eccleſiæ: quia aut ſunt in vtilitatem eccleſiæ, & tunc valent, alias non. 16. q. 6. ſi epiſcopum.

5 Dic vt no. de cler. n his in gl. vl. & de ſchiſm. ca 1. & de conſe. d. 1. hi ergo. & 1. q. 1 ſi q a pſeudo. ibi videas Arc.

DEcretales. CASVS Supra oſtēdit Gratianus decretales epiſtolas parē vim habere cū canonib. cōciliorū. In hac vero 20. d. q̄rit an expoſitiones ſctōrū Patrū exæquent canonib. & decretalibus, vel p̄ferātur. Quòd præferant videtur, quia maioris auctoritatis videntur, cum pleniori gratia Spiritus ſancti eos præcellāt. Vnde expoſitiones Auguſtini, Hieronymi, & aliorum vidētur præponendæ ſtatutis Pontificum, & hoc in prima parte, In ſecūda parte, quæ incipit, ibi, [Sed aliud.] ſoluit Gratianus, & dicit, q̄ in negotiis definiēdis nō ſolum neceſſaria eſt ſcientia, ſed etiam poteſtas quod ſignificatur per claues, quas Chriſtus tradidit Petro: In quarū altera denotat̄ ſcientia diſcernēdi inter lepram & lepram in altera verò notatur poteſtas ſoluendi, & ligēdi. Cum ergo in cauſis definiēdis neceſſaria ſit poteſtas, apparet, q̄ Pōtifices expoſitoribus præferantur, & hoc probatur per ſeq.

c ¶Decretales.] In hac 20. diſtin: magiſter quærit de expoſitionibus ſacræ ſcripturæ an ſint paris au-

auctoritatis cũ canonibus, & decretalib. & infra ſoluit, ꝙ quantũ ad ſacram ſcripturã exponendã præualet ſanctorum auctoritas: quantum autem ad cauſas definiendas præualet auctoritas Romanorum Pontificium.
a ¶ Scientia.] Arg. ꝙ nullus poteſt eſſe iudex: maxime eccleſiaſticus niſi ſit peritus, vt extra de conſang & affini. ex literis. in fi. & 1. q. 1. vt euidenter. 11. q. 3. & ſi ad tempus. 1. 24. q. 3. ſi qs nõ. de pœn. diſt. 5. conſideret. & di. 6. qui vult. & qa leges ſcire tenetur. in authẽ. de iud. colla. 6. §. quia uero. Itẽ quia ſententia ferenda eſt in ſcriptis, ut 2. q. 1. in primis. in fine. Item quia iudices per ſe debẽt ſcribere ſententias & recitare, vt C. de aſſeſ. preſides. Sed cõtra. C. de iud. capi. certi, vbi dicitur, quòd milites poſſunt eſſe iudices: quia per quotidianum vſum poſſunt habere peritiã iudicandi. Mediocris tamẽ ſcientia ſicut in prælato, ita & in iudice ſufficit, vt extra de elect. cum nobis olim.
b ¶ Prius.] Arg. ex ordine facti aliquid præſumendũ, vt 23. q. 4. diſplicet. & 1. q. 1. vt euidenter. Similiter ex ordine verborũ, vt 43. di. ſit rector, & ext. de reſcri. cum dilecta ff. de ſolut. nec ordo cõtra.
c ¶ Dedit.] G. hic uidetur uelle, ꝙ alia ſit clauis ligandi, & ſoluẽdi, alia ſciẽ: & ita ꝙ ſint duæ claues. Sed dico tñ vnã eſſe, ſed & dicuntur duæ eſſe ꝑꝑ duos effectus. Sed qualiter ſcientia dr̃ eſſe clauis, cum aliquis poſſit habere ſcientiam, qui non habet clauẽ: & ccõtra? Sed dic, ꝙ licet ſcientia prius non fuiſſet clauis anteq̃ hẽret ordinem: tñ poſt ordinem incipit eſſe clauis. Si tñ quæras quid proprie ſit clauis ſacerdotalis: dico ipſam poteſtatem ſacerdotalem, per quam ligat, & ſoluit.
d ¶ Inter leprã & lepram.] Ideſt, inter cauſam, & cauſam. alludit ei quod fiebat in lege, cum. n. dubitabatur de aliquo an eſſet infectus lepra, ducebatur ad ſacerdotes, & ſm eorum arbitrium, vel recipiebatur, vel eiiciebatur, vt 11. q. 3. quomodo de pœn. diſt. 1. §. ex his verſ. Moyſi.
ADDITIO. Hug. & de pœn. diſ. 1. §. denique. ver. Moyſa & extra qui filii ſint leg. per venerabilem, §. rationibus. Archidiac.
De libellis.] CASVS. Epĩ Britanniæ iudicabant cauſas tantũ ſecundum expoſitiones Auguſt. & Hieron. & aliorum poſtponentes canones conciliorum, & decreta Pontificum: quos Leo redarguit, oſtendens ꝙ in cauſis definiendis primo recurrendum eſt ad canones conciliorum, & ad decreta, vel decretales Pontificũ, Secundo ad ſanctorum expoſitiones, ſ. Hier. & Auguſt. & aliorum ſanctorum, in quibus ſi ueritas non reperiatur, tunc recurrendum eſt ad ſedem Apoſtolicam, cuius ſtatuta qui non recipit, hæreticus eſſe conuincitur.
e ¶ De libellis.] Ideſt, ſecundum libellos, & commentarios.
f ¶ Aliorum.] Ideſt, Hieronymi & Auguſt. per quorum ſcripta non eſt iudicandum omiſſis canonibus. 50. diſtinct. ſi ille,
g ¶ Iunioris.] Ecce hic approbantur dicta Gregorii iunioris, alibi videtur reprobari. 32. q. 7. quod propoſuiſti. & in ſeq. §. vbi dicit G. ꝙ ſunt contraria Euangelio. ſed illud c. intelligitur de arcta, & ſic bene tenet. Ioan.
h ¶ Illorum.] Hic uidetur, ꝙ potius iudicandum ſit ſecundum illum, qui innititur auctoritati canonis, quam ſecundum illum, qui innititur auctoritati Hieronymi, vel Auguſt. quod verum eſt, niſi Aug. iuuetur auctoritate no. vel veter. teſta. 2. vel etiam aliquo canone. nam licet concilium apud Aquiſgranum factum, conſtituerit, ꝙ raptor non poſſit matrimonialiter iungi cum rapta, vt 36. q. 2. placuit tamen Hieroy. q contrarium ſtatuit, & ei ſtatur, vt 36. q. 2. tria. Sed hoc eſt quia iuuatur auctoritate Meldenſis concilij, ead. cauſa & quæſt. cap. ſi autem.

Auctoritas ſanctorum q̃doque papali præfert auctoritati.

Imperitus non poteſt eſſe iudex eccleſiaſticus.

1 Iſta concor. & ꝓxima ſequens parũ aut nihil faciunt ad hoc. nec eas ponunt Hug. & La. quorum fuit iſtud dictũ. Archid.

non ſolum eſt neceſſaria ſcientia[a]*; ſed etiam poteſtas. Vnde Chriſtus dicturus*[c] *Petro: [Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, &c.] prius*[b] *dedit*[c] *ſibi claues regni cælorum: in altera dans ei ſciẽtiam diſcernendi inter lepram & lepram*[d]*, in altera dans ſibi poteſtatem eÿciendi aliquos ab eccleſia, vel recipiendi. Cum ergo qualibet negotia finem accipiant vel in abſolutione innocentium, vel in condemnatione delinquentium, abſolutio vero vel condemnatio non ſcientium tantum, ſed etiam poteſtatem præſidentium deſideret; apparet, quòd diuinarum tractatores ſcripturarum, & ſi ſcientia Pontificibus præmineant, tamen, quia dignitatis eorum apicem non ſunt adepti, in ſacrarum quidem ſcripturarum expoſitionibus eis præponuntur: in cauſis vero definiendis ſecundum poſt eos locum merentur.*

Mat. 16.

Vnde Leo Papa IIII. ſcribit epiſcopis Britanniæ.

In ſuo regeſto.

¶ Aliorum ſcripturæ, Romanoinm Pontificum decretis non ſunt præponendæ. Cap. I.

DE libellis[e], & commentariis aliorum [f] non conuenit aliquem iudicare, & ſanctorum conciliorũ canones relinquere, vel decretalium regulas, ideſt, quæ habentur apud nos ſimul cum † canonibus. Quibus autem in omnibus eccleſiaſticis vtimur iudiciis, ſunt canones *a* Apoſtolorum †, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrẽſium, Antiochienſium, Laodicenſium, Conſtantinop. Epheſ. Chalcedonenſium, Sardicenſium Africanenſium, Carthaginienſium *ß*, & cũ illis regulæ, præſulum Romanorum, Syluestri, Syricii, Innocentii, Zozimi, Cœleſtini, Leonis, Gelaſii, Hilarii, Symmachi, Hormiſdæ, Simplicii, & Gregorii iunioris [g]. Iſti omnino ſunt, & per quos iudicant epiſcopi, & per quos epiſcopi ſimul iudicantur, & clerici. Nã ſi tale emerſerit, vel contigerit inuſitatũ negotiũ, quod minime poſſit per iſtos definiri; tũc ſi illorũ[h];

Deus dedit p. 2.
Poly. p. 2. tit. 20.
Anſ. l. 3. c. vlt.
Iuo p. 4. c. 27.
Pan. l. 2. c. 118.
† *al. cum illis in canone.*
† *al. qui dicuntur Apoſtolorum.*
Apud anſelmum, & Polycarpũ desũt omnia Pontificum nomina.

Clauis ſacerdotalis an ſit una an plures.

Inter leprã & lepram vnde dicatur.

Auctoritas canonis eſt maior auctoritate ſanctorum.

2 Idem Bal. in Auth. ad hæc. l. 2. col. C. de vſur. & Ale. de Imo. in l. bene ad cognitionẽ. col. 8. ff. ſi ce. pet. vbi dicit illãgl. ſin

a ¶ Con-

quorum meminiſtis, dicta, Hieronymi, Auguſtini, Iſidori, vel cęterorum ſimiliter ſanctorum Doctorum ſimilium reperta fuerint; magnanimiter ſunt retinenda, ac promulganda, vel ad Apoſtolicam ſedem referendum de talibus. Quam ob cauſam luculentius, & magna voce pronunciare non timeo; quia, qui illa, quæ diximus, ſanctorum patrum ſtatuta, quæ apud nos canonum nomine prætitulantur, (ſiue ſit ille epiſcopus, ſiue clericus, ſiue laicus) non γ indifferenter recipere conuincitur [a]; nec catholicam & Apoſtolicam fidem, nec ſancta quatuor Euangelia vtiliter, & efficaciter ad effectum † ſuum retinere, vel credere probatur.

† al. profectum.

α ¶ Sunt canones.] *Indicat canones & regulas, ex quibus conſtat corpus, vel codex canonum, de quo in præfatione dictum eſt, quo Romani Pontifices, præſertim in iudicijs vtebantur, in quo codice ſunt canones tantum, non ſynodalia geſta. vt ſuper ius Nicolaus, in c. Romanorum. 19. diſt. ſcripſit.*

β ¶ Carthaginienſium.] *In codice canonum vnica eſt ſynodus Carthaginienſis, continens canones triginta tres, qui ex varijs cõcilijs Carthagini habitis collecti fuerunt. Eos canones ſedes Apoſtolica videtur probaſſe, & vſa eis eſſe, quando in codicem canonum referendas curauit. Eoſdem etiam Græci quo ordine apud Latinos habentur, cum alijs præterea multis Africanarum ſynodorum coniunctos in linguam ſuam verterunt, & hi ipſi ſunt, quos iiſdem numeris Anſelmus, Burchardus & Iuo citant: quãuis Gratianus interdum quidem his vtatur, interdum vero ex ſingulis Carthaginienſibus concilijs canones accipiat: quod ſuis locis indicabitur. Et de hac vnica Carthaginienſi ſynodo intelligendum eſt quod habetur ſupra diſt. 16. c. prima adnotatio, ver. ſeptima. quod hic declarandum dilatum fuit.*

γ ¶ Non indifferenter.] *Anſelmus, Deus dedit, & Gregorius presbyter in Polycarpo habent*, qui eadem indifferenter non recipit, ipſe ſe conuincit minime catholicam, & Apoſtolicam fidem ad effectum ſuæ retinere ſalutis.

Eſt eadem epiſtola 6. ex qua ſumptum eſt c. quod dicitis, ſupra diſt. 16.

Item Nicolaus I. Photio, in epiſtola, cuius initium eſt [Poſtquam Beato Petro.]

¶Corripiendi ſunt qui decreta Romanorum Pontificum non habent, vel non obſeruant. Cap. II.

Anſel. l. 3. c. 33.

SI decreta Romanorum Pontificum non habetis [b]; de neglectu [c], atque incuria eſtis arguendi. Si vero habetis, & non obſeruatis; de temeritate eſtis corripiendi [d], & increpandi.

Item Innocentius 2. Papa.

¶Ad quos ſit recurrendum, cum ſacræ ſcripturæ auctoritas non occurrit. Cap. III.

Polyc. l. 7. tit. 3. Burc. l. 3. c. 128. Iuo p. 4. c. 70.

DE quibus cauſis nulla ſoluendi, ligandiq; auctoritas in libris veteris teſtamenti, & quatuor Euangeliorũ cum totis ſcriptis Apoſtolorũ [e] appareat; ad diuina recurre ſcripta Græca †. Si neque in illis; canones β Apoſtolicæ ſedis intuere. Si nec in illis; ad catholicæ eccleſiæ hiſtorias catholicas à Doctoribus catholicis ſcriptas manum mitte. Si nec in illis, ſanctorum exempla [f] perſpicaciter recordare. Quòd ſi omnibus his inſpectis, huius quę-

† al. Græca.

a ¶ Conuincitur.] Sed nonne Oriẽtalis eccleſia recipit canones? Videtur ꝙ non, vt 31. diſt. aliter. nunquid ergo ipſa eſt hæretica? Sed dic, ꝙ licet ipſa non recipiat iſtos canones, nõ tñ contemnit eos. Vel dic quod Papa approbat conſuetudinem ipſorum ſup. d. prox. ſi Romanorum.

SI decreta.] Caſus huius c planus ẽ.

b ¶ Non habetis.] Per ſcientiam.

c ¶ De neglectu.] Nulli. n. eſt licitum ignorare canones, vt iſ. 38. d. nulli. & c. omnes. ſup. d. proxima, ſi Romanorum.

d ¶ Corripiendi.] Arg ſimile. 16. diſtin. quod dicitis.

DE quibus.] CASVS. Quidam q̃ſiuit, ſi aliqua dubitatio emergat in ſolutione alicuius quæſtionis, ad quas ſcripturas potius ſit recurrendum, & dicitur in hoc cap. quòd iſte ordo ſeruandus eſt. Primo enim recurritur ad vetus, & ad nouum teſtamentum, & ad ſcripturas Apoſtolorũ: Etſi in illis nõ appareat qđ ſit faciẽdũ, ad Græcorum ſcripturas recurrendum eſt: poſtea ad geſta Conciliorũ & Pontificum: deinde ad Sanctorũ expoſitiones, vltimo ad ſeniores. Sic Beneuenta. poſuit caſum Hugo. ſic dicit, quòd primum locum obtinẽt vetus & nouum teſtamentum: ſecundum canones Apoſtolorum & cõciliorum: tertium decreta, & decretales epiſtolæ Romanorũ Pontificum. quartum ſcripta Græca: quintum dicta ſanctorum patrum Latinorum: vltimum exempla ſanctorum patrum: deinde ad ſeniores eſt recurrendum Tu autem pone ſecundum quod litera iacet.

e ¶ Apoſtolorum.] Id eſt, Apoſtolicorũ.

f ¶ Exempla.] Arg. p̱ exempla

ſtionis qualitas non lucidè inueſtigatur, ſeniores[a] prouinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namq; inuenitur quod à pluribus[b] ſenioribus quæritur. Verus enim repromiſſor Dominus ait: [Si duo ex vobis, vel tres conueniũt ſuper terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo.] *Matth.18.*

α ¶ Innocentius.] *Caput hoc non eſt inter epiſtolas Innocentij primi, quæ multæ extant; neque Innocentij ſecundi eſſe poteſt, cum ante ipſum ſcripſerint Burchardus, & Iuo, à quibus hoc ipſum citatur.*

β ¶ Canones.] *Verba hæc, quę apud Gratianum deerant, ſunt apud Burchardum, & Iuonem, & Polycarpum: in quo Polycarpo habentur hoc ipſo loco, in quem ſunt reſtituta.*

DISTINCTIO XXI.

DEcretis[c] ergo Romanorum Pontificum, & ſacris canonib. conciliorũ eccleſiaſtica negotia, vt ſupra monſtratum eſt, terminantur. Miniſtri vero ſacrorũ canonũ, & decretorũ Pontificũ ſunt ſummi Pontifices, & infra præſules, ac reliqui ſacerdotes, quorũ inſtitutio in veteri teſtamento eſt inchoata, & in nouo plenius conſummata. ¶ Summi enim Pontifices, & minores[d] ſacerdotes à Deo ſunt inſtituti per Moyſem, qui ex præcepto Domini, Aaron in ſummum Pontificem, filios vero eius vnxit in minores ſacerdotes: Poſtea vero Dauid, cum miniſteria domus Domini ampliaret, ianitores & cantores inſtituit. Porro Salomon quendam modum exorcizandi inuenit, quo dæmones adiurati, ex obſeſſis corporibus pellebantur: huic officio mancipati, exorciſtæ vocati ſunt de quibus Dominus in Euangelio: [Si ego in Beelzebub eijcio dæmonia, filij veſtri (videlicet exorciſtæ) in quo eijciunt?] Hæc omnia *Exo.28.* *1.Par.15.& 2.23.* *Luc.11.*

exempla poſſe iudicari 1. vt 37 diſtin. qui de menſa & 24.q.3. ſi habes arg. contra. C. de ſenten nemo Sed illud intelligitur cum ius habetur. Tunc enim per exempla non eſt iudicandum. Vel dic, ꝙ exemplis priuatorum non eſt vtendum, ſed exemplis publicæ perſonæ ſiue authenticæ, vt exemplis Principis primi, ſiue Apoſtolicorum. vt 16.q.3. licet. extra de ſent. & re iudic. in cauſis, vel dic, ꝙ exemplis paucorum non eſt vtendum, ſed plurium bene.

1 Ad idem 3. q. 5. quia ſuſpecti. C. de edi. prin. an in totum ff. de leg. nã Imperator. 2.q.5. de Liguribus. in fi. Archid.

Exemplis q̃bus eſt vtendum.

a ¶ Seniores.] Ideſt, ſapientes vt 84. diſt. porro.

b ¶ Pluribus.] Sic extra de offi. deleg prudentiã. in fi.1. reſpõ. nam per ampliores homines manifeſta veritas reuelatur, vt C. de fideicõ. l. pen. & C. de inge. manu. l.3. Hic patet, ꝙ primo ad conſuetudinẽ loci recurritur, cum lex deficit, quam ad conſuetudinem Ro. eccle ſic 12. diſtinct. ille. & ff. de leg. & Senatuſconſ. de quibus. Alij dicunt, ꝙ primo ad conſultationem Ro. eccle. recurrendum eſt, vt arg. ſup. 11. diſtin. c. vl. Ioan. quid autem de hoc ſeruetur, notaui ſup. 12. diſtin. illud. melius 1. diſtin. conſuetudo.

ADDITIO. De hoc etiam not. C. quæ ſit long. conſuet. l. 1. ibi vide. Archid

DEcretis.] Hæc d. diuiditur in tres partes. In quarum prima dicit, quod miniſtri eccleſiæ ſunt ſummi Pontifices & præſules infra poſiti cum reliquis ſacerdotibus. Secunda ibi, [In nouo.] Tertia ibi, [In his.]

CASVS. Supra actum eſt de decretis, & canonib. conciliorum, quibus negotia dirimuntur. In hac vero 21. diſtin. agit Gratianus de miniſtris eccleſiæ & ſacrorum canonum, & dicit ꝙ ſunt ſummi Pontifices & præſules infra poſiti cum reliquis ſacerdotibus. Et hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Summi etenim.] dr̃ ꝙ ſummi Pontifices & minores ſacerdotes à Domino per Moyſen ſunt inſtituti in veteri teſtamento, qui vnxit Aaron in ſummum Pontificem, & filios eius in minores Sacerdotes & Leuitas: Dauid inſtituit cantores & ianitores. Salomon exorciſtas: & hæc omnia in nouo teſtamento eccleſia imitatur. Habet .n. oſtiarios, & lectores pro ianitoribus, & habet exorciſtas: pro filijs vero Aaron habet omnes poſitos infra ſummũ Pontificẽ, pro quo ſummo Pontifice ponit Papa. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Inter eos] dr̃ ꝙ inter iſtos eſt diſcretio ſeruanda. Nam alij appellãtur ſimpliciter ſacerdotes, &c. Et hęc diſcretio incipit à Paganis, qui habebant Flamines, & Archiflamines. Similiter in nouo teſtamento incępit a Chriſto, qui Petrum & ſummũ ſacerdotẽ conſtituit xij. Apoſtolos maiores ſacerdotes, lxxij. diſcipulos minores Sed nunc loco Petri eſt Papa: loco xij. Apoſtolorũ epĩ, loco lxxij. diſcipulorũ ſũt Archipr̃sbyteri. Leuitas vero ſtatuerunt Apoſtoli, Eccle-

Eccleſia vero ſubdiaconos, & acholythos ſibi conſtituit:

c ¶ Decretis] Hic agitur de eccleſiaſticis ordinibus, & oſtendit originem ipſorum, & vnde 2. ſic appellentur, poſtea oſtendit, quod ille qui eſt in maiori ordine, vel dignitate, non poteſt iudicari à minori, & ſic Papa à nemine poteſt iudicari.

2 Ideſt, quare.

Papa à nemine iudicatur.

ADDITIO. Vt infra eod. inferior. & cap. ſubmittitur. Archid.

d ¶ Et minores.] Cum ergo Moyſes elegerit ſacerdotes in veteri teſtamento, & Dñs in nouo, vt inf. ead. in nouo, videt̃, ꝙ ad epiſcopum de iure ſpectet electio canonicorum. Et Imperator dicit, ꝙ epiſcopus elegit clericos in Conſtantinopolitana ciuitate, vt in Auth. de menſura ordinandorum clericorum in 1. §. colla. 3. Ad hoc dicas, quod epiſcopus de iure communi cum alijs eliget, vt extra de his quæ fiunt a prælatis ſine conſenſu. cap. nouit, &c. ea noſcitur. conſuetudo tamen eſt ſeruanda, vt extra de elect. cum eccleſia 3. Item videtur ex loco iſto, ꝙ Moyſes fuit ſacerdos, cum vnxerit ſacerdotes, & idem dicit Innocen. extra de maio. & obed. ſolitæ. Sed contra homicida fuit, ergo non potuit eſſe ſacerdos, vt 23. q. 3. nõ in inferenda. Sed dic, quod olim ſacerdotes be[illegible] erant homicidæ, vt 2. quæſt. 7. §. his

Electio canonicorũ ad quos ſpectat

3 Hæc ſententia communiter approbatur [illegible] Vinc. [illegible] Goffred. & Ber. in [illegible] decret. cum eccleſia.

ita,

ſt. 11. q. 7. ...is oēm. ...conſecra. ...c. I. Arc.

ita. Sed Dauid primo fuit prohibitus cōſtruere tēplum, quia vir ſanguinum erat 1. de conſecrat. diſt. 1. c. Quare autem iudices, & executores teſtes, & aduocati in cauſa ſanguinis promoueri nō poſſunt, dic vt notaui in quęſtionibus in illa quæſtione, quæ ſic incipit: Aliquis ex offi- huc. extra de ætate & qualitate, a multis.

CLeros.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima oſtendit Iſidorus, quo noīe generaliter miniſtri eccleſiæ vocantur & dicit, quod generaliter clerici vocantur: & dicit quare ſic vocantur, & ponit nomina & numerū miniſtrorum. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Ordo verò.] facit quadrimembrem diuiſionem huius nominis epiſcopi. & ponit etymologiam eorum, quę ſub diuiſione illa continentur. In tertia parte, quæ incipit ibi. [Pontifex princeps ſacerdotum,] ponit officia ſingulorum ordinū interſerendo interpretationes eorum.

in nouo teſtamento eccleſia imitata habet ianitores ſuos, quos oſtiarios appellamus. Pro cantoribus lectores & ſimul cantores inſtituit. Exorciſtas autē in nomine antiquo, & officio permanente recipit. Pro filijs verò Aaron, oēs infra ſummum Pontificem ſacerdotium adminiſtrātes ſunt conſecrati. ¶Inter eos quædam diſcretio ſeruata eſt, vt alij appellentur ſimpliciter ſacerdotes, alij archipresbyteri, alij choriepiſcopi, alij epī, alij archiepī ſeu Metropolitæ, alij primates [a] alij patriarchæ alij ſūmi Pontifices. Horum diſcretio a gentilibus maxime introducta eſt, qui ſuos Flamines, alios ſimpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabāt. Simpliciter verò maiorum, & minorum ſacerdotum diſcretio in nouo teſtamēto ab ipſo Chriſto ſumpſit exordium, qui duodecim Apoſtolos tanquam maiores ſacerdotes, & lxxij. diſcipulos [b] quaſi minores ſacerdotes inſtituit. Petrum verò quaſi in ſummum ſacerdotem elegit, dum ei præ oībus, & pro omnib. claues regni cœlorum tribuit, & a ſe petra, Petri ſibi nomen impoſuit, atque pro eius fide ſe ſpecialiter rogaſſe teſtatus eſt, & vt cæteros cōfirmaret, ſibi iniunxit, dicens: Luc. 22. *[Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquādo conuerſus confirma fratres tuos] Hanc eandem formam Apoſtoli ſecuti in ſingulis ciuitatib. epiſcopos, & presbyteros ordinauerunt.* Act. 6. *Leuitas autem ab Apoſtolis ordinatos [c] legimus, quorum maximus fuit beatus Stephanus Subdiaconos [d], & acolythos procedente tempore eccleſia ſibi conſtituit. ¶De his ita ſcribit B. Iſidorus lib. 7. Etym. c. 12. nomina illorum, & nominum cauſas exponens, ita inquiens.*

e ¶Cleros.] Primo oſtēdit Iſidorus quo nomine vocentur miniſtri eccleſiæ, & quare ſic vocentur miniſtri eccleſiæ. Secundo ponit quadrimembrem diuiſionem epiſcoporum. Tertio ponit interpretationes omniū ordinum eccleſiaſticorū, & eorum officia. Secunda pars incipit ibi, [Ordo verò epiſcoporum.] tertia ibi. [Pontifex]

f ¶Matthias] Cum quo fuit electus Ioſeph 26. q. 2. c. 1. ADDITIO. Hic habetur, ꝙ hoc nomen clericus a Matthia incepit. ipſe enī ſorte electus eſt Hug.

g ¶Primum in clericum ſcilicet, alius ſcilicet Iacobus fuit primo epiſcopus factus, vt inf. 66. d. porrò. Et eſt hic arg. pro ſorte facienda, vt ff. de iud. ſed cum ambo. & ꝙ in electionibus tempore neceſſitatis poſſumus: ſecūdū ſortem procedere, vt 26. q. 2. nō exēplo. contra extra de elect. eccleſia vera. & ita iſta gloſ. non valet. extra de elect. quia propter. Vel dic tunc eſſe vtendum ſorte, cum eſt vtrobiq; paritas in omnibus, & ſubeſt cauſa neceſſitatis, vt cum eſt contentio de electione. 26. q. 2. non exemplo.

Sors in electionib. eſt reprobata.

¶Vnde nomina eccleſiaſticorum graduum ſumantur. Cap. I.

De officiis l. 2. ca. 1. Rabanus. de inſtit. cler. l. 1. cap. 2. Act. 1.

CLeros [e], & clericos hinc appellatos credimus, quia Matthias [f] ſorte electus eſt, quem primū [g] per Apoſtolos legimus ordinatū. Κλῆρος enim Grecè, ſors Latine, vel hæreditas dicitur. Propterea ergo dicti ſunt clerici, quia de ſorte Domini ſunt; vel quia Domini partem [h] habent. Generaliter autem clerici nuncupantur omnes, qui in eccleſia Chriſti deſeruiunt; quorum gradus, & nomina ſūt hæc, oſtiarius, pſalmiſta [i], lector, exorciſta, acolythus,

*Semp fuit ſacer, licet olim, quid. ī de hoc dubitauerit. Vide gl. in c. a multis. de æta. & qualitat. ordi. ver. ſolis. et B. Thomā 4. ſent. diſt. 24. art. primo q. 3.

officio ſuo hominem interfecit. De hoc dixi 50. diſt. per totum. Quæſtio venerialis eſt. Archid.

a ¶Alii primates.] Hæc diuiſio non eſt niſi ratione nominum: quia ijdem ſunt primates, quod patriarchæ 99. diſt. c. 1.

b ¶Lxxij diſcipulos.] Contra inf. ea. diſt. in nouo. vbi dicitur, ꝙ diſcipuli Dñi, ideſt, Apoſtoli elegerunt lxxij. diſcipulos: hic dicitur, ꝙ a Domino. Sed dic, quod Dñs bene dr̄ feciſſe, quod eius miniſter facit: qa q per aliū facit, p ſeipsū facere vr̄, vt extra de ſent. excom. mulieres.

c ¶Ordinatos.] Vt 93. d. Dominus noſter, & c. diaconi.

d ¶Subdiaconos.] Non videtur verū dicere, quia tempore Apoſtolorum aliqui fuerunt ſubdiaconi, vt 35. di. epiſcopus, quia ille eſt canon Apoſtolorum. Sed dic, ꝙ ſubdiaconatus tunc fuit: ſed non * fuit ſacer ordo ad-

h ¶Partem.] Ideſt, decimas, & primitias, quæ dicuntur Dei 2. vt 12. q. 2. c. quiſquis. 1o. & c. abſtulerit.

i ¶Pſalmiſta.] Hic patet, ꝙ pſalmiſta, & oſtiarius, & lector ſunt clerici. 25. diſtinct. perlectis, & 32. diſtin. feriatim. & 72. diſtin. clericum. & 11. q. 1. de perſona. & deponi poſſunt ſicut alii clerici, vt 27. quæſt. 1. ſi quis epiſcopus, & qui inijcit manus in iſtos, excommunicatus eſt, vt 17. q. 4. ſi quis & extra de ſenten. excom. non dubium & c. parochianos. Et per primam tonſuram fit aliquis pſalmiſta, vel clericus, & illa tonſura eſt ſacramentale ſignum

2 Subaudi quāuis Dñi ſit terra & plenitudo eius, vt ī pſ. 8. d. quo iure. Arch. Tōſura prima an ſit ordo.

ſignum, vt 12. q. 1. duo. Sed ſi hoc dicatur, tūc erunt nouem ordines. Veruntamen videtur, ꝙ non ſit ordo: quia vbi tractatur, ꝙ clericus alii obedientiam præſtabit, nihil agitur de iſtis ordinibus, vt 93. diſt. a ſubdiacono. ſimiliter alibi, vt 77. d. illud. Sed dic, ꝙ tantum ſeptem ſunt ordines, q conferuntur cum ſolemnitate, ſed tamen nouem ſunt. Io. Sed certe omnes conferuntur cum ſolemnitate hodie præter Pſalmiſtatum, qui a ſolo ſacerdote confertur, vt 23. diſtin. pſalmiſta. Bar.

Sacerdos ſimplex pſalmiſtatū conferre poteſt.

a ¶Epiſcopus.] Argu. ꝙ epiſcopatus eſt ordo 1, vt 93. d. diaconi.

1 Quid ſit ordo hēs ſ. 82. diſt. ca. 1. ibi, de hoc & ad idem extra de renunciat. poſt tran. lationem. §. vlt. vbi de hoc.

b ¶In patriarchas.] Quo nomine comprehendit principales patriarchas, vt Romanum, Cōſtantinopolitanum, Alexandrinum, Hieroſolymitanum, Antiochenum.

c ¶Archiepos.] Ideſt, primates, quo nomine comprehendit alios patriarchas ſiue primates, vt Aquileienſem 2, Cantuarienſem, Bituricenſem.

2 Sub de quo habetur 9. q. 3. nunc verò Arch.

d ¶A mēſura.] Quia x. vel xj. debet ſub ſe hr̄e, vt 6. q. 3. ſcitote. Vel dicitur a mitros, quod eſt mater, & polis, quod eſt ciuitas, quia eſt mater aliarum ciuitatum. 12. d. de his.

Archieps quot ſuffraganeos habeat.

e ¶Licet.] De ijs, quæ ſpectāt ad totā prouinciam. ſed de ijs, quę ad ſuam dioeceſim ſpectant, ſine eorum licentia poſſunt diſponere, 11. q. 3. c. 1. & 2.

f ¶Diſponit.] Ergo epiſcopus confert dignitates eccleſiaſticas, vt 73. diſt. epiſcoporum 3. Argu. contra. 93. diſtinctione, legimus. vbi dicitur, quod tantum ad epiſcopum ſpectat confirmatio: ſed hoc refert ad diuerſas conſuetudines, vt extra de elect. cum in cunctis. & c. cum eccleſia Vulterrana. Io. Ego credo, ꝙ de iure cōmuni tātum electio dignitatū ſpectat ad capitulum, cum epiſcopo, vt extra de iis quæ fiunt a prælat,

3 60. diſ. c. 1. Archid.

Dignitatum electio ad quos ſpectet

ſine conſenſu. cap. ea. naſcitur. & c. quanto.

g ¶Ex Græco.] Scilicet dos, quod eſt datio.

h ¶Virga.] Qua arcebāt aues a carnibus ſacrificiorum.

i ¶Nudis.] Arg. quod non incedit nudus qui filum fert in capite.

¶Di

ſubdiaconus, diaconus, presbyter, epiſcopus [a]. ¶Ordo epiſcoporum quadripartitus eſt. i. in patriarchas [b], archiepiſcopos [c], Metropolitanos, atque epiſcopos Patriarcha, Græca lingua, ſummuſ patrum interpretatur: quia primum, ideſt Apoſtolicum & retinet locū; & ideo, quia ſummo honore fungitur, tali nomine cenſetur, ſicut Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus. Archiepiſcopus Græco dicitur vocabulo, ꝙ ſit ſummus epōrū: tenet enim vicem Apoſtolicam, & pręſidet tam Metropolitanis, quam, cæteris epiſcopis. Metropolitani autem a menſura [d] ciuitatum vocantur; ſingulis enim prouincijs præeminēt, quorum auctoritati, & doctrinæ † cæteri ſacerdotes ſubiecti ſunt, ſine quibus nihil reliquos agere licet [e] epiſcopos: ſolicitudo enim, totius prouinciæ ipſis commiſſa eſt. Omnes autem ſuperius deſignati ordines vno eodemque vocabulo epiſcopi nominantur: ſed ideo priuato nomine quidam vtūtur, propter diſtinctionem poteſtatum, quam ſingulariter acceperunt. Patriarcha patrum princeps: Ἀρχων enim princeps; inde archiepiſcopus princeps epiſcoporum, ſicut Metropolitanus a menſura ciuitatum. ¶Epiſcopatus autem vocabulum inde ductum, quòd ille, qui efficitur † epiſcopus: ſuperintendebat, ſcilicet curam gerens ſubditorum: Σκοπεῖν enim Græcè, Latinè intendere dicitur. Epiſcopi autem Græcè, Latinè ſpeculatores interpretantur: nam ſpeculator eſt præpoſitus in eccleſia dictus, eo ꝙ ſpeculetur, & perſpiciat populorum infra ſe poſitorum mores, & vitam. ¶Pontifex princeps ſacerdotum eſt, quaſi via ſequentium. Ipſe ſummus ſacerdos, ipſe & Pontifex maximus nuncupatur. Ipſe enim efficit ſacerdotes, atque leuitas; ipſe omnes ordines eccleſiaſticos diſponit [f]; ipſe, quid vnuſquiſque facere debeat, oſtendit Antea autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam maiorum hæc erat conſuetudo, vt Rex eſſet etiam ſacerdos & Pontifex. Vnde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur. ¶ Vates a vi mentis appellatus eſt, cuius ſignificatio multiplex eſt: nam modo ſacerdotem, modo prophetam ſignificat, modo poetam. ¶Antiſtes ſacerdos dictus eſt, quod anteſtat: Primus eſt enim in ordine eccleſiæ, ſupra ſe nullum habet. ¶Sacerdos autem nomen habet compoſitum ex Græco [g] & Latino, quaſi ſacrum dans: ſicut enim rex a regendo, ita ſacerdos a ſacrificando vocatus eſt; conſecrat enim, & ſacrificat. Sacerdotes autem gentilium Flamines dicebantur. Hi in capite habebant pileum, in quo erat breuis virga [h] deſuper habens lanæ aliquid, quod cum propter æſtum ferre non poſſent, filo tantvm capita religare cœperunt. Nam nudis [i] penitus eos capitibus incedere nefas erat. Vnde a filo, quo vtebantur, flamines dicti ſunt, quaſi filamines. Verum feſtis diebus filo depoſito pileum imponebant pro ſacerdotij eminentia. ¶Presbyter Græcè Latinè ſenior interpretatur: non modo pro ætate, vel de-

† al. doctrinæ & poteſtati] orig.

† Superintenditur, ſuperintendat] orig. & Rab.

crepita ſenectute, ſed etiam propter honorem, & dignitatem [a], quam acceperunt, presbyteri nominantur. vnde & apud β veteres, iidem epiſcopi, & presbyteri fuerunt; quia illud nomen dignitatis eſt, & non ætatis γ [b]. ideo autem & presbyteri ſacerdotes vocantur, quia ſacrum dant, ſicut & epiſcopi: qui licet ſint ſacerdotes; tamen Pontificatus apicem non habent: quia nec chriſmate frõtem ſignant, nec paraclitum ſpiritum dant, quod ſolis

act. 8.

deberi epiſcopis lectio Actuum Apoſtolorum demonſtrat. Leuitæ ex nomine auctoris vocati. De Leui enim Leuitæ exorti ſunt; à quibus in templo Dei myſtici ſacramenti miniſteria explebantur. Hi Græcè diaconi, Latinè miniſtri dicuntur; quia ſicut in ſacerdote conſecra-

† al. myſterij.

tio, ita in diacono miniſterij † diſpenſatio habetur. Hypodiacones Græcè, quos nos ſubdiaconos dicimus, qui ideo ſic appellantur, quia ſubiacent præceptis, & officijs Leuitarum. Oblationes enim in templo Dei à fidelibus ipſi ſuſcipiunt, & Leuitis ſuperponendas altaribus deferunt: hi apud Hebræos Nathinæi [c] vocantur. Lectores à legendo, pſalmiſtæ à pſalmis canendis vocati: illi enim prædicant [d] populis, quid ſequantur; iſti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audientium; licèt & quidam lectores ita miſerabiliter [e] pronuncient, vt quoſ-

† al. populo.

dam ad luctum, lamentationemque compellant. Iidem etiam & pronunciatores vocantur, quod porro † annũcient: Tanta enim & tam clara erit eorum vox, vt quamuis longè poſitorum aures adimpleant. Cantor autem vocatus, quia vocem modulatur in cantu. Huius duo genera dicuntur in arte muſica, ſicut ea docti homines Latinè dicere potuerunt, præcentor, & ſuccentor: præcentor ſcilicet, qui vocem præmittit in cantu: ſuccentor autem, qui ſubſequenter canendo reſpondet. Concentor autem dicitur, quia conſonat; qui autem non conſonat,

Iuo p.6.cap.8.

nec concinit; nec cantor, nec concentor erit. Acolythi Græcè, Latinè ceroferarij dicuntur, à deportandis cereis, quando legendum eſt Euangelium, aut ſacrificium offerendum: tuuc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum ſol eodem tempore rutilet, ſed ad ſignũ lætitiæ demonſtrandum, vt ſub typo luminis corporalis illa lux oſtendatur,

Ioan. 1.

de qua in Euangelio legitur: [Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.] Exorciſtæ ex Græco, in Latinum adiurantes, ſiue increpantes vocantur: inuocant enim ſuper cathecumenos, vel ſuper eos, qui habent ſpiritum immundum, nomen Domini Ieſu, adiurantes per eum, vt egrediatur ab eis. Oſtiarii iidem, & ianitores, qui in veteri teſtamento electi ſunt ad cuſtodiam templi; vt non ingrederetur in illud immundus in omni re. Dicti autem oſtiarii, quòd præſint oſtiis templi. Ipſi enim tenentes clauem, omnia intus, extraque cuſtodiunt, atque inter bonos & malos habentes iudicium, fideles recipiunt, & reſpuunt infideles [f].

a ¶ Dignitatem.] Vt 84. diſt. porro.

b ¶ Et non ætatis.] Tãtum ſupple: quia alibi dicitur, quod eſt nomen ætatis, vt 93. diſtinctio. legimus.

c ¶ Nathinæi.] Iſti dicũtur miniſtri miniſtrorum, & interpretantur in humilitate Deo ſeruientes, vel Deo donati: & ſunt dicti ab eo tempore, quo Ioſue Gabaonitas donauit ad miniſterium templi, ſcilicet, vt ligna ibi cęderent in ipſo, & aquam portarent ad opus ſacrificij, de quibus dicitur 22. q. 4. innocens. H. Et not. quòd iſti Nathinæi lauabant hoſtias in probatica piſcina. Probaton Græcè dicitur, ouis Latine: ſic ergo dicta erat, quia in ea Nathinæi, &c. ſicut prædixi, vt legitur in hiſtorijs euangelij, ca. poſt hoc erat, &c. Arch.

Probaton qd dicatur.

d ¶ Prædicant.] Ideſt, legunt recitando, non autem prædicando: quia illud eſt officium ſacerdotum. 16. quæſt. 1. adijcimus.

e ¶ Miſerabiliter.] non per prauam, vel raucam vocem: ſed potius per altam vocem & ſonoram, & iſte intellectus patet ex litera ſequenti, vbi dicit, tanta enim, &c.

f ¶ Et reſpuunt infideles.] Ideſt, excommunicatos. Et ita oſtiarius remouet 1, excõicatos ab eccleſia

1 Scilicet ab ingreſſu eccleſiæ corpotaliter arcẽdo. Hugo.

α ¶ Ideſt Apoſtolicum.] *Antea legebatur*, poſt Apoſtolicum. *Reſtituta eſt vera lectio non modo ex Iſidori & veterum exemplarium Gratiani fide, ſed ex ipſa ab Iſidoro allata ratione, qui Romanum*, Antiochenum, *& Alexandrinum Patriarchas propterea vocat: quia Apoſtolicum locum tenent. Hoc idem Beatus Gregorius lib. 6. epiſt.* 37. *ſcribens Eulogio Alexandrino, declarat his uerbis:* Itaq; cũ multi ſint Apoſtoli.

ſia ... hic, & 25. diſtin. perlectis.

IN nouo teſtamento.] Hæc eſt ſecunda pars huius diſtinctionis, in qua probatur, quod Romana eccleſia ſit caput, ab ipſo Domino ſpecialiter inſtituta: ſecundario à concilijs. Ioan. de Fan.

quod dic. & de Iacobo. 66. diſtinct. porro.

c ¶ Prætaxato.] In parte cap. quæ hic non eſt.

d ¶ Operarios.] Arg. hic ... quod ſi ... numerus ..., ſi ... exceſcant eccleſiæ facultates, quod præbendæ debent augeri vt

pro ipſo tamen principatu ſola Apoſtolorum principis ſedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnius eſt. Ipſe enim ſublimauit ſedem, in qua etiam quieſcere, & præſentem vitam finire dignatus eſt: ipſe decorauit ſedem, in qua Euangeliſtam diſcipulum miſit: ipſe firmauit ſedem, in qua ſeptem annis, quamuis diſceſſurus, ſedit. *Atque hoc idem ait Anacletus c. ſacroſancta diſt. 22.*

β ¶ Vnde & apud.] *Reſtituta hæc ſunt in locum ſuum, quo loco habentur apud Sanctum Iſidorum.*

γ ¶ Et non ætatis.] *In originali eſt*, hoc ætatis. *& ita apud Hieronymum in epiſt. 83. ad Oceanum: ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item Anacletus ad epiſcopos Italiæ. epiſt. 2.

¶ Romana eccleſia à Chriſto primatum accepit.

Cap. II.

IN nouo teſtamento poſt Chriſtum Dominum à Petro ſacerdotalis cœpit ordo: quia ipſi primo Pontificatus in eccleſia Chriſti datus eſt, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus[a], & ſuper hanc petram ędificabo eccleſiã meã: & portæ inferi nõ præualebunt aduerſus eã: & tibi dabo claues regni cœlorum. Hic ergo ligandi atq; ſoluendi poteſtatem primus accepit à Domino primuſq; ad fidem populũ virtute ſuæ prædicationis adduxit. Cęteri vero Apoſtoli cum eodem pari[b] conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt: ipſumq; principem eorum eſſe voluerunt: qui etiam iubente Domino in toto orbe diſperſi Euangelium prædicauerunt. Ipſis quoq; decedentibus in locum eorum ſucceſſerunt epiſcopi: quorum ordinatio prætaxato[c] debet fieri ordine & modo: quos qui recipit, & verba eorum, Deum recipit; qui autem ſpernit eos; eum, a quo miſſi ſunt, & cuius legatione funguntur, ſpernit; & ipſe indubitanter ſpernetur à Domino. Videntes autem ipſi Apoſtoli meſſem eſſe multã, & operarios[d] paucos; rogauerunt[e] dominum meſſis, vt mitteret operarios in meſſem ſuam; inde ab eis electi ſunt lxxij. diſcipuli; quorum typum gerunt presbyteri, atque in eorum locum ſunt conſtituti in eccleſia.

Anſel. l. 1. c. 1. Burch. l. 1. c. 1. Iuo p. 5. c. 1. Pann. l. 1. c. ... *Matth. 16.* *Matth. ...*

Item Gelaſius vrbis Romæ epiſcopus omnibus orthodoxis.

In decretis cum lxx. epiſcopis.

¶ Primatum Romanę eccleſię non aliqua ſynodus, ſed Chriſtus inſtituit. Cap. III.

Poly. l. 1. tit. 2. Anſel. l. 1. c. 69. Burc. l. 3. c. 220. Pann. l. 4. c. 3.

QVamuis vniuerſæ per orbẽ catholicæ eccleſiæ vnus thalamus Chriſti ſit; ſancta tamẽ Romana Catho-

C A S V S. In hoc cap. oſtendit Anacletus, quod primus ſacerdos poſt Chriſtũ fuit Petrus, cui data p̃tãs ligandi & ſoluẽdi: cęteri vero Apoſtoli, qui cum eo parẽ honorem aſſecuti ſũt, ipſum in principem elegerunt, loco quorum hodie ſunt epi. Vidẽtes aũt Apoſtoli prædicatores paucos, elegerunt lxxij. diſcipulos, loco quorum ſunt presbyteri in eccleſia: & q̃ hos recipit, Chriſtum recipit; & q̃ hos ſpernit, Chriſtum ſpernit, & ab eo ſpernet.

a ¶ Tu es Petrus.] Videtur ergo, quod per hæc verba; tu es Petrus, &c. datus fuit Petro Pontificatus, & ita ante paſſionẽ; quia ante fuit dictũ: & ita vr̃ contradicere 50. d. conſiderandũ. & ca. fidelior. nã ibi dr̃, quod poſt paſſionẽ fuit datus eccleſiæ paſtor, & non añ. Sol. primo fuit Apoſtolus añ paſſionem: ſed poſt paſſionem fuit paſtor creatus p illa verba: Si diligis me, &c. vt ex de electio. ſignificaſti. quod ẽt hic innuit cum dicit; tibi dabo claues, &c.[2] hoc. n. eſt promittere, & nõ dare. ADDITIO. Ad huius verbi declarationẽ vide quod legitur & not. 23. q. 6. iã vero. §. ex his. iuxta prin. in glo. ſed qualiter. Archid.

b ¶ Pari.] Arg. quod omnis epiſcopus ſit par apoſtolico quantum ad ordinem & rationem conſecrationis. 24. q. 1. loquitur. in princ. Petrus tamen maior fuit alijs in adminiſtratione, vt 2. q. 7. puto. poteſt enim aliquis eſſe maior alio in ordine, ſed tamen minor in adminiſtratione, vt archipresbyter maior eſt Archidiacono, vt 25. diſt. perlectis. De Apoſtolis qñ fuerunt conſecrati, non legimus: Dicunt tamen quidam quod in cœna, qñ dictum eſt eis: Hoc facite in meam commemorationem. de conſe. diſt. 2. in Chriſto. in fine. Alij dicunt, quod cum dictum eſt eis: Ite, baptizate omnes. de conſe. diſt. 3. propriè. De Paulo, & Barnaba habemus 75. diſt.

ri, vt extra de vita & hone. cleri. qñ hoc expeditum eſt, extra de conſti. cum M. Fer. & extra de cenſi. quanto.

e ¶ Rogauerunt.] Arg. quod non niſi volentibus dabitur prælatus, etiam à Papa, vt inf. diſt. proxi. ſacroſancta. & 8. q. 1. ſciendum 4 & c. audacter. Dic. à principio non datur inuitis, ſed ... poſtquam factus eſt, ſi ſint negligentes. 61. diſtinct. nullus inuitis.

QVamuis.] C A S V S. Dicitur in hoc cap. quod eccleſia Romana caput eſt aliarum eccleſiarum, & quod præfata-

1 Arg. contra. 1. q. 1. ſtudet. ia fi. ibi videas quod not. ibid. ſic etiã not. 23. diſtin. oſtiarius.

2 Idem tenet Alex. de Imo in l. iuriſgentium. col. 3. ff. de pactis.

Petrus in adminiſtratione maior alijs fuit. Apoſtoli qñ fuerint conſecrati.

3 Vt Lau.

Prælatus ... inuitis ... eſt dandus. 4 ...

præferatur alijs Et hoc probatur duabus rationib. Prima eſt, quia Chriſtus dedit ei primatum & auctoritatem uoce ſua, dicens: Tu es Petrus & ſuper, &c. Secunda eſt: quia Petrus & Paulus vna die glorioſa morte in vrbe Romana ſub Cæſare Nerone coronati, eccleſiam Roma-

INferior.] CASVS. Omnia cap. ſeq. loquuntur de Ignatio Conſtantinopolitano patriarcha, qui fuit depoſitus à ſuis ſuffraganeis auctoritate & fauore Michaelis Imperatoris, contra quos inuehitur Nicolaus Papa dicens, ꝙ ſuffraganei Ignatium deponere nõ potuerũt, quia inferior ſedes non poteſt ſuperiorem abſoluere vel ligare, & hoc ꝓbatur auctoritate Eſaiæ dicentis, Nunquid gloriabitur ſecuris, &c.

lica, & Apoſtolica Eccleſia nullis ſynodicis cõſtitutis [a], cæteris eccleſijs ꝑlata eſt, ſed euãgelica voce Domini, & Saluatoris noſtri primatum obtinuit, [Tu es Petrus (inquiens) & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meã: & portæ inferi nõ præualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum; & quodcunq; ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutũ, & in cœlis.] Cui data eſt etiam ſocietas beatiſſimi Pauli vaſis electionis, qui nõ diuerſo (ſicut hæretici garriunt) ſed vno tempore, vno eodemq; die, [b] glorioſa morte cũ Petro in vrbe Roma ſub Cæſare Nerone agonizans coronatus eſt, & pariter ſupradictam ſanctam Romanam eccleſiam Chriſto domino conſecrarunt [c], eamque omnibus vrbibus in vniuerſo mundo ſua præſentia, atque venerando triumpho, prætulerunt: Eſt ergo prima [d] Petri apoſtoli ſedes Romana eccleſia non habens maculam, neque rugam, nec aliquid [e] eiuſmodi.

Matth.16.

Inf.diſt.22.c.ſacroſancta, ex Anacleto.

3 *In his omnibus quãto gradus [f] celſior, tanto maior auctoritas inuenitur. In maioribus ſi quidem eſt regendi et iubendi poteſtas, in minoribus obſequendi neceſſitas.*

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epiſtola, cuius initium eſt [Propoſueramus.]

¶Inferiorum facta ſuperiorum ſententijs obnoxia ſunt. Cap. IIII.

INferior [g] ſedes ſuperiorem abſoluere non poteſt. Sola ergo potior inferiorem cõuenienter abſoluit. Hinc [h] liquido peruidetur; quia quem non poteſt abſoluere, nõ poteſt iudicio inferior potiorem ligare. *& infra.* Vnde propheta [i] ait: [Nunquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eũ, qui

Eſai.10.

g ¶Inferior.] Ex hoc c. & inf. ea. denique. tres colliguntur regulæ. Prima eſt hæc: Inferior ſuperiorem nõ poteſt ligare, vel ſoluere 3. Secunda hæc eſt: qui poteſt ligare, poteſt & ſoluere: Tertia talis ꝙ ꝑõt ſoluere poteſt & ligare. quælibet harum regularũ videtur habere exceptionem. Prima regula vř recipere inſtãtiam cum maior ſe ſubijcit arbitrio minoris, vt 11.q.1. peruenit. Secunda regula ſimiliter fallit in incẽdiarijs & excõmunicatis, qui debent per Papam abſolui. ext. de ſent. excomm tua; & extra de offi. deleg. q̃renti. & in excommunicato propter rem iudicatam ultra annum poſt ſententiam, qui per Papam abſoluitur. Tertia regula fallit inf. de conſec. diſt.4. ſanctum. vbi habes, ꝙ quidam pęnitens abſoluit alium tempore periculi; quẽ tamen ligare non poſſet. Idem fallit 3.q.6 quamuis. & C ubi ſenatores. l. 3. Similiter fallit (vt uidetur) cum aliquis confitetur extraneo ſacerdoti, qui ipſum tunc abſoluit, non tamen poſſet ligare. Ioan. Sed illa exceptio non ualet: quia non concedo ꝙ aliquo modo conſequatur quis remiſſionem qui confitetur extraneo ſacerdoti, ut dicitur extra de pœnit. & remiſſ. omnis niſi prius obtenta licentia à proprio ſacerdote, ut dicitur in ea. decre. omnis niſi in neceſſitate, ut extra eod. tit. ca vlt. de pœnit. diſt. 1. quem pœnitet. verſ. tanta. Bart. Et eſt hic arg. quòd ſi Papa mandat alicui ꝙ excommunicet aliquem, quòd poſſit etiam ipſum abſoluere: quia excommunicatio & abſolutio pari conditione cenſentur, vt cui unum permittitur, & reliquum, ut inf. de pœnitẽti diſtinct. 1 uerbum. argum. contra 27. quæſtio. 1. ſi homo 4. Sed ibi Papa præcipit non abſolui eius auctoritate, ſecundum quoſdam. In omnibus iſtis cap. vſque in finem loquitur de eadem materia, ſcilicet de facto ſuffraganeorum Ignatij Conſtantinopolitani archiepiſcopi, qui a ſuis ſuffraganeis eſt depoſitus fauore Imperatoris.

3 De hoc ẽt habetur 20. q.1. in ſumma. Archid.

Confitens extraneo ſacerdoti non conſequitur remiſſionẽ.

4 Vbi de hoc extra de ma. & obed: cũ inferior. ibi in gl. 1. dic vt ibi. Archid.

Romanam conſecrauerunt, & eam alijs ſui præſentia prætulerunt. Et oſtenditur hic quis mirifice præſit alijs: unde bene facit ad propoſitum Gratiani.

a ¶Conſtitutis.] Scilicet, tantum.

b ¶Eodemque die.] Hic videtur ꝙ eodem die Petrus & Paulus fuerunt crucifixi. 2.q.7. beati. dicunt tamen quidam ꝙ reuoluto anni ſpatio Paulus fuit decollatus, ſed eodem die poſt annũ. Hiſtoria 1 tamen dicit, xiiij. ann. Imperij Neronis eos fuiſſe occiſos.

Petrus & Paulus eodẽ die paſſi ſunt.

1 Scilicet Romana H.

c ¶Conſecrarunt.] Sic ergo eccleſia conſecratur ſanguine alicuius. ſicut aliquis baptizatur in ſanguine ſuo, vt de conſecr. diſt. 4. baptiſmi vicem.

d ¶Prima.] Dignitate. Nam eccleſia Antiochena præceſſit iſtam, vt 24.q.1. rogamus.

e ¶Nec aliquid.] Argu. ꝙ ubicunque ſunt boni, ibi eſt eccleſia.

IN HIS. Hæc eſt tertia pars diſt. in qua ponit ſex cap. de materia de pœnis Ignatij Conſtantinop patriarchæ, qui fuit depoſitus a ſuis ſubditis & excommunicatus, & poſtea per Romanam eccleſiam reſtitutus. 63. diſtin. Hadrianus. Io de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. ꝙ quanto gradus eſt celſior, tanto maior eſt auctoritas in maioribus, & regendi poteſtas: In ordinibus obſequendi neceſſitas.

f ¶Gradus.] In ordinibus 2, de quibus ſup. dixi eadem diſt. cleros.

Et ordinatis. Archid.

h ¶Hinc.] Arg. ꝙ idem iuris eſt in vno contrariorum, quod in reliquo, vt inf. ea. denique. & 26. diſtin. deinde. & 3.q.6. hæc quippe. & ff. de verb. oblg. inter.

i ¶Vnde propheta.] Eſaias.

a ¶Exhi-

a. ¶Exhibuimus.] ideſt probauimus.

NOlite.] CASVS. Clerici Conſtantinopolitani obijciebant Nicolao Papæ, ꝙ uellet defendere Ignatiū in malo: quibus Nicolaus rñdet, dicens ſe nolle eum in malo defendere: ſed vult ꝙ filij ſint deuoti pr̃i ſpirituali, & diſcipuli magiſtro: ita ut eos nullo modo iudicēt, ſed nec etiam reprehendant.

cis ipſe inferior dicit epiſcopo: Iube domne benedicere. & epiſcopus benedictione facta legit.

g ¶Peccatum.] Argum. quòd aliquid prohibetur, non quòd ipſum malum ſit, ſed quod inde malum poteſt ſequi, vt 12.q.1. in nouo, & 11. quæſt. 3. nolite. & 63. diſtin.

trahit eam?] His ita ex diuina ſcriptura, & probabilium Patrum doctrina commemoratis, ſole clarius exhibuimus [a], non poſſe quemquam, qui minoris auctoritatis eſt, eum, qui maioris poteſtatis eſt, iudicijs ſuis addicere, aut proprijs definitionibus ſubiugare.

Idem eadem epiſtola.

¶De eodem. Cap. V.

NOlite nos exiſtimare facta cuiuſcunq; proximorū noſtrorum, quæ ſunt digna reprehenſione, velle defendere; ſed quod ita uelimus filios circa ſpiritalem patrem, & diſcipulum erga magiſtrum deuotos, ac ſobrios eſſe; vt nulla penitus temeritate ad eorum vitam (vt non dicam dijudicandam,) ſed nec ſaltem tenuiter reprehendendam [b] proſiliant.

Idem Nicolaus Papa eadem epiſtola.

¶Inferiores maioribus nec benedicere, nec maledicere poſſunt. Cap. VI.

DEnique ſi in epiſtola legimus ad Hebræos [c], quòd minor à maiore benedicitur, reſtat profecto, vt exigente ratione etiam maledicatur [d]. Si quidem hęc vtiq; prænoſcentes periculoſa tēpora illi qui ante nos fuerūt; prouidam in eccleſijs cōſuetudinem tradiderunt; hodieque in Romana eccleſia, quæ magiſtra eſt omnium eccleſiarum imprætermiſſa † ſeruatur: ita vt nullus ſacerdos maiore [e] ſuo nō innuente † conſacerdote, cuilibet rei benedictionem † dare nitatur: ſed & anterior ſtans ad pronunciandum aliquam lectionem, benedictionem quidē poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere [f]. Cur hoc? nunquid benedicere peccatum [g] eſt? abſit. De maledicis enim, non de benedicis dicit Apoſtolus; quia regnum Dei non poſſidebunt, ſed per hoc innuitur, quantæ cenſuræ fræno inferiores quique à ſuis præpoſitis iudicandis coercendi ſint, ſi his nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant.

Heb. 7.

Anſel. li. 7. c. 144. Iuo par. 5. cap. 17. & par. 6. c. 355.

† *al. imprætermiſſe*

† *al. iubente*

† *al. benedicere nitatur*

Gal. 5.

Idem eadem epiſtola.

¶De eodem. Cap. VII.

NVnc autem diuina inſpiratione non nos pigebit, nec nobis impoſsibile erit, oſtēdere vobis (ſi tamē audire velitis) non poſſe quemquam rite ab ijs, qui inferioris

Poly. li. 1. tit. 20. Anſel. lib. 2. c. 67. al. 65. Iuo p. 5. c. 8. Pann. li. 4. c. 6.

b ¶Reprehendēdā.] Sed contra 2. q. 7. oues 1. & c. ſecuti. & 9. q. 3. ſi autem, ubi dicitur quòd ſubditi poſſunt reprehendere p̄latos. Sol. triplex eſt reprehēſio: imperioſa, quæ fit imperio poteſtatis: hęc tantum maioribus conceditur, 43. diſt. ſi rector, ut hic. Alia ſocialis: hęc minoribus cōcedit, 81. diſt. in omnibus. Tertia temeraria eſt, q̄ infamādi cauſa fit: & hęc nulli cōcedit, vt 5. q. vlt. delator. ADDITIO. Quarta humilis & deuota, vt 2. qō. 7. nos ſi. §. item cum Balaam.

1 Hoc c. potius facit pro, quàm contra, prout ibi notatur in gl. vlt. Archid.

Reprehēſio eſt triplex.

DEnique.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc cap. ꝙ maiores pñt iudicare minores, & benedicere, ſed non econtra. Et hoc probat exemplo Melchiſedech, qui ſicut legitur in epiſtola ad Hebræos, benedixit minori, ſcilicet Abrahæ. Similiter hoc p̄bat conſuetudine eccleſiæ: quia nunquam maior legens lectionē, benedicit à minori. Vnde patet, ꝙ maiores poſſunt iudicare minores, cum ab eis benedici non poſſint.

c ¶ Ad Hebræos.] Vbi legitur, quòd Melchiſedech benedixit Abrahæ, & per hoc probat Apoſtolus Melchiſedech fuiſſe maiorem.

d ¶Etiam maledicatur.] Contrariorum enim eadem eſt ratio, ut ſupra, ead. inferior. ff. de uerbo. oblig. inter ſtipulantem.

e ¶Maiore.] Arg. ꝙ minori iudex non poteſt exercere iuriſdictionem ſuam præſente maiore iudice, vt 95. diſtin presbyter. ff. de offic. proconſul. l. vlt. Arg contra 11. q. 1. peruenit. & C. de donat. in hac 95. diſtin. ecce. Dic, quod ſi minor habet iuriſdictionem à maiore, nihil agit, quod ſit ad derogationem illius, extra de offic. lega. uolentes.

Minor quis ſcit præſente maiore.

f ¶Benedicere.] Sed dr̃ epiſcopo, qui poſtulat hanc benedictionem. Ora pro nobis pater ſancte: in qbuſdā lo-

ſtin. cum Hadrianus. §. verum.

NVnc autem.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc c ꝙ ſubditi non poſſunt iudicare prælatos. Et hoc facit duobus exemplis ſcilicet Marcellini Papæ, qui licet confeſſus fuiſſet in ſynodo epiſcoporum ſe à Paganis compulſum grana thuris diabolo immolaſſe: nullus tñ epiſcoporum auſus fuit eum iudicare, ſed omnes dixerunt: Ex ore tuo iudica teipſum: quia prima ſedes non iudicabitur a quoquā. Et exemplo Siſti Papæ, cui cum in concilio ubi Valentinianus Imperator inter fuit, multa obijcerētur: tribuit ei Imperator poteſtatem iudicandi ſeipſum: cum ipſe non ſit ſubiectus iudicio minorū.

a Diocle-

a ¶Diocletiani.] Nota ſimul duos fuiſſe Imperatores, Dic ꝙ erant duæ perſonæ, ſed tamen erant loco vnius. Sed contra 7.q.1.in apibus. Sed forte vnus habuit digni tatem.alter adminiſtrationem.
ADDITIO. Dic ꝙ huic cōtrario ſtandum eſt, quia non debet

ꝙ non fuit ſententia quam tulit, ſed quædam interpretatio, & infuit ei tacita conditio, ſcilicet niſi Deus aliter reuelauerit 2 & Dñs reuelauit aliter, quia ſepultus fuit poſt xxx.dies poſt mortem. Item quæritur, quare iſti epiſcopi non depoſuerunt Papam cum eſſet confeſſus de hęreſi, vt 40. diſtin.ſi Papa? Dicit Hugo. quia paratus erat corrigi licet. n. Papa, vel alius ſit hęreticus, ſi tamen paratus eſt corrigi 3 nō deponitur, vt 24. q.3.dixit Apoſtolus. Vel ideo non debebant ipſum deponere: qa coactus fecit. 60. d. presbyteros.
c ¶Cōpulſus.] Conditionali non abſoluta coactione. ſi .n. fuiſſet abſoluta, non deliquiſſet, vt 50.d. presbyteros.
d ¶Ex ore.] Argu. ꝙ aliquis poteſt eſſe iudex in ꝓpria cauſa.ſic.ff.de adop.l.3. C.de fideicom.l.vl. ſed iudex ibi improprie dicitur, ideſt, arbitrator in iuriſdictione contentioſa non poteſt, ſed in voluntaria ſic.

[illegible]peratores [illegible]o eodem [illegible]mpore fue[illegible]

2 Arg.ad hoc 27.q.2.§ cū vero.Arch.

3 Imò dicit Hug. ꝙ nec potuerūt nec debuerūt eū condemnare in de, qa ſpōte, & humiliter cōfeſſus eſt errorem ſuum. Tunc .n. Papa pōt c[illegible] demnari de [illegible]reſi, cū pert[illegible]ax fuerit, al[illegible] nō. Hugo.

dignitatis, vel ordinis ſunt iudicialib. ſubmitti definitionibus. Siquidem tempore Diocletiani[a], & Maximiani Auguſtorum Marcellinus[b] epiſcopus vrbis Romæ, qui poſtea inſignis martyr effectus eſt, adeo compulſus[c] eſt a paganis, vt in templum eorū ingreſſus, grana thuris ſuper prunas imponeret: cuius rei gratia collecto numeroſorū concilio epiſcoporum, & inquiſitione facta, hoc idē Pontifex ſe egiſſe confeſſus eſt. Nullus tamen eorū proferre ſententiā in eum auſus eſt, dū ei ſępiſſime omnes perhiberent; Tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio. Et iterum: Noli aiunt audiri in noſtro iudicio: ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam, & rurſus: quoniā ex te, inquiunt, iuſtificaberis, aut ex ore[d] tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima ſedes non iudicabitur a quoquam. *Idem in eadē.* ¶Sed, & cum quidam tempore quodam contra Sixū Papam tentaſſent quędam mali † rumoris obijcere, & in cōcilio, cui & Valentinianus Auguſtus intereſſet, dictum fuiſſet. Non licere aduerſus Pontificem dare ſententiam, ſurrexit idem protinus Imperator, & in arbitrio præfati Pontificis tribuit iudicare iudicium ſuum. Etenim nullus Pontificum maiorum, vel inferiorum vrbium ſubactus iudicijs inuenitur.

† *al.non beni*gori.

Idem Nicolaus eadem epiſtola

¶Maiores a minoribus iudicari non poſſunt. Cap. VIII.

SVbmittitur Ignatius minorū, inferiorū, & ſubiectorū deliberationibus, cum ſacris canonibus præcipientibus, & exemplis ſanctorum Patrum, ſemper, vbi eſt maior auctoritas, ſit eundum, & in omnib. controuerſijs ad potioris ſedis iudicia (actio † dirigatur. Quod non ſolum a catholicis, verum etiam ab ipſis conſtat obſeruatum hæreticis[e]. Alioquin acephalū liquet eſſet concilium, vbi de tanta perſona agitur, & maiorum non expectatur ſententia; cū nec in cauſa clericorum inferioris[f] gradus, ſolius epiſcopi ſui iudicium tantummodo poſtulandum † ſit.

† orig.non habet.

† *al.præſtolandum*

SVbmittitur.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc cap.ꝙ Ignatius non potuit deponi a ſubditis, qa canones & exempla ſanctorum patrū præcipiūt ſemper eſſe recurrēdū ad maiorem ſedem in cauſis epiſcoporū, quod non ſolum a catholicis, ſed etiā ab ipſis hæreticis obſeruat, quia etiam clericus a ſolo epiſcopo iudicari non pōt: & niſi Dñs Papa interſit vbi epiſcopus iudicatur, acephalum erit tale concilium.
e ¶Hæreticis.] Arg. ꝙ ab exemplis gētilium eſt argumentādum, vt 11.q.1.ſacerdotibus.13.q.2.que

Idem Nicolaus eadem epiſt.

Poly.l.1.tit.20.
Anſ.l.2.c.65.
Iuo p.5.c.8.
Pann.l.4.c.6.& 7.

¶Minorum ſententiæ maiores damnare non valent. Cap. IX.

IN tantū hāc præſumptionē[g] ſancti Patres apud Chal-

debet eſſe niſi vnus. Ad hoc extra de off.ord. quoniam, §.1.& hoc cauſale fuit ſecundum Pet.
b ¶Marcellinus.] Sed de iſto legit, ꝙ concilio congregato confeſſus eſt quod fecerat, & in ſe tulit ſententiā depoſitionis, & veniens coram Diocletiano cōfeſſus eſt ſe Chriſtianum eſſe, & excommunicauit quicunq; eum poſt mortem ſepeliret. Sed videtur, ꝙ hæc ſentētia, qua præcepit non ſepeliri corpus ſuum, contineat errorem: vnde nulla deberet eſſe: vt extra de ſent.excommu.per tuas.ſi quis enim præcipiat, ꝙ corpus ſuum non ſepeliatur, hoc præceptum non eſt adimplendum, vt ff.de condit.inſtit.quidam. Præterea qualiter poterat iſte ſeipsū excōicare 1 vel deponere cū par in parē non hēat Imperium, vt extra de electio.innotuit? Ad hoc poteſt dici

1 Videtur, ꝙ bene.11.q.3. ſi is qui vbi hoc, Archid.

ſta.& c.non æſtimemus.
f ¶Inferioris.] inf.15.q.7.ſi autem.in fi.contra, vbi dicitur, quod ſolus epiſcopus illorum cauſas poteſt audire. Sed non excluduntur ibi clerici, ſed alij epiſcopi, 15.q.7. epiſcopus nullius.
IN tantum.] CASVS. Dioſcorus in tribus deliquit, qa .ſ per Regem fuit in thronizatus in eccleſia Conſtantinopolitana, vnde multi clerici receſſerunt ab eo. Item quia factus fuit hæreticus. Poſt hæc duo delicta, auſus fuit excōicare Papam Leonem: vnde ſancti patres apud Chalcedonem congregati ipſum damnauerunt, non tantum de hæreſi, ſed etiam quia auſus fuit ſuum maiorem excommunicare.
g ¶Præſumptionem.] Scilicet depoſitionem Ignatii.

a ¶Vt

a ¶Vt Dioſcorum.] Qui inthronizatus fuit per Regem 1.qui poſtea excommunicauit Papam.

1 Vt 16.q.7. c.ſane. Arc.

b ¶Quoniam ſecundis.] Videtur hic, ꝙ iudex in ſententia tenetur exprimere cauſam, quæ ipſum mouit, vt C.de iud.properandum, §.illo.& ff.de ijs, qui not.infa. l.quod ait, §.penult. arg. contra extra de ſentẽt.& re iudic.ſicut ad hoc dico, ꝙ ſemper tenetur exprimere cauſam, ſi tñ nõ expreſſerit, tenet ſnia.2.q.6. biduum. ADDITIO. De hoc not.in prædi.c.ſicut. & extra lib.6.de ſen ſent.excommu. cum medicinalis. in prin. Archid.

c ¶Fidem.] Tantũ, ne ſit contra, š.15.d. canones, circa medium, ver. quarta ſynodus.

Quia ergo. Hæc d. diuidit in duas partes. Secunda ibi, [Prima ergo.]

CASVS. Dictum eſt ſupra, quòd maior à minori iudicari non poteſt. In hac vero 21.diſ.videndum eſt quæ dicatur prima ſedes, quæ ſecunda, & quæ tertia, & qui dem primum locum obtinet Roma. eccl. Alexandrina ſm, Antiochena tertium, & hoc probat Gratianus per 7. cap. ſequentia.

d ¶Quia ergo.] In hanc diſt.oſtendit ordinem maiorum eccleſiarum. Et primo oſtendit quem ordinem habuerunt ſecundum antiqua tẽpora. Secundo oſtendit quem ordinem habuerunt poſtea ſecundum moderna tempora. Secundum antiqua tempora talis fuit ordo. Prima fuit Romana eccleſia: Alexandrina ſecunda: Antiochena tertia: quarta Hieroſolymitana, vt inf.ea.§.1.& c.2.ſed Conſtantinopolitana: nullũ locum habuit, vt inf.ea.c.qua traditione: ſed poſtq̃ imperium fuit tranſlatum Conſtantinopolim, Cõſtantinopolitana eccleſia obtinuit ſecundum locum poſt Rõ.Alexandrina tertium, Antiochena quartum Hieroſolymitana quintũ & hoc dicitur inf.ea renouantes.extra de priuil.antiqua

Eccleſiarum maiorũ ordo.

... cedonem det eſtati ſunt, vt Dioſcorum [a] Alezandrinum antiſtitem inter cætera, idcirco potiſſimum ſine vlla reſtitutione damnauerint; quia in cõtumacia [α] permanens erga primæ ſedis Romanæ priuilegium, reſipiſcere a ſuis ſuperſtitionibus, vt ſeruaretur a prima ſede Apoſtolica, noluit: & ponens in cęlo os ſuum, & lingua eius tranſeũte ſuper terram, excommunicationem in S.Leonem Papam dictauit, ita vt in ſententia contra ipſum prolata, hoc videantur memorare præcipue, dicentes; [Quoniam ſecundis [b] exceſſibus priorem iniquitatem valde tranſcendit; Pręſumpſit enim, & excommunicationẽ dictare aduerſus ſanctiſſimum, & beatiſſimum archiepiſcopum magnæ Romæ Leonem.] Nunquid ibi legitur inquiſitionem fuiſſe factam, vtrum iuſte, an iniuſte ipſam Dioſcorus excommunicationem dictaſſet? Non plane: ſed abſq; omni controuerſia hoc in eo vlti ſunt: quia cum eſſet inferior, potiorẽ quibuslibet conatus eſt laceſſere cõtumelijs, teſte Anatolio Conſtantinopolitano præſule: qui dicit. [Propter fidem [c] non eſt damnatus Dioſcorus: ſed quia excommunicationem fecit domino archiepiſcopo Leoni.]

Pſal.72.

In concilio Chalcedonen.act.4.

α ¶In contumacia.] *Hinc vſque ad verb.* ponens. *addita ſunt ex originali.*

DISTINCTIO XXII.

Quia [d] ergo maior a minori iudicari non debet, videndum eſt, quæ inter cæteras eccleſias primum locum, quæ ſecundum, vel tertium obtineat. Romana eccleſia (ſicut ſupra dictum eſt) primum locum inter ceteras obtinet, Alexandrina ſecundum, Antiochena eccleſia tertium ab ea locum accepit.

Vnde Nicolaus Papa ij. † *ſcribit Mediolanenſibus per Petrum Damianum legatum ſuum.*

† *iunior*] Anſ.

¶Romana eccleſia cæterarum primatum tenet. Cap. I.

OMnes [e] ſiue patriarchij cuiuslibet apices, ſiue Metropoleon primatus, aut epatuum cathedras, vel eccleſiarum cuiuslibet ordinis dignitates, inſtituit Romana eccleſia. Illam vero ſolus ille fundauit, & ſuper petram fidei mox [f] naſcentis [g] erexit, qui beato æternæ vitę clauigero terreni ſimul, & cęleſtis [h] Imperij iura commiſit. Nõ er-

Anſ.l.1.c.63.al.64.

OMnes.] CASVS. Mediolanẽſes nolebãt Ro.ec ſeq, nec ei reuerentiã exhibere; ſed Nicolaus Papa probat, ꝙ Ro.ec. omnibus eſt prælata, & omnes alias inſtituit: & hoc probat duobus modis Primo quia illud verbum, per quod cœlum, & terra, & cętera elementa ſunt creata, dedit Petro poteſtatem cęleſtis, & terreni Imperii. Vnde qui priuilegiis Roma.eccl.detrahit, hæreticus eſt qui vero alijs iniuſtitiam facit. Secundo probat exẽplo Ambroſij, qui confeſſus eſt in omnibus ſe velle ſequi Rom.eccleſiam.

e ¶Omnes.] 2 Sic conſtrue. Rom.eccleſ. inſtituit omnes ſ.prælatos, ſiue apicem cuiuslibet patriarchiæ, ideſt, patriarchatus, & per hoc patet quod ſolus Papa nouas facit dignitates.

2 Ordo literæ.

f ¶Mox.] ideſt, ab initio.

g ¶Naſcentis.] Quantum ad nouum teſtamentum.

h ¶Cęleſtis.] 3 Arg. ꝙ Papa habet vtrumque gladium ſcilicet ſpiritualem, & temporalem.63.diſtinct. tibi domino.& 15.q.6.alius, & cap.nos ſanctorum.&c iuratos, & 1.q.4. quia præſulatus, & 86.diſtinct. duo tranſtulit enim de Gręcia Imperium, vt extra de elect. venerabilem. Arg 96.diſtinct.duo 4 & 93. diſt.legimus, & 21. diſtin.§.1.

3 Papa habens vtrũq; gladiũ tranſtulit Imperium.

4 Et c.ſi Imperator. in prin. vbi de hoc & 2.q.6 §.item cum dicit, Arch.

a ¶In-

go quælibet terrena ſententia, ſed illud verbũ, per quod conſtructum eſt cœlum & terra, per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanã fundauit eccleſiam. Illius certe priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non eſt dubium, quin quiſquis cuilibet eccleſię ius ſuum detrahit, iniuſtitiam [a] facit. Qui autem Romanæ eccleſiæ priuilegium ab ipſo ſummo omnium eccleſiarum capite traditum auferre conatur [b], hic proculdubio in hæreſim labitur; & cum ille vocetur iniuſtus, hic eſt proculdubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui aduerſus illa agit, quæ mater eſt fidei: & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis eccleſijs prætuliſſe cognoſcitur. *& infra.* ¶Vnde & ipſe S. Ambroſius ſe in omnibus ſequi magiſtram ſanctam Romanam profitetur [c] eccleſiam.

Item Anacletus ſeruus Chriſti Ieſu ad omnes epiſcopos, epiſt. 3. c. 3.

¶Non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Eccleſia Romana primatum accepit. Cap. II.

SAcroſancta Romana & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro primatum obtinuit: & eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas eccleſias, ac totum Chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt: ſicut ipſe B. Petro Apoſtolo dixit: [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ędificabo eccleſiam meã; & portę inferi non præualebunt aduerſus eã: & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunq; ligaueris ſuper terrã, erit ligatũ & in cęlis: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutũ & in cęlis.] Adhibita eſt etiã ſocietas in eadem Romana vrbe Beatiſſimi Apoſtoli Pauli vaſis electionis, qui vno die, vnoq; tpe glorioſa morte cum Petro ſub principe Nerone agonizãs coronatus eſt: & ambo ſanctã eccleſiam Romanam cõſecrauerunt, alijsq; omnibus vrbibus in vniuerſo mũdo ſua pręſentia, atq; venerãdo triũpho prætulerunt. Et licet pro oĩbus aſſidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio; his tamen verbis Paulus Beatiſſimus Apoſtolus Romanus proprio chyrographo pollicetur dicens: [Teſtis.n. mihi eſt Deus, cui ſeruio in ſpiritu meo in Euangelio filij eius: ꝙ ſine intermiſſione [d] memoriã veſtri facio ſemper in orationibus meis.
2 ¶Prima ergo ſedes eſt cœleſti beneficio Rom. eccleſię, quam (vt memoratũ eſt) Beatiſſimi Petrus & Paulus ſuo martyrio cõſecrarunt. Secunda aũt ſedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marco [e] eius diſcipulo atq; Euãgeliſta conſecrata eſt; quia & ipſe in Aegypto primum verbũ veritatis directus à Petro prædicauit: & glorioſũ ſuſcepit martyriũ, cui venerabilis ſucceſſit Abilius. Tertia uero ſedes apud Antiochiam eiuſdẽ, id eſt, B. Petri Apoſtoli nomine habetur honorabilis; quia illic, priuſquã Romã veniret, habitauit, & Ignatium epiſcopum conſtituit: & illic primum [f] nomen Chriſtianorum [g] nouellæ gentis exortũ eſt. *& poſt pauca.* ¶Inter Beatos Apoſtolos quędã fuit diſcretio † poteſtatis; & licet omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamẽ à Dño conceſſum eſt (& ipſi inter

Lib 3. de ſacramentis. c. 1.

In præfatione concilij Nicæni. Polyc. li 1 tit. 2. Anſel. l. 1. c. 2. & 65. Pann. li. 4 c. 2. *Matth c. 16.* ſup. diſtinct. 2. cap. quamuis.

Rom. 1.

Pann. li. 4. c. 4.

† *al. diſcretio, & licet.*

Polyc. li. 1 tit 1. Anſel. li. 1. c. 7. Burc. li. 1. c. 159. Iuo p. 5. c. 269.

a ¶Iniuſtitiã.] Nec Papa dẽt uni eccleſiæ detrahere 1. & dare alteri, vt 99. d. ecce. & ca. nullus. & 25. q. 2. de eccleſiaſticis. niſi ſubſit cã, vt 9. q. 3. cõqueſtus. & c. nunc uero, & cap. per principalem.
b ¶Conatur.] Solus ergo conatus hic punitur, ut 6. q. 1. §. quęro vtrum. & 1. q. 1. qui ſtudet. de pœni. diſt. ſi quis.
c ¶Profitetur.] Arg. ꝙ confeſſio prælati nocet eccleſiæ ſuæ. arg. inf ea. de Cõſtãtinopolitana. in fi.

SAcroſancta.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in tres partes. In prima parte probatur Ro. Ecc. primã eſſe ſiue priorẽ, & alijs præferri. & hoc oſtenditur tribus modis. Primo auctoritate Chriſti dicentis: Tu es Petrus, &c. Scdo in glorioſa morte Petri, & Pauli, qui Ro. Eccl. conſecrauerunt: & eam alijs ſui præſentia prætulerunt. Tertio ſpeciali oratione facta pro Romanis. In ſecunda parte, q̃ incipit ibi, [Prima ergo.] dr̃ ꝙ prima ſedes eſt Romana: Secunda Alexandrina: Tertia Antiochena In tertia parte, quæ incipit: ibi, [Et poſt pauca] diſcretio fuit inter Petrum & alios apoſtolos; quæ hodie eſt inter Papam & alios epiſcopos. Hoc etiã fuit in ueteri teſtamento. Vnde Moyſes & Aaron cæteris præfuerunt ſacerdotibus.
c ¶Caſus aũt ſequẽ. §. & c per ſe patet.
d ¶Sine intermiſſione.] Non tamen in quolibet inſtãti, ſed horis conſtitutis 2. ſic ij. 31. d. ſi laicus. & 37. d. de q̃buſdã.
e ¶A Marco.] Vt 24. q. 1. cũ beatiſſimus.
f ¶Primum.] Vt 7. q. 1. mutationes.
g ¶Chriſtianorũ.] Primo enim omnes fideles fuerunt dicti diſcipuli, de conſecr. diſt.

1 In cuiuſquam enim iniuriam beneficiũ tribuere noſtri moris non eſt, dicit Imperator. C. de emancip. nec auus. ar. ad hoc 14. q. 5. deniq;. Archid.

2 Quaſi fieri ſine intermiſſione dicatur licet medius act⁹ interueniat. ar. ff. de duobus reis. l. duos, §. dño Archid.

ſe idipſum voluerunt) vt reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & Cephas β ideſt caput, & principiū teneret Apoſtolatus: qui & eandem formam ſuis ſucceſſoribus, & reliquis γ epiſcopis tenendam tradiderunt. Et non ſolum hoc in nouo teſtamento eſt conſtitutum, ſed etiam in veteri fuit: vnde ſcriptum eſt: [Moyſes [a], & Aaron in ſacerdotibus eius.] ideſt primi inter eos fuerūt. *& poſt pauca.* ¶Hæc vero Apoſtolica ſedes cardo & caput (vt prætactum eſt) omnium eccleſiarum à Domino, & non ab alio eſt conſtituta: & ſicut cardine oſtium regitur; ſic huius ſanctæ ſedis auctoritate omnes eccleſiæ (Domino diſponente) reguntur.

Pſal. 98. Polyc. li. 1. tit. 1. Anſel. li. 1. c. 2. Burc. li. 1. c. 178. Iuo p. 5. c. 294.

α ¶Quia.] *Hinc vſque ad ver.* Tertia. *addita ſunt ex originali, quemadmodum & alia nonnulla.*

β ¶Cephas.] *In euangelio Ioannis c. 1. Cephas (quæ vox Syriaca eſt) exponitur* πέτρος, *quod græce petram ſignificat, idq; docet etiam B. Hieronymus in comm. epiſt. ad Galatas, c. 2. neq; credendum eſt ignoraſſe Anacletum, ſed voluiſſe eam dictionē ad Græcam linguam eo tempore notiſſimā referre. Quod fecit Cyrillus* Hieroſolymitanus *catecheſi decima in nomine (Ieſus) non modo Hebraicā, ſed etiā Græcā illi etymologiam tribuēs. Atqui hoc ipſum nomen Cephas, Optatus Afer antiquus & probatus auctor. quem Hieronymus & Auguſtinus magni faciunt, lib ſecundo eodem modo, quo Anacletus, accepit, his vtens verbis:* Igitur negare non potes, ſcire te in vrbe Roma, Petro primo cathedrā epālem eſſe collatam in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus: vnde & Cephas appellatus eſt. *Et Iſidorus lib. 7. etym. c. 9. ſic de* Petro *loquitur:* Cephas dictus, eo quod in capite ſit conſtitutus Apoſtolorum: Κεφαλὴ enim Græcè caput dicitur. *Verum apud Burchardum & Iuonem ſic habetur;* vt reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis Cephas, ideſt vt Petrus principatum teneret Apoſtolatus.

γ ¶Et reliquis.] *In originali eſt,* & reliqui Apoſtoli epiſcopis.

Hac auctoritate Alexandrina eccleſia ſecundum à prima locum habere cenſetur. Sed poſtea in Conſtantinopolitana ſynodo eccleſia Conſtantinop. ſecundum à ſede Apoſtolica locum accepit. Vnde in eadem ſynodo, ideſt, Conſtantinop. 1. c. 5. ita conſtitutum eſt.

¶Secundum à Romano Pontifice Conſtantinopolitanus obtinet locum. Cap. III.

CONſtantinopolitanæ [b] ciuitatis epiſcopum habere oportet primatus honorem poſt Romanum epiſcopum; propterea quòd ſit noua Roma.

Ex priſca verſione, Poly. li. 2. tit. 22.

¶*Canon hic ex ijs eſt, quos Apoſtolica Romana ſedes à principio, & longo poſt tempore non recepit; quod ex epiſtola 51. alias 53. Leonis Papæ primi ad Anatolium Conſtantinopolitanum; & alijs eiuſdem epiſtolis facile eſt etiam cognoſcere; itemq; ex duabus epiſtolis Leonis noni, vna aduerſus præſumptiones Michaelis & Leonis. c. 28. altera ad eundem Michaelem. Sed multo clarius ex B. Gregorij epiſtola 31. lib 6. ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum: atque ex epiſtola Nicolai primi ad Michaelem Imperatorem; quæ incipit,* Propoſueramus. *Quamquam Conſtantinopolitani epiſcopi, Imperatorum potentia freti ſecundum locum Patriarchalium ſedium ſibi vſurparant: idque tandem pacis & tranquillitatis cauſa fuit ipſis conceſſum; ſicut in antiqua. de priuil. Innocentius Papa iij. declarauit.*

Item Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano, lib. 7. epiſt. 63.

---

diſt. 2. prima vel fratres. 11. q. 3. c. ad mēſam. ſed poſtquam Apoſtoli fecerūt cōcilium Antiochenū, dicti ſunt Chriſtiani. 24 q. 1. rogamus.

a ¶Moyſes.] Licèt Moyſes & Aarō primi & ſūmi dicti ſint ſacerdotes: tamen Moyſes fuit maior q̄ Aaron in adminiſtratione, nō quo ad conſecrationem ſacerdotalem. In hoc eīm ambo pares fuerunt: Moyſes tamen hoſtias non offerebat. ſed vota offerebat pro populo, vt 36. d. ſi quis vult. & 88. diſt. decreuit. Itē & in hoc erat maior Moyſes, quā Aaron: quia inſtruebat & redarguebat eum tanquam minorē 1, vt de pœn. diſt. 3. inter hæc hircum.

1 Nam in hoc caſu dr̄ quis minor alio. 2. q. 7. Paulus Petrū. Archid.

b ¶Conſtantinopolitanæ.] ¶Roma noua dicta ē Cōſtantinopolis: quia Conſtantinus illuc cum alijs Romanis iuit, & eā cōſtituit. vnde & Cōſtantinopolis & Roma noua eſt dicta. 96. diſt. Cōſtantinus.

DE Conſtantinopolitana.] CASVS. Dicit Grego. in hoc ca. ꝙ nullus debet dubitare Cōſtātinop. eccleſiam eſſe Romæ ſubiectā: & tñ ſi quid boni hēt ipſa, vel alia eccleſia, libenter ſumere ab ea paratus eſt: qa ſtultus, &c. Nam cū Conſtant. epiſcopus confiteatur eam eſſe ſubiectam Romanæ eccle. nullus de hoc dubitare debet.

a ¶De

a ¶De Conſtantinopolitana] Immo ipſe Imperator eã fatetur ſubiectam Rom.eccleſ.vt in Auth. de eccl. ti in princ.coll.9.
ADDITIO. Et C.de ſum.Trin.l.inter claras, Lau.
b ¶Stultus.] Stultus,ta,tum. dicitur quaſi extultus, ab extol-

e ¶Subijci.] Ita demum ſi qua culpa, &c.
f ¶Neſcio quis.] ex quo Conſtantinop. epiſ fatetũ ſe eſſe ſubiectũ Rom.ecc.multo magis,& alij tenentũ fateri.Sic vr̃,ꝙ cõfeſſio prælati nocet eccleſiæ,vt ext.de cano.mo. dilectus,& de ſent.& re iu.ſuborta.& de poſtul. præl.ad hęc lo.1.quod credo verum eſſe ſi de conſenſu ſui capituli facta eſt in iudicio, vt extra de iu. cauſam & de proc c.1.B.
g ¶Humilitatis.] Hoc vult dicere, ꝙ oẽs eſſent ęquales, ſi oẽs vellẽt eſſe boni: ſed quia aliqui peccare volunt, neceſſe eſt quod aliqui ſint maiores qui puniant peccata eorũ: culpa eñi cauſa ſubiectionis eſt.nam non peccantes legi nõ ſubiiciuntur, vt in Auth. de inceſt.nup.§.ſiue ro.coll.2.19.q.2.duę ſunt.Et aliter nõ poſſet conſiſtere genus humanum niſi quidam eſſent maiores, & alii minores,ſicut eſt in Angelis,vt 89.d.ad hoc.

Prælati confeſſio an noceat eccleſię

r De hoc teneas vt legit & not. extra lib.6.de reſt. præſentiũ.q̃ eſt Inno.4.& no.ꝺ ele. du dũ.2. Archi.

¶Apoſtolicæ ſedi Conſtanrinopolitanam conſtat eſſe ſubiectam. Cap. IV.

Anſ.l 2.c.66.

DE conſtantinopolitana[a] eccleſia qđ dicunt, quis eã dubitet ſedi Apoſtolicæ eſſ ſubiectam? quod & D. piiſſimus Imperator, & frater noſter Euſebius eiuſdẽ ciuitatis epiſcopus aſſiduè profitentur? Tamen ſi quid boni, vel ipſa, vel altera eccleſia habet, ego & minores meos quod ab illicitis prohibeo, in bonis imitari paratus ſum. Stultus[b] eſt enim, qui in eo ſe primum exiſtimat, vt bona, quæ viderit, diſcere[c] contemnat. *Idem eidem epiſtola 64.* Nã, ꝙ Primas Bizanzenus[d] ſedi Apoſtolicæ dicit ſe ſubijci[e], ſi qua culpa in epiſcopis inuenitur, neſcio[f] quis † ei ſubiectus non ſit, cum vero culpa non exigit, omnes ſecundum rationem humilitatis[g] æquales ſumus.

† *al. ei. epiſcopus ſubiectus.*

Culpa eſt ſubiectionis ca.

¶Hoc caput ſumptum eſt ex duabus epiſtolis eidem Ioanni epiſcopo Syracuſano ſcriptis: ſed in epi.63.ex qua accepta eſt prior pars agitur de Conſtantinopolitana eccleſia: in ſequenti vero 64 agitur de primate ByZãceno prouinciæ Africæ, non autem Conſtantinopolitano, quod videntur, & Gratianus, & Anſelmus, apud quem eodem modo legitur, voluiſſe, adducti fortaſſe ſummula illa, quæ præpoſita eſt epiſtolæ Gregorij, Auctor quidem gloſſæ, quod Gratianum putauit ſenſiſſe, apertè expoſuit.

Item Gelaſius Papa I.ad Fauſtum magiſtrum legationis.

¶Conſtantinopolitanus epiſcopus auctoritate Romani Pontificis deponitur. Cap. V.

Iuo p.5.c.9.

QVa traditione maiorum, Apoſtolicam ſedẽ in iudicium vocant[h]? An ſecũdæ ſedis Antiſtes, & tertię, cæteriq; bene ſibi conſcij ſacerdotes depelli[i] debuerunt, & qui religionis extitit inimicus[k], depelli non debuit? Viderint ergo, ſi alios habent canones, quibus ſuas ineptias exequãtur. Cæterum iſti qui ſacri[l], qui eccleſiaſtici, qui legitimi celebrantur, ſedem Apoſtolicam ad iudicium vocare non poſſunt, & Cõſtantinopolitanæ ciuitatis epiſcopus, quæ vtiq; per canones inter ſedes nullũ nomẽ[m]

QVa traditione.] CASVS. Acacius Cõſtantinop. patriarcha cum eſſet in hæreſi excõmunicauit Alexandrinũ, & Antiochenum patriarchas, & eos a ſuis ſedibus fecit expelli, quia ſibi non fauebant in ſuo errore, quare Gelaſius Papa in illa ſynodo cõgregata excõmunicauit Acacium, & Cõſtantinopolitanos ei fauẽtes, qui inciderant in hæreſim iã dãnatã. Acacius vero Cõſtantinopolitanus ẽt & cõplices conquerentes dicebãt, Papã non debuiſſe eos excõmunicaſſe niſi in ſynodo congregata, & ſic volebant cogere Papam congregare concilium, vt de ſuo facto iterum cognoſceretur in ſynodo, & hoc intendebant probare auctoritate quorundam canonum, quos fallaciter inducebant. Sed Gelaſ.contra eos dicit, ꝙ iuſtiſſime ſunt damnati, cum illi iniuſte condemnauerunt Alexandrinum, & Antiochenum patriarchas: nec auctoritates quas allegant, eos defendere poſſunt.z.

extollo, lis, quia ſe extollit, vel dicitur ſtultus, quaſi ſtatim vltus, ab vlciſcor, eris, quia ſtultus ſtatim vltionem expetit nec deliberat. Vel dic, ꝙ proprie ſtultus eſt qui per ſtuporem non mouetur iniuria: ſæuitiam enim perfert, nec vltus eſt, nec vllo ignominiæ mouetur dolore, quia ſtultus eſt hebetior corde, vnde quidam ait. Ego[l] me eſſe ſtultum exiſtimo, fatuum eſſe non opinor, id eſt, obtuſis quidem ſenſibus, non tamen nullis ſecundum Pap.& Hug.
c ¶Diſcere.] Arg.eſt hic contra ſeniores, qui erubeſcunt diſcere a iuuenibus.ſic 38.d.nullus, & 24.q.3.ſi habes.& 84.d.peruenit.Item habes hic, ꝙ maiores tenentur ſequi exempla minorum ſi bona ſunt.1.q.1.ſi fuerit, &c. neque in homine.& 19.d.ſecundum.
d ¶Bizanzenus.] id eſt, Conſtantinopolitanus primo.n. Conſtantinopolis dicta fuit Bizantium.

g ¶Capitula quæ ſequuntur cum §. plana ſunt vſq; ad finem diſt.
h ¶Vocant.] Ad concilium faciendum ſ.
i ¶Depelli.] Ab Acacio Conſtantinop.patriarcha.
K ¶Inimicus.] Acacius.
l ¶Qui ſacri.] Ironicè dicit.
m ¶Nullum nomen.] Quia tempore Gelaſii Conſtantinopolitana eccleſia non habuit ſcḋm locum adhuc, vel nullum vocat propter hæreſim ibi ſtatutam.

z De hac materia loquitũ 24.q.3. cum quibus.

ſ Scilicet propter damnationem alicuius, quaſi Papa nõ poſſit ſine concilio aliquẽ damnare, ꝙ falsũ eſt Hu.

...us vnde ...tur,

...es nõ de... erube... a iuue... diſcere.

Reno-

a REnouantes.] ¶Similia.] Simile priuilegiũ habet in quibuſdam, quia ad ipſum appellatur medijs prætermiſſis, vt 11.q.1.ſi clericus. Et quia deponit epiſcopum, vt videtur, 3.q.5. quia ſuſpecti. Et Imperator dicit, ꝙ idem iuris hẽt in ſuis ſubditis, qđ Papa in ſuis vt in Auth.de eccle. tit.§.1.coll.9.Similiter Alexandrina eccleſia forte in prædictis ſimile habet priuilegiũ Romanæ, vt 65.d. quoniam,&c. mos antiquus.

Appellatio pōt ad Papã omiſſo medio interponi.

Iure ſuo multis modis qs priuatur.

b ¶Priuſquam] Sic ergo aliqua eccleſia priuatur iure ſuo ſine culpa ſua, & hoc fit quandoque propter fauorẽ qñq; ꝓpter odium. Propter fauorem multipliciter, vno modo vt hic alio modo fauore ſacerdotij, vt 54. diſti. frequens. Et alio modo propter vim conſecrationis, vt 14 q. 6 comperimus. Quãdoque propter fauorem religionis, vt extra de eccl.ędi.ad audientiã 2. Qñque ꝑ ꝑſcandalum, vt extra de cler. ægro.tua Qñque ꝑꝑ defectũ ſacramenti, vt 34.d. ſi cuius. Itẽ ꝑꝑ odiũ alterius, vt 70. diſt. neminem, 16.q.7.decernimus. Propter paupertatẽ 10.q.3.c. vnio. item ꝑꝑ ordines, vt d.54 frequẽs. Aliàs regulare eſt, ꝙ nemo ſine culpa ſua priuãdus ẽ iure ſuo, vt 16.q.7.inuentum & 56.d. ſatis peruerſum 1. Hic pōt habere locum diſtinctio, ꝙ qñque perdit priuilegiũ ꝑꝑ fauorem, vt hic: qñque ꝓpter enorme damnum, vt extra de deci. ſuggeſtum. qñque ꝑꝑ abuſum 11.q.3.priuilegiũ. qñque ꝑꝑ delictum. 25.q 2 ita nos qñque ꝑꝑ negligentiã, ff. de nũdinis l.1 qñque ꝑꝑ cōtrariũ factum. extra de priuil. ſi de terra.& c.accedentibus. Et no. ꝙ licet quis ſine culpa perdat priuilegium, nũquam tñ ſine cauſa. extra, vt lite non conteſt. quoniam frequenter, § porro. vnde verſus.

Paupertas, odium, vitium, fauor, & ſcelus, ordo,
Perſonas ſpolians, & loca iure ſuo.

1 De hoc ẽt not. ext. de priuil. antiqua.

2 Scilicet q patriarchalibus ſedibus pręſident, ut Piſanus, Bituricenſis, Gradẽſis. nã plures debẽt eſſe qui in capite cuiuſque prouincię, c.1.99.d. &c. ſm Hu.

c DIffinimus.] ¶ Ac Hieroſolymorum] Sunt & alij patriarchæ, vt Bituricen. Aquileien. vt 9.q.3.cōqueſtus.& c, nunc vero. inf. 32 d erubeſcant.

accepit: in communionem recidens perfidorum, non debuit ſubmoueri?

Item ex 6. ſynodo ſub Iuſtiniano congregata, c. 36.

¶Conſtantinopolitana eccleſia ſecundum a Romana obtinet locum. Cap. VI.

REnouantes α ſancti Cōſtantinopolitani decreta cōcilij, petimus †, vt Conſtantinopolitana ſedes ſimilia[a] priuilegia, q̃ ſuperior β Roma habet, accipiat, nec nō γ in eccleſiaſticis rebus magnificetur vt illa: ſed hæc ſecũda poſt illam exiſtens, prius quàm [b] Alexandrina ſedes numeret, deinde Antiochena, & poſt eam Hieroſolymitana.

† ὁρίζομεν, id eſt, ſtatuimus.

α ¶Renouantes.] Hic *agitur de quinto illo canone primæ ſynodi Conſtantinopolitanæ, de quo ſupra. ead. c. Conſtantinopolitana. dictum fuit.* Et *quod attinet ad omnes hos canones, qui ſextæ ſynodo tribuuntur, videnda eſt notatio ad c. ſextum. ſup. 16. d.*

β ¶Superior.] *Ita habetur in aliquot vetuſtis exemplaribus: nã in vulgatis erat*, inferior, *Græcè eſt*, τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης, *id eſt*, antiquioris, vel ſenioris Romæ, *vt inf. c. proximo. Omnino autem caput hoc longe breuius eſt in hac verſione, quàm in Græco exemplari, vno tantum loco copioſius, quod Antiochenam numerat ſedem, cuius in Græco vulgato nulla mentio.*

γ ¶Nec non.] *Sic emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & Græco, antea enim legebatur*, non tamen,

Hinc datur intelligi, quod Alexandrina eccleſia de ſecunda facta ſit tertia, & Antiochena de tertia ſit quarta, niſi forte quis duas contendat eſſe ſecundas, vt Conſtantinopolitanam, & Alexandrinam parem ſuæ dignitatis velit locum obtinere.

Vnde in 8. *ſynodo habita ſub Hadriano Papa ii. cã.* 21.

¶Quæ in Patriarchalium ſedium, primum, vel deinceps teneant locum. Cap. VII.

DIffinimus neminẽ prorſus mundi potentũ, quemquã eorũ, qui Patriarchalibus præſunt ſedibus, inhonorare, aut mouere a proprio throno tentare: ſed oĩ reuerẽtia, & honore dignos iudicare, præcipue quidem ſanctiſſimum Papã ſenioris Romæ, deinceps aũt Conſtantinopoleos Patriarcham, deinde vero Alexãdriæ, ac Antiochiæ, ac Hieroſolymorum.[c]

Deus dedit p.3. Anſ.l 2.72.

DISTINCTIO. XXIII.

BReuiter[d] *quæ inter Eccleſiaſtica officia ſit differentia, monſtrauimus. Nunc a ſum-*

BReuiter.] Hæc diſtin. diuiditur in ſex partes, in quarum prima ponit quid iuris ſit de electione Romani Pontificis. Secunda ibi.] Epiſcopi vero.] Tertia ibi, [His, igitur.] Quarta ibi, [Dalmaticis,] Quinta ibi.] Quæritur.] Sexta ibi.] Subdiaconus.

CASVS. Supra oſtenſum eſt, quæ differentia ſit inter eccleſiaſtica officia, & miniſtros eccleſiæ in illo c. cleros. In hac vero 23.d. oſtenditur qualiter quique debet ordinari a ſummo vſque ad vltimum gradum.

d ¶Breuiter.] In hac diſt. 23. oſtenditur qualiter ſinguli ordines

ordines ſunt conferendi. Et primo oſtendit qualiter debet Papa eligi, & ordinari 1. Secundo qualiter ordinandus in epiſcopum debeat examinari 2. Tertio qualiter epiſcopus, & alii inferiores ſint ordinandi 3. Quarto annectit de habitu clericorum, & quod moniales non debent

ſiæ, ordinandi Rom eccl ſi inthronizari non poteſt. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Quod ſi quis contra hoc.] maledicitur ei qui contra hoc decretum fuerit ordinatus cum ſuis fautoribus, pœna depoſitionis adiuncta, & benedicitur omnibus obſeruatoribus Et no. quod ab illo verbo, [Nouit beatitudo,] vſque in finē. ſunt verba Nicolai.

¶Caſus. §. ſeq. per ſe patet.

1 inf. eo. c. 1.
2 inf. eo. c. 2.
3 inf. eo. c. 3. & ſe. annectit. & quid iuris ſit ſi aliqua orta fuerit contradictio in cōſecratione epiſcopi. & de profeſſione obedientiæ, quam debēt inferiores facere ſuis prælatis. inf. eo. c. illud. & c. ſeq. Ioan. de Fan.

mo incipientes, & vſque ad vltimum gradum deſcendentes, qualiter quiſque eorum debeat ordinari, ſanctorum auctoritatibus oſtendamus.

Vnde Nicolaus Papa ij. in concil. Lateranenſi.

¶Decretum Nicolai Papæ de electione ſummi Pontificis. Cap. I.

Pann. l. 3. c. 1.

IN nomine [a] Domini noſtri & Saluatoris Ieſu Chriſti. Anno ab Incarnatione eiuſdem MLIX. menſe Aprili, indictione [b] xij. propoſitis ſacroſanctis Euangelijs præſidente quoque reuerendiſſimo †, ac beatiſſimo Nicolao Apoſtolico Papa in baſilica Lateranenſis Patriarchij [c], quæ cognominatur Conſtantiniana, conſidentib. etiam reuerendiſſimis epiſcopis, abbatibus, presbyteris, diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apoſtolica decernens de electione ſummi Pontificis, inquit. ¶ Nouit beatitudo veſtra dilectiſſimi fratres, & coepiſcopi, inferiora quoque membra Chriſti non latuit, defuncto piæ memoriæ Domino Stephano prædeceſſore noſtro, hęc Apoſtolica ſedes, cui auctore Deo, deſeruio, quot aduerſa pertulerit, quot deinde per ſimoniacæ hæreſis trapezitas [d] repetitis malleis, crebriſque tunſionibus ſubiacuerit, adeo [e], vt colūna Dei viuentis iam iā pene videretur concuſſa nutare, & ſagena ſummi piſcatoris procellis intumeſcentibus cogeretur in naufragio profundo ſubmergi. Vnde, ſi placet fraternitati veſtræ, debemus, auxiliante Deo, futuris caſibus [f] prudenter occurrere, & eccleſiaſtico ſtatui, ne recidiua † (quod abſit) mala præualeant, præcauere. Quapropter inſtructi prædeceſſorum noſtrorum, aliorumque ſanctorum Patrum auctoritate, decernimus, atque ſtatuimus, vt obeunte huius Romanæ vniuerſalis eccleſiæ Pontifice, in primis Cardinales epiſcopi diligentiſſime ſimul de electione tractantes [g], mox Chriſti † clericos Cardinales adhibeant: ſicque reliquus clerus, & populus ad conſenſum nouæ electionis accedat, nimirum præcauentes, ne venalitatis morbus aliqua occaſione ſubrepat. Et ideo religioſiſſimi [h] viri præduces [i] ſint in promouenda Pontificis electione, reliqui autem ſequaces. Certūs vero, atque

† al. reuerentiſſimo

† al. rediuiua.

† al. epiſcopi.

a ¶In nomine.] Hæc ſunt verba Notarij vſque ibi, [Nouit beatitudo.]

ADDITIO. Sic 8. q. 3. Attald⁹. 16. q. 1. hinc eſt etiam, & 1. q. 7. conuenientibus argum.

b ¶Indictione] Indictio dicitur ſpatiū trium luſtrorum.

c ¶Patriarchij.] In quo Papa reſidet.

d ¶Trapezitas.] i. campſores.

e ¶Adeo] Hic tangitur latenter quod legitur in chronicis, ꝙ Benedictus x. qui ſucceſſit Stephano, eiectus de pontificatu, & factus eſt Papa Ioannes Sabinē. epiſcopus pro pecunia 4, cui impoſitū eſt nomē Sylueſter. & iſte etiā deiectus eſt; & deinde reparatus, & reſtitutus eſt Benedictus, & iterū eiectus eſt Benedictus, & datus papat⁹ Ioāni archiepresbytero ante portā Latinam, cui impoſitū eſt nomē Gregorius & hic ab Henrico Imperatore eſt depoſitus, & vltra mōtes translatus eſt. hoc totum vno anno factum eſt, & propter hoc datum fuit priuilegiū Henrico de quo hic fit mentio.

Multiplex Papæ mutatio.

4 Núnquid iſte ſic electus, poſſet accuſari de ſimonia? argu. q ſic. 79. diſt. ſi quis pecunia. vbi de hoc. infra ead. diſt. c. 1.

f ¶Futuris caſib.] No. ad cautelam futurorum aliquid ſtatui, vt 63. diſt. cum Hadrianus, & 1. q. 7. conuenientibus. ff. loc. ſi quis domum. §. 2. arg. contra. quia non imputatur alicui ſi nō damnauit eccleſia, vt extra, vt eccleſ. bene, vt noſtrum. ff. ad leg. Aquil. l. ſi putator.

debent contingere ſacra vaſa.

IN nomine Domini.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte ponūtur verba notarii, In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Nouit beatitudo.] dicit Nicolaus, ꝙ mortuo Stephano Papa, eccleſia multas paſſa fuit tribulationes & iniurias: & ideo volēs futuris caſibus prouidere, ſtatuit, vt quoties mortuo Papa electio de ſucceſſore eius imminet facienda, conuenire debeant Cardinales, & vocare qui vocandi ſunt, qui debent eligere vnum de ſeipſis, ſi ibi idoneus inueniatur: alioquin de alia eccleſia eligatur, & conſecrabitur a Cardinalibus, ſicut archiepiſcopi cum epiſcopis ſuis conſecrant, & confirmant epiſcopos & hæc electio fiat in ciuitate Romana, vel alibi in neceſſitate, & ex ſola electione habeat poteſtatē diſponendi de rebus eccle-

g ¶Tractantes.] 5 Videtur, ꝙ electionem ſemper debet præcedere tractatus: alioquin electio nulla eſt, ſicut alienationem debet præcedere tractatus, vt 12. q. 2. ſine lo. quòd hodie expreſſum eſt extra de electi. in Geneſi. & c. quia propter B. 6.

h ¶Religioſiſſimi.] ideſt, epiſcopi Cardinales.

i ¶Præduces.] inf. diſtinct. 89 c. 1. contra. Sed hic dixit præduces, non reſpectu Cardinalium, ſed aliorum clericorum. Vel religioſos appellat hic epiſcopos Cardinales.

5 Electionē tractatus ꝑcedere dēt.

6 Et not. ꝙ hinc ēt colligit, ꝙ clerici prius deberent in aliquem cōſentire, & poſtea aliis religioſis viris, vel laicis renunciare Lau.

legitimus[a] hic electionis ordo perpenditur:ſi perſpectis diuerſorum Patrũ regulis,ſiue geſtis,etiã illa beati Leonis prædeceſſoris noſtri ſententia recolatur: [Nulla[b], inquit, ratio ſinit, vt inter epiſcopos habeantur qui nec a clericis ſunt electi,nec a plebibus expetiti, nec a comprouincialibus epiſcopis cum Metropolitani iudicio conſecrati.]Quia vero ſedes Apoſtolica cunctis in orbe terrarum præfertur eccleſiis;atque ideo ſuper ſe Metropolitanum habere non poteſt: Cardinales epiſcopi proculdubio Metropolitani vice funguntur[c],qui videlicet electum epiſcopum ad Apoſtolici culminis apicem proueha̓nt.Eligitur autem de ipſius eccleſiæ gremio[d],ſi reperitur idoneus, vel ſi de ipſa non inuenitur,ex alia aſſumatur:ſaluo debito honore, & reuerentia dilecti filii noſtri Henrici, qui in præſentiarum Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente, ſperatur; ſicut iam ſibi conceſſimus,& ſucceſſoribus illius,qui ab hac Apoſtolica ſede pſonaliter hoc[e] ius impetrauerint.Quod ſi prauorum,atque iniquorum hominum ita peruerſitas inualuerit,vt pura, ſincera, atque gratuita fieri in vrbe[f] non poſſit electio; Cardinales epiſcopi cum religioſis clericis, catholiciſq; laicis, licet[g] paucis,ius poteſtatis obtineant,eligere Apoſtolicæ ſedis Pontificem, vbi congrue viderint. Plane,poſtquã electio fuerit facta, ſi bellica tempeſtas,vel qualiſcumq; hominum conatus malignitatis ſtudio reſtiterit,vt is qui electus eſt, in Apoſtolica ſede iuxta conſuetudinem inthronizari non valeat:electus tamen, ſicut verus Papa obtineat auctoritatem regendi Romanam eccleſiam,& diſponendi[h] omnes facultates illius: quod beatum Gregorium ante ſuam conſecrationẽ feciſſe cognouimus. Quod, ſi quis contra hoc noſtrum decretum ſynodali ſententia promulgatum,per ſeditionẽ, vel præſumptionẽ,aut quolibet ingenio electus, aut etiam ordinatus,ſeu inthronizatus fuerit, auctoritate diuina,& ſanctorum Apoſtolorũ Petri & Pauli, perpetuo anathemate cũ ſuis auctoribus, fautoribus, & ſequacib. à liminib. ſanctæ Dei eccleſiæ ſeparatus abijcitur, ſicut Antichriſtus inuaſor, & deſtructor totius Chriſtianitatis: nec aliqua† ſuper hoc ei audientia[i] reſeruetur:ſed ab omni eccleſiaſtico gradu,in quocũq; fuerat prius,ſine retractatione deponatur; cui qſquis adhæſerit,uel qualmecũque tamquam Pontifici reuerentiã exhibuerit,aut in aliquo eum defendere præſumpſerit,pari ſententia †ſit mãcipatus.Quiſquis autẽ huius noſtræ† decretalis ſentẽtiæ

inf.diſt.62. nulla ratio.

† al.aliquando.

† al.ſenten.

† al.noſtri.

Conſecrans eſt inferior conſecrato. Papa an poſſit eſſe quis nõ idoneus.

a ¶ Legitimus.] Ideſt,canonicus.

b ¶ Nullo.] diſt.62.c.1.

c ¶ Funguntur.] Non tamen ideo ſunt maiores Papa, quia conſecrant eum, quia ſuffraganei cõſecrant Metropolitanum,non tamen ideo ſunt maiores,vt 66.diſ.c.1.

d ¶ Gremio.] Ergo aliqs in Romana eccleſ. põt eſſe nõ idoneus ad papatum, & ſic eſt contra. 21.diſ. quamuis.ĩ fi. vbi dr̃, ꝙ ibi non eſt macula,nec ruga,ſed bene poteſt eſſe, ꝙ omnes ſunt ſancti, non tamẽ omnes ſunt idonei ad papatum, vel quia ſunt corpore uitiati, vel aliud habẽt impedimentum. Itẽ habes hic, ꝙ ſemper de clericis ipſius eccleſiæ, eligendus eſt prælat[1], ſi ibi eſt idoneus,vt 61.diſt. nullus. &c. obitũ & 69. diſt. Metropolitano. idem in abbate, vt 18.q.2 quamuis ſit 1, & tunc ſufficit,qɔd ſit bonus 2,ſed ſi de altera eccleſia eligitur, requiritur quod ſit optimus, vt dicũt quidã,& eſt argu.ad hoc.ff.de tutori.&curatori. diuus. De hac materia plene inuenies. 8. q. 1. licet Io. & tamen tali iuri poteſt renunciari. vnde ſi maior pars capituli eligit de alia eccleſia, valebit electio. ext.de elect.cum nobis olim. & cap.cum inter canonicos, & capit. in cauſis. licet Ioan. dixerit contra: & ſufficit etiam tũc, quod ſit bonus,vt in prædi decreta. cum nobis B.

Eligẽdus an debeat eſſe de gremio eccleſiæ.

1 Et c.Abbatem.22. Arc.

2 Ad hoc extra de ele.cũ nobis olim. immo ſufficit ne malus exiſtat,ut 16 q. fin.monaſterium.

e ¶ Perſonaliter hoc.] Ex his verbis apparet perſonale priuilegium hoc fuiſſe: & ideo ad alios non prorogari.ff.de cenſi.ætatem.& 7.q.1 petiſti. & 16.q.j.hinc etiam.

f ¶ Fieri in vrbe.] Sẽper enĩ ibi facienda eſt ordinatio, & examinatio, clericorũ,vt 24.diſt.qñ,&ſi alibi ſit electio, q̃ in loco ad hoc determinato, electio eſt nulla, vt extra de elect.venerabilem niſi ſubſit cauſa,vt hic dicitur, & 63. diſt.quanto.& extra de elect.bonæ memoriæ.

Electio quæ ſit in loco nõ determinato nulla eſt.

ADDITIO. Nã duæ partes Cardinalium ſemper debẽt adeſſe,ext,de elec licet niſi ſint valde remoti.Io. de Fã.

g ¶ Laicis licet.] Hoc tantum ad laicos refertur.

Electus ante confirmationem non adminiſtrat.

h ¶ Et diſponendi.] In alijs prælatis ſecus eſt.nam illi ante confirmationem 3, non habent ius adminiſtrandi, vt extra de elec.noſti. niſi ſint archiepiſcopi tranſmarini:extra de ele.ꝙ ſicut.Vel niſi ſint exẽpti, q ſi tranſmontani ſunt. ſtatim poſſunt adminiſtrare, vt extra de elect.nihil ſed certe videtur, ꝙ in omnibus idem iuris eſt, vt ſi electus non poſſet intrare poſſeſſionem rei ad quam eſt electus, nihilominus pro poſſeſſore eſt habendus, vt 92.diſt. ſi quis epiſcopus.& extra de reſt.ſpol.ſæpe.ſed illa.cap.loquũtur quando impeditur per aduerſarium:ſecus poſſet dici quando impedimentum eſt in ſeipſo: puta quia nondum eſt conſecratus. ext. de do. & contu.contingit.

3 Sat andi... quidam, & inſtallationem, Ali... cunt ſolã c... firmationẽ ſufficere: & hoc verius. De hoc no. Inno. ext. d... cau.poſ.cum ſup. in gl. i... ibi uideas.

Audiẽtia d... multipliciter denegatur.

i ¶ Audientia.] Hic habes caſum ubi alicui denegatur audientia,ſcilicet in caſu intruſionis: & 3. q. 1. §. pater.

Item

Item & in caſu ſchiſmatis, vt 23.q.5.non vos. Item cum quis recipit eccleſiam de manu laici, vt 16.q.7. ſi quis deinceps. Item cum quis excõicat ſuum maiorem, vt 21.diſt. intantum vnde vr ꝙ ſpoliatus pro aliquo iſtorum caſuũ non poſſit petere reſtitutionẽ, ex quo ei denegatur

maledictorum duo ſunt genera.24.q.3.cum ſancti. EPISCOPI VERO. Hæc eſt ſecunda pars diſtin. in qua ponit quę ſunt quærenda in epiſcopo tempore conſecrationis. Ioan.de.Fan. & Caſus huius §.per ſe patet.

temerator extiterit, & Romanam eccleſiam ſua præſumptione confundere, & conturbare contra hoc ſtatutũ tẽtauerit, perpetuo anathemate; atque excommunicatione damnetur; & cum impijs, qui non reſurgent in iudicio, *Pſal.1.* reputetur; omnipotentis iram cõtra ſe ſentiat, & ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli (quorum eccleſiam præſumit confundere) in hac vita, & in futura furorem [a] ſentiat: *Pſal.68.* fiat habitatio eius deſerta, & in tabernaculis eius nõ ſit q inhabitet: *Pſal.108.* fiat filij eius orphani, & vxor eius vidua: commotus amoueatur ipſe, & filij eius, & mendicent, & eijciant de habitationib. ſuis: ſcrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam eius, & diripiant alieni labores eius: orbis terrarum pugnet cõtra eum, *Sap.5.* & cuncta elementa [b] ſint ei cõtraria, & omnium ſanctorum quieſcẽtium merita illum confundãt [c]: & in hac vita ſuper eum apertam vindictam oſtendãt [d]. Obſeruatores autem huius noſtri decreti omnipotentis Dei gratia protegat, & auctoritas beatorum apoſtolorum Petri & Pauli ab omnium peccatorum vinculis abſoluat.

¶ *Huius decreti integrum exemplum eſt in vetuſtiſſimo libro Abbatia monaſterij Farfenſis literis Longobardicis ante annos pene quingentos ſcripto, & alibi.*

2 *Epiſcopi vero, & cæteri ordines infra cõſtituti, qualiter ordinari debeant, ex auctoritate Carthaginienſis concilij quarti, c.1. cui interfuit Auguſtinus tẽpore Honorij Auguſti oſtendamus ab eorum examinatione incipientes.*

¶ Quomodo ſit examinandus, qui in epiſcopum eligitur. Cap. II.

Ordo Romanus pag.95. Burch. l.1 c 8. Iuo par.5.c.62. Polyc.l.2.tit.9.

QVi epiſcopus ordinandus [e] eſt, antea examinetur [f], ſi natura ſit prudens, ſi docibilis [g], ſi moribus temperatus [h], ſi vita [i] caſtus, ſi ſobrius, ſi ſp ſuis negotijs cauens k, ſi humilis, ſi affabilis, ſi miſericors, ſi literatus, ſi in lege Domini inſtructus, ſi in ſcripturarũ ſenſibus cautus, ſi in dogmatibus eccleſiaſticis exercitatus; & ante omnia, ſi fidei documẽta [l] verbis ſimplicibus [m] aſſerat [n], id eſt, patrem, & filium, & ſpiritum ſanctum vnũ Deũ eſſe confirmans totamque Trinitatis deitatem coeſſentialem, & conſubſtantialem, & coæternalem, & coomnipotẽtem prædicans; ſi ſingulas † quaſque in Trinitate perſonas plenum Deum, & totas tres perſonas vnum Deum; ſi

1 Ad idem 7.q.1.præſentium.64.diſtin. quorundã. Archidia.

† *al. ſingulam quamque perſonam.*

QVi epiſcopus.] CASVS. In hoc c oſtendiſ quot & quæ ab electo in epiſcopum & cõfirmando ſint q̃renda t pe conſecrationis: ĩ quibus ſi inueniatur inſtructus, ab omnibus epiſcopis conſecretur præſente archiepiſcopo, vel auctoritatẽ præſtante. e ¶ Ordinandus.] Id eſt cõſecrãdus: quia tunc eſt ſcrutinium faciendum. f ¶ Examinet.] Iſta examinatio non eſt facienda, niſi circa ignotos 47. diſt. de Petro. & 94. diſt. valde. & hoc verum eſt de ſcrutinio electionis: niſi forte sũma tim etiam circa notum quęreret de modo eligendi, & de ijs quę habet extra de elect cum in cunctis Scrutinium autem quod fit in conſecrando, illud nunquam eſt omittendum, etiam circa notum, vt hic, & 64 di. c.1.2.& 3.& 75.diſt. c.1. immo reppelliẽ & ſi in vno deficiat. 38 diſt.q.ipſis g ¶ Si docibilis.] Melius diceretur, docilis qa homo eſt docilis & doctrinalis liber docibilis: quãdo que tamen ponitur vnũ proalio, vt hic: & Ioan In Euãg. Et erunt omnes docibiles Dei. debet autem rationẽ reddere omni poſcenti 36 diſ c. qui eccleſi. §. ecce. h ¶ Temperatus.] infra.11.q 3. illa prępoſitorum. i ¶ Vita.] infra diſt. 53. legem.

Conſecrandus an ſit ante examinandus.

3 Arg. ad hoc int. diſt. prox. nullus vbi de hoc.

Docilis & docibilis differunt.

2 Idem no. Inno. extra de conceſ. pręben. cum noſtris. in gl pen iuxta finem, & facit qd nor. 97 §. verũ in gl. ecc. in fin. Arch.

gatur audientia. Ar contra extra de reſt. ſpol. in litteris. Ioã. Sol. quilibet ſpoliatus reſtitui dẽt, niſi ſpoliatus ſit à iudice iuſta de cã, vt extra de reſcrip. dilectus 1. & niſi in caſib. exceptis. vt extra de reſti. ſpo l litteras, &c: ex tranſmiſſa.3.q.1.in ſumma. nec excommunicatus directe poterit reſtitutionem petere 2, vt extra de except. cum inter 3.q.1.in ſumma. vbi de hoc. Ber.

a ¶ Furorem] Id eſt, vindictam.

b ¶ Elementa] Id eſt, ſiue ſit in terra, ſiue in aqua puniatur.

c ¶ Confundant.] Id eſt, à confuſione non liberent.

d ¶ Oſtendant. Nec peccauit iſte maledicendo: quia

K ¶ Cauens.] Nã propter ſimilitudinẽ reppellitus quis vt 39. diſt. Petrus. ſed iam promotus non deponitur: ſed ei coadiutor datur. 7.q.1. quia frater noſter.

l ¶ Fidei documenta.] Id eſt, fidem.

m ¶ Simplicib.] Id eſt, apertis non implicitis, extra de ſum. trin firmiter. & ſup. diſt. 4 erit autem. non inuiſitatis 4. infr. diſt 36. illiteratos melius 37. diſt. relatum. arg. ad teſtes repellendos. arg 4 q.3. ſi teſtes. §. item in teſtibus arg. contra inſtrumenta.

n ¶ Aſſerat.] Profiteri debet ꝙ obſeruabit patrum regulas in Authen. quomodo oportet epiſcopos: §. ad nos ergo, circa princ. coll.1.

4 Vñ Apoſtolus ad Timo. profans vocum nouitates deuitia Io. de Fan.

a ¶ Non per conditionem.] Ideſt, per creationem 1, vult.n.dicere ꝙ non eſt creatus malus, vt quidam dñt, ſed ex libero arbitrio factus eſt malus, immo adhuc habet liberum arbitriũ, ſed illud eſt ad malum tãtũ: alioquin, ſi non haberet liberum arbitriũ, non demereret 23.q.3.vaſis iræ.immo quotidie fit* peior. ſimiliter angelus habet liberum arbitriũ, ſed illud eſt tñ ad bonũ, & ꝑ id quotidie meretur, & ſic melior. Homo habet liberũ arbitrium æque ad bonũ & ad malũ, vt 23 q.4. Nabuchodonoſor.

b ¶ Dimittantur.] Id eſt* dimiſſa oſtedãtur. nã per contritionẽ dimittuntur adulto peccata. non per baptiſmum, 2, aut.n. adultus accedit ad baptiſmum cum charitate, aut non: ſi cũ charitate, iam nullum in eo eſt peccatũ, vt legitur de Centurione, vt 26. diſt. deinde. & de. cõſec. diſt.4. non dubito, ſi ſine charitate nullũ peccatu ei dimittitur de cõſec. diſt.4. oſtẽditur Dimittũtur tñ ſatisfactiones, quas ꝓ peccatis facere debet, vt de cõſe. diſ. 4. ſine pnĩa. Itẽ & originalia dimittũt per baptiſmum adultis, ſed nullũ mortale, ſi non habet charitatem 1.q.1. vide.

c ¶ Extra eccleſiã.] 1.q.1. extra eccleſiã catholicam. & cap. ex eccleſia.

d ¶ Et laicorũ.] Sed quare hic poſt examinationem reqrit cõſeſus clericorũ & laicorũ: qui enim electioni cõſẽtit poſtea electo nihil obijcere põt, vt 8.q.2. dilectiſſimi. Sed dicas hic loq̃ de examinatione, quæ fit tempore conſecrationis: nec aliud vult dicere, niſi ꝙ cõſecrari debet ſi ita eſt, ꝙ oẽs cõſenſerint in eum. Item patet hic, ꝙ laici poſſunt cõtradicere electioni, vt dicam inf. cap. illud. &c.

e ¶ Non ſpectaculis.] vbi turpes ludi exercentur, ut infra de cõſecr. diſt. 1. non oportet, & 34. diſtinct. preſbyteri.

f ¶ Pudica.] Id eſt continentia quo ad ſermones laſciuos

… ſtraret Io. de Fan. & P. & hæc ſint loco caſus.

incarnationẽ diuinam non in patre, neque in ſpiritu ſancto factam, ſed in filio tantum credat vt qui erat in diuinitate Dei patris filius ipſe fieret ĩ homine hominis matris ex matris viſceribus habens, & animam humanã rationalem, ſimulque in eo veritas vtriuſque naturæ. idem Deus & homo una pſona, vnus filius vnus Chriſtus, vnus Dominus creator omnium, quę ſunt, & auctor, Dominus, & rector cum patre, & ſpirituſancto omnium creaturarum q paſſus ſit vera carnis paſſione; mortuus vera corporis ſui morte, reſurexerit vera carnis ſuę reſurrectione †, & vera animæ reſumptione; in qua venit iudicare viuos, & mortuos. Quærendum etiam ab eo, ſi noui & veteris teſtamenti, id eſt legis, & Prophetarum, & Apoſtolorum vnũ eundemque credat auctorem, & Deum: ſi diabolus nõ ꝑ conditionẽ[a], ſed per arbitrium factus ſit malus. Quærendum etiam ab eo ſi credat huius, quam gſtaemus, & non alterius carnis, reſurrectionem; ſi credat iudicem futurũ, & recepturos ſingulos pro his, quę in carne geſſerũt, vel pœnas, vel premia†; ſi nuptias non prohibeat†; ſi ſecũda matrimonia non damnet, ſi carniũ perceptionem nõ culpet; pœnitentibus reconciliatis communicet, ſi in bap tiſmate omnia peccata, id eſt tam illud originale cõtractũ, quàm illa, quæ voluntarie admiſſa ſunt, dimittãtur:[b] ſi extra eccleſiam[c] catholicam nullus ſaluetur. Cum in his omnibus examinatus, fuerit inuẽtus planè inſtructus, tũc cũ conſenſu clericorum, & laicorum[d], & conuẽtu totius ꝓuinciæ epiſcoporũ, maximeque metropolitani vel auctoritate, vel pręſentia, ordinetur epiſcopus. Suſcepto in nomine Chriſti epiſcopatu. nõ ſuæ delectationi, nec ſuis motibus, ſed his Patrum diffinitionibus acquieſcat a.

† al. receptione.

† al. gloriam.

† al. in pretio.

¶ *Caput hoc integrum extat in ordine Romano, additis ad initium his vocibus,* Statura eccleſiaſtica, *cui ſimilem titulum toti Chartaginienſi quarto concilio eſſe prapoſitum in aliquot vetuſtis codicibus teſtantur illi, qui tomos conciliorũ ediderũt.*

a ¶ Acquieſcat.] *poſt hoc verbum tam in concilio, quàm in ordine ſequitur*. In cuius ordinatione etiam ætas requiratur quã ſancti Patres in præeligendis epiſcopis conſtituerunt.

Item Iſidorus de eccleſiaſticis officijs, lib. 2. c. 2.

¶ Qualis eſſe debeat clericorum conuerſatio. Cap. III.

Refertur in concilio Moguntino primo, c. 10.

3 His igitur lege Patrum cauetur, vt à vulgari vita ſecluſi à mundo voluptatibus ſeſe abſtineãt; nõ ſpectaculis[e], nõ pompis interſint; cõuiuia publica fugiãt priuata non tantum pudica [f], ſed & ſobria colant; vſuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum, fraudiſque cuiuſquam ſtudium appetant; amo

His igitur.] Hęc eſt tertia pars diſt. in qua oſtendit Iſidorus qualiter clerici debeant viuere, & quæ vitare, & quæ obſeruare debeant, vt doctrinæ gratiam poſſint populus mini- … uos 3. & quotidie eſurire debent, & eſſe cum vacuo ventre, vt infra de conſecr. diſtinit. 5. ſint tibi.

a ¶ Pecuniæ.]

1 Sub. non neceſſitatẽ.

* *Nec diabolus ſit peior, nec Angelus melior; neque eorum meritum vel demeritum augetur niſi quo ad pœnam, vel premiũ accidentale: Vide Beatũ Tho. 4 diſt. 50 ar. 1. q. 6 & 1. pa. q. 62. ar tic 9.*

* *Per ſacramentum ex attrito quis fit contritus, iõ dimittuntur peccata nõ tantũ oſtendũtur dimiſſa. Vide B. Tho. 4. diſtin. 4. q. 2. art. 1. q 1. ad primum. & diſtin. 6. q. 1. a. 3. q. 1. ad quintũ & 1. par. q. 69. ar. 4. ad ſecundum.*

2 Sed remanet iniqtas ipſa, i. fomes peccati de pen. diſt 4 c. ille Rex. & videas quod legitur, not. de conſ. diſt. 4. c. 2. & cap. non ex quo. Arch.

Electioni poſſunt laici contradicere.

3 Scilicet … non. dicatur ibi … fiant imp… dica, vel … honeſta … di. cõuiu… ſecundum Hug.

a ¶Pecuniæ.] Diuites tamen non ſunt abiiciendi cum bonis operibus. 30. diſt. hæc autem ſcripſimus.
b ¶Pro beneficiis.] Et pro ſacramentis eccleſiaſticis, quæ dicuntur medicinæ; quia ſanant vulnera peccatorum. 13. q. 2. animæ. Ioan. Fan. dixit in omnibus ſacramentis mica, vt extra de præben. quia intantum. & multitudo oneroſa nihil habet honeſti, vt in Auth. de referendariis. in fi. coll. 2. Itē eſt hic arg. contra illos, qui allegant multa. de conſec. diſt. 5. non mediocriter. 24. q. 1 odi, & proieci. nam vtilius eſt pauca effundere; &c. C. de vete. iur. enucle. tanta §. quid autem.

Simonia in omni ſacramento committitur.

rem pecuniæ [a], quaſi materiem cunctorum criminum fugiant, & ſæcularia officia, negotiaque abiiciant; honoris gradus per ambitiones non ſubeant: pro beneficijs [b] medicinæ Dei, munera non accipiant, dolos, & coniurationes caueant: odium, æmulationem, obtrectationem, atq; inuidiam fugiant: non vagis oculis, non effræni lingua, aut petulanti, fluidoque † geſtu incedant; ſed pudorem, & verecundiam mentis ſimplici habitu, inceſſuque oſtendant: obſcœnitatem etiam verborum ſicut & operum penitus euitent. viduarum, & virginum frequentationem [c] † fugiant; contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant; caſtimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo conſeruare ſtudeant: aut certe vnius matrimonij vinculo fœderentur; ſenioribus [d] quoque debitam obedientiam præbeant, neque vllo iactantiæ ſtudio ſemetipſos attollant: poſtremo doctrinę lectionibus, pſalmis, hymnis, canticis, exercitio [e] iugiter † incumbant. Tales enim debent eſſe qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere; ſcilicet, vt dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

† al. tumidoque greſſu.

† al. viſitationes frequentiſſimas.

† al. iugo.

Idem Clemens ad Iacobum fratrem Domini, epiſt. 2.

¶Qui digne ſacramenta tractare non poſſunt, ad miniſterium non eligantur diuinum.

Cap. IIII.

Poly. l. 4. tit. 31.

TAles ad miniſterium eligantur clerici, qui digne poſſint Dominica ſacramenta tractare. Melius eſt enim domini ſacerdoti paucos habere miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quam multos [f] inutiles, qui onus graue [g] ordinatori adducant.

Item ex concilio Carthaginienſi. c. 3. c. 40.

Et in conc. Afri. cap. 17.

¶Si electo in epiſcopum aliqua obijciuntur, quinque vel ſex epiſcopi ad eius purgationem conueniant.

Cap. V.

Poly. l. 2. tit. 8.
Anſ. l. 6. c. 65.
Burch. l. 1. c. 6.
Iuo p. 5. c. 60.

ILlud [h] ſtatuendũ eſt, vt quando ad eligendũ [i] epiſcopũ conuenir emus; ſi qua cõtradictio fuerit oborta [k] (quia ſępe talia facta ſunt apud nos) nõ pręſumãt ad purgãdũ [l]

g ¶Graue.] Qui ex certa ſcientia indignũ ordinat, aut deponitur, aut priuatur poteſtate ordinãdi [1], vt 50. d. ex pœnitentibus. & 51. di. aliquantos

1 De hac materia legitur, & not. 36. d. qui eccleſiaſticis. & ibi dicam. Arc.

ILlud.] CASVS. Quidam epiſcopi conueniunt ad epiſcopum cõſecrandũ: in ſcrutinio cõtradicunt quidã ne conſecret, & crimina obiicientes, deficiunt in probatione. cogitur clericus ad purgationem ꝓpter infamiã: quærebatur ꝑ quot, vel vbi debeat fieri purgatio: reſpon. ꝙ non tantum cum tribus, ſed cum quinq; vel ſex debet ſe purgare, & debet fieri purgatio coram plebe, cui ipſe eſt præferendus, & facta purgatione ordinari debet. Poteſt & alio modo poni caſus. Quidã epiſcopi conuenerunt ad conſecrãdum epiſcopum. cõtradicitur ei, non debet ordinari niſi de cauſa cognoſcatur. ſed de cauſa illa cum ſit criminaſli, nõ debent cognoſcere pauciores ꝙ ſex epi, & ſi tres conueniant, addantur tres: ſi quatuor, addantur duo; & tunc ſi accuſator deficiat, ille ſe purget publicè, & poſtea ordinetur.

mentis committi ſimoniam, niſi in matrimonio, ideo forte quia ibi non confertur gratia * Spiritus ſancti, vt 32. q. 2. connubia: ſed in aliis ſacramentis confertur, vt 1. q. 1. quidquid inuiſibilis. Greg. dixit ꝙ ibi committitur ſimonia, cum ſit maius inter ſacramenta, ut dixi 32. q. 2. honorantur.
c ¶Frequentationem.] Nota ſolam frequentationem prohiberi ex eo enim, ꝙ frequenter fit, præſumitur, ꝙ male fiat, vt 81. d. clericus, & ſi quiſpiam. & volumus. & 32 d. hoſpitiolum.
d ¶Senioribus.] ideſt, prælatis.
e ¶Exercitio] inf de conſec. d. 5. nunquam.

TAles] CASVS Quidam epiſcopi multitudinis ordinandorum pompam quærentes. promouebant indignos, quos Papa reprehendit, dicens, ꝙ melius eſt habere paucos & bonos, quam multos & inutiles; qui graue onus ordinatori afferant.
f ¶Multos.] Multitudo enim aliquos facit magis viles, vt 93. diſtin. legimus, & multitudo eſt canonib. inimica,

* Matrimonij etiã ſacramẽtum confert gratiam: nec textus allegatus facit ad propoſitum: & vide Concil. Tridẽt. ſeſſ. 24. ca. 1. & B. Th. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 6. arg. & 4. diſtin. 25. q. 3. ar. 2. q. 1. ad 2. d. 26. q. 2. arg. 3. per tot.

h ¶Illud.] Si electo conſecrando obiicitur crimen, non eſt cõſecrandus ante cauſæ examinationem, & ſi prius venerant quatuor epiſcopi ad conſecrationem, adhuc veniant duo: & ſi ante venerant tres, veniant adhuc alii tres ad audiendam cauſam criminis obiecti: & ſm hoc exponas, eligendum, ideſt, conſecrandum [2]. & expone, purgandum, ideſt, examinandum & ita intellige, quòd hic obiiciebatur crimẽ in modum accuſationis: nam ſi eſſet obiectum in modum exceptionis, non viderentur neceſſarii tot epi, cum cauſa illa poſſet expediri per procuratorem, vt extra de accu. ſuper his. & ſic patet, ꝙ metropolitanus poſſit audire cauſam criminalem epiſcopi, licet non poſſit eum deponere: tamen requiritur præſentia plurium epiſcoporum. Alii intelligunt tantum de eo qui tenetur ſe purgare. Dic vt 3. q. 6. c. quamuis. & c. accuſatus.
i ¶Ad eligendum.] ideſt, conſecrandum.
K ¶Oborta.] ideſt, quod obiicitur crimen ei.
l ¶Ad purgandum.] ideſt, examinandum.

2 Sub. & ſic tenetur. ſic improprie exponit eligere, i. cõfirmare. 7 q. 1. remoto & eligere. i. cõſecrare. 8 q. 1. epiſcopo. in fi. ſecundum Hug & Io. de Fan.

eum, qui ordinandus eſt, tres [a] tantum † [b]; ſed poſtulentur ad numerum ſupradictorum duo, vel tres, & in eadem [c] plebe [d], cui ordinandus eſt, diſcutiantur primo perſonę contradicentiū: poſtremo illa ēt, quę obijciuntur [e], pertractētur & cum purgatus fuerit [f] ſub conſpectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum veſtræ ſanctitatis aīo concordat, roboretur veſtræ dignitatis † reſponſione. Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt; Satis placet.

† al. tantum accedere.

† al. dignationis.

Item ex concilio Toletano x. c. 10.

¶Vota ſuæ promiſſionis ſpondeant, quos eccleſiaſtica promouet diſciplina. Cap. VI.

Anſ. l. 7. c. 88.

QVamquam omnes, qui ſacris [g] mancipiantur, ordinib. canonicis regulis teneantur adſtricti; expedibile [h] tamen eſt, vt promiſſionis ſuæ vota ſub cautione [i] ſpondeant, quos ad promotionis gradus eccleſiaſtica probat † diſciplina. Solet enim plus [k] timeri quod ſingulariter pollicetur, quam quod generali ſponſione concluditur. Et ideo placuit huic ſancto cōcilio, vt vnuſquiſque, qui ad eccleſiaſticos gradus eſt adſcenſurus; non ante honoris conſecrationem accipiat, quam placiti † [l] ſui adnotatione [m] promittat, vt fidem [n] catholicam ſincera cordis deuotione cuſtodiens, iuſte & pie viuere debeat, & in nullis operibus ſuis canonicis regulis contradicat; atque vt debitum per omnia honorem, atque obſequij reuerentiam præeminenti ſibi vnuſquiſque dependat, iuxta illud beati Leonis Papæ edictum: [Qui ſe ſcit aliquibus eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum: ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat.] Pœna etiam † iuxta eccleſiaſticæ conſuetudinis morem, & placitis talium

† al. prouehit.

† al. placiti ſibi.

Epiſt. 82. ad Anaſtaſium Theſſ. epiſcopum.

† al. tamen] orig.

a ¶Tres.] Qui ſoli poſſent conſecrare eum: ſed ipſi non poſſunt audire cauſam criminalem.

b ¶Tm̄.] Scilicet accedere. alias eſt in textu, accedere.

c ¶Et in eadem.] ibi enim melius poteſt inquiri de crimine, vbi aliquis conuerſatus eſt, vt 24. q. 1. pudenda. ext. de elec poſt quā.

d ¶Plebe.] Not. arg. ꝙ laici admittuntur ad accuſandum electū, vt ſup. ea. q. epiſcopus. in fi 61. diſt. ſtudii. 63. diſt. vota. nā eps debet habere bonū teſtimoniū ab his qui foris sūt, vt 8. q. 1. licet. & de cōſec. d. 1. iubemus. Item quia intereſt ipſorum, vt extra de reſt. ca. de cætero. & arg. ad hoc extra de teſti. ex parte Adæ. & in Authē. de ſan. epi. §. ſi quis autem. coll. 9. & eſt argu. ad hoc 81. d. Maximianus arg. contra 28. d. conſulendū. vbi etiā ad denūciationē nō admittuntur laici, ſi malo zelo ducātur. Itē, ſi ideo dicis admittēdos laicos, qa ipſorū intereſt, ergo ſiue ſint bonæ famæ ſiue malæ, admittuntur, quia nullus remouetur ab accuſatione, qui ſuam iniuriam proſequitur, vt 4. q. 6. omnibus. male ergo dicit decretū, ꝙ laici infames non admittuntur ad accuſationem clericorum 1, vt 2. q. 7. accuſatio Pōt hic dici, ꝙ hic loquitur cū ciuiliter agit. & in eo caſu quilibet admittitur, etiam fœmina, ut extra de teſt. tam literis. Si quæris quare, ergo tot epi conuocantur cum ciuiliter agitur? Reſpon. quia agitur de crimine, licet non criminaliter. Vnde oportet etiam inſcribi ad pœnam extraordinariam, vt extra de accu. ſuper his. Et eſt argu ad hoc. q. 3. q. 6. hęc quippe. vbi xij epiſcopi requiruntur, & tamen ibi ciuiliter agitur, vt videtur.

e ¶Illa quæ obiiciuntur.] Si ſint grauiora, vel non.

f ¶Et cum purgatus fuerit.] Ideſt, iudicatus innocens.

QVamquam.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Toleta. an clerici qui promouentur ad ordines, & prælaturas promittere debeant ſuis maioribus viuere iuxta fidem catholicam, & eis reuerentiam & obedientiam præſtare. & reſpondet, ꝙ quamuis ad hoc teneantur generaliter: tñ ab eis hoc exigitur expreſsè: Solet. n. plus timeri, &c. & qui contra hoc promiſſum venerit, iuxta conſuetudinem, pœnam perſoluat.

g ¶Sacris.] ideſt, eccleſiaſticis.

h ¶Expedibile.] ideſt, iuſtum.

i ¶Cautione.] Scilicet iuratoria.

K ¶Plus.] Si ergo aliquis iure communi ſe poteſt tueri 2, & priuilegio. 87. diſt. quiſquis. & extra de reſcript. c. 1. arg. contra de fid. inſtr. inter. vbi dicitur, ꝙ idem non poteſt dari & confirmari. Itē arg. contra. C. de theſau l. vnica. de hoc plura arg inuenies 100. d. contra morem. Sed ita dicat conſilio meo. ſi quæratur ab eo; hoc habeo de iure communi: & ſic hoc non eſſet, habeo ex priuilegio vt extra de præſcrip. veniens Itē not. ꝙ plus valet ſpecialis cautio quam generalis, vt hic, & ff. ſi quis cau. l. ſed & ſi. §. quæſitum. Item & plus ſpecialis confirmatio quam generalis, extra de confirmatio. bonæ. Itē & ſpecialis appellatio quam generalis, vt extra de appell. ſuper eo. & ſpecialis delegatio quā generalis, vt extra de reſcr. ad hoc. & ſpecialis ſubſcriptio quā gñalis. ff. ad l. Cornel. de fal. diuus. i. reſpon. & ſpeciale mandatum, vt extra de reſcript. c. 1. & melius cap. paſtoralis. alias tamen plus valet generalis correctio, quam ſpecialis, quando multitudo eſt in cauſa. 23. q. 4. non poteſt. & generalis petitio, vt 13. q. 2. non æſtimemus, & generalis quæſtio. ff. de quæſtio. l. 1. §. qui quæſtionem.

l ¶Placiti.] ideſt, pacti.

m ¶Adnotatione,] ideſt, ſcriptura.

n ¶Vt fidem.] Not. ꝙ quilibet clericus ſuo ꝑlato præſtabit obedientiam, vt infra de conſecr. diſt. 5. in omnibus, & not. quòd præſtat electus ſuo maiori iuramentū de fide & canonib. ſeruandis, vt hic. de indemnitate rerum eccleſiæ ſeruanda, vt 28. d. de Syracuſanæ. de immoderata exactione non facienda. 10. q. vlt. c. 1. in fin. Item de fidelitate. extra de iureiuran. ego N. Item de penſionibus debitis ſoluendis. arg. extra de nou. oper. nuncia: cum ex iniuncto. extra de elect. qualiter. Item de penſionib. non augendis. arg. extra de iu. tua. Item ſuſpectus de inobedientia, iuramentum præſtat de obedientia ſeruan. extra de maiorita. & obed. cum in eccleſiis: in fine: Nec obſtat. contrarium extra de maiori. & obedien. legebatur. quia ibi loquitur de iam promoto, & non ſuſpecto.

Specialitas an ſit generalitati præferenda.

Electus ſuo ſuperiori multa cum iuramēto ꝓmittit.

1 Pręterea ex hoc ſequeretur, ꝙ ſiue iſte electus malæ famæ fuerit, ſiue non: ſemper admittūtur laici ꝑ illud ca. omnibus quod tamen falſum eſt. 2. q. 1. in primis. ver. Io. de Fan.

2 Scilicet cōtra promittentem. & dic, ſolet enim, &c. q d. ad cautelam fit: hic enim non magis tenetur ſi ſpecialiter promittatur, qua ſi generaliter: & quod dicit gloſ. ex priuilegio, d. c. iure ſpeciali, ſcilicet ex ſua promiſſione. Archid.

a ¶Tranſ-

a ¶ Transgreſſores.] Hic habes, quod clericus ſe pōt obligare ſub pęna ſpirituali. & pecuniaria, ad ſpiritualem pęnam ſe poteſt obligare, ſcilicet ad pęnam depoſitionis vel anathematis, vt 1.q 7.quoties. de conſec. diſt.2.ego Berengarius.extra de elect. cum dilectus, in fin.

Clericus ſub pęna ſe poteſt obligare.

DE HINC. Supra oſtenſum eſt, de electione, & ordinatione Papæ, & de examinatione eporum, & quales eſſe debeant epi, & alij clerici. Nunc vero oſtendit qualiter debeat fieri ordinatio primo epi, & poſtea cęterorū.

E Piſcopus.] CASVS. Quando ordinatur epiſcopus, duo epiſcopi debent tenere librum Euangeliorum ſuper caput ordinandi. tertius ſuper eum fundat benedictionem: reliqui epiſcopi, qui adſunt, caput eius tangant.

† al. inferenda.

inferenda † & ab ijs, qui tranſgreſſores [a] fuerint, perſoluenda eſt:

Ordo Romanus, pag. 100. Polyc. l.2. tit.9. Anſel. l.6. c.49. & 55. Iuo p.5. c.124. Pann. 3. c.11.

De hinc diſponitur, qualiter eccleſiaſtica officia ordinantur, in concilio Carthag.4.c.2.

¶ Qualiter ordinetur epiſcopus. Cap. VII.

EPiſcopus, cum ordinetur, duo epiſcopi ponant, & teneant Euangeliorum codicem [b] ſuper caput, & ceruicem eius; & vnus ſuper eum fundendo benedictionem, reliqui omnes epiſcopi, qui adſunt, manibus ſuis caput eius tangant.

Et eo. concilio c.3. Polyc.2. tit.32. Anſel. l.7. c.53. Iuo par.6. 12. Pann. l.3. c.18.

¶ Qualiter ordinetur presbyter. Cap. VIII.

PResbyter cum ordinatur, epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes presbyteri qui pręſentes ſunt manus ſuas iuxta manum epiſcopi ſuper caput illius teneant. Sicut autem in die ſuæ ordinationis ſacerdos orario vtroque humero ambitur; ita tempore conſecrationis eodem orario debet vti inſtanter.

Vnde in concilio Bracarenſi 3. c.3. legitur.

¶ Quod quiſque accipit tempore conſecrationis ferat tempore oblationis. Cap. IX.

ECcleſiaſtica, & antiqua inſtitutione præfixum nouimus, vt omnis ſacerdos cum ordinatur orario [c] vtroq. humero ambiatur, ſcilicet vt qui imperturbatus præcipitur conſiſtere inter proſpera & aduerſa, virtutum ſemper ornamēto vtroque circumſeptus appareat humero. Qua ergo ratione tempore ſacrificij non aſſumit quod ſe in ſacramento accepiſſe non dubitat? Proinde modis omnib. conuenit, vt quòd quiſque percepit in conſecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione ſuæ ſalutis; ſcilicet, vt cum ſacerdos ad ſolennia miſſarum accedit, aut per ſe Deo ſacrificium oblaturus, ac ſacramentum corporis [d] & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſumpturus, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circumſeptus, ſicut & tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur conſecratus, ita vt de vno eodemque orario ceruicem [e] pariter, & vtrunque humerum premens ſignum in ſuo pectore præparet † crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitę ſubiaceat.

† præferat.] manuſcr.

4 *Dalmaticis autem nec epiſcopis, nec diaconis abſque Apoſtolica licentia vti permittitur.*

Vnde Gregorius Aregio epiſcopo Francorum. lib. 7. epiſt. 111.

¶ Caſus ſequentis c. & §. per ſe planus eſt.

b ¶ Codicem.] Conſueuit quęri, an qlibet iſtorum epiſcoporum ordinet epiſcopum, & an appoſitio libri ſit de ſubſtantia conſecrationis; & poteſt dici, quod nullus ſolus eum ordinat: ſed quilibet eorum conſecrat eum: quia conſecrare eſt cum alio ſacrare, vt 24. q.1. pudenda. ſicut plures ferūt trabem ita quod nullus per ſe ff. ad legē Aquil. ita vulnerat. §.1. nō autem credo qlibet ſit de ſubſtantia cōſecrationis. 1

Epiſcopus ſolus conſecrare nō poteſt epiſcopum.

Conſecrare quid eſt.

ECcleſiaſtica.] CASVS quidā epiſcopi vel ſacerdotes cū cātabant Miſſam, non habebant orarium, id eſt, ſtolam, quęſitum fuit in concilio Bracharen. quid iuris eſſet? Et reſpondet qꝑ ſicut in die ſuæ ordinationis habuerunt orarium, ſic cum Miſſam cantant orariū teneāt, quod vtriq; humero atribuat; & qui aliter fecerit, debet excōmunicari. Sequens §. patet.

c ¶ Orario.] Id eſt, ſtola.

d ¶ Corporis. 2 [Mo. qꝑ ſi in ægritudine ſumit ſacerdos Euchariſtiam, circumdabit ſtola vtrumq; humerum.

2 Conſecrationis Euchariſtię. Hug.

e ¶ Ceruicem.] Si ſacerdos legit Euāgelium, nunquid vtetur ſtola ſecundum

fin. ſimiliter ad pecuniariam pœnā ſe poteſt obligare. 21. [5. ſi quis cuiuslibet extra de arbit. cum dilecti 1. Sed nunquid pęna ſoluta poteſt agi ad obedientiam, vel ad id quod promiſſum eſt ſub pęna, vel an ſufficiat tantum pęnam eſſe contentum? De hoc dic, vt no. 25. q.2. quęcunque.

1 De hoc etiam no. ... qui quis presbyter.

qd diaconus? Arg. qꝑ ſic, vt 93. diſt. præcipimus. & 94. diſt. c.1. & 2. Potius credo ſequendam conſuetudinem, vt 12. diſt. ſcit. maximè de his, quæ breuiter ſunt edita, ff. de ventre inſpicien. l. 1. §. vlt. 3.

DALMATICIS.] Hæc eſt quarta pars vbi querit quid iuris de dalmaticis. Ioan. de Fan. &c.

3 Lu. & Hu. dicunt hoc non eſ-

¶ Abſque Apoſtolica licentia Dalmaticis nec epiſcopis, nec diaconis vti licet. Cap. X.

Anſ.l.6.c.88. al.96.

COmmunis filius [a] Petrus Diaconus nobis innotuit, quòd fraternitas veſtra tempore, quo hic fuit popoſcerit, vt ſibi & archidiacono ſuo vtendi dalmaticis licentiam præberemus. Sed quia ita hominum ſuorum infirmitate [b] cõpulſus feſtinanter abſceſſit, vt nec ipſe mœror incumbens diutius. (vt dignum erat, & res deſiderata poſcebat) ſineret permanere, & nos in multis implicitos, eccleſiaſticæ rationis conſideratio nouum [c] hoc inconſulte, & ſubito nõ permitteret indulgere; idcirco poſtulatę rei prolongatus effectus eſt. Nunc vero charitatis tuæ bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis noſtrę ſerie, petita concedimus, atque te, & archidiaconum tuum dalmaticarum vſu decorandos eſſe conceſſimus, eaſdemque dalmaticas dilectiſſimo filio noſtro Cyriaco abbate deferente tranſmiſimus.

¶ Qualiter ordinetur Diaconus. Cap. XI.

Ex conc. Carth.4 c. 4. ordo Romanus par. 91. col. 1. Poly l.2.tit.32. Anſel.l.7.c.52.al.50 Iuo par.6.c.13. Ian.n.l.3.c.34.

DIaconus dum ordinatur, ſolus epiſcopus [d], qui cum benedicit manum ſuper caput illius ponat; quia nõ ad ſacerdotium ſed ad miniſterium conſecratur.

¶ *Quæritur autem, an poſt benedictionem manus presbyterorum, & diaconorum chriſmatis liquore debeant perungi.*

De his ita ſcribit Nicolaus Papa Radulpho archiepiſcopo Bituricenſi.

¶ Nec presbyteris, nec diaconis in conſecratione; chriſmate manus perungere licet. Cap. XII.

Iuo p.6.c.121.

PRæterea ſciſcitaris, vtrũ ſolis presbyteris, an & diaconis debeant, cum ordinantur, manus chriſmatis [e] liquore perungi. Quod in ſancta hac Romana eccleſia, cui Deo auctore deſeruimus, neutris agitur. Sed & quia ſit à nouæ legis miniſtris actum, nuſquam (niſi nos fallat [f] obliuio) legimus. Ergo B. Innocentij Papæ canonica decreta ad ſanctitatem tuam tranſmittimus, & quæ tibi ſint in conſecrationibus, & ordinibus † obſeruanda, principia paginæ ad decentium Eugubinum epiſcopum miſſæ te affatim † edocebunt.

Inno. PP. 2 ep. 1.
† *al. ordinationibus.*
† Adde de hac dictione affatim, dot. in c. vni. in gl. ſuper ver. affatim, extra de reli. domi. lib. 6. & per Archi. hic.

COmmunis filius. CASVS. Epiſcopi & archidiaconi olim dalmaticis non vtebantur niſi Papæ eis concederet ſpecialiter quare Aregius epiſcopus ſupplicauit Papæ per Petrum diaconũ, vt cõcederet ſibi, & archidiacono ſuo vſum dalmaticarum: ſed tunc temporis Papa non conceſſit; quia Petrus nuncius epi cito receſſit propter infirmitatẽ ſuorum hominum, & quia Papa multis implicitus negotijs erat illud nouum ſubito & inconſulte ſibi concedere non potuit: nunc vero concedit eis priuilegiũ vtendi dalmaticis, & eas per Cyriacum abbatem ſibi tranſmittit. Quod ſequitur planũ eſt vſque ad capitulũ, pterea.

a ¶ Communis filius.] Ille diaconus.

b ¶ Suorum infirmitate] Nota quod ꝑpter infirmitatẽ ſuorum poteſt aliqs ſe excuſare, ſicut propter timorem ſuorũ, vt extra de appe. ex parte. Item nota ꝙ propter intemperiem loci aliquis excuſatur, vt hic, & 74. diſtin. quondam Argu. cõtra extra. de dolo & contumac. cum dilecti. in fi. Ioan.

c ¶ Nouũ. & Not ꝙ ea q̃ de nouo petunt non ſine magna deliberatione cõcedũtur, vt hic, & 16. q. 1. in parochia. maxime à Romana eccleſia, q̃ oĩa cũ magna maturitate ſolet tractare, vt 35. q. 9. apoſtolicæ. quia in rebus nouis conſtituẽdis euidẽs debet eſſe vtilitas, vt eſt ff. de cõſtitut. princip. in reb. hodie vero diaconi indiſtincte vtũtur dalmatica. vt 11. q. 3. eps aut pſbyter 76 d. 1. de ieiunio.

d DIaconus dum ordinatur, ſolus epiſcopus. Sacerdoti autem imponunt manus omnes presbyteri aſtantes, vt ſupra cã. presbyter.

QVÆRITVR. Hæc eſt quinta pars diſt. vbi quæritur, vtrum ſacerdotes vngantur oleo vel chriſmate, & reſpõdetur quod oleo tantum Ioan. de Fan.

PRæterea.] CASVS. Bituricen. archiepiſcopus quaſiuit a Papa, an manus presbyteris tantum debeant vngi chriſmate. an etiam presbyteris & diaconis, quando ordinantur? & reſpondit Papa, ꝙ neutris debet hoc fieri; ſed tranſmittit eum ad decreta Innoc. ubi in prima pagina ad Decentium epiſcopum miſſa inueniet quæ ſunt in conſecrationibus obſeruanda.

e ¶ Chriſmatis.] Manus ſacerdotis inunguntur oleo ſimiliter inungitur & brachium ſiue humerus principis: ſed & manus & caput epi inungitur chriſmate, vt extra de ſacra vnc. cum veniſſet in fin. contrarium hic aſſignatur 16. q. 1. §. ecce ſufficienter. vbi dr̃, ꝙ manus ſacerdotis ſicut manus epiſcopi conſecrantur: ſed verum eſt, ꝙ conſecrantur oleo, ſed non chriſmate 2. vt dixi. ff. autem aliquis eſt vnctus oleo pro chriſmate vel econuerſo: nihilominus ordinatus eſt: ſed ſuppleri debet id quod omiſſum eſt, vt extra de ſacra. non ite. paſtoralis.

f ¶ Fallat.] Non ergo Papa habet omnia iura in pectore ſuo 3. vnde etiam Vrbanus dicit, quod non reperitur prohibitum quin vir & vxor ſimul poſſint ſuſcipere puerum, vt 30. q. 4 quod autem. & tamen anteceſſor huius Leo illud prohibuerat. de conſecra. diſtin. 4. non plures. & hoc concedo. Quod autem dicitur quod Papa habet omnia iura in pectore ſuo 4 vt C. de teſti. omnium. verum eſt per interpretationem: quia omnia

ſe in iure determinatũ & ideo ſtatur cõſuetudini, alias credit verũ eſſe qđ contra prox. dictum eſt, ſcilicet ꝙ debet ſtolam habere vt diaconus, Scripſit etiã Lau. de ſubdiacono: ſtolã quã portat in manu ſiniſtra conſuetud ne reperitur, non iure.

Loci intemperies excuſat.

1 Hoc cap. nõ videtur hoc probare: quoniã ibi habetur de alba ſic. 93. diſt. diaconus in cõuentu. ſed Hug. & Lau. intelligunt albam id eſt dalmaticã. ſic etiam exponitur in præcedenti ca. diaconus.

2 Vnde ꝙ hic dicit, chriſmate, ſol. contrarium quam in [illegible] dicit de vnctione olei ſecundum Lau.

3 Hoc non vr̃ procedere hic. nam hic nõ erat obliuio iuris ſed exemplorum, ſecundũ Laur.

4 Ad hoc ia cit l. pe. C de his q vt indig. qñque tamen papa vel Imperator errant in iure, vt l. 3. §. fi. & ibi gl. ff. de ſupp. leg. adde. Bal. in l præſcriptione. col. 6 C. ſi. contra ius vel vtil. publi.

omnia interpretari poteſt. nam & quandoque impeditur minori intelligentia, vt extra de cenſi cũ inſtantia.

QVorundam.] CASVS. Vnus in presbyterum, duo in leuitas promoueri volebant: epiſcopus autem cũ pateretur infirmitatem oculorum, manum ſuper caput ordi-

& de ordinatis. & reſpondet, vt epiſcopus qui defunctus eſt, relinquitur diuino examini: ordinati uero careant ordine, quem peruerſè acquiſiuerunt.

¶Caſus autem alij qui ſequuntur vſq; in fi. diſtin. plani ſunt. & per te facile videbis.

PALEA Cap. XIII.

Ex conc. Hiſpalen. 2. cap. 5. Burch. l. 1. c. 3. Iuo par. 5. cap. 113. & par. 6. c. 202.

EX a epiſtola ſimplicij Papæ Seuero, & Florentino epiſcopis directa. Ad cognitionem noſtri examinis, G...renenſis diaconi relatu, peruenit de quibuſdã ipſius eccleſiæ clericis, quorum cum unus ad presbyteriũ, duo ad leuitarum miniſteriũ conſecrarentur, epiſcopus eorum, oculorum dolore detentus fertur manum ſuam ſuper eos tantum poſuiſſe, & presbyter quidam illis cõtra eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe: qui propter tãtam præſumptionis audaciam poterat accuſatus iudicio præſenti dãnari, ſi adhuc in corpore poſitus, non fuiſſet mortis vocatione præuentus. Sed quia iã ille examini diuino relictus, humano iudicio accuſari non põt, ij, qui ſuperſunt, & ab eo nõ conſecrationis titulum, ſed ignominiæ potius elogiũ acceperunt, ne ſibi licentiã talis vltra vſurpatio faciat, decreuimus, vt à gradu ſacerdotalis, vel leuitici ordinis, quem peruerſè adepti ſunt, depoſiti æquo iudicio abijciantur. Tales enim merito iudicati ſunt remouendi; quia prauè inuenti ſunt conſtituti.

a ¶Ex epiſtola.] *Hac palea in nullo manuſcripto exemplari eſt inuenta. Burchardus & Iuo ante hoc caput, quod incipit,* Ad cognitionem, *referunt aliud quoddam caput, quod incipit,* Relatio, *ex epiſtola* Simplicij *miſſa* Equitio Florentio, (*ſiue Florentino*) *& Seuero epiſcopis. Quamobrem inde poteſt huc eſſe tranſlatus titulus. Cæterum caput hoc a Burchardo citatur ex concilio Bragga; & Iuone in quinta quidem parte, c. 213. ex Carthaginen. 1, in ſexta uero, c. 102. ex Hiſpalenſi 2 c. 5. quo ẽt loco extat & ſequens caput,* Quorundam *eſt quaſi huius ſumma.*

Item quæritur, an eorum ordinatio ſit rata habenda, quibus epiſcopus oculorũ languore detentus manus imponit & presbyter ſuper eos orationem dicit.

De his ita ſtatutum eſt in concilio Toletano.

In concil. Hiſpalen. 2. c. 5.

¶Et ordinator & ordinatus damnationis ſubeat pęnam, cum epiſcopus manum imponit, & alius orationem dicit. Cap. XIIII.

QVorundam clericorum, dum vnus ad presbyteriũ, duo ad leuitarum miniſteriũ ſacrarentur, epiſcopus oculorum dolore detentus, fertur, manum ſuã ſuper eos impoſuiſſe [a] tantum, & presbyter quidam illis cõtra eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe. Sed quia iã ille examini diuino relictus, humano iudicio accuſari nõ poteſt [b]; ij, qui ſuperſunt, gradum ſacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruerſè adepti ſunt, amittant [c].

Ordo Romanus pag. 91. Romanus de inſtit. cler. l. 1. c. 8.

Item ex concilio Carthagin. 4. c. 5.

6 ¶Qualiter ſubdiaconus ordinetur. Cap. XV.

SVbdiaconus, cum ordinatur, quia ma-

a Impoſuiſſe.] Hic habes ꝙ duo imperfecta ſacramenta nõ conſtituunt vnum perfectum [1], & hoc ideo quia ſacramenta ſunt vnitatis, de conſec. diſtin. 2, quia paſſus, & vnitas diuiſionẽ nõ recipit. 24. q. 1. loquitur. 2. Idẽ dico in ſacramento baptiſmi & eucharistiæ, & in omnibus illis vbi certa forma deſiderat, ꝙ duo imperfecta non faciunt vnũ perfectũ. Idẽ eſt in excuſatione tutorum, ꝙ duæ imꝑfectę excuſationes nõ faciunt vnã perfectam, vt C. qui numero tutela. l. 1. Idẽ eſt in ſtipulatione, qa illa nõ diuidit. ff. de verb. obl. l. 1. & l. cõtinuus. Sed ſacramentum ſolennitatis (vt eſt Miſſa) bene diuiditur: & ibi duo imperfecta faciunt vnum perfectũ, vt 7. q. 1. nihil.

1 Arg. cõtra 16. q. 3. §. pſcriptionũ ver. ꝙ ſi ab eo. ubi. de hoc in glo. ar. aliqua, &c.

2 Adde gl. huic cõtrari. in ca. nihil. in verb. presbytero. inf. 7. q. 1. & concor. eas, ut ibi.

b ¶Non põt.] Quia crimina morte extinguunt, & nullus poſt mortem poteſt accuſari, vt 24. q. 2. c. 1. ff. de bonis eorum qui ante ſententiam mortem ſibi conſci. l. ult. & 23. q. 2. admonere, niſi in crimine hęreſis, vt 24. q. 2. ſane 2. vel ſi aliquis hæreticos iſtituit hęredes, vt extra de hære. ſi qs epſ, vel ſi in notorio crimine deceſſit, vt 8. d neque. prout conſueuit notari 24. q. 2. in sũma.

Defunctus de quibuſdã criminibus poteſt accuſari.

c ¶Amittãt.] Et tamen nunquã eũ receperunt: & ita aliquis dicit amittere quod nunquam habuit, vt 5. q. 6. qa. 23. q. 4. Guiliſarius.

ADDITIO. Ad idẽ 17. diſt. concilia ubi de hoc. Archid.

SVbdiacon⁹.] Hæc eſt ſexta pars diſ. in qua ꝓbat ꝑ xvij. ca. qualiter minores ordinãtur. Io. de Fã. & P. Ab hoc loco uſque ad finem diſtinctionis pone caſum, quia litera plana eſt.

nandorum impoſuit, & presbyter quidam orationem dixit: quærebatur quid deberet fieri de epiſcopo,

a ¶Quia

a ¶Quia manus.] Scilicet conſecratoriam,ſeu ordinatoriam accipit.
b ¶Impoſitionem.] Verum eſt,ꝙ non imponitur manus ſuper caput [1] ſubdiaconi ſicut ſuper caput diaconi vel ſacerdotis:ſed imponitur manus ſuper ipſum ſm quòd impoſitio manus idem eſt, ꝙ ordinatio: & ſic non obſtat contrarium 79. diſt. quoniam. ubi dicitur,ꝙ etiā lectori manus imponit. dist.perlectis. vbi dr̃, ꝙ collatio illorum ordinum ſpectat ad epm̃: ſed illud verum eſt de ſolemni ordine.
l ¶Debet.] Parum. Nam magnitudo coronæ eſt ſignū conuerſionis, vt extra de ſucceſſ.ab inteſt.cum dilectus in parte deciſa. duodecim.1.q.1.duo.

nus [a] impoſitionem [b] non accipit,patenam de manu epiſcopi accipiat vacuam,& calicem vacuum:de manu vero archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua †, mantile, & manutergium.

a ¶Pro- Iſidorus lib.2.offic. cap.10. Poly.l.2.tit.32. Anſel.l.7.c.58. Iuo p.6.c.14. Pann.l.3.c.35.

Item ex eodem concilio,c.6.

¶Qualiter acolythus ordinetur. Cap. XVI.

ACOlythus cum ordinatur, ab epiſcopo quidem doceatur, qualiter in officio ſuo agere debeat: ſed ab archidiacono accipiat ceroferarium [c] cum cereo,vt ſciat ſe ad accendenda [d] eccleſiæ luminaria mācipari: accipiat & vrceolum [e] vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam [f] ſanguinis Chriſti.

Poly.ibidem. Anſel.li.7.c.58. Iuo p.6.c.15. Pann.l.3.c.35.

Item ex eodem c.7.

¶Qualiter exorciſta ordinetur. Cap. XVII.

EXorciſta cum ordinatur, accipiat de manu epiſcopi libellum,in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi epiſcopo:[Accipe & commenda memoriæ,& habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, [g] ſiue baptizatum,ſiue cathecumenum.]

Poli.l.2.tit.32. Anſel.lib.7.c.57. Iuo p.6.c.16. Pann.li.3.c.27.

Item ex eod.concilio,c.8.

¶Qualiter lector ordinetur. Cap. XVIII.

LEctor cum ordinatur,faciat, de illo epiſcopus verbū ad plebem, indicans eius fidem,ac vitam, atq; ingenium: poſt hæc, ſpectante [h] plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt,dicens ad eum: [Accipe,& eſto relator† verbi Dei,habiturus,ſi fideliter & vtiliter impleueris officium partē cum eis:qui uerbum Dei miniſtrauerint †.]

Poly.ibidem. Anſ.li.7.c.55. Iuo par.6.c.17. Pann.li.3.c.38. † *al. lector.* † *bene adminiſtrauerunt*

Item ex eodem,c.9.

¶Qualiter oſtiarius ordinetur. Cap. XIX.

OStiarius cum ordinatur, poſtquam ab archidiacono inſtructus fuerit,qualiter in domo Dei debeat conuerſari ad ſuggeſtionē archidiaconi tradat ei epiſcopus claues [i] eccleſiæ de altario,dicens: [Sic age,quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur.]

Poly.ibidem. Anſ.li.7.c.54. Iuo p.6.c.18. Pann.li.3.c.39.

Item ex eodem concilio,cap.10.

¶Qualiter pſalmiſta ordinetur. Cap. XX.

PSalmiſta, ideſt cantor, poteſt abſq; licentia epiſcopi, ſola [k] iuſſione presbyteri officium ſuſcipere cātandi,dicente ſibi presbytero:[Vide,vt quod ore cantas,corde credas,& quod ore credis, operibus comprobes.]

Poly.ibidem. Anſel.li.6.c.53. Iuo p.9.c.19. Pann. lib.3.c.40.

Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput deſuper in modum ſphæræ raſum eſſe debet.

Vnde Anicetus Papa epiſcopis Galliæ.

c ACOlythus.] Ceroferarium.] ideſt,candelabrum.
d ¶Ad accēdenda.] Nō in lampadibus, ſed cum legitur Euāgelium, vt 21. diſt. cleros.
e ¶Vrceolum.] Ad vinum.
f ¶Euchariſtiam.] ideſt,calicem.
g EXorciſta cum.] ¶Super energumenum.Energumeni dicuntur lunatici & obſeſſi à dæmonibus:ab eo, ꝙ eſt in: & erge, ꝙ eſt labor: & mene, quòd eſt defectus:ꝙ eſt quaſi in opere deficiens. Archid.
h LEctor.] Spectāte.]67.diſ. reliqui cōtra,vbi dr̃, ꝙ eps minores ordines poteſt conferre ſub teſtimonio triū. Sed hic loquitur de ignotis.
i OStiarius.]¶Claues.]Vt eijciat excōmunicatos, & infideles [2] vt 21.diſ. c.1.in fi.
K PSalmiſta.]¶Sola.]De abbatibus [3] nō dubitatur & choriepiſcopi, q minores ordines cōferant,inf.68. diſtin. quamuis.& 69.diſt. qm̄. ſimiliter eps,q renunciauit epiſcopatui. extra de eo q renun. epi. requiſiuit. Sed qualiter ſacerdotes conferunt ordinem primum, cum ordinari nemo poſſit ſine titulo, vt 70.diſtin. c.1.& ſolus eps titulum confert,vt 26.q.7.c.nullus.& ext. de offic. archidia. cum ſatis. Sed hoc uerū eſt de maiorib. ordinibus. Vel dic ꝙ poſſunt aſſignare titulū,ſed nō curā animarum. Signatur contrariū 25.

1 Hic videas qđ legitur, & no. 5. 6. quia. 1. reſponſo.
Energumeni.
2 Et recipiat fideles.Arc.
3 Scilicet benedictis: aliàs non eſt uerū ꝙ minores conferant,vt dicā in hoc cap. qm̄.hic alle. Archid.

Archid. Corona nō debet eſſe magna.
† *al. aqua manili.*

a P Rohibere.] Iuxta Apoſtolum. In epiſtola ad Corinthios dicitur 1 Vir ſi comam nutrit, ignominia eſt ei. mulier ſi coman nutrit, gloria eſt ei.
b ¶ Spheræ.] inf. 12. q. 1. duo.
Clerici.

C Lerici.] Etiam vxorati, vt extra de vi. & hon. cler. clericus. 32. diſt. ſi quis vero: ſed illud poteſt intelligi ſi vult gaudere priuilegio clericali, alias ſecus, vt 84. diſt. quiſquis. Ioan. Ego dico, quod clericus coniugatus non poteſt gaudere priuilegio clericali: nec debet ferre tõſuram cũ hoc faceret in vituperium ordinis clericalis, vt extra de cler. coniug. c. Ioannes. Bar.

Apoſtolus ſi dixit illud gñaliter non de clericis tantum, ſm Laur.

Clericus cõiugatus non gaudet priuilegio clericali.

Iuo p. 6. c. 46.

¶ Clerici comam nutrire prohibentur. Cap. XXI.

P Rohibete fratres per vniuerſas regionum veſtrarum eccleſias, vt clerici iuxta Apoſtolum [a] comam non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ [b] radant.

Item ex concilio Agathenſi, c. 20.

Iuo cõcor. p. 6. c. 265 & 378.

¶ De eodem. Cap. XXII.

C Lerici [c], qui comam nutriunt, ab archidiacono etiã ſi noluerint inuiti detondeantur. Veſtimenta etiã, vel calceamenta eis, niſi quæ religionem [d] deceant, vti, aut habere non liceat.

ADDITIO. Adhoc plene notatur 50. d. ca. vl. 20. q. 3. eos. & 32. d. ſi qui. Arch.
d ¶ Religionem.] Alioquin perdit priuilegium clericale. extra de vit. & hon. cler. cap. vlt. extra de ſen. excom in audiẽtia. De habitu clericorum plene habes 21. q. 4. in ſumma.

Item Gregorius ii. in concilio Romæ habito in Baſilica ſancti Petri, c. 17.

Extra de vit. & ho. cle. c. ſi quis.

De eodem. Cap. XXIII.

S I quis ex clericis relaxauerit comam [e], ſit anathema [f].

e S I quis.] ¶ Comam, vel barbam, vt extra de vi. & hon. cler. c. 5.
f ¶ Sit anathema.] videtur ergo, quod omnis apoſtata ſit excommunicatus, vt extra de apoſt. ca. 1. & infamis eſt 3. q. 4. quis a vero † 6. q. 1. infames, quod non concedo 2 & expone ſit, ideſt, fiat: nam & monachus in apoſtaſia poteſt recipere ordinem, vt extra de temp. ord. ex parte. & Innoc. dicit, quod admoneri dẽt priuſquam ſuſpendatur, vt extra de ſent. excom. ſacro.

Apoſtata qlibet ſit excõicatus.

† al. ſi quis vero a ſuo.
2 Dicas, quod nõ põt veru intelligi in clerico ſæculari, nam in regulari ſecus, vt extra lib. 6. ne cle. vel mon. vt periculoſa. Archi. 1.

Item ex concilio Carthag. 4. c. 11.

Poly. l. 4. tit. 35
Burc. l. 8. c. 23.
Iuo p. 7. c. 43.
† al. ſui.

¶ Quibus veſtibus monialis ſit induenda, cum conſecratur. Cap. XXIV.

S Anctimonialis virgo, cum ad conſecrationẽ ſuo † epiſcopo offertur, in talibus veſtibus applicetur, qualib. ſemper [g] vſura eſt, profeſſioni, & ſanctimoniæ aptis.

S Anctimonialis] g ¶ Semper 3. & ẽt in lecto, & ĩ infirmitate vt 20. q. 2. vidua

Vaſa quoque ſacrata, & veſtimenta altaris mulieres Deo dedicata contingere, & incenſum circa altaria deferre prohibentur.

Vnde Soter Papa omnibus epiſcopis Italiæ. epiſt. 2.

Poly. 3. tit. 9.
Anſ. l. 7. c. 240.
Bur. l. 3. c. 215.
Iuo p. 2. c. 72. & p. 3 c. 265.

¶ Veſtimenta altaris, & vaſa ſacrata mulieres tangere prohibentur. Cap. XXV.

S Acratas Deo fœminas, vel monachas [h] ſacra vaſa, vel ſacratas pallas [i] penes vos contingere, & incenſum circa altaria deferre perlatum eſt ad apoſtolicam ſedem: quæ omnia reprehenſione plena eſſe, & vituperatione, nulli recte ſapientum dubium eſt. Quamobrem huius ſanctæ ſedis auctoritate hæc omnia vobis reſecare funditus quanto citius poteritis, cenſemus. Et ne peſtis [k] hæc latius diuulgetur, per omnes prouincias abſtergi citiſſime mandamus.

h S Acratas.] ¶ Monachas.] non ſacratas.
i ¶ Sacratas pallas.] ſcilicet corporalia.
K ¶ Et ne peſtis.] Sic ſup. 8. d. male.

3 Et eſt arg. quod monachus electus in epiſcopũ non debet habitum mutare ſm Laur. Ad idem extra de vit. & hon. cleri. in magno. in ſi. & hoc argu. ſumit ex eo, quod hic dicitur, ioan p.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 21.

Anſ. l. 7. c. 90.
Iuo p. 3. c. 105.

¶ Sacrarium ſubdiaconus ingredi non licet. Cap. XXVI.

N On oportet ſubdiaconos licentiam habere in ſacrarium [l], ſiue ſecretarium (quod Græci diaconium [m] appellant) ingredi, & contingere vaſa Dominica.

N On oportet ſubdiaconos.]
l ¶ Sacrarium.] ideſt, altare: ne ſit contra inf. ea. nõ liceat.
m ¶ Diaconiũ.] Diãconiũ appellat altare, quia ibi diaconus miniſtrat Sacerdoti.

Item ex eodem, c. 22.

Anſ. l. 7. c. 88.

¶ De eodem. Cap. XXVII.

M Iniſtrum [n] non oportet vti orarijs, nec hoſtias derelinquere [o].

n M Iniſtrum.] ideſt, ſubdiaconum.
o ¶ Derelinquere.] ſed ſumere dẽt eas cũ alijs miniſtris, vt de conſe. d. 2. tribus.

¶ Mu-

a MVlier.] ¶Docere non præſumat.] Hoc.n.eſt ſacerdotale officium, vt 16.q.1. adijcimus. idem plenius habet 33.q.5.mulierum.
ADDITIO. Idem Hug.not. hic, ſcilicet, quòd habent a Papa liberam licentiam docendi, & prædicandi populo, ſecundum Laurent.
b ¶Laicus.] Arg.cõtra templarios & hoſpitalarios. Sed illi non dicuntur laici, cum ſint Deo deuoti, vt 12.q.2.duo. vel ipſi hẽnt hoc ex ſpeciali priuilegio.

Templarij, & hoſpitalarij non ſunt laici.

c ¶Præſentib.] Maxime: nã nec abſentibus, quomodo em̃ prædicabit quis, niſi mittatur? extra de hær. ad abolendam. & cap. cum ex iniuncto.
d NOn oportet inſacratos.] Ideſt, non ſacros.
e NOn liceat.] ¶Portare. In proceſſione, & vocat hæc vaſa ſacra; vbi continentur reliquiæ.
f NOn liceat.] ¶In ſecretario.] Hic ſecretarium dicitur locus, in quo ſacra vaſa ponuntur. & ſic non eſt contra ſupra ead. diſt. non oportet. vbi dicitur, quod ſubdiaconi ſecretarium ingredi non debent.
g SPonſis.] ¶Vel a paranymphis.] ideſt, parentibus vel ancillis, & dicũtur paranymphæ, quaſi parantes nympham.
ADDITIO. Dicas ꝙ paranymphi, vel paranymphæ ſunt cuſtodes puellæ ei aſſiſtentes, & docentes qualiter ſe debeant hr̃e. a para, quod eſt iuxta, & nympha ꝙ eſt puella, ſecũdum Hug. Vel hic, a lympha, ideſt, aqua, ſecũdum Laur.
h ¶In virginitate.] alibi dicitur de biduo, vel triduo, vt 30 q.5. aliter. Sed intelligo, & illud, & iſtud eſſe conſilium.

a ¶Hoſtias.] *Vera lectio, quæ habetur etiam in aliquot manuſcriptis, eſt, oſtia, ſed ob gloſſam non eſt reſtituta.*

Item ex eodem, c.23.

¶De eodem. Cap. XXVIII.

NOn oportet lectores, aut pſalmiſtas orarijs vti, & ſic legere, aut pſallere. Anſ.l.7.c.89.

Item ex concilio Carthagin.4.c.98.& 99.

¶Mulier in conuentu viros docere non permittitur. Cap. XXIX.

MVlier quamuis docta & ſancta, viros in conuentu docere non præſumat.[a] Laicus [b] autem præſentibus [c] clericis (niſi ipſis rogantibus) docere non audeat. Inf. de conſe.d.4.c. mulier. Burc.l.8.c.13. Iuo p.7.c.101. & p. 8.c.324. Ibid.c.98.

Item ex concilio Agathenſi.c.66.

¶Miniſtris non ſacratis vaſa Dominica contingere non licet. Cap. XXX.

NOn oportet inſacratos [d] miniſtros licentiam habere in ſacrarium (quod Græci diaconium appellant) ingredi, & contingere vaſa Dominica. Fere idem ſu. ea. c. non oportet ſubdiaconos.

Item ex concilio Bracharenſi, 1.n.28.

¶Cuilibet ex lectoribus vaſa ſacra altaris portare non licet. Cap. XXXI.

NOn liceat cuilibet ex lectorib. ſacra altaris vaſa portare [e], nec alijs, nec ijs, qui ab epiſcopo ſubdiaconi fuerunt ordinati. Apud Marti Braca. inf. c. græc. ſynod. c.41.& c.66.

Item ex concilio Martini Papæ, c.41.

¶De eodem, vt clerici comam non nutriant. Cap. XXXII.

NOn liceat cuilibet miniſteria tangere, niſi ſubdiacono, aut acolytho in ſecretario [f] vaſa Dominica. Iuo p.6.c.377. Ibid.c.66. Iuo p.6.c.378. ¶Nec oportet clericos comam nutrire, & miniſtrare: ſed attonſo capite, patentibus auribus, & ſecundum Aaron talarem veſtem induere, vt ſint in habitu ornato. Exod.22.

Item ex concilio Carthagin.

¶Qualiter ſponſus, & ſponſa ſint benedicendi. Cap. XXXIII.

SPonſus, & ſponſa cum benedicendi ſunt a ſacerdote, a parentibus ſuis, vel a paranymphis [g] offeruntur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerẽtia ipſius benedictionis in virginitate [h] permaneant. inf.30.q.5.c.Spõſus Burc.l.9.c.5. Iuo p.8.c.143.

DISTINCTIO XXIV.

QValiter ep̃s ſit examinãdus, & qualiter ipſe ſimul cũ reliquis infra ipſum cõſtitutis ſit ordinãdus, breuiter mõſtratũ eſt. Nũc aũt[i] videndũ eſt de ſacerdotib, & reliq̃s, an ſine examinatiõe ſint ꝓmouẽdi. De his

QValiter epiſcopus.] Hæc d. diuiditur in tres partes: in quarum prima dicitur, quòd probatæ vitæ debent eſſe ad eccleſiam ſacerdotes: & adhoc tres canones inducunt. Secunda, ibi, [Cum itaque] Tertia, ibi, [Quæritur quid fieri.] Ioan. de Fan.

CASVS. Supradictum eſt, qualiter epiſcopus ſit examinandus, & qualiter ipſe ſit ordinandus. In hac vero 24. diſt. quæritur de ſacerdotibus, & reliquis clericis, an ſine examinatione ſint promouendi, & probat Gratianus auctoritate Pauli, ꝙ examinandi ſunt, dicentis: Manum cito nemini impoſueris, & nihil ſine præiudicio facias, ideſt, præcedente iudicio, ideſt, ſine præexaminatione. Item probatur per ſequentia. Et caſus primi capituli per ſe patet.

i ¶Nunc autem.] In hac diſtin. agit magiſter de examinatione clericorum. Primo oſtendit oẽs examinandos eſſe

Et hoc uſque ad §. 1. …ū itaq;. Et hoc ta… ab illo §. …um itaque …ſque ad §. …aitur.

eſſe 2. Secundo oſtendit qualiter & quando examinandi ſunt, & à quibus 2. Tertio qualiter puniantur, qui ſine examinatione promouentur.

a ¶Manus.] 78. diſt. quid eſt.

ADDITIO. Et extra de elec. cum nobis olim. & eſt hoc c. ſe-

Epiſtola 1. c. 5. Paulo aliter in orig.

P Resbyteri.] CASVS vacante Stomeñ. eccleſia, defecit ſacerdos in eccleſia beati Eleutherij martyris, & cum illa eccleſia epo indigeret, nec erat eps, qui eū ordinaret clerici Stomenſis ciuitatis ſupplicauerunt Papæ vt præciperet Cœleſtino epiſcopo, quatenus nomine viſitatoris tantum & non tanquam proprius epiſcopus ordinaret in præfata eccleſia Iulianū præſbyterum diaconum in locum deficientis presbyteri electum. Præcipit ergo Papa epiſcopo Cœleſtino, vt Iulianum diaconum promoueat in presbyterum in prædicta eccleſia tātum nomine viſitatoris: & Fœliciſſimū in locum Iuliani ſubſtituat diaconū, vt eccleſia illa nec ſacerdote indigeat, nec miniſtro.

¶Caſus ſequētis capituli & §. patet.

ita ſcribit Paulus ad Timotheum: [Manus [a] *nemini cito impoſueris, & nihil ſine præiudicio* [b] *facias in alteram partem declinando.*

Ex decretis Silueſtri Papæ in Synodo Rom. c. 9.

¶De eodem. Cap. I.

Burch. li. 5. c. 34. Iuo p. 2. c. 45.

NVllus acolythorum vel ſubdiaconorum *a* rem conſecratam à presbytero alijs porrigat (quia aliud eſt miniſter, aliud aſſiſtens) niſi tantum ſupportet, quod ei ſacerdos impoſuerit ſuo ore benedictum.

a ¶Vel ſubdiaconorum.] *Verba hæc nō ſunt in ſynodo Romana ſub Sylueſtro ſed habentur apud Bur. burd… & Ioannem, & in ij Vaticanis Gratiani exemplaribus in quibus eſt hoc caput. Nam in antiquioribus non eſt. ſed poſt verſiculum*, declinando *ſequitur continenter*, Nullus ordinetur.

Item ex concilio Carthagin. 3. c. 22.

¶Ante probationem nullus ordinetur clericus. C. II.

Anſel. li. 6. c. 89. † nō probatur uel] orig.

NVllus ordinetur clericus niſi † probatus fuerit, vel epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio [d].

Item Gelaſius Papa Cœleſtino epiſcopo.

¶Ad miniſterium alicuius eccleſiæ, clerici eiuſdem promoueantur. Cap. III.

Anſel. li. 7. 95. al. † *Storienſis.*] Anſ.

PResbyteri, diaconi, & vniuerſi clerici Stomenſis † ciuitatis [e] petitorio nobis ſuggeſſere porrecto in eccleſia B. martyris Eleutherij epiſcopi (quæ in ſupradicta ciuitatis parochia *β* probatur eſſe conſtructa) presbyterū, qui conſtitutus fuerat, defeciſse, atq; in eius locum Iulianum diaconum ipſius eccleſiæ pro celebritate ipſius loci quantocyus debere ordinari. Et ideo frater chariſſime, ſi de eius vita, vel moribus nihil eſt, quod contra canonum veniat ſtatuta, ſupraſcriptū presbyterij honore decorabis, ſciturus [f], eum viſitatoris te nomine, non Cardinalis creaſſe [g] pontificis. Pariter etiam & Fœliciſſimū diaconum in eius eccleſiæ miniſterio, ſi conuerſatio eius patitur; ſubrogabis, vt locus proceſſionis celeberrimus ad myſteriorū † conſecrationem nec ſacerdote indigeat, nec miniſtro [h].

† *al. miniſteriorū.*

β ¶Parochia.] *In omnibus antiquis codicibus tam impreſſis, quam manuſcriptis ſic legitur: cuius uocis loco, in recens impreſſis erat poſitum*, paroecia. *ſed viſum eſt antiquam lectionem eſſe retinendam: præſertim cum dictio hæc etiam Græcè aptiſſimam habeat etymologiam.*

e ¶Ciuitatis.] Carētis epo. Sed nonne vacāte ſede epiſcopali capitulū potuit dare inueſtiturā, vt extra de hære. ad abolendam. & ext. de elec. quia diligentia [3]? Rñ. ꝙ inueſtitura tātū ad epiſcopos ſpectat, vt 16. q. 7. null'. Ioā. & eſt hodie expreſſam extra ne ſe. vac. illa. vbi dicitur, ꝙ capitulū nō ſupplet defectum epi in collation. b. pbēdarū B. Vel dic, ꝙ capitulū, iſtū diaconum nō potuit alienare ſede vacāte: qa eccleſiaſticæ res alienari nō pñt ſede uacāte, vt 12. q. 2. ſi. qua de rebus & 71. diſt. fraternitatem & maior eſt alienatio [4]. pſonæ, q̃ alienus rei, vt 12. q. 1. præcipimus. Sed quare non petebāt hoc ab archiepiſcopo? Forte quia eccleſia erat exempta. Itē quare non petebāt hoc à vicinis epiſcopis, vt 65. diſt. ſi forte? Rñ. forte nolebant: poterant enim ire ad Papam omnibus omiſſis medijs. ſicut ad eum appellatur omiſſis medijs. 2. q. 6. ad Romanam. & c. omnes. Vel capitulum ipſum elegit, & petijt a Papa confirmationem. nam idem non poteſt eligere, & confirmare.

3 Iſte decretales non ꝓbant intuētū id, ad qđ ꝓbandū inducuntur.

4 Dic ꝙ per cōfirmationē nulla fit alienatio: nec ꝑiudicatur futuro epo: & ſic loquitur extra de maio rit. & obed. hiſq; &c. eū olim Io. de Fan.

c. ſecundum Hug. & Lau.

b ¶Præiudicio.] ideſt, in præcedenti iudicio.

c ¶In alteram.] ideſt, in contrariam, prout ponitur 2. q. 3. §. notandum ibi præuaricator.

d NVllus ordinet.] ¶Teſtimonio.] Hic habes, ꝙ teſtimonium populi æquiualet examinationi. Vñ ſufficit ꝙ clericus ordinandus habeat famam pro ſe: & per hoc etiam patet, ꝙ noti non ſunt examinandi: ſed tantum ignoti, vt 47. diſt. de Petro, 84. diſt. ualde, extra de præſump. mandata. 2.

…ignoti ſunt examinandi …ꝙ non alij. De hoc …ſup diſt. …oxi. qui …ps. in prin. …tchid.

f ¶Sciturus] Semper hoc ergo eſt exprimendum, ne pro iure poſſit hoc in poſterum ſibi vendicare, vt 5. q. 1. pontifices extra de iure patr. ex literis.

g ¶Creaſſe] ideſt ordinaſſe illum.

h ¶Nec miniſtro.] Et ita quælibet eccleſia habebit ſacerdo-

cerdotem & diaconum alibi dicit, ꝙ habebit duos ſacerdotes. 7. q. 1. illud. & extra de fil. pſbytero. propoſuit.

a E Piſcopi.] ¶ Qui plurimo.] Tales enim præferendi ſunt alijs in ordine, & in dignitate 1. vt 61. diſt. c ſtatuimus, 75. diſt. c. vlt.

non fuerit in his tribus examinatus, deponendus eſt, vt extra de elect. nihil eſt.

f ¶ Iam condemnati.] Sunt ergo tales ipſo iure ſuſpenſi. 1. q. 1. reperiuntur.

ALIAS. Dictū eſt cōtra. ꝙ clerici collaterales epi dēnt probare

1 Idē Alex. de Imol. in l. cum quid. circa princ. ſſ ſi cer. pet.

CVM ITAQVE. Hæc eſt ſecūda pars in qua dr̄, ꝙ ordinandi ſunt examinandi. Ioan. de Fan.

Item ex concilio Lodicenſi, c. 12.

¶ Metropolitanorum, & epiſcoporum examine promoueantur epiſcopi. Cap. IIII.

Diſt. 61. cap. epm ꝙ 63. c. non licet. Burch. li. 1. c. 9. Iuo p. 5. c. 93. † *al. poteſtatem.*

E Piſcopi iudicio metropolitanorum, & eorū epiſcoporū, qui circumcirca ſunt, prouehantur ad eccleſiaſticam dignitatem †; ij videlicet, qui plurimo [a] tempore probantur tam verbo fidei, quàm rectæ conuerſationis exemplo.

2 *Cum itaque ſine examinatione nullus ſit ordinandus quemadmodum, & quo tempore ſacerdotum, & cæterorum infra poſitorum examinatio debeat fieri, conſiderandum eſt.*

De his in concilio Nannetenſi, c. 11. ita legitur.

¶ Qui ordinandi ſunt feria quarta ad examinationem conueniant. Cap. V.

Burch li. 2. c. 1. Iuo p. 6. c. 21. Poly. li. 2. t. 29. Pann. li. 3. c. 21. † *al. presbyteris.*

Q Vando epiſcopus ordinationes facere diſponit, omnes, qui ad ſacrum miniſteriū accedere uolunt, feria quarta ante ipſam ordinationem euocandi ſunt ad ciuitatem vna cū archipresbyteris †, qui eos repreſentare debent & tūc epiſcopus à latere ſuo eligere debet ſacerdotes [b], & alios prudentes viros gnaros diuinæ legis, & exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionibus: qui ordinandorū uitam, genus patriam [c], ætatem inſtitutionem [d], locum, vbi educati ſunt, ſi ſint bene literati, ſi inſtructi in lege Dñi, diligenter inueſtigent [e]; ante oīa, ſi fidem catholicam firmiter teneant, & verbis ſimplicibus aſſerere queant. Ipſi aūt, quibus hoc committitur, cauere debēt, ne aut fauoris gratia, aut cuiuſcunq; muneris cupiditate illecti à vero deuient, vt indignum, & minus idoneum ad ſacros gradus ſuſcipiendos epiſcopi manibus applicent. Quod ſi fecerint, & ille, qui indigne acceſſit, ab altari remouebitur; & illi, qui donum ſancti ſpiritus vendere conati ſunt, coram Deo iam condemnati [f] eccleſiaſtica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur: & ſic Sabbato, qui probati inuēti ſunt, epiſcopo repreſententur.

Alias [g] autem ſine clericorum videlicet concilio, & populi teſtimonio nullum epiſcopus ordinare præſumat. Vnde in concilio Carthagin. 4. c. 22. legitur.

¶ Sine clericorum ſuorum concilio epiſcopus clericos non ordinet. Cap. VI.

E Piſcopus ſine concilio † clericorum [h] ſuorum clericos non ordinet, ita vt ciuium conniuentiam †, & teſtimonium quærat.

† *al. conſilio.* † *aſſenſum, & cōniuentiam*] orig.

Q Vādo.] CASVS. Dr̄ in hoc ca ꝙ in feria quarta ante Sabbatū ordinationis archipresbyteri, & ſacerdotes debēt præſentare ordinandos in ciuitate; & tūc ep̄s ad examinationem illorum tribus dieb' cōtinuis faciēdā dēt eligere viros prudentes: q diligenter de vita & ſtatu eorū inquirāt: & illi quibus hoc cōmittitur ſint tales, q gratia vel pecunia non corrumpātur: quod ſi ſecus fecerint, deponantur & promoti repellantur.

b ¶ Sacerdotes.] Tn̄ hoc vr̄ eſſe officiū archidiaconi, & repreſentare abbates ordinandos, & abbatiſſas in ſe deponere: vt ext. de off. archid. ut noſtrū. Et eſt arg. ad hoc s̄. d. pxi. oſtiari'. Et ſm hoc vr̄, ꝙ ſi archidiaconus dēt examinare inſtituēdū, ꝗ tenet ordinato ad bn̄ficiū cōferēdū, ar. 54. d. ſi ſeruus. Arg contra extra de pœn ep̄s. Sol. illud eſt qn̄ ep̄s ordinat ſine repreſentatiōe: vel quādo repreſentās nō eſt ſoluendo. ADDITIO. De hoc no. extra de offi. archi. ad hæc.

Archidiaconus inſtituēdos examinare debēt.

c ¶ Patriam.] Nā pp natiuitatem, vel patriā carius vel vilius emit mācipiū. ff. de æd. edict. quod ſi nolit. §. qui mancipiū.

d ¶ Inſtitutionem.] ideſt, titulum.

e ¶ Inueſtigent.] Sed nunqd ordinādi, ita rigide ſunt examinādi? qđ vr̄, vt ext. de pur. cano. conſtitutus & extra de elect. cum in cunctis. Argu contra. ff. de ædil edict. ſi quid uenditor in princ. vbi dr̄. ꝙ non ita amare. ſed cum quodā temperamento accipiendum, ut non requiratur nimia perfectio extra de elect cum nobis olim. Hæc autem tria potiſſime requirenda ſunt, ætas legitima, literatura ſufficiens, morum honeſtas, ut extra de elect. cum in cunctis. & ſi

Ordinandi de qb. ſunt examinādi.

Hæc in monacho non eſt neceſſaria, vt legit. & no. J. 16. q. 1. legi.

pbare & examinare ordinandos: & ordinādi dēnt eſſe pbati populi teſtimonio. Nūc uero dr̄, ꝙ ſi neutrū iſtorū interueniat ep̄s non dēt præſumere facere ordinōnē.

¶ Caſus ſeq. cap cum §. patet.

g ¶ Alias].i. ſi nō ſunt examinati à collateralib. epi. 2. vel pbati p teſtimoniū populi. ad hoc s̄. e. nullus.

2 Vt ſup. c. proxime.

g E Piſcopus. ¶ Clericorum.] Sed contra 15. quæſt. 7. cap.

d.vlt. vbi dicitur, ꝙ ſolus epiſcopus honorem dare poteſt: ſolus auferre non poteſt. Sed ibi hæc dictio, ſolus, non excludit clericos ſuos: ſed alios epiſcopos. adhuc ſignatur aliud contrarium 67.diſt.reliqui. Sed illud loquitur de notis clericis, requiritur ergo conſenſus canonicorum

modo exponitur quantum ad ordinandos: alio modo quantū ad ordinatos. Et quod dicit, ordinatū deiiciendum, ſi prius fuerit criminoſus, intelligas de maiori crimine: quia ſi quis in minori crimine exiſtens ordinari ſe permiſerit, non deponitur: ſed imponitur ei pęnitentia, vt 68.diſt.cap.1. 82.d. presbyter. extra de renun. niſi.§. pp criminis conſciētiā. Qui ergo tpe ordinationis ſuæ tacet crimen ſuum, deponitur, vt 50.diſtin. ex pœnitentibus, vel ſi quis ſine examinatione promotus fuerit, vt 84.d quiſquis, & 81.diſt. ſi qui ſine examinatione. Sed pone, ꝙ in omnibus ſit idoneus, qui ordinatus eſt ſine examinatione: nunquid propter hoc ſolū deponēdus eſt 2 ꝙ nō eſt examinatus? ita videtur hic dici: & hoc nō eſt pp ſuum vitium, ſed propter vitium ordinātis, vt 70.diſti.c.1. & 16.q. 7.decernimus. Item quia nō intrauit per oſtium, vnde mori debet, vt Remus, ff. de rerum diuiſ.l.vlt. Alij contrarium dicunt: arg. contra extra de præben. cum ſecundum Io.

b ¶Quod irreprehenſibile] Ergo minores ordines cum examinatione 3 cōferēdi ſunt. Nā, & deponitur quis a minoribus ordinibus, vt 27. q.1.ſi quis epiſcopus

2 Hæc depoſitio fieri debet non ab eo qui eum ordinauit: cū ipſe debeat deponi: ſed ab eius ſuperiore, ſm Hugo. Idem ſentit Goff

3 Arg. cōtra ſup.ea.d.qñ. ſumpto arg. a contrario ſēſu, ſed iſta hic & ibi ſub maxime Ar.

3 *Quæritur, quid fieri debeat de his, qui ſine examinatione promoti ſunt.*

De his ita legitur in concilio Martini Papæ.

Apud Martin. Bracaren.c.24. Facit ad hoc c.epiſ. 5.Zachariæ ad Bonifacium epm, & 15. q.8.Si qs presbyter. Anſ.l.8.c.13.

¶De ijs, qui ſine examinatione ordinantur, & poſtea peccata ſua confitentur. Cap. VII.

SI quis presbyter, aut diaconus ſine aliqua examinatione ordinati ſunt, aut certa, cum diſcuterentur criminoſa peccata ſua confeſſi [a] ſunt α, aut poſt ordinationem ab alijs detecti ſunt, abijciantur ex clero. Similiter vero, & de vniuerſo ordine clericorum ſeruetur. Nam hoc ſibi, quod irreprehenſibile [b] eſt, ſancta catholica defendit eccleſia.

α ¶Confeſſi ſunt.] *In originali eſt*, confeſſi non ſunt, & poſt ordinationem, &c. *Verum in Concilio Niceno, c.9. vnde hoc caput videtur ſumptum, habetur ſine negatione, quemadmodum hic, & inf.d.81.c.ſi qui ſint.*

DISTINCTIO XXV.

QVod nullus ſine examinatione ordinandus ſit, breuiter demonſtratum eſt. Quid autem [c] *ad epiſcopum, quid ad vnumquemque inferiorem pertineat, Iſidorus Hiſpalenſis epiſcopus in epiſtola ad Ludifredum* † *ſcribit ita dicens.*

† ad Lantfredum.

¶ *Integra hæc epiſtola habetur in codice bibliothecæ monaſterij Dominicanorum.*

Burch l.3.c.50. Iuo p.6.c.20. Pann.l.3.c.41.

¶Quod epiſcopi, & cæterorum ſit officium in eccleſia. Cap. I.

PErlectis ſanctitatis tuæ literis gauiſus ſum, ꝙ optatam ſalutem tuam earum relatu cognoui. De his autem, quæ in ſequentibus inſinuare eloquij tui ſermo ſtuduit, gratias ago Deo; ꝙ ſolicitudinem officij paſtoralis impendis, qualiterque eccleſiaſtica officia ordinentur, per

1 Scilicet in diſpenſatione rerum eccleſiæ. 12.q. 1. ſi qua d re bus. Item in alienatione. 12. q.2. ſine exceptione 20 q.2 hoc ius. Item in omnibus cōibus negotiis, vt ꝙ omnibus incumbit. ab omnib. comprobetur. extra de præſcript. accedens. Arch. Confeſſus de crimine an habeatur pro cōuicto.

nicorum in ordinibus conferendis, vt hic. Item in cauſarum diffinitionibus, vt 15.q.7.epiſcopus. Item in conferendis beneficijs extra de his quæ fiunt a præla. ſine cōſenſu c.ea noſcitur 93.d.legimus Item in priuilegiis cōferendis, & alijs negotiis, vt extra, de iis quæ fiunt a præla. quanto 1.

QVAERITVR QVID FIERI. Hæc eſt tertia pars d. in qua dicitur, ꝙ ſi aliqui ſine examinatione ordinantur: ſi criminoſi ſint, deponantur. Io.de Fan.

SI qui] CASVS. Tres caſus in hoc c. continentur. Primus eſt, ꝙ ſi quis presbyter, vel diaconus ſine examinatione fuerit ordinatus, debet deponi. Secundus eſt, & ſi examinatur, & confitetur crimina ſua in examinatione, debet repelli, & non promoueri. Tertius ſi examinatur, & non confitetur crimina ſua: ſi poſtea inde conuincatur, debet deponi. Idem dicendum eſt de cæteris clericis inferioribus.

a ¶Confeſſi.] Si metu probationum aliquis confitetur crimen, talis habetur pro conuicto, ſed ſi ſponte aliquis confitetur crimen nulla examinatione præcedente, ſeruatur qđ legitur 15.q.8. qui admiſerit, & c.ſi quis preſbyter, & ponitur hoc verbū, abiiciantur, improprie vno

QVod nullus.] Hęc diſt. diuiditur in tres partes. In prima ponuntur officia minorum clericorum, epiſcoporum, & aliarum dignitatum, ſ. archidia. archipresbyt. primicerii, ſacriſtæ, theſaurarii. Petrus. Secunda ibi. [Ex hac.] Tertia ibi [Nunc autem.] Io.de Fan.

CASVS. Supra oſtenſum eſt de examinatione clericorum. In hac vero 25.d. oſtenditur quid ad epiſcopum, & quid ad alios inferiores pertinet, & hoc probat per ſequentia c. Et poſtea interſerit regulam Apoſtoli: Oportet epiſcopum eſſe ſine crimine, &c & eius occaſione ponit ſignificationes huius nominis, crimen.

c ¶Quid autem.] In hac d. oſtendit quid pertineat ad vnumquemque ordinem 4 Secundo ponit regulā Apoſtoli. Oportet epiſcopū eſſe ſine crimine, & inde nacta occaſione ponit varias ſignificationes huius nominis, crimen, & oſtendit quod ſit mortale, quod veniale.

4 Et hoc vſque ad §. nūc autem.

PErlectis.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte oſtendit Iſidorus, quæ officia pertineant ad ſingulos ordines. In ſecunda parte: quæ incipit ibi, [Hi ſunt ordines.] oſtendit, ꝙ quatuor dignitates debent eſſe ſub epiſcopo in eccleſia maiori; ſcilicet, archidiaconus, archipresbyter, primicerius, & theſaurarius, & quæ ad ipſos pertineant, & quibus præponantur,

nantur, quod proſequitur vſque ad §. [Nunc autem.]
a ¶Cognita.] Not. ꝙ quærere poſſumus ea quæ ſunt nobis nota, vt 11. diſtin. quis neſciat. 24. q. 1. pudenda. verſi. fin.

Nota quære te licet.

b ¶Infideles.] Contra inf. de conſec. d. 1. epiſcopus nullum: ſed illud nõ tenet, quia contraria conſuetudine abrogata ſunt diſti. 4. §. leges.
ADDITIO. Hoc legitur, & no. .q. 1. nõ liceat ibi videas, vel dic, vt no. in prędic. ca. epiſcopus, & 30. q. 3. đ incertis, in gl. de hac materia, &c. ſed qđ hic not. fuit in ſumma Goffred. Archid.
c ¶Benedictionis.] id eſt, benedicamus.
d ¶Laudes.] id eſt, alleluia, vel illud. Chriſtus vincit, &c.
e ¶Sacrificium.] id eſt offertorium.
f ¶Lectiones.] Legẽdas in matutinis.
g ¶Prædicare.] id eſt, legere: ne ſit contra 16. q. 1. adijcimus
h ¶Apoſtolum.] id eſt, epiſtolam: cum deeſt ſubdiaconus.
i ¶Precum.] Dicendo litanias.
k ¶Et recitatio.] Ordinandorum, & baptizandorũ, & mortuorum, & excommunicatorum. 2. q. 1 legum.
l ¶Præmouet.] Cum dicit, Humiliate vos, &c.
m ¶Clarè.] Kyrieeleiſon in Rogationibus. Idem Goff.
n ¶Pacem.] Cum dicit, Dñs vobiſcum. vel pax vobiſcum; ſecundum conſuetudinẽ alterius loci. Vel cum dicit, Agnus Dei, &c. Lau.
o ¶Annunciat.] Feſtiuitates.
p ¶Chriſmatis.] Alia plura ſpectãt ad epiſcopum, vt 68. d. quamuis.
q ¶Et ſacrificii.] portanda ad altare.
r ¶Et iurgia.] Hic videtur, ꝙ archidiaconi habeant ordinariam iuriſdictionẽ, & quòd poſſint inſtituere clericos, & ſuſpẽdere, vel excommunicare 1 vt 63. diſtin. ſi in plebibus, & extra de pœ. licet, & extra de exceſ. præla ad hoc. & de offi. deleg. ſuper eo. & de præben. referente. & extra de inſti. cum venisset. Arg. contra 16 q. 7. nullus, & extra de offic. Archi. cap. 4. & 5. Item vicarius eſt epiſcopi, vt infra cap. 1. & extra de offic. Archid. cap. 1. ergo habet delegatam iuriſdictionem, non ordinariam. Ad hoc dico, ꝙ Archid. habet ordinariã iuriſdictionẽ 2 & qđ legitur extra de offi.

1 Ad hoc facit qđ no 9. q. 4. nullus primas. in gl. ergo nec. & inf. dicã 24. q. 3. tã ſacerdotes. ibi videas. Arc.

2 Idem Bal. in l. præcipimus. in prin. C. de app. & Ale. de Imo. in rub. ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſdict. in 4. colu. vbi ad hoc multa adducit iura.

quiri: & licet omnia prudentiæ tuæ ſint cognita [a], tamen, quia affectu fraterno me conſulis, ex parte, qua valeo, expediam, & de omnibus eccleſię gradibus, quid ad quemque pertineat, eloquar. Ad oſtiarium namque pertinent claues eccleſiæ, vt claudat, & aperiat templũ Dei, & omnia, quæ ſunt intus, extraque cuſtodiat: fideles recipiat; excommunicatos, & infideles [b] excipiat; † ¶Ad exorciſtam pertinet exorciſmos memoriter retinere, manuſque ſuper energumenos, & cathecumenos in exorcizando imponere. ¶Ad acolythũ pertinet præparatio luminariorum in ſacrario: ipſe cereum portat: ipſe ſuggeſta † pro Euchariſtia, calices ſubdiaconis præparat. ¶Ad pſalmiſtam pertinet officium canendi, dicere benedictiones [c], laudes † [d], ſacrificium [e], reſponſoria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam. ¶Ad lectorem pertinet lectiones [f] pronunciare, & ea quę prophetæ vaticinarũt, populis prædicare. [g] ¶Ad ſubdiaconum pertinet calicem, & patenam ad altare Chriſti deferre, & leuitis tradere, eiſque miniſtrare; vrceoleum quoque, & aquam†, manile, & manitergium tenere; epiſcopoq; & presbyteris, & Leuitis pro lauandis ante altare manibus aquam præbere. ¶Ad diaconum pertinet aſſiſtere ſacerdotibus, & miniſtrare in omnibus, quæ aguntur in ſacramentis Chriſti: in baptiſmo ſcilicet, in Chriſmate, & patena, & calice; oblationes quoq; inferre, & diſponere in altario: componere etiam menſam Domini, atq; veſtire, crucem ferre, & prædicare Euangelium, & Apoſtolum [h]. Nam ſicut lectoribus vetus teſtamentum, ita diaconis nouum prædicare præceptum eſt: ad ipſum quoque pertinet officium precum [i], & recitatio [k] nominum: ipſe præmonet [l] aures haberi ad Deum: ipſe hortatur clarè [m]: ipſe donat pacem [n], & ipſe annunciat [o]. ¶Ad presbyterum pertinet ſacramentum † corporis, & ſanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei. ¶Ad epiſcopum pertinet baſilicarum conſecratio, vnctio altaris, & confectio chriſmatis [p]. Ipſe prædicta officia, & ordines eccleſiaſticos diſtribuit: ipſe ſacras virgines benedicit; & dum præceſſit vnuſquiſque in ſingulis; ipſe tamen eſt præordinator in cunctis. ¶Hi ſunt ordines, & miniſteria clericorum; quæ tamen auctoritate Pontificali in archidiaconi cura, & primicerij, ac theſaurarij ſolicitudine diuiduntur. ¶Archidiaconus enim imperat ſubdiaconis, & Leuitis: ad quem iſta miniſteria pertinent, ordinatio veſtiendi altaris a Leuitis, cura incenſi, & ſacrificij [q] neceſſaria ſolicitudo; quis Leuitarum Apoſtolum, & Euangelium legat, quis preces dicat, ſeu reſponſoria † in Dominicis diebus, aut ſolemnitatibus † decantet. Solicitudo quoque parochiarum β †, & ordinatio, & iurgia [r] ad eius pertinent curam pro repa-

† *al. eijciat.*

† *al. vaſa ſuggeſta*
† *laudis ſacrificium*] orig.

† *aqua manilem*] orig.

† *al. ſacrificium.*

† *al. reſponſorium*
† *Solemnitatem*] orig. & Pann. *Solemnitatum.*] Burc. & Iuo.
† *Parochianorũ*] orig.

officia archidia. c. 4. intelligo cum archidiaconus extendebat manus ad ea quæ ſibi non competebant ex officio niſi conſuetudo ſit præſcripta, vel gñalis aliarũ eccleſiarũ illius diœc. Nec ob. q; dr̃ eſſe vicarius epi quia nihilominus eſt ordinarius iudex. nã & vicarius alicuius

† *Parochiam.*
† *Parochitanorũ*] orig.
† *al. & libertatum*

randis [a] diœceſanis baſilicis ipſe ſuggerit ſacerdoti [b]: ipſe inquirit parochias † cum iuſsione [c] epiſcopi, & ornamenta, vel res baſilicarum [d] parochiarum †, geſta libertatum † eccleſiaſticarum epiſcopo idem refert: collectam pecuniam de communione [e] ipſe accipit, & epiſcopo defert, & clericis proprias partes idem diſtribuit. ¶ Ab Archidiacono nunciantur epiſcopo exceſſus diaconorum: ipſe denunciat ſacerdoti in ſacrario ieiuniorum dies, atque ſolemnitatum, & ab ipſo publicè in eccleſia prædicatur γ: quando vero archidiaconus abſens eſt, vicem eius diaconus [f] ſequens adimplet. ¶ Archipresbyter δ [g] verò ſe eſſe ſub archidiacono, eiuſque præceptis ſicut epiſcopi ſui, ſciat obedire: & (quod ſpecialiter ad eius miniſterium pertinet) ſupra omnes presbyteros in ordine poſitos curam agere, & aſſidue in eccleſia ſtare; & quando epiſcopi ſui abſentia contigerit, ipſe vice eius Miſſarum ſolemnia celebret, & collectas [h] dicat, vel cui ipſe iniunxerit. ¶ Ad primicerium pertinent acolythi, exorciſtæ, pſalmiſtæ, atque lectores: ſignum [i] quoque dandum pro officio clericorum, pro vitæ honeſtate, & officij meditandi, & peragendi ſolicitè, lectiones, benedictiones, pſalmũ, laudes, offertorium, & reſponſoria quis clericorum dicere debeat. Ordo quoque, & modus [k] pſallendi † in choro pro ſolemnitate temporum ordinatio quoque pro luminaribus deportandis: Siquid etiam neceſſarium eſt pro reparatione baſilicarum, quæ ſunt in vrbe [l], ipſe denunciat ſacerdoti: epiſtolas epiſcopi pro diebus ieiuniorum parochitanis † per oſtiarios ipſe dirigat: clericos ε, quos delinquere cognoſcit, ipſe diſtringat, quos verò emendare non valet, eorum exceſſus ad agnitionem epiſcopi deferat: baſilicanos † ipſe conſtituat, & matriculam † [o] ipſe diſponat. Quando autem primicerius abſens eſt, ea, quæ prædicta ſunt, ipſe exquirat, qui ei aut lege † [p] proximus eſt; aut eruditione ζ. ¶ Ad theſaurarium pertinet baſilicarum, & oſtiarij ordinatio † [q], incenſi præparatio, cura chriſmatis conficiendi, tum baptiſterij ordinandi, præparatio, luminariorum in ſacrario, & in ſacrificijs †.

† *al. canendi.*

† *al parochianis.*
† *al. baſilicarios.*
† *al. matriculas*] origin. & manuſcrip.
† *loco*] orig.
† *reparatio*] orig.
† *præparatio ſacrificij)* orig.

α ¶ Clamare. *In epiſtola B, Iſidori, & apud* Iuonem *legitur:* ipſe hortatur orare, ipſe clamat, & panem ipſe annunciat.
β ¶ Parochiarum.] *In epiſtola legitur,* parochianorum, *quemadmodum & paulo inferius: Vox iſta frequens eſt in*

H. dicit ipſum habere ordinariam: ſed tamen eam non poteſt exercere ſine auctoritate epiſcopi ſicut Metropolitanus ius habet conſecrandi epiſcopum: illud tamen ius non poteſt exercere ſine aliis epiſcopis. 64. diſtinct. cap. 1. Ioa. Mihi videtur quòd ſolus epiſcopus in ciuitate ſua dẽat eſſe iudex ordinarius, vt 7. q. 1. in apibus. niſi ſecus ſit de conſuetudine iam præſcripta, vt extra de præſcript. de quarta. & c. auditis. & melius de off. Archid. capit. vlt. quod eſt Honorii. B.

ius eccleſiæ perpetuus dr̃, & ordinarius, vt extra de præben. de monachis. Sic video, q; vicarius iudicis ordinariam habet poteſtatem. quod ex eo patet, quia interponit decretum de non alienandis rebus minorum. C. de off. eius qui vi. alic. gerit. l. 2. ſed hoc non poſſet facere, ſi haberet delegatam iuriſdictionem, vt ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſd. l. 2. videtur tamen ex hoc, q; habeat delegatam iuriſdictionem: quia appellatur ab ipſo ad archiepiſcopum, vt extra de præben. re ferente: ſed ſi haberet ordinariam iuriſdictionem, gradatim fieret appellatio, vt 2. q. 6. anteriorum Item alia ratione videtur hoc, quia tantum de humilioribus negotiis cognoſcit, vt hic dr̃: ergo eſt pedaneus iudex, vt C. de peda. iudi. l. vlt. ſed pedanei iudices delegati ſunt. vt. C. de peda. iudi. l. penul. Item quia epiſcopus hoc officium delegat alijs, vt, 10. q. 1. epiſcopum. Sed iſtud intelligas de illo iure viſitandi, quod epiſcopo competit.

a ¶ Pro reparandis.] Alibi dicitur, quod hoc ad præpoſitum ſpectet, vt 70. d. ſanctorum, ſed ibi nomen præpoſiti large ſumitur. vt extra de verb. ſignific. quamuis.
b ¶ Sacerdoti,] Id eſt, epiſcopo.
c ¶ Cum iuſſione.] generali, quando recipit archidiaconatum ab epiſcopo.
d ¶ Baſilicarum.] Ruralium: quia ea quæ ſunt in vrbe, cuſtodit primicerius.
e ¶ De communione.] Id eſt, de oblationibus.
f ¶ Diaconus] Cum ergo poſſit vices ſuas delegare, ergo eſt ordinarius, vt C. de iudi. a iudice.
g ¶ Archipresbyter.] In quibuſdam eccleſijs vocatur iſte decanus. 50. d. in capite. ſed ille eſt archipresbyter ruralis 1.
h ¶ Collectas.] Scilicet orationes.
i ¶ Signum.] id eſt, pulſatio campanarum.
K Modus.] id eſt cum organo, vel ſine eo.
l ¶ In vrbe.] Sed archidiaconus ext. vrbẽ, vt ſu. dictũ eſt.
m ¶ Clericos.] Ciuitatenſes.
n ¶ Baſilicanos.] id eſt, cuſtodes baſilicarum 2.
o ¶ Et matriculam.] .i. tabulam: nam in matricula faciat ſcribi, quod quilibet canonicus legere debeat.
p ¶ Aut lege.] .i. ordine. & eſt arg. literaturam æquipollere dignitati.
q ¶ Ordinatio.] i. vt ordinet ea, quæ ſunt neceſſaria ad baſilicam. ſ. claues & candelas.

2 Aliter accipitur 50. di. contumaces Arch.
Literatura æquipollet dignitati.

EX HAC EPISTOLA. Hæc eſt ſecunda pars huius diſt. in qua ponit de ordinatione pſbyterorũ & diaconorũ,
a A Vdire.]Oportet.]Subditos.
b ¶Monita.] ideſt, conuerſationem.
c ¶Diſciplinæ.] ideſt,regulam viuendi,vt 16.q.1.ſicut.
d V Num.] ¶In ſiniſtro humero.]Et hoc iō, vt oſtendatur, ꝙ debet tranſire de læua ad dexterã,ideſt,de tẽporalibus ad ſpiritualia: & hoc oſtenditur cum circumflectitur poſtea verſus dexteram.

iudice ſint ligandi, vel abſoluendi: Si qua autem alia interponit,incidentia ſunt,vt in 6.7.8.9.& 10.cauſis,continua.
¶Hactenus oſtendimus quales ſint promouendi,& qualiter ſint examinandi, nunc autem oſtendit quales in quoli-

antiquis exemplaribus conciliorum Toletanorum.

γ ¶Prædicatur.]*Sic emendatum eſt ex manuſcr.* Grat. *& originali. Antea legebatur.*

δ ¶Archipresbyter.]*Hinc vſque ad verſ.* Ad primicerium, *non ſunt in ipſa epiſtola Iſidori, atque in Pannormia, neque apud* Burc. *& extra, c* 1. *de off. archipresb. citatur ex cōcilio Toletano.*

ε ¶Clericos.]*In primo Vaticano eſt,* clericos vrbis, *& poſt verbum,* deferat, *additur,* cæteri enim qui ſunt extra vrbem, ad archidiaconi curam pertinent: *quemadmodum & in nonnullis alijs exemplaribus.*

ζ ¶Eruditione.]*In orig eſt,* eruditione his explendis certus.

2 *Ex hac epiſtola liquet, quid cuiuſque officij ſit.* ¶ *Eſt etiam alia diſtinctio epiſcoporum, presbyterorũ, diaconorum, quam fecit Clemens in epiſtola ſua tertia ita dicẽs:*

¶Quid ab epiſcopis, quid a presbyteris, quid a diaconis audire oportet. Cap. II.

A Vdire epiſcopũ attentius oportet [a];& ab ipſo ſuſcipere doctrinam fidei;monita [b] autẽ vitæ a presbyteris inquirere, a diaconis vero ordinem diſciplinæ [c]. Anſ.l.7.c.76.al.81.

Sacerdos quoque vtrumque humerum orario ambit: diaconus verò ſiniſtro tantum, vt ad miniſterium expeditius diſcurrat.

Vnde in concilio Toletano 4.c.39.

¶Quare leuita vnum tantum humerum orario ambit. Cap. III.

V Num orarium oportet leuitam geſtare in ſiniſtro humero [e] propter quod [γ] orat, ideſt prædicat, dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditius ad miniſterium ſacerdotale diſcurrat. Anſ.l.7.c. 80.al. 86.

3 *Nunc autem* [f] *per ſingulos gradus ordine recurrentes; qui ex quibus ordinibus in quem gradum conſcendere poſſint: qui poſt lapſum valeant reparari, uel qui non, quibus culpis a proprio gradu mereantur deijci: quo accuſante, quibus teſtificantibus poſſint conuinci, cuius ſententia ſint abſoluendi, vel condemnandi, breuiter* [g] *conſideremus. Ac primum a pontificali gradu incipientes, qualem opporteat eum eſſe, qui in epiſcopum eſt ordinandus, diligenter inueſtigemus, Apoſtoli regulam* [h] *ſecuti quã in huiuſmodi re Timotheo, & Tito ſcribit dicens:* [*Oportet epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*] *ideſt, nõ obnoxium reprehenſioni. Hoc ad Timotheum* [i]. *Ad Titum autẽ:* [*Oportet epiſcopum ſine crimine eſſe.*] *quod (vt Hieronymus ſcribit ad Oceanum) idẽ eſt. Nomine autem* [k]

1.*Timoth.*3. Cap.1.
Ex gloſſa interlineari ad eum locum.
Epiſt.83.& inf.ead. c.primum,& in gloſſa ordinaria ad locũ epiſt.ad Timotheũ.

NVNC AVTEM. Hæc eſt tertia pars huius diſtin. in qua ponuntur 13. capitula apoſtolicæ regulæ: & ſub hac occaſione ponit quatuor acceptiones criminis Io.de Fan.
CASVS.Oſtẽſo qualiter in quolibet ordine ſint examinandi clerici & ordinandi;nunc Gra.breuiter vſque ad 12.cauſam tractat ex quibus ordinibus quis valeat ꝓmoueri: & qui poſt lapſum valeãt reparari, & quibus culpis deijci mereantur, & quo accuſante, & quibus teſtificantibus poſſint conuinci clerici:& ſub quo iudice ſint abſoluendi, vel damnandi: Et incipiendo ab epiſcopo proſequitͬ 13. c.apoſtolicæ regulæ. Primũ c.eſt oportet epiſcopum eſſe irreprehenſibilem,vel ſine crimine. Et dicitur primo crimen quodlibet peccatum mortale, vel veniale ex deliberatione procedẽs,vel ſine: de quo dicitur: res pene cõtra naturam eſt, &c. ſed talis eligatur cuius cõparatione cæteri grex dicãtur.Secundo dicitͬ crimen accuſatione & condemnatione dignũ, vel infamia criminalis.Quod autem dicitur:oportet epiſcopum eſſe ſine crimine,intelligitur poſt baptiſmum, & non ante.
e ¶Propter quod.]ideſt, quia ſimile ponitur 22. diſt.de Conſtantinopolitana.verſ. nam quod.
f ¶Nunc autem.] Ab hoc loco vſque ad 49.diſt. aſſignat 13. cap. apoſtolicæ regulæ 1. quæ in locis ſuis diſtinguemus, & pertingit hic tractatus vſque ad 12.cauſam, aſſignando quales in quolibet ordine, & ex quo; & in quẽ debeãt promoueri,q lapſi valeant reparari, & qui non: & ſub quo iudice qlibet accuſetur, & ſub quo

1 Quam tractat vſq; ad 50. diſt. per ordinem. deinum repetit eadem & ordinatè a d.81. vſque ad diſt.91.ſi qua alia interponit in diſtinctionibus, vel in cauſis, incidentia ſunt. vt inf.ſequitur in gl.ſm Hug.Regula apoſtolica habet 13. ca.

quolibet ordine debeant ordinari Ioan. de Fan.
g ¶Breuiter.] ideſt, vſque ad 12. cauſam.
h ¶Regulam.] Hæc ſunt 13. capitula, quæ proſequitur: Oportet epiſcopum eſſe ſine crimine, Vnius vxoris virum,Non vinolentum,Prudentem,Ornatum, Hoſpitalem,Pudicum,Doctorem. Non percuſſorem,Non litigioſum. Non cupidum, Domui ſuæ bene præpoſitum, Non neophytum.
i ¶Ad Timotheum.]Scribit.
K ¶Nomine autẽ.]Gratianus volẽs exponere auctoritatem

tatem Apoſtoli: oportet epiſcopum eſſe ſine crimine, aſſignat hic plures ſignificationes huius nominis, crimen: licet hic quidã quinque ſignificationes aſſignent: ego non aſſigno niſi quatuor. Dicitur enim quãque crimen omne delictum ſiue mortale, ſiue veniale, ſiue ex delibe-

CRIMINIS APPELLATIO. CASVS. Ponitur tertia acceptio huius nominis, crimen. Dicitur.n. crimen quodlibet mortale peccatum vel veniale qđ ex deliberatione procedit: & non deletur niſi ꝑ pęnitentiã *. Quæ vero procedunt ex infirmitate vel ignorantia, præcepit Iacobus * alterutrũ confiteri: qnia facile dimittuntur.

*Vide Turrecrematã hic.

* Vide S. Th. 4. diſt. 17. q. 3. art. 4. q. 1. ad 1.

In gloſſa, inter lineari.

criminis[a] quodlibet peccatũ intelligitur: vnde in eadem epiſtola[b] Hieronymus dicit, Res & cõtra naturam pene[c] eſt, vt ſine peccato aliquis ſit: ſed talis eligatur, cuius comparatione cæteri grex[d] dicãtur.] In epiſtola vero ad Titum, crimen vocatur criminale peccatum, vel[e] criminalis infamia: vnde ibi ſic legitur. [Crimen eſt querela, id eſt peccatum accuſatione, & damnatione dignũ.] Quòd autem ſine criminatione iubetur eſſe, qui in epiſcopum eligitur; non ante baptiſma, ſed poſt baptiſmum intelligendum eſt: ut à tempore videlicet baptiſmatis nullius criminis conſcientia mentem eius remordeat y. ¶ Criminis autem appellatio aliàs late[f] patet, complectens omne peccatum, quod ex deliberatione procedit. Vnde Beda ſuper epiſtolã Iacobi, Peccata, quæ ex ignorantia[g], uel infirmitate humana committuntur, dicit, & præcipit alterutrum confiteri; quia facile[h] dimittuntur: quæcũque vero fiunt ex deliberatione, nõ, niſi per pœnitẽtiam.] ¶ Hinc etiam[i] Auguſtinus ait, [Nullum peccatum, eſt adeo ueniale, quod non fiat criminale[k], dũ placet.] ¶ Aliàs autem ea demum ſignificat, quæ ſemel commiſſa ad damnationẽ ſufficiunt. Multa enim ex deliberatione ꝓcedunt, quæ niſi ſæpius iterata, & in conſuetudinem fuerint deducta; quamuis grauent poſt mortem, non tamen æternaliter perdunt: quia & ſi quadam ratione crimina appellentur; tamen mortifera, & capitalia non ſunt. Vnde Auguſtinus in homilia de igne purgatorio exponens uerba Apoſtoli, [Si quis ſuper hoc[l] fundamentum ædificauerit ligna[m], fœnum, & ſtipulam, &c.] [Multi ſunt, qui lectionem iſtam male intelligentes, falſa ſecuritate decipiuntur: dum credunt, quod ſi ſupra fundamentum Chriſti capitalia crimina ædificent, peccata ipſa per ignem tranſitorium poſſint purgari; & ipſi poſtea ad

ca. e. primum.

Iaco. vlt.

Sermone 41. de ſanctis, ſiue 4. de animab. defunctorum.

f ¶ Late.] Sed latius ſup. ibi, noĩe autem. hoc.n. ſolũ mortale & veniale qđ ex deliberatione procedit.

g ¶ Ex ignorantia.] ſ. venialia peccata.

h ¶ Quia facile.] quia etiã laico* poſſumus ea confiteri, q̃uis habeatur copia ſacerdotis: ſed mortalia nõ cõfitebimur niſi ſacerdoti dummodo poſſit haberi eius copia: alias laico poſſumus ea confiteri, vt de pęn. d. 1. quẽ pęnitet. & d 6. q vult. Vel ideo facile, quia per orõnẽ dñicam, vel per eleemoſynas. vel ꝑ modicũ ieiuniũ, vel ꝑ aſperſionem aquę benedictæ dimittuntur, vt de pęn. diſt. 3. de quotidianis. & diſt. 6. q vult. & de conſe. d. 3 aquam.

* Nec venialia nec mortalia poſſumus cõfiteri ſacramentaliter, niſi ſacerdoti, vide B. Th. 4. d. 17 q. 3. art. 1. 2. &c.

Venialia remittuntur variis modis.

i ¶ Hinc ẽt.] reſpicit ad id qđ dixit, ſi ex deliberatione Ioan. ADDITIO. Et expones ſic. Hinc, ideſt, ad oſtendendum, ꝙ illa quæ committuntur ex deliberatione indigent pœnitẽtia. & poſſunt iſta eſſe verba Grat. vel Bedę introducentis auctoritatem Aug. ſm H.

deliberatione procedat, ſiue ex ignorantia, ſecundum quod dicitur, Nemo ſine crimine viuit & hanc, ſignificationem innuit ibi, nomine autem criminis. Quãdoq; dicitur crimen: infamia procedens ex crimine: prout ibi ſnmitur in epiſtola ad Titum. Quandoq; dicitur crimen, ſolum id, quod ex deliberatione procedit: ſiue illud ſit mortale, ſiue veniale: prout ibi ſumitur criminis appellatio, &c. Quarto modo dicitur crimen ſolũ, id quod eſt dignum depoſitione, prout ibi ſumitur: alias; ea demum. Ioan Deinde exemplificat quod crimen ſit mortale, quod veniale: oſtendens ꝙ mortalia delentur per pœnitentiam, venialia in purgatorio. hæc videas qualiter dixi in caſibus. B.

a ¶ Criminis.] In præcedenti auctoritate.

b ¶ Vnde in eadem epiſtola.] Sic continua: licet quodlibet delictum dicatur crimen, non tamen ita accipitur in præcedenti auctoritate: quia ſecundum hoc fere nullus eſſet idoneus, &c.

c ¶ Pene.] Inf. de pœni diſt. 1. cap. vlt.

c ¶ Pene.] Pene dicit propter Beatam Virginem & ſanctum Ioannem, qui fuerunt ſanctificati in vtero. vel philoſophicum temperamentum.

Virgo beata & ſanctus Ioannes fuerunt in utero ſanctificati.

d ¶ Grex.] Sic 1. q 1. viliſſimus 61. diſt. in ſacerdotibus.

e ¶ Vel.] Pro ideſt.

K ¶ Criminale.] ideſt, cuius aſſiduitas, & contemptus * vitandi veniale non fiat mortale 1, non.n. vr̃ ꝙ id quod eſt veniale, poſſit fieri mortale: quia ſm opinionẽ iſtorum nihil poteſt ſpeciem permutare. niſi velis dicere, ꝙ veniale & mortale non ſint ſpecies peccati, ſed accidẽtia. Vñ ſicut mortale fit veniale recepta pœnitentia, de pœn. diſt. 1. ſerpens. ſic ecõuerſo fit veniale mortale. Alij dicunt, ꝙ tñ ipſe contemptus venialiũ eſt mortale peccatum; ſm hoc expone, fit mortale. i tibi per contemptum fit 2 mortale: ſicut ibi exponitur, accedit verbum ad elementum.* & fit ſacramentum. 1. q. 1. detrahe.

* Vide B. Th. 1. 2. q. 88. art. 4 & 5. & q. 74. ar. 8. ad 1.

1 Quod dic vt legitur & not. de pę. diſt. 1. tręs. prope finẽ.

2 Ideſt, oritur. Archid.

* Inepta ſimilitudo.

ALIAS EA DEMVM. Hic ponitur quarta acceptio huius nomiuis crimen. ſ. ꝙ ſemel commiſſum ſufficit ad damnationem & depoſitionem: non tñ infamat: & oſtẽditur in hoc §. quæ peccata ſint mortalia, & quæ venialia: & quædam ex his enumerant mortalia, quæ per pęnitentiã purgantur: venialia in purgatorio poſt mortẽ. Et dr̃ ꝙ per lignum magna venialia deſignantur: per fęnum minora: per ſtipulam minima intelliguntur.

l ¶ Super hoc.] ideſt, ſuper fidem, ideſt, poſtq̃ fidem quis ſuſceperit, ideſt, licèt quis poſt fidem ſumptam venialiter peccauerit, nihilominus ſaluus erit.

m ¶ Ligna.] Per hoc innuit tria genera venialium. ligna vocat grauiora venialia; fęnum minora: ſtipulã minima.

3 Venialia triplicia.

nima. ligna enim diutius ſunt in igne quàm fœnum: & fœnum diutius quàm ſtipula.

a ¶ Non capitalia] Hac autoritate dicunt quidam, quod nullus pro † mortali peccato punitur igne purgatorio: ſed tantum pro ueniali. Alij dicunt, quod ſi aliquis cœperit pœnitere pro mortali, & non perfecit hic pœnitentiā perficiet eam in purgatorio ſed ſi hic nō eſt cōtritus de mortali, non purgabitur pro illo in purgatorio ſic uidetur Aug. hic velle, & de pœn. diſt. 1. ſi peccatum & ca. ſicut prim: & de pœn. diſtin. vlt. cap. vlt

c Vide B. Th. 4. diſt. 18 q. 1. ar 2. q. 3. & diſt 21. q. 1 ar. 1. q. 1.

† Punitur, ne aliquis, in purgatorio pro mortali peccato.

m ¶ Seruum.] In hoc caſu ſeruus auditur agens contra dominum ſuum: & dominus talis cogitur eum vendere, vt ff. de his qui ſui vel alieni iuris ſunt. l. 2. §. dominorum. Similiter maritus vxorem tenetur moderate caſtigare, vt 7 q. 1. ſicut in fine. niſi ſit clericus, qui eam curius poteſt caſtigare, vt 33. q. 2. placuit.

Maritus vxorem caſtigare poteſt.

vitam perpetuā peruenire. Intellectus iſte, fratres chariſſimi, corrigendus eſt. quia ipſi ſeducūt, qui taliter ſibi blādiuntur. Illo n. tranſitorio igne, de quo dicit Apoſtolus, [Ipſe autem ſaluus erit ſic tamē quaſi per ignē.] non capitalia a ſed minuta peccata purgantur: de quibus, & ſi nō oīa b, vel aliqua cōmemorāda ſunt; ne aliquis ſe inaniter excuſare conetur; & dicat ſe neſcire, quæ ſūt minuta peccata, vel quę crimina capitalia Et quāuis Apoſtolus capitalia plura cōmemorauerit; nos tamē, ne deſperationē facere videamur breuiter dicimus q̄ ſūt illa, ſacrilegiū, homicidiū adulteriū. [fornicatio† falſum teſtimonium furtū, rapina, ſupbia, inuidia auaritia & ſi lōgo tpe teneatur. iracūdia; & ebrietas d. ſi aſſidua ſit, in eorū numerū cōputantur. Quicunq. n. aliquod † de iſtis peccatis in ſe dominari cognouerit, niſi digne ſe emēdauerit, & ſi habuerit ſpatiū, longo tpe pœnitentiā egerit, & largas eleemoſinas erogauerit, & a peccatis ipſis abſtinuerit; illo tranſitorio igne, de quo ait Apoſtolus, purgari nō poterit: ſed æterna illū flāma ſine vllo remedio cruciabit. Quæ aūt ſint minuta peccata, licet oībus nota ſint, tamē quia longū eſt, vt oīa replicētur; opus eſt, vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo, aut potu plus accipit e, q̄ neceſſe ſit, ad minuta peccata nouerit pertinere; quoties plus loqtur. q̄ oportet, aut plus tacet f, q̄ expedit, quoties pauperes importune petētes exaſperat, quoties cū ſit ſanus corpore alijs ieiunantibus g prādere voluerit, aut ſomno deditus tardius h ad eccleſiam ſurgit, quoties, excepto i deſiderio k filiorum, vxorem ſuā cognouerit, quoties in carcere clauſos, aut in uinculis poſitos tardius requiſierit, quoties infirmos tardius uiſitauerit, ſi diſcordes ad concordiam reuocare neglexerit l, ſi plus aut proximum, aut uxorem, aut filium aut ſeruū m exaſperauerit, quàm oportet, ſi amplius fuerit blanditus, quam expedit, ſi cuicunq; maiori perſonæ, aut ex volūtate, aut ex neceſſitate adulari n voluerit: ſi pauperibus eſurientibus nimiū † delicioſa, vel ſumptuoſa o conuiuia ſibi pparauerit ſi ſe in eccleſia, aut extra eccleſiam fabulis otioſis (de quibus in die iudicij ratio reddenda eſt) occupauerit: ſi dum incaute iuramus p, & cum hoc per aliquam neceſſitatem implere non poterimus, vtiq;

Ibidem.

Hic omittuntur aliquot B. Aug. verba?

† vox iſta abeſt ab originali.

† *aliqua*] ori.

† *Cibum non dederit, aut nimium.*] orig.

b ¶ Non omnia] Scilicet quæ ſint mortalia, quæ uenialia.

c ¶ Vel.] Pro ſaltem.

Ebrietas q̄nq; eſt mortalis.

d ¶ Ebrietas.] Quæ quandoque eſt mentis obliuio: & hæc eſt pœna, & non eſt aliquod peccatum, vt 15. q. 1. lanè. quandoq; dicitur ſtudiū ad inebriandum ſe: & hoc eſt mortale peccatum, vt 35. diſtinct. ante omnia. extra de vi. & ho. cle. a crapula quandoq; dicitur frequens actus bibendi: & illud eſt ueniale, vt in verſ. ſequen.

e ¶ Plus accipit.] Caſu, non ex contemptu, & non ad ingurgitationem: aliàs eſſet mortale peccatū, vt 4. diſtinctio. denique.

Taciturnitas in prælatis eſt peccatū mortale.

f ¶ Plus iacet.] In prælatis eſt taciturnitas mortale peccatum, vt 44. diſtinct. ſic rector. 40. diſtin. ſi Papa. in alijs eſt veniale.

g ¶ Ieiunantibus.] Sed nonne comedere ante horam comedendi eſt mortale peccatum. 1. vt de conſec. diſtinct. 1 ſolent. & diſtinct. 5. quinque modis? Sed non intelligas de ieiuniis ſtatutis: ſed de illis quæ quilibet pro ſua voluntate ſeruat 76. diſtinct. vtinam.

1 Quęrit, nō aſſerit. nam hoc dicere eſſet durū. Archi.

h ¶ Tardius.] Sic peccatum eſt, aliquid tardius dare. 13. quæſt. 2. qui oblationes. 16 q. 1. decimæ.

ADDITIO. Dic quod ipſum ſurgere non eſt peccatum: ſed tarditas & negligentia. cum iſtis concor. ſecundum Hug.

i ¶ Excepto.] Arg. contra H. qui dixit quod vir non poteſt cognoſcere vxorem quin uenialiter peccet, ut dixit ſupra diſtin. 13. nerui.

K ¶ Deſiderio.] Supple, & cauſa reddendi debiti.

l ¶ Neglexerit.] Hoc eſt in prælato mortale, vt 90 d. præcipimus.

n ¶ Adulari.] 22 q 2. primum Contra 11. q. 3. nemo peritorum. & 46 diſt. clericus qui. Solu. Tribus modis adulatur quis: vel atribuendo alicui homini bonum quod non habet. vel nimium extollendo bonum, quod habet. vtrunque iſtorum eſt veniale. vel approbando malum, quod habet: & illud eſt mortale. 11. quæſt. 3. vę. qui dicitis.

Adulatio multiplicitur…

o ¶ Vel ſumptuoſa.] 41. diſt. non cogantur.

ADDITIO. Hoc vult ſonare iſta concor ſicut infirmatur diues, ſi vtatur vilibus: ita infirmantur pauperes, ſi utuntur delicioſis, ſecundum H. Archid.

p ¶ Iuramus.] Intellige cū quis iocando iurat. Nam pro temerario iuramento bene peccat aliquis mortaliter, licet,

Iuramentum … an temp… ſit mortale peccatum.

licet non tanta pœnitentia imponatur ei,ſicui ſi ſolemniter,& ex diſcretione iuraſſet,vt 22.q.4 qui ſacramento. Idem dico in iuramento per metum extorto, vt ext. de iureiur.verum. Contra 2. q.4. nos ſanctorum. Sol. ibi de ſolemni,hic de non ſolemni.

a ¶Te-

peeramus,& cum omni facilitate, vel terminate [a] maledicimus,cum ſcriptum ſit:[Neque maledici re gnum Dei poſſidebunt.

1.Cor.6.

α ¶Res contra.] *Sic fere in gl.ord.ad vocem illam:*irreprehenſibilem.*& eſt epitome quadam verborum B.* Hieronymi *in epi. ad Oceanum,explanantis locum* Apoſtoli *ad Timotheum, & ad Titum.*

β ¶Vnde ibi.] *Ideſt non apud B.Paulum ſed in gl.ord.ad locum B.Pauli. Sumpta autem ſententia eſt ex B.Auguſtino ex tractatu 41.ad c.8.Ioannis. eiuſque verba habentur, & apud Bedam ad eundem B.Pauli locum,& infra d.81.c. Apoſtolus,primo.*

γ ¶Remordeat.] *Sequebatur in vulgatis:* Vnde Hieronymus ſcribit in eadem epiſtola ad Titum:] *qua verba ſunt inducta,quoniam in nullo manuſcripto ſunt inuenta: habentur autē infra ead.ante c.primum.*

δ ¶Vnde Beda.] *In commentarijs ipſius ad c.5.epiſt. Iacobi ad illa verba:* confitemini alterutrum,*ſic legitur* : In hac autem ſententia, illa debet eſſe diſcretio , vt quotidiana leuiaque peccata alterutrum , coæqualibus confiteamur . eorumque quotidiana credamus oratione ſaluari: porro grauioris lepræ immunditiam iuxta legem ſacerdoti pādamus , atque ad eius arbitrium,qualiter & quanto tempore iuſſerit purificari curemus

ε ¶Nullum peccatum.] *In gl.ord.in c.11.1.Corin.ad ea verba:* reus erit corporis,& ſanguinis Domini.*citatur hac ſententia ex B.Aug.homilia 24.in Ioannem,in hac verba* Nullum peccatum veniale eſt.dum placet quantumcunque paruum:ſicut mortale,ſi vere diſplicet,nullum iudicatur.

Item Gregorius Dialo.l.4.c.39.

¶Quæ ſunt venialia peccata , quæ poſt hanc vitam purgantur. Cap. IIII.

Matth.12.

QValis hic [b] quiſque egreditur,talis in iudicio [c] præſentatur: tamen de quibuſdam leuib. culpis [d] eſſe ante iudicem purgatorius ignis credendus eſt [e], pro eo, quod veritas dicit:[Quia ſi quis in ſpiritum ſanctum blaſphemiam [f] dixerit,neque in hoc ſæculo remittetur ei neque in futuro.] in qua ſententia datur intelligi, quaſdam culpas in hoc ſœculo, quaſdam verò in futuro poſſe laxari . Quod enim de vno negatur [g], conſequens intellectus patet,quia de quibuſdam conceditur. Sed tamen,vt prædixi , hoc de paruis , minimiſque peccatis fieri poſſe credendum eſt: ſicut eſt aſſiduus otioſus ſermo,immoderatus riſus , vel peccatum curæ familiaris , quæ vix ſine culpa [h] vel ab ipſis agitur,qui culpam qualiter declinare debeant, ſciunt; aut in non grauib.rebus error ignorantiæ,quæ cuncta etiam poſt mortem grauant, ſi adhuc in hac vita poſitis minimè fuerint relaxata.

tabitur homo ante Deum in die iudicij. Et rūdet,quòd ſi bonus decedit ,bonus repræſentabitur:& ſi malus decedit,malus repræſentabitur . Sed tamen ſunt quædam peccata in iuſto , quę purgantur poſt mortem : ſcilicet venialia, vt ſermo otioſus : riſus immoderatus: & peccatū curæ familiaris & hoc probat auctoritate Euāgelii dicētis. Si qs dixerit blaſphemiam in ſpiritū ſanctū , nec in hoc ſæculo, nec in futuro remittet ei. Vñ a cōtrario ſenſu apparet,quod peccata q̄dam in futuro remittentur.nam quod de vno negatur, de aliis conceditur.

b ¶ Qualis hinc.] Hoc verū eſt de ſumme bonis, vel sūme malis. nam qaidam ſunt ſumme boni q dam ſumme mali [1].

c ¶In iudicio.] Vt 13.q.2.tempus. Ioa.

d ¶Culpis]Scilicet venialibus.

e ¶Credendus eſt.] Hic vult dicere , quòd quædā culpæ tolluntur per ignem purgatorii, ante diē iudicij.

f ¶Blaſphemia m.] Qui peccat per impotentiā,dicitur peccare in patrem:quia patri attribuitur potentia 24.d.qui epiſcopus.Qui peccat p ignorātiam. dicitur peccare in filiū:quia filio attribuitur ſciētia.39. diſt.ſi iuxta: Sed qui ex contēptu peccat,dr̄ peccare in ſpūm ſctm̄ , vt ille qui eſt obſtinatus in peccato, & illud dr̄ irremiſſibile [2],ideſt non ita de facili remittitur ſicut præcedentia.de pœnitent. d.1.§.poteſt.& d.2. ſciendum.

g ¶Negatur.]Argu. quod de vno negatur, de alio conceditur,vt 16.q.3 de crimine.ff de iudi.l.cū prætor. ſic quod de vno conceditur de alio negatur, vt 45. d.diſciplina.1. q.1. p Eſaiam 33. q. 6.q ſitit 3.Argum.cōtra C.de natu. lib. Authen. item ſi quis. vbi licet vnū nominet,tamen extenditur ad alios.ſi c.61. diſt.miramur.arg.ff.de cuſto.reo. ſi quis.

h ¶Sine culpa.]Similiter militia,mercatio,procuratio, ſiue

1 De hoc ēt no. extra de cele. miſſa cum Matth. in fi.

Peccatur varior modo in patrem,& filium & ſpiritum ſanctū.

2 Quod dic vt legitur,& not. inf. de pœn.d. 1.§. pōt etiam. & d 2. & c. ſciēdū. Arc.

3 In fine.

Negocia multa ſunt quæ vix ſine peccato fiūt

a Temeritate.]Sed ſi ex odio,eſſet mortale,vnde ſequitur, quoniam.

QValis hinc.]CASVS. Quærebatur qualis repræſen-

ſiue adminiſtratio aliqua vix ſine peccato ſit, de pœn. diſt.5 falſas, &c.qualitas.

QVi in aliud.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ ſi quis non egit pęnitentiam in hac vita de aliquo venia li, in futuro ſæculo purgabitur igne purgationis, qui ſuperat omnem pœnam, quam aliquis poteſt pati in hoc mundo.

ALIAS. Hic proſequitur Gratianus ſecundum H. quintã acceptionem huius nominis, crimen, dicens, ꝙ crimen, dicitur quandocunq; irrogat perpetuam infamiam.

d ¶ Reſpondeat.] Sic inf. a diſt. proxi. vna tantum. & 42.d.§.1.& 92.d.in ſacerdotibus.§.1.

SEquitur.] Hæc diſtinct. diuiditur in duas partes. Secunda ibi, [Sicut duabus.] Ioan. de Fan.

CASVS.

[Item Auguſtinus in lib. de vera, & falſa pœnitentia, c.18.]

Infra de pœnit. d.7. c.vlt. § fin.

¶ De eodem. PALEA. Cap. V.

QVi in aliud ſæculum diſtulit fructum conuerſionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic autẽ ignis, & ſi æternus non ſit, miro tamen modo grauis eſt. Excellit enim omnem pœnam, quam vnquam aliquis paſſus eſt in hac vita, vel pati poteſt α.

α ¶ Vel pati poteſt.] *Hæc verba non ſunt in originali, neque infra de pœnit. diſt.7.c.vlt.§ fin. vbi de hoc idem recitatur.*

Alias autem ea tantum delicta ſignificat, quorum eſt perpetua infamia.

In commentarijs ad c.1.

Vnde Hieronymus ſcribit in eadem epiſt. ad Titum. cap.1.

¶ A die baptiſmi ſine crimine debet inueniri, qui in epiſcopum eſt ordinandus. Cap. VI.

PRimum [a] itaq; ſine crimine iubetur eſſe † epiſcopus, quòd puto alio verbo ad Timotheum, irreprehenſibilẽ nominatum; non quòd eo tantum tempore, quo ordinãdus eſt ſine vllo ſit crimine, & pręteritas maculas noua conuerſione diluerit: ſed quòd ex eo tempore, quo in Chriſtum renatus eſt, nulla peccati conſcientia remordeatur. Quomodo enim poteſt, præſes [b] eccleſiæ auferre malum de medio eius, qui in delicto ſimili corruerit? aut qua libertate corripere [c] peccantẽ poteſt, cum tacitus ſibi ipſe reſpõdeat [d], eadem admiſiſſe, quę corripit.†?

† *ſit*] orig.

1.Cor.5.

Ecce, qui ordinandus eſt in epiſcopum, non ſolum tempore ſuæ ordinationis, ſed etiam omni tempore poſt baptiſma a crimine immunis eſſe debet.

† Cõcord. l. frater a fratre. ff. de cõ. di. indeb. & l. altius. ff. ſer. vendi.

DISTINCTIO XXVI.

SEquitur [e] *in vtraque epiſtola, [vnius vxoris virum.] poſt baptiſma videlicet, non ante baptiſmum.*

1.Tim.3.& Tim.1.

vnde Hieronymus α *ſcribit ad Oceanum epiſt.83.*

PRimum.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quòd, qui eligitur in epiſcopum, debet eſſe ſine crimine, & ſine criminali infamia poſt baptiſma, nec ſufficit, ſi eo tempore ſit ſine crimine, quo eſt ordinandus, cum forte per pœnitentiã diluerit peccata ſua. Quomodo. n. poterit alios corrigere qui in ſimile corruit delictum?

Promoueri vtrum poſſit ille qui ſemel peccauit.

a ¶ Primum.] Ex hoc ca. tres oriuntur opiniones. dicit H. ꝙ q ſemel peccauit, non poteſt amodo ꝓmoueri, vel aliquos act' legitimos exercere, vt hic, & 48.d. qm̃. & 1õ.q.7. ſi qs omnem. & 50.di. illud. & 6.q.1. qui crimẽ. & 6.q.1. ĩ ſcripturis in fi. & extra de tempo. ordi. cap ex tenore. Et arg. ꝓ eis, ff. ď ædil edict. qs ſit fugitiuus. l. reſponſo. fur, enim nõ purgat vitium furti licet rẽ reſtituat. ff. de furtis, qui ea mẽte, nec raptor vitiũ rapinę. ff. vi bono. rap. l. penu. Alii dicunt. quod poſt quodlibet mortale acta pœnitentia poteſt quis promoueri, niſi ſit crimen enorme, vt 82.d. Apoſtolus. Et eſt arg. ad hoc 50. diſt. ferrum. ff. de ædil. edic. quod ita ſanatum eſt l. quia ſtatus noſtri tpis, &c. vt 84.d. fraternitatis, & dicunt, quod ille can. non corrigit alios, qui de rigore loquuntur. Tertii dicunt, ꝙ quantumcunque ſit graue delictum, dummodo ſit occultum poſt pęnitentiam non impedit promouendũ, vt 50. diſt. de his. Ego credo, ꝙ ſiue ſit occultum, ſiue manifeſtũ, dũmodo ſit enorme, impedit ꝓmouendum, licet egerit pnĩam. 50.d. miror. Io. Sed certè hoc non eſt verũ, licet Io. hoc dicat. nam ꝓ occulto crimine nemo repellitur poſt pnĩam, niſi in homicidio, vt dicit noua decr. extra de tẽp. ord. c. vlt. quę declarat hoc totum. Ber.

1 Ad idem de pœ. diſt. 1. quantuslibet. & c. quã orbem ver. neq; .n. &c. & 32.qõ. 1. qp aũt, in ſi. 56 diſt. nunquam. nam Deus vitiis tantum iraſcitur, non hoĩbus. de pœn diſt. 1. quamobrẽ. Arch.

b ¶ Præſes.] Ideſt, epiſcopus.

c ¶ Corripere.] No. quod poteſt quis accuſari de peccato de quo pœnituit. 33.q.2 admonere.

CASVS. Supra tractatum eſt primum cap. apoſtolicæ regulæ, ſ. oportet epiſcopum eſſe ſine crimine: quod intelligitur non ſolum ſuæ ordinationis tempore, ſed etiam omni tempore poſt baptiſmum. In hac vero 26. diſt. proſequitur ſecundum c. apoſtolicæ regulæ. ſ. oportet epiſcopum eſſe monogamum, ideſt, vnius vxoris virum, i. non plurium. & hoc intelligitur poſt baptiſmum: quod probatur per ſequens capitulum quod abrogatum eſt.

Bigamus pp quatuor rões ꝓmoueri non poteſt.

e ¶ Sequitur.] In hac 26. diſt exequitur ſecundum præceptum apoſtolicæ regulæ, oportet epiſcopum eſſe vnius vxoris virum, quod negatiuè exponitur, i. non plurium. tamen in caſu neceſſitatis bigamus promouetur vſque ad ſubdiaconatum, vt 34.d lector. Aſſignantur autem quatuor rationes, quare bigamus non poſſit promoueri. Vna propter defectum ſacramenti; quia non eſt ibi ſacramentum vnitatis, cum carnem

ſuam

ſuam diuiſerit in plures, vt inf.ea.acutius. Itē pp prærogatiuam ordinum, vt inf.ead. vna. Item pp ſignum incontinentiæ, ex eo, quòd de una tranſiuit ad aliam, vt 82.diſtin.propoſuiſti. Item ex eo, q̄ non habet frontem hortandi ad viduitatem, vt inf.ead.vna, in fi.

Vnius.]

¶ Poſt baptiſmum debet eſſe monogamus, qui in epiſcopum eſt ordinandus. Cap. I.

Beda, & gl. ord 1. Tim.3.ad, hęc verba.

†Gloſſa nō habet.

VNius [a] vxoris virum, id eſt, monogamum [b] poſt baptiſmum [c] Si enim, & ante coniugem habuit, quæ obierit; non ei imputatur, cui prorſus nouo [homini † [d] nec ſtupra, nec alia, quæ ante fuerunt, iam obſunt.

α ¶ Hieronymum..] *Sententiæ quidem huius, & ſeq ſunt Patrum, qui citantur, id eſt, Hieronymi. & Auguſtini: verba tamen ipſa potius videntur ſumpta ex collectaneis Bedæ, & ex gl.ord huius quidem capitis in primam ad Timot.c.3.ſeq.vero in epiſtolam ad Titum c.1.*

† In gl. or. in c.1. epiſ.ad Titum, ſumpta tamen ſnīa ex. B.Aug.in lib.de bono coniugali, c.18. 26.q.3. ca. cautius. Iuo p.8 c.294. Pann.l.6.c 66. Anſ.l.9.c.59. Poly.l.2.tit.31. 1.Cor.7.

Auguſtinus vero contra teſtatur ſcribens † in epiſtola ad Titum.

¶ Qui ante baptiſmum habuerit vnam, & poſt baptiſmū] aliam ordinandus non eſt. Cap. II.

ACutius intelligunt, qui nec eū, qui cathecumenus, vel paganus habuit alteram, ordinandū cenſuerūt: quia de ſacramento [e] agitur, non de peccato α. Nam in baptiſmo, peccata omnia dimittuntur: & qui dixit, [Si nupſerit virgo, non peccat] ſatis declarauit nuptias non eſſe peccatum. Propter ſanctitatē autem ſacramenti, ſicut fęmina, ſi catechumena vitiata eſt, non poteſt poſt baptiſmū inter Dei virgines conſecrari [f]; ita non abſurdè viſum eſt bigamum non peccaſſe, ſed normam ſacramenti amiſiſſe, non ad vitæ meritum, ſed ad ordinationis eccleſiaſticæ ſignaculum neceſſariam. Et ſicut plures antiquorum patrum vxores, ſignificauerunt futuras ex omnibus gentibus eccleſias, vni viro ſubditas, id eſt Chriſto: ita noſter antiſtes, id eſt, epiſcopus vnius vxoris vir ſignificat [g] ex omnibus gētibus vnitatem vni viro [h] Chriſto: ſubditam [i].

2 ¶ Itaque ſicut duobus dominis ſeruire, ſic ab vno Deo apoſtatare, & in alterius ſuperſtitionem ire, non licet †.

Matth.6.

† Concor. lex in l naturaliter. quem uide C de epiſc. & cler.

α ¶ De peccato.] *Sequebatur*, propter ſanctitatem ſacramē-

VNius] CASVS. Quæſitum fuit à Hiero. vtrum cap. apoſtolicæ regulæ; oportet epm eſſe monogamū, intelligatur ante bagtiſmum, uel poſt. Et reſpondet, q̄ poſt baptiſmum, & non ante. ſi enim ante coniugem habuit, non imputatur ei, ſicut nec ſtuprum;

a ¶ Vnius.] Id eſt, non plurium. ſic extra de teſti. licet. Et ſic uerba affirmatiua exponuntur negatiuè, ut 1.q. 1. iud ces.23 q.4.ſi ea.

b ¶ Monagamum.] Mones unum, gamos mulier uel nuptiæ. indè monagamus, ſcilicet, qui unam tantum habuit uxorem. H

c ¶ Poſt baptiſmum.] Non dicit uerum: quia matrimonium non ſoluitur in baptiſmo, ut inf ea cap. deinde. & malè ſentit hic Hieron. unde Augſtinus eum corrigit in proximo cap.

d ¶ Noue homini] Sub eo modo loquendi ſeruus poſt manumiſſionem dicitur nouus homo, ut ff.de adi.leg. ſi ſeruus legatus & alia lex dic t, q̄ poſt manumiſſionem alius intelligitur, ut ff.de ſolu. qui res. §.aream.

ACutius.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte probat Aug. q̄ ille qui habuit vnā coniugem ante baptiſma, & aliam poſt, promoueri non poteſt, cum ſit bigamus, & hoc fit non pp peccatum, quod cōtraxit, ſed pp ſacramenti defectum, quod ī eo deficit, cū hic non de peccato, ſed de inordinatione agat. Et ſi cathecumena fuerit ante baptiſmū corrupta, licet poſtea baptizetur, tamen nō poterit inter virgines cōſecrari. in ſecunda parte, quæ īcipit ibi. [Sicut.] dicitur, q̄ ſicut vnitas vni viro id eſt, Chriſto debet eſſe ſubdita, & non diuerſis, id eſt, Deo, & diabolo, ita à Deo recedere in ſuperſtitionem diaboli non licet. Vel intellige ſic, vt faciat ad propoſitum Gratiani, id eſt, ſicut duobus coniugis nō poteſt aliquis deſeruire ſimul, ſic ab vno cōiugio in aliud ire non licet: quia talis apoſtataret à via ordinandi.

e ¶ De ſacramento.] Senſus eſt, bigamus non repellitur, quia peccauit, ſed propter ſacramenti defectū, q eſt in eo. extra de biga. à nobis. & c. nuper Et no. q̄ ī matrimonio triplex deſignatur ſacramētum 1. cōiunctio animorum per verba de p̄ſenti, deſignat coniūctionem fidelis animæ ad Chriſtum, ſed commixtio carnis deſignat coniunctionē Chriſti, & eccleſię, vt extra de biga. debitū. Item deſignat ibi vnio deitatis cum humanitate, unde conſecr. diſt.2.in Chriſto. & illam deſignat coniunctio corporum.

2 Hic uideas q̄d dicā de pęn.diſt.2.§ Adā. ſuper glo. dicens hoc, &c. Archidia.

f ¶ Conſecrari.] Quæri conſumet, cum conſecratio epi maior ſit & dignior q̄ uirginum, quare poſſit conſecrari in epiſcopum, qui non ſolum uxorem habet, ſed ēt poſt mortuam uxorem habuit concubinam, ut 33.diſ. habuiſſe. & 34 diſt c.fraternitatis, & ſi qua fuerit corrupta uel ante baptiſmum uel poſtea, non poſſit inter ſacras uirgines conſecrari, ut 20.q.1.iuuenculas? Rñdetur, ſacra uirgo ſignificat eccleſiam triumphātem, ubi non eſt macula neq; ruga 21.diſt. quamuis. ſed epiſcopus eccleſiam militantem, ubi ſunt boni. & mali.31 d. quoniam: 1.q 3.audi.

Corruptus in epm conſecari pōt, ſed non corrupta inter virgines.

g ¶ Significat] Et ita * ipſe epiſcopus eſt ſacramentum, ſicut aqua ipſa 1.q.1.detrahe uerbum ab aqua, quid erit niſi aqua?

* *Neq; eps neq; aqua proprie eſt ſacramentum. Vide Turrecremata hic.*

h ¶ Vni uiro] id eſt, Deo, & non diabolo, & ſic bene aptatur ſequens littera.

i ¶ Subditā.] id eſt, nō ab eo diuiſam & bene ſequitur,

ti,ſicut ſi fœmina,&c.*Reſtitutus eſt totus hic locus ex gloſ. ord. Nam apud B.Auguſtinum, & reliquos collectores copioſior etiã eſt.*

Item Innocentius Ruffo, & Euſebio, & cęteris epiſcopis Macedon.epiſt.22.c.2.

¶Bigamus[a] probatur,qui ante baptiſmum habuerit vnã, & poſt baptiſmum alteram. Cap. III.

DEinde ponitur non dici oportere bigamum eũ, qui catechumenus habuerit atq; amiſerit vxorẽ,ſi poſt baptiſmum fuerit aliam ſortitus, eamque primam videri, quæ nouo homini copulata ſit:quia illud coniugium per† baptiſmi ſacramentum cum cęteris [a] criminibus ſit ablutum†,Quod cum de vna utique dicitur,certè,ſi tres habuerit in vetere poſitus homine vxores β,erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt,ſic interpretantibus prima,& virginis æquè [b] nomen accipiet,quæ quarto ducta eſt loco. Quis(oro)iſtud non videat contra Apoſtoli eſſe pręceptum,qui ait, vnius vxoris virum oportere fieri ſacerdotem ? Sed obijcitur [c], quod in baptiſmo totum quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit ſolutũ. Dicite mihi (cum pace veſtra loquor)crimina tantum dimittuntur in baptiſmo,an & illa, quæ ſecundum Domini † præcepta, ac Dei cõſtituta complentur?Vxorem ducere crimen eſt, an non eſt crimen?Si crimen eſt.ergo(præfata venia dixerim)erit auctor in culpa:qui,vt crimina committerẽtur, in paradiſo præcepit γ, cum ipſe eos benedixit. Si vero non eſt crimen,quia quod Deus inſtituit †,nefas ſi crimẽ appellari,& Salomõ addidit,[Etenim à Deo præparatur viro vxor,]quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſsũ quod auctore Deo legitur conſummatum ? Quid de talium [d] filijs percenſetur? Nunquid non erunt admittendi in hæreditatis conſortio †, quia ex ea ſuſcepti ſunt,quæ ante baptiſmum fuit vxor,eruntque apoellandi vel naturales [e], vel ſpurij;quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud (vt vobis videtur) quod poſt baptiſmum aſſumitur?Ipſe Dominus,cum interrogaretur à Iudęis , ſi liceret dimittere vxorem,atque exponeret fieri non debere,addidit[Quod ergo Deus iunxit,homo non ſeparet.] Ac ne de his locutus eſſe credatur,qui poſt baptiſmum ſortiuntur [f]: meminerint hoc & à Iudęis interrogatum ,

Burc.l 4.c.58. Iuo p 1.c.292.& p.8. c. 303. Poly.l.6.tit. 4.

† *poſt* orig. † *al. ablatum.*

1.*Tim.3.ad Tit.c.1.*

† *legis*] orig.

Gen.1. † *iunxit*] orig. *Prou.19.*

28.q.1.[nunquid. † *al. conſortium.*

Matth.19.

DEinde.] CASVS. Hoc c,diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ Ruffus, & Euſebius, & cæteri [a] epiſcopi Macedoniæ tres prauas opiniones habebant. Prima erat,qđ ille non debet bigamus reputari,qui ante baptiſmum habuit vnam, & poſtea aliã, & eam quã poſt baptiſmum aliquis habuit, videri quaſi nouo homini copulatam. Sed hanc opinionem reprobat Innoc. per duo inconuenientia. Primum eſt, ꝙ ſecũdum illorum opinionem, ſi aliquis ante baptiſmum tres habuerit vxores.& poſt baptiſmum quartã, quæ quarta eſt, erit prima ſecũdum eos. Secundum inconueniens eſt. ꝙ hæc talis q̃ quarto ducta eſt, debet loco virginis reputari Secunda opinio erat, ꝙ totum quidquid agit homo ante baptiſmum , in baptiſmo deletur,qđ Inno. reprobat, cum in baptiſmo tantum peccata deleantur, & non matrimonia, cũ Deo auctore ſint cõſtituta. Tertia opinio erat, ꝙ matrimonium ante baptiſmũ non erat legitimum: & hoc improbat tali ratione: quia ſi hoc verum eſt, filij inde nati non erunt legitimi, nec hæreditatem habebunt, ſed erunt ſpurij vel naturales . Hoc etiam improbatur auctoritate Domini : nã interrogatus à Iudæis, ſi liceret homini dimittere vxorem ſuã, reſpõdit : Quos Deus coniunxit, homo nõ ſeparet:& de his tãtum loquebatur, ſcilicet Iudæis, qui ante baptiſmum contraxerunt. In ſecunda parte, quæ incipit ibi,[Quæro,& ſolicitus.] reuertitur Innoc. ad ſecundã opi. & eã improbat duabus rationibus vſque in finem. Prima eſt, ꝙ ſecundum hoc filij nati ante baptiſmum & poſt non erunt fratres , nec inter eos erit familiæ erciſcundæ iudicium , quod eſt abſurdum . Secunda eſt quia ſecundum hoc,bona quæ facit aliquis cathecumenus,non proſunt ei, ſi quod ante baptiſmum geſſit , in baptiſmo deletur , quod non fuit verum in Cornelio Gentili , nec in præceptis legalibus diligenter impletis. Et ſic concludit, ꝙ per baptiſmum non aboletur matrimonium, ſed peccatum.

a] Cũ cæteris.]Impropriè ponitur hæc dictio,cæteris ,

vt ibi; & cum eo alij duo latrones.ſic 56.diſt.Cœnomanenſem 1.34.diſtin.ſi quis viduam.8.qõ.3.Artaldus vnde licet ſic inueniatur ſcriptum in aliquo inſtrumento ; hæc eccleſia cum cæteris capellis, per hoc non probatur eccleſiam iſtam eſſe capellam .

ADDITIO. Argu. contra 1.q.7. & ſi illa,in prin.vbi de hoc.Arch.

b ¶ Æquè.]ideſt,ſimili ratione.

c ¶ Sed obijcitur.] Nunc obijcit contra ſecundam opinionem.

d ¶ Quid de talium.] Hic obijcit contra tertiam opi.

e ¶ Vel naturales.] Qui dicuntur legitimi, qui naturales,habes 32.q.4. liberi. qui ſpurij. ff. de ſtatu homi. l. vulgo.

f ¶ Sortiuntur.]Vxores,& viros.

Cæteri & alij qñq; ponuntur impropriè. 1 Et c. apoſtolica. & c. quia.ſic conſt.pri. 1 §. debil. Arch.

a ¶ Reſpon-

a ¶ Reſponſum.] No. interpretandas eſſe locutiones, ſm perſonas, q̄ loquuntur, quid vel quibus loquuntur, vt hic, & 1. q. 7. dici. & extra de maiorit. & obed. ſolitæ. & q perſona loquens comprehenditur in generali ſermone, argum. ff. de pignor. Paulus. §. vltimo. Sed contra arg. C. de ſolu. inquiſitio, & arg contra. ff. locati. qui inſulam. §. ult. ubi nec dominus, nec familia excipitur in generali ſermone.

Perſona loquẽtis an in generali ſermone comprehẽdatur.

b ¶ Auctoritate.] Quod enim ratione probari non poteſt, extirpandum eſt, vt 68. diſt. choriepiſcopi.

c ¶ Lex præcepit.] 23. q. 3. qui peccat., non peccat legis auctoritate &c.

d ¶ Deſtinatos.] Quid de hoc iuris ſit, habes 23. q. 5. reos.

& Iudæis eſſe reſponſum [a]. ¶ Quęro, & ſolicitus, quæro, ſi vna eademq; ſit vxor eius, qui ante catechumenus, poſtea ſit fidelis, filioſq; ex ea, cum eſſet cathecumenus, ſuſceperit: ac poſtea alios, cũ fidelis; vtrum ſint appellandi, fratres, an non habeant poſtea, defuncto patre, erciſcundæ hæreditatis conſortiũ, quibus filiorũ nomen regeneratio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atq; iudicare abſurdũ eſt, quæ (malum) ratio eſt, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari, quàm aliqua auctoritate [b] roborari) cum nõ poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit [c] & Deus iunxit? Nunquid ſi quis cathecumenus virtutibus ſiudruerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos [d] qualibet rõne eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit: quæro, ſi hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit, quia per baptiſmum, eorũ, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Corneliũ orationibus, atq; eleemoſynis vacantem, angelum audientẽ per reuelationem, ipſumque, Petrum videntem; nunquid per baptiſmum hæc illi ablata ſunt; propter quæ ei baptiſmus videtur eſſe conceſſus [e]? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur: quia quidquid bene geſtum fuerit, & ſecundum præcepta legalia cuſtoditum, non poteſt facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non poteſt dici peccatum, & quod peccatum non eſt ſolui inter peccata [f] credi omnino non debet: eritque integrum æſtimare aboleri non poſſe prioris nomen vxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quod † ex Dei ſit voluntate completum.

Act. 10.

† *al. quia.*

α ¶ Bigamus.] *Rubricæ huius capitis, & ſequentis, quæ in codicibus impreſſis erant tranſpoſitæ, in ſuum locum ex aliquot manuſcriptis ſunt reſtitutæ.*

β ¶ Homine vxores.] *Sic in omnibus manuſcriptis, & apud Burchardũ, & Iuonẽ par. 1. c. 292. quamuis in originali, & apud eundẽ Iuonem par. 8. cap. 303. paulo aliter, & obſcurius legatur.*

γ ¶ Præcepit.] *In orig. & apud cæteros collect. legitur:* in paradiſo cum ipſe eos iungeret, benedixit.

δ ¶ Qui poſt baptiſmum.] *Apud Burchardum, & Iuonem in prima parte legitur,* quæ poſt baptiſmum ſortiuntur. *Sed in originali, & apud Iuonem p. 8. & in Pannormia, & infra* 28. q. 1. *cap. nunquid hoc modo,* qui poſt baptiſmum vxores ſortiuntur: *Verum ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

ε ¶ Ipſumque Petrum.] *Apud Innocentium in codice canonũ, & Burchardum eſt:* atq; eleemoſynis reuelationem, Petrũque ipſum vidiſſe, *Apud ipſum Innocentium in tomo conciliorum:* per reuelationem angelum, Petrumque ipſum vidiſſe. *apud Iuonem*: Petrum ipſum reuelatione vidiſſe.

e ¶ Cõceſſus.] Quaſi dicat, eadem cauſa non operatur contrarios effectus. ſic 57. diſt. ſi qs in ęgritudine, ſicut editum ſolutio non parit liberationem, & repetitionem, vt ff. de ſolut. qui hominem. §. vlt. extra de bap. maiores.

Cauſa eadẽ diuerſos effectus non operatur.

f ¶ Inter peccata.] Videtur ergo, q infamia contracta ante baptiſmũ non tollit per baptiſmũ, & ita q ante baptiſmum fuit infamis, poſtea põt promoueri, vt 48. di. qm̃. & 1. q. 7. ſi quis oẽm. Hoc non credo. ſed dico infamiã & irregularitatẽ ex ꝓprio delicto prouenientẽ tolli in baptiſmo: q: dona baptiſmi ſunt ſine oĩ pœnitentia, & ſatiſfactione, vt de cõſecr. diſt. ſine. Si eñ peccatum non deleretur quãtũ ad infamiã, adhuc poſt baptiſmũ obeſſet, qd̃ negat Ambr. inf. ea. vna. vnde ſi aliquis occidit mille homines ante baptiſmum omnis infamia, & irregularitas tollit, vt 51. diſ. ſi quis poſt acceptum. hoc etiã patet in Paulo: q ante baptiſmũ fuit homicidia: & tñ poſtea factus eſt apoſtolus, vt 50. diſt. §. econtra. Si obijcis, q ſm hoc illa, quæ corrupta eſt ante baptiſmũ, poſt baptiſmum non ſit irregularis: & ideo debet conſecrari: bene concedo, q non eſt irregularis: ſed tñ impeditur conſecratione pp defectum ſacramẽti. Sed quare repellit mulier ꝑtextu fornicationis, q̃ ante baptiſmũ cõmiſit, vt ext. de diu. gaudemus. in fi. ſic vt in promouẽdo. Sed hoc ideo eſt, quia illud delictum non tñ vxorem. ſed ẽt virum maculat, ut 32. q. 1. in coniugio. Sic vides, q per libertatem tollitur delictum, uel infamia quam quis in ſeipſo commiſit: ſed illud

Baptiſmus tollit infamiam pręcedentem.

Arg. ꝯ. de cõſec diſ. 4. nõ ex quo. in fi. Archid.

illud delictum quod in alio commiſit, non tollitur, ut ff. de his qui not. infa. l. penult. & l. athletas. §. Pomponius. Præterea per baptiſmum tollitur crimen præcedens; non tamen tollitur exceptio competens ex crimine 1. ſicut per pœnitentiam tollitur crimen, non tamen exceptio competens ex crimine, vt ſ. diſt. prox. c. ult. & 33. q. 2. admonere. Io. Quod autem hic dr, non eſt peccatum, ſed ſequela peccati, ſ. infamia ex peccato contracta. ſecus autem eſt in illa quæ nõ puenit ex peccato, ſed ex conſtitutione eccleſiæ, vt in illa quæ inuita eſt corrupta, vt ſu. ea. c. 2. & in iudice, & executore, vt 50. d. ſi quis viduã, & 51. diſ aliquãtos. & tamẽ nõ peccant tales. ſi. 23. q. 5. miles. Sed ſm Hug. videtur ſequi inconueniẽs, ſ. quod melioris conditionis ſunt delinquentes, q̃ illi qui non deliquerũt. 34. diſt. fraternitatis 9 q. 3. mandamus in glo. non quòd. ſed hoc contingit uirtuti ſacramenti.

1 Idẽ not. Innoc. extra de diuortijs gaudemus. ibi uideas. & idẽ no j. 28. q. 1. ſi quis. Arch.

e ¶Sacerdotis.] Idem de quolibet ſacro ordine. 42. diſt. quieſcamus.

QVi ſine crimine.]. CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ille qui habuit tantum unam uxorem, & eſt ſine crimine, promoueri poteſt: qui uero bis contraxit, licet non peccauerit: tamen prærogatiua ſacerdotij eſt exutus, nec poterit promoueri.

Item Ambroſius lib. 1. de officijs, c. ult.

¶In baptiſmate culpa dimittitur, non lex coniugij aboletur. Cap. IIII.

VNa tantum, nec repetita nobis copula permittit, & in ipſo coniugio lex eſt non iterare cõiugium, nec ſecundæ coniugis ſortiri coniunctionem. Quod pleriſq; mirum uidetur, cur etiã ante baptiſmum iterata *a* coniugia electioni muneris, & ṗrogatiuæ ordinationis [a] impedimenta generent, cum ẽt delicta obeſſe non ſoleant [b], ſi lauacri remiſſa fuerint ſacramento. Sed intelligere debemus, quia in baptiſmo culpa dimitti põt, lex aboleri non poteſt. In coniugio nõ culpa, ſed lex eſt. Quod culpæ eſt igitur in baptiſmo relaxatur, quod legis eſt, in coniugio non ſoluitur. Quomodo autem poteſt hortator [c] eſſe viduitatis, qui ipſe coniugia frequentauerit?

Iuo p. 8. c. 291. Pann. li. 6. c. 64.

a ¶Litera.] *Apud B. Ambroſium locus hic variè legitur. Nam in antiquis impreſſionibus habetur,* iterato coniugio, *in recentioribus vero,* iterati coniugij, *itemque in Pannormia, & apud Iuonem. In his tamen, quæ ſequuntur, concordant. ſic legendo,* ad electionem muneris, & prærogatiuam ordinationis impedimenta generentur.

Ioannes etiam Baptiſta dũ Herodem ab inceſtu prohiberet dicens. [Non licet tibi habere uxorẽ fratres tui] euidenter oſtendit inter infideles coniugia eſſe. Vnde datur intelligi, quòd bigami dicuntur nõ ſolum qui poſt baptiſma cõiugia frequentant, ſed etiam qui ante baptiſmum unam, & poſt baptiſmum alteram habuiſſe probantur. Bigamus [d] *uero in ſacerdotem ordinari non debet; non quia deliquerit ſecundam accipiendo vxorem; ſed quia prærogatiua exutus eſt ſacerdotis* [e].

Matth. 14.

Vnde Ambroſius ad Vercellenſis, lib. 10. epiſt. 82.

¶Non peccat bigamus, ſed prærogatiua ſacerdotis exuitur. Cap. V.

QVi ſine crimine eſt vnius vxoris vir, tenetur † ad legem ſacerdotij ſuſcipiendi. Qui autẽ iterauerit cõiugium, culpam quidem non habet coinquinati, ſed prærogatiua exuitur ſacerdotis.

Iuo p. 8. c. 290. Pann. lib. 6. c. 63. † *al. teneatur.*

DISTINCTIO XXVII.

Q*Vod au-*

VNa tantum.] CASVS. In hoc cap. dicitur, quòd ſi quis iterauerit coniugium, ideſt ſecundam habuit uxorẽ, non poteſt poſtea pmoueri ſecundum legem promotionis: quod quibuſdã mirũ videtur, ſ. vt matrimonia ante baptiſmum contracta obſint: peccata vero non obſint uolentibus promoueri: qđ non debet uideri mirum cum peccata in baptiſmo deleãtur, bigamia uero non. Per §. autem ſequentem, qui planus eſt, probatur, quod bigami reputãtur, nõ ſolum qui ante baptiſmum, ſed etiam qui poſt cõiugia frequẽtauerunt.

¶Caſus ſeq. §. pàtet.

a ¶Ordinationis.] Si. j. 32. d. ſeriatim.

b ¶Non ſoleant.] Ergo infamia ex delicto proueniens non nocet quantum ad legem promotionis. ſ. per baptiſmum deleta.

c ¶Hortator.] Sic 25. diſt. c. ult. & 47. diſt. c. ſicut hi. §. neceſſe.

d ¶Bigamus.] Bigamus componitur a bis, & gamus, quod eſt mulier, uel uxor. & ſic dicitur bigamus, qui duas habet uel habuit uxores. Arch.

QVòd autem.]. Hæc diſtin diuiditur in duas partes. In prima intendit Gratianus ſuperficialiter allegãdo probare, quòd ſi diaconus fuerit proteſtatus, ꝙ non poterit cõtinere: ſi contrahit, tenet matrimonium ſed hoc eſt falſum. Secunda: ibi, [Quidam.[Ioan de Fan.

CASVS.

CASVS. Supra oſtenſum eſt, ꝙ oportet epm eſſe vnius vxoris virũ In hac 27.d.quæritur, an tpe admininiſtrationis poſſit eius coopule fungi, quam vnicam, & virginem habuit? Et rñ ꝙ non. & hoc probatur per ſequens c.

a ¶ Quod autem] In hac 27. diſt. primo ponit inciden-tem

tem [a] vnius vxoris vir epiſcopus eſſe iubetur, quæritur, an de tempore ordinationis hoc ſit accipiendum, vt tempore ſuæ adminiſtrationis, eius poſſit copula fungi, quã vnicam, & virginem ſibi deſponſauit.

Hoc Martinus Papa prohibet dicens.

Apud Martin. Bracarenſem, c.39.

¶ Non ordinetur diaconus, niſi caſtitatem fuerit profeſſus. Cap. I.

Diſt.28. diacon i. Iuo p.7.c.376. Pann.l.3.c.97.

DIaconus [b] qui eligitur, ſi conteſtatus [c] fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non poſſe in caſtitate permanere, hic non ordinetur. Quòd ſi in ordinatione tacuerit [d]; & ordinatus fuerit, & poſtea matrimonium deſiderauerit; alienus ſit a miniſterio, & vacat a clero.

Hac auctoritate datur intelligi, quod illi, qui vxores habent vel accipere volunt, nec diaconi, nec ſacerdotes fieri poſſunt niſi continentiam profiteantur. ¶ Si vero diaconus a miniſterio ceſſare voluerit, & contracto matrimonio licite [e] poteſt vti. Nam etſi in ordinatione ſua caſtitatis votum obtulerit: tamen tanta eſt vis in ſacramento coniugij, quod nec ex violatione uoti poteſt diſſolui ipſum coniugium.

Vnde Auguſtinus in libro de bono uiduitatis ad Iulianam uiduam, c.10.

¶ Nubentes poſt votum non ſunt ab inuicem ſeparandi. Cap. II.

inf 27.q.1. nuptiarum, §.proinde.

2 QVidam nubentes poſt votum [f] aſſerunt adulteros eſſe. Ego autem dico, quòd grauiter peccant, qui tales diuidunt.

c ¶ Si conteſtatus.] No. ꝙ proteſtatio valet, vt extra de no.ope nun.cum ex iniuncto. & inf. diſtin. proxi. diaconi extra quod met.cau. perlatum, & 32.q.1. Lotharius, ff. de neg.ge. Neſſenius, ff. qui mo.pig. vel hy.ſol. ſi debitor, §.1. Arg. cõtra, extra de conſti. cũ M. Ferrarieñſis, ſi de ap. ſolicitudinẽ. Io. Hoc credo tenendũ, ꝙ proteſtatio ſẽp valet facta pſente aduerſario niſi cõtra dicat aduerſarius 3. vel iudex ſi facta fuerit re aduc ĩtegra exiſtẽte, vt in hoc ca. & extra de iu. integrũ reſti. cum veniſſent. niſi in caſib. quibus expreſſum eſt, ꝙ proteſtatio nõ valeat vt ibi extra de conſtit. cũ M. & de ap. ſolicitudinem.

3 Arg. adhoc extra de cle. Cumana Arc.

d ¶ Tacuerit] No. taciturnitatem haberi pro conſenſu, vt hic & 54. d. ſi ſeruus, & 65. d. ſi forte, & 50. q.2. puella. ff ſo. ma. l.2. arg. contra extra de præſcr. nihil Sol. taciturnitas ſemper habetur pro conſenſu, niſi in tribus caſibus. not. 2.q.7. plerumque. Item, & in caſibus illis vbi requiritur expreſſus ẽſus, vt in ſeruitute imponenda nõ ſufficit conſenſus tacitus ſed expreſſus, vt ff. d ſer. vrb. præd inuitũ. Item in procuratore conſtituendo, ff. de procur. filius. §. inuitum. Itẽ in furto, vt ff. de fur. q vas. § vetate. Item in ſoluendo matrimonio, vt ff. de ritu nupt. in eo iure. §. 3 Vel diſtingue. an tale ſit factum quod poſſit fieri me prohibente. in eo caſu nõ obeſt taciturnitas, vt rem meam quis poſſit vendere me inuito, & ideo ibi non nocet taciturnitas, vt ff de contrah. emp. rem alienã ſi autem tale factum eſt, quod non poteſt fieri me prohibente, ibi taciturnitas habetur pro conſenſu 4 vt extra de his, quæ fiunt a præla. cap 2. ſic diſtinguit lex. ff. de re iud. ſæpe. ſic 11.q.3. quando, & extra de ſent. & re iudi. quamuis Io.

Tacens an conſentiat.

4 De hoc ẽt not. extra de pſump. nonne. ibi. videas. Arch.

tem 1 quæſtionem. ſ. an eps poſſit vti matrimonio contracto Secundo ponit contrarietates capitulorum quorundam, quæ loquuntur de vouentibus, & ea ſoluit diſtinguendo inter vouentes ſolemniter, & vouentes ſimpliciter. Et incipit hic tractare de continentia clericorum, & protenditur iſte tractatus vſque ad 36. diſt.

1 Nam vltra propoſitum principale hoc interſeruit de cõtinẽtia clericorũ vſq; ad 3 . d. vt dixi i.a. in r.b. huius libri. Archid. Textum ſimpliciter exponit.

DIaconus.] CASVS. Aliquis volebat in diaconum promoueri ſed caſtitatem ſeruare nolebat: quæſitum fuit an deberet ordinari? Et reſpondet M. Papa, ꝙ non: ſed ſi cum ordinaretur tacuit, & poſt ordinationẽ contraxit, deponi debet.

b ¶ Diaconus.] Secundum, ꝙ patet per §. ſequentẽ, hoc c. poteſt intelligi de matrimonio iam contracto, & de cõtrahendo, & ſm hoc diuerſis modis exponitur litera: ſm, ꝙ intelligitur de contracto, planum eſt, quia iſte M. Papa præceſſit Grg. qui indixit continentiam ſubdiaconis. 31. diſt. ante. ſed hoc expone pro accipiendo, ideſt, pro contracto retinendo Licuit enim etiam tempore Sirij vſque ad Greg. ſubdiaconis vti iam contracto matri. 87. d. quicunque 82. d. propoſuiſti. expone ergo quod dicit matrimonium deſiderauerit 2. ideſt, deſiderauerit, vti iam contracto. Secundum autem, quod loquitur de contrahendo, de diacono fuit tantum quæſitum, & de eo tantum reſponſum. Idem tamen eſt de ſubdiacono inf. d. ſi quis eorum, & ſecundum hoc plana eſt litera. Quod tamen dixi, quod M. præceſſit Gre. H. dicit per chronicam ſuam falſum eſſe, & dicit quod Gregorius præceſſit Martinum lxvj.

2 Scilicet cũ effectu, & de facto contraxerit. Ar.

HAC AVCTORITATE. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupredicto c. ꝙ illi qui hñt vxores, vel habere volunt, nec diaconi nec ſacerdotes fieri poſſunt, ſed ſi diaconus a miniſterio ceſſare voluerit, matrimonio iam cõtracto vti poteſt, quia etſi etiam in ſui ordinatione caſtitatem promittat tamen tanta eſt vis matrimonij, vt ipſum matrimonium non deſſoluatur, & hoc probat per ſequentia. Quod tamen dicitur ab illo ver [ſi vero,] falſum eſt niſi hoc intelligas. in orientali eccleſia.

¶ Caſus autem plani ſunt vſque ad cap. quod interrogaſti.

e ¶ Licite.] Allegando dicit.

QVidam.] Hæc eſt ſecunda pars d. in qua corrigit, & dicit, ꝙ vouentes ſimpliciter, licet non debeant contrahere tamen tenet matrimonium Io. de Fan.

f ¶ Poſt votum.] Quidam dicunt illud votum eſſe ſimplex, quod fit per verba de futuro, vt ego voueo, ꝙ poſt mortem vxoris continebo, hoc votum impedit, vt di-

cunt

cunt,ſed non dirimit matrimonium. Votum ſolemne eſt quod fit per verba de præſenti, vt ego voueo continentiam, iſtud impedit, & dirimit, extra qui cle. vel uo. meminimus, & c. conſuluit. Ego credo tribus modis votum ſolẽnizari, vel per ordinẽ, vel per habitu, vel ex eo quod corã aliquibus teſtibus deuouit ſe alicui religioni. & dic, vt no. 27. q. 1. ca. 1. ioan. Quod Io. dicit de habitu, intelligas ſi recipiendo habitũ fecit profeſſionẽ expreſſam, vel tacitam, vt extra de regu. ſtatuimus, & ca. præced. qa ſolus habitus non ſolẽnizat votum, vt eo. ſit por rectum Bar.

Votum ſolẽnizatur tripliciter.

plana ſunt, & per te videbis.

e ¶Et finxit.] Quædam ſimulatio fit ex honeſta cauſa, quædam ex inhoneſta. Ex honeſta, vt 22. q. 2. vtilem, & 23. q. 2. dominus. Similiter ſi aliquis ſimulat ſe religionem intrare propter timorem, talis ſimulatio non nocet: dum-

a ¶Auguſtinus.] *Verba propria huius capitis non ſunt inuenta apud B. Auguſtinum: ſententia tamen habetur in libello de bono viduitatis. Omnino autem intelligendum hoc eſt de voto ſimplici, vt Gratianus in fine huius diſtinctionis exponit.*

Item Theodorus in pœnitentiali.

¶De eodem. Cap. III.

SI vir ſimplex β votum [a] virginitatis habens adiungitur vxori, poſtea non dimittat vxorem, ſed tribus annis [b] pœniteat.

Ibid. c. ſi quis votũ

β ¶Simplex.] *Abeſt vox iſta ab omnibus manuſcriptis, & infra 27. q. 1. c. ſi quis votum etiam ab impreſſis. In aliquot tamen per uetuſtis, eſt gloſſa interlinearis.*

a Si vir ſimplex votum.] ideſt, propoſitum perpetuæ continentiæ habendæ.

b ¶Sed trib. annis.] Alibi dr̃, quod iſti ſunt peiores adulteris, vt 27. q. 1. nuptiarũ. Quare ergo iſtis tm̃ triennij pœnitẽtia indicitur, cum adulteris ſeptẽnii indicatur. 33. q. 2. hoc ipſum? Itẽ cũ iſti in Deum peccent, grauius eſſent puniendi quã illi qui in hoĩnẽ peccãt, vt 17. q. 3. ſicut qui. 22. q. 1. mouet. Sed iſtud eſt propter bonum matrimonij adiunctum 1 & ſic habes, q̃ minuit pęna delicti ꝓpter adiunctum bonum, vt 32. q. 2. quid qd & q. 4. dixit &c. orig. & 22. q. 2. ſi quę liber.

Nubens poſt votũ, peior eſt adultero.

1 Ad hoc facit, qđ not. 1. q. 1. qbuſdã Inno. hic arg. &c.

Hieronymus γ vero econtra ſcribit.

¶Damnabile eſt vouentibus virginitatem, velle nubere. Cap. IV.

VOuentibus virginitatem, non ſolum nubere, ſed etiam velle [c] damnabile eſt.

inf. 27. q. 1. c. vouentibus.
Sent. 4. d. 38.

γ ¶Hieronymus.] *Gratianus hic, & infra 27. q. 1. c. vouentibus & magiſter ſententiarum hoc tribuunt Hieronymo, apud quem non eſt inuentum. In gl. eod. 1. Tim. c. 5. ad ea verba,* habentes damnationem. *refertur ex B. Auguſtino, cuius propria verba habentur infra in c. nuptiarum. 27. q. 1. poſt principium.*

c VOuentibus.] ¶Etiã velle.] Sic ergo videtur, q̃ ſola voluntas ẽt quo ad eccleſiã punitur, vt 19. d. Anaſtaſius. ſic ergo, licet nubere ꝑ ſe ſit bonũ, tñ malũ eſt iſtis, ſicut corpꝰ Chriſti malũ fuit Iudæ, vt de conſe. diſtin. 2. ſicut Iudas. & arbor paradiſi mala fuit Adæ, vt 11. q. 3.

Idem contra Iouinianum, lib. 1.

¶Damnationem habebit, ſi nupſerit quæ virginitatem vouit. Cap. V.

SI nupſerit virgo [d] non peccat †, non illa virgo, quæ ſemet † Dei cultui dedicauit. Harum. n. ſi qua nupſerit habebit damnationem; quia primam fidem irritam fecit.

Iuo p. 7. c. 124.
Pann. l. 3 c. 192
† *peccauit*] Hier.
† *al. quæ ſe ſemel.*
† Valde variantur hæc nomina in exẽplaribus, & Bur. & Iuone.

1. *Cor.* 7.
1. *Tim.* 5.

Item Nicolaus Papa ad Albinum † *Vienen. eccleſiæ archiepiſcopum.*

¶Quæ ſanctimonialem ſe eſſe finxerat, nubere non valet. Cap. VI.

QVod interrogaſti de fœmina, quæ poſt obitum mariti ſui ſacrum velamen ſuper caput ſuum impoſuit. & finxit [e] ſe ſub eodem velamine ſanctimonialẽ eſſe; poſtea vero ad nuptias redijt, bonum mihi videtur, quia per hypocriſim eccleſiaſticam regulam conturbare voluit, & non legitimè in voto ſuo permanſit; vt pęnitentiam agat

Burc. l. 8. c 47.
Iuo p. 7. c. 65. & 152

d Si quid ergo. Si nupſerit virgo.] Quæ non vouit.

QVod interrogaſti.] CASVS. Quædam vidua clauſtrum monialium intrauit, & velamen ſuper caput ſuum impoſuit continentiam profitendo, & inter alias monachas ſicut ſanctimonialis eſt morata. poſtea contraxit matrimonium, dicens ſe fictè monaſterium intraſſe: quæſitum eſt, quid fieri debeat. Et reſpondet Nicolaus Papa, quod ipſa debet agere penitentiam de illuſione nefanda, & reuerti ad monaſterium, vt ſeruet quod promiſit. Omnia autem quæ ſequuntur,

dummodo proteſtatio præcedat 2 vt extra quod met. cau. perlatum. Simulatio autem ex inhoneſta cauſa ſemper facit monachum: nec admitteretur, ſi vellet probare contrarium, vt 27. q. 1. vidua, & extra de regu. viduas, & C. de lat. lib. tol. l. vnica, §. ſed, & qui domini funus pileati. Et no. quod Ioan. Fauentinus diſtinxit: eſt fictio. 3. intentionis, & fictio operis. Fictio intẽtionis eſt cum quis fictè ad baptiſmum accedit, & licet ficte accedat *, tamen verum baptiſmum recipit, vt 1. q. 1. ſicut ficti 4. ſimiliter ſi quis ficte fit monachus ad hoc vt poſſit

2 Et hoc idẽ qa l. ꝓ p̃ſumitur durare voluntas, niſi ꝓbetur mutata. ſi. de ꝓba. cum qui. & ſi. & leg. 2 Lucius in ſin. leg. Arch.

3 Fictio intẽtionis, & fictio operis. *Vide B. Th. p. 3. q. 68. ar. 7. & q. 68. ar. 9. &* 10.

4 Qđ leg. & no. c. q ſponſus. §. ecce. qñ, in fin.

poſſit fieri abbas, nihilo minus eſt monachus licet ficta, & non ſincera ſit eius intentio 1. Fictio operis dr̃, vbi factum fingitur eſſe quod non ſit, ut ff. de ritu nu [illegible] ſimulat ſe vendere, & donat, & ſecundum quod dr̃ C plus valere, quod agitur, q̃ quod ſimulatè concipitur. Similiter dico, ꝙ ſi aliquis eo propoſito copulatur alicui mulieri, ꝙ nolit ſtare legitime cum ea. & hoc paratus ſit probare, ꝙ non eſt audiēdus. nam in ſponſalibus recurritur ad communem intelligentiam verborum licet contrahens alium intellectum habuerit, vt extra de ſponſa. ex literis 1. vbi enim uerba non ſunt ambigua, non eſt locus interpretationi, ut ff. de leg. 3. ille aut ille 2.

1 Ad hoc [illegible] 7 per [illegible] Ioan. [illegible] Fan.

2 Idem no. etiam Io. & Ber. extra de reg. ut cle. vbi no. de materia huius glo.

de illuſione nefanda, & reuertatur [a] ad id, quod ſpopondit & in ſacro miniſterio † permaneat, quod inchoauit.

† al. miniſterio inchoauit.

PALEA Cap. VII.

Burch. & Iuo ibidē. Pann. li. 3. c. 206.

NAm ſi conſenſerimus, ꝙ omnia ſacramenta eccleſiaſtica quiſq;, prout vult, fingit, & non uere faciat; omnis ordo eccleſiaſticus turbabit; nec catholicæ fidei, iura cōſiſtunt nec canones ſacri rite obſeruantur. Quid enim profuit Simoni mago baptiſmū ſacrum ficte ſuſcipere, & in Chriſtianitate permanſurū ſe finxiſſe, cum per Apoſtolum fraude eius detecta, quod ſibi futurum eſſet, prænunciatū fuit? Ait enim [Pecunia tua tecū ſit in perditionem, cor enim tuum non eſt rectum corā Deo. Pœnitentiam itaq; age ab hac nequitia tua; & roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui: in felle.n. amaritudinis, & obligatione iniquitatis uideo te eſſe.] Ideo tales, n ſi reſipiſcant, ſpirituū eos gladiē a percutere cēſemus. Non enim fas eſt Spiritui ſancto mentiri, ſicut Ananias, & Saphira mentiti ſunt, & ſtatim perierunt.

Act. 8.

Act. 5.

¶ *Caput hoc in multis Gratiani codicibus (in quibus habetur ſine nomine Palea) eſt coniunctum ſuperiori, quemadmodum & apud Burchardum, & Iuonem. In Pannormia autem eſt ſeiunctum.*

Item Calixtus Papa ij,

¶ In ſacris ordinibus conſtituti non ducant vxores, & ſi duxerint, ſeparentur. Cap. VIII.

PResbyteris, diaconis [b], ſubdiaconis, & monachis cōcubinas habere, ſeu matrimonia contrahere penitus interdicimus: contra quoq; matrimonia ab huiuſmodi perſonis diſiungi [c], & perſonas ad pœnitentiam redigi debere iuxta ſacrorū canonūm diffinitiones iudicamus.

¶ *Hic canon inuentus eſt in cod. Vatic. Biblioth. in fragmento cuiuſdā concilij ab Vrbano ſecundo habiti c. 2. ex eodem uero concilio ſunt canones, Alienationes 12. q. 2. & Paternarū. 24. q. 3.*

Hic diſtinguendum eſt quòd vouētium alij ſunt ſimpliciter vouentes, de quibus Auguſtinus, & Theodorus locuti ſunt: alij ſunt, quibus poſt votum, benedictio accedit conſecrationis, vel propoſitum religionis, de quibus Hieronymus, & Nicolaus, & Calixtus ſcripſerunt.

Vnde idem Hieronymus cōtra eundem Iouinianum libro primo, ſcribens ait.

¶ Inceſtæ ſunt virgines, quæ poſt conſecrationem nubunt. Cap. IX.

Iuo p. 7. c. 124. Pann. li. 3. c. 193.

VIrgines, quę poſt conſecrationem nupſerunt, non tā adulteræ ſunt, quàm inceſtæ [d].

DISTINCTIO XXVIII.

Ecce oſten-

a ¶ Reuertat.] Hoc intellige, quādo poſt habitu aſſumptum: ſtetit īter moniales, vt 27. q. 1. vidua. alias ſolus habitus nō dirimeret ſequens matrimonium, ut extr. de regulari. porrectū. & extra de conuerſione coniugatorum, ex parte. in fi.

b PResbyteris, diaconis.] Vt extra q. cle. vel vo. c. 1 contra. Sed ibi fuit diſpēſatio cōparatiua.

c ¶ Diſiungi.] Non enim debet diſſimulatione culpabili nefanda ſententia corroborari. C. de iceſt. nup. l. ult in fi.

c ¶ Diſiūgi.] Quoad carnis copulā: quia quod non eſt, nō poteſt diſſolui; neque accuſari. extr. de deſpon. impu. ad diſſoluendū. ſed dicit lex quod matrimonium non dicitur diſſolui, quod ab initio nullum fuit, vt in Auth. de nupt. §. ſi uero ab initio.

Quod non eſt, non poteſt diſſolui.

d VIrg.] ¶ Quam inceſtę] Sacrilegæ etiam ſunt. 27. q. 1. virginibus. quia vaſa dñi id ē, ſeipſas cōtaminant. 3. J. d. proxi. decernimus.

ECce.] Hęc di. diuidit. in xi. partes, in quarū prima probatur, ꝙ nullus debet eſſe ſubdiaconus, niſi ꝓmiſſa caſtitate, & hoc per cap Greg. & cap. Innocen. Ioan. de Fan. Quæ autem fuit cauſa inſtitutionis, habetur 31. diſt. §. cauſa. Secunda ibi. [Quando.] Tertia ibi, [Priuſquam.] Quarta ibi, De his.] Quinta ibi, [Aſſumi.] Sexta

3 Sub. & iō in oēm eccleſiā delinqu, re vr̃ 26. q 2. ſed & illud 55. diſt. in cap. ſed illud. in fi. Archid.

Sexta ibi, [Presbyter.] Septima ibi, [Quia ſunt.] Octaua ibi, [De Syracuſanæ.] Nona ibi, [Si quis docuerit.] Decima ibi, [Presbyterum.] Vndecima ibi, [Conſulendum.] Ioan. de Fant.

CASVS. Oſtenſum eſt ſupra in illo cap. diaconus. &c. presbyteris ꝙ diaconi, presbyteri & ſub diaconi debent continentiam promittere. Adhuc in hac 28. diſt. de eodē tractat, & annectit de his, q ab infantia eccleſiaſticis officijs mancipantur, & ꝙ relictæ diaconorū & ſacerdotum non contrahāt, & ꝙ ſacerdotes proprias uxores à ſua cura non abijciant. Sequentia plana ſunt vſque ad c. [priuſquam.]

a ¶Ecce oſtenſum eſt 1.] in hac 28 diſt. agit de continentia clericorū in tribus ordinibus, oſtendit etiam qualiter ſint ordinādi qui ab infantia eccleſiaſticis officijs adiūguntur. Item oſtendit, quòd relictæ presbyterorum & diaconorum non poſſunt alijs nubere, & quòd ſacerdotes à ſua cura nō debent abijcere mulieres. vltimo, ꝙ ad laicos nō ſpectat iudicare de ſacerdotibus, licet mali ſint.

b NVllū.] ¶Promiſerit.] Expreſſe vel tacite. expreſſe vt 23. d. quāquam & 27. q. 1. ut lex. Tacite, ut infra ea. diaconi. Si quęris quomodo eccleſia ponat alicui neceſſitatem continendi, cum continentia ſit res uoti, non præcepti, vt 32. q. 1. integritas? Dico ꝙ eccleſia neminem cogit continere, ſed in ordine quem dat, poteſt imponere legem quam vult, ſicut quilibet alius in traditione rei ſuæ, vt §. de pact. in traditionibus.

1 Hic ſub. ſic ſup. diſt. proxi cap. 1. & pen. eſt oſtenſum, ꝙ diaconi ſub diaconi & presbyteri debent continentiā promittere, & adhuc in hac, &c. ſecundū Barth. Brixien.

ſum eſt [a]*, quòd nolentes vouere continentiam, nec ad ſub diaconatum, nec ad ſuperiores poſſunt gradus cōſcendere. Vnde ad ſubdiaconatum accedentes, non ſine voto caſtitatis iubentur admitti, auctoritate B. Gregorij, qui ſcribens Petro ſubdiacono, lib. 1. epiſt. 43. in fine ait.*

¶Non fiat ſubdiaconus, qui ſe caſtè victurum non promiſerit. Cap. I.

NVllum facere ſubdiaconum præſumant epiſcopi; niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit [b]. *& nonnullis interiectis.* Quia nullus ad miniſterium altaris accedere debet, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.

Infra diſt. 31. c. ante triennium.

Item Innocentius ſecundus in concilio Rom. c. 5.

¶Subdiaconus, & ſupra conſtituti, incontinentes vxorē aut concubinam ducentes eccleſiaſtico beneficio, & officio careant. Cap. II.

DEcernimus, vt ij, qui in ordine ſubdiaconatus †, & ſupra, vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio, atque eccleſiaſtico beneficio careant [c]. Cum enim ipſi templum, vaſa Domini, & ſacrarium Spiritus ſancti debeant eſſe, & dici; indignum eſt eos cubilibus & immunditijs deſeruire.

Pann. li. 3. c. 148.

† *diaconatus*] Pā.

Item ex concilio Toletano, c. 26.

¶Caſtè ſe victuros promittant in diaconos, vel presbyteros ordinandi. Cap. III.

2 QVando presbyteri, aut diaconi [d] per parochias conſtituuntur; oportet eos primū profeſſionem [e] epiſcopo ſuo facere, vt caſtè, & purè † viuant ſub Dei timore, vt dum eos talis profeſſio obligauerit, vitæ ſanctæ diſciplinam † retineant.

Burch li. 2. c. 15. Anſel. li. 7. c. 10. Iuo p. 3. c. 130. & p. 6. c. 243. Pann. li. 3. c. 22.

† al. pie.

† *al. diſciplina retineat*] cod. Regius.

Item Gregorius clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis, lib. 8. epiſt. 40.

¶Qui longam corporis ſui continentiam non habet, in epiſcopum eligi non debet. Cap. IIII.

3 PRiuſquam ad nos ſcripta veſtra diſcurrerent † Ioannē diaconū, q ab altera parte [f] electus eſt paruulā [g]

Anſel. li. 6. c. 9. al. 16. Polyc. li. 2. tit. 2.

† *al. recurrerent.*] *al. diſcurriſſent.*

c DEcernimus.] ¶Careant.] Minus agit cum eis decretalis, quę iubet eos amoueri poſt admonitionem, ut extra de cohab. cler. ſicut.

ADDITIO. Vt hoc dictum ceſſet; dic, careant ſi præmoniti nō ceſſauerint: ſecundum Lauren. vel dic; ꝙ decr. loquitur in concubinario clerico, hic autem in eo qui de facto duxit uxorem, qui plus contemnit. Arch.

QVando.]. Hæc eſt ſecunda pars, in qua probat, quòd prælati eccleſiarum parochialium debent facere profeſſionem epiſcopo, quod honeſte viuent.

d ¶Aut diaconi.] Hodie etiam acolythis conferuntur eccleſiæ ex diſpenſatione 2. vt extra de ætate. & qualit. præterea.

2 Hæc diſpēſatio eſt in corpore iuris clauſa. ideo omnib. epiſcopis eſt permiſſa, ſecundū Ala. & Goffred.

e ¶Profeſſionem.] Quid promittere debeat, dixi 24. diſt. quamquam.

PRiuſquam.] Hæc eſt tertia pars, in qua probatur, ꝙ habens filiam paruulā non debet eſſe epiſcopus.

CASVS. Vacante Eccleſia Neapolitana, quidam nomine Ioannes fuit ibi in epiſcopum electus à minori parte capituli, alijs cōtradicentibus: qa filiā hēbat paruulā. ſupplicabat Papæ, vt ipſum confirmaret: ſed Gregorius noluit eum cōfirmare, dicens, ꝙ nec ipſi debuerūt eum eligere, nec ipſe debuit electioni conſentire, cū filia teſte conuincatur ſui corporis continentiam non habere.

f ¶Ab altera parte.] ideſt, medietate: quia nomine partis medietas deſignatur, vt ff. de verbor. ſign. nomen. §. portionis. & ff. de vſufr. l. etiam.

g ¶Paruulam.] Paruitas filiæ fuit argumentum, ꝙ non diu fuerat continens. vnde aliud eſſet ſi habuiſſet magnam filiam 3, vt ſic non obeſt, ut inf. ead. de Syracuſanæ. vnde ibi fuit diſpenſatum. Sed hodie iure communi nullus talis promouendus eſt in epiſcopum, ut 61. diſt. Catinenſis.

3 Nā per te[...] poris proc[...] ſum quandoq; purg[...] uit virium. 1. q. 1. cito & not. 3. q. 1. in primis. Archid.

a ¶Filiam.

a ¶Filiam.] Nota, quod per factum ipſum probatur aliquid, vt 82. diſt. propoſuiſti. 12. q. 2. quatuor, & 18. diſtin. peruenit. Ex hoc cap. videtur, quod iudex ex ſuo officio poſſit aliquid ſupplere de facto quod ſibi non conſtat tanquam iudici, Et licet non obijciatur aliquid a partibus contra perſonam electi: ipſe tamen ſuperior poteſt obiicere 1 Sed hoc ideo ſupplet de facto, quia illud ſpectat ad ſubſtantiam electionis, ſicut ſupplet de tali facto, quod ſpectat ad ſubſtautiam iudicii, vt dixi. 2. q. 7. alieni. 1o. Alias iudex non ſupplet de facto, niſi quod conſtat iudici tanquam iudici, vt C. de temp. appel. l. 1. §. vlt. & C. de app. ampliorem. circa princ. & ff. de teſtib. l. 3. §. tu magis ſcire. Sed licet poſſit ſupplere, tamen ei ſoli non creditur, vt extra de probatio. quoniam contra falſam Sed de iure ſupplet. C. vt quæ deſunt aduoca l. vna.

1 Qđ dic, vt ...git, & no. ...t. de elect. ...n nobis ...lim. de po... al. cap 3. & ... ad. de qđ ...cā. inf. 2. q: ...iudicet. Ar hid.

Bar. Brix.

DE iis.] Hæc eſt quarta pars huius diſtinct. in qua dicitur, quod in xviij. anno debet perſcrutari conſcientia iuuenum, vtrum velint contrahere, an caſtitatem tenere.

CASVS. Hoc capitulum loquitur de illis filiis, qui traduntur a parentibus in eccleſiis ſæcularibus erudiēdi. Dicitur enim, quòd illi, receptis minoribus ordinib. in pueritia, cū ad decimū octauū annū peruenerint, interrogari debent, an velint cōtinentiam profiteri, an non. Et ſi dixerint ſe velle continere, poſt 20. annum, debent ad ſubdiaconatum promoueri: & ſi poſtea caſtè vixerint, poſt xxv. annum diaconi fiant: ita tamen, quòd de cætero ad nuptias, vel furtiuos concubitus non accedant: quod ſi fecerint, deponantur. Si vero dixerint ſe nolle cōtinere, ducāt vxores, ita vt ſi poſtea renūciauerint pari cōſenſu copulæ nuptiali, ad ſacros ordines poterunt promoueri.

habere filiam [a] exquorundam relatione cognouimus. Vnde, ſi rationem voluiſſent attendere, nec alij eum eligere, nec ipſe debuerat conſentire. Nam qua præſumptione ad epiſcopatum audet accedere, qui adhuc lōgam corporis ſui continentiam filiola α teſte conuincitur non habere?

α ¶Filiola.] *Sic emendatum eſt ex originali, Anſelmo, & Polycarpo: cum antea legeretur.* filia. *Superius etiam dixerat,* paruulam filiam. *quibus vocibus recens incontinentia manifeſte exprimitur.*

Item ex concilio Toletano. 2. c. 1.

¶Ad ſubdiaconatum acceſſuri continentiam profiteantur. Cap. V.

Anſ. l. 7. c. 42.

4 DE ijs quos volūtas parentum a primis infantię [b] annis clericatus β officio mancipauit, ſtatuimus obſeruandū, vt mox detonſi, vel miniſterio lectorū γ [c] traditi, in domo eccleſiæ ſub epiſcopali præſentia a præpoſito ſibi debeant erudiri. At vbi octauumdecimum [d] ætatis ſuæ compleuerint annum, coram totius cleri, plebiſq; cōſpectu voluntas eorum de expetendo coniugio ab epiſcopo perſcrutetur, quibus ſi gratia caſtitatis Deo inſpirāte placuerit, & promiſſionem † caſtimoniæ ſuæ abſq; coniugali neceſſitate ſpoponderint ſeruaturos; hi tanquā appetitores arctiſſimæ viæ, leuiſſimo Domini iugo ſubdantur, ac primo ſubdiaconatus miniſterium habita probatione [e] profeſsionis ſuæ a † vigeſimo anno ſuſcipiant. Quod ſi inculpabiliter, ac inoffensè vigeſimumquintum annū ætatis ſuæ peregerint, ad diaconatus officium, (ſi ſcienter implere poſſe ab epiſcopo cōprobantur) promoueri debēt. Cauendum tamen eſt his; ne quando ſuæ ſponſionis immemores ad terrenas [f] nuptias, aut furtiuos † concubitus vltra recurrāt. Quod ſi forte fecerint, vt ſacrilegij rei † ab eccleſia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore deſiderium nubendi perſuaſerit, conceſſam ab Apoſtolo licentiam auferre [g] non poſſumus, ita vt cum prouectæ ætatis in coniūgio poſiti renunciaturos ſe pari conſenſu operibus carnis ſpoponderint, ad ſacros ordines † adſpirent.

† al. profeſſionem.

...ſeq. hęc ...o, hic ...it ex... ...tex. ...§. ...

† al. abortiuos.

† rei damnentur, & ab.) orig. manuſcrip. reg.

† al. gradus.

β ¶Clericatus.] *In omnibus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis conciliorum legitur,* in clericatus officio, vel monachali. [al monachi] poſuit. *Sed in codice Lucenſi Regio habetur eodem modo atque apud Gratianum.*

b ¶Infantiæ.] Id eſt, pueritiæ, quia infantia non durat niſi vſque ad ſeptenniū. vt C. de iur. delib. ſi infanti. Sic ergo videtur, qđ pueri bene poſsūt habere beneficia eccleſiaſtica, nam, & promoueri poſſunt, vt 77. diſti. in ſingulis. Sed contra 1. quæſtio. 1. pueri. Sed dic, quòd beneficia poſſunt habere, ſed non prælaturas, vt extra de æta & qualit. indecorum.

Pueri beneficia, ſed non p̄laturas habere poſſunt

c ¶Lectorum.] Nomine lectoris hic cōprehēdit omnes minores ordines. ſup. 25. d c. 1.

d ¶Octauumdecimum.] In clerico ſæculari requiritur votū in xviij. anno, vt hic, & 77. diſt. in ſingulis 2. ſed in monacho in 15. vt 20. q. 1. illud quod ideo fit, ne monachalis haditus propter nuptias deſeratur, niſi vbi dura eſt conuerſatio, vt in inſulis, vbi datur maius ſpatium, vt extra de reg. quia inſulis.

2 Hoc c. nil facit ad hoc qđ dicit requiritur, &c. Ar.

ADDITIO. Hæc palea eſt. 20. q. 1. quia.

e ¶Probatione] Debet enim longa præcedere cōtinētia, vt ſup. eo. proxi. c. & 77. d. quicunque.

f ¶Ad terrenas.] Quia terram replent, virginitas vero paradiſum. 33. q. 1. nuptiæ.

g ¶Auferre.] Quod ergo de iure communi competit negandum non eſt. in Auth. de nup. circa finem, §. ſed hoc quia, ff. de re iu. l. 4. §. ſi quis condemnatus.

Affe-

ASſumi.] Hæc eſt 5. pars diſtin. in qua probatur, quòd nullus debet eſſe ſacerdos, diaconus, vel ſubdiaconus, niſi promiſſa caſtitate. Io. de Fan.

CASVS. Ab hoc loco vſque ad §. ecce omnia cap. inducuntur ad probandum, ꝙ ſubdiaconi non tenentur continere contra priora.

ſtinct. ante triennium. Orientales ergo licitè vtuntur matrimonio cõtracto ante ſacros ordines poſtea in ſacris ordinib. contrahere non licet, vt 31. diſt. qm. & cap. aliter. & extra de cle. coniug. cum olim. ſed poſt receptũ ſacrum ordinem non poſſunt contrahere, vt ibi dicitur.

b ¶ Pro-

γ ¶Miniſtro lectornm.] *In omnibus codicibus conciliorum, ante citatis (etiam Lucenſi) legitur,* miniſterio electorum. *Verum in epiſtola prima Syricij ad Himerum, c. 9. & Innocentij 24. c. 5. (vbi de eadem fere re agitur) eſt,* lectorum miniſterio, ſeu officio.

Item ex concilio Arelat. 2. c. 2.

¶In coniugio conſtitutus ad ſacerdotium aſſumi non debet. Cap. VI.

5 ASſumi aliquem ad ſacerdotium in coniugij vinculo conſtitutum non oportet, niſi fuerit promiſſa conuerſio. Paulo aliter in orig.

Item ex eodem.

¶Non ordinentur diaconi, qui caſtitatem non profitentur. Cap. VII.

PRæterea placuit, vt deinceps non ordinentur diaconi, niſi qui prius conuerſionis propoſito profeſsi fuerint caſtitatem.

¶*In Arelatenſibus, quæ extant hic, ipſe penitus canon non inuenitur: ſed ſententia in tertio, c. 2. in fi.*

Verum illa priori auctoritate diaconis videtur permitti coniugium, cum ad ſacerdotium tantum coniugati prohibeantur aſſumi. Porro ſequenti auctoritate videtur permitti ſubdiaconis, cum de diaconis ſpecialiter præcipitur, vt ſine probatione caſtitatis non ordinentur. Hoc idem in Ancyrana ſynodo videtur eſſe permiſſum in qua, c. 10. (al. 9.) ſic ſtatutum eſt.

¶Diaconi non prohibeantur a miniſterio ſi in ordinatione dicunt ſe continere non poſſe. Cap. VIII.

DIaconi[a] quicunqne, cum ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati[b] ſunt dicentes, velle ſe habere vxores, nec poſſe ſe continere, hi ſi poſtea[c] ad nuptias venerint, maneant in miniſterio[d], propterea quòd his epiſcopus licentiam dederit. Quicunque ſanè tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem, profeſſi continentiã, ſi poſtea ad nuptias venerint, a miniſterio ceſſare debebunt.

Pann. l. 3. c. 87. Poly. l. 4. tit. 31.

Item ex concilio Neocæſarienſi. c. 1.

¶Preſbyter ducens vxorem ab ordine deponatur. Cap. IX.

6 PResbyter ſi vxorem duxerit,

Burc. l. 2. c 108. Iuo p. 6. c. 185. Pann. l. 3. c 91.

ca. Et idem ꝓbat de ſacerdote, & diacono. Inducũt duo prima a contrario ſenſu, & inducũtur omnia ſophiſticè, vel verum eſt quod dicit, ſi de illorum tẽpore intelligat quo continentia cœpit introduci. Omnia quæ ſequuntur vſq; ad cap. diaconi, plana ſunt.

DIaconi.] CASVS. ſtatutũ fuit in ſynodo Ancyrana ꝙ ſi aliqui in diaconos. ordinentur, & dicãt ſe nolle, vel nõ poſſe continere, & eps nihilominus ordinat eos, ſi poſtea cõtraxerint, ab vxore ſeparabuntur, ſed in miniſterio remanebũt: quia videtur, ꝙ eps eis licentiam dederit ſi vero in ordinatione ſua tacuerint, videntur continentiam profiteri: & ideo ſi poſtea cõtraxerint, officio, & beneficio priuabuntur.

a ¶Diaconi.] Ad intelligentiã horũ capitulorũ notabis, ꝙ i ori ẽtali eccleſia, & in occidentali licitè contrahit in minoribus ordinibus vt 32. d. ſi quis eorum, & c. lectores, & c. placuit, ſed cõſtituti in ſuperiori ordine nec apud nos nec apud Græcos poſſunt contrahere, nec poterãt tꝑe Apoſtolorum, & ſi contrahant, nõ eſt matrimoniũ, & hoc patet ex ſexta ſynodo, quæ in oriente fuit celebrata, & regulam ſtatuit eis, vt diſtin. ſi quis eorum. 31. di. Nicęna & 84. diſt. cum in præterito. In hoc autem eſt differentia inter eos, & nos. ipſi. n. ſiue ſint coniugati, ſiue non, promouentur ad ſacros ordines non promiſſa continentia, vt 31 d. quoniam, ſed occidentales nunquam promouentur niſi continentia promiſſa, vt ſup. eo. nullum, & cap. aſſumi. A tẽpore autem Syricij, & Innocentij non licuit orientalibus ad diaconatum, vel ſupra promoueri, niſi promiſſa continentia, vt 81. diſtinct. propoſuiſti, & cap. plurimos. Sed ſubdiaconis vſque ad tempus Gregorij licuit, vt 31. di-

Orientales ab occidentalibus differunt.

b ¶Proteſtati.] Supra d. proxi. diaconus, & extra de in integ reſt c. 1. in fi.

c ¶Poſtea.] Sic extra de cler. coniug. diuerſis. & extra de conceſ. præb. & eccleſ. non va. cum ſuper, in fi. de filiis presbyterorum veniens.

d ¶In miniſterio.] Quia videretur venire contra promiſſionem propriam, vt extra de cond. appo. per tuas.

PResbyter.] Hæc eſt 6. pars, in qua ponitur pęna ſacerdotibus fornicariis. Io. de Fan.

Caſus

CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd ſi presbyter duxerit vxorem, debet deponi. Si vero adulterium, vel fornicationem commiſerit, debet extra eccleſiam abiici, & ad pœnitentiam inter laicos redigi.

a ¶Ab ordine.] Ideſt ab officio, & non beneficio: & ſecundum

Presbyter fornicans. plus punit, quam legiti me contrahens.

ab ordine [a] ſuo ille deponi debet: Quòd ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit, extra eccleſiam abijci, & ad pœnitentiam [b] inter laicos redigi oportet.

α ¶Inter laicos.] *Græce legitur, ἐξωθεῖσθαι τέλεον, καὶ ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς μέζανο αν: quæ Dionyſius exiguus uertit*, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi. *ubi nulla mentio fit pœnitentiæ inter laicos agendæ; qua de re copioſius dicetur infra 30. diſt. c. finali.*

Item Gregorius lib. 11. epiſt. 58.

Iuo p. 9. c. 126.

¶De eo, qui relictam cuiuſdam diaconi duxit vxorem. Cap. X.

Iuo p. 6. c. 34.

QVia ſunt [c] culpæ, in quibus culpa eſt relaxare vindictam, quærenda ſemper eſt veritas, vt inquiri debeat, vtrum accuſatum noxa condemnet, an a pœna innocentia patefacta ſubducat. Itaque peruenit ad nos Fantinum defenſorem, vltionem exercere in Petrum latorem præſentium voluiſſe, pro eo, quòd (quantum dicitur) relictam cuiuſdam diaconi, tempore, quo conductor [d] fuit, marito tradiderit. Sed quoniam iſte coniugem diaconi aſſerit non fuiſſe, dicens [e], nec eam virginem † [f] ad eum uenisse, denique † nec religioſam [g] mutaſſe veſtem, poſtquã ille in ordine ſacro promotus eſt; adijciens etiam, prius quam ad diaconum perueniret, & poſtea, praua illam opinione vixiſſe: Ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt cum Dei, ſicut decet, timore cauſam hanc ſubtili omnino inueſtigatione perquiras, vt ſi in coniugio diaconi mulierem, de qua agitur, fuiſſe [h] conſtiterit, & ſupraſcriptus lator memorato defenſori, & rectori patrimonij, ad vindictam modis oĩbus tradatur †, & cum competenti emendatione ij, qui male ſociati ſunt, diſiun-

† virginem illã] orig.

† vt nec religioſã veſtem mutare prę ſumeret] in orig. apud Iuonem.

† Ad hoc ſacras. in I. [illegible] in a. de ne ſ[illegible] grand.

habuit mulierẽ: poſtea factus eſt diaconus: eo mortuo Petrus qui erat bonorum eius procurator, vel qui antea fuerat procurator patrimonij beati Petri, tradidit eam nuptui: propter quod Fantinus, qui nunc erat procurator & defenſor patrimonij beati Petri, volebat ipſum Petrum punire. Vnde ille Petrus de hoc conqueſtus eſt domino Papæ & tribus rationib. ſe excuſauit: quib. ꝓbat, quòd illa mulier non fuit vxor diaconi. Primo quia corrupta venit ad illũ diaconum, cum adhuc clericus erat. Secundo, quia cum ille recepit ordinem ſacrum, illa nõ mutauit veſtem, nec cõtinẽtiam promiſit. Tertio, qa antequã ille perueniret ad diaconatum, & poſtea, mulier illa vixit incontinenter. Quare Greg. præcipit cuidam, vt inquirat, vtrũ illa fuerit vxor diaconi: & tradat eũ puniendũ Fantino defenſori: ſi nõ fuerit, nullo mõ puniat.

c ¶Quia ſunt.] ꝙ hęc allegatio valeat, probatur 34. d. ſi quis viduam.

d ¶Conductor] .i. defenſor.

e ¶Dicẽs.] & ita nõ potuit vxor eius cẽſeri: quia maritus corruptę non poteſt promoueri.

f ¶Nec eam virginẽ.] Hic per duo extrema colligitur medium: ex eo enim, qđ

Principium medium & finis an vnũ tra hat aliud

cundum hoc magis punitur ſacerdos, qui fornicatur, quam qui legitime contrahit: & hoc ideo, quia facit contra ſacrum ordinem, & etiam contra legem: & ideo minus peccat ducendo vxorem: quia credit hoc ſibi licere: ſicut illa minus punitur, quæ publice delinquit, quam quæ priuate delinqueret: quia credit hoc ſibi licere, vt ff. de ri. nup. l. vlt.

b ¶Ad pœnitentiam] 50. diſt. confirmandum. contra. Sed illud intelligitur de ſolenni pœnitentia, quam clericus facere non debet: iſtud de publica, vt 30. q. 1. ſi quis ſacerdos. & 50. diſt. ſi quis presbyter. ſed ſi depoſitus fuerit, bene poteſt ſolenniter pœnitere, vt de pœnit. diſt. 6. ſacerdos. Adhuc ſignatur contra. 80 diſt. presbyter vbi dicitur, ꝙ ſacerdos non debet publice pœnitere inter laicos. Sed illud verum eſt quando crimen eſt occultum, ſed hic loquitur quando crimen eſt publicum apud laicos 2. q. 1. ſi peccauerit.

Clericus ſolenniter pœnitere non poteſt. i Hoc etiam not. extra de pœ. c. 1. & c. quęſitũ. ibi videas. Arc.

ADDITIO. Et publica delicta publico remedio egent. de pœnit. diſt. 1. quamuis. & § hoc ergo. & videas, quod legitur, & no. 30 q. 1. c. vlt. & 81. diſt. ſi quis epiſcopus. Archid.

QVia ſunt culpæ.] Hæc eſt 7. pars diſt. in qua probatur, ꝙ vxor ſubdiaconi, vel diaconi, vel presbyteri poſt mortem mariti contrahere non poteſt: & probatur per tres auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Clericus quidam in conſortio ſuo quandam

ab initio non erat virgo, & poſtea iſte promotus fuit in diaconũ, colligitur eam non fuiſſe vxorem argum. ff. de hære. inſtitu. ſed & ſi. § ſolemus. & 53. diſt. capit legem quandoque medium trahit extrema. ff. de ſer. ru. præ. qui ſella. §. vlt. & l. tria prædia. quandoque principium trahitur ad finem, inf. 35. diſt ab exordio, ff. de leg. 3. ſi quis. in principio. quandoque finis trahit ad ſe principium vt 13. q. 2. cap. vltima voluntas. ff. de adimen. lega. l. 3. & l. 4.

g ¶Nec religioſam.] Ideſt, religioſum habitum, quem ſolent ſumere viduæ, vel aliæ deuotæ, licet non conuertantur ad aliquam eccleſiam. Nec enim credo, quod vxor illius qui promouetur ad ſacrum ordinem, teneatur intrare religionem: ſed ſufficit, ꝙ voueat perpetuã continentiam, vt 77. diſtin. epiſcopus. Nec obſt. extra de conuer. con. ſane. quia illud ſpeciale eſt in vxore epiſcopi. Sed adhuc ob. extra de cler. coniug. quod a te. Sed illud intellige cum ordinatus vult tranſire ad religionem. Sed nec hic Papa aliquid dicit de veſte; ſed Petrus illud allegauit.

h ¶Fuiſſe.] ſupple, & eum ordinatum ipſa ſciente 2. nã ſi ea inuita ordinaretur, vel ignorante, non fieret ei prȩiudicium. ſed ſi ſciuit & tacuit, fit ei præiudicium, vt poſt mortem illius non poſſit nubere, vt 32. diſt. ſeriatim. Vnde nõ requiritur, quod mulier voueat. ſed ſufficit, ſi ſcit virum ſuum ordinari.

Coniugatus promoueri poteſt, licet vxor religionem non ingrediatur. 2 Sub. & cõtinẽtiam ꝓfitente, vt extra de cõuer. coniug. coniugatus. Ar.

SI ſe cuiquàm.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ ſi relicta preſbyteri, vel diaconi nupſerit ſecundo ſeparari debent: & ſi caſtigati idest, moniti noluerint ſeparari excommunicentur. Si eſt in litera, [caſtitate,] ideſt, propter caſtitatem ſeruandam.

dam minus idoneus ibidem eſt electus, habens filios & vxorem, pro quo Cethegus patricius ſupplicauit Papæ Pelagio, vt eius electionem confirmaret: ſed quia perſona illius electi erat minus idonea, Pelagius non exaudiuit Cethegum, immo diſtulit eum confirmare fere per

gantur. Si verò in eius coniugio non fuit, memoratum Fantinum ex noſtro mandato commonere te volumus, vt ei facere nil præſumat, nec falſa † illum accuſatio apud eum in aliquo prægrauet.

† Eſt etiam apud Iuonem non autem in orig.

Item ex concilio Aurelianenſi 1.c.15.

¶De vxore presbyteri, vel diaconi, ſi alijs ſe coniunxerit. Cap. XI.

SI ſe cuiquam mulier duplici [a] coniugio, presbyteri, vel diaconi relicta coniunxerit, aut † ſeparentur [b], aut certe, ſi in criminis intentione perſtiterint, pari excommunicatione plectantur.

† *al. caſtigat.* *al. caſtitate ſeruata ſeparentur.*

† *al. crimini*

Item ex concilio Martini Papæ.

¶De eodem. Cap. XII.

Apud Martinum Bracar. cap. 29. & conc. Tol. 1. c. 18.

SI qua vidua epiſcopi, vel presbyteri; aut diaconi [c] maritum acceperit; nullus clericus, nulla religioſa perſona † cum ea conuiuium ſumat: nunquam communicet: morienti tamen † ei ſacramenta ſubueniant.

† abeſt a concil.
† *al. tantum.*

Item Pelagius Cethego patricio.

¶Cuiuſdam epiſcopi ordinatio differtur: quia vxorem habet, & filios. Cap. XIII.

8 DE Syracuſanæ vrbis antiſtite optaueramus in ipſo initio, gloriæ veſtræ deſiderijs obedire, niſi nos multiplex rō ipſius non paucis tēporib. ordinationē differre ſacerdotij coegiſſet, ob hoc, qđ vel perſonæ qualitas (ſicut & vos melius noſtis) vel ſuperſtes vxor, aut filij (per quos eccleſiaſtica ſolet [d] periclitari ſubſtantia) noſtros animos diuitius ab eius ordinatione ſuſpēderēt. Et quantum ad cautelam humanam pertinet, integro pene anno diſtulimus, opinantes, quod in melius Syracuſanorū prouenire poſſet electio. Sed quia in voluntatis ſuę propoſito irreuocabiliter perſtiterūt [e], & nullus eſt alius

Anſ. l. 6. c. 42. al. 46. Poly. l. 2. tit. 1.

¶Caſus ſequentis capituli de eadem materia loquitur, & per ſe patet.

Vxores ordinandorū qđ vouere debeant.

a ¶Duplici.] Quantum ad primum.

b ¶Separentur.] Dubitatur de vxoribus ordinādorum, qualiter vouere debeant, & dare licētiam, vr̄ ꝙ ſolo verbo, vt ſu. ead. diſt de his. in fi. & cap. quia ſunt culpæ. & 32. diſt. ſeriatim. ſed cōtra extra de conuerſ. coniug. ſane, H 34. diſt. fraternitatis. vbi dicitur, ꝙ vxor promouendi intrabit monaſterium 1. Itē alia ratione: quia cœtus clericorū pręeminet cœtui monachorū: quia vix bonus monachus facit bonum clericum. 16. quæſt. prima, legi. & facit ad hoc extra de conuerſ. coniug. coniugatus. ſed nullus ſuſcipit in monachū niſi conuertat vxor. 27. qō. 2. Agathoſa. Dic nō eſſe neceſſe, ꝙ voueat caſtitatē tantū, niſi de ea habeatur ſuſpicio. extra, de conuer. cōiugat. cū ſit prǽditus. Et ſpeciale eſt in illa decre. ſanè in vxore epi. Sed ſubijicit: hęc mulier nō vouit ſolēniter: ergo ſi cōtraxerit, tenet matrimoniū, quod hic negatur. Solu. ſm quoſdam votum iſtud eſt ſolenne ex propria profeſſione †, vt extra qui cler. vel vo. conſuluit. alias non videtur, ꝙ ſola ſcientia mulieris ſolennizet votum, niſi ipſa expreſſe vouerit. Ioan. Sed videtur, ꝙ ſola conſtitutio eccleſiæ hoc matrimonium dirimat non ſcientia, vel votū: quod ex eo patet, ꝙ Græcus non promittit cōtinentiam dum recipit ſacros ordines, vt 31. d. quoniam. tamen ſi contraxerit poſt ſacros ordines, non tenet matrimonium. hoc ergo non facit votum, ſed ſola conſtitutio eccleſiæ.

1 Dicunt quidam, ꝙ monaſteriū ſibi aſſignabitur per epm, & ipſius auctoritate fiet ſeparatio, ſiue dabitur licētia inf. 27. q. 2. ſi vir. ibi videas. Arc.

† cōfeſſione

c SI qua. [¶Aut diaconi.] Ideo non facit mentionem de ſubdiaconis: quia tempore Gregorij promouebatur quis in ſubdiaconatum non promiſſa continentia: nec fiebat vxorib. aliquod præiudicium, vt 27. q. 2. multorum.

DE Syracuſanæ.] Hæc eſt 1. par diſt. in qua probat, ꝙ nullus debet fieri epiſcopus habēs filios & vxorem, niſi ex neceſſitate, & remota cauſa impedimenti, ſcilicet, quod per tales res eccleſiæ non lædantur. Ioan. de Fan.

CASVS. Dum eccleſia Syracuſana paſtore vacaret, quiper annum, vt Syracuſana electio in melius proueniret. Sed quia irreuocabiliter in ſuo propoſito perſtiterunt, & in illa eccleſia nō erat alius idoneus: ne amplius inſanirent (ſicut prætor magnificus Papæ ſignificauit) ideo Papa eius electionem confirmauit: prius tamen ab eo cautione recepta, in qua continebatur, quanta eſſet ſuarum rerum ſubſtantia: & quod nihil de rebus eccleſiæ vſurpabit: & quod qualita tempore epiſcopatus eccleſiæ reſeruabit.

d ¶Solet.] Nota caueri debere ex eo, ꝙ ſolet aliquid fieri, vt 98. d. Afros. & 63. d. noſſe.

e ¶Perſtiterunt.] Nota argu. quòd ambulatoria eſt, voluntas eligentium vſque ad confirmationem, vt 61. diſ. ſtudij. & 63. diſt. quando. & extra de elect. cum terra. & ꝙ nullum ius acquiritur electo ante confirmationem 2, vt extra de accuſat. ſuper his. & 27. q. 2. nō eſt dubiū. & extra de elect. cum in cunctis 3. & cap. noſti. Arg. contra extra de elec. cum inter. in fine, & per illam decr. dico, quod non poteſt variari. Ioan. Sed hodie publicato ſcrutinio variare nequeunt electores, vt extra de elect. pu-

Eligētes an variare poſſint.

2 Hoc eſt ſ[...] ſum ſed di[...] vt not. 63 d. quāto. Arc.

3 Ver. cum autem. ſed multū a lon gè ibi ſumitur hoc arg. vnde dic, ꝙ nil aut parum facit ſi bene videatur. Archid.

p[illegible] poſtulato autem [illegible] ſi poſtulantes, diffidunt de iure ſuo: niſi ſit iam præſentata ſuperiori, ut [illegible] de poſtu. præla. bonæ 2.

a ¶ Principalis.] Id eſt, principiũ. vt in authen de ſanc. epi. [illegible] prohibetur in epm eligi habẽs vxorem &

hoc poſt intelligi, quando filij mali ſunt vel nepotes. nam pp tales ab alijs legitimis actibus patres retrouentur, vt 6. q. 1. qui crimen. vel quando ita tenere d[illegible] ligit eos. q præſumitur ratione ipſorum, quod dilapidetur bona eccleſiæ, vt hic dr. idem. eſt ſi habet patrẽ, vel ſi habet fratres de quib. eſt timor: alias nõ repellitur qs pp vxorẽ vel filios, cu hoc permittat Apoſtolus. Et eſt arg. ad hoc 12. q. 2. epiſcopus, qui filios 1. & extra de teſta. c. 1. dũ tñ longa continẽtia præceſſerit, vt ſup. eod. prius quàm & 77. d. quicunque.

b ¶ Quæſita.] De rebus eccleſiæ, vel intuitu eccleſiæ, vt 12. q. 1. manifeſta. & ca. ſeq. & q. 5. cap. pen.

ECCE HAC. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Gratianus ex ſupradictis ab illo c. aſſumi. vſq; huc, q ſiue ſit ſubdiaconus, ſiue diaconus, ſiue presbyter, licite põt vti matrimonio contracto Et ad hoc allegat breuiter ſupradicta recapitulãdo. In ſecunda parte, quę incipit ibi, [Sed q de electione.] Soluit prædictas obiectiones, qa q dr in illo c. de Syracuſanæ. nõ ob. quia in minorib. ordinibus conſtitutus, vel in laicali habitu potuit electus ille hẽre vxorem & filios: & poſtea de cõſenſu vxoris [illegible] etiam profeſſus bene potuit promoueri. illud aũt c. quia ſunt culpę intelliguntur de diacono. cuius eccleſia nondum ſuſceperat votũ continentiæ: vel de eo diacono, q ſuſcepit eam in minoribus ordinibus: ſicut dictum eſt de epõ ſyracuſano. Alia aũt ca. ex tpe vel loco intelliguntur. Ex tpe: quia nondũ erat indicta cõtinentia miniſtris altaris. Ex loco: quia orientalis eccleſia nondũ ſuceperat votũ cõtinẽtiæ. hoc tñ ſeruat: qa ſi moritur vxor, quæ ducta eſt in minorib. ordinibus, cũ qua eſt aliqs factꝰ ſacerdos, ſi poſtea cõtrahit, deponet.

[illegible] habes [illegible] &

in eodem repertus eccleſia, niſi longioribus adhuc temporum differretur ſpatijs, ne paulo amplius inſanirent (ſicut filij noſtri magnifici viri prætoris teſtificatione didicimus) inter huiuſmodi ambiguitates illud conſultius iudicauimus faciendum, vt congrua prouidentia cauſam, propter quam principalis [a] conſtitutio habentem filios, & vxorem ad epiſcopatus ordinem promoueri prohibet, ſalua diſpoſitione conſilij † muniremus. Qua de re ſummo ſtudio ab eodem Syracuſanæ vrbis epiſcopo, priuſquam à nobis contingeret ordinari, huiuſmodi exegimus cautionem, per quam & ſuam fateretur, quantula eſſet, præſentis temporis habita rerum deſcriptione, ſubſtantiam; & nihil vnquã per ſe, aut per filios, & vxorem, ſiue quamlibet propinquam, aut domeſticam, vel extraneam forte perſonam de rebus vſurparet eccleſiæ, & vniuerſa ſui epiſcopatus quæſita [b] tempore, eccleſiæ ſuæ dominio ſociaret; nihil vltra id, quod modo deſcriptum eſt, filijs ſuis, vel hæredibus relicturus.

Nouella 6. & 123. in princ.

† al. concily] Grat.

1 Et c. ſi ro[illegible] 12 q. 1. ſint manifeſta.

a ¶ Item Pelagius.] *Anſelmus, & auctor Polycarpi ex eadem epiſtola referunt hæc, quæ caput iſtud antecedunt:* Quod de ordinando eccleſiæ Catinenſis epiſcopo, ſalubris electione iudicij fieri deſideraſtis, agnouimus: confeſtim ſequenti die eum iuxta morem diſcutientes, tertio, quo venit die, epiſcopum cõſecrauimus: ſimili quidem modo & de Syracuſanę, *& quæ ſequuntur, In Polycarpo tamẽ inſcriptio eſt.* Gelaſius. Papa Ceto. *Iuo autẽ in epiſtola ad Hugonem archiepiſcopũ Lugdunenſem, quæ incipit,* Cauſam Beluacẽſis, &c. *ita ſcribit* Si enim Papa Gelaſius quondam Syracuſanæ vrbis electum vxorem habentem, & filios interueniente Cethego patricio, &c.

Ecce hac auctoritate electus in epiſcopatum non prohibetur a habere vxorem, & filios †. Eligi autem ad epiſcopatum non debet, niſi aut ſacerdos, aut diaconus: ſubdiaconus vero non, niſi neceſſitate cogente [c]*: ſiue ergo presbyter, ſiue diaconus, ſiue ſubdiaconus fuerit, apparet, q in præfatis ordinibus conſtituti licitè † matrimonio vti poſſunt.* ¶ *Quia ergo auctoritate Gregorij qui relictam diaconi, marito tradidit, puniendus eſt.* ¶ *Item in Neocæſarienſi concilio presbyter ducens vxorẽ, non diaconus, iubetur deponi.* ¶ *Item in Ancyrana ſynodo diaconi, q in ordinatione ſua dicũt ſe velle habere vxores, ſi poſtea venerint ad nuptias, nõ prohibẽtur à miniſterio: patet, quòd nec diaconi, nec ſubdiaconi ſunt prohibendi à coniugio. Sed quod de electione obijcitur, verum quidem eſt in epiſcopum non eligendum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutum: ſed ipſum vxorem habere, & filios, non repugnat præmiſſis auctoritatibus de continentia clericorum.* ¶ *In laicali enim habitu, vel in minoribus ordinibus conſtitutus potuit habere vxorem, & filios: & ſi poſtea ex conſenſu vxoris continentiã profeſſus ſubdia*

† Iſto ex hoc text q aliqua pp ſcandalum [illegible] quæ non fierẽt alias: de quo 51. [illegible] aliqua [illegible] in addi. glo. fina.

† al. legitima

xem & filios, & 61. diſt. Catinẽſis. Item eſt ſi habet nepotes, vt in auth. quomodo oportet epi. §. 1. coll. 1. Sed

c ¶ Niſi neceſſitate cogente.] Hodie iure cõ eligi-

tur, vt

tur, vt extra de ætate. & quaſi à multis.

a ¶ Gregorij.] Supra ea. quia ſunt.

b ¶ Suſceperat.] Hæc ſolu. non valet 1. quia à tempore Apoſtolorum non licuit in ordine illo contrahere, nec in ſubdiaconatu, vt 84. diſt. cum in præterito.

1 Ad idem Fiu & Lau. quorũ fuit ſũa gl. Arc.

c ¶ Neocæſarienſis.] ſ ea. c. presbyter ſi.

d ¶ Ancyranæ.] ſup. eadem, diaconi.

e ¶ Ex tempore.] Illud ſtare non poteſt, quod dicitur in fi. illius ca. diaconi profeſſi continentiam. ADDITIO. Alij vero ſentiunt cũ Gratiano, & ſecũdũ hoc quod dicit ibi, profeſſi. &c. dic, de cætero: quia prius licuit ei cõtrahere. Archidiac.

f ¶ Ex loco.] G. ita credebat, quod in orientali ecclesia diaconi poſſẽt cõtrahere: ſed hoc non eſt verum. ITEM OPPONItur. Adhuc opponit per ſequentia c. quorum prima duo ſunt plana. & poſtea ĩ d. 30. ponit ſolutionẽ.

SI qs.] Hæc eſt 9. pars d. in qua dicit presbyterũ religionis cauſa non debere contẽnere propriam vxorem.

g ¶ Contemnere.] Quantum ad exhibitionẽ neceſſariorũ, vt 31. d. oĩno. & §. pt.

h SI qs diſcernit.] & infra, &c.

PResbyterũ.] Hæc eſt 10 pars huius diſt in qua dicit presbyterum non legalibus nuptijs detentũ ab officio abſtinere debere.

CASVS. Quidã presbyter oriẽtalis mortua ſua vxore duxit ſecundam, cum putaret ſibi licere. quæſitum eſt in ſexta ſynodo, quid de eo fieri debeat. Et reſpondetur; quod debet priuari omni ſacro miniſterio: ita quod neque publicè, neque priuatim benedicat: quia benedictionem non habet propter delictum ſuum: ſed imploret veniam a Domino de ſuo delicto: honorem tñ ſuæ cathedræ per diſpenſationem tenebit.

i ¶ Non legalibus.] põt intelligi de eo qui contraxit ſecundas nuptias per ignorantiam iuris 2.

k ¶ Habere.] Scilicet dignitatem, beneficium enim retinebit, & locum in choro, & cãtabit cũ alijs, & intererit electionibus: ſed hoc ſolum deeſt ei, quod non debet miniſtrare vt ſacerdos, vt 15. quæſt. vlt. qui admiſerit. & cap.

2 Sic intelligit Grat. diſt. §. vl.

conatum, vel diaconatum, vel presbyterij gradum adeptus fuerat, attamen vxori, & filijs ipſum neceſſaria ſubminiſtrare oportebat. ¶ Illud autem Gregorij [a] *duobus modis ſoluitur: vel quia eccleſia illa, cui diaconus ille miniſtrauerat*†, *nondum continentiæ votum ſuſceperat* [b] *in diaconis, & reliquis miniſtris: vel quia (ſicut de electo in epiſcopum antea ſcriptum eſt) ante ſubdiaconatum memoratus diaconus eam in vxorem duxerat. ¶ Illud autem Neocæſarienſis* [c] *& Ancyranæ* [d] *ſynodi, uel ex tempore* [e], *uel ex loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continentia miniſtrorum altaris. Ex loco* [f], *quia utraque ſynodus orientalis eſt, & orientalis eccleſia non ſuſcipit generale uotum caſtitatis: hoc tamen diligenti obſeruatione cuſtodit, ut poſt adeptum ſacerdotium, defuncta priore uxore, cum qua ſacerdos factus fuerat, ſi alteram duxerit, deponatur.*

† al. miniſtrauerat.

α ¶ Non prohibetur.] *A pleriſque vetuſtis exemplaribus abeſt dictio,* non: *Retenta tamen eſt, quoniam hic Gratianus in alteram partem diſputando, ex canonibus prius citatis præ ſe fert hoc probare, ſubdiaconis, diaconis, atque etiam presbyteris non fuiſſe prohibitum vſum coniugij. Quod tamen qualiter accipiendum ſit, ipſe poſtea declarat à ver.* Sed quòd, *vſque ad uerſi.* Illud autem. *Hac de re agetur etiam infra in notatione ad principium diſtinct. 31.*

Item opponitur illud, quod legitur in canone Apoſtolorum, c. 6 al. 5.

¶ Presbyter cauſâ religionis non contemnat propriam vxorem. Cap. XIV.

9 SI quis docuerit ſacerdotem ſub obtentu religionis propriam vxorem contemnere [g], anathema ſit.

Burch. l. 1. c. 78. Iuo p. 5. c. 184. Panu. l. 3. c. 123.

¶ *Gratianus refert ſenſum canonis, cæteri collectores ipſa etiam fere uerba.*

Item ex Concilio Gangrenſi, c. 4.

¶ Anathema ſit, qui presbyterum coniugatum diſcernit à communione, nuptiarum occaſione. Cap. XV.

SI quis diſcernit [h] presbyterum coniugatum tanquam occaſione nuptiarum, quòd offerre non debeat, & ab eius oblatione ſe abſtinet, anathema ſit.

Burch. l. 3 c. 75. Iuo p. 2. c. 125. & p. 3. c. 158.

¶ *Græcè eſt:* Εἴτις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, ὡς μὴ χρῆναι, λειτουργήσαντος αὐτοῦ, προσφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω. *ideſt.* Si quis ſecernat ſe à presbytero, qui vxorem duxit, tanquam non oporteat, illo liturgiam peragente, de oblatione percipere, anathema ſit. *quæ verſio non multum diſcrepat à uerſione* Dionyſii *exigui.*

Simile etiam in 3. canone eiuſdem ſynodi, & apud Baſilium in epiſt. ad Amphilochium, c. 27.

Item ex ſexta ſynodo in Trullo, c. 26.

¶ Ab officio abſtineat presbyter non legalibus nuptijs detentus. Cap. XVI.

10 PResbyterum per ignorantiã non legalibus [i] nuptijs detentũ cathedram quidẽ habere [k], ſed γ ab officio

cap. ſi quis presbyter. Et nota quòd de vtroque iure eſſet priuandus, vt 84. diſt. quiſquis. ſed hoc beneficium conceditur ei, ſublato officio, vt 50. diſt. presbyteros. & cap. ſtudeat. & ext. de cler. pug. Henricus. & extra de cler. ægro. tua.

a ¶Pre-

tur, dum tamen non faciat hoc officium in ſuam eccleſiam, vt colligitur 11. q. 2. ſi quis epiſcopus,

C Onſulendum.] Hæc eſt xj. pars d. in qua dicit presbyteros non a laicis eſſe iudicandos, licet aliquando ſint reprehenſibiles.

Ratio eſt, ... ad ſæcula ... negotia ... in op ... clerica ... 93 d. dia ... Arch.

abſtinere præcipimus: ſufficit enim huiuſmodi indulgentia ei: Quia benedicere alijs eum, qui vulnera ſua debet curare, conſequens non eſt. Benedictio enim ſanctificationis traditio eſt. Qui verò hanc non habet propter delictum † [a] ignorantiæ [b], quomodo alijs tradet? Non igitur, publice, neque priuate benedicat: nec Corpus Domini diſpenſet alijs, nec alio modo miniſtret; ſed ſufficiat ei, quod præſidet: & imploret a Deo, vt dimittatur ei iniquitas ignorantiæ ſuæ. Manifeſtum eſt autem, quod huiuſmodi non legitimæ nuptiæ ſoluentur, & nullatenus vir acceſſum habebit ad eam; propter quam ſacro miniſterio priuatus eſt [c].

† τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας παράπτωμα.

γ ¶Ab officio.] *Græcè eſt, τῶν δ' ἐλοιπῶν ἐνεργειῶν, id eſt: a cæteris officijs.*

Item Nicolaus ad conſulta Bulgarorum, c. 70.

¶De presbyteris non eſt laicis iudicandum.

Cap. XVII.

13 C Onſulendum decernitis, vtrum presbyterum α habentem vxorem debeatis ſuſtentare, & honorare: an a vobis proijcere. Ad quod reſpondemus, quoniã licet ipſi valde ſint reprehenſibiles [d] vos tamen Deum conuenit imitari, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos. Deijcere verò eum a uobis ideo non debetis; quoniam nec Iudam Dominus, cum eſſet mendax diſcipulus, de numero Apoſtolorum eiecit. Verum de presbyteris, vobis, qui laici eſtis, nec iudicandum eſt, nec de eorũ uita quidpiam inueſtigandum, ſed epiſcoporum iudicio, quidquid eſt, per omnia reſeruandum.

Iuo p. 2. c. 82. Pann. l. 5. c. 12.

Matth. 5.

α ¶Presbyterum.] *In vltimo capite harum reſponſionum referuntur Bulgarorum verba dicentium multos apud ſe eſſe Græcos, & Armenos, & alios, qui diuerſa docerent.* Nondum enim a *Romana ſede epiſcopum, aut presbyterum acceperant. Quamobrem nihil mirandum, ſi presbyter, de quo in hoc capite agitur coniugatus erat.*

CASVS. Bulgari sũt populi inter Vngariam & Græciã conſtituti: apud iſtos p̃sbyteri quidã habebant vxores. quare quæſierunt Bulgari (qui laici erãt) a Nicolao Papa, an deberent illos eijcere. Et reſpondet ꝙ non, licet illi ſacerdotes ſint reprehẽſibiles. & hoc probatur exẽplo Domini, qui Iudam proditorẽ non eiecit: & quia laici clericos iudicare nõ debent: ſed ſi quid mali fecerint, epiſcoporum iudicio reſeruatur.

Bulgari qui ſint.

d¶ Reprehẽſibiles.] ſi. 15. q. vlt. c. vlt. Sed contra. 32. d. nullus. Sed illud intelligit [2], cum notorium eſt crimen eius.

[2] Hunc intellectũ approbat hic Lau. qđ dic, vtibi dicam Arc.

S Ed notandũ.] Hic intitulatur 29. diſtinct. in qua ſoluit prædictas oppoſitiones Gratianus, & exponit: Et dicit, quòd quædam cap. intelliguntur ex tempore, & loco, & cauſa, & perſona.

e ¶Sed notãdũ eſt.] Quia dixerat ſupra prox. d. §. ecce. in ſi. quedam c. eſſe temporalia, vel localia: ideo ad ſoluendum multa cõtraria. oſtẽdit in iſta 29. d. quædam capitula tradita eſſe ex cauſa, quędam ex tẽpore, quædam ex loco, quædã ex perſona, quædã ex negotio, quędam ex neceſſitate.

DISTINCTIO XXIX.

S *Ed notandum eſt [e], quòd ſecundum Iſidorum pleraque capitula ex cauſa, ex loco, ex tempore, ex perſona conſiderãda ſunt. Ait enim Iſidorus.*

¶Ex tempore, loco, & perſona, & cauſa regulæ canonum intelliguntur. Cap. I.

S Ciendum eſt, quòd pleraque capitula ex cauſa [f].

S Ciẽdũ.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd quædam c. ex cauſa, & perſona, & tempore deſignant, & quia hoc multi nõ reſpiciunt, cadũt in labyrinthum & laqueum erroris: nec recte iudicant, cũ non intelligant ad plenum.

Ordinis ſuſceptio obligat ad continendum.

a ¶Propter delictum.] Ideſt, quod factum commiſerit per ignorantiam.

b ¶Ignorantiæ.] Arg. quòd licet aliquis ignoret ſe debere continere, qui ordinatur: tamen ex eo, ꝙ recipit ordinem, tenetur continere. 32. d. quamquam.

Presbyter excõicatus tenetur ad horas dicendas.

c ¶Priuatus eſt.] Videtur hic, ꝙ ſi ſacerdos eſt excommunicatus, vel ſuſpenſus, ꝙ non debet priuatim dicere horas ſuas: quod non eſt verum: immo ad hoc tene-

¶ Caſus ſequentis cap. patet.

f ¶Ex cauſa.] Ex cauſa fuit ſtatutum ne neophyti promoueantur ad epiſcopatus, vt 48. diſt. c. 1. ſcilicet ne in ſuperbia extollerentur: ſed hæc cauſa ceſſauit in Ambroſio, qui catechumenus eſt electus in epiſcopum, vt 61. diſt. §. his omnibus.

a ¶Ex perſona.]Vt in Aug qui factus eſt epiſcopus alio viuente, vt 7 q.1.non autem, & c.periſti.
b ¶Ex loco]Quia propter propinquitatem, vel remotionem loci aliquid ſtatuitur, vt 64. diſtinct cum longe. 24.q 1.pudenda. & ſup.d.4 erit autem. Vel ideo dicit: quia quædam ſunt localia, quædã non.
c ¶Ex tempore.]Sicut Anglicis datũ fuit propter nouitatem, vt coniungantur in quarto gradu, vt 35.q.3. quædam.
d ¶Intelligãt.] Qđ eſſe non debet. 11. q.3.eorum.
e ¶Perquirant.]Qđ inciuile eſt, vt ff. de leg. inciuile.
f R Egulæ. ¶Negotio.]ideſt, propter qualitatem negotii aliqđ ſtatuitur quod eſt contra ius: ſicut ĩ cauſa matrimonii, conſanguinei admittuntur in teſtimonium, vt 35. q.6. conſanguineos & propter cauſam eccleſiæ ſtatuitur, ꝙ domeſtici admittantur in teſtimonium, vt 14.q.2. ſuper prudentia.2.
g ¶Neceſſitate.]Lex non dẽt inſtitui niſi propter neceſſitatẽ, vt ſup d.4.erit.
N Eceſſe. CASVS. Quidã ſcripuras varias, & diuerſas tantum vno mõ intelligebant: quos docet Hieronymus ĩtelligere ſcripturas ſm diuerſitatẽ temporum locorum, & cauſarum. Et hoc ꝓbat exemplo Ioãnis Euangeliſtæ, q ſcribens vij. eccleſijs, in vnaquaq; ſpecialia vitia vario modo corrigebat: nec imitatur medicos, imperitos, qui vno collyrio oculos omnium infirmorum volunt curare.
h ¶Cauſas.] 32. q. 8.occidit.
i ¶Vulnerib.] Not. quòd varietas delictorum requirit varietatem pœnarum, vt 45.d.licet. 50.d.vt conſtitueretur. 44.d.commeſſationes. 41.d.non cogantur.
K ¶Collyrio.] Argu. contra illos qui tales in omnibus contrarijs ponunt ſolutiones: aliud ſecundum leges, aliud ſecundum canones, vel hoc nouum, illud vetus.
I Llud.] Hæc diſtin. diuiditur in tres partes. Secunda ibi,]Hæc autẽ[Tertia ibi,]Si quis presbyter.]In 1. ponuntur quædã ca. cõtra Manichęos, & ad hoc inducit c. ſequentia. de tempore dicet 31.d.

1 Ad idẽ 93. d: iuxta.

2 Dicit Ioa. de Fan. Quod dicit Ioan. non eſt verum: imò de iure cõi eſt, vt domeſtici admittantur. C. de repu l.ex cõſenſu. ext. de teſt. inſupernam edictũ de teſtib. eſt prohibitoriũ vt quilibet admittatur qui nõ prohibetur. ff de teſt. l.1. Et de hac materia not. 3. q. in ſum. cap. 1. Archid.

CASVS. Hic ponitur 30. diſt in qua adhuc ſoluit oppoſitionẽ quam fecerat 28.d. in quatuor ca. & dicit, ꝙ tria prima cap. intelliguntur ex cauſa, & tempore: cauſa fuit hæreſis Manichæorum, qui coniugia deteſtabantur, ſicut multa ſtatuit eccleſia in deteſtationem hæreticorũ, &

ex perſona [a], ex loco [b], ex tempore [c] conſideranda ſunt; quorum modi, quia medullitus non indagantur; in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur, cum ante iudicant, quam intelligant [d], ante inculpant, quam iterando lecta perquirant [e].

Hinc etiam Gregorius ait.

¶Pro diuerſitate rerum temperantur regulæ ſanctorum. Cap. II.

Regulę ſanctorum Patrum pro tempore, loco, & perſona, & negotio [f], inſtãte neceſſitate [g] traditę ſunt. Anſ l.4.c. 53.

Item Hieronymus in proœmio epiſtola ad Epheſ.

¶Pro diuerſitate locorum, temporum, & hominum, ſcripturæ intelligendæ ſunt. Cap. III.

Neceſſe eſt, vt iuxta diuerſitates locorum, & temporum, & hominum quibus α ſcriptæ ſunt; diuerſas & cauſas [h], & argumenta, & origines habeant. Et quo modo B. Ioannes in Apocalypſi ſua ad ſeptem ſcribens eccleſias, in vnaquaque earum ſpecialia, vel vitia reprehendit, vel virtutes probat; ita & ſanctus apoſtolus Paulus per ſingulas eccleſias vulneribus [i] medetur illatis: nec ad inſtar imperiti medici vno collyrio [k] omnium oculos vult curare. Apoc.1.

α ¶Quibus ſcriptæ.] *Antea legebatur*: quibus diuerſæ ſcripturæ factæ ſunt. *Emendatum hoc eſt ex manuſcriptis, & originali quemadmodum & nonnulla alia.*

DISTINCTIO XXX.

Illud autem [l] quod in canone Apoſtolorum, & in Gangrenſi concilio, & in ſexta ſynodo legitur ex cauſa conſideratur, & ex tempore. Cauſa fuit hereſis Manichæorum β, quia coniugium deteſtabantur, ſicut etiam quorundam [m] ſuperſtitio multa in catholicorum deteſtationem introduxiſſe inuenitur: contra quos in Gangrenſi concilio capitibus ſexdecim ſtatutum legitur.

β ¶Manichæorum.] *Propriè Gangrenſis ſynodus ſtatuit cõtra Euſtathianos, vt ſup. d. 16. c. prima adnotatio. Sed hunc errorem Euſtathiani hauſerant a Manichæis.*

¶De multimoda ſuperſtitione hæreticorum, quos Gangrenſe concilium anathematizauit. C. I. Iuo p.8.c.318.

SI qui filij parentes, maxime.

l ¶ Illud autem.] Dictum fuit ſup. 28. diſtinct. capit. ſi quis docuerit. & cap. ſequent. quòd ſacerdotes non debent a ſe abijcere vxores ſuas prætextu religionis. hic dicit, quòd ex cauſa fuit hoc ſtatutum ſcilicet propter quoſdam hæreticos, qui coniugia deteſtabantur.
m ¶Quorundam.]Scilicet hæreticorum.
SI qui filii. CASVS. Quidam filii occaſione illius verbi

verbi Euangelij. Qui non reliquerit patrem & matrem propter me, non eſt me dignus: debitum honorem parentibus denegabant, & alimenta eis ſubtrahebāt, putantes hoc religioni conuenire. Dicitur hic ꝙ tales debent anathematizari. Plana ſunt c. vſq; ad cap. ſi quis ecrū,

ren-
fideles [a], deſeruerint occaſione Dei cultus [b], hoc iuſtum eſſe iudicantes; & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum α in eis venerentur quod fideles ſunt, anathema ſint.

† al. ſit.

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus hæc omnia, quæ hic citantur ex concilio Gangernſi, vnico capite, & coniuncta oratione leguntur. Sunt autem ex priſca verſione. Sed ea, quæ eſt Dionyſij exigui, longe magis reſpondet originali Græco, quamuis neque ipſa vſquequaque.*

α ¶ Vt hoc ipſum.] *Græce eſt*, Προτιμωμένης δηλονότι παρ᾽ αὐτοῖς τῆς θεοσεβείας. i. Quod ſcilicet diuinus cultus apud ipſos omnibus rebus præfertur.

Idem ex eodem. c. 17.

¶ De eodem. Cap. II.

† Hanc textus dixit ... in hac diſtinctione ... mulier, eſſe ... ad hoc ... Quod ... [illegible]

Burch. l. 8 c. 63. Iuo par. 7. c. 80. & par. 8. c. 320.

Q Væcumque [c] mulier religioni β iudicans conuenire comam ſibi amputauerit, quam Deus ad velamē eius γ, & ad memoriam ſubiectionis illi dedit, tanquam reſoluens ius ſubiectionis, anathema ſit †.

β Religioni.] Græce eſt. Διὰ νομιζομένην ἄσκησιν; *id eſt*; Ob eam, quæ exiſtimatur pietatis exercitatio: *quod Dionyſius vertit*, propter diuinum cultum, vt extimat. *Græci enim religioſorum, quos nos dicimus, vitam proprie ἄσκησιν nominabant. Burchardus, & Iuo in parte 7. ſecuti ſunt verſionem Dionyſii, in octaua autem Iuo priſcam.*

γ ¶ Ad velamen eius.] *Hæc non ſunt in Græco originali, neque in verſione Dionyſii: Videntur autem, ſumpta ex epiſt. prima ad Corinthios, c. xi.*

Item ex eodem, c. 14.

¶ De eodem. Cap. III.

Iuo par. 8. cap. 229 & 317. *al. contemnendo.*

S I qua mulier derelicto viro diſcedere [d] voluerit ſolo vinculo coniugali, nuptias condemnando †, anathema ſit.

Item ex eodem, c. 10.

¶ De eodem. Cap. IIII.

Repetitur inf. d. 31. c. quicumque ex verſione. Diony. Burch. l. 8. c. 64. Iuo par. 7. c. 82. & par. 8. c. 316. & hoc ſecundo loco ex hac eadem uerſione.

S I quis propter Deum virginitatem profeſſus, in coniugio poſitos per arrogantiam vituperauerit, anathema ſit.

Item ex eodem, c. 9.

¶ De eodem. Cap. V.

Burch l. 8. c. 61. Iuo par. 7. c. 79.

S I quis vel virginitatem, vel continentiam profeſſus δ, tanquam abominabiles nuptias iudicat; & non propter hoc ſolum, quòd continentiæ, & virginitatis bonum, ſanctum propoſitum eſt, anathema ſit.

δ ¶ Profeſſus.] *Hic erat additum*, in coniugio. *quod neque eſt in canone Græco, neque etiam in Latino, qui citatur infra diſtinct. 31. c. quicumque, neque in multis manuſcriptis Gratiani codicibus.*

Item ex eodem, c. 13.

---

a ¶ Fideles.] Fidelibus & infidelibus parentibus tenenē ſubuenire: magis tamē fidelibus. 86 d. non ſatis. Sed pone ꝙ habes patrem hæreticum: nunquid præferes ipſum extraneo bono? P. mādueator dixit hanc quæſtionē eſſe nebulā, & tenebroſam aquam in nubibus aeris. Sed dicas ꝙ patrē, qualiſcūq; ſit, debemus ꝑponere extraneo, etiam ſancto, in his quæ ſpectāt ad opus miſericordię in prouidendo ei in neceſſarijs: niſi alter magis indigeat: quia tūc potius tenemur extraneo ſubuenire, vt 86. diſt. paſce. Ambroſius tamen videtur cōtradicere huic opinioni ī cāticis in illo loco: Ordinauit in me charitatē. ait enim, Multorum eſt charitas inordinata. quidam enim id, ꝙ eſt primum, ponunt tertiū vel quartum. Sed primo diligēdus eſt Deus 1: ſecundo parentes: deinde filij, poſtea domeſtici: qui ſi boni ſunt, malis filijs ſunt præponendi. de pœn d. 2. charitas. ſed illa auctoritas intelligēda eſt de affectu interiori, non de bñficiorū exhibitione: nā magis debem⁹ diligere extraneos bonos q̄ ꝓpinquos malos, licet iſtis potius dēamus ſubuenire. 23. q. 2 nō ęſtimem⁹

Pater malus an ſit extraneo bono præferēdus.

1 Dicit Beatus Bernar. in li. de diligendo Deū, cā diligendi Deū Deus eſt: modus, ſine mō diligere. ob duplicem. cām Deum ꝑ ſe diligēdū dixerūt: ſiue, q̄a iuſtius, ſiue quia nil diligi frutuoſius poteſt. Arch.

b ¶ Dei cultus.] Qđ quidam hæretici fecerūt ratione illius auctoritatis, Qui reliquerit patrem & matrem propter me, cētuplum accipiet. 28. q. 1. in princip.

2 Sed in multis locis moniales tondentur, vt Rhegij & Mutinæ & amputāt ſibi comas: forte & male faciunt. a. 20. q. 3. c. 3 vbi etiā dicam. Arch.

c Q Va cūque.] Infra, de conſe diſt. 5. fucare. 33. q. 5. mulier. Ioan. 2.

d S I qua mulier.] ¶ Diſcedere.] ſine eius conſenſu.

 a ¶ Si qua

SI qua mulier ſuo propoſito.] quia magis eſt habilis, & magis parata in ſciſſa veſte, quam in clauſa ad meretricandum.

b SI quis. Contemptum.] quia ſi non fuit in contemptum illius diei, etiã omni die bonum eſt ei ſi ieiunat, vt 76. diſt. in. vtinam.

SI quis eorũ.] CASVS. Beneuẽtan' ſic ponit casũ. Quidã dũ ieiunaſſet, cępit eum fames affligere: ille propter famem ſuperbiens dicebat nõ eſſe ieiunãdũ, & ſufficere ſolã conſcientiam pro facto. de iſto dr̃ ꝙ dẽt anathematizari. Ego Bart. Brix. aliter caſum intelligo, ſic ponens. Quidã dum permaneret in ꝓpoſito abſtinentiæ, ideſt, cõtinentiæ: propter neceſſitatẽ corporalẽ, ideſt, abſtinentiam, per quam multa neceſſaria corpori ſubtrahũtur, ſuperbiebat, omnia ieiunia parui pẽdens, cum plus alijs ieiunaret: perfectã conſtitutionem eccleſiæ iudicans in ſua conſcientia, dicitur ꝙ talis anathema ſit Seq. cap. vſq. ad c. ſi quis virorum patent.

c ¶ Neceſſitatẽ.] Ideſt, continentiam.

d SI quis.] ¶ Baſilicas.] Niſi cum fiunt per inanes reuelationes, vt de cõſecr. diſtin. 1. placuit.

a ¶ Si quis

De eodem. Cap. VI.

SI qua mulier ſuo propoſito [a] vtile iudicans, vt virili veſte vtatur; propter hoc virilem habitum imitetur α anathema ſit. Burc. l. 8. c. 60. Iuo p. 7. c. 78.

α ¶ Imitetur.] *Gracè legitur* Καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος, ἀνδρεῖον ἀναλάβοι *quæ Dionyſius .igنus apte vertit*, & pro ſolito muliebri amictu virilem ſumit: *ſicque habet Burchardus, & fere etiam Iuo.*

Item ex eodem, c. 18.

¶ De eodem. Cap. VII.

SI quis tanquam hoc continentiæ conuenire iudicans, die Dominico ieiunauerit in eiuſdem β diei contemptum [b], anathema ſit. Burc. l. 13. c. 19. Iuo p. 4. c. 31.

β ¶ In eiuſdem.] *In originali huius priſca verſionis eſt*, aut in eiuſdem diei contemptum: *quod in verſione Dionyſii, quam attulerunt Burchardus, & Iuo, iſtis vocibus videtur exprimi*, aut contumaciam, *al.* propter contumaciam. *Sed in Græco vulgato nihil eſt, quod iſtis reſpondeat.*

Item ex eodem, c. 19.

¶ De eodem. Cap. VIII.

SI quis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, propter neceſſitatem γ [c] corporalem ſuperbiat, & ieiunia communia putauerit contemnenda, totius eccleſię perfectam in ſua conſcientia iudicans rationem, anathema ſit. Burc. l. 13. c. 5. Iuo par. 4. c. 38.

γ ¶ Propter neceſſitatem.] *Nihil mutatum eſt ob gloſſas, cęterum multis modis diſcrepat à priſca verſione, & à Dionyſiana, quam ſecuti ſunt Burchardus & Iuo. Priſca ſic habet*: Si quis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, præter neceſſitatem corporalem, & ſuperbiens ieiunia communia totius eccleſiæ putauerit contemnenda, perfectam in ſua ſcientia vindicans rationem, anathema ſit. *Dionyſiana autem hoc modo.* Si quis eorum, qui continentiæ ſtudent, abſque neceſsitate corporea, tradita in commune ieiunia, & ab eccleſia cuſtodita, ſuperbiendo diſſoluit. ſtimulo ſuę cognitionis impulſus, anathema ſit. *Quæ verſio in cæteris quidem partibus originali Græco, etiam vulgato, ſatis reſpondet: ſed in poſtrema inſignis eſt varietas. Nam vbi Dionyſius habet,* ſtimulo ſuæ cognitionis impulſus, *in Græco vulgato eſt*, ἀποκυροῦντος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, i. nimirum perfecta, quæ in ipſo eſt, ratiocinatione, ille abrogante. *In manuſcriptis autem huius canonis exemplaribus partim eſt*, ὑποικουροῦντος. *ideſt* perfecta in *eo reſidente ratione, partim.* ἐπικουροῦντος. *ideſt* perfecta, quæ in ipſo eſt, ratione ſibi auxilium ferente. *Notantur vero Euſtathiani (quos poſtea Bogomilici ſectati ſunt) qui ita ſtatuebant, peracto certo quodam ieiunio, ad eam ſe perfectæ vitæ rationem perueniſſe, vt poſtea omnia ſibi eſſent indifferentia, nulliſque præceptis obligarentur, ſed ſoluti omnino eſſent, ac ne peccare quidem poſſent: qua de re Balſamon in capitis huius interpretatione.*

Item ex eodem, cap. 20.

¶ De eodem. Cap. IX.

SI quis per ſuperbiam tanquam perfectum ſe exiſtimans, conuentus, qui per loca, & baſilicas [d] ſanctorum martyrum fiunt, vel accuſauerit, vel etiam oblationes, quæ ibidem celebrantur, ſpernendas eſſe crediderit, memoriaſque ſanctorum contemnendas, anathema ſit. Fann. l. 2. c. 8.

Item ex eodem, cap. 5.

¶De eodem. Cap. X.

Burch.li.3.c.94. Iuo p.3.c.84.

SI quis docet domum Dei contemptibilem eſſe debere, & congregationes quæ in ea fiunt, anathema ſit.

Item ex eodem, c.6.

¶De eodem. Cap. XI.

Burch.li.3.c.95. † *al. conſilio.*

SI quis extra [a] eccleſiã priuatim populos congregans, contemnat eccleſiaſticas ſanctiones α; ipſamq; eccleſiam apud ſe ſine concilio † epiſcopi cum presbytero agat, anathema ſit.

α ¶Sanctiones.] *Poſt hoc verbum in priſca verſione iſta ſunt interiecta,* aliterque ea, quæ ſunt eccleſiæ, voluerit vſurpare, non conueniente presbytero iuxta decretum epiſcopi, ipſamque, *& cætera, quæ hic ſequuntur. Dionyſij autem verſio, quæ optimè reſpõdet verbis Græcis, & refertur à Burchardo, hæc eſt.* Si quis extra eccleſiam ſeorſum conuentus celebret, & deſpiciens eccleſiam, ea, quæ ſunt eccleſiæ, voluerit vſurpare, non conueniente presbytero, iuxta decretum epiſcopi, anathema ſit.

Item ex eodem, c.1.

¶De eodem. Cap. XII.

Inf.31.d.ca. ſi quis nuptias ex verſione Dionyſij. Burc. l.8.c.61. Iuo p.7.c.79.

SI quis nuptias in accuſationem duxerit; & mulierem fidelem, ac religioſam cum viro ſuo dormientem, abominandam crediderit, aut etiam accuſandam, tanquam non poſſe coniugatos in regnum Dei ingredi, anathema ſit.

Item ex eodem, c.2.

¶De eodem. Cap. XIII.

Iuo p.4.c.30. † *al. immolatam, & ſuffocatam.*

SI quis carnem manducantem ex fide [b] cum religione, præter ſanguinem, & idolo immolatum † [c], & ſuffocatum, crediderit condemnandum, tanquam ſpem non habentem, qui eam manducat, anathema ſit.

Item ex eodem, c.15.

¶De eodem. Cap. XIV.

Iuo p.8.c.318.

SI quis dereliquerit proprios filios [d] ſuos, & non eos aluerit, & (quod pietatis eſt β) neceſſaria non præbuerit, ſed ſub occaſione continentiæ negligendos putauerit, anathema ſit.

β ¶Quod pietatis eſt.] *Longè fidelius Dionyſius:* & quod ad ſe pertinet, non ad pietatem diuini cultus informat. *Græcè enim eſt,* καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῷ † πρὸς θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ἀνάγκη. *Subinſelligitur autem particula negans, ideſt,* μή, *ex ſuperiore membro.*

† *al.* ἑαυτῷ.

Item ex eodem, c.12.

¶De eodem. Cap. XV.

Burch.li.8.c.63. Iuo p.7.c.81. † *al. beris.*

SI quis virorum putauerit ſancto propoſito (ideſt continentiæ) conuenire, vt pallio vtatur, tanquam ex eo iuſtitiam habiturus; & reprehendat vel iudicet alios, qui cum reuerentia birris vtuntur, & alia veſte [e] communi, quæ in vſu eſt, anathema ſit.

Item ex eodem, c. vltimo.

Iuo p.8.c.321.

2 ¶De eodem. Cap. XVI.

HÆc autem ſcripſimus non abſcindentes eos, qui

a SI qs extra.] Et domus in qua hæc fiunt publicanda eſt, vt in auth. de eccl. tit. §. ſi quis in ſua domo. collat. 9. Ioan.

b SI quis.] ¶Ex fide.] Ideſt, ex bona cõſcientia. extra de præſcrip. quoniam omne.

c ¶Immolatũ.] Idolothytis non debemus veſci, vt hic. & 5. d. presbyteros. & 32 q. 4. ſicut ſatius. Sed contrarium videtur illud Apoſtoli ad Corinth. Si quis infideliũ vocat uos ad cęnam. omne qđ vobis apponitur mãducare nihil interrogantes. 1. Sed illud, loquitur ſecundum ſua tpa, cum adhuc pauci erant fideles. Quod autẽ dicit de sãguine & de carne ſuffocata, hodie non tenet: quia tantũ in figura fuit iſtud prohibitum.

1 Vt 11. q. 3. ad menſam. & 1. q. 4. §. notandum. Archid.

ADDITIO. 12. q. 2. gloria epi. Archid.

d SI qs.] ¶Filios.] Nam ex iuramento nõ poſſumus adſtringi ad illud, vt 22. q. 4. inter. de hoc habuiſti ſupra diſt. 1. ius naturale.

SI quis virorum.] CASVS. Quidam in quadam pretioſa veſte iuſtitiã ponebat, quaſi propoſito continentiæ cõueniret reprehẽdẽs eos, qui alia veſte vtebantur. dicitur quòd talis anathema ſit.

e ¶Veſte.] Sufficit ergo ꝙ quis veſte vtatur ſ᷑m conſuetudinem regionis: & ſic tranſmontani non coguntur vti affibulatis veſtibus, vt Italici, nõ obſtante noua cõſtitutione, ext. de vi. & honeſt. cler. clerici. quia lex debet cõuenire cõſuetudini, vt ſupra, diſtin. 4. erit.

Conſuetudinẽ in vſu veſtiũ debemus obſeruare.

HAec aũt ſcripſimus.] Hæc eſt ſcđa pars diſt. in qua cõcilium interpretatur prædicta. Archi. CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ea quę ſtatuta sũt in ſupioribus

bus cap. non ſunt ſtatuta, niſi contra eos, qui religionis habitum & propoſitum continentiæ aſſumentes in ſuperbiam efferuntur contra eos, qui ſimplicitet viuunt, facientes noua ſtatura contra diuinas ſcripturas, & eccleſiaſticos canones: illi vero commendantur, qui continentiam ſeruant, & proprijs abrenunciant cum humilitate: & qui diuitias poſſidēt cū iuſtitia, & bonis operibus.

a ¶Et noua.] ff. de conſtit. princ. in rebus.

b ¶Diuites.] Hoc verum eſt de talibus, qui faciunt miſericordiam non habentibus, vt 33. quęſt. 5. ſecundum. nam &. Dominus habuit pecuniam, vt 12. quęſt 1. exemplum, aliàs abijcienda eſt pecunia exēplo Cratis, vt 12. quęſt. 2. gloria epiſcopi, §. Crates. nam aliena rapere conuincitur qui ultra neceſſaria ſibi retinet, ut 42. diſt. §. 1 Io.

b ¶Diuites.] Nō eſt cōtra illud, facilius eſt camelum per foramen acus trāſire: quia illud de talibus intelligitur, qui in diuitijs ſpem ponentes, gratius intuentur aurum quàm ſolem, de quibus habetur 47. diſtinct. ſicut hi. 1.

Diuites aliqui boni ſunt.

Rapere aliena dr̄ qui vltra neceſſitatem ſibi retinet.

1 Et dicit Hieronym. Diuitias habuiſti, requiem perdidiſti. Dū vigilas augmentum diuitiarum cogitas. Dū dormis latronē ſomnias. In die ſolicitus, in nocte pauidus, & ſic ſemp mendicus. Archid.

eccleſię Dei ſecundum ſcripturas ſanctū propoſitū continentię eligunt. ſed eos, qui ſuſcipiūt habitum α eius, & in ſuperbiam efferuntur aduerſus eos, qui ſimplicius viuunt. Sed & hos cōdemnamus, qui ſe extollunt aduerſus ſcripturas, & eccleſiaſticos canones, & noua [a] introducunt præcepta. Nos aūt & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam cum caſtitate & religione Deo acceptiſſimam dicimus, & renūciationem ſæculariū negotiorum, atq; actuū cum humilitate approbando laudamus; & nuptiarum vinculum β, quod ſecundum caſtitatem † perdurat honoramus: & diuites [b] cum iuſtitia, & operibus bonis non abijcimus γ.

† *caſtitatem ſecū]* orig. & Iuo.

α ¶Eos, qui ſuſcipiunt habitum.] *Gracè eſt:* τὺς λαμβάνοντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφάνειαν κατὰ τῶν ἀφελέστερον βιούντων ἐπαιρομένους τε κὶ παρὰ τὰς γραφάς, κὶ τὺς ἐκκλησιαστικὺς κανόνας καινισμὺς εἰσάγοντας: deſt qui ex inſtituto exercitationis huiuſmodi, capiūt occaſionem ſeſe offerendi: ſeque extollunt aduerſus eos, qui ſimplicius viuunt, & aduerſus ſcripturas, & eccleſiaſticos canones introducunt nouitates.

β ¶Et nuptiarum vinculum.] *Gracè;* κὶ γάμου συνοίκησιν σεμνήν, *quæ Dionyſius vertit:* & nuptiarum vinculum.

γ ¶Non abijcimus.] *Poſt hac verba in concilio ipſo proximè ſequuntur quæ habentur infra c. parſimoniam, diſt. 41.*

Item ex concilio Martini Papæ.

Apud Martinum Bracarenſem, c. 57.

¶Anathematizatur, qui Manichæorum ſuperſtitiones ſequitur. Cap. XVII.

Si quis presbyter α propter publicam [c] pęnitentiam à ſacerdote acceptam, abſque aliqua neceſſitate die Dominica pro quadā religione ieiunauerit, ſicut Manichęi, anathema ſit. Similiter quia β, quod ab Apoſtolis traditū eſt, canon tenet antiquus; placuit, vt per omnes Dominicas, & per omnes dies Paſchæ vſq; ad Pentecoſten †, nō proſternant [d] ſe in oratione cauſa † humilitatis: ſed recto vultu ad Dn̄m fungantur orationis officio: quia in his diebus gaudium reſurrectionis Domini celebramus. Si quis etiam δ non pro abſtinentia, ſed pro execratione eſcarum à carne abſtineat; placuit ſancto concilio vt pręguſtet [e]; & ſic, ſi vult abſtinere, abſtineat. Si autem ſpernit, ita vt olera cocta cum carnibus non deguſtet, iſte nō obediens, nec ſuſpicionem hæreſis à ſe remouens, deponatur de ordine clericatus.

Burc. li. 13. c. 20. Iuo p. 4. c, 52.

† *al. quinquageſimam.*

† abeſt uox iſta ab orig.

Ibid. c. 58.

α ¶Presbyter] *Sequebatur,* vel diaconus, *quæ ſublata ſunt, quoniam abſunt à pleriſq; manuſcriptis, & originali: Cæterum Burchardus, & Iuo ſimilem canonem citant ex concilio Turon. atq; ita habent:* Si quis propter publicā pęnitentiā à ſacer-

Si quis presbyter.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur quòd ſi quis p̄sbyter accepta publica pœnitentia in die Dominica ieiunauerit ea intentione qua Manichæi ieiunabāt, anathema ſit. In ſecūda parte, quæ incipit ibi,] Similiter.] dicitur, ꝙ in diebus Dominicis & inter Paſcha & Pentecoſten non debemus flectere genua; ſed vultu erecto orare ad Dominum. tertia parte quæ incipit ibi, [Si qs ēt.] dicitur: [Si quis nō comedit carnes uel olera, in quibus carnes coquuntur, propter execrationem eſcarum, compelli debet deguſtare, & ſi noluerit tanquam hæreticus deponatur.

c Si quis.] Propter publicam.] Quam facere poteſt ſacerdos, ſed non ſolennem, ut dixi ſupra 28. diſtinct. presbyter.

d ¶Proſternant.] Vt de conſecr. diſtinct. 3. quoniam ſunt.

e ¶Prægustet.] Ecce ꝙ ſuſpectus cogitur comedere ſiue guſtare. Sed nunquid idem eſt ſi aliquis eſt ſuſpectus eo ꝙ non cōicat in anno 2. nunquid cogendus eſt cōicare? Non: quia illa non recipitur ſine peccato, ſi recipiens eſt peccator, ſed ad hoc poteſt cogi vt faciat ſe dignum, i vt pœniteat de conſec diſt. 2. ſi qui intrat. ca. diſt. hi qui. ſecundum Hug. cuius fuit iſta glo.

2 Vt de cōſ. diſt. 2. ſeculares. cum duobus cap. ſeq ſm Hu. &c. & ſi nō.

Tem-

Tempus quoque.] Hæc diſtinct. diuiditur in ſex partes, In prima corrigitur ſententia Pelagii per Greg. vt in cap. ſequen. Secunda ibi, [Cauſa vero.] Tertia ibi, [Poteſt, & aliter] Quarta ibi, [Sed obiicit] [Quinta ibi, [Aliter] Sexta

Sexta ibi, [Similiter.] Ioan de Fan.

CASVS. In hac 31. diſtinct. dicit Gratia. quòd illa capit. quæ ſuperius poſita in diſtinct. 28. intelliguntur tempore, quia nondum erat indicta continentia ſacerdotibus, & hoc probat per ſequentia. Dicit etiam quæ eſt cauſa, ſcilicet quod propter munditiam fuit continentia dicta: quod ſacerdotes vxores non abiiciant a ſua cura, quin eis neceſſaria miniſtrent.

dote acceptum, aut pro aliqua neceſſitate. *In aliquot Gratiani manuſcriptis eſt;* ſi quis præter publicam pœnitentiam, a ſacerdote acceptam, abſq; aliqua neceſſitate, &c. *& quæ optima videtur lectio. Nam in cap. 18. concilij* Gangrenſis, *vnde hoc videtur Martinus ſumpſiſſe nulla presbyteri fit mētio, ſed vniuerſè pronunciatur vt ſup. eadem cap. ſi quis tanquam.* Si quis ob pietatis, quemadmodum putatur excitationem, die Dominico ieiunet, anathema ſit, abſq; aliqua neceſsitate, *vidētur huc importata ex cap. 19. eiuſdem concilij. Neque vero presbyteris huiuſmodi pœnitentiæ more laicorum imponebantur. c. illud cum ſequentibus. d. 50. & c. fi. verſ. nec enim. 82. d. Sed quando in grauiſſima crimina publice incurrebant: depoſiti peregrinari iubebantur. c. ſi quis ſacerdos. 30. q. 1. c. ſacerdos de pœn. d. 6.*

β ¶Similiter quia.) *Hoc ſumptum eſt ex canone vltimo concilij Nicæni.*

γ ¶Non proſternant.) *In codice Lutenſi Regio legitur:* non proſtrati, ſed erecto vultu ad dominum fungantur orationis officio.

δ ¶Si quis etiam.) *Hoc ſumptum eſt ex concilio* Ancyrano, *c. 13, al. 14. & in eo mentio fit presbyteri, ac diaconi.*

DISTINCTIO XXXI.

Tempus quoque, quia nondum α erat inſtitutum, vt ſacerdotes continentiam ſeruarent.

α ¶Nondum.) *Quid ait hic* Gratianus, *fuiſſe tempus, quo nondum erat inſtitutum, vt ſacerdotes continentiam ſeruarent, in ſubdiaconis (Nam, & hi ſacerdotum nomine interdum comprehenduntur, valetq; idem ſacerdotis nomen atque in ſacris conſtitutus, vt infra ad initium diſtinct. 32. notaturque in gloſſa 1. q. 1. qui per pecuniam) locum habere poteſt. Fuit enim tempus, cum ſubdiaconi in aliquibus prouincijs, vt in Sicilia, continentiæ legibus non adſtringebantur; quod Gregorij locus, qui ſolus ad hanc rem confirmandam proximè a Gratiano citabitur, manifeſtè probat. Diaconis autem & presbyteris in Latina eccleſia nunquam licuiſſe vxoribus, quas ante ſacros ordines duxerant, vti ex canonibus, qui poſt primum in hac ead. diſt. citatur, & alijs multis, præſertim epiſtola ſecunda Siricij ad Himerium Tarraconenſem clare demonſtratur.*

Vnde Gregorius ſcribit Petro ſubdiacono Siciliæ, lib. 1. epiſt. 42.

¶Qui caſtitatem non promiſit, ab vxore ſua ſeparari non cogatur. Cap. I.

Pann. l. 3. c. 89. Poly. l. 4. tit. 31.

Ante triennium ſubdiaconi omnium eccleſiarū Siciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ eccleſiæ nullatenus ſuis vxoribus miſcerentur. Quod mihi du-

a ¶Tempus.] In hac 31. diſtin. oſtendit, quod a tēpore Gregor. ſtatutum fuit, vt ſubdiaconi non ordinarentur niſi promiſſa continentia 1. Secundo agit de cauſa continentiæ presbyterorum. & diaconorum 2. Tertio dicit quod licet ordinati in ſacris ordinibus vxoribus non debeant cōmiſceri, tamen neceſſaria prouidebunt eis 3. Vltimo aſſignat differentiam inter orientales, & occidentales.

Ante triēnium.] Caſus iſtius ca. ex quadam conſtitutione Pelagii pēdet. vnde ſcire debes, quod vna conſtitutio facta fuit ab Apoſtolis de continētia clericorum, vt 84. diſtinct. cum in præterito. idem fuit poſtea a Syricio repetitum in 82. diſti. plurimos. Tertia fuit facta auctoritate Pelagii, quæ habetur 27. quæſt. 2. multorū de qua fit hic mentio. Eſt ergo caſus huius cap. Pelagius fecit quandam conſtitutionem per quē dam diaconum nomine Seruum Dei, vt omnes ſubdiaconi Siciliæ a ſuis vxoribus abſtinerent, quas in minoribus ordinibus duxerant, aut ab officio ceſſarent: quam conſtitutionē, quia dura fuit, & iniqua, vt ſubdiaconi compellerētur ad continētiam Gregor. primus, qui ſucceſſit Pelagio retractauit, & ſtatuit, vt nullus de cetero fiat diaconus, niſi cōtinentiā promittat: ita tamen, vt mala præterita, ideſt continentia, quæ ſolet eſſe iuuenibus mala, ideſt, pœnalis, vel mala ſi non ſeruetur, per

1 Vt inf. ea. cap. 1.

2 Vt inf. ea. §. cauſa. vſq; ad §. quod autē

3 Hoc ſcribit ad prędictū. §. quod autem vſq; ad c. Nicęna. Arch.

rum [a], atque incompetens videtur, vt qui vſum eiuſdem continentiæ non inuenit [b], neque caſtitatem ante promiſit, compellatur a ſua vxore ſeparari, atque per hoc (quod ſup.d.28.c. nullum.
abſit) in deterius cadat. Vnde videt̃ mihi, vt a præſenti die epiſcopis omnibus dicatur, vt nullum ſubdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurũ caſtè promiſerit [c] quatenus, & præterita mala [α] [d], quæ per propoſitum mentis appetita non ſunt, violenter non exigantur, & futura cautè caueantur. ¶Qui vero poſt eandem prohibitionem, quæ ante triennium facta eſt, continentes cum ſuis vxorib. vixerunt laudandi, atque remunerandi ſunt, & vt in bono ſuo † permaneant, exhortandi. † ſic] orig.
¶Eos autem, qui poſt prohibitionem factam ſe a ſuis vxoribus cõtinere noluerint, ad ſacrum ordinem nolumus promoueri: quia nullus debet ad miniſterium altaris accedere, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.

α ¶Mala.] *Vox iſta abeſt à Polycarpo, & aliquot vetuſtis Gratiani codicibus.*

2 *Cauſa vero huius inſtitutionis munditia ſacerdotalis fuit, vt libere cunctis diebus orationi poſſint vacare. Si enim (vt Paulus ait) ab uxoribus eſt ceſſandum, ut expeditius orationi uacemus: miniſtris utique altaris, quibus quotidiana neceſſitas orandi incumbit, numquam coniugali officio uacare permittitur.* 1.Cor.7.

Vnde Beda in commentarijs ſuper Lucam ad c.1. ait.

¶Sacerdotibus ſemper caſtitas obſeruanda præcipitur. Cap. II.

SAcerdotibus [e], vt ſemper [f] altari queant aſſiſtere, ſemper ab vxoribus continendum; ſemper caſtitas obſeruanda præcipitur. Pann.l.3.c.92.

Item in concilio Carthaginienſi 2.c.2.

¶Qui diuinis ſacramentis inſeruiunt, continentes eſſe oportet. Cap. III.

EPiſcopos [g], presbyteros, & diaconos ita placuit (vt decet ſacros antiſtites, ac Dei ſacerdotes, necnon, & leuitas, vel qui [h] ſacramentis diuinis inſeruiunt) continentes eſſe in omnibus. inf.d.84.ca. cum in præterito. Pann.l.3.c.95. Raba.pęn.c.29.

Item Innocentius I. Victricio Rothom. epiſcopo, epiſ.2. cap.9.

per violentiam non exigatur: & hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Qui vero.] commendat illos, qui conſtitutionem illam, quæ facta fuit ante triennium ſeruauerunt: & hortatur eos, vt debeant in ſuo propoſito permanere. Illi vero qui noluerint a ſuis vxoribus abſtinere, promoueri non debent: quia nullus dẽt promoueri, niſi eius caſtitas fuerit approbata. Vel ſic: Olim promouebantur ſubdiaconi non promiſſa continentia, & licitè vtebantur vxoribus & beneficijs: Poſtea Pelagius ꝑdeceſſor Gregorij ſtatuit, vt vel contenti eſſent vxoribus tantũ, vel beneficiis tantũ: de qua cõſtitutione Gregor. facit mentionẽ 27.q.2. multorũ. Poſtea idem Pela. aliã edidit cõſtitutionẽ, in qua præciſe ꝓhibuit, vt ſubdiaconi nullo modo commiſceri debeant amodo vxoribus ſuis, & illam cõſtitutionem quidam ſubdiaconi ſeruabant, quidam non, ſed quia illa cõſtitutio fuit iniqua, ſcilicet, ꝙ aliquis, q̃ non promiſit continentiam, cogeretur cõtinere: ideo retractatur hic a Greg. & ſtatuit, ꝙ ſi qui ſubdiaconi nõ ſunt, nõ cogantur continere, niſi velint. ſi qui autem in futurum ſunt ordinandi, non admittant, niſi promittant continentiam.
a ¶Durum.] ſtatutum Pelagij fuit contra Euangelium, in quo excipitur ſola
1 Vt 32.q.1. dixit. fornicatio 1 33.q.2 quos Deus, & ideo reprobatũ fuit. Sed quare reprobatur illa conſtitutio Pelagii, in qua ſtatuit, vt aut beneficia, aut vxores dimittant: cum idem ſtatuerit Alexander extrà de cler.coniug. capit.1. Sed dic, cum aliquis in minoribus ordinibus exiſtens poſtea contrahit, poteſt priuari beneficio prius habito, & de illis loquitur Alex. Cum vero aliquis primo contrahit, & poſtea eccleſia ſcienter ei confert beneficium, poſtea non poteſt illud ei auferre, & de illis loquitur Pelagius, & ideo conſtitutio eius fuit iniqua. ſimile ext. de cle. cõiu., diuerſis.
b ¶Non inuenit.] Ideſt, non ſuſcepit.
c ¶Promiſerit.] Hoc intelligo ſi hẽat licentiam vxoris.
d ¶Mala.] Ideſt, continentia, quæ iuuenibus eſt mala.
2 Sub, & ad 33.q.2. in adoleſcentia 2. pęnam, & ad onus. 28.diſ. de his, & accipitur hoc nomẽ mala pro pęna: & eſt ſenſus a ſubdiaconis vxorem habentib. ſine voto per violentiam non exigatur cõtinentia, ſed ab ordinandis de cætero, quam ſi promittere noluerint: repellãtur. 10. de Fan.

CAVSA VERO. Hæc eſt ſecunda pars d. in quã dicitur, ꝙ cauſa huius conſtitutionis fuit munditia ſacerdotalis, & hoc probat per 6.c.10. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus, ꝙ propter munditiam ſacerdotalem inducta fuit continentia in eccleſia, quia cum ſacerdotes ſemper debeant orare, ſemper debent ab vxoribus abſtinere. Et hoc probatur auctoritate Apoſtoli per ſeq. c. quorum prima duo patent.

e SAcerdotibus.] Idem eſt de aliis clericis. Lau.
f ¶Semper.] i. horis debitis. ſic inf. eo. ſi laicus 22.d. ſacroſan. & intra 37.diſt. de quibuſdam. 36. diſt. cap. vlt. Archid.
g EPiſcopus.] Hoc c. habetur 84.d. cum in præterito
h ¶Vel qui.] Ideſt, ſubdiaconi. tam & ſubdiaconi. ſacramentis inſeruiunt. 84. diſt. cum in præterito. Et expone.

pone iſtud, vel, pro, &, ſecundum Hug. & ita per hoc, & per illud infra 32. diſtinct. placuit. ſuppletur illud 34. diſtinct. cum de quorundam. quia hæc tria cap. ſunt. Carthaginienſis cōcilij, & faciunt pro opin. Hug. ſecundum Laur.

Ideo quæſiuit à Papa, an presbyteri & Leuitæ deberent viuere continenter? Et reſpondet ꝙ ſic, & hoc probat auctoritate ꝓphetæ dicentis; Sācti eſtote, &c. ideſt, mundi. & exemplo ſacerdotū vete teſt. qui in ſua hebdomada à ſuis vxoribus abſtinebant, ſed finita ſua hebdomada ſuis vxoribus commiſcebantur ꝓpter ſobolem procreandam: quia nullus poterat fieri ſacerdos niſi de tribu Aarō, hodie vero cū ſacerdotes quotidie debeāt orare, nec requirit, de qua tribu promoueantur, ſemper debent ab vxoribus abſtinere. Sequētia duo c. plana sūt, & per te videbis.

Tene-

¶ Sacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus ſuis miſceri non debent. Cap. IIII.

Burch li. 2. c. 118. Anſel. li. 7. c. 134. Iuo p. 6. c. 94. & 194 Pann. li. 3. c. 94. *Leuit.* 11. *Luc.* 1. *Num.* 18. † *al. præceptus fuerat.*

TEnere debet omnino eccleſia, vt ſacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus ſuis non miſceantur; quia miniſterij quotidiani neceſſitatibus occupātur. Scriptum eſt. n.: [Sancti eſtote, quoniam, & ego ſanctus ſum[a] Dominus Deus veſter.] Nam ſi priſcis temporibus anno[b] vicis ſuę de templo Dei ſacerdotes non diſcedebant (ſicut de Zacharia legimus) nec domum ſuam omnino tangebant, quibus vtique propter ſobolis ſucceſſionem, vxoris vſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter quā ex ſemine Aaron, ad ſacerdotium nullus accedere præcipiebatur †; quanto magis hi ſacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſeruare debent; quibus vel ſacerdotium vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies,[c] qua vel à ſacrificijs diuinis, vel à baptiſmatis[d] officio vacent.

PALEA Cap. V.

Ibidem cōtinenter Anſel. li. 7. c. 132. *1. Cor. 7.* † *al. officium.*

NAm ſicut α Paulus ad Corinthios ſcribit dicens: [Abſtinete vos ad tempus, vt vacetis orationi:] & hoc utique laicis præcepit; multo magis ſacerdotes, quibus orandi, & ſacrificandi iuge ſacrificium † eſt, ſemper; debebunt ab huiuſmodi conſortio abſtinere.

α ¶ Nam ſicut.] *Hæc palea in duobus Vaticanis (in quibus ſolis reperitur) eſt coniuncta cum ſuperiori capite, quemadmodum etiam in epiſtola Innocentij. & legitur,* Nam ſi Paulus. *Sed non eſt mutatum, quoniam eſt initium capitis.*

Item Euxuperio Tholoſano epiſcopo, epiſt. 3. c. 1.

¶ Qui ab vxoribus ſuis abſtinent, ad ſacrificia admittantur. Cap. VI.

Infra diſt. 82. c. propoſuiſti. Pann. li. 3. c. 95.

EOs β ad ſacrificia fas ſit admitti, qui vel cum uxore[e] non exercent carnale officium[f].

β ¶ Eos.] *Apud Innocentium, & infra diſt. 82. c. propoſuiſti, ubi hoc idem eſt repetitum, legitur*, neque eos ad ſacrificia fas ſit admitti, qui exercent vel cum uxore carnale conſortium.

Item Hieronymus contra Iouinianum, lib. 1.

¶ Sacerdoti, cui eſt ſemper orandum, matrimonio ſemper eſt carendum. Cap. VII.

Pann. li. 3. c. 96.

SI laicus, & quicunque fidelis orare[g] non poteſt, niſi careat officio coniugali; ſacerdoti, cui ſemper pro populo offerenda ſunt ſacrificia, ſemper orandū eſt: ſi ſemper orandum eſt; ergo ſemper matrimonio carendum[h].

a ¶ Quoniam, & ego sāctus ſum] Ex quo Dominus ſe cōmendauit, & Chriſti actio noſtra eſt inſtructa lectio. 81. d. legit. ergo & nos poſſum' nos commendare, & Aug. ſe commēdat, æquiparando ſe prophetis, vt 23. q. 4 & proconſul poteſt ꝑmittere libellū commendationis ſuæ, vt ff. de off procon obſeruare Similiter ille qui impetrat veniam ætatis, ſe commendat. 1. C de his qui ve. æta. imp. l. 2.

Commēdare pōt aliqs ſeipſum.

b ¶ Anno] ideſt ſeptimana. ſic alibi ponitur dies ꝓ anno, vt 33. q. 2. hoc ipsū. & tēpus pro anno, vt de conſec. diſt. 4. omni tempore. 2.

1 Ad idē ꝙ dicit Bald. Cuſtodi animam meam qm̄ ſanctus ſum, & cæt. & in pſalm. Inclina Domine,

2 Ideo autē fit hoc, quia annus dicit ab an, quod eſt circum. quia circumuoluitur. ſic & qdlibet tp̄s. Laur.

c ¶ Nec ꝓterit dies.] excepto ſabbato ſancto & die veneris ꝓcedēte, vt de conſe. diſt. 3. ſabbato. qui duo dies nulli reputantur propter paucitatem. ſic ī. de cōſ. diſt. 2. reuera.

d ¶ Vel a baptiſmatis.] dū ē neceſſitas. arg. 5. diſt. baptizari.

e EOs.] Vel cum vxore,] Ne dū cum alia.

f ¶ Officium.] Poſt votum factum.

g SI laicus.] ¶ Orare.] Quid de hac materia iuris ſit, habes 33. q. 4. c. 1. & 2.

h ¶ Matrimonio carendum.] ar. ꝙ ſi aliqua ſibi cohęrēt, vel ſi aliquid ſequitur ex alio, uno probato & reliquum eſt probatum. 3, ut 33. diſt. ſi quis viduam. 26. diſt. deinde 3. q. 6. hæc quippe argum. contra de pœn diſt. 1. ſicut primi in ſi.

Probato vno coniunctorū, ꝓbatur reliquū.

3 Sic de talibus vno cōceſſo & aliud conceſſum eſt 1. q. ſicut Chriſtus. ubi de hoc. Arch.

TEnere debet.] CASVS. Victorius Rothomagen. epiſcopus, habebat quoſdā presbyteros & leuitas in ſua diœceſi, qui nolebant a ſuis uxoribus abſtinere,

Quod

Quod autem [a] *Manichæorum cauſa de coniugio ſacerdotum illud ſupradictum ſit, ex Gangrenſi concilio apparet in quo c.1. ſic ſtatutum legitur.*

a ¶De coniugio.] *Sequentem canonem Gratianus reſtringit ad coniugia ſacerdotum cum tamen in eo damnentur illi, qui omnino nuptias vituperabant, nec volebans aliquem Chriſtianum etiam laicum, liberis operam dare. Nec fuit editus proprie contra Manichæos, ſed contra quendam Euſtathium, qui hunc errorem cum alijs multis in Armenia diſſeminauerat. Eſt autẽ caput hoc idem cum capite, ſi quis nuptias. ſupra diſt. 30. ſed ex alia verſione.*

¶Anathema ſit, qui nuptias vituperat. Cap. VIII.

SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro ſuo fidelem, ac religioſam deteſtatur, aut culpabilem æſtimat, uelut quæ regnum Dei introire non poſſit, anathema ſit.

Item ex eodem, c.8. & 9.

¶De eodem. Cap. IX.

QVicunque virginitatem cuſtodiens, aut continẽtiæ ſtudens, velut horreſcens nuptias, nec propter hoc, quod bonum, & ſanctum eſt: nomen virginitatis aſſumit, anathema ſit.

3 *Poteſt & aliter intelligi illud, quod in canone* [b] *Apoſtolorum legitur, ut iſte ſit ſenſus capituli: [ſi quis docet ſacerdotem vxorem ſuam contemnere,] non quam uxorem in ſacerdotio accepit, ſed quam, dum adhuc eſſet laicus, uel in minoribus ordinibus conſtitutus, ſibi copulauit, cum qua continentiam profeſſus eſt, cum ad ſacros ordines aſcenderet, quam nullus debet contemnere, hoc eſt ab animo, & cura ſua abijcere, quin ei neceſſaria prouideat. Probatur autem hæc interpretatio auctoritate Leonis Papæ, qui epiſt. 90. c. 3. ſcribens Ruſtico Narbonenſi epiſcopo ait.*

¶Miniſtris altaris cum epiſcopis, & presbyteris eadem eſt lex continentiæ. Cap. X.

LEx continentiæ eadem eſt altaris miniſtris, quæ epiſcopis, atq; presbyteris, cui cum eſſent laici, ſiue lectores, licitè & uxores ducere, & filios procreare potuerunt: ſed cum ad prædictos peruenerunt gradus, cœpit eis non licere [c], quod licuit. Vnde, vt de carnali fiat ſpiritale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores, & quaſi non habeant, ſic habere, quo & ſalua ſit charitas, & ceſſent † opera nuptiarum.

Item Leo ix. contra epiſtolam Nicetæ abbatis.

a ¶Leo.] Habetur *in reſponſione Humberti ad libellum Nicetæ presbyteri, & Monachi aduerſus Latinos editum: quam reſponſionẽ, cum nomine Leonis ix. cuius erat legatus, ſcripſerit, poteſt rectè nomine ipſius citari, ſicut multa ex* Ennodij *libro nomine Symmachi citata inueniuntur ſupra diſt. 12. c. concilia. et inf. 40. diſt. c. non nos. & 81. diſt. c. nemo rectè. 8. q. 4. c. nonne. & 9. q. 5. cap. aliorum. Ac ſupra diſt. 22. nomine Nicolai ij. citatur cap.* Omnes, *quod habetur in oratione Petri* Damiani.

ſup. diſtin. 30. ca. ſi quis nuptias.

ſup. d. 30. ca. ſi quis vel virginitatem, ex alia verſione. Burch. li. 8. c. 61. Iuo p. 7. c. 79. ſup. diſt. 28. c. ſi quis.

Burc. l. 2. c. 114. Anſel. li. 7. c. 135. & 6. c. 204. Polyc. li. 4. tit. 31. Iuo p. 6. c. 68. Pann li. 3. c. 106. 1. Cor. 7.

† *al. ceſſet exercitatio nuptiarum.*

QVOD AVTEM. CASVS. Dr̃ in hoc §. ꝙ illud qđ dictũ fuit in Gãgrẽſi cõc. s. 28. d. in c. ſi qs docuerit. & c. ſi qs diſcernit. ex cã fuit ſtatutum, ſ. propter Manichęos, q̧ nuptias condemnabant exẽplo ſacerdotum. Et hoc probat duobus ſeq. c. q̃ plana ſunt, & per ſe patent.

a ¶Quod aũt.] Reſpicit tria pen. c. 28. dicens, ꝙ illud ſtatutum fuit ꝑ ꝑ hæreſim Manichęorũ, q̧ nuptias cõtemnunt.

QVicũque.] POTEST ET ALITER. Hæc eſt tertia pars d. in qua dr̃, ꝙ illud qđ ſupradictũ eſt in c. ſi qs docuerit. diſt. 28. ex cauſa vel ex tp̃e intelligit. Nunc aũt aliter exponit, dicẽs ꝙ illud c. põt intelligi de ſacerdotibus noſtri tẽporis, vt ſi qs docuerit ſacerdotẽ cõtẽnere vxorem, quam in minorib. ordinibus duxit, vel cũ erat laicus, vt eam à ſua cura abijciat, cum qua poſtea cum promoueretur continentiã eſt profeſſus, anathema ſit. & hoc probatur per duo cap. ſeq.

b ¶In canone.] ſup. 28. diſt. ſi quis docuerit. Io.

LEx.] CASVS Ruſticus Narbon. Ep̃s q̃ſiuit à Leone, vtrum diaconi poſſint vel dẽant cognoſcere vxores ſuas? Qui reſpõdet quod no, ſed debent cõtinere ſicut ep̃i & p̃ſbyteri. nam cũ erãt laici vel lectores, hoc eis licebat, ſed poſtquam promoti ſunt ad ſacros ordines, cępit eis non licere quod ante licebat; eas tamen à ſua cura abijcere nõ debent, quin eis neceſſarla ſubminiſtrent.

c ¶Eis non licere] Nota quod propter commutationẽ ſtatus incipit aliquid nõ licere quod prius licuit. 1. 12. quæſt. 2. ne quis arbitretur.

1 Ad hoc j. 27. q. 1. nuptiarum. 32. q. vlt. c. ult. 17. q. 1. ſunt quidam. & habet ẽt ad hoc 88. diſt. fornicari. ff. de ſolut. cũ quis. 1. reſp. argu. contra extra de diuort. gaudemus. Archi.

OMnino.] CASVS. Abbas Nicæta dicebat licere epiſcopo, presbytero, & diacono amplecti vxorē ſuā, & cognoſcere, & hoc probabat auctoritate Apoſtoli dicentis ſe habere poteſtatem circumducendi mulierem ſicut frater Domini, & Cephas. Leo autē Papa eum reprehen-

ſtinct. epiſcopus, & hoc cum perſona eſt ſuſpecta.
c ¶Paulo apoſtolo dicente.] Ducebant enim vxores ſecum, vt ſeruirent eis in cibis parandis, & ab eis paſcerentur (cum eſſent pauperes) de mercede p̄dicationis.
d ¶Sororem.] ideſt, quaſi ſororem.

¶Epiſcopus, vel presbyter vxorem propriam a cura ſua non abijciat. Cap. XI.

Pann.l.3.c.115.

OMnino confitemur non licere epiſcopo, presbytero, diacono, ſubdiacono propriam vxorem cauſa religionis abijcere a cura ſua .ſ. vt ei victum, & veſtitum [a] largiatur [b], non vt cū illa ex more carnaliter iaceat. Sic, & ſanctos Apoſtolos legimus egiſſe, beato Paulo Apoſtolo dicente [c], [Nunquid non habemus α poteſtatem mulierem ſororem [d] circumducendi [e], ſicut fratres Domini, & Cephas:] Vide inſipiens, quia non dixit, [nunquid non habemus poteſtatem ſororem mulierem amplectendi?] ſed, [circumducendi,] ſcilicet vt de mercede [f] prædicationis ſuſtentaretur ab eis: nec tamen forte deinceps inter eos carnale coniugium.

1.Cor.9.

α ¶Nunquid non habemus.] *Variæ ſunt huius loci interpretationes, quod inter alios S. Hieronymus in 1. libro contra Iouinianum oſtendit.*

Hinc illud [g] Gregorij. [Presbyter quidam.] Quod require inf. diſt. ſeq. c. penul. ¶Vt igitur ex his auctoritatib. apparet ſacerdotes vxoribus, quas in laicali habitu, vel in minoribus ordinibus conſtituti ſibi legitime copularunt, neceſſaria miniſtrare, debita uero reddere non ualent.

4 ¶*Sed obijcitur illud tripertitæ hiſtoriæ, lib. 2. c. 14.*

¶Diſſuaſu Paphnutij Nicæna ſynodus non conſtituit, quòd presbyteri cum ſuis vxoribus non dormirent. Cap. XII.

Pann.l.3.c.85.

NIcæna ſynodus corrigere volens hominum vitā in eccleſijs commorantiū, poſuit leges, quas canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere [h] legem, vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi α cum coniugib. quas ante conſecrationem duxerant, nō dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius confeſſor contradixit, honorabiles confeſſus nuptias, & caſtitatem [i] eſſe dicens, cum propria coniuge concubitum †; ſuaſitque concilio, ne talem poneret legē, grauem eſſe aſſerens cauſam, quæ in ipſis, aut eorum coniugibus occaſio fornicationis exiſteret. Et hæc quidem Paphnutius (licet nuptiarum eſſet inexpertus) expoſuit: ſynoduſ-

Adde glo. ...cor. in c. ...poſuiſti. ...r. eſtote. ...62. diſt.

e ¶Circunducendi.] nobiſcum.
d ¶Vt de mercede.] Arg. ꝙ ſi quis habet vxorem, & filios, de bonis eccleſiæ ipſos poteſt paſcere, ſi nō habet ꝓpria, vt 86. diſt. non ſatis. inf. d. prox. ſi quis vero, & 50. diſt. ſtudeat in fi. & 37. d. legant. quia nemo carnem ſuam vnquā odio habuit, vt 13. q. 2. non æſtimemus, & hæc vera ſunt ſi indigent 2 aliàs ſecus, vt 23. di. de Syracuſanæ. vnde & ſi viro relictus eſt vſus alicuius rei, mulier eadem re poteſt vti, vt ff de vſu. & habi. l. cæterum. §. mulier.
g ¶Hinc, & illud.] inf. in illo c. presbyter quidam, quod eſt infra diſt. proxima. Ioan.
VT IGITVR. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis ꝙ ſacerdotes debēt ſuis vxorib. cū quibus in minoribus ordinib. vel laicali habitu contraxerūt, neceſſaria miniſtrare, ſed debitum reddere non valent. Sed contra hoc duo ſequētia cap. inducuntur. ſ. ꝙ ſacerdotes debēt reddere debitum vxoribus ſuis.
SED OBIICITVR. Hæc eſt pars diſt. in qua ponit duos canones orientales, in quib conceditur clericis habere vxores. Io. de Fan.
NIcęna ſynodus] CASVS. Nicæna ſynodus volebat legē imponere, & neceſſitatem ep̄is, preſbyteris, diaconis, & ſubdiaconis vt ſeruarent caſtitatem cum vxoribus, cum quibus in minoribus ordinibus matrimonium contraxerunt. Sed quia hæc lex erat occaſio fornicandi, ſurrexit Paphnutius confeſſor inexpertus nuptiarum, & ſynodo contradixit ne talem poneret legem. cum caſtitas ſit cognoſcere vxorem propriam ſynodus autem ſententiā eius laudauit, & approbauit.
h ¶Introducere de conſenſu vxoris, aliter eſſet iniqua.
i ¶Caſtitatem.] Sic qui bene comedit, abſtinens eſt 44. d, conuiuia in fi.

ſed hoc verū eſt quo ad trāſactionē, aliter bene continetur. Arch
Beneficiatus ſuis conſanguineis ſubuenire pōt.

2 Ad hoc 12 q.1. habebat. in prin.

prehendit, & ſcribens contra eum dicit non eſſe verum, vt poſſint cum ea dormire more ſolito: tamen debent eis largiri victum, & veſtitum, & hoc probat exemplo Apoſtolorum, reprehendens eum ex eo, ꝙ male intelligebat illud verbum circumducendi.
a ¶Et veſtitum.] ¶Ex quo dicit victum, & veſtitum, videtur, ꝙ nomine victus non comprehendatur veſtitus, vt ff. de tranſ. cum hi. §. qui tranſigit 1 quod non eſt verum, ff. de verb. ſig. verbo, victus.
b ¶Largitur.] Sequeſtrato tamen habitaculo, vt 77. di-

1 ...tus nomi compre... ...ditur ve...us.

a ¶Sea-

Cõtradicere poteſt vnus multis.

a ¶Sententiam.] Vnus ergo poteſt contradicere toti vniuerſitati 1 ſi habet rationabilem cauſam, vt extra de his quæ fi. a ma. par. cap. 1. 1. nam ſententia vnius poteſt alios trahere ad partem ſuam, vt extra de eo qui mit. in poſ. cap. cum ſicut, ff. de arb. item ſi vnus. §. vlt. C. de vet. iu. enu. l. prima, § ſed is, &c.

1 Et eſt hic argu. quod vnus canonicus põt ſe opponere pro defenſione eccleſiæ ſuæ. Ad idẽ extra de cõceſ. pb. ex parte, vbi dicit Ioan. de Fan. hoc eſſe verũ etiã ſi capitulum illius eccleſiæ nollet defendi, & hoc fauore eccleſiæ. arg. ff. de lib. cau. l. j. 2. & 3

potest promoueri ſine licentia vxoris? Dicit H. quod ſic, quia nec fit ei præiudicium aliquod. Sed certe præiudicium fit ei, quia poſt mortem viri non poteſt contrahere 4. Item in alio fit ei præiudicium: quia tempore vicis ſuæ non debet ei commiſceri: cum etiam ad tempus vir

QVoniam.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod in canone Romano ſtatutum erat, quòd diaconi, & presbyteri oriẽtalis eccleſiæ deberẽt continentiam profiteri: quod male ſeruabant, quòd ſexta ſynodus cognouit ideo ſtatuit iuxta antiquum canonẽ Apoſtolorum, vt vnuſquiſque clericus ſuã poſſit habere vxorem: nec propter hoc repellatur a promotione ſi dignus fuerit. nec tempore ſuæ ordinationis cogitur continentiam profiteri: eo tamen tempore, quo miniſtrat altari, debet abſtinere. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Si quis.] dicit quod ſi quis presbyteros, vel diaconos a contactu legitimæ vxoris priuauerit, deponi debet, & quicũq; clericus cauſa religionis ſuam vxorem abiecerit, deponi debet: ſi in contumacia perſeueret.

b ¶Quoniam.] id eſt quamuis.

c ¶Romani.] Hic aſſignatur differẽtia inter orientales, & occidentales.

d ¶Qui ordinati sũt] id eſt, ordinantur.

e ¶Apoſtolicæ. Quia Apoſtolus præcepit, vt vir reddat debitũ vxori, 33. q. 1. c. 1.

f ¶Opportuno.] Iſtud eſt contra Gandulphũ & alios, qui dicunt vir quolibet loco etiam in eccleſia, & quolibet tempore tenetur reddere debitũ vxori petenti. Sed hoc nõ eſt verũ; quia ſicut debitor nõ debet ſemper venire cũ ſacro paratus, vt ff. de ſo. quod dicimus. ſic nec vir ſemper debet eſſe paratus. 33. q. 4. Chriſtiano. 2.

Vir debitum vxori nõ ſemper nec vbiq; reddere tenetur.

g ¶Diligens] id eſt, dignus.

h ¶Conuenientes.] Sed nũquid in orientali eccleſia vir vir inuita vxore non poſſit orare, vt 33. q. 4. Apoſtolus. ſed ibi expone, orare, id eſt, peregrinari. Io.

2 Melius ea. cauſa & q. c. apoſtolus in gl. vlt.

que laudauit ſententiam [a] eius: & nihil ex hac parte ſanciuit: ſed hoc in vniuſcuiuſque voluntate, non in neceſſitate dimiſit.

α ¶Subdiaconi.] *In aliquot vetuſtis codicibus, & in originali Socratis non ſunt duæ iſtæ voces. Sozomenus tamen lib. 1. c. 22. habet tam Græcè, quam in Latina vetere, & noua verſione, vt etiam Nicephorus.*

Item ſynodus ſexta. c. 13. lib. 8. c. 19.

¶Non in perpetuum, ſed tempore oblationis a complexu ſuarum vxorum ſacerdotes abſtineant. Cap. XIII.

QVoniam β in Romani [c] ordine canonis eſſe cognouimus traditum, eos qui ordinati † ſunt diaconi, vel presbyteri, debere confiteri; quòd iam ſuis non copulentur vxoribus: nos antiquum ſequentes canonem Apoſtolicæ [e] diligentiæ, & conſtitutiones, ſacrorum virorum legales nuptias amodo valere volumus, nullo modo cũ vxoribus ſuis eorum connubia diſſoluentes; aut priuãtes eos familiaritate adinuicem in tempore opportuno [f]. Quicunq; ergo diligens † [g] inuentus fuerit in ſubdiaconali ordinatione, aut diaconali, aut ſacerdotali, hic nullo modo prohibeatur ad talem aſcendere gradum pro vxoris ſuæ legitimæ cohabitatione. Nec etiam tempore ordinationis ſuæ profiteri cogatur: quod abſtinere debeat a legalis propriæ vxoris familiaritate. *Item infra.* ¶Oportet eos, qui altari miniſtrant: in tempore oblationis † ſanctorum continentes [h] eſſe in omnibus; vt a Deo poſſint conſequi, quæ ſimpliciter poſtulant. ¶Si quis igitur præſumpſerit contra Apoſtolicos canones, aliquos presbyterorũ & diaconorum priuare contractu, & communione legalis vxoris, deponatur. Similiter & presbyter, aut diaconus, qui religionis cauſa vxorem ſuam expellit, excommunicetur. Si vero in hoc permanſerit, deponatur.

Pann. l. 3. c. 86.

† *ordinandi*] ſed ob gloſſam non eſt mutatum.

† *leg. dignus*] ſed ob gloſſam non eſt mutatum.

† *al. tractationis.*

β ¶Quoniam.] *Græcè ſic habetur,* ἐπειδὴ ἐν τῇ ῥωμαίων ἐκκλητικῇ ἐν τάξει κανόνος παραδεδόσθαι διέγνωμεν. *id eſt.* Quoniam in Romana eccleſia loco canonis traditum eſſe cognouimus, &c. *Hanc vero Eccleſiæ Romanæ traditionem non ſolum* B. *Hieronymus contra Iouinianum, Humbertus ſupracitatus, & alij Latini ſcriptores defendunt, ſed etiam Balſamon in explanatione huius canonis ſatis apertè probat. Verum de omnibus huiuſmodi canonibus, qui ſextæ ſynodo adſcribuntur, quid ſit ſentiendum, ad caput, Habeo librum d. 26. ſatis explicatum fuit.*

Hoc autem ex loco intelligendum eſt, orientalis. n. eccleſia (cui ſexta ſynodus regulam uiuendi præſcripſit) uotum caſtitatis miniſtris altaris non ſuſcepit.

HOC AVTEM. CASVS. Modo Gratianus ſoluit ſupra

ſupradictā obiectionem:& dicit, ꝙ hæc duo cap.intelliguntur de clericis orientalis eccleſiæ, qui non ſuſceperunt votum caſtitatis,cui ſexta ſynodis præfuit: licet occidentalis ſic: & hoc probatur per ſequens cap. rant votum continentiæ. In cap.presbyterum.non legitimæ nuptiæ intelliguntur ſecundæ ſcilicet, ſi quis diſcernit, locale fuit: vel intelligūtur de vxore,quæ ducta fuit in minoribus ordinibus. Similiter cap.illud.ſi ſubdiaconus.de ſecunda vxore intelligitur.

A Liter.]CASVS.Dicitur in hoc cap.ꝙ alia eſt traditio

Vnde Stephanus Papa ait in prima actione ſynodi ab ipſo in Baſilica Lateranenſi congregatæ.

Occidentalis, non orientalis eccleſia caſtitatis obtulit votum. Cap. XIIII.

Pann.l.3.c.84.

5 ALiter ſe orientalium traditio habet eccleſiarum, aliter huius ſanctæ Romanæ eccleſiæ. Nam earum ſacerdotes diaconi, atque ſubdiaconi matrimonio a copulantur [a],iſtius autem eccleſię,occidentalium nullus ſacerdotum a ſubdiacono vſque ad epiſcopum licentiam habet coniugium ſortiendi.

a ¶Matrimonio.] *Ideſt poſſunt ſimul eſſe in ſacris ordinibus, & matrimonio iuncti. Nam neque illis,poſtquam ad ſacros ordines aſcendiſſent,licebat contrahere matrimonium.*

ſup.82.d.c.vlt.

sup.28.d.c.presbyterum.

ſup.28.d.c.ſi quis.

Similiter & capitulum Nicolai [b] ex looco conſideratur, quia gens Bulgarorum nouiter ad fidem conuerſa, propoſitum ſacræ religionis ex integro aſſumere nōdum didicerat.¶Quod autem in c.6.ſynodi [c] presbyter non legitimis nuptijs detentus punitur,non legales nuptiæ ſecundæ intelligendæ ſunt, a quib. auctoritate canonica ſacerdos quilibet debet eſſe immunis.Illud autem Gangrenſis concilij. [Si quis [d] diſcernit presbyterum coniugatum,&c.]ſimiliter intelligendum eſt,vel localiter traditum,vel coniugatum ab ea appellatum,quam ante tempus ordinationis ſuæ duxerat.Illud quoque Martini Papæ.]ſi ſubdiaconus [e] ſecundam duxerit vxorem]non diſſimiliter intelligendum eſt. Primam enim vxorem ante ſubdiaconatum habere permittitur: qua defuncta, vel caſtitatem profeſſa, promouetur iſte ad ſubdiaconatum,Promotus autem ſi ſecundas deſiderauerit nuptias, ſententiæ Martini Papæ ſubiacebit.

Infra 34.d.c.ſi ſubdiaconus ex Martino Bracarenſi.

DISTINCTIO XXXII.

ps 1 S Eruanda eſt [f] ergo continentia ab omnib. in ſacris ordinibus conſtitutis.

Vnde Leo Papa ad Anaſtaſium epiſt. 82.c.3.& 4.ait.

Burc.l.1.c. 5.& l.2. c.148.
Anſ.l.7.c. 137.& l. 6.c.18.in fi.
Iuo p.5.c.59.& par. 6.c.91.& 211.
Pann.l.2.c.100.

¶Neque etiam ſubdiaconis connubium conceditur. Cap. I.

OMnium ſacerdotū tam excellens eſt electio, vt hęc,

tio orientalis eccleſiæ, & alia occidētalis,Nam in orientali eccleſia oēs clerici indiſtincte poſſunt vti mr̄imonio cōtracto. In occidentali vero eccleſia aliter ſeruat̄.

a ¶Copulantur.]Ideſt,copulato vtuntur:Multi ex hac litera dixerunt, ꝙ orientales poſſunt contrahere in ſacris ordinibus.ſed eis obſtat infra.d.proxi.ſi quis eorū. ſed ipſi dicunt, quod ibi ſexta ſynodus nobis præfixit regulam.

SIMILITER.CASVS.[1] In hoc oſtēdit Gratianus qualiter intelligantur tria cap.in 28.diſt.ſcilicet, conſulendum, & presbyterorum,& ſi quis diſcernit. & vnū cap. in 34.diſt.ſi ſubdiaconus. Dicit.n.quod illud cap.conſulendum. locale fuit. quia Bulgari nondum ſuſcepe-

b ¶Nicolai.]28.diſt. conſulendum.

c ¶Synodi.]25.diſt. presbyterum.

d ¶Si quis.] ſup.28. d.ſi quis.

e ¶Si ſubdiaconus.] Infra.24.diſt. ſi ſubdiaconus.

S Eruāda.] hæc d. diuiditur ī ſex partes: In prima parte probat. quod in ſacris nullus poteſt habere vxorem; in minoribus autem poteſt:& etiam habere beneficiū. hoc ꝓbat p tres auctoritates. Scđa ibi, [Nullus,] Tertia ibi [Verum.] Quarta ibi, [Prohibentur.]Quinta ibi, [Interdixit.] Sexta ibi, [Presbyteram.] Ioan.Fan.

CASVS. Hic intitulatur 32.d in qua dicitur, ꝙ in occidētali eccleſia clerici in ſacris ordinib. conſtituti debent continentiam ſeruare, vt probatur per ſequēs cap.Sed in minorib. ordinib. non coguntur:& hoc per c.inf. ea.ſeriatim.

f ¶Seruanda eſt.]In hac 32.d adhuc proſequitur de continētia clericorū. Dicit ergo,ꝙ conſtituti in quatuor ſacris ordinib. tenent̄ cōtinere:& qui nō fuerint continentes, priuātur officio & beneficio: & ſi habent publicas concubinas, nullus Miſſam eorū audiat [2] & vt facilius poſſint ſeruare cōtinentiā, præcipit eis, vt extranearū fęminarum familiaritatem vitent [3] Io.Sed nunquid qlibet ordo eſt ſacer?Et certe vr̄, ꝙ ſic.nam dr̄ in lib 4. ſnīarum,22.d.c.1.in prin. ꝙ ordo eſt ſacrū ſignaculum in quo traditur ſpiritualis ptās ordinato, & officium:& in quolibet ordine confertur gratia ſi digne ſumatur, vt ibi dicitur.Solut reuera quilibet ordo [4] ſacer eſt:ſed quatuor præcipue dicuntur ſacri a ſanctimonia, ideſt, caſtitate,& continentia,quam indicunt ſup 28. di.nullum.& cap. decernimus.

OMnium]CASVS. Quæſitum fuit a Leone,an ſubdiaconi poſſint habere vxores. Et reſpondet,quod clerici in minoribus ordinibus conſtituti ſi contrahant immunes ſunt a culpa. [5] ſed hoc ſubdiaconis non licet

Clerici in quatuor ſacris ordinibus conſtituti continere tenentur.

2 Vt inf. ca. nullus.&c. præter hoc. Arch.

3 inf.ead.interdixit. & c.ſeq.

4 Hic quæro an ordo ſit vnum ſacramentū? Dic ſm̄ Pet. ꝙ vnum dr̄ pfectione vnius finis: qa conſtituitur ex diuerſis ordinibus ſpecialibus, qui oēs ordinantur ad vnū actum conſecrationis, ſicut ēt domus vna dr̄ Arch.

1 Ideſt, carnaliter commiſcentur. ſæpe enim inuenit copulari pro carnaliter commiſceri & copulatio pro carnali cōmixtione, vt ſup.c. 11. 30. q. 1.§. roſe, 27.q. 2.Agathoſa. &c. ꝓſſ quam ſm̄ Hug.

quæ in alijs [n] membris eccleſiæ vacant † à culpa: in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra clericorum [b] ordinem cōſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec ſubdiaconis quidem cōnubium carnale conceditur: vt & qui habent, ſint tanquā non habentes; & qui non habent, permaneant ſingulares [c]. Quod ſi in hoc ordine [d], qui quartus eſt à capite [e] dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, vel in ſecūdo, tertioue ſeruandum eſt, ne aut leuitico miniſterio aut presbyterali honore, aut epiſcopali excellentia quiſquā idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate vxoria ß necdum frænaſſe detegitur?

† al. non vetantur à culpam.

ß ¶ Vxoria.] *Sic emendatum eſt ex epiſtola Leonis, & cæteris collectoribus præterquam Iuone in parte 6. c. 97. nam ibi eſt vt antea apud Gratianum,* luxuriæ *Ex iſto autem epiſtola loco oſtenditur eo quoque tempore in multis eccleſiis eam fuiſſe conſuetudinem, vt ſubdiaconi à proprijs vxoribus abſtinerent. Quod tamen ante B. Gregorium non erat generatim omnibus eccleſiis præceptum, quippe cum in Sicilia aliter obſeruaretur. c. nullum. ſupra diſt. 28. & c. ante triennium. diſt. 31.*

[*Item* [f] *Gregorius Leoni epiſcopo Catin. lib. 3. epiſt. 34.*]

PALEA Cap. II.

MVltorum relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, vt ſubdiaconi ſuis licite miſcerentur vxoribus: quod ne denuo quiſquam præſumeret, à Seruo dei ſedis noſtræ diacono ex auctoritate noſtri deceſſoris eſt iſto modo prohibitum, vt eodem tempore, ij qui iam vxoribus fuerant copulati, vnū è duobus eligerent, ideſt, aut à ſuis vxoribus abſtinerēt, aut certe miniſtrare nulla ratione præſumerent. Et quātum dicitur, Speciosus tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio, & vſque in obitus ſui tempus, notarij quidem geſſit officium, & à miniſterio, quod ſubdiaconum oportuerat exhibere, ceſſauit. *& poſt aliqua.*

Infra 27. q. 2. Anſ. l. 7. c. 138. Poly. l. 4. tit. 31.

¶ De cætero vero fraternitas tua ſit omnino ſolicita, vt quos ad hoc iam officium contigerit promoueri, hoc quam maxime diligenter inſpiciat, ne ſi vxores habent, miſcendi ſe cum eis licentia potiantur; ſed ad ſimilitudinem Apoſtolicæ ſedis, eos cuncta obſeruare ſua nihilominus diſtrictione conſtituat.

Item Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, ca. 2. ad ſecundam interrogationem.

¶ Extra ſacros ordines cōſtituti ducant vxores, & ab eccleſia ſtipendia accipiant. Cap. III.

SI qui vero ſunt clerici extra ſacros ordines conſtituti, qui ſe continere non poſſunt, ſortiri vxores debent, & ſtipendia ſua exterius [g] accipere; quia & de eiſdem patribus, de quibus præfati ſumus, nouimus ſcriptum, quod diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo ſtipendio cogitandum, atque prouidendum eſt, & ſub eccleſiaſtica regula ſunt tenendi, vt bonis moribus viuant, & canendis pſalmis inuigilent [h], & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conſeruent.

Infra 12. q. 1. quia tua. §. ſi. qui. Iuo par. 6. c. 86. Pan. l. 3. c. 101. Act. 2.

Item Nicolaus Papa Odoni †. *Viennenſi archiepeſcopo.*

† al. Adoni.

Vnde qui habēt, ſint tanquam non habentes: & qui nō habent, permaneāt ſingulares. Et ſi hoc cuſtoditur in ſubdiacono, multo fortius in diacono, presbytero & epiſcopo cuſtodiri oportet.

a ¶ Quæ in aliis.] Ideſt, laicis.

b ¶ Clericorum.] Sacrorum.

c ¶ Singulares.] Ideſt, diuiſi ab eis.

d ¶ In hoc ordine.] Ideſt, ſubdiaconali.

e ¶ A capite.] Ideſt, ab epiſcopatu. & ſic videtur quod epiſcopatus ſit ordo. 54. diſ. ſi ſeruus. & 93. diſ. diacones. & diſt. 21. cleros. ſic 28 diſt. nullū.

f ¶ Item] Hic habēt quidam ca. quod eſt 27. quæſtio. 2. multorum, &c

SI qui vero. CASVS. Quæſiuit Aug. Anglorum epiſcopus à Greg. quid deberet fieri de clericis in minoribus ordinib. conſtitutis, qui continere non poſſunt. & reſpondet Greg. quod ipſi debēt vxores accipere. & ſtipēdia ſua recipere exterius. Et hoc probat exemplo patrum, qui diuidebant ſingulis prout quibusque opus erat. Et debēt viuere ſub regula ſua eccleſiaſtica, & lingua, & corde à malo abſtinere.

g Exterius.] Signatur contrarium 12. quæſt. 1. neceſſaria. & de conſec. diſtin. in omnibus. vbi dicitur, quod omnes clerici ſimul dormiant. Sed dic, vt not. 12. q. 1. quia tua.

h ¶ Inuigilēt.] Licet enim ſint vxorati tamen abſtinebunt. a negocia

ciatione & armis. vt 88.diſt. fornicari.20. q.3.eos. ſic extra de elect.tranſmiſſam.& 81 diſt.dictum.

DE illo.] CASVS. Quidam epiſcopus permiſit alicui ſubdiacono ducere vxorem ; de quo Nicolaus Papa eum reprehendit, cum tantum clericis infra ſub-

qui contra conſtitutiones eccleſiæ be- q.1.ſunt quidam Ioan. Ego credo ꝙ Papa poſſit * diſpenſare , cum hoc non ſit contra articulos fidei 2.& ipſe habeat plenitudinem poteſtatis, vt 2. q.6. decreto & cap.ſeq.B.

* Vide B. Thom.2.2. q.88.ar.7. & 11.& Caiet. ibidem.

¶ Subdiacono vxorem ducere non licet. Cap. IIII.

uo.p 6.c.119.

† al. Aluco.

† al. habendi.

DE illo clerico, Aluerico † nomine, quem per ordines eccleſiaſticos vſque ad ſubdiaconatū caſtè vixiſſe dicitis, cur veſtra auctoritate vxorem duxerit, miramur; eo quod nulli vnquam (exceptis illis, quibus eccleſiaſtica regula habere permittit) vxorem ducendi† licentiam damus ª:

Item Nicolaus Papa omnibus epiſcopis.

¶ Non audiatur Miſſa presbyteri concubinam habentis Cap. V.

In ſynodo Romana cxiij. epōrum in baſilica Cōſtantiniana.

Pann.l.3.c.135.

2 NVllus Miſſam audiat ᵇ presbyteri, quē ſcit ᶜ concubinā indubitanter habere, aut ſubintroductā mulierē. Vnde etiam ipſa ſancta ſynodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens: [Quicunq; ſacerdotum, & diaconorum, &c.] [*Sicut in ſubſequenti* a *capitulo Alexandri ſecundi continentur.*]

a ¶ Sicut in ſubſequenti.] *Hæc clauſula eſt Gratiani omittentis referre ex capite Nicolai ea, quo proximè ex Alexandro relaturus erat. Sunt enim eadem uerba. Nam Nicolaus ſecundus in epiſtola, quæ extat, omnibus epiſcopis catholicis ſcripſit ſe in concilio, quod Romæ habuit centum tredecim epiſcoporum, hunc canonem edidiſſe, quem poſtea Alexander ſecundus (ut ipſe etiam teſtatur in epiſtola manuſcripta) in concilio à ſe habito iiſdem uerbis repetit. Quare in Pannormia appellatur decretum Nicolai iunioris, & Alexandri.*

In epiſ. ꝓxima notat. indicata.

Item Alexander ſecundus.

¶ Non eſt audienda Miſſa presbyteri, qui concubinam habet: Cap. VI.

Pann. ibidem, & lib.8.c.142.

PRæter hoc autem præcipiendo mandamus, vt nullus Miſſam audiat presbyteri, quem ſcit concubinam habere indubitanter, vel ſubintroductam mulierem, Vnde etiam ſancta ſynodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens: ¶ Quicunq; ſacerdos, diaconus, ſubdiaconus poſt conſtitutū beatæ memoriæ prædeceſſoris noſtri ſanctiſſimi Papæ Leonis, ac Nicolai de caſtitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductā non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, vt Miſſas nō cantet, nec Euangelium, aut epiſtolam ad miſſam legat, neq; in presbyterio ad diuina officia cum his qui præfatæ conſtitutioni obedien-

Leo ix. in conc. Romano.

NVllus.] Hæc eſt ſecūda pars diſtinct. in qua dicitur quod in duob. c. ſeq. cōtinetur. Io. de Fan. CASVS. Præcipit Nicolaus Papa in hoc ca. vt nullus audiat Miſſam ſacerdotis, quem ſcit indubitanter habere concubinam, aut ſubintroductam mulierem. Synodus ēt hoc ſub excommunicatione ꝓcipit. quod ſequitur eſt §. Gratiani.

b ¶ Audiat] Cōtrarium legitur 28. diſt. conſulendū. 15.q.vl. c.vlt. Sed hic loquitur de illo, cuius crimen notorium eſt, vel per ſnīam, vel p ꝓpriam confeſſionē, vt extra de cohab. cle & mu. veſtra. Immo ſi adhuc poſt ſententiam corrigi uoluerit, nō dicam eum ſuſpenſum ipſo iure, vt 81. diſt. ſi qui ſunt presbyteri, extra de cohab. cleri. & mulier. cap. ſicut. B. tñ dicit hunc canonē fuiſſe quandoq; latæ ſententiæ; ſed hodie nō eſſe: & hoc quod dixi ſpeciale eſt in hoc crimine fornicationis. vt notorius fornicator ſit ſuſpenſus ipſo iure, & etiā ſimoniacus, vt §. verū. ſed in alijs criminibus nō eſt expreſsū & ideo licet notoria ſint, non eſt pp illa abſtinēdum ab officijs ipſorum. vel dic ꝙ licèt notorius fornicator ipſo actu ſit ſuſpenſus; tamen pp cōtrarium actū ipſo iure reſtituit ei officium. 81. diſtin. ſi q ſunt. vnde quàm citò pœnitet, licitè celebrat. Io. Sed certè

2 Nec etiam pōt diſpenſare contra Apoſtolum. 25.q 1.ſunt quidam. Io. de Fan. ſed hic uideas ꝙ le. & no. extra de uoto.c. nō eſt.

Concubinarij an ſint ī officio fugiendi.

Subdiaconus an de licentia Papæ poſſit cōtrahere.

1 Scilicet ut contrahant. 35.q.3. quidam & c. ꝙ ſcripſi.

ſubdiaconatum liceat contrahere matrimonium.

a ¶ Damus.] Sed nonquid Papa dare poteſt ſubdiacono licentiam contrahendi? Vr ꝙ ſic. Nam diſpenſat eccleſia cum conſanguineis 1. & diſpenſat in alijs uotis, ut extra de vot. & uoti.redemp. ex multa. & in iuramētis vt 15.q.6. auctoritatem. vbi dr; diſſolue obligationes impietatis. Econtra vr, ut extra de ſtatu mona. cū ad monaſteriū. in fi. Solu. ſi uotum ipſum obliget ordinatum, Papa non poteſt diſpenſare ſed ſi conſtitutio obliget, & non uotum. tunc poteſt Papa diſpenſare

quiquid dicat Io. hoc tene pro certo, ſiue ſit notorium per ſententiam, ſiue per confeſſionem, vel per rei euidentiam de fornicatione ipſius, quòd uitari debet, ut extra de cohab. cler. cap.vlt. B.

c ¶ Quem ſcit.] Scientia iuris, non facti. Io. 3.

PRæter.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte dr, ꝙ nullus debet audire Miſſam presbyteri quem ſcit concubinam indubitanter habere, uel ſubintroductā mulierem. Hoc idem ſtatuit ſynodus ſub excōicatione ſeruandum, præcipiens,

2 Et ꝙ ſic debeat ītelligi, probat 20 q c 2. ibi de hoc ī gl. arg. ꝙ, & c. vbi ita not. Archid.

...on cantet, niſi ceſſauerit, nec ...n his qui obediunt huic conſtitutioni, nec aliquid ab eccleſia percipiat. In ſcđa parte quæ incipit ibi, [Præcipientes etiam ſtatuimus.] dr̃, ꝙ iſti qui ſeruant caſtitatē, ſimul manducent & dormiāt & decimas, & primitias, & oblationes ꝑcipiāt à laicis, quas qui non dederit, excommunicetur.

ſtiones ſcribit, & ſolutiones pōnit. Diuiditur ergo hoc cap. uel hęc epiſtola ī duas partes. In prima parte ponuntur duæ quæſtiones: quarum prima eſt. vtrū ſacramenta ſint recipiēda à criminoſis? Rñdet Vrbanus, ꝙ vera ſunt ſacramenta in ſui eſſentia à quocunq; fiant, uum-

tes fuerint, maneat, neque partem ab eccleſia [a] ſuſcipiat.

¶ Præcipientes etiam ſtatuimus, vt hi prædictorum ordinum, qui eiuſdem prædeceſſoribus noſtris obedientes caſtitatem ſeruauerint, iuxta eccleſias, quibus ordinati ſunt, (ſicut oportet religioſos clericos) ſimul māducēt, & dormiant, & quidquid eis ab eccleſijs competit communiter habeant. Et rogantes [a] monemus, vt ad Apoſtolicā, communem ſcilicet vitā, ſummopere peruenire ſtudeant: quatenus perfectionem cum his cōſecuti, qui centeſimo fructu ditantur, in cęleſti patria mereātur adſcribi. Deinde, vt decimæ, & primitiæ, ſeu oblationes uiuorum & mortuorum eccleſiis Dei fideliter reddantur à laicis; & vt in diſpoſitione [b] epiſcoporum ſint, quas qui retinuerint, à ſanctæ eccleſiæ communione ſeparentur [c]. *Matth.* 13.

[a] ¶ Et rogātes.] *Hæc vſque ad verſ.* Deinde, *addita ſunt ex epiſtola muniſcripta Alexandri, quorū aliqua etiā ſunt in concilio Nicolai, in quo eſt præterea ſequens Verſiculus*, Deinde. *qui in epiſtola Alexandri non eſt.*

3 *Verum* [d] *præcepta harum auctoritatū contraire videntur Hieronymo* [e], *& Auguſtino* [f], *& cæteris, qui Chriſti ſacramēta neq; in bono, neq; in malo hoīe fugienda oſtendunt; ſicut ſubſequens cauſa ſimoniacorū plenius demonſtrat. Sed Vrbanus ſecundus in epiſtola* [g] *deſtinata prępoſito Sancti Iuentij* [h] *hanc contrarietatē determinat dicēs:* 1. q. 1. neque in homine.

[*Ad* 3 *hoc* [i] *vero quod ſubiungitur in eadem epiſtola, id eſt, vtrum ſit vtēdum ordinationibus, & reliquis ſacramentis à criminoſis exhibitis; vt ab adulteris, vel ſanctimonialium violatoribus, vel huiuſmodi: Ad hoc, inquam, ita reſpondemus. Si ſchiſmate, vel hæreſi ab*

Clerico ex cōicato eſt ſubtrahendum beneficium.

a ¶ Ab eccleſia] Hoc concedo in ſuſpēſo à canone. idē eſt in excōicato. extra de appel. paſtoralis non ita dico in ſuſpenſo ab hoīe, ꝙ ibi ſtatim debeat amittere beneficiū 1. quia relegato ad tēpus bona non adimuntur, niſi hoc in ſententia exprimatr̃. C. de pęn. deportatorum, quia dū alijs rationibus quis conſtringi pōt, non ſunt ei ſubſidia ſubtrahenda. C. de execu. rei iud. ſtipendia. Io immo dico, ꝙ nec hæc admitterentur, niſi in ſnīa exprimeretur. quid de hoc iuris ſit, notatur in quæſtionib. B.

1 Fortè non bene dicit Io. quia qui nō facit officium, non debet percipere bn̄ficium. extra de cle. coniug. quod a te. & ca. diuerſis. Arch.

b ¶ In diſpoſitione] arg. pro cōi vita clericorum 2. ut 1. q 2. ſacerdos Sed, contrariæ ſunt conſuetudines inf. ea. placuit. extra de conſti cum omnes, & de elect cū eccleſia Vulterrana.

2 12. q. 1. neceſſariū. de conſec. diſt. 5. in omnibus ubi de hoc.

c ¶ Separētur] Arg. ꝙ laici excommunicandi ſunt qui decimas vel oblationes ſoluere nolunt. 16 q. 1. ſtatuimus. & reuertimini. 13. q. 2. qui oblationes. 12. q 1. duo ſunt genera.

Excōicari poſſunt qui decimas nō ſoluunt.

VERVM. Hæc eſt tertia pars diſt in qua punit cap. Vrbani in quo dr̃ quæ differentia ſit inter ſacramenta celebrata a malis catholicis, vt in neceſſitate poſſint ſumi. & ſacramenta ab hæreticis, quæ nullo modo poſſunt ſumi, præter baptiſma. Io. de Fan.

CASVS. Dictum eſt ſup. in c. nullus. & cap præter hoc ꝙ nullus debet audire Miſſam ſacerdotis quem ſcit concubinā indubitanter habere. ſed hoc uidetur contradicere Hieron. & Augu. & multis alijs, qui dicunt ſacramenta non eſſe ſpernenda in bono vel malo prælato, ut 1. q. 1. in multis cap. Sed hæc contrarietas ſoluitur in epiſtola Vrbani, quæ epiſtola infra ſequitur ſtatim.

d ¶ Verum.] Hic §. diuiditur in tres partes.

e ¶ Hieronymo.] 1. q. 1. ſicut Chriſtus.

f ¶ Auguſtino.] 1 q. 1. ſi fuerit &c. ne que in homine.

g ¶ In epiſtola.] 1. q. 3 ſaluator

h ¶ Præpoſito Sancti Iuentij.] Epiſtola deſtinata fuit ab hæretico, in qua multa 3 obijciebantur ei, ſ. vtrum uera eſſent ſacramenta uel ſacrificia hæreticorum. cui cum non reſpondere poſſet, miſit eam Papæ Vrbano, ut reſponderet: ipſe uero reſpondit ad ſingula

3 Quæ continentur 1. q. 3. ſaluator.

AD HOC VERO CASVS. Quidam miſit epiſtolam quandam præpoſito Sancti Iuētij, in qua duæ quæſtiones continebantur. quas cum neſciret ſoluere, Vrbanum ſuper hoc conſuluit. Vrbanus uero ei eaſdē quæ-

dummodo fiant in forma eccleſiæ, & ab his qui poteſtatem habent conficiendi, & recipienda ſunt ab eis niſi ſint hæretici, uel ſchiſmatici: & hoc probat auctoritate Aug. Nicolaus tñ & Greg. pceperunt ab officijs ſimoniacorum & iacentium in fornicatione manifeſta abſtinendum eſſe. Secunda quęſtio fit complexiuè: Aut non ſunt uera ſacramenta quæ conficiuntur ab iſtis, nec hēnt uirtutis effectū; aut ſunt uera. Si non ſunt uera, ergo neq; agentibus, neq; ſuſcipientibus obſunt. Si ſunt uera, ergo ſperni nō debent. Et rñdet Vrbanus, ꝙ uera ſunt. Veruntñ contra ſtatuta Grego. & Nicolai non ſunt recipienda de manibus eorum. In neceſſitate tñ ab iſtis, ſ. ſimoniaco, & notorio fornicatore poteſt baptiſma ſuſcipi, & etiam euchariſtia In ſecunda parte, quæ incipit ibi,] Hæc de malis] dicitur, ꝙ ſacramenta ſchiſmaticorum, & hæreticorum uera ſunt, ut dicunt doctores eccleſiæ, ſed non habent effectum donec fuerint reconciliati eccleſiæ uel ipſi, uel ordinati ab ipſis per manus impoſitionem; ſed non ſunt recipiendi ab ipſis, in mortis tamen articulo tantum baptiſma ab eis recipi poteſt. Cyprianus tamen, & lxxx. epi cum eo dixerunt baptiſma hæreticorum eſſe lauacrum diaboli. Sed reprehenſi ſunt ab Auguſtino, Stephano, Cornelio, & alijs Pontificibus Romanis, cum melius ſit a talibus baptiſmum recipere, quam in æternum perire. Et hanc ſententiam ſequitur tota eccleſia.

i ¶ Ad hoc.] Hic incipit cap. Vrbani.

a ¶Et veneranda.] Et etiam ſuſcipienda, & per hoc reſpondet duabus quæſtionibus. ſcilicet, quòd ipſa ſacramenta venerãda ſunt, & præterea, ꝙ ſuſcipienda ſunt: & ita facias vim in verbo illo, veneranda.

b ¶Malus.] Nõ ſufficienter probat hoc, cum aliud dici po-

g ¶Officium.] Hug. iſtud intelligit de notorio ſimoniaco, ſicut de notorio fornicatore. melius credo, ꝙ etiam occultus ſimoniacus ſuſpenſus ſit, ſi eſt ſimoniacus in ordine, vt 1. q. 1. reperiuntur. ſuſpenſus eſt enim quo ad ſe, & quo ad alios. Hoc ideo dicit: q̃a quilibet peccator

Simoniacus an ſit ſuſpenſus,

eccleſia nõ ſeparantur, eorundẽ ordinationes, & reliqua ſacramenta ſancta, & veneranda[a] *non negamus, ſequẽtes Beatum Auguſtinum, qui ſuper Ioannẽ de huiuſmodi tam copioſe, quã ueraciter dixerit. Ait enim:* [*Baptizat ſeruus bonus, ſiue ſeruus malus*[b]*: nõ ſciat ſe ille qui baptizatur baptizari, ni ab illo, qui ſibi tenuit baptizãdi poteſtatẽ.*] *et paulo poſt;* [*Non horreat colũba*[c] *miniſterium malorum, reſpiciat Domini poteſtatem.*] & infra. [¶*Attamen*[d] *deceſſores noſtri Nicolaus, & Gregorius a Miſſis ſacerdotũ, quos tales re uera eſſe conſtiterit*[e] *fideles abſtinere decreuerunt, ut peccandi licentiam cæteris auferrent, & huiuſmodi ad dignæ pęnitẽtiæ lamenta reuocarẽt. Scribit hoc prædeceſſor noſter Gregorius Rodulpho duci*[f] *Sueuiæ, & Rodulpho duci Carentanorum inter cætera:* [*Officiũ*[g] *ſimoniacorũ, & in fornicatione iacentium ſcienter nullo modo recipiatis, & quantũ poteſtis, tales a ſanctis miniſterijs* †*, aut oportuerit, prohibeatis, &c.*] ¶*Porro*[h] *ad hæc, quæ tibi ſyllogiſtice in eadẽ epiſtola obijciũtur, ideſt, ſi corpus & ſanguis Chriſti nõ ſunt, & alia, quæ prædiximus, proprias non habent uirtutis dignitates quid agentib. obſunt: quod ſi habent, cur ſpernũtur, ſi*[i] *ab indigno præſumuntur*[k]*: Ad hæc inquam, ita reſpondemus proprias quidem habent uirtutis dignitates, ut præfatus Auguſtinus ait ſuper Ioannem contra Donatiſtas: ſed agentib.*[l]*, uel ſuſcipientib. eadem ſacramenta contra præfatorum*[m] *Pontificũ inſtituta*[n] *(niſi forte ſola morte interueniente, utpote ne ſine baptiſmate, uel cõione*[o] *quilibet humanis rẽb. excedat) eis, inquam, in tantũ obſunt, ut uere* † *idololatræ ſint, cum talia.*[p] *& ordinationum*[q]*, & ſacramentorũ confectio*[r] *& aliter q̃ præmiſſum eſt ſcienter ſuſceptio, uehementer a ſanctis canonib. prohibentur. Ait enim Samuel propheta: Quoniã quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.*] ¶*Hæc de malis*[t] *catholicis qui intra eccleſiã ſunt. Cęterũ ſchiſmaticorũ, et hæ-*

Tract. 5. ad c. 1. Ioannis, circa medium.

Gregorius vij. l. 2. reg. epiſt. 45.

† *Miſterijs*] orig.

† *al fere.*

1. Reg. 15.

ſuſpenſus eſt quo ad ſe, licet non quo ad alios 1. præter notorium fornicatorem, & occultum ſimoniacum, vnde ab occulto ſimoniaco in ordine, quem ſcis eſſe ſimoniacum, nõ debes recipere ſacramenta, vt dixi 1. q. 1. ſi quis a ſimoniacis. & probat̃ extra de ſimo. ꝑ tuas, ſed a quolibet alio, qui adhuc toleratur, potes recipere: q̃a licet quilibet peccator ſit quo ad ſe ſuſpẽſus, vt 1. q. 1. ſacerdotes nõ tñ quo ad alios, vt hic patet, & 55. q. vlt c. vlt ſic q̃nque aliquis eſt ſuſpẽſus quo ad alios, & non quo ad ſe, vt extra de cler. peregri. tuæ.

h ¶Porro.] Hęc ſunt verba Vrbani.

i ¶Si.] Exponitur, ideſt, quamuis.

K ¶ Præſumuntur.] ideſt, præſumptiue conficiuntur.

l ¶Sed agẽtibus.] Ab illo loco vſq; ad illũ locũ, cęterũ, agit de ſimoniaco, & de fornicatore. & ab illo loco vſq; ibi, ſciẽdũ, loquitur de hæretico & ſchiſmatico, & tres innuẽtur differẽtię inter hos duos, ſ. ſimoniacũ, & fornicatorẽ, & inter illos duos, ſ. hæreticũ & ſchiſmaticũ Prima eſt, ꝙ ſimoniacus & fornicator tpe neceſſitatis conferrũt duo ſacramenta ſ. baptiſmum & corpus Chriſti; ſed illi 2, baptiſma tantum. Secunda eſt, quod iſti conferunt ſacramentũ & effectum ſacramenti, illi tantum ſacramentum * 3. Tertia ꝙ quia ordinati ab iſtis recipiuntur ſine manus impoſitione, ſed ab illis non. 1. q. 1. manus. & ca. quod quidam.

1 De hoc ẽt not. 50. d. de his uero: in glo. ulti. ibi uideas.

Simoniacus & fornicator tripliciter differũt.

2 Scilicet hęreticus & ſchiſmatic⁹.

* *Niſi in caſu neceſſitatis; quia q̃ a præciſo accipit ſacramentum extra caſum neceſſitatis, peccat: non item qui a malo. B.*

Th. p. 3. q. 64. ar. 9. ad 3. & art. 9. ad 2. & q. 57. art. 5.

3 Et nõ corpus Chriſti 34. q. 1. c. ul. & quæ ſit ratio not. ſup. ea. q. §. ſed illud. Arch.

4 Et hoc eſt ꝓpter ipſius Euchariſtiæ reuerẽtiam. arg. de conſe diſt 4. ꝑ regulam.

ci poteſt in baptiſmo, aliud in cæteris. nã & a pagano conferri poteſt. de conſe. d. 4. a quodam. ſed melius probat per ſequens, non abhorreat, &c.

Baptizare poteſt Paganus

c ¶Columba.] ideſt, bonus Chriſtianus.

d ¶Attamen.] Hucuſque intelligit de malis occultis, & de illis qui tolerantur.

e ¶Conſtiterit.] Per ſententiam, vel per confeſſionem uel per rei euidentiam, ut ſupra. dixi in c. nullus.

f ¶Duci.] Arg. hic ꝙ laicus de mandato ſuperioris poteſt ſuſpendere clericos, & excõmunicatio eſt iuriſdictionis potius quam ordinis. arg. extra de elec. trãſmiſſam. nam electioni poſſunt intereſſe laici 64. diſtin. Hadrianus. & c. in ſynodo. & ar. 96. diſtin bene quidam. &c. nos ad fidẽ. & cauſis matrimonialibus. 35. quæſt. 5. ad ſedem. circa me. 2. q. 5. Mennam. Ioan. Hoc tamen uidetur alienum a laico, cum de rebus ſpiritualib. ſe non intromittat, vt extra de iudi. decernimus, immo ut ibi dicitur, prohibetur prælatis, ut talia laicis non committant, tamen dominus Papa, qui habet plenitudinem poteſtatis, eis poſſet committere, ut excommunicarent. 2. q. 5. Mennam Bar.

Laicus quãdoq; poteſt clericos ſuſpendere, & excõicare.

m ¶Contra præfatorum.] Nicolai & Gregorij. Et ſic patet, ꝙ hic tm̃ loquitur de ſimoniacis, & fornicatorib.

n ¶Inſtituta.] Scilicet obſunt.

o ¶Vel communione. Sic ergo ab iſtis recipitur Euchariſtia, ſed non ab hæreticis vt 24. q. 6. ſi quis dederit 4.

p ¶Talibus.] Sacerdotibus.

q ¶Et ordinationum.] ideſt, ordinum.

r ¶Et ſacramentorum.] Aliorum.

ſ ¶Confectio.] improprie dicuntur ordines confici.

t ¶De malis.] Hæc litera bene innuit, ꝙ ab illo loco, porro ad hæc, &c. uſque huc, tantũ de malis catholicis intelligitur; non de præciſis. nec contradicit illud contra Donatiſtas, quia Vrbanus inducit auctoritatem Greg. a minori. Nam hic dicit de ſacramentis Donatiſtarum,

ſtarum; & ꝙ habent proprias virtutes,&c.

a ¶Formam.]ideſt,virtutem habent;quia vera & integra ſunt.1.q.1.quod quidam.& de conſe.d. 4. oſtenditur, & cap.ſicut in ſacramentis.

b ¶Initiati] ideſt conſecrati.ſi de conſecr.d.2.quia corpus. 12. q. 2. autun. 28.q.1.caue. Sed aliter accipitur. 26. q. 2.cum initiatur.

K ¶Neceſſarior.]Immo eſt ianua omnium ſacramentorum.1.q.1.ſi quis confugerit. de conſecr. d.4.his vero. extra de presby non baptiza.veniens.

PROHIBENTVR. Hęc eſt 4.pars diſt.in qua probatur qualiter debeant puniri omnes qui in ſacris recipiunt

reticorum ſacramenta, quoniam extra eccleſiam ſunt, iuxta ſanctorum Patrum traditiones, ſcilicet Pelagij, Gregorij, Cypriani, Auguſtini, & Hieronymi, formã[a] quidem ſacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur, niſi cum ipſi, vel eorum ſacramentis initiati[b] per manus[c] impoſitionem ad catholicam redierint vnitatem. Sciendum verò, quòd canones Apoſtolorum[d], (quorum[e] auctoritate orientalis, & ex parte[f] Romana vtitur eccleſia) & inſignis Cyprianus martyr, & lxxx. epiſcopi cum eodem baptiſma hereticorũ, lauacrum diaboli[g] appellãt[h]. Stephanus verò, & Cornelius martyres, & pontifices Romani, & venerabilis Auguſtinus in libro de baptiſmo eundem Cyprianum, & præfatos epiſcopos ob hanc cauſam vehementer redarguũt, affirmãtes baptiſma ſiue ab hæretico, ſiue ſchiſmatico, eccleſiaſtico more celebratum ratum eſſe, & merito: quia alia in baptiſmo[i], & alia in reliquis ſacramentis conſideratio eſt, quippe cum & ordine prior, & neceſſarior[k] ſit. Subito enim morituro, prius baptiſmate, quã Dominici corporis communione, vel alijs ſacramentis conſulitur, & dum forte catholicus non inuenitur, ſatis eſt ab hæretico baptiſmi ſacramentum ſumere, quam in æternum perire. Et hanc ſententiam præſcriptorum Pontificum, Cornelij, Stephani, et Auguſtini, ſecuti ſunt Innocentius, † Syricius, Leo Anaſtaſius, & magnus Gregorius, & omnis catholica eccleſia. 4. ¶Prohibentur ergo de manibus talium ſacerdotum ſacramenta ſuſcipi, non quin ſint vera quantum ad formam, & effectum: ſed quia, dum huiuſmodi ſacerdotes ſe a populo contemptos viderint, rubore verecundiæ facilius ad pœnitentiam prouocentur.

β ¶Ad hoc.] *Hinc vſque ad finem capitis omnia accepta ſunt ex epiſtola Vrbani ſecundi L. Præpoſito ſancti Iuentij apud Ticinum, quæ habetur in vetuſto codice Bibliothecæ Vaticanæ, cuius epiſtolæ initium, & magna pars habetur infra c ſaluator.1.q.3. atque in aliquot vetuſtis Gratiani codicibus eſt caput diſtinctũ cum rubrica,* De eodem.

Item ex ſexta ſynodo, c.6.

¶Qui vxorem ducere voluerit, ante ordinem ſubdiaconatus hoc faciat. Cap. VII.

SI quis eorum[1], qui ad clerum accedunt, voluerit nu-

Can.45. 46.47.

lib 1.epiſt.12. ad Ianuarium, & epiſt.ad Iubaianum, quæ ante illius concilium poſita eſt.

In cõc.Steph. Aug.l. 7. cõtra Donatiſtas.

Inn. Victricio epiſt. 1.c.15.Syricius Himerio.c.1.

Leo de conſ.d.4. hi de quib. Anaſtaſius diſt.19.c.ſecundum.

Extra de ætate qualita.c.a.multis. Pann.l.3.c.103.

Pęnitentia an poſſit ab hæreticis recipi.

c ¶Per manus] 1.q. 1.hi qui. Sed quid dices de pœnitentia? nunquid eſt ab iſtis pręciſis accipienda? Reſpon. in caſu neceſſitatis eis poſſumus confiteri. nam & cuilibet. de pœn. d.1.quem pœnitet. ſed licet eis confiteamur, tamen non debemus recipere ab illis pœnitentiam: quia nec in eo caſu imponenda eſt pœnitentia, ſed innoteſcenda.26.q.7.ab infirmis, vel dic, quod non debemus confiteri. 24. q. 1 §. ſed iſtud.in fi.de pœni. d.6.c. qui vult.& illud ne inducant nos in deſperationem ſicut Iudęi Iudam, cũ ei pœnitẽti dixerũt quid ad nos tu videris. de pęn. d.1. is poteſtatis.

d ¶Apoſtolorũ.]id eſt, qui ſub nomine Apoſtolorum facti ſunt ſed ſunt apocryphi.15.d. ſancta Romana.16.d.canones Hu.

e ¶Quorum] Simplex eſt hæc relatio.

f ¶Ex parte.] 12 d. aliter.

g ¶Diaboli.]Si quo ad effectũ dixiſſent in deteſtationẽ criminis hæreſis, bene dixiſſent: ſed hoc dixerunt, quia nõ credebant eſſe ſacramentorũ veritatem apud hæreticos, & ideo reprehenſi fuerunt ab Aug.H.

h ¶Appellãt.]inf.de cõſe.d.4.quomodo.

1 Vt continetur in pd.c. nullus. De hoc legit & not. 24 q.1. §. ſed iſtud. ibi videas.

Purgatorij pęna eſt acerbior omni mũdana.

i ¶In baptiſmo.]Videtur, ꝙ nec baptiſmus in neceſſitate ab hæretico ſit accipiendus. nam cordis contritio ſufficit, vt de conſec. diſt.4. baptiſmi vicem. ſi nec corpus Chriſti.24.q.1.c.penul. & vlt.quia qui credit manducat de conſecra diſt 2.vt qd paras? Reſp. hęc eſt rõ, quia baptiſmus neceſſarior eſt, nam in eo delentur oĩa peccata.adeo ꝙ ẽt ignis purgatorii pęna non ſentietur. de conſe diſt.4.ſiue:non autẽ ita eſt in cordis contritione, vel pęnitentia: nam per ea non poteſt purgatorium euitari 1, quod excedit omnem pęnam quam hic quis poſſit ſuſtinere, ſm quod hæc colliguntur.de pœn.diſt. vlt.c. vlt.& 25.d.qui in aliud.

piunt vxores, vel retinent concubinas, & dicit, ꝙ debẽt a clero ſubmoueri, & vxores mancipari ſeruituti: hoc probat per viij. auctoritates ſanctorum patrum.Ioan.de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ ſacramenta de manibus hæreticorum ſimoniacorum, & in fornicatione iacentium nõ ſunt recipienda, non quin ſint vera ſacramenta; ideo fit, vt tales ſacerdotes propter verecundiam facilius ad pęnitentiam prouocentur ſi viderint ſe contemni. Caſus ſeq. cap.patet.

1 SI quis eorum iſtud c. euidenter eſt contra illos qui dicunt, ꝙ Gręci poſſunt, contrahere in ſacris ordinibus

Cræci in ſacris ordinibus nõ poſſunt contrahere.

nibus 1, cum hoc cap. ſit ſextæ ſynodi, & ſexta ſynodus præfixit eis regulam viuendi, vt 31. diſt. Nicæna, cap. quoniam. §. hoc autem. patet etiam quod apud eos in ſacris ordinibus non contrahitur matrimonium, nec etiam tempore Apoſtolorum licitum fuit contrahere in

1 Argu. ad ... 31. diſt. ...vbi et ... hoc ſed ... dicit, ꝙ hoc N... ... contili- ..., & ... ... eſt pro ... ar. ... ſ comm... l. 1. & l. in cõmodato §. ſicut aũt. Archid.

SVbdiaconis.] CASVS. Quæſiuit Bonifacius an ſubdiaconi ſui epiſcopatus poſſint vxores ducere. & reſpondet Greg. ꝙ non: ſed hoc ſtatuit de illis quod decreuit de aliis. nec quod decretum fuit, alicuius temeritate vult violari.

partiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinem ſubdiaconatus faciat.

Item ex concilio Carthag. 3. c. 19.

¶ Lectores aut vxores ducant, aut continentiam profiteantur. Cap. VIII.

Pann. l. 1. c. 11. LEctores, cum ad annos pubertatis[a] venerint, cogantur[b] aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.

Item Gregorius Bonifacio epiſcopo Rhegino, lib. 3. epiſt. 5.

¶ Subdiaconos continentiam ſeruare oportet. Cap. IX.

Pann. l. 3. c. 99. SVbdiaconis tuis hoc, quod de Siculis ſtatuimus, decernimus obſeruari, nec illam definitionem noſtram cuiuſquam ſinas contumacia[c] aut temeritate corrumpi.

Item Vrbanus ij. in ſynodo apud Melphiam, c. 13.

¶ Beneficio & officio careant, qui poſt diaconatum vxoribus vacant. Cap. X.

Pann. l. 3. c. 101. EOs, qui[d] poſt ſubdiaconatũ α vxoribus vacare volũt, ab omni ſacro ordine remouemus, officioque, atque beneficio eccleſiæ carere decernimus. Quòd ſi ab epiſcopo commoniti non ſe correxerint, principibus indulgemus licentiam, vt eorum fœminas mancipiant ſeruituti: Si vero epiſcopi conſenſerint[e] eorum prauitatibus; ipſi officij interdictione mulctentur.

α ¶ Subdiaconatum.] *Antea legebatur,* diaconatum. *Sed emẽdatum eſt ex aliquot uetuſtis Gratiani exemplaribus, & ex ipſo concilio, cuius unum exemplar eſt in bibliotheca Vaticana, & alterum miſſum eſt è Gallia. Diaconis enim nunquam in Latina eccleſia legitur permiſſum fuiſſe coniugium, aut uſum ipſius, quos Syricius, & Innocentius ſemper eadem continentia lege cum epiſcopis, & presbyteris coniunxerunt. Subdiaconis quoque poſt B. Gregorium, & prohibitionem illam, quæ continetur in cap. ante triennium ſupra diſt. 31. eadem lex fuit conſtituta, quam Vrbanus ſecundus hic innouandam ſtatuit.*

Item Dominico Patriarchæ Gradenſi.

c ¶ Cõtumacia.] quia non eſt fauore alicuius perſonæ omittẽdum quod ſtatutis generalib. continetur. 61. diſt. miramur.

EOs qui.] CASVS. Quidã diaconi contrahebant de facto, vel vxores quas duxerãt ante ſacros ordines cognoſcebant. Quæſitum fuit quid de eis deberet fieri. & de vxoribus eorum? Et reſpondet Vrbanus, quod clerici ab officio & beneficio ſuſpendantur, & ſi incorrigibiles fuerint, datur licentia principib. vt eorum fœminas mancipiãt ſeruituti, & ſi epiſcopi huic prauitati cõſenſerint, ſuſpendantur.

d ¶ Eos qui.] Quod hic dicitur, intelligo quando quaſi matrimonialiter 2 ducunt vxores, & in eo caſu filij redigũtur in eccleſiæ ſeruitutem, vt 15. q. vlt. cum multę. primo tamen ipſe epiſcopus rediget in ſeruitutem eas ſi poteſt, vt 81. diſt. quidã clerici: ſed ſi ipſe non ſufficit, tũc itur ad brachium ſæculare, vt hic dicitur. Sed obijcitur, nõne principes habent iuriſdictionẽ ſup iſtas, cum ſint laicæ? quare ergo eis, indulgetur iſtud, cũ ipſi eas per ſe poſſunt punire? Si legitima eſſet vxor iſta, tunc planũ eſſet, quia legitima vxor ſortitur forum ex perſona viri, vt ff. de iur. om. iud. cum quædam Sed illa quæ non eſt legitima, non, vt ff. ad munici. de iure. §. vlt. Ad hoc poteſt dici, 3 quod cum ſit de familia ſacerdotis, eſt de foro eccleſiæ, ſicut & alii, qui ſunt de familia eius, vt 89. diſt. indicatum. & 12. q. 2. eccleſiarum ſeruos. vel ideo cenſetur de foro eccleſię, quia deliquit in perſona eccleſiæ; quia ratione delicti dicitur in me princeps habere iuriſdictionem: & ratione delicti fit quis de foro alterius, vt 6. q. 3 placuit.

2 Hanc ſententiã ſequitur Vinc. & Inno. extra de cohabi. cler. ca 2. in fin. vbi ẽt de hoc. Archid.

Vxor clerici eſt de foro eccleſiæ.

3 Ideſt q̃d dr̃ in illis c. pdictis Gradẽſi patriarchæ. iſte ſub nomine archiepiſcopi continetur, vt patet 21. diſt. in ca. 1. ver. ſi ordo.

in ſubdiaconatu, vt 84. diſt. cum in præterito.

LEctores.] C A S V S. Clerici quidã in puberrate xviij. ann. poſiti volebant ad ſubdiaconatum non promiſſa continentia promoueri. Quæſitum fuit in concilio Carthag. quid de hoc fieri deberet, & reſponſum fuit, ꝙ iſti aut ducant vxores, aut cogantur continentiam profiteri, ſi volunt ſubdiaconi fieri.

a ¶ Pubertatis.] plenæ, quę eſt xviij ann. in ſæcularib. clericis, ſed xv in monachis 20. q. 1. illud. 28. diſtinct. de his. hic enim dr̃ plena pubertas, vt Inſtitu. de adopt. §. minorem. Sed quantum ad matrimonium contrahendum, dicitur plena pubertas xiiij. anni in viro, vel xij. anni in muliere, vt extra de ſpon. imp. puberes.

b ¶ Cogantur.] inf eod placuit contra. Sed illud quando eccleſia penuriam non patitur. argumen. 55. diſt. cap. 1.

e ¶ Conſenſerint.] hodie deponitur, vt extra de vita & honeſta. cleric. & clericorum mores. & 83. diſtinct. ſi quis epiſcopus. & extra de ſimo. nemo. Sed illud 3. verum quando prece vel pretio conſenſit, vt ibi dicitur in illa conſtitutione, vt clericorum. Si autem epiſcopus negligens eſſet, ſuſpendatur per duos menſes, vt 1. q. 1. quidquid.

¶ Excludendi ſunt à ſuorum graduum dignitate ſubdiaconi, & deinceps, ſi continentes eſſe nolunt. Cap. XI.

ERubeſcant impij, & aperte intelligant iudicio ſpiritus ſancti eos, qui in ſacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, ſubdiacouatu ſunt poſiti, niſi mulieres abiecerint, & caſte vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. De manifeſtis quidem loquimur: ſecretorum [a] autem & cognitor Deus, & iudex eſt.

In c. à multis. erubeſcant. extra de æta. & qual.
Pann. l. 3. c. 103.

Idem in Melphitenſi ſynodo præſidens dixit, c. 12.

¶ Ad ſacros ordines non accedat, niſi virgo, aut probatæ caſtitatis. Cap. XII.

NEmo ad ſacrum ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo [b], aut probatæ ſit caſtitatis, & qui vſq; ad ſubdiaconatum vnicam, & virginem vxorem habuerit.

In c. à multis extra de æta. & qual.
Pann. l. 3. c. 104.

Item in concilio Carthaginienſi 5. c. 3.

¶ In tribus gradibus conſtituti etiam ab vxoribus abſtineant. Cap. XIII.

PLacuit epiſcopos, presbyteros, diaconos α ſecũdum priora ſtatuta β etiam ab vxoribus abſtinere [c]; quod niſi fecerint, ab eccleſiaſtico remoueãtur officio: cęteros vero clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundum vniuſcuiuſque [d] eccleſię conſuetudinem obſeruari debere.

Pann. l. 3. c. 105.

α ¶ Diaconos.] *ſequebatur,* ſubdiaconos. *quæ vox ſublata eſt, quoniam abeſt ab originali, & ab Africano, cap. 37. & à Carthaginienſi Græco, c. 71. & infra diſt. 84. cum de quorundam: quamuis habeatur in Carthaginienſi codicis canonum, c. 5.*

β ¶ Secundum priora ſtatuta.] *Græcè eſt* κατά τοὺς ἰδίους ὅρους, *& Balſamon interpretatur,* tempore vicis ſuæ: *quod ab originalis ſententia alienum eſt.*

Item Leo IX. contra epiſtolam Nicetæ abbatis.

Humbertus Cænomanen. legatus Leonis ix. in reſponſione contra Nicetam.

¶ In minoribus ordinibus conſtituti vxorem ducant; niſi voto, aut religioſo habitu prohibeantur. Cap. XIV.

SEriatim, & aperte proſequemur, quid ſancta Romana eccleſia in gradibus clericorum agat. Clericos tãtum, oſtiarios, lectores, exorciſtas, acolythos, ſi extra votũ, & habitum [e] monachi inueniantur, & continentiã profiteri noluerũt, vxorẽ ducere virginẽ cũ benedictione ſacerdotali permittit; nõ autem viduam, aut repudiatam: quia propter hoc deinceps nec ad ſubdiaconatũ prouehi poterunt: quia nec laicus non virginem ſortitus vxorẽ, aut bigamus ad clericatum poteſt aſcendere. Quòd ſi qs ex

Pann. l. 3. c. 107.

ERubeſcant.] CASVS. Quæſiuit Patriarcha Gradenſis quid debeat fieri de his qui erant in ſacris ordinibus poſiti: nihilominus tñ mulierculas ſibi habebant. Et reſpon. Vrbanus: niſi eas abiecerint, & vixerint continenter: ſi eſt manifeſtum, ſunt ab omni dignitate eccleſiaſtica remouẽdi: ſi autem occultũ eſt, diuino iudicio reſeruentur. Sequentia duo cap. plana ſunt.

a ¶ Secretorum.] ex hoc patet ꝙ eccleſia nõ iudicat de occultis, ſic 32 q. 5. Chriſtiano. 2 q. 5. cõſului ſti. & 6. q. 1. ſi omnia. Et eſt ar. pro opinione illorũ, qui dicunt ꝙ occultum delictũ non irrogat irregularitatem. lo. quod eſt expreſſum hodie extra de temp. ord cap. vlt. niſi in homicidio & ſimonia ĩ ordine. 1. q. 1. reperiuntur. B.

Eccleſia nõ iudicat de occultis.

b NEmo.] virgo.] quid ſi credit ſe contrahere cũ virgine, & eſt corrupta? Dico eum nõ promouendum, cũ ſit maritus corruptæ, vt 51. d. qui in aliquo. quia ibi nec error nec uiolentia excuſat, vt 32. quæſt. 5. ille autem. ſicut nec caſus excuſat, vt 15. q. 1. cap. vlt. Quid ſi primo corrupi virginem, & poſtea eam deſponſaui? Argu ꝙ promoueri non poſſum, ſi volo eam ducere, vt 30. q. 5. qualis & infra d. proxi. maritum hoc notaui in quæſtio. B.

Bigamus eſt cũ corrupta etiam ignoranter contrahens.

ADDITIO. Quæſtio dominicalis eſt: & incipit, Aliquis cognouit virginem, &c.

c PLacuit.] Abſtinere.] Ideſt, nõ contrahere.

d Sed ſecundũ vniuſcuiuſque.] nota conſuetudinem ſeruandam ĩ matrimonio, vt hic, & inf. ead. quoniam & extra de cog. ſpi. cap. 2. Sed contra extra de ſpõ. duorum tua. & ex hoc videtur quòd epiſcopus in ſua diœceſi poſſit ſtatuere ne acolythi contrahant. Sed credo hanc conſuetudinem referendam ad beneficia, vt ſi conſuetudo ſit vt acolythi vxorati habeant beneficia, ipſa ſeruetur. ſed hodie corrigitur per decreta. extra de cler. coniug. Ioannes. & cap. cum decorem.

Conſuetudo eſt obſeruãda in matrimonio.

SEriatim] CASVS. Abbas Niceta dicebat clericos in ſacris ordinibus poſſe cognoſcere vxores ſuas. Leo autem Papa reprehendens epiſtolam dicit, quòd clerici in minoribus ordinibus, ſi ſunt extra votum vel habitum monachalem, poſſunt vxores ſortiri virgines, nõ viduas vel repudiatas alioquin nec ipſi nec bigami poterunt promoueri poſtea. Si autem poſtea uoluerint promoueri, debet hoc etiam fieri de conſenſu uxoris: quæ poſtea nec maritis nec aliis debet carnaliter copulari viuente marito, vel poſt mortem. Sequen. cap. plana ſunt vſque ad cap. presbyter.

Vxor ꝓmoti an matrimoniũ contrahere poſſit.

e ¶ Votum & habitum.] Bene dicit, habitum, & votum: quia ſolus habitus non ſolemnizat votum, vt extra de reg. porrectum.

a ¶ Poſt

a ¶Poſt mortem.] De iſta vxore promoti dic, ꝙ eo ipſo ꝙ dat licentiam, intelligitur uouere: ſimiliter etiam ea cuius maritus ſuſcipit habitū religionis: vnde neutra debet contrahere. ſi tamen contraxerit, tenet ſecundum quoſdam: nam votum non fuit ſolennizatum 1. Diſtin- pp votum, ſed pp conſtitutionem eccleſiæ. ſ vt non ſit matrimoniū ſi contrahat. & vr̄ expreſſum ſ. 28 diſt. qa ſunt H dicit. ꝙ in utraq; vxore promoti, & ingreſſi votum de præſenti dirimit, licet non ſolennizet actum. Ioan. Faber dicit aliud eſſe in vxore ingreſſi, aliud in vxore promoti: qa illa poſt mortem cō trahit, ſed vxor promoti non. quia eſt ratio diuerſitatis: quia dignior eſt clericatus quam monachatus: nam etiā bigamus pōt eſſe monachus: 16. q. 1. legi. ſed mirum eſt, quod tantus vir hoc dixerit, cum manifeſtè obuiet 27. q. 2. Agathoſa, &c. ſi quis cō iugatus. & 33 q. 5. q uxorem. poſſet autē dici, ꝙ uotū vxoris ſolennizatur ex uoto viri promoti: & ita vir uxori communicat uotum, ut 28. diſt. quia ſunt. de hoc not. in d. ca. qui uxorem.

ADDITIO. Idē no. Hoſt. extra de regu. ad apoſtolicam. Archidiac.

1 Arg. 27. q. 2. multorū. ubi de vxore promoti loquitur, q̄ quia votū nō fecerat. poſt viri mortem nubere nō prohibetur ſed illud ſm̄ ſua tpa. 31 diſt. c. 1. Dic ergo ſm̄ Ioan. de Fan. ꝙ illud nō eſt uerū in uxore ꝓmoti. 38. di. qa & c. ſeq. Archid.

præfatis ordinibus deſiderat ad ſubdiaconatum aſcendere, nequibit hoc ſine conſenſu vxoris ſuæ: vt fiat de carnali deinceps ſpirituale coniugium, nemine eos ad hoc cogente. Neq; permittitur poſtea vxor iungi eidem marito ſuo carnaliter, nec cuiquam nubere in vita, aut poſt mortem [a] illius.

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 14.

¶Non liceat clericis alterius ſectæ uxorem accipere. Cap. XV.

Pann. li. 3. c. 110.

† ἑτεροδόξων.

QVoniam in quibuſdam prouincijs conceſſum eſt lectoribus & pſalmiſtis vxores ducere [b], ſtatuit ſancta ſynodus, nō licere cuiquam ex his accipere ſectæ [c] † alterius vxorem.

Item ex concilio Nicæno, c. 3.

¶Non habitent cum clericis mulieres, niſi quæ naturali fœdere omnem ſuſpicionem excludunt. Cap. XVI.

† πάγνα.

Burch. li. 2. c. 109.
Anſ. li. 7. c. 113. & 6. c. 202.
Iuo p. 6. c. 186.
Pann. li. 3. c. 112.

5 INterdixit per omnia ſancta † ſynodus nō epiſcopo non presbytero, non diacono vel alicui omnino, q in clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem, niſi forte, aut matrem, aut ſororem [d], aut amitā, aut etiam α eas idoneas [e] perſonas, quæ fugiant ſuſpiciones [f].

α ¶Aut etiam.] *Græce eſt.* ἢ ὦμάνα πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν διεπέφευγεν, *ideſt*, vel eas tantum perſonas, quæ omnem fugerint ſuſpicionem.

[*Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum, & alibi.*]

PALEA. Cap. XVII.

In epiſt. ad Ocea. ibidem.
In epiſt. ad Nepotianum prope fi.
In epiſt. ad Ruſt.
In epiſt. ad Ocea. li. 1. contra Iouin.

HOſpitiolum α tuum aut raro, aut nunquam mulierū pedes terant. ¶Quia non poteſt β toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum acceſſibus copulatur. ¶Fęmina γ conſcientiam ſecum pariter habitantis exurit. ¶Nunquam de formis mulierum diſputes. ¶Fœminę nomen tuum nouerint δ; vultum neſciant. ¶Fœminam, quam bene videris conuerſantem, mente dilige, non corporali frequentia ε. Si bonum eſt mulierem non tangere, malum eſt [g] ergo tangere.

α Hoſpitiolum.] *Caput hoc habetur in multis manuſcriptis, & ſine* Paleæ *nomine. Eſt autem collectum ex uarijs* B. *Hieronymi locis, in quibus de vitanda mulierum conſuetudine agitur.*

β ¶Non poteſt.] *In epiſtola ad Oceanum, quæ non putatur eſſe* B. *Hieronymi legitur,* Mihi crede, non toto corde cum Domino habitare, &c.

γ ¶Fœmina.] *Ibidem Paulo ſuperius:* flammigero igne percutit fœmina conſcientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta mentium.

b QVoniam.] ¶Vxores ducere. i. retinere.

c ¶Sectæ.] inf. 28. q. 1. caue. &c. non oportet. 1.

INterdixit.] Hæc eſt quinta pars diſt. in qua vt clerici facilius cōtineant, ſupponit Gratianus auctoritatem horū cap. quod clerici debent vitare familiaritatem & cohabitationem fęminarum extranearum. Ioan. de Fan.

1 Illud c. nō oportet potius cōtradicit: ſed hic, ꝙ loquitur in ſpōſalib. de futuro: q̄ inter tales pñt contrahi, vt ibi nota. Hug.

d ¶Aut ſororē.] In quib. nil ſæui criminis exiſtimari fędus naturale ꝑmittit, vt ext. de coh. cle. c. pe.

e ¶Idoneas.] Vt vxores ſeruorū ſuorum, 81. diſt. uolumus. & c. cum omnibus.

f ¶Suſpiciones.] Quia ſuſpectas mulieres hēbat, vt ext. de coha. cle. c. 1. & 2.

g HOſpitiolum tuū ¶Malū eſt.] Ar. a cōtrarijs, ſi vnū eſt bonum reliquū eſt malū, fallit in prodigalitate & auaritia. Item duo contraria qñque inueniuntur bona, vt nubere, & non nubere: quotidie cōicare, & non cōicare. 18. q. 1. ſic enim de conſecr. diſt. 2. quotidie. & arg. C. de procur. exigendi, ibi, ſed multo iuſtius fuit.

Contraria duo qñque ſunt bona.

Diſtingue tñ, utrum huius uxor ſciat ius uel dicatur ſibi, quia tunc uouere intelligit, nō tñ ſolennizatur uotum. Si uero ignorat, nec ei dicitur non intelligitur uouere, in uxore tamen promoti ſecus poſſet dici non

Preſ-

PResbyter.] CASVS. Quidam de conſenſu uxoris ſuæ factus fuit presbyter: quem Gregorius valde commendat: quia & ſi eam poſt ſacerdotium diligeret, vt ſororem, tñ quo ad carnis officium vitabat vt hoſtem: nec appropinquabat ad eam. Quæ autem poſtea ſequuntur, plana ſunt uſque ad diſtinctionē: & per te videbis.

a ¶Presbyteram.] Cum qua in minoribus ordinibus contraxerat.

b MVlieres.] ¶Et matricuriæ.] ideſt, habentes curã de reb. eccl.

ECce.] Hæc di. diuidit in quatuor partes. In prima ponuntur x. impedimẽta quæ impediunt promouendos. Secũda ibi, [Cõiter.] Tertia ibi, [Laici.] Quarta ibi. [Cæterum.] Io. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis ꝙ in ſacris ordinib. conſtituti vxores nõ poſſunt hr̃e: nec bigami poſſunt ad ſacros ordines ꝓmoueri. In hac vero 33. diſt. quęritur, an ille, qui præter uxorẽ concubinam habuit, poſſit promoueri? Et rñdet ꝙ nõ. Et accipitur hic concubina quę habetur loco vxoris. Additur etiam in hac diſt. de arreptitijs, dæmoniacis, & caducis maximè.

c ¶Sed quæritur.] Hic intitulatur 33. diſt. in qua magiſter oſtendit ꝙ bigami, corpore vitiati, vſurarij, publicè pęnitẽtes, luſores, in ſcena ludẽtes, furioſi, arreptitij, accipiẽtes meretrices in vxores, habẽtes cõcubinas, nõ poſſunt promoueri: quandoq; tñ diſpenſat in cõcubinarijs, inf. ea. c. vlt. 1. Et nota, ꝙ ĩ ꝑtimis duob. cap. magiſter accipit concubinã pro vxore 2. quã quis duxit ſine ſolennitate, vt inf. 34. di. §. concubinã. ſed H. intelligit verã concubinã: q̃ ſi qs habuit poſt baptiſmum promoueri non debet, vt 25. diſt c. vlt. Io.

Vſurarij & alij multi nõ poſſunt promoueri.

1 Ad idẽ 34. di. fraternitatis. Arch. 2 Idẽ tenet Goffr. prout no. inf. c. 1.

SI quis.] CASVS. Quidã poſt baptiſma duas habuit vxores, vel vnam vxorem, & aliam concubinam: quæſitum fuit ab Apoſtolis, vtrũ talis poſſit promoueri & rñ. ꝙ non poteſt talis promoueri ad ordinẽ clericalem. d ¶Poſt acceptum.] Maxime. Idem. n eſt ſi ante 3. baptiſma habuit unã, & ꝑoſt aliam uxorem vel concubinam: vel determinat uerbum infra poſitum habuerit. c ¶Aut concubinam.] Poſt primam vxorem: talis tamen ex

3 26. di. cātius.

δ ¶Nouerint.] *Antea legebatur,* fœminam nomen tuum neſciant. *Emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & ex epiſtola Hieronymi ad Ruſticum monachum.*

ε ¶Frequentia.] *In epiſtola ad Oceanum eſt,* frequentes ornatu.

Item Gregorius in dialogo, lib. 4. c. 1.

¶Presbyter vxorem ſuam quaſi ſororem diligat, & quaſi hoſtem fugiat. Cap. XVIII.

Pann. li. 3. c. 114.

PResbyter quidam ſibi commiſſam regebat eccleſiam cum magno timore Domini; qui ex tempore accepti ordinis presbyteram [a] ſuam, vt ſororẽ diligens, ſed quaſi hoſtem cauens ad ſe propius accedere non ſinebat; eamque ſibi appropinquare nulla occaſione permittens, ab ea ſibi communionem funditus familiaritatis abſcidit.

Presbyteram vero quam debeamus accipere Laodicenſe concilium, c. 11. oſtendit dicens.

¶Viduæ, vel ſeniores presbyteræ appellantur. Cap. XIX.

MVlieres α, quæ apud Græcos presbyteræ appellantur, apud nos viduæ, ſeniores, vniuiræ, & matricuriæ [b] appellantur, in eccleſia tanquam ordinatas conſtitui non debere.

α ¶Mulieres.] *Sic habet priſca uerſio Gracè:* περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι, *ideſt,* quòd non oportet eas, quæ presbyteræ, vel præſidentes dicuntur, in eccleſia collocari. *quæ eſt Dionyſij verſio præterquam: in vltimis verbis. Ille enim habet,* eccleſijs ordinari. *Et videndus eſt Balſamon ad eum locum.*

DISTINCTIO XXXIII.

ECce, *quòd in ſacris ordinibus conſtituti vxores habere non poſſunt, vel ſi bigami aliqui fuerint inuenti ad ſacros ordines aſcendere non ualent. Sed quæritur* [c], *ſi quis præter uxorem concubinã habuerit, vtrum in ſacerdotem promoueri ualeat. Talis a ſacris ordinibus auctoritate canonum Apoſtolorum prohibetur, in quibus, can. 17. ſic ſtatutum legitur.*

¶Secundis nuptijs poſt baptiſma copulatus, aut concubinam habens ad ſacrum ordinem conſcendere non valet. Cap. I.

SI quis poſt acceptum [d] baptiſma ſecundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam [c] habuerit, non poteſt fi† ri epiſcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorſus eorum, qui miniſterio α ſacro deſeruiunt.

Anſel. li. 6. c. 143. Iuo p. 8. c. 137. al. 151. † *al. eſſe.*

α ¶Miniſterio.] *Gracè:* τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. *ideſt,* qui ſunt in catalogo ſacerdotali.

ex diſpenſatione quandoque promouetur.inf.ea.habuiſſe, & 34.d.fraternitatis.

DESERVIENTIS. Exponit modo Gratianus qui dicantur ſacro miniſterio deſeruire, & dicit ꝙ ſubdiaconi, & acolythi, & qualiter deſeruiant, dicit. Exponit etiam

punitur quis & meretur, vt ff.qui indig.l.1.

c ¶Vel iniuſto.] id eſt, indignatione, vel ex nimia commotione. ſecus ſi propter neceſſitatem faceret, vt 55.d.ſi quis a medicis.

d ¶Illum.] Talis etiam deponitur.47.d de Petro.& cap. quoniam.

Deſeruientes ſacro miniſterio intelliguntur ſubdiaconi qui calicem diacono offerunt, & acolythi, qui cum cereis diaconos præcedunt, vnde, & ceroferarij dicuntur: qui etiam vinum, & aquam præparando calici subminiſtrant. Concubina intelligenda eſt præter vxorem, vt iſte ſit ſenſus capituli: [Si quis poſt acceptum ſacrum baptiſma ſecundis nuptiis fuerit copulatus, aut concubinam duxerit:] diſtinguendum eſt, antequam vxorem duxerit ſiue poſt mortem vxoris.

Vnde B. Gregorius [a] *ait.*

a ¶Gregorius. *Hoc caput ſumptum eſt ex c.72. libelli de eccleſiaſticis dogmatibus, qui inter opera B. Aug. editus eſt; atque ex eo albi ſapiſſime ab ipſo Gratiano citatur. A Trithemio autem adſcribitur Alcuino, ab alijs Iſidoro. Sed plures, & maioris auctoritatis Gennadio tribuunt, ut Valfridius Strabo; lib. de re. eccleſ. c.20. Petrus Lombardus ſent. 2.d.8. S. Thomas quodlib.12.art. 20. Platina in Simmacho, & alij.*

¶Duarum matronarum maritus poſt baptiſmum, clericus nnn ordinetur. Cap. II.

Anſ.l.7.c.22.al. 26. Iuo p.8.c.295. Poly.l.2.tit.31.

MAritum duarum poſt baptiſmum matronarum clericum non ordinandum, neque eum qui vnam quidem ſed concubinam [a], non matronam habuit nec illum, qui viduam, aut repudiatam, vel meretricem [b] in matrimonium aſſumpſerit: nec eum, qui ſemetipſum quolibet corporis ſui membro indignatione aliqua, vel iuſto, vel iniuſto [c] timore ſuperatus truncauerit: nec illum [d], qui vſuras accepiſſe conuincitur, aut in ſcena luſiſſe dignoſcitur: nec eum, qui publica pœnitentia [e] mortalia crimina defleuit †: neque illum qui in furiam [f] aliquando verſus, inſaniuit, vel afflictione diaboli vexatus eſt: neque eum, qui per † ambitionem ad imitationem Simonis magi pecuniam obtulerit †.

† *deflet*] orig.
† *al. pro ordinatione.*
† *offert.*] orig.

Act.8.

Item Pius Papa.

¶Arreptitij, vel epileptici ſacris altaribus non miniſtrent. Cap. III.

Burc.l.3.c.72. Iuo p.2.c.125. Poly.l.4.tit.31.

COmmuniter diffinimus, vt nullus de ijs [g], qui aut in terram arrepti a dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incurſibus efferũtur, vel ſacris audeant

e ¶Pœnitentia.] Vt 51. d. qui in aliquo, & 50.d. de his.

f ¶In furiam.] Tamen promotus non deponitur, vt 7.q.1. quamuis.

COmmuniter.] Hæc eſt ſecũda pars huius diſtin in qua probatur ꝑ tres auctoritates ſanctorum patrum, ꝙ dæmoniaci, & epileptici, & furioſi non debent promoueri. Io. de Fan.

CASVS. Sequitur in hoc capit. ꝙ illi qui dæmonibus arrepti eliduntur, nõ dẽnt. ſacris altaribus miniſtrare, niſi ſuſpẽſi per annum inueniãtur ab incurſu dæmonum liberati. Illi vero qui morbo epileptico, vel caduco laborant, non miniſtrent niſi prius inquiratur qualiter illi laborẽt. qui ſi in terram cadunt, non miniſtrarent. Alijs vero ægritudinibus laborantes non prohibẽtur. Et no. ꝙ hoc ca. loquitur de iam promotis. Sequens cap. patet.

g ¶De ijs.] Qui ita vexantur, diſtinguẽdum eſt: nam ſi frequenter cadunt, non debent miniſtrare, vt inf. 7. queſt. 2. ca. 1 ſi vero raro, & emittunt voces confuſas ſimiliter non debent miniſtrare, vt inf 7.q.2 c.2. ſi autẽ raro nec emittũt voces confuſas, poſſunt ſed habere dẽbẽt coadiutores, vt 7.q.1. illud: promoueri autẽ

etiam, ꝙ concubina intelligitur illa quæ ante vxorem ducta fuit, vel poſt mortem vxoris.

MAritum.] CASVS. In hoc ca 2. enumerantur impedimenta pro quibus aliquis repellitur a promotione, vt ſi maritus fuit duarum matronarum: vel præter vxorem concubinam, vel meretricem in matrimonium aſſumpſit, &c

a ¶Concubinam.] Arg. ꝙ ſi quis habuit virginem concubinam licet poſtea ſumat eam in vxorem, ꝙ non poteſt promoueri, vt 34.d. curandum, & c. præcidimus, & 30.q.5. qualis.

b ¶Vel meretricem] 32.q.1.cap. non eſt culpandus. arg. contra. Sol. Illud in figura, & ita ex vno eodemq; facto

non poſſunt tales ex quo paſſi ſunt ſemel, vt ſup. ea. ca. maritum. Et hæc eſt opinio. H. nec in hoc habet contradictionem. In dæmoniacis ſimiliter nulla eſt contradictio inter H. & alios quo ad promotionẽ: quia omnes dicunt, ꝙ nullus talis debet promoueri, vt cap. maritum. & c. clerici. In promotis autem diſtinguitur inter H. & alios. Nam dicunt alij, ꝙ ſicut non debet promoueri qui ſemel eſt arreptus a dæmone, ita nec officium pt exercere etiam ſi iam promotus ſit: & qui hoc dicunt, illam literam, (qui tamen) aliter intelligunt quam H. nam dicunt, ꝙ hoc relatiuum, qui, refertur ad proxime poſitum. ſ. epilepticos 2 & eſt ſenſus literæ. Epileptici non debent ſe ingerere diuinis ſacramentis, exceptis illis qui ſine

Punitur quis & meretur ex eodem facto.

1 Dic melius: illud ñ contradicit: nam quantũ ad legem ꝓmotionis reus eſt, vt hic: ſed qantum ad gratiam innocens, vt argu. 10. q. 1. c. ſi. 32. q. 5. c. ille Arc.

Morbo caduco laborantes an miniſtrare poſſint

Dæmoniacorũ promotorum, & promouendorũ diſtinctio.

2 Ad huius verbi d clarationem dic, qđ epileſia Græcæ apphenſio dr: eo ꝙ mentẽ appræenſam pariter, & corpus poſſideat fit aũt ex melãcholico humore quoties exſuperauerit, & ad cerebrum cõuerſus fuerit Arch.

ſine paſſionibus, ideſt, q ſine vocis confuſæ emiſſione & ſpumę iactatione, qui tamē & ipſi, ideſt, iſti qui hoc non faciunt, ſed tantum cadunt, debent eſſe tandiu ſuſpenſi, donec appareat eos per annum liberatos, ideſt, non occupatos incurſu dæmonū, ideſt, appareat, ꝙ iſta paſſio non eſt dæmoniaca, ſed epileptica. H. vero dicit in dæmoniacis ꝓmotis, ꝙ ſi ꝑ annū ſteterūt, & non fuerunt paſſi ſupradicta, poſſūt exercere diuina officia, vnde dicit, ꝙ illud relatiuū, qui, refert proprie pro dæmoniacis, & improprie ſecundum eum ponitur in fi. liberati.

a ¶ Vel indiſcuſsè.] ideſt, temere.

b ¶ Exceptis illis.] epilepticis, qui raro cadunt.

c ¶ Paſſionibus.] id eſt, ſine ſpuma, &c.

d ¶ Qui tamen.] ſ. dæmoniaci. H.

e ¶ Spatio.] 7. q. 2. c. vlt. contra. Sed ibi fuit dubiū hic certū.

f Clerici.] Sacri regiminis.] Ex hoc, ꝙ dicit, ſacri regiminis, videtur ꝙ ad minores ordines bene poſſunt promoueri. Lau.

Vſq; adeo.] CASVS. Quidam epiſcopi permittebāt dæmoniacos præsbyteros, caducos, & furioſos, miniſtrare diuina: quos Gelaſius reprehendit, & probat quod hoc fieri non debet, ne per hoc generetur ſcandalum Chriſtianis, & ꝓbat hoc a minori, q̄a lex Moſaica nō ꝑmittebat ægros corpore tangere ſacra: multo ergo minus in nouo teſtamento dæmoniacis, caducis, & furioſis, debet hoc permitti.

g ¶ Opere.] ideſt, diuino obſequio.

h ¶ Neceſſitatis.] Id eſt, infirmitatis.

i ¶ Ne quibuslibet.] Prima ratio.

K ¶ Sauciatū.] ideſt, debilitatum, vt 49 d. cap. 1.

1 Ar. ad hoc 44. d. c. nulli clerico. 16. q. 1. miramur. nam mens maior eſt q̄ corpus 38. d. ſedulo. ꝑm. Lau.

l ¶ Diuina.] ideſt, Moſaica.

m ¶ Quantum magis.] q. d. ex quo vitiati corpore remouentur, multo magis vitiati mente: arg 38. d. ſedulo 1.

Laici.] CASVS. Fœlix epiſcopus quæſiuit ab Innoc. an laici, qui tempore maxime baptiſmi vxores habuerunt, poſſint promoueri. Et reſpon. ꝙ ſic, ſi bonæ fuerint opinionis, niſi præter vxorem, concubinam, vel meretricem vxoris affectu cognouerint.

n ¶ Inſtituerunt] ideſt, informauerunt.

o ¶ Non pellicem.] Pellicem vocat quam quis ad tempus habet cauſa ſaturandæ libidinis.

CAETERVM CASVS. Supra dictum eſt, ꝙ ille qui præter vxorem habuit concubinam, promoueri non poteſt. Nunc vero dicit, ꝙ multi inueniuntur concubinas habuiſſe, quos canones non reijciunt, ſi poſt ſacrum ordinem ſe immaculatos cuſtodiunt.

altaribus miniſtrare, vel indiſcuſsè[a] ſe ingerant ſacramētis diuinis, exceptis illis[b], qui corporis incommoditatibus dediti ſine huiuſmodi paſſionibus[c] in terram probantur eliſi, qui tamen[d] & ipſi tamdiu erunt ab officij ſui ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio[e] per diſcretionem epiſcopi inueniantur ab incurſu dæmonū liberati †.

† alieni] cæteri collectores.

Item Nicolaus Papa.

De eodem. Cap. IV.

Clerici, qui in adoleſcentia a dæmonibus cognoſcuntur obſeſſi, ad ſuperiorem ſacri regiminis[f] gradum aſcendere non poſſunt. Iuo p. 11. c. 104.

¶ *Simile quiddam habetur in concilio Arauſico 1. c. 16. Iuo citat Nicolaum Aluuino Iouanſi archiepiſcopo, ad quem etiam fortaſſe ſcribitur c. quorundam. infra d. 34.*

Item Gelaſius Papa epiſt. ad vniuerſos epiſcopos per Lucaniam conſtitutos, c. 21.

¶ De eodem. Cap. V.

Vſque adeo ſanè comperimus illicita quæq; prorumpere, vt dæmonibus, ſimilibuſq; paſſionibus irretitis miniſteria ſacroſancta tractare tribuatur. Quibus ſi in hoc opere[g] poſitis, aliq̄d propriæ neceſſitatis[h] occurrat quis fidelium de ſua ſalute confidat, vbi miniſtros ipſos curationis humanæ, tanta perſpexerit calamitate vexari: Atque ideo neceſſario remouendi ſunt, ne quibuslibet[i], pro quibus Chriſtus eſt mortuus, ſcandalum generetur infirmis. Poſtremo, ſi corpore ſauciatum[k] fortaſſis, aut debilem nequaquam ſancta contingere lex diuina[l] permiſit; quanto magis[m] doni cæleſtis diſpenſatores eſſe non conuenit (quod eſt deterius) mente perculſos?

Burc. l. 2. c. 20. Poly. l. 3. tit. 9. c. vlt. Iuo p. 2. c. 88. & p. 6. c. 40. Leuit. 23.

Item Innocentius Papa 1. Fœlici epiſcopo Nucerino, epiſt. 4. c. 4.

¶ Qui tempore baptiſmi vxores habent, ſi poſtea religioſe vixerint, clerici fieri non prohibentur. Cap. VI.

Anſ. l. 7. c. 29. al. 34. Iuo p. 6. c. 95. Pann. l. 3. c. 45.

3 Laici qui habentes vxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt[n], vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint, aut monaſterijs, ex quo baptizati ſunt, adhæſerint, ſi non concubinam, non pellicem[o] nouerint, ſi in omnibus bonis operibus vigilauerint; non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ſortem aſſumi.

4 *Cæterum ante ſuſceptum ſacrum ordinem quoſdā legimus concubinā habuiſſe, quos tamen ſacri canones non*

Habuiſſe.]

HAbuiſſe.] CASVS. Andreas Tarentinus epiſcopus habuit concubinam antequam eſſet eps .. & hoc Greg bene nouerat. Sed quidam dicebant poſt epiſcopatum eum habuiſſe acceſſum ad eam Greg. autē hoc audiens, cum dubium eſſet, certā noluit ferre ſentētiā, ſed eum ſuæ cōſcientiæ committens præcepit ei, vt nullo modo accederet ad miniſtrandū, ſi commiſtione illiuſ concubinæ ſe poſt epiſcopatū ſciret eſſe maculatū.

Presbyter ...nicans, ...s punit, ...ā legiti... contra...is.

reiiciunt, ſi poſt ſacrum ordinem ab eius commiſtione ſeſe immaculatos cuſtodiunt.

Vnde Gregorius Andreæ Tarentino epiſcopo, lib. 2. epiſt. 44. ſiue c. 83.

¶De quodam epiſcopo, qui ante fui epiſcopatus apicem concubinam habuit. Cap. VII.

Burch. li. 2 c. 195. Iuo p. 5. c. 130. Polyc. li. 4. tit. 39.

HAbuiſſe te concubinam manifeſta veritate comperimus *a*, de qua etiā contraria eſt quibuſdam nata ſuſpicio. Sed quia in rebus ambiguis [a] abſolutum non debet eſſe iudicium, hoc tuæ conſcientiæ eligimus committendum [b]. Qua de re, ſi in ſacro ordine conſtitutus eius te permiſtione eſſe recolis maculatū, ſacerdotij honore depoſito [c] ad miniſtrandū nullo modo præſumas [d] accedere, ſciturus in animæ tuæ periculo † te miniſtrare, & Deo noſtro te ſine dubio reddere rationem, ſi huius ſceleris conſcius in eo, quo es ordine, celans veritatem permanere uolueris.

† *al. periculum.*

a ¶Comperimus.] *Sequebatur,* & te illius criminis participationem habere: *quæ verba ſunt etiam in editione operum B. Gregorij Frobeniana. Verum ſublata ſunt, quoniam abſunt & ab alijs editionibus, & a cæteris collectoribus, & a Ioanne diacono lib. 2. num. 43. uitæ eiuſdem Gregorij, omninoque ſententiam perturbant.*

DISTINCTIO XXXIIII.

1. ps. DOmeſticarum [e] *quoq; perſonarum immoderatam familiaritatem epiſcopum vitare oportet.*

Vnde Nicolaus Papa ab Albinum † archiepiſcopum.

† *al. Aluinum.*

¶Etiam conſanguinearum immoderatam familiaritatem epiſcopum vitare oportet. Cap. I.

QVorundam relatione fideliū, noſtris auribus intimatū eſt, quod Lāfredus epiſcopus, qui & iuuenis eſſe dicitur, venationi ſit deditus, quod vitium plurimos etiā de clericali catalogo, genere duntaxat Germanos f,

Ambiguitas eſt triplex.

a ¶Ambiguis.] ſup. 14. d. ſicut cōtra. Sed dic ꝙ triplex eſt ambiguitas: ambiguitas iuris, ambiguitas facti, ambiguitas perſonæ: ubi ambiguitas iuris eſt, ibi de ſimilib. ad ſimilia proceditur, ut 20. diſtin. de libellis, & de tali ambiguitate loquitur illud cap. 14. diſt. ſicut; ſed ubi factum ambiguum eſt tunc nunquam ferenda eſt ſententia in alicuius præiudicium, vt 11. q. 3. graue. hoc ideo dico, quia ſi nulli fit præiudicium, vt in baptiſmo, conſecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa ſententia, ſcilicet ut baptizetur, uel eccleſia conſecretur, vel denuo ordinetur, ut de conſecra. diſtinct 4. paruulos. & diſt. 1. ſolennitates. & 68. diſt. presbyteri. tamen quandoque dubitatur de facto, & fertur ſententia in præiudicium alterius, ut extra de ſpō. iuuenis. ſed illud eſt propter periculum animæ. Vbi autem eſt ambiguitas perſonæ, ſed factum eſt certum, bene fertur certa ſententia, vt 5. q. 1. quidam.

b ¶Committendum.] Sed quare non indicit ei hęc purgatio: quia exilis fuit infamia 1: & ſic quandoque aliquis propriæ conſcientiæ committit: vt ſup diſt 4. c. denique. & 15. q. 8. c. 1. & 35. q 4. v.r cum propria.

1 Sed tunc habet locū circa hocq̄ legit & no. 2 q. 5. quanto. Arch.

c ¶Depoſito.] .i. ſuſpenſo ad tempus quouſq; ſat. ſtaciat. ſic ponitur 21. q. 2. quoniam.

2 Ad idē 35. qō. 6. ſi duo ext. de uot. poſtulaſtis. vbi de hoc.

d ¶Præſumas.] Arg. ꝙ occultū delictum reddit hoīem irregularē. Arg. cōtra d. 25. xi. erubeſcat. Dic ut ibi. hoc forte in eo caſu qñ non pœnituit ſuper crimine.

DOmeſticarū.] Hæc d. diuidit 19. partes. In quarū prima reprehendit Gratianus quendā epm, q erat venator. & cum filia nimiā familiaritatem habebat. ſecunda ibi, [Concubina,] Tertia ibi, [Ceterū.] Quarta, [Qđ ergo.] Quinta ibi [Similiter.] Sexta ibi, [Quæ ſunt.] Septima ibi, [Sed poſtea.] Octaua ibi, [Quib autē.] Nona [Vidua.] Io. de Fan. CASVS. In hac 34. diſt oſtendit Gratianus abſtinendū eſſe a nimia familiaritate domeſticarū mulierum. Addit etiam qualiter in ſuperiorib. c. accipiatur concubina, & de q̄buſdam perſonis, quæ a promotione repelluntur.

e ¶Domeſticarum] In hac 34. diſ. oſtendit, ꝙ clerici etiam domeſticis perſonis non exhibebunt nimiam familiaritatem: & ꝙ clerici non intererunt uenationibus aut aucupationibus. Secundo oſtendit qualiter accipiatur concubina in ſuperioribus, c. ſi q̄s poſt. c. maritum c. habuiſſe. quæ c. ſunt ſup. diſt proxi. Tertio adiungit de multis non promouendis, & quod bigami qñque promouentur ad ſubdiaconatum, ut inf. c. lector. Quarto oſtendit ꝙ clerici non debent intereſſe conuiuijs nuptiarum. In fine oſtendit propter cuius viduæ copulam quis imped.tur a promotione.

QVorundam.] CASVS Lanfredus epiſcopus in duobus peccabat. ſcilicet in venatione more Germanorum & Gallorum, & immoderata filiæ ſuæ familiaritate propter quæ mala fama erat orta de ipſo: & ideo ſæpe correptus ab Albino & eius ſuffraganeis fuit: nullatenus tñ emendatus fuit: quare Nicolaus præcepit ut concilio epiſcoporum conuocato moneant illum, ut a ſupradictis ſe abſtineat: quod ſi non fecerit, excommunicetur. tandem ſi contumax fuerit deponatur.

f ¶Germanos.] idest, Theutonicos qui ſunt verū germani,

Germani vnde dicuntur.

& Gallos irreuerenter implicat. Verum iſte (ſi ita eſt, vt audiuimus) merito iuuenis dicitur; qui iuuenilibus deſiderijs occupatus nulla † grauitate conſtringitur. *& infr.* Nam (vt Beatus dicit Hieronymus) venatorem [a] nunquã legimus ſanctum. *& infra.* Nihilo minus autem de hoc epiſcopo relatum eſt apoſtolatui noſtro; quod cum quadam filia ſua immoderatam teneat familiaritatem; & ob id mala fama [b] ei orta ſit: pro qua re à ſanctitate tua cæteriſq; coepiſcopis ſuis commonitus, atq; correptus eſt, ſed nullatenus emendatus: quæ res in hoc maximè diſplicet, & magis ac magis deteriorem de ſe reddit opinionẽ in quo beatitudinis tuæ, & cæterorum coepiſcoporum ſuorum rationibus non obedit; & per inobedientiam in culpam protoplaſti relabitur. Oportet ergo fraternitatẽ tuam ſynodale cum epiſcopis [c], & ſuffraganeis tuis conuocare conciliũ, & hunc ſalutaribus eloquijs epiſcopum conuenire, atq; illi paſtorali auctoritate præcipere, quatenus ab oĩbus beſtiarum [d] vel volucrum venatione penitus alienus exiſtat; atq; ab immoderata filiæ ſuæ familiaritate ſemet omnino coerceat, in quo ſi parere contẽpſerit, & tam pro venationis declinatione, quàm pro immoderata filiæ ſuæ conuerſatione vitanda vobis admonentibus obedire diſtulerit; a veſtro collegio excommunicatus abſcedat [e]. Quòd ſi in hoc contumax adhuc apparuerit, à miniſterio ceſſare debebit.

† *nulla ſenum grauitate*]

Ad c. 5. Micheæ & in pſal. 90.

men, vel verè nobiles. Arg. ext. de elec. venerabilem. & de præben. venerabilis.

a ¶ Venatorem.] Exiſtentem venatorem: ne obijciatur de Euſtachio. 86. diſ. Eſau. ADDITIO. Sub. qui prius fuit venator, poſtea fuit ſanctus: poteſt tñ aliquis ſimul eſſe venator & ſanctus. Archid.

b ¶ Fama.] Nõ quod aliquid ibi ſaui criminis exiſtimaretur propter fœdus naturæ. 1. ſ. quia corã omnibus eã nimis oſculabatur, & ponebat manus in gremium eius: & ideo fuit ei indicta purgatio. ſic extra. de pur. cano ca. cnm in iuuentute.

c ¶ Epiſcopis.] Arg. quod ſolus metropolitanus nõ poteſt audire cauſam 2. epiſcopi, etiam ciuilem, vt 11. quæſtio. 1. ſi clericus. & 6 q 4. ſi inter.

d ¶ Beſtiarum.] Infra 86. diſt. qui venatoribus.

e ¶ Excommunicatus abſcedat.] Vt nõ interſit cum eis negotijs cõmunibus.

1 Id eſt propter ſanguinis pinguitatẽ extra de pœſum. cũ in iuuentute. C. de epiſc. & cler. cũ qui. Arc.

Archiepũs ſolus cauſam epi audire non poteſt.

2 Scilicet mixtã vt hic erat. nam de vitio hic agitur. Arch.

[*Ex concilio Aurelianenſi* α 4.]

PALEA. Cap. II.

EPiſcopum, presbyterum, aut diaconum canes ad venandum, aut accipitres, aut huiuſmodi res habere nõ licet. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate † ſæpius detentus fuerit: ſi epiſcopus eſt, tribus menſibus a communione β ſuſpendatur: diaconus vero ab omni officio & communione ſuſpendatur:

Extra de cler. vẽ. c. 1. Burch l. 2. c. 213. Iuo p. 5. ca. 366. & par. 13 c. 30. Pann. li. 3. c. 167.

† *al. uoluntate ſæpius detectus.*

α ¶ Aurelianenſi.] *Hæc palea etiam in decretalibus tit. de cleric. ven. c. 1. citatur ex concilio Aurelianenſi, & in* Pannormia *ex c. 8. Sed in Aurelianenſibus, quæ extant nõ eſt inuenta: Burchardus, &* Iuo *p 6. c. 288. citant ex Meldenſi. Eadẽ uero ſententia eſt in* Agathenſi, *c. 55. (quod etiã citat* Iuo *p. 5. c. 366. & p. 13 c. 30.) et in Epaunenſi, c. 3.*

β ¶ A communione.] I*n decretalibus legitur* a cõmunione ſi presbyter, duobus; ſi diaconus, ab omni officio ſuſpendatur. *Apud Burchardum eſt,* ſe a cõmunione ſuſpendat, presbyter duobus. diaconus vno omni officio & † cõmunione ſuſpendatur: *neq; multo aliter apud* Iuonem *par. 6. & in concilio Epaunenſi. In* Agathenſi *autem, & apud* Iuonem *par. 5.* Se a communione ſuſpendat, presbyter duobus menſibus ſe abſtineat: diaconus uero ab omni officio, & cõmunione ceſſabit. *Verum apud eundem Iuonem par. 13. ex concilio item Agathenſi hoc modo legitur* ſe a communione abſtineat †: presbyter duobus menſibus ſe abſtineat: diaconus vno ab omni officio, vel communione ceſſet.

† *al.* uel.

† *al. ſuſpendat.*

PALEA. Cap. III.

OMnibus ſeruis Dei venationes, & ſiluaticas vacationes † cum canibus; & vt accipitres, aut falcones habeant, interdicimus.

Ext. de cler. ven. c. 2. Burch. li 2. c. 214. Iuo p. 6. c. 289.

† *al. fatigationes.*

¶ H*æc etiam Palea habetur eod tit. de cler. uen. c. 2. ubi ex eodem concilio Aurelianẽſi citatur quemadmodum & apud Burchardum, &* Iuonem. *Sententia ijſdem penè uerbis eſt in ſynodo Francica ſub Zacharia Papa quæ & conciliorum tomis eſt inſerta, & habetur lib. 5. capitular. c. 2. & manuſcripta etiam inter epiſtolas Zachariæ in codice ſæpè memorato monaſterij Dominicanorum.*

Concubina[a] *autem hic intelligitur, quæ ceſſantibus legalibus inſtrumentis vnita eſt, & coniugali affectu aſciſcitur*[b], *hanc coniugem facit affectus, concubinam vero lex*[c] *nominat.*

De hac dicitur in concilio Toletano 1.c.17.

Qui non habet vxorem, ſed loco illius concubinam, a communione non repellitur. Cap. IV.

Iuo p 8.c.64. Pann.l.6.c.49. †al.tantum.

IS,[d] qui non α habet vxorem, & pro vxore concubinã habet, a communione non repellatur: tamen †vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ ſit coniunctione[e] cõtentus.

† al.fidelem. † al.tantum.

α ¶Is qui non.] *Integer cõcilij canon qui apud Iuonem quoque, & in Pannormia refertur, eſt hic.* Si quis habens vxorem fideli, concubinam habeat, non communicet. Ceterum is, qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tamen †, vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) ſit coniunctione cõtentus. Alias viuens abijciatur, donec deſinat, & ad penitentiam reuertatur. *Neque vero omne concubinarum genus eo etiã tempore permittebatur. De quibus quid in legibus gentilium Imperatorum legatur, nihil opus eſt referre. Certe Iuſtinianus nouella 18.c.5. (vt eſt apud Iulianum anteceſſorem) quaſdam cõcubinas comparat quodammodo vxoribus: quæ ſine dotalium tabularum ſolemnitate ductæ fuerant. Ad quod concubinarum genus referendum eſt quod ſcripſit B. Auguſtinus in libro de bono coniugali, & refertur inf. 32.q.2.c.ſolet. In quibus hæc tria erant neceſſaria: primum, vt vterq; eſſet ſolutus: deinde fides mutua, quod alteri non iungerentur, neque a procuratione filiorum abhorrerent: tertium, vt vſque ad mortem in ea victæ coniunctione manendum ſibi proponerent. Et in his quidem ſcribit B. Auguſtinus poſſe aliquo modo dici, nuptias eſſe & concubitum: quamuis ſic habitam non audeat appellare vxorem: quia non interuenerant inſtrumenta dotalia, & alia, quæ iure ciuili, & canonico requirebantur, vt eſſet ligitima vxor: quod habetur in prædicta nouella 18. & inſ. 30.q.5.c.aliter. Itaque huiuſmodi mulieres, cum non eſſent vxores, vocabantur concubinæ: ſed ob illa tria ac præcipue, quod in affectu maritali permanere ſtatuerant, permittebatur ipſis communicare: habebanturque tanquam vxores minus ſolemniter ductæ. Et hoc eſt, quod hic, & in ſequenti capite dicitur pro vxore, & loco vxoris habere concubinam. Idque Gratianus ipſe ad finem capitis antecedentis, §. concubina. indicauit Nam concubinarum ad tempus adhibitarum, etiam ſi filiorum procreandorum cauſa haberentur, plane illicitus erat concubinatus: quod aſſerit idem B. Auguſtinus, c. audite. infra ead. & in eodem libro de bono coniugali, c. concubina. infra 32.q.2.*

† al. conſonantia.

Item Iſidorus de diſtantia † noui, & veteris teſtamenti.

Iuo p.8.c.66. Pann.l.6.c.50.

¶De eodem. Cap. V.

CHriſtiano[f] non dicam plurimas †, ſed nec duas ſimul habere licitũ eſt niſi vnam tantum aut vxorem, aut certe loco vxoris, ſi (coniux deeſt) concubinam.

[*Ex dictis Auguſtini in lib. 50. homiliarum, homilia 49.*]

Bur c.l.9.c.15. Poly.l.6.tit.8. Iuo p.8.c.153. Pann.6.c.43.

PALEA. Cap. VI.

AVdite chariſſimi mẽbra Chriſti, & matris catholicæ eccleſiæ filij. Quod dico competentibus α & fidelibus, audiãt penitẽtes. Quod dico fideli

CONCVBINA. CASVS. Dicitur hic ꝙ in præcedenti diſ. accipitur concubina q̃ cognoſcitur vxoris affectu: ſed ñ fuit ducta cum ſolẽnitate, & talem lex concubinam vocat. Duo ſequentia capitula plana ſunt.

a ¶Concubina.] Hic reſpicit idquod dixi ſup. proxi. d.c.1.

b ¶Aſciſcit.] ideſt, amplectitur.

c ¶Lex.1.] Canonica. vt inf. cap. proxi. vel etiam lex ciuilis quia cõcubinatus a lege nomen accipit, vt ff de concu. in cõcubinam.

1 Nam & canon lex appellatur 31. diſt. Nicæna Arch.

d ¶Is, qui.] 30.q.5. aliter. contra. Sed ibi loquitur quando non conſtat de mutuo conſenſu.

e ¶Coniunctione.] Secundum leges ita eſt, quod ſi impares ſunt perſonæ cõtrahentium non præſumitur matrimonium, niſi dotalia inſtrumenta interueniant. C. de nup. imperialis, §. imo. & illud, ff. de do. donationes ſecus ſi pares. ff. de ritu nup. in liberę ſm canones ſꝑ præſumitur adulterium niſi appareant legales ſolẽnitates vt 30 q.5. aliter 2 extra de clande. deſpon. cum inhibitio.

2 De hoc no. ea q. noſtras. in fi. & 3 q. 4. conſanguineorum. in prin.

f ¶Chriſtiano.] ¶Cõcubinã.] Ideſt, mulierem nõ ſolmniter ductam: ſi tñ mutuus conſenſus interuenit. aliàs concubinã non licet habere, vt 32.q.4. nemo 3.

3 Et 35.q.3. de cõſanguinitate. nam nulli fornicari licet 88 d. fornicari. Hug.

CAETERVM

Cum hoc ... Alex. de ... in l. & poſt tres. ... princ. ... cau. gl. in au... §. ... in ver... & not. An... 3. ad ... quod di... pluri... impor... numerũ ... Item ... Barto. ... ſi gem... ad fi. ff. ... fur. cę.

bus,dico & competentibus,& pœnitentibus.Audiant catechumeni;audiant omnes,omnes timeant;nemo contemnat:ſit mihi in conſolationem veſter auditus, ne vobis ſit in teſtimonium dolor meus,Competentibus,dico,fornicari vobis non licet: ſufficiant vobis vxores β: audiat Deus:ſi vos ſurdi eſtis: audiant Angeli, ſi vos contemnitis. Concubinas vobis habere non licet, & ſi non habetis vxores; tamen non licet vobis habere concubinas, quas poſtea dimittatis, & ducatis vxores, tanto magis damnatio vobis erit, ſi volueritis habere vxores, & concubinas.

α ¶Competentibus.]*Hoc loco verba ſunt ex originali in ſuum ordinem reſtituta. Qui autem vocarentur competentes declarat B. Auguſtinus in ſermone ad competentes, atque intelligi etiam poteſt ex eodem B. Auguſtino alibi, & ex alijs.*

β ¶Vxores.]*In hac præcipue parte non ſunt relata propria verba B. Auguſtini, ſed nonnulla omiſſa, ac mutata. Nam ipſe ita ſcribit:* Sufficiant vobis vxores,aut nec vxores: concubinas vobis habere non licet: Audiat Deus,ſi vos ſurdi eſtis: audiant Angeli eius,ſi vos contemnitis: concubinas vobis habere non licet:ſi audiant competentes;quod dico fidelibus, non habetis vxores, non licet vobis habere concubinas, quas poſtea ducatis vxores; quanto magis damnatio vobis erit;ſi habere volueritis,& cõcubinas,& vxores dimittatis?

3 *Cæterum,ſi non talis concubina fuerit, & ætas illius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur, apoſtolica conceſſione ad ordinem diaconatus prouehi poteſt.*

Vnde Pelagius Papa ſcribit Florentino † epiſcopo. † *al.Florentiæ.*

¶Qui poſt mortem vxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittitur. Cap. VII.

Anſ.l.7.c.68.al.73. Poly.l.2.tit.1.

FRaternitatis tuæ relatione ſuſcepta, eius latorem ſecundas quidẽ nuptias expertum nõ fuiſſe didicimus; caſtitatem tamen eum † priori non ſeruaſſe coniugio deſignaſti,& quãuis multa ſint,quæ in huiuſmodi caſibus obſeruari canonice iubeat ſublimitatis † auctoritas:tñ quia defectus noſtrorum temporum,quibus non ſolum merita ſed corpora ipſa hominum deferunt, diſtrictionis illius non patitur [a] in omnibus manere cenſuram,& ætas iſtius de quo agitur,futuræ incõtinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur,vt ad diaconatum poſſit prouehi,temporum vt dictũ eſt, condeſcendentes defectui conceſſiſſe nos noueris.*& infra.*¶Micenam † vero ancillam eius,de qua ſe poſt tranſitum vxoris filios habere confeſſus eſt,iubemus vt tua diſpoſitione cuiquam monaſterio continentiam profeſſura [b] tradatur γ.

† *al.cum.* † *al ſubtilitatis* † *al. Micinam.*

γ ¶Tradatur.]*Apud Anſelmum ſequitur:* vt meliori forte ad quod promouetur officium, ſub bonæ poſſit famæ merito miniſtrare:nec aliquã opinionis eius maculandæ relinquatur occaſio.*neque multo aliter Polycarpo.*

Hoc ex diſpenſatione miſericordiæ: cæterum ex rigore diſciplinæ intelligitur illud Aurelianenſis δ concilij.

δ ¶Aurelianenſis.]*Hæc ad verbum habentur in conc.Gerundenſi,c.8.*

CAETERVM. Hæc eſt tertia pars diſ. in qua dicitur, ꝙ cũ vero concubinario ex cauſa põt diſpenſari Io de Fan.

CASVS. Dictum eſt ſupra, ꝙ ſi quis præter vxorem habuit vxoris affectu cõcubinam promoueri non poteſt:ſed ſi fornicariam habuit,nec habetur ſuſpectus de incontinẽtia in futuro,poterit ꝓmoueri.

FRaternitatis.] CASVS.Clericus quidam mortua vxore in ſubdiaconum eſt promotus, qui ſecundas nuptias non contraxit, verumtamẽ cũ Micena ancilla ſua fornicationẽ commiſit: modo volebat in diaconum ordinari:vnde quæſiuit Florentinus epiſcopus an poſſit? Et reſpondet Pelagius Papa quod ſic, duabus rationibus: Vna eſt, quia defectus noſtri temporis non patitur rigorẽ antiquorum canonũ valere: & quia ætas iſtius ſubdiaconi ſuſpicionẽ incontinentiæ a ſe remouere videtur: Micena vero ancilla,de qua cõfeſſus eſt filios habuiſſe, monaſterio tradatur. Plana ſunt quæ ſequuntur, vſq; ad §.quod ergo.

a ¶Non patitur.] Ecce caſus vbi plus iuris habet luxuria quã caſtitas quia caſtus repellat ſi cõtraxiſſet cum ſecunda, ſed fornicator non. ad idem facit extra de biga. quia circa. Item per iſtud cap. quidam dicunt derogatum eſſe illi 25. diſt in cap. vlt. quia cũ iſtud ſit æquitas 1. illud rigor, merito æquitas præponitur rigori,vt 45.diſtinct. licet 50.diſt.ponderet.extra de fur. cap. vl.C. de iud.placuit.

b ¶Profeſſura.] Alibi dr̃, ꝙ debet, vẽdi, vt 18. d. quidẽ alibi dr̃,ꝙ redigit̃ in ſeruitutem, vt 32. d. eos. Sed dic,ꝙ diuerſitas pœnarũ epiſcopo dat optio-

Luxuria quãque plus iuris habet q̃ caſtitas.

Imò fuit diſpenſatũ, vt infra §.proxim. & not. ſup.d. prox. cap.1.

…hoc no. …qō. 2° iſi …m. Reli- …nem qñ- …e cogitur.

optionē 1, vt ext.de off.deleg. de cauſis. Vel diſtinguas an ſint publicæ ductæ quaſi vxores, vel non. 51. q. vlt. cū multæ. Sed qualiter præcipit iſti intrare religionē, cum hæc res non ſit p̄cepti, vt 32. q. 1. integritas? Dic q̄ rōne delicti cogit intrare monaſteriū qñque aliqs ad agendam

ſeruant: vel quia corruptæ erant cum quibus contraxerunt, vel meretricari non ceſſant, licet in vxores ducantur, & hoc probatur per c. quæ ſequuntur.

b ¶Meretricari.] Hæc ratio non valet: quia nunquam maritus corruptæ promouetur.

¶Non admittatur ad clerum, qui præter vxorem, aliam cognouerit. Cap. VIII.

Burc.l.2.c.38. Iuo p.6.c.139.

SI quis de laicis poſt vxorem, aliam cuiuſcunque conditionis cognouerit mulierem, in clericum nullatenus [a] admittatur.

4 *Quod ergo de pellice, & meretrice apud Gregoriū, & Innocentium ſcribitur; propter ſpem futuræ incontinentiæ conſtitutum creditur: quia difficile continentiam ſeruat, qui ſe illicito concubitu maculare non metuit. Vel † prohibetur ordinari, qui pellicem, vel meretricem cognouerit maritali affectu: vel quia corrupta florem virginitatis amiſerit, vel quia meretricari [b] non deſinit, licet in vxorem ducatur. Vtrumque enim impedimentum quilibet præſtat, quominus ad ſacros ordines pertingere ualeat.*

† *al.* &

Vnde Hilarius Papa in ſynodo Romana, ca. 2. ſcribit dicens.

¶Qui virginem non duxerit vxorem, ad ſacros ordines non accedat. Cap. IX.

† *Cauendū*] orig. † *gradus*] orig.

Anſ.l.7.c.35.al.15. Pann.l.2.c.50. † forte] *Syllacino.*

CVrandum † ergo in primis eſt, ne ad ſacros ordines † (ſicut geſtis prioribus ante præſcriptum eſt) quiſquam, qui vxorem non virginem duxit [c], aſpiret.

Item Gregorius urbis Romanæ præſul Squilatino † epiſc. lib. 2. epiſ. 25.

¶Bigamus, vel pœnitens, corpore vitiatus, literas ignorans, curiæ vel conditioni obnoxius, clericus non fiat. Cap. X.

Anſ.7.c.35.al.42. Poly.l.2 tit.31. † *al. pœnitentem al. publice pœnitentem. al. ſolenniter pœnitentem.*

PRæcipimus, ne vnquam illicitas ordinationes facias; nec bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem, aut ignorantem literas [d], uel in qualibet parte corporis vitiatum [e], vel pœnitentiæ † vel curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad ſacros ordines permittas accedere, ſed ſi quos [f] huiuſmodi repereris, non audeas promouere.

Item in Neoceſarienſi concilio, c. 8.

¶Non fiat ſacerdos cuius vxorem euidenter conſtat adulterium admiſiſſe. Cap. XI.

Anſ.l.7.c.19.

SI cuius vxorem adulterium cōmiſiſſe, cū eſſet laicus, euidēter fuerit comprobatum, hic ad miniſterium eccleſiaſticum admitti [g] nō poteſt. Quòd ſi in clericatu iam

CVrandum] CASVS. In hoc c. dr̄, q̄ ad ſacros ordines promoueri non pōt q vxorē virginē ſortitus non fuerit.

c ¶Virginē duxit.] 30. q. 5. qualis.

PRæcipim9.] CASVS. Septē gñā hominum in hoc c. enumerantur q a ꝓmotione repelluntur, vt bigamus, &c.

d ¶Ignorantem literas.] Scilicet prorſus, vt 36. d. illiteratos 3.

e ¶Vitiatū.] Enormiter.

f ¶Sed ſi quos.] Iā ordinatos ſuppl. aliter idem repereret.

SI cuius.] CASVS. Aliquis accepit virginem in vxorē: ipſa poſtea adulterium cōmiſit: quærebatur utrum talis deberet promoueri, vel remanere in ordine iā ſuſcepto. Et rñdet, q ſi laicus eſt nō pōt poſtea ad eccleſiaſticum ordinē promoueri: ſi clericus eſt, dimittat eā, alioquin ſit a miniſterio alienus. Idem eſt ex toto caſu ſequentis capituli

g ¶ Admitti.] Sed nonne hic vr̄ nimius rigor, q̄ aliquis ſineculpa ſua puniatur 4? Propter hoc intelligunt quidam qđ hic dicitur, qñ marit9 patronus eſt turpitudinis, & leno: ſed certe tunc repelleretur ꝑꝑ propriū delictū, vt 32. q. 1. c. 1. & c. Dic ergo q̄ ideo prohibet, qa eſt marit9 corruptę:

3 Et 1. q. 1. §. ecce ſi clericus ver. hoc ſol. ex. l 6. de temp. or. nullus. ver. pœna imponit̄ talē ordināti.

4 Sub. quod fieri nō dēt, vt vr̄ 16. q. 6. inuentū 56. d. ſatis 74. d. geſte. Arch. Maritus ſine metu bigamiæ an vxori debitū reddere poſſit pendente accuſatione adulterij.

dam pœnitentiam, vt 50. d. ſi ille. & 81. d. ſi quis clericus: vel expone, iubemus, ideſt, conſulimus.

a SI quis. ¶Nullatenus.] Hic de ſtricto iure loquitur, vt 2. illud 25. d. primum.

2 Sub, & illud. 1. q. 7. ſi quis omnes.

QVOD ERGO. Hæc eſt quarta pars huius diſt. qua probat per ſex auctoritates ſanctorum patrū, quòd nullus epiſcopus debet ordinare bigamum, vel viduæ maritum, illiteratum pœnitentem, obnoxium curiæ: nec illum qui cognouit vxorem ſuam poſtquam ſciuit illam adulteram. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictū eſt ſup. in c. fraternitatis, q̄ ille qui fornicatus eſt, pōt promoueri, ſed quia videbat cōtrarium ei, qđ dictum eſt ſu. n. 33. d. in c. maritum. & cap. laici. ideo conſtitutū eſt, qa tales cū difficultate continentiā

tñ ſi non cognouit eam poſt adulterium perpetratum, promouetur, vt inf. ead. cap. vlt. Sed pone q̄ vir accuſet vxorem de adulterio: nunquid pendēte accuſatione tenetur ei reddere debitum, ſi talis eſt qui vult ꝓmoueri? Dicunt quidā, q̄ nō: qa ſi reddit, fit ei præiudiciū: ſicut nec cogitur reddere debitū ei quam audiuit eſſe ancillam, vt extra de coniugio ſeruorum, propoſuit 5. Sed tñ ibi alia ratio eſt; quia cum ſerua non eſt matrimonium, ſed hic eſt matrimonium. vnde melius videtur q̄ ſibi præiudicet cognoſcendò eam, q̄ q̄ illi iniuriam faciat, ſcilicet, denegando ei debitum. & ſm hoc ſequitur q̄ aliqs punit̄ ex eo, qđ tenet̄ facere ex neceſſitate, & eſt contra id 23. q. Nabuchodonoſor 6. vbi dicitur quod nemo puniendus eſt, ex eo, qđ neceſſe hēt facere,

5 Vbi ď hoc. & ext. de adul. c. vlt. ibi videas.

6 Alias incipit vaſis irę.

Item ex hoc ſequeretur, ꝙ aliquis pro vno facto merere tur pęnā & præmiū: quod eſt contra id 8.q, 1.ſciendū. Itē ex hoc ſequitur, ꝙ aliquis ꝑ vno facto & meretur & demeretur: quod eſt contra id ff. de neg. geſt. ſiue. meretur enim dum cognoſcit vxorem, vt 33.q.5.cap.1. Et ꝙ vna res habet contrarios effectus: quod eſt contra id ff.de ſol.qui hoīem. §.vl.Ioan. Poſſet tū dici, ꝙ ſi maritus reddat debitū vxori corruptæ, non præiudicet ſibi q̄n poſſit promoueri: quia tunc potius dicitur cognoſci ab vxore, q̄ cognoſcere ipſam vt 32.q 5.ita ne. ſicut nec facit ſibi ꝑiudiciū quin poſſit eā accuſare de adul terio: licet ſit argu. contra 33 q.1. ſi qs 1.ff.ſol. mat. cū mu lier. ff. de adulte.ſi vxor.§.vlt. qd iuris ſit de hoc, in q̄ſtione notaui, ibi Videas. &c. Poſſet tū probabiliter dici, ꝙ ſibi præiudicat quo ad legē ꝓmotionis, quæ factum ſolū requirit; non quo ad legem Moſaicam, vt 15.q.1.§ ſi non obſtat, ꝙ inuitus hoc fecit, vel paſſus fuit arg 26.diſt. acutius. hoc totum determi nat decre. extra vt lite pen.c.2.Barth.

1 De hoc ea. q.c.1. & 33. q.2.placuit.

§ clericos autem non aliter ordinari:coll. 9.

b ¶ Laicus] Ideo dicit de laico, quia minus videretur de eo: vel ideo quia ſi clericus hoc faceret, non ſolum non promoueretur, ſed omni priuilegio eccleſiaſticæ dignitatis priuaretur, vt 84.d.quiſquis.

c ¶Vitio.]

eo conſtituto, adulterauit, dato repudio dimittere eam debet. Si vero retinere eius conſortium velit, non poteſt, ſuſcepto miniſterio perfrui.

Item ex concilio Martini Papæ.

Apud Martinū Bracarenſem, cap. 28.

¶De eodem. Cap. XII

SI laici † vxor in adulterio fuerit deprehenſa, hic talis ad miniſterium eccleſiaſticum nullo modo adducatur. Si autem poſt ordinationem alicuius clerici vxor adulterata fuerit, dimittat eam. Si autem cum ipſa voluerit permanere, a miniſterio alienus ſit.

† *alicuius laici*] orig.

Præmiſſis auctoritatibus, bigami, & qui virgines non ſunt ſortiti vxores, a ſacris ordinibus prohibentur. Sed quæritur, ſi quis ante baptiſma viduam duxerit uxorem, an peopterea ſit prohibendus a ſacris ordinibus?

De his ita ſcribit Innocentius Papa Victricio Rothomagen. epiſcopo, epiſt. 2.c.5.

¶Qui ante baptiſma, ſeu poſt baptiſma viduam duxit vxorem, non admittatur ad clerum. Cap. XIII.

SI quis [a] viduam (licet laicus [b]) duxerit vxorem, ſiue ante baptiſmum, ſiue poſt baptiſmum, non admittatur ad clerum: quia eodem vitio [c] videtur excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris conſortium relaxatur. *& infra* ¶ Quòd ſi non putatur vxor eſſe computanda, quæ ante baptiſmum ducta eſt, ergo nec filij, qui ante baptiſmum geniti ſunt, pro filijs habeantur.

Anſ. l.7 c.11. Iuo p.6.c.55.

C.6.eiuſdem epiſt.

Prohibentur etiam bigami à quolibet ordine clericatus, iuxta illud Amb. epi. 82. ad Vercellēſem eccleſiam.

¶Qui ſecunda coniugia ſortitur, clericus non fiat. Cap. XIIII.

COgnoſcamus non ſolum hoc de epiſcopo, & presbytero [d] Apoſtolum ſtatuiſſe; ſed etiam Patres in concilij † Nicæni tractatu addidiſſe [e], neque clericum quemquam debere eſſe, qui ſecunda coniugia ſortitus ſit.

Iuo p.8.c.290. Pann l.6 c 63.

† *concilio Nicæni tractatus*] orig.

¶ *Similiter etiam viduarum mariti, uel ancillarum, vel meretricum, clerici fieri non poſſunt.*

Vnde in canonibus Apoſtolorum, c.18. legitur.

2 Vel ideſt impedimento.

3 Et lex dicit, quòd ex mente legis eſt per inde accipiēdum ac ſi ex verbor. ſignific. nominis. § verbum.

SI laici.] PRAEMISSIS. CASVS. Ex ſupradictis īfert Gratianus, ꝙ bigami, & qui virgines non habuerūt uxores: promoueri non poſſunt. Nunc incidenter quærit, an ille, q ante baptiſma viduā duxerit vxorem, poſſit ꝓmoueri: & probatur, ꝙ non, per ſeq.c.

SI quis viduam.] CASVS. Quidam dicebat, quod ſi qs ante baptiſma viduā duxerit in vxorē, ꝙ propter hoc non debet repelli a promotione: quia illa vxor non reputatur: quare Victricius Rothomagen. epiſcopus quæſiuit, an hoc eſſet verum? Et reſpondet Innoc. ſiue ante baptiſma, ſiue poſt viduam duxit vxorem, repelli debet a promotione: quia eadem cauſa uidetur excluſus qui ante baptiſma duxit eam, qua is qui poſt baptiſma. Nam in beptiſmo vitia dimittuntur, & non conſortium vxoris: alioquin qui ante baptiſma nati ſunt, non debent filii reputari. Omnia quæ ſequuntur vſque ad c. ſi ſubd aconus per te videre potes.

a ¶Si quis.] Hoc bene habes in Authen, de ſan, epiſco,

c ¶Vitio.] ideſt, defectu 2.ſi.56.d. quia ſimiliter. & 26. diſt. acutius.

d COgnoſcamus. ¶Et presbytero.] Supple & diaco-
e no.81.d.c.1. ¶ Addidiſſe.] Aug. tamen dicit, ꝙ ſecundum interpretationem Apoſtolus intellexit 3. de quolibet ordine, vt 91.d.c.1.

SIMILITER. Hæc eſt 5. pars diſtinct. in qua dicit quò d qui contrahit cum ancilla, vel cum iocuiatrice, non poteſt fieri epiſcopus, vel presbyter. Ioann. de Fan.

a ¶Si

a SI quis.] ¶ Ancillam]Sed quare hic prohibetur, cũ tamen eo ipſo ꝙ aliquis ducit ancillam ſuam in vxorem, ipſa libera efficiatur: vt C. de la. li. tol. authen. ad hoc. & C. de oper. lib. libertæ. ſimiliter tenet matrimonium cum aliena ancilla, vt 29. q. 2. cap. 1. & 2. Rũdeo

ancilla cũ ſuo contrahens libera efficitur.

liter cognoſcendo. Lau.

d ¶ Meretrix.] Alibi dicitur meretrix cuius turpitudo publicè venalis eſt. 32 q. 4. meretrices 2.

e ¶ Quæ multorum.] Quæ admiſerit plures quàm 23. millia hominum. vt 45. diſt. diſciplina. vel quæ admittit 60. vt extra de clerico excommun. cap. latores.

2 Adde glo. de ſpon inter opera gl. & Cyn. in leg. mercalē. C. de cõ. ob tur. cauſam. Bal. in l. neq; natales C. de pb.

¶ Spectaculis publicis mancipatam vel eiectam, vel ancillam ducens vxorem, diaconus non fiat. Cap. XV.

SI quis viduam, aut eiectam acceperit, aut meretricẽ, aut ancillam[a], vel aliquam de ijs, quæ publicis ſpectaculis mancipantur: non poteſt eſſe epiſcopus aut presbyter, aut diaconus, aut ex eorum numero, qui miniſterio ſacro deſeruiunt.

6 *Quæ autem ſit vidua, quę eiecta, vel meretrix, Hieronymus epiſt. 128. ad Fabiolam de veſte ſacerdotali oſtendit dicens.*

¶ Quæ ſit vidua, vel eiecta, vel meretrix. Cap. XVI.

Iuo p. 8. c. 297. Pann. l. 6. c. 68.

VIdua eſt [b], cuius maritus [c] eſt mortuus: Eiecta eſt, quæ à marito viuente proijcitur; Meretrix [d], quæ multorum [e] libidini patet.

Apud Martinum Braca c. 44. Ex concil. Toletano 1. c. 4.

7 *Sed poſtea temporum defectui condeſcendens Papa Martinus in minoribus ordinibus eos conſtitui permiſit, non † regulam præfigendo, dicens.*

† Hæc verba *non regulam præfigendo*, abſunt ab aliquot exemplarib.

¶ Inter lectores, vel oſtiarios deputetur ſubdiaconus ſecundam ducens vxorem. Cap. XVII.

SI ſubdiaconus [f] ſecundam vxorem duxerit, inter lectores [g] vel oſtiarios habeatur, ita vt Apoſtolum nõ legat.

Neceſſitate tamen exigente bigamus vſque ad ſubdiaconatum poteſt promoueri.

Ibidem c. 43. Ex conc. Tole. 1. c. 3.

Vnde Martinus Papa ait.

¶ Viduam ducens vxorem ſubdiaconus, ſi neceſſitas exigat, fieri poteſt. Cap. XVIII.

LEctor, ſi viduam alterius, vxorem acceperit, in lectoratu permaneat; aut ſi fortè neceſſitas ſit, ſubdiaconus fiat[h]; nihil autem ſupra. Similiter ſi bigamus fuerit.

8 *Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs intereſſe.*

Vnde in Agathenſi concilio cap. 39. legitur.

¶ Nuptiarum conuiuijs presbyteri intereſſe non debent. Cap. XIX.

Burc. l. 2 c. 134. Iuo p. 6. c. 208. Poly. l. 4. tit. 31.

PResbyteri, diaconi, ſubdiaconi, vel deinceps, quibus

SED POSTEA. Hæc eſt vii. pars huius d. in qua ponit quomodo olim cũ bigamis diſpenſatum fuit vt ſubdiaconi eſſent. Io. de Fan.

SI ſubdiaconus.] CASVS. Quidam promotus ad ſubdiaconatum ſecundam duxit vxorẽ. quærebatur quam pœnam pati deberet? Et reſpõdet Martinus Papa; ꝙ dẽt redigi iter minores ordines: epiſtolã vero poſtea legere non debet. Sequens autẽ §. patet.

f ¶ Si ſubdiaconus.] Collige caſum ex eo quod habetur ſupra, 31. diſt. §. ſimiliter. in fine.

g ¶ Inter lectores.] Hoc ex diſpenſatione, ſed de iure communi perdit priuilegium clericale, vt 84 diſt. ſi quis, ideo fit hoc ex diſpenſatione, ꝙ remanet in ſacris minoribus ordinibus.

LEctor.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ſi aliquis in minoribus ordinibus cõſtitutus viduam duxit in vxorem, vel bigamus fuerit, ex diſpenſatione poterit ad ſubdiaconatũ promoueri, alias nõ.

Diſpenſatio vtrum poſſit cũ bigamo fieri.

h ¶ Fiat.] Sic ergo Papa * diſpenſat cõtra Apoſtolũ, vt hic, & 32. d. presbyter. Innocentius tamen dicit, ꝙ non licet diſpenſare cum bigamo, vt extra de bigamis, nuper & hoc idẽ dicit Martinus.

*Non eſt abſurdum quo ad ius poſitiuum. Vide Beatum Tho. 4 diſt. 2 q. 3.

deo propter prærogatiuã ſacerdotii. Vel ideo quia non videtur ibi eſſe plenum matrimonium, vt 32. q. 2. ſicut non omnis[1], & ideo non videtur ibi eſſe plenum ſacramentum. Vel hoc ideo contingit: quia vilis perſona præſumitur qui contrahit cum ancilla.

1 Ideſt, tale matrimoniũ non vr. plene deſignare Chriſti & eccleſiæ ſacramẽtum, ſ. Laur. & Hug.

b VIdua eſt] Vt hoc melius intelligas, dic ꝙ vidua dicitur quæ a viro idua, ideſt, diuiſa vel ſeparata eſt. Nam iduo, as, dicitur ſeparare vel diuidere & dicitur ſic ab idus quod eſt diuiſio vel ſeparatio, ſecundum Pol & dic vidua, ſcilicet ex cuius copula quis impeditur. Hug Ioan. de Fan.

c ¶ Maritus]Qui in eam geſſit maris ritus, eam carnaliter cognoſcendo. Lau.

50. diſtin. ſi quis viduam. Lucius tamen diſpenſauit cum Pannormitano archiepiſcopo, qui fuit bigamus. Item habes hic, ꝙ licet ſic diſpenſatum in vno ordine, non ideo intelligitur diſpenſatum in cæteris, vt 12. diſt. nos conſuetudinem. & 50. diſt. quicumque pœnitens. ſic diſpenſatur in primo matrimonio, & non in ſecundo, vt 36 quæſt. 2. ſi autem.

PResbyteri.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ illi quibus non eſt licitum contrahere matrimonia conuiuijs nuptiarum intereſſe non debent, ne propter motus obſcænos & turpia cantica, viſus & auditus eorum contaminentur.

a ¶ Etiam alienarum.] Et ſi clerici fuerint in aliquo conuiuio, & aduenerint [illegible], ſurgant, & recedant de menſa, vt de conſecr. diſtinct. 5. non oportet.

VIDVA. CASVS. Dictum eſt ſupra ꝙ qui viduam habuit vxorem, repellitur a promotione. Nunc vero dicit, ꝙ vidua eſt cuius vir poſt copulam carnalẽ eſt defunctus. Veruntamẽ ſi antequã cognoſcatur à viro ſuo, mortuus fuerit vir eius, non debet pp hoc vidua appellari, licet traducta fuerit & velata. Et ſi qs cũ tali contraxerit, non repellitur a promotione, qd probatur ſeq. cap.

VAlentino.] CASVS. Valẽtinus duxit quandam in vxorem, quæ antea fuit alteri deſponſata, & cum illo velata ſed non fuit ab eo cognita, qa fuit morte præuentus, & ſic virgo permanſit. Dicitur hic, ꝙ propter hoc Valentino nullum impedimẽtum generatur quin valeat promoueri poſt mortem vxoris, vel ea viuente de cõſenſu ipſius.

b ¶ Valentino.] Hũc caſum habes extra de biga. debitum.

A Quibus] CASVS. Dictũ eſt ſupra a quibus ordinibus bigami prohibeantur, & vtrum bigami reputentur q ante baptiſmum vnam, & poſt baptiſmum alterã, vxores habuerunt, & an liceat ſortiri vxores in ſacris ordinibus cõſtitutis. In hac vero 35. diſt. proſequitur Gratianus tertiũ c. Apoſtolicæ regulę, ſcilicet oportet, ordinandum non eſſe vinolẽtum, ſed ſobriũ; quia in vet. teſt. miniſtris templi prohibebatur vinũ & ſiceram bibere, ne propter ebrietatem corda eorum grauarentur: & qa venter mero æſtuans deſpumat in libidinem. & hoc probatur exemplo Noe, & exemplo Loth: & dicit quod uinolentus eſt qui frequenter vino repletur. Sequens cap. patet.

c ¶ A quibus.] Hic agitur de tertio cap. apoſtolicæ regulæ, oportet ordinandum non eſſe vinolentum, ſed ſobrium, & introducit multa in commendationem abſtinentiæ, & in reprobationẽ ebrietatis, interſerit etiam de pœna illorũ, qui frequenter indulgent ebrietati, & dicit ꝙ minores corporaliter puniuntur, maiores poſt admonitionẽ xxx. dieb. cõione priuãtur, vt i f. ea. c. vl. 1.

d ¶ Quia venter.] Pinguis venter groſſum generat ſenſum. 44 di. §. ſi ergo.

ducendi vxores licentia nõ eſt, [a] etiam alienarũ [a] nuptiarum euitent cõuiuia; nec his cętibus miſceãtur, vbi amatoria cantantur, & turpia; aut obſcęni motus corporum choreis, & ſaltationibus efferuntur; ne auditus, aut obtutus ſacris myſteriis † deputati turpium ſpectaculorũ, atque verborum contagione polluantur. (†al. miniſteria.)

a ¶ Licentia non eſt.] *In codicibus impreſſio legebatur*, licentia modo non eſt. *Expuncta eſt dictio*, modò. *quæ neque in originali, neque in vetuſtis exemplaribus Gratiani, aut Burch.* Iuone, *concilio* Venetico. c. xi. *(vbi de hoc idem reperitur) habetur. Ac presbyteris quidem nunquam, ne apud Græcos quidem licuit ducere vxores.*

Vidua vero intelligenda eſt, ſi poſt ſolenne fœdus nuptiarum, morte interueniente, à viro ſuo diuiſa fuerit. Cæterum, ſi antequam conueniant fatali neceſſitate ab alterutro diuiſi fuerint; licet ex ſponſalibus vxor ſit appellata, non tamen poſt mortem ſponſi, etiam ſi in propria ſit ducta, & cum eo velata, vidua appellatur, nec eius copulà à ſacris ordinibus aliquis prohibetur.

Vnde Pelagius Papa ſcribit.

¶ Qui cum alio velatam, non tamen illi nuptam, vxorem duxit, ſacerdos fieri non prohibetur. Cap. XX.

VAlentino [b] clerico, cui mulier cum alio ante velata, non tamen ei nupta, ſed virgo permanens, poſt mortem eius, cum quo velata erat ſponſa †, coniugali eſt copula ſociata, quia iterum † velamen accepit, nullum in promouendo generetur obſtaculum, quia nihil eſt (quantum ad hunc articulum pertinet) quod ei de canonicis obuiet inſtitutis.

(Simile 27. q. 2. c. ꝙ autem. §. item ſi ſponſa. Iuo p. 6. c. 113. †al. ſponſo †al. iterum.)

DISTINCTIO XXXV.

A Quibus [c] ordinibus bigami prohibeantur, & vtrum reputentur bigami, qui ante baptiſmum habuerunt vnam, & poſt baptiſmum alteram, & an liceat ſortiri vxores in ſacris ordinibus conſtitutis, multorum auctoritatibus breuiter monſtratum eſt. ¶ Sequitur autem in deſcriptione illa Apoſtolica, vt ſit ſobrius, qui ordinandus eſt, non vinolentus: quod ex auctoritate veteris teſtamenti introductum eſt. Miniſtri enim templi prohibentur vinum, & ſiceram bibere, ne ebrietate grauentur corda eorum, & vt ſenſus eorum vigeat ſemper, & tenuis ſit, vel quia venter [d] mero æſtuans facile deſpumat in libidinem: Vnde Noe in ebrietate nudauit fęmora: Loth, quem Sodoma non vicit, vina vicerunt. ¶ Quod tamen † vinolen-

(Prima Tim 3. & in gloſſa ad eum locũ hñr hæc omnia ex Hiero. epiſt. 83. 1. Tim. 3. Leuit. 10. inf. ea. c. venter. Gen 9. & 19. Gl. interlinearis. 1. Tim. 3. †al. etiam.)

a ¶ Epiſco-

Clerici lude- re aut luſo- res ſpectare non debent. Ludo perdi- tum an repe- ti poſſit.

a Eppiſcopus.] Aleæ] Clerici non debent ludere, vel ludibus intereſſe, ut ex de vi. & honeſt cler. nec participes erunt ludentibus, nec inſpectores ludi, vt in Auth. de ſac. epiſc. §. interdicimus collatio. 9. Sed nunquid poteſt repeti id, quod alea perditur? Dicunt qui-

d ¶Priuetur] Aut verberetur, vt inf. ead c. vlt.

AB exordio.] CASVS. In hoc cap. triplex ſtatus humani generis denotatur. Nã a principio mũdi carnes nõ comedebam⁹, nec dabamus libellũ repudii, nec circũcidebamur poſt diluuium verò data; lege vinũ cum carnibus eſt aſſumptum: & repudii duritia eſt conceſſa, & cultellus circumciſionis eſt dat⁹. Poſt quã verò Chriſtus venit ω, reuoluit ad α, ideſt, finem ad principiũ: quia hodie circuncidimur, nec damus repudii libellum nec carnes omni die comedimus dicẽte Apoſtolo, Bonum eſt vinũ non bibere, & carnes non comedere.

tus eſſe prohibetur, non ſemel, ſed frequenter vino repletus debet intelligi.

Hinc etiam in canonibus Apoſtolorum can. 42. *&* 43. *legitur.*

¶Diaconus, presbyter, & epiſcopus ebrietati, & aleæ deſeruientes, niſi deſierint, deponantur †.

Cap. I.

Burc. l. 14. c. 5. Polyc. l. 6. tit. 17. Iuo p. 13. c. 73. Pann l. 3. c. 170. Rab. pœn. c. 28.

EPiſcopus, aut presbyter, aut diaconus aleæ [a], atque ebrietati deſeruiens [b] aut deſinat, aut certè damnetur †. Subdiaconus, aut lector, aut cantor ſimilia faciens aut deſinat, aut communione priuetur [d]. Similiter etiam laicus.

† καθαιρείσθω idest deponatur.

† communione priuetur.

Item Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum.

¶Eſus carnium, & vini potus, poſt diluuium conceſſus legitur, poſt Chriſti aduentum inhibitus. Cap. II.

AB exordio conditionis humanæ nec carnibus [c] veſcebamur, nec dabamus repudium nec, præputia nobis eripiebantur in ſignum [f]. Hoc curſu ad diluuium vſque peruenimus: Poſt diluuium autem cum datione legis, quam implere [g] nullus potuit, carnes ingeſtæ ſunt ad veſcendum, & repudia conceſſa duritiæ [h], & cultellus circumciſionis appoſitus, quaſi Dei manus plus in nobis creauerit, quam neceſſe eſt. Poſtquam autem Chriſtus venit in fine temporum, & ω. [i] reuoluit ad α, [k] & extremitatem retraxit ad principium, nec repudium nobis dare permittitur, nec circuncidimus, nec comedimus [l] carnes, dicente Apoſtolo: [Bonum eſt vinum non bibere, & carnes non comedere.] Et vinum cum carnibus poſt diluuium dedicatum eſt [m].

Matth. 19. Act. 15. Gal. 5. Rom. 14.

Item lib. 2. contra Iouinianum.

Prou. 20.

¶Alienum eſt a ſapiente potationibus & ebrietatibus vacare. Cap. III.

LVxurioſa res vinum, & tumultuoſa ebrietas, omnis, qui cum his miſcetur, non erit ſapiens.

e ¶Nec carnibus] tamen Lamec fuit venator, ſed illud fuit propter pelles, non propter carnes. 31. q. 1. quomodo. — Lamech fuit venator.

f ¶In ſignum.] Vt per eam fideles diſcernerent ab aliis, vel fuit ſignum interioris circũciſionis, vel fuit ſignum futuri baptiſmi: quia tũc per circunciſionem tollebãtur peccata, ſicut nunc per baptiſmum, vt inf. de conſec d 4. quòd autem apud nos. — Circumciſio quare fiebat

g ¶Implere.] Sup. d 4 erit contra. Sed dic, quod facile nõ põt impleri. Vel dic, quod tunc nullus potuit eã implere quo ad hoc, vt adipiſcerẽt vitã æternã: quia per circumciſionem nõ aperiebatur ianua cœli, licet ianua inferni etiam eſſet præcluſa. ſecus hodie per baptiſmũ. ext de baptiſ. maiores. Vel ideo iſtud dicit, quia contrarietas fuit in lege. Cum enim præceptum fuit, quod ſabbati die nõ fieret aliquod opus 4, item præceptum fuit, quod viij. die circuncideretur puer 5, potuit contingere, quod ſabbatum eſſet dies viij. ab ortu pueri. ſed tamen in hoc non peccabant. quia excuſabantur propter impoſſibilitatem: ideo autem fuerunt eis data dura præcepta, quia ex ſuperbia eorum dixerunt, nõ deeſt qui impleat, ſed deeſt qui iubeat 6. — Circunciſio, & baptiſm⁹ differunt. 4 Vt Exo. 20. cap. 5 Gen. 18. 6 Hoc ſentẽtialiter põt ſumi de 1. li. Reg. c. 8.

h ¶Duritiæ.] tamen non peccatũ erat, vt ext. de diuor gaudem⁹.

i ¶Et α] Quæ eſt vltima litera Græcorum.

K ¶Ad ω] Quæ eſt prima eorundem Græcorum, & eſt ar. quod reſtituta ad priſtinum ſtatũ priora iura reſtituuntur, vt 26. q. 6. ſi quis de corpore ff. de ſer. ruſt. præd hi qui alias, & Attilicinus. Item arg. quod non fit iniuria rei. ſi reſtituuntur ad priſtinum ſtatum ff. de pac. ſi vnus. §. quod in ſpecie dotis. — 7 Vbi de hoc & facit, quod no. 1. q. 7. donatum.

l ¶Nec comedimus.] Ideſt, ſuademus, non comedere, conſilium eſt.

m ¶Dedicatum eſt.] Ideſt, in vſum aſſumptum.

1 Secundum Laurent. 2 ff de. condi. ob tur. cau. l. vbi autem. hęc fuit opi. Pla. & Bar. 3 Ad hoc extra de cler. peregr. ca. 1. vbi de hoc. ſed cõtra 46. d quiin. & no. 27. q. 1. nec aliqua in gl. not. quod.

quidam 1, quod non, ſed pauperibus eſt eroganda pecunia illa arg. 14. q 5. non ſane. cum enim turpitudo vertitur ex parte vtriuſque, melior eſt conditio poſſidentis. ff. de cond. ob tur. c. iu. l. ſi ob turpem 2. melius credo, quod poſſit repeti; vt ff de aleatoribus. l. vlt. in fi. etiam vſque ad quinquaginta annos, vt dicit Græca conſtitutio. C. de relig & ſump. fun. & de alea. Et ſi quis exiſtens in alea rem ſuam vendiderit, tenetur de euictione, vt ff. qua rerum actio non da. ſi filio. §. 1. licet autem hic prohibeatur ludus, tamen pro conuiuio habendo poteſt ludi. ff. eod l. vlt.

b ¶Deſeruiens.] Ideſt, valde ſeruiens, vt illa præpoſitio, de, augmentet. ff de, depoſi. l. 1. in princ. quandoque priuat. vt ibi.

Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idẽ.

c ¶Aut deſinat.] Non ergo pro quolibet delicto ſtatim epiſcopi debent fulminare, vt vel excommunicent, vel deponãt 3. ad idem facit 67 diſt. epiſcopus, & 92. diſtin. c vlt. Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Item in Micheam ad c. 2.

¶Ignominioſum eſt ſacerdoti afluere delicijs, epulis, atque laſciuijs. Cap. IIII.

ECcleſiæ principes [a], qui delitijs affluunt, & inter epulas, atque laſciuias pudicitiam ſeruare ſe credunt, propheticus [b] ſermo deſcribit, quòd eijciendi ſint de ſpatioſis domibus lautiſque [c] conuiuijs: & multo labore epulis conquiſitis [d], & eijciendi propter malas cogitationes, & opera ſua. Et, ſi vis ſcire, quo eijciendi ſunt; Euangelium lege: in tenebras ſcilicet exteriores [e], vbi erit fletus, & ſtridor dentium. An non confuſio, & ignominia eſt, Ieſum crucifixum, magiſtrum pauperem atque eſurientem fartis prædicare corporibus? ieiuniorumque doctrinam rubentes buccas [f], tumentiaque ora proferre? Si in Apoſtolorum loco ſumus, non ſolum ſermonem eorum imitemur, ſed conuerſationem quoque, & abſtinentiam amplectamur. *Micheæ* 2. *Matth.* 21.

[*Idem ad Oceanum, epiſtola* 83.

¶De eodem. PALEA. Cap. V.

VEnter mero æſtuans cito diſpumat in libidines. Vbi ebrietas, ibi libido dominatur, & furor. Sup. initio diſt. Hier. in epiſt. ad Titum ad c. 1.

[*Idem ad Nepotianum de vita clericorum.*]

¶De eodem. PALEA. Cap. VI.

VInolentum ſacerdotem & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes qui miniſtrant † in templo Dei, prohibentur vinum; & ſiceram bibere, ne in crapula, & ebrietate aggrauentur corda eorum. Sicera hæbreo ſermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare poteſt. *& infra.* ¶ Quidquid inebriat, & ſtatum mentis euertit, fuge ſimiliter, vt vinum. [Nolite, ait Apoſtolus, inebriari vino, in quo eſt luxuria.] *& infra.* ¶Qui altario deſeruiunt, vinum & ſiceram non bibant. Sponſa [a] Chriſti vinum fugiat, vt venenum: vinum & ebrietas incendium eſt. In epiſt. ad Oceanum. *Leu.* 10. *nu.* 6. Ad Nepotianum *Epheſ.* 5. Ad Euſtochium. epiſt. 22. † *altario deſerunt*] ori.

[a] ¶Sponſa Chriſti.] *In epiſtola ad Euſtochium ſic habetur:* Hoc primum moneo, hoc obteſtor, vt ſponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno *& paulo poſt:* vinum & adoleſcentia duplex eſt incendium voluptatis.

Item Proſper de vita contemplatiua, lib. 2. *c.* 22.

¶De eodem. Cap. VII.

LVxuriam facit, & nutrit vini perceptio nimia, non natura.

Item Ambroſius in libro de Elia, & ieiunio, c. 4. *&* 5.

¶In Paradiſo abſtinentia, poſt Paradiſum edendi laſciuia incœpit. Cap. VIII.

SEX-

ECcleſiæ principes. CASVS. Quidam prælati cum populum admonere deberent ad ieiunia ſeruanda, fartis corporibus & rubentibus buccis prædicabāt: contra quos inuehitur Hieron. & auctoritate Micheæ prophetæ probat eos deijciendos a prælaturis ſuis in tenebras exteriores: quas vitare poſſunt, ſi imitentur apoſtolos nō ſolum ſermone, ſed etiā vitæ conuerſatione. Quæ autem ſequuntur, plana ſunt vſque ad ca. ſexto die.

a ¶Principes.] id eſt prælatos, vt de cōſe. d. 1. corpora.

b ¶Propheticus.] Scilicet Micheæ.

c ¶Lautiſq.] id eſt, delicatis.

d ¶Epulis conquiſitis.] id eſt, terrenis delicijs, quæ multo labore quæruntur. de conſecr. diſt. 5. ne tales.

e ¶Exteriores.] id eſt ex toto extra lucem. arg. 40. d. quælibet.

f ¶Buccas.] Plenus venter facile de ieiuniis diſputat. 11. q. 2. gloria epiſcopi. Arg. quod Archidiacono, cū viſitat parochias, nō eſt exilis præſtāda procuratio, vt 10. q. 3. illud. Hoc verum eſt ante viſitationem factam. extra de cenſi. exigit. Greg. X.

SExto die.] CASVS. Secundum H. c. iſtud diuidit in tres partes. In 1. parte Ambr. deteſtatur vitium gulæ, & cōmendat abſtinentiā in cibo: & hoc probat per Adā, qui dū voluit abſtinere a cibo vetito, perſeuerauit in bono, ſed poſtquam nō abſtinuit, ſpoliatus eſt oī bono gratuito, & vulneratus eſt in naturalib. In 2. parte quę incipit ibi, [Et inf.] deteſtatᷓ ebrietatē: & hoc per Noe, qui propter ebrietatem nudatus eſt: ex qua ebrietate ſeruitus eſt ſecuta, & per Loth, qui propter ebrietatem commiſit inceſtum cum duab. filiabus ſuis. In tertia parte, quæ incipit ibi, [At non Abraham,] Commē-

dat ſobrietatem in vino: & hoc per Abraham, qui angelis hoſpitalibus ſuis nōn vinum: ſed lac appoſuit. Et per Ioannem Baptiſtam, qui nec vinum bibit, nec panem comedit. Beneuentanus aūt ſic ponit caſū. In hoc cap. probat Ambr. vij. rationib. & exēplis eſſe abſtinendum

dum [illegible] ſuperfluitate ciborum & vini: quia multa mala inde prouenient. Prima ratio eſt prin cap. Secunda ibi, [Vt ſciamus] Tertia ibi, [In prin.] Quarta ibi, [Manebat.] Quinta ibi, [Legimus.] Sexta ibi, [At non Abraham.] Septima ibi [Denique annunciauit.]

a ¶ Sexto.]

to [a] die beſtiæ [b] ſunt creatæ, & cum beſtijs orta edendi poteſtas eſt, & vſus eſcarum. Vbi cibus cępit [c], ibi finis factus eſt mundi: ibi † cępit ſua incrementa neſcire, vbi† cęperunt diuina opera circa eum feriari [d]. Quo indicio declaratum eſt, quod per cibos mundus haberet imminui, per quos deſijt [e] augeri. *& infra.* ¶ Et vt ſciamus nō eſſe nouum ieiunium [f], primam illic legem conſtituit de ieiunio. *& infra.* ¶ Eo uſque nemo præuaricari nouerat, vt adhuc orta nō eſſet, quæ prima eſt pręuaricatio. Indictum ieiunium, abſtinentiæ lex à Domino Deo, pręuaricatio [g] legis à diabolo; culpa per cibum, latebra [h] poſt cibum; cognitio infirmitatis in cibo, virtus firmitatis in ieiunio. *& infra.* ¶ Serpens gulæ perſuadet, Dominus ieiunare decernit. Itaq; gula de paradiſo regnantem expulit. abſtinentia ad paradiſum reuocauit [i] errantē. *& infra.* ¶ In principio generis humani ignorabatur ebrietas: primus Noe vineam plantauit: dedit naturam, ſed ignorauit potentiam. Itaque vinum nec ſuo pepercit auctori. *& infra.* ¶ Sed illius ebrietas nobis ſuadet ſobrietatem. Semel enim inebriatus eſt Noe. Vbi enim malum ebrietatis agnouit, iumentum † ſuum ad remedium temperauit: non effudit ad vitium. ¶ Manebat, antequam vinum inueniretur, omnibus inconcuſſa libertas; nemo ſciebat à conſorte naturæ ſuę obſequia ſeruitutis exigere. Nō eſſet [l] hodie ſeruitus, ſi ebrietas non fuiſſet. Obrepſerat quidem iam fraternæ prælationis inuidia [m], manebat tamen adhuc paternæ pietatis reuerētia. Læſa pietas [n] eſt, dum ridetur ebrietas [o]. Non illis itaque ſolis nocent vina, quos tentant [p], ſed & illis amplius, & quorum oculis temulenta ebriorum membra nudantur. ¶ Legimus etiā, quòd patrem Loth inebriauerint filiæ in monte, ad quē timentes incendium Sodomitarum confugerant, & habitabant in ſpelunca. *& infra.* ¶ Fuit itaque ebrietas origo inceſti, peſſimæ regenerationis partus [q] deterior. ¶ At non Abraham vina in ſuo conuiuio miniſtrabat: ſed immolabat vitulum: butyrum, & lac etiam angelis hoſpitibus exhibebat. Cœli dominum, mundi agnoſcebat auctorem. Vinum ergo exhibere non poterat. Sed rectè illic deerat materia peccati [r], vbi erat remiſſio [s] peccatorum. Denique annunciauit eum Ioannes non manducans panem neque bibens vinum. Qui enim Chriſtum annunciat, ab omni vitiorum incentiuo præſtare ſe debet alienum.

Item ex concilio Agathenſi, c. 41.

Marginal notes (left): † vbi] orig. † ibi] orig. — *Ibidem c. 5.* — † *Inuentum*] uera lectio. — *Gen. 19.* — *Gen. 18.* — *Matth. 11.* — Ebrietatis mala.

Marginal notes (right): Die Dominico incœpit Dominus mundū facere. — 1 Eccleſiaſtici 18. c. — Corpus eſt iumentum. — Effectus vini eſt duplex. — 1 Et ſecundū hoc expone regeneratricis: idest, vini quod generauit ceneratem in inceſtū. Arch.

a ¶ Sexto die.] Ideſt. die Veneris. nam Dominico die Dominus, cœpit facere mundum, vt 75. diſtinctio, quod die. Alij dicunt, quòd omnia ſimul creauit. vnde Salomon 1 Qui viuit in æternum, omnia ſimul creauit: ſed licet omnia ſimul facta fuerint, non ſimul dici omnia poterāt: & ideo ſcriptura vtitur tali diſtinctione, extra de ſum. trinita. cap. 1.

b ¶ Beſtiæ.] Ideſt, animalia in terra, nam quinto die fuerunt creata volatilia & piſces. Gen 1.

c ¶ Cœpit.] mundus.

d ¶ Feriari.] Ideſt ceſſare.

e ¶ Deſijt.] tunc fuit homo ſpoliatus gratuitis, & vulneratus in naturalibus. de pœniten. diſtinct. 1. Adam.

f ¶ Ieiunium.] Ideſt, abſtinentia.

g ¶ Præuaricatio.] Scilicet fuit.

h ¶ Latebra.] Quia abſcondit ſe Adam a facie Domini, de pœniten. diſtinct. 1. & venit.

i ¶ Reuocauit.] Argum. quod primi parentes ſaluati ſunt, vt de pœnit. diſtinctio 1. ſicut primi. & de conſecr. diſtin. 1. hic duo.

K ¶ Iumentum.] Ideſt, carnem ſuam quam paſcit homo quaſi iumētum. Vel dicitur corpus iumentum.

l ¶ Non eſſet.] Supra diſtin. 1. ius gentium. contra ſed ibi ſoluitur.

m ¶ Prælationis inuidia.] Quia Cain interfecit fratrem ſuum.

n ¶ Pietas.] Paterna.

o ¶ Ebrietas.] Ideſt ebrius.

p ¶ Tentant.] Ideſt, inebriant.

q ¶ Partus.] Ideſt, effectus. iſtud vult dicere quod vinum ex ſe duos producit effectus. primo ebrietatem; deinde inceſtū. & ebrietas fuit deterior effectus vini 1 Vel aliter: ex ebrietate proceſſit ſeruitus. Item ex ea proceſſit inceſtus, qui deterior eſt. Vel illud vult dicere, ꝙ filia eſt deterior, quam mater: quia Moabitæ & Ammonitæ, quæ ab illis proceſſerunt, fuerunt deteriores, quam matres.

r ¶ Materia peccati.] Scilicet vinum.

s ¶ Remiſſio.] Ideſt, Deus remmittens peccata.

a ¶ Sexto.] Illud inducitur ad deteſtandam ebrietatem [illegible]. Primo, quia per eam degenerauit humana conditio. Secundo, exemplo Noe. Tertio, quia ſeruitus eſt inducta propter eam. Quarto exemplo Loth. Deinde commendat ſobrietatem exemplo Abrahæ, qui cibum miniſtrauit angelis ſine vino: & exemplo Ioan. Baptiſtæ.

Ante omnia.] CASVS Dictum fuit in concil. Agathen. vt prius a clericis vitetur ebrietas, quam alea, quæ cunctorum nutrix eſt vitiorum. ſi quis clericus fuerit inebriatus, ſi eſt in ſacro ordine, xxx. diebus a communione remoueatur: ſi eſt in minorib. ordinib. verberibus ſubijciatur. tra extra de pur. ca. conſtitutus. Sed quid ſi penitus laicus ordinaretur, nunquid reciperet characterem? Sic arg. 2. 1. q. 1. ventum ibi, ſed dicitur. De hoc not. 40. diſt. ſicut, & extra de cle. per ſal. promo. cap. vno,

f ¶ Imminutos] Enormiter.

2 De hoc ēt no 40. di. ſicut. & 52. di. c. 1. & extra de cle. p ſal. promo. c. 1.

g ¶ Se-

Epiſcopus per laicum non verberet clericū. a ¶ Aut corporali.] Recipiat 40. ict⁹, ſed epiſcopus nō verberabit clericū per laicum, vt extra de ſenten. excom. vniuerſitatis. niſi ſit incorrigibilis, vt extra de ſent. excō. vt famę 1

1 De hoc ēt nota. 23. q. 5. c. 1. in fin.

Oportet igit.] CASVS. Hic intitulat̄ 36. d. in qua proſeqtur quartum c. ſ. oportet epiſcopum eſſe prudentem, ꝙ verum eſt nō ſolum in literatura, ſed etiam in ſæcularib. negotijs. Et hoc dictum eſt propter eos, qui ſub nomine ſimplicitatis ſtultitiā ſacerdotum excuſāt. De literatura tractatur in his tribus diſt. cōtinuis. De peritia vero ſæcularium negotiorum tractatur in 39. diſt.

b ¶ Oportet.] Ab hoc loco vſque ad 40. d. oſtendit quam peritiam debeāt habere clerici: & in hac oſtēdit, ꝙ habebunt peritiam literarū ſacrarum. in prox. diſtin. oſtēdit, quòd etiam habebunt peritiam ſæcularium ſcientiarum. & inde ſumpta occaſione oſtendit in 38. diſtinct. quod ignorantia eſt periculoſa clericis. in 39. diſtinct. dicit quod habebunt peritiam ſæcularium negotiorum. Et agit hic de quarto cap. apoſtolicæ regulæ.

Sacerdotis imperitia eſt inexcuſabilis. c ¶ Simplicitatis.] Nec ſimplicitas, nec aliud poteſt excuſare ſacerdotis imperitiam, vt 38. diſt. ſi in laicis.

Epiſcopus eſt iudex corporū & animarum. d ¶ Sæcularium.] Cū enim epiſcopus ſit iudex & corporū, vt 11. q. 1. de perſona. & 12. q. 1. præcipimus, & animarum. 10. q. 1. quæcumq; oportet ipſum tam ſpiritualī, quam ſæculari ſcientia ornari 30. diſtin. circa prin.

¶ Triginta diebus à communione abſtineat clericus, quem ebrium fuiſſe conſtiterit. Cap. IX.

Burc. l. 14. ca. 41. Iuo p. 13. c. 72.

Ante omnia clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes, ac nutrix eſt. Itaque eum quem ebrium fuiſſe conſtiterit, (vt ordo patitur) aut triginta dierum ſpatio à communione ſtatuimus ſubmouendū, aut corporali [a] ſubdendum ſupplicio.

DISTINCTIO XXXVI.

Oportet [b] etiam ordinandum eſſe prudentem. Quod contra eos notandum, qui ſub nomine ſimplicitatis [c] excuſant ſtultitiam ſacerdotum. Prudentem autem epiſcopum oportet intelligi non ſolum literarum peritia, verum etiam ſæcularium [d] negotiorum diſpoſitione. †

Glo. ordinaria. 1. Tim. 3.

† al. diſpenſatione.

Vnde in epiſt. Gelaſii Papæ ad epiſcopos per Lucaniā, cap. 18. & 19.

¶ Illiterati, & corpore vitiati non promoueantur ad clerum. Cap. I.

Illiteratos [e], aut aliqua parte corporis vitiatos [æ], vel imminutos [f] nullus preſumat ad clericatus ordinem promouere; quia literis carens ſacris non poteſt eſſe aptus officiis: & vitioſum nihil Deo prorſus offerri legalia precepta ſanxerunt. ¶ Similiter qui ſeipſos [g] abſcindunt.

Burch. l. 2. c. 18. Iuo. par. 6. c. 37. & 75. *Leuit c. 22. Ibidem c. 19.* Iann. l. 3. c. 45.

æ ¶ Vitiatos.] *eſtę duæ voces abſunt à pleriſque vetuſtis exemplaribus Gratiani, & originali, cuius expreſſa eſt potius ſententia, quàm verba relata,*

Item Zozimus Papa epiſt. ad Iſichium epiſcopum Salonitanum.

¶ Ad ſummum ſacerdotium non aſpiret, qui diuinis ſtipendijs, vel diſciplinis non eſt eruditus. Cap. II.

Qui eccleſiaſticis diſciplinis per ordinē nō eſt imbutus, & temporum approbatione diuinis ſtipēdijs [h] eruditus, nequaquam ad ſummum eccleſiæ ſacerdotium aſpirare præſumat; & non ſolum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiā ordinatores eius careāt eo ordine [i] –

Infra di. 59. c. 1. Anſ. l. 6. 28. Iuo. p. 5. c. 102.

Illiteratos.] CASVS. Quæſitum fuit a Gelaſio, vtrum illiterati & corpore vitiati, qui ſe ipſos ſponte abſciderunt, poſſint promoueri. & reſpondet ꝙ non: quia ſecundùm legem Moyſi nihil vitioſum Deo debet offerri.

Scientia mediocris ſufficit. e ¶ Illiteratos.] Scilicet penitus. Sufficit tamen mediocris ſcientia, vt extra de elec. cū nobis olim non enim requiritur in clerico ſumma perfectio. ſic ff de ædi. edi. ſciendum. §. illud. & l. ſi quis venditor. licet ſit arg. con

g ¶ Seipſos] Ex indignatione. Ioan.

Qui eccleſiaſtici.] CASVS. Quidam archiepiſcopus promouit quendam ad epiſcopatum, qui non erat literis eruditus, nec diſciplinis eccleſiaſticis imbutus. Quæſitum eſt de eo, & de ordinatoribus quam pœnam debeant pati. Et reſpondet Zozimus, ꝙ ordinatus debet remoueri ab ordine quem ſuſcepit: ordinatores vero careant poteſtate ferendi eundem ordinem, quem illicite tradiderunt.

h ¶ Stipendiis,] Ideſt, officijs.

i ¶ Ordine.] Hic habes ꝙ qui iniuſte confert aliquem ordinem priuatur poteſtate conferendi illum. 5. q. 1. ſi qui epiſcopi, alibi ſuſpenditur a celebratione miſſæ per annum,

Ordinans iniuſtè punitio.

quem ſine ordine contra præcepta patrum crediderant præſumendum.

Ecce quòd ſacrarum literarum oportet epiſcopū habere peritiam: vnde in veteri teſtamento inter cætera ornamenta Pontifex rationale ferebat in pectore, in quo ſcribebatur manifeſtatio, & veritas: quia in pectore Pōtificis manifeſta debet eſſe cognitio ueritatis. ¶ Hinc etiā
Exo.28.] ex interp. lxx. *veſtes, quibus arca portabatur, iugiter annuli erant inſerti, ut cum arca eſſet portanda, nulla fieret mora de in-*
Exo.25. *tromittendis veſtibus: quia prædicatores, per quos Eccleſia circumfertur, ſacris literis ſemper debent inſiſtere; ne tunc quærant [a] diſcere, cū ex officio alios debeant docere.*
2.Reg.5. *¶ Hinc etiam David prius ex gratia Spiritus ſancti donū ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt. ¶ Salomon quoque non diuitias, non longa*
3.Reg.3. *tempora huius vitæ, ſed ſapientiam à Deo petijt, & im-*
2.Paral.1. *petrauit. ¶ Hinc etiam Dominus prius ponit verba ſua*
Hier.1. *in ore prophetæ, & poſtea conſtituit [b] eū ſuper gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: [Ecce dedi verba mea in*
Malac.2. *ore tuo; ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna.] ¶ Hinc etiā Malachias ait: [Labia ſacerdotis cuſtodient [c] ſcientiā, & legē requirēt de ore eius; quia An-*
Luc.2. *gelus Domini exercituū eſt.] ¶ Hinc ēt Saluator noſter prius in medio Doctorū ſedit audiens illos, & interrogās, & poſtea prædicare cæpit: quia prius quiſq; diſcere, & po-*
Eccleſ.3. *ſtea prædicandi officium vſurpare debet. ¶ Hinc etiam Salomon prius ait [tempus tacendi] & poſtea [tempus loquendi;] quia ueritas prius tacendo diſcitur, & poſtea*
Apocal.2. *loquendo prædicatur. ¶ Hinc idem Dominus ait [Qui audit [d], dicat, ueni [e].] ¶ Hinc etiā pri⁹ Apoſtolos docuit,*
Matth.10. *deinde eos ad prædicandū miſit, dicens [Eſtote ergo prudentes, ſicut ſerpentes [f], & ſimplices [g] ſicut columbæ]. Sic etiam poſt reſurrectionem prius illis ſenſum aperuit, &*
Marc.16. *ſcripturas explanauit; & poſtea dixit eis [Euntes in*
Matth.14. *mundum uniuerſum, &c.] Vnde cum de quinque panibus quinque millia hominū uellet reficere, prius panes accipiens fregit, & poſtea diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit: quia ſacramenta legis, & prophetarū prius diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiā diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus di-*
1.Pet 3. *ſpenſauit. ¶ Hinc, & Petrus, cū rectoribus eccleſiæ ſcriberet, ait: [Parati eſſe debetis reddere rationē omni poſcenti uos ſatisfactionē [h] de ea fide [i] & ſpe [k], quæ in no-*
1.Tim. 4. *bis eſt.] ¶ Hinc etiam Paulus ſcribens ad Timotheum ait: [Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ.] Ex quibus omnibus liquido colligitur, quòd non ſufficit*

annum, vt 55. diſtinct. nullus alibi deponitur, vt 51. diſtinct. cap. 1. & 62. diſtinct. c. vlt. & 81. diſtinct. tantis. cum in hoc ſit pœnarum uarietas, fortè minor ampleċtitur. 50. diſtinct. eos. vel dic, ut no. 21. quæſtio. 2. in ſumma, in fi. Conſueuit diſtingui, quòd ſi ex negligentia

tia ordinat quis indignum, tunc ſuſpenditur: ſi ex certa ſcientia, tunc deponitur. Vel aliter, aut ordinat illum cum quo de facili diſpenſare poteſt, vel cum quo diſpenſare non pōt, vt ſm hoc magis uel minus puniat, hodie tn̄ mitius agitur cum talib. ut ext. de præb. graue.

ECCE. CASVS. Beneue. ſic ponit caſum huius §. in hoc §. probat Gratianus xiiij. rationibus uel auctoritatibus, quòd epiſcopus debet eſſe peritus in literis. Prima eſt in principio. Secunda incipit ibi, [Hinc etiam ueſtes.] Tertia, [Hinc etiam Dauid.] Quarta, [Salomon quoque.] Quinta, [Hinc etiam Dominus.] Sexta. [Hinc etiam Malachias.] Septima, [Hinc etiam idem Saluator] Octaua, [Hinc etiam Salomon] Nona, [Hinc idē Dominus.] Decima, [Hinc etiam prius.] Vndecima. [Hinc Petrus.] Duodecima, [Hinc etiā Paulus] Decimatertia, [Vnde ſacerdotes.] Decimaquarta, [Hinc etiam in canticis.]

a ¶ Quærant.] Nec enim epiſcopus debet egere doctrina aliorum, quoniam alios debet inſtituere, vt 1. quæſt. 7. conuenientibus. 16. q. 1. ſic uiue. Ioan. in Authen de ſanct. epiſcop. circa princ.

Eps aliorū doctrina nō debet egere.

ADDITIO Si tamē epiſcopus minus ſit eruditus, ab alio doceri nō contemnat, vt patet 18. diſtinct. non oportet. & 22. d. de Cōſtantinopolitana. & 20. q. 3. ſi habes.

b ¶ Conſtituit.] No. ex ordine loquendi probari ordinem factorum. ſic 43. d. ſit rector. & 20 diſt. §. 1. Io. Ar. 1. q. 1. vt euidenter.

c ¶ Cuſtodiēt] Quia videre debet quibus prædicet, & quibus non, vt 43. d. in mandatis & 32. q. vlt. ca. penult.

d ¶ Qui audit.] Diſcendo.

e ¶ Veni.] Docendo.

f ¶ Serpentes.] Ne eorum dolis ſupplātemini.

g ¶ Et ſimplices.] Ne alijs r. dolos machinemini. Io. ut 16. q. 1. ſi cupis.

r 16. q. 1. ſi cupis.

h ¶ Satisfactionem.] Scilicet reſpondendo eis ſatisfaciatis. Et eſt arg. ꝙ prælati tenentur reſpōdere ad omnes quæſtiones: nam tantum debent differre prælati a ſubditis, quantū granum a palea, vt 25. diſt. §. nomine aut criminis. 1. q. 1. viliſſimus. & 8. q. 1. licèt. Io.

i ¶ De ea fide.] .i. de articulis: quod creditis & tenetis. Ioan.

K ¶ Spe.] ideſt, de his quæ ſperatis.

a ¶ Ocu-

a ¶Oculi.] Scilicet ſponſæ.
b ¶Pleniſſima.] Sic ſemp prælati ſedebũt iuxta fluenta Euangeliorum & ſacræ ſcripturæ: & ſicut columba ſedet ex natura iuxta aquam, vt videat in ipſa aqua vmbrã ſuperuenientis accipitris, & ſic ſibi præcauere conſueuit; ſic prælatus ſibi per ſcripturam præcauebit contra hæreticos. 10. d. in fi. 11. diſt. nolite.

ectationis & voluptatis, & hoc eſt prohibitum: quidã legunt ad eruditionem, & illud licitum eſt, vt per eos ſciant rectè loqui, & diſcernere verum à falſo. Io. vt infra. eo. §. cur ego. Et no. quòd in omnibus vſque ad §. ſed contra. videtur ſola voluptas prohiberi.

Prælatus columbã imitetur.

prælatis bona conuerſatio, & morum honeſtas, niſi addatur ſcientia doctrinæ. ¶Vnde ſacerdotes ingreſſuri tabernaculum, prius lauabantur in labro æneo, quod fecerat Moyſes ex ſpeculis mulierum. ¶Hinc etiam in canticis canticorum oculi [a], per quos prælati eccleſiæ intelliguntur, aſſimilantur columbis, quæ reſident iuxta fluenta pleniſſima [b]. Exo. 38. Cant. 5.

Hinc etiam Hieronymus [α] in Leuit.

¶Sacerdotis eſt legis ſcientiam habere, non bellis, ſed orationibus vacare. Cap. III.

SI quis vult pontifex non tam vocabulo eſſe, quàm merito, imitetur Moyſem, imitetur Aaron. Quid enim dicitur de eis? quod non diſcedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyſes indeſinenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt, aut à Deo aliquid diſceret, aut ipſe populum doceret. Hæc duo ſunt Pontificis opera, vt, aut à Deo diſcat legendo ſcripturas diuinas, & ſæpius meditando: aut populum doceat. Sed illa doceat, quæ à Deo ipſe didicerit, non ex proprio corde, vel humano ſenſu, ſed quę Spiritus ſanctus docet. Eſt & aliud opus, quod facit Moyſes: ad bella non vadit [c], non pugnat contra inimicos. Sed quid facit? orat, & donec ille orat, vincit populus eius: ſi relaxauerit, & demiſerit † manus, populus eius vincitur, & fugatur: Oret ergo & ſacerdos eccleſiæ indeſinenter [d], vt vincat populus, qui ſub ipſo eſt, hoſtes inuiſibiles Amalechitas: qui ſunt dæmones impugnantes eos, qui volunt pie viuere in Chriſto. Leuit. 8. Exo. 17. † al. admiſerit.

α ¶Hieronymus.] *Citatur ex B. Hieronymo, & extat in homilia ſexta Origenis in Liuiticum: quas quidem homilias cũ alijs multis B. Hieronymus latinas fecit, ſed ita, ut noxia quæque detruncarit, vtilia tranſtulerit, Quod ipſemet ad Theophilũ epiſt. 62. ad Vigilantium epiſt. 75. & in prologo ſecundi libri in Michæam profeſſus eſt. Ac frequenter Gratianus ea, quæ ſunt Origenis, Hieronymi nomine citat, vel quia præcipui eccleſiæ doctoris auctoritas maius pondus habet, vel quia Hieronymus eo, quo dictum eſt, modo illa vertendo, pene ſua fecerat.*

DISTINCTIO XXXVII.

SEd quæritur [e], an ſæcularibus literis oporteat eos eſſe eruditos.

De his ita ſcribitur in concilio Carthaginienſi, c. 4. 16.

¶Libros gentilium non legat epiſcopus. Cap. I.

EPiſcopus gentilium [f] libros non legat: hęreticorum autem pro neceſſitate, aut tempore.

Anſel. li. 7. c. 202. Burch. li. 1. c. 95. Iuo p. 4. c. 160. & p. 5. c. 197. Pann. li. 2. c. 130. Polyc. li. 4. tit. 7.

SI quis vult.] CASVS. Tria ſunt opera, quę Moyſes & Aaron, faciebant, ſcilicet légere, docere populũ, & orare. hęc tria opera debet epiſcopus facere, ſi vult imitari Moyſen & Aaron. & ſi orauerit epiſcopus, vincet populus ei⁹ dęmones, ſicut populus Iſrael vicit Amalechitas orante Moyſe.

c ¶Non uadit.] Nũquid ergo epi non intererũt bellis? immo 1. quia etiã poſſũt alios hortari ad bellũ, vt 23. q. 7. igitur. & c. hortatu. 10.

1 No. in cap. hic allega. 23. q. 8. igit. in fi. Arch.

d ¶Indeſinenter.] Omnino, uel horis ſtatutis. ſic 21. q. 3. hi qui. de conſec. di. 5. nunquam. 31. diſt. ſi laicus. ff. de cond. & demonſt. ſi quis ita. 22. diſt. ſacroſancta.

SEd queritur.] Hæc diſt. diuiditũ in quinque partes. Secunda ibi, [Cur ergo.] Tertia ibi, [Relatũ.] Quarta ibi, [Ideo.] Quinta ibi, [vt itaque] CASVS. Ponitur hic 37. diſt. in qua quærĩt an oporteat clericos eſſe eruditos literis ſæcularibus, ſcilicet libris gentiliũ: Et primo ꝓbat eos non eſſe legendos, vſq; ad §. ſed ecõtra. deinde probat contrarium, poſtea dat ſolutionem. inf. eo. §. ſicut ergo. Prima duo cap. plana ſunt.

e ¶Sed q̃ritur.] In hac 37. diſ quærit 2. G. an ordinãdus debeat habere peritiã ſæcularium ſcientiarum. Primo autem oſtẽdit, quod clerici nõ debent reſpicere libros gentilium; Secundum ponit argu. in contrarium, & talem dat ſolutionem, quod quidam legunt libros gentilium cauſa de-

2 Scilicet incidenter. H. Clerici an libros gẽtiliũ reſpicere poſſint.
3 Et hoc facit vſque ad §. inf. ea. ſed contra.

f EPiſcopus gentilium.] Ergo nec leges audire debent. nam opprobrium eſt eis, ſi ſe velint eſſe peritos

f ¶Epi-

Epiſcopis an liceat leges audire.

Item Hieronymus ad Damaſum Papam de filio prodigo, epiſt. 146.

¶Reprehenduntur ſacerdotes, qui omiſſis Euangelijs comœdias legunt. Cap. II.

Iuo p. 4. c. 142. Pann. l. 2. c. 131.

SAcerdotes Dei omiſſis Euangelijs, & prophetis videmus comœdias legere, & amatoria bucolicornm verſuum verba canere, Virgilium tenere †, & id, quod in pueris neceſſitatis [a] eſt, crimen in ſe facere voluptatis.

† *al. tenere in manibus.*

Idem ad c. 4. epiſt. ad Epheſios, lib. 2. comment.

¶In vanitate, & obſcuritate ſenſus ambulant qui ſæcularibus diſciplinis occupantur. Cap. III.

Eph. 4.

NOnne vobis videtur in vanitate ſenſus, & obſcuritate mētis ingredi, qui diebus ac noctibus in dialectica arte toquetur? qui phyſicus perſcrutator oculos trans cœlum leuat, & vltra profundum terrarum, & abyſſi †, in quoddam inane demergitur, qui iambum ferit α? qui tantam † metrorū ſyluam in ſuo ſtudioſus corde diſtinguit, & congerit? & (vt ad alteram partem tranſeam) qui diuitias per fas, & nefas quærit (qui adulteratur regibus, hæreditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui ſit relicturus, ignorat?

† *al. abyſſi quoddã immane demergit*
† *al. tantum.*

α ¶Ferit.] *Antea legebatur,* iambum feruet. *In originali autē impreſſo eſt,* Iambum ſtruit. *Emendatum vero eſt ex antiquo Gratiani exemplari. Nam Terentianus de Iambo ſic ſcribit.*

Iambus ipſe ſex enim locis manet,
Et inde nomen inditum eſt ſenario;
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quòd pedes coniungimus. *At de iiſdem ſenarijs Iſidorus l. 1. Etymol. c. 38. ait,* hos Græci, quia geminos feriunt, trimetros dicunt.

Item lib. 9. ad c. 28. Eſaiæ.

¶Qui ſcripturas ſacras male intelligit, vel ſæculari ſapientia abutitur, vino inebriatur, & ſicera. Cap. IIII.

VIno inebriantur, quando ſcripturas ſanctas male intelligunt [b], atque peruertunt, ſicera, quando ſæculari abutuntur ſapientia, & dialecticorum tendiculis, quæ non tam vincula † ſint appellanda, quam phaſmata, ideſt, vmbræ quædam, & imagines, quæ cito pereunt, atque ſoluuntur. *Idem.* ¶Secundum tropologiam [c] pſeudo prophetas eos debemus accipere, qui aliter ſcripturarum verba accipiunt, quàm Spiritus ſanctus ſonat, & diuinos eos qui coniectura mentis ſuæ incerta futurorum quaſi vera pronunciant abſq; diuinorum auctoritate verborum. *Idem.* Quicunque ſcripturas nōn ita intelligit, vt rei veritas habet, vuam acerbam comedit.

† *al. tendicula.*
Hier. l. 5. ad c. 29. Ier.
Hier. l. 6. comment. ad c. 31. Ier.

Item lib. 3. ad c. 6. ad Epheſ.

¶Reprehenduntur epiſcopi, qui filios ſuos ſæcularibus erudiunt literis. Cap. V.

Iuo p. 4. c. 166.

LEgant epiſcopi, atq; presbyteri, qui filios ſuos ſęcularibus literis erudiunt, & faciunt illos comœdias

peritos diſciplinarū forēſium, C. de teſt. conſulta diualia. Sed contra leges ſunt ꝑ ora principum diuinitus promulgatę, vt 16. q. 3. nemo 1. Dic quod ad hoc licet audire leges, vt per eas melius intelligātur canones, arg. inf. ead. d. §. ſed ſæculares. Io.

1 Ad idē C. de long. tēp. pręſcrip. l. fi. 25. q. 1. ideo. Arch.

a SAcerdotes.] ¶Neceſſitatis.] Vt ſciant recte loq.

NOnne. CASVS. Quatuor genera hoīum in hoc ca. reprehenduntur .ſ. dialectici, qui quotidie in arte dialectica torquētur, & phyſici, & q̄ oculos trās cęlum leuant, & verſificatores, & cupidi, q̄ diuitias per fas & nefas acquirunt. quas momento cui ſit relicturi, ignorāt.

VIno. CASVS. In hoc ca. exponit quinque Hieron. Dicit em̄, quod illi inebriantur vino, q̄ ſacras ſcripturas male intelligunt, atq; peruertūt. Secundo inebriantur ſicera, q̄ ſæculari ſcīa abutuntur. Tertio exponit, qui dicantur pſeudo prophetæ. Quarto qui ſint diuini. Quinto, quòd ille comedit vuam acerbam, qui aliter exponit ſcripturā, quam veritas habet, etſi non contra fidem.

b ¶Intelligunt.] Talibus qui male intelligūt dicta magiſtri, eſſent aures præſcindendæ, vt 24. q. 1. ſi Petrus.

Aures male intelligentibus ſunt ꝑſcindendæ.

c ¶Secundum tropologiā] ideſt, ſm̄ moralem intellectū a tropos, quod eſt conuerſio 2 quando verba noſtra conuertimus ad mores informandos, 43. d. ſit rector.

2 Et longo ſermo. inde tropologia, ideſt cōuerſio ſermonis Hug. de hoc not. 76 d. ieiuniū. in fi.

ADDITIO. Iſti contrarium faciebāt, & facit de pœ. d. ſuper tribus. Arch.

LEgant.] CASVS. In hoc c. reprehenduntur ſacerdotes ab Hieronymo q̄ filios ſuos, & nepotes faciebant legere comœdias.

. gere,&mimorum turpia ſcripta cantare,de eccl'aſticis[a] forſitan ſumptibus eruditos.Et quod in corbonā pro peccato virgo,vel vidua, vel totam ſubſtantiā ſuam effūdēs quilibet pauper obtulerat, hoc in Kalendariam ſtrenā[b], & ſaturnalitiam ſportulam[c],& Mineruale munus grāmaticus,& orator,aut in ſumptus domeſticos,templi ſtipes, aut in ſordida ſcorta conuertit. Heli ſacerdos,ipſe ſanctus fuit:ſed quia filios[d] ſuos non erudiuit in omni diſciplina,& correptione,ſupinus cecidit,& mortuus eſt.

1.Reg.2.

[*Item ex reſponſione Hadriani* α *Papæ ad Carolum, capit.49.*]

PALEA. Cap. VI.

Omnem vim venenorū † ſuorum in dialectica diſputatione conſtituunt hæretici,quæ,philoſophorum ſententia, definitur non adſtruendi vim habere, ſed ſtudium deſtruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo ſaluum facere populum ſuum. Regnum enim Dei in ſimplicitate fidei eſt,non in contentione ſermonis.

Iuo p.4.c.229.
† *al. inuenierum.*

α ¶Hadriani.] *Hoc caput antea tribuebatur Vrbano. Sed eſt in ſcripto Hadriani de imaginibus ad Carolum magnum,c.49. & inde emendatum eſt. Eadem vero habentur apud B. Ambroſium lib.1.de fide ad Gratianum Imper c.3.*

Item Rabanus de præſſuris eccleſiaſticis.

¶Beatus Hieronymus ab Angelo verberatur,quia Ciceronis libros legebat. Cap. VII.

Legimus de beato Hieronymo,quod cum libros[e] legerit Ciceronis,ab Angelo eſt correptus, eo quòd vir Chriſtianus paganorum figmentis intenderet.

Ex Hierony mo ad Euſtochium de cuſtodia vir.
Iuo p.4.c.164.
Pann.l.2.c.132.

Hinc etiam filius ille prodigus in Euangelio reprehenditur,qui de ſiliquis[f], quas porci manducabant,vētrem ſuum replere cupiebat. ¶Hinc etiam Origines α ciniphes,& ranas,quibus Aegyptij ſunt percuſſi,vanā dialecticorum garrulitatem, & ſophiſtica argumenta intelligit. Ex quib.omnib.colligitur,ꝙ non eſt ab eccleſiaſticis ſæculariū literarū quærenda peritia. Sed cōtra legitur, ꝙ Moyſes, & Daniel omni ſcientia Aegyptiorum,& Chaldæorum eruditi fuerunt. Legitur etiam,ꝙ pcipit Dominus filijs Iſrael, vt expoliar[g]t Aegyptios auro,& argento,moraliter inſtruēs,vt ſiue aurū ſapiētiæ,ſiue argentū eloquentiæ apud poetas inuenerimus, in vſum ſalutiferæ eruditionis vertamus. ¶In Leuitico ēt primitias β mellis.i. dulcedinē humanæ eloquentiæ, Domino iubemur offerre. ¶Magi quoque tria munera obtulerunt Domino,in quib nonnulli tres partes[h] philoſophię volunt intelligi. Deniq,(vt in expoſitione pſalterij γ Caſſiadorus teſtatur)oīs ſplendor rhetoricę eloquētiæ,oīs modus poeticę locutionis,q̄libet varietas decorę pronunciationis a diuinis ſcripturis sūpſit exordiū. ¶Hinc,& Ambroſius ait ſuper eſtipolā Coloſſenſium. (Oīs ratio ſcientię ſupernę, vel terrenę creaturę in eo eſt,qui eſt caput earū, & auctor: vt q hūc nouit,nihil vltra q̄rat,quia hic eſt perfecta virtus,et ſapiētia,quidquid alibi q̄ritur,

Act.7.
Dan.1.
Exo.3.& 11.
Leu.2.
Mat.2.
Raba ad hunc locū Matth.
c.2.

mœdias, & poetica carmina, & quia ad hoc peccuniam eccleſiaſticam,& ad alios turpes vſus conuertebant: vnde dicit eos presbyteros puniendos ad inſtar Heli,quia cecidit de ſella ſupinus,& mortuus eſt,quia ſuos filios non correxit. Quæ ſequuntur plana ſunt vſque ad §. ſed contra.

a ¶Eccleſiaſticis.] Arg. contra. ſup.31. d.omnino.

b ¶Strenam.] Strena eſt primū donū, quod datur in principio Kalendarum, & datur ꝓ augurio. 26.q.vlt. non obſeruetis, & dicit ſtrena quaſi ſine trhena .i. ſine lamentatione.

c ¶Sportulā.] Quæ datur pro fabulis Saturni celebrandis, vel pro ludis Saturni bonæ fortunæ.

d ¶Sed quia filios.] talis repellitur a teſtimonio,vt 6.q.1.q crimen. Item nec poteſt eſſe epiſcopus, vt 48.d.neceſſe. immo potius diciturcanis, quam eps, vt 2. q.7 qui nec.lo.

e ¶Legimus.] ¶Libros.] Quia legit eos cā delectationis,nō cauſa eruditionis, vt de cōſe. d.5. non mediocriter.

f ¶De ſiliquis.] id eſt, ſæcularib. ſcientijs, quæ inflant, nō ſatiant 1.

SED CONTRA CASVS. Amodo ꝓbat Gratianus, ꝙ clerici ſæcularib. ſcientijs debēt eſſe eruditi. Et hoc probat ſex rationib Prima eſt in principio Secūda ibi, [Legitur etiā] Tertia ibi,[In Leuitico.] Quarta ibi, [Magi] Quinta ibi, [Deniq.] Sexta ibi, [Hinc ēt Ambroſ.]

g ¶Vt expoliarent] 14 q.5.dixit.

h ¶Tres partes] ſ. moralem, naturalē, rationalem.

á ¶De-

Scientiæ ſæculares non ſatiant.

1 Sicut enī ſiliquæ onerant. ventrē & inflāt,ſed non ſatiant, ſic, & illæ a ſpirituali fame non liberāt nec cæcitatem expellunt,ſed onere peccatorū, & gehennę reatu grauant,quicūque ergo ad remouēdam cęcitatem ignorantiæ illas artes, & ſcientias diſcere appetit, quaſi ſiliquis ventrē ſuum replere cupit, ſm Hug.

a ¶Deſpecta] Reſpectu aliarum ſcientiarum. Ioan.

TVrbat.] CASVS. Quidam prohibebant Chriſtianos ne legerent libros gentilium, quos Beda reprehendit, dicens, quòd bene poſſunt legi ſine peccato, vt vtilia inde ſumantur, ad inſtar Moyſi & Danielis, & etiam Pauli,

b ¶Si qua.] Argum. quòd utile non uitiatur per inutile, vt 17. q. 4. quæſt. ſup. diſtinct. 9 ſi ad ſcripturas. contra. Ioan.

c ¶Magiſter] Nam legitur ꝙ cū Paulus ueniſſet Athenas, vidit aram ignoti Dei, in qua erat ſcriptum, Hæc eſt ara ignoti Dei 1. in quo viuimus, mouemur, & ſumus a qua ſcriptura Apoſtolus incępit prædicationem ſuā, & aperuit illis Athenienſibus ſēſum illius ſcripturæ, proſequens de Deo noſtro, & dicēs: Quem vos dicitis ignotū, ego pdico, & colo tunc Dionyſius Areopagita videns quendam cęcū trāſeuntē dixit illi: Si illuminaueris iſtū cæcum, credā tibi, qui ſtatim inuocato nomine Chriſti illuminatus eſt, & ille credidit.

1 Alias, ignoto Deo datiui caſus.

Dionyſius ꝑ prædicationē Pauli fuit conuerſus.

d ¶Indidiſſet.] In epiſtola Pauli ad Titum illud Epimenidis poetæ, Cretenſes ſemp mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. 1. q. 1. Dñs declarauit. Interſeruit ēt in 1. epiſt. ad Corint. illud Menandri, Sæpè bonos mores corrūpūt colloquia praua. q. 1. ſępè Itē vſus eſt illo verſu. *Odero ſi potero, ſi non, inuitus amabo*. ſed Hieron. de conſec. d. 5. nonnunquā vſus eſt verſibus Virgilij, & Augu. illo Lucani, mēs hauſti nulla, &c. 26. q. 5. nec mirū. & iuriſperitus auctoritate Virgilij. ff. de rerū diuiſione. in tantū. §. cenotaphiū. & Homeri, Inſt. de cōtrah. empt. § pretiū.

Apoſtolus vſus eſt ſententijs poeticis.

hic perfectè inuenitur. In Daniele, & Salomone oſtendit infidelibus ſe totius auctorem ſapientiæ. Quod infideles non putant, quia non legunt in Euangelijs, & Prophetis aſtrologiam, geometriā, et alia huiuſmodi: quæ ideo deſpecta ſunt à noſtris, quia nihil valent ad ſalutem, ſed mittunt in errorem; & dum his ſtudent, curam animæ non habent. Qui uero Chriſtum nouit, theſaurum ſapiētiæ, & ſcientiæ inuenit; quia id nouit, quod utile eſt.]

α ¶Origenes.] *In homilia 4. ad cap. 7. Exodi, ranas quidem comparat, poetis ciniphes autem dialecticis.*

β ¶Primitias.] *Leuitici c. 2 prohibetur fermentum, ac mel adoleri in ſacrificio Domini: primitiæ tamen eorum iubentur offerri, ſed non ſuper altare imponi. Vbi in gloſſa ordinaria mel exponitur gentilis eloquentia, ab Iſychio autem paganorum doctrina, cuius primitiæ ad imitationem Beati Apoſtoli Pauli poſſunt Deo offerri.*

γ ¶Caſſiodorus.] *In prologo pſalterij, c. 15. & ſequenti multis verbis Caſſiodorus diuinæ ſcripturæ eloquentiam explicat, & cōmendat. Sed quæ affert in principio explanationis Pſalmi 6. valde videntur his, quæ nunc referuntur, conuenire.*

δ ¶Ambroſius.] *Ex Beati Ambroſij principio expoſitionis capitis ſecūdi epiſtolæ ad Coloſſenſes, hæc ſummatim collecta ſunt, referunturque in gloſſa ordinaria, & ab Anſelmo ad idem caput ſecundum, cuius Anſelmi uerbis Gratiani verba magnopere ſunt ſimilia.*

Hinc etiam Beda libro 2. Regum, c. 9. in Samuelis allegoricis expoſitionibus.

¶Non prohibeantur clerici ſacras literas legere. Cap. VIII.

Iuo p. 4. c. 85.
Pann. li 2. c. 133
† *al. quibus ubi licet inuenta utilia.*

TVrbat acumen legentium, & deficere cogit, qui eos à legendis ſæcularibus literis omnimodo æſtimat prohibendos; in quibus † ſi qua [b] inuenta ſunt utilia, quaſi ſua ſumere licèt. Alioquin nec Moyſes, & Daniel ſapientia, vel literis Aegyptiorum paterentur erudiri; quorum tamen ſuperſtitiones ſimul & delitias horrebāt. Nec ipſe magiſter [c] gentium aliquot verſus poetarū ſuis vel ſcriptis indidiſſet [d], vel dictis.

2 *Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda probantur? Sed ſæculares [e] literas quidam legūt ad voluptatem, poetarum figmentis, & verborum ornatu delectati: quidam uero ad eruditionem eas addiſcūt, vt errores gentiliū legēdo deteſtentur, & utilia, quæ in eis inuenerint, ad uſum ſacræ eruditionis deuote conuertant. Tales laudabiliter ſæculares literas addiſcunt. Vnde B. Gregorius quendam epiſcopū non reprehendit, quia eas didicerat; ſed quia contra epiſcopale officium pro lectione Euangelica, grammaticam populo exponebat.*

l. 6. reg. epiſt. 48. infra 86. diſt. 1. c. cum multa.

CVR ERGO. CASVS. Soluit Gratianus contrarietatem hanc, dicens ꝙ ſęculares ſcīas debet qs addiſcere nō ad voluptatem, ſed ad eruditionem, vt quæ in eis vtilia inueniuntur, ad vſū ſacrę eruditionis conuertantur, vnde Gregorius quendā epm reprehendit, nō qa ſæculares ſcīas didicerit: ſed qa ad voluptatē grammaticā loco Euāgelij exponebat. Gregorius infra 89.

Pauli, qui ſuis epiſtolis inſeruit verſus poetarum, ſcilicet, Cretenſes, &c.

e ¶Sed ſæculares.] Vnde beatus diſtin. 1. c. cum multa.

Legi-

Legimus aliqua.] CASVS. Totum hoc cap. legi põt, de ſæcularibus ſcientijs, ſm H. & oſtenditur ratio triplex quare legantur, ſcilicet ne negligantur, ne ignorentur, & ut repudientur. Vel ſic: legimus aliqua ut nouum & ueteſt. teſta. ne negligamus. Legimus aliqua, ut artes, ne ignoremus. Legimus aliqua, ut ſcripturas hæreticorũ, ut repudiemus.

rare, ut ff. de origine iuris, l. 2. § Seruius.

f ¶ Scirent eſſe peccatum.] Ex eo ꝙ Hieronymus hic inducit exemplum Danielis, colligitur arg ꝙ in dubijs recurrendũ eſt ad exempla maiorum & aliorum. 16. q. 1. ſunt nonnulli. 22. q. 1. vt noueritis. 1. q. 7. conuenientib. 12. q. 2.]

Hinc etiam Ambroſius ſcribit ſuper Lucam in explanatione procœmij.

¶ Sæculares literæ legendæ ſunt, ne ignorentur. Cap. IX.

Legimus aliqua, ne negligantur [a] α; legimus, ne ignoremus [b]; legimus, non ut teneamus, ſed vt repudiemus [c]. — Pann. l. 2. c. 34.

α ¶ Negligantur.] *Sic etiam in Pannormia, ſed in originali et in uno Gratiani manuſcrip.* ne legantur. *Ibi enim agitur de pſeudeuangelijs. Sed non eſt mutatum ob gloſſam.*

Item Hieronymus ad c. 1. epiſt. ad Titum.

¶ Grammatica legenda eſt, vt per eam ſacræ ſcripturæ intelligantur. Cap. X.

Si quis artem grammaticam nouerit, vel dialecticam, vt rationem recte loquendi habeat, & inter falſa & uera dijudicet, non improbamus α. ¶ Geometria [d] quoque, & arithemetica, & muſica habent in ſua ſcientia veritatem: ſed non eſt ſcientia illa, ſcientia pietatis. Scientia pietatis eſt noſſe legem, intelligere prophetas, Euangelio credere, Apoſtolos non ignorare. ¶ Grammaticorum β autem doctrina etiam poteſt proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vſus aſſumpta. — Pann. li. 2. c. 135. — Iuo p. 4. c. 167. Pann. li. 2. c. 136.

α ¶ Non improbamus.] *Abſunt iſtæ duæ voces ab originali. Exponens enim B. Hieronymus uerba illa ex principio epiſtolæ ad Titum,* & cognitionem ueritatis, quæ eſt iuxta pietatẽ, *ita ſcripſit:* Eſt plane ueritas, quæ non habet pietatem, ſi quis grammaticam, &c.

β ¶ Grammaticorum.] *Hæc non ſunt B. Hieronymi, ſed Iſidori lib. 3. de ſummo bono, c. 13. ex quo citat Iuo.*

Item Hieronymus in primum caput Danielis.

¶ Exemplo Danielis probatur non eſſe peccatum ſæcularibus literis erudiri. Cap. XI.

Qui de menſa [e] regis, & de vino potus eius nolunt † comedere, ne polluantur, vtique ſi ipſam ſapientiã, atque doctrinam Babyloniorum ſcirent eſſe peccatum f, nunquam acquieſcerent diſcere, quod non licebat. Diſcunt autem, non vt ſequantur, ſed ut iudicent, atque conuincant, quomodo ſi quiſpiam aduerſus mathematicos uelit ſcribere imperitus mathematis, riſui pateat: & aduerſus philoſophos diſputans, ſi ignorat dogmata philoſophorum. Diſcunt ergo ea mente doctrinam Chaldæorum, qua & Moyſes omnem ſapientiam Ægyptiorũ didicerat. *Idem.* ¶ Si quando cogimur literarum ſæcularium recordari, & aliqua ex his dicere, quæ olim omi- — Poly li. 4. tit. 7. † *non vult.*] orig. & Poly. & ſic deinceps. — *Act. 7.* — Hier. in prologo in Danielem.

a ¶ Ne negligãtur.] Vt uetus teſtm.
b ¶ Ne ignoremus.] Nam quãuis nullus ſit uſus, tamẽ ſcientia neceſſaria eſt, vt ſup. d. 7. c. ult.
c ¶ Repudiemus.] Vt libros hæreticorum, vt 24. q. 3. c. ult.

Si quis.] CASVS. Cap iſtud diuidit in duas partes. In 1. parte dr̃, ꝙ non eſt reprobandum, ſi qs addiſcit grammaticam vel dialecticã, vt inter uerum & falſum diſcernat. In ſecunda parte, quæ incipit ibi: [Geometria,] dicitur ꝙ quadriuiales ſciẽtiæ ueritatem in ſe habẽt: ſed non ſunt ſciẽtiæ pietatis, & aſſumendę. Sed vetus & no. teſt. ſunt ſcientię pietatis, & aſſumendę, & grammatica in bonos uſus aſſumpta proficere poteſt.
d ¶ Geometria] De aſtronomia nõ facit mentionẽ: quia hæc abijt in deſuetudinem, vt 26. q. 2. §. his ita.

Qui de Menſa.] CASVS. Duæ quæſtiones factæ fuerũt Hieronymo. Prima fuit, an ſit peccatum diſcere doctrinam & ſciẽtiam paganorum? Et reſpondet Hieronymus, ꝙ non: & hoc probat exẽplo quatuor puerorum .ſ. Danielis, Ananiæ, Azariæ, Miſalis, & exẽplo Moyſi: qui ſi ſciuiſſent eſſe peccatum, nunquã didiciſſent. Diſcebant enim, vt cõvincerent incredulos, aliter riſui paterẽt, ſi de dogmatib. eorum cum eis diſputarent, cum inde nihil ſcirent. Secunda quæſtio fuit, an ſit peccatum recordari ſæculariũ legum in prædicatione vel diſputatione? Et reſpondet, ꝙ non: quia hoc ſit ex neceſſitate, ut probemus ea, quæ ſancti dixerunt in libris gentilium contineri.

e ¶ Qui de menſa] Daniel, Ananias, Miſael, Azarias 1. nam turpe eſt alicui decretãti ius in quo verſatur ignorare, 12. q. 2. quæſt. 16. q. 3. p̃ræſulum. 14. q. 1. c. ult. 26. q. 2. nõ ſtatuit. & c. non exemplo. C. de ſen & interlo. nemo 2. contra Sol. ubi iura deficiunt, recurrendum eſt de ſimilibus ad ſimilia. aliàs non 20 diſt. de quib. dic, vt ibi. Item arg præſumi eo ipſo bonum, quod ab aliquo bono ſit factum, vt 7. q. 1. oĩs q & 34. q. 1 cũ beatiſſimus 9. q 2. Lugdunenſis. 12. q. 1. expedit 28. q. 1. ſic eñ. 31. diſt. omnino le.

Daniel & ſocij ſui.
1 Iſti alio noĩe dicti ſunt Balthaſar, Sidrac, Miſac, & Abdenago, ſm Hug. & Lau.

2 Vt no. 23. d. c. ſi. Recurritur quãque de ſimilibus ad ſimilia.

a ¶ Præ-

a ¶Prædicta.] Scilicet de incarnatione, vt illud Virgilij.
Iam noua progenies cœlo dimittitur alto.
b ¶Contineri.] Vt illud Ouidij.
Odero ſi potero: ſi non inuitus amabo.

gilius.
idius.

De

ſimus nō noſtræ eſt voluntatis, ſed, vt ita dicam, grauiſſimæ neceſſitatis, vt probemus ea, quæ a ſanctis prophetis ante ſæcula multa prædicta [c] ſunt, tam Græcorum, quam Latinorum, & aliarum gentium literis contineri [b].

Item ex ſynodo Eugenij α Papæ ſecundi.

¶Magiſtros, & Doctores epiſcopi congruis locis conſtituant. Cap. XII.

Iuo p.4.c.214.
Anſ.l.7.c.2.
Poly.l.4.tit.32.

DE quibuſdam locis ad nos refertur neq; magiſtros, [c] neq; curam inueniri poſe ſtudio literarum. Idcirco in vniuerſis epiſcopijs, ſubiectiſque [d] plebibus, & alijs locis, in quib. neceſſitas occurrerit, omnino cura, & diligentia adhibeatur, vt magiſtri [e] & Doctores conſtituantur; qui ſtudia literarum, liberaliumq; artium dogmata aſſidue [f] doceant, quia in his maxime diuina manifeſtantur, atque declarantur mandata.

α ¶Eugenij.] *Apud Anſelmum citatur ex ſynodo habita Rom. in conſiſt. Lateranen. a Beato . . . . In Polycarpo eodem modo, & additur nomen Eugenij Papæ II. & in ſynodo Leonis IV. quarum ſynodorum, vt alibi dictum eſt, exemplaria ſunt in Vaticana bibliotheca. In indice etiam ſynodi a Gregorio VII. Romæ habita, talis cuiuſdam capitis hæc ponitur ſumma.* Vt omnes epiſcopi artes literarum in ſuis eccleſiis doceri faciant.

† ſed ibi fuſius.

Item Auguſtinus contra Fauſtum Manichæum, libro 13. c. 15. †

¶Auctoritatibus gentilium, eorum vanitas retunditur; atque conuincitur. Cap. XIII.

SI quid veri [g] de Deo Sybilla, vel Orpheus, alijve gentiū vates, aut philoſophi prædixiſſe perhibētur, valet

DE quiburdam.] CASVS. Relatum fuit Eugenio in ſynodo ſua, ꝙ in quipuſdam locis non erant magiſtri, qui erudirent alios in liberalibus artibus, & ideo præcipit omnibus epiſcopis, vt in congruis locis magiſtros conſtituant, qui quotidie in doctrinis liberalibus alios doceant.

c ¶Noque magiſtros.] Arg. ꝙ ſcholares 1. in ſcholis de eccleſijs ſuis debent hr̄e præbendas. ſup. d. 32. ſi qui. ff. ex quib. cau. maio. in integ. nec non. ff. de neg. geſt. l. 1. extra de cler. non rĕſiden. inter quatuor. 1 q. 2. ſacerdos. Sed cōtra 1. q. 2. placuit. inf. de conſec. d. 1. nemo. inf. 12. q. 2. cōceſſa. 16. q. 1. generaliter.

d ¶Subiectiſque.] ideſt, baptiſmalibus eccleſijs.

e ¶Vt magiſter.] Quid iuris ſit de magiſtris, haaes extra de magiſt. quia nonnulli, & extra de magiſt. capit. 1. quia a clericis ipſius eccleſiæ, & a pauperibus nihil petent, vt ibi dicitur. Sed nunquid magiſter iure licito poteſt facere collectam? Videtur quòd non: quia ſcientia donum Dei eſt: vnde vendi non poteſt, vt 1. quæſt 3 non ſolum. quia profeſſores iuris, & ſi honeſte accipiunt, tamen inhoneſte petunt, vt ff. de var. & extraor. cong. gl. 1. §. eſt quidem. Item quia potius debent proijcere pecuniā exemplo Cratis. 12. q. 2 gloria. §. Crates. Itē quia propter honorem adipiſcendum legunt: non propter vtilitatem aliorum, quare tanquam ſuorum negotiorum geſtores nihil ab auditoribus petere debent, vt ff. de nego. geſt. ſi pupilli, §. 2. Sed contra: qui pro tempoſe præſtat obſequium, debet conſequi beneficium, vt 12. q 2 charitatē. Item quare non poſſet magiſter vendere doctrinam ſuam, ſicut iuriſperitus conſilium, vt 14. q. 5. nō ſane? Item nonne teſtis gratis teſtatur, & tamen recipit ꝓcurationem, ideſt pecuniam procurationis nomine, vt 4. q. 3. cap. venturis, & epiſcopus gratis conſecrat eccleſiam; tamen recipere poteſt procurationem: vt extra de ſimo. cum ſit, & officium magiſtri remunerandum eſt, vt ff de donatio. Aquilius? Solu tunc petat magiſter collectam cum ei ſua pleniſſime nō ſufficiūt, vt 10. q. 3. priſcis, & 12. q. 1. epiſcopus eccleſiarum rerum Io. Ego credo quidquid dicat Io. ꝙ magiſter poteſt facere collectam de qua viuat, & procuretur, etiam ſi abūdet 2 quia epiſcopus cum conſecrat eccleſiam, & cū viſitat, recipit procurationem ēt ſi abundet, vt in decr. de ſi. cum ſit Romana. & extra de cenſi. cum Apoſtolus, & eo. tit. ſopire, nec vēdit magiſter ſcientiam, q̄ æſtimari nō poteſt: ſed pro labore ſuo ꝓmittitur ei præmiu. nam prædicator nō dicitur vendere prædicationem, & tamen petere poteſt ſuſtentationem, vt extra de præſcript. cum ex officij, & de cenſi. cum venerabilis, & 13. q. 1. §. quia ergo, & §. his ita Bar. 3.

Intelligo ... quem eſſe ... ſcholis, ſi ... aliquan... diuertat ... eundi ad ... tiā Roma ... i, vel alibi, ... um reuer ... tus: nā tūc ... diuertiſ ... de pœ. ... diuortiū ... rch. ... agiſter ꝓ... ceodo an ... ſſit colle... am facere.

2 Arg. cōtra. 10. q 5. cauēdum. iux. ti. vbi de hoc. & ibi dicam.

f ¶Aſſidue.] ideſt, horis competentibus. ſic ſupra 31 diſtinct. ſacerdotibus. ff. de cond. & demon. ſi quis ita legauerit.

3 De hoc ēt no. 1. q. 3 vēdentes, & plene extra de magiſtris. q̄ Arch.

SI quid veri.] CASVS. Manichæi dicebant, quòd ſi Orpheus, & Sybilla, & alij vates, & philoſophi gētiliū de Deo aliquid dixerunt, tantæ eſt auctoritatis quantæ ſunt verba prophetarum. Et reſpondet Augu. dicens, quod ſi quid veri ibi reperitur, valet ad conuincendum eos: ſed non vt habeatur in auctoritate ſicut verba prophetarum. Et hoc probat ſimilitudine Dæmonum, & Angelorum, qui Dæmones, licet vera dixerunt de Chriſto, non tamen ſunt tantæ auctoritatis quantæ verba Angelorum.

g ¶Si quid veri.] Argum. quod teſtes, vel inſtrumenta poſſunt pro parte rata haberi, pro parte non, vt dixi ſupra diſtin. 9. ſi ad ſacras, ſed illud verum eſt, quando reprobantur ratione perſonæ: ſecus ſi reprobentur propter dicta. Item argum. ꝙ ſi aliquid induxero pro me, ꝙ non teneor recipere contra me. ſu. d. 19. ſi Romanorum.

Inſtrumēta poſſunt pro parte approbari, & pro parte reprobari.

contra

contra Io.Sol.ſi vtor aliquo contra me,& pro me vti de beo:niſi in caſibus ſpecialibus.2.q.7.ſi hæreticus.Dic vt ibi.Bart.

a ¶Valet quidem.] Arg.eſſe argumentādum ab exemplis paganorum, & in dubiis ad ea recurrendum int.13. q.2.queſta ſup.d.21. ſubmittitur.

16.q.1.ſi clericatus,&c.vide.& 36.d.§.ecce.

g ¶In pueritia.] Arg.ꝙ aliquis pōt teſtificari de eo,qđ vidit in puerili ætate,vt hic,& de conſe. d.4. cum itaq; & c.placuit.& 26.diſt.deinde. nā & liber factus pōt teſtificari de eo qđ vidit, cum eſſet ſeruus, vt ff.de ver.ſignif.

Teſtificari pōt quis de eo qđ vidit in ætate puerili.

quidem [a] aliquid ad paganorum vanitatem reuincendā: non tamen ad iſtorum auctoritatem amplectendam.Quātum enim diſtat de Chriſti aduentu inter prædicationem Angelorum,& confeſſionem dæmoniorum [b], tantum inter auctoritatem prophetarum, & curioſitatem ſacrilegorum.

Ibidem infra.

Item Clemens Papa I.epiſt.5.ad ſuos diſcipulos.

¶Ad intelligentiam ſacrarum ſcripturarum, ſæcularium peritia neceſſaria oſtenditur. Cap. XIV.

3 RElatum eſt nobis,quod quidam in veſtris partib. commorantes aduerſantur ſacris † doctrinis:& prout eis videtur,non ſecundum traditionem [c] patrū,ſed iuxta ſenſum ſuum,docere videntur.Multas.n.quidam vt audiuimus, veſtrarum ingenioſi homines ex ijs,quæ legunt, veriſimilitudines [d] capiunt.Et ideo diligenter obſeruandum eſt; vt lex Dei cum legitur non ſecundum propriam ingenij intelligentiam legatur,vel doceatur. Sunt .n.multa verba in ſcripturis diuinis,quæ poſſunt trahi ad eum ſenſum,quem ſibi vnuſquiſq; ſpōte præſumpſit,ſed fieri non oportet.Non enim ſenſum † quem extrinſecus adulteretis,alienum [e],& extraneum debetis quærere,aut quoquo modo ipſum ſcripturarum auctoritate confirmare,ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capere veritatis.Et ideo oportet ab eo intelligentiam diſcere [f] ſcripturarum, qui eam a maioribus ſecundum veritatem ſibi traditam ſeruauit,vt ipſe poſſit ea,quæ recte ſuſcepit,competenter aſſerere.Cum.n.ex diuinis ſcripturis integram quis,& firmā regulam veritatis ſuſceperit; abſurdum non erit, ſi aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalib.ſtudijs, quæ forte in pueritia [g] attigit,ad aſſertionem veri dogmatis conferat:ita tamen,vt vbi vera didicerit,falſa,& ſimulata declinet.

† *al.ſanis.*

† *ſecundum ingenium hominum*] orig.

† *al.ſenſum extrinſecus alienum.*

Item Iſidorus in lib.3.ſententiarum de ſummo bono,c.13

¶Quare prohibetur Chriſtianus poetica figmenta legere. Cap. XV.

4 IDeo prohibetur Chriſtianus figmenta legere poetarum,quia per oblectamenta inanium fabularū mentem excitant ad incentiua libidinum. Non .n.ſolum thura [h] offerendo, dæmonibus immolatur, ſed etiam eorum dicta libentius capiendo.

Iuo p.4.c.167. Pann l.2.c.137

Diaboli vtrū cognouerūt Chrm eſſe filium Dei.

b ¶Dæmoniorum.] cum dixerunt filio Dei, ad quid veniſti ante tēpus torquere nos? Apoſtolus tn̄ in epiſtola ad Corint. vī contrarium dicere,cum dicit. Si cognouiſſent eum nunquam Dn̄m gloriæ Crucifixiſſent. Dic ꝙ ſic perfecte eum non nouerunt:tamē credebant eum filiū Dei, cum viderunt eum ambulātem ſuper aquas:cum viderunt eum eſurire,nō credebant.

RElatum.] Hæc eſt 3.pars huius d.in qua dicit,ꝙ a ſapientibus debemus audire,quę leguntur in ſacra ſcriptura. Io.de Fan.

CASVS Quidam erant, qui cum veritatis doctorem non haberent diuinam ſcripturam exponebant pro ſuæ voluntatis arbitrio: & non ſecundum traditionē ſanctorum patrum: ex ſuo ingenio quaſdam ſimilitudines capientes:quos Clemens reprehendit, oſtendens quod diuina ſcriptura non debet intelligi ſecundum arbitrium alicuius,nec extraneus ſenſus debet quæri, vel a litera alienus: licet multa ſint in diuinis ſcripturis,quæ poſſunt trahi ad varios,&diuerſos intellectus.Et ideo docet ſcientiam eſſe diſcēdā ab eo, q veritatē a ſuis maiorib.percepit: vt poſſit poſtea veritatem prædicare,& alios recte docere,& ad aſſertionem veri dogmatis artibus liberalibus poterit vti,vt falſa,& ſimulata declinet.ſeq.c.patet.

c ¶Traditionem.] Tales dicuntur transferre terminos patrum,vt 23.q.3.transferunt.

d ¶Veriſimilitudines.]ideſt,ſtatim volunt per ſimilitudines procedere in alijs,& licet per ſimilia licitum ſit argumentari 1 vt 20.d.de libellis.non tamen ſemper, vt 17.q.1 nuptiarum,& 18.q.1.ſic enim.

1 Ad hoc extra de conſt. translato.& de reſcr.iter. & de transl. inter.ext de app.vna.ff. ad l. Aq. illud.Arch.

e ¶Alienum]Niſi illud reperiatur in auctoritate,vt cū inuenimus annum poni pro die,vel econtra, vt 31.d.tenere.33.q.1.hoc ipſum.

f ¶Diſcere.] Prius enim debet diſcere quam docere,vt gnif nationem.§.vlt.2.Arg.contra,quia hæc ætas neſcit quid agat,vt C.de falſa moneta,l.1.& impubes nihil intelligitur ſcire,vt ff.de iur.& fac.igno.l.vlt.Dic quod ſi fuerit capax doli,bene poteſt de eo quod tunc vidit teſtari de puro facto : ſed de circunſtantiis,ſ qualiter quid factum ſit nō. quia in hoc facile potuit falli memoria. Io.quod ſatis credo.argu.Inſtit de inut.ſtipu.§.pupillus ff.de reg.iur.l.in negotiis.Bar.

2 Ad idem facit expreſſe,vt.ff.ad Sylla.l excipiuntur.Arc.

IDeo prohibetur]Hæc eſt 4 pars huius diſ.in qua dicit cauſam quare fuerit prohibitum ſtudere in libris gentilium.Io.de Fan.

h ¶Thura.]q d.non refert,an quod fiat, an eius ſimile,vt 11,q.3.exiſtimant.& 86.diſtinct.paſce.ff.man.l.vlt.

VT

VT ITAQVE. CASVS. Concludit Gratia.ex ſupradictis, ꝙ ſacerdotes debent ignorantiam omnino vitare: quia ſi ſacerdotes cæci & ignorantes velint ducere ſubiectos, ambo in foueam cadunt; quod probatur auctoritate pſal. Et licet quis, velit ſe excuſare auctoritate

ſed non eſt ita: qa in oẽm terrã exiuit ſonus eorum 19. diſt. ita dñs. nec excuſatur qs ꝑ ignorantiã, q pōt habere copiã peritiorũ. ff. de iuris & facti ignorãtia l. regula, vel ſi ſua prudẽtia facile potuit illud ſcire, C. de ingenuis manumiſſis, l. 3. & ff. quis ordo in bonorum poſſeſſione. ſeruetur. l. 2. § in bonorum.

Excuſantur ne hi ad quos Apoſtolorũ ꝓdicatio non peruenit?

Ex Greg. in l. 1. paſtor. c.

Vt itaque ex præmiſſis apparet, imperitia ſacerdotib. ſemper eſſe debet aduerſa: quia cum per ignorantiam cæcati alijs ducatum præſtare cœperint, ambo in foueam cadunt (Matth. 17.) *inde dicitur in pſalmo* (Pſal. 68.)*: Obſcurentur oculi eorũ*[a]*, ne videant, & dorſum*[b] *eorum ſemper incurua.] Cum enim obſcurantur illi, qui præeunt, ad ferenda onera peccatorum, facile ſequentes inclinantur. Elaborandum eſt itaq; ſacerdotibus, vt ignorantiam a ſe quaſi quandam peſtem abijciant. Licet enim ſeruus neſciens voluntatem domini ſui & non faciens, dicatur vapulare paucis* (Luc. 12.)*, non tamen hoc de omnib. generaliter intelligitur. Ait enim Apoſtolus* (1. Cor. 14.)*[Qui ignorat*[c]*, ignorabitur.] Quod de eo intelligendum eſt, qui noluit*[d] *intelligere, vt bene ageret.*

Vnde Auguſtinus ait in lib. quæſt. veteris, ac noui teſtamenti, quæſt. 67. (Pſal. 35.)

Cap. XVI.

NOn omnis ignorans immunis eſt a pœna. Ille enim ignorans poteſt excuſari a pœna[e], qui a quo diſceret, non inuenit. iſtis autem hoc ignoſci petit, qui habentes a quo diſcerent, operam non dederunt. Huiuſmodi non licet ignorare, accipiant ergo veniam, ſi conuertantur.

¶*Caput hoc in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus coniunctum eſt ſuperiori. Eſt autem reſponſio ad quæſtionem, quam præmiſit B. Auguſtinus hic verbis.* Quid eſt quod in carne poſitus Saluator ait (Luc. 23.): [Pater ignoſce illis; non enim ſciunt quid faciunt? Si enim neſciunt: quid eſt, quod ignoſcitur? maxime cum dicat rex Abimelech ad Deum (Gen. 20.): [Nunquid gentem ignorantem perdes? Non omnis ignorans immunis eſt, &c. [*In extremo autem addita ſunt nonnulla ex ipſo B. Auguſtino, quo ſententia ſit integrior.*

DISTINCTIO. XXXVIII.

1 ps. CVm itaque[f] *voluntaria ignorantia omnib. noxia ſit, ſacerdotibus eſt pericuoſa.*
Vnde in concilio Tolet. 4. c. 24. *legitur.*

e NOn omnis.] ¶A pœna.] ideſt, a peccato pro quo debet pęna, vel a pęna æterna: aliter nō congrue diceret, nec verum, ẽt cum in quolibet ignorante ſit pœna eo ipſo, ꝙ ignorat, ſecũdum Hugo.

CVm itaq;] Hæc diſt. diuiditur in tres partes. In prima intẽdit probare, quod omnes ſacerdotes, & alij maiores & minores debent eſſe inſtructi in lege diuina, & præcipue in canonica, & probat hoc per 10. auctoritates. Secunda ibi, [Quamuis.] Tertia ibi, [Sed licet] Ioa. de Fan. CASVS. Facti mentione ſu. de ignorantia in §. vt itaque & in cap. non omnis. ſupponit Grat. 38. diſt. in qua oſtendit, quod ignorantia periculoſa eſt, maxime ſacerdotibus.

f ¶Cum itaque.] Superiori d. facta fuit mentio de ignorantia: ideo magiſter annectit iſtam 38 diſt. in qua oſtendit, qđ ignorantia periculoſa eſt, maxime ſacerdotibus. Notandum eſt ergo, quod ignorantia iuris alia eſt iuris naturalis, alia ciuilis, vel canonici. Ignorantia iuris naturalis neminẽ excuſat. ſi eſt adultus, vel diſcretus: quia in his parum intereſt decipere, vel decipi poſſe, vt 16. q. 1. ſi cupis. de hac dicitur, Ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis, vel canonici neminem excuſat, vt infra. ea. ſi in laicis. &c. quæ ipſis. aliquos tamen excuſat, vt milites, mulieres 1, ruſticos, minores. Ioan. damno tamen vitando nulli nocet, vt ff. de iuris & facti igno. error, in fi. niſi in ijs quæ introducta ſunt ad rigorem iuris conſeruandum, vt in conſtitutione, quis quis in tantam. C. vn. de vi. & præſcriptionibus. Barto. Ignorantia facti alia probabilis. & hæc excuſat: quia etiam peritiſſimos fallit, vt infra 1. quæſt. 1. ſi quis a ſimoniacis & 9. quæſt. 1. ordinationes alia eſt craſſa & ſupina, vt cum quis ignorat id quod publice factum eſt in ciuitate. hæc neminem excuſat. vt 16. diſt. quod dicitis. 12. quæſt. 2. qui & humanis. Hoc plenius inuenies 1. q. 4. §. vlt. in fin.

Ignorãtia iuris eſt multiplex.

1 De hoc legi. & no. 22. q. 4. illicitũ. fęminas tñ nō in oībus excuſat ignorantia: ſed in quibuſdã, vt no ff. de iuris & fa. ig. l. regula. in princ & C eo. tit. l. fi. ignorantia facti eſt multiplex.

ctoritate Euangelii dicentis, Seruus neſciens voluntatem domini, &c. non tamen prodeſt, & hoc probatur auctoritate Apoſtoli. Qui ignorat, &c. quod debet intelligi de eo, qui inuenit a quo potuit diſcere: alias punitur. quod probatur auctoritate Auguſtini. Non omnis, &c. Sequens capitulum patet.

c ¶Oculi eorum.] ideſt, prælati 1, qui regunt alios. ADDITIO. vt 39. d. §. ecce in fi.

1 Alias oculi eorum. ſ. prælatorũ, qui, &c.

b ¶Dorſum.] ideſt, ſubditos qui ſuſtentari debent a prælatis quaſi in dorſo: vel quia ſequuntur dorſum ipſorum. vndecima q. 3. præcipue.

c Qui ignorat.] .i. qui negligit ſcire, vel contẽnit ſcire ADDITIO. Nam ignorantia quæ eſt ex culpa. nocet. 28. q. 1. §. ex his.

d ¶Qui noluit.] Vr̃ ergo, ꝙ illi ſint excuſati ad quos ꝓdicatio Apoſtolorũ non peruenit, vt 82. d. ꝓpoſuiſti:

¶Sacerdotibus maxime ignorantia vitanda eſt. Cap. I.

IGnorantia mater cunctorum errorum maxime in ſacerdotib. Dei vitanda eſt, qui docendi officium in populis ſuſceperũt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas frequenter admonet Paulus Apoſtolus dicens ad Timotheum[a] [Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ;] & [ſemper permane in his.] Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones, vt omne opus eorum in prædicatione, & doctrina conſiſtat: atque ædificent cunctos tam fidei ſcientia, quam operum diſciplina.

Burc.l.1.c.110. Iuo p.9.c.202. Anſ.l.7.c 134. 1.Tim 4. Ibidem inferius. Conc. Are.l.4.c.3. Burc l.2.c.157. Anſ.l.7.c.113.

Item ex eodem Tolet. 4 c.25.

¶Officialem libellum, ab epiſcopo accipiant presbyteri. cum ordinantur. Cap. II.

QVando presbyteri in parochijs ordinantur, libellũ officialem[b] a ſuo ſacerdote[c] accipiant, vt ad eccleſias ſibi deputatas inſtructi ſuccedant; ne per ignorantiam etiam in ipſis diuinis ſacramentis offendãt. Cum verò ad Litanias[d], vel ad concilium[e] venerint, rationem epiſcopo ſuo reddant, qualiter ſuſceptum officiũ celebrent, vel baptizent.

Iuo p. 3.c.129. Anſ.l.7.c.113. Iuo p 3.c.129. Pann.l.3.c.23.

Item Leo epiſcopus ad clerum & plebem Conſtantinopolitanæ vrbis epiſt.22.

¶Inſcitia ſacerdotum nec excuſatione digna eſt, nec venia. Cap. III.

SI in laicis[f] vix tolerabilis videtur inſcitia; quanto magis in ijs, qui præſunt, nec excuſatione digna eſt, nec venia?

Anſ l.7.c.119. Poly.l.4.tit.4.

Item Cæleſtinus vniuerſis epiſcopis per Appuliam, & Calabriam conſtitutis, epiſt.3.

¶Canones non licet ſacerdotibus ignorare.

Cap. IIII.

NVlli ſacerdotum liceat canones[g] † ignorare, nec quicquam facere quod patrũ poſſit regulis obuiare. Quæ enim a nobis res digne† ſeruabitur; ſi decretal ũ norma conſtitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangatur?

Burc.l.2.c.160. Iuo p 6 c. 251. Anſ l.7 c.108. Poly.l.4 tit. 4.

† *al. ſuc canones.* † *al. digna.*

Item ex dictis Auguſtini.

¶Quæ ſint ſacerdotibus neceſſaria ad diſcendum. Cap. V.

Burc l.2.c.2.& l.19. cap.8. Anſ.l.7.c.109. Poly.l 4 tit.31. Iuo p.6.c.22. Pann.l.3.c.24.

QVæ ipſis ſacerdotib. neceſſaria ſunt ad diſcendũ[h];

IGnorantia] CASVS. Docet hic concilium Tolet. ꝙ ignorantiam ſacerdotes Dei debent vitare, q̃ mater eſt cũctorũ errorũ: & iõ maxime in ſacerdotib. eſt vitanda. Vnde ſacras ſcripturas legere debent, quibus populos ſibi commiſſos valeant erudire tam in ſcientia fidei quam in moribus: & hoc probatur auctoritate Apoſtoli dicentis: Attende lectioni, &c.

a ¶Ad Timotheũ] Arg. quod vni dr̃ ad omnes extenditur, vt 24.q 1.quodcunque & 16.q.1.prædicator.61 d miramur de pœnit.d.1.§.his auctoritatibus 1. C. de diuer. reſcr.l.1.ff. de pac.iuriſgẽtium. § pactorum. argum. contra 25.diſtinctio. qualis.

1 Verſi. nunc aũt. alias eſt 6. ad idẽ de conſecr.diſt. 4.proprie.

QVãdo. CASVS. Docet. concilium Toletan. quod quando epiſcopi ordinant presbyteros in capellis, debent eos docere qualiter officia debeant celebrare, ne per ignorantiam in diuinis ſacramentis offendãt. & cũ ad litanias venerint, vel ad concilium, debent epiſcopo ſuo reddere rationem qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint. ſequens cap. patet

b ¶Officialem.] In quo continetur officium eccleſiaſticũ.

c ¶A ſacerdote] i. eſt, epiſcopo.

d ¶Ad litanias.] id eſt in rogationibus. Et ſic patet, ꝙ omnes ſacerdotes veniẽt ad cathedralẽ eccleſiã in feſto rogationũ ſic infra de conſe.d.3 c 3. de cõſe.d.1.quòd hoc.

Proceſſiones rogationum.

e ¶Vel ad cõciliũ.] Sic patet, quod conuentus quem habet epiſcopus cum clericis ſuis, dicitur cõcilium. vt 18.q.2. abbates.2.q.2.placuit 18. d.propter, &c. placuit.

f SI in laicis.] Videt ergo quod laici habebunt peritiam iuris maxime ſi ſint iudices, cum teneantur ferre ſententiam in ſcriptis, vt dixi 20.d.§.1. Sed poteſt intelligi de iure cõſuetudinario, vel de iure naturali, in quo periculoſa eſt ignorautia, vt 16.q.1.ſi cupis 1.

Laici iuris peritiam debent habere 2 Vel dic, ꝙ hoc poteſt intelligi de illis laicis, q in dignitate ſunt conſtituti, de quibus habetur exẽplũ 59. diſtin. ſi officia. Arch.

NVlli ſacerdotum.] CASVS. Multi populi normam canonum & decretorum non ſeruabant, & epiſcopi cum canones ignorarent, eos non corrigebant. Præcepit ergo Cœleſtinus, vt nulli epiſcoporum liceat canones ignorare quatenus cum fuerit neceſſe, corrigant delinquentes.

g ¶Canones] Pœnitentiales ſi intelligis de ſacerdotibus, vt 26.q.7.tempora. ſi intelligis de epiſcopo, planũ eſt, vt 23.d. qui epiſcopus.

QVæ ipſis. CASVS. Octo exponit in hoc capitulo Auguſtinus, quæ ſunt ſacerdotibus neceſſaria, ad hoc, vt ignorantiam vitent: ſcilicet librum ſacramentorum, &c. de quibus octo ſi vnum defuerit, vix ſacerdotis nomen habebit.

3 Ad idem 61. diſt. ſtatuimus. & extra de cõſan.& affi.c.1. in fin. & inf.eo oẽs.

h ¶Ad diſcendum.] Supple hæc ſunt.

a ¶Sa-

a ¶ Sacramentorum.] ideſt, Miſſale.
b ¶ Computus.] Quo addies & menſes.
c ¶ Si vnum.] Arg. quod vbi plura requiruntur ex neceſſitate, ſi vnũ ex his deeſt, nihil agitur, vt de conſec. diſt. 4. in ſynodo. 22. q. 2. animaduertendum, ſic qui offendit in vno factus eſt reus omnium, vt de pœn. diſt. 5. conſideret. & eſt ſimile 1. C. de teſta. ſi vnus. & ff. de tranſa. cum hi §. ſi prator. Arg. contra 30. q. 5. aliter. ff. de vent. inſpicien. l. 1. in fi. 2.
d ¶ Vix.] Quia vbi res deeſt, nec nomen habebitur, vt 68. d. choriepiſcopi. 7. q. 1. factus. C. de ſer. à nullo. 35. q. 7. quid eſt.

1 Scilicet a principio gl. 2 Hic adde quod leg & not. 23. q. 5. c. 2. in glo 2. 23. diſt. quorũdã. Arch.

ideſt liber ſacramentorum[a], lectionarius, antiphonarius, baptiſterium, computus[b], canon pœnitentialis, pſalterium, homiliæ per circulum anni Dominici diebus, & ſingulis feſtiuitatibus aptæ. Ex quibus omnibus ſi vnũ[c] defuerit; ſacerdotis nomen vix[d] in eo conſtabit: quia valde periculoſæ ſunt euangelicæ minæ; quibus dicitur. [Si cæcus cæco ducatum præſtet: ambo in foueam cadunt.]

Matth. 15.

¶ *Cæteri etiam collectores Auguſtinum citant. Fere autem omnia hæc habentur in pœnitentiali Bedæ, & in libro de officijs eccleſiaſticis, & alibi.*

Item ex 7. ſynodo, c. 2.

¶ Quæ oportet ſcire eum, qui epiſcopus eſt ordinandus. Cap. VI.

Pſal. 118. Mutatus eſt periodi ductus. Iuo p. 5. c. 372.

OMnes pſallentes repromittimus[e] Deo, [In iuſtificationibus tuis meditabor; non obliuiſcar ſermones tuos.] Quod omnes quidem Chriſtianos obſeruare ſaluberrimum eſt; ſed præcipue hos, qui hierarchicam conſecuti ſunt dignitatem. Vnde definimus omnem, qui ad epiſcopatus prouehendus eſt gradum, modis omnibus pſalterium[f] noſſe; vt ex hoc & omnis clerus, qui ſub ipſo fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autẽ diligenter à metropolitano, ſi in promptu habeat legere ſcrutabiliter, & non tranſitorie tam ſacros canones, & ſanctum Euangelium, quàm diuini Apoſtoli librum, & omnem diuinam ſcripturam; atque ſecundum mandata Dei cõuerſari, & docere populum ſibi commiſſum. Subſtantia[g] enim ſummi ſacerdotij noſtri ſunt eloquia diuinitus tradita, ideſt vera diuinarum ſcripturarum diſciplina, quemadmodũ magnus perhibet Dionyſius. Quod ſi diſceptauerit[h], & ita libenter facere; & docere minime ſpoponderit; nullatenus conſecretur. Ait enim prophetice Deus: [Tu ſcientiam repuliſti; & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.]

Cap. 1. ecc. Hierarchiæ.

Oſeæ 4.

Item ex concilio Carthaginienſi 3. c. 3.

¶ De eodem. Cap. VII.

PLacuit †, vt ordinandis epiſcopis, vel clericis prius ab ordinatoribus ſuis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur[i]; ne ſe aliquid contra ſtatuta concilij feciſſe pœniteat †.

† Pro declaratione huius cap. vide Ale. de Imo. in l. ſi quis. C. de pact. & §. igitur ordinandus. in authen. non oper. epiſc.

† al. pœniteat] al. egerint.

Item Zepherinus Papa epiſt. 1. ad epiſcopos Siciliæ.

¶ Sacræ ſcripturæ inhærentes non obſcurantur iniquitate mundana. Cap. VIII.

SIcut ſtellas cęli non extinguit nox; ſic mentes fidelium, firmamento[k] inhærentes ſanctæ ſcripturæ, nõ obſcurat mundana[l] iniquitas.

Item Hieronymus ad Euſtochium in prooemio comment. in Eſaiam.

OMẽs pſallentes.] CASVS. in hoc capitulo ſtatuit ſynodus, vt omnis qui ad epiſcopatum promouendus eſt pſalteriũ ſciat, vt ex eo omnis clerus, qui ſub eo fuerit, inſtruatur: & tẽpore ſuæ ordinationis debet metropolitanus ordinandum epiſcopum interrogare, ſi ſciat legere canones ſacros: & omnẽ diuinam ſcripturam: & ſi inuenitur ignorans, repellatur. Et hoc probatur auctoritate prophetæ dicentis: Tu ſciẽtiã repuliſti, &c. Si vero legere & alia ſupradicta ſcierit, niſi promittat ſe ſecũdum illa victurũ, non ordinetur. Quæ ſequuntur, plana ſũt vſque ad capitulum, quamuis

e ¶ Repromittimus.] Ideſt, videmur nos obligare, cum dicimus illa verba: In iuſtificationib. tuis meditabor.
f ¶ Pſalterium.] 85. diſt. archidiaconum 3. 22. diſtinctione, qui epiſcopus.
g ¶ Subſtantia.] Ideſt, de ſubſtantia ſacerdotij videt̃ eſſe, quod ordinandus habeat ſcientiam.
h ¶ Si diſceptauerit.] Ideſt, ſi contradixerit.
i PLacuit] ¶ Inculcentur.] ſimiliter cum nouum celebratur conciliũ, vt 18. diſtinctio. decernimus. 11. quæſt. 3. curæ.

3 al. incipit, Florentinũ.

K SIcut ſtellas.] ¶ Firmamẽto.] Ideſt, meditationi & lectioni, Hug.
l ¶ Mundana.] Vnde dicitur. Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis, de conſecr. diſt. 5. nunquã. Hug. & Lauren.

a SI iuxta. ¶ Sapientiam.] Sic argumentatur: Chriſtus eſt ſcientia: ergo qui ignorat ſcientiam. ignorat Chriſtum 1, & intellige de tali ignorantia, quæ contemnit diſcere. ſu proxi. cap. ſi. Ioan.

b QVi ea.] ¶ Sapiuntur.] Ideſt, approbantur.

¶ Ignorat.] Intellige de eo qui contemnit ſcire, vel de eo qui de facili ſcire poſſet, ſi habuiſſet tractatum cũ peritis, vt C. de inge. ma. l. 3. ſup. d. proxi.

SED LICET. Supra dictum eſt, ꝙ presbyteri debent ignorantiam euitare: ſed licet quandoque per ignorantiam peccent in grammatica, non tamen propter hoc ſunt à grammaticis, ideſt, ſcholaſticis deſpiciendi, quoniam vitia ſunt magis præcauenda quàm verba. Sedulo.

1 Adde quæ tenent ſcire Chriſtiani ad beatitudinem conſequẽdam. not. Bald. in gl. ſup rubr. C. de ſum. trini. Inno. & Io. And. in c. 2. § pro defectu. de renuncia.

¶ Ignorantia ſcripturarum eſt ignorantia Chriſti. Cap. IX.

SI iuxta Apoſtolum Paulum, Chriſtus Dei virtus eſt, Deique ſapientia, & qui neſcit ſcripturas, neſcit Dei virtutem, eiuſque ſapientiam [a], ignoratio ſcripturarum, ignoratio Chriſti eſt. 1. Cor. 1.

Item Gregorius in paſtorali par. 1. c. 1.

¶ A Domino ſciuntur, vel ignorantur, qui ea quæ Dei ſunt ſapiunt, vel ignorant. Cap. X.

QVi ea, quæ Dei ſunt α, ſapiunt à Dño ſapiuntur [b]: & qui ea, quæ Dei ſunt neſciunt, à Deo neſciunt, Paulo atteſtante, qui ait, [Si quis ignorat [c], ignorabitur, *Item.* Quicũq; ſtultus eſt in culpa, erit ſapiẽs in pęna

1. Cor. 14.
Lib. Moralium 15. c. 23. mutato verborum ordine.

α ¶ Dei ſunt.] *In loco indicato legitur:* Qui ea, quæ ſunt Domini neſciunt, à Domino neſciuntur, Paulo atteſtante, &c.

Item Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentiũ, c. 17.

¶ Non qui aliquid neſcit, ſed qui putat ſe ſcire, quod neſcit, errare probatur. Cap. XI.

2 QVamuis errare † [d], quanta poſſumus cura, cauendum ſit, non ſolum in maioribus, verum etiam in minoribus rebus, nec ſi rerum ignorantia poſſit errari; non tamen conſequens, vt continuo erret quiſquis aliquid neſcit, ſed quiſquis ſe exiſtimat ſcire quod neſcit. Pro vero quippe approbat falſum: quod eſt erroris proprium. Veruntamen in qua re quiſque erret, intereſt plurimum. Nam in vna eademque [e] re, & neſcienti ſciẽs, & erranti non errans recta ratione præponitur. In diuerſis autem rebus; id eſt, cum iſte ſcit alia, ille alia; & iſte vtiliora, ille minus vtilia, vel etiam noxia: quis non in eis, quæ ille ſcit, ei præferat neſcientem? ſunt enim quædam, quæ neſcire quàm ſcire [f] ſit melius.

Senten. l. 3. diſ. 38. c. illud.
† al. error. q. p. c. cauendus] orig.

3 *Sed licet per ignorantiam grammaticæ artis aliquid vitioſum proferant epiſcopi, vel presbyteri, non tamen ideo à ſcholaſticis ſunt deſpiciendi; quia morum vitia magis quàm verborum ſunt præcauenda.*

Vnde Auguſtinus in libro de catechizandis rudibus, cap. 9.

¶ Non contemnant ſcholaſtici eccleſiaſticam ſimplicitatem. Cap. XII.

SEdulo monendi ſunt ſcholaſtici α, vt humilitate induti – Iuo p. 6. c. 383.

QVamuis.] Hæc eſt ſecũda pars huius diſt. in qua dicit, quod illi errant, qui falsa pro vero approbant, vel econtrario. Io. de Fan.

CASVS. Quidam cõtra Aug. ita argumẽtabatur: non poteſt quis errare niſi ignorantia rerum. ſed oĩs ignorãtia eſt neſciẽtia: ergo quicunque neſcit errat. Dicit Auguſt. ꝙ ignorãtia eſt vitanda in maioribus. & ĩ minoribus: nõ tamen ſequitur, ꝙ quicunque neſcit, erret. Sed ille dicitur errare, qui putat ſe ſcire quod neſcit: & qui falſum pro vero aſſerit. Veruntamen multum refert in quib. rebus quis erret. Nam ſi in re honeſta, & quæ ad ſalutem animæ proficiat quis erret, ſciẽs præponitur neſcienti, & non errans erranti. In rebus autem diuerſis ſi iſta ſint vtilia, illa inutilia & noxia: in noxijs neſciens præponitur ſcienti: quia talia melius eſt neſcire quam ſcire.

d ¶ Errare.] Errare enim eſt aliud pro alio putare, vt 22. q. 2. in quibus 2.

e ¶ Eademque.] in his quæ ſpectant ad ſalutem animę nihil intereſt decipi vel decipere, vt 16. q. 1. ſi cupis.

f ¶ Quàm ſcire.] Hic videtur quòd bonũ ſit ignorare mala, vt 32. diſt. hoſpitalium. Sed contra. omnis ſcientia à Deo eſt 3, ut 37. diſt. §. hinc. & bonum eſt ſcire mala, ut ea vitemus, ut ſup. d. proxi. qui. de menſa. &c. ſi quid veri. Dic ꝙ omnis ſcientia bona eſt. ſed dicitur aliqua ſcientia mala, quia mala eſt, illi, cui dat occaſionem peccandi: ſicut Adæ fuit malum pomum paradiſi, vt 2. q. 3. quod ergo, & Iudæ buccella, vt 1. q. 1. §. opponitur. ver. nec mirum de conſecra. diſt. 2. & ſancta.

2 Adde qualiter errare, ignorare, neſcire titubare differunt, no. gl. ſup. rubr. ff. de iur. & fac. igno. & in l. de ſtat. ff. de teſta.

3 Arg. cõtra. 26. q. 2. qui fine. & q. 5. epi. in prin.

Scientia aliqua dicitur mala.

SEdulo.] CASVS. Quidam prælati per ignorãtiã grãmaticæ lectionis Deum cum ſolœciſmo & barbariſmo inuocabãt: & pp hoc à peritis ſcholaſticis deſpiciebant. quare q̃ſitum fuit ab Auguſtino, an hoc debere nt facere? Et rñdet ꝙ non. & hoc probatur tribus rõnibus: Prima eſt, quia diſerta lingua ſcholaſticorum caſto cordi non debet præponi. Secunda eſt, quia ſcientia præponitur uerbis, ſicut animus corporis: & ſicut prudens

Chriſtiana, diſcant non contemnere, quos cognouerint morum vitia, quam verborum amplius deuitare; & cordi caſto linguam exercitatam nec conferre audeant; quam etiam præferre conſueuerant. *& infra.* His etiam maxime vtile eſt noſſe ita eſſe præponendas verbis ſententias [a], vt præponitur animus corpori. Ex quo ſit, vt ita malle debeant veriores, quam diſertiores audire ſermones; ſicut malle debent prudentiores, quam formoſiores [b] habere amicos. Nouerint etiam non eſſe vocem ad aures Dei, niſi animi affectum. Ita enim non irridebunt, ſi aliquos antiſtites, & miniſtros eccleſiæ forte animaduerterint, vel cum barbariſmis, & ſolœciſmis Deum inuocare; vel eadem verba, quæ pronunciant non intelligere [c], perturbateque diſtinguere: non quia iſta minime corrigenda ſunt; vt populus ad id, quod plane intelligit, dicat [d], Amen [e]: ſed quia † piè toleranda ſunt ab eis, qui didicerunt, vt ſono [f] in foro, ſic voto in eccleſia benedici. Itaque [g] forenſis illa [h] nonnunquam forte bona dictio [i], nunquam tamen benedictio dici poteſt.

† *al. tamen.*] orig.

a ¶Scholaſtici.] *Vox iſta abeſt ab originali. Sed in eo hæc præcedunt.* Sunt item quidam de ſcholis vſitatiſſimis grammaticorum, oratorumque venientes; quos neque inter idiotas numerare audeas, neque inter illos doctiſſimus quorum mens magnarum rerum eſt exercitata quæſtionibus. His ergo, qui loquendi arte cęteris hominib. excellere videntur, cum veniunt, vt Chriſtiani fiant, hoc amplius, quam illis illiteratis impartire debemus, quòd ſedulo admonendi ſunt, vt humilitate, &c.

Item Gregorius ad Leandrum epiſcopum Hiſpalenſem, in præfat. Moral. ad finem.

¶De eodem. Cap. XIII.

INdignum vehementer exiſtimo, vt verba cœleſtis oraculi reſtringam ſub regulis Donati.

¶*Hoc, & duo ſequentia capita abſunt a multis antiquis exemplaribus, neque gloſſam habuit.*

[*Item Auguſtinus de vera religione, c. 49. & 50.*

PALEA. Cap. XIIII.

LOcutio diuinarum ſcripturarum ſecundum cuiuſque linguæ proprietatem accipienda eſt. Habet enim omnis lingua ſua quædam propria genera locutionum; quæ cum in aliam linguam transferuntur, videntur abſurda.

[*Item Hieronymus ad Pammachium, epiſt. 52. cuius initium eſt, Chriſtiani interdum pudoris eſt.*]

PALEA. Cap. XV.

ECcleſiaſtica interpretatio, etiam ſi habet eloquij venuſtatem, diſſimulare eam debet, & fugere †; vt non otioſis philoſophorum ſcholis, paucíſque diſcipulis; ſed vniuerſo loquatur hominum generi.

† *al. non fugere.*

Item Clemens Papa, epiſt. 3.

¶Propter opprobrium ſenectutis, a paruulis, & a minimis non erubeſcat diſcere epiſcopus.

Cap. XVI.

NVllus epiſcopus † propter oppro-

† abeſt ab originali.

prudens amicus formoſo præponit. Tertia eſt quia Deus magis inſpicit affectum quàm vocem, ignorãtia tñ talis eſt reprehendenda ſed ab his toleranda qui didicerũt. quia ſicut ſonus in foro, ita votũ in eccleſia benedicitur.

a ¶Sententias.] Nota, quod magis cõſideranda eſt ſnĩa quam verba, vt 1. q. 1. marchion, 22 q. 5. humanæ. de conſec. di. 4. retulerunt. & ſi non ſanctificatur, & potius mens eſt cõſiderãda quàm verba, vt 23. q. 1. paratus. Arg. cõtra extra de ſponſa. ex literis. Solũ non eſt a verbis recedendum, niſi ex verbis prauus generet intellectus: & tũc verba ſunt interp̃tãda.

Snĩa potius quam verba attendi dẽt.

b ¶Quam formoſiores] vñ Seneca. Infirmus nõ q̃rit medicum eloquentem, ſed curare ſcientẽ.

Seneca.

c ¶Intelligere.] Ar. quod nõ eſt deponẽdus aliq̃s pp imperitiã. 2. vt 10. q. 1. placuit.

Imperitia nũ faciat quem deponi.

2 Ad idem 73. d. epiſcoparum in fi. 25. q. 2. ĩ Galliarũ in fin.

d ¶Dicat.] Arg. contra extra de fi p̃sbyte. p̃poſuit. 7. q. 1. illud. ſed nec hic populus reſpõdet, Amẽ, officiãdo eccleſiam vel Miſsã. Et ita vr̃, quod nec ſine miniſtro põt presbyter Miſſam dicere, licet H. dixerit, quod bñ poſſit cum populo tãtum eccleſiam officiare.

3 Presbyter an ſine miniſtro poſſit celebrare.

e ¶Amen.] Videtur ergo ſufficere, ſi populus reſpondeat ſacerdoti in Miſſa 4. & ſic eſt cõtra 7. q. 1. illud. Sed dic, quod ñ reſpõdet populus officiando Miſſam.

4 Dicit Hugo, quod quidẽ verũ eſt, ſed hoc nõ colligitur hic. non. n. dicĩt quod populus ſic reſpondeat officiãdo, &c. vt ſequitur. de hoc ſup. in glo. præced. Archid.

f ¶Vt ſono] Hoc eſt dicere, ſicut i cõcione laici compoſitos ſermones & politos conſiderant: ſic viri eccleſiarum votũ & intentionẽ cõſiderare debẽt ſacerdotis.

g ¶Itaque.] i. quis.

h ¶Illa.] Concio.

i ¶Bona dictio.] Nominetur: non tamẽ põt dici benedictio. 28. d presbyterum.

N VII'.] CASVS. Quidã epiſcopi de-

CATHOLIC UNIV... OF AMERICA LIBRARIES Washington, DC.

dedignabantur diſcere à iuuentibus vel ignobilibus propter opprobrium ſenectutis, vel nobilitatem generis? quos Clemens reprehendit, dicēs ꝙ potius ſunt mēbra diaboli quā Chriſti: & potius ſunt infideles ꝙ̃ fideles.
a ¶ Opprobriū.] Et dicit Auguſtinus. Ego ſenex à puero nōdum anniculo paratus ſum edoceri vt 24. q. 3. ſi habes. & ſtult⁹ eſt, ꝗ bona quę videt diſcere cōtemnit, ut 22.diſt.de Conſtātinopolitanæ & ſi vnum pedē haberem in ſepulchro alium extra, adhuc vellē diſcere ut ff.de fideicom. lib. apud Iulianū. Vnde Seneca, Nulla ætas ſera eſt ad diſcendum.

Incitatio optima ad diſcendum.

Seneca.

g Extrinſeca.] Debet.n.cautus circa ſua negotia eſſe, ut 23. di. qui epiſcopus. & eſt ſimile 86.diſt. fratrum. Ioannes.

Portet] Hęc diſ. diuiditur in ſex partes, in quarum prima probat primo & principaliter,

brium[a] ſenectutis, vel nobilitatem generis à paruulis, vel minimis† eruditis, ſi quid fortè eſt utilitatis, aut ſalutis, inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit, & diſcere, atque agere bona recuſat; magis diaboli, quam Chriſti membrum eſſe oſtenditur, & potius infidelis, quam fidelis monſtratur.

†al. minus.

DISTINCTIO. XXXIX.

Ecce[b] plenariè monſtratū eſt, quòd ſacerdotes oportet literarum tam ſacrarum, quā ſæcularium eſſe peritos. Nunc quęritur, an ſæcularium negotiorū oporteat eos habere peritiam[c]. Hāc plātis eſſe neceſſariā multis rationibus probatur. Debēt namque prælati ſubditis nō ſolum ſpiritualia, ſed etiā carnalia ſubſidia miniſtrare, exemplo Chriſti, qui turbas ſequentes non ſolum uerbo docebat, ſed etiam uirtute ſanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem prælati hæc omnia planè poſſint perficere, ſæcularium negotiorum oportet eos habere ſolertiam[d]: ut eorum cautela & eccleſiæ ſeruentur indemnes, & cuique neceſſaria pro ſuo modo[e], miniſtrentur. Vnde quidam in epiſcopum electus, a Beato Gregorio pro ſua ſimplicitate repellitur, ne eius occaſione res eccleſiæ dilapidarentur. Sic enim ſcribit Gregorius clero, & nobilibus Neapol. lib. 8. epiſt. 40.

Ecce.] hęc diſt. breuis eſt: & ideo nō diuidit.
b ¶ Ecce.] In tribus ſupradictis diſt. demonſtratum eſt, epiſcopum debere eſſe, prudentē in literis, tam diuinis ꝙ̃ ſæcularib. Nunc vero in hac 39. diſt. oſtendit ꝙ oportet epm̄ eſſe prudentem in negotijs ſæcularibus, ut ſua cautela reddant eccleſiæ indemnes, cuique neceſſaria ꝓ ſuo modulo miniſtrent: & hoc exēplo Dñi, ꝗ tribus ſequentes non ſolum verbis ſpiritualibus, ſed ēt corporalibus alimētis reficiebat: quam peritiam quia Petrus diaconus nō habuit eſt à dignitate repulſus, ad quam fuerat electus, vt probat ſequens c. quod per ſe patet.

Ep̄s debet eſſe prudēs in negotijs ſęcularibus.

¶ Sæcularium negotiorum imperiti non ſunt in epiſcopos ordinandi. Cap. I.

PEtrus diaconus, quem a vobis electum aſſeritis omnino (vt dicitur) ſimplex eſt[f], & noſtis, quia talis hoc tēpore in regiminis debet arce conſtitui, qui non ſolū de ſalute animarum, verum etiam de extrinſeca[g] ſubiectorum vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus.

Anſ. l. 6. c. 1. Poly. l. 2. tit. 1.

DISTINCTIO XL.

Oportet[h] quoque epiſcopum eſſe ornatū, &

1. Timoth.

c ¶ Habere peritiā.] p. 1. Et ita hoc eſt adhuc de illo capitulo, de quo tractatur 39. di. ſcilicet, oportet. epiſcopum eſſe Prudentem: ſecundum Hug. & Lau.
d ¶ Solertiam.] Ideſt, induſtriam & ſolicitudinem. Solers enim antiquitus dicebatur qui erat omni bona arte inſtructus. Et dicit ſolers, quòd ſit ſolicitus in arte & vtilis; ſecundum Papiam.
e ¶ Pro ſuo modo.] Quia plus quandoque conferendum eſt uni quam alteri, vt 1. q. 2. cleric. 12. q. Vulterranæ. extra de præb de multa in fi.
f PEtrus. [Simplex eſt.] Quædā eſt ſimplicitas, quæ eſt contraria dolori: & illa eſt bona, vt 16. q. 1. ſi cupis. ſed hic vocat ſimplicitatem negligentiā ſiue ſtultitiam, vt 36. diſt. in prin. illa enim impedit promouendum, vt hic. & arg. 74. diſt. epiſcoporum. ſed promotum non deijcit: ſed datur ei coadiutor, vt 7. q. 1. quia frater. & 12. q. 2. vobis tamen iſte Petrus non tantum propter ſimplicitatem fuit remotus, ſed etiam quia ſolidos dedit ad vſuram, vt 47. diſt. de Petro.

Simplicitas eſt duplex. 12. q. 7. ſācta quippe ruſticitas, i. ſimplicitas. Aliquando eſt ſimplicitas cōtraria difficultati. C. de fu. l. vl. in fin. Inſt. de fideicō hęredi. §. quia Arc.

ter, quòd ornatus debet eſſe ſacerdos, & omnes alij clerici, vt honorem faciant ſuis cathedris & dignitatibus. & hoc probat per quatuor aucto. Secunda ibi, [Homo Chriſtianus.] Tertia ibi, [Si Papa.] Quarta ibi [Ante omnia.] Quinta ibi, [illud] Sexta ibi, [Multi,] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 40. diſtin. in qua proſequitur quintum c. Apoſtolicæ regulæ, ſcilicet, oportet epiſcopū eſſe ornatum. ſed per ornamenta virtutes intelliguntur: & hoc probatur auctoritate Pſal. & exemplo ſacerdotum ueteris teſtamenti. qui varijs ueſtibus vtebatur, ꝙ̃ deſignant veſtes interiores, ſcilicet uirtutes & bonos mores, quibus ſuæ cathedræ conferant decorem, quem ab eo non accipiunt: nec intelligant ſibi licentiam peccandi cōceſſam ex dignitate ſibi data, ſed neceſſitatem bene viuendi. quod probat ſeq. c. a.

h ¶ Oportet.] Hic proſequitur cap. Apoſtolice regulæ opor-

oportet epiſcopum eſſe ornatum. Eſt autem duplex ornatus, exterior, & interior. Exterior ornatus conſiſtit in grauitate, & inceſſu, & in habitu, & in temperantia cibi & potus. de iſto ornatu agitur in proxima ſeq. diſt. Interior ornatus eſt virtus & de hoc agitur hic: & oſtēdit

tiæ, quam per bona opera acquiſiuit: verumtamē nullus debet dubitare ſanctum eſſe quem apex tantę dignitatis attollit: in quo ſi bona propria deſint, ſufficiunt merita Petri, vt bonæ opinionis habeatur. Quæ ſequuntur uſq. ad cap. ſi Papa. plana ſunt.

hoſpitalem. Ornamenta epiſcopalia virtutes debēt intelligi, quæ a Domino eis repromittūtur, cum dicitur [Sa-
Pſal 131. *cerdotes eius induam ſalutari.] Vnde in veteri teſtamē-*
Exo. 28. *to varijs veſtib. ex pręcepto Domini ſacerdotes ornati leguntur, quia multimodis virtutibus debet ſplēdere vita pontificis vt gradui conferat decorē, quem ab eo nō accepit. Non enim loca, ſed vita, & mores ſanctum faciūt ſacerdotem. Vnde ex ſuſcepto officio non licētiam peccādi, ſed neceſſitatem bene viuendi ſe nouerint aſſecutos.*

Symmachus Papa ait.

Poly. l. 4. tit. 7.

¶ Officium ſacerdotij non confert, ſed adimit peccandi licentiam. Cap. I.

NOn nos beatum Petrum, ſicut dicitis, à Domino cū ſedis priuilegijs, vel ſucceſſores eius, peccandi iudicamus licentiam ſuſcepiſſe. Ille perennem meritorum [a] dotem cum hæreditate [b] innocentię miſit ad poſteros. Quod illi cōceſſum eſt pro actuum luce [c]. ad illlos pertinet, quos [d] par conuerſationis ſplendor illuminat. Quis enim [e] ſanctum dubitet eſſe, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo ſi deſunt bona acquiſita per meritū, ſufficiūt, quæ à loci deceſſore pręſtātur. Aut enim claros ad hæc faſtigia erigit; aut, qui eriguntur illuſtrat [f].

¶ *Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, eſt in libro. quem pro Simmacho Ennodius ſcripſit: iureq. Symmachi nomine citatur, quod eum librum Symmachus & vniuerſa quinta ſynodus pro cauſa Symmachi habita ſic approbarunt, vt parem ei cum ſynodis, & Apoſtolicis decretis auctoritatem tribuerint.*

Item Hieronymus ad Heliodo rum epiſt. 1.

Infra 2. q. 7. c. non omnes.
Poly. l. 3. tit. 8.
Burc l. 1. c. 207.
Iuo. p. 5. c. 321.

¶ Filij ſanctorum ſunt, qui exercent opera eorum. Cap. II.

NOn eſt facile ſtare [g] loco Pauli, tenere gradum Petri iam cum Chriſto regnantium: quia hinc α dicitur; non ſanctorum filii, qui tenent loca ſanctorum; ſed qui exercent opera eorum [h].

α ¶ Quia huic.] *Hæc vſque ad finem non ſunt inuenta apud B. Hyeronimum, ex quo tamen, aut ex eius dictis, citant etiam cæteri collectores.*

Item Gregorius.

Burc. l. 1. c. 208.
Iuo. p. 3. c. 322.
Poly. l. 3. tit. 7.

¶ Morum nobilitas, non loci, vel generis ſacerdotes notificet. Cap. III.

NOs qui præſumus, non ex locorum [i], vel generis di

a ¶ Perennem meritorū.] Id eſt, apoſtolicam dignitatē per bona merita acquiſitam 2.

b ¶ Cum hæreditate.] Id eſt, ad hoc trāſmiſit, vt eſsēt hę redes bonitatis ſuæ.

c ¶ Pro actuum luce.] Id eſt, per bonos actus.

d ¶ Quos.] Id eſt, quia eos.

e Quis enim.] Quaſi dicat, & ſi quandoq. forte Apoſtolici non eſſent boni; tñ ſemper præſumūtur eſſe boni. quis enim, &c. Sed nonne cōtrariū eſt 19. diſt in Anaſtaſius 21. diſt. nunc autem? Sed non dr̄ hic, ꝙ ſancti ſunt: ſed ꝙ ſancti pręſumuntur donec contrariū cōſtet: quia hęreditatē innocentię recipiūt, vt hic dr̄. Sed quid ſi conſtet de ipſo, ꝙ adulterium cōmiſi, vel homicidium? Dicit Hug. ꝙ licet non poſſit accuſari, inde tamen peccat: & quod hic dicitur, bene facere, intelligitur de his quæ poſſūt æque retorqueri ad bonum vel ad malum: quia ſemper in dubio ꝓ ipſius facto præſumitur. Sed hoc certe idē eſt in quolibet ſacerdote, vt 11. q. 3. abſit. & 41. diſt. cap. 1 & 16 q. 1. ſi clericatus. Reſpō. hoc verum eſt; ſed tamē magis pręſumitur ꝓ Papa, vt, 93 diſt. c. 1. vnde ſacrilegij inſtar eſſet diſputare de facto 2. ſuo, vt 17. q. 4. §. qui autem. Vel dic ꝙ facta Papæ accuſantur, vt homicidia Sampſonis, & furta Hebræorum, & adulterium Iacob, vt extra de diuor. gaudemus. Ioan.

2 Arg. 14. q. 1. pudenda.

Papa ſiue Apoſtolicus ſemper præſumitur bonus.

Papa de hōmicidio vel adulterio accuſari nequit.

2 Iſta fuit ſnīa Laur. dicentis quod qui de alijs ꝑſumit vel dubitat, peccat venialiter qui de Papa mortaliter. argu. huius §. hic alleg. qui autem.

dit ꝙ locus non dat virtutem, nec dignitas: ſed vitæ meritum. Ioan.

NOn nos.] CASVS. Quidam dicebant, ꝙ Petrus & ſucceſſores eius licentiam peccandi à Domino receperunt cum priuilegio dignitatis. Symmachus autem Papa dicit, non eſſe verū: quia Petrus tranſmiſit ad poſteros apoſtolicā dignitatem cum hæreditate innocen-

f ¶ Illuſtrat. Id eſt, dat eis occaſionem bene uiuendi, ſit 81 diſt. valet.

g NOn eſt.] ¶ Stare.] Digne, ſicut exigit eminentia dignitatis Hug.

h ¶ Opera. eorum.] 35. diſt c. eccleſiæ.

i NOs.] ¶ Non ex locorum.] tantum ne ſit contra, 81 diſt. valet.

a ¶ Morum.] C. de epiſc. & cler ſi quem quam.
b ¶ Nobilitate.] Sic inf 1. q. 1. uiiiſſimus.

NOn loca, uel ordines.] Tantum. quia per ordines confertur gratia, vt 1. q. 1. quidquid. & eſt ſimile 33. q. 4. ſicut. 2.

ſed licet iudicari non poſſit, nihilominus punietur cũ ipſo diabolo in ęternum.
e ¶ Taciturnitas.] Taciutrnitas. mortalis eſt in prelato, vt 43. diſt. c. 1.
f ¶ Mancipio.] Id eſt, diabolo, qui mancipatus eſt gehennę.

Pręlati tacere non dẽt. Papa iudicatur a nemine.

gnitate, ſed morum [a] nobilitate [b] innoteſcere debemus: nec urbium claritate, ſed fidei puritate.

Item Gregorius ad Anaſtaſium presbyterum. li. 6. 29. vel. c. 193.

¶ Non loca, vel ordines, ſed merita nos Deo iungunt. Cap. IIII.

NOn loca, vel ordines [c] creatoris noſtro nos proximos faciunt: ſed ei nos merita bona iungunt, aut mala diſiungunt. Poly. ibidem.

Item Io. Chryſoſtomus, [Ideſt auctor operis imperfecti in Mattheum, homil. 40. ad c. 31.]

¶ Magnitudo peccati, uel dignitatis quemque fortiter deijcit. Cap. V.

2 HOmo Chriſtianus fortiter cadit [d] in peccato propter duas cauſas, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis †. †al. geſtis.

Item ex dictis † Bonifacij martyris.

¶ Damnatur Apoſtolicus, qui ſuæ, & fraternæ ſalutis eſt negligens, Cap. VI. † Concord. tex. il. nem. C. de ſu... & l. oẽs § qui manu ff. de re mil.

3 SI Papa ſuæ & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur inutilis, & remiſſus in operibus ſuis, & inſuper a bono taciturnus, [e] quod magis officit ſibi, & omnibus; nihilominus innumerabiles populos cateruatim ſecum ducit, primo mancipio [f] gehennæ, cum ipſo plagis multis in æternũ vapulaturus †. Huius culpas iſtic redarguere præſumit mortaliũ nullus; quia cunctos ipſe iudicaturus a nemine [g] eſt iudicandus; niſi deprehendatur a fide deuius [h]: pro cuius perpetuo ſtatu uniuerſalis fidelium tanto inſtantius orat, quanto ſuam ſalutem poſt Deum ex illius incolumitate animaduertit ꝓpẽſius pẽdere. Iuo p. 5. ca. 23. †al. vapulaturos.

a ¶ Dictis Bonifacij.] *Nauclerius gen. 26. teſtatur hoc fuiſſe dictum Bonifacij martyris. Verũ Deus dedit presbyter Cardinalis, titu. Apoſtolorum in Eudoxia, tempore Victoris Papæ III. libros quatuor de rebus eccleſiaſticis compoſuit, qui in bibliotheca Vaticana ſeruantur. Et libro primo, capit. 231. ex geſtis (ſic habent etiã multi Gratiani codices, & Iuo) Bonifacij martyris, & Archiepiſcopi Mogũtini ſedis Apoſtolicæ legati, hæc ſanctiſſimi illius uiri de Romano Pontifice, ac ſede Apoſtolica verba refert, in*

HOmo.] Hęc eſt ſecũda pars huius diſt. in qua ꝓbat ꝙ unus in eodẽ genere peccati magis punit quam alius: & hoc probat ꝑ iſtud. c. Ioan de Fan.

d ¶ Cadit.] Id eſt. cadere vſ ab eccleſia. Ex hoc capitulo plurimi dicunt, & circũſtãtię loci & tpis & dignitatis & ſciẽtiæ aggrauãt peccatũ 1: vt magis peccat clericus, q̃ laicus in eodẽ genere delicti, & magis literatus, q̃ non literatus, & magis peccatur in loco ſacro vel tẽpore. q̃ extra. arg. 19 diſt. nulli. & 50 di. quia tua & 11. q 3 præcipuæ. & 25. q. 2 nulli de pęn. diſt. 5. conſideret. & 32. q. 5. q uiderit. & augetur peccatũ dignitate peccãtis 2, vt ff. de re milit. omne. §. auget. Alij dicũt ꝙ circũſtantię cum ſint bonæ & à Deo nõ debẽt eſſe alicui occaſio mali. vnde dicunt, ꝙ circunſtãtiæ non aggrauant peccatum, ſed ſolus contemptus. ſi ergo laicus ex maiori cõtemptu peccat, magis peccat quam clericus. Sed quia non conſtat eccleſiæ qualiter quis peccat, an ex cõtẽptu vel alio modo, 24. q. 3. Deus. ideo non poteſt iudicare de peccato ſm cõtemptum: & ideo iudicat per circũſtãtias, quaſi ꝑ quaſdã ꝓſumptiones: & magis punit clericus q̃ laicus: quia magis præſumitur contra ipſum. & licet hic duæ cauſæ tantum enumerentur, quę videntur aggrauare peccatum. tamen plures ſunt. de pœ. diſt. 5. conſideret.

Circũſtãtię peccata aggrauantes.

1 Adde ad hoc tex. glo. & Doct. iñ l. & facta. §. 1. ff. de pęn. & de hoc ſatis not. Gof. in ſu. de pęn. & re. §. cõfitetur qs, &c.

2 Ad hoc 5. q. 6. presbyteri C. de ep. & cle. presb.

SI Papa.] Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua probat, quod Papa magis punitur quam alij, ſi male regit eccleſiam Dei. & hoc probat ꝑ hoc cap. Io. de Fan. CASVS. Bonifacius martyr conſultus fuit, an Papa ab aliquo poſſit iudicari, ſi inueniatur negligens & remiſſus in operibus ſuis, cum noceat ſibi & omnib. ſubditis ſuis: & ſimpliciter multos ſecum trahit. Et rñdet quod non cum, debeat omnes alios iudicare: niſi hęreticus deprehendatur, pro cuius ſalute, cum ipſe ſit caput eccleſiæ poſt Deum, uniuerſitas fidelium inſtantius orat, ſed licet ...

hennæ. de pęn. diſt. 1. mancipium.
g ¶ A nemine.] Papa a nemine poteſt iudicari, vt 9. q. 3. nemo. quod intellige niſi ipſe ſe ſubijciat alij 2, q. 7. nos ſi incompetenter. Sed contra 24. q. 2. ſanè profertur. verſiculo, item Romanorum. vbi dicitur, quod Dioſcorus Papa Romanus fuit excommunicatus, quãuis in fide non peccauerat. Sed ibi appellat Papam patriarcham Conſtantinopolitanum. Item adhuc obſtat 11. q. 2. non liceat. ibi, vnus papa iudicat de ſuo ſucceſſore. Sed ibi non indicat de ipſo, ſed dicit quod nõ liceat ei alienare res eccleſiæ.
h ¶ A fide deuius.] Quod intelligit Hugo, cum Papa non vult corrigi, ſi enim paratus eſſet corrigi, non poſſet

quibus eſt hoc caput: & quid ex antecedentibus, & ſequentibus valde illuſtratur. Sacta Romana Eccleſia priuilegio ſpecialis auctoritatis diuinitus, & humanitus caput omniũ eccleſiarum per Chriſtum Ieſum effecta ſecundum Anacleti, uel rectoris ſui qualitatẽ, & ualetudinẽ afficit totius Chriſtianitatis membra, ut illius incolumitati ſua reſpondeant incolumitate, & cõgaudeant: & nihilo minus eius languoribus ſuo languore conſentiant: & ſicut eius gloria iuxta *2.Cor.1.* Apoſtolũ conglorificantur: ſic eius deiectione deijciuntur, *Eſa.1.* vt illud propheticũ in eo præcipuè cõpleri deprehendatur: [Omne caput languidũ, & omne cor mærens: à planta pedis vſq; ad uerticem non eſt in eo ſanitas.] reuera tanta reuerentia apicẽ præfatæ Apoſtolicæ ſedis omnes ſuſcipiũt, vt nonnullã ſanctorũ canonum diſciplinam, & antequam Chriſtianæ religionis inſtitutionẽ magis ab ore præceſſoris eius, quã à ſacris paginis, & paternis traditionibus expetant: illius uelle, illius nolle tãtum explorant, ut ad eius arbitrium ſuam conuerſationem & ipſi remittant, aut intendant. Quod ſi, vt ſummopere ſibi, & omnibus expedit, zelo domus Dei ſine intermiſſione tabeſcens, fidelis diſpenſator & prudens exiſtens, Deo & hominibus, & opere & ſermone irreprehenſibilem ſeſe conſeruare ſtuduerit, ut uerè fatear, vniuerſum pene mundum ſecum attonitum, & ſolicitum poſt Deum currere facit; ex utroq; ſexu populos diuerſæ profeſſionis, conditionis, & ætatis cateruatim Domino ſuo ſuper omnia bona ipſius cõſtituendus ducit. Si vero ſuæ, & fraternæ ſalutis negligens reprehenditur, inutilis, & remiſſus in operibus ſuis, & inſuper à bono taciturnus (quod magis officit ſibi & omnibus) nihilo minus innumerabiles populos cateruatim ſecum ducit, primo mancipio gehennæ cũ ipſo plagis multis in æternum uapulaturus: cuius culpas iſtic redarguere præſumit mortalium nullus: quia cunctos ipſe iudicaturus à nemine eſt iudicãdus, niſi forte deprehẽdatur à fide deuius: pro cuius perpetuo ſtatu vniuerſitas fidelium tanto inſtantius orat, quanto ſuam ſalutem poſt Deũ ex illius incolumitate animaduertunt propenſius pendere. Saluo n. diuinæ omnipotentiæ myſterio, *Iob.c 12.* vt dignum eſt, loco ab ipſa ſecundo illud B. Iob. non incongrue aptari Sanctę Romanæ eccleſiæ poteſt: [Si deſtruxerit, nemo eſt qui ædificet: & ſi incluſerit hominem, nullus eſt qui aperiat ei: ſi continuerit aquas omnia ſiccabuntur, & ſi emiſerit eas: ſubuertent terram. nec immerito: cum ipſa ſpecialius in Petro cœli terræque retentet habenas. Hęc *Prouer. 1.6.18.* cum omnium fidelium in Chriſto ſpiritualis ſit mater, nemo debet renuere illius ferit i diſciplina, vel emendari cen- *Eccle.3.* ſura, iuxta illa prouerbia Salomonis:] Ne dimittas legem matris tuæ, liga eam in corde tuo iugiter: qui enim abijcit diſciplinam, infęlix eſt, & ſtultus homo deſpicit matrẽ ſuam.] & rurſus [Eſt maledictus à Deo, qui exaſperat ma- *† fortaſſe*] arroganter. trem: & maledictio matris eradicat fundamenta;] illa utiq; quæ arrogant †, diuerſa ſede illius, cui dictum eſt: [Tu es *Matth.16.* Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.] & ſuper arenam cõcupiſcentiæ carnalis, ſeu humanæ pręſumptionis probantur poſita: curſus riui minime proſperatur, ſi a ſuo fonte diuidatur.

Item Auguſtinus ad Valerium epiſt. 148.

¶Non ordines, ſed vitæ merita nos Deo commendant.

Anſel.li.9. c.196. Iuo p.6.c.386.

4 Cap. VII.

ANte omnia peto, vt cogitet religioſa prudẽtia tua

poſſet accuſari, vt 24.q.1.aperte & ca. ait. & c. hęc eſt fides. & 2.q.1. dixit Apoſt. Sed quare nõ poteſt accuſari de alio crimine? ponamus qđ notorium ſit crimẽ eius vel p confeſſionem vel per facti euidentiam quare non accuſatur vel de crimine ſimonię, vel adulterij: etiam cum admonetur, incorrigibilis eſt, & ſcãdalizaẽ eccleſia per factum eius? Certè credo ꝙ ſi notoriũ eſt crimen eius, quãdocunque, & inde ſcandalizatur eccleſia, & incorrigibilis ſit: ꝙ inde poſſit accuſari. Nam contumacia dicitur hæreſis 1. vt 81. diſ. ſi qui presbyteri. & contumax dicitur infidelis, vt 38. diſt. nullus. Hic tamen ſpecialiter ſit mẽtio de hęreſi, ideo quia & ſi occulta eſſet hę reſis de illa poſſet accuſari: ſed de alio occulto crimine non poſſet. Item nũquid poteſt denũciari crimen Papæ ſecũdum regulã iſtam: Si peccauerit in te frater tuus 2. cum nomine fratris quilibet Chriſtianus dicaẽ, ut 11. q 3. ad menſam. Sed dico ꝙ nõ poteſt denũciari crimẽ de ipſo niſi inde poſſet accuſari. nã inutilis eſſet denunciatio 3. Itẽ nũqd Papa poſſet ſtatuere, ꝙ nõ poſſet accuſari de hære ſi? Rñd. ꝙ nõ. qa ex hoc periclitaret tota eccleſia: qđ nõ licèt inf. 25. q. 1. ſunt qdã. qa hoc ſit in eo caſu quo deſinit eſſe caput eccleſię, & ita non tenet cõſtitutio. Sed pro quo peccato poteſt Imperator deponi? pro quolibet; ſi eſt incorrigibilis, vnde deponitur, ſi eſt minus utilis. vt 15.q.6. alios.

ANte oĩa.] Hæc eſt quàrta pars huius d. in qua dicit ꝙ difficile eſt bñ regere ſacros ordines & ecclicas dignitates, ſed facile eſt male re-

Papa an de crimine accuſari poſſit.

1 Dic, ꝙ hæreticus dicit plurib. modis, ut not. 24 q. 3. inter. & extra de hære. firmiſſimè.

2 Vt 2.q 1. ſi peccauerit.

3 Sub. nã denũciatio ſit ad correctionem, ad quã compelli nõ poteſt: cum ſuperiorem non habeat. Archid.

Imperator ꝓ quo peccato deponi poteſt.

nihil eſſe in hac vita,& maximè hoc tempore facilius, & lætius,& hominibus acceptabilius,epiſcopi aut presbyteri;aut diaconi officio,ſi perfunctoriè [a] arq; adulatoriè res agatur , ſed nihil apud Deum miſerius , & triſtius, & damnabilius.¶Item nihil eſſe in hac vita, & maxime hoc tpe difficilius , laborioſius , periculoſius [b] epiſcopi aut presbyteri aut diaconi officio: ſed apud Deum nihil beatius,ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator iubet . Quis autem iſte ſit modus,nec a pueritia , nec ab adoleſcentia mea didici;& eo tempore, quo diſcere cæperam, vis mihi [c] facta eſt merito peccatorum meorum. Nam quid aliud exiſtimē neſcio , vt ſecundus locus [d] gubernaculorum mihi traderetur , qui remum tenere non noueram.

Anſel.li.6.c.186.

Epatum deſiderare valde periculoſum eſt.

Item Iſidorus.

¶Corrumpitur , & ad terram ſacerdotium trahitur , niſi legaliter,& iuſtè ſeruetur. Cap. VIII.

SIcut viri & mulieris digna coniunctio unum facit matrimonium,& ſicut duorum copulatio vnum perficit corpus;ita clericatus [e] & ſacerdotium unū faciunt preſbyterum;& electio [f] & conſecratio unum faciunt epiſcopum:quæ omnia unum efficiunt corpus: quod citius corrumpitur , & ad terram trahitur, niſi legaliter ſeruetur, niſi iuſtè viuendo laudetur.

Item Ambroſius lib.de Paradiſo,c.4.

† *Quo loci illud aduerte*]orig.

Papatus eſt primus locus.

¶Gratia, non locus ſaluat animam. Cap. IX.

5 ILlud † autem animaduerte , quia extra Paradiſum [g] vir factus eſt, & mulier intra Paradiſum , vt aduertas,ꝙ non loci [h],nō generis nobilitate,ſed virtute vnuſquiſq; gratiam ſibi comparat . ¶Deniq; extra Paradiſum factus hoc eſt in inferiore loco,vir melior inuenitur ; & illa,quæ in meliore loco,hoc eſt in Paradiſo,facta eſt,inferior reperitur.

Item Gregorius lib.6.reg.epiſt.5.ſeu c.169.

De eodem. Cap. X.

QVælibet † occulta [i] loca ſine gratia Dei animā ſal- † *al. Quamlibet.*

1 Idem no. 36. diſt.c.1. in glo.

le regere,& periculoſum: & hoc probat per hoc c. & c. ſeq Io.de Fan.

CASVS . Aug. factus fuit epiſcopus Hipponenſis eccleſiæ . Vnde Valerius referebat gratias creatori. Aug. dicit,ꝙ ſi quis vtatur officio epi,presbyteri,diaconi tranſitoriè & ſemiplenè, nihil eſt leuiꝰ & facilius : ſed nihil eſt ei dānabiliꝰapud Deū, ſed ſi qs militet eo modo quo Chriſtus iubet nihil eſt difficiliꝰ,ſed nihil beatius apud Deū. Et oſtendit,quod ad tantam dignitatem eligi nō debuit,cum minora officia non didicerit gubernare. Et hoc ꝓbat nauigātis exemplo cui cura nauis cōmitti non dēt,qui remū tenere nō nouit.

a ¶Si perfunctorie.] ideſt , negligenter.

b ¶Periculoſius .] Quia qui epatum deſiderat in terra,inueniet confuſionem in cęlo 8 q.1. c. epatū. & inf ea c.multi.

c ¶M.hi]Et ſic aliquis pōt cogi, vt fiat eps,quod verum eſt, ſi ab initio cogitur, vt fiat de nolēte uolens,ut 23.qō.4.diſplicet . ſed ſi perſeueret in uoluntate, non eſſet cogendus, vt 74.diſt.ubi iſta.

d ¶Vt ſecundus locus]Quia primus locus eſt Papatus,ſecūdus locus eſt epiſcopatus. Vel ideo hoc dixit, quia factus eſt epiſcopus aliter , ut 7.q.1.non autem.

SIcut viri .] CASVS.In hoc c.notatē ſimilitudo inter matrimoniū carnale, & ſpirituale : qa ſicut legitima cōiunctio.ſ.animorū, vnū facit matrimoniū ; & ſicut duorū commixtio vnū facit corpus, ita clericatus , & ſacerdotium unum faciunt preſbyterum,& electio & conſecratio faciunt unum epiſcopum. Et hæc omnia ſupradicta unum corpus efficiunt , i. eccleſiam . quod cito rumpitur, niſi legaliter obſeruetur.

e ¶Clericatus.].i. minor ordo.hic uidetur,ꝙ ſi laicus promoueretur in ſacerdotem , nullum reciperet characterem : ſed ſi haberet aliquem minorem ordinem , & per ſaltum reciperet ſuperiorem , bene reciperet characterem, vt 52.diſt.ſolicitudo.Alij dicunt,ꝙ laicus ueiū ordinem reciperet,dum tamen baptizatus fuerit. arg. 1. q.1.ventum.Io.quod verum 1. credo B.

f ¶Electio.] Cōlueuit iſtud induci, ꝙ ex ſola electione non conſequit aliquis ius,vt de hoc dixi 63.diſt.quāto.

ILlud.] Hæc eſt quinta pars huius diſtin. in qua probatur , quod non eſt ita magnus , quin cadere non poſſet ſi gratiam non haberet . & hoc probatur per hoc c. & duo c.ſeq. Io.de Fan.

CASVS. Quidam nimis gloriabantur. de loci nobilitate,ſed Ambro.probat non eſſe gloriandum,quia in loco nobili poteſt eſſe malus , & in vili loco bonus inueniri,&

niri , & hoc probat exemplo Adæ & Euæ . nam Adam creatus fuit in agro Damaſceno , & tamen melior eſt inuentus Eua,quæ in Paradiſo eſt creata.

g ¶Extra Paradiſum.] in agro Dameſceno.

h ¶Nō loci.] Arg ꝙ rōne loci uel dignitatis,vel nobilitatis pro aliquo non pręſumitur, vt 12.q 2 gloria.arg. cōtra 24.di.qñ Et certe ꝓ nobilibus ſemꝑ dēt pſumi in ijs,quæ ſpectant ad nobilitatem.ar.ff.de fid.inſt.l.fi.Io.

QVælibet.] CASVS.Quidam dicebant, ꝙ aliquis non poterāt ſaluari,niſi in locis ſolitarijs: ſed Greg dicit hoc non eſſe uerum: & hoc probat exemplo trium . Nam Loth in ipſa ciuitate fuit iuſtus, & in monte peccauit . Adam in Paradiſo deliciarum peccauit, quo nihil eſt iucundius . Et angelus de cœlo per peccatum deſcendit. Cap.quod ſequitur patet.

i ¶Occulta.] Arg.contra heremitas.

a ¶Erra-

a ¶Erratibus.] Ideſt peccatis delictis.
b ¶Peruerſa ciuitate.] Argu. ꝙ non nocet bono malorũ conuerſatio, vel cohabitatio.
c ¶In monte.] 15.q.1.inebriauerunt 1. 1Et 35.diſt. ſexto die.
d ¶Cecidit.] Nam ex varietate locorum nullum diſcrimen inducitur. C.de temp.in integ reſtit.l. vlt.argu. contra 32.q.5.qui viderit.
d ¶Cecidit.2.] Et hæc eſt cauſa, quare non perſequitur, quia nos illuc debemus aſcendere, vnde ipſe deſcendit 16.q.2.c.1.

Demũ quare nos perſequatur.
2 De caſu eius habetur de pœn. d.2. in pri. Lau.

e Adam.] ¶Eiectus eſt.] Gen.4.de pœn.diſt.1.Adam, & priuatus, vt de pœn.diſt.2.c.ſerpens, & ca.ſicut primi.

Multi.] Hæc eſt ſexta pars huius diſt. in qua dicit, ꝙ nomen ſacerdotis debet conſiſtere in re, & nõ tantum in nomine, vt per hoc ca.probatur.Io.de Fan.

CASVS. Reprehenduntur hic quidam, qui erãt presbyteri, vel ſacerdotes nomine tantum, & non re vel vita, qui propter cathedram ſe ſanctificatos putabant. ſed male, quia locus nõ ſanctificat hominẽ, ſed homo locum, vnde dicit Io. Chryſo. quod ſi bene docẽt, & bene viuunt, populum inſtruunt, & bene habebunt, & ſi bene docent, & male viuunt, ſeipſos cõdemnant.

f ¶Sed homo locũ.] Sed res accedere debet hominib. & non homo rebus. ff de ędil. edic. iuſtiſſimæ.

IDEM QVICVNQVE. CASVS. Quidã deſiderabant dignitatem, vt præeſſent tantum, & non vt prodeſſent ſed dicit Io.Chryſo. quòd tales inuenient confeſionẽ in cęlo, nec inter ſeruos Chriſti computabantur. Nõ enim debet aliquis feſtinare qualiter appareat maior alijs: nam qui iuſtior eſt, maior eſt, & non q maior eſt dignitate, eſt iuſtior.

g ¶Deſiderauerit.] Ad hoc, vt præſit, nõ obcit 8.q.1. qui epiſcopatum.

h ¶Tractaueuit.] Not. ꝙ eo ſolo quod aliquis loquitur de epiſcopatũ, punitur: ſic eo ipſo, quos qs loquiẽ ambitiosè de minimis, peccat.16. q.1. ſi cupis, & qui loquitur de mulieribus, vt 32. d. hoſpitiolum.

Peccat qui d̃ minimis ambitioſe loqutur.

i ¶In honore.] Quia non gradus elegantior, ſed vitæ melioris actio comprobatur.23.q.4.ſicut hi.& 16.quæſt.1.ſunt nonnulli. Et eſt hic arg. quòd illa pars quæ iuſtiori rationi innititur, maior dicitur, licet ſit minor. ſic 31.diſt. Nicæna. 19.diſtin.in canonicis, 4.q.3.§.2.extra de teſtib.in noſtro 3. & 20,diſt.§.1,

3Ext.de ele. eccleſia veſtras 2.ibi videas, & dixi ple..e 31. di, Nicęna Ar.

Gen. 19. uare non poſſunt: quod aliquando in ipſis quoq; conſpicimus erratibus [a] electorum. Nam Loth in ipſa peruerſa ciuitate [b] fuit iuſtus, in monte [c] peccauit. Sed iſta cur dicimus, cum maiora nouerimus? Quid enim Paradiſo iucũdius, quid cœlo ſecurius? & tamen homo ex Paradiſo, & Angelus de cœlo peccando cecidit.

Idem.

¶De eodem. Cap. XI.

Bur.l.1.c.206. Iuo p.5.c.230. Adam primus homo pro peccato de Paradiſo eiectus eſt: hoc eſt, quia Dei nobilitatem a ſe deiecit, nobilitate loci priuatus eſt.

¶Primo libro B. Gregorij in Ezechielem homil. 9 leguntur hæc verba, quæ nonnihil ad hanc rem facere videntur. Quod autem loca mentem non muniunt, ipſe humani generis primus teſtatur parens, qui & in Paradiſo cecidit.

Item Ioannes Chryſoſtomus, [ideſt auctor operis imperfecti, in Matthaum, hom. 43. ad c. 23.]

¶Non eſt verus ſacerdos omnis, qui nominatur ſacerdos. Cap. XII.

6 Multi ſacerdotes, & pauci ſacerdotes. multi nomine, pauci opere. Videte ergo, quomodo ſedetis per cathedrã, quia non cathedra facit ſacerdotem, ſed ſacerdos cathedram, non locus ſanctificat hominem, ſed homo locũ [f], non omnis ſacerdos ſanctus, ſed omnis ſanctus ſacerdos. 1.Pet.3. Qui bene ſederit ſuꝑ cathedrã, honorẽ accipit ab illa, qui male ſederit, iniuriã facit cathedræ, ideoq; malus ſacerdos de ſacerdotio ſuo crimẽ acquirit, nõ dignitatẽ. In iudicio.n. ſedens, ſi quidem bene vixeris, & bene docueris, omniũ iudex es: ſi aũt bene docueris, & male vixeris, tui ſolius condemnator eris. † Nam bene viuendo, & bene docendo, populũ inſtruis, quomodo debeat viuere: bene aũt docendo, & male viuendo, Deum inſtruis, quomodo te debeat condemnare. *idem.* ¶Quicunque deſiderauerit [g] † primatum in terra, inueniet confuſionem in cælo, nec inter [α] ſeruos Chriſti computabitur, quid de primatu tractauerit [h], nec vnuſquiſque eorum feſtinet, quomodo alijs maior appareat; ſed quomodo omnibus inferior videatur: quoniam non qui maior fuerit in honore [i], ille eſt iuſtior: ſed qui fuerit iuſtior, ille maior. Conuerſatio ergo melior eſt deſideranda, non dignior gradus.

† *al. es.*

Ibid. ho. 55. ad c. 20. *al. deſiderat.*

α ¶Nec inter.] *In hoc loco indicato legitur*, vt iam inter ſeruos Chriſti non ſit de primatu certamen, nec vnuſquiſque, &c. *Sed obſtitit gloſſa, ne mutaretur.*

Ecce.]

Ornatus extsrior clericorum.

ECce.] Supra in præcedenti diſt. dictum eſt, ꝙ oportet epiſcopum eſſe ornatũ moribus & virtutibus. In hac vero 41. diſtin. dicitur, ꝙ oportet epiſcopum eſſe ornatum in exterioribus, & in habitu ſcilicet, & inceſſu, in habitu, ne fulgidis vel ſordidis veſtibus ſe exornet: quod ꝓbat auctoritate Hieronymi dicẽtis. Nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ delicię laudes pariunt, quod tã de veſtibus quam de cibis eſt intelligendum. Et ad hoc inducit ſequens capit. De inceſſu autem dicet inf. ea. §. vlt.

a ¶Et inceſſu.] Vt grauitate itineris oſtendat grauitatem mẽtis, vt inf. ea. §. vl.

QVisquis.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ nullus debet vti reb. tranſitorijs ſtrictius vel abũdantius quam ſocij cũ quib. viuit, quia remiſſius vtẽdo aut hypocryſim ſignificat, aut intemperantiam: abundantius vtendo, vel laudem ſignificat, vel q̃a eſt guloſus, vel ꝓdigus. In ſecunda parte q̃ incipit ibi, [In omnibus.] oſtendit vſum ciborũ pretioſorũ non eſſe repudiãdum, ſi tranquille, & ſine turpitudine, vel voracitate aſſumantur. Et hoc probatur exẽplo Chr̃i, q̃ cibũ delicatum .ſ. piſcem comedit, & reprehẽditur vſus vilium ciborum, ſi nimis ardẽter, & cũ voracitate aſſumant̃, q̃d probatur exemplo Eſau & iumentorum.

[l] Excõicatus ratione ſocietatis tolerat̃.

b ¶Viuit.] Nota ꝙ quilibet ſe cõformabit ſociis ſuis ĩ cibo & in moribus, vt di. 2. quæ contra. 12. d. illa. Et eſt arg. ꝙ ratione ſocietatis tolerat̃ excõicatus, quia excõicatus rõne cõtractus ad cõionem admittitur extra de ſen. excom. ſi vère:

g ¶Sed libido.] q̃ d potius conſiderabimus cauſam facti, quam ipſum factum, ſic 23. q. 8. occidit, & 29. d. ſciẽdum arg. contra. inf. 32. q. 4. origo.

h ¶Flagitia.] id eſt, non ſtatim dicamus aliquid eſſe vitioſum, nam dubia in meliorem partem ſunt interpretanda.

DISTINCTIO XLI.

ECce quibus oporteat ſacerdotem eſſe ornatum moribus, ſed præterea oportet illum eſſe ornatum in exterioribus, habitu videlicet, & inceſſu a, *habitu, vt nec fulgidis, nec ſordidis ſe veſtibus ornet. Vt enim ait Hieronymus, nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ deliciæ laudem pariunt, quod tam de veſtibus, quam de cibis intelligendum eſt.*

α ¶Hieronymus.] *Ad Euſtochium de cuſtodia virg. ſic ſcribit:* nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ munditiæ conueniunt Chriſtiano. *Ad Nepotianum quoque in eandem ferè ſententiã,* veſtes pullas æquè deuita, vt candidas, ornatus, vt ſordes pari modo fugiendæ ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.

Vnde Aug. ait, lib. 3. de doctrina Chriſtiana. c. 12.

¶Pro moribus eorum, cum quibus viuimus, etiam vti debemus alimentis. Cap. I. — Iuo p. 4. c. 24. Pann. l. 2. c. 195.

QVisquis rebus prætereuntibus reſtrictius vtitur, quam ſeſe habent mores eorum cum quibus viuit [b] aut intemperans [c] α, aut ſuperſtitioſus [d] eſt. Quiſquis vero ſic eis vtitur, vt metas cõſuetudinis bonorum, inter quos verſatur, excedat, aut aliquid ſignificat [e] aut flagitioſus [f] eſt. In omnibus enim talibus non vſus rerum, ſed libido [g] vtentis in culpa eſt. *& infra.* ¶Quid igitur locis, & temporib. & perſonis conueniat, diligenter attendendũ eſt, ne temere flagitia [h] reprehendamus. Fieri enim poteſt, vt ſine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis, prætioſiſſimo cibo ſapiens vtatur, inſipiens autem fœdiſſima gulæ flamma in viliſſimum olus ardeſcat, & ſanius † quiſq; maluerit, more Domini, piſce veſci [i], quàm lenticula more Eſau nepotis Abrahæ, aut ordeo, more iumentorum. Non enim propterea continentiores nobis ſunt pleræque beſtiæ, quia vilioribus aluntur eſcis. Nam in omnibus huiuſmodi rebus non ex earum rerum natura, quibus vtimur, ſed ex cauſa [k] vtendi, & modo appetendi, vel probandum, vel improbandum quod facimus.

† *al. ſanus.* *Luc. 24.* *Genſ. 25.*

Idem ſuper epiſtolam Ioannis.

β ¶Intemperans.] *Apud ſanctum Aug. & Iuonem legitur:* temperans. *Sed ob gloſſam eſt mutatum.*

¶Non cibus, ſed appetitus in culpa eſt. Cap. II.

DElicıæ quælibet, ſi abſq; deſiderio percipiantur, non

c ¶Aut intemperans.] ſ. nolens conformare ſe aliis.
d ¶Superſtitioſus.] i. inanis gł'iæ cupidus, vel hypocrita
e ¶Significat.] Forte habet ventrem inſatiabilem, vel cauſa infirmitatis hoc facit.
f ¶Aut flagitioſus.] Prodigus, vel hypocrita.

tanda. extra de reg. iur. eſtote.
i ¶Piſce veſci.] Hãc hiſtoriã habes de pę. d. 2. §. opponit̃
k ¶Sed ex cauſa.] Vt inf. 21. q. 4 omnis iactantia.

DElicıæ.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod ſi quis vtitur cibo delicato ſine immenſo deſiderio, non peccat

officiunt:& viles cibi appetenter accepti impediunt profectum abſtinentiæ. Dauid enim aquam malè concupitam effudit,& Helias carnes comedit.

2.Reg.23.
3.Reg.17.

¶In operibus Beati Auguſtini aut impreſſis, aut manuſcriptis, quæ hactenus ad manus venerint, hæc non ſunt inuenta. Cæterũ apud Proſperum de vita contemplatiua li.2.cap.22.eadem ferè leguntur: Nec delitiæ quælibet,ſi abſq; deſiderio percipiantur,officium:& uiles cibi plerumque abſtinentiæ profectũ, ſi appetenter accipiantur, impediunt. Hinc eſt,quòd ſanctus Dauid aquę in ſe concupiſcentiam caſtigauit, atque eam ſibi a ſuis oblatam, ne deſiderio ſuo ex ea ſatisfacere videretur, effudit: Sancto Heliæ perceptio carnium non concupita non nocuit.

Idem de verbis Domini ſecundum Matthæum, ſermo.5.†

† ad illa verba] petite & dabitur uobis] *ſed paulo aliter.*

¶Contra ſuæ infirmitatis conſuetudinem, aliquibus cibis diuites vti non cogantur. Cap. III.

NOn cogantur [a] diuites [b] pauperum cibis veſci:vtantur conſuetudine infirmitatis ſuæ,ſed doleant aliter ſe non poſſe: ſi conſuetudinem [c] mutant, ægrotant. Vtantur ſuperfluis [d], dent inopibus neceſſaria. Vtantur pretioſis,dent pauperibus [e] vilia.

Idem lib.2.quæſt.Euang.c.11.

¶Aequanimitas tolerandi, non vſus uel abſtinentia cibi iuſtitiam facit. Cap. IIII.

Iuo par.4.c.23.
Matth. 11.
Luc.7.

QVid dicit Dominus in Euangelio [f]; [Iuſtificata eſt ſapientia ab omnibus filijs ſuis.] oſtendit filios ſapientiæ intelligere nec in abſtinendo, nec in manducando eſſe iuſtitiam, ſed in æquanimitate tolerandi inopiá, & in temperantia per abundantiam non ſe corrumpēdi, atque opportunè ſumendi, uel non ſumendi ea,quorum non vſus,ſed cōcnpiſcētia reprehendenda eſt. Non.n. intereſt omnino, quid alimentorũ ſumas, vt ſuccurras neceſſitati corporis, dũmodo cōgruas in generibus alimentorum his,cum quibus tibi uiuendũ eſt. Neq; quantum ſumas intereſt multum: cum uideamus aliorum ſtomachum citius ſaturari, & eos tamen illi ipſi [g] paruo quo ſatiantur,ardenter,& intolerabiliter,& omnino turpiter inhiare,alios autē pluſculo quidem ſatiari, ſed tolerabilius inopiā perpeti,& vel ante ora poſitas [h] epulas, ſi id in tpe [i] opus ſit, cum tranquillitate aſpicere,neque [k] tangere. Magis ergo intereſt, non quid, vel quantum ali-

peccat,vt Helias,qui carnes comedit. Si quis autem vilem cibũ nimis ardenter appetit reprehendit, vt Dauid, qui aquã de ciſterna Bethleē: cōcupiuit nimis ardenter.

NOn cogantur.] CASVS. Quæſitum fuit ab Auguſt. quid debeat fieri de diuitibus, qui tempore pœnitentiæ non poſſunt uti cibis vilibus & aridis,ut alij pœnitentes? Rñdet Auguſt.ꝙ non debent ad hoc cogi,ſed vtantur pretioſis, & dent pauperibus vilia: quia ſi conſuetudinem mutant,ægrotant: dolere tamen debent ꝙ non poſſunt ſicut alij abſtinere.

a ¶Non cogantur.] Argum. ꝙ mitius agēdum eſt cum diuitibus & nobilibus,quam cum pauperibus 1. vt 86. diſt.non ſatis,& 84.diſt.peruenit.50.diſt. contumaces, 26.q.7.tpa.Arg.contra 22.q.5.qui cōpulſus. Dic ꝙ ignobiles magis puniuntur corporali pęna, quam nobiles: ſed pecuniariter magis punitur nobilis quã ignobilis, vt 24 q.1.qui cōtra,& ff de pœ.ſi quis aliquid.& l. q̄dã.

Nobiliũ & ignobilium pœna nō eſt æqua.

b ¶Diuites.] Cum ſunt in pœnitentia.

c ¶Si conſuetudinem.] Arg ꝓ cōmutationes pœnarum poſſint fieri in ſpiritualibus.82. diſtinc. presbyter.

Pęna in ſpiritualib. poſſunt commutari.

d ¶Superfluis.]ideſt pretioſis.

e ¶Pauperib. vilia.] Argu.contra inf. 49. d.c ult.in fi.

QVod dicit.]CASVS.Aug exponit hic illum Euangelij ſuper Matth .venit Ioannes nō manducans neq. bibēs: & dicunt, dæmoniũ hēt. Venit filius hominis manducās & bibēs: & dñt Iudęi: Ecce hic homo uorator eſt, & potator vini. Sed iuſtificata eſt ſapientia a filijs ſuis.i.Chr̄s iuſtus eſt oſtenſus a ſuis Apoſtolis.Eſt ergo caſus. Quæſitũ fuit ab Auguſt.vtrum ſit virtus in abſtinēdo vel mãducando, & reſpondet quod non:ſed iuſtitia eſt in æquanimitate tolerãdi inopiam,& temperãdi, ſe in abundantia ciborum: & nō ſe corrumpendi. Et hoc ꝓbat exēplo Apoſtoli dicentis: ſcio eſurire, & ſcio abundare: in cibis.n. nō multũ intereſt ſiue parum ſiue multum ſumat quis: cũ ille qui parum ſumit, & ardenter, reprehendat,& is qui paulo plus & ante horã cum oportet ſumit ſine auiditate, commendetur.

f ¶ In Euangelio.] Tãgit hic quod Chriſtus in Euang. Matt. 11.dicit de Iudæis: Venit Ioannes non mãducãs carnes neque bibens vinũ & dixiſtis, dæmonium hēt. venit Ieſus manducans,& bibens,& dixiſtis,ecce uorator & potator vini. ſed licet alij malè opinarent de ipſo:tñ iuſtificatus eſt ab Apoſtolis ſuis 2.

Abſtinētia Chr̄i & Io. Baptiſtæ diuerſa fuit.

2 Ideſt Chr̄s iuſtus eſt oſtēſus a ſuis diſcipulis ſiue Apoſtolis ſm̄ Bar.Bri. q ipſum oĩa iuſtè facere ĩtellexerũt.

g ¶Ipſi.] Datiui caſus.

h ¶Poſitas.] Coram alijs.

i ¶Si id in tempore.] ideſt pro tempore, ſcilicet; cum coram aliquibus tempore neceſſitatis citius proponitur cibus.

K ¶Neq;.] ideſt nō ideo debet quis ſtatim comedere, quod

quòd videt alios neceſſitate exigente comedere, & proponitur cibus.
a ¶ Cum.] ideſt, quando.
b ¶ His.] ideſt, eis.
c ¶ Scio.] Sic faciēt epiſcopi, cū venient ad pauperes eccleſias: ne breuis hora conſumat victū longi temporis. ext. de cenſi. cum Apoſtolus.

PArſimoniam.] CASVS. Octo enumerantur in ca. quorū ſex commendantur, & duo reprobātur, & ſcire debes, quòd parſimonia eſt vſus rerum temporalium cum moderatione.
Parſimonia.
d ¶ Parſimoniam.] ideſt, temperatum vſum.
e ¶ Diligentiam.] id eſt, voluptatem.
f ¶ Infucatum.] id eſt, pretioſum, vel infucatum, ideſt, non pretioſè fucatum.
g ¶ In priuatis.] Arg. cōtra illos, qui dicunt melius eſſe orandum in priuato loco, & non coram hominibus, quam in eccleſia, ex illa auctoritate: Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora Patrem: ſed illud de cubiculo mentis intelligitur.
Orare publicè quā clam melius eſt.
h ¶ Quæ ſupra.] Nam quidquid ſupererogauerit, reddam tibi, ſic 86. diſt. non ſatis.

SÆpè.] CASVS. Dicit hic Gregor. ꝙ vitia diligēter sūt præcauenda, qa ſępè ſub ſpē virtutū vitia latenter ſubintrant.
i ¶ Sæpè ſe vitia.] Stulti dū vitāt vitia in cōtraria currunt.
K EPiſcop⁹.] ¶ Supellectilem.] Hoc hodie nō tenet: qa mō hñt amplas poſſeſſiones, vt 12. q. 1. expedit. & ſic nō ē cōtra. de cōſe. d. 1. vaſa. & extra de cenſi. cū Apoſtolus. vbi dicitur quod archiepiſcopi quinquaginta equitituras habebūt in viſitationib⁹.

mentorum pro congruentia hominum, atq; perſonę ſuæ & pro ſuæ valetudinis neceſſitate quis capiat, ſed quāta facilitate, & ſerenitate animi careat cum [a] his [b] vel oportet, vel neceſſe eſt carere, vt illud in anima Chriſtiani cōpleatur, quod Apoſtolus dicit: [Scio [c] & minus habere: ſcio & abundare: vbique & in omnibus imbutus ſum, & ſaturari, & eſurire, & abundare: & penuriam pati; omnia poſſum in eo, qui me confortat.]

Item ex concilio Gangrenſi, c. vlt.

¶ Temperantia ciborum, & veſtium, non diſſolutio eorum laudatur. Cap. V.

PArſimoniam [d] cū veſte humili non reprobamus, ſicut etiam ornatum præter corporis α diligentiā [e] infucatum [f] laudamus. Diſſolutos autem & fractos in veſtibus inceſſus non recipimus, & domos Dei honoramus, & conuentus, qui in his fiunt, tanquam ſanctos & vtiles recipimus: pietatem in priuatis [g] domibus non concludentes, ſed omnem locum in nomine Dei ædificatum honorantes & congregationem in eccleſia factam ad vtilitatem communem recipimus, & bona opera, quæ ſupra [h] vires β in fratres pauperes exercentur, ſecundum eccleſiaſticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ conueniunt traditionibus Apoſtolicis, & ſanctarum ſcripturarum præceptis, in eccleſia fieri exoptamus. Iuo p. 8. c. 321.

α ¶ Præter corporis.] *Ex priſca verſione Græce eſt:* διὰ ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ σώματος ἀπερίεργον, *ideſt,* propter corporis tantum curam minime ſuperuacaneam atq; operoſam. *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*
β ¶ Supra vires.] *In priſca illa verſione eſt:* iuxta vires *Dionyſiana habet, vt Grat. Græce autem:* τὰς καθ' ὑπερβολὴν ἀγαθοποιίας τῶν ἀδελφῶν τὰς κατὰ τὰς παραδόσεις διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχοὺς γινομένας. *ideſt,* eximias, atque excellentes fratrum beneficentias, quæ ſecundum traditiones per eccleſiam in pauperes fiunt.

Item Gregorius Ioanni Conſtantinopolitano, libro 1. reg. epiſt. 24.

¶ Sub ſpecie uirtutis ſæpè ſe vitia ingerunt. Cap. VI.

SÆpè ſe uitia [i] eſſe virtutes mentiuntur, vt tenacitas, parſimonia, effuſio, largitas, crudelitas, zelus iuſtitiæ, remiſſio, pietas uelit uideri.

Item ex concilio Carthaginienſi 4. cap. 15.

¶ Meritis fidei, & vitæ, non diuitijs epiſcopalis auctoritas quæritur. Cap. VII.

EPiſcopus vilem ſupellectilem [k], & menſam, ac victū pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide & vitæ meritis quærat. ¶ Hoſpitium quoque non longe ab eccleſia habeat. *Ibi dem c. 14.*

Item ex eodem, c. 45.

¶ De eodem. Cap. VIII.

CLericus profeſſionem ſuam & habitu, & inceſſu probet, & ideo nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat. Burc. li. 2. c. 209. Iuo p. 6. c. 284. Anſel. li. 7. c. 202.

Sicut ergo in cibis mores eorum cū quib. viuimus, obſeruare monemur, ſic & de indumentis intelligendum eſt. Vt.n. alibi dicitur, [Quiſquis contemptis his, cum quibus viuit, lautiora ſibi, vel auſteriora præ cæteris indumenta vel alimenta quærit, aut intemperans ſui aut ſuperſtitioſus eſt.] [In inceſſu aūt debet eſſe ſacerdos ornatus, vt grauitate itineris, mentis maturitatem oſtendat. Incompoſitio.n. corporis (vt Auguſtinus ait) inæqualitatē indicat mentis: Vnde hiſtoriographus [a] ille cum eius mutabilitatem [b] deſcriberet cuius conſcientia excita† curis mentem vaſtabat †, inter cætera hoc etiam notabile iudicauit, dicens [Citus modo, & tardus inceſſus.]

ſup. ea. c. quiſquis.

epiſt. 109. ad Monachas habetur ſenſus. Salluſtius de Catilina.

† *al. excitatam.*
† *al. exagitatam.*
† *al. vexabat.*

DISTINCTIO XLII.

1. ps

Oſpitalem [c] vero ſacerdotem eſſe oportet, ne ſit in numero eorum quibus in iudicio dicetur [Hoſpes eram, & non ſuſcepiſtis me.] Qui.n. Apoſtolum ſecutus alios ad hoſpitalitatem debet inuitare, quomodo hoſpitalitatis exhortator poterit eſſe, qui domum propriam hoſpitibus claudit? Si.n. ſacerdos primum a ſeipſo [d]; & a domeſtica eccleſia ſua debet exigere quod poſtea populis imperet ſi primum imitando Chriſtum, ipſe debet facere quæ poſtea populum doceat, neceſſe eſt vt pauperes hoſpitio recipiat quo ad hoſpitalitatem facilius ſuo exemplo ſubditos attrahat. ¶ Ordinandus itaque ſacerdos ad memoriam reuocet, quomodo Abraham, & Loth per hoſpitalitatis opera, Deo placuere. & Angelos hoſpitio meruerunt recipere, quō Angeli Sodomis hoſpitalem domum ingreſſi, Loth cum familia ſua liberauerunt; quomodo clauſas domus cum hoſpitibus ignis ingreſſus perdiderit, quō etiam ſecundum Hieronymum, aliena rapere conuincitur, qui vltra neceſſaria ſibi retinere probatur: ac ſic ꝑ opera pietatis ſe inſtruat, vt & p̄ſentis vitæ ſubſidia, & æternæ claritatis præmia a Deo percipiat, utrūque.n. pietati promittitur. ¶ Vnde Apoſtolus ſcribens ad Timotheum ait: [Exerce teipſum ad pietatem. Nam corporalis [f] quidem exercitatio ad modicum utilis eſt, pietas autem eſt utilis ad omnia [g], habens promiſſionē vitæ quæ nunc eſt, & futuræ.] Ab hac [h] quiſquis alienus [i] fuerit in ſacerdotē ordinari nō poterit. ¶ Si enim vidua [k] in eccleſia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hoſpitio, quę pedes ſanctorum nō lauit, quę omne opus bonū

Matth. 25.

Gen. 18. & 1. c.
Gloſſ. ord. gen. 19. ex Alcuuio.
In regula Monacharum c. de paupertate

1. Tim. 4.

1. *Tim.* 1.
30. q. 1. quomodo.

SICVT ERGO. Concludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ ſicut mores eorum cum quibus viuimus, ſeruādi ſunt in cibis: ſic etiam in indumentis, & in inceſſu etiam debet eſſe ſacerdos ornatus, vt grauitate itineris mentis oſtendat maturitatem. Si enim incompoſite, & non decenter incedit (vt dicit Aug. mentis in æqualitas indicatur Et hoc probatur exemplo Catilinæ, qui propter varium inceſſam fuit a Salluſtio notatus.

a & Vnde Hiſtoriographus. Salluſtius.

b ¶ Mutabilitatem.] Catilinæ.

Oſpitalem.] Hæc diſti. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima dicitur, ꝙ ſacerdotes dēnt eſſe hoſpitales, & recipere pauperes Chriſti, & hoc probatur per id quod ſequitur vſque ad c. quieſcamus. Secunda ibi, [Quieſcamus] Tertia ibi, [Sed licet.] Quarta ibi, [Non oportet] Io. de Fan.

CASVS. In hac 42. diſtinct. proſequitur Gra. ſextum cap. Apoſtolicæ regulæ: ſcilicet, oportet ſacerdotem eſſe hoſpitalem, quod ꝓbat 8 rationibus. Prima eſt in principio. Secunda incipit ibi, [Qui enim Apoſtolum.] tertia ibi, [Si eñ ſacerdos:] Quarta, & quinta incipiūt ibi, [Ordinandus itaque] Sexta ibi, [Quomodo etiam ſecundum Hieron.] Septima ibi, [Vnde Apoſtolus.] Octaua ibi, [Si enim vidua.] Caſus autem ſequentis cap planus eſt.

c ¶ Hoſpitalem.] In hac diſtinct. oſtendit Gratianus, quod hoſpitalis erit ordinandus quia non haberet frontem inuitādi alios ad hoſpitalitatem, ſi domumſuā hoſpitibus clauderet & quia hæc pietas remuneratur æternaliter, & temporaliter. Item exemplo Abrahæ, & Loth, qui quoniā hoſpitales erant Angelos hoſpitio recipere meruerunt 1. Addit etiam quod in hoſpitalitate nō erit electio, vel delectus perſonarum 2 adiungit etiam de conuiuijs in eccleſia non faciendis 3. In fine breuiter tangit 7. c. Apoſtolicę regulę. ſ. oportet epiſcopum eſſe pudicum 4.

1 Vt inf. §. 1
2 Et inf. ca. qeſcamus.
3 Vt īf. c. nō debet, & ca. ſeq.
4 Scilicet in §. pudicns.

d ¶ A ſeipſo.] Sic, ff. de nego. ge. ſi pupilli. §. vltim. ff. de fide iuſ. tutor. ff. de pa cū in eod 47. d. §. neceſſe in princ.

e ¶ Aliena.] 47. diſt. ſicut infra 93 diſtin. diaconi. infra 14. quæſtio. 4. quid dicam. ſic extra de reſt. ſpo. ſæpe. & 16. q. 1. decimæ.

f ¶ Corporalis.] Sine operibus pietatis.

ADDITIO Et quod dicit ad modicum, dicas reſpectu eorum per quæ habetur vita æterna. vtilis tamen eſt, quia opportunitatem peccandi aufert. de conſecra. diſtinctio. 5. nunquam. Laur.

g ¶ Ad omnia.] ideſt, ad temporalia, & æterna, vt 16. q. 1. decimę.

h ¶ Ab hac.] Hoſpitalitate.

i ¶ Alienus.] Vt 85. d. Archidiaconum.

K ¶ Vidua.] 31. q. 1. quomodo.

S I quis.] HINC ETIAM. Adhuc probat Gratianus hoſpitalitatem eſſe tenendam, & qui eam non habuit, abijcitur ab eccleſia, ſicut Ioan. eiecit quendam Diotrephē, quia pauperes non recipiebat. Et oſtendit ēt ꝙ oībus indifferenter quib. poſſumus dēmus hoſpitalitatē exhibere: quod probat ſequenti capitulo.

a ¶Diotrephē.] Proprium nomen, vel idest, ſacerdotem.

Q Vieſcamus] Hęc eſt ſecūda pars huius diſt. in qua dicit, quod in eleemoſynis dandis nō debet eſſe differentia cum petitur pro nutrimento, ſi autem peteret cauſa prædicationis, tūc eſſet diſcernendum. Hoc autē intelligo de eleemoſynis quotidianis non autē de præmeditatis. alias contradiceret Hierony. 16. q.1.c.fin. vbi dicit, quod in paupere magis eſt attendenda religio, quam paupertas. Io. de Fan.

CASVS. Quidam dicebāt, ꝙ in omnib. hoſpitib. recipiendis facienda erat examinatio, ſed dicit Ioā. Chryſ. nō eſſe verū. Nam ſi petat aliquis tanquam prælatus facienda eſt examinatio, q̄a forte nō recte petit, vel eſt intruſus vel excōmunicatus. Non enim datur tātum temporale, ſed etiam accipitur ſpirituale. Si vero petit amore Dei, indifferēter eſt omnibus dandum, exemplo Abraham, qui meruit Angelos recipere, quod forte non feciſſet, ſi diſtinxiſſet pſonas. Quæ ſequuntur, patent vſque ad diſtinctionem.

non eſt executa: multo magis ſunt probibendi a ſacerdotio qui ab opere pietatis probantur alieni Vnde † hoſpitalitatis opera deſpicientes, in Gangrenſi concilio excommunicantur. Sic enim in eo ſtatutum eſt c.11.

† *al. vnde quidam.*

¶Non ſunt deſpiciendi, qui conuiuia pauperibus exhibent. Cap. I.

Bur.l.19.c.124. Iuo p.15 c.136. Anſ.l.5.c.76.

S I quis diſpicit eos, qui fideliter agapas †, ideſt conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorē Dei conuocant fratres, & noluerit communicare huiuſcemodi vocationibus, parui pendens quod geritur, anathema ſit.

Hinc etiam Ioannes Euangeliſta in epiſtola ſua quendam Diotrephem [a] *excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de eccleſia eijciebat. In hoſpitalitate autem non eſt habendus delectus perſonarum; ſed indifferenter quibuſcunque ſufficimus, hoſpitales nos exhibere debemus.*

Epiſt. 3.

Vnde Ioannes Chryſoſtomus in epiſt. ad Hebræos hom. 11. ad c.6.

¶In recipiendis hoſpitibus nulla debet eſſe diſtinctio. Cap. II.

2 Q Vieſcamus ab hac abſurda curioſitate [b], & diabolica, & peremptoria †. Si enim in clero ſe electū eſſe dicat, ſi ſacerdotem ſe nominet, ſcrutare. non enim ſine periculo in talibus indiſcuſſa communicatio eſt: circa maiora periculum [c] vertitur; non enim das, ſed accipis. Si vero pro nutrimento poſtulat [d], nihil in his examines. Inquire, quomodo Abrahā hoſpitalem ſe circa omnes oſtendebat. Si ſcrutator fuiſſet circa refugientes ad ſe nunquam Angelos hoſpitio recepiſſet. Fortaſſis.n. non putans eos Angelos eſſe, cum reliquis, & hos repuliſſet: Sed qm̄ omnes [e] recipiebat, ſuſcepit & Angelos. Non.n. ex vita eorum, quos accipis, mercedem tibi retributurus eſt Deus; ſed ex voluntate tua, ex liberalitate, ex honorificentia multa, ex miſericordia, ex bonitate.

† *al. perniciosa.*

b ¶Curioſitate.] Nō enim ſemper erimus curioſi, nam multa ſunt diſſimulāda, ff. de noua. l. doli. in fi.

Diſcretione maiore in maiorib. opus eſt.

c ¶Periculum.] Si.n. in minoribus adhibēda eſt diſcretio, fortius in maiorib. ſic 7.q.2.c.vl. ff. ad Carb. l.1. §.2.

d ¶Poſtulat.] Ergo indiſtincte, omnib. eſt danda eleemoſyna, vt infra. ea. c. proxi. §. prox. & 86. di paſce. & 1.q 2. quā pio. & 11.q.3. qm̄ multos. & 16.q.1. ſi cupis, & 23. q.3. duo alibi dicitur: omni petenti retribuit. Sed contra dn̄s dicit 1 Deſudet eleemoſyna in manu tua, donec inuenias iuſtum cui des. Et in Canticis, vbi dicitur: Ordinauit in me charitatem. Et dicit Ambro. Ordinata eſt charitas, vt primo Deus, ſecundo parētes, deinde filij, poſtea domeſtici vltimo extranei diligantur. Et alibi dicit Ambroſi. ꝙ delectus perſonarum debet eſſe in miſericordia impendenda, vt 86. diſt. non ſatis, & Hierony. dicit, ꝙ in pauperibus non tam paupertas quam religio eſt attendenda, vt 16.q.1. quoniam quidquid, & Aug. dicit, Vtilius eſurienti panis tollit, quàm de cibo ſecurus, &c. vt 5.q.5. non omnes. 23.q.4. nimium. Diſtingue ergo: eorum qui petunt eleemoſynam, alij ſunt cogniti, alij non. Item alij petunt quaſi ex debito, vt prędicatores, & p̄lati, alij pro ſuſtentatione corporis. Si ergo quis petat, ex debito, & ratione officij, quia dicit ſe ad hoc miſſum, vt ibi prædicet, & tale officium conſtat ei commiſſum eſſe, recipiendus eſt: ſi eſt incognitus, eſt examinandus an ita ſit vt in hoc cap. Si autē quis petit pro nutrimento, tunc indiſtincte omnibus eſt danda, vt hic, & 1.q.1. quam pro & 11.q.3. quoniam. niſi quis per ſecuritatem cibi negligat iuſtitiam, quia tunc ſubtrahenda eſt ei, vt 5.q.5. non omnis niſi iam fame moriatur, vt 86. diſtinct. paſce. ſi autem non poſſumus omnibus ſufficere, tunc danda eſt potius bono, quam malo conſanguineo, quam extraneo, & ſic loquitur illud, Deſudet eleemoſyna, &c. & illud, Ordinauit in me charitatem, vt 86. d. non ſatis.

Eleemoſyna quibus eſt danda.

H. d. ꝙ hoc dixit in Euāgelio: ſed neſcio, vbi, Sed poteſt ſumi eccleſ. 12.

vel hoc dixit ſecundū interpretatio. lxx. interpretū. dicit Rodo. [...] iſta auctoritas, deſudet &c. ſumit[ur] ex c. pręcedenti, vbi dī [...] benefeceris, ſcito cui benefeceris, [...] erit grat[ia] occulis t[uis] multa A[...]

† vide in h[unc] locum Al[...] lib. præt[er]miſſorum in dictio[ne] Agapes. C[...] natur. n. A[...] ci. ita pin[...] hic legen[dum] non Agap[as]

e ¶Sed quoniam omnes.] Argu. ꝙ ratione dubitationis melius eſt exabundanti aliquid facere, q̄ aliquid dimittere,

tere, vt 11.q.3. nolite 13.q.2. non æſtimemus 24.q.3. corripiantur Et argum. ad quæſtionem cum dubitatur quis ex duobus occiderit hominem, quòd potius ambo admittantur ad ordines, q̃ ambo repellantur 1. arg contra 23.q. vlt. ſi quatuor. Quid iuris ſit de hoc notat in quæſtionib.

Dubitatio nobilis. Argum ad ... 23.q.4. ... ma- ... Lau.

& eſt contra epiſcopos qui nolunt prouincias viſitare, & tñ petunt redimi procurationes, vt 10.q.1. relata.

b ¶Propter iniuriam.] ideſt, infamiam.

NVlli.] ¶Tranſeuntes. [Sic in tabernis poſſunt clerici comedere cauſa neceſſitatis, vt 44. diſtin. clerici. de vi. & hon. cler. clerici.

Clerici in tabernis poſſunt qñque comedere.

Sed licet ipſa conuiuia deſpicienda non ſint, nõ tamen in eccleſijs celebrari, nec clericos ad ea conuocatos ex eis partes ſib. tollere oportet.

Vnde in Laodicenſi concilio. c.27.

¶Clerici ad agapem vocati partes ſibi non tollant. Cap. III.

Anſ. l.5. c.77. Iuo p.3, c.128.

Vide quod ... And. Al... h præ... miſſi... in dictio... agape.

NOn oportet miniſtros altaris, vel quóslibet clericos α ad agapem † vocatos, partes [a] tollere propter iniuriam [b] β, quæ ex hac occaſione eccleſiaſtico ordini poſſit deputari.

α ¶Clericos.] *In concilio Græco, & priſca etiam verſione additur*, vel laicos.

β ¶Propter iniuriam.] *Græce eſt:* διὰ τὸ τὴν ὕβριν τῇ τάξει προσριβεσθαι τῇ ἐκκλησιασικῇ, eo quod eccleſiaſtico ordini inuratur contumelia.

Item ex eodem, c.28.

¶In locis Deo ſacratis nec comedere, nec accubitus ſternere liceat. Cap. IIII.

Burc. l.3. c.82. Iuo p.3. c.32. Anſ. l.5. c.78.

4 NOn oportet in baſilicis, ſeu in eccleſijs agapem facere, & intus γ manducare, vel accubitus ſternere.

γ ¶Et intus.] *Græce eſt.* καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ: *quod Dionyſius vertit*, nec intra domum Dei: *ſed apud Balſamonem abeſt vox Dei.*

Item ex concilio Carthag. 3. c.30.

¶Niſi neceſſitate coacti clerici in eccleſia non conuiuentur. Cap. V.

Burc. l.3. c.83. Iuo p.3. c.74.

NVlli epiſcopi, vel clerici in eccleſia conuiuentur, niſi forte tranſeunte: [c] hoſpitiorum neceſſitate illic reficiantur. Populi etiam ab huiuſmodi conuiuijs, quantum poteſt fieri, prohibeantur.

In reg. B. Benedicti, cap. 52.

[*Item ex dictis B. benedicti abbatis,*]

¶De eodem. PALEA. Cap. VI.

Burc. l.3. c.81. Iuo p.3. c.71.

ORatorium [d] hoc ſit, quod dicitur, nec ibi quidquã aliud [e] geratur, vel condatur, quam quod diuinis miniſterijs † conueniat.

† *al. laudibus.*

Item Auguſtinus epiſt. 109. de regula monachorum.

De eodem. Cap. VII.

Senſus non verba, Iſidorus. Etym. l.15. c.4. Smaragdos in reg. B. Benedicti, c.52. Burch. l.3. c.80.

IN oratorio præter orandi, & pſallendi cultum penitus nihil agatur, vt nomini huic & opera iugiter impenſa concordent.

DISTINCTIO XLIII.

PVdicus [f] quoque debet eſſe ſacerdos, vt & moribus, & verbis pudorem indeſinenter exhibeat. Vnde in canticis canticorum genæ [g] ſponſæ, ideſt prædicatores, turturi comparantur. ¶ *Debet [h] etiam gratiam*

Cant. 5. ex glo. interlin. ibi.

d ¶Oratorium] Ab orando quippe dicitur, vt in eo nihil aliud, quam oretur & pſallatur. inf. ead. in oratori.

e ¶ Quidq̃ aliud.] Tñ eccleſiaſticę cauſæ 2. poſsũt & debẽt tractari in eccleſia, vt 2.q.2. pręceptum.

2 Sed nõ ſæculares. ext. de immun. eccl. c.1. ubi de hoc.

PVdicus quoq;] Hęc di. diuidit in quatuor partes, in quarũ prima dicit, ꝙ rector eccleſię dẽt eſſe diſcretus in ſilentio, & vtilis ĩ verbo, ne aut tacẽda dicat, aut dicẽda ſubticeat & ad hoc probandũ inducit c. ſeq. Secunda ibi. [In mãdatis] Tertia ibi, [Scimus. autem.] Quarta ibi, [Pariter quoque.] Ioan. de Fan.

CASVS. In hac diſt. 43. proſequitur Gratianus 7.c. Apoſtolicæ regulæ. ſ. oportet epm̃ eſſe pudicum: qđ verũ eſt non ſolũ factis, ſed ẽt verbis, vt probatur per cantica canticorum.

f Pudicus.] Hic breuiter tangit 7.c. Apoſtolicæ regulę, oportet epm̃ eſſe pudicũ,

g ¶Genę.] Sicut em̃ per genas cibi, ſic ꝑ ꝑdicationes eccleſię fideles incorporant̃, vt de conſecr. diſt. 2. quia paſſus.

3 Scilicet maſticantur, & maſticando incorporantur. Hug.

DEBET. In hoc §. proſequitur Gratianus c.8 Apoſtolicæ regulæ ſ. oportet epiſcopũ eſſe Doctoré .i. talẽ q ſciat docere. Nã q̃tum prodeſt bonis per exẽpla bonæ vitæ, tm̃ nocet malis ſi ſileat. Nam prędicatione ꝑlatorum mali ſunt arcẽdi & corripiẽdi, ſed in ſua prædicatione dẽt prælatus eſſe diſcretus, ne vel tacenda ꝓferat, vel dicenda taceat. Quod ſequentibu, capit probatur.

a NOn oportet, &c.] ¶Partes.] Et domum mittere, ſtionib. & eſt expreſſum de hom. ſignificaſti.

h ¶Debet, &c.] Hic proſequitur viij. cap. Apoſtolicæ regu-

regulæ, oportet, ordinandum eſſe Doctorem: id eſt, talem, qui ſciat docere, & prædicare, conſiderabit autem prius quibus & quæ prædicare 1, quia non omnia oĩbus ſunt prædicanda: hæreticis enim ſecreta fidei non ſunt pandenda 2, nec nimis alta dicet minus capacibus. & ſi ſubditi non obediunt prædicanti. nõ ideo ceſſabit a doctrina & correctione eorum 3.

i ¶ Tacendo.] Not. q; tacens & timens fugere dicitur vnde etiam tacens pro contumace habetur, ut 65. diſt. ſi forte, & ff de interro. act. de ætate §. qui tacuit.
K ¶ Qui dum fugitiua.] Id eſt tranſitoria.
l Quos.] Simplex relatio, nõ refert ad imediate dictũ.
m ¶ Se-

1 Vt inf. ea. diſt. in mandatis.
2 11. q 3. nolite. in fine.
3 Vt inf. ea. d. ſancimus. cum duob. c. ſeq.

a ¶ Silentio] Expone negatiuè. ſic 2. q. 7. ſancta.
b ¶ Nam latratu.] Id eſt prædicatione.
c ¶ Canum] Infra 2. q. 7. qui nec.
d ¶ Et baculo.] Cõminationis.

docendi habere: quia, ut Hieronymus ait: [*Innocens, & abſque ſermone conuerſatio, quantum exẽplo prodeſt, tã tum ſilentio*[a] *nocet. Nam latratu*[b] *canum*[c], *& baculo*[d] α *paſtorum, lupi ſunt arcendi.*] *In ipſa autem doctrina diſcretum oportet eſſe rectorem, ne aut tacenda proferat, aut proferenda taceat.* — Ad Oceanum 83. & gloſſa ordin 1. Tim 3. in ver. Doctorem

α ¶ Baculo.] *In epiſtola B. Hieronymi legitur*, baculoque paſtoris luporum rabies deterrenda eſt. *Sed gloſſa ordinaria cum Gratiano concordat.*

Item Gregorius par. 2. ſui paſtoralis, c. 4. ait.

¶ De diſcretione prædicationis, & ſilentij. Cap. I.

SIt rector diſcretus in ſilentio, utilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticeſcat. Nam, ſicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiſcretũ ſilentium eos, qui erudiri poterãt, in errore derelinquit. Sæpe namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui libere recta pertimeſcunt, & iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis cuſtodiæ, paſtorũ ſtudio, ſed mercenariorum uice deſeruiunt: quia veniente[e] lupo fugiunt, dum ſe ſub ſilentio abſcondunt. Hinc namque eos per prophetam Dominus increpat dicens, [Canes muti, non valentes latrare[f].] Hinc rurſus[g] queritur, dicens. [Non aſcendiſtis ex aduerſo, neque oppoſuiſtis murum pro damno Iſrael, vt ſtaretis in prælio in die Domini.] Ex aduerſo quippe aſcendere, eſt pro defenſione gregis, voce libera, huius mundi poteſtatibus contraire. Et in die Domini in prælio ſtare, eſt prauis decertantibus ex iuſtitiæ amore reſiſtere. Paſtorẽ enim recta timuiſſe dicere[h], qui eſt aliquid; quã tacẽdo[i] terga præbuiſſe? qui nimirũ ſi pro grege ſe obijcit, murũ pro domo Iſrael hoſtibus opponit. Hinc rurſus delinquẽti populo dicitur [Prophetæ tui viderunt tibi falſa, & ſtulta, nec aperiebãt iniquitatem tuã, vt te ad pœnitentiã prouocarent.] Prophetæ quippe in ſacro eloquio nonnũquam Doctores vocantur, qui dum fugitiua[k] eſſe præſentia iudicant, quæ ſunt ventura manifeſtant, quos[l] diuinus ſermo falſa videre redarguit, quia dum culpas corripere metuunt, incaſſum delinquentibus promiſſa ſecuritate[m] blandiuntur, qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt, quia ab increpationis voce conticeſcunt. Clauis quippe aperitionis eſt ſermo[n] correctionis, quia increpatio culpam detegit, quam ſæpe neſcit[o] ipſe etiam, qui perpetrauit. Hinc Paulus ait, Vt potens ſit in doctrina ſana exhortari, & eos, qui contradicunt, redarguere.] Hinc per Malachiã

Ioan. 10.
Eſa. 56.
Ezech. 13.
Thren. 2.
Ad Ti. 1.

SIt rector.] Hoc c. diuidit in tres partes. In prima parte dicitur, quod rector dẽt eſſe diſcretus, ut ſileat, vel loquatur cum uiderit expedire. Nam ſicut incauta locutio ponit hominem in errorem, ſic indiſcretum ſilentiũ in errore relinquit. & hoc probatur ix auctoritatib. In ſcda parte, quę incipit ibi, [Sed cum rectori] Dr prędicator debet eſſe vtilis in verbo, id eſt talia proferat, per q̃ corda audientium non lædãtur. & hoc probatur tribus auctoritatib. In tertia quæ icipit ibi,] Prouidendũ quoq; eſt] dr quod etiam vtilia non debet nimis effundere, quia loquacitas nimis leuis apud homines reputatur, & hoc probat trib. auctoritatibus. CASVS. Primo dicit q; pdicator, vel rector nec ſilẽda pferet, nec proferẽda ſilebit. & hoc pbat ix. auctoritatib. Secundo dicit, q; talia pponat, quæ nõ deducant homines in errorem: & hoc probat trib. auctoritatibus. Tertio oſtẽdit. q; ẽt vtilia non debet nimis effundere: & hoc probat tribus auctoritatibus.
e ¶ Veniente.] Iuxta illud.
Nam ſiluiſſe nocet, multoſque ſilentia damnant.
f ¶ Latrare.] Propter pigritiam.
g ¶ Hinc rurſus.] Primo conquerit, & primo ponit verba prophetæ, deinde ea exponit, & ſic pcedit p totũ c.
h ¶ Dicere.] Id eſt, dicitur.

m ¶ Securitate.] Eo ipſo, q; tacetur, promittitur ſecuritas delinquentibus, vt 83. diſt. error.
n ¶ Sermo.] Doctoris.
o ¶ Neſcit.] Scilicet eſſe peccatum ille cui prædicatur, vel cum eius pœnitentia auditur, quæritur ab eo locus, &

& tempus,& perſonã cum qua deliquit quæ fortè peccator propter verecundiam vult occultare, vt de pœniten. diſtinct. ſexta. capitul 1.in fin.1. Tamen in quæſtionibus vbi fit præiudicium alij , non fient ſpeciales interrogationes , vt ff. de quæſtio.l prima.§. qui quæſtionem.

; ſi de pœ. diſt.5. c. 1. & pœnit.

a ¶ Cuſtodiunt]Id eſt,cuſtodire debent.
b ¶ Quia Angelus.]Id eſt, nuncius Domini.

dicitur Labia ſacerdotis cuſtodiunt[a] ſcientiam ,& legem
Malach.2. requirũt ex ore eius:quia Angelus [b] Dñi exercituũ eſt.]
Hinc per Iſaiam Dñs admonet dicẽs:[Clama , ne ceſſes ,
quaſi tuba exalta vocem tuam.]Præconis[c] quippe officiũ
Eſa.58. ſuſcipit,quiſquis ad ſacerdotium accedit,vt ante aduẽtũ
iudicis,qui terribiliter ſequitur,ipſe ſcilicet clamãdo gra
diatur.Sacerdos ergo ſi prædicationis eſt neſcius, quam
clamoris vocẽ daturus eſt ꝓco mutus? Hinc eſt enim, ꝙ
ſuper paſtores[d] primos in linguarum ſpecie ſpiritus ſan-
ctus inſedit;quia nimirũ , quos repleuerit,de ſe protinus
loquentes facit. Hinc Moyſi præcipitur, vt tabernaculũ
Act.2. ſacerdos ingrediens tintinabulis [e] ambiatur;vt videlicet
Exo.28. prędicationis voces hẽat; ne ſuperni inſpectoris iudiciũ
ex ſilentio offendat: ſcriptum quippe eſt:[vt audiat ſoni
tus,quando ingreditur,vel egreditur ſanctuarium in cõ-
ſpectu Domini;non moriatur[f].] Sacerdos namque ingre
diens, vel egrediens moritur , ſi de eo ſonitus non audi
tur;quia iram contra ſe occulti iudicis exigit,ſi ſine præ-
dicationis ſonitu incedit . Apte autem tintinabula ve-
ſtimentis illis deſcribuntur inſerta. Veſtimenta enim ſa-
cerdotis quid aliud , quam recta opera debemus accipe-
Pſal 131. re?propheta teſtante,qui ait : [Sacerdotes tui induantur
† ſial. iuſtitia.] Veſtimentis itaque illius tintinabula inhærẽt ;
vt † vitæ viam cum linguæ ſonitu ipſa quoque bona ope
ra [g] ſacerdotis clament.Sed cum rector ſe ad loquendum
præparat,ſub quanto cautelæ ſtudio loquatur,attendat ;
ne ſi inordinatè ad loquendum rapitur , erroris vulnere
corda audientium feriatur:& cum fortaſſe ſapiens vide-
ri deſiderat , vnitatis compagem inſipienter abſcindat :
Hinc namque veritas dicit [Habete ſal in vobis , & pa-
Mar.9. cem habete inter vos.]Per ſal quippe,verbi ſapientia de-
ſignatur . Qui ergo loqui ſapienter nititur, magnopere
Rom.12. metuat, ne eius eloquio audientium vnitas confunda-
tur.Hinc Paulus ait. [Non plus ſapere quàm oportet ſa-
Exo.28. pere,ſed ſapere [h] ad ſobrietatem[i]]. Hinc in ſacerdotis ve
ſte iuxta diuinam vocem tintinabulis mala punica con-
iunguntur . Quid enim per mala punica,niſi fidei vnitas
deſignatur? Nam ſicut in malo punico,uno exterius cor-
tice multa interius grana muniuntur;ſic innumeros ſan-
ctæ eccleſiæ populos vnitas fidei contegit , quos intus
Mar.9. diuerſitas meritorum tenet.Ne igitur rector incautus ad
loquendum proruat;hoc,quod iam præmiſimus , per ſe-
metipſam veritas diſcipulis clamat.[Habete ſal in vobis,
& pacem habete inter vos.] ac ſi figurate per habitum
ſacerdotis dicat ; mala punica tintinabulis iungite , vt
per omne,quod dicitis, vnitatem fidei cauta obſeruatio-
ne teneatis. Prouidendum quoque eſt ſolicita intentio-
ne rectoribus , vt ab eis non ſolum praua nullo modo,
ſed ne recta quidem nimiè [k] & inordinatè proferantur :
quia ſæpè dictorum virtus perditur,cum apud corda au-
diẽtium loquacitatis incauta importunitate leuigatur[l] :
& auctorem ſuum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ

c ¶ Præconis.] Infra de conſecratio. diſtinctio. quarta , baptiſmus.
d ¶ Paſtores,]Id eſt, Apoſtolos.
e ¶ Tintinabulis .] Octoginta tintinabula,& totidem mala punica in inferiori margine tunicę ſacerdotali pendebãt.
f ¶ Non moriatur.] Anima ſcilicet peccando , vel ut fama eius non ſit mortua
g¶ Opera.] Argum. ꝙ ſi in aliqua permiſerit ſe deſponſari vel arrhari , licèt expreſsè non conſentiat, videtur ꝙ ſponſalia ſint contracta. argumen.30. quæſt. 5.fœminæ.27.q.2.ſi quis deſponſauerit , 32.quæſtio.2 honorantur. ff. deſponſa. Sed ea 2. Nam opera probant , vt 46. diſtinctio. cap.1.11. quæſt.3. exiſtimant, 22. quæſt.5 cauere , vt extra de his, quæ fiunt à ma part.cap. ex ore. argumen ff. de mino. ſi filius.ff. de inoffic.teſtamen. l.vltim ff de ædil edict. ſi tamen. §. ei qui. Ioann. Ego dico , quòd ſi contrahentes poſſunt loqui, exprimere debent cõſenſum ſuũ: alioquin nõ iudicaretur pro matrimonio, cum neceſſaria ſint verba quantum ad eccleſiam, vt extra de ſponſ. tuę fraternitatis . quia etiã mutus ſi contrahit , ſignis debet exprimere. conſenſum,vt extra de ſpon. cum apud.Bart.

z Dicas ꝙ ſi parentes contrahant cum filijs , ſufficit eorum taciturnitas , vt in iuribus prędictis & extra de deſpo.impub. acceſſit. & cap.de illis. Archid. Verba in cõtrahẽdo matrimonio , an ſint de neceſſitate.

h ¶ Sed ſapere.] Ad hæc quæ hic dicuntur, bene facit extra de hæret. cum ex iniuncto .
i¶ Ad ſobrietatem.] Id eſt, ſine præſumptione.
K Nimiè.] Id eſt,in multiloquio.
l ¶ Leuigatur.] Id eſt, leuis , & inanis ab auditoribus iudicatur.

a ¶ Eſt.] Scilicet vſque ad veſperam, vt ſupra diſt. 6. teſtamentum.

Seminiuerbius quis dicatur.

b ¶ Seminiuerbius.] A presbyteris. Athenienſium dictum eſt de Apoſtolo, quid ſibi vult iſte ſeminator verborum? & ſecundum hoc erit hic ſeminiuerbius, ſed ſi habes ſemiuerbius, tunc dic ꝙ obſcurus erat, vel quia (vt dicitur) vitium linguæ habebat.

ADDITIO. Seminiuerbius, ideſt ſeminãs verba, vel ideſt, abbreuians verba, ſecundum Laur. Itẽ Paulus in quadam ſequentia. dicit ſpermologus ſperma enĩ Græcè, Latinè dicit ſemen, & logos ſermo, ſecundum Hug.

debemus, vt quod in eo deficit, per nos ſuppleatur, vt ſi qua in eo macula fuerit, emendetur: ſi autem perfidus eſt & incorrigibilis, nulla ſecreta fidei ei ſunt reuelanda, ſed monendus eſt vt reſipiſcat. Si vero nos prouocet dicere quod non decet ipſum audire, debemus eum

ſeruire auditoribus ad vſum profectus ignorat. Vnde bene per Moyſem dicitur: [Vir, qui fluxum ſeminis patitur, immundus eſt [a]]. In mente quippe audientium, ſemen ſecuturæ cogitationis eſt qualitas auditæ locutionis; quia dum per aurem ſermo concipitur, cogitatio in mente generatur. Vnde & ab huius mundi ſapientibus prædicator egregius ſeminiuerbius [b] eſt vocatus. Qui ergo fluxum ſeminis patitur, immundus aſſeritur; quia multiloquio ſubditus, ex eo ſe inquinat, quod ſi ordinatè promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audientium corda † potuiſſet: dumque incautus per loquacitatem defluit, non ad vſum generis, ſed ad immundiciam ſemen effundit. Vnde Paulus quoque, cum diſcipulum de inſtantia prædicationis admoneret, dixit: [Teſtificor coram Deo, & Chriſto Ieſu, qui iudicaturus eſt viuos & mortuos, per aduentum ipſius, & regnum eius prædica verbum, inſta opportunè, importunè:] dicturus [importunè,] præmiſit [c] [opportunè;] quia ſcilicet apud auditoris mentem ipſa ſua vtilitate ſe deſtruit, ſi habere importunitas [d] opportunitatem neſcit.

Leuit. 15.

Act. 17.

† al. corde

2. Tim. 4.

Item Clemens epiſt. 3. in extremo.

¶ Porcis, & canibus ſacra non ſunt committenda. Cap. II.

2 IN mandatis [e] habemus, vt venientes ad ciuitatem diſcamus prius, quis in ea dignus ſit, vt apud eum cibum ſumamus; quanto magis noſſe conuenit, quis, qualiſue ſit is, cui immortalitatis verba credẽda ſunt? Soliciti enim, & valde ſoliciti eſſe debemus, ne margaritas noſtras mittamus ante porcos. Sed & ob alias cauſas vtile eſt viri huius habere me notitiam. Si enim ſciam, quia in his, de quibus non poteſt [f] dubitari, ꝙ [g] bona ſint, emẽdatus eſt, & inculpabilis, hoc eſt, ſi ſobrius, ſi miſericors, ſi iuſtus, ſi mitis, & humanus (quæ vtique bona eſſe nullus ambigit) tunc conſequens videbitur, vt ei qui obtinet bona virtutum [h], etiam quod deeſt fidei, & ſcientiæ, conferatur: & in quibus maculari eius vita videtur, quæ eſt in reliquis probabilis, emendetur. Si ve-

Matth. 10.
Mar. 7.

Matth. 7.

Argũ ab ordine verborũ ſumitur. 1 Alias dr̃ ꝙ de ordine ſcripturę nõ eſt curandũ. ff. de ſol. nec enim. Arũhi.

c ¶ Præmiſit] Argu. ꝙ ab ordine 1 verborum eſt argumentandum 20. diſt. §. 1. & 23. q. 4. diſplicet & 1. q. 1. vt euidenter. & 3. q. 7. in grauibus. extra de reſcript. cũ dilecta. Et ſi præcedens verbum eſt dubium, & ſequẽs manifeſtũ, ſequens clauſula eſt ſequenda. ff. de petit. hæred. vtrũ autem: quandoque etiam ſecũdum pręcedentem exponitur ſequens. ff. de leg. 1. ſi ſeruus plurium. in fin.

d ¶ Importunitas] Nota quod propter tria conſueuit induci cap. ſcilicet quòd tacens & timens videntur fugere. Item quòd æquè aliquid probatur factis vt dictis. Item ordinem verborum attendendum, vt per notata ſup. poſita patet.

IN mandatis.] Hæc eſt ſecunda pars huius diſt. in qua dicitur, quòd hæreticis & paganis non ſunt ſecreta noſtræ fidei manifeſtanda. & hoc cap. ad hoc probandum inducitur Si tu quæras quæ dicta Origenis recipiantur? Reſp. recipit eccleſia tanquam ſua ea, quæ de dictis eius Hiero. recipit. alias ſunt cum ſuo auctore damnata per Papam Gelaſium. 15. diſtin. Sancta Romana. verſic. item Origenis. Io. de Fan.

CASVS. Quæſitum fuit ab Origene, vtrum indifferenter ſecreta fidei ſint cuilibet reſeranda? & Reſpondit quod non duabus rationibus. prima eſt, quia Chriſtus pcepit vt intrantes ciuitatẽ examinemus, quis ſit in ea dignus, vt apud eum cibum ſumamus; multo fortius eſt hoc faciendum in cibo ſpirituali, cum non debeamus proijcere margaritas noſtras ante porcos. Secunda eſt: quia ſi fidelis eſt, & bonus paratus corrigi, reſerare ſibi eum prudenter eludere; ne ſi nil reſpondeamus, putent auditores inopia reſponſionis nos declinare certamen.

e ¶ In mandatis.] Scilicet Euangelicis, Matth. 10. c. & Matt. 7. vbi Dominus præcepit diſcipulis ſuis: In quamcumque ciuitatem intraueritis, interrogate quis in ea dignus ſit, & ſic ibi manete. Ex verbis illis arguitur hic a minori. Lau.

f ¶ Non poteſt.] Nam timor in dubijs deteriora canit. & Lucanus. Peſſimus in dubiis augu. timor.

g ¶ Quòd] Ideſt, quia bona ſint.

h ¶ Virtutum.] Ergo videtur, quod qui non habet fidem poſſit habere virtutem, quod non eſt verum, vt 24 q. 1.

a ¶Quæ palam.] idest, indubitanter ſunt mala.
b ¶Permanet.] Sæpius admonitus.
c ¶De ſecretioribus.] Sed ea quæ ſpectant ad admonitionem, non autem ſecreta fidei: quia ſi illa ſciret: facilius non inde impugnaret, vt 11.q.3.nolite.
d ¶Pru-

& a recta æmulatione.i.dilectione: quia beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.
g ¶Perdant.] idest, confundant.
h ¶Aemulatione.] Ideſt, dilectione. Vnde no. Verſum, qui valet ad multas expoſitiones.

ro in ijs, quæ palã [a] ſunt peccatis inuolutus permanet [b], & inquinatus, non me oportet ei aliquid de ſecretioribus [c], & remotis diuinæ ſcientiæ proloqui, ſed magis proſtrari, & conuenire eum, vt peccare deſinat, & actus ſuos a vitijs emendet. Quòd ſi ingeſſerit ſe, & prouocauerit nos dicere, quæ eum minus rectè agentem non oportet audire, prudenter [d] eum debemus eludere [e]. Nam nihil omnino reſpondere, auditorum cauſa, vtile non videtur, ne forte exiſtiment nos reſponſionis penuria [f] declinare certamen, & fides eorum lædatur nõ intelligentium propoſitum noſtrum.

Item Anacletus, epiſt. 1. omnibus epiſcopis.

¶Verba prædicationis perſecutoribus ſuis prælati non ſubtrahant. Cap. III.

Iuo p.5.c.237. circa medium.
† *al. inſtitut.*
Matth. 5.

3 SCimus autem multos ob id infeſtare Doctores, vt eos perdant [g], & placita propriæ voluntatis adimpleant. Non propterea tamen Doctores (iniquitatum vires ſuppetunt) a recta æmulatione [h], & bona intentione † recedere [i] debent, ſcientes, quia beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.

Item Gregorius Venantio lib. 1. epiſt. 33.

¶Non eſt mundus a ſanguine ſubiectorum, qui Dei conſilium illis non annunciat. Cap. IIII.

Act. 20.

EPheſijs Paulus [k] dicit: [Mundæ ſunt manus meæ a ſanguine [l] omnium veſtrum, non enim ſubterfugi, Quominus nunciarem [m] omne conſilium Dei vobis.] Mundus [n] ergo a ſanguine eorum non eſſet, ſi eis Dei cõſilium annunciare noluiſſet; quia cum increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo [o] paſtor occidit.

Item Nicolaus ad Michaelem Imperatorem in epiſ. cuius initium eſt, [Propoſueramus.]

¶Aeternę damnationis pœnam incurrit prædicator, qui ſemen diuini verbi non ſpargit. Cap. V.

† *Diſpenſatione nobis*] orig.

DIſpenſatio † eſt nobis cœleſtis ſeminis iniuncta:

Aemulor inflatur, amat, inuidet, ac imitatur. Bar.

Aemulor varia ſignificata habet.

i ¶Recede.] Not. ꝙ pp ſubſannationem, vel perſecutionẽ non ceſſabit Doctor a docendo, vel prelatus a prædicando, vt hic, & 11.q.3. nolite. quia & ſi illi non proficiant, tñ ipſe faciat quod ſuũ eſt, vt 47. diſt. quod apud nos. & 23.q.4. ſicut noneſt. nec obſtat ſup. ca. prox. ubi dicit, ꝙ prudenter debemus eludere tales. nec etiam illud ob. 24. qõ. 3. dixit Apoſtol[9]. ubi dicit, hæreticum hoiem poſt primã & ſecundam correctionẽ de uita. quia vtrumque illorũ obtinet in ſecretiorib. fidei, quæ non debemus pãdere illis: ſed ab illis q̃ faciunt ad correctionẽ nunquam ceſſandum eſt, vt 1.q 7. cõuenietib. Io. Hodie aũt ſi hæretici non corrigãt, ſtatim tradendi ſunt curiæ ſæculari ad puniendũ: ſi aũt corrigãtur, & iurent ſtare mãdato eccleſiæ, in ppetuo carcere debẽt detrudi ad agendam pœnitentiam, vt extra de hæret. c penul.

Prelatus pp perſecutionem non deſerat prædicationem.

EPheſijs.] CASVS Venantius eps ſuos ſubditos corrigere nolebat, uel negligebat. de quo eũ Grat. reprehẽdit: q a peccata ſubditorum niſi eos corrigat, ſibi imputantur. & pro hoc probat auctoritate Pauli; & quia paſtor vr̃ occidere delinquentes, niſi eos corrigat.

d ¶Prudenter.] Transferendo nos callide ad alienam materiam: cum nec ipſi debeant alieni regni ſcrutari arcana. C. de cõmer. mercatores. & extra de elect. ꝙ ſicut. immo ſubtili ingenio debemus a barbaris extorquere aurum, vt de commercijs, l. 2. & 14.q.4.b illo. & q.5.c.dixit.

Dolus quando bonus.

1 Dic, ꝙ ibi loquitur de hæreticis dãnatis: hic de occultis: vel dic ꝙ cũ eis poſſumus loqui quãtum ad ea q̃ poſſunt eos reducere ad fidem, vt not. inf ca prox. Archid.

e ¶Eludere.] Nota dolum eſſe bonum contra hoſtem. ſic 22.q 2. vtilem. & ff. de do. l. 1.
f ¶Penuria.] Arg. contra infra. 24.q.2. cum quibus 1.

SCimus.] Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua dr̃, ꝙ ſi prelati non corrigunt ſuos ſubditos, ſanguis ſubditorum de prælatorum manib. requiretur. Si autẽ faciamus, qđ in nobis eſt, non imputatur nobis malitia ſubditorum. & hoc probat per iſta tria cap. Ioan. de Fan. CASVS. Quidã prælati ceſſabant a correctione, & a recta via, quia infeſtabantur a ſuis ſubditis, ſed dicit Anacletus, quòd pp hoc a prędicatione ceſſare non debẽt,

K Paulus.] In Actibus Apoſtolorum 20. cap.
l ¶A ſanguine.] ideſt, a peccato.
m ¶Annunciarem.] A rg ꝙ ſi pet te non ſtat aliqd quo minus fiat, nõ eſt tibi imputandũ, vt 24.q.3. admonere. & 47. diſt. c. vl. & §. neceſſe. & C. de inſt. & ſubſt. l. 1. Ar. contra ext. de eo qui mit. in poſ. cauſa rei ſer. ca. 1. Ioan. Sed certe ibi ſtetit non per petentem poſſeſſionem. ff. de reg iur. l culpa. Bar.

Imputã dum non eſt ei p quem non ſtat.

n ¶Mundus.] Arg. a deſtructione antecedentis, vt 24.q. 2. ſanè.
o ¶Tacendo.] Infra 83. d. error.

DIſpẽſatio.] CASVS. In hoc cap. Nicolaus papa reprehendit prælatos, qui nolũt corrigere ſubditos, & prædicare: quia væ erit eis, ſi verba cęleſtis ſeminis non prædicauerint, & nõ ſparſerint in ſubiectos: & hoc pro-

probat auctoritate Pauli. Præterea ſicut magnũ eſt periculũ p̄latis ſilere. ſic periculoſũ eſt ſubditis nõ obedire.
a ¶Væ.] Alias veh.ſ æterna mors.11.q.3.væ.qui.
b ¶Et clamet.] Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius ſup.d.6.ſed penſandum.

comeſſationes noxiæ non ſolum ſacerdotibus, ſed etiã laicis qui dies, feſtiuos celebrare non putant, niſi comeſſationibus deſeruiant.
CVM AVTEM. Hæc diſtinct. ſpectat ad tertium cap. apoſtolicæ regulæ, quæ tractata eſt 35.diſtinct. oportet or-

ADDITIO. Vel dic clamat prædicando: vel ſe timere æternã damnationẽ, ſecundum Hug.
c ¶Quanto magis.] Arg.a maiori. vt 32.q.5.ſi Paulus.8.q.1.ſi ergo tantu,.
d ¶His] ideſt, ſubditis.
e ¶Parere.] ideſt, obedire.
PARITER. Hęc eſt quarta pars huius d. Dictũ eſt ſup.in cap. in mãdatis, ꝙ ſecreta fidei nõ ſunt hæreticis reuelanda. Nunc verò dicit Gratian⁹ ꝙ idem eſt de catholicis indignis, & nõ intelligentib. ſi autem ſecus fiat, non fit ad eorum vtilitatem, ſed potius ad oſtentationem, vel ſcientiæ iactationẽ, vel adulationem, vel propter loquacitatem incautam. Et hoc probat per expoſitionẽ. Beati immaculati. Ex quibus omnibus patet, ꝙ ſi prælatus in prædicãdo diſcretionem nõ ſeruat, tanquam torto naſo, ideſt, diſcretione carens, ſacerdotis officio videtur indignus.
f ¶ Irreuocabile.] Horatius. [Nam ſemel emiſſum manet irreuocabile verbũ] extra de verb. ſigni. forus, & Ouidius.
Neſcit vox miſſa reuerti.] iuxta illud: Vox emiſſa ſemel, irreditura volat.1.

væ [a] ſi non ſparſerimus: væ ſi tacuerimus. Quod cum electionis vas formidet, & clamet [b], quanto magis [c] cuilibet exiguo metuendum eſt: Proinde, ſicut non leue diſcrimẽ incumbit Pontificibus ſiluiſſe pro diuinitatis cultu & eccleſiæ correctione quod congruit, ita his [d] (quod abſit) non mediocre periculum eſt, qui cum debeant parere [e], deſpiciunt. 1.Cor.9.

4 *Pariter quoq; obſeruare debet ſacerdos, ne indignis, & non intelligentibus ſecreta miſteria, ſua prædicatione reſerare incipiat. Qui enim ea docet, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ad eorom vtilitatem, ſed ad ſui oſtentationem facit. Vnde in expoſitione, [Beati immaculati] dicitur. [Vitium eſt ſecreta myſteria vulgare indignis: quod fit, uel loquacitate incauta, dum ſine iudicio uolat irreuocabile [f] uerbum, uel adulatione, ut ei placeat †, cui ſecreta reuelat, uel iactatione ſcientiæ, ut plura ſcire uideatur.] In quibus omnibus profectò datur intelligi, quanta debeat eſſe diſcretio in prædicatione ſacerdotis: qua ſi fortè caruerit, tanquam torto [g] naſo, ſacerdotalis officij iudicatur indignus.*

Gloſſa ord. ex Amb. ſer.2 in pſal.118. in ver. [Abſcondi eloquia tua.]

† Tex. eſt in fi. in l.1. C. de ſtat. & imag. vbi vide quid ſit adulatio.

DISTINCTIO XLIIII.

CVm autem uinolentus eſſe prohibetur, gulę intemperantiam nequaquam habere permittitur. Neq; enim ebrietas prohibetur, & uoracitas permittitur. Vtrumq; [h] enim inter opera tenebrarum Apoſtolus connumerat ſcribens Romanis: [Non in comeſſationibus, & ebrietatibus.] Ventris namque ingluuies ad luxuriam prouocat facile, & omne opus bonum diſſoluit. Vnde [uenter, & genitalia ſibimetipſis uicina ſunt: ut ex uicinitate membrorum cõfœderatio intelligatur uitiorum.] Hinc etiam Nabuzardam princeps coquorum muros Hieruſalem deſtruxiſſe legitur, quia uenter, cui multitudo coquorum deſeruit, ædificia uirtutum ad ſolum redigit. Sacerdos itaq; de altari uiuere [i], nõ luxuriari quę

Rom.13.

Hierony. in epiſt. ad Amandum, & Aug. de Temp. ſerm.65. Grego. in paſtor par. 3.cap.20.
4. Reg. vlt. ſecundum lxx.

1 Ad idem.5.q.5. qui ambulat. ff. de ca. & poſt li. reuer. in bello. §. factæ. in authẽ. de æqua. do. §. hinc igitur. in fi. Arch.

g ¶Torto.] Infra d.49.c.1. Hinc etenim naſum cõparat diſcretioni: quia per eum perpenditur odor & fętor.
CVm autem.] Hæc di. diuiditur in tres partes: in quarum prima probat de temperantia gulæ, & hoc probat per quatuor auctoritates ſanctorum patrum. Secunda ibi, [Multis.] Tertia ibi, [Non oportet.] Io. de Fan.
CASVS. Sup. in 35. diſt. dictum eſt, ꝙ ſacerdos non debet eſſe vinolentus, ſed ſobrius: quia comeſſatio & voracitas ebrietatis ſunt cohærẽtia, ideo prohibita ebrietate, prohibetur in hac 44. diſt. voracitas, & gulæ intemperantia. Et probatur tribus rationibus. Prima eſt, quia comeſſatio & ebrietas ab Apoſtolo enumerantur inter opera tenebrarum dicens: non in comeſſationibus, &c. Secunda eſt: quia ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriã: & omne opus bonum diſſoluit. Tertia probat exemplo Nabuzardam, qui deſtruxit muros Hieruſalem: quia ei multitudo coquorum deſeruit. Sunt autem ordinandum eſſe non vinolentum, ſed ſobrium. ſed nõ tractauit ibi niſi de ſobrietate potus: ideo reſumit eam hic, & tractat de temperantia & ſobrietate cibi. Annectit, ꝙ laici & clerici qui faciunt magna conuiuia cauſa laſciuiæ delinquunt 2. Item addit, ꝙ clerici non debent comedere, vel bibere in tabernis, niſi neceſſitas cogat 4. Deinde dicit, ꝙ cibum clericorum ſemper præcedit, & ſequitur oratio. Itẽ quòd in ſacerdotali conuiuio ſemper debet legi lectio ſacræ ſcripturæ.
h ¶Vtrumque.] Argument. quòd uno prohibito, vel permiſſo, idem erit in connexo ſibi, vt ſup. diſt. 4 denique. & 1.q.1. ſicut Chriſtus. Et eſt hic argum. quòd ſi Papa, vel epiſcopus ſcienter aliquem ordinat, videtur reſtituere ipſum famæ 4. cum fama & ſacerdotium ſibi ſunt annexa. Ioan. Quod falſum eſt, vt extra de ſchiſma, ca. 2. vbi dicitur quod probare debet ſecum fuiſſe diſpenſatum. Bar.
i ¶Viuere.] Sufficere debet ergo clerico, qđ viuat, id-
eſt,

Conuiuia ꝛ probata.
2 Sup. ca. c. 1. cõuiuia & ca. multi.
3 Vt inf. ca. non oportet cum duob. c. ſequẽti. Et concor. gl. in c. nõnulli. in gl. 1 ſu 42. d.
Ordo purgat infamiam.
4 Arg. C. de his qui not. in fam. le. 3. Idem ſentit Hug. Victus & veſtitus ſufficiũt clerico.

eſt, ſola neceſſaria habeat: & arctatur illa neceſſitas tm̄ ad victum & veſtitū in 12.q 1.epiſcopus. Qualiter[1] tamen hoc intelligendum eſt, dixi 21.quæſt.1.cap.1.

1 Quod le. & no. 24.q. 2 reſecādæ. & 32.q.2. ſi nō ſunt. in gl. vlt.

C Omeſſationes.] CASVS. Quæſiuit Aurelius ab Auguſtino, vtrum laici, qui in diebus feſtiuis deſeruiunt comeſſationib. & ebrietatibus, propter hoc debent ſuſpendi vel excommunicari. Et reſpondet quòd non: quia multitudo eſt in cauſa, in quam ſeueritas diſciplinæ non eſt exercenda: ſed monendi ſunt non imperioſe, ſed benigne, vt Deus ī noſtro ſermone timeatur, & non nos: & vt cetera multitudo frangatur, incipiēdum eſt à ſpiritualibus, vel ſpiritualibus proximis.

a ¶ Putantur.] à ſtultis videlicet.

In Michæam c.3.in extremo.

rat, vt ait Hieronymus. [*Tibi o ſacerdos de altario viuere, non luxuriari permittitur.*] *Sunt autem comeſſationes non ſolum ſacerdotibus, ſed etiam laicis noxiæ: qui feſtiuos, & ſolennes dies non aliter ſe digne celebrare putant; niſi comeſſationibus deſeruiant.*

Vnde Aug. ſcribit ad Aurelium epiſcopum epiſt.64.

¶ Non eſt vacandum commeſſationibus, & ebrietatibus. Cap. I.

Iuo p.13.c.68.

COmeſſationes, & ebrietates ita conceſſæ, & licitæ putantur[a], vt in honorem etiā beatiſſimorū martyrum non ſolum per ſolennes dies, (quod ipſum quis non lugendum[b] videat, qui hęc non carneis[c] oculis inſpicit?) ſed etiam quotidie celebrentur. *& poſt pauca:* Non ergo aſpere, quantum exiſtimo, non duriter, non modo imperioſo iſta tolluntur; magis docendo, quā iubendo; magis monendo, quàm minando. Sic enim agendum eſt cū multitudine[d] [peccatum †. Seueritas autem exercenda eſt in peccata paucorum. Etſi quid minamur, cum dolore fiat, de ſcripturis comminando vindictā futuram; ne nos ipſi in noſtra poteſtate, ſed Deus ī noſtro ſermone timeatur. Ita prius mouebuntur ſpirituales, aut ſpiritualibus proximi; quorū auctoritate, & leniſſimis quidem, ſed inſtantiſſimis admonitionibus cętera multitudo frāgatur.

† abeſt ab orig. Iuo. & aliquot manuſcriptis Gratiani.

Item ex concilio Laodicenſi, c.24.

¶ Nulli clericorum, aut continentium licet tabernas intrare. Cap. II.

Conc. Aquiſgran. c.60. Burc.l.2.c.131. Iuo p.6.c.205.

NOn oportet clericos ſeruientes α à presbyteris vſque[e] ad diaconos, & deinceps ordinis eccleſiaſtici omnes vſq; ad miniſtros aut lectores, aut exorciſtas, aut oſtiarios, aut pſalmiſtas, aut etiam eos, qui in propoſito[f] continentiæ ſunt, tabernas β intrare.

α ¶ Clericos ſeruientes.] *Gracè eſt,* ἱερατικοὺς, *quod Dionyſius vertit,* ſacro miniſterio deditos: *quam verſionem concilium* Aquiſgranenſe, *Burchardus, &* Iuo *attulerunt.*

β ¶ Tabernas.] *ſequebatur in impreſſis,* niſi cauſa neceſſitatis. *quæ ſunt expuncta, quia neque in pleriſque manuſcriptis, neque in Burchardo, &* Iuone, *neque in ipſo concilio* Laodicenſi, *aut Aquiſgranenſi (vbi c.60 hoc idem repetitur) leguntur: videntur tamen accepta ex can. Apoſt.54.*

Item ex ſexta ſynodo, c.9.

¶ Deponatur clericus, qui tabernam, aut ergaſterium habere voluerit. Cap. III.

NVlli clerico licet tabernā α, aut ergaſteriū[g] habere.

b ¶ Lugendum.] Id eſt nonne vnuſquiſque hoc lugendum videat.

c ¶ Carneis.] Scilicet ſpiritualibus.

d ¶ Cum multitudine.] Multi ſunt xl. vt extra de cle. excom. latores. Aliquando 23. millia ſunt pauci: vt 45.d. diſciplina. Et habes hic ꝙ pp multitudinem detrahiť ſeueritati, vt 50.d. vt conſtitueretur. & 1.q.7. quoties, 33.q.4. ipſa pietas. &c. non pōt. Quandoq; & cum paucitate mitius agendum eſt, cū timetur ſcandalum 23.q.4. cū quiſq;.[5] Vbi ergo aliqd male fit: & quaſi ex auctoritate defenditur, tunc non debet dormire ſeueritas. quādo vero non defenditur, tunc diſſimulari poteſt propter ſcandalum, vt de pęnit diſtinct.6. cap.1. in fi & 82. diſtinct. plurimos & 50 diſt. domino ſancto. ſed propter ſcandalum nunquam debet deſeri veritas ipſa, vt extra de reg. iu. qui ſcādalizauerit[6]. ſed ſeueritas pęnarum poteſt deſeri, vt hic. Io. Item vbi non habet locum diſpenſationis remedium, vt in matrimonio: propter multitudinem non eſt recedendū à ſeueritate canonica. vt extra de tranſact. ex parte. Bar.[7]

Seueritati an pp multitudinē vel paucitatem detrahatur.

5 Concor. textus in l. decurionū & ibi gl. & Doct. C. de pœn.

6 Vbi de hoc, & extra de temp. ord. ſane. ibi videas.

N On oportet.] CASVS. Clerici omnes generaliter, & qui votum continentiæ fecerūt, prohibentur ingredi tabernas, niſi cauſa neceſſitatis, vt infra. cap. ſequenti. Sequētia duo capitula plana ſunt.

7 Scilicet, & tacet quandoque prælatus non propter ſcādalum, ſed propter maius malum quod poſſet eccleſiæ ꝓuenire, vt cum Rex aliquid facit in rebus eccleſię, ſecūdum. Lau.

e ¶ Vſquę.] Improprie ponitur hic, vſque, cum nulli ſint in medio.

f ¶ Qui in propoſito.] Vt Deo deuoti conuerſi. 12.q.1. duo, &c.

g N Vlli clerico licet.] ¶ Ergaſteriū.] Ideſt ſtationem.

a ¶ Quan-

a ¶ Quanto magis.] Cui non licet minus, non licebit & maius, vt hic,& 24.q.1.miremur.& 74 diſt.geſta.14. q 5. pœnale. 1. ſicut in caſu conuerſo, ſcilicet cui licet maius.& minus.16. q.2.viſis.
b ¶ Aut ceſſet.]Sic 35.diſt.c.5.

inanes fabulæ recitantur. ſed verba ſacræ lectionis, & cum infirmitas ſola reficitur: & qui hæc in ſuis conuiuijs facit, magiſter eſt abſtinentiæ, quæ autem ſequuntur vſq; ad diſtinctionem,plana ſunt,& per ſe patent.
g Mordetur.]Vnde verſus. Quiſ-

1 Ad idem 30.q.3. pyctacium. ff. de inter. & rele.l.relegatorū. §. vlt. Arch.

Si enim huiuſmodi,tabernam ingredi prohibetur; quanto magis [a] alijs miniſtrare in ea? ſi quis vero tale quid fecerit,aut ceſſet [b],aut deponatur.

α ¶ Tabernam,aut ergaſterium.]*Græcè eſt, καπηλικόνέρ-γαςήριον,ideſt,*cauponariam tabernam.

Item ex concilio Carthagin.3.c. 27.

¶ Niſi neceſſitate compulſi clerici tabernas non ingrediantur. Cap. IV.

CLerici,edendi vel bibendi cauſa tabernas non ingrediantur,niſi peregrinationis[c] neceſſitate compulſi.

Aquiſgr. conc.c.90. Burc.l.2.c.130. Iuo p.6.c.204.

Item Gregorius Natali epiſcopo,lib.1.reg. indict.10. epiſt.14.

¶ Corripiendus eſt epiſcopus,qui conuiuijs occupatur. Cap. V.

2 MVltis ab vrbe tua venientibus,frater chariſſime, didici,paſtorali cura derelicta,ſolis te conuiuijs occupatum,quæ audita nō crederem,niſi hęc actionū†[d] tuarum experimentis approbarem. Nā quia nequaquam lectioni ſtudeas,nequaquam exhortationi inuigiles[e],ſed ipſum quoque vſum eccleſiaſtici ordinis ignores, hoc eſt in teſtimonium[f],quod eis,ſub quibus es poſitus, ſeruare reuerentiam neſcis.

† Adde q actio hic accipitur pro actu. ſimile in l. magiſtratuum. C. de ado. & in l. 3. ff. de offi. proconſ. & infra 100.d. raticnis.

Item ad eundem,lib.2.epiſt. 37.

¶ De eodem. Cap. VI.

COnuiuia,quæ ex intentione impendendę charitatis fiūt,rectè veſtra fraternitas† in ſuis epiſtolis laudat. Sed tamen ſciendum eſt;quòd tūc ex charitate veraciter prodeūt,cum in eis nulla abſentium vita mordetur;[g] nullus ex irriſione reprehenditur; nec in eis inanes ſæcularium negotiorum fabulæ;ſed verba ſacræ lectionis audiūtur,cum non plus,quàm neceſſe eſt,ſeruitur corpori;ſed ſola eius infirmitas reficitur, vt ad vſum exercendę virtutis habeatur.Hęc itaque ſi vos in veſtris conuiuiis agitis abſtinentium†[h],fateor,magiſtri eſtis.

† *al. ſanctitas.*

† *al. abſtinentia.*

[Item ex concilio Nannetenſi]

PALEA Cap. VII.

NVllus presbyterorum, quādo ad anniuerſariū diem trigeſimum aut ſeptimum,vel tertiū alicuius defuncti,aut quacumq; vocatione ad collectam presbyteri cōuenerit, ſe inebriare vllatenus præſumat, nec precatus amore† ſanctorū,vel ipſius animę bibere,aut alios ad bibēdum cogere,vel ſe aliena precatione ingurgitare; nec

De conſec. diſt.5.c. nullus. Burc.l.2.c.161. Iuo p.6.c.252.

† *al. in amore.*

c CLerici. ¶ Niſi peregrinationis.]No. q permittitur viatori,quod alij nō permittitur, Arg. ſimile infra 11. q. 3. quoniam multos.

MVltis.] Hæc eſt 2. pars huius d. in qua reprehēditur quidam Natalis epiſcopus, qui ſemper erat in comeſſationibus: ita q officiū ſuum neſciebat, & ita alijs detrahebat. & hoc probatur per hoc cap. & per c. ſeq. Io. de Fant.

CASVS. In hoc cap. reprehendit Grego. Natalem epiſcopū, qui tantum cōuiuijs deſeruiebat, in quibus vita abſentium reprehendebatur, & inanes fabulæ cantabantur: quod ex eo apparebat, quia neque lectioni, neque exhortationi inſiſtebat: neque ſuis maioribus reuerentiam exhibebat,

d ¶ Actionum.] Arg. præſumi contra aliquem quandoq; propter crimen præteritum 18.di.peruenit 2,34.q.1.cū per bellicam. Quandoq; ex præſenti circa præſens, vt hic quandoque circa futurum. 50. d. ſi quis diaconus. Quandoque ex præterito circa præteritum.22.q.1. non eſt. quādoq; ex præterito circa futurum 23.q.5.ſi apud & 12 diſt.plurimos.

2 Vbi de hoc & extra de præſu. ſcribā & C. de adul. ſi qui. 31. quę.1.ſi quis viuente. extra de elect. officij Archid.

e ¶ Inuigiles.] Quæ duo,ſcilicet lectioni ſtudere, & exhortationi inuigilare, ſūt opera pontificis. 36. diſt.c.vlt.

f ¶ In teſtimoniū.] Hic vnum factum probat aliud, vt 1.q. 1.conſtat, &c.

COnuiuia.] CASVS. Idē Natalis eps excuſabat ſe, qa reprehenſus fuit pp cōuiuia,q faciebat;dicēs q bona intentione & cauſa impendendę charitatis hoc faciebat. Sed Gregorius dicit, q tunc fiūt ex charitate, cum vita abſentium non reprehenditur, nec

Quiſquis amat dictis abſentium rodere vitam.
Hanc menſam vetitam nouerit eſſe ſibi.

h ¶ Abſtinentium.] Nota quod abſtinens dicitur qui bene

plauſus, & riſus inconditos, & fabulas inanes ibi referre: aut cantare præſumat, aut turpia ioca, vel vrſo vel tornatricibus ante ſe fieri † patiatur: nec laruas dæmonũ α ante ſe ferri conſentiat: quia hoc diabolicum eſt, & à ſacris canonibus prohibitum.

† *al. facere permittat.*

α ¶Demonum.] *Burchardus addit*, quas vulgo Talamaſcas dicunt.

[*Item ex eodem.*]

¶De eodem. PALEA. Cap. VIII.

Burch. li.2. c.162. Iuo p.6. c.253.

QVando autem conuenerint presbyteri ad aliquod conuiuium, aliquis † prior illorum, verſum ante menſam incipiat, & cibum benedicat: & tunc ſecundum ordinem ſedeant, alter alteri honorem præbentes, & per vices cibum & potum benedicant, & aliquis de illorum clericis aliquid de ſancta ſcriptura legat. Eſt poſt refectionem ſimiliter ſanctum hymnum dicant ad exemplum Domini; ſicut in cœna feciſſe legitur: & ſic ſe contineant omnes presbyteri, maximè in talibus locis, vt non vituperetur miniſterium illorum.

† *decanus, aut aliquis.*] Burchar.

Matth.26.

[*Item ex eodem.*]

¶De eodem. PALEA Cap. IX.

Burch. lib.2. c.164. Iuo p.6. c.255.

QVando presbyteri per Kalendas ſimul conueniunt poſt peractum diuinum myſterium †, ad neceſſariã collationem, non quaſi ad plenam refectionem, ſed quaſi ad prandium, ibi ad tabulas reſideant: ne per talia inhoneſta conuiuia ſe inuicem grauent: quia indecens eſt, & onerosũ; ſæpe etiã tardè ad eccleſiam redeuntes maius damnum de reprehenſione conſequuntur, quod † de grauedine mutua contrahunt, quàm lucrũ ibi † faciant. Nam de huiuſmodi conuentu Paulus Corinthios reprehendit: qui inconuenienter cœnam Dominicam manducare conueniebant. Sic & qui ad cęnam Dominicam, ideſt ad collationem uerbi ſub occaſione conueniunt, & ex veritate † uentris cauſa coniunguntur; reprehenſibiles coram Deo & hominibus habentur. Et ideo peractis omnibus, qui voluerint, panem cum charitate in domo fratris ſui ſimul cum fratribus frangant, & ſinguli ſingulos bibere faciant; & maximè ultra tertiam uicem poculum non contingant, & ſic ad eccleſias redeant.

† *al. miniſteriũ.*

† &

† *al. cibi*

1. Cor.11.

† *al. ingluuietate.*

Item ex concilio Laodicenſi, c.55.

¶Chriſtiani ex ſymbolis conuiuia non celebrent. Cap. X.

Conc. Aquiſg. c.83. Rab. in pę. c.27.

1 NOn oportet [a] miniſtros altaris, vel quoslibet clericos, aut etiam laicos Chriſtianos ex ſymbolis [b], [quæ † vulgus comeſſalia appellat] conuiuia celebrare [c].

† iſta ſunt addita loco cuiuſdã gloſſæ.

Item ex concilio Toletano 3. c.7.

¶Sacrarum ſcripturarum lectio ſacerdotalibus ſemper conuiuijs miſceatur. Cap. XI.

Burc. li.2. c.169. Iuo p.6. c.260. Rab. in pęn. c.28.

PRo reuerentia [d] Dei, & ſacerdotum id vniuerſa ſancta conſtituit ſynodus, vt (quia ſolent crebro menſis otioſis fabulæ interponi) in omni ſacerdotali conuiuio lectio diuinarum ſcripturarum miſceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum; & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.

Apud Martin. Brac.

Item ex concilio Martini Papæ, c.61. & 66.

berè comedit & cõtinens dicitur qui tamẽ cognoſcit vxorem ſuam, vt 31. diſt. Nicæna.

NOn oportet.] Hæc eſt tertia pars diſt. in qua dicitur, ꝙ nullus debet facere cõuiuium de confertis .i. de ſymbolis: quod in vulgari dicitur, eſchot. & ad hoc probandũ iſta tria c. inducuntur, Ioan. de Fant.

a ¶Nõ oportet.] Hic habent quidam cap. nullus. quod eſt inf. de conſec. diſt.5. nullus.

b ¶Ex ſymbolis.] Symbolum eſt quando plures conferunt ad conuiuia facienda. idem eſt confertum.

c ¶Celebrare.] Nam vt ait Iuuenalis. Miſerum eſt aliena viuere quadra.

d PRo reuerẽtia.] infra de conſecra. diſtinct.5. in omnibus.

Non

¶De confertis nec conuiuia facere, nec ante horam diei tertiam clericis comedere licèt. Cap. XII.

NOn liceat ſacerdotes, vel clericos, ſed nec religioſos laicos conuiuia facere de confertis. ¶Nec oportet clericos, vel laicos religioſos ante ſacram horam diei tertiam inire conuiuia, nec aliquando clericos, niſi hymno [a] dicto, comedere panem; & poſt cibos gratias auctori Deo referre.

Burc.l.2.c.165. Iuo p.6.c.256.c.66.

Si ergo laicis comeſſationes damnabiles ſunt, multo magis ſacerdotibus imputantur ad gehennam. Venter enim pinguis (vt Hieronymus ait) craſſum ſenſum generat: cum ſacerdotalis ſenſus contra uigil eſſe debeat, & tenuis: atq; ideo edacitatis uitio obnoxij in ſacerdotes ungi non debent. Hi enim (ut ait Gregorius in moralibus) qui adhuc uitiorum bello ſubiacent, nequaquam per prædicationis uſum præeſſe magiſterio cæterorum debent.

Epiſt. ad Nepotianum.

Lib.23.c.12.

DISTINCTIO XLV.

1.Tim.3.& ibi glo. ordin. & Anſel. ex Hier. ad Oceanum.

SEquitur, [non percuſſorem.] Non enim oportet epiſcopum ita eſſe iraſcibilem, & perturbati ſenſus, ut percutiat; qui debet eſſe patiens: ſed ſequatur eũ, qui dorſum poſuit ad flagella.

Vnde Gregorius ſcribit Ioanni epiſcopo Conſtantinopol. lib.2.epiſt.52.al.c.91.

¶Verborum correptione, non verberibus timeri debet epiſcopus. Cap. I.

QVid autem de epiſcopis, qui verberibus timeri uolunt, canones [b] dicant †, benè fraternitas veſtra nouit. Paſtores etenim facti ſumus non percuſſores: & egregius prædicator dicit: [Argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina.] Noua vero, atq; inaudita eſt iſta prædicatio, quæ uerberibus exigit fidem [c].

Io.Diac. li.3.c.9. Polyc.li.4.tit.9.

† Ar q ſ. ſi eſt allegato generalis nō expſſo li. de quo p gl. in verbo, contine batur in c. contineb tur. de deſp impub.

2.Tim.4.

Item in concilio Romano ſub Silueſtro. c.17.

¶De eodem. Cap. II.

NEminem † [d] quiſquam peccantem clericum cædat attingat, non presbyter, non diaconus non epiſcopus clericum, uel ſeruitorem eccleſiæ ad cædem perducat. Sed ſi ita cauſa exigit clerici triduo [e] priuetur honore, vt pœnitens redeat ad matrem eccleſiam.

† *Nemo*] orig.

---

a NOn liceat.] ¶Hymno.] infra de conſecr. diſt.2. panis.& calix.& c.didicimus.

SEquitur.] Hæc diſt. diuiditur in quatuor partes. In quarum prima probatur per ſeptem auctoritates, quòd prælati non debent eſſe accenſi ad iram vel per turbationem. Secunda ibi, [Salomon.] Tertia ibi, [Ex his.] Quarta ibi,] Percuſſor.] Io.de Fan.

CASVS. In hac 45. d. proſequitur 9. ca. apoſtolicæ regulæ, oportet epm nõ eſſe percuſſorem: qui nõ dẽt eſſe iraſcibilis & perturbati ſenſus, ſed patiens exẽplo Chriſti, qui dorſum poſuit ad flagella. Et primo probat ꝙ prælati non dẽnt aliquẽ ꝑcutere vſq; ad §. Salomõ poſtea allegat in contrariũ vſq. ad § [Ex his.] Not. ergo ꝙ eſt percuſſio ſpiritualis: & eſt ꝑcuſſio corporalis. Spiritualis eſt cũ qs indiſcreto ſermone corrigit aliquos, iſta ꝓhibeť ut inf.c. vl. Corporalis ẽ illa, quæ manu fit. & iſta vbi fit ex ira uel odio, uel ad hoc vt magis timeat, pctm̃ eſt, vt inf.e.c.1. ſed ſi fit cã correctionis, 1. licita ẽ ei q hẽt ptãtem in eũ, ut inf ea. cum beatus. & 35.d. añ oĩa hoc tñ ſcias, ꝙ eps ſuis manibus neminẽ verberabit, vt 86. d. non liceat. ſed ꝑ aliũ põt, vt 5. q.5. illi. non tñ ꝑ laicũ, ſed ꝑ clericum, ſi clericus fuerit verberãdus, ut extra de ſent. excõ. uniuerſitatis. niſi penitus ſit incorrigibilis. tũc ẽt ꝑ laicũ põt, vt extra de ſent. excom. c. ut famę Itẽ diſtinguendũ eſt circa qualitatem ipſarum perſonarum, quæ corrigẽdæ ſunt, & etiam circa quantitatem criminum. nam qui ſunt in minoribus ordinibus conſtituti, licitè uerberantur etiam pro minoribus criminibus, ut inf. ea § Salomon & 35.d. ante. maiores non ſunt uerberandi niſi pro maioribus, uel enormibus criminibus, ut inf. ea. cum beatus. & 35. diſtin ante. Sunt tamen alij caſus, in quibus licitè percutitur clericus, vt not 16 q.4 ſi quis ſuadente.

Percuſſio eſt duplex.

1 De hoc membro dic vt leg.& no. ext. de ſept. excom. cum voluntate. ver ꝙ etiam de his.

Corrigens debet multa attendere.

Clericus an poſſit verberari.

QVidam autem.] CASVS. Quidam prælati erant, qui vt magis timerentur, ſuos clericos verberabant. Et præterea homines ad fidem uerberibus, & non prædicatione cogebant: ſed dicit Gregor. in hoc capit.

quòd hoc facere non debent. & hoc probat auctoritate Pauli dicentis: Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina. Et auctoritate concilij, in quo ſtatuitur, ut nullus clericus percutiatur: qui contrafecerit, triduo ſuſpendatur.

¶Cau-

b ¶Canones.] 86. diſt. non liceat.

c ¶Fidem.] Ad fidem enim nemo cogendus eſt, ut 23. q.5 ad fidem.& inf c. de Iudæis. ſed fidem receptam cogitur quis retinere, & ſic non obſtat 23.q.4. quis nos.& q.6. iam vero.

Fidem ſuſcipere nemo cogitur.

d NEminem.] ¶Peccantem.] Dum tñ non nimis 2. enormiter excedat, vel intellige ꝙ clericus in ſacris ordinibus conſtitutus non eſt grauiter & immoderate uerberandus. & ſic non obſtat extra de ſent. excom. vniuerſitatis Ioan.

2 Et ſic non ob. extra de ſent. excom. vt famæ. Io de Fan.

e ¶Triduo.] Similis ſuſpenſio eſt 5.q.3. in loco, &c.

Qui

Item Gregorius Paſchaſio epiſcopo Neapolita. lib. II. epiſt. 15.

¶Non aſperis, ſed blandis verbis ad fidem ſunt aliqui prouocandi. Cap. III.

QVi ſincera intentione extraneos a Chriſtiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandi- *† al. a plano.* mentis [a] non aſpiritatibus debent ſtudere, ne quorum mentẽ reddita ad † planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduerſitas. Nam quicunq; aliter agunt, & eos ſub hoc velamine a conſueta ritus ſui volunt cultura ſuſpendere, ſuas illi magis, quàm Dei cauſas probantur attendere. ¶Iudæi ſiquidem Neapoli conſiſtentes queſti nobis *Iuo p. 13. c. 105.* ſunt, aſſerentes, quòd quidam eos a quibuſdam feriarum ſuarum ſolemnitatibus irrationabiliter nitãtur arcere, ne illis ſit licitum feſtiuitatũ ſuarum ſolemnia colere, ſicut eis nunc vſque, & patentibus eorum longis retro tempo ribus licuit obſeruare. Quò ſi ita ſe veritas habet, ſuperuacuæ rei videntur op. ram dare. † Nam quid vtilitatis *† al. adhibere.* eſt, quando, & ſi contra longum vſum fuerint vetiti, ad fidem illis, & conuerſionem nihil proficit? Aut cur Iudęis qualiter cæremonias [b] ſuas colere debeant, regulas ponimus, ſi per hoc eos lucrari non poſſumus? Agendum ergo eſt, vt ratione potius, & manſuetudine prouocati ſequi nos velint, non fugere, vt eos, ex eorum codicib. oſtendentes, quæ dicimus, ad ſinum matris Eccleſiæ Deo poſſimus adiuuãte conuertere. Itaq; fraternitas tua eos monitis quidem, prout potuerit, Deo adiuuante, ad conuertendum accendat, & de ſuis illos ſolemnitatibus inquietari denuo non permittat. Sed omnes feſtiuitates, feriaſque ſuas, ſicut hactenus tam ipſi, quàm parentes eorum per longa colentes retro tempora tenuerunt, liberam habeant obſeruandi, celebrandique licentiam [c].

Item Gregorius iiij. in epiſtola epiſcopis per Galliam, & Germaniam conſtitutis.

¶Non ſeueritate, ſed beneuolentia ſubditos prælati corripiant. Cap. IV.

In ſ. ea. c. licet. Iuo p. 4. c. 368. LIcet plerumq; accidant in ſacerdotibus, quæ ſunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia [d], quam ſeueritas, plus cohortatio, quam com *† al. commotio.* minatio † plus charitas, quam poteſtas, cum nemo noſtrum ſine reprehenſione, aut ſine peccato [e] viuat. Nam ſi *Matth. 26.* Dominus ſtatim poſt trinam negationem beatum Petrũ apoſtolum præceptorem noſtrum iudicaſſet, non tantum ex eo fructum, ſicut fecit, recepiſſet. Expectandi [f] ergo,

QVi ſincera.] CASVS Neapolitani verberabãt iudęos vt ad fidem conuerterentur: nec permittebant eos ſuas feſtiuitates celebrare. De hoc conqueſti fuerunt Iudæi Papæ. Præcipit ergo Papa Neapolitano archiepiſcopo, ne hoc fieri permittat: quoniam non aſpe- aſperitatibus, ſed rationibus, & auctoritatibus vete. teſti. ſunt commouendi, & admonitionibus ad fidẽ ſunt conuertendi. alias eorum conuerſio erit inutilis. ſi autẽ conuerti noluerint, in ferijs, & feſtiuitatibus ſuis, quas ipſi, & parentes eorum hactenus coluerunt, inquietari, non permittat, ſed liberam habeant licentiã celebrandi.

a ¶Blandimentis.] Vel ẽt munerib. vt 23. q. 4. c. vlt. licet arg. ſit contra. 3. q. 2. quam pio. 22. q. 2. primum.

b ¶Cæremonias.] Cæremoniæ dicuntur ſacrificia Iudæorum, quia cereis exercebantur ſupra d. 6 §. his ita.

c ¶Licentiam.] Sed nonne Iudæi mortaliter peccant iſta faciendo 1 quomodo ergo dat eis licentiã peccãdi mortaliter? Item ſi peccant mortaliter, quare nõ puniuntur, cum ipſi in alijs delictis puniantur, vt 17. q. 4. conſtituit, ext. de vſu. poſt miſerabilẽ? Sed dic ꝙ non dat eis hic licentiam peccandi: ſed liberationem a pęna, & eſt ſimile 4. diſt. deniq; & 21. q. 2. placuit. 23. q. 1 paratus. Ad aliud rñdeo. ꝙ ſi Iudæi ab hoc ꝓhiberẽtur, ergo iam cogerentur ad fidem & hæc vera ſunt. dũ tamen ipſi in contẽptũ noſtræ fidei non exerceãt talia, vt C. de Iudæ. Iudæos, & extra de Iudęis, & ſi Iudæos.

Eccleſia quare permittit Iudæos mortaliter peccare.

1 Nam celebrãt, & exercere illa cæremonialia ẽ peccatũ mortale, vnde Hier. Cultus legis ab aduentu Chri non differt ab idololatria. Arch.

LIcet plerumque accidant.] CASVS. Epiſcopi, in Gallia, Germania, Europa ſtatim cum perpendebant clericos ſuos delinquere, eos iudicabant, & eijciebant de eccleſia ſua: de quo Papa eos reprehendit, & docet, quod ſi aliqñ clerici delinquant, non ſtatim fulminẽt illos: ſed ſupportent cum nec ipſi ſint ſine reprehenſione, & peccato, & hoc probat exemplo Chriſti: qui ſi Petrũ poſt trinam negationem ſtatim iudicaſſet, nõ tantum fructum ex eo recepiſſet. Et auctoritate Euangelii dicentis. Quod tibi non vis fieri, &c.

d ¶Beneuolentia.] nam ſententia, quæ miſericordiã verat, fugienda eſt 50. diſt. ponderet.

Sententia ſit coniũcta miſericordiæ.

e ¶Sine peccato.] Vt 84. d. Apoſtolus, & 25. §. nunc autem.

f ¶Expectandi.] Argu ꝙ ſemper iudex potius ſequeretur miſericordiam quam iudicium, vel æquitatem quã rigorem, vt 86. diſtinctio. non ſatis. 50. diſtinct. ponderet.

Iudex ſit amator equitatis, & miſericordiæ.

ret.26.q.7.allegant,& 35.q.9.veniam. Ad idem.9.diſti. ſana.

a ¶Iudicandi.]ideſt,damnandi.

b ¶Scandalorum.] nam ſcandalum eſt, clericũ ſtatim puniri poſt delictum. ſic 11.q.3.rurſus.

c ¶Non vult.]Sic 2. q.6.qui ſe ſcit.

alterius iniuriam,vt extra de eccleſ.ædifi.c.2.& extra de app.reprehenſibilis.

h ¶Concordiam.] Scilicet, vt vnus præeſſet alijs, ne fie-

atque corrigendi magis ſunt rectores eccleſiæ,quàm ſtatim iudicandi [a]:cum maiora negotia, & difficiliores cauſarum exitus, ſanctorum patrum canones ſpiritu Dei cõditi, & totius mundi reuerentia conſecrati iubeant ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendi,noſtroque moderamine finiri. Vnde neceſſe eſt hæc, & alia eccleſiaſtica quæque negotia poſt multarum experimenta cauſarum ſolicitius perſpici †, & diligentius præcaueri: quatenus per ſpiritum charitatis,& pacis,omnis materies ſcandalorum [b],& præſumptio inuidorum [α] atq; oppreſſio ſimplicium fratrum de eccleſijs Domini auferantur.Et ſicut nõ vult quiſquam fratrum ſe aliorum iudicio prægrauari;ita non audeat alij inferre,quod ſibi non vult [c] fieri: Iudæi non ſunt cogendi ad fidem: quam tamen ſi inuiti ſuſceperint,cogendi ſunt retinere.

† *proſpici*] orig.

α ¶Inuidorum.]*In epiſtola Gregorij IIII.(quæ eſt in ſæpe memorato codice bibliothecæ Dominicanæ)& aliquot vetuſtis exẽplaribus Gratiani legitur,* Iudęorum.

Vnde in concilio Toletano 4.c.56.ſtatutum eſt.

¶Sicut non ſunt Iudæi ad fidem cogendi: ita nec cõuerſi ab ea recedere permittuntur. Cap. V.

Burc.l. 4.c.82.
Iuo p.1.c.276. & p. 13.c.94.
Pann.l.1.c.72.
*Rom.*10.

DE Iudæis aũt præcipit ſancta ſynodus nemini deinceps ad credendũ vim inferri.[Cui enim vult Deus miſeretur, & quem vult indurat.] Non enim tales inuiti ſaluandi ſunt [d],ſed volentes,vt integra ſit forma iuſtitiæ. Sicut enim homo proprij arbitrij voluntate ſerpenti obediens perijt,ſic vocante ſe gratia Dei propriæ mentis cõuerſione homo quiſque credendo ſaluatur. Ergo non vi, ſed liberi arbitrij facultate vt cõuertantur, ſuadẽdi ſunt, non potius impellendi. Qui autem iampridem ad Chriſtianitatem coacti ſunt [e] venire (ſicut factum eſt temporibus religioſiſſimi principis Siſebuti) quia iam conſtat eos ſacramentis diuinis ſociatos baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe,& corporis, & ſanguinis Domini extitiſſe participes; oportet, vt fidem, quam etiam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blaſphemetur,& fides,quam ſuſceperunt,vilis [f], & contemptibilis habeatur.

Item Leo Papa, epiſ.82. ad Anaſtaſium epiſcopum Theſſalonicenſem.c.1.

¶Beneuolentia plus quàm ſeueritas erga corrigendos agat. Cap. VI.

ſup.ead c.licet plerumque.
Poly.l.4.tit. 29.
† *al. commotio.*

LIcet nonnunquam accidant, quæ in ſacerdotalibus ſunt reprehendenda perſonis,plus tñ erga corrigendos agat beneuolentia,quam ſeueritas, plus cohortatio quàm comminatio †:plus charitas,quam poteſtas.Sed hi, qui quæ ſua ſunt,quærunt,non quę Ieſu Chriſti,facile ab hac lege diſcernuntur, & dum dominari magis, quàm conſulere ſubditis quærunt, placet honor, inflat ſuperbia, & quod prouiſum eſt [g] ad concordiam [h], tendit ad noxam.

DE Iudęis] CASVS.Quidã cogebant Iudæos ad fidem, & ideo ſtatutũ fuit in concilio Toletano,ne de cætero ad fidẽ,per vim adducantur: quia cui vult, Deus miſeret: & quem vult indurat.Admonẽdi ergo ſunt,& non cogẽdi. Veruntamen ſi iam coacti ſunt ad fidẽ, ſicut factum fuit tẽporibus principis. Siſebuti: quia iam ſacramenta diuiſim receperunt, cogendi ſunt ea ſeruare: ne nomen Domini blaſphemetur in eis: & fides quam ſuſceperunt, cõtemptibilis habeatur.Sequens c. ſatis planum eſt.

d ¶Saluandi ſunt.] quia nullus inuitus fit bonus, vt 23.q.6. vides.

Coactio eſt duplex.

e ¶Coacti ſunt.] Coactio conditionalis de qua hic loquit̃ nõ impedit ſacramẽtũ baptiſmi nec etiã ſacramentũ ordinis, vt 74.diſt.vbi,impedit tñ ſacramentum matrimonii 1 vt extra de ſpon.cũ locũ, ſed ſi fuerit abſoluta coactio,nullus character imprimit̃, vt extra de bapt. maiores, ſed in dormiẽtibus & amentibus diſtinguitur:ꝙ ſi prius habeant propoſitum baptizandi, recipiũt characterem: aliter non,vt ibidem dicitur in fine.eo,ꝙ dormiens poſſeſſionem nõ acquirit, vt ff.de acqui.poſſeſſ.l.1.§.1

1 Arg.cõtra 22.q.4.inter vbi de hoc. ibi videas.

f ¶Vilis.]No. pp vilitatem vitãdam aliquid fieri.100.d. priſca,& c.ſeq.

g LIcet.]Et quod prouiſum eſt] ſimile eſt quod dicit decre.qđ alicui proprietate cõcedit̃, nõ debet redundare in

fieret ſchiſma,vt 95.diſt.legimus.& 89.diſtinct. ad hoc.
EPiſcopum.] CASVS. Statutum fuit in canone Apoſtolorum,vt nullus epiſcopus, presbyter vel diaconus percutiat fideles delinquentes, vel infideles volens ab eis timeri, quod ſi fecerit, deponatur: qa Dominus hoc

niſi pro grauiori bus & mortalibus culpis. Et hoc ꝓbat auctoritate Apoſtoli, qui pcipit arguere & obſecrare in patientia & una rōne: qa ſi quis incaute honorabiliora mēbra pcutit, ſibi debitā ſubtrahit reuerentiā: iuxta illud Sapiētis, Leuiter caſtigatus reuerentiam exhibet caſtigāti: & q ſecus fecerit iuxta uerborū modum pęnam excommunicationis & exilij ſuſtinebit.

Item ex canone Apoſtolorum, c.28 iuxta priſcam verſionem.

¶Deijciantur ab officio presbyter,& diaconus & epiſcopus verberibus timeri quærens. Cap. VII.

Anſel.li.6.c.159. Polyc.li.4.tit.9. EPiſcopum,aut presbyterum,aut diaconū percutientem fideles delinquentes,aut infideles inique agentes, & per huiuſmodi volentem timeri, deijci ab officio ſuo præcipimus;quia nuſquam nos,docuit [a] hoc Dominus. Econtrario uero ipſe cum percuteretur, non repercutiebat:
2.*Petri* 2. cum malediceretur, non remaledicebat: cum pateretur,non comminabatur.

Item ex concilio Bracarenſi 3.c.6.

¶Non verberibus, ſed verbis ſubditos epiſcopi corripiant. Cap. VIII.

2.*Tim*.4. CVm beatus Apoſtolus arguere,obſecrare,vel increpare in omni patientia pręcipiat,extra hanc doctrinam nouimus quoſdam ex fratribus tantis cędibus inhonoratos ſubditos † efferueſcere,quantas poterant latro-
† ſic in codice regio. cinantium promereri perſonæ. Et ideo,qui gradus iā eccleſiaſticos meruerunt, ideſt presbyteri,abbates,& leuitæ,qui exceptis grauioribus [b] & mortalibus culpis,nullis debent verberibus ſubiacere, non eſt dignum,vt paſſim unuſquiſque prælatus honorabiliora membra ſua, prout uoluerit, & ei placuerit, verberibus ſubijciat, & dolori: ne, dum incaute ſubdita percutit membra, ipſe quoque debitam ſibi ſubditorū reuerentiam ſubtrahat [c]
† *Leniter*] orig. iuxta illud,quod quidam ſapiens dixit: [Leuiter † [d] caſtigatus reuerentiam exhibet caſtiganti: aſperitatis autē nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutē.] Et ideo;ſi quis aliter,quàm dictum eſt, prædictos honorabiles ſubditos,licentia perceptæ poteſtatis elatus,malitia animi tantum, crediderit uerberandos; iuxta modū verberum, quæ intulerit,excommunicationis pariter & exilij [e] ſententiam ſuſtinebit.

Prouerb. 23. 2 *Salomon vero contra admonet dicens: [Percute filiū tuū in virga: & liberabis animam eius à morte.]*
lib.2.dial. c.4. *Hinc etiam B. Gregorius ſcribit in dialogo B. Benedictum, quendam monachum virga percutiendo ſanaſſe; quem crebra admonitione curare nō poterat.*
Ioan. 2. *Hinc etiā Dominus flagello facto de funiculis, male verſantes in tēplo*

b ¶Grauiorib.] Hic patet ꝗ maiores clerici non ſunt uerberandi, niſi pro maiorib.culpis: ſed minores etiā verberantur ꝓ minoribus, vt 35. d.ante & 21. d.c.denique.5.q.5. illi qui ſunt.& alię perſonę, quæ habēt coerctionem verberum, ſed temperatam, vt pater dominus,mater, pater familias,magiſter,marit⁹ [1], vt 23. q.4. duo iſta. & q.5. c.1.& 7.q.1.ſicut.vn de ſi pater uerberat filium clericum in minorib. ordinibus conſtitutum,non eſt excōicatus: idem eſt de alijs propinquis, vel de ijs qui familiam habēt,ut extra de ſenten.excomm. cum uoluntate.in fi. Ioan. Tancredus tamen reſpondit, ꝗ ſi pater animo corrigendi verberat filiū in ſacris ordinibus conſtitutum, quòd non eſt excōicatus: quia manus illa nō eſt iniurioſa: cū non faciat animo iniuriandi, ut extra de ſent.excommu. c.1. hoc etiam notaui in quæſtionibus. B. [2]
c ¶Subtrahat.] Arg. ꝗ ex quo pręlatus non ſeruat reuerentiam ſubdito, nec ſubditus tenetur ei ſeruare,vt 45.d.eſto. 22.q.5.de forma.32. q.5.iniquum.
d ¶Leuiter.] ff. ad leg. Aquiliam.pręceptoris.
e ¶Exilij.]Not.clericum poſſe relegari

Clerici non ſunt ęqualiter uerberādi.

1 Adde gl. in l.iurantibus.ff.de iuriſd. om. iu. & in Auth. de nup. §.ſi vero.coll.1.

2 Qō uenerabilis eſt:& incipit q̄ritur utrū pater,&c.

Clericus poteſt relegari.

hoc non docuit: immo cum percuteretur,non repercutiebat;ſed patiebatur.
a ¶Docuit.] Sed nonne Dominus flagellis percuſſit, vt 1.q.3.ſaluator? Sol. Sic ſed non fecit hoc ut timeretur, ſed cauſa correctionis,vt ſup.eodem,in ſumma.
CVm beatus.] CASVS. Quidam epi odio inflammati fratres ſuos honorandos ſcilicet abbates, presbyteros,& diaconos ſic uerberabant cū delinquebant, ſicut conſueuerunt uerberari latrones. quod reprehendit cōcilium Bracarenſe,& oſtendit hoc non eſſe faciendum,

in exilium,vt 2.q.1.in primis. & notatur.3.q.4.hi.qui.
SALOMON. Hæc eſt ſecunda pars huius diſtinct.in qua probatur quod ſubditi ſint caſtigandi: & tunc eos prælati diligunt cum eos caſtigant, & hæc probantur per iſtum §. & per quinque auctoritates Sanctorum. Ioan.de Fan.
CASVS. Hactenus probauit, ꝗ eps percutere non debet. Modo probat Gratianus contrarium in hoc §. ſeptem auctoritatibus & exemplis: quod etiam per ſequentia capitula probat.

a ¶Fla-

a ¶Flagellauit.] Vt 1.q.3.Saluator.
b Forn catorem.] infra 2.q.1.de manifeſta.
c ¶Et magnum.] infra 32.q.8.legitur.
d ¶In canonibus.] In hoc libro non inuenio illos canones.ſed verba correctionis inueniuntur 28. d. de his. & 12.q.1 c 1.

i ¶Dele.] Sed quare hoc petijt Moyſes 2.cum nemo deleri poſſit niſi pp peccatum proprium: q2 Spiritus ſctus nulli ingerit immeritã pœnã vt 11.q.3.illud?Dicunt q, dam ꝙ impetu mentis hoc dixit. Alij dicunt,ꝙ ex magna confidentia hoc dixit; q. d. impoſſibile eſt ꝙ me deleas. 2 Sub.ſtet idem p. tijt 23.q. iuxta fin. Archid.

e ¶Ergaſtulis.] inf. 27.q.1.impudicas.& c peruenit.

flagellauit[a]*: & de orationis domo eiecit. Hinc etiam Apoſtolus fornicatorem*[b] *illum ſatanæ corporaliter vexandum tradidit: & magum*[c] *illum corporali cæcitate damnauit. Hinc etiam in canonibus*[d]*, pueri, qui ante rationales annos irrationabiliter uerſantur, uerberibus caſtigari iubentur. Virgines quoque, ſi religionis ueſte depoſita alijs ſe copulauerint, ergaſtulis*[e] *retrudi præcipiuntur.* 1.Co.5. Act.13. Siricius Papa epiſt, 1.cap 6.

Hinc etiam Gregorius in moralibus, 20.lib.p.4.c.6. lib 20. c.6. ad c.29. Iob. Pait par.2.c.6.lib.1. reg.epiſt.24.

¶Diſciplina non eſt ſeruanda, ſine miſericordia, nec miſericordia ſine diſciplina. Cap. IX.

DIſciplina[f], vel miſericordia multũ deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Sed circa ſubditos ſuos ineſſe rectoribus debet, & iuſte cõſolans miſericordia, & pie ſęuiens diſciplina. Hinc eſt, ꝙ ſemiuiui illius vulneribus, qui à Samaritano in ſtabulum ductus eſt, & vinum adhibetur, & oleũ: vt per vinũ mordeantur vulnera, per oleũ foueantur: quatenus vnuſquiſque, qui ſanãdis vulnerib. prǽeſt, in uino morsũ diſtrictionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: per uinum mundentur putrida, per oleũ ſananda foueantur. Miſcenda[g] eſt ergo lenitas cũ ſeueritate, faciendumq; quoddam ex utraq; temperamentum, ut neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neq; nimia benignitate ſoluãtur. Hoc nimirum illa tabernaculi arca ſignificat, in qua cũ tabulis uirga ſimul & manna eſt, quia cũ ſcripturę ſacrę ſcientia, in boni rectoris pectore ſit, ſi eſt uirga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis. Hinc etiam Dauid ait: [Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Virga etenim percutimur, & baculo ſuſtẽtamur. Si ergo eſt diſtrictio uirgæ, quæ feriat, ſit & conſolatio baculi, quæ ſuſtentet. Sit itaque amor, ſed non emolliens; ſit rigor, ſed nõ exaſperans: ſit zelus, ſed nõ immoderate ſæuiẽs: ſit pietas, ſed nõ plus, quàm expediat, parcens. Intueri libet in Moyſi pectore mĩam cũ ſeueritate ſociatam. Videamus amantem piè, & diſtrictè ſęuientem. ¶Certè cũ Iſraeliticus populus ante Dei oculos penè inueniabilem contraxiſſet offenſam, ita vt eius rector audiret, [deſcende; peccauit populus tuus] ac ſi ei diuina uox diceret: qui in tali peccato lapſus eſt, iam meus nõ[h] eſt; atq; ſubiungeret, [Dimitte me, ut iraſcat furor meus contra eos, & deleã eos, faciamq; te in gentẽ magnã.] Ille ſemel & iterũ pro populo, cui præerat, obicẽ ſe ad impetũ Dei iraſcẽtis opponẽs ait: [Aut dimitte eis hãc noxã: aut ſi non facis, dele[i] me de libro tuo, quẽ ſcripſiſti.] Luc. 10. Hebr. 9. Pſal. 22. Exod. 32.

DIſciplina.] CASVS In hoc ca. pbat Gratianus (alias Greg ꝙ platus circa correctionem ſubditorũ debet in ſe habere miſericordiã & diſciplinam. Et hoc probat quinq; rationibus vel exẽplis. ſ. Samaritani, q vulneribus ſemiuiui appoſuit vinum & oleũ. & arcæ, in qua virga erat, & mãna: & Dauid, q virga & baculo ſanatus eſt: & Moyſi, q circa populũ exercuit miſericordiã & ſeueritatẽ: & exemplo Iob, qui cũ ſederet quaſi Rex exercitu circumſtante, erat tamẽ mærentium conſolator. Et quid hęc ſupra dicta ſignificent, diligenter in hoc cap. exponitur.

f ¶Diſciplina.] .i. rigor ſiue pœna.

g ¶Miſcenda.] No. ꝙ iudices ſemper ſequentur mediocritatem, vt arg extra de cenſi. ex parte. ff. de pig. act. ſi ſeruus. ff. de iur. & fac. ign. nec ſupina. extra de off. cuit c.1. & ff de ver. obl. continuus. §. cũ ita 1. Arg. contra. ff. de neg. geſt Neſſennius. in fi. Io Sol. iudex potius ſequatur æquitatem, quàm rigorem, vt C de iud. placuit. ubi certum eſt ius ab æquitate diſſentire, vt in reſtitutione minorũ: niſi ex cã magis ſequeretur rigorẽ: vbi ſ. multis graſſãtibus opus eſt exemplo, vt ff de pœn. aut facta in fi. ubi autem ius ſcriptum non eſt, iudex sẽper ſequetur ęquitatem, vt extra de tranſac. c ult. Bart.

Iudex mediocritatẽ ſequatur.

1 Ad idẽ ff. de ſer. leg. l. gñaliter. nã ſi legaui tibi ſeruum. nec expreſſi de quo: de mediocri intelligendũ.

h ¶Meus non eſt.] Argu. quod de uno conceditur, de alio negatur. ſic 1.q.1. per Eſaiam. 33 q 5 qui ſitit. & 23.q.4. forté. ſic 25. diſt. qualis ſimiliter cum iudicatur rem meam eſſe per conſequens iudicatur tuam non eſſe, ut ff. de procur. Pomponius. §. 2.

deleas. Aug. tamen dixit. ꝙ hæc dictio, aut, ponitur hic conditionaliter, id eſt ſi non dimittis eis hanc noxam, dele me cum eis. poſtea deſtrue conſequens: ſed nõ deles me: ergo dimittes eis hanc noxam. & Gregorius hic conditionaliter exponit. Alij intelligunt hoc de morte

te temporali, prout videtur ſonare litera ſequens.

a ¶Obtinuit] inf. 50. diſt. ſi quis præpoſtera. contra, ibi dicitur, quod veniam petijt, ſed non obtinuit. Reſpondeo. Obtinuit ad tempus, vel ne punirentur æternaliter, ſed non vt nunquam punirentur. Puniti enim ſunt pro illo peccato in Romans, & Babylonica captiuitatē, vt 76. diſt. ieiunium, vel obtinuit veniam quo ad vitam æternam, non quo ad temporalem: ſicut & Dauid remiſſum fuit peccatum quo ad vitam æternam: ſed tamen punitus fuit temporaliter, vt de pœnit. diſt. 1. ſicut primi.

Moyſis oratio pro populo ī quo fuit exaudita.

Penſemus ergo, quibus viſceribus eundem populum amauit, pro cuius vita de libro vitæ deleri ſe petijt. Sed tamē iſte, qui tanto eius populi amore conſtringitur, contra eius culpas penſemus, quanto zelo rectitudinis accēdatur.

Ibidem.

Mox. n. vt petitione prima, ne delerentur, culpæ veniam obtinuit[a], ad eundem populum veniens ait, [Ponat vir gladium ſuum ſuper fœmur ſuum, ite & redite de porta vſque ad portam per medium caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum, cecideruntque in die illo quaſi viginti tria *a* millia hominum.] Ecce qui vitam omnium etiam cum ſua morte petijt, paucorum[b] vitā gladio extinxit. Intus arſit ignibus amoris, foris accenſus eſt zelo ſeueritatis. Tanta fuit pietas, vt ſe pro illis coram Domino morti offerre non dubitaret, tanta ſeueritas, vt eos, quos diuinitus feriri timuerat, ipſe iudicij gladio feriret. Sic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec ſibi parceret, & tamen delinquētes ſic perſecutus eſt, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret. Vtrobiq; legatus fortis, vtrobiq; mediator admirabilis, cauſam populi apud Deum precibus, cauſam Dei apud populum gladijs allegauit[c]. Intus amans diuinę iræ ſupplicando obſtitit, foris ſæuiens culpam feriendo conſumpſit. Succurrit citius omnibus oſtēſa morte paucorū. Et idcirco omnipotens Deus fidelem famulum ſuum citius exaudiuit agentem pro populo, quia vidit, quid ſuper populum acturus eſſet ipſe pro Deo. In regimine ergo populi vtrūq; Moyſes miſcuit, vt nec diſciplina deeſſet miſericordiæ, nec miſericordia diſciplinæ. Vnde hic quoque iuxta vtramque virtutem dicitur, [Cumq; ſederem quaſi rex circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator.] Sedere quippe circumſtante exercitu, vigor eſt, ac diſciplina regiminis, mœrentium vero corda conſolari, miniſterium pietatis.

Iob. 29.

a ¶Viginti tria.] *Sic etiam legitur in codicibus B. Gregorij, ſed in hebræis paraphraſi Caldaica, verſione ſeptuaginta, & vulgata eſt,* tria millia.

Item Iſidorus libro 3. ſententiarum de ſummo bono, cap. 54.

¶Iuſtè iudicans miſericordiam cum iuſtitia ſeruat. Cap. X.

Burc. l. 16. c. 25. §. omnis.

OMnis, qui iuſte iudicat, ſtaterā in manu geſtat, & in vtoque[d] penſo iuſtitiam, & miſericordiam portat[e], ſed per iuſtitiam reddit peccanti ſententiam, per miſericordiam, peccanti temperat pœnam, vt iuſto libramine quædam per æquitatem corrigat, quędam vero per miſerationem indulgeat. Qui Dei iudicia oculis ſuis proponit, ſemper timens, & tremens in omni negotio formidat; ne de iuſtitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iuſtificatur, inde potius condemnetur.

Item Auguſtinus in Enchiridio. c. 7.

b ¶Paucorum] No. 23. millia dici pauca 1 quia pauci fuerūt reſpectu aliorum. ſi. mi ff. de ver. ſig. maiorem.

ADDITIO. Et 23. quæſt. 4. §. quod autem.

c ¶Allegauit.] Arg. quod idem poteſt eſſe aduocatus vtriuſque partis: & nunc inducere iura pro vna parte, nūc pro altera, qđ eſt falſum 2. & ſic tutor duorum litigantium pro vno agit, & pro altero reſpondet, vt ff. de auct. tut. accipientis Exhoc loco ſumitur cauſa quare epiſcopus accedens ad altare deponit mitrā & baculum: ſed cum cōuertit ſe ad populum, reſumit cōminationis ſuæ inſignia, vt de conſecra. diſtin. 1. nullus epiſcopus.

OMnis] CASVS: Dicitur in hoc cap. quod omnis, qui rectē iudicat, debet in manu geſtare ſtaterā, vt iudicet, & abſoluat iuſte, & in vtroque penſo, ideſt, in condēnatione, vel abſolutione dēt habere ſimul iuſtitiam & miſericordiam, vt per iuſtitiam peccati ſentētiam reddat, & per miſericordiam peccati temperet pęnam in omni negotio timēs ne de iuſtitiæ tramite deuiās cadat.

d ¶In vtroque.] ideſt, in abſoluendo & condemnando.

e ¶Portat.] Sed qualiter iſtud ſtare poteſt, quod iudex habeat miſericordiam, & rigorem? Primum ea ratione, quia iudex non poteſt mitigare pœnā, & a canone latam, vel lege inflictam, vt 2. quæſt. 3. §. notandum 2. ſed illud ibi expeditum eſt. Item qualiter miſeretur iudex illius, quem

1 Adde regulariter quot dicātur pauci, no. gl. in l. ſenatus ff de do. cau. mor. & in c. cupientes. §. cęterū ē in gl. i ver. contradicentiū paucitas. de elect.

2 Adde de hoc l. ite per Io. An. in mercu in re. contractus in lib. 6.

Epiſcopus quãq; ſumit, & quãq; deponit mitram & baculum non ſine cā.

Iudex qualiter poteſt habere rigorē, & miſericordiam.

1 Nam iudex iudè, & lici tè interficit. 23.q.5.miles nam non eſt crudelitas cri mina p Deo punire, ſed pietas.23.q. 8.legi. Arc.

quem occidit 1? Item quæ miſericordia manet circa illum, qui deponitur? Item quæ miſericordia fit ibi, vbi filius punitur pro delicto patris? vt 6.q.1.§. verum 2. Solu. ideo dicitur iudex ſeruare rigorem, & miſericordiam: non quod ſimul exerceat ea circa aliquem: ſed quia ſi opus fuerit, & cauſa ſubeſt, debet eſſe miſericors in diſpēſando. ſi cauſa non ſubeſt, debet eē rigidus in iudicādo. Vel dic quod iudex ſemper habebit miſericordiā etiam occidendo hominem: etſi non per mitigationē pœnæ, ſaltem per compaſſionem, vt inf.ea. vera. Item ex hoc facit miſericordiam, cum facit, vt ille conteratur inter flagella, & ne fiat deterior. Vñ eo ipſo, quod iudex punit aliquem, miſericordiā facit, vt infra ead.cap.proxi. & iſte intellectus patere poteſt ex illis cap. 23. q.4. duo iſta, & c.ea vindicta, qui enim facit finem peccato, miſericors eſt, vt de pen.d.vlt.c.vlt.in fi.

E T qui emēdat.] CASVS. In hoc ca. oſtendit Auguſtinus, quod eleemoſyna dupliciter fit prælato. 1. dimittendo ei a quo læſus eſt: & orādo pro ipſo, vt ei dimittatur, vel verberando, vel corrigendo delinquentes etiam inuitus: quia multa bona præſtantur inuitis, quando ipſi ſunt ſibi inimici. Capitulum quod ſequitur planum eſt.

Rancorē dimittere tenemur.

a ¶Dimittit.] Quilibet poteſt, & tenetur mittere rancorem, ſed non tenetur dimittere ſatisfactionem, vt 90.d ſi.quis contriſtatus, & 13.q.4.ſic illic.

b ¶Corripit.] Hic videtur, quod aliquis pōt verberare, vel excōicare aliquem pro propria iniuria, ſic 23.q.4. ſi illic. & 2.q 7. ſi quis. Sed contra inf diſt. proxi. ſeditionarios 2. vbi dr, quod clerici non debent eſſe vltores propriæ iniuriæ. ſimiliter eſt contra 23.q.4 inter. vbi dicitur, quod nullus debet alium excommunicare pro propria iniuria, ſimiliter eſt contra 23.q.5 de occidendis, vbi dr, quod iudex pro ſua iniuria non debet reum occidere. Sed ſolue, vt dixi 2.q.7. ſi quis epiſcopus Ioan. Sol. pro propria iniuria poteſt prælatus aliquem punire, dummodo non faciat hoc animo vlciſcendi, vt inf d. proxi ſeditionarios, vel vt magis timeatur, vt ſup ea.d.c.1 ſed ſi animo corrigendi hoc facit, & nō ex indignatione, bene licet, vt in hoc c. dicitur. Bar.

2 Ad idē adde ext. de homi. ſignificaſti. 2. in fi. de hoc no. ext. de cle. male. cap.1. ibi videas. Arch.

Beneficium inuito confertur.

c ¶Inuitis.] Argu. quod inuito conferē beneficium, vt 23. q.4. diſplicet, & q.5. non vos. 74. diſt. placuit, & c. conſuluit, ff. de neg. geſt. ſoluendo, ff de lib. cau l.1. & 2 & fin. de appell. non tantum. arg. contra 20.q.3 præſens, & 23. quæſt.5 ad fidem. ff de reg. iuris inuito. Solu. ad bonum ſemel receptū bene cogitur aliquis illud retinere: alias non 3. Contraria vero iura in caſibus ſpecialib. loquuntur, in quibus quis cogitur.

3 Sup. ca. de laude.

S V N T E N I M. Dictum eſt ſupra in cap. proxi. quod qui corripit & punit, dat eleemoſynam: ideo ponit quot ſunt genera eleemoſynarum, & ad hoc allegat duo cap. ſeq. Io de Fan. & Hug.

d ¶Ria ſunt] ¶Quidquid.] Hæc eſt magna eleemoſyna qui dat vltra id quod poteſt 4 vt 41.d. per ſimoniam.

Eleemoſyna magna.

e ¶Dimittere.] Quantum ad rancorem ad minus, vt 90 d.c. ſi quis contriſtatus.

D Væ ſunt.] CASVS. Dicit Auguſtinus in hoc ca. duæ ſunt eleemoſynæ, vna cordis, ſcilicet dimittere, & parcere inimicis, alia corporis. ſ. pecuniæ, ſed eleemoſyna cordis maior eſt, quam eleemoſyna corporis, quādoque enim volo facere, ſed non poſſum, cum non habeā cui dem, vel pauperes non inueniam. eleemoſynam vero cordis ſemper facere poſſum, quæ ſine terrena ſubſtantia ſufficit.

f ¶Redundat.] ideſt abundat.

g ¶Benigno corde.] Quia qui dat pauperi eleemoſynā non ex charitate, ſed ideo vt remoueat a ſe importunam petitionem, rem perdit, & meritum, & venialiter peccat 5. vt 25.d § criminis.

Eleemoſyna datur [...] venialiter peccare. 5 Sic [...] peccat [...] do eleemoſynam [...] ar. § [...] de quam[...]

E T H I S O M N I B V S. Hæc eſt tertia pars huius d. in qua probatur, quod in correctionibus debet ſemper iudex declinare in partem minorem, & tamen punire: &

¶Qui remittit, & qui corripit, vterque miſeretur. Cap. XL.

4. ſent. d. 15.

E T qui emendat verbere, in quem poteſtas datur, vel coercet aliqua diſciplina, tamen peccatum eius quo ab illo læſus, aut offenſus eſt, dimittit [a] ex corde, vel orat, vt ei dimittatur, nō ſolum in eo, quod dimittit, atq; orat, verum etiam in eo, quod corripit [b], & aliqua emendatoria pœna plectit, eleemoſynam dat, quia miſericordiam præſtat. Multa enim bona præſtantur inuitis [c], quando eorum conſulitur vtilitati, non voluntati, quia ſibi ipſi inueniuntur eſſe inimici.

Sunt enim multa genera eleemoſynarum, de quibus Albinus † ait.

¶De multiplici genere eleemoſynarnm. Cap. XLI.

Pann. l.2. c.192.

T Ria ſunt genera eleemoſynarū: vna corporalis, egenti dare, quidquid [d] poteris: altera ſpiritualis, dimittere [e] a quo læſus fueris; tertia, delinquentes corrigere, & errantes in viam reducere veritatis.

Item Auguſtinus lib. 50. hom. 6.

¶Eleemoſynæ pecuniæ præfertur eleemoſyna cordis. Cap. XLII.

Pan. l.3. c.193.

D Væ ſunt eleemoſynæ, vna cordis, altera pecuniæ. Eleemoſyna cordis eſt dimittere ei, a quo læſus eſt. Nā dare aliquid indigenti aliquando quæris, & non habes: indulgere peccanti, quantum volueris redundat [f] tibi. *& infra.* ¶Eleemoſyna cordis multo maior eſt quam eleemoſyna corporis. *& infra.* ¶Charitatis eleemoſyna ſine ſubſtantia terrena ſufficit ſibi; illa vero, quæ corporaliter datur, ſi non benigno corde [g] tribuitur omnino non ſufficit.

3 *Ex his omnibus apparet, quòd nec lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, nec zelus rectitudinis ſine*

& hoc probat per quatuor auctoritates. Ioan. de Fan. CASVS. Cõcludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ ſeueritas cum manſuetudine, & econuerſo ſẽ eſt habenda. Et ſoluit ſupra dictam contrarietatem dicens, quod in capitulis ſupra dictis vſque ad §. Salomon. illi percuſſores ab erant miſericordes, ꝙ omnĩnõ rigorẽm iuſtitiæ negligebant. Alij erãt intantum rigidi, ꝙ nullam miſericordiam, vel manſuetudinem habebãt, quos Greg. in hoc cap. reprehendit, dicens ꝙ circa delinquentes, & iuſtitiã & miſericordiã ſeruare debẽt, ita ꝙ rigor non ſit rigidus, neq; manſuetudo ſit diſſoluta.

manſuetudine in prælatis debet inueniri. Percuſſores ergo, qui præmiſſis auctoritatibus ab epiſcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes: ſed prætermiſſa manſuetudine ad verbera ſemper parati intelligendi ſunt: qui per flagella non vitia corrigere, ſed timeri appetunt, quibus Petrus ſcribit: 1. Pet. 5. *[Ne ſitis dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.] Hinc etiam Gregorius ſcribit in moralibus, lib. 19. par. 4. c. 13.* In c. 29. Iob. c. 16.

¶Manſuetudo, & diſtrictio ab inuicem non ſeparentur. Cap. XIIII.

SVnt namque nonnulli ita diſtricti, vt omnem etiam manſuetudinem benignitatis amittant: & ſunt nonnulla ita manſueti, vt perdant diſtricti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraque ſummopere ſunt tenenda, vt nec in diſciplinę rigore benignitatem manſuetudinis, nec rurſum in manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ, quatenus nec a compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumaces corrigunt: nec diſciplinæ rigorẽ molliant, cum infirmorum animos conſolantur. Regat ergo diſciplinæ vigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet rigorem: & ſic alterum commendetur ex altero, vt nec rigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.

Item homilia 34. in Euangel.

¶Vera iuſtitia miſeris compatitur, delinquentibus indignatur. Cap. XV.

† *iuſtitia*] orig.

VEra iuſtitia compaſſionem habet; falſa verò [a] † dedignationem: quamuis & iuſti ſoleant rectè peccatoribus dedignari. Sed aliud eſt, quod agitur typo ſuperbiæ; aliud, quod zelo diſciplinæ. Dedignantur † etenim, ſed non dedignantes. *& poſt pauca.* ¶At contra hi, qui de falſa iuſtitia ſuperbire ſolent, cæteros quoſque deſpiciunt, nulla infirmantibus miſericordia condeſcendunt, & quo ſe peccatores eſſe non credunt, eo deterius peccatores ſunt.

† *al. indignantur.*

Rabani ſunt, non Hiero. ij. commentarij.

Item Hieronymus ad c. 4. Threnorum.

Thren. 4. Eſa. 52.

¶Peccantes manſuetudine prouocentur, non auſteritate abijciantur. Cap. XVI.

REcedite [b], inquiunt, polluti: recedite, abite; nolite nos tangere; nolite in aliquo nobis cõicare. Talis loquela non illuminat cæcum, non ſanat ægrotũ, non curat infirmum; ſed magis occcidit, atq; in deſperationem periclitantem mittit. Boni etenim rectores ex ſua infirmitate [c] aliorũ infirmitates penſantes magis per humili-

ab epiſcopali officio repelluntur, qui verberant, non vt vitia corrigant, ſed vt magis timeantur: & qui prætermiſſa manſuetudine ſemper ſunt ad verbera parati, de quibus dicit Petrus, Ne ſitis dominantes, &c.

SVnt namque.] CASVS. Quidam prælati intantum

VEra iuſtitia cõpaſſionẽ.] CASVS. In hoc ca. aſſignatur differẽtia inter veros iuſtos, & falſos hypocritas, qm̃ veri iuſti cõpaſſionem habẽt, & indignantur aduerſus delinquẽtes, eos corrigendo. Falſi verò iuſti deſpiciunt peccatores, & dedignãtur eos, & nulla miſericordia, vel compaſſione delinquentibus cõdeſcendũt, & inquantum ſe extollunt, intantũ deteriores fiunt.

a ¶Falſa vero.] Vnde falſa iuſtitia non eſt iuſtitia, & iudex ſi iuſtitia in eo non eſt, non eſt iudex, ſicut nec iniuſta miſericordia, mĩa, vt 23. q. 4. eſt iniuſta. ſicut falſus denarius 1, nõ eſt denarius: & falſus tutor non eſt tutor, vt ff. de ver. ſign. Paulus. Et nota, ꝙ tacit hic differentiam inter indignari, & dedignari, vt ĩdignatio ſpectet ad malos 2. & dedignatio ad bonos: & illud odiũ eſt bonũ, quo quis odit peccata, non homines, vt 86 diſt. odid. & iuſtus iraſcetur peccatis populorum, vt 7 q. 1. §. cum vero.

Iudex falſus non eſt iudex.

1 Sic dr̃ falſa virtus. 28. qõ. 1. §. ex his. Indignari differunt. 2 Vnde dicas, ꝙ dedignari proprie eſt cum ſupbia iraſci, & corripere, & increpare, ſm Hug.

REcedite.] CASVS. In prĩcipio huius c. ponit Hier. verba hypocritarum ſcripta ĩ Hieremia, qb. vtunt̃ hypocritę eijciẽdo peccatores a ſua cõione, dicendo: Recedite, &c. Sed dicit Hier. ꝙ talis loqla non ſanat, imò peccãtes in deſperõnẽ inducit. Bonus ãt paſtor cõpatit̃ delinquẽti, & p humilitatẽ conat̃ eũ ab errore reuocar̃, ſicut Paulus faciebat, q. dixit: Factus ſũ infirmus ĩ firmis.

b ¶Recedite.] Hæc ſunt verba illorum, qui habent falſam iuſtitiam: ſed hæc verba non de corporali, ſed de ſpirituali receſſu intelligenda ſunt, ut 23. q. 4. recedite.

c ¶Infirmitate.] Ideo enim Dominus permiſit Petrum cadere

Petrus cecidit non ſine cauſa.

c...ere, vt ex ſua infirmitate ſciret qualiter dẽret aliorum infirmitatibus compati, vt 50.d.conſiderandum.

a ¶ Leuamentum.] Debet enim prælatus ſingulos iuuare pro poſſe. vt q.i.Clemens.

Sed illud.] CASVS. Quidam ſacerdotes volebant videri beneuoli inter ſuos ſubditos, & q̃a timebant ne homines male loquantur de ipſis, neglĩgũt corrigere delinquẽtes, quos Hieronymus redarguit: & ꝙ debent eſſe vigiles, & corrigere peccatores, probat quatuor auctoritatibus. ſcilicet, Peccantem corã omnibus, &c. Oſtendit etiã quãtum malum ex negligentia prælatorũ ſequatur, ſcilicet vno peccante vniuerſa plebs polluitur. Quod probat duob. exemplis, ſcilicet Achor, & ouis morbidæ.

ſequitur de percuſſione ſpirituali, quia ſupra dixit de corporali. Arch.

CASVS. Hactenus expoſuit de pcuſſore corporali: Nũc intendit tractare de ſpirituali, de illo ſcilicet qui inutili ſermone infirmorum animos vulnerat. Hoc probat, per

tatis, & manſuetudinis leuamentum [a] ſtudent peccantes ab erroris laqueo eruere, quam per auſteritatem in foueã perditionis nutantes propellere. Vnde Doctor gentium; [Factus ſum, inquit, infirmus infirmis.] 1.Cor.9.

Item ex Origene, homilia 7. in Ioſue.

¶ In populum ira Dei deſæuit, cum prædicator delinquentes palpat, non corripit. Cap. XVII.

Sed illud non otioſe tranſmittendum eſt, quòd vno [b] peccante ira Dei ſuper omnem populum venit: Hoc quando accidit? quando ſacerdotes qui populo præſunt, erga delinquentes benigni videri volunt, & verentes peccantium linguas, ne forte male de eis loquantur, ſacerdotalis ſe veritatis immemores nolunt complere quod ſcriptum eſt. [Peccantem coram omnibus argue, vt cæteri [c] timorem habeant. & iterum: [Auferte malum ex vobis ipſis.] nec zelo Dei ſuccenſi imitantur Apoſtolum dicentem: [Tradidi huiuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.] Neque illud Euangelij implere ſtudent, vt ſi viderint peccantem; primo ſecrete cõueniant: poſt etiam duobus [d], vel trib. adhibitis †; quòd ſi contempſerit, & poſt hæc eccleſiæ correctione non fuerit emendatus, de eccleſia expulſum velut gentilem habeant, ac publicanum: & dum vni parcunt, vniuerſæ eccleſiæ moliuntur interitum. Quæ iſta bonitas? quæ iſta miſericordia? vni parcere, & omnes in diſcrimen adducere? Polluitur enim ex vno peccatore populus. Sicut ex vna oue morbida [e] vniuerſus grex inficitur; ſic vno fornicante, vel aliud quodcunque ſcelus committente plebs vniuerſa polluitur.

1.Tim.5. 1.Cor.5. Ibid. Matth.18. † al. arbitris.

Hinc etiam alibi [f] dicitur [Rectorem ſubditis pietas matrem diſciplina verò patrem exhibeat.] 4 ¶ Percuſſor quoque dicitur, qui ſermone inutili infirmorum conſcientiam vulnerat. Greg.paſt.2.p. c.6.

Vnde Anacletus Papa epiſt.2. ad epiſcopos Italiæ.

¶ Qui ſermone incauto conſcientiam percutit infirmorum, percuſſor vocatur. Cap. XVIII.

Sane percuſſor ille dicitur Doctor, qui ſermone inutili conſcientiam percutit infirmorum. Ideo tenere vos, & omnes fideles oportet eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, vt potens ſit conſolari in doctrina ſancta †, & contradicentes redarguere; & recte viuentes, atque rectam fidem tuentes conſolidare. Ad Titum 1. † al. ſana.

DISTINCTIO XLVI.

Sequi-

b ¶ ...] Scilicet Achor, qui furatus fuerat regulam auream de Hiericontino anathemate, vt 1.q.4.§. item peccato ciuium.

c ¶ Vt cæteri.] Nota. ꝙ cũ quis delinquit publice, publice eſt arguendus, & nõ occulte 1, vt ſic cęteris metus incutiatur, & etiam ſcandalu auferatur, vt 2.q.5. ſi mala. & q.7. q̃ a ... pter. & 23.q.4. ita plane. 28.q.2. peruenit. & 11. q.3. c. vlt. & multis perſonis graſſantib. exẽplo opꝰ eſt, vt ff. de pę. aut facta. §. vl.

1 Pone, ꝙ aliquis peccauit publice & ſatisfacere vult in occulto, nũquid ſufficit? Non. Nã dicit canon vbi malum contingit, ibi moriatur 2.q.1. ſi peccauerit. Ad hoc pœn. d.1.§. hic ergo. Archid.

d ¶ Duobus.] Ex hoc ca. videtur ꝙ illa auctoritas ſi peccauerit, intelligitur ẽt de manifeſto delicto. Quid iuris ſit, dixi 2. q.1. ſi peccauerit.

e ¶ Morbida.] infra 1.q.1. fertur. 24.q.3. reſecandæ.

f ¶ Hinc etiã alibi.] arg. ꝙ poſſumus vti iure aliquo, cuius nõ habemus auctorẽ, vt ſup. ea. neminem. & extra de frig. & malef. c.1. de conſec. d.3. ſanctũ. arg. cõtra. ff. de fal. l. vlt. vbi dicitur, quòd falſarius eſt qui allegat leges, quarum non habetur auctor. Ioann. Hoc ideo contingit in legibus; quia nulla ſine auctore certo inuenitur. B.

Iure cuius non eſt auctor vtrum poſſimꝰ vti.

PERCVSSOR. Hęc eſt quarta pars diſt. in qua pro-

Sequitur.] CASVS. ... per ſequens cap. cuius caſus facilis eſt, & per te videbis.

Sequitur.] Hæc d. diuiditur in tres partes, in quarũ prima reprehendit ſuperbos Doctores. Secun-

Secunda ibi. [Ecce quare.] Tertia ibi, [Non licet.] Io. de Fant.
CASVS. Hic intitulatur 46. diſt. in qua proſequitur decimum cap. Apoſtolicæ regulæ, ſ. oportet epm eſſe non litigioſum. Nihil enim deterius eſt arrogantia prælatorũ incom-

prompti: quæ ſecundum ordinem hic exequitur 2.
HOc habet, CASVS. In hoc cap. dicitur ꝙ duo genera ſunt prælatorum. Nam alii ſunt arrogantes: alii ſunt humiles. Arrogantes ſunt qui humiliter neſciunt proferre quod docent: qui quaſi in quadam ſublimitate reſidentes, quos docent tanquã in imo poſitos deſpiciunt: & vix dominãdo eis loqui dignantur. Et hoc probat auctoritate prophetæ dicentis; Vos autem, &c. Humiles vero ſunt qui tãto vehementius vitium elationis fugiũt, quã to ardentius verborum iaculis ipſum magiſtrum elationis idest, diabolum perſequuntur.

2 Tertia qa cũ ipſe ſit litigioſus, & ꝑ conſequẽtiam prouocet alios ad diſcordiam, non poſſet ad concordiam reuocare: ꝙ tñ tenetur ex officio facere. 93. diſt. c.1. per totũ, ſm Hect.

tur,[a], *[non litigioſum.] Nihil eſt enim impudentius arrogantia ruſticorum, qui garrulitatem auctoritatem putãt & parati ad lites, in ſubiectos tumidi intonant: quod ex arrogantia, & ſuperbia prouenire manifeſtum eſt.*

Vnde Gregorius ſcribit in moralibus, lib. 23. par. 5. c. 12. ad cap. 33. Iob.

¶ Arrogantes neſciunt inferre humiliter quæ docent. Cap. I.

HOc habet proprium doctrina arrogantiũ, vt humiliter neſciant inferre quod docent, & recta, quæ ſapiunt, recte miniſtrare non poſſint. In verbis [b] enim eorũ proditur; quod cum docent, quaſi in quodam ſibi videntur ſublimitatis culmine reſidere: eoſq. quos docent, vt longe infra ſe poſitos, veluti in imo reſpiciunt †; quibus non conſulendo loqui, ſed vix dominando dignantur. recte autem his per prophetam Dominus dicit, [Vos autẽ cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia.] Cum auſteritate enim, & potentia imperant, qui ſubditos ſuos non tranquille ratiocinando corrigere, ſed aſpere inflectere dominando feſtinant. At contra vera doctrina tanto vehementius hoc elationis vitium fugit per cogitationẽ †: quanto ardentius verborum ſuorum iaculis ipſum magiſtrum [c] elationis inſequitur. Cauet enim, ne eum magis elatis moribus prædicet, quem in corde audientium ſacris ſermonibus inſectatur [d].

† al. deſpiciunt.
Ezech. 34.
Ibid c. 13.
† al. cognitionem.

2 *Ecce quare litigioſi prohibentur in epiſcopos ordinari. Eſt & alia cauſa huius prohibitionis Litigioſi namque vel adulationibus animos principum ſibi conciliant: vel fratribus ſuis detrahẽdo, infamiæ notam ingerunt; vel inter fratres diſcordiam ſeminando, ſeditionem nunquam facere ceſſant: quę omnia in prælatis damnabilia eſſe probantur.*

Vnde Gregorius ſcribit in moralibus, lib. 18. par. 4. c. 3. ad cap. 27. Iob.

¶ De ijs, qui peccatoribus adulantur. Cap. II.

SVnt nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt; augent [e] quæ increpare debuerunt †, Hinc enim per prophetam dicitur, [Væ qui cõſuunt puluillos ſub omni cubito manus; & faciunt ceruicalia ſub capite

Ezech. 13.
† adde tex. ... captato. ... de hæ ... gl. in ... & ibi Cy. ... quis ali. ... prohi. ... goſus ... rõne ... nari nõ ... et. ... inf. ea. ...

b ¶ In verbis.] Ex verbis eñ perpendimus alicui⁹ ſtultitiã vt 93. d. legim⁹. & extra de ſucceſ. ab inte. cũ dilectus. & ex verbis perpenditur quãta fides adhibeat teſtib. vt ff. de qõn. de minore. qñq; etiam per ſigna perpendit: quia impudicus oculus &c. vt 32. q 5. nec ſolo. & de pœn. diſ. 1. in actione.
c ¶ Magiſtrum.] Id eſt diabolum.
d ¶ Inſectatur.] Id eſt, perſequitur.
ECCE, Hæc eſt ſecunda pars huius diſtin. in qua reprehẽdit auaros adulteros maledicos, murmuratores ſeditionarios. & iniuriarũ vltores. & hoc probat per octo auctoritates. Io. de Fan.
CASVS. Dictum eſt ſupra ꝙ litigioſi nõ debent in epiſcopos ordinari. quia neſciunt humiliter docere Ponit Gratian⁹ alias cauſas: quia tales cõſueuerunt eſſe adulatores & detractores. & iter fratres diſcordias ſeminantes: q̃ oĩa, ſũt, damnabilia in ꝑlatis. Et ad hoc inducunt ſequentia capitula.

Stultitia per verba ac ſigna perpenditur.

incompoſitorum: vnde ruſticis comparantur, qui garrulitatem auctoritatem putant: & parati ad lites, tumide in ſubditos intonant: quod ex ſuperbia prouenit. Et ad hoc inducit ſequens cap.
a ¶ Sequitur.] In hac 46. diſt. exequitur. cap. Apoſtolicæ regulæ, ſ. oportet eṗm eſſe non litigioſum. talis autem duplici de cã prohibetur ordinari. Vna, quia cum talis ſit arrogans, neſcit humiliter docere: vnde ſubditi vilipendunt eius doctrinam 1. Item alia ratione: quia conſueuerunt tales diſtemperati eſſe in moribus ſolent eñ eſſe adulatores, proditores, & detractores, maledici, inuidi, ſcurriles, ad vlciſcendas iniurias ſuas

SVnt nonnulli.] CASVS. Quidam prælati cũ deberent redarguere peccatores, laudabant illos in peccatis: quos Greg. in hoc cap. reprehendit. Primo auctoritate prophetæ dicẽtis: Væ qui conſuunt, &c. quam auctoritatem Greg diligenter exponit. Secundo quadam ſimilitudine, quæ incipit ibi, [Hinc rurſus] Tertio exemplo Iob, quod incipit ibi, [Sed ſanctus vir.] Cuius verba, hic exponit Gregorius. Quæ autem ſequuntur vſq. ad cap. ſicut. plana ſunt, & per te formabis.
e ¶ Augent.] Non enim oportet laudando augere malitiam ſerui, vt ff. de ſer. cor. l. 1. §. perſuadere. in fi.

vniuerſæ ætatis.] Ad hoc quippe puluillus ponitur, vt mollius quieſcatur. Quiſquis ergo male agentibus adulatur, puluillum ſub capite, vel cubito iacentis ponit, vt q corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus, molliter quieſcat. ¶ Hinc rurſum ſcriptum eſt: [Ipſe ædificabat parietem, illi autem liniebant eum.] *Ibidem.* Parietis quippe nomine, peccati diuritia deſignatur. ędificare ergo parietem, eſt contra ſe quæ piam obſtacula peccati conſtruere. Sed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, vt quod illi peruersè agentes ædificant; ipſi adulantes quaſi nitidum reddant. ¶ Sed ſanctus[a] vir ſicut mala de bonis non æſtimat[b], ita iudicare bona de malis recuſat, dicens; [Abſit à me, vt iuſtos vos iudicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.] *Iob 27.*

Hinc etiam in concilio Carthaginienſi 4. c. 56. legitur.

¶ Adulator, vel proditor clericus ab officio degradetur. Cap. III.

CLericus, qui adulationibus[c], & proditionibus[d] vacare deprehenditur, ab officio degradetur. Burc. l. 2. c. 76. Iuo p. 6. c. 167. Pann. l. 3. c. 171.

Item ex eodem concilio, c. 55.

¶ Excommunicentur ab epiſcopo qui fratribus non probanda obiiciunt. Cap. IIII.

ACcuſatores[e] fratrum epiſcopus excommunicet, qui non probanda fratribus obijciunt. α Et ſi emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum[f].

α ¶ Qui non probanda fratribus obijciunt.] *Verba iſta neque in originali, neque in multis Gratiani antiquis codicibus habentur.*

Item ex eodem concilio, c. 57.

¶ Remoueatur ab officio clericus maledicus, ſcurra, fratrum profectibus inuidens non promoueantur. Cap. V.

¶ Rubrica hæc pertinet ſimul ad hoc caput, & duo ſequentia.

CLericus maledicus (maximè in ſacerdotibus) cogatur[g] ad poſtulandam veniam: ſi noluerit, degradetur nec vnquam ad officium abſq; ſatisfactione reuocetur.[h] Burc. l. 10. c. 66. Iuo p. 11. c. 11. & p. 13. c. 66.

Item ex eodem concilio, c. 60.

¶ De eodem. Cap. VI.

CLericum ſcurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio retrahendum cenſemus. Anſ. l. 7. c. 163. Burc. l. 2. c. 172. Iuo p. 6. c. 263. & p. 11. c. 79. Pann. l. 2. c. 172.

Item ex eodem, c. 54.

¶ De eodem. Cap. VII.

CLericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio eſt non promoueatur. Burch. l. 2. c. 16. Iuo p. 6. c. 35.

Item ex eodem, c. 67.

¶ Non ſunt ordinandi, qui ſeditionibus vacant. Cap. VIII.

SEditionarios ſtatuimus nunquam ordinādos[i] clericos ſicut nec vſurarios[k], nec iniuriarum,[l] ſuarum vltores. Agat. conc. c. 69. Burc l. 2. c. 17. Iuo par. 6. c. 36.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 5.

¶ Vſuras exigere clericis minimè licet. Cap. IX.

NOn licèt fęnerari miniſtris altaris, vel in ſacerdotali

---

a ¶ Sed ſanctus] Scilicet Iob: cuius verba Gre. hic exponit.

b ¶ Non æſtimat.] quia dubia in meliorem partē interpretantur, vt extra de regulis iuris, eſtote.

c CLericus] ¶ Qui adulationib.] triplex eſt adulatio, vt dixi 25. d. §. aliàs.

d ¶ Proditionibus.] Proditor dr̄ q ꝓꝑ timorem nō defendit veritatem & qui tacet eà, vt 11. q. 3. nolite 1. Item qui crimē alterius ſibi ſoli notum manifeſtat 2. vt 2. q. 1. ſi peccauerit. Item qui malitioſè circumuenit aliū, & callidè ſeducit, vt in periculum ſalutis trahat. 16. q. 1. ſi cupis. Itē qui rē ſibi cōmiſſam exponit hoſtibus 22. q. 5. de forma. Itē qui iuſſa veritatis contēnit. 11. q. 3. abiit. Item qui ſecretum ſibi comiſſum reuelat. 13. diſt. nerui.

Proditor multipliciter dicitur.
1 Et vbi de hoc.
2 Item prodit qui non ꝓbanda defert. 2. q. 7. § de his. in prin. Item qui ſecreta ſibi cōmiſſa reuelat. de pę. diſt. 6. ſacerdos. Archid.

e ACcuſatores.] Ideſt, detractores.

f ¶ Non ad clerum.] Optimū eſt hic arg. pro H. qui dicit, ꝙ q ſemel fuit excōmunicatus, amodo non admittatur ad actus legitimos 3. vt dicā 4. q. 1. in princi.

g CLericus] ¶ Cogatur.] Per excommunicationē vt 9. q. 1. illi qui & 22. q. 1. prædicandum.

3 Hoc cap. nil vr̄ facere ad hoc, quin non refert ſe ad excommunicationem; quę eſt pęna medicinalis: ſed ad vitium quod eſt crimen. Archi.

h ¶ Reuocetur.] Argu. ꝙ epiſcopus poſſit depoſitū reſtituere. de hoc dixi infra q. 6 ideo. vel dic. degradetur: ideſt, ſuſpendatur, & reuocetur per Papam.

i SEditionarios.] ¶ Ordinandos.] Et ordinatos deijciēdos.

K ¶ Vſurarios.] Quia tales propter auaritiam pro minimo litigant.

l ¶ Nec iniuriarū.] De hoc dixi ſu. diſt. proxi. & q emēdat.

NOn licet.] Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua rn̄det & prohibet vſuras præcipue clericis prohi-

prohibet dico per duas auctoritate. Ioan. de Fan.

a ¶Seſcupla] Hic ponitur ſeſcuplum ſeſquialtero, quod continent totum. & eius medietatem. Seſcuplum, 1, ſm quod per ſ, ſcribitur, dicitur a ſeſqui, quod eſt totum, & plica: vnde ſeſcupla vſura dicitur cum datur ſumma ali-

vſuræ. Io. Vnde ſi aliquis tutor a me recipit vſuras nomine pupilli: finito officio poſſum petere vſuras a tutore: quia pro alio peccare non debuit, vt dicitur hic: ſecus in alijs contractibus: quia finito officio non conuenitur tutor, vel curator, vt C. de admi. tut. ſi nõ ſubſcripſiſti. & C. qñ tuto. vel curato. eſſe deſi. 3. l. 1. licet ſecus ſit in procuratore 4, vt ff. de procu. procurator qui pro euictione, quia tutor fit ex neceſſitate, procurator voluntate. ff. de procura. l. 1. Bar.

c ¶Cõmodis.] Quia periculoſa eſt talis compẽſatio. 14. diſt. quod ait.

[...]ſeſcuplum [...] Vide Bud. [...] lib. de aſſe [...] & partib. [...] in prin.

† *al. ſeſquipla.*

ordine conſtitutis, vel vſuras, vel lucra, quæ ſeſcupla † [a] dicuntur, accipere.

Item Leo Papa epiſcopis per Campaniam, epiſ. 1. c. 4.

¶Nec ſuo nomine, nec alieno clericus fœnerator exiſtat. Cap. X.

SIcut non ſuo [b], ita nec alieno nomine aliquis clericorum exercere fœnus attentet. Indecens eſt enim, crimen ſuum commodis [c] alienis impendere: Fœnus autem hoc ſolum aſpicere † & exercere debemus, vt quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter, & in perpetuum manſura tribuit, recipere valeamus.

Anſ. l. 7. c. 150. Burc. l. 2. c. 121. Iuo p. 6. c. 66.

† *al. accipere.*

DISTINCTIO XLVII.

1 ps. QVod autem [d] *in fine huius capituli, vſurarij ordinari prohibentur; inde eſt, quod vſuram exercentes cupiditati deſeruire probantur: cupidi autem ab Apoſtolo ordinari prohibentur* [e] *: quia tales facile a iuſto deuiarent.*

1. *Tim. 3.*

Vnde in canonibus Apoſtolorum. c. 44. legitur.

¶Diaconus, presbyter, & epiſcopus exigens vſuras niſi deſierit, deponatur. Cap. I.

Burc. l. 2. c. 119. Iuo p. 6. c. 195. & p. 13. c. 15.

EPiſcopus, aut presbyter, aut diaconus vſuras a debitoribus exigens [f], aut deſinat, aut certe deponatur.

Item ex concilio Nicæno, c. 17.

¶Vſuras exigens ſiue clericus, ſiue ſubiectus regulæ, deijciatur. Cap. II.

QVoniã multi ſub regula cõſtituti auaritia, & turpia lucra ſectantur, obliti[que] diuinæ ſcripturæ dicentis: [Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram.] mutuum dantes, centeſimas [g] exigunt, iuſtè cenſuit ſancta & magna ſynodus, vt ſi quis inuentus fuerit poſt hanc diffinitionem vſuras accipiens, [aut † ex adinuentione ali-

inf. 14. q. 4. c. 8. ex alia verſione. Poly l. 4. tit. 31. Rab l. pen. c. 32. Burc. l. 2. c. 129. Anſ. l. 7. c. 153. Iuo p. 6. c. 165. & par. 13. c. 8.

1 *Pſal. 14.*

† redundat iſta particula.

1 Vt fenari[...] [...] eſt ſe[...] [...] quis da[...] mutuo 4. [...] & [...] pro[...] ſeſqui[...] 6. illa [...] eſt ſe[...], quaſi [...] plica [...] qui eſt [...] & [...], quaſi [...] to[...] medie[...] & ſcribi[...] per ſ, nõ [...] x. ſecun[...] illig. [...] tor pupil[...] nomine [...] dẽt vſu[...] exigere.

aliqua, & recipitur ſumma illa cum ſua plica, ideſt, medietate 2 Sexcuplum ſcriptum per x. dicitur quælibet res ſexies multiplicata.

SIcut non.] CASVS. Quidam quæſierunt a domino Papa vtrum liceret alicui clerico tutorio, vel curatorio nomine vſuras exercere. Et rñdet, ꝙ ſicut non ſuo, ita nec alieno nomine debet quis facere vſuras. Incongruum enim eſt pro aliorum commodis perpetrare delicta. Sed illam ſolam vſuram facere debemus, vt quod in hoc ſæculo miſericorditer operantur, a Domino in futuro ſæculo multiplicatum recipere valeamus.

b ¶Non ſuo] Arg. qđ quis non poteſt facere ſuo nomine, nec alieno, vt 23. q. 8. his a qb. & ff. de admi. re. ad ci. per l. 2. in princ. Arg. contra 88. d. eps. & 2. q. 6. ſi eps. 5. q. 3. cap. vlt. ff. quæ res pi. obli. poſ. Ariſt. Et eſt hic argu. ꝙ ſi aliquis quaſi procurator, vel tutor qñque recipit vſuras, quòd non poſſit petere, vt ſibi reddantur

QVod autem] Hęc d. diuidit in quatuor partes. In quarum prima principaliter prohibet vſuras: & hoc facit per quinq. auctoritates. Secunda ibi,] Virũ.] Tertia ibi, [Neceſſe ẽ.] Quarta ibi, [Qđ tunc] Ioan. de Fan. CASVS. Dictum eſt ſup. in illo c. ſeditionarios. quod vſurarij prohibentur ordinari. In hac verò d. 47. dicit, ꝙ ideo hoc cõtingit, quia tales cupiditati deſeruiũt. cupidi aũt ab Apoſtolo ordinari prohibentur: quia cito, & facile a iuſtitia deuiãt. & proſequitur 11. ca. Apoſtolicæ regulæ, ſcilicet, oportet ẽpm nõ eſſe cupidũ. Sequens c. patet.

d ¶Quod aũt] Hic proſequitur 11. cap. Apoſtolicæ regulæ, non cupidum, continuatur illi c. ſeditionarios. & ideo prohibetur cupidus. qa facile a vero deuiet.

e ¶Prohibentur.] Scilicet in epiſtola ad Timotheum.

f EPiſcopus.] ¶Exigens [Sed non ſuſcipiens. tunc enim deponeretur, vt inf. ea ſi quis. cõtra vbi de accipiente dr̃, vel exigens cum effectu 5, Vel illa 1 pro tempore datum eſt, & nõ habet locũ hodie, ſed habuit locũ tpe Apoſtolorũ propter nouitatem eccleſiæ. Et habes hic, ꝙ nõ quodlibet mortale peccatum deijcit iam promotum, vt 35. diſt. c. 1 & 5. q. 4. in loco.

QVoniam multi. CASVS. Quidam clerici obliti diuinæ ſcripturæ dicentis, Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram. vſuras centeſimas faciebãt, quę in fine anni ſorti æquiparantur. Ideoque ſynodus ſtatuit. vt ſi quis inuentus fuerit vſuras, vel hemiolia de cætero exercere, vel aliquam machinationem circa hoc facere, deponatur.

g ¶Centeſimas] Centeſima dicitur vſura, quæ ſorti æquiparatur in anno 6.

3 Alias, qñ mi. ex facto tuto. l. 1.

4 Adde Paulum de Caſtro, & Alexandrum de Imola in l. ſi quis iniquum. §. ſi procurator. ff. qđ quiſque iur. glo. tamen, in l. ſi ſciente, ff. de pari. videtur tenere contrarium, quam ſequitur ibi Bart. & Ange. per l. ordinem. §. in fraudẽ. ff. ad muni. Idem etiam tenet Bar. in l. 1. §. incidit. in fin. ff. ad Turpil. & Franciſc. Tigri. in d. §. in fraudem. facit text. in l. 1. C. vt nemo ad ſuum pa lib. 11. & ibi Ange.

5 Iſta ſententia & præcedens fuit Goff. & Hu. ſm iſtã expoſitionem dic exigens, i. exactum recipiens. Peccatũ mortale nõ ſemper deijcit promotum.

6 Immo incẽtum menſibus.

a ¶ Tranſigens.] Ideſt, quodcunque nouum pactum, vel contractum inueniens in fraudem vſurarum, vt ſi ſumat rẽ in pignore, & nõ cõputat fructus in ſortẽ. c. 1. & 2. extra de vſuris, ADDITIO. Vel dic tranſigens, ideſt, turpia lucra p̱ negotiũ tranſactionis petẽs, ideſt, vel transformans, vt q̱a vendit granum cẽtum ſolidos, ſecũdum Goff.

b ¶ Excogitãs.] Arg. ꝙ ſola cogitatio punitur 1, vt 6. q. 1. §. ſi qs cum. qđ verũ eſt quo ad Deũ, etſi nõ procedit ad actũ, vt 27. q. 1. nec aliqua.

1 Adde an & qñ ſola cogitatio puniatur no. in c. 1. in glo. in verb. nos tñ ſtudioſam de eo qui mi. in poſſ.

OMnes.] CASVS. Cap. illud diuiditur in tres partes. In prima parte inuehitur Greg. cõtra cupidos, q̱ in terrenis ſunt fortes, & in cęleſtibus debiles. qm̃ circa terrena ſunt ardentius inſudantes, ſed pro vita æterna vix p̱ momentũ laborant. In ſcđa parte, q̃ incipit ibi.] Hi itaq;] dicitur, ꝙ cupidi & mundanorũ amatores aſſimilantur arborib. quibuſdam, q̃ deorſum vaſtæ ſunt, & ſurſum tenues. Nã hi tales circa terrena ſunt fortes, & in ſuperiorib. deficiunt. Boni verò palmę comparant̃, q̃ deorſum eſt tenuis, & ſupius ampla. Nã hi tales in cęleſtib. magni ſunt, in terrenis debiles. In tertia parte quæ ĩcipit ibi, [Nam cum quibuſdã.] Hortat̃ nos Grego. ꝙ ſaltẽ ita ſimus fortes circa bonũ, ſicut fuimus circa vitia corpori ſeruiẽdo

c ¶ Palmarũ.] Secundum illud: Iuſtus vt palma florebit.

d ¶ Amplius.] Tantum faciatis boni, quãtũ feciſtis mali, non intelligas ꝙ tã diu debeat pœnitere, quamdiu fuit malus, quia tãta poſſet eſſe contritio, ꝙ momentanea pœnitentia ſufficeret. de conſec. diſtin. 4. baptiſmi.

Peccator an tumdiu debeat pęnitere, quamdiu fuit malus.

e ¶ Tales. Videtur hic ꝙ aliquis poſſit tantum creſcere in malitia, quantum in

bonitate. quod non eſt verum, quia charitas poteſt in infinitum extendi. iuxta illud, Bonum mihi lex oris tui ſuper millia, &c. ſed malitia non, quia aliquis non poteſt

qua, vel quolibet modo negotium trãſigens [a], aut hemiolia, ideſt, ſeſcupla α † exigens; vel aliquid tale prorſus excogitans [b] turpis lucri gratia, deijciatur a clero, & alienus exiſtat a regula. † *al ſeſquipla.*

α Seſcupla †] *Hoc ſeſqui alterarũ vſurarum genus, quamuis grauiſſimum, in frugibus humidis, vel arentib. Conſtantinus lege permiſerat, qua nunc extat ex codice Theodoſiano, lib. 2. titu. vlt. de vſuris l. 1. Eodem pertinet, quod ſcribit B. Hieronymus in commentarijs in Ezechielem, lib. 6. c. 18. his verbis.* Solent in agris frumenti & milij, vini, & olei cæterarumque ſpecierum vſuræ exigi, ſiue, vt appellat ſermo diuinus, ſuperabundantiæ: verbi gratia, vt hiemis tempore demus decem modios, & in meſſe recipiamus quindecim, hoc eſt, amplius partem mediam. *Quamobrem hoc canone, quo Patres illi omnes pecuniarias vſuras clerici interdicunt, voluerunt etiam ſeſcuplam frugum expreſſe ijſdem interdicere. Poſtea verò in alijs concilijs, & a Romanis Pontificibus, genus omne vſurarum tanquam iuri naturali, ac diuino cõtrarium tam clericis, quam laicis fuit interdictum: quemadmodum apparet in Decretalibus titu. de vſur.* † *al. ſequipla.*

Hinc etiam Gregorius in 19. lib. Moralium, c. 25. in 26. c. Iob ſcribit dicens.

¶Temporalibus lucris deſeruientes, Deo nequaquam militare probantur. Cap. III.

OMnes huius ſęculi dilectores in terrenis reb. fortes ſunt, in cęleſtibus debiles. Nam pro temporali gloria vſque ad mortem deſudare appetunt, & pro ſpe perpetua, ne parum quidem in labore ſubſiſtunt: pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœleſti mercede, vel tenuiſſimi verbi ferre cõtumelias recuſant: terreni iudici toto etiam die aſſiſtere fortes ſunt: in oratione verò coram Domino, vel vnius horæ momento laſſantur: ſæpe nuditatem, deiectionem, famem pro acquirendis, diuitijs atque honoribus tolerant: & earum rerũ ſe abſtinentia cruciant, ad quas adipiſcendas feſtinant; ſuperna autem laborioſe quærere tanto magis diſſimulant, quanto ea retribui tardius putant. ¶Hi itaque quaſi aliarum arborum more deorſum vaſti ſunt, ſurſum anguſti: quia fortes in inferiora ſubſiſtunt, ſed ad ſuperiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum [c] deſignatur proficiens vita iuſtorum, qui nequaquam ſunt in terrenis ſtudijs fortes, & in cœleſtibus debiles; ſed longius, atque diſtantius ſtudioſos ſe Deo exhibent, quam ſæculo fuiſſe meminerunt. ¶Nam cum quibuſdam per prædicatorem noſtrum dicitur: [Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ:] eorum proculdubio infirmitati condeſcenditur, ac ſi eis apertius diceretur; ſi nequaquam amplius [d] poteſtis, ſaltẽm tales [e] eſtote in fructu bonorum operum, quales fuiſtis dudum in actione vitiorum, ne debiliores *Rom. 6.*

In eo. c. ... iudi... ... ſit de ... utroque. Quæ idem ... aer. quia ... ea ſæpe ... pœnæ ... contemplatio ... cogitat... ... ad ſub... ... ſicut ... ſummatie. ... 4 cum ... ſtæ, Ar...

poteſt eſſe ſummè malus, ut de pœn. diſtin. 2. c. ſi ſermo. §. contrario [*].

a ¶ Aeris. Id eſt, cœleſtis conuerſationis 1.

DE Petro.] CASVS. Petro quem Neapolitani elegerunt in archiepiſcopum, de quo confirmando ſuppli-

ſupplicauerunt Papæ, duo obijciebantur, ſcilicet quod ſolidos dederat ad vſuras, & quod nimis erat ſimplex. De uſura ſcribit Gregorius Neapolitanis, ut de hoc ve-

ritas inquiratur, quo inuento recedant ab eius electione, & alium eligant. Si aũt hoc falſum fuerit quia perſona eius ſibi nota non erat, & vtrum ſit ita ſimplex, vt dicitur: pręcipit vt de cætero Romã ueniat, ubi ſi aptus inuentus fuerit iuuante Dño conſecrabitur. Sed. c patet.

vos habeat ſancta libertas aeris [a] α, quos in carne validos habuit vis terrenæ voluptatis.

α Aeris.] *Apud B. Gregorium legitur*, ſancta libertas hæredes: *vel*, ſancta libertas charitatis, quam in carne. *In uno autem exemplari Gratiani Vaticano*, cœleſtis conuerſationis: *quod in gloſſa ad explanandam dictionem*, aeris, *affertur*.

Item Gregorius clero, & ordinibus Neapolitanis, lib. 8. epiſt. 40.

¶ Ad ſacros ordines vſurarij promoueri non debent. Cap. IIII.

Anſel. l. 6. c. 9. Poly. 2. tit. 1.

DE Petro [b] inſuper ad nos perueniſſe [c] cognoſcite, quòd ſolidos dedit ad vſuram, quod vos oportet cũ omni ſubtilitate [d] perquirere, & ſi ita conſtiterit, alium eligite, & ab huius vos perſona ſine mora ſuſpendite. Nam nos amatoribus vſurarum nulla ratione manus imponimus. Si uero ſubtili habita inquiſitione hoc falſum eſſe patuerit (quia perſona eius nobis ignota [e] eſt, & vtrũ ita ſit de ſimplicitate eius, quod ad nos perlatũ eſt ignoramus) cum decreto [f] à vobis facto ad nos eum venire neceſſe eſt; vt vitam moreſque illius ſolicitius inquirentes, ſenſum quoque pariter agnoſcamus, vt ſi huic iudicio aptus extiterit, veſtra in eo (adiuuante Domino) deſideria compleamus.

Item ex concil. Eliberitano, c. 20.

Iuo p. 13. ca. 12. Pan. l. 3. c. 156.

¶ Degradetur clericus, qui vſuras accipere detegitur. Cap. V.

SI quis clericorum detectus fuerit vſuras accipere; placuit degradari [g], & abſtinere [h].

Item Leo Anatolio epiſcopo Conſtantinopolitano epi. 51

An. l. 7. cap. 149.

¶ Nec implicari errore, nec cupiditate violari ſacerdotem oportet. Cap. VI.

Eccle. 5. al. peccunia.

2 VIrum catholicum, & præcipuè Domini ſacerdotẽ, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente ſancta ſcriptura, [Poſt concupiſcentias tuas non eas.] Mens [i] enim potentiæ k auida nec abſtinere nouit à vetitis, nec gaudere cõceſſis, nec α pietati adhibere conſenſum.

α Nec pietati.] *Hoc poſtremum orationis membrum abeſt ab originali: ſed habetur etiam apud Anſelmum.*

Item Gregorius, lib. 7. epiſt. 110.

b ¶ De Petro] De eodem Petro habes 39. diſt. Petrus. & 61. diſt. ſtudij. De hac materia notatur ſup. 28. di ſtin. priuſquam.

c ¶ Perueniſſe.] Iſte repulſus erat ꝓpter duo, ſ. ꝓp vitiũ vſurarum, & ꝓp ſimplicitatẽ, & tñ neutrũ fuit ei forte oppoſitũ. & ita eſt argũ. ꝙ iudex ex officio ſuo poteſt aliqd obijcere. extra de electio. cum nobis. Iudex ex officio poteſt aliquid obijcere.

d ¶ Subtilitate.] no. ꝙ alicui cõmittitur inquiſitio de ꝓprio facto: ſed hæc inquiſitio erit ſummaria, non plena, alias non comitteretur.

e ¶ Ignota.] Per hoc patet, ꝙ q eſt notus, non examinatur, vt 94 diſt valde 35. q. 9 veniam vnde & notus ſine probatione recipitur vt extra de regu. Ad Apoſtolicã. ſed dum conſecratur, bene examinetur, vt 23 diſtinc. qui epiſcopus. Notus non examinatur

f ¶ Cum decreto.] omnium ſubſcriptionibus roborato, vt 61. diſt. epiſcopus. & 63. diſt. quanto 2.

g SI quis clericorum. ¶ Degradari. inf. 14 q. 4. qm. 2 Extra de elect. innotuit. vbi de hoc.

h ¶ Et abſtinere. a ſacramentis quouſq; pœniteat.

VIrũ catholicũ] Hæc eſt ſecũda pars huius diſtin. in qua probat ꝑ tres auctoritates, ꝙ alias ẽt nõ debemus eſſe cupidi. Io. de Fan.

CASVS. Leo Papa hortatur clericos, & pręcipuè ſacerdotes ne allegẽtur vitio cupiditatis, dicẽte ſcriptura Poſt concupiſcentias tuas nõ eas. Nam mens potentię auida, nec abſtinere nouit a vetitis, nec vti conceſſis, nec pietatem habet. S equẽs c patet. Cupidus deuiat à veritate,

i ¶ Mens.] Alligata vitio cupiditatis cito deuiat a uero 56. diſt bene in prin. & 85. diſt. nihil.

K ¶ Potentiæ.] id eſt humanæ dignitatis.

SIcut. CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte inuenitur Ambro. contra auarũ, & eum cōparat inſano: quia ſicut inſanus non videt rei ueritatem, ſed ſuę paſſionis phantaſias, ſic auarus non uidet quod debet, ſemper vſuras, & cupiditatis deſeruiens, & gratius aurũ, q̄ ſolē contemplatur. In ſecũda parte, quę incipit ibi. [Sed ait.] Reſpōdet Ambro. obiectioni auari dicẽtis: Nō pecco ſi propriũ ſeruo diligentius; cũ nō inuadam aliena. Sed dicit Ambroſius eum non habere ꝓpria, ſed communia ſunt indiligẽtib. quęcunq. poſſidet vltra propriũ vſum. In tertia parte quę incipit ibi.] Nunqd iniquus eſt Deus? [reſpondetur alij obiectioni, quã auarus faciebat. Dicebat. n. ſi non ſunt mea, quę poſſideo, & pecco retinẽdo, ergo Deus eſt iniquus, qui tantum mihi dedit, & multis aliis egentibus nihil vel parum. Sed reſpōdet Ambroſius, lō voluit Deus diuitias dare, vt ꝑ vſum diuitiarum diuitem, & ꝑ virtutẽ patientię coronaret egenum; q̄a q̄dquid vltra neceſſitatem detinet aliquis totum pauperibus rapit; q̄a nō minus peccat q̄ aufert: q̄ qui indigentibus ſubtrahit neceſſaria.

d ¶ Etiam violenter] Dicitur hic ꝙ ꝑ violentiam dī auferre qui vltra neceſſaria ſibi retinet 2. & 12. q. nolo. q. 2. aurum, quod uerum eſt ſi hoc fiat tpe neceſſitatis. nam alias poſt quis ſibi vltra neceſſaria retinere, ut 12. q. 1. expedit. &c. habebat. & q. 1. aureum. 2 Ad hoc 42. diſt. §. 1.

e ¶ Mi-

¶ Qui cupiditatem à ſe non abſcindit, bonorum auctori inhærere non valet. Cap. VII.

BOnorum auctori in hærere aliter non valemus, niſi cupiditatem à nobis, (quæ omnium malorum radix eſt) abſcindamus. 1 Tim. 6.

Item Ambroſius de eo, quod ſcriptũ eſt in euangelio, [Hominis cuiuſdã diuitis fructus vberes ager attulit] Serm. 81. Luc. 12.

¶ Auari eſt hominum bona inuadere, quorum neceſſitatibus ſubuenire valet. Cap. VIII.

Ex baſilij homilia ad eundem Euangelij locum.

SIcut ij, qui per inſaniam mente tranſlati ſunt, non iam res ipſas ſed paſſionis ſuæ phantaſias vident; ita et tũ mens auari ſemel vinculis cupiditatis adſtricta, ſemper aurum, ſemper argentum videt, ſemper reditus computat; gratius aurum intuetur, quàm ſolem†, ipſa eius oratio, & ſupplicatio ad Dominũ, aurũ quęrit, *& poſt pauca.* ¶ Interum etiam vſuræ arte nequiſſima ex ipſo auro aurum naſcitur. Sed quid agis; Nec ſatietas [a] vmquam, nec finis aderit cupiditati. *& infra.* ¶ Sed ais, quid iniuſtum eſt, ſi cum aliena [b] non inuadã, propria diligentius ſeruo? O impudens dictum. Propria dicis? quæ? ex quibus recōditis in hunc mũdum detuliſtis? Quãdo in hãc ingreſſus es lucẽ, quando de ventre matris exiſti? quibus, quæſo, facultatibus, quibuſq. ſubſidijs ſtipatus ingreſſus es? *& poſt pauca.* ¶ Proprium nemo dicat, quod eſt commune *a* [c] quod plus quam ſufficere, ſumptum; etiam violenter [d] obtentum eſt. *& infra.* ¶ Nunquid iniquus eſt Deus, ut nobis non æqualiter diſtribuat vitæ ſubſidia? vt tu quidẽ eſſes affluens, & abundans; alijs vero deeſſe, & egerent? An idcirco magis quia & tibi voluit benignitatis ſuę experimẽta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare? Tu vero ſuſceptis Dei muneribus, & ſi in ſinũ tuũ redactis, nihil te putas agere iniquum; ſi tam multorum vitæ ſubſidia ſolus obtineat? Quis enim tam iniuſtus, tã auidus, tam auarus, quàm qui multorum alimenta ſuũ † nō vſum, ſed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus [e] eſt criminis habenti tollere; quam cum poſſis, & abundes, indigentibus denegare. Eſurientium [f] panis eſt, quem tu detines: nudorum indumentum eſt, quod tu recludis, miſerorum redemptio eſt & abſolutio [1], pecunia, quam tu in terram defodis. Tot † te ergo ſcias ĩuadere bona, quot poſſis præſtare, quod velis.

†ſolem videt.] orig.

†al. non ſuum.

†al. Tantorum.

†al. quantis.

a ¶ Commune.] *Apud beatum Ambroſium legitur*, nemo dicat quod è communi plus quam ſufficere, ſumptum, & violenter obtentum eſt. *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Auarus eſt inſatiabilis.

a ¶ Satietas] q̄a totus mũdus nec obolus videtur auaro, vt 14. q. 4. quid dicã vnde illud, Semper auarus eget; & illud:
Aeris ſeruus eris: ſi te ſpecies trahat æris.
Vnde in Tobia,
Deſit auaritiæ fax. cui ſua deeſſe ſtupeſcit.
Copia nuda, ſitis ebria, plena fames.
Diues habere cupit quãto plus omnia ſumit.

b ¶ Aliena] Quaſi dicat, circa rem ꝓpriã non poteſt quis peccare, ſed certe expedit rei publicę, ne quis ſre ſua male vtatur, ut inſtitu. de ijs qui ſunt ſui vel alieni iuris §. ſed hoc tempore.

1 Hoc eſt falſum. nam oē quod & cap. 14. q. 4. quid dicam. in fi. 42. diſtinct. §. 1. verſic. quomodo. Archid.

c ¶ Commune.] Id eſt, communicandum tempore neceſſitatis, ut 12. qu. 1. duo. & q. 2. aurũ. 86. diſtin non ſatis. & lex dicit, quod cibaria tempore neceſſitatis ſunt omnibus communicanda, ut ff. ad leg. Rhod. de iact. l. 2. §. cum in eadem. in fi.

e ¶ Minus.] Al. bi inuenitur, ꝙ magis delinquit qui aufert, quam qui non dat, ut q. 2. & nulli.

f ¶ Eſurientium.] nunquid ergo pauperes ipſum p[illegible] ſunt petere? non directo iudicio: ſed denunciare poſſunt eccleſiæ illum, qui non dat; & ſic eccleſia poteſt eum cogere vt det. argumen extra de ſimo. ad Apoſtolicam.

Eccleſia q̄ cogit ad eleemoſinã dandam.

NECES.

NECESSE. Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua dicitur & probatur, quod prælatus debet bene eſſe præpoſitus domui ſuæ. Io. de Fan.

CASVS. Hic proſequitur 12. c. apo. regulæ, ſcilicet, oportet epiſcopum eſſe domui ſuæ bene præpoſitum, ſcilicet

Hier. Oceano.
1. Tim. 3. & ibi glo. ord.

3 *Neceſſe eſt* [a] *etiã ut ille, qui ordinandus eſt, [ſuæ domui ſit bene præpoſitus.] ideſt, ſi in laicali habitu uxorẽ habuit uel filios, à uitijs ad virtutũ ſtudia, & verbo, & exemplo prouocet, ut quod poſtea præcepturus eſt populis, prius exigat à domeſticis* [b]. *Vnde Apoſtolus Epheſijs ſcribit, ut uxores ſuas: ſicut ſua corpora diligant, et filios ſuos nõ ad iracũdiã prouocẽt, ſed enutriant illos in omni diſciplina, et correctione Domini. Vnde cũ Paulus ad Timotheum ſcribens dixiſſet, [ſuæ domui bene præpoſitũ ſtatim ſubiunxit, [habentem filios ſibi ſubditos in omni caſtitate.] [nõ in accuſatione luxuriæ.] non enim talium cohabitator frontem habet alios redarguẽdi. Vnde de beato Iob legitur, quòd pro filijs ſuis quotidiana afferebat Deo ſacrificia, offerens holocauſta per ſingulos, quos tanta charitatis perfectione in vnum conſtrinxit, vt quiſq; eorum in ſuo die conuiuium fratribus pararet, & ad epulandum ſecum tres ſorores ſuos pariter inuitaret. Quod quia Heli facere diſſimulauit, ac falſa pietate ſuperatus delinquentes filios ferire noluit, (ſicut in libro Regum legitur) apud diſtrictũ iudicem ſemetipſum cũ filijs crudeli damnatione percuſſit: unde ei diuina voce dicitur: [Honoraſti filios tuos magis, quam me.] Hinc etiam Dauid erga filios bonitatem, non diſciplinæ ſeueritatem exercens eorum iuuentutem experimento didicit pernicioſam, quorum pueritiam vaga licentia permiſit eſſe uoluptuoſam. Vnus* [c] *quippe eorum ſororem* [d] *ſuam ſtupro corrumpens, à fratre eius, Abſalone uidelicet, inter epulas, quas fratribus ſuis fraudolenter parauerat, obtruncatus eſt. Abſalon, uero poſtquam ueniã a patre obtinuit, de regno illum expulit, & ad concubinas eius ingreſſus eſt, demum per inuia deſerti patrem perſequens, quercui inhæſit, atque ita ſuſpenſus interiit. Hinc etiam Paulus ad Timothũ ſcribit dicens: [Qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet fidem negauit, & eſt infideli deterior.] Iure ergo qui domui ſuę neſcit præeſſe in epiſcopum ordinari prohibetur: quia qui in re minima, de qua ſibi* [e] *familiarior debet* [f] *cura ineſſe fidelis non eſt, quomodo in eccleſia Dei, (vbi tot ſunt, & aliem) ſolicitam diligentiam adhibebit: vnde Hieronymus: [Non enim* [g] † *iuſtus polluitur ex uitijs filiorum, ſed libertas* [h] *ab Apoſtolo eccleſiæ principi* [i] *reſeruatur, ut talis fiat, qui non timeat, propter uitia liberorum extraneos reprehendere.]*

Epheſ. 5.
1. Tit. 3.
Tim. 1.
Iob 1.
1. Reg. 2.
2. Reg. 13.
2. Reg. 16.
2. Reg. 18.
1. Tim. 5.
In comm. ad ca. 1. epiſt. ad Titum.
† *Itaque.*] orig.

4 *Quod tunc* [k] *fiet ſi non erit, quod ſibi imputetur.*

cet ut uxorem & filios, ſi quos in laicali habitu habuerit, verbo & exẽplo prouocet ad uirtutes, ut prius a domeſticis exigat quod erit poſtea populis præcepturus. Et quod debeat eſſe bene præpoſitus domui ſuæ, probat Gratianus duabus auctoritatibus Pauli, & uno exẽplo, ſ. Iob. qui pro filijs ſuis quotidiana ſacrificia offerebat. Si uero non ſit bene præpoſitus, & filios ſuos negligit corrigere, ordinari prohibetur. Et hoc probat duobus exemplis, ſcilicet Hely, & Dauid, & duabus auctoritatibus, ſcilicet Pauli, & Hieremiæ.

a ¶Neceſſe eſt.] Hic proſequitur 12. c. Apoſtolicæ regulæ oportet ordinandum eſſe domui ſuę bene præpoſitum. Tũc dicitur quis bene præpoſitus, domui ſuę, qñ familiam ſuam bene gubernat verbo & exẽplo; quia qui negligẽter ſuos gubernauit, præſumit contra eum, ꝙ, circa extraneos ſit magis negligens [1]. nec haberet frontẽ redarguẽdi alios qui ſuos noluit corripere: tamẽ ſi per eũ non ſtaret quin familia eius emendaretur, nõ imputaretur ei, infra ea. cap. pen. & vlt.

b ¶Domeſticis.] Vxor vero dr̃ domeſtica, vt 33. c. vlt. C. de re mili. quicunq; lib. 2. ff ad Syl. l. 1. §. verum.

c ¶Vnus.] Ammon.

d ¶Sororem.] Thamar.

e ¶Sibi.] Sic 8. q. 1. quid autem.

f ¶Debet.] ideſt, cõſueuit. Hoc ideo dico: qa nemo debet pręferre res ſuas rebus ſibi cõmodatis, ut 8. q. 1. quod autẽ & ff. commoda. ſi vt certo. §. commodatum.

ADDITIO. Ad idẽ 12 q. 4. quicunq; ff. de admin. tut tutor. & C. arbi. tut. l quid quid.

g ¶Non enim.] Sic 2. q. 7. qui nec regiminis.

h ¶Sed libertas.] Corrigendi [2]. alios, cum corripit ſuos.

i ¶Principi.] i. prælato, & c. lo.

QVOD TVNC. Hęc eſt quarta pars huius diſtin. in qua probat ꝙ non imputatur patri peccatũ filiorum nec prælato peccatũ ſubditorum, ſi per eum non ſtetit, & hoc probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictum eſt ſ. in §. neceſſe ꝙ ordinandus ſuæ domui debet eſſe bene præpoſitus, quod tunc fiet, ſi non ſit quod poſſit ei imputari. Nam ſi corripiat quantum in ſe fuerit filios, licet nõ corrigantur, quia non ſunt in eis uiæ domini, nec greſſus eorum a Dño dirigũtur, non eſt ei imputandum, quia pulſare poteſt non aperire, nec eorum animam mutare. Et hoc probat Gratianus ſequenti. cap

K ¶Quod tunc.] ſ. ꝙ domui ſuæ ſit bene præpoſitus.

Domui ſuæ bene præpoſitus quis dicatur.

1 Et crimen negligentiæ adeo magnũ eſt, ꝙ inducit depoſitionem 8. diſt. dicta. Ray.

2 Melius diceret, corripiendi, & ĩ. ibi corrigit, melius diceret corripit, eo ibi corripere quidẽ, &c.

QVantumlibet.] CASVS. Auguſt.corrigebat Vincentium Donatiſtam. ſed obijciebat ei Vincentius tu non debes me corrigere, cum monachos tuos corrigere non poſſis. Et reſpondet Auguſt. dicens: non inueni meliores, quàm qui in monaſterijs profecerunt: nec deteriores quã qui in monaſterijs defecerunt, quos licet corrigere non ualeam meis verbis, mihi tamen imputari non debet. Et hoc ꝓbat tribus exemplis, ſcilicet arcę Noe, & domus Abrahę, & domus Iſaac, vbi inter bonos inuenti ſunt ualde mali.

a ¶Inter octo.] Ipſe patet, & tres filij, & quatuor ipſorũ vxores.

b ¶Vnus.] ſ. Cham.

c ¶Dilexi] id eſt, diligendum præuidi.

d ¶Odio.] Quia ſcilicet præuidi. quod eſſet futurus malus. 1

e ¶Difficile.] id eſt, vix, quandoque ponitur pro non, vt 1. q. 1. principatus. ſic 2. q. 2. §. biduum.

e ¶Difficile] No ꝙ difficile aliqui inueniuntur meliores, q̃ monachi. unde hic euidẽter colligitũ ratio, quare ille, qui ex natalibus maximè eſt irregularis, per monachatum fiat regularis. vt 56. diſt. c. 1. quia cum ſit perfectus in virtutibus, non requiritur quãtum ad alia tanta perfectio in ipſo 16. q. 1. legi. in fi. & adde id quod eſt 19. q. vlt. non liceat in Authen. de monachis. circa prin coll. 1. ubi dicitur ꝙ monachatus malitiã omnem tollit: & ſicut præſumitur hic pro illis, q in monaſterio profecerunt: ita præſumitur contra illos qui in monaſterio defecerũt. vnde patet, ꝙ ratione loci non præſumitur pro aliquo, vt 40. diſt. non loca. & 12. q. 2. gloria in fi. & hoc uerum eſt vbi perſona eſt nota, ſed ubi eſt ignota ſemper prẹſumitur pro ipſa ratione loci. 24. iſt. quando.

1 Fuit.n hiſpidus tam mente q̃ corpore. 56. di. naſci. in fi. Hug.

Monachorum laus.

Cum enim greſſus hominis à Domino dirigantur, nec ſint in homine eius viæ, corripere quidem poteſt, corrigere autem non valet: pulſare poteſt non aperire: manus comprimere, non animum mutare. *Pſal. 36.* *Hier. 10.*

Vnde Auguſt. clero, & populo Hipponenſi, epiſt. 137.

¶Bonorum hominum diſciplina mores immutare non valet. Cap. IX.

QVantumlibet vigilet diſciplina domus meæ, homo ſum, & inter homines viuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior, ſit quam arca. Noe: vbi tamen inter octo [a] homines vnus [b] reprobus inuentus eſt, aut melior ſit, quam domus Abrahæ, vbi dictũ eſt: [Eijce ancillã, & filium eius], aut melior ſit, quam domus Iſaac: cui de duobus geminis dictum eſt: [Iacob dilexi [c], Eſau autẽ odio [d] habui.] *& infra.* ¶Simpliciter autẽ fateor charitati ueſtræ coram Domino noſtro, qui teſtis eſt ſuper animam meã, ex quo Deo ſeruire cœpi quomodo difficile [e] ſum expertus meliores, quàm qui in monaſterijs profecerunt; ita non ſum expertus peiores, quam qui in monaſterijs ceciderunt†, ita ut hinc arbitrer in Apocalypſi ſcriptũ: [Iuſtus iuſtior fiat; & ſordidus ſordeſcat adhuc.] *Gen. 9.* *Gen. 21* *Mala. 1.* † *al. defecer.* *Apoc. 22.*

Item Cyprianus, lib. 1. epiſt. 3. Cornelio Papæ.

¶Conuitia perditorum à via rectitudinis nos mouere non debent. Cap. X.

QVod ad nos attinet, conſcientiæ noſtræ cõuenit, frater, dare operam, ne quis culpa noſtra de eccleſia pereat, ſi quis autẽ ultro, & crimine ſuo perierit, & pęnitentiam agere, atq; ad eccleſiam redire noluerit, nos in die iudicij inculpatos [f] futuros credimus, qui cõſulimus ſanitati †; illos ſolos in pęnis remanſuros, qui noluerint conſilij noſtri ſalubritate ſanari; nec mouere nos debẽt conuitia perditorum, quo minus [g] à via recta, & à certa regula non recedamus [h]; quando & Apoſtolus inſtruat dicens] Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. *Gal. 1.*

† Infero, q̃ inducit de eo quod eſt in actu, inducetur de eo quod eſt in potentia. concor. lex & poſt rem. ff. de tranſa. & l. qui in vtero. ff. ſol. matr.

2 Secũdum hoc expõe, minus, i. nõ magis. quo prout. aliis ſiue nõ: ſm Hugo.

DISTINCTIO XLVIII.

P*Rohibentur* [i] *etiam neo-*

QVod ad.] CASVS. Oſtendit Cornelius Papa in hoc cap. ꝙ prælatus debet eſſe ſolicitus in correctione ſubditorum, & ſi nõ corrigantur ad eius monitionem, nihil ſibi imputabitur in die iudicij: ipſi autem: in pœnis perpetuis remanebunt, nec propter perditorum conuitia à recta via debet prælatus recedere, dicente Apoſtolo: Si hominibus placerem, ſeruus Dei non eſſem.

f ¶Inculpatos.] Quia illud non eſt ex vitio noſtro, ſed aliorum, ſicut alibi vitium materiæ non imputatur artifici, Vel aliàs inculpatos, arg. bonũ ſi per aliquẽ non ſtat quo minus aliquid fiat, id non eſt ei imputandum ſimile 22. q. 2. faciat homo, & 23 q. 5. de occidendis 43. diſt. ſi hereticis. ſufficit enim utiliter inchoari, licet non habeat effectum. ff. de neg. geſt. ſed an vltro. §. 1.

g ¶Quo minus.] Si ſupra diſt. 43. fecimus.

h ¶Non recedamus.] Nota hic, minus, & non, faciunt unam affirmationem 2. vt ff. de verb. ſign. duobus.

PRohibentur.] Hic intitulatur 48. diſtinct. in qua proſequitur Gratianus 13. c. Apoſtolicæ regulæ, ſ. non neophytum. Neophytus enim id eſt, nouiter ad fidem conuerſus, ordinari prohibetur, ne crederet, ꝙ Chriſtiana religio plurimum eo indigeret. Momentaneus enim ſacerdos humilitatem neſcit, & perſonarum modos: & ſæpe in arrogantiam indicunt facti magiſtri, qui diſcipuli eſſe non nouerunt.

i ¶Prohibentur.] Hic intitulatur 48. diſt. in qua proſequitur

ſequitur 13. & vlt. cap. Apoſtolicæ regulæ, ſcilicet, oportet ordinandum non eſſe neophytum. Dicitur autem neophytus nouellus in fide 1 vel in religione 2 prohibentur autem tales ordinari duplici de cauſa, ſcilicet, ne incidant in ſuperbiam, putantes ꝙ fides Chriſtiana mul-

1 Vt inf. c. 1
2 Inf. c. 2.

c ¶Momentaneus.] Longo enim tempore debet eſſe aliquis probatus, vt 24. d. epiſcopi in auth. quomodo oportet epiſcopos, §. ſancimus. coll. 1. & graue eſt inexpertos, &c. 19. q. 3. monaſterijs.

d ¶Miſerum eſt.] Miſerum. n. eſt eum fieri magiſtrum, qui nondum formã diſcipuli aſſumpſit. inf. 61. d. miſerum 4.

1. Tim 3 gl. or. ibi. & Hier Oceano.

phyti [a] *in epiſcopos ordinari, vt qui heri erat cathecumenus, hodie non fiat epiſcopus, qui erat in theatro* [b], *hodie non ſedeat in eccleſia: qui veſpere erat in circo hodie non miniſtret altario: qui dudum fuerat fautor hiſtrionum, hodie non ſit conſecrator virginum. Cauſa autem huius prohibitionis eſt ſecundum Apoſtolum, ne elatus in ſuperbiam, tanquam religio Chriſtiana plurimorum egeret incidat in ruinam diaboli. Momentaneus* [c] *namque ſacerdos neſcit habere humilitatem, obſeruare modos perſonarum, vel ſe contemnere: non ieiunauit, non fleuit, non ſe correxit, non pauperibus erogauit. In arrogantiam (quæ eſt ruina diaboli) incidunt, qui puncto horæ nec dum diſcipuli fiunt magiſtri: & ſicut Innocentius ait: Miſerum eſt* [d] *eum fieri magiſtrum, qui necdum didicit eſſet diſcipulus.]*

Leo apud Anſ. l. 6. c. 30.

Epi. 12. ad Aureliũ.

4 Vt ext. de elect. officij, & c. cũ ĩ magiſtrũ. Arc.

QVoniã multa] CASVS. Duo in hoc cap. per Nicœnum concilium ſtatuũtur. Primum eſt, ꝙ neophyti non ordinentur, licet quondam ex quadam neceſſitate contra regulam fuerint ordinati: quoniam opus eſt mora tẽporis, & multa probatione indigẽt antequam tales debeant promoueri, ne elati in ſuperbiã incidant in laqueũ Diaboli. Et hoc probatur auctoritate Apoſtoli. Secundũ eſt, quòd ſi quis poſt baptiſma cõuictus fuerit duobus vel trib. teſtibus mortaliter peccaſſe, a promotione repellitur, & qui contra prædicta fecerit, ipſe etiam deponetur.

Vnde in Nicæno concilio, c. 2. legitur.

¶Neophytus in epiſcopum non eſt ordinandus. Cap. I.

Marti. Brac. epiſco. cap. 22

QVoniam multa ſiue per neceſſitatem [e], ſiue ex quacunque α cauſa, cõtra regulam geſta ſunt, ita vt homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel inſtructi ſtatim ad ſpiritualem baptiſmum veniſſent [f], & continuo, cum baptizati, etiam ad epiſcopatum, vel presbyrum prouecti ſunt, recte igitur viſum eſt de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tẽpore [g] opus eſt, vt ſit catechumenus, & poſt baptiſmum multa probatione indiget. Euidens namq; eſt apoſtolicum præceptum dicens. [Non neophytum, ne forte elatus in iudiciũ incidat, & laqueũ diaboli.] Si vero præcedente† β tempore [h] aliquod | mortale γ peccatum admiſerit, & conuictus duobus, vel trib. teſtibus fuerit, ceſſet [i] a clero, qui in huiuſmodi eſt. Si quis vero præter hæc fecerit [k] tanquam contraria ſtatutis ſancti † cõcilij gerens, ipſe præcipitabitur de ſtatu ſui cleri.

1. *Tim.* 3.

† *al. procedente*] orig.

† *al. magni.*

α ¶Quacumque cauſa.] *Græcè eſt*, ἢ ἄλλως ἐπειγουμένων ἀνθρώπων: *quod Dionyſius vertit*, aut alias cogentibus hominibus.

β ¶Præcedente.] προϊόντες, ideſt. procedente, *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

γ ¶Mortale.] *Abeſt vox iſta a priſca verſione. Græce eſt.* ψυχικόν τι ἁμάρτημα, *quod Dionyſius vertit*, delictum animæ.

e ¶Neceſſitatem.] Si propter neceſſitatẽ aliquid fit, vĩ qđ illud licite fit: quia quod non eſt licitũ in lege, neceſſitas facit licitum, extra de reg. iu. quod non eſt licitum 5. Itẽ neceſſitas legem non hẽt. infra de conſec. diſt. 1. ſicut non. ergo fit contra regulam? Reſpon. neceſſitas quæ reperit in auctoritate, vt neceſſitas vitę, excuſat, vt extra de fur. ſi quis per neceſſitatem. de conſecr. diſt. 5. diſcipulos. ſed in adulterio neceſſitas nõ excuſat ff. de ritu nup. palã. §. non eſt. Nã potius debemus quęlibet mala tolerare, &c. 32. q. 5. ita ne.

Neceſſitas qñq; excuſat, qñq; nõ.

5 Concord. tex. in l. aliqñ. ff. de off. procõ. & de ſica. l. furẽs.

multum eis 3 indigeat, vel quia nondum eſt expertus ſtatum eccleſiæ, vnde neſcit ſe alijs conformare. Vtrum autem in aliquo caſu talis valeat ordinari, dicetur inf. d. 61. §. his omnibus.

3 Vt in hoc per. cauſa.

a ¶Neophyti] Non facile eſt tyroni committenda cuſtodia nam culpa prodita, is culpæ reus eſt, qui ei commiſit, ff. de cu. reo. non eſt facile.

ADDITIO. Et eſt argum. contra nouos magiſtros. Archid.

b ¶In theatro.] Hæc ſunt verba Hiero. ſuper epiſtolam ad Titum. Io.

f ¶Veniſſent.] inf. de conſec. d. 5. neophyti.

g ¶Et tempore.] d. 50. ponderet, & tempore. per interſtitia temporum, vt 77. d. in ſingulis.

h ¶Tempore.] ideſt, ante ordinationem, & poſt baptiſmum 6, ſic intelligitur inf. q. 7. ſi quis omnem. hoc ideo dico, quia pro crimine commiſſo ante baptiſmum non deponitur, vt 26. d. vna. & c. deinde deponitur.

i ¶Ceſſet.] ideſt, non ordinabitur. Vel ſ m alios etiam ordinatus degradabitur, & ſic vr̃, ꝙ crimen ciuiliter probatum inducit depoſitionem. ſic 24. d. c. vlt.

K ¶Fecerit.] Promouendo tales, &c.

6 Suſi. & ſic ordinatus eo ipſo debet deponi 50. d. ex pęnitẽtib. 81. d. quicunque. Crimen ciuiliter probatũ depoſitionẽ inducit.

Sicut

SIcut neophytus.] CASVS. Hoc c diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ neophytus eſt qui de nouo ad fidem eſt conuerſus, vel qui de nouo intrauit religionem. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Ordinare ergo.] dicitur, ꝙ neophytus ordinari non debet ante quàm in fide, ſolidetur, aliter em̄ cauſam appetit cum per abrupta .i. præcipitanter quęrit aſcē ſum. Et probatur ſimilitudine parietū: q. niſi prius ſolidentur, & a nouitatis ſuæ humore ſiccentur, tignorum pondera non accipiunt, & ſi apponantur, fabrica tota diruitur.

a ¶Repente.] id eſt, nouiter in monachali habitu talis enim non eſt eligendus in prælatum, vt extra de ele. cum cauſam. & ext. de ele. officij. quæ autem debeant eſſe interſtitia 1 habes 87. d. in ſingulis. & c. monachus.

1 Scilicet quo ad ordines ſuſcipiendos a nouitermonachato.

b ¶Qui ad ſummi.] infra 1. q. 1. pueri. & ſi quis epiſcopus per pecuniam, & 61 diſ. ſtatuimus.

c ¶Gradibus.] id eſt, interſtitijs, nec ob. 52. d. ſolicitudo.

ECce.] CASVS. Hactenus oſtēdit Gratianus per 13. capit. Apoſtolicæ regulæ, a quibus ordinandus debeat eſſe immunis. Nunc autem ſupponit 49. diſtinct. in qua generaliter oſtēdit, quod non debet eſſe criminoſus: quia cum is ad intercedendum mittitur, qui diſplicet, cum intercedit, irati animus ad deteriora prouocatur, & fit ſubditis auctor ruinæ: quare cauere debet ne regiminis locum aſſumat aliquis, vt pro culpis aliorum oret, ſi in ſe damnabile vitium recognoſcit.

d ¶Ecce.] A diſtinctione hucuſque tractatum eſt de decimotertio cap. Apoſtolicæ regulæ. Hic magiſter in his duobus cap. ſub compendio tractat de eiſdem.

e ¶Interceſſores.] Videtur hic, ꝙ orationes factæ a ſacerdotibus malis, noceant ſubditis, quod intellige cum ipſi ex certa ſcientia eligunt malum, & cōformem ſuis moribus: alias. ſ. æque operatur remiſſionē per malum vt per bonum ſacerdotem, vt inf 1. q. 1. ſi fuerit. ad hoc arg. 1. q. 1. ex merito, arg. 8. q. 1. audacter.

f ¶Diſplicet.] 3. q. 7. in grauibus.

g ¶Si Adhuc.] Argu quod quis non poteſt accuſari de crimine, de quo pœnituit 2 & quod non impeditur a promotione. 26 q. 5. quicunque ſupra 46. diſt. clericus 2 & 8 q. 1. in ſcripturis Arg contra 33 q. 2. admonere. Sed accuſari poteſt ſi commiſſum eſt poſt baptiſma, vt 25. diſ. primum. B.

2 Adde ad hoc tex. in l. qui ea mēte ſunt.

Neophyti vero hodie appellantur, propoſitum ſacræ religionis nouiter aſſumentes.

Vnde B. Gregorius ſcribit Syagrio epiſcopo, & alijs epiſcopis. l. vij. epiſt. 110.

Et l. 5. epiſt. 51. Vigilio epiſcopo Arela.

¶Quis dicatur Neophytus. Cap. II.

SIcut neophytus tunc dicebatur, qui initio † ſanctæ α fi dei erat eruditione plantatus, ſic modo neophytus habendus eſt, qui repente [a] in religionis habitu plantatus ad ambiendos honores † ſacros irrepſerit †. ¶Ordinate, ergo ad ordines accedendum eſt. Nam caſum appetit qui ad ſummi † [b] loci faſtigia poſt poſitis gradibus [c] per abrupta quærit aſcenſum. Scimus autem, quòd ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, niſi a nouitatis ſuæ humore ſiccentur: ne ſi ante pondera, quam ſolidentur, accipiant, cunctam ſimul fabricam ad terram deponant.

† al. in init.

Poly. l. 2. tit. 1. Anſ. l. 6. c. 26. Iuo p. 5. c. 113.

† Addetur in fi. in l. ff. ad leg. Iul. de ambitu & ibi Doct. de ambitioſis tractant.

al. ordines.

† *al. ſumma.*

α ¶Initio ſanctæ.] *In lib. 7. epiſt. 110. vbi habetur prior pars huius capitis vſque ad verſ.* Scimus autem. *legitur,* in ſanctæ fidei erat conuerſatione plantatus, *lib. 1. autem 5. epiſt. 51. ſiue c. 51. (vbi & eadem fere ijſdem verbis habentur: ac præterea ſequens pars vſque ad finem) legitur hoc loco,* qui adhuc nouiter erat plantatus in fide.

DISTINCTIO XLIX.

ECce [d], a quibus vitijs debeant eſſe immunes, qui in epiſcopum ſunt ordinandi. Qui enim interceſſores [e] pro populo ad Deum parantur, neceſſe eſt, vt eius gratiam bene viuendo mereantur. Vnde Gregorius ait in paſtorali. ¶*Solicite formidandum, ne qui placare poſſe iram Dei creditur, hanc ipſe ex proprio reatu mereatur. Cūcti enim liquido nouimus: quia, cum is, qui diſplicet [f], ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc deſiderijs terrenis adſtringitur, caueat, ne diſtricti iram iudicis grauius accēdēs, dum loco delectatur gloriæ fiat ſubditis auctor ruinæ. Solerter ergo ſe quiſq; metiatur, nec † locum regiminis aſſumere audeat ſi in ſe adhuc [g] vitium damnabiliter regnat, nec is, quem crimen deprauat proprium, interceſſor fieri appetat pro culpis aliorum.*

par. 1. c. 11.

† *ne*] orig.

Idem in eod. paſtorali eod. c. 11. continenter.

Hinc

¶Sacrificium Deo non offerat, qui vitijs eſt maculatus. Cap. I.

Leuit.21.

HInc [a] etiam ſuperna voce ad Moyſęm dicatur: [Loquere ad Aaron.homo de ſemine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Domino Deo ſuo;nec accedat ad miniſterium eius.]Vbi & repente ſubiungitur:[Si cęcus fuerit,ſi claudus,ſi vel paruo,vel grandi,& torto naſo,ſi fracto pede,vel manu, ſi gibbus,ſi lippus,ſi albuginem habens in oculo,ſi iugem ſcabiem,ſi impetiginem in corpore.vel ponderoſus [b]. Cæcus quippe, eſt qui supernę contemplationis lumen ignorat:qui pręſentis vitæ tenebris preſſus, dum venturam lucē nequaquàm diligendo conſpicit,quo greſſus operis porrigat†, neſcit. Hinc etenim prophetante Anna dicit, [Pedes ſanctorū ſuorum ſeruabit [c], & impij in tenebris [d] conticeſcēt.] ¶Claudus vero eſt;qui quem,quo pergere debeat, aſpicit;ſed per infirmitatem mentis,vitę viam perfectę † non valet tenere,quam videt; quia ad virtutis ſtatū dum fluxa cōſuetudine non erigitur,quo per deſideriū innititur,illuc greſſus operis efficaciter non ſequuntur. Hinc etenim Paulus dicit:[Remiſſas manus,& diſſoluta genua erigite;& greſſus rectiores facite pedibus veſtris,vt non claudicans quis erret,ſed magis ſanetur.] ¶Paruo aūt naſo, eſt qui ad tenendam menſuram diſcretionis idoneus non eſt. Naſo quippe odores,fœtoreſque diſcernimus. Rectè ergo per naſum diſcretio exprimitur; per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Vnde & in laude ſponſæ dicitur: [Naſus tuus, ſicut turris, quæ eſt in libano.] Quia nimirum ſancta eccleſia, quæ ex cauſis ſingulis tentamenta prodeant, per diſcretionem conſpicit; & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed ſunt nonnulli,qui dum æſtimari hebetes nolunt, ſæpè ſe quibuſdam exquiſitionibus plus quam neceſſe eſt, exercentes;ex nimia [e] ſubtilitate falluntur. Vnde hic quoq; ſubditur: [vel grandi,& torto naſo.] Naſus enim grandis,& tortus eſt,diſcretionis ſubtilitas immoderata, quæ dum plus quàm decet,excreuerit, actionis ſuæ rectitudinem ipſa confundit. ¶Fracto autem pede, vel manu eſt, qui viam Dei pergere omnino non valet; atque a bonis actibus funditus exors vacat:quatenus hæc, non vt claudus, ſaltem cum infirmitate teneat; ſed ab his omnimodo alienus exiſtat. ¶Gibbus uero eſt; quem terrenæ ſolicitudinis pondus deprimit,ne unquam ad ſuperna reſpiciat; ſed ſolis his, quæ infimis calcantur, intendat: qui & ſi quando aliquid ex bono patriæ cœleſtis audierit,ad hoc nimirum peruerſæ conſuetudinis pondere prægrauatus cordis faciem [f] non attollit: quia cogitationis ſtatum erigere non valet;quem terrenæ ſolicitudinis vſus curuum tenet.Ex horum quippe ſpecie pſalmiſta dicit: [Incuruatus ſum, & humilitatus vſquaque.] Quorum culpam quoque per ſemetipſam veritas reprobans ait; [Semen autem,quod intra ſpinas cecidit,hi ſunt,qui audiunt verbum,& a ſolicitudinibus,& diuitijs,& voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur,& nō referunt fructum.] Lippus uero eſt, cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat;ſed tamen ob carnalia opera obſcurant. In lippis quippe oculis pupillæ ſanæ ſunt, ſed humore defluente infirmantes † palpebræ groſſe-

† *herinoſus*] vulgata.
† *al. dirigat*
1.Reg.2.
† *al. perfectè*
Hebr.12.
Cant.7.
*Pſal.*118.
Luc. 8.
† *infirmatæ*]orig.

HInc etenim.] CASVS. Probat Gregorius in hoc cap. quod illi qui vitijs ſubiacent, panes Domino non valent offerre: nec ad miniſterium eius accedere, cum aliena peccata non poſſint diluere: quia in veteri teſtamēto corpore vitiati & maculati repellebantur à miniſterio. Et hoc probatur xij. exemplis vitiorum quę vitia figuraliter intellecta in nouo teſtamēto repellunt.Vnde exponit G. quid per vnum quodque vitium deſignetur & quare repellantur a promotione.Sequēs cap.patet.

a ¶ Hinc.] Probat Greg in hoc c. quod vitioſi non poſſunt offerre panes Domino,nec aliorum peccata diluere:quia in veteri teſta. corpore vitiati repellebātur & hoc probat xij. exemplis: quæ vitia figuraliter intellecta in nouo teſtamento repellunt.

b ¶Vel pōderoſus.] ideſt,criminoſus.

c ¶Seruabit.] Ne labatur in hęreſim.

d ¶In tenebris.] Peccatorum.

e ¶Ex nimia.] Nimia ſubtilitas in iure reprobat.extra de iudi.dilecti.& ſic fit aliquid in iure cōtra rationem gratia diſputādi. ff.ad legem Aqui. ita vulneratus in fi. & magis ualet ſimplicitas quā difficultas Inſt de fidei commiſſ. hæredi. §. ſed quia ſtipulationes.

f ¶Faciem.] ideſt, rationem, quę eſt facies cordis.

a ¶Et

a ¶ Et eo.] ideſt, ideo.
b ¶Quo.] .i. quia.
c ¶ Aliarum.] Improprie ponitur, ſic ſupra 26. diſtinctio. deinde, ibi cum cęteris criminibus.
d ¶Põderoſus.] Per immundam cogitationem.
e ¶ Ad opus.] Ex hoc videtur quod occultũ peccatũ impedit promouẽdum 1. & ex eo ſequitur ibi, & grauat in abditis. Sed contra argu. 50. diſtin. ſacerdotes. quia latentia peccata non habent vindictam quo ad ecclesiam militãtem, vt 32. q. 5. Chriſtiana & 32. diſt. erubeſcant.

1 Hoc hodie determinãt extra de tẽpo. ord. c 5.

ſcunt: quæ qui infuſione crebra atteruntur: etiã acies pupillæ vitiatur. Et ſunt nonnulli, quorum ſenſum carnalis vitæ operatio ſauciat: qui uidere recta ſubtiliter per ingenium poterant: ſed vſu prauorum actuum caligant. Lippus itaque eſt, cuius ſenſum natura exacuit, ſed cõuerſationis prauitas cõfundit. cui bene per Angelum dicitur: [Collyrio inũge oculos tuos, vt videas.] Collyrio quippe oculos, vt uideamus, inungimus, cum ad cognoſcendam veri luminis claritatem intellectus noſtri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus. ¶Albuginem vero habet in oculo, qui veritatis lucem videre non ſinitur: quia arrogantia ſapientiæ, ſeu iuſtitiæ cæcatur. Pupilla namque oculi nigra videt: albuginem tolerans nihil videt, quia videlicet ſenſus humanę cogitationis, ſi ſtultum ſe peccatorem, quæ intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem ſibi iuſtitiæ, ſiue ſapientiæ tribuit; à luce ſe ſupernæ cognitionis excludit: & eo [a] claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quo [b] ſe apud ſe per arrogãtiam exaltat, ſicut de quibuſdam dicitur: [Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.] ¶Iugem vero habet ſcabiem, cui carnis petulantia ſine ceſſatione dominatur. In ſcabie etenim feruor viſcerum ad cutem trahitur, per quam rectè luxuria deſignatur, quia ſi cordis tentatio vſque ad operationem proſilit, nimirum feruor intimus vſque ad cutis ſcabiem prorupit, & foris iam corpus ſauciat, quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quaſi enim cutis pruriginem Paulus curabat abſtergere, cum dicebat: [Tentatio vos non apprehendat, niſi humana:] ac ſi apertè diceret. Humanum quidem eſt tentationem in corde perpeti; dæmoniacum vero eſt in tentationis certamine in operatione ſuperari. ¶Impetiginem quoque habet in corpore, quiſquis auaritia uaſtatur in mente: quæ ſi in paruis non compeſcitur, nimirum ſine menſura dilatatur. Impetigo quippe ſine dolore corpus occupat, & abſque occupati tædio excreſcens membrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuam animam, dum quaſi delectat, exulcerat: dum adipiſcenda quæque cogitationi obijcit, ad inimicitias accedit, & dolorem in vulnere non facit, quia æſtuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur: quia aliarum [c] quoque virtutum per hanc pulchritudo deprauatur; & quaſi totum corpus exaſperat; quia per vniuerſa vitia animum ſupplantat, Paulo atteſtante, qui ait: [Radix omnium malorum eſt cupiditas.] ¶Ponderoſus [d] vero eſt, qui turpitudinem non exercet opere; ſed tamen ab hac cogitatione continua ſine moderamine grauatur in mente: qui nequaquam quidem vſque ad opus [e] nefarium rapitur; ſed eius animus voluptate luxuriæ ſine vllo repugnationis obſtaculo delectatur. Vitium quippe eſt ponderis, cum humor viſcerum ad virilia labitur; quæ profecto cum moleſtia dedecoris intumeſcunt. Ponderoſus ergo eſt, qui totis cogitationibus ad laſciuiam defluens, pondus turpitudinis geſtat in corde, & quamuis praua non exerceat opere, ab his tamen non euellitur mente, ſed ad uſum boni operis in aperto ualeat aſſurgere; quia grauat huc in abditis pondus turpe. ¶Quiſquis ergo quolibet horum uitio ſubigitur; panes Domino offerre prohibetur, ne profecto α diluere aliena delicta non ualeat is, quem adhuc propria deuaſtant. ¶Quia igitur paucis ad magiſteriũ paſtorale dignus qualiter veniat, atq; hoc indignus qualiter pertimeſcat, oſtendimus; nunc is, qui ad illud dignè peruenerit, in eo qualiter viuere debeat, demonſtremus.

Apoc. 3.
Rom. 1.
1. Cor. 10.
1. Tim. 6.
Sic & Arnobius.

Sa-

α ¶Ne profecto.] *Sic etiam in originali impreſſo. In aliquot Gratiani manuſcriptis legitur.* Nec ꝓfecto diluere aliena delicta valet is, quẽ adhuc ꝓpria deuaſtant.

SAcerdotes.] CASVS. Hoc cap diuiditur in duas partes. In prima parte reprehenduntur ſacerdotes, quia nomen Domini deſpiciunt: & quantum in ſe eſt, panem pollutum offerunt: quod fit cum quis indigne ad altare accedit, vel ſacerdotium ſimoniacè acquiſiuit cum doctrinam populo male diſpergit, deſpicit pauperẽ, honorat potentẽ. In 2 parte, quæ incipit ibi, [Si offeratis.] reprehenduntur qui indignos inſtituũt, & hoc facit auctoritate veteris teſtã. in qua reprehenduntur ſacerdotes vete. teſta. qui Dño offerebant animalia cęca, clauda, & languida, & etiam pigra. quæ vitia hodie figuràliter intellecta repelluntur in nouo teſtamento.

a ¶Ad ſe.] No. ꝙ aliquid dicitur malum quo ad ſe. ſic 1.q.1 quod quidam, & q.3. ſaluator. ſic matrimonium dicitur ſolui quo ad ſocerum, qui repudium miſit: non quo ad coniuges. ff. de dona inter vi. & vxo. cũ hic ſtatus, §. & ſocer. & facit q́s aliquid q̃tum in ſeipſo eſt. 11. q.3 inter verba. ſic 22.q.2.§.vlt. in fi. de cõſe. d.4. quęris

b ¶Potentem.] In eo quod potens eſt.

c ¶Pauperem.] inf. 13.q.3. pauper.

d ¶Locat.] in dignitate.

e ¶Vſquequo.] Dictum fuit ab Helia fugiente iram Reginæ Iezabellis vniuerſo populo colenti Baal. 3. Regum, 18. nam deficit ambobus qui vult ſeruire duobus, & 26. d. acutius 1.

Helias Iezabel fugiens quib. verbis vſus ē ad populum.

f ¶Illum.] id eſt, alium.

Item Hieronymus ſuper Malachiam ad c.1.

¶Indoctus, terrena lucra ſectans, vitioſus ordinari non debet. Cap. II.

SAcerdotes nomen Domini deſpiciunt, & quantũ ad ſe [a], panem pollutum offerunt, qui ad altare indigne accedunt, quique dato munere ſacerdotium præſumunt. Panem quoq; polluit, qui doctrinam Domini in populo male diſpergit †, & qui honorat potentem [b], & deſpicit pauperem [c] †. *& infra.* ¶[Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum eſt? &c.] ſuperius accuſati de panibus nunc accuſantur de victimis. Cæcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti, magiſtrumq; facit, qui vix diſcipulus eſſe poterat. Claudũ offert, qui lucra terrena quęrentem locat [d], vt pote pedem in diuerſa ponentem, vnũ in diuinis, alterũ in carnalibus, cui poteſt inferri illud de libro Regum, [Vſquequo claudicatis in duas partes?] Lãguidum, & pigrum probat α patientem, dicens illum [f] negligentię redarguendum. Indignum eſt enim [g] dare Deo, quod dedignatur homo.

Senſus aliquis ex parte.

† *al. diſpertit.*

Concord. … l. 1 C. … vet. … & … de mona. coll. 7.

3. Reg. 18.

α ¶Probat patientem.] *Sic interpungitur etiam in manuſcriptis, & in gloſſa, cum tamen ita poſſet etiam diſtingui,* & pigrũ probat, patientem dicens illum, &c.

g ¶Indignum eſt.] contra ſupra 41. diſ. nõ cogantur, ſed ibi de rebus: hic de perſonis.

1 Conc. text. in c. 1. de eo. q. ar. bel. depo. & de feu. c. 1. coll. 10.

DISTINCTIO L.

EX præmiſſis [h] auctoritatibus liquido monſtratum eſt: quòd varijs criminibus irretiti in ſacerdotes ordinari non poſſunt. Nunc autem de eiſdem quæritur, vtrum poſt peractam † pœnitentiam, vel in proprijs ordinibus remanere, aut ad maiores gradus conſcendere valeant. Multorum auctoritatibus, varijs criminibus irretiti a proprijs ordinibus deijciuntur, & ab acceſſu maiorum prohibentur.

† *al. actam.*

Vnde Gregorius Conſtantino Mediolanenſi epiſcopo, lib. 4. epiſt. 17. ſiue c. 61.

EX præmiſſis.] Hæc diſ. diuiditur in 7. partes in quarũ prima dicit, ꝙ lapſi nõ poſſunt reparari, & hoc probat per 12. auctoritates. Secunda ibi, [Ecõtra exemplis.] Tertia ibi, [Quõ igitur.] Quarta ibi, [De lapſis.] Quinta ibi, [Qđ vero] Sexta ibi [Itẽ obijcit.] Septima ibi, [Apoſtatæ.] Ioan. de Fan.

CASVS. Supra monſtratum eſt, ꝙ criminoſi ordinari nõ poſſunt. In hac vero 50. d. quæritur, an tales poſt pęnitentiã poſſint in ſuis ordinib. remanere, & ad ſuperiores ordines aſcendere probat multis auctoritatib. ꝙ ipſi prohibent, nec põt aſcendere, & hoc facit vſq; ad §. [Econtra.] Demum probat contrarium vſq; ad §. [Quomodo.] & ibi incipit ſoluere.

h ¶Ex pręmiſſis.] Tractauit hucuſque magiſter de qualitate ordinandorũ. In hac d. 50. tractat primo de iã promotis, an ipſi poſtquã lapſi ſunt, valeant reparari? Et primo allegat, ꝙ nõ poſſunt reparari: poſtea allegat p̄ parte contraria, & hoc bñ ſoluit inf. ea. [Qũo.] & pro parte prima allegat vſq; ad §. [Ecõtra.] & poſtea inducit multa c. ad probandam ſolutionem ſuã, vſq; ad §. ſed illud vbi aliam ponit: & eam probat per c. ſeq. vſque ad §. [Quod vero.] & poſtea adiungit de lapſis in hæreſim [2] quod non ſit eis communicandum ante reconciliationem. Ab illo §. [Quod vero.] ſubiungit tractatum de homicidijs vſque ad illum §. [Præmiſſis] Deinde addit de ſolemniter pœnitentibus, ꝙ non debeant ordinari, vel ad militiam ſæcularem redire: & quod clericis talis pœnitentia non ſit imponenda, & pro quibus culpis ſit imponenda. Vltimo ſubdit de apoſtatis, qui nec ad habitum ſæcularem, nec ad clericatum aſcendere poſſunt poſt pęnitentiam. Circa lapſos tres regulæ ſunt notandæ [3] quæ continentur infra ead. diſt. vt conſtitueretur. Prima regula ſecundum H. hæc eſt, vt. Qui mortaliter peccauit poſt baptiſmum, non promouea-

2 Scilicet in §. de lapſis. Laur.

Lapſorũ reparatio trib. regulis declaratur.

3 Scilicet in cõe cõtinentes. Laur.

moueatur, vt 25. diſt. primum. 1. q. 7. ſi quis omnem. Secunda eſt. Promotus ſi mortaliter peccat deijciendus eſt infra cap. qui ſemel. Tertia eſt, Qui ab ordine deponitur amodo non reſtituitur. inf. ea. c. 1. & 2. & c. puenit. & vbicunque mitius agitur, diſpenſatio eſt. Iſtæ autem tres regulæ ſecũdum tres opiniones recipiunt interpretationem. Quida enim dicunt, ꝙ omne peccatum mortale impedit ꝓmouendum, & deijcit iam promotũ 1. & ſi talis ſit promotus, & egerit pęnitẽtiam: tamen non poteſt miniſtrare ſine diſpenſatione. Alij intelligunt de magnis criminibus pręd dictas regulas: quia minora poſt pœnitentiam non repellunt, nec deijciunt, vt 81. diſt. c. Apoſtolus, & diſt. 46. clericus, 5. q. 4. in loco 68 diſt. c. 1. quia nec omne publicum crimẽ animæ mortem irrogat. Inſt. de pub. iud. §. vlt. Tertij intelligunt prædictas tres regulas de manifeſtis. occulta eñ poſt pęnitentiam non repellũt, nec deijciunt immo iure communi promouetur, & ſi promotus eſt, remanet in ordine ſuo ĩf. ead. c. de bis vero. & c. præcedendi. & hęc opinio verior eſt, & benignior: hoc tñ excepto, quod maxima peccata etiam occulta repellũt, vt de hoc plene dixi ſup. 25. d. c. vlt. De adulterijs autem, & ſimilibus poteſt ep̃s ſimplex diſpẽſare. extra de iud. at ſi clerici inf. ea contumaces. de maioribus non inf. ea. minor. & in ſimonia. 1 q. 1. erga, & ſecundum quoſdam in omnibus criminibus diſpenſat vbi non prohibetur. extra de ſent. excõ. nuper. & de pœn d. 6. §. 1. in fi. & 82. diſt. presbyter[2], & in pluribus caſibus inuenio ep̃m poſſe diſpenſare, vt notaui, 1. q. 7. §. niſi rigor. Petrus Hiſpanus contrarĩu dixit. nam cum in quibuſdam certis caſib. ei permittitur diſpenſare, ergo in alijs prohibetur: argum. 25. diſt. qualis, & C. de procu. maritus 2. Quis autem cum depoſito poſſit diſpenſare. dixi. 2. 5. ideo. Cum ſuſpenſo autẽ, vel pœnitente etiã in hæreſi bene diſpenſat ep̃s. inf. ead. presbyteros. Io. Iſtæ opiniones hodie terminantur per decre. Greg. in extrauag. de temp. ord. quæſitum vbi reprobatur opi. Io. & credo, ꝙ epiſcopus ſemper poſſit diſpenſare, niſi ei ꝓhibeatur expreſſe a iure, vt 27. q. 2. lex diuinæ in fi. & extra de ſent. excom. nuper B.

1 Mortaliter peccat qui poſtq; baptiſmum peccauit, ſi ſe promouerit permittit: vel ſi iã ſuſcepto remanet, q̃tumcunque egerit pniã: niſi cum eo fuerit diſpenſatum.

Iſti intelligunt regulas, prout ſonãt. L.

Epiſcopus ĩ quib criminib. diſpẽſet

2 Extra de transl. ep̃i c. 2. ver. nec ꝙ de ceſſione. &c. ſm Lau.

b ¶Spe.] Quib. facilitas veniæ, &c. vt 13. q. 4. eſt iniuſta. & ext. de vi & hon. cler. vt clericorum.
c ¶Supplicatio.] Carnalis, ſed ſpũalis bñ inf. ea clerico.
d ¶Reuocare.] inf. 13. q. 4. eſt iniuſta.
e ¶Non ſtatuta.] Perpetuo. Qui enim deponitur, perpetuo

Depoſitio perpetua.

¶Lapſi in ſuum ordinem reparari non poſſunt Cap. I.

SI lapſis [a] ad ſuum ordinem reuertendi licentia conceda tur vigor canonicæ proculdubio frangitur diſciplinę: dum pro reuerſionis ſpe [b], prauæ actionis deſideria quiſque concipere non formidat. *& poſt pauca.* ¶Illud igitur præ omnibus ſtudere, vt lapſos, in ſacrum ordinem nullius vobis ſupplicatio [c] aliquo modo reuocare [d] ſuadeat, ne huiuſmodi non ſtatuta [e], ſed temporaliter data credatur eſſe vindicta.

Anſ. l. 8. c. 35. & lib. 11. c. 13. Iuo p. 6. c. 80. Pann. l. 3. c. 145.

Item Martinus Papa I. Amando epiſcopo.

¶Qui poſt ſuam ordinationem labitur depoſitus permanebit. Cap. II.

QVi ſemel poſt ſuam ordinationem in lapſum cecide rit, deinceps iam depoſitus erit, nullumq; gradum ſacerdotij poterit adipiſci [f].

Pann. l. 3 c. 145.

Item Gregorius Papa Sabiniano epiſcopo, lib. 7. epiſtola 25.

¶Presbyter poſt lapſum nulla ratione in ſacro ordine reputari valet. Cap. III.

PResbyterum, de quo nos fraternitas tua latoris pręſentium legatione † conſuluit, nulla ratione in ſacro ordine poſt lapſum, aut permanere [g] aut reuocari poſſe cognoſcas. Circa quem tamen mitius [h] agendum eſt: quia commiſſum facinus facili [i] dicitur profeſſione confeſſus.

Anſ. l. 8. c. 26. Pann. l. 3. c. 146. † *al. relatione.*

Item Ioannes 8. Cœnomantico † Vticenſi epiſcopo.

† *al. Cœnnomo eo Veneſienſi.*

SI lapſis] CASVS. Conſtantinus Mediolan. ep̃s quæſiuit a Gregorio, an cuilibet lapſo debeat licentia dari ad ſuum ordinẽ reuertendi? Et reſpondet ꝙ non, triplici ratione, quia ſi hoc fieret, vigor eccleſiaſticæ diſciplinæ frangeretur: & quilibet propter ſpem reuerſionis praua deſideria concipere non formidaret, & præterea vindictam ſibi inflictam putaret eſſe temporalem, & nõ perpetuam Sequens c. patet.

Ep̃s an poſſit ſemper diſpenſare.

a ¶Si lapſis.] Hoc cap. loquitur de depoſito, vt patet per fin.

tuo deponitur, vt hic 3. & 81. diſt. ſi quis clericus. & C. de pœ. ſeruus. Arg contra 33. q. 4. non oportet 2. ibi ſimpliciter ponitur, ſeparentur: & tamen ſeparantur ad tẽpus, non perpetuo, vt extra de conſt. ex literis. in fi. Sed certe illa non ſunt contraria: quia ibi nulla fuit depoſitio & eſt hoc ideo ſtatutum, ne leges ludibrio fiant, vt C. de bon. quæ lib. l. vlt. §. fi. & eſt ſi. quod lex dicit, ꝙ damnatus de crimine ad militiam non recipitur, vt ff. de re mili. qui cum vno. § adulterio.

3 Nã ven[illegible] ſtatuere, [illegible] per[illegible] gnat. de[illegible] d. 1. §. h[illegible] ſm Lau[illegible] qd̃ quiſ[illegible] iuris. l. 1.

QVi ſemel] ¶Adipiſci.] Hoc c. intelligitur de rigore 25. d. primum. inf. ead. miror. vel in maioribus, vel de manifeſtis criminibus ext. de temp. ord. c. fin. ſic non ob 82. d. presbyter. & 15 q. vlt. hi qui.

PResbyterum.] CASVS. Sacerdos quidam fuit lapſus in crimine, de quo poſtea in iudicio fuit ſponte confeſſus, quare quæſiuit epiſcopus Fabianus, an poſſet in ſacro ordine remanere, vel reuocari deberet? Et reſpondet Gregorius, ꝙ non. Sed quia ſponte confeſſus eſt, mitius eſt agendum cum ipſo. ſ. vt nomen ſacerdotis retineat, vel in minoribus ordinibus remaneat.

g ¶Aut permanere.] Simile ſup 24. d c. vlt. inf. 15. q vlt. ſi quis presbyter. contra. Sol. in inferiori miniſtrauit, vt ibi. ſed in ſuperiori, vt hic.

h ¶Mitius] Argu ꝙ mitius agitur cum confeſſo, quàm cum conuicto 4, vt infra eo de his vero & 16 q. 5. vlt. Si quis presbyter. Si 61. d. quia [illegible] 1. q. 5 præſentiũ. Arg. contra 24. d. c. vlt Sed ibi timore probationum eſt confeſſus hic ſponte.

4 Cõco [illegible] in l. 1. & [illegible] gl & Do. [illegible] quæ ap[illegible] non re[illegible]

i ¶Facili.] id eſt, ſponte, vt extra de homic. lator.

Miror.]

Mirer.) CASVS. Quidam epiſcopus volebat cũ quodam ſacerdote homicida diſpenſare: & perſuadebat dño Papæ, vt ei poſt perpetratũ homicidium concederet miniſtrare. Sed Io. Papa eum reprehendit, dicens hoc fieri non poſſe poſt quantamcunque pœnitentiam: ſed

ſpenſationes. & 23. q. 1. noli. in fine.
b ¶Homicidium.) Sponte, vt extra de homic. lator.
c ¶Suadere.) Plus enim eſt ſuadere, quam compellere. ff. de ſer. cor. l. 1. §. perſuadere & plus punitur ſuaſor, quam faciens. 89. diſt. tanta. Ioan.

¶Poſt perpetratum homicidium ſacerdotale officium miniſtrari non poteſt. Cap. IIII.

Iuo p. 6. c. 114. & par. 10. c. 41. Pann. l. 3. c. 135.

MIrora minus doctam ſcientiam tuam ſacerdotẽ putare poſt perpetratum homicidium b poſſe in ſacerdotio miniſtrare, imò (quod eſt ineptius) uobis ſuadere c velle, vt ipſi tali præſumptioni pberemus aſſẽſum. Quis enim tam demens, tamque peruerſi ſenſus, tale quid æſtimaret, vel poſt quantamcunque pœnitentiam concedendum, cum omnino ſit canonicæ diſciplinæ contrarium? Debet ergo ſacerdotio priuatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, vt talibus ſaltem remedijs curatus, ſalutis poſſit inuenire ſuffragium.

Item Nicolaus Papa:

¶Ad maiorem gradum clericus prouehi non poteſt, qui paganum occidit. Cap. V.

Iuo p. 6. c. 120.

CLericum, qui paganum occiderit d, non oportet ad gradum maiorem prouehi, qui carere etiam debet acquiſito: homicida enim eſt. Nam cum diſcreti ſint milites ſæculi a militibus eccleſiæ, non cõuenit militibus eccleſiæ militare e ſæculo, per quod f ad effuſionem ſanguinis neceſſe ſit peruenire.

Item Osbaldo choriepiſcopo Quadrantino.

¶Qui defendendo ſe paganum occiderit, ſacerdotali careat officio. Cap. VI.

DE his g clericis, pro quibus conſuluiſti, ſcilicet qui ſe

Clericorũ CASVS Clericus quidam occidit paganum: poſtea volebat ad ordines promoueri maiores. quæſiuit quidam epiſcopus an poſſet? Et rñdet Papa, quòd non: imò carere debet etiam acquiſito. Nam milites eccleſiæ non debent ſæcularem militiã exercere, per quam neceſſe ſit ad ſanguinis effuſionem peruenire.
d ¶Occiderit.) Sponte. B.
e Militare.) Per hoc patet qđ loquitur de illo, qui in bello fuit. hortari tamen poteſt clericus aliquos ad defenſionem ſuæ eccleſiæ. 23. q. 8 vt pridem. arg. de his qui not. infa. ob hæc verba. § vlt.
f ¶ Per quod.) Arg. quòd ratione vnius delicti imputantur omnia delicta, quæ ſequuntur ex illo, vt 15. q. 1. ſi quis inſaniens. 22. q. 4. inter. ff. quod met. cau. ſi mulier. Argu. contra ext. de ſpon. veniens.
ADDITIO. Et facit qđ not. inf ca. quantum in glo. hic patet,

Imputantur multa pꝛ vnũ delictũ.

ſed diluat tam immane flagitium lachrymis; vt poſſit inuenire ſuffragium ſalutis.
a ¶ Miror.) Hic habes quòd eṕs non põt diſpenſare 1 cum homicida: item nec cum ſimoniaco, vt 1. q. 1. erga. niſi quandoque, vt 1. q 5. c. 1. & vlt. Ioan. De ſimoniaco eſt expreſſum extra de elect. c. penul. vbi dr̃, qđ ſi aliquo ignorante ſit commiſſa ſimonia, eṕs cum eo poteſt diſpenſare, ſi in ſimplici beneficio ſit commiſſa ſimonia: ſecus ſi in prælatura ſi aũt eo ſciente ſit facta: epiſcopus non poteſt diſpenſare cũ eo. ext. de ſimo. nobis. B. Item nec cum depoſito ſm quoſdam, vt 2. q. 6. ideo. Item nec cum eo qui excõicatus celebrat. vt 11. q. 3. ſi quis eṕs. & 7. q. 1. ſi quis presbyter, licet ſit arg. contra 2. q. 5. quãto. Sed illud de mandato Papæ. Item nec cum eo qui accedit ad iudicium ſæculare, vt 21. q. 5. ſi quis eṕs. Item nec cum bigamo, vt ext. de big. c. de bigamis, & 34. diſt. lector. Io. Nec diſpenſat hodie cũ filiis presbyterorum, vt ext. de fil. presby. c. pen. vbi ſcilicet miniſtrauit pater immediate. B. Diſpenſat autem in pleriſque criminib. vt notaui 1. q. 7 §. niſi rigor. & generaliter vbi non prohibetur epo diſpenſatio, ſemꝑ diſpenſare põt, vt extra de ſentẽ. excom. nuper licet quidam dicant, ꝙ in illis ſolis caſibus diſpenſabit vbi a iure ei permittitur; quia cum in quibuſdam criminib. ei cõceditur diſpenſatio, vt extra de iud. atſi clerici. ergo in aliis ei prohibetur. argu. 25. diſt. qualis. & C. de procu. maritus. Et licet diſpenſatio ſit ius quod peti non poteſt: tamen qñque eṕs tenetur diſpenſare, vt infra ea. vt conſtitueretur. in fi. & c. ſi quis diaconus & cap. domino ſancto, & 1. quæſt. 2. di-

1 Scilicet in ordine, ſed ĩ beneficio ſic ext. de cler. pugn. in du. Hericus, infra, c. p̃sbyteros. & ca. ſtudeat. Dic: põt ꝙ hoc ca miror. loquitur in homicida notorio, ſiue manifeſto, & voluntario. de hoc, leg. & not. in .eod. de vero Ar.

ibi dicam. Sed Ber. contra loquitur in matrimonio, in quo licet quis ſua culpa cadat in metum, non nocet, ut extra quòd metus cau. Abbas. Arch.

DE his.] CASVS. Quidam clerici defendendo ſe, paganum occiderunt: quare quæſiuit Quadrantinus epiſcopus, an peracta pœnitentia poſſint ad priſtinum gradum redire, vel aſcendere ad altiores? Et reſpondet ꝙ non, quia Papa non dat eis licentiam aliquem hominem occidendi; & ideo melius eſt illis in gradu inferiori irreprehenſibiliter famulari, quam alta indebite appetendo in profundum inferni demergi.
g ¶De his.] Circa illos, qui cõmittũt homicidiũ, diſtingue ſic: quia aut cõmittit homicidiũ ex neceſſitate, aut ex caſu, aut ex voluntate. Si ex neceſſitate: aut illa neceſſitas eſt euitabilis: aut ineuitabilis. Si eſt euitabilis, ad ſuperiores ordines non poteſt aſcendere: ſed in iam ſuſceptis toleratur 2. ut inf. ead. de his clericis. Si fuit ineuitabilis neceſſitas, ſine omni diſpenſatione poteſt miniſtrare in ordine iam habito ſed ad ſuperiores habendos petet diſpenſationem, vt extra de homicid. ſuſcepimus. &c. 2. Nec obſt ext. eod. lator. vbi dr̃, ꝙ ad ſuperiores talis licitè promouetur: qa hoc intelligo ex diſpenſatione 3. Ioan. Sed certè quidquid dicat Ioan. de neceſſitate ineuitabili, capitulum videtur expreſſe dicere ꝙ talis neceſſitas in nullo obſit, vt inf. ea quia te quaſi obnoxium. De hoc notaui in quæſtionibus. B. Si uero caſu committitur homicidium: aut dedit operam rei licita, aut non. Si dedit operam rei licitæ, ei non imputatur: ſed poteſt miniſtrare in ſuſcepto, & aſcendere ad ſu-

Homicidiũ vtrum impediat promouendos, & deiiciatiam promotos.
2 Scilicet de mĩa, vt not. ext. de hom. ſicut vbi plenè de hoc.
3 Vel dic ꝙ ibi fuit caſus fortuitꝰ, vt not. inf. ea de his clericis. in glo. i. in fi. Arch.

2 Et c. hi qui & ca. ſi duo. niſi forte grande ſcandalum inde oriretur: qa tunc inducitur ei purgatio. ext. eod. ex litteris 1. & no. ext. de homic. cum dilectus i gl. qui tñ, & c. q̃ fuit gl. vin.

ſuperiorem, vt extra eo. c. vlt. & inf. ea. ſæpe 1. & ext. eo. Ioannes. Sed ſi illicitæ rei operam dedit, tunc nec in ſuſcepto poteſt miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere, vt inf. ea. clerico. & c. ſi quis voluntate. Si vero voluntate occidit nunquam diſpenſandum eſt cum eo ſecundum quod loquitur ca. maior. H. tamen cum ſuo rigore dixit ꝙ in nullo caſu pōt homicida promoueri: quia potius debet quilibet permittere ſe occidi, quam aliū occidere, vt 32. q. 5. ita ne. & dicit quod hoc verbum, & conſulendi, ponitur pro verbo præcipiendi, vt 28. q. 1. ſic enim. Item ſecundum H. etiam ſi crimen homicidij ſit occultū: tñ poſt pęnitentiam non pōt exequi ſuū officiū. ſecus eſt ſm eū in quolibet crimine alio, vt inf. ea. de his. niſi in ſimonia. Io. Ex hoc expreſſe dr̃ ext. de temp. ord. ca. vlt. & ita duo crimina tm̃ excipit: ſcilicet ſimoniam, & homicidium. Argu. ext. de accuſ. inquiſitionis. B. Alii autem pleriq; dicūt ꝙ ſiue ſit homicidium, ſiue aliud crimen, dummodo ſit occultum, poſt pęnitentiam bene exequitur officiū ſuum ſine omni diſpenſatione licet nō poſſit ꝓmoueri. Sed in ſimonia poſt nullam pęnitentiam poteſt exequi officium ſuum. 1. q. 1. ergo. Hodie autē obtinet opinio H. circa crimen occultum, vt ex t de accuſ. inqſitionis. B.

a ¶ Defendēdo.) In caute ſine moderamine. cuilibet em̃ licitū eſt ſe defendere cū moderamine, vt ſu. di 1. ius naturale. & extra de app. c. ſignificauit. C. vnde vi. l. 1.

d ¶ Si quis.) Iudex executor & aſſeſſor in cauſis criminalibus non poſſunt promoueri. hoc non eſt ratione peccati: quia non peccant illa faciendo 2. vt 23. qō. 4. quæſitum & 5. quæſ. miles. ſed propter irregularitatem, quam ex tali facto contraxerunt.

2 Ideo dicebat Ber q̃ iſtud c. intelligebatur de illis qui non peccauerunt

e ¶ Aut

defendendo a, paganum occiderunt, ſi poſtea per pęnitētiam emēdati poſſint ad gradum priſtinum redire, aut ad altiorem cōſcendere, ſcito nos nullam occaſionem dare, nec vllam tribuere eis licētiam quemlibet hominem quolibet modo occidendi. Verum ſi cōtigerit, vt clericus ſacerdotalis ordinis ſaltem paganum occiderit, multum ſibi conſulit, ſi ab officio ſacerdotali receſſerit; ſatiuſq; eſt illi in hac vita Domino ſub inferiori habitu irreprehenſibiliter famulari, quam alta indebite appetendo damnabiliter in profundum demergi.

Item ex concilio Agathenſi, c. 50.

¶ Cadat ab officio epiſcopus, presbyter, aut diaconus capitale committens crimen. Cap. VII.

SI epiſcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam b falſauerit, aut falſum teſtimonium c dixerit, ab officij honore depoſitus in monaſterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 26.

¶ Qui homicidij, facto, aut præcepto, aut conſilio poſt baptiſmum conſcius fuerit, clericus non ordinetur. Cap. VIII.

Apud Mar. Brac.

SI quis d viduam, aut ab alio dimiſſam † duxerit, non admittatur ad clericatum. Quod ſi irrepſerit, deijciatur. Similiter, ſi homicidij aut facto e, aut præcepto f, aut conſilio g, aut defenſione α h poſt baptiſmum i conſcius fuerit, & per aliquam ſubreptionem ad clericatum venerit, deijciatur, & in fine vitæ ſuæ † laicam cōmunionem tantummodo recipiat.

Anſel. 7 c. 11. Ex cā. 18. Apoſ.

† *al. relictam.*

† *al. ſua communionem recipiat.*

α ¶ Defenſione.) *In codice Lucenſi Regio, (in quo ſunt etiam hæc capitula a Martino Bracarenſi epiſcopo collecta) & apud Anſelmum, & in editione conciliorum tribus tomis in margine legitur,* aſſenſione. *cui lectioni conuenit quod legitur in concilio Triburienſi, c. 11. circa finem.*

Item Gregorius Ianuario epiſcopo Calaritano, lib. 3. epiſt. 26.

SI eps.) CASVS. Quæſitum fuit in concilio Agathen. quam pœnam debeat pati eps, presbyter, vel diaconus, qui capitale crimen commiſerit, vel chartam falſauerit, uel falſum teſtimonium dixerit? Et reſpondet, ꝙ deponi debet, & detrudi in monaſterium ad agendam pœnitentiam: vbi donec viuit, non niſi laicam tantummodo communionem accipiat.

b ¶ Aut chartam.) Dic vt ſup. 19. diſt. in memoriam.

c ¶ Teſtimonium.) Infra 5. q. 6. presbyteri 2.

SI quis viduam. CASVS. Statutum fuit in concilio Martini Papæ, ꝙ ſi quis duxerit in vxorem viduam vel relictam: aut homicidium commiſerit facto præcepto, conſilio, vel defenſione, poſt baptiſma promoueri non poteſt: & ſi irrepſerit, deponatur & eiiciatur, & in fine ſuæ vitæ communionem accipiat.

e ¶ Aut facto.) Vt miles.

f ¶ Aut præcepto.) Vt iudex.

g ¶ Aut conſilio.) Vt aſſeſſor. & ita ex cōſilio punitur aliquis, contra illud. ff. man. l. 2. in fi. & l. denique. Sed nunquid addi debet de volūtate? arguitur quod ſic 1. q. 4 quia præſulatus in fine, quod non concedo licet ante quam fiat, vellet illud factum eſſe: vel poſt factum, gratum habeat

h ¶ Defenſione.) Euitabili. B.

i ¶ Poſt baptiſmum.) Ergo ſi ante baptiſmum, poteſt. Bazianus dixit: ſi ante baptiſmum occidit non peccando, vt iudex, non poteſt promoueri quia non tollitur irregularitas: ſed ſi occidit peccādo, tollitur totum Io. Et ſic melioris conditionis eſt peccans quam non peccās. De hoc quid iuris ſit, notaui in quæſtionibus. 36. diſt. in gl. videtur. B. 3.

Conſilium facit vt quis puniatur.

Homicida ante baptiſmum an ꝓmoueri poſſit.

3 Quęſtio venerialis eſt: de qua habuiſti 21 di. in pri. & ibi de hoc. & 51. diſt in ſum. & 26 d. de inde Arc.

Perue-

PEruenit.) CASVS. Epiſcopus Caraſitanus reſtituebat clericos lapſos in crimen fornicationis ante pœnitentiam, vel poſt: prohibet Greg. dicens quòd tales carere debent ſacris ordinibus: & ad altaris miniſterium nunquam accedere.

a ¶ Fue-

illi pati deberent. Et rñdet Greg. ꝙ Saturninus presbyter careat communione corporis & ſanguinis Chriſti donec vixerit. in fine tamen viaticum accipiat: niſi antea epiſcopo viſum fuerit ei eſſe miſerendum. & in ſcriptis caueat, vt de cætero Miſſam non cãtet: & gerat curam monaſteriorum in intula Gorgonia & Capraria ſine p̄iudicio alicuius. Diaconus vero abbas ſemper ab ordine ſacro depoſitus erit; qui tñ poterit inter alios monachos priorẽ locum obtinere. ſi eius conuerſatio meruerit; ſed ordinẽ nõ obtinebit, in cuius loco dẽbit ali' ordinari. Subdiaconus uero irreuocabiliter deponetur: laicam tñ cõionem accipiat.

¶ De ſacris ordinibus lapſi reparari non poſſunt. C. IX.

Poly. l. 4. tit. 39.
Anſel. l. 8. c. 20.
Iuo par. 6. c. 78.
Pann. l. 3. c. 131.

PEruenit ad nos, quoſdam de ſacris ordinibus lapſos, vel poſt pœnitentiam, vel ante, ad miniſterij ſui officium reuocari: Quod omnino prohibemus, & in hac re ſacratiſſimi quoq; canones contradicunt. Qui igitur poſt acceptum ſacrum ordinem lapſus in peccatũ carnis fuerit a; ſacro ordine ita careat, vt ad altaris miniſterium vlterius non accedat.

Item Venantio Lunenſi epiſcopo, libro 4. epiſt. 5. ſeu. cap. 49.

¶ De eodem. C. X.

Polyc. ibidem.
Anſel. l. 8. c. 21.
Iuo par. 6. c. 83.

ACcedens ad Gorgoniam inſulã fraternitas veſtra diſcutiat id, quod ad nos de Saturnino presbytero b *&* perlatum eſt. Peruenit namque ad nos, quia poſtquam pro crimine lapſus ſui, à ſacerdotij ordine eſt deiectus, ad explendum miniſterium ſacerdotij præſumit accedere, & omnipotenti Deo hoſtias immolare. Quod ſi ita factum fraternitas veſtra repererit; eum ſacri corporis, & ſanguinis Dominici participatione priuatũ in pœnitentiam redigat: ita vt vſque ad diem obitus ſui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognouerit, vt ei iuſtè ad recipiẽdam inter laicos communionem, & ante exitum debeat miſereri: hoc in tuæ c fraternitatis ponimus poteſtate: *& infra.*

Eodem li. 4. epiſt. 16. ſeu c. 60.
Pann. lib. 3. c. 132.

¶ Præterea ad fraternitatis tuæ conſulta reſpondentes ſtatuimus, diaconum, & abbatem d de portu Veneris e, quem indicas cecidiſſe f, ad ſacrum ordinem non debere, uel poſſe ullo modo reuocari. Quem quidem ſacro ordine priuatum in pœnitentiam deputare te conuenit: cuius ſi poſtea actus, conuerſatioque meruerit; priorem g inter alios monachos, (vbi tu tamen decreueris) ſtandi locum obtineat h. Subdiaconi quoque, quos ſimilis culpa cõſtringit, ab officio ſuo irreuocabiliter depoſiti, inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapſi diaconi, alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero presbyterum, vt nunquam ad ſacri ordinis miniſteriũ præſumat accedere, ſcriptis cauere decreuimus: ſed eũ ĩ inſula Gorgonia, atq; Capraria ſolicitudinẽ i

b ¶ Presbytero.) Ergo clericus degradatus nõ retinet ordinem arg. 4. diſtin. ex antiqs & 11. q 3. epiſcopus. & 15. q. vl. ſi qsjpresbyter. & 23. q. vl. clerici. & idem videtur p hoc quod dicitur inf. inter laicos communionẽ. Sed tñ iõ ꝙ characterẽ ſemp retinet. per id quod habes 1. q. 1. qđ quidam. & 32. q. 7. licite. arg. 81. diſt. dictũ. Vnde qui percutit ipſum incidit in canonem; ſaltem in memoriam priſtinæ dignitatis, vt ff. de decur l. vl. & ff. de quæſt. vnius §. ſeruus & de cõſecr. diſt. 4 oſtẽditur. Io. quod non credo cũ careat omni priuilegio clericali 2: nec credo ꝙ cõficiat 3: quia omnẽ poteſtatem amiſit. B

c ¶ In tuæ.) Ergo epiſcopus poteſt remittere pęnitentiam iniunctam a Papa. ſic. 33. q 2. latorem.

ADDITIO. Vel de hoc vt ibi. Argu. cõtra 15. diſt. c. 2. in fi. ibi uideas. De hoc etiam not. 26. q. 7. tempora.

Degradatũ percutiẽs incurrit excõicationem.

2 Adde quæ no. in addi. c. 2. de pęn. lib. 6. & ca. dominus in gl. in verſ. ſacrilegiũ. inf. 93. diſt.

3 Hæc fuit opin Rayn. quam rec. Goff. & B. extra de cle. excom. mi. cap. 1.

Abbas quẽ ordinem debeat hẽre.

a ¶ Fuerit.) De quo fuerit conuictus vel confeſſus. & hoc 1 verum eſt niſi epiſcopus cum eo diſpenſaſſet, ut extra de iudi. at ſi clerici. Sed nõne canoniſta prohibet epiſcopo diſpenſare in hoc caſu? non: ſed redarguitur indiſcreta diſpenſatio, ut dixi extra de præb. de multa.

1 Scilicet ꝙ canones cõtradicunt in hac re, &c.

ACcedens.) CASVS. Hoc cap loquitur de quodam presbytero Saturnino, & de quodam diacono abbate, & de quibuſdam ſubdiaconis. presbyter Saturninus propter ſuum delictum depoſitus fuit: & tamẽ poſt depoſitionem Miſſas celebrauit. Diaconus vero abbas & ſubdiaconi mortaliter peccauerant, crimen fornicationis cõmittendo. Vñ Luneñ eps quaſiuit quã pęnam

d ¶ Abbatem.) Ergo abbas poteſt eſſe diaconus: quia abbas potius eſt nomen officij, quàm dignitatis. 18. q. 2. c. 1. immo in minoribus ordinibus cõſtitutus poteſt eſſe 4. abbas extra de ætate & quali. tuam.

4 Verum eſt diſpẽſatiue: & ſic loquiẽ decre. tuam. ibi: ex tua, &c.

e ¶ Veneris.) Exiſtentem.

f ¶ Cecidiſſe.) Per crimen.

g ¶ Priorem.) Ideſt, vt ſit monachus, vt prius fuit: non tamen erit abbas.

h ¶ Obtineat.) non ordinem, vel dignitatem.

i ¶ Solicitudinem.) Vt ſit procurator loci, licet ſit infamis: quia infames non excluduntur a ciuilibus mune-

x Iſta opin. cōiter tenetur per glo. & Docto. in c. cum deputati de iudi. & c. imperatorum de iuram. calum. Spec. in tit. de procu. §. 1. ver. item qđ eſt īfamis & Alexāder de Imo. in l. reum criminis. in fi. C. de procur. Infamis poteſt eſſe procurator.

ribus 1, ſed honorib. Argu. C. de his qui non imple. ſti. ſacra. ſoluti ſunt. l. 1. lib. 10. & extra de æta. & qualit. tuā, & ſic procurator monaſterij poteſt eſſe infamis: ſed non procurator epiſcopi. 5. q. 3. quia eps. quia non requiritur ſumma in eis perfectio integritatis, vt 16. q. 1. legi.

vt inf. ea. conſiderandum vñ non fuit penitus immunis, vt extra de homicid. c. ſicut. §. illi quoque. tñ hoc exemplum non competit, quia iſtud fuit ante baptiſmum. f ¶ Auguſtinus.) Qui fuit Manichæus 3. ſed ante baptiſmum: & ideo non competit exemplum, &c. Ponde-

1 Arg. contra. 22. q. 6. vides. vbi de hoc.

POſtquam.) CASVS. Epiſcopus qdā depoſitus fuit: canonici uolebāt aliū eligere Archieps vel primas diſturbabat eū reſtituere volens: qđ dicit Greg. de iure fieri nō poſſe: & cum eccleſia vltra tres menſes vacare non debeat, pręcipit Greg. Archiepō, vt deprecationi canonicorum conſentiat, & loco depoſiti alium ordinet.

a ¶ Tres menſes.) Tres dantur ad electionem a die mortis: & alij tres menſes ad conſecrationē petendā. inf. 100. d. qm. & 63. d. obeuntibus, & ext. de elec. ne pro defectu. niſi per neceſſitatē prorogetur 2: vt 18. d. de Syracuſanæ.

Electio an fieri debeat intra tres menſes.

2 De hoc 61. d. Oſius. & c. bene nouit. ibi de hoc.

ECONTRA. Hæc ē ſecūda pars huius diſtinctionis, in qua magiſter probat cōtrariū eius quod ſupra probatū eſt: ſcilicet, ꝙ poſt lapſum poſſunt reparari, ꝓbat inquā ꝑ exēpla, & per nouē auctoritates. Io. de Fant.

CASVS. Supra ꝓbatum eſt, ꝙ lapſi poſt pœnitentiā nō ſunt reſtituendi. Mō Gratianus probat cōtra, ſcilicet ꝙ poſſunt reſtitui, & ad altiora cōſcendere: & ꝓbat octo exemplis; ſcilicet Mariæ & Aaron, Dauid, Achab, Petri & Pauli, Auguſtini, & aliorum, quorum nomina in ſequenti palea ponuntur: qui omnes poſt peccatū ſunt reſtituti.

b ¶ Econtra.) Maria, &c. de hoc dicitur 2. q. 7. §. itē obijcitur.

c ¶ Aaron.) Hæc hiſtoria habetur 45. d. diſciplina.

d ¶ Dauid.) Hæc hiſtoria dicitur 2. q. 7. §. item cū Balaam.

e ¶ Lapidauit.) Ideſt, lapidantib. cōſenſit, cuſtodiendo veſtes,

de monaſterijs gerere, & in eo, in quo eſt ſtatu, ſine cuiuſquam aduerſitate manere permittimus.

α ¶ Presbytero.] *In vetuſto codice epiſtolarum B. Gregorij, & aliquot antiquis exemparibus Gratiani legitur*, ex presbytero; *itemque inferius in hoc eodem capite:* Saturninum vero ex preſbyterū. *ſiue vt in impreſſis B. Gregorij*, ex presbytero. *Depoſitos enim presbyteros, ex presbyteros, & eos, qui monaſteria deſeruerant, ex monachos appellabant, ſicut illi qui conſulatum, aut quæſturā geſſerant, exconſules, aut exquæſtoreſ vocari ſoliti fuerant.*

Idem Mariniano epiſcopo Rauennati, lib. 6. epiſt. 39. ſeu. c. 203.

¶ Loco lapſi alius ordinandus eſt. C. XI.

POſtquam quemquam criminaliter abſcedentem †, in locum, de quo lapſus eſt, nulla permittit ratio reuocari; & ultra tres menſes a eccleſiam vacare Pontifice ſtatuta ſacrorum canonum non permittunt: ne cadente paſtore dominicum gregem antiquus (quod abſit) hoſtis inſidiando dilaniet; fraternitas veſtra deprecationi eorum conſentire, & in loco lapſi debet epiſcopum ordinare. Anſel. li. 8. c. 25. † al. cedentem. diſt. 75. quoniam.

Item Martinus I. in epiſtola ad Amandum.

¶ Qui poſt ordinationem ſuam in lapſum ceciderit, ſacra myſteria non debet tractare. C. XII.

SI poſt ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & præuaricationis peccato fuerit † deprehenſus] obnoxius, omnimodo prohibendum eſt, eum manibus lutulentis, atque pollutis myſteria noſtræ ſalutis tractare. † *al. deprehendatur*] orig.

2 *Econtra* b *exemplis, & auctoritatibus probatur, poſt actam pœnitentiam proprios gradus licite poſſe adminiſtrare, & ad maiores conſcendere. Maria enim ſoror Aaron poſtquam lepra percuſſa eſt, quia in Moyſem murmurauerat, acta pœnitentia à peccato mundata, & ſanata eſt, & priſtinam gratiam prophetandi recepit. Aaron* c *autem poſt conflatum vitulum, etiam in ſummum ſacerdotem conſecratus eſt. Dauid* d *poſt adulterium, & homicidium ſpiritum prophetiæ recepit, & in proprio † gradu permanſit. Achab quoque poſt mortem Nabuthæ viri ſanctiſſimi per pœnitentiam humiliatus in regia ſede remanſit. Et ut prætereamus multa exempla ueteris teſtamenti, Petrus negauit Chriſtum, & tamen poſtea Princeps Apoſtolorum factus eſt: Paulus Stephanum lapidauit* e, *& tamen à Deo in Apoſtolum electus eſt. Multi quoque ab hæreſi ad vnitatem catholicæ fidei reuertentes in ſuis ordinibus ſunt recepti: alij vero ad epiſcopalem etiam gradum ſunt promoti, utpote Auguſtinus* f, *& alij complures.*

33. q. 2. c. hoc ipſū. *Num. 12. Exo. 32. 2. Reg. 11. & 12.* † *al. priſtino. 3. Reg. 21. Matth. 26. Ioan. 21. Act. 7. & 9.*

¶ De eodem. PALEA. C. XIII.

IOannes Chryſoſtomus a duabus ſynodis orthodoxorū

Burc. l. 1. c. 233. Iuo in prologo. Pann. in prologo, c. 32.

† al. iudicatus.

epiſcoporum fuit dijudicatus †, ſed iterum fuit reſtitutus. Marcellus epiſcopus Ancyræ Galatiæ depoſitus fuit; ſed poſtmodum proprium recepit epiſcopatũ. Aſclepius dijudicatus a ſynodo, eccleſiam ſuam poſtea recepit. Lucius epiſcopus Adrianopolites damnatus a Papa Iulio recepit eccleſiam ſui epiſcopatus. Cyrillus epiſcopus Hieroſolymitanus depoſitus fuit, poſtea reconciliatus eſt eccleſiæ ſuæ. Simili modo Polychronium eiuſdem eccleſiæ. Hieroſolymitanæ pontificem Sixtus Papa damnauit, & iterum ipſe eum reconciliauit. Innocentius Papa Photinum epiſcopum damnauit, ſed poſtea eum in proprium locum reſtituit eccleſiæ ſuæ. Miſenum α epiſcopũ a Fœlice Papa damnatum Gelaſius Papa ſucceſſor illius reconciliauit †, & eccleſiæ ſuę reſtituit. Leontius dum eſſet presbyter, depoſitus fuit, ſed poſtea in Antiochia Patriarcha extitit. Gregorius vero quartus Papa Theodoſium, quem Eugenius eius anteceſſor presbyterij honore priuauerat, ſanctæ eccleſiæ Signinæ conſecrauit epiſcopum. Ibas namque epiſcopus dijudicatus fuit, ſed ſancta ſynodus canonica ſuam illi reſtituit eccleſiam. Rothadũ vero epiſcopum ſanctæ Sueſsionenſis eccleſiæ a ſynodo, cui Carolus interfuit, cõdemnatum, & Sophronium † Placentinum epiſcopum merito reprobatum, Nicolaus Papa reconciliauit.

Sixt. Papa iij.

35. q. 9. c. Gre.
† al. & communicauit.

† al. Seffrenum,) vel Seffredum, vt inf. 6. q. 3. denique Suffredus.

¶Caput hoc a vetuſtioribus codicibus abeſt: in vulgatis ſcribebatur, Item ex Epiſtola Cyrilli ad Ioannem Antiochenum: *quæ inſcriptio ſublata eſt, quoniam quæ in hoc capite tractantur, ex varijs hiſtorijs ſunt collecta, & aliqua longe poſt Cyrillũ, & Hieroſolymitanum, & Alexandrinum contigerunt. Neque apud Burchardum & Iuonem vlla talis inſcriptio eſt, ſed tantũ in Pannormia.*

α ¶ Miſenum.] *Antea legebatur*, Nicænum. *Emendatum eſt ex Burchardo, Iuone, &c.* Gregorius. *infra 36. q. 9. Atque in Pontificali Romano manuſcripto in vita Nicolai primi hæc legũtur.* Sicut Beatus Papa Fœlix Vitalem, & Miſenum epiſcopos, qui in Petro Alexandrino hæretica fæçe coinquinato coacti conſenſerant, ſacerdotali gradu, eccleſiaſtica immo communione priuatur.

Præterea Calixtus Papa I. de huiuſmodi ſcribit, epi. 2. ad epiſcopos Galliarum.

¶Clerici poſt lapſum in ſuis ordinibus reparari poſſunt. C. XIIII.

Tob. 4.
Burc. l. 19. c. 42.
Iuo par. 6. c. 48.

POnderet [a] vnuſquiſq; ſermones ſuos, & qđ ſibi loqui non vult, alteri non loquatur. Vnde bene ſacra ait ſcriptura: (Quod tibi [b] nõ vis fieri, alteri ne facias.) Nos enim tempore [c] indigemus, vt aliquid maturius agamus. Nec præcipitemus conſilia, & opera noſtra, neque ordinem corrumpamus. ¶Sed ſi aliquis lapſus quocũq; modo fuerit pertemus † eum, & fraterno corripiamus affectu: ſicut ait Beatus Apoſtolus: ([d] Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, q ſpiritales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, cõſiderãs teipſum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legẽ Chriſti.) ¶ Porro ſanctus Dauid [e] de criminib. mortiferis egit pęnitentiã & tamen in honore permanſit. ¶Beatus quoque Petrus amariſſimas lachrymas fudit, quãdo Dñm negaſſe pęnituit: ſed tamẽ Apoſtolus per-

† non perdamus eũ, ſed fra) orig.

Gal. 6.

POnderet. CASVS. In hoc c. oſtẽdit Calixtus Papa, φ clerici poſt lapſum peracta pœnitentia poſſunt in priſtinum ſtatum reſtitui. Et hoc ꝓbat auctoritatib & exemplis xj. Prima eſt in principio capituli. Secunda ꝓbatio incipit ibi (Sed ſi aliquis lapſus) Et ad hoc inducit auctoritatem Apoſtoli: Si præoccupatus, &c. Tertia ibi, (Porro sãctus Dauid)Quarta ibi, (Beat⁹ quoq;.) Quinta ibi, (Peccator.) Sexta ibi, (Errant iteq.) Septima ibi, (Nũquid q dormit.) Octaua ibi, (Redde mihi)Nona ibi, (Vade, & amplius noli peccare.) Decima ibi, (Nõ ergo. (Vndecima ibi. (Sñiam.)

a ¶ Ponderet.) Grauis erit q libet ĩ verbis, vt 4. q. 3. §. item in criminalib. ver. in teſtib. & qui cito fatur ad pñiam properat, vt dicit Seneca: & poteſt quis in proprio facto petere inducias ad reſpõdendũ, vt ff. de interrog. act. q interrogãt. an hæres ſit: nam teſtis repentinus, &c. 5. q. 5. §. ſed aliud.

b ¶ Quod tibi.) In Tobia

c ¶ Tempore.) Nã ratio temporis mutat conſtitutionẽ, vt 34 di. fraternitatis.

d ¶ Apoſtolus.) Ad Galatas.

e ¶ Dauid.) Hoc exẽplum nõ competit, nã nihilomin⁹ fuit dictum ei: Nõ ædificabis mihi domum: quia vir ſanguinum es. inf de conſe. diſt. 1. c 1. & 1. q. 7. ſi qs omnem.

Dauid prohibitus eſt ædificare.

a ¶ Mini-

a ¶ Miniſtrare.] diſpenſatione.ſi crimen eſt manifeſtum:vel ipſo iure,ſi crimen eſt occultum.extra de tempor.ord.c.Vlt.
b ¶Qui dormit.] In peccato.
c ¶ Non adiiciet) i. non conabitur bene operando.
d ¶Vt reſurgat.)Per pœnitentiam.
e ¶ Docui.) .i. docturum ſe promiſit: & ſic eo ipſo ꝙ quis promittit ſe velle docere, Deo obligatur. ſic.21.diſt. in nouo, vbi ſimiliter arguit: Anacletus ex illa auctoritate: Dabo tibi claues.i.do in corpore mortali: & ſic futurum ponitur ꝓ præſenti, vt de conſect d.2 in Chriſto. ſſide ver.ſig.verbum erit. B ſimile 23.q.5. §. hic notãdum ibi. da.&c.
f ¶Mĩam.) Si enim in aliquo redarguendi ſumus,melius eſt mĩæ reddere rõnẽ, q̃ crudelitatis.35.q.9.veniã.& ĩ.26.q.7. aliigãt & 11.q.2 nemo.ĩ.80.d. nõ ſatis. inf.1.q.7.exigũt.ſu. diſt.9. ſana quippe.

Docere ſe velle promittens, Deo obligatur.

Excedẽdum ẽ potius circa mĩam, q̃ circa crudelitatem.

Dño iuſta ſacrificia, & placebit Domino ſacrificiũ Iuda & Hieruſalem ſicut dies ſæculi, & anni antiqui.
h ¶Tempus.n. &c.] Verba Petri in epiſtola canonica. ADDITIO.Primæ Petri 4.
i ¶A domo.)ideſt, ſacerdotibus. Omnia enim * mala a ſacer-

* *Vide gloſſã in capite iſto allegato.*

manſit.Et Dominus per prophetam peccantibus pollicetur,dicens: (Peccator in quacunque die conuerſus ingemuerit omnium iniquitatum illius non recordabor amplius:)Errant enim qui putant Domini ſacerdotes poſt lapſum,ſi condignam egerint pœnitentiam,Domino miniſtrare a non poſſe; & ſuis honoribus frui,ſi bonã deinceps vitam duxerint, & ſuum ſacerdotium condigne cuſtodierint.Et ipſi,qui hoc putant,non ſolum errant , ſed etiam contra † traditas eccleſiæ claues diſputare,& agere videntur:de quibus dictum eſt:(Quæcunque ſolueritis in terra, erunt ſoluta & in cœlo.) Alioquin hæc ſententia aut Domini non eſt,aut vera non eſt.¶Nos vero indubitanter tã Domini ſacerdotes, quam reliquos fideles poſt dignam ſatisfactionem poſſe redire ad honores credimus , teſtante Domino per Prophetam:(Nunquid α qui dormit b, non adiiciet c vt reſurgat d?) Et Propheta Dauid pœnitentiã agens dixit:(Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.)Ipſe namque poſt pœnitentiam, & alios docuit e, & ſacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus ſanctæ eccleſiæ,ſi lapſi fuerint, & condignam pęnitentiam Deo geſſerint, vtrumque facere poſſe.Docuit enim quãdo dixit:(Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.) Et ſacrificium Deo pro ſe obtulit,dum dicebat: (Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus:)Videns enim Propheta ſcelera ſua mundata per pęnitentiam non dubitauit pręedicando,& Domino libando curare aliena,*& infra.* ¶ Mundatur ergo homo a peccato;& reſurgit gratia Dei lapſus,& in priſtino manet officio iuxta prædictas auctoritates,Videat, ne amplius peccet,vt ſentẽtia Euangelii maneat in eo: (Vade,& amplius noli peccare.)Vnde ait Apoſtolus:Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore , vt obediatis concupiſcentijs eius.)*& infra.* ¶Sententiam,fratres,quæ miſericordiam f vetat, non ſolum tenere, ſed & audire refugite,quia potior eſt miſericordia omnibus holocauſtomatibus,& ſacrificijs.

Ezech. 18.
Poly.4.tit.31. Panu.l.3.c.148.
†*al.traditas eccleſiæ claues deſpicere videntur)* infra ex Aug.c.vt conſtitueret.
Matth. 18.
Greg.l.7. epiſt.53.
Pſalm.40.
Pſalm.50.
Rom.6.
Ioan.8.

α ¶Nunquid.) *In epiſtola Galiati,& apud collectores indicatos legitur:* nunquid,qui cadit, non adijciet,vt reſurgat? & qui auerſus eſt,non reuertetur?*& alibi*:nolo, inquit Dominus,mortem peccatores,ſed vt conuertatur, & viuat. *Quæ duæ ſententiæ habentur Hier.8.& Ezech.* 33.*Sed ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

Item Hieronymus ad c.3. Malachiæ.

¶In priſtinum gradum per pęnitentiam reuocari poſſunt ſacerdotes. C. XV.

ET purgabit g filios Leui : tempus h eſt enim vt iudiciũ incipiat a domo i Dei.(& alibi K ſcribitur.)A ſan

Malach,3. 1.Pet 4.

ET purgabit filios.) CASVS. Probat Hier. poſt ꝑactam pnĩam ſacerdotes poſſe Deo placere, & ſacrificare ſibi ſicut ante peccatũ faciebant.Et hoc probat auctoritate Malachiæ dicẽtis,ſacerdotes vete. teſta. purgãdos eſſe & colãdos, vt puri remaneãt,ſicut aurũ& argentũ,vt Deo digne offerãt. Ita & alii dt Gre.cũ emẽdati fuerint poterũt offerre, &placebit Deo ſacrificiũ eorũ,ſicut dies ſæculi,& anni antiqui Dño placuerũt. .i.ſicut ante peccatũ Domino placuerũt, ita & poſt peccatum emendati placẽt, & placere debent.
g ¶Et purgabit. Verba Malachię ſũt:Ecce veniet Dñs exercituũ, & quis poteſt cogitare diem aduẽtus eius,& qs ſtabit ad videndum eum? Ipſe eñ quaſi ignis cõflans,& quaſi herba fullonuin, & ſedebit conflans, & emundans quaſi aur& argentũ, & purgabit filios Leui,& colabit eos quaſi aurũ,& argẽtũ, & erũt offerẽtes ſacerdotibus proceſſerunt.24.q. 3. transferunt.
K ¶Et alibi.)In Ezechiele,c.9.

a ¶Om-

a ¶ Omnem.) Arg. quod de vno dicitur, de omnibus intelligitur, vt 61. diſt. miramur & 24. queſ. 2. quodcunque.
b ¶ Antiqui.) Id eſt, patres ſancti.
c ¶ In principio.) Id eſt, ante peccatum. arg. inf. prox. c.
d ¶ Sic poſt peccatum.) Immo plus, infra ead. cap. fidelior.

ctis meis incipite] In filijs autem Leui omnem a ſacerdotalem intellige dignitatem. Si autem ſacerdotes purgãdi ſunt, & colandi, vt purum aurum remaneãt & argentum; quid de cæteris eſt dicendum? Qui cum emundati fuerint, & colati; tunc offerent Domino iuſta ſacrificia, & placebit ſacrificium eorum, quod offerunt pro Iuda, & Hieruſalem, hoc eſt pro ijs, qui Dominum confitentur, & pacem eius mente conſpiciunt (ſicut dies ſæculi, & ſicut anni antiqui b:) vt quomodo in principio c placuerũt Deo, ſic poſt peccatum d, & pœnitentiam placere incipiant, cum omni fuerint peccatorum ſorde purgati.

Ezechiel 9.

Item Gregorius Secundino, lib. 7. epiſt. 53.

¶ Lapſi reparari poſſunt; C. XVI.

Rab. in pœ. c. j. Burc. l. 19. c. 43. Iuo par. 6. c. 85. Pann. l. 3. c. 147.

QVia sãctitas tua hoc à nobis requiſiuit, vt ſibi de ſacerdotali officio poſt lapſum reſurgendi auctoritates ſcriberemus; dum ſe dicit de hoc canones diuerſos legiſſe, & diuerſas ſententias inueniſſe, aliàs reſurgẽdi, aliàs nequaquã poſſe: Ideo nos *a* generales ſynodos à Nicæna incipiẽtes, hãc cũ reliquis quatuor e veneramur; quia ipſam ſequentes cæteræ in cunctis canonicis ſententijs vnanimiter cõcordant. Nos vero præcedentes patres ſequi debemus, qui auctore Deo à ſacra doctrina illorũ non diſcordamus. A capite f itaque incipientes vſque ad quartum g altaris miniſtrum, hanc formã ſeruandam cognoſcimus, vt ſicut minorem maior præcedit in honore; ita & † in crimine h, & quem maior ſequitur culpa, maiore plectatur vindicta; & ſic poſtea † pœnitentia credatur eſſe fructuoſa. ¶ Quid enim prodeſt triticum i ſeminare, & fructum K illius non colligere? aut domum cõſtruere, & non illic habitare? Poſt dignam igitur ſatisfactionem credimus poſſe rediri ad honorem. *& infra.* ¶ Ad fõtem miſericordiæ recurrentes Euangelij proferamus ſententiam. (Guadent l, inquit; ſuper vno peccatore pœnitentia agente, magis q̃ ſuper nonagintanouem iuſtis, qui nõ indigent pœnitentia.) Et ouem perditam, nonagintanouem m non errantibus relictis in deſerto n †, humero pij paſtoris ad ouile reportatam Dominus ipſe teſtatur. Si ouis perdita errans poſt inuentionem ad ouile humero reportatur; cur poſt pœnitentiam ad eccleſiæ miniſterium lapſus non reuocetur? Sicut β in Apocalypſi dicitur de miniſtro eccleſiæ. (Memento vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima o opera fac. Quid enim eſt grauius, aut carnale delictum admittere, ſine quo pauci p inueniuntur, aut Dei filium iureiurando negare? In quo tamen hunc ipſum beatum Petrum Apoſtolorum principem, ad cuius ſacrum corpus indigni ſedemus; lapſum eſſe cognoſcimus. Sed poſt negationem pœnitentia ſecuta eſt, & poſt pœnitentiam miſericordia data eſt; quia poſtea ab Apoſtolatu eum nõ expulit, qui ante quidem ipſum ſe negare prædixit.

† al. & crimine.
† al. vindicta, quæ poſt pœnitentiam.
Luc. 15.
† in deſerto.) abeſt ab ori.
Apoc. 2.

QVia ſanctitas tua.) CASVS. Secũdinus inueniebat cõtrarias auctoritates de reparatione lapſorũ, quare ſupplicauit Greg. vt ſolueret ei has contrarietates: & ſcriberet ſibi de clericis lapſis, vtrũ poſſint poſt pœnitentiã reparari. Greg. vero ei ſatisfaciẽs oſtendit lapſos pacta pœnitẽtia, poſſe in ſtatũ priſtinũ reduci, ſequens concilia & antiquos patres, & hoc ꝓbat exemplis & rationib. ſex. Prima rõ eſt ibi.) Quid enim. Secundũ exẽplũ vel ratio eſt ibi, (Aut domum.) Tertia ibi, (Gaudent,) Quarta ibi. (Et ouem.) Quinta ſibi, (Sicut in Apocalypſi.) Sexta ibi (Quid enim grauius.
e ¶ Quatuor.) Scilicet Cõſtãtinopolitana, Epheſina, Chalcedonenſi, & Ancyrana, de qua habes inf. ea. domino 1.
f ¶ A capite.) Ideſt, epiſcopo.
g ¶ Vſq. ad quartũ.) .i. ſubdiaconatum.
h ¶ Ita & in crimine.) Infr. 24. q. 1. nõ afferamus.
i ¶ Triticum.) ideſt, pœnitentiam.
K ¶ Et fructum.) id eſt, reſtitutionem.
l ¶ Gaudẽt.) Ideo dicit, guadẽt, quia poſt pœnitẽtiã fortior reſurgit hõ, vt infra ea. fidelior 2.
m ¶ Nonagintanouẽ.) Per hũc numerũ deſignãtur nouẽ ordines Angelorũ, de q b. habes. inf đ pœ. diſ. 2 principiũ.
n ¶ In deſerto.) id eſt, ĩ cęlo: ꝙ diabolus p caſũ deſeruit.
o ¶ Et prima.) Arg. ꝙ reſtituti poſſunt accuſare & teſtificari. ar. ĩ. ea. ferrum. & c. dño ſancto.
p ¶ Pauci.) difficile .n. eſt cõtinere, ut 28. d. đ his & 33. q. 5. q ſitit 2. nec tamẽ ideo minus delictũ eſt, vt 2 q. 1. multi. in fi. & 32. quæſt. 7. flagitia, & licet iſtud ſit naturale, non tñ excuſat, vt ff. ad leg. Aquil. ſi ſeruus §. ſi fornicarius.

1 De iſtis habet 15. d. c. 1.

2 Secundum hunc intellectum iſtud, magis, quod eſt in textu tenetur comparatiuè, & legitur de veris iuſtis & loquitur quadam ſimilitudine vulgari. Archid.

QVid eſt.)CASVS.Probat Greg. in hoc ca.ꝙ prælati poſt lapſum peracta pęnitentia, ex officio ſuo prędicare poſſunt & hoc probat exemplo Ezechielis prophetæ, qui cum ſtaret & videret ſimilitudinē quatuor animalium & quatuor rotarum, cecidit in faciē ſuam, & Dn̄s dixit ei: Fili hominis, iſta ſupra pedes tuos & loquar tecum. Iacenti ergo in pc̄tō prophetæ dr̄ vt reſurgat ꝑ pœnitentiam, & poſt pœnitentiam ad prædicandum mittitur, p̄lati ſimiliter in peccato iacentes prædicabūt, ſicut fecit ꝓpheta. Nam cū ſtant in peccato ſuperbiæ prælati, dignum eſt, ut ad bona opera cō ſurgant per pn̄iam. Et no. ꝙ in prædicta auctoritate ſtare dupliciter ſumitur. Nā primo accipit in mala ſignificatione, poſtea in bona.

ſtatur: ferrum de terra tollitur. lapis calore ſolutus in æs conuertitur.

e ¶ Incipit.)Arg. ꝙ poſt pęnitentiam reuertitur q̄s ad priores 1 actus ſi 32.q.1.cum renunciatur, & q. 5. præceptum. in fi. & 6.q.1.illi q. & ſup. eo.c. q̄a ſanctitas tua. in fi.

1 Ad hoc, co. quia tua. ver. ſicut in, ubi de hoc: & 23.q.7 vides, iuxta fi. vbi etiam de hoc,

α ¶ Ideo nos.]*In duabus editionibus epiſtolarum B Gregorij legitur*, ideo generaliſſima, quæ à Niceno concilio incipiūt cum reliquis quatuor inuenimus concordantia. Nam & nos præcedentes, &c. *In uno manuſcripto codice eſt*, generaliſſime *reliqua eodem modo. Apud Burchardum*, Iuonem. *Pannormiam.* Nam nos generaliter; *cæteroqui parum à Gratiano diſcordant.*

β ¶ Sicut.]*Hinc vſque ad verſ.* Quid enim. *in aliquot codicibus epiſtolarum excuſis, & duabus manuſcriptis, Burchardo, Iuone, & Rabano non habentur.*

Item ſuper Ezechielem, hom. 9. ad c. 2.

¶ Poſt acerrimam pœnitentiam lapſi reparantur. C. XVII.

Ezech. 2.

QVid eſt hoc, quod prophetæ a iacenti dicitur: [Sta ſupra pedes tuos, & loquar tecum.] Qui enim iacēti loquebatur, cur nō ſe, niſi ſtanti promittit eſſe locuturum? Sed ſciendū, quia alia ſunt, quæ iacētes; alia, quæ ſtantes audire debeamus. Iacenti enim dicitur, vt ſurgat; ſtanti autem præcipitur, vt ad prædicationem proficiſci debeat. Adhuc enim nobis in infirmitatis confuſione iacentibus præberi non debet auctoritas prædicationis. Sed cum iam in bono opere ſurgimus, cum iam recti ſtare cæperimus, dignum eſt, vt ad lucrandos alios in prędicationem mitti debeamus. Stans [b] ergo propheta viſionem ſpiritalem vidit, & cecidit; cadens vero iam monitionis verbum ſuſcepit, vt ſurgeret: ſurgens autem præceptum audiuit, vt prædicaret: Nam qui adhuc ex ſuperbiæ vertice ſtamus cum iam de ęternitatis timore [c] aliq̄d ſentire cæperimus, digum eſt, vt ad pœnitentiam cadamus. Et cum infirmitatem noſtram ſubtiliter cognoſcentes, humiliter iacemus, per diuini verbi conſolationem ſurgere ad fortiora opera iubemur.

Item lib. 18. moralium c. 16. ad c. 28. Iob.

De eodem. C. XVIII.

FErrum [d] de terra tollitur, cum fortis propugnator eccleſiæ à terrena, quā prius tenuit, actione ſeparatur. Non ergo in eo debet deſpici, quod fuit; quia iam incipit [e] eſſe, quod non fuit [f] †.

† Concor. text. in fi. in l. 1. §. in ſumma. ff. de aqua plu. arc. & in le. prouinciales. ff. de verb. ſig.

Item Hieronymus ad c. 3. Michea.

a ¶ Prophetæ.)Ezechieli Ezechie. 2.

Iura vario modo poſſunt exponi.

b ¶ Stans.)Hic ſtans accipiatur in mala ſignificatione, & pri⁹ in bona, & ita eſt hic arg. ꝙ aduocatus uarijs modis pōt iura exponere, ſicut hæc auctoritas, Verbum caro factum eſt. uel illud: veritas de terra orta eſt, quandoque exponitur, id eſt. Chriſtus de uirgine natus eſt, vt 25. q. 10. c. 1. quandoque exponitur, ideſt, cōfeſſio de pœnitente. de pę. d. 1. quicunq; argu. contra 23. q. 7. quod autē. Sed hæc diuerſo reſpectu.

Timor eſt duplex.

ADDITIO. Ad idē ext. de ap. ſolicitudinē. in fi. vbi de hoc.

c. ¶ Timore.]Seruili. ſ. cum quo charitas dedignatur habitare. inducit tamē iſte timor filialem ſicut ſeta filum, Vt in f. de pęn. d. 2. ſi quis tātā.

FErrum.) CASVS Legit̄ In Iob, Habet argentū uenarū ſuarum principia, & locus eſt auro, in quo cōflatur, ferrū de terra tollitur; & lapis calore ſolutus in æs conuertitur. Per hanc auctoritatē vult Greg. probare ꝙ poſtquam prælatus ſeparatus eſt per pænitentiā a peccatis, debet lucidus reputari: nec debet cōſpici in eo id quod fuit, ſed quod modo eſt ad inſtar ferri, quod donec eſt ſub terra, obſcurum eſt: ſed poſtquam ſeparatur à terra, fit lucidum, & utile ad ſecandum. Sic prælatus ad prædicandum, & ad verba diuina declarandum.

d ¶ Ferrum.)In Iob. continetur ita: habet argentū uenarum ſuarum principia, & auro locus eſt in quo con-

in fi. ff. de ædil. edi. q̄d ita ar. contra 61. d. in ſacerdotib. Reſp ꝙ nunquam per pęnitentiam reuertitur ad priorem ſtatum, vt 23. q. 2 admonere. & 81. diſtinct. Romanus, &c. ſi quis clericus ſed per d ſpenſationem, ut 2. q. 3. §. notandum. in fi. Ioan. niſi in occultis criminibus, ut extra de temp. ordinan. c. vlt. B.

Ius multa fingit.

f ¶ Quod non fuit.)ideſt, qualis nō fuit, & ſic non eſt hic aliqua fictio iuris. Vel dic quòd ius fingit eum eſſe nouum hominem ſicut baptizatū. 26. diſt. c. 1. de pœn. diſt. 2 §. Romanos, &c. quomō. verſi. expoliantes. alteratus tamen eſt. 2. quæſ. 7. §. quia ergo. ſic fingit nō eſſe homici-

homicidam qui eſt homicida 23.q.5.ſi homicidium. ſimiliter fingit aliquē nō tranſiſſe qui tranſiuit, vt 7.q.1. mutationes,& non eſſe epm̄ qui eſt eps, vt 2.q.7.non omnes.& c.qui nec.& eſſe virginem, quæ non eſt virgo, vt 32.q.5. propoſito, & non eſſe matrimoniū quod eſt, vt 30.q.5.

alienigenis compellebantur idolatrare, quas poſtea admonitionem Eſdræ dimiſerunt. De iſto Ieſu Zacharias propheta vidit viſionem quandam, quam recitat ſic: Oſtendit mihi Dominus, ſacerdotem magnū Ieſum coram angelo Dei, & Satā, i.vxor idololatra,ſtabat à dextris eius, & Ieſus erat indutus ſordidis veſtibus. Dixitq; Angelus ad eos q corā ſe ſtabāt: Auferte ei ſordida ueſtimenta, & date ei cādida veſtimēta, & poſuerūt ſuper caput eius cidarim, indueruntq; eū candidis ueſtib.

b ¶ In typo.) Quia duxit alienigenam: ſicut Chriſtus eccleſiam.

c ¶ Sordidatus.] Quia dimiſit uxorem.

d ¶ Diabolus.] ideſt, vxor, quæ idola coluit.

e ¶ Candida.) Quando ad conſilium Eſdræ reliquit illam, 28 q.1.§.1.& 2.

¶ Poſt condignam pœnitentiam priſtina recipiuntur officia. C. XIX.

CVm exaudiero [a] eos, dabo eis virtutem ſpiritus mei, & implebo eos iudicio meo, & fortitudine.] Animaduerte in præſenti loco poſſe docere aliquem poſt peccatum; ſi tamen uitia priſtina, pœnitentia digna diluerit. Vnde Dauid poſt adulterium, & homicidium loquitur in pſalmo. [Aſperges me hyſſopo, & mundabor; lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.] Nec ſua tantum puritate contentus eſt; ſed infert: [Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.] cumq; hoc fecerit, [docebo, ait, iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.

Eſa.4.2. — Pſal.50.

Idem Hieronymus lib.2.contra Iouinianum.

¶ De eodem. C. XX.

inf.de pœn.d.2.c.ſi enim.§.Ieſus.

IEſus filius Ioſedech ſacerdos magnus, quamquam in typo [b] præceſſerit Saluatoris, qui noſtra peccata portauit, & alienigenā ſibi ex gentibus copulauit eccleſiam; tamen ſecundum litteram poſt ſacerdotium ſordidatus [c] inducitur, & ſtat diabolus [d] à dextris eius: & candida [e] illi deinceps ueſtimenta redduntur.

Item ex concilio Agathenſi. cap.2.

Et capitular. lib.7. cap.311. — Iuo p.6.c.3[..].

¶ Per Pœnitentiam clerici correcti gradum ſuum, & dignitatem recipiant. C. XXI.

COntumaces clerici, ꝓut dignitatis ordo [f] permiſerit, ab epiſcopis corrigantur, & ſi qui prioris [g] gradus elati ſuperbia, communionem [h] fortaſſe contempſerint, aut eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint [i], peregrina [k] eis cōmunio tribuatur; ita, vt cum eos pœnitētia correxerit, reſcripti in matricula [l] gradum ſuum, dignitatemq; [m] recipiant.

Item ex concilio Martini Papæ, c.17.

Apud Martinū Bracarenſem. 30. q.5.

COntumaces.) CASVS Quidam clerici cōmunionem fratrum, & intrare eccleſiam contemnebant, officia ſua penitus negligentes. q̄ſitum fuit in concil. Aga. quam pœnam pati dēnt: & rn̄det, ꝙ puniri dēnt prout ordo permiſerit, id eſt, maiores ſuſpendantur officio & beneficio; & eis pegrina cōio tm̄ tribuat. minores uero acrius puniantur: qui tn̄ ſi poſtea reſipuerint & pœnitētiam egerint, in matrice eccleſia reſcribentur, & in ſtatum priſtinum reuertentur.

Clerici maiores aliter puniuntur, q̄ minores.

2 Lau. dicit cōionem. i. cōem obſeruantiam & conuerſationem. Arch. Prælatorum eccleſias negligentiam punitio.

3 De hoc plene no.ex. ut lite nō cōte. qm̄,§.ſi uero.& 7.q.1. ambitionis. ibi dicā. Ar.

4 Dic quod ſi iuſtā cām abſētię hēt, oīa recuperat. ff. de re milit. ex cā. nā & ſnīa reſcindit ꝓbata iuſta cā abſētiæ. extra de re iudi, Berthac.

aliter. Sed nunquid per tales fictiones præiudicabitur iuris ueritati: ita ut nun admittatur probatio in contrarium? vr̄ ꝙ ſic, ut extra de regularibus. vidua. Videtur contra vt extra de renunc. ſuper eo.& ff. quod met. cau. non eſt uerisimile. & una præſumptio per aliā præſumptionem tollitur. ff de in integ. reſtit. l. diuus. Ego dico breuiter, ꝙ contra oēm præſumptionem admittit ꝓbatio, niſi ubi ius de iure alicuius non tm̄ p̄ſumit, ſed ēt certū q̄d ſtatuit 1. nec multū appretio illam diſtinctionē quorundā ꝙ eſt q̄dā p̄ſumptio iuris, q̄dam hominis q̄dam naturæ; de quibus habes extra de deſponſ. is qui. q̄a lex dicit, ꝙ per fictionē iuris ueritas non confunditur, nec deletur, vt C. de iure dotium. in rebus. in prin.

Probatio verū contra p̄ſumptionē admittatur.

1 Aliàs ſecus. ff. de re. iu. qui duos 13 & 4. ſm Laur. q hāc ſniam tenet cum Io.

CVm exaudiero.) CASVS. Probat Aug. in hoc ca. ꝙ prælatus ſi diluat peccata ſua per pn̄iam, docere poteſt ſicut prius. Et hoc probat auctoritate Eſaiæ, quæ eſt in principio c. & exemplo Dauid.

a ¶ Cum exaudiero.) Eſaias propheta 37.cap.

IEſus.) CASVS. Iudæi venientes de Ægypto per deſertū, cū viderent uxores ſuas ualde ſqualidas ex labore itineris, abiecerunt eas, & ſuperinduxerūt alienigenas, q̄d fecit Ieſus filius Ioſedech ſacerdos magnus, a q̄bus

f ¶ Prout dignitatis ordo.) Alio.n. modo ſunt puniendi clerici minorum ordinum, & alio maiorum, vt 35.d. ante omnia. & 11.q.1. ſi clericorum. & 12.q.2. fraternitas.

g ¶ Prioris.) ideſt, altioris.

h ¶ Communionem.) ideſt, nolunt eſſe inter alios.

i ¶ Neglexerint.) Aufertur eis officium & beneficium. Ioan. per ſuſpenſionem. ſecundum Hug.

K. ¶ Peregrina.) Quæ aliàs dicit laica. extra de elec. c.2.

l ¶ In matricula.) Sic.2.q.1. nomen.

m ¶ Dignitatemq;.) Si enim a vigilijs deeſt, auferendū eſt ei ſtipendium, ut 91. diſt. clericus victum. ſed ſi prælatus per tres hebdomadas deeſt, per triennium ſuſpenditur: vel etiam ſi diebus ſolennibus deeſt. ut 7.q.1. ſi quis in clero ſi per duos menſes, priuatur eccleſia, vt 6.q.1. præſentium. niſi uelis dicere hodie correctum, ut extra de cler. non reſiden. ex tuæ 3. Sed an poſſit repetere fructus poſtea cum reuertitur; non videtur, C. de re milit. l. prima, libro 12. alioquin ſpe reſtitutionis facilius delinqueret, vt ſupra ea. diſt. cap. i. Item quia pœnæ non ſolent repeti. ff de condictio. indeb. pœnæ, & pœnam quam quis ex ſuo delicto præſtitit, non repetit 4. ff. de procur. qui proprio. §. pœnam. Item hic & in ſequen-

quen. c. vñ ꝙ eṗs poſſit diſpenſare cum depoſito. Nam & Senatus reſtituit. ff. de poſtu. l. 1. §. de qua autẽ. & Senatus æquiparatur principi. ff. de aqua plu. arcen. quod princeps. & eccleſia habet ſuũ ſenatum, vt 16. q. 1. eccleſia. argu. ad hoc 11. q. 3. epiſcopus & C. de epiſ. & cler. placet. Argu. contra extra de cler. non reſiden. ex tuæ. in fi. & dixi de hoc 2. q. 6. ideo. Ioan. Solu. cum depoſito ſolenniter ſolus Papa diſpenſat, vt de pęn. d. 6. c. 1. in fi. B.

Papa ſolus cũ ſolenniter depoſito diſpẽſat.

SI quis.) CASVS. Quæſitum fuit in cõcilio Martini Papę quam pęnam deberet pati presbyter vel diaconus, q̃ in caſu illicito calicẽ, vel librum eccleſię alienat: & reſpondet ꝙ non debet haberi in ordine clericorũ: vel debet ab adminiſtratione cauſæ remoueri in iudicio. n. epi dimittitur, ſi cum eo voluerit diſpenſare. a ¶ iudicio tñ epiſcopi.) Hic ergo permittitur epiſcopo diſpenſare in ſacrilegio, ſic & in hæreſi, vt infra ead. presbyteros qui. & in occultis etiam magnis. infra, de his vero. & hoc uerum eſt niſi ſit enorme ſacrilegium, vt 12. q. 2. de viro.

Eṗs in hæreſi diſpenſat.

QVOMODO Hæc eſt tertia pars huius diſtinctionis, in qua concordant iura: & dicit quòd qui verè pœnitent, poſſunt reparari: & qui fictè pœnitent, non ſunt reparandi, & hoc probat ex aucto. Io. de Fan.

CASVS. Probauit ſupra Gratianus, quòd lapſi reparari nõ poſſunt: poſtea ꝓbauit contrarium. Nunc vero ponit ſolutionem, dicens ꝙ illi q̃ agunt fictè pęnitentiam, nõ odio criminis, ſed timore vtilitatis, vel affectione honoris, non dñt reſtitui: ſed qui uerè pœnitentiam agũt, reſtitui poſſunt. Et hanc ſolutionẽ probat per ſequentia c. vſque ad §. quicunque.

VT conſtitueretur.] CASVS. Quæſiuit Bonifa ab Auguſti. quare in eccleſia ſit ſtatutum vt clerici poſt pnĩam de criminibus non promoueantur, vel deijciantur,

¶ De eodem. C. XXII.

Burc. lib. 3. 179. ex Bracarenſi. Iuo p. 3 cap. 173. ex Martino, & 240. ex Bracarenſi,

SI quis presbyter, aut diaconus a inuẽtus fuerit aliqd de miniſterijs eccleſiæ venundaſſe; quia ſacrilegium commiſit, placuit eum in ordinatione eccleſiaſtica nõ haberi. In iudicio tamen epiſcopi a dimittendum eſt, ſiue dignus ſit, ſiue indignus in ſuo recipi vt debeat gradu: quia multoties hoc ipſum, quod de ſacroſancto altario contaminatum eſt, in epiſcopi poteſtate dimiſſum eſt.

a ¶ Diaconus.] Sequebatur: aut ſubdiaconus. *quæ duæ dictiones ex punctæ ſunt, quia neque apud Martinum, aut Burchardum, aut Iuonem, neque in antiquis Gratiani codicibus habentur.*

[Item Auguſtinus ad Bonifacium.]

PALEA C. XXIII.

β ¶ Palea.] *In aliquot vetuſtis exemplaribus Gratiani hæ duæ paleæ non habentur: ſed poſt finem capitis:* ſi quis presbyter *ſequitur continenter;* Quomodo igitur: *ſunt tamen in multis, atque in ijs quidem, a quibus plerunque paleæ abſunt. Ac videntur ſumta a quadam parte præcedentium capitum,* ponderet. *&* quia ſanctitas *partim ſequentis,* vt conſtitueretur *quod refertur ex* Auguſtino *ad* Bonifacium. *Atque inde potuit in has paleas hæc eadem irrepere citatio.*

BEne ualet ſacerdos reſtitui ad honorem ſuum poſt peractam pœnitentiam: licèt in hoc diuerſi diuerſa ſentiant, dicentes, non poſſe reſtitui ad honorem. Sed ſic dictum eſt propter ſimulatas pœnitentias quorundam, & propter affectatas honorum dignitates.

PALEA C. XXIIII.

SAcerdos quidem ſi cadit, valet, & habet reſtitutionis locum poſt dignam peractam pœnitentiam, in honorem ſuum, propheta atteſtante, qui ait: [Nunquid qui cadit, non adijciet, vt reſurgat?] Et B. Gregorius hoc dicit ad Secundinum incluſum, amicum ſuum. Etiam ab ipſo propheta in hoc argumentum habemus: qui cum poſt peractum adulterium, & homicidium perpetrauit; tamen poſtea peracta digna pœnitentia per Dei gratiam ad priſtinum officium reſtituitur.

Hiere. 8.

Greg. li. 7. epi. 53.

3 *Quomodo igitur huiuſmodi auctoritatum diſſonãtia ad concordiam reuocari ualeat, breuiter inſpiciamus. Sunt quidam, quos non odium criminis, ſed timor utilitatis, & amiſſio proprij gradus, & ambitio celſioris ad pœnitentiam cogit. Hos ſacri canones irrecuperabiliter† deijciunt: quia qui ſimulatione pœnitentiæ, uel affectione honoris, à Deo non conſequitur ueniam, nec ab eccleſia reparationem meretur.*

† *al. irreparabiliter.*

Vnde Auguſtinus ſcribit ad Bonifacium, epiſt. 50.

¶ Quare conſtitutum eſt in eccleſia, ne poſt pœnitentiam quis ad clericatum redeat. C. XXV.

In capitular. adiectis, c. 132. Poly. lib 6. tit 20. Anſ. lib. 3. c. 5. Iuo in prologo c. 8.

VT cõſtitueretur in eccleſia, ne quiſquã poſt alicuius criminis pœnitentiam clericatum accipiat, vel ad

tur, uel non reuocentur, & reſpondet Augu. ꝙ hoc non eſt conſtitutum propter deſperationem indulgentiæ, id eſt, quòd eccleſia diſpenſare non poſſit: ſed propter ficte pęnitentes eſt conſtitutum, vt depoſita ſpe temporalis altitudinis, non ſuperbe, ſed humiliter agerent pęnitentiam.

m ¶ Detrahendum eſt) Hic hãl es ꝙ diſpenſatio quandoque eſt debita, ſcilicet vbi ſtrages multorum iacet, & alibi, vt 45. diſt. licet. & 1. q. 7. diſpenſationes. & 11. q. 3. pleruinque, 23. q. 1. noli. in fine. & infra, ead conſiderandum. cum .n. diſpēſatio ſit quaſi quædam miſericordia: & eſt certum quod quilibet tenetur eſſe miſericors, vt 86 diſ. nō ſatis. & licet debita ſit tamen peti non poteſt: ſicut epiſcopatus debetur bono. & tamen non pōt eum petere, vt 8. q. 1. qui epiſcopatum. quandoque autem prohibetur diſpenſatio, vt 1. q. 1. erga, & ſup. ea. miror. quandoque etiam permittitur diſpenſatio, ut inf. ead. domino, & ſup. ead. ſi quis presbyter. Et no. quod aliud eſt rigor, aliud eſt ius, aliud eſt diſpenſatio. Rigor eſt quidam exceſſus iuris, & q̄dam auſteritas facta ad terrorem, ſecundum qđ dicit canon, quòd pęnitentia imponitur contrahenti ſecundas nuptias, vt 31. quæſt. 1. c. hac ratione, & c. præcedenti, & quod communio non eſt danda etiam in fine vitæ his qui defecerunt in accuſatione clericorum, hoc eſt epiſcoporum, vt 2 q. 3 ſi quis epiſcoporū. & rigor nō eſt ſeruandus [1], niſi vbi timeť exemplum mali, vt 45. diſt. ſed illud. quādoque tamen rigor eſt idē quod ſubtilitas iuris, vt extra de reſt. ſpol. in litteris, & extra de noui oper. nun. intelleximus Diſpenſatio eſt idem qđ iuris relaxatio: & ea non eſt vtendum, niſi ſit neceſſitas, vel vtilitas, vt 1. q. 7. tali. Ius autem media ſtrata incedit inter rigorem & diſpenſationem. ff. de iuriſd. om. iud. qui iuriſdictioni, & 24. q 2 legatur.

Diſpenſatio quandoque eſt debita.

Rigor diſpēſatio, & ius differunt.

[1] Et dic ꝙ iuris rigor ex cauſa multiplici mitigatur, vt not. ext. de ſent. excō, pueris Arch. d.

clericatū redeat, vel in clericatu maneat non deſperatione [a] indulgentiæ, ſed rigore [b] factum eſt diſciplinæ. Alioqui contra claues datas eccleſiæ diſputabitur, de quib. dictum eſt, [quæ ſolueritis in terra ſoluta erūt & in cœlo.] Sed ne forte etiam de cęteris † [c] criminibus, ſpe honoris eccleſiaſtici animus intumeſcens ſuperbe ageret pęnitentiam, ſeueriſſime placuit, vt poſt actam de crimine damnabili pęnitentiam, nemo ſit clericus: vt deſperatione temporalis altitudinis, medicina maior, & verior eēt humilitatis. Nā & ſanctus Dauid de criminibus mortiferis pęnitentiam egit, & tamen in honore ſuo perſtitit. Et Beatum Petrum, quando amariſſimas lacrymas fudit, vtique Dominum negaſſe pęnituit, & tamē Apoſtolus manſit. Sed non ideo [d] ſuperuacua putanda eſt poſteriorum diligentia, qui vbi ſaluti nihil detrahebatur [e], humilitati aliquid [f] addiderunt [g], quo ſalus totius muniretur, experti, credo, aliquorum fictas pęnitentias per [h] affectatas honorum potentias [i]. Cogunt enim multas inuenire medicinas, multorum experimenta [k] morborum. Verum in huiuſmodi cauſis, vbi per graues diſſenſionum, ſciſſuras nō huius, aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages [l] iacent, detrahendum eſt [m] aliquid ſeueritati, vt maioribus [n] malis ſanandis charitas ſincera ſubueniat.

† al. detectis.

inf. 23. q. 4. ipſa pietas §. verum.

Item ex epiſtola Cleri Romani [o] *miſſa Papæ Cypriano* [p].

Extat inter opera B. Cypriani lib. 2. epi. 7

¶ Reparationis beneficium non niſi poſt pœnitentiam poteſt concedi. C. XXVI.

Anſel. 8. c. 20

ABſit a Romana eccleſia vigorem [q] ſuum tā profana facilitate dimittere, & neruos ſeueritatis euerſa fidei [r] maieſtate diſſoluere, vt cum ad huc non tantum

tiam. & licet poſſint reparari poſt lapſum, ut Dauid & Petrus: non tamen canones, qui prohibent reparationem, inutiliter ſunt conſtituti: quoniam facti ſunt propter ficte pęnitentes, vt ſecundum varia genera morborum varias medicinas inuenirent: rigor quorum canonum non eſt ſeruandus vbi multitudo eſt in cauſa.

a ¶ Non deſperatione.) Ideſt, ob hoc quod eccleſia deſperet ſe poſſe reſtituere tales.

b ¶ Sed rigore.) Hic manifeſte colligitur, quòd canones qui dicunt lapſos non eſſe reparandos vel reſtituendos, de rigore loquuntur.

c ¶ Etiam de cæteris.) Ideſt, omnibus, nomine enim cæterorum omnes intelliguntur, ff. de ver. ſign. cæterorum.

d ¶ Sed nō ideo) q. d. licet poſſint reſtitui aliqui ſecundum rigorem.

e ¶ Nihil detrahebatur.) ideſt, vbi non timetur periculum,

f ¶ Aliquid.) ideſt rigorem, vt non reſtituerentur, vt ſic fierent magis humiles.

g ¶ Addiderunt.) .ſ. vt non poſſint reſtitui.

h ¶ Per.) ideſt, propter.

i ¶ Potentias.) ideſt dignitates.

K ¶ Experimenta.) Sic 29. diſt. ſciendum, vel aliter vt quandoque fiat reſtitutio, quandoque non.

l ¶ Strages.) Supra 44. diſt. comeſſationes.

ADDITIO. Dicit Hug. idem .ſ. ꝙ rigor non eſt, ius: imò eſt iuris exceſſus in auſteritate. Ius autem eſt æquitas. i. æqualitas ius ſuum vnicuique tribuens, bonis præmia, malis ſupplicia; hoc debet iudex ſemper obſeruare: arg. C. de iud placuit. Arch.

n ¶ Maiorib.) Sic diſt. 4. denique.

o ¶ Cleri Romani.) Vel Cornelij Papæ.

p ¶ Cypriano.) In chronicis non inuenitur ꝙ aliquis Papa dictus fuerit Cyprianus: tñ ꝙ fuit Papa, habes infra ea de eo. tm: ſed forte hic & ibi eſt mendoſa litera.

ABſit.) CASVS. Cyprianus ſuaſit Cornelio Papæ. vt Nouatianos & ſchiſmaticos facile reciperet, ſed reſpondet Cornelius: abſit vt eos recipiamus tam profana facilitate, cum adhuc iaceant in peccatis, & quotidie cadant de peccato in peccatum, quia per hoc daretur eis & alijs occaſio delinquendi, nam prælatus qui omiſſa pęnitentia delinquentibus parcit, non curat, ſed potius occidit.

q ¶ Vigorem) ideſt, rigorem.

r ¶ Fidei.) ideſt, diſciplinæ.

a ¶Sed & cadant.) vlterius.
b ¶Ruinæ) ideſt euerſi & ruentes fratres.
c ¶Properata) Quia quæ committuntur in Deum, remitti non poſſunt ſine pęnitentia, & quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi, vt infra.23.q. ſi is qui. & c. eſt iniuſta.

prælati.26.q.5.nec mirum.
DOmino ſancto.) CASVS. Maſſanus epiſcopus inuenerat in concilio Ancyrano, quod lapſi in fornicationem poſt pniam poterant reſtitui. Alibi inuenerat eos non eſſe reſtituendos, & ideo rogauit Iſidorum vt

iaceant, ſed & cadant a euerſorum fratrũ ruinę b, properata c nimis remedia communicationum vtiq; nõ pro futura præſtentur, & noua per miſericordiã falſam vulnera veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimantur, vt miſeris ad euerſionem maiorem eripiatur & pęnitentia. Vbi enim poterit indulgentiæ medicina proficere †, ſi etiam ipſe medicus intercepta d pęnitentia indulget periculis? ſi tantummodo operit vulnus, nec ſinit neceſſaria temporis remedia conducere cicatricem? Hoc non eſt curare; ſed ſi dicere verum volumus, occidere.

† al. procederet.

¶*Locupletatum eſt caput hoc ex originali.*

Item Cyprianus in ſermone de lapſis.

¶Impęnitentibus venia concedi non poteſt.
Cap. XXVII.

SI quis præpropera feſtinatione temerarius remiſſionẽ peccatorum e dare ſe cunctis putat poſſe, aut audet Domini pręcepta reſcindere, non tantum nihil prodeſt, ſed obeſt lapſis. Prouocaſſe eſt iram, non ſeruaſſe ſententiam f nec miſericordiam prius Dei deprecandam putare; ſed contempto Domino de ſua facilitate præſumere. *& infra.*¶Mandant aliqua martyres g fieri; ſi iuſta, ſi licita, ſi non contra ipſum Dominum a Dei ſacerdote facienda; ſit obtemperantis, facilis, & prona conſenſio, ſi petentis fuerit religioſa moderatio. Mandant aliquid martyres fieri, ſed ſi ſcripta non ſunt in Domini lege, quæ mandant, ante eſt, vt ſciamus h illos de Deo impetraſſe quod poſtulant, tunc facere quod mandant. Neque enim ſtatim videri i poteſt de diuina maieſtate conceſſum, quod fuerit humana pollicitatione promiſſum. Nã & Moyſes pro peccatis populi petijt, nec tamen peccantibus veniam cum petijſſet, accepit.

Anſel. lib. 8, c. 33.

Item Iſidorus ad Maſſanum † epiſcopum.

† al. Maſonem. al. Maſſenum.] orig.

¶ Qui ſunt reparandi poſt lapſum, vel qui non. Cap. XXVIII.

DOmino ſancto, meritiſq; beato fratri Maſſano epiſcopo ſalutem. Quod in epiſtolis K venerabilis fraternitas tua innotauit, videlicet, qđ in canone a Ancyrano, ca. xix. † legitur, poſt lapſum corporalẽ reſtaurandum honoris gradum poſt pęnitentiam, alibi vero legĩt, poſt huiuſmodi delictum nequaquam reparãdũ antiqui ordinis meritũ, hæc diuerſitas hoc modo ſoluitur. Illos .n. ad priſtinos gradus redire canones p̃cipiunt, quos poe-

Anſ. l. 8. c. 37.
Poly. l. 4. tit. 39.
Iuo. p. 6. c. 397. p. 15. 58. & 86.
Burc. l. 19. c. 43. & 73
Pann. l. 3. c. 149.
Rab. pę. l. 1. c. 1.
Concil. Neocæſar. c. 1

d ¶Intercepta.) ideſt dimiſſa.

SI quis.) CASVS. Cyprianus reprehendit hic quoſdam presbyteros, qui ad mandatum aliquorũ martyrum, ideſt, eremitarum, & religioſorum virorum etiã impœnitentibus remittebant, pœnam peccatorum, & dicit quòd ſi quis hoc facit, prouocat Deum ad iracundiam contra delinquentes. Itẽ oſtendit, quòd ſi martyres præcipiant. ea, quę ſcripta ſunt, & licita facienda ſunt, quia non ſunt cõtra Deum, ſed vt diſpenſetur cum eo qui vere pęnitet, & non ficte. Si vero pręcipiãt ea, quæ ſcripta non ſunt, expectandum eſt donec probentur ea Deo placere, quoniam non ſtatim concedit Deus quod poſtulat martyr, ſicut Moyſes non ſtatim impetrauit veniam peccatorum populo cum petiit.

e ¶Remiſſionẽ peccatorum.) Quę enim in nos delinquũtur, poſſumus remittere ſine pęnitentia, ſed non quæ in Deum. 23.q.4. ſi is qui.

Delicta cõmiſſa i Deũ remitere nõ poteſt.

f ¶Sententiã.) Qui ergo non ſeruat ſententiã iudicis offendit iudicem, & iniuriam facit iudici, qui fruſtratorie appellat ab ipſo. C. qñ prouo. non eſt neceſſ. l. vl. in fin & hæc poteſt eſſe cauſa, quare iudex debeat eſſe ſuſpectus ei, qui appellauit ab ipſo, vt extra de appell ad hæc.

Appellãs fruſtratoriè iudicem offendit.

g ¶Martyres) ideſt Chriſti ſacerdotes.

h ¶Vt ſciamus.) Per ſigna exteriora conſiderata in pœnitentibus.

i ¶Videri.) Arg. ꝙ non ſtatim tenetur quis credere etiã bono viro, vt 9. diſt. ego ſolis. ſi. ff. quod cum fal. tuto. l. 2. immo imputatur alicui, ꝙ nimis eſt credulus. 9. q. 3 non ſolum. 86 diſt. ſi quid vero, ff. de eo per quem fac. l. 1. §. 1. Non obſtat 23. q. 1. quid culpatur. vbi in dubio obeditur, quia ibi loquitur dum prælatus præcipit quod eſt dubium; hic de martyribus, qui non erant

Credulus non debet quis eſſe.

vt hanc contrarietatem ei ſolueret. Et reſpondet, ꝙ illi qui vere pęnitent, ad gradum priſtinum reſtituuntur & honorem, qui vero ficte pœnitent, non reſtituuntur & hoc probat auctoritate Ezechielis & Io. Euangeliſtę. In fine dicit, quòd vbicunque inuenitur diſcors conciliorum ſententia, illa ſuſcipiatur, quæ eſt antiquior, & potior pietate, ideſt, miſericordior.

K ¶In epiſtolis.) Maſſanus rogat Iſido. vt ſolutionem cano-

canonum contrariorum circa reſtitutionem lapſorum ei reſcriberet.
a ¶ Vendicare.) Ideſt, defendere. ſic etiam econtra ponitur.
b ¶ Superſtitioſa.) Contra. 8. diſt. quo iure.
c ¶ Neceſſe.] Ex hoc verbo, neceſſe, & ex illo verbo, præcipiunt, quod ſupra ponitur, patet diſpenſationem quandoque eſſe debitam 1. vt ſup. eadem, vt conſtitueretur, & ſic patet, quod epiſcopus peccat ſi non diſpenſat, vbi patet ratio diſpenſandi, vt 34. diſtinct. fraternitatis. argu. 2. quæſt. 5. quanto. tamen cum ſuperiore agi poteſt officio iudicis, vt fiat diſpenſatio, vt extra de iure patro. nullus. licet non poſſit peti iure actionis, ſicut poteſt dici de eleemoſyna pauperi debita. 47. diſtinct. ſicut.

Eps q̄n̄qu peccat ſi nō diſpenſat.

nitentiæ præceſſit ſatisfactio, vel condigna peccatorum confeſſio. At contra hi: qui neque à vitio corruptionis† emendantur, atque hoc ipſum carnale delictum, quod admittunt, vendicare[a] quadā ſuperſtitioſa[b] temeritate nituntur; nec gradum vtique honoris, nec gratiam cōmunionis recipiunt. Ergo ita eſt determinanda ſententia, vt neceſſe[c] ſit illos reſtaurari in locū honoris, qui per pœnitentiam reconciliationem recepiſſe merentur diuinæ pietatis. Hi enim non immerito conſequuntur adéptæ† dignitatis ſtatum; qui per emendationem pęnitentiæ recepiſſe noſcuntur remedium vitæ. Id autem ne fortè magis ſit ambiguum, diuinæ auctoritatis ſententia cōfirmetur. Ezechiel quidem propheta ſub typo pręuaricatricis Hieruſalem oſtendit poſt pęnitentiæ ſatisfactionē priſtinum poſſe reſtaurari honorem: [Cōfundere, inquit, ò Iuda, & porta ignominiam tuam.] & poſt paululum: [Et tu, inquit, & filię tuę reuertimini ad antiquitatem tuā.] ¶ Quod dixit: [Confundere.] oſtēdit poſt† peccati opus debere quenque erubeſcere, & poſt confeſſionem pro admiſſis ſceleribus verecundam frontem humi proſtratā demergere, ꝓ eo ꝙ dignū cōfuſione ꝑpetrauerit opus. Deinde præcepit, vt poſt ignominiam, & deiectionē nominis ſui, ſiue dignitatis reuertatur ad ſuā antiquitatē[d]. Ergo dum quiſq; poſt opus cōfeſſionis ſuæ cōfunditur, atq; igoominiam[e] portans, depoſitionem[f] ſuā cū humilitate luget; reuocari ſecundum prophetam ad priorē ſtatum poterit. Item Ioannes Euangeliſta Angelo Epheſi eccleſiæ inter cætera quędā ſimilia ſcribit: [Memor eſto vnde cecideris, & age pęnitētiā, & prima opera fac; alioqui veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco eius.] ¶ Ecce Ꞓ, in quantum valui, concilii Ancyrani antiquam planè, & plenam auctoritatē ſacris teſtimonijs explanaui; oſtēdēs eum poſſe reſtaurari in proprio gradu, qui per pęnitentiæ ſatisfactionem nouerit propria delicta deflere. Qui vero negligit, nec luget q̄ geſſit, & lugēda ſine vllo pudore religionis, vel timore iudicij diuini committit; eum nullo modo poſſe ad priſtinum gradum reſtaurari cognoſcas. In fine γ autem huius epiſtolę hoc adiiciendum putaui, vt quotieſcunq; in geſtis cōciliorum diſcors[g] ſententia inuenitur, illius concilij magis teneatur ſententia, cuius aut antiquior[h], aut potior extat auctoritas.

Margin: † al. corporis. — † al. adepta — Ezech. 16. — † al. poſt confuſionē, ideſt peccati. — Apoc. 2. — inf. 35. q. 2. cap. hoc ipſum.

a ¶ Sic habet hoc caput in epiſtola, quæ nuper vnà cū aliis Iſidori operib. eſt impreſſa Pariſiis: & ita inſcribitur, Iſidori Hiſpalenſis archiepiſcopi epiſtola ad Maſſanum epiſcopum. Domino ſancto, meritiſq; beato, &c. *In epiſtola autem lōgiore, eodē argumento & iiſdem penè verbis, (quæ & ibidē & antea Antuerpiæ cū libris de ſummo bono impreſſa eſt) nō fit hoc loco*

d ¶ Antiquitatem.) id eſt, mores antiquos.
e ¶ Atque ignominiā.) Ex hoc verbo, & ex illo verbo, depoſitionem, eſt arg. quod epiſcopus pōt depoſitū & infamem reſtituere 2. quia ignominia idem eſt quod infamia, vt ff. de ijs qui not. infa. l. 2. ignominiæ. & ſic patet, ꝙ poteſt tollere infamiam, quod concedo 3. vbicumq; poteſt diſpenſare, vt dixi 2. q. 3. §. hinc colligitur.
f ¶ Depoſitionem.) ideſt, ſuſpenſionem. ſic 46. diſt. clericus.
g ¶ Diſcors.) Nonne illa ſententia eſt potius ſequenda, q̄ maiorem continet pietatem? vt 9. d. ſana. licēt enim canō Apoſtolorum potior ſit, quia antiquior ſit alijs canonib.: tamen pręiudicatur 4. ei per poſteriores, vt 82. d. presbyter. idem patet in canone Hieronym. vt 26. diſtinctio. deinde. & ca. acutius. Item quandoq; præiudicat ille canon, qui non eſt potior, vt 25. quæſt. 1. contra ſtatuta, quod ergo dicitur hic, intellige cū ambæ cōſtitutiones ſunt particulares, & locales: & de illis loquitur ca. 19. diſtinct. in canonicis, ſed ſi ambæ ſunt generales, ſēper poſterior præiudicat, vt extra de cogna. ſpiri. capitu 1. ff. de lega. non eſt nouum. Sed qualiter præfertur vnus canon alteri, cum omnes ſint promulgati inſtinctu ſpiritus ſancti. 16. q. 3. nemo 5. Reſpon. quod duo canones poſſunt eſſe cōtrarii, & tamen vterque eſt iuſtè inſtitutus, quod enim vnus ſtatuit, & iuſtè; alter contrarium poteſt ſtatuere, & iuſtè 63. d. §. verum extra de conſang. & affi. non debet.
h ¶ Cuius aut antiquior.] Si ambo ſunt æqualis pietatis. 19. diſt. in canonicis.

Infamiam poteſt eps tollere.

2 De hoc legi. & no. ſu. ead. contumaces.

3 Idem Io de Fan. qui approbat illam totā gl.

Canon canoni an pīu dicet.

4 Videas q̄d leg & not. 18. diſt. quoniam quidem.

5 Et melius 25. q. 1. violatores, & inf. cap. prox. in princ. & inf. eod. ſi n. e. Arc.

1 Ad hoc ſ. 13. q. 1. noli. vbi de hoc, & inf. eod. ſi quis. ver. ꝙ & vbi ď hoc arg. inf. c. cō ſuerā dum. Archid.

QVI-

QVICVMQVE. CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis breuiter epilogando ſolutionem, quę eſt ſupra in §. quomodo. Sed huic ſolutioni obijcit c. ſequens, & alia vſque ad §. ſed illud.

blicè deprehenduntur, ſine iudicio damnantur, vt C. de defen. ciu. l. defenſores lex ſeptima eſt.
e ¶Non poſſunt.) De iure.
f g¶Pietate.) ironicè loquitur.
g ¶In ſancto.) Supra ead. miror.
h ¶Re-

mentio concilij Ancyrani: ſed tñ in editione Pariſienſi titulus hic eſt; Iſidori Hiſpalēſis archiepiſcopi epiſ.o.a de reſtituēdis in priſtinam dignitatem clericis pœnitē..ibus *ſeu,* Explanatio canonum aliquot Ancyrani concilij. *Veruntamen in canone illo xix. verſionis Dioniſii (qui apud Græcos, & in alijs verſionibus vigeſimus eſt) vbi legitur,* perfectionem conſequi ſecundum priſtinos gradus. *Græcè eſt,* κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας, ſecūdum gradus, qui eo deducunt. *& Balſamon longè aliam ſententiam elicit, quam Iſidorus.*

β Ecce.] *Hic in epiſtola longiore multa interijciuntur.*

γ In fine:] H*æc nunc leguntur in longiore epiſtola, non autem in alia, quam cæteroqui Gratianus videtur ſecutus.*

Quicumq; igitur pro criminibus ſuis dignè Deo pœnitentiam obtulerint, auctoritate Gregorij, & Auguſtini, & Hieronymi, & Iſidori gradū priſtinæ dignitatis recipere poſſunt. Qui autem non odio criminis, ſed timore vilitatis, vel ambitione honoris falſas Deo pœnitentias offerunt, in priſtini honoris gradum reparari minime poterunt.

Sed obijcitur illud Hormiſdæ Papæ, qui ſcribit omnibus epiſcopis per vniuerſas prouincias.

¶Diaconus, aut presbyter in adulterio deprehenſi reparari non poſſunt. C. XXIX.

SI quis α diaconus a, aut presbyter poſt acceptam benedictionem leuiticam cum vxore ſua incontinens inuenitur, ab officio ſuo deijciatur. † ¶Ecce b manifeſtè cōſtat, quia ſecundum titulos antiquorum Patrum ſancto ſpiritu β ſuggerente conſcriptos, & ſecundum ſententias cccxviij. c epiſcoporum, quas etiam Gallicani canones continere videntur, clerici in adulterio deprehēſi d, aut ipſi cōfeſſi, aut ab alijs cōuicti ad honorē redire nō poſſunt e. Sed quia fortè nō deſunt, quib. pro nimia pietate f ſupraſcripta ſanctorum patrū ſeueritas minimè placeat; ſciant ſe cccxviij. epõrum, qui fuerunt congregati in cōcilio Nicæno, & reliquos ſtatuerunt canones, ſnīas reprehendere, vel damnare. Sed fortè maior eſt in illis pietas, quàm in ſupraſcriptis trecentis decē & octo epiſcopis? maior eſt in illis miſericordia, quā in ſancto g Ioanne apoſtolico Papa? maior charitas, quàm in reliquis ſāctis ſacerdotibus, qui hoc † exemplo remedia h eccleſiarum ſuis diffinitionibus deliberauerunt? Et ideo aut prompta † voluntate pręceptis illorum cōſentiant; aut ſi non fecerint, omnibus i illis contrarios ſe, & inimicos eſſe cognoſcant. Quę eſt iſta iuſtitię inimica benignitas,

Arauſicum, cap. 23. & Aurel. 5. c. 4. Pann. l. 3. c. 98. Anſ. l. 11. c. 87.

† Concor. cū hoc text. in l. ſi adulterium cum ibi. not. per Bar. ff. de adul.

ſup. c. miror.
† *al. pro exemplo & remedio*] *Anſ.*
† *al. prona.*

S I quis.) CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte ꝓbāt Hormiſda, ꝙ ſi aliquis clericus fuerit in adulterio dep̄hēſus, uel cōuictus, vel confeſſus: nō poteſt ad ſuum honorē redire. Et hoc ꝓbat per verba Nicęni cōcilij ccc. & xvij. ep̄orū, & reprehendēdo deridet eos, qui dicebant rigorē non eſſe ſeruandum circa delinquentes. In ſecunda parte, quæ incipit ibi: (Quod ſi eos.) dr̄, ꝙ ſi clerici delinquentes verè pœnitent, reſtitui poſſunt exemplo Dauid. Si verò non reſipiſcūt, non eſt eis indulgēdum, cum Deus non īdulgeat, & ſi eis falſo īdulgeamus, ī die iudicij dicturi ſent contra nos, ꝙ nos non debuiſſemus eis indulſiſſe, nec permiſiſſe eos in delictis ꝓpter blanditias permanere, vel minas eorum. Et no. ꝙ prima pars facit contra ſolutionē Gratiani: ſed ſecunda pro eo. ſequens cap. patet.
a ¶Siquis diaconus.) Prima pars ca. facit contra ſolutionem Gratiani, idem facit pro ea in ſecūda parte, quæ incipit ibi: (Quod ſi eos.)
b ¶Ecce.) Vſque ad hunc locum sūt verba Nicæni concilij.
c ¶Cccxviij.) Ergo videtur, quod hoc ſit ſtatutum Nicæni concilij, cui tot interfuerunt, vt 15. diſtinct. canones licèt Damaſus Papa de ccc. tantum loquatur. 10. quæſt. 1. hanc conſuetudinem. ſed minor numerus non excludit maiorem.
d ¶ Deprehenſi.) Aliquo ſequentium modorum. Videtur ergo, quod ſola deprehenſio ſufficit, vt hic, & 81. diſtinct. presbyter. & habes infra ea. de his, ſed non eſt ita niſi ſint coniuncti vel confeſſi, vt ſequitur inf 2. q. 1. nos in quemquam. & 12. q. 1. non dicatis. Vel intellige, deprehenſi ita ꝙ factum ſit notorium ex facti euidentia 1. vt extra de coha. cleri. & mulie. tua. tales enim qui in maleficio pu-

1 Sola deprehēſio ſufficit ad notā infamiæ inducendam, ff de ri. nup. palā. §. quæ in adulterio ſecundum Goff qui ita no. extra de iud. cū non ab homine. Archid.

h ¶Remedia.) i. pęnas cōtra illos, q nō ſeruāt ſtatuta.
i ¶Omnibus.) Argu. quòd qui vni facto contradicit, omnibus contradicit: ſic ſupra, 4. diſt. denique. de pœn. diſt. 5. fratres, & extra de regu. iur. deſicat.. de conſec. diſt. 2. comperimus.
K ¶Et inimicos.) Not. ꝙ eo ipſo, ꝙ aliquis non obedit prælato,

Inobediens prælato eſt ei inimicus.

prælato eius eſt inimicus, vt 24.q.j.quoniam vetus.ſup. ead.ſi quis præpoſtera.
a ¶ Palpare.) Ideſt, adulari.
b ¶ Deberemus.) No. diſpenſationem eſſe debitam, ut ſupra ea, vt conſtitueretur. & 11.q.3.plerumque.
ADDITIO, Dicas breuiter, ꝙ vbicunque perſona, res, & locus eam exigit, debita eſt. 19.d.c.1.& ſup.ead.diſ. duo ver. percipiunt & ver. neceſſe. & inf. ea. conſiderandum. Quod dic vt plane not. in Specu. de legato. §. genera autem: & not. ext. de ſent. excom. pueris: Arch.

AD- palpare a criminoſos, & vulnera eorum vſq; in diem iudicij incurata ſeruare? ¶Quòd ſi eos duriſſimam pœnitentiam per plures annos videremus agere: tunc nos & ſaluti eorum poſſemus conſulere, & ſtatuta canonum deberemus b temperare. Cum vero in aliquibus nec compunctio humilitatis, nec inſtantia orandi, vel plangendi appareat,
Pſal 6. nec beatum Dauid imitentur, qui dicit: (Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meũ rigabo.) & illud: (Cinerem tanquam panem manducabã,
Pſal. 101. & potum meum cum fletu miſcebam.) nec eos ieiunijs: vel lectionibus vacare videamus, poſſumus agnoſcere, ſi ad priſtinos honores redirent, cum quanta negligentia, & cum quanto corpore, & animæ ſuæ inimica ſecuritate permanerent; credentes, quòd ſic eis, non acta pœnitentia digna c, dimiſerit d Deus, quomodo ſacerdotes indulſiſſe uidentur. Verè dico, quia illi ipſi, quibus cum periculoſa, & falſa miſericordia indulgere uidemur, cum ante tribunal Chriſti pro tantis peccatis damnandi aduenerint, contra nos cauſam dicturi e ſunt, dicentes, quòd dum aut aſperitatem linguæ eorum expauimus, aut falſa blandimenta, & periculoſas adulationes ipſorum libenter accepimus, in eiſdem permanere peccatis, eis inutiliter indulgemus f, aut ipſa peccata augere permittimus g; non recolentes illud, quod in vetere teſtamento ſcri-
Num. 16. ptum eſt; quia vno h peccante, contra omnes ira Dei deſæuijt.

α ¶Si quis.) *Hinc vſq; ad verſ.* Ecce. *ſunt ex c.23. cõcilij Arauſici, quod videtur citatum fuiſſe ab Hormiſda, ſiue alio quiſquis fuerit huius capitis auctor. Anſelmus quidẽ & ipſe Hormiſdam citat.*
β ¶ Sancto ſpiritu.) *Apud Anſelmum legitur,* a ſancto Ioanne Papa tranſmiſſos, & cccxviij. epiſcoporum ſentẽtias, *quod uidetur cõuenire cum his, quę paulo inferius habentur,* Maior eſt in illis miſericordia, quam in ſancto Ioanne apoſtolico Papa.

c ¶ Digna,) Q̃ nulli facit. 24. q. legatur.
d ¶ Dimiſerit.) Non .n. tam cito dimittit Deus ſicut ſacerdos abſoluit. de pœn. di. 1. quam pęnitet.
e ¶ Dicturi.) Nũquid uoce tunc loquentur, cũ Apoſtolus dicat, ꝙ tũc linguæ ceſſabunt licet propheta contrarium dicat: Exultationes Dei in gutture eorum. Sed q̃d quid ſit, tunc nullus accuſabit alium ſed conſcientia accuſabit quemlibet 9.q.4. aliorum. — *Conſcientia ſola dãnandos accuſabit.*
f ¶ Indulgemus.) Ideſt, indulſimus.
g ¶ Permittimus.) Ideſt, permiſimus.
h ¶ Quia vno.) Scilicet Achor. 8.q.1. audacter. inf. j. q 4. §. itẽ peccato Achor. Ioan.
i Qvicunque.) ¶ Diuini.) ideſt eccleſiaſtici.
K ¶ Difficile.) Tale difficile habes. 47. d. quantumlibet. alias ponitur pro non. 2.q. 6.§. biduum. ver ſi ad uerſus, & 47. diſt. c. fin.

Item Hieronymus.†

† al. ex dictis Hieronymi.

¶ Difficile eſt poſt lapſum ad priſtinum gradum redire. C. XXX.

Poly. l. 4. tit. 39. Burc. l. 19. c. 78: Iuo p. 15. ca. 91.

QVicumque dignitatẽ diuini gradus nõ cuſtodiunt, contenti fiant animam ſaluare. Reuerti enim in priſtinum gradum (poſt lapſum†) difficile K eſt.

† poſt lapſum) deſunt fere in omnibus exemp.

¶ *Simile quoddam priori parti huius capitis habetur in can. 27. Baſilij ad Amphilochium, & in can. 26. ſynodi in Trullo.*

Item Baſilius. α

¶ Lapſus poſt pœnitentiam altario tantum miniſtret. C. XXXI.

Burc. l. 19. c. 80. Iuo p 15. c. 93.

QVi ſub gradu l ceciderit, poſt pœnitentiam con-

† a ſuo gradu.

QVi ſub gradu.) CASVS. Aliqs exiſtens in gradu ſacerdotali mortaliter peccando cecidit. dicitur quod iſte talis debet eſſe contentus baptizare, cõionem infirmis dare, diuina officia celebrare: ſed ad ſuperiores ordines non aſcendat, vel diuina officia celebrabit tanquam clericus, ſed non ſacrificabit. Alia littera habet: Qui ceciderit a gradu. & ſecundum hoc ſic pones caſũ: Aliquis ſacerdos depoſitus fuit propter peccatum; qui acta pœnitentia uolebat reſtitui, quæritur an poſſit? rñdet, ꝙ non: ſed in neceſſitate poteſt baptizare, cõionem dare. & altario miniſtrare, nõ tamẽ Miſſam cantabit
l ¶ Sub gradu) Ideſt, in gradu.

¶ a Ba-

a ¶ Baptizare.) Sed nonne iſtud laico conceditur, ut 1.q.1.quod quidam? Sed dic ꝙ iſte poteſt ſolenniter baptizare 1, quod laicus non poteſt, vt 81.diſt.ſi diaconus. Item obijcitur, ꝙ ſi iſte poteſt bapitzare, ergo & ſacrificare, vt dicit Hie.1.q.1.ſicut Chriſtus. Sed ibi loquitur de adhuc tolerato.

ctionem non eſt eis licitum offerre. & ſic non eſt contra 93.diſt.peruenit.

K ¶ Penes.) Hic patet ꝙ epiſcopus diſpenſat in hęreſi, & cum ſchiſmatico. vt ſu. vt conſtitueretur. non tñ cum excommunicato miniſtrante. 11.q.3. ſi quis epiſcopus.

Baptizare ſolenniter laicus non pōt.

1 Etiam poterit ratione ordinisquod non poterit laicus. Ioan. de Fan.

2 Diſpenſatiue, Hug.

3 Secundum hunc intellectum poterit conficere[i], corpus Chri & alia facere, & ea ſola pęna hic imponit in eū, quia non poteſt amplius promoueri, ſecūdum hoc nō eſt cōtra 1. quæſ 1. ſicut Chriſtus.

b ¶ Miniſtrare.) non celebrare. Vel dic, quod poteſt remanere 2. in officio ſacerdotali 3. ſed nō poteſt eſſe epiſcopus

PResbyteros.) CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte loquitur de quibuſdam presbyteris, & diaconis, qui coacti coactione conditionali dæmonibus immolauerunt: de quibus quæſitū eſt quomodo debeant puniri, & reſpondet preſbyteri & diaconi, q coacti fuerunt coactione conditionali, ſi vere pœnitet eos feciſſe, & poſtea fideliter non ficte paganos impugnauerunt, honorem ſuum retineant, ſed in ſuis officijs nullo modo miniſtrent, niſi epiſcopus laboris eorū poſtea conſcius, cū eis duxerit diſpēſandum. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, (Qui autē fugiētes.) dicitur, quod illi qui fugientes comprehenſi ſunt, & coacti coactione violenta dæmonibus immolare, nec peccauerūt: & nullo modo ſunt puniendi, nec laici propter hoc debent a promotione repelli. In tertia parte, q̄ incipit ibi, (De his autem.) dicitur, ꝙ illi qui ſpōte hoc fecerunt ſicut factū fuit ſub tyrāno Licinio, admitti debēt ad pęnitentiam & cōmunionem eccleſiæ.

tentus fiat baptizare a communionem infirmis dare, & altario tantummodo miniſtrare b.

α ¶ Baſilius.) *In quo citat ex dictis Auguſtini. Habetur nonnihil ad hanc rem faciens in epiſtola Baſilij ad amphilochium, can. 27. Sed proprius etiam ad ſententiam accedit can. 14. concilij Aurelianenſis primi, & canon nonus concilij Neocæſarienſis (qui habetur infra 15. q.8. qui admiſit.) præcipue ſi hic legatur quemadmodum in pleriſque Gratiani codicibus*, communionem infirmis dare, non autem ſacrificare, & altario miniſtrare. *Similem quandam ſententiam refert ex nouella Leonis Balſamon ad canonem 21. ſynodi in Trullo.*

Item ex concilio Ancyrano, c.1.& ſequentibus.

¶ De ſacerdotibus, diaconis, & laicis, qui idolis thurificant. C. XXXII.

Burc.l.5.cap.40.& 41.
Iuo par.2.c.49.& 50.
Poly.l.6.tit.12.

PResbyteros, qui immolauerunt c, & poſtea certamen iterum inierunt d, ſi α ex fide luctati ſunt, & non ex compacto e ad oſtentationē, ut caperentur, ipſi fecerunt: hos placuit honorē f quidem ſedis proprię retinere, offerre g autem illis, & ſermonem ad populum facere, aut aliquibus ſacerdotalibus officijs fungi h non liceat. ¶ Diaconi ſimiliter, qui immolauerunt, poſtea vero iterum reluctati ſunt, aliàs† quidem honorem habere oportet: ceſſare autem debent ab omni ſacro miniſterio, ita vt nec panem, nec calicem i offerant, nec Euangelium pronuncient: niſi forte aliqui epiſcoporum conſcij ſint laboris eorum, & humilitatis, & manſuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere. Penes K ipſos ergo erit de his poteſtas. ¶ Qui autem fugientes comprehenſi ſunt, vel a domeſticis traditi, vel ademptis facultatibus ſuſtinuere tormenta, aut in cuſtodiam truſi proclamauerunt ſe Chriſtianos eſſe, & euſque adſtricti ſunt, vt manus eorum comprehendentes violenter attraherent, & funeſtis ſacrificijs admouerent, aut aliquid polluti cibi per neceſſitatem l ſumere cogerentur, confitentes iugiter ſe Chriſtianos eſſe, & luctū rei, quæ contingit, inceſſabiliter oſtendentes omni deiectione & habitu, & humilitate vitæ, hos velut extra delictum conſtitutos, a communionis gratia non prohiberi decernimus. ¶ Si uero prohibiti ſunt ab aliquibus propter ampliorem cautelam m, uel propter quorundam ignorantiam, ſtatim recipiātur. ¶ Hoc autem ſimiliter, & de clericis, & de laicis cæteris obſeruari conuenit. ¶ Perquiſitū eſt autem & illud, ſi poſſunt etiā laici, qui in has neceſſitatis anguſtias inciderunt, ad clericatus

C.2.

† *illum*) priſca verſio.

Cap.3.

4 Dic plani offerre. i. in altari conficere. q.d. beneficiū retinebit, ſed nō officium ſic īf. ea. ſtudeat in fi. 28.diſt. presbyterum ext. de cler. pugn. in du. Henricus. ſic econtra retinet quis officium ſed nō beneficium. 1 q.5 c.1. Ioā. de Fan.

c ¶ Qui immolauerunt.) Coacti conditionaliter.

d ¶ Inierunt.) Scilicet ſuperbiæ cauſa.

e ¶ Et non ex cōpacto.) Ideſt, figmēto.

f ¶ Honorem.) Scilicet beneficium.

g ¶ Offerre.) Ideſt, officium non retinent 4.

h ¶ Fungi.) *Hic diſpenſatur in beneficio, ſed non in officio*, vt extra de cler. pugnan. in du. Henricus. & inf. ea. diſt. ſtudeat.

i ¶ Nec calicem.) Ante confectionem, quia poſt confe-

l ¶ Per neceſſitatem.) Famis. imò potius debent mori fame, quā veſci idolothytis. 32 q 4 ſicut ſatius & inf. 32. q. 5. ita ne. Vel vocat hic neceſſitatem coactionem.

m ¶ Ampliorem cautelam.) Quandoque enim ad cautelam imponitur alicui pęnitentia, vt 34 q 2. in lectum.

a ¶ Com-

ſcilicet ſi ... pœni ... unt,

a ¶Cōmodari.] Quia reſtituuntur ad communionem, I. non ad officium vel beneficium: tamen dabitur ſuſtentatio eis, 16. q. 6. de lapſis. Io. de Fant.
ADDITIO. Sed videtur contra, quod nota. 1. q. 7. maximum. & 21. diſt. §. non autem in gl. ſed videtur. in fi.

SED ILLVD. CASVS. Modo reſpondet Gratianus tribus c. ſupradictis, ſcilicet illis cap. ſi quis diaconus. & duobus ſequentibus; & cuilibet dat ſuā ſolutionem, & generalem ſolutionem ad omnes ſupradictas contrarietates, dicens ꝙ ea, quæ prohibent reſtitutionem lapſorum, intelligēda ſunt cū crimina ſunt manifeſta ante ordinationem, vel poſt: q̄ vero permittunt, de occultis intelliguntur, quib. per occultam pœnitentiā purgatis ī ſuis ordinib. remanere poſſunt. Et hoc probat duobus cap. ſeq.

b ¶Sed illud Hormiſdæ.] Supra ca ſi quis diaconus.

c ¶Hieronymi.] Su. ead. quicunque.

d ¶Baſilius] Sup. ea. qui ſub gradu.

SED

Conc. Nicænum I. c. 11.

ordinem promoueri. ¶Placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccauerint, ſi & præcedens eorum vita probabilis ſit, ad hoc officium prouehi. ¶De his autem, qui negauerunt præter neceſſitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculū, vel aliquid huiuſcemodi (quod factum eſt ſub tyrannide Licinij) placuit ſanctæ ſynodo, quamuis humanitate perhibentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari [a].

α ¶ Si ex fide.] *Hic verba concilij ſunt in compendium redacta: omnino autem verſio Dionyſii, quam attulerunt Burchardus & Iuo, propius accedit ad verba Græca. Sunt tamen nonnulla in hoc capite emendata, & locupletata ex verſionibus, quas Gratianus videtur ſecutus.*

β ¶Nec Euangelium pronuncient.] *In verſione antiquiore eſt,* nec pronuncient, *in alia quam Burchardus attulit,* vel prædicando, *Græcè, κηρύσσειν, quod proprie ſignificat* Euangelium, *& fidei doctrinam prædicare.*

Sed illud Hormiſdæ [b] Papæ deſidioſos, & negligentes non vere pœnitentes reparari prohibet. ¶Illud autem Hieronymi [c] fatetur hoc eſſe defficile, non impoſſibile. ¶Baſilius [d] autem circa delinquentes rigorem iuſtitiæ ſeruandum oſtendit, quem circa pœnitentes alij relaxandū miſericorditer affirmant. ¶Poſſunt & aliter diſtingui præmiſſe auctoritates: Quorum enim crimina manifeſta ſunt ante vel poſt ordinationem a ſacris ordinibus deijciendi ſunt: quorum autem peccata occulta ſunt, & ſatisfactione ſecreta ſecundum ſacerdotis edictum purgata; in proprijs ordinibus remanere poſſunt. Vnde Nicolaus Papa Carolo archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

Rabba. pœn. c. 1.

In geſtis concilij Vormaciēſis, c. 11. Vide Iuonem par. 10. c. 180.

¶Non poteſt reſtitui in ſacerdotem, cuius crimen fuerit manifeſtum Cap. XXXIII.

Pann. l. 3. c. 156. † al. aut.

SAcerdotes, ſi in fornicationis laqueum ceciderint, & † criminis manifeſtus [e], ſiue oſtenſus fuerit actus; ſacerdotis non poſſunt [f] † habere honorem ſecundum canonicæ inſtitutionis auctoritatem.

Adde ad hunc tex. ꝙ ... Bart. in l. ſi adulte... ff. de iud.

SAcerdotes.] CASVS. Carolus archiepſ q̄ſiuit a Papa vtrum ſacerdotes quorū fornicatio eſt manifeſta rei euidētia, vel per teſtes, poſſint habere honorē ſacerdotii. Et rūdet, ꝙ nō, ſecundū canonicam inſtitutionē.

e ¶Manifeſtus.] Per euidentiam facti.

f ¶Non poſſunt.] Sine diſpenſatione [2]. ſed ſi eſt occultū poſſunt ſine diſpēſatione poſt pœnitentiā.

2 Ad hoc 8r. di. miniſtri. extra de big. quia, &c. & forte cum hoc poteſt diſpenſare epiſcopus. ſecundum, id quod no. Inno. extra de cler. per. in ca 1. in gl. 1. in probatione.

Item Rabanus archiepiſcopus ſcribit ad Heribaldum, lib. pœn. c. 1.

¶Qui valeant reparari poſt lapſum, uel non. Cap. XXXIIII.

Bur. l. 19. c. 150. Iuo p. 6. c. 400. Pann. l. 3. c. 152.

DE his vero viſum eſt nobis ſcribendum, qui ſacros ordines habentes, ante vel poſt ordinationem contaminatos ſe eſſe in capitalibus criminibus confitentur. In quibus, vt mihi videtur, hæc diſtantia eſſe debet; vt hi, qui deprehēſi [g], uel capti fuerint publice in periurio, furto, atq; fornicatione, & cæteris huiuſmodi criminibus; ſecūdum canonū ſacrorū inſtituta, a proprio gradu decidant: quia ſcandalū eſt populo Dei tales perſonas ſupra † ſe poſitas habere quas ultra modū uitioſas eſſe cōſtat. Nempe inde

† al. ſuperpoſitas.

DE his vero.] CASVS. Quidam in ſacris ordinibus conſtituti fecerunt periurium, furtum vel fornicationem, vel huiuſmodi: quare quæſiuit Heribald' ab archiepiſcopo Rabano, an tales debeāt cadere a primo gradu. Et rūdet q ſic, ſi publica sūt eorum delicta: qa ſcādalum eſt tales præeſſe, & laici inde detrahūt ſacrificio Dei ſicut factum fuit p filios Heli. Si autem peccata eorū ſint occulta, & per occultā pœnitentiam deleātur, ad conſilium ſacerdotis in ſuis gradib. remanentes indulgentiam a Domino conſequuntur.

g ¶Qui deprehenſi.] Et conuicti, Vt 15. q. vlt. cap. vlti. & extra de iudi. cum non ab homine. & aduocabit teſtes, per

Deprehenſus in crimine poteſt p 20. horas detineri.

per quos probabit ipſum in crimine deprehenſum, & detineat eum per viginti horas. ff. de adul capite.

a ¶ Seruato.] Secundum quoſdam iure communi & promouetur, & manet in ordine ſuſcepto occultus peccator poſt peractam pœnitentiam 1, vt etiam ſentit Gratianus. ſu. ea. §. ſed illud. niſi in ſimonia, vbi qs ordinē emit, qui quātum ad se & ad alios eſt ſuſpēſus, vt 32. diſt. §. verum & extra de ſi. tēta. licet ſit argum. contra extra de ſi. ex tuæ. ſed ibi non dr̄ ꝙ diſpēſabatur cū eo ſed dr̄ ꝙ prohiberi non poteſt. cum ſit occultum. Sed obijcitur iſtis quod dicit in fide ſpe venię. Sed ipſi intelligūt de ſpe veniæ quantum ad peccatum. H. vero dicit, ꝙ in occulto peccato non poteſt diſpenſari: quia de illo nō poteſt quis accuſari vel puniri: quia occulta peccata nō habent vindictam, vt 32. q. 2. Chriſtiana 2. Ad hoc ergo ꝙ occultus peccator poſſit promoueri. confitebitur epō crimē ſuum; & non ei ſoli, ſed coram aliquibus perſonis & ſic poterit diſpenſare ſecum ſed vt dixi ſup. 25. diſt. cap. vlt. peccatū ſiue ſit occultum ſiue manifeſtū, dum tamē ſit enorme ſem p impedit ne poſſit ſine diſpēſatione ꝓmoueri: licet poſſit exequi ſuſceptū ordinē cū eſt occultū peccatū, & ꝙ occultum peccatū impediat promouendum habes extra de tēpo. ord. ex tenor. Io. Sed hæ opiniones hodie ſublatę ſunt per decret. extra de tempo. ordi. c. vlt. B. Sed nunquid ſacerdos tempore pœnitentiæ poteſt exequi officium ſuum? vr̄ ꝙ non, vt ſu diſtin. 6. teſtamentum. de conſec: diſtinct. 2. ſi non ſunt. & cap. quotidie. & ſup. ea. quod eſt hoc: cum quilibet ſit ſuſpenſus quantum ad ſe propter mortale peccatum, vt 1. q. 1. ſacerdotes, & facit ad hoc extra de celebra. miſſa. de homine. Dico ꝙ melius eſt vt abſtineat, ſi credit ſe indignum. ſi autem conteritur; dico ꝙ poteſt; celebrare non obſt. ſupra. diſt. 33. habuiſſe. quod eſt contra. ſed illud intelligitur de eo quem non pœnituit adhuc. de pœnit. d. 3. inter hæc. hircum.

1 Hoc facit quod talis ſolum Deū habet vltorem. 6. q. 1. ſi omnia, 32. quæſt. 1. apud. Et Deus non ſanat aliquē, niſi ex toto ſanet. de pœni. diſtin. 3. ſunt plures. extra de bapti. maiores.

2 Concor. l. 3. §. mittantur. cū not. ff. de ven. inſpic. l. ab Anaſtaſio. C. manda.

Sacerdos tēpore pœnitētiæ an poſſit ſuum officium exercere.

3 Sub. niſi ſit tale peccatū ꝙ acta pnīa nō poſſit in ordine remanere. extra de tēpo. ordi. capitulo vl

DE eo autem CASVS. Quoſdam hæreticos debebat Cyprianus eccleſiæ reconciliare. ſed differebat q. ſiuit ergo Antonianus quare differret? Et r. det, ideo, vt congregato concilio epiſcoporum de communi conſilio reconcilientur. ante vero reconciliationem nullus eis communicare debet.

b ¶ Communicato.] Olim enim epiſcopus ſolus non poterat ſine concilio reconciliare hæreticum, vt 1. q. 7. ſi quis epiſcopus. ſed hodie ſecus 4. extra de hæreti. ad abolendam. §. præſenti.

QVOD VERO. Hæc eſt quinta pars huius diſtin. in qua ponitur quid iuris ſit de homicidijs volūtariis vel caſualibus, vel neceſſariis. Ioan. de Fan.

CASVS. Iſte §. reſpicit illa, miror. clericum. & de his. in quibus dicitur, ꝙ clerici homicidæ carere debēt officio percepto quod Gratianus dicit eſſe verum de illis. qui poterant homicidium euitare. Cęterum ſi neceſſitate obſidionis anguſtiati fecerunt homicidium, pœnitentia purgati remaneant in officio, vt probatur ſequenti capitulo.

c ¶ Quod vero.] Supra eo. cap. clericum. & c. de his clericis. & c. miror.

de act. inquiſitionis tamen de occulto peccato. non facies manifeſtum. Io. de Fant. & facit ad hanc materiā quod legi. & not. extra de tēpo. ordin. ex tuarū & de fur. cap. fin. Archid.

Hæreticum reconciliat pōt epiſcopus hodie ſine concilio

4 Sub. & hoc pp periculū, qd̄ hodie etiā nimis inualuit. & idē extra de purga. c. inter. ſecundū Hoſt.

retrahuntur homines a ſacrificio Dei (ſicut quondā, Heli filijs peccantibus, feciſſe leguntur) & rebelles hinc atque contrarij exiſtētes, eorum prauis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de prædictis peccatis abſcondite a ſe admiſſis, per occultam confeſſionem coram oculis † Dei præſente etiam ſacerdote, qui eis indicturus eſt pœnitentiam, confitentur, & ſemetipſos grauiter deliquiſſe queruntur; ſi ſe per ieiunia α, & eleemoſynas, vigiliaſque, & ſacras orationes purgare certauerint, his etiam gradu ſeruato [a], ſpes veniæ de miſericordia Dei promittenda eſt.

1. Reg. 2.

† al. angelis.

α ¶ Si ſe per ieiunia.] *Sic etiam in manuſcripſis. & apud Iuonem & Pannormitam. In originali autem legitur* ſi veraciter pœnituerint, & ſe per ieiunia. *Itemque Burchardus, qui cap. hoc citat ex concilio Ilerdenſi.*

4 *De lapſis etiam in hęreſim hoc obſeruandum eſt, vt ante ſententiam concilij nullus eis communicet.*

Vnde Cyprianus Papa Antoniano ait inter cætera, lib. 4. epiſt. 2.

¶ A communione abſtineant, qui lapſi ante reſtitutionem communicant. Cap. XXXV.

DE eo autem †, quod ſtatuendum eſſet circa cauſam lapſorum, diſtuli; vt cum quies, & tranquillitas data eſſet, & epiſcopis in vnum conuenire indulgentia diuina permitteret, tunc communicato [b], & liberato de omnium collatione cōſilio, ſtatueremus, quid fieri oportet: Si quis vero ante conſilium noſtrum, & ante ſententiam de omnium conſilio ſtatutam lapſis temere communicare voluiſſet, ipſe a communicatione abſtineat.

Anſ. l. 8. c. 82.

† al. tamen.

5 *Quod vero [c] ſupra de homicidijs ſtatutū legitur, intelligendum eſt, quando facultas fugiendi datur, nec neceſſitate clauduntur obſidionis. Cæterum, cum neceſſitate anguſtati effugere non poſſunt, ſi tunc homicidium admiſerint purgati per pœnitentiam, & officio, & communioni reddentur.*

Supra ea. c. clericū, & c. de his clericis, & c. miror.

Vnde in concilio Ilerdenſi, c. 7. legitur.

DE LAPSIS. Hic incipit quarta pars huius d. in qua loquitur de hæreticis, qui olim ſine cōciliis non reconciliabantur. Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictum eſt de aliis lapſis, nunc vero de lapſis in hæreſim dicit, ꝙ non eſt communicandū, eis ante reconciliationem: quod probatur ſequenti cap.

De his

DE his clericis.] CASVS. Quidam ſacerdotes Leuitæ & ſubdiaconi in obſidione poſiti hoſtes interfecerunt. vnde quæſitum fuit de his, an poſſint in ſuis ordinibus remanere? Reſpon. conciliũ ꝙ quilibet clericus, vitare debet ſanguinis effuſionem, ſed ſi in hoc de ante aduentum Paganorũ: ſi enim eſſet ineuitabilis neceſſitas non imponeretur eis pn̄a, vnde dicas quod ſi eſt neceſſitas ineuitabilis, ſine omni diſpenſatione poteſt celebrare in ordine habito: ſed non debet promoueri ſine diſpenſatione, vt extra de ho.c.continebatur.

¶ Poſt duorum annorum pęnitentiam officio, & communioni reſtituantur clerici, qui in obſidionis poſiti neceſſitate ſanguinem fuderunt.

Cap. XXXVI.

DE his clericis, q in obſeſſionis neceſſitate poſiti fuerint, id ſtatutũ eſt, vt qui altaria miniſtrãt, & Chriſti corpus, & ſanguinem tradunt, vel uaſa ſacro officio deputata contrectant, ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili ſe abſtineant. Quòd ſi in hoc [a] inciderint, duobus annis, tam officio, quàm communione corporis Domini priuentur [b], ita vt his duobus annis vigilijs, ieiunijs, orationibus, & eleemoſinis pro uiribus, quas Dominus donauerit, expientur: & ita demum officio, vel communioni reddantur: ea tamen ratione, ne vlterius ad officia potiora prouehantur. Quod ſi in definito tempore negligẽtiores circa ſalutem ſuam extiterint, protelandæ ipſius pœnitentiæ tempus in poteſtate maneat ſacerdotis.

Caſu quoque ſi clericus homicidium fecerit in proprio gradu ex diſpenſatione remanere permittitur.

Vnde Vrbanus II. ſcribit Guernerio Nabornenſi epiſcopo.

¶ Qui caſu homicidium facit, ex diſpenſatione in ordine ſuo permaneat. Cap. XXXVII.

Pann.l.3.c.154.

CLerico [d] iaciẽte lapidem puer dicitur interemptus: Nos pro amore [e] tuo in ſuo ordine eum permanere permittimus: ut tamen ſemper in pęnitentia [f] & timore permaneat.

Item Stephanus V. Sichiberto Corſicæ epiſcopo.

¶ De eodem. Cap. XXXVIII.

Pann.l.3.c.155.

QVia te quaſi obnoxium iudicas [g], eo quòd à Sarracenis captus homines interfeciſſe uideris; bene facis. Sed quoniam non tua ſponte id feciſſe cognoſceris, inde canonicè [h] nullo modo iudicaris.

Si vero ira presbyter commotus aliquem interfecerit, & ſi animum occidendi non habuerit; perpetuo tamen depoſitus erit.

Vnde Nicolaus Papa ſcribit Hosbaldo choriepiſcopo [a] Quadrantino.

[a] ¶ Choriepiſcopo.] *Antea legebatur,* coepiſcopo; *emendatum eſt ex omnibus, quæ collata ſunt uetuſtis Gratiani exemplaribus, optimeque conuenit verbis Nicolai.*

Sed ob. extra eo. latore. vbi dicitur, ꝙ licitè poteſt promoueri ad ſuperiores ordines. Ioã. Sed illud eſt diſpẽſatio. ꝺ hoc dixi ſupra e.c. de his Sed melius dicas, ꝙ ibi fuit caſus fortuitus. B.

c ¶ Sacerdotis] Vide quomodo circa canones pęnitentiales habet ipſe ſacerdos plenam poteſtatem 2. vt 26. q. 7. tẽpora. ſecundum leges duplicatur tempus pęnitentiæ eis qui nõ ſeruãt pęnam, & pęnitentiam iniunctã, vt ff. de pœ. aut damnum. § inter eos.

Sacerdos plenã ptãtẽ hẽt circa canones pœnitentiales.

2 Ad idem de pœn. diſt. 1. menſurã. ibi de hoc.

d CLerico.] Si iſte dedit operam rei licitæ expellẽdo porcos de agro ſuo: tunc intellige, quod minus diligenter fecerit: alias in nullo puniretur, vt dixi ſupra ead. de his.

e ¶ Pro amore.] Spirituali talis. n amor nõ inducit ſimoniã vt 1. q. 1. filium. & c. latorem. & 35. q. 9. veniam.

f ¶ In pęnitentia.] Interiori: quia ſacerdos non facit publicã pœnitentiam niſi ꝓ enormi crimine vt de pœn. diſt. 6. ſacerdos. & 28. d. preſbyter.

Sacerdos ꝓt qñq; publicam pniam facere.

QVia te.] CASVS. Sichibertus epiſcopus Corſicæ inter anguſtias, & iacula Sarracenorũ poſitus, ut periculũ euitaret quoſdam interfecit ex illis. Super hoc conſuluit dominum Papam: qui reſpondet ꝙ bene fecit: quia ſe obnoxium putat: ſed quia non ſpontè hoc fecit, ſecundum canones non condemnabitur.

1 Sic eſt antiqua gl. Ioan. quãuis pauc. hoc hẽant Archid.

de neceſſitate inciderit, officio & cõione corporis Chriſti duobus annis priuetur, in quibus pœnitentiam agat: qua peracta officio ſuo reddatur: ita tñ quod ad altiora non promoueatur. Si autem in prædicto tpe negligenter pœniteat: in poteſtate epiſcopi erit prolongare tempus pœnitentiæ. Sequens § cum ſeq. c. patet.

a ¶ In hoc.] Ex neceſſitate.

Occidere vtrum liceat clerico in neceſſitate.

b ¶ Priuentur.) Ad cautelam, ſecundum H. 1. clerico in nulla neceſſitate licitũ eſt occidere: immo potius dẽt permittere ſe occidi: ſed nos intelligimus iſtud de neceſſitate euitabili; quia poterat bene exiuiſſe caſtrum

g ¶ Iudicas.) Cum non ſit.

h ¶ Inde canonicè.) 1. non ſecundũ rigorẽ canonum: q̃a tunc nullo modo, vt ſup. ea. miror, nunc autem miſericorditer toleratur. Vel intellige quando ineuitabili 3. neceſſitate hoc fecerit.

3 Hãc ſniam teneas: quia de ea intelligitur hoc c. vt no. ext. de hom. inf. in c. ſicut. 1, gl. not. dic ẽt. ĩ ſi & ſup. ea. de his.

SI VERO. CASVS. Dictum eſt ſup. ꝙ illi qui neceſſitate obſidionis vel caſu aliques occiderint, poſsũt in ſuis ordinibus remanare. Nunc vero dicit, ꝙ ſi quis ira cõmotus aliquem occiderit, licèt non habeat animum occiden-

¶ Perpetuo careat officio presbyter, qui ira commotus licèt extra animum, aliquem interfecerit.
Cap. XXXIX.

Iuo p.10.c.24.

STudeat [a] ſanctitas tua perſuadere epiſcopo tuo, ſibi canonicum ſociare numerum collegarum, id eſt ſex [b] ex vicinis prouincijs fratres, & coepiſcopos ſuos: quibus tecum iunctis, & decernentibus, diligenter inueſtigiare, & omni niſu ſcrutari, ꝓcurare, quatenus inuenire valeatis, vtrum percuſſione iam nominati presbyteri, an ceruicis fractione idem diaconus, vt fertur, extinctus eſt. Et ſiquidem à ſæpèſato presbytero non ad mortẽ percuſſus eſt, ſed ex equo cadens [c] ceruice fracta interijt [d]; ſecundũ arbitrium veſtrum pro percuſſione, incautè agẽti presbytero pœnitentiam competentem indicite: & aliquanto tẽpore à Miſſarum ſolennijs ſuſpẽdatur; denuo poſt hęc ad ſacerdotale rediturus officium.† Quòd ſi veraciter qualicumq; percuſſione [e] iſtius presbyteri, ille mortuus eſt diaconus; nulla hunc ratione miniſtrare ſacerdotis more decernimus: quoniam etſi voluntatem [f] occidendi non habuit; furor tamẽ, & indignatio, ex quibus motio illa mortifera prodijt [g], in omnibus, ſed pręcipuè in Dei miniſtris, multipliciter inhibentur, atq; vbiq; damnãtur. Verum ſi presbyter adeo veſtro ſtudio obnoxius † fortè claruerit; præcipimus, vt tale beneficium [h] ſibi eccleſiæ ſuæ concedatur; quo & ipſe, & ſui [i] ſufficienter poſſint habere ſuæ ſuſtentationis ſolatium.

† Adde ad excõicatus abſolutus ꝑcipiat fructus medij tp̃is. argu. q non, in l. 1. & l. ſi vt alle gas. C. de te ſta. mili. & in Authẽ et cum d̃ app. cog. §. ſi uero, coll. 8.

† al. noxius.) Iuo.

Item ex concilio Maticen. c. 6.

a ¶ Maticenſi.) *Burchardus, & Iuo citant ex concilio Moguntino: in nullo tamen eorum, quæ extant, habetur. Simile vero aliquid legitur in concilio* Vormac. c. 29.

¶ De eodem. PALEA. Cap. XL.

Burch. l. 6. c. 33. Iuo p. 10. c. 162.

QVi vero odij meditatione, vel propter cupiditatem, Iudæũ, vel Paganum occiderit; quia imaginẽ Dei, & ſpem futuræ conuerſionis exterminat †, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat.

† al. extinxit.

¶ De eodem. PALEA. Cap LXI.

Anſ. l. 11. c. 32.

SI quis homicidium fecerit, ſi epiſcopus eſt, xv. annos pœniteat, & deponatur, cunctos quoque dies vitæ peregrinando finiat. presbyter xij. annis pęniteat, tres † ex his in pane & aqua; deponatur ſuperioris ſententia. Diaconus x. annis pœniteat, tres ex his in pane, & aqua: clericus & laicus ſeptem annis pœniteat, tres in pane

† al. quatuor.

occidendi, perpetuo tamen depoſitus erit: quod ſeq. ca. probatur.

STudeat.) CASVS. Quidam presbyter percuſſit quendam diaconum equitantem: diaconus vero de equo cecidit, & fracta ceruice interijt. vnde Nicolaus Papa ꝑcipit Hosbaldo choriepo Quadrantino, vt ſuadeat epo ſuo aſſociare ſibi ſex vicinos epos: q in ſimul cum Hosbaldo cognoſcant, & ſi inuenerint ꝙ diacon⁹ a ſacerdote non eſt percuſſus ad mortẽ: nec ex percuſſione ipſius, ſed ex ceruicis fractione mortuus eſt: iniuncta ſacerdoti competenti pęnitentia ſuſpendatur ad tp̃s a celebratione Miſſarum: & poſtea ad ſacerdotale redeat officiũ. Si vero ex qualicumq; presbyteri percuſſione diaconus mortu⁹ eſt: licèt non habuit animum occidendi, tamen deponetur: ita vt ſi obediẽs apparuerit, aſſignetur es beneficium de eccleſia ſua, de quo ipſe & ſui poſſint habere ſolatium ſuſtẽtationis.

a ¶ Studeat.) Dat intellexit hoc c. prout litera ſonat, ꝙ licèt ex percuſſione ceciderit & confregerit ceruicẽ, nõ ideo eſt ſacerdos deponẽd⁹. arg inf. ea. quãtũ. nã ſi ſeruum tuum vulneraui, & illa poſtea ex ictu alterius perijt, nõ teneor de occiſo. ff. ad l. Aqu. huic ſcripturæ. §. ſi ſeruus. & l. ita vulnerat⁹. Et hãc regulã, Qui occaſionẽ damni dat, damnũ dediſſe vr̃: intelligit d̃ occaſione proxima & ſufficiẽti: Sed ex ꝓſſe eſt contra. extra eo. presbyterũ. & ff ad leg. Cor. de ſic. nihil intereſt. vnde intellige, ꝙ ſi non cecidit ex percuſſione, ſed alio modo cecidit, tunc non tenetur de morte eius, ſed de eo quod prius ipſum incaute percuſſit.

1 Vel dic, ꝓuincijs, id eſt, diœceſibus, ſicut econtra poni tur. 11. q 3. epi q ſecundum Laur. & Hug.

b ¶ Sex.) Quia tot non erant in prouincia illa. 1.

c ¶ Cadens.) Poſtea.

d ¶ Interijt.) Non ex cauſa percuſſionis: ſed ex alio caſu, quia cecidit.

e ¶ Percuſſione.) Siue directa, ſiue occaſionali.

f ¶ Et ſi voluntatem.) Directum.

g ¶ Prodijt) Et ſic ꝑꝑ vnum delictum imputantur oĩa quæ ſequuntur ex illo. inf. ead. ſæpè. & ſup. ea. clericum.

h ¶ Vt tale beneficiũ.) Hic diſpenſatur in beneficio, non in officio, vt 28. d. præsbyterũ. debet autem de iure carere 2. vtroque quia cui interdr̃ vnum, interdr̃ & reliquũ: cum ſint connexa, vt 81. d. ſi quis, uã male meriti continua egeſtate laborare debẽt, vt ff. depoſi. bona fides. Sed ideo diſpenſatur, ne propter neceſſitatem victus ad turpia lucra conuertatur, vt 81. d. ad reatum.

Diſpenſatur qñq; in beneficio, nõ in officio.

2 Per ſententiam, nõ ip ſo iure. Archid.

i Et ſui.) Sui. n. filij & ipſe eadẽ perſona intelliguntur, vt 35. q. 3. §. hac auctoritate. in princip. & vxor dicitur pars viri. 33. q. 2. admonere. vnde vr̃, ꝙ licet clericus ſit ſuſpenſus ab homine, vel canone, ꝙ tamen ei relinqui debeat vnde ſe & ſuos poſſit ſuſtentare. & eſt ſi. argu. ff. de preca. l. penultim. ff. de vſu & habi, l. 2. maxime cum

Vxor & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt,

cũm etiam vxor & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt, vt 31.diſt. omnino.' nec totum extorquendum eſt a debitore quod habet: ſed habenda eſt ratio, ne egeat. ff. de re iud.inter eos.in fi.ille autem qui excõicatur, nihil percipiet nomine eccleſiæ. extra de appell. paſtoralis. Eos talis miniſter Dei dicitur, vt 15.q.1.nec is.

b ¶Humana.] ideo magis eſt tenẽda, vt ſup.9.d.ſana. Io. Quid iuris ſit de hoc, notaui plenè in quęſtionib B.

SI qua.] CASVS. Quædam domina furore iracundiæ accenſa, ita acriter ancillam ſuam flagellauit, ꝙ intra diem tertiũ expirauit quæſitũ fuit in concilio Elibritano quando poſſit ad communionem admitti. & rñdet ꝙ ſi volũtariè fecit, poſt ſeptem ann. pęnitentiam: ſi caſu. poſt v. poterit ad cõionem admitti: & non ante, niſi intra hoc tẽpus fuerit infirmata. Sequentem caſum per te videbis.'

& aqua; & ad gradum cuius libet ſacerdotij accedere non præſumat.

Ex priſca verſione. Et Tribur.c. 52.

Item ex concilio Ancyrano, c. 22. §. eos vero.

¶ Quinquennio à communione abſtineant, qui caſu homicidium faciunt. C. XLII.

Poly.l.6.tit.10. Burc.l.6.c.15. Iuo p. 10. c.25. & 144. † al. humanior.

EOs vero, qui non volũtate, ſed caſu [a] homicidium fecerint, prior quidem regula poſt ſeptem annorum pęnitentiam communioni ſociauit, ſecundum gradus conſtitutos: hæc vero *a* humana† [b] quinquennij tempus tribuit.

a ¶Hæc vero.] *Græce eſt, ὁ δὲ δεύτερος τὸν πενταετῆ χρόνον πληρώσει, ideſt:* Secunda vero quinquennij tempus explebit. *Atque ita fere Burchardus, & Iuo ex Dionyſij verſione. & infra ead. cap. ſi quis voluntate.*

Et in conc. Vormac.c.39.

Item ex concilio Eliberitano, c. 5.

¶ Quibus temporum ſpacijs a communione abſtineat, quæ voluntate, vel caſu ancillam ſuam interfecerit. C. XLIII.

Rab.pœn.c. 14. Burc.l.6.c.19. Anſ.l.11.c. 36. Iuo p.10.cap. 22.& 148.

SI qua fœmina zeli furore accenſa, flagellis verberauerit ancillam [c] ſuam, ita vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat; eo quòd incertum ſit, voluntate, an caſu occiderit; ſi voluntate, poſt ſeptem annos; ſi caſu, poſt quinque annorum tempora (acta legitima pœnitentia) ad communionem placuit admitti. Quòd, ſi intra tempora conſtituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

Item ex capitulis Martini Bracarenſis epiſcopi, c. 78.

¶De his, qui voluntate, vel caſu homicidium faciunt. C. XLIIII.

Iuo p.10.c.39.

SI quis [d] voluntariè homicidium fecerit, ad ianuam eccleſiæ catholicæ ſemper ſubiaceat, & communionem in exitu [e] vitæ ſuæ recipiat: Si autem non voluntariè, ſed caſu aliquo homicidium fecerit; prior canon ſeptem annis agere pœnitentiam iuſſit; ſecundus canon quinque mandauit.

Item ff. tit. de furtis. L. qui ſaccum.

¶ De eodem. C. XLV.

Pandect.li.47. titu.2.le. 79.

QVi ſaccum habentem pecuniam ſurripuerit; furti actione, etiam ſacci nomine tenetur; quamuis non ſit ei animus [f] ſacci ſurripiendi.

c ¶Ancillam.] Hic habes ꝙ æquè punitur dñs occidens ſeruum ſuum ſicut alienum, vt ff. de iis qui ſunt ſui vel alieni iur.l.1.in fi. modica tamẽ caſtigatio permittitur domino. ff. de iis q ſunt ſui vel alie.iur.l.2. vñ ſecũdum iura noſtra ſeruus poteſt conqueri de domino, ſi ſęuiat in ipſũ, vt 23 q.4. ſi eccleſia &c. qui peccat.ĩ fi. Et dic, vt no. ſuper illo c. ſi eccleſia, 2.q.7. quæritur.

Dñs non poteſt in ſeruum ſæuire.

d SI quis.] ¶Semper] ideſt, horis ſtatutis. ſic 22.d. ſacroſancta. & 26. d. ſi quis vult. & de cõ ſec.d.5. nunquam.

e ¶In exitu.] Supple, ſi moritur añ finitũ tempus pęnitentiæ: quia poſt tempus pęnitentiæ licite communicat, vt 29. q.7. ſi quis de corpore.

ADDITIO. Hoc fit in quibuſdã criminibus: & præſertim ſi quis pœniteat ſolenniter 26.q.7. ſi quis. ſecundum H.

QVi ſaccũ.] CASVS. Quidam furatus fuit ſaccum cum pecunia. Quæſitum fuit an poſſit conueniri actione furti nomine ſacci. Et reſpondet ꝙ ſic: licet non habuit voluntatem furandi ſaccum principaliter.

[1] Alias ei non imputatur. argu. 15. q. 1. ſi quis inſaniens. & no. ſup. ea. clerico. dum tamen daret operam rei licitæ, vt in decret. hic inf. alle. dilectus. & eo. tit Ioa. & c. Arch i.

EOs vero.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Neocæſarien. quanta pœnitentia deberet iniungi eis, qui caſu fecerunt homicidium. Et reſpondet ꝙ ſecundum antiquam regulam ſeptem annorum pœnitentia iniungetur poſt quam reddetur communioni. Hæc vero eſt noua regula, quæ humaniorem imponit pœnitentiam quinque annorum tantum.

a ¶ Seu caſu.] Dum tamen culpa præceſſerit caſum [1]. aliquis etiam clericus poſſet promoueri. extra eod. ex parte, &c. ſignificaſti. & cap. dilectus, in fin. immo

f ¶ Animus.] Sed contra furtum ſine affectu furandi non committitur. 13.q.vlt.cap.vlt. & Inſti. de vſucap. §. item ſi is. Sed dic ꝙ ratione acceſſionis cõmittiĩ furtũ: & quæ cõmodatis, vel depoſitis reb. accedunt. depoſita vel commodata intelliguntur. ff. commo. l. ſi vt. §. vſque adeo. Vel dic, animus, ſcilicet principaliter: ſed ſecundario & indirectè p quandã conſequentiam fuit ei animus ſaccum furandi: & ſic non eſt contrariũ. ff. de fur.

Furtũ committitur ratione acceſſionis.

Contra a animum, non opus puniri, lib. 9. eo. tit. ad leg. Cornel de ſicariis, exemplo ſacrarum litterarum Diocletiani, & Maximiani colligitur.

De eodem. C. XLVI.

EVm, qui aſſeuerat homicidium ſe non voluntate, ſed caſu fortuito feciſſe, cum calcis b ictu mortis occaſio præbita videatur; ſi hoc c ita eſt, neque ſuper hoc ambigi poterit, omni metu, ac ſuſpicione, quam ex admiſſæ rei diſcrimine ſuſtinet, ſecundum id, quod adnotatione d noſtra comprehenſum eſt, volumus liberari.

[*Item Imperator Antoninus C. ad leg. Cor. de ſica. l. 1.*]

PALEA. C. XLVII.

FRater veſter rectius fecerit, ſi ſe p̃ſidi prouinciæ obtulerit. Qui, ſi probauerit nõ occidendi animo hominem a ſe eſſe percuſſum, remiſſa homicidij pęna ſecũdum militarem diſciplinam ſententiam proferet. Crimẽ enim contrahitur, ſi & voluntas nocendi intercedat. Cæterum ea, quæ ex improuiſo, caſu potius, quam fraude accidunt; fato plerumque, non noxæ imputantur.

Hinc, & Gelaſius † Papa. † *al. Pelagius.*

¶De eodem. C. XLVIII.

QVantum e dicit iſte Placidus †, anno præterito dictum eſt de vxore illius; quia ſubito inter caballos inuenta eſt, & dum traherentur caballi, colliſa eſt illa, & abortum fecit. ¶ Quod ſi ita eſt; forte ſi caballos alienos f tulerit, inde eſt culpabilis g. Nam de muliere, quæ caſu inter caballos confracta eſt, vbi voluntas illius non agnoſcitur h pernicioſa fuiſſe, non poteſt, nec debet addici per leges.

¶ *al. Placidius.*

Item Nicolaus Papa.

¶ De eodem. C. XLIX.

HI, qui arbores incidere videntur, ſi contigerit, vt cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles i ſunt,

---

fur. ſi quid fur. §. 1. ſic & ff. qđ metus cau. l. ſi mulier. §. pen. 15. q. 1. merito. 23. q. 4. diſplicet.

CONTRA. CASVS. Dictum eſt ſupra in c. ſtudeat. ꝙ ſi quis faciat homicidium ſine voluntate, tamen punitur. Modo probat contrarium. ſcilicet ꝙ voluntas punitur, non opus. Et hoc probat vſque ad. §. Præmiſſis.

a ¶Cõtra.) Hucuſq; oſtendit opus ſine animo puniri: nunc oſtẽdit contrarium.

EVm q.) CASVS. Quidã ludendo ictu calcis ſuum ſocium percuſſit, adeo ꝙ mortuus eſt. Iudex loci ꝑ hoc delictũ eũ voluit punire. conſultus eſt Imperator, an ille dẽat puniri. Et reſpondet quòd nõ dẽt puniri: immo debet liberari ab omni ſuſpicione, & pœna legis Corneliæ: & hoc ſi probauerit ſe caſu, non voluntate hoc crimen commiſiſſe.

b ¶Cũ calcis.) Quoniã fecit ludi cauſa.

c ¶Si hoc.) Scilicet ꝙ in ludo occidit. & iſtud obtinet cũ ludus licitus eſt. ff. ad leg. Aquil. nã ludus. ſed ſi eſt illicitus ludus, nõ excuſat 1. vt extra de pręſump. c. 1. ex quo autem cõſtat ꝙ in ludo mortuus, eſt, non eſt neceſſe probare ꝙ caſu occiderit. vt ff. ad leg. Aquil. l. in lege. extra de ſen. excom. ſuper eo. alias q caſum allegat, ipſum probare tenetur, vt C. de pigno. act. quæ fortuitis, & C. de iniur. ſi non conuitij. Ergo ſi aduerſarius dixit, ꝙ ipſum dolo occiderit, hoc ꝓbabit: quia qui dolum obijcit, ipſum ꝓbabit. ff. de proba. quoties, & intellige ꝙ ludus fuit licitus: & ſecundum hoc intellige quòd non punitur talis lege Cornelia, ex quo nihil fecit dolo: punitur tamen l. Aql. in qua venit leuiſſima culpa. ff. ad leg. Aql. ĩ leg.

d ¶Adnotatione.) ideſt, lege.

QVantum.) CASVS. Cum Placidus traheret caballos de ſtabulo, vxor ſua inter caballos fortuito caſu colliſa eſt: & fecit abortum confracta: & ideo iudex eum punire volebat tanquam homicidam. Conſultus Papa ſuper hoc reſpondet, quòd ſuper hoc puniri non debet ſecundum leges poſtquam voluntas eius perniciosa non fuit: ſed de furto poteſt puniri, ſi alienos caballos furatus eſt. Poteſt tñ legi totum illud capitulũ de vxore Placidi, quę dum traheret caballos, colliſa eſt fortuito caſu, & fecit abortũ, qua dicit Papa nõ eſſe puniendã de abortu, nõ ſua ſpõte facto: ſed de furto ſi fecit, pt puniri. Et ita dupliciter H. & Bñ. poſuerunt caſũ,

e ¶Quantum.) ideſt, ſicut.

f ¶Alienos.) Si vis dicere ꝙ iſte furabatur caballos, & ducendo eos colliſit mulierem: tunc quòd dicit in fine non puniri per leges, verum eſt. l. Cornelia de ſicar. in qua venit dolus, non lata culpa. ff. de ſica. in lege, tamẽ de culpa bene punitur, vt ſupra eadem cauſa. ſtudeat.

g ¶Culpabilis.) Et ſic patet, quòd licet aliquis de furto teneatur, non tamen tenetur de ijs quæ ſequuntur ex furto. ſic 15. quæſt. 1. ſane: ſuprà. 5. diſt. ad eius. ff. de furtis, verum: extra de ſponſa. veniens. Argum. contra. ſupra ead. clericum.

h ¶Non agnoſcitur.) Quando eam præmonuit H.

HI, qui.) CASVS. Quidam arbores incidebant, eis cadentibus quidam homines ſunt oppreſſi ab eis; Quærebatur an eſſent homicidæ, qui arbores incidebant. Et reſpondetur; ſi non eſt factum eorum voluntate, & debitam cautelam adhibuerũt, inculpabiles ſunt. Si vero eorum culpa vel negligentia mortui ſunt, deponendi ſunt, & non ſuſcipiendi de cætero. Idem eſt caſus ſequentis cap. Caſus illius c. ſi duo facilis eſt, & per te formabis.

i ¶Inculpabiles.) Si fecerunt in priuato loco, tũc. n. nõ potue-

---

Culpa lata in l. Cornelia.

Occidens in ludo an ſit puniendus.

1 Si ludus noxius, id eſt, nocens eſt, imputatur. ff. ad l. Aquil. nam ludus. nam omne maleficium prauæ præſumitur actũ. hęc tamen præſumptio ex varijs circũſtãtiis colligitur 22. q. 2 qđ ait, &c. ne quis, & de conſe. di ſtin. 4. ſolet. ff. de acti. & oblig. l. 3. §. verborũ. ff. de iniu. illud. §. poſt. 25. q. 1. illud extra de ſẽ. excom. c. 1. ſecundum Goff qui ita no. extra de præſump. c. 1. Archid.

pſtuerūt diuinare, vt ff. ad le. Aquil. ſi putator. & extra ve eccl. beneſi. vt noſtrum. Si in publico, debuerunt clamare, caue, vt infra ead. ſi duo.

a Sæ-

atque innoxij; quia nec voluntate eorum, nec deſiderio, homicidium perpetratum eſt. Si vero aliqua culpa eorū, vel neglectu moriētis hominis interitus cognoſcitur aduenisse; abijciendi ſunt a gradu, & in ſacro ordine, nullatenus ſuſcipiendi.

Item ex concilio Vormacienſi, c. 29.

¶ De eodem. C. L.

Burc. l. 6. c. 21. Iuo p. 10. c. 150.

SAepe contingit, dum quis operi neceſſario inſiſtēs arborem incidit, vt aliquis ſubtus ipſam veniens deprimatur: Et idcirco, ſi voluntate, vel negligentia [a] incidentis arborem factum eſt; vt homicida pęnitētiæ debet omnino ſubmitti. Quod ſi non voto, non incuria illius, non denique ſcientia contingit; ſed dum ille operi neceſſario fortaſſis incumberet, iſte inſperatus [b] occurrēs ſub arbore improuiſus deuenit, & ſub ipſa oppreſſus eſt, inciſor arboris non tenetur pro homicida.

Item ex concilio Triburienſi, c. 36 [*Sed ibi copioſius.*]

¶ De eodem. C. LI.

Burch. l. 6. c. 22. Iuo p. 10. c. 151.

SI duo [c] fratres in ſilua arbores ſucciderint, & appropinquante caſura ipſius arboris frater dixerit fratri caue, & ille fugiēs in preſſuram arboris inciderit, & mortuus fuerit, uiuens frater innocens de ſanguine germani dijudicetur.

Præmiſſis [d] *auctoritatibus, lapſis permittitur* [e], *vt poſt pœnitentiam in ſuis ordinibus reparari valeant: ad maiorē autē cōſcendere poſt lapſum nulla eis auctoritate permittitur, immo penitus prohibetur.*

Vnde in Ilerdenſi concilio, c. 5. legitur.

¶ Lapſi in ſuis ordinibus reparari poſſunt, ſed non ad maiora conſcendere. C. LII.

15. q. 8. c. hi qui. Rabanus pęn. c. 1. Burc. l. 19. c. 74. Iuo p. 15. c. 87.

HI, qui ſaltario Dei deſeruiūt, ſi ſubito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino reſpiciente, dignè pęnituerint, ita vt mortificato corpore, cordis cōtriti ſacrificiū Deo offerāt; maneat in poteſtate pōtificis, vel veraciter afflictos non diu ſuſpendere, vel deſidioſos prolixiore tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare: ita tamen, vt ſic officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri. ¶ Quod ſi iterato α velut canes ad vomitum reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris luti iacuerit β, non ſolum dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, nō percipiant.

α ¶ Quod ſi iterato.] *Hinc vſque ad finem abſunt à codicibus illis Gratiani, à quibus paleæ abeſſe ſolent. In alio hic præpoſitum eſt nomen palea.*

β ¶ Et veluti ſues in volutabris luti iacuerint. [*Hæc non leguntur in antiquis editionibus conciliorum, Colonienſi, ac Pariſienſi, duobus codicibus Vaticanis, Lucenſi Regio, neque infra 15. q. 8. c. Hi qui. Sunt autem apud Iuonem & in editione Colon. 4. volum.*

a SAepe contingit.) ¶ Vel negligentia.) Arg. ꝙ q occaſionem damni dat, &c. 1. ſic 86. diſt. palee. 16. q. decimæ. & ext. de homic. presbiterorū 27. q. 2. ſi tu & 31. q. 2. de neptis, & 1. q. 1. placuit 3. B. argu. cōtra 15. q. 1. inebriauerunt. & ff. de ſer. corru. Neratius. § ſi ſeruo. ff. de furtis verum de eo qui fregit oſtium meretricis ſed non ideo punitur amplius, quia ſatis eſt punitus propter ignorantiam.

b ¶ Inſperatus.) Fortuiti enim caſus nullo hominum cōſilio præuideri poſſunt. ff. de admi. rer. ad ciui. perti. l. 2. C. de pign. act. l. quæ fortuitis.

c SI duo) ff. ad legem Aquiliam ſi putator.

PRAEMISSIS. CASVS. ſupra in illo c. de his clericis, qui in ſubdiaconis, & in capitulo illo clerico dictū eſt ꝙ clericis lapſis permittitur in ſuis ordinibus miniſtrare, ad maiores vero aſcendere nō poſſunt. Idē dicitur in hoc §. ꝙ hoc probat per ſequens cap. Sed poſtea exemplo beati Petri probat, quod lapſi poſt pęnitētiā ad maiora poſſunt ꝓmoueri.

d ¶ Præmiſſis.) Sup. ea. de his clericis.

e ¶ Permittitur.) Allegādo dicit propter ſequen. cap. Ioan.

HI, q.) CASVS. Quidam clerici in ſacris ordinibus conſtituti fornicati ſunt; quæſitum fuit, vtrū ad ſua officia redire poſſint, & ad maiora promoueri. Et reſpondet concilium: ſi digne pœnituerint, in poteſtate ſit epiſcopi vel ueraciter afflictis nō diu ſuſpēdere vel deſidioſos ꝓlixiori tēpe ab eccleſiæ corpore ſegregare: ita tñ, vt ſua loca retineāt, & ad altiora non promoueantur. qui ſi iterum ipſi lapſi fuerint, omni dignitate carebūt nec habebunt niſi in fine communionem.

f Hi qui.) Hoc cap. habes. 15. q. vl. hi q.

1 Sub. damnum dediſſe videtur. imo plus quãque peccat, vt patet in eo quod legit & no. 23. q. 5. cum homo Ioan. de Fan.

Ignominiatis punit.

Caſus fortuiti non poſſunt præuideri.

SED EXEMPLO. CASVS. Dictum eſt ſupra, quod lapſi poſt pœnitentiam non poſſunt ad altiora cōſcendere. Modo dicit Gratianus contrarium: ſcilicet q lapſi non ſolum reſtitui poſſunt ad antiquum ſtatum, ſed etiam ad altiora promoueri: quod probat exemplo beati Petri; q poſt trinā negationem non ſolum permanſit apoſtolus ſed etiam factus eſt paſtor totius eccleſiæ; quod probatur duobus ſequen cap.

COnſiderādum.] CASVS. Quæritur, hic quare Chriſtus permiſit Petrū peccare negando ſe ipſum ad vocem ancillę quem facere diſpoſuerat paſtorē eccleſiæ. Et reſpondet Gregor. hoc eſſe pmiſſū ex magnę pietatis diſpenſatione ſcilicet vt Petrus ſuā fragilitatē cognoſceret, & ī ſua culpa diſceret qualiter aliorum delictis parcere deberet, & alijs miſereri poſſet.

a ¶ Permiſit.] ideſt non prohibuit.

b ¶ Debuiſſet.] Arg. diſpenſationem eſſe debitam.

c ¶ Præpoſuit.] Hoc verbo, Paſce oues meas, factus eſt princeps. 1. extra de elec. ſignificaſti, nō illo: Tu es Petrus & ſup hāc petrā, &c. quia illud fuit ei dictum ante paſſionē. 22. diſtin. ſacroſancta.

Petrus per quæ uerba fuit factus Papa.

1 De hoc plenius 21. diſtin in nouo teſtamēto. Archi.

FIdelior.] CASVS. Dicit Ambroſ. ī hoc ca. quod Petrus poſt negationē fortior reſurrexit, & fidelior factus eſt, & maiorē gratiā recepit, quam perdiderat. Factus eſt enim paſtor eccleſiæ, vt q infirmus fuerat in fide, cæteros in fidei ſtabilitate firmaret. Et p ſolida deuotione quam habuit circa eccleſiā, & circa homines conuertendos, dictus eſt petra quod probat auctoritate Euangelij.

d ¶ Gratiam.] Arg. quod potius eſt eligēdus qui peccauit & pœnituit, q̄ qui ſemper fuit bonus quia magis ſcit compari peccatoribus, ut ſupra, ca. pro nam infirmus fortior reſurgit de pœn. diſtin. 1. poteſt. & ibidem diſt. 3. ille. Argu. contra 12. diſ. nos cōſuetudinem. & 16. q. 1. legi.

Eligendus potius eſt q peccauit & pœnituit, q̄ qui nunquā peccauit.

e ¶ In nationibus.] ideſt, gentilibus.

ITEM OBIICITVR. Hæc eſt ſexta pars huius diſt. in qua loquitur de pœnitentibus cum ſolennitate, & de Bigamis: & miſtim ponit xiiij. auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Adhuc obijcit Gratianus, quod lapſi non poſſunt aſcendere ad maiora nam pęnitentes promoueri non debent: ergo nec ad maiora aſcendere poſſunt, quod probat ſex ſequentibus ca. quæ loquuntur de ſolenniter pęnitententibus.

EX pænitentibus. CASVS. Quidam epiſcopus ordinauit quendam ſolenniter pęnitentē; quærebatur quam

Sed exēplo beati Petri, (qui poſtquā trina negationis maculas conceſſione diluit amoris; nō ſolū in gradu ſui apoſtolatus remanſit, verum etiam in paſtorē totius eccleſiæ à Chriſto inſtitui meruit) probantur lapſi poſt dignā pęnitentiā nō ſolum propria officia retinere ſed etiā ad maiora poſſe cōſcendere. Quod autem beatus Petrus poſt negationem paſtor eccleſiæ à Domino ſit inſtitutus, probatur auctoritate beati Gregorij, qui in homilia Dominicæ reſurrectionis de eodem principe Apoſtolorum ſcribit, dicens. Homil. 21. in Euang.

¶ Petrus poſt culpam negationis princeps Apoſtolorum a Domino eſt inſtitutus. Cap. LIII.

COnſiderandum nobis eſt, cur omnipotēs Deus eum quem cunctæ eccleſiæ præferre diſpoſuerat, ancillæ voce pertimeſcere, & ſe ipſum negare permiſit [a]. ¶ Quo nimirum magnæ actum eſſe pietatis diſpenſatione cognoſcimus, vt is, qui futurus erat paſtor eccleſiæ, in ſua culpa diſceret, qualiter alijs miſereri debuiſſet [b]. Prius itaque eum oſtendit ſibi, & tunc præpoſuit [c] cæteris; vt ex ſua infirmitate cognoſceret, quàm miſericorditer aliena infirma toleraret.

Item Ambroſius in ſerm. 47. de fide Petri.

¶ Poſt negationem in fide, & gradu Petrus profecit. Cap. LIIII.

FIdelior factus eſt Petrus, poſtquā fidem ſe perdidiſſe defleuit; atq; ideo maiorem gratiam [d] repperit, quā amiſit. Tamquam enim bonus paſtor tuēdum gregē accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum; & qui ipſa interrogationis tentatione nutauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret. Denique pro ſoliditate deuotionis eccleſiarum petra dicitur; ſicut ait Dominus: [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.] Petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus [e] fidei fundamenta poſuerit, & tanquā ſaxum immobile totius corporis † Chriſtianitatis compagem, molemque contineat. *Matth. 16.*

† *operis Chriſtiani*] orig.

† *al. ſolenniter pœnitentes.*]

6 *Item obijcitur pęnitentes † ad ſacros ordines promoueri non debent: non ergo lapſi poſt pęnitentiam ad maiora pertingere poſſunt.*

Vnde in concilio Carthaginenſi 4. c. 68. & 69. legitur.

Poly. l. 2. tit. 31. Anſel. l. 7. cap. 20. & 23. Burch. l. 2. c. 35. Iuo p. 6. cap. 136. & par. 15. c. 5. Pann. l. 3. c. 60.

¶ Non ordinetur clericus ex pœnitentibus. C. LV.

EX pœnitentibus, quamuis ſit bonus, clericus nō or-

quàm pœnam deberet pati epiſcopus vel ordinatus. & reſpondet ꝙ ſi eps ordinauit talem ignoranter, tantum ordinatus deponitur: quia tempore ordinationis ſuæ, ſuum impedimentum non manifeſtauit epo. Si vero eps ordinauerit eum ſcienter, etiam ipſe poteſtate ordinandi priuabitur. Eandem pœnam patiatur epiſcopus qui ſcienter ordinauit bigamum, viduæ uel repudiatæ maritum.

Crimen ſuũ in ordinatione, vel in iure an teneatur quis prodere.

cumque modo poteſt. 2. q. 3. §. notãdum. & ff. de bo. eo. qui ante ſentẽ. l. 1. ſic & honorem ſuum. Sed nũquid clerico promouendo prɇiudicat confeſſio ſua, vt inde debeat puniri? videtur quod ſic, vt extra de elect. per inquiſitionem. immo idem etiam vr̃ ſi extra iudicium fieret cõfeſſio, vt extra de exceſ. prælat. [quã ſit graue. Dico quod nõ niſi in ſolo quod nõ admittitur ad ordines, vt 25. diſt. quãdo. in fi. ſic extra de exce. denique. & eſt ea ratio: quia licet confeſſus fuerit, tamen non punitur: quia ad hoc non agebat, vt dixi 3. qõ. 6. hoc quippe. idẽ dico ſi teſtis cõfitetur crimen ſuum, vt probatur extra de accuſ. inquiſitionis. Ioan.

dinetur. Si per ignorantiam [a] epiſcopi factum fuerit; deponatur a clero: quia ſe ordinationis tempore nõ prodidit [b] fuiſſe pœnitentem. Si autem ſciens epiſcopus ordinauerit talem; etiam ipſe ab α epiſcopatu ſuo ordinandi duntaxat poteſtate priuetur [c]. Simili ſententiæ ſubiacebit epiſcopus, ſi ſciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam, vxorem habuit, aut ſecundam.

Cap. 69.

α ¶ Ipſe ab.] *In originali legitur,* ipſe ab epiſcopatus ſui ordinandi duntaxat poteſtate priuetur *al.* ipſe epiſcopatus ſui. *quemadmodum & apud Iuonem, par. 15. c. 5.*

Item Siricius Papa Himerio epiſcopo, epiſt. 1. c. 15.

¶ Bigamus pœnitens, viduæ maritus, ſacræ militiæ ſe ingerens ſine ſpe promotionis in ſuo ordine permaneat. Cap. LVI.

Anſel. lib. 7. cap. 17. 20. 21.

QVicunque pœnitens, quicunque bigamus, quicunq; viduæ maritus, ad ſacram militiam indebitè, & incompetenter irrepſerit; hac ſibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam, ut in magno debeat computare beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in hoc, quo inuenitur [d], ordine perpetua ſtabilitate permaneat.

Item ex concilio Gerundenſi, c. 9.

¶ Non prohibeatur à clero, qui preſſus languore per cõmunionem pœnitentiæ benedictionem accepit. Cap. LVII.

† *Is uero*] manuſcri. & ori.

SI † α vero [e], qui ægritudinis languore depreſſus pœnitentiam ...

c ¶ Priuetur.] Hic ſignantur contraria, q̃ ſoluta ſunt 36. diſt. qui eccleſiaſticis.

QVicunque.] CASVS. Quidam pœnitentes, & bigami, & viduarum mariti ordinati fuerunt in minoribus ordinibus, vel forte vſq; ad ſubdiaconatũ q̃ſitũ fuit a Siricio Papa, vtrũ poſſint promoueri ad ſuperiores ordines; Et reſpõdet Papa, ꝙ non imo pro maxime beneficio debent reputare, ſi tolerentur in ordinibus, in quibus inueniuntur, omni ſpe promotionis eis adempta.

a ¶ Si per ignorantiam.] Bene enim poteſt ignorare cũ non ipſe, ſed alij examinent. 24. diſtin. quando. extra de offic. Archid. ut noſtrum.

b ¶ Non prodidit.] Ex hoc cap. vr̃ ꝙ quilibet ordinandus teneatur prodere crimen ſuum 1. vt 24 diſt. c. qñ. & c. ult & 81. diſt. tantis. & c. quicunque & 8. q 3. Artaldus. in fi. Sic videtur ꝙ in iure teneatur quilibet confiteri delictum ſuum ſi interrogatus fuerit, vt 11. q. 3. quiſquis. & 35. q. 6. ſi duo. & 15. q. vl. c. 1. & penul. Quod H. concedit, & dicit ꝙ quilibet in examinatione & in iudicio tenetur cõfiteri crimen ſuum: ſed in examinatione ſufficit vt dicat ꝙ in gñe confiteatur ſe criminoſum: & ſic petat diſpenſationem. Sed ſi ſpecialiter pro aliquo crimine fuerit interrogatus: tunc reſpondebit, & dicet ſe feciſſe inde pœnitentiam nec obſt. inf. de pœn. diſt. 1. §. his auctoritatibus. vbi dr̃. non tibi dico prodas. quia illud loquitur de pœnitente, qui ſe non debet publice prodere: niſi enim occultus peccator prodat crimen ſuum, dicit H. non poſſet diſpenſari ſecum & coram pluribus debet dicere, & prodere ſe: quia prodere eſt in publico dicere, vt 2. q. 1. ſi peccauerit. ſicut enim epiſcopus non poteſt audire cauſam 2. criminalem, niſi cum clericis ſuis, vt 15. q. 7 epiſcopus ſic nec ſolus poteſt diſpenſare, qualiter enim probaret aliquis ſecum diſpenſatum eſſe, niſi coram pluribus factum eſſet, vt extra de ſchiſmat. fraternitatis? Alij dicunt ꝙ nec in iudicio nec in examinatione tenetur aliquis prodere ſe: quia Deus occultat peccatũ. de quo aliquis pœnituit, vt 32. q. 1. apud. & ſic licitum eſt alicui redimere ſanguinem ſuum quo-

1 Hic nõ ꝓbatur hoc; q̃a tex. dicit, pœnitentẽ, nõ dicit criminoſũ: nec hoc probant c hic induſtã. Archid. Prodere eſt in publico dicere.

2 Scilicet criminalẽ, cũ agit ad depoſitionẽ: ſecus ſi eſſet cã vbi ageretur ad priuationẽ beneficij, ſm illud quod leg. & no. 15. q. vlt. inuentum. Archid.

d ¶ Inuenitur.] Sic ergo facilius diſpenſatur in ordine ſumpto q̃ in ſuſcipiendo, vt extra de renunc. niſi cũ pridem: quia turpius. &c vt extra de iureiur. quemadmodum: Vel vocat hic ſacram militiã minores ordines, ad quos pñt ꝓmoueri, vt ĩ ea. placuit. & 6. q. 1. c. infames.

Diſpenſatur facilius in ſumpto, q̃ in ſuſcipiendo ordine.

SI vero.] CASVS. Quidam in extremis laborans: pœnitentiã poſtulauit, cui ſacerdos ſolennem pœnitentiã iniunxit, præbendo ſibi cõionẽ corporis Chr̃i. Poſt quam uero conualuit, pñiam ſolennem ſibi iniunctam non egit. quæritur an ualeat promoueri? Et rñ. ꝙ ex quo caput ſolenni pñiæ non ſuppoſuit, bene põt promoueri, ſi alìàs eſt dignus. ita poſuit Beneuen. hunc caſum, ſed q̃a hoc contra iura vr̃, cũ ille ante ægritudinẽ mortaliter ſm hoc peccaſſet, & poſtea ſimiliter non adimplendo pœnitentiã: ideo ego Bar Brix. cum H intelligo caſum hunc de illo q nõ accipit corpus Chr̃i vſq; ad articulum mortis: vñ nõ videbat uere pœnitens. Qui tñ ſi non egit pñiam ſolennem, nec mõ eſt criminoſus, ꝓmoueri põt. Vel forte de illo intelligitur, qui ꝓ occulto, & paruo crimine ſolennem pñiam. facere promiſit.

e ¶ Si uero. Quidã ita ponunt caſum 3. Aliquis tempore ægritudinis tale recepit mãdatum à ſacerdote, vt poſt quam conualeſceret, ſolennem faceret pñiam. talis non prohibet à ꝓmotione, dum tamen nõ ſteterit inter pœnitentes. Sed iſte caſus non placet: quia poſtquam ſanatus eſt, talis tenetur ſtare in ordine pœnitentiũ, vt 26. q. 6. qui recedunt 4. Item cum pñia talis non iniungitur, niſi pro graui peccato mortali: ergo poſt mortale peccatum non dẽnt promoueri, ut 26. q. 6. c. vlt. Alij ſic ponunt caſum. Quidam communionem non accepit quouſque

3 Vt Benedicti.

4 Sicut qui iniecit manus violentas in clericum: & ꝓp inualitudinẽ uel aliud impedimentũ nõ poteſt accedere ad curiã abſoluitur ab inferiori tñ tenetur accedere reſtituta cõualeſcentia, vel opportunitate cum diſt. extra de ſent. excõ de cætero, & in illa decre. ꝑuenit.

quouſque fuit in periculo mortis. dubitabatur de tali vtrum poſſet promoueri poſt ſanitatem: quia non videbatur tunc vere pœnitens, qui timore mortis pęnituit. Et reſpondetur quòd põt: & hæc fuit cauſa dubitationis: quia ſicut non poteſt promoueri qui in ægritudine baptizatur, quia potius præſumit ex timore, quã ex volũtate libera baptizatus, vt 57. diſt. ſi quis in ægritudine. idem videbatur de pęnitẽte tali, ſed non eſt ſimile: qa multi omittũt ex deuotione, ꝙ nõ cõicant vt, de cõſec. diſtin. 2. quotidie ſed quicunq; differt baptizari, in mora eſt, & etiã in culpa.

ad eundem poteſt redire, vt ibi dicitur.

NOn confidat.) CASVS. In hoc c. nouem impedimenta ponuntur, quæ repellunt a promotione. Sequens cap. patet.

e ¶ Vel ſine litteris.) Supra 36. d. c. illiteratos.

f ¶ Con-

tentiæ [a] benedictionem [b], quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & poſtmodum reconualeſcens caput pœnitentiæ, in eccleſia publicè non ſubdiderit, ſi prohibitis vitijs non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum.

Item Hormiſda Papa omnibus epiſcopis per vniuerſas prouincias conſtitutis.

¶ Qui ad pœnitentiam agendam in monaſterio retruditur, presbyter ordinatur. Cap. LVIII.

SI ille, qui ultro petit pęnitentiam, quamuis eam perfectè agat, nõ poteſt epiſcopus, aut presbyter ordinari; ita ut etiam ſi per ignorãtiam ordinatus fuerit, & poſtea conuincitur pœnitentiam accepiſſe, deijciatur: ille ergo qui inuitus ad pœnitentiam agendam mittitur in monaſterium [c], (qui vtique nihil aliud, quàm pœnitens dicendus eſt [d]) qua conſcientia ad ſacerdotium venire permittitur: nemo mihi alia quælibet contra auctoritatem ſedis Apoſtolicæ, vel cccxviij. epiſcoporum, vel reliquorum canonum conſtituta, obijciat: quia quidquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum ſanctum credimus locutum) dictum fuerit recipere non ſolum temerarium, ſed etiam periculoſum eſſe non dubito.

Supra e. ex pęnitentibus. Poly. lib. 2. tit. 31. Anſel. lib 7. c. 22. & lib. 11. c. 57.

Item Gelaſius vrbis Romæ epiſcopus omnibus epiſcopis per Lucaniam, &c. cap. 5.

¶ Bigamus, vel quilibet poſt pœnitentiam ſacris non applicetur miniſterijs. Cap. LIX.

NOn confidat quiſquam pontificum bigamos †, aut coniugia ſortientes ab alijs derelicta, ſiue quoſlibet poſt pœnitentiã, vel ſine litteris [e], vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curię, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut paſſim nulla temporis congruentis [f] expectatione diſcuſſos, diuinis ſeruituros applicare miniſterijs †.

Anſ. lib. 7. c. 19. † *al. fas. eſſe bigamos.* † *al. myſticis.*

Item Innocentius Agapito, & cæteris, epiſt. 6.

¶ Pœnitentes nec etiam clerici fieri poſſunt. Cap. LX.

CAnones apud Nicęam conſtituti, pęnitentes [g] etiam ab infimis [h] officijs clericorum excludunt [i].

In Concil. Nicæno, cap. 10.

Hoc non de quibuſlibet pęnitentibus intelligitur, ſed de illis tantum, qui poſt actam pœnitentiam ſæcularis militiæ cingulum accipiunt.

De quibus Innocentius epiſcopus, ſcribit Victricio Rothomagenſi epiſcopo, epiſt. 2. c. 2.

Pñia infirmis non eſt imponenda.

a ¶ Pœnitentię) Pœnitentia infirmis nõ eſt imponẽda, ſed innoteſcendã. 26. qõ. 7. ab infirmis. Ioã. Tu autem videas caſum quem notaui ſupra ibi, alij.

b ¶ Benedictionẽ.) .i. communionem.

SI ille.) CASVS. Duæ quæſtiones factæ fuerunt Hormiſdæ Papæ. Prima fuit talis. An ille qui perfectè egit ſolennem pœnitentiam, poſſit epiſcopus vel presbyter fieri. Et reſpondet ꝙ non: & ſi fuerit ordinatus, & de hoc conuincatur debet deponi. Secunda quæſtio fuit, an ille qui inuitus detruſus eſt in monaſterium ad agendã pœnitentiam, poſſit ad ſacerdotium promoueri. Et reſpondet ꝙ nõ: quia nihil aliud dicendum eſt, quam ſolenniter pœnitens ſecundũ decreta ſedis Apoſtolicæ & canones ccc. & xviij. epiſcoporũ. Si aũt cõtra factũ fuerit, non ſolum temerarium, ſed etiam periculoſum eſſe nõ dubito.

c ¶ In monaſteriũ.) Ergo pro aliquo delicto. aliàs .n. non cogeretur ibi manere. 20. q. 1. ſicut & dic vt ibi notaui, & 16. q. 6. de lapſis.

d ¶ Dicendus eſt) Propter ſimilitudinem in ieiunijs & vigilijs: aliàs enim differt publica pœnitentia ab ingreſſu monaſterij, vt inf. 33. q 2. admonere. 2. q. 1. in primis. Contra. ibi epiſcopi miſſi in monaſterium ad agendam pęnitentiam, poſt ſex menſes reſtituuntur ordini ſuo: ſed ibi temporaliter fuerunt miſſi, hic perpetuo. Vel dic, ꝙ ad ſuperiorem non poteſt promoueri, vt hic; ſed

f ¶ Congruentis.] Infra 77. diſt. in ſingulis, &c. 1.

g CAnones.] Pœnitentes. Scilicet ſolenniter.

h Et ab infimis.] Sic. 24. diſt. c. vlt.

i ¶ Excludunt.] Niſi in neceſſitate, vt inf. ead. c. placuit.

HOC NON DE QVIBVSLIBET. CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. quod prædi. capitu. loquuntur de pœnitentibus non ordinandis, qui poſt pœnitentiam cingu-

1 In hoc c. innuitur, ꝙ interuallum dẽt eſſe inter ordinem & ordinem; & dic, congruentis .i. canonib. cõſtituti: ſecundum Hug.

cingulum ſæcularis militiæ ſuſceperunt, qui promoueri non poſſunt, vt probatur ſeq. cap. Alia ponitur ſolutio. inf. ſeq. §. poteſt, qui §. patet, & per ſe planus eſt.

SI quis poſt remiſſionem.) Qui ſemel egit pœnitentiam ſolennem, non poteſt fieri clericus, nec etiam miles.

nitentiam, vt ead diſt. falſas.

POTEST ET ALITER. CASVS. Ponit hic aliam ſolutionem Gratianus, ſcilicet ꝙ eſt quædam pœnitentia ſolennis, quæ reiterari non poteſt, ſicut nec baptiſmus. Et hoc probat auctoritate Ambroſij.

¶ Non debet fieri clericus, qui poſt remiſſionem peccatorum, militiæ cingulum habuit. C. LXI.

Anſel. l. 7. c. 13.

SI quis poſt remiſſionem [a] peccatorum, cingulum militię ſæcularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debet.

lib. 2. de pę. c. 10.
De pę. di. 3. c. reperiũtur. & c. fi.
Hug. li. de ſacr. p. 14. cap. 4.
Ambroſ. ibidem.

Poteſt & aliter intelligi. Eſt quædam pęnitentia, quæ ſolennis appellatur, quæ ſemel tantum in eccleſia conceditur: de qua Ambroſius ait: [Sicut enim eſt baptiſma, ita vnica eſt pęnitentia.] Item. [Non eſt ſecundus locus pœnitentiæ.] [Merito reprehenduntur α, qui ſæpius agendam pœnitentiam putant, quia luxuriantur in Chriſto. Nam ſi vere agerent pœnitentiam, iterandam poſtea non putarent.

α ¶ Reprehenduntur.] *Legebatur*, repèriuntur. *Emendatum hic ex originali: quod tñ fieri non potuit infra. c. reperiuntur de pęniten. diſt. 3. quia vox*, reperiuntur, *ibi eſt initium capitis.*

Item Auguſtinus ad Macedonium, epiſt. 54.

¶ De eodem. C. LXII.

inf. de pęn. d. 3. cap. quamuis.
Magiſter l. 4 d. 14. c. 3
Iuo p. 15. c. 24.

QVamuis caute, & ſalubriter prouiſum ſit, vt locus illius humillimæ pęnitentiæ ſemel tantum in eccleſia concedatur, ne medicina b β nimis vtilis vilis c habeatur, tamen quotidie peccantibus nunquam per pœnitentiam d venia negatur.

β ¶ Ne medicina.] *In aliquot vetuſtis exemplaribus Gratiani caput hoc eſt coniunctum ſuperiori, Locum enim B. Auguſtini ſuo modo aptat. Apud illum quidem hoc loco ita legitur.* Ne medicina vilis minus vtilis eſſet ægrotis, quæ tanto magis ſalubris eſt, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homini, qui poſt primam pœnitentiam rurſus ſe laqueis iniquitatis obſtringit, adhuc iterum parcis? &c.

Cap. l. 5. c. 58. & l. 7. c. 310.

Hæc autem pęnitentia quomodo imponẽda ſit, in Agathenſi concilio legitur, in quo ſic ſtatutum eſt, c. 15.

¶ Quomodo pęnitentes ad pœnitentiam accedant. C. LXIII.

Burc. l. 19. c. 27.
Iuo p. 15. c. 17.

POenitentiam tempore quo pęnitẽtiã petunt, impoſitionẽ e manuũ & ciliciũ ſup caput a ſacerdote (ſicut vbique conſtitutum eſt) conſequãtur. Si autem comas f

QVamuis.) CASVS. Macedonius inuenerat, quod pęnitentiæ nõ eſt ſecundus locus, & quòd vnica eſt pęnitentia ſicut baptiſma, dubitauit an quotidie peccãtibus deberet pœnitentia denegari, & ideo q̃ſiuit ab Auguſti. quid iuris eſſet? qui rñdit ꝙ licet ſolennis pœnitentia ſemel tantũ concedatur ne vilis reputetur, tñ priuata pœnitentia non debet quotidie peccãtibus denegari. Seq. § patet, & quod in eo dicitur probat duob. cap. ſeq.

b ¶ Ne medicina) Hæc eſt vna rõ quare non iteratur. ſ. ne vilis habeatur ſolennis pęnitentia, quæ eſt medicina, vt hic. Secũda q̃a eſt ſacramẽtum, & ſignificat eiectionẽ Adę de paradiſo 2. inf. ea. in capite, & nõ eſt facienda iniuria ſacramento, vt de conſec. d. 4. oſtenditur. & 1. q. 1. ſacramenta. Gratia. tñ dixit, quòd ſcd̃m conſuetudinem quarundam eccleſiarum iteratur, vt de pęn. diſt. 3. §. ex perſona.

Pœnitentia ſolennis nõ iteratur.

2 Sub. quaſi ſemel tantũ facta eſt.

c ¶ Vilis.) Nota ꝙ pp fugiendam vilitatem multa ſtatuũtur, vt hic, & 45. diſt. de Iudæis. 80. diſtin. epiſcopi 27. q. 2. inſtitutum.

Vilitas eſt fugienda.

d ¶ Pęnitentiam.) priuatam.

POenitentes.) CASVS. Dr in hoc cap. ꝙ ſacerdotes debẽt imponere ſuper capita pœnitentium manum excluſoriam vel benedictoriam, & cilitium, & tunc ipſi pœnitentes debent deponere comas, & mutare veſtes, quod ſi non fecerint, abiiciantur. Iuuenibus autem ſolennis pœnitentia non facile imponatur propter fragilitatem ætatis, viatico autem omnibus in morte datur.

miles, vt 33. q. 1. admonere. nec laicalem habitum põt deferre, vt inf. ead. c. vl. tamen ſecundum regulam eccleſiaſticam viuet, vt de pęn. diſt. 5. contrarium, & c. falſas, & eſt tamen conueniendus ſub iudice eccleſiaſtico, vt 11. q. 1. aliud Ioan.

a ¶ Remiſſionem peccatorum.] id eſt, baptiſma 1. vt 51. diſt. ſi quis poſt acceptum, & intellige de officiali, qui ſæua executus eſt præcepta, vt 51. d. c. 1.

ADDITIO. Vel dic quòd intelligit de illa pœnitentia, in qua prohibitum eſt ei ne ad militiam redeat. de pœ. diſtinct. 5. contrarium, & hoc ideo quia forte in ipſa militia commiſerat peccatum propter quod egerat pœ-

...m hoc ...facit ad ...poſitum ...tiani. H.

e ¶ Impoſitionem.] Ab epiſcopo ad quem, ſolum ſpectat imponere ſolemnem pœnitentiam, vt inf. c. Proxi. & reconciliatio ad ſolum eum ſpectat niſi in neceſſitate, vt 26. q. 6 c. 1 & vlt.

f ¶ Comas.] Sed nunquid deponet mulier comã, cum etiã ei ſolennis pęnitentia imponitur, vt 33. q. 2. de his? Reſpond. non, quia habet eam in ſignum ſubiectionis,

Mulieri quare permittatur coma.

no depoſuerint, aut veſtimenta non mutauerint abijciã tur,& niſi dignè pẹnituerint,non recipiantur. Iuuenibus [a] etiam pẹnitentia non facile committenda eſt propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus [b] in morte poſitis non eſt negandum.

Item ex eodem α.

¶ Quæ ſint ſeruanda in ſolenni pẹnitentia.
Cap. LXIII.

Bur.l.19.c.26. Iuo p.15.c.45.

IN capite Quadrageſimæ omnes pẹnitentes,qui publicã ſuſcipiunt,aut ſuſceperunt [c] pẹnitentiam ante fores eccleſiæ ſe repræſentent epiſcopo ciuitatis, ſacco [d] induti nudis pedibus, vultibus in terram demiſſis, reos ſe eſſe ipſo habitu, & vultu proteſtantes. Ibi adeſſe debẽt decani,ideſt archipresbyteri [e] parochiarum, & presbyter β pẹnitentium,qui eorum conuerſationem diligẽter inſpicere debent, & ſecundum modum culpæ pẹnitentiam per præfatos † [f] gradus iniungere [g]. Poſt hæc eos in eccleſiam introducant †, & cum omni clero ſeptem pœnitentiales pſalmos in terra proſtratus epiſcopus cum lachrymis pro eorum abſolutione decantet: tunc reſurgens ab oratione, iuxta quod canones iubẽt, manus eis imponat,aquam benedictam [h] ſuper eos ſpargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat,& cum gemitu & crebris ſuſpirijs denũciet eis, quòd ſicut Adam proiectus eſt de paradiſo, ita ipſi pro peccatis ab eccleſia abijciuntur: poſt hæc iubeat miniſtris,vt eos extra ianuas eccleſiæ expellant: clerus vero proſequatur eos cum reſponſorio: [In ſudore vultus tui veſceris pane tuo; &c.] ut uidentes ſanctam eccleſiã pro facinioribus ſuis tremefactam; atque commotam, non paruipendant pœnitentiam.In ſacra autem Domini cẹna [k] rurſus ab eorum decanis,& eorum presbyteris,eccleſiæ liminibus repræſententur [l].

† *al. præfixos.* † *al. introducat.*

Gen.3.

α ¶Ex eodem.] *Ex Agathenſi etiã citant* Burchardus *&* Iuo, *&* Rhebaldus Cardinalis *(qui tempore* Paſchalis Pontific. *claruit) libro ſuo de pœniten tia publice non iteranda. In vno tamen manuſcripto* Burchardi *exemplari citatur ex Pœnitentiali Romano. Sententia vero huius capitis magna ex parte habetur in* Pontificali,*&* ordine Romano *a pag.24. vſque ad 30.*

β ¶Et presbyteri.] *Apud Burchardum legitur.*i.presbyteri.

Quod de tõſura, & non veſtib. intelligitur.Lau.

30.diſt.c.2.ideo autem comam deponet vir, quia amodo in habitu veniet clericali 1.inſt.de cõſe.diſt.5. dictũ & 51.diſt.dictum.& 33.q.2.admonere,& inf.ead. c.vlt.
a ¶Iuuenib.]Et ſi fuerit impoſita, nõ ideo prohibentur contrahere.33.q.2. in adoleſcentia. Alij autem non poſſunt contrahere. 33.q.j.de his. Idẽ dico de decrepitis: q̃a ætatis ratio habenda eſt in pnĩa.26.q.7.tẽpora,& c.hoc ſit. Sic præſumit̃ magis pro ſene,quàm pro iuuene,vt 34.diſt. fraterni atis.

Ætatis rõ in pœnitentiis eſt habenda

b ¶Omnib.]2.q.3. ſi quis epm contra: illud terroris eſt, vel hoc de pẹnitentibus digne ibi ficte.24.q.2.legatur.
ADDITIO. Vel viaticũ non conceditur. extra de pẹ. & remi. quod in te.in princi. & de ſent.excom.per mittimus, & adde ꝙ legitur & not.27.q.1 impudicas. in fin. Arch.

IN capite.]CASVS. Dicitur hic ꝙ volentes ſolenniter pœnitere, debent in capite Quadrageſimæ ſe cum archipresbyteris, & presbyteris ſuis epiſcopo ciuitatis ante fores eccleſiæ repreſentare in triſti habitu nudis pedibus,& eis in eccleſia ĩtroductis, eps ſeptem pſalmos pœnitentiales decantet, deinde manum eis imponat, cineres & cilicium ſuper capita eorum ponat, eos aqua ſpargendo benedicta.demũ expellantur de eccleſia,ſicut Adã fuit de paradiſo eiectus, & totus clerus eos cũ reſponſorio proſequat̃,& in cẹna Dñi a ſuis archipresbyteris& presbyteris liminibus eccleſiæ præſententur.

c ¶Suſceperunt] Ergo alio tpe poteſt pẹnitentia imponi a ſacerdote, & poſtea hæc ſolennitas fiat ab epiſcopo.
d ¶Sacco.]Sicut fecit Achab de pẹn.d.3.¶.ecce.
e ¶Archipresbyteri.] vr̃ ergo quod alius ſit decanus. alius archypresbyter.& ſic eſt contra 60.d.c. c.1. ſed ibi ponitur hæc dictio,aut,ſubdiſiunctiue. Vel loquitur hic de rurali decano.
f ¶Per præfatos.] in parte cap.quæ hic non eſt.ad hoc facit 33.q.2.latorum.
g ¶Iniungere.]Arg ꝙ eps non poteſt iudicare de ſubditis ſuorum prælatorũ, vt extra de offic. ordi.cum eccleſiarum. Ioan. quod non eſt verum.cum ſit iudex ordinarius oĩum clericorum ſuæ diœceſis,ſed dr̃ ibi quòd

Eps vtrũ ſit iudex oĩum clericorũ ſuę diœceſis.

non debet eps renocare ſententias excommunicationis iuſte latas ab eorum prælatis ſine eorũ conſenſu B
ADDITIO.De hoc not.11.q.3.qui reſiſtit.Arg.
h ¶Benedictam.] Vt per eã tollantur venialia peccata vt de conſe.d.3.aquam.& d.4.nec quemquam.
i ¶Miniſtris.]ideſt,oſtiarijs,ad quorum hoc ſpectat officium,vt 21. d.cleros,& 25.d.parlectis.
K ¶Cœna.]inf.de conſec.d.2.in cœna.
l ¶Præſententur.] ita ſi quolibet anno 2. vt tali die immittantur in eccleſiam,& licet ſtent in eccleſia,non tñ communicabunt cum alijs in euchariſtia vel oſculo, & ſic erunt vſque ad octauam Paſchæ, & tũc iterum exibunt de eccleſia, & erunt extra eccleſiã vſq; ad talẽ diẽ ſequentis anni,& hoc fiet vſq; ad finem pẹnitẽtiæ. etiam ſi bene pœnitet, ſecundo vel tertio anno põt ei reddi ingreſſus eccleſiæ,vt 22.q.2.de viro & 33.q.2 latorem, Quandoque etiam vſque in finem vitæ manebit

a Sed quare hæc fiant in die cẹnæ Domini, not.de conſe.d.1.de pẹnitentib. ibi videas in gl.ſed pone, &c.

Pẹnitentes ſolẽniter q̃to tempore debeãt eſſe extra eccleſiã,

extra

extra eccleſiam, vt 33.q.2.admonere, & hæc intromiſſio fit a proprio ſacerdote niſi ſolenniter debet reconciliari eccleſiæ, ſcilicet finito tempore pœnitentiæ: vel etiam ante ſi epo viſum fuerit expedire: hanc.n. ſolus eps poteſt facere, vt 26.q.6.cap.1. Item ſolennis pœnitentia

tamen propter hoc eis ſolennis pęnitentia iniungatur, ſicut laicis conſueuit imponi: In fine dicitur, quod rebaptizati ordinari non permittuntur.

a ¶ Pœnitentibus.) Niſi ſit diſpoſitus: tunc poteſt ſolennem pęnitentiam facere. & ſic intelliguntur contraria de pęn.diſt.6.ſacerdos 1. tamē publicā pœnitentiam poteſt facere ſacerdos, vt 29.diſt.presbyter 30.di.ſi quis presbyter. & 81.diſ ſi quis epiſcopus & hoc ꝑ publico crimine non pro priuato.

1 Et hoc cōtingit ꝑpter ſcādalū, q̄d ſubditis imminere. ar. ſup. c.de his vero.61.diſ. in ſacerdotibus. Ioan de Fan.

¶ Hanc pœnitentiam nulli vnquam clericorum agere conceditur, atque ideo huiuſmodi pœnitentes ad clerum admitti prohibentur.

Vnde in Carthaginenſi concilio 5.c.xj. ſtatutum eſt.

¶ Clericis non imponatur manus, tanquam pœnitentibus. Cap. LXV.

† al. confirmatur.] om.

Burc. lib.19. c.72.
Iuo p 15.cap.85.
Capitu l.5.c.66.

CONfirmandum † eſt, vt ſi quando presbyteri, vel diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos a miniſterio neceſſe ſit remoueri, non eis manus tanquam pœnitentibus [a], vel tanquam fidelibus laicis imponatur, neque vnquam permittendum, vt rebaptizati [b] ad clericatus gradum promoueantur.

Vnde Siricius Papa Himerio, epiſt.1.c.14.

¶ Nec clerico pœnitentiam agere, nec pęnitenti clericatum accedere permittitur. Cap. LXVI.

Anſel.l.7.c.26.
Burc l.19.c.49.
Iuo p.6.c.54.& par. 15.c.65.

ILlud quoque nos par [c] fuit prouidere, vt ſicut pœnitentiam agere cuiquam non cōceditur clericorum: ita & poſt pœnitudinem, ac reconciliationem, nulli unquam laico liceat honorem clericatus adipiſci: quia quāuis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum ſacramentorum inſtrumenta [d] ſuſcipere, qui dudum [e] fuerunt vaſa vitiorum.

Item Leo Papa Ruſtico Narbonenſi, epiſt.90.† c.2.

† al.29.

¶ Presbyteris, & diaconis tanquam pœnitentibus non debent manus imponi. Cap. LXVII.

Poly.l.4.tit.39.
Burc.li.19.c.71.
Iuo par.6.c.67.

ALienum eſt [f] a conſuetudine eccleſiaſtica, vt qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint conſecrati, ij pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi: quod ſine dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit, ſecundum quòd ſcriptum eſt: [Sacerdos α ſi peccauerit, quis orabit pro eo?] Vnde huiuſmodi lapſis ad promerendam miſericordiam Dei priuata eſt expetēda ſeceſſio [g]: vbi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.

α ¶ Sacerdos.] *Vulgo ſæpè indicatur in margine locus iſte ex.1. Reg.c.2.vt infra de pœniten. diſt.1.c. ſi ſacerdos: cum tamen in eo ſcriptura loco in vulgata legatur.* Si autem in Deū peccauerit, quis orabit pro eo? *Verum B. etiā Gregorius ad illū locum in morali interpretatione, talē ſententiā elicit,* Quis ei intercedet?

b ¶ Rebaptizati.) Scienter, vt infra de conſe.d.4.qui bis.tñ in habitu clericali, uel regulari ſemper erunt, vt de conſecr. diſt.5.dictum.

ILlud.) CASVS. Quæſitum fuit an, laici, qui ſolennem pœnitentiā egerunt mundati a cōtagione peccatorum omniū, valeant promoueri? Et reſpōdet Siricius Papa, ꝙ ſicut clericis non permittitur agere ſolēnem pęnitentiam, ſic nullus laicorum poſt ſolennē pœnitentiam poteſt promoueri, cum dudum fuerit vas vitiorum.

c ¶ Par.) i. æquum.

d ¶ Inſtrumēta.] Id eſt, ordines, vel vtenſilia

e ¶ Qui dudum.] Si. infra, 61.diſ. in ſacerdotibus argu. contra ſupra eo ferrū.& 33.q.2.admonere.

ADDITIO. Itē arg. contra. 23.q. vides, iuxta fi. ubi de hoc. Arch.

ALienum.) CASVS. Quidam quæſiuit a Leone Papa, an presbytero, vel diacono ſolennis pęnitentia ſit imponenda? Et reſpondet quòd non, quia ſic eſt traditum ab Apoſtolis, vel Apoſtolicis: Sed hmōi lapſis ſecretus locus eſt requirendus, ſcilicet monaſteriū, vbi ſi dignè pęniteant, valeant ad priſtinum ſtatum reduci. Quod dicitur in ſeq.§ patet.

f ¶ Alienum eſt.) Hæc omnia capitula loquuntur de ſolemni pœnitentia.

g ¶ Seceſſio.) Nec tamen credendum eſt ſtatim, ꝙ cauſa pœnitentiæ ſit in monaſterio. nam quandoq; boni viri ingrediuntur monaſterium: quia meritum augere deſiderant, 17.q.2. ſunt qui dicunt.

tentia non eſt imponenda, niſi pro crimine manifeſto & enormi, quod totam vrbem commouit.26. q.6.c.vlt.

HANC. CASVS. Dicit Gratia. in hoc § ꝙ nulli clericorum permittitur agere ſolennem pęnitentiam: & iō huiuſmodi pœnitentes non admittuntur ad clerum.

COnfirmandum. CASVS. Dicitur in hoc cap. quod ſi presbyter vel diaconus aliquid commiſerit, propter quod debeat a miniſterio eccleſiæ remoueri; non

Pla-

PLacuit.] CASVS. Statutũ fuit in concilio Toletano, vt ſolenniter pœnitentes non promoueantur, ſi neceſſitas, vel utilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri, ita ꝙ ad maiores non promoueantur, in quibus epiſtolam, vel euangelium legere poſſunt: ſi qui tñ eorum promoti fuerint in diacones, inter ſubdiacones relegẽtur: ita tñ, vt manum altari nõ imponant, nec ſacra contingant. Item cũ dubitaretur quis eſſet ſolenniter pœnitens, reſponſum fuit in concilio, vt ſolenniter pœnitens diceretur, qui poſt baptiſma pro homicidio, vel pro alio graui crimine publicam gerens pœnitentiã ſub cilicio diuino altari fuerit reconciliatus. Quod ſequitur in §. patet.

tem retinendo eccleſiam dimitteret tonſuram & habitum, vel religioſus religionem 2. ſuam, apoſtata iudicatur, vt extra de apoſta.c.1.& vlt.

f ¶Sæcularẽ.] qdqd interim acquiſierint, cedet monaſterio. 18. q. 2. abbates. & C. de epi. & cler. l. vl. §. hoc ẽt.

g ¶Ab

2 Subdiuitat: qđ intellige, ut dixi ſup. §. prox. Archid.

ceſſor remanet, cum ille ſe tranſgrediendo præcipitat, qui ad intercedendum pro alijs ordinatus eſt?

β ¶Seceſſio.] *Sic emendatum eſt ex antiquis codicibus, & epiſtola ipſa, & hanc lectionem habuit auctor gloſſæ, quod ex manu ſcriptis gloſſis conſtat: idcirco & in ea emendandum. Antea legebatur,* eſt expetenda ſucceſſio.

Probatur etiam auctoritate Toletani concilij primi huiuſcemodi pœnitentes ad clerum non admittendi: in quo, capite 2. ſic ſtatutum eſt.

¶ Cauſa neceſſitatis ad clerum pœnitentes admittantur. Cap. LVIII.

In cap. Martini Bracaren.

PLacuit, vt pœnitentes non admittantur ad clerũ, niſi tantum ſi neceſſitas, aut vſus [a] exegerit; & tunc inter oſtiarios deputentur, vel inter lectores, ita ut Euangelia aut Epiſtolam [b] † non legant. ¶Si quis autem ante ordinati ſunt diacones, inter ſubdiacones habeantur, ita ut manum non imponant [c], nec ſacra cõtingant. Eum† vero pœnitentem dicimus, qui poſt baptiſmum, aut pro homicidio, aut pro diuerſis criminibus, grauiſſimiſque peccatis publicam pœnitentiam gerens ſub cilicio † diuino fuerit reconciliatus altaria.

Poly. lib. 2. tit. 31.
Burc. li. 2. c. 37.
Anſ. li. 7. c. 31.
Iuo par. 6. c. 138.
Pann. l. 3. c. 61.

† *al. Apoſtolum*) orig.

† *Ex pœnitentem*] in c. Mar. Brac.

† *al. concilio*

8 *Apoſtatæ* [d] *quoque ad clericatus officium admitti non debent.*

Vnde in concilio Arelatenſi. 2. c. 25.

¶ Ad clericatus officium non admittantur apoſtatæ. Cap. LXIX.

HI, qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſæcularem [e] † redeunt conuerſationẽ, & poſtmodum pęnitentiæ remedia non requirunt; ſine pœnitentia communionẽ penitus non accipiant. Quos etiã iubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicunq; ille ſit, poſt pœnitentiam ſæcularem [f] habitum accipere non præſumat. Quod ſi præſumpſerit, ab eccleſia [g] alienus habeatur.

Rab. pœn. c. 33.
Bur. li. 19. c. 97.
Iuo p. 15. c. 81.

† *ſæculum redeunt*) orig.

DISTINCTIO. LI.

ECce ꝙ criminoſi, vel non verè pœnitentes, vel publicã pœnitentiã agentes, a ſacris prohibentur ordinibus. Adiecit quoq; [h]

a ¶Aut vſus.] i. vtilitas: hæc enim inducunt diſpenſationem 1. qõ. 7. tali, vel vſus, ideſt, conſuetudo. Sic eſt arg. ꝙ conſuetudo attendit circa ordinandos, vt dixi 12. di. nos conſuetudinem.

b ¶Epiſtolã.] Arg. ꝙ difficilius diſpẽſatur cum pœnitente, quàm cum bigamo 1 vt 34. diſt. lector.

c ¶Non imponant.] Ideſt, nõ miniſtrent in officio ſubdiaconatus, ſed tñ nomẽ habeant, & habeant locũ ſubdiaconorũ in choro, & in cibo. & eſt ſi. 15. q. 8. qui admiſit. & c. ſi quis presbyter.

APOSTATÆ. Hæc eſt ſeptima pars huius diſ. in qua tractat de apoſtatis. Io. de Fan.

d ¶Apoſtatæ.] Apoſtatæ dicuntur retro abeuntes a fide, religione, vel clericatu. 26. q. vlt. non obſeruetis. Io.

Cõſuetudo attendit qñque circa ordinandos.

Diſpenſatur cũ bigamo facilius, quã cum pœnitente.

1 Dicit Lau. hoc non eſt uerum: ſed eſt arg. quod magis eſt diſpenſandũ. Sed dictũ eſt verius i quo cõſentit. Io. de Fan.

Apoſtatæ q dicantur.

HI q.] CASVS. Quidã clerici relicto clericali habitu ad ſęculum redierunt, quare quæſitum fuit in concilio Arelatenſi, an debeant admitti ad cõionem corporis Chriſti? Et rñdet, ꝙ nõ, niſi reſipiſcant, nec ẽt ad clericatus officiũ admittantur. Poſt pęnitentiam uero habitum ſęcularẽ non aſſumant. quod ſi fecerint, excommunicentur.

e ¶Ad ſæcularem] Quod fieri non licet; quia qui ſemel habuit tonſuram clericalem, ſemper vtetur ea, ut 32. diſt. ſi qui clerici. 20. q. 3. eos. Io. Hoc tene pro certo, in minoribus ordinibus conſtitutus põteſt contrahere, & ad ſæculum redire, nec tunc debet ferre tonſurã: nec apoſtata iudicatur, vt extra de cle. coniu. Ioannes Si au-

Tonſuram ferre non tenetur, q in minoribus contrahit.

g ¶Ab eccleſia.) Vt ſup. ea. diſt. ſi quis poſt remiſſionẽ.

ECce.) CASVS. Supra oſtenſum eſt, ꝙ criminoſi, & ſolenniter pœnitentes promoueri non poſſunt. In hac uero 31. diſt. oſtendit Gratianus, quòd curiales, & armata militia utentes, & aduocati promoueri nõ poſſunt, quod probat cap. ſeq.

h ¶Adiecit quoque.) Triplex aſſignatur ratio, quare officiati, ſiue curiales non promouentur. Vna eſt rõ: qa frequenter contrahunt irregularitatem ex officio ſuo, vt inf. c. 1. & 2. Secunda quia multum moleſtatur eccleſia, cũ tales repetunt, vt inf. c. 2. & 3. Tertia rõ, qa pręſumi-

ſumitur contra eos, quod non cauſa religionis ordinentur, ſed vt fugiant ratiocina. 53. diſtin. legem 1. Quidam addunt duas alias rationes, ſcilicet, quod eccleſia triſtatur de eis cum repetuntur, de quibus gauderet deberet. Item propter voluptates, quas forte habuerunt in ſuis officijs vt

tñ prohibet ne de cætero tale fiat, & ſi contra factum fuerit ordinati cum ſuis ordinatoribus deponentur.

a ¶ Qui poſt.] Hoc ideo dicit, quia quæcunque peccata quis fecerit ante baptiſmum non imputantur ei poſtea, vt inf. ead. ſi quis poſt, & ſu. diſt. proxi. ſi quis viduã & cap. placuit, & 26. diſt. vnius.

b ¶ Exercitatione.] vt aduocati.

c ¶ Ad ſacerdotiũ.] Quicunque fuit accuſator, aut aduocatus, aut iudex, aut teſtis, vel etiam notarius in cauſa ſanguinis, non poteſt promoueri, vt ſupra diſ. proxi. ſi quis viduã. nam conſtat, quod 3 clericus non poteſt eſſe accuſator in cauſa ſanguinis, vt 2. q. 7. ſicut. & c. ſacerdotes 4. nec iudex. 23. q. vl. his a quibus nec teſtis. 11. q. 1. teſtimoniũ. nec notarius 23. q. 4. illud, & in extra uag. ne cleri. vel mona. ſententiã Balz. tñ intelligit hoc de aduocato accuſatoris nã cuilibet licitũ eſt defendere reũ. 23. q. 5. reos. & C. de epiſc. audi. addictos. Et ſi obijciatur ei, nõne ſi accuſator deficit, punietur pęna talionis & ſic videtur hoc imponẽdum aduocato qui obtinẽdi pertinaciã ſuſcepit? Sed ipſe rñdet, quia ad hoc nõ egit aduocatus, vt accuſator puniret, ſed vt reus abſolueret 5. Item quia alio iudicio agendum eſt de

Adde quod obligatus ad ratiocinia, quatenus tenetur promoueri. non.] officia. C. de epi. & cleri.

Cauſa ſanguinis multos impedit promoueri.

3 Alias vt 2. q. 7 ſicut ſacerdotes nec iudex, &c. alias, vt 2. q. 7. ſi quis & c. ſacerdotes

4 11. q. 1. clericũ nullus.

5 Præterea, aduocatus nec agit, nec accuſat, vt ff. de bon. li. cũ maior §. penul.

ſancta mater eccleſia, vel curiales, aut poſt baptiſma militantes, aut in foro decertantes a ſacris prohibeantur ordinibus.

Vnde ait Innocentius Papa epiſcopis in Toletana ſynodo conſtitutis, epiſt. 24. c. 2.

¶ Poſt baptiſmum militantes, vel in foro decertantes, à ſacris prohibentur ordinibus. Cap. I.

† *Quantos enim.*] orig. & per interrogationem.

† *ſerua.*] ori.

ALiquantos † ex his, qui poſt[a] acceptam baptiſmi gratiã in forenſi exercitatione[b] verſati ſunt, & obtinendi pertinaciam ſuſceperũt, accitos ad ſacerdotium[c] eſſe comperimus, è quorum numero Rufinus, & Gregorius prohibentur; aliquantos ex militia[d], qui cum poteſtatibus obedierũt, ſæua † neceſſario præcepta ſunt executi: aliquantos ex curialibus[e], qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata, fecerunt. aliquantos, qui voluptates[f], & editiones[g] populo celebrarunt, ad honorem ſummi ſacerdotij perueniſſe; quorum omnium neminem, ne ad ſocietatem quidem ordinis clericorum oportuerat perueniſſe. Quæ ſi ſingula diſcutienda[h] mandemus non modicos motus, aut ſcandala Hiſpaniẽſibus prouinciis, quib. mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus: idcirco remittenda[i] potius hæc putamus. Sed ne deinceps ſimilia committantur, dilectionis veſtræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vſurpationi ſaltem nunc finis neceſſarius imponatur: eo videlicet conſtituto, vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur.

Idem Fælici epiſcopo Nuceriano, epiſt. 4. c. 3.

Poly. l. 1. tit. 31. Anſel l. 7. c. 10. Iuo p. 6 c. 95.

¶ De quibus laicis aliqui ad clericatum non poſſunt peruenire. Cap. II.

DEſignata ſunt genera laicorũ, de quib. ad clericatũ

Curiales qui vocantur. Sub. ſiue quandoque officium habentes honeſtum, vel inhoneſtum. Quandoque vero ſtricte dicuntur curiales, qui honeſta curię officia curant, vt ſenatores. Quandoque ſtrictius dicuntur curiales illi qui erant officiales in cauſa ſanguinis, a quo hic dicti ſecundum leges.

vt inf. ead. præterea. Dicũtur autẽ large curiales omnes, qui aliquo modo ſunt obligati curiæ ſiue milites, ſiue aduocati forẽſes, ſiue iudices, ſiue officiati, ſiue hiſtriones 2. ſed iſti prohibentur a promotione, vt ſequitur. nullus ergo officialis promoueatur, niſi prius abſolutus a curia poſtea ſic, dum tñ ſæua non exercuerit nec effuderit ſanguinem humanũ, nec turpia & inhoneſta facta fecerit, vt hiſtriones. De iudicibus aũt & aduocatis eſt dicendum, quod ſi tantũ interfuerunt ciuilibus cauſis, non repelluntur, vt 61. diſt. Oſius, & hoc eſt verũ, ſi poſt baptiſma huiuſmodi officium exercuerũt, ſecus ſi ante, vt inf. ea. c. ſi quis. Balz. tamen dicit, quod ſi ante baptiſmũ aliquis ex officio occidit hominẽ, talis poſt baptiſmũ non poteſt promoueri, quia baptiſmus tm̃ crimina tollit, vt 26. diſt deinde, & cap. vna. B. dicit, quod põt quia non debet eſſe melioris conditionis peccans, quam nõ peccans ad hoc facit, ff. quod vi. aut clam. l. Seruius.

ALiquantos.] CASVS. Quatuor genera hominum notantur in hoc capitulo, ſcilicet aduocati, milites, curiales, id eſt, officiales, & hiſtriones: qui poſtquam exercuerunt officia ſua, ſunt in ſacerdotes ordinati ab epiſcopis Hiſpaniæ. Quidam etiam ex eis qui hiſtriones fuerant, facti ſunt epiſcopi. Scribit ergo Innocẽtius Papa cuidam archiepiſcopo, & dicit, quod tales nõ debuerũt promoueri, ſed propter ſcandalum quod inde fieret in prouincijs Hiſpanorum, patienter tolerat eos. Verun-

calumnia accuſatoris, & dicit clericum appellare poſſe pro conuicto in cauſa ſanguinis: quia ibi quilibet auditur appellans, vt ff. de appellatio. l. non tantum, & ſic cauſam appellationis poteſt exercere. Prior opinio eſt magis tuta, vt nec pro accuſatore, nec pro reo poſſit clericus aduocare 6. nec obſtat 23. q. 5. reos, quia ibi non dicitur, quod aliquis poſſit patrocinari pro damnatis, ſed poſſumus intercedere pro eis, licet enim aduocatus rei non intendat ad hoc, quod accuſator puniatur: tamen per quandam conſequentiam tendit ad hoc, vt 13. q. 1. merito & arg. 1. q. 3. ſi quis obiecerit ad idem argu. opti. ſupra d. prox. clericum.

d ¶ Ex militia.] id eſt, milites.

e ¶ Ex curialibus.] id eſt officialibus.

f ¶ Voluptates.] id eſt, ludibria, quibus voluptatibus excitabantur homines.

g ¶ Et editiones.] Quæ narrabantur voluptatis cauſa. ſ. ea quæ edita erant ab hominibus. ſ. turpes fabulas vel cantus.

h ¶ Diſcutienda.] id eſt, corrigenda.

i ¶ Remittenda.] Arg. ratione ſcandali aliquid tolerari, ſic ſup. d. 4. denique 29 d. de ſyracuſanæ, & notaui 44. d. comeſſationes 7. Item quod aliquid prohibetur fieri, factum tamen toleratur 8. 7. q. 1. epiſcopus in diœceſi. ſupra d. prox. quicunque. Ioan.

DEſignata.] CASVS. Quærebatur vtrũ illi qui ſęua exer-

6 Adde ad hoc text. in c. 1. & ibi Io. And. de poſt & in c. ſniã. ne cle. vel mo. Scandali rõne aliqua tolerantur.

7 Concor. tex. in l. ſi oleum, ff de don. & in l. æquiſſimũ. ff de vſuf.

8 Ad hoc 45. d. de Iudæis. Hugo.

exercuerunt iudicibus obtemperando, poſſint promoueri? Et reſpondet Innocentius, Si hoc fecerunt poſtq̃ fideles ſunt facti promoueri non poſſunt. Idem dicit de curialibus, quorum quidam etſi de iure promoueri poſſint, tñ quia eccleſiæ tribulationẽ ſuſtinent, cum a curia repetuntur, promoueri non debent.

a ¶ Fidelis.] ideſt, poſt baptiſmum.

b ¶ Adminiſtrauerit] Curiæ in ſuis actibus.

c ¶ Qui debeant.] Ex merito vitæ. Et eſt argumentum hic quod ſi aliquid eſt pro me, & aliud contra me, magis nocet mihi, quod eſt contra me, quam ꝓſit id quod eſt pro me. ſic 56. diſ. Iſmael & ff. qu bus ad liber. ꝑ cla. nõ licet. l. vi 1. & extra de offi. dele. ſuper quæſtionum. §. ſi vero. in fi. arg. contra. ff. de iure fiſ. non intelligitur. §. 1. & extra de ſentẽ. & re iudi. cauſam in fi. Solu. primum regulare ꝓpter promptitudinẽ ad malũ. 11. q. 1. omnes alias caſalia propter reſtrictionẽ doli mal. extra de do. & cõtu. finem, & quia non eſt delegatus a principe.

1 Ad idẽ ff. ad Syl. ſi q̃s 1 1 graui. & ita quod nocet præualet vi ibi poteſt. dici q̃d valet præualet. ff. de ſena. emãcipatũ. §. vl. ſecundum Laur.

d ¶ Sæpe.] Arg. aliqd ſtatui ꝓpter cautelã futurorũ, vt 27. d. de Syracuſanæ. 45. d generalis. 23. d. in nomine Domini.

do religionis ingreſſu, vt 19. q. 3. cap. 1. Sed contra videtur quod etiam mortuus debitor non poteſt ſepeliri inuito creditore, niſi ſatisfaciat ei, vt extra de appel. qua fronte. Satis videtur ꝙ poſſit intrare, & ꝙ monaſterium non in amplius tenetur, quam ad ipſum peruenerit: niſi po-

peruenire non poſſunt, ideſt ſi quis fidelis[a] militauerit, ſi quis fidelis cauſas egerit, hoc eſt poſtulauerit; ſi quis fidelis adminiſtrauerit[b]. De curialibus autem manifeſta ratio eſt: quoniam & ſi inueniantur huiuſmodi viri, qui debeant[c] clerici fieri, tamen quoniam ſæpius a curia† repetuntur, cauendum ab his eſt propter tribulationem, quæ ſæpè[d] de his eccleſiæ prouenit.

† al. ad curiam.

Item Victricio epiſcopo Rothomagenſi, epiſt. 2. c. 11.

¶Non admittantur curiales ad clericale officium. Cap. III.

Iuo p. 6. c. 349.

PRæterea frequenter quidam ex fratribus noſtris, curiales, vel quibuslibet publicis functionibus[e] occupatos clericos facere contendunt, quibus poſtea maior triſtitia, cum de reuocandis eis aliquid ab Imperatore p̄cipitur, quàm gratia naſcitur de accito †. ¶Conſtat. n. eos in ipſis muneribus[f] † etiam voluptates exhibere, quas a diabolo inuentas eſſe non dubium eſt, & ludorũ, & † mimorum apparatibus, aut præeſſe, aut forſitan intereſſe. Sit certè in exemplum ſolicitudo, & triſtitia fratrum, quam ſæpè pertulimus Imperatore præſente, cum pro his ſæpius rogaremur, quam ipſe nobiſcum poſitus cognouiſti: quibus † non ſolum inferiores clerici ex curialibus, verum etiam in ſacerdotio conſtituti ingens moleſtia, vt redderentur, inſtabat[g].

† al. adſcitis.
† al. muniis.
† al. vel munerum.
† al ex quib.] orig.

Item ex concilio Toletano primo, cap. octaue.

¶Non promoueatur ad daiconatum, qui poſt baptiſmum ad fidelem necandum accinctus fuerit. Cap. IIII.

SI quis[h] poſt baptiſmum militauerit[i], & chlamydem

Præterea.] CASVS. Quidã volebãt promouere curiales, conſultus fuit Papa ſuper hoc a quodam archiepõ ſcilicet, an poſſent promoueri? Et reſpondet ꝙ non propter tres rationes. Prima eſt: quia maiorem triſtitiam habet eccleſia de eis reuocandis, quam habuit gaudium de aduentu eorum. Nam Imperator præſens quandoq; inſtitit ſupradicto archiepiſcopo præſente, vt tales in minoribus non ſolum ordinibus ordinati, ſed etiam ad ſacerdotium promoti reducerentur. Secũda ratio eſt: quia tales in ſuis officiis voluptates turpes exercuerunt. Tertia ratio eſt: quia præfuerunt; vel interfuerunt apparitoribus & ludis minorum.

e ¶ Functionibus.] ideſt, officiis, & intelligitur de his qui alicui officio obligati ſunt, vt tutores & curatores vel procuratores, qui finito officio ſuo licite promouentur, vt extra de obliga. ad ratiocin. cap. vnico. Nam qui ex adminiſtratione aliqua eſt obligatus reipublicæ, non poteſt prouehi ad honores, vt ff. de muner. & honor. reſcripto. §. debitores. ſecus ſi obligatus eſt pro aliquo debito, vt ibi. dicitur, & C. de epiſco. & cleri. q̃ſquis emerſis. Sed quid ſi aliquis eſt obligatus ab ſcribendum aliquid, forte iuramẽto: nunqd talis poteſt cõueniri in monaſterio? Dicit Hug. ꝙ ſic: nec fit iniuria illi cui ſeruire tenetur, quia inſtinctu Spiritus ſancti fit: ſic 14. q. 5. dixi argum. pro eo extra de voto, ſcripturæ, & extra de conuerſ. coniuga. ex publico. & cap. vlti. 33. quæſt. 2. cap. admonere. 19. quæſt. 2. duæ. ſicut ſoluitur ingratitu-

Obligatus ad aliquid faciendũ nõ impedit ingredi monaſterium.

poſtea ratione ſui ad pinguiorem fortunam perueniat per ſucceſſionem aliquam vt, 29. q. vlti. ſi qua 2. Vel dic ꝙ in monaſterio exiſtens poteſt exequi tale officium, dum tamen non negligat diuinum obſequium, vt 91. d. clericus.

f ¶ Muneribus.] ideſt officijs munerum minorum.

g ¶ Inſtabat.] Tamen facti ſacerdotes non reſtituuntur 54. d. ex antiquis.

SI quis poſt.] CASVS. Aliquis ex præcepto vel auctoritate maioris poſt baptiſma cingulum militare accepit ad vexandum fideles, & necauit: quæſitum fuit in Concillo Toletano, an poſſit promoueri. Et reſpondet ꝙ de iure promoueri non poteſt: & ſi non peccauerit, & diſpenſatiue ad minores ordinẽs fuit promotus: diaconus tamen fieri non poteſt. Vel aliter. Aliquis accinxit gladium ad necandum fideles: non interfecit tamẽ, ſed per eum nõ ſtetit: quæritur vtrũ poſſit promoueri? & rñdet quod non, niſi diſpenſatiue in minoribus ordinib. ita quod diaconus non fiat.

h ¶ Si quis] Pone caſum inf. de pœni. d. 1. ſi quis cum telo: Alij ponunt caſum de officiali.

i ¶ Militauerit] Milites (vt videtur) non poſſunt promoueri ſine licentia Papæ. 19. q. 3. monaſteriis. ſed intelligo illud de his q irregularitatẽ cõtraxerunt 3. vnde nõ cõcedo ꝙ hoc ſolum impediat promotionem, ꝙ gladium aſſumpſit, & militiam: niſi ſæua facta exercuit, vt inf. 53.

2 Sub. vel al... quos ... ſcripſit ... tamen in... ligo dec... ctis exc... eiuſdem ... q 6 de lap... tt. de cel... his qui b... nis ſecund... Lau. Milites an promoue... ri poſſint.

3 Et in hoc caſu loquit... hoc c. ſiq̃s, vt no. int... q. 3 p̃lens. in glo. argu. ꝙ &c.

infra 53.diſt. legem.ſi vero ſæpe interfuit bellis, & per eum non ſtat quin occidat ali quem licet non occidat, tamen propter ambiguum duplicitatis admitterem talem ad clerum arg.23.q.5.excommunicatorum.

a ¶Aut cingulum.)ideſt, characterem militarem,vt 1.q.1.quod quidam.in fi.

b ¶Si ad clerum.)ideſt,ſubdiaconatum.

c ¶Admiſſus,fuerit.) Ex diſpenſatione.

ca conſecretur auctoritate metropolitani: & vbi ipſe elegerit. Metropolitanus vero in ciuitate metropol.ab epis ſuæ ꝓuinciæ cōſecrabit.Et ſi ordinati.vel ordinatores cōtra hoc egerint,honoris ſui ꝑiculo ſubiacebunt.

d ¶Qui in aliquo.) Primo ponit 26. impedimēta quæ impediūt promouēdū epm.Scdo dicit, ꝙ eps ad min⁹ à tribus epis eſt cōſecrādus ibi, (Vbi metropolitano placuerit.) Metropolitanus aūt eſt conſecrandus in ciuitate metropoli a ſuis ſuffraganeis.

ſumpſerit,aut cingulum [a] ad necandos fideles α, etiam ſi grauia non admiſerit,ſi ad clerum [b] admiſſus fuerit [c], diaconii non accipiat dignitatem.

α ¶ Ad necandos fideles.] *Verba hæc non ſunt in codice Lucenſi Regio.*

Item ex concilio Toletano 4.cap.18.

A quibus debeat eſſe immunis, qui in epiſcopum ordinatur. Cap. V.

QVi in aliquo [d] crimine detecti ſunt, qui infamiæ [e] nota aſperſi ſunt,qui ſcelera aliqua per publicam pœnitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt,qui in hæreſim lapſi ſunt, vel qui in hæreſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur,qui ſemetipſos abſciderunt,aut naturali defectu membrorū,aut deciſione aliquid α minus habere noſcuntur, qui ſecundæ vxoris coniunctionem ſortiti ſunt, aut numeroſa coniugia frequentauerunt,qui viduam,vel a marito relictam duxerunt,aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas, [f] aut fornicarias β habuerunt, qui ſeruili conditioni obnoxii ſunt,qui ignoti ſunt, qui neophyti,vel laici [g] ſunt,qui ſæculari militiæ dediti ſunt,qui curię nexibus obligati ſunt,qui inſcii literarum ſunt, qui nondum ad triginta annos peruenerunt, qui per gradus eccleſiaſticos nō aſcenderunt, qui ambitu honorem quęrunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur,qui a deceſſoribus [h] in ſacerdotium eliguntur. ¶ Sed nec ille deinceps ſacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit,vel auctoritas metropolitani,vel comprouincialium ſacerdotum aſſenſus non exquiſiuit. Quicunque ergo deinceps ad ordinem ſacerdotii poſtulatus, & in his, quæ prædicta ſunt, exquiſitus , in nullo horum deprehenſus fuerit , & examinatus, probabili uita & doctrina extiterit ; tunc ſecundum ſynodalia , uel decretalia conſtituta, cum omnium clericorum , vel ciuium uoluntate, ab uniuerſis comprouincialibus epiſcopis, aut certe a tribus, in ſacerdotem die Dominica [i] cōſecrabitur ; conuenientibus † cæteris , qui abſentes ſunt, litteris ſuis , & magis auctoritate, uel præſentia eius, qui eſt in metropoli conſtitutus. Epiſcopus autem comprouincialis ibi conſecrandus eſt, ubi metropolitanus elegerit . Metropolitanus autem non niſi in ciuitate metropoli [k], † comprouincialibus ibidem conuenientibus [l]. ¶ Si qui autem deinceps contra

† *al.conuenientibus.*

† *al.à comprouincialibus.*

Epiſcopi & archiepiſcopi, ubi & a quot quibuſue ſunt cōſecrandi.

e ¶Infamiæ.)etiam de facto,vt dixi 2.q.7.c.ipſi apoſtoli.

f ¶Qui cōcubinas.) Ex hoc videtur, ꝙ eps ipſo facto nō diſpenſet 1.ſi enim ipſo facto diſpenſaret, quare hic puniretur promouens concubinarium,cum tamen cum ipſo poſſit diſpēſare ipſo facto? vt extra de iud. at ſi clerici. & facit ad hoc 81.d ſi qui. & extra de ſchiſma.fraternitatis. & extra de pb. referēte. Itē ſm hoc eps ſp diceret ſe diſpēſaſſe,vt ſic nō puniretur . Quod autē ipſo facto diſpenſet, probatur ext. de fil. presbyt.veniens. & 28.di.diaconi.& extra. qui matri.accuſ. nō poſ.per tuas. 54. diſt.ſi ſeruus. & extra de reſtit. ſpolia. litteras.§.opinioni. vbi habes , ꝙ eccleſiæ mādando vel diſſimulādo diſpenſat. Et hoc credo,ꝙ circa notum ſolo facto diſpēſat, ſed nō circa ignotū : qa notū examinatione non egēt,vt 47. d.de Petro.Conſulo tn̄ ꝙ teſtes vel litteras habeant ſuper diſpenſatione facta ſibi. Vel dic,ꝙ hic redarguuntur illi qui ex cōtemptu ordinant aliquos non examinando eos,vt 91.di. dictum. & c.quicunque. & tantum indiſcreta diſpenſatio redarguitur hic , & in omnibus ſimilibus, extra de præben.de multa.

Concubinarium ꝓmouens, an videtur cū ipſo diſpēſare 1 Ad hoc efficax argū. extra de fil. presbyt. ex tua iuxta fi. vbi dicit,cū aliquib.clericis diſpenſaſti,&c. ergo a contrario cum quibus diſpenſatum non eſt, poſſunt ꝓcedere iudices illi ſecundum, ꝙ eis datū eſt in mandatis extra de reſcr.ſi qñ&c. cū dilecta. ſecundū Ho.

g ¶Laici.) Non enim repente de laico fiet epiſcopus. 61.diſt.c. 1 & 2.

h ¶Qui à deceſſoribus.) Niſi in hoc Papa diſpenſauerit,vt 7.q.1 petiſti.

i ¶Dominica.)Hora tertia.75.diſt.quod die.

K ¶Metropoli.) In propria ciuitate conſecrandus eſt metropolitanus,vt hic,& 63.diſt.metropolitano.

l ¶Conuenientib.) Hic habes quod metropolitanus con-

QVi in aliquo.) CASVS.Hoc capitulum diuiditur in duas partes.In prima parte aſſignantur 29.impedimenta, quæ repellunt ab epiſcopatu, vel archiepiſcopatu,vel etiam ab alia dignitate . In ſecunda parte,quæ incipit ibi, (Sed nec ille.) Dicitur ꝙ eps debet eligi a clero,& a populo ciuitatis auctoritate metropolitani : qui poſtea legitime examinatus ab omnib:epis de prouinciis, uel a trib. de conſenſu aliorum,die Dñi-

Metropolitanus in ꝓpria ciuitate eſt conſecrādus. Archiepiſcopus a quibus eſt cōſecrādus.

conſecrandus eſt a ſuffraganeis, vt 66.diſtin. cap. 1. extra de tempo.ordi.ſi archiepiſcopus,& in Auth. de eccleſia.tit.§.1.coll.9. Arg.contra 24.q.1.pudenda, vbi dicit,quòd a Papa ſit conſecrandus,ſed primum eſt de iure. Papa tamen iam præſcripſit contra ius illud.

[C]Vriales autem.] CASVS. Aſſignatus ſupra quatuor rationibus in 51.diſtinct. in c. deſignata. & in cap. præterea. & in cap.1. quare curiales a promotione repelluntur: ſubiungit 53.diſtinct.in qua aſſignat quintam rationem : quia ſcilicet non voto religionis fiunt eccleſiaſtici , ſed vt officiorum ſuorum ratiocinia fugiant . & hoc probatur ſequenti capitulo.

...tem habet,vt extra de elec. per ſal. promo. cap.1.& hoc dummodo ſit baptizatus, nec decret.illa,ex litteris.ī aliquo cōtradicit B.

ext. de or... ab epo ... renuncia. epiſc cap... Archid.

prædicta vetita canonum, ad gradum ſacerdotij indignus aſpirare contenderit,cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit.

α ¶ Aut deciſione aliquid.] *Addita hac ſunt ex concilijs olim Colonia,ac Lutetia impreſſis* In *nouiſſima vero Colonienſi editione legitur*,vel defectione,*pro*,vel deſectione.

β ¶Aut fornicarias.] In *codice Lucenſi Regio legitur*,ad fornicationes: *quod videtur intelligendum de concubinis ad tempus adhibitis,vt ſupra diſt.34.c.is qui,eſt adnotatum.*

DISTINCTIO LII.

[Q]Vi vero prætermiſſis aliquibus gradib. non ſuperbia,ſed negligentia ad maiorem aſcẽderit, tandiu à maiorib. abſtineat quouſq; congruo tempore prætermiſſos accipiat.

Vnde Alexander ſecundus ſcribit † Grimaldo Conſtantienſi † epiſcopo. † *al.Rainaldo.) al. Rumaldo.* † *al.Conſtantienſi.*

¶De eo, qui ſubdiaconatus ordine poſtpoſito,diaconus & presbyter eſt ordinatus. Cap. I.

SOlicitudo dilectionis tuæ ſtuduit conſulere, vtrũ portitor iſtarum litterarum,diaconatus, & presbyteratus officium idoneus ſit peragere,nec ne;cum ad id præpoſtero†curſu,ſubdiaconatus [a] ordine poſtpoſito,negligentia potius,quam ſuperbia cognoſcatur aſcendiſſe . Vnde nos conſulendo charitati tuæ mandamus, vt ab officio ſacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporũ ieiunio ſubdiaconatus miniſterium ſibi rite imponas ; & ſic deinceps ad maiora officia eum redire concedas. Iuo p.6.c.439. † *al.præpoſtero.*

¶In libro peruetuſto eſt epiſtola eiuſdem Alexandri *ad* Geruaſium *Rhemenſem archiepiſcopum: cui hoc idem conſiliũ dat, quod Rumaldo* Conſtantienſi *epiſcopo ſe dediſſe narrat.*

DISTINCTIO LIII.

[C]Vriales [b] autem,vt ſupra ſcriptũ eſt, ideo ordinari prohibentur,quia frequenter,dum ab eccleſia repetuntur,plurima incommoda eccleſia conſequitur: vel quia ijdem curiales non voto religionis,ſed vt officiorũ ſuorum ratiocinia fugiant,ad eccleſiam ſe transferunt. diſt.51. deſignata.

[Q]Vi vero. CASVS.ſupra in proxi. cap.dr̃,ꝙ qui p gradus eccleſiaſticos ñ aſcenderunt,nō debēt eſſe epi,cui⁹ verbi occaſione ſupponitur hic 25.d.ī qua oſtenditur ꝙ ſi quis ptermiſſo ordine minori aſcēderit ad maiores non ſuperbia , ſed negligētia abſtinere debet a maioribus donec ptermiſſum ordinem ſuſcipiat: quod probatur ſequenti capitulo.

SOlicitudo.] CASVS. Quidam clericus ordine ſubdiaconatus ptermiſſo, negligētia potius q̃ cōtemptu factus eſt diaconus & presbyter . quare quæſiuit Conſtantieñ. epiſcopus an poſſet in officio diaconi vel presbyteri miniſtrare ? Et reſpōdet Alexan. Tādiu ceſſet ab officio ſacerdotali , donec pximo quatuor tēporũ ieiunio recipiat ſubdiaconatũ.

a ¶ Subdiaconatus.] Videtur ergo quòd aliquis promouetur in ſacerdotem , qui nullum habuit ordinem , vt laicus, qui fit ſacerdos ſecundũ Hug.ſed huic ob.40 diſtin.ſicut 1.& extra de presbyt. non bapti.veniens . Sed contra extra de cle. per ſal. promo. cap. vnico.epiſcopus autem non poteſt eſſe niſi fuiſſet ſacerdos 2, vt extra de exceſ. prælat. ex litteris.in fi.de hoc dixi 40. d. ſicut. Si vero non baptizatus promoueretur vel chriſmaret, nullum reciperet ſacramentum:quia baptiſmus eſt ianua ſacramentorum, vt 32 diſtinct. §. verum. niſi enim poſitum ſit fundamentum,nihil poteſt ſuperædificari, vt 1.q.1.cum Paulus. Et eſt arg.ꝙ præpoſteratio facti non vitiat factum. Arg.contra.7.q.1.nihil.23.diſt.quorundam.de conſecr. diſt.4.omnis.Ioan.Sol. dicas ꝙ laicus recipit ordinem ſacerdotii, & etiã epiſcopatus 3. quia character imprimitur,ſi cōferretur in forma eccleſiæ ab eo qui poteſt a

Sacerdos qs nō efficitur ſine aliis ordinibus.

1 Vbi cōtrario ſtandum eſt ſm H.

2 Idē ſentit Hug.&Lau.

3 Si intelligas ꝙ primo recipiat ſacerdotium , & poſt epatũ, verũ dicit.

Alias falsũ eſt:quia nec in epatu imprimit character ſecundũ quoſdā. Sed alii contra ar. extra de renunc. poſt tranſlationē.§. vlt. vbi de hoc

b ¶Curiales.] Hic aſſignat tertiam cauſam quare curiales non promouentur, Ioan.

a ¶Legem

Legem.] CASVS. Hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima parte oſtendit Greg. ꝙ qui militiæ vel qui rationibus ſunt publicis obligati, nec in clero, nec in monaſterio ſuſcipi debeant, quia vitam ſæculi nolunt fugere ſed mutare, cum eodem modo viuant in eccleſia ſicut

tius in monachali habitu probandus ſit, quia non ſolum alij ipſum probabunt, ſed & ipſe probabit aſperitatem ordinis & habitus ipſorum, quod non poteſt facere in ſua Veſte. Io. Sed certe licet iura quædam dicāt, ꝙ in proprio habitu ſit probandus quis, conſuetudo tamen ſe in contrariū habet, & decre. etiam cōtradicit extra de reg ſtatuimus.

d ¶ Per triēnium.) incognitus probabitur per triēnium, vt hic & 17. q.2. ſi qs incognitus, ſed laicus cognit' vel clericus ignotus per biennium. 19. q.3. monaſterijs. clericus notus per annum 14. q. 2. Conſaldus 1. uel forte notus ſtatim pōt recipi. extra de reg. ad apoſtolicam. Sed hodie non debet per decret Alexand. iiij. extra eod. nō ſolum In cruce ſignatis ſtatuit dimidius annus extra de reg. cap. j. 2.

Vnde Gregorius Papa ſcribit lib. 7. reg. epiſt. xi. epiſcopis Siciliæ de lege Mauritij Augusti.

¶ Quare ſit conſtitutum, ne curiales ordinentur. Cap. I.

Iuo p.10.c.124.

Legem quam pijſſimus [a] Imperator dedit, ne fortaſſe hi, qui militiæ, uel rationibus ſunt publicis obligati, dum cauſarum ſuarum periculum fugiunt, ad eccleſiaſticum habitum ueniant, vel in monaſterijs cōuertantur, veſtræ ſtudui fraternitati tranſmittere; hoc maxime exhortans, quod hi, qui ſæculi actionib. implicati ſunt, in clero eccleſiæ præpropere ſuſcipiendi non ſunt; † quia dum in eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter, quàm vixerant, uiuunt; nequaquā ſtudent ſæculū fugere ſed mutare. Quod ſi etiam tales quoque monaſterium petūt; ſuſcipiēdi nullo modo ſunt, niſi prius a ratiocinijs † publicis abſoluti fuerint. ¶ Si qui vero ex militaribus [b] viris α in monaſterijs conuerti feſtinant; non ſunt temere ſuſcipiendi; niſi eorum vita fuerit ſubtiliter inquiſita. Et iuxta normā regularem debent in ſuo [c] habitu per triēnium [d] probari; & tunc monachicum habitum Deo auctore, ſuſcipere.

† Adde quæ not. in diſt. ſi in fine in glo. vnica.

† al. a ſiens.) orig.

Probari qs quanto tempore debet.

1 Vbi de hoc videas.

α ¶ Viris] *In aliquot uetuſtis Gratiani exemplaribus, & apud Iuonem legitur,* numeris, *vt ſignificentur milites in breuiculo, ſeu matricula deſcripti.*

DISTINCTIO LIIII.

Erui [c] autem ordinari prohibentur, niſi à proprijs dominis libertatē legitimam conſequantur.

Vnde Leo epiſcopus ſcribit epiſt. prima omnibus epiſcopis per Campaniam, &c.

Poly 2. tit 31. Anſ. lib. 7. c. 28.

¶ Seruus ad clericatus officium non promoueatur. Cap. I.

Nvllus [β] epiſcoporum ſeruum alterius ad clericatus

Erui.) Hæc diſtiſtio diuiditur in quinque partes. In prima principaliter tractatur de ſeruis non ordinandis, quod probatur per decem auctoritates, ſanctorum. Secunda ibi, (Hoc tunc) Tertia ibi, (Si ſeruus abſente. (Quarta ibi, (De ſeruis.) Quinta ibi, (Quod autem.) Io. de Fan. CASVS. Hic intitulatur 54. diſt. in qua dicitur, ꝙ ſerui ordinari non debent niſi prius a dominis ſuis plenā libertatē fuerint conſecuti. Oſtenditur ſecundo quid iuris ſit ſi ſerui fuerint promoti nō adepta libertate. Tertio qualiter ſerui Iudæorum, ſiue pagani, ſiue Chriſtiani ab eorum domino debeant liberari.

Not' Ho. ꝙ dicit H. ꝙ ſi uita & conditio hominis ſit nota probatur per annum, & ſic loquitur præce. c. Conſaldus. Si uero conditio nota eſt, ſed uita ignota, tunc per bienniū. & ſic loquitur præce. c. monaſterijs ꝙ ſi utraq; ſcilicet conditio & vita ſit ignota, uel ſaltem cōditio tūc trienniū eſt ſpectādum. & ſic loquitur præce. c. ſi quis ignotus. & infra c. legem. & inf. diſ. ꝑx. multos. Archid.

ſia ſicut in ſæculo: & hoc probatur per legem Mauritij Imperatoris: ſed ſi uoluerint cauſa religionis intrare monaſterium, non recipiantur, niſi prius a publicis ratiocinijs fuerint abſoluti. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, (Si qui vero.) Dicitur, quod milites non ſunt ꝑpropere in monaſterijs ſuſcipiendi niſi vita eorum ſubtiliter inueſtigetur, & per triennium in habitu laicali fuerint probati.

a ¶ Legem, quā pijſſimus. No. qualiter ex ſequēti facto & præcedenti probatur medium, vt 27. 28. diſt. q. a. Nam ex bona vita ꝓcedente & ſequente ꝓſumitur medium ſcilicet, ꝙ bono zelo petierit habitum monachalem. ADDITIO. Ad idem 33. q. 1. c. 1. ſecundum Hug. 18. diſt. peruenit Laur.

b ¶ Ex militarib.) Milites non impedit religio ſacramenti; Quia clerici ſacramento tenentur epiſcopis, ut 23. diſt. quamquam. & tamen eis inuitis poſſunt intrare religionem. 19. q. 2 duæ.

Religionis aſpirans in ſuo habitu probanda eſt.

c ¶ In ſuo.) Not ꝙ in ſuo habitu quiſque probandus eſt, vt hic, & 54. diſt. multos. & extra de reg. ſuper eod. & 17. q. 2. ſi quis incognitus: Dicunt tamen quidā, quod po

c ¶ Serui.) Primo oſtendit, quod nec priuatorum, nec eccleſiarū ſerui ſunt promouendi, niſi libertatem ſint conſecuti. Secūdo oſtendit qd iuris ſit ſi aliter ſint ordinati. Tertio qualiter ſerui Iudæorum a domino ipſorum valeant liberari. Nota ergo, ꝙ nunquam ſeruus priuati eſt promouendus niſi plenam libertatem ſit cōſecutus, ita quod nihil iuris retineat in eo dominus, vt inf. ead. quicunq. & in c. nullus. Si vero ſunt eccleſiarum non poſſunt ſimiliter promoueri niſi primo conſequantur libertatem. inf. ead. cap. 1. eccleſia tamen nō poteſt manumittere ſeruos ſuos pleno iure, niſi det prælatus duos eiuſdem meriti. 12. q. 2. epiſcopus. qui nec tūc pleno iure manumittit, vt ibidem colligitur. De hoc diſtingue vt extra de ſer. non ordin. eo libentius, & de rebus eccle. non alienan. conſenſus.

Seruus priuati ſine libertate non poteſt promoueri.

Nvllus.) CASVS. Prohibet hic Leo Papa ne quis epiſcopus ordinet ſeruum aliquem, niſi prius eo-

rum volũtas acceſſerit, qui in eo ſeruo ſibi aliquid uendicant poteſtatis, ne poſtea in ſeruitutem redigatur, cum immunis eſſe debeat ab omni vinculo, qui caſtris dominicis applicatur.

ipſorũ, ſed etiam odio laicorum; vnde in odiũ laicorum vtitur eo, vt extra de ſent. excom. contingit. &c. vniuerſitatis, ſed aliàs accuſari põt à bigamis, & iudicari a laico 1. licet ſecus ſit in clerico depoſito. 91. diſt. dictũ. & hoc iõ eſt, quia iſte fecit furtum corporis ſui. & C. de cru.

officiũ promouere prçſumat, niſi forte eorũ petitio [a] aut volũtas [b] acceſſerit, qui aliquid [c] ſibi in eo vendicant poteſtatis. Debet enim eſſe immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ eſt aggregãdus, vt à caſtris dominicis, quibus nomẽ eius adſcribitur, nulli s neceſſitatis vinculis abſtrahatur.

Burc. l. 2. c. 22. in fine. Iuo p. 6. c. 64.

β ¶ Nullus.] *Caput hoc videtur confectum ex titulo, qui in codice canonum præponitur primi decreto Leonis primo, & ex parte poſteriore ipſius decreti, in qua exceptio eorum quæ prius ſtatuit continetur: prior autem pars quæ hic deeſt, habetur infra ead. ca. admittuntur.*

Item ex concilio Triburienſi. α.

¶ De ſeruili conditione nullus ad ſacros ordines deueniat. Cap. II.

Polу. ibidem. Burch. l. 2. c. 21. Iuo p. 6. c. 41. Pann. l. 3. c. 48.

NVlli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, niſi prius à proprijs dominis legitimã libertatem conſequantur: cuius libertatis charta ante ordinationem in ambone publicę legatur [d], & ſi nullus cõtra dixerit; rite conſecrabuntur. Porro ſeruus non canonicè conſecratus, poſtquam de gradu ceciderit [e], eius cõditionis ſit; cuius fuerat ante gradum.

α ¶ Concilio Triburienſi.] *Huius capitis in conc. Tribur. c. 26. ſententia potius habetur, quam verba: quæ aliqua ex parte videntur conuenire cum ijs, quæ ſcribuntur primo libro capitularium, c. 88. de ordinatione ſeruorum. verſ. & quandocunque.*

[*Ex concilio Carthaginenſi β primo, c. 8.*]

PALEA. Cap. III.

Extra de oblig. ad ratioc. non ordin. c. magnus. Burch. l. 2. c. 39. Iuo p. 6. c. 137.

MAgnus epiſcopus Aſtiagenſis dixit, quid dilectioni veſtræ videtur, procuratores, actores, & executores ſeu curatores pupillorũ ſi debebant ordinari? Gratus epiſcopus dixit, ſi poſt depoſita vniuerſa, & reddita ratiocinia, actus vitæ ipſorum fuerint cõprobati in omnibus; debẽt, & cum laude, cleri, ſi poſtulati fuerint honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorũ, vel officiorũ ab aliquo ſine cõſideratione fuerint ordinati; eccleſia infamatur γ Vniuerſi dixerũt; rectè omnia ſtatuit ſanctitas tua, ideoque ita eſt, & noſtra iſta quoque ſententia.

β ¶ Cartag.] *In codicibus impreſſis citatur ex Moguntinenſi Emẽdatum vero eſt ex Buchardo, &* Iuone, *decretal. in cap. vni. de oblig. ad ratioc.*

γ ¶ Eccleſia infamatur.] *Sic emendatum eſt ex concilio, & decretal. et Burchardo, &* Iuone. *Antea legebatur,* ab eccleſia infirmentur.

a ¶ Eorum petitio.) i. iſtius vel illius, diſtributiue. ſufficit enim vnius volũtas ſi plures ſunt domini, vt inſtitut. de dona. §. erat olim. C. de communi ſer. manu. l. 1. §. ſi autẽ.

b ¶ Aut voluntas.) Etiã ſi tacita, vt inf. ead. ſi ſeruus.

c ¶ Qui aliquid.) Argumẽtum, ꝙ omniũ cõſenſus eſt requirẽdus, quorum iuri in aliquo detrahiẽ, vt hic & 83. diſt. archidiaconũ, & extra de offic. d l. ſuper eo C. de auctorit. prçſtan. l. vl. & ff. d aqua pluuia arcen. l. in concedendo. 66. diſtinc. archiepiſcopus. 8. q. 1. licet.

NVlli.) CASVS. Quæſitum fuit in cõcilio Triburiẽſi, vtrũ ſeruus ſit ꝓmouendus? Et reſpõdet quod nõ, niſi prius a domino plenam libertatem cõſequatẽ chartula cuius libertatis prius ĩ publico legatur, & ſi nullus cõtradixerit ordinetur. Si vero aliquis ſeruus, per obreptionem fuerit ordinatus, deponatur & eiuſdem ſit cõditionis cuius ipſe ante fuit.

Publice factis nemo contradicere poteſt.

d ¶ Cuius &c. in ambone publicè legatur.) Argumentum, quod ſi aliqua ſunt publicè facta, nemo poſtea auditur contradictor. 8. q. 1. licet. & 16. diſt. quod dicitis. & 12. q. 2. qui & humanis. ſim. extra qui ma. accuſa. poſ. cap. vlti. argum. contra 15. quęſtio. 6. c. 1. in fi.

e ¶ Ceciderit.) Ita ſit ſeru9 ſicut prius: niſi ſit p̄sbyter, vel diaconus, vt inf. ea. ex antiquis. Sed nunquid gaudebit talis priuilegio clericali quãtum ad canonẽ ſi quis ſuadente. 17. q. 4. ar. q. non extra de foro comp. c. 2. & 17. quęſtio. 4. ſi quis deinceps. arg. contra. ff. de decur. l. 6. Ad hoc dico, ꝙ iſte in omnibus caret priuilegio clericali, præterquã in eo ſolo, ꝙ non poteſt verberari ſine ſacrilegio: quia illud priuilegium datum eſt clericis non tantũ fauore, ſeru. fug. l. 1. Item nunquid poteſt contrahere matrimoniũ? Non, quia noluit quod facere potuit. extra de conuer. coniug. quidam. Ioan. non credo excõmunicatũ qui depoſitum percutit, cum ſit priuatus omni dignitate, & priuilegio quod hẽbat, arg. ad hoc 84. diſt. quiſquis. B.

Qui

QVi ex.) CASVS. Hoc capitulo loquitur de ſeruis eccleſiarum, qui ordinari nō debēt, niſi prius libertatem ab epīs conſequantur, & ſi honeſte in clericatu vixerint, poterunt ad minores ordines promoueri: ſi vero ingrati extiterint, in ſeruitutem redigantur. a ¶ Re- tur remittere. vnde non poſſunt reuocare in ſeruitutem nec tenet lex. C. de epīs & cler. ſeruus. vbi habes, quod domino redditur ſeruus ſi deſerit monaſterium, per id quod habes extra de cond. app ca. 2. ſed ſi vult tranſire ad aliud monaſterium, tunc diſtinguitur, vt extra de ſer. non ordi. eo. libentius.

& 1. C. de 2 & poſth. & Auth. vt cū. de ap. cog. §. aliud quoq; collat. 8. & Spec. in tit. de iuriſ. om; iud. §. 1.

QVI AVTEM. CASVS. Dicitur in hoc §. qđ illi ſerui qui promoueri debent, a dominis ſuis plenam debent conſequi libertatem, ita quod ipſi, in nullo teneantur ſuis dominis obnoxii.

Item ex concilio Toletano nono, cap. 11.

¶Poſt donum libertatis famuli eccleſiæ reuocentur in clerum. Cap. IIII.

Iuo p 6. c. 373.
† *al. famulis.*

QVi ex famulijs† eccleſiæ ſeruituti deuocantur in clerum ab epiſcopis ſuis neceſſe eſt, vt libertatis percipiant donum: & ſi honeſtæ vitę claruerint meritis; tunc demum maioribus fungantur officijs. Quos vero flagitij ſordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua ſeruitutis cōditio religet [a] in catenam.

Qui autem ordinandi, a dominis ſuis libertatem conſequuntur, ab eorum patrocinio penitus debent eſſe alieni, vt in nullo eorum obſequijs inueniantur obnoxij.

Vnde in concilio Toletano quarto, c. 72. legitur.

Poly. l. 2. tit. 31.
Burc. l. 2. c. 25.
Iuo p. 9. c. 126.
Pann. l. 3. c. 46.
† *al. crimine capitali*] orig.

¶Ad clericatum ſuſcipiuntur qui nullo obſequio retento a dominis ſuis libertatem percipiunt. Cap. V.

QVicunque libertatem a dominis ſuis ita percipiunt, vt nullum ſibi in eis obſequium [b] patronus retineat, iſti ſi ſine crimine † ſunt; ad clericatus ordinem liberi ſuſcipiantur: quia directa manumiſſione abſoluti noſcūtur. Qui vero retento obſequio manumiſſi, ſunt pro eo, quòd adhuc patroni ſeruitute tenentur obnoxii, nullatenus ſunt ad eccleſiaſticum ordinem promouendi; ne, quādo uoluerint eorum Domini, fiant ex clericis [c] ſerui.

QVicūque.] CASVS. Statutum fuit in concilio Toletano, quod illi liberti ordinētur, qui a dominis ſuis directa manumiſſione sūt dati libertati: ita ꝙ nullū in eis obſequium domini ſui retineāt, & illi ſine crimine appareāt. ſi vero in eis obſequiū retineatur, ordinari non debent, ne poſſint ſm voluntatem dominorum in ſeruitutem reuocari.

b ¶Nullum ſibi in eis obſequiū.] Dnt quidam, quod obſequium, quod conſiſtit in nō faciendo, ſcilicet de non vocādo in ius, vel quod in reuerentia connſiſtit, vt de aſſurgēdo, nō poteſt patronus remittere: qa illud naturaliter debetur, vt C. de bo. lib. l. vlt. C. de in ius voc. l. 2. Sed hoc non eſt uerum: quia ſuper eo poteſt libertus tranſigere. ff. de condi. in debit. l. ſi non ſortē, §. libertus. & bene concedo, quod generali remiſſione non tollitur (vt ibi dr̄) ſed peciali 2. poteſt. Nec tenet quod eſt extra de ſer. non or. cap. nullus. Non enī in eo retineri poteſt aliqd iuris, licet ſit arg. contra infr. ead. frequētes. in ſi. Ioā. Vel melius dic, qđ honeſta cōditio fuit ibi appoſita, quam quia non ſeruabat, degradari iubetur in illa decreta. nullus. Bar.

Patronus q̄ iura poteſt libertis remittere.

2 Vt ff. de cōdi. & demō. nonnunquā in fine.

Capit. l. 1. c. 88.
Extra de ſeru. non ords. c. 2.
Burc. l. 2. c. 31.
Iuo p. 6. c. 132.
Pann. l. 3. c. 163.
† *indiſcrete promouebantur.*] capitulo.

[*Ex concilio Toletano a, 82: cap.*]

PALEA. Cap. VI.

DE ſeruorum ordinatione qui paſſim ad gradus eccleſiaſticos promouentur†, placuit omnibus cum ſacris canonibus concordari debere: & ſtatutum eſt, vt nullus epiſcoporum deinceps eos ad ſacros ordines promouere præſumat niſi prius a dominis propriis libertatem conſecuti fuerint. Et ſi quilibet ſeruus dominum ſuum fugiēs, aut † per litteras, aut adhibitis teſtibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate, vel fraude ad gradus eccleſiaſticos peruenerit; decretum eſt, vt deponatur: & dominus eius eum recipiat. Si vero auus vel pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filium genuerit, & ipſe filius ibidem educatus, & ad gradus eccleſiaſticos promotus fuerit, & vtrum ſeruus ſit, ignotum † ſit; & poſtea veniens dominus illius legibus eum acquiſierit; ſancitum eſt, ut ſi domiuus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu ſuo permaneat. ¶Si vero eum catena ſeruitutis a caſtris dominicis abſtrahere

† *aut latitans.*] capitulo.

† *ignorauerit*] capitul.

Serui ordinati poſſent quandoque propter ingratitudinē in ſeruitutē reuocari.

1 Concor. text, in l. 1.

a ¶Religet.] Hoc obtinet in ſeruis eccleſiæ tantum, vt propter ingratitudinem reuocentur in ſeruitutē. 12. q. 2. octaua 1. & ſi presbyter ſit, q. 1. diaconi. ſed in laicis ſecus nam illi omne ius quod habent in ſeruos, tenen-

c ¶Ex clericis.] Quod tamen facere non poſſunt, niſi probata cauſa ingratitudinis, vt 15. quæſt. 7. epiſcopus ſacerdotibus.

SI quis.] CASVS. Dicitur hic, q neque adſcriptitius, neque originarius, neque libertus ordinari debet: niſi probatæ vitę fuerit, & conſenſus patroni acceſſerit.

DE rebus. CAETERVM CASVS. Dicitur hic, q ſi ſerui ſine libertate ad eccleſiaſticos honores irrepſerint, presbyter amiſſione peculii mulctetur, diaconus vicarium det, vel in ſeruitutē reuocetur. Cęteri vero ab iſtis in ſeruitutē reuocētur: quod probatur: ſeq. cap. Et eſt iſte ſecundus articulus huius diſtinctionis.

a ¶ Cæterum ſi.] Hic agitur quid iuris ſit ſi ſeruus ordinatur non adepta libertate. Vnde no. quod ſi ſciente, & contradicente domino ordinatur, reuocatur in ſeruitutem, etiam ſi ſacerdos factus ſit ſecũdum quoſdam, licet Hugo hoc neget 1. vt inf. eo. quis aut. Si ſciente & non cōtradicente domino in clerum fuerit ordinatus ex hoc ipſe liber ſit, & ingenu⁹ vt inf eo. ſi ſeruus ſecũdo. Si autem Domino neſciēte diſtī-guitur: aut epiſcopo ſciente, aut ignorante. Si ſciēte epiſcopo vel eo qui præſentat ipſum ordinetur, duplum reſtituet domino epiſcopus vel p̄ſentās ī. eo. ſi ſeruus abſente. Si vero epiſcopo & præſentato re ignorāte, tunc locum habet hoc cap. proxi. infra.

Serui ſine libertate ordinati, an ſint in ſeruitutē reuocandi.

1 Infra cap. pxi. de hoc extra de ſer. non ord. c. 2

EX antiqs.] CASVS. Quidā epiſcopus ſeruos Amādi eo inſcio, & ignorāte: ordinauit quoſdā in clericos quoſdā ī diaconos, quos idē Amandus in ſeruitutē reuocare volebat: & ſic quæſtio delata eſt ad ſedem Apoſtolicam. quare Dominus Papa committit cauſam iſtam duob. epiſcopis, ſcilicet Martino, & Iuſto, redarguēdo epiſcopos, q tales ordinant cōtra canones, & cōcilia: cũ ex hoc plurimę quæſtiones ad ſedē Apoſtolicā deferātur. Poſtea p̄cipit eis, vt ſi p̄ſati Amandi pcuratores pbauerint aliquos de ſeruis ſuis non canonice pmotos ſub hac forma procedant, vt ſi presbyter eſt amiſſione peculij mulctetur, & in ſuo remaneat ordine: Diaconus verò det vicariũ, vel reuocetur in ſeruitutem: cęteri vero reddantur dño, & nulla gaudeant defenſione.

a ¶ Ante

voluerit, gradum amittat: qui iuxta ſacros canones, vilis perſona manens ſacerdotii dignitate fungi non poteſt.

a ¶ Toletano.] *Sic etiam citatur apud Burchardum, & Iuonē. In Pannormia vero a verſ.* vt quilibet ſeruus. *citatur ex primo libro capitularium, vbi integrum extat hoc caput, atque etiā caput poſt hoc, ſecundum,* De rebus vero illorum.

Item ex concilio Martini Papæ [i. ex ca. Mart. epiſcopi Bracarenſis, c. 46.

Ex conc. Tolet. 1. c. 10.

¶ Sine patroni conſenſu non ordinetur, qui patrocinio cuiuslibet eſt obligatus. Cap. VII.

SI quis obligatus eſt tributo ſeruili, vel aliqua conditone, vel patrocinio cuiuslibet domus non eſt ordinandus clericus: niſi probatæ vitæ fuerit, & patroni conſenſus acceſſerit.

[*Ex concilio Toletano a capitulo ſecundo.*]

PALEA. Cap. VIII.

DE rebus vero illorum, vel peculiari †, qui a proprijs dominis libertate donantur vt ad gradus eccleſiaſticos iure promoueantur, ſtatutum eſt, vt in poteſtate dominorum conſiſtat quidquid ante libertatem habuerunt, vtrum illis concedere, an ſibi retinere † voluerint.

Burc. l. 2. c. 23. Iuo p 6. c. 38. † *al. peculio.*

† *vendicare,* capit.

a ¶ Toletano.] *Hæc palea in capitularibus habetur coniunctè cum palea antecedente.* De ſeruorum, *ſed apud Burchardum, et Iuonem ex eodem Toletano ſeparatim referuntur.*

Cæterum ſi[a] *à Dominis ſuis libertatem conſecuti non fuerint, & ad eccleſiaſticos ordines aliquo modo irrepſerint; presbyter peculij amiſſione mulctetur; diaconus vero aut vicarium pro ſe præſtabit, aut in ſeruitutem reuocabitur: cæteri vero gradus non poſſunt quenquam à nexu ſeruitutis abſoluere.*

Vnde Gelaſius ſcribit Martino †, & Iuſto epiſcopis.

¶ Seruus ſi latenter irrepſerit ad ſacerdotium peculij amiſſione mulctetur. Cap. IX.

† *al. Martyrio.* Senſus in epiſt. ad epiſcopos per Lucaniam, &c. c. 16. Polyc. l. 1. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 27.

EX antiquis regulis, & nouella ſynodali explanatione cōprehenſum eſt, perſonas obnoxias ſeruituti, cingulo cæleſtis militiæ nō præcingi †. Sed neſcio, vtrum ignorantia, an voluntate rapiamini, vt ex hac cauſa † nullus pene epiſcoporum videatur extorris. Ita enim nos frequēs, & plurimorum querela circumſtrepit, vt ex hac parte nihil penitus putetur conſtitutum. ¶ Actores ſi quidem illuſtris viri filij noſtri Amandi grauiter cōqueruntur homines ſuo iuri debitos, alios iam clericos, alios iam diaconos ordinatos, cum non ſolum poſt modernum cōcilium (quod tantorum collectione † Pontificum ſub omniũ ſaluberrimæ prouiſionis aſſenſu conſtat eſſe perfectum) huiuſcemodi perſonæ ſuſcipi non deberent: verum etiam

† *al. culpa.*

Iuo p. 6. c. 353. Pann. l. 3. c. 164.

† *al. collatione.*

† Adde an omiſſo dñi ſeruitio poſſit religioné ingredi. not. in Authen. de mo. §. cũ aũt. coll. 1. in gloſ. in ver. nec ſeruus in ſum. 19. q. 2.

1 Adde, an & quādo id ſit, not. in l. iubemus. C. de teſt. vbi ... de no. in addi. c. fi. de conſtit. text. gl. & Bar. in l. leges. C. de legibus.
2 De hoc not. ſup ead. c. 1. Ad hoc facit. ſup. 50. d. l. vt cō li-tacetur. in prin. & c. accedens. Arc. d.

a ¶ Ante fuerint.] Arguitur conſtitutionem extendi ad præterita 1. 3. q. 4. omnes & 10. q. 1. ſic quædam arg. contra extra de conſtitutio. cognoſcentes 2.
b Religioſo priuilegio.] Ergo vr̃, ꝙ auferatur ei priuilegium clericale, de hoc arg. 84. diſt. quiſquis.
c ¶ Pecu.

FRequens.] CASVS. Sabinus Marcelianenſis urbis eps ordinauit duos ſeruos Placidæ, ſ. Antiochũ in presbyterum, & Leontium clericum. Conqueſta eſt Placida Papæ per ſuos procuratores: Papa vero reprehendẽdo eos, qui talia faciũt, committit cauſam tribus epiſcopis ſ. Herculẽtio, Stephano, & Iuſto, ſub hac forma, vt Leontiũ omnino dominę ſuę reddant, ſi iuſte nõ poterant refragari: Antiochiũ vero, qui iã gaudet ſacerdotij prærogatiua, ſi dña vult eum in ſua eccleſia collocare, habeat illũ nõ velut ſeruũ, ſed pro miniſteriorum celebratione ſuſceptũ.

ſi qui forte in diuinæ cultu militiæ ante fuerint [a] ignorãtia faciente, ſuſcepti, eliminati prorſus, & exuti religioſo priuilegio [b] ad dominorum ſuorum poſſeſſiones iuſta debuerint admonitione compelli. Et ideo fratres chariſſimi, eos, quos ſupradicti viri auctores in clericatus officio mõſtrauerint detineri diſcuſſos, & obnoxios approbatos, cuſtodito legum tramite, ſine intermiſſione reſtituite: ita vt ſi quis iam ex his presbyter, reperitur, in eodem gradu peculij [c] ſui † amiſſione mulctatus maneat. Diaconus vero aut vicarium [d] præſtet, aut ſi non habuerit, ipſe reddatur. Reliqua vero officia ſciant neminem poſſe ab hac obnoxietate, ſi conuincitur, vendicari; quatenus hoc ordine cuſtodito, nec dominorum iura, nec priuilegia vlla ratione turbentur.

† al. ſui ſola.

Item Herculentio, Stephano, & Iuſto epiſcopis.

¶ Seruus, clericus factus, ſeruituti obnoxius maneat. Cap. X.

Polyc. ibidem. Anſel l. 7. c. 30. † al. poſſeſſoribus. Iuo p. 6. c. 154. Pann. l. 5. c. 165. † al. Cuſillinatit.

FRequens equidem, & aſsidua nos querela circũſtrepit de his põtificibus, qui nec antiquas regulas, nec decreta noſtra nouiter directa cogitãtes, obnoxias poſſeſſionibus †, obligataſque perſonas venientes ad clericalis officij cingulũ non refutant. † Nuper enim actores [e] illuſtris fœminæ Placidæ, petitorij oblatione conqueſti ſunt, Sabinum Marcellianẽſis, ſiue Cluſitanæ † vrbis antiſtitẽ, Antiochium ſeruum iuris patronæ ſuæ (abſentis dominæ occaſione capta) ad presbyterij honorem vſque perduxiſſe, eiuſque fratrem Leontium clericalis officij priuilegio decoraſſe. Et ideo, fratres chariſsimi, inter ſupradictos actores, & eos, qui extremæ cõditionis repetũtur obiectu, cognitionẽ vobis noſtra auctoritate deputamus, vt omni veritate diſcuſſa, ſi reuera obiectã ſibi maculã, iuſtæ refragationis non poterit ratione diluere, [f] Leõtium clericum, quem gradus prę̃finitus legib. non defendit, ad ſequendam cõditionis ſuę neceſsitatem modis omnibus reddi [g] iubeatis α: Antiochum vero, quia propter ſacer-

e. ¶ Actores.] ideſt, procuratores, & ſic in cauſa liberali interuenit procurator cõtra id 2. qõ 6. ſi qũ Sed ibi loquitur de eo qui impetit: hic de eo q̃ impetit. hic habes, ꝙ ciuiliter agitur, & tñ ad depoſitionem, ſic 47. diſt. qm̃ cõtra regulã illã ff. de mu. & hon. reſcripto. & extra d̃ accuſatio. qualiter. Sed hoc ideo eſt, q̃a aliter non poſſet reſtitui domino, niſi deponeretur.

Procurator in cauſa liberali interuenit.

f ¶ Diluere,] Hic habes, ꝙ incũbit onus ꝓbationis 3. reo, cõtra id 6. q. vlt. ca. vlt. Præterea ei, q̃ eſt in poſſeſſione libertatis, ꝓbatio incũbit. Sed dic, ꝙ nõ hẽt iõ cõmoda poſſeſſoris, quia vitioſe fuit in poſſeſſione, vt C. de probatio. l. uis eius. Vel dic, ꝙ ideo probat, quia ſeruus non põt interuertere poſſeſſionem ſuã, licet ſit fugitiuus. ff. de acquirend. poſſeſſion. rem quæ nobis.

Probatio quandoque reo incũbit.
3 Poteſt dici, ꝙ nõ fuit diu in poſſeſſione libertatis, aliàs cõtra diceret. ſ. ea. ſi ſeruus ſciente, & intelligitur de clerico ſæculari, ſecus de monacho, vt ibi not. ſecũdum Pet.

e ¶ Peculij.] Sed nonne peculium domini eſt? 13. q. 2. illud. quæ ergo eſt hæc pœna? Dic peculij, id eſt, rerum quas poſt ſacerdotium eſt lucratus, vel forte habuit uſum peculij, & ille auferetur ei.
d ¶ Aut vicarium.] Sed vnde dabit, cum nihil habeat? Sed dic, ꝙ ſuum videtur eſſe quod inuenitur apud ipſum, & lucratur conniuentibus oculis domini. ff. de ma. l. 3. Dominus enim recipiendo rem à ſeruo ipſius videtur approbare dationem. vt C. de conditioni. ob turpem cauſam. l. vltima ſimiliter ſeruus reipublicæ cum manumittitur, dabit vicarium pro ſe, vt C. de ſerui. reipub. ma. l. 1.
d ¶ Vicarium.] Arg. ꝙ quis dando vicarium liberat ſe. ſic 36. qõ. 1. de raptoribus. Sed quid ſi ad pręſens nõ poteſt habere vicarium, nunquid poſtea dando pretiũ liberat ſe? ſatis credo. quòd ſic. arg. C. de patri. qui fil. diſtra. l. ſecunda.

Sed quare non conuenit iſtos coram ſæculari iudice, cũ ſeruus fugitiuus, & gerens ſe pro libero, remittendus ſit ad forum domini, licet alibi inueniatur? ut C. vbi & apud quem cauſa ſta. l. 1. Sed hoc facit priuilegium ordinis.
ADDITIO. Dicas, ꝙ in ſpiritualibus, nec incidenter, nec principaliter põt laicus iudex cognoſcere, extra de ordin. cogn. tuam. qui fil. ſint leg. lator. cognoſcet tamẽ ſummatenus an ſit vxor, an non: & huiuſmodi, q̃d dic vt extra de ſent. excõ. ſi iudex. lib. 6. & ibi videas. Arch.
g ¶ Reddi.] Quæri conſueuit quare ſeruus alienus cõſecratus domino reddatur, & non res aliena conſecrata, vt 14. q. vlt comperimus? Rñdeo, quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dolus, ſic 7. q. 1. epiſcopus. Itẽ quia ibi eſt conſecratio in ſuperficie, ſed in homine eſt in anima, & lex dicit, ꝙ alia eſt ratio in nomine, quã in alia re. ff. de leg. 1. ſi domus. §. cum alicui. in fin.

Conſecratio rei animatæ & inanimatæ eſt diuerſa.

dotium recõcialiari † non poteſt, ſi in ſua eccleſia in hoc, in quo eſt, honore collocare deſiderat domina, non velut redditum ſibi habeat, ſed pro myſteriorum celebratione ſuſceptum.

† al. retolli.

a Reddi iubeatis.] *In plerisque uetuſtis exemplaribus Gratiani, Anſelmo, Iuone, & Polycarpo legitur,* redhibere. *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item Rufino, & Aprili epiſcopis.

¶ De eodem. Cap. XI.

QVis aut leges principum, aut patrũ regulas, aut admonitiones modernas dicat debere contemni; niſi qui impunitum ſibi tantum æſtimet tranſire commiſſum? Actores ſi quidem filiæ noſtræ illuſtris, & magnificæ fœminæ Maximæ petitorij nobis inſinuatione conqueſti ſunt, Silueſtrum, atq; Candidum originarios ſuos contra conſtitutiones, quæ ſupradictæ ſunt, & contradictione præeunte à Lucerino pontifice diacones ordinatos. Ideo, fratres chariſſimi, tantæ præuaricationis exceſſus noueritis ſagacius inquirendos; & ſi conſtiterit querelã veritate fulciri; continuo, qui contradictione præeunte nõ legitime ſunt creati, à ſacris officijs reppellantur.[a]

Sup. diſtin. 10. c. 11. Iuſti. nouel conſti. 123. circa fi. Deuſdedit p. 4. Iuo p. 6. c. 104. & p. 4. c. 179. Pann. l. 2. c. 150.

Item epiſcopis per Lucaniam, &c epiſt. 1. c. 16.

¶ Nec ad religoſæ vitæ propoſitum, nec ad clericatus officium ſerui ſine dominorum conſenſu admittantur. Cap. XII.

GEneralis etiã que relæ vitanda præſumptio eſt, qua propemodũ cauſantur vniuerſi paſſim ſeruos, &[b] originarios dominorũ iura, poſſeſſionũq; fugientes, ſub religioſæ cõuerſationis obtentu, vel ad monaſteria ſeſe conferre, vel ad eccleſiaſticum famulatum, conniuentib. quoque præſulibus indifferẽter admitti. Quæ modis omnibus eſt amouenda pernicies, ne per Chriſtiani nominis inſtitutum[c], aut aliena peruadi, aut publica uideatur diſciplina ſubuerti: præcipuè cum nec ipſam miniſterij clericalis ab obligatione fuſcari cõueniat dignitatem; cogaturque pro ſtatu militantium ſibi, conditioneque iurgari[d], aut videri (quod abſit) obnoxia: Quibus ſolicita cõpetẽter interdictione prohibitis, quiſquis epiſcopus, presbyter, aut diaconus, vel eorũ; qui monaſterijs præeſſe noſcuntur, huiuſmodi perſonas apud ſe tenẽtes nõ reſtituẽdas patronis, aut deinceps uel eccleſiaſticæ ſeruituti[e],

Poly. l. 4. tit. 34. Anſ. l. 7. c. 196. Iuo p. 6. c. 100.

Iuo p. 16. c. 47.

QVis.] CASVS. Maxima illuſtris fœmina conqueſta eſt domino Papæ per procuratores ſuos, quod Lucerinus epiſcopus duos ſeruos originarios, Silueſtrum. ſ. & Candidum contra canones, & ea contradicente, in diacones ordinauit. de quo Papa eum reprehendit, & præcipit Rufino, & Aprili epĩs, vt ſi uera ſint, a ſacris officijs repellantur, cum nõ ſint legitimè ordinati.

a ¶ Repellãtur.) id eſt, reſtituãtur ei. Et ſic habes hic quod plus valet cõtradictio, quàm abſẽtia, cõtra regulam extra de elec. quod ſicut 1. Item habes hic, quod id quod poſt probabilẽ contradictionẽ factũ eſt, caſſatur, nunquid eodẽ modo eo ipſo quod aliquid poſt probabilẽ appellationẽ factum eſt caſſandum eſt ſtatim quod vr, ut 2. q. 6. quoties, in ſi. Dico quod nõ, niſi probetur cauſa appellationis, vt extra de teſti. ex parte Adæ. extra de reſtit. ſpo. audita. cum diſtinctione. extra de appe. interpoſita, vel dic ut ibi, vel hoc eſt in optione petẽtis, quod maluerit. 2. q. 1. ĩ primis. Sed nonne eſt contrariũ? inf. ea ſi ſeruus ibi. n. epiſcopus ſciens condẽnatur in duplũ. Sed poteſt eſſe, quod epiſcop' condemnetur, & ſeruus reſtituatur.

1 Et c. bonæ me. 2. dicũt quidam iſtã regulam locum habere in his quorũ pſentia, vel contradictio nõ poteſt per totum quod agitur cõfirmare, uel infirmare ſeu infringere, alias ſecus, vt hic Archid.

GEneralis querelæ.) CASVS. Multi conqueſti sũt Papæ Gelaſio de epĩs & abbatib. qui ordinauerant, vel receperãt ſeruos ſuos originarios ĩ monaſterij ſuis: & eos indifferenter ad clericatum admittebant quos & reddere cõtradicebant, pp quæ clericalis dignitas obfuſcatur, & iõ præcipit Papa epĩs, ut tales de cætero non ordinẽt; & abbatib. ne eos i monaſterijs ſuis recipiãt niſi de volũtate dominorũ ipſorum, & ſi quos habent ordinatos vel in monaſterijs receptos, reſtituant, vel legitimè cum dominis tranſigant. Nam nihil eccleſiæ deperit ſi ea quæ ſunt aliena reddantur. Si vero contra fecerint, pœnam depoſitionis & excommunicationis ſubibunt.

b ¶ Et originarios.) Originarij ſunt qui ex adſcriptijs nati ſunt in ipſo ſolo, ut C. de agri. & cenſi. l. colonus. lib. 11. & tales ſine gleba non poſſunt uendi, vt C. de agri. quemadmodum. nec vr eſſe differentia inter eos, & ſeruos. vt C. eod. ne diutius. Adſcriptij autem ſunt qui per 30. annos fuerunt in ſolo. C. eodem. cum ſatis. Io. Adſcriptitij enim duobus modis fiunt: aut præſcriptione, aut duplici confeſſione per ſcriptutam bis factam, ut C. de agri. & cenſi. cum ſcimus. Ber.

c ¶ Inſtitutum.) Ideſt, ne fauore eccleſiæ aliquid iniuſtè ſtatuatur 2. quia prætextu pietatis non eſt facienda impietas, ut 14. q. 5. forte. & 1. q. 1. non eſt putanda.

d ¶ Iurgari.) ideſt litigari.

e ¶ Seruituti.) ideſt, clericatui.

Originarij qui ſunt.

Adſcriptitij dupliciter ſunt.

2 Facit ad hoc text. in l. 2. C. de ind. vidui in leg. meminerint

a ¶ Tran-

ſimonia vtrū committatur, ſi quis emat ſeipſū vt promoueatur.

a ¶ Tranſactione.) Et nonne hoc eſt ſimonia, ut quis ſe emat, ut promoueatur, immo ut promotus maneat in ordine, vt ſup. ead. ex antiquis. Sed dic, ꝙ hic non fit tranſactio ſuper ordine, ſed ſuper libertate, vel ſuper ipſo ſeruo, & ſuper ſeruitio poteſt fieri tranſactio, 36. qō. 1. de

lus, ideſt ex propria ancilla natus: aut emptitius. Si eſt emptitius, aut emit eum antequā fuit Chriſtianus, aut poſt. Item ſi emit eum ante: aut emit eum cauſa ſeruiendi, aut cauſa mercimonij. Vernaculus, ſi vult fieri Chriſtianus, ſtatim eripitur in libertatem nullo pretio dato, vt C. de epiſ. & cler. Deo nobis §. vl. Si enim emptus ad ſeruiēdum, ſine pretio liberatur, ſi vult fieri chriſtianus: multo magis qui natus eſt ex ancilla ꝓpria, ſine pretio liberatur, ſi vult fieri Chriſtianus. Dicit enim Gregorius pro illo ſolo dandum pretium, q cauſa mercimonij ē emptus, vt infra ea. fraternitatem. Si autem eſt emptus poſtquā fuerit Chriſtianus, liber efficitur nullo pretio dato q͠a commercium Chriſtiani penitus eſt ei interdictum, vt inf. ead. mancipia. Si autem eſſet emptus dū eſſet paganus: ſi cauſa ſeruitij eſt empt9, & vult fieri Chriſtianus, liber efficitur ſine pretio, vt inf. ead. fraternitatem. Si autem cauſa mercimonij eſt emptus. ſi eū venalem non exponit intra tres menſes, poſtea ſine omni pretio liberatur: q͠a prēſumitur, ꝙ ad ſeruiendum eum emerit, vt ea. cap. fraternitatem. Si autem intra tres menſes eū exponit uenalem, & forte eū uendere nō poteſt: ſi vult fieri Chriſtianus, liberatur relicto ꝑtio duodecim ſolidorum, extra de Iudæ. cap. 1. Idem per omnia in ſeruis Paganorum: licet Hugo dicat, quòd ſi uernaculus Pagani fiat Chriſtianus, tenetur ſeruire Domino ſuo 1. ſecundum illud Apoſt. Quicunque ſerui ſunt ſub iugo infideliū, dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur. Et alibi, Serui ſubditi eſtote dominis, &c. Et ſecundum hoc poteſt Paganus eſſe dominus Chriſtiani: ſed non fieri.

Serui Iudeorum ſi volūt baptizari, an eripiātur ſtatim in libertatem.

vel religioſis cōgregationibus putauerint applicādas, niſi uolūtate forſitan dominorū ſub ſcripturæ† teſtimonio primitus abſolutas, vel legitima tranſactione [a] conceſſas; periculum ſe proprij honoris non ambigant, communionisq; ſubituros, ſi ſuper hac re cuiuſquam verax nos querela pulſauerit. ¶ Magnis quippe ſtudijs, ſecundum Beatum Apoſtolum præcauendum eſt, ne fides, & diſciplina Domini blaſphemetur. *Idem C.* ¶ Nihil perire credimus, eccleſiaſticis vtilitatibus, ſi, quæ ſunt aliena [b], reddantur [c].

† *al. ſcriptionis.*

1. *Ad Tim. 6.*
2. *Pet. 2.*

α ¶ Poſſeſſionumque.] *Emendatum ſic eſt ex decreto* Gelaſij, *cum antea legeretur*, poſſeſſionemque. *Nam originarij nō ſolū dominis, ſed fundis, ac poſſeſſionibus addicti erant. l. quemadmodum, & l. originarios. lib. 11. eo. tit. de agricol. Ac propterea ſupra in c. frequens. non eſt mutata vox*, poſſeſſionibus, *quamuis in pleriſque uetuſtis codicibus legatur*, poſſeſſoribus.

β ¶ Idem.] *Hæc non ſunt inuenta apud Gelaſium, neque apud cæteros collectores.*

3 *Hoc nō obſeruandū eſt, cum dominus & ſeruus einſdem profeſſionis inueniuntur. Cæterū ſi Iudæus [d] mancipium Chriſtianum emerit; iudicis, vel epiſcopi auctoritate, etiam eo inuito ad libertatem debet perduci.*

Vnde Gregorius Libertino præfecto Siciliæ, lib. 2. epiſt. 37. ſeu c. 76.

¶ Ad libertatem perducantur mancipia Chriſtiana a Iudæis comparata. Cap. XIII.

C. ne Iudæus Chriſtianum mancipiū. §. nulla.

MAncipia Chriſtiana [e] quæcunque Iudæum comparaſſe patuerit, ad libertatem [f] iuxta legum præcepta ſine omni ambiguitate perducite [g]; ne, quod abſit; Chriſtiana religio Iudæis ſubdita polluatur.

Item ex concilio Toletano 3. c. 14.

1. de rapt. nec eſt magis ſimonia, quàm ſi quis emeret terrā, vt ibi ædificaret eccleſiam: ſed tñ ipſe ſeruus non poteſt tranſigere cum dño, vt C. de tranſac. interpoſitas.

b ¶ Aliena.] Infra 12. q. 2. fraternitas, infra 14. q. 6. ſi res aliena propter quam.

c ¶ Reddantur.] Poſtquam ſcit eccleſiā ea eſſe alterius. Sed pone, ꝙ prælatus ſciat rem nō eſſe eccleſię: nūquid ſtatim tenetur reſtituere? vr̃ hic, ꝙ ſic, & extra de ſimo. per tuas. in fin. & extra de poſtula. bonæ 2. quia bonam fidem debet agnoſcere, vt. n. mandat quintus. Dico, ꝙ ſi diffidit de iure eccleſiæ: denunciabit illi, quem credit dominum, vt rem petat: nec in hoc facit fraudem, vt ff. de neg geſt. atqui natura. §. cum me abſente. & de hoc infames 34. q. 2. ſi uero.

Prælatus q̄d debet facere de re, q̄ ſcit non eſſe eccleſiæ ſuæ.

HOC TVNC. CASVS. Tangitur hic tertius articulus huius diſt. dictum eſt ſup. ꝙ ſerui non debent ordinari inuitis uel ignorantibus dominis, & ſi ordinati fuerint, ſunt eis reſtituendi: quod uerū eſt cum dñs, & ſeruus ſunt Chriſtiani. Sed ſi Iudæus mācipiū Chriſtianū emerit iudicis uel epi auctoritate debet eo inuito ad libertatem perduci. Et hoc probat per ſequētia capitula.

d Iudæus.) Diſtingue, aut ſeruus Iudæi eſt uernacu-

MAncipia Chriſtiana.) CASVS. Quidā Iudæi quoſdam ſeruos Chriſtianos emerūt: quæſiuit Libertinus epiſcopus, quid inde eſſet faciendum, & mandat ei Papa Gregorius, ut eos ad libertatem ꝑducat, ne Chriſtiana religio ſubiecta iudæis polluatur.

e ¶ Mancipia Chriſtiana.) Ante emptionem.

f ¶ Ad libertatem.) infra 17. qō. Iudas qui contra 2. Sed hic de eo agitur quem conſtat eſſe Chriſtianum; ibi de eo qui mentitur eſſe Chriſtianum, vt euadat iugum ſeruitutis.

g ¶ Perducite.). i. perductos oſtendite, quia ſtatim liber eſt extra de Iudæ. cap. 2. tamen coloni poſſunt eſſe Iudæorum, vt ibi dicitur. Sed nunquid Chriſtianus poteſt emere Iudæum mancipium? Sic tamen ut cum illo non moretur, vt 28. q. 1. ſæpè. & cap. nullus. Ioan.

1 Vnde dicit illud eſſe in vernaculis Iudæorū ꝓpter eorū perfidiā, & magis ſuſpectā eorū cohabitationem. Sed ut prædictū eſt, idem dicendū eſt, in vtriſq; C. de epiſco. & cle. Deo nobis, quia hodie pagani ferè oēs Iudaizant diſcernēdo cibos, & alios ritus exercēdo ſm Laur.

2 Ad idē eſt tex. in l. fi. & ibi Bar. & ꝑ totum. C. de iud.

Nulla

NVlla officia.) CASVS. In hoc capitulo duo dicuntur. Primum eſt, ꝙ publica officia non ſunt committenda Iudæis, occaſione quorum poſſint offendere Chriſtianos. Secundū eſt, ꝙ ſerui Chriſtiani ab eis circumciſi, vel iudaico ritu maculati, pretio nullo reddito ad libertatē perducantur.

a ¶Nulla officia.) ſ.17 q.4. conſtituit.

b ¶Occaſio.) Arg. ꝙ nemo cogitur ſibi eligere exoſum, vt 63. diſt. ca. vlt. Ioan. arg. 54. diſt. c.1.

c ¶Non reddito.) Secundum legem decapitatur. C. ne Iudæus Chriſtianum man. l. unica.

DE HIS AVTEM. Supra oſtenſum eſt quid fieri debeat de ſeruis Chriſtianis, quos Iudæi emerūt. Nunc oſtēdit qd iuris ſit de ſeruis infidelibus, & emptis ab eis. Et de hoc ſcribit Gregorius Fortunato Neapolitano epiſcopo.

FRaternitatem.) CASVS. Iudæi Neapolim habitantes emerunt ſeruos paganos uel Iudæos cā mercimonij de extraneis finibus, quos Neapoli habebāt, qui uolebāt fieri Chriſtiani: ſed eorū dñi non permittebant, imò eos uēdebāt. Quæſiuit Fortunatus eps Neapolitanus, qd de hoc eſſet faciendū. Et rñ. Grego. vt ſua ſolicitudine in libertatē vēdicentur. nec alijs vendi patiatur: hac tñ cōſideratione ſeruata circa Paganos, vt intra tres menſes ab eo tpe quo Neapolim ducti ſunt, venales eos exponāt emptores Iudæi: intra quos ſi dum emptor cui vendantur non inuenitur, ad eccleſiam confugerint, Chriſtiani fiant, & pretiū recipiant à Chriſtiano emptore, vel alius recipiat pro eis ſi abſentes ſunt: idem eſt, & ſi extra eccleſiam dixerint ſe velle fieri Chriſtianos. Si uero intra tres menſes eos venales non expoſuerint, & nolunt fieri Chriſtiani: nullus de cætero emat eos ad ſeruiendum, & nullo reddito pretio ad libertatem perducantur, quia præſumit, ꝙ tm̄ ad ſeruiendum ſibi emerunt, & nō ad vendendū: ita poſuit Beneuen. caſum, & ita etiā ſentit Hu. in ſumma ſua, Probabiliter tñ poteſt dici, ꝙ principium cap. vſque ad locum illum, (Hi vero) Intelligitur de Iudæis, vel Paganis ſeruis, qui cauſa mercimonij non habebantur: qui indiſtinctè perueniunt ad libertatem, ſi uolunt fieri Chriſtiani. Reliqua uero pars loquitur de illis, qui cauſa mercimonij emuntur. Tu tñ prudens lector deliberabis caſū in melius cōmutando, ſicut tibi uidebitur.

d ¶Venditi fuerint.) i. debent uendi, & tunc cum emptor non inuenitur non perdit ſerui pretium. arg. 16. q. 3. placuit. uel fortè venditi fuerant: ſed emptor abſentauit ſe aliqua de cauſa.

ADDITIO. Et tunc dic emptor, ſcilicet Iudæus, qui eos emerat.

¶ Officia publica Iudæis non ſunt committenda. Cap. XIIII.

NVlla officia [a] publica Iudæis † iniungantur, per quę eis occaſio [b] tribuatur Chriſtianis pęnam inferre. Si qui vero Chriſtiani ab eis iudaiſmi ritu ſunt maculati, vel etiam circumciſi, non reddito [c] pretio ad libertatem, & religionem redeant Chriſtianam.

† al. Iudaos epus eſt agere.

De his autem, qui in infidelitate empti, ad gratiam baptiſmi uenire deſiderant, quid fieri debeat Gregorius Papa ſcribit Fortunato Neapolitano epiſcopo li. 5. epiſt. 31. ſeu cap. I 31.

Io. diac. lib 4. nu. 47.

¶ In libertatem vendicentur ſerui, qui ab infidelitate ad fidem accedunt. Cap. XV.

FRaternitatem ueſtram de his oportet eſſe ſolicitā. Et ſi de Iudęorum ſeruitio non ſolum Iudæus, ſed etiam quiſquam paganorum fieri voluerit Chriſtianus, poſtquā voluntas eius fuerit patefacta ne hunc ſub quolibet ingenio, vel argumento, cuipiam Iudæorū venundandi facultas ſit, ſed is, qui ad Chriſtianā conuerti fidem deſiderat, defenſione veſtra in libertatem modis omnibus vendicetur. ¶Hi vero, quos huiuſmodi oportet ſeruos amittere, ne forſitan utilitates ſuas irrationabiliter ęſtimēt impediri, ſolicita vos hæc conuenit conſideratione ſeruare, vt ſi paganos, quos mercimonij cauſa de externis† finib. emerint, intra tres menſes, dum emptor, cui† vēditi fuerint [d], non inuenitur, fugere ad eccleſiā fortè contigerit, & velle ſe fieri dixerint Chriſtianos, vel etiam extra eccleſiam hanc talem voluntatem prodiderint; pretium eorum à Chriſtiano, ſcilicet emptore percipiant [e]. Si autem poſt præfinitos tres mēſes quiſquam huiuſmodi ſeruorū uel le ſuum edixerit, † & fieri voluerit Chriſtianus: nec aliqs eum poſtmodum emerit † [f] nec dominus qualibet occaſionis ſpecie audeat venundare: ſed ad libertatis procul dubio præmia perducatur, quia hunc non ad uendendū, ſed ad ſeruiendum ſibi dicitur † [g] comparaſſe †.

Iuo p. 13. c. 106. Poly. li. 7. tit. 14.

† al. extraneis.
† cui uendi debeant] orig.
† al. dixerit.
† emere] orig.
† intelligitur] orig.
† al. reſeruaſſe.

e ¶ Percipiant.) Datis duodecim ſolidis pro meliori mancipio, vt extra de Iudæis. c. 1. Sed quid ſi nemo ipſum vult redimere? quærat pretium oſtiatim, ut ff. de manu. l. 3. aut ſeruiat quinque annis. C. de cap. l. vlt. & 36. q. 1. de raptoribus.

e ¶Percipiant.] Sic ergo aliquis cogitur uendere rem ſuam, vt 14. q 6. comperimus.

f ¶Emerit.) Ideſt emet. ſic quandoque ponitur futurum pro præterito, ut 63. diſtin. noſſe, ibi ponitur fore peruentum pro perueniſſe. ſic ff. de verbor. ſignific. verbum erit. & ff. de leg. 3. etiam. & ſupra diſtin. 50. ponderet.

g ¶Dicitur.) Id eſt, præſumitur: & hæc eſt præſumptio iuris. & dicunt quidam, ꝙ contra hanc præſumptionem non admittitur probatio 1. cum hic non tm̄ præſumat, ſed etiā ſtatuat ius, vt extra de reg. vidua. ext. de condit. app.

Vēdere qnq; quis cogitur rēm ſuam. Futurū pro pręterito ponitur. Probatio an admittat cōtra præſumptionem. 1 Adde an & qñ cōtra præſumptionē iuris, & de iure admittatur probatio, vel nō not. in auth. ſed iā neceſſe. C. de don. ante nup. gl. in l. iuregentiū. §. quod ferè. ff. de pa.

app. per tuas. Et iſtud concedo ꝙ vbicunque non tantũ præſumit ius, ſed etiam aliquid certi ſtatuit, ꝙ non admittatur probatio in contrarium, licet. hic contrarium dicat, vt 27.q.1.nec aliqua.& 33.q.3. extra ordinaria.ſ. 17.q.4.in venditionibus.Ioan.Ego credo, ꝙ ſemper admittitur probatio in contrarium, niſi ius ſtatuat, quod non admittatur, vt inf. 17.q 4 in venditionibus. De hoc habes 50.diſt.ferrum B.

SI ſeruus] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Aurelianenſi, quam pœnam deberet pati epiſcopus, qui ordinauit quendam ſeruum dño abſente ſiue ignorante. Et reſpõdetur, ſi eps ordinauit eum ſciẽter in presbyterum, vel diaconum, ipſo in ordine permanente duos dño reddat. Si autem ignoranter ordinauit illi qui eum repreſentauerunt epiſcopo, ſimili pœna teneãtur.

Ioan. Diaconus l. 4. 4. nu. 46.

[*Idem Ianuario Caralatino epiſcopo, lib. 3. epiſt. 9.*]

PALEA. Cap. XVI.

Iuo p. 13. c. 102.

SI quilibet Iudæorum ſeruus ad venerabilia loca confugerit cauſa fidei, nullatenus eum patiamini præiudicium ſuſtinere: ſed ſiue olim Chriſtianus, ſiue nunc fuerit baptizatus, ſine vllo Chriſtianorum α pauperum damno religioſo eccleſiaſticæ pietatis patrocinio in libertatem modis omnibus defendatur.

α ¶ Chriſtianorum.] *Ioannes diaconus in vita B. Gregorij, lib. 4. nu. 46. referens hanc epiſtolam, & Iuo p. 13. c. 102. habent hanc vocem: quæ tamen abeſt a codicibus epiſtolarum S. Gregorij tam impreſſis, quàm manuſcriptis, qui ſunt collati.*

[*Item ex concilio Toletano* 12. c. 9.

PALEA. Cap. XVII.

Burch. l. 4. c. 86. Iuo p. 1. c. 280. † *Viſi*] orig.

ETſi † Iudæorum ſerui nec dum adhuc conuerſi ad Chriſti gratiam conuolauerint, libertate donẽtur.

[*Item ex concilio Matiſconenſi* 1. c. 16.]

PALEA. Cap. XVIII.

Burch. l. 4. c. 88. Iuo p. 1. c. 282.

PRæſenti β cõcilio, Deo auctore, ſancimus, vt nullum Chriſtianum mancipium Iudæo deinceps ſeruiat, ſed datis pro quolibet bono mancipio duodecim ſolidis, ipſum mancipium quicunque Chriſtianus, ſeu ad ingenuitatem, ſeu ad ſeruitium licentiam habeat redimendi. Et ſi Chriſtianus deſiderat, & non premittitur, ſimiliter faciat; quia nefas eſt, quem Chriſtus Dominus ſanguinis ſui effuſione redemit, blaſphemum Chriſtianæ religionis in vinculis tenere. Quòd ſi quieſcere his quæ ſtatuimus, quicunque Iudæos noluerit, quamdiu ad pecuniã conſtitutam venire diſtulerit; liceat mancipium † ipſum cum chriſtianis, vbicunque voluerit, habitare.

† *al. mancipio ipſi.*

β ¶ Præſenti.] *Caput hoc eodem modo refertur a Burchardo, & Iuone: in concilio tamen ipſo paulo aliter habetur, & nonnulla deſunt.*

Item ex concilio Aurelianenſi primo, c. 10.

¶ De eodem. Cap. XIX.

Poly. l. 2. tit. 31. Burc. l. 2. c. 24. Iuo p. 6. c. 125.

SI ſeruus, abſente [a], vel neſciente domino, epiſcopo tamen ſciente, ꝙ ſeruus ſit diaconus, aut presbyter fuerit ordinatus; ipſo in clericatus officio [b] permanente, epiſcopus eum domino duplici ſatisfactione compenſet [c]. Si vero epiſcopus eum ſeruum neſcierit; qui teſtimonium perhibent, aut eum ſupplicauerint [d] ordinari, ſimul redhibitioni teneantur [e] obnoxij.

Iuſtin. de ſanctiſ. epis §. ſi ſeruus, & in Authentica, ſi ſeruus. C. de epis, & clericis.

Item noua conſtitutio.

¶ De eodem. Cap. XX.

SI ſeruus.

a ¶ Abſente] Videtur. n. epiſcopus tunc cum eo diſpenſaſſe. ſi. 28. diſtin. diaconi. Et eſt argũm. adhoc, quod epiſcopus diſpenſat ipſo facto circa notum. vt dixi. 51. d qui in aliquo.

b ¶ Officio.) De diſpenſatione fauore libertatis. dẽret enim deponi: quia furtum cõmiſit corporis ſui, vt C. de ſer. fug. l. 1. Sed quid ſi iſti non habent vnde ſoluãt? tunc dico iſtum reddendum domino, vt ſu. ea. ex antiquis ar. ff. de eo per quem factum eſt. l. vlt.

Furtum ſui ipſius quis committit.

c ¶ Compenſet.) Si habet propriũ. alioquin non: quia delictum perſonæ, &c. vt 16. q. 6. ſi epiſcopum extra de appel. reprehenſibilis.

d ¶ Supplicauerint.) & ſic patet, ꝙ nõ ſẽper deponitur ordinatus, q occultat crimẽ ſuum 1. quod eſt contra H. vt dixi d. 50. ex pęnitentibus.

1 Scilicet defectum, q a ſeruitus non eſt crimen, ſed eſt defectus: ſed ordinãdus peccat non manifeſtando defectũ vnde ſi bene inſpicias, non eſt contra. Hug.

e ¶ Teneantur obnoxij.) Item patet hic ꝙ eps non tenetur prouidere ordinato cum alter eũ examinat, vt ſup. 24. diſt. quando.

SI ſeruus.) CASVS. Hoc cap. habetur ex authẽ. de ſanctiſs, epiſ. §. ſi ſeruus & diuiditur in quatuor partes in prima parte dr̃, ꝙ ſi dñs ſciat ſeruum ordinari, & non contradicat ſtatim eripitur in libertatem. Si vero ignorat, intra, annum recuperabit illum, ſi probauerit ſeruilem fortunam, In ſecunda

Ordinato qñ non tenetur eps prouidere.

parte

parte dicitur, ꝙ ſi per triennium probatus monachus efficitur, euadit iugum ſeruitutis. In tertia dicitur, quod ordo epiſcopalis, liberat a patria poteſtate, & a ſeruili fortuna, vel adſcriptitia, ſed non a curiali. In quarta dicitur, ꝙ adſcriptitij poſſunt clerici fieri inuitis dominis, ita vt agriculturam adimpleant.

narios, & alijs conditionibus obligatos quos Leo Papa reprehendit, & mandat eis, ꝙ de cætero hoc non faciāt niſi voluntates eorum, qui in eis habent aliquid poteſtatis, acceſſerint.

i ¶Originarijs.] Tales enim liberi ſunt, vt C. de agri. l. diffini-

ſciente [a], & non contradicente domino in clero fuerit ordinatus; ex hoc ipſo, quod conſtitutus eſt, liber, & ingenuus erit. Sed ſi ignorante domino; licèt ei intra ſpatium vnius [b] anni & ſeruilem [c] fortunam probare, & ſeruum ſuum [d] accipere. Verum etiam ſi legitime probato experimēto monachus efficiatur, euadit iugum ſeruitutis. Debent.n. per triennium [e], antequam monachi efficiantur, in monaſterio permanere: poſtea vero ſi monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. Epiſcopalis [f].n. ordo liberat a fortuna ſeruili: vel adſcriptitia, ſed non a curiali [g], ſiue officiali: nam & poſt ordinationem durat. Sed & ius patriæ poteſtatis ſoluit epiſcopalis dignitas. Adſcriptitios vero in ipſis poſſeſſionibus clericos etiā præter voluntatem dominorum fieri permittimus: ita tamen, vt clerici facti impoſitam ſibi agriculturam adimpleant [h].

Auth. de monachis. §. Hic autem.

Tit. de ſanctiſſ. epi. §. ſe & quidam. Auth. epiſtolis, de epiſcopi. & cler. eod. Authen. ſed epiſtolis eod.

¶ *Extat hoc caput ad verbum in epitomis nouellarum conſtitutionum ab Irnerio deſcriptis; quæ poſt codicem poni ſolent, item que in nouella* 123. *c.* 20. *per* Iulia*num antecessorem. Verba autem quæ addita erant in titulo,* Leo Imperator omnibus epiſcopis, *videntur illuc irrepſiſſe ex ſequenti titulo.*

Item Leo Papa omnibus epiſcopis, epiſt. 1. *c.* 1.

¶De eodem. Cap. XXI.

Anſel. l. 7. c. 25. Burc. l. 2. c. 22. Iuo p. 6. c. 64.

Admittuntur paſſim ad ordinem ſacrum, quib. nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur: & qui a dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium ſacerdotij (tanquam ſeruilis vilitas hunc honorem iure capiat) prouehuntur. *& infra.* Ab his itaque fratres chariſſimi, omnes veſtrę prouinciç abſtineāt ſacerdotes: & non tantum ab his, ſed etiam † ab alijs originarijs [i], vel qui alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari; niſi forte eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vendicant poteſtatis.

† *& ab aliis qui aut originali, aut alicui.*] orig.

4 *De ſeruis monaſterij quæritur an eccleſiaſticis officiis poſſint aggregari, an non. Sed famuli eccleſiarum non ſunt ordinandi, ſicut ſupradictum eſt, niſi a propriis epiſcopis libertatem cōſequantur. Porro ſeruus monaſterii libertatem conſequi non valet* α*: non ergo ad clericatū ſibi accedere licet. Quod autem liber fieri non poſſit, probatur auctoritate octauæ ſynodi, in qua ſic ſtatutū legit.*

α ¶Non valet.] *In primo vaticano poſt hæc verba ſequitur:* q.n. ſunt monaſterij nullius ius tranſire pſſunt. Vnde nec abbas poteſt dicere, hoc meum eſt non ergo; &c. *Caput aūt:*

1 Alias tacens habet pro contumace. īſ. 65. d. c. vlt. in gl. vl. ep̄s inter ordinandū dēt obſeruare interſtitia temporum.

a ¶Sciēte.] Argumentū de taciturnitate 1. extra de his, quæ fiūt a præla. cap. 2. & dixi 21. d. diaconus. & 28. d. diaconi.

b ¶ Vnius.] Sed qualiter hoc ſtare poteſt in presbytero, vel diacono? nam epiſcopus debet ſeruare interſtitia temporum, quæ ſunt infra. 77. diſtin. in ſingulis. ſed ſi obſeruauit, conſtat quod plus ſtetit, quam per annum. Reſpon. dicunt quidam, ꝙ iſte fuit ordinatus ſine examinatione, & nō obſeruatis interſtitiis, vel dic qui, erat grandæuus: vnde vſq; ad annum potuit promoueri in diaconem. vt 77. diſt. monachus. Vel dic ꝙ annus iſte incipiat non a tp̄e ordinationis, ſed a tp̄e ſcientię argum. 17. q. 2. ſi quis incognitus.

Ordo præfertur ſcientię, & militiæ.

c ¶ Seruilem] Plus enim valet ordo, q̃ ſcientia & militia, vt ff. de libe. cau. qui de libertate. in fi.

d ¶ Seruum ſuum.] cum diſt. ſu. ca. ex antiquis.

e ¶ Per triennium.] ad monachatum datur triennium ad clericatum annus, quia clerici ſunt in publico, & monachi latēt.

Monachi latent.

f ¶ Epiſcopalis.] Et ēt ſacerdotalis, vt ſu. ca. ex antiquis.

g ¶ Sed non a curiali.] Quidam dicunt, iſta verba nō eſſe in ipſa lege: & verū eſt ꝙ in illa non ponuntur ſed alibi, vt in authē. de ſanctiſſ. ep̄is. §. ſed hoc quidam coll. 9. ſed ſecundum hęc iura canonica hoc non tenet: quia cū ordo liberat a ſeruili fortuna, multo fortius a curiali ſoluit epiſcopalis dignitas, quæ autem dignitas liberat a poteſtate patria habes in auth. conſtitutio. quæ de dig. coll. 6. C. de decu. l. vlt. lib. 10. & in auth. vt ordinariæ præfec coll. 5.

2 Et ideo ſubiicit ca. ſeq. q̄d hoc corrigit. Io. de Fant.

h ¶Adimpleant.] Hoc nō tenet, vt ſu. ea. quicunque 2.

Admittantur.] CASVS. Quidam epiſcopi admittebant indiſtinctę ad ſacros ordines ſeruos; & orig-

diffinimus. lib. 11. & ne diutius, & extra de Iudæ. cap. 2. 3. Ioan.

DE SERVIS. CASVS. Hic mouet Gratianus quandam quæſtionem, an ſerui monaſterij, poſſint ordinari? ¶ Probat ſophiſtice ꝙ non poſſunt: quia ſerui eccleſiarum promoueri non poſſunt, niſi ab epiſcopis ſuis libertatem conſequantur, ſed ſerui monaſterij libertatem

3 Ad ordines tn̄ non admittentur ſine licentia dn̄orum, vt hic, Nec tenet q̄d leg. & no. ſu. ca. prox. ī fine. Nam illud hic corrigitur Io. de Fan.

tatem conſequi non poſſunt: ergo ad clericatũ promoueri non poſſunt: & ꝙ non poſſunt cõſequi libertatem, probatur ſeq.cap.cuius caſus patet, & per te videbis.

Abbas nihil propri habet.

a ABbati.] Liberum.] Quia ſi manumittitur ſeruus eccleſiæ, duo dabuntur loco illius, vt 12.q 2. eṗs, ſed

ui monaſteriorum non prohibentur fieri liberi, & ordines recipere, dummodo non recedant ab obſequio monaſteriorum, ſed prohibentur libertatem nanciſci, ſi ab eorum ſeruitio recedere velint: quia turpe eſt vt monachi laborent, & ſerui ſui otio torpeant. ſicut habetur in quadam cõſtitutione 17 q.4. in vẽditionibus, & quod ſerui monaſteriorum poſſint promoueri probatur ſeq.cap.

e ¶In alio capitulo.] inf.17.q.3. in venditionibus.

quod nunc à Gratiano citatur, alibi repertum non eſt quã apud Iſidorum Hiſpalenſem in reg.monach.c.de famil.vita.

¶ Monaſterij ſeruum abbati, vel monacho non licèt liberum facere. Cap. XXII.

Iſidorus Hiſpa. in reg. monach. ca.de famil.vita.

ABbati, vel monacho monaſterij ſeruum non licebit facere liberum [a] Qui enim nihil proprium [b] habet, libertatem rei alienæ dare non poteſt. Nam ſicut etiam ſæculi leges ſanxerunt, nõ poteſt poſſeſſio alienari [c], niſi à proprio [d] domino.

Hac auctoritate prohibentur ſerui adipiſci libertatẽ recedendi ab obſequijs monaſterij: ſed non prohibentur nanciſci libertatẽ promouendi ad ſacros ordines. Poteſt enim in ſacris ordinibus conſtitutus, monaſterij obſequijs perpetuo deſeruire: ac ſic ſeruus monaſterij & libertatẽ adipiſci, & ſacris officijs aſſociari valeat. Vnde in alio capitulo [e] præfatæ conſtitutionis cauſa redditur. [Iniuſtum α eſt enim, ut monachis rurale opus facientibus, ſerui eorum otio torpeant, ac delitijs affluant.]

α ¶ Iniuſtum.] *Infra 17.q.4.c.in venditionibus.verſ.iniuſtum. hoc ipſum citatur ex concilio Agathenſi, vbi etiam extat, c.56.*

Quod autem ſerui eccleſiarum (quo nomine etiã monaſterij ſeruos ſignificari intelligimus) ad ſacræ religionis propoſitum debeant aſſumi; auctoritate Gregorij probatur, qui in generali ſynodo reſidens † dixit.

† al. præſidens.

¶ Si conuerſationis probatæ fuerit famulus eccleſiæ, poteſt ordinari. Cap. XXIII.

† al. ex.

Ex decretis B. Gregorij in extremo 12. lib.regeſti, & aliqua ex parte l.4.epiſ 44. Ioan.diac. l.2.c.16. In conc.Tribu.c.29 Anſ.li.7.c.184. Poly.li.6.tit.16.

MVltos de † eccleſiaſtica familia, ſeu ſæculari militia nouimus ad omnipotentis Dei ſeruitiũ feſtinare, vt ab humana ſeruitute liberi in diuino ſeruitio valeant familiarius in monaſterijs conuerſari. Quos ſi paſſim dimittimus, omnibus fugiẽdi eccleſiaſtici iuris dominium occaſionem prębemus. Si vero feſtinantes ad omnipotentis Dei ſeruitium incautè retinemus, illi inuenimur negare [f] quædã, qui dedit omnia [g]. Vnde neceſſe eſt, vt quiſquis ex iuris eccleſiaſtici ſeruitute, vel ſęcularis militię [h] ad Dei ſeruitiũ conuerti deſiderat; probetur prius in laico habitu cõſtitutus. Et ſi mores illius, atq; conuerſatio bono deſiderio illius teſtimonium fuerint; abſque vlla

MVltos.] CASVS. Quaſitum fuit ab Auguſtino, an ſerui eccleſiarum vel ſecularium virorum ſi velint fieri monachi, ſint indifferenter admittendi. Et reſpondet quod non: quia ſi indifferenter eos admittimus, damus eis occaſionem fugiendi dños ſuos, ſe ad eccleſiam tranſ ferendo. Si autem indifferenter repellantur, Deo negamus q̃dam, ideſt, eos q hoc petunt propter Deũ, qui dedit omnia: & ideo prius in laicali habitu diligenter cõgruo tempore probati, ſi eorum vita inueniatẽ honeſta, monachi fiant. & ſi poſtea irreprehẽſibiliter vixerint potuerunt ad ſacros ordines ꝓmoueri per temporum interualla: dũmodo nõ ſint illis criminibus maculati, quæ lege veteri morte puniebantur. Quod poſtea ſequitur, planũ eſt vſque ad diſtinctionem.

f ¶Negare.] Ex hoc videtur, ꝙ ſerui eccleſiarum ſecundũ præſcriptum modũ probati, impediri non poſſunt ſi velint promoueri: cum opus ſit pietatis manumittere ſeruos, 12. qõ. 2. cum redemptor Sed dic quod Gregorius non dat poteſtatem hic ſeruis conuertendi 2. & ſe ſubtrahendi: ſed prælatos inſtruit, ut non aliter manumittant quam probatione adhibita. Vel dic quod loquitur de iam manumiſſis 3. vt etiam tales indiſtincte non ſint recipiendi, niſi probentur per triennium in laicali habitu.

Seruos manumittere eſt opus miſericordiæ.

2 Alias trãſferendi.

3 Ita intelligit.Lau.

ſed abbas nihil habet proprij, vt 12.q 1.non dicatis. vnde non poteſt facere hanc recompenſationem.

b ¶ Propriũ.] Quia nemo poteſt plus iuris in aliũ, &c. ut extra de donat.inter virum & vxo.nuper. & ff.de regu.iuris nemo.1.q.7. Daibertũ. ſed fallit extra de elect. ſuffraganeis.ff.de acq.rerum domi. non eſt nouum 1.

De hoc extra de iure patr. curat. ubi videas.

c ¶Alienari.] 11.q.3.ſi quis a proprio, niſi in caſibus, vt ff.de pign.act.ſi conuenerit.& Inſtit.quib.ali. non licet § 1.ff.de vſufruct.l.quod noſtrum.

d ¶Proprio.] Sim extra de iure patr. quod autem.

HAC AVCTO. CASVS.) Dicit Gratianus in hoc §.in quo caſu intelligitur ſupradictum cap. Et dicit ꝙ ſerui

g ¶ Omnia & ita non debemus omnes refutare: nec etiam omnes admittere: & ſic media uia tenenda eſt, vt 45. diſtinctio. diſciplina. ff. de offic. proconſ. l. ſolent.

Media via eſt tenenda.

h ¶ Militiæ.) Non obſt, 19.q.3.monaſterijs & dixi. 53. diſt.legem,

a ¶Mor.

1 De furto probatur de conſec. diſt. 4. diſcipulos & extra de furtis. ſi qs Hodie iſta proprie ſumēdo repel lūt a promo tione. 81. diſtin. c. 1.

a ¶Morte.] Non tñ oīa nec ſola, quæ tunc puniebātur morte 1. hodie repellunt à promotione: qa furtum, & ſimplex fornicatio non puniebantur morte, vt 36. q. 2. idemq; & alijs multis, vt 12. q. 2. ſi quis per vetus. hæc tñ hic repellunt à promotione. 49. diſtin. hinc etenim. propter hoſtilem rabiem, vt pauci vel nulli ſacerdotes inuenirentur, qui populis miniſtrarent diuina miniſteria: quæſitum fuit a Gelaſio, an de monachis vel laicis poſſint aliqui promoueri? Et reſpondet q̃ ſic, neceſſitate inſtante. dummodo ſint honeſtæ vitæ: ſalua tñ honorificentia

PRohibēdū eſt.]

b ¶Fuerint.] .i. vixerint: vel etiā eorū hæredes, vt C. de lib. & eod. li. libertinæ. ſi lius tñ liberi, poteſt vt ff de obſequijs liber hæredes. C. de operis libertorum. qđ ex liberta. ſecus tñ eſt in libertis eccleſiarum, vt ſup. ead. q̄ ex famulis. qa eorū dña, ſ. eccleſia, nunquam moritur, vt 11. q. 2. liberti.

Eccleſia nūquam moritur.

retractatione ſeruire in monaſterio omnipotenti Deo ꝑmittatur, vt à ſeruitio humano liber recedat, qui diuino amore diſtrictiorē ſubire appetit ſeruitutem. Si autem & in monaſtico habitu ſecundum Patrum regulas irreprehenſibiliter fuerit conuerſatus: poſt præfixa ſacris canonibus tempora licenter iam ad quodlibet eccleſiaſticum officium prouehatur. ſi tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quę in teſtamento veteri morte a mulctantur.

Ecce quomodo ſerui ad clericatum aſſumi valeant, vel quomodo non admittantur. Liberti quoque nō ſunt promouendi ad clerum, niſi ab obſequijs ſui patroni fuerint abſoluti.

Vnde in concilio Eliberitano, c. 80.

¶Abſque patroni aſſenſu liberti non promoueantur ad clerum. Cap. XXIIII.

PRohibendum eſt, vt liberti, quorum patroni in ſęculo fuerint b, ad clerum non proueha ntur.

DISTINCTIO LV.

COrpore vero vitiati c ſimiliter à ſacris officijs prohibentur.

Vnde Gelaſius Papa epiſcopis per Lucaniam & Brutios conſtitutis, epiſt. 1. c. 2. & 3. ſcribit dicens.

¶Qui de monaſterialibus diſciplinis ad clericale munus accedit, & de laicis, ante acta eius vita examinetur. Cap. I.

PRiſcis igitur pro ſui reuerentia manētibus cōſtitutis (quæ vbi nulla vel rerum, vel temporū perurget anguſtiā, regulariter conuenit cuſtodiri) eatenus eccleſijs, quæ vel cunctis ſunt priuatæ † miniſtris, vel ſufficientibus b vſque adeo deſpoliatæ ſeruitijs, vt plebibus ad ſe pertinētibus diuina munera ſupplere nō valeant, tā inſtituēdi quàm promouēdi clericalis obſequij ſic ſpatia diſpēſanda cōcedimus: Vt ſi qs monaſterialib9 c diſciplinis

Iuo p. 3. 142 & 143. Poly. l. 2. tit. 31. Anſel. li. 7. c. 46.

Ibidem c. 3. inf. d. 77. ſi quis.

† Contra text. in l. generaliter. & ibi Cyn. C. de cle. gloſ. & Bart. in l. ſ. §. fina. ff. de don.

COrpore. Hęc diſtinctio diuidit in duas partes. Et principaliter ī hac diſtinctio. tractat q̃ corpore vitiati ſ. impotētes vel magnis membris, & apparentibus vnde deformarentur, vel minoribus per culpā ſuam, promouendi non ſunt. Si autem à barbaris, vel dñis, vel ab inimicis ſecti fuiſsēt, vel à medicis vel caſu, poſſent promoueri: & hoc ꝓbat in prima parte ꝑ xij. auctoritates ſctōrū. Secunda ibi, Hoc autem. Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 55. di. in qua oſtēdit, q̃ corpore vitiati promoueri nō poſſunt: & quę pęna ordinatoribus talium ſit imponenda.

Corpore vitiati ſunt a promotione repellendi.

c ¶ Corpore vero vitiati.] Hic agitur de corpote vitiatis: & q̄ pęna debeatur ordinatoribus taliū. Notandum q̃ ſponte vitiati in quocunque membro, repelluntur a promotione & deijciuntur iam promoti, vt inf. eadem, pœnitētes ſunt. n. illi homicidæ. inf. eadem, ſi quis, & cap. qui partem. ſi autem caſu vitiati ſunt corpore, ſ. ab hoſtibus inuiti, vel ꝑ ꝑ ægritudinem uoluntarii: ſiue a ſe ſiue a medicis, non obſtat eis. inf. ea. ſi quis a medicis. 2 Si autem alias ſunt uitiati: aut ipſi inſiſtebant operi licito, aut operi illicito. Si illicito, repellūtur: ſi licito, & ſunt vitiati in minimis mēbris, ſiue occultis, non repelluntur a promotione, ut j. ead. qui partem. & c. eunuchos. Sed ſi in magnis. & manifeſtis, non promouentur, vt infra ca. ſi Euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris. ſ. in oculo vel manu habet enorme vitium, non promouetur: ſecus ſi modicum, & quod non generet ſcandalum, vt extra de cler. ægro. vel debili. cap. presbyterum, extra de corpo. vitia. c. 1. & 3. 2. Ioan.

2 Et c. vl. vbi de hoc & in præced. cap. presbyterorū. Archid.

PRiſcis.) CASVS. Tempore Gelaſij in quadam prouincia eccleſię erant ita deſolatæ officio clericorum rificentia priſcorum canonum, qui tales prohibent, niſi ex neceſſitate ꝑ eccleſias ordinari. & hoc in prima parte. In ſecunda parte quæ incipit ibi, (Ne ſit.) ponit undecim impedimenta quæ prohibent ſupradictos promoueri etiam inſtante neceſſitate.

b ¶ Vel ſufficientibus.) Vbi. n. non eſt copia aliorum, bene aſſumuntur minus legitimi, vt ff. de decu. generaliter, §. pen. ſic alias in defectum probationum admittitur minus idoneus teſtis, vt 4. q. 3. §. item in criminali. ver. item ſerui. 14. q. 2. c. 2

Legitimis deficientibus aſſumuntur minus legitimi.

c ¶Monaſterialibus.) Hic videtur q̃ monachi nō poſſunt eſſe prælati eccleſiarum ſæcularium, niſi ex diſpenſatione, extra de capel. mona. c. in eccleſiis extra de ſta. mona c. 2. Hug dicit, q̃ de iure poſſunt: dum tñ hēar & abbatis, & epi conſenſum. 16. q. 1. cum pro utilitate & cap. doctos. De regularibus habes, quod licitè poſſunt, vt extra de ſtat. monac. cap. quod Dei. Ioan. credo quod de iure communi poſſunt promoueri, ſi poſſunt ſecum habere ſocium ſui ordinis, vt extra eo. tit.

mona-

Et iſta fuit ſa Tan. & Goſ. Dicūt im ꝙ in la decret. monachi. ꝯ- tur ius e exdiſpē ... tñ cum cō- ... abba- ... mo- ... ſti ... pa ... li. ... i pa- ... do ... pro ... c'ti ... tus. ... hoc de ... di ... intelli ... Arch.

monachi 1 B. De hoc ad plenum. 16. q. 1. in ſumma.

N Vllus.] CASVS. Antiquitus facta fuit conſtitutio, vt nullus epiſcopus ordinaret pœnitentē, vel bigamum, vel viduæ maritum, vel corpore vitiatum, quam epiſcopi male ſeruabat, & ideo Arelaten. conciliū nunc ſtatuit regulam ſeueriorem, vt quicunque amodo tales ordinauerit, anno integro ceſſet a celebratione Miſſarum, & ſi celebrauerit, poſt excommunicationem deponetur. Sequens capitulum patet.

a ¶ Seueriorem.] Et nōne ſeuerior fuit illa conſtitutio, quæ priuat tales poteſtate ordinandi, vt 36 di. qui eccleſiaſticis, ſic & hic adijcitur alia pœna.

eruditus ad clericale munus accedit, etiam de laicis ante acta eius vita requiratur. ¶ Ne ſit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adoleſcentia ſordidatus, vel corpore vitiatus, vel ſeruilis, vel originariæ conditionis, vel curiæ, vel publicarum rerum nexibus implicatus, vel publica pœnitentia notatus, vel nulla congruentis temporis expectatione diſcuſſus.

α ¶ Eatenus eccleſijs,] *Reſtitutus eſt hic locus ex epiſtola Gelaſii & Iuone.*

β ¶ Monaſterialibus.] *Hic de induſtria videntur Gelaſii verba mutata, & in compendium redacta: integra autem referuntur infra diſt. 77. c. ſi quis. & ibi legenda.*

Item ex concilio Arelatenſi. 3. c. 3.

¶ Annuæ ſuſpenſioni ſubiaceat, qui prꝫter canonum formam aliquem ordinat. Cap. II.

NVllus pœnitentem, nullus bigamum, nullus viduarū maritos in prꝫdictis honoribus audeat ordinare. Et licet hoc iam prope omnium canonum inſtituta contineant; tamen ne cuiquam ſacerdotum ſupplicantium (ſicut iam diximus) importunitas, vel ſuggeſtio iniquā ſubrepat; neceſſe fuit, vt nunc ſeueriorem [a] regulā ſibi velint Domini ſacerdotes imponere. Et ideo, quicūque ab hac die contra ea, quæ ſuperius ſunt comprꝫhēſa, clericum ordinare præſumpſerit; ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, anno [b] integro Miſſas facere† non præſumat. Quam rem ſi quis obſeruare noluerit, & contra conſtitutum fratrum faciens Miſſas celebrare præſumpſerit; eccleſiꝫ communione priuetur, γ & ab omnium fratrum communione † nouerit ſe alienum: quia dignum eſt, vt ſeueritatem eccleſiaſticæ diſciplinæ ſentiat, qui toties ſalubriter a ſanctis patribus inſtituta obſeruare contemnit.

† *al. celebrare.*

† *al. charitate.*

γ ¶ Eccleſiꝫ communione priuetur.] *Hæc verba non ſunt in ipſo concilio, & videntur idem ſignificare ac ſequentia: ſunt tamen in vetuſtis quoque Gratiani codicibus.*

Item Hilarius in concilio Romano ab ipſo habito, ca. 3. [paulo tamen aliter.]

¶ Non ordinentur pœnitentes, vel illiterati. Cap. III.

Anſel. l. 7. c. 16.

POenitentes vel inſcij litterarum, aut aliqua mēbrorum damna perpeſſi ad ſacros ordines aſpirare non audeant. Quiſquis autem talium conſecrator extiterit; factum ſuum ipſe diſſoluet [c].

Ex priſca verſione.

Corpore autem vitiati intelliguntur non caſu, ſed propria voluntate abſciſſi.

Vnde in canonibus Apoſtolorum, c. 22. & 23. legitur.

¶ Qui ſemetipſum abſciderit, non ordinetur. Cap. IV.

Anſel. 7. ca. 37.

SI quis.

b ¶ Anno.] No. hic annum computari a tempore ſcientiæ, vt 17. q. 2. ſi quis incognitus. 2. q. 6. c. biduum. Quid ſi annus ſit biſſextilis, in quo aliquis ſuſpenſus eſt, nunquid ſufficit abſtinere ccclxv. dieb. non vr: quia illi duo dies habentur pro vno 2, vt extra de ver. ſig. quæſiuit, ſed non eſt ita, vt ff. de ſtat. lib. cū hæres. §. Stichus. quia hoc c. loquitur de vitiatis in anima 3. & quantum ad hoc facit ad propoſitū magiſtri.

Annus biſſextilis duos dies facit haberi pro uno

2 Adde hic ad hoc an. biſſextus cōputet in numero dierū & mēſium. no. in gl. ſi. in l. 2. ff. de diuer. & tēporū præſc. & gl. in l. biſſextus. ff de ver. ſig. 313. diſt. vſque. 4 Vbi d hoc. ex. de præb. cū nō ignores. in fine.

P Oenitentes.] c ¶ Diſſoluet.] Argu. aliquē venire contra factum propriū ſi. 35. q. 9. quod quis. 12. q. 1. certe 4. extra de elect. noſti. argu. contra de cler. coniu. diuerſis fallacijs. extra de conceſ. præben. cum ſuper quæſtione. extra de fil. presby. veniens. Vel dic quòd ipſe dicitur diſſoluere, quia ob ignominiam ſui diſſoluitur. ſic 90. diſtinct. neminem. & 71. quæſt. 2. capit. 1. cum enim ipſe ob hoc ſit dignus depoſitione, ipſemet non diſſoluit. Ioan. Solu. de iure communi non poteſt aliquis venire contra factum ſuum, niſi in caſib. expreſſis in iure 5. B.

5 Adde an & qñ quis poſſit cōtra factum propriū venire. & not. in l. poſt mortē. ff. de adop.

CORPORE. CASVS. Dicit Gratianus hic, quòd illi corpore vitiati ordinari prohibentur, qui non caſu, ſed voluntate propria ſe abſciderunt: quod probat ſequentibus capitulis.

S I quis.] CASVS. In hoc cap. dicitur, ꝙ ſi quis laicus ſibi virilia abſciderit, ad clericatū promoueri non poteſt: cum

cum ſit ſui ipſius homicida. Si vero abſcinderet, debet deponi, quia ſui eſt homicida. Sequen. cap. pater.

a ¶ Abſcidit.] Ex indignatione, vel etiam cauſa continentiæ.

SIMILITER. CASVS. Nunc dicit Gratianus, ꝙ illi qui à medicis ſecantur, vel a barbaris, vel qui caſtrantur a dominis, poſſunt promoueri, & ad hoc inducit ſequens capi.

h ¶ Similiter.] Iſtud reſpicit vltimam partem pced. c. Si

abſcidit[a] ſemetipſum: [ideſt †, ſi quis amputauit ſibi virilia.] non fiat clericus[b], quia ſui eſt homicida[c], & Dei cōditionis inimicus. ¶ Si quis cū clericus fuerit, abſciderit ſemetipſum, omnino damnetur: quia ſui eſt homicida.

† Iſta eſt gloſſa in uetere verſione,

Cap. 21;

Item ex concilio Arelatenſi 2. c. 7.

¶ Non producantur ad clerum, qui ſeipſos abſcindunt. Cap. V.

HI †, qui ſe carnali vitio [d] repugnare neſcientes, abſcindunt: ad clerum peruenire non poſſunt.

† *Si qui*] orig.

Item Innocentius ſcribit Fœlici Nuceriano epiſcopo, epiſt. 4. c. 1.

In conc. Tribur. c. 33. Poly. l. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 14. Iuo par. 6. c. 58. Anſel. l. 7. c. 35. Pann. l. 3. c. 43.

¶ Non eſt ordinandus, qui partem digiti volens ſibi abſcidit. Cap. VI.

QVi partem cuiuslibet digiti [e] ſibijpſi volens abſcidit; hunc ad clerum canones non admittūt. Cui vero caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curā impendit, aut aliquid faciens ſe non ſpontè percuſſit; hos canones præcipiunt [f] & clericos fieri, & ſi in clero fuerint reperti non abijci †. ¶ In illis enim voluntas eſt iudicata † quæ ſibi auſa fuit ferrum inijcere α: in iſtis vero caſus [g] veniam meruit.

† Inferts ex iſto text ꝙ aliqu impedit fa ciēdum q factum te net. l. no dubium. C de leg. & l 1. §. biduū ff. quando app. ſit.

† *al. vindicata.*

α ¶ Inijcere.] *In originali ſequitur*, quòd ſcilicet & alij id facere dubitari non poſſit, in iſtis, &c.

Similiter [h] vero intelligendum eſt de ijs, qui per languorem a medicis ſecantur, aut a barbaris abſcinduntur, aut a dominis caſtrantur.

Vnde in Nicano concilio, c. 1. legitur.

¶ Qui per languorem a medicis deſecatur ad clerum valet admitti. Cap. VII.

SI quis a medicis [i] propter languorem deſectus eſt [k]; aut a barbaris exciſus, hic in clero pmaneat. Si quis autē ſeipſum ſanus abſcidit; hunc & in clero conſtitu-

In Tribur. ibi. Anſel. l. 7. c. 36. Poly. ibidem.

Origenes ſe eunuchum fecit.

b ¶ Clericus.] Sed quid dices de Origene, qui ſe eunuchū fecit, vt liberius ī occulto poſſet prædicare tempore pſecutionis eccleſiæ mulierib. tamen poſtea apud Cæſaream factus eſt ſacerdos? Itē Marcus præſcidit ſibi pollicem, vt ſic fieret indignus ſacerdotio: & tamen poſtea factus eſt ſacerdos: vt legitur in hiſtoria eccleſiaſtica. Sed hæc nō ſunt trahenda ad conſequētiam. 4. q. 1. c. ult. 7. q. 1. petiſti 1.

Marcus ſibi pollicē præſcidit.

1 Ad hoc 7. q. 2. §. is ita. 4. q. 3. c. ult.

c ¶ Homicida.] Non quod homicida tūc ſit factus: ſed ,pter homicidij periculū; quod ſequi poterat ſectionē, dicitur homicida: ſicut qui infantē exponit, homicida dicitur. 87. diſt. cap. ult. Et eſt arg. ꝙ non eſt conſiderandū quid eueniat, ſed quid euenire poſſit, ut 22. q. 1. ī nouo 21. diſt. denique. 23. q. 5. relegentes. ff. de his qui deiec. uel effu. l. ſi vero. §. penul. & C. de uſufr. ambiguitatē. Arg. cōtra. 23. q. 5. de occidendis.

d HI qui vitio.] ſupra 23. diſtin. maritum, &c.

QVi partem.] CASVS. Duo fuerunt homines, qui ſemetipſos abſciderunt: vnus ſponte. alius caſu, cum ruſticano operi curam impenderet. quæſiuit Nucerianus epiſcopus, an valeant promoueri? Reſpondet Felix Papa, ꝙ ille q ſe abſcidit ſpōte, nō poteſt: ille vero qui caſu ſe abſcidit, poteſt promoueri: & ſi clericus eſt, non deponetur: quia caſus veniam meretur: ſed voluntas propria vindicanda eſt.

Membra poteſt quis q̄ñque diminuere. ut Hierony. & Eſa.

e ¶ Digiti.] Forte ſi haberet ſuperfluos digitos, eos poſſet præcidere: ſicut vngues, vel dentes nimis prolixos præcidere poſſet. & Hieronymus fecit ſibi ſecari dentes: & Eſaias ſuam linguā amputauit, vt 8. q. 1. in ſcripturis. Arg. contra 35 diſt. ab exordio. ubi dicitur, ꝙ Deus nihil ſuperfluū creauit in nobis, & eſt arg. ad hoc ſup. ea. quis. ubi dicitur ꝙ Dei conditionis eſt inimicus.

1 Concor. tex in l. 1. ff. de do. facit tex. in l. tutor ff. de ſuſpe. tuto.

f ¶ rſæcipiunt.] ideſt, permittunt. ſic 31. q. 1. hac rōne.

g ¶ Caſus.] Sic ſimplicitati & ignorantiæ venia tribuatur. inf. de conſec. diſt. 2. c. 3. & extra de re. permu. cum uniuerſorum 2. tamen caſus non excuſat in amotione terminorum. ff. de termi mo. l. 2.

SI quis à medicis] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ſi quis per lāguorem a medicis ſectus fuerit, vel caſu a barbaris vel abſciſus, vel a domino caſtratus, poterit promoueri ſi alias eſt dignus, & eſt clericus, non repelletur. Si quis vero cum ſanus eſſet, ſeipſum ſponte abſcidit, non promouebitur, & ſi promotus eſt, debet repelli. Sequens c. planum eſt.

i ¶ A medicis.] Medicus licite promouetur, ſi eum non remordet conſcientia. extra de ætate & qualit. ad aures ei enim nen imputatur euentus mortalitatis. ff. de offic. præſid. illicitas. §. ſicut. & tamen imperitia eius culpæ annumeratur. ff. ad legem Aquil. idem iuris. circa medium.

Medicus poteſt promoueri.

K ¶ Deſectus eſt.] Vt tamen non pariat nimiam deformitatem, ut extra de cle. ægro. presbyterum.

a ¶ Anda-

a ¶ Audentq.] Qui enim ſibi audet manum inferre, multo potius aliis auderet, vt ff. de ædi. edi. cum autem. §. excipitur. 23. q. 5. ſi non licet.
ADDITIO. Et miles, qui ſe ipſum vulnerauit, punitur ſecundũ id quod habetur ff. de re milit, omnes. l. qui ſe.
b ¶ Aut

b ¶ Aut domini.] Qui autem ſeruum caſtrat, capite punitur & ſeruus & medicus. ff de ſic l. 4 §. vlt. & locus in quo hoc factum eſt, confiſcatur. C. de eunu. l. 1.

E Vnuchus.] Talis. n. vitioſus eſt, vt ff. de ædil. edic. cũ autem. & qñq. pretioſior. ff. ad legẽ. Aqui. ſi ſeruus: §. & ſi puerum.

tum † abſtinere conuenit, & deinceps β nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque [a] ſemetipſos abſcindere, dictum ſit; ſic eos, quos aut barbari, aut domini [b] caſtrauerunt, ſi inueniuntur alias † digniſſimi; tales ad clerum ſuſcipit regula.

† ἐξεταζόμενον.

† ἄλλως ἄξιοι.

β ¶ Et deinceps.] *His verbis inhil reſpondet in Græco vulgato codic i: ſed optime apud Balſamonem quemadmodum & in Carthaginenſi 6. in capitulis Nicanæ ſynodi a Tcilone & Theariſto verſis.*

Item ex canone Apoſtolorum vigeſimo primo.

¶ Licite ordinetur epiſcopus, qui per hominum inſidias eunuchizatur. Cap. VIII.

EVnuchus [c], ſi per inſidias α hominũ factus eſt, vel ſi in perſecutione [d], eius ſunt amputata virilia, vel ſi ita natus [e] eſt, & eſt dignus, fiat epiſcopus β.

α ¶ Per inſidias.] ἐξ ἐπηρείας, ideſt, ex inſultu, & iniuria.
β Epiſcopus.] *In Græcis exemplaribus non habetur vox iſta, & videtur ſubintelligi, κληρικός.*

Item ex Martino Bracarenſi epiſcopo in capitulis ſynod. Græc. c. 21.

¶ Non excluduntur a clero, qui à medicis, vel à barbaris vel à dominis ſuis caſtrantur. Cap. IX.

Iuo p. 6. c. 374. Pan n. l. 3. c. 56.

SI quis pro ægritudine naturalia à medicis ſecta habuerit, ſimiliter, & qui a barbaris, aut dominis ſuis fuerint caſtrati, & moribus digni fuerint viſi, hos canon admittit ad clericatus officium promoueri. Si quis autem ſanus, non per diſciplinam [f] religionis; & abſtinentię, ſed per abſciſionem plaſmati a Deo corporis exiſtimans poſſe a ſe carnales concupiſcentias amputari, caſtrauerit ſe; non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quod ſi iam ante fuerit promotus ad clerum; prohibitus a ſuo miniſterio deponatur.

Item ex concilio Ilerdenſi.

Concordat Tribuzienſe, c. 33.

¶ Non prohibetur a ſacris ordinibus, qui à medicorum inciſione claudus efficitur. Cap. X.

Burch. l. 2. c. 15. Iuo par. 6. c. 34. Pann. l. 3. c. 42.

SI quis in infirmitate poſitus clericus, medicorum inciſione claudus [g] efficitur, promoueri ad ſacros ordines eum non denegamus.

Item Stephanus Roberto Metenſi epiſcopo.

¶ Non prohibetur a clero, qui digitum ſibi caſu abſcidit. Cap. XI.

† al. Flauianus. Iuo p. 6. c. 118. Pann. l. 3. c. 44.

LAtor præſentium Flauius † ſcilicet clericus ad ſanctã ſedem Apoſtolicam veniens detulit a te nobis directam epiſtolam, qua indagare ſtuduiſti, eum a Normannis [h] nuperrime captum ſiniſtræ [i] manus digitum habere

d ¶ Si in perſecutione.] Non eſt ergo neceſſe ſeruare carnẽ illam, vel puluerem vt dicunt vulgares.
e ¶ Natus.] vt frigidus.

SI quis pro ægritudine.] CASVS. Dicitur in hoc ca. quod ſi quis propter infirmitatẽ a medicis ſect⁹ fuerit vel a barbaris vel a domino ſuo caſtratus fuerit: ſi alias dignus eſt, poterit promoueri. Si quis vero cũ ſanus eſſet ſpõte ſibi virilia amputatuit, vt a carnali cõcupiſcentia abſtineret: ꝓpter hoc, & nõ propter abſtinentiã nõ poteſt promoueri. & ſi promotus eſt dẽt deponi. Sequens cap. patet.
f ¶ Non per diſciplinã.] Vt videatur coram hominib. eius continentia. & forte hoc facit propter hypocriſim: ſic 35 diſ. eccleſiæ principes.
g SI quis claudus.] Nõ tñ vt oporteat ipſum ire cũ baculo ad altare, vt de conſecra. diſt. 1. nullus epiſcopus. tamẽ ſecuudum legem veterem claudus non ꝓmouebatur, 49. di. c. 1, & vlt.

Claudus an poſſit promoueri.

LAtor pręſentiũ.] CASVS. Flauius cleric⁹ captus a Normãnis amiſit digitũ ſiniſtræ manus: & ꝓpter hoc Robertus epiſcopus ſuus miſit eum ad Papam cum litteris ſuis: & quæſiuit ſi poſſet promoueri. Et rñ. Papa ſe vidiſſe qđ acciderat. Vnde commendans epm de ſua ſolicitudine dicit, quod ſi a barbaris ſectus fuerit, & alias dignus eſt, poterit ꝓmoueri: cum canones in ſimilib. caſib. idem dicant.
h ¶ A Normannis.] de iſtorũ ferocitate habes infra. 7. q. 1. ſciſcitaris 1.
i ¶ Siniſtræ.] Idẽ ſi

Normanni feroces sũt.

1 De Vngaris habes de conſec. diſt. 1 concedimus Arch.

dextræ dum tamen non ſit deformitas magna. extra eod. cap. 1. & extra de cleric. ægrotan. presbyterorum. maxime ſi non amiſit aliquem de illis, per quos fit ſignū crucis.

PRæcepta.] CASVS. Presbyter Stephanus inter acutas ſudes amiſit burſam teſticulorū, dum præſidio fugæ niteret euadere imminētes gladios Barbarorū qui Thuſciā præ omnibus prouincijs deuaſtabant: & propter hoc Palladius eps priuauit eū officio & beneficio. Stephanus vero conqueſtus eſt Papæ de facto epiſcopi. præcepit ergo Gelaſi⁹ Palladio epiſcopo, vt ſibi reſtituat vniuerſa quia ſicut canones non patiuntur debilitatos per culpam ſuam in magnis mēbris promoueri: ita promoti per caſum fortuitum debilitati in membris, non debent repelli.

a ¶Debiles.] Scilicet voluntate, non caſu.

b ¶Inferiores.] Videbatur quod iſte non poſſet eſſe ſacerdos. quia nec miles eſſe poſſet niſi haberet ad minus vnum teſticulū. ff. de re mil. qui cum vno.

Miles eſſe non poteſt qui caret teſticulis.

c ¶Poſtmodū.] Arg. ꝙ licet quis perueniat ad ſtatū a quo ñ poteſt incipere, tamē toleratur 29. q. 2. per latū. 30. q. 1. ad limina. 32. q. 7 hi, q. &c. neq; arg. cōtra extra dē ætа. & qual. c. 1. Solu hic nō fuit in culpa: ibi ſic. 15 q. 1. c. ſi.

HOC AVTEM. Hæc eſt ſecūda pars diſt. in qua dr̄ qđ in prox. cōtinetur. Ioā. de Fan. & ſic continuatur. dictū eſt ſupra in pluribus capitulis quod nō repellit a promotione q caſu vel ægritudine uel perſecutione perdidit membrū. Nūc vero dicit Gratianus ꝙ hoc non intelligitur de quolibet mēbro. Nam qui oculum qualitercunque amiſit, promoueri non debet ad ſacerdotium.

z Adde hoc quod le. & not. 1 q. 1. cap. 1. in fin. in gl. in ead. eccleſia. Archid.

oculum eius eruit. Ideo Rufinus epiſcopus priuauit eum officio presbyterij, poſt hoc factū poſtulabat diaconus in ſacerdotem promoueri duabus rationibus. Tum quia inuitus oculum amiſerat. Tum quia in recompenſationem ſuæ iniuriæ. quod totum Rufinus epiſco-

abſciſſum: ſciſcitans ſi ob hoc ad eccleſiaſticum ordinem valeat promoueri, an non. ¶Quod & nos reperiētes, quia ſolertia tua magis ſuper hoc ſolicita à ſede Apoſtolica doceri flagitat, normam iuſtitiæ ſemper ſequi exoptans, ſtudium tuæ ſanctitatis merito collaudamus, reuerentiam tuam ſcire volentes, quoniam ſi ita eſt quod a Normánis digitum ipſum habeat obſciſſum, ad promouendum (ſi alias dignus fuerit) nil ei nocebit, eo, quod quid de his, q a dominis vel medicis, ſiue a paganis non ſponte tale quid patiuntur, ſacris cēſeant canones, dilectionem tuam latere non credimus.

Item Gelaſius Papa Palladio epiſcopo.

¶Tempore ſinceritatis dignitas accepta ſequente debilitate non amittitur. Cap. XII.

PRæcepta canonum, quibus eccleſiaſtica regitur diſciplina, ſicut ad ſacerdotium debiles [a] corpore non patiuntur venire; ita & ſi quis in † eo fuerit conſtitutus, ac tunc fuerit ſauciatus, amittere non poteſt, quod tempore ſuæ ſinceritatis accepit. ¶Stephanus ſi quidem presbyter petitorio nobis defleuit oblato, quod habetur y in ſubditis, [Olim ſibi ante annos plurimos collatam presbyterii dignitatem, quam rè vera immaculati corporis iudicio † ſuſcepiſſet; ſed nuper propter prouinciæ vaſtitatem (quā Thuſciæ præ omnibus, Barbarorum † feritas diuerſa ſectantium, & ambiguitas inuexerit animorum) dū imminētes gladios euadere ſugæ præſidio niteretur, acutis ſudibus occurrentia ſibi ſepta tranſiliens, inferiores [b] partes corporis inſeruiſſe ſuggeſſit, quæ vix adhibita curatione biennio potuiſſent odſtergi †.] Et ideo frater chariſſime ſupradicto locum ſuum, dignitatemque reſtitue, quatenus ſacroſancta myſteria, ſicut conſueuit, exerceat. Neq; enim conuenit, ob hoc auferri ante ſuſceptum ordinem, in quo poſtmodum [c] in inualitudinem corporis caſu probatur faciente collapſus.

Anſel. l. 7. c. 39. Iuo p. 6 c. 107. Pann. l. 3. c. 55. Poly. l. 2. tit. 31.

† *in eo actu*) Iuo.

† *al. indicio.*

† Adde qui de iure dicantur barbari. no glo. in proœ. inſti. §. quorū verb barbaricæ gentes.

† *al. abſtrini.*

y Quod habetur.] *Sic eſt emendatum ex Anſelmo & antiquis codicibus Gratiani. Nam hæc eſt uſitata forma in epiſtolis Romanorum Pontificum, vbi propria verba petitionem ſubiungunt. Antea legebatur:* quod habetur.

z *Hoc autem non de omnibus membris intelligendum eſt. Qui enim oculum caſu amiſerit licet deſit voluntas; tamen ſacerdotium adipiſci non poſſunt.*

Vnde Gelaſius † ſcribit Rufino epiſcopo.

† *al. Pelagius.*

¶Non ſunt præſtanda iura ſacerdotij cui oculus erutus eſt. Cap. XIII.

SI euangelica admonitio iracundiā nec vſque ād verbū furētem proſilire permittit, ut ſi Racha fratri ſuo quis dixerit, reus ſit gehēnę ignis: quali putamus pœna plectē

Polyc. ibidem. Anſ. l. 11. c. 169. *Matth. 5.*

SI euangelica.] CASVS. Quidam diaconus ad tantam iracundiam quendam ſacerdotē prouocauit, ꝙ ille ſacerdos nō ſolum percuſſit diaconum fuſte, ſed etiam

epiſcopus Papæ ſignificauit. præcipit ergo Gelaſius Papa, vt presbyterum detrudat in monaſterium: & loco eius aliū ordinet, nec diaconum in ſacerdotē promoueat quia

quia ſacri canones nullum caſum in monoculo excipiunt, vt promoueri poſſit, nec ei prodeſt, ꝙ oculum inuit amiſit: maxime cum ad tantam iracundiam ſacerdotem prouocauerit, vt ille officium, & iſte promouendi facultatem amitteret.

a ¶ Inui-

bijs uel canonia regulari, & hoc probat p ca. Vrbani, quod ſolum. cap. continet ius commune. Secunda ibi, [Sed hoc.] Tertia ibi.] Contra.] Ioan. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur. 56. diſt. in qua agit Gratianus de filijs presbyterorum, & oſtendit qui eorum promoueri poſſunt, & qui non, allegando pro vtraque parte, & ſolutionem ponendo.

dum eſſe, qui nō ſolum pugno impie percuſſit in leuitici hominem officio miniſterio ſeruientem; ſed quaſi nō ſufficeret ad cædē manus; ita (inſtigante ſe diabolo) raptus eſt ad iracundiam, vt fuſte non ſolum percuteret, ſed ēt erueret oculum fratris? Et quamuis huiuſmodi exceſſus grauiori eſſet pęna plectendus; bene tamen fraternitas tua facit ab officio eum presbyterij remouere. Hoc tamē ſolicitudinis tuæ ſit, vt locum ei pœnitētiæ cōſtituas, & in aliquo eum monaſterio retrudas, laica tantummodo ſibi communione conceſſa. In loco autem illius alium te neceſſe eſt ordinare presbyterū. Nam illi, cui erutus eſt oculus, non poſſunt ſecundum canones ſacerdotij iura concedi. Neque enim aliquid ei prodeſt, quòd oculum inuitus [a] amiſit; cum nec volens quiſquam oculū amiſiſſe credēdus eſt; nec ſanctiſſimos canones aliquem caſum in amiſſione oculi, qui ad ſacerdotium adipiſcendum non impediret, ſuis excepiſſe [b] regulis inuenimus. ſed hoc tātummodo ad ꝓhibitionem ſuffeciſſe videmus patribus, vt qui careret oculo, ſacerdotij officium adipiſci nō poſſit. Sed nec illi vllatenus quaſi in compeſationem iniuriæ [c] ſacratus ordo concedi poterit; qui ad tantam ſacerdotem proprium potuit iracundiam prouocare [d], vt & ille officium, in quo erat, amitteret, & iſte prouectus ſui perderet facultatem.

Iuo p. 6. c. 115.

e ¶ Presbyterorū] de legitimis filijs nō eſt dubium quin licite promoueantur. infra ead. §. cum ergo. ſed illegitimi non: ſi tamē ſint in monaſterijs, vel canonijs regularib. licitè promouentur, vt inf. eo. c. 1. & ext. eo. c. 1. et c. ad abolēdam. quia ingreſſus monaſterij tollit irregularitatē 2. vt 16. q. 1. legi. 16. q. vlt. ca. vlt. et in auth. de monachis. in prin. coll. 1. Licet quidā cōtrariū dicant, & dīt, ꝙ religio circa eos nō plus operatur, niſi ꝙ facilius cū eis diſpēſatur arg pro eis. 55. diſ c. priſcis. & 50. diſtin. c. fi. ille. Et dico e p̄m poſſe diſpenſare circa tales, vt ext. eo. veniens. & ca. ex tranſmiſſa 3. ſed ſolus Papa diſpēſat cū eis in ep̄atu, vt extra de elect. innotuit. Dicunt tn̄ quidā, ꝙ circa paternas eccleſias immediate habēdas ſol⁹ papa poſſit diſpēſare, arg. ex. eo. ex tua 4. ꝙ non credo, per illā decr. veniens Io. Sed certe ſolus Papa diſpenſat in hoc caſu, vt extra eod. c dilectus filius: & extra eod c. vlt. vbi de hoc traditur B.

Filij presbyterorum duplices ſunt.

2 Arg. contra extra q cler. uel uouentes. ca. 2. & de apoſt. ca. 2. vbi de hoc: & ibi vi deas.

3 Innoc. intelligit iſtā decr. de diſpenſatione Papæ. Aliq cōtra eo. ti. conquerēte. Archid.

4 Dicas ſecundū Rayne. & Hoſt. ꝙ in talibus eccleſiis poteſt epiſcopus diſpēſare cum filio illegitimo, ut probatur in hac decr. ex tua. cum ibi reſpondeat ad conſultationē. Arch.

DISTINCTIO LVI.

PResbyterorum [e] etiam filij ad ſacra officia non ſunt admittendi.

Vnde Vrbanus Papa ſecundus, ait.

In conſilio Claramontenſi, c. 25. & Melphitenſi, & in conſilio 1 Inno. 2. c. 19. 5 p Setētia eſt in conc. Lateran. ſub Alex. iij. p. 19. c. 2. Ex decret. Gregor. 7 & Vrbani 2. Anſ. l. 6. c. 150. Iuo p. 6. c. 41. o. Pann. l. 3. c. 51.

¶ Filij presbyterorum à ſacris prohibentur officijs. C. I.

PResbiterorū [f] filios [g] à ſacris altaris miniſterijs remouemus; niſi aut in cœnobijs [h], aut in canonijs † religioſe probat, fuerint conuerſati.

canonicis. regularibus

a ¶ Inuitus] Arg. eſt ad qōnē, ꝙ ſi ſponſa eſt oppreſſa à ſponſo, nō poſſet 1. intrare religionē, quia non prodeſt ei, ꝙ inuita eſt paſſa. Quid de hoc ſit, in quæſtionibus dixi B. Dic, ꝙ ingredi poterit non obſtante corruptela: quia non debet eſſe melioris conditionis malus quàm bonus. nā nemo ex ſuo dilicto, &c. vt ff. de reg. iur. non fraudatur. tamen qui oculum amiſerit, remanet tutor, vt C. de excuſa. tuto frater tuus.

1 Arg contra. 5. diſt. ad eius, ſecundū H.

b ¶ Excepiſſe.] Arg. quod vbi canon non excipit, nec nos excipere debeamus 2. q 5. conſuluiſti.

c ¶ Iniuriæ.] Quia pęna vnius non debet conuerti in præmium alterius ff. ad Sylla l. ſi ſequens. ff. ꝙ met. cau ſicut in exceptione. §. Vedius.

Pęna vnius non debet eſſe p̄mium alterius.

d ¶ Prouocare.] Grauius delinquit qui me ad iracundiam prouocat, quàm ego. C. ad l. Iul. de vi priua. quoniam. & 23. q. 5. c. ſi homo.

PResbyterorum.] Hęc diſt. diuidit in tres partes. In prima parte probat, qđ nullus illegitime natus promouetur, niſi in cęno-

PResbyterorum. CASVS. Quæſitum fuit an filij preſbyterorum ſint promouendi? Et rn̄det, non, niſi in monaſterio vel regulari canonia fuerint conuerſati.

f ¶ Presbyterorum.] Idem de diaconis & ſubdiaconis, quia non eſt alia cauſa prohibitionis, niſi quia timentur in eis exempla paterni criminis. vt 6. q. 1. ſi quis cū. & etiam propter odium paternum, vt 15. q. vlt. cū multæ. & 24. diſt. quando.

g ¶ Filios.] Sed nunquid hoc ad nepotes extenditur? & videtur ꝙ ſic: quia nomine filiorum nepotes continentur. ff. de verb. ſign. liberorum. & argu. ff. ad Maced. filium. Sed non eſt ita: quia odia ſunt reſtrigenda, et de pęn. diſt. 1. pœna. ff. de liber. & poſthu. cum quidā. tollitur enim vitium per ſuceſſionem, vt infr. ead. dn̄s: & licèt ſenator non poſſit ducere illam cuius pater vel mater artem ludicram fecit: tamen poteſt illam ducere cuius auus, uel auia artem ludicram fecit, ut ff. de ritu nup. l. lege Iulia. §. 1.

Filiorū appellatione nepotes cōtinentur.

h ¶ Cęnobijs.] Sed hoc ad facilitatē diſpoſitionis refe-

 ras, vt

Locus non ſanctificat.

ras, ut quidam dicunt. Idem eſt vbicunque conuerſentur religioſi: quia locus non ſanctificat hominem, ut 40. diſt. non loca: nam conuerſati in monaſterijs ſæpe deteriores ſunt alijs, ut 47. diſt. quantumliber.

SED HOC. Hæc eſt ſecunda pars huius diſtinctionis in qua probare vult, ꝙ ſi boni fuerint, non nocent illis natales parẽtum. & hoc vult probare per 8. auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus, quòd ſupradicta intelligunt de filijs ſacerdotum, q paternam incontinentiam imitantur. Sed ſi ſunt bonæ uitæ, non ſolum ſacerdotes, ſed etiam Papæ fieri poſſunt. Qđ probatur exẽplo Bonifacij, & Fœlicis, & Agapiti, & multorũ aliorum, qui fuerut filij ſacerdotum, & tamen ad ſummum ſacerdotium ſunt ꝓuecti.

a ¶ Sed hoc intelligendum eſt.] Iſtud ſpectat ad principiũ capituli.

O Sius.] Aliàs Oroſius. Omnia iſta exempla intellige de his, qui laicali ſtatu, vel minoribus ordinibus orationibus parentum ſuſcepti ſunt: quãdo ſuis parentib. licebat uti vxoribus ſuis infra co. cum ergo. Archi.

V Ndecunq.] CASVS. Ab hoc loco vſque ad [§. Contra.] Probat Gratianus peccata parentum filijs non imputari. eſt ergo caſus iſtius cap. talis. Duæ q̃ſtiones factæ fuerunt Auguſt. Prima fuit, an peccata parentum filijs imputentur. Et reſpõdet, ꝙ non ſi paterna uitia non ſequantur. Semen enim hominis ex quocunq; homine bonum eſt, & Dei creatura eſt. Secunda fuit, an mali filij coniugatorũ nuptias vituperent, & reſpondet ꝙ non: ſicut nec boni filij adulterorum eos ab adulterio excuſant.

b ¶ Nulla eſt] Similis locutio: Veſtes quas geritis, ſordida lana fuit.

a ¶ ſic

2 *Sed hoc intelligendum eſt* [a] *de illis, qui paternæ incõtinentiæ imitatores fuerint. Verum ſi morũ honeſtas eos commendabiles fecerit; exemplis & auctoritatibus non ſolum ſacerdotes, ſed etiam ſummi ſacerdotes fieri poſſunt.*

In Pontificali.

[Vnde Damaſus Papa ſcribit.]

PALEA Cap. II.

OSius Papa fuit filius Stephani ſubdiaconi. Bonifaci⁹ Papa fuit filius Iucũdi presbyteri. Fęlix Papa filius Fęlicis pręsbyteri de titulo faſciolę. Agapitus Papa filius Gratiani presbyteri. Theodorus Papa fili⁹ Theodori epiſcopi de ciuitate Hieroſolyma. Siluerius Papa filius Siluerij † epiſcopi Romæ. Deuſdedit Papa filius Stephani ſubdiaconi. Fęlix enim tertius, natione Romanus, ex patre Fęlice presbytero fuit. Item Gelaſius natione Afer, ex patre epiſcopo Valerio natus eſt. Itẽ Agapitus natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero originẽ duxit. Cõplures etiam alij inueniũtur, qui de ſacerdotibus nati Apoſtolicæ ſedi præfuerunt.

† *al. Homiſdæ.*
Iuo in prolo.
Pann in prologo. c. 30. & lib. 3. c. 52.

¶ *In nullo vetuſto Gratiani codice adſcribitur hic nomẽ Paleæ: In decimo Vaticano, & alijs quibuſdam habetur coniunctè cũ verbis ſuperioribus Gratiani. à verſ.* Fęlix enim tertius, *vſque ad finem. In alio autem ſatis etiam emẽdato iſta eadẽ cohærẽt cum ſuperioribus; ſed poſt illa verba,* ex patre Gordiano presbytero originẽ duxit, *ſequitur:* vnde Damaſus Papa ſcribit. Deuſdedit Papa filius Stephani ſubdiaconi, Bonifacius Papa filius Iucũdi presbyteri, Fęlix Papa filius Fęlicis presbyteri de titulo faſciolæ, Agapitus Papa filius Gordiani presbyteri, Theodorus Papa filius Theodori epiſcopi de ciuitate Hieroſolyma, Siluerius Papa filius Hormiſdæ epiſcopi Romæ. Complures etiam, &c. *Nec vero magnopere mirandũ eſt hæc omnia ex Damaſo citari, q vixit ante iſtos, qui hic enumerãtur. Liber enim qui Põtificalis dicitur, vbi hæc ſcripta ſuis locis leguntur, à Damaſo captus eſt ſcribi: ideoque licet ab alijs multa deinde ſint addita, retinuit tamẽ primi auctoris nomen: Iuo quidẽ etiã fere iſta refert ex Geſtis Romanorum Pontificũ. Omnino partem aliquam huius capitis, ſaltem illam, quæ in decimo Vaticano habetur, ab ipſo Gratiano ſcriptã eſſe conſtat ex verbis Gratiani in extremo præcedente capite, & capite penultimo huius diſtinctionis. Auctor vero Paleę, dum vnum per ſe caput conficere voluit, ordinem perturbauit, præſertim in repetione Fœlicis tertij, & illud Oſio temere adiunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit.*

Hinc Auguſtinus ait libro de bono coniug. cap. 16.

¶ Vitia parentum, filijs non imputantur. Cap. III.

Sent. 4. diſt. 33. in fine 32. q. 4. ſicut, §. vndecunque.
Iuo in ꝓlogo. & p. 6. c. 415.
Pann. in prologo. c. 29.

VNdecumque homines naſcãtur, ſi parentũ vitia nõ ſectentur, & Deũ rectè colãt; honeſti & ſalui erũt. Semen enim hominis ex qualicunque homine, Dei creatura eſt; & eo male vtentibus male erit, nõ ipſum aliquando malum erit. Sicut autẽ boni filij adulterorũ, nulla [b] eſt

Patris delictū an nocet filio:

a ¶ Sic mali filii.] Nota ꝙ bonū pcedens non excuſat malum ſequens: nec bonū ſequens purgat malum præcedens, vt 23.q.5.relegentes.& 14.q.5. forte & cap. neque. Sed verum eſt, ꝙ non nocet delictum patris filio quantum ad vitam æternam[1], nocet tñ quo ad ordines item quo ad ſucceſſionem, vt 6. q. 1. ſi quis cum. item quo ad alias pęnas, vt 1. q. 4, §. item peccato. Mitius tamen loquitur lex de illis qui ſpurii ſunt, ꝙ non obſtet eis hoc, quin poſſint eligi ad decurionatum, quia non eſt impedienda dignitas eius, qui nihil admiſit 2, vt ff. de duco ſpurii. in prin. & l. generaliter. §. ſpurios. & Boetius; quid genus aut proauos, &c. & Iuuenalis. Tolle tuum Hannibalem. Malo pater ibi Terſites, dummodo tu ſis AEacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas: Quam te Terſite ſimilem producat Achilles.

† al. adulteriorum) orig.

Ad illa verba, *Iudas aūt genuit, &c.*

defenſio adulterii †, ſic mali filii [a] coniugatorum nullum eſt crimen nuptiarum.

Item Ioannes Chryſoſtomus homilia tertia in Matthaum.

¶De eodem. Cap. IIII.

Sent. ibidem. Iuo p.6.c.414.

NVnquam de vitiis erubeſcamus parentum, ſed vnum illud quæramus α, & amplectamur, virtutem videlicet. Huiuſmodi enim etiam ſi alienigenam quis habeat matrem, etiam ſi fornicatione pollutam, vel quolibet eiuſmodi decore ſordidatam; nihil tamen de eius aut vilitate fuſcabitur, aut crimine polluetur. Quod ſi fornicatorē ipſum ad meliora conuerſum nequaquam prior vita com maculat, multo magis ex meretrice natus, & adultera ſi propria virtute decoretur, parentum ſuorum nō de decoratur opprobriis. *Item infra.* ¶Non eſt omnino nec de virtute, nec vitio parentum aut laudandus aliquis, aut culpandus: nemo inde vere aut obſcurus aut clarus eſt: immo etiam (ſi quiddam a communi β opinione abhorrens dicēdum eſt) neſcio [b] quomodo ille magis reſplendet qui ex parentibus [c] a virtutibus prorſus alienis, ipſe tamen fuerit virtute mirabilis.

α ¶Quæramus.] *In verſione, quæ nunc vulgata eſt legitur,* atq; omnibus ſtudijs aſſequamur nobilitari propriarum honore virtutum. *Græce integer locus ita habet,* παιδεύων καὶ ἡμᾶς διὰ τούτων μηδέποτε ἐγκαλύπτεσθαι ἐπὶ τῇ τῶν προγόνων κακίᾳ, ἀλλ᾽ ἓν μόνον ἐπιζητεῖν τὴν ἀρετήν.

β ¶Si quiddam a communi] *Sic eſt emendatum ex Græco* εἰ δὲ χρή τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. *Antea legebatur, quemadmodum fere & in vulgata verſione, & apud Iuonem,* vt conſideratius aliquid dicamus, aut expreſſius.

Item Hieronymus in epiſtola ad Pammachium contra errores Ioannis Hieroſolymitani.

¶Non parentum, ſed propria culpa quemque condemnat. Cap. V.

Iuo p.6.c.413.

NAſci de adulterio, non eſt eius culpa, qui naſcitur; ſed illius qui generat. Quomodo in ſeminibus non peccat terra, quæ fouet; nō ſemen, quod in ſulcis iacitur, non humor & calor, quibus temperata frumenta in germen pollulant; ſed verbi gratia, fur & latro, qui fraude, & vi eripit ſemina; ſic in generatione hominū recipit terra, ideſt vulua, quod ſuum eſt [d], receptum confouet, confotum corporat, corporatum in mēbra diſtinguit, & inter illas ſecretas ventris anguſtias Dei manus ſemp operatur idemq; eſt corporis creator & animæ. Noli deſpicere bonitatē figuli tui, q te plaſmauit, & fecit, ut uoluit. Ipſe eſt Dei uirtus, & Dei ſapiētia, q in utero uirginis ędificauit

Eccle.33. 1. Cor. 1. 2. Iud. 11.

1 Nō mala parentum filiis non imputantur. ff. de decu. l 2. § 2. & vl. & filius fugitiui fugitiuus filius non eſt. ff. de fug. l. 1. ſecundū Laur.

NVnquam.] CASVS. Dicit Ioa. Chryſo. quod nunquā filius debet erubeſcere de vitiis parentum, dummodo ſit virtuoſus. Nam quācumcūque quis matrem habeat vilē & pollutam, nūquā de eius vilitate obfuſcabit vel polluet: qa ſi fornicatrix, vel fornicator poſt pęnitentiā ex vita nō maculatur, multo minus maculatur filius de meretrice natus, ſi virtute propria decoratur: imò magis laudandus eſt quam natus ex bonis & nobilib. parētibus, ſi malitiam ſequatur, & malus ſit.

b ¶ Neſcio.] Hoc vult dicere, ꝙ ille, q natus eſt ex parentibus prorſus alienis a virtutibus, dum tamen ipſe ſit bonus, melior eſt quam ille q natus eſt de bonis parētibus, licet ipſe etiam ſit bonus 2.

c ¶Parentib.] ideſt ratione parentum.

2 Magis. n. admirabilis eſt, qui exēplar non habuit, & bonus eſt: quā qui habuit, & bonus eſt. arg. 96. diſt. in ſcripturis. Archid.

NAſci.] CASVS. Rufinus natus fuit ex adulterio, & iō deſpiciebat creatorem, qui ſic eū formauerat, & culpabilem & peccatorē ſe propter hoc reputabat. Sed Io. Chryſoſtomus, ſcribit cōtra eum, & docet, ꝙ propter hoc non debet deſpicere Dominū, nec ſe peccatorē reputare quia nō ipſe, ſed qui eum de adulterio generauit, peccauit, ſemine abutēdo: ſicut nec peccat ſemē, quid in ſulcis naſcitur, ſed peccat fur qui rapit: & conſolatur eum duobus exemplis ſ. Iepte, qui licet fuerit filius meretricis, tñ ſāctus fuit Et exēplo Eſau. qui licet natus fuerit de legitimo coniugio, tamen malus fuit & peſſimus.

Mulieres ad quid producuntur.

d ¶ Quod ſuum eſt.] Mulieres enim ad hoc natura genuit, vt partus ederent 3, vt C. de indict. vidui. l. 2. & pudor eſt fœminis nuptiarum præmia non habere, ut 32. q. 2. pudor.

3 Et eſt maximum in mulieribus concipere, &c. ff. de ædil edi. quęritur. §. 1.

a ¶Sanctos.] Tamen in hoc non fuit ſanctus, ꝙ temerarium iurm voluit ſeruare, vt 22. q. 4. vnuſquiſque. ADDITIO Ibi innenies hanc hiſtoriam, ſecundũ Hu.

b ¶Triticum 24. q. 1: quoniam vetus.

SPonſus.] CASVS. Dr̃ in hoc c. ꝙ Chriſtus, qui quotidie vocat bonos & malos ad nuptias ſuas naſci voluit ex bonis & malis parẽtib: vt eius exemplo diſcamus, vitia parentum nobis non obeſſe.

c ¶Sponſus.] Eccleſia vocatur ſponſa Chriſti: quia adhuc per delictum ſeparari * poteſt ab ipſo, ſicut ſpõſa a ſponſo ante cõſummatum matrimonium, ſed in futuro ſæculo dicetur vxor, quæ modo ſponſa dicitur. 7. q. 1. ſicut vir.

Eccleſia eſt Chriſti ſpõſa, & non vxor.

* *Non tota, ſed in partib.*

SAtis.] CASVS. Quidam epiſcopus volebat priuare quoſdã clericos officio & beneficio propter peccata parentum. Sed dicit Greg. ſatis eſſe peruerſum, vt deijciatur ab officiis vel gradu, quẽ propriũ facinus, vel culpa non deiicit.

d ¶Satis pũerſum] Iſtud c. intelligitur de iã promoto, talis enim ꝑꝑ delictum alterius nõ priuatur iure ſuo. non enim priuãdus eſt quis iure ſuo, niſi pro grauiſſimo delicto, vt 16. q. 7. inuentum. & 74. diſtin. geſta. excipiũt quidam caſum in eo, qui ignoranter adeptus eſt beneficium pecunia patris, vt 1. q. 5. cap. 1. Sed illud idõ perdit quia furtiuũ eſt. Sed quid ſi pater cõmiſit crimen læſæ maieſtatis, nonne filius priuandus eſt beneficio, cum ſit infamis factus? vt 6. q. 1. ſi qs cum. & infames ꝓmoti etiam deiiciũtur, vt 6. q. 1. ĩfames. Nõ, quia cum clericus ſit, eſt a iuriſdictione principis exemptus † vt 96. diſt. duo. 1. q. 4. §. ecõtra. in fi. Itẽ fallit illud extra de eccle. ædi, adi. ad audiẽtiam 2. & ext. de cle. ægro. c. 2. vbi quis ſine culpa, priuatur iure ſuo: hoc tamen ſcias, ꝙ multoties quis punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa, vt extra vt lit. nõ conteſt. quoniam. ſupra 34. diſt. ſi cuius vxorem.

Patris delictum etiam grauiſſimũ non tollit filio beneficium.

† Exẽptus. Idẽ Alber. l. quiſquis. C. ad leg. Iul. maieſt. Lud. Ro. ſin. 616. Ang. tracta. male. verbo ſbe hai tra-

DOminus noſter.] CASVS. Hiero. fuit interrogatus an ille qui naſcitur de adulterio, repellatur a ſacerdotio, Et reſpõdet ꝙ nõ, ſi eſt bonæ vitæ. & hoc probat exemplo Chriſti, qui naſci voluit de adulterinis commiſtionibus & alienigenis, dans nobis fiduciam vt vndecunque naſcamur, ſi boni erimus, quod non repellimur a ſacerdotio, & quod Chriſtus natus fuerit de adulterinis commiſtionibus probat per genealogiam, incipiens a Iuda Patriarcha, qui cum Thamar nuru ſua inceſtum & adulterium commiſit, & ex illa generatione plures nati ſunt, poſt quos Dauid, ex quibus Chriſtus originem duxit.

dito la [illegible] patria [illegible] Gem. cap vt [illegible] de hær. in 6. Pa. c. cum laicis de iu. pa. ſed Ioa. Imo. in prin. Io. ma. Phi. Franc. Fylin. § ſi quis. in glo. ver. Pontificalẽ, de pœnis in 6. & Præpoſ. hic dicunt gl. eſſe veram in maieſtate temporali. ſecus in eccleſiaſtica idẽ Hẽri. Bohic in ca. vergẽtis, de hæret,

ſibi domum Iepte inter viros ſanctos [a] Apoſtoli voce numeratus meretricis eſt filius. Sed audi. Eſau de Rebecca, & Iſaac genitus hiſpidus tam mente, quam corpore, quaſi bonum triticum [b] in lolium; auenaſque degenerat: quia non in ſeminibus, ſed in voluntate naſcentis cauſa uitiorum eſt atque uirtutum.

Item Auguſtinus contra Fauſtum, lib. 22. c. 64.

¶Iniquitates parentum filijs obeſſe non poſſunt. Cap. VI.

SPonſus [c] ille, qui uocaturus erat ad nuptias bonos & malos, ſuis congruens inuitatis, naſci etiam uoluit de bonis & malis: quo exemplo diſcant fideles parentum ſuorum iniquitates ſibi obeſſe non poſſe. *Math. 22.*

¶Apud B. Auguſtinum, lib. 22. contra Fauſtum, c. 64 ſic legitur. Fideles enim eius venturi ex omnibus gentibus, etiam exẽplo carnis ipſius diſcere debuerunt, parentum ſuorum iniquitates ſibi obeſſe non poſſe. Proinde ſponſus ille ſuis congruens inuitatis, qui vocaturus erat ad nuptias bonos & malos, etiam naſci voluit de bonis, & malis. *Et ex his cõpoſitum eſt hoc caput.*

Item Gregorius ad Columbum epiſcopum Numidiæ, lib. 10. epiſt. 8.

¶Non aliena culpa, ſed propria aliquem ab eo, quo fungitur, deiicit gradu. Cap. VII.

SAtis peruerſum [d], & contra eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ut fruſtra pro quorũdam uoluntatibus quis priuetur, quem ſua culpa, uel facinus ab officio, quo fungitur gradu, non deiicit.

Item Hieronymus.

¶Ex adulterinis nati coniunctionibus a ſacerdotio non prohibentur. Cap. VIII.

DOminus noſter Ieſus Chriſtus uoluit non ſolum de alienigenis, ſed etiam de adulterinis commiſtionib. naſci nobis magnam fiduciam præſtans, ut qualicunque modo naſcamur dum tamẽ eius veſtigia imitemur, ab ipſius corpore non ſeparemur, cuius per fidem membra effecti ſumus. Et ſicut ille uerus eſt pontifex ex adulterinis natus coniunctionibus, ita qualicunque ordine natus ſit aliquis tantum † ut perfectam fidem habeat, & quod fide tenet, operibus impleat, ſitque litteratus, & uir unius uxoris, nequaquam a ſacerdotio [e] repellitur [f]. Iudas enim

Anſ. l. 6. c. 149. Polyc. l. 2. tit. 31.

† *al. tamen.*

e ¶A ſacerdotio.] Nõ intelligas, ꝙ ipſo iure poſſit promoueri: ſed hoc ideo dicit: quia eps̃ tenetur in hoc caſu diſpenſare, quia diſpenſatio quandoque eſt debita, vt dixi 50. diſt. vt conſtitueretur.

f ¶Repellitur.] Sed nonne filii ſacerdotum ſerui ſunt eccle-

Filii ſacerdotum an ſint ſerui eccleſiæ.

eccleſiæ, vt q. 15. q. vlt. cū mulier. qualiter ergo promouentur non adepta libertate? Sed dic, quod illud loquitur de his, qui quaſi legitimè & ſolenniter ducunt 1, Vel derogatum eſt ei contraria conſuetudine. 4. diſt. § leges.

reas imagines, & alias ſibi nocendo.

a ¶ Fraterna diſcordia.] Quam habuit contra Iſaac. 32. q. 4. recurrat.

b ¶ Poteſtas.] Hanc olim habuerunt poteſtatem mulieres, vt de licētia, vel ptāte ipſarū viri poſſent accedere ad ancillas ſuas 2, & filii ita nati dicebātur potius filii dñæ q̄ ancillæ: ſed erat legalis filius dominæ, & carnalis filius ancillæ. ita ſecundū legem Moſaicā mulieres poterant adoptare filios 3. ſed ſecundum legem Iuſtiniani non poſſunt, niſi filii eius ſint in acie amiſſi, vt Inſtit. de adop. §. fœminæ.

1 Scilicet vt vxores, non vt concubinas, & ita ēt intelligitur. 32. d. quidā ſm Vincen. Goff. & Inno. qui ita no. extra de cohabi. cler. & cap. 2. De hoc no. 23. diſtin. eos. Arch.

2 Vt 32. q. 3. dixit.

3 Adde ſacerdotes habere idē ius cum mulieribus. nota. in l. 2. §. Iud. & in l. ſi pater. §. fi. & in l. ſi arrogator, penū. de ādop.

Iſmael.

Gen. 38.

Ruth. 4.

patriarcha concubuit cum Thamar nuru ſua, & ex illo concubitu nati ſunt Phares, & Zaran. inde poſtea Salmon, qui fuit dux in deſerto: inde Obeth α; inde quoque Booz, inde poſtea Ieſſe, qui fuit pater Dauid. Ex illa ergo progenie origo ducitur Chriſti, qui verus ſacerdos eſt: ideoque ſi filii eius ſumus; quæ ipſe fecit, nos imitari debemus.

α ¶ Inde Obeth.] *In primo capite Euangelij S. Matthæi, Booz dicitur genuiſſe Obeth.*

Item Auguſtinus de vnico baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 1. c. 15.

¶ A populo Dei non ſeparat aliquem materna conditio, ſed propria culpa. Cap. IX.

Iuo p. 8. c. 61.
Pann. l. 6. c. 47.

ISmael, vt ſepararetur a populo Dei, non obfuit mater ancilla, ſed obfuit fraterna diſcordia [a]: nec profuit poteſtas [b] vxoris, cuius magis filius erat; quia per ipſius iura coniugalia, & in ancilla ſeminatus erat, & ex ancilla ſuſceptus.

CONTRA. Hæc eſt tertia pars huius diſti. in qua probat contrariū eius quod prēmittitur. Ioa. de Fan.

CASVS Hactenus probauit q̄ peccata parentū filiis nō imputantur. Nūc vult probare cōtrarium per ſequens cap.

3 *Contra Bonifacius martyr ſcribens Echeldobaldo Regi Anglorum.*

¶ Vitia parentum etiam ad poſteros transferuntur. Cap. X.

Iuo p. 8. c. 224.

SI gens Anglorum (ſicut per iſtas prouincias diuulgatum eſt, & nobis in Francia, & Italia improperatur, & ab ipſis paganis improperium eſt) ſpretis legalibus connubiis, adulterando, & luxuriando ad inſtar Sodomiticæ gentis fœdam vitam duxerit; de tali commiſtione meretricum æſtimādum eſt degeneres [c] populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum vniuerſam plebem ad deteriora, & ignobiliora vergentem, & nouiſſimè nec in bello ſæculari fortem, nec in fide ſtabilem: & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem eſſe venturam: ſicut aliis gentibus Hiſpaniæ, & Prouinciæ, & Burgundiorum populis contigit: quę ſic a Deo recedentes fornicatæ ſunt, donec iudex † omnipotens talium criminum vltrices pœnas per ignorantes β legem Dei, id eſt †: per Sarracenos uenire, & ſæuire permiſit [d].

† al. vindex.

† al. etiam.

SI gēs. CASVS. Improperabat̄ Bonifacio in Italia & Frācia, & ēt ab ipſis paganis, q̄ gēs Anglorum ducebat fœdam vitā adulterando & fornicādo ad inſtar Sodomiticæ gentis. Scribit ergo Bonifacius martyr Regi Anglorū, dicēs non eſſe mirum, ſi nuper fuit in bello deuictus: cū ex tali cōmiſtione vilis gēs oriat̄, & libidinoſa, nec Deo amabilis: & hoc probat exemplo Hiſpanorum & Prouincialiū & Burgūdiorū, qui tā diu fornicati ſūt donec per Sarracenos puniti & deuicti fuerūt.

c ¶ Degeneres.] Quo ad fortitudinē & nobilitatem, vt 35. q. 3. quædam.

d ¶ Permiſit.] Not. q̄ pp delictū pmittit Deus īferri 4. pœnas vt 5. q. 5. nō omnis. 19. q. 1. & tēporis. & c. reuertimini. & 7. q. 1. ſciſcitaris.

4 Ad hoc 23. q. 5. remittuntur, & §. hinc notandum. & queſt. 4. ſi quos. Arch.

β ¶ Per ignorantes.] *In epiſtola B. Bonifacij martyris, (quæ vna cum multis alijs extat manuſcripta in codice ſæpe memorato bibliotheca Dominicanæ) legitur:* per ignorantiam legis Dei, & per Saracenos, &c. *cum qua lectione concordant aliquot vetuſta Gratiani exemplaria, & fere etiam Iuo.*

ſup. ead. c. presbyterorum.

Vnde [e] Vrbanus in fine ſuperioris capitis diſtinguendo ſubiunxit.

VNDE. Iſtud vnde, ita continuatur: peccata parentum nocent filijs: vnde non poſſunt promoueri niſi in cœnobiis: vel niſi diſpenſetur cū eis. Quod ſequitur, planum eſt vſque ad cap apoſtolica.

ISmael. CASVS. Abraham auctoritate & licentia vxoris ſuæ, ſcilicet Saræ cognouit Agar ancillā, & ex ea genuit Iſmaelem: qui repulſus fuit a populo Dei. non ideo quia natus fuerat de ancilla, ſed quia faciebat iniuriam fratri ſuo Iſaac, compellendo ipſum adorare ter-

e ¶ Vnde.] Iſtud vnde, continuatur ei quod dixi ſupra in illo. §. ſed hoc. in prin.

¶ Si religioſi inuenti fuerint filij ſacerdotum, ordinentur. Cap. XI.

¶ Rubrica huius capitis abeſt ab aliquot vetuſtis (neque enim eſt vlla capitis diſtinctio.) & praponitur ſequenti capiti, apoſtolica.

NIſi aut in cœnobijs; aut in canonijs † religioſè probati fuerint conſeruari. † *al. canonicis.*

Item Alexander II.

¶ De eodem. Cap. XII. Anſ. l. 6. c. 29.

APoſtolica auctoritate præcipimus vobis, vt ſi eum, qui ab eccleſia [a] electus eſt, altero digniorem eſſe, canonicamq; eius electionem probaueritis; fulti noſtra auctoritate conſecretis. Nam pro eo, quòd filius ſacerdotis dicitur, ſi cæterę [b] virtutes in eum cōueniant, nō reijcimus; ſed ſuffragantibus meritis conniuendo eum recipimus.

Hoc autem, quod de filijs ſacerdotum dicitur, ex diſpenſatione eccleſiæ introductum videtur, & quod ex diſpenſatione introducitur, ad conſequentiam regulæ trahi non poterit.

Vnde Vrbanus Papa II. ſcribit Bartholomeo Turon. archiepiſcopo.

¶ Filij ſacerdotum non prohibentur ab epiſcopatu, ſi cęteræ virtutes in eis inueniantur. Cap. XIII. Anſ. l. 6. c. 29. Pann. l. 3. c. 53.

COenomanenſem electum [c] pro eo, quòd filius ſacerdotis dicitur, ſi cæteræ virtutes in eum cōueniūt, non reijcimus: ſed ſuffragantibus meritis patienter ſuſcipimus: non tamen, vt hoc pro regula in poſterum aſſumatur: ſed ad tempus [d] eccleſiæ periculo conſulitur.

Cum ergo [e] ex ſacerdotibus nati, in ſummos Pōtifices ſupra leguntur eſſe promoti, non ſunt intelligendi de fornicatione [f], ſed de legitimis coniugijs nati: quæ ſacerdotibus & ante prohibitionem vbique licita erant, & in orientali eccleſia vſque hodie eis licere probatur. ſupra c. Oſius.

Quòd aūt uitiū originis ſemini imputari negatur [g], videtur eſſe contrarium illi ſentētiæ: [Adulterorum filij abominatio ſunt Domino.] Sed ſicut ſupra dictum eſt de presbyterorum filiis; ita & hoc de filijs adulterorum intelligendum videtur, vt illi dicantur eſſe abominatio Domino, ad quos paterna flagitia hæreditaria ſucceſſione deſcēdunt. Similiter & illud Vrbani intelligendum eſt, quod ipſe ſcribit Petronio Legionen. epiſcopo. Sapien. 3. ſed pa ulo aliter.

APoſtolica.] CASVS. In quadam eccleſia epiſcopali duo fuerunt clerici: vnus fuit electus ab eccleſia, & canonicè, qui dignior erat, altero electo ab eccleſia, & digniori obijciebatur, ꝙ erat filius ſacerdotis. Super hoc fuit conſultus Papa, qui mandat electum canonicè conſecrandū, nō obſtante eo quod dicitur filius ſacerdotis: ſi alias dignus inueniatur.

a ¶ Ab eccleſia.] No. quòd dicitur ab eccleſia electus, qui à maiori parte capituli eſt electus, ut extra de elect. cum nobis. ff. ad munici. qđ maior. extr. de elec. cum inter. in prin. — Electus à maiori parte capituli dicitur electus ab eccleſia.

b ¶ Cæteræ.] Improprie ponitur, ſic 26. diſt. deinde 1. vel nomine cæterorū, omnes 2. comprehēduntur, vt ff. de verb. ſig. cæterorum. — 1 Sic infra c. proxi. 2 De hoc ēt leg. & not. 50. dif. vt cōſtitueretur. & ſecūdum hoc dic, cæteræ, id eſt, ſi omnes, Arch.

HOC AVTEM. Dicit Gratianus, ꝙ ſupradicta cap. in quibus dictum eſt ꝙ filij presbyterorū poſſunt promoueri, ex diſpenſatione loquūtur, nec faciunt regulam generalē, quod probat ſeq. cap.

COenomanenſē.] CASVS. In eccleſia Cœnomanen. electus fuit in epiſcopum quidam filius ſacerdotis: quare quæſiuit Barth. Turonē. archiepiſcopus, an propter hoc eum deberent repellere. Et reſpondet Papa, ꝙ non, ſi aliàs bonus eſt: non tamen uolumus vt in poſterum hæc regula recipiatur, ſed vt ad tempus neceſſitati eccleſiæ conſulatur.

c ¶ Electum.] Hodie non ſunt tales eligēdi, ſed poſtulādi a ſolo Papa, quia metropolitanus cum electo in epiſcopū non poſſet diſpenſare, ut extra de electio. innotuit. — Illegitimi ſunt poſtulandi.

d ¶ Sed ad tempus.] inf. 1. q. 8. tali Ioan. CVMERGO. Iſte §. reſpicit illū §. ſup. ſed hoc intelligēdū. Et dicit Gratianus, ꝙ illi qui dicuntur ibi eſſe promoti in ſummos pōtifices, intelliguntur eſſe nati non de fornicatione, ſed de coniugio legitimo: quod olim fuit licitum omnibus ſacerdotibus: nunc autem licet tantum orientalibus.

e ¶ Cum ergo.] Reſpicit primum §. huius diſt.

f ¶ De fornicatione.] Non dicit bene: quia ſi eſſent legitimi ſine diſpenſatioue promouerentur.

QVOD AVTEM CASVS. Obijcit Gratianus ſibi in hoc §. & poſtea ſoluit dicens, ꝙ illud quod dictum eſt ſup. in c. vndecumque, ꝙ vitium originis non imputatur ſemini: videtur contrariū ei, quod dicitur in Eccleſiaſtico, ꝙ adulterorum filij abominatio ſunt Domino. Sed dicit illud ſic eſſe intelligendum, ſicut intelligitur quod ſupra dictum eſt de filijs presbyterorum, ut illi tātum dicantur abominatio eſſe Domino, qui paterna vitia vel flagitia eorum ſequuntur.

g ¶ Negatur.] Supra ead. vndecumque.

QVia.] CASVS. Hoc c. intelligitur ex diſpenſatione, ſicut illud cap. Cœnoma. Petronius qui de adulterio natus eſt, fuit in epiſcopum Legion. electus qui poſt electionem ad Apoſtolicum veniens humiliter eſt confeſſus: Papa uero audiens ipſum eſſe bonæ famæ, & bonæ

ITē qui in ægritudine.] CASVS. Hic intitulatur 57 diſt. in qua dr̄ hominē in ægritudine baptizatum non promouendum.

d ¶Aegritudine.] In hac diſt. traditur, ꝙ qui baptizatͬ in ęgritudine, non eſt promouendus: & eſt intelligendum de tali, q cū ſanus eſſet, diſtulit baptizari: ſed timore mortis petijt baptiſmū, cauſa aūt huius cōſtitutionis eſt, quia præſumitur nō verè pœnitens, qui mortis cauſa eſt pœnitēs, & ſic p̄ſumuntur peccata non eſſe ei dimiſſa: ſi tn̄ ſtatim moreretur, p̄ſumeret eccleſia peccata ei dimiſſa eſſe, vt de pęn. diſ. 7. nullus. & ſic eccleſia circa idem factū habet cōtrarias præſumptiones, ſed diuerſo reſpectu de conſecr. diſtin. 3. perlatum.

Baptizatus in ęgritudine non eſt promouendus.

a ¶Sacerdotibus.] *Hic oſtēdit apertè Gratianus ſe in ea fuiſſe opinione, aliquando in Latina eccleſia presbyteris etiam licuiſſe vti coniugio, quod in eccleſia Græcorum & olim, & nunc permiſſum eſt. Id vero minimè ita eſſe ſuperius initio diſt. 31. eſt adnotatum. De illis vero, quos antea narrauit creatos fuiſſe ſummos Pontifices, dicendum eſt eos, antequam patres ipſorum vllo ſacro ordine eſſent decorati, fuiſſe generatos.*

¶ De eodem. Cap. XIIII.

Pann. li. 3. c. 54.

QVia ſimpliciter ad ſedem Apoſtolicam veniens humiliter peccatum confeſſus es, quod pontificij tui videbatur officium impedire; videlicet, quòd ex matre non legitima procreatus ſis, quam viuente propria vxore pater tuus cognouiſſe dignoſcitur † [a]: Nos Apoſtolicæ manſuetudinis gratia admonente, à cæteris, quæ ſacerdotium impediūt, criminibus, tam tui profeſſione, quàm fratrū teſtimonio, qui tecum ſunt, immunē te agnoſcentes, & vitam [b] tuam religioſam audientes, ab huius te peccati vinculo abſolutum in ſuſcepto ſacerdotali officio confirmamus [c].

† *al. dicitur.*

DISTINCTIO LVII.

I*Tem, qui in ægritudine* [d] *conſtitutus baptizatur, presbyter ordinari non debet.*

Vnde in Neocæſarienſi concilio, cap. 12. legitur.

Poly. li. 2. tit. 31. Burch. li. 4. c. 43. Iuo p. 1. c. 227. & p. 6. c. 101.

¶ Non ordinetur presbyter, qui in ægritudine conſtitutus baptizatur. Cap. I.

SI quis [e] in ægritudine conſtitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet. Non enim fides illius voluntaria, ſed ex neceſſitate eſt [f]: niſi fortè poſtea [g] ipſius ſtudium, & fides probabilis fuerit, aut † hominū raritas [h] exegerit.

† *al. &*

¶*Quod canō hic ſtatuit, videtur multo ante in Romana eccleſia obſeruatum, quemadmodū ex epiſtola Cornelij Papæ de Nouatiano patet, cuius verba relata ab Euſebio Hiſtoria Eccle. lib. 6. c. 35. iſtuc ſpectantia hæc ſunt:* Qui quidem, vbi exorciſtarū præſidio, ſpiritu illo malo eſſet liberatus, & poſt in tam grauem morbum, vt iam fermè mori putaretur, incidiſſet: in lecto, in quo decumbebat, aqua circumfuſus baptiſmū accepit: *& paulo poſt, cum de ipſius ordinatione agit, adiungit:* Qui quidem epiſcopus, nō ſolum ab vniuerſo clero: ſed etiam à

SI quis.] CASVS. Quæſitum fuit in cōcilio Neocęſarien. an ille, q eſt in ęgritudine baptizatꝰ debeat ordinari presbyter. Et rñ. quòd nō; quia fides illius non præſumitur uoluntaria, ſed metu mortis facta: ſi tamē poſtea bonę uitæ apparuerit, aut raritas hominum exegerit, poterit promoueri.

e ¶Si quis] Intellige adultus: nam pueri ab hęreticis baptizati promouentur, vt 1. q. 4. placuit.

f ¶Sed ex neceſſitate eſt.] Præſumitur. & ſic canō pręſumit hoc in deteriorē partem 2. ſimiliter 30. q. 5. aliter. Sed cū hęc irregularitas proueniat à peccato & baptiſmus tollat peccatum: quare nō tollit irregularitatē ipſius? Rñd. quia baptiſmꝰ inducit hanc irregularitatē: vnde nō poteſt eā tollere: quia eadē res nō pōt hr̄e contrarios effectus. arg. extra de bap. maiores. vltra medium, ibi: ſed hæc tāquā impoſſibilia, ſic ſūp. 26. diſt. deinde. ſic eadē cauſa nō pōt parere obligationē & liberationē, vt ff de ſol. qui hominem. c. vlt.

Baptiſmus, an tollat irregularitatem.

2 Scilicet, ꝙ peccata nō ſunt ei dimiſſa: & hęc p̄ſumptio nō pōt tolli per baptiſmū: cū ſm̄ Laur & Io. eā inducat: ſed tollitur per aliā p̄ſumptionē. ſ. per ſequentē bonā conuerſationē, vt in c continetur.

bonę uitæ ab his qui ſecum erant, ipſum confirmauit in dignitate ex diſpenſatione.

a ¶Dignoſcitur.] Arg. contra. ff. de acq. hæredi. ſed & ſi de ſua.

b ¶Et vitam.] Ex quo plura fecerunt pro ipſo, & tantum unum faciebat contra ipſum, & non debuit impediri eius promotio. 28. diſt. de Syracuſanæ. & 13. diſtin. duo mala 1.

Vbi de hoc. Sed ſi aliqd eſt pro me, &c. vt not. 51. diſt. c. 2.

c ¶Confirmamus.] Et hoc fit ex diſpenſatione, Ioan.

g ¶Poſtea.] Et ita per ſequens factum eliditur præcedens præſumptio. ſic de conſecr. diſtin. 4. tunc ualere 34. q. 1. cum per bellicam, ſic quandoque præſumptio ſequens elidit præcedentem, vt ff. de in integ. reſti. diuus.

h ¶Raritas.] Arg. ꝙ propter raritatem hominum aliqua conceduntur, vt 55. diſt. cap. priſcis. 1. q. 7. talis.

Item

multis laicis vetitus; quoniã minimè licebat quenquam in lecto propter morbum baptizatum, ſicut huic contigerat, in clerum aſſumi, magnopere poſtulabat, ſibi poteſtatem dari, huic ſoli manus in ſortem presbyterij imponendi.

DISTINCTIO LVIII.

Item ex monachali[a] habitu nullus aſſumitur ad eccleſiaſticum officium, niſi fuerit oblatus voluntate proprij abbatis.

Unde Gregorius ſcribit Mariniano epiſcopo Rauennati, lib. 7. epiſt. 18. paulo aliter.

¶Monachus non ordinetur clericus, niſi voluntate abbatis epiſcopo fuerit oblatus. Cap. I.

NVllus ad eccleſiaſticum officium ex monaſterio producatur monachus; niſi quem abbas [b] loci admonitus propria voluntate obtulerit epiſcopo. & in Afri. c. 47.

¶Item ex concilio Carthaginenſi 5. c. 13.

¶De eodem. Cap. II.

SI quis de alterius monaſterio repertum α, vel ad clericatum promouere voluerit, vel in ſuo monaſterio maiorem [c] monaſterij conſtituere β: epiſcopus, qui hoc fecerit, a cæterorum communione ſeiunctus, ſuæ [d] tantum plebis communione cõtentus ſit; & ille neq; clericus γ, neque præpoſitus perſeueret.

α ¶Repertũ.] *Grecè legitur* ἐάν τις ἀπ' ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδέξηται τινα .i. ſi quis ab alieno monaſterio receperit aliquem.

β ¶Conſtituere.] *Antea ſequebatur*, ſine licentia abbatis, & monachorum: *quæ verba ſunt expuncta: quia abſunt à concilio Carthag. & Africano, & pleriſque uetuſtis Gratiani codicibus.*

γ ¶Clericus.] *Sequebatur*, neque canonicus, *quæ ob eaſdem cauſas ſunt ſublata.*

DISTINCTIO LIX.

Item [e], qui eccleſiaſticis diſciplinis imbuti, & temporum approbatione diſcuſſi non ſunt, ad ſummum ſacerdotium non aſpirent.

Vnde ait Zozimus Papa ad Iſichium Salonitanum epiſcopum. epiſt. 1.

Item ex monacali.] CASVS. Supra in 54. diſt. dictum fuit, ꝙ ſerui ordinari non debent, niſi voluntas dominorum acceſſerit. Sed quia in quibuſdã locis monachi ſeruis comparantur, cũ non hẽant proprium, q. 1. monachos. & c. in parochia. Itẽ ꝙ canonicus ſæcularis poſſit eſſe, vr̃ 74. diſt. quorundã. Itẽ ꝙ vice dñs epi poſſit eſſe, vr̃ quia eps̃ debet habere teſtimoniũ à monachis, vt 2. q. 7. cum paſtoris. ſed œconomũ debet hr̃e eps̃, vt ſit ei teſtis, vt 16. q. 7. qm̃ in quibuſdam ergo põt eſſe. nec ſint ſuę voluntatis, vt 12. q. 2. nõ dicatis. iõ Gratia. ponit hanc 58. diſt. in qua oſtẽdit monachũ ad eccleſiaſticũ officiũ non promoueri niſi de volũtate proprij abbatis, & etiam de conſenſu cõuentus.

a ¶ Item ex monachali.] Supra 55. d. c. priſcis. dixerat, qđ monachi poſſunt p̃fici parochialibus eccleſijs: ſed ne crederet aliqs, ꝙ hoc poſſet fieri ſine licentia abbatis: ideo ponit hanc diſt. &c.

NVllus) CASVS. Quæſitũ fuit a Gregorio, an epiſcopus poſſit monachũ ꝓmouere ad officiũ clericatus, vel ad dignitatem. Et reſpondet, ꝙ non, niſi eum abbas obtulerit propria uoluntate ſibi. Quod ſequitur, planũ eſt, vbi dr̃, quòd fit ex diſpenſatione, ad conſequentiã trahi nõ debet ad quod inducit ſeq. cap.

b ¶ Abbas.) Nota, ꝙ nullus monachus poteſt promoueri ad eccleſiaſticos honores, niſi cũ licẽtia abbatis, vt 16. q. 1. ſi qs monachus. & c. cum ꝓ vtilitate. idẽ intellige de quolibet clerico, ut ſine licentia prælati ſui nõ poſſit ab epiſcopo transferri 1. ad alium locũ, cum nec clericus epiſcopi ab archiepiſcopo, quia omnium conſenſus eſt requirendus quorum ius læditur, vt 54. diſtin. nullus. 9. q. 3. per ſingulas. Et non ſolum voluntas abbatis eſt requirenda, ſed ẽt monachorum, vt 19 q. 3. ſtatuimus. Nam hæc eſt quædam alienatio. vnde non poteſt fieri ſine conſenſu omnium, vt 12. q. 2. ſine. Ioan. & quod dicitur de epiſcopo, credo falſum ſi cauſa ſubeſt. extra de exceſ. præla. ſicut.

SI quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ eps̃ non poteſt alienum monachum promouere ad clericatum, uel facere abbatem in ſuo monaſterio, niſi de uoluntate ꝓprij abbatis: quod ſi fecerit, communione ſuæ plebis ſit contentus, & promotus remouebitur ab eo qđ accepit.

c ¶ Maiorẽ) Ex hoc loco vr̃, ꝙ monachus poſſit eſſe prælatus in eccleſia ſeculari, ꝙ eps poſſit eſſe, nõ eſt dubiũ, vt 18. q. 1. ſtatutũ. Item ꝙ plebanus poſſit eſſe, habes 16. eſſe œconomus, vel vicedominus epĩ. & iſtud H. admittit argu. contra 19. q. 1. de præſentium. De hac materia notaui 16. q. 7. in nona. põt tñ intelligi 2 quod hic dicitur, de eccleſia monachali, quæ epiſcopalis etiam fuit.

d ¶ Suæ.) Sic ſupra diſt. 18 placuit. Sed contra infra 4. q. 5. c 3. Dic ut in dicto c. placuit.

ITem qui.] CASVS. Supra diſt. 51 in aliquo fecit mentionem de illiteratis & promotis ſine interſtitijs temporum, & ideo ſumpta occaſione ſpecialem ponit Gratianus tractatum de his, docens tales non eſſe promouendos. Caſus iſtius c habetur ſup. 36. diſt. qui eccleſiaſticis.

e ¶ Itẽ.] Dictum fuit ſup. diſt. 50. non confidat. & 55. d. priſcis.

Clericus ſine ſui prelati licẽtia nõ eſt transferendus.

1 Idem not. hic Hug. & Lau. in vtroque dicto. Ad qđ facit quod leg. & not. 7. qõ. 1. eps̃ de loco. & idẽ ſentit hic Ioan. de Fant.

Monachus poteſt in eccleſia ſæculari eſſe prelatus.

2 Et verè ſm Laur. ſecundum quem iſte intellectus, qui ſequit eſt verus: ſic et ã intelligit 74. d. quorundã ſm Laur.

(Vel aliter ſu.51.d.quæ in aliquo te at mētionē de illiteratis & de promo tis ſine inter ſtitiis tēpo-rū, unde ſum pta occaſio-ne ſpecialē ponit Grat. tractatū de his, docens tales no eſſe promouen-dos ſm B.

priſcis, ꝙ nullus ordinandus eſt niſi ſeruatis interſtitijs temporum, ideo oſtendit hic, ꝙ ad inſtar ſæcularium dignitatum nullus per ſaltum eſt ordinandus 1.

SI officia.] CASVS. Quæſitum fuit an epiſcopi debeant promouere aliquos in epiſcopos vel presbyteros, gradatim aliquis promouetur. Et reprehendit quoſdam epiſcopos qui quærentes pompam in multitudine preſbyterorum, ordinabant eos in locis ſolitarijs, vt eis ordines conferrent, qui bus aliud conferre non poſſunt.

a ¶Si officia ſæcularia.] id eſt, ſæculares non deferunt principem locum ingreſſis, &c.

¶Non aſpiret ad ſummum ſacerdotium, qui eccleſiaſticis diſciplinis non eſt imbutus. Cap. I.

Anſel.l.6.c.28. Iuo p.5.c.102. †tempus.] orig. † al. ordinatores eius careant.

QVi eccleſiaſticis diſciplinis imbutus per ordinem non eſt, & temporum † approbatione diuinis ſtipendijs eruditus, nequaquam ad ſummum eccleſiæ ſacerdotiū aſpirare præſumat: & non ſolū in eū ambitio ineſficax habeatur, verum etiam in † ordinatores eius: vt careant eo ordine, quem ſine ordine contra præcepta Patrum crediderant præſumendum.

Idem a eadem epiſtola.

¶Ad ſacerdotale officium nullus, niſi per ſingulos gradus probatus accedat. Cap. II.

Anſel.l.6.c.28. †al.plurimos] orig.

SI officia ſæcularia [a] principem locum, non veſtibulū actionis ingreſſis, ſed per ſingulos † gradus examinatis, temporibus deferunt, quis [b] ille tam arrogans, tam impudens inuenitur, vt in cœleſti militia, quæ propenſius ponderanda eſt, & ſicut aurum, repetitis ignibus exploranda, ſtatim dux eſſe deſideret, cum tyro ante non fuerit, & prius velit docere, quam diſcere? Aſſueſcat in Domini caſtris in lectorem primitus gradu diuini rudimenta ſeruitii, nec illi vile ſit exorciſtam, acolythum, ſubdiaconum, diaconum per ordinem fieri; nec hoc ſaltu [c], ſed ſtatutis maiorum ordinatione temporibus. Iam vero ad presbyterii faſtigium talis accedat, vt & nomen ætas impleat, & meritum probitatis ſtipendia [d] ante acta teſtentur. Iure inde ſummi Pontificis locum ſperare debebit. Facit hoc nimia remiſſio cum ſacerdotum noſtrorū, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. Hinc paſſim numeroſa popularitas etiam his locis, vbi ſolitudo eſt, talium reperitur, dum † parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præſtare non poſſunt, diuinos ordines largiuntur. Quod oportet diſtricti ſemper eſſe iudicii. Rarum [e] eſt enim omne, quod magnum eſt.

† al. dum per parochias.

a ¶Idem.] *Caput hoc antea tribuebatur Vrbano. Emendata eſt inſcriptio ex pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus: habetur in eadem epiſtola.*

Item Gregorius lib.7.Reg.epiſt.110.

¶Cuiuslibet meriti laicus ad ſummum non aſpiret ſacerdotium. Cap. III.

Anſel.l.6.c.32. Poly.l.2.tit.1.

HOc ad nos perueniſſe nō diſſimili dignū deteſtatione complectitur, ꝙ quidam deſiderio honoris inflati, defunctis epiſcopis tonſurantur [f], & fiunt repente

b ¶Quis.] Nota modum argumentandi, ex quo ita eſt apud ſæculares iudices eodem modo erit apud eccleſiam. ſi.31.diſti. tenere. &c. ſi laicus 3.q.5. quia.19. qō. 3. monaſteriis. ſic 12. q.1. cū deuotiſſimā. Et eſt argum. ad quæſtionem illā, ꝙ ſi aliquis eſt legitimatus a principe, ꝙ apud eccleſiam eſt legitimus, qđ non credo, arg. ad hoc ext. q. fi. ſint legi. per venerabilem. de hoc not. 10.di.c.1. ibi videas. Arch.

Legitimatus a principe ñ eſt apud eccleſiam legitimatus.

c ¶Saltu.] Gradatim .n. deferēdi ſunt honores, vt 93.diſ.legimus, & in fi. & ff de mu. & ho: vt gradatī. nā caſum appetit q. p abrupta aſcenſum quærit, vt 48.di.ſicut

Gradatim aſcenditur ad honores.

d ¶Stipendia.] Nota ꝙ magis præſumitur pro illo qui plura ſtipendia hēt in eccleſia: q a is gradus cæteros antecedit, quē labor plixior, & ſtipendia longiora fecerunt anteire, vt C.de off.ma. off. nemo. & 61.diſt.miramur.

Præſumitur plus pro illo qui plura habet ſtipēdia

e ¶Rarum.] Sic inf. 93.d.legimus 2.

2 Et 2.q.7.in ſancta, & ſub hoc, & ideo cum hoc nō ſit rarum, nō eſt magnū. Laur.

HOc] CASVS. Quidam ex laicis honoris deſiderio inflāmati repente fiebant ſacerdotes, & epi: qui licet nondū didiciſſent in eccleſiaſtica militia famulari: tamen duces eſſe volebant, & locum regiminis obtinere: qđ reprehendit Gregorius, & prohibet ne fiat.

f ¶Tōſurant.] Arg. ꝙ nullus debet tonſurari ad hoc, vt dignitatē cōſequatur 3. vt 16.q.7.p laicos. Quid iuris ſit de hoc, ibi notaui: licet ſit arg. contra 63.d.bene. Io.H. dicit ꝙ ipſa ſpes non inducit ſimoniam, dum tñ non interueniat pactio: quia ſola animi deſtinatio non inducit ſimoniā, vt extra, vt eccleſia, bene, vt noſtrum. Alii contrarium dicunt, vt arg. 8.q.3. Attaldus. Io. & certe decretalis vř dicere, ꝙ ſola ſpes inducat ſymoniam, extra de ſymon, c.vlt.

3 Ad hoc ex. de elec cum ad noſtram. Spes vtrum inducat ſimoniam.

teros, qui in minorib. ordinib. non ſint examinati, vel ſine temporū interſtitiis promoti. Et rñdet Vrbanus, ꝙ non, ſed docet eſſe per ordinē aſſueſcendum, vt primo aſſueſcat in minoribus ordinibus, qui ad maiores voluerit promoueri, ne dux eſſe deſideret cum tyro prius non fuerit. Et hoc probat ad inſtar curiæ ſæcularis, vbi

c. vlt. & talis ſimonia per ſolam pœnitentiã aboletur, vt ibi dicitur. hoc tamen credo. ꝙ ſpes pro honeſto ſeruitio non inducit ſimoniam.

a ¶Inculpati.] Nota, ꝙ ſemper præſumitur, ꝙ in fraudem receperit ordinem, qui ſubito recepit, licet bene-meritus ſit, aliàs ſic præſumit, ꝙ libertas in fraudem data ſit qñque, licet ſeruus ſit bene meritus; vt ff. qui & a quibus ma. l. 1. in fi. argu. ad hoc 61. d. miramur. 1.

nus: nec aliquem faciat archipresbyterum, vel decanũ niſi ſit presbyter.

g ¶Nullus.] Hæc duo ca. dicit H. abrogata per id quod eſt inf c. pe. & vlt. ext. de ele. cum in cunctis 3. vbi dicit, ꝙ qui eſt in ſacris ordinibus, poteſt eligi in præpoſitum vel

3 §. inferiora, & in hoc facit, quod ibi de ſacro ordine nu... la habetur mentio. ſed tantum de ætate, moribus & ſcientia, vt ibi permiſit.

1 Et huc facit ar. quod ẽt in perſona probata, & exercitata non eſt permittendum, quod in ſtatutis generalib. continetur, vt ibi dicitur. Item. 81. d. c. 1. ſecundum H.

ORdinatos.] CASVS. Quidã archiepiſcopi ex laicis & parum litteratis in epiſcopos ordinabãt quod Papæ innotuit ex confeſſione cuiuſdam eorũ: vnde præſumit Cæleſtinus alios ſimilia feciſſe: & ideo prohibet, vt ad tantam dignitatem non promoueantur, qui per ſingula non creuerint officia, & qui non fuerint eruditi. Nã prius debet eſſe diſcipulus ante quam ſit magiſter, vt poſſit docere quod didicit.

Confeſſio vnius qñque nocet alteri.

b ¶Ordinatos.] Not. ꝙ cõfeſſio vnius nocet alij 2. quod eſt cõtra id 2. q. 5. interrogatũ, ſed hoc eſt propter cauſæ connexionẽ, vt 81. diſt. tãtis, & not. 3. q. 6. hæc quippe. Vel dic, ꝙ nõ nocet, niſi quo ad præſumptionẽ, ſicut dictum vnius nocet quo ad præſumptionem, vt 16. diſt. tanta.

2 Sequuntur iſtam gl. Cy. Ale. & Imo. Mod. in l. ſi duo. ff. de iureiur.

c ¶Rõne.] Vt prius ſit diſcipulus.

d ¶Cõfirmat.] Ideſt confirmare debet.

e ¶Difficilius.] ſup. 40. d. ante omnia.

ECce.] CASVS. Supra oſtenſum eſt qui poſſint ad ſacros ordines promoueri, & qui non. in hac vero 60. diſtinct. oſtendit ex quibus ordinibus ſit aliquis eligendus in archipresbyterum vel præpoſitum, vel epiſcopũ, vel archiepiſcopum.

ex laicis ſacerdotes: atq; inuerecunde religioſi propoſiti † dicatum arripiunt, qui nec eſſe adhuc milites didicerũt. Quid putamus quod iſti ſubiectis præſtaturi ſunt, q antequam diſcipulatus limen attingant, tenere magiſterij locum non formidant? Qua de re neceſſe eſt, vt quãuis inculpati [a] quiſque ſit meriti; ante tamen per diſtinctos ordines eccleſiaſticis exerceatur officijs.

† al. propoſiti.

Item Cæleſtinus epiſcopis Galliarum, epiſt. ſecunda, c. tertio.

¶Non aſpiret ad ſummum ſacerdotium, qui eccleſiaſticis diſciplinis non eſt imbutus. Cap. IIII.

Burch. l. 1. c. 12. Iuo p. 5. c. 27.

ORdinatos [b] vero quoſdam, fratres chariſſimi, epiſcopos, qui nullis eccleſiaſticis ordinibus ad tantæ dignitatis faſtigium fuerint inſtituti, contra Patrum decreta, huius vſurpatione, qui ſe hoc recognoſcit feciſſe, didicimus, cum ad epiſcopatum his gradibus, quibus frequẽtiſſimè, cautum eſt, debeat perueniri, vt minoribus initiati officiis ad maiora firmentur. Debet enim ante eſſe diſcipulus, quiſquis doctor eſſe deſiderat, vt poſſit docere, quod didicit: omnis vitæ inſtitutio hac ad id, quo tendit, ſe ratione [c] confirmat [d]. Qui minime litteris operam dederit, præceptor non poteſt eſſe literarum. Qui non per ſingula ſtipendia creuerit, ad meritum ordinem ſtipẽdij non poteſt peruenire. Solum ſacerdotium inter iſta, rogo, vilius eſt, quod facilius tribuitur, cum difficilius [e] impleatur.

DISTINCTIO LX.

ECce [f] oſtenſum ex parte eſt, qui poſſint ad ſacerdotij ordinẽ promoueri, & qui non. Nunc autem conſiderandum eſt, ex quibus ordinibus in archipresbyterum, vel præpoſitum, vel epiſcopum, vel archiepiſcopum ſint eligendi.

De his ita ſtatutum eſt in concilio Vrbani Papæ celebrato Aluerniæ.

¶Archipresbyter, vel decanus, aut archidiaconus non niſi diaconus, aut presbyter ordinetur. Cap. I.

NVllus [g] epi-

Eligendus in quo ordine dẽat eſſe.

f ¶Ecce.] Hic oſtendit ex quibus ordinibus aliquis eligendus ſit in præpoſitum, vel decanum. vel archipresbyterum, vel epiſcopum, & dicit, ꝙ nullus eligendus eſt in præpoſitum niſi ſit diaconus, vel presbyter; nullus in archidiaconum, niſi ſit diaconus, nullus in decanum vel archipresbyterum, niſi presbyter, nullus in epiſcopum, niſi ad minus ſit ſubdiaconus.

NVllus.] CASVS. Prohibetur in iſto c. vt epiſcopus non faciat aliquem archidiaconum, niſi ſit diaco-

vel archidiaconum. Sed ſubdiaconatus eſt hodie ſacer ordo extra de ætate & qualitate, a multis. §. verum. & hoc ſatis ſuſtineri poteſt, cum acholythus etiã poſſit eligi ad prælaturam, vt extra de ætat. & qual. præterea. vbi dicitur, ꝙ diſpenſatiue poteſt eligi. Vel dic ꝙ exponitur hæc dictio, fit, ideſt, fiat. ſufficit enim ſi talis ſit, ꝙ in breui poſſit promoueri ad iſtos ordines, vt extra de æta. & qua. præterea. non enim refert an iam ſit. an cito fiat, vt extra de ver. ſig. ca 3. & de conſe diſt. 4. qñ. Sed quare ſtatuitur iſtud de iſtis dignitatibus, cum in epm poſſit eligi ſubdiaconus, vt inf. ead. c. vlt. Sed huius rationem aſſignat

Eccleſia parochialis poteſt conferri exiſtenti in minoribus. Subdiaconus in epm poteſt eligi.

ſignat Gratia.infra ead.diſt.§.horum.& de epo. inf. ea §.alterum.ſ.pp ordinis dignitatē In quo autem ordine debeat eſſe cantor, vel primicerius, conſuetudini relinquo.32.diſt.placuit. Licitè ergo poteſt quis in minoribus ordinibus eligi ad has dignitates: dum tamen habeat

a Epiſcopus.] Supra ergo collatio archidiaconatus ſpectat ad epm 74.diſt.epiſcoporum.& 25.diſt.cap.1. & 21. diſt.c.1.& 89 diſt.uolumus.Sed cōtra 93. diſt. legimus. extra de elect.cum in cunctis.vbi dicitur, ꝙ ad canonicos ſpectat. Dic, ꝙ ad epiſcopum tantum ſpectat confirmatio, ad canonicos electio de iure: in talibus tamen cōſideranda eſt cōſuetudo, vt extra de electio cum eccleſia 2.

Archidiaconatum quis conferre poteſt.

ſcopus[a] in eccleſia ſua, niſi diaconus ſit, archidiaconum inſtituere, nec archipresbyterum, aut decanū, niſi presbyteri[b] ſint, ordinare præſumat. Quod, vt diſtrictius teneatur, apoſtolica auctoritate prohibemus, & interdicimus.

¶ In capitibus manuſcriptis concilij Claramontenſis habiti ab Vrbano II. (quæ non ſunt decreta ipſius concilij, ſed ſumma quædam ipſorum) in tertio hæc leguntur, quæ ad præſentem canonē faciunt: vt nullus fiat decanus in eccleſia, niſi presbyter; nullus archidiaconus, niſi leuita.

b ¶ Niſi presbyteri.] inf.23.q.4. ſicut excellentiam: contra. ubi dicitur, ꝙ non gradus elegantior, ſed vitæ melioris, &c. Sed dic, ꝙ non tantum ordo cōſideratur, ſed ordo & meritum.

2 Quidam dīt, ꝙ nō licèt epiſcopo eligere archidiaconū aliunde, niſi de eccleſia cathedrali, & hoc p decret. ext. de his, quę fiūt à pręla tua, in prīn. ibi, aſſumatur.

Item Calixtus Papa.

¶ Nullus in præpoſitum, vel archipresbyterum, niſi presbyter; nullus in archidiaconum, niſi diaconus ordinetur. Cap. II.

Concordat Eugenius II. in concil. Rhemenſi, c.6. Pann. li.8.c.140.

NVllus in præpoſitum, nullus in archipresbyterum, nullus in decanum, niſi presbyter; nullus in archidiaconum, niſi diaconus ordinetur.

¶ Et rubrica, & caput emēdata ſunt ex manuſcriptis codicibus.

NVllus.] CASVS. Dicit Calixtus, ꝙ nullus in præpoſitum, vel archiepiſcopum, vel archidiaconū eligatur, niſi ſit diaconus, nec aliq s in decanū vel archipresbyterū eligatur, niſi ſit presbyter.

Item Innocentius ſecundus in concilio Romano, c.10.

De eodem. Cap. III.

INnouamus aūt, & pręcipimus, vt nullus in archidiaconum, vel decanum, niſi diaconus, vel presbyter[c] ordinetur. Archidiaconi uero, vel decani, vel præpoſiti, qui infra ordines prænominatos exiſtunt, ſi inobedientes ordinari[d] contempſerint, honore ſuſcepto priuentur. Prohibemus autem, ne adoleſcentibus[e], vel infra ſacros ordines conſtitutis, ſed qui prudentia, & merito vitę clareſcunt, prædicti concedantur honores.

INnouamus.] CASVS. Quidā erant electi in archidiaconos, qui nō erāt diaconi: quidam in archipresbyteros, vel decanos, q nō erant presbyteri. Inn. igit ſecundus cōfirmans antiqua decreta prohibet ne hoc de cętero fiat, & ſi qui infra prænominatos ordines exiſtētes p̄ſumpſerint ordinari, ſuſcepto priuentur honore. Itē prohibet, ne adoleſcētibus, & in minoribus ordinibus conſtitutis, & indignis prædicti conferantur honores.

c ¶ Vel p̄sbyter.] redde ſingula ſingulis.

Horum vnum propter procacitatem quorundam ſtatutum eſt, qui nomen præpoſituræ adepti, officiū contemnunt, nolentes fieri ſacerdotes: aliàs enim inane eſſet, cum etiam in epiſcopum eligi poſſint in ſubdiaconatu conſtituti, iuxta illud Vrbani α Papæ.

α ¶ Vrbani.] *In c.multis.extra de ata. & qualit. tanquam decretum Vrbani primi citatur: Apud Iuonem vero, & in Pannormia ex ſynodo Beneuentana, quæ tempore Victoris tertij, cui Vrbanus ſecundus ſucceſſit, habita fuit: Nam Vrbanus primus centum plus minus annis Nicænam ſynodum anteceſſit.*

d ¶ Ordinari.] Cogitur ergo aliquis recipere ordinem, & ſic eſt contra hoc.74.diſtin. geſta. ſed illud ratione adiuncti ordinis.73.diſt.c fi.

Ordinem recipere cogitur quis.

¶ Non eligatur in epiſcopum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutus. Cap. IIII.

Iuo par.5.c.72. Pann. li.3.c.5.

NVllus in epiſcopum eligatur, niſi in

e ¶ Ne adoleſcentibus.] Intra xxv. an. 3. ut extra de elect. cum in cunctis.§.inferiora.

3 Nec.n. ferendū eſt cū legitimā tutelā agere, C. de legit. tut.l.vlt. fo. de Fant.

beat ætatem 1. Sed his ob. extra de elect. dudum.1. in fi. ſi uis ſuſtinere dictum H. expone quod dicit illud c. præterea diſpenſatiuè.ſ.ex diſpenſatione canonis. Non ob.cap.dudum.in fi.quia poteſt intelligi de defectu tali, qui impediat promouendum ad talem dignitatem, de quo ibi fit mentio vnde dicitur, quod acolythus poſſit eligi ad illam dignitatem, vt uidetur dicere littera ſic ſcilicet intelligenda.

1 Vt extra lib.6. de æta. & quali. ꝑmit timus,

HORVM CASVS. Dicit Gratianus, ꝙ illud qđ dictū eſt de clericis non promouendis in archipresbyteros, vel decanos, niſi ſint presbyteri, & in archidiaconos, niſi ſint diaconi, ſtatutum fuit ex cauſa.ſ.pp illos q ꝑmoueri contemnebant adeptis dignitatibus. Nam ēt in epiſcopos diaconi promouentur, quod probatur ſeq.c.

NVllus in epiſcopum.] CASVS. Statuit hic Vrbanus, vt nullus eligatur in epiſcopū, niſi fuerit in ſacris

cris ordinibus conſtitutus. Sacros autẽ ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum, quos ſolum legitur primitiua eccleſia habuiſſe. Subdiaconi uero neceſſitate exigente de licentia Romani pontificis, vel archiepiſcopi, ſi bonæ vitæ fuerint, poſſunt in epiſcopos eligi.

SAcerdotale.] CASVS. Brunichilda Regina Francorũ faciebat laicos in epiſcopos promoueri. vnde Gregorius ipſam redarguit, & reprehendit.

f ¶Subito.] Et ita iniquè, & malè. Iniquitas.n.omnia præcipitat, vt infra de pœn.diſ.3.inter hęc hircum. ſi tamen

ſacris [a] ordinibus religiosè viuens fuerit inuentus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos † primitiua legitur habuiſſe [h] eccleſia: ſubdiaconos vero, quia & ipſi altaribus miniſtrant, opportunitate exigente concedimus; ſi tamen ſpectatæ ſint religionis & ſcientiæ. Quod ipſum non ſine Romani Pontificis [c], vel metropolitani [d] licentia † β fieri permittimus.

† *al ſacros.*

† *al. ſcientia.*

Alterum vero, vt in epiſcopum, vel archiepiſcopum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutus non eligatur, propter dignitatem ordinis ſtatutum eſt.

β ¶Licentia.] *Sic mutatum eſt ex dicto cap. a multis. Iuone, & Pannormia, quamuis etiam in vetuſtis Gratiani codicibus legatur,* ſcientia.

DISTINCTIO LXI.

I*Tem laici [e] non ſunt in epiſcopos eligendi: ſed per ſingulos ordines prius ſunt probandi.*

Vnde Gregorius Brunichildæ Reginæ Francorum, lib. 7. reg. epiſt. 113.

¶Sacerdotes ex laicis non ſunt ordinandi. Cap. I.

Anſel. li. 6. c. 77. Poly. li. 2. tit. 1.

SAcerdotale officium veſtris in partibus in tantã (ſicut didicimus) ambitionem perductum eſt, vt ſacerdotes ſubito [f], quod graue nimis eſt, ex laicis ordinentur.

Item Hormiſda Papa epiſcopis per Hiſpaniam conſtitutis, epiſt. 3. cap. 1.

¶De eodem. Cap. II.

Polyc. ibidem. Anſel. li. 6. c. 22.

IN ſacerdotibus eligendis curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis [g] *& infra.* ¶ Longa [h] debet vitam ſuam probatione monſtrare, cui gubernacula committuntur eccleſiæ.

Item eodem loco continentur.

Laicus in epm poſtulari poteſt,

a ¶In ſacris.] Poſtulari tñ poteſt in epiſcopũ laicus. 61. diſ. cap. Oſius. & 63. diſ. c. Valentinianus.

b ¶Habuiſſe.] Supple ſacros nã ẽt ſubdiaconatus fuit tpe Apoſtolorum, vt 35. diſt. epiſcopus.

c ¶Romani pontificis.] Hodie licitè eligitur, vt extra de ę-ta. & qual. à multis.

Metropolitanus, an poſſit circa ordinem diſpenſare,

d ¶Metropolitani.] Sicut ergo olim metropolitanus potuit diſpenſare circa ordinem, ſic uidetur, ꝙ adhuc poſſit, cum nõ auferatur ei hæc diſpenſatio, ſiue iuriſdictio, argu. extra de ſent. excom. nuper. 1.

1 Et iõ dñt quidam, ꝙ auctoritate mẽtis iſtius iuris adhuc hodie poſſit diſpenſare, acolytho eadem rõne, & hanc ſententiam videtur ſequi Tanc. Vinc. Gof. & B. extra de ætate & qualit. a multis.

ALTERVM VERO. CASVS. Reſpicit hoc illũ. §. horũ vnũ. ubi dictũ eſt aliquẽ non eſſe eligendum in archidiaconũ, niſi ſit diacon⁹, vel in archipresbyterum, niſi ſit presbyter. hoc fuit ſtatutũ ꝑꝑ cõtumaciã illorũ, qui ꝓmoueri nolebãt. Nũc aũt dicit, ꝙ alterũ eſt ſtatutũ ꝑꝑ ordinis dignitatem. ſ. vt nõ eligatur in epiſcopũ, niſi ſit in ſacris ordinibus.

ITem laici.] hæc diſt. diuidit in quatuor partes in quarũ prima probat per xvij. auct. ſanctorũ, ꝙ ex laicis, licèt ſint boni, non debet creari eps. Scda ibi, [Econtra.] Tertia ibi, ſed aliud.] Quarta ibi. [Item clerici.] Io. de Fan.

CASVS. Hic ponitur 61. diſt. in qua dr, ꝙ laici nõ ſunt in epiſcopos eligẽdi, niſi prius ꝑ ſingulos ordines fuerint probati. & hoc ꝓbatur vſq; ad §. [His omnibus] Poſtea probatur cõtrariũ in eod. §. & ibi dat ſolutionẽ. Et additur ẽt ꝙ clerici alterius eccleſiæ non ſunt præferendi clericis de propria eccleſia benemeritis in electione. Tractatur etiam in vlt. c. de viſitatione eccl.

e ¶Item laici.] Hic oſtendit, ꝙ laici non ſunt eligendi in epõs, ſed poſſunt poſtulari 2. Itẽ oſtendit, ꝙ tm̃ de propria eccleſia facienda eſt electio. Deinde oſtendit de viſitatore, ꝙ nihil debet præſumere de rebus illius eccleſiæ, cui datus eſt viſitator. Et not. ꝙ uocat hic laicos illos, qui non ſunt ordinati, & illos qui repente ſunt ordinati, & nec iſti, nec illi ſunt eligendi. Ioan.

2 Vt inf. ca. §. his omnibus in c. Oſius. §. ſed aliud,

Iniquitas omnia præcipitat,

men neceſſitas eſt, in anno, & dimidio poteſt laicus recipere omnes ordines, ut 77. diſtinctio. monachus. cap. ſequen.

IN ſacerdotibus] CASVS. Duo prohibet Hormiſda in hoc cap. Primum eſt, laicos in epiſcopos non eſſe eligendos, etiam ſi fuerint probatæ uitæ, & bonæ conuerſationis. probatus enim debet eſſe quis antequam eligatur, & diſcere antequam doceat. Nam reprehenſibilis & emendatus eſſe debet, qui præfertur, & orat pro populo. Secundum eſt, quod pœnitentes ad gradum epiſcopalem aſpirare non poſſunt: nam præferens memorandi criminis labem non habet lucidam ſacerdotij dignitatem.

g ¶Corrigendis.] Sic 3. q. 7. iudicet & c. ſeq.

h ¶Longa.] Sic ſupra 28. diſt. priuſquam.

Non

a Non negamus.] ¶Præſtare.] Vnde non petere exemplum, ſed dare dignus erat ad idem. 16. q. 1. prædicator.
b ¶Emendatiorē]Sic 8. q. 1. qualis. 1. q 1. c. viliſſimus.
c ¶Humilitatis.] Quia nihil ita ſplendet in pontifice ſicut humilitas, vt 100. diſt contra morem.
d ¶Teſte.] Quia publica publico egēt remedio delicta vt de pę. d. 1. §. hoc ergo. & capit. quamuis,

e ¶Memorandi.] Et hoc propter memoriam præteriti delicti. ſi. 25. diſt. cap. vlt. & 48. diſt. c. 1. & 3. q. 4. c. 2. & ff. de decu. l. vlt
f Miſerum eſt.] ¶Qui nunquam.] ſup. 59. diſt. ordinatos. 2.

ntifex de ... teſſe hu... ilis.

¶De eodem. Cap. III.

Anſ. ibidem. Polyc. ibidem.

Non negamus eſſe in laicis Deo placitos mores; ſed milites ſuos probatos ſibi quærunt inſtituta fidelium. Diſcere prius quiſque debet, antequam doceat, & exemplum religioſæ conuerſationis de ſe potius alijs pſtare [a] quàm ſumere. Emendatiorem [b] eſſe conuenit populo. Longa obſeruatione religioſus cultus tradatur, vt luceat: & clericalibus obſequijs erudiendus inſeruiat, vt ad venerandi gradus ſummā perductus, quis ſit fructus humilitatis [c], oſtendat. *& infra*. ¶Nec tantum de laicis conſecrari inhibemus; ſed nec de pęnitentibus quidem quiſquam ad huiuſmodi gradum profanus temerator aſpiret. Satis illi poſtulanti ſit venia: qua conſcientia abſoluat reum, qui ſe peccata ſua populo ſcit teſte [d] confeſſum? Quis enim quem paulo ante vidit iacentem, veretur antiſtitem? Præferens memorandi [e] † criminis labem, non habet lucidam ſacerdotij dignitatem.

† *al. miſerādi*] orig.

¶In pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus caput hoc coniunctū eſt ſuperiori, quemadmodum eſt in ipſa Hormiſdæ epiſtola.

Item Innocentius Papa ad Aurelium Carthaginenſem epiſcopum, epiſt. 12.

¶De eodem. Cap. IV.

Polyc. ibid. Anſel. l. 6. c. 34.

Miſerum eſt, eum magiſtrum fieri, qui nunquam [f] diſcipulus fuit; eum ſummum fieri ſacerdotum, qui nunquam in vllo gradu obſecutus fuerit ſacerdoti.

Item Leo epiſcopus ad epiſcopos Africanos epiſt. 85 al. 87. c. 1.

¶De eodem. Cap. V.

Iuo p. 5. c. 105.

Miramur tñ apud vos per occaſionē tps impacati aut ambientium pręſumptionem, aut tumultum [g] valuiſſe popularē, vt indignis quibuſq;, & longe extra ſacerdotale meritum conſtitutis, paſtorale faſtigium, & gubernatio eccleſiæ crederetur. Non eſt hoc conſulere populis, ſed nocere, nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen [h]. Integritas. n. præſidentum [i], ſalus eſt ſubditorum; & vbi eſt incolumitas obediētiæ, ibi ſana eſt forma doctrinæ. ¶Principatus. [k] α autem quem aut ſeditio extorſit, aut ambitus occupauit, ēt ſi moribus, atq; actibus nō offundii, ipſius † tñ initii ſui eſt pernicioſus exēplo. Et difficile eſt, ut bouo peragantur exitu, quæ malo ſūt inchoata principio. ¶Quod ſi in qbuslibet eccleſię gradibus pruidenter, ſcienterq, curādum eſt, vt in Dñi domo nihil ſit inordinatum [l], nihilq; præpoſterum; quanto [m] magis elaborādū eſt, vt in electione eius, qui ſupra

1. q. 1. c. principatus. Polyc. ibid. Anſ. l. 6. c. 2.
† *al. ipſo.*

Miramur.] CASVS. Quidam archiepi quoſdā laicos in ēpos promouebant occaſione guerræ ſedandæ, & popularis tumultus remouendi: quare Leo Papa eos ex hoc reprehendit, dicens, quod pro nullius perſona faciendum eſt contra decreta ſanctorū patrum. Et quod archiepi hoc facere nō dēant, pbat quatuor rationibus. Prima eſt quia qui tales ſublimat, nō cōſulit populo, ſed nocet. Secūda eſt, qa qđ habet malū initium, vix eſt vt bono peragat exitu. Tertia eſt quia ſi minores ordines non dantur ſine diſcuſſione, multo minus ordo epiſcopalis eſt ſine diſcuſſione dandus. Quarta eſt, quia ſi laicus laboris inexpertus notari ſolet ambitus, ſi dignitatem appetat ſæcularē multo magis eius notari ambitus ſolet, q ambit adminiſtrationem diuinorum.
g ¶Aut tumultum.] Arg. q non eſt deuiādum à iure communi pter tumultum popularem, nec propter ſedandā diſcordiam, vt 62. diſtincti. docendus. 18. queſ. 2. ſi quis abbas 8. q. 1. licet. ſic C. de pœ. l. decurionum, & argum. extra de appe. conſtitutus. argum. contra. ff. ad l. Cor. de ſica. l. pen. & 28. diſtinct. de Syracuſanæ, & 11. q. 3. anteceſſor. & 50. d. vt conſtitueretur. extra de reg. iur. qui ſcādalizauerit.
h ¶Diſcrimē.] ideſt periculum.
i ¶Præſidentium.] ideſt, ſacris officiis deputatorum.
k ¶Principatus.] Prima. q. 1. ī principatus
l ¶Inordinatū.] Scilicet, vt potius eligat ille q diu militauerit in eccleſia, vt inf. eo. q đ pderit, vel ēt ille qui eſt in maiori ordine cōſtitutus 3. vt 75. d. c. vl.
m ¶Quanto.] Nota quanto res eſt maior tanto maior eſt

2 Ad idem 48. diſtinct. Sed vr̄ ſufficere ſi per duos mēſes ſit apud magiſterium. ff. de leg. 3. ſeruis. §. ornatricib. Io. de Fan.

Ius cōe pp tumultū populi non eſt violandum.

Eligēdus fit magis exercitatus.
3 89. d. epiſcoporum.

1 Nam pec... autem pu... blice, & c. 45 ... ſed illud. 12. q. 3. nemo,

eſt inquiſitio facienda, vt 59 diſt. ordinatos, & 47. diſt. quantumlibet 42. diſtin. quieſcamus. & 7. q 2. cap. vlt. & eſt hoc contra illos qui dñt, ꝙ in cauſis matrimonialibus non eſt ita diſtricta examinatio faciẽda circa teſtes.

capituli ſui vt extra de his quæ fiunt à prælatis, nouit. g [a] Multo.] Sic ſupra d 59. cap. vlt. & ſup. ead. in ſacerdotibus.

Quid

omnes gradus conſtituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit; ſi quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Vbi eſt illa Beati Pauli Apoſtoli per ſpiritum Dei emiſſa præceptio? qua in perſona Timothei omnium [a] ſacerdotum Chriſti numerus eruditur; & proinde vnicuique noſtrum dicitur: [Manus cito nemini impoſueris, neq; communicaueris peccatis alienis.] Quid eſt β cito [b] manus imponere niſi ante maturitatem ætatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris †, ante experientiam diſciplinæ ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare peccatis alienis: niſi talem effici ordinantem, qualis ille eſt, qui non meruit ordinari? ¶Sicut enim boni operis ſibi comparat fructum, qui rectum tenet † in eligendo ſacerdote iudicium; ita graui ſemetipſum afficit damno qui ad ſuæ dignitatis collegium ſublimat, indignum. Non. n. in cuiuſquam perſona [c] prætermittendũ eſt, quod inſtitutis generalibus continetur: nec putandus eſt honor ille legitimus, qui fuerit contra † diuinæ legis præcepta collatus. *& infra.* ¶ Merito ſanctorum Patrum venerabiles ſanctiones, cum de ſacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos ſacris adminiſtrationibus cenſuere, quorum omnis ætas a puerilibus exordijs vſq; ad perfectiores † annos per diſciplinæ eccleſiaſticæ ſtipendia cucurriſſet: vt vnicuique teſtimonium prior vita præberet, nec poſſet de eius prouectione dubitari; cui pro laboribus [d] multis, pro moribus caſtis, pro actibus ſtrenuis celſioris loci præmium deberetur. ¶Si. n. ad honores mundi ſine ſuffragio temporis, ſine merito laboris indignũ eſt peruenire, & notari ambitus ſolent; quos probitatis documenta [e] non adiuuant; quam diligens, & quam prudens habenda eſt diſpenſatio diuinorum munerum, & cęleſtium dignitatum?

Anſe. l. 6. c. 35.

1. *Tim.* 5. inf. diſt. 78. quid eſt manus.

† *al. obedientiæ.*

Polyc. ibidem.

† *al. ſectatur*

† *de præuaricatione collatus.*] orig.

† *al. prouectiores.*

α † Principatus.] I*n pleriſque manuſcriptis Gratiani codicib. legitur.* principatus, & cætera: & infra. Quod ſi, &c. *Id autẽ factum videtur, quia inf.* 1. *q.* 1. *c principatus. citatur hic verſiculus prout notatur in gloſſa, quæ in illis etiam vetuſtis exemplaribus eſt: in quibus aliæ gloſſæ non habentur.*

β † Quid eſt.] *Sic in iiſdem manuſcriptis legitur.* Quid eſt cito manus imponere, &c. & infra: Sic enim. *& in margine citatur,* inf. 78. quid eſt manus.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 12.

¶Non ſunt eligendi ad epiſcopatum, niſi quos probabilis vita commendat. Cap. VI.

EPiſcopum non oportet præter iudiciũ metropolitanorum, & finitorum epiſcoporum conſtitui [f] ad eccleſiæ principatũ. Nec eligantur, niſi hi, quos multo [g] ante nota probabiliſq; vita commendat; & nihilominus, ſi in ſermone fidei, & † recta operatione per ſuam conuerſationem fuerint probati.

ſu. diſ. 24. c. epiſcopi.

† καὶ τῇ τοῦ εὐθέος λόγου πολιτείᾳ.

a ¶Omnium.] Argu quod vni dicitur, ad alios extenditur, vt dixi. 38. d. ignorãtia. Et arg. 32. q 7. apoſtolus, & 11. q. 1. qđ. ſi. & C. de naturali. liber. auth. itẽ ſi quis.
b ¶Quid eſt cito.] vt 78. diſt. c. quid eſt manus, & 86. d. tanta.
c ¶Perſona.] Nota ꝙ ꝓpter perſonã 1 non receditur a iure cõi, vt hic 50. d. ex pœnitentibus, & 89. diſti. ſingula 59. diſtin. hoc ad nos. tamen quandoque receditur a iure ꝓpter perſonã, vt fuit in Auguſtino, vt 7. q. 1. non autẽ. Itẽ ꝓpter ſcandalum, qđ timetur in perſona, vt 23. q. 4. nõ poteſt. Similiter pro miſeratione, perſonę, vt 86. diſt. tanta. Sed dic ꝙ ibi ꝑſonæ fauore nõ receditur a iure: ſed ꝓpter vtilitatẽ ꝓuenientem ex perſona.
d ¶ Pro laborib.] Nota ꝙ eo ipſo ꝙ qs electus eſt, præſumitur eſſe melior aliis, vt diſt. 49. c. 1. & diſt. 59. c. 1. & 40. diſt. c. 1. Ar. cõtra. 8. q. 1. illud.
e ¶Documẽta.] Hic mala vita probat aliquẽ ambitioſe perueniſſe ad dignitatem: ſic econuerſo merita alicuius excuſant ipſum đ ambitione, vt 1. q. 1. quibuſdam 2.
EPiſcopum.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quod epiſcopus conſecrari non debet ſine conſcientia & iudicio metropolitani, & ſuorum ſuffraganeorum, & quod non debet eligi niſi probatæ vitæ & qui ante longo tẽpore probatus fuerit in ſermone fidei, & conuerſatione.
f ¶Cõſtituti.] Ideſt, conſecrari. Solus. n. non debet conſecrare epiſcopũ, licet ſolus ipſum poſſit confirmare, vt 64. diſt. c. 1. & 51. di. c. vlt. cum tamẽ adſit cõſenſus

Ius cõe propter perſonã non eſt relinquendum.

1 Ideſt ꝑꝑ amorem perſonæ non receditur. i. nõ debet recedi ſic no. 1. q. 7. §. pro perſona.

Electio facit quem præſumi meliorẽ.

2 Et eſt bonũ. ſ. ad hoc quod hic dicit. 1. q. 7. ſã cimus. 1. reſponſo. C. de re. mili. ad ſi. Io. de Fan.

QVid prodeſt.] CASVS. Cæleſtinus redarguit omnes, qui laicos eligunt vel ordinant in epos. q̃a ſi hoc fieret, nihil ꝓdeſſet clericis diu in caſtris Dominicis militaſſe: quare ꝓhibet, ne hoc de cœtero fiat, ſi contra fiat, pœnam depoſitionis minatur promouentibus & promotis.

a ¶ Proderit.] Nota, ꝙ licitũ eſt alicui ſeruire eccleſię ſpe ſtipendiorũ, vt ſu. 59. diſt. officia, & 74 diſt. conſuluit. Arg. contra. 8. q. i. ſunt in eccleſia, & 12. q. 1. ha e bat. 1. Sed dic quòd ſperare poteſt, dum tamen nõ principaliter ad hoc ſeruiat, vt 77. diſtin. in ſingulis. & 8. q. 1. qui epiſcopatum.

1 Itẽ argu. contra extra de elec. cum ad noſtram. ibi de hoc. et adde quod not. 59. diſt. hoc ad nos. Arch.

b ¶ Alienum.] Id eſt, alijs debitum: ſic ſupra 13. diſtin. c. 1. ff. de adop. l. ſi.

Item Cæleſtinus ad epiſcopos Apuliæ, & Calabriæ, epiſt. 3. cap. 2.

De eodem. C. VII.

Nicol. ad Mic. Impo. in epiſtola, q̃ incipit. *Principatum* Polyc. ibidem. Anſel. 7. c. 33. † *al. præpoſtere.*

QVid proderit [a] per ſingula clericos ſtipendia militaſſe, & omnẽ egiſſe in Dominicis caſtris ętatem? ſi hi, qui pręfuturi ſunt, ex laicis requirantur? q; vacantes ſæculo, & omnem eccleſiaſticum ordinem neſcientes, ſaltu præpropero † in alienum [b] honorem ambiunt immoderata cupiditate tranſcendere, & in aliud vitæ genus (calcata reuerentia eccleſiaſticæ diſciplinæ) tranſire? Talibus itaque fratres chariſſimi, qui iuris noſtri, id eſt canonum gubernacula cuſtodimus neceſſe eſt obuiemus; ne quis laicum ad ordinem clericatus admittat, & ſi nat fieri; vnde & illum decipiat, & ſibi cauſas generet, quibus reus conſtitutorum † decretalium fiat.

† *conſtitutis decretalibus*] orig.

Item Leo, epiſt. 85. al. 87. c. 1. ad epiſcopos Africanos.

Polyc. Ibidem Anſ. l. 9. ca. 138. Iuo p. 5. c. 105. in fine.

¶ Rudibus, & imperitis gubernacula eccleſiæ non ſunt committenda. C. VIII.

† Concor. text. in auth. de defen. ciuita. cũ bon. gl. in ver. maxi-morũ. in §. quæ igitur. coll. 2.

STatuimus [α], ne in aliquo Apoſtolica, & canonica decreta violentur; & ne his eccleſia Domini regẽda credatur, qui legitimarum inſtitutionum neſcij †, & totius humilitatis ignari, non ab infimis [c] ſumere, incremẽtum, ſed à ſummis volunt habere principium, cũ valde iniquũ ſit, & abſurdum, vt imperiti magiſtris, noui [d] antiquis, & rudes præferantur emeritis.

α ¶ Statuimus.] *In epiſtola ipſa cõiũgũtur verba huius capitis cum extremis verbis capitis*, Miramur, *ſupra eo hoc modo*: quã diligens. & quam prudens habenda eſt diſpenſatio diuinorum munerum, & cœleſtium dignitatum; ne in aliquo apoſtolica, & canonica decreta violentur, & his eccleſia Domini &c. *totaque per interogationem profertur.*

His omnibus [e] auctoritatibus laici prohibẽtur in epiſcopatum eligi.

2 *Econtra Beatus Nicolaus ex laico electus eſt in epiſcopũ: beatus Seuerus ex lanificio aſſumptus eſt in archiepiſcopũ: beatus Ambroſius, cũ nondum eſſet baptizatus, in archiepiſcopum eſt electus. ¶ Sed ſciendum eſt, quòd eccleſiaſticæ ꝓhibitiones proprias habẽt cauſas, quibus ceſſantibus ceſſant & ipſæ †. Vt enim laicus in epiſcopum nõ eligeretur, hæc cauſa fuit, quia vita laicalis eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem nõ crudita neſcit exempla religionis de ſe præſtare alijs, quæ in ſeipſa experimento nõ didicit. Cum ergo quilibet laicus merito ſuæ ꝑfectionis clericos* [...]

† Concor. l. generaliter. C. de epiſ. & cle. & l. ſi pater. G. de hę. inſti. Eccleſiæ ſeruire ſpe ſtipendiorũ licet.

ECONTRA. Hæc eſt 2. pars, in qua probat contrarium ſupradictis, Ioan. de Fan.

STatuimus.] CASVS. Dr̃ in hoc c. ꝙ illis eccleſia regẽda non debet committi, qui neſciũt legitimas inſtitutiones, & q̃ in minoribus ordinibus incrementũ non ſuſceperunt, ſed a ſummis volũt habere principium: cum abſurdũ ſit, vt imperiti magiſtris, & noui antiquis præferantur.

c ¶ Ab infimis.] Sic 48. diſt. ſicut.

d ¶ Noui] Seniores in eccleſia sẽp ꝓponendi ſunt iunioribus ĩ electione 2. ĩ reſponſione, in ſubſcriptione, vt 75. diſ. ca. vlt. & 74. diſt. epiſcoporũ. & 17. diſt. §. hinc etiam. & c. ſequenti. 96. diſt. bene quidem.

2 De hoc. no. 85. diſt. Arch.

HIS OMNIBVS. CASVS. ſu. probatũ eſt laicos nõ eſſe eligendos. Nunc autẽ probatur contrariũ tribus exemplis. ſ. Nicolai, Seueri, & Ambroſij. ſed hanc contrarietatẽ ſoluit Gratianus, dicens, ideo eſſe prohibitũ laicos promoueri, quoniã laici inſcij eſſe conſueuerunt, & imperiti; ſed ſi periti sũt & clericos in bonitate tranſcẽdunt, eligi poſſunt & promoueri exemplo Nicolai, Seueri: & Ambroſij. Et hãc ſolutionem probat ſequens cap.

e ¶ His omnibus.] Hæc ſolutio non valet, q̃a laicus quantumcunque ſit ꝑfectus, non eſt eligendus, ſed tantum poſtulandus, vt inf. ca. obitum. & ſup ca. in ſacerdotibus. & ſup. diſt. 59. hoc ad nos. quod autem dicitur de his tribus, nõ obſtat, quia diuina inſpiratione fuit factũ 4. q. 3. §. vlt. 3. vel dic quòd iſti poſtulati fuerunt.

3 Subau. cui nemo dign e ſiſteſ põt. 19. q. 2. cap. 2.

NEophytus.] CASVS. Vercelleſes vituperabant electionem Ambroſij: quia neophytus erat: & neophytos Apoſtolus prohibuit ordinari. Sed reſpondet Ambroſius hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo, quia neophyti conſueuerũt propter honores ſuperbire: ſed ſi humiles inueniãtur, poſſunt ordinari, quia ceſſante cauſa ceſſare debet effectus. vnde occidentales epiſcopi electionẽ ſuã legitimã eſſe iudicauerunt: & orientales eam exẽplo approbauerunt: qui multos tales elegerunt.

K. ¶ Presbyteri.] Hoc totum non poteſt fieri intra tres menſes: & ita differri poteſt conſecratio epiſcoporum, quandoque vltra annum, vt q.1. conſtitutum. & 28. diſ. de Syracuſanæ.

SED ALIVD. Hæc eſt tertia pars diſtinct. in qua diſtin-

Conſecratio epiſcopor. quandoq; differtur vltra annum.

calem vitã tranſcẽdit; exemplo beati Nicolai, & Seueri, & Ambroſii, eius electio poteſt rata haberi.

Vnde idem Ambroſius in epiſtola 82. ad Vercellẽſes ait de ſe ipſo.

Cap. IX.

NEophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiã [a] Sed ſi non deeſt humilitas competẽs ſacerdotio; vbi cauſa [b] non hæret, vitium nõ imputatur. Itaq; ordinationem meam occidẽtales epiſcopi iudicio [c], oriẽtales etiam exemplo [d] probarunt †.

† Concor. 1. § ſexu: cũ ibi. no. ff. de poſt. & l. ſi mi tem. cum C. de cons ob. can.

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc coniunctũ eſt ſuperiori. Nam Gratianus (quod ſepe facit) ſententiam potius beati Ambroſii afferre voluit: quã ipſa omnino atque eodem ſeruato ordine verba referre: locus enim integrè ſic habet.* Quàm reſiſtebam, ne ordinarer; poſtremo cum cogerer, ſaltem ordinatio protelaretur, Sed non valuit præſcriptio, valuit impreſſio. Tamẽ ordinationem meam occidentales epiſcopi iudicio; orientales etiam exemplo probarunt. Et tamen neophytus prohibetur ordinari, ne extolatur ſuperbia. Si dilatio ordinationi defuit; vis cogẽtis eſt: ſi non deeſt humilitas cõpetẽs ſacerdotio, vbi cauſa non hęret, vitium non imputatur.

Item obijcitur illud Sardicenſis concilij, c. 13.

¶ Scholaſticus ex Foro; aut ex adminiſtratione poſtulari poteſt epiſcopus. Cap. X.

OSius epiſcopus dixit. Et hoc neceſſarium arbitror, vt diligentiſſime tractetur: ſi forte aut diues laicus [e] α, aut ſcholaſticus [f] de foro [g] aut de † adminiſtratione [h] β epiſcopus fuerit poſtulatus; vt nõ prius ordinetur, niſi ante & lectoris [i] munere, & officio diaconi, aut presbyteri [k] fuerit perfunctus: & ita per ſingulos gradus (ſi dignus fuerit) aſcendat ad culmen epiſcopatus.

Burc. l. 1. c. 27. Iuo. p. 5. c. 71. † *al. ex adminiſtratore.*

α ¶ Laicus.] *Abeſt uox iſta a concilio: ſed ob gloſſam nõ eſt inducta.*

β ¶ De foro, aut de adminiſtratione.] *Græcè tantũmodo eſt,* ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς.

3 *Sed aliud eſt* [1] *poſtulari, aliud eligi: poſtulatur nexibus curiæ adſtrictus ab Imperatore: clericus alterius ciuitatis a ſuo epiſcopo; ſed nõ eligitur aliquis niſi in ſacris ordinibus conſtitutus. Fit enim electio cũ ſolẽnitate decreti omniũ ſubſcriptionib. roborati; poſtulatio verò ſimplici pe*

In ordine Romano.

Cõſtitutionis cauſa ceſſante an ceſſet ipſa cõſtitutio.

a ¶ Superbiam.] ſu. 48. d. quoniam.

b ¶ Cauſa. Videtur ergo ꝙ vbi prohibetur electio ex cauſa, ꝙ ceſsãte illa cauſa poſſit fieri electio, vt hic, & 28. diſt. de Syracuſanæ. 5. q. 1. quod pro neceſſitate. Arg. contra 32. q. 1. dixit, & 59. q. 2. duæ ſunt. Vno modo ſic poteſt exponi, ceſſante cauſa ceſſat, & conſtitutio, id eſt, quando cauſa ceſſat actu & exemplo, ideſt, vt non poſſit trahi in perniciem exempli 1, 64. diſt. §. verum. Vel dic, ꝙ ceſſat circa perſonã illam ad hoc tantum, vt diſpenſari poſſit ſecũ. Vel dic, ꝙ tunc ceſſat, quãdo hoc in iure exprimitur ꝙ ceſſare debeat: uel dic, qñ omnis cauſa ceſſat & impulſiua & finalis, & efficiẽs & occaſionalis: tunc ceſſat conſtitutio. ff. de poſt. l. 1. §. ſextũ.

1 Arg. ff. de pœnis l. ſi qs aliquid. §. abortionis. i. q. 1. priſipatus.

c ¶ Iudicio.] Id eſt, per ſententiam.

d ¶ Exemplo.] Similes ordinãdo: ſed diſpenſatiuè. & ſic planum eſt.

OSi⁹.] CASVS. dicitur in hoc ca. ꝙ ſi diues, vel literatus laicus, vel q̃s curialis fuit in epiſcopum poſtulatus, nõ debet cõſecrari, niſi per ſingulos ordines fuerit legitimè approbatus, deinde poterit ad epiſcopatum aſcendẽre.

e ¶ Aut diues laicus.] Qui de ſuis facultatibus aliquid dedit eccleſiæ, nõ tamen eſt recipiẽdus ideo; niſi alias dignus ſit, vt 1. q. 3. ex multis. nec enim diuites ſunt reijciendi, vt 30. diſt. hæc ſcripſimus.

f ¶ Scholaſticus.] Id eſt, literatus.

g ¶ De foro.] Scilicet cauſarum eccleſiaſticarum.

h ¶ De adminiſtratione.] Ciuili uel curiali.

i ¶ Añ & lectoris.] inf. 77. d. quicunque & 18. q. 2. q̃ ſit,

diſtinguit, & bene. Ioan. de Fan.

CASVS. Nunc aſſignat Gratianus differentiam inter poſtulare & eligere. Nam poſtulatu qui eſt alteri ſubditus laicus uel clericus. & ſit hoc ſimplici petitione. Ille vero eligitur qui eſt in ſacris ordinibus cõſtitutus & hęc electio fit cum ſolennitate decreti. Vt hæc differentia probatur ſequenti capitulo.

1 ¶ Sed aliud eſt.] Poſtulatio fit his verbis, petimus vt facias te promoueri tibi, quia volumus te eligere, & tunc dicitur poſtulari à ſeipſo. Ab alio autẽ fit poſtulatio, vt

Poſtulatio qualiter fi. 2. De hoc tis no. Inn. extra de poſtu. c. fi. ibi videas.

vt ſi clericus, vel laicus, ſit de epatu alterius: tunc poſtulatur ab epo loci, vt 71. diſt. primatus. & etiã a ſeipſo, quia vnius conſenſus non ſufficeret. Si autẽ laicus diceret: nolo tonſurari, niſi certus ſim de electione, uel clericus diceret: nolo ordinari, niſi certus ſim de epatu: de hoc.

bonæ 2. Itẽ clericus alterius eccleſiæ benè poteſt eligi ſed poteſt electionẽ eſt poſtulandus, vt 76. diſt. dilectionis. 63. diſt. litteras 85. diſt. Florentinũ. Sed laicus primo eſt poſtulãdus: deinde eligẽdus. ext. de ele. 1 cauſis.

Piſcopus.] CASVS. Quidã canonici volebant quendam clericum alterius ciuitatis poſtulare in epiſcopum. præcepit ergo Gregorius cuidam epo viſitatori illius eccleſiæ, ut prius poſtulet, & poſtea eligatur: deinde Romã cum ſolẽnitate decreti, & cum epiſtola viſitatoris conſecrandus occurrat.

blicatum, ab ea poſtulatione recedere non poſſunt, & ita no. Hu. extr. de poſtul. c. vlt. de elec. in cauſis in glo. vlt. &c. publicato.

Et alibi ſæpe. & infra ead. c. obitum.

titione. Quam diſtinctionem B. Gregorius innuit in regeſto, lib. 2. epiſt. 19. ſcribens Benenato epiſcopo.

¶ Electio epiſcopi debet fieri cum ſolemnitate decreti, omnnium ſubſcriptionibus roborati. Cap. XI.

EPiſcopus[a], dum fuerit poſtulatus, cũ ſolemnitate decreti ſubſcriptionibus [b] omniũ roborati, & dilectionis tuæ teſtimonio literarum ad nos ſacrãdus occurrat.

Sic beatus Ambroſius a ante ſuſceptum baptiſma ab Imperatore eſt poſtulatus, non electus.

a ¶ Ambroſius.] *Quòd ſynodus elegerit Ambroſium, & non Imperator; oſtenditur in c. Valentinianus. infra diſt. 63. Ac de ſua electione ipſemet Ambroſius refert aliqua lib. 1. offic. cap. 1. & de pœnit. lib. 2. cap. 8. & in epiſtola ad Vercellenſes.*

4 *Item clerici alterius eccleſiæ non ſunt præferendi in electione ijs, qui benè militant in propria eccleſia. Vnde Celeſtinus Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2. c. 4.*

¶ Extranei emeritis in ſuis eccleſijs non præponantur. Cap. XII.

Poly. ibidem.
Anſe l. 6. c. 11.
Deuſdedit p. 1.

NEc emeritis [c] in ſuis eccleſijs clericis, peregrini, & extranei, & qui ante ignorati ſunt, ad excluſionẽ eorum, qui benè de ſuorum ciuium merẽtur teſtimonio, præponantur.

Deuſdedit ibi.
Polycar. ibidem.
Anſel. l. 6. c. 25.
Burch. l. 1. c. 7.
Iuo par. 5. c. 61.
Pann. l. 3. c. 7.

Item ead. epiſt. c. 5.

¶ De eodem. Cap. XIII.

NVllus.

a ¶ Epiſcopus.] id eſt, dum aliquis poſtulatur, vt fiat eps, vt 63. diſt. literas.

b ¶ Subſcriptionib.] in quibus cõtinetur de vita electi, vt inf. ea. Catinenſis. & 7. q. 1. qualiter. Sed nũquid adeo requirĩt hoc decretum, vt electio ſine decreto facta ſit nulla? Videtur, ꝙ ſic, ut hic, & 36. diſt. de Petro. & 2. q. 1. legum. & 7. q. 2. qualiter. & 8. q. 3. talia. & 12. q. 2. ſine exceptione. & 63. diſt. quanto. Sed dico, ꝙ licet in electione requiratur decretum cũ ſubſcriptionibus canonicorũ: tñ electio facta ſine ipſo tenet. Duab. n. de cauſis ſit ſubſcriptio: vna cauſa ut ſi quis vellet uariare uota ſua, inciperet ei obuiare propria confeſſio, vt 1. q. 7. ſaluberrimum, alia rõnè, ut per ſubſcriptionem ſciatur, an omnes canonici fuerint præſentes in electione, arg. extra de his, quæ fiunt à prælat. quanto. in fi. licet ergo ſcriptura requiratur in electione; tñ ſi fiat ſine ipſa, tenet. & eſt ſimile: Nam in matrimonio multa requiruntur interuenire, & tñ ſi non interueniant, tenet matrimonium. 30. q. 5. noſtrates. Io. contra, extra de elect. innotuit. B.

Electio facta ſine decreto tenet.

de hoc nullum pactum eſt interponendum, ut 59. diſt. hoc ad nos & 16. q. 7. per laicos. nec peccat, qui hac ſpe recipit ordinem, dum tñ principaliter eo propoſito nõ ordinetur: ſed ad hoc ut poſſit prodeſſe. 8. q. 1. ſunt in eccleſia. Si ergo clericus eſt de eodem epatu, ille non poſtulatur, & eſt monendus, & ẽt cogendus ſuſcipere ſacros ordines, ut infra ea. bene. ſed laicus de eodem epatu a ſeipſo poſtulatũ, vt ſup. ca. Olius. Ille aũt à quo poſtulatur, nõ cogitur dare poſtulatũ niſi uelit, ut 63. di. literas. 15. diſt. archidiaconũ. 76. diſt. dilectionis. in auth. de ſan. epiſ. § nulli. coll. 9. põt tñ per ſuperiorẽ cogi, vt ipſum det qñ non ſubeſt iuſta cã omittendi. arg. extra de iure patr. nullus. Sed quæro ad quem titulum ordinetur iſte, cum adhuc non ſit electus, nec aliquod habet beneficium? dico ad titulum eccleſiæ, ad quem eſt poſtulatus. Pone ergo, ꝙ alium poſtea eligant, hoc enim facere põt, quia per poſtulationẽ non eſt ius quæſitum poſtulato, vt extra de poſtula. bonæ. & ca poſtulationẽ. & ita tenebit electio alterius. Dico, ꝙ licet nil iuris ſit quæſitum poſtulato, tñ poteſt eos conuenire, vt prouideant ei in ſtipendio conuenienti, ut extra de iure pat. paſtoralis. non enim debuerunt mutare conſilium in alterius iniuriam, ut 22. q. 4. primum. ff. de reg. iur. nemo. ſi autem nondum elegerunt alium, poteſt eos conuenire, ut eligant ipſum ad illum epiſcopatum, & hoc modo poteſt dici, ꝙ poſſunt uariare, ſi aliquis a ſeipſo poſtulatur: ſi uerò poſtulatur a ſuperiore, & poſtulatio præſentata 1 eſt ei, & ille conſentit; ſatis poteſt dici, ꝙ non poſſunt variare poſtulationem, ut extra de poſtu-

Beneficij ſpe ordinẽ recipiẽs nõ peccat.

Poſtulatus poteſt poſtulantes cõuenire, ut ſibi prouideant.

1 Maximè poſtquam fuerit ſcrutinium pu-

SIC BEATVS. CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſupradicto modo fuit Ambr. poſtulatus ab Imperatore, & non electus. Et contradicit iſte § illi. § ſup. his omnibus. Item probat Gratianus, ꝙ clerici alterius eccleſiæ non ſunt præferendi illis, qui in propria eccleſia benè militauerunt, quod probat per ſequentia capit.

ITEM CLERICI. Hæc eſt 4. pars diſt. in qua probat quandam incidentiam. & dicitur, ꝙ nullus alterius eccleſiæ debet eligi, niſi primò omnes clerici illius eccleſiæ fuerint reprobati. Ad ſecundum inducit ſeptem auctoritates ſupple hìc, niſi maior pars eligat aliunde, quia licitum eſt eis renunciare iuri ſuo. extra de elect. cum inter. Ioan.

NEc emeritis.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ignoti & extranei non debẽt ꝑponi benè in ſua eccleſia militantibus, & qui habent bonũ teſtimoniũ ciuiũ ſuorũ.

c ¶ Emeritis.] idest, benè meritis in vita & ſcientia. 1. q. 1. uiliſſimis.

NVllus.] CASVS. Quæſitum fuit à Cœleſtino, an clericis inuitis epiſcopus dari debeat de aliena ec-

cleſia? Et reſponderunt ꝙ non, ne alter ſubripiat honorem alterius. Clerici enim debent habere liberam electionē; & tunc de aliena eccleſia eligantur: qñ in propria nullus inuenitur idoneus, & ſi clerici, ſe viderint in hoc prægrauari, ſit eis facultas appellandi, & contra dicendi.

de hoc not. extra de elect. cum inter canonicos. Sed qd ſi omnes eligunt de aliena eccleſia præter vnū, qui eligit de propria? Hic dico non valere electionem vnius: quia nullum de propria poteſt eligere, cū quilibet eorum conſenſit in alium: vnde in ſeipſum non poteſt con-

Epiſcopus, an īuitis poſſit dari.

inuitis [a] detur epiſcopus. Cleri α, plebis, & ordinis conſenſus, & deſiderium requiratur. Tunc autem alter de altera eligatur eccleſia; de ciuitatis [b] ipſius clero, cui eſt epiſcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus [c]) poterit reperiri. Primùm enim illi reprobandi ſunt; vt aliqui de alienis eccleſijs meritò præferantur. Habeat vnuſquiſque fructum [d] ſuæ militiæ in eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ætatem. In aliena ſtipendia minime alter obrepat: nec alij debitam alter ſibi vendicare audeat mercedem. Sit facultas clericis renitendi, ſi ſe viderint prægrauari, & quos ſibi ingeri ex tráſuerſo agnouerint: non timeant refutare. Qui etſi non debitū præmium [e], vel liberum [f] de eo, qui eos recturus eſt, debent habere iudicium.

a ¶ Nullus inuitis.] à principio. ſed ſi ꝑ negligentiam neminē elegiſſent, benè daretur eis inuitis, vt 89. diſt. volumus. ſimiliter vbi minor pars cōtradicit, nec habet iuſtam causā contradictionis, bene datur eis epiſcopus inuitis. Idē poteſt dici de laicis, ꝙ eis inuitis non eſt dandus epiſcopus ſi hñt iuſtā cauſam cōtradictionis, ut 63. diſt. ſi forte. De hoc no. 23. di. c. illud

Electio an poſſit fieri d̄ eo, qui non eſt de gremio.

b ¶ Ciuitatis.] Nunquid per hoc intelliges prius clericos totius ciuitatis vel diœceſis eſſe reprobandos? Vr̄ ꝙ ſic, ut inf. 61. diſt. ſacrorum & c. plebs. & c. noſſe. & extra de uſu pal. cū ſuper, illi enim vidētur. eſſe de aliena eccleſia, cum totū nō ſit aliud à parte, ut ext. de lect. cū nobis olim. & qui incōtinentibus ædificijs demorantur, Romæ morari uidentur, ut ff. de verb. ſig. l. qui incontinentibus. & l. ædifica & 1. pupillus. §. incola. ſicut ī tutela reprobandi ſunt oēs de ciuitate antequam eatur ad vicinas ciuitates, vt ff. de tut. & cur. l. diuus. & præſes debet eſſe de diœceſi, vt C. de incol. l. verum. lib. 10. & hoc concedit H. Sed credo ſufficere, quòd reprobati ſunt omnes de maiori capitulo. arg. extra de uerb. ſig. cum clerici. & de reſcript. cum Rodulphus. Sed quid, ſi maior pars eligit extraneum, & minor eligit de gremio ſuo 1? Videtur quòd hic præualebit electio paucorū, vt 7. q. 1. denique. nam in poſtulatione omnes erant concordes, vt 63. diſt. literas. Io. Sol., hoc falſum eſt. ſufficit enim, ꝙ duæ partes conſentiant in poſtulatione de elect. ſcriptum. B. Item minor pars iuſtam habet cauſam contradicendi. Vnde licet ſint pauciores, auditur eorum contradictio, vt extra de his quæ fi. à maior. par. cap. cum in cunctis. 31. diſt. Nicæna. Arg. cōtra extra de elect. cū nobis. olim. & c cum inter. Dico tenere electionem minoris partis, cum eligunt ſecundum formam canonum de ſuo gremio. Vnde ſi diuerſi ſunt clerici: prius examinatur ille, qui eſt de propria, q̄ qui eſt de aliena eccleſia, vt diſtin. 85. archidiaconum Florentinum. Nec obſtant præmiſſæ decre. Ideo enim tenuit ibi electio maioris partis, qa nullus fuit ibi ex aduerſo electus. Sed adhuc ob. extra eo tit. in cauſis. vbi præualet poſtulatio trium de aliena eccleſia electioni duorū de propria. Sed hoc fuit propter formam mandati: quia ita conuenerant, vt in quem maior pars conueniret, ille eſſet potior, & conſentire. Item quid ſi data eſt aliquibus poteſtas vt eligant, & ipſi poſtulant extraneum? Tenet poſtulatio. vt extra de renunc. poſt tranſlationem. extra de elect. in cauſis. de poſtulat. bonæ. licèt, autem apertè ſint expreſſiones mandati, tñ fecerunt id, quod eſt vicinum mandato, vt ff iudi. ſol. iam tñ §. ult. Ioan. Quidquid dicat Ioan. eius opinio non ſeruatur de electione 2. minoris partis de eadem eccleſia. vnde cum totum capitulum facere videatur, quod fit à maiori parte capituli, vt extra de his quæ fil. à maio. par. cap. cum in cunctis: tenebit electio extranei, vt dicit T. per decre. ſuperius allegatas: quia multa fieri non debent, tamen facta tenent: nam melior eligi debet, ut qō. 1. licet tamen: ſufficit ſi bonus eligatur, vt extra de elect. cum nobis. & cap. cum dilecti. & C. de ſtatu. & ima. l. ult. Bar.

1 Ad hoc extra de electio. c. eccleſia 2. vbi de hoc plene ꝑ Phi. Arg. cōtra eo. lit. licet. in fi. De hoc not. 23. diſt. cap. 1. in glo. ergo aliquis. ibi uideas.

2 Idē ſentit Goff. extra de elect. in cauſis.

c ¶ Non credimus.] No. benignam præſumptionem, ꝙ ſemper præſumitur, ꝙ aliquis ſit dignus in eccleſia, vt in inf. ea. obitum.

d ¶ Fructum.] Sic. ff. de adopt. nec ei. §. præterea.

e ¶ Præmium.] Scilicet obtinet, ut aliquis de ipſis eligatur. Per hoc uidetur, quod licèt aliqui perdiderint ius eligendi, quò poſſunt excipere contra illum, qui datur eis: videtur tamen, quòd excipere non poſſunt, ſed tantùm agere, vt extra de app. conſtitutus. in fi.

f ¶ Vel liberum.] Vel, ideſt, ſaltem.

α ¶ Cleri.] Hinc vſque ad verſ. Tunc ſunt addita ex orig. & feruntur infra 63. c. cleri.

PALEA Cap. XIIII.

Ex regula S. Benedicti, c. 64.

IN ordinatione prępoſiti illa ſemper cōſideretur ratio, ut hic conſtituatur, quem ſibi omni concors cōgregatio ſecundum timorem Dei, ſiue etiam pars congregationis (quamuis parua) ſaniori conſilio elegerit. Vitæ autem merito, & ſapientia eligatur, qui ordinandus eſt, etiā ſi ultimus fuerit in ordine congregationis. Quòd ſi etiā omnis congregatio vitijs ſuis (quod abſit) conſentientē perſonam pari conſilio elegerit, & vitia ipſa aliquatenus in notitiam epiſcopi, ad cuius dięceſim pertinet locus ipſe, vel † ad alios vicinos prępoſitos, vel Chriſtianos claruerint; prohibeant paruorum pręualere conſenſum, & domui Dei conſtituant dignum diſpenſatorem.

† vel abbatibus, vel Chriſtianis vicinis claruerint.

Studij.]

STudij. CASVS. Neapolitani elegerũt Petrum in epiſcopũ: ſed quia dicebatur ſimplex & vſurarius, mãdat Gregorius, vt alium eligant cũ illo de eadem ciuitate, vt ſi ille fuerit reprobatus, ſecundus confirmet, ſic dixit H. in ſumma. Beneuen. ſic dixit: Neapolitani elegerunt Petrum minus idoneum: quia idoneus non inuenitur, præcipit Greg. vt alium inueniant de eadem ciuitate, in quem electio eorum valeat declinare, quẽ ſi non inuenerint, graue ipſius cleri erit opprobrium. Poteſt tamen dici, q antequam inuentus eſſet minus Idoneus, mandauit eis, vt alium inuenirent in eadem ciuitate, & hoc videtur melius literæ conſonare.

a ¶Declinare.] Argu. q eccleſia põt in duos conſentire, vt ſi vnus non obtineat, alter ſaltem obtineat. arg. 85. diſt. archidiaconum, & 8. q. 1. in ſcripturis. maximè vbi diffidũt de iure ſuo, vt extra de poſtu. bonæ Sed nõ ne priuati debẽt eſſe iure ſuo, Vt extra. de elec. cũ in cũctis? Sed hæc & ſimilia loquunt in eo caſu, qñ eligẽtes latebat vitiũ electi. ſic 28. diſt. de Syracuſanæ ſm alios ſecũdus põt eligi ſub cõditione, vt ſi primus non obtineat, ſecundus maneat, vt 85. diſt archidiaconum Florentinum, ſi extra de electio. cũ terra. ſic 7. q. 1. quamuis. & ca. paſtoralis. Hodie euacuatur totum per cap. Inno. 4 quod incipit, in electionibus. de ele. lib. 6.

Eccleſia poteſt in duos conſentire.

1 Dicas q hic non ar quod alium debeat eligere antequã Petrus reprobetur: dicit, vt puideant alium quem Petro reprobato eligant & hoc planum eſt. Archid.

a ¶Palea.] *Hæc palea abeſt ab omnibus vetuſtis exemplaribus Gratiani, quæ ſunt collata. Extat autem in regul. S. Benedicti, ex qua nonnulla ſunt emendata.*

Item Gregorius clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis lib. 8. reg. epiſt. 48.

¶De eodem. Cap. XV.

Anſel. l. 6. c. 13.

† pro] orig. † *vt ſi forte huic ordini hic non videatur idoneus.*] orig.

STudij vetuſti, ſit etiam alium, qui aptus ſit, prouidere, vt † ſi forte Petrus, quem à vobis. electum aſſeritis, huic ordini non videatur idoneus; ſit in quem † ſe veſtra declinare [a] poſſit, electio. Nam graue cleri illius erit opprobrium, vt ſi hic fortaſſe approbatus non fuerit, alium ſe dicant, qui eligi debeant, non habere.

Item Gregorius Barbaro epiſcopo, lib. 11. epiſt. 16.

¶De eodem. Cap. XVI.

Io. dia. l. 3. c. 21. Deuſdedit p. 1.

OBitum Victoris Panormitanæ ciuitatis antiſtitis directa relatio patefecit. Quapropter viſitationis deſtitutæ eccleſiæ fraternitati tuæ operam ſolemniter [b] delegamus. Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouentib. clericorum, redditu, ornatu, miniſterijſque, vel quidquid eſt in patrimonio eiuſdem a quoquam præſumatur, eccleſiæ. Et ideo dilectio tua ad prædictam eccleſiam properabit, & aſſiduis adhortationibus clerum, plebemque eiuſdem eccleſiæ admonere feſtinet, vt remoto ſtudio [c], vno eodemque conſenſu talem ſibi præficiẽdum expetant ſacerdotem, qui tanto miniſterio dignus valeat reperiri, & à venerandis canonibus nullatenus reſpuatur. Qui dum fuerit poſtulatus, cum ſolennitate decreti omnium ſubſcriptionibus roborati, & dilectionis tuæ teſtimonio literarum ad nos ſacrandus occurrat. ¶Commonemus etiam fraternitatem tuam, vt nullum de altera eligi permittas eccleſia; (niſi forte inter clericos ipſius ciuitatis, in qua viſitationis impendis officium, nullus ad epiſcopatum dignus, quod euenire non credimus, potuerit inueniri) prouiſurus ante omnia; ne ad hoc α, cuiuslibet conuerſationis, vel meriti laicæ perſonæ aſpirare præſumant; ne & conatus eorum habeatur inefficax, & periculum [d] ordinis tui (quod abſit) incurras. Monaſteria autẽ, ſi qua ſunt in ipſius conſtituta parochia [e], ſub tua cura, diſpoſitioneque, quouſque illic proprius fuerit ordinatus epiſcopus, eſſe concedimus.

Polyc. ibidem.

α ¶Ne ad hoc.] *Similis clauſula eſt etiam eodem lib proxima epiſtola 17. & lib. 2. indict. 10. epiſt. 19. Benenato epiſcopo, &*

OBitũ.] CASVS. Mortuo epõ Panormitano Gregorius poſuit ibi quendam viſitatorẽ, cui quatuor commiſit, vt admoneat clerũ & plebem dignã pſonã in epiſcopum eligere: & vt de alia eccleſia nullũ ibi eligi patiatur, niſi ĩ ea non inueniretur idoneus. Nec aliquis laicus ad hoc officium aſpirare pſumat: & vt omnia monaſteria eius diſpoſitione regãtur, quouſque illis pprius epiſcop' fuerit ordinatus.

b ¶Solenniter.] Id eſt ita plene quaſi epiſcopus omnia diſponet, vt 12. q. 1. quoniam Velina.

c ¶Studio.] Idẽ, diſſẽſione, vel inuidia.

d ¶Et in periculũ.] Et ita videt q ſi vitioſa ſit electio, imputat viſitatori. Et per hoc. c dicit Hu. viſitatorem habere ius ĩ electione, vt ĩ. c proximo. & 63. d. plebs. alias non vr quare pateretur pœnam Sed dico, q nõ plus habet iuris, q̃ p canonem exprimat. argu 18. q. 2. hoc tantum. vnde non dico ipſum poſſe eligere, vt 63. di. §. ex his. ea autem facit viſitator, quæ per ſacerdotes non poſſunt expediri, vt 7. q. 1. pontifices. Item niſi intra annũ procuret, q ſit ibi eps ipſe remouetur. 8. q. 1. conſtitutum. & viuet de rebus eccleſiæ. 12. q. 2. charitatem. &c. eccleſiaſticis. Item viſitator dare poteſt prẽbẽdas & eccleſias vacantes, vt hic inuenit in ſi. c. & 12 q. 2. nõ liceat.

Viſitator an ius habeat ĩ electione.

e ¶Parochia.] In tota diœceſi habebit iſte puiſionem vt 12 q. 1. quoniam Velina, vt patet in fine capituli.

CAtinẽſis eccleſiæ.] CASVS. Defuncto epiſcopo Catineſi Pelagius commiſit Eucarpo epiſcopo illius eccleſiæ viſitationem, & negotia gubernanda donec ibi per ipſum paſtor dignus eligatur: præcipit ergo ei vt illuc pergat, & de eodem clero talem eligi faciat, qui nec vxorem habeat, nec filios, & qui non ſit criminoſus: & eo electo Romam veniat conſecrandus.

ne pro defectu. nã non currit præſcriptio contra illum, qui non poterat eligere, vt extra de conceſ. præben. & eccle. non vacan quia diuerſitatem. & argu. C. de anna. excep. l. 1. in fi. C. de inoffi. teſt. contra. ff. ex quibus cau ſis ma. l. quod quidam 4.

e ¶Vel

epiſt. 26. Ioanni epiſcopo Scyllaceno, & lib. 7. indict. 2. epiſt. 25. Fortunato epiſcopo Neapolitano. Ex quibus locis, collatis veteribus codicibus harum epiſtolarum emendatus eſt hic locus, ut nõ multùm diſcrepet ab antiqua lectione Gratiani. Verùm in recentioribus editionibus epiſtolarum. B. Gregorij in epiſtola hic citata legitur. ne ad id cuiuslibet conuerſationis, vel meriti laicam perſonam aſpirare permittas.

4 Ex pdictis patet, q tẽpus deputatum ad electionem celebrandam eſt vtile non continuum: nam nõ currit iuſto impedimento detẽtis: nec etiam ignorantibus. Archi.

Impoſſibile multipliciter dicitur.

1 Ad hoc C. de cur. fur. l. penu. ff. de ele. & effu. cum ſane. ff. locati. cum plures. §. 2.

a ¶Impoſſibile.] id eſt, non cõmodè aliter fieri potuit: quia iſte erat vicinus 1. ſic ſumit ff. de ver. ſign. nepos proculo. Item dicitur impoſſibile quod non eſt honeſtum. ff de condi. inſtitu. filius. Itẽ quod non inſtè ſit. 24. q 2. ſane. 22. q. 2. faciat homo.

Item Pelagius Papa Eucarpo Meſſanenſi epiſcopo.

¶De eodem Cap. XVII.

Polyc. ibidem. Anſel. l. 6. c. 44.

CAtinenſis eccleſiæ viſitationem tibi iniungimus, cuius epiſcopum de hac luce tranſiſſe ſuſcepta cleri relatione didicimus. Impoſſibile[a] enim eſt, yt nos in prouincia illa duntaxat in Syracuſanis partibus alij cuilibet cauſas, quę ad Deum pertinent, committamus, niſi forte talem per te Deus nunc in Catinenſi eccleſia eligere voluerit; de cuius conſcientia poſſimus eſſe ſecuri, vt à te labores iſtos paululum remouere poſſimus. Mox ergo dilectio tua ad ſupradictam Catinenſem eccleſiam pergat, & hominem de clero, qui nec vxorẽ habeat, nec filios[b], nec crimen aliquod canonibus inimicum, eligi cum auxilio Dei compellat[c], atque ſuadeat: & ſtatim eum ad vrbẽ Romam cum decreto, & teſtificatione relationis tuę tranſmitte.

Filius qñq; facit quem præſumi maiorem.

b ¶Nec filios] Tamen alias quãtũ ad ſæculares honores pſunt filii, vbi filius pro anno cõputatur ff. de minor. l. 2. Sed nunquid iſtud eſt cõtra præceptum Apoſtoli, qui dixit vnius vxoris virum? Solu. hic loquitur quãdo preſumptio eſt, q ppter filios dilapidet bona eccleſię. ſic 28. diſtinct. de Syracuſanæ. & tũc dabit cautionẽ, & faciet inuẽtatium 12. quæſt. 1. ſint manifeſtæ. Idẽ dico d nepotibus, vt in authe. quomodo oportet epiſcopos. § 1. coll. 1.

Item Gregorius Paſſiuo epiſcopo, lib. 10. epiſt. 13.

¶Qui in epiſcopum eligitur, non ſit reus criminum, quæ ſacra lex morte punit. Cap. XVIII.

† *Aprutium ciuitas.*] orig.

† *deſtituta.*] orig.

BEne nouit fraternitas veſtra, quàm longo ſit tempore Aprutium † paſtorali ſolicitudine deſtitutum †: vbi diu[d] quæſiuimus, qui ordinari debuiſſet, & nequaquã potuimus inuenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus ſuis, in pſalmodiæ ſtudio, in amore orationis valde laudatur, & religioſam vitam omnimodo agere dicitur; hunc volumus, vt fraternitas veſtra ad ſe faciat venire, & de anima ſua admoneat, quatenus in nobis ſtudijs creſcat. Et ſi nulla ei crimina, quæ per legis ſacræ regulam morte mulctanda ſunt, obuiant, tunc hortandus eſt, vt vel monachus[e] vel a vobis ſubdiaconus fiat: & poſt aliquantum temporis, ſi Deo placuerit ipſe ad paſtoralem curam debeat promoueri.

Epiſcopatũ ſuſcipere poteſt quis cogi.

2 Hoc non habetur hic ſed potius clerici ſunt compellendi ad faciendam electionem ſecundum Hug. & ſic nõ bene arguit glo. Arch.

c ¶Compellat.] Ergo aliquis poteſt cogi ad epiſcopatũ 2. ſicut ad alios ordines; vt 40. diſt. ante omnia. 92. diſtinct. ſi quis epiſcopus per manus. 74. diſt. placuit Ioan.

BEne nouit.] CASVS. Aprutiana eccleſia diu fuit deſtituta paſtore, & lõgo tẽpore quæſiuit Gregorius, nec ibi dignũ potuit inuenire. Tandem inuentus eſt ibi quidã Opportunus laudabilis vitæ quare præcipit Gregorius Paſſiuo epõ, vt illũ Opportunum moneat, vt in bonis ſtudiis creſcat: & ſi nulla crimina ei obſtant, monachus vel diaconus fiat: & demum epiſcopus conſecretur.

Cui autem viſitatio iniungitur, nihil de rebus eiuſdem eccleſiæ a quoquam præſumi patiatur.

Unde Gregorius Gaudentio epiſcopo, lib. 4. epiſt. 12. ſeu cap. 56.

Electio ex cauſa poteſt differri.

3 Etiã cuiuſcunq; beneficii. Laur. Et p hoc vide quod leg. & not. 85. d. s. 2.

d ¶Vbi diu.] Argumentum, quòd differri poteſt electio 3. cum non inuenitur idoneus & licet aliqui intra tempus ſtatutum iuſto impedimento detenti non eligant, non priuantur electione, vt extra de electione

e ¶Vel monachus.] Sed quare monachus? forte quia erat monaſterium cui deerat prælatus. Vel ideo quia ſi eſt monachus, citius poteſt promoueri ad ſacros ordines, vt 77. diſtinctio. monachus. Sed nonne hic diutius ex[illegible]abitur, quàm per tres menſes: quod eſſe non debet, vt 50. diſt. poſtquam. ſic ſu, cod. Oſius, & 7. quæſt. 1. conſtitutum.

Quoniam

QVoniam Feſtus.]CASVS. Capuanus archiepiſcopus Romæ defũctus eſt, & ideo Papa præcipit cuidam epiſcopo, vt illuc viſitator accedat, & nil de rebus eccleſiæ minui patiatur, ſed & clerum & plebẽ illius loci moneat, vt in vigilijs mortuorum, & in obſequio

Anſ.l.1.c.12.

¶ Non patiatur à quoquam præſumi de rebus eccleſiæ, cui eius fuerit iniuncta viſitatio. Cap. XIX.

QVoniam Feſtus Capuanæ eccleſiæ epiſcopus in Romana ciuitate poſitus de hac luce migrauit; curæ nobis fuit (quæ vniuerſis eccleſijs a nobis impenditur) ad fraternitatem tuam præſentia ſcripta dirigere, vt memoratæ eccleſiæ viſitator [a] accedas; ſic tamen, ut nihil de prouentionibus† clericorũ, redidtu [b], ornatu, miniſterijſque, vel quidquid præfati loci eſſe patuerit, à quoquam præſumi patiaris; ſed omnem vigilantiam, atque cautelam circa clerum, plebemque eiuſdem eccleſiæ exhibere conuenit, vt in vigilijs, obſequioque eccleſiaſtico ſedulò, ac deuotè debeant deſeruire.

† al. prouectionibus.

DISTINCTIO LXII.

BReuiter [c] *monſtratum eſt, ex quibus ordinibus in quos gradus ſunt eligendi. Nũc videndum eſt, à quibus ſunt eligendi, & cõſecrãdi. Electio, clericorũ eſt α. petitio plebis.*

Vnde Leo Papa Ruſtico Narbonenſi epiſcopo, epiſt. 90. al. 92. c. 1.

α ¶ Eſt.] In *vulgatis codicibus ſequebatur*; conſenſus principis. In *manu ſcriptis uerò partim legitur*, conſenſus plebis, *partim*, petitio plebis.

¶ Non ſunt habendi inter epiſcopos, qui nec à clericis eliguntur, nec à plebibus expetuntur. Cap. I.

Poly. l. 2. tit. 1.
Burch. l. 1. c. 2.
Anſ. l. 6. c. 74.
Iuo p. 5. c. 65.
† al. comprouincialibus.

NVlla ratio ſinit, vt inter epiſcopos habeãtur, qui nec à clericis ſunt electi; nec à plebibus [d] expetiti, nec à prouincialibus † epiſcopis cum metropolitani iudicio conſecrati. Vnde cum ſæpe quæſtio de malè accepto honore naſcatur, quis ambigat nequaquam iſtis eſſe tribuẽdum [e], quod nec† docetur [f] fuiſſe collatum? Si qui [g] autem clerici ab iſtis pſeudo epiſcopis in eis eccleſijs ordinati ſunt, *&c. vt infra in cauſa ſimoniacorum.*

† al. non.
infra 1. qõ. 1. ſi qui.

Item Cœleſtinus, Papa ad epiſcopos Appuliæ, & Calabriæ, epiſt. c. 3.

Polyc. l. 6 tit. 1.
Burc. l. 15. c. 13.
Iuo p. 16. c. 14.
Deuſdedit p. 1.

¶ Populus non debet præire, ſed ſubſequi. C. II.

DOcendus eſt populus non ſequendus: noſque, ſi neſcit

---

quio diuino ſedulè ſeruiat & deuotè.

a Viſitator.] Hic habes, q Papa viſitationis committit officium. Sed an metropolitanus poſſit viſitatorem conſtituere, ſicut præſes curatorem, ut Inſtitu. de curat. §. ult. Non credo. Ioan. Ego dico, quòd ſic, cum non inueniam prohibitum argumentum. extra de ſent. excom. nuper. B.

Viſitatorẽ quis conſtituere põt.

b ¶ Redditu.] A quo cuſtodiri debent, bona uacantis eccleſiæ, notaui infra 2. q. 2. charitatem, & c. illud.

BReuiter.] CASVS. Supra dictum eſt, ex quo ordine, & in quem debeat quis promoueri, & q laici non debeant in epõs eligi. Nunc vero docet, quod clericorum eſt eligere. & populi conſentire.

c ¶ Breuiter.] Nunc hic oſtendit, q clericorum ſit eligere, populi cõſentire. Oſtẽdit ẽt q ſi aliqs fuerit cõſecratus ſine auctoritate metropolitani, deponit. 51. diſt. q in aliquo. ver. ſi.

NVlla rõ.] CASVS. Quidã epiſcopi non fuerunt electi à clericis, nec à populo expetiti: nec metropolitani iudicio conſecrati. Quæritur de iſtis talibus epiſcopis, & de ordinatis ab eis, an debeant inter epiſcopos, & ordinatos reputari? Et rñ. Leo Papa q non: poteſt tñ diſpenſari cũ clericis ab eis ordinatis, vt infra 1. q. 1. ſi qs à pſeudo epĩs.

d ¶ Nec a plebib.] Conſenſus plebis requirĩt in electione; & eo ipſo cõſentiũt; q perhibent ei teſtimonium, quia teſtimonium plebis æqualet electioni, ut 24. diſt. c. 1 & 67. di. reliqui. Sed q d ſi aliqs eſt cõſecratus, qui non habuit cõſensũ plebis, nunquid caſſabitur conſecratio? vr̃ q ſic, in odium conſecrantium & eligentium cũ contẽptus eſt: licet ex gratia populus ſit reqrendus vel vocãdus, vt 16. qõ. 7. decernimus. 31. q. 2. cap. 1. & 70. diſ. c. 1. Nã ſemp conſenſus plebis eſt requirendus, vt 8. q. 1. licet. Item quia laicus poteſt excipere cõtra electũ, & dicere q ei inuito nõ eſt dandus epũs, ut infra 63. di. c. ſi fortè. &c. Hadrianus. H. dicit ſi oritur ſcandalum ex hoc, q caſſanda ſit electio, & conſecratio, ſed dico 1 nõ iõ caſſandã, licet nõ affuerit, quia plura exiguntur, quæ tñ omiſſa non vitiant factum. argum. 30. qõ. 5. noſtrates, quia huiuſmodi, leuia omiſſa non vitiant rem, vt ff. de ventre inſpicien. l. 1. in fin. eo ipſo autem intelligitur laicus conſentire, ſi non diſſentit, vt 54. diſt. ſi ſeruus. ff. ſolut. matr. l. 2. §. ult.

Conſenſus plebis eſt in electione requirendus.

1 Et. beneſecundũ Lau. & Io. de Fã-

e ¶ Tribuendum.] Iſti tamen dant ordinem, & habent eum: ſed nõ iuſtè, vt inf. de conſec. diſt. 4. nullus autem.

f ¶ Nec docetur.] Si extra de iure pat. quòd autem.

g ¶ Si qui.] 1 qõ. 1. ſacerdotes. & cap. ſi qui à pſeudo epiſcopis.

DOcendus.] CASVS. Quidam populus nolebat epiſcopum eligere, nec pmittebat eligere clericos;

quæſitum fuit à Cœleſtino quid in hoc caſu ſit faciendum. Et reſpondet, populum eſſe docendnm, vt prohibita non attentet: qui ſi non corrigitur, punietur eccleſiaſtica ſeueritate, ſcilicet excommunicatione.

a ¶ Per ſeueritatem.] Scilicet excommunicationem. ferro.n.reſecāda sūt vulnera, &c. vt 16.q.1.in canonibus.

quicunque laicus canonicam electionem voluerit diſturbare. debet Anathematizare donec obediat.

d ¶ Communem] Cum ergo hæc tria requiruntur .ſ. communis, conſonans, & canonica, ſi vnum iſtorum deeſt, vitioſa eſt electio, vt arg. 38. diſt. quæ ipſis. non. n. ſufficit

Electio ſit cōis, conſonans, & canonica.

ſciunt eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, nō his conſenſum prębere debemus. Quiſquis verò conatus fuerit tentare prohibita: ſentiet cenſuram ſedis Apoſtolicæ minimè defuturam. Quæ enim ſola admonitionis auctoritate nō corrigimus, neceſſe eſt, vt per ſeueritatem [a] congruentem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc, quæ proprijs rectoribus carent, eccleſias, volumus innoteſcat, vt nullus ſibi aliqua ſpe forſitan blanditus illudat.

Niſi autem canonicè electus fuerit, cōſecrari non dēt. Vnde Calixtus Papa ſecundus.

¶ Non conſecretur in epiſcopum, niſi canonicè electus. Cap. III.

NVllus [b] in epiſcopum, niſi canonicè electum conſecret. Quod ſi præſumptum fuerit, & conſecrans & conſecratus abſque recuperationis ſpe deponatur.

In Pontificali eſt mentio huius decreti.

DISTINCTIO LXIII.

LAici [c] verò nullo modo ſe debent inſerere electioni.

Vnde Hadrianus Papa in octaua ſynodo Conſtantinopoli ſub ipſo celebrata.

¶ Laici electioni Pontificum non ſe inſerant. Cap. I.

NVllus laicorum principum, vel potentum ſemet inſerat electioni, aut ꝓmotioni Patriarchę, metropolitę, aut cuiuſlibet epiſcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confuſio, vel contentio; pręſertim cum nullam in talibus poteſtatem quenquam poteſtatiuorū, vel cæterorum laicorum habere conueniat. *& infra.*

Anſ.l.6.c.23. & 72. Iuo p.5.c.222. Pann. l.3.c.8. Deuſdedit p.1.

¶ Quiſquis autem ſæcularium principum, & potentium, vel alterius dignitatis laicus aduerſus communem [d] & conſonantem, atque canonicam electionem eccleſiaſtici ordinis agere tentauerit: anathema ſit, donec obediat, & cōſentiat, quidquid eccleſia [e] de electione, & ordinatione proprij præſulis ſe velle monſtrauerit.

inf.c proximo. Poly.l.2, tit.1.

NISI. CASVS. In hoc. §. & ſeq. c. dr̄, ꝙ epiſcopus cōſecrari nō debet, niſi fuerit canonicè electus. & caſum ꝑ te videbis.

b NVllus.] ¶ Deponatur] 1. q.1. ſi quis epiſcop⁹ &c. ſi qui epiſcopi. ſup. diſt. 50. ex pęnitētib. ſup. 36. diſtin. qui eccleſiaſticis.

LAici.] Hęc diſt. diuiditur in quatuor partes. In prima ꝓbat ꝑ 8. auctoritates ſanctorum, quod laici non debent eligere, nec electioni intereſſe niſi vocati. Secunda ibi, [Cōtra.] Tertia ibi, [Principib⁹.] Quarta ibi, [Verum q̄a.] Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictū eſt, ꝙ electio eſt clericorū. Sed quia laici volebāt intereſſe electionib⁹ clericorum, ideo ſupponit hanc 63. diſt. in qua primo oſtendit, ꝙ laici non debent intereſſe electionibus vſque ad §. [His omnibus.] Deinde probatur contrarium. Deinde in §. [Electiones] ponit ſolutionem.

c ¶ Laici] In precedenti diſt. oſtenſum eſt, quòd laici tantū debent cōſentire electioni plenius hic ꝓſequitur, ꝙ nullo modo debent intereſſe 1. & hoc facit uſque ad illum §. [His omnibus.] deinde probat cōtrarium vſque ad illum §. [Electiones.] & ibi ſoluit, deinde oſtēdit q̄ priuilegia fuerunt Imperatoribus data circa electiones, quæ poſtmodum fuerunt eis ex cauſa ablata. Vltimo dicit, ꝙ religioſi viri nō ſunt excludēdi ab electionibus. ergo hęc veritas, ꝙ nullus laicus debet intereſſe electioni, ēt in cōuentuali eccleſia, niſi hoc habeat ex cōſuetudine præſcripta, vt extra de iure pat. nobis 2. licèt. H. dixerit, ꝙ ibi poteſt benè patronus intereſſe, ut 18. q. 2 abbatem, & hoc c. dicit intelligi de non patronis: æqualiter autem eſt patronus, qui minus dat, ſicut qui plus, q̄a vnus pōt ſupplere per operam, quod ei deeſt in patrimonio. ff pro. ſolut. l. 5 & plenius no 16. q. 7 pie.

1 Vel facias continuationem non ad proximā diſtin. ſed ad 61. diſt. ubi dicit, ꝙ laici non debent eligi, ſic nec eligere, vt in hac diſt. Io. de Fan.

Electione nullus laic⁹ debet intereſſe.

2 Idem not. infra ea. diſ. Reatina.

NVllus.] CASVS. Hadrianus Papa prohibet in hoc c. vt nullus laicus, etiam in maxima poſitus dignitate ſe inſerat electioni Patriarchæ, & archiepiſcopi; & ſufficit electionem eſſe communem, niſi ſit canonica, vt hic. & 79. diſt. c. 1. & c. antepen. 3. Item eſt hic arg ꝙ ſi aliqui ſeparatim cōſenſerant in aliquem, quod talis conſenſus non valet, quia nominationem citra concilium publicum factæ non valent, vt 2. qō. 6. nominationes, & priuata conuenticula in electionibus prohibentur, vt 79. diſt. c. 1. & c. nullus. H. arg. contra 63. diſt. quanto. extra de electio. quod ſicut, & extra de poſtu. bonæ 2. io ſi. & ſeruitus ſeparatim conceditur. ff. de ſerui. ruſtico. prædi. per fundum. Dico nulla talem eſſe electionem, cum ſit clandeſtina, vt extra de electio. quia propter. ad finem. Ioan. Hoc hodie determinatum eſt extra de elect. in Geneſi. vbi dicitur, quòd ſingulares electiones non valent. Bar.

3 Argu. ad hoc 92. diſt. ca. pe. & ibi de hoc. arg. ad hoc 18. qō 2. ſi quis abbas.

e ¶ Eccleſia.] Eccleſiam hic vocat viros eccleſiaſticos; quandoque vocatur congregatio fidelium, vt infra de conſecra. diſt. 1. eccleſia. De hoc dixi. 7 q. ſcire.

Hadria-

HAdrianus.] CASVS. Ignatius Patriarcha Conſtantinopolitanus iniuſte fuit depoſitus, & Photius loco eius ſubſtitutus quam præſumptionem Nicolaus voluit remouere, ſed morte præuentus non potuit, ſed Hadrianus ſucceſſor eius miſit nuncios tres Conſtantinopolim ad Baſilium Imperatorem, & ad filios eius, cũ quibus fuit Cancellarius Romanæ ſedis, & ibi octaua ſynodus congregata, duo fecit. Primo Photium depoſuit, & Ignatium reſtituit. Secundo conſtituit, ut clericorum ſit electio tantũ, & ꝙ nullus laicus. inſerat ſe electioni Patriarchæ metropolitani vel epiſcopi, ſed ſilere debet, & attendere quid clerus faciat, niſi à clericis inuitaretur ad remouendos, & impugnandos malos. a ¶Diſpoſuerat] Arg. ſucceſſorem debere conſummare quod anteceſſor inchoatur, ut hic [1]. & 12. q. 2. hęc huius. & q. 5. quia. ADDITIO. Adidẽ extra de reſcrip. litteris. ubi de hoc & 11. q. 3. ſi epiſcopus ante damnati. Papa tamen non tenebatur ad hoc, nec hoc dicitur quòd teneretur, ſed bene tamen fecit. B. b ¶Auguſtos.] No. ꝙ filij Imperatorum dicuntur etiã Auguſti, quia ſperabatur, ꝙ eſſent futuri Imperatores, & quaſi ꝑ augurium hoc ſperabatur. Vel ſicut Imperator dicitur Auguſtus, quia illius propoſiti debet eſſe, ꝙ augeat; ſic & filius põt dici Auguſtus, quia & hoc propoſitũ debet hr̃e, cũ habebit imperium [2]. c ¶Bibliothecarius.] i. cãcellarius, ſupra 21. diſt ſubmittitur. d ¶Cõſecrationes.] hæc ſunt verba concilij. e ¶Laicorum.] infra 96. diſt. bene quidẽ. f ¶ Ad contractandum.] ideſt, ſimul tractandum. g ¶Inuitatur.] Hinc inuitantur laici ad electionem, alibi ad ſermonẽ faciendũ, vt 23. diſtin. mulier. quandoq; ad cauſas m̃rimoniales, vt 35. q. 5. ad ſedem cauſis autem fidei intererunt etiam nõ uocati, vt 96. di. vbi nam. Sed nunquid ſubſcribent laici? arg. ꝙ ſic 7. q. 1. ep̃s de loco. [3].

VAlentinianus.] CASVS. Cũ eccleſia Mediolan. vacaret paſtore, mortuo Auxentio hæretico, qui Mediolan. eccleſiã, vt lupus diluniarat, venit ab Oriente Valentinianus Imperator, & ſuaſit epis cõgregatis, vt talẽ in archiepiſcopũ eligerẽt. cui etiã ipſe Imperator ſe ſyncere ſubmittere poſſit: epiſcopi verò cum rogarent Imperatorem, vt eligeret, ipſe noluit aſſentiri. demum Ambroſium elegerunt nondũ baptizatum. vnde Imperator gratias referens, quod electus eſſet ad ſaluandas animas: cui curam corporum commiſerat, confortauit cum

[1] Et 1°. q. 1. dudum.

Imperator quare dicat Auguſtus.

[2] Hoc valet ad ſolutionẽ eius qđ habetur 21. diſ. nũc autem. 7. q. 1. in apibus, L.

Laici ad aliqua ſp̃ualia inuitantur.

[3] Ad idem quod leg. & no. inf. ead. quanto. in gl. ex hoc loco, in fi. &c.

¶Hic citantur partes quædam vigeſimi ſecundi canonis octaua ſynodi ſub Hadriano Papa II. habita, & ab Anaſtaſio Bibliothecario latinitate donata.

Item ex octaua ſynodo, actione prima.

¶ De eodem. Cap. II.

Anſ. li. 6. c. 23. Iuo p. 5. c. 122. Pann. li. 3. c. 8. Deuſdedit p. 1.

Cap. 22.

HAdrianus Papa ſecundus (quod Nicolaus prædeceſſor eius diſpoſuerat [a]) miſſos ſuos, Donatum. ſ. Hoſtienſem epiſcopum, & Stephanum Nepheſinum epiſcopum, & Marinum diaconum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ad Baſilium Imperatorẽ, & ad filios eius Conſtantinũ & Leonem Auguſtos [b] Conſtantinopolim direxit, cum quibus & Anaſtaſius bibliothecarius [c] Romanæ ſedis, vtriuſq; linguæ Græcę & Latinę peritus perrexit, & ſynodo congregata (quam octauam vniuerſalem ſynodum illuc conuenientes appellauerunt) exortũ ſchiſma de Ignatij depoſitione, & Photij ordinatione ſedauerunt, Photium anathematizantes, & Ignatium reſtituentes. In qua ſic ſtatutum eſt: Conſecrationes † [d], & promotiones epiſcoporum concordans prioribus cõcilijs clericorum electione, ac decreto epiſcoporum collegij fieri ſancta hæc & uniuerſalis ſynodus deffinit & ſtatuit: atque iure promulgat, neminem laicorum [e] principum, vel potentum ſemet inſerere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel metropolitæ, aut cuiuslibet epiſcopi; ne videlicet inordinata hic, & incongrua fiat confuſio, vel contentio; pręſertim cum in talibus nullam poteſtatem quemquam poteſtatiuorum, vel cęterorum laicorum habere cõueniat, ſed ſilere, & attendere ſibi vſquequo regulariter à collegio eccleſiæ ſuſcipiat finem electio futuri pontificis. Si vero quiſquam laicorum ad contractandum † [f], & cooperandum inuitatur [g] ab eccleſia, licet huiuſmodi, cum reuerentia, ſi fortè voluerit, obtemperare ſe aſciſcentibus. Taliter enim dignum paſtorem ſibi regulariter ad ſuam eccleſia † ſalutem promouet α.

Poly. li. 2. tit. 1. † *Promotiones & conſecrationes.*] orig.

† *al. concertandum*] orig. & alij collect.

† *al. & Eccleſia.*

Caput eſt collectoris arbitratu compoſitum.

α ¶Promouet.] *Si hic additur ver.* Quiſquis. *ex capite antecedente, erit integer 22. canon 8. ſynodi. In vulgatis ſequebatur vox,* clerus, *quæ in vetuſtioribus eſt gloſſa interlinearis.*

Item ex hiſtoria Tripartita, lib. 7. c. 8.

¶Electioni epiſcoporum Imperator intereſſe non debet. Cap. III.

VAlentinianus Imperator veniẽs ab oriẽte ad Heſperias partes (vt refert hiſtoria eccleſiaſtica) mortuo. Auxẽtio Arrianæ perfidiæ magiſtro, qui Mediolanenſem

erm vt non timeret, dicens; Deus te adiuuabit, & ego te ſemper defendam, & pro te pugnabo.

a ¶Epiſcopos.] Ergo electioni metropolitani intererunt omnes epi comprouinciales, vt inf. eo. metropolitano, & 66. diſt. c. 1. Io. ſed in his non attendo 1. niſi cōſuetudinem, vt extra de cle. cum eccleſia. & extra de poſtu. bone. Io. De iure cōmuni omnis electio ſpectat ad capitulū, ut extra de cau. poſſ. & ꝓprie. cū eccleſia. B.

b ¶Solo.] Sic magiſtri moribus, & facūdia alios dēnt p̄cedere, vt C. de ꝓfeſ. & me. magiſtros li. 10.

c ¶Teſtemq;.] Nota, ꝙ conuerſatio p̄bet alicui teſtimonium, vt 1. q. 7. cum paſtoris.

d ¶Submittamus.] Arg. ꝙ Imperator eſt minor quolibet epiſcopo, & excōicari pōt ab epo, vt hic innuitur, & 18. diſ. qm̄ quidem. 96 diſt. duo tn̄. Imperator eſt maior in tpalibus illis, qui ab eo recipiunt temporalia, ſed minor eſt in ſpiritualibus. extra de ma. & obed. ſolitæ. 2. q. 7. §. item cum Dauid.

e ¶Sup vos.] Ideſt, ad uos ſpectat. ſic reſpōdit Theodoricus 17. diſtin. §. hinc. vel ideo hīc dicit, ſuper uos; quia electio eſt periculo eligentiū 2. ſi quis enim malum nominat, tenetur de omni damno, & diſpēdio, quod per eū acciderit. C. de periculo noīatorum l. 1. lib. 11. Item ſi inhabilē nominat, & appellatur, tenetur dare ſumptus, quos fecerant aduerſarij. C. de decur. l. 2. li. 10. 3.

f ¶Electus.] Et ita maledicit G. ꝙ fuerit poſtulatus. ſ. 61. di. §. his oīb. & §. ſic btūs. in fi. Sed potes dicere, ꝙ fuit elect⁹ in poſtulādū 4. vt extra de renunc. poſt tranſlationem. Io & dicit T. ꝙ clericus alterius eccleſiæ in ſacris ordinibus conſtitutus eligi poteſt. Ita not. in illa decre. poſt translationē. niſi ſit eps, vt vr̄ dicere dec. ext. de ele. cū inter canonicos. & poſtea dēt poſtulari B.

g ¶Corpora.] Et ita fuit curialis, ſed abſolutus fuerat, nec ex officio contraxerat irregularitatem, alioquin non promoueretur. 51. diſt. ſi quis poſt.

h ¶Ordinem.] Ex hoc verbo dixerunt quidam, ꝙ Imperator debet habere ordinem ſubdiaconalem; ſed non eſt verū 5. quia habet militarē characterē, vt 1. q. 1. quidā. gerit tn̄ officium ſubdiaconi cum miniſtrat epo.

PORro.] CASVS. Lotharius Rex non permittebat aliquē ad epiſcopatum eligi in regno ſuo, niſi fauentē ſibi, ideſt, niſi eſſet amicus ſuus, vel niſi ſibi iuraret ideo præcipit ei Nicolaus, vt in eccleſia Treuerēſi, & in Agrip. Agrippina Colonia nullum eligi patiatur in epiſcopū; niſi prius ſedi Apoſtolicæ referatur.

i ¶Fauentem.] In crimine adulterij cum Gualdrada. Vel fortè fecit eos iurare ei fidelitatē quod clerici non debent facere laico. 22. q vlt. c. vlt. niſi habeant ab ipſo regalia 22. q. 5. de forma.

K ¶Eligi.] Videtur ergo, ꝙ in illis duabus eccleſijs non poſſit fieri electio, niſi voluntas Papæ requiratur. ſicut eſt in eccleſia Rauennate, vel iſtud pro tempore fuit ſtatutum. Vel dic eligi, ideſt, conſecrari 6. vel inſtitui.

eccleſiam vt lupus dilaniauerat, cū vellet catholicū, Deo ordinante, ibi conſecrare epiſcopum, euocās epiſcopos [α] hæc eis locutus eſt. Noſtis apertè, eruditi quippe diuinis eloquijs, qualem oporteat eſſe pontificem, & quòd non deceat eum verbo ſolo [b], ſed etiam conuerſatione gubernare ſubiectos, & totius ſemetipſum imitatorem virtutis oſtendere, teſtemque [c] doctrinæ conuerſationem bonam habere. Talem itaque in pontificali cōſtituite ſede, cui & uos, qui gubernamus imperium, ſincerè noſtra capita ſubmittamus [d], & eius monita, dum tanquam homines delinqueremus neceſſariò, velut curātis medicamenta ſuſcipiamus. Hæc cum dixiſſet Imperator, petijt ſynodus, vt magis ipſe decerneret ſapiens, & pius exiſtens. At ille, ſuper vos [α] [e] eſt, inquit, talis electio. vos enim gratia diuina potiti, & illo ſplendore fulgentes, melius poteritis eligere. Tunc ſacerdotes egreſſi de epiſcopali ſede tractabant. *& infra.* ¶Cum autem ordinatione diuina Ambroſius nondū baptizatus, electus [f] fuiſſet, exultans Imperator ait. Gratias ago tibi domine Deus omnipotens, & ſaluator noſter, quoniam huic viro ego quidem cōmiſeram corpora [g]; tu autem animas, & meam ſententiam oſtendiſti tuæ iuſtitiæ conuenire. Cumque S. Ambroſius contriſtaretur de hoc quod acciderat (vt idem in ſuis epiſtolis ſcribit) confortauit eum Imperator, & ait: Noli timere, quia Deus, qui te elegit, ſemper te adiuuabit, & ego adiutor, & defenſor tuus (vt meum ordinem [h] decet) ſemper exiſtam.

α ¶Super vos.] *Vera lectio eſt, ſuprà nos:* μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. *Sed ob gloſſam non eſt reſtituta.*

Item Nicolaus Papa I. Lothario Regi.

¶Auctoritate apoſtolica, non Regio fauore epiſcopus eſt eligendus. Cap. IV.

PORrò ſcias, quia relatum eſt nobis, quòd quicunque ad epiſcopatum in regno tuo prouehendus eſt; nō niſi fauentem [i] tibi permittas eligi [k]. Idcirco Apoſtolica auctoritate ſub diuini iudicij obteſtatione iniungimus tibi, vt in Treuerenſi vrbe, & in Agrippina Colonia nullū eligi patiaris antequam relatum ſuper hoc, noſtro Apoſtolatui fiat.

Item ex concilio Pariſienſi, c. 8.

Electio ad quē ſpectat de iure cōi. 1

1 Vt eſt eccleſia Rauēnas.

Imperator pōt ab epiſcopo excōmunicari.

Electio eſt periculo eligentium.

2 Vt 61. diſt. quid prodērit & c. obituum.

3 Et de sūp. recu. l. vna. lib 10. Arch.

4 Sic ēt no. inf. c. quāto. in glo. 1. Ad idem ext. de elec. in cauſis.

Electio tn̄ ſic celebrata non eſt initialis, ſed p̄paratoria ad electionē faciēdam ſm Io. & Goff.

5 Adde Bal. plenè hoc examināte, & tenentem pro opinione gl. in §. G. & dec. in c. venerabilem. ext. de elec. & Spec. in tit de leg. §. nūc oſtendendū. verſ. 19.

In epiſt. ad Vercellenſe.

Iuo p. 5. c. 357.

6 Sic ēt exponitur 8. q. 1. c. epiſcopo. 2. in fine.

Eccleſiā recipiens a laico, eſt excōicandus.

Si per

¶Non recipiatur à comprouincialibus, qui regia ordinatione, epiſcopale culmen eſt adeptus. Cap. V.

Iuo p.5.c.123.
Pann.l.3.c.9.
† al. epiſcopus.
† al. indicta.] orig.

SI per ordinationem regiam honoris iſtius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præſumpſerit, a comprouincialib. loci ipſius epiſcopis † recipi [a] nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum cognoſcunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra interdicta † præſumpſerit, ſit a fratribus omnibus ſegregatus, & ab ipſorum omnium charitate ſemotus.

Item ex concilio Laodicenſi, c.13.

¶De eodem. Cap. VI.

Burc.l.2.c.8.
Iuo p.6 c.28.
Anſel.l.6.c.38.al.45.
Deuſdedit par.1.& 4

NOn eſt permittendum turbis, electionem epiſcoporum facere, qui ſunt ad ſacerdotium promouendi.

Item ex ſeptima α ſynodo quæ eſt ſecunda Nicana, eccl. epiſcoperum.

¶Irrita ſit electio epiſcopi, vel presbyteri, vel diaconi a principibus facta. Cap. VII.

Can. Apoſt. 31. inf. 16 q.7.c.ſi quis.
Iuo p.5.c.120.
Anſel.l.6.c.8.
Burc.l.3.c.109.
Deuſdedit ibidem.

OMnis electio epiſcopi, vel presbyteri, vel diaconi a principibus facta, irrita maneat, ſecundum regulam [b], quæ dicit: [Si quis epiſcopus ſæcularibus poteſtatib. vſus eccleſiam per ipſos obtinuerit, deponatur; ſegregentur β ab eccleſia omnes, qui illi communicant.

α ¶Ex ſeptima.] *Citabatur antea ex ſecunda actione ſextæ ſynodi. Reſtitutus eſt locus ex* Iuone.
β ¶Et ſegregentur.] *In aliquot vetuſtis Gratiani exemplaribus eſt*: ſegregetur. *Sed pleriſque cum vulgata lectiono conuenit. In canone 31. Apoſtolorum Græcè ſic legitur.* καθαιρείσθω κὰι ἀφοριζέσθω, κὰι κοινωνοῦντες ἀυτῷ πάντες, *& infra 16 q.7. cap. ſi quis epūs vbi hic idem canon ex alia refertur verſione, legitur:* & ſegregetur, omneſque, qui illi communicāt *eodemq; modo eſt apud Anſelmum, verum in verſione Anaſtaſij bibliothecarij legitur quemadmodum apud* Gratianum, *& conuenit cum uerſione priſca, ac Dionyſiana.*

Apud Martinum. Bracarenſem, c.1.

Item ex concilio Martini Papæ, c.1.

¶Non eligantur à populo, qui ſunt promouendi ad clerum. Cap. VIII.

ſu.d.24. epi & d.61. epiſcopum.
Burch.l.1.c.10.
Iuo p.5.c.64.
Anſel.l.6.c.8.al.12.

NOn licet populo electionem facere eorum, qui ad ſacerdotium promouentur: ſed in iudicio epiſcoporum ſit, vt ipſi eum probent, ſi in ſermone, & fide, & ſpirituali vita edoctus ſit.

His omnibus auctoritatibus laici excluduntur ab electione ſacerdotum, atq; iniungitur eis neceſſitas obediendi, non libertas imperandi.

2 *Contra* [c] *verò ſcribit B. Gregorius Ioanni epiſcopo primæ* [d] *Iuſtinianæ † Illyricæ, lib.4. epiſt.15. ſeu c.59.*

†Et pria Iuſtiniani magni, qui eſt Taureſio natali ſolo vili Dalmatiæ pago metropolim fecit, & de ſuo nomine nuncupauit, vt in nouel. conſtit. 131. de eccleſiaſti. cano. ī princ.

¶Voluntas principis in ordinatione Pontificis deſideratur. Cap. IX.

Anſel.l.6.c.95.

QVia igitur ſuſcepta fratrum, & coepiſcoporū noſtrorum relatio ad locum vos ſacerdotij, totius

SI per ordinationem.] CASVS. Statutum fuit in concilio Pariſienſi, vt nullus per regiam poteſtatem ad honorem aſcendat prælaturæ: & ſi quis præſumpſerit, ab alijs epiſcopis non recipiatur & qui eum receperit, ab aliorum epōrū cōione ſegregabit. Sequentia tria cap per ſe patent.
a ¶Recipi.] tñ ille q recipit eccleſiā a laico, non eſt excōmunicatus, ſed eſt excōicādus vt extra de iure pat præterea niſi a ſacramentis. 16.q.vl. c.quoniā, & c.ſi quis deinceps. ſi tñ poſt dñiū laici. acceſſerit conſenſus epi, cōfirmatur donatio 1, vt extra đ iure pat. cura paſtoralis. Ioā. hodie etiam talis intelligibilis ſit, vt extra de electio. quiſquis. Bar.

1 Scilicet facta ab ipſo laico, vt donatario, ñ vt a prælato puta quia ius dat patronatus nō enim intelligo, qđ pſcribat eccleſia quam quis habeat a laico, vt a prælato: ſecundū Laur.

OMnis electio.] b ¶Regulā] 16. q.7. quis deinceps.
NOn licet.] his.] CASVS. Hactenus probauit, ꝙ laicus nō debet intereſſe electioni. Modò vult Gratianus probare contrarium.
CONTRA. Hæc eſt ſecunda pars diſt. in qua probat ſophiſticè, ꝙ laici poſſunt & debent intereſſe electioni epiſcopi & archidiaco Ioā. đ Fan. dicit c. ad hoc inducta eſſe int elligenda quòd tantum debēt conſentire, non autē eligere, niſi hoc habeant ex priuilegio ſpeciali: vel ſunt vocandi ad tempus ex cauſa.
c ¶Cōtra.] Tu dicas, ꝙ laici debent intereſſe nō ad eligendum ſed ad continendum inf. ead. noſſe 2.

2 Vt inf. ea. §. electionis.

d ¶Primæ Iuſtinianæ.] ideſt, Salonitanæ, quæ ſic dicta eſt quia Iuſtinianus ibi natus eſt. Alij dicūt đ Rauēna, q̃a vtraq; eſt Illyrica, vel adiacet Illyrico mari.
QVia.] CASVS. Ioannes de cōmuni voluntate

luntate totius concilij & principis electus eſt in epiſcopum primæ Iuſtinianæ: quod cum audiſſet Grego. retulit gratias Deo, & confirmauit eundem: & rogauit Deũ, vt ipſum cuſtodiret.

Metropolitanos confirmare ad quẽ pertinet.

a ¶Concilij.] id eſt collegij.

b ¶Conſentimus.] confirmando electionem tuam: & ita Papa confirmat omnes metropolitanos, vt infra. ead. quanto, & c. Salonitanæ, & 100. diſtincti. quoniam, quod verum eſt, cum non habent primatem ſed ei nullo medio ſubſũt, vt inf. ea. cum longe, & infra. diſt. proxim. quia per ambitiones. niſi velis dicere, ꝙ eo ipſo ꝙ qs recipit palliũ a Papa intelligitur cõfirmari ab ipſo. imò & plerique archiepiſcopi non confirmantur. nec cõſecrantur, niſi a ſuis ſubditis: nec petitur cõfirmatio a Papa, ſed tantũ pallium, vt dixi. De hoc 51. diſtin. qui in aliquo.

iuris acquiratur nominato? videtur ꝙ ſic. vt 16. q. 7. contra ſanctorum, & 2. q. 6. nominationes, & 72. diſt. in. placuit, & extra de elec. auditis. Arg. cõtra extra de elec. ꝙ ſicut, & cap. innotuit Dico ꝙ ² ſi nominatio eſt tractatus præcedens electionẽ, per nominationem nihil iuris acquiritur:

2 Iſta etiam fuit hic ſententia H. q̃ fouet Goffr. extra de tra ſlatio.

concilij [a] vnito conſenſu, & sereniſſimi principis voluntate declarat accerſiri, gratias omnipotenti Deo creatori noſtro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actuſq; veſtros ita de præteritis fecit eſſe probabiles, vt oĩum vos; quod eſt valde laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoq; in perſonam fraternitatis tuæ per omnia conſentimus [b]: atq; omnipotentem Dominũ deprecamur, vt charitatem veſtram, ſicut ſua gratia elegit, ita in omnibus ſua protectione cuſtodiat.

Idem Gregorius Ioanni ſubdiacono, lib. 2. Indict. 11. epiſt. 30. ſeu c. 69.

¶Clerus, & populus Pontificis electioni interſint. Cap. X.

Anſel. l. 6. c. 26. Polyc. l. 1. tit. 5.

QVantò Apoſtolica ſedes, Deo auctore, cũctis prælata cõſtat eccleſijs: tantò inter multiplices curas & illa nos valde ſolicitat, vbi ad conſecrandum antiſtitem, noſtrum expectatur arbitriũ. Defuncto igitur Laurentio eccleſię Mediolanenſi epiſcopo, ſua nobis relatione clerus innotuit, in electione de filij noſtri Cõſtantini diaconi ſui vnanimiter conſenſiſſe. Sed quoniam eadem non fuit ſubſcripta relatio [c], ne quid, quòd ad cautelam pertinet omittamus, huius idcirco præcepti auctoritate ſuffultum Genuã [d] te proficiſci neceſſe eſt. Et quia multi

QVantò] CASVS. Laurentio Mediolanenſium archiepiſcopo ſublato d medio, Cõſtãtinus diaconus electus eſt in eius locum vnanimi conſenſu a clericis, qui ſupplicauerunt Papæ, vt ipſum confirmaret. Sed quia in petitione eorum non continebantur clericorũ ſubſcriptiones, ideo Gregorius præcipit Ioanni ſubdiacono, vt Genuam proficiſceretur: & voluntates Mediolanenſiũ, qui illic coacti barbarica ſeueritate detinebantur inueſtigaret, & ſi omnium voluntatis in electione eius perdurare cognoſceret, auctoritate apoſtolica faceret a ſuffraganeis conſecrari.

c ¶Relatio.] Ex hoc loco quidam dixerunt, ꝙ electio poſſet variari vſque ad ſubſcriptionem: ſed poſt non. argu. 1. q. 7. ſaluberrimum, & 27. q. 1. omnes feminæ, & argu. pro eis extra de cen. olim. Alij dicunt vſque ad cõfirmationem eſſe ambulatoriã voluntatem eligentium, vt extra de prebẽ. cũ non ignores, & ex eo ꝙ dicit hic, perdurare. inf. ea. Salonitanæ. 28. diſt. de Syracuſanæ 71. diſt. ſtudij, vnde & propria ſtipẽdia retinet electus vſq; ad confirmationem, vt extra de electio. cum in cunctis. nec cogitur inſcribere qui excipit contra electum non confirmatum, quia non deijcitur ab obtento, ſed ab obtinendo, vt extra de accuſa. ſuper his. Item quia ante cõfirmationem non renunciat electus epiſcopatui, cum adhuc nihil iuris ſit conſecutus, vt extra de tranſla. inter. Sed tu dicas, ꝙ per conſenſum eligentiũ ius eſt acquiſitum electo: dum tamen ipſe conſentiat 1, vel conſentire velit, vt extra de electio. cum inter canonicos. in fine. Ioan. nec poſſunt poſt electionem variare: ſed ante publicationem ſcrutinij poſſunt, vt extra de elec. publicato. B. Si q̃ras quale ius acquiritur electo per electionem, dico ꝙ ius prælaturæ, & ius adminiſtrandi: ſed nõ exercitium prælaturæ vel adminiſtrationis. per confirmationem enim nihil iuris non acquiritur, ſed tantum exercitium: extra de reſti. ſpo. paſtoralis in fine 16. q. 1. §. ecce. electio enim facit Imperatorem, vt 93. diſt. legimus. Sed quæritur vtrum per nominationem aliquid

Electo ius acquiritur p conſenſum eligentium. 1 Intellige ſm id quod habetur extra lib. 6. de elect. quam ſit. Greg. 10. Electus qd ius habet. Nominatio an tribuat aliquod ius nominato.

acquiritur: nam per talem nominationem exprimitur conſenſus de futuro, & eſt ſenſus; nomino talem, id eſt, nomino eum eligendum ſicut etiam aliquis eligitur in poſtulandũ, vt extra de renun. poſt trãslationẽ. & ſu ea. Valentinianus. ſicut non contrahitur matrimoniũ carnale per hæc verba; nomino te in mulierem, ſed ſi per denominationem exprimitur conſenſus de præſenti, tunc denominato ius eſt acquiſitum: quia non refert quibus verbis quis exprimat conſenſum. vt 22. q. 5. humanæ: maxime. ſi conſuetudo eſt alicuius eccleſiæ, ꝙ ꝑ talia verba celebretur electio: tunc in talibus ad communem intelligentiam verborum eſt recurrendum, vt extra de ſpon. ex litteris 1. Quid de poſtulatione iuris ſit, dixi ſu. 61. diſt. §. ſed aliud. Sed quare reprobatur hic electio propter defectũ ſubſcriptionis? ſed intellige ꝙ hic non erant duæ partes præſentes 3. quæ ad minus debent eſſe in electionę, & ideo in fraudem nolebant ſubſcribere, ne eorum paucitas reprehenderetur. vnde cum ab initio non fuerit conſenſus eorum legitimus, bene dicit Papa ſi perdurat ſic ſu. 28. d. de Syracuſanæ & 39. d. Petrus. Sed videtur, ꝙ non eſſet denuo requirendus eorum conſenſus, vt ff. de ſer. rub. præd. per fundum, ſed illud non eſt ſimile: quia ſeruitus concedi poteſt ſeparatim, ſed electio debet eſſe communis, vt hic dicitur, & ſu. ead. c. 1. ſed cum Gratianus intelligat hoc c ꝙ conſenſus laicorum hic requirebatur. quare ergo dic t ſubſcripta relatione, cum laici non ſubſcribant? Videtur ꝙ ſubſcribant, vt 7. q. 1. epiſcopus de loco, & 1. q. 6. ſi quis autã epiſcopatum. Item ſubſcriptio non eſt de electione, ſed de ſolennitate, vt 61. diſt. epiſcopus.

d ¶Genuã.] Not. ꝙ vocantur abſentes a Mediolano vſque ad Genoam: ſed non vſque ad 12. dietas, vt extra de elect, cum inter. Quid de hoc iuris ſit, dixi 8. q. 1. factus. extra de elect. in geneſi.

3 Vel eligãt indignũ: ſecundum Vincen. & B. qd dic vt not. extra de poſtu. bonæ 2. glo. ideo dicit, &c.

Abſentes vn de vocantur ad electionem.

a ¶ Barbarica.] Propter hoc verbum inducit magiſter cap. vt etiam conſenſus laicorum requiratur.
b ¶ Perdurare.] Arg. ꝙ non eſt conſenſus, niſi duret, ut de pęn. diſt. 1. diuortium. extra de verb. ſign. nam & ego ff. de in rem ver. ſi pro patre. §. verſum.

tatores illius eccleſiæ reprobauerunt; quod cum audiſſet Gelaſius, præcepit viſitatoribus, ut omni turba clericorum, & laicorum conuocata moneant eos talem perſonam eligere in prælatum, quæ non poſſet pati repulſam.

c ¶ Aſ-

illic Mediolanenſiũ coacti barbarica [a] feritate conſiſtũt, eorum te voluntates oportet cõuocatis eis in commune perſcrutari. Et ſi nulla eos diuerſitas ab electionis unitate diſterminat, ſiquidem in prædicto filio noſtro Conſtantino omnium voluntates, atque conſenſum perdurare [b] cognoſcis; tunc eum a proprijs epiſcopis, ſicut antiquitatis mos exigit, cum noſtræ auctoritatis aſſenſu [c] ſolatiante & auxiliante Domino, facias conſecrari, quatenus huiuſmodi ſeruata conſuetudine, & Apoſtolica ſedes proprium uigorem retineat, & à ſe conceſſa alijs ſua iura nõ minuat.

† al. Gerontio.

Item Gelaſius Papa Philippo, & Geruntino † epiſcopis.

¶ In electione epiſcopi populus debet adeſſe. C. XI.

Anſ. l. 5. c. 50.

PLebs Diotrenſis data nobis petitione defleuit diu ſe ſine rectoris proprij gubernatione diſpergi. Ac ſicut aſſeritur, is qui à uobis iam probatus dicitur, à paucis, & tenuibus [d] putatur electus, cum ad uos † pertineat, vniuerſos aſſidua admonitione cõpellere, ut omnes in unũ, quem dignum ſacerdotio viderint, & ſine aliqua reprehenſione, conſentiant. Et ideo fratres chariſſimi diuerſos ex omnibus [e] ſæpè dicti loci parochijs presbyteros, diaconos, & vniuerſam turbam vos [f] oportet ſæpius conuocare, quatenus non, prout cuilibet libuerit, ſed concordantibus animis talem, vobis admonentibus [g], ſi quærant ſola diuinitatis attentione perſonam, quam nulla contrarietas, à conſtitutis poſſit reuocare præſcriptis.

† al. nos.

Item Stephanus epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Romano archiepiſcopo Rauennati.

¶ De eodem. C. XII.

Anſ. l. 6. c. 36.

NOſſe tuam fraternitatem volumus ad noſtras aures fore peruentum, Imolenſem [h] epiſcopum ab hac luce migraſſe, in cuius ſucceſſoris electione, populi diuiſionem proueniſſe audiuimus. Quod quia ſæpè [i] contingere ſolet (quærentibus ſingulis quæ ſua ſunt, non quę Ieſu Chriſti) non adeo miramur. Veruntamen in hoc tuam plurimum oportet adhiberi ſolicitudinem, ut conuocato clero [k] & populo, talis ibi eligatur per Dei miſericordiam; cui ſacri non obuient canones. Sacerdotum quippe eſt electio, & fidelis populi conſenſus adhibendus eſt; quia docendus eſt populus, non ſequendus.

Philip. 2.

ſup. 62. diſt. c. docendus.

Item Nicolaus Papa Ioanni Rauennati archiepiſcopo.

¶ De eodem. C. XIII.

EPiſcopos per Aemiliam [l] non conſecres, niſi poſt electionem cleri, & populi.

d ¶ Et tenuibus.] Id eſt, modicę auctoritatis. & ſic non tantum numerus, ſed etiam auctoritas eligentium conſideratur. argum. 19. diſtinctio. in canonicis. Argũm. contra extra de elect. dudum.

e ¶ Ex omnibus.] Ergo in electione epiſcopi totus clerus ciuitatis intererit, ut hic, & inf. ea. obeuntibus. & 8. q. 1. licèt. ſed verum eſt, ꝙ intererunt ad conſentiendum, non ad eligendũ, uel interſunt ſi eſt conſuetudo lõga. extra de cau. poſ. & proprie. cum eccleſia.

Electioni epiſcopi qui debeant intereſſe.

f ¶ Turbam.] Hoc c. & omnia quæ dñt laicos vocari ad electionẽ, intelligit H. de patronis. Dic ut ſup. in prin. hui9 di.

g Admonentibus.] Ergo patet hic, quòd viſitator non eligit, vt dixi 61. diſt. obitum.

NOſſe.] CASVS. Defuncto Imolenſi epiſcopo vota populi ſe diuiſerunt in partes in electione ſucceſſoris. Vnde præcipit Stephanus archiepõ Rauẽnati, vt clero, & populo conuocato monente eo talis in epm eligatur, cui non poſſint canones obuiare. Dicit ẽt ꝙ clericorũ eſt eligere: populi verò conſentire. Sequens cap. patet.

h ¶ Imolenſem.* Tñ tẽpore Stephani non erat Imola ſedes epiſcopalis. ſed iuxta, ĩ caſtro ſãcti Caſſiani *. Et ſic eſt arg. quod non uitiatur reſcriptum, licèt quis nominet epiſcopus nõ nomine cathedræ, ſed hoc ideo fecit, quia locus ille celebrior erat.

* Tpe Imperatoris Friderici antiqui. & Othonis quarti epiſcop9 Imolenſis. appellabatur epiſcopus Cornelienſis. ſic uidi contineri in priuilegio prędicti Othonis, qđ eſt ipſi os epiſcopi Imolẽſis. & eccleſia uocabatur eccleſia Cornelien. Arch.

c ¶ Aſſenſu.] Hic habes, quòd Papa confirmat electionem metropolitani, ut dixi ſupra cap. proximo.

PLebs. CASVS. Vacante eccleſia Diotrenſi, electus eſt ibi quidam a paucis, & tenuibus, cæteris diſcordantibus, cuius electionem Philippus, & Geruntius viſi

i ¶ Sæpè.] Infra ea. cap. vlt. & infra 8. q. 1. nec nouum.
K ¶ Clero & populo.] Et nota uerbum ſemel hic poſitum, æquiuocè poni: ſic 28. diſt. presbyterorum.
l EPiſcopos per Aemiliam.] Aemilia dicitur a Rauenna uſque ad Placentiam.

Lite-

¶ *In vetuſto codice Mutinenſi ſex Cōcilij Romæ habiti referuntur capitula, quorum ſecundum eſt hoc. Et de hac eadē re habentur multa in pontificali manuſcripto in geſtis Nicolai primi.*

Item Pelagius Papa Iuliano epiſcopo Grumentino.

¶ De eodem. C. XIIII.

LIteras charitatis tuæ ſuſcepimus, quibus ſignificas, Latinum diaconum tuum ad epiſcopatum Eccleſiæ Marcellianenſis à clero, & omnibus, qui illic conueniūt, poſtulari. *& infra.* ¶ Sed nunc, & hoc dicimus, ut ſi eum omnes [a] eligunt, & vis [b] eum concedere, gratum nobis eſſe cognoſce; & ſi poteſt, ante diem ſanctum feſtinet occurrere; ut uel ſabbato ipſo noctis magnæ poſt baptiſmū cum Dei gratia valeat ordinari.

infra diſt. 76. c. vlti. Poly. l. 2. tit. 29. Anſ. l. 6. c. 60. Iuo p. 6. c. 112.

Item Laurentio epiſcopo Centumcellenſi.

¶ Ex ſacra *a* principis qui ordinatur. C. XV.

Anſ. l. 7. c. 94.

PRincipali [c] deuotiſſimorum militum, qui illic in ciuitate Centumcellenſi conſiſtunt, relatione ad nos directa ſacrā inſinuant ſe clementiſſimi principis [d] impetraſſe, quæ eis presbyterum, diaconum, & ſubiaconum fieri debere præcepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, ut perſonas ipſas videas, & diligēter inquiras, ne aliquid cōtra canones cōmiſiſſent; & ſi eos inculpabiles repereris,

LIteras. CASVS. Iulianus epiſcopus Grumentinus ſignãuit Pelagio, ꝙ clerus, & populus Marcellian. eccleſiæ poſtulabat in epiſcopum Latinum diaconum ſuum. Papa verò reſcribit, quòd ſi gaudet, ſi vult ipſum concedere. & deinde ſi poteſt electus occurrat ante Paſcha, ut & tunc in ſabbato immediatè poſt Paſcha ordinet̄.

a ¶ Omnes.] Hic colligitur, ꝙ omnes cōſentire debent in poſtulatione extranei, vt dixi ſup. 61. diſt. nullus. & ideo dicit decret. ꝙ poſtulatio nō admittitur in diſcordia, ut ext. de poſtul. præ. bonæ. quod tamen uerum eſt ſecundum diſtinctionem eius, quod legitur extra de electio. ſcriptum eſt.

b Et vis.] Hic habes quod clericus alterius epi eſt poſtulandus, ut 61. diſt. §. ſed aliud. & c. Oſius. & laicus etiā eſt poſtulandus, ut ibi dicitur: & illegitimus, vt extra de elect. innotuit. Item hic habes, quòd epiſcopus non cogitur dare poſtulatum, ut 85. diſt. Florentinum Nemo enim cogitur emancipare filium ſuū, ut Inſtitut. qui. mo. iuſ. patr. pote. ſol. §. vlti. Sed pone quod eligatur talis clericus, & epiſcopus eius poſtea non conſentiat, nunquid iſti ſunt priuati electione, quia elegerunt eum, quem non poterant habere: vel nunquid conſenſus illius a quo erat poſtulandus. confirmat electionem? argu. ꝙ non confirmat extra eod auditis. Argum. quòd ſic, extra eo. quod ſicut. & extra de iure pat. cura paſtoralis. Ad hoc dico, ꝙ ſi eligitur in poſtulandum 1. bene tenet talis electio, vt extra de renunc. poſt translationem. Vel dic, quòd ſi elegerunt eo propoſito, vt ſtatim debeat tenere electio, non ratificatur per ſequentem conſenſum illius a quo eſſet poſtulandus. Si verò ſciebant electionom per ſe inualidam eſſe, ſed ſperabant, quòd Dominus Papa eam ratam haberet: tunc ratifiatione Domini Papæ confirmatur ſic 9. quæſt. 2. Lugdunenſis. Similem diſtinctionem facit lex. ff. de ſol. ſi quis offerenti. Vel dic, ꝙ non eſt inconueniens; ſi clericus alienus eligatur, quia talis primò debet eligi, & poſtea poſtulati, ut dixi 61. diſt. §. ſed aliud. Item obijcitur, cum clericus contradicente epiſcopo poſſit fieri Monachus, vt 19. q. 2. c. 1. ergo multo fortius poteſt promoueri ad epiſcopale regimen, cum illa tranſeat pro priuata utilitate, iſte pro communi, quæ præiudicat priuatæ, ut 7. qō. 1. ſcias. & 8. quæſtio. 1. in ſcripturis. extra de poſtu. bonæ 1. Reſpon. monachus tranſit ad locum deiectionis ubi nulla præſumitur ambitio: hic uero præſumitur ambitio ex eo, quòd nolente epiſcopo ultro ſe ingerit, qui potius trahi deberet, ut 8. qō. 1. ſciendum 2. male tamen fecit epiſcopus, ſi eum abſque iuſtitia negat, vt 7. quæſt. 1. omnis qui. & per ſuperiorem cogi poteſt. argum. extra de iure patr. nullus principali.

PRincipali.] CASVS. Milites Centumcellenſes impetrarunt reſcriptum a principe, in quo dabat eis licētiā, ut in eccleſia Centūcellenſi. ordinaretur vnus preſbyter, & vnus diaconus, & ſubdiaconus: quod cū Papæ ſignificaſſent, præcepit Laurentino epiſcopo, ut ſi perſonas illas inculpabiles inueniret, & bonæ uitæ, & laudabilis teſtimonij, aduenientе mediana hebdomada vnūquemque per præfata officia promoueret. Et dicit H. ꝙ iſta 4. c. intelliguntur de eccleſijs, in quibus Imperator habebat iuſpatronatus; uel iſti erant curiales, qui poſtulati fuerunt ab Imperatore. Nota ꝙ iſta tria ſeq. c. ſ. Reatina. nobis. & electis. de vno, & eodem clerico loquuntur. ſ. Colono. & illud c. lectis præcedit alia duo cap. & primo debet legi ſecundum naturā rei geſtæ. Eſt ergo caſus illius c. lectis. Reatina eccleſia paſtore deſtituta, Colonus diaconus ab oībus unanimiter eſt electus pro quo ordinando, & conſacrando Guido comes Stephano Papæ ſupplicauit. Stephanus verò noluit eum ordinare: quia Imperialem epiſtolam abſolutionis iuxta morem non detulerat. & ideo ne moleſtaretur Imperialis animus, eius petitionem non admiſit, ſed ſuadet comiti, ut acquirat epiſtolam Imperialem, & tūc habita licentia iuxta eius uoluntatem conſecrabitur.

c ¶ Principali.] Ex cap. iſto & ſequen. dicit H patronum debere eligere cum alijs in eccleſia conuentuali: alii dicunt quod eccleſia epiſcopalis non habet patronum.

d ¶ Principis.] Sed quare petebatur iſtud ab Imperatore quia fortè iſti curiales erant, uel fortè patronus erat. Et ita eſt argum. ꝙ patronus non tantum prælatum, ſed etiam ſubdiaconum, & diaconū poteſt inſtituere. argu. 19. q. 2. Eleutherius. 16. qō. 2. ſi quis epōrum. in auth. de ſan. epi. §. ſi quis oratorii domum, coll. 9. & extra de fil. presby. ex tranſmiſſa. dum tamen hoc fiat cum conſenſu prælati. ut extra eod. tit. propoſuit. Sed verius credo hoc ſpectare ad ipſum 3. prælatum, ut ipſe poſſit miniſtros præficere, quos uelit, ut extra de iure patr. poſtulaſti. Quid iuris habeat in electione patronus, dicit decre. extra de iure patro. nobis. B.

Electio uel poſtulatio de clerico alteri ſubdito facta an ualeat.

1 Idē ſi ſimpliciter eligitur, ut ſatis patet 76. diſ. dilectionis. extra de ele. eccleſia 2. & extra. lib. 6. eod. tit. cap. quam ſit.

2 Et c. epātum 1. qō. 5. ſicut. C. de epiſ. & cler. quemquā. ſm Ioan. de Fa. qui requiri hæc oīa prædicta, ſu

3 Iſtā ſniam ſequitur Hu. 16. q. 7. decernimus, ubi dixit, Non credo, ꝙ patronus deb. eligere niſi prælatū: vel intereſſe electioni niſi prælati. Ar.

a ¶ Me-

† al. hebdomada.

& vitæ ipſorum laudabile teſtimonium videris, veniente mediana ſeptimana [a] † Paſchæ, ſi Dominus voluerit, & ſi vixerimus [b] vnumquemque per officia, quæ prædiximus, non differas promouere.

a ¶Ex ſacra.] *Emendata eſt hac rubrica, vt indicet illum de quo agitur fuiſſe ad petitionem Imperatoris ordinatum: ſacrā enim epiſtolam Imperatoris ſignificat.*

Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Auguſtis.

¶Papa rogat Auguſtos, vt Reatinam eccleſiam cuidam electo dignentur concedere. Cap. XVI.

Reatina [c] eccleſia, quæ per tot temporum ſpatia paſtoralibus curis deſtituta conſiſtit; dignum eſt, vt brachio amplitudinis veſtræ ſubleuetur, ac gubernationis regimine protegatur. Vnde ſalutationis alloquio pręmiſſo veſtram manſuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili diacono eandem eccleſiam ad regendū concedere dignemini; vt veſtra licentia [d] accepta [e] ibidem eum, Deo adiuuante, conſecrare valeamus epiſcopum. Sin autem in prædicta eccleſia nolueritis †, vt præficiatur epiſcopus, Tuſculanam † eccleſiam, quæ viduata exiſtit, illi veſtra ſerenitas dignetur concedere, vt cōſecratus a noſtro præſulatu Deo omnipotenti, veſtroque imperio grates [f] peragere valeat.

† al. volueritis.
† al. Aſculanam.

Item Rita Comitiſſæ.

¶Regio præcepto ab Apoſtolico Colonus Reatinæ eccleſiæ ordinatur epiſcopus. Cap. XVII.

Nobis dominus Imperator [g], & Imperatrix per ſuas epiſtolas direxerunt, vt Colonum in Reatina eccleſia, quæ paſtoris officio per longa iam tempora deſtituta videbatur, epiſcopum facere deberemus, ſicut & fecimus.

Item Stephanus Guidoni Comiti.

S. Ant. p. 2. tit. 16. c. 1. §. 1.

¶Imperatoris epiſtola in electionis confirmatione deſideratur. Cap. XVIII.

Lectis ſagacitatis veſtrę apicib. qui defuncto eccleſię Reatinæ antiſtite, clerum, & plebem eiuſdem eccleſiæ elegiſſe ſibi futurum antiſtitem, nobiſq; conſecrandum veſtro ſtudio directū eſſe, ne ipſa eccleſia diu [h] ſine proprio conſtet paſtore, fatebātur; nos de obitu prioris dolentes, nunc ipſum electum vnanimitate, † & canonica ipſius eccleſiæ electione, vt mandaſtis, tā citiſſimè ordinare omiſimus; quòd imperialem nobis, ut mos, eſt abſolutionis minimè detulit epiſtolam. Pro qua ſcilicet reambiguum eſt nobis: ideo uolūtati ueſtrę in hoc parere diſtulimus; ne Auguſtalis animus duriſſimè hoc quocūque modo perciperet. Sed ſcientes eccleſiam Dei ſine ꝓprio diu paſtore non debere cōſiſtere, gloriæ ueſtrę mādamus, qm̄ aliter nos agere non debuimus, ut ueſtra † ſolertia, Imperiali, ut priſca conſuetudo dictat, percepta licentia, & nobis, quemadmodum nos ſcire credimus, imperatoria directa epiſtola, tunc uoluntati ueſtræ de hoc parebimus, eundemque electum, Domino adiuuante,

† al. vnanimi.
† al. vt à veſtra.

a ¶Mediana ſeptimana.] Scilicet cum cantāt, Sitientes. Ioā.

b ¶Si vixerimus.] Si habes: vixeritis, planum eſt: ſi habes vixerimus, eſt argu. ꝙ mādatū & præceptū, morte mandantis. reintegra [1] ſoluitur extra de offi. delega. gratum. Io.

1 De hoc ī ſ. 13. q. 1. c. vl. dicvt ibi.

Reatina.] CASVS. Leo Papa præmiſſo ſalutationis alloquio rogauit Imperatorem Lothariū, & Ludouicū, vt eccleſiam Reatinam dudū deſtitutā paſtore concederet gubernādam Colono diacono, quòd ſi nollet facere concederet ei. Tuſculanam eccleſiā; quæ diu vacauit vt conſecratus Deo, & ſibi gratias agere poſſit.

c ¶Reatina.] Hoc c. & duo ſeq. loquūtur in eadem materia.

d ¶Licentia.] Conſēſus principis eſt requirendus electione celebrata, vt extra d̄ elect. quòd ſicut, niſi aliud ſuadeat ſcandalū. extra eo. quia vel præſcripta conſuetudo [2], vt extra de iure patro. nobis.

Principis cōſenſus eſt electione celebrata requirendus.

2 Idem notatum eſt ſu. eod. in ſumma, dic qđ ius eligendi in collegiata eccleſia n̄ cadit in laicum. ſecus 16. q. 1. in parochia. & q. 7. decernimus. Arch.

e ¶Accepta.] 26. q. 7. decernimus.

f ¶Grates.] Spirituales, nō carnales. 1. q. 1. filium hoc enim eſſet ſimonia, vt 1. q 2. ſunt nonnulli, & q. 2. ſicut. Immo videtur, ꝙ non ſit ſimonia, dūmodo ex poſt facto mere, ſine aliqua ambitione petentis. 1. q. 2. ſicut epiſcopum.

Nobis.] CASVS. In hoc ca. dicitur qualiter Imperator miſit literas ſuas Papæ, in quibus dedit ei licentiam cō ſecrandi dictū Colonum in eccleſia Reatina, quod & Papa fecit.

g ¶Dominus Imperator.] Ex humilitate hoc fecit, cum ipſe ſit filius eccleſiæ, vt 96. d. ſi Imperator.

h Lectis. ¶Diu.] ideſt, vltra tres menſes, vt 50. diſtin. poſtquam niſi cauſa

1 Ad hoc ſu. 61. d. Oſius, &c. bene. & ibi hoc. extra de elec. ne pro defectu.

cauſa neceſſitatis 1. vt 75. diſt. quoniam & 7. q. 1. conſtitutum. Et ita reſtringitur quandoque vaga ſignificatio alicuius verbi, vt 65. d. de perſona.

M Etropolitano.] CASVS. Dicitur hic. ꝙ defuncto metropolitano omnes ſuffraganei debent ad ſedē archiepiſcopalem conuenire, vt omniū ciuium, & clericorū volūtate diſcuſſa, ex presbyteris, vel diaconis eiuſdem eccleſiæ optimus teneatur

tinopoli, & tunc temporis electus dabat quandā ſummam pecuniæ Imperatori, ad quam ſummam releuandam miſit Agatho Ioannē epiſcopum Portuen. Cōſtantinopolim, qui in octaua Paſchæ in eccleſia ſanctæ Sophiæ latinè Miſſam coram Patriarcha & principe celebrauit

bat, quoniā loquitur in cōmiſſione curæ animarū, hoc autē c. ſi in plebibus. loquitur de cuſtodia vacantis eccleſiæ, quād dic vt not. 19. q. 7. cap. nullo. Arch.

conſecrabimus, quod, chariſſime fili, moleſtè nullo modo ſuſcipias.

Item Leo Papa primus ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem epiſcopum, epiſt. 82. aliàs 84. c. 6.

¶Clericorum, & ciuium voluntate metropolitanus eſt ordinandus. Cap. XIX.

Anſel. l. 6. c. 19 al. 15 Iuo p. 5. c. 348. Deuſdedit p. 1.

M Etropolitano defuncto, cū in loco eius alius fuerit ſubrogandus, prouinciales epiſcopi ad ciuitatem metropolim † [a] conuenire debebunt, vt omnium clericorum, atq; ciuiū volūtate diſcuſſa ex presbyteris [b] eiuſdem eccleſiæ, vel diaconis [c] optimus [d] ordinetur.

† *al. metropolitanā.*

Item Iſidorus in lib. officiorum.

¶Cum clero, & populo archipresbyteri fiat electio. Cap. XX.

S I in plebibus archipresbyteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde eiecti fuerint, archidiaconus, quātocius proficiſcatur [e] illuc, & cum clericis, & populis † ipſius plebis electionem faciat, quatenus dignus paſtor domui Dei conſtituatur, & dum ordinatur, eius prouidentia ipſa plebs cuſtodiatur.

† *al. presbyteris.*

Item ex geſtis Romanorum Pontificum.

In Pontificali Vaticano. in decretis Agathonis, & Tomo. 2. conc. in decretis eiuſdem.

¶Electus in Romanum Pontificem non ordinetur, niſi eius decretum Imperatori primum præſentetur. Cap. XXI.

A Gatho natione Siculus, cuius legatione fungens Ioannes epiſcopus Portuenſis Dominico die octauarum Paſchæ in eccleſia S. Sophiæ publicas Miſſas coram principe, & patriarcha latinè celebrauit, hic ſuſcepit diualem † ſecundum ſuam poſtulationem, per quam releuata eſt quantitas, quæ ſolita [f] erat dari pro ordinatione pontificis facienda †; ſic tamen vt ſi contigerit poſt eius tranſitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum generale introducatur in regiam † vrbem ſecundum antiquam conſuetudinem, vt cum eius ſcientia, & iuſſione debeat ordinatio prouenire †. ¶Item Vitalianus natione Signienſis direxit reſponſales ſuos cum ſynodica epiſtola iuxta conſuetudinem in regiam vrbem ad pijſſimos principes ſignificans de ordinatione ſua.

† *al. iuſſionē.*] orig.
† *al. faciendi.*
† *al. regia vrbe.*
† *al. proſperari.*
In Pontific. in geſtis Vitaliani Papæ.

a ¶Ad ciuitatem metropolim.] ibi enim conſecrandus eſt metropolitanus, vt 51. d. qui aliquo. Et eſt arg. hic ꝙ prouinciales epiſcopi intererunt electioni metropolitani 2. vt ſu. eod. valentinianus.

2 Faci ad hoc 63. d. c. 1

b ¶Ex presbyteris.] presbyterum præmittit, qui enim prior eſt in ordine, erit prior in electione 3. 75. diſtin. c. vlt. & 61. diſt. ſtatuimus, vnde hęc dictio, vel nō dat illis optionē ſic, vel ſic eligendi, ſed ordo verborum oſtendit quo ordine debeant eligere. ſic inf. de conſe. diſtin. 1. in Chriſto 2. & optime hoc dr̄. ff. ad Tre. l. hęredes. in fi.

3 ideſt, vt prius eligat̄. argu. ad hoc 64. d. epōrū, ſēm Lau.

c ¶Vel diaconis.] hodie ex ſubdiaconis pōt eligi, ext. d̄ ætate & quali. a multis.

d ¶Optimus.] Si. in Authē. de monachis §. ordinationē col. 1. Sed quis dicet̄ optimus? q & principalem locum tenet, qđ enim per ſuperabundantiam dicitur, vni ſoli cōuenit, vt ff. de verb. obliga. vbi autē non apparet. 1. reſpō ff. de ædil. edic. ſi venditor §. vlt. Qualiter iſtud intelligatur, inuenies. 8. q. 1. licet.

Quod per ſuperabundantiam dr̄, vni ſoli cōuenit.

S I in plebib.] CASVS. Iſidorus docet hic, ꝙ ad officiū archidiaconi pertinet, vt defuncto, vel depoſito archip̄sbitero alicuius loci archidiaconus illuc vadat, & a clero, & populo facit electionem fieri, & ipſam plebem regat donec archipresbyter ibi ordinetur.

c ¶Proficiſcatur.] Speciali auctoritate epiſcopi, aliàs non liceret 4. vt extra de offi. archid. cum ſatis. niſi hoc habeat conſuetudine præſcripta: & ſic intelligo extra de exceſ. prælat. ad hoc. & extra de appe. bone. & extra de inſtitu. cum veniſſent. Quid tamen de hoc iuris ſit dixi 15. d. perlectis.

4 Argu. opi. 94. d. c. elt. in fi. decre. hic alleg. cum ſatis. non pro

A Gatho.] CASVS. Conſuetudo erat, ꝙ electio Papæ. ſubſcripta repræſentaretur Imperatori Conſtanbrauit, & ad ſuam poſtulationem accepit imperiale reſcriptum, per quod ſolita quantitas eſt ei relaxata: ita tamen, vt electio pontificis Imperatori ſemper repræſentaretur, vt cum imperatoris conſcientia, & iuſſione pontificis ordinatio deberet proſperè fieri; ſicut factum fuit de Vitaliano, cuius electio fuit præſentata ipſis principibus, ſicut conſuetudo erat.

f ¶Quæ ſolita.] Quilibet .n. epiſcopus. dare conſueuit aliquid Imperatori in electione, vt infra. ead. quia dummodo redditus epiſcopales excederent duas libras auri, vt in Authen. de ſanct. epiſco. §. 4. fortè tunc cum

mos

1 Ad hoc fact, qđ not. Ioan. B. & H. extra de ſimo. ſuam, & infra ead. qua.

2 Ad hoc vide. quod leg. & not. extra de rerum dom. conſtitutus.

mos erat, crimen non erat 1. ut 32. q. 4. obijciuntur. Sed nonne Imperator commiſit ſimoniam relaxando illud ius ſub hac conditione, ut conſenſus eius requiratur in electione? Sed dic, quòd non, quia prius vtrumque ius habuit, unde modo alterum potuit 2. remittere. ideo

vt 23.q.5. princeps. & ſi nollent eã defendere, poſſunt excommunicari. 22.q.5 adminiſtratores. Ioan.

b ¶ Patriciatus.] Vt puniret crimina, & ſecundum hoc poteſt intelligi. 2.q.6. omnis oppreſſus. Et ita iudex eccleſiaſticus alij poteſt committere cauſam ſanguinis. Vel intellige qđ eſt aduocatus Romæ, ut extra de elect. venerabilem.

Item ex hiſtoria eccleſiaſtica.

¶ Imperator ius habet eligendi Pontificem. C. XXII.

Pann. l. 8. c. 135.

HAdrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas [a] res eccleſiæ poſtulauit. Carolus vero Romam veniens Papam obſedit: ibique relicto exercitu in ſancta reſurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorifice ſuſceptus eſt. Poſt ſanctam vero reſurrectionem reuerſus Papiam cepit Deſiderium Regem: deinde Romam reuerſus conſtituit ibi ſynodum cum Hadriano Papa in Patriarchio Lateranẽſi in eccleſia ſancti ſaluatoris: quæ ſynodus celebrata eſt a CLIII. epiſcopis religioſis, & abbatibus. Hadrianus autem Papa cum uniuerſa ſynodo tradiderũt Carolo ius, & poteſtatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apoſtolicã ſedem. Dignitatem quoque patriciatus [b] ei cõceſſerunt. Inſuper archiepiſcopos, & epiſcopos per ſingulas [c] prouincias ab eo inueſtiturã accipere diffiniuit: & ut niſi a Rege laudetur, & inueſtiatur, epiſcopus a nemime conſecretur: & quicunque contra hoc decretum ageret, anathematis uinculo eum innodauit, & niſi reſipiſceret, bona eius publicari [d] præcepit.

Item Leo Papa.

¶ Electio Romani Pontificis ad ius pertinet Imperatoris. C. XXIII.

Pann. l. 8. c. 136.

IN ſynodo α congregata Romæ in eccleſia ſancti Saluatoris. Ad exemplum beati Hadriani Apoſtolicæ ſedis antiſtitis, qui domino Carolo victorioſiſſimo Regi Frãcorum, & Longobardorum; Patriciatus dignitatem, ac ordinationem Apoſtolicæ ſedis, & inueſtituram epiſcoporum conceſſit: ego quoque Leo epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei cum toto clero, ac Romano populo conſtituimus, & confirmamus [e], & corroboramus, & per noſtram Apoſtolicam auctoritatem concedimus, atque largimur domino Othoni primo [f] Regi Teutonicorum, eiuſq; ſucceſſorib. huius Regni Italiæ in perpetuũ facultatẽ eligendi ſucceſſorem [g], atque ſummæ ſedis Apoſtolicæ Pontifi

c ¶ Per ſingulas.] Ergo in Francia[1], & in Hiſpania. vnus 3 eſt enim Imperator, ut 7.q.1. in apibus: qđ cõcedo, niſi probant ſe exẽptos ab Imperatore, ut 24.q.8.§. ecce. vnde adhuc de capite ſuo dabũt tributũ Imperatori omnes, cum nõ probent ſe exemptos ab Imperatore, ut ff. đ cẽſi. l. vlti. ſi enim dicunt ſe nõ ſubeſſe Romano Imperio, per conſequens dicunt ſe nõ habere aliquid proprij, ut ſu. diſt. 1. ius Quiritũ fateamur 4. ergo Imperatorẽ eſſe dñm mundi; ut ff. ad legẽ Rhod. deprecatio. Obſtat 5 ꝙ Reges Hiſpaniæ cũ non ſubeſſent Imperio, Regnum ab oſtium faucibus eruerunt.

d ¶ Publicari.] Hic eccleſia publicat bona laicorũ, & qñq; đ ponit laicos a dignitatibus. 32.q.5. præceptum. in fi. vel dic ꝙ hic docet eccleſia quid fieri debeat. ſic 24.q.3. de illicita. & 5.q. vlt. delatori.

IN ſynodo.] CASVS. In hoc c. cõtinetur, quòd; ſicut Hadrianus conceſſit priuilegiũ Carolo: ita Leo Papa in ſynodo Romę congregata conceſſit idem priuilegium Othoni primo, Regi Teutonicorum, & eius ſucceſſoribus, ut ipſe eligat ſibi ſucceſſorem, & ordinet Romanorum Pontificem, & epõs & archiepõs, ut ab eo inueſtiturã accipiant: niſi aliquorum inueſtitura cõceſſerit Romanis pontificib. vel archiepĩs: & q cõtra uenerit decreuit excõicationi ſubiacere, ꝙ niſi reſipiſceret. irreuocabiliter exularẽ: vel ſi laicus eſt, vlt. ſupplicatio affici.

e ¶ Confirmamus.] Arg. ꝙ idẽ poteſt dare, & confirmare 23. diſt. in nomine. extra de elec. cum inter. Arg. cõtra extra de fi. inſtr. c. inter dilectos 6. dic. ꝙ non põt eodẽ reſpectu: ſed diuerſis, ut in d. c. cũ inter. & ff. de iuriſd. om. iud. & qa qñq; ẽt dr̃ dare, id eſt, datũ oſtendere, ut 23. q. 5. § hinc notandum. ff. de teſta hęredes §. ſi quid.

f ¶ Primo.] Non dicas primo Regi, ſed primo Othoni, id eſt, ante quem nullus alius fuit, ſic extra de uerb. ſignifi. Ioſeph. & ff. de verb. ſignifi. proximus.

g ¶ Succeſſorẽ.] Hoc ſpeciale fuit cõtra d. 8. q. 1. Moyſes.

ideo aũt petijt a Papa hanc conſuetudinem tolli, quia continebat ſpeciem mali, ut 1. q. 1. emendari.

HAdrianus.] CASVS. Deſiderius Rex morabatur Papiæ. qui totam Italiam ſtimulauit: propter quem repellendum Hadrianus Papa fecit Carolum uenire: qui Papiæ dimiſſio exercitu, Romam iuit. ibique honorifice receptus, Papiam rediit: & tandiu eam obſedit, donec Deſiderium Regem cepit. Deinde Romam reuerſus ſynodum congregauit, ubi Hadrianus cum centum quinquagintatribus epiſcopis dedit Carolo poteſtatem eligendi Papam, & ordinandi ſedem Apoſtolicam, & confirmandi omnes epiſcopos, & archiepiſcopos per prouincias: & quicunque contra hoc priuilegium veniret, anathema eſſet: & niſi reſipiſceret, bona eius publicari præcepit.

a ¶ Defendendas. ¶ Ad hoc tenentur omnes principes,

Iudex eccleſiaſticus cauſam ſanguinis alii committere poteſt.

3 Vnus eſt. Soll. intelligitur per ſingulas ꝓuincias ſui Imperii.

4 Iſtam gl. ſequuntur Cyn. Bart. & Bald. Sali. & Ia. in l. 1. col. 2 C. de Summa Trin.

5 Adde hic an Reges Frãcię ſubiiciantur. Imperio, gl. in cap. 1. In prin. de pa. iuram. fir tenet, ꝙ ſic, Cõmmuniter tamen tenetur cõtrarium ꝑ text. in cap. per venerabilẽ. extra qui fil. ſint legi. Spe. in ti. de app. §. nunc tractemus. in princ. Bart. in l. hoſtes. in 2. col. ff. de cap. & Bal. in d. c. 1. de pa. iur. fir. reprobata. ibi glo. & etiã ibi ponit And de Yſer. itẽ pro hoc adde cõcor in apoſtil. ad Iaſ. in l 1. C. de sũma Trinit. Idem de rege Hiſpaniæ glo. magna ad fi. in c. & neceſſe đ donа. int. vir. & vxo. Pan. c. venerabilẽ. col. ĩ elec. Iaſ. l. Id qđ apud hoſtes de le. 1.

6 Ibi diſtinguitur vtrũ eſſet ibi donatiuum uel confirmatiuum. nam non poteſt,

donare ſi iã douatũ erat vt in hac decre ... ſtitu. ... circa ... idẽ dare. & ... ſimul & ſemel ... ſiedatur cõceſſio principalis primo. ff. de iu. om. iudic. L. & quia Arch. Papa dat gladij poteſtatem,

... q. per ... hic patet, ꝙ maximam habet poteſtatem Papa ... erium Sed dic ꝙ tantum in Italia permittit ei facere ſucceſſorem.

a ¶ Ac per hoc.] Quaſi dicat: ex quo in Romana eccleſia hoc permittitur: ergo & in minoribus. Et eſt argu. ꝙ ... e iuris eſt in memoris, quod in capite, vt 16. q. 2. ca. 1. 12. q. 2. cognouimus. & q. 1. præcipimus, & 1. q. 3. ſi quis epiſcopus. 24. q. 1. rogamus. qcunq; & 16. q. 1. in canonibus. Io. Sol. In malo nulli eſt obediendum, nec aliquis excuſatur, ut 11. q. 3. ſi dñs. B.

h ¶ Sub excõicationis.] Ex hoc uidetur ꝙ per talia uerba fiat excõicatio: cum ſic dr̃; præcipio tibi hoc ſub pœna excõicationis. Et eſt arg. ad idem extra de eo qui or. fur.

Obediendum non eſt a cui in malo. Excommunicatio ſeratur per hęc uerba: præcipio tibi ſub pęna excommunicationis.

cem ordinandi, ac per hoc [a] archiepiſcopos, ſeu epiſcopos, vt ipſi ab eo inueſtituram aecipiant, & conſecrationem, vnde debent, exceptis his, quos Imperator Pontificibus, & archiepiſcopis conceſſit [b]: & vt nemo deinceps cuiuſque dignitatis, uel religioſitatis eligendi, uel patricium, vel Pontificem ſummę ſedis Apoſtolicæ, aut quemcumque epiſcopum ordinandi habeat facultatem abſque conſenſu ipſius Imperatoris. (quod tamen fiat abſque omni pecunia) & ut ipſe ſit patricius [c], & rex. Quod ſi a clero, & populo quis eligatur epiſcopus, niſi a ſupradicto rege laudetur, & inueſtiatur, non conſecretur. Si quis contra hanc regulam, & Apoſtolicam [d] auctoritatem aliquid molietur, hunc excommunicationi ſubiacere decernimus: & niſi reſipuerit, irreuocabili exilio [e] puniri, vel vltimis ſupplicijs affici [f].

α ¶ In ſynodo.] *Initium huius capitis uidetur eſſe iſtud:* Ad exemplum, &c. *verba autem, quæ antecedunt, ipſa quoque pertinere ad titulum, ut integer titulus ita habeat:* Leo Papa in ſynodo congregata Romæ in eccleſia Sancti Saluatoris: *Et autem Leo octauus, de quo multa ſcribit Luitprandus in fine libri ſexti, &* S. *Antoninus par. 2. tit. 6. c. 16.*

Item Gregorius lib. 4. reg. epiſt. 34. ſeu cap. 78. ad Conſtantiam Auguſtam.

¶ Præcepto principum Maximo remittitur, quod abſque auctoritate Apoſtolica ordinatur.

C. XXIIII.

SAlonitanæ ciuitatis epiſcopus, me, ac reſponſali meo neſciente, ordinatus eſt; & facta res eſt, quæ ſub nullis anterioribus principibus euenit. Quod ego audiens, ad eundem præuaricatorem, qui inordinate ordinatus eſt, protinus miſi, ut omnino Miſſarum ſolénia celebrare nullo modo prȩſumeret, niſi prius a sereniſſimis dominis cognoſcerem, ſi hoc fieri ipſi iuſſiſſent [g]. Quod ei ſub excõmunicationis [h] interpoſitione mãdaui. Qui † contempto me, atque deſpecto, in audaciam quorundam ſæcularium hominum, quibus, denudata ſua eccleſia præmia multa præbere dicitur, nunc vſq; Miſſas facere præſumit, atque

Poly. l. 1. tit. 5.

† *al.* Et] orig.

b ¶ Conceſſit.] Videtur ergo quod impe rator poſſit dare priuilegiũ libertatis, ut extra de reſtitu. in integ. auditis.

c ¶ Sit patricius.] Et ſic Papa dat hic gladij poteſtatem: cuius tamen exercitium ipſe nõ habet. Io. extra de electio. ſuffraganeis. B.

d ¶ Apoſtolicam.] Sed nunquid Papa poſſet ei poteſtatem dare ut deponeret ipſum? ſic in hæreſi. & de conſenſu Cardinalium: immo in omnibus ſe põt ſubijcere ei, ut 2 q. 7. nos ſi.

e ¶ Exilio] Not. eccleſiã poſſe aliquem mittere in exilium, vt 3 q. 4. hi qui.

Imperatores multa ꝑdiderunt priuilegia.

f ¶ Affici.] Cum hęc priuilegia fuerint omnibus ſucceſſoribus data, quare non vtuntur eis? Reſpon. qa Imperatores eis renunciauerunt, ut infra. ead. tibi. Item quia per abuſum ea perdiderunt, ut infra ead. §. verum. Itẽ quia ex cauſa fuerunt eis conceſſa. vnde ceſſante cauſa, ipſa ceſſauerunt, ut in 1. q. 7. quod ꝓ remedio. Nec obſt. qđ hic dr̃ de ſucceſſoribus: quia hoc intelligendũ eſt de illis ſucceſſoribus, q hoc impetrare poſſunt, ut 23. diſt. in nomine.

SAlonitanæ.] CASVS. Maximus dicebatur in quatuor deliquiſſe. Primò; quia per ſimoniã archiepatum Salonitanæ ciuitatis acquieſierat. Secundò; quia ordinatus fuerat Papa irrequiſito, uel eius rñſali. Tertiò; qa contra excõicationẽ a Papa latã ſub conditione ſi diuina celebraret, eo ꝙ ſi fuerat ordinatus, Miſſas cantare præſumpſit audacia quorundã ſęculariũ, quibus multa præmia, ſua eccleſia ſpoliata, dare dicebat. Quartò, ꝙ fornicationis uitio laborabat. Sed ad preces principum Conſtantinopolitanæ ciuitatis ratam habuit eius ordinationem. Alia uero mala illius indiſcuſſa relinquere noluit: ideoque pręcepit ſibi, ut Romam uenire non differret: & ſi non uenerit, diſtrictione canonica ferietur.

g ¶ Iuſſiſſent.] Arg. ꝙ auctoritas maioris excuſat 1. vt 14. q. 5. dixit. 28. d. diaconi. 23. q. 5. miles: Ar. cõtra 12. q. 2. fur. rece. c. 1. Arg. cõtra extra de iure patro. relatũ. in fin. & de ſagitariis. c. vno ubi de hoc. H. dicit ꝙ ſi talis prohibitio fiat a canone, nõ fit excõicatio per illa verba, ut 30. diſtin. per totum. ſecus ſi ab homine 2. quia canon mitius agit, quam homo, ut 26. q. 7. alligant, & ff. de arbit. Celſus. Alij dicunt, ꝙ refert an diffiniendo illa verba proferantur; ut tunc per ea fiat excommunicatio an conſtituendo ius, & tunc non fiat excommunicatio per illa uerba. Sed hęc ueritas eſt, ꝙ illa uerba non hñt uim ſententiæ, ſed tantum comminationis, ut C. commina. epiſtolas, per totum. Hoc autem ſcias, ꝙ ſub conditione poteſt quis excommunicari: & taliter hoc intelligo latam ſententiã: unde exiſtente conditione ſ ligat excõicatio, & nõ prius: & tamẽ a tali excõicatione poteſt appellari. licet H. contrariũ ſcripſerit, ut extra de app. præterea 2. & hoc ideo, quia excõicatio tunc non trahit ſecum ſuam

1 Etiam in ... 86. d. ... quatis.

2 Quia tunc eſt legatus, vt hic. & extra de app. præterea, & de eo. q fur. ordi. rece. c. 1. ſecundum Lau. qui hic ſequitur hãc ſententiam Hug.

Excommunicari põt quis ſub cõditione,

ſuam executionem, quia non cadit, nec venit dies ante exiſtentium conditionē, vt ff. de ver. ſig. cedere. Sed qd ſi excommunicans moritur priuſquã exiſtat conditio? tunc dico excõicatum qñ extat conditio; & ita aliquis excommunicatur a mortuo 1. Vtrum autem conditione exiſtente

Excõicatur quis a mortuo.
1 Arg. contra 27. q. 1. c. 2. in prin.

CVm longe.] CASVS. Conſuetudo erat in Hiſpania, ꝙ quoties moriebatur eps, omnes epi comprouinciales congregabantur, vt regi de obitu præſulis ſignificarent. Sed quia qñq; nunciorum impediebatur celeritas, ita ꝙ ſine magno incõmodo electio principis non valebat expectari: & ſi recederet, oportebat eos iterum cõuenire ad conſecrationem electi, & ſic eis difficultas maxima incumbebat: ſimiliter, et regi imminebat difficultas, cũ alijs negotijs impeditus non poſſet tã cito conſulto epõrũ rñdere, quod cõſultũ numeroſa neceſſitas expectabat: iõ placuit omnib. epis Hiſpaniæ. vt archiepiſcopus Toletanus haberet poteſtatē cõfirmandi, & ordinãdi in quibuslibet ꝓuinciis epos, ꝙ regalis poteſtas eligat ſaluo priuilegio cuiuslibet ꝓuincię: ita tamen vt quicũque fuerit ordinatus, poſt ſuam ordinationem intra ſpatium trium menſium proprio archiepiſcopo ſe præſentet.

ad me venire, ſecundùm iuſſionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorũ obediens,[a] eidem Maximo, qui me neſciente ordinatus eſt, hoc, quod in ordinatione ſua me, vel reſponſalem meum prætermittere præſumpſit, ita ex corde laxaui[b], ac ſi me[c] auctore fuiſſet ordinatus. Alia vero peruerſa illius, ſcilicet mala corporalia, quę cognoui[d], vel quia cum pecunijs eſt electus, vel quia excommunicatus Miſſas facere præſumpſit, propter Deum irrequiſita relinquere non poſſum. *& infra.* ¶ Et ſi ad me me diu venire diſtulerit, in eo exercere diſtrictionem canonicam nullo modo ceſſabo.

Item ex concilio Toletano.12.c.6.

¶ In electione epiſcoporum, principis deſideratur aſſenſus. Cap. XXV.

† Dum] orig in quo hac oratio pendet ab alio principio.

CVm† longe lateq. diffuſo tractu terrarum, commeantium impeditur celeritas nunciorum, quo aut non queat regis auribus decedentis præſulis tranſitus innoteſci, aut de ſucceſſore morientis epiſcopi libera principis electio præſtolari; naſcitur ſępe, & noſtro ordini de relatione talium difficultas, & regiæ poteſtati[e], dum conſultum noſtrum pro ſubrogandis pontificibus ſuſtinet, innumeroſa † neceſſitas. Vnde placuit omnibus pontificibus Hiſpaniæ, atq. Galliciæ †[f], vt ſaluo priuilegio[g] vniuſcuiuſq. prouinciæ, licitum maneat[h] deinceps Toletano pontifici, quoſcumque regalis poteſtas elegerit, & iam dicti Toletani epiſcopi iudicium dignos eſſe probauerit, in quibuslibet prouincijs, & in præcedentium ſedibus præficere præſules, & decedentibus epiſcopis[i] eligere ſucceſſores; ſic tamen, vt quiſquis ille fuerit ordinatus, poſt ordinationis ſuæ tempus infra[k] trium menſium ſpatium proprij metropolitani præſentiam viſurus accedat.

† al. iniurioſa.
† al. Gallitæ.

Electiones quoq; ſummorũ Pontificum, atque aliorũ infra præſulum quondam Imperatoribus repræſentabã

e ¶ Poteſtati.] Nihil tamen hic regi ſubtrahitur, quia ſicut prius eligebat, ita & modo poſt priuilegium Toletano epõ conceſſum. B.

f ¶ Atque Galliciæ] connumerat hic Galliciam Hiſpaniæ, cũ tamē ſit pars eius, & ita pars connumerat ſuo toti. ſic infra ea. ego. & C. de excu. tu. exactores. vbi dr̃ oneribus & tutelis. ADDITIO. cum tamen omnis tutela ſit onus. & ita ius non reſpicit talem connumerationem. Vel locus eſt: ſicut loquuntur peregrini. vel non eſt pars eius, ſecundum Laur.

exiſtente intelligatur retro fuiſſe excommunicatus, per id quod legitur. ff. qui pot. in pign. hab. l. potior. & ff. de manumiſ. teſt. Neratius. Vel tantum a tempore conditionis extantis, per id quod eſt. ff. de ędil. edi. bouē §. fi. ſub cõditione. diſputationi relinquo. Ioan. Ego credo, ꝙ à die exiſtentis conditionis, per decre. illã, præterea. extra de appel. B

a ¶ Obediens] Hoc dicit ex humilitate, quia ei pcipere non poterant. H.

b ¶ Laxaui.] Not. epiſcopũ remittere poſſe q̃ ad ipſum ſpectant, non quæ ad Deũ 2, arg. 23. q. 4 ſi is qui prælatus. Sed nonne, quæ fiunt in perſonã epiſcopi, vel alterius prælati, fiunt in contemptum eccleſiæ, & ideo in Deum? vtique: ſed principaliter in prælatum, ſupra. diſt. 45. & qui emendat. & 23. q. 4 inter.

Eps an poſſit iniuriam ſibi factam remittere.
2 Adde ad hanc gloſſ. tex. in l. ſi qs in hoc ſua Authē. C. de ſan. epiſ.

c ¶ Ac ſi me.] Arg. ꝙ ratihabitio ſequens facit aliquid legitimum, quod ab initio factum fuit illegitime; extra de iure pat. cura. 18. q. 2. de monachis. 9 q. 2. Lugdunē.

d ¶ Cognoui.] Per auditum. 2. q. 5. quanto. 22. q. 5. hoc videtur. non tanquam iudex. 2. q. 1. §. quando.

g ¶ Priuilegio.] Ideſt, iure. ſic 9. q. 3. ſaluo 8. ff quib. mod. pig. uel hypo ſol. ſi debitor. §. 1. potius ergo onus q̃ ius primatiæ conceſſum fuit huic Toletano epiſc. cum enim rex eligeret olim de conſillo omnium epiſcoporum, hoc conſilium conceditur ei hic.

3 Et ſic nota, ꝙ cõſentit aliqd ſaluo iure ſuo.

h ¶ Maneat] Arg. propter loci & temporis difficultatem electionem fieri à quo non debeat: ſic extra de iure pat. ſi verò. & 24. q. 1. pudenda. 93. diſt. iuxta.

i ¶ Epiſcopis.]. Id eſt, à rege electos conſecrare, & confirmare.

K ¶ Infra.] diſt. 93. iuxta extra de iure pat. ſi. verò infra 65. diſt. ſi quis contra ſed non eſt contra. 4.

4 Sub. immo potius concordat, cum hic dr̃ intra trium menſiũ, &c. in duobus menſib. impletis, quod Idem eſt. ſecundum Io.

ELECTIONES. CASVS. Iſte §. reſpicit proximum ca. cum longe. Non ſolum in Hiſpania eligebantur epiſcopi per reges, ſed etiam electiones ſummorum pontificũ & epiſcoporum quondam Imperatoribus repræſentabantur, ſicut factum eſt de Ambro. & Greg Vnde appa-

rec laicos ab electione non eſſe excludendos. Hanc uero contrarietatē ſoluit Gratianus, dicēs ꝙ laici non debent vocari ad electionē faciendam, ſed ad præbendum electioni conſenſum. Nam clericorum eſt eligere, & populi conſentire, ſicut ſupra in cap. noſſe. in fi. Et ꝙ laici vocētur ad electionē, non eligant, ſed vt cōſentiāt electioni, probat per duo ſequētia capitula, quorum primum patet.

uotiſſimi conſentirent in electum, quem ſibi viderint in patrem eligi: ſicut de Ambro. fecit Valentinianus Et quod principes intereſſent propter hæreticos, & ſchiſmaticos, probat per ſequens capitulum.

K Legibus] 23. q. 7. c. 1. & diſt. 8. quo iure,

tur: ſicut de electione beati Ambroſij, & beati Gregorij[a] *legitur. Quibus exemplis, & præmiſſis auctoritatibus liquidò colligitur laicos non eſſe excludēdos ab electione, neque principes reijciendos ab ordinatione eccleſiarū. Sed quòd populus iubetur electioni intereſſe: non præcipitur aduocari ad electionem faciendam, ſed ad cōſenſum electioni adhibendum. Sacerdotū n. (vt in fine ſuperioris capituli Stephani*[b] *Papæ legitur) eſt electio: & fidelis populi eſt humiliter conſentire. Deſiderium ergo plebis requiritur, vt clericorū electioni concordet. Tunc n. in eccleſia Dei rite præficietur antiſtes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem clerus communi voto elegerit.* Sup. ead. c. noſ. ſe.

Vnde Cœleſtinus Papa ait ad epōs Galliæ, epiſt. 2. c. 5.

¶ Plebis non eſt eligere, ſed electioni conſentire.
Cap. XXVI.

Cleri, plebis, & ordinis conſenſus, & deſiderium requiratur. Sup. diſt. 61. ca. nullus. Poly. l. 2. ti. 1. & cæteri, ut ſup.

Item Leo primus ad epiſcopos Viennenſis prouinciæ, epiſt. 87. al. 89. [Sed paulo aliter; & copioſius.]

¶ De eodem. Cap. XXVII.

Vota[c] ciuium[d], teſtimonia populorū, honoratorū[e] arbitrium[f], electio clericorum in ordinationib.[g] ſacerdotum expectantur. *& infra.* ¶ Per pacem, & quietem ſacerdotes, qui præfuturi ſunt, poſtulentur: teneatur ſubſcriptio clericorum, honoratorum teſtimonium, ordinis conſenſus[h], & plebis[i].

3 *Principibus verò, atque Imperatoribus electiones Romanorum Pōtificum, atque aliorū epiſcoporū referēdas vſus, & conſtitutio tradidit pro ſchiſmaticorum, atq. hæreticorum diſſenſionibus; quibus nonnunquam eccleſia Dei concuſſa periclitabatur. Contra quos legibus*[k] *fideliſſimorū Imperatorū frequenter eccleſia munita legitur. ¶ Repræſentabatur ergo electio Pontificū catholicorum principibus, vt eorū auctoritate roborata nullus hæreticorum, vel ſchiſmaticorum auderet contrariare, & vt ipſi principes, tanquam deuotiſſimi filij in eum cōſentirēt, quem ſibi in patrem eligi viderent, vt ei in omnibus ſuffragatores exiſterent: ſicut Valētinianus beato Ambroſio ſupra legitur dixiſſe: [Noli timere: quia & Deus, qui te elegit, ſemp̄ te adiuuabit, & ego adiutor, & defenſor tuus, ut meum ordinem decet, ſemp̄ exiſtā.]* ſup. c. Valentinianus.

Vnde Stephanus Papa ſtatuit, dicens.

¶ Præſentibus legatis Imperatoris ordinetur Pontifex Romanus. Cap. XXVIII.

Quia ſancta Romana eccleſia, cui auctore Deo, præſidemus, à pluribus patitur violentius, Pontifice Pann. l. 3. c. 1. §. Stephanus Papa.

a ¶ Et beati Gregorij.] Non in hoc uolumine, niſi arg. ſu. ead. Agatho.
b Stephani. ſupra diſt. noſſe.
Vota.] CASVS Dicitur in hoc cap. quæ debeant in electione concurrere ſcilicet conueniētia, & conſenſus ciuiū. bona fama populi, maiorum laicorum arbitriū & uoluntas & electio clericorum, & ſubſcriptio.
c ¶ Vota.] ideſt, cōniuentia & conſenſus, vt ſu. diſtin. 24. epiſcopus.
d ¶ Ciuium] Nō ruſticorum extra ciuitatem conſiſtentiū.
e ¶ Honoratorum.] Scilicet maiorum d̄ populo, & clero. ſu. ea. Hadrianus in fi.
f ¶ Arbitriū] ſup. diſt. 23. c. 1. 24. diſt. c. nullus.
g ¶ In ordinationibus] i. electionib.
h Ordinis conſenſus.] Quia dicitur ordo cerdonum, pellipariorum, vel alterius corporis.
i ¶ Et plebis.] Nomine plebis cēsēt illi, qui nō ſunt collecti ad aliquod corpus 1 faciendum: de quo corpore habes. ff ꝙ cuiuſq. vniuer. l. 1. & eſt ad hoc bonū ſimile. C. d̄ epiſco. aud l. iubemus

Plebis nomine q̄ cenſeantur.
1 De hoc le. & no. extra de exceſ. prælat. delicta. & p̄ Innoc. extra, de off. ord. cum ab eccleſiarum. Arch.

PRINCIPIBVS. Hæc eſt tertia pars huius diſ. ī qua reddit rōnem, quare uocabanī princeps ad electiones. Archid.
CASVS: Hic duplex ratio tedditur, quare quondam Regib. & Imperatorib. electiones repræſentabantur, ſ. vt nullus hæreticorū & ſchiſmaticorum electioni cōtraueniret, pro quibus ſæpe eccleſia periclitabatur, & ut ipſi principes tanquam filij de-

Quia.] CASVS. Romana eccleſiā ſæpe patiebaī moleſtias in obitu Papæ, & in electione ſucceſſori, quia

quia nuncii Imperatoris defuerant: ideo ſtatuit Stephanus, ꝙ electio Papæ non fieret niſi præſente populo, & Senatu, & Imperatore, vel eius legatis: ſcandala remoueantur, & eis præſentibus conſecretur: & nullus audeat extorquere iuramenta, vel promiſſiones, niſi quæ fuerint

ſeruetur talis conſuetudo, vt dicit illa conſtitutio, ad apoſtolicam. H. tamen dicit, ꝙ iſtud referatur ad legatos Imperatoris, vt non aliud Romana eccleſia petat ab eis, q̃ ipſi ſoliti ſunt facere, ſcilicet Papa non cogat eos aliud iuramentum facere Papæ, quàm iuramentũ fidelitatis, quòd Imperator cõſueuit præſtare, vt inf. ea. ti bi. & hoc indicat illud verbum, minuatur.

extra de ſimon. tuam & facit ad hoc ꝙ conſuetudo facit non delictum, quod alias eſſet delictum. 32. q. 4. obiiciũtur. Ad idẽ habes argu. opt. extra de tẽp ord. cap. 2. ibi videas Arch.

obeunte; quæ ab hoc inferuntur, quia abſque Imperiali notitia Pontificis fit conſecratio: nec canonico ritu, & cõſuetudine ab Imperatore directi interſunt nuncij, qui ſcãdala fieri vetent, volumus vt cum inſtituendus eſt Pontifex conuenientibus epiſcopis, & vniuerſo clero eligatur præſente [a] Senatu, & populo, qui ordinandus eſt; & ſic ab omnibus electus præſentibus legatis Imperialibus conſecretur; nulluſq; ſine periculo ſui iuramẽta [b], vel promiſſiones aliquas noua adinuentione audeat extorquere: niſi quæ antiqua exigit conſuetudo [c]: ne vel eccleſia ſcandalizetur, & Imperialis honorificentia minuatur.

4 *Verùm quia Imperatores quandoq; modum ſuum ignorantes non in numero conſentientium, ſed primi diſtribuentium, imò exterminantium eſſe voluerunt, frequenter ẽt in hæreticorum perfidiam prolapſi catholicæ matris eccleſiæ vnitatẽ impugnare conati ſunt; ideo ſanctorum Patrum ſtatuta aduerſus eos prodierũt, vt ſemet electioni non insererent: & quiſquis eorum ſuffragio eccleſiam obtineret; anathematis vinculo innodaretur: ſicut ſcriptura quoque diuina dicit, quod Ezechias diſſipauit excelſa [d] & contriuit ſtatuas, & ſuccidit lucos, & fregit ſerpentem æneum, quem fecit Moyſes, videlicet, quia illum ſerpentem Deus fieri iuſſerat, ne ſerpentina morte populus interiret, ideo [e] ipſe populus colere, & venerari eum cœperat: & idcircò deſtruxit [f] iſte, quem iubẽte Deo fecerat ille: Ac per hoc magna auctoritas iſta eſt habenda in eccleſia; vt nonnulli ex prædeceſſoribus, & maioribus noſtris fecerunt aliqua, quę illo tempore potuerunt eſſe ſine culpa, & poſtea vertuntur in errorem, & ſuperſtitionem, ſine tarditate aliqua, & cum magna auctoritate a poſteris deſtruantur [g]. Poſtremo præſentibus legatis Imperatorum, & inconſultis, electiones Romanorum Pontificum leguntur celebratæ & tandem iidem Imperatores religioſo mentis affectu præfatis priuilegiis renunciauerunt, multa inſuper donaria eccleſiæ conferentes.*

4. Reg. 18.

Vnde Gregorius a ſcribit.

VERVM. Hæc eſt quarta pars huius diſt. in qua dicitur, quare principes poſtea fuerũt prohibiti, ſcilicet, quia impedimentum præſtabant: & quia ipſi renunciauerunt. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictum eſt ſupra in cap. quia quòd conſtitutio facta fuit quondam, quod Imperatores deberent intereſſe electioni papę & epiſcoporum, vt ſupra. patet in multis cap. Nunc verò dicit Gratianus in hoc. §. ꝙ poſtea ſtatutum fuit contrarium pp tres rationes. Prima ratio eſt, qa Imperatores abutebant priuilegio ſuo: quia non ſolùm conſentire volebant, ſed etiã electionibus ſe ingerebant. Secunda ratio fuit, quia in hæreſim labebantur, & ſæpe eccleſiam impugnabant. Et ꝙ Apoſtolici potuerunt in contrarium ſtatuere, & deſtruere conſtitutiones, quas anteceſſores fecerunt pro bene, probat exẽplo Ezechiæ, qui ſerpentem æneum, quẽ fecerat Moyſes pro liberatione populi, deſtruxit. cum populus illum coleret: ſicut Deum. Tertia ratio eſt, quia Imperatores ſuis priuilegiis renunciauerunt: & poſtea electiones Apoſtolicorum celebratæ ſunt præſentibus & inconſultis legatis Imperatoris: quod probat ſequens capi.

Iurãdum ne eſt de indemnitate eccleſiæ ante electionem.

fuerint de antiqua conſuetudine.

a ¶Præſente.] Infra 79 diſt. nullus.

b ¶Iuramenta.] Videatur ergo, quod ante electionem non ſit præſtandum iuramentum de indemnitate eccleſiæ, vt, 8. q. 3. Artaldus. & ſu. 28. diſt. Syracuſanæ. præſumetur enim hac ideo facere vt eligeretur Dicunt tamẽ quidam, ꝙ ſi eſt, conſuetudo, quod præſtetur, præſtari poteſt: & ſic intelligunt qđ dicitur hic in ſi. Quid tamẽ iuris ſit de hoc, habes 8. q. 3. in ſumma.

Conſuetudo an poſſit inducere, vt aliquid recipiatur in ſpiritualibus.

c ¶Conſuetudo.] Per hoc videtur, quòd in ſpiritualibus ſeruanda ſit conſuetudo in recipiendis muneribus 1. vt ſu. ea. Agatho. & in auth. de ſanct epiſco. §. 4. coll. 9. & 1. q. 3. q̃ſitum. & 9. q. 3. cõqueſtus. & extra de ſimo. ad apoſtolicam. Arg contra extra de ſimon. cum in eccleſiæ. & c. ſicut. Ad hoc dicunt quidam, quòd licitum eſt aliquid petere, in ſpiritualibus, ſed non pro ſpiritualibus, vt non petatur pro conſecratione, ſed pro conſuetudine. Vel dic quòd ſi conſuetudo illa pietatem continet, non poteſt peti: tamen ſuperior cogere poteſt, vt bene,

1 Quia hoc aſſertiue ponunt. Ioa. B. & Hoſti.

d ¶Excelſa.] ideſt, templa idolorum in excelſis poſita.

e ¶Ideo.] Quia iuſſu domini factus erat: & quia eum reſpicientes, liberabantur.

f ¶Deſtruxit.] Hic Ezechias commendatur ex deſtructione imaginis, quæ erat occaſio ſuperſtitionis. quare ergo Maſſilienſis epiſcopus condemnatur, qui deſtruxit imagines, in quibus populus idololatriã committebat. vt de conſec diſt. 3. perlatum? Dic ꝙ ſerpẽs iſte fuit tẽporalis ad ſananda vulnera. vnde ceſſante cauſa ceſſare debuit effectus: ſed cauſa imaginum perpetua eſt, vt habeatur in eis memoria Dei.

Ezechiæ cõmendatio.

g ¶Deſtruantur.] Argu ſucceſſores debere mutare facta & inſtituta prædeceſſorũ etiã bona, ſi viderint eſſe ea pernicioſa exẽplo. 7 q. 1. vidẽtes. 35. q. 1 c. & 96. diſt.

Succeſſores, prædeceſſorum ſtatuta mutare poſſunt.

bũ.in fi.d.68.choriepiſcop⁹, & extra de dec.ſugg:ſtum: vbi eſt arg.ꝙ priuilegium quod eſt exemplum mali.re-mouendum eſt Inſt.vi bon.rap.§.ſed nedum talia.

Cvm Hadrianus.] CASVS. Hadrianus ſecundus ab eccleſia ſanctæ Mariæ maioris deportatus eſt a clero & populo & ꝓceribus certatim ad patriarchiũ Lateranenſe. quod audientes nuncii Ludouici Imperatoris, moleſte tulerũt ꝙ cum præſentes eſſent, vocati non fuerunt: qui audientes ꝙ nõ fuit factum in contẽptum eorum, ſed ad cautelam futuri temporis, omnẽ indignationem medullitus ſedauerunt, & acceſſerunt humiliter ad ſalutãdum electum.

a ¶Traheretur.] Debet enim ire quaſi ĩuitus, vt argum. 1.q.6.ſicut is.C.de epiſ. & cler ſi quẽquã.ſic enim appellant̃ quaſi proprio nomine: & quia portat̃ Papa in manibus, ne offendat ad lapidem.

b ¶Tẽporis.] Nota quę nõ ſunt mala, interdum debẽt omitti, ne ſint exẽplo ꝑniciosa, vt ſupra di.23.in nomine.ſupra di.21.denique.12 q.2 liberti. 2.q.7.accuſatio.& 30 q.c.1.inſtitu.vi bon. rap. §. ſed nedum.

c ¶Et ad ſalutãdũ.] Arg. eos conſenſiſſe electioni ex quo interfuerunt, & eũ ſalutauerunt, & nõ reclamauerunt, ſic extra de his quæ fi. à ma.par. cap.ex ore. in fi. & extra de priuile.cũ olim.in fi.& extra de ſent. excõ. ſi aliquando 1. & eo ipſo ꝙ qˢ ſalutat alium, videtur cõſentire ei, vt 24. q.1.omnis. Sic ex eo ꝙ quis non vult ſalutare alium pręſumitur inimicus, vt extra de offi.dele.cum ſuper.in parte deciſa. & eo ipſo, ꝙ Stephan⁹ dixit perlegatur.intelligitur cõſenſiſſe, vt 97. diſt.bene, ſic inf. de cõſec.diſt.2. pacem.

Electum ſalutans electioni eius præbet conſenſum.

1 Ad hoc facit quod le. & not. extra de præbend. dilecto in gl.ad hoc videbatur.Sed põt dici, ꝙ ibi epiſcopus ignorabat illũ minus canonice fuiſſe receptum: & ideo non obfuit argu. ff. de interrog. ac. de ætate. §.vlt.Archi.

¶Inconſultis legatis Imperatoris Hadrianus. II. ad Pontificatum eligitur. Cap. XXIX.

Cvm Hadrianus ſecundus ad Romanum Pontificatũ ab eccleſia Dei genitricis Dominæ noſtræ, quæ dicitur ad præſepe, traheretur [a] ad Lateranẽſe patriarchium: certatim à clero, & proceribus, & plebe deportatus eſt. Quod audiẽtes miſſi Ludouici Imperatoris moleſte tulerunt, indignati ſcilicet, quòd dum præſentes eſſent, non fuerunt inuitati, nec optatę à ſe futuri præſulis electioni intereſſe meruerunt. Qui accepta ratione, quòd non cauſa contemptus Auguſti, ſed futuri temporis [b] proſpectu omiſſum hoc fuerit † (ne videlicet legatos principum in electione Romanorum præſulum expectandi mos, per huiuſmodi fomitem inoleſceret) omnem indignationem medullitus ſedauerunt, & ad ſalutandum [c] electum etiam ipſi humiliter acceſſerunt β. — Iuo p.5 c.16. — † Contra text. in l.ſi exhæredatus.& in iis ꝑponas. §.1.de inoffic.teſtam.

α ¶Gregorius.] *Hoc antea citabatur ex Gregorio quarto, cuius eſſe non poteſt, cum Hadrianus ſecundus, de quo hic mentio fit, poſterior ſit Gregorio quarto. In pontificalibus verò manuſcriptis inter geſta Hadriani ſecundi, itemque in collectione manuſcripta decretorum Romanorum Pontificum in decretis eiuſdem* Ha*driani ſecundi habetur*

β ¶Acceſſerunt.] *In iiſdem pontificalib. hæc continenter ſequuntur:* Audiens hoc Ludouicus Imperator Chriſtianiſſimus: mox Imperialem ſcribens epiſtolam, cũctos Romanos, qui dignum tanto peregiſſent officio præſulem collaudauit: per quam epiſtolam videlicet innotuit, nulli quidpiam. pręmij pro conſecratione Romani Pontificis quoquomodo pollicendum, cum ipſe hanc non ſuorum ſuggeſtione, ſed Romanorum potius vnanimitate ardẽtiſsime cuperet prouenire, maxime cum reddi, quæ ablata fuerant, non auferri à Romana eccleſia vel deperire quidquam ſe diceret anhelare.

Item pactum conſtitutionis Imperatoris primi Ludouici cum Romanis Pontificibus.

¶Electio Romanorum Pontificum à Ludouico conceditur Romanis. Cap. XXX.

Ego Ludouicus Imperator Auguſtus ſtatuo, & concedo per hoc pactũ confirmationis [d] noſtræ tibi beato Petro principi Apoſtolorum, & per te Vicario tuo domino Paſchali ſummo Pontifici, & vniuerſali Papę, & ſucceſſoribus eius in perpetuum; ſicut à prædeceſſoribus noſtris vſque nunc in veſtra poteſtate & ditione tenuiſtis, & diſpoſuiſtis Romanam ciuitatem cum ducatu ſuo, & ſuburbanis, atque viculis † [e] omnibus & territo- — S. Antoninus p. 2. tit.16.c.1.§. 2.volater. l.3. Anſel.l.4.c.35. Iuo p.5.c.51. — † *al.villulis.*

Ego Ludouicus.] CASVS. Hoc cap.diuiditur in duas partes.in prima parte dicit̃ ꝙ Imperator Ludouicus conceſſit & cõfirmauit Paſchali & eius ſucceſſoribus Romam cum toto ſuo Ducatu & territorio in perpetuum tenere, & habere quietè, ſicut ſui anteceſſores quietè poſſederũt In ſecunda parte dicitur, ꝙ qñ Papa de hoc mundo migrauerit, nullus electionem ſucceſſoris cuiuſcunque ſit gentis impediat, vel electionib.contradicat ſcilicet Cardinalibus: ſed eo electo & conſecrato nuncij dirigantur ad Regem Francorum ad pacem, & amicitiam inter eos ſociandam Secunda pars incipit ibi.Idem quando diuinæ.Sequens cap patet.

d ¶Confirmationis.] Argu.quod aliquid ſimul datur & confirmatur, vt no.ſup.ea.in ſynodo.

e ¶Viculis.] Ideſt villulis.ff.ad muni. qui ex vico nec poſſet

poſſet Imperator illam donationem reuocare. nam dicit lex, ꝙ ſola immenſitas eſt menſura rerum donatarũ in eccleſia. C. de ſacroſan. eccl. authen. ſed hodie immo nec concedit hic: ſed conceſſa confirmat. nam omnia hæc & alia plura iam prius fuerant eccleſiæ conceſſa. inf. 96. infr 96 diſt. Conſtantinus. pterea ꝗa Imperator poteſt alienare 1 res imperij, ut ff. de leg. 1. apud Iulianũ. §. vl. Itẽ quia per hanc conceſſionẽ non læditur imperiũ, ex quo res redit ad primum ſtatum, ut ff. de pac. ſi unus. §. pactus. & 35. diſt. ab exordio. nõ ob 12. q. 2. non liceat. quia ille non poterat legẽ imponere ſuo ſucceſſori extra de elect. innotuit.

Imperator imperij res alienare poteſt.

1 Ad hoc facit opt. ꝙ le. & no. 16. qõ. 3. placuit 1 ſecundum Ioan.

rijs [a] eius montanis, & maritimis littoribus, & portubus ſeu [b] cũctis ciuitatibus, caſtellis, oppidis, ac villis in Thuſciæ partibus. *Item infra.* ¶ Quãdo diuina vocatione huius ſacratiſſimæ ſedis Pontifex de hoc mundo migrauerit [c]; nullus ex Regno noſtro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo ſub noſtra poteſtate cõſtitutus, licentiam habeat contra Romanos aut publice, aut priuatim veniendi, aut electionem faciendi, nulluſq; in ciuitatibus, aut in te rritorijs ad eccleſiæ beati Petri apoſtoli poteſtatem pertinentibus aliquod malum ꝓpter hoc facere præſumat: ſed liceat Romanis cum omni uene ratione, & ſine qualibet perturbatione honorificam ſuo Põtifici exhibere ſepulturam, & eum, quem diuina inſpiratione, & beati Petri interceſſione omnes Romani [d] vno conſilio, atque concordia ſine qualibet promiſſione ad Pontificatus ordinẽ elegerint, ſine aliqua ambiguitate, vel contradictione more canonico conſecrare; & dũ conſecratus fuerit; legati ad nos, uel ad noſtros ſucceſſores Reges Francorum [e] dirigantur; qui inter nos, & illam amicitiam, & charitatem, ac pacem ſocient.

[*Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Auguſtis.*]

¶ Electio, & conſecratio Romani Pontificis non niſi iuſtè, & canonicè fiat. PALEA, Cap. XXXI.

S. Antoninus ibidem.

INter nos, & vos pacti ſerie ſtatutum eſt, & cõfirmatũ, quòd electio; & conſecratio futuri Romani Pontificis non niſi iuſtè & canonicè fieri debeat.

[*Item conſtitutio* α *primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis pontificibus.*

¶ Ab Imperatore, vel nuncijs eius, electioni Romani Pontificis nullum obſtaculum generetur. PALEA. Cap. XXXII.

Anſ. 4. ca. 37. & l. 6. cap. 7. Iuo p. 5. c. 52.

In legib. Longob. l. 5. titu. de Pontifi. leg. 3

COnſtitutio primi Henrici, & primi Othonis cũ Romanis Pontificibus. Vt nullus miſſorum noſtrorum cuiuſcunque impeditionis argumentum in electione Romani Pontificis cõponere audeat, omnino prohibemus. *Item.* In electione Romanorum Põtificum neque liber, neque ſeruus ad hoc venire præſumat, vt illis Romanis, quos ad hanc electionem per conſtitutionem ſanctorum Patrum antiqua admiſit conſuetudo, faciat aliquod impedimentum. Quòd ſi quis contra hanc noſtram cõſtitutionem facere] præſumpſerit, exilio tradatur.

Abeſt a Grat. & Iuo.]

α ¶ Conſtitutio] *Ex antiquo exemplari Gratiani reſtitutus eſt hic titulus: in quo exemplari poſt titulum iſtum, interpoſita rubrica, incipit caput.* vt nullus &c. *vt etiam apud* Iuonem. *Verũ, quia receptum eſt, vt initium huius capitis ſit à dictione,* Conſtitutio *relicta ſunt hæc verba etiam in principio ipſius. Extat verò hoc capitulum vetuſtis quoque exemplaribus, in quibus palea eſſe non ſolent.*

d ¶ Et territorijs.] Quid ſit territoriũ, quid ſit oppidũ, q̃d vrbs, habes ff. de verbor. ſign. pupillus. §. territoriũ. Et ſic eſt arg ꝙ noĩe ciuitatis non comprehẽduntur eius territoria, vt 12. q. 2. c. vlt. & ff. de arbit. ſi cum dies, ff. ſi arbiter. Argum. cõtra. de verb. ſig. qui in continentibus. et l. ædificia. ff de iudi. inſulæ. ff. de offi. præ. vrb. l. 1. ibi, [Cum vrbem.]

Ciuitatis appellatione in eius territoria nõ comprehenduntur.

b ¶ Seu.] Hæc dictio ſeu, potius auget donationẽ, quã diſiũgat inter res donatas, ut ff. đ aur. & ar gu leg ſi quis ita.

c ¶ Migrauerit.] Olim etiam nullus audebat tractare de electione Papæ ante tertiũ diẽ poſt ſepulturam præmotui, vt inf. di. 79. nullus, ſed per contraria m conſuetudinem hoc hodie abrogatum eſt. ADDITIO. Idẽ ſentiunt hic Hug. & l. quorum fuit hac gl.

Papæ electio olim ꝑ triduũ differebatur.

d ¶ Oẽs Romani.] nota ꝙ olim omnes Romani intererant electioni ex conſuetudine. inf. c. proxi. & c. ſeq.

e ¶ Frãcorum.] Not. imperium prius Frãcorum 2. fuiſſe: ſed poſtea Theutonici virtutib. promouerũt imperiũ, vt 28. q. 1. §. ex his. in quos hodie tranſlatũ eſt imperium. extra de elec. c. uenerabilem.

Imperium Franci primo, deinde Theutonici, habuerunt. 2 Nota hic, ꝙ tunc Frãciam tenebat Romanus. Imperator.

COnſtitutio] CASVS. Dr̃ hic, ꝙ primus Hẽricus, & primus Otho cõſtituerunt cum Romanis pontificibus, ut nullus eorum nuncius, vel alius euiuſcũque ſit gentis vel cõditionis ĩ electione Romani pontificis audeat contradi

 cere;

cere, & qui contradicere voluerit, exilio perpetuo tradatur,

TIbi domino. CASVS. In hoc cap. continetur qualiter Otho iurauerit fidelitatem Ioanni Papæ per ſuum procuratorem: in quo dicitur, ꝙ in 8. c. tenetur. pater & filius cenſentur vna perſona, vt 35. q. 3. §. hac auctoritate. Ioan.

c ¶ Meo.] Aliàs, meorum: ſed quam cautionem poteſt de hoc facere, ꝙ ſui non dent damnum, cõtra id ff. commod. ad eos? Vel qualiter poteſt ſe obligare ad alienũ factum,

pulatio iſta in princ. & in l. cum filius. §. 1. cũ ibi no. ff. de verb. obl.

Item conſtitutio Othonis.

¶ Iuramentum Othonis, quod fecit domino Papæ Ioanni. Cap. XXXIII.

TIbi domino [a] Ioanni Papæ ego rex Otho promittere, & iurare [b] facio per patrem, & filium, & ſpiritũ ſanctum, & per lignum hoc viuificæ crucis, & per has reliquias ſanctorum, quòd ſi permittente Domino Romam venero, ſanctam Romanam Eccleſiam, & te rectorem ipſius exaltabo ſecundùm poſſe meum; & nunquam vitam, aut membra, & ipſum honorẽ, quem habes, mea voluntate, aut meo [c] conſilio, aut meo conſenſu, aut mea exhortatione perdes, & in Romana vrbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te, aut ad Romanos pertinent, ſine tuo conſilio, & quidquid de terra ſancti Petri ad noſtram poteſtatem peruenerit, tibi reddam: & cuicunque Italicum regnum cõmiſero, iurare faciam illum, vt adiutor tui ſit ad defendendum terram ſancti Petri ſecundùm ſuum poſſe. Sic me Deus [α] adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia.

S. Antoninus p. 2. ti. 16. c. 1. §. 16. in medio. Anſel. l. 1. c. 90. & l. 4. c. 36.

α ¶ Sic me Deus.] *Addita hac ſunt ex Centio Camerario, in cuius libro habentur multa formæ iuramentorum, & extat manuſcriptus Romæ.*

Item ex primo libro Capitulorum † Caroli, & Ludouici Imperatorum, c. 84.

† *al. capitularium.*

¶ Liberum ſit clero, & populo de propria diœceſi epiſcopum eligere. Cap. XXXIIII.

Anſel. l. 6. c. 6.

SAcrorum canonum non ignari, vt in Dei nomine ſancta eccleſia ſuo liberius potiretur honore, aſſenſum ordini eccleſiaſtico præbuimus, vt ſcilicet epiſcopi per electionem [d] cleri, & populi, ſecundum ſtatuta canonum de propria diœceſi [e], remota perſonarum [f], & mune-

Vaſallus eccleſiæ cui debet fidelitatis iuramentis præſtare.

a ¶ Tibi domino.] arg. ꝙ qui feudũ recipit ab eccleſia, iuramẽtum fidelitatis non ſolum eccleſiæ, ſed etiã prælatis præſtare debet, vt extra de iureiurã. Ego. N. epiſcopus. 1 ſup. diſ. 23. quanquã. & 22. q. 5. de forma, immo etiam ipſi capitulo, vt extra de ver. ſig. cum clerici. cum ipſi ſint pars corporis ſui, vt 16 q. 1. ſi quis cum 2. Non ob. extra de ſimo. ex diligenti. quia ibi non erat ius feudi, de quo iure plene habeẽ in cõſtitutione Friderici, de feudis.

1 Melius. eo. tit. ea. te. §. nunc igitur. in prin. & de pſcri. cum non liceat. §. ideo que. in prin. Archid.

2 Aliàs §. verum. Oeconomus, & procurator diuerſimode iurant.

b ¶ Et iurare.] No. ꝙ œconomus, ſiue ſyndicus iurat in animã ꝓpriã: ext. de iura. c. in pertractãdis, ſed ꝓcurator iurat in animam dñi, vt hic, & 100. diſtin. optatum. & 17. q. 4. metuẽtes. & extr. de offi. leg. nouit. in parte deciſa. Fit autem hoc iuramẽtum ſub talibus verbis. Ego iuro in animam dñi mei, ꝙ ipſe hoc ſeruabit 3. Vel ſic iurat. Dñs meus iurat per me; ꝙ hoc ſeruabit: ſic ipſum Deus adiuuet. Sed qualiter obligat aliqs alium per iuramẽtũ, cõtra id, quod legiẽ Inſtit. de inuti. ſtip. §. ſi quis alij? Sed dic, ꝙ dominus ſemet obligat, ſed ꝑ aliũ, vt extra de ſent. excom. mulieres. ff. de admittitur. ita autem. §. geſſiſſe. Sed quid ſi dominus reuocet mandatum 4. nunquid intelligitur obligatus per tale iuramentum; ita, ſi non peruenit reuocatio ad procuratorem, ſicut id quod facit iudex, tenet, donec ignorat reuocatum mandatum, vt extra de appell. ſi duob. & ratione ignorantiæ tenet ſnĩa, vt 3. q. 7. §. tria in princip. & 9. q. 1. ordinationes ff. de offic. præſi. ſi forte. ff. de ꝓcur. ſi procuratorem. in fi. ff. mand. ſi mandaſſem. Ioan. Si autem lis eſſet conteſtata, oporteret quod reuocatio perueniret ad iudicem uel aduerſarium: alioquin firmum eſt quod fit cum procuratore, vt extra de procura. mandato. Si autem non ſit lis conteſtata, uidetur ſufficere ſi reuocatio peruenit ad procuratorem, ut dicit expreſſe decre. extra de procu. ex inſinuatione. & cap ſequen. B. Sunt tamen ſpeciales caſus, in quibus requiritur perſeuerantia: ſicut cum matrimonium contrahitur per nuncium, ſi dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuncius ignoret reuocatum 5. & cum pater mandat filio, ut aliquem manumittat, ff. de manu. vind. ſi pater. & hoc ideo, quia factum, contra id Inſti. de inuti. ſtip. §. ſi quis alij? nec enim tenetur quis de facto familiæ ſuæ, ſi ipſe non mandauit, nec ratum habuit, vt 1. q. 4. quia præſulatus. ext. de reſti. ſpol. cum ad ſedem. ff. de vi, & vi arma. l. 1. § ait prætor. Sed dic, ꝙ intelligitur obligaſſe. 6. ſe curaturum, ne ab eis damnum dareẽ. 22. qõ. 5. de forma, ſicut eſt cũ quis promittit aliũ ſiſti in iudicio: tantùm ad hoc tenetur vt operam det quã poteſt. ff. de verb. oblig. quoties quis. Sed litera illa, meorũ, non eſt in libro meo. Ioan.

3 De conſimili mat. no. Inn. in l. 6. de teſt. præſentium. quæ eſt Inn. in glo. ſcilicet totius, &c.

Procurator reuocatus ſi aliqua facit, an teneant.

4 Idem no. Inno. extra de ſponſ. ſuper rubr. & latis etiam no. ĩ. 30. q. 6. nec illud. ibi uideas. & hæc ſnĩa etiam hodie approbatur extra lib. 6. de proc. ca. ꝓcurator.

5 Concor. text. in l. ſtipulatio iſta

Familiæ delictũ, an dominum obliget.

9 De hac ma. no. extr. de ſpon. ſicut. Arch.

SAcrorum.] CASVS. Carolus, & Ludouicus conſtituerunt, ut epiſcopi à clero. & populo de ſua diœceſi eligerẽtur ob vitæ meritũ, & ſapiẽtiores remota acceptione munerum & perſonarum: quatenus uerbo & exẽplo ſuis poſſint prodeſſe ſubiectis.

d ¶ Per electionem.] Hoc nomen propriè, & impropriè ſumitur hic cum illis genitiuis, cleri & populi: argum. ff. commo. ſi vt certo. §. commodatum.

e ¶ Diœceſi.] Nota pro Hug. ꝙ examinandi ſunt omnes de diœceſi prius quàm eligatur extraneus, ut dixi 61. diſt. nullus.

f ¶ Perſonarum.] Sic. 8. q. 2. dilectiſſimi. & extra de inſtit. ad decorem.

a ¶ Et

a ¶Et munerum.] Cum talis eligatur: a Deo dicitur eligi. 8.q.1.ſi ergo. Hug.
b ¶Vt exemplo.] Nam cæpit Ieſus facere & docere. vt 26.diſt. ecce. & §.ex his.

EX HIS. CASVS. Concludit Gratianus ex ſupra dictis,

vacationis epiſcopalis eccleſia vacare nō debeat: canonici ſub vinculo excommunicationis non faciant electionem epiſcoporum religioſis excluſis, vt eorum conſilio idonea eligatur perſona. Si autem fuerit aliter factum, irritum erit & vacuum. Nunc quærit Gratianus incidenter, ſi duo a partibus eligantur, quis ſit alteri præferendus, quod per ſequen. c. declaratur.

rum[a] acceptione, ob vitæ meritum, & ſapientiæ donum eligantur, vt exemplo[b], & verbis ſibi ſubiectis vſquequaque prodeſſe valeant.

Ex conſtitutionibus his, & pacto Ludouici Imperatoris deprehenditur, Imperatores illis renunciaſſe priuilegijs, quæ de electione ſummi Pontificis Hadrianus Papa Carolo Imperatori, & ad imitationem eius Leo Papa Othoni primo regi Theutonicorum fecerat. Cum ergo præmiſſis auctoritatibus cunctis liceat electionem clericorum tantummodo eſſe: quæritur, quorum ſit ipſa electio: an clericorum maioris[c] eccleſiæ tantum, an etiam aliorum religioſorū, qui in eadem ciuitate fuerint. Sed (ſicut in breuiatione canonum Fulgentij Carthaginēſis eccleſiæ diaconi inuenitur) in ſeptimo capitulo † Nicæni concilij, & Gangrenſi ſtatutum eſt, vt ad eligendum epiſcopum ſufficiat eccleſiæ matricis arbitrium. Nunc aūt ſicut electio ſummi Pontificis non à Cardinalibus[d], tantùm, verùm etiam ab alijs religioſis clericis auctoritate Nicolai Papæ eſt facienda: ita & epiſcoporum electio nō à canonicis tantum, ſed etiam ab alijs religioſiſſimis clericis, ſicut in generali ſynodo Innocentij Papæ Romæ habita conſtitutum eſt. Ait enim.

† al. ſeptimo Nicæno concilio.

Nicolaus ij. al. 1. in conc. Ro. c. 1. Innoc. ij. c. 28.

¶Abſque religioſorum virorum conſilio canonici maioris eccleſiæ epiſcopum non eligant. Cap. XXXV.

OBeuntibus ſanè epiſcopis, quoniā vltra tres menſes vacare eccleſiam ſanctorum patrum prohibent ſanctiones: ſub anathematis[e] vinculo interdicimus, ne canonici de ſede epiſcopi ab electione epiſcoporum excludant[f] religioſiſſimos[g] viros, ſed eorum conſilio honeſta, & idonea perſona in epiſcopum eligatur. Quod ſi excluſis[h] eiuſdem religioſis electio fuerit celebrata, quod abſque aſſenſu[i] eorum[k], & conniuentia[l] factum fuerit, irritum habeatur & vacuum.

Nunc ergo quæritur[m], ſi vota eligentium in duas ſe

e ¶Sub anathematis.] Quid de hoc tenere deas, dixi ſup. ead. Salonitanæ.
f ¶Excludant] Dicit, H. iſtos tripliciter excludi tūc propriè excludunt, cum nō uocant, vel ſi vocati nō audiunt, vel ſi ſponte veniāt, nō admittantur. Credo hoc cap. non tenere 2 aliud enim ſeruatur, & religioſi hic vocantur clerici ciuitatis, uel prælati epiſcopatus arg. 79. diſt. ſi quis pecunia.
g Religioſiſſimos.] ideſt, prælatos aliarum eccleſiarum.
h ¶Excluſis.] Quia inuitæ nuptiæ, &c. 31.q.2.§.1.
i ¶Aſſenſu] Videtur, ꝙ non tantum cōſilium religioſorum, ſed etiam conſenſus ipſorum requirendus eſt, & ita videtur quòd religioſorum perſonæ faciant partem in electione. arg. extra de electio. cum ueteri. nam ſequaces ſunt aliorum in electione, vt 79. diſt. c. 1. & ſi qs pecunia. & 23. diſt. c. 1. & ſatis pōt dici, ꝙ niſi conſiliū ipſoru fuerit requiſitū, quòd nulla ſit electio: ſi tamē fuit habitum conſilium, & non conſenſus, tenet electio, vt extra de arbitr. cum olim. & eſt ſi ff. de adminiſtr. tuto. quidam decedens. §. Papinianus. & extra de regu. licet. C. de iure emphy. l. ult. Et expone conſenſu requiſito, licet non habito.

Electione dicitur qs tripliciter excludi.

2 Cum hoc dicto vr̄ cōcor. Hug. q no. hoc, qa in multis eccleſijs derogatū eſt huic canoni ex cōtraria cōſuetudine, q̄ Papa ſcit, & non improbat, & ſic videtur tacite approbare. Archid.

Religioſorū cōſenſus, an ſit in epōrū electione requirendus.

dictis, ꝙ Imperatores renunciauerunt priuilegijs, q̄ ſibi conceſſa fuerant de electione ſummi Pontificis Et cum conſtet ex ſupradictis, ꝙ electio eſt clericorum tantummodo, tunc quæritur incidenter, an ſit tm̄ canonicorum matricis eccleſiæ, an etiam aliorum religioſorum eiuſdem ciuitatis. Cui quæſtioni reſpondens primò ꝓbat auctoritate Nicæni & Gangrenſis concilij, ꝙ ſufficiant clerici matricis eccleſiæ ad epm̄ eligendum. Poſtea uidetur hoc corrigere per auctoritatem Nicolai, dicens, ꝙ ſicut electio Papæ non fit à Cardinalibus tantùm, ſed et ab alijs religioſis: ſic & electio epiſcopi non a canonicis tantùm, ſed etiam a religioſis fieri debet, quod probat auctoritate Innocentij Papæ.
c ¶Maioris.] Sic ergo nomen clericorū reſtringitur ad maioris eccleſiæ canonicos 1. vt 10. q. 1. antiquos. 8. q. 1. c. 2. extra de uerb. ſign. cū clerici. benigne eſt in talibus ſeruanda conſuetudo, ut extra de cā poſſ. cū eccleſia.
d ¶Non a Cardinalibus.] Vt ſup. diſt. 23. cap. 1. &c.
OBeuntibus.] CASVS. Conſtituit in hoc cap. Innocen. Papa, quòd, cum ultra tres menſes a tempore

Nomen clericorum qn̄ que reſtringitur.

1 Adde, ꝙ etiam aliqn̄ ad prælatos. glo. eſt nota. in auth. de ſan. epiſc. §. preſbyterorum coll. 9.

K ¶Eorum.] Arg. quòd non ſufficit religioſorum præſentia, niſi habeatur conſilium. arg inf. 10. q. 2. caſellas. arg. 12. q. 2. ſine exceptione. §. 1.
l ¶Et conuenientia] Arg qd̄ aliquorum conſenſu fieri debet; eorum diſſenſu impeditur faciendum, & diſſoluitur factū, ut ſup. diſt. 51. qui in aliquo. & 32. q. 2. ſi uerū ſup. diſt. 62. nulla ratio 1. q. 1. ordinationes. 10. q. 1. caſellus. 12. q. 2. alienationes. & cap. ſine 15. q. 7. epiſcopus nullius. 33. q. 5. qd̄ Deo. & c. manifeſtū. 20. q. 2. puella.
m ¶Nunc ergo quærit.] Super iſto §. poſuit H. diſt. quia cum eligentes diſſentiunt, tria conſideranda ſunt, auctoritas, numerus, & bonus zelus. Auctoritas conſideratur in dignitatibus. zelus conſiſtit in animo, vt ſine carnali amore eligant, ſed ſm̄ meritū pſonæ. De numero patet, & dicit, ꝙ vbicunque duo ex iſtis concurrunt præ-

Collatio numeri ad numerum &c. eſt in electione facię da.

præponderant tertio, vñ ſi ex una parte eſt auctoritas, & bonus zelus, & ex altera numerus: pro parte iudicatur, ut 23. diſt. c. 1. & 93. diſt. miratus 7. q. 1. deniq. Item ſi ex una parte eſt numerus & auctoritas, & ex altera eſt bonus zelus, pro primo iudicatur. arg. 28. diſt. de Syracuſanæ. Ibi enim bono zelo contradicebant, qui ſignificabant Papæ electum habere uxorem, & filios: ſed tamen, q̃ plures erant ex alia parte, & maioris auctoritatis, conſenſit Papa illis. Item ſi numerus, & bonus zelus eſt ex vna parte, & ex altera parte auctoritas, ſtatur primo. 65. diſt. c. 1. & 2. Hanc diſt. non approbo: quia licèt ex una parte ſit auctoritas & melior zelus, ex altera numerus: ſtatur pro numero, ut extra de elect. du dũ 1. & extra de appel. conſtitutus. niſi numerus eſſet in par uo maior: & auctoritas aliorũ longe pręcelleret: & poſſet eo caſu fieri compenſatio, ut extra de teſti. in noſtra. nã ubi eſt par debitum, & diſpar numerus creditorum, ſemp ꝑ numerus ꝑfertur, vt C. qui bo. ced. poſ. l. vlt. §. 1. tunc enim decurritur ad dignitatem cum par numerus eſt hincinde. ff. de pact. maiorem. Similiter dico ad zelum decurrendum, cum par uel fere par numerus eſt hincinde. Sed quid ſi par eſt zelus, numerus & auctoritas hincinde? tũc recurratur ad meritum perſonæ, vt inf. c. proxi. Sed ſi omnia ſunt æqualia, tunc caſſetur 1 vtriuſq. electio, & nouus eligatur, vt 79. di. ſi duo. Vel iudex cogat eos ad cõcordiam, vt Inſtit. de ſatiſda tut. §. ſin autẽ. Vel res ſorte dirimatur, vt in Matthia, vt 21. diſt. cleros. & C. cõmu. de leg. l. vlt. in princ. & ff. de iudi. ſed cum ambo. Vel metropolitanus gratificet cui velit, vt extra de paroch. c. 1. & arg. ff. ad Sylla. l. 3. §. ſi cum omnes. & ff. de relig. l. vl. Vel præferatur ille, qui prius ordinatus eſt, vt 75. diſt. c. vlt. vel ſenior præ feratur, vt 35. q. 6. c. 1. ff. de fide inſtru. l. vlt. Vel ille qui prius nominatus eſt, vt in auct. de mona. §. pen. coll. 1. Vel præferatur ille, qui quandoque deliquit, illi qui ſemper bonus fuit. Vel præferatur ille qui diutius militauit in eccleſia, vt 61. diſt. quid proderit. Si autem utraque electio eſt uitioſa: vtraque caſſatur, ut extra de elect. conſiderauimus.

Electis duobus æqualiter, quis alteri pręfert.

1 Planè tene tanquam veriorem. De hoc nota. extra de elect. eccleſia ueſtra 2. ibi uideas, & quod no. Goff. in sũ. de iur. patr. §. ſi plures. uerſic. ſed ſi præſentata.

b ¶ Iudicio.] Sed quid ſi metropolitanus non vult ipſum conſecrare? videtur ꝙ tunc a ſuffraganeis petenda ſit conſecratio, vt 89. diſt. uolumus. Sed melius eſt, ꝙ a ſuperiore petatur 2. vt 9. q. 3. nunc vero. & 8. qõ. 3. Artaldus. extra de iure patron. nullus.

2 De hoc not. inf. 65 diſt. c. 1.

diuiſerint partes, quis eorum alteri ſit præferendus.

De his ita ſcribit Leo epiſcopus ad Anaſtaſiũ Theſſalonicenſem epiſcopũ, epiſt. 82. al. 84. c. 5. [ſed paulò aliter.]

¶ Cum vota eligentium in duas ſe diuiſerint partes, quis ſit præferendus alteri. Cap. XXXVI.

SI forte [quod nec reprehenſibile [a], nec irreligioſum iudicamus] vota eligentium in duas ſe diuiſerint [a] partes; metropolitani iudicio [b] is alteri pręferatur, qui maioribus & ſtudijs [c] iuuatur, & meritis; tantùm, vt nullus [d] inuitis, & nõ petentibus ordinetur; ne ciuitas† epiſcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit.

Poly. li. 2. tit. 1. Anſel li. 6. c. 19. Iuo p. 5. c. 347. Pann. li. 3. c. 6.

† al. plebi inuita.

α ¶ Quod nec reprehenſibile, nec irreligioſum iudicamus.] *Hæc verba, quæ à cæteris collectoribus non referuntur, non ſunt inuenta apud Leonem, ſed apud Gregorium, ex quo referuntur infra 8. q. 1. nec nouum.*

DISTINCTIO LXIIII.

HInc cõſiderãdum [e] eſt, à quibus, vel quo tempore ſacri ordines ſunt tribuendi; vel quib. in locis patriarchæ, primates, archiepiſcopi, epiſcopi, choriepiſcopi, & reliqui ſacerdotes ſint ordinandi.

A quibus ordinentur epiſcopi, in Nicæno primo concilio definitum eſt; in quo ſic legitur, cap. 4.

SI fortè.] CASVS. Quæſitum fuit à Leone, ſi duo ad epiſcopatum eligantur, quis ſit alteri præferendus? Et reſpondet ꝙ iudicio metropolitani præfertur ille, qui maioribus iuuatur meritis & ſtudijs, & licèt poſſit archiepiſcopus alterum alteri præferre; tamen omnibus canonicis inuitis vel plebe non poteſt epiſcopum dare: ne quem nolunt, odiant, & contemnant.

a ¶ Se diuiſerint.] Quia natura hominis prona eſt ad diſſentiendum. ff. de arbi. item ſi unus. §. vlt. ar. 20. q. 3. procliuius. Et præſumit hic canon. ꝙ licèt diſcordia ſit in electione, ꝙ vtraque pars bono zelo moueatur, ut 8. q. 1. nec nouum. Sed contra, ſup. ea noſſe. Illud frequentius, hoc autem rarum. 12. q. 1. omnis ætas.

c ¶ Studijs.] Eligentium, quia magis appetit iſte q̃ ille.

d Tantum ut nullus.] Quaſi dicat, ſi timetur ſcandalũ, tunc utriuſque electio caſſabitur, ut 79. diſt. ſi duo. tunc enim eſt aliquid detrahendum ſeueritati, vt 50. diſt. vt conſtitueretur.

Electio vtriuſque electi caſſatur timore ſcandali.

HInc conſiderandum.] Hæc diſt. diuiditur in tres partes. In prima probat, ꝙ eps̃ debet cõſecrari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi. [Quia per ambitionis.] Tertia ibi, [Epm̃,] Io. de Fan. CASVS. Supra oſtenſum eſt, à quibus epĩ ſint eligendi. Amodo vult oſtendere Gratianus, à quibus ſacri ordines ſint cõferendi: & quo tempore ſint tradendi; & in quibus locis patriarchę, primates, archiepiſcopi, epiſcopi, choriepiſcopi & reliqui ſacerdotes ſint ordinandi. Et durat tractatus vſque ad 81. diſt. videlicet à quibus ordinentur epiſcopi, in Nicęno concilio diffinitum eſt. Vnde in hac 64. diſt. docet; ꝙ epiſcopi ſunt ordinandi ab archiepiſcopo cum omnibus ſuffraganeis, uel ſaltem a tribus poſſunt ordinari de mandato archiepiſcopi.

3 Et in ſequenti vſq; ad 75. diſt.

e ¶ Hinc conſiderandum.] Hic depingitur 64. diſt. In præcedenti diſtinctione docuit ad quos pertineat epõrum electio. in hac orditur tractatum ſuum uſque ad 81. diſtinct. oſtendendo à quibus ſacri ordines ſunt diſtribuendi, & quo tempore, & in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac diſtinctione 3. Ex quo tempore, hoc facit in 75. diſt. In quib. locis, hoc facit in 80. diſt. Primò dicit de conſecratione epiſcoporum. Nota ergo, ꝙ electus in epiſcopum confirmatus debet conſecrari a metropolitano cum ſuis ſuffraganeis: vbi autem metropolitanus adeſſe non poteſt, uel etiam non vult, præſtabit auctoritatem hoc faciendi 4. tribus ad minus alijs omnibus per literas ſuas conſenſum præbentibus. Item, metro-

Electus confirmatus à quo debeat conſecrari.

4 Qui metropolitan' hoc delegare poſſit, ꝓbatur extra de ele. ſuffraganeis, & de transla. c. 2. & de offic. ord. quod ſedem.

¶Ab omnibus, comprouincialibus epiſcopi ordinentur. Cap. I.

In concilio Nicæno 2.c.3. Anſel.l.6.c.14.& 54. Iuo p.5.c.117. Burc.l.1.c.27.concordat.

EPiſcopi ab omnibus, qui ſunt in prouincia ſua, debēt ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente neceſſitate, vel itineris longitudine, certe tres epiſcopi [a] debent in vnum congregari; ita, vt etiam cæterorũ, qui abſentes ſunt, conſenſum in literis [b] teneant, & ita faciant ordinationem. Poteſtas [c] ſane, vel confirmatio pertinebit per ſingulas prouincias ad metropolitanum epiſcopum.

Item Anacletus ad epiſcopos Italiæ, epiſt.2.

¶De eodem. Cap. II.

Diſt.75.ordinationes Anſel.l.6.c.53. Burch.l.1.c.15. Iuo p.5.c.69. Pann.l.3.c.12.& 17. Poly.l.2.tit.6.

ORdinationes epõrum auctoritate [d] Apoſtolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, epiſcopis ſunt celebrandæ. *& infra.* ¶Quòd ſi ſimul omnes cõuenire minime poterunt; aſſenſum [e] tamen ſuis apicib. α præbeant, vt ab ipſa ordinatione animo non deſint.

α ¶Apicibus.] *In epiſtola eſt*, precibus. *Apud Iuonem, & Burchardum*, precibus, & ſcriptis.

[*Ex concilio Arauſicano primo, c.21.*

PALEA. Cap. III.

Burc.l.1.c.30. Iuo p.5.c.141. Pann.l.3.c.20. † *al. veſtris.* † *al. conſecrare.*

DE abiectione eius, quem duo præſumpſerint ordinare epiſcopi in noſtris † prouincijs, placuit de præſumptoribus, vt ſic vbi contigerit duos epiſcopos tertium ordinare †; & ipſe β, & auctores damnabuntur, quò cautius ea, quæ ſunt antiquitus inſtituta, ſeruentur.

¶ *In concilio ipſo hoc eſt initium huius capitis,* Duo præſumpſerint, ordinare epiſcopum, &c. *ac deinde tota res plenius exponitur. Apud cæteros verò collectores eodem fere modo habeo, atque hic & in multis vetuſtis Gratiani codicibus.*

β ¶Et ipſe.] *Sic emendatum eſt ex originali, & cæteris collectoribus Antea legebatur,* & epiſcopi, & auctores.

Item Anicetus in epiſtola ad epiſcopos Galliæ.

¶Cæteris aſſentientibus cum tribus prouincialibus ordinetur epiſcopus. Cap. IV.

Poly.l.2.tit.8. Burc.l.1.c.28. Pann.l.3.c.10. Iuo p.5.c.139.

COmprouinciales epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, cæteris conſentientibus, à tribus iuſſu [f] archiepiſcopi cõſecrari poſſunt epiſcopis.

Item Innocentius Papa ad Vitricum epiſcopum Rothomagen. epiſt.2.c.1.

metropolitanus ab omnibus ſuis ſuffraganeis debet cõſecrari; aut ſaltem a tribus.

EPiſcopi] CASVS Quæſitum fuit in concilio a quot epiſcopis ſit aliquis ordinãdus in epiſcopum? Et reſpondet, ꝙ ab omnibus comprouincialibus epiſcopis aut a tribus ſaltem præſente metropolitano, vel eo mãdante, ita, vt illi qui intereſſe nõ poſſunt, ſuum conſenſum literis præbeant. Poteſtas autem conuocandi, vel cõfirmandi epiſcopos, ſpectat ad metropolitanum. Duo capitula ſequentia plana ſunt.

a ¶Tres epiſcopi.] Abſq; metropolitano extra de tẽp. ord.cap.nec epiſccpi. Vel dic, quòd, duo ſufficiunt cum metropolitano, & ſecundum hoc dic, quòd hæc dictio, præter, ibi ponitur incluſiue. ſic 15. quæſt.7. felix. argu. ad hoc inf.ea.c.3. Ioã. Sed certe *ibi* non eſt præter, nec contradicit B.

b ¶Literis.] Argu. ꝙ in quocunque contractu, vel cauſa conſenſus aliquorum deſideratur, nil refert, an præſentes conſenſum exprimant, an abſentes per literas conſentiant 1, vt 100.di. optatum Et eſt argu de conſenſu abſentium, vt diſt.63. quãto, & diſt. 18. placuit Et eſt, arg. matrimonium contrahi inter abſentes, vt inf.30.q.5.nec illud, & extra đ cõuer.cõiu. ex parte.ff.de ſponſa.l.vlti. Nam in conſenſu nõ exigitur verborũ ſolennitas de actio. & obli.conſenſu. Sed licèt ita ſit, in cõſecratione, ſecus eſt in electione, niſi, ꝑ procuratorẽ fieret electio vt extra de elect. qa ptopter.Io.

Abſentes poſſunt per literas conſentire.

1 Adde ad hoc nota. ꝑ Barto in l.ſi qs mihi bona.§ iuſſum ff.de acquir. hæred.

c Poteſtas.] Quò ad confirmandum. nam cõſecrare non poteſt epiſcopum contempto minimo epiſcopo, qui in prouincia ſit, nec ille reciperet executionem: nec dico: eum plus poſſe hoc caſu, quàm alium epm.arg.9.q.3. c.1.& 2. Confirmare autem debet ſtatim vel infirmare, ſi ei notus eſt electus, etiam ſimplici verbo, & in camera extra de appel. qua fonte. Sufficit enim ſi eſt notus, vt dicat; eligatis magis idoneũ, argumen.28.diſtin.priuſquam.39.diſ. Petrus. vbi eſt ignotus, examinet eum. in conſecratione verò ſemꝑ examinet, vt 23. diſ. qui epiſcopus.

Metropolitanus neminẽ contẽnat cũ ſuffraganeũ conſecrat.

d ORdinationes.] ¶ auctoritate. generali, vt huius ca. & ſimilium.

Ius vniuerſitatis penes vnum ſtat.

e ¶Aſſenſum.] Sed quomodo præſtabũt aſſenſum, cnm eis forte notus non ſit, qui eligitur, nec eũ, viderunt, vnquam, vel audierunt aliquid de eo? Sed dic, quòd ſufficit ſi non contradicant. Vel dic, quòd quem indignum eſſe non nou it quis, dignum debei æſtimare, & ei teſtimonium ferre, vt extra de ſeru.in ordi.fa.ex parte.

f COmprouinciales.] Iuſſu.] Sed ſi eccleſia archiepiſcopo vacat, cuius auctoritate hoc facient, & cõuenient? Reſpon. Apoſtolici, vel capituli.matricis eccleſiæ.extra de hæred. ad abolendam, & extra de elect. quia diligentia. Nam & penes vnum ſtat ius vniuerſitatis

¶Non ordinetur epiſcopus extra conſcientiam metropolitani. Cap. V.

Polyc ibidem. Iuo p.5.c.113. Anſel.6.c.56.

Extra conſcientiam metropolitani epiſcopi nullus audeat ordinare epiſcopum. Integrum.n.eſt iudicium quod plurimorum [a] ſententijs confirmatur. Nec vnus epiſcopus ordinare præſumat epiſcopum, ne furtiuum [b] præſtitum beneficium videatur. Hoc enim & ſynodus Nicæna conſtituit, atque definiuit.

Item Gelaſius vniuerſis per Dardaniam conſtitutis.

¶Epiſcopi a ſuo metropolitano, & ipſe ab eiſdem conſecretur. Cap. VI.

Anſel.1.6.c.41. al. 39. ex Gelaſio ad Nstalem epm prope idem.

2 Quia per ambitiones [c] illicitas [d] nõ pudet quoſdã eccleſiarũ iura turbare, ac priuilegia, quę metropolitanis, vel prouincialib. epiſcopis [f] decreuit antiquitas [g] temeraria præſumptione peruadere: propter qđ ēt communionis Apoſtolicæ deſiderant diſſidiũ tenere, quo.ſ. ab eius auctoritate diuiſi, vel impune [h] proprias vſurpationes exerceant; nõ reſpicientes, quia æterno iudici rationem de catholicæ ſinceritatis [i] iniuria, quàm de traditionum præiudicijs paternarũ, nõ ſine perpetuę ſint dãnationis interitu reddituri, ſi in hac obſtinatione permanſerint; charitatem veſtram duximus [k] inſtruendam †, vt vos omnes in cõmune fratres, ſiue per Dardaniam, ſiue per quamq; contiguam prouinciam conſtituti, qui vos ſub metropolitanis veſtris eſſe meminiſtis [l], & [m] ab eiſdem ſubſtituti decernentes † [n], ſicut vetus cõſuetudo depoſcit, vnaniiter ſtatuatis [o] antiſtites [p], & viciſſim [q] ſi metropolitanus humanæ cõditionis ſorte deceſſerit, à cõprouincialib. epiſcopis, ſicut forma trãſmiſit ſacrari [r] modis omnib. cenſeatis: nec quemquam ſibi, qđ vobis antiqua diſpoſitione conceſſum eſt, patiamini [s]

† Concor. l. præſes. C. de ſer. & l. 2 C. vt ne. priua.

† *decedentes*.] vera lectio:

tis 12.q.2. non liceat alicui. ff. quod cuiuſque vniuer. ſicut, & 65.d. ſi forte.

Extra conſcientiam.] CASVS. Innocentius duo prohibet in hoc capitulo. Primum eſt, vt nullus in epiſcopum ordinetur præter conſcientiam metropolitani: quia integrum eſt iudicium, &c. Secũdum eſt, vt vnus epiſcopus alium ordinare nõ præſumat epiſcopum. Et hoc probat auctoritate Nicænæ ſynodi.

a ¶Plurimorum.] nam dicit lex, ꝙ per ampliores homines perfecta veritas reuelatur. C. de fidec. l. vl. & eſt ſimile extra de offic. delega. prudentiam. 1. reſpon. in fine.

b ¶Ne furtiuũ.] Iõ dicit furtiuũ, qa qđ ad oẽs ſpectat, iſti ſubripiunt, nil tamen vnus iure cõfert. 66. diſt. c. 2. potius ergo hoc dicendo reſpexit ſimilitudinem facti, quàm rei eſſentiam. Laur.

Quia p ambitiones.] Hæc eſt ſecunda pars diſtin. in qua probat, quòd metropolitanus dẽt a ſuis ſuffraganeis conſecrari & non ab alijs licèt litera ſit obſcura, ab iſto intellectu non recedatur. Ioan. de Fan.

CASVS. ab antiquo fuit ſtatutũ, vt archiepiſcopus cum omnibus ſuis ſuffraganeis ordinaret & conſecraret ſuos epiſcopos: & ſuffraganei cõſecrarent ſuum archiepm. Sed hoc male in Dardania ſeruabaĩ: immo archiepiſcopus alienos ſuffraganeos, & ſuffraganei archiepiſcopum alienum conſecrabant. Et ideo Gelaſius monet omnes epiſcopos p Dardaniam, vel quamlibet prouinciam conſtitutos, vt ab antiqua cõſuetudine non recedant, ita ꝙ nullus archiepiſcopus ordinare p̄ſumat alterius ſuffraganeos, & nulli epiſcopi conſecrarent archiepiſcopum alienum, & præcepit eis vt regulas veterum ſeruent ſicut patres noſtri fecerunt. Sequens capit. eundem habet caſum cũ primo cap. huius diſtin.

c ¶Ambitiones.] ideſt, diſſenſiones.

d ¶Illicitas.] Dimitte, quia, & incipe ibi, non pudet.

e ¶Metropolitanis,] in cenſecrandis epiſcopis.

f ¶Epiſcopis.] in metropolitanis conſecrandis.

Priuilegium a conſuetudine inducitur.

g ¶Antiquitas] Nota ꝙ conſuetudo priuilegium inducit 9.q.3. conqueſtus & præſtationes, quæ fiunt a ruſticis tempore acquiruntur. C. de agri. litibus l. 11. Argum. contra 10.q.3. quia & dixi 18.q.2. ſeruitium.

h ¶Vel impune.] ideſt, ſaltem de facto. Laur. aliàs eſt in tex. velut in pune.

i ¶Sinceritatis.] Quia catholicam ſinceritatem non obſeruant.

K ¶Duximus.] Hic reſume, quia, quaſi dicat: qa hoc & hoc eſt ideo duximus eam, &c.

l ¶Meminiſtis.] Et ideo debitum honorem eis exhibeatis.

m ¶Et.] ideſt, etiam.

n ¶Decernentes.] in cõmune, communem vtilitatem conſiderantes, & ad ſcrutinium venientes: vos omnes in quam vnanimiter.

o ¶Statuatis.] & hoc fieri.

p ¶Antiſtites.] Subſtitui loco defunctorum, ſicut vetus, &c.

Eccleſia nõ ſemper vicẽ defuncti ſuſtinet.

q ¶Et viciſſim.] Omnibus modis cenſeatis. metropolitanum ſubaudi.

r ¶Sacrari.] a comprouincialibus epĩs, ſi metropolitanus de hac vita, &c. hic eſt verus intellectus huius literæ: nec hẽt contrarium. Alij intelligunt ſic, ꝙ mortuo metropolitano ſuffraganei poſſunt interim aliquẽ electũ conſecrare, ſm hoc hæc dictio, ſacrari, ponit paſſiue & nõ ſubaudit ibi metropolitanus, 63. diſt. ſi forte. Sed contra 100. d. qm. ibi. dicit ꝙ vacante ſede metropolitana non debent epiſcopi ordinari, nec enim eccleſia ſuſtinet ſemper vicem defuncti epiſcopi, vt 12. q.2. ſi qua & extra de præſ c.1. Sed illud c. qm poteſt intelligi quando ille fuit in mora petendi pallium. Io.

Vim vi repellere licet.

2 Argu. ad idem. 7. q.1. quia frater ibi ſpiritu contumaci. ſumpto ar. a cõtrario ſen ſu. đ hoc no. 11. q.3. non debet.

ſ ¶Patiamini.] Et ita reſiſtere põt qs p iure ſuo 1. arg. C. vnde vi. l. 1. ff. ad leg. Aquil. l. ſcientiâ. §. pen. arg. Vnde verſus. Cuilibet eſt homini licitum ſua iura tueri. Quod que reſiſto tibi: non potes inde queri. 23. q. vl. igitur cũ ſæpe. ff. de peti. hæredi. illud, & 91. d. nullus.

A D-

ADDITIO. Nota tamen, ꝙ quis dicitur mouere controuerſiam etiam reſiſtendo. ff. de procur. non ſolum. §. ſi datus. C. de euict. ſi controuerſiam. & not. ff. ad Senatuſconſnl. Trebel. Lucius Titius, §. 1. Archid.

EPiſcopum.] Hæc eſt tertia pars diſt. in qua idem dicit quod iam dictum erat, ſcilicet ꝙ ſine conſenſu archiepiſcopi ordinari non debet. Ioan. de Fan.

COmprouincialium.] Hęc diſtinctio diuiditur in tres partes. Secunda ibi: [Si autem] Tertia ibi [His auctoritatib.] Io de Fan. CASVS. Dictum eſt ſupra, ꝙ comprouinciales epi debent intereſſe conſecrationi epiſcopi. Nūc uero ī hac 65. diſt. dicit, ꝙ ſi aliqui cōtradixerint, obtinere debet ſententia plurimorum. & eſt primus articulus huius diſtinctionis, quæ quatuor habet articulos: qui per quatuor §. diſtinguuntur.

vendicare: quatenus & inter ipſas aduerſantium voluntatum procellas, veterum regulas nullatenus cuſtodire ceſſetis, ſicut perſecutionum tempore aduerſarū patres noſtros conſtanter feciſſe non dubium eſt.

Item ex Concilio Martini Papæ.

¶ De eodem. Cap. VII.

In capitulis Martini Braca. cap. 4. ex concil. Nic. 4. c.

† *al. colligantur.*

EPiſcopum oportet [a] maxime quidem ab omni concilio cōſtitui. Sed ſi hoc pro neceſſitate, aut pro longinquitate itineris difficile [b] fuerit, ex omnibus tres eligantur †, & omnium præſentium, vel abſentiū ſubſcriptiones teneantur; & ſic poſtea ordinatio fiat. ¶ Huius autem rei poteſtas in omni prouincia ad metropolitanum pertineat epiſcopum.

Item ex concilio Nicæno, 1. c. 6.

¶ Non erit epiſcopus, qui præter metropolitani ſententiam fuerit ordinatus. Cap. VIII.

Anſel. lib. 6. c. 42. Deuſdedit p. 1.

ILlud generaliter eſt clarum; quòd ſi quis [c] præter ſententiam metropolitani fuerit factus epiſcopus, hunc magna ſynodus diffiniuit epiſcopum eſſe non oportere.

DSTINCTIO LXV.

COmprouincialium [d] epiſcoporum vniuerſaliter deſideratur cōſenſus in ordinatione epiſcopi. Quòd ſi aliqui animoſitate ducti contradicere voluerint, obtinet ſententia plurimorum.

Vnde in Nicæno concilio, c. 6.

¶ Si cæteris conſentientibus ordinationi epiſcoporum, duo, vel tres contradicant, obtineat ſententia plurimorum. Cap. I.

SAne ſi communi omnium conſenſu α rationabiliter probato ſecundùm eccleſiaſticam regulam, duo, vel tres animoſitate [e] ducti per contentionē contradicant [f], obtineat plurimorum ſententia ſacerdotum.

In c. Martini Brac. c 3. ex conc. Antioch. c. 19.

α ¶ Conſenſu.] *Gracè legitur,* ψή φω εὐλόγω ὄυσῃ, χαὶ κάσὰ κανόνα ἐκκλησιαςικὸν. *quod Dyoniſius vertit,* decreto rationabili, & ſecundum eccleſiaſticam regulam comprobato.

Item ex concilio Martini Papæ.

d ¶ Comprouincialium.] Hęc intitulatur 65 diſtin in qua quatuor articuli ponūtur 2 Primus eſt, qd iuris ſit in ordinatione ſi aliq epi diſſentiunt. Secundus, ꝙ metropolitanus non debet conſecrare epiſcopū pręter conſcientiā primatis, vbi primas eſt. Tertius, ꝙ epiſcopus nō conſecratus in præſentia archiepiſcopi dēt eum intra ſpatium trium menſium viſitare. Quartus eſt, ꝙ ſi vnum tantū epm contingit in prouincia ſupereſſe, inuitare dēt vicinæ puinciæ epiſcopos, & cū eis conſecrare comprouinciales epiſcopos: aut ſi ipſe negligit, epiſcopi conuenient ipſo contradicente, & cōſecrabunt epiſcopos. In primo ergo articulo obtinebit ſententia plurimorum.

Hęc diſ. quatuor articulos comprehendit.

2 Concor. l. nominationum. C. de decu. lib. 10. & l. nulli. cū ſeq. ff. ꝙ cuiuſque vniuerſ.

SAne.] CASVS. In Nicæno concilio quæſitū fuit ſi in ordinatione epiſcopi duo, vel tres contradicāt pluribus, quorum ſnīa obtineat? Rñdet, ꝙ plurimorum ſnīa obtinebit.

e ¶ Animoſitate.] Per hoc patet eos malo 3 zelo duci: qa cūcta mala miniſtrat impetus. de pęn. diſtin. 3. inter hæc hircum, aliàs ſecus. idem ſi non animoſitate. 31. diſt. Nicæna.

3 Aliàs hoc verbum ſumitur in bona ſignificatione, vt 87. diſt. quiſqs. Metropolitanus. & ſui ſuffraganei ſi diſſentiāt in conſecratione epiſcopi quis pręferatur.

¹ Sic poni. [illegible] 25. q. 1. [illegible]

a ¶ Oportet] ideſt, congruum & opportunū eſt. Laur. 1

b ¶ Difficile.] ſup. diſt. 61. Catinenſis. ibi, vt impoſſibile, & c. Laur. ita ſumitur hic, difficile, vt ibi; impoſſibile.

ILlud generaliter.] CASVS. Statuitur in hoc cap. ꝙ ſi quis præter conſcientiam metropolitani fuit ordinatus in epiſcopum debet deponi, uel melius ab executione epiſcopalis officij remoueri.

c ¶ Si quis.] infra diſt. prox. c. 2. & 3. & 1. q. 1, ordinationes. & q. vlt. quoniam quidquid. §. 1.

f ¶ Contradicant.] Sed quid ſi archiepiſcopus ſolus contradicat, nec vult conſecrare, & omnes alij volunt: vel ipſe vult, & ipſi nolūt? Dico archiepm præferendū, niſi ille malo zelo moueretur, vel niſi ipſi cauſam diſſenſus aſſignarent, & ordinabit ipſum cū epiſcopis uicinæ prouinciæ, ſecundū Hug. Tu dic, ꝙ ſi archiepiſcopus cauſam non aſſignet ſuæ contradictionis, pro conſentiente habetur: argu. ff. ſoluto matrimo. dotem. extra de his, quæ fiunt à maio. parte capit. cum in cunctis. ff de leg.

de lega.1.filiusfamilias.§.diuus.extra de iure patr. paſtoralis, & vnus omnibus reſiſteret, ſi cauſam aſſignauerit 31. diſtin. Nicæna.immo ſi non audiretur, deponeretur, & ordinator, & ordinatus.81.diſt.tantis, & in auth.de ſanct.epiſ.§.2.colla.9. Vel dic, ꝙ petetur cōſecratio à ſuperiote 1. vt dixi 63.diſt.c.vlt.

epi, vt 6.q.4,c.1.& 2.& in re cōi, vt ff.cō. diui.Sabinus. & in iudicibus delegatis à principe 4.Vt.C.de appella. in offerendis .& in cauſa liberali, vt C.de com.ſer.ma.l. 1.§.2.& dum quis plus iuris habet in re, vt C.de dona. ſancimus.§.ne autem. Item dū quis facit hoc, qđ religio

4 De hoc vi de qđ no. 2. q. 6. §. itē ſi plures, in gl. 1.

¶De eodem. Cap. II.

NOn debet ordinari epiſcopus abſque conſilio, & præſentia † metropolitani epiſcopi. Adeſſe autem oportet omnes, qui ſunt in prouincia ſacerdotes; quos ꝑ ſuam debet epiſtolam metropolitanus conuocare. Et quidem ſi omnes occurrerint †, bene; ſi autem hoc difficile fuerit, plures oportet occurrere [a]. Qui autem non conuenerint, præſentiam [b] ſui per epiſtolas faciant; & ſic oīum facto conſenſu, ordinationem epiſcopi fieri oportet. Si autem aliter, præter quod terminatum eſt à nobis, fuerit factum; talem ordinationem nihil valere decernimus. 2 ¶Si autem ſecundum canones ordinatio epiſcopi fuerit facta; & aliquis cum malitia in aliquo contradixerit, plurimorum conſenſus obtineat.

† *al. conſcientia.*

† *al. concurrerint.*

Item ex concilio Antiocheno.c.19.

¶De eodem. Cap. III.

Cap. 18.

EPiſcopus non eſt ordinandus, ſine concilio, & præſentia metropolitani epiſcopi; cui melius erit, ſi ex omni prouincia congregentur epi. Quod ſi fieri non pōt: hi, qui adeſſe non poſſunt, propriis literis [c] conſenſum ſuum de ipſo deſignent: & tunc demum poſt plurimorum, ſiue per præſentiam, ſiue per literas conſenſum, ſententia conſona ordinetur. Quòd ſi aliter, quàm ſtatutum eſt, fiat; nihil valere huiuſmodi ordinationem. ¶ Si verò etiam ſecundum definitas regulas ordinatio celebretur, contra dicant autē aliqui propter proprias, & domeſticas ſimultates; his cōtemptis d, ſententia de eo obtineat plurimorum [e].

¶Verbis Græcis multò melius reſpondet altera verſio, quæ Dionyſij ſte, ideoque illa conſulenda.

Si autem prouinciam primatem habere conſtiterit, nec etiam à metropolitano abſque eius conſcientia epiſcopum [f] conſecrare licebit. Vnde Leo Papa Anaſtaſio epiſcopo, epiſt.82.al.84.c.6.

¶ Abſque primatis conſenſu metropolitanus epiſcopum non ordinet. Cap. IIII.

DE perſona autem conſecrandi epiſcopi, & de cleri, plebiſq; conſenſu metropolitanus epiſcopus ad fra

Deuſdedit p.1. Iuo p.5.c.348.

1 Hæc fuit ſnīa Hu. qui ītelligit hec eſſe verùm vbi metropolitanus non vult cōſecrare, & omnes alij volunt. Archid.

NOn dēt.] Quæſitum fuit qualiter debeat fieri ordinatio epiſcopi. Et reſpondet, ꝙ debet fieri ab omnibus cō prouincialibus epiſcopis, & metropolitano præſentè, qui per ſuam epiſtolam conuocabit omnes comprouinciales epiſcopos, & ſi oēs intereſſe non pñt, ſaltē tres conuenire debent, cæteris præſtantib. conſenſum per ſuas literas, & ſi aliter fiat ordinatio, nō valebit. Si verò duo, vel tres malitioſè cōtradicant, obtineat ſnīa plurimorū. Idē eſt caſus cap. ſequen.

a ¶Oportet concurrere.] Duos ad minus.66. diſt. porro.

Preſentari dicitur quis ꝑ literas.

b ¶ Præſentiam.] Exhibet ergo q̄s per ſuas literas tm̄ præſentiā ſuā, & exoneratur procurator à ſatiſdatione, ac ſi p̄ſens eſſet cū literis de rato.ff.de ꝓcu. ſi procuratorem. Arg. cōtra de pœn diſ.1. quē pęnitet.in fi. Inſtit.de aucto tuto.§.1.& ff de aucto. tut. obligari.§.pupillus. ſimiliter per l.gratū repræſentatur ſuperioris auctoritas.93. diſt.c.1.& extra de ap.cum parati. Lau.

2 De hoc articulo no.extra de ꝓcur. accedens. in glo.2.& cap. mandato in gl.de mādato,&c. adde quod dicam 16.q.1.monachi.in additio. de canone. Arch.

SI AVTEM. Hæc eſt ſecunda pars diſ. ſecundū Io.de Fant. & dicit hic Hug. ꝙ generaliter non ſeruatur, quod hic dr̄.

EPiſcopus.]

c ¶ Propriis literis.] Si etiam oēs contradicerent, & vnus conſentiret, nō poteſt ille vnus reuocare conſenſum ſuum.ff. quorum lega.l.1.§.alter contrarium not ſupra.63.diſt.quanto.

3 Concor. text. in l. & ſuū hæredē.§.ſi & l.ſeq. ff. de pac. & l. ꝙ maior. ff. ad munic,

SI VERO. Hic eſt ſecundus articulus huius diſt. vbi dicitur, ꝙ ſi prouincia primatem habeat, archiepiſcopus ſine eius conſcientia epm̄ conſecrare non debet.

d. ¶Contemptis.] ideſt, omiſſis.ff de mino.ſi iudex. 11. q.3.qui reſiſtit. nam neminem debemus contemnere.

e. ¶ Plurimorum.] Regulare eſt, ꝙ præiudicet conſenſus maioris partis, vt hic dicitur 3. niſi caſu, vt extra de reſcript. paſtorali. & in cauſa patronorum, vt extra de iure pat. quoniā, & cū examinatur cauſa criminalis

gio reqrit, vel natura rei, vt Inſti.de rer diu.§.religioſi.

f ¶Epm̄.] Ex quo ergo primatē hēt archieps̄, ſꝑ conſulat eū ſuper conſecratione epi, & ſi Primas fortè non vult conſentire, dicit H. cum ſuperiore eſſe agendum. arg.8.q.3.Artaldus. Vel fortè ex tunc Archieps̄ poterit conſecrare. In confirmatione autem facienda non dico primatem conſulendum, quia non inuenio expreſſum 5. nec Primas conſulat Papam ſuper conſecratione ſui ſuffraganei, vt arg.63 diſt.cum longè. aliàs nulla vel modica eſſet auctoritas primatis. Quid iuris primas habet, dixi ſupra 18.diſt.cap.1. &c.

Archieps̄. confirmatione non tenetur primatē conſulere.

5 Sub & diffinitum eſt, primates, vel Patriarchas nil, & c. 9. q.3 conqueſtus.extra de offic. ordin. duo. ſic 1.q. 1. qa cognouimus.16 q. 1.nulli epōrum & 18.q. 3. hoc tm̄. 25. q 2. amputato. Archid.

DE perſona.] CASVS. Anaſtaſius Patriarcha quæſiuit

ſiuit a Leone, vtrum archiepiſcopus ſine eius conſenſu debeat epiſcopum conſecrare. Et reſpondet ꝙ non: ſed archiepcſcopus de electione, & conſecratione epi ſibi debet notificare, & quod in prouincia factum eſt, vt ſua fraternitas ipſum confirmet, & approbet ſine mora, ne gre-

epiſcopi electionem, vt no.63.d.quia igitur, alias non reperitur, ꝙ maiorem habeat iuriſdictionem in eum: nā concilium ſine eo celebrare poteſt arg.92.d.c. pe.18.d. c.1.vbi not.Ioan.de Fan.
b ¶Confirmet.] infra.16.q.7. nullus omnino.

ternitatem tuam [a] referat, quodq; in prouincia bene placuit ſcire te faciat, vt ordinationem rite celebrandum tua quoq; confirmet [b] auctoritas. Quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ [c], aut difficultatis debet afferre, ne gregibus Domini diu deſit cura paſtorum.

Item ex concilio Carthaginenſi.2.c.12.

¶ De eodem Cap. V.

PLacet omnibus, vt inconſulto primate cuiuslibet ꝓuinciæ, tam facile nemo præſumat, licèt tum multis epiſcopis, in quocunq; [d] loco ſine eius, vt dictum eſt, præcepto, epiſcopum ordinare. ¶Si autem neceſſitas fuerit [e], tres epiſcopi, in quocunq; loco ſint, cum primatis præcepto ordinare debeant epiſcopum.

Item ex concilio Nicæno, c.6.

¶Vuicuiqne eccleſiæ proprius honor ſeruetur. Cap. VI.

Anſel.l.4.c.46.
Polyc.l.2.tit.22.
† *perduret*] κρατεὶτω.

MOs antiquus [f] perdurat † in Aegypto, vel Libia, & Pentapoli [g], vt Alexandrinus epiſcopus horū omnium habeat poteſtatem: quandoquidem & epiſcopo Romano parilis [h] α mos eſt, ¶ Similiter autē, & apud Antiochiam, cæteraſq; prouincias honor ſuus vnicuiq; ſeruetur eccleſiæ [i].

α ¶Parilis.] *Gracè legitur,* ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν, *ideſt*: quoniam, & Romæ Pontifici hoc vſitatum eſt. *Quibus verbis nulla paritas Romani & Alexandrini Patriarchatus inducitur, vt quidnam male interpratati ſunt. De qua re optime Nicolaus primus in epiſtola ad Michaelem Imperatorē, quæ incipit,* Propoſueramus. *ſic ſcripſit*: Nicæna ſynodus nouerat Romanæ eccleſiæ omnia Domini ſermone conceſſerit. Denique ſi inſtituta Nicænæ ſynodi diligenter inſpiciantur; inuenietur profecto, quia Romanæ eccleſiæ nullum eadem ſynodus Alexandrinæ eccleſiæ tribueret, particulariter ſumpſit exemplum. *Hactenus Nicolaus. Statutum igitur ita in Alexandrina eccleſia obſeruandum, quia ſic fieret in Romana.*

Item ex eodem, c.7.

¶ De eodem. Cap. VII.

† *al. Hierolyma.*

QVoniam mos antiquus obtinuit, & vetuſta traditio vt Aeliç [k], ideſt Hieroſolymorum † epiſcopo ho-

c ¶Moræ.] Sic 2.q.1 ſicut & extra ð ſent. & re.iud iurgantium imò, & vbi pęna eſt imponēda, nulla mora debet interuenire de pę.di.1.Adā.argu. contra 11. q. 3. cum apud negotia ergo cū celeritate: expedienda ſunt.

Pœna eſt imponenda ſine mora.

PLacet.] CASVS. hoc ca. duas hēt partes in prima dr̄, ꝙ archieps inconſulto primate nō debet epm cōſecrare. In ſecūda dicitur, ꝙ ſi archiepiſcopus abeſt ex ꝑcepto primatis, tres epiſcopi poſſunt epiſcopum ordinare. Secunda pars incipit ibi, [Si autem.]
d ¶In quocunque.] dum tñ honeſto. nā dicit lex, ꝙ cū dicit, quidam ſunt alijs ꝑferendi. intelligndū eſt ſi ſint honeſti.ff. de mun.& ho.vt gradatim.ff.de recept.arbit, ſi cū dies.§.ſi arbiter.
e ¶Si autem neceſſitas fuerit] ideſt, ſi archiepiſcopus non eſt in prouincia.

MOs antiquus.] CASVS. Dicit in hoc c ꝙ ſecūdum antiquam conſuetudinē honor proprius reſeruatur ꝑ ſuas ꝓuincias Alexandrino patriarchæ: qui ſimilis eſt Romano. Idē dicit, de Antiocheno & alijs patriarchis. Io ſequē.cap.dicit ꝙ honor proprius deferat Hieroſolymitano patriarchæ, ita quòd non fiat præiudicium metropolitano.
f ¶Mos antiquus,] arg. pro cōſuetudine ſeruanda vt 9.q.3.cōqueſtus.
g ¶Et Pētapoli.] Regio eſt.
h ¶Parilis.] ideſt, ſimili in quibuſdā: qa

1 Melius. & planius ſecū dum Hu.
Hieruſalem varia habet nomina.

gregibus Domini diu deſit cura paſtoralis.
a ¶Fraternitatem tuam.] O Anaſtaſi patriarcha.
ADDITIO. Subaudi, cui Papa loquitur, ſcilicet, vt ei aſſenſum præbeat. in hoc enim verſatur primatis iuriſdictio. Similiter ꝙ a metropolitano ad eum appellatur: & ꝙ maiores cauſæ ad eum deferuntur.9. q.3. conqueſtus.2.q.7.cap.2.diſtinct.c.1. Similiter confirmat archi-

vterque deponit epos. Vel dic 1 Romano, ideſt, Conſtātiuopolitano ſic ponitur 24.q.2, ſane profertur. hæc.n. ſubeſt Papæ ſicut aliæ.9.q.3.cuncta.& 24.q.1.quoties.
i ¶Eccleſiæ.] infra d.99.ecce.
K QVoniam.] ¶ Vt Aeliæ.] Aelia vocata eſt ciuitas Hieroſolyma ab Helio quæſtore 2, qui ſitum ciuitatis mutauit cùm primò dicta fuit Salem, poſtea

2 Quæſtore immo ab Helio Hadriano Imperatore. Euſeb. hiſt.eccleſ.l.4.c.6.

ſtea Hierus, poſteà Sal omonia à Salomone, inde dicta eſt Hieroſolyma à Hieron. quod eſt ſacra, & Salomon, quaſi ciuitas ſacra Salomonis.

a ¶Manente.] Vt nõ minuatur ab eo: electio enim epiſcoporum ad ſolum metropolitanum eſt referenda, ſed conſecratio non debet fieri ſine notitia primatis.

ꝙ vniuerſitas ſtet in vno. vt ff. quod cuiuſq; vni. l. ſicut immo potius in contrarium poteſt induci, cum iſte ſolus non poſſit id, quod vniuerſitas potuit, vnde dico, ꝙ vniuerſitas petijt cum redigitur ad vnum caput. argu. ff. de leg. 1. ſi grege. Vnde ſatis dici poteſt, ꝙ ſi omnes delin-

nor deferatur, habeat, cõſequenter honore m: manente [a] tamen metropolitanæ ciuitati propria dignitate.

Qui verò a comprouincialibus ſuis cum metropolitani licentia fuerit ordinatus, infrà conſtituta tempora cum ſe repræſentet aſpectibus.

Vnde in Tarraconenſi concilio, cap. 5. legitur.

¶Metropolitano ſe repræſentet nuper factus epiſcopus Cap. VIII.

SI quis in metropolitana ciuitáte non fuerit [b] epiſcopus ordinatus, poſtquam ſuſcepta benedictione per metropolitani literas honorem fuerit epiſcopi adeptus: id optimum eſſe decreuimus, vt poſtmodum ſtatuto tépore, ideſt impletis [c] duobus [d] menſibus, ſe metropolitani ſui repræſentet aſpectibus; vt ab illo monitis eccleſiaſticis inſtructus plenius, quod obſeruare debeat, recognoſcat. Quòd ſi forte hoc implere neglexerit, in ſynodo increpatus a fratribus corrigatur. Et ſi forte infirmitate [e] aliqua, ne hoc impleat, fuerit præpeditus, hoc ſuis literis metropolitano indicare procuret.

3 *His auctoritatibus datur intelligi, quòd epiſcopi a cõprouincialibus ſuis debeant ordinari. Sed quæritur, ſi in prouincia plurimi epiſcopi fuerint † & contigerit forte vnum remanere epiſcopum, quid fieri debeat. ille, quia ſolus eſt, ordinare non poteſt epiſcopum: comprouinciales enim non habet, cum quibus epiſcopum conſecrare valeat. Cum ergo talis neceſſitas fuerit, quid faciendũ ſit, in Sardicenſi concilio definitur; in quo cap. quinto ſic ſtatutum legitur.*

† al. non fuerint.

¶Si forte vnus tantum in prouincia remanſerit epiſcopus; ad conſecrationem epiſcopi de vicina prouincia conuocentur. Cap. IX.

SI forte [f] in prouincia vnũ tantum cõtigerit remanere epiſcopum; ſuperſtes [g] eps conuocet [h] epiſcopos

Burc. l. 1. c. 26.
Iuo p. 5. c. 137.

QVI VERO. CASVS. Hic eſt tertius articulus, vbi dicit, ꝙ eps cõſecratus de metropolitani licentia abſente, tamẽ eius ſe cõſpectui pſentet intra tres menſes.

SI quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ſi eps in ſede metropolitana non fuerit ordinatus, intra tres menſes a tẽpore ordinationis cõſpectui metropolitani ſe repræſentet, vt ab illo doceat qd debeat obſeruare: ꝙ ſi negligat epiſcopus, in ſynodo corrigatur. Si vero ire non poteſt, hoc ſuis literis ſtudeat indicare.

b ¶Non fuerit.] Vbi enim vult metropolitanus, ibi ordinãdus eſt epiſcopus, vt 51. d. qui in aliquo.

c ¶Impletis.] Sic ergo eps cõſecratus pter cõſciẽtiã 1 metropolitani eius conſpectui debet præſentari intra tres menſes, vt ſu. d. 63. cum lõge, ſed ordinati a Papa dẽnt ſe pſentare conſpectui eius ſingulis annis 93. d. iuxta ſanctorum.

d ¶Duobus.] ſupra d. 63. cum longe. contra. ſed potius conſonat; quia ibi & hic intra tertium menſem hoc facit.

Epiſcopi inſcio metropolitano cõſecrati quid facere dẽnt. 1 Quidam dicũt, ꝙ hoc dictum non eſt verum, qa hic non loquitur, de eo, qui præter conſcientiã eſt pmotus ad ordines, ſed loqtur qñ ordinat ex mãdato archiepiſcopi confirmati nõ cõſecrati. & ſic eſt ſimile extra de elec. ſuffraganeis & hoc hic tenebat Io. de Alu. Arch. tñ contra.

e ¶Et ſi forte infirmitate.] Simile ſu. d. 18 epiſcopus ad ſynodum 5. q. 3. c. 1. vbi de hoc tractaui, & ff de leg. 1. ſi grege. §. fi. idem eſt in aliis impedimentis. & hoc ponitur gratia exempli.

HIS AVCTORITATIBVS. CASVS Supra dictum eſt, ꝙ epiſcopi a comprouincialibus epiſcopis debent ordinari: ſed nunc quæritur quid fieri debeat, ſi tantũ vnus epiſcopus in prouincia remanſerit cæteris defunctis. Et de hoc quid fieri debeat, in ſequen. cap. dicetur.

SI forte.] CASVS Quæſitũ fuit in concilio Sardicenſi ſi cõtingat, ꝙ omnes epiſcopi prouinciæ ſint defuncti præter vnum, & aliquis velit in epiſcopum promoueri ſiue ordinari, a quibus ſit ordinandus. Et reſpondet ꝙ ille ſuperſtes debet epiſcopos vicinæ prouinciæ conuocare, & cum ipſis ordinet. Si autem hoc negligat facere. populi conueniant epiſcopos vicinæ prouinciæ & illum ſolum epiſcopum, qui in prouincia remanſit, ipſi epiſcopi citabunt, vt veniat. Si vero non venerit ipſi nihilominus eam ordinabunt.

f ¶Si forte.] Hoc ca. ſemper ad hoc conſueuit induci, linquant in eligendo præter vnum, ꝙ ille ſolus non põt eligere, cum non conſtet in eo ius vniuerſitatis. Io. qđ credo falſum, vt ff. quod cuiuſq; vniuer. l. ſicut municipij, in fi. & extra de elect. bonæ memoriæ 2. Vnde dico ꝙ ſi omnes peccent præter vnum, ꝙ ille ſolus poteſt eligere per iura ſuperius poſita.

g ¶Superſtes.] Et ita ius vniuerſitatis deuoluitur ad vnum. inſti. de leg. §. ſi præt. ff. qđ cuiuſq; vniuer. ſicut. §. in decurionibus. B. Sed quis dabit ipſis epiſcopis expenſas? Eccleſia quæ vacat. arg. 4 q. 3. vẽturis, & 10. q. 3. cauendũ, & 12. q 2. charitatẽ. ſi eſt tenuis, comedent de ſuo, vt extra de vita & honeſta cler. cum ab omni.

h ¶Conuocet.] Sed nũquid tenẽtur illi conuenire ad cõuocationem illius? Tenentur quidem, & niſi venirent peccarent, arg. 11. q. 1. ſicut enim arg d. 90. præcipimus. & deb ent tunc cogi ab ipſorum prælato. Vel Papa. H. dicit ꝙ ab iſto compelli poſſunt auctoritate huius canonis nam quandoque par in parem 2 habet imperium, vt 2. q. 5 placuit 2. q. 6. q. 4 c. 1.

h ¶Conuocet.] Arg ꝙ vacãte eccleſia clerici poſſunt vicinos

Ius eligendi põt in vno remanere. Par. in parẽ qñq; imperium habet. 2 Certe in hoc caſu iſte epiſcopus ñ eſt par. imò eſt ſuperior quoad vocationem auctoritate huius canonis.

vicinæ prouinciæ, & cum eis ordinet comprouinciales ſibi epiſcopos. Quod ſi facere neglexerit [a], populi [b] conueniant epiſcopos prouinciæ vicinæ, & illius prius commoneant epiſcopum, qui in eadem prouincia commoratur, & oſtendant, quòd populi petant ſibi epiſcopum rectorem, & doceant iuſtum eſſe, vt veniat ipſe α, & cum eis ordinet epiſcopum. Quòd ſi literis conuentus tacuerit [c], & diſſimulauerit, nihilq́; reſcripſerit; tunc ſatisfaciendum eſt populis, vt conueniant ex vicina prouincia epiſcopi, & ordinent epiſcopum.

¶ *Capitulum hoc, quomodo refertur à* Gratiano, *præcipuè in priore parte, neque cum* Latino, *quod geminum eſt in tomis conciliorum, multoque minus cum Græco canone conuenit: quinetiam apud Burchardum, & Iuonem variè legitur.* Huius verò concilij *canones à* Latinis Latinè, *& Græcis* Græcè *à principio ſcriptos fuiſſe* Nicolaus *Papa* Photio *ſcribens in epiſtola, quæ incipit,* Innumerabilium, *his verbis indicat.* Quomodo autem non eſſe apud vos Sardicenſes canones, tu ſolus adſtruere poteris, quando non ſolum à Latinæ, verum etiam cum alijs à Græcæ linguæ hominibus ſtatuti ſunt, & promulgati? Qua de re credibile non eſt, quod ibi diffinitum eſt, vnumquemque ipſorum minimè propriæ linguæ tradidiſſe. *Dionyſius quoque exiguus in epiſtola ad Stephanum epiſcopum, qua ei ſuam Græcorum canonum interpretationem obtulit, Sardicenſe concilium à principio inter Latinos Latinè editum fuiſſe his verbis ſignificat:* Tunc ſancti Chalcedonenſis concilij decreta ſubdentes, in his Græcorum canonum finem eſſe declaramus, ne quid præterea notitiæ veſtræ credamur velle ſubtrahere. Statuta quoque Sardicenſis concilij, atque Africani quæ Latinè ſunt edita, ſuis à ſe numeris cernuntur eſſe diſtincta.

α ¶Vt veniat ipſe.] *Tam in concilio, quod eſt in codice canonum, quàm, quod in collectione Iſidori, & apud Burchardum, & Iuonem legitur,* vt & ipſi veniant, & cum ipſo ordinent epiſcopum *Græcus autem canon ita habet.*

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν, ἐὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ πλεῖστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι, κἀκεῖνος κατά τινα ἀμέλειαν μὴ βουληθῇ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίγνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ᾽ αὐτῶν ἐπιζητουμένου ἐπισκόπου, χρὴ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἀπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας (λέγω δὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως) ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι, ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. Εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιωθεὶς παραγένηται, μήτε μὴν ἀντιγράψοι, τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τοῦ πλήθους χρὴ γενέσθαι. Χρὴ δὲ καὶ μετακαλεῖσθαι, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου.

Ideſt, Oſius epiſcopus dixit. Si qua in prouincia, in qua plurimi ſunt epiſcopi, contigerit, vnum epiſcopum morari abſentem, neque is propter negligentiam quandam conuenire voluerit, neque epiſcoporum creationi conſentire; populi vero congregati poſtulent eum, quem ipſi expetunt, epiſcopum cōſtitui: primum oportet epiſcopum illum, qui abſens moratur, admoneri literis primatis prouinciæ (nimirum epiſcopi metropolitani) de populorum poſtulatu, paſtorem ſibi dari petentium: rectè autem ſi habere puto, eum quoque, vt interſit

cinos epiſcopos inuocare, vt 7. q. 1. Pontifices.

a ¶Neglexerit.] Argum. quod ſi ſubditi negligūt facere quæ debent, ea debeant ſuppleri à maiori, vel per ſe, vel per alium, & econuerſo. arg. 9. q. 3. cum ſimus. argu. 89. diſt. volumus. 8. q. 3. Artaldus.

b ¶Populi.] Largè ſumitur hic populus quia cauſa cōis eſt, & ita nō eſt contra. 9. q. 3. cum ſimus.

c ¶Tacuerit.] Hic tacens pro contumace hr̄. Alibi pro fugiente. 63. diſt. ſit rector. Alibi pro contradicente, vt ff. de procu. filiusfamilias. §. inuitus. 78. diſt. tanta. Alibi pro conſentiē te. 54. diſ. ſi ſeruus. ff. de interrog. act. de ætate. §. qui tacuit. Alibi pro neutro, ff. de regul. iur. qui tacet.

Præſumitur in multis cō tra tacentē.

Ar.

ARchiepiſcopus.] Hæc diſt. diuiditur in duas partes. Secunda ibi,] De epiſcopis.] Io. de Fant.
CASVS. Supra in duab. proximis diſt. dictũ eſt de ordinib. epiſcoporũ: nunc verò dicit Gratianus de ordinatione archiepiſcoporum in hac 66. diſt. in qua dicitur, quòd debet ab omnibus epiſcopis prouinciæ ordinari, & reperit de ordinatione epiſcoporum.

Conſecratio epi & archiepi differũt.

a ¶Archiepiſcopus.] Hic depingitur 66. diſt. in qua oſtendit magiſter duo: ſcilicet qui debeant intereſſe in conſecratione metropolitani: quia omnes ſuffraganei, & qđ nullus debeat conſecrari in epiſcopum à paucioribus, quàm à tribus. Dicit ergo Hu. hoc referre inter conſecrationem epiſcopi, & archiepiſcopi; quia in cõſecratione archiepiſcopi omnes epiſcopi intererunt niſi eſſet vrgẽtiſſima neceſſitas, in conſecratione epiſcopi etiã ſi nõ ſit grauis, dum tamen aliqua ſit neceſſitas, ſufficit per literas conſentire. 51. diſt. c. ſi.

ARchiepiſcopus ab omnibus.] CASVS. Anicetus Papa ſtatuit in hoc ca. vt archiepiſcopus ordinetur ab omnibus epiſcopis ſuę ꝓuinciæ: nec debet hoc mutari: qa qui omnibus epiſcopis debet præeſſe, dẽt ab omnibus approbari & conſtitui: quòd ſi aliter factum eſt, vel fuerit, irritum erit. Sequens. §. patet. in quo dicitur, quòd epiſcopus debet ordinari, ſaltem à tribus epiſcopis.

ſit, expectari †. Quòd ſi neque per literas rogatus affuerit, ac ne reſcripſerit quidem; ſatisfaciendũ populi voluntati eſt. Conuocari autem oportet ex vicina etiam prouincia epiſcopos ad metropolitani epiſcopi creationem.

† *al. admitti.*

DISTINCTIO LXVI.

ARchiepiſcopus [a] *autem ab omnibus ſuæ prouinciæ epiſcopis debet ordinari.* †
Vnde Anicetus Papa in epiſt. ad epiſcopos Galliæ.

† Sic Iuſtin. nouell. 131 in prin.

¶Ab omnibus ſuffraganeis ſuis archiepiſcopus ordinetur. Cap. I.

ARchiepiſcopus [b] α ab omnibus ſuæ ꝓuinciæ epiſcopis ordinetur. *& infra* β ¶Illud tamen, quod de archiepiſcopi conſecratione prædictum eſt, atque præceptum, ideſt, vt omnes ſuffraganei eum ordinent, nullatenus immutari licet: quia qui illis præeſt, ab omnibus [c] epiſcopis, quibus peæeſt, debet conſtitui. Sin aliter præſumptum fuerit; viribus carere non dubium eſt; quia irrita [d] erit eius ſecus acta ordinatio.

Ext. de temp. ord. c. ſi archieps.
Poly. l. 2. tit. 8.
Anſ. l. 6. c. 39.
Burc. l. 1. c. 28.
Iuo p. 5. c. 139.
Pann. l. 3. c. 10.

α ¶Archiepiſcopus.] *Hæc prior pars in epiſtola ipſa & apud cæteros collectores fuſius exponitur.*
β ¶Et infra.] *Hic eſt epiſtola cum multa alia ſunt interiecta, tum cap.* comprouinciales *ſupra diſt. 64.*

De epiſcopis autem non ordinandis à paucioribus quã tribus [e] *epiſcopis; Anacletus epiſt. 2. ad epiſcopos Italiæ ſcribit, dicens.*

¶Epiſcopus non minus, quàm à tribus epiſcopis ordinatur. Cap. II.

POrrò & Hieroſolymitarum primus archiepiſcopus [f] beatus Iacobus, qui iuſtus dicebatur, & ſecundùm carnem Domini nuncupatus [g] eſt frater, à Petro, Iacobo, & Ioanne apoſtolis eſt ordinatus [h], ſucceſſoribus videlicet Iacobi Hieroſolymitani archiepiſcopi, qui fuit ordinatus à tribus: ſcilicet à Petro, Iacobo, & Ioanne. Et in hoc dederunt formam ſuis ſucceſſoribus, vt ad minus à tribus epiſcopis cæteris conſentientibus conſecretur epiſcopus.

Idem repetitur in epi. Anicet i.
Poly. ibidem.
Anſ. l. 6. c. 53.
Burc. l. 1. c. 15.
Iuo p. 5. c. 139.
Pann. l. 3. c. 17.

Iacobus fuit prim' archieps. Iacobus frater Dñi nunçupabatur.

f ¶Archiepiſcopus.

b ¶Archiepiſcopus.] Argu. ꝙ ſi eligitur abbas alicuius monaſterij, qui præeſt aliis monaſteriis, omnes abbates illorum monaſteriorum debent conſentire, & electioni intereſſe.

Electioni ab batis qs conſentire dẽt.

c ¶Ab. omnibus.] Arg. quòd omnes tangit, ab omnibus debet approbari, vt 8. q. 1. licet C. de auctoritate præſtan. l. vlt. & 54. diſt. c. 1.
d ¶Irrita.] Quò ad officii executionem.
e ¶Quàm tribus.] Sed quare tres epiſcopi debent intereſſe? quia in tribus eſt fidei fundamentum: quàm puris & ſimplicibus verbis confiteri tenentur. 23. diſt. qui epiſcopus. & 24. diſt quando.

POrrò.] CASVS. Quæſitum fuit ab Anacleto vtrum epiſcopus poſſet ordinari à paucioribus quàm à tribus epiſcopis. Et reſpondet quòd non, & hoc exemplo

f ¶Archiepiſcopus.] Supra 31. diſt. cleros. contra. Sed Matthias fuit primus ordinatus in clericum; iſte primus in archiepiſcopum.
g ¶Nuncupatus.] Quia filius fuit ſororis matris Domini: vel quia fuit ei ſimilis prorſus in perſona: vel qa mater ſua fuit filia fratris Ioſeph, qui putabatur pater Domini 1. 27. q. 2. coniunx.
h ¶Ordinatus.] Ideſt, ad certi loci adminiſtrationem electus: vel ordinatus ſimpliciter. Sed nõne omnes apoſtoli erant epiſcopi? Videtur quòd ſic: quia Petro primò fuit datus pontificatus: & omnes alii fuerunt pari poteſtate præditi, vt 21. diſt. in nouo 2. Item epiſcopi ſucceſſerunt in locum apoſtolorum, vt 68. diſtin. quorum. ergo apoſtoli fuerunt epiſcopi. Item legitur de Iuda, quòd epiſcopatum eius accipiat alter. Ad hoc dicunt quidam, quòd omnes apoſtoli erant ſimplices ſacerdotes, & tamen conſecrare poterant. nam Moyſes ſimplex ſa-

1 Ar. 22. q. quæritur. Apoſtoli ꝯ vtrũ fuerũ epiſcopi.
2 Et 24. q. loquitur. ita princ.

ſacerdos erat.1. & tamen conſecrauit Aaron, vt 32. diſt. §.1.nec tunc differentia erat inter epiſcopum & ſacerdotem, vt 95. diſt.olim. Vel dic ꝙ tantum viſibili unctione hi tres conſecrauerũt eum: ſed prius erat inuiſibiliter vnctus à Domino, vel dic, ꝙ non ordinauerunt eum:

i Ad hoc vr̃ facere quod dt Pſ. Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius. Dic ſecundũ d.Hu.Cardi. ꝙ reuera nõ legitur quòd Moyſes fuerit ſacerdos niſi qa aliqua fecit q̃ pertinent ad ſacerdotem, iõ Pſal.dicit Moyſes & Aaron, &c.

ordinatio à ieiunantibus fiat. In ordinatione verò cæterorum ſufficiũt tres teſtes, & epiſcopi approbatio. Quod ſequitur planum eſt.

b ¶ Vt ciues].Quibus debent præeſſe.

c ¶ Sacerdotes.] Quibus dẽt aſſociari : uel de quorum collegio eſt. Vel de clericis maioris eccleſię dicit ſine quorũ cõſẽſu epiſcopus clericos ordinare nõ debet, vt dixi 24.d. epi ſcopus.

ſuis dantibus formam, ut non minus, quàm à tribus epiſcopis, reliquiſq; omnibus aſſenſum præbentibus, vllatenus epiſcopus ordinetur, & communi uoto ordinario celebretur.

DISTINCTIO LXVII.

Presbyteri[a] verò, & choriepiſcopi ab vno epiſcopo ordinari poſſunt.

Vnde Anacletus epiſ.2.ad epiſcopos Italię

Polyc.ibidem. Anicl.l.6.c.13.

¶ Sacerdotes ab epiſcopo poſſunt ordinari. Cap. I.

Reliqui ſacerdotes a proprio ordinẽtur epiſcopo, ita vt ciues[b] & alij ſacerdotes[c] aſſenſum præbeãt, & ieiunantes[d] ordinationem celebrent. Similiter & diaconi[e] ordinẽtur. Cęterorum autem graduum diſtributioni trium[f] veracium teſtimonium, cum epiſcopi ſcilicet approbatione, ſufficere poteſt.

Item in Hiſpalenſi concilio ſecundo capite 6. legitur.

15.q.7.c. ſexta. &c. epiſcopus.

¶ De eodem. Cap. II.

Epiſcopus ſacerdotibus, ac miniſtris ſolus[g] honorem dare poteſt, ſolus auferre[h] non poteſt.

DISTINCTIO. LXVIII.

Quæritur[i] de illis, qui ordinantur ab his, quos non cõſtat fuiſſe epiſcopos, an ſint iterum conſecrandi, an non. Quòd verò conſecrandi nõ ſint, probatur auctoritate Gregorij, qui ſcribens Ioanni Rauennati, epiſcopo, lib.2.epiſt.32.ait.

d ¶ Ieiunantes.] Tã ordinãtes, quàm ordinati, vt inf.de conſecr.diſt.5.vt epiſcopi .inf.d.75.quòd à patribus.

e ¶ Diaconi.] Nam eccleſię pręcipue cõmittuntur presbyteris & diaconis.12.q.2.diaconi.

f ¶ Trium.] Infra 1.q.1.placuit vt de ordinatione ver.multorũ.contra. Sed ibi multi poſſunt dici tres.inſti.de iure pſo.§.vlt.ſup.diſt.23.epiſcopus.cõtra, ſupra d 23.lector.contra. Sed hoc de notis intelligitur: illud de ignotis. Vel hic, cũ occultè ordinat, & ſine ſolemnitate: illud cũ publiè, &c.

Tres dicuntur multi.

Epiſcopus, &c.] Hæc eſt ſecũda pars diſtinctionis. & habes hoc 15.q.7.capitu.1.Ioan.de Fan.

g ¶ Solus.] ideſt, ſine alijs epiſcopis poteſt ordinare aliquos: ſed ſine alijs epiſcopis nõ põt deponere, vt 14.q.7.fęlix. nõ autem excluduntur clerici: quia nec ſine illis poteſt beneficia conferre, niſi hoc habeat ex conſuetudine, vt extra de his, quæ fiunt à maiori parte cap.ea noſcitur.

Epiſcopus ſolus beneficia conferre non poteſt ceſſante conſuetudine.

h ¶ Auferre] Infr.21.q.3.epiſcopus & 15.q.7.c.vlt.

eum: ſed tantùm formam ordinandi alijs oſtenderunt: Vel dic, ꝙ non in epiſcopum, ſed in archiepiſcopum eũ ordinauerũt. Vel dic, ordinauerunt, ideſt, inthronizauerunt eum ad adminiſtrationem certi loci. prius enim erat epiſcopus ſine titulo.

Presbyteri.] Hæc diſt. diuiditur in duas partes. Secunda ibi, [Epiſcopus.] Ioan.de Fan. CASVS. Expedito tractatu de ordinatione epiſcoporum & archiepiſcoporum: nunc in hac 67.diſt.oſtendit Gratianus à quib.preſbyteri, choriepiſcopi, & reliqui clerici ſint ordinandi. Et quòd ab vno epiſcopo ſunt ordinandi, & non à pluribus.

a ¶ Presbyteri.] Hinc depingitur 67.diſtin.oſtenſo quòd epiſcopus non poteſt ordinari niſi à pluribus: oſtendit hic quòd reliq ſacerdotes & clerici ordinari poſſunt ab uno ſolo epiſcopo. In ordinatione tamen ſacerdotum & diaconorum alij ſacerdotes & ciues aſſenſum debent præſtare. In reliquorum ordinatione ſufficit teſtimoniũ trium.

Reliqui.] CASVS Dicitur hic. quòd reliqui ſacerdotes & diaconi à proprio epiſcopo ſunt ordinandi: ita ꝙ ciues & alij ſacerdotes conſentiant: ita quod

Quæritur.] Hæc diſtin. diuiditur in quatuor partes, in quarũ prima quæritur ſi aliqs fuerit ordinatus ab eo, de quo dubitatur, an eſſet epiſcopus, vtrum debeat iterum ordinari, & primò probatur ꝙ nõ, ſupfiicialiter. Secũda ibi, [Inter epiſcopos.] Tertia ibi, [Hi vero.] Quarta ibi, (Quod aũt.) Io.ande Fant. CASVS. Supra oſtendit Grat.de ordinatione eorum, quos conſtat eſſe epiſcopos: in hac vero 68. diſt.quæritur, an illi ſint reconſecrãdi qui ordinãtur ab illis, quos non conſtat eſſe epiſcopos. Et primo probat, ꝙ nõ ſunt reconſecrandi qui ordinãtur ab illis, quos cõſtat non eſſe epiſcopos. Poſtea probat contra. Tandem dat; ſolutionem inf. in §.(Quod ergo.)

i ¶ Quæritur.) Hic depingitur 68. diſt. in qua magiſter oſtendit quid iuris ſit de clericis, qui ordinantur ab eis, quos non conſtat eſſe ẽpos: & quæ dñia ſit inter ẽpos & choriẽpos 2. & quare choriẽpi receſſerunt ab aula domini. quartò oſtẽdit, qui ſucceſſerũt in loco Apoſtolorum.

2 Quia magiſter.ſu. diſtin. ꝓxi. in prin. fecerat mentionem đ choriẽpis: ideo de ipſis interſerit in hac diſtinctione: ſecũdum H.

¶ Semel conſecratus iterum conſecrari non debet. Cap. I.

4.ſent.diſt.25.
Poly.l.2.tit.36.
Anſ.l.7.c.104.
Pann.l.3.c.76.
Iuo par.6.c.82.

SIcut [a] ſemel baptizatus iterum baptizari nõ debet; ita qui conſecratus [b] eſt ſemel, in eodem iterum ordine nõ debet conſecrari. Sed ſi quis forſitan cum leui culpa [c] ad ſacerdotium venit, pro culpa, pęnitentia indici debet, & tamen ordo ſeruari.

Contra Gregorius tertius ad Bonifacium epiſcopum, epiſtola 2. ſcribens teſtatur.

¶ De presbyteris, qui ordinantur ab eis, quos conſtat, epiſcopos non fuiſſe. Cap. II.

Anſ.l.7.c.115.
Iuo p.6.c.117.
† *à quibus fuerint ordinati.*] orig.

PResbyteris, quos ibidẽ repperiſti, ſi incogniti fuerint illi, qui † ordinãt [d], & dubiũ eſt, eos epiſcopos fuiſſe, an nõ, qui eos ordinauerint; ſi bonę actionis, & catholici uiri ſunt ipſi presbyteri, & in miniſterio Chriſti, omnique lege ſancta edocti, ab epiſcopo ſuo benedictionem presbyteratus ſuſcipiant, & conſecrentur [e]: & ſic miniſterio ſacro fungantur.

Quòd ergo conſecratus, in eodem ordine iterum conſecrari prohibetur, de eo intelligendũ eſt, q conſecratus eſt ab illo, quem certum erat conſecrandi ius habere. Qui autem ab illo conſecratur, quem nõ conſtat ius conſecrãdi habuiſſe, iterum conſecrandus eſt; quia ſi ille conſecrãdi ius nõ habuit, iſte ex olei effuſione nil cõſecrationis accepit. Et quia in ipſo ordine conſecratus nõ erat, nũc quaſi primum ad cõſecrationẽ veniens ab epiſcopo ſacerdotalem benedictionem & conſecrationẽ conſequitur. Si autem ius conſecrãdi habuit, in prima vnctione cõſecutus eſt conſecrationẽ: in ſecunda verò non reiteratur [f] cõſecratio, ſed ſola vnctio: ſicut, de quo dubiũ ẽ, an ſit baptizatus, vel nõ, dẽt baptizari: q ſi prius baptizat⁹ nõ fuerat,

SIcut.] CASVS. Ioan. archiep̃s Rauennæ de duobus quæſiuit. Primò vtrum ſacerdotes ſemel conſecrati eſſent iterum conſecrandi. Et rñt ꝙ nõ: ſicut ut nõ ſunt rebaptizandi. Secundò vtrum illi, qui cum leui culpa ſunt ordinati pręsbyteri, debeant deponi. Et rñdet quod non ſed, eis debet pęnitentia imponi.

a ¶ Sicut.] Hoc ca. nõ facit ad propoſitum Gra. qui hoc c. loquitur, de illis, q ſũt ordinati à talib. quos cõſtat eſſe epiſcopos: & illud cõt. qđ ſequit̃, ſimiliter male. inducitur: q̃a nullo mõ eſt cõtrariũ: & ita ſuperficialis eſt argumẽtatio magiſtri.

b ¶ Cõſecratus,] Prima q.1. ſi q̃s cõfugerit. cõt & 1.q.7. Daibertũ cõt. ibi dr̃ ꝙ ordinatus male vel baptizatus, iterũ ordinat̃ Sed illud verũ eſt, cũ ext. formã ecclſiæ eſt ordinat⁹ vel baptizatus: aliàs ſecus. de cõſec. diſt. 4. oſtenditur. uer. ſi. & c. quomodo.

Ordinatus ſemel, an poſſit iterũ ordinari.

c ¶ Cum leui culpa.] Dicunt quidam, veniali. arg. 25. diſt. §. criminis. Alii leui, i. ideſt, mortali pręeũte, non tñ permanẽte: nã peccauit, ſed pęnituit. Sed q̃a poſt talem culpam ſe ꝑmiſit ꝓmoueri, aliã culpam cõtraxit, cũ qua promotus eſt: đ qua hic loquitur. Tu dic, ꝙ promoueri p̃t cum culpa exiſtente & manẽte mortali, dũ tñ leui. De hmõi culpis collige exẽpla 5. quęſtio. 4. in loco. 21. q. 6. c. vlt. 18. diſt. cap. vlt. de cõſec. diſt. 2. relatum. Sed hic nota, quòd omnes concordantiæ iſtę de promotis loquuntur. ſed ſi enorme peccatum tacuiſſet, ſecus eſſet, vt 50. diſt. ex pęnitentibus. 10. niſi eſſet occultum peccatũ, vt extra de temp. ordin. quæſitum niſi in homicidio, ut ibi. B.

1 Hæc fuit ſnĩa H. & L. & hic uideas quod no. 15. q. vlt. in ſumma. & quòd quædã mortalia ſint grauiora, quędã leuiora, habetur de cõſe. d. 3. de pęnitẽtib. Ar.

ECONTRA. CASVS. Modò vult probare contrarium ſcilicet, quòd ſunt reconſecrandi.

PResbyteri] CASVS. Quidam cum putarentur ep̃i, quoſdam presbyteros ordinauerunt: ſed poſtea dubitabatur, vtrum fuerint ep̃i in veritate, an non: unde fuit quæſitum à Gregorio, utrum illi ſint iterum à proprio epiſcopo ordinandi & conſecrandi. Et rñdetur ꝙ ſic, ex quo ſcilicet dubitabatur: ſi tamen ſint bonæ uitæ, & eruditi in miniſterio Chriſti, & in lege diuina.

d ¶ Qui ordinant. Vera litera eſt ordinant, ad hoc facit 3. q. 4. quos.

Sacramenta non præſumuntur, excepto matrimonio.

e ¶ conſecrentur.] Hic in dubio potius præſumitur non ordinatus q̃ ordinatus, ſimiliter in dubio præſumitur potius non baptizatus, q̃ baptizatus ut de conſecr. diſt. 4. paruulos & in dubio. potius præſumitur eccleſia nõ conſecrata q̃ conſecrata, ut de conſecrati: diſt. 1. ſolẽnitates, Sed cum ita præſumitur In his ſacramentis: quare in ſacramẽto matrimonii potius præſumitur, ꝓ ipſo, q̃ cont. ipſũ vt 33. q. 1. ſi quis acceperit? Rñ ſine omni periculo eſt, ſi ſacramenta illa iterentur. Sed periculum eſſet, ſi iudicaretur nõ eſſe matrimoniũ vbi eſt. item quare nõ creditur hic verbo illius, qui ſe, dicit ordinatum:

Baptizatus ſe dicẽti[illegible] creditur.

dinatum. ſicut creditur ei q ſe dicit baptizatum, ut de conſecra. diſt. 4. placuit. & cap. de infantibus? Reſpon. q̃a ſola fides confert alicui ſacramentũ baptiſmi, ut extra de presby. non habet. c. 2. ſed ſola fides non dat ordinem: ad hoc facit 1. q. 1. ca. ſpiritus ſanctus 2. §. ecce quõque. Item licèt in viua p̃ſumatur aliquis potius non baptizatus, tñ in mortuo præſumitur 3. baptizatus, ut de conſe. diſt. 4. c. ſi eos. ſupple ut ſuffragia eccleſiæ ei proficiant. 13. q. 2. non æſtimemus. & cap. animæ.

2 al. 1. q. 1. § cũ honoris
3 In hoc ꝑ[illegible] cto uideas q̃d not. 3. q. 4. conſarguineorum. & extra de præſum. ill[illegible] in gloſ. [illegible] quare, & extra qui [illegible] ſint legi[illegible] tor, in gl[illegible] vr̃. Arch.

QVOD ERGO. Soluit Gratianus contrarietẽ prædictam, dicens ꝙ illud c. ſicut. intelligitur de eo quem conſtabat eſſe ep̃m. & ideo nõ deberet reordinari ordinatus ab eo. Illud aũt c. p̃sbyteri, intelligitur de eo, quẽ non conſtabat fuiſſe epiſcopum: & ideo ab eo ordinati reordinãtur: qui ſi prius non fuerint ordinati ſecunda ordinatione uerè recipiunt ordines: ſi uerò in prima ordinatione ordines receperunt, in ſecũda nihil recipiũt niſi ſolam vnctionem. Et hoc probat ad iuſtar baptiſmi. & idem dicit eſſe faciendum de eccelſijs.

Baptiza[illegible] vel ordinatus plures an plures [illegible] cipiat characteres.

f ¶ Non reiteratur.] Hæc ſolutio eſt canonica. dixit tñ G. ꝙ ſi miles ordinatur presbyter, tot presbyterales ordines recipit quot recipit ſacerdotia. Idẽ dicit de baptiſmo, aliter. n. quomodo fieret iniuria ſacramento,

vt inf. de

vt inf.de conſecra.diſt.4.oſtenditur.vel quõ diceretur quis bis baptizari,vt inf.de conſecrat.diſt.4. qui bis.ca. eos.Item cum dicatur,accedat verbũ ad clementũ, &c. 1.quæſtio.1. detrahe. ergo quoties dicuntur verba illa, & apponitur elementum, fit nouum ſacramentum 1. Nam

1 Dicas q ſa cra.dicuntur iterari quo ad opinionẽ vel quo ad facti ſpeciẽ. arg. C.de adult.cũ qui. Nam ibi ſecundum matrimonium eſt, & dicit lex, q res mea nõ põt amplius eſſe mea. Inſtitu. de act §. ſic itaque.extra de fi. inſtru. inter dilectos, Arch.

conſequitur gratiam baptiſmi: ſi autem baptizatus erat, nihil accipit in ſecunda vnctione: † nec pertinet hoc ad reiterationem baptiſmi, ſed ad cautelam ſalutis. Hoc & de eccleſiis conſecrandis ſimiliter obſeruandum eſt.

† latione,

Vnde in Nicæno concilio legitur.

¶Non debet iterum conſecrari eccleſia ſemel conſecrata: Cap. III.

De conſecr.diſt. 1. c.ecc̃ ...ijs,

ECcleſijs [a] ſemel conſecratis Deo,non iterũ debet cõſecratio adhiberi,niſi aut ab igne exuſtæ,aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcunque ſemine [b] fuerint pollutæ: quia ſicut infans à qualicũq; ſacerdote in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti ſemel baptizatus, non debet iterum baptizari; ita nec locus Deo dicatus eſt iterũ conſecrandus,niſi propter eas [c] cauſas, quas ſuperiùs nominauimus;ſi tamen fidẽ ſanctæ Trinitatis tenuerunt,qui eum conſecrauerunt.

2 *Inter epiſcopos [d] & choriepiſcopos autem hæc eſt differentia,quod epiſcopi non niſi in ciuitatib. choriepiſcopi ẽt in vicis ordinari poſſunt: epiſcopi formatas [e] tribuunt; choriepiſcopi non niſi commendatitias, [f] & pacificas dare valent. Epiſcopi ius conſecrandi habent; choriepiſcopi tantùm minores ordines tribuunt; leuiticam [g] autem & ſacerdotalem benedictionem non valent præſtare. de his ita ſcribit Leo I. ad epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, epiſt.86. al. 88.*

¶In quibus choriepiſcopi ab epiſcopis differant. Cap. IIII.

Iuo p.7.cap.72. Anſ.l.7.cap.122. Poly.l.4. tit. 26.

QVamuis choriepiſcopis,& presbyteris plurima [h] cũ epiſcopis miniſteriorum communis ſit diſpẽſatio, quædam tantùm auctoritate veteris legis,quędam nouellis, & eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint: ſicut eſt presbyterorũ & diaconorum,aut virginum conſecratio,ſicut conſtitutio altaris, ac benedictio,vel vnctio. Si quidem nec erigere [i] eis altaria, nec eccleſijs: vel altaria

b ¶Semine.] Fornicario.nam dicit G q etiam in eccleſia vir vxori tenetur debitum reddere, ſed male.arg. ff.de ſol.quod dicimus.

c ¶Propterea.] Adde aliũ caſũ de cõſe.diſ.1.ſi motum.

INTER EPISCOPOS. Hęc eſt ſecunda pars diſtinctionis,in quo ponit differentiam inter epiſcopos,& choriepiſcopos.Io.de Fan.

CASVS. In hoc.§.aſſignat Gratianus differentiam triplicem inter ep̃os & choriepiſcopos, q a ep̃i ponuntur tantum in ciuitatib.choriepiſcopi in vicis. epiſcopi formatas tribuunt literas choriepiſcopi commendatitias ſiue pacificas tantũ. Item epiſcopi conferunt ſacros ordines, choriepiſcopi tantũ minores.

d ¶Inter ep̃os.] Ponit tres differentias inter epiſcopos, & choriepiſcopos. Iſti autem choriepiſcopi aliquid habebant ſupra presbyteros, ſed non bene determinat quid.

Choriep̃i aliquid habebant vltra p̃sbyteros.

e ¶Formatas.] Formatæ ſiue dimiſſorię dicunt̃ literę,qui bus quis eximitur à iuriſdictione ſui epiſcopi, quæ olim cũ ſolemnitate magna fiebant,vt 73. diſt.c. 1.Commendatitię ſiue pacificę dicũtur, quæ dantur clerico viatori,quib.cõmendatur vt pacificè poſſit exequi officiũ ſuum. Et licet Gratianus dicat,q archiepiſcopi dare tales poterant; illud non credo 2. ſed ſolus epiſcopus, vt de cõſecr.diſt.5.nõ oportet.71.diſt.extraneo.

Formatæ ſiue dimiſſoriæ.

2 Et bene Io.de Fan.& ita eſt arg.q chorieps nõ poteſt dare licẽtiam clericis,vel laicis, vt eãt in peregrinationem, quia non poſſunt formatas dare ſecundum L. & Hug.

Nam & ſæpius ſumit aliqs corpus Chriſti:& ſæpius excõicat̃ aliqs, & ex pluribus cauſis aliquis poſſidet rẽ aliquã,vt ff.de acq.poſ.poſſideri,§.ex plurib. Sed certè ſecundum hoc ſi centies aliqs contraheret cũ aliqua. tot eſſent matrimonia,q falſum eſt.81.q.1.qũo: Item poſſet ſecundum hoc deponi ab vno ſacerdotio,& retinere aliud. Dicas ergo q nõ iterat̃ niſi vnctio exterior,& ſicut ſcd̃a manumiſſio nihil adijcit primę,vt C.de manumiſſ. vindi.l.2.ſic in ſacro. Vltima opinio verior eſt.

ECcleſijs.] CASVS.Quæſitum eſt in Nicæno concilio, vtrum eccleſiæ ſemel conſecratæ ſint iterum reconſecrandæ. Reſpondetur,q non,ſi in forma eccleſiæ ſint conſecratæ,niſi alicuius ſemine, vel ſanguinis effuſione ſint pollutæ.vel combuſtæ Nam ſicut ſemel baptizatus non debet iterum baptizari, ſic locus in forma eccleſiæ conſecratus non debet iterum conſecrari, niſi propter ſupradictas cauſas.

a ¶Eccleſiis.] Quid iuris ſit de hac materia, notaui de conſecr.diſt.1.eccleſiis.

Quòd archidiaconus eas dare non poſſit, habes extra de offi.arch.ſignificaſti.

f ¶Commendatitias.] Arg.contra 71.diſt.extraneo.

g ¶Leuiticam.]Nec ſubdiaconalem,niſi tantum lectoratum, vt infra prox.diſt.c.1.in fi.Sed G. fuit deceptus ex c.ſeq.vbi non dicitur niſi de duob. ordinibus tantum.Ioan.de Fan.

QVamuis.]CASVS.In hoc cap.10.enumerantur,quæ pertinent ad officium epiſcoporum,quæ choriepiſcopi ſibi vſurpare non debent, licèt multa ſint communia choriepiſcoporum, & presbyterorum cum epiſcopis.

h ¶Plurima.] Quo ad minores ordines conferendos, quò ad prædicationem,quò ad confeſſionem,ita tamẽ quod non poſſit conferre niſi lectoratum,& inferiores, oſtiariatum, & pſalmiſtatum.

i ¶Erigere.] In eccleſia conſecrata, nã ante conſecrationẽ licet presbyteris cõſtituere altaria, ſed poſt non niſi de conſenſu epiſcopi: quòd ſi fecerit, deportatur, arg.

Altaria ante conſecrationem erigi poſſunt.

arg.inf. de conſec. diſt.1. nullns presbyter. hæc expoſitio eſt illius verbi, conſtitutio altaris.
a ¶Fidelibus baptizatis.] Hugo intelligit literam ſic, baptizatis, ſcilicet extra eccleſiam, & redeuntibus ad eã, vt de conſec.diſt.4.ab antiqua. quod poſtea ſequitur, de hæreticis ĩtelligit,

tum, ſi nõ ſubeſt cauſa, vel ſi oneroſum eſt, extirpandũ eſt, vt 12.diſt.omnia.inf de conſec.diſt. 1.placuit.10.q. 1.hanc, & 63.diſt.§.verum. extra de cenſi.peruenit.
h ¶Et quod ratione.] Inſtitutionis. Et eſt argumentum. pro ratione reddenda 2. vt extra de cenſi, peruenit, & C.de codicillis.l.pen.ff.ſol.mat. dotem.

conſecrare licet, nec per impoſitionem manuum, fidelibus baptizatis,[a] † vel conuerſis hæreticis †.[b] paracletum Spiritumſanctũ tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontes ſignare, nec publicè[c] quidem in miſſa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epiſtolas mittere. Hæc enim oĩa illicita ſunt choriepiſcopis, qui ad exemplum, & formam 72.† diſcipulorum eſſe noſcuntur, vel presbyteris, qui eandem geſtãt figuram: quoniam quamquam conſecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent.

† *baptiʒandis.*] orig. & Iuo.
† *ex hæreſi.*] orig.
† *al.70.*

3. *Hi verò propter inſolentiam ſuam, qui officia epiſcoporum ſibi vſurpabant: ab eccleſia hodie prohibiti ſunt. Vnde Damaſus*[d] *Papa ait ad epiſcopos Africæ, epiſt.*4.

¶Ordo choriepiſcoporum à ſacra ſede reprobatur.
Cap. V.

CHoriepiſcopi tam ab hac ſacra ſede, quàm à totius orbis fuerãt epiſcopis prohibiti. Nimis ergo eorum inſtitutio improba, nimis eſt praua, quia: vt hi de ſummo ſacerdotis miniſterio aliquid præſumant, omni auctoritate caret. *& infra.* ¶Nam non amplius, quàm duos ordines inter diſcipulos Domini eſſe cognouimus, ideſt duodecim Apoſtolorum, & ſeptuaginta † diſcipulorum. Vnde[e] iſte tertius proceſſerit,[f] funditus ignoramus.[g] Et quod ratione,[h] caret, extirpari neceſſe eſt.

Polyc. ibidem.
Anſ.l.7.c.123.
† *al.72.*

4 ¶ Quòd autem † epiſcopi non ſint, qui minus, quàm à tribus ſunt ordinati epiſcopis, & omnibus patet: quoniã, vt bene noſtris, prohibitum à ſanctis eſt patribus, vt qui ab vno, vel à duobus ſunt ordinati epiſcopis, nec nominẽtur epiſcopi. Si nomen non habent,[i] qualiter officium habebunt?

In Pſal.44.

Item Vrbanus ſecundus.

¶Apoſtolorum in eccleſia locum epiſcopi teneant.
Cap. VI.

QVorum vices[k] in eccleſia habeant epiſcopi, & quis eis hanc dignitatẽ dare debeat, ſanctus Auguſtinus oſtendit, inquiens:] Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij.

† *al.enim.*

in eccleſia baptizatis. Vel dic, ꝙ idẽ reperitur in ſeq. litera. Alii intelligunt de inſolemniter baptizatis. in neceſſitate à patre, vel à matre. 30.qõ. 1. adlimina, quibus poſtea epiſcopus in confirmatione debet ea conferre, quæ collata eis non fuerunt, vt hic, 1.q.§ ecce. ſequens verò litera intelligitur de baptizatis nõ in neceſſitate, & ita non repetit idem 1.
b ¶Hæreticis.] inf. de conſec. diſtinct.4. quamuis.
c ¶Nec publice.] ꝙ ſolus epiſcopus poteſt. 50. diſt.in ea.niſi in neceſſitate, vt 16.q 6.c.vlt. & c.1.
HI VERO. Hæc eſt tertia pars diſ. in qua probat, ꝙ choriepiſcopi receſſerũt ab aula. Io.de Fant, CASVS. Dicitur in hoc §.ꝙ choriepiſcopi epiſcoporum officia vſurpabant, & ideo ordo eorum eſt hodie extirpatus.
d ¶Vnde Damaſus.] Sed tamẽ hũc Nicolaus eſt ſecut⁹, & ſic eſt contra diſ. 50.ſtudeat; ſed iã tempore Nicolai aboleuerat conſtitutio Damaſi, vel fuerunt prohibiti, non q̃a eſſent, ſed ne eſſent; vt prius.
CHoriepĩ.] CASVS. Quæſitum fuit à Damaſo Papa quare ordo choriepõrũ ſit hodie ꝓhibitus. Et tñdem ꝑ duas rõnes. Prima eſt, quia ſibi improbe vſurpabãt officia epõrum. Secunda eſt: quia tantum duos fuiſſe ordines legitur inter diſcipulos Chriſti, ſ.duodecim Apoſtolorum, & ſeptuaginta duorum diſcipulorum, & cũ non poſſit ratio reddi, vnde iſte tertius ordo proceſſerit, ideo meritò extirpari debet. Et illud quod poſtea ſequitur, eſt pars c. vt dicit Hug. Alii tamen dicunt, quod eſt. §. Caſus patet per ſe.
e ¶Vnde.] ideſt, ex qua cauſa.
f ¶Proceſſerit.] Quò ad talem præſumptionem.
g ¶Ignoramus.] Sed nonne per totum orbem fuerunt choriepiſcopi, ergo præſumendum eſt, ꝙ fuerũt ab apoſtolis vel concilijs inſtituti, vt 12. diſt.illa. Sed hic non negat illos ab apoſtolis inſtitutos, ſed cauſam inſtitutionis ignorat. Et eſt hic argu. ꝙ à quocunque auctore aliquid ſit inſtitutum, & quantumcunque diu obten-

QVOD AVTEM. Hæc eſt quarta pars diſt. in qua probat, ꝙ filij eccleſiæ poſſunt fieri patres ſcilicet poſſunt fieri epiſcopi loco Apoſtolorum. Io. de Fan.
i ¶Nomen non habent.] Argu. [Si re priueris, nec nomen 3 habere mereris.] 32.q.4. dicat.in.fin.C.de fer.à nullo.arg, 86.diſt.fratrem.16.q.1 ſi cupis.
QVorum vices.] CASVS. Quæſitum fuit ab Vrbano quorum locum epiſcopi hodie teneant in eccleſia, & quorum vice fungantur. Et reſpondet, quod locum tenent apoſtolorum, & eorum vice funguntur. Et probatur auctoritate Auguſtini dicentis; Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, &c. quæ auctoritas durat vſque in finem.
K ¶Quorum vices.] infra 12.q.1.videntes, ſup.diſt.21. in nouo.

1 Hoc dicit La. ſed litera hoc non patitur, q̃a aperte loquitur de hæreticis Ioan.de Fant.

2 Ad idem extra de præſcrip.ſi quãdo vbi de hoc. & 252. q.4. de iſtij.

3 Vide Nicol. Euerar. de doc. leg. ab etymologia, coll.vlt.

Choriepĩ an fuerent ab Apoſtolis inſtituti.

a ¶Ec-

Eccleſia eſt mater, vxor, & filia.

a Eccelſia.] Ergo eſt eccleſia mater & filia. Item eccleſia qñque dī vxor. 7. q. 1. ſicut. & 21. qō 2. ſicut, qñque mater. 12. q. 1. qui abſtulerit. quandoque dicitur filia, ut de conſec. diſtin. 1. eccleſia. nam catholicorum collectio, quæ eſt eccleſia, per epiſcoporum prædicationem

CASVS. Hic intitulatur diſtin. in qua oſtendit, ꝙ non ſolum epiſcopi poſſunt conferre minores ordines, ſed etiam abbates in proprijs monaſterijs poſſunt conferre lectoratum: quibus abbatibus ab epiſcopo manus impoſitio facta eſt.

Quid eſt pro patribus tuis nati ſunt tibi filij? Patres miſſi ſunt Apoſtoli: pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi. conſtituti ſunt epiſcopi. Hodie enim epiſcopi, qui ſunt per totū mūdum, vnde nati ſunt? Ipſa eccleſia [a] patres [b] illos appellat, ipſa illos genuit [c], & ipſa illos [d] conſtituit in ſedib. patrum. Non ergo te putes deſertam, quia non vides Petrū quia non vides Paulum; quia non vides illos, per quos [e] nata es [f]. de prole tua tibi creuit paternitas. Pro patribus tui nati: ſunt tibi filij; conſtitues eos principes ſuper omnem terram. & infra [filios genuit eccleſia; conſtituit eos pro patribus ſuis principes ſuper omnem terram.]

g ¶ Tonſura verò.] in hac 69. di. tractat đ collatione minorū ordinū vſque ad lectoratū. Et nomine tonſuræ, accipe hic tres minores ordines, pſalmiſtarū, oſtiariatū, & lectoratum, & hoc licet abbati tantùm in ſuo monaſterio exorciſtam tamen facere, vel acolythum non licet. inf. ea. c. ult.

Tonſura qñque tres ordines comprehendit.

DISTINCTIO LXIX.

1 Ps.

T Onſura verò [g] clerici de manu abbatis ſuſcipi poteſt, ſi eidem abbati manus impoſitio ab epiſcopo facta noſcatur.

Vnde in ſeptima ſynodo cap. quartodecimo legitur.

Q Voniam.] Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte prohibetur ne aliquis ſuper pulpitio ī eccleſia. uel monaſterio legat epiſtolā vel lectionem, niſi primo fuerit ordinatus. & tonſuram habeat ad modū clerici In ſecunda parte dicitur, ꝙ abbates & ſacerdotes, quib. ab epiſcopo manus imponitur iuxta morē præficiendorum abbatum conferre poſſunt in ſuis monaſterijs lectoratum. Id licebat quondam choriepiſcopis. Et nota, ꝙ legere epiſtolam pertinet ad ſubdiaconum, legere lectiones ad lectorem pertinet.

¶ Abbates, quibus ab epiſcopo manus imponitur, aliquos tonſurare poſſunt. Cap. I.

1. p. 3. c. 376.

Q Voniam videmus ſine manus impoſitione à paruula ætate tonſuram [h] cleri, quoſdam accipientes, nōdumque ab epiſcopo manus impoſitione ſuper ambone irregulariter in collecta legentes, præcipimus amodò id minime fieri. Idipſum quoque obſeruandum eſt etiam inter monachos. 2. ¶ Lectoris [i] autem manus impoſitione † [k] licentia eſt abbati ſolummodo in proprio monaſterio [l] faciendi; ſi duntaxat eidē abbati manus impoſitio [m] facta noſcatur ab epiſcopo, [ſecundùm † morem [n] præficiendorum abbatum dum conſtet illum eſſe præsbyterum. 3 ¶ Simili etiam modo ſecundùm antiquam conſuetudinem, choriepiſcopos pręceptione [o] oportet epiſcopi promouere lectores.

† al. impoſitionem.
† Hæc non ſunt in Græco canone.

h ¶ Tonſuram.] id eſt coronam. nā aliā tonſuram poſſet. fęmina dare.

1 Hæc fuit ſnīa H. & Lau. qui dicunt idem ꝙ prox. ſequitur.

2 Cedo. Ang. Clauaſ. ver. ordo 2 §. 1. ſemp reqrit iuriſdictionē quaſi epiſcopalem in omni ordine conferendo.

3 Hoc c nō obſtat, quia hic loquitur ſi impoſitio ne manus ordinaria, ſed contrarium de conſecratoria, ſm H. & idem ſentit Gof. extr. de ætat. & qual. cum contingat. Archi.

nem generatur, vt 23. q 4. recurrat. Item eccleſia etiam dicitur locus, vbi Deum timentes veniam poſtulant. in Auth. vt liceat ma. & auiæ. §. quia verò. coll. 8.

b ¶ Patres.] Quia eam protegunt, & defendunt.

c ¶ Genuit.] Per baptiſmum. & ita eccleſiæ filius datur ei curator, quod etiam lex dicit ff. de tuto. & curat. datis ab his qui. dic vt notatur 12. q. 1. c. vlt.

Epiſcopus patri, & eccleſia filio cōparatur.

d ¶ illos.] In hoc comparatur patri epiſcopus, & eccleſia filio, quia ſicut filius non pōt ſine auctoritate patris litigare, ut D. de bonis, quæ lib. l. vl. ſic. eccleſia ſine auctoritatę prælati, vt extra de iud. cauſam. & 15. qō. 1. monachi. Item ſicut filius nō cōuenit ſed pr̄ nomine filij, Vt C. de bo. mat. l. 1. C. de anna. excep. l. 1. ſic ipſe p̄latus eſt cōueniēdus, non eccleſia, niſi negotia eccleſiæ diſtincta ſint à negotijs p̄lati, vt ext. de reſcr. c. edoceri.

e ¶ Per quos.] Per eos pullulauit, & creuit, cum nulla eſſet tunc temporis.

f ¶ Nata es.] ideſt, augmentata.

T Onſura.] Hæc diſt diuiditur in tres partes. Secunda ibi, [Lectoris,] Tertia ibi, [Simili modo.] Ioan. de Fan.

i ¶ Lectoris.] Vel etiam oſtiarij nō autem 1. exorciſtæ. vel acolythi faciendi ius habet: licèt ſit arg. contra. ext. de or. ab epiſcopo, qui renū. epiſ. c. 1. ſed & ſi abbas ex priuilegio habeat, ut oēs minores cōferat bene poteſt. Sed nunquid hodie abbas poteſt conferre iſtos ordines? Credo 2. ꝙ ſic, ſi tñ manus ei eſt impoſita extra de ætа. & qualit. ord. cum contingat. Ioan. Ego nō credo, ꝙ poſſint conferre tales ordines abbates, niſi lectoratum, vt vr̄ dicere hoc cap. & decre. cum cōtingat. Si aūt eſſet ſacerdos, abbas poſſet ēt conferre pſalmiſtatum ut 23. diſt. pſalmiſta, quia pſalmiſtatum dat ſimplex ſacerdos, vt 23 diſt. pſalmiſta.

K Manus impoſitione.] ſup. 23. di. ſubdiaconus. cōtra 3.

l ¶ Monaſterio.] Sed & monachos alterius monaſterij pōt ordinare, ſi inuitatus fuit. 9. q. 2. Lugudunenſis.

m ¶ Impoſitio.] Quæ non eſt, niſi benedictio, vt 1. q. 1. manus.

n ¶ Secundū morē.] De quo habes 12. qō. 2. alienationes. nec hoc poſtulabit à ſuperiore. nā ſufficit ſemel à iure concedi. ff de condi inſtro l. q̄ ſub conditione § ſi

o ¶ Præceptione.] Generali, arg. 16, q 1. cunctis. 64. diſtin. ordinationes & 75. diſt. ordinationes.

NOn oportet.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ non debent exorcizare in eccleſiis, uel in domibus priuatorum, qui non ſunt ab epiſcopis conſecrati. Et nota quòd vnum vel duo, neque ſuperabundant.

a ¶ Exorcizare.] Id eſt, legere exorciſmos.

b ¶ Promoti.] Ad ordinem exorciſtæ.

c ¶ In domibus.] Id eſt in eccleſiis nõ ſacratis. Superfluunt, duo, neque. Ioan.

AB epis.] CASVS. Supra oſtenſum eſt, ꝙ clerici ſunt a proprio epiſcopo ordinandi, nunc autẽ vult oſtendere Gratianus, ꝙ nullus epiſcopus debet ordinare clericũ alterius, ſine eius licentia, quod oſtendit. inf. 71. diſtin. Et oſtẽdit, quòd nullus debet ordinari, ſine titulo: & ſi ordinetur irrita erit talis ordinatio quo ad executionem: qđ oſtendit in hac 70. diſtinctio. in ca. 1. & 2. Io. de Fant.

Ordinatus ſine titulo deponi debet.

d ¶ Ab epiſcopis.] Hic depingitur 70. diſtin. Quia dixerat presbyteros, & reliquos clericos ab epiſcopo debere ordinari: vñ ſumpta occaſione oſtẽdit, ꝙ nullus ordinandus eſt ſine titulo, i. ſine eccleſia, uel eccleſiaſtico bñficio, & ſi fuerit ordinatus, dẽt deponi tam in iniuriã ordinantis q̃ ordinati; quia ꝑmiſit ſe ſic promoueri. 16. q. 7. decernimus 21. q. 2. cap. 1. ſed qm̃ epiſcopi hanc pęnam nullam reputabant, hodie prouiſum eſt, ut remaneant promoti, & eps̃, vel etiam eius ſucceſſor eis prouideat. extra de præb. epiſcopus extra eod. tit. cum ſecundum.

h ¶ Abſolutè.] Id eſt, ſinè titulo.

i ¶ Ciuitatis.] Hoc ideo dixit, quia potius eſt pñtandus clericus, qui eſt de ciuitate, quàm extraneus, ut infra diſt. proxi hortamur. C. de epiſc & cler. in eccleſiis.

Clericus ciuitatis eſt extraneo ꝑferendus.

K ¶ Siue poſſeſſionis.] Id eſt, ſi ordinatur ad titulum patrimo-

Item ex Concilio Laodicenſi, cap. 29.

¶ Non exorcizent, qui ab epiſcopo prouecti non ſunt. Cap. I I.

NOn oportet exorcizare [a] eos, qui necdum ab epiſcopis ſunt promoti † [b], neque in eccleſijs, neque in domibus [c].

† *al. prouecti.*

DISTINCTIO LXX.

AB epiſcopis [d] alterius [e] ciuitatis clericus ordinari nn poterit, nec etiam a proprio [f] abſolute ordinandus eſt: abſoluta enim ordinatio Chalcedonenſi concilio prohibetur, & vacuam habere manus impoſitionem præcipitur.

In quo ſic ſtatutum eſt can. 6.

¶ Nemo ordinandus eſt abſolute. Cap. I.

Anſ. l. 7. c. 105. Poly. l. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 6. Iuo p. 6. c 26. Pann. l. 3. c. 27.

NEminem [g] abſolute [h] ordinari presbyterũ, uel diaconũ, uel quemlibet in eccleſiaſtica ordinatione conſtitutum, niſi manifeſte α in eccleſia ciuitatis [i], ſiue poſſeſſionis [k], aut in martyrio [l] aut in monaſterio, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicatæ uocabulũ. Eum autem, qui abſolutè ordinatur, decreuit ſancta ſynodus vacuam [m] habere manus impoſitionem, & nullum tale factum β valere ad ininriam [n] ipſius, qui eum ordinauit.

α ¶ Niſi manifeſte.] *Græce legitur:* εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ κώμης, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο, *hoc eſt:* niſi proprie in eccleſia ciuitatis, uel pagi, aut martyrio, aut monaſterio, qui ordinatur, pronuncietur. *In ordine autẽ Romano ſit mentio talis pronunciationis, epiſcopi nomine per archidiaconum facta.* De titulo S. Stephani eligimus Petrum ad lectorem ad eundem titulum.

α ¶ Nullum tale eſſe factum.] *Græcè:* μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν, *id eſt,* nunquam poſſe operari.

Item ex concilio Vrbani X I: habito Placentiæ.

¶ Irrita ſit ordinatio ſine titulo facta. Cap. I I.

S.Antoninus p. 2. c. 1. §. 22.

SAnctorum canonum ſtatutis conſona ſanctitate decernimus, ut ſine titulo facta ordinatio irrita habea-

e ¶ Alterius.] Hoc exequitur in diſt. ſequenti.

f ¶ A Proprio.] Hoc exequitur in iſta diſt. &c.

NEminem] CASVS. Statutum fuit in Nicæno concilio, ut nullus eps̃ ordinet aliquem clericum, ſine certo titulo alicuius eccleſiæ in ciuitate uel extra ciuitatẽ. & ſi ordinauerit aliquem clericum, ſine titulo, in opprobrium ordinantis officii executione carebit.

g ¶ Neminem.] Etiam in minoribus ordinibus non debet ordinari. arg. 12. q. 1. uidentes. 32. diſtin. ſi qui vero. cum enim habeat officium in eccleſia, ergo & beneficium debet habere extra de præben. dilectus. extra de fil. presbyt. propoſuit. ne dicatur Mendicat in plateis infelix clericus, ut 93. diſt. diaconi.

Clericus infelix eſurit in plateis.

trimonii ſui, ut extra de præben. c. tuis. Vel hoc ideo dicit, quia potius ſunt illi clerici inſtituendi, de quorũ bonis fundata 1. eſt eccleſia, ut extra de reſcrip. cum adeo.

1 Fundata. Idem Arch. Præpoſ. hic vide Rochũ Curt. de iure patr. ver honorificum q. 18.

l ¶ In martyrio.] Vbi ſunt reliquiæ martyrũ. uel loquĩt de regulari eccleſia. Colligitur ẽt hic ex eo, ꝙ dicit ſiue poſſeſſionis. arg. ꝙ ſi quis habet patrimonium ſufficiẽs, ordinari poteſt ſine titulo. extra de præben. epiſcopus.

m ¶ Vacuam.] Quo ãd executionem.

n ¶ Ad iniuriam.] Et etiam ſuum delictum: quia ſe ſic permiſit promoueri, alias alterius odio non debet alius prægrauari. C. de inoffic. teſtam. ſi quis in ſuo. extra de his quæ fiunt a maio. parte capit. c. quæſiuit. in fine.

SAnctorum.] CASVS. In hoc cap. quinque per concilium

tur,& in qua eccleſia quilibet titulatus eſt, in ea perpetuò [a] perſeueret.

¶Omnino autem duabus [b] aliquem titulari non liceat, ſed vnuſquiſque in qua titulatus in ea tantum canonicus habeatur. Licet em̃ epiſcopi diſpoſitione vnus diuerſis [c] præeſſe poſſit eccleſijs, canonicus tamen præbendarius, niſi vnius eccleſiæ, in qua conſcriptus eſt, eſſe non debet. ¶Si quæ tamẽ capellæ ſunt, quæ ſuis redditibus clericos ſuſtentare nõ poſſunt; ea cura [d] ac diſpoſitio præpoſito [e] maioris eccleſiæ, cui capellæ ſubditæ eſſe videntur, immineat; & tam de poſſeſſionibus [f], quàm de eccleſiaſticis capellarum officijs ipſe prouideat [g].

In eodem etiã concilio antiquis nouem [h] præfationib. decima addita eſt, quæ ita ſe habet: [Aequũ & ſalutare & te in ven. vel aſſumptione B. Mariæ collaudare, benedi. & prædi. quæ, & vnigenitum tuum S. S. obumb. cõcep. & virginitatis gloria permanente lumen æter. mundo effudit; Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum.]

DISTINCTIO LXXI.

De clericis [i] verò non ordinandis ab epiſcopo alterius ciuitatis, in Sardicenſi concilio, c. 18. & 19. ſtatutum eſt.

In quo Ianuarius ep̃us dixiſſe legitur.

cilium Vrbani ſtatuuntur. Primum eſt, vt ordinatio ſine titulo facta irrita habeatur. Secundum eſt, ut clericus perpetuò perſeueret in eccleſia, in qua eſt intitulatus. Tertium eſt, vt clericus nõ intituletur in duobus eccleſijs: qa licèt ex diſpẽſatione epiſcopi clericus poſſit duabus

duabus eccleſijs præſidere, canonicus tamen præbendarius in duabus eccleſijs eſſe non poteſt. Quartum eſt, vt præpoſitus maioris eccleſiæ curam habeat de eccleſijs pauperibus, quæ clericos ſuos ſuſtentare nõ poſſunt. Quintum eſt, vt præter nouem præfationes decima dicatur, quæ incipit: Aequum & ſalutare.

a ¶Perpetuo.] Ideſt, dum viuit [1]. ff. pro ſo. l. 1. filius. n. non debet eſſe temporalis, nec hæres. ff. de adop. quæſitum 2. & Inſtit. de hære. inſti. §. hæres.

b ¶In duabus.] Qui. n. titulum habet in vna eccleſia, ſi recipit ſecundam eccleſiam vel præbendam ꝓ titulo, perdit primam, ut extra de conceſſ. præb & eccleſ. non vacan. literas. ſed ſi recipit ipſam quaſi beneficium, & quaſi commendatam ſiue ſtipendium, tunc ſecus ꝙ tũc non eſt canonicus ſecundæ præbendæ, nec cum eis põt eligere. Si quæras quare canon iſte permittit ep̃o diſpenſare in eccleſijs, & non in præbendis: dico ꝙ ęque põt diſpenſare in præbendis, ſicut in eccleſijs, dummodo ſint de eodẽ epiſcopatu. Eſt ergo hæc veritas, ꝙ de iure cõi non põt quis habere duas eccleſias, vel præbendas in eod. epiſcopatu, vel in diuerſis, niſi in caſib. notatis. 21. q. 1. in ſumma. Sed nunquid hodie beneficium huius canonis eſt ſublatum epiſcopis per illã nouã conſtitutionem, de multa, in tit. de præben. ex eo, ꝙ dr̃ ibi, per ſedem apoſtolicam poterit diſpenſari [3]? Dico, ꝙ non: ſed tantùm vaga & indiſcreta diſpenſatio eſt ablata ab eis, non probabilis, ſicut per remotionem appellationis non remouetur neceſſaria appellatio, vel probabilis, extra de appell. paſtoralis. ſic cum dñs ꝓhibuit iurare, non prohibuit iuramentum neceſſarium, ſed temerarium, ut 12. q. 1. cap. ita. ſic cum dñs ꝓhibuit uxorem ſeparari à viro, intelligendum eſt tantùm de illa ſeparatione, quæ fit ſine ratione, vt 33. q. 2. quos Deus. Si obijcias; ꝙ punitur epiſcopus q ꝓmittit ipſum habere prius ſtipendium, vt ibidem dr̃ extra de præben. quia in tantùm. de cle. non reſi. quia nonnulli ergo diſpenſare non poteſt. Non ſequitur: quia ep̃s punitur qui ordinat clericum concubinariũ, vt 51. diſt. qui in aliquo. & tñ cum ipſo diſpenſare poteſt: ſed ideo punitur: qa indiſcrete diſpenſat. Si obijcis, quod dicit ibi per ſedem apoſtolicã: ergo non poteſt per alium, non ſequitur: quia eodem modo decretum dicit, ꝙ ordinationes epiſcoporum faciendæ ſunt auctoritate apoſtol. 64. diſt. ordinationes & tamẽ propria auctoritate fieri poſſunt. Sic etiam alibi dicitur, ꝙ quilibet presbyter poteſt & debet baptizare, vel celebrare de licentia ep̃i, vt 16. q. 1. cũctis. & tñ ſuo iure poteſt baptizare: ſed ideo dicit hoc, ꝙ eius auctoritate ſaltẽ generali dẽat fieri diſpenſatio. Vel dic, ꝙ tunc ſolus Papa diſpẽſat, cũ qs diuerſa bñficia in diuerſis epiſcopatibus vult hr̃e, ꝓpter repugnantiam, q̃ ex hoc proueniret: quia nemo duob⁹ dominis põt ſeruire [4]. vt 21. q. 1. cap. 1. Ioan. Hęc gloſſ. nihil valet: qa Papa tm̃ diſpenſat circa plures eccleſias habentes curam animarum, & plures dignitates, vt expreſſe dicit de cre. de multa. ſed circa plura beneficia ſimplicia non uidetur epiſcopo diſpenſare prohibitum.

b ¶In duabus.] Nec iure ciuili quis in duobus collegijs poteſt connumerari. ff. de coll. l. 1. §. 1. neq; duas militias habere. C. qui mili. non poſ. l. 5. §. in poſterum. nec duos honores. ff. ad munic. l. libertus. §. præſcriptio.

c ¶Diuerſis.] Non conuentualibus: cum enim nec canonicus in diuerſis conuentualibus eſſe poſſit. ergo multò magis, nec prælatus, ita quòd ſit in eis canonicus.

d ¶Cura.] 12. q. 2. bonæ rei. Lau.

e ¶Præpoſito.] Ideſt, epiſcopo, qui eſt ordinator in cunctis, ut in contrario hìc ſignato. 25. diſt. c. 1. Vel dic prępoſito, ideſt, archidiacono. arg. extra de uerb. ſig. quamuis & ſic nec illud erit contrarium.

f ¶Tam de poſſeſſionibus] Arg. pro capel. ut decimæ debitæ maiori eccleſiæ ſic communicentur illis. Argu. contra 12. q. 1. videntes 5. q. 1. c. 1.

g ¶Prouideat.] Vt dentur vni, vel ſimul vniantur, ut 10. quæſt. 3. vnio. de conſecr. diſtinct. 1. cap. 2. & extra de præb. expoſuiſti.

h ¶Nouem.] De conſec. diſt. 1. inuenimus.

De clericis.] CASVS. Hic ponitur 71. diſt. in qua oſtendit Gratianus, ꝙ clericus unius epiſcopi non eſt ab alio epiſcopo ordinandus, vel in eccleſia recipiendus ſine licentia & literis ſui epiſcopi: alioquin irrita eſt ordinatio & receptio, niſi cauſa hoſtilitatis fuerit ab eccleſia ſua eiectus clericus: quia tunc dum durat hoſtilitas, recipi poteſt, ut 7. q. 1. paſtoralis. Ioan. de Fan.

i ¶De clericis uerò.] In hac diſt. 71. oſtendit Gratianus, ꝙ clericus unius ep̃i nõ eſt ab alio ordinãdus ep̃o, vel in aliqua eccleſia inſtituendus ſine literis ſui ep̃i;

quod

An plures ꝓbendæ poſſint a iure cõferri, iuxta princ. § ſed eſt, &c. Archid.

1 Adde qd propriè dicatur ꝑpetuũ, & qd æternũ: not. in l. eum debere columnam. ff. de ſer. vrb. prædio.

2 Aliàs incipit ſi tibi. Epiſcopi utrum hodie poſſint circa bñficiorũ pluralitatẽ diſpenſare.

3 Sed nunquid in caſu poterit legatus Cardinalis? Dicit Roffe. bene ꝙ curia tenet, ꝙ non: quia hoc ſpecialiter ſedi apoſtolicæ reſeruat. & hoc ipſe notat in ſuo libello iuris canonici. B.

4 De hoc ẽt not. 21. q. 2. c. 1. & idem ſentit. Hu. c. cauſa. qõ. 1. in prin. & Goffred. & Vinc. extra de præbend. de multa. Archid.

5 Et 16. q. 1. quicunque. ubi de hoc. ext. de præſcri. ex trãſmiſſa vbi de hoc. Archid.

quod ſi factum fuerit, irritabitur, niſi hoſtilitatis cauſa clericus exularet. infra eod clericus.

ILlud. CASVS. Quidam epi ordinabāt & recipiebāt in ſuis eccleſijs aliorum eporum clericos, eis irrequiſitis: vnde contentiones & diſcordiæ naſcebantur: & ideo ſtatutum fuit in cōcilio Sardicen. ne hoc de cætero fieret, niſi cum licētia ſuorum epiſcoporū. alioquin irrita erit talis ordinatio. Duo ſequentia ca plana ſunt, quæ ferè idem dicunt cum iſto.

Communitas diſcordiam parit. a ¶ Contentionib.] Nā cōmunitas mater diſcordiæ eſt. ff. de leg. 2. cum pater. §. dulciſſimis.

b ¶ Et ſine voluntate] Arg. expreſſum ad id quod dixi 7. q. 1. placuit.

c ¶ Ordinatio.] Niſi poſtea ratum haberet ſuus epiſcopus 1. vt 63. diſtin. Salonitanæ.

1 Ex iſta gl. infertur, ꝙ rat. habitio retrahitur. Cōtor. text. in l. uero. §. ſed & ſi. & ibi Bar. ff. de ſolu & in l. obſeruare §. ſi ff. de offi. procon.

d DE aliena. ¶ Exoratus.] Sed nunquid ſufficeret, vt diſſimularet 2 3. Non, vt 85. diſt. Florentinum & 63. diſtin literas. vt no. infra 7. q. 1. cap. placuit.

2 Dicit ibi Lau. ſufficeret facere, vt canonicū, non ut prælatum.

e SI quis auſus.] conſenſum.] Ergo cum conſenſu eius poterit. C. de ſacroſanct. eccle. qui ſub prætextu. & expreſſo cōſenſu, nō tacito. ff de procur. filiusfam. §. inuitus.

CLericos.] CASVS. Quæſitum fuit in Calcedon. cōcilio, vtrū epiſcopo liceat ordinare ī ſua ciuitate clericos alterius ciuitatis? Et diffinitū eſt, ꝙ non: ſed unuſquiſq; clericus pſeueret ī ea eccleſia, in qua ab initio cōſueuit: exceptis illis, qui cā hoſtilitatis, & neceſſitatis ſuas eccleſias perdiderūt & ciuitates, & quicunq. eps cōtrafecerit, excōicatus pmanebit cū eo, quē ſuſcepit donec ad ſuā eccleſiā reuertatur clericus.

f ¶ Sed quieſcant.] Niſi uocentur, & eligantur ad aliàs eccleſias tunc enim auctoritate maioris poſſunt tranſire ad aliàs, vt 7. q. 1. epiſcopus de loco.

Clerici an obedire teneantur epiſcopo, qui ciuitatem ſuā amittit. g ¶ Ex neceſſitate.] Sed pone, ꝙ presbyter amiſit eccleſiam ſuam, eps ciuitatē ſuā; tñ remanet in aliqua parte ſui epiſcopatus: nunquid clericus recedet, quò uoluerit ſine literis epi? Dicunt quidā, ꝙ non. nam adhuc prælatus remanet amiſſæ eccleſiæ. Alij dīt cōtrariū, ut dixi 7. q. 1. paſtoralis. Sed uerior eſt rō prior, qa epiſcopus adhuc non deſinit eſſe ſuus prælatus: quia non tantum ratione beneficij, ſed etiam ratione ordinis eſt prælatus ſuus. Alij dicunt in pendenti eſſe utrum ſit prælatus. nā ſi poſtea liberatur eccleſia, remanet eccleſiæ prælatus aliàs non. 7. q. 1. paſtoralis. Et arguitur ad hoc extra de cleri. non reſiden. fraternitati. 3 Item pone, ꝙ eps dat ei licentiam tranſeundi ad alium epiſcopatum ſub ea conditione, ut ſi redierit prior eccleſia ad libertatē, redeat ad eā; nunqd epiſcopus interim eſt prælatus eius? Sic: non tñ pōt eū excōicare, niſi forte eccleſia liberata, non uelit redire, licèt enim interim ſit eius prælatus ligatam tñ habet executionem. Item ſi ad aliam eccleſiam uellet eum reuocare, non poſſet niſi ad ſuam, ex quo ei licentiam dedit, niſi ei ſub hac conditione licentiam dediſſet, ut poſſet eum qñq. vellet reuocare. Item ſi totus epiſcopatus occupatus eſt a Saracenis: nunquid remanent clerici iſtius epiſcopi, cum omnes ſint in epiſcopatū alterius? Dico, ꝙ remanēt, ſed non hēt iuriſdictionem

3 Ad idē 7. q. 1. paſtoralis. nā multa ſunt in pendenti. ff. ſi cer pet. proinde. Sed arg. cōtra. C. de ſent. paſ. l. ult. & ibi ch.d.

¶ Clerici ab epiſcopo alterius ciuitatis non ordinentur. Cap. I.

ILlud quoque ſanctitas veſtra ſtatuat, vt nulli epiſcopo liceat alterius ciuitatis eccleſiaſticum hominem [a] ſolicitare, & in ſua diœceſi clericum ordinare. Vniuerſi dixerunt, Placet: quia ex his contentionibus [a] ſolent naſci diſcordiæ, & ideo prohibet omnium ſententia, ne quis hoc facere audeat. ¶ Oſius epiſcopus dixit. Et hoc vniuerſi conſtituimus, vt quicūque ex alia parochia uoluerit alienum miniſtrum ſine conſenſu epiſcopi ipſius, & ſine voluntate [b] ordinare, non ſit rata ordinatio [c] eius. Cap. 19.

[a] ¶ Hominem.] *In concilio latinè legitur:* eccleſiaſticum miniſtrum ſolicitare; & in ſuis parochijs clericum, &c. *Infra ea. c primatus. (vbi huius canonis ſententia videtur referri) legitur,* vt nemo alterius plebis hominem vſurpet. *Græcè autē caput iſtud, quod in latino decimum octauum eſt, non habetur.*

Item Innocentius ad Victricium Rothomagenſem epiſcopum, epiſt. 2. c. 7.

De eodem. Cap. II.

Pann. l. 3. c. 64.

DE aliena eccleſia ordinare clericum nullus præſumat †, niſi eius epiſcopus precibus exoratus [d] concedere uoluerit.

Item ex Nicano concilio, c. 16. in fine.

¶ Qui ſine epiſcopi conſenſu ordinatur, irrita ſit eius ordinatio. Cap. III.

Burc. li. 1. c. 109. Iuo p. 5. c. 11. ex alia verſione.

SI quis auſus fuerit, aliquem, qui ad alterum pertinet, in ſua eccleſia ordinare, cum non habeat conſenſum [e] illius epiſcopi, à quo receſſit clericus; irrita ſit huiuſmodi ordinatio

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 20.

¶ Clericus vnius eccleſiæ in alia non ordinetur. Cap. IIII.

Anſ. l. 6. c. 125. & li. 7. c. 109. Iuo p. 9. c. 36.

CLericos in ſuis eccleſijs cōſtitutos, ſicut iā diffiniuimus, nō liceat in alteri⁹ ciuitatis eccleſijs ordinari: ſed quieſcāt [f] in ea, in qua ab initio miniſtrare meruerūt: exceptis illis, qui proprias ciuitates perdiderūt, & ex neceſſitate [g] ad alias eccleſias migrauerūt. Si verò quicunq.

ctionem liberam in eos. Item nunquid poſſunt eos vicini epiſcopi recipere ſine literis eius? Sic: ipſe tamen ſi epiſcopatus eius eſſet liberatus, poſſet eos reuocare, etiam ſi eis licentiam dediſſet: niſi forte licentiando eos abſolueret. Vel dic, quod prior deſinit eſſe Prælatus ipſorum, vt no. 7. q. 1. paſtoralis.

a ¶Tamdiu.] inf. 21. quæſt 4. epiſcopi. Argum. inf. 7. q. 2. cap. 2. &c.

FRaternitatem.] CASVS. In eccleſia Benafrana erat quidam diaconus nomine Gratianus, quem Fortunatus eps volebat in ſua eccleſia ordinare. ¶ eum propter hoc poſtulauit a Papa, & quia in eccleſia Benafrana nō erat epiſcopus hoſtilitate faciēte, a quo peti poſſet diaconus ille, Papa eum ſibi ſine mora conceſſit.

b ¶Habituro.] Abſolute ponitur ſine ver. 63 d. agatho.

c ¶Licentiam.] Sed nunquid capitulum dū eccleſia vacat, poſſet ipſum licentiare? Non: quia quædam alienatio eſt, q̃ non pōt fieri vacante eccleſia 12. q 2. ſi qua. de hac materia hēs 24. diſtin. c. 2. Io. Sed quid ſi eccleſia hēt viſitatorem 1? Videtur ꝙ iſte poſſit alienare, vt Initit. de cur. § vlt. nā auctoritate metropolitani debet conſtitui viſitator. Sed videtur contra qđ dicit lex: quia ad ea quæ ſolemnitatē iuris deſiderant, tutore opus eſt, ff de cō ſenſu & auct. præſtā. l. curatorem, vnde nō credo hæc fieri poſſe per viſitatorem, cum ſolemnitatem exigant. 10. q. 2. hoc ius. Ioan.

Capitulum non poteſt licētiare clericum ſede vacante.

1 Sub. quoniam debet conſtitui auctoritate metropolitani. Laur. quod dic, vt plene dixi 61. d. c. vlt. & ibi debet.

epiſcopus poſt definitionem iſtam, ad alium epiſcopum pertinentem clericum, ſuſceperit; placuit ſanctæ ſynodo, & eum, qui ſuſcepit, & eum, qui ſuſceptus eſt, tamdiu [a] excommunicatos manere, quamdiu ipſe clericus reuertatur ad propriam eccleſiam.

Item Gregorius Fortunato epiſcopo Neapolitano, l. 5. epiſt. 11. ſeu c 111.

¶Apoſtolica permiſſione vnius eccleſiæ clericus in altera valet ordinari. Cap. V.

FRaternitatem tuam a nobis petiſſe recolimus, vt Gratianum eccleſiæ Benafranæ diaconum tuæ concederemus eccleſiæ ordinandum [α]. Et quoniam, nec epiſcopum, cui obſecundare, nec propriam habet eccleſiā, hoſte. ſ. prohibente, cui ſuum debeat miniſterium exhibere; petitionem tuam non præuidimus differendam. Idcirco ſcriptis tibi præſentibus eum neceſſariò duximus concedendum, habituro [b] licentiam [c] diaconum illum, noſtra interueniente auctoritate, eccleſiæ tuæ, Deo propitio, conſtituere Cardinalem.

Io diac. l. 3. c. 20.
Polyc. l. 1 tit. 7.
Anſ. l. 7. c. 80.

α ¶Cardinalium.] *Antea legebatur,* ordinandum. E*mendatum eſt ex ipſa epiſtola. Cardinare verò ſeu Cardinalem conſtituere, (quod eſt in fine huius capitis) ita videtur B.* Grego*rius accepiſſe, vt canonicam translationem ſignificet. Nam cū tempore B. Gregorij canon ſextus concilij Chalcedonenſis accurate obſeruaretur, vt nullo modo daretur alicui locus in eccleſia (qui nunc titulus vocatur) niſi ſimul ad eum locum ordinaretur, cum aliquis iam ordinatus, neceſſitate aliqua in aliam eccleſiam transferebatur, vt in illa in eodem gradu, quo in prima ordinatus erat, deſeruiret: in ſecunda dicebatur incardinari: quod ex iſto nunc indicato loco patere poteſt, ex lib. 3 epiſt. 14. & alibi. Quod etiam in epiſcopis B. Gregorius faciebat, lib. 2. indict. 10. epiſt. 6. & epiſt. 25. (quod refertur infra. 7. q. 1. ca. paſtoralis, & in diſt. 11. epiſt. 13. & ſeq. quòd habetur inf. 21. q. 1. c. relatio. De hac re Ioannes diaconus, lib. 5. c. 8. & 11. & 16.* Gregorium verò Ioan. 8. *& facto ipſo, & vocabulo in eadem notione accepto, eſt imitatus; quod ex aliquibus manu ſcriptis ipſius epiſtolis conſtat.*

Item ex concilio Carthaginenſi. 1. c. 5.

¶Sine literis epiſcopi ſui in aliqua eccleſia clericus non ſuſcipiatur. Cap. VI.

PRimatus † epiſcopus Vegeſelitanus dixit. Suggero ſanctitati veſtræ, vt ſtatuatis non licere clericū alienum ab aliquo ſuſcipi ſine literis [d] epiſcopi ſui, † neq; apud ſe retinere; nec laicum vſurpare ſibi de plebe aliena, vt eum obtineat † [e] ſine conſcientia eius epi-

† Ex iſto text. infertur, ꝙ literæ epiſcopi ſunt authenticæ: cū (vt hic) faciant fidem. Concor tex. in l. monumentorum, & ibi glo. & Doc. & C. de reli. & ſump. fu. No. Bal. Pet. de Bel. perti. & Cy. in l. ſi qua p calūniā, C. đ epiſ. & cler.

Burc. l. 2. c. 43.
Iuo p. 6. c. 144.
Anſel. l. 6. c. 124.
† *al. Priuatus.*
† *ordinet*] ori.

PRimatus.] CASVS. Eps Vegeſelitanus ſurrexit in concilio Carthagin. & ſuggeſſit concilio, vt ſtatueret, ne aliqs eps vſurparet clericum, vel parochianū alterius, nec apud ſe retineret ſine alterius epi licentia, cuius dictum Gratus eps approbauit: & per concilium Sardicen confirmauit: & auctorizauit. Sequēs c. patet.

d ¶Sine literis.] Infra ꝓx diſt. c. 2. & 3. & inf. 76. diſ. c. vlt. & ſup. c. ꝓx. & ſup. 61. diſ. Oſius & 85. diſti. Florentinū, in fin. & ſup. 63. diſt. literas.

d ¶Sine literas.] Crederem tñ teſtes ſufficere. C. de fi. inſtr. in exercēdis, & extra de

e ¶Obtineat.] Sed nonne extraneus epiſcopus poteſt ordinare laicum de alterius epiſcopatu cū laicus poſſit transferre domicilium quò voluerit? Dico ꝙ ſic: ſed domicilio non translato non pōt eum ordinare: ſicut nec alia ſacra-

Laicus an poſſit ordinari a non ſuo epiſcopo.

ſacramenta ab extraneo recipere poſſet, vt de pœn. diſt. 6. placuit. de conſecrat. diſt. 2. tribus. nec peregrinari poteſt laicus ſine licentia epiſcopi. de conſecra. diſt. 5. non oportet.

a ¶Eius epiſcopi.] Sic. C. de offi. ma. mi. milites. vbi dicitur, ꝙ ſine licentia. Imperatoris, &c.

dimiſſorijs, vel commēdatitijs ſui epi, & ſine eius licentia recipi non debet, ideo ſupponit hanc 72. diſt. in qua oſtendit, ꝙ clerico non debet patere licentia ſine litteris dimiſſorijs: quas epiſcopus non debet dare, niſi rogatus. Et caſus omnes plani ſunt.

ſcopi, [a] de cuius plebe eſt. Gratus epiſcopus dixit. Hæc obſeruantia pacem cuſtodit: Nam, & memini in ſanctiſſimo concilio Sardicenſi ſtatutum, vt nemo alterius plebis hominem vſurpet: Sed ſi forte erit neceſſarius; petat a collega [b] ſuo, & per conſenſum habeat.

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 13.

¶Sine literis commendatitijs clericus extra ſuam eccleſiam non miniſtret. Cap. VII.

EXtraneo clerico, & lectori & extra ciuitatem ſuam ſine commendatitijs [c] literis proprij epiſcopi nuſquam penitus liceat miniſtrare. Burc. l. 2. c. 139. Anſ. l. 7. c. 162. Poly. l. 4. tit. 31.

Item ex ſermone S. Auguſtini ad populum.

¶ De eodem. Cap. VIII.

HOrtamur chriſtianitatem veſtram iuxta ſanctorū canonum inſtituta, vt in eccleſijs a vobis fundatis aliunde veniens [d] presbyter non ſuſcipiatur; niſi a veſtræ fuerit eccleſiæ conſecratus epiſcopo, aut ab eo per commendatitias literas ſuſcipiatur. Burc. l. 15. c. 30. Iuo p. 16. c. 31.

Item ex concilio Antiocheno, c. 7.

¶Abſque formata clerici peregrini non ſuſcipiantur. Cap. IX.

NVllum abſq; formata, [α] quam Græci epiſtolam dicunt, peregrinorum [e] clericorum ſuſcipi oportet.

α ¶Formata.] *Gracè eſt.* μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων, *quod Dionyſius vertit.* nullus peregrinorum ſine pacificis; ideſt commendatitijs ſuſcipiatur epiſtola. *atque ita Burc. & Iuo habent,*

DISTINCTIO LXXII.

D*Imiſſorias [f] verò literas epiſcopus; niſi rogatus, non tribuat: ſicut ſtatutum eſt in ſynodo habita Romæ.*

Vnde Leo Papa ait.

¶Niſi eodem petente, nulli dimiſſoriæ literæ præſtentur. Cap. I.

EPiſcopus [g] ſubiecto ſibi ſacerdoti, vel alij clerico, niſi ab ipſo poſtolatus, [h] dimiſſorias non faciat; ne ouis quaſi perdita, aut errans inueniatur. Anſ. l. 6. c. 122.

b ¶A collega ſuo.] ſed pone, ꝙ eum concedat: vbi dī iſte habere domiciliū? Dic ꝙ ſi vtrunq; beneficiū retinet, vtrobiq; 1. ff. ad munic. l. Labeo. & l. aſſumptio, §. a viris prudentibus.

1 Ad hoc C. de incol. ciues, l. 10.

c EXtraneo clerico.] ¶Commēdatitijs.] inf. de conſec. diſt. 2. trib. extra de cler. pereg. ca. tuæ. & 20. q. vlt. cap. vlt. & 19. q. 2. duæ. & C. de epiſc. & cler. ſi qua.

HOrtamur.] CASVS. In hoc ca. monet Augu. patronos, ne aliquem clericū in ſuis eccleſiis eligant, niſi fuerit ordinatus ab epō, in cuius diœceſi ſita eſt eccleſia: vel niſi recipiatur ab eo per literas commendatitias. Sequens c. patet per ſe.

d ¶Veniēs.] Hoc verū eſt, cū ille qui clericum præſentat, laicus eſt: quia quādiu idoneus eſt in ſuo epātu, non præſtabit extraneum. eps enim vndecumque poſſet præſentare, vt infra 16. q. 2. ſi quis epiſcoporum 2.

Clerici de diœceſi ſūt extraneis ꝑferendi.

NVllum abſq;.] e ¶Peregrinorum.] Clerici peregrini large poſſunt appellari oēs, qui non ſunt de epiſcopatu ordinantis: ſiue ſint clerici, ſiue laici: q̲a nulla talium debent recipi ab aliquo epiſcopo ad dignitatem, vel ordines, vel alia ſacra eccleſiaſtica. ſupra ead. diſtin. per totū, & ſpecialiter. eo. tit. primatus, & hoc extra de cle. peregri. c. 2. & 3. & ꝙ omnes tales dicantur peregrini, & extranei, eſt. arg. 3. q. 6. peregrina. 6. q. 3. c. 1. & 2 Ignoti dicuntur quorum origo, vita, & ſingularitas ſunt ignota epiſcopo, non diſtincto. ſint de eodem epiſcopatu, vel ælio. 24. d. quando. 24. diſtin. quieſcamus. ver. ſi enim in clero, &c. Arg 2. q. 7. quærendum, ver. quorum vita, ſecundum Ra. & Gof.

2 Quod nota. extra de iure patr. ſignificaſti. ſed quod ſupra dictū eſt per Ioā. per oīa a Laur. approbatur cuius fuit iſta gl & idē per oīa ſentit Hugo. & Io. de Fant.

DImiſſorias.] CASVS. Supra in proxi. diſtinctio. dictum eſt, qui clericus alienus ſine literis

f ¶Dimiſſorias.] Hic depingitur 72. diſt. Dixerat ſupra magiſter, clericum ſine commendatitiis literis ſui epiſcopi non eſſe recipiendum: nunc oſtendit, ꝙ epiſcopus non debet eas dare niſi inſtanter rogatus.

Concedēda ſunt quædā cum inſtantia.

g EPiſcopus.] ¶Niſi ab ipſo.] ſ. qui eum habere deſiderat, & poſtulat: ſicut cum quis tranſit in familiam alterius, vt. ff. de adop. l. 2. ſic ſupra 70. d. 2.

h ¶Poſtulatus.] Sunt enim quædam, quæ non conceduntur

Item ex concilio Carthaginenſi 3. c.22.

¶De eodem. Cap. II.

Burc.li.2.c.42. Iuo p.6.c.149.

CLericum [a] alienum, niſi concedente eius epiſcopo, nemo audeat vel retinere, vel promouere in eccleſia ſibi credita. Clericorum [b] autem nomen etiam lectores, & pſalmiſtæ, & oſtiarij retinent †.

† *al. retineant.*

Item ex concilio Meleuitano, c.15.

¶In vna eccleſia ordinatus, in alia non ſuſcipiatur †. Cap. III.

† *al.teneatur.*

Conc. Africanum, cap.57.

PLacuit, vt quicunque in vna eccleſia, vel ſemel eligitur; [c] α ab alia eccleſia ad clericatum non teneatur.

α ¶Eligitur.] *In concilio Mileuitano eſt*, uel ſemel legerit; *itẽque in concilio Carthaginenſi Græco, c.92.* κἂν ἅπαξ ἀναγνῶ, *In Africano autem c. 57.* vel ſemel ſuſcepto officio legerit.

DSTINCTIO LXXIII.

Ex Attico ad finem concilij Chalcedonenſis. Ant.li.6.c.121. Iuo p.6.c.433.

QValiter verò commendatitia, vel dimiſſoria, ſeu formata epiſtola facienda ſit, videndum eſt. Debent namq; literæ Græcæ interponi in ea epiſtola, & non ſine cauſa. Græca enim elementa literarum, numeros etiam exprimere, nullus qui vel tenuiter Græci ſermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis epiſtolis canonicis, quas mos Latinus formatas vocat, aliqua fraus falſitatis temere præſumeretur, hoc à patribus cccxviij. Nicææ congregatis ſaluberrime inuentũ eſt, & conſtitutum; vt formatæ epiſtolæ hanc calculationis, ſeu ſupputationis habeant rationem, ideſt, vt aſſumantur in ſui ſupputatione prima Græca elementa Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, hoc eſt π, υ, α: *quæ elementa octogenarium, & quadringenteſimum, & primũ ſignificant numerum. Petri quoq; Apoſtoli prima litera, ideſt,* π, *quæ numerũ octoginta ſignificat: eius quoque, qui ſcribit, epiſcopi † prima litera cui ſcribitur, ſecunda litera; accipientis, tertia litera ciuitatis quoq;, de qua ſcribitur quarta; & indictionis, quæcunq; eſt illius † temporis, numerus aſſumatur. Atq; ita his omnibus Græcis literis, quæ, vtcunque fuerit collecta, ſummam epiſtola teneat: hanc qui ſuſcipit, omni cum cautela requirat expreſsè †. Addat præterea ſeparatim in epiſtola etiam nonagenarium, & nonum numerum, qui ſecundùm Græca elementa ſignificat* ἀμὴν.

† *al.epiſtolam.*

† *al.id.*

† *al.expreſſam.*

¶Exemplar formatæ epiſtolæ, quæ in Nicæna ſynodo à cccxviij. Patribus facta eſt. Cap. I.

Burc. li.2.c.227. Iuo p.6.c.434. ſimile quidam multoq. magis. c.435. *Matt.10.* *Rom.12.*

IN nomine Patris π. & Filij, υ. & Spiritus ſancti. α. π. Vualterio Spirenſi epiſcopo. Ego Burchardus ſanctę Vuormacienſis eccleſiæ deuotus, gregis Chriſti famulus, in Deo vero ſummæ fœlicitatis beatitudinem. Cum ſancta catholica eccleſia prompta ſit ſequi documenta Euangelica; quæ dicunt: [Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, accipiet mercedem prophetæ: & qui recipit iuſtum in nomine iuſti, mercedem iuſti accipiet, &c.] & Apoſtolus iubeat hoſpitalitatem ſectari, & neceſſitatibus ſanctorum virorum cõicare; tamen

---

duntur niſi cum inſtantia, vt pallium. 100. diſtin. priſca & apoſtoli, 2. q.6 poſt appellationem. benè accedit ad hoc, quia qui præeſt, parciſſimũ debet commeatum dare. ff. de re milit. officium.

a CLericũ.] ¶Epiſcopo.] Sic C. de emãcip. iubem⁹.

b ¶Clericorũ autẽ.] ſup.diſ.21. cleros. ergo & qui eos verberat, incidit in canonem. 17. q.4. ſi quis ſuadente.

c PLacuit.] Eligitur.] Arg. ex electione ius acqri 1 quidã tñ dicunt contrariũ, & exponunt, ſemel. i. perfectè, ita ꝙ confirmatus ſit, arg. extra de off. deleg. in literis. & etiã ſi nondum eſt trãſlatus, vt eſt arg ff. de dona. qui ſaxum.

1 Quod dic, vt no 63. diſtin. quãto. & 16. q. 7. cont. ſanctorum. ibi Io. ĩtelligit hoc ca. in nominatione. Acquiri, dic vt in cle. 1. vt lite pend.

QValiter.] CASVS. Hic intitulatur 73. diſt. quæ in ſcholis non legitur: quia ea quæ ibi continentur, in deſuetudinem abierunt: nec modò locum habent: ibi em̃ continetur qualiter & quibus literis vel Græcis, vel Latinis formatæ debent fieri: ſed nunc non ſic fiunt, & ideo quia in ea nulla vel modica vtilitas continetur, ideo membranas occupare nõ debet. 19. diſt. ſi Romanorum. Quæ-

tamen propter eos, qui cauteriatam habent ſuam conſcientiam, dicentes ſe eſſe ſimplices, cum ſint aſtutia diabolica repleti; & pro opere pietatis, dicunt, ſe de loco ad locum tranſire, cum ſint, ſua malitia faciente, fugitiui; dicunt, ſe eſſe miniſterio ſacro inſertos, cum non ſint; ſtatutum eſt a ſanctis patribus, neminem clericum alienum, & ignotum recipi ab aliquo epiſcopo, & inthronizari in ſua eccleſia, niſi habeat a proprio epiſcopo epiſtolam, quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus fraternitati † veſtræ; quòd præſens frater noſter harum literarum portitor nomine Hermannus †, non pro ſua nequitia expulſus eſt à nobis; ſed poſtulantibus fratribus, eo quòd ex familia noſtra fuit, & noſter baptizatus, fecimus ei libertatem receptam in † cornu altaris canonicè, & ordinauimus eum ad gradum presbyterij. Cui etiam has dimiſſorias, ſiue commendatitias literas facimus: & eum ad veſtram dilectam fraternitatem dirigimus, vt in ueſtra parochia ſub ueſtro ſacro regimine, & defenſione conſiſtere valeat. Ego, inquam, Burchardus humilis epiſcopus in nomine Patris, † & Filij, & Spiritus ſancti, & in vnitate ſanctæ eccleſiæ, in qua Petro datum eſt ius ligandi, atque ſoluendi, abſoluo Hermannum presbyterum de ciuitate Vuormacienſi indictione x. & licentiam do vobis inthronizandi eum in quacumque eccleſia vultis veſtræ parochiæ. ¶Hanc ergo epiſtolam Græcis literis hincinde munire decreuimus, & annulo noſtræ eccleſiæ firmare cenſuimus. Fraternitatem veſtram Chriſtus nobis incolumen conſeruet. α. π. υ α. π. β. ε. ζ. ξ. ἀμὴν. Data Vuormaciæ Idibus Martij, anno Dominicæ incarnationis M XII. Indictione X.

† *al. prætermitti.*
† *Eommannus*] Burch.

† *al. Patris π & Filij υ. & Spiritui ſancti α.*
Iuo par. 6. c. 434. ſimile.

α Conſeruet.] *In hoc & ſequenti capite ea tantùm ſunt emendata, quæ exemplarium auxilio reſtitui poterant. Cæterùm quæ loco ſequuntur, etiam apud Burchardum ſunt deprauata. Facilè autem reſtitui poſſunt ex regulis initio diſtinctionis traditis, Quibus quidem regulis optimè reſpondet exemplum ab Iuone allatum, par. 6. c. 435. ſi literæ in extremo 434. capitis poſitæ, ponantur loco earum quæ in ipſo 435. afferuntur. Addita enim illis dictione, ἀμὴν reſultat numerus ibi notatus. i. ICCCLXXVIII. Bene etiam procedet exemplum c. 434. ſi vbi nunc ſumma eſt 1539. fiat 1439. ſatis ſit locū indicaſſe.*

¶Incipit epiſtola formata à cccxviij. epiſcopis, & ab Attico Conſtantinopolitanæ vrbis epiſcopo edita. Cap. II.

SAnctiſſimo in Chriſto fratri ſumma dulcedine charitatis amplectendo. A. illius ciuitatis epiſcopo, υ. illius eccleſiæ præſul perpetuæ beatitudinis optat in Chriſto ſalutem. π. υ. α. ϖ. De cætero nouerit ſancta fraternitas ueſtra, quod iſte clericus Hermannus nomine, noſtra in parochia inſtructus, ac detonſus paruitatem noſtram rogauit; quatenus illi commendatitias literas conſcriberemus; quibus veſtræ celſitudini commendatus ſub tuitione veſtri regiminis degere poſſet: cuius voluntati conſentientes, ſecundùm canonicam auctoritatem literas ei dimiſſorias dedimus; per quas & ipſi concedimus, vt ſub veſtro magiſterio diuinæ ſeruituti inſiſtens ſuæ deſeruiat vtilitati; & uobis licentiam tribuimus, vt, ſi dignum eum iudicaueritis, ad ſacros ordines promoueatis. Commendatum ergo eum curæ veſtræ, ſuſcipite; & noſtris ex partibus abſolutum in veſtrarum ouium numero cuſtodite. Quas literas, vt vigore veritatis firmatæ, indubitanter à vobis ſuſcipiantur; literis Græcis, vt canonica docet auctoritas, confirmare ſategimus. Sancta Trinitas veſtram beatitudinem ad regimen ſanctæ ſuæ eccleſiæ perpetualiter bene valere concedat, ἀμὴν, vel ſic, ϡϑ (quæ eandem ſummam exprimunt) indictione x. Continet hæc formata epiſtola ſummam numeri M CCCXV. † Y. Grȩcam in nomine illius primam ponimus, quia Græci eam in quibuſdam locis pro, u, conſonante, ſicut eſt Δαβὶδ & εὐαγγέλιον.

Anſel. li. 6. c. 121.

† *al. M cccxxv.*

α ¶Ab Attico.] *Antea legebatur*, abbatibus. *Reſtitutus eſt loco; ex coniectura (quod perrato factum eſt) quoniam euidenti ratione nitebatur.*

¶β ἀμὴν

℃ ¶ ϙθ´, vel ſic, ϟθ.] *Addita ſunt hæc ex aliquot vetuſtis exẽplaribus, & vtriſque iſtis notis idem numerus nonageſimusnonus ſignificatur. In codicibus verò impreſſis, vel nihil erat; vel dictio,* amen, *latine ſcripta; in qua nulla eſt numeri ſignificatio.*

DISTINCTIO LXXIV.

Q Væritur [a] *de his, qui ab epiſcopis ſuis promoueri* † *contemnunt, an inuiti ſint ſublimandi, an non.*

† *al. ordinari.*

De his ita ſtatutum inuenitur in concilio Aurelianenſi 3. c. 7.

Annuæ ſuſpenſioni ſubiaceat epiſcopus, qui inuitum ordinare præſumit. Cap. I.

EPiſcopus, qui inuitum [b], aut reclamantem [c] præſumpſerit ordinare, annuali pęnitentię ſubditus Miſſas facere non præſumat [d].

Item Gregorius Natali epiſcopo Salonitano, in primo lib reg. epiſt. 19.

¶ Nullus promoueatur inuitus. Cap. II.

Poly. l. 2. tit. 33. Iuo p. 6. c. 369. † *al. adducitur.*

GEſta [e], quæ nobis in concilij veſtri cõfecta ſecretario [f] direxiſtis, in quibus archidiaconus Honoratus adducitur, † plena eſſe cognouimus ſemine iurgiorũ, cũ

Q Væritur.] Hæc diſt. diuiditur in tres partes, in quarum prima probat magiſter, ꝙ clerici nõ ſunt ad ordines cõpellendi. Secunda ibi, [Sane.] Tertia ibi, [Verũ.] Io. de Fant. CASVS. Supra in pluribus locis facta eſt mentio de promotione clericorum. Sed quia clerici quãdoque nolunt promoueri: ideo Gra annectit hãc 74. d. in qua quæritur, an aliquis inuitus ſit promouendus. Et hoc ordine procedit. Primo probat, ꝙ clerici inuiti promoueri non debent, per duo prima. c. poſtea probat contrarium. deinde ſolutionem dat. inf. ea. §. verum.

a ¶ Quæritur.] Hic depingitur 74. diſt. in qua quęritur an quis inuitus ſit ordinandus: & præciſe continetur in quibuſdam ca. ꝙ nõ, in quibuſdam quòd ſic, vt ſcilicet de nolentibus ſint volentes, [1] cum ergo nec aliquis vult promoueri, nec neceſſitas vel vtilitas eccleſiæ exigant: non eſt cogendus, vt infra. ead. c. 1. & 2. ſi autem neceſſitas eccleſię hoc exigit, cogit̃. iuxta illud qđ habes inf. e. c. 3. & 4. & 23. q. 4. diſplicet: ſi autẽ exigat vtilitas eccleſiæ, tunc debet cogi: iuxta id quod habes inf. ea. c. vlt. [2] Hæc tamen diſtinctio videtur reprobari inf. ea. c. epiſcoporum. & extra de ęta. & quali. ord. quęris. & ideo dici poteſt omnia hæc referendo ad arbitrium iudicis. Præterea quando dices ꝙ vtilitas ſit, & non neceſſitas? tũc dico vtilitatem eſſe tantum, cum eccleſia indiget promotione aliquorum, qui nolunt promoueri, & tamen aliqui ſunt in eadem eccleſia, qui promoueri poſſunt, vt inf. ea. c. vlt. Tũc autem dico neceſſitatem eſſe, quãdo eccleſia indiget promotione aliquorũ: nec alii ſunt in eccleſia qui dignè poſſint promoueri, vt inf. ead. c. 4. Si vis diſtinguere ſm diſtinctio. H. ſ. quis ſit promouẽdus dic promouendus ad dignitatẽ cogit̃ ꝑ ſubtractionem beneficiorum. Alij dicunt [3], ꝙ per attractionem etiam corporis ad ordines, vt inf. 1. q. 6. c. vlti. 8. quæſt. 1. in ſcripturis, 23. q. 4. diſplicet. ſi tamen ſit ſemper inuitus, non cogitur. 20. q. 3. præſens. inf. ead. c. vbi. Inuitis enim non dandi honores. ff. de decur. l. 2. & 3. §. vlti, Sed promouẽdus ad ordines, vel honores ſuadente vtilitate, tantum cogitur ſecundum quod habes in f. ea. c. vlt. ſ. ꝙ maiores ſunt pluribus beneficijs honorandi, vt ibi dicet. Neceſſitate cogẽte cogitur ſuſpenſione ab officio: inf. ea. ſi qui & cap. placuit, in quo intelligo & priuationem beneficij. regulariter enim vno ſubtracto, & reliquũ eſt ſubtractũ, vt 81. diſt. ſi qs amodo. Credo tñ ꝙ debeat pręcedere ſuſpẽſio ab officio, quaſi quędam ex cõmunicatio: quam ſi contẽnit, ſequit̃ beneficij ſubtractio, vt 60. diſ. innouamus. 23. q. 4. c. fortè. Si verò, nec neceſſitas, nec vtilitas exigit, non eſt cogendus, & ſi epiſcopus eum cogat, videtur cauſa odij & ingratitudinis eum cogere inf. c. epiſcopus. & c. geſta. Quidam tamen volunt remouere diſtinctionẽ de neceſſitate, & vtilitate argu. in f. ea. epiſcoporum. & dicunt, ꝙ diuerſi canones diuerſas pœnas imponũt nolẽtibus ꝓmoueri: & eſt in arbitrio epiſcopi q̃ imponat. Aliter tñ ſoluit̃ hęc contrarietas ext. de ęta. & quali. quæris. Ioã. Quidquid dicat Ioan. decre. illa, quæris, dicit, quòd cogi poſſunt. ſi vtilitas, vel neceſſitas exigat. per ſubtractionẽ officij & beneficij. & tũc dico vtilitatem eſſe eccleſię, cum ille qui promoueri petitur, vtilior eſt in officio quam alter, qui iam eſt promotus: & vtile eſt plures eſſe in eccleſia in eodem officio. Neceſſitas eſt cum iam promotus non ſufficit: uel non eſt aliquis promotus. B.

Officio ſubtracto ſubtrahi debet beneficium.

[1] Ordinãdus eſt qs inuitus ſuadẽte aut vtilitate aut neceſſitate.

[2] Vbi de hoc in gl. 1.

[3] Honores non ſunt inuitis dandi.

EPiſcopus. CASVS. Dicitur in hoc ca. quod epiſcopus non debet promouere aliquem inuitum vel reclamantem: quòd ſi fecerit à celebratione Miſſarum ſuſpenſus, annuæ pęnitentiæ ſubiacebit.

b ¶ Qui inuitum] Aliquo iudicio alio quàm voce voluntatem oſtendente.

c ¶ Aut reclamantem.] Voce vel ſigno. 50. d. ſi quis diaconus, quamuis enim eſſet inuitus: ſi nec uoce, nec aliquo indicio reclamaret, præſumeretur voluntarius. 54. d. c: ſi ſeruus. aut reclamantem ſigno ſaltem. nam & per ſigna ita appereret voluntas, ſicut per vocem [2]. 32. q. 5. nec ſolo 20. q. 2. c. 1. & 2. Et ſic no. differentiam inter inuitum & reclamantem, vt ff. de ſerui. vrb. præd. inuitu.

Volũtas manifeſtatur ſignis & voce.

[2] Ad idem ext. de ſpon. cum apud. Item adde Bal. in. l. q̃uis. C. de impu. & ali. ſubſt.

d ¶ Nõ præſumat] Nihilominus deponet, Vt inf. ea. vbi.

GEſta.] CASVS. Natalis epiſcopus cum haberet archidiaconum ſuum exoſum nomine Honoratum, quia contradicebat ſibi, ne vaſa ſacra parentib. largiret̃ illum inuitum vno eodemque tempore in ſacerdotem promouit: & ab archidiaconato remouit. Quod cum ſignificatum eſſet Grego. & cum deprehenderet, quòd hoc malo zelo factum fuiſſet, reprehendit epiſcopum, dicens quòd ſicut nemo compellitur promoueri inuitus, ſita aliquis ab ordine non debet eijci ſine culpa.

Indignus minoribus ad maiora non promoueatur.

e ¶ Geſta.] Hoc cap. & c. Honoratus loquuntur de eadem materia: & idem eſt caſus vtriuſque.

f ¶ Secretario.] Aliter ſumitur 23. d. non oportet.

a ¶ perſo-

a ¶Perſona.] Argu. non debere promoueri ad maiora, q minoribus indignus iudicatur arg. 24. q. 1. miramur, & d. 44 nulli liceat ff. de Senatuſcon. qui indignus, & cui interdicitur pomerium, &c. ff. de ſer. export. cui pacto. ff. de interdict. & releg. l. relegatorum. §. vlt.

b ¶Quæ tanquam.] id eſt, & illa. Argu. ꝙ cõtraria allegans nõ eſt audiendus. 13. q. 2. quàm præpoſterũ. de conſecratio. diſti. 2. reuera. 13. quæſtio. 7. capitu. 23. extr. de appellatio. ſolicitudinem.

Cõtraria allegans audiri non debet

vno eodemque tempore vna perſona [a] nolens ad ſacerdotij ordinem prouehitur, quæ tanquam [b] immerita a diaconatus officio remouetur. Et ſicut iuſtum eſt, vt nemo creſcere [c] compellatur inuitus; ita cenſendum puto ſimiliter, ne quiſquam inſons ab ordinis ſui miniſterio deijciatur iniuſtè.

Contra inuenitur in conc. Carth. c. 31.

In codice canonum.

¶Qui ab epiſcopis ſuis promoueri contemnunt, a locis ſuis deijciantur. Cap. III.

In p. 6. c. 41.

SIqui α clerici ab epiſcopis ſuis promoueri contemſerint; nec illic maneant, vnde recedere [d] noluerunt

α ¶Si qui.] *Verba huius capitis ſunt titulus ſequentis capitis.* Placuit. *qui eſt proprius canon trigeſimusprimus concilij Carthaginenſis in codice canonum, & apud Græcos.*

¶ De eodem. Cap. IV.

Burc. l. 2 c. 178.
Iuo p. 6. c. 42.
Anſ. l. 6. c. 103.

PLacuit, vt quicunq; clerici, vel diaconi pro neceſſitatibus eccleſiaſticarum † rerum non obtemperauerint epiſcopis ſuis volentibus eos ad honorem ampliorem in eccleſia ſua promouere; nec illic miniſtrent in ſuo gradu; vnde noluerunt recedere.

† *eccleſiarum non obtemperauerint.*

β ¶Pro neceſſitatibus.] *Græcè eſt,* δια τινας αναγκαστικας αιτιας των εκκλησιων αυτων. *Ideſt,* ob quaſdam cogentes cauſas ſuarum eccleſiarum.

Item ex concilio Agathenſi, c. 23.

¶Poſteriores prioribus epiſcopi non præponant. Cap. V.

† *al. ne.*] orig.

EPiſcoporum [e] ẽt, quorum vita non reprehenditur, poſteriorẽ priori nullus præponat, niſi † forte ſuperbia elatus, quod pro neceſſitate eccleſię epiſcopus iuſſerit, implere contemnat. 2. ¶Sanè [f] ſi officium archidiaconatus † propter ſimpliciorem [g] naturã implere, aut expedire nequiuerit, illè loci ſui nomẽ teneat, & ordinationẽ [h] α eccleſiæ, quem elegerit epiſcopus præponendum.

† *al. archidiaconus.*

Monachis inuitis an diſtrictior vita poſſit imponi.

= Hoc aſſertiue ponunt T. & B. ext. ne cleri. vel monach. relatũ ſed hoc dictum forte verũ ẽ in clericis non profeſſis. Archid.

c ¶Creſcere.] Argu. ꝙ monachis, vel canonicis inuitis diſtrictior vita non poſſit imponi. ar. 15. queſ. 1. non eſt. & 20. q. 3. præſens. Io. 32 q. 1. in tegritas. B.

CONTRA. CASVS. Hucuſque probauit, quòd aliquis non ſit promouendus inuitus. mõ vult probare contrarium per quatuor ſequentia cap.

SI qui.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Carthaginenſi, quam pœnam debeat pati clericus, qui propter neceſſitatem eccleſiæ ſuæ ad maiores ordines recuſat aſcendere. Et reſpondet, quòd debet remoueri ab officio illius ordinis, a quo recedere noluit. Idem eſt caſus ſequ. cap.

d ¶Recedere.] Non quod amittat, quis ordines inferiores, ſi promoueatur ad maiores: ſed dicitur recedere quo ad executionem ſolemnẽ, qa non ita ſolẽniter, exequitur quis inferiores ordines: vel recedit quò ad appellationem. Quòd recedat a priore, eſt argum. 37. diſtinctio. qui de menſa. 92. diſtinct. c. in ſancta. Sed (vt prædixi) recedit quò ad onus 2, non quo ad honorem argu. opti. ff. ad muni. l. muncipes. Sed quid ſi ſe dicit criminoſum, eſt ne ei credendum? videtur quòd nun; quia mota iam ſibi controuerſia hoc dicit. arg. extra de teſti. licet. extra qui maio accuſ. poſſ. cũ in tua. & cap. peruenit. Sed dic ei credendũ. extra de æta. & quali. quæris a nobis. Similiter ſi ſe dicit inſufficientem, audiendus eſt. arg. inf. ead. epõrũ. aliàs ſi non auditur eius excuſatio, pt appellare C. de appe. ciues. & l. q ad ciuilia.

Onus vnde nõ imminẽte neceſſitate non poſſet compelli in inferiori miniſtrare. Panc. c. 2. de vi. & ho. cle.

Criminoſũ ſe dicẽti, an ſit credendũ

EPiſcoporum.] CASVS. Quidam epiſcopi, vel prælati præponebant clericos poſteriores tempore, vel ordine clericis prioribus: & ideo prohibitum fuit in cõcilio Agathen. ne hoc de cætero fieret, niſi in duob. caſibus, ſcilicet ſi prior contemneret ordinari, vel nimis eſſet ſimplex, in quibus caſibus ille minor præponetur, quem epiſcopus elegerit præponendum. Vel aliter, hoc ca. duas habet partes. prima loquitur de promouendo, in quo caſu minor maiori, vel poſterior priori non eſt præponendus, niſi prior obedire contẽnat. Secunda pars loquitur de archidiacono iã promoto, qui ſi eſt nimis ſimplex, habebit tantũ nomen archidiaconatus, & alius quem epiſcopus elegerit præponendum, habebit adminiſtrationem. Secunda pars incipit ibi, [Sanè.]

e ¶Epiſcoporum.] Sic conſtrue. Nullus epiſcoporum præponat poſteriorem priori, quamuis poſterior ſit de numero eorum, &c. Et nota ſecũdum opi. H. ꝙ prior debet ſemper eligi, & de priori, vt dicit, ſufficit ne malus exiſtat, licèt poſterior melior ſit, vt inf. 75. d. ca. vlti. Alij dicunt ſemper meliorem præferendum: etiam ſi poſterior ſit arg. 16. ſynodus. verſ. prima.

Poſterior in duobus caſibus eſt priori præferendus.

f ¶Sanè.] Hanc literam intelligunt quidam de promouendo, & etiam totum cap. & ita aſſignantur duo caſus, in quibus poſterior præfertur priori. ſ. cum renuit prior promoueri, vel cum eſt ſimplicior quàm eſſe debeat in officio ad quod eligitur, & tunc lege, ille. ſ. poſterior, tenebit nomen loci ſui, i. debiti ſibi priori, vel debiti ratione prioritatis.

g ¶Propter ſimpliciorem.] 7. q. 1. quia, & c. petiſti. contra ſu. d. 39. Petrus, & d. 47. de Petro.

h Et ordinationem.] ideſt adminiſtrationem, & dicit Archid. ſ. dandi, & ita ſimplicitas impedit promouendum

Simplicitas promouendũ impedit.

duit r, ſed nō deſiciat iam promotū. Si vis intelligere de [illegible] promoto, dic ille ſcilicet ſimplex tenebit, id eſt, habebit honorē & dignitatē: qa nō remouebitur, ſed dabitur ei coadiutor, & hoc eſt, quod dicit, & ordinationem, id eſt, adminiſtrationem teneat ille, quem elegerit,

pæ, vt priſtino loco reſtitueretur. Scribit ergo Papa Ioanni ſucceſſori Maximiani, quatenus eum in priſtinū ſtatum reducat, niſi iuſta cauſa ſit iratus contra epiſcopum. & ſi eſt aliqua cauſa culpæ præcipit ſibi, vt eam ſibi inſinuando manifeſtet.

¶ Adde quis dicat ſimplex no. in l. 1. in prin. C. de ædili. act.

a ¶Et ordinationem.] *Quamuis in recentioribus conciliorum editionibus Colonienſibus legatur*, & ordinationi, eccleſiæ, quē elegerit epiſcopus, præponatur: *tamen in vetere Colonienſi, duobus Pariſienſibus, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis eſt eodem modo, atque apud Gratianum.*

Item Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano, lib. 11. epiſtola 34.

¶In quo loco quiſque ordinatus eſt, inuitus teneri non debet. Cap. VI.

Quorundam ad nos relatione peruenit, Coſmam, qui ex monacho monaſterii ſanctæ Luciæ à deceſſore veſtro memorandæ † memoriæ Maximiano in eccleſia Syracuſana [a] factus ſubdiaconus, atque à vobis poſtea in poſſeſſione, quæ Iuliana dicitur, presbyter eſt ordinatus, ita nimia triſtitia, & loci qualitate [b] vehementer afflictū, vt vitam ſibi pœnam exiſtimet, & contritionis † ſuæ fugam quærit auxilium. Et ideo [c], quia tales erga ſubiectos noſtros [d] debemus exiſtere, quales nobis, ſi ſubiecti fuiſſemus, noſtros volueramus eſſe præpoſitos † magnæ benignitatis eſt, ſi cum in eccleſiam, vbi ſubdiaconi eſt functus officio, ſanctitas veſtra reducere atque illic presbyterum voluerit conſtituere cardinalem. Quod, & facere, quantum arbitramur, debebitis; ſi tamen nihil eſt, quod iuſtè contra ipſum animos veſtros exaſperet. Si verò aliqua culpa eſt, ſuis nobis hoc epiſtolis veſtra fraternitas, vt ſcire poſſimus, inſinuet.

† al. venerandæ.

† al. contriſtationis.

† Adde tex. in l. iuſtitia. §. iuris præcepta. ff. de iuſt. & iur.

5 *Verum illud Gregorij de his intelligendum eſt, qui non cauſa neceſſitatis, ſed cauſa ingratitudinis callidè ab epiſcopis ſuis promoueri quæruntur. Illud autem Carthaginienſis concilij de his intelligitur, qui nolunt obtemperare epiſcopis ſuis propter neceſſitatem eccleſiæ volentibus eos ad altiora promouere.*

Hanc diſtinctionem ex decreto Symplicij Papæ quilibet corroborare valet, quia ſcribens Ioanni epiſcopo Rauennati, epiſt. 2. ait inter cætera.

¶ Non eſt aliquis inuitus ad epiſcopatum pertrahendus. Cap. VII.

Poly. l. 2. tit. 33. Anſ. l. 6. c. 66. & 67. Burc. l. 1. c. 29. Iuo p. 5. c. 140. † al. electione.

Vbi iſta didiciſti, quę in fratrem, & coepiſcopum noſtrum Gregoriū non dilectione† ſed, inuidia perpetraſti? quem inexcuſabili violentia pertrahi ad te paſſus es, atque vexari, vt ei honorē [e] tantum, nō per animi tranquillitatem, ſed per amentiā, ſicut dicendū eſt, irrogares?

a ¶Syracuſana.] Quæ monachorum eſt, ſicut & Cantuariēſis. Et itā nō eſt argum. hic quod monachus poſſit eſſe ſæcularis canonicus: licèt eīn poſſit eſſe prælatus, tamen non poteſt præbendam habere, quæ priuatæ eſt vtilitatis. H. contra ſentit, vt dixi 92. diſtin. c. 2 & 16 q. 7. in nona.

Monachus nōn pōt eſſe ſæcularis canonicus.

b ¶Qualiter] Arg. ꝙ ſi qs trāſlatus eſt ď vna eccleſia ī aliā eccleſiā, & deceptus eſt qualitate loci reſtituendus eſt. Et ita error qualitatis diſſoluit matrimoniū ſpirituale 3, & adde quod dixi. 23. diſtin. communis.

Error qualitatis diſſoluit matrimonium. ſpirituale.

3 Idem dicerem in ſocio Laur. & facit pro reſtitutione illius argu. ff. de adop. & ſi puber. Io. de Fant.

c ¶Et ideo.] Vt in Auth. vt cum, de appel. cog. §. conſiderare. coll. 8.

d ¶Subiectos nr̄os.] ſic. 95. d. eſto. 22. q. 5. de forma.

VERVM. Hæc eſt tertia pars huius diſtin. in qua ſoluit & dic, ꝙ præciſe non eſt quis compellendus ad aliquā dignitatem. & hoc probat tribus auctoritatib. Io. de Fan.

CASVS. Soluit Gratianus prædictā contrarietatē, dicēs, ꝙ illud capitul. geſta intelligitur de his, qui non cauſa neceſſitatis, ſed cauſa odij volūt clericos ꝑmouere. Illa vero c. ſi q. & placuit intelligūtur de his clericis, q̄ cauſa neceſſitatis, contēnunt promoueri. Et hanc diſtinctionem probat ſequens. cap.

Vbi.] CASVS. Io. Archieps Rauēnas conſecrauit quēdam Gregorium inuitum in epiſcopū, de quo conqueſtus eſt Papæ. quare Papa ſcribit archiepiſcopo, & redarguit eum ſuper hoc, & ſi de cætero talia fecerit, priuabit eum ordinatione Rauennatis, & Aemilien. Eccleſiæ. Nam priuilegium meretur amittere, &c.

3 Secundum iſtā ſententia vlt. videtur, ꝙ coadiutor nō ſit prælatus, & ſic videtur cōtra quod legitur. & no. extra de cle. eru. c. 3. vbi dicunt Tan. Gof. & B. ꝙ coadiutor eſt prælatus, ex quo habet curā animarū vt ibi, & eodē ſitua. ibi latius vide.

rit epiſcopus 2.

Quorundam.] CASVS. Maximianus epiſcopus Syracuſanus ordinauit in eccleſia ſanctæ Luciæ Coſmam monachum in ſubdiaconum. Poſtea Io. fecit eum presbyterum, qui ſucceſſor Maximiani fuit, & poſuit eum in poſſeſſione, quæ dicitur Iuliana, vbi ex loci qualitate & triſtitia affligebatur intantum, vt vitam ſibi pœnam exiſtimaret propter quod ſupplicauit Papæ,

e ¶Honorem.] Hic patet, ꝙ licèt, quis coactus ordinetur, tū̄ recipit ordinem. arg. 1. q. 1. quod quidam. & 45. diſt. de Iudæis. Sed ſi abſoluta eſſet coactio, tunc nullum

Ordinatus coacte an ordinem recipiat. & cōtinere debeat.

reciperet ordinem vt extra de baptiſmo, maiores. Sed nunquid ille qui conditionali coactione ordinatus eſt, tenetur continere? Videtur ꝙ ſic, ut 45. diſt. de Iudæis. Itē quia coacta voluntas eſt voluntas, ut 15. q. 1. merito. maximè ſecundum illos qui dicunt, quòd ordini ſit uotum annexum, vt 27. diſt. diaconus 84. diſt. cū in præterito. Dicunt quidam 1, ꝙ talis teneat continere, & licet non debeat quis cogi ad recipiendum ordinem, tamen receptū cogitur ſeruare. Sed hoc non credo, vbi metus talis eſt, qui cadit in conſtantem virum, ex extra quod metus cauſa, c. perlatum. & c. cum dilectus. qa integritas eſt res uoti. & nō præcepti. 32. q. 1. c. integritas. & continētia nō debet eſſe niſi uoluntaria. ut 31. diſ. c. ante triēnium. & 20. q. 3. c. preſens nec dico talē in aliquo habere priuilegium clerici. ſi tamen vult vti eo, poteſt; ſed tūc cōtinere tenetur. Secus autem in baptiſmo; qa illud eſt ſacramētum ſalutis, & neceſſitatis. ideo illud cogitur retinere. vt in c. de Iudæis.

1 Vt Lau. de hoc ſatis no. Goff. & Rayne. in ſuis ſummis, ut dixi ſup. 45. diſt. de Iudæis. ibi videas & not. ext. de ba. maiores. §. vlt.

a ¶ Inuitum. inf. 32. q. 4 ca. diſplicet tibi contra, iuſ. 1. q. 6 ſicut is. & cōtra. & inf. 7. quæſt. 1. c. ſcias. 2. C. de epiſc & cler. l. ſi quemquam. cōtra. Sed dico, ꝙ ſemper ab initio debet eſſe inuitus, ut dixi inf. 8. q. 1. in ſcripturis lo.

2 Vbi ð hoc plene habetur.

HOnoratus.] CASVS. Archidiaconus Honoratus cōtradicebat episcopo Natali, ne ſacra uaſa conſanguineis daret, propter quod, ut eū callide degradaret, volebat ipſum inuitum cōpellere ad ſacerdotium, quod antaeceſſor Greg. prohibuit ſibi pſcripta ad ſupplicationem dicti archidiaconi. ipſe vero contemnēs eius prohibitionem, & etiam Gregor. Honoratum inuitum in ſacerdotem ordinauit, & ab archidiaconatu eum eiiciens, alium loco eius ſubſtituit. qui ſuis moribus obtemperaret, propter quod Honoratus conqueſtus eſt poſtea Greg. Gregorius vero cum ſæpe citaſſet Natalem, ut Romam ueniret, & ſp contemneret, cōmiſit Antonino ſubdiacono, vt pergens in Saloniam moneat epiſcopum Natalem, quatenus Honoratum in archidiaconatu reſtituat: quod ſi facere contempſerit auctoritate Apoſtolica primo ei vſum pallii auferat, & ſi adhuc contumax fuerit, communione corporis, & ſanguinis Chriſti priuetur.

b ¶ Salonitanæ.] Infra diſt. miratus.

c ¶ Sed cauſa ingratitudinis.] Qui alium propter odiū, vel ingratitudinem nominat ad dignitatem, tenetur ei ad omne damnum, quod ei inde accidit. C, ſi propter inimicitias creatio facta ſit. l prima, lib. 16.

Neque enim talia potuiſſent fieri ſanitate conſilij. Nolumus exaggerare, quod geſtum eſt, ne cogamur iudicare, quod dignum eſt. Nam priuilegiū meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, *& infra* †. ¶ Denunciamus autem, quòd ſi poſt hac quidquam tale præſumpſeris, & aliquem ſeu epiſcopum, ſeu presbyterum, ſeu diaconum, inuitum [a] facere fortè credideris; ordinationes tibi Rauennatis eccleſiæ, vel Aemilienſis noueris auferendas.

11. q. 3. cap. priuilegium.

25. q. 2. c. denunciamus autem.

† Concor. tex. in l. ... ſint ff. de neg. geſt. ... in l. luca ... C. de pa. ... ... & te...

Item Gregorius Antonino ſubdiacono, lib. 2. epiſt. ſextadecima, indictione X.

¶ De eodem. Cap. VIII.

HOnoratus archidiaconus eccleſiæ Salonitanæ [b] à ſanctæ memoriæ deceſſore meo, miſſa ſupplicatione popoſcerat, ut ab antiſtite ſuo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinē contra morē nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri ſibi nō prouehendi gratia, ſed cauſa ingratitudinis [c] perhibebat. Pro qua re tunc iam ſanctæ memoriæ deceſſor noſter ſcriptis ſuis Natali fratri, coepiſcopoque noſtro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum inuitum proueheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumq; & à nobis hæc idem ſummopere fuerint interdicta; non ſolum mandata Dei negligens, ſed & ſcripta noſtra cōtemnens, præfatum archidiaconum quaſi ad fortiorem honorem [d] prouehens conatus eſt arte callida degradare. Vnde actum eſt, ut de eo archidiaconatus loco ſummoto, alium aſciſceret, qui eius obtemperare moribus potuiſſet. Quem Honoratum archidiaconū arbitramur antiſtiti ſuo aliunde diſplicere non potuiſſe; niſi, quòd, eum uaſa ſacra ſuis dare parentibus prohibeat. Quam cauſam, ſubtili uoluimus, & tūc ſanctæ memoriæ deceſſor meus; & nunc ego indagatione diſcutere; ſed ipſe ſuorum ſibi actuum conſcius [e], perſonam ad iudicium poſtpoſuit, deſtinare. Proinde experientiam tuam præſentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salona, Natalem fratrem, coepiſcopumq; noſtrū ſaltē tot ſcriptis [f] admonitum ſtudeat adhortari, ut ſupra memoratum archidiaconum in ſuo ſtatim loco ſuſcipiat

Anſ. l. 7. c. 75.

d ¶ Honorem.] Nam dicit lex, ꝙ ex quo quis promouetur ad maiorem dignitatē: amittit priorē. C. de primice. l. 1. lib. 12. Et eſt arg. ff. ad municip. l. municeps.

e ¶ Conſcius.] Argu. ꝙ qui uocatus non uenit, hoc ipſo videtur diffidere de cauſa. 11. q. 1. Chriſtianus. 3. q. 9. decernimus.

f ¶ Tot ſcriptis.] Arg hic ꝙ nemo puniendus eſt pro prima contumacia. 92. diſtin. cap. vlti. & 84. diſt. c. 1. ſed fieri debet prout canon dicit. 32. qu. 4. forte quod non eſt verum, ut dixi 4. quæſt. 5. quiſquis 3. In hoc conueniunt T. Hug. & Iac. ꝙ puniri dēt in expenſis citatus ſi in prima cita-

Contumacia prima an faciat aliq̄ puniri.

3 In glo. ſed obiicit. ibi uideas propter id q̄ ſequitur.

Ma citatione non veniat, licèt ius ei concedat trinam citationē: vt 24.q.3.de illicita.& C.quomodo & qñ iudex. Auth.qui ſemel.nec dicitur antea contumax quantum ad excommunicationem 1, vel miſſionem in poſſeſſionem: puniri tamen debet in expenſis, ſi in prima citatione

contemnens promoueri, doleat minores ſibi eſſe p̄latos in ordine, & præbenda: & ſic de nolente fiat volēs.

Conſuluit] CASVS. Victor epiſcopus conſuluit Gelaſium quid eſſet ſibi faciendum, cum diaconi ſui pro utilitate & neceſſitate eccleſiæ, ꝓmoueri in ſacerdotes cōtemnant: q rñdet dicēs, ꝙ inuiti compllendi non ſunt: ſed d̄bet acolythos, vel ſubdiaconos (ſi digni ſunt) in p̄sbyteros ordinare, eis maiora beneficia aſſignando, ut hac ratione cōſtricti & honorem quęrant, & quæſtum.

1 Arg. contra infra 24. q.4. ſi quis. de potentib. vbi de hoc.

† al. contradicito] orig.

Quòd ſi facere hoc contumaciter, vt conſueuit, forte diſtulerit, vſum ei pallij, qui ab hac ſede conceſſus eſt, ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ interdices† [a]. Quem ſi etiam amiſſo pallio adhuc [b] in eadem pertinacia perſeuerare perſpexeris; dominici quoque corporis & ſanguinis eundem antiſtitem participatione priuabis [c].

Adhibenda eſt etiam diſciplina, qua nolentes promoueri ad ſacros ordines, ad obediendum epiſcopis ſuis prouocentur. In minoribus ſi quidem ordinibus conſtituti paulatim per ſingulos gradus ſunt prouehendi; vt contemnētes ſuis obedire epiſcopis, doleant ſibi eſſe prælatos, quos prius habebant ſubiectos.

† al. epiſcopo Alexandrino.

Vnde Gelaſius ſcribit Victori epiſcopo.

¶ Cum maiores ordinari contempſerint, de minorib. promoueantur ordinibus.

Anſ.l.7.ca.102.
Iuo p. 6. ca. 106.
Poly.l.2.tit.31.

Conſuluit dilectio tua de ſuorum promotione clericorū, perhibens, quòd diaconi ad presbyterij gradū (quo eccleſiam tuam memoras indigere [d]) venire detrectant. Quapropter quia inuitos fieri eccleſiaſtica moderatio, grauitaſque non patitur; vt ex nolentibus fiant volētes, ordinatio illa poteſt perficere†; ſi† quos habes uel in acolythis, vel ſubdiaconis maturiores ætate, & quorum ſit vita probabilis, hos in presbyteratum ſtudeas promouere, vt qui in ſuis ordinibus proficere noluerint, reddātur ſuis inferioribus, poſt minores†; ipſaque commoda [e] presbyteri propenſius [f], quàm diaconi conſequantur: vt hac [g] ſaltem ratione [h] conſtricti & honorem, quem refugerant, appetere nitantur [i], & quæſtum.

† al. proficere.
† al. quia ſcilicet ſi quos.

Iuo p. 6.ca. 43.
† al. poſteriores.

d ¶ Indigere.] Hoc verbum tēperat H. ita ꝙ ſonat in vtilitatem, non in neceſſitatem. Dicitur. n. quis indigere eo qđ bonum & vtile eſt ſibi habere,: ſi enim neceſſitas eſſet, cōpelleret per ſubtractionē beneficij vel officij. ſup.ea.c.3.4.& 5. licèt ſit arg. cōtra ſup.ea.eporū.ex. de æta.& qual.quæris ſm quam potes ſoluere canones iſtos. illa tñ loquitur de his qui hñt plura bñficia, prout ipſa litera dicit, & quid ibi dicit, priuabis, dic parte ſtipendiorū, nō oībus. Io. q dquid dicatur; illi decret. q̄ris ſtabis. B.

e ¶ Commoda.] Nā exhortatione p̄mio rum, &c. ff.de iuſti. & iur.l.1.& 24.q 4. c.vlt. Ioan.

Presbyteri plus in decimis habeāt quàm diaconi.

citatione non venit 2. ff. ſi quis ius dicenti nō ob temp. l.vna.& ita in publico conuentu reſponderunt la. T.& H. Et eſt arg. contra H. ſententiam, quam not. 4. q.1. in ſumma. Nam ſi poſt contumaciam infamis eſſet, non retineret eccleſiaſticam dignitatem. C.de digni.l.2.li.12. extra de exceſſ. prælato. inter.

2 Adde ad hoc Bar. & Bald. & Alber. de Roſa. in l. ſācimus C. đ iuridic.

a ¶ Interdices.] Attende archiepiſcopum à ſubdito excommunicari poſſe. & eiuſdem cenſuræ ſimilitudine poſſe deponi illius auctoritate perſonæ, à quo fuit deſtinatus, vt 2.q.6. ſi epiſcopus Bar.

b ¶ Adhunc.] Arg. ꝙ creſcente cōtumacia debet creſcere & pęna. ff. de inter. & releg. relegatorum. Et iſte ordo eſt ſeruandus, cum aliquis punitur pro contumacia, ut poſt admonitionē ſuſpendatur, ſecūdò excommunicetur, tertiò deponatur, quartò curiæ tradatur, vt 23.q.4. fortè. in ſi 34.diſt. quorundā. Sed ſi pro crimine quis punitur, tunc primò deponitur, poſtea excommunicatur, vt 81.diſt. dictū, extra de iud. cū non ab homine 3.

Contumax quo ordine punitur.

c ¶ Priuabis.] ideſt, priuatum eſſe oſtendes: nam eo ipſo, quòd contumax erat, priuatus erat. uel priuabis quo ad hoc, vt poſſit vitari ab alijs in ſacramentis.

3 Vbi de hoc, & ext. de teſt. cog. cum ſuper.

ADHIBENDA EST. CASVS. Supra in c. placuit. & ſup. c. ſi qui. oſtenſum eſt qualiter in tempore neceſſitatis uolens promoueri ſit puniendus. Nunc uerò docet Gratianus, ꝙ ſi eſt vtilis eccleſiæ, & non vult ꝓmoueri qualiter ꝓuocetur, ut epiſcopo ſuo in hoc obediat. Dicit enim, ꝙ minores paulatim ſunt promouendi: ut

f ¶ Propenſius.] Sed quomodo hoc ꝓcedat, vbi p̄bendæ omnes æquales ſunt, poteſt dici quòd decurrentur præbendæ eorum. Vel dic conſequantur ſpe, non re.

f ¶ Propenſius.] Eſt hic augumen. de iure cōmuni plus presbyteros, quam diaconos de oblationib. & decimis debere habere: argumen. 32.diſt. præter hoc, qđ verum eſt: ſed de ſpecialitate quandoque aliter fit. 1. q 2.cap. vlt.

ADDITIO. De hoc etiam not. 1.q.2.c. vlti. ubi uideas. 16.q.7.c.1. Archid.

e ¶ Vt hac.] Hic, ut conſecutiuum eſt. 1.q.1. quiſquis. ſi enim eſſet cauſatiuum, ſimoniam cōmitteret, qui ꝓpter quæſtū Deo ſeruiret. Deo enim propter Deum ſeruiendum eſt principaliter, vt 8. q.1. ſunt in eccleſia. & 1.qō.1. non eſt. & ſi eſſet cauſatiuum, uideretur eos inuitare ad inuidendum alijs. Item argum. beneficium ſicut priuilegium quandoque concedi 4. alicui; odio alterius.

Deo ꝓpter Deū eſt ſeruiendum.

4 Dic quod hoc totum, ideo eſt, q a habetur reſpectus ad vtilitatē eccleſiæ: aliàs in odium alterius nō eſſet priuilegium conferendum alicui. C. de ſta. & ima. l. fin. Argum. ff. ad Treb. ſi cum ab her. ff. de admi. tut. impuberi. §. tepus. Ioan. de Fan.

h ¶ Ratione.] Grauè enim uidetur, quòd plus detur ſocio q̄ ſibi etiam fratri. C. de bon. quælib. cū oportet. 1. reſponſo. nec de eadem ſocietate debet vnus plus quàm alius conſequi. ff. pro ſoc. verum. §. ſi cum tres. nec eſt alicui conferendum vnde alij ſcrupuloſo corde moueantur, vt 16.q.7.c.1.

i ¶ Nitantur.] Argu. quòd fit quandoque ſecundario quod principaliter fieri non poteſt, ut hic. & ff. de poſtula. l.1. § pen. & vlt.

TEmpus autem.] Hæc diſt. diuiditur in quinque partes: in quarum prima dicitur, ꝙ die Dominica, & hora tertia, & ieiuni debent epiſcopi, & conſecrari quocumq; tempore: & hoc probat per c.ſeq. Secunda ibi: [Tempus aũt.] Tertia ibi, [Cæterorum.] Quarta ibi, [Quod die.] Quinta ibi, [Ordinationes. Io. de Fan. ſtantia vnctio ipſa, de qua miſ...s videtur. ꝙ ſit de ſubſtantia. immo ſi omiſſa eſt, ſuppleatur. ext. de ſacra vnct. c.1. in princ. Alij tamen dicunt omnia iſta eſſe de ſubſtantia: arg 23. diſt. quorundam præter tempus, uel horam, quia quocumque tpe ordinatur, recipit ordinem.

CASVS. Oſtenſo qualiter. & à quibus ſit clericorum ordinatio facienda, nunc oſtendit Grat. quo tempore ſit ordinatio facienda. Et primo de ordinatione epõrum, poſtea de ordinatione cęterorũ explicat, & dicit hic, ꝙ in conſecratione epi certum tẽpus non eligitur: dũmodo in die Dominica, & hora tertia, & ieiunantibus fiat, vt inf. ea. c 1. Cæterorum vero ordinationes fiunt in certis tẽporib. ut inf. ea. c. vl.

a ¶ Tempus autẽ.] Hic depingit 75. diſt. in qua agit magiſter de cõſecratione epiſcoporum, & de temporib. ordinationũ. ſubiungit etiã de ordinatione aliorũ clericorũ. Debet aũt ordinatio epiſcoporũ fieri hora tertia, die Dominica. inf. ea c. 1. & cap. quod die: cæterorum vero in ſex partibus anni. ſcilicet in quatuor temporibus, & in ſabbato mediæ hebdomadæ quadrageſimæ, & in ſabbato ſancto infra ea. c. vlt. extra de temp. ordi. c. 3. & 63. diſt. literas.

DISTINCTIO LXXV.

TEmpus autem [a] *conſecrationis, ſicut in ordine Romano habetur, ad epiſcopi benedictionem non eligitur* [b]*. Omni enim tempore* [c] *benedicuntur; dummodo ieiuni, & hora tertia benedictionem accipiant.*

Vnde Anacletus Papa ſcribit ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 2. in princ.

¶ Ordinationes epiſcoporum qua hora fieri debeant. Cap. I.

ORdinationes [d] epiſcoporum auctoritate [e] Apoſtolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, epiſcopis ſunt celebrandæ. Qui ſimul conuenientes ſcrutinium [f] diligenter agant, ieiuniumque cum omnibus celebrent precibus, & manus [g] in ſanctis Euangelijs, quæ prędicaturi ſunt imponentes, Dominica die, hora tertia [h] orantes, ſacraque vnctione, exemplo † [i] prophetarum, & Regum capita eorum, more Apoſtolorũ [k], & Moſis [l] vngentes; quia omnis ſanctificatio [m] conſtat in ſpiritu ſancto: cuius uirtus inuiſibilis, ſancto chriſmati [n] eſt permixta; & hoc ritu ſolennem celebrent ordinationem.

ſup. diſt. 64. ordinationes epiſcoporũ. Burch. l. 1. c. 15. Iuo par. 5. c. 69. Anſ. l. 6. c. 53. Pann. l. 3. c. 12. Poly. l. 2. tit. 6. De prophetis. 3. Reg. 15. De Moyſe Exo. 29. De regibus. 1. Regum 10.

2 *Tempus autem cõſecrationis, trium menſium ſpatio clauditur: vltra quod, niſi neceſſitate cogente, epiſcoporũ*

b ¶ Non eligitur.] Id eſt, non electum, uel determinatum in canone.

c ¶ Omni enim tempore.] .i. omni menſe, uel ſeptimana. ſimiliter reſtringitur de conſec. diſt. 4. omni tempore: ibi exponitur, id eſt, omni anno.

ADDITIO. De hoc etiam no. 31. diſt. tenere. Archid.

ORdinationes.] CASVS. Anacletus docet in hoc c. quod ordinationes, id eſt. conſecrationes epiſcoporum debent fieri ab omnibus comprouincialibus epiſcopis die Dominica, & hora tertia, ſacra vnctione interueniente, exemplo prophetarum, & Apoſtolorum, & Moy. Nam Samuel iniunxit Dauid. & Heliſæus Iehu Regem. Apoſtoli Iacobum, & Moyſes Aaron.

d ¶ Ordinationes.] CASVS. Oſtenditur a quibus, qualiter, qua hora, qua die, epiſcopus debeat ordinari.

e ¶ Auctoritate] Generali. extra de elect. cum in cunctis 26. q 1. cunctis.

f ¶ Scrutinium.] Id eſt, examinationem, de qua habes diſt. 23. qui epiſcopus.

g ¶ Manus.] Duo ponent ſuper caput conſecrandi codicem Euangeliorum: tertius fundet benedictionem: alii omnes ponent manus ſuper caput eius ut 23. diſt. eps.

Epiſcoporũ conſecratio fit hora tertia

h ¶ Tertia.] Multiplex eſt ratio de hora tertia: quia debet tunc Miſſa publicè celebrari, ut de conſec. diſt. 1. nocte. ſine qua Miſſa non poteſt conſecrari: quia nec eccleſia ſine Miſſa conſecratur: de conſecr. diſt. 1 oẽs. licèt quidam dicant contra, ꝙ ſcilicet non ſit de ſubſtãtia cõſecrationis: quibus ego aſſentior 1, quia non eſt de ſubſtantia ... arg. inf. 77. diſt. ſubdiaconus. extra de temp. ord ſane. nã qñque citius, qñque tardius Miſſa celebratur. Item ideo eſt facienda conſecratio hora tertia: quia Spiritus ſanctus in igneis linguis hora tertia, &c. de conſec. diſ. 1. nocte. quorum loco ſuccedunt epi, 21. diſt. in nouo. & quia hora illa dominus eſt crucifixus, ut ibidem dicitur. & tali hora Apoſtoli conſecrauerunt Paulum, & Barnabam, &c. intra ead. quod die.

Eccleſia poteſt ſine Miſſa cõſecrari.

i ¶ Exemplo.] Quia Samuel inunxit Dauid, & Saulem; Heliſæus Iehu in Regem Iſrael,

K ¶ More Apoſtolorum.] Qui inunxerunt Iacobum. ſupra 66. diſt. porro.

l ¶ Et Moſis.] Qui inunxit Aaron, & filios eius. 21. diſtinct § 1.

m ¶ Sanctificatio.] Id eſt, omnis vnctio ſanctificans & efficax eſt 2. a Spirituſancto. Et ſic patet, ꝙ in collatione ſacramenti confertur gratia: & illa gratia inuiſibiliter operatur. 1. q. 1. multi, & ſi ſacramentum aliquod confertur digno, tunc corroborat virtutem priorem, ut de conſec diſtinct. 5. nouiſſimè, & augetur in eo gratia. de conſec. diſt. 4 non ex quo. Sed ſi ſacramentum confertur indigno, ſolum ſacramentum recipit, & illud recipit ad ſui malum: ſed non recipit rem ſacramenti. Hæc materia optime tractatur, extra de ſacra vnctio. cum ueniſſet.

n ¶ Chriſmati.] Et ita chriſma eſt ſacramentum; quod concedo, ſic & aqua. 1. q. 1. detrahe. & c. multi.

TEMPVS. Hæc eſt ſecunda pars diſt. in qua dicitur, ꝙ eccleſia epiſcopalis vltra tres menſes vacare non debet: & poſtquam electus fuerit uſque ad alios tres menſes conſecratur. interim eccleſia per œconomum gubernatur. & hoc probat per c. ſeq. Ioan. de Fan.

CASVS,

CASVS. Supra dictum eſt quã die: & qua hora debet epiſcopus conſecrari. nunc autem dicit intra quod tempus à tempore electionis & confirmationis debeat conſecrari. Et dicit Gratianus quòd intra tres menſes, niſi per neceſſitatem differretur.

b ¶Neceſſitas.] Propter quam quãque poſſet differri per totam vitam electi, maximè confirmati, vt ſi vitietur in corpore argu. extra de elect. cum in cunctis. licèt ſit arg. contra extra de ætate & quali. c. 1. vel ſi non reperiretur idoneus in eccleſia, niſi in minoribus ordinibus, vt ǰ. 7. q. 1. conſtitutũ. ſup. d. 6. Oſius 28. d. de Syracuſanæ.

Quo-*conſecrationes poſt electionem differri non licet. Vnde in Chalcedonenſi concilio, c. 25. legitur.*

Vltra tres menſes non differratur epiſcoporum ordinatio. Cap. II.

Poly. l. 2. tit. 10. Burc. l. 1. cap. 24. Anſ. l. 6. cap. 40. Iuo p. 5. c. 135.

QVoniam quidam metropolitanorũ, ſicut ad nos perlatũ eſt negligunt creditos ſibi greges, & differunt ordinationes facere epiſcoporũ; placuit ſanctę ſynodo intra tres [a] menſes fieri ordinationes epiſcoporũ, niſi fortè inexcuſabilis neceſſitas [b] coegerit tempus ordinationis † amplius protelari. Si autem quis α epiſcoporum [c] hæc non obſeruauerit, ipſum debere eccleſiaſticæ cõdemnationi ſubiacere; redditus verò eiuſdem viduatæ eccleſiæ integros reſeruari apud œconomum [d] eiuſdem eccleſiæ placuit.

† τῆς ἀναβολῆς.

α ¶Si autem quis.] *Sic etiam in priſca verſione. Græcè eſt:* εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν (*al.* αὐτῷ) ἐκκλησιαστικῷ ἐπιτιμίῳ. *quæ alter interpres vertit.* Quòd ſi hoc minimè fecerit, correptioni eccleſiaſticæ ſubiacebit. *De metropolitano enim loquitur.*

3 *Cæterorum verò ordinationes non niſi in temporibus certis, & diebus, maximè ſacerdotum; & leuitarum fieri debent; veſpera videlicet ſabbati, vel mane diei Dominicæ continuato ieiunio.*

Vnde Zepherinus Papa ſcribit ad epiſcopos Aegypti, epiſt. 2.

¶Ordinationes presbyterorum, vel leuitarum qua hora fieri debeant. Cap. III.

Poly. l. 2. tit. 28. Anſ. l. 7. cap. 43. Burc. l. 2. cap. 3. Iuo p. 6. c. 23. & 57.

ORdinationes [e] presbyterorum, leuitarumque, tempore [f] congruo, multis coram adſtantibus, ſolemniter agite; & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum ſocietate, & adiumẽto plurimum gaudeatis.

Item Leo epiſcopus Dioſcoro Alexandrino epiſcopo, epiſt. 79. c. 1.

¶Presbyteri, & leuitæ qua hora ordinandi ſunt. Cap. IIII.

Polyc. ibidem. Anſ. l. 7. cap. 44. Iuo p. 6. c. 71.

QVòd à patrib. noſtris propenſiore cura nouimus eſſe ſeruatum, a vobis quoque volumus cuſtodiri; vt nõ paſſim diebus oĩb. ſacerdotalis, vel leuitica ordinatio

c ¶Epiſcoporũ.] Vel metropolitanorum. vel electorum, q epiſcopi ſunt deſtinatione. cõtra vtroſque. n. pęna eſt ſtatuta 100. diſt. quoniam.

d ¶Apud œconomũ.] de hac materia dixi inf. 12. q. 2. illud.

CAETERORVM. Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua dicitur, ꝙ ordinationes clericorum non debent fieri niſi congruo tempore. Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictũ eſt, quo tempore ordinentur epiſcopi. Nunc vero docet Gratianus quo tempore cæteri debeant ordinari. Et dicit, quòd certis temporibus, ſcilicet ſex, i. in quatuor temporib. anni, & in ſabbato ſancto, & in ſabbato qđ eſt ante Dominicã de paſſione Dñi, vt inf. eo. ea. vl. Minores etiam ordines poſſunt conferri in die Dominica ab epiſcopis, vt extra de temp. ordi.

¶Caſus ſeq. cap. planus eſt.

e ORdinationes.] ¶Leuitarum.] Hoc idem in ſubdiacono: niſi in Papa tãtum. extra de temp. ordi. c. 1. ſed ſm̃ hæc decreta nõdum ſubdiaconatus erat ſacer ordo. arg. inf. e. c. pœn. 60. diſt. c. ſi.

f ¶Tempore.] Et in maiori eccleſia, vt arg. ſu. d. 67. reliq. & arg. 24. diſt. c. vlt. minores autẽ ordines, vbi, & qñ libuerit põt epiſcopus cõferre 1, vt extra eo. c. 3.

QVoniam.] CASVS. Duo dicuntur in hoc c. Primum eſt ꝙ nullus archiepiſcopus differat ordinationes epiſcoporum vltra tres mẽſes, niſi neceſſitas compulerit amplius protelari. Secundum eſt, ꝙ redditus viduatæ eccleſiæ debent eſſe in poteſtate œconomi, donec epiſcopus eligatur, & confirmetur.

a ¶Tres.] vſque ad tres menſes fit electio. 50 diſt. poſtquam. & vſque ad alios tres menſes conſecratio, vt hic citur, & 100. diſt. quoniam.

Electio dẽt fieri intra trimeſtre.

& omnes ſimul ſi conſuetudo habeat hoc in prouincia extra de eo qui fur. or. recep. cum H. lator.

QVòd à patrib.] CASVS. Quæſiuit Dioſcorus Alexandrinus patriarcha à Leone, vtrum indifferenter omnib. diebus ſacri ordines poſſint, vel debeãt conferri. Et reſpondet ꝙ nõ: ſed tantum poſt diem ſabbati, & poſt exordia noctis, quæ luceſcit in prima ſabbati, vel in Dominica in mane continuato ieiunio ſabbati vſque ad diem Dominicam, in quibus, ideſt intra quæ

1 Ad idẽ infra quando plena eſt.

celebraretur; ſed poſt diem ſabbati [a] eius noctis, quæ luceſcit in prima [b] ſabbati, exordia † conſecrandi eligantur, [c] in quibus his, qui conſecrandi ſunt, ieiunis, & à ieiunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod eiuſdem [d] obſeruantiæ erit, ſi mane, ipſo Dominico die continuato [e] ieiunio [f] ſabbati celebretur: à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quod † ad diem reſurrectionis (ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur [g]) pertinere nõ dubium eſt.

† *Exordia deligantur, hoc eſt ſub lege diuini officij ſubſtituantur.*) orig.
† *quam*) orig.

Item eodem capite:

¶Quare die Dominico ſacerdotum ordinationes celebrentur. Cap. V.

QVòd a die [h] Dominico † ordinationes ſacerdotum [i] celebrentur, non tantum ex conſuetudine, ſed etiam ex Apoſtolica nouimus venire doſtrina; ſcriptura manifeſtante, quòd cum Apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto ſpiritus ſancti ad Euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes, & orantes impoſuerunt eis manus; vt intelligamus, quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum ſit, ne tantę benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie, & laudabiliter Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis; ſi hanc ordinandorum ſacerdotum formam per eccleſias, quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe

Iuo p. 6. c. 70.
Pann. l. 3. c. 13.
Act. 13.

quæ tempora ieiunis, & à ieiunantib. debet fieri conſecretio. ſic vt videtur Beneuen. & etiam mihi caſus ponendus: licèt non ſeruetur de conſuetudine.
a Sabbati.] Quidam intelligunt hoc capit. de ſabbato paſchali, vt ſi quis tunc velit conferre ordines, debeat eos conferre in occaſum ſolis: quia Miſſa tunc non eſt cantanda niſi illa finita: 1. vt inf. de conſecra. diſt. 3. ſabbato, quod patet ex eo quod dr̃ tunc: Deus, q̃ hanc ſacratiſſimam noctem. H. dicit ꝙ oẽs ordines ſunt conferendi die Dñico. Et dicit ꝙ veſpera præcedentis noctis trahitur ad diem ſequẽtem 2. vt ſiue de veſpere in ſabbato, ſiue de mane in Dñico conferantur, ſemper in die Dominico videantur conferri. ſed certè ſecundũ hoc nõ eſſet neceſſaria continuatio ieiunij. Præterea omnia iura dicunt, quod tãtum in ſabbato cõferẽdi ſunt ordines, vt extra. eo. c. 3. Alii dicũt, quod omnes ordines ſabbato conferuntur, & dicunt ꝙ mane Dñicę diei potius trahitur ad veſperam præcedẽtem quàm veſpera ad mane. Et ita ſiue conferãtur veſpere in ſabbato, ſiue in mane ſequentis ſemper fictione canonica conferentur ſabbato: & ſecundum hoc de iure debet continuari ieiunium. Innoc. autem non determinat, an mane trahatur ad veſperam præcedentem, an veſpera ad mane. de temp. ordi. literas. conſuetudo tamen habet, ꝙ tantum circa horam nonam ſabbati fiunt ordinationes. ſecundum H. exponitur poſt diem ſabbati 1. poſt finitum diem ſabbati. Alii exponunt poſt diẽ ſabbati, ideſt, poſt incœptum diẽ ſabbati. Io. certe H. opinio vera videtur: & malè reprehendũtur de cõtinuatione ieiunij: quia iam incepta eſt dies Dominica: & ideo eſt neceſſarium ieiunium, licèt non ſeruetur de conſuetudine. niſi velis dicere, ꝙ hæc cap. ſint abrogata ꝑ decre. extra eo. tit. c. 3. B. in conſecratione autem epiſcopi non eſt neceſſaria continuatio ieiunij: cum tantùm die Dominico conſecretur: & in mane quilibet intelligatur ieiunus, ut extra eod. literas. ſed licet quis poſſit ordinare aliquem in ſacerdotem in ſabbato, & in mane in epiſcopum 3. tamen alium ordinem non poſſet eidem conferre in mane cui vnum contulerat in ſabbato. extra eo. literas. Sed nunquid Dominico die in mane poteſt quis ordinari in ſacerdotem, & eadem die hora tertia in epiſcopum? H. dicit, ꝙ ſic, quia nunquam inuenitur prohibitum.
b ¶In prima] ideſt, mane die Dominico.
c ¶Eligantur.] ideſt, electi conſecrentur. Hypallage. 18. quæſt. c. diffinimus.
d ¶Quod eiuſdem.] ideſt, conferantur ordines.
e ¶Cõtinuato.] Ab ordinatoribus vel ordinandis. Lau.
f ¶Ieiunio.] Quid ſi pranſus conferat ordinem: nunquid confertur ordo? H. dicit ꝙ ſic, & idẽ dicit in aliis ſacramentis. præterquam in Euchariſtia, & fortè idem poſſet dici de Euchariſtia. arg. de conſec. diſt. 2. liquido, quod concedo, quia pranſus bene poteſt conficere, licet non debeat, arg. illius, c. liquido.
g ¶Declaratur.] Legitur enim in quadam homilia Bedæ, quæ legitur nocte illa ſuper Euangelio illo: Veſpere autem ſabbati, vbi dicit Beda, ꝙ in die iſta noctes incipiũt præcedere dies, ideo 4. fortè, vt tres dies & noctes haberi poſſint, in quibus Dominus fuit in vẽtre terræ, quod, nec ſic habetur niſi ſynecdochice. 5. vel declaratur, quia Miſſa non decantatur in ſabbato, ſed in principio ſequentis noctis & dicitur: Deus qui hanc ſacratiſſimam noctem, &c. & ita eſt de die Dominica nox illa. Lau.

QVod die.] Hæc eſt quarta pars huius diſtinctionis, in qua probat, ꝙ epi ſemper debẽt conſecrari die Dominico more Apoſtolorum, qui de mandato Domini impoſuerunt manus Paulo & Barnabæ, & quia eodẽ die Dominus reſurrexit Io de Fan.

CASVS. Leo Papa in hoc oſtẽdit, ꝙ ordinationes ſacerdotum dẽnt tãtùm in die Dominica fieri, quæ dies Dominica initium habet à veſpera ſabbati: quod probat per conſuetudinẽ, & etiam per doctrinam Apoſtolorũ qui die Dominica Paulum, & Barnabam conſecrauerunt. Nam in hac die mundus ſumpſit exordium, & vita principium, & mors interitum habuit.

h ¶Quòd die.] H. ponit fundamentum ſuæ opinionis in c. iſto ꝙ ſcilicet in die Dñico poſſunt ordines cõferri. quod patet ꝑ hoc qđ dicit ordinationes ſacerdotum, & per id quod dicit initium, & c. nos qui contrariũ dicimus, exponimus, ordinationes ſacerdotũ, ideſt epiſcoporũ cõſecrationes ſex ꝓ quo intellectu bene facit ꝙ infra ſubiicit, ex Apoſtolica, &c. Nam Paulus & Barnabas epiſcopi fuerũt, vnde per eorũ exemplum nihil probatẽ niſi de epiſcopis: & quod dicit, cui initium. &c. dic nihil facere ad rem, ſed dicit incidenter, immo adſcribitur ei fictione canonis, non veritate.
i ¶Sacerdotum.] Ideſt epiſcoporũ. ſic non erit pru H.

3 Ad hoc de conſecr. d. 1. §. I ieiunijs. ibi videas.

2 Adde qualiter accipiatur dies pro ĩtellectu huius gl. Bart. in l. 2 ff. de verb ſign & in l. more Romano. ff. de feri. & l. aut facta. §. tempus. ff. ad Sylla.

Epiſcoporũ conſecratio ſit tantũ die Dominico.
2 Hoc etiam de plano cõcedunt Vin. & Inn. vt no. extra de tẽp. ord. literas.
Sacramenta cõferri poſſunt poſt cõmeſtionem.

† Ex iſto tex infertur, ꝙ dies Dominicus nõ accipitur generaliter. ſi. in l. 1. § hoc autem. & ibi Bart. ff. de ope. no. nũ.
4 Alias adeo ſed non eſt bona litera & ſic etiam ponit Laur. & Io đ Fãt.
5 Iſta eſt figura tribuẽs toti, qđ eſt partis, vt cũ dr̃ Ethiops eſt albus, ꝓpter dentes, quos habet albos. Nec .n. Dominus ſtetit, ſiue fuit in vẽtre terræ ꝑ tres dies, & noctes, niſi ſic loquendo. nam & aliàs totum ponitur ꝓ parte. vt 1. diſt. 5. ſcire. immo totũ non eſt aliud à ſuis partibus, vt no. 61. d. nullus. ſm Io. de Fan. 6. Argum. ad hoc 95. d. c. olim Io. de Fan.

a ¶ Vt quidquid.] 16.q.1.c.vlt.de conſecr. diſt.4.queris. ADDITIO. Ex hoc colligitur, quòd generalis ſermo non accipitur generaliter, ut ibi not. Archid.

ORdinationes.] CASVS. Duo dicuntur in hoc cap. Primum eſt, quod ordinationes ſacerdotũ, diaconorum, & ſubdiaconorum non ſunt faciendæ, niſi in ſex tpibus anni.ſ.in quatuor tpibus, & in ſabbato ante dominicam de Paſſione Dñi, & in ſabbato ſancto. Secundum eſt, q nullus eps debet præferre posteriorẽ priori.

f ¶ Medianæ] In qua cantatur, Sitientes, quæ præcedit Dominicam de Paſſione. ADDITIO. Et extra de temp ord cap.3.

g ¶ Seu presbyterum] De hoc dixi ſup.74.diſt.epiſcoporum.8.q.1 licet ergo.

ſeruaueris, vt his, qui conſecrandi ſunt, nunquam benedictio †, niſi in die Dominicæ reſurrectionis tribuatur: cui a veſpera ſabbati initiũ conſtat adſcribi *; & quę tantis diuinarum diſpenſationum † myſterijs eſt conſecrata, ut quidquid [a] eſt à Domino inſignius conſtitutum, in huius diei dignitate ſit geſtum. In hac mundus ſumpſit exordiũ: in hac per reſurrectionem Christi, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac, &c.

† *al. benedictiones tribuãtur.*] orig. † *diſpoſitionum.*

* Concor. tex in l. more Romano, ff. de feriis. Bar. in l. aut facta. §. tps. ff. ad Sylla.

α ¶ Quòd die.] *Sumptum eſt caput hoc ex eodem loco, vnde & antecedens, mutato tamen verborum ordine, & nonnullis initio adiectis. In ipſa enim epiſtola poſt vltima verba præcedentis capitis, ſequitur continenter.* Nam præter auctoritatem conſuetudinis, quam ex Apoſtolica nouimus venire doctrina, etiam ſacra ſcriptura manifeſtat, quòd cum Apoſtoli, &c.

[*Item ordine Romano, c. de gradibus eccleſiæ.*]

¶ De eodem. PALEA. Cap. VI.

QVando & vbi libitum fuerit, vſq; ad ſubdiaconatus officium ordinantur clerici: diaconi vero, atq; preſbyteri nunquam † niſi in publica ordinatione.

Anſ. l.7.c.61. † *al. non.* Et Gregorins 2. epiſt.3.

Item Gelaſius ad epiſcopos per Lucaniam, epiſt. 1. c. 13.

¶ De temporibus ordinationis. Cap. VII.

ORdinationes presbyterorum, & diaconorum, niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debent; id eſt quarti [b] menſis ieiunio, ſeptimi [c], & decimi [d], ſed & etiam quadrageſimalis [e] initij, ac medianæ † [f] hebdomadæ, & ſabbati ieiunio circa ueſperam nouerint celebrandas, nec cuiuslibet vtilitatis cauſa, ſeu presbyterum [g], ſeu diaconum his præferre [h], qui ante ipſos fuerint ordinati.

Poly 2 tit.28. Anſel. l.7.c.45. Iuo p.6.c.74. Pann. l.3 cap.25. † *mediana quadrageſima die ſabbati ieiunio*] orig.

DISTINCTIO LXXVI.

QVibus temporibus [i] *ieiunia celebranda ſint, Calixtus Papa determinat ſcribens Benedicto epiſcopo, epiſtola prima.*

¶ Quibus temporibus ieiunia celebrentur. Cap. I.

IEiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didiciſti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus; vt ſicut annus per quatuor voluitur [k] tẽpora,

Poly l.3.tit.15. Iuo p.4.c.27. Pann. l.2.c.175.

h ¶ Præferre.] Ecce hic, habes q prius ordinati præferuntur 1. alijs, ut ĩ habẽdis honoribus, & in alijs, uti 7 diſt. §. hinc. & extr. de ma. & obed. c.1. & 74. diſt. epiſcoporum etiam. licèt poſteriores ſint meliores. non obſtat 23. q.4. ſicut 7. q.1. licet ut ibi notatur, licèt ſit argu. contra. ſup. diſt. 16. ſexta 2. ver. j. Io Hodie ſufficit ſi electus a maiori parte capituli ſit bonus, ut extra de elec. cum nobis. B.

1 Et ita attenditur hic tpis prioritas ſic 17.d. § vlt ext. de ma. & obed. c.1. & alibi excellentia ordinantis, ff. de albo. ſcri. l. ult ex tra de maio. & obed. per tuas. Archi. 2. Al. Sancta.

QVibus tẽporib.] Hęc diſ. diuidit ĩ tres partes, in quarũm prima dicitur qñ debẽt fieri ieiunia quatuor tẽporum, & hoc pbat per ſex auctoritates. ſm ea. in fin. non tenet, neq; prima pars tertij cap. tenet, ſed ſecunda pars tenet ſecundum Io. de Fan. Scda ibi, [Primum.] Tertia ibi, [Non autem.] Io. de Fant. CASVS. Supra facta eſt mẽtio de quatuor tpibus: & ideo Gratianus ſupponit diſt. 76 in qua primo oſtẽdit quando quatuor tpa ſunt celebranda, & vnde originem habuerunt. Addit etiã quòd inter Paſcha, & Pentecoſtem nõ ſunt ieiunia indicenda: nec genua flectenda.

i ¶ Quibus tpibus.] In hac diſtin. 76. agit magiſter de temporibus ieiuniorum. Oſtendit etiam diuerſas origines eorum. Poſtea ponit differentiã inter nos, & Hebræos in computatione menſium § 3 Oſtendit etiam, quòd non ſit ieiunandum a Paſcha Domini vſq; ad Pentecoſtem, nec eſſe flectenda genua. 4

3 Vt inf. ea. ieiunium. 4 Vt inf. ea. ſcire. & cap. ſeq.

IEiunium.] CASVS. Quæſiuit Benedictus epiſcopus a Calixto quoties quatuor tempora eſſent in anno celebranda, qui reſpondit dicens, quòd hactenus ter celebrata fuerunt: ſed melius eſt, ut quater in anno celebretur ſolemne ieiunium, ad inſtar quatuor temporum anni, per quæ uoluitur annus.

b ¶ Quarti.] Id eſt, ieiunij. hoc ſemper in omni ſeptimana Pentecoſtes occurrit, & loquitur ſecundum antiquam computationem Latinorum, qui incipiebant annum a Martio.

Annus a Martio quãdoque incępit.

c ¶ Septimi.] Id eſt, Septembris.

d ¶ Decimi.] Id eſt, Decembris.

e ¶ Quadrageſimalis.] Id eſt, in prima ſeptimana quadrageſimæ.

K ¶ Voluitur.] Lex tamen in æſtatem, & hyemem annum diſtinguit. ff. de aqua quotidiana, & æſtiua, l. 1. §. hoc interdictum.

Annus in æſtatẽ & hyemem diuiditur.

ſic & nos quaternum ſolenne agemus ieiunium per anni quatuor tempora.

Item ex concilio Moguntino primo, cap. 34. [ſed ibi fuſius; hic ſummatim.]

De eodem. Cap. II.

Conſtituimus [a], vt quatuor tempora anni ab omnibus communi† ieiunio obſeruentur, ideſt in menſe Martio, hebdomada prima; in Iunio, ſecunda; in Septembri, tertia; in Decembri, quarta. Capitul. 5. c. 86. Burch. l. 13. c. 2. Iuo par. 4. c. 35. Pann. l. 2. c. 180. † al. cun.

¶ *Auctor Micrologi, cap. 24. & 25. de hoc ipſo Moguntini concilij canone diſputans, aperte ait hoc ex ignoratione traditionis eccleſiaſticæ fuiſſe profectũ. Vnde Leo Papa ait,* Huius obſeruatione, &c. *quòd refertur infra ead. diſt. c. 6. Et ne quis occaſione horum conciliorum Germanicorum deciperetur; Gregorius ſeptimus (quod in eodem Micrologo narratur) veterem Romanæ eccleſiæ cõſuetudinẽ renouauit. De qua re in cõcilio Claremõtenſi Vrbani ſecundi: canone primo ſic ſtatuitur.* primum ieiuniũ quatuor temporum ſemper fiet prima hebdomada Quadrageſimæ; Secundum in hebdomada Pentecoſtes abſque genuũ flexione, cum alleluia, & Gloria in excelſis Deo, & veſtibus ſolennib. fiet; tertium plena hebdomada ante Natale Domini uigilia eiuſdem excepta. *Et idem repetitur in altero cõcilio Placentiæ poſtea habito, quod eſt in bibliotheca Vaticana, & citatur infra ead. c ſtatuimus.*

Item ex concilio Salegunſtæ habito, c. 2.

¶ De eodem. Cap. III.

De ieiunio autem incerto quatuor tẽporũ hanc certitudinem ſtatuimus, vt ſi Kalẽdæ Martię [b] in quarta feria, ſiue antea euenerint, eadẽ hebdomada ieiuniũ celebretur. Si aũt Kal. Martiæ in 5. feriam, aut 6. aut ſabbatũ diſtenduntur: in ſequentẽ hebdomadã ieiuniũ differatur. Burc. in fine. Iuo p. 4. c. 35. Pãn. l. 2. c. 180. Simili quoq. modo, ſi Kal. Iunij [c] in 4. feria, aut antea euenerint; in ſubſequẽti hebdomada ieiuniũ celebretur: & ſi in 5. aut 6. feria, aut ſabbato cõtigerint; ieiuniũ in tertiã hebdomadam reſeruetur. ¶ Et hoc ſciendum eſt, [d] ꝙ ſi qñ ieiunium menſis Iunij in vigilia Pentecoſtes ſecundum prædictam regulam euenerit; non ibi celebrandũ erit, ſed in ipſa hebdomada ſolenni Pentecoſtes: [quia vigilia *a* ſimul & ieiunium celebrari [e] non debent. & tunc propter ſolennitatẽ ſpiritus ſancti, diaconi dalmaticis induãtur, & alleluia cantetur; & flectamus genua, non dicatur.
¶ Eodem modo de Septembris ieiunio cõſtitutum eſt, vt ſi Kalendę Septembris in quarta feria euenerint, aut antea; ieiunium [f] in tertia hebdomada celebretur; & ſi in quinta, aut ſexta, aut ſabbato cõtigerint, in quarta hebdomada ieiuniandum erit. ¶ In Decembri [g] vero illud obſeruandum erit, ut proximo ſabbato ante vigiliã natalis Domini celebretur ieiuniũ, quia ſi vigilia in ſabbato euenerit, ſimul vigiliam & ieiunium celebrare non conuenit.

a ¶ Quia uigilia. [*Hacuſque ad uerbum,* debeant, *non ſunt in ipſo concilio impreſſo ex Burchardo: eadem vero ſententia repetitur in fine capitis.*

---

a Conſtituim⁹.] Hoc c. eſt abrogatum.

De ieiunio.] CASVS Hoc c. habet duas partes. Prima eſt abrogata, qa non habet locũ, qđ in ea dicitur. Scđa eſt authẽrica, ubi dicitur, ꝙ ieiuniũ æſtiuum celebrandũ eſt in prima hebdomada poſt Pentecoſtẽ: in quo tp̄e diaconi dalmaticis induant & alleluia cantetur, ſed genua nõ lectamus. Ieiuniũ vero autũnale celebratur in Septembri in 3. die Mercurij Septẽbris, cõputãdo à prima die Mercurij eiuſdẽ menſis, Hiemale autem ieiunium celebrandum eſt in mẽſe Decẽbri ante vigil. natiuitatis Dñi. Secũda pars incipit ibi, & hoc ſciẽdum.

b ¶ Martiæ.] Non ſemper, imò prima ſeptimana quadrageſimæ.

c ¶ Iunij.] Nec hoc ſemper, immo in ſeptimana Pẽtecoſtes.

d ¶ Et hoc ſciendũ eſt.] Quòd abhinc dicitur, manet immutatũ, ſuperiora ꝑ ſequẽtem canonẽ mutantur. ſ ſtatuimus, & ita vtile nõ vitiatur per inutile. contra. 9. diſt. ſi ad ſacras. Lau.

e ¶ Celebrari.] Cedit ergo in ieiunio min⁹ dignũ digniori. arg. ff. de mino. verũ. §. vlt. ext. đ cõſe. eccl. vel alta. c. qđ in dubijs. Et eſt arg. ꝙ ſi feſtũ alicuius Apoſtoli die lunæ euenerit, ſabbato, vigilia ieiunãda eſt. quia ieiunium, & Dñica ſimul concurrere nõ poſſunt. ext. de obſer. ieiu, c. 1. arg. cõtra extra de verbor. ſig. quæſiuit. Lau.

Dominica & ieiunium ſimul cõcurrere nõ poſſunt.

f ¶ Ieiuniũ.] Inf. de cõſe. diſt. quoniam.

g ¶ In Decembri.] Prima quadragenæ ſeruat ieiunia Veris Pneumatis hebdomadaſ eruare ſcđaiu beris. Tertia Septẽbris cultũ fert mercuris 1 iſtum. Sabbata ieiu-

Ieiunia quatuor temporum.
1 Nominatiui caſus, & fœminini generis.

ta ieiunent vigilem præeuntia Chriſtum.] Lau.
STatuimus.] CASVS. In hoc rectè continetur in quibus temporibus ieiunia quatuor temporum ſunt celebranda: & corrigit & emendat illud c. conſtituimus, & primam partem illius capituli, de ieiunio.
a ¶In

HVius.] CASVS. Dicitur in hoc cap ꝙ ex doctrina ſancti ſpiritus conſtitutum eſt, vt quaternum ieiunium celebretur in quatuor tꝑibus anni, ſ. in vere, & æſtate, & autumno, & in hieme; ad inſtar quatuor elementorum, & quatuor Cardinum mundi, & quatuor Euangeliorũ. Et primũ eſt ieiunium in Quadrageſima. Secũdũ, ſ. æſtiuum poſt Pentecoſtẽ. Autũnale eſt in Septembri. Hiemale ĩ Decẽbri. PRIMVM. Hæc eſt ſecunda pars huius diſt. in qua dr̃ unde habuerunt ortum ieiunia Iudæorum, q aliter cõputãt quàm nos. Io. de Fan.
CASVS. Iſte §. reſpicit illud c. ordinationes. ſup. 75. diſtin. in quo facta eſt mentio de primo menſe, quarto, ſeptimo, & decimo. Et dicit Gratianus, ꝙ debemus ibi intelligere primum menſem, & cęteros ſm̃ computationem noſtram, & non ſm̃ cõputationem Hebræorum. apud quos Aprilis eſt primus menſis. quartus Iulius: ſeptimus October: & Ianuarius decimus. Sed Romani olim primum menſem dicebant Martium; nũc vero Ianuariũ. Præterea quare Hebræi ieiunabant in Augusto, qui eſt eis quintus menſis, rationem aſſignat Zacharias in ſeq. cap.
b ¶Primũ.] Accipe in ſuperiori diſ. c. 6.
IEiuniũ.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima ponit Hiero. verba Zachariæ, ubi dicitur, ꝙ Hebræi ieiunant in quarto, quinto, ſeptimo, & decimo mẽſe, & oſtẽdit, ꝙ Latini expoſitores hunc locũ varijs modis expoſuerunt, & diſſonantibus. In ſcd̃a ꝑte ponit multiplices cauſas quare ieiunãt Iudæi in ꝑdictis menſibus. In tertia parte primò exponit uerba Zachariæ ſm̃ literam: poſtea ſm̃ anagogicum intellectum. Secunda pars incipit ibi [Cogimur.] Tertia ibi. [Hoc igitur eſt omne.] Et verba ſunt ꝓphetæ vſq; illud, [In hoc loco.] & quod dr̃ ibi, [Quarti, &c.] ſubauditur menſis. [in hoc loco,] verba ſunt Hier. inſerta illi auctoritati.
c ¶Ieiunium quarti,] Subauditur menſis. & arg. ſumi poteſt

Contra Vrbanus in concilio Placentino, c. 15.

¶De eodem. Cap. IIII.

Poly. li. 3. tit. 25. STatuimus etiam, vt ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur: primum in initio Quadrageſimæ: ſecundum in hebdomada Pentecoſtes: tertium verò in Septembri [a]: quartum in Decembri more ſolito fiat.

Item Leo Papa, ſermone primo de ieiunio Pentecoſtes.

Poly. ibidem. De eodem. Cap. V.

IGitur poſt ſanctæ lætitiæ dies, quos in honorem Domini à mortuis reſurgentis, ac deinde in cœlos aſcendentis exegimus, poſtque acceptum ſancti ſpiritus donũ, ſalubriter, & neceſſariè conſuetudo eſt ordinata ieiunij, vt ſi quid fortè inter ipſa feſtiuitatis gaudia negligens libertas, & licentia inordinata præſumpſit, hoc religioſę abſtinentiæ cenſura caſtiget.

Item ſermone octauo de ieiunio decimi menſis.

¶De eodem. Cap. VI.

HVius obſeruantię vtilitas, dilectiſſimi, in eccleſiaſticis præcipuè eſt conſtituta ieiunijs; quæ ex doctrina Sancti ſpiritus ita per totius anni circulum diſtributa ſunt, ut lex abſtinentiæ omnibus ſit adſcripta tẽporibus. Si quidem ieiunium uernum in Quadrageſima, æſtiuum in Pentecoſte, autumnale in menſe primo, hyemale autẽ in hoc, qui eſt decimus, celebramus; intelligentes diuinis nihil vacuum eſſe præceptis, & verbo Dei ad eruditionẽ noſtram omnia elementa ſeruire, dum per ipſius mundi cardines, quaſi per quatuor Euangelia inceſſabili tuba diſcimus, quod & prædicemus, & agamus.

2 *Primum* [b] *verò menſem, quartum, ſeptimum, & decimum, nõ Hebræorum ratione, ſed noſtra debemus accipere. Primus enim menſis apud illos eſt Aprilis, quartus Iulius, ſeptimus October, decimus Ianuarius. In quibus, & præterea in quinto menſe, qui eſt Auguſtus, quæ fuerit eis cauſa ieiunij, Hieronymus in commentarijs ad c. octauum Zachariæ exponit dicens.*

¶Quare in ſupraſcriptis menſibus ieiunia lex imperauit. Cap. VII.

Poly. ibidem. IEiunium [c] quarti, & ieiunium quinti, & ieiuniũ ſeptimi, & ieiuniũ decimi (ἀπὸ κοινοῦ enim ſubauditur menſis) domui Iudę, & Hieruſalem in dies feſtos vertetur, &

a ¶In Septembri.] ſm̃ diſtinctionem, c. ſuperioris. in fi.
IGitur.] CASVS. Docet Leo, ꝙ poſt quinquaginta dies lætitiæ, computandos à die reſurrectionis, quos in honorem Domini celebrauimus, inducitur ieiuniũ, vt ſi quid per abundantiam lætitiæ deliquimus, abſtinentia ieiunij caſtigetur.

Præcepta etiam moralia ſunt per eccleſiã mutabilia.

poteſt ex hoc c. quòd etiam ea, quæ moralia ſunt, immutantur per eccleſiam hodie. Nam alijs temporibus celebrabantur olim hæc ieiunia, alijs nunc.

a ¶ In hoc loco.] Verba Hiero.

b ¶ Dixerunt.] Oſtendendo cauſas conſtitutionis talis uel talis ieiunii.

l ¶ Hieroſolymis.] Legitur ɼ in pſalterio. Vt quid Deus repuliſti, ꝙ Hieruſalem capta eſt eo tempore, quo interfecerunt Ieſum Chriſtum, ſ in Paſcha poſſumus dicere, quòd tunc fuerit capta: ſed illæſa conſeruata in ſe vſque ad Auguſtum, quando fuit accenſa ab Iſmael, qui

ɼ Dic legitur, id eſt. habetur in Ioſepho: ſecundũ Goff. Hieruſalem quando fuit capta.

gaudium: veritatem tãtum Deus quęrit, & pacem. In hoc loco [a], noſtrorũ multi multa dixerunt [b], & inter ſe diſſonantia. *& paucis interiectis.* ¶ Cogimur igit̃ ad Habręos recurrere; & ſciæ veritatem de fonte [c] magis, quàm de riuulis [d] quærere [e] †. *& paulo poſt.* ¶ Ieiunium quarti [f] mẽſis, qui apud latinos uocatur Iulius, die ſeptima, & decima eiuſdẽ menſis illud arbitrantur, qñ deſcendens Moyſes de monte Sinà tabulas legis abiecit [g] atque cõfregit, & iuxta Hieremiã muri primũ rupti ſunt ciuitatis [h]. In 5. menſe, qui apud latinos appellatur Auguſtus, cum propter exploratores terræ ſãctæ ſeditio orta eſſet in populo, iuſſi ſunt montẽ non aſcẽdere, ſed per quadraginta annos longis à † terra ſancta circumire diſpendijs, ut exceptis duobus, Chaleb, & Ioſue, oẽs [i] in ſolitudine caderẽt. In hoc menſe, & à Nabuchodonoſor, & multa [k] poſt ſæcula a Tito, & Veſpaſiano templum Hieroſolymis [l] incenſum eſt, atque deſtructũ: capta vrbs Bethel, ad quam multa millia confugerant Iudæorum: aratum tẽplum in ignominiam gentis oppreſſæ à Tito Annio Rufo. In ſeptimo verò, qui apud nos appellatur October, ſicut ſupra diximus, occiſus eſt Godolias, & Iudæ tribus, ac Hieruſalem reliquię diſſipatæ. Legamus Hieremiam. Menſe decimo (qui apud nos Ianuarius dicitur, eo quòd ianua anni ſit, atque principium) Ezechiel in captiuitate poſitus audiuit, & cunctus populus captiuorum, quinto menſe templum eſſe ſubuerſum: quod pleniſſimè in eodem propheta cognoſcimus. Hoc eſt igitur omnẽ [m], quod dicitur. Dies planctus, & ieiuniorum, quos hactenus habuiſtis in luctum, ſciatis vobis (quia cogitaui, ut benefaciam Hieruſalem, & domui Iuda) in lætitiam & gaudium, & ſolemnitates eſſe uertendos: ita duntaxat, ſi veritatem diligatis, & pacem. Iuxta anagogẽ [n], quia tunc ieiunamus, quando ſponſus aufertur à nobis, & non meremur eius habere præſentiam: cum reuerſus fuerit Dominus ad nos, & cogitauerit, ut bene faciat nobis; omnis triſtitia vertetur in gaudium, & fames [o] priſtina ſermonis Dei pręſentia doctrinarum eius, & cęleſtis panis ſaturitate penſabitur.

Exod. 32.
Hier. 52.
Num. 14.
† *ad terram ſanctam.*] orig.
4. Reg. 25.
Hier 39. & 41.
Hier. 52.
Ezechiel. 33.
Ioan. 16.

† Ex iſto tex. infert, ꝙ quandoq. magis conſideratur accidentale. con cor. l. 2. §. ex actis. ff. de orig. iur. & l. i. §. beſtias. ff. de poſtul.

Magiſtro pluſquã diſcipulis credendum eſt.

c ¶ De fonte.] Collige in dubijs ad rei originem recurrendũ: & plus magiſtro quã diſcipulis credendũ, vt dixi diſt. 9. vt veterum. & diſ. 20. de quibus 24. q. 1. loquitur. ſup. 12. præceptis. Argum. contra nunquã ad rei originem recurrendum. ff. de leg. & ſenatuſ. & ideo nã dicit lex, quòd non de omnibus, quę cõſtituta ſunt reddi ratio poteſt, &c. ff. tit. eo non omnium.

Tranſcriptũ an ualeat ſine originali.

d ¶ De riuulis.] Arg. nõ ualere trãſumptũ ſine originali. C. de eden. Authen. ibi poſita. arg. cõtra ext de fideiuſ. ꝑuenit. Dicit Alberic. ꝙ ſi eſt tranſcriptũ per manũ tabellionis valet: arg. ff de admin. tu. chyrographis. Azo dicit non ualere, niſi ꝑ iudicẽ fiat translatio, ut in authen. ut fratrũ filij. §. illud. coll. 9. C. de teſt. publicati. Io. Hæc qõ determinatur hodie per decre. quã habes extra de fide inſtr. cap. vlt. vbi dr̃, ꝙ exẽplata inſtrumenta aliqua iuſta cã auctoritate iudicis ſcripta eandem uim habeãt cum authenticis, & originalibus. B.

ADDITIO. De hoc not. 100. diſt. contra morem. & extra de verborum ſignificat. abbate. Archid.

e ¶ Quærere.] Sup. diſt. 9. vt veterum.

f ¶ Quarti.] Menſis, ſcilicet ſecundum Hebraicam computationem.

g ¶ Abiecit.] Cum inueniſſet Iudęos conflaſſe uitulum, vt 45. diſt. diſciplina. inf de pę. diſt. 2. §. item opponitur.

h ¶ Ciuitatis.] A Nabucodonoſor, qui cum Chaldæis cępit in ciuitatem Hieruſalem 23. q. 5. §. hinc. in fine.

i ¶ Omnes.] Qui diffidere cęperunt, ſed cum Moyſes non diffideret, & eſſet maior xx. annis, quare non intrauit terram promiſſionis? rationem habes 23. q. 4. §. his omnibus Et dic, omnes, qui a 10. annis, & ſupra exiuerunt de Aegypto.

K ¶ Multa.] Sed quare inducit hoc de Tito, & Veſpaſiano, cum ante per multa tẽpora fuerit illud ieiunium cõſtitutum? & dicimus, quòd iſtud non facit ad propoſitum: unde eſt arg. ꝙ quandoq; aliqua inferuntur decretis, quę non faciunt ad propoſitum principale. arg. ſup. prox. diſt. quòd die. ver. cui initium.

qui Iudæus erat, & a quibuſdam aliis.

m ¶ Hoc igitur eſt omne.] Id eſt, hoc ſignat apud nos: nam apud Gręcos decimus inuenitur October, ut ſupra diſt. 18. propter.

n ¶ Anagogen.] Id eſt, ſuperiorem, & ſpiritualem, uel moralem intellectum: nam ana, ſupra: goge, ducere: inde pedagogus quaſi ductor. hoc modo exponitur. hic eſt enim quidam intellectus hiſtoricus 𝔞, allegoricus, moralis, ſiue tropologicus, & anagogicus: ſicut diximus ſupra. diſtinctio. 37. vino, ſic hæc vox, Hieruſalem, hiſtoricè ſignat ciuitatem illam terreſtrem: allegorice eccleſiam: moraliter animam fidelem: anagogicè cœleſtem Hieruſalem. Moralis intellectus attendit, quæ iuxta nos ſunt: allegoricus, quæ intra nos: anagogicus, quæ ſupra nos, hic ergo ponitur anagogicus pro allegorico.

o ¶ Et fames.] Infra. 8. q. 1. audacter.

𝔞 Hiſtoria ſecundũ Iſi. in 1. l. etym. dicitur ab hiſtorein Gręcè, quod eſt Latinè cognoſcere, vel uidere. apud veteres. n. nullus ſcribebat hiſtoriam, niſi qui interfuiſſet. Alii dñt, ꝙ dr̃ ab hiſtoren Græcè, quod eſt geſticulatio, id eſt geſtuum repręſentatio. vnde & hiſtrio uocatur geſticulator. i. aliorum geſtorum recitator, & repręſentator. Archidiac. Scriptura diuina quadrupliciter exponi põt.

NON

NON AVTEM. Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua dicitur, ꝙ a paſcha vſque ad pentecoſtem non debemus de neceſſitate ieiunare. Io. de Fan.

CASVS. Dictum eſt ſupra in c. de ieiunio, ꝙ poſt pentecoſtem ieiunium quatuor temporum eſt celebrandum: modo.

Vel dic conſuetudinem ſequendam. 1. 12. diſt. illa.

SCire deber.] CASVS. Docet Ambro. ꝙ quinquaginta dies a paſcha reſurrectionis vſque ad pentecoſ. repu tantur velut dies reſurrectionis, & dies Dominici: quia reſurrectio die Dñica fuit: & hos dies cum hominibus & diſcipulis ſuis ſtetit, & ideo ſicut in reſurrectione gaudendum eſt, & non ieiunamus: ſic & in his quinquaginta diebus gaudendum eſt, nec ieiunia ſunt indicenda: nec genua flectimus.

1 Scilicet an illi tres dies, de quib. loquit præd. c. rogationes ſint ieiunandi. Io.

3 *Non autem videtur* [a] *ieiunia quarti menſis poſſe celebrari ante diem Pentecoſtes. A die enim Dominicæ reſurrectionis vſque in diem Pentecoſtes inducuntur obſeruanda ieiunia* [b].

Vnde Ambroſius in eiuſdem diei ſermone ſexageſimoprimo, qui ſic incipit.

¶ De eodem Cap. VIII.

SCire deber [a] ſanctitas veſtra. Per hos quinquaginta dies nobis eſt iugis, & cõtinuata feſtiuitas: ita vt hoc omni tempore neq; ad obſeruãdum indicamus ieiunia, neq; ad exorandum Deum genib. ſuccedamus † [c]. *& infra.* ¶Inſtar ergo Dñicæ, tota quinquaginta dierum curricula celebrantur, & omnes iſti dies, velut dominici deputantur. Reſurrectio. n. Dominica eſt. Nam in Dominica reſurgens ſaluator reuerſus ad homines eſt, & poſt reſurrectionem tota quinquageſima [d] cum hominib. commoratus eſt. Aequalis ergo eorum [e] neceſſariũ, vt eſſet feſtiuitas, quorum æqualis eſſet ſanctitas †. Sic. n. diſpoſuit Dñs, vt ſic eius paſſione in quadrageſimæ ieiunijs contriſtaremur; ita eius reſurrectione in quinquageſimæ ferijs lætaremur. Nõ igit̃ ieiunamus in quinquageſima; quia in his dieb. nobiſcum Dominus commoratur. ¶*Item in Apologia* [f] *Dauid.* Hunc numerũ [quinquageſimum videlicet] læti celebramus poſt Dñi paſſionẽ remiſſo culpæ totius debito, chirographo quoq; [g] euacuato [h], ab omni nexu liberi, & ſuſcipimus aduenientẽ in nos gratiam Spiritusſancti: die Pentecoſtes vacante ieiunio laus dicitur Deo, alleluia cantatur [i].

† *ſuccidamus*] orig. & aliquot Gratiani exẽplaria vetuſta, & recentes editiones.

† *ſic quantitas*] orig.

C. 8. Gloſſ. 2.

a ¶Scire debet.] *In multis manuſcriptis exemplaribus a capite,* ieiunium. *vſque ad c.* poſt Paſcha. *in aliquot etiam vſq; ad vltimum, nulla eſt diſtinctio capitum. Tanquam. n. vnico cõtextu continentur multæ auctoritates a Gratiano citatæ: Ideo verba iſta,* Scire debet ſanctitas veſtra. *cohærent cum extremis verbis Gratiani ad finem præcedentis capitis, atque ita legendum,* Vnde Ambroſius in eiuſdem diei ſermone 61. qui incipit, Scire debet ſanctitas veſtra; *ac deinde ſubiungendũ,* Per hos quinquaginta, &c. *Suo enim modo aptauit hunc locum Gratianus. Nã apud B. Ambroſium paulo aliter habetur.*

Neceſſariò ergo eccleſia conſtituit, vt poſt diem Pentecoſtes ieiunia celebrentur. Sed quòd in illis quinquaginta diebus ieiunandum eſſe negatur; ex obſeruãtiæ [k] *neceſſitate intelligitur.*

c ¶ Succedamus.] quia vnum genu ſuccedit alij: & ita factũ notat.

Chriſtus poſt dies 40. aſcẽdit in cœlũ.

d ¶Quinquageſima.] ſi quadrageſimam dixiſſet, melius dixiſſet nam poſt quadraginta dies aſcendit in cęlum. de conſecr. diſt. 5. ieiunium, & ſic ponitur totum pro parte. ſic 23. q. 4. cum ſuperna. ſic econuerſo pars ponitur pro toto. 14. q. 5. pœnale.

e ¶Eorum.] Arg. pro omnib. vigiliis Apoſtolorum ieiuniãdis, vel pro nullis: quod falſum eſt: eccleſia tamen Romana conſueuit in vigilijs omnium ieiunare. extra de obſer. ieiunio. conſilium. niſi Ioannis, Philippi, & Iacobi, vt ibi Lau.

Ieiunandum eſt ĩ vigiliis omnium Apoſtolorũ niſi Ioannis Philippi, & Iacobi.

f ¶In apologia.] ideſt ſermone excuſatorio de adulterio, quod Dauid commiſit cum Berſabeæ ab apo, quod eſt re: & logos, quod eſt ſermo: quaſi reſponſio pro aliquo.

g ¶Chirographo quoque.] ideſt, peccato quo tenebamur diabolo obligati tanquã chirographo.

h ¶Euacuato.] vt C. de plus pe. l. vna. & eſt arg. ꝙ cancellato inſtrumento liberatur debitor 2. quod verum eſt niſi creditor probet contrariũ. ff. de prob. ſi chirographum.

2 De hoc no. extra de renunc. ſaaè in glo. & ſic. & extra vt lite pen. eccleſi. 2. in fi Arch.

modò vult hic Gratianus oſtendere, quare non ante. ſ. quia a Paſcha reſurrectionis vſq; ad pentecoſtẽ non indicuutur ieiunia ex neceſſitate, & hoc probat per ſeq. c.

a ¶Non autem videntur.] Improbat quod dictum eſt ſu. d̃ ieiunijs. ſu. ea. c. ſtatuimus, & c. de ieiunio. in princ.

b Ieiunia.] inf de conſe. diſt. 3. rogationes. cõtra Sol. licèt ibi ieiunemus tribus diebus, nihilominus tñ eſt ibi cõtinuata feſtiuitas. Nã dicit lex ꝙ perẽnis eſt flue cõtinuus fluuius, licèt quãdoq; exareſcat. ff. de flu. l. 1. reſp.

Fluuius etiã qñque areſcens dicitur perennis.

i ¶Cãtatur.] inf. de conſec. d. 3. ne quis, & c. ieiunium.

NECESSARIO. CASVS. Cnncludit Gratianus ſupradicto cap. dicens ꝙ eccleſia neceſſario inſtituit ieiunium poſt pentecoſtem: quod dicitur non eſſe ieiunandum in his quinquaginta diebns, intelligitur ex neceſſitate: de facto tamen ieiunamus in vigilia pẽtecoſtes, ſicut in vigilia reſurrectionis, & ad hoc inducitur ſequẽs cap.

K ¶Obſeruantiæ.] Hic malè dicit, & in ſeq. §. immo vigilia

Vigilia pentecoſtes eſt neceſſario ieiunanda.

gilia pentecoſtes neceſſario ieiunanda eſt, vt infra cap. noſſe. & iu. cap ieiunio. non obſtat c. ſcire, quia pro vno die, nec plus nec minus 1, ſed ꝙ ieiunare debeat hoc habet eccleſiæ conſuetudo generalis.

1 De conſe. d. 2. ſeuera, & vide qđ dixi 63. d. c. j

Noſſe credo.] CASVS. Docetur hic, quòd cum tanto gaudio celebrandus eſt dies pentecoſtes, quanto dies reſurrectionis. Et hoc probat per ſimilē obſeruantiam: quia vigilia Pentecoſtes celebratur ſicut vigilia reſurrectionis, vnde ſimilis obſeruantia ſimili debet gaudere lętitia.

a ¶ Pernoctantes.] per totam noctem ſignificat. ff. de verbo. ſign. vrbana. ff. pernoctare.

b ¶ Neceſſe eſt.] Ideſt cōueniens eſt 2 ſecundum G. nam conſilium eſt. non enim quidqđ conſulitur, iuris neceſſitati ſubijcitur. de pœn. diſt. 6. c. in fi. ff. de iudic. non quidquid.

2 Adde glo. concor. in l. de pupil. §. meminiſſe, ff de no. op. nun. & in l. 1. ff. de offi. præfec. præto. Arch.

OBSERVANTIA. CASVS. dicit Gratianus, quod ſimilis obſeruantia eſt, quo ad factum, & non quo ad neceſſitatem, conſuetudo tñ eccleſiæ ꝑiudicat ei qđ Gratianus dicit.

Poſt Paſcha.] CASVS. Quęſitū fuit ab Iſidoro, vtrum monachi, vel clerici vel laici poſſint ieiunare a reſurrectione vſque ad penteco ſtem? qui reſpondet dicens, quòd licèt eccleſia relaxet ieiunia, & abſtinentiæ rigorem, ſi quis tamē vult ieiunare, pōt ad inſtar Antonii & Pauli, & cæterorū patrū. qui in his diebus in eremo ieiunauerunt, exceptis diebus Dominicis.

c ¶ Relaxauerit.] Interdicendo ieiunia.

Vtinā.] CASVS. Lucinius quæſiuit a Hieronymo an ſit peccatum ieiunare in 50. dieb. poſt Paſcha reſurrectionis, & in diebus dominicis. Et reſpondet ꝙ non. Et hoc probat exemplo Pauli, & aliorum credentium, qui in illis diebus ieiunauerunt: non tamen cogitur quis ieiunare, ſed vnaquæque prouincia in ſenſu ſuo abundat & leges maiorum interpretatur.

d ¶ In actibus.] ſu. 30. d. ſi quis tanquam, contra.

e ¶ Contextas.] ideſt, interſertas ſolemnitates, vel contextas ideſt, iuges & continuatas ſupra. ea. ſcire.

f ¶ Auferam.] Dicendo tunc eſſe ieiunandum.

ADDITIO. q. d. Nolo his diebus indicere ieiunium. Archid.

g ¶ In ſuo.] Vt morem obſeruet in ieiuniis, ſicut dicitur de vigilia bartholomæi. extra de obſer. ieiu. conſilium.

Vnde idem Ambroſius in eiuſdem diei ſermone 60. qui ſic incipit.

¶ De eodem. Cap. IX.

Noſſe credo α vos fratres. Non minore lętitia celebramus diem Pentecoſtes, quàm ſanctum Paſcha curauimus. Tunc. n. ſicut modo fecimus, ieiunauimus ſabbato, vigilias celebrauimus: orationibus pernoctantes a † inſtitimus; vnde neceſſe eſt b, ſimilem † obſeruantiam ſimilis lætitia ſubſequatur.

† *pernoctanter.*] orig.

† *ſimilis obſeruantia ſimilem lætitia ſubſequatur.*] orig.

α ¶ Noſſe credo.] *Idem euenit in hoc capite: quod in ſuperiore eueniſſe notatum eſt. Cohæret enim cum ſuperioribus, prima ſermonis periodo, quaſi in ſummam redacta.*

Obſeruantia verò ſimilis dicitur quod ad factum, non quò ad neceſſitatem.

Vnde Iſidorus lib. 1. de eccleſiaſticis officijs, c. 42.

¶ De eodem. Cap. X.

Poſt Paſcha vſq; ad Pentecoſtem, licet traditio eccleſiarum abſtinentiæ rigorem prandijs relaxauerit c; tamen ſi qui monachorum, vel clericorum ieiunare cupiunt, non ſunt prohibendi; quia Antonius, & Paulus, & cæteri patres antiqui etiam his diebus in eremo leguntur abſtinuiſſe, neque ſoluiſſe abſtinentiam, niſi tantum die Dominico.

Item Hieronymus ad Lucinium, epiſt. 28.

¶ De eodem. Cap. XI.

Vtinam omni tempore ieiunare poſſimus; quod in actibus d Apoſtolorum diebus Pentecoſtes, & die Dominico Apoſtolum Paulum, & cum eo credentes feciſſe legimus. *& infra.* ¶ Nec hoc dico, quòd Dominicis † diebus ieiunandum putem, & contextas e quinquaginta † diebus ferias auferam f: ſed vnaquæque prouincia abundet in ſuo g ſenſu: & præcepta maiorum, leges Apoſtolicas h, arbitretur.

Poly. l. 3. tit. 23. Act. 13. 20. & 27.

† *al. feſtiuis.*

† *al. ſexaginta*] ori.

Item Pelagius Papa Petro epiſcopo Potentino.

¶ Sabbato magno poſt horam baptiſmi epiſcopus valeat ordinari. Cap. XII.

Dilectionis tuæ ſcripta ſuſcepimus, quib. ſignificas Latinum eccleſiæ Grumentinæ diaconū ad epiſcopatū Marcellianēſis eccleſiæ, ſiue Cluſitanæ † ab omnib. fuiſſe electū: quod iam ante hoc tēpus retuliſti, & iuſſi-

ſu. d. 63. literas. Poly. l. 2. tit. 28. Anſ. l. 6 c. 59.

† *al. Cuſilinatis.*

h ¶ Apoſtolicas.] Conſuetudo enim interpretatur legē ff. de verb. ſig. anniculus.

Dilectionis.] Hoc c. inducitur ad oſtendēdum varietatē computationis inter Latinos, & Hebręos. Nā ſecundum Latinos quartus eſt menſis Iunius: ſecundū Hæbreos Iulius: & ita facit ad propoſitum Gra. eſt ergo caſus. Latinus diaconus eccleſiæ Grumentinæ fuit electus ab omnibus in epiſcopum Marcellianēſem, qđ negotium

gotium totum Petrus Pontinus epiſcopus Papæ ſignificauit. Reſcribit ergo Pelagius, ꝙ iam iuſſerat Latinum prædictum Romam venire, credens eum habere literas dimiſſorias à ſuo epiſcopo: quod ſi verum eſt, mãdat Petro, vt faciat eum venire ad Vrbem in Sabbato ſancto: quia

quicunq. alia in monachis, quia monachus ex diſpenſatione intra annum promouetur, laicus intra annum & dimidium, vt infra ea.ſ monachus & docet no. huius diſt. quod gradatim debet fieri ordinatio.

ſup diſt. 54. ca. ſequens,

mus, vt veniret [a]; credentes eos de perſona eiuſdem ab epiſcopo [b] ſuo dimiſſorias accepiſſe. Quod ſi modo fecerunt, facite eum velociter ad vrbem Romam accurrere, vt ſi Deus iuſſerit, in Sabbato magno poſt horã baptiſmi ordinetur. Quòd ſi ante memoratum diem non accurrerit, cogetur vſque ad quarti [c] menſis ieiunia ſuſtinere.

DISTINCTIO LXXVII.

Epiſt. 2. Anaſtaſio.

His temporibus [d] *ſecũdum Anacletum, Zepherinum, Gelaſium & Pelagium, epiſcopi, presbyteri, & diaconi ſunt ordinandi. Metropolitanus iuxta Leonem ex presbyteris eiuſdem eccleſiæ, vel ex diaconis optimus ordinetur. Ex monachis autem, vel laicis nullus niſi per gradus eccleſiæ, debet ad ſummum ſacerdotium peruenire.*

Vnde Caius Papa Fœlici epiſcopo, epiſt. vnica in extremo.

¶Non niſi per diſtinctos gradus quiſquam ad ſacerdotium aſpiret. Cap. I.

Illud nos ſtatuentes vobis, & omnibus ſeruare mãdamus, vt ad ordines eccleſiaſticos ſic aſcendant in eccleſia, qui ordinari merentur: ideſt, ſi quis epiſcopus eſſe meretur; ſit primũ [e] oſtiarius, deinde lector, poſtea exorciſta, inde ſacretur acolythus, demũ verò ſubdiaconus, deinde diaconus, & poſtea presbyter; & exinde, ſi meretur, epiſcopus ordinetur.

Vnde Zozimus epiſcopus vrbis Romæ ait ad Iſychium, epiſt. 1. c. 3.

¶Quæ interualla temporis in ſingulis gradibus ſeruanda ſint. Cap. II.

Anſ. lib. 7. cap 49. Rabanus de inſtit. cler. l. 1. c. 13.

In ſingulis gradibus hæc tempora ſunt obſeruanda

Temporum interſtitia ſunt in ordinib. obſeruanda.

d ¶His temporibus.] Hic intitulatur 77. diſtin. in qua tractat de interſtitijs temporũ obſeruandis. No. ergo, ꝙ ſi qs ab infantia ſit mancipatus militiæ clericali, anno 7. põt ordinari clericus, oſtiarius, lector, & exorciſta, & ſic ſtabit vſq; ad annum 12. exinde acolythus vſque ad annum 20. & poſtea in 21. ſubdiaconus, in 25. ann. diaconus, in 31. presbyter, exinde poteſt eſſe epiſcopus, vt inf. ead. in ſingulis. & c. quicunque. 28. diſt. de his. ſed ſi adultus velit ordinari, ſic poteſt fieri ordinatio, vt per 7. annos recipiat ordines omnes in duob. primis quatuor minores, in reliquis quinque ordinetur acolythus, ſubdiaconus, diaconus, presbyter, & eþs ſi electus fuerit. ⁊ ead. quicunque. Si autẽ ſecus factum fuerit, deponi debet. ⁊ ead. diſt. ſubdiaconus ex generali tamen conſuetudine his omnibus capitulis derogatũ eſt. ubi uero maior neceſſitas eccleſiæ incumbit, laicus ꝑ annũ & dimidiũ, monachus verò per annum poteſt recipere oẽs ordines, vt infra ead. c. vlt.

Illud.] CASVS. Docet Gelaſius in hoc c. quòd ſi quis vult ad epiſcopatum aſcendere debet gradatim promoueri, ut primo oſtiarius, deinde lector, &c. quod oportet per interſtitia temporum fieri.

e ¶Primũ.] Supra 21. diſt. cleros. contra. ſup. diſt. 32 ſeriatim contra ꝰ. 44. diſt. non oportet 1. contra 59. diſt. ſi offic. cõtra. nã ibi colligit. ꝙ pſalmiſtatus ſit ordo primus; ſed melius colligitur ext. de æta. & qual. cũ contingat. Sed dic, ꝙ hæc dictio, primũ ſequẽtia reſpicit, nõ ꝙ ſit primꝰ ordo oſtiarius, ſed primus eſt reſpũ ſequẽtiũ. ADDITIO. Iſta fuit ſententia Laur. Vel poteſt dici, ꝙ ideo tacet de pſalmiſta hic, & 52. diſtin. à ſubdiacono. quia ille ordo à ſimplici ſacerdote poteſt conferri. 23. diſtin. pſalmiſta. & noluit enumerare, niſi illos qui ab epiſcopis conferuntur ſecundum Hug.

1 Pſalmiſtatus eſt primus ordo.

In ſingulis.] CASVS. Zozimus docet hic, tẽpora eſſe ſeruanda in ordinibus ſuſcipiendis, vt ſi ab infantia literas didicerit à ſeptennio vſque ad annos duodecim recipit tres minores ordines, poſt annũ 12. fiat acolythus. in 21. ſubdiaconus fiat. poſt 25. diaconus. poſt triginta presbyter: deinde mereatur epiſcopus ordinari. Eadem interſtitia ſeruentur in defenſoribus, ideſt,

quia ſi nunc non venerit, cogetur ſubſiſtere, ad vſque ieiunia quarti menſis, ideſt, Iulij.

a ¶Vt veniret.] Quia forte ſuberat Papæ iſte epiſcopus nullo medio.

b ¶Ab epiſcopo.] Arg. quòd clericus alicuius epiſcopi in alia prouincia non debet eligi, nec ipſe debet cõſentire niſi habeat literas dimiſſorias, quibus abſoluatur ab obnoxietate ſui epiſcopi. arg. 85. diſtin. Florentinum archidiaconum. & diſt. 71. fraternitatem arg contra, quod ſcilicet non exigatur conſenſus epiſcopi, inſtit. de adopt. §. ſed ſi quis nepotis. De hoc dixi ſupra 61. diſt. §. ſed aliud.

c ¶Ad quarti.] Supra 71. diſt. ordinationes.

His temporibus. CASVS. Oſtenſo quibus tẽporibus ſint clerici ordinandi, nunc in hac 77. diſtin. oſtendit quæ vel quanta interſtitia temporum in ſingulis ordinibus ſint ſeruanda, & ſuper hoc triplex regula ſeruatur. Nam alia ſeruatur in pueris, qui per interſtitia promouentur, ꝙ ſunt inf. ead. in ſingulis. & quicunq. alia in grandæuis, qui intra 7. an. recipiunt ordines, vt inf. ead,

patrornis eccleſiæ, ſi uolueint ad clericatũ promoueri.
a ¶Si ab infantia.] Ideſt ſeptimo anno. C. de iure delib. l. ſi infanti. Ioan.
b ¶Nomẽ.] Vt ſcribaẽ in matricula. 50. di. contumaces.
c ¶Quinquennio.] Poſt ſeptẽniũ. inf. e. c. ſubdiaconus.

piti bi, [Qui verò iã.] Sed duo ſequentia c. plana ſunt.
l ¶Pubertatis.] Ideſt annum xiiij. ſecundum quoſdam ſm H. ante xij. Inſti. quib. mo. tute. fin. in prin. extra de deſpõ. impub. puberes 20. q. 1. illud vbi incipit adoleſcẽtia, ex ſuſſlatur & exulat pubertas. 101. quod dicit H. de xij,

Pubertas q̃ finitur.

d ¶Exinde.] Poſt xij. annos cum voluerit.
e ¶ Vel ſubdiaconus.] Vel pro, ideſt, hoc probatur in cap. ſeq arg. C. de verbo. ſign. l. ult. argu. extra de eo qui fur. or. re. cap. 2.
f ¶Xiiij. annis.] Cõputatis à tempore ſeptemnij. hoc reſpicit quod dicit de infantia, ideſt ſeptennio, & ita in xxj. an. ſubdiaconus fiat.
f ¶Xiiij. annis.] Hæc determinatio xiiij. ann. non reſpicit, niſi tantùm ſubdiaconatũ. quòd patet ex cap. ſeq: ubi dicitur, quòd ab acceſſu ado leſcentiæ: vſque ad xx. annum fiat acolythus, & ſubdiaconus, ſed in xv. anno acolythus, in xxj. ſubdiaconus.
g ¶ Pontificatum.] inf. de conſec. diſt. 5. de his verò. ſup. diſt. 18 ſi epiſcopus. & diſtin. 59. ſi officia.
h ¶Defenſores.] Ideſt aduocati caſtaldi. 1. q. 3. ſaluator 1.
i ¶Ex laicis.] infra diſt. 29. indicatũ. cõtra. Sed hic iſti laici erant de foro eccleſiæ, ibi non & conſtitui debent iſti quò ad temporalia, non quò ad ſpiritualia. 16. q. 7. in nona.
K ¶In ordine.] Contra. Nonne iſti ſunt grandæui, cũ eis cõmittatur adminiſtratio. ergo per ſeptem annos tm̃ poſſunt aſcendere ad omnes ordines, vt infra c. prox quare ergo hic dicit, ſupradicta obſeruatione. Reſpon. ideo ut gradatim omnes ordines recipiant, & nullum prætermittant. nec tamen per tanta interſtitia, vel hoc corrigitur. Io.

1 Adde hic, q̃ defenſor appellaẽ patronus ſiue aduocatus eccleſiæ ext. de elect venerabilem, Item reus dr̃ defenſor. 4. q 4. ca. 1. Itẽ cuſtos patroni Romanæ eccleſiæ. 28. diſt. quia ſũt culpæ. Item cuſtos cuiuſlibet eccleſiæ, vt hic. Item exorciſta. inf. ead. monachus nouitius. Archid.

ſi ab infantia [a] α eccleſiaſticis miniſterijs nomẽ [b] dederit, vt inter lectores & exorciſtas quinquennio [c] teneatur, exinde [d] acolythus, vel ſubdiaconus [e] xiiij. annis [f] fiat; & ſic ad benedictionem diaconatus, ſi meretur, accedat: in quo ordine quinque annis, ſi inculpatè ſe geſſerit, hærere debebit. Exinde ſuffragantibus ſtipẽdijs, per tot gradus datis propriȩ fidei documentis, presbyterij ſacerdotium poterit promereri: de quo loco (ſi eum exactior ad bonos mores vita perduxerit) ſummum Pontificatum [g] ſperare debebit. *& infra.* ¶Defenſores [h] etiam eccleſiæ, qui ex laicis [i] fiunt, ſupradicta obſeruatione teneantur, ſi meruerunt eſſe in ordine [k] clericatus.

α ¶Si ab infantia.] *Prior hæc huius capitis pars ſummatim refertur. Integrè locus ſic habet.* Si ab infantia eccleſiaſticis miniſterijs nomen dederit, inter lectores vſq; ad vigeſimũ ætatis annum continuata obſeruatione perduret. Si maior iam, & grandæuus acceſſerit, ita tamen vt poſt baptiſmum ſtatim ſe diuinæ militiæ deſideret mancipari, ſiue inter lectores, ſiue inter exorciſtas quinquennio teneatur; exinde acolythus, vel ſubdiaconus quatuor annis: & ſic ad benedictionem, &c. *Ac ſanè in vno etiam peruetuſto Gratiani codice, & apud Rabanum, lib. 1. c. 13. de inſtitut. cler. legitur,* quatuor annis, *non,* quatuordecim. *Sed ob gloſſas nihil mutatum, additumve eſt.*

Item Syricius Papa ad Hymerium Tarraconenſem, epiſt. 1. cap. 9.

¶De eodem. Cap. III.

QVicunque itaq; ſe eccleſiæ vouerit obſequijs à ſua infantia; ante pubertatis [l] annos baptizari [m], & lectorum debet miniſterio ſociari. Qui ab acceſſu adoleſcentiæ, vſq; ad vigeſimũ α ætatis annum; ſi probabiliter vixerit, vna tantùm, & ea quam virginem communi, per ſacerdotẽ bñdictione perceperit, vxore cõtentus; acolythus [n], & ſubdiaconus eſſe debebit; poſteaque ad diaconij [o] gradum (ſi ſeipſum primitus, cõtinentia præeunte, dignũ probauerit) accedat. Vbi ſi vltra β quinque annos

Iuo p. 6. c. 91. & 92.

QVicunque.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima proſequitur de pueris: in ſecunda de grandæuis. In prima igitur dicitur, q̃ pueri ante pubertatis annos baptizari debẽt, & fieri oſtiarij, lectores, & exorciſtæ, deinde, vſque ad xx. ann. ita quòd, vſque, teneatur incluſiue: inde fiat acolythus, & ſubdiaconus: poſt xxv. diaconus: poſt xxx. presbyter, poſt decennium computãdum à xx ann. fiat epiſcopus, quia poſtquam eſt preſbyter ſtatim poteſt fieri epiſcopus. In ſecũda verò parte dr̃, q̃ ſi quis eſt grandis ætatis, prius baptizeẽ, & in primo biennio fiat oſtiarius. lector & exorciſta In ſequenti quinquennio fiat acolythus & ſubdiaconus, poſtea diaconus, poſtea presbyter, poſtea ep̃s, Scd̃a pars inci-

xij. annis, non eſt uerum in maſculo, ſed in puella, ut Inſtit. quib. mod. ſi. tute. in prima colum B.
m ¶Baptizari.] Sed quare dicit, q̃ tunc debeat baptizari, cum ſit dubium & periculoſum intantum differri baptiſma, vt de conſec. diſt. 4. q̃n quis. &c. ne qd̃ abſit? ideo dicit, quia cum baptiſma ſit ianua omnium ſacramentorum, vt 32. diſt. §. verum. in fi. non poſſet ordinari ſi non eſſet baptizatus, ext. de presbyt. non bapti. c. 3. nõ q̃ debeat differri, ſed ſi caſu dilatum eſt, baptizari dẽt.
n ¶Acolythus.] Et ita uidetur, q̃ de iure non debeant minores ordines ſimul conferri: quod credo, niſi diſpenſatiuè: vel niſi ſit conſuetudo, vt extra de eo. qui fur. or. re. cum H. lator.
o ¶Ad diaconij.] Continentia præeunte: ideo hic non dixit de ſubdiaconatu, quia nondum erat ſacer ordo tempore Syricij, qui antiquiſſimus fuit. 32. diſt. erubeſcant. hodie vero eſt ſacer ordo.

Baptiſmus eſt omnium ſacramentorum ianua.

Ordines minores an ſimul conferri poſſunt.

a ¶Exin-

a ¶Exinde.]inf.ea.d. epiſcopus.contra. Sed referas hoc ad 20.annum,de quo ſermo præceſſit,non ad quinquennium proximum,& ſic erit in 30.anno.vt ibi dicitur,& extra de elec.cum in cunctis, vel dicas eſſe conſtitutionum varietatem.Hug.

b ¶Gran-

in canone.26.d qui ſine.diſtingue tñ inter ordinem , & ordinem, & ita arbitrio boni viri relinquitur. extra de offic.deleg.de cauſis,ff. de iure delib.l.1.

e ¶ Aliud .] a biennio ſi eſſet in 15.anno. nec refertur ad antecedens quinquennium: qa non præceſſit aliud, ſic.C.quomodo , & quãdo iudex . Auth. qui ſemel.

laudabiliter miniſtrauerit, congrue presbyterium conſequatur. Exinde [a] poſt decennium epiſcopalem cathedram potuerit adipiſci : ſi tamen per hæc tempora integritas vitæ,ac fidei eius fuerit approbata. Qui vero iam ætate grandæuus [b] melioris propoſiti cõuerſatione pro uocatus,ex laico ad ſacram militiam prouenire feſtinat; deſiderij ſui fructum non aliter obtinebit , niſi eo, quo baptizatur,tempore, ſtatim [c] lectorum, aut exorciſtarũ numero ſocietur: ſi tamen,eum vnam habuiſſe,vel habere [d],& hanc virginem accepiſſe,conſtet vxorem. Qui dũ initiatus fuerit, expleto biennio, per quinquennium aliũd [e] acolythus,& ſubdiaconus fiat; & ſic ad diaconatum(ſi per hæc tempora dignus iudicatus fuerit)proue hatur. Exinde tam acceſſu temporum, presbyterio, vel epiſcopatui , ſi eum cleri , ac plebis euocauerit electio, non immerito ſocietur.

Iaidem c.10.

α ¶Vigeſimum.] *In pleriſque vetuſtis exemplaribus,& Gratiani,& epiſtola,atque apud Iuonem legitur, trigeſimum. Sed in epiſtola Zozimi, cuius pars relata eſt in antecedente notatione,* vigeſimum.

β ¶Vltra.] *Sic legitur in omnibus manuſcriptis,& in originali ipſo.In vulgatis erat,* intra.

Item ex ſexta ſynodo,c.15.

¶De eodem. Cap. IV.

SVbdiaconus non minor viginti annorum [f] ordinet. ¶Si quis verò in aliquo ordine ſacerdotali præter conſtituta tempora ordinatus fuerit,deponatur.

Item ex concilio Carthaginienſi 3.c.4.

¶De eodem. Cap. V.

Et conc.Carth.codicis can.16. Burc.l.2.c.11. Iuo p.6.c.31. Pann.l.3.c.30. Poly.l.2.tit.27. Anſ.l.7.c.96.

PLacuit [g],vt ante vigintiquinque annos ætatis,nec diaconi ordinentur,nec virgines conſecrentur,& vt lectores populum non ſalutent [h].

Item ex concilio Agathenſi,c.16.& 17.

¶Minoribus 25. annis leuitica non præſtetur benedictio. Cap. VI.

EPiſcopus benedictionem diaconatus minori b. quã 25.annorum penitus non committat.¶Sanè ſi coniugati iuuenes [i] conſenſerint ordinari , ẽt vxorum vo-

Iuo p.5.c.135.

f SVbdiaconus.] ¶non minor 20. annorum. Ita,vt con pleuerit 20. annum. hoc enim requiritur in honoribus eccleſiaſticis , vt extra de elec. cum in cunctis. licèt ſecus ſit in honoribus ciuilibus 3, vbi ſufficit attigiſſe 25. annum , vt ff. de mu.& ho .ad rem licèt ſit arg contra inf. diſtin. proxi.c. preſbyter. In vſucapionibus ſufficit attigiſſe vltimum diem,vt ff. de diuerſi. & tempo. præſcrip. in vſucapione, & ſimiliter quantum ad factionem teſtamenti ſufficit attigiſſe vltimum diem 14.anni,vt ff. de teſtamen.qua ætate . Sed quantum ad excuſationẽ ciuilium munerum requiritur qđ annus ſit completus, vt ff.de iure immũni. maiores. Sed quantũ ad beneficium reſtitutionis ſit computatio , de momento ad momentum , vt ff.de mune l.3.§. minorem . Sed in temporalibus actionibus oportet , vt vltimus dies ſit completus , vt ff. de actio. & ob. l.in omnibus temporalibus.Ioan.

Aetas in honoribus, & multis aliis neceſſaria,

3 [Etiã fortè eſt rõ , quia honores eccleſiæ poti' ſpectant ad onus quàm honorem.8. q. 1. illud. Io. de Fan.

g PLacuit inf. 20.q. 1.placuit.

h ¶Salutent.] Solebant forte lecturi in pulpito aliquam ſalutationem nobis ignotam præmittere, vel dicebant, Dominus vobiſcum. vbi modo dicunt : Iube domne benedicere. 21. diſtinct.denique.

...nc lite- ...a ponit ...r. cuius ...t hæc gl. ...Hug po ...18.vt 28 ...de his. ...diſt.lecto ...Sed hoc ...Hug nõ ...et , quia ...æ in ſep- ...nio non ...et reci- ...re omnes ...dines.

Concor. ...cum gl. ...ñ aliter. de leg. 3. ...in l.1. ff. ...mino.

b ¶ Grãdæuus.] ſ.xxiij.anno 1,vel xxx.quia hæc eſt virilis ætas.inf.ea.c.epiſcopus 2.ætas enim multum facit ad eruditionem.16.q 7 hoc ſit,& ſi ſit xxij.annorũ,ita recipit omnes ordines intra xxx. annũ.ſicut. quilibet alius qui à pueritia deſeruiuit eccleſiæ. Vel grandæuus. ſ.xviij annorum: arg.28.diſt. de his.& 32.diſt.lectores.

c ¶ Statim.] ſu.diſt.47.§.1.argum contra Sed non dicit ſtatim,id eſt, incontinenti: ſed ſtatim,id eſt, paulo poſt. tale ſtatim habes ff.de procura . qui procuratorem , vel ibi non prohibetur , niſi de epiſcopatu & presbyteratu:

d ¶ Vel habere.] Ita tñ ꝙ dudũ iam promiſerit continẽtiam. nam præire debet continentia , vt 22.diſt.cap. priuſquam . præterea de iſto grandæuo non exprimitur

EPiſcopus benedictionem.] CASVS. Hoc diuiditur in tres partes. In prima parte dicit . ꝙ minor xxv. annorum fieri diaconus non debet . In ſecunda parte . dicitur , ꝙ ſi coniugatus iuuenis voluerit ordinari , requirenda eſt vxoris volũtas: & ſequeſtrato cubiculo & religione promiſſa ordinetur. In tertia parte dicitur, quod ante xxx.annum presbyter vel epiſcopus non ordinetur . Secunda pars incipit ibi, [Sanè .] Tertia ibi, [presbyterum vero.]

i ¶ Iuuenes.] Idem eſt de alijs regulariter. arg. 32.q.5. per totú.ſi ſunt ſenes bene poteſt alter cõuerti : & alter in ſeculo remanere,extra de conuer. coniug.cum ſis.

lũtas ita requirenda eſt vt,ſequeſtrato [a] manſionis cubiculo, religione [b] promiſſa, poſteaquam pariter cõuerſi fuerint, ordinentur. ¶ presbyterum vero, vel epiſcopũ ante triginta annos, id eſt antequã [c] ad viri perfecti ętatem perueniat, & diaconos ante vigintiquinque, nullus metropolitanorum ordinare præſumat: ne per etatem [d] (quod aliquoties euenit) aliquo errore culpentur.

C.17. Burc.l.2.c.9. Iuo.p.6.c.29. Fann.l.3.c.26.

Item ex concilio Toletano 4.c.19.

¶ De eodem. C. VII.

IN veteri lege ab anno vigeſimoquinto leuitæ [e] in tabernaculo [f] ſeruire mandantur: cuius auctoritatẽ in canonibus & ſancti patres ſecuti ſunt. Nos [g] & diuinæ legis & conciliorum præcepti immemores, infantes, & pueros [h] leuitas facimus ante legitimam ætatem, ante experientiam vitæ: ideoque, ne vlterius fiat à nobis, & diuina lege, & canonicis admonemur † ſententijs, vt † à vigintiquinque annis ętatis læuitæ [i] conſecrentur, & à triginta presbyteri ordinentur.

Poly l.2.tit.27. Burch.l.2.c.11. Iuo p.6.c.31. Fann.l.3.c.31. [illegible]

† In codice regio.] *admonemus exemplis.*

† al. ſid.

Item Gelaſius Papa ad epiſcopos per Lucaniam, epi. prima, c. tertio.

¶ Per quę interualla temporum ordinetur, qui de monachis in clericatum eligitur. C. VIII.

SI quis de religioſo propoſito, & diſciplinis monaſterialib. eruditus ad clericale munus [k] accedat, in primis eius vita præteritis acta temporibus inquiratur, ſi nullo graui facinore probatur infectus, ſi ſecundam nõ habuit fortaſſis vxorem, nec à marito relictam ſortitus oſtẽditur; ſi pœnitentiam [α] publicam fortaſſis non geſſit, nec vlla corporis parte vitiatus apparet, ſi ſeruili, aut originariæ non eſt conditioni obnoxius, ſi curiæ iam ꝓbatur nexibus abſolutus, ſi aſſecutus eſt literas, ſine quibus vix fortaſſis oſtiarij poſſit implere miniſterium.

ſu. diſt. 55. c 1. Anſ.l.7.c.47. Iuo p.3.c.143.

α ¶ Si pœnitentiam.] *Hinc vſque ad finem addita ſunt ex epiſtola ipſa, vt melius percipiatur nexus ſequentis capitis. Nã poſt verbum,* miniſterium, *continenter apud Geloſium ſequitur:* vt filius omnibus, quæ ſunt prædicta, fulcitus; continuo lector, &c.

Item eodem capite, & ſequenti.

¶ De eodem. C. IX.

MOna-

a ¶ Sequeſtrato.] Infra 31. diſtin. volumus. contra. Sed hic de ſuſpectis. Vel dic quòd thalamus tantum debet ſequeſtrari, non autem manſio 1. & hoc obtinet in vxore promouendi: ſecus ęſt in vxore illius qui vult cõuerti: quia tunc vxor intrabit religionem. vel ſi eſt ſenex promittet continentiam, vt extra de conuer. coniu. cum ſis. & de illa materia not. 28 diſt. quia ſunt culpæ. Quid ſi vxoratum promouet epiſcopus ad minores ordines, debet ne ab eo exigere continentiam, cum ſine titulo, eũ nõ debeat ꝓmouere & beneficium ſimul cũ vxore habere nõ poſſit extra de cler. cõi. c. 1. &c. diuerſis? Sic: ſi tñ promouet, nec exegerit, habebit beneficiũ: ar. 32. diſ. ſi qui. ab eo autẽ qui vxorẽ nõ habet non eſt exigenda cõtinentia 15. q. 3. §. cũ autem Ioan.

Vr̃ litera idem dicere cum dicat ſequeſtrato manſionis cubiculo. de hoc le. et no. extra de cõuer. coniug. coniugatus: ibi vide.

Coniugati an poſſint ꝓmoueri.

b ¶ Religione.] i. caſtitate: q̃ qualiter ꝓmitti debet, dixi 32. diſ. feriatim. nec eñ iſta debet religionẽ intrare: quia nec vir eius intrat. ſecus eſt ĩ vxore monachi vel epiſcopi. extra de cõuer. coniug. ſane.

c ¶ Antequam.] No. ꝙ canon aliter interpretatur virilem ętatẽ, aliter interpretatẽ lex. ff. dẽ minorib. l. 1. C. de his q veni. æta. impe. l. vlt. ſed diuerſificãt: quia diuerſos habẽt reſpectus. Prætor nõ habuit reſpectum niſi ad rerum ſuarum adminiſtrationem.

Aetas virilis diuerſimode interpretatur.

d ¶ Ne per ętatem.] Argu. ratione ętatis p̃ſumi ꝓ aliquo, vel contra, vt ſu. 34. diſt. quorundam 33. q. 2. antiqui.

In veteri.] CASVS. Quidam epi ante xxv. annũ. leuitas ordinabãt. ſed Toletanũ concil. ꝓhibet ne hoc de cætero fiat: ſed poſt xxv. annum leuitæ ordinentur; & presbyteri poſt xxx. quod probat auctoritate legis Moſaicæ & canonicæ.

e ¶ Leuitæ.] In veteri lege à xxv. anno Leuitæ deſeruiebant tabernaculo, & cuſtodiebant vaſa tabernaculi aurea: antea non.

Leuitæ officium.

f ¶ Tabernaculo.] Quid ſit tabernaculum, habes ff. de verb. ſig. l. inde tabernacula.

Tabernaculum.

g ¶ Nos.] Commiſcet ſe alijs. vt citius reprehendat.

h ¶ Pueros.] Puer quãdoque ſeruum, quãdoque puellam ſignificat. ff. de ver. ſig. pueri. quandoque dicitur puer. 18. annorum. ff. de ali. & ci. le. l. Mela.

Puer quid ſignificat.

i ¶ Leuitæ.] Oẽs qui in templo ſeruiebant, dicebant Leuitæ quia de tribu Leui aſſumebantur. Sed nunquid conferebãt eis tunc character? Sic argu. de conſecratio diſtinct. i. c. 1. ſed non idem qui hodie. argu extra de ſacra. vnct. cum veniſſet. in fin. 21. diſtinct. c. 1. quod eſt contra opi Hug. quam dixi ſu. 75. diſt. c. 1. ꝙ ſcilicet ſine Miſſa conferatur character. Sed hodie immutata eſt forma per Chriſtum. vnde nec Aaron ſine Miſſa conferret hodie character em.

Leuita à ... ui dicitur.

Character hodie ſine Miſſa non confertur.

SI quis.] CASVS. Dicitur hic ꝙ ſi quis monachus voluerit promoueri, vita eius præterita requiri dẽt, ſi fuerit criminoſus, vel irregularis, contrahendo cũ ſecunda vxore. vel repudiata.

K ¶ Munus.] id eſt ſi vult ad ordinem promoueri. Archidiaconus.

MOnachus] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima loquitur de monacho. In ſecũda de laico.

laico. In prima ergo dr̄ ꝙ monachus nouitius, ſi bonæ vitæ & bonæ conuerſationis fuerit, intra annū poteſt omnes ordines recipere ꝑ interſtitia breuia in ea aſſignata, vt deuotio ſancti propoſiti legitima ſuppleat interſtitia. In ſecunda parte dicitur, ꝙ laicus intra annum & dimidium poterit promoueri ad omnes ordines, ſi fuerit cōmendabilis vitæ, vt quod deeſt tempori, & quod prolixior conſuetudo non contulit, ſuppleat in eo morum probitas: & hæc omnia fiunt de diſpenſatione propter neceſſitatem: qua ceſſante vetus forma ſeruetur. ſecunda pars incipit ibi. [Si verò laicus.]

dius tñ ſcripſit literas non eſſe notas. ff. de bon. poſſeſ. ſed cum patrono. §. notis. Notæ autem quandoq; dicuntur cicatrices. vñ lex dicit, quod notæ & nomina fugitiuorū ad magiſtratus ſunt referenda. ff de ſer. fug. l. 2. iuxta illud. [Polijſque notas & nomina mandat.]

chus α [a] verò nouitius [b] morum honeſtate fulcitus, continuo lector vel notarius [c], aut certe defenſor [d] effectus, poſt tres menſes exiſtat acolythus: maximè ſi huic ætâs etiã ſuffragatur: ſexto menſe ſubdiaconi nomen accipiat; at ſi modeſtæ conuerſationis, honeſtæque voluntatis exiſtit, nono menſe diaconus, completoque anno ſit presbyter: cui tamen, quod annorum interſtitia fuerant collatura, ſancti propoſiti ſponte ſuſcepta doceatur præſtitiſſe deuotio [e]. ¶Si verò laicus quiſpiam eccleſiaſticis eſt aggregandus officijs; tanto ſollicitius in ſingulis, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, huiuſmodi decet examinari [f] perſonam; quantum inter mundanã, religioſamq; vitam conſtat eſſe diſcriminis: quia vtique conuenientia [g] eccleſiæ miniſteria reparanda † ſunt, non inconuenientibus meritis ingerenda: tantoque magis, quod ſacris aptum poſſit eſſe ſeruitijs, in eorum quærendum eſt inſtitutis, quantum de tempore, quo fuerant hæc aſſequenda, decerpitur; vt morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non contulit; ne† per occaſionem ſupplendę penuriæ clericalis, vitia [h] potius diuinis cultibus intuliſſe †, non legitimæ familiæ Domini computemur procuraſſe compendia [i]: Quorum [k] promotionibus, ſuper anni metas [l], ſex menſes nihilo minus ſubrogamus: quoniam, ſicut dictum eſt, diſtare [m] conuenit inter perſonam diuino cultui deditam, & de laicorum conuerſatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, vt β eccleſijs ab hac occaſione ceſſantibus [n] canonum paternorum vetus forma ſeruetur.

Ibidem. c. 9.

† al. deputanda.

† al. nec.

† al. intuliſſe indicemur.

α Monachus.] *Quo modo hic locus in originali habeatur proxima ſuperiore notatione indicatum eſt.*

β ¶Vt eccleſijs.] *Hæc multo plenius à Gelaſio exponuntur:* Vt illis, inquit, eccleſijs, quibus infeſtatione bellorum vel nulla penitus, vel exigua remanſerunt miniſteria, remouentur: quatenus his, Deo propitio, reſtitutus, in eccleſiaſticis gradibus ſubrogandis canonum paternorum vetus forma ſeruetur; nec contra eos vlla ratione præualeat, quod pro accidentis defectus remedio prouidetur, non aduerſus ſcita maiorum noua lege proponitur; cæteris eccleſijs ab hac occaſione ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas, priſtinam faciendis ordinationib. conuenit tenere ſententiam.

d ¶Defenſor.] Exorciſta. nã prius ſit oſtiarius, poſt exorciſta. ſu. ea. c. 1. dr̄ exorciſta defenſor: qa defendit corpus a dæmonibus.

e ¶Deuotio.] Sicut enim ingenium ſupplet tempus in bene ſtudēte, ſic & bonitas ætatem: & ita compenſatur probitas cum tempore. ſic ergo bonitas ſupplet ætatem ſicut tempus, vt C. de prępoſi. ſacro ſcrin l. 1. li. 12. ſic & malitia dicitur ętatem ſupplere. C. ſi mi. ma ſe. dixe. l. 3. extra de deſpōſa. impuberum. de illis, ita probitas & honeſtas ſupplet tēpus. C. de his qui ve. ætа. impe. l. omnes. & ff. de decre. ab or. fa. l. 1. ſic aliquid quod eſt minus, æquiparatꝰ alii, qd eſt maius, facta compenſatione hinc inde. 7. q. 1. quæro & 19. diſtin. canonicis Iſtud idē conſiderat in teſtib. quia fit cōpēſatio auctoritatis ad numerũ. extra de teſti. in noſtra.

Ingeniũ & alia tempus ſupplere poſſunt.

f ¶Examinari.] Argu. ꝙ ſi laicus inducitur in teſtē diligentius eſt examinãdus quã clericus, ꝓpter maiorem duritiem. 12. q. 1. duo.

g ¶Conuenientia.] ideſt. conuenientib. miniſtris.

h ¶Vitia.] Ideſt, vitioſos clericos.

i ¶Compendia.] id eſt vtilitates. vel vtiles miniſtros.

K ¶Quorum.] Argumentum poteſt colligi ex hoc, ꝙ tantum valeat teſtimonium quatuor clericorum, quantum ſex laicorum. nam in ſeſquialtera proportione videtur, quòd ſe habeant, ſicut ſe habent ſex & quatuor: quia tantum poteſt clericus facere per annum. quantum laicus per annum & dimidium. 46. diſtinct. cap. penul.

Clericus laico præfertꝰ.

l ¶Metas.] ſup. diſt. ead. quicunque. contra. Sed ibi de neophyto: hic de renato ab infantia loqtur. Vel illud regulariter & de iure communi: hoc ſpecialiter ex diſpenſatione. vnde ſubijcit, quæ tamen, &c.

m ¶Diſtare.] inf. 8 q. 1. nec ſufficere 2.

n ¶Ceſſantib.] Ceſſante cauſa ſucceſſionis ceſſare debet pariter & conceſſum, vt 1. quæſt. 7. quod pro remedio

2 Ad idem 61. diſt. in ſacerdotibus. ſup. 4 diſtin. ſtatuimus, &c. deniq. 1. q. 1. vilißimus.

a ¶Monachus.] Hoc cap. loquitur ſecundum caſum illum ſup. diſt. 55. priſcis. ſ. de diſpenſatione, procedente de iure communi.

Secundum hæc expone. notarius vel ſtr ideſt, ſic exponunt Gra. & Arg.

b ¶Nouitius.] Quia de nouitio maior dubietas videbatur eſſe.

c ¶Vel notarius.] A notis ideſt, literis legendis 1. Pe-

dio.& c.exigunt.ſu.diſt.55.priſcis.56. diſt.Iſmael.argu. contra.C.fami.erciſ.l.2.Lau.

ADDITIO. Dic vt not.61.diſtin.neophytus.. & 19.q.2. duæ.Archid.

DISTINCTIO LXXVIII.

QVa verò [a] ætate ſacerdotes ordinari debeant, Bonifacius Papa diffiniuit dicens.

a ¶Bonifacius.] Cæteri collectores citant ex decretis Fabiani. Extat apud Martinum Bracarenſem epiſcopum in cap.græc. ſynod.cap.20.ex Neocæſarien.c.11.

¶Ante annos triginta presbyter non ordinetur. Cap. I.

SI quis [b] triginta ætatis ſuæ annos non impleuerit, nullo modo presbyter ordinetur, etiam ſi valde ſit dignus [c]. Poly.l.2.tit.20. Burc.l.2.c.10. Iuo p.16.c.30. Pann.l.3.c.26.

[Item in nouellis in Authentica de ſanctiſs. epiſcopis §.clericos.apud Iulian. Ante c.conſt.123.c.ap.19.]

¶De eodem. PALEA. Cap. II.

NEmo presbyter conſecretur, qui minor triginta annis ſit: nemo diaconus, vel ſubdiaconus fiat, qui minor vigintiquinque annis ſit: nemo lectoribus cõnumeretur, qui minor 18. annis fuerit: nemo inter diaconiſſas conſecretur ſacroſanctæ eccleſiæ, quæ minor 40. annis, vel ad ſecundum matrimonium peruenerit. Poly.l.2.tit.27.

Item Leo Papa ad epiſcopos Africanos, epiſt.85.c.1.

¶Non eſt ordinandus ſacerdos, niſi longo probatus examine. Cap. III.

QVid eſt manus [d] cito imponere, niſi ante ætatẽ maturitatis, ante tempus examinis, ante meritũ obedientiæ †, ante experientiam diſciplinæ, ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare [e] peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis ille eſt, qui non meruit ordinari? ſup 61.c.miramur. verſ. quid eſt cito.] Anſ.l.6.c.34. Iuo p.5.c.105. † al. labo...

Item ex concilio Neocæſarienſi, c.11.

¶Ante triginta annorum ætatem presbyter non ordinetur. Cap. IIII.

PResbyter ante xxx. [f] annorum ætatem non ordinetur; quamuis ſit probabilis vitæ: ſed obſeruet vſq; ad præfinitum tempus. Dominus enim noſter Ieſus Chriſtus trigeſimo anno baptizatus eſt; & tunc prædicauit [g]. Poly l.2.tit.27. Anſ.l.7.c.95. Pann.l.3.c.29.

QVa verò ætate.] CASVS. Supra in proxima diſt. in cap.epiſcopus benedictionem. dictum eſt quòd qui ordinatur in presbyterum debet eſſe 30. annorũ. Nunc verò in hac 78. diſt. idem repetit, vt addat cauſam quare tunc, & nõ ante: ſcilicet quia Chriſtus ĩ 30.anno baptizatus fuit, & poſtea cœpit prædicare. vt inf.ea.presbyter. Et omnia plana ſunt vſque ad c.quid eſt.

a ¶Qua verò.] Hic intitulatur 78. di.in qua oſtendit magiſter nõ debere ordinari ſacerdotes de iure cõi ante triginta annos completos: qa in tali ætate Dñs baptizatus eſt, & p̃dicare cœpit & quidã alii prophetæ. ſed quia & ante hoc tẽpus prophetæ ad prędicãdum miſſi ſunt, poſſent neceſſitate imminente a 25.anno ordinari inf.ead.d.c.vl.ar.ff.ad Treb. filium.§.1. Chriſt⁹ qua ætate baptizatus eſt.

b SI quis.] ¶Non impleuerit.] Extra de elec. cum in cunctis. 1 Ac idem 15.q. vlti.c. vl. & de hoc etiam not. inf.ea. c.vlt.

c ¶Sit dignus.] Arg. eſt non debere derogari iuri cõmuni propter perſonam.ſu.d. 50.ex pęnitẽtibus.d. 61.miramur. Sed pp neceſſitatẽ, vel vtilitatẽ derogatͬ iuri. licet nõ propter dignitatem tãtum, vt.1.q. 7.cap.tali.1.

QVid eſt manus.] CASVS. Super epiſtolam ad Timotheum habetur. Manus cito nemini impoſueris, nec communicaoeris peccatis alienis. Nunc verò Leo Papa exponit literam Apoſtoli, & dicit, ꝙ ille cito manum imponit, qui ordinat aliquem ante congruã ætatem, & ante examinationem, & anteq̃ ſit diſciplinatus. Et ille communicat peccatis alienis, q efficitur malus: ſicut eſt ille quem ordinat, & in malo eſt ei ſimilis. 2 Cap. 1.

d ¶Quid eſt.] Hoc eſt in epiſtola ad Timotheũ 2: Manus cito nemini impoſueris: neque communices peccatis alienis.

e ¶Communicare.] Communicat peccatis alienis, qui illis conſentit.arg.diſt.86.c.1.& culpam.& c.facientis. 83.diſt.cap.quid enim & c.error.

PResbyter ante.] CASVS. Dicitur hic, quòd presbyter ante xxx. annos ordinari non debet, licet ſit vitæ probabilis: quia Chriſtus tantum in trigeſimo anno cœpit prædicare, & baptizatus eſt.

f ¶Ante triginta.] Põt tamen ei concedi in vigeſimo quinto anno regimen parochialis 3, eccleſiæ, extra de electio.cum in cunctis. Sed cui incumbet probatio de ætate, ſi dubitatͬ de ætate? Dico, ꝙ ei, qui agit, ſcilicet qui petit ordinem. vnde maior eſt actor, ipſe probabit ſe maiorem, ſiue minorem 4, vt C.de proba.cũ te.C.de in integ.reſtitu.mi.ſi minorẽ. ff. de non. minor ex aſpectu. Sed ſi minor eſt reus, tunc aduerſarius probabit, vt C. qui & aduerſus quos.l.1 ff.de mino. de ætate.

g ¶Prædicauit.] Sed ſacerdotis officium eſt prædicare vt 16.q.1.adijcimus. Vñ eſt hic arg.contra id quod diximus, ꝙ debeat implere trigeſimũ annũ. Dicit Io.Chryſoſt. ꝙ de trigeſimo anno nondũ attigerat Ieſus niſi 30. dies ſicut in Euangelio continetur: Erat Ieſus quaſi annorũ 30. Sed eſt arg.ſuperficiale 5: ſed probatur per hoc quod ante 30.annum non poſſit promoueri.

3 Hoc ſer... intelligi... de conuen... tuali ſecu... dum La... ſed intell... gas indiſti... ctè, vt pba... tur extra l... 6 de elec. l... cet canon... qđ eſt con... liũ. Greg....

Aetatis p... batio, ... incumbit... 4 Adde ... de ętate ... credatͬ lib... patris, ve... cius aſſert... ni; no.gl. ... l.etiã. ff. ... proba. Bal... in l. neq... natales. ... eo.tit. 5 Nã factu... domini ... eſt trahend... ad cõſeque... tiam ...

HOC

HOC REGVLARE EST. CASVS. Dicit nunc Grat. ꝙ hæc quæ dicta ſunt ſup. de 30. ann. uera ſunt, & ſeruanda de iure cōmuni. Et hoc probat exemplo Chriſti, & Ioannis Bap. & Ezechielis. qui tantum in 30. anno prędicare cœperant, ſed diſpenſatione ante tale tempus.

Et hoc probat per ſex auctoritates. Secunda ibi,] Nullus Pontifice.] Tertia ibi, [ſed quæritur.] Quarta ibi, [Hoc autem.] Quinta ibi, [Electio.] Sexta ibi, [Sicut ſupra.] Ioan. de Fan.

CASVS. Supra in 23. diſt. c. 1. tractatum eſt de electione & confirmatione Papę: nunc vero in hac 79 diſtin. idem repetit, vt aliquid addat. Continet enim hæc diſt. quatuor articulos. In primo dicit, ꝙ Papa non debet eligi niſi à Cardinalibus. In ſecundo dicitur quid iuris ſit ſi duo apoſtolici eligū tur. In tertio dicitur, ꝙ electio ſucceſſoris debet fieri cū deliberatione ꝑdeceſſoris. In quarto dicitur, ꝙ electio Apoſtolicorū ſoli Deo reſeruatur. quæ omnia per ſuos §§. patebunt.

S. Greg. in Ezechiele homi. 2.

Hoc regulare eſt; vnde & Chriſtus, & Ioannes Baptiſta, & Ezechiel, & nonnulli prophetarum non leguntur ante hoc tempus propheta ſſe, vel prædicaſſe [a]. Verū, quia Hieremias, & Daniel ante iuuenilem ætatē ſpiritū prophetiæ accepiſſe leguntur: Dauid, & Salomon in adoleſcentia vncti inueniuntur, Ioannes etiam Euangeliſta; cum adhuc eſſet adoleſcens, à Domino in Apoſtolum electus; & cum alijs ad prædicandum miſſus inuenitur; Paulus quoque apoſtolus in adoleſcentia à Domino electus, & ad prædicandum miſſus aſſeritur; eccleſia ſimiliter, neceſſitate exigente, nonnullos ante triginta annos ordinare conſueuit.

Hier. 1. Daniel. 13. Matth. 4. Act. 9.

Vnde Zacharias Papa Bonifacio epiſcopo, epiſt. 6. cuius initium [Benedictus Deus.]

¶ Neceſſitate exigente 25. annorum presbyteri ordinentur. Cap. V.

† Ex iſto tex. infertur ꝙ plura fiūt neceſſitatis cauſa: quæ aliàs nō fierent. conc. l. non ſolum. §. ſi. ff. de excu tut.

SI triginta annorū non reperiuntur, & neceſſitas [b] † exposcit; à vigintiquinque annis & ſupra leuitæ, & ſacerdotes ordinentur.

DISTINCTIO LXXIX.

Apoſtolicus autē [c] nō niſi à Cardinalibus, & religioſis clericis eſt inthronizandus. Vnde Nicolaus Papa II. ait in epiſtola, qua ſynodum à ſe Romæ habitam refert, cap. 1.

¶ De eo, qui ſine concordi Cardinalium electione inthronizatur. Cap. I.

Poly c. l. 1. tit. 4. Anſel. l. 6. c. 15. inf. c. ſi quis pecunia.

SI quis a Apoſtolicæ ſedi ſine concordi, & canonica [d] electione Cardinaliū eiuſdem eccleſiæ, ac deinde ſequētium [e] religioſorum [f] clericorum inthronizatur, nō

c ¶ Apoſtolicus autē.] Hic depingitur 79. diſt. in qua ſpecialiter magiſter agit de electione ſūmi Pontificis, oſtendens à quibus dēat eligi: & dicit, ꝙ à Cardinalibus, & qñ. quia die tertia poſt depoſitionem defuncti, ut inf. eo. nullus. ſubdit etiam quid [1] iuris ſit, cū duo malo zelo eliguntur, ut ĩ. ea. ſi duo. vel cū ſimoniace aliquis eligitur, vt inf ea. ſi qs pecunia 1. & dicit, quòd à ſolo Deo poteſt deijci. de ordinatione eius non tractatur hic, quia de ea dictum eſt ſu. 23. diſt. in nomine.

Papa à quibus & quando eſt eligē dus.

1 Et inf. ea. cap. 1.

ADDITIO. Iſtud c. non fuit ibi introductum, niſi propter ordinationem: & ideo repetit hoc de electione & inthronizatione, & nō de ordinatione, ſecundum Hug.

pus poteſt aliquis ad dignitatem presbyterij promoueri, & hoc probat ſex exemplis: ſcilicet Hieremiæ & Danielis, Dauid & Salomonis, Ioannis euangeliſtæ & Pauli, qui omnes ab adoleſcentia acceperunt officium prædicandi, & gubernationem ſuper alios. Et ad hoc probandum: inducit ſequens cap. cuius caſus per ſe patet.

a ¶ Prædicaſſe.] Ante hoc tempus.

b SI 30. annorum.] ¶ Neceſſitas.] Vel vtilitas, cum illa etiam inducat diſpenſationem, vt 1. q. 7. tali. immo de iure cōi (vt vř.) cum enim in 25. anno ad regimē eccleſiæ poſſit aſſumi, vt extra de elect. cum in cunctis. & quilibet prælatus debeat eſſe presbyter. 11. q. 2. ſicut cum etiam talis debeat eligi, qui per breue tempus poſſit promoueri, ut extra de æta. & quali. præterea. Et breue tempus eſt, ut non vacet eccleſia, niſi per tres mēſes ad plus, vt 50 diſt. poſtquam ergo prędicta ea videntur correcta. Ioan. quod non credo, vt extra de elect. dudum & extra de præben cum iam dudum. in fi.

Prælatus quilibet presbyter eſſe dēt.

APoſtolicus.] Hæc diſt. diuiditur in ſex partes in quarum prima dicitur, ꝙ nullus debet eligi in eccleſia Romana niſi à Cardinalibus: nec ante mortem Papæ aliquo verbo. uel facto de Papatu dēt promitti.

SI quis.] CASVS. Statuit Nicolaus in hoc c. ꝙ ſi quis ſine concordi & canonica electione Cardinalium & aliorum religioſorum clericorum fuerit electus, vel inthronizatus, nō habeatur apoſtolicus, ſed apoſtaticus.

d ¶ Et canonica.] Quam electionem uocas canonicā? nunquid dicens idem eſſe, quod in aliorum electionibus, ſaltem quo ad hoc, vt debeat eſſe de eadem eccleſia 2, vel, ut melior eligi debeat 3, uel etiam prior 4, uel, vt non ſit aliquo modo irregularis? Sed breuiter dico, ꝙ ſi eſt electus à duabus partibus, amodo nullā admittitur contra ipſum exceptio, nec de vitio eligentiū uel electi: qa nō eſſet corā quo iudice exceptiones illæ præponerētur. vñ ſi tertia pars vellet probare electionē eſſe ſimoniacam 5, non audiretur, ut extra de elect. licet. q tñ ſic eligūt, peccant: & electio talis vitioſa eſt.

e ¶ Sequentium.] Hi conſentire debent. non tamē uocandi ſunt de neceſſitate.

f ¶ Religioſorum.] Sup. diſt 23. c. 1. contra. ſed ibi dicit religioſos uiros præduces, non reſpectu Cardinalium, ſed reſpectu laicorum.

Electio Papæ habet aliqua ſpecialia.

2 Vt 61. diſt nullus.

3 Vt 63. diſt metropolitanus.

4 Vt 75 diſt c. vlt. in fi.

5 De hoc īf. c. ſi quis pecunia. Arch.

¶ Papa, vel apoſtolicus,ſed apoſtaticus habeatur.

α ¶ Si quis.] *Verba Nicolai in epiſtola, qua in uoluminibus conciliorum impreſſis poſt decreta Nicolai primi habetur, hac ſunt.* Primo namque inſpectore Deo eſt ſtatutum, vt electio Romani Pontificis in poteſtate Cardinalium epiſcoporum ſit ita; ut ſi quis Apoſtolicæ ſedis ſine præmiſſa concordi & canonica electione eorum, ac deinde ſequētium ordinum religioſorum, clericorum, & laicorum conſenſu inthronizatur, &c. *Idem ferè habetur ad finem illius ſynodi, & refertur infra c. ſi quis pecunia.*

Item Symmachus Papa in ſynodo Romana prima, c. 3. & 5.

¶ Papa ſuperſtite, eo inconſulto, de electione futuri Pontificis nemo audeat loqui. Cap. II.

SI quis Papa α ſuperſtite, pro Romano [a] Pōtificatu, cuiquam quolibet modo fauorem præſtare cōuincitur; loci ſui honore, vel cōmunione priuetur β. Si quis presbyter, aut diaconus, aut clericus, Papa incolumi, & eo incōſulto, aut ſubſcriptionē [b] pro Romano pontificatu cōmodare, aut pyctacia [b] promittere, aut ſacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certè ſuffragiū polliceri, vel de hac cauſa priuatis cōuenticulis factis deliberare, atq; decernere, loci ſui dignitate, atque† communione priuetur. *& infra.* ¶ Propter occultas fraudes, & coniurationum ſecretas inſidias, quas huius ſentētia diſtrictionis [d] conſequitur†, ſi quis ad eccleſiaſticam pertulerit [e] notitiā conſilia eorū, qui contra hanc ſynodum de pontificali egerint ambitu, & rationabili probatione conuicerit; particeps actionis huiuſmodi non ſolum purgatus ab omni culpa ſit, ſed etiam remuneratione [f], quæ non indigna ſit ſubleuetur. Vniuerſa ſynodus, &c.

Burc. l. 1. c. 225.
Iuo p. 5. ca. 336.
Poly. l. 1. titu. 4.
Anſ. l. 6. c. 1.

† *al. vel*
C. 5.
Poly. ibidem.

† *al. perſequitur.*

α ¶ Si quis Papa.] *Initium hoc vſque ad verſiculum.* Si quis presbyter. *eſt caput ſecundū ſuggeſtionis Fulgentij archidiaconi Romanæ eccleſiæ: quod vna cum tribus alijs capitulis in tomis cōciliorum, præcedit primam, vel ſecundam ſynodum ſub Symmacho, cum hac inſcriptione:* Capitula primæ ſynodi Romanæ

SI quis Papa.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dr̄, ꝙ ille debet deponi qui Papa uiuo & incolumi præſtiterit fauorem carnalem pro Romano Pontificatu: vel qui eo inconſulto ſubſcriptionē fecerit: vel ſacramentum dederit alicui, uel ſuum ſuffragium polliceatur propter hoc: vel qui hac de cauſa priuata cōuenticula facit. In ſecunda parte dicitur quòd quicunq, huiuſmodi coniurationes & inſidias patefecerit & probauerit, indulgētiam promerebitur, & prꝫmium. Secunda pars incipit ibi, [Propter occultas fraudes.]

a ¶ Pro Romano.] maximè: argum. infra ead. nullus Pontifex.

b ¶ Aut ſubſcriptionem.] Alias ſubſcriptiones.

c ¶ Pyctacia.] Pyctacia hic dicuntur ſcripta obligatoria. 30. q. 3. pyctacium. & ſecundum hoc dicitur pyctacium à pingendo, vel dicuntur munera quædam: & ſecundum hoc dicitur à petendo.

ADDITIO. Quidam dicunt ꝙ eſt generis fꝫminini: vnde in quibuſdam libris inuenitur hæc pyctacia; ſed dico eſſe literā corruptam: uel eſſe accuſatiuum pluralem: & quod dicitur pyctaciolas. inf. q. 7. non obſeruetis dico non eſſe verum: ſed debet eſſe pyctaciola. Hug.

d ¶ Diſtrictionis.] ideſt, diſtrictæ cōſtitutionis ſententia.

e ¶ Pertulerit.] Arg. in ſimonia aliquem de ſe cōfeſſum audiri contra ſocios eiuſdem criminis 1. Sed eſt argu. contra 15. q. 3. nemini, ſed ſubintelligendum eſt ibi cum ſimonia: & ita per hoc ea determinatur & ſuppletur illud. vnde colligitur ꝙ crimen ſimoniæ, & crimen læſæ maieſtatis æquiualent, & æquis paſſibus ambulant, ut 15. q. 3. ſanè. & quidem quæcunque perſonæ recipiuntur in accuſatione in crimine læſæ maieſtatis, recipiuntur in crimine ſimoniæ: & cum ibi recipiantur ſocij initꝫ factionis cōtra ſe, ſimiliter & hic. Itē hic habetur ꝙ aliquis illū cū quo ſimoniā commiſit, de ſimonia pōt accuſare: & ille punietur, & iſte non: quòd Hug. intelligit vbi res non proceſſit ad actū: ſcilicet ad donationē, vel receptionē pecuniæ. Tunc. n. vterq; debet deponi. Io. quod ego non credo: cū crimen iſtud ꝓcedat ad inſtar criminis læſæ maieſtatis, vt 15. q. 3. ſane. in quo ſi ſocius criminis probat crimen, remuneratur, ut 6. q. 1. ſi quis 2. B. arg. extra de reſti. veniens. Dicunt tñ quidam, ꝙ nunquam in ſimonia ſocius ſociū accuſat. 15. q. 3. nemini. niſi qñ ſimul committitur crimē læſæ maieſtatis, vt hic. Et ad c. ſanè, reſpondeo ꝙ quo ad quꝫdam, non quo ad omnia ſimonia ꝫquis paſſibus ambulat cum crimine læſæ maieſtatis. Sed vr̄ ꝙ ille qui accuſat illum, quem dicit fuiſſe ſocium in crimine, non eſſet audiendus: tum ideo, quia ſtatim puniendus eſſet, ex quo ſponte confeſſus eſt crimen ſuum, vt 2. q. 1. nos in quenquam, tum quia turpitudinē ſuā allegans non auditur, vt extra de don. inter dilectos. Sed dic eſſe ſpeciale in hoc crimine, ut allegans ſuam turpitudinem audiatur, & ut confeſſio eius non puniatur, 3. tum quia nō eſt directa confeſſio, qñ quis ideo confitetur ut accuſet. Sed licèt cōfeſſio accuſatoris non puniatur in ſimonia, tñ confeſſio teſtis punitur, ut extra de elect. ꝑ inquiſitionem. Sed quid ſi confeſſus non poteſt probare crimē quod intendit? Vr̄ ꝙ tunc puniendus ſit: qa tacere debuit crimen quòd probare non potuit, vt 2. q. 7. plerique 6. q. 2. ſi tantum. quòd concedo. Io.

f ¶ Remuneratione.] Non ipſo facto, ſed à iudice eam impetret, vt C. quib. ex cau. ſer. pro præmio li. acci. l. 1: & ita inuitatur aliquis per præmium ad accuſandum, vt 6. q. 1. §. verum. & l. ſi quis cum.

1 Adde tex. cū ibi no. in l. qm̄. C. de teſt.

2 al. § verū. Simoniacus an ſociū accuſare poſſit.

3 Itē [illegible] agit [illegible] vt crimen ſuū publi[illegible] tur: [illegible] fiet [illegible] cium, [illegible] de li. [illegible] 1. in fi. [illegible] Accuſ[illegible] bus [illegible] mini [illegible]

Opor-

ſub Symmacho Papa. *In codice verò canonum prænotantur his verbis:* Tituli decretorum Papæ Symmachi numero quatuor.

8 ¶Si quis presbyter.] *Hæc ſunt propria verba capitis tertij ipſius ſynodi; quod eſt ſecundum in codice canonum.*

Item ex Concilio Stephani Papę III. [*Deuſdedit addit, habito in baſilica Conſtantiniana, act.* 3.]

¶In apoſtolatus culmen nullus, niſi ex Cardinalibus promoueatur. Cap. III.

Deuſdedit p. 1. Anſ. l. 6. cap. 25. Poly. l. 1. tit. 4.

OPortebat, vt hæc ſacroſancta domina noſtra Romana eccleſia (iuxta quod à beato Petro, & eius ſucceſſoribus inſtitutum eſt) rite ordinaretur; & in Apoſtolatus culmen vnus de Cardinalibus presbyteris, aut diaconis conſecraretur.

Item ex eodem.

¶De eodem. Cap. IV.

8. Ant. l. 6. cap. 4. Deuſdedit ibi. Polyc. ibidem. Anſ. l. 9. cap 24.

NVllus vnquam laicorum, neque ex alio ordine præſumat, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacri Pontificatus honorem promoueri.

¶*In Pontificalibus manuſcriptis vno vaticano, & altero Cardinalis Sirleti in vita Stephani Papæ III. referendo ſynodum ipſius tempore habitam, hæc leguntur ad caput hoc pertonentia.* Tunc allatis ſacratiſſimis canonibus, eiſque liquido perſcrutatis, prolata eſt ſententia ab eodem ſacerdotali concilio, ſub anathemate interdicẽtes, ne vllus vnquam præſumat laicorum, neque ex alio ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacri Pōtificatus honorẽ promoueri: & alia plura, quæ canonica indigebāt correctione, in eodem cōcilio ſtatuerūt emẽdanda.

Item ex eodem.

¶Anathematizetur epiſcopus, monachus, vel laicus Romanam eccleſiam inuadens & in gradum filiorum eius prorumpens. Cap. V.

Deuſdedit ibi. Anſ. l. 6. c. 26. & 27. In Pontificali Roma. manuſc.

3 SI quis ex epiſcopis, vel presbyteris, vel monachis, vel laicis contra canonū, & ſanctorum patrū ſtatuta prorumpēs, in gradum filiorum ſanctæ Romanæ eccleſię, ideſt presbyterorum [a] Cardinalium, & diaconorum ire præſumpſerit, & hanc Apoſtolicam ſedem inuadere quilibet ex ſupradictis tentauerit, & ad ſummum Pontificalem honorem aſcendere voluerit; ipſi, & ſibi fauentibus fiat perpetuum [b] anathema: *& infra.* ¶ Si quis reſiſtere præſumpſerit ſacerdotibus, atque primatib. eccleſiæ, vel cuncto clero ad eligendum ſibi Romanum Pontificem ſecundum canonicam † traditionem, anathema ſit.

† *al. hanc canonicā.*

¶*Deuſdedit presbyter Cardinalis tituli Apoſtolorum in Eudoxia, par. 2. c. 131. refert multa ex ſynodo habita à Stephano tertio; in quibus caput integrum continetur.*

Item ex Concilio Leonis Papæ IIII.

¶Anathema ſit, qui canonicæ electioni Romani Pontificis contradicere præſumpſerit. Cap. VI.

Deuſdedit ibi. Anſ. l. 6. c. 28.

4 SI quis ex ſacerdotibus, ſeu primatibus [c] nobilibus, ſeu cuncto clero ſanctæ Romanæ eccleſię, electioni Romani Pontificis contradicere præſumpſerit; ſicut in concilio Bonifacij, & Stephani Papæ legitur ſtatutum, anathema ſit.

Item ex concilio Bonifacij Papæ III.

OPortebat.] CASVS. Hoc ca. & ſequens idem dicūt: ſcilicet quòd nullus debet eligi in Papā niſi de Cardinalibus presbyteris vel diaconis, dummodo inter eos idoneus inueniatur.

SI quis ex epiſcopis] CASVS. Hoc c. & ſequens ferè eūdem habent caſum. Dicitur enim hic, ꝙ ſi qs clericus, vel laicus electioni Cardinalium contradixerit, vel ſedē apoſtolicam voluerit vſurpare, anathema ſit: & nō ſolum ipſe, ſed etiam oēs ei fauentes. In ſequēti c. dicitur, ꝙ ſi quis contra dixerit eligentibus Romanum Pontificem, anathema ſit.

a ¶Presbyterorum.] Argu. Cardinales pſbyteros maiores eſſe diaconis [1]. & ex illis primo debere eligi, & poſtea ex diaconis, ſi in illis nō īueniatur idoneus arg. ſup. d. 13. in nomine. Arg. contra ſup cap. proxi. quia ibi prius dicit diaconus, &c. Sed ordini literæ nō eſt ſtandum. ff. de ſo lu. nec enim.

1 Adde no. per Albe. de Roſ. in rub. C. de ſum. trin. Spe infra. de lì. cō-te. §. iā nunc videndum. ver. ſi. verò, omnia.

ADDITIO. Et videas, qđ de hac materia not. 63. d. c. metropolitano. Arch.

b ¶Perpetuū.] Donec pęniteat. 10. q. 1. qa ſacerdotes. ſimile. extra de conſt. ex literis. & inſt. locati. §. adeo. Aliter ſumitur. ff. ꝓ ſo. l. 1. & 10. q. 2. perpetua. ex. de iureiu. veritatis.

ADDITIO. De hoc no. 70. diſtin. ſanctorum. in 1. gl. & 1 q. 1. reperiuntur. in fi. Archid.

c SI qs.] ¶Seu primatibus.] Primates appellat quoſdam fortè nobiles, qui interſunt, vt populum arceāt [2], qui ſi iuſtę mouerentur, exaudirentur.

2 Ad hoc arg. 63. diſt quia ſancta 64 d. quia p. ambitiones. Archid.

Nullus.

NVllus.] CASVS. Mortuo Apoſtolico, vel epõ aliquo. Cardinales, vel Canonici intantũ feſtinabãt, ꝙ nihil curabant de ſepultura defuncti: quare ſtatutũ fuit, quòd nec Papa, nec epiſcopo viuente, nec etiam eo defuncto electio fiat ſucceſſoris, niſi tertia die poſt ſepulturam.

¶Nullius epiſcopi fiat electio, niſi poſt diem tertium depoſitionis alterius. Cap. VII.

2 NVllus, Pontifice Romano viuente [a], aut epiſcopo ciuitatis ſuæ, præſumat loqui, aut patres ſibi facere; niſi tertio die depoſitionis eius, adunato clero, & filijs eccleſiæ: & tunc electio fiat.

In Põtificali Rom. manuſc. Anſ.l.7 c.11. Deuſdedit p.2.

3 *Sed quæritur, ſi duo, concertantium temeritate, electi fuerint; quis eorum alteri præferendus ſit?*

De his ita ſcribit Honorius [b] Auguſtus ad Bonifacium Papam.

In tomis conciliorum inter epiſtolas Bonif.

¶Si temeritate concertantium, duo fuerint ordinati. Cap. VIII.

SI duo forte contra fas [c] temeritate concertantium † fuerint ordinati, nullum [d] ex his futurum penitus ſacerdotem, ſed illum ſolum in ſede apoſtolica permanſurum, quem ex numero clericorum, noua ordinatione diuinum iudicium, & vniuerſitatis conſenſus elegerit.

inf.diſt.97.c.victor Honorius. Anſ.l.6.c.17.

† certantium] orig.

4 *Hoc autem capitulum, nõ de eo intelligendum eſt, qui vno per apoſtaſiam ordinato, à Cardinalibus, & religioſis clericis Apoſtolicæ ſedi inthronizatur; etiam ſi ille apoſtaticus ita cathedram beati Petri violenter tenuerit, vt canonica electio intra Vrbem fieri non valeat.*

Vnde Nicolaus Papa II. in concilio Romano ſtatuit dicens.

In fine.

¶De eo, qui per pecuniam, vel populari tumultu, non canonica electione ordinatur. Cap. IX.

5 SI quis pecunia, vel gratia humana, vel populari, ſeu militari tumultu, ſine concordi, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium epiſcoporum, ac deinde ſequentium ordinum religioſorum clericorũ, fuerit Apoſtolicæ ſedi inthronizatus, non Apoſtolicus [e], ſed apoſtaticus habeatur, liceatque Cardinalibus epiſcopis,

ſu.fere idẽ diſt. ea. c. ſi quis Apoſtolicæ. Anſ.l.6.c.16. Poly.l.1.tit.4. Iuo p.4. c.8.

a ¶Viuente.] Idem dicit extra de elec. bonæ. Sed nunquid mortuo Papa. eccleſia erit mõſtrũ ſine capite, uel nunquid vniuerſitas Cardinaliũ erit caput? Si hoc dicas Cardinales tũc tẽporis poſſunt deponere epiſcopũ: eadem ratione canonici mortuo epiſcopo poſsũt deponere clericũ aliquẽ: Dic ergo & eccleſiam tũc viuere, & tamen carere capite. Arg. tamẽ eſt, qđ Cardinales ſuppleãt defectũ mortui Papæ inf. eo. ſi quis lo. melius extra de maior. & obedient. his, quæ. & c. cum olim, B.

Cardinales an ſuppleãt defectũ mortui Papæ.

SED QVAERITVR. CASVS. Hic eſt ſecundus articulus, vbi quæritur qđ iuris ſit, ſi duo Apoſtolici eligantur temeritate certãtiũ: & quis alteri ſit præferẽdus: & qđ de hoc ſit, legitur ſequẽti c.

b ¶Honorius] Sed quid ſpectat ad Imperatorẽ ſtatuere aliquid de electionib. contra id 96. diſt. bene? Sed iſtud fecit rogatu eccleſiæ. Et eſt arg. ad quæſtionẽ illam ꝙ laicus de rebus eccleſiaſticis vel ſpiritualib. poſſit iudicare. Arg. contra ſu. diſt. 96. denique ſed ibi intelligitur præter auctoritatem eccleſiaſtici prẹlati. De hoc dixi extra de arbi. contingit.

Laicus an poſſit de rebus eccleſiæ iudicare.

SI duo.] CASVS. Bonifacius Papa rogauit Imperatorẽ Honoriũ, vt concederet legem, qua doceretur qđ eſſet faciendum, ſi duo Apoſtolici temeritate certantiũ eligantur. Conſtituit ergo Honorius, quòd neuter illorum duorum ſit Papa. ſed noua electione communi cõſenſu tertius eligatur.

c ¶Contra fas.] Et ideo neuter obtinet, vt extra de ele. conſiderauimus. nec priuantur Cardinales hoc caſu poteſtate eligendi, contra id, extra de elec. cum in cunctis. Sed quis erit Iudex de hoc, an electio ſit contra fas? Non ipſi Cardinales: quia ſi ſic, eſſent iudices in proprio. nam nullus ſuperior poteſt inueniri, vt extra de elect. licèt. in fin. Dic iſtud c. locum habere quando neuter eſt electus à duabus partibus. Vel dic quod concilium conuocabitur.

Electio facta per Cardinales ſi dicatũ cõtra fas eſſe, quis erit iudex.

d ¶nullum.] Supra diſt. 63. ſi fortè contra. Sed quod hic dicitur, fit cum vtraque pars ducitur malo zelo. ibi cum vtraque pars bono zelo ducitur & hoc patet per hæc verba, contra fas.

HOC AVTEM. CASVS, Dicit nunc Gratianus, quòd c. ſi duo. intelligitur quando vterque male eſt electus: & non intelligitur quando vnus per apoſtaſiam ordinatur, & alter canonice: cuius electio facta fuit extra Vrbem propter intruſionem alterius.

SI quis pecunia.] CASVS. Conſtituit Nicolaus Papa. quod ꝙ ſi quis pecunia, vel alio modo illicito vſurpet ſedem apoſtolicam: nõ apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur: & liceat Cardinalibus eũ anathematizare, & laicorum auxilio eum repellere: & ſi electio ſucceſſoris intra vrbem fieri non poteſt, fiat extra & electus habeat plenã poteſtatem diſponendi res in vtilitatem eccleſiæ, & faciendi omnia quaſi eſſet inthronizatus.

Papa vtrum poſſit accuſari de ſimonia.

a ¶Non apoſtolicus.] Videtur per principium iſtius c. ꝙ Papa de ſimonia poſſit accuſari: quia non eſt apoſtolicus, ſed apoſtaticus, & quia ſimonia hæreſis eſt 1. q. 1. eos qui. & ca. fertur. & ea. liqueat. & per primum cap. huius. diſt. quod nõ credo & loquitur hic de eo qui per ſimoniã electus eſt ab illis, qui non habebãt poteſtatẽ eligendi, nõ à Cardinalibus. Simonia autem largè dicitur hæreſis, non ſm ꝙ Papa vel alius de hæreſi poteſt accuſari. cum ſcilicet errat aliquis in articulis fidei, ſed antequam eligatur Papa, exceptione cuiuslibet criminis repelli poterit. Sed pone ꝙ aliquis accuſat Cardinales, quod ſimoniace elegerint Papam (hoc enim licite poteſt fieri, vt inf. cap proxi.) nunquid ſi probata fuerit ſimonia, Papa deponetur? Non argum. 2. quæſt. 2. interrogatum ff. de adulte. denũciaſſe. Sed quid ſi dum uxor tua creditur mortua, eligeris in Papã & conſecraris, &

Simonia dicitur hæreſis.

Vxor tua te repetit, an ei reddendus es; vel ſi tu neges eam tuam vxorem eſſe, apud quem cognoſcetur, cum Papa iudicari non poſſit, niſi de hæreſi? Reſp. ſi reuocetur in dubiũ, nõ eſt cogẽdus ſtare iudicio alicuius, immo excipere poteſt, Dominus eſt qui me iudicat. 9. q. 3. alio-

in quo non ſufficit altera pœna 23. q. 5. cap. quid ergo.

a ¶ Inthronizatus.] Si 23. diſt. in nomine.

ELECTIO. CASVS. Hic eſt tertius articulus, ubi dicitur ꝙ electio ſucceſſoris debet fieri cum deliberatione anteceſſoris.

cum religioſis, & Deum timentibus clericis, & laicis [a] inuaſorem etiam cũ anathemate, & humano auxilio, & ſtudio à ſede Apoſtolica repellere, & quem dignum iudicauerit, præponere. Quòd ſi hoc intra vrbem perficere nequiuerint, noſtra auctoritate Apoſtolica congregati in loco, qui eis placuerit, eligant, quem digniorem, & utiliorem Apoſtolicæ ſedi perſpexerint, cõceſſa ei auctoritate regendi, & diſponendi res, & † vtilitatem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ſecundum ꝙ ei melius videbitur, iuxta qualitatem temporis, quaſi iam omnino inthronizatus [b] ſit.

† al. ad

5 *Electio vero Romani Pontificis etiam cum deliberatione prædeceſſoris fieri debet.*

Vnde Symmachus Papa ait in ſynodo Romana prima, cap. 4.

Deuſdedit ibi. Polyc. ibid. Anſ. l. 6. cap. 1. Pan. n. l. 3. ca. 2. † al. conuenerit.

¶ Si Papa de electione ſui ſucceſſoris ante decernere nõ potuerit. Cap. X.

SI tranſitus Papæ (quòd abſit) inopinatus euenerit, vt de ſui electione ſucceſſoris (vt ſupra placuit) nõ poſſit [c] ante decernere; ſi quidem in vnum totius inclinauerit † eccleſiaſtici ordinis electio, conſecretur electus epiſcopus. Si autem vt fieri ſolet, ſtudia cœperint eſſe diuerſa eorũ, de quibus certamen emerſerit; vincat ſententia plurimorum [d]; ſic tamen, vt ſacerdotio careat [e], qui captus promiſſione, & non recto iudicio de electione decreuerit Synodus dixit, Placet, &c.

6 *Sicut ſupra monſtratum eſt, electio ſummorum ſacerdotum à Cardinalibus, & religioſis clericis fieri debet; electio vero eorum, iudicio diuino reſeruata eſt.*

Vnde Anacletus Papa ait ad epos Italiæ, epiſt. 2. c. 2.

Iuo p. 5. c. 238.

¶ Summorum Pontificum electionem ſibi Dominus reſeruauit. Cap. XI.

ELectionem [f] verò ſummorum [a] ſacerdotum ſibi Dominus reſeruauit, licet electionem eorum bonis ſacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet.

a ¶ Summorum.] *ſequebatur,* Pontificum uel ſacerdotum, *Sublatæ ſunt duæ priores voces, quia neque in originali, neque apud Iuonem, neq; in vetuſtis Gratiani exemplaribus leguntur.*

DISTINCTIO LXXX.

1 ps LO-

SI tranſitus.] CASVS. Symmachus Papa ſtatuit, ut ſi mors inopinata cõtingat, ita vt anteceſſor, non poſſit ante decernere de electione ſui ſucceſſoris, ſi quidẽ ab omnibus fuerit canonice electus, conſecretur. Si autem (ut fieri conſueuit) duo eligãtur, electus à plurib præferatur, niſi fuerit ſimoniace electus.

c ¶ Non poſſit.] Inf. 8. q. 1. epiſcopo non. cõtra. Solutio. aliud eſt de ſui ſucceſſoris electione cũ fratrib. deliberare, qđ poſſet fieri, vt hic ꝑmittitur, & aliud eſt ex teſtamento quaſi dignitatis ſuæ hæredẽ ſubſtituere, qđ ibi penitus prohibetur, quia nec Papæ licèt 3. q̃a hoc nec Moyſes potuit. 8. quæſt. 1. Moyſes. nec eſt trahendũ ad conſequẽtiam factũ Petri Clementẽ ſubſtituentis ſibi. 8. q. 1. c. 1. quia & ad eius vmbrã curabantur infirmi. de hoc dici conuenit. 1. q. 1. Petrus.

d ¶ Sententia plurimorum.] ſ. duarum partium. extra de elect. licet.

e ¶ Careat.] Accuſabitur ergo iſte de ſimonia, nec præiudicabitur Papæ. arg. 2. q. 5. interrogatũ eſt.

SICVT.] CASVS. Hic eſt quartus articulus, ĩ quo dicitur, ꝙ electio ſummorũ Pontificum ſoli Deo reſeruatur, licèt electio à Cardinalibus fiat, Quod probatur ſequenti c. cuius caſus planus eſt.

Papa an de ſuo ſucceſſore poſſit cũ Cardinalib. deliberare.

3 Sed nunquid Papa poteſt dare licentiam alij vt eligat ſibi ſucceſſorem; certe ſic. 7. q. 1. petiſti. quare ergo nõ poteſt ſibi eligere? Rñdet H. ꝙ multa ſunt q̃ alijs indulgemus licite, nobis tñ talia ĩdulgere non licet. Eps eñi ſæpe cum alijs diſpenſat priuilegiũ uel honorem dat alijs Sed nũquid talia poſſit ſibi ĩpendere? nõ: quia nemo aſſumit ſibi honorem 8. q. 1. in ſcripturis ſecundum H.

Coniugatus in Papã electus, an debitũ reddere debea.

1 Aliàs prohibetur in malis, hoc ſpecialiter, &c.

2 De hoc 16. q. 1. ſtatuimus.

aliorum. Si autem certum eſt, tenetur ei reddere debitum, niſi mulier induci poſſit ad continentiam obſeruandam, vel abrenunciabit papatui, & ſatisfaciet uxori, &c.

a ¶ Laicis.] Infra d. 96. c. 1. contra. Sed illud generaliter prohibetur 1 in alijs qđ ſpecialiter cõtra inuaſorẽ Apo. ſedis permittitur, vel ſingulis referẽda ſunt ſingula: licèt clericis anathematizare, & laicis humano auxilio à ſede Apoſto. pellere. Et ſic aliquis punitur ſimul pœna canonica & ciuili 2. contra id extra vt lit. non conteſt. quoniam. in fi. Sed hoc ſpeciale eſt in intruſo,

f ELectionem. Et ita fallit regula, ad quem ſpectat inſtitutio, & deſtitutio. 16. q. 2. viſis. qui benedicere poteſt, & maledicere, qui ligare, & abſoluere poteſt, vt 21. diſt. inferior, &c. denique.

LOca vero.] Hæc diſtin. diuiditur in duas partes, in quarum prima quæritur, ubi debeat fieri ſedes patriarchalis, uel primatuum uel metropolitanorum, vel epiſcoporum, uel aliorum minorum. Secunda ibi, [Sedes autem. Io de F.

CASVS. Supra oſtendit quando & à quibus clerici debeant ordinari. nunc vero in hac 80. diſtin. oſtendit in

quibus locis debeant ꝓponi Patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, & presbyteri. Patriarchæ debent poni in capitibus prouinciarum, vt inf. 99. d. prouinciæ. archiepi in ſingulis prouincijs, vt inf. 6. q. 3. ſcitote. epi vero in ciuitatibus, Presbyteri per caſtella & villas, vt iſ. eo. epi.

f ¶ In fide.] Inf. 24. q. 1. quoties contra. inf. 16. q. 1. ſtatẽ noſter. contra vbi dr, ꝙ tantum ad Petrum eſt referenda quæſtio fidei, ſed expone hoc in fide, id eſt, fideliter. Vel poſſunt agitare cauſas fidei, ſed non procedere ad ſententiam. vel diſtingue qui ſint qui dubitant; nam ſi

Fidei quæſtio eſt referenda ad ſedem Petri.

a ¶ Loca.] Hic intitulatur 80. d. ſupra magiſter oſtendit à quib. & quando ſint ordinãdi clerici, nũc ſubdit in quibus locis ordinãdi debeant ordinari, & quidem primates ibi conſtituũtur, vbi olim ponebãtur protoflamines gẽtiliũ. archiepiſcopi vbi archiflamines. epiſcopi vbi eorũ flamines. & hoc ex maxima parte factum eſt inſtitutione beati Petri; vt inf. eo. cap. 1. & 2

Protoflamines. Archiflamines. Flamines.

Ca [a] *vero in quibus primates, Patriarchæ, Archiepiſcopi, epiſcopi, presbyteri ſunt ordinandi; hæc ſunt ſecundum Lucium Papam, & Clementem, atque Anacletum.*

Ait enim Lucius Papa.

Extat apud Stephanũ 1. epiſt. 2. c. 5.

¶ In quibus locis primates, vel patriarchæ debeant ordinari. Cap. I.

VRbes & loca, quibus primates prҿſidere debent, nõ à modernis, ſed etiam multis ante aduentum Chriſti ſunt ſtatutæ [b] temporibus; quarum primates etiam gẽtiles, pro maioribus etiam negotijs appellabant [c]. In ipſis vero vrbibus poſt Chriſti aduẽtum, Apoſtoli & ſucceſſores eorum, patriarchas [d], vel primates poſuerũt, ad quos epiſcoporum negotia (ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate) & maiores cauſæ, poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ.

Anſ. l. 6. c. 118.

VRbes.] CASVS. Hoc c. loquitur de primatibus gentilium & Chriſtianorum. Eſt ergo caſus. Lucius cõſultus fuit in quibus locis primates Chriſtianorũ ſunt collocandi: qui reſpondet dicens, ꝙ multo tempore ante aduentum Chriſti vrbes ſunt ſtatutæ, in quibus erant primates gentilium, ad quos ipſi gentiles ꝓ maioribus negotijs appellabãt, & in eiſdem locis poſt aduẽtum Chriſti Apoſtoli & eorum ſucceſſores poſuerũt primates Chriſtianorum, ad quos (Salua apoſtolica auctoritate) epiſcoporum maiora negotia ſunt referenda.

Item Clemens Papa ad Iacobum, epiſt. 1.

¶ De eodem. Cap. II.

IN illis verò ciuitatibus, in quibus olim apud ethnicos primi†flamines eorũ, atque primi leges Doctores erant, epiſcoporum primates poni vel Patriarchas B. Petrus [e] prҿcepit, qui reliquorum epiſcoporum cauſas †, & maiora, quoties neceſſe foret, negotia in fide [f] agitarent. *& paulo poſt.* ¶ In illis autem ciuitatibus, in quibus dudũ apud prҿdictos erant archiflamines, quos tamen minores tenebant [g], quàm memoratos primates, archiepiſcopos inſtitui præcepit: *& infra.* ¶ In ſingulis verò reliquis ciuitatibus† ſingulos [h], & non binos, vel ternos, aut plures epiſcopos conſtitui præcepit, qui non primatuũ, aut archiepiſcoporum; aut metropolitanorũ nomine, quia matres ciuitatum non tenent, ſed epiſcoporum tantum uocabulo potirentur: quoniam nec [i] inter ipſos Apoſtolos par [k] inſtitutio fuit: ſed vnus omnibus præfuit.

Leo 9. epiſt. 3. Poly. l. 2. tit. 22. Burch. l. 1. c. 155. Anſ. l. 6. cap. 13. † *indicia*] ori.

† *al. archiflamines,*

† Adde qd ſit ciuitas, quid uilla, & quid caſtrum. not. Bart. in l. 1. §. ſi aũt. ff. d no. ope. nũc. & in l. ſi barres. ff. de le g. 1.

Idẽ eſt Clementis in epiſt. proxime citata. Burc. l. 1. cap 4. Iuo p. 5. c. 52. & 98.

b ¶ Statutҿ.] A gentibus: & ita eſt arg. ꝙ conſtitutiones gẽtilium ſunt authenticæ. arg. 99. d. cap. 1. Nec eſt contra 13. q. 1. cap. 1. nam illud de parochijs, hoc de ciuitatibus.

Item Anacletus epiſt. 3. c. 2.

¶ De eodem. Cap. III.

EPiſcopi.

c ¶ Appellabãt.] Ergo bene dicitur. appello Papam, appello ſedem Apoſtolicam & Apoſtolus dixit, Cæſarem appello.

d ¶ Patriarchas.] Repetitio eſt eiuſdem, quia idem eſt primas, ꝙ patriarcha. 99. diſt. c. 1. ſitut. & dicit lex differentia tantum nominis eſt inter pignus & hypothecam ff. de pig. n. res hypothecæ. §. inter pignus.

Primas, & patriarcha idem.

IN illis.] CASVS. Gentiles habebant tres ordines ſacerdotum, ſcilicet primiflamines, archiflamines. & flamines. Loco primiflam nũ Petrus iuſſit poni patriarchas, qui de maioribus aliorũ eporum cauſis cognoſcunt. Loco archifl. minum, archiepos Loco flaminum epos, qui in ſingulis ciuitatibus ſinguli eſſe debent.

e ¶ Petrus.] Argu à tempore Petri eſſҿ limitatas prouincias.

ſi laici, videtur, ꝙ epiſcopi poſſunt determinare extra de hære. ad abolendam ſi clerici, Papa extra eodem tit. cum Chriſtus.

g ¶ Tenebant.] ideſt, reputabant.

h ¶ Singulos.] Arg in vna ciuitate non plures eſſe debere epiſcopos 1, de Auguſtino & valerio fuit ſpeciale, vt inf. 7. q. 1. non autem. Sed quid de Venetis, qui patriarcham, & epiſcopum habent? Sed dic ꝙ non eſt Patriarcha Venetorum, ſed Gradenſis, qui locus differt multum à Venetijs.

1 Ad hoc contra de co. ord. quoniã. 22 q. 2. ſicut.

i ¶ Vocabulo.] Nam olim, &c. 95. diſt. olim.

K ¶ Par.] Sup. d. 21. in nouo. contra. 24 q. 1. loquitur. contra. Sed par fuit quo ad conſecrationem, non quo ad adminiſtrationem.

Veneti patriarcham & epiſcopũ habent.

EPiſcopi] CASVS. In hoc cap. notatur duplex differentia inter e pos & presbyteros, Prima eſt, quia epiſcopi

Epiſcopi nō debent poni in ciuitatibus, quin etiam ſint magnæ, & non paruæ. presbyteri uero per caſtella. Secunda differentia eſt, quia epiſcopus non poteſt conſecrari ab uno epiſcopo, ſed presbyter ſic.

a ¶Non in caſtellis.] Quandoque tamen epiſcopus eſt in

d ¶Vileſcat.] Quantum ad vulgi opinionem. nam propter hoc non eſt villior epiſcopus, vt 93. di. legimus. Similiter ſponſa non eſt ſtatim tradenda, ne vileſcat deſideranti. vt 27. q. 2. inſtitutum eſt. ſimile in fide ſuſcepta per vim, vt 45. diſt. de Iudæis. Sic ep̄s non erit ſolus ne vileſcat per hoc. 93. diſt. diaconi, qui. Idē eſt in pœnitētia non iterenda. de pœni. diſt. 3. quamuis. 50. d. quamuis.

Epiſcopus nō debet eſſe ſolus.

non in caſtellis [a], aut modicis [b] ciuitatibus debent conſtitui: ſed presbyteri per caſtella, & modicas ciuitates, atq; villas debent ab epiſcopis ordinari, & poni: ſinguli [c] tamen per ſingulos titulos ſuos: Et epiſcopus non ab vno, ſed à pluribus debet epiſcopis ordinari, & ut dictum eſt, non ad modicam ciuitatem, ne vileſcat [d] nomen epiſcopi: ſed ad honorabilem urbem titulandus, & denominandus eſt. Presbyter verò ad qualemcunque † locum, vel eccleſiam in eo conſtitutam eſt præficiendus.

† quamcūque] orig.

Item Leo Papa ad epiſcopos Africæ, epiſt. 85. cap. 1.

De eodem. Cap. IIII.

Poly. lib. 2 tit. 23. Burc. li. 1. c. 32. Iuo p. 5. c. 107. 143.

ILlud ſanè, quòd ad ſacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia uolumus canonum ſtatuta ſeruari, vt nō in quibuslibet locis, neque quibuslibet caſtellis, & vbi [e] ante non fuerunt, epiſcopi conſecrentur [f]: cum ubi minores ſunt plebes, minoresque conuentus, presbyterorum cura ſufficiat: epiſcopalia autem gubernacula, non niſi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat præſidere; ne, quod ſanctorum Patrum diuinitus inſpirata decreta vetuerunt, viculis, & poſſeſſionibus, vel obſcuris, & ſolitarijs municipijs tribuatur ſacerdotale faſtigium.

ext. de priuil. cap. 1.

Item ex concilio Laodicenſi, cap. 57.

¶De eodem. Cap. V.

NOn debere in vicis, & villis † epiſcopos ordinari; ſed viſitatores [g] α, id eſt, qui circumeant, conſtitui: hos autem, qui ante hac ordinati ſunt, nihil agere cenſemus ſine conſcientia epiſcopi ciuitatis. Similiter etiam presbyteri [h] nihil ſine præcepto [i], & conſilio epiſcopi agant.

† al. caſtellis.

α ¶Sed viſitatores.] *In codice Græco impreſſo legitur, ἢ περιοδευτάς, in tribus autem manuſcriptis, ἀλλὰ περιοδευτάς.*

† ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

2 *Sedes autem epiſcoporum non longo interuallo debēt diſiungi, vt ad conſecrationem ſui comprouincialis ſine difficultate poſſint occurrere.*

Vnde Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, reſponſo octauo.

¶Epiſcopales ſedes non longo interuallo à ſe debent diſiungi. Cap. VI.

FRaternitatem tuam ita volumus in Anglia epiſcopos ordinare, vt ipſi ſibi epiſcopi lōgo [k] interuallo mini-

Pann. lib. 3. c. 16.

ILlud.] CASVS. Statuitur in hoc ca. ut in minoribus locis, & ubi eſt paucitas hominum ponantur presbyteri. & eorum cura ſufficiat: epiſcopi verò in frequentibus ciuitatibus, & maiorib. populis.

e ¶Et vbi.] Vt & ĩ. 16 q. 1. felix epiſcopus & c. multis cōcilijs. & 16. q. 1. plures.

f ¶Conſecrentur.] niſi multitudo exercuerit, vel gens de nouo ſit cōuerſa ad fidem, ut inf. 16. q. 1. præcipimus. argu. d. 99. nulli archiepiſcopi. extra de eccl. ædific. ad audientiā 3.

3 Idē & in alio caſu 7. q. 1. temporis. 12. q 2. abbatibus.

NOn dēre.] CASVS. Laodicēſe concilium ſtatuit, vt epiſcopi nō ponantur per vicos & villas, ſed viſitatores id eſt archipresbyteri, qui debent viſitare parochias; qui ſine concilio & conſcientia epiſcopi ciuitatis nihil agere debent.

d ¶Sed viſitatores.] i. archidiaconos, vel archipresbyteros.

h ¶Similiter etiam presbyteri.] inf. 12. q 2. abbatibus.

i ¶Sine præcepto.] ſi uoluit res eccleſiæ alienare. 12. q. 2. abbatibus, vel intellige de præcepto generali 4. vt 16. q. 1, in cunctis.

SEDES AVTEM. Hæc eſt ſecūda pars diſt. in qua dicitur quòd epiſcopales ſedes debent eſſe vicinæ. Ioan. de Fan.

4 Sic etiam not. 75. diſt. cap. 1. & hoc ratione officij eccleſiaſtici ſecundum H.

FRaternitatem tuam.] CASVS. Præcepit Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, vt ordinaret epiſcopos non longo interuallo inter ſe diſtantes, vt leuiter poſſint conuenire ad epiſcoporum ordinationem faciendum: quæ ad minus cum tribus epiſcopis, vel quatuor fieri debet, & conuenit.

K ¶Longo.] Dīt quidam longo, vt xx. miliariū. arg ff.

Leges vbi debent legi.

in caſtro. 16. q. 1. & temporis. ubi dicitur, Comani caſtri ſacerdos.

1 Concor. l. 1. C. de ſtu. li. vrba. Ro. l. 11.

b ¶Aut modicis.] Similiter leges in maioribus ciuitatibus & regalibus tm̄ ſunt docēdæ, ut in proœmio. ff. 1.

2 70. diſtin. ſanctorum.

c ¶Singuli.] Argu, nullum debere in duabus eccleſijs intitulari 2.

Eõatus ſunt diſtinguẽdi interuallo cõuenienti.

de verbor.ſign.l.3 melius hoc relinquitur arbitrio boni viri,ideſt,iudicis.ar.ff.de iure deliber.l.1.extra de offic. iudi.deleg.de cauſis. Vnde ſi multum diſtant ciuitates illæ inter ſe, in locis intermedijs debet poni eps, conuenienti ergo interuallo debet diſtingui, habita conſideratiõe ſtatus & qualitatis regionis ipſius, & difficultatis viarum.ſic 16.q.1.& temporis.

a ¶Tribus.] Ad minus. ĩ.d.51.c. ult.ĩ. diſt. 64. epiſcopum.

ſticum officium.& ita patet, ꝙ criminoſus etiam à minimo ordine prohibetur,vt hic,& 33.diſtin. cap.1.& 2. 34.diſt.cognoſcamus.24.diſt.c.vlt. hoc hodie terminatur.extra de temp.ordi.c.vlt.

f ¶Reprobaretur.] inf.de pœn.d.3,ſepties.§.Niniuitę.

g ¶Ordi-

Criminoſus etiam à minimo ordine prohibetur,

me diſiungantur:quatenus nulla ſit neceſſitas,vt in ordinatione alicuius epiſcopi cõuenire nõ poſſint. Nam epiſcoporũ ordinatio ſine aggregatis tribus [a], vel quatuor epiſcopi s fieri non debet.

DISTINCTIO LXXXI.

HAec de ordinandis [b] & ordinationibus, atque de ſingulorum graduum diſtinctionibus, & officijs dixiſſe nos ſufficiat. Verum quia aliquãtulum diffuſius in his immorati ſumus, quædam præcedentibus cohærentia ſub epilogo [c] ad memoriam ſubijciamus. Debet ordinandus in epiſcopum (vt Apoſtolus ſcribit) eſſe ſine crimine, ideſt ſine peccato mortali: quod non ſolùm de epiſcopo, ſed etiam de quolibet electo ad aliquam præpoſituram eccleſiæ oportet intelligi. *Ad Titum. 1.*

Vnde Auguſtinus ſcribit tractatu 41. ad c.8. Ioannis.

¶Sine crimine, & graui peccato debet eſſe, qui ordinatur epiſcopus. Cap. I.

APoſtolus Paulus quando elegit [d] ordinandos, vel presbyteros, vel diaconos, & quicunque ordinandus eſt ad præpoſituram [e] eccleſię; nõ ait, ſi quis ſine peccato eſt (hoc enim ſi diceret, omnis homo reprobaretur [f], nullus ordinaretur [g]:) ſed ait: [ſi quis ſine crimine eſt.] ſicut eſt homicidium, adulterium, aliqua immnnditia fornicationis, furtum, fraus [h], ſacrilegium, & cætera huiuſmodi. *Item.* ¶Crimen autem eſt peccatum graue accuſatione, & damnatione [i] digniſſimum.

Beda ad Tit. 1.

Ad Titum 1. & 1. Tim. 3.

Aug.ibid. ſup.d.25. ca. vnum orarium.

2 *Quolibet itaque horum implicatus ordinari non debet; vel ſi iam ordinatus, ante tempus, vel poſt tempus ſuæ ordinationis aliquod eorum admiſiſſe conuincitur, ſuſcepti gradus officio priuabitur.*

Vnde Symmachus Papa ait.

Ex libello Ennodij pro defenſione ſynodorum Romanarum.

HÆc de ordinandis.] In hac diſ. 1 gs incipit ſexta pars tractatus diſtinctionũ, & protenditur vſq; ad 93. diſ. Et diuiditur hæc diſt. in quatuor partes: in quarum prima probat qualiter intelligit illud uerbum, [Oportet epiſcopum eſſe ſine crimine.] Secunda ibi. [Quolibet.] Tertia ibi, [Clericus] Quarta ibi, [Oportet.] Io.de Fa.

CASVS. Egit ſupra Gratianus de ordinationib. & officijs ſingulorum. Ab hoc vero loco vſque ad 91.diſt. breuiter epilogat quędam c.apoſtolicę regulę, vt addat quædã quæ prætermiſerat. Et continuans dicta dicẽdis. primò ponit de primo c.apoſtolicæ regulæ.ſ. oportet epm eſſe ſine crimine, id eſt, ſine peccato mortali: quod uerum eſt nõ ſolum de epiſcopo, ſed etiam de quolibet prælato: quod probat per ſeq. cap.

b ¶Hæc de ordinandis.] A 25.diſt.uſque ad 50.tractauit magiſter xiij cap.apoſtolicæ regulæ. Sed quia quædã omiſit, ideo ab hac 81. diſt. vſque ad 93.diſt. nouem ca. apoſtolicæ regulæ repetit: non ordine. illo quo illa executus eſt in hac exequitur illud: oportet epm eſſe ſine crimine addit: etiam de incontinentibus: in quò includitur ſecundùm c.apoſtolicæ regulæ, & ꝙ qui priuatur officio, debet priuari beneficio 1. & quod archidiaconus ſolus non debet accedere ſub prætextu humilitatis tabernacula matronarum 2.

c ¶Sub epilogo.] Ideſt, breuiter petitione ſuperiorum. ADDITIO. Et dicitur ab epi. quod eſt ſupra: & logos. quod eſt ſermo. Archid.

APoſtolus.] CASVS. Paulus apoſtolus docuit, quòd quando eligitur aliquis ad ordines, vel ad aliquam dignitatem, debet eſſe ſine crimine, quod ſit dignum accuſatione, & depoſitione, vt homicidium, & adulterium, & huiuſmodi. Sed non ait ſine peccato: quia ſi hoc dixiſſet, omnis homo repelleretur.

d ¶Qñ elegit.] Ideſt, eligi præcepit. 6. q.1. ſi ſacerdos.

e ¶Ad præpoſituram.] ideſt, ad quodcumque eccleſia-

1 Vt inf.c.ſi quis ſacerdotum. Archi.

2 Vt inf. ca. clericus. & c.ſequentib.

g ¶Ordinaretur.] Simile de pœn diſt.3.ca.pen. & diſt. 2. ſi enim.

h ¶Fraus.] Hoc uerum eſt, cum fraudi dolus ineſt. nam omnis dolus eſt fraus: ſed non conuertitur. ff.de pact. iuriſgentium.§. dolo. & ſic ſumitur extra de reſcript. cæterum, quando largè ſumitur fraus. ff.de regul.iuris, fraudis.

i ¶Et damnatione.] Solet quæri propter quæ crimina quis deponi 3. debet non enim pro quolibet deponitur 5.q 4.in loco. Et eſt ſuper hoc duplex opinio. Quidam dicunt, ꝙ pro quolibet crimine deponitur, niſi expreſſum ſit in contrarium, ꝙ pro eo deponi non debet. alij dicunt, ꝙ nunquam deponi debet pro aliquo, niſi expreſſum ſit, pro quo ego dico, quod pro quolibet crimine, in quo quis eſt incorrigibilis, deponi debet: ſed ſtatim tamen non deponitur aliquis pro prima contumacia, vt 45.diſt.licèt & 74.diſt.honoratus. illud autem non eſt crimen.5.quæſt.4.in loco. nec illa quorũ exempla poſui 68.diſt.cap.1.& multa exempla de hoc poſui. 15.q.8.in ſumma.

QVOLIBET. Hic incipit ſecunda pars huius diſtinct. in qua

Fraus eſt genus doli.

Crimina digna depoſitione q̃ ſũt.

3 Ad hoc extra de iud. cum non ab homine. Archid.

In qua probat per 16. auctor. ſanctorum patrum, ꝙ ſi clericus ceciderit in lapſum criminis poſt ordinationē debet deponi.

CASVS. Supra dictum eſt in c. Apoſtolus, ꝙ ordinandus dēt eſſe ſine crimine, vt homicidio, & adulterio, & ſimili-

accuſator per annū tacuerit, poſtea poteſt promoueri electus, vt ff. de mune. & hon. reus. ſed in epiſcopatu tātum tres menſes dantur, vt in auth. de ſanct. epiſc. §. 3. collat. 9. niſi iudex. breuius tempus fuerit moderatus, vt 5. q. 5. quiſquis. arg. ext. de fide inſtr. accepimus. extra de appell. perſonas, in fi.

Gof. ꝙ ſi aliquis pēdente accuſatione, vel denūciatione ꝓmoueri dēt, quāuis innoxius. de re mil. q ſtatu. & l. qui cū vno. §. reus.

¶Monitoris perſonam non recte ſuſcipit, qui verbis, non operibus docet. Cap. II.

NEmo recte monitoris [a] perſonam ſuſcipit, niſi qui actibus ſuis errata [b] condemnat, & amorem innocentiæ conuerſatione demonſtrat.

Item Cæleſtinus ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2. c. 3.

¶Careat ordine, quem præſtat, qui indignum ſublimare non metuit. Cap. III.

TAntis Daniel grauatus teſtimonijs, tāta facinorum accuſatione pulſatus, ſacrarum, vt dicitur, virginū pollutus inceſtu, epiſcopus aſſeritur ordinatus. Et, vt in noſtri libellis ſcrinij continetur, quorum ad vos quoque exemplaria direximus, in pontificij dignitatem, hoc tēpore, quo ad cauſam dicendam, miſſis à nobis literis [c], vocabatur, obrepſit [d]. Sacro nomini abſit iniuria. Facilius eſt, vt hanc dignitatem tali dando, ipſe amiſerit ordinator, quam eam obtineat ordinatus. Cui conuicto [e] ſociabitur [f], qui ſibi eum credidit, largiendo pontificem, ſociandum. Qualis enim ipſe ſit, quiſquis tales ordinauerit, oſtendit.

Item ex concilio Nicæno, c. 9.

¶Non recipit ordo eccleſiaſticus eum, qui ſine examinatione, vel poſtea confeſſus ordinatur. Cap. IIII.

Rab. lib. pę. c. 1. Burc. li. 2. c. 13. Iuo par. 6. c. 33. Anſel. lib. 8. c. 13. ſup. diſt. 24. c. vlt.

SI qui ſine examinatione [g] promoti presbyteri ſunt, & poſtea examinati [h] confeſſi ſunt peccata ſua: & cum

e ¶Conuicto.] De crimine: vel quod poſt accuſationem fuerit ordinatus.

f ¶Sociabitur.] Sic ergo ſententia lata contra ordinatū prę iudicat ordinatori, vt hic. & 59. diſt. ordinatos. & hoc videtur propter cauſę cognitionem, vt dixi 3. q. 6. hæc quippe. Vel dic, quod tunc præiudicat ordinatori ſentētia lata contra ordinatum, quando præſens eſt, & ſcit causā agi ordinati, cum enim quaſi ſua cauſa agi videtur, & tacet; nec defendit cauſam, ſibi præiudicat, vt extra de ſent. & re iudi. quāuis. & ff. de reg. iur. ſæpè.

SI qui.] CASVS. Quidam presbyteri promoti ſunt ſine examinatione. & poſtea cū examinarent, ipſi in iudicio cōfeſſi ſunt oīa peccata ſua. Alij ante ordinationem cū examinarentur, cōfeſſi ſunt peccata ſua & tamen epī promouerunt eos, quæſitum eſt in Nicæno concilio, vtrum iſti debeant recipi & defendi in ſuis ordinibus? Et reſpondet quod non. Sic ponit caſum Beneuen. H. verò intelligit de eiſdem perſonis caſum ſic. Aliqui ſine examinatione in presbyteros ſunt promoti: poſtea examinati in iure, confeſſi ſunt peccata ſua, nihilo minus tamē promoti ſunt ad epiſcopatum, vel ad aliam dignitatē; quæſitum eſt in concil. utrum tales debeant recipi? Et reſpondet quod non.

Epi clericos ſine examinatione ordinantis, punitio.

& ſimilibus. Nunc autem dicit, ꝙ ſi his criminibus aliquis eſt obnoxius, promoueri non debet, nec ordinari, & ſi eſt ordinatus & talia cōuincitur cōmiſiſſe ante ordinationē, uel poſt, dēt deponi, ut probatur per ſeq ca.

NEmo.] CASVS. Dicit Symmachus in hoc cap. quòd nullus debet aſſumere prædicandi officium, niſi qui ſuis actibus errata condemnat: & amorem innocentiæ ſua conuerſatione demonſtrat.

a ¶Monitoris.] ideſt, prædicatoris.

b ¶Errata.] ideſt, maiora 1. 68. d. c. 1. aliàs contradiceret propoſito Gratia. ſic 25. d. c. vlt. & 3. q. 7. iudicet.

1 Hæc eſt uera litera ſm Laur. & Io. de Fan.

TAntis.] CASVS. Daniel cum eſſet electus in epiſcopum, accuſatus fuit apud Cęleſtinum de multis criminibus, & præcipuè de inceſtu cum monialibus: propter quæ crimina inueſtiganda citatus fuit, vt Romam veniret, qui contemptis literis Papæ, in epiſcopum eſt promotus. committit igitur cauſam quibuſdam Cęleſtinus: & præcipit eis, vt de his cognoſcant, quæ ſi uera eſſe inuenerint, ipſum, & ordinatorem ipſius deponāt: quia qui talem ordinat, oſtendit ſe eſſe ſimilem illi.

Accuſatus lite pendente ꝓmotus an ſit deponendus.

c ¶Literis. & ita res iam erat litigioſa. extra de iudic. delegati.

2 Cum iſta gl. cōcor. gl. no. in l. reus delatus. ff. dē mun. & ho.

d ¶Obrepſit.] Ex quo autem ſe promoueri fecit, lite pendente deponendus eſt, etiam ſi innocens inuenit 2. extra de accuſ. Deus omnipotēs, 3. ff de li. cauſa. qui de libertate. Io. quod falſum credo, prout notaui in quæſtionibus. B. de hoc notaui. 8. q 4. nonne. Ioan. ſi autem

3 Ibi not.

g ¶Sine examinatione] Sed quid de epiſcopo, q ſine examinatione tales ordinat? Dicit lex & canon, eum deponendum. in auth. quomodo opor. epiſc. § oportet. & 1. q. 1. ſi qui epiſcopi. & ſup. diſt. 24. §. ult. & diſt. 50 de his uerò. & c. ex pęnitentib. Item quid ſi dicat epiſcopus ſe diſpenſaſſe cum eis? non eſt, ei credendum, niſi probet ſe cum eis diſpenſaſſe: vel niſi ſibi bonas literas dederit. nam hæc res commiſſa eſt epiſcopo quærenda, non negligenda. ff de tranſact. cum hi. §. ſi prætor. 4. debet ergo probari diſpenſatio, vt eſt expreſſum extra de ſchiſma. c. 2. maximè cum epiſcopus diſpenſare non debeat ſine conſenſu capituli, vel maioris partis: aliàs poſt errores ſuos ſemper mentiretur epiſcopus ſe cum eis diſpenſaſſe: quod uerum credo etiam circa notum. hoc tamen 5. non nego, quin circa notam perſonam ſolo facto diſpenſat epiſcopus, vt dixi ſup. diſt. 51. cap. ult. punitur tamen epiſcopus ſi indiſcretè diſpenſat.

4 Et ſic intelligitur extr. de filijs pſbyt. veniens ſm Laur.

5 Licet ita habeatur in antiqs apparatibus: tamen ſm iſtā correctionē B. Brix. non eſt de gl. ſed ita debet eſſe, vt hic eſt poſita cum additione B. Brix. ſed Io. de Fant. hoc ponit in ſuo apparatu ſicut iacet.

h ¶Examinati.] cum ad maiora promouentur, ſcilicet ad epiſcopatum.

a ¶Contra

[illegible]

a ¶ Contra regulam.] Quæ interdicit tales ordinari.
Quicunque.] CASVS. Quidam criminoſi ordinati ſunt ignoranter ab epiſcopis. quidam verò ſciẽnter. Quæritur, an debeant deponi? Et reſpon. quòd ſic.
b ¶ Per ignorantiam.] Ordinantium: & dic ignorantiam iuris vel facti, ſecundum Hug.
c ¶ Vel contemptu.] idest eis ſcientibus.
d ¶ Nõ præiudicat.] Factũ enim prætoris iuri publico non derogat. ff. de fer. l. 1.
e ¶ Compertũ] Arg. ꝙ quandocunque de veritate conſtat, ſequenda eſt 8. diſt. q contempta. nam diuturnitas tẽporis, &c. extra de ſimo. nõ ſatis. inducit tamen diſpẽſationem. 35. qõ. 8. de gradibus 1. & extra qui ma. accu. poſ. per tuas.

K ¶ Remoueantur.] Ergo presbyter propter ſimplicẽ fornicationem deponitur, vt 27. q. 1. vt lex. contra. & iſ. 82. diſt. cap. presbyter. & 34. diſt. fraternitatis. Io. Communiter autem dicitur, quòd pro ſimplici fornicatione quis deponi non debet, cum pauci ſine illo uitio inueniantur.

presbyter an pro ſimplici ſit fornicatione deponendus

confeſſi fuiſſent, contra regulam [a] venientes homines eis manus impoſuerunt: hos eccleſiaſticus ordo nõ recipit. In omnibus enim, quod irreprehenſibile eſt, ſancta † defendit eccleſia.

† al. catholeca] ſic in epi. 1. Cali. 1.

Item eiſdem concilij, c. 10.

¶ Lapſi per ignorantiam, aut contemptu ordinantium, ordinati deijciuntur. Cap. V.

Quicunque ex his, qui lapſi ſunt, per ignorantiam, ſunt ordinati, vel contemptu α [c] eorum, qui eos ordinauerunt; *hoc non præiudicat* [d] *regulæ eccleſiaſticæ*. Cum enim compertum [e] fuerit, deponuntur.

α ¶ Contemptu.] *Græce eſt in concilio vulgato*, ἢ καὶ προειδότων τῶν προχειρισαμένων. *Ideſt*, vel etiam ijs antea ſcientibus, qui ordinauerunt.

Item Innocentius ad Maximum, & Seuerum, epiſt. 5.

¶ Alienus fiat miniſterio, qui illud, viuendo illicite, polluit. Cap. VI.

Maximianus † [f] filius noſter agens in rebus huiuſmodi, qualẽ [g] querelã detulerit, libelli [h] eius ſeries annexa declarat. Qui zelo fidei, & diſciplinæ ductus, nõ patitur eccleſiam pollui ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios aſſerit procreaſſe. Quod non licere exponere, niſi noſſem veſtram prudentiã legis totius habere notitiã. Et ideo fratres chariſſimi, libelli, qui ſubiectus eſt, tenore perſpecto [i], eos, qui talia perpetraſſe dicũtur, iubebitis in medio collocari; diſcuſſiſque obiectionibus, quæ ipſis presbyteris impinguntur, ſi conuicti fuerint à ſacerdotali remoueantur [k] officio (quia, qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni efficiãtur à miniſterio, quòd viuendo illicite, polluerunt. [l]

Poly. l. 4. tit. 39. Anſ. l. 8. c. 15. Iuo par. 6. c. 96. † al. Maximilianus.

2 Aliqui habẽt hoc extra qui ma. accuſ. poſſ. per tuas, ut hic, habẽt: ſed non debet eſſe: quia illa decreta, eſt remota: fuit tamẽ in tertia cõpilatione, eo. tit.

Maximianus.] CASVS. quidã presbyteri ex concubinis filios habuetũt: quos Maximianus zelo Dei accenſus, coram Apoſtolico accuſauit. commiſit ergo cauſam Innocentius quibuſdam, & præcepit eis, ſi hæc vera inuenerit, remoueant eos ab officio ſacerdotali.
f ¶ Maximianus.] ꝫ. 3. q. 2. quia ea.
g ¶ Qualem querelam.] Subaudi criminalem. nam clericus erat iſte. nõ. n. laicus poſſet iſtos accuſare 2. q. 7. per totum: niſi forte patronus' prælatũ de dilapidatione: quia tũc ſua intereſt. ar. 16. q. 7. filijs. aliàs laicus non audit de hoc crimine, ut 28. diſt. conſulendum.
h ¶ Libelli.] Per hoc ꝙ dicit, libelli, & poſtea pſbyteris. argumentatur, ꝙ quis in eodẽ libello plures accuſare poſſit. Ioan. Quid iuris ſit d hoc no plene. 2. q. 1. prohibentur in glo. quæ incipit, queſtus.
h ¶ Libelli.] id eſt, chartæ, q̃ papa miſit 30. q. 3. Pyctaciũ. B.
i ¶ Perſpecto.] Videtur ergo, ꝙ non ſufficiat ſi authẽtice ipſum exhiberet; ſed ut etiam teneatur exhibere libellum quem porrexerat Papæ, vt 6. q. 1. præſentium. & 15. diſt. præcepta. & maxime vbi procurator impetrauerat literas, & dubitatur an ille de hoc habuerit ſpeciale mandatũ. ut extra de reſcrip. nonnulli, vel an fuerit excommunicatus, ut extra de proba. cap. poſt ceſſionem.

Patronus prælatum de dilapidatione accuſare poteſt.

Accuſari poſſunt plures ſimul.

Item Eugenius Papa.

¶ Cuilibet ab ordine depoſito; epiſcopi prouidentia, locus pœnitentiæ deputetur. Cap. VII.

Sacerdos, aut quiuis alius in ordine eccleſiaſtico prouectus, ſi in eo [m] ſcelere inuenitur, quo abijciendus comprobatur; depoſitus, prouidentia epiſcopi, bene prouiſo [n] loco conſtituatur; vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Anſ. l. 5. in prin.

niantur, vt 50. diſt. quia ſanctitas tua.
l ¶ Polluerunt.] Quantum ad ſe. 49. diſt. cap. vlt.
Sacerdos. CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ ſi ſacerdos de aliquo crimine cõuincatur, deponi debet, & eps ei locu prouidere debet, in quo pẽnitentiam agere poſſit.
m ¶ Si in eo.] Ergo pro omni cauſa non deponitur. B.
n Prouiſo loco.] ideſt monaſterio, vt cap. ſeq.

Dictum

DIctum.] CASVS. Dicitur hic, q̄ ſi ſacerdos ꝑ ꝑ delictum vel negligentiam ſuā fuerit degradatus, detrudi debet in monaſterium, vel canoniam regularem ad pn̄iam agendam, nec debet amodo viuere ſæculariter, & ſi contra facere præſumpſerit, excōicari debet. a ¶Negli-

c ¶Sæculariter.] Hic patet, q̄ depoſitus ſm̄ regulam eccleſiaſticam tenetur viuere. arg ad hoc. 32.diſtinc. ſi qui vero.& 20.q.3.eos. vnde verberans eos incidit in canonem: & eccleſia eos tueri debet, niſi ſint incorrigibiles, vt extra de iud.cū non ab homine. Io quod talium credo, cū ſit exauctoratus, & nudatus oī priuilegio 2.B Sed nūquid q̄ hoc modo detrud.ē in monaſterium, ibi cogitur eſſe ꝑpetuo: q̄d videt d 50 c 1. inf.ea.ſi qs clericus. Sed dic, hoc eſſe in arbitrio iudicis, & ſm̄ qualitatē delicti; nā qn̄q; ad tempus detrudit, vt 2 q. 1. in primis. qn̄q; iubet peregrinari per orbē, ut de pę.d.6. ſacerdos qn̄que traditur curiæ ſæculari, vt 11.q.1. ſtatuimus: alias n ūquā cogitur quis inuitus ingredi monaſterium, niſi propter delictum, vt 20. q.1. ſicut & 55.d.ſi euangelica. Ioan.

¶Retrudantur in monaſterium presbyteri, qui pœnitentiam agere contemnunt. Cap. VIII.

In conc. Cabilonenſi, c.40.
Burc. lib 2.c 191.
Iuo p.6.c.236.

DIctum eſt nobis presbyteros propter ſuā negligentiam [a] canonice degradatos, & ſæculariter, gradu amiſſo, viuere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Vnde ſtatuimus, vt gradu [b] amiſſo, agendæ pœnitentiæ gratia, in monaſterium α, aut in canoniam regularem mittantur. ¶Si verò hoc fieri cauſa qualibet prohibuerit, vbicumque ſint, pœnitentiam agere non deſiſtant. Si autem amiſſo gradu ſæculariter [c] viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab eccleſię communione ſeparentur.

α ¶In monaſterium.] *In concilio Cabilonenſi, vbi hic canon habetur (licèt Burchardus etiam & Iuo ex Moguntino citent) & apud cæteros collectores legitur,* in monaſterio, aut canonico, aut regulari: *in vno autem peruetuſto Gratiani codice,* in monaſterio iuxta canonicam regulam.

Item Iſidorus, ſententiarū de ſummo bono, li.2.c.10.

¶Mutatio loci aliquando valet conuerſis ad pœnitentiam. Cap. IX.

VAlet [d] interdum [e] cōuerſis pro animę ſalute mutatio loci. Plerumq; enim dum mutatur locus [f], mutatur & mentis affectus. Congruum eſt enim inde etiam corporaliter auelli, vbi quiſque illecebris deſeruiuit. Nā locus, vbi quiſque praue vixit, hoc in aſpectu [g] mentis apponit, quod ſæpè ibi vel cogitauit, vel geſſit.

Item ex tertia ſynodo Aurelianenſi, c.7.

¶Clericus adulteraſſe conuictus, vel confeſſus, in monaſterium detrudatur. Cap. X.

Iuo p.8.c.285.
Pann.li.3.c.143.

j SI quis clericus adulteraſſe aut cōfeſſus, aut cōuictus fuerit, depoſitus ab officio, communione [h] conceſſa, in monaſterium, toto vitæ ſuæ tempore detrudatur.

Item Pelagius Papa Conſtantino defenſori.

¶De eodem. Cap. XI.

Pann.li.3.c.144.

ROmanus eccleſiæ Thæanenſis clericus pro crimine adulterij, quod admiſiſſe perhibetur, à clericatus ordine depoſitus, in monaſterium hic in vrbe Romana [i] ad agendam pęnitentiam ex noſtra iuſſione detruſus eſt.

Item ex canone Apoſtolorum 25.

VAlet.] CASVS. Statuitur hîc, q̄ ſi aliquis de crimine fuerit conuictus, debet ſeparari à loco ī quo cōmiſit delictū ad pn̄iam peragendā Nā interdum valet loci mutatio cū affectus mentis ſępè cū loco muteī, cūnō videat, vbi malè geſſit. Sequentia duo c. plana ſunt, q̄ de hac materia loquuntur.

d ¶Valet.] Gratia cooperante.

e ¶Interdum.] Interdum nocet, ut ſup.d. 74. quorundā. & C. quomodo, & quādo iudi. l.5. ſed ualet ſi fiat ex charitate.

f ¶Mutatur locus.] ī.35 q.6. ab iſto die. inf.d.86. fratrem.

g ¶In aſpectu.] Memoria delictorū, q̄ eſt cōcupiſcētia, deteſtabilis eſt 3 15.q. 1. mulier, quę autē eſt ad cōpunctionē, illa bona eſt. Nullū enim tale delictorū remedium eſt ſicut eorum continua memoria. de pœn. diſt.3. Iudas. de pœ.diſt.1.§.his auctoritatibus. ver. non tibi dico, & verſi. nunc autem. & quandoque bona eſt memoria rei ad terrorem, vt 7.q.1. denique, in fi.

a ¶Negligentiam.] No. q̄ aliquis æquè deponitur ꝑ negligentiam, ſicut ꝑ dolum. 86. diſt cap.1. & 11.q.3. placuit. & 100. diſt. qn̄. & extra de ſtatu mona. cum ad monaſterium in fi. & C. de offic. præfe. ori. ſi quos. & ff. de cuſt. & exhib. re. l. carceri. & l. milites quod intelligo cum craſſa eſt negligentia, ut 1. q. 1. quidquid. & ff. de verb. ſigni. magna.

b ¶Gradu.] Arg. pro illis qui dicunt exauctoratū priuari ſacramento 1. vnde colligitur talem poſſe verberari ſine ſacrilegio, arg. eſt ad hoc 50. diſt. accedens.

h SI quis clericus.] Communione.] i. fidelium & ſacramentorum. H. Alij dicunt. ſ fidelium, non autem fratrum. arg. infra eod. ſi diaconus. Archid.

i ROmanus.] ¶Romana.] Sed qua ratione detruditur ibi, cum aliunde eſſet? quia ibi fortè commiſerat, vt in Auth. vt nulli iudi. §. ſi uerò,

Clericū depoſitū uerberans incidit in canonem.
2 Argu ad hoc 54. diſt. c.2. in fi. vbi de hoc.

Detruſus in monaſteriū an cogitur ibi perpetuo eſſe.

Delictorum memoria an ſit bona.
3 Ad hoc 32. q.7. non ſolū. in princ. vbi de hoc.

Ne[gli]gentia ... dolo ...
... Arg. cōtra ... quod ... verſ. ...

presby-

PResbyter.] CASVS. Quæſitum fuit ab Apoſtolis, quam pœnam pati debet presbyter vel diaconus, qui publice in adulterio, vel fornicatione, periurio, vel homicidio fuerit deprehenſus. Et reſpondet, q debet deponi, ſed excommunicari non debet, cum non debeat duplici cõtritione flagellari, more tamen laicorum debet pęnitẽtiam agere, cum eius crimen ſit manifeſtum.

g ¶Neceſſitatis.] Argu. alicui licere cauſa neceſſitatis baptiſmum conferre, cui non licèt aliud ſacramentum conferre, infra de conſec. diſtinct. 4. conſtat. 1. q. 1. ſicut Chriſtus. contra. ſupra diſt. 50. c. qui ſub gradu.

h ¶Liceat.] Cum ſolẽnitate, aliàs ẽt laicus hoc poſſit.

i ¶Bapti-

¶In crimine captus presbyter, uel diaconus deponatur, non tamen communione priuetur. Cap. XII.

In conc. Trib. c. 11. Raban. l. pœnitent. c. 1. Anſ. li. 11. c. 29. Burc. li. 2. c. 179. Iuo p. 6. c. 234. Poly. lib. 4. tit. 31.

PResbyter †, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto [a], aut homicidio α captus eſt, [b] deponatur: non tamen cõmunione priuetur β. Dicit enim ſcriptura [c]: [Non vindicabit Dominus bis [d] in idipſum.]

† Epiſcopus, presbyter, aut diaconus] orig.

† οὐκ ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό. *Naum 1. ſecundũ lxx.*

α ¶Aut homicidio.] *Hæc dictio non eſt in canone 25. Apoſtolorum. Sed in concilio Triburienſi, cum patres illi ita dixiſſent,* legimus in canonibus Apoſtolorum, q epiſcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus eſt, deponatur: *hinc argumẽtantur, idem multo magis ſtatuendum eſſe de homicida: quæ fortaſſe cauſſa fuit, quamobrem à Gratiano, & alijs collectoribus ea dictio huic canoni adiecta ſit. In canone autem 32. Baſilij idem ſtatuitur de clericis peccantibus peccatum ad mortem, quod etiam de fornicatoribus expoſitum erat in canone tertio.*

β ¶Priuetur.] *In codicibus impreſſis ſequebatur,* ſi paruerit ſententiæ, *quæ verba ſunt expuncta, quia neque in originali, neque in vetuſtis Gratiani exemplaribus leguntur.*

Item.

¶De eodem. Cap. XIII.

ij SI quis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus poſt diaconij gradum acceptum fuerit fornicatus, aut mœchatus, deponatur: & ab eccleſia proiectus, inter γ laicos [e] agat pœnitentiam.

ſup. diſt. 28. c. presbyter. Anſ. lib. 11. c. 31.

¶*Proprius auctor huius capitis non eſt inuentus: ſed ſimile habetur in concilio Neocæſarienſi, cap. primo, & in capitulo Martini Bracarenſis, c. 27.*

γ ¶Inter laicos.] *Hæ duæ dictiones non leguntur in cap. 1. concilij Neocæſarienſis citato ſupra diſt. 28. cap. presbyter, (vt ibi notatum eſt) neque in capitulis Martini Bracarenſis.*

Item ex concilio Aurelianenſi primo, c. 11. & 14.

¶De eodem. Cap. XIIII.

SI diaconus, aut presbyter crimen capitale cõmiſerit, ſimul & ab officio, & à communione [f] pellatur. Si verò pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub pœnitentis profeſſione ſubmouerit; is † quoque ſi alij defuerint, & cauſa certæ neceſſitatis [g] exoritur † poſcentem baptiſma liceat [h] baptizare [i].

Iuo p. 6. c. 361. & p. 15. c. 18. c. 14.

† al. ſic.

† Concordat tex. in l. ſi libertus. ff. de bo. lib. ... ſed. & ... prætor. ff. de procur.

Item Gregorius ſeptimus omnibus per regnum Italicum, & Theutonicorum debitam S. Petro obedientiam exhibentibus.

¶Non ingrediantur eccleſiã presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, qui in fornicatione crimine iacent. Cap. XV.

Anſ. li. 6. c. 177. Pann. l. 3. c. 134.

iij SI qui ſũt presbyteri, diaconi, vel ſubdiaconi, qui in crimine fornicationis, iaceant, interdicimus eis ex

Laicus contra clericũ teſtificari nequit.

a ¶Aut furto.] Sed qualiter laici probabunt iſtud eſſe, cum non poſſint teſtificari contra clericum. 2 q. 7. epiſcopi.

b ¶Captus eſt] Et cõuictus. ext. de iud. cum non ab homine. de hoc dixi 50. d. de his 1. & c. ſi quis diaconus. 1 unde cũ capitur, detineri dẽt p xx horas diurnas, & nocturnas, vt videatur, vt ff. de adul. capite. ſed nec teſtibus admiſſis credit, niſi à principio clericum in adulterio viderint, nec laicis credetur de hoc; qa laici oppido nobis infeſti ſunt. 2. q. 7. laici. Vel dic, captus p ſententiam, vel p cõfeſſionẽ 2. propriã, vel rei euidentiam, vt extra de cohab. cler. veſtra. & c. ult.

1 Adde qualiter probatũ adulterium vel fornicatio no. Bar. in l. 2. §. fin. ff. de adult. & in l. quærebatur. ff. de teſta. mil.

2 Non. n. ſufficit ſi capiatur, niſi aliàs cõuincatur, vel confiteatur arg. 12. q. 1 non dicatis. 15. q. ult. cap. vlt licèt cõtra videatur, hic dici, vt 50. diſ. de his verò, &c. ſi quis diaconus, ſm H.

c ¶Scriptura.] Extra de iudi. at ſi clerici. de pœn. d. 3. §. auctoritas. ff. nau. caup licèt. §. vlt.

d ¶Bis.] i. perfectè.

SI qs epiſcopus.] e ¶Inter laicos.] hoc intellige, quando crimen uenit in notitiam populi, vt ſupra 27. diſtinctio. presbyter 3.

3 Vel cũ ex hoc magnũ ſcandalũ ortum eſt, ut 50 diſt. ſacerdotes.

SI diaconus.] CASVS. Dicit hic. q ſi diaconus, vel pſbyter commiſit crimẽ aliquod dignum depoſitione, ab officio & cõione debet repelli: ſi vero nou eſt depoſitus, ſed ſe pp delictum ab altaris miniſterio remouit more pęnitẽtis, ſi alij presbyteri deſunt, poterit in neceſſitate baptizare.

f ¶A cõmunione] corporis Chriſti, vel ad tempus, & ſic ſoluitur contra illud c. presbyter. uel expone, ideſt beneficio, & ſic ſoluitur contra, ſup. ea. c presbyter. 4.

4 Nõ eſt extranea iſta expoſitio, quia beneficia clericorũ cõia ſunt 32 diſt. ca. pter hæc. 16. q. 1. cap. ſi.

i ¶Baptizare.] Dic, vt 50. diſt. qui ſub gradu.

SI qui.] CASVS. In Italia & Theutonia pſbyteri, diaconi &

coni & ſubdiaconi publicè tenebant concubinas, quibus omnibus Greg. officium interdixit, donec pœnitentiam agerent, & ſi vellent in crimine perſeuerare, præcepit omnibus, vt eorum officia non audirent: quia eorum benedictio in maledictionem conuertetur, & hoc probat

b ¶Emẽdent.] Ex hoc videtur, ꝙ ſicut tales ipſo facto ſuſpenduntur, ſic ipſo facto per contrarium reſtituetur eis officium. vt dixi. 32 diſt. nullus. argu. ad hoc 15 q. 6. nos ſanctorum & 16. q. 7. ſi quis deinceps 1.

c ¶Audire.] ſu. 12. diſt. nullus, &c. præter hoc. ſed ꝯ 15. q. 8 ſciſcitãtibus. cõtra ſed ibi ſoluam.

1 Dicit Lau. hoc ſpeciale eſſe in notorio.

parte Dei omnipotentis, & ſancti Petri auctoritate, eccleſiæ introitum, vſque dum pœniteant [a], & emendent [b]. Si qui vero in ſuo peccato perſeuerare maluerint, nullus veſtrum officium eorũ audire [c] præſumat: quia benedictio eorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, teſtante Domino per prophetam: [Maledicam [d], inquit, benedictionibus veſtris.] Qui verò huic ſaluberrimo præcepto obedire noluerit, idololatriæ peccatum incurrit, Samuele teſtante, & beato Gregorio adſtruente: Peccatum ariolandi eſt non obedire, & quaſi ſcelus idololatriæ, non acquieſcere.] Peccatum igitur paganitatis [e] incurrit, quiſquis dum Chriſtianum ſe aſſerit, ſedi Apoſtolicæ obedire contemnit [f].

Malach. 2.
luo p. 5. c. 36.
lib. 35. moral. c. 12.
8. q. 1. ſciendum.
1. Reg. 15.

d ¶Maledicam.) id eſt, reprobabo, vel reputabo maledictionem, cum benedixerint 2, vobis.

e ¶Paganitatis.) Id eſt, infidelitatis.

f ¶Cõtemnit.) Qualiter ſit hoc intelligẽdum dixi 22. diſt. omnes. 19. di. in memoriam & ca. nulli. Io.

2 Vel dic vt not. 1. q. 1. in cap. maledicã & c. multi. Archid.

¶In regeſto epiſtolarũ Gregorij ſeptimi, non eſt inuenta hæc epiſtola, in qua ſunt omnia prorſus verba huius capitis. Sũt tamẽ in eo multa; quæ huius decreti faciunt mentionẽ. Libro primo epiſtola 30. Archiepõ Salzburgenſi, & lib. 1. epiſt. 61. Leodienſi epiſcopo, et ſequenti epiſtola Sicardo Aquilegienſi. De quo decreto, vt ipſum exequi omnino curarent, eodem lib. 2. epiſ. 66. Burchardo Halberſtatenſi epiſcopo, & epiſt. ſequenti, Annoni Colonienſi archiepiſcopo diligentiſſimè ſcribit, & lib. 3. epiſt. 4. Sigefredo archiepiſcopo Moguntino idem mandat, & lib. 4. epiſt. 10. comitiſſæ Flandrienſi & ſequenti comiti de eadem reſcribit. Inter decreta etiam Innocentij II. fit iſtius decreti mentio. Verum propria verba huius capitis: vſque ad verſ. Qui verò huic ſaluberrimo, Marianus Scotus refert in fine chronicorum. Sequentia autem verba valde ſunt ipſi Gregorio 7. familiaria.

S I quis.] CASVS. Hęc quatuor cõſequẽtia cap. eundẽ habẽt caſum: in quibus dicitur, quod ſi qui in ſacris ordinibus fuerint conſtituti, ad cõcubinas, vel vxores accedere nõ debent: quòd ſi contumaciter fecerint, officio & beneficio carere debent.

g ¶Diaconus.] Vel ſubdiaconus, vt in c. ſequenti.

Item Alexander ſecundus, epiſcopis, & regi Dalmatiarum.

¶Officio & beneficio priuetur epiſcopus, presbyter, vel diaconus fœminam accipiens, vel acceptam retinens, Cap. XVI.

Pann. l. 3. c. 138.

3 SI quis amodo epiſcopus, presbyter, aut diaconus [g] fœminam acceperit, vel acceptam retinuerit, proprio gradu decidat [h] vſque dum ad ſatisfactionem veniat: nec in choro pſallentium maneat, nec aliquam portionem de rebus eccleſiaſticis habeat.

h ¶Decidat.] Quo ad excutionem: ꝓut patet in ſequenti litera. ſed nec ſtatĩ debet ſuſpendi, ſed expectari debet ꝑ quadraginta dies. extra de coha. cle. ſicut ad extirpandum, ſed illud diſpenſatio eſt: ius enim erit, quòd ſtatim deponatur ſup. ead. c. 1.

Cleric' qui vxorẽ accepit, an ſtatim ſit ſuſpẽdendus.

Item clero Mediolanenſi.

¶De eodem. Cap. XVII.

Pann. l. 3. c. 139.

4 SI quis ſacerdotum, vel diaconorum, vel ſubdiaconorum officium [i] contumaciter deſerens fœminam ſibi potius eligit: ſicut ſponte ob fornicationem dimittit officium; ita ob præuaricationem dimittere cogatur [k] etiã in vitus beneficium.

Idem Paulo Mediolanenſi.

i S I quis ſacerdotum. ¶Officiũ.] Ex his duobus capitulis habes, quod cui interdicitur officium, & beneficium quandoque tamen permittitur beneficium, & nõ officiũ, vt 50. diſt. ſtudeat, & 28 diſ. presbyterum. quãdoque econuerſo, vt 1. q. 5. c. 1. quãdoque etiam punit in perſona, & nõ in rebus. vt 16. qõ. 6. cognouimus. & c. illud.

Beneficium q̃nq; permittitur & non officiũ.

K ¶Cogatur.] Ergo per electionẽ vnius vel per renunciationem intelligitur alij abrenũciatum. ſu. 8. diſt. quo iure. C. de furt. l. 1. ff. de tribut. q̃d in hæredẽ, §. eligere. ff. de reg. iu. l. nemo. §. quoties Arg. cõtra ff quo leg. l. 1. §. 3. & arg. plura de hoc inuenies. 13. q. 2. in fi. Io. Sol. vbi ſunt aliqua repugnantia, eligendo vnum renunciat alteri. aliàs ſecus. B. de pœn. d. 1. §. itẽ ſi antequam.

Eligens vnũ renunciat alteri.

probat auctoritate prophetæ dicentis: Maledicam inquit, &c. Et quicunque præceptis noſtris non obedierit peccatum idolatriæ, & paganitatis incurret.

a ¶Dum pœniteant.] Ex hoc determinantur contraria ſup. diſt. 51. miramur, verſi. ſicut enim.

a Eos beneficio.] inf.16.q.6.illud arg.ff.de pecu.l.1. C.de vſur.l.vlti.

b Miniſtri.] Propriæ vxoris.] maximè: quia idem eſt in aliena. Et no. ꝙ dicit inuadere, quia iam nõ eſt vxor quo ad debitum reddendum. ſup.77.diſ. epiſcopus. cum qua votum emiſit 1: & ſi eam cognoſcat, inceſtum cõmittit, & filij. erunt illegitimi. & ſerui. 15 q. vltim. cum multæ. eſt tamen vxor quò ad adminiſtrationẽ. 31.d.lex. & plus peccat cum iſta, quam cum ſoluta. Hug.art. contra infra.di.ꝑxi. propoſuiſti.

Vxorem cognoſcens cũ qua votum emiſit, inceſtum committit.

1 Ad hoc 35 q.5.quod Deo, ſed videas, quod not.30. q.1. noſſe. in gl. ille tamen in fi.

c Sacrarij.] Ideſt, ſacrorum valorum.

d Ab offerentibus.] Ideſt ſacerdotibus, qui offerunt, id eſt, conficiunt. Vel expone: nec ad oblationẽ alijs porrigendum; quaſi dicat, nec ipſi ſumant corpus Chriſti, nec alijs porrigant. Vel melius hoc vult dicere: diaconi nec exerceãt officiũ diaconale. nec presbyteri ꝑſbyterale. Vel expone nec ab offerentibus, ideſt, ſubdiaconis, q offerre ſolent diacono patenam cum euchariſtia.

ADDITIO. 91.diſt. cleros.

e Holocauſti.] ideſt euchariſtiæ, & dic intranſitiue.

f Accedant] Preſbyteri, ideſt non cõficiant.

g Minora.] ideſt, minorum ordinum officia ſine licentia ſuperioris: & planũ eſt capitulum, vt 16. q 61. illud. Ar. contra C. de vſuſru.l. vlt. & ff. de ſupel.leg.l.1.

Clericus.] Hęc eſt tertia pars d. in qua dicitur, ꝙ archidiaconus non debet frequentare domos matronarũ, vel aliarum mulierum, nec mittere xenia ꝑ clericos, & hoc probatur in ſeq. cap. Ioan. de Fan.

CASVS. Hoc cap. de tribus perſonis loquitur, ſcilicet de clerico, presbytero, & archidiacono. Dicitur ergo, hic ꝙ clericus ſolus non debet intrare tabernaculum mulierum: nec etiam cum ſocio ſine iuſſu pręlati. nec presbyter cum ſola fœmina confabuletur. Archidiaconus verò ſub prætextu officij ſui non frequentet domicilia matronarum: nec illis per clericos ſuos, vel domeſticos aliquid ſecrete mittat: de quo ſi conuincitur, & ille deponatur, & illa excommunicetur.

h Fęmina.] Argu. ex ſolitudine, vel ſocietate præſumi pro aliquo, vel contra. infra. ea. in omnibus, & c. clerici. arg. 18. q. 2. in decima, & c. diffinimus.

Præſumptio ſumitur ex ſolitudine, & ſocietas.

i Humilitatis.] Prætextu enim pietatis non eſt committenda impietas. ff. depoſi. ſi hominem, & 30. q. 1. noſſe. & 14. d. quod ait.

K. Frequentet.] Ratione frequentiæ pro aliquo, vel contra aliquem præſumitur 2, ſimiliter ex longa mora. arg. 34. d. quorundam. 19. d. Anaſtaſius.

l Secrete.] Magis enim peccat occultè peccans, quàm manifeſte

De eodem. Cap. XVIII.

Eos etiam, qui vt fornicari eis liceat, diuinum officium derelinquunt, & a Deo recedentes, diabolo & operibus eius ſeruiunt; ſicut ſe iuſtiſſimè ab officio alienos faciunt; ita beneficio [a] eccleſiarum priuatos eſſe adiudicamus.

Pann. l. 3. c. 140.

Item Lucius Papa.

De eodem. Cap. XIX.

Miniſtri altaris presbyteri, ſiue diaconi ad Dominica tales eligantur officia, qui continentiã ſeruent. Si verò poſt ordinationem ſuam miniſtros contigerit proprię vxoris [b] inuadere cubile, ſacrarij non intrent limina, neque ſacrarij [c] α portitores fiant, neq; altare contingant, neq; ab offerentibus [d] holocauſti [e] oblationem ſuſcipiant; neq; ad Dominici corporis portionem † accedant [f]; neq; propinent β, neq; ſine maioris natu auctoritate minora [g] gerant officia: vrceum ſanè ad altare, vel calicem ne ſuggerant.

Habent in epiſtola 2 Clementis ad Iacobum fratrem Dñi. Anſ. l. 8. c. 2. Poly. l. 4. tit. 31. Iuo p. 6. c. 87.

† *al. portationem.*

α Sacrarij.] *In epiſtola ſecunda Clementis (vnde caput hoc ſumptum videri poteſt, & vnde citat Iuo) legitur:* ſacrificij. *in vno autem vetuſto Gratiani codice,* ſacri.

β Neque prouenient.] *In epiſtola Clementis eſt:* nec aqua ſacerdotibus porrigat ad manus; oſtia forinſecus claudat minora gerat officia, vrceum, ſiue calicem ad altare non ſufferat †: *Apud Iuonem verò* Sed aquam tantum ſacerdotũ manibus porrigat, oſtia forinſecus claudat, minora geſtet officia: vrceum ſanè ad altare ſuggerat.

† *al. ſuggerat.*

Idem.

Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur. Cap. XX.

3 Clericus ſolus ad fęminę tabernaculum non accedat, nec properet † ſine maioris natu ſacerdotis † iuſſione γ; nec ſolus presbyter, cum ſola fęmina [h], fabulas miſceat. Nec archidiaconus ſub prætextu humilitatis [i], aut officij frequentet [k] inter domicilia matronarum; aut forte per clericos, aut domeſticos † matronę mandet aliquid † ſecrete [l]. Si agnitum fuerit; & ille deponatur, & illa a liminibus arceatur eccleſiæ.

Clemens Papa ibidẽ paulo inferius. Iuo p. 6 c. 89. Anſ. l. 7. c. 147. Poly. l. 4. tit. 31.

† *al frequentet* † *al ac ſine maioris* [...] dotes]

† *al. domeſticos eius* † *al. principes*

† *al. ſecreti aliquid.*

2 Concordat tex. in l. cum alius, C. de curat. fu. & in l. fi. §. pe C. de bon. qualib.

Peccare videtur magis dr occulte, an manifeſte delinquens.

γ Iuſſione.] *In epiſtola clementis ſequitur.* Nec presbyter ſolus cum ſola adiungatur: ſed duobus adductis teſtib. viſitet infirmam: nec ſolus cũ ſola fęmina fabulas miſceat; nec

archidiaconus, aut diaconus ſub prætextu officij humilitatis frequentet, &c.

Idem.

Clemens ibidem continenter.
Polyc. ibidem.

¶De eodem. PALEA. Cap. XXI.

SEd ſi forte aliqua interceſſio fuerit, epiſcopo ſuggeratur. Et ſi talis eſt, ad quam debeat ire pio interuẽtu, ipſe pergat: ſin autem, de latere ſuo dirigat α, cum duobus, aut tribus teſtibus. Nemo tamen cum extranea habitet fęmina, niſi proxima, aut ſoror fuerit. Et hoc cum magna ſollicitudine fiat. Non enim ignoramus malitias Satanæ.

2. Cor. 2.

¶*Hæc Palea in pleriſque vetuſtis exemplaribus habetur coniuncta capiti antecedenti.*

α ¶Dirigat.] *In epiſtola S. Clementis ſequitur:* cum duobus, ac tribus, qui hoc ſanare † debeant. Sanè ad viſitandum mulierem infirmam nullus clericus ingrediatur, niſi cum duobus, aut tribus. Nemo tamen, &c.

† al. ſcire.

[*Ex decreto β Eugenij Papæ.*]

Poly. l. 4. titu. 31. ex Lucio.
Anſ. l. 8. c. 9. ex pę. Romano.

¶De eodem. PALEA. Cap. XXII.

SI quiſpiam ſacerdotum, ideſt presbyter, vel diaconus, vel ſubdiaconus de quacunque fœmina crimine fornicationis ſuſpectus, poſt primam, ſecundam, & tertiam admonitionem γ inueniatur fabulari cum ea, vel aliquo modo conuerſari, excommunicetur: fœmina verò canonice iudicetur [a].

β ¶Ex decreto.] *Hic canon in concilio Romano primum ab Eugenio ſecundo editus, & poſtea à Leone quarto etiam in concilio fuit repetitus, & citatur in decretalib. tit. de cohab. cler. & mul. Et in pleriſque vetuſtis exemplaribus eſt ſine nomine.*

γ ¶Admonitionem.] *In eodem canone ſequitur,* metropolitani, vel alterius epiſcopi, aut eius, cui ſubiacere videatur.

Item Gregorius.

¶Simul cum mulieribus ſacerdotes habitare non licet. Cap. XXIII.

Iuo p. 6. c. 76.
Poly. l. 4. tit. 31.

4 OPortet ſacerdotes, quibus Domini populus commiſſus eſt, cum magna animi conſtantia vigilare ſuper dominicas oues, ne lupinis morſibus, ideſt diaboli ſtimulis lanientur. ¶Neque enim hoc ſilere debeo, quod cum graui animi triſtitia dico: ſacerdotes cum fęminis habitare conſpicio: quod nefarium [b] eſt dicere, vel audire. & contra ſanctorum canonum ſancita. Vbi enim talis fuerit cõmorantium cohabitatio, antiqui hoſtis ſtimuli [c] non deſunt. Ideoq; admonendi ſunt, vt nõ antiqui hoſtis [d] decipiantur fraude; quatenus iuxta Apoſtoli vocem, non vituperetur miniſterium noſtrũ. Cauere enim nos oportet, fratres, ab illicitis, ut mundas ualeamus, ad dominũ leuare manus: ſcriptum eſt enim: [Sãcti eſtote, quoniã ſanctus ego ſum Dominus Deus veſter.] Si quis verò præſumpſerit aliter agere, ſacerdotij ſui honore priuetur. Vnde omnimodo cauẽdũ eſt, fartres, ne fallamus [d] populũ, & illud prophetæ dictũ impleatur in nobis: [Sacerdotes mei cõtaminãt ſancta, & reprobãt legẽ.] quos & alius propheta increpat dicẽs. [O vos ſacerdotes, q fallitis [e] nomẽ meũ,

2. Cor. 6.
1. Tim. 2.
Leuit. 20.
Soph. 3. ſecundum 70.
Malach. 1. ſecundum 70.

manifeſtè, vt 19. diſ. Anaſtaſius. Sed contra. ff. de rit nup. l. vl. ff. de aucto. tut. pupillus. §. vlti. qui enim male agit, odit lucẽ. 18. q. 2. pernicioſam. extra de offi. iudi. de leg. cõſuluit. & extra vt eccl. benefi. vt noſtrum. Ioã. Sol. * vbi quis magis contẽnit ibi magis peccat, ſiue ſecrete ſiue palã. De hoc 40. diſtin. homo Chriſtianus 1.

Textus hic nõ loquitur de peccato publico, vel ſecreto; ſed damnat ea, quæ ſecrete facta afferunt ſuſpicionem, non autem facta palam.

SI quiſpiam.] Hæc palea habetur extra coha. cle. & mul. c. 2. ibi exponitur.

a ¶Iudicet] Not q rõne delicti mulier efficit de foro eccleſiæ. Archid.

OPortet.] Hęc eſt quarta pars di. in qua ꝓbat per 10. cap. ſanctorum patrum, quòd cum clericis non debent cohabitare ſuſpectæ mulieres, nec ſolus cum ſola debet cõfabulari. Io. de Fan.

1 Et extra de cel. miſſar. de homine. & 32. diſtinc. nemo ibi videas.

CASVS. Gre. monet hic presbyteros eſſe vigilantes ſuper gregẽ ſibi commiſſum: ne lupi morſibus, id eſt, diaboli laniẽtur. & reprehẽdit eos de conſortio mulierum quia ubi fuerit cum mulieribus cohabitatio, antiqui hoſtis ſtimulus nõ deerit, cum quibus ſi fornicentur, ſacrificare nõ debẽt. Quod probat tribus auctoritatib. prophetarũ, ſcilicet Moyſi, Sophonię & Malachiæ. Sequẽs cap. patet.

b ¶Nefariũ.] ideſt, horribile. nã ſi nefariũ eſſet dicere, male faceret Greg. dicendo.

c ¶Stimuli] Nam ex cohabitatione pſumitur acceſſus. 18. q. 2. diffinimus.

d ¶Ne fallamus.] Publicũ .n. teſtimoniũ & opinio nõ eſt fallẽda C. de la. li. tol. l. 1. §. ſed & q ſcim9. ar. 27. d. qđ iterrogaſti.

e ¶Qui fallitis.] Dicunt enim fallere, ex quo habẽt uolũtatẽ fallẽdi 2, nac minus peccãt de pę. d. c. 1. ſi cui. aliàs ſũt nõ falluntur,

2 Adde glo. in l. uendicatio. ff. de rei vendi. Bart. in l. quæ de tota. eo. tit.

lent 24.q.3. Deus.mentiri enim Deo,&c. de conſec.di-
vin.2.panem.

a ¶Pollutio.] Quantum ad ſacerdotes 49.diſt.c.vlt. ADDITIO. Ad hoc 49.diſt.c.vlt.de conſec.diſt.4. quæris.& 1.q.1.quod quidam.Archid.

tum,vt clericus cum talibus perſonis, & in tali loco, & tempore, cum mulieribus loquatur, vt omnis ſuſpicio remoueatur. Nam ſi clericus vult ire ad domum alicuius fœminæ, melius vadat cum alio,quam ſolus: ne ſi ceciderit, non ſit qui ſubleuet eum.

& dixiſtis,in qua re fallimus nomen tuum?quibus reſponſum eſt:offerentes ad altare meum panes pollutos [a]. Nõ eſt mihi voluntas in vobis,dicit Dominus, & ſacrificium non accipiam de manibus veſtris;quia polluti eſtis.] *Ibidem.*

Item Symmacho defenſori,lib.1.reg.indict.9.epiſ.50.

¶De eodem Cap. XXIIII.

VOlumus [b], vt ſacerdotes † prohiberi debeãt, ne cũ mulieribus conuerſentur:excepta duntaxat matre, ſorore,vel vxore [c],quæ caſte regenda eſt.

Iuo p 6. c.12. *† ſacerdotes, qui in Corſica cõmorantur.]*

Item lib.7.epiſt.39.

¶De eodem. Cap. XXV.

LEgitur [d],quòd beatus Auguſtinus,nec cũ ſorore habitare conſenſerit † dicens: quę cum ſorore mea [e] ſunt,ſorores meæ [f] non ſunt.Docti ergo viri cautela,magna nobis debet eſſe inſtructio.

Apud Poſſidonium in vita Auguſtini. *† al. conſueuerit.*

Item ex 7.ſynodo.

¶De eodem. Cap. XXVI

IN omnibus obſeruare conuenit, vt certus [g] quis, & certo tempore,& certo loco [h],& certis perſonis,uel apparere clericus,uel loqui debeat mulierib9,vt excludatur omnis nefanda ſuſpicio.Certe ſolum,& ad ſolam accedere,nulla religionis ratio permittit. Melius eſt enim duos [i] eſſe ſimul,quàm unum. Simul enim & fidelius,& tutius res geritur.[Væ enim uni;quia ſi ceciderit,non eſt qui erigat eum.

Eccl 4. *Ibidem.*

e Caput hoc etiam in aliquot manuſcriptis citatur ex ſeptima ſynodo, in cuius ſane poſtremo capite aliqua huc ſpectantia habentur.Cæterum pleriſque citatur ex octaua;& ſententia videtur ſumpta ex c.83.Aſcetiorum B.Baſilij.cuius regula: ſub nomine octauæ ſynodi ſæpe citari alibi notatum eſt.

Item ex concilio Carthaginienſi 3.c.17.

¶De eodem. Cap. XXVII.

CVm omnib; omnino clericis extraneæ fœminæ nõ cohabitent,ſed ſolę matres,auiæ,& materteræ,ami

b ¶ VOlumus.] Qđ dicitur in iſtis cap. videtur corrigi extra de coha.cle. & mul.cap.1. Et intellige illud quando perſonæ ſunt ſuſpectæ,vel ſecum habẽt ſuſpectas. Sed vſque ad quem gradũ licet clericis cum conſanguineis habitare? Dici poteſt, quòd vſq; ad ſcđm in linea tranſuerſali inf.ea cũ omnibus. ſed in aſcendẽte vſq; ad ſeptimũ vel hodie vſque ad quintũ: quia cũ his naturale fędus nihil ſęui criminis,&c.vt extra đ cohabi. cler. a nobis,& C.de epiſ. & cle. cum qui. etiã ſi illę perſonæ iuuenes ſint. Vltra ſecundum verò diſtingue, aut ſuſpectæ ſunt qa iuuenes ſunt:aut nõ, quia ſunt ſenes; & tũc poteſt. in primo caſu nõ:ſic etiam diſtingue in ancillis,& ſic intellige ꝯ ea fœminas. Sed cõtra,nõ ne clerici debent ſimul dormire. 12. q. 1.neceſſaria?ſed hoc de alijs, q ſimul nõ viuũt lo Et no ꝙ illi decre a nobis eſt ſtãdũ:q̃ vltima eſt in illa materia, & corrigit decre. primam illius tituli.B.

Clerici cum melioribus conſanguineis habitare poſſunt.

c ¶ Vel vxore.]ſu.d. 77. epiſcopus. argu. contra:ſed hoc de ſenibus; illud de ſuſpectis. Vel loquit ſecũdum antiqua tempora,vel ſolue, vt ibi dixi. & quod dicit caſte. quia caſtitas,&c.31.diſt. Nicæna.

LEgitur.] CASVS. Dicitur hic,ꝙ ſacerdotes non debent cum mulieribus habitare. Et hoc probatur exemplo [illegible] qui etiam cum ſorore noluit habitare propter alias mulieres, quæ cum ſorore erant.

d ¶ Legitur.] Arg ꝙ etiam a licitis debemus abſtinere [illegible] occaſione peruenitur ad illicita. arg. diſ.63.§. [illegible] 11 q.3.priuilegium & 21.diſt. denique.

Abſtinere a licitis, quandoque debemus.

e ¶ Mea.] [illegible] hoc intellige cum tales ſunt conſanguineæ, quæ ſine alijs eſſe non poſſunt.Vel intellige de epiſcopo [illegible] non liceat aliquã habere ſecum. C.de epiſc. [illegible] epiſcopo.Laur.

Epiſcopus [illegible] lierem.

f ¶ Sororem mea.] Quia ſocius ſocii mei, ſocius meus non eſt.ff.pro ſocio.nam ſocii nec vaſallus mei vaſalli, meus vaſallus eſt:ſicut nec libertus mei liberti,libertus [illegible] Modeſtinus. nec frater fratris [illegible] nup.gnali §. iter priuignos.

Socii mei ſocius non eſt meus ſocius

IN omnibus.] CASVS. In octava ſynodo fuit cõſtitu-

g ¶Vt certus] ideſt, ille ad cuius ſpectat officium. 18 q.2.in decima.

h ¶Loco] in hoc cap. habes præſumi contra aliquem & pro aliquo ratione numeri, loci, temporis, ratione etiam perſonæ, & cauſæ.23.q.8.occidit & 29.diſt.ſciendum & 18.q.2. diffinimus.

Præſũptio ſumitur ratione numeri,loci,temporis, & perſonæ.

i ¶Duos.) Arg.ꝙ melius eſt eſſe duos ſimul,q̃ vnũ, vt 7.q.1.illud 12.q.2.nobis.arg.contra.ff.de admi.tut.l.3. §.ꝙ in tutorib.ſi.ff.de exerc.act.ne ĩ plures, & Adã dũ ſolus fuit,non peccauit,vt de pęn.diſt.2.qñ Adam.arg. contra 21.diſt.ſicut.7.q.1.in apibus.Solu.horum brocardorum eſt,vt referas te ad id de quo agitur: licet enim binarius reprobetur.32.q.1 [illegible] non tñ quo ad omnem ſignificationẽ.28.q.1.ſæpe.ideſt,non quo ad omnem locum,in quo ponitur.& ſolue per cap.ſæpe.

CVm omnibus.] CASVS. Statuitur in hoc ca.ꝙ clerici non habitẽt cum mulieribus,niſi ſint ſibi cõiunctæ in primo gradu, vel ſecundo conſanguinitatis, vt mater,auia,ſoror,& amita, Itẽ cũ ancillis & pediſſequis,

quis quę cum eis erant antequam ordinarentur. Item cum nuribus, & uxoribus ſeruorum ſuorum.

Perſonarum coniunctarum ſeparatio dura eſt.

a ¶ Ex familia] Quis enim ferret coniuges à viris, uel patres à filijs ſeparari? C. cõm. vtriuſq. iud. poſſeſſionũ. arg. ad hoc 11. q. 3. quã multos. dura enim eſſet talis ſeparatio

N On oportet.] CASVS. Prohibetur hic ne aliquis clericus, vel continens, nec etiam aliquis Chriſtianus communia lauacra cũ mulieribus habeat: quia etiã gentiles hoc maximè reprehendunt.

c ¶ Omnino.] Vnde ſi vir accedit ad balenum extraneæ mulieris, priuat donatione propter nuptias, & mulier dote, ſi cũ viro alio habuit balneum. C. de repu. l. vlt immo etiam infamis eſt, q tenet mulieres cuſtodientes balneatorũ ueſtes, ut ff. de ijs q not. infam. athletas.

Balnea multis periculoſa ſunt

tę, ſorores, & filię fratrum, aut ſororum, & quæcunq. ex familia [a] domeſtica neceſſitate, etiam ante quam [b] ordinarentur, iam cũ eis habitabãt; vel ſi filij eorũ iam ordinatis parentibus, vxores acceperunt; aut ſeruis non habẽtibus in domo, quas ducant, aliunde ducere neceſſitas fuerit.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 30.

¶ De eodem. Cap. XXVIII.

N On oportet miniſtros altaris, vel etiã clericos quoſlibet, aut cõtinentes ſe, aut omnem omnino [c] Chriſtianum cum mulieribus lauacra habere communia. Hæc eſt enim apud gentiles prima reprehenſio.

Item Gregorius ad Ianuarium epiſcopũ Caralitanum, lib. 3. epiſt. 26.

¶ De eodem. Cap. XXIX.

Anſ. l. 6. c. 136.

A Rchidiaconum tuum, ut audio, habitare cum mulieribus prohibuiſti: & nũc vſque in ea prohibitione deſpiceris; qui niſi [d] iuſſioni tuæ paruerit, eum ſacro ordine volumus eſſe priuatum [e].

Item ex concilio Toletano quarto, c. 42.

¶ Venundentur ab epiſcopo, quæ appetunt conſortia clericorum illicita. Cap. XXX.

Anſ. l. 7. cap. 148.
Poly. l. 4. tit. 36.

Q Vidam clerici legitimum non habentes coniugiũ, extranearum mulierum [f], vel ancillarum ſuarum interdicta ſibi conſortia appetunt. Ideo, quæ coniunctæ taliter cum clericis ſunt, ab epiſcopo auferantur, & uenundentur [g], illis pro tempore relegatis ad pęnitentiam, quos ſua libidine infecerunt.

Item Syricius Papa Himerio epiſcopo. epiſt. 1. cap. 12.

¶ Non habitent fœminæ cum clericis, niſi quas neceſſitudo excuſat. Cap. XXXI.

Poly. l. 4. tit. 31.
Burc. l. 2. cap. 110.
Iuo p. 6. c. 52. & 187.
Anſ. l. 7. cap. 149.
C. 3.

F Oeminas nõ alias eſſe patimur in domibus clericorũ, niſi eas tantum, quas propter ſolas neceſſitudinũ cauſas habitare cum ijſdem ſynodus Nicæna [h] permiſit.

Item ex concilio Africano, c. 5.

Concord. Carthag. 3. c. 25.

¶ Niſi maiorum iuſſione ad fœminarum domicilia clerici non accedant. Cap. XXXII.

Anſ. l. 8. c. 151.

C Lerici, vel cõtinentes [i] ad viduas, vel virgines, niſi ex iuſſu, vel permiſſu epiſcoporũ, aut presbyterorum, non accedant. Et hoc non ſoli faciant, ſed cum conclericis, vel cum quibus epiſcopus, aut presbyter iuſſerit Neç ipſi epiſcopi, & presbyteri ſoli habeant acceſſum ad

A Rchidiaconũ.] CASVS. Ianuarius epiſcopus bis ꝓhibuerat archidiacono ſuo ne cũ mulieribus habitaret. Sed ipſe propter hoc nõ dimittebat: præcepit ergo Grego. ut eum tertio admoneat, & ſi contemnit, eum ab officio deponat.

d ¶ Qui niſi.] Vt 24. q. 3. de illicita.

e ¶ Priuatum.] Poſt trinam cõmonitionem 1. ut extra de cohab. cle. & mulie. ſi quiſquiam.

1 Et dicunt quidam, ꝙ non eſt canõ latæ ſententiæ, ſed ferendæ, ut patet in decret. hic alleg. ſi quiſpiam. Arch.

Q Vidã.] CASVS. Quidam clerici cum non haberẽt vxores, appetebant extranearum mulierum, vel ſuarum ancillarum conſortia. Quare Tolet. concilium ſtatuit, vt epiſcopus uendat tales mulieres, clericis ꝓ tempore ad pęnitentiam relegatis. Caſus ſequentis c. patet.

f ¶ Mulierum.] Id eſt, ancillarum.

h ¶ Et venundẽtur.] Et hoc ſi filios non habuerint. Si autem filios habuerit, clauduntur in monaſterio, vt diſt. 34. fraternitatis, ne filij pereãt propter eorum abſentiam. itẽ hic ſubaudi quando contrahunt cum eis tanquam cũ uxoribus, aliàs non concedo. ꝙ uenundari deãnt, vel in ſeruitutem redigi propter ſimplicem fornicationem arg. 15. q. ult. c. vlt. ut no. 32. diſtinct. eos & 34. diſt. fraternitatis.

Mulierum cum clericis contrahentiũ punitio.

paratio ff. de fun. inſtrum. quæſitum. §. ſaltuarium.

b ¶ Etiam antequam ordinarentur.] Idem ſi poſt: ſed ideo dicit, quia forte non haberet neceſſe tot perſonas recipere iam ordinatus, ut filius duceret vxorẽ in domũ patris clerici: ſed ſi prius ante ordinationem patris iam eam habebat in domo, non debet eam eijcere. Nam, Turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes. extra de iureiurando, quemadmodum.

h F Oeminas.] Synodus Nicæna.] Quæ eſt ſup. ea. in omnibus.

C Lerici.] CASVS. Idem fere eſt caſus iſtius cap. cum illo ſup eo clericus ſolus. Duo cap. ſeq. plana ſunt.

i ¶ Continentes.] Vt ſunt conuerſi & deuoti.

ADDITIO 2. q. 2. duo 27. q. 1, vt lex.

a ¶ Aliqui.]

huiuſmodi fœminas; ſed vbi aut clerici præſentes ſunt, aut graues aliqui [a] Chriſtiani.

Item ex concilio Carthaginienſi 4. c. 102.

¶ Epiſcopi prouideant, ne occaſione temporalium, clericorum familiaritatibus virgines ſocientur. Cap. XXXIII.

AD reatum epiſcopi pertinet, vel presbyteri, qui parochiæ præeſt, ſi ſuſtentandæ vitæ [b] præſentis cauſa adoleſcentes uiduæ, uel ſanctimoniales clericorum familiaritatibus ſubijciantur.

Poly l. 4 tit. 37. Burc. l. 7. c. 55. Iuo p. 7. c. 73.

Item ex eodem, c. 103.

¶ De eodem. Cap. XXXIIII.

VIduæ [c], quæ ſtipendio eccleſiæ ſuſtentantur, tam aſſiduæ in Dei opere eſſe debēt, ut & meritis, & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent.

Polyc. ibidem. Iuo p. 5. c. 327.

DISTINCTIO LXXXII.

GEneraliter [d] etiam pauperibus, & iis, qui ſuis [e] manibus laborare non poſſunt [f], epiſcopus neceſſaria prouideat.

Vnde in concilio Aurelianenſi 1. cap. 18. legitur.

¶ De eodem. Cap. I.

EPiſcopus pauperibus [g], uel infirmis, qui, debilitate faciente, non poſſunt ſuis manibus laborare, uictū, & veſtitum (inquantum † ſibi poſſibile fuerit) largiatur.

† poſſibilitas habuerit loci.

Item Innocentius [h] Exuperio Toloſano epiſcopo, epiſt. 3. cap. 1.

¶ Qui voluptatem officio præpoſuerit, modis omnibus ſubmoueatur. Cap. II.

PRopoſuiſti, quid de his obſeruari debeat, quos in

Pann. l. 3. c. 137. Iuo p. 6. c. 57. Poly. l. 4. tit. 31. Anſel. l. 8. c. 8.

Teſtes præſerendi ſunt qui pro reo deponunt.

1 Ad hoc facit quod not. in authen. de hære. & fal. §. ſi non abſunt. vbi dicitur, ꝙ talis aſſertio habet in ſe implicitā affirmatiuā. Arch.

Sanctimonialib. pauperibus debet prouidere eps.

Moniales otioſæ eſſe non debent.

a ¶ Aliqui.] Hec non pōt intelligi, niſi de laicis propter literam præcedentem. Sed quid ſi duo clerici dicunt, me commiſiſſe fornicationem cū aliqua, tali die, duo laici dicunt me fuiſſe ſecum tota die in alio loco: dico præponendos laicos 1; quia ſtant pro reo. & ita patet hic, ꝙ clericus pōt ſe purgare quandoque cum laicis, ut 18. q. 2. in decima. vt ibi dixi.

b AD reatū.] § Vitæ.] Coguntur enim quandoq; ſanctimoniales propter defectum rerū, operas aliquas facere clericis, vel alijs, & p talē familiaritate, & propter rerum defectum coguntur aliqua turpia facere. pcipit ergo hic, ꝙ ſi aliquæ ſint paupes, ꝙ epiſcopus eis prouideat, & hoc faciat de quarta pauperū. Si obijcias inf. de cō ſec. di. 5. nunquam vbi nunquam pmittitur. immo iubetur ne ſint otioſæ, ſed faciant calathos, vel ſimilia, illud intellige, ꝙ eccleſiæ poſsūt facere operas, nō extraneo 54. diſt. ſi ſeruus in fin.

c VIduæ.] Inf. 87. diſt cap 1.

d GEneraliter.] Hec diuiditur in tres partes, in quarū prima dicitur, ꝙ epiſcopus debet puidere pauperibus ſecundū poſſe ſuum, ſcilicet illis qui laborare nō poſſunt. Secunda ibi, [Propoſuiſti.] Tertia ibi, [Qui autem.] Io. de Fan.

CASVS Hic intitulatur diſt. 82. in qua oſtendit, ꝙ clerici in ſacris ordinibus conſtituti, nec ſuis vxoribus, nec cum alienis mulieribus debent commiſceri carnaliter. & qualiter ſint puniendi, qui poſt promiſſam continentiam fornicantur, vel de facto contrahunt, vel ſuis uxoribus commiſcentur, & quæ pœnitentia iniungatur presbytero fornicanti. Et ſpectat hoc ad cap. apoſtolicæ regulę, oportet epiſcopum eſſe ſine crimine. uel ad hoc, oportet epiſcopum eſſe monogamum. In principio tamen ponit de hoſpitalitate. Et primum capitu. huius diſt. planum eſt.

d ¶ Generaliter.] Hic depingitur 82. diſtin. in qua tractat adhuc magiſter de continentia miniſtrorum, & addit, ꝙ ſi quis miniſtrorum fornicationem cōmittit, & agat pęnitentiam, ex diſpenſatione pōt remanere in ordinibus, vt inf. ea. c. vlt. & referuntur hæc duo, quæ dicuntur in hac diſtin. ad id; oportet epiſcopum eſſe ſine crimine: & ad id; oportet epiſcopum eſſe monogamum. tamen permittit cap. 1. qualiter epiſcopi pauperibus. & infirmis debeant prouidere.

e ¶ Qui ſuis.] Pauper enim qui laborare poteſt, ſi ſe immiſcet eleemoſynæ Imperatoris, redigitur in ſeruitutē. C. de mendi. vali. l. 1. lib. 11.

f ¶ Non poſſunt.] Si qui poteſt laborare, non debet eccleſia prouidere: integritas enim & robur membrorum in conferenda eleemoſyna eſt attendenda. C. de mendi. val. l. 1. lib. 11. quia robuſti de cibo ſecuri ſine labore, frequenter iuſtitiam negligunt. vt 5. q. 5. non omnis. & dicit gloſ. ſuper Matthæum. Iuſtius feceris ſi iniuſte petentem correxeris, quàm ſi ei dederis, &c.

g EPiſcopus pauperibus.] Inf diſt 87. cap. 1. & 2.

h Innocentius.] Qui fuit tertius à Syricio.

PRopoſuiſti. Hæc eſt ſecunda pars diſt. in qua dr̄, ꝙ puniātur ſacerdotes & diaconi, qui non ſeruauerunt ſēntentiam Syricij de caſtitate. Ioan. de Fan.

CASVS. In archiepiſcopatu Toloſano ſacerdotes, & leuitæ incontinenter viuebant: quod manifeſtabant filij ab eis generati, quod cum vidiſſet Exuperius archiepiſcopus Toloſanus, quæſiuit ab Innocentio quid eſſet de his faciendum. Sed antequam reſpondeat; dicit ſuper hoc, conſtitutionem factam à Syricio, quæ tales præcipiebat ab omni honore eccleſiaſtico remoueri. Deinde oſtendit, quòd ſacerdotes, & leuitæ debent uiuere continenter, ita etiam ut cum uxoribus carnaliter non commiſceantur. Et hoc probat uno exemplo, ſcilicet ſacerdotum, & leuitarum ueteris teſtamenti, qui in hebdomada ſua uiuebant continenter, ita etiam ut cum uxoribus nō commiſcerentur carnaliter: nec diſcedebant à templo: quibus propter ſobolis ſucceſſionem vxoris uſus fuerat relaxatus. Multo magis ſacerdotes debent abſtinere: cum quotidie ſacrificent, & poſſint eligi de qualibet natione: Et una auctoritate Pauli Apoſtoli, Poſtea docet, quod illi clerici, qui

qui in ſacris ordinibus contraxerunt, vel ſuis vxoribus ſe iunxerunt: ſi poſſunt probare conſtitutionē Syricij non perueniſſe ad eos, in ſuis ordinibus remaneant: ſed ad altiores non aſcendant: de cætero tamen abſtineant. qui aūt cōtra Syricij conſtitutionē ſcienter cōtraxerint de

g ¶Cum vxore.] Multo ergo fortius ſi cum alia. ADDITIO. Dicit ꝙ ꝑ reuerentiam ſacramentorū, vult eos eſſe ſanctos, ideſt mundos ab omni labe mortali, vel veniali: ſpirituali, vel corporali: quod non pōt eſſe qn̄ carnaliter vxoribus commiſcentur, ſecundum Hug.

diaconij [a] miniſterio, aut in officio presbyterij poſitos,
jncontinentes eſſe, aut fuiſſe, generati filij [b] prodiderūt.
inf. c. ſequen. De his & diuinarum legum manifeſta eſt diſciplina, &
beatæ recordationis viri Syricij epiſcopi monita euiden
tia commearunt, vt incontinentes, in officijs talibus poſi
ti, omni eccleſiaſtico honore priuarentur, nec admittan-
tur ad tale miniſterium, quod ſola [c] continentia oportet
Luc. 2. impleri. Eſt enim vetus admodum ſacræ legis auctoritas
Paralip. c. 24. iam inde [d] ab initio cuſtodita, quòd in templo [e], anno vi
cis [f] ſuæ habitare præcepti ſunt ſacerdotes, vt ſeruien-
† al. puri & purgati. tes ſacris oblationibus, puros † & ab omni labe purga-
† al. ſacrificia ſup. d. 31. c. eos. to ſibi vendicent diuina miniſteria, neque eos ad ſacra †
Leuit. 11. & 20. officia fas ſit admitti, qui exercent, vel cum vxore [g] car-
nale cōſortium: quia ſcriptum eſt [h]: [Sancti eſtote [i], quia
& ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter.] Quibus vti-
que propter ſobolis ſucceſſionem; vxoris vſus fuerat re-
laxatus: quia ex alia tribu, & præterquam ex ſemine Aa-
Num. 18. ron, ad ſacerdotium nullus fuerat præceptus accedere.
† Quanto.] orig. Quo † magis [k] hi ſacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex
die ordinationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel ſacerdo-
† al. orationis. tium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt; nec præterit
1. Cor. 7. dies [l], qua vel à ſacrificijs diuinis, vel baptiſmatis [m] † of
ficio vacent. Nam ſi beatus Paulus apoſtolus ad Corin-
thios ſcribit dicens: [Abſtinete vos ad tempus, vt vace-
tis orationi.] & hoc vtique laicis præcepit [n]; multo ma-
gis ſacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi iuge offi-
cium eſt, ſemper debebunt ab huiuſmodi conſortio ab-
† al. quid. ſtinere: qui †, ſi contaminatus fuerit carnali concupiſ-
centia, quo pudore, vel ſacrificare vſurpabit, aut qua
conſcientia, quoue merito exaudiri ſe credit, cum dictū
Tit. 1. ſit: (Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infide
libus nihil mundum?) Sed fortaſſe hoc licere credit, quia
1. Tim. 3. ſcriptum eſt; (vnius vxoris [o] uirum.) Non ꝗ dixit hoc, vt
permaneret [p] in concupiſcentia generandi, ſed propter
1. Cor. 7. incontinentiam [q] futurum [r]. Neque enim integros cor-
pore non admiſit, qui ait. (Velle autem omnes ſic eſſe,
ſicut & ego.) Quod & apertius declarat dicens: (Qui
Rom. 8. autem in carne ſunt [s], Deo placere non poſſunt.
1. Tim. 3. Vos autem iam non eſtis in carne, ſed in ſpiritu.) Et (ha-
bentem filios,) non, generantem dixit. Sed ea plane [t],

h ¶Scriptum eſt.] Sufficit ergo ita ſcriptū eſſe, licet ſit durū. arg. 19. d. in memoriā. ff. qui & à q. li. ma. l. proſpexit. — *Sufficit ita eſſe ſcriptū.*

i ¶Eſtote.] Arg. cōtra 31. diſt. Nicæna. nam caſtitas eſt cum propria coniuge.

K ¶Quo magis.] i. quanto magis.

l ¶Nec ꝑterit dies.] prꝫter ſabbatum magnum, & idem prꝫcedētem, vt de conſe. di. 3. in ſabbato. Vel dic, ſacrificijs ideſt officiis diuinis. — Idem tenet Specu. in tit. de eo. q mi. in poſ. uer. porro. & Bar. in l. mulier. §. ꝓponebatur. ff. ad Turp.

m ¶Vel baptiſmatis.] cum neceſſitas exigit. aliàs baptiſmus q fit cū cerei benedictione, & 9. lectionibus, bis in anno tantum fit. de cōſec. d. 4. proprie.

n ¶Præcepit.] Ideſt perſuaſit, vt 33. q. 4. Chriſtiano. Vel ꝑcepit vxoribus nolentib. cōtinere. Vel dic ꝑceptū eſſe cū vir accipit corpus Chriſti, vt ſcilicet nō exigat 2, ſed reddere tenetur omni tempore. — 2 De hoc le. & no. de cōſec. d. 2. omnis homo.

o ¶Vxoris.] Ideſt, nō iō dicit eum eſſe virum vxoris vnius, vt ea vtatur tempore ſacerdotii.

p ¶Vt permaneret.] Argu. voces affirmatiuas reſoluendas in negatiuas. argu. ſup. diſt. 26. vna tantum. & cap. vnius 3. — Affirmatiua in negatiuā reſoluitur.

q ¶Sed propter incōtinentiam.] ideſt, vt ea mortua cōtineat. & ſecundā nō ducat, & ſic negat [illegible] legitur, vnius, ideſt non plurium: argu. extra de teſti. licet. — 3 Concor. tex. in l non debet. ff. de don. & in l. nam etiam. ff. de inoffi. teſta.

de facto, vel ſe propriis uxoribus miſcuerīt, deponanē.

a ¶Diaconii.] Ideo non dicit de ſubdiaconis, quia nō erat * tunc ſacer ordo: non tamen poterant contrahere. 32. diſt. ſi qui. — **Vide ſupra diſt. 21. in princ. in gl. uerbo ſub diaconos.*

b ¶Filii.] Filius enim eſt argumentum ambulās ſuper terram de incontinentia patris. 28. diſt. priuſquam. — *Filius ambulans ſuper terrā teſtatē patris incontinentiam.*

c ¶Quod ſola.] ideſt à ſolis continentibus, ut 84. diſt. cum in præterito.

d ¶Iam inde.] ideſt de hoc articulo.

e ¶Quod in templo.] Sufficit ergo ſcholari ad hoc, ut ſtipendium conſequatur, ut ſua uice ſeruiat eccleſiæ, ſcilicet cum ibi eſt.

f ¶Vicis.] ideſt ſeptimanæ. aliàs eſt dies pro anno, ut 33. q. 2. hoc ipſum. — *Dies pro anno inuenitur.*

r ¶Futuram.] ideſt quam timebat.

s ¶In carne ſunt.] ideſt carnaliter uiuentes.

t ¶Sed ea plane.] Hic rn̄det conſultationi. & reuertitur ad cōſtitutionem Syricii, de qua dixerat. Dicit aūt Hug. & alii ꝙ Syricius bis emiſit conſtitutionē: primo illam quæ erat data ab Apoſtolis, ſcilicet ut in ſacris ordinib. nullus cōtraheret, & ſi cōtraheret, deponerē, ut 84. d. cū in ꝑterito. hæc fuit primo ab Apoſtolis ſtatuta: ſed quia aboleuerat, renouata eſt a Syricio. ꝓcedentē tpe reterebaē quæſtio de talibus de quibus Innoc. hic loquitur. ſed quia quidam prætendebant ignorantiam primæ conſtitutionis Syricii, inde ſumpta occaſione Syricius aliam edidit humaniorem: mitigando rigorem primæ, ſcilicet ut ignorantes excuſarentur, ut inf. ead. plu- — Clericis cōtinentiam quis primo indixit.

diſpar,& diuerſa [a] ſententia eſt. Nam ſi ad aliquos forma illa eccleſiaſticæ vitæ pariter & diſciplinæ,quæ ab epiſcopo Syricio ad prouincias [b] cõmeauit,nõ probatur [b] †peruenisse;his ignorantibus [d] † venia non negabitur [c]: ita vt de cætero penitus incipiant abſtinere:& ita gradus ſuos, in quibus inuenti fuerint, retineant , vt eis non liceat ad potiora conſcendere: quib. in beneficio eſſe debet;quòd hunc ipſum locum,quem retinent,non amittant. ¶Si qui autem ſciſſe formam viuendi miſſam Syricio deteguntur [f] †, neque ſtatim cupiditates libidinis abieciſſe, illi ſunt modis omnibus ſubmouendi : quia poſt admonitionem cognitam,præponendam arbitrati ſunt voluptatem.

†*probabitur.*] orig.
† *al.ignorationis.*
† *al. detegentur.*

α Concupiſcentia.] *Emendatus ,& locupleatus eſt hic locus ex ipſa epiſtola* Innocentij*,quemadmodum & multa alia in hoc capite,vbi per gloſſam licuit.In epiſtola autem Syricij,quæ refertur in concilio Teleptenſi(ita enim pro Tellenſi legendum videtor)ſic legitur.*Quid faciet?exduſabit? quo pudore? qua mente vſurpabit? qua conſcientia,quo merito hic exaudiri ſe credit?
β ¶Non dixit hoc.]*In originali ſic legitur.*non ad permanentem in concupiſcentia generandi hoc dixit.

Item Syricius Papa ad Himerium Tarracon. epiſcopum epiſt.1.c.7.

¶De eodem. Cap. III.

PLurimos ſacerdotes Chriſti, atque leuitas poſt longa

Iuo p.6.c 5o.
Poly.l.4 tit.31.

plurimos. & hanc formam ſcribit , ſcilicet ſecundæ Innocẽtius. Exuperio,& quòd ſcripſit bis Syricius, patet ex hoc cap.& ſequen.vbi dicitur,ꝙ quidam excuſantur ignorantia conſtitutionis Syricij . Sed qualiter hoc,dicetur in prima conſtitutione. Quidam dicunt, ꝙ non dedit de hoc facto niſi ſemel conſtitutionem,renouando cõſtitutionem Apoſtolorum,& mitigando eam cum ſua diſtinctione. & ſecundum hoc eadem eſt cauſa deciſionis Innocentij:niſi quòd Innocentius vtitur diſtinctione circa conſtitutionẽ Syricij: & Syricius circa conſtitutionem Apoſtolorum . Tertij dicũt,ꝙ Syricius duas emiſit cõſtitutiones, ſed in nullo renouauit Apoſtolorũ cõſtitutionem : quia Apoſtoli nihil conſtituerũt de continentia. arg. 31.d.quoniam, & dicit Hu.ꝙ quædã cõſtituit eccleſia , quæ non fuerunt ſtatuta ab Apoſtolis,vt đ cõtinentia miniſtrorũ. 35 q.1.§.hac itaque in fi.Quod autem dicitur inf.84. di.cum in ꝑterito. quod ſcilicet Apoſtoli docuerũt: verum eſt exemplo.31.diſtinct.omnino. non conſtitutione. ſed de hoc dixi 28.diſt.diaconi. Prima ergo cõſtitutio Syricij fuit de continentia , vt quicunque vellet promoueri ad ſacros ordines, faceret hoc:non tantum promiſſa, ſed ẽt præeunte continentia .hoc innui videtur,77.di.quicunque . Sed quia illa nõ ſeruabatur à quibuſdam prætendentibus ignorãtiam, ideo aliam fecit cum diſtinctione.infra ead.plurimos. nec fecit primam niſi in promouendis . promotos enim . non poſſe adſtringere ſine ſuo velle,ſicut nec poſſet Papa conſtituere de acolythis iam promotis ne cõtraherent.arg. 32.q.1 .integritas.Io. quod falſum eſt 1 cum habeat plenitudinem poteſtatis 2 q.6.decreto.nec legibus adſtringitur,vt ff.de legib.& conſtitutio,princeps.& C. eod. digna vor. Bar. nec in primo vel in ſecũdo capitu. habes, ꝙ Syricius aliquam conſtitutionem fecerit : ſed inuehitur in ſecundo cãp. contra incontinentes:de quib. conſultus fuerat,diſtinguendo immo potius diſpẽſando: quod patet ex verbo, monita, in principio cap. & per verbum,admonitionẽ in fi.& dic commeauit non cõſtituendo,ſed ignoſcendo & diſpenſando,vt infra.ead presbyter.

a ¶Et diuerſa.] Diuerſa & bimembris nam recipit diuiſionem,ideſt, diſtinctionem & hoc de ſecunda.

b ¶Prouincias.] Pro maiori parte.

c ¶Non probatur.]Ex hoc vr̃ ꝙ dicit citationem ad ſe non perueniſſe,ꝙ hoc non tenetur probare: ſed potius aduerſarius tenetur probare ꝙ peruenerit ad eũ : cum talis negatiua non poſſit probari, vt extra de ele.bonæ. Sed non eſt verum , quia credendum eſt verbo nuncij, donec contrarium probetur,vt not.4.q.3.§.item in criminali.ver.itẽ teſtes,quos. ſic ergo expone,nõ ꝓbatur perueniſſe, ideſt probatur non perueniſſe : cum enim conſtitutio ſit publice promulgata,quilibet eã tenetur. ſcire.vt 16.diſtin quod dicitis. extra de poſtu præla. ad hæc.12.q.2.qui & humanis,& ſecundum leges tenetur eam quilibet ſcire vſque ad duos menſes .vt in authen. vt factæ nouæ cõſtitutio nes.§.1. colla.9. ſecundum canones vſque ad ſex menſes,vt 18.diſt. decernimus,quia ergo præſumebatur perueniſſe ad iſtos , tenebantur ipſi probare ignorantiã:& hoc eſt generale qđ propter præſumptionem cogitur probare aliquis ignorantiam , vt hic,& extra de ele.innotuit. & 1.q.1. ſi q à ſimoniacis. & C de pri. tut.l. penul. alias qui dicit aliquẽ ſciuiſſe, hoc tenetur probare 2.vt 3. q.9.indicas. & ff.de adminiſtr.tuto.l.hoc autẽ.quid enim peccat,qui præſentis legis inſcius priſtinam ſequitur obſeruantiam ? vt C. de teſt.iubemus.in fi. Sed qualiter.probat ſe aliquis ignoraſſe? dico ſuo ſacramento. 3.vt 34. q.2. in lectũ extra de ſenten.excom.ſi verò,vt no. 4.q.5.quiſquis, in fi. 4. Ioan . Vel etiam alio modo ſi poteſt probare ſe fuiſſe in alio loco:& forte ſi præſumptio eſt contra eum,non crederem iuramento ſuo. B. Sed quid ſi collegium, vel aliquis conuentus dicit ſe ignoraſſe, nunquid tunc omnes iurabunt?dico,quod ſufficit,ſi epiſcopus cum maioribus de capitulo iurat ,vt ff de condi.& demonſt. municipibus . Alii dicunt, ꝙ eo ipſo probatur ignorantia, quod non probatur ſcientia, vt C.qui mili.non poſ.ſuper ſeruis lib.12.

d ¶Ignorantibus.] Decretum non ligat ignorantes. ff. de decre.ab ordi fac.l.vlt.ff. loca.l.ſi.ignorans.

ADDITIO. Ad idem 12.q.1, de laicis, vbi de hoc. Dic. ꝙ decretum ſecundum canones ligat ignorantes, vt dixi,19.diſt.1.ſuper ſumma.ibi videas.Archid.

e ¶Negabitur.] Arg. neminem ligari antequam conſtitutio ad eum perueniat:arg.di.31.ante triennium.36.q. vlti.ſi autem. 12.q .5.ſicubi.& 47. diſt.quoniam. 14.q.4. ſi quis oblitus. 54 .diſt.ex antiquis.

f ¶Deteguntur.] Eo ipſo,quòd non probant ignorantiam,cum ad omnes commeauerit.

PLurimos ſacerdotes.]CASVS. Quidam ſignificauerunt Syricio Papæ,ꝙ plurimi ſacerdotes poſt longa tempora ſuæ ordinationis filios habuerunt tam ante ſacros ordines, quàm de vxoribus, quas poſtea de facto duxerunt : quornm quidam allegabant, hoc ſibi licere ad inſtar ſacerdotum , & leuitarum veteris teſtamenti.

Quidam

Apoſtoli de continentia nihil conſtituerunt, ſed ſolo exẽplo illam docuerunt.

1 Argum.ad hoc ſu.32.diſtin. placuit. vbi de hoc ſed dictum hoc oĩno falſum eſt, niſi intelligas de promouẽdis & ſic no. H.28.diſ.de his in fi.

Probare tenetur qui dicit ſe non citatum.

Conſtitutio publice promulgata in

tra qđ tempus ligat.

Ignorãtiam ꝓbare quis cogitur propter pſumptionem.

2 Dicunt ¶ iuris apicibus inuigilant, regulare eſſe ignorantiam nõ debere probari:ſed ſcientiam.

3 Ad hoc facit quod leg. & no.ext.de ſen. excõ.ſi verò , & de homic. ſignificaſti 1. & d iur.calum.c. 2. Idem late Iaſ. §. ſed iſtæ. Inſti. de act.

4 Cõcor.gloſ. ſi,in l. ſi cui & ibi Barto. ff.de accuſa.

Collegium nunquid iurare poſſit.

Decretũ nõ ligat ignorantes.

Quidam verò dicebant ſe per ignorantiã lapſos: & inde dolebant: quare Syricius Papa reprehendit eos, qui ſuum crimen defendebant exẽplo ſacerdotũ veteris teſtamenti: cum alia cauſa fuerit in illis q̃ in iſtis: & dicit eos eſſe deponendos: cum ex certa ſcientia deliquerint. Illi verò qui per ignorantiã dolẽt, ſe lapſos fuiſſet, ad altiora non aſcendãt: ſed in ſuis ordinib. remaneant ita tñ ꝙ de cætero viuãt continenter. Sequens, §. patet. a ¶ Solius ſucceſſionis cauſa.] Præcipuè. nam & cauſa incontinentiæ. 32. q. 2. §. his ita.

conſecrationis ſuæ tempora, tam de cõiugibus proprijs, quàm etiam de turpi coitu; ſobolem didicimus procreaſſe, & crimen ſuum hac præſcriptione defendere, quia in veteri teſtamento ſacerdotibus, ac miniſtris generandi facultas legitur attributa. Dicat mihi nunc, quiſquis ille eſt ſectator libidinũ, præceptorque vitiorum, ſi æſtimat, quòd in lege Moyſis paſſim ſacris ordinibus à Deo noſtro laxata ſunt fræna luxuriæ, cur eos, quibus committebantur ſancta ſanctorum, prẽmonet dicens: [Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum Dominus Deus veſter?] Cur etiam procul à ſuis domibus, anno vicis ſuæ, in templo habitare iuſſi ſunt ſacerdotes? Hac uidelicet ratione, ne vel cum vxoribus poſſent carnale exercere commerciũ, vt conſcientiæ integritate fulgẽtes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus, etiam expleto, deſeruitionis ſuæ tempore, vxorius uſus ſolius ſucceſſionis cauſa [a] fuerat relaxatus: quia non ex alia, niſi ex tribu Leui, quiſquam ad Dei miniſterium fuerat præceptus admitti.

Leuit. 20. Luc. 1.

Item paulo inferius.

¶ De eodem. Cap. IIII.

Polyc. ibidem. Iuo p. *6*. c. 50. §. qa. † *ignoratione*] orig. † *al. deiecti.*

QVia aliquanti, de quibus loquimur, vt tua [b] ſanctitas retulit, ignorantia† ſe lapſos [c] eſſe deflent; his hac conditione miſericordiam [d] dicimus non negandam, ut ſine vllo honoris augmento, in hoc, quo deiecti† [e] ſunt, quamdiu vixerint, officio perſeuerent: ſi tamen poſt hac cõtinentes ſe ſtuduerint exhibere. Hi vero, qui illiciti priuilegij [f] excuſatione nituntur, & ſibi aſſerunt veteri hoc lege conceſſum; nouerint ſe ab omni eccleſiaſtico honore, quo indigne vſi ſunt, Apoſtolicæ ſedis auctoritate deiectos: nec vnquam poſſe veneranda attrectare myſteria, quibus ſe ipſi, dum obſcẽnis cupiditatibus inhiant, priuauerunt. Et quia exempla præſentia cauere [g] nos præmonent in futurum; ſi quilibet epiſcopus, presbyter, atq; diaconus (quòd non optamus) deinceps fuerit talis inuẽtus iam nunc ſibi omnem per nos indulgentię aditum intelligat obſeratum; quia ferro neceſſe eſt, vt abſcindantur [h] † vulnera, quæ fomentorum non ſenſerint medici nam.

† *excidantur*] orig.

¶ *Caput hoc in aliquot manuſcriptis* Gratiani *exemplaribus cõiunctum eſt ſuperiori.*

3 *Qui autem propter peccata iubentur deponi; poſt condignam pœnitentiam in ſuo ordine poterunt reparari.*

Vnde in concilio Hybernenſi a.

a ¶ Hybernenſi.] *Caput hoc citabatur ex concilio Gãgrẽſi, in quo non legitur.* Emendatum *eſt ex* Polycarpo, *& alio libro manuſcripto peruetuſto, in quo libro ſunt multi canones pœnitentiales: & hic refertur ex Theodoro archiepiſcopo Hybernenſi.*

Poly. l. 4. tit 39. Can. Apoſt. 25.

¶ Quæ pęnitentia ſit imponenda ſacerdoti, qui de fornicatione conuictus fuerit. Cap. V.

PResby-

b QVia aliquãti.] ¶ Et tua.] Cum ergo hic ſcribat uni: & in præcedenti. cap. dicatur, ꝙ conſtitutio Syricij Papæ ad omnes prouincias commeauit: patet ꝙ duas emiſit Syricius cõſtitutiones: & etiam quia hic dicit ignorantiã reſpectu primæ.

c ¶ Lapſos.] Reſpectu ſcilicet ſecundæ conſtitutionis.

d ¶ Miſericordiam.] Quia illa ignorantia iuris nõ eos excuſat i à toto: ſed quia facilius cum eis diſpẽſatur. Alij dicunt ꝙ vnam tãtum emiſit: & dicunt, ignorantia Apoſtolicæ conſtitutionis.

i Adde ꝙ qñque iuris ignorantia excuſat à pęna pp ruſticitatem, nõ autem excuſat à nullitate actus, ut not. in l. 1. C. de interdict. matri. inter pup.

e ¶ Deiecti.] ideſt lapſi.

f Priuilegij.] Argu. contra eos, qui prætendunt ſe non debere dare decimas, qa prædeceſſores ſui nõ dederũt: & ſic vti volũt priuilegijs ſuorũ antiquorũ. extra de deci c. 2. &c. quamuis. Item arg. contra illos, qui pro ſui iuris tuitione conſuetudines antiquas allegant. vt 32. q. 4. nemo. & 1. q. 4. c. ult.

Conſuetudo antiqua non excuſat.

g ¶ Cauere.] Arg. ex præſentibus futura pſumi. arg. diſt. 50. ſi quis diaconus. d. 51. præterea.

Præſumitur ex præſentibus circa futura.

ADDITIO. Hoc no. 18 diſt. peruenit.

h ¶ Vt abſcindãtur.] ſic 16. q 1. in canonibus 24. q. 3. ecce.

QVI AVTEM.] Hic ĩcipit tertia pars huius d. in qua quæritur, qualiter pęnitentia imponatur: ſacerdoti lapſo in fornicationem, ita ꝙ poſſit poſtea celebrare. Et reſp. quod decem annis debet pęnitere. Ioan. de Fan.

PResbyter.] CASVS. Hoc ca. loquitur de manifeſta fornicatione, p qua, tempore Apoſtolorũ, clerici deponebãtur.

tur, ſed ſancti patres in Gangrenſi concilios congregati hunc rigorem temperarunt, ſtatuentes, vt ſi presbyter ſponte confiteatur delictum ſuum, & velit pœnitere, decem annis pęniteat iuxta modum, qui in hoc ca. exprimitur: poſtea poterit in honorem priſtinum reuocari. Eadem pœnitentia erit ſacerdotibus imponenda pro ſingulis delictis, quę depoſitionem inducūt.

a ¶ Presbyter.] Hoc c. intelligunt quidā de diſpēſatione, alij de iure: q̄a ep̄s poſt peractam pœnitentiā tenetur diſpenſare: arg. 50. d. dño ſancto. &c. vt conſtitueretur. unde dicūt hodie pro fornicatione neminem deponendum. niſi in ea perduret, & ideo quia hodie fragiliora sūt corpora noſtra, quā olim erant. 34. diſt. fraternitatis, licet eadem ratione debes dicere de quolibet crimine, vt inf. eo. c. verſ. eadem quoque. & not ſup. prox. diſt. c. Maximianus.

b ¶ Apoſtolorum.] Hic concilium diſpēſat contra Apoſtolū in pęnis, vt ſup. diſt. proxi. presbyter. ſic ſup. 24. d. cognoſcamus. &c. lector.

c ¶ Auctoritatem.] Hanc non habemus in corpore canonum B. Silueſtri.

d ¶ Decē annis.] Alibi dicitur, ꝙ ſacerdoti pro fornicatione imponitur pęna xij. annorū, & epiſcopo xv. 30. q. 1. ſi quis ſacerdos. &c. non dēt. alibi. vij vt 33. quæſt. 2. hoc ipſum. Sed varietas delicti inducit varietatem pęnę: ſcilicet cum fornicatio eſt ſimplex, vel inceſtuoſa, poterit ſacerdos mitigare pœnam pro quantitate criminis, & qualitate perſonæ, 26. q. 7. tempora.

Fornicationis cauſa hodie nemo eſt deponēdus.

Concilium contra Apoſtolum diſpenſat.

Sacerdotis fornicarij pęnitentia.

ter [a], ſi fornicationem fecerit, quamquam ſecundū canones Apoſtolorum [b] debeat deponi; tn̄ iuxta auctoritatē [c] beati Papæ Silueſtri, ſi in vitio non perdurauerit, ſed ſua ſponte confeſſus adiecit, vt reſurgat; decē annis [d] in hūc modum pęniteat; tribus quidem mēſibus priuato loco à cęteris remotus pane & aqua à veſpera in veſperā [e] vtatur; tātū aūt diebus Dñicis, & præcipuis feſtis modico vino, & piſciculis, atq; leguminibus recreetur ſine carne, & ſagimine, ouis, & caſeo ß: ſacco indutus humi adhæreat; die ac nocte iugiter miſericordiā Dei omnipotētis imploret: finitis tribus mēſibus cōtinuis exeat: tn̄ in publicū nō ꝓcedat; ne grex fidelis in eo ſcandalum patiatur. Nec enī† debet ſacerdos publice pęnitere [f], ſicut laicus. Poſtea aliquātiſper reſumptis viribus, vnum annum, & dimidiū in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis, & pręcipuis feſtis, in quibus vino, & ſagimine [g] †, ouis, & caſeo iuxta canonicam menſuram vti poterit. Finito primo anno & dimidio, corporis & ſāguinis Domini, ne indureſcat, particeps fiat, & ad pacem veniat; pſalmos cum fratribus in choro [h] vltimus cātet; ad cornu altaris nō accedat; iuxta beati Clementis vocem [i], minora gerat officia. Deinde vero vſque ad expletionem ſeptimi anni, omni quidem tēpore, exceptis paſchalibus diebus, tres legitimas ferias [k] in vnaquaq; hebdomada in pane & aqua ieiunet. Expleto [l] ſeptimo anni circulo; ſi ſui confratres, apud quos pęnituit, eius condignam pęnitentiam collaudauerint; epiſcopus in priſtinum honorem, iuxta beati Calixti Papæ auctoritatem, eum reuocare poterit. Sanè ſciendum eſt, ꝙ ſecundam feriam vnum pſalterium canendo, aut vnū denarium [m] pauperibus dando (ſi opus † eſt) redimere [n] poterit. Finitis autem ſeptem annis, deinde vſque ad finem decimi anni, ſextam feriam [o] (nulla interueniente

† *a. letiam*

† *al. ſanguini*

Epiſt. 2.

Epiſt. 5.

† *al. operarius.*

Polyc.

Iulia de ambitu, locum habet in Romana ciuitate immo ſpirituale datur hic tantum, ſcilicet eleemoſyna ꝓ ſpirituali bene facit ad hoc, quia ſicut ære peccatorum iſte ſe vendidit, ut 15. q. 1. non eſt, quòd cuiquam ita & pecunia ſua ſe redimat. de pœn. diſtin. 1. medicina. Et eſt arg.

e ¶ In ueſperam.] Nam ea hora debent comedere ieiunantes. de conſec. diſt. 1. ſolent.

f ¶ Pęnitere.] Supra diſt. proxi. ſi quis epiſcopus contra & 28. diſt. presbyter. contra. Sed expone publice, ideſt; ſolenniter.

g ¶ Sagimine.] Argu. ꝙ licet comedere de ſanguine illis diebus quibus oua, & caſeum licet comedere. 4. diſtinct. denique.

h ¶ In choro.] Vt ibi miniſtret.

i ¶ Vocem.] Quam non habemus in hoc corpore.

K ¶ Tres legitimas ferias.] Scilicet 2. & 4. & 6. feria, ut infra ead. innuitur. de conſec. diſtin. 3. ieiunia. & 22. q. 5. cap. 1.

l ¶ Expleto.] Ergo reconciliandus eſt quis per acta parte pœnitentiæ: etſi tota finita non ſit, vt 12. q. 2. de viro. extra de fur. ex literis.

m ¶ Denarium.] Et ita poteſt dare denarium pro ieiunio, quòd ſpirituale eſt: nec tamen ſimoniam committit: quia cum Deo intelligitur contrahere; ſicut nec lex eſt argu. pro commutatione pęnæ, 36. q. 1. de rap. Nunquid autem poteſt hic ieiunare per alium? ꝙ uidetur 2. quia denarium poteſt dare ut ſe redimat a ieiunio: ergo multo fortius per alterius ieiunium poteſt liberari. Itē quia ieiunium viui liberat mortuum, ut 13. q. 2. animæ. de pęn. diſt. 6. c. 1. quòd concedo ſi per propinquam ꝑſonam ieiunet. & debet iſte denarius eſſe talis, quòd nō euincatur ab eo cui donatur. aliàs non contingeret liberatio, ut C. de ſent. ꝙ inter libera. ff. de lega. 3. qui cōcubinam. §. ſi hæres. quia non intelligitur datum, quod euinci poteſt, ut ibi dicitur: argu. 14. q. 5. immolans. Sed nunquid pœnitens ſua auctoritate poteſt hanc commutationem facere? Dicunt quidam ꝙ ſic, 3. quod nō concedo in pœnitentia impoſita ab homine 4. vt extra de uo. & vo. redemp. ex multa. in ſi. Ioan. Sed certe, quod hic dicitur de denario, auctoritate huius canonis facere poteſt pęnitens: nec decret. illa in aliquo contradicit. Bart.

n ¶ Redimere.] Argu. ea quæ facere tenemur, alia æquiualentia faciendo poſſe recompenſari: & ita commutatione pęnarum poſſe fieri; argum. 36. quæſtio. 1. de raptorib. diſt. 11. non cogantur. contra 1. q. 1. nullus epiſcopus 2:

o ¶ Sextam feriam.] Ergo quartā poſſet redimere. qđ enim

Ieiunantes in ueſpere comedere debent.

Sagimen & lardum die veneris comedere licet.

Feriæ legitimæ sūt tres.

1 Adde nec ēt ſimonia not gloſ. & Bar. ī l. Barbarius. ff. de offi. præt. & in l. 1. gloſ. 1. ff. ad leg. Iulia đ ambi. Ieiunari poteſt ꝑ aliū.

2 Ad hoc facit quia liberatur quis iurando per aliū, vt not. 63. diſt. tibi. argu. contra ext. de offic. đ leg. c. fin. cum ſimilibus Arch. Pœnitentia impoſita auctoritate ꝓpria mutari non pōt.

3 Adde bonum text. in l. plerumq;. ff. de iu. dot. & in l. 2. ff. de il. le.

4 Videtur innuere, quòd ſit ſecus in ieiunijs indictis ab eccleſia. Sed poteſt dici ſm Inno ꝙ licet ieiunia indicta ab eccleſia nō debeāt commutari, uel redimi ſine cauſa: tamē ea poſſunt mutari ſicut ieiunium feſti, quod eſt in die lunæ fiat in ſabbato. & dicitur ꝙ in quibuſdam locis Franciæ, ſ. vbi ſunt eccleſiæ ſancti Quintini non ieiunatur in uigilia omnium ſanctorum, ſed tertia præcedenti die ſecundū Inn. Arch.

enim de una negatur, de alia concedi uidetur. 23. diſtin. qualis.

a ¶Eadem.] Non tamen eadem diſpenſatio eſt in omnibus, quia in aliquibus prohibetur. 50. diſt. miror.

Proui-

redemptione) obſeruet in pane & aqua. Eadem [a] quoque pœnitentia erit ſacerdoti, de omnibus alijs peccatis, & criminibus, quæ eum in depoſitionem inducunt. Neque hoc cuilibet videatur oneroſum, ſi ſacerdos poſt lapſum, digne, vt ſupra dictum eſt, pœnitens, ad priſtinos redeat honores.

α ¶Et caſeo.] *In vulgatis, ſequebatur, vtatur: quæ vox ſublata eſt auctoritate & omnium ferè exemplarium Gratiani manuſcriptorum, & Polycarpi, & libri manuſcripti in ſuperiore notatione indicati.*

DISTINCTIO LXXXIII.

In libello Ennodij.

PRouidendũ [b] quoque eſt, ne is, qui ad ordinandum eligitur, & ſi à proprio vitio uideatur alienus, cõſentiẽdo alienis, inquinetur. Vt enim Symmachus Papa ait; nõ eſt grandis differentia, an lethũ inferas [c], an admittas. Mortem enim languentibus probatur infligere, qui hanc, cum poſſit, non excludit.

Hinc Gregorius VII. ait in reg. lib. 6. c. 12. Romanæ ſynodi celebratæ Anno Domini 1080. *al.* 1078.

In li. 6. c. 177.

¶Suſpendatur epiſcopus ab officio, clericorum ſuorum fornicationi conſentiens. Cap. I.

SI quis epiſcopus fornicationem presbyterorum, diaconorum, ſubdiaconorum α, vel crimen inceſtus in ſua parochia, pretio [d] interueniente, vel precibus cõſenſerit vel commiſſum, ſibique compertum auctoritate officij ſui non impugnauerit; ab officio ſuſpendatur [e].

α ¶Subdiaconorum.] *Additum hoc eſt ex originali, & Anſelmo; quemadmodum & paulò poſt verba illa,* ſibique compertum. *Notum autem eſt à tempore Gregorij primi ſubdiaconos eadem lege continentiæ, qua presbyteros, adſtrictos fuiſſe.*

Item Gregorius prima parte paſtoralis, c. 2.

Poly. li. 4. tit. 31.
Burc. li. 1. c. 209.
Iuo p. 5. c. 325.

¶Maximè eccleſiam lædit, qui ſub nomine ſanctitatis delinquit. Cap. II.

NEmo quippè in eccleſia nocet amplius, quàm qui

PRouidendum.] Hæc diſt. diuiditur in duas partes: in quarum prima punit negligentes prælatos. & qui gaudẽt adulationibus: & hoc probat per 7. auctorit. Secunda ibi, [Quamquam.] Ioan. de Fan.

CASVS. Hucuſque tractauit Gratianus, ꝙ oportet prælatum eſſe ſine crimine, quod in faciendo conſiſtit. ſed quia conſentiens malo aliorum dicitur committere crimen, ideo ſubiungit hanc 83. d. in qua oſtendit, ꝙ prælatus etiam conſentire non debet peccatis alienis: quia parum differt, vtrum quis homicidium committat propria manu, uel facienti conſentiat? quia mortem probatur inferre, qui hanc cum poteſt, non excludit.

b ¶Prouidendum.] In duabus ſuperioribus diſtinctionibus tractauit magiſter, quòd ordinandus debet eſſe ſine crimine proprio. In hac diſtinctione oſtendit, ꝙ non debet alienis criminibus conſentire.

c ¶Inferas.] Simile eſt inf. 86. d. paſce. & extra de ſent. excommu. quantæ. & patet hic, ꝙ medicus gratis tenetur curare pauperem infirmum: quia plus debet ualere apud eum vita illius, quàm propria pecunia, vt 86. diſt. non ſatis. Sed quid ſi infirmus diues eſt, & nihil vult dare medico: nunquid gratis tenetur eum curare? Videtur ꝙ non: cum nemo de ſuo cogitur facere beneficium, vt 10. q. 2. precarie, cum etiam medicus licitè poteſt recipere mercedem 1. vt 14. quæſt. 5. non ſanè. D. co ꝙ tenetur eũ curare ſuis impenſis 2: & ſi cõualuerit, repetat expenſas: quia utiliter geſſit negotiũ eius, vt ff. de negot. geſt. Pomponius. etiam ſi moriatur æger, põt petere impenſas: q̃a ſufficit ſi vtiliter cæpit gerere, licet euẽtus nõ ſit ſecutus, vt ff eo ti ſed an vltro. ff. de off. præſid. illicitas. §. ſicuti. nec poteſt ei obijci, ꝙ cauſa pietatis fecerit sũptus illos, niſi eſſet propinquus infirmo 3, vt C eo. alimẽta. Sed quid ſi infirmus prohibet ne aliquæ medicinæ dẽtur ei? tunc dicunt quidã, quòd medicus nullam habet actionẽ, vt C. de nego. geſto. l. ult. Sed dico, quòd eum inuitum poteſt curare: ſicut inuitũ poſſet extrahere de domo ruitura 23. q. 3. ipſa pietas. Inuito enim poteſt conferri beneficium, vt 45. diſt. & qui emendat 4, immo præſumo ipſum fuiſſe furioſum, cum illa uerba dixit in ægritudine, vt ff de condit. inſti. quidam. & extra de ſucceſſ. ab inteſta. c. fina. Sed quid dices, ſi quis vult me interficere niſi dem ei pecuniam, nunquid teneor ei dare ut me liberem à morte? ita uidetur, per hoc quod hic dr̃, & 86. diſtin. non ſatis. in princ. Dicunt tamen quidam, ſolos prælatos ad hoc teneri, ut 12. q. 2. gloria. & 16. q. 1. c. ult. Alij dicunt, ꝙ quilibet tenetur redimere uitam alterius. Vtrum autem quilibet teneatur defendere alium, dixi 83. q. 3. non in inferenda.

1 De hoc not 1. q. 1. q̃ ſtudet. ibi videas.

2 Adde arg. ad hoc bonũ in l. non tantũ. ff. de app. & ff. de reli. & sũpt. fu. l. at ſi q̃s. §. Labeo.

3 Si eſt coniuncta perſona videtur donaſſe, niſi proteſtetur. ſecus ſi eſſet extraneus: ĩ funere eodẽ modo diſtinguitur, ff. de relig. & sũp. fun. ſi q̃s. §. ſed interdũ. Archid.

4 Adde ad hoc not. in l. ſoluendo. in gloſ. 2. ff. de neg. geſt. & in l. ſolutionem. ff. de ſolu.

SI quis eps̃.] CASVS. Quidam epiſcopi pretio interuenientibus, vel precibus conſentiebant clericis ſuę diœceſis in fornicatione ſtare, vel inceſtu: & eos nõ puniebant. Quæſitũ fuit à Gregorio quã pœnam pati debeãt? Et rñdet ꝙ ſuſpendi debent ab officio & bñficio.

d ¶Pretio.] De hac materia inuenies 16. q. 7. decimas. & 1. q. 1. c. ult. & cap. nullus epiſcopus. infra 23. q. 4. c. ſi is qui & cap. ſi illic.

e ¶Suſpendatur.] ideſt deponatur. 1. q. 3. ſi quis epiſcopus. aliàs eſſet contra 11. q. 3. Teugualdum.

ADDITIO. Vel dic, ꝙ ponit pęnam ſolus conſenſus ſecundum L. cuius etiam fuerunt verba, quæ præcedũt. De hoc legitur & not. ſup. 32. d. eos. in fi. ibi uideas.

NEmo.] CASVS. Dicitur hic, quòd nemo magis in eccleſia nocet, quam prælatus delinquens: quia

nullus

nullus audet eum redarguere propter ordinis reuerentiam: & alij ſumunt ab eo exemplum delinquendi: & ideo epiſcopus qui tales non corrigit, magis dicendus eſt canis impudicus, quàm epiſcopus.

dibus malorum. Sed dicit Anacletus, ꝙ ex hoc facto maxima pernicies oritur circa ſubiectos, quia prælatus, qui laudibus gloriatur, timet corrigere delinquentes: & ſicut nouerca odit priuignum, ita negligentia, correctionem & diſciplinam.

i ¶ Lu-

Delicta maiorum alios corrūpunt.

peruerſe agens nomē, vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namq. hunc nemo redarguere [a] prçſumit; & in exemplum culpa vehementer extenditur [b]; quādo pro reuerentia ordinis, peccator honoratur. Epiſcopus α itaque, qui talium crimina non corrigit [c], magis dicendus eſt canis impudicus, quàm epiſcopus.

Bur.li.1.c.203. Iuo p 5.c.317. ex Gregorio.

α Epiſcopus.] *Hæc non ſunt ibi apud B. Gregorium. Similia citantur infra 2.q.7.c. qui nec regiminis, ex Auguſtino (cui etiā reliqua huius capitis antea tribuebantur) & ex eodem à Burchardo, & Iuone citantur, Cæterùm ijdem collectores, Burchardus quidem lib.1.c.13. Iuo autem parte 5.c.67. referunt aliqua ex Origene, quæ cum his aliquantulum conueniunt.*

Item Innocentius.

¶Qui non reſiſtit erroribus, conſentit. Cap. III.

Error cui non reſiſtitur, approbatur; & veritas, cum minime defenſatur, opprimitur. Negligere quippe, cum poſſis [d] deturbare peruerſos, nihil aliud eſt, quàm fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis [e] occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiaſſe.

Deuſdedit p.2. Eleuterius Papa ad Galliæ prouincias, & orientales in epiſ. ad Iulium, & Aegyptij in epiſt. ad Fœlicem II.

Item Pius, epiſt.1. ad omnes Chriſti fideles.

¶Non prodeſt ſuo errore non pollui, qui alieno conſentit. Cap. IIII.

Quid enim prodeſt illi ſuo errore non pollui [f], qui [g] conſenſum [h] præſtat erranti?

Item Gregorius α.

¶Qui non occurrit, conſentit erranti. Cap. V.

Conſentire videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi [i] debent, non occurrit [k].

Poly lib.4. tit.31.

α ¶Gregorius.] *In epiſtolis impreſſis Beati Gregorij non habetur. Verum lib. 7. epiſt. 117. Syagrio epiſcopo Auguſtudunenſi poſt ea verba,* qui non reſtiterit, *in regeſto manuſcripto peruetuſto, & in Polycarpo, vbi ipſa epiſtola integra refertur, hæc ſequuntur.* Nam conſentire videtur erranti, qui corrigenda, vt reſecari debeant, non occurrit. Quia uero, &c.

Sicut autem aliorum vitia palpare non debet, ita nec malorum laudibus delectari.

Unde Anacletus Papa epiſt.1. epiſcopis omnibus.

¶Miſerrimus eſt epiſcopus, qui malorum laudibus gloriatur. Cap. VI.

Nihil illo eſt paſtore miſerius, qui luporū [l] laudibus gloriatur. Quibus ſi placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ouibus magna pernicies. Null⁹

Anſ.li.6.c.154. Iuo p.5.c.237. in fi.

1 Scilicet malorū: lupi ſunt qui in eccleſia eſſe videntur cū non ſint, & cum poſſunt nos infeſtāt, de conſec.d. 4. quo. vero. nō ob aliud. in fi. ſecundum L.

a ¶Redarguere.] Sup. diſt.40. ſi Papa. 6.q.1. oues quia vult magis placere ſilendo, quàm diſplicere redarguendo.
b ¶Extenditur.] Delicta enim maiorum trahuntur ab alijs in exemplum, vt 11.q.3. præcipuè.
c ¶Nō corrigit.] Cū eſt clamor de talib. ext. de ſi. licet Heli.
Error.] CASVS. Dicitur hìc, ꝙ ſi poſſum reſiſtere errātibus, & perturbare peruerſos, & negligo: mala eorum videor approbare ꝑ cōſenſum: & ſocius criminis ſum, cum manifeſto facinori non obuiem. Sequentia autem duo c. plana ſunt.
d ¶Cum poſſis.] Ex officio. hoc enim intelligunt quidam de prælato. arg. 23. q 4. ita plane. Sed H. de quolibet. 24. q.3. tā ſacerdotes.
e ¶Societatis.] Impropriè ſumitur hoc nomē ſocietatis: qa inhoneſtarū rerum ſocietas nulla eſt. ff. pro ſocio. nec prçter mittendum.
f Quid enim.] ¶Non pollui.] directæ. nam occaſione alterius bene polluitur, ſi ei conſenſerit.
g ¶Qui.] Infra 22.q. 5 ſi quis.
h ¶Conſenſum.] De triplici conſenſu dr̄ 2.q 1. notum, in fi.
i Conſentire vr̄.] ¶Corrigi.] inf. 11.q.3. qui cōſentit. inf. 23.q.3. oſtēdit. & 24.q.3. qui aliorum.
K ¶Non occurrit.] Si. ff. de iure pat. adigere. ff. de noxa. ſi ſeruus. in fi. ff. de ijs qui no. infa. quid ergo. §.1.
SICVT AVTEM. CASVS. Hucuſque oſtendit, ꝙ aliquis peccatis alienis conſentire non debet. Nunc verò oſtendit, ꝙ laudib. malorum aliquis gloriari non debet. nec gratulari.
Nihil.] CASVS. Quidam prælati gloriabantur laudibus malorum. Sed dicit Anacletus...

i ¶Luporum.] ideſt laicorum 1: qui quandoque dicuntur oues, ut 2.q.7. oues.

a ¶Pla-

a ¶Placere.] Sic 21.q.1.cap.1. ſimile extra de cleri.coniug. cap.diuerſis.ſimile,ff.de oper.liber.duorum.
b ¶Labiorum.] ideſt, prædicandi, vel etiam redarguendi.
c ¶Obligata.] Si.infra.8.q.2.c.vlti. & cap.dilectiſſimi.
d ¶Ne-

SOlicitum.] Hæc diſt. diuiditur in quatuor partes: quarum prima reprehendit [illegible] epiſcopos,& hoc per duo c.Secunda ibi [Q.] autem.] Tertia ibi. [Similiter] Quarta ibi, [Presbyterorum.] Io.de Fan.

ergo paſtorum,placere [a] lupis, & gregibus ouium põt. Perdit enim labiorum [b] & memoriam mẽs terrenis obligata [c] carceribus. Sicut † artium in ſuo quoque opere inuenitur mater inſtantia;ita nouerca eruditionis eſt negligentia [d].

† *al. Sicut autem.*

a ¶Labiorum.] *In epiſtola Anacleti legitur,* laboris: *apud Anſelmum,& in vno ex vetuſtis codicibus Gratiani,* laborũ, *vnde potuit irrepſiſſe mendum: quod tamen ob gloſſam non eſt ſublatum.*

2 *Quamquam ſacerdotem,tam à ſuis,quàm ab alienis criminibus,oportet eſſe immunem; tamen ſi aliorſum ſeſe habuerit,non ideo verba ſuæ prædicationis debent contemni. Sicut enim Hieronymus ait,vt lixiuiũ per cinerem humidum fluens lauat,& non lauatur;ita bona doctrina per malum doctorem, animas credentiũ lauat a ſordibus peccatorum.*

Burc.l.1.c.204.ex dictis Hier. Iuo.p.5.c.318.

CASVS. Supra oſtenſum eſt, ꝙ prælatus debet eſſe ſine crimine. Nunc verò ſupponit 84. diſtin. in qua oſtendit Gratia. quòd prælatus debet habere ſolicitudinem circa ſubiectos. Et habet hæc diſt.4. articulos. In primo dicitur, quòd epiſcopus, debet eſſe ſolicitus circa tuitionem pauperum & monaſteriorũ In ſecũdo agit̃ de mũditia ſacerdotũ. In tertio, ꝙ ep̃s debet eẽ monogamus. In quarto vnde dicatur presbyter.

DISTINCTIO LXXXIV.

SOlicitum [e] quoq; , & vigilantem oportet eſſe epiſcopũ, circa defenſionem pauperum, releuationem oppreſſorum, tuitionem monaſteriorum. Quod ſi facere neglexerit, aſpere corripiendus eſt.

e ¶Solicitũ.] Tria.c. apoſtolicę regulę hic breuiter tãgit, ꝙ epiſcopus debet eſſe prudens 1.continens monogamus

1 *Prudentie* conſiſtit in ſcientia literarum:ſed non videtur eſſe aſtutus qui in his q̃ debet agere per vigil nõ eſt,& ſolicitus,& ita patet, ꝙ eẽ ſolicitũ refertur ad eſſe prudentem ſm Hug.

Vnde Gregorius Anthemio ſubdiacono Campaniæ, lib.9.epiſt.29.

¶Corripiatur epiſcopus,qui circa officium ſuum negligens extiterit. Cap. I.

PEruenit ad nos, fratrem, & coepiſcopum noſtrum Paſchaſium ita deſidem, negligentemque in cunctis exiſtere; vt in nullo, quia eſt epiſcopus, agnoſcatur. adeo vt neque eccleſia ipſius, neque monaſteria, ſiue filij eccleſiæ, vel oppreſſi pauperes † [f] eius erga ſe dilectionis ſtudium ſentiant; nec aliquam ſupplicantibus ſibi † in quibus iuſtum eſt, opem defenſionis, accommodet;&(quod adhuc dici eſt grauius)conſilia [g] ſapiẽ-

† *al. vel pauperes.*
† *his*] orig.

PEruenit ad nos.] CASVS. Paſchaſius ep̃s in duobus delinquebat ſcilicet, ꝙ nõ curabat defendere monaſteria, & pauperes, & oppreſſos;& præterea conſilia ſapiẽtum audire nolebat. Scribit ergo Greg. Anthemio ſubdiacono reprehẽdẽdo eũ, ꝙ talia ꝑmittebat, & mandat ei, vt eum corrigat coram alijs epiſcopis, vel coram quibuſdã de nobilibus ſubiectis,ꝙ ſi ſe non corrigat, Romã eſt tranſmittendus: vbi ſaltẽ diſcat qualẽ cõuẽiat eſſe ſacerdotẽ, vel ꝓlatum eccleſiaſticũ.

f ¶Pauperes.] Quorũ curã non ꝑ ſe, ſed per archipresbyterũ, vel archidiaconũ gerere debet,vt inf.88.d.epiſcopus gubernationem.

g ¶Conſilia.] Vnde Augu.dicit,ꝙ a puero nondum anniculo paratus eſt doceri,vt 24.q.3. ſi hẽs. aliàs ſtultus eſſe conuincitur,vt 22.diſ.de Conſtantinopolitana. Qui .n.bono cõſilio nõ acquieſcit. amittere debet dignitatẽ exemplo Roboã, qui ſenioribus non acquieuit.7 q.1.denique, vel ad inſtar vxoris Loth, quæ conuerſa eſt in ſtatuam ſalis,& dicit lex, ꝙ ex firmitate nituntur,q̃ cõſilio geruñ.C. de repu.l.1. cum etiam conſilio clericorũ debeat ep̃s diſponere de rebus eccleſiæ. extra d̃ ijs quæ fi. a præla.ſine cõſe. cap. nouit.& iſte nõ excuſat̃ qñ potuit ſcire,ſed noluit.38. diſtin.qui ea nec iudici licèt deuiare a reſponſis prudentum. inſtit. de iure nat.§.reſponſa.& dicit lex: quòd tunc non prodeſt alicui ignorantia, qñ potuit ſcire per ſe,vel per alium.ff.de bono.poſſ.

Doctrina ẽ ab oĩb. accipienda.Conſilio bono ẽ acquieſcendum.

2 Ad hoc. 37.d.§.vlt.c. non omnis.

Ignorantia nõ excuſat illũ qui ſcire potuit ꝑ ſe, vel per alium.

d ¶Negligentia.] Supra 38.d.ignorantia.

QVAMQVAM. Hæc ſecunda pars huius d.in qua dicit,ꝙ licet mali ſacerdotes ſint culpandi:tamẽ non deſpiciendi.Io.de Fan.

ADDITIO. Et nota,hic malum prælatum lixiuio comparari:alibi lapideo canali,vt in prædic.cap.ſi fuerit. Alibi monetario.1.q.1. quod quidã, & vide ꝙ dixi.44.d. cap.1.& in ſumma,& dic,lauat,ſcilicet conditionaliter, ſecundum Hug.

CASVS. Dictum eſt ſupra,ꝙ prælatus debet eſſe immunis a ſuis peccatis, & alienis, ſed quamuis ſit peccator: non tamen eius doctrina debet contemni:quia ſicut lixiuium per cinerem fluens lauat ſordes, & nõ lauatur: ſic doctrina per malum ſacerdotem miniſtrata lauat auditores a ſorde delictorum.

poſſ. in bonorum, ff. de iuris facti ign. regula.
a ¶ Sapientum.] Prima q. 1. eſtote.
b ¶ Ab altero.] Supra, diſt. 38. c. vlt.
c ¶ Poſſit.] Nam omne artificium, & c. ff. de leg. 3. ſeruis legatis, §. ornatricibus.

CVm in preterito.] Hæc duo cap. intelligit H. & B. de matrimonio non contrahendo in tribus ſacris ordinibus, & in eccleſia orietali. Eſt ergo caſus. In primo concilio Carthaginen. conſtitutũ fuit, vt epi, presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi abſtinerent a matrimonio cõtrahen-

tum [a], & recta ſuadentium nulla patiatur ratione ſuſcipere, vt quod per ſe nequit attendere, ab altero [b] ſaltem poſſit [c] addiſcere. *& infra.* ¶ Quod ſi ita eſt, non ſine culpa tua eſſe cognoſcas, qui cum obligare, atque coercere, vt dignum eſt, diſtuliſti [d]. Quia ergo hoc totum non ſolum ipſum reprobat, ſed etiam ad ſacerdotalis [e] officij pertinere probatur opprobrium; volumus, vt eum coram alijs ſacerdotibus, & † quibuſdam de filijs ſuis nobilibus conteſtari pro hac re debeas, & hortari. Si verò (quod nõ credimus) poſt hanc adhortationem noſtram ſolito adhuc more negligens eſſe tentauerit; ad nos eſt modis omnibus tranſmittendus, vt hic poſitus diſcere [f] poſſit, quid, vel qualiter ſecundum Dei timorem [g] agere conueniat

Paulo plenius apud B. Greg.

† *vel*] orig.

Ibidem paulo inferius.

Idem ad eundem lib. epiſt. 33.

¶ De eodem. Cap. II.

NVnciatum eſt nobis Campanię epiſcopos ita negligentes exiſtere, vt immemores honoris ſui, neq; erga eccleſias, neque erga filios ſuos paternæ vigilantiæ curam exhibeant, vel monaſteriorum ſolicitudinem gerãt, ſeu in oppreſſorum, & pauperũ ſe tuitionem impendant. Ideo hac tibi auctoritate præcipimus; vt eis a † te conuocatis, ex noſtro illos mandato diſtrictè commoneas; quatenus deſides vlterius eſſe nõ debeant: ſed ſacerdotalem ſe habere zelum, & ſolicitudinem opere doceant; atque ita in his, quæ eos iuſte ſecundum Deum agere conuenit, vigilantes [h] exiſtant, vt nullum nos de eis denuo murmur exaſperet. Si quem vero eorum poſt hæc negligentem eſſe cognoueris; ad nos eum ſine aliqua excuſatione [i] tranſmitte: vt quàm ſit graue, nolle ab his, quæ reprehenſibilia, & valdè vituperanda ſunt, corrigi; regulari in ſe valeat [k] diſtrictione ſentire.

† *al. ad.*

2 *Quod autem de munditia caſtitatis ſacerdotibus imperatur, hoc etiam de quibuslibet altari ſeruientibus intelligendum eſt.*

Vnde in Carthaginienſi concilio 2. c. 2. Aurelius epiſcopus dixiſſe legitur.

In Carthag. codicis canon. c. 3. & 4.

¶ Qui ſacramentis diuinis inſeruiunt, continentiam in omnibus ſeruent. Cap. III.

CVm in prępterito [l] concilio de continentię, & caſtitatis moderamine tractaret, & gradus iſti tres cõſcriptione † quadam caſtitati per cõſecrationes annexi ſint Epiſcopos, inquam, presbyteros, & diaconos ita placuit, vt decet ſacroſanctos antiſtites, & Dei ſacerdotes,

† *al. conſtrictione caſtitatis per.*

d ¶ Diſtuliſti] Hoc. ideo, quia iſte erat legatus iſtius prouinciæ.
e ¶ Sacerdotalis.] id eſt, epiſcopalis.
ADDITIO. Hoc ideo, vt magis verecundetur. H. & hoc ſi publicè peccauit. 45. diſtinct. ſed illud alias ſecus, vt in gl. ſeq alleg. 15. q. 5. c. 1 ſecũdum Io. de Fan.
f ¶ Diſcere.] 15 q 5. cap. 1.
g ¶ Dei timorẽ.] 28 d. quia ſunt.

Vigilantib. iura ſcripta ſunt.

NVnciatũ.] CASVS. Epiſcopi Cãpaniæ negligentes erant circa eccleſias, & monaſteria, & circa pauperes, & oppreſſos. Scribit ergo Grego. Antemio ſubdiacono, vt epiſcopos in vnum conuocet, & eos ſuper his reb. ita corrigat, & emendet, ꝙ d̃ cætero apud Papã, quærela iterari ñ poſſit. quòd ſi negligentes fuerint, Romã tranſmittantur, vt ibi per diſtrictionẽ ſentiãt quàm graue ſit a prauis non corrigi.
h ¶ Vigilãtes] Nam vigilantibus ius ciuile ſcriptum eſt, ff. de ijs quæ in frau. cred. pupillus in fine.
i ¶ Aliqua excuſatione.] Argu. in hoc caſu nõ licere appellare 1. Arg. j. 27. q. 1. ſi cuſtos. & c. ſi homo arg. extra de appell. cũ ſit Romana. & c. reprehẽſibilis. dic. in ſufficienti, ne ſit contra extra de offic. de leg. c. ex parte.
K ¶ In ſe valeat.] Vt ſi ſtultus fuit in culpa, ſapiens ſit in pœna, vt 38. d qui cap. & 27 q 1. ſic cuſtos & c. ſi homo.

1 Hoc ideo qa videtur appellatio iterponi ad malitiã confouendã. ar. C. de offic. prę. præt. or. l. 1. extra de appe. ſuggeſtum. & c. ad noſtra. Sed tu dic excuſatione non ſufficienti. alias ſecus, extra de offic. de leg. ex parte ſ̃m Io. de Fant.

QVOD AVTEM. Hæc eſt ſecũda pars huius diſtin. in qua probat duab. auctoritatibus, ꝙ diaconi, presbyteri, & ſubdiaconi debent eſſe caſti. Io. de Fant.
CASVS. Supra in 82. diſt. oſtenſum eſt de munditia ſacerdotũ, & diaconorum. Nunc verò dicit idẽ eſſe intelligendum de ſubdiaconis, & eſt iſte ſecundus articulus

trahendo ſicut a tempore Apoſtolorum fuit obſeruatum. Poſteà ſecundo fuit congregatum concilium ab ipſis epiſcopis: & fortè alij plures etiam prædictam conſtitutionem confirmauerunt, & approbauerunt.
1 ¶ Cum in præterito.] Scilicet in primo Concilio Car-

Quod eſt … ple- … cui in- … ſuit Aug. … diſtin. … a uerſ. … na. ſe- … m Io. … hat.

Carthag. 1 Hoc cap. & ſequens intelligit H. de matrimonio contrahendo, quod ſcilicet non licet presbyteris, vel diaconis.

a Qui ſacramentis diuinis inſeruiunt.] ideſt, ſubdiaconi, & quod dicit inf. ea. ab uxoribus abſtinendum, dicas de ducendis: & ſecundum hoc ſuppletur hic, qđ dicitur in c. ſeq in quo non fit mentio de ſubdiaconis, p illud quod habemus 32. diſtin. placuit. in quo ſunt ferè eadē uerba, & eſt ſimiliter Carthag. concil. & hic dicit H. ꝙ Apoſtoli non inſtituerunt nō utēdo iā contracto: quia ſi Apoſtoli hoc inſtituiſſent, orientales hoc admiſiſſent 2: Alij uerò intelligũt ea de cōtracto: & qđ dicit infra, etiam ab vxoribus, dicũt aut legitimè ſibi copulatis, aut de facto. Nā dicunt, ꝙ iſta * cap. facta fuerunt ante tp̄s Gregorij, qui introduxit continentiam miniſtris. 31. d. ante triennium, ideſt ſubdiaconis: presbyteris vero & diaconis Syricius introduxit. immo dicunt, ꝙ olim ſacerdotes potuerunt cōtrahere añ Syriciū, vnde & Moyſes cōtraxit. Exponũt ergo Apoſtoli docuerunt exēplo & ope, & admonitione. ſecundum Hug. non inſtitutione, vel conſtitutione ſecundum alios.

* *Vide notata ſupra diſt. 31. in … in princ.*

2 Vt contra … d. aliter.

diſt. 31. c. aliter.

necnon & leuitas, vel qui ſacramētis diuinis inſeruiũt [a], continentes eſſe in omnibus; quo poſſint ſimpliciter, qđ à Deo poſtulant, impetrare: vt qđ Apoſtoli docuerunt *α*, & ipſa ſeruauit antiquitas [b] nos quoq; cuſtodiamus. *β* Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt. Omnibus placet, vt epiſcopi, presbyteri, & diaconi, vel † qui ſacramenta cōtrectāt, pudicitiæ cuſtodes, etiam ab vxoribus abſtineant. Ab omnibus dictum eſt; Placet, vt in omnibus, & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui altario deſeruiunt.

† *al. &*

α ¶ Docuerunt.] *In vulgatis codicibus ſequebatur,* exemplo, *quod eſt ſublatum: quia neq; in ipſo ſecũdo Carthaginienſi, aut impreſſo, aut manuſcripto, neque in vnico codice canonum, cum quo Græcus canon conuenit, neque in uetuſtis Gratiani exemplaribus habetur: & ex gloſſa uidetur tranſlatum in textum.*

β ¶ Cuſtodiamus.] *In codice canonum cap. 5. unici Carthaginienſis ſequuntur hæc,* Fauſtinus epiſcopus eccleſiæ Potentinæ prouinciæ Piceni, Legatus eccleſiæ Romanæ dixit, Placet vt epiſcopi, &c. *quæ in recentioribus Colonienſibus conciliorum editionibus adſcripta ſunt alijs characteribus. Verùm in priſca Colonienſi, duabus Pariſienſibus, & codicibus Vaticanis legitur, quemadmodum apud Gratianum.*

Item ex concilio Carthaginienſi 5. c. 3.

In cod. can. cap. 25. In Africa c. 37. diſt. 32. cap placuit.

† *al. propria.*

De eodem. Cap. IIII.

CVm de quorundam [c] clericorum, quamuis erga vxores [d] proprias, incontinentia referretur; placuit epiſcopos, & presbyteros, & diaconos [e] ſecundum priora † ſtatuta etiam ab uxoribus continere; quòd niſi fecerint, ab eccleſiaſtico remoueantur [f] officio: cæteros autem clericos ad hoc non cogi; ſed ſecundum vniuſcuiuſque eccleſiæ conſuetudinem [g] obſeruari debere *γ*.

γ ¶ Debere.] *In codicibus impreſſis hæc ſequebantur*, contra Martinus Papa [ſi lector viduam duxerit,] vt ſupra legitur. Sed illud, vbi neceſſitas; hoc, vbi nulla neceſſitas vrget. *Quæ ſunt expuncta, quia in uetuſtis codicibus, aut non habentur, aut ſunt adſcripta in margine.*

b ¶ Antiquitas.] A tempore Syricij hic vocat antiquitatem. 32. diſt. plurimos.

CVm de quorundam.] CASVS. In concilio Carthag. 6. relatũ fuit, ꝙ quidam clerici cōtinentiam non ſeruabant, & ideo ſtatutũ fuit, vt epi, presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi abſtineāt ab vxoribus ducendis; & ſi duxerint, deponantur. Cæteri aũt clerici ad hoc cogi nō debēt, ſed vniuſcuiuſque eccleſiæ cōſuetudo debet ſeruari. ſed ergo Barth. Brixien. ſatis credo, ꝙ hæc duo ca. intelligi poſsũt in eccleſia occidentali, & de matrimonio iā contracto, quo uti non debent clerici in ſacris ordinibus conſtituti. Et ita formabis caſũ, vt ſupradicti nō vtātur matrimonio iam contracto promiſſa iam continentia cum uxoribus, & bene ēt dixit quoſdam ſic intelligere.

c ¶ De quorũdam.] ordo. cum referretur de incōtinentia quorundam clericorum, placuit.

d ¶ Vxores.] Cum quibus profeſſi erāt continentiā ſeruare.

e ¶ Et diaconos.] Et ſubdiaconos. 32. diſ. placuit. ubi ſunt eadem uerba.

f ¶ Remoueantur.] ſup. d. 81. miniſtri.

g ¶ Conſuetudinē.] 32. diſt. cap. placuit. & cap. quoniam in quibuſdam.

3 *Similiter, quòd Monogamus epiſcopus eſſe iubetur, etiam ad relictos ordines eccleſiaſticos deriuari oportet.*

Vnde Syricius Papa Himerio Tarraconen. epiſcopo, epiſt. 1. cap. 11.

¶ Laica ſit tantùm communione contentus clericus viduam, aut ſecundam ducens vxorem. Cap. V.

Anſ. lib. 8. c. 5. Iuo p. 6. cap. 51.

QVisquis

SIMILITER. Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua probatur, quòd nullus bigamus poteſt eſſe clericus. Io. de Fant.

CASVS. Supra 26. d. dictũ eſt, quòd ep̄s debet eſſe monogamus. Nunc autem dicit Gratia. idem eſſe ſeruandum in alijs clericis, & iſte eſt tertius articulus.

QVisquis.] CASVS. Tarraconenſis epiſcopus quæſiuit

ſiuit a Syricio Papa quid debeat fieri de clericis, qui ducunt uiduas, vel ſecundam uxorem. Et reſpondet, ꝙ debent deponi, & inter laicos redigi.
a ¶ Clericus] In minoribus ordinibus conſtitutus, quia de alijs non poſſet intelligi 1.
b ¶ Viduam.] ſup. d. 34. lector. contra. Io.
c ¶ Duxerit] Et ita non incidit in canonem, qui eum verberauit. & hoc uerum erat tẽpore Syricij, qui prȩceſſit Innocẽtium, qui edidit illud. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. Sed quid hodie? H dicit, ꝙ incidit, quia iſte coronam tenetur portare. extra de vit. & hone. cle. clericus. Tu dic, ꝙ vbi contraxerit cũ corrupta, uel vidua, ſtatim priuatur omni priuilegio, prout hoc, c. dicit, & c. altercationis. conſtit. Greg. X. de big. lib. 6. Si uero cũ virgine, tunc eſt in eius optione, an uelit retinere priuilegiũ, an non Si vult retinere, portabit coronã, & viuet clericaliter: ſi non, exuitur omni dignitate & honore clericali, licet quidã cõtradicant. Io. hoc hodie corrigitur per decre. extra de cler. coniug. Ioã B. Item patet hic, quod priuilegiũ perditur per actum contrarium, ut extra de conſtit. cum acceſſiſſent, & cap. cum M.
d ¶ Quam.] Scilicet communionem.
e ¶ Poſſidere.] Argu. incorporalia poſſidere, de hoc dixi 2. q. 2. nullus 2. & ſciẽtia poſſidetur 2. vt 16. q 1. reuertimini. imò lex dicit plane, quod ius poſſidetur ff. communia præd l. 2 extra de cau poſſ. cum eccleſia: & ita facit ad hoc, quod reſtitutio communis poſſit peti, ut aliarum rerum

1 Nam ſi primo tales cõtraxiſſent bigamiã, ordinari nõ poſſent 32. d. ſi quis viduarum. 50 d. non confidat. Arch.

Clericus cõtrahens cum corrupta pdit oẽ priuilegiũ clericale.

Incorporalia dñr qñq; poſſidere.

2 Et iõ ius eligendi pſcribitur, ꝙ dic, ut plene nc. Goff ext. de elect humana. & hic adde qđ no. 1. q. 1. nullus epiſcopus.

nongentis annis & amplius, nullus tamen dictus eſt presbyter, idest, ſenior, niſi Abraham, qui paucioribus annis legitur uixiſſe.
g ¶ Sapientiam.] inf. 35. q 6. c. 2. ſic 20. d. de quibus. ff. de iure im nu ſemper, ff. de fide inſtru. l. 2. & l. ult. arg. contra. ff de ædil. edi. præcipiunt ædiles. ſi. habes extra de elect. cum nobis olim 3.
h ¶ Alius.] Ante Abraham Melchiſedech enim fuit ſacerdos contemporaneus Abrahæ.
ADDITIO. Quidam opponunt textui de iſto Melchiſedech ſed dic ſecundum Lau ꝙ non legimus eum appellatum presbyterum, licet ſacerdotem. De hoc etiam no. 63. diſt porrò. Archid.

3 Vbi ꝙ qs repꝰ litur pp defectũ ſcĩe. Archid.

clericus [a], aut viduam [b], aut certè ſecundam coniugem duxerit [c], omni eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox nudetur; laica ſibi tantum cõmunione conceſſa. Quam [d] ita demum poterit poſſidere [e], ſi nihil poſtea, propter quod hanc perdat, admittat.

4 *Presbyterorum verò nomen, quamquam à ſenectute ſit ſumptum, magis tamen maturitatem [f] indicat ſapientiæ, quàm caniciem corporis.*

Vnde Anacletus ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 2.

¶ Presbyteri ſeniores dicuntur non tam ætate, quàm ſapientia. Cap. VI.

PОrrò Moyſi præcipitur, vt eligat presbyteros [† idest ſeniores.] Vnde & in prouerbijs dicitur [Gloria ſenũ canicies,] hæc † verò canicies ſapientiam [g] deſignat, de qua ſcriptum eſt [Canicies hominum prudentia eſt.] Cumque nongentos & amplius annos ab Adam vſq; ad Abraham vixiſſe homines legerimus; nullus alius [h] prius appellatus eſt presbyter, ideſt ſenior, niſi Abraham, qui multo paucioribus vixiſſe annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam ſenectutem: ſed propter ſapientiam presbyteri nominantur.

Anſel. lib. 7. c. 96. Burch. li. 2. c. 5. Iuo p. 6. c. 25. *Prouerb. 20.* † *al. hic.*

Num. 11. Exod. 19. † Al. ... iſt ... Sap. 4. *Apud.* 70.

DISTINCTIO LXXXV.

HOſpitalitas verò vſque adeò epiſcopis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.

Vnde Gregorius ſcribit Ioanni epiſcopo, lib. 12. epiſt. 6.

¶ Hoſpitalitatem neſciens non fiat epiſcopus. Cap. I. Io. Dia. li. 3. c. 11.

ARchidiaco-

PRESBYTERORVM. Hæc eſt 4. pars diſt. in qua dicitur, quod ſenes presbyteri non uocantur niſi propter ſapientiam tantum, non autem propter ætatem. Ioan. de Fan.
CASVS. Hic eſt quartus articulus, ubi oſtendit, ꝙ licèt presbyter dicatur propter ſenectutem, magis tamen cõgruè dicatur propter ſapientiam.
f ¶ Maturitatem] ideſt, ſapientia, ſcientia, & moribus. 1. q. 1. uiliſſimus.
POrro.] CASVS. Anacletus probat in hoc c. ꝙ duplici de cauſa dicitur presbyter, ſcilicet propter ætatẽ, & hoc oſtendit exemplo Moyſis; qui cum nõ poſſet ſuſtinere laborem ad populũ gubernandũ, elegit ex prȩcepto Domini 70. presbyteros, ideſt ſeniores Iſrael, qui cũ eo populũ gubernarẽt. Similiter oſtendit, ꝙ presbyter vel ſenior dr̄ pp ſapientiã. & hoc probatur exemplo Abrahæ, vſq; ad tempus eius, licèt homines vixiſſent

HOſpitalitatis.] Hic ponitur 85. diſt. in qua de hoſpitalitate tractatur, quam ſi quis nõ habuerit, ordinari prohibetur.
ARchidiaconum.] CASVS. Vacante eccleſia Anconitana, tres fuerũt ibi electi, non temeritate concertantiũ, ſed bono zelo Primo, archidiaconus eiuſdẽ eccleſiæ, qui dicebatur Florentinus. Scdo, fuit electus Ruſticus diaconus eiuſdẽ eccleſiæ. Tertio, Florentius diaconus eccleſiæ Rauẽnatis: ſed archidiacono Florentino tria obijciebãtur ſ. ꝙ erat ſenex, & nullo mõ ad regimen aſſurgere poſſet; & ꝙ ſic erat tenax, ꝙ in domo ſua nunquã amicus ad charitatẽ intraſſet, & qa iurauerat ſe nunq̃ fore epm. Ruſtico verò, li-

ro, licèt homo vigilās eſſet, obijciebant, quòd pſalmodiam ignoraret. Florentius verò Rauennatis eccleſiæ diaconus neſciebatur qualis eſſet, licèt ſolicitus diceretur. Scribit ergo Gregor. Ioanni epiſcopo, vna cum epiſcopo Armenio Anconitanæ eccleſiæ viſitatore, vt in-

hoc inquiri, ſi propter hoc non repelleretur? H. diſtinguit ſi iurās hoc intellexit, ꝙ nollet recipere epiſcopatum quæcunque neceſſitas inſtaret, iuramentum tale nullum fuit: nec tenetur illud ſeruare, vt 7. q. 1. ſcias. 8. q. 1. in ſcripturis 2. Sed ſi alio modo intellexit, venialiter peccauit, quia temere iurauit, vt 22. q. 4. §. ſi licitum. Semper autem intelligitur iuramentum eſſe temerarium, cum nō iubet neceſſitas, 3, vt extra de iureiur. & ſi Chriſtus. Si autem ignoratur, an generaliter intellexerit, vel nō: tunc pſumo, ꝙ tantum de licitis iurauerit, licet generaliter iurauerit, vt extra de iureiu. ad noſtram. Sed nunquid tale iuramentū excludit electū? Non vr, vt extra de renū. cū inter in fine, extra de iureiurā. ſicut noſtris. Nec temerarium iuramētū repellit a beneficio, vt extra de reſti. ſpo. ſolicite. nec a teſtimonio, vt extra de teſtim. intimauit. extra de teſtib. cog. peruenit. cū pœnitentia vnius anni imponat pro temerario iuramento, vt 22. quæſt. 4. qui ſacramento. E cōtra videtur, quod nō poſſit eligi, vt hic patet: ſicut nec eligere pōt, qui illud iurauit, vt extra quod me. cau. ad aures. Itē, quia etſi eſſet illicitum, tamen propria auctoritate non poteſt venire contra illud, vt 22. q. 4. innocens. extra de electio. venerabilem. Item quia lex dicit, ꝙ gratia ei facienda eſt, qui hoc iurauit. ſ. ſe ordini non interfuturum, vt ff. ad municip. Imperatores. non ergo eſt ius commune. Sol. credo quod poſſit eligi dummodo pœnituerit de tali delicto: quia temerariū iuramētum non irrogat perpetuam infamiam iudicio meo, ſed tantum ſolemne. Ioan. Ego credo Ioannem benedicere. B.

2 Ad idem 16. q. 1. § nos autem ſecundum Laur.

3 Vel dr temerarium i. de re illicita factū, vt no. 22. q. 4. diffinitio. Arch.

† al. Florentinum, al. Florentinum archidiaconum.

num † Florentinū [a] eccleſiæ Anconitanæ, qui ad epiſcopatum fuerat electus, ſcripturæ quidem ſacræ ſcientiam habere; ſed ita ætatis ſenio [b] iam confectum accepimus, vt ad regiminis officium non poſſit aſſurgere: adijcientes etiam ita illum tenacem [c] exiſtere, vt in domo eius amicus ad charitatem nunquam intrauerit. Ruſticus autem diaconus eiuſdem eccleſiæ, qui ſimiliter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur; ſed, quantum aſſeritur, pſalmos ignorat. Florentium verò diaconum eccleſiæ Rauennatis, qui ab omnibus [d] electus dicitur, ſolicitum eſſe nouimus; ſed qualis ſit interius, omnino non ſcimus. Ideoque fraternitas tua vna cum fratre, & coepiſcopo noſtro Armenio ſupraſcriptæ eccleſię Anconitanę viſitatore illuc feſtinet accedere, & diligenter de moribus † ſingulorum [e] requirere, ſi de nullo ſibi ſunt criminę conſcij, quod eos ad hoc officium vetet accedere. Pariter etiam requirendum eſt, ſi hoc, quod de præfato archidiacono dictum eſt, quia nunquam amicus domum eius ingreſſus eſt, ſi ita ſe veritas habeat, & vtrum ex neceſſitate, an ex tenacia † talis ſit; aut ſi ita ſenex eſt, vt ad regendum non poſſit aſſurgere; vel ſi tactis ſacroſanctis [f] Euangelijs (ſicut nobis nunciatum eſt) iuſiurandum præbuerit, nunquam ſe ad epiſcopatum accedere. Sed & de Ruſtico diacono, quantos [g] pſalmos minus teneat, perſcrutandum eſt. Florentio autem diacono Rauennati, ſi nullum, ſicut diximus, crimen eſt, quod obſiſtat, apud epiſcopum [h] eius agi neceſſe eſt, vt ei dēat ceſſionem concedere: non tamen ex noſtro mandato, vel dicto; ne contra ſuam voluntatem [i] eum cedere † videat.

† al. de vita, & moribus.

† al. tenacitate.

† al. concedere] in recentiorib. editionibus

inquirant iſta, primo de archidiacono & poſtea de Ruſtico: qui ſi inuenti fuerint indigni, confirment tertium, ſi crimen ei non obſtat, & hoc de voluntate archiepiſcopi ſui.

a ¶ Archidiaconum Florentinum] Alias Florentium archidiaconum proprium nomen, vel quia inde fuit.

b ¶ Senio.] Ecce ꝙ ſenectus impedit promouendum, ſed non deijcit promotum, vt 7. q. 1. petiſti. extra de renūcia. literas.

c ¶ Ita tenacem.] Nota, ꝙ auaritia impedit promouendum, vt 41. d. § 1. 1. nam domus clerici erit omnib. communis 16. q. 1. quoniam.

d ¶ Qui ab omnibus.] Ideſt a minori parte capituli. Vel dic, quòd hic plures ſimul fuerunt electi, vt ſi quis reprobaretur, alter aſſumeretur, vt 16. d. ſtudij, & 59. d. apoſtolica.

e ¶ Singulorum.] Item hic patet, ꝙ primo examinantur electi de propria eccleſia, quàm de extranea: & ſatis patet hic, ꝙ licèt extraneus electus ſit a maiori parte, ꝙ tamen præfertur ille qui eſt de gremio eccleſiæ, vt dixi 61. d. c. nullus inuitis, & c. quid proderit Item hic prius examinatur archidiaconus tanquam maior, quam diaconus: quia maiores, & ſeniores ſemper præferuntur in electione minoribus, vt 74. d. epiſcoporum, & 75. diſtinct. cap. vlt.

f ¶ Sacroſanctis.] videtur ergo, ꝙ propter tale iuramentum aliquis repellitur ab epatu. quare .n. iuberetur de

Senectus impedit promouendum.

Auaritia promouendum impedit.

1 Adde ad hoc qd le. & not. extra de præb. cū iam dudū 16. q. 7 & hoc. in fi. ext. & arbitror.

Canonicus de gremio pfertur, & extraneo.

Maiores minorib. in electione præferuntur.

Iurās ad epiſcopatū non accedere, an ſit ab epiſcopatu repellēdus.

g ¶ Quantos.] De iure debet totum pſalterium ſcire. 38 d. omnes, & 23. d. qui epiſcopus. extra de elect. cum nobis olim.

h ¶ Apud epiſcopum.] Not. ꝙ aliqs ante poteſt eligi, quam poſtulari a ſuo epiſcopo 76. d. dilectionis, & 63. d. literas, extra de renun. poſt tranſlationem.

i ¶ Voluntatem.] Arg. epm non debere cogi, vt cōcedat clericum ſuum ſine voluntate ſua. arg. d. 63. literas. 76. d. dilectionis, nam nemo cogitur aliquem a ſua poteſtate liberare, C. de emanci. nec auus, nec cogitur quis inuitus mutare familiam, C. de adop. l. pen. §. 1. ſimiliter, nec abbas compellendus eſt monachum ſuum concedere 1. q. 1. quam pio. & 58. d. c. 1. & 2. ita nec epiſcopus in Auth. de ſanctis epiſcop. §. nullum autem epiſcopum. Item argum. quòd mandatum Papæ ſic eſt interpretandum, vt nulli faciat præiudicium 4. vt 9. q. 3. nunc verò, extra de offic. deleg. ſuper eo. 99. diſtinct. ecce. C. de emancip. nec auus.

Subditū laxare non cogitur quis.

4 Scilicet multum, ſic no. Io. & B. extra de verbo ſigni. olim. in gl. vl. in fi. Arch.

Docto-

D Octorem.] Hęc di. diuiditur in 8. partes; in quarum prima ponit tribus auctoritatibus, quod epiſcopus & quilibet prælatus debet ſubditos corrigere benignè: alias, cum peccata imputantur illis. Secũda ibi. [Si aut.] Tertia ibi, [In doctrina.] Quarta ibi. [Liberale.] Quinta ibi, [In ipſa. Sexta ibi, [Similiter.] Septima ibi, [Vel percuſſor.] Octaua ibi, [Prohibetur. [Io. de Fan.
CASVS. Repetit hic Gratianus illud cap. apoſtolicæ regulæ oportet epiſcopum eſſe Doctorem, vt inferiorum culpæ in eũ non refundantur: quod fieret ſi neſciret docere, vel negligeret] Et habet hęc 86. d. 7. articulos, qui in ſuis locis diſtinguentur.
a Doctorem autẽ.] In hac di. 86. repetit illud capitulum apoſtolicæ regulæ: oportet epiſcopũ eſſe doctorem. Hæc autem doctrina debet cõſiſtere in diſciplina correctionis, & ĩ ſermone prædicationis. In diſciplina, vt corrigat ex charitate, & cũ lenitate: nõ ex odio: nec modũ excedat in correctione. ſed ſi exceſſerit, veniã cogitur a ſubditis poſtulare 1. In ſermone prędicationis. ſcilicet, vt prædicet ſciẽtiã ſacræ ſcripturæ, non humanę. infra ead. cum multa. Replicat etiã in hac diſtinctione capitulum, oportet epiſcopum eſſe hoſpitalẽ: ſed verbis aliis, ſcilicet, oportet epiſcopum eſſe liberalem. Lau.

Doctrina epi in quo conſiſtat.

1 vt inf. ea. c. quando.

d ¶Non homines.] 23. q. 4. duo iſta. inf. de pęn. d. 1. quã mobilem ſupra d. 45. ſunt namque.
e ¶Non ſæuientis.] Quia hoc ſolum bene agitur, vt vita hominum corrigatur, &c. infra. de pęn. d. 1. importuna, &c. quia diuiſus 24. q. 3. cum ſanctis.

Vitam ho... nam ... bonum eſt.

f ¶Sed

DISTINCTIO LXXXVI.

D Octorem autem [a] epiſcopum oportet eſſe, ne inferiorum culpæ in in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit.

Vnde Leo epiſcopus ſcribit Aquileienſi epiſcopo, epiſt. ... & ... ſeu 10.

¶Negligentiæ rectorum imputantur culpæ inferiorum Cap. I.

I Nferiorum culpæ [b] ordinum, ad nullos magis referendæ ſunt, quàm ad deſides, negligẽteſq; [c] rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum auſteriorem [a] diſſimulant adhibere medicinam.

Anſ. l. 6. c. 151.

a ¶Auſteriorem:] *Sic legitur in epiſtola* 84. *Verum in epiſtola tertia eiuſdem Leonis legitur,* neceſſariam. *Reliqua vtrobique eadem ſunt.*

Item Leo epiſcopus Ruſtico Narbonenſi epiſcopo, epiſt. 90. ſeu 92. in princ.

¶Homines ſunt diligendi, peccata odio habenda. Cap. II.

O Dio habeãtur peccata, non homines [d]: corripiantur tumidi, tolerentur infirmi: & quod in peccatis ſeuerius caſtigari neceſſe eſt, non ſæuientis [e] plectatur animo, ſed medentis [f].

Item Ioannes VIII.

¶Qui negligit emendare quod valet, facientis culpam habet. Cap. III.

F Acientis [g] culpam proculdubio habet, qui, quod poteſt corrigere, negligit emendare [h]. Scriptum quippe eſt: Non ſolum, qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus: participes iudicãtur. ¶Et libat Domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa. Et negligere, cũ poſſis deturbare peruerſos; nihil aliud eſt, quàm fouere.

Greg. l. 7. reg. epiſt. 114. indict. 2. Pelagius. 2. ep. 3. Eleuterius ſu. d. 83. c. error. 2 q. 7. negligere & 23. q. 3 c. qui poteſt. Iuo p. 6. c. 115.

ADDITIO. vt inf. ea. fratrem cum ca. ſeq. vſque ad §. ſimiliter, vbi repetit cap. non parcus, ſed alio modo. in ca. ſi. repetit cap. non cupidus. Archid.

I Nferiorum culpæ.] CASVS. Aquileien. patriarcha nõ corrigebat vitia ſubditorum; vnde Leo ipſum reprehendit: & oſtendit, quod inferiorum culpæ prælatis negligentibus imputantur: & dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo peſtilentiam.
b ¶Inferiorum culpæ.] Nota quòd per culpam ſubditorum probatur negligentia prælati, vt 18 d. propter, & ca. peruenit.
c ¶Negligenteſque.] Propter negligentiam ergo bene punitur aliquis. de conſecr. d. 1. nemo. 2. ff. ad leg. Aquil. ſi ſeruus, §. ſi fornicarius. 81. d. dictum. Io.
O Dio.] CASVS. Dicitur hic, quòd peccatores tumidi ſunt corrigendi, & infirmi, qui ex fragilitate peccant, tolerandi, & cum correctio fit, ex charitate fiat, nõ ex odio.

f ¶Sed medentis.] Vt 23. q. 5. prodeſt, eſt etiam opinio ſimilis in auth. de manda. prin. §. non permittas. 2. coll. 3. Laur.

2 Aliàs ... pit, quod ... linquentio

F Acientis] Aliàs incipit, culpam proculdubio faciẽtis.
CASVS. Quidam prælati in propriis perſonis non delinquebant, ſed delinquentes corrigere negligebant: ſed dicit Ioan. Papa. Non ſufficit prælatos non peccare in propria perſona, ſi delinquentes non corrigant: ideo hortatur eos, vt ſint vigiles circa delinquentes corrigendos: ne prælatis culpa delinquentium imputentur.
g ¶Facientis] Hic Io. ligat arenas ſine cæmento, & idẽ decies dicit. B.

Arenæ non ſunt cęmento ligandæ

h ¶Aemendare.] Culpam habet facientis qui negligit. hoc exaudi poſt admonitionem, arg 28 q 1. ſi cuſtos nã alias eſſet eadem pœna negligentiæ, & cooperationis, quod falſum eſt. 1. q. 1. quidquid.

a ¶Et

Innocentiæ ... ſũt gradus. a ¶Et primus.] Nam tres ſunt innocentiæ gradus. 23. q.4.ita planè primus eſt, malum non facere; ſecundus eſt facientibus non conſentire: tertius peccantes ſi poteſt corrigere.45.diſt.c.tria.& c. duæ.
b ¶Alieno.] inf.6.q.1.qui crimen.in fi.37.diſt.legant vnde

corrigendo. Quæſitum fuit ab Aug.vtrum debeant petere veniam à ſubiectis reſpondet, quod non, ne propter nimiam humilitatem prælati vilipendãtur à ſubditis:ſed à domino petere debent,qui nouit,quòd ex benignitate hoc fecerint.

Nec caret ſcrupulo conſenſionis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.Et probat odiſſe ſe uitia,qui condemnat errantes. Nec relinquit ſibi locum deuiandi, qui non pepercerit excedenti. Et primus [a] innocentiæ gradus eſt odiſſe nefanda. Et latum pandit delinquentibus aditum, qui iungit cum prauitate conſenſum. Et nihil prodeſt alicui non puniri proprio,qui puniẽdus eſt alieno [b] peccato.

*¶Caput hoc ex varijs ſentẽtijs hinc inde collectis confectum eſt: quarum prima vſque ad ver.*emendare *ſumpta eſt ex epiſtola B.Gregorij 114.lib.7.indic.2.Theodorico,& Theoberto Regibus Francorum.*

2 *Si autem in corripiendo quis modum exceſſerit, non à ſubditis ſed à Domino veniam petat.*

Vnde Auguſtinus de vita [a] *clericorum.*

¶Veniam à ſubditis non petat, qui in corripiendo modum exceſſerit. Cap. IIII.

Ivo p.6.c.384.
† *In ipſis*]orig.

QVando neceſſitas diſciplinæ, minoribus coercendis dicere vos verba dura [c] compellit; ſi etiam ipſi † modum vos exceſſiſſe ſentitis: non a vobis exigitur, vt ab eis veniam poſtuletis;ne apud eos [d], quos oportet eſſe ſubiectos,dum nimia ſeruatur humilitas, regendi frãgatur auctoritas [e]. Sed tamen petenda eſt venia ab omnium Domino,qui nouit etiam eos,quos plus iuſto forte corripitis,quando beneuolentia diligatis [f].

a ¶De vita.]*Inter opuſcula B.Auguſtini anno Domini* 1481. *Parmæ impreſſa,ſunt tres ſermones de cõmuni vita clericorum; ex quibus in vulgatis tomis operum B. Auguſtini, tomo decimo referuntur duo ſub nu.52.& 53. ad fratres in heremo. Tertius autem cum epiſtola* 109.*omnino conuenit:ſed quæ in epiſtola diriguntur ad monachas,in ſermone diriguntur ad viros. Ex iſtis tribus ſermonibus de communi vita clericorum multa capita accepit Gretianus(vt ſuis locis notabitur)et hoc quidem ex tertio.*

3 *In doctrina verò ſacræ ſcripturæ, auctoritatem debet epiſcopus præferre, non ſæcularium literarum peritiam oſtentare. Non enim epiſcopalis officij eſt grammaticã exponere,ne laudes* [g] *Iouis perſonent ore pontificis.*

Vnde Gregorius ſcribit Deſiderio epiſcopo,lib. 9.epiſtola 47.

c¶Dura.]Nimiũ & tunc peccat prelatus venialiter.23 q.4. q peccat.in fi.ſic &c q pauperem exaſperat importune petẽtem 25.di.§.criminis infra.2.quæſt. 7.nos ſi contra. Sed illud ex humilitatis leuitate: hoc ex auctoritate platuræ: vel ſubaudi, illud eſt cauſale, & volũtarium. hoc autẽ regulare,& neceſſarium. Vbi autem platus ex odio modũ exceſſit, debet veniã poſtulare: quia tenetur iniuriarum. ff. ad legem Aquil. quemadmodum. §: magiſtratus. Iõ autem magis parcitur prælatis. ſupra in hoc caſu, quàm in aliis: quia vix poteſt quis in cura reĩ familiaris peccatum euitare. 25.d.qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ignoranter exceſſit:quo caſu nõ tenetur.ff.vi bo. rap. l.2.§. ſi publicanus. officiatis enim facilius parcitur quàm aliis, vt ibi patet, vt extra de ſenten. excom.ſi verò.

Prælatus modum excedens in correctione, an dẽat à ſubditis veniã petere.

d ¶Ne apud eos.] 2. q.7.nos ſi incompetenter.contra.

e ¶Frãgatur auctoritas.]Augere enim ex ingenio debet dignitatem: quia ſæpe nimia familiaritas contemptũ generat. ff.de officio pſi. obſeruandum.ff.de officio proconſ.ne quid quam.§.circa,quod verum eſt inter famos, ita exponebat Azo, vt ab eo audiui.Io.illa ergo auctoritas. Vade prius reconciliari fratri tuo anteq̃ offeras ad altare, de prælatis non intelligitur, niſi quando ex odio procedunt.

Familiaritas nimia parit contẽptum.

vnde expone, ideſt, alieno, de conſenſu alieni peccati. nã regulariter de alieno peccato nullus punitur,ſaltem in alio ſæculo.1.q.4 iam itaq;. & c. crimen.& 83.diſt. quid prodeſt.& ĩ.ea.quid prodeſt.7.q. 1.§. cũ aũt Io.
SI AVTEM. Hæc eſt ſecunda pars huius diſtin.& ſecundus articulus, vbi dicitur, quòd ſi prælatus excedat corrigendo, non debet petere veniam a ſubditis, ſed à domino.

QVando.] CASVS. Quidam prælati dum ex charitate corrigerent ſubditos; exceſſerunt modum in

f ¶Diligatis.]Ideſt,diligere debeatis.

IN DOCTRINA. Hæc 3. pars diſt. & tèrtius articulus,vbi continetur, quòd prælati debẽt proferre auctoritates diuinæ ſcripturæ in ſua doctrina, & non grammaticam exponere: quia in ore pontificis non bene ſonant laudes Iouis.

g ¶Ne laudes.] Iupiter ex alto periuria ridet amantum.

CVm multa. CASVS. Multa bona relata ſunt Greg. de epiſcopo Deſiderio: de quibus lætatus eſt Papa intantum etiam, quod quicquid dignum peteretur ab eo, concederet. Poſtea fuit ei ſignificatum, quod Grammaticam ſuo populo exponeret, propter quod intantum Gregor. eſt contriſtatus, quòd totum gaudium, quod prius habuit, conuertebatur in luctum. Scribit ergo ei Greg. & docet ne de cętero tali a faciat: quia laudes Iouis cum Chriſti laudib. non conueniũt.

ſcopus: & tota die volebat legere, vt in monaſterio faciebat.

i ¶Mutet.] ſupra d. 81. valebat infra d. 10 rationis.

K ¶Vt remotus.] Infra d. 88 epiſcopus nullam contra, Sed aliud eſt nulla neceſſitate faciente curã rei familiaris

¶Sacram ſcripturam, non Grammaticam debet epiſcopus exponere. Cap. V.

CVm multa nobis bona de veſtris fuiſſent ſtudijs nũciata, ita cordi noſtro nata eſt lætitia, vt negare [a] ea, quæ ſibi fraternitas veſtra concedenda popoſcit, minimè valeremus. Sed poſt hoc peruenit, ad nos (quòd ſine verecundia memorare non poſſumus) fraternitatem tuam, Grammaticam [b] quibuſdam exponere. Quam rem ita moleſte ſuſcepimus, ac ſumus vehementius aſpernati, vt ea, quæ prius dicta fuerunt in gemitum & triſtitiam verteremus [c]: quia in vno ſe ore cum Iouis laudibus [d] Chriſti laudes non capiunt [e]. Et quam graue, nefandumque ſit epiſcopis; canere, [f], quod nec laico religioſo conueniat, ipſe conſidera.

Burc. l. 1. c. 97. Iuo p. 4. c. 161. & p. 5. c. 199.

4 *Liberalem* [g] *quoque neceſſitatem patientibus ſacerdotem eſſe oportet: aliàs autem vacuum portabit nomen epiſcopi.*

Vnde Gregorius ſcribit, lib. 5. epiſt. 29. ſeu. cap. 129. Secundino ſeruo Dei inter cætera.

¶Sine liberalitate inane portatur nomen epiſcopi. Cap. VI.

FRatrem noſtrum Marinianum [h] epiſcopum verbis, quibus vales, excita: quia obdormiſſe eũ ſuſpicor, *et infra.* ¶Dic ergo ei, vt cum loco mutet [i] & mentem. Non ſibi credat ſolam lectionem, & orationem ſufficere, vt remotus [k] ſtudeat ſedere, & de manu minime fructificare: ſed largam manum habeat; neceſſitatem patientibus [l] concurrat; alienam inopiam, ſuam credat: quia ſi hæc non habet, vacuum [m] epiſcopi nomen [n] tenet.

5 *In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum, & perſonarum: rerum, vt non omnia, vni, ſed ſingulis quædam præſtentur: vt pluribus prodeſſe poſſimus: iuxta illud Prophetæ: [Diſperſit, dedit pauperibus:] perſonarum, vt primum iuſtis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur, non quia homines ſunt, ſed quia peccatores.*

Pſal. 111.

Preces iuſtæ ſunt exaudiendæ.

a ¶Vt negare.] Arg. quod ſi ſubditus honeſtus eſt, prælatus eius iuſtas preces eius debet exaudire. inf. 12. q. 2. religioſam & 35. q. 9. veniam.

Fabulas poetarum prædicando, moraliter exponere non multum laudatur.

b ¶Grammaticam.] Sed quõ iſte exponebat grammaticam populo, quia fortè dicebat: cum ego dico, homo, intelligatis tã de mare, quàm de fęmina; quia communis generis eſt. ff. de verbo ſign. hominis appellatione. Sed melius dic, quod grãmaticã hic appellat ſcientiam auctorũ. Recitabat enim in eccleſia fabulas Iouis, & eas moraliter exponebat in prædicatione ſua 1.

1 Et hoc patet ibi, cum laudibus Iouis, &c. Lau.

c ¶Verteremus.] i. deberemus vertere.

d ¶Laudibus.] ſup. diſtinct. 37. cap. 1. & 2. cap. legimus, & §. cur ergo.

Ouidius.

e ¶Non capiũt.] Vnde Ouidius. [Nõ bene cõueniũt, nec in vna ſede morantur Maieſtas, & amor, &c.

f ¶Cauere.] Laudes Iouis agmina Chriſti.

LIBERALEM. Hæc eſt quarta pars diſtin. & quartus articulus: vbi dicitur quod epiſcopus debet eſſe liberalis circa egentes: alias vanum habet nomen epiſcopi.

g ¶Liberalem.] Hic §. reſpicit illum §. proxi. ſupra d. 85 hoſpitalitas.

ADDITIO. Et ſcias, quòd hoſpitalitas dicitur in recipiendo & procurãdo ſecum in domo: liberalis eſt aliàs largus, & munificus, licet non hoſpitetur alios, ſecundum Hug.

FRatrem noſtrum] CASVS. Marinianus de monacho factus eſt epiſcopus: & nolebat aliud facere, niſi legere & orare, ſicut in monaſterio conſueuit facere: ſed de pauperibus, & hoſpitibus nullam curam habebat. Vnde Greg. ſcribit Secundino ſeruo Dei, vt moneat eum quatenus habeat largam manum, & pauperibus prouideat.

h ¶Marinianum.] Iſte de monacho factus fuit epi-

ris ſuſcipere, & lectionum atque orationum ſtudio tepide inhærere; quod interdicitur. aliud in neceſſitate alijs ſubuenire: & propter proximos contemplationis ſtudium temperare: quod hic præcipitur.

l ¶Patientibus.] Magis tamen religioſis ſuccurrat. 16. q. 1. c. vlt.

m ¶Vacuum.] Quo ad etymologiam: quia nõ eſt ſuper intendens. 8. q. 1. qui epiſcopatum.

n ¶Nomen.] Immo nomine & re priuandus eſt, vt 88. d. quæ ipſis. 68. d. choriepiſcopi 2.

Epiſcopi ſuperintendens, 2. q. 7. § quibus & C. de ſer. nullo.

IN IPSA. Hæc eſt quinta pars diſt. in qua dicitur, quod epiſcopus non debet dare hiſtrionibus, nec venatoribus, nec meretricibus: niſi forſan in ſumma neceſſitate intuitu naturæ, & hoc probat 10. auctoritatibus, Ioã. de Fant.

CASVS. Hic eſt quintus articulus, vbi docetur quod in liberalitate habendus eſt modus rerum, & perſonarum

Re-

Rerum, vt non omnia dentur vni, ſed ſingulis diuidātur, quod probatur auctoritate pſalmi. Perſonarum. vt primo iuſtis ſubueniamus, poſtea peccatoribus, quib. debemus ſubuenire in eo, quod ſunt homines, & nō in eo, quod ſunt peccatores. quod per ſequentia probat.

¶ Pro-

mulat, qui populum vocibus delectat, vt 92. diſtinct. in ſancta. ſed ad laudē Dei bene, vel ob aliam iuſtam cauſam: puta recreationis: quia debilis eſt vel infirmus eſt, de conſec. diſt. 3. peruenit. verſi. fin.

ADDITIO. Dum tamen obſcœnos motus corporum ante ſe fieri nō patiatur. 34. diſt. presbyteri. de conſecr. diſtinct. 5. nō oportet. Archid.

c ¶ Peccator.] infra q. 4. duo.

Vnde Auguſtinus tract. 100. ad c. 16. Ioannis.

¶ Immane peccatum eſt res ſuas donare hiſtrionibus. C. VII.

Iuo p. 11. c. 84.

DOnare res ſuas hiſtrionibus[a] vitium eſt immane, nō virtus. Et ſcitis de talibus[b] quàm ſit frequens fama cum laude: quia ſicut ſcriptum eſt: [Laudatur peccator[c] in deſiderijs animæ ſuæ; & qui iniqua gerit, benedicetur.]

Pſalm. 9.

Idem in Pſ. 120. ad verſi. [Faciens miſericordias.]

¶ Grauiter delinquunt, qui venatori aliquid donant. C. VIII.

Iuo p. 11. c. 31. † amat] or. & ſic deinceps. † al. publicant

j QVi venatoribus[d] donāt: quare donāt? dicant mihi; quare donant venatori? Hoc in illo amāt†, in quo nequiſſimus eſt; hoc in illo paſcunt; hoc in illo veſtiunt ipſam nequitiam publicam † ſpectaculis omniū. Qui donant hiſtrionibus. qui donant aurigis, qui donant meretricibus[e], quare donant? nunquid non & ipſi hominibus donant? Non tamen ibi attendunt naturam operis Dei, ſed nequitiam operis humani.

Idem ibidem paulo inferius

¶ De eodem. C. IX.

Iuo ibidem.

jj QVi venatoribus donant: nō homini donant, ſed arti nequiſſimæ. Nam ſi homo tantū eſſet, & venator non eſſet, non donares: honoras in eo vitiū, non naturam.

Idem in Pſ. 147.

¶ De eodem. C. X.

Iuo. p. 15. c. 32.

VIdent homines venatorem, & delectantur: væ miſeris, ſi nō ſe correxerint. Qui enim vident venatorē & delectantur, videbunt Saluatorem, & contriſtabuntur.

Inter opera adſcripta Hieronymo, tomo 7.

Item Hieronymus in Pſ. 90. ad verſ. [Sperabo in Domino.]

QVi venatorib.] Not. ꝙ venatio quędam oppreſſiua eſt, & hæc illicita eſt, vt ſupra. diſtin. 6. §. vlt quædam arenaria, quędam ſaltuoſa. Arenaria eſt, cum quis pugnat in arena cum beſtia dētata, & ad hoc locāt operas ſuas, hāc qui exercet, peccat mortaliter & qui eā aſpicit: & qui eam exercet, infamis eſt: niſi gratia virium ſuarum experiendarum. ff. de poſtulat. l. 1. ff. item ſenatus. De hac loquitur hoc cap. & duo ſeq. & 3 q. 7. §. tria. Saltuoſa eſt, quę fit in ſiluis & ſaltibus, & hæc licita eſt: tamen eſt, illicita ex tempore, vt in Quadrageſima, & diebus ieiuniorum. inf. ea i. an putatis. niſi in neceſſitate. argum. inf. 23 q. 8. ſi nulla. Item ex pſona: q̱a clerico nō eſt licita, etiam ſi pauper ſit ſecundum quoſdam, vt 34. diſt. quorundam, qui poteſt aliàs victū quęrere. 91. diſtinctio. clericus. nam faciat ciſtas & calathos & retia. de conſecr. diſtinct. 5. nunquam. Laico licita ob eſt neceſſitatem pro pellibus & carnibus, non ob voluptatem: & hoc de ea, quæ cum clamore fit. Ponere autem laqueum, vel rete ſine ſtrepitu & clamore & canibus licet etiam clericis: cum monacho etiam liceat texere linum pro capiendis piſcibus. de conſec. diſt. 5. nunquam. De ſaltuoſa loquitur. infra ead. Eſau. & duo ſeq. cap.

Venatio eſt multiplex.

¶ Prohibemur. [Aliter debemus.

DOnare.] CASVS. In iſtis quatuor ca. ſ. donare, qui venatoribus. vident. reprehēdit Auguſtinus illos qui donant hiſtrionibus, venatoribus, & meretricibus ea tantum cauſa, vt malam exerceant artem, non attēdentes in eis naturam Dei, ſed nequiſſimam artem: ſed ſi donarent eis, quia homines ſunt, non eſſet peccatum.

Hiſtriones a promotione prohibentur.

Dare turpibus, an ſit pmiſſum.

a ¶ Hiſtrionibus] Iſti hiſtriones prohibentur à promotione 33. diſt. maritum, & a corpore Chriſti de cōſec. diſt. 2. pro dilectione. & infames ſunt 4. q. 1. c. 1. & ff. de ijs. qui no. infa. l. 1. §. ait prætor.

1 Arg. 23. q. 3. duo iſta. 11. q. 3. quoniam multos. in fin. Citharistę, & alij varijs vtentes inſtrumentis an peccent.

b ¶ Talibus] Dare cauſa vanæ gloriæ, p exercitio ſui vitij, immane peccatum eſt, ſed in neceſſitate 1. non, idem de venatoribus & meretricibus in talibus enim non vitium eſt fouendum, ſed natura ſuſtentanda eſt. Sed quid de citharistis & alijs, qui va[riis vtun]tur inſtrument[is], nunquid eſt licitum audire ea vel tangere, vel talibus perſonis aliquid dare? Et quidem ſi ad voluptatem vel luxuriam, non; quia Deum manibus ſti-

¶ Meretricibus] Meretrix tamen non turpiter accipit, licet turpiter meretricium faciat. ff. de condi. ob turp. cau l. 4. §. ſed quod meretrici. Sed nonne cauſa affectionis meretricibus dare poſſumus. ff de do. affectionis? Dicunt quidam, ꝙ ſic, pactione non præcedenti, ſed cauſa remunerandi bene poſſumus poſt factum, quod non credo, quia ſemper peccatum eſt dare. arg. 16. q. 1. legi. ff. de dona. inter vir. & vxor. l. 3. §. 1. Rem autem quam dedi meretrici, repetere non poſſum. Sed pignus. non pignorantia ſed rei vendicatione poſſum, vt C. de condic. ob tur. cau. l. 2. non in text ſed in glo. Hugu. quia conuenitur tunc tanquam quilibet alius poſſeſſor 2 ff. ad exib. de eo. §. hæres.

Meretricib. ſine peccato dari nequit.

2 Arg. cōtra C. de dona. l. 1. vbi đ hoc.

E Sau.] CASVS. Hæc tria cap. intelliguntur de iis, qui venantur cauſa delectationis. Dicitur ergo hic, ꝙ Eſau non venaretur niſi peccator fuiſſet. Nam piſcatorem ſanctum inuenimus, ſed venatorem non.

a ¶ Venator erat.] Dum venator permanet, ne obijciatur de Euſtachio. 50. diſt. ferrum.

b ¶ Piſcatores.] Sed quare prohibet venari, & non piſcari? qa forte piſcatio fit ſine clamore, venatio nõ: vel qa maior eſt delectatio in venatione: dum. n. qs eſt in venatione, nihil poteſt de diuinis cogitare.

Venatio prohibetur, ſed nõ piſcatio.

Q Vid prodeſt.] CASVS. Dicit hic, quod non prodeſt ab inentia ad vitam ęternam, ſi qs luxuriari in venationibus velit. Idē dr̃, in ſequenti capitu. immo (quod plus eſt) nõ ſolum tenetur de ſuis peccatis, ſed et iã de peccatis ſeruorum ſuorum, quos ſecum ducit.

c ¶ Ieiunare.] Efficaciter ad ſalutem.

A N putatis.] d ¶ Seruulos.] Non tamen ſerui debēt ei obedire. 11. q. 3. non ſemper. excuſantur tamen quo ad quid, vt 22. quæſt. 5. qui compulſus C. de ſepul. vio. l. 2. C de ijs qui ſibi in teſt. aſſeri l. vlt. non in totum: quia in atrocibus non debent obedire. ff. de regu. iur. ad ea ff. de ac. & obl. ſeruus. & dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. extra de teſt. ſicut. & 22. quæſt. 5. qui compulſus.

ADDITIO. Argu. ad hoc. C. de accuſa. l. non ideo. Archid.

tractantur in cap. præſenti vſq; ibi, pulchra etiam liberalitas. vbi tractatur præcipuè de modo, vſq; ibi, ſuper Lucam. exinde oſtendit præceptum de miſericordia impendenda eſſe commune & generale omnibus.

i ¶ Domeſticos.] Niſi extraneus indigeret ad mortem, &

¶ De eodem. Cap. XI.

E Sau venator erat [a]; quoniam peccator erat. Et penitus non inuenimus in ſcripturis ſanctis ſanctum aliquem venatorem; piſcatores [b] inuenimus ſanctos. Iuo p. 13. c. 33.

Item Ambroſius in homilia 33. de quadrageſima.

¶ De eodem. Cap. XII.

Q Vid prodeſt ieiunare [c] viſceribus, & luxuriare venatibus? abſtinere cibis, errare peccatis? Iuo p. 13. c. 34.

Idem ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. Cap. XIII.

A N putatis illũ ieiunare fratres, qui primo diluculo non ad eccleſiam vigilat, non beatorum martyrum loca ſancta perquirit: ſed ſurgens congregat ſeruulos [d], diſponit retia, canes producit, ſaltus ſiluaſq; perluſtrat? ſeruulos, inquam, ſecum pertrahit, fortaſſe magis ad eccleſiam feſtinantes, voluptatibus ſuis peccata accumulat aliena neſciens reum ſe futurum tam de ſuo delicto, quam de perditione ſeruorum. Iuo ibidem.

Item Ambroſius lib. 1. de officijs, c. 30.

¶ Quæ ſint in liberalitate ſeruanda. Cap. XIIII. Anſ. l. 13. c. 28. Poly. l. 6. tit. 20.

N On æ ſatis eſt bene velle [e], ſed etiã benefacere. Nec ſatis eſt iterũ benefacere: niſi id ex bono [f] fonte, hoc eſt ex bona [g] volũtate proficiſcatur. *& infra.* ¶ Perfecta liberalitas [h] fide, cauſa loco, tempore commendatur, vt primum operis circa domeſticos [i] fidei. Grandis culpa, ſi ſciente fidelis egeat†; ſi ſcias eum ſine ſumptu eſſe, fame laborare, ærumnam perpeti; qui præſertim egere erubeſcat: ſi in cauſam ceciderit aut captiuitatem ſuorum [k], aut calumniæ, & non adiuues: ſi ſit in carcere, & pœnis, & ſupplicijs propter debitum [l] aliquod iuſtus excrucie- *Gal. 6.*

† Tex. ſimilis in ... ob tur. ff. de ... ob tur. ... ſam, & ... 3. §. ex ... rib. cum ... no. ff de ... qui. poſ ... Tatri ... li an po ... ſubueniē ... dũ ſit ... traneo ... li.

2. Et. 52 ... geſcamus vbi vide. Qui nõ ... in ære, an puniēdus corpore.

4 Et 5. q. quia ff. in om. iud. l. ſi quis

N On ſatis.] CASVS. Hocc. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, ꝙ non ſufficit opera charitatis velle, niſi opus addat exterius, ſi fieri põt, & econuerſo. in ſecunda parte oſtendit, ꝙ in operibus charitatis nouem ſunt cõſideranda. ſ. fides, cauſa, locus, tempus, modus, ꝓximitas, ætas, debilitas, & nobilitas. In tertia dicitur, ꝙ mĩa communis, & generalis eſt omnibus, & ab ea nullus excluditur. Secunda pars incipit ibi. [Item perfecta.] Tertia, ibi, [Nam & ſi.] Sequens c. patet.

e ¶ Velle.] Cum facultas adeſt, & neceſſitas inſtat. aliàs ſufficit bona voluntas cum charitate 45. diſtin. duæ. ſi. extra de eo, qui mit in poſſ. conſtitutus.

Volũtas bona ſufficit.

f ¶ Ex bono.] Alias non eſt bonum. arg. ff. mand. l. 1. §. 2. & l. ſi procuratorem. 32. q. 5. ſicut.

g ¶ Ex bona.] Informata. ſ. charitate. Laur. 1.

1 Vt 12. q. 5. ſic n. ſcd̃m Hug.

h ¶ Liberalitas.] No. in liberalitate eſſe attēdendam fidem, cauſam, locum, tempus, modum, neceſſitudinem, ætatē, debilitatem, conditionē, quę diligenter & ordine

& domeſtici non: tunc. n. prius extraneo ſubuenirem. Sed quid ſi pater meus eſt infidelis, & æqualiter indiget cum fideli, cui teneor magis? Pet Manducator vocauit hanc quæſtionem tenebroſam aquam in nubibus aeris. poſſet tamen diei, ꝙ magis fideli: quia hic dicit, fideli & infra, ea. cauſam præſtat natura, non gratia. Hug. præferi patrem infidelem, vt dixi. 30. di. c. 1. 2. arg. 23. q. 8. §. ecce. in ſi.

K ¶ Suorum.] Quia quis magis timet in filijs, quàm in ſe ff quod met. cau. iſti. quidem §. vlti.

l ¶ Propter debitum.] Hic loqaitur ſecundum ea. tpa, quando ſi debitor non erat ſoluendo dabatur creditoribus ad puniendum ipſum, hodie autem ſi aliquis conuenitur maleficio, & non eſt ſoluendo puniti; poteſt. 14. quæſt. b res. ff. de pœn. l. 1. §. 1. 4. & hoc caſu non eſt ei ſubueniendum, nec redimenda eſt pęna eius: quia eius pœna pretio remitti prohibetur. 1. q 1. iubemus. ſi autem conuenitur ex contractu, non eſt cruciandus, ſed ſufficit, ꝙ cedat bonis. C. qui bo. ced. poſ. l. 1. & inanis eſt actio &c. ff. de do. ma. l. nã is, tenetur tñ ſi poſt perueniat

tur [a] (nam etſi omnibus debetur miſericordia, tamen iuſto amplius:) ſi tempore afflictionis ſuæ nihil a te impetret: ſi tempore periculi, quo rapitur ad mortem [b] plus, apud te pecunia tua valeat, quàm vita morituri; non eſt leue peccatum β.

α ¶Non ſatis.] *Hinc vſque ad c. ſi* quid verò *in aliquos vetuſtis Gratiani exemplaribus, & apud Anſelmum eſt vnicum caput.*

β ¶Non eſt leue peccatum.] *Verba hęc non ſunt ibi apud Ambroſium, ſed tamen apud Anſelmum, & in Polycarpo.*

Poly. ibidem.
Anſ. ibidem.
† *al. Deus.*] orig.
3. Reg. 19.

Idem ibidem paulo inferius.

¶De eodem. Cap. XV.

DOminus † non vult ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, niſi forte, vt Heliſæus, qui boues ſuos occidit & pauit pauperes ex eo, quod habuit: vt nulla cura teneretur domeſtica; ſed relictis omnibus in diſciplinam ſe propheticam daret.

Anſ. ibidem.
Poly. ibidem.

Idem ibidem continenter.

¶De eodem. Cap. XVI.

EST probanda illa etiam liberalitas, vt proximos ſeminis tui nō deſpicias, ſi egere cognoſcas. Melius [c] eſt enim, vt ipſe ſubuenias tuis, quibus pudor eſt ab alijs ſumptū depoſcere, aut alicui poſtulare ſubſidium neceſſitati: non tamen, vt illi ditiores eo fieri velint [d], quod tu poſſes conferre inopibus: cauſam enim γ natura [e] præſtat, non gratia [f]. Neque enim propterea te Domino dicaſti, vt tuos diuites facias; ſed vt vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras: & pretio miſerationis peccata redimas tua. Putant [g] ſe parum poſcere? pretium † tuum quærunt; vitæ tuæ fructum adimere contendunt: & accuſant †, quòd eos diuites nō feceris: cum te illi velint æternæ vitæ fraudare?

† *al. præmium*
† *accuſat.*] orig. & ſic deinceps.

γ ¶Cauſam enim.] *Apud B. Ambroſium legitur*, cauſa enim præſtat non gratia *itemque apud Anſelmum, & in Polycarpo. Sed vetuſti codices Gratiani, & gloſſa cum impreſſis concordāt. Alia autem nonnulla ex ipſo Ambroſio ſunt emendata.*

Poly. ibidem.
Anſ. ibidem.

Item ibidem paulo inferius.

¶De eodem. Cap. XVII.

COnſideranda eſt [h] etiam in largiendo ætas, atque debilitas, nonnunquam etiam verecundia, quæ ingenuos prodit natales, vt ſenibus plus largiaris, qui ſibi labore iam non queunt victum quærere. Similiter & debilitas corporis, & hæc iuuanda promptius: tùm ſi quis ex diuitiis cecidit in egeſtatem [k]: & maximè [l], ſi non vitio ſuo, ſed aut latrociniis, aut proſcriptione †, aut calumniis, quæ habebat, amiſit.

† *al. præſcriptione.*

Idem libro ſecundo officiorum, c. 21.

¶De eodem. Cap. XVIII.

Anſ. ibidem.
Poly. ibidem.

PVlchra [m] α etiā liberalitas eſt in ipſo quoque pauperis dato, [n] menſuram tenere, vt abundes pluribus, nō conciliādi fauoris gratia vltra modum fluere. Quidquid ex affectu puro, & ſincero promitur, hoc eſt decorū: non ſuperfluas ædificationes aggredi, nec prætermittere neceſſarias [o]. Et maximè ſacerdoti hoc conuenit, ornare Dei templum honore † [p] congruo, vt

† *decore.*] orig.

niat ad pinguiorem fortunam. ff. de oeſſ. bo. is qui 1.

a ¶Excrucietur.] De facto, nō de iure. extra de pign. c. 2. C. de act. & obli. ob æs. in Auth. vt nu. l. iud. §. quia vero. col. 9 Lau.

1 Et C. qui bo. ce. poſſ. l qui bonis. extra đ ſol. Odoardus. Ad idem. C. de re. vxo. act. l. vnica. §. cum autē Arch.

b ¶Ad mortē.] Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies 23. q. 5. reos.

EST probanda.

c ¶Melius.] Ar. C. de ſeruitutibus l. reos.

d Velint.] Nam tāquā pauperib. debes dare, aliàs non. 12. q. 2 quiſquis.

e ¶Natura.] Nā omnes fideles proximi ſūt noſtri. vt de pœ. diſt. 1 charitas. verſi. proximos.

Fideles oēs ſunt pximi noſtri.

f ¶Non gratia.] Vnde ſupple, & affectio.

g ¶ Putant.] Parētes tui, qui volunt te dare bona eccleſiæ illis.

h COnſiderāda ē.] hic de ætate.

i ¶Ingenuos.] Hic de conditione.

K ¶In egeſtatē.] Dicit Boethius. Inter oēs aduerſitates fortunæ infœliciſſimū genus infortunij eſt fuiſſe fœlicem.

l ¶Et maximè.] .i. tantum. Nam aliter non teneor 2. ei ſubuenire, vt ff. depo. l. bona fides. & 5. q. 5. non omnis. ſed verum eſt, quod redimere nō teneor: ſed dare eleemoſynam bene.

2 Videas qđ leg. & nor. 12. q. 2: omn. ne.

m PVlchra.] hic iterum repetit de modo.

n ¶Dato.] Quāto. n. minora ſunt, q̄ ſparguntur, tanto plures recipientes erunt in Authē. de conſul. §. ſi autē. coll. 4 vnde pauperibus nō ſunt facienda ſumptuoſa conuiuia, vt 25. diſt. §. alias: in fin.

o ¶Neceſſarias.] ff. de cu. fu. l. vltim. §. 1 Laur.

p ¶Honore.] infra de conſec. diſt. 1. c. 1. inf. 12. q. 2. gloria cōtra.

Sed

Sed ibi notantur illi, qui hoc ita faciunt, ꝙ ſuper Dei paupere non intendunt: hoc non ita fieri præcipitur, vt cura pauperum relinquatur.
ADDITIO. Arg. contra 12.q.2.gloria. Sed ibi loquitur contra prælatos, ꝙ neglectis pauperibus, templa gemmis & auro ornabāt: hic autem ad vtrumque inuitat ſcilicet ad curam pauperum & ad ornatum eccleſiarum mediocritas enim ſeruanda eſt. Omne enim qđ non ꝑ neceſſitatem ſed ꝑ venuſtatem accipit, elationis habet calumniā. §.1.q.4.c.1. H. Idem Laur. & Io.de Fant.

quam perdere, vt 1.q.2.paſtor.
l C Æterum.] ¶Quod loco] ideſt, quā auctoritate.
m Inſolentē.] Quæ erat, q a ipſi filij ſua omnia dabant eccleſijs, vel ſacerdotibus, & nolebant paſcere parētes. 30.diſ.c.1. Nam etſi impius pater ſit, tū paſcendus eſt,

Pater et impius eſt paſcendus.

etiam hoc cultu aulà Domini reſplendeat; impenſas miſericordiæ conuenientes frequētare; quantum oporteat; largiri peregrinis, non ſuperflua [a], ſed competentia, &c. *Idem.*

eod.lib.c.28.

¶Compatiamur alienis calamitatibus: neceſſitates aliorum, quantum poſſumus, iuuemus; & plus interdū, quàm poſſumus [b]. Melius eſt enim pro miſericordia cauſas [c] præſtare, vel inuidiam perpeti, quàm prætendere inclementiam, vt nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus [d] vaſa myſtica, vt captiuos redimeremus.

α ¶Pulchra etiam.] *Apud B. Ambroſium legitur:* pulchra liberalitas erga ipſos quoque pauperes menſuram tenere. *Sed apud Anſelmum, & in Polycarpo habetur, vt apud Gratianum, & adeſt gloſſa in voce, dato.*

Idem ad c.3. Lucæ, in verſ. [Generatio viperarum.]

¶De eodem. Cap. XIX.

IN ſingulis quoque generibus hominum conueniens tribuit S. Ioannes Baptiſta reſponſum, vnum [e] omnibus [f], ita publicanis, ne vltra præſcriptum exigant: militibus, ne calumniam faciant, ne prædam requirant, docens idcirco ſtipendia cōſtituta militiæ, ne dum ſumptus quæritur, prædo graſſetur [g]. Sed hæc, & alia officiorum præcepta propria ſingulorum; miſericordia † communis eſt vſus. Ideo commune præceptum omnibus officijs omnibus ætatibus neceſſaria, & ab omnibus deferenda. Non publicanus, non miles excipitur, non agricola, vel vrbanus: diues, & pauper [h], omnes in commune admonentur, ut conferant [i] non habenti [k]. Miſercoridia enim plenitudo virtutum eſt. Et ideo omnibus eſt propoſita perfectæ forma virtutis, ne veſtimentis, alimentiſque ſuis parcant. Miſericordiæ tamen ipſius pro poſſibilitate conditionis humanæ menſura ſeruetur, vt non ſibi vnuſquiſque totū eripiat, ſed quod habet, cum paupere partietur.

† *Semilis quoque*] orig.

† *al. miſericordia.*

Idem ad c.18. Lucæ.

¶De eodem. Cap. XX.

CAeterum Dei traditio eſt, vt prius paſchas parentes. Nam ſi iuxta diuinum oraculum contumelia parentis morte luitur, quanto magis fames, quæ morte grauior eſt? Quo loco [l] inſolentem [m] Dominus infrenat iactantiam, &c.

Matth.15. Leuit.20. Exod.21.

Idem in libro de officijs α.

¶De eodem. Cap. XXI.

PAſce [n] fame morientem. Quiſquis enim paſcendo hominem ſeruare poteras, ſi non pauiſti, occidiſti [o] †.

Anſ.l.13.c.28.
Poly.l 6.tit.20.
D.T.2.2.q.32.ar.5.

† Concord. cum hoc ca. & ſua gloſſ. tex. in l. necare. & ibi gl. ff. de lib. agno.

Cibaria oīa ſunt in neceſſitate cōmunia.

Panem ſubtrahens aliū occidit.

a ¶Superflua,] Arg. inf.21.q.3.c.1. Laur.
b ¶Poſſumus.] Qđ fit cum nobis neceſſaria ſubtrahim⁹: ad quod non tenemur. 82.diſt.§.1.ſi autem hoc facimus. cōmendandi ſumus. vt 41. diſtin. parſimoniam. Nā dicit lex, ꝙ tunc tenetur libertus patronū alere, qñ ſuper eſt ſibi, & deē alii, vt ff. de lib. agno. ſi qs. §. de alimentis. C. de oper. lib. l.1. & dicit canon, ꝙ, intantū debet dare, quantum ſibi poſſibile eſt 82.d. c.1. dic ergo hic, quātum poſſumus, ideſt quantum debemus, & tenemur ex præcepto.

Libertus patronū qñq; alere tenet.

c ¶Cauſas.] Sic ſup. diſtin. 50. ponderet. in fi. & 11.q.3. nemo. & 29.q.7. alligant arg. contra. ff. depo. ſi hominem. vbi punitur pietas: ſed ibi miſericordia dolo proxima fuit 1. & eſt qñque iniuſta miſericordia. 23.q.3. eſt iniuſta.

Ad hoc argu. ff. de do. l. eleganter. §. idem Labeo Archid. Mīa qñque eſt iniuſta.

d ¶Qui confregerimus.] infra 12.q.2. aurum.
e IN ſingulis. ¶Vnū.] infra 23.q.1. militare.
f ¶Omnibus.] De miſericordia impendenda.
g ¶Graſſetur.] ideſt, impinguatur rapiendo & ſpoliando homines. L.
h ¶Pauper.] Arg. ꝙ paupere de eleemoſynis quas colligit, debet eleemoſynam facere infra. 12.q.1. habeat.
i ¶Vt conferant.] Quidquid enim habes vltra id quod tibi ſufficit, aliorum eſt, vt 47. diſt. ſicut hi.
k ¶Non habenti.] Quia habenti dare, nihil aliud eſt eſt, vt Auth. de inceſt. nup. §. ſi verò contingit. colla. 2.
n P Aſce.] Tempore enim neceſſitatis cibaria oia communia ſunt. ff. ad legem Rhodiam, de iac. le.2.§. idem etiam.
o ¶Occidiſti.] Occidit quis alium per ſubtractionem panis

Eleemoſyna de eleemoſynis eſt faciēda.

Hēnti dare eſt perdere.

panis corporalis, vt hic, & 14 q.5.immolans, & ſpiritualis 1, vt diſt.43. Epheſijs. Detractione occidit quis odio, actu, mente, ut inf de pęnit. diſt.1.homicidiorum. &c omnis. Negligentia inf.di prox c.ult.& 55.d. ſi quis abſciderit.& cũ ſi.ff.de lib.agno.necare.inf.16.q.1.decimæ ff.

1 Ad idem 1.q.1.audaſter.Arch.

& tunc cum oportuerit, culpam feriat delinquentis.

b ¶ Si quid] 15.q.7.c.2.Qualiter hoc cap.debeas intelligere.habes extra de ſimo.licet Hely.

c ¶ Non credas.] Inf.22.q.3.innocẽs.cõtra ibi de incredulitate, quæ inter ſocios habẽda non eſt, loquitur: ſed hic de illa, quæ ad iudecem pertinet. Vel refert vtrũ bona uel mala de aliqua dicatur. De hac materia. no.23.q 4. quam magnum.

a ¶ De officiis.] *Caput hoc non eſt inuentum apud B. Ambroſium: ſed apud Anſelmum, & in Polycarpo ex eodem citatur, & Bartholomaus Vrbinas Eremita in Milleloquio, quod collegit ex dictis B. Ambroſij affert hũc locum ex eodem Ambroſio in libro de alendis pauperibus, qui libet hactenus deſideratur.*

Item Hieronymus in commentarijs ad Galatas, cap.6. in ver. [Alter alterius.]

¶ De eodem. Cap. XXII.

† adimplebit] orig.

QVi clementiam non habet, nec indutus eſt viſcera miſericordiæ, & lacrimarum, quamuis [a] ſpiritalis ſit, non adimplet† legem Chriſti.

6 Similiter etiam oportet epiſcopum non eſſe percuſſorem ideſt non ad uindictam facilem.

Vnde Gregorius ſcribit Ioanni epiſcopo Panormitano, lib.11.epiſt.49.

¶ Ad uindictam epiſcopus facilis eſſe non debet. Cap. XXIII.

13.q.7.ſi quid.

SI quid [b] vero de quocunque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuſte poſſit offendere, facile non credas [c]; nec ad uindictam te res accendat incognita: ſed pręſentibus ſenioribus eccleſiæ [d] tuæ, diligenter eſt veritas perſcrutanda: & tunc ſi qualitas rei popoſcerit, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis.

Idem Ianuario epiſcopo, lib.7.indict.2.epiſt.1.

¶ De quodam epiſcopo, qui antequam Miſſarum ſolennia celebraret, die Dominico ad exarandam meſſem cuiuſdam profectus eſt. Cap. XXIIII.

1.q.7.tanta. Burc.l.1.c.197. Iuo p.2.c.78.& par. 5.c 312.

TAnta [e] nequitia ad aures meas de tua ſenectute peruenit, ut eã niſi adhuc humanitus pẽſaremus, fixa [f] iam maledictione feriremus. Dictũ quippe mihi eſt, quòd Dominico die, priuſquam Miſſarum ſolennia celebrares,

d ¶ Eccleſiæ.] Cum hoc cap. de cauſa inquiſitionis loquat̃, vt extra de accuſa qualiter 2. ergo in cauſa inquiſitionis. non hẽt neceſſe eps̃ alios cõuocare, niſi canonicos tantum. Nã nomine eccleſiæ tuæ maior eccleſia intelligitur. argum. extra de uerb. ſign. cum clerici. Arg. cõtra. 18.q.2. ſi quis abbas & extenditur hoc nomen, eccleſiæ tuæ, ad omnes eccleſias diœceſis. ext. de vſupal. ca.1. Idẽ, eſt arg. hic, ꝙ eps̃ non uocatis alijs epiſcopis poſſit ſacerdotẽ cõdemnare. Sed dic, ꝙ ſeniores hic uocat epiſcopos: cum iſte Corinthiorũ eſſet archiepiſcopus 2. Vel loquitur tantum de cauſa pecuniaria, quam poteſt tractare epiſcopus tantum cum ſuis clericis. Vel eſt derogatum huic ꝑ alios canones. Vel canonica diſtrictio dicat̃ pęna ſuſpẽſionis 3. quam eps̃ cum ſuis clericis põt inferre. Vel loquit̃ de clericis infra ſacros ordines conſtitutis: quorum cauſas etiã criminales põt eps̃ cũ ſuis clericis tractare & decidere. arg. 15.q.7.ſi autẽ. Quid de hoc iuris ſit, inuenies 15 q.7.in ſumma. Io.

Epiſcopus in cauſa inquiſitionis quos dẽant conuocare.

2 Subaud. & ſuffraganei ſint de clero metropolitanæ eccleſię, ut colligitur 93.d. miratus. Io. de Fan.

3 Scilicet ꝑpetuæ ſecus in temporalibus. quod dic vt not. Inn. extra dẽ exceſ. præl. c.1.

mæ.ff. de re mili. omnes. §.qui præpoſitum. 11.q.3.non ſolum. 12.q.2.aurum.ſup.diſt.50.ſæpe contingit.inf.30. q.5.nullum ante.ſup.diſt.47.ſicut.

a QVi clementiam.] ¶ Quamuis.] ideſt, quamuis faciant opera ſpiritualia. Laurent.

SIMILITER. Hæc eſt 6. pars di. in qua dicit, ꝙ prælatus cum diſcretione debet punire ſubditos ſuos: quod probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fant.

CASVS. Hic eſt ſextus articulus huius diſtinctionis, in quo proſequitur illud capitulũ apoſtolicæ regulæ, oportet epiſcopum eſſe non percuſſorem. Et exponit alio modo quàm ſup in 45. diſt. expoſuerit: quoniam hic dicitur, ꝙ non dẽt eſſe percuſſor, ideſt, facilis ad uindictam quod probat duobus ſequentibus capitulis.

SI quid] CASVS. Ioan. Eps̃ Corinthiorũ ſtatim cum audiebat aliquẽ deliquiſſe, cauſa incognita puniebat de quo Greg. eum reprehendit, & docet, ꝙ ſi aliquid dicatur ſibi de ali quo clerico, non ſtatim credat: ſed ꝑ̃ſentibus ſenioribus eccleſiæ ſuæ veritatem inueſtiget:

TAnta nequitia.] CASVS. Ianuarius eps̃ cum habuiſſet rixam cum quodam ſuo ſubiecto: conſilio quorundam malorum meſſes illius ante Miſſarum celebrationem & die Dominica exarauit: & poſt Miſſam illic reuertens, terminos agri euulſit & amouit. Quod cum Greg audiſſet, non credebat: ſed poſtea certificatus eſt per abbatem Cyriacum. Sed quia Ianuarius nimis erat ſimplex, & ſenex, propterea Papa ei pręcipit: monẽs eũ ut de cætero talia non faciat. conſiliarios tamen ipſius ſpatio duorum menſium communione corporis & ſanguinis Chriſti priuauit.

e ¶ Tanta.] Inf.1.q.7.tanta.

f ¶ Fixa.] ideſt certa. Sed cũ iſte abſens eſſet, quomodo Papa ferret in eum ſententiam? Dic ꝙ hic loquitur de ſententia comminatoria, ſcilicet comminando ei. Vel [1] citatus fuit, & noluit uenire: & dominus Papa recepit teſtes eo abſente. De uno habes hic. De duobus

Papa in abſentem an ſententiam ferre poſſit

habes 11.q.1.fratris Alij dicunt ſententiam fuiſſe latam ſub conditione, ſi ſcilicet conſtaret de jis, quæ dicta fuerunt de ipſo.

a ¶ Etiam terminos.] In hoe peccauit grauiter, & ſm leges talis punitur pœna quinquaginta aureorum, uel relegatione, vt ff. de termi. moto. l. 2. & 3. cū diſtinctione utrū ſit inuenis, an ſenex ut ibi dicitur, ſecundum legem autem diuinā maledictus reputatur 12. quæſ. 2. in legibus.

percuſſor, id eſt, ad uindictam facilis: modo exponit & alio modo, ſcilicet ne percutiat aliquē propria manu, ut infra ca. proxi. cuius caſus planus eſt.

g ¶ Non liceat.] Quod tamen poteſt per alium. etſi non per ſe, ut 5. q. 5. illi qui, & 14. q. 6. ca. 1. ſicut &

ad exarandam meſſem latoris præſentium perrexiſti, & poſt exarationem eius, Miſſarum ſolénia celebraſti: poſt Miſſarū ſolennia etiam terminos [a] poſſeſſionis illius eradicare minime timuiſti. Quod factum quæ pœna debeat inſequi, omnes qui audiunt, ſciunt. Dubij autem de tanta hac peruerſitate fueramus, ſed filius [b] noſter Cyriacus abbas à nobis requiſitus, dū eſſet Caralis, ita ſe cognouiſſe perhibuit. Et quia adhuc canis tuis parcimus hortamur † ut aliquando reſipiſcas miſer ſenex, atque à tanta te leuitate morum, & operum peruerſitate compeſcas. † Quanto morti uicinior efficeris, tanto fieri ſolicitior, atque timidior debes. Et quidem pœnæ ſententia in te fuerat iaculanda: ſed quia ſimplicitatem [c] tuam † cum ſenectute nouimus; interim tacemus [d]. Eos [e] vero, quorum cōſilio hæc egiſti, in duobus menſibus excommunicatos [f] eſſe decernimus: ita tamen, ut ſi quid eis intra duorum menſium ſpatium humanitus aduenerit; benedictione uiatici non priuentur. Deinceps autem ab eorum cōſilijs cautus exiſte: te quoque ſolicite cuſtodi, ne ſi eis in malo diſcipulus fueris, quibus in bono magiſter eſſe debuiſti, nec ſimplicitati tuæ vlterius, nec ſenectuti parcamus.

† *al. hortamur: aliquando reſipiſce.*
† *al. compeſce.*

† Concor. l. 1. ff. de do. & tutor. ff. de ſuſpect. tut.

7 *Vel percuſſor eſſe prohibetur, ne videlicet proprijs manibus aliquem cædat,*

Vnde in Agathenſi a concilio legitur.

¶ Non liceat epiſcopo proprijs manibus aliquem cædere. Cap. XXV.

Non liceat [g] epiſcopo manibus [h] ſuis aliquem cædere. Hoc enim alienum à ſacerdote eſſe debet.

Bur. li. 1. c. 202. Iuo p. 5. c. 316.

a ¶ Agathenſi] *Hoc caput nō habetur in Agathenſi, quod extat Burchardus & Iuo citāt ex decretis Bonifacij Papæ. Habetur autem in nouellis conſt. 123. ca. 16. apud* Iulianum *anteceſſ. Nō diſſimilis etiam eſt canon 28. Apoſtolorum, quē interpretatur ſynodus Conſtantinopolitana, qua prima, & ſecunda dicta eſt, c. 9.*

8 *Prohibetur etiam epiſcopus turpis lucri eſſe cupidus, ne aliquo inhoneſto negotio uictus, uel cætera ſibi neceſſaria quærat. Quod generaliter de omnibus diuino cultui mācipatis, id eſt clericis, & monachis intelligi oportet.*

Clericus ꝑ quem caſtigandus eſt epo iubēte.

Vnde in Chalcedon. concilio, c. 3. legitur.

Vnius dicto qn̄doq; creditur.

1 Concord. text. in l. ſi quis decurio, C. d̄ fal.

b ¶ Sed filius.] Arg. ꝙ credit dicto uni⁹, vt inf. 8. q. 3. talia & 97. d. nobiliſſim⁹. In forma iudicij 1. quātum ad veram probationem uni teſti non creditur, ut extra de teſtibus. licet. in fin. & eo. ti. veniens. ſed quantum ad præſumptionē ut C. de reb. cred. in bonæ. niſi caſus aliquis ſpecialis ueniatur, vt extra de in integr. reſtit. ex literis. & de procur. ex inſinuatione. & extra qd̄ met cau. c. ultim. & extra de teſti. in omni. Ioā. Similiter ubi non ſit præiudicium alij, creditur uni teſti, ut de conſe. diſtinctio. 4. cum itaque. B.

c ¶ Quia ſimplicitatem] Not. quod parcitur ſenectuti vt 34. diſtinctio. fraternitatis 26. quæſt. 7. hoc ſit. & c. tempora. Itē parcitur ſimplicitati, de conſecra. diſt. 2. ca. 3. & extra de re permu. cum uniuerſorum.

2 Sit & no. 1. q. 7. tanta.

3 Sic aliqn̄ pius punitur cōſulēs q̄ ſi ipſe idē faceret qd̄ cōtra ſoluit, ut. ff. ad l. Pomp. de partici. utrū, & not. eod. tit. l. ut patet exemplum in medico qui filio dedit uenenū ut daret patri. nā in hoc caſu plus punitur medicus, q̄ ſi ipſe patrē illius filij uenenaſſet. ut ibi patet.

d ¶ Tacemus. Non ergo ſemper qui tacet conſentit 2. nec ſemper idem eſt tacere qd̄ voce conſentire. arg. de conſe. diſt. 4. cum ꝓ paruulis. & 65. diſt. c. ſi forte. de hoc 27. diſtin. diaconus.

e ¶ Eos.] ff. de re. iur. conſilij. Lau.

ADDITIO. Videas. quod legitur. & nota. inſtit. mandati. §. tua gratia. uerſic. cuius generis.

f ¶ Excommunicatos.] Arg. ꝙ quandoque magis puniuntur conſiliarij, quam facientes 3. diſt. 96. duo. 11. q. 3. qui conſentit. & 24. q. 3. qui aliorum. Sed hoc ideo factum eſt, quia in iſtis non conueniebant illea propter quæ fieret diſpenſatio circa eos Sed licet iſte debuit puniri, tamen indultum eſt ei ratione ætatis & ſimplicitatis.

VEL PERCVSSOR Septima pars.

CASVS. Expoſuit ſupra Gratianus, ne epiſcopus ſit

& aliquis gerit & facit per aliū. 88. diſ. epiſcopus gubernationem, ita tn̄ ꝙ ſit clericus. ſi n. per laicum ꝑcutit, incidit in canonem. extra de ſent. excom. uniuerſitatis Sed quid ſi clericum non habet? Tunc verberet per ſe, vt dixi 45. diſt in ſumma.

h ¶ Manibus] C. de epiſc. & cler. Auth. ſed neque proprijs manibus.

PROHIBETVR. Hec eſt octaua pars diſt. in qua dicitur: ꝙ clerici non debent tractare res laicorum, & nec poſſeſſiones eorū cōducere, nec eſſe tutores, niſi ſuorū propinquorum, id eſt, quibus ſuccederunt ab inteſtato, niſi de

niſi de mandato epiſcopi egiſſent cauſas pauperum. Ioan. de Fant.

CASVS. Hic ponitur ſeptimus articulus, in quo repetit Gratianus illud cap. Apoſtolicæ regulæ, ſcilicet, oportet epiſcopum non eſſe cupidum, & turpis lucri ſectatorẽ, quod Cyprianus, contra. Sed illud Cypriani de teſtamentaria tutela ſiue datiua, hic autem de legitima tutela intelligitur Item 16. q. 1 generaliter contra. Ad hoc dic, quòd clerici nõ coguntur recipere aliquam tutelam: poſſunt tamen legitimam recipere tutelam ſi uolunt; ut hic dicitur, & eſt hoc priuilegiũ clericorum, ꝙ licèt ipſi poſſunt ſuccedere alicui ab inteſtato non tamen tenentur recipere tutelã, licèt aliàs illud obtinet. vt inſt. de legi. patru §. 1. Sed epiſcopus vel monachus etiã uolens non poſſet recipere legitimã tutelam. in Auth. de ſacroſan. epiſ. §. Deo amabiles. Vel dic, ꝙ illi Auth præiudicat per canonem iſtũ, vt epiſcopus & monachus ſi velint poſſint recipere legitimã tutelã, ſed non datiuã, vel teſtamentariam, ſed ad tutelã miſerabiliũ perſonarũ omnes clerici ſiue monachi 2. tenent, ut 88. diſt. c. 1. &c. eps gubernationem.

Tutela eſt triplex.

Tutelã non tenent clerici recipere.

2 Vt hic. & ſu. proxi. dictum eſt de monachis. intelligo eũ de comminatione eius qđ hĩ 16. q. 1. qui vere, &c. monaſterio. Arch.

e ¶ Correctioni.] .i. ſuſpenſioni. Lau.

¶ Qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inſeruiant. Cap. XXVI.

Burc. li. 2. c. 145. Iuo p. 9. c. 218.

PEruenit ad ſanctam ſynodum, quia de ijs, qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam, alienarũ poſſeſſionũ conductiones [a], & cauſas [b] ſeculares † ſuſcipiunt; & à ſacris quidem officijs ſe per deſidiã ſeparant; ad domos autem ſecularium cõcurrunt, & ſubſtantiarum eorum gubernationes auaritiæ [c] cauſa ſuſcipiunt. Decreuit ergo ſancta & magna ſynodus, neminem horum deinceps, hoc eſt epiſcopum, ſiue clericũ, aut monachum conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſæcularibus procurationibus, niſi fortè, qui legibus ad minorũ ętatũ tutelas [d], ſiue curationes inexcuſabiles attrahuntur, aut cui ciuitatis ipſius epiſcopus eccleſiaſticarum rerũ commiſerit gubernacula, vel orphanorum, ac viduarum, quæ indefenſæ ſunt, & earum perſonarum, quæ maximè eccleſiaſtico indigent adminiculo propter timorẽ Dei. Si quis verò tranſgreſſus fuerit hæc præcepta, correctioni [e] eccleſiaſticæ ſubiaceat.

† al. ſæcularium.

DISTINCTIO LXXXVII.

1 ps VIduis [f] autem & orphanis eccleſiæ præſidum implorãtibus epiſcopi debent adeſſe: & contra improborum violentias, protectionis patrocinium, negare non debent.

VIduis autẽ.] Hæc diſtinct. diuidit in tres partes, in quarũ prima probat per ſex auctoritates ſanctorũ patrũ, quod viduis & orphanis debet ſuſtentationis beneficium præberi ab eccleſia. Secunda ibi, [Libertos.] Tertia ibi, [Si expoſitus.] Io. de Fant.

Vnde Gelaſius Gerontio †, *& Petro epiſcopis.*

† al. Leontio.

¶ Implorantibus patrocinium, epiſcopi debent adeſſe. Cap. I.

LIcèt [g] omnibus de nobis ſperantibus nõ debeamus, inquantũ poſſumus, nos negare; plus tñ † viduarum

quod de omnibus clericis generaliter eſt intelligendũ.

PEruenit.] CASVS. Quidam epiſcopi clerici vel monachi poſſeſſiones laicorum cauſa cupiditatis conducebant, cum ſuæ poſſeſſiones eis ſufficerent, & procurationes ſæcularium negociorum propter lucrum ſuſcipiebant, officia ſua penitus dimittentes: præcipit ergo Concil. Chalcedo. ne hoc de cætero fiat, excepta legitima tutela, vel cura miſerabilium perſonarum, quã clerici ſuſcipere debent ad iuſſionem ſuorum epõrum, & quicunq; contra hoc ſtatutum fecerit, dẽt excõicari.

a ¶ Conductiones.] Contra extra de deci. c. dilecti nam ibi non reprobantur monachi, qui hẽnt terras ad firmã, ſed dic, ꝙ illud eſt, cum ſua eis non ſufficiunt, 1. vel cũ ipſimet excolunt non vt inde plus lucrentur, ſed ut fructibus uiuant. Adeo autem hoc prohibet clericis, ꝙ ſi propter hoc deprehendantur in fraude, non ſubuenitur eis extra ne cle. uel mon c. ſacerdotibus.

Monachi pñt terras ad firmam habere.

1 Adde qđ le. & no. extra ne clerici vel mo. c. 2 & 21. q. 3. placuit. Arc.

b ¶ Cauſas.] De hoc notaui 15. q 2 in ſumma.

c ¶ Auaritiæ.] Nam propter neceſſitatem bene poſſent. 91. diſt. cap. 2.

ADDITIO. Adde quod le. & no. 88. diſtinct. cap. 1. in princ. ibi uideas.

d ¶ Tutelas.] inf. diſtinct. 88. cap. vlt. contra 21. quæſt. 3.

CASVS. Supra dictũ eſt, ꝙ epiſcopus debet eſſe liberalis: ſed quia hoc non ſufficit niſi miſerabiles perſonas tueatur: ideò ſubiungit hanc 87 diſt. in qua oſtendit, quòd epiſcopi debent defendere viduas & miſerabiles perſonas, & etiam libertos, qui ſunt eccleſiæ commendati.

f ¶ Viduas.] In hac diſt 87. oſtendit magiſter, ꝙ viduis & pupillis, libertis & oppreſſis tenetur prælatus patrocinium impendere, & etiam manumiſſos defendere. Ad ultimum ſubiungit de expoſitis, infra ea. c. ult.

Oppreſſis debet prælatus patrocinari.

LIcèt.] CASVS. Quædam viduæ & quidam orphani conqueſti ſunt Gelaſio Papæ de violentia quorundam, vnde præcipit duobus epiſcopis, ſcilicet Petro & Gerontio, ut eas perſonas tueantur. Et ꝙ hoc facere debent, probatur aſſertione diuina.

g ¶ Licet.] 21. q. 1. Chriſtianus.

h ¶ Plus tamen.] No. ꝙ etiam cauſæ pauperum & oppreſſorum & peregrinorum ſpectant ad eccleſiã, vt 24. q. 3. ſi quis de potentibus. & c. ſeq. & ſ. c. proxi. extra de verb. ſig. ſuper quibuſdam in ſi. ſpectant etiam ad iudicium regis, vt 23 q. 5 regum, &c. adminiſtratores. Similiter uiduis & pupillis cõceſſit Imperator magnum priuilegium, ſcilicet, ꝙ aliquis non poſſit illos trahere ad iudiciũ extra prouinciam, ipſi tamen poſſunt alios tra-

Viduæ & pupilli ſunt circa forũ priuilegiati.

trahere. C. qñ Impe. inter pup. & viduas. l. vna. Vidua eſt quæ etiam maritum non habuit. ff. de verb. ſig. malum, §. viduam. Pupillus eſt qui intra pubertatem deſijt eſſe in patris poteſtate. ff. eo. pupillus reſpon. 1.

DEfenſionis.] CASVS. Maximus & Ianuarius clerici paruuli deſolati erant auxilio parentũ, & propinquorũ, q cũ non poſſent violentias quorũdã ſuſtinere, Gelaſio ſunt conqueſti. Præcepit ergo Gelaſius Anaſtaſio epo, ut eos tueatur a violentia improborũ, cum diuina auctoritas hoc præcipiat. Seq. duo c. plana ſunt.

quidquid. Et quod dicit, fidei, eſt ar. contra perfidos aduocatos, qui plena fide clientulos non defendunt. argu. 2. q. 3. §. notandum.

K ¶Paruulos.] Nota ꝙ ſi minor læsdatur in contractu, habet actionem aduerſus dantem, & accipientem 2. C. ſi tu-

de epiſc. & cler. & inſti. de exc. tuto. §. idẽ in milite. no. B. in legitimas. §. ſi. ff. de legi. tuto.

2 Argu. contra. ff. de minor. in cauſæ 2. in prin. ſed non ob. qa illud intelligit qũ cõtra eundẽ hẽt ordinarium auxilium & extraordinarium. ſecus ſi contra diuerſos. Arc.

& orphanorum cauſas, & impenſius ducimus exequendas: quas tueri à nobis, vel ab omnibus diuina manifeſtat aſſertio.

Idem Anaſtaſio epiſcopo.

¶De eoem. Cap. II.

DEfenſionis ꝓpriæ deſolatis auxilio, & qui ſuis actibus adeſſe † pro ætatis infirmitate nõ poſſunt, exoratum pontificem decet ſubuenire: quia pupillis [a] α tuitionem etiam diuinitas iuſſit impendi. Et ideò Maximo, & Ianuario, clericalis officij (qui ſe ſolatio parentum, vel propinquorum aſſerunt deſtitutos) auxilium ex noſtra delegatione præſtabis: vt aduerſus improbitates aduerſariorum ſuorum protecti, tuæ executionis [b] annifu noxia commenta [c] non ſentiant.

† *al. predeſſe.*

α ¶Pupillis.] *In codicibus impreſſis ſequebatur*, & viduis. *quæ voces expunctæ ſunt, quia abſunt à pleriſque vetuſtis. Et quæ antecedunt, ac ſequuntur, oſtendunt agi hic tantùm de pupillis.*

Idem Leontio, & Petro epiſcopis.

De eodem. Cap. III.

QVíſquis in negotijs ſuis noſtri nominis interceſſione ſperat ſibi remedia [d] poſſe conferri, prona nos [e] conuenit animoſitate [f] præſtare.

Idem Lonorio epiſcopo.

De eodem. Cap. IIII.

DIuinæ retributionis [g] memor ad pontificalem conſcientiam non ambigas pertinere, egentium commodis piam ſolicitudinem non negare.

Idem Fortunato epiſcopo.

¶Tueatur eccleſia, quos in ſui defenſionem ſuſcepit. Cap. V.

IRreligioſum [h] prorſus, & execrabile iudicamus, ſi quiſquam α vel extraneos in ſua tuitione ſuſceptos, nõ omni fide, [i] & tota animi ſui educauerit ſanctitate. Ac cum Olympius diaconus dilectionis tuę, Fęlicis, & Olympij ſuggeratur auunculus, eoſque paruulos [k] tutelæ vice ſuſceperit nutriendos; vltra latrocinium eſſe iudicamus, ꝙ eos boniſculis † parentum (ſicut aſſerunt) reliquit extorres; alia retinendo, alia contra leges [l], & iura vendendo.

Iuo p. 6. c. 109.

† *al. bonuſculis.*

b ¶Pupillis.] Pupillo tu eris adiutor.

b ¶Executionis.] .i. defenſionis.

c ¶Commenta.] .i. fraudes.

d QVíſqs.] ¶Remedia.] Arg. ꝙ debeat, qs de hoc de quo cert⁹ eſt, vel ſecurus, priuilegium Pontificis impetrare, vt hic elicitur, cum omnes teneamur defendere tales ſpecialius. arg. ext. de teſti. licet uniuerſis. ar. d. 23 quamquam. Lau.

e ¶Nos.] Vt tamen primo coram ſuo iudice deferatur querela, vt extra de foro comp. ex tranſmiſſa. & in defectu iudicis ſæcularis.

Animoſitas qñq; in bonã, qñq; in malam partẽ ſumitur.

f ¶Animoſitate.] In bona ſignificatione ſumitur, aliàs in mala 65. d. ſanè.

g DIuinæ retributionis.] Quia nullum bonum irremuneratum de pęn. d. 3. pium eſt. nec aliquod malum impunitum de pęn. diſt. 1. nullus & eſt ſi. 81. d. cap. pen.

IRreligioſum.] CASVS. Olympi⁹ diacon⁹ ſuſcepit curã duorum ſuorum nepotũ, ſ. Fęlicis & Olympij. Sed cũ deberet res illorum fideliter adminiſtrare, partem illarum rerum uendidit, & partem ſibi retinuit, quare Papa præcepit epiſcopo Fortunato, ut eos defendat, & omnia eis reſtitui faciat.

Clericus tutor eſſe poteſt ſi vult.

h ¶Irreligioſum.] Per hoc cap. & ſupra proxi. diſt. peruenit. colligitur, quod clericus bene poteſt legitimam tutelam ſuſcipere, ſed & etiam extranearum perſonarum ſi vult 1. Lau.

1 Adde ad hoc gloſ. in Auth. preſbyteros. C.

i ¶Non omni fide.] Et ita videtur, ꝙ tutor teneatur ẽt de leuiſſima culpa. C. de peric tuto. & cur. tutorib argu. contra, quòd ſcilicet non teneatur niſi de leui. C. arbi. tut. ſi tuto. vel cur. inter. l. etiam. ſi uerò læsdatur in iudicio, habet actionem aduerſus tutorẽ tantùm. C. de iud. properandum. in fi. Sed contra ff. de mino. l. etiam. §. 1. Sed illa lex, properãdum, intelligitur quando tantùm circa inſtantiam iudicij læſus eſt. Illa lex etiam in principali cauſa loquitur, cum reſtituatur in iudicijs minor, vt ff. de mino. etiam. §. ex cauſa. & C. ſi aduerſus rem iud. per totum. Io. immo etiam reſtituitur minor, etſi contumax fuerit, ut ff. de mino. l. minor etiam. B.

l ¶Contra leges.] C. de prædi. mino. per totum.

Eos.]

a ¶Quisquam.] *In vulgatis codicibus ſequebatur vox, clericos. quæ in aliquot manuſcriptis, & apud* Iuonem *non habetur, ideoque ſublata eſt. Non enim hic clericos cum laicis, ſed extraneos cum ſanguine iunctis comparat.*

Item ex concilio Arauſicano primo, c.5. & ſeq.

¶Confugientes ad eccleſiam extrahere non licet. C.VI.

Raba pe c.22.
Burc.l. 3.c 195.
Iuo p.3.c.112.
Ibidem c.6.

EOs, qui ad eccleſiam [a] confugerint, tradi non oportere, ſed loci ſancti reuerentia, & interceſſione defendi. ¶Si quis aũt mancipia clericorum pro ſuis mancipijs [b] ad eccleſiã confugientib. crediderit occupanda, per omnes [c] eccleſias diſtrictiſſima damnatione feriatur.

C.7.
Iuo p.3.cap. 154. & 245.
Pann l 2.c 94.
† *coercebitur*] ori.

¶In eccleſia quoque manumiſſos, & per teſtamentum [d]. eccleſiæ cõmendatos, ſi quis in ſeruitutem, vel obſequiũ, vel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduerſione eccleſiaſtica coerceatur † [e].

Item ex concilio Agathenſi, c.29.

Iuo p.3.c.159. & p. 16.c.51.
Pann.l.2.c.82.

¶In libertate eccleſia tueatur libertos. Cap. VII.

LIbertos legitimè a dominis ſuis factos, eccleſia, ſi neceſſitas exegerit, tueatur: quos ſi quis ante audientiam aut peruadere, aut expoliare præſumpſerit, ab eccleſia repellatur.

Item ex concilio Toletano 4.c.71.

¶A ſacerdotibus defendantur liberti, ne in ſeruitutem reuocentur. Cap. VIII.

Burc.l.3.c.186.
Iuo p.6.c.246.& p. 16.c.52.
Pann.l.2.c.83.

LIberti, qui a quibuſcumq; manumiſſi ſunt, & eccleſię patrocinio commendati exiſtunt, ſicut regulæ antiquorum patrum conſtituerunt, ſacerdotali defenſione a cuiuslibet inſolentia protegantur, ſiue in ſtatu libertatis eorum, ſiue in peculio [f], quod habere noſcuntur.

Item ex concilio Arelatenſi ſecundo, c.32.

EOs.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, ꝙ qui ad eccleſiam cõfugiunt, propter loci reuerentiam debent ab eccleſia defendi. In ſecunda parte dicitur, ꝙ ſi quis mancipia eccleſiæ occupauerit propter ſua, quæ ad eccleſiam confugerint, excommunicari debet. In tertia parte dicitur, ꝙ ſi quis vult reuocare in ſeruitutem, vel ad obſequium, vel ad colonariam conditionem manumiſſos in eccleſia, & eccleſiæ commendatos, cenſura eccleſiaſtica coerceatur.] Secunda pars incipit ibi, [Si quis autem.] Tertia ibi, [In eccleſia.]

a ¶Ad eccleſiam.] inf.17.q.4.reum.

Manumiſſi ab eccleſia, vbi ſint conueniendi.

b ¶Mancipijs.] De iſtis manumiſſis ab eccleſia, vel de commendatis eccleſiæ dicit H. ꝙ ſi poſtea impetantur ſuper libertate, ipſi coram eccleſiaſtico iudice debent reſpondere, vnde & ſi quis eos detinens nollet reſpondere, niſi ſub ſæculari iudice, poſſet ſtatim eccleſia ipſum excõicare, ſi verò non eſt manumiſſus in eccleſia, tunc primo debet conueniri, qui eos moleſtat, ſub ſæculari iudice, & ſi non vult ſatisfacere p eum, tunc eccleſia eũ cõpellet excõicando, vel alio modo. Lau. dicit ꝙ vbicunq; manumittantur, niſi manumittantur in eccleſia 1, vt clerici fierẽt, vt ext. de ſer nõ or. c. 1, in parte de-

1 Quidã, n.

ciſa, ꝙ ſemper primo conueniendus eſt, qui eis litem facit ſub iudice ſuo ſæculari. Ioan. niſi hoc forte faceret laicus in fraudem. extra de iure patr. relatum. §. ad hæc. B. Sed quæro, ad quid ergo eccleſia recipit libertos ſub protectione ſ[illegible] illud ius ſit in a[illegible] ꝙ ſi aliquis nõ poteſt habere iuſtitiam corã iudice ſæculari, accedit ad iudicem eccleſiaſticũ, vt extra de foro comp. ex tranſmiſſa? Videtur ergo ꝙ liberti ſpectãt ad iudicium eccleſię, vt 11.q. 1. Chriſtianis. Vel dic, ꝙ licèt iſtæ perſonæ, & aliæ, de qbus hic agitur, recipiãtur ſub protectione eccleſiæ: non tñ eximuntur a iudicio ſæculari, vt extra de priu. recepimus, & eſt expreſſum in iudicijs extra de foro compe. ex tenore.

manumittũtur in eccleſia, & charta manumiſſionis legitur in ambone. 54. d. nulli, & tales generaliter eccleſia defendet, ſm Hu.

c ¶Per omnes.] In vna excommunicet, in alijs denũcietur. Si dices, ꝙ nemo poteſt pluries excõmunicari, dic vt not. 3. q. 4 c. vlt. & extra de ſenten. excommunica officij.

d ¶Et per teſtamentum.] Extra de ſeru. non ordinan. c. 1.

e ¶Coerceãt.] Niſi admonitus ſatisfaciat, & eſt arg. hic, ꝙ omne crimen eſt eccleſiaſticũ. 35. q. 6. epiſcopus in ſynodo. ADDITIO. Argu. ad hoc inf. ca. prox. vbi Laur. idem ſentit dicens, quòd hoc etiã poteſt videri per auctoritatem domini, ſi peccauerit. 2. q. 1. ſi peccauerit. extra de iud. nouit. De hac ma. le. & not. ext. de offi ord. cap. 1. & de purg. cano. nos quidem. Archid.

Crimẽ qđlibet eſt eccleſiaſticum.

LIbertos.] Hæc eſt ſecunda pars diſt. in qua dicitur, ꝙ eccleſia debet libertos defendere, præſertim eos qui eius patrocinio commendantur. Io. de Fan. CASVS. Hæc duo c. libertos, & liberti, vt dicit Beneuen. loquuntur de libertis eccleſiæ commendatis, quos ſi aliquis inuadere ſua auctoritate voluerit, vel in ſeruitutẽ reuocare, vel bona eorum auferre conatur, & eccleſia, & epiſcopus debent eos defendere.

Peculiũ ſeruus hr̃e põt, ſed non liber homo.

f LIberti.] Peculio.] Sed nunquid liber homo habet peculium? Non: quia ſicut ſeruus non habet bona, ita paterfamilias non habet peculium, ff. de verborum ſignificatio. paterfamilias, ſed loquitur hic ſm tempus, quo ſeruus erat, vel peculium ſumitur hic improprie. arg. C. de inoffi. teſtam. l. vltima. ff. ad Trebellia. l. cogita. 1. rñ. De peculio autem ſerui, qui manumittitur, hoc in ſumma notabis, ꝙ ſi manumittitur inter viuos, dominus videtur ei concedere peculium, niſi adimat expreſſe. Si autem in teſtamento libertas ei relinquitur

linquitur peculiũ apud hæredem remanet, niſi expreſſe ei concedatur. C. de pecu. ei us qui li. me. l. vna.

SI expoſitus.] Hæc eſt tertia pars diſtinctionis, in qua ponit de infantibus expoſitis Io. de Fant.

CASVS. Quæſitum fuit in concilio Toletano, quid fieri debet cum aliquis colligit puerũ expoſitum ante eccleſiam. Et reſpondet, quòd debet in publicũ duci, vt cuiuſcũque ſit ille puer, ſiue ſit domînus ſiue pater, veniat intra decẽ dies, & puerũ recipiat: ſi autem poſt decem dies venerit, audiri nõ debet: ſed tanquã homicida puniatur.

a ¶ Expoſitus.] Exponit aũt aliquis a patre vel domino, vel ab extraneo. Si a patre vel domino, aut neceſſitate, vel ſpõte Si ſponte, nunquam poteſt recolligere eũ poſtea: nec n. ſuum dicere poterit quem pereuntem contempſit. C de infan. expo. l. prima, & ſecunda. Si neceſſitate, repetit quandocunque, quia inuitus videtur expoſuiſſe. C. de infan. expoſi. l. 1. & in his caſibus locum non habet contestatio. quod tamen dixi de [1] neceſſitate, videtur male dictum, nam dicit lex, quod ſi ipſe nõ poteſt eum alere, debet enim in xenodochium [1] mittere. C. de lati. li. tol. l. vna. §. ſed ſcimus. Sed quod dixi [2] intelligas cũ nullum talem locum inuenit: & intelligas maximè hoc de filiis: nam de ſeruo videtur, quod potius debeat eum vendere, quàm exponere, & eſt iſte caſus, in quo ſeruus habitus pro derelicto, ſtatim in libertatem eripitur, vt C de lat. lib. tollen. l. vna. in authen. de nup. §. hoc amplius, & §. multo magis. coll. 4. aliàs occupanti conceditur. Si autem ab extraneo, & ſciente domino, vel patre; tunc locum habet quod hic dicitur. Si verò ignorante, ſemper poteſt repetere quandocunque voluerit, C. de infan. expo. l. 1 Hug. dicit, quod tantum vſque ad decem dies auditur pater in hoc caſu, quod verius credo [3] quia de ijs quæ publicè fiunt, non poteſt prætendi ignorantia, vt 17. diſtin. quod dicitis. Idem poteſt dici quando pater propria voluntate expoſuit. Ioannes. Hoc teneas breuiter, quòd ſi a patre infans exponitur, vel ab alio, eo ſciente, vel ratum habente, ſtatim liberatur a patria poteſtate, & ſi dominus idem facit; ſeruus ſtatim eripitur in libertatem, & libertus in ignorantiã. Idem eſt ſi alimenta fuerint iſtis languentibus denegata, aut ſi iſti languentes expoſiti fuerunt, cuiuſcunque fuerint ætatis: & qui eos ſuſcipiunt, non habent aliquò ius in ipſis, vt extra de infan. vel lactantibus expoſitis, c. 1. Bar.

b ¶ Intra decem dies.] De his decem diebus dic, quòd currunt a tempore ſcientiæ, & ſunt continui, & ſi in tali loco eſt, quo venire non poteſt, reſtituitur per clauſulam generalem: argum ff. ex quibus cauſis maiores. l. prima. Alij dicunt, quod ſunt vtiles: cum. ſ. experiri poteſt, ff. de ædil. edict cum ſex. & de diuer. & temp. præ. l. prima. Si vero ille qui collegit expendit aliqua in puero erudiendo in aliqua arte, repetit a recolligente, C. de infantibus expoſitis, l. 1. quod autem cauſa alimenti expendit, non repetit niſi in duobus caſibus, ſcilicet cum proteſtatus eſt, ff. de nego. geſtis, Neſſeunius, vel vbi eo cum collectus non vult ducere filiam ſuam in vxorem, C. de nuptijs patrem.

c ¶ Habeat.] Non in ſeruum, C. de infantibus expoſitis. l. vltima, & ideo dicit iſte eum habere, quia alius iam non poteſt petere puerum, puer tamen bene recedet ab eo cum voluerit, & continebit epiſtola. ſ. quod ſi quis in eo aliquid iuris ſibi vendicet, & exeat, ... alias non crederetur ei. Arg. Contra ... ſilij ſunt legitimi, tranſmiſſæ vbi ... patri, & ... bus aliquem non eſſe filium ſuum, ... aliquem mendum aliquem denegare ... ſuum.

Marginal notes (left): Exponens filium, vel ſeruum an poſſit illũ recolligere. — 1 Idest hoſpitale. 2 Scilicet de neceſſitate. — 3 Adde de iſta quæſtione, & alijs in mate. expoſitorũ no. in l. 1. & 2. p Albe. de Ro. C. de infan. expoſi. & gl. in l. nemini C. de epiſc. audien. — Expenſæ circa infantem expoſitũ factæ an poſſint repeti.

Marginal note (right): Pater, & mater filiũ ... negare non ... Juuuntur.

¶ Expoſitos defendat eccleſia, ſi quis eorum calumniator extiterit. Cap. IX.

3 SI expoſitus [a] ante eccleſiam cuiuſcunque fuerit miſeratione collectus, conteſtationis ponat † epiſtolam, vt ſi is qui collectus eſt, intra decem dies [b] quæſitus, agnituſque non fuerit, ſecurus habeat [c] qui collegit. Sane, qui poſt prædictum tempus calumniator extiterit, vt homicidia, eccleſiaſtica diſtrictione damnabitur, ſicut Patrum ſanxit auctoritas.

Capit. l. 6. c. 142. concil. Vaſenſe 1. c. 9. Burc. l. 3. c. 201. Iuo p. 3. c. 13. Poly. l. 3 tit. 13. — *† al. ponatur epiſtola*

DISTINCTIO LXXXVIII.

PRohibentur [d] ergo clerici cupiditatis negotia ſuſcipere, non pietatis curam viduis, & orphanis impendere.

Vnde Melchiades Papa.

¶ De eodem. Cap. I.

DEcreuit ſancta ſynodus nullum deinceps clericum aut poſſeſſiones conducere [e], aut negotijs ſæculari-

In ſcripto de primitiua eccleſia, & munificentia Conſtantini ex concilio Chalcedo. c. 3.

PRohibentur.] In hac diſtinctione prohibetur cupiditas, & mercatio omnibus clericis. Et diuiditur in duas partes: in quarum prima probat per decem auctoritates ſanctorum patrum, quod clerici non debent eſſe mercatores. Secunda ibi, [Neque apud Ioannes de Fant.

CASVS. Facta interpoſitione miſerabilium perſonarum in hac 88. d. redit Gratianus ad materiam ſuam. ſ. ad capitulum cupiditatis: cuius cupiditatis negocia clerici ſuſcipere prohibentur: ſed non prohibentur opera pietatis orphanis, & viduis impendere.

d ¶ Prohibentur.] Facta interpoſitione de viduis, & libertis, & expoſitis, reuertitur in hac d. 88. ad propoſitũ ſuum. ſ. ad illud capitulum, non cupidum, & oſtendit clericos cauſa turpitudinis, & cupiditatis non debere opera exercere, tandem ſubijcit, ꝙ nullus presbyterum in teſtamento debet nominare tutorem, &c.

DEcreuit.] CASVS. Statuit Melchiades Papa in ſynodo ſua, ꝙ clerici cauſa cupiditatis, & lucri non conducant poſſeſſiones, nec negocijs ſæcularibus ſe immiſceant: niſi in duobus caſibus. ſ. propter curam miſerabilium perſonarum, & propter curam eccleſiaſticam ab epiſcopis ſibi commiſſam, & ꝙ curam talem debeãt ſuſcipere clerici, probat duobus exemplis. ſ. Moyſi, & angelorum aſcendentium, & deſcendentium per ſcalam, quam vidit Iacob: ad inſtar quorum, prælati eccleſiæ debent aſcendere contemplando, & deſcendere curam ſubditorum habendo

e ¶ Conducere.] Scilicet cauſa cupiditatis, vt notatur 86. d. cap. vlt. & ſemper intelligo cauſa cupiditatis hoc fieri, niſi neceſſitas probetur, argumen. 12. quæſtio. 1. cap. 1.

a ¶ Vbi

a ¶ Vbi liquida patet] Ideſt, propter quod patet. b ¶ Angelos.] Per angelos intelliguntur prædicatores qui pro impulio aa[illegible] debent ſe aptare, vt 8 q. 1 c oportet & diſtin [illegible] rector. §. vlt. unde non propter Iacob, ſed propter angelos inducitur hæc auctoritas.

bus ſe miſcere, niſi propter curam pupillorum, [& † orfanorum] ac viduarum, aut ſi fortè epiſcopus ciuitatis eccleſiaſticarum rerum ſolicitudinem habere præcipiat. Vbi liquido patet [a], quia alia ſunt negotia ſæcularia, alia eccleſiaſtica. Nonne Moyſes in ſeculo erat, cum crebro tabernaculum intraret, & exiret; qui intus cõtemplatione raptus, foris infirmantiũ negotijs vrgebatur? *et infra.* ¶ Sic & Iacob aſcendentes, & deſcendentes Angelos [b] vidit: quia videlicet rectores eccleſiæ non ſolum Deo contemplando ſuperna appetunt, ſed deorſum quoq; ad mẽbra illius miſerando deſcendunt. Et Domini ſacerdotes horum facta imitantur, & ſe cuſtodiunt, & ſubditorum onera portant.

a ¶ Melchiades.] *Caput hoc habetur inſcripto de primitiua eccleſia, & munificentia Conſtantini, quod in antiquis conciliorũ voluminibus continenter ſequitur poſt decreta Melchiadis (quãuis illa continctione fortaſſe factum eſt, vt hoc quoq; ſcriptum olim decreti Melchiadis adnumerari ſolitum eſſet, cum tamen in eo de Nicæno cõcilio & alijs, quæ poſt Melchiadem geſta ſunt, mentio fiat quod ex capite, ad futuram. infra 12. quæſt. 1. apparet.*

Item Gelaſius Papa ad epiſcopos per Lucaniam, c. 17.

¶ De eodem. Cap. II.

CONſequẽs [c] eſt, vt illa quoq; de Picenis partibus nuper ad nos miſſa relatio nunciauit, nõ ꝑtereunda putauimus: id plurimos clericorum negociationibus inhoneſtis, & lucris turpibus imminere †, nullo pudore cernentes euangelicã lectionem, qua ipſe Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis aſſeritur expuliſſe, nec Apoſtoli verba recolentes, quibus ait: [Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus.] Pſalmiſtam quoque Dauid ſurda diſſimulantes aure, cantantem [d]: [Quoniam non cognoui negotiationes [e], introibo in potentias Domini.] Proinde huiuſmodi aut ab indignis poſt hac quæſtibus nouerint abſtinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio [f], vel cupiditate ceſſandum [g]: aut in quocunque gradu ſint poſiti, mox à clericalibus officijs abſtinere cogantur: quoniam domus Dei, domus orationis & eſſe debet, & dici, ne per † officia negotiationis potius ſit latronum ſpelunca.

Item Gregorius Romano defenſori lib. 8. epiſt. xj.

¶ In ſacris ordinibus conſtitutus ſæculares curas aſſumere non debet. Cap. III.

j EPiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, nequaquam ſæculares curas [h] aſſumat; ſin aliter, deijciatur.

Item ex ſeptimo canone Apoſtolorum.

¶ Epiſcopus ſæcularibus cauſis occupari non debet. Cap. IIII.

PErlatum eſt ad nos reuerendiſſimum fratrem noſtrum Baſilium epiſcopum, velut unum de laicis in cauſis

[Left margin:]
[illegible] qñque [illegible] angeli.
† Abſunt iſtæ duæ voces fere ab omnibus manuſcriptis.
Exod. 33.
Gen. 28.
Concil. Aquiſgranen. c. 93. 14. q. 4. c. clerici. Poly. li. 4. tit. 31.
† *al. inhiare.*
Matth. 21.
2. Tim. 2.
Pſal. 70. vide infra ca. quoniam.
Luc. 29.
† *ne officia negotiationis, & ſpelunca potius ſit latronum*] orig.
Anſ. lib. 6. c. 179.

[Glosses:]
COnſequẽs.] CASVS. Clerici in Picenis partib⁹ turpibus negociationibus & lucris inhoneſtis immiſcebantur: ſed Gelaſius docet hoc non eſſe faciendum. & hoc probat exemplo Chriſti, q negotiatores de tẽplo expulit. Et duabus auctoritatib⁹. ſ. Pauli, vt nemo militãs Deo, &c. & Dauid quoniã non cognoui, &c. Si qs aũt negotiari voluerit, officio carere debet. Sequens c. planũ eſt.
c ¶ Cõſequẽs.] Quia ſacerdotes erant inſtituti, vt 2. q. 7. accuſatio. Lau.
d ¶ Cantantem.] ideſt, metrice deſcribẽtem.
e ¶ Negociatores.] .i. falſam traditionẽ Iudæorum: quia ſcilicet credebãt ſe iuſtificari ex operibus legis, figuras legis ſectãtes, à gratia reſilientes: vel negociationis, i vt uilius emẽt, & carius vẽdãt.
f ¶ Ingenio.] Argu. ꝙ nec ſub qualibet fraude excogitata poſsũt exerceri negociationes. ergo nec cauſa neceſſitatis, vt quidã aſſerũt, nec cauſa lucri captãdi ad opus pauperũ. 1. q. 3. ſi qs obiecerit. Arg. contra extra ne cle. vel mona. ca. 1. 91. d. clericus. La.
g ¶ Ceſſandum, aut in, &c.] Videt ergo, ꝙ in eius optione ſit an uelit abſtinere à q̃ſtu, an ab officio. ff. de iure do. plerũq; §. ultimo: quod falſum eſt. Sed hic, aut. cõminatiuum. 1. eſt 11. q. 1. placuit.
h EPiſcopus. [¶ Curas. [Infra 21. q. 2. c. 1. 2. & 3. & 11. quæſt. 1. te quidem.
PErlatũ.] CASVS. Baſilius eps tanquam aliquis laicus ibat extra ſuum epiſcopatum coram iudicibus ſæcularibus aduo-

[Right margin:]
Negociationes per clericos quacũque cauſa exerceri nõ debent.
1 Et eſt ſenſus ſi moniti ceſſant: diſpenſatur cũ eis: aliàs abijciuntur à clero: & nõ minus à negociatione ceſſabunt.
Arg. 3. q. 3. c. 1 & 81. diſtin. ſi quis. Archid.

aduocando. Quod cum audiſſet Gregorius, præcepit Romano defenſori, ut præfatum Baſilium intra quinq̃ue dies cogat reuerti: quoniam, propter hoc dignitas epalis uileſcit. Nam ſi ibi amplius eum ſtare permiſerit, uterq. grauiter punietur. Sequentia capitula plana ſunt vſq. ad paleam: dere gladium 4. licet. ei non liceat eo uti per ſe. 23. q. vlt. c. ſæpè. Similiter inuenitur: quod licet nobis ꝑ alios, & per nos, ut di. 95. illud ſuperfluum. & econuerſo, qđ non licet nobis per nos, nec per alios. 46. diſt. ſicut. 23. q. ult. his à quibus. & conſequitur quis per aliũ qđ non poteſt.

1. Labeo. ff. de vſuc. Dy. in regula, q alteri lib. 6. bonus text. & ibi Bar & Bal. in l. 1 §. ne aũt. C de ead. tol. 4. 93. diſ. Hadrianus 1.

ſæcularibus occupari, & prætorijs [a] inutiliter deſeruire. quæ res quoniam & ipſum vilem reddit, & reuerentiam ſacerdotalẽ annihilat; ſtatim, vt experientia tua hoc præceptum [b] ſuſceperit; eum ita ad reuertendũ diſtricta executione compellat, quatenus ei illic, te inſiſtente, quinq; diebus, [c] ſub qualibet excuſatione, immorari non liceat; ne ſi quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiſeris; cum ipſo, apud nos grauiter incipias eſſe culpabilis.

Item ex concilio Carthaginienſi 4. c. 18.

¶Teſtamentorum tuitionem, & curam rei familiaris epiſcopus non ſuſcipiat. Cap. V.

ij EPiſcopus tuitionem, [d] teſtamentorum non ſuſcipiat. Poly. lib. 4. tit. 5.

Item ex eodem cap. 20.

¶De eodem. Cap. VI.

iij EPiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe reuocet [e]; ſed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo uacet.

Item ex eodem, c. 17.

¶De eodem. Cap. VII.

iiij EPiſcopus gubernationem [f] viduarum, & pupillorum ac peregrinorum non per ſeipſum, ſed per archipresbyterum, aut per archidiaconum agat.

Item Gregorius Quertino ex præfecto, epiſt. 30. lib. 10.

¶Ratiociniorum cauſas clericus ſuſcipere non debet. Cap. VIII.

INutile, & ualde laborioſum eſt, hominem literatum, ratiociniorum cauſas aſſumere, & in eis ſe, quod non expedit, obligare.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum.

illam. [Eijciens.] quæ in ſcholis non legitur, ſed in ea ratio aſſignatur quare in domo, uel re conſimili non eſt vſura, ſed pecunia ſic: & hoc triplici ratione. Prima eſt: quia pecunia nõ eſt diſpoſita niſi ad emendum. Secunda eſt: quia ex agro eum arãdo fructum capio, & ex domo vſum mãſionis: & ideò domũ locando vel fundũ, videor quaſi permutare lucrum cum lucro, ſed ex pecunia repoſita nullum fructum capio. Tertia ratio eſt: quia ager; vel domus veteraſcit, ſed nõ pecunia, & hoc eſt in prima columna, ubi dicitur, primo q. d. ẽ.

a ¶Et prætorijs.] id eſt, locis iudicij tractandi Quid ſit prætorium habemus. ff. de iuſti & iur. l. pen.

b ¶Præceptum.] Infra 23. q. 4. iuſtum infra 14. q. 4. clerici.

c ¶Quinq; diebus.] Arg morẽ poſſe purgari 1. Item nota. inducias & expectationes quinque dierũ: & hoc à tẽpore quo ſuſcepit literas. extra de ap. ſup eo 4. q. 4. c. 1. & q. 5. c. j. quãdoque duorum. 5. q. 2 c. præſenti.

1 Adde an & qñ poſſit mora purgari, vel non: no. Bar. in l. ſi inſulã. ff. de verb. obl. Bald. in l. ſi poſt tres ff. ſi quis cau. gl. & Doc in c. potuit. de loca.

d Epiſcop⁹ tuitionẽ.] Ideſt, aperitionem, vt ſcilicet corã eo non aperiantur: ſed coram magiſtro cenſus. C. de teſta. l. cõſulta. Vel dic tuitionẽ, ideſt, ꝙ ſit aduocatus. aliàs per eũ debet adimpleri 2 quod in teſtamentis relictum eſt extra de teſt. ſi hæredes. & ff. de pet. hæredita. in fi. Ioan. Dico ergo, ut dixi, non ſuſcipiet ex hoc officium aduocationis.

2 Dic ꝙ ubi ꝑſona à teſtatore deputata eſt: illa exequit̃. 12. q. 2. de laicis in fi. Archi. Poteſt qs ꝑ aliũ qđ non poteſt ꝑ ſe.

e EPiſcopus.] Ad ſe reuocet.] Principaliter, vel per ſe: & tunc non eſt contra 86. diſt. fratrem.

f EPiſcopus gubernationem.] Sed per archipresbyterum, nam partiri debet onera ſua. extra de offi. archipresby. c. ult. arg per alios nobis licere quæ nobis ꝑ nos non licent 3. arg 5. q. 3. c. ult. ar. 12. q. 1. præcipimus. Et ualet ad quæſtionem ꝙ eccleſia poſſit alicui conce-

3 An hoc ꝓcedat regulariter.

poteſt per ſe. ff. de ſta. ho. Imperator. & id per ſe, quod non per alium. C. de ijs qui ve. æta. imp. l. 2. ff. de adopt. poſt mortem. §. neque 23. diſt. quorundam. & quandoque plus per ſe valet factum quàm per alium. de conſec. diſt. 4. illud Io. Sol. generale eſt. quod quis poteſt per ſe quod poteſt per alium, & econtra ſed in caſibus ſpecialibus fallit quandoque ratione perſonæ, quæ prohibetur per ſe facere, ut in hoc cap. ſed per alium non prohibetur 5: vel ratione rei: quia in cauſa criminali aliquis

5 Hic vide qđ le. & no. de conſec. d. 4. quando

¶Fugiendus eſt clericus negociator. Cap. IX.

NEgociatorem [a] clericum,& ex inope diuitē ex igno bili glorioſum,quaſi quandam peſtem fuge.

*Item Auguſtinus in libro quæſtionum veteris,& noui teſtamenti,c.*127.

¶ Clerico negociari non licèt. Cap. X.

Iuo p.6.c.89 Ioan.1.7.c.26.

FOrnicari omnibus ſemper non licèt [b] :negociari vero aliquando licèt,aliquando non licèt. Antequam enim eccleſiaſticus quis ſit, licèt ei negociari : facto iam, non licet [c].

*Item Ioannes Chryſ. ſuper Matthæum,[ideſt Auctor operis imperfecti,hom.*38.*c.*31.*Matt.*]

¶De eodem. PALEA. Cap. XI.

Paulo aliter.

EIiciens Dominus vendentes, & ementes de templo, ſignificauit,quia homo mercator vix, aut nunquam poteſt Deo placere. Et ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator:aut ſi voluerit eſſe, proijciatur de eccleſia Dei; dicente propheta: [Quia non cognoui negociationes;introibo in potencias Domini.] (*Pſalm.*70.) Quemadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos ambobus placere volens, & ſe cōmendare,ſine maliloquio eſſe non poteſt (neceſſe eſt enim, vt iſti malè loquatur de illo, & illi malè de iſto) ſic qui emit,& vendit,ſine mendacio,& periurio eſſe nō poteſt,*& paucis interiectis*. ¶Sed eſt nec ſtabilis ſubſtantia eorum, neque ad bonum proficit, quod de malo congregatur. Quemadmodum enim ſi triticum, aut aliud † tale cernas in cribro; dum huc & illuc iactatur, grana omnia paulatim deorſum cadunt; & tandem in cribro nihil remanet,niſi ſtercus ſolum; ſic de ſubſtantia negociatorum nouiſſimè nil remanet, niſi ſolum peccatum. Sed omnes homines videntur eſſe mercatores. Oſtendam ergo,quis non eſt negociator; vt qui talis non fuerit,eū intelligas eſſe negociatorem;vt.Quicunque rem comparat, non,vt ipſam rem integram,& inmutatam vendat; ſed vt materia ſibi ſit inde aliquid operandi; ille non eſt negociator. Qui autem comparat rem, vt illam ipſam integram, & immutatam dādo lucretur;ille eſt mercator,qui de templo Dei eijcitur. Vnde ſuper omnes mercatores plus maledictus eſt vſurarius. Ipſe namque rem datam a Deo vendit, non comparatam,vt mercator; & poſt fœnus rem ſuam repetit,tollens aliena cum ſuis:mercator autem non repetit rem venditam. Adhuc dicit aliquis. Qui agrum.locat,vt agraiam recipiat,aut domum,vt penſiones recipiat, nonne eſt ſimilis ei,qui pecuniam dat ad vſuram? Abſit. Primum quidem, quoniam pecunia non ad aliquem vſum diſpoſita eſt, niſi ad emendum. Secundo,quoniam agrum habens,arando accipit ex eo fructum, habens domum, vſum manſionis capit ex ea. Ideo qui locat agrum.vel domum,ſuum vſum dare videtur, & pecuniā accipere, & quodammodo quaſi commutare videtur cum lucro lucrum: ex pecunia repoſita nullum vſum capis. Tertio ager,uel domus utendo ueteraſcit:Pecunia autem cum fuerit mutuata,nec minuitur,nec ueteraſcit: [Et menſas nummulariorum ſubuertit.] (*Matth.*21.) Pecunia ſpiritualiter homines intelliguntur;quia ſicut nummus habet; charagma.

† *aliquam ſladi ſpatium.*

aliquis agit per ſe,& non per aliū,vt 5.q.2.in criminalib. B. ADDITIO. Circa hoc dicas, ꝙ quādo aliquis poteſt aliqd facere ſua auctoritate: tūc nō eſt vis ſiue per ſe,ſiue per alium faciat,niſi ſpecialiter prohibeatur: ſed vbi ſua auctoritate non poteſt facere,ſed alterius: tunc locum habet,ꝙ non poteſt alteri committere, extra de oſt.de leg.quoniam apoſtolica,vbi Innocen. ſic no. Archid.

a NEgociatorē.] Sed nunquid licèt clerico habere tabernam 1? videtur quòd ſic. C de epiſco.& cler.l 2.ſed dicimus, quòd licèt lex concedat,canon tamen non permittit.15.q.3.cū autem Vel dic, quòd poteſt habere tabernā propter neceſſariā,& honeſtam negotiationem.

Clericus tabernā habere poteſt.

1 Adde qd veniat appellatione taberne no ta. in leg.tabernæ. ff. de verbo. ſign. & in l. qui tabernas ff.de cōtrah.

b FOrnicari.] ¶Sēper non licet.] Ideſt, nunquam.32.q.4 nemo. Ar.cōtra 31.q.1.hac ratione, ſed licèt aliquādo licētia pęnę, ſed licentia culpæ nō, qa nō euadit culpam. diſt.4 c.denique.2.

2 Dic ꝙ fornicatio nulli vnq̄ impunè conceditur. 27. q.1. nubendi. Archidia.

c ¶Non licèt.] Arg. quod propter mutationem ſtatus, quod ipſi erat licitum, fit illicitū & cōtra.arg. d.31.c.lex continentiæ. Argu.contra 12.q.1.non dicatis.

Neque

charagma Cęſaris,ſic homo habet charagma Dei. Et quemadmodum ſolidus,qui non habet charagma Cæſaris,reprobus eſt; & ita & homo, qui non oſtendit in ſe imaginem Dei, reprobus æſtimatur. Vnde Eſaias dicebat ad Hieruſalem: [Pecunia tua reproba eſt, caupones tui miſcent uinum cum aqua,&c.] Ideo ergo menſas nummulariorum euertit,ſignificans,quia in tēplo Dei non debent eſſe nummi,niſi ſpirituales,ideſt, qui Dei imaginem,nō diaboli portant. Aut certè menſas nummulariorum,ſacerdotum dicit ſcripturas. Nouo enim teſtamento ſuccedente priori,euerſæ ſunt ſcripturæ illorum. *Eſa.1.*

¶ *Hæc Palea (quemadmodum, & ſequens) eſt in aliquot vetuſtis exemplaribus, in quibus Paleæ raro habentur. Eſt autem ſumpta ex auctore operis imperfecti (cuius multæ ſententiæ partim reÿciendæ,partim in bonam partem interpretandæ ſunt.) & quidem multis locis de induſtria, quod ibi plenius hic, in ſummam redactum eſt, incolumi ferè ſententia. Quamobrem ea tantum mutata aut locupletata ſunt; quæ valdè conducere viſum eſt. Quod etiam in ſequenti capite eſt obſeruatum.*

Item ex verbis Auguſtini: [hinc inde collectis, & in ſummam redactis ad Pſal.70.verſi. Quoniam non cognoui.]

¶De eodem. PALEA. Cap. XII.

QVoniam non cognoui literaturam.] aliqui codices habent: [negotiationes;] in quo diuerſitas interpretum ſenſum oſtendit,non errorem inducit. Ergo ſi propterea iſte tota die laudem Dei dicit, quia non cognouit negotiationes; corrigant ſe Chriſtiani,non negotientur. Sed ait mihi negotiator: Affero ex longinquo merces; mercedem laboris mei, vnde viuam, peto: dignus eſt operarius mercede ſua. *Luc.10.* De mendacio,de periurio agitur, nō de negotio. Ego enim mentior,non negotium. Poſſem enim dicere; tāto emi tanto vēdam; ſi placet,eme. Quomodo ergo reuocas a negotiatione? omnes artifices mentiuntur, ſutores, agricolæ. Vis, vt optem carum tp̄s, vt poſſim vendere annonam,quam ſeruaui? Sed non hoc faciunt,inquis,agricolæ boni: nec illa negotiatores boni. Quid enim? Etiam & filios habere malum eſt; quia,quādo eis caput dolet, malæ & infideles matres ligaturas ſacrilegas,& incantationes quærunt? omnia iſta hominum,nō rerum peccata ſunt. Quęre ergo epiſcope (dicit mihi negotiator) quomodo pſalmiſtam intelligas, & noli me prohibere à negotiatione; negotiatio enim me nō facit malum, ſed iniquitas mea,& mendacium meum. Quæramus ergo negotiatores, qui præſumunt gloriari ex ſuis operibus; ſi ſunt contra illam gratiam,quā hic pſalmiſta cōmendat, vt nemo de ſuis operibus glorietur. *Pſal.87.* Et ſicut cōtra medicos ſuperbos ſalutis pollicitatores vigilat,hoc,quod dictum eſt: [tota die ſalutē tuam.] ſic contra negotiatores de operibus ſuis gloriantes vigilat,hoc quod dictum eſt: [os meum annūciabit iuſtitiā † tuam.] Vnde,& Dominus expulit illos de templo volentes ſuam iuſtitiam ſtatuere, & ignorantes iuſtitiam Dei. Merito dictum negotium,quia negat otium,quod malum eſt,neq; quærit veram quietem,quæ eſt Deus.

† iuſtitiam tuam] ideſt non meam, &c. Aug. *Pſal.7*

Item Caſſiodorus in eundem Pſal.70. in eundem verſiculum.

¶De eodem. Cap. XIII.

† al. negotiari.

QVid eſt aliud negotium †,niſi quæ poſſint vilius cōparari,carius velle diſtrahere? & *infra*. Negotiatores ergo illi abominabiles exiſtimātur, qui iuſtitiam Dei minimè conſiderantes per immoderatum pecuniæ ambitum polluuntur,merces ſuas plus periurÿ onerando, quàm pretÿs. Tales eiecit Dominus de templo dicens; Nolite facere domum patris mei,domum negotiationis. *Io.2.*

Item Cyprianus ad clerum, & plebem Furnitanorum, lib.1. epiſt.9.

Nomine

NEque.] Hæc eſt 2. pars diſt. & eſt. pars illius 21. q. 2 Cyprianus.

CASVS. Statutum fuit in concil. Chalcedon. ſu. 86 diſt in ca. peruenit, vt nullus laicus clericum in teſtamento ad tutelam nominaret: contra quam conſtitutionem Victor

¶Nomine ſacerdotis careat, qui Dei miniſtros à ſuis auocat officijs. Cap. XIIII.

Iuo p.5.c.393.

2 NEque apud altare Dei [a] meretur nominari in ſacerdotum prece, qui ab altari ſacerdotes, & miniſtros voluit auocare. Et ideo Victor, cum contra formam nuper in concilio a ſacerdotibus datam Geminium Fauſtinum presbyterum auſus ſit tutorem conſtituere; non eſt, quòd pro dormitione eius apud vos fiat oblatio; aut deprecatio aliqua nomine eius in eccleſia frequentetur: vt ſacerdotum decretum religioſè, & neceſſarie factum ſeruetur à nobis.

DISTINCTIO LXXXIX.

1 Tit. 3.

DOmui [b] quoque ſuæ oportet epiſcopum bene eſſe præpoſitum, vt quadam inde quodammodo futuræ diſpenſationis argumenta ſumantur. In diſpenſatione uerò eccleſiæ hanc regulam obſeruandam nouerit, vt nulli quantumlibet exercitatæ perſonæ duo ſimul officia committat: neque ſæcularibus viris res eccleſiaſticas gubernandas committat.

Vnde Gregorius ſcribit omnibus epiſcopis.

¶Vni perſonæ duo non committantur officia. C. I.

Poly. l. 4. tit. 23.
Anſ. l. 4. c. 108.
Iuo p. 6. c. 344.

SIngula [c] eccleſiaſtici [d] iuris officia ſingulis [e] quibuſq; perſonis ſingulatim committi iubemus. Sicut enim

mittũtur, ſed pluribus: ſic epiſcopus in eccleſiaſticis officijs obſeruabit, ſingula officia ſingulis cõmittẽdo: ita tamen, ꝙ adminiſtrationem rerum eccleſiæ laicis non committat. Et habet hæc diſtinct. quatuor articulos.

b ¶Domui.] Hoc c. tractauit magiſter. ſu. 47. diſt. §. neceſſe. ſed aliter hic, & aliter ibi. 4. ibi. n expoſuit, domui, id eſt, familiæ ſuæ. hic aliter, domui ſuæ, id eſt, eccleſiæ ſuæ, & illud eſt quaſi pparatorium ad iſtud vt in hoc §. inuit C. Oſtẽdit ergo in hac diſt. 89. qualiter, prælatus eccleſiaſtica beneficia debeat diſpenſare: quia plura nõ debet committere 5. vni: & ꝙ nõ debet laicos œconomos cõſtituere in eccleſia, vel vicedominos 6, & ꝙ eccleſiaſtica officia propinquis nõ cõcedat. La. inf. ead. decenter.

4 Qualiter i ſtatutis, & qualiter in legibus capiat hoc nomẽ, domus vide p Bart. in l lex Cornelio. §. domũ, ff. de in iur. & l. qui domũ, & l. nec Labeo. ff. de adult.
5 Vt inf. c. 1.
6 Vt inf. ca. quia & cap. ſeq.

SIngula.] CASVS. Epi plura officia vni committebant perſonæ: ſed docet Greg. hoc nõ eſſe faciendum. Nam ſicut in humano corpore ſingula mẽbra ſuum habent officium: ita in eccleſia Dei (ſecũdũ Pauli ſententiã) ſinguli ſingula debẽt habere officia: nec vni pſonę q̃tũcumque exercitatæ

Victor, cum moriebatur, presbyterum Geminium Fauſtinum in teſtamento ſuo, fecit tutorem: & ideo præcepit Cyprianus, vt pro eo nullæ orationes in eccleſia fiant, nec oblationes recipiantur.

a ¶Dei.] Et nonne accuſatur iſte poſt mortem, contra id. 23. diſt. quorundam. C. ſi reus, vel accu. mor. fue. l. 1. & 2? Sol. dicunt quidã, ꝙ accuſari poteſt, qui poſt mortem per inſtrumentũ, ſicut hic: 1 quia apparebat per inſtrumentum, id eſt, per teſtamentum eum deceſſiſſe in mortali peccato. Sed H. dicit, ꝙ iſte non accuſatur: quia notorium erat eum impœnitentem deceſſiſſe 2: alias nõ poſſet accuſari poſt mortem niſi de hæreſi. 23. quæſt. 2. ſanè, & in illo caſu. Item & in aliis ſm quoſdam, vt 24. q 2. in ſumma. C. ad legem iul. ma. l. vlt. Sed nonne dẽt præſumi pro iſto: quia etiã in ultimo inſtanti potuit pęnitere, vt 26. q. 6. qui recedunt. &c. cognouimus? Argu. contra. de pœn. d. 1. c. agite. Dicit ergo H. ꝙ cum mortaliter peccauerit, nec pœnituerit, non debet pro eo orari. 13. q. ult. c. ult. & punitur hic in quo deliquit. 12. q. 2. de viro. vel hoc intelligas quo ad ſepulturam tantum extra de tornea. c. 1. Io. Credo. 3. hoc ad terrorem inſtitutum: nec modo locum habere. Quod vltimo dicitur, ſeruatur, de facto 86 diſt. vlt. B.

Accuſari poteſt qs poſt mortem.
1 Adde ꝙ regulariter non põt. l. 1. 2. & 3. C. ſi re. vel accuſ.
2 Fecerat. n. cõtra. id, qđ in concilio continet: & ita notoriũ erat eum impęnitentem deceſſiſſe & ideo non fit pro eo oblatio in altari. 13. qõ. 2. pro obeuntib. Arch.
3 Idem no. hic Lau. & idem credit Archid.

DOmui quoque ſuæ] Hęc diſt. diuiditur in tres partes: in quarũ prima dicitur, ꝙ vni perſonæ non debẽt committi duæ dignitates, vel officia. Secunda ibi. [Volumus] Tertia ibi, [Propinquis.] Ioan. de Fan.

CASVS. In hac 89. diſt. repetit illud ca. apoſtolicæ regula: Oportet ordinandum domui ſuæ eſſe bene præpoſitum. Et oſtendit ꝙ in hoc debet eſſe prouidus, vt ſicut in domo ſæculari diuerſa officia uni perſonæ nõ committenda: & ſicut varietas membrorũ per officia diuerſa præſtat corpori fortitudinem, & uenuſtatem, ſic perſonarum uarietas per ſingula officia diſtributa eccleſiæ præſtat fortitudinem, & uenuſtatem: alioquin eſſet ibi confuſio.

c ¶Singula.] Nota, ꝙ difficile eſt, ut unus uicem duorũ obtineat 7. ff. de pact. ſi plures. C. de aſſeſſo. nemo. extra de teſt. ad hæc C. de teſta. conſulta. ubi dr̃, ꝙ abſurdum eſt, ſi promiſcuis actib. rerum turbentur officia. Arg contra inf. 21. q. 1. ca. vlt. & ff. quod cuiuſq; uniuer. ſicut. §. ult. Similiter lex dicit, quod non poteſt, quis per plures ciuitates plures habere poteſtarias. ff. ad munic. libertus §. præſcriptio. Solu. regulare eſt, quod una perſona non ſuppleat uicem plurium 8. niſi in cauſa neceſſitatis, ut idem ſit carnalis, & ſpiritualis pater 9. 30. q. 1. ad limina. Vel prælatus in diuerſis eccleſijs. 10. q. 3. unio. uel idem ſit eligens, & confirmans. extra de elec. cum inter. uel ut ipſemet tradat ſibi poſſeſſionem ff. de contrah. empt. ſittulas. §. fundum. uel niſi cauſa utilitatis, ut cum duæ eccleſiæ uni committantur. 16. q. 1. & temporis. uel ut idem ſeruus uicem pluriũ dominorum ſuſtineat. ff. de ſtipul. ſer. l. 1. §. communis, vel, vt apud ſemetipſum aliquis emancipetur, vel adoptetur. ff. de adop. ſi conſul Lau.

ADDITIO. Vbi de hoc, & extra de proba. ex literis. ibi videas.

d ¶Eccleſiaſtici.] Non ordinum, ſed dignitatum. unus enim bene habet omnes ordines: licet ab uno tantum denominetur.

e ¶Singulis.] Infra 21. quæſt. 1. c. vlt. contra. Sed illud ex ſpeciali priuilegio, hoc ex generali iure. 16. q. 1. hinc. Lauren.

7 Ad hoc 2. qõ. 1. §. ſed ſciendum in fin. & c. multi. 16. qõ. 1. pſbyteros. Vnus uicem plurium ſupplere nõ poteſt.
8 Concor. tex. l. ſi plures. cum cõcor. ibi addi. ff. de pac.
9 Ad hoc ff. de auct. lu. l. accipientis argu. ff. de ma. vin. ſi cogatur §. vlt. licet videatur. contra. ff de off. conſul. l. 1. §. fi. ſm Io. de Fant.

1 Ad hoc plene facit qđ no. extra de conceſ. præbē. literas.

a ¶Cnmmittendum eſt.] Alius habebit Archidiaconatum: alius autem archipresbyteratum: & ſic de aliis 1. arg. infra 13. q. 1. c. 1. & 2. Laur.

b ¶Quantumlibet.] Arg. non eſſe derogandum iuri generali propter perſonæ prærogatiuam. ſupra diſtin. 61. miramur. ſupra diſt. 78. ſi quis Laur.

ADDITIO. Sed tamen propt7r perſonæ vtilitatem bene receditur. 1. q. fi. tali. 15. q. vlt. c. 1. Io. de Fant

c ¶Oculus.] ideſt, ſi omne officium attribuitur. ei, qui dicit in eccleſia oculus, vbi erit auditus, i. auris: i. officiū qđ ei attribuitur, qui dicitur in eccleſia auris? Per oculū intelligūtur maiores in eccleſia. qui ſibi & aliis ꝓuidēt. Per aurem in eccleſia diſcreti intelligunt & ſciētes. Vel referas hoc ad illud, qđ dixit, ꝙ diuerſitas officiorum ſit in eccleſia alias nō obſtare: q. a ſi totū, &c. quaſi dicat, ſi omnes in eccleſia eſſent vnius officii, quō implere corpus eccleſiæ, cum diuerſis opus eſt?

Oculus & auris quos in eccleſia ſignificant.

d ¶Et pulchritudinē.] Singula quæq; locum teneant ſortita decenter. Laur.

pria perſona tractare talia negotia. 5. q. 3. quia epiſcopus. & referas, quod dicitur de hoſpitibus, ad vicedominum.

h ¶Clerus.] Arg. ꝙ ſi præfatus non vult, vel negligit facere ea, quæ debet, debent ſuppleri ꝑ ſubditos: & econuerſo.

Negligentia prælati ſuppletur ꝑ ſubditos.

in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita in eccleſiæ corpore ſecundum veridicam Pauli ſententiam, in vno eodemque ſpiritu alij conferendum eſt hoc officium, alij committendum eſt [a] illud: neque vni, quantumlibet [b] exercitatæ perſonæ, vno tempore duarum rerum officia cōmittenda ſunt: quia ſi totum corpus eſt oculus[c], vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuerſa officia, & robur corporis ſeruat, & pulchritudinem [d] repræſentat; ita varietas perſonarum diuerſa nihilo minus officia diſtributa & fortitudinem, & venuſtatem ſanctæ Dei eccleſiæ manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt, vt in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio; ita nimirum noxium, ſimulque turpiſſimum, ſi ſingula rerū miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.

Rom. 12.

a ¶Gregorius] *Caput hoc a collectorib. ita citatur, quaſi ſint verba alicuius epiſtolæ B. Gregorij. Verum a Ioanne diacono lib. 2. vitæ eiuſdem ſancti* Pontificis, *nu. 54. ſic referuntur*. Singula eccleſiaſtici iuris officia ſingulis quibuſque perſonis ſingulatim committi debere dicebat; aſſerens, quia ſicut in vno, &c. *ex eo autem nonnulla ſunt emendata.*

Item Gregorius Anthemio ſubdiacono, lib. 9. epiſt. 66.

¶Quilibet epiſcopus vicedominum, & œconomum. habeat. Cap. II.

2 VOlumus, vt frater noſter Paſchaſius & vicedominum [e] ſibi ordinet, & maiorem [f] domus: quatenus poſſit, vel hoſpitib. [g] ſuperuenientibus, vel cauſis, quæ eueniunt, idoneus, & paratus exiſtere. Si verò & negligentem eum proſpicis, & ea, quæ diximus, implere differentem; omnis clerus [h] eius adhiberi debet; vt communi conſilio ipſi eligant, quorum perſonæ ad ea, quæ prædiximus valeant ordinari.

Poly. lib. 4. tit. 22. Anſ. l. 6. c. 145.

VOlumus.] Hæc eſt ſecūda pars d. qua probat. ꝑ quatuor c. ꝙ ī qualibet eccleſia debet eſſe œconom⁹. Io. de Fā.

CASVS. Paſchaſius epiſcopus nec vicedn̄m, nec maiorem domus in ſua eccleſia ordinabat, q cauſis intereſſet, & hoſpitibus ꝓuideret. Quare Gregorius p̄cipit Anathemio ſubdiacono, vt moneat Paſchaſiū quatenus vicedominū, & maiorē domus in ſua eccleſia ordinet. Si verò hoc negligat, clerus eccleſiæ eligat aliquos, quorū perſonæ ad hoc valeant ordinari.

Hinc a colligi poteſt archidiaconi electionem a cūcto clero ſi epiſcopus negligens, vel differens fuerit, canonice fieri poſſe. Officium vicedomini eſt epiſcopatum † diſponere.

† epiſcopum.

Vnde Gregorius Clementinæ patriciæ, lib. 1. epiſtol. 11. *poſt alia.*

a ¶Hinc.] *Verba hæc vſque ad verſ.* officium. *abſunt a pleriſq; vetuſtis exemplaribus.*

2 Argu hoc ext. accu. ſicut & de fo compet tranſmiſſionem eps eſt ꝓ admonitione de iure extra de loco, potius Archid.

¶Quid ſit officium vicedomini. Cap. III.

DIaconum verò Anatolium, quē ad nos dirigi popoſciſtis, hoc nos facere nō poſſe, cauſæ magis mod[a]

Anſ. l. 7. c. 77.

e ¶Et vicedominū.] Exponit H. i. œconomum rerum epiſcopalium, qui rebus epiſcopalibus, & hoſpitib. ſuperuenientib. ꝓuideat.

f ¶Et maiorem.] ideſt, œconomum rerum canonicorum, & iſte intellectus habetur ex rubrica quadam. Vel maioratus eſt quędam dignitas quæ eſt in quibuſdam eccleſiis, vt Vercellis in eccleſia S. Mariæ.

Maioratus dignitas eſt in quibuſdam eccleſiis.

g ¶Vel hoſpitibus.] Quia epiſcopus non poteſt in pro-

uerſo. art. inf. q. 3. cum ſimus, & videtur ꝙ in talibus non ſit neceſſaria admonitio 2. vt extra de ſup. ne præ. c. licet. extra de conceſ. præb eccle. non va. quia in fi.

OFFICIVM. CASVS. Hic eſt ſecundus articulus: in quo docetur, ꝙ officium vicedn̄i eſt eꝑatum diſponere.

DIaconum.] CASVS. Clementina patricia poſtulauit a Grego. Anatolium diaconū: ſed quia fecerat eum,

cum vicedominum, Vt gubernaret tres epiſcopatus, nō potuit eum ſibi concedere: & magis propter hanc cauſam, quam propter aliquam aliam duritiam eum ſibi non conceſſit.

Vicedominus.

a ¶ Vicedominum.] Ex hoc cap patet, ꝙ vicedominus eſt

b ¶ Epiſcopos.] Vel etiam alios prælatos. quilibet enim prælatus debet œconomum conſtituere C.de epiſcopis & clericis.omnes.§.hoc nihilo minus arg 9.qō 3.cū ſimus.extra de offic.ordi.cum vox. De officio œconomi, ſyndici, actoris,not.16.q.7.quoniā.Arg. ꝙ epiſcopum poſſet corrigere œconomus res eccleſiæ diſpenſantem, ſicut & archidiaconus 1. argu.diſtin.74. honoratus.

quàm rigoris auſteritas facit. Vicedominum [a] enim eum conſtituimus, cuius arbitrio epiſcopum commiſimus diſponendum.

¶ De eodem C. IIII.

16.q.7.quoniam in quibuſdam. Anſ.l.6.c.145. Poly.l 4.tit.22. Deus dedit.p.4.

QVia in quibuſdam eccleſijs, ſicut ad nos peruenit, ſine œconomo epiſcopi res eccleſiaſticas tractant: placuit omnes eccleſias habentes epiſcopos [b], etiam œconomum habere de proprio clero, qui gubernet eccleſiæ res cum arbitrio ſui epiſcopi, vt non ſine teſtimonio [c] ſit gubernatio ipſarum rerum eccleſiaſticarū, ex hoc eueniat res eiuſdem eccleſiæ diſpergi, & ſacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si vero quis hoc non obſeruauerit, diuinis ſubiaceat regulis.

¶ Hic idem canon refertur infra 16.q.7.c.quoniam in quibuſdam, ex verſione Dionyſii. Hic enim eſt ex priſca, quæ extat in collectione Iſidori.

Item Gregorius Ianuario Carelitano epiſcopo, libr.7. epiſt.66.

¶ Sæcularibus viris res eccleſiaſticæ non committantur. C. V.

Anſ.l.6.c.146. † committentes] orig.

INdicatum eſt nobis, quòd laicis quibuſdam curam veſtri patrimonij commiſeritis †, qui poſtmodum in ruſticorum veſtrorum deprędationib. atque ⍺ fatigationibus fuerint deprehenſi; & reddere res, quas indecenter retinent habitas, quaſi ſuę ditionis, quippe veſtrę nō ſuppoſiti curationi, poſtponant, vobiſque deſpiciant actuū ſuorum reddere rationem. Quod ſi ita eſt, diſtricte à vobis diſcuti cōuenit, atque inter eos [d], eccleſiæque veſtrę ruſticos cauſā examinare ſubtilius. Et qdquid in eis fuerit fraudis inuentum, cum pœna [e] legibus ſtatuta reddere compellantur. De cætero vero cauendum à fraternitate veſtra eſt, ne ſæcularibus viris, atque non ſub regula noſtra degentibus, res eccleſiaſticæ committantur; ſed probatis de veſtro officio clericis. In quibus, ſi quid reperiri

Epm œconomus corrigere poteſt.

1 Immo & patronus: & quilibet alius ſubditus. 16. q.7. filius. argu. ſm Hu.

c ¶ Teſtimonio.[epiſcopo enim phibent teſtimonium œconomi ſuæ adminiſtrationis: ſed cubicularij ſui perhibent teſtimonium ſuæ conuerſationis, vt 2.q.7. cum paſtoris.lo.

INdicatū eſt.] CASVS. Ioan. epiſcopus Carolitanus cōmiſerat curā epiſcopatus in tpalibus quibuſdā laicis, qui ruſticos eccleſiæ ſuis bonis expoliauerūt: de quo ruſtici fuerūt Papę cōqueſti. precipit ergo Papa Ioanni epiſcopo. vt rei veritatē inquirat: & ſi laici inueniāt in culpa cum pœna legali compellantur reddere vniuerſa, & de cętero non committat curā epiſcopatus laicis ſed clericis quos corrigere poſſit.

Laici corā iudice eccleſiaſtico poſſunt quandoque conueniri.

d ¶ Inter eos.] Sed nōne iſti erant laici? ergo debēt cōueniri ſub ſæculari iudice, vt 11.q.1.experientiæ? Sed ideo conueniunt coram eccleſiaſtico, qa rapuerunt bona eccleſiæ, vt ext.de foro compe.c.cū ſit generale. & eſt hoc cōtra rectores ciuitatū qui compellunt ruſticos eccleſiarum ſub ſe reſpondere 2. Alii dicūt ſeruos & libertos eccleſiæ ſequi forū dominæ id eſt, ecclesiæ, vt dixi 11 q.1.c.2.ruſticos autem non, ſed ſæculares: niſi eccleſia ab Imperatore conſecuta eſſet iuriſdictionem ſuper eos. argu.63.diſt.c. ego. extra de app. ſi duobus verius dr̄ hic laicos iſtos conueniri in foro eccleſiæ ratione prædicta, & quia adhuc erāt in adminiſtratione, vnde ratione adminiſtrationis. ruſtici conueniri poterant ſub epiſcopo. argu 2.q.6.c.ei qui.§.nulli quoq. offici poſt depoſitam adminiſtrationē non, niſi forte in breui, vel niſi fugerēt. in authē. vt iu. ſine quo quo ſuf.§.quis autem. & §. neceſſitatem. Alij dicunt, quòd iſte epiſcopus reprehenſus fuerat: quia œconomum fecerat aliquem de iſtis laicis, qui tantum clericus eſſe debet: alias bene poſſet eis committere curam ruſticorum & aliorum bonorum epatus 77.diſt.c.2.in fi.

2 Dicit hic Hug. & in hoc punctu ptās Bono. voluit obtinere contra nō epm. ſed non potuit. de hoc not. 16.q.1. cap. gñaliter. §. nouarum. in ver. iuxta. Archi.

eſt, qui habet poteſtatem ſuper res ipſius epiſcopatus. œconomus, qui ſuper res canonicorum: cui ſcilicet res eccleſiaſtica gubernanda mandatur. C. de ſacroſanct. eccle. iubemus. in Princip. Et ſicut epiſcopus diſpenſat res epiſcopales ſub teſtimonio vicedomini: ſic canonici res eccleſiaſticas ſub teſtimonio œconomi: & econuerſo. vt 16 q.7.quoniam. & 12.q.1.manifeſta. Iſte œconomus in quibuſdam eccleſijs appellatur præpoſitus.

QVia in quibuſdam.] CASVS. Dictum fuit in concilio Chalcedonen. ꝙ quidam ſine œconomis eccleſiæ gubernabant. præcepit ergo concilium, vt vnuſquiſque epiſcopus habeat œconomum de proprio clero qui arbitrio epiſcopi res eccleſię gubernet, ne propter abſentiam œconomi res eccleſię diſpergantur, & epiſcopo infamia generetur; & qui contra hoc fecerit, diuinis regulis ſubiacebit.

Concuſſionis pœna.

e ¶ Cum pœna.] Iſti committebant crimen concuſſionis: cuius pœna quadruplum eſt, vt 18.diſt. quoniam.

& hoc cum ciuiliter agitur. cum vero criminaliter punitur pro arbitrio iudicis, vt 1 q. 1. concuſſionis. & ſic eccleſia ſuum quandoque poteſt cum augmento repetere, vt 12. q. 2. c. in legibus 1. ſed argum. contra. ead. q. fraternitas. per eos 1. q. 3. peruenit. & 10. q. 8. epiſcopus. d ¶ In duplum.] Sic 12. q. 2. cap. in legibus. ADDITIO. Hoc cap. videtur potius contra. ſed ibi dicam, & pro contrario hic alleg. Hug. PORRO. CASVS. Hic eſt quartus articulus, vbi ratio redditur

Eccleſia ſuum qñq; cũ augmento repetit.

a De hoc le. & no. 18. di. quoniam in ſibi videas.

a ¶ Vt in ſubditis.] videtur ergo ꝙ p̄dicti laici nõ ſint de ſoro eccleſię: ſed ideo hoc dicit, q̃a facilius coercentur Clerici quàm laici.

b ¶ Quàm accuſent.] Id eſt accuſabiles oſtendant.

PROPINQVIS. Hęc eſt tertia pars d. in qua dicit̃, ꝙ epiſcopus hoc officium nõ debet cõmittere ſuis conſanguineis. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic eſt tertius articulus, vbi dicitur, quòd epiſcopus non debet committere conſanguineis vel fauore ſibi coniunctis res eccleſiæ gubernandas.

DEcenter.] CASVS. Querimonia facta fuit in cõcilio Toletano, ꝙ q̃dam epiſcopi res eccleſię dabant gubernãdas cõſanguineis, vel fauore ſibi coniunctis, per quos res eccleſię lędebantur. Ideo ſtatuit cõciliũ, vt talibus adminiſtratio non committatur: q̃d adminiſtratione remoueantur, & epi excõmunicationi annuæ ſubiacebũt, & quę male ablata ſunt, reddantur in duplum ab ijs, qui abſtulerunt.

c ¶ Aut ſanguine.] Sic decima q̃o. 2. hoc ius in fin. Vel intellige de ijs, q̃ malę vitę ſunt. alias videtur eſſe contra ſupra diſtinctio 86. nõ ſatis. quis enim carnem ſuã odio habuit. 13. quæſt 2. non æſtimemus Sed quare p̄hibet hoc de propinquis? ideo, quia magis proni ſunt epiſcopi ad dandum coniunctis perſonis quàm alijs. Sic ſæpius & fortius prohibetur fornicatio; quia potius peccatur hoc genere peccati 50. diſtinct. quia tua. Item ſicut magis punitur, qui interficit vxorem, quàm matrem: quia proniores ſunt homines ad illud faciendum, vt. 33. quæſtio. 2. admonere. Item ſicut hac ratione ſubuenitur mulieri, cum intercedit, nõ tamen cum dat: quia pronior eſt ad intercedendum. quàm ad dandum. vt. ff. ad Velleian l. 4. Itẽ & alia ratione prohibetur dare propinquis: quia ſemper præſumitur, quod res eccleſiæ latenter lædant

Epi citius p̄pinquis, q̃ alijs dant.

Mulieri intercedenti, ſed non dãti ſubuenitur.

poterit prauitati s, vt in ſubditis [a], emẽdare quod illicite geſtum fuerit, val eatis: quo videlicet β apud vos habitus ſui officium magis conuenienter adminiſtrent, quam accuſent [b].

α ¶ Atque fatigationibus.] *In plerisque manuſcriptis legitur*, atque ex fatigationibus, *in editionib epiſtolarum B. Gregorij*, atque per hoc & fatigationibus. *in vno autem vetuſto earumdem epiſtolarum, codice*, atque per hoc ex fugationibus.

β ¶ Quo videlicet.] *Apud B. Gregoriũ legitur*, quod apud vos habitus ſui magis officium commendet, quàm excuſet.

3 Propinquis etiam, vel fauore ſibi coniunctis eccleſiaſtica officia epiſcopus committere non audeat.

Vnde in Toletano concilio 10. c. 3. legitur.

¶ Eccleſiaſtica officia non committat epiſcopus propinquis, vel fauore coniunctis. C. VI.

DEcenter omnibus placet, & in p̄ſenti tale reſcindere factum, & non eſſe de cætero faciẽdum. Quicũque † igitur pontificum deinceps, aut ſanguine [c] propinquis, aut fauore perſonis quibuſcumque ſibi coniũctis † talia lucra † commendare tentauerit; ad ſuum nefandę p̄ſumptionis excidium, & quod iuſſum fuerit, deuocet in irritum; & qui ordinauerit, annuæ excommunicationi ſubiaceat. Quæ vero ablata fortaſſe fuerint, ab eo, qui tulerit, reddantur in duplum [d].

† *Nam quisquis*] orig. † *deuinctis*] ex. † *al. loca*.

4 Poro ipſa officia, quare ita ſint diſtinguẽda, & non vni perſonæ omnia committenda, ex auctoritate Gregorij, & Bonifacij Papæ datur intelligi: qui ſic aiunt.

¶ *Caput hoc penè ijſdem verbis legitur in epiſtola Bonifacij* II. *ad* Eulalium, *& Gregorij* I. *ad epiſcopos Galliarum, lib. 4. epiſto. 52. Sic quoque in alijs epiſtolis B. Gregorij multa leguntur, quæ in ſcriptis ſuperiorum* Pontificum *habentur.*

¶ Graduum & ordinum diſtributio, eccleſiaſticam vnitatem conſeruat. Cap. VII.

AD hoc diſpẽſationis † diuinæ prouiſio, gradus diuerſos [c], & ordines, conſtituit eſſe diſtinctos, vt dum

† *al. diſpoſitionis*.

reddit̃ quare vni p̄ſonæ nõ ſunt danda diuerſa officia.

AD hoc diſpenſationis.] CASVS. Gregorius & Bonifacius dicunt, ꝙ ideo eſt conſtitutum, vt diuerſa officia diuerſis committantur perſonis, quatenus ex obedientia minores, & ex dilectione maiorum erga minores, recta fiat adminiſtratio ſingulorum officiorum. aliter enim uniuerſitas rerum rationabiliter gubernari non poſſet. & quod in eccleſia Dei debeant eſſe officia diuerſa, probatur ad inſtar curiæ cœleſtis, vbi quidam angeli ſunt minores, & quidam maiores.

e ¶ Diuerſos.] Inter prælatum & ſubditum.

a ¶ Ei

Prælatio quilibet poſt iudicium ceſſabit.

a ¶ Et potiores.] Hoc erit vſque in diem iudicij tantū. Dicit.n. Apoſtolus, Dum mundus iſte durabit, homines præerunt hominibus, dæmones dæmonibus, Angeli Angelis. Cum autem Deus erit omnia in omnibus, ceſſabit omnis prælatio, non tamē ordo vel maioritas. ali-

recipere.non debet eſſe talis, vt inter alios diſcordiā ponat. hæc continuatio mihi placet: & litera hoc videtur velle. Sed Beneuen. & H. ſic continuant. ſu. 46 diſt. oſtēdit Grat. epiſcopum non debere eſſe litigioſum in ſe.i. ꝙ non debet lites amare. Nunc autem aliter repetit, ſcilicet, vt non amet litigia inter alios: ſed diſcordātes reconciliet. Et eſt caſus primus planus.

† *vna concordia fieret diuerſitate contexio.*] orig.

† *æqualitate*] Bon.

† *al. vnus.*

reuerentiam minores potioribus exhiberēt, & potiores [a] minoribus dilectionem impenderent; vera [b] † concordia fieret, & ex diuerſitate contextio,[c] & rectè officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim vniuerſitas [d], alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differētiæ ordo ſeruaret. Quia verò quæq; creatura in vna eademque qualitate [e] † gubernari, vel viuere non poteſt; cœleſtium militiarum exemplar nos inſtruit; quia dum ſunt Angeli, & ſunt Archangeli; liquet, quia nō ſunt æquales, ſed in poteſtate & ordine (ſicut noſtis) differt alter † ab altero.

DISDINCTIO XC.

Litigioſus [f] quoque prohibetur ordinari; quia qui ſua poteſtate diſcordantes ad concordiam debet attrahere, qui oblationes diſſidentium prohibetur recipere; nequaquam litigandi facilitate alios ad diſſidium debet prouocare.

Vnde in concilio Carthaginienſi quarto, c. 59. legitur.

¶ Clerici diſcordes deijciantur, vel reuocentur ad concordiam. Cap. I.

Burc. l. 2. c. 215. Iuo p. 6. c. 290.

Diſcordantes clericos epiſcopus, vel ratione [h], vel poteſtate [h] ad concordiam trahat: inobedientes ſynodus per audientiam damnet.

Item ex eodem, c. 93. & 94.

¶ Diſſidentium fratrum, in eccleſia oblationes dona non recipiantur. Cap. II.

† *al. ſimiliter dona eorum.*

Bur. l. 5. c. 38 & 39. Iuo p. 2. c. 47. & 48. inf. c. eorum.

Oblationes [i] diſſidentiū fratrum neq; in ſacrario, neq; in gazophylacio [k] recipiantur. *Similiter* †. Dona

f ¶ Litigioſus.] In hac diſt. 90. tractat hoc c. nō litigioſum, quē tractauit 46. diſt. ſed diſſimiliter. ibi. n. oſtēdit, ꝙ epiſcopus nō debet eſſe litigioſus. hic verò, ꝙ diſcordantes debet ad concordiā reuocare. vltimo addit, quòd epī debent ſibi viciſſim præſtare auxilium ad pacem ſeruandam.

g Diſcordantes.] Ratione.] .i. amicabili cōpoſitione ext. iudiciū. & de plano nam iudex ad concordiā laborare debet. 5. q. 2. ſi primates i. & litigātes recōciliare. ff. de vſufr. ſi cuius. §. equiſſimū. & de of. pſi. illicitas, ne potētiores. Si ergo inter ſe cōpoſitionē faciāt, remanebūt crimina impunita, cōtra illud ff. ad le. Aquil. ita vulnerat [2] ſed hoc in crimine iniuriarū obtinet, ꝙ quilibet pt remittere. ſed ſi criminaliter ageret, eſſet falſum: ſed ſi delictū tāgeret eccleſiā, ibi ñ poſſet ſubditus componere cū prælato, vt 23. q. 4. ſi is qui. poteſt tamen renunciare accuſationi, vt ex. de acc. veniens.

Iudex ad cōcordiam laborare dēt. [1] Cōcor. tex. in Auth. de māda. prin. §. deinde. coll. 3. non tñ pōt eos cogere. tex. eſt in §. fin. in Auth. vt lit. iu.

[2] Et extra de ſen. excōmun. vt famæ. ff. de fideiu. ſi a reo, §. vlt.

aliquis enim maior erit alio. nam in domo patris mei, & c. de pœn. diſt. 4. in domo. ſed non præerit ei, & vide quomodo prælatus & ſubditus ſibi cōnectuntur, vt 95. diſt. eſto. & hæc diuerſitas ordinum propter maiorem concordiam eſt ſtatuta, vt 45. diſt. licet 2.

b ¶ Vera.] ideſt, per veram concotdiam. Io.

c ¶ Contextio.] Infra 95. diſt. eſto. Io.

d ¶ Vniuerſitas.] Creaturarum.

Status humanus eſt inſtabilis.

e ¶ Qualitate.] Quia qualitas corporum non pōt manere in vno ſtatu. de conſec. diſt. 5. ne tales, & dicit lex, quod circa ſtatum humanum nihil eſt ſtabile, vt in Authen. de non alie. aut permu. § vt autem coll. 2. vel dic, qualitate, ideſt, æqualitate, quia non omnes poſſunt eſſe epiſcopi.

Litigioſus.] Hæc diſtin. diuiditur in duas partes. in quorum prima probatur, quòd clerici non debent eſſe litigioſi: quia ex officio ſuo tenentur alios ad concordiam reuocare, & ſi talis fuerit ordinari non debet: & hoc probat ex auct. ſanctorum. Secuuda ibi, [Præcipimus.] Ioan. de Fant.

CASVS. Repetit hic illud c. Apoſtolicæ regulæ, non litigioſum, qui ordinari prohibetur. Nam cum diſcordantes debeat concordare, & oblationes diſſidentium non

ADDITIO. Ad idem in Auth. de man. princ. §. deinde. coll. 3. Pacis enim turbator capite plectendus eſt. ff. de re mili. qui metu. Arch.

h ¶ Vel poteſtate.] Scilicet coertione. vt ff. de officio præſidis, congruit, & infra eo. placuit.

Oblationes.] CASVS. Dicitur, ꝙ ſacerdos non debet recipere oblationes diſcordātium fratrum, nec eorum qui pauperes opprimunt.

i ¶ Oblationes] Cum odium eorum apertū eſt, & notorium. hoc intellige de uoluntariis oblationibus, non de decimis, & primitiis. ext. de deci. de terris, 16. q. 1. decimæ. Lau.

K ¶ In gazophylacio.] ideſt, arca, vel locus eſt ubi reponuntur oblationes, à gaza, quod eſt diuitiæ, & phylatia id, quod eſt ſeruare.

l ¶ Dona.] Dicit Hug. hoc generaliter intelligendum eſſe de quolibet. qui eſt in mortali peccato 3. & gratia exēpli eſt illud poſitum, ſ. diſſidentium. In melius dic, ꝙ cū hæc ſit pœna, non dēt extendi niſi quatenus reperitur delictum. nam ſpecialiter de quibuſdam perſonis inuenitur prohibitum, vt hic de iſto. Itē de eo, qui pauperē opprimit: Item de ſacrilego, vt 12. q. 2. de uiro.

Item de eo, qui vi extrahit ſeruum ad eccleſiam confugientem, vt 17.q.4. miror. Itẽ de raptore. extra de rapt. ſuper eo. Item de vſurario. extra de vſuris, quia in omnibus, ſed etiam pœnitentes quandoque prohibentur oblationes facere, de conſec. diſt. 4. eos. Idem dico de meretrice 1.

rantes in deſerto) agere debet pęnitentiam ad arbitriũ ſacerdotis, iuxta magnitudinem peccati ſui.

f ¶Opus eius.] ideſt, oratio eius ſi clericus eſt, opus. n. eius eſt orare. 36. diſt. cap. vlt. vel ſi eſt laicus, opus eius, ideſt, oblatio eius ſu. ea. diſt. oblationes, & 12. q. 1. duo.

g ¶Neque.]

1 Argu. ad hoc bonum in Auth. de leno. in pri. & quod ibi not. coll. 3.

eorum, qui pauperes opprimunt [a], à ſacerdotibus refutanda ſunt.

Item Cyprianus, de vnitate eccleſiæ.

¶Extra eccleſiam eſſe probatur, qui pacem cum proximo non habet. Cap. III.

NEque ad Cain munera reſpexit Deus, Neque enim pacatũ habere Deum poterat, qui cum fratre pacẽ per zeli diſcordiam non habebat. Quam ſibi igitur pacem promittũt inimici fratrum? quę ſacrificia celebrare ſe credũt æmuli ſacerdotum? An ſecum eſſe Chriſtum cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Chriſti eccleſiam [b] colliguntur? Tales etiam ſi occiſi in confeſſione nominis fuerint, macula iſta nec ſanguine [c] abluitur [d]. Inexpiabilis [e], & grauis culpa diſcordiæ, nec paſſione purgatur.

Item ex octaua ſynodo.

¶Murmurantes à fratrum vnitate alieni efficiantur. Cap. IIII.

ALienus ſit a fratrum vnitate, qui murmurat; & opus eius [f] abijciatur, qui murmurans [α] extiterit: ne pœnam murmurantiũ incurrat: de qua Apoſtolus dicit: [Neque [g] murmuraueritis, ſicut quidã murmurauerunt [h], & perierunt ab exterminatore [i].] Iuxta [β] menſuram itaque operis peccator (quod in hac ſententia Apoſtoli plenius declaratur) ſacerdotis iudicio pœniteat.

Burc. l. 10. c. 52. & 54. Iuo p. 13. cap. 55. & 53. ex concil. Moguntino. 1. Cor. 10.

¶*In libello B. Baſilij de inſtitutis monachorum Rufino interprete (qui nuper Colonia cum regula B. Benedicti eſt impreſſus.) c. 42. in vltima reſponſione habetur prima pars huius capitis vſque aduer.* abijciatur.

α ¶Qui murmurans.] *Eiuſdem libelli, c. 50. penultima interrogatio ſic habet,* Si verò etiam quis murmuret propter eſcam, quæ erga eum ſentẽtia ſeruabitur? Reſp. Ea, quæ circa eos, qui murmurauerunt in deſerto. Dicit enim Apoſtolus: [Neque murmuraueritis, ſicut quidam eorum murmurauerunt & perierunt ab exterminatore.]

β ¶Iuxta.] *Hæc pars non habetur in eo Baſilij loco. Apud Burchardum verò, & Iuonem (à quibus citatur ex concilio Moguntino) ſic legitur,* iuxta menſuram, opuſque peccati, quia in hoc ſententia, &c.

Item ex eodem.

¶Corripiantur. qui rixas, & contentiones amant. Cap. V.

SI quis monachus. † contentiones, vel rixas amauerit,

In regula Iſidori, c. 17. Burc. l. 10. c. 62. Iuo p. 13. c. 63. † abeſt à multis exempl.

a ¶Opprimunt.] Si quis tamẽ officiatus opprimit ruſticos; quia fortè debet habere decem, & accipit duodecim: dona eius non ſunt reſpuẽda de iure ſm quoſdã: qa trãsfertur dominium. in huiuſmodi, & fieri poteſt inde eleemoſyna: nec eſt vera rapina. arg. 14. q. 5. nõ ſanè ſi tamẽ propterea correctus nollet ceſſare, debẽt reſpui. Vel dic ꝙ inde põt fieri eleemoſyna, non tamen oblatio. Idẽ dico in meretrice, vt dixi. 14. q. 5. in prin.

NEq;.] CASVS. Quidam inimici fratrũ & inuidi cõfiſi d̄ illo verbo Euãgelii: Vbicunq; fuerint congregati duo, vel tres in nomine meo, &c. inſimul collecti ſacrificabãt Domino. Sed dicit Cyprianus, ꝙ Deus eorũ ſacrificia non reſpicit: ſicut ad ſacrificia Cain nõ reſpexit: talis enim culpa diſcordiæ nõ dimittiť, etiã ſi paſſionem patiať pro Chriſto.

b ¶Eccleſiã.] Extra quam qui inueniuntur. exterminabuntur. 24. q. 1. quia ex ſola. Lau.

c ¶Nec ſanguine.] Si impœnitẽs decedat hoc ad exaggerationem huius criminis dř; qa idẽ eſt in quolibet alio crimine.

d ¶Abluitur.] Quo ad vitã æternam: ſed valet martyriũ quo ad minorẽ pœnam. de pęn. d. 4 ſi qs autem non habens.

e ¶Inexpiabilis.] verum eſt poſt mortẽ, aliàs de nemine deſperãdũ eſt, vt de pę. diſt. 7. nemo. 32. q. 2. ancillam. nam qui impęnitens decedit in martyrio, nõ ſaluatur 2. de pœn d. 1. c. vlt. ſed mitius punitur, vt ibidem dicitur, & de pœn. diſt. 3. §. poteſt.

Deſperandũ eſt de nemine.

2 Ad hoc vide qđ le. & no. 1. q. 1 vide.

ALienus.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ quicunque murmurat & diſcordat a fratribus, abijciẽdus eſt ipſe, & tactũ eius: qui ne exterminetur ab angelo exterminatore (ſicut fuerunt exterminati Iudæi murmurantes in deſerto) agere debet pęnitentiam ad arbitriũ ſacerdotis, iuxta magnitudinem peccati ſui.

g ¶Neque.] Sic 2. q. 7. §. de his etiam.

h ¶Murmurauerunt.] Et perierunt in deſerto illa pœna eſt, vt citius moriatur. 11. q. 3 epiſcopi ſi ſacerdotali.

i ¶Ab exterminatore.] i. ab angelo malo, q exterminauit murmurantes in deſerto à terra promiſſionis.

SI quis monachus.] CASVS. Quæſitum fuit quantam pœnam debeat pati monachus, qui rixatur, vel fratribus

tribus conuitia infert? & reſpondet, iuxta modum peccati diuturna pœna purgentur ad arbitrium ſui prælati. Idē eſt, & ſi fuerit murmurator. Sequēs c. planum eſt.

Pnīa eſt arbitraria.

a ¶ Vel manifeſtum.] Ideſt manifeſte.

b ¶ Diurna.] Videtur, ꝙ tanto tempore debeat quis eſſe doque maior. de pœ. diſtinct. 3. productior.

c ¶ Prioris.] Ideſt, abbatis. abbas enim poteſt abſoluere monachum ſuum inijcientem manus in monachū ſuum, vel alterius, ſed non poteſt ſi percuſſerit clericum ſæcularem 1. vt extra de ſen. excom. cum illorum, &c.

Abbas monachum excōicatū abſoluere poteſt.

1 Iſto caſu dēt abſolui à diœceſano epō :! quod dicitur ext. de ſen. excō. religioſo. ibi videas.

vel manifeſtum [a] conuitium fratri intulerit, iuxta arbitrium rectoris, modumque peccati, diurna [b] expietur pœnitentia. *Item.* ¶ Qui contentioſus aut murmurans extiterit, ſecundum arbitrium prioris [c] tamdiu β pœniteat, quam diu culpæ qualitas extat.

In 1. ſententiarum Patrum, c. 96. ex ſtatutis ſeniorum. Burc. l. 10. c. 53. Iuo p. 13. c. 54.

α ¶ Si quis monachus.] *Hanc priorem partem Burchardus, & Iuo citant ex concilio Agathenſi, in quo etiam habetur ex codice librorum ſexdecim, lib. 5. c. 22. abeſt autem ferè vbique, etiā in multis Gratiani exemplaribus vox*, monachus.

β ¶ Tamdiu.] *Apud Burchardum, & Iuonem (qui citant hanc partem poſteriorem ex Moguntino, habetur autem in libro ſententiarum Patrum, c. 96. ex ſtatutis ſeniorum.) legitur,* ita pœniteat, qualiter culpæ qualitas extat.

Item ex concilio Carthaginienſi 4. c. 25.

¶ Diſſidentes epiſcopi ad concordiam redire cogantur. Cap. VI.

Bur. c. l. c. 62. Iuo p. 5. c. 173.

DIſſidentes epiſcopos, ſi non timor Dei, ſynodus reconciliet.

Item ex eodem, c. 16.

¶ De eodem. Cap. VII.

Burc. l. 1. c. 10 1. Iuo p. 5. c. 203. † *cohortentur.*] vera lectio.

STudendum eſt epiſcopis, vt diſſidentes fratres, ſiue clericos, ſiue laicos, ad pacem [d] magis, quam ad iudiciū coerceant † [e].

Item ex eodem, c. 94.

¶ Non recipiantur dona eorum, qui pauperes opprimunt. Cap. VIII.

ſu. ead. oblationes. Burc. l. 5. c. 39. Iuo p. 2. c. 48.

EOrum, qui pauperes opprimunt, dona à ſacerdotibus ſunt refutanda.

Item ex concilio Agathenſi, c. 31.

¶ A cœtu alienentur fidelium, qui ad concordiam redire contemnunt. Cap. IX.

Burc. l. 10. c. 61. Iuo p. 13. c. 62. † *al. diutina intentione.*

† Diuturna ro. Doc. ꝙ iudex poteſt cogere ad compromittendum eos, qui diu litigauerunt in l. quidam æſtimauerūt, ſi cer. peta.

PLacuit etiam, vt (ſicut plerumq; fit) quicumque odio aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacē reuocari diuturna† obſtinatione nequierint, à ſacerdotib. ciuitatis primitus arguantur [f]; Qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de eccleſiæ cœtu iuſtiſſima excommunicatione [g] pellantur.

Item Fabianus Papa.

STudendum.] CASVS. Dicitur hic. ꝙ epiſcopus diſcordātes cleric. vel laicos dēt ad cōcordiā reuocare, potius q̃ ad iudicium vocare. & cōſueuit hoc capitulū intelligi in crimine iniuriarū. Seq. cap. patet.

d ¶ Ad pacem.] Hæc & ſimilia intelligo cū ciuiliter agitur đ crimine: vel in cauſa ciuili: ſecus vbi criminaliter ageret. expedit enim peccata nocentiū nota eſſe. ff. de iniur. cum qui. & extra de col. deteg. c. 1. Ioan. vel cū agitur actione iniuriarum, vt dictum eſt ſupra ead. cap 1. B.

Accuſator pēdente accuſatione pōt deſiſtere.

e ¶ Coerceant.] Ar. quòd epiſcopus ſi quis coram eo accuſauerit aliquem, & velit deſiſtere, & ille velit ei remittere, non debeat eos cogere proſequi cauſam illam 2. etiam lite cōteſtata: & ꝙ illi poſſint deſiſtere cum epiſcopus dēat magis hortari ad pacē quam ad contentionem. arg. 5. q. 2. ſi primates. Io. qđ verum credo in crimine iniuriarum, vel cū agitur ciuiliter: aliàs nō 3. vt extra đ col. c. 2. B.

2 Adde an & qn̄ poteſt accuſator deſiſtere notat Cy. in l. ſi. C. de accuſa. & in l. 2. C. de exibēte. B. in l. athletas. ff. de fal.

3 Et eſt ratio qui expedit peccata nocentiū &c. vt dr̄ in gloſſ. præ ſecundum R.

PLacuit etiā] CASVS. Dicitur hic ꝙ ſi qs habet diſcordiam cum aliquo, debet moneri, vt ad pacem redeat: & ſi contempſerit. debet excommunicari.

f ¶ Arguantur.] Ar. ꝙ admonitio ſemꝑ debet præcedere vindictā. arg. 12. q. 2. indignè.

ADDITIO. Ad idē 32. q. 5. præceptū. ff. de fideicom. lib. cum vero §. ſubiectum & §. ſeq. Ad idem 45. diſtinct. licet. plerumque, Archidiac.

esse in pœnitentia, quanto fuit in peccato c. 5. q. 2. c. 1. Sed dicimus hoc ponendum in arbitrio prælati. nam quandoque inuenitur, ꝙ debet eſſe tanta. de pœ. diſt. 1. quamobrem, quandoque minor, de pœ. diſt. vlt. cap. vlt. quandoque

g ¶ Excōmunicatione.] Videtur tamen, quòd primo iudex ſæcularis coget 4 eos ad concordiam, & ſi hoc non ſufficiat, quòd tunc excommunicabuntur. 17. quæſt. 4. de presbyterorum, &c.

4 Coget. Vide legiſtas l. qdā æſtimauerunt ſi cer. peta.

SI quis contriſtatus.] CASVS. Quidam ſatisfacere nolebat alicui cui iniuriā fecerat: ſed iniuriā paſſus reconciliari volebat. Quęſitum fuit, quid de illo fieri debeat? reſpondet & ꝙ debet fame macerari, donec, de nolente fiat volens.

a ¶ Satisfaciēte.] Immo etiam non ſatiſfaciente eo, rancorē tenetur dimittere, vt de pę. diſt. 5. c. ult. qa non eſt licitū nobis aliquē odio habere ut 23. q. 4. cum in lege. 11. q. 3. īter verba. ſed actionem iniuriarū, ideſt, ſatisfactionem, nō tenemur dimittere, nā ad remittēdam iniuriam nullus cogendus 1. 23. q. 4. ſic illic. immo bene facit q dimiſſo rancore agit iniuriarum 45. diſt. & qui emendat. 23. q. 5. de occidendis.

Rancorem ſed non iniuriam tenemur dimittere.

Et vide qđ not. 1. qō 4. quia prælatus in gl. ar. ꝙ, &c. verſi. ſed nūquid &c. Archid.

b ¶ Inedijs.] Ideſt pęnis excommunicationis.

Præcipimus.] hæc eſt ſecunda pars diſt. in qua probat ꝙ epiſcopi debent ſibi præſtare conſilium, & auxilium ad pacē tenendam. Io. đ Fan. CASVS. Dicitur hic, ꝙ ad pacem firmiter tenendam & obſeruandam, debent epiſcopi ſibi mutuum auxiliū exhibere: & qui hoc non fecerit, deponatur.

c ¶ Præcipimus.] Per iſta ca. patet, ꝙ ad iudicium eccleſiæ ſpectat facere pacem, ut hic, & extra de tregua & pace. treguas. Itē patet hic ꝙ epiſcopi puniūtur, q ſibi non præſtant mutuū auxiliū, vt 3. q. 1. nulli. & etiam mortuo epiſcopo uel infirmo uicini epiſcopi tenētur ſupplere defectū epiſcopi, ut 7. q. 1. pōtifices. Ioan.

Epi ſibi mutuū dēnt ꝑſtare auxilium.

ADDITIO. Hinc eliciunt aliqui quare per diuerſa anni tēpora treguæ conſtituantur, extra de treg. c. 1. vt ſcilicet eo tempore paci reformandæ detur opera. arg. C. de fer l. dies. arg. 33 q. 2, placu t. Io. de Fan. & hic adde. & videas, quod dicam 24. q. 3. illi qui Arch.

PErlatum.] CASVS. Quidam conabantur, vt alij ab officio caderent, & ordinibus; in ſacramentis, ab alijs diſcordantes, vt in baptiſmo & alijs ſacramentis vnde diſcordiæ ortæ ſunt inter eos. Quod cum Victor Papa audiuiſſet, præcipit vt ad pacē velociter redirent, & auxilium ſibi viciſſim conferrent. Si vero contempſerint, a communione eccleſiæ repellantur.

d ¶ Diſcrepare.] Hoc dicit canon, vt ſimplam teneamus baptiſmi ſex nam propter ſchiſma vitandum, de conſecra diſt. 4 propter vitandum. ubi tamen conſuetudo eſt diuerſa, nihil efficit, vt de conſecra. diſtinct. 4. de trina.

Baptiſmi formā dēt eſſe ſimpla.

c ¶ Concordare.] Cum metropolitana eccleſia. 12. di. c. pen. de conſe. diſt. 1. altaria. & d. 3. c. litteris. 10.

¶ Inedijs maceretur acerrimis, qui fratri ſuo reconciliari noluerit. Cap. X.

SI quis contriſtatus voluerit reconciliari fratri ſuo, ſatisfaciente [a] eo qui, contriſtauit, acerrimis maceretur inedijs, [b] vſque dum gratanti animo ſatisfactionem recipiat.

Diuc. l. 10. c. 59. Iuo p. 13. c. 60. ex Fabiano.

Item Innocentius ſecundus.

¶ Epiſcopi ad pacem firmiter tenendam viciſſim ſibi cōſilium & auxilium præſtent. Cap. XI.

2 PRæcipimus [c], vt epiſcopi ad ſolum Deum, & ſalutē populi habentes reſpectum, omni tepiditate ſemota, ad pacem firmiter tenendam mutuum ſibi cōſiliū, & auxilium præbeant: neque hoc alicuius amore, vel odio prætermittāt. Quòd ſi quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

In conc. Lateranen. c. 9. extra de tregua, & pace. c. 1. §. præcipimus ex Alex. 3.

Item Victor Papa ad Afros, epiſt. 2.

¶ Expellendi ſunt à communione fidelium, qui ſibi inuicem reconciliari noluerint. Cap. XII.

PErlatum eſt ad ſedem Apoſtolicam, aliquos veſtrum nocere fratribus† velle, & vt cadant, decertare: ſimiliter in ſacramentis, diſcrepare [d], & ob id contentiones, & æmulationes fieri inter vos: à quibus diſſenſionibus vos auertere, & in his omnibus concordare [e], & opem ferrè viciſſim mandamus. Nam ſi hoc agere cito neglexeritis, & viciſſim reconciliari non ſtudueritis; ab Apoſtolicæ ſedis, & totius eccleſiæ communione vos pelli non dubitetis.

Poly. l. 5. tit. 13. † *al. fratres.*

DISTINCTIO XCI.

QVi autem [f] turpi lucro, inhoneſto negocio victum ſibi quærere prohibentur; de oblationibus eccleſiæ ſtipendia conſequantur. Quod ſi eccleſia ei ſufficere non poterit; proprio artificiolo†, vel agricultura (exemplo Apoſtoli, qui de labore manuum viuebat) ſibi neceſſaria inueniat: ita tamē, vt occaſione ſui opis vigilijs eccleſiæ non deſit. Quod abſq;

† *al. artificio Act. 2. & 1. cor. 4 1. Theſ. 2. & 2. Theſſ 3.*

QVi autem turpi.] CASVS. Supra in diſt. 88. dictum eſt, quòd clerici negociari non debent. Sed quia dubitari poſſet, vnde viuere debeant: ideo ſubiungit hanc diſtinct. Gratianus, vbi docet ꝙ viuere debent de oblationib. & de decimis: quæ ſi deficiant, ad inſtar Pauli quærant ſibi victum de aliquo artificiolo: dummodo propter hoc officia ſua non negligant, niſi eſſent infirmi.

Clericus ꝓprijs manibus ſibi victum quærere poteſt.

f ¶ Qui autem.] Dictum eſt ſu. 88. diſt. clericis non licere negociari: vnde oſtenditur in hac 91. diſt. ex quo debeant ſuſtentari, de eccleſiaſticis ſtipendijs, vbi autē clerico non ſufficit eccleſia; proprijs manibus ſibi quærere victum debet iuxta Apoſtolum: non tamen ꝙ ex hac occaſione ſubtrahatur ab eccleſiaſticis officijs. H.

a ¶ Quod

a ¶ Quod abſque inæqualitate.] Id eſt, niſi cum inæquale eſt corpus exuberantia, vel defectu humorum: hoc eſt ex cauſa infirmitatis.

b ¶ Promiſit.] q̃ promitt [illegible] eſt, notaui 23. d. quãquam.

c ¶ Vigiliæ.] idest, mortuorũ exequiæ: vel generali ex eccleſiaſtica officia 161. diſtin. quoniam feſtus. & propter cauſam hæc cautio fuit exacta ab epõ ſuo: q[illegible] clerici ſui negligentes erant circa diuina officia: aliàs de iure cõi huiuſmodi cautio non eſt in ordinatione epi exigẽda. Sed videtur, ꝙ Eleutherius hoc modo ꝓ ſuis clericis obligari nõ potuit, promittendo eorum factũ. 2. inſti. de inutil. ſtip. §. ſi qs aliũ: Sed dic, ꝙ bene potuit, cũ ad eius officiũ ſpectaret eos ad hoc cogere: & ita ſua interfuit 3. preterea ꝑ illa uerba vr̃ promiſiſſe ſe curaturum, vt illi interſint: ſicut cũ qs promittit aliũ iudicio ſiſti: argu. ff de verb. obliga. quoties qs aliũ & eſt ſi. ſup. 63. diſ. tibi domino. Itẽ eſt arg. hic, ꝙ eps põt inducere conſuetudinem nouam in ſua eccleſia, quo ad officia celebrãda. 12. di nouit. & de conſ. diſt. 3. c. 1.

Eleutherius.] CASVS. Pelagius quando conſecrauit Eleutherium, compulit eum ad præſtandam cautionem, vt uigilias quotidianas in eccleſia ſua faceret ritè celebrari: in quo cũ clerici ſibi non obedirent, ſed potius negotiationi intenderent, conqueſtus eſt. Papæ: præcipit ergo Papa cuidam, vt illos clericos contumaces compellat uigilijs inſiſtere omnibus modis.

inæqualitate [a] ſui corporis nulli impune conceditur.

† *al. Gelaſius.*

Vnde Pelagius † Papa.

¶ Corripiantur clerici, qui officijs matutinis, vel veſpertinis ſe ſubtrahunt. Cap. I.

Anſ. lib. 7. c. 165.

ELeutherius frater, & coepiſcopus noſter queritur clericos ſuos ſibi contra canones ſuperbire; & id, quod nobis iubentibus facta in ſcrinio cautione promiſit [b], vt quotidianis diebus vigiliæ [c] in eius celebrarentur eccleſia, illis contemnentibus implere non poſſe: ſed magis vnumquemque ſuis (poſtpoſito eccleſiæ ſeruitio) vacare negotijs. Et ideo experientia tua eos, quos tibi eſſe oſtenderit contumaces, debita obiurgatione compeſce, & modis omnibus, vigilijs vacare compelle.

[Item ex concilio Nannetenſi.]

De eodem. PALEA. Cap. II.

extra de celeb. miſ. c. 1. ex Agathenſi. Bur. l. 2. c. 104. Iuo p. 6. c. 181. ex Nannetenſi.

PResbyter mane, matutinali officio expleto, penſum ſeruitutis ſuæ canendo primam, tertiam, ſextam, nonamque perſoluat: ita tamen ut poſtea horis competentibus, & ſignis deſignantibus iuxta poſſibilitatem aut à ſe, aut à ſcholaribus publicè compleantur. Deinde peractis horis, infirmis viſitatis, ſi voluerit, ad opus rurale exeat ieiunus; vt iterum neceſſitatibus peregrinorum, & hoſpitum, ſiue diuerſorum commeantium, infirmorum quoque, atq; defunctorum ſuccurrere poſſit vſq; ad ſtatutam horam pro qualitate temporis, & opportunitate †, *Item ex dictis S. Benedicti.* ¶ Propheta dicente: [Septies in die laudẽ dixi tibi:] qui ſeptenarius ſacratus numerus à nobis ſic implebitur, ſi matutinæ, primæ, tertiæ, ſextæ, nonæ, veſperę, cõpletorijq; tempore noſtrę ſeruitutis officia perſoluamus quia de his dixit propheta: [Septies in die laudem dixi tibi.] Nam de nocturnis vigilijs idem ipſe propheta ait: [Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.] Ergo his temporibus referamus laudes creatori noſtro ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ.

Pſal. 118. † *al. opportunitatis.* In reg. S. Benedicti cap. 16. Burc. li. 2. c. 105. Iuo p 6. c. 182. *Pſal. 118.*

Item in concilio quarto Carthaginenſi, c. 52. & 49.

¶ Sine officij detrimento, artificiolo ſibi clericus neceſſaria quærat. Cap. III.

CLericus victum, & veſtimentum ſibi artificiolo, vel agricultura [d], abſq; officij [e] ſui duntaxat detrimento, paret †. *Item.* ¶ Clericus qui abſq; corpuſculi ſui inæqualitate vigilijs [f] deeſt, ſtipendio priuatus à excõicetur.

Burc. li. 2. c. 103. Iuo p. 6. c. 180. † *al. preparet. c. 49.*

CLeric⁹.] CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ clericus q̃rere dẽt ſibi victũ de artificiolo, vel agricultura: dũmodo officiũ ſuũ non negligat: & ſi clericus (niſi ꝑꝑ infirmitatẽ ſuã) officium ſuum dimiſerit, excõicari debet. Idẽ dicit in ſeq ca. Addit tñ, ꝙ ſi clericus uadat vagãdo ꝑ nũdinas, deponi debet: & ꝙ ſi ꝑꝑ emptiones ab officio declinet, remouebitur ab officio. Aliud ca. quod poſtea ſequit̃, planum eſt.

d ¶ Agricultura.] argu. C. de epi. & cler. l. nam mercari non poteſt. 88. diſt. fornicari. H.

ADDITIO Subaudi, vt ibi dicit̃, ſed ipſa mercatio debet eſſe honeſtatis cõſcia, ut ibi etiam dicitur, quod erit ſecundùm Azo. ſi faceret libros & poſtea uẽderet. ad hoc 14. q. 4. c. 1. & 10. q. 3. cauendum in ſi. quod dic, ut not. 14. q. 3. in ſumma. in ſi. & q. 4. c. 3. & 88. diſt. cap. 1. & 2. Archid

e ¶ Officij.] Ergo clericus nõ põt operas ſuas per totã diẽ locare, cũ nõ dẽt officio deeſſe, vt 54. diſt. ſi ſeruus.

Clericus locare per totam die operas ſuas non poteſt.

f ¶ Vigilijs.] Non tamen vident̃ puniendi ſi deſinit diuinis

u ... officijs, cum non poſſint percipere neceſſaria ab eccleſia, cum de altario debeant viuere: ſecus tamen eſt, quia fecerunt ſibi præiudicium, quando permiſerunt ſe promoueri ad tam tenuem eccleſiam, ſicut in matrimonio carnali. arg. 32. q. 5. horrendus. Vnde ſicut vir tenetur miniſtrare neceſſaria vxori, quæ tñ eſt talis, ꝙ ei debitum reddere non valet, vt 32. q. 7. qđ propoſuiſti. & c. 2. qui. ita iſte tenet officiare eccleſiā: licet pauper ſit, & dicere cū Apoſtolo: Scio & abūdare, & eſurire, & cę. d. ꝓdicit, & miniſtrent ei manus. 21. q. 1. clericus. in fine. imò vr̄, qđ debeat auferri ei eccleſia, eo ꝙ ad tenue beneficiū ſe promouendū cōſenſit, vt dr̄ extra de præb. cap. ult. Sed quid ſi à principio fuit diues eccleſia cū ad eā promotus eſt, ſed poſt uergit ad exiguitatē? Dices clericū ad hoc teneri? ſic. epiſcopus tamen in hoc caſu, & præmiſſo debet eā vnire eccleſijs alijs. 10. q. 3. unio. de conſec. diſt. 1. omnes.

¶ Stipendio priuatus.] Sed cui applicabitur hoc? Poteſt dici, quod canonicis īſimul cū ep̄o. Hoc verum eſt in eo, ꝙ de cōmuni percipiebatur: alias videtur, ꝙ tantum canonicis arg. C. de hære. decurio. & naui. l. 1. 2. & 3. niſi cū iniuſte priuatus eſt. tunc enim omnia ipſe recuperat q̄ amiſit. ff. de re milit. l. pen. C. eo. l. 1. lib. 2. Laurentius. Sed certè ego credo, ꝙ ſuum beneficium debet aſſignari alicui q celebret pro eod. nec ipſe eſt excōmunicatus, ut ex. de appel. peruenit. B.

CASVS. Proxima diſtinctione ſupra dictum eſt, ꝙ clerici debent vigilijs inſiſtere, & conuenire ad officia celebranda. Nunc vero in hac 92. diſt. oſtendit Gratianus qualiter debeant celebrare, cātando ſcilicet magis corde, quam ore. Et continet quinque articulos.

a ¶Priuatus.] *In poſtrema Colonienſi conciliorum editione legitur,* priuetur. *Sed in vetuſtioribus Colonienſibus, duabus* Pa*riſienſibus, exemplaribus duobus huius concilij manuſcriptis Vaticanis, & vno Sorienſi regio legitur quemadmodum apud Gratianum.*

De eodem. Cap. IIII.

CLericus, quātumlibet verbo Dei eruditus, artificiolo[a] victū quærat. *Item.* ¶Omnes clerici, qui ad operandū validi ſunt, & artificiola, & literas diſcāt. Qui uerò nō pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulant, ab officio ſuo degradentur. Interemptores a[b] autem ab officio declinantes[c], vel negligentius agentes, ab officio ſuo remoueantur:

Burc. l. 2. c. 102. Iuo p. 6. cap. 179. & 180. Burc. li. 2. c. 210. Iuo p. 6. c. 285. Burc. li. 2. c. 51.

Cap. 51. Cap. 45. Cap. 50.

¶*Caput hoc confectum eſt ex multis capitibus Carthaginienſis quarti non ſuo ordine diſpoſitis.*

a ¶Interemptores.] *In exemplaribus concilij etiam manuſcriptis legitur,* clericum inter tentationes ab officio ſuo declinantem; vel negligentius agentem, ab officio ſuo remouendum. *Contra enim canone 42. iubent*, clericum inter tentationes officio ſuo incubantem, gradibus ſublimandum. *Sed ob gloſſam non eſt mutatū. De tentationibus uerò, ob quas) præter tyrannorum perſecutionem) aliqui clerici officium ſuum deſerebant, agit B. Ambroſius, epiſt. 17.*

Item ex concilio Aurelianenſi, 1. c. 30.

¶ De eodem. Cap. V.

CLerici verò, qui ad opus ſanctum adeſſe contempſerint, ſecūdum arbitrium epiſcopi eccleſiaſticam ſuſcipiant diſciplinam.

DISTINCTIO XCII.

CVm autem [d] *ad eccleſiam venerint, corde magis, quàm voce Deo cantandum meminerint.*

Vnde Hieronymus lib. 3. commen. ad c. 5. epiſtolæ ad Epheſios.

¶Corde, non voce tantum Deum laudare debemus. Cap. I.

CAntan-

Anſel. li. 7. c. 70. *Epheſ. 5.*

a CLericus.] ¶Artificiolo.] Ex quali artificio clericus poteſt ſuſtentare ſe, notaui 14. q. 3. in ſumma.

b ¶Inter emptores.] Ideſt, illud ſecundum quod ſolet eſſe inter emptores? & ſic idem repetit. & tunc ſunt duę partes, ſecundum quod eſt hic interremptores, eſt una pars, & uocat interemptores proxenetas, de quibus habes ff de proxenetis. l. 2.

c ¶Declinantes.] Scilicet clerici. Io.

CVm autem.] Hæc diſt. diuiditur in quatuor partes. in quarum prima dr̄, ꝙ corde Deo eſt cantandum: non tantum uoce: & hoc probat duabus auctoritatibus. Secunda ibi, [A quibus.] Tertia ibi, [Quod autē.] Ioan. de Fan.

d ¶Cum autem.] Oſtendit magiſter in præcedenti diſt. ꝙ clerici debent celebrare diuina officia in eccleſia. In hac 92 diſt. oſtendit magiſter qualiter, quia ſ. non debent uocis modulationi inſiſtere. 1. adijcitur ēt, ꝙ in eccleſia Romana diaconi cantare non debent, ſed uerbo prædicationis uacare. 2. Poſtea mouet incidentem q. vtrum ep̄i, qui non recipiuntur in ſua eccleſia, poſſint in alia parochia epiſcopale officium exercere 3.

1 Vt inf. ea. c. 1.
2 Vt inf. ea. c. 2.
3 Vt inf. ea. §. de ep̄is. cū cap. ſeq.

CAntantes] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Apoſtoli; vſque ibi [Audiant.] In ſecunda parte ponuntur uerba Hieronymi, quibus reprehendit eos, qui in eccleſia voce tantum cantant, & non corde, & vngunt fauces & guttur, ut dulcius reſonent in conſpectu populi.

a ¶Can-

a Cantantes.] Hæc ſunt verba Apoſtoli.
b ¶ Audiant.] Verba Hieronymi exponentis.
c ¶ Non voce.] Tantum. nam & voce decantandum eſt, vt de conſ. diſt. 5. nō mediocriter, & ibi pſallite, Deo in iubilatione, tamē magis cordis deuotione, quàm vocis

Cordis deuotione magis ꝙ vocis iubilatione cantandum.

tando tragœdias, & dicuntur a tragos, quod eſt hircus: & oda, quod eſt laus, quia hirco remunerabantur, propter fœtidam naturam hirci.

Tragœdi vnde dicuntur.

AB OFFICIO. CASVS. Dictum eſt ſupra, quòd corde cantandum eſt. Nunc verò oſtendit, quod diaconi ab officio cā tādi, ſūt exempti, ne dum ſtudēt cātilenis, ab altaris officio remoueantur. Et hic eſt ſecundus articulus.

tes [a], & pſallentes in cordibus veſtris Domino.] Audiant hæc adoleſcentuli: audiant [b] ij, quibus pſallendi in eccleſia officium eſt: Deo non voce [c], ſed corde cātandum: nec in tragœdorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniendæ † [d] ſunt, vt in eccleſia theatrales [e] moduli audiantur, & cantica; ſed in timore, in opere, in ſcientia ſcripturarum.

† al. colliniendum, vt.

Ab officio autem cantandi, & pſallendi diaconi inueniuntur exempti [f], ne dum vocis modulationi ſtudent, altaris miniſteria negligant.

Vnde Gregorius lib. 4. epiſt. 44. ſeu c. 88. & lib. 12. poſt finem epiſtolarum in concilio ab ipſo habito.

f ¶ Exēptis.] Hoc intelligere quādo induti ſunt in eccleſia ad cantandum Euangelium, & ſic intellige ſequens cap.

¶ Cantandi officium diaconi ſibi non vſurpent. Cap. II.

Anſ. l. 7. c. 69. Poly. l. 4. tit. 31. Iuo p. 2. c. 79.

IN ſancta Romana eccleſia dudum conſuetudo eſt valde reprehenſibilis exorta, vt quidam ad ſacri altaris miniſteriū a cantores eligantur, & in diaconatus ordine cōſtituti, modulationi vocis inſeruiant, quos ad prædicationis [g] officium, & eleemoſynarum ſtudium vacare cōgruebat. Vnde fit plerumque, vt ad ſacrum miniſterium dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur, & cātor miniſter Deum moribus ſtimulet [h], cum populū vocibus delectat. Qua de re præſenti decreto cōſtituo, vt in hac ſede [i] ſacri altaris miniſtri cantare non debeant, ſolūque [k] Euangelicæ lectionis officium inter Miſſarum ſolēnia exoluant; pſalmos verò, ac reliquas lectiones cenſeo per ſubdiaconos, vel ſi neceſſitas exigit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire tentauerit, anathema ſit.

IN ſācta] CASVS. In ciuitate Romana cantores aſſumebantur ad miniſtrādum altari: & diaconi dū deberēt inſiſtere officio prædicādi vel eleemoſynarum largitioni, cantib. operā dabant; & ſæpe ad iactantiam cātabant, vt a populo laudarentur, ex quo Deus ſtimulabat, ꝙ Gregorius valdè reprehendit: vnde ſtatuit, vt diaconi tantum Euangelium dicāt: alia verò officia .ſ. cantandi pſalmos & lectiones per ſubdiaconos expleanť, & per minores ordines in neceſſitate. Et dicunt quidā, ꝙ hoc c. loquitur de diaconis Romanæ curiæ poteſt tñ intelligi de aliis diaconis, qui dum miniſtrant altari, cantibus non debēt intēdere, cū duo officia ſimul exercere non poſſint.

a ¶ Miniſterium.] *In impreſſis ſequebatur.* conſtitui, *quæ vox ex puncta eſt, quoniam neque in vetuſtis Gratiani exemplarib. eſt, neque apud B. Gregorium, neque apud alios collectores, & videtur addi in gloſſa ad verſi.* miniſterium, *quæ etiam gloſſa nō eſt inter vetuſtiores.*

g ¶ Prædicationis.] infra 16. quæſtio. 1. adijcimus, contra, ſed illud ex cauſa dictū eſt propter quoſdam improbos, monachos hoc ſibi vſurpantes 16. q. 1. peruenit alias etiā diaconi poſſunt prędicare Vel hoc intellige ex delegatione, aliàs ſolius ſacerdotis officium eſt prædicare. Vel prædicationem appellat lectionem Euangelicam.

Sacerdotis ſolius eſt pdicare.

2 *A quibus ordinandos oporteat eſſe immunes, breuiter monſtratum eſt, De quorū verò manibus ordines ſuſcipere debeant, facile patet. Sacerdos enim, & cuncti infra ipſum conſtituti ab epiſcopis ſuis debent ordinari.*

cis iubilatione, vt 38. d. ſedulo. Vnde verſus.
[Non vox, ſed votum: non chordula muſica, ſed cor:
Non clamans, ſed amans cantat in aure Dei.
d ¶ Liniendæ.] Vt populum delectent: nam nec ipſa veritas pronuncianda ſic eſt, vt quis hominibus placeat 22. q. 2. primum. linire autem vt melius cantent, & pronuncient, vel vti electuario, peccatum non eſt, ſi ad laudem Dei, & non gratia laudis conſequendæ deliniantur. arg 32. q. 4 obijciuntur, procurare. n. debet, vt clara voce non rauca pronunciet, vt 21. diſtinctio. capit. 1. vt populus planè intelligens dicat, Amen. vt 38. diſtinct. ſedulo.
e ¶ Theatrales.] Tragœdi ſic faciebāt in theatro decan-

Vocem aptare ad clarius cantandum, non eſt peccatum.

h ¶ Stimulet.] ideſt, exaſperet contra ſe.
i ¶ In hac ſede.] Apoſtolica. Ex hoc dicunt quidā hanc prohibitionem in eccleſia Romana tantum locum habere: alij tantum de Cardinalibus intelligunt. H. vero gñaliter intelligit eſſe prohibitum, cum ſ. ad legendum Euangelium induti ſunt, quod patet ex illo verbo, quod infra dicit inter Miſſarum, & cauſa huius conſtitutionis fuit honeſtas.
K ¶ Solumque.] Arg. ꝙ diaconus nō niſi cauſa neceſſitatis debet legere epiſtolam 25. d c. 1. &c.
A QVIBVS, Hæc eſt ſecunda pars diſt. in qua dicitur

tur, ꝙ nullus debet cantare in pulpito, niſi ſit ordinatus & hoc probat per c.ſeq. Io. de Fant.

CASVS. Dictum eſt ſu. a quibus clerici debeant eſſe immunes. Nunc vero oſtendit, ꝙ presbyteri, & cæteri inferiores a ſuis epiſcopis debent ordinari, quod probatur ſeq capit. cuius caſus planus eſt: & eſt tertius articulus.

d ¶Pro cōtētione populi.] Arg. cōtra 16.q. vlt. ſi plures.

e [Aut pro aliqua.] ſ. de iure: quia dicunt ſe non elegiſſe eum, vel dicunt, ꝙ renunciauit epiſcopatui.

f ¶Contingere.] i. non epiſcopalia, niſi inuitatus ſit ar. extra de eo qui renun. epiſ. c. 1. inf. 7. q. 1. c. epiſcopi.

g ¶Iu-

Vnde in concilio Martini Papæ legitur.

In capitulis Martini Bracarenſi, c. 45.

¶Qui non ſunt ordinati ab epiſcopo, in pulpito non pſallant, neque legant. Cap. III.

NOn liceat in pulpito pſallere [a] aut legere; niſi qui ab epiſcopo, [b] lectores ſunt ordinati.

De epiſcopis autem, a quibus vel in quib. locis ordinari debeant, ſupra definitum eſt. 3. ¶Nunc autem quæritur de his, qui ordinati, a parochijs ſuis non recipiuntur, vel pro aliqua cauſa eas adire noluerint, an in alterius parochia epiſcopale poſſint officium celebrare.

De his in concilio Martini Papæ ſic ſtatutum eſt.

Capit. Martini Bracarenſis c. 10.

¶Sacerdotis tantum officium gerat epiſcopus, quem ſua parochia non recepit. Cap. IV.

Vnde Pelag. II. in epi. ad Benignum. Poly. l. 2. tit. 13. Burc. l. 1. c. 41. Iuo p. 5. c. 151. † al. conuenit.

SI quis [c] ordinatus epiſcopus α, pro contentione β populi [d], aut pro aliqua [e] ratione, non pro ſua culpa in parochiam, quæ ei fuerit data, non ierit; hunc oportet honorem ſacerdotij tātummodo contingere [f]; ita vt de reb. eccleſiæ, in quam venit †, nihil ſibi præſumat. ſuſtineat autem, quod de eo ſanctum concilium iudicare [g] voluerit.

α ¶Epiſcopus.] *In vulgatis ſequebatur*, ad parochiam cuius eſt electus: *quæ inducta ſunt auctoritate manuſcriptorum, & originalis, ac cæterorum collectorum.*

β ¶Contentione.] *In duobus vetuſtis exemplaribus Gratiani, & vno conciliorum Regis catholici legitur*, contemptione.

Item ex concilio Antiocheno, c. 18.

In epiſt. Pela. I. Poly. ibidem. Burc. l. 1. c. 45. Iuo p. 5. c. 152. † al. cui.

¶De epiſcopo ordinato, quem ſua parochia non recipit. Cap. V.

SI quis epiſcopus ordinatus ad parochiam, cuius, [h] †eſt electus, minimè acceſſerit, non ſuo vitio, ſed ꝙ eum aut populus vetet α †, aut propter aliam [i] cauſam, non tamen eius vitio perpetratam, hic & honoris [k] ſit, & miniſterij participis: dummodo rebus eccleſiæ, vbi miniſtrare cognoſcitur, in nullo moleſtus exiſtat. Quem etiam obſeruare β conuenit; quidquid ſynodus perfecta γ prouinciæ [l] iudicando decreuerit.

† al. vitet.

Laici an poſſint in eccleſia cantare.

a NOn liceat.] ¶pſallere.] ar. pro laicis, qui nō cātāt in pulpito, ſed alibi in eccleſia.

b ¶Qui ab epō.] Vel abbate. 69. diſtin. ca. 1. vel etiā a ſacerdote, vt 23. diſtin. pſalmiſta. Sed aliter accipitur ibi pſalmiſta.

DE EPISCOPIS. CASVS. Oſtēſum eſt ſupra, a quibus, & in quib. locis epiſcopi ſunt ordinandi. Nūc verò incidenter quęrit̄ de epiſcopis ordinatis, qui a parochianis ſuis non recipiūtur, vel aliqua d̄ cauſa illuc ire nolūt, an in alterius epī parochia poſſint epāle officium exercere. Et rn̄det, ꝙ nō, niſi inuitarentur: ſed officiū ſacerdotale pn̄t exercere. Et eſt iſte quartus articulus.

NVNC AVTEM. Hęc eſt tertia pars d. in qua dicit̄, ꝙ ſi epſ ad parochiā ad quā ordinatus eſt, nō pt̄ venire ex cauſa, pōt exercere officiū ſuū in eccleſia pſbyterali, vbi prius fuerat, ita ꝙ nō ſit epiſcopo iniurioſus, in cuius parochia fuerit: & hoc probat per quinque auctoritates ſanctorum patrum. Ioann. de Fan.

SIquis ordinatus.] CASVS. Aliqs ordinatus in epm̄ non poterat ire ad eccleſiam, ad quā electus erat, nō ſua culpa interueniente, ſed pp̄ populi cōtentionē, vel aliam iuſtam cauſam Quæſitū eſt, an in parochia alterius poſſit officia celebrare? Et reſpondet, ꝙ ſic tanquam ſacerdos, ita tn̄, vt de rebus eccleſiæ, vbi diuina celebrat, nihil ſua auctoritate vſurpet, ſed expectet quid ſynodus de eo ſtatuat. Idem eſt caſus ſequentis c. & quod dicitur ibi, honoris, .i. honorabilis officii .i. presbyterii.

Epiſcope debet ſynodus prouidere q ad eccleſiā non audet accedere.

c ¶Si quis.] Hæc tria capitula loquuntur de eadem materia, ſcilicet cum quis eſt ordinatus epiſcopus ad aliquā eccleſiam, ſed non audet ire illuc propter ſcandalum, vel propter hoſtilitatem, vel quia ibi non recipitur aliqua de cauſa; ſine culpa tamen ſua iſte non debet aliquid præſumere de rebus eccleſiæ ad quam diuertit, & expectabit quouſque prouideat ei ſynodus alibi. 7. q. 2. paſtoralis.

g ¶Iudicare.] Nam aliam eccleſiam, ſi vacat, debent ei conferre. 7. q. 1. paſtoralis 1. ſed & populus eſt excommunicandus, qui eum non recipit, cum iſtam cauſam non prætendat; niſi ſcandalū timeatur, ſicut, & ipſe excōicatur cum ad eccleſiam illam ire non vult. inf. eo. c. 3. Io.

1 Et inf. eſt c. pe. ſed hoc c. paſtoralis. hoc non probat; quia loquitur in papali conceſſione. Archidiac.

h SI quis] ¶Cuius eſt.] i. ad quam.

i ¶Aliam.] Quam forte allegat.

K ¶Et honoris.] Videtur contra ſu prox. c. ſed dic, honoris. i. honorabilis miniſterii: quia in veſtibus epiſcopalibus exercebit ſacerdotale officium, non epiſcopale niſi inuitatus ſit, vt dixi ſu proxi. & maior reuerentia exhibebitur ei, quàm alii presbytero ſimplici.

Excommunicandus eſt populus ſuū non recipiēs epiſcopum,

ADDITIO. Et hoc in memoriam dignitatis, vt ff. de decur. l. vlt.

l ¶Prouinciæ,] Quæ ſcilicet habet decem, vel vndecim epiſco-

epiſcopos & metropolitanum.6.q.3.ſcitote. Lau.

SI qui.] CASVS. Quæſitum eſt, quid debeat fieri de illiſ epis, qui cum in ſuis epatibus, nõ recipiantur, per ſeditiones plebes alienas uolũt vſurpare? Et rñdet ꝙ ſi volunt pacifice miniſtrare in ordine pſbyterij, in quo nondum eius beneficium ſit collatũ. Si non habuit poſſeſſionẽ 1. teneť; licèt iã alijs conceſſa fuerint eius bñficiá, vt extra de ele cũ in cunctis.7.q.1.eos C.de repud. hære l.ult. Per aliũ dixi. quia idẽ eſt ac ſi per ſe extat de præben. accedens.arg.3.q.1.c.1.in §.1. Io. hæc glo. non adaptať ad textũ. B.

1 Scilicet pacificam, vel per eũ ſtetit quominus eã habuerit extra lib. 6. de præben. licet epiſcopus. Archid.

α ¶ Vetet.] διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, eo ꝙ populus recuſet.

β ¶ Obſeruare.] ἐκδέχεσθαι, *ideſt* expectare & ſuſcipere.

γ ¶ Perfecta.] *Antea legebatur*, perfectæ, *Reſtituta eſt uera lectio ex originali, & Burchardo, & Iuone. Quid autem ſit ſynodus quæ hic perfecta, & paulò poſt ſequentibus capitibus integra dicitur, exponitur infra ead. c. ſi quis epiſcopus, tertio.*

Item ex concilio Ancyrano, c. 18.

¶ A ſua parochia non recepti, alijs moleſtiam non inferant. Cap. VI.

Poly. ibidem. Burc li.1.c.36. Iuo p.5 c.147.

SI qui epiſcopi ordinati ſunt [a], nec recepti ab illa parochia, in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare parochias, & vim præſulibus earum inferre, ſeditiones aduerſus eos excitando; hos abijci † placuit. Quòd ſi uoluerint in presbyterij ordine, vbi prius [b] fuerant, vt presbyteri reſidere; non abijciantur [c] à propria dignitate [d]. Si autem ſeditiones commouent ibidem cõſtitutis epiſcopis, presbyterij quoq; honor talibus auferatur, fiantque damnatione † notabiles.

† ἀφορίζεσθαι. ſegregari.

† ἐκκηρύκτους, i. abdicatos.

Item ex concilio Antiocheno, c. 17.

¶ Communione priuetur epiſcopus, qui ſibi commiſſam eccleſiam adire neglexerit. Cap. VII.

Poly. lib.2.tit.12. Burc.li.1.c.37. Iuo p.5.c.148.

iij SI quis epiſcopus per manus impoſitionem [e] epiſcopatum acceperit, & ſibi α commiſſum miniſterium ſubire neglexerit, nec acquieuerit [f] ire ad eccleſiam ſibi commiſſam; hunc oportet communione priuari, donec ſuſceperit coactus officium, aut certè de eo aliquid integra decreuerit eiuſdem prouinciæ ſynodus ſacerdotum.

α ¶ Et ſibi.] *Ita etiam Burchardus, & Iuo. Sed in verſione Dionyſij quam in cæteris partibus referunt, legitur*: & præeſſe populo conſtitutus miniſterium ſubire, &c *quod ad uerbum de Græco expreſſum eſt.*

Item ex eodem, c. 16.

¶ Sine concilio integri ordinis vacantem epiſcopus vacans eccleſiam non adeat. Cap. VIII.

Apud Martinum. Bracar.c.9. Burc.li.1.c.39. Iuo p.5.c.150.

iiij SI quis epiſcopus vacans [g] in eccleſiam non habentem epiſcopum ſurripiens populos ſine concilio

c ¶ Non abijciant.] Arg. ꝙ nõ debet electus in alia ꝓuincia priuari bñficio priori antequam transferatur ad aliam.

d ¶ Dignitate.] Sed nunquid eſt clericus hui⁹ epi? Diſtingue: quia ſi non vult renunciare epatui ad quem electus eſt, nõ erit clericus eius: remanebit tñ ei prius beneficiũ, quod conſeruauit ei. Si uero renunciauit, eius clericus erit, & ab eo iudicabitur, ext. de renũ. ad ſupplicationẽ. niſi in criminali cauſa. tñ non poteſt eũ deponere in memoriam priſtinæ dignitatis. ff. de decu. l. vlt. Quod ergo dicit, auferatur honor, dic ꝙ per Papam: arg C. vbi ſena. vel clariſ. l. vlt. circa mediũ. Ratione aũt delicti poterit eũ exeõicare ſi exceſſerit in ſua diœceſi, licèt nõ abrenũciet epatui: qa & poſſet quẽlibet archiepiſcopum non ſuũ. argum.6.quęſt.3.placuit. ff. de offi. præſi. pręſes. Hoc tamẽ tene, ꝙ ſine licẽtia Papæ non abrenunciabit. extra de tranſlat. epiſcopo. inter corporalia. Lau.

SI quis epiſcop⁹.] CASVS. Dicitur hic, quòd ſi quis epiſcopus negligit ire ad eccleſiam ſuam, debet communione priuari, donec coactus vadat: vel donec ſynodus aliquid decreuerit de ipſo.

e ¶ Impoſitionem.] ideſt, ordinem epiſcopalem.

f ¶ Nec acquieuerit.] Intra tres menſes, infra 100. diſt. quoniam ſponſa. tamen intra duos menſes, &c. extra de conuer. coniug. ex publico. Io.

quo prius erant, antequam eſſent, epi, non ſunt repellendi. Si autem facere uoluerint ſeditiones, repelli debent. ſic intelligit caſum H. licet Beneuen. in medio c. vt aliter intelligat dicens: Si uelint pacificè ꝑmanere, vt pbyteri in eccleſijs, ut prius fuerãt, nõ abijciantur, &c.

a ¶ Si qui epi ordinati ſunt.] ideſt; ſi qui clerici ordinati ſunt epiſcopi.

b ¶ Vbi prius.] ideſt, in quo loco: vel in quo ordine. Sed nunquid prior eccleſia tenetur eos recipere? vř ꝙ non 72. di. placuit. arg. cõtra. 21. q 2. ſi quis iam tranſlatus. Ad hoc dic, ꝙ ſi habuit corporalem poſſeſſionem per ſe, vel alium eius eccleſiæ, ad quam modo non recipitur, non tenetur prior eccleſia eum recipere, licèt

Prælatus an ſit recipien... ad ec... ſimi... redit.

SI quis eps.] CASVS. Quæſitum eſt, quid debeat fieri de epo, qui cùm non habeat eccleſiam propriam ſurripit ſine conſilio metropolitani vacantem epatum? Et reſpõdet, quòd debet abijci: etiam ſi populus, quem ſeduxit, velit ipſum habere.

g ¶ Epiſcopus uacans.] ideſt, vacans epiſcopatu, vel epiſcopatum non habens: ſicut dicitur mulier uacans, quę virum non habet. ff. ad legem Iuliam de vi publica. qui cœtu, §. qui vacantem. Ioan.

Mulier uacans eſt quæ virum non habet.

a ¶ Irruerit.]

integri ordinis irruerit [a],etiam ſi populus,quem ſeduxit, deſideret [b] illum ; alienum eum ab eccleſia eſſe oportet. Integrum autem & perfectum [c] concilium dicimus illud, cui metropolitanus α epiſcopus interfuit.

α Hæc verſio,quam & Gratianus,& Burchardus,& Ivo ſequuntur,eadem ferè eſt atque illa Martini Bracarenſis. Dionyſiana verò longè magis accedit ad verba Græca.

α ¶Metropolitanus.] *Addendum eſt*, Metropolitanus etiã. *Sic enim Græcè :* ὁ τῆς μητροπόλεως. — ſup. diſt. 91. c. clericus victum.

4 *Quòd autem ſupra clerici,ſe vigilijs ſubtrahentes excommunicari iubentur, de his intelligendum eſt, qui ab epiſcopo frequenter admoniti negligentiam ſuam corrigere contemnunt.*

Vnde in concilio Martini Papæ legitur.

¶Excommunicetur clericus, qui ab epiſcopo commonitus,matutinis, vel veſpertinis horis adeſſe neglexerit. Cap. IX. — In ca. Martini Bracar. c.64 ex Tolet. 1.cap.5.

v SI quis presbyter,aut diaconus, vel quilibet clericus eccleſiæ deputatus [d],ſi intra ciuitatem fuerit,aut in quolibet loco,in quo eccleſia eſt, & ad quotidianũ pſallendi officium † matutinis [e], vel veſpertinis horis ad eccleſiam non conuenerit [f],deponatur à clero: ſi tamen caſtigatus veniam ab epiſcopo,per ſatisfactionem noluerit promereri.

† al.ſacrificium.

DISTINCTIO XCIII.

OBedientiam [h] autem inferiores ordines † ſuperioribus debent. Summo enim Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus ſuis inimicus ipſe extiterit: nec in eccleſia eſſe poterit,qui eius cathedram deſerit.

† al.ex ordine.

intruſus, an recipit quæ eccleſiæ contulit. — a ¶Irruerit] Sed quid ſi iſte intruſus aliqua contulerit ipſi eccleſiæ ? tenetur ei eccleſia reſtituere: ſicut de ſimoniaco.extra de ſimo. veniens. & quia nihil perit eccleſiæ 54 diſt.generalis. Sed ſi bene promotus eſſet, eccleſia non tenetur ei reſtituere: & ideo bonus deterioris eſt conditionis q̃ malus Io.Sed contra ext.de ſimo. de hoc. Sol.in ſimoniaco dicunt quidã, ꝙ nihil debet ei reſtitui: & qd dicit iſta decre. veniens. diſpenſatio fuit.Alij dicũt,quod propter delictũ abbatis & monachorũ hoc contingit T. dicit,ꝙ clerico in ſęculo remanenti nil reſtituit.ſecus ſi ad religionem tranſit, ut 27.q.1.ſi quis rapuerit.De clerico autem ſęculari, qui remouet ab eccleſia,quid iuris ſit ſi aliqua cõtulit 1 not. extra de cleri.coniug quod à te.B.

1 In ipſo introitu.

b ¶Deſideret] Arg. ꝙ quę malo ſunt inchoata principio,nõ cõualeſcunt, quamuis ad eũ caſum deueniant,à quo rectè poſſent incipi, vt 7. q.1 epiſcopum. ext. de elec.auditis 2.Ar. cõtra ext. de iure patro. cura paſtoralis: extra de cõuer. coniug.placet.Ioã. Dic, quod ipſo iure nullum eſt, non conualeſcit. aliàs ſecus 3. ext. de elec. auditis. & c. quod ſicut. B. Item arg. quod non ualet electio cõcors, niſi canonica ſit 18. q. 2. ſi quis abbas. 63.d.c. 1.

2 Dic, ut dixi 61.diſt. Salonitanæ. Archid.

3 Concord. tex. in auth. vt. iu. ſine quo. ſuffra. §.cogitatio. coll.2.

d ¶Et perfectum.] Et nota ꝙ concilium dicitur perfectum,licet non adſit primas,vt 18.diſt.c. 1.

QVOD AVCEM Hæc eſt quarta pars diſt in qua dicitur,quòd omnis ſacerdos cõpellatur intereſſe officijs Ioan.de Fant.

CASVS. Supra in capitulo, clericus uictum. diſt. 91 dictũ eſt, ꝙ clerici debent excõicari, qui vigilijs ſe ſubtrahunt, & artificijs ſe applicant. Nunc autem dicit illud eſſe intelligendum de illis, qui frequenter ab ep̃is commoniti nolunt obedire:quod probat ſeq. cap.Et eſt iſte quintus articulus huius diſtinctionis.

SI quis presbyter.] CASVS. Dicitur in hoc cap ꝙ ſi quis clericus noluerit diuinis officijs admonitus intereſſe,deponi debet.

d ¶Deputatus.] Per hanc literam dicunt quidam,illum teneri ad hoc tantum qui alicui eccleſiæ intitulatus eſt: aliàs non, etiam ſi ordinatus ſit ad titulum ſuæ poſſeſſionis.extra de præb.ep̃s. Tu dic eũ & quemlibet clericum teneri ad hoc: licet nõ teneatur ſpecialiter ad hãc uel illam eccleſiam ſic ſubaudi extra de reg. ſuper eo.

Offic'a matutina & veſpertina.

e ¶Matutinis.] Matutina dicuntur officia, quæ celebrãtur à mane vſque 4.ad nonã,veſpertina à nona vſq; ad noctem. 11. quæſt.3. ſi quis epiſcopus in concilio,

4 Excluſiuè tenentur: ſm Hug.

ADDITIO. Sed aliter ibi exponitur ſecundùm Lan. vt ibi dicam. Archid.

f ¶Conuenerit.] Nam ex pręcepto tenentur clerici ad horas extra de celeb.miſſ. dolentes in ſi ibi videas. Arc.

g ¶Caſtigatus.] Nota, quod pro prima offenſa non eſt quis puniendus,ut 74.diſt honoratus. & extra de offic. cuſto.cap.1.

Offenſa prima dẽt eſſe impunita.

OBedientiam.] In hac diſtinctione incipit vij. pars tractatus diſtinctionum. Et hæc diſtinctio diuiditur in ſeptem partes; in quarum prima tractat de obedientia, quam debent omnes catholici eccleſiæ Romanæ capiti ſuo: & hoc probat quatuor auctoritatibus.Secunda ibi,[Reliqui.] Tertia ibi,[Vt igitur ex præmiſſis.] Quarta ibi,[Compagis.] Quinta ibi,[Diaconi.] Sexta ibi,[Hoc capitulo.] Septima ibi,[Hoc autem.] Io.de Fan.

CASVS. Supra oſtenſum eſt in quibus locis prælati debeant ordinari:ſed quia prælatura contemptibilis eſt ſine obedientia minorum: ideò in hac 93. diſt.oſtendit, quòd minores gradatim debent maioribus reuerentiam exhibere: & primo docet, quòd Papæ omnes ſubiecti ſunt generaliter, intantùm ut nulli liceat ei communicare, cui ipſe Papa pro ſuis malis actibus non communicat.

h ¶Obedientiam.] Hic intitulatur 93.diſtinctio.in qua oſtendit magiſter hactenus & qualiter & à quibus & in quibus locis clerici & prælati debeãt ordinari:ſed quia dignitas prælatorum ſine obedientia contẽptibilis eſt: ideò

ideo oſtendit hic de obedientia, quam debent inferiores ſuperioribus. Et primo de obedientia, quæ debẽt Papæ. Secundo de obedientia, quam debent minores maioribus ratione ordinis: poſtea de obedientia quam ſubditi clerici debent epis ſuis, oſtendit etiam differentiã inter presby.

pro ſuis actibus non cõicare: ſed recederent ab eo ſine aliqua cõione, quamuis eis a Clemente non dicatur: ad hoc, vt ille peccator erubeſcat, & citius ad obediẽtiã reuertatur, & petat recõciliari. Si qs verò contra fecerit, hoſtis eſt eccleſiæ, & nequior hoſtis, q̃ illi qui ſunt foris

Vnde Beatus Apoſtolorum Princeps Petrus in ordinatione Clementis [a] *populum alloquens inter cætera ait.*

Clemens epi. 1.
Anacletus epi. 3.
Alex. epi. 1.
Fabianus ep. 1.
Conc. Vaſen 1. c. 6.
2. q. 3. c. 5.
Iuo p. 14. c. 22.
Anſel. l. 1. c. 6.
Poly. l. 1. tit. 16

¶Cui pro actibus ſuis Apoſtolicus inimicatur, communicare non debemus. Cap. I.

SI inimicus eſt [b] iſte Clemens alicui pro actib. ſuis, vos nolite [c] expectare [d], vt ipſe vobis dicat [e], cũ illo nolite [f] amici eſſe: ſed prudenter obſeruare debetis, & voluntatis eius abſque commonitione obſecũdare, & auertere vos ab eo, cui ipſum ſentitis aduerſum: ſed nec loqui his quib. ipſe non loquitur [g]: vt vnuſquiſque, qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum amicitias ferre †, feſtinet citius recõciliari ei, qui omnib. præeſt, & per hoc redeat ad ſalutem, cum obedire cœperit monitis præſidentis. Si vero quis amicus fuerit his, quibus ipſe amicus nõ eſt, & locutus fuerit his, quibus ipſe nõ loquitur; vnus eſt, & ipſe ex illis, qui exterminare [h] Dei eccleſiam volunt, & cũ corpore vobiſcum eſſe uideatur, mente & animo contra uos eſt. Et multo nequior hoſtis [i] hic quàm illi qui foris ſunt, & euidenter inimici ſunt. Hic enim per amicitiarum ſpeciem, quæ ſunt inimica, gerit, & eccleſiam diſpergit, ac obſtat. Ideoq; [a] chariſſimi his Apoſtolicis inſtitutis uos monentes inſtruimus, ut effecta certior charitas ueſtra ſolicitius deinceps agere ſtudeat, & cautius; ne per uerſi, & infideles homines lædendi fideles, ac beneuolos habeant facultatem.

† *al habere.*] *al gratiam reparare.*

a ¶Ideoque.] *Hinc vſque ad finem ſunt in Fabiani tantummodo epiſtola. Quamobrem ex ipſo potiſſimum videtur Gratianus cætera etiam ſampſiſſe.*

Item Gregorius lib. 5. epiſtola 26. ſeu c. 126.

¶A nullo debet ſuſcipi, quem Romana depellit eccleſia. Cap. II.

Anſ. l. 12. c. 11.

MIratus ualde ſum, quia in tãto Salonitanæ eccleſię

b ¶ Si inimicus eſt.] inimicus dicitur hic quo ad opinionem excõicati: ſicut iudex dicitẽ crudelis latroni. 23. q. 5. nõ eſt crudelis, aliàs Papa neminẽ debet habere odio imò pacẽ cũ omnibus habebit. 11. q. 3. inter verba. Vel inimicus eſt actibus vt 86 d. odio.

Papa neminẽ odio habeat.

c ¶Nolite.] Sic 7. q. 1. ſcire. 11. q. 3. quib. epiſc. Arg. contra 6. q. 2. ſi tãtum, ſed ibi ſolutum eſt.

d ¶Expectare.] Ergo denunciatio non eſt expectanda. extra de ſen. excomu. cum non ab homine, tamen ſola fama ſemper non ſufficit ad hoc, vt quis vitandus ſit, vt extra de exceſ. prælat. inter. licet ſit ar. contra extra de elec. venerabilem. Sed qd ſi Papa communicauit excõmunicato? Nõ incidit ideo in canonem quia Papa nõ ligatẽ a canone, vt extra de ele. innotuit. ff. de recep. l. pen. Nec eo ipſo eũ abſoluit: ar. extra de ſent excõ. cũ deſideres. Si tamen ei cõmunicaret intẽdendo eum abſoluere facto, etiam ſi nõ verbo, habendus eſt ꝓ abſoluto: cũ princeps ſola volũtate libertatem concedat. ff. de manumiſ. l. apud, & facit ad hoc extra de ſenten. excomm. ſi aliquando, extra de priuileg. cum olim, C. de fideicommiſſ. liberta l. ſi voluntate.

Fama ſola non ſufficit, vt ex[illegible]tus vitiari debeat.

Papa cõ cãs excommunicato, nõ incidit in excõicatione, nec eum abſoluit.

Obedientia in trib. conſiſtit.

presbyteros, & diaconos: qñque loquens contra iſtos: qñque contra illos ad vltimum oſtendit presbyteros maiores eſſe diaconis. Nota autem ꝙ obedientia conſiſtit in tribus, in reuerentia exhibenda, in mandato ſuſcipiendo, in iudicio ſubeundo. Reuerentiam debet minor vt aſſurgat maiori, & cedat ei primum locũ in ſedẽdo, & eundo: niſi minori maior adminiſtratio commiſſa ſit, vnde archipresbyter, vel presbyter archidiacono debet reuerentiam, licèt ordine maior ſit ratione maioris adminiſtrationis. 25. d. c. 1. hac conſideratione qñque presbyter tenetur obedire diacono prælato. In mandato autem, & iudicio nemo tenetur obedire, niſi ei qui habet adminiſtrationem, vel iuriſdictionem ſuper eum: & niſi ab eo abſoluatur per appellationem, vel recuſationem, vel ſi ei controuerſiam 1. moueat: vel ſi prælatus deponatur. 8. q. 4. in ſumma, & c nonne. Lau.

1 ideſt, ſi moueat qõ. inter prælatũ, & clericũ [illegible] 11. q. 1. de perſona extra de foro cõpetẽ. ſi quis contra. Archid.

a ¶Clementis.] In presbyterum. nam Petro viuente nõ fuit Clemens Papa. 8. q. 1. ſi Petrus.

ADDITIO. Ad hoc 14. q 6. c. alius, & cap. ſequen. Archidiac.

SI inimicus eſt.] CASVS. Petrus apoſtolus cum inſtituit ſibi Clementẽ ſucceſſorem, docuit populos, & oẽs ſubiectos, vt nulli cõicarent cui viderent Clementẽ

e ¶Dicat.] Non enim debet certiorari qui non ignorauit, ff. de actio. empt. l. 1.

f ¶Nolite.] Nam eo ipſo quis ſuſpectus eſt, ꝙ inimicorũ eſt amicus. arg. 3. q. 5. c. 3. & ob hoc filius matrem exhæredat, C. de inoffic. teſt. l. liberi. Et eſt ſimile ext. de accuſa. cum oporteat.

Inimicorum amicus eſt ſuſpectus.

g ¶Non loquitur.] Hoc verum eſt in hoc caſu, qui ſ. excommunicati ſunt: ſecus ſi propter priuatum odium alicui non loqueretur.

h ¶Qui exterminare.] inf. 24 q. 1. quoniam vetus.

i ¶Hoſtis.] Vnde Boetius. Nulla peſtis efficacior eſt ad nocendum: quam familiaris inimicus. Arg. C. de dolo l. lata, vnde. Non eſt deterior hoſtis, quàm fictus amicus. Non odium grauius, quàm ſimulatus amor, vnde illud etiam Mus in pera, &c. argu. 13. q. 1. §. item præcepit. ſi mi. eſt 12. q. 1. certe lo.

Familiares inimici ſũt peſtiferi

MIratus valde ſum.] CASVS. Gregorius excommunicauit Maximũ archiepm Salonitan. q fuerat ſimoniace ordinatus, a cuius cõmunione nullus ſe remouit,

uit,niſi epiſcopus Paulinus, & Honoratus eius eccleſiæ archidiaconus. Vnde Gregorius omnes alios reprehendit,quia quem Apoſtolica ſedes repellit, omnes debent habere repulſum, donec ab illatis criminibus mundetur, Sequens capitulum patet.

clero [a],vel populo,vix [b] duo ex ſacris ordinibus [c] inuenti ſunt,frater ſcilicet, & coepiſcopus noſter Paulinus,& dilectiſſimus filius meus Honoratus archidiaconus eiuſdem eccleſiæ,qui communicare Maximo ſacerdotum rapienti,minimè conſentirent,& ſe Chriſtianos eſſe cognoſcerent. Debuiſtis enim filii [d] chariſſimi penſare ordines veſtros,& quē ſedes Apoſtolica repellebat,repulſum cognoſcere;vt prius,ſi poſſet,ab illatis criminibus mundaretur;& tunc ei veſtra dilectio communicaret,ne particeps obligationis eius exiſteret.

Item Cyprianus de vnitate eccleſiæ.

¶Non eſt in eccleſia,qui cathedram Petri non ſequitur. Cap. III.

QVi cathedram Petri ſuper quam † fundata eſt eccleſia,deſerit;in eccleſia ſe eſſe,non confidat.

Iuo e.5 c.361.
† *al.quem.*

¶*Apud Cyprianum Romæ impreſſum hæc leguntur.*Hanc eccleſiæ vnitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit?.Qui eccleſiæ remittitur, & reſiſtit,in eccleſia ſe eſſe confidit? *Verū in Vaticana bibliotheca præter octo integra Cypriani exemplaria eſt etiam aliud, in quo tantum opuſcula quædam continentur,& inter ea hic tractatus: Atque in eo codice,itemque in altero integro Monaſterij S. Saluatoris Bononiæ ſunt verba hæc,quæ a Gratiano,& Iuone afferuntur. Ac ſanè paulo ante Cyprianus hanc ipſam Petri cathedram eſſe oſtenderat vnde,vnitas eccleſiæ penderet.*

Epiſcopi verò, qui Apoſtolicæ ordinationi ſubiacent, etiam hanc reuerentiam debent, vt ſeſe ſingulis annis Apoſtolorum liminibus repræſentent.

Vnde Anacletus,& Zacharias Papa.

¶Singulis annis Apoſtolorum limina viſitent epiſcopi qui ordinationibus Apoſtolis ſubiacent. Cap. IV.

IVxta [e] ſanctorum Patrum, & canonum inſtituta omnes epiſcopi, qui huius Apoſtolicæ ſedis ordinationi ſubiacēt,qui propinqui [f] ſunt,annue,circa † Idus Maij ſanctorū principum Apoſtolorum Petri, & Pauli liminibus præſententur [g] omni occaſione ſepoſita:Qui vero de longinquo [h],iuxta [i] chyrographum [k] ſuum impleāt.Qui autem huius conſtitutiones contemptor extiterit, prætérquam ſi ægritudine fuerit detentus; ſciat ſe canonicis [l] ſubiacere ſententijs.

Leo epiſ.4.c.7.
Poly.l 4.tit.25.
Anſ.l.6.c.164.
† *al.Idibus Maij.*

¶*Hic eſt canon quartus ſynodi Romæ habitæ ſub Zacharia Papa,quæ extat in bibliotheca Vaticana, ex qua nonnulla ſunt in hoc capite emendata.*

a ¶Clero.]Et ita,quilibet eps̄ ſuffraganeus eſt de clero metropolitani.arg ext. de poſtul.p̄la. bonæ. arg.86.diſt.ſi q̄d vero. Fortè iſte fuerat canonicus,& adhoc retinebat ibi p̄bēdā.

Quod vix fit,fieri dr̄.

b ¶Vix.]Quod ergo vix fit,tamē fit.ff.de iud.vix.19.d. in memoriā.arg. cōtra ff. ad Velleia.tutor, q̄a ibi dicit̄ vix fieri vt quis pro ſe apud eūdem intercedat, & ita vix, ideſt, nunq̄, ſic 2.q.6.§.biduum, ver.ſi aduerſus.

Multitudo non excuſat a delicto.

c ¶Ordinibus.]Arg. pro eis, qui multitudinē nō ſequunt̄, vt 7.q.1.denique, & ꝙ multitudo non excuſat a delicto, vel pęna.ar.2 q.1.multi.ſu. d.23.in nomine.arg. cōtra ſupra d.19. in canonicis.

Extra eccleſiā eſt q̄ cū ep̄o non eſt.

d ¶Filii.] Qui ergo priuati ſunt a ſacramētis,filij sūt eccleſiæ,quia ſunt epiſcopi.ſ.filii, cū certum eſt,ꝙ qui non eſt cū epiſcopo.extra eccleſiā eſt.ar.7.q.1.ſcite. Vel dic,ꝙ iam erant abſoluti,vel q̄a cauſa humilitatis hoc dixit 2.c.7. non ſi incompetenter.

QVi cathedrā epiſcopi.]CASVS Dictum eſt ſu.ꝙ omnes debent obedire Papæ. nunc autē dicit,quòd epiſcopi q̄ ſubſunt Papæ immediate,hanc ei reuerētiam debent, vt ſingulis annis curiam viſitent, & hoc probatur ſeq.c.

IVxta.] CASVS.dicit hic,ꝙ epiſcopi qui ſubsūt Ro. eccl. nullo mediāte,ſi vicini ſunt, quolibet anno ſedē Apoſtol. viſitēt p̄ ſe,vel p̄ aliū. Si verò ſunt remoti, faciant ſicut in chyrographo ſuo cōtinet̄ Et q̄cūq; hoc cōtēpſerit,niſi ſit valetudine impeditus,canonicis regulis ſubiacebit.

e ¶Iuxta.] Hoc c.loquitur de eis, qui ſubſunt Domino Papæ nullo medio.

f ¶Propinqui ſunt.] Qui.ſ.in eadem prouincia ſunt illos vocat lex p̄ntes,C.de præſcr.decem ann.l.vlt.

ADDITIO.Ad hoc extra de maio.& obe. humilis, vbi de hoc.

g ¶Præſententur.] Per ſe,vel per alios. extra de iureiur. ego N.

h ¶De longinquo.] Argum.ratione loci permittit.quod aliàs non permittitur,argum.24.q.1.pudenda ſu.diſtin. 63.cum longe.ſu.diſt.29.c.1.& 2.ſu.di.4.erit.ſu. diſt.61. c.1.& 2.Et dic de longinquo, vt ſunt vltra Italiam conſtituti,vt extra de elec. nihil eſt quod eccleſiæ. Vel remotos vocat vltra duas dietas, vt extra de reſcri p.non nulli.

Remoti qui dicuntur.

i ¶Iuxta.] Argu.ꝙ expedire per alios ſufficit quod iuſtè impeditum per ſe facere non poteſt.18 d. epiſcopus.

Impeditus p̄ aliū expedire pōt officium ſuū.

K ¶Chyrographum]Extra de elec.ſignificaſti.in parte deciſa.ſupra 65.d.ſi quis 5.q 3.ſi ægrotans.

l ¶Canonicis.] Supra d.18.ſi quis epiſcoporum.

RELIQVI. Hæc eſt ſecunda pars huius diſtin in qua dr, ꝙ omnes minores, in ordine, vel dignitate debent ſuis maioribus reuerentiam præſtare, & hoc probat per 7. auct.

CASVS. Dictũ eſt ſupra qualiter omnes debent obedire Papæ. Nunc autem dicit Gratianus, quòd in eccleſia ab oſtiario vſque ad epiſcopum gradatim minor debet obedire ſuperiori, quod probat per ſequens capitulum.

A Subdiacono] CASVS. Dr hic, ꝙ a ſubdiacono vſq; ad lectores dẽt oẽs obedire Cardinali diacono, deinde Pontifici presbyter, presbytero diaconus, &c.

a ¶Ad lectores.] Hic nomine lectorum omnes inferiores ordines comprehendit.

b ¶Honorem.] Ratione ordinis. hæc eſt.n. iuſtitia. vt minor ſeruiat maiori. 33.q. vlt. cſt ordo, niſi minor in adminiſtratione maioris ſit 95. di. c. 1. vel niſi obtineat locũ ſuperioris. inf. eo. c. vlt.

2 *Reliqui verò in eccleſia minores ſemper debent maioribus ſubeſſe. ſicut in ſynodo Romana S. Silueſtri, c. 7. legitur.*

Burc. l. 2. c. 224.
Iuo p. 6. c. 299.
Anſ. l. 7. c. 66.

¶Minores maioribus obedientiam exhibeant.

Cap. V.

† Nota ex iſto text. ꝙ hæc dictio, a excludit, ſimilem tex. habes in l. ratione. § fi. ff. de actio. empt.

A Subdiacono † vſque ad lectores [a] omnes ſubditi ſint diacono Cardinali vrbis Romę, in eccleſia repræſentantes ei honorem [b]. Porro Pontifici presbyter, presbytero diaconus, diacono ſubdiaconus, ſubdiacono acolythus, acolytho exorciſta, exorciſtæ lector, lectori oſtiarius, oſtiario abbas α [c], abbati monachus in omni loco repræſentent obſequium ſiue in publico, ſiue in gremio [d] eccleſiæ.

¶*Caput hoc, & apud Gratianum, & in ipſius ſynodi editionibus videtur valde mendoſum Burchardus & Iuo ſic habent.* A ſubdiacono vſq; ad lectorem, omnes ſubditi ſint diacono Cardinali vrbis Romæ; in eccleſia honorem repræſentantes tantum. Pontifici verò presbyter, diaconus, ſubdiaconus, acolythus, exorciſta, lector, abbas, monachus in omni loco repreſentent obſequium, ſiue in publico, ſiue in gremio eccleſiæ. *Verbum ob magnam codicum varietatem, & propter gloſſas, ac doctorum dicta nihil fere in textu mutatum eſt.*

Et l. 2. cõnſi. c. 48.

α ¶Abbas.] *De abbate, & monacho in ſynodi editionibus nulla mentio eſt.*

c ¶Abbas] Loquitur ſecundum ea tẽpora cũ monachi non erant clerici vt inf. 16. q. 1. generaliter. Vel forte quilibet clericus dignior eſt, quolibet monacho. arg. 16. q. 1. alia eſt cauſa &c. legi. hodie maior honor debetur abbatibus, quã aliis clericis. ar. ex. de ætate, & quali c. 1. 69. d. c. 1.

Monachi olim non erãt clerici. Clericus ſæcularis eſt dignior monacho.

d ¶Siue in gremio.] Arg. cõtra 95. di. epiſcopus 2. nam ibi dicit, ꝙ in domo collega, debet eſſe prælatus in eccleſia.

Item ex epiſt. 1. Clementis ad Iacobum fratrem Domini.

¶Quod ſit officium diaconorum. Cap. VI.

DIaconi eccleſiæ tamquam oculi [e] ſint epiſcopi, oberrantes [f], & circumluſtrantes cum verecundia actus totius eccleſiæ, & perſcrutantes diligentius, ſi quem videant vicinum fieri præcipitio [g], & proximum eſſe peccato, vt referant hæc ad epiſcopum. & *infra* β. ¶Sed & de peregrinis ſimiliter epiſcopo ſuggerant refouendis; & cætera his ſimilia, quæ ad cultum eccleſiæ, & diſciplinam eius pertinent, diaconis curæ ſint.

β ¶Et infra.] *Sic legitur in pleriſque manuſcriptis. In vulgatis legebatur.* & ita. *alia verò nonnulla verba reſtituta ſunt ex originali.*

Diaconi] CASVS. Dicit hic, ꝙ diaconi velut oculi epiſcopi debẽt omnia conſiderare, & ſi viderint aliqua corrigenda, ſignificẽt epiſcopo, & per hoc oſtẽditur, quod debẽt epiſcopo obedire.

e ¶Oculi.] Et no. ꝙ loco diaconorũ ſucceſſerunt archidiaconi, qui dicunt. oculi epiſcopi, q perluſtrant alia cauſa habet inf. ead. diaconi.

Archidiaconi ſunt oculi epiſcopi.

f ¶Oberrãtes] Sunt & alii oculi circũluſtrãtes ſynodales teſtes 35. q. 6. epiſcopus in ſynodo. Vel ibi loquitur de exceſſibus laicorum, hic clericorum. Hug.

g ¶Præcipitio.] Ergo non tm tenet qs denũciare iã cõmiſſum crimẽ, ſed etiã cõmittẽdum, qđ verũ eſt. 22. q. 5. hoc vr. ar. extra de cog. ſpi. tua de conſe. diſt. 2. cum omne crimen.

Itm ex eodem, eadem epiſtola.

Anſ. l. 7. c. 67.

¶De eodem. Cap. VII.

SAcerdotes verò beatus Petrus ſal terræ [h], & mundi lumen docens, præcepit in ſplendore bonorum operum patrem glorificare Deum; de quibus Dominus ait: [Beati eſtis, cum maledixerint [i] vobis homines, & rel. & iterum. [Vos eſtis ſal terræ.]

Matth. 5.

SAcerdotes verò.] CASVS. Probat Clemẽs in hoc capitulo, ꝙ reuerẽtia eſt ſacerdotib. exhibenda, & hoc pbat auctoritate Petri dicẽtis. Vos eſtis ſal terræ, & auctoritate Domini dicentis, Beati eſtis, &c.

h ¶Sal terræ.] In omnibus enim operibus noſtris ſal offerre debemus de conſecr. diſt. 4. ſal. & per ſal ſapientia intelligitur 43. diſt. rector.

i ¶Maledixerint.] Non, ꝙ ex maledictione benedictionem quis conſequatur, ſed ex patientia quam ſuſtinet. 11. q. 3. qui iuſtus Lau.

NVlla CASVS.] Quæſitum fuit, quid debeat fieri de illis clericis, qui ſub nullius epiſcopi diſciplina gubernantur? Et reſpondet, ꝙ debent a ſuo officio remoueri. tales enim acephali dicuntur: qui verò ſuis maioribus rectè obediunt, donum conſequuntur a Deo. Sequē. capitulum patet.

huius diſtinctionis, in qua dicitur, ꝙ diaconi dēnt ſubdere ſe presbyteris, & non præferre. & hoc probat per nouem auctoritates Io. de Fan.

CASVS. Supra in cap. à ſubdiacono. dictum eſt, ꝙ ſicut presbyteri obedire dēnt epiſcopis, ſic diaconi presbyteris,

Item ex concilio Pariſienſi.

¶Hi non ſunt habendi clerici, qui epiſcopali prouidentia non gubernantur. Cap. VIII.

Concordat conc. Mogunt. ſub Carolo, c. 22. Burc. l. 2. c. 226. Iuo p. 6. c. 301.

NVlla [a] ratione clerici, aut ſacerdotes habendi ſunt, qui ſub nullius epiſcopi diſciplina, & prouidentia gubernantur. Tales enim acephalos [b], ideſt ſine capite priſca eccleſię conſuetudo nominauit.

Item ex epiſt. 3. Clementis.

¶De eodem. Cap. IX.

QVi ſuis epiſcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi exiſtunt. Porro ipſi a Deo donum ſummi muneris conſequuntur, qui per iuſtitiæ, & præceptorum eius ſemitas incedentes, doctoribus ſuis, qui recte epiſcopi intelliguntur, libenter obediunt.

Item Anacletus epiſt. 1.

¶Illi in Deum ſcandalizantur, qui ſuo non obediunt epiſcopo. Cap. X.

Iuo p. 6. c. 245.

ILle proculdubio ſcandalizatur [c] in Deum, qui recte non docet, & qui eius ſcandalizat epiſcopum, vel ſacerdotem.

Item Euariſtus ad epiſcopos Africanos, epiſt. 1.

¶Septem debent eſse diaconi in vnaquaque ciuitate. Cap. XI.

Poly. l. 2. tit. 38. Anſ. l. 7. c. 69.

DIaconi [d] (qui quaſi oculi videntur eſse epiſcopi) in vnaquaque ciuitate iuxta Apoſtolorum conſtituta, ſeptem debent eſse, qui cuſtodiant epiſcopum prædicantem; ne aut ipſe epiſcopus † [e] ab inſidiatorib. quoquo modo infeſtetur, aut lædatur a ſuis: aut verba [f] diuina, detrahendo [g] aut inſidiando polluantur, vel deſpiciantur; ſed veritas ſpirituali redoleat [h] feruore, & pax prædicata labijs, animi cum voluntate [i] concordet.

† abeſt ab ori.

Item ex concilio Neocęſarienſi, c. 19.

¶De eodem. Cap. XII.

Ex priſca verſione. Ordo Rom. c. 9. Conc, Aquiſg. c. 64. Act. 6. Burc. l. 2. ca. 219. Iuo p. 6. cap. 294. & 295.

DIaconi ſeptem eſſe debent ſecundum regulam, quāuis magna [α] ſit ciuitas. Regulæ autem auctoritas iſta eſt, quod & liber actuum [k] Apoſtolorum idem inſinuat.

α ¶Quamuis magna.] *Antea legebatur,* quamuis non magna. *Emendatum eſt ex canone Græco, (qui etiam recitatur in ſexta ſynodo, c. 16. & ex vulgatis etiam verſionibus. In canonib. primæ. Nicænæ ſynodi, qui ex Arabico in Latinum conuerſi nuper editi ſunt, canone 62. multa habentur ad hāc rem pertinentia: quem fortaſſe canonem ſignificauit Andreas Colloſſenſis ſeptima actio. ſynodi Florentinæ.*

3 *Vt igitur ex præmiſſis* [l] *apparet, diaconi debent obe-*

a ¶Nulla.] infra. 18. q. 2. abbatibus.

b ¶Acephalos.] Priuilegiati tamen, qui Papæ ſubſunt, non ſunt acephali 1. quia Papa epiſcopus corū eſt. ar. extra de priuileg. recipimus. tales ſicut excōicatos debet quilibet excludere ď eccleſia ſua. ext. de paroch. & alie. paro. c 2. Et eſt hic arg. pro prælatis: ꝙ etiā eremitę ſubſunt. epiſcopo; in cuius territorio ſunt, vt 16. q. 1. qui vere. Io.

1 Adde qđ acephali dicuntur illi q ſunt ſine capite, ut hic cōcor. gl. in Auth. de appe. generalē coll 4. Eremite ſub ſunt epiſcopo.

c ILle proculdubio ſcādalizatur.] Id eſt ſcādalizat Deum 8. q 1. qui vos Io. ADDITIO. Ad idē 3. q. 1. nulli. ſu. 21. diſ. in nouo. Archid.

DIaconi.] CASVS. præcipit Euariſtus, vt ī qualibet ciuitate ſint ſeptē diaconi, q cuſtodiant epiſcopum à malis hominibus, ne prædicatio eius impediatur, & ne ipſe deſpiciatur. Sequēs capitulū patet.

Diaconi ſeptē debent eſſe in eccleſia epiſcopali.

d ¶Diaconi.] Hoc capitulū loquit̄ de epiſcopali eccleſia, vbi debent eſſe ſeptē diaconi, vt de cōſecratio. d 1. epiſcopus Deo. Et vbi facultates ſuppetunt, 7. q. 1. illud.

e ¶Ne aut ipſe epiſcop9.] Quoquo modo infeſtetur, aut ledat̄ ab iſtis inſidiatorib. ideſt hæreticis: vel ita, ne quoquo modo offendat̄ ab illis, aut lędatur a ſuis clericis ꝑ oppſſionē. Et ideo dēt eiaſtare, & ab eo auertere huiuſmodi oppſſiones.

f ¶Aut verba.] Hæc eſt ſecunda cauſa huius conſtitutionis.

2 Quia fortè timore hæreticorum nō audet ſolus prędicare. & hæc expoſitio congruit illi literæ, q̄ habent polluantur, aut. deſpiciant,

g ¶Detrahendo.] Timore hæreticorum 2. ſcilicet ſubticēdo.

h ¶Redoleat.] .i. extra in publicū ex frequenti ardore.

i ¶Cum voluntate.] infra de conſec diſt. 2. reuera. Io.

K DIaconi.] ¶Actuum.] 6 vbi agitur de ſeptem diaconis ordinatis ab apoſtolis. Io.

VT IGITVR EX PRÆMISSIS, Hæc eſt tertia pars ris. Sed quia diaconi non ſolum volebāt adæquari preſbyteris, ſed etiam præferri: ideo, vt eorum ſuperbia opprimatur, ſtatutum fuit, vt ſacerdotibus dignam reuerētiam exhibeant, & ſibi nihil vſurpent.

l ¶Ex premiſſis.] Ab iſto loco incipit magiſter altercationem

tionem ſuam inter presbyteros & diaconos. Et primo allegat pro presbyteris, quòd diaconi debent eis ſubeſſe, vſque ad illud cap. diaconi. poſt in illo cap. diaconi. allegat pro diaconis. vltimo In cap. legimus. dabit ſententiam contra diaconos. H.

d ¶ Neceſſitas.] Not. ꝙ vbi neceſſitas exigit. & presbyter eſt abſens, poteſt diaconus etiã iure ſuo baptizare, & corpus Chriſti erogare infirmis, ſi conſecratũ eſt: ſed in eccleſia in pſentia presbyteri nõ poteſt, etiam ſi neceſſitas exigit. niſi iuſſus à presbytero: puta cum multi ſunt qui indigent baptiſmo & presbyter non poteſt omnibus ſufficere, ſimiliter ſi multi ſunt, qui volũt accipere corpus Chriſti, nec presbyter ſufficit omnibus.

e ¶ Chriſtianis.] Et etiam hęreticis, 1, vt inf. 1. q. 1. quod quidam, &c.

Diaconus pōt baptizare, & corpus Chriſti ægris erogare.

Diaco-

dientiam presbyteris, ſicut presbyteri epiſcopis. Sed diaconi ſuperbientes ſacerdotibus æquari, vel potius præferri quærebant: contra quorum inſolentiam multorum auctoritates manauerunt, eorum ſupercilium reprimenteſeatque vt ſacerdotibus condignam obedientiam exhibeant, decernentes.

Unde Gelaſius α Papa in epiſt. ad epiſcopos per Lucaniam c. 9. & 10. ait.

α ¶ Gelaſius. *Sic eſt in plerìſque manuſcriptis, & apud Burg. & Iuonem. Nam in impreſſis erat, Pelagius.*

¶ Nihil eorum quæ ſunt decreta primis ordinibus, vendicent diaconi. Cap. XIII.

Poly. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 7. c. 63. Burc. l. 4. c. 57. Iuo. p. 1. c. 252. & par. 6. c. 99.

DIaconus propriam conſtituimus ſeruare mẽſuram, nec vltra tenorem paternis canonibus deputatũ [a] quidpiam tentare permittimus. Nihil eorum ſuo miniſterio penitus applicare, quæ primis [b] ordinibus proprie decreuit antiquitas. Abſque epiſcopo [c], vel presbytero baptizare non audeant niſi predictis fortaſſis ordinibus † longius cõſtitutis, neceſſitas [d] extrema compellat. Quod & laicis Chriſtianis [e] facere plerumque conceditur. *& infra.* ¶ Sacri corporis prærogationem † ſub conſpectu pontificis, ſeu presbyteri (niſi his abſentibus) ius non habeant exercendi.

† *officijs.*] ori.

C. 10. in medio. † *al. errogationem.*

I Quod eſt ergo iſtorũ priuilegium? Dicit. vt no. 50. diſt. qui ſub gradu.

In Aquiſgr. c. 41.

Item in concilio Nicæno, c. 14. ſeu 18.

¶ Inferiores presbyteris ſe diaconi cognoſcant. C. XIV.

Iuo p. 2. c. 26. Burc. l. 5. c. 36.

PEruenit ad ſanctorum concilium, ꝙ in locis quibuſdã & ciuitatibus, presbyteris ſacramenta [f] diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque conſuetudo tradidit, vt hi qui offerendi ſacrificij non habent poteſtatem, his qui offerunt, corpus Chriſti porrigant. Sed & illud innotuit, quòd quidam diaconi etiã ante epiſcopos [g] ſacramẽta α ſumunt. Hæc ergo omnia amputentur: & in ſua diaconi menſura permaneant; ſcientes, quòd epiſcoporum quidẽ miniſtri ſunt, inferiores autem presbyteris habẽtur. Per ordinem ergo poſt presbyteros gratiam ſacræ communionis accipiant, aut epiſcopo, aut presbytero porrigente. Sed nec ſedere in medio [h] presbyterorum diaconis li-

PEruenit.] CASVS. Diaconi in tribus delinquebant Primo, quia poſt conſecrationem porrigebant hoſtiam ſacerdotibus. Secundo qa ſumebant ſacramenta in Miſſa prius quam epiſcopi. Tertio quia ſedebant in medio presbyterorum. Statutum ergo fuit in Nicæno concilio, vt de cętero talia non faciant: ſed in ſua mẽſura permaneant: & ſi quis obedire noluerit, ceſſet ab officio. Capitula, quæ ſequũtur, plana ſunt vſque ad c. nonnulli.

f ¶ Sacramenta.] Id eſt Euchariſtiam cõfectam: & ſanguinẽ autẽ bene porrigunt infra ead. diaconi ſunt. & ver. ſacerdotibus, & hæc eſt ratio quare ſacerdos corpus Chriſti per ſe ſumat, calicem autem de altari presbyteris ſumere nõ licet, ſed diaconus eis porriget, quia ſũptio corporis futuram reſurrectionem corporũ ſignificat, quã Deus ſua virtute faciet ſine omni miniſterio. Sed ſumptio ſanguinis ſignificat reſumptionem peccatorum, quæ fit interceſſionibus aliorum 13 q. 3. animæ, ſupra diſt. 50. presbyteros qui contra. ibi in pœnam dicitur de diaconis, panem offerant: quare de iure licitum eſſe videtur. Ioan. Sed illud intelligitur quando in principio ſecretorum diaconus accipiens patenam cum pane offert ſacerdoti. Imponitur ergo diaconis ad pœnam, ne panem offerant altario miniſtrando: hic autem prohibetur ne poſt ſacramenta confecta corpus Chriſti porrigant ſacerdoti, vt ſumant. B.

g ¶ etiam ante epiſcopos.] Id eſt, antequam epiſcopi ſumant.

h ¶ In medio.] Secundum conſuetudinem diuerſorum locorum hæc variantur. 2. in quibuſdam enim locis hæc obſeruantur: in quibuſdam non.

Corporis Chriſti ſumptio, quid ſignat.

Sanguinis ſũptio, quid repręſentat.

DIaconos. CASVS] Diaconi vſurpant officia epõrum & presbyterorum. baptizabant enim eis præſentibus, & non præcipientibus: & corpus Domini propria auctoritate populis diſtribuebant. quare Pelagius ſtatuit ne de cætero talia faciant ſine præcepto eorum, niſi in neceſſitate presbyteris abſentibus.

Epatus eſt ordo.

a ¶ Deputatum.] Scilicet diaconis, ſic 18. q. 2. hoc tm̃.

b ¶ Primis.] idest maioribus epiſcopali ſcilicet, & presbyterali: & ita epiſcopatus eſt ordo, vt 83. diſt. cum in præterito 21. diſt. clericos ad idem 21. diſt. c. 1.

c ¶ Abſque epiſcopo.] Ideſt abſente epiſcopo, vel presbytero, quibus ſolum baptizandi miniſterium permiſſum eſt, vt de conſe. diſt. 4. conſtat & dic ꝙ abſque epiſcopo. ideſt præter auctoritatem eius.

α Arg ad hoc ff. de offi. procon. l. obſeruare. § antequam. & l. idemq; ff. manda.

a NOn oportet.] ¶ Sed iuſſione.] Hoc obſeruatur ſecundum conſuetudinem quarundam eccleſiarum cum redit à lectione Euangelij. Lau.

b NOn oportet.] ¶ Panem.] Id eſt corpus Domini. Dare, ideſt, porrigere, ſcilicet alijs poſt confectionem ſine licentia ſacerdotis. Vel dic, dare, ideſt conficere: quod ad ſolum presbyterum pertinet. 1. quæſt. 1. dictum. extra de ſumma trini. firmiter.

c DIaconi ita ſe.] In Miſſa: nam alibi magis ſunt miniſtri epiſcopi.

d PRæſente.] ¶ Eroget.] Iuſſus vel non iuſſus, longe tñ poſitis epiſcopo vel presbytero. ſupra ea. diaconus.

1 Sic 1.q.7. ſi quis omnē. 15.q. 1. mulier.

e DIaconus.] ¶ Loco.] ideſt, in aliquo de omni 1, tñ honeſto. ff. de arbitr. ſi cum dies. §. ſi arbiter. & ff. de mune. & hono. vt gradatim. §. 1.

f ¶ Diaconus in conuentu.] Vbi conueniunt ad ſynodum.

g ¶ Loquatur.] ideſt præ-

ceat: quia ſi hoc fiat præter regulam, & ordinē probatur exiſtere. Si quis autem etiam poſt has definitiones obedire noluerit, à miniſterio ceſſare debebit.

¶ *Prior pars huius capitis vſque ad ver.* ampu|entur. *eſt ex priſca verſione in canone quartodecimo. Reliqua vero pars eſt ex verſione Dionyſii in canone 18. quam quidem totam aſſerunt, & codex canonum, & Burchardus, & Iuo.*

γ ¶ Sacramēta ſumūt.] *Græce eſt,* τῆς [illegible], *quod Dionyſius vertit,* oblata contingant *quā quam Burchardus, & Iuo hoc vno fere loco diſcrepātes habent, illi quidē ſacra* oblata contingant: *hic vero,* ſacram oblationē contingāt,

Item ex concilio Laodicenſi, c. 20. ⁋ in Agat c. 65. & Aquiſg. c. 77.

¶ Diaconus honorem exhibeat presbytero, & ipſe ab inferioribus honoretur. Cap. XV.

NOn oportet diaconum coram presbytero ſedere: ſed iuſſione[a] presbyteri ſedeat: ſimiliter autem diaconus honorem habeat à ſequentibus, ideſt, à ſubdiaconis, & omnibus clericis. Anſ. l. 7. c. 66. Burc. l. 2. c. 221. Iuo p. 6. c. 296.

Item ex eodem, c. 23. Aquiſgran. c. 7.

¶ Calicem benedicere, & panem dare diaconis non licet. Cap. XVI.

ij NOn oportet diaconos α panem [b] dare, nec calicem benedicere.

α ¶ Diaconos.] *In vetuſtioribus priſcę verſionis editionibus eſt,* diaconem. *Grece eſt,* ὑπηρέτας, *quod Dionyſius vertit,* ſubdiaconos: *& ſic habetur in conſilio Aquiſgranenſi.*

Item ex concilio Carthaginienſi quarto β c. 37.

Sicut epiſcopis, ita & presbyteris diaconi miniſtrent. Cap. XVII.

DIaconi ita ſe [c] presbyteri, ſicut epiſcopi miniſtros eſſe cognoſcant. Poly. l. 2. tit. 39. Anſ. l. 7. c. 62.

β ¶ Quarto.] *Caput hoc cum duobus ſequentibus habetur in concilio quarto Carthaginienſi, & in codicibus Gratiani etiam manuſcriptis, itemque apud Anſelmum titulo huius capitis erat additum:* Carthaginienſi quarto, cui Papa Zozimus interfuit per Vicarios, *quod minime conuenire oſtendunt acta ſextæ ſynodi Charthaginienſis: ad quam Zozimus Fauſtinum potētiæ eccleſiæ epiſcopum, Philippum, & Aſellum legatos miſit. Nam quarta habita eſt Honorio iiij. & Eutychiano Coſſ. ſexta vero Honorio xij. & Theodoſio viij. Coſſ. ideſt anno vigeſimo poſt: Quo anno (prout ex Africano concilio can. 76. & ſequentibus apparet) contra Pelagij, & Celeſtij hæreſim quædam ſunt definita; cum Celeſtius ad Zozimum Papam appellaſſet: quod ex nonnullis manuſcriptis. Zozimi, & epiſcoporum Africæ ad ipſum epiſtolis, quæ in bibliotheca Vaticana ſeruantur, demonſtraeur. Quare, cum Zozimus in Pontificatu duos tantum annos, & menſes aliquot vixerit neceſſarium eſt multo ante ipſius Pontificatum quartam ſynodum Carthaginienſem habitam fuiſſe.*

Item ex eodem, c. 38.

¶ De eodem. Cap. XVIII.

PRæſente presbytero diaconus Euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, iuſſus eroget[d]. Poly. ibidem Anſ. l. 7. c. 66. Burc. l. 5. c. 13. Iuo. p. 2. c. 23.

Item ex eodem, c. 39. & 40. & 41.

¶ De eodem. Cap. XIX.

DIaconus ſedeat quolibet loco [e], iubente presbytero. Item Diaconus in conuento [f] presbyterorum interrogatus loquatur [g]. Anſ. ibidem.

prædicet, nam officium prędicandi presbyterorum eſt. 16.q.1.adiicimus.Hug.

a ¶Alba.] ideſt, dalmatica.arg.11.q.5. epiſcopus presbyter.

b ¶Vel lectionis.] Euangelii.

Non-

cis competunt: & hoc probat per duo capitula. Ioan. de Fant.

CASVS. Supra in cap. diaconi prohibitum eſt, ne diaconi vſurpent officia epõrum, vel presbyterorum. Nũc verò dicit, ꝙ non debent vti compagis, ideſt, calceamẽtis epiſcoporũ, quib. nulli diaconorũ vti licèt abſq; apoſtolica licentia: ſicut nec mappulis vti debẽt abſque eiuſdem auctoritate, quas cõceſſit Cõſtantinus Cardinalibus, vt inf. 96. d. in illa palea, Conſtantinus.

Alba [a] verò tempore oblationis tantum, vel lectionis [b] vtatur †.

† *al. induatur.*

Item ex concilio Toletano 4.c.38.

¶Diaconi presbyteris ſe ſuperiores non cognoſcant. Cap. XX.

Burc.2.c.222. Iuo p.6.c.297.

NOnnulli diaconi in tãtam erumpunt ſuperbiam, vt ſeſe presbyteris anteponant, atque in primo [c] choro ipſi priores ſtare præſumant, presbyteris in ſecundo choro conſtitutis. Ergo, vt ſublimiores [d] ſe † presbyteros agnoſcant, tam hi, quàm illi in vtroque α conſiſtant.

pal. ſibi.

α ¶In vtroque.] *Licet in vulgatis Gratiani codicibus legatur,* in vtroque ordine *& in tomis conciliorum impreſſis,* in vtroq; choro: *tamen in vetuſto codice conciliorum Regis Catholici, & pleriſq; vetuſtis Gratiani, etiam impreſſis neutra vox habetur.*

4 *Compagis [e] verò calciari abſque Apoſtolici licentia diaconis non permittitur, ſicut nec mappulis [f] vti abſque eiuſdem auctoritate quibuslibet clericis conceditur.*

Vnde Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano, lib. 6. epiſt. 28. indict. prima.

Io. diac. l.4. 8.

¶Abſque Apoſtolica licentia Diaconi compagis vti non præſumant. Cap. XXI.

PEruenit ad nos, diaconos eccleſiæ Cantinenſis calciatos compagis procedere præſumpſiſſe: quod, quia nulli hactenus per totã Siciliam licuit, niſi ſolis tantummodo diaconis eccleſiæ Meſſanenſis; quibus olim à prædeceſſoribus noſtris non dubitatur eſſe conceſſum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis auſus nõ eſt leuiter attendendus, cũ omni hoc fraternitas veſtra ſubtilitate perquirat: & ſi ita β, ſicut ad nos peruenit, inuenerit verũ eſſe; vtrum vel a ſe, vel alicuius [g] hoc auctoritate [h] præſumpſerint, nobis ſubtiliter innoteſcat: vt cognita veritate, quid fieri debeat, diſponamus. Nam ſi negligenter ea, quæ male vſurpantur, omittimus, exceſſus viã [i] alijs aperimus.

Anſ.l.7.c.74.

β ¶Et ſi ita.] *Hic & paulo inferius addita ſunt aliquot verba ex originali.*

Item Ioanni Rauennati epiſcopo, lib. 2. epiſt. 64. ſeu cap. 93.

Ioa. dia. l.4.c.2.

e ¶Cõpagis.] ideſt, ſandalibus, & dicuntur cõpagi ſandalia, vel caligæ epiſcopales: & eſt maſculini generis. Ioan.

Compagi.

ADDITIO. Scilicet compagus compagi. Hug.

f ¶Nec mappulis.] Ideſt, ornamentis equorũ, quæ Conſtãtinus cõceſſit Cardinal.b. inf. 96. d. Conſtantinus. nam mappa ornamentum eſt equi. ſimiliter in Authen. de conſuli. §. quãtacũq; 2 & ſunt q̃dã alba linteamina quibus cooperiũtur equi Cardinaliũ cũ proceſſionem faciunt. Alii dicunt, ꝙ mappulæ ſunt mitrę epiſcopales.

Mappulæ q̃d ſignent.

2 Idem arg. C. nulli licere in frenis, & c. l. vnica lib. 11.

PEruenit.] CASVS. Apoſtolicus conceſſerat ſolis diaconis eccleſiæ Meſſanen. vti cõpagis, quos tñ poſtea diaconus Catinenſis eccleſiæ portare pręſumpſit. Præcepit ergo Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano, vt ſubtiliter inueſtiget, an per ſe, an alterius auctoritate hoc fecerit: q̃a ſi malè vſurpat & nõ puniatur, via delinquentibus aliis aperitur.

NOnnulli.] CASVS. Quidam diaconi in choro volebant eſſe in loco digniori, volentes ſacerdotibus præferri, ſed conciliũ Toletanũ ſtatuit, vt tam diaconi quã presbyteri perſeuerẽt in locis ſibi deputatis: ita ut diaconi [1] cognoſcant presbyteros eſſe maiores ſe.

1 Ideſt maiores, quam ſtẽt in vtroque choro diuiſi, ita ꝙ presbyteri ĩ primo, diaconi in ſecũdo. Pet.

c ¶Atque in primo.] ideſt, in primo ordine, vt fit Pariſiis.

d ¶Vt ſublimiores 1.] Sic cõſtrue. ergo tam illi, quàm iſti cõſiſtant in vtroque or. ita ſcilicet, vt diaconi agnoſcãt presbyteros ſublimiores, ſe, ſcilicet diaconis, & ſtabunt ſm̃ tempus ſuæ ordinationis. 17. diſt. cap. eps.

COMPAGIS. Hæc eſt quarta pars huius d. in qua dicitur, ꝙ compagi, ideſt, ſandalia & mappulæ, ideſt, linteamina, quæ portant Cardinales, ſolis Romanis cleri-

g ¶Alicuius.] Argu. ex hoc & ſeq. c. habet, quod illud videtur prohibitum, quòd non oſtenditur eſſe conceſſum. argu. diſt. 100 contra morem. arg. 25. q. 2. amputato. arg. 10. quæſt. 1. hanc argu. 2. q. 1. conſuluiſti 2. Et eſt hoc verum in ijs, quæ ſunt de iure ſpeciali. aliàs, quòd non eſt prohibitum intelligitur eſſe conceſſum. 27. q. 2. lex diuina. & 30. quęſt. 3. illud. & de deſpon. impu. c. 1. in fi.

Prohibitum. vr̃, quod cõceſſum non oſtenditur.

2 Et extra ne ſe. vacan. illa. vbi d̃ hoc & extra. de tranſ. inter

h ¶Auctorita te.] Nam ſi maiori auctoritate hoc feciſſet hoc eſſet, vtcumque excuſabile. arg. diſt. 63. Salonitanæ. & diſt. 28 diaconi.

3 De hoc not. 86. diſt. an putatis.

i ¶Viam.] C. de indi. vidu. l. 2. in fi. C. vnde vi. meminerint. inf 21. q. 2. c. 2. inf 23. q. 4 eſt iniuſta. 1. q. 7. exigunt contra. inf. 35. q 9. loci noſtri,

ILlud.] CASVS. Ioannes archiepiſcopus Rauenas ſupplicauit Pap. vt liceret ſuis clericis vti mappulis: ſed Papa ei reſcribit dicens, ꝙ Cardinales ei fortiter obuiauerunt, aſſerentes hoc nulli eccleſiæ fuiſſe conceſſum, niſi Romanæ, & ſi eſſet ab aliquibus vſurpatum, nõ fieret per hoc præiudicium eccleſię Romanæ.

a ¶Præſumptum.] Arg. antiquitatẽ, vel longam conſuetudinem non dare priuilegium, vt diſt. 100. cõtra morẽ, & ar. cõtra. 63. d. quia. & 9. q. 3. conqueſtus. Et eſt ratio: quia hoc poſſideri non poterat de iure cõmuni. arg extra de præſcrip. cauſam. Nam & ſunt alia iura, quæ non præſcribũtur, vt ſubiectio, vel procuratio. ext. de præſcr. cũ ex officij. vel via publica ff. de via pub. viã arg. C. de aquæduc. diligenter. lib. 11. & eſt ſi. C. de fundis rei priua. & ſal. diuinæ domus. vſus aquæ. lib. 11.

ADDITIO. Dicas, ꝙ ſunt multa quæ non præſcribuntur: quod dic, vt leg. & not extra de præſcrip. cum liceat. in fi. & 16. q. clerici, in fine. Archidiac.

Antiquitas non dat priuilegium.

Præſcribi nõ poſſunt aliqua.

tias ei namque cor omne patet: & omnis loquitur voluntas, vt 24. q. 3. Deus. 1.

g ¶Colloquentes.] Quo ad contemplationem: vel hoc dum ſunt in oratione de conſecr. d. 1. quando.

h ¶Patri.] Hoc poteſt intelligi hiſtoricè quando Moyſes

1 Cõcor. gl. in l. 2. ff. de don. inter virum. & vxo.

¶Mappulis clerici ſine Apoſtolici licentia vti non debent. Cap. XXII.

ILlud autem, quod pro vtendis a clero veſtro mappulis ſcripſiſtis, à noſtris eſt clericis fortiter obuiatũ, dicentibus nulli hoc vnquam alii cuilibet eccleſiæ conceſſum fuiſſe; nec Rauẽnates clericos illic, vel in Romana ciuitate tale aliquid cũ ſua cõſcientia præſumpſiſſe, nec ſi tẽtatum eſſet, ex furtiua vſurpatione ſibi præiudicium generari. Sed etiam, ſi in qualibet eccleſia hoc præſumptum [a] fuerit, aſſerunt emendandum, quod non conceſſione Romani Pontificis, ſed ſola ſubreptione præſumitur †.

Anſ. l. 7. c. 168.

† al. præſumit.

Item Hieronymus de ſeptem ordinibus eccleſiæ. c. 5.

¶Sicut in miniſterio, ita in diſpenſatione ſine diacono epiſcopus non viuat. Cap. XXIII.

Inter opera B. Hiero. tom. 4. vel. 9.

Poly. l. 2. tit. 39. Anſ. l. 7. c. 72.

Apoc. 1.

DIaconi ſunt, quos in Apocalypſi legimus, ſeptem Angeli [b] eccleſiarum: hi ſunt ſeptem candelabra [c] aurea: hi voces [d] tonitruorum.. *& infra.* ¶Virtutum operatione præclari, humilitate prędіti, quieti, humiles, euãgelizantes pacem, annunciãtes bona, diſſenſiones, & rixas, & ſcandala reſecantes, [docentes † [e], ſoli Deo [f] colloquentes [g], in templo nihil de mundo penitus cogitantes, dicentes patri [h], & matri [i], non noui † [k] vos, & filios [l] ſuos non agnoſcentes [m]. *& paulo poſt.* ¶Sine hoc ſacerdos nomen a † non habet, ortum non habet [n], officium non habet. Hic miniſter [o] Dei dicitur, quia ſcriptum eſt: [Quis maior eſt, qui miniſtrat, an cui miniſtratur?] Et ſicut in ſacerdotio miniſtratio † [p], ita in miniſtro eſt ſacramenti [q] diſpenſatio. *& paulo poſt.* ¶Sacerdotibus etiam propter præſumptionem non licet de menſa Domini tollere calicem; niſi eis traditus fuerit a diacono. *& paucis interiectis.* ¶Ita enim Deus noſter omnipotens vniuerſa diſpoſuit, vt qui maiorem [r] ſe eſſe crediderit, minor ſit, & qui videretur minor, maior

† abeſt ab ord.

Deuter. 33.

† *al. nouimus.*

† *al. nomen habet.*

Marc. 10.

† *conſecratio*] vera lectio.

DIaconi.] Hæc eſt quinta pars huius di. in qua laudat diaconos quatuor modis: ſcilicet a ſignificatione, quia ſignificant ſeptẽ cãdelabra aurea. A virtute, quia debẽt eſſe virtuoſi. Ab officio, quia ſine illis epiſcopi cantare nõ dẽnt. Ab inſtitutione, quia à Domino fuerunt inſtituti. Ioan. de Fant.

CASVS. Supra dictum eſt diaconos ſubeſſe ſacerdotib. ſed ne ſacerdotes nimium inſuperbirent, commendat Hieronymus in hoc c. diaconos. Diuiditur ergo hoc c. in tres partes. In prima parte commendat Hieron. diaconos quadruplici rõne. Rõne ſignificationis, quia ſignificantur per ſeptem cãdelabra aurea, & ſeptem angelos eccleſiarum. Rõne vitæ & conuerſationis. Rõne miniſterii: quia ſine his ſacerdos miniſtrare nõ poteſt, & maior eſt, qui miniſtrat, q̃ cui miniſtratur. Et rõne inſtitutionis: quia a Deo ſunt inſtituti. in ſcda parte reprehẽdit rapacitatẽ epõrum, qui volũt oĩa rapere, & oĩa ſibi vendicant. In tertia parte oſtendit, ꝙ ſicut in hoc mundo raptor punitur a iudice, ita eps qui bona clericorum rapit a Dño punietur, niſi vniuerſa reddat. Scda pars incipit ibi, [Nunc autem.] Tertia ibi. [Certã, vt ipſe.

b ¶Angeli.] id eſt prælati.

c ¶Candelabra.] Quæ erant in templo Domini.

d ¶Voces.] Auditæ a Ioanne in Apocalypſi.

e ¶Docentes.] Populum quo ad vitam actiuam.

f ¶Soli Deo.] Quod ſolus Deo nouit eorum conſcien-

Cor omne Deo patet.

ſes in vltionem idolatriæ 2. vituli conflati, præcepit leuitis, vt nemini parcerẽt: nec etiam patri: ſimiliter diaconi non deberent eos cognoſcere, id eſt, amori Dei amorem eorum pręponere. Vel poteſt intelligi myſticè de diabolo, & de concupiſcentia carnis, & eius moribus, vt in gl. hic depictis.

2 Hęc hiſtoria not. 45. d. diſciplina Diabolus pater dicitur.

i ¶Et matri.] id eſt, carnali concupiſcentię.

K ¶Non noui.] id eſt, nolo pręponere veſtrum amorem amori Dei.

l ¶Et filios.] id eſt, illicitos motus.

m ¶Non agnoſcentes.] id eſt, non nutrientes: ſed ad petram illidentes.

n ¶Habet.] Quia ſine diacono epiſcopus Miſſam celebrare non poterit, niſi neceſſitate inſtante. tũc enim etſi non poſſet habere diaconum, abſque eo Miſſam celebrare, poterit.

Eps ſine diacono nõ celebret.

o ¶Miniſter.] Hic commendat eos a miniſterio.

p ¶Miniſtratio.] id eſt, conſecratio Euchariſtiæ.

q ¶Sacramenti.] Scilicet pręſentibus, ſacerdotibus coram eis. vt ſupra diſt. ead. diaconi.

r ¶Maiorem.] id eſt, meliorem, vel hoc cum bene adminiſtrat.

a ¶Orant.]

a ¶ Orant.] Ideſt, prædicant, vt diſ. 25. vnum & 11. q. 1. ſicut enim. Vnde exponendo ſubdit tunc demum, quod autem dicitur in altari anteponi, reſpicit, quod de calice præmiſerat, calicem non tollere, niſi eis traditus fuerit à diaconis. Vel dic, orant, ideſt, ad orandum inuitant eum cum dicunt; flectamus genua.

b ¶ Tunc demum.] Scilicet circa finem Miſſæ. cum diaconus clamando dicit populo: Humilitate vos ad benedictionem.

c ¶ Prædicat] Infra 11. q. 1. ſicut enim. ſcilicet legendo Euangelium.

d ¶ Sacerdotibus.] Quædam hic referuntur, quæ ex toto bene non intelliguntur. quia non in omnibus eccleſijs hæc officia habet diaconus.

e ¶ Huic.] Commendat hic eos ab inſtitutione. inf. ead. dominus contra ſu. diſ. 51. §. 1. contra. Sed intelligas tantum per Deum principaliter. quia eius auctoritate hoc in vete. teſta. fuit inſtitutum. 77. diſt. in veteri arg. extra de ſenten. excom. mulieres.

f ¶ Perijt. lex de ſacerdote.] Verba Eſaiæ. ideſt, multi ſacerdotes non adimplent legem.

g ¶ Et viſio]. Ideſt, gratia prophetizandi propter auaritiam; quia omnes virtutes patiuntur detrimentum ab vno vitio, &c. de pęni. diſt. 5. c. 1.

Virtutes oēs ab vno vitio detrimentum patiuntur.

exiſteret. Denique quàm hoc verum ſit, ipſe perpende. Leuitæ inferunt oblationes in altari: Leuitæ componũt menſam Domini: Leuitæ cum ſacerdotibus, dum ſacramenta benedicunt†, aſſiſtunt: Leuitæ ante ſacerdotes orant[a], vt ſi diſtinctio locorum creditur, etiam in altari Dei videant ſibi epiſcopi, ſi ſuperbi ſunt, diaconos anteponi. Si humilitatem diligunt: maiores ſe eſſe in eo, quòd ſunt humiles, cognoſcant. Tunc demum†[b], vt aures habeamus ad Dominum, diaconus acclamat: ipſe prædicat[c], ipſe hortatur, ipſe commonet adſtantibus ſacerdotibus[d] ne leuiter hanc vocē, quæ loquitur hæc; & pacē annunciat, aut negligenter aſpicias, aut contemnendam putes. Sufficit huic[e] ordini, tantum per Dominum fuiſſe conceſſum, vt non ſolus ſacerdos in templo totum agere, & implere, videatur. *& infra.* ¶ Nunc autem ex quo in eccleſijs, ſicut in Romano Imperio, creuit auaritia; perijt lex de ſacerdote[f], & viſio[g] de propheta. Singuli quique per† potentiam[h] epiſcopalis nominis, quam ſibi ipſi illicite abſque eccleſia[i] vendicarunt*, totũ, quod leuitarum eſt; in vſus ſuos redigũt; nec hoc ſibi, qood ſcriptum † eſt, vendicant; ſed cunctis auferunt vniuerſa. Mendicat infelix clericus in plateis; & ciuili † operi mancipatus publicam à quolibet depoſcit alimoniam †. Et quidem[k] ex eo deſpicitur cunctis ſacerdotale officium, dum miſericordia deſolatus iuſte[l] putatur ad hanc ignominiam deueniſſe. *& infra.* ¶ Solus incubat bonis †, ſolus miniſterio vtitur[m], ſolus vniuerſa ſibi vendicat, ſolus partes inuadit alienas[n], ſolus occidit[o] vniuerſos. *& paulo poſt.* ¶ Hinc propter ſacerdotum auaritiam odia conſurgunt: hinc epiſcopi accuſantur[p] à clericis; hinc principũ † lites; hinc detractionis† cauſa; hinc origo criminis. Et enim ſi vnuſquiſque ita in hoc mundo uiſibili aliquid poſſidere[q] iubetur, ut ſua tantum poſſeſſione contentus ſit, ac res non inuadat alienas, non agrum pauperi tollat, non uineam, non ſubuectorium † aliquod, non famulos, non fructus; quanto magis, q̨ eccleſiæ Dei præeſt, debet ita in omnibus ſeruare iuſtitiam, ut ſibi[r] hoc tantum uendicet, quod ſui iuris eſſe cognoſcat; aliena non rapiat; aliena non contingat; æqualem[s] ſe cæteris faciat; & ſicut ſine his in miniſterio non uiuit, ita in diſpenſatione[t] non uiuat.

† al. benedicuntur.

† deinde] ori.

Ezech. 7.

* Quod eſt contra iuris pręceptum, vt. ff. de iuſt. & iure. l. iuſtitia. §. iuris pręceptum. & inſt. eod. tit.

† propotentia] orig.

† al. adſcriptum.
† al. ſeruili
† al. eleemoſinam;
† diuitys] or.
† al. donis

† al. principium litis.
† deſolationum cauſa] orig.
† hunc mundnm viſibiliter poſsis.] orig.
† al. ſubiectorum.] al. ſubuinctorum.

h ¶ Per potentiam.] Inuehitur in epiſcopos.

i ¶ Abſque eccleſia.] Scilicet in tali modo vt aliena vſurpent. aliter videntur contra. infra ead. c. prox. 95 d. olim.

K ¶ Quidem.] Supra d. 86 non ſatis.

l ¶ Iuſtè.] Ideſt, ſuis meritis.

m ¶ Vtit.] Ideſt, non vult partiri onera ad miniſtrationis cum fratribus. extra de off. Archid. c. vlt. & de præſum. mãdata. Vel dic, ideſt, de rebus eccleſiaſticis.

n ¶ Alienas.] Cum, quod ſuum non eſt, ſcire, debet ad alios pertinere. C.. vnde vi. cum quærebatur.

o ¶ Occidit.] Hoc refertur ad laicos, quibus occaſionem mortis præſtant. 11. qō. 3. præcipuè. 86. diſt. paſce.

p ¶ Accuſantur] Nã epiſcopi omnia etiã ea, quæ de nouo eueniunt, inſimul, cum alijs debent diuidere. arg. 12. q. 2. cognouimus. Item nec ea diſtribuere debet ſine conſenſu canonicorum, extra. de his quæ fiunt à præla. ſine conſen. cap. nouit. licet ſit pręordinator in cunctis. 25. diſt. perlectis. niſi hoc ſibi vendicaret epiſcopus ex conſuetudine, ext. de his q̃ fiũt à præla. ea noſcitur. Et eſt arg. quòd ſemper præſumit̃ ꝙ accuſatio epiſcoporum fiat ex odio, vt no. 2. q. 7. ſi quis epiſcopus Arg. contra. 6. q. ſi omnia.

Euenientiæ de nouo per quem ſunt diuidenda.

Accuſatio ẽporum præſumitur ex odio fieri.

q ¶ Poſſidere.] Hoc ad laicos refertur. vnde caute dixit in hoc mundo. & in clericis ſecus, vt infra. 12. q. 1. cap. duo ſunt.

r ¶ Sibi.] Arg. pro diſtributione portionum inter clericos.

ſ ¶ Æqualem.] Si 95. diſt. epiſcopus 2. & iſte eſt vnus gradus humilitatis, vt ſupra diſt. 22. de Conſtantinopolitana.

t ¶ In diſpenſatione.] Id eſt, diſtributione præbendarum.

Vitæ præſentis ipſa breuis dr̄ eſſe,

a ¶Vltionis.] Ex toto: quod non dr̄ differri, quia eorum tempus huius vitæ breuiſſimum reputatur. de pœniten. diſt. 5. conſideret. Nam quòd quandoque pœna differatur, eſt expreſſum infra. 23. q 4. quod Chriſtus. 45. diſt. licet r. & eſt ratio quare qn̄q; differatur, vt de pœnit. diſt. 3. qui d ergo. de pœn. diſt. 1. prædixerat.

quos probat.

h ¶Philippis] Nomen ciuitatis in Macedonia.

i ¶Cum epiſcopis.] Cum in vna ciuitate plures ep̄i nō debeant eſſe arg. diſt. 50 in illis, & c. epi. & 13. q. 1. c. 1. & ideo hoc ipſo nomine presbyteri intelliguntur.

X ¶Epi-

¶Certe, vt ipſe noſti, qui uiſibiliter in hoc mundo ius inuadit alienum; accuſatur à paupere, damnatur a iudice: Ita & in eccleſia Dei, cum vnuſquiſque ſtipendia ſua perdit, clamat ad Deum; exauditur à Chriſto: nec differtur in hac parte vltionis [a] ſententia, ſi nō reddūtur vniuerſa. Moderatio enim Dei †, ac pietas ſolum noſtrum reditum quærit; ac nos cupit ſua longa † bonitate ſaluari. Sed ſi non conuertimur, ſi duri corde ſumus, ſi in peccatis vſque ad mortem illicite perduramus; aſſidue [b] peccanti, ſicut ſcriptum eſt, Deus non miſeretur.

† *Dei preces, ac ſolum*] orig.
† abeſt ab orig.

a ¶Nomen non habet.] *Sic etiam in originali, ſed in multis Gratiani manuſcriptis, & apud Anſelmum eſt*, nomen habet, officium non habet.

6 *Hoc capitulo ſacerdotum auaritia reprehenditur, diaconorum dignitas, ſiue officium commendatur. Sed quia, vt ſupradictum eſt, diaconi inſoleſcentes [c] etiam presbyteris ſe præferendos arbitrati ſunt; contra eorum ſupercilium ſcribit Hieronymus ad Euagrium epiſcopum, epiſt. 85. tomo. 2.*

¶Diaconi presbyteris debent ſubeſſe.

Cap. XXIIII.

Pola. ibidem.
Anſ. l. 7. c. 87.

Eſaia. 32.

LEgimus in Eſaia [d] [Fatuus fatua [e] loquetur.] Audio quendam in tātam erupiſſe vecordiam, vt diaconos presbyteris, ideſt epiſcopis anteferret. Nam cum Apoſtolus perſcipue doceat eoſdem eſſe presbyteros, quos epiſcopos; quid † patitur menſuram [f], & viduarum miniſter, vt ſupra eos ſe tumidus efferat, ad quorū preces Chriſti corpus, ſanguiſque conficitur? Quæris auctoritatem? Audi [g] teſtimonium: [Paulus, & Timotheus ſerui Chriſti Ieſu omnibus ſanctis in Chriſto Ieſu, qui ſūt Philippis [h], cum epiſcopis [i], & diaconis.] Vis & aliud exemplum? in actibus Apoſtolorum ad vnius eccleſiæ ſacerdotes ita Paulus loquitur: [Attendite vobis, & cūcto gregi, in quo vos ſpiritus ſanctus poſuit epiſcopos [k], vt regeretis eccleſiam Domini, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.] Ac ne quis cōtentioſe [l] in vna eccleſia plures epiſcopos fuiſſe cōtendat, audi & aliud teſtimonium; in quo manifeſtiſſime comprobatur, eundem eſſe epiſcopum atq; presbyterum: [Propter hoc reliqui [m] te in Creta, vt quæ deerant, corrigeres, & conſtitueres presbyteros per ciuitates, ſicut & ego tibi mādaui. Si quis eſt ſine crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, non in accuſatione luxuriæ [n], aut nō ſubditos. Oportet enim epiſcopū ſine crimine eſſe, quaſi

† *al. quis patiatur.*

Philip. 1.

Act. 20.

Ad Titum 1.

b ¶Aſſiduè.] Ideſt, iterato non miſeretur de facili. nā vulnus iteratū tardius ſanatur, vt inf. de pœn. d. 3. inanis.

HOC CAPITVLO. Hæc eſt ſexta pars huius d. in qua laudat presbyteros, & humiliat diaconos. Io. de Fant.

CASVS. Supra proximo. ca. diaconi ſunt cōmendati, ſed q̄a nimis cōtra presbyteros ſuperbiebant, iō Hieronymus contra eorum ſupercilium ſcribit.

Laudis præconium ſuperbire facit

c ¶Inſoleſcentes] Quia ſæpè ex laudis præconio innaſcitur ſuperbiæ inflatio, vt 6. q. 1. ſunt plurimi. ſuperbiebāt fortè ex eo, ꝙ ſupra c. proxi. commendati ſunt.

LEgimus.] CASVS. Euagrius epiſcopus quæſiuit a Hieronymo, vtrū ſacerdotes eſſent diaconis præferendi: Et reſpondet, ꝙ ſic, & probat tripliciter ſcilicet ratione nominis ſiue appellationis: quia olim idē dicebatur preſbyter & epiſcopus. Et hoc probatur ſeptem auctoritatibus. Ratione officii, ſiue inſtitutionis. quia ad maius officium ſunt inſtituti presbyteri q̄ diaconi: q̄a ſacerdotes orant & prædicāt: ſed diaconi miniſtrant. Et reſpondet obiectioni, quam fecit ſibi ipſi de diaconis ratione eccleſię, & ratione promotionis: quia diaconus promouetur in ſacerdotem, & non econuerſo. & hæc promotio non fit, niſi de minori ad maius. Ratio officii incipit ibi, [Quid enim facit.] Ratio prohibitionis eſt ibi, [Qui prohibetur a minori]

d ¶In Eſaia.] 32. cap.

Fatuus eſt q fatua loquitur.

e ¶Fatua loquetur.] Nota. argu. ꝙ qui fatua loquitur, fatuus eſt, vt 23. q. 8. conuenior. & ff. de cond. inſti. quidam, infra de pœn. diſt. 1. §. poteſt. & 1. q. 1. ità fit.

f ¶Menſarum.] Quam iniuria patitur.

g ¶Audi.] Ideo dicit teſtimonium, quia duo ſunt per

K ¶Epiſcopos.] Ideſt, presbyteros, cum in vna eccleſia epiſcopi plures eſſe non debent.

l ¶Contentioſe.] Quia ſingularum eccleſiarum ſinguli ſunt epiſcopi, vt 7. q. 1. in apibus.

m ¶Reliqui.] Verba Apoſtoli ad Titum cap. 1. poſt ſequitur ad Timotheum.

n ¶Luxuriæ.] Ideſt, de luxuria accuſabiles. ideo non ſubditos, quia propter peccata filiorum citius rapitur quis morte. 47. diſt. §. neceſſe cum ſcilicet ipſe eſt negligens.

a ¶Per

1.*Tim.*4.

1.*Pet.*5.

Dei diſpenſatorem.] Et ad Timotheum: [noli negligere gratiam: quæ in te eſt, quę tibi data eſt per prophetiā [a] per impoſitionem manum presbyterij [b].] Sed & Petrus in prima epiſtola: [Presbyteros, inqt, in vobis precor cōpresbyter [c], & teſtis paſſionum Chriſti, & futurę glorię, quæ reuelanda, eſt particeps, regite gregē Chriſti, & inſpicite non ex neceſſitate [d], ſed voluntariè iuxta Deum.] Quod quidē gręcè ſignificantius [e] dicitur ἐπισκοποῦντες, ideſt ſuperintendentes: vnde & nomen epiſcopi tractum eſt. Parua tibi videntur tantorum virorum teſtimonia? Clangat tuba Euangelica, filius [f] tonitrui, quē Ieſus amauit plurimum; quid de pectore Saluatoris doctrinarum fluenta potauit. [Presbyter [g] Electæ [h] dñæ, filijs eius, quos ego in veritate diligo.] Et in alia epiſtola: [Presbyter Caio [i] chariſſimo; quem ego diligo in veritate.] Quòd autem poſtea [k] electus eſt, qui cæteris præponeretur, in ſchiſmatis remedium factum eſt; ne vnuſquiſq; ad ſe trahens Chriſti eccleſiam rumperet. Nam & Alexandriæ à Marco Euangeliſta vſq; ad Heraclam, & Dionyſium, epiſcopus, & presbyteri ſemper vnū ex ſe electū, in excelſiori gradu collocatum, epiſcopum nominabāt: quomodo ſi exercitus Imperatorē [l] faciat, aut diaconi [m] eligāt [n] de ſe, quē induſtriū nouerint, & archidiaconum uocent. Quid enim facit, excepta ordinatione [o], epiſcopus, quod presbyter non faciat? Nec altera [p] Romanæ vrbis eccleſia; altera totius [q] orbis exiſtimāda eſt. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Perſis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Chriſtum adorant, vnam obſer-

*Mar.*3.
2.*Ioannis.*
3.*Ioannis.*

Petrus ſe vocat presbyterum.

a ¶Per prophetiam.] ideſt, per electionem.
b ¶Presbyterij.] Scilicet presbyteri mei, & ſic loquitur de ſeipſo: cum tamen ipſe Paulus eſſet epiſcopus, cum eum ordinaret.
c ¶Cōpresbyter.] Ecce Petrus ſe uocat presbyterum, cum tamen eſſet epiſcopus & ſummus, ſup. d.75. quòd dic Dominico. ver. ſacerdotum.
d ¶Non ex neceſſitate.] ideſt, ex gratia turpis lucri; argum. infra diſtinctio 95. eſto. Et ita eſt argumen. quòd presbyter non debet locare operas ſuas argum. 21. q. 2. præcipimus.
e ¶Significantius.] Scilicet, quòd epiſcopus dr̄ presbyter. q. d. ubi pro epiſcopo dicitur presbyter, ſignificantius diceretur ſic: ſcilicet epiſcopum: quia magis accedit ad ſignificationem uocabuli epiſcopus, quàm hoc nomen presbyter.

Ioannes dr̄ filius tonitrui.

f ¶Filius] ideſt Ioannes: quia altius intonuit, & quia cum Iacobo aſſumptus in montem ſeorſum audierunt vocem nubis: Hic eſt filius meus dilectus.
g ¶Presbyter.] Ecce Ioannes uocat ſe presbyterum, cū tamen eſſet epiſcopus.
h ¶Electæ.] Proprium nomen.
i ¶Caio.] Mitto ſalutem.

Prælatio inter miniſtros eccleſiæ ad quid facta fuit.

K ¶Poſtea] Hic reſpondet tacitæ obiectioni quare hoc immutandū eſt: & ad hoc reſpondet. Sed quæritur quomodo facta fuit hæc prælatio? Si dicatur, ꝙ in officio; contra, de conſec. diſt. 5. manus. quia exercere epiſcopalia nō licuit, niſi his qui ſucceſſerunt in locū Apoſtolorum. 68. diſt. quorum vices. 21. diſtin. in nouo. & ita hęc prælatio ab initio facta fuit. Si autem dicatur, ꝙ in nomine, obſtat 80. diſt. in illis, quia ibi dicitur, ꝙ quidam præpoſiti ſunt qui tantùm epiſcoporum uocabulo, &c. Ad hoc dicunt quidam, ꝙ in prima primitiua eccleſia cōe erat officiū epiſcoporum & ſacerdotum, & nomina erant communia 99. diſt. olim. & officium erat cōmune, ſed in ſecunda primitiua cœperunt diſtingui & nomina & officia H. dic [1]. ꝙ tantum in nomine fuit facta prælatio. primo enim omnes dicebantur ſacerdotes; licet quidam alijs prælati eſſent quantum ad officium. Et quod dicitur 80. diſt. in illis, qui tātum epiſcoporum uocabulo potirētur, expone, ideſt, nō archiepiſcoporū, nec primatuū: & ita excluditur ſuperius, non inferius. Tertij dñt, ꝙ prælatio hæc facta fuit & quò ad nomē, & quo ad adminiſtrationem, & quò ad quędā miniſteria, quę ſpectāt tātū ad officiū epiſcopale: fuit hæc pręlatio facta à tempore Petri, & hoc innuit hæc litera ibi: Nam & Alexādrię à Marco euangeliſta uſq; Heraclam & Dionyſium: quia Marcus fuit contemporaneus Petro & Clemēti. arg. 25. q. 1. cū beatiſſimus. Heracla autem & Dyoniſius fuerunt cōtemporanei ipſi Hieronymo; & ita eſt illud cōtra ſed tum, 80. diſt. in illis. & illud de cōſec. diſtin. 5. manus. Ante prælationē ergo iſta nomina, presbyter, epiſcopus erāt prorſus ſynonyma, & etiā adminiſtratio communis erat: communi conſilio ſacerdotum regebantur eccleſiæ. 95. diſtinct. olim in ſchiſmatis ergo remedium (vt hìc dicitur) facta eſt prælatio, ut unus præeſſet & quò ad nomen, & quò ad adminiſtrationem, & quò ad quædam ſacramenta, quæ modo appropriantur epiſcopis.

1 Ipſe Hug. ſic dicit, ego credo, ꝙ ab initio diffa fuit inter epōs & ſimplices ſacerdotes ſicut mō eſt & in adminiſtratione, & in p̄latione. & in officijs, & in ſacramentis; ſed quò ad appellationē non erat differentia: quia cōiter & indifferēter illi & illi dicebātur epī & presbyteri. Arch. †

† *Et hæc Archid. de differentia epī & presbyteri ſententia tenē da eſt, vide Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 4. & Can. 7. S. Tho. 2. 2. q. 184. 6. 1.*

Marcus, Petrus, & Clemens, fuerunt cōtemporanei.

l ¶Imperatorem.] Ex ſola enim electione principum dico eum verum Imperatorem antequam à Papa confirmetur. Argu hìc. licèt non ita appelletur, vt dixi 63. diſt. quanto. contrarium eſt uerum, extra de elec. venerabilem. 23. diſt. in nomine [2].

Electio ſola nō facit uerum imperatorem.

2 Adde Alb. de Roſa. in l. bene à Zeno. argu. C. de quadrim. pręſcript. & Bar. ī extrauag. ad reprimendā. in ver. rege.

m ¶Diaconi.] Supple & quomodo diaconi eligunt, &c.
n ¶Eligant.] Ecce quod epiſcopi non eſt archidiaconum eligere, &c. Arg contra, 74. diſt. epiſcoporum. Sed variæ ſunt conſuetudines. 21. diſt. §. 1. extra de electio. eccleſia Vulterana.
o ¶Ordinatione] In ordinatione cætera intelliguntur quæ non fiunt, niſi ab epiſcopis. hæc continentur ſup. d. 68. quamuis choriepiſcopis.
p ¶Nec altera.] Reſponſio eſt ad tacitam quæſtionem nonne diaconi Cardinales Romani præponuntur omnibus presbyteris, exceptis presbyteris Cardinalibus, quibus uidentur parificari? Reſpon. quòd conſuedo Romanæ eccleſiæ non eſt trahenda ad conſequentiam, vel reſponſio eſt hic in princip. cap. 1. ibi; audio quædam, &c dicebant enim quidam, quod ſicut Romę honorabiles erant diaconi. ita debebant eſſe ubique locorum.

Diaconi Cardinales vtrū præponātur oībus preſbyteris.

q ¶Totius.] Immo fideles ſunt una eccleſia: & hoc eſt quod ſequitur. & Galliæ, &c.

a ¶Maior

Cõſuetudo g̃nalis eſt ſequenda.

a ¶Maior eſt.] Et ideò magis ſequenda eſt conſuetudo generalis, vt ſup. diſt. 12. nouit. ſupra diſt. 40. nos qui. &c. non loca 1. Et eſt. hic ar. q̃ ſtatuta concilij præiudicant ſtatuto Papæ ſi contradicant, ut dixi. 9. q. 3. nemo.

b ¶Eiuſdem meriti.] Quantum ad ſapientes & peritos & diſcretos. Nã idiotę & vulgares, epiſcopum paruæ ciuitatis contemnere ſolent arg. d. 80. epiſcopi.

c ¶Et paupertatis.] Nam paupertas ciuitatis nõ minuit pręrogatiuam regni, ut inf. 96. diſ. ſicut. nec mulier propter paupertatem dicitur humilis, vel abiecta. C. de inceſt. nup. l. humilem. Ar. contra in auth. de defen. ci. §. nos igitur. coll. 3. 2.

d ¶Diaconi.] Hoc nõ ſolum Romę, fit, ſed etiam aliarũ eccleſiarum conſuetudo obſeruat: ſed forte tpe Hieronymi nõ fiebat: hodie fit, ext. de ſeru. or. fa c. 1.

e ¶Vrbis.] ſup. d. 11. quis neſciat. contra. & c. nolite. contra. Sed ibi de ea conſuetudine agitur, quam eccleſia Romana ſeruat, & alijs mandat ſeruandam: hic uerò de ea, quam ſola ſeruat, nec vult ab alijs ſeruari. vnde ibi dicit, quam Romanam eccleſiam viderit ſequi & docere. de conſecr. diſt. 1. baſilicas.

f ¶Cõſuetudinem.] Q. d. non quod fiat, ſed qđ fieri debeat conſiderandũ eſt, vt ext. de elec. c. uenerabilem. 22. q 2. gloria in fi. de offi. pręſid. ſed licet.

g ¶Paucitatẽ.] Quia pauci erãt tales diaconi: & ideo ſuperbiebant. quidquid enim rarò accidit, miraculũ eſt, in authent. de conſuet. §. itaque. colla. 3.

h ¶Pretioſius] Sicut & pretia rerũ in quibuſdam locis variantur ſecũdum plus & minus. ff. de eo quod cer. lo. l. ideo.

i ¶Mẽſis] Viduarũ, & pauperum, ſed tantum inſtemus prædicationi.

K ¶Dignitatis] inf. 8 q. 1. qui epiſcopatum contra, ſed ibi. iuxta etymologiam uis nominis deſignatur, hic qđ ex vſu loquendi ex nomine concipitur. Vel dicendum quòd non eſt nomen honoris tantùm, ſed etiam oneris. 8. q. 1. illud inferendum.

l ¶Continetur.] Nam in toto continetur, & pars, vt 4. quæſt. 4. pœnale. & ff. de reg. iu. in toto. & eſt ſi. ff. quod met. cau. l. 1.

m ¶De minori.] Hoc bene dicitur. ff. de mu. & hon. vt gradatim.

n ¶Sacerdotibus.] infra de pœniten. diſtin. 1. §. ex his itaque.

ADDITIO. Extra de tranſla. cap. 1. & cap. licet.

Concord. tex in l obſeruare ff. de offi. procon. in l. dẽque. mandati.

Ẽps paruæ ciuitatis cõtemnitur ab idiotis.

Paupertas nõ facit mulierem abiectam.

2 Ad idem 16. q. 1. ſunt nonnulli in fine.

Miraculum eſt quod raro accidit.

Pars cõtinetur in toto.

AD-uant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, orbis maior eſt [a] vrbe. Vbicunque fuerit epiſcopus, ſiue Romæ ſiue Eugubij, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Rhegij, ſiue Alexandriæ, ſiue Tanis; eiuſdem meriti [b], eiuſdem eſt & ſacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis [c] humilitas vel ſublimiorem, vel inferiorem epiſcopum non facit: cęterũ omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt. ¶Sed dicis, quomodo Romę ad teſtimonium diaconi [d] presbyter ordinatur? Quid mihi profers, vnius vrbis [e] conſuetudinem [f]? Quid paucitatẽ [g] de qua ortum eſt ſupercilium, in leges eccleſiæ vendicas? Omne, quod rarum eſt, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretioſius [h] eſt. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba cõtemptibiles facit. Cæterùm etiam in eccleſia Romæ presbyteri ſedent, & ſtant diaconi; licèt paulatim increbreſcentibus vitijs inter presbyteros abſente epiſcopo, ſedere diaconum viderim, & in domeſticis conuiuijs benedictiones † presbyteris dare. Diſcant, qui hoc faciunt, non ſe rectè facere, & audiant Apoſtolos; [Non eſt dignum, vt relinquentes uerbum Dei, miniſtremus menſis. [i]] Sciant, quare diaconi conſtituti ſint. Legant acta Apoſtolorum: recordentur cõditionis ſuæ. Presbyter, & epiſcopus, aliud ætatis, aliud dignitatis [k] eſt nomen. Vnde & ad Titum, & ad Timotheum de ordinatione epiſcopi, & diaconi dicitur: de presbyteris omnino reticetur: quia in epiſcopo & presbyter continetur [l]. Qui prouehitur, de minori [m] ad maius prouehitur. Aut igitur ex presbytero ordinetur diaconus, vt presbyter minor diacono comprobetur, in quem creſcit ex paruo: aut ſi ex diacono ordinatur presbyter, nouerit ſe β laicis maiorem, ſacerdotibus [n] eſſe minorem.

† *al. benedictionẽ corã presbyteris.*

Act. 6.

α ¶Per prophetiam.] *Sic in vulgata editione, & græcè διὰ προφητείας: ſed hic apud B. Hieronymum*, prophetiæ.

β ¶Nouerit ſe.] *In originali eſt*, nouerit ſe lucris minorẽ, ſacerdotio eſſe maiorem. *Quo etiam pertinet, quòd idem Hieronymus ad caput ultimum Ezechielis ſcribit.* Leuitarum multitudinem intelligere ſe à ſacerdotali gradu eſſe diſiunctã, & ad decutiendam ſuperbiam miniſtrorum, qui ignorantes humilitatem ſtatus ſui vltra ſacerdotes, hoc eſt presbyteros intumeſcunt, & dignitatem non meritò, ſed diuitijs æſtimant. *Verùm ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item Cyprianus lib. 3. epiſt. 9.

¶De eodem. Cap. XXV.

DOminus noſter ipſe Ieſus Chriſtus rex, & iudex, & Deus noſter vſque ad paſſionis diẽ ſeruauit hono- Iuo p. 5. c. 355.

DOminus.] CASVS. Cyprianus probat, q̃ diaconi debent reuereri ſacerdotes tanquam maiores. Et hoc probat duobus exemplis Chriſti, qui ſacerdotib. & ponti-

pontificibus Iudæorum, licèt mali eſſent, reuerrntiam exhibuit. Et vna ratione: qa ſacerdotes a Domino, diaconi verò poſt Aſcenſionem ab Apoſtolis ſunt inſtituti. Primum exemplum eſt ibi, [Nam cum leproſum.] Secundum eſt ibi, [Item ſubditus.] Tertium eſt, ibi, [Memi-

d ¶Conſtituerunt.] Hoc in nouo teſtamento. nam in veteri vtrique a Domino ſunt electi. ſupra ead. c. diaconi. contra. Sed illud in veteri teſta. hoc in uouo. vel per dominum fit quod ab Apoſtolis ſtatuitur, vt 28. q. 1. ſic enim. tamen auctoritate eius. de conſecra. diſtinctio. 4. quando.

rem pontificibus, & ſacerdotibus; quamuis illi, nec timorem Dei, nec agnitionem Chriſti ſeruaſſent. Nam cum leproſum emundaſſet, dixit illi: [Vade, & monſtra te ſacerdoti; & offer donum.] Humilitate ea, qua nos quoq; eſſe humiles docuit, ſacerdotem adhuc appellabat, quem ſciebat eſſe ſacrilegum [a]. Item ſub ictu paſſionis cum alapam accepiſſet, & ei diceretur.] ſic reſpondes Pontifici?] nihil ille contumelioſe locutus eſt in perſonam Pontificis: ſed magis innocentiam ſuam tutatus eſt, dicens: [Si male locutus ſum, exprobra de malo: ſi autem bene, quid me cædis?] quæ omnia ab eo ideo facta ſunt humiliter, atque patienter, vt nos [b] humilitatis, ac patientiæ haberemus exemplū. Docuit enim ſacerdotes veros legitimè, & plenè honorari dum circa falſos ſacerdotes ipſe talis extitit †. Meminiſſe autem diaconi debent; quoniam Apoſtolos, ideſt epiſcopos, & præpoſitos † Dominus elegit [c]: diaconos autem poſt aſcenſum Domini in cælos Apoſtoli ſibi conſtituerunt [d] epiſcopatus ſui, & eccleſiæ miniſtros. Quòd ſi nos aliquid audere contra Deum poſſumus, qui epiſcopos facit; poſſunt, & contra nos audere diaconi, a quibus fiunt [e].

Luc. 5.

Io. 18.

† al. exiſtit.

† al. presbyteros.

7 *Hoc autem, quod de diaconorum minoritate dicitur, vbique ſeruandum eſt, niſi cum locum diaconus habuerit aut proprij patriarchæ, aut ſui metropolitani.*

Unde in ſexta ſynodo, cap. 7. legitur.

¶Diaconus ſacerdotibus non præferatur; niſi locum metropolitani ſui obtineat.
Cap. XXVI.

Ivo p. 6. c. 123.

PRæcipimus, ne diaconus (quamuis etiam in dignitate hoc eſt, in officio quolibet eccleſiaſtico ſit) ante preſbyterum [f] ſedeat, niſi cum locū habuerit proprij patriarchæ, aut metropolitani ſui pro aliquo capitulo. Tunc [g] enim ſicut illius locum tenens honorabitur. Si quis verò præſumpſerit hoc tyrannice facere, a proprio gradu repulſus, vltimus [h] omnium fiat in ordine ſuo.

e ¶A quibus fiunt.] Arg. quòd nemo debet ſe opponere illi, a quo recipit beneficiū, vt 22. q. 5. ꝗ formа. & ext. de poſtu. cap. vlt. ff. de inoffic. teſtamen. ſi pars. in fi. §. hoc autem. 8. q. 2. illud 1.

Nemo ſe opponat illi a quo beneficiū recipit.

HOC AVTEM. Hæc ē ſeptima pars huius diſtin. in qua dicitur, quòd quando diaconus vel ſub diaconus tenet locū patriarchæ, ſuperior eſt Io. de Fant.

1 96. d. ſi imperator 1. q. 7. §. 1.

CASVS. Supra dictum eſt, quòd officium diaconorum minus eſt, quam officium Sacerdotum, quod verum eſt generaliter, niſi cum diaconus eſt legatus patriarchæ, vel archiepiſco. vt ſeq. cap.

PRæcipimus.] CASVS. Statutum fuit in ſexta ſynodo, quòd diaconus non ſedeat ante presbyterum, niſi ſit legatus patriarchæ, vel archiepiſcop. pro aliquo negocio decidendo. In quo caſu honorādus eſt: ſicut ille cuius vice fungitur, & ſi quis diaconus aliter facere præſumpſerit, repellitur ab officio ſuo.

f ¶Ante presbyterū ſedeat.] In concilio. 17. diſt. epiſcopos. in fine.

g ¶Tunc] Argumē. aliquem tādiu habere priuilegium, quā diu tenet eius locū 2 16. quæſt. 1. generaliter. C. de teſtamen. milita. l. vltima, & hæc dictio, tunc, extremitatem, ideſt, finem iuriſdictionis complectitur. argumen. de conditio. & demōſt. l. quarta. §. ſi ita. item argumen. quòd quis conſequitur ex alterius perſona, quod non habet ex ſua. ff. quæ rer. pigno. obligatio. poſſunt. l. Ariſto. Et dicit lex, quòd ſi non poteſt prohibere me euntem per fundum, nec aliquem nomine meo, ff. de verborum obligatione, ſi ſtipulatus. tamen ea tantum habet iſte, quæ iuriſdictionis ſunt, non quæ ordinis. argumen. ad primum. extra de offic. delega. ſanè 2.

2 Concor. tex. in l. pe. in fin. C. de aquædu. l. 11. & Alex. de Imol. in rub. de offi. eius cui mādа. eſt iuriſ coll. 4.

[Meminiſſe autem.]

a ¶Sacrilegum.] Argu. quòd ſi dominus Papa aliquem ſuis priuilegijs primatem appellat, ex ipſa nominatione ius ei acquiritur. 23 quæſt. 4. dicat. in fine. 16. q. vlti. contra ſauctorum. argu. contra 3. quæſtio. 6. hæc quippe extra de præſump. illud C. de iuris & facti ignoran. non idcirco. Et eſt argumen. ex hoc, quòd tum bonus quàm malus ſacerdos gaudet priuilegio clericali. 11. q. 1. ſacerdotibus.

Sacerdos tā bonus quam malus gaudet priuilegio clericali.

b ¶Vt nos.] Sed debent eſſe fortes, ideſt, debent præſtare exemplum facti boni ex animo: ideſt, ex dilectione, & non velint dominari.

c ¶Elegit.] Not. ꝙ quanto a maiori quis ordinatur, tanto eſt maioris dignitatis, vt 1. q. 1. filium extra de maio. & obed. per tuas.

Ordinatus a maiori maioris eſt dignitatis.

h ¶Vltimus.] Nota, ꝙ qui deliquit in aliquo ordine, in hoc punitur, ꝙ poſt ponitur alijs ſui ordinis, vt 50. d. accedens. & 19. q. 3. mandamus. 25. q. 2. ſic decet. 24. d. § 2. & 1. q. 7. c. 7.

Subdiaco-

Subdiacono.] Hæc diſtinct. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, ꝙ etiam ſummus Pontifex poteſt ſubdiacono committere vices ſuas, & hoc probat per capit. ſequen. ſecunda ibi, [Legatum.] Tertia ibi, [Archidiaconus.] Ioan. de Fant.

DISTINCTIO XCIV.

Subdiacono [a] *etiam ſummus patriarcha vices ſuas committere valet.*

Vnde Gregorius α *ad epiſcopus Siciliæ lib.1.epiſt.1.ait.*

α ¶Gregorius.] *Reſtituta eſt inſcriptio ex Polycar. nam antea legebatur*, Symmachus Papa.

¶Etiam ſubdiaconis vices ſuas Apoſtolica committit eccleſia. Cap. I.

Valde neceſſarium eſſe perſpeximus, vt ſicut prædeceſſorum noſtrorum fuit iudicium, ita vni, eidemq; perſonæ omnia [b] committamus, vt vbi nos præſentes [c] eſſe non poſſumus, noſtra per eum, cui præcipimus [d], repræſentetur [e] auctoritas [f]. Quamobrem Petro ſubdiacono ſedis noſtræ, intra prouinciam Siciliam vices noſtras, Deo auxiliante, commiſimus. Nec enim de eius actibus dubitare [g] poſſumus, cui Deo auxiliante totum noſtræ eccleſiæ noſcimur patrocinium † [h] commiſiſſe.

Poly.l.1.tit.14 Anſ.l.1.c.26.

† *al. patrimonii.*

2 *Legatum vero Apoſtolicæ ſedis quicunque impedierit vſque ad ſatisfactionem excommunicetur.*

Conc. Triburienſe, cap.9.

Vnde Alexander Papa 1.epiſt.2. omnibus epiſcopis.

¶Excommunicetur, qui legatum ſedis Apoſtolicæ impedire tentauerit. Cap. II.

Burc.l.15.c.37.

† *al.euertit.*

Si quis autē legationem [i] impedit, non vnius, ſed multorum [k] profectum auertit †. Et ſicut multis nocet [l], ita a multis arguendus eſt; & bonorum ſocietate priuandus †. Et quia Dei cauſam impedit [m] & ſtatum conturbat eccleſiæ; ideo ab eius liminibus [n] arceatur †. Ab omnibus

† *al. arcendus.*

† Concor. tex. in §. itē l. Iulia. de vi. cum gl. per quam habes concor. inſt. de pu iud.

CASVS. Dictū eſt ſu. ꝙ diacono poteſt patriarcha, vel archiepiſcopus viices ſuas cōmittere. Nunc autē dicit Gratianus ī hac 94.d. ꝙ etiam ſubdiacono pōt ſummus patriarcha committere vices ſuas. Et iſte eſt primus articulus huius diſ. quæ tres habet articulos.

a ¶Subdiacono.] hic intitulatur 94.diſ. in qua magiſter idē dicit đ ſubdiacono, ꝙ dictū erat in ſuperiori ca. de diacono, ꝙ ſcilicet etiā legatus Papæ poteſt eſſe. Exponit tres. §§. & ī §. ſingulis, mutatr materia. In primo dicit, quod dixi. In ſecūdo ꝙ ſi quis impedit legatum dñi Papę, excōicādus eſt. In tertio, quod archidiaconus vltra ſuum ſtatum exigere non debet. Ioan.

Valde.] CASVS. Symmachus intra Siciliā prouinciā cōmiſit vices ſuas Petro ſubdiacono. Vnde p̄cipit Symmachꝰ vt de eo nō dubitēt, quem ipſe præuidit præferendum, ſed eum recipiant.

b ¶Omnia.] Supra d.89. ſingula. contra, ſed hic, omnia quo ad cognitionem cauſarum, non quo ad dignitates, vel officia eccleſiaſtica, vt ibi.

Præſentia non exhibetur per aliū.

c ¶Præſentes.] Arg. ꝙ præſentia non exhibetur per aliū arg. contra. 65.d.c.2.

Papa laico cām ſpūalē committere poteſt.

d ¶Præcipimus.] Arg. ꝙ Papa etiam laico cauſam ſpiritualem committere poſſit. 32.d. §. verum. & §. ad hoc.

e ¶Repræſentetur.] Nam idem ipſe videtur cognoſcere qui dedit iudicem, vt extra de off. deleg. ſanè. C. vbi, & apud quem reſtitutio petit debet. l.3. C de iud. l. vlti.

Delegatus nō hēt plus iuriſdictionis, q̃ delegans.

f ¶Auctoritas.] Not. ꝙ delegatus non hēt plus iuris, q̃ delegans, ſiue par ſit aliàs delegatus ar ff. de dam. inf. q bona. §. vl. ſiue ſit maior, ff. de off. eius cui man. eſt iu. & ſi prætor. qñq; tñ habet minus quis ſi ex delegatione cognoſcat, quam ſi ex iure ſuo. extra de offi. dele. ſuper quæſtionnm, §. ſi verò arg. C. de procu. maritus.

Delegatus ēt Papæ pōt recuſari.

g ¶Dubitare.] Arg ꝙ ſi Papa ex certa ſcientia dat iudicem, ꝙ ille non poteſt recuſari. ff. de offi. præfe præto. l. vnica. inf. 17.q.4. §. qui autem. extra de rerum permuta. cum olim. & extra de appel. nouit. Sed contra extra de app. cum ſpeciali & cap. poſtremo. Ioan. Solu. iudex poterit ſemper recuſari iuſta cauſa interueniente 1. ēt ſi eſſet legatus Papæ, vt ext. de offi. lega. licet. cum legitimæ exceptiones cuilibet reſeruentur, vt extra de officio deleg ex parte B.

1 Ad hoc ext. de offic. delega. cum olim magiſter. vbi de hoc. Arch.

LEGATVM Hæc eſt ſecunda pars huius diſtinctionis, in qua dicit, ꝙ nullus debet impedire legatos Romanæ eccleſiæ, & ſi fecerit, ex communicetur, vt in ca. ſequentes. Ioannes de Fant.

CASVS. Hic eſt ſecundus articulus, vbi dicitur, ꝙ qui impedit legatum Apoſtolicæ ſedis, excōicari debet.

h ¶Patrocinium.] Ergo Sicilia eſt de patrocinio B. Petri vt ar. 10.q.3. relatum. 11.q.1. peruenit.

Sicilia eſt de patrocinio Petri.

Si quis.]

Si quis.] CASVS. Dicit Alexander in hoc c. ꝙ quicunque legatum impedit, non vnius, ſed multorúm profectum turbat, & ideo a multis eſt arguendus, & a liminibus eccleſiæ arcendus donec reſipiſcat.

i ¶Legationem.] Immo qui legatum hominum impedit, tradendus eſt hoſtibus, vt ff de leg l. vlt.

Peccans in multos grauius peccat.

K ¶Sed multorum.] Argu. ꝙ qui peccat in multos, grauius peccat. extra de teſti. ſicut 22.q.5. qui compulſus. ſicut qui circa eandem perſonam multis modis peccat, grauius peccat. 23 q.5. relegantes. Sed nunquid qui eum capit poteſt ab eo abſolui? ſic, extra de ſent excom. ad eminentiam. Et no. ꝙ legatus huiuſmodi non poteſt epiſcopum deponere, nec mutare de loco ad locum, nec in manibus eius p̄t epiſcopus reſignare, niſi ad hoc haberet ſpeciale mandatum. extra de offic. leg. c quod tranſlationem ar. ff. de offi. eius cui mand. eſt iur. l.1. Bar. legebat hoc c. truſando. ſi quis impedit legatum, non auertit profectum vnius tantum. ſ. Cardinalis: ſed multorū, ideſt, familiæ ſuæ, & parentum, & ſicut multis nocet ille. ſ. Cardinalis, ita a multis eſt redarguendus, & ita vſque in finem.

l ¶Nocet.] Ergo quicumque aliquid nocumenti ſentit, admittitur ad agendum, vel accuſandum, vt 12.q.2. non liceat.

m ¶Impedit.] Nec legatus delegatum impedire debet extra de offi. leg ſtuduiſti.

Punitur q in eo in qu peccat.

n ¶Liminibus.] Arg. in quo quis delinquit, in eo debere puniri. 12.q.2. qui & humanis 27.q.4. frater. & coepiſcopus.

ARCHI-

ARCHIDIACONVS. Hæc eſt tertia pars diſtinctionis, in qua dicitur, ꝙ Archidiaconi non debent facere collectas in ſubditos; & hoc probatur per c.ſeq Io. de Fan. CASVS. Hic eſt tertius articulus, vbi dicit, ꝙ archidiaconi non debent grauare clericos auferẽdo eis pecuniā & dd-

dic.l 2 §. vlt. extra de offic.deleg. ex literis Illud ergo exaudi cum pecuniaria pœna non timetur. alias ſi illa magis timetur. imponenda eſt 23. q. 5. prodeſt. cum tamen pœna pro eodem peccato non infligatur niſi ter in anno. C. de mo. mul. eos.

tra de elec. dudum 2. & de ciñc. Archid cap. vlt. Arch.

† *al. quoque.*

itaque † talis eſt cauendus; & non in communionem fidelium, vſque ad ſanctificationem recipiendus.

a ¶ Legationem.] *In epiſtola ipſa, cõcilio Triburienſi, & apud Burchardum additur,* veſtram. *Ea enim legatio videtur ſignificari, qua Apoſtolos, & epiſcopos pro Chriſto fungi docuit beatus Paulus 2. Cor. c. 5.*

3 *Archidiaconus verò, quamuis ex officio ſuo clericorũ vitam diligenti examinatione debeat inquirere, & quę corrigenda inuenit, epiſcopo nũciare; tamẽ dominationẽ ſuper eos exercere, & cenſum ab eis exigere prohibetur. Vnde in Cabilonenſi conſilio, c. 15. legitur.*

¶ Archidiaconi ſuper presbyteros iuriſdictionem non exerceant. Cap. III.

Iuo p. 3. c. 134.

DIctum eſt, quòd in pleriſque locis archidiaconi ſuper presbyteros parochianos quandam exercent dominationem, & ab eis cenſum exigunt. Quod magis ad tyrannidem, quàm ad rectitudinis [a] pertinet ordinem. ¶ Si enim iuxta Apoſtoli [b] ſententiam epiſcopi non debent eſſe dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo [c], multò minus facere iſti hoc debent; ſed contenti ſint regularibus diſciplinis, & teneant propriam menſuram: & quod ab epiſcopis eis iniungitur [d], hoc per parochias ſuas exercere ſtudeant, nihil per cupiditatem; & auaritiam præſumentes.

1. Pet. 5.

DISTINCTIO XCV.

1 ps

QVòd autem [e] *ſacerdotes ſupra iubentur epiſcopis tanquam ſubditi obedire, non ita intelligendum eſt, quaſi non liceat eis, præſentibus epiſcopis ſacra myſteria celebrare (ſicut epiſcopali ſupercilio quidã ab his volebant presbyteros prohibere:) ſed quia presbyteri Pontificalibus tanquam filij parentibus debent obedire. Baptizatos etiam chriſmate [f] eis tangere conceditur.*

Vnde Gregorius ſcribit Ianuario epiſcopo Caralitano, lib. 3. epiſt. 26. indic. 12.

De conſec. diſtin. 4. presbyteri baptizatos. Poly. li. 3. tit. 10. Magiſter 4. ſenten. diſt. 7. cap. 1.

¶ Vbi epiſcopi deſunt, baptizatos in frontibus presbyteri chriſmate tangant. Cap. I.

PEruenit quoq; ad nos, quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, ꝙ presbyteros chriſmate tãgere in frõte eos, qui ba-

b ¶ Apoſtoli.] ideſt, Petri: licet alibi dicat, ꝙ nomine apoſtoli, Paulus deſignatur. 16. q. 1. ꝑdicator. 10. q 3 quia cognouimus.
c ¶ Ex animo.] Ideſt, ex dilectione, vt non uelit dominari.
d ¶ Iniungitur.] Videtur ergo, ꝙ archidiaconus nõ habeat niſi demãdatã iuriſdictionẽ. De hoc notaui 25. d. perlectis.

Archid. an habeat iuriſdictionem delegatam.

QVòd autẽ.] Hęc diſt. diuiditur in tres partes, in quarũ prima quæritur vtrũ ſacerdotes poſſint chriſmare, ſiue cõfirmare pueros in frõte? & dicas, ꝙ nõ: tñ vult probare ꝑ c. Greg. ꝙ poſſunt, ſ. 93. diſt. à ſubdiacono. H. Secũda ibi, [ſed q̃ritur.] Tertia ibi,] Chriſma.] Io. de Fan.
CASVS. Dictũ eſt ſ. ꝙ ſacerdotes epiſcopis debent obedire. Nunc in hac 95. diſt. dicit Gratianus, ꝙ hoc nõ dẽt intelligi q̃n poſſint Miſsã coram epiſcopo celebrare: ſed qa debent eis ſicut filij obedire. Et primo ponit quadã cõtrarietatẽ: poſtea ſoluit eam in §. ſed iſtud. Poſtea auctoritate Innocentij ſoluit duas q̃ſtiones, ĩ. ea. iſtud. Ad vltimũ repetit de dignitate ꝑsbyterorũ, oſtendens multa eis licita etiam in epiſcoporum pręſentia.
e ¶ Quod aũt.] Hic intitulatur 95. diſ. in qua ponit Gratianus quandam contrarietatem & eam, ſoluit ». poſtea ponit duas quæſtiones, & eas ſoluit auctoritate Innocentij. Repetit poſtea de dignitate presbyterorum, oſtendens multa licere presbyteris in epiſcoporum præſentia.

& dominationẽ in eos exercendo, licet quæ corrigenda uiderint, debeant epiſcopo nunciare.

DIctum CASVS. Quidã archidiaconi dominationem exercebant in presbyteros, & parochianos ſuos, & ab eis cenſum exigebant: quod ẽt ẽpis facere non licet, iuxta Apoſtoli ſnĩam: ideò prohibetur ne archidiaconi de cætero illam cupiditatem exerceant; ſed teneant ꝓpriã menſurã, & faciant, quod epiſcopi eis præceperint.

a ¶ Rectitudinis.] Sed nunquid de conſuetudine præſcripta poſſunt archidiaconi mulctare? videtur, ꝙ non extra de pœ. licet Sed dic, ꝙ bene poſſunt, ex quo iudicare poſſunt de conſuetudine præſcripta 1. arg. ff. de iu-

Archidiaconi mulctare poſſunt.

Ad hoc

f ¶ Chriſmate.] inf. de conſecr. d. 5. manus. contra, &c. nouiſſime. cõtra. ſ. d. 21. cleros. contra. Hoc ad tempus pro ſedando ſcandalo fuit conceſſum: nunc uerò antiquatum, vel in primitiua eccleſia presbyteri chriſmabant, nunc uerò minimè extra de conſuet. quanto. Io.

PEruenit.] CASVS Quidã presbyteri pueros in fronte chriſmabant, quod cum Greg. prohibuiſſet, quidã ex hoc ſcandalizati fuerunt; & ideo propter ſcandalum

ptizati † ſunt, prohibuimus. Et nos quidem ſecundum vſum veterem eccleſiæ noſtræ fecimus. Sed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur; vbi epiſcopi deſunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos † chriſmate tãgere debeant, concedimus [a].

† *bapti Zãdi*] orig

† *baptiZandos*] orig.

Item Leo eps contra: [Quamuis choriepiſcopis, &c.]

dist.68.

Item Gelaſius Papa epis per Lucaniã, &c. epiſt. 1. c. 8.

¶Vltra ſuum modum presbyteri tendere non præſumant. Cap. II.

PResbyteros vltra ſuum modum tẽdere prohibemus: nec epiſcopali faſtigio debita ſibimet audacter aſſumere; non conficiendi chriſmatis, non cõſignationis pontificalis adhibendæ ſibimet arripere facultatem.

Sed iſtud [b] Gregorij pro ſcandalo ſedando ſemel conceſſum legitur. Illud autem Leonis Papæ, & Gelaſij, vſu approbante prævaluit; niſi fortè, vbi aliquorum conſuetudo hoc admiſit, ut in abſentia epiſcopi, extrema neceſſitate cogente, ex conceſſione Gregorij, presbyteri baptizatos in fronte liniant. ¶Prohibitio verò Leonis, & Gelaſij in eo caſu intelligatur cum epiſcopi præſentes ſunt, vel cum non cogit vltima neceſſitas. Oleo verò ſanctificato [c] permittitur eis vngere infirmos. Vnde Iacobus ait: [Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros eccleſiæ, qui orent ſuper eum, vngentes cum oleo in nōe Domini; & oratio fidei ſaluabit infirmum.] *Iaccob. 5.*

2 ¶ *Sed quæritur, an epiſcopis liceat eodem oleo ungere*

Papa vtrum poſſit delegare ſimplici ſacerdoti, ut in fronte chriſmet.

lum remouendum conceſſit presbyteris, ut in abſentia epiſcoporum chriſmarent.

a ¶Concedimus.] Hoc expeditũ eſt, ꝙ presbyter chriſmando ſi ſua auctoritate hoc facit, nihil agit. nec pueri aliquid recipiunt. extra. de conſue. quanto. Sed nũquid Papa ei demandare hoc poteſt? Quidam dicũt, ꝙ ſic 1. ex quo omnia ſacramenta, quæ recipit p̄sbyter ex delegatione Papæ conferre poteſt. arg. hic unde diaconus poteſt conferre diaconatũ, & cõfirmare in fronte? ſed non poteſt Papa ei demãdare, vt conferat ordinem, quem nō habet, vel etiam ut cõficiat corpus Chriſti: quia ſolis presbyteris dictum eſt: Hoc facite in meam cõmemorationem. ar. 1. q. 1. dictum hoc * dicit H. alij dicũt, ꝙ nō poteſt Papa delegare presbytero, vt chriſmet in fronte. vnde iſti nihil conferebant. Si obijciatur quare hoc permiſit Greg. illis, cũ in hoc videatur eis dare licentiã peccandi? Dicunt quidã, ꝙ hoc inuitus p̄miſit ob nimium ſcandalũ: nec dabat eis occaſionẽ mali? qa inuitus hoc concedebat. 35. q. 3. quod ſcripſi, & 23. q. 2. ſi quod uerius. Alij dicunt, ꝙ hoc cap. loquitur ſecundum antiqua tempora, ſed hoc nihil eſt: quia litera huius cap. contradicit, ibi, ſecundum ueterem uſum & quia ſecundum hoc Gregor. nihil hic concederet. Sed nunquid Papa poſſet eis concedere, vt chriſma conficerent? H. dicit quod non. Item quæritur, nunquid epiſcopus demandare poteſt ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis? Sic 2. ſed ea non poteſt demandare niſi epiſcopo argu. extra de conſec. eccl. aqua. Ea verò quæ iuriſdictionis ſunt poteſt etiam demandare presbytero, ſicut & reconciliare. 26. q. 6. presbyter. &c. Aurelius. Sed etiam inter ea, quæ iuriſdictionis ſunt, quædam nō poſſunt demandari niſi eis qui adminiculo ordinis illa exercere poſſunt, ut deponere, verberare clericum. Alia ſunt quæ ēt laicis demandari poſſent: ſicut iudicare in cauſa ciuili. Item dico ꝙ epiſcopus nihil habet hodie, quod ſit meri imperij, quod demandari non poſſit. de quia lex loquitur. ff. de offic. eius cui man eſt iuriſ. l. 1. quia omnia alij epiſcopo demandare poteſt, niſi vſum palij. extra de vſu palij ad hoc.

1 Iſtud dictum cõfirmatur extra de conſuet. quanto. § j. 1. ibi, ſua temeritate, &c. quaſi dicat ibi ex noſtra auctoritate bene poſſent. & ſic ibi intelligit. Ho.

* *Vide B. Tho 3. p q. 72. 11. primum. & 4. ſent. d. 7. q.*

2 Sub. licet ab apoſtolis fuerit inſtitutum, vt à ſolis epis cõficeretur. de cõſec. diſt. 5. manus. In multis. n. ſtatutis apoſtolorũ licita ē diſpenſatio, ſm Hug. Eps demandat tam ea quæ ſunt ordinis, q̃ ea quæ ſunt iuriſdictionis.

SVPRA CASVS. Modo vult probare contrarium: & inducit c. ſupra 68. diſt. cap. quamuis. & cap. ſequens: cuius caſus patet.

PResbyteros.] SED ISTVD. CASVS. Soluit Gratianus dicens, quòd illud quòd Grego. conceſſit ſupra in c. 1. huius diſt. factum fuit propter ſcandalum vitandum. & quod dicitur ſupra in ca. quamuis. & cap. presbyteros. eſt generaliter obſeruandum. Ponitur & alia ſolutio, ſcilicet ubi conſuetudo eſt, abſente epiſcopo & in neceſſitate poſſunt presbyteri hæc facere: & ex conceſſione Gregor. Cap. verò quamuis. & cap presbyteros. intelliguntur cum epiſcopi ſunt præſentes. ſed de iure oleo ſanctificato poſſunt vngere infirmos presbyteri: & hoc probatur auctoritate Iacobi: Sed quæritur an epiſcopis licèt eodem modo vngere infirmos: & an illa unctio ſit impœnitentibus concedenda, quæ quæſtiones proximo cap. ſoluuntur.

b ¶Sed illud.] Hoc allegando dicit, aliàs conſuetudo non iuuaret in hoc, vt extra de conſue. quanto.

c ¶Sanctificato.] Quo deficiente admiſcetur aliud. extra de conſec. eccl. uel alta. c. quod in dubijs. Et eſt duplex cauſa quare infirmi inunguntur: ſcilicet quia uenialia delentur: & præſtat augmentum uirtutibus: arg. de conſecr. diſt. 5. c. 1. & 2. & extra de ſacra. vn. c. 1. & qa infirmus citius liberatur ab infirmitate corporali. arg. hic Sed quid ſi quis non habet oleum, & inungit chriſmate, tenet vnctio? Videtur quod ſic: quia propè eadem vſia eſt: quia chriſma non eſt niſi oleum balſamo admixtum. extra de ſac. vnc. c. 1. ſicut & tenet emptio cum acetum venditur pro vino, quia eſt propè eadem vſia, vt ff. de contrahen. empt. l. in uenditionibus. ſed fortè ſecus, quia non eſt fortè propè eadem vſia. Item? nunquid confert hoc ſacramentum, ſi quis inungit oleo nō conſecrato vr̃ quòd ſic, quia & baptiſmus confertur in aqua non conſecrata. de conſec. diſt 4. cap. ſi quis. Alij dicunt contra nec eſt ſimile *, quia vis baptiſmi tota eſt in uerbis: hæc autem vis eſt in re ipſa: ſcilicet in oleo. Sed iſta ratio calumniam habet extra de bapt. cap. 1 pen. Sed nunquid poteſt hoc ſacramentum iterari? Dicunt quidam quòd non. 1. q. 1. quod quidam. de conſec. diſt. 4. oſtenditur. Si obijciatur de matrimonio, non ualet: quia veritate inſpecta matrimoniũ non iteratur. 31. q. 1 hac ratione prius enim vnum deletur, quàm ſecundum contrahatur. Alij dicunt, ꝙ poteſt iterari: quia cũ quis ſecundo infirmatur, deſinit in eo eſſe illud ſacramentum quod prius accepit *.

SED QVAERITVR. Hæc eſt ſecunda pars diſtin. in qua quæritur, ſi epiſcopus poteſt inungere infirmos, eſt dicendum quod, ſic infra cap. proxi. Ioan. de Fant.

Vnguntur infirmi pp duas cauſas.

Vnctio extrema an poſſit fieri ſine oleo.

Vngere an poſſit quis oleo nō conſecrato.

* *Vide S. Tho. 3. p. q. 82. 3. & 4. ſen. diſt. 7. q. 1. 2. 3.*

Vnctio extrema poteſt iterari.

* *Vide S. Tho. 4. diſt. 23. art. 3.*

Illud.]

ILlud CASVS. Quidam epiſcopus cum legeret in epiſtola Iacobi, inuenit eum dixiſſe tantum de presbyteris, vt vngant infirmos: quare quæſitum eſt ab. Inno. an epiſcopus oleo ſanctificato infirmos vngere poſſit. Et reſpondet ꝙ ſic: & ideo tantum de presbyteris Iacobus

argu. contra 88. d. epiſcopus gubernationem argu. ſi per contrarium. 8. q. 1. ſi ergo.
b ¶Dictum.] A Iacobo, vbi dixit, infirmatur quis, &c. quamuis. in hoc nomine presbyteri poſſunt intelligi epi. ar. contra d. 50. placuit, ver. vt manum imponant.

infirmos; vel ſi impænitentibus huiuſmodi vnctio ſit concedenda. De his verò ita ſcribit Innocentius Papa ad Decentium Eugubinum epiſcopum, epiſt. 1. c. vlt.

•Alcunius de diuinis officijs, pagi. 94. Conc. Vuormacienſe, c. 72. Iuo p. 2. c. 75.

¶Oleo ſanctificato non prohibetur epiſcopus infirmos tangere. Cap. III.

ILlud ſuperfluum videmus adiectum, vt de epiſcopo [a] ambigatur; quod presbyteris licere nõ dubium eſt. Nã idcireo de presbyteris dictum [b] eſt; quia epiſcopi occupationibus alijs impediti ad omnes lãguidos ire non poſſunt. Cæterum ſi epiſcopus aut poteſt, aut dignum ducit aliquem a ſe viſitandum; & benedicere, & tangere chriſmate [c] ſine cunctatione poteſt cuius eſt ipſum chriſma conficere. Nam non α pœnitentibus [d] iſtud infundi nõ poteſt [e]; quia genus eſt ſacramenti. Nam quibus reliqua ſacramenta negantur [f], quomodo vnum genus putatur poſſe concedi? His ergo, frater chariſſimè, omnibus, quæ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus, reſpondere curauimus.

α ¶Non pœnitentibus.] *In epiſtolis Innocentij tam impreſſis, quàm manuſcriptis (licet aliter teſtetur auctor gloſſæ) in concilio Vuormacienſi, in quo hoc idem repetitur, apud Alcuinum, et Iuonem, & in aliquot Gratiani codicibus legitur ſine negatione. Et in glo. (vt eſt in antiquis exemplarib.) vtraq; lectio exponitur.*

3 *Chriſma verò a ſuis epiſcopis ad baptiſmi ſanctificationem presbyteri petant.*
Vnde in concilio Carthaginienſi 4. c. 36.

De conſe. d. 4 presbyteri. Burc. l. 4. c. 76. Iuo p. 1. c. 270. Pann. l. 1. c. 191.

¶Chriſma ſingulis annis a proprio petatur epiſcopo. Cap. IV.

PResbyteri, qui [g] per diœceſes eccleſias regunt, non a quibuslibet epiſcopis [h], ſed a ſuis; nec per iuniorem clericum, ſed omni anno β [i] aut per ſeipſos, aut per illũ, qui ſacrarium tenet [k], ante paſchæ ſolemnitatem chriſma patent.

¶*Huic capiti rubrica eſt præpoſita ex aliquot vetuſtis exemplaribus.*

β ¶Omni anno.] *Verba hæc non ſunt in editionibus conciliorũ Colonienſibus duobus, & quatuor tomis impreſſorum: neq; infra de conſecra. d. 4. vbi hoc idem ſed ex concilio apud Valentias, refertur. Verum & in Colonienſi priſca, ac trium tomorum, & duobus Pariſienſibus, duobuſque codicibus Vaticanis habentur. Et in c. literis. de conſecra. d. 3. a Fabiano Papa ſingulis annis nouũ chriſma fieri præcipitur.*

c ¶Chriſmate]. i. oleo, vel vt dicũt quidam epiſcopus chriſmate, presbyter oleo inungit H.
d ¶Nõ pœnitentib.] Ita continua, verè ei quẽ epiſcopus dignũ duxerit ad viſitãdũ, & ita in originali habetur, non pœnitentibus: qđ intelligit de ſolẽniter pœnitẽtib.
e ¶Non poteſt.] Sic 50. d. c. vlt.
f ¶Negantur.] Arg. ꝙ excommunicatus vel anathematizatus non poſſit cõtrahere matrimoniũ 1. quod non eſt verum, vt extra de eo qui du. in matrimoniũ quam polluit per adu. ſignificaſti. in ſi. H.
f ¶Negantur.] Arg. omnia eiuſdẽ generis eodem iure cenſeri. arg. ſu. diſt. 4. deniq; arg. ſupra diſ. 2. comperimus. Arg. cõtra. 50. d. ſtudeat. arg. d. 81. ſi quis ſacerdotum.
CHRISMA. Hæc eſt tertia pars di. in qua dicitur, ꝙ presbyteri debẽt chriſma a ſuo epiſcopo recipere: & epiſcopi debent honorare presbyteros: quia, & ipſi presbyteri ſunt, & inſimul đbent Dei eccleſiam gubernare. Quia autem vnus epiſcopus eſt maior, hoc fuit đ cõſuetudine* & hoc probat per octo capitula. Io. de Fan.
CASVS. Nũc verò dicit, quod presbyteri debent petere chriſma a ſuis epiſcopis quolibet anno non per clericum minorẽ, ſed aut per ſe, aut per ſacriſtã, vt infra ſeq. cap. cuius caſus idem dicit.
g PResbyteri qui.] infra de conſec. d. 4. presbyteri.

1 Adde an poſſit fieri monachus no. Bal. in l. qui ſub prætextu. C. de ſacroſ. eccl.

* *Vide notata ſupra d. 93. ca. legimus. in glo. ad verſ. poſtea.*

bus fecit mentionem, quia epiſcopi aliis negociis impediti, non poſſunt infirmos viſitare. Secundo quæſiuit an hæc vnctio ſit impœnitentibus concedenda. Et reſpondet quod non, quia, cui negantur cætera ſacramenta, non debet iſtud concedi.
a ¶Vt de epo.] Argu. qđ licèt minori ex officio, multo fortius maiori licere, arg. 33. q. 2. hiſtoria. 35. q. 6. ſi duo,

aiori licèt, od licet nori,

h ¶Epiſcopis.] Peccant ergo abbates, qui volunt potius hoc accipere ab aliis, quam a ſuis: niſi fortè priuilegiati ſint, vt poſſint petere a quibuſcunque velint.
i ¶Omni anno.] Hoc exponitur de conſe. d. 4. omni tẽpore.
K. ¶Per illum qui ſacrarium tenet.] i. per diaconum 23. diſt. non. oportet 3. & nota ꝙ ex quo res datur certo nuncio

nuncio, eius eſt iam periculo cuius eſt nuncius, ſi nuncio rem dari voluit ſecus ſi miſit nuncium 1. vt eum ad moneret, quod ei res mitteretur, & hæc colliguntur, ff. com. eum qui rem. §. ſi rem. & legibus duabus ſequentibus, & eſt arg. ff. de ſolu. ſi quis, & l. ſi ſoluturus. extra de pig. ſignificante.

1 Si malum miſit imputaẽ, vt lega. & not. 3. q. 7. in grauib. in princ De hocẽt no. in c. conſueuit ff. nau. caup. ſtab l. ſin. ff. ſeruorũ. Archid.

e ¶Duplici.] A clericis. ſ. & laicis, vel quo ad obedientiam in ſpiritualibus, & ſubminiſtrationem in temporalibus. Vel duplici. i. officio prædicandi & ſumendi tympanum, ideſt, temporalia: iuxta illud, Sumite pſalmum, &c.

f ¶Bene-

Item Hieronymus ad caput primum epiſtolæ ad Titum, ad ea verba: [& conſtituas.]

¶Presbyter idem eſt qui epiſcopus, ac ſola conſuetudine[e] præſunt epiſcopi presbyteris. Cap. V.

Anſ. l. 7. c. 127. Poly. l. 2. tit. 59

OLim † idem erat presbyter, qui & epiſcopus. Et ante quam diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis: [Ego ſum Pauli[a], ego Apollo, ego autem Cephæ.] communi presbyterorum conſilio eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam verò vnuſquiſq; eos, quos baptizauerat, ſuos putabat eſſe, nõ Chri; in toto orbe decretum eſt, vt vnus de presbyteris electus ſuperponeretur † cæteris ad quem omnis eccleſiæ cura pertineret, & ſchiſmatum ſemina tollerentur[b]. *paulo poſt.* ¶Sicut ergo presbyteri ſciunt ſe ex eccleſiæ conſuetudine ei, qui ſibi præpoſitus fuerit, eſſe ſubiectos; ita epiſcopi nouerint ſe magis conſuetudine[c], quam diſpenſationis † Dominicæ veritate presbyteris eſſe maiores, & in commune debere eccleſiam regere.

†*Idem ergo eſt pſbyter.*] or ig.

1. *Cor.* 1.

†*ſupponeretur*] or.

†*diſpoſitionis*] ori.

OLim.] CASVS. Nũc repetit Gratianus de dignitate presbyterorũ. Eſt ergo caſus. Infra oſtendit Hiero. in hoc ca. ꝙ olim idẽ erat preſbyter qđ epiſcopus, ꝙ eccleſiæ regebantur communi eorũ conſilio. Poſtea vero cum ſchiſma ortum eſſet, & vnus diceret, ego ſum Pauli; ego ſum Cephæ, ego ſum Apollo: quaſi ſum melior te, q̄a ſum baptizatus a meliori: ideo ſtatutum fuit, ꝙ vnus de presbyteris præeſſe omnibus ſicut ergo cõſuetudine, presbyteri epiſcopis ſubiiciuntur, ita epiſcopi ſciãt ſe magis cõſuetudine quàm conſtitutione aliquà p̄ferri: nec ſine presbyterorum conſenſu diſponant eccleſias.

a ¶Pauli.] ideſt, baptizatus baptiſmo Pauli 2.

2 Sub. & iõ ſũ melior. Hæc dicebant q̄dam credẽtes merita baptizãtiũ aliquid operari in baptiſmo. ꝙ falſum eſt. d conſe. d. 4. ſi inler. & ca. baptiſmus. H.

b ¶Tollerentur.] Et dicit lex. ꝙ cõmodius eſt ſingulas res ſingulis nominibus ſiue appellationibus diſtingui. inſt. q. mo. teſt. infi. § ſed q̄a diſtinctio nominũ differentiam rerum declarat, vt 21. d cleros. ſic C. de codi. nec codicillos.

Idem ad Ruſticum Narbonẽſem epiſcopum de ſeptẽ gradibus eccleſiæ.

Inter opera Hiero. tom. 4. vel 9.

¶Coram epiſcopis, presbyteris docere licet †. Cap. VI.

† *al. non licet.*

Anſ. l. 7. c. 128.

ECce *a* ego dico, præſentibus epiſcopis ſuis, atq; adſtantibus in altari presbyteros poſſe ſacramenta cõficere. *& infra.* ¶Sed quia[d] ſcriptum eſt: [Presbyteri duplici[e] honore honorentur, maximè qui laborant in verbo Domini.] Prædicare eos decet, vtile eſt benedicere[f], congruum confirmare[g], conuenit reddere communionem, neceſse eſt viſitare infirmos, orare pro inualidis, atque omnia[h] Dei ſacramenta complere, *& infra.*

1. *Tim.* 5.

c ¶Conſuetudine.] Nihilo minus eſt iuſtitutione, vt ſupra d. 93. legimus, & ita exaudi quod ſequitur, magis cõſuetudine communi: argum. extra de his quæ ſi. a præla. nouit.

ECce ego.] CASVS. Ruſticus Narbonen. epiſcop. non permittebat presbyteros prædicare, nec populum benedicere reprehendit ergo Hieronym. ipſum dicens ꝙ presbyteri prædicare poſſunt, & benedicere. Et hoc probat 4. rationibus: Prima eſt, quia presbyteri debent honorari duplici honore, ideſt; officio & beneficio. Secunda eſt, quia cõceſſum eſt eis conficere corpus Chriſti: cui nihil poteſt anteponi. multo fortius eis concedi debent quæ ſunt minora. Tertia eſt: quia ex hoc maxima calamitas creſcit in gregibus Domini. ſ. ſi ſacerdotes remoueantur tanquam vitioſi. Quarta eſt, quia ab initio preſbyteri fuerunt mandati iudices, & etiam appellati ſunt epiſcopi. Quod probat 4. auctoritatibus. Prima eſt circa principium. Secunda ibi. [Etenim ab euntibus.] Tertia ibi, [Quis igitur hic rogo.] Quarta ibi, [presbyteri negociorum.]

d ¶Sed quia.] Ita continua. Dico ꝙ præſentibus epis poſſunt conficere: quia non ſolum hæc, ſed alia poſſunt facere. Ex vi literæ, & etiam probarionis videtur, ꝙ epiſcopi non prohibent presbyteros Miſſam cantare, ſed benedicere, & prædicare, & cætera quæ ſequuntur.

f ¶Benedicere.] Cum epiſcopus abeſt. Sed hæc ſol. non valet, quia hic loquitur cum præſens eſt epiſcopus. Vel intelligas iſtud, quãdo benedicit priuatim ſine ſolemnitate 3 alias contra 21. diſt. deniq;. item contra. 27. q. 6. miniſtrare. Sed & illud ſimiliter intelligitur de ſolemni benedictione. Vel dic quòd quãdo cantat Miſſam præſente epiſcopo, debet innuere epiſcopo, vt ipſe benedicat, & ſi vult epiſcopus benedicere, non benedicet preſbyter. argu. de conſecra. diſt. 1. cum ad celebrandas. aliter presbyter ſuo iure poteſt benedicere. nam eo ipſo quod ei dat poteſtatem benedicendi, ſupponitur ei tanquam minor: & poteſt ab eo benedici: arg ff. de iuriſdi. omn. iud. l. eſt receptum, ff. ad Trebel. ille a quo, § tempeſtiuum. Hug. Vel dic, quòd eo ipſo, quòd permittit ei Miſſam celebrare, per conſequens omnia quæ ſine Miſſa eſſe non poſſunt, vt extra de offic. delega. præterea.

Presbyter ſimplex, an poſſit benedicere epo præſente.

3 Sed nec ſolennes benedictiones licet p̄sbyteris dare in p̄ſentia epõrum ſine licẽtia eorũ, vt in ca. nec alle. 21. diſt denique ſecundũ Hu.

g ¶Confirmare.] In fide. 11. quæſtio. 3. quòd prædeceſſor. vel inungere oleo infirmorum, vel chriſmate in vertice.

ADDITIO. Prima expoſitio præualet ſecundum Hug. & hoc patet per Hierony. quod ſequitur, exhortentur. Archid.

h ¶Omnia.] Quæ ad eos pertinent. arg. vocabulum generaliter prolatum non omnia particularia comprehendere: arg. contra 18. d. de Syracuſanæ 4.

4 Adde pro cõcordia huius gl. an ꝙ q̄n verbum ḡnaliter prolatũ reſtringatur glo. in l. 1. vnuſquiſque, Cod. de ſac. ſan. eccl. Bar. ĩ l. 1. §. hoc autẽ, ff. de no. oper. nunc.

a ¶Bene-

b ¶Non

¶Nemo hinc epiſcoporum inuidia diabolicæ tentationis inflatus iraſcatur in templo, ſi presbyteri interdũ exhortentur plebem, ſi in eccleſijs prædicent, ſi plebibus, vt ſcriptum eſt, benedicant. Etenim abnuenti mihi iſta ſic dicam: qui nõ vult presbyteros facere, quę iubētur a Deo; dicat quis maior eſt Chriſto? aut quid corpori eius, aut ſanguini poterit anteponi? Si presbyter Chriſtum conſecrat, cum in altario Dei ſacramenta benedicit, benedicere [a] populo non debet [b] qui Chriſtum etiam meruit conſecrare? *& poſt paulo.* ¶Circa laicos, β ac mulieres iubentibus vobis, ò iniuſtiſſimi ſacerdotes, presbyter Dei, benedictionis perdit officium, amittit linguæ opus, non habet conſiſtentiam prædicandi, truncatus eſt omni parte virtutum, ſolum presbyteri nomē [c] habet, plenitudinem, ac perfectionem, quæ conſecrationi eius competit, non retentat. ¶Quis hic, rogo, ò ſacerdotes, honor veſter eſt, vt damnum gibbi † inſeratis [d]? Quoniam cum paſtoribus per potentiam veſtram aufertur Deo digna diligentia, contagium quoddam, & calamitas creſcit in gregibus; ac Dominici γ patrimonij [e] damna conquiritis, dum ſoli vultis in eccleſia potentari. *& paucis interiectis.*

†gregibus.] vera lectio.

2. Tim. 3.

¶Presbyteri ab initio, vt legimus, negociorum [f] iudices eſſe mandati ſunt, presbyteri intereſſe ſacerdotum [g] cõcilio †: quoniam & ipſi presbyteri, vt legimus, epiſcopi nuncupantur, ſecundum, quod ſcriptum eſt ad epiſcopum δ: [Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per impoſitionem manuum presbyterij.] & alibi ad maiores natu: [Qui vos poſuit epiſcopos regere eccleſiam Dei. *et infra.* ¶Sed oderunt hoc ſacerdotes ſuperbi, in presbyterij nomē, qui nolunt eſſe hoc, quod Chriſtus, qui diſcipulorum pedes lauit, qui baptizatus eſt a Ioanne, licet baptizandum ſe Ioannes a Domino proclamaret. Propterea hæc ſcribo, vt ſi preterijt temporis error [h] non poteſt iam reuocari, vel ad præſens [i] in eccleſijs ſeruetur humilitas, vt preſbyteri hoc in eccleſijs ſuis faciant, quod Romæ [k], ſiue quod in Oriente, quod in Italia, quod in Creta, quod in Cypro, quod in Africa, quod in Illyrico, quod in Hiſpania, quod in Britannia, quod etiam ex parte per Gallias, quod in omnibus locis, vbi humilitas perſeuerat, quod in cœlis fit (quod maius eſt) vbi ſedes angelorum † legis eſſe diſpoſitas.

† conſilia.] oti.

1. Tim. 4.

Act. 20.

Ioan. 13.

Matth. 3.

† eorum.

α ¶Ecce ego.] *Principium huius capitis longe aliter legitur in libello de ſeptem gradibus, & additur negatio*, Nec ego dico præſentibus epiſcopis, atque adſtantibus altari, presbyteros poſſe ſacramenta conficere: ſed ſi forte vſus exegerit, vt venientes ad eccleſiam ſacerdotes eiſdem horis, quibus aut oblatio parata non ſit, aut non poſſit offerri, non debere epiſcopum repudiare Euchariſtiam presbyterorum, &c.

β ¶Circa laicos. *In libello ſic legitur,* tamen credendum eſt ſummi ſacerdotis iudicio, & hoc faciendum, quod iuſſerit circa laicos, & mulieres. Iubentibus vobis iniuſtiſſimis ſacerdotibus, non recte presbyter Dei, benedictionis, &c.

a ¶Benedicere.] Ideſt, abſoluere, vel priuatis reconciliati, non ſolemniter, vt 26. q. 6. c. 1.

b ¶Non debet.] Argu. cui licet plus, licet & minus, vt 16. q. 2. cap. 1. Sed maius tripliciter dicitur efficacia, vt baptiſmus. vt 32. di. §. verũ. ſ. qa mortalia tollit & venialia propter rē ſubiectā, & ſanctitatē, vt corpus Chriſti, vt hic auctoritate miniſtrā tiũ, vt quę ad epos ſolos ptinen. vt inf. de cõſe. d. 5. manus. & quarto modo pp ſignificationē, vt matrimoniũ, qđ ſignificat Chriſti & eccleſiæ cõiunctionē. extra de biga. debitũ. quinto propter multitudinem conuerſorũ. 1. q. 1. interrogo.

c ¶Nomen.] Arg C. de cura. fur. cũ alijs. in fin.

d ¶Damnum gibbi inſeratis.] .i. remoueatis presbyteros a cõſecratione & prædicatione, ſicut illũ, q gibbum hēt, vt ſu. di 69. hinc etenim, vel demũ gibbi, qa non pdicantib. preſbyteris incuruat populus in delictis, & quaſi gibbos' efficit.

e ¶Patrimonii.] .i. rerum eccleſię, ſupra 21. d. in nouo.

f ¶Negociorum.] Id eſt, cauſarum, vt 11. q. 1. relatum. & 2. q. 5. ſi quis.

g ¶Sacerdotum.] Id eſt, eporum, ergo & omnes intererũt cõcilio metropolitani, vt 18 d. c pen. & vlt.

h ¶Error.] Hic collige, ꝙ ea quę p errorem ſtatuta ſunt, ex diuturna vtentiũ approbatione ius faciunt. Io. qđ falſum eſt, cũ cõſuetudo debeat eſſe rationabilis, ꝙ pręſcripta 1, vt extra de conſue. ca. ũl. nec iſta litera cõtradicit. B. vt ratione multitudinis excuſentur a pœna, nõ a culpa, vt ſu. diſt. 4. denique. qđ em factũ eſt, infectum eſſe nõ poteſt. in Auth. de æqua. do. §. 1. colla. 4. ff. ne capt. l. in bello. §. factæ.

1 Adde quæ ſit conſuetudo rationabilis, & præſcripta in l. de quib. ff. de legibus.

i ¶Vel ad præſens.] Ideſt, amodo.

K ¶Quod Romæ.] Scilicet vbi minores exercēt ſua officia pſentibus maioribus.

ESto ſubiectus.] CASVS. Quædam conſuetudo peſſima erat in quibuſdam eccleſijs. ſ. presbyteri præſentibus epiſcopis non audebant prædicare, vel loqui. Sed Hierony. oſtendit, ꝙ ſubditi debent obedire prælato, & prælatus non debet ſubtrahere ſubditis debita. & hoc probat quinque rationibus. Prima eſt ibi, [Scitū eſt illud.] Secunda ibi, [Quod aūt Aaron.] Tertia ibi, vnus dominus.] Quarta ibi; [Recordemur.] Quīta ibi,] Sed ſi aliq̄d, vt inquit] Omnia capitula, quæ ſequuntur vſque ad diſt. plana ſunt.

g ¶Reuelatum.] Supra diſt. 8. fruſtra. C. de offic. rec. præ. l. potioris.
h ¶Sedenti.] In loco inferiori.
i ¶Taceat.] Deliberando In ſermone, cum non debeat interrumpere verbum eius.

γ ¶Ac dominici.] *Ibidem eſt,* ac Deo noſtro non patrimonij ſui damna conquiritis, dum ſoli vultis in eccleſijs potentari?

δ ¶Ad epiſcopum.] *Hoc loco longe plenior eſt oratio libello, & pro hac auctoritate Apoſtoli ad Timotheum, multa alia afferuntur.*

Item ad Nepotianum. epiſt. 2.

¶Epiſcopi, & clerici inuicem ſibi honorem exhibeant. Cap. VII.

ESto ſubiectus pontifici tuo, & quaſi animæ parētem ſuſcipe, *& paulo poſt.* ¶ Sed epiſcopi ſacerdotes ſe eſſe nouerint, non dominos, honorent clericos quaſi clericos [a], vt & ipſis a clericis, quaſi epiſcopis honor deferatur [b]. ¶Scitum eſt [c] illud oratoris Domitij, Cur ego te inquit, habeam, vt principem [d], cum tu me [e] non habeas, vt Senatorem? ¶Quod Aaron & filios eius, hoc epiſcopum. & presbyteros eſſe nouerimus. ¶Vnus Dominus, vnum templum; vnum ſit etiam miniſterium. ¶Recordemur ſemper, quid Apoſtolus Petrus præcipiat ſacerdotibus: [Paſcite eum, qui in vobis eſt gregem Domini, prouidentes non coacte, ſed ſpontanee, ſecundum Deum; neq; vt turpis lucri gratia, ſed voluntarie; neque, vt dominantes in clerum, ſed forma facti gregis † ex animo, vt cum apparuerit princeps paſtorum, percipiatis immarceſcibilem gloriæ coronam.] Peſſimæ conſuetudinis eſt in quibuſdam eccleſijs tacere presbyteros, & præſentibus epiſcopis non loqui: quaſi aut inuideant [f]; aut non dignētur audire: [Et alij, inquit Apoſtolus Paulus, fuerit reuelatum [g] ſedenti [h], prior taceat [i],] *& paulo poſt.* ¶[Gloria patris eſt filius ſapiens.] Gaudeat epiſcopus iudicio ſuo cum tales Chriſto elegerit ſacerdotes.

Anſ. l. 7. c. 121.
1. *Pet.* 5.
† *al. gregis.*
1. *Cor.* 14.
Prou. 10. *&* 13.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 56.

¶Presbyteri epiſcopos non præcedant; ſed comitentur, vel ſubſequantur. Cap. VIII.

NOn oportet [k] presbyteros ante ingreſſum epiſcopi ingredi, & ſedere [l] in tribunalibus [m], ſed cum epiſcopo ingredi; niſi forte, aut ægrotet epiſcopus, aut in peregrinationis [n] commodo α eum abeſſe conſtiterit.

α ¶In peregrinationis commodo.] *Sic priſca uerſio: ſed Dionyſius longe propius ad uerba græca,* niſi forſitan infirmitate detineatur aut proficiſcatur epiſcopus. πλήνῃ μὴ ἀνωμαλοίη, ἢ ἀποδημεῖ ὁ ἐπισκοπος,

Epi ſubditos debent fratres appellare.

a ¶Quaſi clericos.] Hoc eſt cōtra ſupercilium epiſcoporum q̄ ſubditos appellāt filios cū debeāt eos appellare fratres, vt 8. qō. 1. quid aūt, vel ſocios, vt 10. q. 3. cauendum. caueant tñ clerici, ne cū ſcribūt epiſcopo, vocēt eum fratrem, prout dicit dominus Imperator qđ iudices ſuperioribus honorem dēnt facere in ſalutatione. C. de offi. diuer. iu. l. 2. arg. C. de præfe. vr. l. 1. vbi hoc idem dicitur.

Frangenti fidem fides refrangatur eidem.

b ¶Deferatur.] ſed pone, ꝙ epiſcopus aliter ſe habeat contra iſtum, quàm debeat: nunquid iſte iure poteſt ei obedientiam negare? Videtur, quòd ſic, arg. 45. diſt. cum beatus. 22. qō. 5. de forma. & fides non eſt ſeruanda nō ſeruanti 1. extra de iure iur. peruenit 2. ſecus tamen eſt. 2. conſulo tamē ei, vt agat per ſuperiorem. argu. 11. q. 3. ſi epiſcopis. 9. q. 3. nunc vero.

1 Ad hoc facit, qđ dr̄ in gl. ſeq. argu. quod, &c.
2 Adde not. gl. in l. vt reſponſum, & ibi Bal. C. de tranſ. glo. in l. cū proponas. C. de pact.

c ¶Scitum eſt.] i. ſapienter dictum eſt. H. & ideo ſciri dignū Lau. hoc eſt. ita ſe debet habere epiſcopus erga presbyteros, ſicut Aaron habuit ſe erga filios ſacerdotes.

d ¶Vt principem.] Factum reſpicit. nam de iure tolerandus eſt prælatus vſque ad ſententiam 8. q. 4. nonne.

e ¶Me.] Argu. ꝙ fruſtra petit debitum, qui quod debet non impendit, vt 28. q. 1, b infidelis. 32. q. 5. nō mœchaberis. & c. ſi ducturi. ſu. diſt. 9. neq;. in fin. 10. q. 1. placuit 22. q. vlt. de forma. 18. q. 2. abbatibus arg. cōtra. 11. q. 3. inter verba. 93. d. dominus. 33. q. 5. quod Deo. H.

Epi literatos ſecum habeant.

f ¶Inuideant.] Arg. contra epiſcopos, qui malunt habere illiteratos quàm literatos circa ſe,

K ¶NOn oportet.] Tempore ſollennium officiorum, vel cum redeunt à proceſſione ad chorum.

l ¶Et ſedere.] Cōiūgas īgredi & ſedere. alias falſū eſſet.

m ¶In tribunalibus] Ar. C. de hære. & manichæ. cūcti.

m In tribunalibus.] Ideſt, in ſede iudiciaria, vt iudicent ſine eo.

n ¶In peregrinationis.] De licētia ſuperioris inf. de cōſe. diſt. 5. nō oportet & de cōſenſu ipſius eccleſiæ. extra de vot. & vo. redemp. c. magnæ ꝙ etiam domini Papæ.

a ¶Epi-

a **E**Piſcopus. [¶ Non patiatur .] Ita ꝙ non liceat ei ſedere: niſi presbyter aſſumeret ſibi officium ſtandi C.de poſtula.quis.§.vlti.

b **E**Piſcopus.] ¶ Collegam ſe.] Ita tamen ꝙ nõ cõtẽnatur. ff.de officio præto.obſeruandum.Ioan.

c **P**Rresbyter.] ¶ Non ſignet.] In vertice: quia in frõte non poteſt etiam auctoritate epiſcopi, vt de conſe.diſt.4.presbyteri.

Item ex concilio Carthaginienſi 4.c.34

¶ Epiſcopus non dominum, ſed collegam ſe presbyterorum cognoſcat. Cap. IX.

Iuo.p.5.c.337. **E**Piſcopus in quolibet loco ſedens ſtare presbyterum non patiatur [a].

¶ De eodem. Cap. X

Item ex eodem.c.35.

In capitu. Martini Brac. c. 52. de conſ. diſt.4.c omni tẽpore Mart.Bra.c.56.

EPiſcopus in eccleſia, & in conſeſſu presbyterorum ſublimior ſedeat. Intra domum vero collegam ſe [b] presbyterorum eſſe cognoſcat.

Item ex concilio Martini Papæ.

Anſ.l.7.c.188. Burc.l.5.c.44. Iuo p 2.c.53. *ἐν τῷ κυριακῷ.*

¶ Sine præcepto epiſcopi presbyter non ſignet infantes Cap. XI.

PResbyter præſente epiſcopo non ſignet [d] infantes, niſi ab epiſcopo fuerit illi præceptum.

Item ex conſilio Neocæſarienſi, α c.13.

¶ .De eodem]. PALEA. Cap. XII.

PResbyter præſente epiſcopo non ſignet [d] infantes, niſi ab epiſcopo fuerit illi præceptum.

Panem ſacrificatum β dare, calicemque porrigere. Si vero abſentes hi fuerint, & ad dandam orationem γ vocentur ſoli, dare debebunt.

α Neocæſarienſi.] *Ante citabatur ex Genuenſi. Reſtituta eſt inſcriptio ex cęteris collectoribus. Eſt autem hæc fere Dionyſij verſio.*

β ¶ Sacrificatum.) *Alibi vbique legitur*, ſanctificatum, *Grecè eſt in conſilio impreſſo* ἄρτον διδοναιὲν εὐχῆ: *Sed Apud Balſamonem* ἄρτον εὐχῆς. *i.* panem myſticæ prædicationis.

γ ¶ Ad dandam orationem.] *καὶ εἰς εὐχὴν κληθῆ μονώως, διδωσιν; i.* & ſolus ad myſticam precationem vocatus fuerit, dat.

DISTINCTIO XCVI.

In diſtin.69.c.ſi duo. 1 ps

ILlud autem [c] *Honorij Auguſti, quod de electione ſummi Põtificis ſupra cõſtituiſſe legitur, nullius eſſe momẽti probatur: cũ nõ ſolum de ordinibus, ſed nec etiã de rebus eccleſiaſticis legatur aliquando laicis attributa diſponendi facultas. Vnde quæcumque à principibus in ordinibus, vel in eccleſiaſticis rebus decreta inueniũtur, nullius auctoritatis eſſe monſtrantur.*

In ſyno Rom.3.ſub. Symmacho c. 1. & ſeq.

Vnde Symmachus epiſcopus catholicæ eccleſiæ vrbis Romæ ſynodo præſidens dixit.

I llud aũt In hac diſt. probatur. ꝙ cõſtitutiones laicorum non præiudicãt eccleſijs qa nihil iuris laicis de rebus eccleſiaſticis cõceſſum eſt, niſi ſola defenſio: & hoc probat per 12. auctor. Ioannes de Fant.

CASVS. Supra in di. 79. poſuit Gratia. cõſtitutionẽ Honorij latã ſuper electione Romani Pontificis: ſed ne aliquis crederet, ꝙ laicis eſſet attributa poteſtas diſponẽdi aliqd de rebus eccleſiæ. & faciẽdi conſtitutionẽ ſuper ipſis, iõ Gratianus nunc dicit, quòd illa conſtitutio nullius fuit momenti, cum à laico facta fuerit: quia non habet poteſtatem aliquid diſponendi de rebus eccleſiæ: quare conſtitutio Baſilij nihil valebat, vt inf. ead. cap. 1. bene tamen dicit, quod conſtitutio Honorij facta fuit auctoritate Papę: ideo valuit.

d ¶ Illud autẽ.] Hic dipingitur 96 diſt. magiſter poſuit conſtitutionem Honorij Auguſti latam ſuper electione Romani põtificis 79.d. ſi duo. Sed ne viderẽtur laici habere poteſtatẽ conſtituendi vel diſponẽdi de rebns eccleſiæ; ideo reducit hic illam cõſtitutionem ad memoriam, vt oſtendat ꝙ laicus non habet poteſtatẽ ſuo iure conſtituẽdi aliquid de rebus eccleſię bene tamẽ poſſunt laici rogati couciliis intereſſe. & de rebus eccleſiaſticis conſtituere: non tñ vt valeat eorum cõſtitutio, quia ipſi cõſtituerũt; ſed quia ratum habet eccleſia, vt dicit Gratianus infra diſtinctio. proxi. §.1 &c.

Laici de rebus eccleſiæ nihil pſsun conſt ituere

¶ de rebus eccleſiaſticis diſponendis laicis nulla facultas relinquitur. Cap. I.

BEne[a] quidem fraternitas veſtra eccleſiaſticis legibus obſecuta ſub diuini timore iudicij, quę erāt ſtatuēda definiuit;& ad iuſtitię cumulū peruenit,dum ſufficiēter vniuerſa complectitur:nec adiectione indiget plenitudo[b],maxime[c] de clericis,quos amor dominationis inuaſit, & iugum diſciplinę eccleſiaſticę fecit reſpuere, *& paulo poſt*,¶ Quorū exceſſus enarrare difficile eſt:vnum tamē,quod occurit,venerādo ordini veſtro intimare nō differo. Dixerunt inter alia,ſcripturam quādam illuſtris memoriæ[d] Baſilium,quaſi pro eccleſiaſticæ amore ſubſtātię,cōſcripſiſſe;in qua nullus Romanę eccleſiæ,nec interfuit,nec ſubſcripſit[e] antiſtes, per quē potuiſſet ſortiri legitimam firmitatem.Ne vero ego inde diſputem[f],vnde† poteſt verum iudicare concilium; requiratur, & deferatur in medium,vt ex lectione cognoſcatis,cuiuſmodi poſſit habere ſubſtātiam.¶ Sancta ſynodus[g] reſpōdit, deferatur in medium,vt cuiuſmodi ſit,poſſit agnoſci.Et dum diceret Hormiſda diaconis recitauit.[Cum a in † Mauſoleo[h],quod eſt apud beatum Petrum apoſtolorum, reſideret †ſublimis,& eminentiſſimus vir præfectus prętorio, aque patricius,agens etiam vices præcellentiſſimi Regis Odoacris Baſilius,dixit:Quāquā ſtudij veſtri †,& religionis interſit,vt in epiſcpatus electione[i] concordia principaliter ſeruetur eccleſiæ:ne tamen†per occaſionem ſeditionis,ſtatus ciuitatis † vocetur in dubiū,admonitione† beatiſſimi viri Papæ noſtri ſymmachi † Simplicij, quam ante oculos ſemper habere debemus,hoc nobis meminiſtis ſub obteſtatione fuiſſe mandatum,vt propter illum ſtrepitū, & venerabilis eccleſiæ detrimentū, ſi eū de hac luce tranſire contigerit,non ſine noſtra cōſultatione, cuiuſlibet celebretur electio.]Hæc cum legerentur,Creſconius epiſcopus ciuitatis Tudertinæ eccleſię ſurgens è cōſeſſu dixit:[Hic perpēdat ſancta ſynodus,vti†prętermiſſis†perſonis religioſis ,‡quibus maxime curæ eſt de tāto Pōtificē, electionem laici in ſuam redegerint poteſtatē: quod contra canones eſſe, manifeſtū eſt.]¶Item Hormiſda diaconus legit:[Nā & cū quid confuſionis[k],atque diſpēdij venerabilis eccleſia ſuſtineret,miramur,prętermiſſis nobis,quid quā de reb.eccleſię fuiſſe tētatum, cū etiā

†ſed vt poſſit] orig.

† in vnū apud beatum] orig. †reſediſſent,ſublimes] ori.

†noſtri] orig

†al.ne per

†al.ciuilitatis.

†al.tamen admonitione.

† al vtrum

‡ prætermiſſas perſonas religioſas) codex can.verba. Baſilij.

Bene quidem] CASVS. Symmachus Papa ęgrotans cum de ſalute corporis deſperaret,timens ſchiſma poſſe contingere poſt mortem ſuam, iniunxit Baſilio vt intereſſet electioni ſucceſſoris poſt mortem ſuam propter ſchiſma remouēdum. tempore procedente quidam epiſcopi tractabant de electione ſucceſſoris, Symmacho adhuc viuente. quo audito Baſilius congregauit concilium & fecit cōſtitutionē ne liceret electionē Papę fieri ſine eius pſentia; nec liceret Papę alienare res eccleſię: & ſi alienatæ eſſent, reuocari debere; & quædā alia, q̄ in capitulo recitantur,conſtituit. Symmach⁹ aūt poſtea recōualeſcēs poſt mortem Baſilij congregata ſynodo oīa poſt recitationē eorū retractauit. Et no φ qn̄q; loquit̄ Symmachus, vt in principio: qn̄q; notarius, q cōtinuat verba diuerſorum p totū hoc capit. qn̄q; Synodus, qn̄q; Baſilius: quandoque aliqs de ſynodo: & ego cum Hugo. ad maiorem intelligentiam aliquantulum latius poſuit caſum, quam bene. duo ca. ſeq per te videbis.

a ¶ Bene.] Symmachus Papa laborabat in extremis,& timuit ne in electione ſui ſucceſſoris ,ppter ſtrepitus hæreticorum ſchiſma interueniret: rogauit Patriciū Baſiliū, q gerebat vices Odoacris regis,quòd ipſe intereſſet in electione ſui ſucceſſoris. Baſilius ſtatim Symmacho viuēte fecit quandā cōſtitutionē ſcilicet φ ſine ei⁹ cōſultatione non fieret electio ſummi Pōtificis. Præterea, φ nō liceret alicui prędium ipſius eccleſiæ alienare: q̄ conſtitutio retractatur hic; tū quia ibi quædam conſtituta ſunt, quæ à laico non poſſunt conſtituitum quia res eſſet mali exempli,63 diſt.§.verum.

Baſilius à Symmacho rogatus interſuit electioni Papę

b ¶ Plenitudo.] infra 6 q.1.ſi omnia.

c ¶ Maxime.] Bene diffiniuit, ſupple.

d ¶ Memoriæ.] Ergo iam deceſſerat Baſilius tempore huius ſynodi.

e ¶ Vel ſubſcripſit.] Arg. in contractibus rerum eccleſiaſticarum non ſufficere conſenſum clericorum: nec in alienationibus, niſi ſpecialiter ſubſcribant 1.arg.10. q.2.caſellas,12.q.2.abbatibus,&c.ſine exceptione,

Conſenſus clericorum non ſufficit in contractibus rerum eccleſiaſticarum.

De hoc 90.100.diſt.

f ¶ Inde diſputem.] Non eſt diſputandum de eo de quo ſtatim conſtare poteſt. ſi ergo vxor petat ſibi virū reſtitui, & vir paratus eſt incontinenti probare conſanguinitatem, non eſt audienda ſ; vt in poſſeſſio. leg. ſi is a quo arg contra. extra de reſt.ſpol.c.literas

optat... videas ... adde in ... bus cas... grat ſuper... ... in l.diuus ... ſenatus ... de fal.

g ¶ Synodus.] Verba notarij.

h ¶ In mauſoleo.] Verba ſunt ſcriptoris. Mauſoleum propriè eſt ſepulchrū principis. Et dicitur à Mauſoleo rege, cui vxor Arthemiſia pudicitiæ inſignis conſtruxit ſepulchrum miræ pulchritudinis. Vnde alia ſepulchra ſic ſunt appellata.

Mauſoleum quid ſit.

i [Electione.] Non tamen, vt aliquid inde conſtitueres.& ita exceſſiſti finem mandati Baſilij.

K ¶ Cu q d cōfuſionis.] Proſecutio legis, & continuanē verba ſic,non celebretur.de electione Papæ, &c. ac ne.

Ibid... Verba B...lij.

† abeſt ... ctio [Sym machi] Sim machi] ... orig. ſed ... & gloſſa ... buit.

a ¶ Nihil

a ¶Nobis debuiſſet] Hoc dicit propter quoſdam, qui viuente priore Symmacho tentauerunt eligere, vt diſt. 79 ſi quis Papa, & c. nullus lo.
b ¶Præferentes] Id eſt, primo ſtatuentes.
c ¶Ruſticum] Quid ſit ruſticum prædium, & quid ſit vrbanum

ne Papæ bene: argu 32. diſtin. §. veru m. 16. q. 3. cap. viti. Sed vtrum epiſcopus laico poſſit hoc committere, iam dicemus infra eadem, capit. quòd non. M. tamen dicit contra quia mucro eſt epiſcopi; immo nec presbyter hoc poteſt.

Laicus p... excommunicare ex Papæ delegatione

ſacerdote noſtro ſuperſtite nihil ſine nobis debuiſſet [a] aſſumi. Quare ſi amplitudini veſtræ † vel ſanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri antiſtitis electionem reſpiciunt, religioſa veneratione ſeruemus, hanc legem ſpecialiter præferentes [b], quam nobis, hæredibusq; noſtris, Chriſtianæ mentis deuotione ſancimus: ne vnquam prædium, ſeu ruſticum [c], ſeu vrbanum, vel ornamenta, aut miniſteria eccleſiarũ, quę nunc ſunt, vel quæ ex quibuslibet titulis [d] ad eccleſiarum iura peruenerint; ab eo, qui nunc antiſtes ſub electione cómuni fuerit ordinãdus, & illis, qui futuris ſęculis ſequentur, quocumq. titulo, atque cõmento alienari liceat. Si quis verò aliquid eorum alienare voluerit; ineſficax, atque irritum iudicetur; ſitque facienti, vel conſentienti, accipientique anathema. ¶Maximus [e] epiſcopus Bleranæ eccleſiæ dixit. [Modo ſancta ſynodus dignetur edicere, ſi licuit laico [f] homini anathema in ordinem eccleſiaſticum dictare: aut ſi potuit laicus ſacerdoti anathema dicere, & contra canones, quod ei non competebat conſtituere. Dicite, vobis quid videtur? De me licuit laico legem dare?] Sancta ſynodus dixit, Non licuit: & adiecit, lege ſequentia. ¶Hormiſda diaconus legit: [Et is, qui prædium ruſticum, vel vrbanum iuris eccleſiaſtici fuerit conſecutus, nouerit ſe nulla lege, vel præſcriptione munitum [g], ſed ſiue is, qui alienauerit, ſiue qui eum † ſequetur, voluntate contraria prædium huiuſmodi alienatum reuocare ß voluerit, id cum fructibus reſtituat, quos † illic fuerit conſecutus.] ¶Hæc cum legeret; Stephanus epiſcopus Venuſinæ eccleſiæ ſurgens è conſeſſu dixit, perlegatur [h]. Hormiſda diaconus legit: [Qua, pęna placuit accipientis etiam hæredes [i] afficere. In qua re cuilibet clericorum contradicendi libera ſit facultas. Iniquum eſt enim, & ſacrilegij inſtar, vt quæ, vel pro ſalute, vel pro requie animarum ſuarum † vnuſquiſque venerabili eccleſiæ, pauperum cauſa, contulerit, aut certe reliquerit [k]; ab his quo hæc maximè ſeruare conuenerat, in alterum † transferatur. Planè quæcumque in gemmis, vel auro, atque argento, necnon & veſtibus minus apta vſibus, vel ornatui videbuntur eccleſiæ, quæ ſeruari, ac diu manere non poſſunt, ſub iuſta æſtimatione vendantur [l] & erogationi † religioſæ proficiant [m].] ¶Cumque lecta fuiſſet: Laurentius epiſcopus Mediolanenſis [n] eccleſiæ dixit: [Iſta ſcriptura nullum Romanæ ciuitatis potuit obligare Pontificem: quia non licuit laicos ſtatuendi in eccleſia, præter Romanum [o] Pontificem, habere aliquam poteſtatem: quos obſequendi

† veſtræ ſanctitatis.
Verba Baſilii.
† al. conſequenter.
† al. qui illud.
c. 3. verba Baſilii.
† al. ſuorum.
† al. alienitatem.
† al. erogatio religioni proficia.

g ¶Munitum.] Nã ſi quis emit rem eccleſiæ; vel aliã rem in caſu illicito, nõ põt præſcribere. Nam dicit lex, ꝙ non eſt dubium eũ male fidei poſſeſſorem, qui cõtra legum interdicta mercatur. C. de agricolis, & cenſi. l. 11. quemadmodum. nã nec iuris ignorantia põt eum excuſare. ff. de iuris, & facti ignorantia. l. iuris. & hoc benigne ſtatuerat ſecus tñ eſt d̃ iure: quia bene præſcribit laicus rem eccleſiæ cum fructib. etiam percipiendis, ſi ſit malæ fidei poſſeſſor. de reſtit. ſpol. grauius.
ADDITIO. Ad hoc extra de pręſcrip ad audientiam iuxta finem. Super hoc videas quæſtionem B. q̃ incipit, eſto, ꝙ res eccleſiaſtica, &c. & q̃d no. inf. 16. qõ. 3. vniuerſas in gl. non dicit Archid.
h ¶Perlegatur.] ff. de legi. & ſenatuſconſ. l. inciuile.
i ¶Hęredes.] Turpia enim lucra ab hæredib. ſunt extorquenda ext. d̃ vſuris, tua. ff. de calũ. in hęredẽ. Sed & alienator poſſet conueniri, vt no. 12. q 2. monemus.
K ¶Reliquerit.] In morte reliquẽdi nãque verbum, &c. ff. de tabulis exhib. l. i. §. vlt. 1.
l ¶Vendantur.] Arg. C. de admi. tut. lex.
m ¶Proficiant.] Hic terminatur lex ipſa.
n ¶Mediolanenſis.] Arg. Mediolanenſis prærogatiuam ſedis habere ante Rauennatẽ, cum ante eũ reſpõdet, ſicut in alia ſynodo ante eũ ſcripſiſſe legitur. ſupra

Laicus verũ rem eccleſiæ poſſit præſcribere.

l Et habes hoc q... dicit. 16. q. 1. in canonibus. Archi.

vrbanum prædium, habemus ff. de ſer. ruſt. præd. & ff. de ſer. vrb. præd. per totum.
d ¶Titulis] Siue donationis, ſiue emptionis.
e ¶Maximus.] Sic & iuriſperiti dicunt quid ſentiant. ff. de his, quæ in teſtamen. de. en. l. proximè.
f ¶Laico] Nã nõ licuit laico iure ſuo. ſed ex delegatio

Prædium eſt duplex.

diſtinct. 27. §. hinc, & §. illud igitur. G. tamen aliter hoc ſiluit. d. 17. §. illud.
o ¶Præter Romanũ.] i. Papæ auctoritatem, & conſenſum eius. Sed contra. 16. vlt. in nona actione. Sed ibi non ꝓhibet, ꝙ eps laico nõ poſſit cõmittere officiũ ad tps: ſed ne iuriſdictionem largiatur ei in perpetuum. Et eſt argumẽtũ, Papam quamlibet cauſam eccleſiaſti-

Cauſa q̃libet eccleſiaſtica per Papam laic[o] cõmitti põ[t]

eam committere poſſe laico: arg. 23.diſt.mulier. & 94. diſtin.valde.5.q.3.qui epiſcopus.contra.79. diſt. ſi duo. inf.ea.denique contra. Intelligendum eſt non ſua auctoritate. Sed nũquid auctoritate epiſcopi poteſt laicus aliquid conſtituere in eccleſia? videtur, ꝙ prędicare poteſt inuitatus à clericis.23. d.mulier.argu.extra de foro compet.nullus iudicum. Dic cũ Hug.ꝙ, nõ poteſt ex delegatione epiſcopi cauſas ſpirituales tractare nec excõicare, vnde nihil faciũt, qui per pueros excommunicant, & ꝑ ſeruiẽtes. Cauſam autẽ ciuilem laicis epiſcopus cõmittere poteſt, & ita intellige prædictã decretalẽ, in nona. Et qđ dicit̃ de prædicatione, ſpeciale eſt Quid ergo dices de tẽplarijs? nonne ipſi poſſunt excommunicare fratrem ſuum? Dici poteſt, quod ſic. quia ipſi nõ ſunt laici.arg.12.q.1.duo. Credo, ꝙ nõ poſsũt niſi ſint presbyteri. extra de ſenten. excom.canonica.

Laicus an epĩ auctoritate poſſit in eccleſia aliquid conſtituere.

tione auctoritatis aliquã repelli, licet ſint bona.arg 16. diſtin c.1.1.qõ.1.principatus ff.de re mili.l.3.§.in bello arg.contra.1.q.1.Dominus declarauit.argum. contra.1. q.1.nonne Sodomitæ.

a ¶Actio-

manet neceſſitas, non auctoritas imperandi [a]: maximè cũ nec Papa Romanus ſubſcripſerit, nec alicuius ſecundum canones metropolitani legatur [b] aſſenſus.] ¶Petrus epiſcopus Rauennatis eccleſiæ dixit: [Scripturam quæ in noſtra congregatione vulgata eſt, nullis eam viribus ſubſiſtere manifeſtum eſt; quia, nec canonibus [c] conuenit, & a laica perſona concepta videtur: maxime, quia in ea nullus præſul ſedis Apoſtolicæ interfuiſſe, vel propria ſubſcriptione firmaſſe monſtratur:] ¶Eulalius Epiſcopus Syracuſanæ eccleſiæ dixit: [Scripturam, quæ in aſcerdotali concilio recitata eſt, euidentiſſimis documentis conſtat eſſe inualidam. Primum quòd contra Patrum regulas a laicis, quamuis religioſis [d] (quibus nulla de eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur vnquam attributa facultas) facta videtur: deinde, quòd nullius præſulis Apoſtolicæ ſedis ſubſcriptione firmata docetur. Quòd ſi cuiuslibet prouinciæ ſacerdotes intra ter minos ſuos concilio habito, quidquid ſine metropolitani ſui auctoritate tentauerint, irritum eſſe debere [e] ſancti Patres ſanxerunt; quanto magis, quod in Apoſtolica ſede, non † exiſtente præſule (qui merito † [f] beati Petri Apoſtoli per vniuerſum orbem primatum [g] obtinens ſacerdotij, ſtatutis ſynodalibus conſueuit tribuere [h] firmitatem) à laicis (licet conſentientibus aliquantis epiſcopis, qui tamen Pontifici, a quo conſecrati † probantur, præiudicium inferre non potuerunt) præſumptum fuiſſe cognoſcitur, viribus carere [i] non dubium eſt, nec poſſe inter eccleſiaſtica vllo modo ſtatuta cenſeri?] ¶Sancta ſynodus dixit: Licet † ſecundum proſecutionem venerabilium fratrum noſtrorum, Laurentij, Petri, Eulalii, Creſconij, Maximi, vel Srephani [k], nec apud nos incertum habetur, hanc ipſam ſcripturam nullius eſſe momenti; veruntamen etiam ſi aliqua poſſet ratione ſubſiſtere, modis omnibus in ſynodali conuentu prouida beatitudinis veſtræ ſententia eneruari conueniebat, & in irritnm deduci: ne in exemplum remaneret præſumendi quibuslibet laicis, quamuis religioſis, vel potentibus in quacunque ciuitate quolibet modo aliquid decernere de eccleſiaſticis facultatibus; quarum ſolis ſacerdotibus diſponendi indiſcuſſe a Deo cura commiſſa docetur.

inf.9.q.3.c.2.
† al.nunc.
† al prærogatiua.
† al.conſecrari.
† al.L. quæ.

a ¶Imperandi.] inf. 16.q.vl. nõ placuit.
b ¶Legatur.] Verũ eſt, ꝙ nõ legit aſſenſus metropolitanorum ſm canones, id eſt, legitimus: benetamẽ legitur cõſenſus epiſcoporum a r. inf.ea.c.1. illa autem determinatio, quæ præcedit, ſm canones, ſoluit contra.
c ¶Nec canonibus.] Coniunctim accipe hæc duò diuiſa.
d ¶Religioſis] Infra 16.q.vlt.laicis.
e ¶Debere.] Inf.9. q.3.cap 2.
f ¶Qui merito.] Supra 40.diſt.non vos.
g ¶Primatũ.] Infra 9.q.3.nemo, & cap. antiquis.
h ¶Tribuere.] Supra diſt.16.c.1. & 2.
i ¶Carere.] Supra diſtin.21.in tantum.
K ¶Vel Stephani.] Iſte tñ Stephanus, nõ dixit, niſi perlegatur, & ſic per tale verbum intelligitur aliquis cõſentire, vt not.ſupra.63.d.cum Hadrianus.
l ¶Ratione.] Ar, ra-

α ¶Cum in Mauſoleo.] *Hoc initium ſcripturæ Baſilij in tomis conciliorum & codice canonum ſic habet,* Cum in vnum apud beatum Petrum Apoſtolum reſediſſent, ſublimis, &c. *Omnino autem multa ſunt huius capituli varietates in exemplaribus Grati ani, in varijs conciliorum editionibus, & in codice canonum: ex quib. ea tantum partim indicata, partim notata ſunt, quæ maioris ponderis ſunt viſa.*

β ¶Reuocare.] *Sic emendatum ex omnibus concilij exemplaribus & impreſſis, & manuſcriptis, cum antea legeretur,* retinere.
γ ¶Qua pœna.] *In omnibus editionibus conciliorum legitur.* Quàm pœnam placuit accipientis hæredes prohæredeſque

a ¶ Actione.] Dicitur prima actio: quia fiebat pro prima die in ſynodo. 16. q. 7. in nona.
b NOs.] ¶ Intereſſe.] Similiter ſolebat intereſſe electioni Papæ propter hæreticorum ſcandalum. arg. diſt. 63. quia ſancta.
c ¶ In- peratoris. Reprehēdit ergo hic Nicolaus Imperatores, qui concilijs epiſcoporum intereſſe volebant, quod non eſt faciendum, niſi vbi de fide tractatur, quæ communiter pertinet ad omnes tam clericos quàm laicos.
f ¶ Vbi nam.] Hęc quatuor cap. 1. loquuntur. de materia Ignatij, de quo dicitur ſu. 21. d. ſubmittitur. Arg. omiſſum intelligi quod ſcriptū non inuenitur. ar. 10. q. 1. hanc conſuetudinem. de conſe. d. 4. cum itaque. &c. ſeq. ff. de verb. obli. quidquid.

reſpicere. *In codice vero canonum manuſcripto non eſt dictio,* pro, hæredeſque.

Vnde in ſexta actione[a] *Chalcedonienſis conſilij Martianus Imperator dixit inter cætera.*

¶ Imperatores ad fidem cōfirmandam, non ad potentiā oſtendendam ſynodo intereſſe debent. Cap. II.

Anſ. l. 3. c. 107.

NOs ad fidem confirmandam, nō ad potentiam oſtēdendam, exemplo religioſiſſimi principis Cōſtantini ſynodo intereſſe[b] volumus; vt inuenta veritate[c], nō vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet.

Item ex eadem ſexta actione, in fine.

¶ De eodem. Cap. III.

Anſel. ibidem. Deuſdedit p. 3.

QVædam capitula ſunt, quę ad honorem veſtrę reuerentiæ vobis ſeruauimus[d], decorum eſſe iudicātes à vobis hæc regulariter potius firmari per ſynodū, quàm noſtra lege ſanciri[e].

Item Nicolaus Papa in epiſtola ad Mihaelem Impe. quę incipit: [Proponueramus.]

¶ Synodali conuentui Imperatores intereſſe non conuenit, niſi vbi de fide agitur. Cap. IIII.

Anſ. l. 1. c. 75.

VBi nam[f] legiſtis, Imperatores anteceſſores veſtros ſynodalibus conuentibus interfuiſſe[g], niſi forſitā in quibus de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt; quæ omnium communis eſt; quæ non ſolum ad clericos[h], verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet[i] Chriſtianos?

Idem in eadem epiſtola.

¶ De præſulibus diuinarum rerum, qui humanis rebus præſunt, iudicare non poſſunt. Cap. V.

Anſ. ibidem.

DEnique[k] hi, quibus tantum humanis rebus, & non diuinis præeſſe permiſſum eſt, quomodo de his per quos diuina miniſtrantur, iudicare[l] pręſumant[m], penitus ignoramus.

Idem paulo inferius.

¶ Nec etiam Imperator iura Pontificis, nec Pontifex iura regia vſurpet. Cap. VI.

ſu. di. 10. c. quoniam. Anſ. ibidem.

CVm[n] ad verum[o] ventum eſt: vltra ſibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pōtifex nomē

g ¶ Interfuiſſe.] Niſi rogatos 2. 63. d. Hadrianus.
h ¶ Ad clericos.] Dic ꝙ hoc nomen, clericos, ſtrictè accipitur vnde per fidē & ad omnes, &c. comprehendit Deo deuotos & tales perſonas. Vel dic prout ſonat.
i ¶ Pertinet.] Arg. ꝙ omnes tāgit, ab omnibus debere tractari, & approbari. 3. ar. d. 66. c. 1. C. de. au. pręſtan. veterem. de hoc extra de ijs, quæ fi. à præla. c. fi.
DEnique.] CASVS. Statuit hic Nicolaus, vt Imperatores, qui tantum rebus humanis præſident, ſe de rebus eccleſiaſticis nō intromittāt, nec de clericis iudicent.
K ¶ Denique.] Arg. ꝙ epiſcopus in cauſis eccleſiaſticis laicum non poſſit præficere. Arg. cōtra. ſupra ea. bene quidem.
l ¶ Iudicare.] Infra 17. q. 4. diffiniuit. cōtra. in fi. ſed ibi dic, principis, ideſt principalis perſonæ: vel ideſt epiſcopi. 85. d. eccleſię.
m ¶ Pręſumant.] Ar. ꝙ clericus diffinitionib. principū & laicorū nō debeat ſupponi 4. niſi per reconuentionem.

c ¶ Inuenta veritate.] Et ita vr ꝙ poſſit de fide catholica diſputari ar. contra. C. de ſum. trin. nemo. 24. q. 3. cum quibus Reſpondeo: dubitando non licet diſputare de ea: qa dubius in fide hæreticus eſt ext. de hære. dubius. aliàs diſputatur, infra ea. ſatis 23. quæſt. 6. vides. C. de epiſc. & cle. quoniam.
QVædam.] Infra ea. ſatis.
d ¶ Seruauimus.] Confirmanda & terminanda. Hugo.
e ¶ Sanciri.] q. d. volumus eam per noſtram legem ſiue conſtitutionem determinari & confirmari. H.
VBi nam. [CASVS. Hæc quatuor cap. de ignatio loquūtur iniuſtè depoſito auctoritate Michaelis Imperatoris. [...]

CVm ad verū.] CASVS. Michael Imperator. authoritatem præſtitit & pręcepit, vt Ignatius Conſtantinopolitanus patriarcha ab epīs deponeretur: qđ factū eſt, ſed dicit Nicolaus Papa, ꝙ hoc facere non potuit nec debuit: nā cū in veteri teſtamento eadem pſona Rex erat & ſacerdos, & tpalia ſimul cum ſpiritualibus adminiſtrabat. Sed poſtq̄ Chriſtus venit in mundū. pcepit vt Rex tm̄ terrenis pſideret: Pontifex vero cęleſtia diſpenſaret: ne pp ſuperbiā dignitatis vtriuſq; alteruter ſupbiret ſed ſibi inuicem (ſi neceſſe fuerit) auxilium præbeāt.
n ¶ Cum.] Hoc cap. expoſitum eſt ſupra. 10. diſt. quoniam ideo hic non labores.
o ¶ Ad verū.] i. ac diſcuſſionē veri: vel. i. ad tps Chriſti,

Diſputari vtrum poſſit de fide catholica.

1 Scilicet iſtud & tria ſeq.

2 Et ſm hoc ceſſat cō trariū. 35. q. 1. ad ſedem. Arch.

Quod omnes tangit, dēt ab oīb. approbari.

3 Concor. extra de his quæ fi. a pl. ſi. conſ. cap. vlti. ibi. videas.

4 Concor. tex. in l. j. C. de ſum. tri. & in l. mercatores. C. de con. & merca. & in l. 2. cum gl. C. d eunuc.

Ee 4 a ¶ Vſur-

Imperator vtrum hēat iuriſdictionē à Papa.

1 Concord. tex.in Auth. vt ꝑpo. no. amp ĩ prin. coll.6.

2 In princ. ſed parum facit.

a Vſurpauit.] Arg.cum iſtæ poteſtates ſint diuiſæ. Imperator non habet gladium a Papa,vt inf.ea in ſcripturis,& c duo.& c ſi Imperator.& 93.diſt.legimus, & qa Imperium a ſolo Deo eſt.23.q.4.quæſitu ē. Argu.contra.63.diſtin.cap.1.& c.tibi domino. Item quia Petro ſunt datę claues cęleſtis & terreni Imperij.22.d.c.1. Itē qa deponit Imperatorē ꝭ 15 q.6.alius.& c.iuratos.& 1.q.4 qa præſuiatus 2. quęre. ſ de hac materia 10. d.c.quoniam.

SAtis.] CASVS.Oſtendit hic Nicolaus, ꝙ Ignatius auctoritate Michaelis Imperatoris deponi non potuit & hoc probat duobus exemplis, ſcilicet Conſtantini & Theodoſij Imperatorum.

h Oſtenditur.] In alia parte c.quæ hic non eſt.

hoc Cyn.& Pet.de Bel. Perti.in l.1. C. quæ ſit lōga cōſuet. & in l.cum clericis.C. de epiſc.& cler.

Imperatorium vſurpauit [a]:quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus ſic actibus proprijs [b], & dignitatibus diſtinctis,& officia poteſtatis vtriuſq; diſcreuit [c],ꝓpria volēs medicinali humilitate ſurſum efferri,non humana ſuperbia rurſus [d] in infernum † demergi, vt & Chriſtiani Imperatores pro æterna [e] vita Pōtificib. indigerent,& Pontifices pro curſu tēporalium [f] tantummodo [g] rerum Imperialibus legibus vterentur:quatenus ſpiritalis actio carnalibus diſtaret incurſibus:& ideò militans Deo minimè ſe negocijs ſæcularibus implicaret; ac viciſſim non ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet negocijs ſæcularibus implicatus.

† *al.inferna.*

2.Tim.2.

b ¶Proprijs.] ideſt, Imperij & ſacerdotij: vel proprijs quo ad Chriſtū.quędā.n. geſſit tanquā Imperator: puta cum eiecit de templo,&c.2.q.7.accuſatio. & cū coronam de ſpinis portauit. qđ eſt ſignum regni.12.q 1.duo quædā geſſit, vt ſacerdos:quando ſeipſum obtulit in ara crucis pro ſacrificio.

Chriſtus q̄dam,vt Imperator, & quædam vt Rex geſſit.

a ¶Ad verum.] *Poſt ultima verba capitis antecedentis ſequitur continenter in eadem Nicolai epiſtola.* Fuerunt hæc ante aduentum Chriſti, vt quidam typice reges ſimul & ſacerdotes exiſterent,Quod ſanctum Melchiſedech fuiſſe ſancta prodit hiſtoria; quoq. in membris ſuis diabolus imitatus. (vtpote,qui ſemper quæ diuino cultui cōueniunt,ſibimet tyrannico ſpiritu contendit) vt pagani Imperatores ijdem & maximi Pontifices dicerentur.Sed cum ad uerum uentū eſt,eundem Regem atq; Pontificem,vltra ſibi,&c.*Nihil autem mutatum eſt & ob gloſſam, & quoniam eſt initium capitis. Nonnulla verò alia huc pertinentia notata ſunt ſupra diſt. 10.c.quoniam.*

Gen.14.

Chriſtus officiū ſacerdotis & Imperatoris geſſit.

c ¶Diſcreuit.] Imò videtur contra: quia non diſcreuit.ſed cōfudit cum ipſe vnus & idē vtrumq; officiū geſſit. Sed dic,ꝙ ideo ipſe vtrumq.officiū geſſit per ſe, vt notaret,ꝙ ex eodem fonte ꝓceſſerunt.21.diſt.cleros.in fin.nā dicit lex,quod ſumma nobis dona à Deo conceſſa ſunt, ſcilicet ſacerdotium & Imperium in Authē. quomodo oportet epiſcopos,ĩ prin. coll.1.

Idem in eadem paucis interiectis.

¶ A ſæculari poteſtate Pontifex prorſus nec ſolui, nec ligari valet. Cap. VII.

SAtis euidenter oſtenditur [h], à ſæculari poteſtate nec ligari prorſus,nec ſolui poſſe Pontificē; quem cōſtat à pio principe Conſtantino(quod longè ſuperius memorauimus) Deum appellatum [i]: nec poſſe Deum ab hominibus iudicari manifeſtū eſt. Sed & Theodoſius minor à ſanctæ ſynodo ſcribens Epheſinæ primę [k],dixit: [Deputatus eſt igitur Candidianus magnificentiſſimus comes ſtrenuorum domeſticorum tranſire vſq; ad ſanctiſſimam ſynodum veſtram & in nullo quidem ijs,ſeu potius [l] expoſitiones,cōicare. Illicitum namq. eſt eum,qui nō ſit ex ordine ſanctiſſimorum epiſcoporum, eccleſiaſticis inter-

Anſel.li.1.c.72.

Rufinus in hiſt. lib. 1 c.2.

d ¶Rurſus] Primus per ſuperbiā cecidit. vnde homines in infernū demergebantur. Chriſtus autem nos humilitate ſua ſurſum erexit: ſed ſi haberēt oēs oīa officia,ſuperbirent, ita ꝙ iterū demergerentur in infernum.

Chriſtus humilitate ſua omnes erexit.

e ¶Pro æterna.] inf. de pęn.diſt.2. multiplex.

Legibus an ſit utēdum in cauſis ſpiritualibus.

f ¶Temporalium.] Arg.ꝙ in cauſis ſpiritualibus (ut in matrimonio) non ſit utendū legibus Imperialibus.arg.32. q.2. inter hæc 11.q.1.continua arg.de conſec.diſt.3.celebritatem. Sed in alijs licet eis uti,ſi nō obuient canonibus 3.arg.d 10. ſi in adiutorium.arg.d.54.ex antiquis.Ber.

g ¶Tantummodo.] Hoc aduerbium determinat tantum illud adiectiuum,temporalium,non illud verbum vterentur: & ſic eſt falſum hic notatum ab Hug. arg. ꝙ in cauſis ſpiritualibus.&c. Nam bene licet leges allegare in ſpiritualibus 35.q.5.ad ſedem.15.q.3.§.cum autē Lau.4.vel dic tantummodo,ideſt,maximè ſic econtra. 11.q.3.ſi quis epiſcopus.

3 Adde qđ qñ contrariantur canonib. not. Cy.ĩ l. fi.C. de ĩter. ma. inter pu. & tuto. & in authē.caſſa. C.de ſacroſanct.eccl.

4 Adde ad

i ¶Appellatum.] Legitur.n.omnes clericos Deos appellaſſe,vt 11.q.1.ſacerdotibus.12.quæſt.1.futurā.ſecundū hanc rationem nec ab epiſcopo poſſent iudicari clerici, ſed hoc dixit, vt oſtenderet, quanti ſint habendi.ſi.extra de iudi.nouit.

K ¶Epheſinæ primæ.] Quia ſecunda non eſt recepta in auctoritate.

l ¶Seu potius.] Optimè corrigit ſe: quia quæſtiones non debent fieri ſuper fide dubitando. argumen. extra de hære.dubius.Dogma autem per g,eſt doctrina in fide:ſine g, eſt angulus: vnde illud, ſedebat domare domus,25.q.2.ſi quis.

Dubitandum non eſt in fide.

Dogma doma diſtinguunt.

Inſcri-

IN ſcripturis.] CASVS. Ludouicus Imperator quando audiebat ſacerdotem deliquiſſe, ſtatim erat paratus credere & punire. Sed Nicolaus docet, hoc non eſſe faciendnm, ſed potius eſſe defendendum, & peccatum eorum celandum: quod probat duobus exemplis, ſcilicet Conſtantini, & exemplo filiorum Noè, ſcilicet Sem & Iaphet, qui verenda patris operuerunt.
a ¶In ſcripturis] 11.q.1.c.ſacerdotibus.
b ¶Cooperirem.] ff. de iniur. eum qui nocentē. contra. Sed hoc de occulto qđ poſſet probari: quia talia non habēt vindictam: & ſic ſolue cōtrarium illud 83.di.c.2. illud autē in manifeſtis, in quibus etiam nō deberet eum prodere, vt no. 2.q.1. ſi peccauerit.

miſceri tractatibus †.] *& poſt pauca.* ¶His itaque manifeſte repertis apparet commiſtrum noſtrum Ignatium per Imperialem tantummodo ſentētiam, nullo modo potuiſſe prorſus expelli. In cuius damnatione, quia præſulum quoq; aſſenſus eſt ſubſecutus, apparet id cauſa fuiſſe patratum adulationis, non legitimæ ſanctionis.

† *σκέμμασιν.*

a ¶Theodoſius minor.] *Verba hæc ſunt accepta ex epiſtola Theodoſij, ac Valentiniani Imperatorum ſynodo Epheſinæ per Candidianum miſſa, quæ eſt in extremo primæ actionis ipſius ſynodi. In uerſione antiqua, quæ ſeruatur in bibliotheca Vaticana, & quæ Lutetiæ edita eſt. eadem planè hoc loco habentur uerba cū his, quæ refert Nicolaus, & optime cōueniunt cum Græcis.*

Idem Ludouico Imperatori.

Habentur aliqua in ead. epiſt. ad Michaelem. Anſ. ibidem.

¶Facta Pontificum Imperator iudicare non debet. Cap. VIII.

IN ſcripturis[a] narratur Cōſtantinus Imperator dixiſſe: [Vere ſi proprijs oculis vidiſſem ſacerdotem Dei, aut aliquem eorū, qui monachico habitu circumamicti ſunt, peccantem, & chlamidem meam expoliarem†, & cooperirem[b] eū, ne ab aliquo videretur.] In quibus deſideratiſſime fili neceſſariò cōmonemini, vt quemadmodum fide, & religione, ac honoris parilitate ei adæquati videmini: ita quoque humilitate, atq; deuotione æquiparati nihilominꝰ anheletis: ita ut in nullo inferiores eo, ſed potiores inueniamini poſt illius exempla, qui talē ſe exhibuit ante alia † prorſus exempla. Sed hoc quidem diximus cautos vos reddere cupientes, vt ſi de Domini ſacerdotibus, qui iure Patres dicuntur, aliquid contigerit vos audire, quod confuſionem pijs mentibus ingerat, nō infrunitum, ſed pudoratos filios Noè imitantes paternam de reliquo verecundiam cōtegatis[c], vt affluenti, quemmodum & illi benedictione repleri, moderante Domino mereamini.

† *explicaſſem, & cooperuiſſem eū*] Nicolaus in epiſto. ad Mich.

† *al. talia.*

Gen. 9.

Item ex epiſtola Gregorij ſeptimi ad Hermanum Metenſem epiſcopum, lib. 8. epiſt. 21.

¶Regum & principum patres, & magiſtri ſacerdotes eſſe cenſentur. Cap. IX.

Concord. Ale. đ Imo. in l. gñaliter col. 2. ff. de in ius voc.

Anſ. li. 1. c. 84. Iuo p. 5. c. 378. Pann. li. 5. c. 108.

QVis dubitet ſacerdotes Chriſti, regum & principū omniumque fideliū patres, & magiſtros cenſeri †. Nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur, ſi filius[d] patrem, diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubijcere, à quo credit non ſolum in terra, ſed etiam cœlis ſe ligari, poſſe, & ſolui?

In eadem epiſt. Gregor. vij. Cap. li. 5. c. 167. Conc. Pariſ. li. 1. c. 3. Poly. li. 1. tit. 278. Anſel. li. 1. c. 73. Pann. li. 5. c. 109.

Item Gelaſius Papa Anaſtaſio Imperatori.

¶Auctoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas, huius mundi gubernacula regunt. Cap. X.

DVo a

c. ¶Contegatis.] Et tñ corripiatis 2.q.1. ſi peccauerit hoc de occultis intelligitur. nā de manifeſtis cogimur accuſare, præmiſſa tñ admonitione. 2. q. 7. quapropter. Arg. cōtra inf. 5 q. 2. c. vl. & q. 5. c. 1.

QVis dubitet.] CASVS. Hermanus eps interrogauit, an pōtifices regibus & principibus ſint ſubijciendi. Et rñdet, ꝙ non; & hoc probat duob. ſimilibus, ſ. filij & diſcipuli: qui inſani reputātur, ſi uelint ſibi patrem & magiſtrum ſubiugare.

d ¶Si filius.] 21. diſ. nolite. ſic in Auth. đ nup. §. ſi verò. colla. 4. ubi dicit, ꝙ erubeſcit lex filios eſſe correctores patrum. ſi tñ pater caderet in furorem, filius daretur tutor, ut eū regeret. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. hi qui 6. q. 1. oues. & c. ſacerdotes.

DVo sūt. CASVS. Gelaſius Papa, & Anaſtaſius Imperator contendebant de præeminentia vnius ad alterū, & de præeminentia dignitatum, ſed Gelaſius oſtēdit hic, ꝙ auctoritas pōtificalis longè maior eſt, quàm culmē Imperiale. Et hoc probat duabus rationibus. Prima ratio eſt: quia Papa de anima Imperatoris & aliorū redditurus eſt rationē. Secūda eſt: quia colla regum & principum ſubmittuntur genibus ſacerdotum. Et hoc ꝓbat duobꝰ exēplis. ſ. Innocentij, & Ambroſij: qui Arcadium, & Theodoſiū propter

Crimina occulta vindictam nō habent.

1 Scilicet ad textum capituli.

Filius patrē corrigere nō debet.

propter ſuos exceſſus excommunicauerunt. Prima ratio eſt ibi.[In quibus tanto grauius.]Secunda eſt in fine. Exempla ſunt in medio.

a ¶Duo ſunt.] In Authen.quomodo oportet epiſco.in princ.coll.1.ſupra diſt.1.humanum.

ADDITIO Ibi ſoluitur. facit ad iſta 2.q.8.§. item cum Dauid.Archid.

les ſunt, eſſe eccleſiæ ſubiectos. Si verò cõtra hanc Dei diſpoſitionẽ facere voluerit Imperator tanquam ingratus perdat poteſtatem, quam ab ipſo eſt conſecutus.

m ¶Filius eſt.] inf.23.q.vlt.conuenior, qui tamen prelati eccleſiarum dicantur, dixi 11.q.3.præcipuè.

n ¶Non

ſunt[a] quippe Imperator Auguſte; quibus [b]principaliter hic mundus regitur: auctoritas[c] ſacra Pontificum, & regalis poteſtas. In quibus[d] tãto grauius pondus eſt ſacerdotũ; quanto etiã pro ipſis regibus† hominum, in diuino ſunt reddituri examine rationẽ[e]. † *& poſt pauca.* [Noſti ita que inter hæc ex illorum te pendere[f] iudicio[g]; nõ illos ad tuam redigi poſſe † voluntatem.] ¶Talibus igitur inſtitutis, talibuſque fulti auctoritatibus pleriq; Pontificum, alij Reges, alij Imperatores excommunicauerũt. Nam ſi ſpeciale aliquod de perſonis principum requiratur exemplum; beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem (quia conſenſit[h], vt ſanctus Ioannes Chryſoſtomus à ſua ſede pelleretur) excommunicauit[i] β. Beatus etiam Ambroſius, licet ſanctus, nõ tamen vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus pro culpa, quæ alijs ſacerdotibus nõ adeò grauis videbatur[k], Theodoſium magnum Imperatorem excommunicans ab eccleſia excluſit: qui etiam in ſcriptis oſtendit; quòd aurũ non tam pretioſius ſit plumbo, quàm regia poteſtate ſit altior dignitas ſacerdotalis, hoc modo circa principium ſui Paſtoralis ſcribens] Honor, fratres, & ſublimitas epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regem fulgori compares, & principum diademati; longè erit inferius, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem[l] compares: quippè cum videas regum colla, & principum ſubmitti genibus ſacerdotum; & oſculata eorum dextera: orationibus eorum credant ſe communiri.

† *al. regiminibus.*

† *al. uelle.*

Amb. de digni. Sacerd.c.2.

Imperator Imperiũ diuinitus eſt conſecutus.

Regem Frãcorum Papa deponere poteſt.

Princeps ẽt ab epiſcopo excommunicari põt.

Excõicand' quis nõ eſt pro minimis cauſis. Cõtumacia tanto maior eſt, quanto ex re, minori conſurgit. Imperium minus eſt ſacerdotio.

b ¶Quibus.] Vt ab eis. ſunt autem alia duo quibus aut per quæ regitur, vt ſ.d.1:humanum genus.

c ¶Auctoritas] Neuter pẽdet ex reliquo & ita eſt ar.pro Imperatore; qa diuinitus cõſecutus eſt Imperiũ.inf.ea.ca.pxi.

d ¶In quibus.] Id eſt, per quos.nam dicit lex, ꝙ parum eſt ius in ciuitate eſſe, niſi ſint ꝑ quos ius reddatẽ. ff.de orig.iu.l.2.§.poſt. originẽ.

e ¶Rationẽ.] Infra 18.q.2.cognouimus.

f ¶Te pẽdere.] Quo ad ſpiritualia, inf.de pœ.d.1.multiplex.

g ¶Iudicio.] Zacharias quoq; Papa Regem Francorum depoſuit, & in locum eius Pipinum ſubſtituit, ut ĩ.15.q.6 ali⁹.

h ¶Conſenſit.] Arg. cõſentientem maiori pœna adſtringi q̃ facientem.arg.24.q.1.qui aliorum. arg. ſup.86. diſtin. tanta nequitia.

i ¶Excõicauit.] No. principem poſſe excommunicari ẽtiam à quouis epiſcopo ſ.d.63. Valentinianus arg. inf.11. q.3. ſi autem vobis. videtur, tamẽ, quod hoc fecerit ex delegatione ſynodi: quod innuitur ex illo ꝓ culpa, q̃ ab alijs ſacerdotibus, &c. Sed primum eſt verum.

K ¶Videbatur.] Sed malè: quia licet pro minimis cauſis non ſit quis excõicãdus, vt 11.q.3.epi. tñ q̃libet contumacia digna eſt excõmunicatione, immo tanto maior uidetur contumacia, quanto ex re minori conſurgit, 2.q.7.non poteſt.

l ¶Fulgorem.] Et quanta eſt differentia inter Solem, & Lunam, tanta eſt differentia inter Imperium & ſacerdotium extra de maio.& obed. ſolitæ.

α ¶Duo ſunt.] *Caput hoc ſumptum ex eadem epiſtola Gregorij ſeptimi, ex qua antecedens: & ab hoc initio uſque ad uerb.* uoluntatem, *ſunt uerba ipſius Gelaſij ex epiſtola, qua habetur impreſſa, citata a Gregorio ſeptimo.*

β ¶Excommuncauit.] *Si hic interponatur caput,* Alius item *infra 15.q.6.hęc pars epiſtolæ integra habebitur.*

Item Ioannes Papa.

¶Imperatores debent Pontificibus ſubeſſe, non præeſſe. Cap. XI.

SI Imperator catholicus eſt, (quòd ſalua pace ipſius dixerimus) filius eſt[m], nõ prȩſul eccleſiæ. quod ad religionẽ competit, diſcere ei conuenit, nõ docere[n] habet priuilegia ſuæ poteſtatis, q̃ adminiſtrandis legibus publicis diuinitus[o] cõſecutus eſt; vt eius bñficijs nõ ingratus

Poly.li.1. tit.19. Anſ. li.4. cap.12.ex Ioanne viij.

SI Imperator.] CASVS. Imperator volebat iudicare de cauſis clericorũ & ſacerdotum: ſed Papa probat, ꝙ hoc facere non debet: quia ipſe filius eſt eccleſię, & nõ præſul: & quia Deus uoluit ſæculi principes, ſi fide-

n ¶Non docere.] infra 16.q.1.adijcimus.

o ¶Diuinitus.] Non ergo à Papa.nam Imperium à ſolo Deo eſt, ut 23.q.4.quæſitum.nam à cœleſti maieſtate habet gladij poteſtatem.C.de vet.iu enu. l.1.in prin. quod concedo de vero Imperatore. Sed quis eſt uerus Imperator? Dicunt quidam, ꝙ Cõſtantinopolitanus: ſed iſte alius procurator eſt ſiue defenſor Romanæ eccleſiæ.arg.de conſe.diſt.5.in die.§.hinc. & huic Rom.eccl.cõcedit gladij ptãtem, & coronam. Sed contra extra de elect.

Imperator verus q̃s eſt.

Papa tranſtulit Imperiū.

de elec. venerabilem. Dicitur ibi quòd Ro. ecc. tranſtulit Imperium in occidentem a Græcis, & ita iſte Romanus eſt verus Imperator.
ADDITIO. Ad hoc extra de iud. ſignificauerunt. in prin. Archid.
a ¶Quas.

pro talibus perſonis pro quib. licitum ſit ei contra quẽ libet agere: quas habes. ff. de poſtul. hi qui. & 3. q. 7. §. tria in fin. l. in propria cauſa, vel parentum ſuorum, vel pupillorum ſuorum. Simile eſt inter vaſallum, & Dominum, vt infra 22. quæſtio. vltim. de forma. Simile de aduocatis. C. de aduoc. diuerſ. iudic. l. 2. C. de reuo. do. l. 1. & 7. q. 1. qa frater. & dixi de hoc 3. qō. 1. nulli. Hoc tamen exaudio de eccleſia, ad quam intitulatus eſt, pro qua ſtare pōt contra quālibet eccleſiā, ēt in qua habet beneficium; quia ſaluum fuit ius primæ: immo ſi aliquod munus ei iniungitur ab eccleſia, nullā excuſationē poteſt p̄tendere, C. de excu. tut. libertos. 23. q. 1. in ſumma.

contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nil vſurpet. Ad ſacerdotes enim Deus voluit, quę eccleſię diſponēda ſunt, pertinere, non ad ſæculi poteſtates, quas[a], ſi fideles ſunt, eccleſiæ ſuæ ſacerdotibus voluit eſſe ſubiectas. Non ſibi vindicet alienum ius[b], & miniſterium, quod alteri deputatum eſt: ne contra eum tendat abrumpi, a quo omnia cōſtituta ſunt, & contra illius beneficia[c] pugnare videatur, a quo propriam conſecutus eſt poteſtatem. Non a legib. publicis non a poteſtatibus ſæculi, ſed a pontificibus, & ſacerdotibus omnipotens Deus Chriſtianę religionis clericos, & ſacerdotes voluit ordinari, & diſcuti[d], recipiq; de errore remeantes. Imperatores Chriſtiani ſubdere debent executiones ſuas eccleſiaſticis pręſulibus[e], non pręferre.

Item Gelaſius ad epiſcopos Orientales.

¶De eodem. Cap. XII.

In originali hæc pēdent ex ſuperiorib. Polyc. ibidem. Anſ. l. 6. c. 157.

NVnquam de pontificibus, niſi eccleſiam iudicaſſe: nō eſſe humanarum legum de talibus ferre ſn̄iam, abſque eccleſiæ principaliter conſtitutis pontificibus, obſequi ſolere principes Chriſtianos decretis eccleſię, nō ſuā præponere poteſtatem; epiſcopis caput ſubdere principem ſolitum, non de eorum capitibus iudicare.

Anſ. l. 4. c. 32. Deuſdedit l. 4. c. 1.

¶[De eodem.] PALEA. Cap. XIII.

j COnſtātinus Imperator coronam, & omnem regiā dignitatem in vrbe Romana; & in Italia, & in partibus occidentalibus Apoſtolico conceſſit. Nam in geſtis beati Sylueſtri (quæ beatus Papa Gelaſius in cōcilio 70. epiſcoporum a catholicis legi commemorat, & pro antiquo vſu multas hoc imitari dicit eccleſias) ita legitur.

¶*Apud Anſelmum lib. 4. pro rubr. cap. 32. hæc habentur.* Quòd Conſtantinus Imperator Papæ conceſſit coronam, & oēm regiam dignitatem in vrbe Romana, & Italia, & in partib. occidentalibus. *In principio verò eiuſdem cap. 32. hæc leguntur* In geſtis beati Sylueſtri, &c. *vſque ad finem huius, & ſeq. paleæ, quemadmodum etiam in collectione* Deuſdedit.

¶[De eodem.] PALEA. Cap. XIV.

In edicto Conſtantini, quod eſt poſt cōc. Neo cæſarienſe. Anſ. l. 4. c. 32. Deuſdedit ibi.

ij COnſtantinus α Imperator quarta die ſui baptiſmi priuilegiū Romanæ eccleſiæ pontifici contulit, vt in toto orbe Romano ſacerdotes ita hūc caput habeāt, ſicut iudices Regem. In eo priuilegio ita inter cętera legitur. [Vtile β iudicamus vna cum omnibus Satrapis noſtris, & vniuerſo Senatu, optimatibuſque meis, etiam &

1 Concor. tex. in l. qui cūm maior. §. pen. & fi. cum ibi i no. ff. de bo. lib.

a ¶Quas.] Ergo debet dici, bona poteſtas eſt iſta.
b ¶Ius.] Supra d. 10. Imperium, & c. certum eſt 11. q. 1. ſi tributum.
c ¶Beneficia.] Arg. clericum ſtantem contra eccleſiam vnde habet beneficium debere illo priuari. i. niſi fortè

d ¶Et diſcuti.] Ergo, antequàm eſſet aliqua cōſtitutio, etiā clerici nō erāt de iuriſdictione ſęculari, vnde omnes conſtitutiones, quæ emanauerunt, quòd clerici non ſunt iudicādi, niſi ab epiſcopis, non ſunt niſi iuris declaratio. Ioan.

Clerici nunquā fuerunt d̄ iuriſdictione ſæculari.

e ¶Præſulibus.] Hic benedicit nam dicit lex, ꝙ ſi iudex ſęcularis iudicauerit clericū eſſe dānandum primo debet exuī priuilegio clericali, vt 11. q. 1. ſi qs in Authē. vt cler. apud ꝓprios. §. illud planè coll. 6. licet illud hodie nō teneat̄. ſi. ext. d̄ iu. at ſi clerici, &c.

NVnquam.] CASVS. Decreuit Io. Papa, vt de pōtificib. & alijs clericis tm̄ eccleſia iudicaret, & nō Imperatores; q̄ ſubeſſe debēt, & non præferri.

COſtantinus Imperator.] CASVS. Palea iſta non legitur in ſcholis, in qua cōtinet̄ priuilegiū ꝙ Cōſtātinus cōceſſit Romanę eccleſiæ, ſcilicet vt primatum inter omnes eccleſias obtineret, & in quo poſſeſſiones, & inſignia dignitatis conceſſit, & hoc fecit eo tempore quo Conſtantinus ad partes Orientales ſe tranſtulit, cum in eodem loco duo Pontifices non bene morarentur. Et ſtatuit, vt nullus contra hoc priuilegium veniret, & pœnam minatur contra facientibus.

Cun-

cũcto populo Romanæ gloriæ imperio ſubiacenti, vt ſicut beatus Petrus in terris Vicarius filij Dei eſſe videtur conſtitutus; ita & Pontifices, qui ipſius principis Apoſtolorum gerunt vices, principatus poteſtatem, amplius, quàm terrena Imperialis noſtræ ſerenitatis manſuetudo habere videtur, conceſſam à nobis, noſtroq; Imperio obtineant, eligentes nobis ipſum principem Apoſtolorum, vel † eius vicariũ, firmos apud Deum eſſe patronos. Et ſicut noſtram terrenam Imperialem potentiam, ſic eius ſacroſanctam Romanam eccleſiam decreuimus veneranter honorari. & amplius quàm noſtrum imperium, & terrenum thronum, ſedem ſacratiſſimam beati Petri glorioſe exaltari; tribuentes, ei poteſtatem, & gloriæ dignitatem, atq; vigorem, & honorificentiam Imperialem. Atque decernentes ſancimus, vt principatum teneat tam ſuper quatuor præcipuas ſedes Alexandrinam, Antiochenam †, Hieroſolymitanam, Conſtantinopolitanam, quàm etiam ſuper omnes in vniuerſo orbe terrarum eccleſias Dei; & Pontifex, qui pro tempore ipſius ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ extiterit, celſior, & princeps cunctis ſacerdotibus totius mundi exiſtat; & eius iudicio, quæque ad cultum Dei, vel fidei Chriſtianorum ſtabilitatem procuranda fuerint, diſponantur. *& infra*. ¶Eccleſijs beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli pro continuatione † luminariorum, poſſeſſionum prædia contulimus, & rebus diuerſis eas ditauimus, & per noſtram Imperialem iuſſionem ſacram tam in Oriente, quã in Occidente, vel etiam Septentrionali, & meridiana plaga, videlicet in Iudæa, Græcia, Aſia, Thracia, Africa, & Italia, vel diuerſis inſulis noſtra largitate ei † conceſſimus; ea prorſus ratione, vt per manus beatiſſimi patris noſtri Silueſtri ſummi Pontificis, ſucceſſorumque eius omnia diſponantur. *& infra*. ¶Beato Sylueſtro patri noſtro, ſummo Pontifici, & vniuerſalis vrbis Romę Papæ, & omnibus eius ſucceſſoribus pontificibus, qui vſque in finem mundi in ſede beati Petri erunt ſeſſuri, de præſenti contradimus palatium Imperij noſtri Lateranenſe, deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulque phrygium †, nec non, & ſuperhumerale, videlicet ſorum, quod Imperiale circundare aſſolet collum; verum etiam, & chlamidem purpuream, atque tunicam coccineam, & omnia Imperialia indumenta; ſed & dignitatem Imperialium preſidentium γ equitum, conferentes etiam, & Imperialia ſceptra, ſimulque cuncta ſigna, atque banda, & diuerſa ornamenta Imperialia, & omnem proceſſionem Imperialis culminis, & gloriam poteſtatis noſtræ. Viris autem reuerendiſſimis clericis in diuerſis ordinibus eidem ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſeruientibus illud culmen, ſingularitate, potentia, & præcellentia habere ſancimus; cuius ampliſſimus noſter ſenatus videtur gloria adornari, ideſt patricios ♪, atque Conſules effici, nec non, & cæteris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Et ſicut Imperialis militia ornatur; ita & clerum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ornari decernimus. Et quemadmodum Imperialis potentia officijs diuerſis, & cubicularium nempe, & oſtiarium, atque omnium excubitorum ornatur, ita, & ſanctam Romanam eccleſiam decorari volumus. Et vt ampliſſimè pontificale decus præfulgeat, decernimus & hoc, clericorum eiuſdem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, manipulis, & linteaminibus, id eſt candidiſſimo colore decorari equos, ita, & equitare. Et ſicut noſter ſenatus calceamentis vtitur cum ε vdonibus, id eſt candido linteamine illuſtratis; ſic vtantur, & clerici, vt ſicut cœleſtia, ita, & terrena ad laudem Dei decorentur. *Præomnibus autem licentiam tribuimus ipſi ſanctiſſimo patri noſtro Sylueſtro, & ſucceſſoribus eius ex noſtro indicto, vt quem ζ placatus proprio conſilio clericare voluerit, & in religioſorum numero clericorum connumerare; nullus ex omnibus præſumat ſuperbe agere. Decreuimus itaque & hoc, vt ipſe, & ſucceſſores eius diademate, videlicet corona, quam ex capite noſtro illi conceſſimus, ex auro puriſſimo, & gemmis pretioſis vti debeant; & in capite ad laudem Dei pro honore beati Petri geſtare. Ipſe verò beatiſſimus Papa, quia ſuper coronam clericatus, quam gerit ad gloriam Beati Petri, omnino ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona; nos phrygium candido † nitore ſplendidum reſurrectionem Dominicam deſignans, eius ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus, & tenentes frænum equi ipſius pro reuerentia Beati Petri, ſtratoris officium illi exhibuimus, ſtatuentes eodem phrygio omnes eius ſucceſſores ſingulariter vti in proceſſionibus ad imitationem Imperij noſtri. Vnde, vt pontificalis apex non vileſcat, ſed magis, quam terreni Imperij dignitas gloria †, & po-

† *al. & eius ſucceſſores.*

† Antioc. Alexand.] orig. Impreſſum.

† *al. concinnatione.*

† *al. eis libertatè conceſſimus.*

Iuo p. 5. c. 49. Pan. l. 4. c. 1.

† *al. phrygium ideſt mitram.*

Suidas in hoc verbo βάνδο.

† *al. candidi nitoris ſplendidam*

† *al. & gloria potitia*

& potentia decoretur, ecce tam palatium noſtrum, ut prædictum eſt, quàm Romanam vrbem, & omnes Italiæ, ſeu occidentalium regionum prouincias, loca, & ciuitates, præfato Beatiſſimo Pontifici noſtro Syluestro vniuerſali Papæ contradimus, atque relinquimus: & ab eo, & a ſucceſſoribus eius per hanc diualem noſtram & pragmaticum conſtitutum decernimus diſponenda, atque iuri ſanctæ Romanæ eccleſiæ concedimus permanſura. Vnde congruum perſpeximus noſtrum Imperium, & regni poteſtatem in orientalibus transferri regionibus, & in Byzantiæ prouinciæ optimo loco, nomini noſtro ciuitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui Imperium: quoniam vbi principatus ſacerdotum, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cœleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, ut illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. Hæc verò omnia, quæ per hanc noſtram imperialem ſacram, & per alia diualia decreta ſtatuimus, atque confirmauimus, vſque in finem mundi illibata, & inconcuſſa permanere decernimus. Vnde coram Deo viuo, qui nos regnare pręcepit, & coram terribili eius iudicio obteſtamur per hoc noſtrum Imperiale cõſtitutum omnes noſtros ſucceſſores Imperatores, vel cunctos Optimates, Satrapas etiam, ampliſſimum ſenatum, & vniuerſum populum in toto orbe terrarum, nunc & in poſterum, cũctis retro temporibus Imperio noſtro ſubiacentem, nulli eorum quo quomodo licere aut infringere, aut in quoquam conuellere. Si quis autem, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemptor extiterit, æternis condemnationibus ſubiaceat innodatus, & ſanctos Dei, Principes Apoſtolorum Petrum & Paulũ ſibi in præſenti, & in futura vita ſentiat contrarios; atque in inferno inferiori concrematus, cum diabolo, & omnibus deficiat impijs. Huius verò Imperialis decreti noſtri paginam proprijs manibus roborantes, ſuper venerandũ corpus beati Petri principis Apoſtolorum poſuimus. Datum Romæ iij. Kal. Aprilis, Domino noſtro Flauio Conſtantino Auguſto quater, & Gallicano v.c. Coſſ.

¶ *Hæc palea in multis habetur exemplaribus, in quibus aliæ paleæ eſſe non ſolent.*

α ¶ Conſtantinus.] *Verba hæc vſque ad verſ.* In eo, priuil. *non ſolum habentur apud Anſelmum, & Deuſdedit, ſed etiam in geſtis B. Sylue. in his, quæ à Conſtantino per octo dies poſt baptiſmum acta referuntur.*

β ¶ Vtile.] *Hinc vſque ad finem ſumpta ſunt ex geſtis ſeu actis ſancti Syluestri, in quibus multa præcedunt ac multa deinceps plenius narrantur. Sed hic ea tantùm videntur relata, quæ in collectionibus Anſelmi, & Deuſdedit habentur. Titulus proprius huius partis in geſtis ipſis eſt huiuſmodi.* Priuilegium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quod conſtituit D. Conſtantinus Auguſtus ſancto Syluestro epiſcopo vrbis Romæ, & omnibus ſucceſſoribus eius vſque in perpetuum, & obtulit ſuper corpus beati Petri Apoſtol. *De quo item priuilegio Leo nonus in epiſtola prima, ſeu libello aduerſus inauditas præſumptiones Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Arcidani epiſcoporum, cap. 13. ſic loquitur.* Pauca ex priuilegio eiuſdem Conſtantini manu cum cruce aurea ſuper cœleſtis clauigeri uenerabile corpus poſito ad medium proferemus. *De ijſdem geſtis, ſiue actis Gelaſius in concilio LXX.* Epiſcoporum *(& refertur ſupra diſtinct. 15. in cap. ſancta Romana) ſic loquitur, vt ea videatur approbare. Et in martyrologio Romano, & Vſuardi in feſto* Sancti *Syluestri legitur.* cuius actus clari habentur. *Inueniuntur verò etiam hodie peruetuſtis literis deſcripta in bibliotheca Vaticana, & Abbatiæ Nouantulæ: quorum interpres in procœmio hæc ait:* Hiſtoriographus noſter Euſebius Cæſareæ Paleſtinæ vrbis epiſcopus cum hiſtoriam eccleſiaſticam ſcriberet, prætermiſit ea, quæ in alijs opuſculis ſunt, vel quæ ſe meminit retuliſſe. Nam uiginti libros omnium penè prouinciarum, paſſiones martyrum, epiſcoporum, & confeſſorum, & ſacrarum virginum, ac mulierum continere fecit. Deinde ſecutus, & ab Apoſtolo Petro, omnium epiſcoporum nomina, & geſta conſcripſit, & earum vrbium, quæ arcem pontificatus per Apoſtolicas ſedes tenere noſcuntur, ut vrbs Roma, Antiochia, Hieroſolyma, Epheſus, & Alexandria. Harum vrbium epiſcoporum omnium pręteritorum nomina vſque ad tempus ſuum, & geſta Gręco ſermone conſcripſit. Ex quo numero unum Epiſcopum vrbis Romæ ſanctum Syluestrum me de Greco in Latinum transferre præcipiſti domine ſancte, ac beate pater. *Quibus uerbis, quicunque ſit auctor iſtius procœmij; eadem geſta ab Euſebio* Gracè *ſcripta fuiſſe clarè profitetur. Quæ etiam in uetuſtiſſimis* Pontificalibus, *& codicibus, in quibus ſanctorum vitæ ſunt deſcriptæ, in vita Beati Syluestri referuntur.* Partem *horum actorum (quod ad baptiſmum Conſtantini, & imagines ſanctorum Petri, &* Pauli *ſpectat) refert Hadrianus* Papa *in epiſtola Conſtantino Imperatori, & matri* Irenæ *ſcripta, quæ in ſecunda actione ſeptimæ uniuerſalis ſynodi habetur. Ipſum autem priuilegium ferè integrum refert Leo nonus loco ſuperius indicato, & Theodorus Balſamon in Photij nono canone, tit. 9. cap. 1. quanquam alijs rebus (quod Græci plerumque ſolent)* Romanæ *eccle-*

ſiæ

ſia non ſatis æquus. Hanc eandem donationem ante Gratianum recitarant Anſelmus, Deuſdedit, Iuo locis notatis: Quò ea pertinent, quæ Petrus Damianus in diſceptatione ſynodali inter regium aduocatum, & Romanæ eccleſiæ defenſorem ſcripſit. Lege, inquit, Conſtantini Imperatoris edictum, ubi ſedis Apoſtolicæ conſtituit ſuper omnes in orbe terrarum eccleſias principatum Nam poſtquam ſupra corpus beati Petri baſilicam fundator erexit, poſtquam patriarchium Lateranenſe in beati Saluatoris honore conſtruxit: mox per Imperialis reſcripti ſeriem Romanæ eccleſię conſtituit dignitatem, vbi nimirum Beato Syluestro, ſuiſque ſucceſſoribus obtulit, vt regali more, & aurea corona plecterẽtur in capite, & cæteras regij cultus infulas vſurparent: Verũ Beatus Syluester ornamenta, quæ ſacerdotali congruere iudicabat officio, in proprios vſus aſſumpſit: coronam verò, vel cætera quæ magis ambitioſa, quàm myſtica videbantur, omiſit. Cui etiam Conſtantinus Lateranenſe palatium, quod eatenus aula regalis extiterat, perpetuò iure conceſſit, regnum Italiæ iudicandum tradidit. Nam ipſius Regis hæc verba ſunt, Vnde congruũ, inquit proſpeximus noſtrum Imperium, & regni poteſtatem orientalibus transferri, ac mutari regionibus, & in Bizantina prouincia in optimo loco nomini noſtro ciuitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui Imperium: quoniam, ubi principatus ſacerdotum, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cœleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, ut illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. *De hac eadem reſcribit Ado Vienneñſis in commentario ætatis ſextæ, & Gotfredus. Viterbienſis in chronicis par. 6. c. 2.*

γ ¶Præſidentium equitum.] *Græcè eſt apud Balſamonem,* καὶ ἀξιώματα τῶν βασιλικῶν ἀλόγων, *ideſt,* & dignitates Imperialium equorum.

δ Ideſt patricios.] *Locus hic Græcè ſic habet,* καὶ ἔχειν ἐκείνην τὴν ὑψηλότητα, καὶ μεγαλοσύνην, ἣν κεκόσμηται ἡ μεγάλη σύγκλητος ἡμῶν, ἤτοι οἱ πατρίκιοι, καὶ οἱ κόνσουλοι, ἤτοι οἱ ὕπατοι, καὶ λοιπὰ ἀξιώματα. i. & illam habere celſitatem, atque amplitudinem, quo ornatus eſt magnus noſter ſenatus, ſiue patricij & conſules, ſiue hypati, & reliquæ dignitates.

ε ¶Cũ vdonibus.] *Græcè totus hic locus habet paulò aliter,* καὶ ὡς καὶ ἡ ἡμετέρα σύγκλητος φορεῖ ὑποδήματα ἤτοι σανδάλια λαδικὰ διὰ ὀθονίων, οὕτως, καὶ τὰ οὐράνια ὡς καὶ ταγηνικὰ πρὸς αἴνεσιν τοῦ θεοῦ. Et quemadmodũ ſenatus noſter fert calceos, ſeu ſandalia cum linteis; ita etiam cœleſtia, ſicut terreſtria ad Dei laudem,

ζ Quem placatus.] ἵνα ἐάν τις τῆς συγκλήτου βουληθῇ μετὰ ἰδίου θελήματος καὶ εὐαρέστου γενέσθαι κληρικὸς, καὶ ἐν τῷ τῶν ἁγίων κληρικῶν συναριθμεῖσθαι μή τις τολμᾷ ἀπὸ πάντων ἐμποδίζειν τούτῳ i. ut ſi quis ex ſenatu ſponte ſua, quodq; ita ipſi libeat, voluerit fieri clericus, & in ſanctorum clericorum numerum adſcribi, ne quis ex omnibus hoc audeat impedire.

κ ¶Hæc verò omnia.] *Hic quoque eſt magna verborum varietas: ſed eadem ferè ſnĩa.*

Sicut quamuis.] CASVS. Hoc cap. habet duas partes. In prima dr̃, ꝙ ſicut aliqua parua ciuitas nõ minuit prærogatiuã regni, etiam ſi ſit ibi ſedes regalis; ſic Imperator prærogatiuã eccleſię minuere nõ põt. In ſecũda dr̃, ꝙ Pontifex quãtũcunq; ſit malus: dummodo nõ ſit hęretic9, ab Imperatore puniri nõ poteſt: Secunda pars incipit ibi, [Semp eſt.] a ¶Sicut.] Sẽſus eſt: ſicut parua ciuitas non poteſt regnum impugnare: ita nec Imperium ſacerdotium. Vel ſic, licet epiſcopus ſit in parua ciuitate, Rex tñ non põt iudicare de clericis eius, ſecũdũ hoc, dic diſpenſationis religioſæ, ideſt, epiſcopi cõſtituti in parua ciuitate.
b ¶Humanitus.] id eſt, conſuetudine humana, ideſt, fragilitate humanæ naturæ H.
c ¶Non tamen contra religionem.] Nã in eo caſu poſſet à quocumque redargui 40. diſt. ſi Papa. vel etiam ſi ſchiſma faceret. 23 q. 5. de Liguribus. Et plures caſus in q̃bus laici habent iuriſdictionem ſuper clericos, dixi 23 q. 5. principes.
d ¶Nullatenus.] 63. diſt. Valentinianus. Boni

Imperium non põt ſacerdotiũ impugnare.

Laici ſuper clericos q̃n oñe iuriſdictionem habent.

Item Gelaſius ad epiſcopos Dardaniæ.

¶Imperialis auctoritas religioſæ diſpenſationis menſuram non mutat. Cap. XV.

Sicut a quamuis parua ciuitas prærogatiuam præſentis regni non minuit, ſic Imperialis præſentia menſuram diſpenſationis religioſæ nõ mutat. *& infra.* ¶Semper *a* eſt effectum in ſacerdotali concilio de ſacerdotibus iudicia prouenire. Nam qualeſcumque Pontifices ſint, & ſi errore humanitus [b] accidente, non tamen contra religionem [c] vllatenus excedentes, nullatenus [d] videntur à ſæculari poteſtate poſſe percelli.

Boni principis.] CASVS. Hic dicitur, ꝙ officiũ principis eſt, eccleſias deſtructas reſtaurare, nouas ædificare, & clericos potius defendere quàm deſtruere, vel aliquo modo ſubiugare.

a ¶ Contritas 25.q.1.diuinis, &c.

b ¶ Reſtaura-

CASVS. Hic intitulatur 97.diſt. in qua concludit Gratianus ex illo capitulo, bene quidẽ, ꝙ nulli laico de rebus eccleſiaſticis iudicare licet ſine auctoritate eccleſiæ, & ſimiliter factum fuerit, irritum erit, niſi eccleſia ſubſcribat, vel auctoritatem præſtet. Et ideo videtur, ꝙ conſtitutio. q̃ fecit Honorius Imperator ſu. 79 di. ſi duo. non valuit, cũ fuerit a laico facta: poſtea ſoluit dicẽs, ꝙ ſi laicus inuitetur ab eccleſia vt de reb. eccleſiaſticis faciat conſtitutionẽ, ſicut fuit Honorius a Bonifacio inuitatus, valebit conſtitutio.

α ¶ Semper.] *Mutatus eſt a collectore orationis ductus, ne quę antecedunt, recitanda eſſent.*

Item Marcellus Papa Maxentio α.

α ¶ Maxentio.] *In impreſſis addebatur,* epiſcopo, *quæ vox abeſt ab omnibus manuſcriptis.*

Anſ.l.6.c.192.

† *al.regis.*

¶ Eccleſias reſtaurare contritas, non Pontifices perſequi boni principis eſt. Cap. XVI.

Boni principis eſt, ac religioſi †, eccleſias contritas [a] atque conſciſſas reſtaurare [b], nouas ædificare, & Dei ſacerdotes honorare, atq; tueri. Vnde ſanctos Apoſtolos, eorumq; ſucceſſores ſub diuina conteſtatione conſtituiſſe legimus, non debere fieri perſecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni regis diſpenſatores.

DISTINCTIO XCVII.

† *al.Pontificum.*

Hoc capitulo patenter [c] oſtenditur, quòd, nec Imperatori, nec cuilibet laico licèt decernere, vel de electione Pontificis †, vel de rebus eccleſiaſticis. Quæcũque autem ab eis conſtituta fuerint, pro infectis habenda ſunt: niſi ſubſcriptione Romani Pontificis fuerint roborata. Vnde illud Honorij [d] Auguſti, vt ſupra dictum eſt, vanum eſſe videtur, quod contra auctoritatem ſacrorũ canonum de electione ſummi Pontificis decernere tentauerit. Sed ſicut ex eodem capitulo habetur, eccleſiæ precibus Imperator in præſumptores valet decernere: ſicut pro defenſione fidei quondam decreuiſſe leguntur, ne hæretici [e] aliquid nomine eccleſiæ poſſiderent. Ab ea autẽ non inuitati [f] de rebus eccleſiaſticis aliquid diſponendi non habent facultatem. Honorius verò Auguſtus non ſua auctoritate, ſed beato Bonifacio ſupplicante, eccleſiaſticæ quieti conſulere, & concertantium ambitionem punire curauit.

Diſt.79.ſi duo.

Vnde idem Bonifacius epiſcopus ſupplicationis epiſtolam Honorio Auguſto deſtinauit, dicens.

¶ Epiſtola Bonifacij ad Honorium Auguſtum. Cap. I.

Epiſt.1.ad Honoriũ.

Eccleſiæ [g] meę, cui Deus noſter meum ſacerdotiũ, vobis res humanas regentibus, deputauit, nos cura conſtringit ne cauſis eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus [h], qui a ſacerdotibus vniuerſis, & clericis, & Chriſtianæ plebis perturbationibus agitãtur [i], apud aures Chriſtianiſſimi principis deſim. Si.n. ſecus quàm oporteat, eueniat; non vos id facere [k], qui cuncta æqua moderatione cõponitis, ſed nos per noſtram tacentẽ † [l] deſidiam videbimur, quod ciuitatis quie-

† *al.tacentes.*

c ¶ Hoc capitulo.] Reſpicit in hac d. 97 illud c. bene quidem 96. diſt. & aſſignat in hoc §. quandam cõtrarietatẽ, & dat poſtea ſolutionem.

d ¶ Honorii.] Supra d. 79. ſi duo.

e ¶ Ne hæretici.] ſu. d. 8. quo iure. & 23. q. 7. c. 1. & 2 & 27. q. 3. c. nimium.

f ¶ Inuitati.] ſu. d. 63 Hadrianus, & ca. in ſynodo.

Eccleſiæ.] CASVS. Hæc eſt epiſtola Papę Bonifacii in qua ſupplicat Honorio Imperatori. In prima parte oſtẽdit Bonifacius, ꝙ ipſe ẽ ſolicitus de eccleſiaſtico ſtatu, ne ſi negligens inueniatˀ, ſit redarguẽdus. In ſecũda rogat Honoriũ đ pace, & quiete eccleſiæ ſeruãda, ei multipliciter applaudẽdo In tertio rogat eũ, vt ſuos legatos honorificè recipiat. Secũda ibi [Ipſa enim eccleſia.] Tertia incipit ibi, [Habet refugiũ.]

g ¶ Eccleſiæ inf. ca. proxi victor. cõtra. Sed vt ibi dicitur: iã erat in cõualeſcẽtia; adhuc tamen erat debilis, vt hic.

h ¶ Conuentus.] .i. conuenticulas. C. de epiſ. & cle. conuenticulam.

i ¶ Agitantur.] q. d. licet adhuc ſimus inualidi tñ cura eccleſiæ nos cõpellit, vt inuigilemus eccleſiaſticis negociis, & pro eis intercedamus apud vos. quia multi clerici turbant eccleſiam Dei. Archidiaconus.

b ¶ Reſtaurare.] 27. q. 4. diffiniuit. 16. q. 1. ſtatuimus.

Hoc capitulo patenter.] Hæc diſtinctio diuiditur in duas partes. Secunda ibi. [Sine ſignatis.] Io. de Fant.

K ¶ Facere.] .ſ. videmini.

l ¶ Tacentem.] Extra de teſta. quia ingredientibus, & 63. diſt. c. 1.

a ¶Sub illis.] Vt 11. q. 1. ſacerdotibus.
b ¶Formidentur.] A Chriſtianis.
c ¶Virginē.] Vt 27. q. 1. nuptiaru. in fi.
d ¶Procellarum.] i. hæreticorum.
e ¶Faciem.] Eccleſiæ.
f ¶Præterita.] Scilicet beneficia. ſic intelligitur de cōſe. diſtin. 2. panis, ꝙ. ſ. pro omni munere debemus Deo gratias referre, præſenti ſ. & p̄terito, nō futuro, q̄a nec Deus futurū peccatum indulget. inf. de pęn. diſtin. 3. ſane cauendum, nec pactum valet, ſi fiat ꝙ non agam de futura iniuria, ff. de pactis, ſi vnus. §. pacta.

Peccatum futurum. Deus nō indulget.

g ¶Repetit.] Ideſt, recolit, & ad memoriam reducit.
h ¶Tibi.] Ne ſis ingratus.
i ¶Euulſa.] Per affectum: ideſt, euellent.
K ¶Proſequētibus.] Legationem noſtrā Arg ad quæſtionem magiſtri P. ꝙ Archieps Bracaren. potuit eum ſpoliare.
l ¶Poſtulatis.] Datiui caſus.

Victor.] CASVS. Honorius nūc reſcribit Bonifacio: & primo ſalutat eū referrendo gratias Deo de ſanitate ſibi reddita, & deprecatur ipſum, vt debeat orare pro ipſo, cōmēdans eum in ſolicitudine ſua, & ſignificat ei, ꝙ ad poſtulationem ſuorū legatorum, fecit conſtitutionem, per quā ſatis putat eſſe prouiſum eccleſiaſticę gęti. tandem rogat, ut cōſtitutionem illam publicet, quatenus oēs clerici ſciant ab ambitionib. apoſtolicæ ſedis eſſe ceſſandum, quia de cętero ad hoc nullæ diſſenſiones valebunt.
m ¶Victor.] Sed quare p̄miſit hic Imperator nomē ſuū. Forte hæc cōſuetudo erat olim. C. d, ſu. tri. inter claras. Papa tñ alios ſibi pponit. 12. q. 1.

tem, & eccleſiæ pacem peruertere valeat, admiſiſſe. Cum enim humanis rebus diuinę cultor religionis domino fauente prouideas †: noſtra culpa erit, ſi non id ſub veſtra gloria (quam certum eſt diuinis ſemper rebus animo promptiore fauiſſe) firmo, & ſtabili iure cuſtodiatur, quod per tot, annorum ſeriem, & ſub illis[c] etiam principibus obtinuit, quos α nulla noſtræ religionis cura cōſtrinxit, ideſt, vt licita ſeruentur, & ſub veſtræ Imperio clementiæ minime, quæ ſunt illicita, formidentur[b]. ¶Ipſa enim eccleſia deuotionem tuam Chriſtianiſſime Imperator, meo †quidem ſermone, ſed ſuo venerabili appellat affectu †, quam Chriſtus Deus noſter, veſtri fidus rector, & gubernator Imperij, vni deſponſatam ſibi, & intactam virginem[c] ſeruat: ne in eam aliquos patiamini inſidiantium procellarum[d] fluctus illudi, & quietam faciem[e] tempeſtatis inſolito tumore turbari, glorioſiſſime, & tranquilliſſime Imperator Auguſte †. Ipſa ergo (quæ vni deſponſata, noſtra † tamen mater eſt) Eccleſia, hac pietatem veſtram legatione, quam ſuis ſacerdotib. commiſit, appellat, præterita[f] præſentiaque repetit[g]. Vobis, inquit, religioſe imperantib. β creuit meus, qui modo tuus eſt, populus, tam fidus Deo, quam tibi[h], qui es princeps Chriſtianus. Ecce enim inter ipſa myſteria, inter preces ſuas, quas pro veſtri fęlicitate dependit Imperij, teſte (apud quem, & de cuius ſede agitur) ſancto Petro, ſolicitis pro religionis obſeruantia vocibus clamat; cum ſolicita petitione miſcetur oratio, ne humana γ res ſolito tentatore occulte ſolicitante ſemel euulſa[i] diſcordia diſtrahat. Angeretur pluribus, princeps chriſtianiſſime, mater Eccleſia; niſi apud te ſuarum eſſet cura † cauſarum †, & niſi in oppreſſionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio ſemper florente, viciſſet. ¶Habet refugium, pium tuæ manſuetudinis animum, cum ſuæ religionis veneratione coniunctum; cum quidquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus, & conſacerdotib. meis, probatiſſimis viris, a me, & ab omnibus (qui eccleſiam faciunt †) legatis: quibus (precamur.) ſacræ cauſam religionis proſequentibus[k], in vrbe veſtræ manſuetudinis hoc animo, quo poſtulatis[l] annuitis, in perpetuum ſtatui vniuerſalis eccleſiæ conſulatis.

† al. præſideas.
† al. non meo.
† al. affatu.
† al. ſemper Auguſte.
† al. veſtra.
† ſecura] ori.
† Adde [illegible] Imperator [illegible] defenſor, [illegible] filius ecc[illegible] ſiæ. no. i. c[illegible] Romani. [illegible] iureiur & [illegible] auth. vt c[illegible] obe iu. p[illegible] uin. §. & [illegible] conſiderat[illegible] tes. coll. [illegible]
† faciunt iſtiuſmodi] orig.

α ¶Ideſt, vt licita.] *In epiſtola ipſa legitur*, ideſt, vt fidens vtar licitis.
β ¶Imperantibus.] *Additis aliquot ex epiſtola vocibus emendatus eſt hic locus*, creuit meus, qui modo tuus eſt, populus.
γ Ne humanas.] *In pleriſque uetuſtis legitur*, ne hos in varias res ſolito, &c. *In originali uerò*, ne hos, *alias*, vos, in varias res ſemel euulſa diſtrahat a cultu ſolito, tentatore ſolicitante, diſcordia.

¶Reſcriptum Honorij ad Bonifacium Papam. Cap. II.

Victor[m] Honorius inclytus triumphator ſemper Auguſtus Sancto, ac venerabili Bonifacio Papæ vrbis æternæ. Scripta Beatitudinis tuæ debita reuerētiæ gratulatione ſuſcepimus: quibus recenſitis egimus omnipotenti Deo Maximas gratias, quòd ſanctimoniam tuam poſt

quæſt.1.dilectiſſimis.Vel forte tunc nouella erat Eccleſia, & adhuc obtinebat illud. Quare fremuerunt gentes,& c.1.poſtea autem Imperator ſubiecit ſe Papæ, vt 23.q 4.diſplicet.

1 23.q.4.nõ inuenitur.

a ¶Sua ſtudia.] Idem, conſpirationes. ſimile 61.diſtin. obitum,

olim.in fi.& C.de fide inſtru.l.vlt.Sed nunquid ſufficit mandatum ſine literis? Dico,ꝙ legato non ſufficit probare mandatum, C.de man. princ. l.1. quia legati non ſine periculo recipiuntur. Vnde maior eſt in eis facienda examinatio,vt 42 diſ.quieſcamus.Sed delegatus poteſt ꝓbare mandatũ ſine literis,vt in authen. deliti, §. oẽm colla 9. & arg.extra de offi dele. prudentiam,& extra de reſcrip.ex parte.Ioan. Tan. & quidam alii dicũt,quòd in iudiçe delegato non ſufficit ꝓbare amiſſionem reſcripti, niſi oſtẽdat authẽticũ,vt extra de offi.dele.cũ in iure.25.q.2.ſancimus,& extra de fide inſt.c.1. Ita notat T. ſuper illa decre cum olim. Sed pone,ꝙ partes viderũt & approbauerunt reſcriptum,& poſtea redactum fuit in publicã formã per tabellionem nunquid amiſſo poſtea reſcripto iudex ꝓcedere poterit?Satis credo,ꝙ ſiç Io.vt notaui in quæſtionibus 3. B. Sed cum hic indiſtincte dicat, ꝙ literę debeant eſſe ſignatę,videtur a quocunque ſint ſignatæ,ꝙ ſufficiat ad hoc, vt ſcriptura dicatur authẽtica, vt extra de appel.perſonas.& ext. de fideiuſſ. ꝑuenit. Nã &.eṗs ſigillat ſigillo eccleſiæ ſuæ,vt 71. diſt. in nomine Domini in fi. itẽ & alieno annulo põt qs ſignare teſtamẽtũ, vt Inſt. de teſt.§. poſsũt aũt Itẽ & alienũ ſigillũ 4. etiã nõ iudicis ſui fidem facit,vt infra di.prox.

Ipſe Ioan. & H. in præce. decre. de priui. cu. olim in gloſ. hoc eſt. vbi dicũt & Goff. cum eis hoc eſſe verum niſi honeſtus, & notus eſſet; & debet ei credi,vt in hoc ca. nobiliſſimus. Arch.

Delegatus mandatũ ſine literis ꝓbaſe poteſt.

longum incõmodum optatæ redditam didicimus ſanitati.Et idem reuertentibus venerabilibus viris gaudiũ noſtrum ſacrorũ apicum atteſtatione ſignamus,ac petimus, vti quotidianis orationib. Apoſtolatus tuus ſtudium, ac votum ſuum circa ſalutem, atque Imperium noſtrum dignetur impendere.Illud autem pietati noſtræ ſatis placitum eſſe cognoſce, quod ſanctimonia tua de eccleſiarũ, aut populi perturbatione ſolicita eſt. Quæ,ne aliqua ratione poſſit euenire, ſatis clementia noſtra credidit eſſe prouiſum. Denique beatitudine tua prædicante id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt ſiquid forte religioni tuæ (quod non optamus) humana ſorte contigerit, ſciant omnes ab ambitionibus eſſe ceſſandum. Ac ſi duo, *vt ſupra, Et infra.* ¶Vnde id obſeruandum eſt,vt omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex ſerenitatis noſtræ admonitione cuſtodiãt,nec aliquid ſeditioſis conſpirationibus tentare conentur: cũ certum ſit, nulli partium ſua ſtudia [a] profutura.

Diſt.69.ſi duo.

2 *Sine ſignatis apicibus non eſt mos Romanæ eccleſiæ vndecunque legationem ſuſcipere* a.

Vnde Nicolaus Papa.

a ¶Suſcipere.] I*n vulgatis ſequebatur*, neque mittere: *quæ abſunt a vetuſtis, neque conueniunt cum his,quæ ſequenti capite afferuntur.*

¶Romana non conſueuit eccleſia ſine ſignatis apicibus legationem vndecunque ſuſcipere.

Cap. III.

NObiliſſimus [b] vir, atque ſtrenuus veſtræ ſublimitatis legatus,licet nullam epiſtolam iuxta conſuetudinem a vobis noſtro Põtificio detuliſſet, licet nunquam Apoſtolicæ ſedis modus † fuerit abſque ſignatis [c] apicibus vndecunque legationem ſuſcipere; Nos tamen vos in illo honorantes, eiuſque grauitatem, & eloquiorum illius veridicas cognoſcentes aſſertiones; nihilominus [d] eum,& ſicut decuit, ſuſcepimus, & ei,ſicut honeſtũ fuit, credidimus [e].

† al.mortis.

3 Quæſtio dñicalis eſt & incipit:q dam impetrauit reſcriptum, &c. Literas eſſe a quocunq; ſignatas an ſufficiat.

4 Dũ tñ ſit auhenticũ. Argu.C. de bo. proſc. ſi qs intra. inſti. de Atti. tu.§ penult. Arch.

obitum,aliàs in bònam partem ead.diſt. ſtudii.Io.

SINE.CASVS. Quia in ſuperiori ca.facta fuit mentio de ſignatis apicibus: ideo nunc vult oſtendere, ꝙ eccleſiæ Romanę mos eſt non ſuſcipere legatum ſine ſignatis apicibus.

NObiliſſimus.] CASVS. Mandat Nicolaus Papa cuidam principi, ꝙ licet mos ſit Romanæ eccleſiæ non recipere legatum alicuius ſine literis ſigillatis: tamen legatum illius principis ſine literis recepit honorifice: & verbis eius fidem adhibuit, honorans principem in perſona ipſius.

b ¶Nobiliſſimus.] Arg. quòd ſine literis non eſt adhibenda fides legatis.11.q.2.Lugdunenſis.

c ¶Signatis.] Oportet ergo, ꝙ legatus exhibeat literas legationis ſuæ ad hoc,vt credatur ei,vt hic,& 63.diſt.lectis.C.de man.princ.l. vnica. Sed quid ſi perdidit literas,& vult probare 2.amiſſionem? Dico ꝙ poteſt. non tamen ſufficit probare tenorem literæ, niſi & probetur,& illa litera fuerit ſine vitio,vt extra de priui, cum ca.1.& 2. Sed dic,ꝙ alienum ſigillum facit fidem,ſi nõ habetur proprium: aliàs non. vt extra de appel.ſignificauit. & 65.diſt.epiſcopus.Item literæ nõ dicuntur ſignatæ ſi legi nõ poſſunt characteres, vt extra de fide inſtr. inter.& ff.de teſt.ad teſtium. §.ſi ſigna. & §.ſi ſignum. Item ſi filum ruptũ ſit, non dicuntur ſignatæ,vt extra de cri.fal.c.licet. Si autẽ filum ex toto nõ eſt fractũ,bene dicuntur ſignatæ,vt ff.de bon.poſſ. ſecundum tab.l. 1.§.ſi linum.extra de fide inſtr.ſicut.

Legato ſine literis ſuæ legationis credendum non eſt.

2 Quod dic, vt ẽs notat,

d ¶Nihilominus.] Ergo & Cardinali,qui bene notus eſt in aliqua prouincia,credẽdum eſſet ſine literis: maximè cum non contingat Cardinalem vnquam abeſſe niſi legãtionis cauſa.Ioan.

e ¶Credidimus.] Argu. ꝙ interdum voci, & aſſertioni vnius credendũ ſit,ſi ꝑſona ſit honeſta & authen. 5.ar. 8.q.3.c.1.Ar.contra 9.d.ego ſolis.ſic è conuerſo ex ꝑſona ꝓferẽtis inſtrumentũ minus creditur inſtrumento. vt ff.ce edẽ.ſi qs.§.1.ſic ſi malus aliquid dicat, nõ facile ei creditur, vt 24.q.1.quiſquis, Argu. contra 19.d.ſm

Cardinalino to ſine literis credi põt

Voci vnius qñq; credit.

5 Concor. tex.ĩ l. ſi qs decurio. C. de fal.& ĩ l. Theopõpus. ff.de do.præ le. regulariter tñ eſt cõtra,

QVæ circa ordinandos.] CASVS. Egit ſu. Gra. diligenter de ordinatione, & electione clericorum: ſed quia per mutationem locorũ veritas occultatur: ideo in hac diſt. 98. oſtẽditur, vt clerici peregrini non recipiantur, niſi cum literis quinquæ epiſcoporũ, cũ a proprio epiſcopo fuerint commendati.

d TRanſmarinos.] Idem intelligo de quolibet ignoto, qui ſigilla præſentat ignota. Ioan. 1.

e ¶Chyroghraphis.] Ideſt, literis, in quibus continebitur de vita, de moribus, de ordinibus, & de irregularitate ſua.

f ¶Per ... 1 Cõcor. nõ per Bart. i. l. Lucius. ff. de fide inſt. & l. ad teſti. ff. de teſt.

DISTINCTIO XCVIII.

QVæ circa [a] ordinãdos ſint obſeruanda, quę in eorum electione diligenter ſint conſideranda, multorum auctoritatibus monſtrata ſunt. Sed quia veritas rei nonnunquã obſcuratur mutatione prouinciæ; decretũ eſt ſacris canonibus, vt peregrini, niſi quinque, vel eo amplius ſuorum epiſcoporum fuerint commendati chyrographis, non ordinentur.

Vnde Syluester Papa generali concilio præſidens dixit.

In fine epilogi concilij ſub Syluestro, ſed paulo aliter. Poly. l. 2. tit 31. Anſ. l. 7. c. 23. † *al. nos.* † Abſunt ab originali & aliquot Gra. codicibus.

¶Niſi quinque epiſcoporum literis deſignatum tranſmarinum hominem ad clericatum nullus ſuſcipiat. Cap. I.

NVllus aliqua [b] ratione tranſmarinum hominem penes vos † in clericatus gradus ſuſcipiat, niſi quinque [c] aut † eo amplius] epiſcoporum deſignatus ſit chyrographis.

Poly. ibidem. Anſ. l. 7. c. 24. † *al. honore nolite ſuſcipere.*] orig.

Item Anaſtaſius I. vrbis Romæ epiſcopus ad omnes Germaniæ, ac Burgundiæ epiſcopos, epiſt. 1.

¶De eodem. Cap. II.

TRanſmarinos [d] homines in clericatus honorẽ † nemo ſuſcipiat, niſi quinque, aut eo amplius epiſcoporum chyrographis [e] ſint deſignati: quia multa per ſubreptionem [f] ſolent euenire.

Item Gregorius Romanæ eccleſiæ præſul Squillatino epiſcopo, lib. 2. epiſt. 25.

¶De eodem. Cap. III.

Polyc. ibidem. Anſ. l. 7. c. 25. Iuo p. 6. c. 351.

AFros [g] paſſim, vel incognitos peregrinos, ad eccleſiaſticos ordines tendentes nulla ratione ſuſcipias [h]. quia Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati; peregrini verò plurimi etiam in minoribus ordinib. conſtituti fortiores α [i] de ſe prætendiſſe honores ſæpè probati ſunt.

α ¶Fortiores.] *Sic legitur in vetuſtis Gratiani & B. Gregorij codicibus; verum in Frobentana, ac Lugdunenſi eiuſdem B. Gregorij operum editione,* ad fortiores prætendiſſe honores.

Clerici ſine literis ſuorũ epõrum nõ ſunt recipiẽdi.

a ¶Quæ circa.] Hic depingitur 98. di. in cuius principio vtiť Gratia. tranſitu: in quo oſtendit, quid dixerit hactenus, & quid in hac dicturus ſit. Nam quia clerici ſæpè mittuntur de prouincia ad ꝓuinciam, breuiter oſtendit, ꝙ non ſunt recipiẽdi in alia prouincia ſine literis epiſcoporum ſuorum.

NVllus.] CASVS. Diciť hic, ꝙ nullus epiſcopus debet recipere clericũ trãſmarinũ in ſua eccleſia, niſi habuerit literas ſigillatas quinque epiſcoporũ, vel eo amplius fuerit cõmẽdatus: qa multa per ſubreptionem ſolent euenire. Idem dicitur in ſeq. cap.

b ¶Nullus aliqua.] Iſta c. introducta sũt ad cautelã: vel legũtur de primitiua eccleſia: & ſic ſecus hodie.

c ¶Niſi quinq;.] Cõtra 71. diſt. ca. 2. Sed hæc capitula loquũtur, quãdo ita remoti ſunt, ꝙ ſigilla epiſcoporum & etiã loca ignota ſunt: illud quãdo epiſcopus ꝓpinquus eſt, & eiꝰ ſigillum bene cognoſcitur: & hoc colligitur extra de cler. pereg. tuæ. Sed pone, ꝙ nõ habet literas: eſt ne recipiẽdus ſi probet ꝑ teſtes? ita. extra de cleri. pereg. c. vlti. Nam magis credendum eſt viuæ voci, quàm mortuæ. in authen. de fide inſtru. §. ſi verò. coll. 6. H. intelligit hæc capitula abrogata. olim enim habuit locũ hoc capitulum propter multitudinem hæreticorum. Sed illud capitulum, tuæ, euacuat opinionem iſtam. Sed certè non vĩ recipiendus, & ſi mille ſigilla haberet ignota: quia nõ plus fidei præſtant mille ignota, quam vnũ ignotum, præterea in teſtamento ita inuenis, ꝙ cum ſigna ſunt ignota, conuocantur omnes illi quorum dicuntur ſigilla, vt ſciatur an recognoſcant ſua ſigna: vt ff. quemadmodũ teſtamenta aperiãtur cũ ab initio. ex hoc cõcedo, ꝙ niſi aliqualis habeatur notitia de ſigillis & de illis remotis eccleſijs, ꝙ non ſit ei credendũ, & ſi mille ſint: arg. ext. de fide inſtr. cap. quod ſuper his

Voci viuæ magis credẽdum eſt, q̃ mortuæ.

Sigillis ignotis fides nõ eſt adhibenda.

f ¶Per ſubreptionem.] Si extra. de procur. cap. 1. & 3. q. 3. induciæ.

AFros.] CASVS. Præcipit Grego. in hoc c. epiſcopo Squillatino, vt afros, & peregrinos clericos ad ordines non ſuſcipiat, quia quidam eorum ſunt hæretici: quidam ſunt rebaptizati: quidam verò ſunt peregrini: & ordines, quos non habent, ſe mentiuntur habere.

g ¶Afros.] Ratione prouinciæ præſumitur contra aliquem. arg. 24. diſt. quando, ff. de æd. li. edi. quod ſi nolit. §. qui mancipia 2.

2 Arg. contra ext. de iud. cũ dep... tati. ext. d... inſti. ad d... corẽ. Arch.

h ¶Suſcipias.] Vt officient populum. alias bene: extra de cler. pereg. c. pen.

i ¶Fortiores.] Hæc eſt vna ratio, quare non admittuntur, aliæ aſſignantur. 19. q. 2. duæ.

Omnes.]

Item ex concilio Eliberitano, c. 24.

Ivo p.6.c.352.

¶ Non ſunt promouendi ad clerum, qui peregre fuerint baptizati. Cap. IV.

†al. in peregrinatione.

OMnes[a], qui peregre† fuerint baptizati, eo quòd eorum minime ſit cognita vita, placuit ad clerum nō eſſe promouendos in alienis prouincijs.

DISTINCTIO XCIX.

DE primatibus[b] autem (quorum ſupra mentionem fecimus) quæritur, quem gradum in eccleſiæ obtineant; an in aliquo à patriarchis differant; quam obedientiam archiepiſcopi eis debeant. Primates & patriarchæ diuerſorum ſunt nominum, ſed eiuſdem officij. Ab archiepiſcopis autem quoties neceſſe fuerit, epiſcopi ad primates appellant; ſed à primatib. ad archiepiſcopos appellare non licet. Debent ergo obedientiam primatibus archiepiſcopi in omnibus, quæ ſibi ab eis iuſtè fuerint imperata.

Vnde Anacletus Papa ait ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 2.

Poly.l.5.tit.53.
Pann.l.5.c.23.

¶ Quæ obedientia ſit exhibenda primatibus, & patriarchis. Cap. I.

PRouinciæ multo ante Chriſti aduentum[c] tempore diuiſę ſunt maxima ex parte, & poſtea ab Apoſtolis, & beato Clemēte prædeceſſore noſtro ipſa diuiſio eſt renouata. Et in capite prouinciarum (vbi dudum primates legis† ſęculi erāt, ac prima iudiciaria poteſtas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabātur, quādo eis neceſſe erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permiſſum[d] non erat[e], confugiebant pro oppreſſionibus, vel iniuſtitijs ſuis; ipſoſque appellabant, quoties[f] opus erat ſicut in lege eorum præceptū erat;) ipſis[g] quoq; in ciuitatib. vel locis, noſtros† patriarchas, vel primates, qui vnam formā[h] tenent, licet diuerſa ſint nomina, leges diuinę, & eccleſiaſticę poni, &

† al. leges.

† al. noſtris.

OMnes.] CASVS. In hoc cap. ſtatuitur, vt illi qui in peregrinationes ſunt baptizati, non promoueātur: quia eorum vita eſt incognita, & poſſunt eſſe irregulares.

a ¶ Omnes.] Hoc cap. loquitur de adultis. Sed nonne baptiſmus tollit omnē peccati maculam? Vtique ſic inf. de pęn. diſt. vlt. cap. vlt. hoc ergo ideo quia fortè iſti bigami vel aliàs. irregulares ſunt, quia ante baptiſmum fortè fuerunt bigami.

Baptiſmus omnē peccati maculam tollit.

DE primatibus.] Hæc diſtin. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, quòd vbi erant primates gentilium olim: ibi ſunt modo primates, ideſt, patriarchæ, qui idem habent officium, licet nomina ſint diuerſa. Secunda ibi. [Nulli archiepiſcopi.] Tertia ibi, [Vniuerſitatis] Ioan. de Fant.

CASVS. Quia ſupra in 80. diſtinct. c. 1. Gratianus fecerat mentionem de primatibus & patriarchis, nec aſſignauerat differentiam inter eos, ideo ſupponit hanc 99. diſt. in qua oſtendit, quòd primates & patriarchæ quo ad officia non differunt, ſed quo ad vocabula, ad quos primates vel patriarchas ab archiepiſcopis appellant epiſcopi. Oſtendit etiam quòd archiepiſcopi debent primatibus obedire in his, quæ iuſtè fuerint imperata.

b ¶ De primatibus] Fecerat Gratianus. ſu. in diſtin. 80. mentionem de primatibus & patriarchis: ſed ne quis crederet propter nominum diuerſitatē aliquam eſſe realem differentiam: ideo oſtendit in hac diſt. differentiam eſſe tantum in nomine. Oſtēdit etiam de reuerētia, quam debent archiepiſcopi ſuis primatibus. Oſtendit ēt ꝙ nec Romanus Pōtifex debet vniuerſalis appellari.

PRouinciæ.] CASVS. Quæſitum fuit ab Anacleto in quibus locis primates inſtituendi ſint: & an archiepiſcopi eis debeant obedire. Et reſpōdet ꝙ leges eccleſiaſticę iuſſerūt poni primates, vel patriarchas, q eandē formā tenent. (licet diuerſa ſint vocabula) in capitib' ꝓuinciarū, vbi olim erant primates paganorū: ad quos primates vel patriarchas ab archiepiſcopis appellat. In alijs vero ciuitatibus metropolitanis debent archiepiſcopi reſidere, qui debent prędictis primatibus obedire, nec nominari primates, ſed archiepiſcopi vel metropolitani.

c ¶ Ante Chriſti aduentum.] Ergo ante tēpus Gelaſij, & Dionyſij diſtinctæ erant prouinciæ. vnde reprobatur quædam ſolutio, quę ponitur 10. quæſt. 3. nec numerus, quòd ſcilicet tunc nō erant ꝓuinciæ limitatæ. Sed dic quòd prouinciæ fuerunt diuiſæ, vt hic, ſed diœceſes non, niſi a tpe Dionyſii. 13. q. 1. c. 1. Vel ſolue per illam literam, maxima ex parte: quaſi dicat, non omnes.

Prouinciæ quo tempore fuerint diſtinctæ.

d ¶ Quibus permiſſum.] Quia modica erat ſumma. 2. q. 6 anteriorum. §. illud.

e ¶ Non erat.] Vt clericis, qui in cauſis eccleſiaſticis nō poſſunt appellare ad principem, vt inf. 11. q. 1. placuit.

f ¶ Quoties. Ideſt, bis ante ſententiam: vel poſt ſententiam ſecundum canones. Et no. ꝙ dicit, quoties, ſecundum leges ſed tamen non licet ſecundum leges appellare ad principem, niſi in caſu ante ſententiam; & ita eſt arg. ad expoſitionem illius 2. q. 6. omnis oppreſſus.

Appellare ante ſnīam ſm leges nō licet.

g ¶ Ipſis.] Repetit quod dixerat.

h ¶ Formam.] Arg. C. de codic. ſi idem. contra, quia diuerſitas nominum debet deſignare diuerſitatem rerum vt 21. diſt. cleros.

a ¶ Comitibus.] Ideſt, comitantibus vel ſequentibus eos, vel comitatibus. ideſt epiſcopis. Commitatus enim dicitur 1, diſtrictus alicuius ciuitatis, vbi eſt epiſcopus. Vel hoc vult notare, ꝙ archiepiſcopus maiorem habet poteſtatem in prouincia & iuriſdictionẽ q̃ primas, nam eſt cum ille locus eſſet, in quo excreuit multitudo fidelium iam deputatus alicui epiſcopatui, alias non.

g PRimæ. Ideſt patriarchalis.

VNIVERSALIS. Hæc eſt tertia pars diſtinctionis: in qua dicitur, quod Papa non debet vocari vniuerſalis.

eſſe iuſſerunt ad quos epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, confugerent, eoſque appellarent; & ipſi primatũ nomine fruerẽtur, & non alij. Reliquæ vero metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant (licet maiores † comitibus [a] eſſent) haberẽt metropolitanos ſuos, qui prædictis iuſte obedirent primatib. ſicut & in legibus ſeculi olim ordinatum erat: qui non primatum, ſed aut metropolitanorum, aut archiepiſcoporum nomine [b] fruerentur. † *al. maiorum comitũ.*

¶ *Hoc caput integrum reperitur à Gregorio VIII. lib. 6. reg. epiſt. 35. Rothomagenſi Turonenſi, ac Senonenſi archiepiſcopi ſcripta, ex qua & originali nonnullæ ſunt reſtituta.*

Item Aniceius ad epiſcopos Galliæ.

¶ Non vocentur primates, niſi qui primas ſedes tenent. Cap. II.

NVlli archiepiſcopi primates vocentur [c], niſi illi, qui primas [d] tenent ciuitates †; quarũ epiſcopos Apoſtoli & ſucceſſores Apoſtolorũ; regulariter patriarchas & primates eſſe conſtituerunt: niſi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur [e], cui neceſſe ſit propter multitudinem eorum †, primatem cõſtitui [f]. Reliqui vero, qui alias metropolitanas ſedes adepti ſunt, non primates, ſed metropolitani nominentur.

Poly. l. 2. tit. 21. Iuo p. æ. c. 54. Pann. l. 4. c. 25. † *al. ſedes* † *al. epiſcoporum*

Item ex concilio Africano.

Et Carthag. 3. c. 26.

¶ Primæ ſedis epiſcopus non appelletur princeps ſacerdotum, vel ſummus ſacerdos. Cap. III.

PRimæ [g] ſedis epiſcopus non appelletur princeps ſacerdotum, vel ſummus ſacerdos, aut aliquid huiuſmodi: ſed tantum primæ ſedis epiſcopus.

Poly. l. 2. tit. 26. Burch. l. 1. c. 3. Iuo par. 5. c. 57.

3 *Vniuerſalis aũt nec ẽt Romanus Põtifex appelletur.*

Vnde Pelagius II. epiſt. omnibus epiſcopis illicite à Ioanne Conſtantinop. conuocatis, &c.

¶ Nec etiam Romanus Pontifex vniuerſalis eſt appellandus. Cap. IV.

NVllus patriarcharum vniuerſalitatis † vocabulo vnquam vtatur; quia ſi vnus † patriarcha vniuerſalis dicitur, patriarcharum nomen cęteris derogatur. Sed abſit hoc, abſit à fidelis cuiuſquam mente, hoc ſibi vel velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum ſuorũ ſuorum imminuere ex quantulacumque parte videatur. Quapropter charitas veſtra neminem vnquã ſuis in epiſtolis vniuerſalem nominet: ne ſibi debitum ſubtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

Poly. l. 2. tit. 20. Anſel. l. 6. c. 13. † *al. ſummus*] orig. † *al. hoc tã profano vocabulo*] ori.

metropolitanus eſt iudex ordinarius oĩum epiſcoporũ prouinciæ: primas tantum archiepiſcopi, vnde ſecũdum hoc maior eſt patriarchis.

a ¶ Comitibus.] Ideſt, propter cõmites & propter epiſcopos ſuffraganeos.

b ¶ Nomine.] Ar. ex nominib. ſemper res nominum ideſt res ſignificatus p̃ nomina debere attendi.

NVlli archiepiſcopi] CASVS. Quæſitũ fuit ab Aniceto Papa, vtrum archiepiſcopi ſint appellãdi primates vel patriarchæ. Et reſpõdet ꝙ non, niſi multitudo populorũ intantum excreſcat, vt d̃ archiepiſcopo fiat patriarcha.

c ¶ Vocentur.] C. de lib. cau. iubemus, C. de proba. nec epiſtolis.

d ¶ Qui primas.] Sicut Romanus, Antiochenus, Alexãdrin⁹, ſupra 21. diſt. cleros. Quid de Veneto? dic ergo q̃d eſt primas reſpectu inferiorum extra de priuile. c. antiqua.

e ¶ Ad fidem conuertatur.] Nam & apes accreſcentes 7. q. 1. in apibus de cõſe. diſt. 5. nunquam. & iuuentus Romana excreſcẽs nouam ſibi ciuitatem ædificauit: argu. C. de ſac. ſan. eccl. iubemus. Et bene dicit, conuertatur: eam aliàs vix poſſet contingere, ꝙ in aliquo loco intantũ excreſceret populus, vt primate indigeret, vt 34. d. fraternitatis.

f ¶ Conſtitui.] Arg. infra parochiam alicuius non debere cõſtitui eccleſiam, niſi multitudo fidelium excreuerit. Sed nunquid illo inuito cuius eſt parochia, poterit hoc fieri & irrequiſito? Nõ, vt 16. q. 1. multis cõcilijs, & 16. q. 1. felix, & c. ſeq. Sed ſi requiſitus nollet cõſentire: non minus tñ fieret per maiorem, ſcilicet per Papam, extra de eccleſi. ædi. c. 3. eius tamen conſenſu primo requiſito, Et not. ꝙ huiuſmodi requiſitio facienda

lis. Ioan. de Fant.

NVllus patriarcharum.] CASVS. Epiſcopi in ſuis epiſtolis appellabant patriarchas vniuerſales: quare ꝓhibet Pelagius omnibus epiſcopis vt neminem de cætero appellent vniuerſalem: quia ſi vnus appellatur vniuerſalis, cæteris honor debitus ſubtrahitur.

Ecce.]

1 Adde q̃d ſit cõmitatus, & ĩ quo differt à ciuitate, diſtrictu, vel territorio tex. in l. 1. C. quando impe. inter. pu. & vidu.

Metropolitani iuriſdictio.

Primatis iuriſdictio.

Multitudine creſcente multa fiunt.

Multitudine excreſcẽte an poſſit eccleſia, in alterius parochia ſine ipſius conſenſu conſti.

Io. Dia. l. 3, c. vl,

Item Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino, lib. 7. epiſt. 30. indic. 1.

Pol. 2. tit. 26.
Anſ. l. 6, c, 131.

¶De eodem. C. V.

Ecce in præfatione epiſtolæ, quam ad me ipſum; qui prohibui, direxiſtis, ſuperbæ appellationis verbum, vniuerſalem me papam dicentes imprimere curaſtis. Qđ, peto, dulciſſima mihi ſanctitas veſtra ultra non faciat: qa vobis ſubtrahitur,[a] quod alteri plus quam ratio exigit, præbetur.[b] Ego enim non verbis quæro proſperari, ſed moribus; nec honorem eſſe deputo, in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Meus namque honor, eſt honor vniuerſalis eccleſiæ: meus honor, eſt fraſtrum meorum ſolidus vigor. Tunc ego vere honoratus ſum, cum ſingulis quibuſque honor debitus non negatur.[c] Si enim vniuerſalem me papam veſtra ſanctitas dicit, negat, ſe hoc eſſe,[d] quod me fatetur vniuerſum. Sed abſit hoc. Recedant verba, quæ uanitatem inflant, & charitatem vulnerant.

¶*Apud* B. *Gregorium, hæc ſequuntur.* Et quidē in ſancta Chalcedonenſi ſynodo, atque poſt a ſubſequentibus patrib. hoc deceſſoribus meis oblatum veſtra ſanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum uti unquam vocabulo uoluit, ut dum in hoc mūdo honorem ſacerdotum diligenter omnium, apud omnipotentem Deum cuſtodirent ſuum. *Quam non etiā plenius exponit, li. 4 epiſt. 32. Refert autem B. Tho. in opuſc. contra errores Græcorum totam illam ſynodum ſancto Leoni ſic acclamaſſe,* Leo ſanctiſſimus Apoſtolicus, & œcumenicus, i. vniuerſalis Patriarcha per multos annos viuat. *Et Leo ix. Michaeli Conſtantinopolitano archiepiſcopo de hac eadem appellatione ſcribens ait:* Licet magno Leoni prædeceſſori noſtro, & ſucceſſorib. ipſius hoc ſancta decreuit Chalcedonēſis ſynodus. *Sed in multis quoque libellis, qui actione tertia eiuſdem ſynodi habentur, hæc eſt inſcriptio,* Sanctiſſimo, ac beatiſſimo uniuerſali Patriarchę magnæ Romæ Leoni, *Et in codicib. multarum epiſtolarum ad Rom.* Pontifices, *quæ manuſcriptæ in Vaticana bibliothela ſeruantur (quam multa exempla ſunt penes priuatos) ad* Hor*miſdam papam plus quam trecenti Archimandritæ, ac monachi ſecundæ* Syri*æ ſic ſcribunt,* Sanctiſſimo, ac beatiſſimo orbis terræ patriarchæ Hormiſdæ continenti ſedem principis Apoſtolorum Petri, deprecatio, & ſupplicatio minimorum Archimandritarum, & cęterorum Monachorum ſecundæ Syriæ. *Et in media ſua epiſtola.* Quoniam Chriſtus Deus noſter principem paſtorum, & doctorem medicum animarum conſtituit uos noſtrum ſanctum Angelum, dignum eſt paſſiones, quæ nobis contigerunt exponere, &c. *Auitus quoque Galliæ epiſcopus ad eundem* Hor*miſdam ſic ſcribit.* Dum religionis ſtatui, & plenis catholicæ fidei regulis perſpicitis cōuenire, ut gregē per tota uobis uniuerſalis eccleſiæ membra commiſſum, peruigil. cura me adhortationib. informat. *Et* Io*an. epiſcopus* Nic*opolitanus ad eūdem:* Decenter ad ueſtras orationes concurro, ut iuxta conſuetudinē Apoſtolicæ ſedis ueſtræ cunctarū eccleſiarum curam. & Nicopolitanorū hēre dignemini, ſm antiquam ſpecialem diſpoſitionem ueſtram. *Et in breuiario Liberati, c. 22, epiſcopus Pateræ hæc* Imp*eratori de Syluerio* Papa *ait,* multos eſſe in hoc mundo reges, & non eſſe unum, ſicut ille Papa eſt ſuper eccleſiam mundi totius.

Ecce.] CASVS. Eulogius Alexandrinus patriarcha in ſua epiſt. Gregorium vniuerſalē appellauit, ꝙ ipſe Gregorius ante prohibuerat, quare præcipit ſibi, ut hoc de cętero non faciat: quia nō uerbis, ſed moribus quærit proſperari, & ipſe vniuerſalis appelletur, nullus honor cæteris remanebit, quod ei non placet: quia tunc ipſe honoratur cū aliis honor debitus non negatur.

a ¶Subtrahitur] arg. ꝙ papa per ſuū mandatum non vult derogari iuri alicuius inf 25. q. 2. quod vero dicitis. inf. 9. q. 3. nunc vero. inf. 11. q. 1. perueuit. ſup 63. d. quanto. ſup. 85. d. Arch. Florentinum in fi 1. Arg. contra. 8. qu. 3. Artald. 9. q. 3. conqueſtus. in fi. ſic ext. de offi dele. ſuper eo. vbi dicitur, non eſt intentionis noſtræ alicui derogare per reſcriptum noſtrū. & ita arg. quod uni attribuitur, alii ſubtrahitur, arg. 45. d. diſciplina. ff de iud. cū prætor. in fi & ext. de 2. reſc. olim in fi. 65. d. archid. arg. nemini conſulendum cum alterius iactura, ut infra 9 q 3. ſi quis uero. not. 22. q. 2. primum. 14. q. 5. denique.

Papa per ſuū mandatū an iuri alterius derogari uelit.

1 Adde ad hoc dubium tex. in l. nec auus. C. de eman. lib. & in l. 3. §. ſi quis a principe, ff. ne quid in lo. pub.

2 Alias ext. de præſcr. cū olim.

b ¶ Præbetur.] Non enim debent plus eſſe ſubditi, quam expedit. 2. q 7. admonendi. nec prælati ita humiles ut cōtemnātur. 86. d. qñ. ff. de offic. præſi. obſeruandum.

Humilitas nimia prælatorum contemnitur.

c ¶ Non negatur.] C. de ead. tolen. l. 1. §. vlt. C. de nup. imperialis in prin. nec .n. publice prodeſt, & c. 3. C. de ſenten. præf. prę. l. 1.

3 Singulis legum admini cula denegari. Arch.

d ¶ Negat ſe hoc eſſe] i. eſſe de uniuerſitate, cum tamē Romana eccleſia nōn ſit uniuerſalis, licet ſit de uniuerſitate. Ioan.

Et Regino Germanus lib. 11.*Chronicorum de Nicolao primo loquens, ſæpe illum uocat uniuerſalem pontificem. Sed iſtius dictionis,* vniuerſale, *duæ ſunt notiones, quod Innoc. iij. lib. 2. epiſ.* 206. *(quę incipit,* Apoſtolicæ ſedis) *Patriarchę Conſtantinop. ſcribens exponit his uerbis.* Dicitur enim uniuerſalis eccleſia, quæ de uniuerſis conſtat eccleſiis, quæ græco ſermone catholica nominatur, & ſecundum hanc acceptionem uocabuli eccleſia Romana non eſt uniuerſalis eccleſia, ſed pars uniuerſalis eccleſiæ, prima uidelicet, & præcipua, ueluti caput in corpore; quoniam in ea plenitudo poteſtatis exiſtit, ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis deriuatur. Et dicitur uniuerſalis eccleſia illa una, quæ ſub ſe continet eccleſias uniuerſas. Et ſecundum hanc nominis rationem Romana tantum eccleſia uniuerſalis nuncupatur; quoniam ipſa ſola ſingularis priuilegio dignitatis cæteris eſt prælata, ſicut & Deus uniuerſalis dominus appellatur (non quaſi iam diuiſus in ſpecies aut ſpecialiſsimas, aut etiam ſubalternas) quoniam omnia ſub eius dominio continentur. Eſt enim una generalis eccleſia, de qua ueritas inquit ad Petrum, & [Tu es petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.] *Matth.* 16.

DISTINCTIO C.

Epiſcopos [a] *autem ordinare ante pallium acceptum nec archiepiſcopo, nec primati, nec Patriarchæ licet. Quod ex auctoritate Pelagij Papæ (licet minus euidenter) datur intelligi. Ait enim Pelagius Papa.*

¶Intra tres menſes fidem ſuam exponere, & pallium poſtulare a Romana eccleſia quiſque metropolitanus ſtudeat. C. I.

QVoniam quidam metropolitanorum fidem [b] ſuam ſecundũ priſcam conſuetudinem ſanctæ ſedi Apoſtolicæ exponere detrectãtes, vſum pallii neque expetunt, neque percipiunt, ac per hoc epiſcoporum [c]

Poly. l. 2. tit. 10. Burc. l. 1. c. 25. Anſ. l. 6. c. 92. Iuo p. 5. c. 136. pann. l. 3. c. 11.

Palliũ quid refert, & q̃ñ peti debet.

1 Vt inf. ea. c. priſca.

Epiſcopoſ.] Hæc diſtinctio diuiditur in quinque partes, & loquitur de pallio, quod eſt pontificalis officii plenitudo, & ideo poſuit in fine. In quarum prima parte dicitur, quod metropolitanus ſine pallio, ordinare epiſcopos nẽ debet, & hoc probat per cap. ſeq. Secunda ibi (Priſca.) tertia ibi. [Cauſarum.] Quarta ibi, (pallium.) Quinta ibi, [priuilegia] Io. de Fant.

CASVS. Supra tractatũ eſt de patriarchis & archiepiſcopis: ſed quia eorum dignitas eſt imperfecta ſine pallio, iõ ſupponit hic centeſimam diſtinctionem in qua ſpecialiter de pallio tractatur, oſtendens primo, ꝙ patriarchis, uel archiep. ſine pallio cõſecrare non licet. Secundo, ꝙ intra tres menſes a tẽpore conſecrationis pallium ſit petẽdum, ut inf. c. quoniam. Tertio oſtẽdit quib palliũ ſit dandum. ſ. bene meritis, & inſtanter poſtulantib. ut inf. eo. c. priſca. Quarto quo tempore pallio ſit vtendum, ſ tantũ in celebratione miſſæ, ut inf. ea. palliũ. Quinto uero, quod cum donatione pallii noua priuilegia conceduntur vel vetera cõfirmantur, vt infra eadem rationis.

a ¶Epiſcopos.] Hic intitulatur 100. d. & quia fecerat mentionem de primatib. & archiepiſcopis, & eorum dignitas uidetur eſſe imperfecta ſine pallio, vt ext. de ele ſignificaſti, ideo ſpecialiter tractat de pallio oſtendens, ꝙ niſi habeant pallium, non poſſunt epiſcopalia exercere officia. Ponit etiam intra quod tempus debeat peti & dari, quia intra tres menſes, & quibus, quia bene meritis, & fortiter poſtulanti bus 1. & quo tempore ſit eo vtendum, ut in alio tempore uti eo non poſſit: quia tantum in celebratione miſſę, niſi plus ex priuilegio alicui conceſſum ſit, ut in alio tempore uti poſſit, & qualiter ſit dandum: quia cum donatione noui priuilegii, vel renouatione ueteris, inf ead. optatum.

QVoniam quidem] CASVS. Hoc c. in duas partes diuiditur. In prima dr̃, ꝙ ſi archiepiſcopus ultra tres menſes a tempore conſecrationis pallium petere diſtulerit, carere debet dignitate ſibi commiſſa, & alii metropolitani cum conſilio ſummi Pontificis uiduatæ eccleſiæ prouidebunt. In ſecunda parte, quæ loquitur de epiſcopo, dicitur, ꝙ epiſcopus intra tres menſes a tempore electionis debet conſecrari. Sed ſi ultra mẽſes quinque diſtulerit, nec ibi, nec alibi in epiſcopum conſecrabitur, immo iudicio ſui metropolitani cedat, & ab renunciet, vel recedat. Secunda pars incipit ibi, [Si vero conſecrandi.]

b ¶Fidem]. i. fidelitatem, uel etiam ſymbolum, ut infra ead, optatum.

c ¶Epiſcoporum.] Sed quare differunt per hoc conſecrationes ep̃orum, cum eccleſia uacante comprouinciales ep̃i aliquem conſecrare in ep̃m poſſint, vt 64. diſt. quia. ext. de elec. quia diligentia? Item etſi ipſe non hẽat pallium, tñ aliis mandare poſſet conſecrationem, ut extra de elect. ſuffragan. eis 2. Ad hoc poteſt dici, ꝙ illud ca. loquitur quando electus eſt in mora petendi pallium. ſ. poſt tres menſes elapſos: vnde ipſe aliis non poteſt committere conſecrationem, nec etiam tunc ſuffraganei ſui poſſunt conſecrare aliquem, ut per hoc maior rubor incutiatur electo, cum uiderit ſuum ſuffraganeum conſecrari ab extraneis; quia nõ multum curaret, ſi a ſuis conſecraretur, ſed uſque ad tres menſes antequam ſit in mora petendi pallium ſatis vr̃, ꝙ comprouinciales epiſcopi poſſunt epiſcopalia iura ſupplere, cum ſemper vicini epiſcopi ſuppleatur defectum alicuius vacãtis eccleſiæ, ut

Archiepiſcopi palliũ nõ petentis negligentiam quis ſupplere debet.

z Quidam dicunt qđ iſta decr. non tenet. Sed dic, ut nota. ext. de transla. c. 1. in gl. pen. Arch.

vt 7.q.1.pontifices.65.diſtin.ſi fortè. Sed ipſe electus licet ſi conſecratus, iura epiſcopalia non poteſt exercere ante receptum pallium: nec virgines conſecrare, nec ordinare clericos, nec ſynodum celebrare, vt ext. de elect. quod ſicut, in ſi.ext.ea.ſignificaſti, Sed nunquid electus in

Electus in archiepiſcopú, & confirmatus electos in epiſcopos cõfirmat.

conſecratio viduitatis [a] eccleſiis non ſine periculo protelatur; placuit, vt quiſquis metropolitanus vltra tres menſes [b] cõſecrationis [c] ſuæ ad fidem ſuam exponendam, palliumque ſuſcipiendum, ad Apoſtolicam ſedem non miſerit, cõmiſſa ſibi careat dignitate, ſitq; metropolitanis aliis licentia poſt ſecundam [d] & tertiam commonitionem viduatis eccleſiis cum conſilio [e] Romani pontificis ordinando epiſcopos †, ſubuenire. ¶ Si vero conſecrandi epiſcopi negligentia prouenerit, vt vltra tres menſes [f] eccleſia viduata conſiſtat, communione priuetur quouſq; aut loco cedat [g], aut ſe cõſecrandũ offerre† nõ differat. Quòd ſi vltra quinque menſes per ſuam negligentiam retinuerit viduatã eccleſiam; neque ibi, neq; alibi conſecrationis donum percipiat: immo metropolitani ſui iudicio cedat.

† al. epiſcop.
Inno.iij.l.1.epi.117.
† al. prabere.

¶ *Burchardus, Anſelmus, & auctor Pãnormiæ citant ex decr. Damaſi; ſuo vero citat, vt Gratianus, itemque Innocentius iij. lib. 1. epiſt. 117. Bituricenſi archiepiſcopo (qua incipit,* Ne ſi vniuerſi.) *refert paragraphum,* Si vero conſecrandi, *ex eodem Pelagio.*

Item Gregorius Papa Brunichildæ Reginæ, lib. 7. epiſt. 5.

¶ Honor pallii non detur, niſi meritis exigentibus, & fortiter poſtulanti. C. II.

Anſ.l.6.c.93. Poly.l.2.tit.14.

2 PRiſca conſuetudo obtinuit, vt honor pallii, niſi exigentibus cauſarum meritis, & fortiter [h] poſtulanti dari non debeat.

Io.Dia.l.3.c.5.

[*Idem Ioanni Corinthiorum epiſcopo, lib. 4. epiſt. 55. ſeu c. 99.*]

¶ De eodem. PALEA. C. III.

Anſ.l.6.c.90. Poly.l.2.tit.1. † al. fraternitas veſtra.] orig.

NOuit ſanctitas †tua; quia prius palliũ, niſi dato commodo, non dabatur. Quod quoniam incõgruũ erat, facto concilio ante corpus beati Petri Apoſtolorum principis, tam de hoc, quàm de ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione vetuimus. Oportet ergo, vt neque per commodum, neque per gratiam, aut quo-

1.q.1.c.de ordinationibus.

terminatio poſt ſecundam, &c. determinat illud verbum careat. & ſecundum hoc eſt hic arg. ꝙ mora põt purgari. Alij dicunt, ꝙ hæc admonitio debet fieri tantummodo à ſuffraganeis metropolitani, ad quos (vt dicunt) tranſlata eſt poteſtas, cum metropolitanus negligens exiſtat. Si ergo ſuffraganei poſt admonitionem neglexerint conſecrare vel eligere, vicini metropolitani conſecrabunt conſilio Papę. Sed quare auffertur capitulo poteſtas eligendi? Reſp. Quia neglexerunt admonere ſuum electũ ad petendum pallium: aliàs dico reuerti ad eos ius eligendi. Sed quare deſcendit ad metropolitanum, cũ tantũ ad Papã deuoluuntur epiſcopatus, vt extra de conceſ. præben. & eccle. non va. dilectus? Sed hic pcíſe non deſcendit ad Metropolitanum, ſed ad Papã cum eis: vel tunc deſcendit ad Papã, cum aliquis eſt negligẽs in eligendo 1 Et eſt ſi.65 d. ſi forte. Io. Hodie ſolus Papa facit hoc p dẽcre. illam dilectus. B. e ¶ Cum cõſilio.] Dicunt quidam hoc generale eſſe, ꝙ vbicũque per negligentiã vnius trãsfertur poteſtas ad aliũ, ille nõ procedet, niſi prius requirat auctoritatẽ ſuperioris: ſed hoc nego, & ẽ hic ſpeciale: aliàs, ſecus. 9.qõ. 3.cũ ſimus. arg. ff de condi.inſtit. quæ ſub conditione. §.vlti. f ¶ Vltra tres menſes.] Sed quare non dantur niſi tres menſes archiepiſcopo, vt ſup.eo. c. quia maius periculum eſt in mora metropolitani 42.d. quieſcamus.

Prelati negligentia aufert capitulo ius eligendi.

1 Hoc eſt falſum: vt ext. de elec ne pro defectu. ubi dĩ, ꝙ ad proximũ ſuperiorẽ deuoluitur in hoc caſu: qd dic, vt extra lib. 6. eo. ti. quãquam.

in archiepiſcopum, & confirmatus, poteſt cõfirmare eos qui ſunt electi in epiſcopos? Dico, quod ſic. ext. de electio. noſti. & c. tranſmiſſam, de tranſl. cum ex illo. immo & capitulum poteſt confirmare, quia ſupplet vicem prælati. arg. extra de hære. ad abolendam. & arg. de conceſ. præben. nulla. Sed dico, quòd nec capitulum ſupplet in hoc defectum prælati, vt ex. ne ſe va. illa. licet ſit arg. quod ſolus Papa poſſit. 24. d. presbyteri. extr. de conceſ. præb. quia diuerſitatem.
a ¶ Viduatis.] olim. nã poſt confirmationem electi iam eſt matrimonium inter eũ & eccleſiã. de tranſl. prælato: inter corporalia. Vel dic, ꝙ vidua eſt quo ad epiſcopalia.
b ¶ Tres menſes.] Accuſatus de hoc corã Papa: alias non
c ¶ Conſecrationis.] id eſt, confirmationis, ſi ante erat epiſcopus.
d ¶ Poſt ſecundam.] Dicunt quidam faciendam ipſi metropolitano intra alios duos menſes antequam deponatur: ſicut poſt ſequitur de epiſcopis. quod enim dicitur de epiſcopis inf. hoc exaudi de metropoli. vnde hæc de

Archiepiſcopũ negligentẽ circa pallij petitionẽ quis monere debet.

g ¶ Cedat.] Ergo metropolitanus poteſt deponere electum, contra 7 q.1. mutationes, & 3.q.6. quamuis. ext. de tranſl. inter. Sed hoc ſpeciale eſt vt confirmatum poſſit metropolitanus deponere, & hoc in odium negligentiæ. Alius eſt caſus 92. diſt. ſi quis epiſcopus per manus. Tertius 23. diſt. illud. Sed certè hic non deponitur niſi ab obtinendo, non ab ordine quem habet, vt extra de accuſa. c ſuper his.

Cõfirmatus quãdoq; deponitur.

PRiſca.] CASVS. Docet hic Greg. Brunichildam Reginam, quod pallium non datur niſi bene merito, & fortiter poſtulanti.
h ¶ Et fortiter.] Sed ſi fortiter poſtulet, nonne poteſt notari ambitio? Non: quia cum quis ſuo iure vtatur, prodeſt inſtantia de pœn. di. 1. importuna. 72. d. c. 1. & 2. q. 5. poſt appellationem.

Petendi inſtantia prodeſt.

NOuit.] CASVS. Palea eſt, in qua præcipitur, ut pro recipiendo pallio nihil detur, ſicut olim conſuetudo erat, cum hoc habeat ſpeciem ſimoniæ.

CAVSA-

CAVSARVM. Hæc eſt 3. pars huius diſt. in qua dicitur ꝙ qui pallium accipit, obediētiam iurare debet, & quod canones ſeruet: quod niſi fecerit, pallium non habebit. & hoc probat tribus cap. Io. de Fan.

CASVS. In hoc. § exponit Gratianus quæ ſunt merita cauſarum, ſcilicet, vt is qui poſtulat palliū mereat recipere, & fidem ſuam iuramento adſtringat, vt apoſtolicis decretis & ſtatutis ſynodalibus obediat. Poſtea oſtendit ꝙ pallio non vtēdū niſi certis diebus & inter miſſarum ſolennia. & ad hoc probandum inducit ſequentia capitula.

licita, quæ prohibita ſunt in ſynodo ab eccleſia remouere. Item præcipit ei, vt omnem veritatem & ordinem de illa ſynodo ſcriptis planis & apertis debeat ſignificare. Capitulum quod poſtea ſequitur, planum eſt: in quo dicitur quando archiepiſcopus, & vbi pallio vti debet.

rundam ſupplicationem aliquos ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci.

¶*Hæc platea habetur pleriſque vetuſtis exemplaribus.*

¶*Cauſarum vero merita accipienda ſunt, vt & is, qui poſtulat mereatur accipere, & fidei ſuæ profeſſionem prius iuramento cōfirmet, & apoſtolicis decretis, atque ſynodalibus ſtatutis ſe obediturum nihilominus caueat. Pallio autem non niſi certis diebus, & intra eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia cuiquam Metropolitano vti licebit.*

Vnde Ioannes epiſcopus Vuliberto a *Agrippinenſi epiſcopo.*

a ¶Vuliberto.] *Reſtitutum eſt hoc nomen ex Auſelmo. Nam antea, erat,* Giliberto.] *Nam regino in ea ætate, qua Ioannes oct auus Romanæ eccleſiæ præfuit meminit Vuliberti epiſcopi Agrippinenſis: & inter epiſtolas* Ioannis Papæ *octaui, in bibliotheca Vaticana ſeruantur, eſt epiſtola alterius argumenti ad eundem, &* Deuſdedit *refert integram eiuſdem* Ioannis *epiſtolam ad eundem Vulibertum.*

¶ Niſi poſt conſuetam fidei profeſſionem pallium dari non debet. C. IIII.

OPtatum tibi pallium nūc conferre nequiuimus: quia fidei tuæ paginam minus[a] quàm oporteat, cōtinere reperimus: cum videlicet in ea nullam ſanctarum vniuerſalium ſynodorum, in quibus fidei noſtræ ſymbolum continetur, nec decretalium Pontificum Romanorum conſtitutorum ſecundum morem feceris mentionem:[b] ſed nec illam propria ſubſcriptione[c] munieris, nec aliquem,[d] qui hanc iureiurando[e] firmaret, miſeris. Anſ. l. 6. c. 92.

Item Gregorius Aregio Epiſcopo Francorum, lib. 7 epiſt. 111.

¶ Qui pallium deſiderat accipere, prius a ſe remouere illicita promittat. C. V.

IN ea ſynodo, quam contra ſimoniacam hæreſim per fratrem, & coepiſcopum noſtrum Syagrium decreuimus congregari, ſanctitatem veſtram volumus intereſſe, atq; eidem fratri ita pallium, quod trāſmiſimus,[f] tribui, ſi prius ſe promiſerit illicita, quæ prohibuimus, per defini- Anſ. l. 6. c. 90.

OPtatum] CASVS. Vulibertus Agrippinēſis epiſcopus p ſuū nuncium à Ioanne palliū poſtulauit, ſed ei p p quatuor cauſas non conceſſit, ſ. quia fidē catholicam ad plenum in epiſtola ſua nō expoſuit: & qa nec vniuerſaliū cōciliorum nec decretalium Pōtificum Romanorū vllā fecerat mētionē & pterea in illa epiſtola non ſubſcripſerat: item nec aliquē nūcium miſerat, qui pro eo iuraret.

a ¶Minus.] Arg. totū contractū vel reſcriptum, vel inſtrumentū nil valere, & eſſe irritandum, ſi aliqua neceſſaria deſint in eo. arg. 38. diſ. quæ ipſis. 3. qō. 9. pura. & idē facit plus quod minus, vt 9. diſ. ſi ad ſcripturas ſacras 1. arg. contra: quia ſuperflua non vitiant, ut de conſec. diſt 4. ſi non ſanctificatur. ff. de regul. iuris. non ſolent.

1 Adde tex. in l. ſi quis ex argentariis. §. ſi initium. ff. de eden. no. in auth. vt præpo. no. imp. in prin. & §. ſi qua. colla. 5.

Epiſcopi donatio ſine ſubſcriptione nō valet.

b ¶Mentionem] De eis cōſeruādis. Quid autem iurare debeat qui pallium petit, habes extra de iureiu. ego & de elect. ſignificaſti. & notatur 22. diſt. quanquam.

c ¶Subſcriptione.] Argum. donationem epiſcopi nihil valere, niſi eius ſubſcriptione firmetur, ſicut cum concedit aliquem locum, vel iuriſdictionē alicuius loci alicui loco uel hoſpitali arg. diſt. 96. bene. arg. 12. q. 2. ſine exceptione, & c. cum redemptor.

d ¶Aliquem.] Arg. quem per alium iurare. ſup. diſt. 63. tibi domino, inf 17. q. 4. metuente.

e ¶Iureiurando.] Extra de iura. calum. inhærentes.

IN ea ſynodo quam.] CASVS. Gregorius præcepit Syagrio archiepiſcopo, vt deberet contra ſimoniacam hæreſim ſynodum congregare: Huic ſynodo vult Aregium epiſcopum Francorum intereſſe. præcipit ergo Grego. epiſcopo, vt illuc uadat, & pallium quod trāſmiſit Syagrio epiſcopo concedat, ſi prius promiſerit il-

f ¶Quod transmiſimus.] Arg. pactionem in donatione ſpiritualium poſſe interuenire, & conditiones arg. contra 1. q. 2. quam pio. Sed ibi intelligitur pactio & conditio illicita, ſed hæc eſt licita: cum ad eam nihilominus teneretur.¦ Vel ante electionem nulla debet eſſe, ſed poſt electionem ante conſecrationem poteſt eſſe ſaltē licita, vt de rebus & conſuetudine eccleſiæ & fidei articulis, & huiuſmodi obſeruandis. & hoc à maiori non à minori exigi poteſt: arg. 28. d. 5. de Syracuſanæ, vt no. 8. q. 3. in ſumma, vel dic ꝙ hæc dictio, ſi, non notat hic conditionem, ſed quandam modificationem. arg. ff. de tutel. muto, §. ſecundo,¦ ſic ponitur. extra de elect. ſignificaſti 2. immo nec dicitur conditio, cum intelligatur. ff. de condi. & demon. conditiones. Arg. contra. quia conditio eſt. Nam ſi dico: date illi ſi iurauerit: hoc eſt dicere, non dte illi niſi iurauerit. ff. de cond. & demon. quibus diebus.

Actiones interuenire pñt in ſpiritualium donatione.

Si, non ſemper cōditionem notat.

2 Immo ibi exponit pro quia, vt no. ext. de ſpondu. c. 1. in gl. ſi de fornicatio. Archid.

f ¶ Quod

bus.§.1.Io. Ego credo ꝙ honeſta & licita conditio apponi poteſt in collatione ſpiritualium, ut extra de ele. ſignificaſti.& extra de ſer.non or eo libentius.B.

a ¶ Diſcurrentibus.] ideſt, cito directis.

P Allium tibi.] ¶ Intra tuam eccleſiam] ideſt, eccleſiam

à Gregorio reprehenderetur, defendebat ſe priuilegiis Apoſtolicorū: in quibus omnes conſuetudines ſuę eccleſiæ erant confirmatæ. quare Papa ſcribit ei dicens: Aut defendit ſe conſuetudine generali, aut priuilegio. Generali conſuetudine ſe tueri non poteſt, quia alij archiepiſcopi hoc nō faciūt. Si verò priuilegio ſe tuetur, neceſſe eſt, vt illud oſtendat: quod ſi oſtendere non poteſt à tali pſumptione de cætero ceſſet ne eius exemplo alij archiepiſcopi talia ſibi velint vſurpare.

tionē ſynodicam à ſancta eccleſia remouere. De qua ſynodo omnem nobis ſubtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus ſcriptis diſcurrentibus [a] nunciare; vt ipſe, cuius nobis ſanctitas valde experta eſt, nos reddas de omnibus certiores.

Idem Virgilio epiſcopo Arelatenſi, lib.4. epiſt.51. ſeu cap.95.

¶ Non niſi ad Miſſarum ſolennia archiepiſcopo uti pallio licet. Cap. VI.

Anſ.li.6.c.98.

4 PAllium tibi tranſmiſimus, quo fraternitas tua intra eccleſiam ad ſola Miſſarum [b] ſolennia vtatur.

[Item Ioanni Rauennati epiſcopo, lib.2. epiſt.54. ſeu c.93. indict.11.]

Anſel.6.c.87.

¶ De eodem. PALEA. Cap. VII.

NOn multū temporis interuallum eſt, ꝙ quædam nobis de tua fraternitate fuerunt nunciata, de quibus vobis ueniente illuc Caſtorio notario ſanctæ, cui Deo auctore præſidemus, eccleſiæ, ſubtiliter nos indicaſſe meminimus. Peruenerat namq; ad nos quædam in eccleſia veſtra contra conſuetudinis, atq; humilitatis α tramitem geri; quæ ſola, vt bene noſtis, eſt officij ſacerdotalis erectio. Quę ſi ſapientia veſtra manſuete, vel cum epiſcopali ſuſcepiſſet ſtudio, non de illis accendi debuerat; ſed oportuerat te hæc eadem cum gratiarum actione corrigere.

α ¶ Humilitatis.] *Reſtitutus eſt hic locus ex ipſa epiſtola. Antea enim legebatur*, contra vtilitatem eccleſiæ, & conſuetudinis tramitem geri: quæ ſola ut bene noſtis, eſt officij ſacerdotalis exceptio.

Item Ioanni epiſcopo Rauennati, in eadem epiſtola.

¶ De eodem. Cap. VIII.

Anſel.li.6.c.95.
Poly.li.2. tit. 20.
† *al. correptio.*

COntra morem quippè eccleſiaſticū eſt, ſi non patientiſſime [c] toleratur, (quod à vobis abſit) etiam iniuſta correctio †. *& infra*. ¶ Illud frater chariſſime tibi non putamus ignotū, quòd pene de nullo metropolitano in quibuslibet mundi partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus, vſum ſibi pallij vindicaſſe. Et ꝙ bene hanc conſuetudinē generalis eccleſiæ noueritis, veſtris nobis maniſeſtiſſime ſignificaſtis epiſtolis: quibus præceptū beatæ memorię deceſſoris noſtri Ioānis Papę nobis in ſubditis tranſmiſiſtis annexū, continens oēs conſuetudines [d] ex

c ¶ Patientiſſimè.] Arg. ꝙ licet videat iniuſtum, quod pręcipit prælatus, patiēter tamē ferendum eſt ſ d.31 ante triēniū. & di.19. in memoriam. 23.q.1. qd culpatur.

Prelati pręceptū etiam iniuſtum eſt faciendum.

e ¶ Conſuetudine.] Sed nunqd valet priuilegiū ita generale? Sic ut 19. d. ſi Romanorum. Et eſt ſi. 9.qnæſt. 2. epiſcopi. 23.diſt. præterea. ff. de leg.1. l. ſi quādo. tamen cum hoc priuilegiū obſcurè loquatur: & facit mentionem alterius priuilegij vel conſuetudinis, neceſſe eſt, vt illud exhibeatur. vt 76.diſtin. ieiunium. in princip. & extra de verb.ſign. abbate. vt not. ſ. d.9. ut ueterum. Ad hoc dicūt quidam: ꝙ ſi in hoc priuilegio inſeritur totus tenor primi, non eſt neceſſe primū exhiberi. extra de iur.cal. inhærentes. C. de do. ſi donatio. ff. de don. ex hac ſcriptura. ff. de adm. tut. chyrographis. Sed certè illud non ſufficit. nam adhuc pōt eſſe falſitas in bulla vel filo, vt ext. de priuil. cum olim, in fi. Alij dicunt, ꝙ ſi auctoritate iudicis eſt reſcriptū publicatū, nō eſt neceſſe exhiberi; ſecus ſi per tabellionē: quia publicatio facta coram iudice fidem facit, licet poſtea perdatur, ut C. de teſta. publicati. & iudex diligentius ſingula conſiderat quàm tabellio. Sed iſtis ob. extra de ſent & re iud cum inter 1. in fi. Ad hoc dico, quòd ſufficit ſi coram iudice eſt publicatum: ita vt non teneatur exhibere prius inſtrumentum niſi aduerſarius dicat ſe uelle probare falſum tunc enim debet illud exhibere, licet prius fuerit ei fides impoſita: niſi iuret illud ſe perdidiſſe. ut C. de fide inſtr. l. ult. Io. Hoc hodie determinatur de fide inſtru. c. ult. B.

Priuilegiū exēplatim exhibere vtrum ſufficiat.

1 In fine ver. ueritate. ubi dr̄, ꝙ oīa geſta pſumuntur p oīa ritè celebrata, ſi geſta à tabellione ſcribūtur. Arch.

ſiam quamcunque tuæ diœceſis extra de uſu pal. c.1. non autem poteſt uti pallio alterius, ut extra eo.cap. ad hæc. nec in alterius diœceſi. eo.tit.cap. ad honorem.

b ¶ Miſſarum.] Et in ſynodo etiam vti poteſt: ſed non poteſt ſynodum congregare ad ſuſceptionem pallii, vt extra de elec. ſignificaſti. tamen c. proxi. dicere videtur, quod tantùm in eccleſia debeat uti pallio nec in proceſſione vtetur eo, ut ext. eo.cap.1.

Archieps ... palij ... eptionē nō cōuocat ſynodum.

COntra.] CASVS. Ioannes archieps Rauen ext. Miſſarum ſolennia pallio vtebatur: ſuper quo cum

a ¶ Pri-

priuilegio [a] prædeceſſorum noſtrorum conceſſas, vobis, eccleſiæque veſtrę debere ſeruari. Confitemini igitur, aliam eſſe generalis eccleſiæ conſuetudinem; poſtquam ea; quę vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium [b] metropolitanorũ etiam à tua eſt fraternitate ſeruandus: aut ſi tuæ eccleſię aliq́d ſpecialiter dicis eſſe conceſſum, præceptumve à prioribus Romanę vrbis pontificibus; ꝙ hæc Raueñati eccleſiæ ſunt conceſſa, a vobis oportet oſtendi [c]. Quòd ſi hoc non oſtenditur [d], reſtat poſtquam talia agere neque conſuetudine generali, neque priuilegio vendicas, vt vſurpaſſe te comprobes [e], quod feciſti, *& infra.* ¶ Decorari pallio volumus, forſan moribus indecori; dum nihil in epiſcopali ceruice ſplendidius [f] fulget, quàm humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, ſi honores ſuos ſibi quibuſlibet argumentis ſtabili propoſuit mente defendere, aut generalitatis vſum ex non ſcripto [g] ſequi, aut ſcriptis † priuilegijs ſe tueri [h]. Quòd ſi poſtremò nihil horum eſt, alijs metropolitanis huius te præbere nolumus præſumptionis exemplum.

† *al. ſcripto priuilegio.*

5 *Priuilegia quoq; cum vſu pallij ſemper debent concedi.*

Vnde idem Gregorius Syagrio epiſcopo Auguſtodunenſi, lib.7. epiſt.112.

¶Cum vſu pallij aliqua priuilegia debent concedi. Cap. IX.

Poly.li.2.tit.21. Anſelb.li.6.c.86.

RAtionis ordo omnino nos admonet, vt cũ vſu pallij aliqua ſimul, ſicut diximus, largiri priuilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento, cura [i] quoq; ſolicitudinis debet accreſcere, vt cultui veſtium, actio-

a ¶Priuilegio.] Vide qualiter argumentatur: ex quo per priuilegium hoc uendicatur. non ergo de iure communi hoc poteſt vendicari: quaſi ſimul nõ poſſit quis inniti priuilegio, & iuri communi, ut 16.q.1. hinc eſt. & ff. ad munic. l.1. ff. de leg.1. ſi quando. Sed certè quandoque utitur quis & priuilegio & iure communi, ut ext. de conſue. cũ dilectus. nec renũciat quis priuilegio militari. licet vtatur iure cõmuni. vt ff. de mili. teſtam. l.3. ſic ff. de priuilc. cre. l. entepe. 23. diſt. quanquam. in prin. Sic iuri communi, & etiam conſuetudini poteſt quis inniti, vt ext. de cenſi. c. ſopitæ. & 95 d. olim. Io. Sed certè quidquid dicat Io. non dr̃ priuilegiũ de eo, quod competit de iure cõmuni, cũ priuilegiũ ſit lex priuata. s̃. di. 3. priuilegia. nec illa decre. de cõſue. cum dilectus cõtradicit: immo cõcordat: cũ cõfirmatio ad priuilegium, & electio ad ius commune pertinere dicatur. ext de elect. cum inter. ad fi. B.

Priuilegio, & iuri cõi licet qñque inniti.

b ¶Omnium.] Vide qualiter argumẽtatur, ex quo aliæ eccleſiæ vtuntur tali conſuetudine: ergo & iſta debet vti eadem. arg. ſi extra de cenſi. ex parte. Sed huic argumẽto poſſet reſpõderi, quòd cõſuetudo aliarum eccleſiarum nõ derogat cõſuetudini ipſius, vt ſup. 12. d. illud. & ext. de capel. mo. dilectus circa fi.

Cõſuetudo eccleſiarum poteſt eſſe vniformis.

Tres regulæ notabiles.

c ¶Oſtendi.] Hoc eſt contra tres regulas. Vnam, ꝙ tenetur poſſeſſor dicere titulum ſuæ poſſeſſionis. hoc eſt contra id, 2.q.5.§.1. Aliam, quòd ab eo, qui ius negat, non requiritur probatio: quod eſt contra id, ff. de prob. ab ea. Tertiam, quòd actore non probante reus non abſoluitur. 9.q. ult. actor. 1. ſed hoc eſt ideo, quia præſumptio contra ipſum facit.

1 Concord. tex. in l. qui accuſare. C. de eden.

d ¶Non oſtenditur.] Qui enim priuilegium allegat, debet probare & oſtendere: extra de priuileg. porro. & c. ſeq. & cap paſtoralis. nullus tamen tenetur edere. niſi illum articulum, qui facit ad rem extra de fide inſtru. contingit. licet aliàs nemo poſſet iudicare de priuilegijs ſedis Apoſtolicæ, extra de iudi. cum ueniſſent. tamen qui defendit per tale priuilegium, oportet vt illud exhibeat, ut extra de fi. inſtru. accipimus. Sic ergo canonicus, qui poſſidet duas præbendas, cum de iure nõ poſſit eas poſſidere: ſi contra eum agatur, ipſe tenetur probare qualiter habet. ſecus ſi conueniatur ſuper prima tantum. Dicunt quidam, ꝙ canonico indiſtinctè incumbit onus probandi, ſcilicet inſtitutionem ſuam. extra de app. perſonas. argu. extra. de procura. ex inſinuatione. arg. 2.q.1. legum.

Canonicus a cõi iure nõ põt duas præbendas poſſidere.

e ¶Te comprobes.] Nonne præſcriptione poſſe iſte ſe tueri? Non, quia nullum ius proditum eſt, quo talia à talibus taliter poſſideantur. & quod de iure communi non poſſidetur, nec præſcriptione acquiritur, ut hic, & 93. diſt. illud. & cap. peruenit.

f ¶Splendidius.] Sic nihil eſt ſplendidius in principe, quàm recta fides. C. de ſum Trin. inter claras.

Fides recta in principe ſplendet.

g ¶Ex non ſcripto.] infra 25.q.2. inſtitutionis, ſupra, diſt. 1. conſuetudo.

h ¶Tueri.] Supra diſtin 11. catholica. arg. contra. Sol. onus poteſt quis indicere ſibi ex conſuetudine, non honorem. 8. q.1. in ſcripturis.

PRIVILEGIA. Hæc eſt quinta pars huius diſ. in qua oſtendit Gratianus, quod priuilegia cum pallio ſunt concedenda.

RAtionis.] CASVS. Syagrius epiſcopus à Gregorio pallium poſtulauit. Gregorius vero palliũ ſibi largitus eſt, & priuilegia. Sed quoniam cum honore debet creſcere ſolicitudo: ideo præcipit ſibi, vt ſolicitus ſit circa curam ſubiectorum. Duo ſequentia capitula plana ſunt, & per te videbis.

i ¶Cura.] Arg. ad quem pertinet honor, & onus, ut di. 56. Dominus noſter. diſt. 86. fratrem. diſt. 13. nerui. 40. diſtinct. ante omnia. diſtinct. 35. eccleſiæ. nam dicit lex quòd vtilitas per dignitatem augmentatur. ff. de iudicijs. l. ſi longius. in fine, ff. de donationibus filius §. primo.

Dignitas augmentat vtilitatem.

a¶Subie-

a ¶Subiectorum.]Supra 87.d.§.1.& c.diuinæ.
b PAllium.] ¶Vicens.] Per priuilegium fecerat eum legatum ſuũ,ſicut ſuus prædeceſſor fuerat. Vel ideo dicit, quia omnes vocantur ab eo in partem ſolicitudinis,non in plenitudi nem poteſtatis,vt 2.quæſtio.6. decreto. Vel prius erat legatus,ſed eſſe deſijt factus archiepiſcopus:arg.ff.de arbi.non diſtinguemus,§.1.
c SCriptorum veſtrorum.] Ordinatum .] A ſuis epiſcopis: nam hoc eſt regulare,vt a ſuis ſuffraganeis conſecretur archiepiſcopus.63.diſt.quanto, ꝙ põt perpendi ex hoc c.& ſup.eod quoniam & 44.d.quia quod metropolitanus etiam ſine licentia ſummi pontificis põt conſecrari, & ad Papam non ſpectat (vt videtur) niſi datio pallij . Alij dicunt iſtud obtinere, vbi metropolitanus habet primatem, vel cum hoc habet ex conſuetudine,hodie tamen vult Papa , quòd petatur ab eo confirmatio cum pallio,vt extra de elect.quòd ſicut,vt dixi 51.d.c.vlt.
d ¶Atque priuilegia.] Iſta priuilegia fuerunt perſonalia, & tranſierunt cum perſona.ff.de regulis iur. priuilegia,& ext.de inſtit.cum veniſſent. Sed licet tranſeant cum perſona,tamen debent concedi ſucceſſori cum petierit: & fit iniuria ei niſi cõcedatẽ ſibi: beneficium tamen eſt ſi ei cõceditur,ff.de aqua quotid.& æſti.l.1.§.pen. nam ſi impetraui, vt ducã aquã de flumine publico per prædium meum, & vendo tibi prædiũ, priuilegiũ non tranſit ad te 1. ſed tamẽ impetrabile eſt a te: & iniuria fit tibi ſi non concedatur.Sed tñ multa põt iudex & debere facere, ad q̄ compelli non poteſt,ff.de iudic. non quidquid,C.qũo,& quando iudex.l.1.

Priuilegia quædã licèt perſonalia trãſeunt ad ſucceſſores.

1 Concor. tex.in §.ſed quod principi.verſic.plane.cum glo. in ver.perſonales.inſtit.de iu. natur.

Adde actio|em hic ca-|i pro actu|...de of|ic.pſe. vrb.|lex.& in l.|raſactiones|.de tranſa.|t in auth.|oc ius.C.d|croſ.eccle.

nis † quoque ornamenta conueniant;oportet,vt enixius in cunctis ſe ſtudijs veſtra fraternitas exerceat,& circa *α* ſubiectorum [a] actus ſit cura vigilans,vt veſtrum illis exẽplum iuſtructio,& vita magiſtra ſit.

α ¶Et circa.]*Locupletatus eſt hic locus ex originali.*

Item Ioanni epiſcopo primæ Iuſtinianæ Illyricæ, lib. 3.epiſt.15.ſeu cap.59.

Anſ.l.6.c 99.

¶Vſus pallij conceditur,& antiqua priuilegia innouantur. Cap. X.

PAllium vobis ex more tranſmiſimus, & vices [b] vos Apoſtolicæ ſedis agere iterata innouatione decernimus.

Idem epiſcopis Epyri,lib.5.epiſt.7.ſeu c.107.indict.14.

¶De eodem. Cap. XI.

Anſ.l.6.c.100.

SCriptorum veſtrorum inſinuatio,fratres chariſſimi,patefecit Andream fratrem noſtrum Nicomedianę ciuitatis epiſcopum, Deo propitio, ſolemniter ordinatum [c]. *& infra.*¶Supraſcripto igitur Andreæ fratri,& coepiſcopo noſtro pallium nos direxiſſe agnoſcite, atq; priuilegia [d] atq; cuncta conceſſiſſe, quę prędeceſſores noſtri eius prędeceſſoribus contulere.

DISDINCTIO CI.

IN vna autem prouincia duo metropolitani eſſe non debent: ſicut in Chalcedonenſi concilio,c.12.ſtatutum eſt.

IN vna autem.] CASVS. Quia ſupra facta eſt mẽtio de metropolitanis : ideo ſupponit hic diſtin. 101. in qua oſtẽdit, quòd in vna prouincia duo metropolitani eſſe nõ dẽnt: qđ verum eſt,niſi multitudo populi excreſcat,vt 16.q.1.præcipimus,& 99. diſtin. nulli.& hoc non poteſt fieri niſi. de ſpeciali licẽtia Papæ,vt 7.q 1.mutationes.

¶Duo metropolitani in vna, & eadem prouincia eſſe non debent. Cap. I.

Poly.l.2.tit.24
Iuo p.5.c.146.
Burc.l.1.c.35.

PEruenit [e] ad nos, quòd quidam præter eccleſiaſticas ordinationes affectantes potentiam per *α* pragmaticum ſacrum [f], vnam [g] prouinciam in duas diuidant; ita vt ex hoc inueniantur duo metropolitani epiſcopi in vna [h] eademque prouincia eſſe. Statuit ergo ſancta ſynodus deinceps nihil tale attentari a quolibet epiſcopo;

PEruenit.] CASVS Relatum eſt in cõcilio Chalcedonẽſi,ꝙ quidã epiſcopi ſine auctoritate Papæ per imperialẽ conſtitutionem vnã prouinciã diuidebãt in duas : & ita duo metropolitani ĩ vna & eadem prouincia inueniebantur: quare cõciliũ ſtatuit, vt epiſcopi, qui talia de cætero facere tentauerint,deponantur.

Archiep̃s a ſuis ſuffraganeis conſecratur.

e ¶Peruenit.]Snpra diſt.10.c.1.
f ¶Per pragmaticum ſacrum.]Ideſt principis reſcriptũ: pragma.n.cauſa dicitur, vnde pragmatica ſanctio dicitur cauſa in conſiſtorio principis ventilata coram proceribus ſacri palatij: & conſtitutio principis facta ex cognitione cauſæ dicitur pragmatica ſanctio.Io.
g ¶Vnam.]Nam ex quo principes diuidit, duæ ſunt prouinciæ,ff.de offi.aſſeſ.ſi eadem.
h ¶In vna.]Quod fieri non debet niſi excreſcat multitudo populi,vt ſupra 99.diſt.nulli.Io.

Pragmatica ſanctio.

a ¶Tale

eos verò qui aliquid tale [a] attentauerint, cadere de proprio gradu.

a ¶Tale.] Arg. quod licèt princeps legitimet aliquem 1. non tamē erit legitimus quo ad eccleſiam: & ita erit legitimus quo ad vnum forum non tamen quo ad aliud. ad hoc facit 10. d. c 1. & 15. q. 3. cum autem.

1 Sequuntur doc. in cap. p venreabilem text. ex qui filij ſint legi. & Cin. In authē. ex cōplexu. C. de ince. nu. & Bart. in l. qui in prouincia. de ritu. nuptia.

a ¶Pragmaticum ſacrum.] *Verſiones priſca, & Dionyſiana habent*, per pragmaticam formam: *Gracè autem eſt*, διὰ πραγματικῶν, *quod in eodem capite paulo poſt dicitur*: διὰ γραμμάτων βασιλικῶν, *ideſt*, per literas Imperiales.

Hactenus de electione, & ordinatione clericorum tractauimus. Nunc ad ſimoniacorum ordinationes trāſeamus. Et vt facile liqueat, quid ſuper hac hæreſi, ſanctorum patrum decreuit auctoritas, cauſa deducatur in medium: cuius negotium, & de ſcienter a ſimoniacis ordinatis, & de ignoranter a ſimoniacis cōſecratis, & de ordinationibus, quæ per pecunias fiunt, contineat.

THE CATHOLIC UNIVERSITY OF AMERICA LIBRARIES
3 0530 011 279 023